

Holy Bible

Aionian **Edition**®

Baibụlụ Nsọ n'Igbo Ndị Ugbu
The Igbo Holy Bible for Everyone

Holy Bible Aionian Edition ®

Baibụlụ Nsọ n'Igbo Ndị Ugbu
The Igbo Holy Bible for Everyone

CC Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2024

Source text: eBible.org

Source version: 7/13/2024

Source copyright: CC Attribution ShareAlike 4.0

Biblica, Inc., 1980, 1988, 2019, 2020

Original work available for free at www.biblica.com and open.bible

Formatted by Speedata Publisher 4.19.18 (Pro) on 7/19/2024

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Igbo at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

History

Igbo at AionianBible.org/History

- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 135 languages.
- 05/01/24 - 371 translations now available in 151 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Jenesis	1
Ọpupu	34
Levitikos	63
Onuogugu	84
Diuteronomi	113
Joshua	138
Ndi Ikpe	155
Rut	172
1 Samuel	175
2 Samuel	197
1 Ndi Eze	215
2 Ndi Eze	237
1 Ihe E Mere	258
2 Ihe E Mere	277
Ezra	301
Nehemaya	308
Esta	318
Job	323
Abu Oma	341
Ilu	384
Ekiliziastis	400
Abu nke Abu	405
Aizaya	408
Jeremaya	445
Abu Akwa	486
Izikiel	490
Daniel	526
Hosiya	537
Juel	543
Emos	545
Obadaya	550
Jona	551
Maika	553
Nehum	556
Habakuk	558
Zefanaya	560
Hegai	562
Zekaraya	564
Malakai	570

NEW TESTAMENT

Matiu	575
Mak	598
Luk	612
Jon	635
Oru Ndi Ozi	652
Ndi Rom	675
1 Ndi Korint	686
2 Ndi Korint	697
Ndi Galeshia	704
Ndi Efesos	708
Ndi Filipai	712
Ndi Koloşi	715
1 Ndi Tesalonaika	718
2 Ndi Tesalonaika	721
1 Timoti	723
2 Timoti	726
Taitos	728
Filimon	730
Ndi Hibru	731
Jemis	739
1 Pita	742
2 Pita	745
1 Jon	747
2 Jon	750
3 Jon	751
Jud	752
Mkpughe	753

APPENDIX

Reader's Guide	
Glossary	
Maps	
Destiny	
Illustrations, Doré	

OLD TESTAMENT

Mgbe ọ chụpụrụ mmadu, o dochiri n'ọwụwa anyanwụ nke ogige Iden ndị mmụọ ozi dị ike a na-akpọ Cherubim, na mma agha na-acha ọkụ, ka ha na-eche ọny ụzọ e si aba n'ebe osisi ahụ na-enye ndụ dị nche.

Jenesis 3:24

Jenesis

1 Na mmalite Chineke kere eluigwe na ụwa. **2** Ụwa bu ihe na-enweghị ụdịdị ọbụla, burụkwa ihe togboro n'efu. Ochiichiri gbara n'elu ogbu mmiri di omimi. Mmụo nke Chineke na-erughari n'elu ogbu mmiri ahụ. **3** Mgbe ahụ Chineke kwuru si, "Ka ihè di," ihè djkwa. **4** Chineke huru na ihè ahụ mara mma. O kpara oke n'etiti ihè na ochiichiri. **5** Chineke kporo ihè ahụ Ehihie, kporo ochiichiri ahụ Abali. Uhuruchi di, ututu djkwa. O buru ubochi nke mbu. **6** Chineke kwukwara si, "Ka mbara puta nke ga-ekewapu mmiri di n'elu mbara ahụ site na mmiri nke di n'okpuru mbara ahụ." **7** Ya mere, Chineke mere mbara, kewapu mmiri di n'okpuru mbara ahụ site na mmiri nke di n'elu mbara ahụ. O sikwa otu a diri. **8** Mbara ahụ ka Chineke kporo mbara eluigwe. Uhuruchi di, ututu djkwa. O buru ubochi nke abuo. **9** Chineke kwuru si, "Ka mmiri di n'okpuru mbara eluigwe chikota onwe ha onu n'otu ebe, ka ala akoro puta." O sikwa otu a diri. **10** Chineke kporo ala akoro ahụ "ala," kporo mmiri ahụ chikotara onwe ha onu "osimiri." Chineke lere anya hu na ha di mma. **11** Chineke kwuru si, "Ka ala puputa ahijia ndu di iche iche: ahijia na-amiputa mkpuru, na osisi di n'elu ala nke na-amiputa mkpuru, nke mkpuru okuku ya di n'ime ya, dika udidi ha di iche iche si di." O sikwa otu a diri. **12** Ala puputara ahijia ndu di iche iche: ahijia na-amiputa mkpuru dika udidi ha si di, na osisi na-amiputa mkpuru, nke mkpuru okuku ya di n'ime ya, dika udidi ha si di. Chineke lere anya hu na o di mma. **13** Uhuruchi di, ututu djkwa. O buru ubochi nke ato. **14** Chineke kwuru si, "Ka ihè nke na-enye ihè diri na mbara eluigwe, ikewapu ehie site n'abali. Ka ha buru ihe ama igosi oge di iche iche, ubochi di iche iche, na afo di iche iche. **15** Ka ha buru ihè na mbara eluigwe inye ihè n'elu ụwa." O si otu a diri. **16** Chineke mere ihè ukwu abuo, nke kacha idi ukwu ka o buru nke ga-achi ehie, ma nke di nta ka o buru nke ga-achi abali. O mekwara kpakpando di iche iche. **17** Chineke debere ha na mbara eluigwe inye ihè n'ụwa. **18** ichi ehie na abali na ikpa oke n'etiti ihè na ochiichiri. Chineke lere anya hu na o di mma. **19** Uhuruchi di, ututu djkwa. O buru ubochi nke ano. **20** Chineke kwuru si, "Ka mmiri juputa n'ihè ndi na-eku ume, ka umu anu ufe fegharikwa n'elu ụwa, ma n'elu mbara igwe." **21** Ya mere Chineke kere anu ukwu niile bi na mmiri, na anu niile nwere ndu bi na mmiri, na udi ihe obula nwere ndu na-akpughari akpughari ndi juputara na mmiri, dika udidi ha si di, na anu ufe niile dika udidi ha si di. Chineke lere anya hu na o di mma. **22** Chineke goziri ha, si ha, "Mubaanu, dikwanu ukwu n'onuogugu, juputanu osimiri niile. Ka anu ufe djkwa ukwu n'onuogugu n'elu ụwa." **23** Uhuruchi di, ututu djkwa. O buru ubochi nke ise. **24** Chineke kwuru si, "Ka ala weputa umu anu di iche iche nwere ndu dika udidi ha si di: anu ulo, anu na-akpughari n'ala, na anu ohia, nke obula dika udidi ya si di." O si otu a

diri. **25** Chineke mere umu anu ohia, dika udidi ha si di, mee anu ulo, dika udidi ha si di, na anu niile nwere ndu nke na-akpughari n'ala dika udidi ha si di. Chineke lere anya hu na o di mma. **26** Mgbe ahụ, Chineke kwuru si, "Ka anyi mee mmadu n'oyi anyi, dika udidi anyi si di, ka ha chia azu niile nke osimiri, na anu ufe niile nke eluigwe, na anu ulo niile, na anu ohia niile, na ihe niile e kere eke nwere ndu nke na-akpu akpu n'ala." **27** Ya mere, Chineke kere mmadu n'oyi anyi, na n'oyi Chineke ka o kere ha, nwoke na nwananyi ka o kere ha. **28** Chineke goziri ha si ha, "Mjanu mkpuru, mubaanu, juputanu n'ụwa, meenu ka ihe niile diri n'okpuru unu. Chjanu azu niile nke osimiri na anu ufe niile nke eluigwe na ihe niile e kere di ndu nke na-akpughari akpughari n'ala." **29** Mgbe ahụ, Chineke siri "Anyela m unu ahijia ubi niile namj mkpuru di n'elu ụwa, na osisi obula miri mkpuru, nke mkpuru okuku ya di n'ime ha, ka ha buru ihe oriri gi. **30** Ma umu anumanu niile na anu ufe niile, na anu niile e kere eke na-akpughari akpughari n'ala, anu obula nwere ndu n'ime ha ka m na-enye ahijia ndu niile ka o buru ihe oriri ha." **31** Chineke leghari anya n'ihè o kere, hu na o di ezi mma. Uhuruchi di, ututu djkwa. O buru ubochi nke isii.

2 Otu a ka e si ruo o ruo ike eluigwe na ụwa na ihe niile di n'ime ha. **2** N'ubochi nke asaa, Chineke kwusiri oru ya nke o na-aru, o zukwara ike site n'oru ya niile. **3** Chineke goziri ubochi nke asaa ahụ mee ya ka o buru ubochi di nso, n'ihè na o bu n'ubochi ahụ ka o zuru ike site n'oru nke ike ihe niile. **4** Nke a bu akuko banyere usoro okike eluigwe na ụwa mgbe e kere ha, n'ubochi ahụ mgbe Onyenwe anyi Chineke kere eluigwe na ụwa. **5** Ahijia obula epuputabeghi n'ohia, o nwekwaghi ihe ubi obula sitere n'ala puputa, n'ihè na Onyenwe anyi Chineke ezitebeghi mmiri ozuzu n'elu ụwa, o nwekwaghi mmadu obula no na-aru oru ubi, **6** ma mmiri si n'ala na-asoputa na-aso n'elu ala niile. **7** Onyenwe anyi Chineke kporo mmadu site n'aja nke ala, kunye ya ume ndu n'imi ya, nke mere ka mmadu gho o ihe di ndu. **8** Onyenwe anyi Chineke kuru ubi a gbara ogige n'akuku owuwa anyanwu, n'Iden. O tinyere mmadu ahụ o kporo n'ime ubi a. **9** Onyenwe anyi Chineke mere ka osisi di iche iche si n'ala puputa, osisi ndi di mma ile anya na nke djkwa mma iri eri. N'etiti ogige a, e nwere osisi na-enye ndu, na osisi nke imata ihe oma na ihe ojo. **10** E nwere iyi si n'Iden na-asoputa na-asobanye n'ime ogige ahụ ime ka ala ahụ nwee mmiri. Site n'ebe ahụ, iyi a kewara nwee ngalaba ano. **11** Aha ngalaba nke mbu bu Pajshon. O soro ogologo gafee ala niile nke Havila, ebe a na-enweta olaedo. **12** (Olaedo di n'ala ahụ mara mma. Eso osisi na-esi isi utu na nkume di oke onuahia a na-akpo oniks djkwa n'ebe ahụ.) **13** Aha ngalaba nke abuo bu Gaihon. O sitere n'ala Kush gafee. **14** Aha osimiri nke ato bu Taigris. O na-asola n'akuku owuwa anyanwu nke ala Asho. Aha osimiri nke ano bu Yufretis. **15** Onyenwe anyi Chineke weere mmadu ahụ tinye ya

n'ogige Iden, ka o na-akọ ya ma burukwa onye na-elekota ya. **16** Onyenwe anyi Chineke nyere mmadu ahụ iwu si ya "I nwere ike iri mkpuru osisi niile di n'ubi a, **17** ma i gaghi eri mkpuru si n'osisi imata ihe oma na ihe ojoo. N'ih na ihe obochi i riri ya i ga-anwuri." **18** Onyenwe anyi Chineke kwuru si, "O dighi mma ka nwoke noro naani ya. Aga m emere ya onye inyeaka nke kwesiri ya." **19** Onyenwe anyi Chineke sitere n'ala kpoo umu anumanu niile nke ohia na umu anu ufe niile nke eluigwe. O dutere ha ka o mara ihe mmadu ahụ ga-akpo ha. Ihe obula mmadu ahụ kporo ihe obula ndi a nwere ndu, nke ahụ bukwa aha ya. **20** Ya mere, mmadu ahụ nyere anu ulo niile na anu ufe niile na anu ohia niile aha. Ma n'ebe Adam no, o nweghi onye inyeaka kwesiri ya. **21** Ya mere, Onyenwe anyi Chineke mere ka nwoke ahụ daa n'ura. Mgbe o no na-arahu ura, o weputara otu ogiriga site na ngu di ya n'ahụ, mechikwaa ebe o si weputa ya. **22** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi Chineke ji otu ogiriga o si n'ahụ nwoke ahụ weputa, mee nwanyi, dutere ya nwoke ahụ. **23** Nwoke ahụ kwuru si, "Nke a bu okpuku si n'okpuku m, na anu ahụ si n'ahụ m, a ga-akpo ya 'nwanyi,' n'ih na e si n'ime nwoke weputa ya." **24** O bu nke a mere nwoke ga-eji hapu nne na nna ya, e jikota ya na nwunye ya, ha ga-abu otu anu ahụ. **25** Nwoke ahụ na nwunye ya gba oto, ma ihere emeghi ha.

3 Agwo di aghugho karja umu anu ohia niile Onyenwe anyi Chineke kere. O bjakwutere nwanyi ahụ si ya, "O bu ezie na Chineke si unu erila mkpuru si n'osisi niile di n'ogige a?" **2** Nwanyi ahụ zara si ya, "Anyi nwere ike rie mkpuru si n'osisi niile di n'ogige a **3** ma Chineke kwuru si, 'Unu erila mkpuru si n'osisi di n'etiti ogige a, unu emetukwala ya aka, ka unu ghara inwu.'" **4** Agwo gwara nwanyi ahụ si, "Unu agaghi anwu. **5** N'ih na Chineke maara na o buru na unu erie ya, anya unu ga-emeghe, unu ga-amata ezi ihe na ajo ihe." **6** Nwanyi ahụ huru na mkpuru si n'osisi ahụ di mma iri eri, na o di mma n'anya, na o bu osisi mara mma e si enweta amamihe. O ghoro mkpuru ahụ rie, nyekwa di ya, onye nke na ya no, o rie. **7** Mgbe ahụ, anya ha abuo meghere, ha choputara na ha gba oto. Ya mere, ha dukotara ahijia fiig, jiri ya mere onwe ha akwa. **8** Mgbe nwoke ahụ na nwunye ya nuru uda njeghari Onyenwe anyi Chineke n'ogige ahụ n'oge uhuru, ha zoro onwe ha site n'ebe Onyenwe anyi Chineke no n'etiti osisi ndi di n'ogige ahụ. **9** Ma Onyenwe anyi Chineke kporo nwoke ahụ oku si ya, "Ebee ka i no?" **10** O zara si, "Anuru m uda ukwu gi n'ogige, n'ih ya, aturu m ujo, ebe o bu na m gba oto. Ezokwara m onwe m." **11** Onyenwe anyi Chineke juru ya si, "Onye gwara gi na i gba oto? I riela mkpuru si n'osisi ahụ m nyere gi iwu si gi erila?" **12** Nwoke ahụ siri, "Nwanyi ahụ i mere ka mụ na ya nodu, o bu ya nyere m mkpuru sitere n'osisi ahụ, m rie." **13** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi Chineke siri nwanyi ahụ, "Gini bu ihe a i mere?" Nwanyi ahụ zara si, "O bu agwo ghogburu m, mee m ka m rie ya." **14** Ya mere,

Onyenwe anyi Chineke gwara agwo ahụ si, "N'ih ihe a i mere, 'Ihe a buru onu ka i bu n'etiti anu ulo niile na n'etiti anu ohia niile. Afọ gi ka i ga-eji na-aga ije, aja ka i ga na-eri ogologo ubochi ndu gi niile. **15** Aga m eme ka iro diri n'etiti gi na nwanyi ahụ, n'etiti mkpuru gi na mkpuru ya, mkpuru ya ga-etipia gi isi, gi onwe gi ga-ata ya aru n'ikiri ukwu.'" **16** O gwara nwanyi ahụ si ya, "Aga m eme ka ihe mgbu nke imu nwa gi baa uba nke ukwu, o bu site n'ih mgbu ka i ga-eji muputa umu gi. Qchicho nke obi gi ga-ad i n'aka di gi, o bu ya ga-achikwa gi." **17** O gwara Adam si, "N'ih na i nara nwunye gi ntj, rie mkpuru site n'osisi ahụ m nyere gi iwu si, 'Gi erila mkpuru sitere na ya,' 'Ala bu ihe a buru onu n'ih gi, site n'oke ndogbu n'oru ka i ga-eri ihe si na ya puta ogologo ubochi ndu gi niile. **18** O ga-eruputara gi ogwu na uke, i ga-erikwa ahijia nke ubi. **19** Site n'osuso nke ga-agbaputa gi n'ih ka i ga-eri nri gi tutu ruo mgbe i loghachiri n'ala ebe o bu site n'ala ka e si meputa gi n'ih na aja ka i bu, n'aja ka i galaghachikwa.'" **20** Adam guru nwunye ya iiv, n'ih na o bu nne mmadu niile di ndu. **21** Emesja, Onyenwe anyi Chineke weere akpuko anu meere Adam na nwunye ya uwe oyiyi. **22** Onyenwe anyi Chineke siri, "Lee, mmadu adila ka onye obula n'ime anyi site n'imata ihe oma na ihe ojoo. Ugwu a, ka o gharakwa i setipu aka ya ghoro mkpuru osisi ahụ na-enye ndu rie, si otu a diri ndu ruo mgbe ebighi ebi." **23** N'ih nke a, Onyenwe anyi Chineke chupuru ya site n'ogige Iden ka o gaa na-aru oru n'ala e si weputa ya. **24** Mgbe o chupuru mmadu, o dochiri n'owuwa anyanwu nke ogige Iden ndi mmuo ozi di ike a na-akpo Cherubim, na mma agha na-acha oku, ka ha na-eche onu uzo e si aba n'ebe osisi ahụ na-enye ndu di nche.

4 Emesja, Adam na nwunye ya iiv dinakoro di ka di na nwunye. Iiv turu ime muo nwa nwoke, onye ha guru Ken. Iiv siri, "Site n'inyeaka Onyenwe anyi, amutala m nwa nwoke!" **2** Emesja iiv mutara nwanne ya nwoke Ebel. Ebel ghoro onye na-azu igwe aturu. Ma Ken ghoro onye oru ubi. **3** Mgbe ufodu oge gasiri, Ken wetaara Onyenwe anyi ufodu ihe ubi ya di ka onyinye. **4** Ma Ebel, ya onwe ya nyekwara onyinye site n'igwe ewu na aturu ya e bu uzo muo, nke mara abuba. Onyenwe anyi nabatara Ebel na onyinye ya, **5** ma o nabataghi Ken na onyinye ya. Nke a wutere Ken, mee ka o wee iwe di ukwu. Ihu ya agbaruo. **6** Ma Onyenwe anyi juru ya si, "Gini mere i ji ewe iwe? Gini mere ihu gi ji gbaruo?" **7** O buru na i mee ihe ziri ezi, agaghi anabata gi? O burukwanu na i ju ime ihe ziri ezi, mmehie no n'onu uzo na-eche gi ila gi n'iyi. Lezie anya hu na i meriri ya." **8** Ken gwara nwanne ya Ebel si, "Bia soro m ka anyi banye ohia." Mgbe ha no n'ebe ahụ, Ken jidere nwanne ya gbuo ya. **9** Emesja, Onyenwe anyi juru Ken ajuju si, "Ebee ka Ebel nwanne gi nwoke no?" O zaghachiri, "Amaghi m. Abụ m onye nche nwanne m?" **10** Ma Onyenwe anyi zara si ya, "Gini ka i mere? Gee ntj, obara nwanne gi na-akpoku m site n'ala. **11** Site ugwu a gaa n'ihu i buru

onye a buru onu, na onye e si n'ala chupu, ala ahụ meghepuru onu ya nabata obara nwanne gi, site n'aka gi. **12** Mgbe i kuru ihe obula n'ime ya, ala agaghị enye gi mkpuru ya n'uju. Site ugbu a gaa n'ihu, i ga-abu onye na-awaghari awaghari na onye na-abaghị n'ihe n'ụwa.” **13** Ken zara Onyenwe anyi, “Ntaramahuhu i nyere m di ukwu karịa nke m nwere ike ibu. **14** Ugbu a, abụ m onye i si n'ala ubi ya chupu. Abukwa m onye i si n'ihu gi chupu. Bido taa aga m abụ onye na-awaghari awaghari n'ime ụwa. Onye obula hukwara m ga-egbu m.” **15** Onyenwe anyi zara si ya, “O nweghi onye ga-egbu gi, n'ihu na aga m atukwasiri onye obula meturu gi aka ntaramahuhu okpuku asaa karịa nke m nyere gi.” Ya mere, Onyenwe anyi kara Ken akara iji gbochie onye obula huru ya igbu ya. **16** Ken sitere n'ihu Onyenwe anyi puo gaa biri n'ala Nod, obodo di n'akuku owuwa anyanwu Iden. **17** Ken na nwunye ya dinakoro, nwunye ya turu ime muta nwa nwoke aha ya bu Enok. N'oge a, Ken no na-ewu otu obodo o guru Enok, nke bu aha nwa ya nwoke. **18** Enok bu nna Irad, Irad bu nna Mehujael, Mehujael bu nna Metusael, Metusael aburu nna Lamek. **19** Lamek luru umu nwanyi abuo. Aha nwunye ya nke mbu bu Ada. Aha nke ozo bu Zila. **20** Ada mutara Jabal, onye bu nna ndi na-azu anu ulo, na ndi na-ebi n'ulo ikwu. **21** Aha nwanne ya nwoke bu Jubal, onye mbu bu nna ndi na-akpo ubo akwara, na ndi na-afu opi. **22** Zila, mutara otu nwa nwoke aha ya bu Tubal Ken, onye bu nna ndi niile na-akpu ihe di iche iche e ji bronza maobu igwe kpuo. Aha nwanne nwanyi Tubal Ken bu Naama. **23** Lamek kporo ndi nwunye ya si ha, “Geenu m nti, Ada na Zila, unu ndi nwunye Lamek, nuru okwu si m n'onu. Egbuola m otu nwoke n'ihu na o meruru m ahụ, otu nwokorobia n'ihu na o mehara m ahụ. **24** O buru na a ga-abotara Ken obo ugboro asaa, mgbe ahụ, a ga-abotara Lamek obo iri ugboro asaa na asaa.” **25** Adam na liv dinakoro ozo, liv turu ime muta nwa nwoke o guru Set. N'ihu na liv kwuru si, “Chineke enyela m nwa nwoke ozo n'onodu Ebel onye Ken gburu.” **26** Set mutara nwa nwoke guo ya Enosh. N'oge ahụ ka umu mmadu bidoro ikpoku aha Onyenwe anyi.

5 Nke a bu usoro ihe ndeputa banyere agburu Adam. Mgbe Chineke kere mmadu, o kere ya n'oyiyi Chineke. **2** O kere ha nwoke na nwanyi, goziekwa ha. Mgbe e kere ha, o kporo ha mmadu. **3** Mgbe Adam gbara narị afo na iri afo ato, o muru nwa ya nwoke n'oyiyi nke ya, na n'adidi nke ya. O guru ya Set. **4** Site n'oge a muru Set, Adam diri ndu narị afo asato ozo, o muru umu ndi ikom na umu ndi inyom. **5** Adam nwuru mgbe o gbara narị afo itoolu na iri afo ato. **6** Set gbara narị afo na ise mgbe o ghoro nna Enosh, **7** Mgbe o ghochara nna Enosh, Set diri ndu ruo narị afo asato na asaa ozo, muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **8** Set nwuru mgbe o gbara narị afo itoolu na iri afo na abuo. **9** Mgbe Enosh gbara iri afo itoolu, o ghoro nna Kenan. **10** Mgbe o ghochara nna Kenan, Enosh diri ndu narị afo asato na iri afo na ise, muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **11** Enosh nwukwara

mgbe o nozuru narị afo itoolu na afo ise. **12** Mgbe Kenan gbara iri afo asaa ka o ghoro nna Mahalalel. **13** Mgbe o ghochara nna Mahalalel, Kenan diri ndu narị afo asato na iri afo anọ muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **14** Kenan nwuru mgbe o gbara narị afo itoolu na afo iri. **15** Mgbe Mahalalel gbara iri afo isii na afo ise ka o ghoro nna Jared. **16** Mgbe o ghochara nna Jared, Mahalalel diri ndu narị afo asato na iri afo ato, muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **17** Mahalalel nwuru mgbe o gbara narị afo asato na iri afo itoolu na ise. **18** Mgbe Jared di narị afo na iri afo isii na abuo ka o ghoro nna Enok. **19** Mgbe o ghochara nna Enok, Jared diri ndu narị afo asato ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **20** Jared nwuru mgbe o gbara narị afo itoolu na iri afo isii na abuo. **21** Mgbe Enok gbara iri afo isii na afo ise ka o ghoro nna Metusela. **22** Mgbe o ghochara nna Metusela, Enok soro uzo Chineke narị afo ato. N'oge a, o mutara umu ndi ikom na umu ndi inyom. **23** Onuogugu nke afo niile Enok biri ndu, bu narị afo ato na iri afo isii na ise. **24** Enok soro uzo Chineke ruo na a hukwaghị ya n'ihu na Chineke kporo ya. **25** Mgbe Metusela gbara narị afo na iri afo asato na asaa ka o ghoro nna Lamek. **26** Mgbe o ghochara nna Lamek, Metusela diri ndu narị afo asaa na iri afo asato na abuo ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **27** Metusela nwuru mgbe o gbara narị afo itoolu na iri afo isii na itoolu. **28** Mgbe Lamek gbara narị afo na iri afo asato na abuo ka o mutara nwa nwoke. **29** Lamek guru ya Noa, n'ihu na o siri: “O ga-akasi anyi obi n'ime oke oru na ndogbu anyi na-adogbu onwe anyi n'oru n'ala a Onyenwe anyi buru onu.” **30** Mgbe a musiri Noa, Lamek diri ndu narị afo ise na iri afo itoolu na ise ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **31** Lamek nwuru mgbe o gbara narị afo asaa na iri afo asaa na asaa. **32** Mgbe Noa gbara narị afo ise o ghoro nna Shem, Ham na Jafet.

6 Mgbe ndi mmadu bidoro mubaa n'ụwa, mgbe a mutakwara ha otutu umu ndi inyom, **2** ka umu ndi ikom Chineke bidoro ilekwasị umu ndi inyom ndi mmadu anya, hu na ha mara mma. Ha duuru ndi inyom obula masiri ha ka ha buru nwunye ha. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri, “Mmuo m na mmadu agaghị anogide n'igba mgba n'ime mmadu ruo ebighi ebi, n'ihu na mmadu efu ka o bu. Onuogugu ndu ya ga-abu narị afo na iri afo abuo.” **4** Ndi Nefilim no n'ụwa n'oge ahụ, ma n'oge sotere ya mgbe ahụ, umu ndi ikom Chineke na-abakwuru ndi inyom umu mmadu, site na mmekorita di otu a muo umu. Ndi a bu ndi dike mgbe ochie ahụ, ndi a ma ama. **5** Onyenwe anyi huru otu iba uba nke ajo omume mmadu si di ukwu, hukwa na echiche uche nke obi ya niile di naanị n'ime ihe ojojo, mgbe niile. **6** O wutere Onyenwe anyi nke ukwu na o kere mmadu, mkpuruobi ya juputakwara n'ihe mgbu. **7** N'ihu ya, Onyenwe anyi siri, “Aga m esi n'ụwa kpochapu mmadu niile m kere eke. E e, mmadu na anumanu niile, na ihe e kere eke na-akpughari n'elu ala, na anu ufe niile. N'ihu na o wutere m na m kere ha.” **8** Ma Noa nwetara ihuoma n'anya Onyenwe anyi.

9 Nke a bụ akụkọ banyere usoro ndụ Noa na ezinaụlọ ya. Noa bụ onye ezi omume. Onye na-enweghị ita ụta ọbụla n'etiti ndị bi n'oge ya. O mere ihe n'uzọ Chineke choro ya. 10 Noa mụtara ụmụ ndị ikom atọ aha ha bụ, Shem, Ham, na Jafet. 11 Ma n'anya Chineke, ụwa bụ ihe ruru arụ, juputakwa n'ihe ike. 12 Chineke huru otu ụwa si jogbuo onwe ya na njo, hukwa na ụmụ mmadu bụ ndị ihe ojoo riri ahụ. 13 Chineke siri Noa, "Aga m ebibi ihe niile bu mmadu, n'ihu na ụwa juputara n'ihe ike n'ihu omume mmadu. E e, aga m ebibi ụwa na ndi niile no n'ime ya. 14 Ya mere, jiri osisi gofa wuore onwe gi ugbo mmiri. Rụnye otutu onuulo n'ime ya. Jiri korota techie elu ya na ime ya. 15 Otu a ka i ga-esi wuo ya: mee ka ogologo ugbo mmiri ahụ diri narị mita na iri mita anọ, obosara ya diri iri mita abuo na ato, idi elu ya diri mita iri na ato na nkari. 16 Meere ugbo mmiri ahụ ihe e ji ekpuchi elu ya. Mekwa oghere gaadi okara mita site n'ebe ihe mkpuchi elu ugbo mmiri ahụ gbadata. Tinye onu uzo n'akuku ugbo mmiri ahụ, ma ruokwa okpuku nkwasia ato, nke ala ala, nke etiti na nke elu elu. 17 N'ihu na aga m eweta uju mmiri n'ụwa, ibibi ihe niile nwere ndi n'okpuru eluigwe. Ihe niile e kere eke na-eku ume ndi ga-anwu. Ihe niile no n'ụwa ga-ala n'iyi. 18 Ma aga m eme ka ogbugba ndi m diri gi. I ga-abanye n'ugbo mmiri ahụ, gi na umu gi ndi ikom, na nwunye gi, na ndi nwunye umu gi ndi ikom. 19 I ga-ewebata ihe niile e kere eke di ndi, abuo abuo, oke na nwunye, icheba ha ndi. 20 Udi nnunu di iche iche, abuo abuo, na udi anumanu obula di iche iche, na udi anu na-akpu akpu di iche iche, ga-abiakwute gi ka i debe ha ndi. 21 I ga-ewebata udi nri di iche iche a na-eri eri, chikotaa ha ka o buru nri nke gi na nke ha." 22 Noa mere ihe niile dika Chineke nyere ya iwu ime.

7 Mgbe ubochi ahụ zuru, Onyenwe anyi kporo Noa si ya, "Baa n'ime ugbo mmiri, gi na ezinaulo gi niile, n'ihu na n'ime ndi niile bi n'ogbo a, o bu naani gi bu onye ezi omume m huru. 2 Kporo umu anumanu ndi a a guru dika ndi di ocha, dika udi ha si di asaa asaa, oke na nwunye. Otu a kwa, kporokwa umu anumanu ndi a guru dika ndi na-adighi ocha, dika udi ha si di, abuo abuo, oke na nwunye, 3 na umu anu ufe asaa asaa, dika udi ha si di, oke na nwunye, maka idebe udi ndi a niile ndi n'ụwa. 4 N'ihu na ubochi asaa site taa, aga m ezidata mmiri ozuo n'ụwa. Mmiri a ga-ezo iri ubochi ano, ehilie na abali. Aga m ekpochu site n'elu ụwa ihe niile nwere ndi nke m kere." 5 Ya mere, Noa mere ihe niile Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. 6 Noa gbara narị afọ isii mgbe mmiri ukwu a bidoro izo n'elu ụwa. 7 Noa banyere n'ugbo mmiri ahụ, ya na umu ya ndi ikom na nwunye ya, na ndi nwunye umu ya ndi ikom igbanari uju mmiri ahụ. 8 Umu anumanu ndi di ocha, na ndi na-adighi ocha, abuo abuo, tinere anu ufe na ihe niile e kere eke na-akpughari n'ala, abuo abuo kwa, 9 oke na nwunye, biakwutere Noa soro ya banye n'ugbo mmiri ahụ, dika Chineke nyere Noa n'iwu. 10 Mgbe abali asaa gafere,

uju mmiri ahụ biakwasiri ụwa. 11 N'afọ narị isii nke ndi Noa, n'onwa nke abuo, n'ubochi nke iri na asaa, bu ubochi isi iyi niile di n'ime ime ala nuputara n'elu ala, mmiri niile di na mbara eluigwe ka a hapuru ka ha wudata n'ụwa. 12 Mmiri zogidere na-esepughi aka iri ubochi ano, ehilie na abali. 13 N'ubochi ahụ kpomkwem, Noa banyere n'ugbo mmiri ahụ, ya na Shem, Ham na Jafet, bu umu Noa, na nwunye Noa, na ndi nwunye ato nke umu ya. 14 Ha onwe ha, na anu ohia obula, n'udi ya, na anu ulo obula, n'udi ya na ihe obula e kere eke na-akpughari n'ala, n'udi ya, na anu ufe obula n'udi ya, na aha nnunu obula na ihe obula nwere nku. 15 Ha biakwutere Noa n'ime ugbo mmiri ahụ, abuo abuo site n'ihu niile obula e kere eke, nke nwere ume ndi n'ime ha. 16 Ma ndi banyerenu bu oke na nwunye, site na ihe niile nwere ndi dika Chineke nyere ya n'iwu. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi mechiri onu uzo di n'ugbo mmiri ahụ. 17 Uju mmiri nogidere n'ụwa iri ubochi ano. Mgbe mmiri ndi a naba uba, ha buliri ugbo mmiri ahụ elu site n'elu ala. 18 Mmiri ndi a toro na-ala elu na-abawanyekwa uba n'elu ụwa. Ugbo mmiri ahụ segoro n'elu mmiri. 19 Mmiri ndi ahụ toro laa elu kpuchie ugwu ukwu niile di n'okpuru mbara eluigwe. 20 Mmiri ndi a toro kpuchiri ugwu niile, ruo na ila elu mmiri ndi a site n'elu ugwu ukwu niile ruru mita asaa. 21 Ihe niile nwere ndi nke na-egharị n'elu ụwa kubiri ume. Anu ufe, na anu ulo, na anu ohia, na ihe niile e kere eke juputara n'ụwa, na umu mmadu niile. 22 Ee, ihe niile na-eku ume nke bi n'elu ala nwuru. 23 Ihe niile nwere ume ndi n'elu ụwa ka e kpochapuru. Mmadu na anumanu, na anu na-akpughari n'ala na nnunu niile. A lara ha niile n'iyi. Ma o bu naani Noa na ndi niile so ya nodu n'ugbo mmiri ahụ ka a hapuru ndi. 24 Narị ubochi na iri ubochi ise ka mmiri doro n'elu ụwa dum.

8 Ma Chineke chetara Noa na umu anu ohia niile, na umu anu ulo niile so ya nodu n'ugbo mmiri ahụ. O zitere ifufe, mee ka o fee n'elu mmiri ahụ ime ka mmiri ahụ bido ita. 2 A kpochiri isi iyi mmiri niile di n'ime ime ala, kpochiekwa onu uzo mmiri ozuo nke mbara eluigwe. Mmiri kwasi isi na mbara eluigwe na-ezokwasị ụwa. 3 Mmiri ahụ di n'ụwa ji nwayoo na-ata. Mgbe narị ubochi na iri ubochi ise gafesiri, mmiri ahụ atalatala. 4 N'ubochi iri na asaa nke onwa asaa, ugbo mmiri ahụ gara nokwasị n'elu ugwu Ararat. 5 Mmiri a gara n'ihu na-ata ruo onwa nke iri. N'ubochi nke mbu nke onwa iri, e bidoro ihu elu ugwu ndi ozo anya. 6 Mgbe iri ubochi ano gafere, Noa meghere oghereikuku o nyere n'akuku ugbo mmiri ahụ, 7 site n'ebe ahụ zipu otu ugooma nke nafepu na-efebatakwa, tutu ruo mgbe mmiri koro n'elu ala. 8 Emesia, o zipuru otu nduru iji mata ma mmiri o koola n'ala, 9 ma nduru ahụ achotaghi ebe o nwere ike ibe, n'ihu na mmiri ka tojuru elu ụwa niile. N'ihu ya, nduru ahụ loghachikwutere Noa n'ime ugbo ahụ. Noa setipuru aka ya nwubata nduru ahụ n'ugbo. 10 Mgbe abali asaa gafere, Noa zipuru nduru ahụ ozo 11

N'oge anyasi, nduru a loğhachiri. Ọ kpụ akwụkwọ oliv ọhuru ọ kubitere n'onu ya. Nke a gosiri Noa na mmiri ahụ ataala n'elu ala. **12** Mgbe abali asaa gafere, Noa zipukwara nduru ahụ ozo. Ma n'oge a, ọ lotakwaghị ozo. **13** N'ubochi mbụ nke onwa mbụ n'afọ narị isii na otu nke ndụ Noa, mmiri ahụ atachaala n'elu ala. Mgbe ahụ, Noa kpughepuru ihe mkpuchi nke ugbo mmiri ahụ, hụ na mmiri atachaala n'elu ala. **14** Ma ọ bụ n'ubochi iri abụọ na asaa nke onwa abụọ ka mmiri ji takorochaa n'elu ala. **15** Mgbe ahụ, Chineke gwara Noa okwu sị ya, **16** "Site n'ugbo mmiri ụta, gị na nwunye gị, na ụmụ gị ndị ikom, na ndị nwunye ụmụ gị ndị ikom. **17** Kpọputa anụ niile dị ndụ nke gị na ha nọ, anụ ufe, na ụmụ anụmanụ, na ihe e kere eke niile na-akpugharị n'ala, ka ha gaa n'ụwa mụọ omumu, baa ụba, juputa n'elu ya." **18** Ya mere, Noa si n'ugbo mmiri ahụ ụta, ya na ụmụ ya, na nwunye ya, na ndị nwunye ụmụ ya. **19** Ma anụmanụ niile ọbụla nke dị ndụ, na ihe niile na-akpugharị n'ala, na anụ ufe niile, ihe niile na-ejeharị n'ụwa, ka ụdị ha si dị, sitere n'ugbo mmiri ahụ ụta. **20** Mgbe ahụ, Noa wuru ebe ichu aja nye Onyenwe anyị. Ọ hgoro site n'anụ ụlọ ndị dị ocha na anụ ufe ndị dị ocha chụọ aja nsure oku. **21** Onyenwe anyị nuru isisi uto nke aja nsure oku ahụ kwuo n'obi ya sị, "Agaghị m abụ ala onụ ozo n'ihu mmadu, ebe ọ bụ na izuwo obi mmadu bụ ime ihe ozo site na mgbe ọ bụ nwata, agakwaghị m ala ihe niile e kere eke na-eku ume ndụ iyi ozo, dika m mere. **22** "Ogologo oge niile ụwa ga-anogide, oge iku mkpuru na oge iwe ihe ubi, oge oyi na oge okpomoku, okochi na udu mmiri, ehie na abali, agaghị ebi."

9 Mgbe ihe ndị a gasiri, Chineke goziri Noa na ụmụ ya sị ha: "Mụonụ, baanụ, juputanụ n'ụwa. **2** Egwu unu na ujo unu ga-adakwasị anụmanụ niile nke ụwa nke dị ndụ, na anụ ufe niile nke eluigwe, na ihe e kere eke niile na-akpugharị n'ala, na azu niile dị n'osimiri. Ewerela m ha niile nyefee unu n'aka. **3** Ihe ọbụla dị ndụ nke na-ejeharị ejeharị ga-abụ nri unu. Enyela m unu ihe niile ugbu a dika m si nye unu ahijia ndụ niile. **4** "Ma unu agaghị eri anụ ọbụla nke ọbara ndụ ya dị ya n'ahụ. **5** Ma gbasara ọbara ndụ unu, unu ga-asara onụ unu n'ihu m. Anụmanụ ọbụla ga-asara onụ ya n'ihu m. Mmadu ọbụla kwa ga-asara onụ ya n'ihu m banyere ndụ mmadu ibe ya. **6** "Onye ọbụla wufuru ọbara mmadu, n'aka mmadu ka a ga-awufu ọbara nke ya, n'ihu n'oyiyi Chineke ka Chineke mere mmadu. **7** Ma unu onwe unu, mjanu mkpuru, mbaanụ, juputanu ụwa, baakanu ụba n'ime ya." **8** Chineke gwara Noa na ụmụ ya sị, **9** "Ugbu a, ana m ehiwe ogbugba ndụ n'etiti mụ na unu, na n'etiti agburu unu ndị ga-anochi unu, **10** na n'etiti ihe niile nwere ndụ nke unu na ha so, ụmụ anụ ufe, na ụmụ anụ ụlọ, na ụmụ anụ ohia niile, ndị ahụ niile so unu si n'ugbo mmiri ụta, bụ ihe niile nwere ndụ n'ụwa. **11** Ebe ọ bụ na m ehiwela ogbugba ndụ m n'etiti mụ na unu, ọ gaghị emekwa ozo na a ga-eji uju mmiri kpochapụ ihe niile e kere eke, ọ gaghị emekwa ozo

na a ga-eji uju mmiri bibie ụwa." **12** Chineke kwuru sị, "Nke a bụ ihe ama nke ogbugba ndụ nke m na-etinye n'etiti mụ na unu, na n'etiti ihe niile nwere ndụ so unu, ogbugba ndụ nke ga-adị nye ogbo niile na-abia n'ihu. **13** Etinyela m eke na egwurugwu m na mbara eluigwe, ka ọ buru ihe ama nke ogbugba ndụ dị n'etiti mụ na ụwa. **14** Mgbe ọbụla m zitere igwe ojii n'ụwa, ọ buru na eke na egwurugwu aputa ihè na mbara eluigwe, **15** aga m echeta ogbugba ndụ m mere ka ọ dirị n'etiti mụ na unu, na n'etiti mụ na ihe niile nwere ndụ site n'ihu niile e kere eke. Ọ gaghị emekwa ozo na mmiri ga-agho uju mmiri ibibi ihe niile nwere ndụ. **16** Mgbe ọbụla eke na egwurugwu putara n'igwe ojii, aga m ahụ ya cheta ogbugba ndụ ebighi ebi nke dị n'etiti Chineke na ihe niile nwere ndụ site n'ihu niile e kere eke n'elu ụwa." **17** Chineke gwara Noa sị, "Nke a bụ ihe ama ogbugba ndụ ahụ m hiwere n'etiti mụ na ihe niile nwere ndụ n'ụwa." **18** Ụmụ ndị ikom Noa ndị si n'ugbo mmiri ụta bụ Shem, Ham na Jafet. (Ham bụ nna Kenan.) **19** Ndị a bụ ụmụ ndị ikom atọ Noa muru. Ọ bụ site na ha ka ndị mmadu niile gbasara n'ụwa niile si ụta. **20** Noa, onye oru ubi, bidoro iku ubi vajini a gbara ogige. **21** Mgbe ọ nuru mmanya si n'ubi a, nubiaga ya oke, ọ gbaara otọ dinaa ala n'ime ụlọ ikwu ya. **22** Ham, nna Kenan, huru otọ nna ya, gaa koro umunne ya abụọ n'ezie ihe ọ huru. **23** Ma Shem na Jafet weere akwa tukwasị n'ubu ha, were azu jere ije ruo n'ebe nna ha n'ọ, hapu akwa ahụ ka ọ dakwasị nna ha kpuchikwa otọ ya. Ma ha chepuru ihu n'ebe ozo mgbe ha na-eme nke a, n'ihu ya, ha elekwasighi otọ nna ha anya. **24** Mgbe Noa si n'ura mmanya ya bilie, chọputa ihe nwa ya nwoke nke nta mere, **25** o kwuru sị, "Onye a buru onụ ka Kenan bụ! Ohu ndị ohu, ka ọ ga-aburu umunne ya." **26** Ọ sịkwa, "Ngozị dirị Onyenwe anyị Chineke Shem. Ka Kenan buru ohu Shem. **27** Ka Chineke mee ka ebe obibi Jafet saa mbara, ka Jafet biri n'ulo ikwu Shem, meekwa ka Kenan buru ohu ya." **28** Mgbe uju mmiri ahụ gabigachara, Noa biri ndụ narị afọ atọ na iri afọ ise ozo. **29** Onyogugu afọ Noa niile mgbe ọ nwuru, bụ narị afọ itoolu na iri afọ ise.

10 Ndị a bụ akuko banyere Shem, Ham na Jafet, ụmụ ndị ikom atọ Noa muru. Ha onwe ha mutara ụmụ nke aka ha, mgbe uju mmiri gafesiri. **2** Ụmụ ndị ikom Jafet bụ: Goma, Magog, Madai, Javan, Tubal, Meshek na Tiras. **3** Ụmụ ndị ikom Goma bụ: Ashkenaz, Rifat na Togama. **4** Ụmụ ndị ikom Javan bụ: Elisha, Tashish, Kitim na Rodanim. **5** (Site n'agburu ndị a bi n'akuku mmiri ka e nwetara mba dị iche iche, n'agburu ha n'ime obodo ha dị iche iche, ndị ọbụla n'ime ha nwekwara asusu nke ha.) **6** Ụmụ ndị ikom Ham bụ: Kush, Ijpt, Put na Kenan. **7** Ụmụ ndị ikom Kush bụ: Seba, Havila, Sabta, Raama na Sabteka. Ụmụ ndị ikom Raama bụ: Sheba na Dedan. **8** Kush bụ nna Nimrod, onye mesiri buru dike n'agha n'ụwa. **9** Ọ bụ dike n'ichu nta, n'ihu Onyenwe anyị. Ọ bụ nke a mere e ji na-ekwu okwu na-asị, "I dị ka Nimrod, dike n'ichu nta, n'ihu Onyenwe anyị." **10** Obodo ndị bụ mmalite

alaeze ya bu, Babel, Erek, Akad na Kalne, ndi di n'ala Shajna. **11** Site n'ala ahụ ọ gara Asirja, ebe o wuru obodo Ninive na Rehobot Ia, na Kala, **12** na Resin, nke di n'etiti Ninive na Kala, ya bu obodo ukwu ahụ. **13** Ijipt bu nna ndi Lud, ndi Anam, ndi Lehab, ndi Naftuh, **14** ndi Patrus, ndi Kasluh (onye ndi Filistia sitere na ya) na ndi Kafto. **15** Kenan bu nna Saiddon, okpara ya, na ndi Het, **16** ndi Jebus, ndi Amorait, ndi Gigash, **17** ndi Hiv, ndi Aka, ndi Sini, **18** ndi Avad, ndi Zema na ndi Hamat. Emesja, ndi ikwu Kenan gbasara, **19** oke ala ndi Kenan sitere na Saiddon ruo Gera, gbatja ruo Gaza, ruokwa Sodom, Gomora, Adma na Zeboiim, nke di nso Lasha. **20** Ndi a bu umu ndi ikom Ham, dija ikwu ha na asusu ha si di, n'oke ala ebe ha bi, na obodo ha di iche iche. **21** A muru Shem umu ndi ikom, onye nwanne nwoke toro ya bu Jafet. O bukwa nna nna ochie umu ndi ikom niile Eba mutara. **22** Umu ndi ikom Shem bu Elam, Ashua, Apakshad, Lud na Aram. **23** Umu ndi ikom Aram bu, Uz, Hul, Geta na Meshek. **24** Apakshad bu nna Shela, Shela buru nna Eba. **25** Eba mutara umu ndi ikom abuo: Aha otu n'ime ha bu Peleg, n'ihu na o bu n'oge ndu ya ka e kewara uwa. Aha nwanne ya nwoke bu Joktan. **26** Joktan bu nna Almodad, Shelef, Hazamavet, Jera, **27** Hadoram, Uzal, Dikla, **28** Obal, Abimael, Sheba, **29** Ofja, Havila na Jobab. Ndi a niile bu umu ndi ikom Joktan. **30** Akuku ala ha bi gbasapuru site na Mesha ruo Sefa n'ala ugwu ugwu nke owuwa anyanwu. **31** Ndi a niile bu umu ndi ikom Shem, dija ikwu ha na asusu ha si di, n'oke ala ebe ha di, na obodo ha di iche iche. **32** Ndi a bu ndi ikwu umu Noa ndi ikom dija usoro omumu ha si di, dija ha si biri na mba di iche iche. O bu site na ndi a ka mba niile si gbasasja ruo akuku niile nke uwa mgbe uju mmiri ahụ gafechara.

11 N'oge ahụ, uwa niile nwere naani otu asusu, okwu niile bukwa otu. **2** Mgbe ndi mmadu gbasara n'akuku owuwa anyanwu ha chotara ala di larji na Shajna biri n'ebe ahụ. **3** Ha gwarjara onwe ha okwu si, "Bianu ka anyi kpuo brik, kpoọ ha oku nke oma." Ya mere, ha kpuru brik kama nkume, jirikwa bitumen kama uru. **4** Mgbe ahụ, ha kwuru si, "Bianu ka anyi wuore onwe anyi obodo na ulo elu, nke elu ya ga-eru n'eluigwe, ka anyi si otu a meere onwe anyi aha, ka anyi ghara ibu ndi a ga-agbasa n'uwa niile." **5** Onyenwe anyi ridataara hu obodo ahụ na ulo elu ahụ ndi mmadu na-ewu. **6** Onyenwe anyi sirị, "Lee! O buru na ha malitere ime ihe di otu a, ugbu a ha bu otu ndi, nweekwa otu asusu, o nweghi ihe ha zubere ime nke ha na-apughi ime. **7** Ngwa, ka anyi rida gaa gbaruo asusu ha, ka onye o bu la ghara ighota asusu ibe ya." **8** Onyenwe anyi mere ka ha gbasaa n'elu uwa niile. Ha kwusikwara iwu obodo ahụ. **9** O bukwa nke a mere e ji kpoọ obodo ahụ Babel n'ihu na o bu n'ebe ahụ ka Onyenwe anyi wetara ogbaaghara n'asusu ndi niile bi n'uwa. O bukwa n'ebe ahụ ka Onyenwe anyi si gbasasja ha n'elu uwa dum. **10** Nke a bu akuku banyere usoro ezinaulo Shem. Mgbe afo abuo gafechara site n'oge

uju mmiri ahụ, n'oge Shem gbara narị afo, o mutara Apakshad. **11** Shem dirj ndu, mgbe o musiri Apakshad, narị afo ise ozo, mutakwa umu ndi ikom na umu ndi inyom. **12** Mgbe Apakshad gbara iri afo ato na ise, o mutara Shela. **13** Mgbe o muchara Shela, o dirj ndu narị afo anọ na ato ozo, muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **14** Shela gbara iri afo ato mgbe o muru nwa ya nwoke Eba. **15** Mgbe o ghoru nna Eba, o dirj ndu narị afo ana to, muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **16** Eba gbara iri afo ato na anọ mgbe o muru Peleg. **17** Mgbe o ghoru nna Peleg, o dirj ndu narị afo anọ na iri ato ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **18** Peleg gbara iri afo ato mgbe o muru Reu. **19** Emesja, mgbe o ghoru nna Reu, o dirj ndu narị afo abuo na itoolu ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **20** Reu gbara iri afo ato na abuo mgbe o muru Serug. **21** Emesja, o dirj ndu narị afo abuo na asaa ozo, mgbe o musiri Serug, o mutakwara umu ndi ikom na umu ndi inyom. **22** Serug gbara iri afo ato mgbe o muru Nahu. **23** Emesja, mgbe o ghoru nna Nahu, o dirj ndu narị afo abuo ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **24** Nahu gbara iri afo abuo na itoolu mgbe o muru Tera. **25** Emesja, mgbe o ghoru nna Tera, o dirj ndu narị afo na afo iri na itoolu ozo, muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **26** Mgbe Tera gbara iri afo asaa, o ghoru nna Ebram, Nahu na Haran. **27** Nke a bu akuku gbasara usoro ezinaulo Tera. Tera ghoru nna Ebram, Nahu na Haran. Haran ghoru nna Lot. **28** Haran nwuru n'ihu nna ya Tera n'ala ebe a no muo ya, nke bu na Uo, obodo ndi Kaldia. **29** Ebram na Nahu luru nwunye. Aha nwunye Ebram bu Serai ma aha nwunye Nahu bu Milka. Milka bu nwa Haran, onye bu nna Milka na Iska. **30** Ma Serai bu nwanyị aga, o mutaghị nwa obu la. **31** Tera kporo nwa ya Ebram, na nwa nwa ya Lot, onye bu nwa Haran, na nwunye nwa ya Serai, bu nwunye Ebram, duru ha hapu Uo, obodo ndi Kaldia, puo gawa n'ala Kenan. Ma mgbe ha bjarutere n'obodo Haran, ha kwusiri biri n'ebe ahụ. **32** O bu n'obodo Haran ka Tera no nwuo, mgbe o gbara narị afo abuo na ise.

12 Onyenwe anyi gwara Ebram okwu si, "Site n'obodo gi, sikwa na umunna gi na ezinaulo nna gi, gaa n'ala m ga-egosi gi. **2** "Aga m eme gi mba ukwu, aga m agozi gi, aga m eme ka aha gi di ukwu, i ga-abu ngozi. **3** Aga m agozi ndi na-agozi gi, ma onye obu la kochara gi ka m ga-akocha; a ga-agozikwa agburu niile no n'uwa site na gi." **4** Ya mere, Ebram hapuru gaa dija Onyenwe anyi gwara ya. Lot sokwa ya. Ebram agbaala iri afo asaa na ise mgbe o si na Haran bulie ije. **5** O duru nwunye ya Serai na Lot nwa nwanne ya, chikotakwa aku niile ha kpakobara, na ndi ohu niile ha nwetara n'ala Haran, chee ihu iga n'ala Kenan. Emesja ha rutere n'ebe ahụ. **6** Ebram jere ije n'ime ala Kenan jeruo n'ebe osisi ukwu More, nke di n'obodo Shekem. Ndi Kenan bi n'ala ahụ n'oge ahụ. **7** Onyenwe anyi mere ka Ebram hu ya anya, o sirị, "Aga m enye mkpuru gi ala a." Ya mere, Ebram wuru

ebe ichu aja n'ebe ahụ nye Onyenwe anyị onye gosiri ya onwe ya. **8** Emesịa, Ebram hapụrụ ebe ahụ chee ihu n'ala ugwu dị n'owụwa anyanwụ Betel, maa ụlọ ikwu ya. Obodo Betel dị n'akụkụ ọdịda anyanwụ, ma obodo Ai dị n'akụkụ ọwụwa anyanwụ ebe ọ mara ụlọ ikwu ya. N'ebe nso ahụ Ebram wuru ebe ichu aja, n'oro n'ebe ahụ kpọkwo aha Onyenwe anyị. **9** Ozo, Ebram si n'ebe ahụ pụọ gaa ije rute Negev. **10** N'oge ahụ, oke unwu dara n'ala ahụ. N'ihu ya, Ebram hapụrụ ala ahụ gaa n'ala Ijpt, ebe o biri nwa oge. **11** Ma mgbe ha nakwado ibanye ala Ijpt, ọ gara Serai nwunye ya si, "Amaara m na i bu nwanyị mara mma. **12** Mgbe ndị Ijpt ga-ahụ gi, ha ga-asi, 'Onye a bu nwunye ya.' Mgbe ahụ, ha ga-egbu m ma hapụ gi ndụ. **13** Gwa ha na i bu nwanne m nwanyị, ka ha meso m mmeso oma n'ihu gi. Ha ga-echebekwa m ndụ n'ihu gi." **14** Mgbe Ebram rutere Ijpt, ndị Ijpt hụrụ na nwunye ya bu nwanyị mara mma. **15** Mgbe ndị ozi Fero hụrụ ya, ha toro ya n'ihu Fero. N'ihu nke a, ha kpọbatara Serai n'ụlọeze Fero. **16** Fero mesoro Ebram mmeso oma n'ihu nwunye ya. Ebram nwetara igwe aturụ, na ehi, na nne inyinwa ibu, oke na nwunye, na ndị ohu ndị nwoke na ndị nwanyị, na inyinwa kamel. **17** Ma Onyenwe anyị jiri ajọọ ọrịa tie Fero na ndị ezinaụlọ ya ihe otiti n'ihu Serai nwunye Ebram. **18** Mgbe ahụ, Fero kpọrọ Ebram si ya, "Ginị bu ihe a i mere? Ginị mere i gwaghị m na ọ bu nwunye gi? **19** Ginị mere i ji si na ọ bu nwanne gi nwanyị, si otu a mee m ka m kpọrọ ya ka ọ buru nwunye m? Ugwu a, lee nwunye gi, kpọrọ ya laa." **20** Fero nyere iwu banyere Ebram na ndị ikom so ya. Ha zilagara ya, ya na nwunye ya, na ihe niile o nwere.

13 Ebram na nwunye, na ihe niile ha nwere hapụrụ ala Ijpt, gaa ije bjaruo Negev. Lọt sokwa ha. **2** N'oge a, Ebram aghoala ọgaranya di ukwu, onye nwere akunba nke otutu anụ ụlọ, na ọlọcha, na ọlædo. **3** Ha sitere na Negev pụọ ije site n'otu ebe ruo n'ebe ozọ tutu ha erute Betel, n'ebe di n'etiti Betel na Ai, ebe ọ mara ụlọ ikwu ya na mbu. **4** N'ebe nso o wukwara ebe ichu aja na mbu, n'ebe ahụ Ebram kpokuru aha Onyenwe anyi. **5** Ugwu a Lot, onye ya na Ebram so na njem ya, bukwa onye nwere akunba nke igwe ewu na aturu, na igwe ehi, na otutu ụlọ ikwu. **6** Ma ala ebe ha no ezurughị ha mgbe ha nokoro onu n'ihu na ihe onwunwe ha di ukwu ruo na ha enweghi ike inokọ onu. **7** Nke a mere esemokwu ji daputa n'etiti ndi ozuzu anu ulo Ebram na ndi ozuzu anu ulo Lot. Ndi Kenan na ndi Periz bikwa n'ala ahụ n'oge ahụ. **8** Ya mere Ebram gwara Lot si, "Biko, ka esemokwu ghara idi n'etiti mu na gi, maobu n'etiti ndi ozuzu anu ulo m na ndi ozuzu anu ulo gi, n'ihu na anyi bu umunne. **9** Lee, ọ bu na ala a niile adighi n'ihu gi? Ka anyi kewaa. Ọ buru na i gaa n'akukụ aka ekpe, aga m aga n'akukụ aka nri. Ma ọ buru na i gaa n'akukụ aka nri gi, aga m aga n'akukụ aka ekpe." **10** Lot leliterere anya hu na mbara ala Jodan bu ala mmiri na-ezokwasị nke oma, ala dika ubi a gbara ogige Onyenwe anyi, dika ala ndi Ijpt nke di na nso nso Zoa. (Ihe a mere

tupu Onyenwe anyi ebibie obodo Sodom na Gomora.) **11** Ya mere, Lot hoooro nye onwe ya mbara ala Jodan niile, chee ihu iga n'akukụ ọwụwa anyanwụ. Ya na Ebram kewara. **12** Ebram noduru n'ala Kenan, ma Lot gara biri n'etiti obodo ndi ahụ di na mbara ala. Ọ mara ụlọ ikwu ya nso nso obodo Sodom. **13** Ma ndi Sodom bu ndi obi tara mmiri, ndi na-emehie nke ukwu megide Onyenwe anyi. **14** Mgbe Lot siri n'ebe ahụ pụọ, Onyenwe anyi gwara Ebram okwu si ya, "Site n'ebe ahụ i no lelie anya gi, lee anya n'ugwu na ndida, n'owuwa anyanwụ na ọdida anyanwụ. **15** Ala ahụ niile i huru ka m ga-enye gi na mkpuru gi ruo mgbe ebighi ebi. **16** Aga m eme ka mkpuru gi baa uba dika aja di n'ala. Ọ buru na mmadu enwe ike iguta onuogugu aja di n'ala, ha ga-enwe ike guta onuogugu mkpuru gi. **17** Bilie jeharia n'ala ahụ niile n'akukụ ya obula, n'ihu na ana m enye gi ha niile." **18** Ya mere, Ebram bughariri ulo ikwu ya, gaa biri n'akukụ osisi ukwu Mamre nke di na Hebron. O wuru ebe ichu aja nye Onyenwe anyi n'ebe ahụ.

14 N'oge ahụ kwa, Amrafel, eze Shajna, na Ariok, eze ndi Elasa, na Kedoloma eze Elam, na Tidal eze Goiim, **2** buru agha megide Bera eze Sodom, na Biasha eze Gomora, na Shinar, eze Adma, na Shemeba eze Zeboiim, na eze obodo Bela (ya bu Zoa). **3** Ndi eze obodo ndi a: Sodom, Gomora, Adma, Zeboiim na Bela, jikotara ndi agha ha onu na Ndagwurugwu Sidim (ya bu, ndagwurugwu osimiri nnu ahụ). **4** Ha fere ofufe n'okpuru ochichj eze Kedoloma afọ iri na abuo, ma n'afọ nke iri na ato, ha nupuru isi. **5** N'afọ nke iri na ano, eze Kedoloma na ndi eze ya na ha jikoro onu buru agha megide ma merie ndi Refaim bi n'Ashterot Kenaim na ndi Zuzim bi na Ham na ndi Emim bi Kiriatem na Shave, **6** na ndi Hor n'obodo ugwu Sia, ruo obodo El Paran, nke di n'akukụ ozara. **7** Mgbe ahụ, ha chighariri azu gaa En Mishpat (ya bu Kadesh). Ha meriri ala niile nke ndi Amalek nakwa ndi Amorit bi na Hazezon Tama. **8** Mgbe ahụ kwa, ndi agha ndi eze obodo Sodom na eze Gomora, na eze Adma, na eze Zeboiim, na eze Bela (ya bu Zoa) puru doo onwe ha n'usoro ibu agha na Ndagwurugwu Sidim, **9** imegide Kedoloma eze Elam, Tidal eze Goiim, Amrafel eze Shajna na Ariok eze Elasa. Ya bu eze ise buru agha megide eze ano. **10** Ma Ndagwurugwu Sidim juputara n'olulu apiti. Mgbe ndi agha eze Sodom na Gomora bidoro igba oso. Ufodu n'ime ha dabanyere n'ime olulu ndi a, ma ndi foduru gbapuru oso gbaga n'ugwu. **11** Ma eze ano ndi a banyere n'ime obodo Sodom na Gomora bukorọ akụ ha, na ihe oriri ha niile laa. **12** Ha buuru Lot, nwa nwanne Ebram, onye bi na Sodom na ihe niile o nwere, buru ha na-ala ebe ha si bia. **13** Ma otu onye gbara oso ndi site n'ebe ahụ gara kororo Ebram onye Hibru ihe mere. N'oge a, Ebram bi n'ebe di nso n'osisi ukwu nke Mamre, onye Amorj, nwanne Eshkol na Anea, ndi ha na Ebram gbara ndu. **14** Mgbe Ebram nuru na adorla Lot nwa nwanne ya n'agha, ọ kpokotara ndi ikom a zuru azu na-ejere ya ozi, ndi a

murù n'ùlò ya. Onùogugu ha dī nari ndj ikom atò na iri na asatò, ha churù ndj agha ahù oşò tutu ha erute Dan. **15** N'abalj, Ebram kere ndj agha ya ibuso ndj ahù agha. O meriri ha, chùò ha oşò, churuo ha Hoba, nke dī n'akùkù ugwu Damaskòş. **16** Ebram nwetaghachiri ihe niile ahù ha dõtara n'agha, dulata nwanne ya Lot, na ihe onwunwe ya niile, tinyere ndj inyom, na ndj ozo niile a dõtara n'agha. **17** Mgbe Ebram si na mmeri ahù o meriri Kedoloma na eze ndj ozo ahù na-alòta, eze Sòdom bjara zute ya na Ndagwurugwu Shave (nke a na-akpò Ndagwurugwu Eze). **18** Melkizedek, eze Salem, onye nchùaja Chineke nke kachasị ihe niile elu, weputara achicha na mmanya, **19** o goziri Ebram sị ya, "Ngozị dīrj Ebram site n'aka Chineke nke kachasị ihe niile elu, Onye kere eluigwe na ùwa. **20** Ngozị dīkwara Chineke nke kachasị ihe niile elu, onye weere ndj iro gị nyefee gị n'aka." Mgbe ahù, Ebram nyere ya otu ụzò n'ime ụzò iri nke ihe niile. **21** Eze Sòdom gwara Ebram sị, "Nyeghachi m naanị ndj mmadụ, ma debere onwe gị ihe ndj ozo." **22** Ma Ebram zara eze Sòdom sị, "Eweliri m aka m elu nùò iyi nye Onyenwe anyị Chineke nke kachasị ihe niile elu, Onye kere eluigwe na ùwa, sị **23** na agaghị m esi n'aka gị were ihe oḅula bụ nke gị, o bụladị eriri maḅu eriri akpukpukwù. Ka j ghara j sị, 'O bụ m mere ka Ebram baa ogaranya.' **24** Naanị ihe m ga-anara bụ ihe ụmụ okorobịa m ndj a riri, ya na oke ruuru Anea, na Eshkòl, na Mamre so m gaa. Nye ha oke ruuru ha."

15 Mgbe nke a gasịrị, okwu Onyenwe anyị ruru Ebram site n'ohu, sị ya, "Atùla egwu, Ebram Abụ m ota gị, ugwo oru dī ukwu nke i nwere." **2** Ma Ebram zara sị ya, "Gị, Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị, gị n'ihu nke i ga-enye m ebe o bụ na m amutaghị nwa? Lee, o bụ Elieza, onye Damaskòş, ga-eketa akụ m niile." **3** Ebram gara n'ihu kwuo sị, "Ebe o bụ na m amutaghị ụmụ, o bụ ohu nọ n'ùlò m ga-eketa akụ m." **4** Ma okwu Onyenwe anyị rutere ya, "Nwoke a agaghị eketa ihe i nwere, kama nwa nwoke nke gae si n'ahụ gị pùta ga-eketa ihe i nwere." **5** Mgbe ahù, Onyenwe anyị kpoputara Ebram n'ezì sị ya, "Lelie anya gị elu na mbara eluigwe, guo kpakpando niile j hụrụ onụ, ma j ga-enwe ike igùta ha." **6** Gwara ya sị, "Otu a ka mkpuru gị ga-adi. A gaghị aguta ha onụ." **6** Ebram kweere n'ìhe Onyenwe anyị kwuru. N'ìhi nke a, a gunyere ya okwukwe a dika ezi omume. **7** Onyenwe anyị gwakwara ya sị, "Mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, onye si n'ala Ọ nke ndj Kaldjia kpoputa gị, inye gị ala a ka o buru ihe nweta gị." **8** Ma Ebram zara sị, "Biko, Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị olee otu m ga-esi mara na m ga-enweta ya?" **9** Onyenwe anyị zara sị ya, "Wetara m nwa nne ehi gbara afo atò, na nne ewu gbara afo atò, na ebule gbara afo atò, na nduru, na nwa kpalakwukwu." **10** Ebram wetaara ya ihe ndj a niile bowa ha ụzò abụo, doo ha n'usoro ka otu akukù chee akukù nke ozo ihe. m a o bowaghị ụmụ nnunụ ndj ahù. **11** Mgbe anụ efe fekwasịrị ozu anụ ndj ahù, Ebram chupuru ha. **12** Mgbe anwụ bidoro

jda, Ebram dara n'oke ụra, oke ụjọ na oke oghichiri dakwasiri ya. **13** Mgbe ahù, Onyenwe anyị gwara ya sị, "Mata nke oma na umu umu gi ga-anò dika ndi obia n'ala na-abughị nke ha. A ga-edo ha onodu dika ndi ohu, mejoò ha narị afo anò. **14** Ma aga m ata mba ahù ha na-efe dika ohu ahuhù. N'ikpeazu, ha ga-eji otutu akụ si n'ebe ahù pùta. **15** Ma j ga-anwu n'udo. A gaeli gi mgbe j kara ezi nka. **16** Mgbe ogbo anò gasiri, umu umu gi ga-alotakwa n'ala a. N'ìhi na mmehie ndj Amorait erubeghi n'uju ya." **17** Mgbe anwu dara, mgbe oghichiri gbachiri ebe niile, ite oku na-akwu anwuru oku nke nwere owa na-enwu oku si n'etiti ibe anu ndj ahù gafee. **18** N'ubochi ahù ka Onyenwe anyi na Ebram gbara ndu. O sị, "Ndi agburu gi ka m ga-enye ala ndi a, malite n'iyi ndi Ijpt ruo n'iyi ukwu Yufretis. **19** Ala ndi Ken, na nke ndi Keniz, na nke ndi Kadmon, **20** na ala ndi Het, na nke ndi Periz na nke ndi Refaim, **21** na ala ndi Amorait na nke ndi Kenan na nke ndi Gigash na nke ndi Jebus."

16 Ma Serai nwunye Ebram, amutaghị nwa. Serai nwere odibo nwanj onye Ijpt, aha ya bụ Hega. **2** Ya mere o gwara Ebram sị, "Lee, ugbu a, Onyenwe anyi egbochiela m imuta umu. Ugbu a, bakwuru nwanj na-ejere m ozi. Ma eleghi anya, aga m esi na ya wulite ezinaulo m." Ebram kweere ihe Serai kwuru. **3** Ya mere Serai nwunye Ebram, duuru Hega, odibo nwanj ya, onye Ijpt, dunye Ebram ka o buru nwunye ya. Ihe a mere na ngwucha afo iri site na mgbe Ebram bjara biri n'ala Kenan. **4** Ebram na Hega dinara. Hega turu ime. Ma mgbe Hega matara na o dirila ime, o malitere ileda nne ya ukwu bu Serai anya. **5** Mgbe ahù, Serai gwara Ebram sị, "O bu gi butere ahulu a m no n'ime ya. O bu m were nwaodibo nwanj m kunye gi n'aka, ma ugbu a o huru na o di ime, aburu m onye o na-eleda anya. Ka Onyenwe anyi kpee ikpe a n'etiti mu na gi." **6** Ebram zara Serai sị, "Lee, ohu gi nwanj di gi n'aka. Jiri ya mee ihe obula di gi mma n'anya." N'ìhi nke a, Serai mesiri na ihe ike, nke mere ka o si n'ebe Serai no gbapu. **7** Ma mmuo ozi Onyenwe anyi huru ya n'akuku isi iyi mmiri di n'ozara, n'akuku uzo Shua, **8** juo ya sị, "Hega, ohu nwanj Serai, olee ebe i si bja, olee ebe ka j na-ejekwa?" Hega zara sị, "O bu site n'ihu nne m ukwu Serai ka m na-agba oso." **9** Mmuo ozi Onyenwe anyi gwara ya sị, "Laghachikwuru nne gi ukwu. Doo onwe gi n'okpuru ya." **10** Mmuo ozi Onyenwe anyi sikwa ya, "Aga m amuba umu gi, ka a hapu inwe ike iguta ole ha di." **11** Mmuo ozi Onyenwe anyi gwakwara ya sị, "I di ime ugbu a, j ga-amu nwa nwoke. Aha j ga-agu ya bu Ishmel n'ìhi na Onyenwe anyi anula maka nhuju anya gi. **12** Nwoke dika inyinya ibu a na-azughị azu ka o ga-abu. O gae emegide onye obula, onye obula ga-emegidekwa ya. O ga-ebi n'ime ibu iro, megide umunna ya niile." **13** Hega kpokuru aha Onyenwe anyi, onye gwara ya okwu sị, "I bu Chineke m na-ahu m." N'ìhi na Hega kwuru sị, "Ahula m, ugbu a, onye ahù na-ahu m." **14** O bu ya mere e j na-akpo olulu mmiri ahù, Bja-Lahai-Roj. O ka

dị ebe ahụ, n'etiti Kadesh na Bered. **15** Emesịa, Hega mụtaara Ebram nwa nwoke. Ebram kpọrọ nwa nwoke ahụ Hega mụtaara ya Ishmel. **16** Ebram gbara iri afọ asatọ na isii mgbe Hega mụtaara ya Ishmel.

17 Mgbe Ebram gbara iri afọ itoolu na itoolu, Onyenwe anyị gosiri ya onwe ya si ya, "Abụ m Chineke Onye puru ime ihe niile. Jegharja ije n'ihu m, buru onye na-enweghị ịta ụta ọbụla. **2** Aga m eme ka ọgbugba ndụ m dirị n'etiti mụ na gi, mekwa ka i mụbaa nke ukwu n'ọnụogugu." **3** Ebram dara n'ala, kpudo ihu ya n'ala. Chineke gwara ya si, **4** "Lee, nke a bụ ọgbugba ndụ di n'etiti mụ na gi. I ga-abụ nna ọtụtụ mba. **5** Aha gi agaghị abukwa Ebram, kama ọ ga-abụ Ebrahim, n'ihl na emeela m gi nna nke ọtụtụ mba. **6** Aga m eme gi ka i mụbaa nke ukwu. Aga m eme ka i ghọọ ọtụtụ mba di iche iche, ndi eze ga-esitekwa na gi pụta. **7** Aga m eme ka ọgbugba ndụ mụ na gi gbara guzosie ike, ka ọ djkwara umu umu ndi ga-esote gi n'ogbo niile na-abia. O bu ọgbugba ndu na-egosi na m bu Chineke gi, na Chineke umu umu gi niile ga-eso gi. **8** Ala Kenan niile, ebe i no ugbu a dika obia ka m ga-enye gi na umu umu gi ga-esote gi dika ihe nketa ebighi ebi. Aga m abu Chineke ha." **9** Chineke gwara Ebrahim okwu si ya, "Ma n'ebe i no, i ghaghj irube isi imezu ihe ọgbugba ndu m kwuru, gi onwe gi na umu umu gi ndi ga-esote gi, ruo ogbo niile. **10** Nke a bu ọgbugba ndu di n'etiti mụ na gi na umu umu gi ndi ga-esote gi, ọgbugba ndu nke unu na-aghaghj idebe. A ga-ebi nwoke obula n'etiti unu ugwu. **11** A ga-ebi unu ugwu, bipu elu ahụ nke anu ahụ unu. Nke a ga-abu ihe ama nke ọgbugba ndu di n'etiti mụ na unu. **12** N'oge o gbara mkpuru ubochi asato, unu ga-ebi nwoke obula n'agburu unu ugwu: ndi a muru n'ulo, maobu ndi eji ego zuta site n'aka ndi mba ozo, ndi na-esighj na mkpuru nke afọ gi. **13** A ga-ebi ha niile ugwu. Ma a muru ha n'ezinaulo gi ma i ji ego zuta ha site n'aka onye mba ozo. Ọgbugba ndu m nke ga-aputa ihe n'anu ahụ gi bu ọgbugba ndu ebighi ebi. **14** Nwoke obula a na-ebighi ugwu nke anu ahụ ka a ga-ebipu site n'etiti umunna ya. N'ihl na o mehiela megide ọgbugba ndu m." **15** Chineke gwakwara Ebrahim si, "Ma n'ebe Serai nwunye gi no, i ghaghj akpokwa ya Serai ozo, kama aha ya ga-abu Sera. **16** Aga m agozi ya, sitekwa na ya nye gi nwa nwoke. Aga m agozi ya ruo na o ga-abu nne nke otutu mba. Ndi eze ga-achi otutu mmadu ga-esite na ya puta." **17** Ebrahim dara kpuo ihu n'ala, chjakwa ochi n'obi ya si, "O bu onye gbara narj afọ ka a ga-amuru nwa? Sera, onye gbara iri afọ itoolu o ga-amu nwa?" **18** Ebrahim gwara Chineke si, "A sjkwa na i ga-ekwe mee ka Ishmel buru onye di ndu n'ihu gi." **19** Ma Chineke zara si ya, "Ee, kama Sera nwunye gi ga-amutara gi nwa nwoke. I ga-agu ya Ajzik. Ọgbugba ndu m ga-adjkwara ya na agburu ya ruo mgbe ebighi ebi. **20** Ma banyere Ishmel, anula m ihe i kwuru. Aga m agozi ya mee ya ka o baa uba ma djkwa ukwu n'ọnụogugu. O ga-agho nna ndi eze iri na abuo. Aga m eme ya ka o ghoo mba di ukwu. **21** Ma ọgbugba

ndu m ka m ga-eme ka o guzosie ike n'ebe Ajzik no, onye Sera ga-amutara gi n'oge dika ugbu a n'afọ ozo." **22** Mgbe o gwasiri Ebrahim okwu, Chineke si n'ebe o no puo. **23** N'ubochi ahụ, Ebrahim duuru Ishmel nwa ya nwoke, na ndi ikom niile a muru n'ezinaulo ya, tinyere ndi e ji ego zuta, ndi ikom niile no n'ezinaulo ya, bie ha ugwu dika Chineke gwara ya ka o mee. **24** Ebrahim gbara iri afọ itoolu na itoolu mgbe e biri ya ugwu, **25** Ishmel nwa ya gbara afọ iri na ato. **26** E biri Ebrahim na nwa ya bu Ishmel ugwu n'otu ubochi ahụ. **27** Ndi ikom niile no n'ezinaulo Ebrahim, ndi a muru n'ulo ya na ndi e si n'aka ndi mba ozo zuta ka e biri ugwu n'oge Ebrahim biri ugwu.

18 Onyenwe anyi gosiri Ebrahim onwe ya n'akuku osisi ukwu di na Mamre, mgbe Ebrahim noduru ala n'ihu ulo ikwu ya, n'etiti ehiihie. **2** O lelitere anya ya hu ndi ikom ato ka ha guzo ebe o no nso. Mgbe o huru ha, o sitere n'ihu ulo ikwu ya gbakwuru ha izute ha, kpoosi isiala. **3** O siri, "Onyenwe m, o buru na m natara amara n'ihu gi, agabigala ohu gi. **4** Biko, ka ekutere unu mmiri ntakiri, ka unu sachaa ukwu unu, zurukwa ike n'okpuru osisi a. **5** Ka m wetara unu nri ntakiri unu ga-eri nke ga-agba unu me tume unu agawa n'ihu n'ije unu ugbu a unu bjara na nke ohu unu." Ha zara si ya, "O di mma. Mee dika i kwuru." **6** Ya mere, Ebrahim mere ngwangwa banyekwuru Sera n'ulo ikwu ya si ya, "Mee ngwa, maputa ihe otutu sia ato site na oka a kworo nke oma jiri meta achicha." **7** Mgbe ahụ, Ebrahim gbagara n'igwe ehi ya, hoputa otu nwa ehi na-akaghj aka nke ahụ ya di mma, nye ya otu ohu ya onye mere ngwangwa gbuo ya, dozie ya maka oriri. **8** Emesịa, Ebrahim buuru mmiri ara ehi nke rahuru arahụ, na mmiri ara ehi, na anu ahụ a kwadoro dozie ha n'ihu ndi obia ahụ. O guzokwara nso nso ebe ha no n'okpuru osisi ahụ mgbe ha na-eri nri. **9** Ha juru ya si, "Ebee ka Sera nwunye gi no?" O zara si, "O no n'ime ulo ikwu." **10** O siri ya, "N'ezie, mụ onwe m ga-aloghachikwute gi n'oge a n'afọ ozo, Sera nwunye gi ga-amuta nwa nwoke." Sera guzo n'ime ulo ikwu ahụ nke di n'azu Ebrahim na-ege nti n'ihe ha na-ekwu. **11** N'oge a, Ebrahim na Sera emeela nnoo agadi, gbaakwa isi awo. Sera agafeela oge imuta nwa. **12** Ya mere, mgbe Sera nuru ihe Onyenwe anyi kwuru, o chirj ochi si, "Agadi nwanj dika m o si anaa amuta nwa, ugbu a onyenwe m karala nka?" **13** Onyenwe anyi juru Ebrahim ajuju si, "Ginj mere Sera ji achi ochi? Ginj mere o ji kwuo si, "Olee otu agadi nwanj dika m ga-esi muo nwa?" **14** O di ihe nyiri Onyenwe anyi ime? Mụ onwe m ga-aloghachikwute gi n'oge a kara aka, Sera nwunye gi ga-amuta nwa nwoke." **15** Ma ujọ turu Sera. N'ihl ya, o gorọ ago si, "Achighi m ochi." Ma O zara si, "O bu ezie, Sera, i chirj ochi." **16** Mgbe ndi ikom ato ahụ biliri ibidokwa ije ha, ha chere ihu iga obodo Sodom, Ebrahim dupukwara ha. **17** Mgbe ha na-aga n'uzo, Onyenwe anyi tulere si, "O kwesiri ka m zochiere Ebrahim ihe m choro ime? **18** Ebrahim aghaghj ibu mba di ukwu djkwa ike. A ga-

agozikwa agburu niile n'ụwa site na ya. **19** N'ih na ahoputala m ya, ka o tuziere umu ya na ulo ya ndi ga-esote ya igbaso uzo Onyenwe anyi site n'ime ihe di mma na ihe ziri ezi, ka Onyenwe anyi mezuoro Ebrahim ihe niile o kwere ya na nkwa." **20** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi kwuru si, "Mkp akwa m na-anu site na Sodom na Gomora di ukwu, otu a kwa, mmehie ha jobigara njo oke. **21** Ugbu a, ana m aga ka m jiri anya m hu ma ihe ha mere o di njo dika mkpu akwa m na-anu si di. Ma o sghi otu ahụ diri, aga m amata." **22** Mgbe ahụ, ndi ikom abuo n'ime ha gawara Sodom. Ma Ebrahim no na-eguzo n'ihu Onyenwe anyi. **23** Ebrahim jeruru Onyenwe anyi nso juo ya si, "Uche gi o bu ikpochapu ndi ezi omume na ndi ajo omume? **24** O buru na i chota iri ndi ezi omume ise n'ime obodo ahụ, i ga-ekpochapu obodo ahụ? I gaghi agbaghara ya n'ih iri ndi ezi omume ise no n'ime ya? **25** O bughi ezi ihe na i ga-ala ndi ezi omume na ndi ajo omume n'iyi. N'ih na i gaghi emeso ndi ezi omume dika i si mesoo ndi na-eme ajo ihe. O kwesighi ka onye ga-ekpe uwa niile ikpe, kpee ikpe ziri ezi?" **26** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi zara si, "O buru na m achota iri ndi ezi omume ise n'obodo Sodom, aga m agbaghara obodo ahụ niile n'ih ha." **27** Ebrahim kwukwara ozo si, "Ugbu a m nwere ike kwuwaputa okwu n'ihu Onyenwe anyi, mu onye bu naani aja na ntụ. **28** Eleghi anya o buru na e nweta naani iri ndi ezi omume anọ na ise, i ga-emebi obodo ahụ?" Onyenwe anyi zara si, "Agaghi m ebibi ya ma o buru na m achota iri mmadu anọ na ise n'ime ya." **29** Ozokwa, o siri ya, "O burukwanu na a ga-achota naani iri mmadu anọ?" Onyenwe anyi zara si ya, "N'ih iri mmadu anọ, agaghi m ebibi ya." **30** Mgbe ahụ o siri, "Biko, ka iwe hapu iwe Onyenwe anyi ma m kwuo okwu. Eleghi anya, achota naani iri mmadu ato n'ebe ahụ?" Onyenwe anyi zaghachiri si ya, "Agaghi m emebi ya, ma o buru na m achota iri mmadu ato n'ime ya." **31** O kwuru si, "Ebe o bu na m amalitela igwa gi, Onyenwe anyi okwu, biko kwere ka m gaa n'ihu. O buru na a ga-achota naani iri mmadu abuo?" Onyenwe anyi zara si, "N'ih iri mmadu abuo ahụ agaghi m emebi ya." **32** N'ikpeazu, Ebrahim kwuru si, "Ka iwe hapu iwe Onyenwe anyi. Ka m kwuo naani otu ugboro a. O burukwanu na a chota naani mmadu iri n'ebe ahụ?" Onyenwe anyi zara si, "N'ih mmadu iri ahụ, agaghi m ebibi ya." **33** Mgbe Onyenwe anyi gwachara Ebrahim okwu, o hapuru ya gawa ebe o na-aga. Ebrahim laghachiri azu n'ulo ya.

19 N'oge anyasi, ndi mmuo ozi abuo ahụ bjarutere Sodom. Lot no ala n'onu uzo ama obodo ahụ. Mgbe o huru ha, o biliri jekwuru ha, hulata ihu ya n'ala. **2** O siri, "Ndi nwe m, batanu n'ulo ohu unu. Unu nwere ike saa ukwu unu, nookwa onodu abali. Chi bo, unu nwere ike ibilikwa bido iga n'ihu n'ije unu." Ha zara si, "Ee, anyi ga-edina n'ama." **3** Ma Lot riosiri ha ike. N'ikpeazu ha sooro ya laa n'ulo ya. O kwadooro ha ihe oriri, ya bu achicha na-ekoghi eko ka o ghere. Ha rikwara ya. **4** Tupu ha abanye irahu ura,

ndi ikom obodo ahụ, ndi ikom Sodom, bira gbaa ulo ahụ gburugburu, ma umu okorobia ma ndi agadi, ndi niile si n'akuku obodo ahụ. **5** Ha kpoo Lot oku si ya, "Olee ebe ha no, bu ndi ikom ahụ bira n'ulo gi n'abali a? Kpootara anyi ha ka anyi na ha dinakoo." **6** Lot pukwuru ha n'ez, mechie uzo ulo ya, **7** si ha, "Bikonu, ndi enyi m, unu emela ihe ogo di otu a. **8** Leenu, enwere m umu nke aka m, umu agbogho abuo na-amaghi nwoke. Ka m kpootara unu ha, ka unu mee ha ihe masiri unu. Ma hapunu ndi ikom ndi a, n'ih na ha bu ndi batara izere ndu n'ulo m." **9** Ha zara si ya, "Puora anyi n'uzo. Mbjarambia ka i bu! Leenu mbjarambia a! O choro ibu onye ikpe. Anyi mee gi ihe, o ga-ajoro gi njo karja ihe anyi ga-eme ha." Ha nuru Lot aka nughachi ya azu, malite itiwa onu uzo ulo ya. **10** Ma ndi ikom ahụ no n'ulo Lot, setipuru aka ha dojata ya n'ulo, ma mechie uzo Lot. **11** Ha tiri ndi ikom ndi ahụ no n'onu uzo ihe otiti nke mere ka ha kpoo isi, onye ukwu ha na onye nta ha. N'ih ya, ha enweghi ike ichota onu uzo ulo ahụ. **12** Ndi ikom abuo ahụ gwara Lot si, "O nwere onye obula ozo i nwere n'ebe a? Ndi ogo nwoke, maobu umu gi ndi ikom, maobu umu gi ndi inyom, na o bu onye obula bu nke gi n'obodo a. Site n'ebe a kpoo ha! **13** N'ih na anyi na-aga imebi obodo a, mkpu akwa ruru Onyenwe anyi nti megide ndi bi n'obodo a adila ukwu, nke mere o ji zite anyi ibibi ya." **14** Ya mere, Lot puru gaa gwa ndi ogo ya nwoke, ndi na-akwado ihu umu ya ndi inyom, si ha, "Oso, sinu n'obodo a puo. N'ih na Onyenwe anyi na-akwado ibibi ya." Ma ndi ogo ya nwoke ndi a chere na o na-egwu egwu. **15** N'ututu, mgbe chi na-abota, ndi mmuo ozi a kwagidere Lot si ya, "Oso, kpoo nwunye gi na umu gi ndi inyom abuo ndi a site n'ebe a gbapu, ma o bughi ya, a ga-ekpochapu unu n'ih iri ajo omume ndi obodo a." **16** Mgbe Lot ka no na-eche ihe o ga-eme, ndi ikom ahụ jidere ya n'aka, jidekwa nwunye ya, na umu ya ndi inyom abuo duru ha puo n'obodo ahụ, n'ih na Onyenwe anyi nwere obi ebere n'ebe ha no. **17** Mgbe ha si n'ime obodo kpoota ha, otu onye n'ime ha gwara ha si, "Gbalaganu n'ih ndu unu. Unu elekwala anya n'azu. Unu akwusikwala ebe obula na mbara ala. Gbaganu n'ugwu, n'ih na o buru na unu emeghi otu a, a ga-ekpochapu unu." **18** Ma Lot siri ha, "Mba, ndi nwe m, bikonu, **19** ohu unu achotala amara n'ihu unu, unu egosila m obi ebere di ukwu site n'ichebe ndu m. Ma agaghi m enwe ike gbalaga n'ugwu ka mbibi a ghara idakwasu m, m nwuo. **20** Lee obodo di nso nke m nwere ike igbaga. O bu obodo di nta. Kwere ka m gbaga n'ebe ahụ. Obodo nta ka o bu, o bughi ya? Aga m echebekwa ndu m na ya." **21** O zara si ya, "O di mma, aga m emere gi dika arirjo gi si di. Agaghi m emebi obodo nta ahụ. **22** Ma mee ngwangwa, n'ih na o nweghi ihe obula m ga-eme tutu ruo mgbe i ruru n'ebe ahụ." (O bu nke a mere e ji akpo aha obodo ahụ Zoa.) **23** Mgbe Lot rutere obodo Zoa, anwu awalitela n'ala ahụ. **24** Mgbe ahụ Onyenwe anyi sitere n'elugwe zokwasu obodo Sodom na Gomora nkume oku nke Onyenwe anyi mere ka o si

n'elugwe zoo. **25** Otu a ka o si kwatuo obodo ndị ahụ niile dị na mbara ala ahụ niile, na ndị niile bi n'obodo ndị ahụ. O kwatukwara ihe niile na-epu n'ala. **26** Ma mgbe nwunye Lot lere anya n'azu, otu mgbe ahụ, ọ ghorọ ogidi nnu. **27** N'ututu echi ya, Ebrahim biliri jeruo ebe ahụ o guzoro n'ihu Onyenwe anyị n'ubochi gara aga. **28** Ọ lepuru anya n'ebe obodo Sođom na Gómora dị, na n'ebe mbara ala ndị ahụ niile dị. Ọ huru anwuru ọkụ dị ukwu nke si n'ala ahụ na-alali elu. Anwuru ọkụ a dị ka anwuru ọkụ si n'ebe a kwanyere ọkụ na-enwusi ike. **29** Ya mere, mgbe Chineke bibiri obodo ndị ahụ dị na mbara ala, o chetara Ebrahim, kpoputa Lot site n'oke mbibi ahụ e bibiri obodo ndị ahụ Lot bi n'ime ha. **30** Emesja, Lot na umu ya ndị inyam abuo hapuru obodo Zoa, n'ihu na ọ turu egwu ibi n'ime Zoa. Ọ gara biri n'ime ogba nkume ya na umu ya ndị inyam abuo. **31** Otu ubochi, ada ya sirị nke nta, "Nna anyị emeela agadi, ọ nwekwaghị nwoke obula nọ n'ụwa a, onye ga-enye anyị umu, dika omenaala si dị n'ụwa niile. **32** Ka anyị mee ka nna anyị nju mmnya, ka anyị na ya dinakoo, ka anyị chebe agburu anyị site na nna anyị." **33** N'abalị ahụ, ha mere ka nna ha nju mmnya, nke ada banyere soro nna ya dina. Ha abuo nwere mmeko. Ma ọ amaghị mgbe ada ya dinara maobu mgbe o bilikwara. **34** N'echi ya, ada gwara nwanne ya nke nta, "Mụ na nna anyị dinara n'abalị gara aga. Ka anyị mee ka ọ njuokwa mmnya n'abalị taa, ka i gaakwa ka gi na ya dina. Ka anyị mee ka agburu anyị digide site na nna anyị." **35** Ha mere ka nna ha nju mmnya n'abalị ahụ, ada ya nke nta banyere ya na nna ya dina. Dika ọ dikwa na mbu, nna ha amataghị mgbe o dinara ala maobu mgbe o bilitere. **36** Ya mere, umu ndị inyam Lot abuo ndị a turu ime site n'aka nna ha. **37** Nke ada mutara nwa nwoke onye ọ gurụ Moab. Ọ bu ya bu nna nna ndị Moab ruo taa. **38** Nwa ya nke nta mutakwara nwa nwoke onye ọ gurụ Ben-Ammi. Ọ bu ya bu nna nna ndị Amon ruo taa.

20 Ugbu a, Ebrahim sitere n'ebe ahụ bilie gaa na mpaghara Negev biri n'ebe dị n'agbata Kadesh na Shua. Ọ noro n'obodo Gera nwa oge nta. **2** N'ebe ahụ, Ebrahim kwuru maka Sera, nwunye ya, si "Ọ bu nwanne m nwanyị." Abimelek, eze Gera, ziri ozi kporo Sera. **3** Ma Chineke bjakwutere Abimelek na nro n'anyasi, si ya, "Onye nwuru anwu ka i bu, n'ihu nwanyị nke i kporo, nwanyị a bu onye nwere di." **4** Ma Abimelek abjabeghi Sera nso, ya mere o ji si, "Onyenwe m, i ga-ebibi mba aka ya di ocha? **5** Ọ bu na ya onwe ya agwaghị m si, 'ọ bu nwanne m nwanyị,' nke nwanyị n'onwe ya, ekwuokwa si, 'Nwanne m nwoke ka ọ bu?' E ji m uche di ocha na aka di ocha mee ihe niile m mere." **6** Chineke zara ya si, "Amaara m na i ji uche di ocha mee ihe i mere. Ọ bu ya mere m ji gbochie gi imehie megide m. Ọ bukwa ya mere m ji gbochie gi imetu ya aka. **7** Ugbu a, nyeghachi nwoke a nwunye ya. N'ihu na ọ bu onye amuma. Ọ ga-ekpere gi ekpere, ka i ghara inwu. Ma ọ buru na i dughachighi nwanyị a nye di ya, unu ga-anwu, gi na ndi gi niile." **8** Ya mere,

Abimelek biliri n'isi ututu echi ya, kporo nzuکو nke ndisi ozi ya niile, kporo ha ihe mere. Ha turu ujo nke ukwu. **9** Emesja, Abimelek kporatara Ebrahim si ya, "Gini bu ihe a i mere anyi? Gini bu ihe ojo m mere i ji butere mu na alaeze m ihe oke ikpe omuma di otu a? Ihe a i mere m bu ihe na-ekwesighi ekwesi." **10** Abimelek juru Ebrahim si, "Ọ bu gini ka i huru i jiri mee omume di otu a?" **11** Ebrahim zara ya, "N'ihu na asiri m n'obi m, 'N'ezie, iwu egwu Chineke adighi n'ebe a. Ha ga-egbu m n'ihu nwunye m.'" **12** Ewezugakwa nke a, ọ bu nwanna m nwanyị, n'ihu na otu nna muru anyi, ma ọ bughị otu nne, tupu ọ buru nwunye m. **13** Mgbe Chineke sitere n'ezinaulo nna m zipu m ije ebe di anya, agwara m ya si, 'Otu a ka i ga-esi gosi na i huru m n'anya, ebe obula anyi gara, kwuo gbasara m, 'Onye a bu nwanne m.'" **14** Mgbe ahụ, Abimelek duputara aturu, na ehi, na ndi ohu ndi ikom, na ndi ohu ndi inyam, nye Ebrahim. Ọ kponyekwara ya Sera nwunye ya. **15** Abimelek sirị, "Lee n'ala m niile, birikwa n'ebe obula masiri gi." **16** Mgbe ahụ, ọ sirị Sera, "Ana m enye nwanne gi puku shekel olocha, ka ọ buru ihe m ji kwuo ugwo mmeso ojo m mesoro gi. Ejikwa m ya na-egosi na i bu onye aka ya di ocha." **17** Mgbe ahụ, Ebrahim kporo Chineke n'ekpere. Chineke gworo Abimelek na nwunye ya, na ndi inyam ndi ohu ya niile, ka ha nwee ike imuta umu ozo. **18** N'ihu na Onyenwe anyi mechiri akpanwa ndi inyam niile nọ n'ezinaulo Abimelek n'ihu Sera nwunye Ebrahim.

21 Onyenwe anyi jiri amara leta Sera dika o kwuru na ọ ga-eme. Onyenwe anyi meere Sera ihe o kwere na nkwa. **2** Sera turu ime, mura Ebrahim nwa nwoke n'oge o merela agadi. Ọ muru ya n'oge ahụ a kara aka Chineke kwere ya na nkwa. **3** Ebrahim guru nwantakiri ahụ Sera muru ya aha, kporo ya Ajizik. **4** Mgbe Ajizik nro ubochi asato site n'ubochi a muru ya, Ebrahim biri ya ugwu dika Chineke si nye ya n'iwu. **5** Ebrahim agbaala nari afo mgbe a muru Ajizik nwa ya nwoke. **6** N'oge ahụ, Sera kwuru si, "Chineke ewetara m ochi. Ndi niile muru akuko a ga-esoro m chia ochi." **7** O kwukwara si, "Onye gaara agwa Ebrahim si ya na Sera ga-azulite umuntakiri. Ma otu o di, amutarala m ya nwa nwoke ugbu a o merela agadi." **8** Nwata ahụ tokwara, ruo mgbe a kwusiri ya ara. N'ubochi ahụ a kwusiri ya ara, Ebrahim kporo oriri. **9** Ma mgbe Sera huru na nwa nwoke ahụ Hega onye Ijpt mutara Ebrahim nọ na-akwa emo, **10** ọ gwara Ebrahim okwu si ya, "Chupu ohu nwanyị a na nwa ya. N'ihu na nwa nwoke ohu nwanyị agaghị eso nwa m nwoke Ajizik keta oke n'ihe nketa." **11** Okwu a wutere Ebrahim nke ukwu n'ihu na ihe banyere nwa ya nwoke Ishmel na-emetu ya n'obi. **12** Ma Chineke gwara Ebrahim si, "Ekwela ka obi joo gi njo n'ihu nwantakiri a na ohu gi nwanyị. Gee nti n'ihe obula Sera gwara gi. N'ihu na ọ bu site n'Azizik ka a ga-akpo mkpuru gi aha. **13** Aga m eme ka nwa gi nwoke nke ohu gi mutara ghoọ mba di ukwu, n'ihu na mkpuru afo gi ka ọ bu." **14** Ebrahim biliri n'isi ututu echi ya, kwadoo ihe oriri na mmiri

oñuñ nke dī n'ime karama akpukpo, bunye ha Hega. O bukwasirj ha n'ubu Hega, zipu ya na nwa ya nwoke. Hega si n'ebe ahū puo wagharia n'ime ozara Bjasheba. **15** Mgbe mmiri dī na karama akpukpo ahū gwusirj, o nibere nwantakirj ahū n'okpuru otu osisi ohja. **16** Hapu ya gaa nodu ala n'ebe ditu anya, ihe dika narj nzō ukwu, n'ihī na o kwuru n'obi ya sī, "Achoghj m ihū nwantakirj nwoke a anya mgbe o na-anwu." Mgbe o noduru ebe ahū, o bidoro ikwa akwa. **17** Ma Chineke nuru ikwa akwa nwantakirj nwoke ahū. Mmuo ozi Chineke sikwa na mbara eluigwe kpoo Hega oku sī ya, "Hega, ginj na-eme gi? Atula egwu, n'ihī na Chineke anula olu akwa nwantakirj ahū n'ebe ahū o dina. **18** Gaa kulite nwantakirj ahū kasje ya obi, n'ihī na aga m eme ya ka o ghoo mba dī ukwu." **19** Mgbe ahū, Chineke meghere anya ya, mee ka o hū olulu mmiri dī n'ebe ahū. O gara kujuo karama akpukpo ahū mmiri, ma nye nwantakirj ahū mmiri ka o ñu. **20** Chineke nonyeere nwantakirj ahū mgbe o na-eto. O biri n'ozara ahū ghoo onye na-agma àkū nke oma. **21** Mgbe o bi n'ozara Paran, nne ya choṭaara ya nwunye site n'Ijpt. **22** N'oge a, Abimelek na Fikol onyeisī ndī agha ya, bjakwutere Ebrahim sī ya, "Chineke nonyeere gi n'ihī niile i na-eme. **23** Ugbu a, ñuora m iyi n'aha Chineke na i gaghī aghogbu m maobu ghogbuo umu m, maobu umu umu m. Gosi m n'obodo a i bi n'ime ya dika onye obja udi obioṃa m gosiri gi." **24** Ebrahim zara sī ya, "O dī mma, aga m ahuru gi iyi." **25** Mgbe ahū, Ebrahim kosaara Abimelek ihe banyere olulu mmiri nke ndī na-egere ya ozi ji anya ike nara ndī na-egere Ebrahim ozi. **26** Abimelek zara sī, "Amaghj m onye mere ihe dī otu a. I gwaghj m na ihe dī otu a mere, anughj m ya ma o bughj naanī taa." **27** Mgbe ahū, Ebrahim kpuputara aturu, na ehi, nye Abimelek. Ha abuo gbara ndū nkwekorjta. **28** Mgbe Ebrahim sitere n'igwe aturu ya weputa nne aturu asaa nupu ha ka ha nopy iche. **29** Abimelek juru Ebrahim sī ya, "Ginj ka i ji nne aturu asaa ndī a i hoputara iche eme?" **30** Ebrahim zara sī, "Nabata umu aturu asaa ndī a dika ihe akaebe n-egosi na o bu m gwuru olulu mmiri a." **31** Ya mere, e bidoro ikpo ebe ahū Bjasheba, n'ihī na n'ebe ahū ka mmadu abuo a no nurjtaara onwe ha iyi. **32** Mgbe ha gbachara ndū nkwekorjta na Bjasheba, Abimelek na Fikol onyeisī agha ya laghachiri azu n'ala ndī Filistia. **33** Ebrahim kuru osisi tamarisk na Bjasheba. Ebe ahū ka o no kpoku aha Onyenwe anyi, Chineke ebighi ebi. **34** Ebrahim bigidere n'ala ndī Filistia ogologo oge.

22 Mgbe ihe ndī a gasirj, Chineke nwara Ebrahim. O sirj ya, "Ebrahim." Ebrahim zara sī, "Lekwa m." **2** Chineke sirj, "Duru nwa gi nwoke, naanī otu nwa gi nwoke, Ajzik onye i huru n'anya, gaa n'ala Morja. Jiri ya churo o m aja nsure oku n'elu otu n'ime ugwu dī n'ebe m ga-egosi gi." **3** N'isi ututu echi ya, Ebrahim biliri kwadoo inyinya ibu ya. O duuru ndī ikom abuo na-egere ya ozi, na nwa ya nwoke Ajzik. O gbutere nkū ga-ezuru ya ichu aja nsure oku, bilie gawa ebe ahū Chineke gwara ya maka ya. **4** N'ubochi

nke atō, Ebrahim lepuru anya hū ebe ahū n'ebe dī anya. **5** O gwara ndī na-egere ya ozi sī, "Nodunū n'ebe a, unu na inyinya ibu anyi, ka mū na nwokorobia a gaa n'ebe ahū. Anyi fecha ofufe, anyi ga-aloghachikwute unu ozo." **6** Ebrahim boro nwa ya nwoke Ajzik ukwu nkū ahū e ji achu aja nsure oku n'isi, ma ya onwe ya jidere oku na mma. **7** Ajzik gwara nna ya Ebrahim sī, "Nna m." Ebrahim zara, "Ehee, nwa m." Ajzik sirj, "Oku na nkū dī n'ebe a, olee nwa aturu e ji achu aja nsure oku?" **8** Ebrahim zara, "Nwa m, Chineke n'onwe ya ga-eweta nwa aturu e ji achu aja nsure oku." Ha abuo gwara n'ihu n'ije ha. **9** Mgbe ha ruru ebe ahū Chineke gwara ya maka ya, Ebrahim wuru ebe ichu aja n'ebe ahū, doo nkū ndī ahū niile n'usoro n'elu ya. O kere nwa ya Ajzik agbu, tukwasī ya n'elu ebe ichu aja ahū, na n'elu nkū ndī ahū. **10** Mgbe ahū Ebrahim setipuru aka ya, welite mma ka o gbuo nwa ya nwoke. **11** Ma mmuo ozi Onyenwe anyi si n'eluigwe kpoo ya oku sī ya, "Ebrahim! Ebrahim!" Ebrahim zara, "Lekwa m n'ebe a." **12** O sirj ya, "Emetukwala nwokorobia ahū aka. Emekwala ya ihe obula. N'ihī na amatala m ugbu a na i na-atu egwu Chineke, ebe o bu na i kwenyere iji nwa gi nwoke, naanī otu nwa nwoke i nwere churo o m aja." **13** Ebrahim leliri anya hū otu ebule nke eriri ohja jidere na mpi ya. Ebrahim gara jide ebule ahū, were ya chuo aja nsure oku n'onodu nwa ya nwoke. **14** Ya mere, Ebrahim kpoo ebe ahū, "Onyenwe anyi garoputa." Ya mere ruo taa a na-asi, "N'ugwu Onyenwe anyi, a ga-aroputa." **15** Mmuo ozi Onyenwe anyi sitere n'eluigwe kpoo Ebrahim oku nke ugboro abuo, **16** sī, "Mū onwe m, bu Onyenwe anyi, ji onwe m na-anu iyi na-ekwuputa sī, ebe o bu na i mere ihe dī otu a, na i kwenyere iji nwa gi nwoke, naanī otu nwoke i nwere churo o m aja, **17** aga m agozi gi n'ezie, mekwa ka umu umu gi mubaa n'onuogugu dika kpakpando nke mbara eluigwe na dika aja dī n'onu mmiri osimiri. Umū umū gi ga-enwetara onwe ha onu uzo ama ndī iro ha. **18** Sitekwa na mkpuru gi ka a ga-agozikwa agburu niile no n'ua, n'ihī na i rubeere m isi." **19** Emesja, Ebrahim laghachikwuru ndī na-egere ya ozi. Ha niile laghachikwara Bjasheba. Ebrahim birikwara na Bjasheba. **20** Mgbe ihe ndī a gasirj, e ziri Ebrahim ozi sī ya, "Lee, Milka ya onwe ya amukwaarala nwanne gi nwoke bu Nahō, umu ndī ikom. **21** Aha ha bu Uz, onye bu okpara, na Buz nwanne ya, Kemuel bu (nna Aram), **22** Kesed, Hazo, Pildash, Jidlaf na Betuel." **23** Betuel muru Ribeka. Milka mūtaara Nahō, nwanne Ebrahim umu ndī ikom asato ndī a. **24** Iko ya nwanji, onye aha ya bu Reuma, mukwaara ya umu ndī ikom. Ha bu Teba, Gaham, Tahash na Maaka.

23 Sera dī ndū ruo narj afō na iri afō abuo na asaa. **2** O nwuru na Kariat Arba (nke bu Hebron), n'ala Kenan. Ebrahim ruru uju n'ihī Sera, kwaa akwa nke ukwu n'ihī onwu ya. **3** Ebrahim sitere n'ebe ozu nwunye ya dī puo, jekwuru umu Het gwa ha sī, **4** "Abū m obja na onye obodo ozo n'etiti unu. Resinū m ala m ji eme ebe olili n'ebe a, ka m nwee ike lie onye m nwuru anwu." **5** Umū Het zara Ebrahim sī, **6**

“Nna anyị ukwu, gee anyị ntị. Nwa eze dị ukwu ka ị bụ n’etiti anyị, lie onye gị nwurụ anwụ n’ili ahụ nke kachasi mma n’ime ili anyị nwere. O nweghị onye ọbụla n’ime anyị ga-ajụ inye gi ala olili ya maka ili onye gị nwurụ anwụ.” 7 Mgbe ahụ, Ebrahim biliri kpọọ isiala n’ihu ndị nwe ala, bụ ndị Het, 8 sị ha, “Ọ buru ọchịchọ unu ka m lie onye m nwurụ anwụ, geenụ m ntị ma rịrọrọ m Efron nwa Zoha, 9 ka o resi m ọgba Makipela, nke bu nke ya, nke di na ngwusi ọhja ya. Gwa ya ka o resi m ya n’onye ahia o ruru ka ọ buru ebe olili m nwere n’etiti unu.” 10 Efron onye Het n’onye ya so nodu n’ebe ahụ n’etiti ndị ya. Ọ zara Ebrahim n’ihu ndị Het niile biara n’onye uzo ama obodo 11 sị ya, “Mba! Nna m ukwu, gee m ntị. Ana m enye gi ala ahụ na ọgba di n’ime ya n’ihu ndi a niile bu ndi m. Gaa lie onye gi nwurụ anwụ n’ime ya.” 12 Ozo Ebrahim kpọọ isiala nye ndi nwe ala, 13 ọ siri Efron, n’ihu ha niile, “Biko gee m ntị, aga m akwu gi onuahia iji zuo ala ahụ. Nara m ya ka m nwee ike lie onye m nwurụ anwụ n’ime ya.” 14 Efron zara Ebrahim, 15 “Gee m ntị, nna m ukwu, ọ bụ ezie na ala ahụ ruru narị shekel ọlọcha anọ, ma gini ka nke a bụ n’etiti mụ na gi? Gaa lie onye gi nwurụ anwụ n’ime ya.” 16 Ebrahim kwenyere n’ego ole Efron choro ka ọ kwuo. O ji ihe otutu tuputara Efron ego ruru onuahia ọ kporo aha n’ihu ndi Het niile, narị shekel ọlọcha anọ, dika ihe otutu nke di n’oge ahụ n’etiti ndi na-azu ahia. 17 Site n’oge ahụ, ala ahụ Efron nwere na Makipela, nke di nso na Mamre, ala ahụ na ọgba di n’ime ya, na osisi niile di n’ime ala ahụ niile gburugburu, 18 ghorọ nke Ebrahim dika ihe nzuta ya n’ihu umu Het, n’ihu ndi niile ndi biara n’onye uzo e si abata obodo ahụ. 19 Emesja, Ebrahim liri Sera nwunye ya n’ime ọgba ahụ di n’ala di na Makipela na nso Mamre (nke di na Hebron) n’ala ndi Kenan. 20 Ya mere, ala ahụ na ọgba di n’ime ya ka ndi Het resiri Ebrahim ka ọ buru nke ya, ebe a na-eli ozu.

24 Ugwu a, Ebrahim aghoala agadi n’ahụ ya ma n’onye ọgụ afo ya. Onyenwe anyi agoziela ya n’uzo niile 2 Ọ gwara onyeisi ndi ozi n’ulo ya, onye nke na-elekota ihe niile o nwere si ya, “Tinye aka gi n’okpuru apata m. 3 Achoro m ka i jiri aha Onyenwe anyi Chineke nke eluigwe na uwa, nupora m iyi, na i gaghi achotara nwa m nwoke nwunye site n’etiti ndi Kenan, ndi m bi n’etiti ha. 4 Kama na i ga-aga n’ala nke m na umunna m lutara nwa m, bu Aizik, nwunye n’etiti umunna m.” 5 Ohu ahụ juru ya, “Ọ burukwanu na nwaagboghọ ahụ achoghị isoro m loghachi n’ebe a, m ga-akporo nwa gi nwoke laghachi n’obodo i si bia?” 6 Ebrahim siri ya, “Lezie anya hu na i kpoghachighi nwa m nwoke n’ebe ahụ. 7 Onyenwe anyi, Chineke nke eluigwe, bụ onye kpoputara m site n’ulo nna m nakwa obodo nke aka m, onye ahụ gwara m okwu ma kwem nkwa site n’ihu iyi nye si, ‘Aga m enye umu umu gi ala a.’ Ọ ga-ezipu mmuo ozi ya ka ọ gaa n’ihu gi ka i nwee ike inwetara nwa m nwoke nwunye site n’ebe ahụ. 8 Ma ọ buru na nwanyị ahụ achoghị isoro gi loghachi, mgbe ahụ, i ga-abu onye nwere onwe ya puo n’iyi a i nuru. Naani na i gaghi eme ka nwa

m nwoke laghachi n’ebe ahụ.” 9 Ya mere, ohu ahụ tinyere aka ya n’okpuru apata nna ya ukwu Ebrahim, nupọ iyi banyere okwu ndi a. 10 Emesja, ohu a duuru inyinyina kamel iri n’ime ndi nna ya ukwu nwere puo. O sitekwara n’aka nna ya ukwu were ihe oma di iche iche maka njem a, gawa Aram Naharaim, rute n’obodo Nahọ. 11 O mere ka inyinyina kamel ndi ahụ makpuru ala n’akuku olulu mmiri di n’azu obodo ahụ. Ọ bụ n’oge anyasi, oge umu nwanyị ji apata iseta mmiri n’ebe ahụ. 12 Mgbe ahụ, o kpere ekpere si, “Onyenwe anyi, Chineke nke nna m ukwu Ebrahim, mee ka ihe gaara m nke oma taa. Gosi nna m ukwu Ebrahim obi ebere gi. 13 Lee, ana m eguzo n’akuku isi iyi mmiri a, umu nwanyị ndi obodo a na-abia iseta mmiri. 14 Kwere ka o si otu a diri na nwaagboghọ nke m gaa, ‘Biko, zie ite gi ka m nuru mmiri.’ Ọ buru na onye ahụ asi m, ‘Nupọ, aga m ekutekwa mmiri nke inyinyina kamel gi ga-ahu,’ ka onye ahụ buru onye i hoputara ohu gi Aizik. N’uzo di otu a ka m ga-esi mata na i gosila nna m ukwu obi ebere.” 15 Tupu o kpechaa ekpere a, lekwa Ribeka ada Betuel, nwa nwoke Milka, onye bu nwunye Nahọ, nwanne Ebrahim. Ọ na-aputa bukwasi ite n’ubu ya. 16 Ọ bụ nwaagboghọ mara mma nke ukwu, onye na-amatabeghi nwoke, nke nwoke ọbula na-edinabeghi. Ọ gara n’olulu mmiri kujuo ite ya si n’ebe ahụ na-arigoputa. 17 Ohu ahụ mere ngwangwa jekwuru ya si ya, “Biko nyetu m mmiri si n’ite mmiri gi.” 18 Ọ mere ngwangwa budata ite ahụ n’aka ya, hulata ya si ya, “Nupọ, onyenwe m.” 19 Mgbe o nyechara ya mmiri, ọ siri, “Aga m ekutekwa mmiri nye inyinyina kamel gi ndi a ruo mgbe ha njuru afo.” 20 Ngwangwa, ọ wupuru mmiri di n’ite ya n’ime ihe anu ulo ji anu mmiri, gbara oso gaa kute mmiri ozo na-agbanye n’ime ihe ahụ. O kugidere mmiri tutu ruo mgbe inyinyina kamel ndi ahụ njuchara afo. 21 Mgbe ihe ndi a na-eme, ohu ahụ gbara nkiti na-ele ya anya ichoputa ma Onyenwe anyi emeela ka ije ya buru ihe gara nke oma. 22 Mgbe inyinyina kamel ndi ahụ nupuru mmiri, nwoke ahụ weputara mgbanimi ọlaedo nke otutu ya bu otu beka, na mgbaka ọlaedo abuo nke otutu ha bu shekel iri. 23 Ọ juru ya si, “Nwa onye ka i bu? Ohere o di n’ulo nna gi ebe mu na inyinyina kamel ndi a ga-anọ n’abalị a?” 24 Ọ zara si ya, “Abu m nwa Betuel, nwa Milka nwunye Nahọ.” 25 Ọ sikhara, “Anyi nwere nri anu ulo, nweekwa ebe i ga-edina n’abalị a.” 26 Nwoke ahụ hulatarala ala kpoo isiala nye Onyenwe anyi. 27 Kwuo si, “Ngoozi diri Onyenwe anyi, bu Chineke nna m ukwu Ebrahim, onye nasitebeghi n’ebe nna m ukwu no wezuga ebere ya na ikwesi ntukwasị obi ya. Ma banyere mu onwe m, Onyenwe anyi e duola m n’ije a, kporo m rute n’ulo ndi ikwu nna m ukwu.” 28 Nwaagboghọ ahụ gbalara gaa koro ndi ezinaulo nne ya ihe ndi a. 29 Ribeka nwere otu nwanne nwoke aha ya bu Leban. Leban gbara oso gbakwuje nwoke ahụ n’isi iyi mmiri ahụ. 30 Mgbe ọ huru mgbanimi, na mgbaka ndi ahụ nwanne ya nwanyị yi n’aka ya, ma nukwa ihe Ribeka kwuru banyere ihe nwoke ahụ gwara ya, o jekwuru nwoke

ahụ, hụ ya ka ya na ịnyịnya kamel ya guzo n'akụkụ olulu mmiri. **31** Ọ sịrị ya, "Bia, gị onye Onyenwe anyị goziri. Gịni mere i ji guzo n'ebe a. Edozielara m gị ụlọ ebe i ga-edina na ebe ịnyịnya kamel ndị a ga-ano." **32** Ya mere, nwoke ahụ gara n'ụlọ, ebe Leban nyere aka butukwaara ya ibu nke ịnyịnya kamel ndị ahụ bu. E wetara nri nye ịnyịnya kamel ndị ahụ, wetara ya mmiri nke ya na ndị ikom so ya ji saa ụkwụ ha. **33** E doziri ya ihe oriri, ma ọ zara sị, "Agaghị m eri ihe ọbụla tutu ruo mgbe m kwuru ihe m ji bịa." Leban sịrị, "Ngwa, kwuonu." **34** Ya mere, ọ sịrị, "Abụ m ohu Ebrahim. **35** Onyenwe anyị agoziela nna m ukwu, mee ya ka ọ buru ogaranya. O nyela ya igwe aturu, na igwe ehi, na ọlaocha na ọlaedo, na otutu ndị ohu nwoke na nwanyi, na ịnyịnya kamel, na ịnyịnya ibu. **36** Sera nwunye nna m ukwu mtaara ya otu nwa nwoke mgbe o merela agadi. Ihe niile nna m ukwu nwere ka o nyefere nwa ahụ n'aka. **37** Nna m ukwu mere ka m nupora ya iyi sị, 'I gaghị esite n'etiti umu ndị inyom Kenan ndị anyị bi n'ala ha lutara nwa m nwoke nwunye. **38** Kama i ga-aga n'ezinaulo nna m, na nke ndị ikwu m chotara nwa m nwoke nwunye.' **39** "Mgbe ahụ, ajuru m nna m ukwu, 'Ọ burukwanu na nwanyi ahụ ekweghi iso m loghachi?' **40** "Ọ sịrị, 'Onyenwe anyị, onye m na-ejeharị n'ihu ya, ga-eziga mmu ozi ya ka o soro gị gaa ime ka ije gị nwee isi, ka i nwee ike chotara nwa m nwoke nwanyi site n'etiti ndị ikwu m na ezinaulo nna m. **41** I ga-abu onye nwere onwe gị site n'iyi i nuru ma ọ buru na mgbe i gakwuru ndị ikwu m, ha juru ikponye gị nwanyi ahụ. I ga-abu onye nwere onwe gị site n'iyi i nuru m.' **42** "Mgbe m rutere n'isi iyi mmiri taa, ekwuru m sị, 'Onyenwe anyị Chineke nna m ukwu Ebrahim, ọ buru na ọ masi gị, biko mee ka ije a m bjara buru nke ga-aga nke oma. **43** Lee, ka m na-eguzo n'akukụ isi iyi mmiri a, ka nwaagboghọ ahụ bjara ikuru mmiri nke m ga-asị, 'Biko kwere ka m si n'ite gị nuru ntakiri mmiri,' **44** ma ọ buru na ọ sị m, "Nuo, aga m ekutekwa mmiri nye ịnyịnya kamel gị ndị a," ka onye di otu a buru nwanyi ahụ Onyenwe anyị chotara Aizik nwa nna m ukwu.' **45** "Tupu m kpesia ekpere a n'obi m, lekwa Ribeka ka o bu ite mmiri ya n'ubu ya na-abja. Ọ gbadara n'isi iyi mmiri ahụ kute mmiri. Asiri m ya, 'Biko nye m mmiri ka m nuo.' **46** "Ngwangwa, o sitere n'ubu ya budata ite, sị m, "Nuo, aga m ekutekwa mmiri nke ịnyịnya kamel ndị a ga-anu.' Ya mere, anuru m, o nyekwara ịnyịnya kamel m ndị ahụ mmiri ha nuru. **47** "Mgbe ahụ, ajuru m ya, 'Nwa onye ka i bu?' "Ọ sịrị m, 'Abu m nwa Betuel onye bu nwa Nahọ nke Milka mtaara ya.' "Mgbe ahụ etinyere m ya mgbani mi ahụ n'imi ya, tinyekwa ọlaaka ahụ n'aka ya abuo. **48** Ehulatarra m ala kpoọ isiala nye Onyenwe anyị. Etoro m Onyenwe anyị, Chineke nke nna m ukwu Ebrahim, onye duru m n'ezi ụzọ inweta nwa nwanne nna m ukwu dika nwunye nwa ya nwoke. **49** Ugbu a, ọ buru na unu gagesi nna m ukwu obioma na ikwesị ntukwasị obi gwanu m. Ọ burukwanu na ọ gaghị esi otu a diri, gwanu m ka m mata ụzọ m ga-agbaso." **50** Leban na

Betuel zara sị ya, "Ihe niile si n'aka Onyenwe anyị. Anyị enweghi ike igwa gị okwu ojoo maobu nke oma. **51** Lee Ribeka, kporo ya laa, ka ọ buru nwunye nwa nna gị ukwu, dika Onyenwe anyị kwuru." **52** Mgbe ohu Ebrahim nuru ihe ha kwuru, ọ dara n'ala kpoọ isiala nye Onyenwe anyị. **53** Mgbe ahụ kwa, ohu ahụ weputara ihe icho mma ọlaedo, na ọlaocha di iche iche na uwe nye ha Ribeka. Ọ weputakwara onyinye ndi ozo di oke onuahia nye nwanne ya nwoke na nne ya. **54** Emesia, mgbe ihe ndi a gasiri, ya na ndi ikom so ya riri, nuo, dinaakwa n'abalị ahụ. Mgbe ha si n'ura teta, o kwuru sị, "Zilaga m ka m lakwuru nna m ukwu." **55** Ma Leban na nne ya zara sị ya, "Ka nwantakiri nwanyi a nonyere anyi ihe dika ubochi iri tupu o soro gi laa." **56** Ma ọ zara ha sị, "Unu egbochila anyi. Ebe ọ bu na Onyenwe anyi emeela ka ije m buru ihe gara nke oma, zilaga m ka m laghachikwuru nna m ukwu." **57** Ha zara sị ya, "Ka anyi kpoọ nwantakiri nwanyi ahụ juo ya ihe bu uche ya." **58** Ya mere ha kporo Ribeka juo ya sị, "I ga-eso nwoke a gaa?" Ọ zara sị, "E, aga m aga." **59** Ya mere, ha zipuru nwanne ha nwanyi Ribeka, tinyere nwanyi lekotara ya anya mgbe ọ di na nwantakiri, na ohu Ebrahim na ndi ikom so ya. **60** Ha goziri Ribeka sị ya, "Nwanne anyi nwanyi muo omumu, muruo puku kwuru puku, ka mkpuru afo gi nwetara onwe ha, onu uzo ama ndi iro ha." **61** Ribeka biliri, ya na ndi inyom na-ejere ya ozi, ha rigoro n'elu ịnyịnya kamel ndi ahụ, soro nwoke ahụ. Ya mere, ohu ahụ duuru Ribeka laa. **62** N'oge a, Aizik bjara n'ebe mbata obodo Bja-Lahai-Roi n'ihu na o bi na Negev. **63** Aizik putara itughari uche n'ohia n'oge uhuruchi. Ọ lepuru anya hụ otutu ịnyịnya kamel na-abjan. **64** Ribeka n'onwe ya lepukwara anya hụ Aizik. O sitere n'elu ịnyịnya kamel ridata, **65** juo ohu ahụ sị, "Onye bu nwoke a si n'ohia na-abja izute anyi?" Ohu ahụ zara sị ya, "Ọ bu nna m ukwu" N'ihu nke a, Ribeka weere akwa mkpudo ya kpuchie ihu ya. **66** Ohu ahụ koro Aizik akuko otu ije ya niile si gaa. **67** Aizik kpoatara Ribeka n'ulo ikwu Sera, nne ya. Ọ luru Ribeka, onye ghoru nwunye ya. Aizik huru ya n'anya, ma nweta nkasiobi n'ihu onwu nne ya.

25 Ebrahim luru nwunye ozo, onye aha ya bu Ketura. 2 Ọ muru ya Zimran, Jokshan, Medan, Midian, Ishbak na Shua. 3 Jokshan bu nna Sheba na Dedan. Umụ ndi ikom Dedan bu Ashurim, Letushim, na Leumim. 4 Umụ ndi ikom Midian bu Efaa, Efe, Hanok, Abida, na Eldaa. Ndi a niile bu umu Ketura. 5 Ebrahim nyere Aizik ihe niile o nwere. 6 Ebrahim nyere umu ndi ikom ndi iko ya nwanyi mutara onyinye di iche iche, zipu ha n'ala di n'ebe owuwa anyanwu, mgbe o ka no ndu, ka ha ghara ino nwa ya nwoke Aizik nso. 7 Ebrahim di ndu ruo nari afo na iri afo asaa na ise. 8 Ebrahim kubiri ume ndu nwuo mgbe o mere nnoo ezigbo agadi, agadi nwoke nke ndu juru afo, e mere ka o lakwuru ndi ya. 9 Umụ ya, Aizik na Ishmel, liri ya n'ogba Makipela n'akukụ Mamre, n'ala ubi Efron nwa Zoha onye Het, 10 ala ahụ Ebrahim zuru site n'aka ndi Het. Ebe ahụ ka e liri Ebrahim ya na Sera nwunye

ya. **11** Mgbe Ebrahim nwurū, Chineke ɡoziri nwa ya nwoke Ajizik onye bi n'oge ahụ na nso nso Bja-Lahai-Roj. **12** Nke a bụ akukọ banyere usoro ezinaulọ Ishmel nwa Ebrahim onye Hega, nwanyi Ijpt ahụ na-ejere Sera ozi mụrurū ya. **13** Ndi a bụ aha umu ndi ikom Ishmel n'usoro omumu ha. Nebaiot bu nwa mbu ya. Ndi ozọ bu Keda, Adbel, Mibsam, **14** Mishma, Duma, Masa, **15** Hadad, Tema, Jetua, Nafish na Kedema. **16** Ndi a bu umu Ishmel, ndi a bukwa aha ndisi ikwu iri na abuo ha, dika ebe obibi ha si di, na dika omuma ulo ikwu ha si di. **17** Ishmel biri ndu ruo narị afọ na iri afọ na asaa. O nwurū, e mere ka o lakwuru ndi ya. **18** Umu umu ya bi n'ala di site na Havila ruo Shua nso nso oke ala ndi Ijpt, n'uzo e si aga Asho. Ha na umunna ha ndi ozọ ebighi n'udo. **19** Nke a bụ akukọ banyere usoro agburu Ajizik nwa Ebrahim. Ebrahim bu nna Ajizik. **20** Ajizik gbara iri afọ anọ mgbe o luru Ribeka, nwa Betuel, onye Aram si n'obodo Padan Aram, nwanne Leban, onye Aram. **21** Ajizik kpere ekpere rifo Onyenwe anyi ka o nye nwunye ya nwa n'ihu na o bu nwanyi aga. Onyenwe anyi zara ekpere ya. Nwunye ya, Ribeka diiri ime. **22** Umu o bu n'afọ bidoro na-alu ogo n'ime afọ ya. N'ihu nke a, o kwuru si, "Gini mere ihe di otu a ji eme m?" Ya mere, o gara juta ase n'aka Onyenwe anyi. **23** Onyenwe anyi gwara ya si, "Mba abuo di gi n'afọ, uzọ mba abuo di n'ime gi ka a ga-ekewa. Otu uzọ gaadi ike karja nke ozo, nke okenye ga-ejere nke nta ozi." **24** Mgbe oge ime ya zuru, umu abuo di n'akpanwa ya. **25** Ahu nwa nke mbu buru uzọ putu na-acha uhie uhie, ahu ya niile dika uwe aji. N'ihu ya, ha kporo aha ya Iso. **26** Emesia, nwanne ya putara, ma aka ya jidere ikiri ukwu Iso. N'ihu ya, a kporo aha ya Jekob. Ajizik gbara iri afọ isii mgbe Ribeka muru ha. **27** Ha abuo toro, Iso ghorọ onye oka n'ichu nta, onye na-epioghari n'ohia, ebe Jekob bu nwoke di nwayofo, onye na-anọ n'etiti ulo ikwu. **28** Ajizik huru Iso n'anya n'ihu na utọ anu Iso na-egbute n'ohia na-adi ya mma, ma Ribeka huru Jekob n'anya. **29** Otu ubochi, Jekob no na-esi ofe mgbe Iso si n'ohia bata. Aguu na-agukwa ya nke ukwu. **30** Iso rifo Jekob si, "Nyetu m ufodu n'ime nri a na-acha uhie uhie ji na-esi ka m rie, n'ihu na aguu na-agu m hie nne." (O bu ihe a mere e ji na-akpo ya Edom.) **31** Ma Jekob zara ya, "Buru uzọ resi m onodu ibu okpara gi." **32** Iso siri, "Gini bu uru onodu ibu okpara bara mgbe m na-anwu n'aguu?" **33** Jekob siri ya, "Buru uzọ nuoro m iyi." Ya mere, o huru ya iyi, si otu a resi Jekob onodu okpara ya. **34** Mgbe ahụ, Jekob nyere Iso achicha na ofe lentil o siri. O riri, nuokwa, bilie oto puo. Ya mere Iso ledara onodu ibu okpara nna ya anya.

26 N'oge a, unwu dara n'ala ahụ. Unwu a di iche n'unwu mbu nke dara n'oge Ebrahim di ndu. Ajizik jekwuru Abimelek eze ndi Filistia n'obodo Gera. **2** Onyenwe anyi gosiri Ajizik onwe ya, si, "Agakwala Ijpt; biri n'ala ahu m si gi biri n'ime ya. **3** Noro n'ala a nwa oge nta, aga m anonyere gi ma goziekwa gi, n'ihu na gi na umu umu gi ka m ga-enye ala ndi a niile. Aga m emezukwa iyi ahu m huru nye Ebrahim nna gi. **4** Aga m eme ka umu umu gi mubaa, mee ka

ha hie nne n'onuogugu dika kpakpando di na mbara eluigwe. Ha ka m ga-enye ala ndi a niile. Aga m esite na mkpuru gi gozie mba niile nke uwa. **5** Ihe ndi a niile ka m ga-eme n'ihu na Ebrahim rubere isi ime ihe m gwara ya, na idebe iwu m na ukpuru m, na ido aka na nti m." **6** Ya mere, Ajizik nogidere n'obodo Gera. **7** Mgbe ndi obodo ahu juru ya banyere nwunye ya, o gwara ha si, "O bu nwanne m nwanyi." O turu ujo i si ha, "Nwunye m ka o bu," O chere n'obi ya si, "Ndi ikom obodo a nwere ike gbuo m n'ihu Ribeka. N'ihu na Ribeka n'onwe ya mara mma ile anya." **8** Mgbe Ajizik noro ebe ahu ogologo oge, Abimelek eze ndi Filistia, sitere na oghereikuku ya lepu anya hu Ajizik ka o no na-egwusa Ribeka nwunye ya egwu. **9** Ya mere, Abimelek kporo Ajizik si, "Nwunye gi ka o bu n'ezie. Gini mere i ji gwa anyi na o bu nwanne gi nwanyi?" Ajizik zara ya, "O bu n'ihu na m chere na-enwere ike igbu m n'ihu ya." **10** Abimelek siri, "Gini bu ihe a i mere anyi? Otu nwoke n'etiti anyi gaara akporo nwunye gi dinaa ya. I gaara esi otu a wetara anyi ikpe omuma." **11** Ya mere, Abimelek nyere ndi niile ya iwu, si ha, "Onye obula meturu nwoke a maobu nwunye ya aka, aghaghị ime ka o nwuo." **12** Ajizik kuru mkpuru ubi n'ala ahu. N'otu afọ ahu kwa, o si n'ala ahu webata ihe ubi narị okpuku karja nke o kuru, n'ihu na Onyenwe anyi goziri ya. **13** Nwoke a bara uba, ghoo ogaranya. Akunba ya gara n'ihu na-amuba, tutu ruo mgbe o ghoru nnoo onye ogaranya a ma ama. **14** O nwere otutu igwe anu ulo, na igwe ehi, na ndi ikom na-ejere ya ozi. N'ihu ihe ndi a, ndi Filistia bidoro inwe anya ukwu megide ya. **15** Ndi Filistia wujuru aja n'olulu mmiri ndi ahu niile ndi na-ejere nna ya ozi gwuru n'oge nna ya Ebrahim di ndu. **16** Abimelek kporo Ajizik si ya, "Si n'ala a kwapu gaa n'ebe ozọ, n'ihu na iba uba gi na idi ike gi adia ukwu karja nke anyi." **17** Ya mere Ajizik si n'ebe ahu kwapu, gaa maa ulo ikwu ya na Ndagwurugwu Gera, biri n'ebe ahu. **18** O gwugharikwara olulu mmiri ndi ahu e gwuru n'oge nna ya Ebrahim, nke ndi Filistia kporuru aja mgbe Ebrahim nwuru, kporo olulu mmiri ndi a otu aha ahu nna ya kporo na na mbu. **19** Ozọ, ndi na-ejere Ajizik ozi gwuru olulu mmiri ohuru na ndagwurugwu Gera ahu, gwute mmiri nke si n'ala na-asoputa. **20** Ma ndi ozuzu anu ulo obodo Gera sesiri ndi ozuzu anu ulo Ajizik okwu. Ha kwuru si, "Mmiri a bu nke anyi!" Nke a mere Ajizik ji kporo olulu mmiri ahu Esek, n'ihu ise okwu nke ha sesiri ya. **21** Ha gwuru olulu mmiri ozọ, ma ndi ahu bjakwara ozọ bido izo ya. N'ihu ya Ajizik kporo olulu mmiri ahu Sitna. **22** O si n'ebe ahu puo gaa n'ebe ozọ gwuo olulu mmiri ozọ. Ma o nweghi ndi bjara zo ya. N'ihu ya o kporo olulu mmiri ahu Rehobot. O kwuru si, "Ugbu a, Onyenwe anyi enyela anyi ebe sara mbara, ebe ihe ga-anọ gaara anyi nke oma." **23** O sitere n'ebe ahu kwapu gaa Bjasheba. **24** N'abal ahu, Onyenwe anyi mere ka o hu ya anya, si ya, "Abu m Chineke nna gi Ebrahim. Atula egwu, n'ihu na anonyere m gi, aga m agozi gi, mubaa onuogugu umu umu gi n'ihu ohu m Ebrahim." **25** Ya mere, o wuru

ebe ichu aja n'ebe ahụ kpokuo aha Onyenwe anyi. O makwara ulo ikwu ya n'ebe ahụ. Ndị na-ejere ya ozi gwukwara olulu mmiri. **26** Abimelek na Ahuzat, anyi ndumodu ya, na Fikol onyeisi ndi agha ya sitere Gera jekwuru Aizik. **27** Aizik juru ha si, "Gini mere unu ji bjakwute m, ebe o bu na unu kporo m asi, chupukwa m site n'etiti unu?" **28** Ha si, "Anyi huru nke oma na Onyenwe anyi nonyeere gi, ya mere anyi ji si, 'O kwesiri ka inji iyi di n'etiti anyi na gi,' ka anyi na gi gbaakwa ndu. **29** na i gaghi eme anyi ihe ojojo dika anyi na-esighi mee gi ihe ojojo. I lezie anya nke oma, i ga-ahu na anyi meere gi ihe oma mgbe anyi hapuru gi ka i laa n'udo. Ugbu a, anyi maara na i bu onye Onyenwe anyi goziri agozi." **30** Aizik meere ha mmemme nri di ukwu; ha riri, nuokwa. **31** N'isi ututu echi ya, ndi ikom ahụ niile nuritaara onwe ha iyi igba ndu. Aizik zilagara ha, ha hapuru ya laa n'udo. **32** N'otu ubochi ahụ kwa, ndi ohu Aizik bjakwutere ya gwa ya banyere olulu mmiri ha na-egwu, si ya, "Anyi achotala mmiri n'olulu ahụ anyi na-egwu." **33** O kporo ya Shiba. O bukwa nke a mere e ji akpo obodo ahụ Bjasheba ruo taa. **34** Mgbe Iso gbara iri afọ ano, o luru Judit nwa Beiri, onye Het. O lukwara Basemat nwa Elon, onye Het. **35** Ha ghoro Aizik na Ribeka ihe onodu obi ilu.

27 Mgbe Aizik ghoro agadi, n'oge anya ya na-adighi ahuzi uzo nke oma, o kporo Iso okpara ya, si ya, "Nwa m nwoke." O zara si, "Lee m n'ebe a." **2** Aizik gwara ya si, "Ugbu a, emeela m agadi, amakwaghi m ubochi onwu m. **3** Ya mere, were ihe ichu nta gi, uta gi na aku gi, gaa n'ohia, gbutere m anu. **4** Siere m nri utu otu ahụ o si amasi m, butere m ya ka m rie, ka m onwe m gozie gi tupu m nwuo." **5** Ma Ribeka no na-ege nti mgbe Aizik na-agwa nwa ya Iso okwu. Nke mere na mgbe Iso gwara n'ohia ichu nta, **6** Ribeka gwara Jekob nwa ya okwu si ya, "Lee, anuru m ka nna gi na-agwa nwanne gi Iso okwu si ya, **7** 'Gaa n'ohia gbute anu, siere m nri utu, ka m nodu n'ihu Onyenwe anyi nye gi ngozi ikpeazu tupu m nwuo.'" **8** Ugbu a, nwa m nwoke, gee nti nke oma, mee ihe niile m gwara gi. **9** Gaa ugbu a n'igwe anu ulo wetara m umu nwa ewu abuo di mma ka m jiri ha siere nna gi nri di utu, udi ahụ na-amasi ya. **10** I ga-eburu ya bujere nna gi ka o rie, ka ya onwe ya gozie gi tupu o nwuo." **11** Ma Jekob gwara Ribeka nne ya okwu si ya, "Nwanne m nwoke Iso bu onye gbara aji. Ahu nke m na-akwo murumuru. **12** Gini ga-eme ma nna m metu m aka n'ahu? N'ihu ya, aga m abu onye na-agho ya aghughu, aga m esi otu a wetara onwe m ibu onu kama ngozi." **13** Nne ya gwara ya si, "Nwa m nwoke ka obubu onu gi dakwasị m. Naanj mee ihe m kwuru. Gaa wetara m ha." **14** Ya mere, o gara weta ha nye nne ya. O ji ha sie nri di utu, udi nke na-amasi nna ya. **15** Emesia, Ribeka chiputara uwe Iso okpara ya, ndi di mma, ndi o debere n'ulo ya, nye ya nwa ya nta bu Jekob. **16** O jikwa akpuko anu umu ewu nwere aji aji kee Jekob n'aka na n'akpu otu ya na-akwo murumuru. **17** O bunyere nwa ya nwoke Jekob nri ahụ na-atọ utu, na

achicha o mere. **18** O jekwuuru nna ya si ya, "Nna m." O zara si, "Ahaa, nwa m, onye ka i bu?" **19** Jekob zara nna ya si ya, "Abu m Iso, okpara gi. Emeela m ihe i si m mee. Biko bilie ka i rie anu m gbutere n'ohia, ka gi onwe gi gozie m." **20** Ma Aizik juru nwa ya nwoke si, "Olee otu i si chota ya ngwangwa, nwa m?" Jekob zara ya si, "O bu Onyenwe anyi Chineke gi mere ka ihe gaara m nke oma." **21** Mgbe ahụ Aizik gwara Jekob si, "Bia nso ka m metu gi aka nwa m nwoke, ka m mata ma i bu Iso n'ezikwu." **22** Jekob jere nna ya Aizik nso, onye meturu ya aka kwuo si, "Olu bu olu Jekob ma aka gi bu aka Iso." **23** O choputaghi na o bu Jekob, n'ihu na aka ya di aji aji dika nke Iso. Ya mere, o goziri ya. **24** Ma o jukwara ya ajuju ozo si ya, "I bu nwa m nwoke Iso n'ezikwu?" Jekob zara si ya, "E, abu m ya." **25** Mgbe ahụ, Aizik zara si ya, "Butere m ufodu n'ime anu ahụ i gbutere ka m rie, nye gi ngozi m." Jekob butere ya bunye ya. O riri ya. **26** Mgbe ahụ, nna ya Aizik siri ya, "Bia n'ebe a nwa m nwoke, sutu m onu." **27** Ya mere, o jekwuuru ya sutu ya onu. Mgbe Aizik nuru isisi uwe ya, o goziri ya, si, "N'ezie, isisi nwa m nwoke dika isisi ala ubi nke Onyenwe anyi goziri. **28** Ka Chineke nye gi site n'igirigi nke eluigwe, na mmanu nke ala, uba nke mkpuru ubi na mmanya ohuru. **29** Ka otutu mba jeere gi ozi, ka ndi mmadu kpo isiala nye gi. Buru onye ochichi n'ebe umunna gi no, ka umu nne gi muru kpo isiala nye gi. Ka ndi niile na-abu gi onu buru ndi a buru onu, ka ndi na-agozie gi buru ndi a goziri agozi." **30** Mgbe Aizik gozichara Jekob, ka Jekob si n'ihu ya na-apu, lee Iso ka o si ichu nta na-alobata. **31** Ya onwe ya sikwara nri na-atọ utu butere nna ya. Mgbe ahụ, o gwara ya si, "Ka nna m, bilie, rie anu nwa ya si n'ohia gbute, ka gi onwe gi nye m ngozi gi." **32** Aizik zara si ya, "I bu onye?" O zara si, "Abu m nwa gi nwoke Iso, okpara gi Iso." **33** Oke ahụ oma jijiji mara Aizik, o si, "Onye kwanu bu onye ahụ gara gbute anu butere m ya? Eriri m ya tupu i bata. Agoziri m ya. N'ezie, onye a goziri agozi ka o ga-abu." **34** Mgbe Iso nuru okwu ndi a si n'onu nna ya, o jiri oke olu kwaa akwa nke obi ilu gwa nna ya si ya, "Gozie m, mu onwe m, nna m." **35** Ma o zara si ya, "Nwanne gi ejirila uzo aghughu bia nara ngozi gi." **36** Iso kwuru si, "E meziri kpo ya Jekob, onye aghughu. Lee, o ghogbuola m ugoro abuo. Nke mbu, o naara m onodu ibu okpara m, ugbu a o narakwala m ngozi m." O juru ajuju si, "O bu na i weghegi ngozi o bu la foduru nke i ga-agozie m?" **37** Aizik zara si ya, "Emeela m ya ka o buru onyeisi n'ebe i no, mee umunna ya niile ndi na-ejere ya ozi. Enyela m ya mkpuru ubi niile na mmanya ohuru. Gini ozo ka m nwere ike imere gi, nwa m nwoke?" **38** Iso juru nna ya si, "Nna m, o bu naanj otu ngozi ka i nwere? Goziekwa m nna m!" Iso kwara akwa n'oke olu. **39** Nna ya Aizik zara si ya, "Ebe obibi gi ga-adipu adipu, site n'ebe akunuba nke ala di, site n'ebe igirigi nke eluigwe di. **40** Nriju afọ gi ga-abu site na mma agha, i ga-ejekwara nwanne gi ozi. Ma mgbe i mesiri nwere onwe gi, i ga-atopu agbu ya, site n'olu gi." **41** Iso juru iro n'obi megide Jekob n'ihu

ngozị ahụ nna ya nyere ya. O kwuru n'ime onwe ya si, "Oge a ga-eru tujị n'ihị nna m na-abja nso, n'oge ahụ aga m egbu nwanne m Jekọb." **42** Mgbe a gwara Ribeka ihe nwa ya nwoke nke okenye bụ Ịsọ kwuru, o ziri kpọọ nwa ya nwoke nke nta bụ Jekọb sị ya, "Lee, Ịsọ nwanne gị na-akasi onwe ya obi site n'echiche ọ na-eche igbu gị. **43** N'ihị nke a, nwa m nwoke, mee ihe m gwara gị, gbapụ ọsọ ngwangwa, gbakwuru nwanne m Leban na Haran, **44** Nodụ n'ebe ahụ ruo mgbe iwe nwanne gị ga-adajụ. **45** Mgbe nwanne gị kwusiri iwe iwe megide gị, mgbe o chefuru ihe i mere ya, aga m ezitere gị ozi ka i lota. N'ihị ginị ka m ga-eji gbara aka unu abụọ n'otu ubochi." **46** Mgbe ahụ Ribeka gara gwa Ajizik si, "Ike idị ndu agwula m n'ihị ndi inyom Het ndi a. Ọ buru na Jekọb esite n'etiti ndi inyom ala a, site n'etiti ndi inyom Het ndi a lụọ nwunye, mara na onwu ga-akara m idị ndu mma."

28 Ajizik kpọọ Jekọb gozie ya, nye ya iwu sị ya, "Alula nwunye site n'ala Kenan. **2** Kama bilie gaa Padan Aram n'ulọ nna nne gị, Betuel, luru nwunye site n'umu ndi inyom Leban. **3** Ka Chineke Onye puru ime ihe niile, gozie gị, mee ka i mja mkpuru, mubaa, ghọọ otutu mba. **4** Ka Chineke nye gị na umu umu gi ngozi ahụ o kwere nkwa inye Abraham. Ka i nweta ala a, nke i bi n'ime ya ugbo a dika obia, bu ala ahụ Chineke kwere Abraham na nkwa inye ya." **5** Mgbe ahụ Ajizik zipuru Jekọb n'ije ya, ọ gara Padan Aram, n'ulọ Leban nwa Betuel onye Aram, nwanne Ribeka onye bu nne Jekọb na Ịsọ. **6** Ịsọ huru ka Ajizik siri gozie Jekọb, ziga ya Padan Aram ka ọ gaa luo nwunye n'ebe ahụ, nyekwa ya iwu mgbe ọ na-agozi ya si, "Alula nwanyi na Kenan," **7** Jekọb rubekwara nna ya na nne ya isi gawa Padan Aram. **8** O dokwara Ịsọ anya na ndi inyom Kenan di njo n'anya nna ya Ajizik. **9** N'ihị ya, Ịsọ gakwuru Ishmel luru Mahalat, ada Ishmel, nwa Abraham, onye bu nwanyi Nebaiot, tinekware ndi nwunye ọ luru na mbu. **10** Jekọb hapuru Bjasheba gawa Haran. **11** Mgbe chi na-eji, ọ kwusiri ebe ọ ga-anọ zuo ike abali. Mgbe ọ chorọ idina ala, o weere otu n'ime nkume ndi di n'ebe ahụ hinye n'isi ya, dinara ala irahu ura. **12** N'abali ahụ, ọ roro nro, hu mbube e ji ari elu. E mere ka o guzo site n'ua ruo n'elugwe. Ọ hukwara ndi mmu ozi Chineke ka ha si na ya na-arigo na-aridakwa. **13** N'elu ya, ọ huru Onyenwe anyi ka o guzo, nukwa ka ọ na-agwa ya okwu si, "Mu onwe m bu Onyenwe anyi, Chineke nna gi Abraham, na Chineke Ajizik. Aga m enye gi na umu umu gi ala ahụ nke i dina n'elu ya. **14** Umu gi ga-adi ukwu, di ka aja di n'ala. Ha ga-ejuputa ala a, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu, sitekwa n'ugwu ruo na ndida. A ga-esitekwa na gi na mkpuru gi, gozie mba niile nke uwa a. **15** Anonyeere m gi. Aga m echebe gi ebe obula i na-aga. Aga m akpoghachite gi n'ala a. Agaghị m ahapu gi tutu ruo mgbe m mezuoro gi ihe niile m kwere gi na nkwa." **16** Jekọb tetara n'ura si, "N'ezie Onyenwe anyi no n'ebe a. Ma amaghị m ya." **17** Ọ turu egwu si, "Lee ka ebe a si di oke egwu, o nweghi ihe ebe a bu karja

ulo Chineke, n'ezie ọ bu onu uzo ama eluigwe." **18** N'isi ututu echi ya, Jekọb weere nkume ahụ o hinyere n'isi ya guzo ya dika ogidi, wusa mmanu n'elu ya. **19** Ọ kpọọ ebe ahụ Betel, ọ bu ezie na Luz bu aha obodo ahụ na mbu. **20** Mgbe ahụ, Jekọb kwere nkwa si, "Ọ buru na Chineke ga-anonyere m, chebe m n'ije m na-eje, ọ buru na ọ ga-enye m ihe oriri m ga-eri na uwe m ga-eyi, **21** m loghachi n'ulo nna m n'udo, mgbe ahụ, Onyenwe anyi ga-abu Chineke m. **22** Nkume a m doziro elu dika ogidi ga-abu ulọ Chineke. Aga m eke ihe niile i nyere m uzo iri, nyeghachi gi otu uzo."

29 Jekọb gara n'ihu n'ije ya rute n'ala di n'owuwa anyanwu. **2** N'Ebe Nso a, ọ huru otu olulu mmiri, hukwa uzo igwe aturu ato ndi no n'akuku olulu mmiri n'ihị na ndi na-elekota ha na-enye ha mmiri site n'olulu mmiri ahụ. Nkume e ji mechie onu olulu mmiri ahụ buru ibu. **3** N'ihị na mgbe igwe aturu niile biazukotara n'olulu mmiri ahụ, ndi ozuzu aturu na-emeghepu nkume ahụ nye ha mmiri. Emesja, ha na-ejikwa nkume ahụ mechie onu olulu mmiri ahụ. **4** Jekọb jekwuru ndi na-elekota aturu ahụ juo ha si, "Umunna m, ebee ka unu si?" Ha zara si ya, "Anyi si Haran." **5** Ọ juru ha si, "Unu maara Leban, nwa Nahọ?" Ha zara si, "Anyi ma ya." **6** Ọzo Jekọb juru ha si, "Ahu ọ dikwa ya mma?" Ha zara si ya, "E, ahụ di ya. Lee nwa ya nwanyi Rechel ka ọ chi aturu ya na-abja." **7** Jekọb kwuru si, "Lee, anyanwu ka na-acha. O rubeghi oge e ji achibata igwe umu anu ulo. Nyenu ha mmiri ka ha ruo, ka ha laghachi gaa ta ahijia." **8** Ha zara si ya, "Anyi agaghị enye ha mmiri tutu ruo mgbe igwe aturu niile biazukotara, mgbe e wepuru nkume e ji mechie onu olulu mmiri, mgbe ahụ ka anyi ga-enye ha mmiri." **9** Mgbe Jekọb na ndi ozuzu aturu ndi a kpu okwu n'onu, Rechel chiri aturu nna ya biakwute ha, n'ihị na onye ozuzu aturu nwanyi ka ọ bu. **10** Mgbe Jekọb huru Rechel nwa Leban nwanne nne ya, hukwa igwe aturu Leban, ọ meghepuru nkume ahụ e ji mechie onu olulu mmiri ahụ nye igwe aturu Leban, nwanne nne ya mmiri ka ha ruo. **11** Emesja, Jekọb suturu Rechel onu, kwaa akwa n'oke olu. **12** Jekọb kowaara Rechel na ọ bu onye ikwu nna ya, burukwa nwa Ribeka. N'ihị ya Rechel ji ọso gbalaa n'ulo ha kororo nna ya. **13** Mgbe Leban nuru maka Jekọb nwa nwanne ya nwanyi, o mere ngwangwa puo izute ya. Ọ makuru ya, sutu ya onu, kporo ya laa n'ulo. N'ebe ahụ, Jekọb kororo ya ihe ndi a niile. **14** Leban siri ya, "N'ezie, i bu okpuku m na anu ahụ m." Ọ nonyeere ya otu onwa. **15** Leban siri Jekọb, "Ọ bu n'ihị na i bu onye ikwu m ka i na-agbara m odibo n'efu? Gwa m ego ole m ga-akwu gi n'ihị ọru i na-aruru m?" **16** Leban muru umu ndi inyom abuo. Aha nke okenye bu Lja. Aha nke nta bu Rechel. **17** Ima mma Lja di ya n'anya, ma Rechel mara mma n'ahu, maakwa mma ile anya. **18** Ọ bu Rechel ka Jekọb huru n'anya. N'ihị ya Jekọb gwara Leban si, "Aga m aruru gi ọru afọ asaa ma ọ buru na i ga-ekwe ka m luo Rechel." **19** Leban zara Jekọb si ya, "Ọ di mma na i luru Rechel karja na onye

ozo ga-alu ya. Soro m nodu n'ebe a." **20** Ya mere Jekob gbara odibo afo asaa maka Rechel. Ma afo asaa ndi a dika abali ole na ole n'anya Jekob n'ih i hūnanya o nwere n'ebe Rechel no. **21** Jekob gwara Leban, okwu si ya, "Kponye m nwunye m n'ih i n'ubochi m ezuola. Achoro m ibakwuru ya." **22** Leban kpokotara ndi niile bi n'ebe ahụ mere ha n'oke oriri. **23** N'anyasi ubochi ahụ, Leban kporo nwa ya nwanyi bu Lja kporara Jekob, o bakwuuru ya. **24** Leban nyekwara Lja odibo ya, Zilpa, ka o buru odibo nwanyi ya. **25** Mgbe chi boru, Jekob huru na o bu Lja ka Leban kponye ya. Jekob siri Leban, "Gini bu ihe a i mere m? O buhi n'ih i Rechel ka m ji gbaara gi odibo? Gini mere i ji ghogbuo m?" **26** Leban zara si ya, "O buhi omenaala anyi ibu uzu kee nwantakiri nwanyi nke nta di tupu nke ada. **27** Otu o di, chere ka mmemme izu aka nke onye nke a gafee. Mgbe ahụ, aga m akponyekwa gi onye nke ozo a maka odibo i ga-agbara m afo asaa ozo." **28** Jekob mere ka o si kwuo. O debezuru mmemme otu izu aka onye nke a, Leban kponyere ya nwa ya Rechel ka o buru nwunye ya. **29** Leban nyere nwa ya nwanyi, Rechel, odibo ya nwanyi bu Bilha, ka o buru odibo ya. **30** Jekob bakwukwara Rechel. O huru Rechel n'anya nke ukwu karija Lja. O gbakwara Leban odibo afo asaa ozo. **31** Mgbe Onyenwe anyi huru na Lja bu nwanyi a kporo asi, o mehere akpanwa ya, ma Rechel bu nwanyi aga. **32** Lja turu ime muo nwa nwoke, kporo ya Ruben. N'ih i na o kwuru si, "O bu n'ih i na Onyenwe anyi ahula nsogbu m, ugbu a di m ga-ahu m n'anya." **33** O turu ime ozo mukwa nwa nwoke. O kwuru si, "Onyenwe anyi anula na m bu nwanyi a kporo asi, o bu ya mere o ji nye m nwa nwoke ozo." Ya mere o kporo aha ya Simion. **34** Lja turu ime ozo, mgbe o muru nwa nwoke, o kwuru si, "N'ezie, ugbu a ka di m ga-arapara m n'ahu, n'ih i na amurala m ya umu ndi ikom ato." Ya mere o kporo aha ya Livay. **35** O turu ime ozo muo nwa nwoke. O kwuru si, "Ugbu a aga m eto Onyenwe anyi." Ya mere, o kporo aha ya Juda. Lja musiri nwa a kwusi imu umu.

30 Rechel huru na ya amughi nwa obula nye Jekob, o kworo ekworo megide nwanne ya nwanyi. Ya mere, o siri Jekob, "Nye m umu. O buru na i meghe otu a, aga m anwu." **2** Jekob were iwe megide Rechel, si ya, "Abu m Chineke onye gbochiri gi mkpuru nke afo?" **3** Mgbe ahụ Rechel gwara Jekob si ya, "Lee odibo m nwanyi Bilha, bakwuru ya ka o muo nwa n'ikpere m abuo, ka mu onwe m site na ya burukwa onye mutara umu." **4** Rechel nyere Jekob Bilha, odibo nwanyi ya, Jekob bakwuuru ya. **5** Bilha turu ime muora Jekob nwa nwoke. **6** Nke a mere ka Rechel kwuo si, "Chineke ekpeputala m. O nula ariri m nye m nwa nwoke." N'ih i nke a, Rechel guru nwa ahụ Dan. **7** Bilha, odibo nwanyi Rechel, turu ime ozo mutara Jekob nwa nwoke nke abuo. **8** Rechel kwuru si, "Mgba di ukwu ka mu na nwanne m nwanyi gbara, m merie." **9** Kporo ya Naftali. **9** Lja huru na ya akwusila imu nwa, o kporo Zilpa, odibo ya nwanyi kponye Jekob ka o buru

nwunye ya. **10** Zilpa, odibo nwanyi Lja, mutara Jekob nwa nwoke. **11** Mgbe nke a mere, Lja kwuru si, "Nke a bu ihuoma." O kporo nwa ahụ Gad. **12** Zilpa, odibo nwanyi Lja mutara Jekob nwa nwoke nke abuo. **13** Mgbe ahụ Lja kwuru si, "Onu ejula m obi, n'ih i na umu nwanyi ibe m ga-akpo m onye ihe na-agara nke oma." Lja kporo nwantakiri nwoke ahụ Asha. **14** Otu ubochi, n'oge a na-agho oka wiiti, Ruben nwa Lja, gara n'ohia hu ahijia a na-akpo mandreki. O kutara nne ya ufodu n'ime ahijia a. Mgbe Rechel huru ahijia a, o rjoro Lja si ya, "Biko nyetu m ufodu n'ime mandreki ndi a nwa gi nwoke kutara." **15** Ma Lja zara si ya, "O zubeere gi na i napuru m di m? I chokwara inapu m mandreki ndi a nwa m nwoke wetaara m?" Rechel zara Lja si, "O di mma, ka gi na ya dinaa n'abali a ka o buru ihe mgbawo maka mandreki nwa gi nwoke." **16** Ya mere, mgbe Jekob si n'ohia na-alobata n'uhuruchi ubochi ahụ, Lja puru izute ya, si ya, "I ga-abakwute m n'ih i na m ejirila m ahijia mandreki nwa m nwoke m zuta gi." Ha dinara n'abali ahụ. **17** Chineke nuru olu Lja, o turu ime mutara Jekob nwa nwoke nke ise. **18** Lja siri, "Chineke akwula m ugwo maka odibo m nwanyi m nyere di m." Ya mere o kporo aha ya Isaka. **19** Lja tukwara ime ozo mutara Jekob nwa nwoke nke isii. **20** Ugbu a Lja kwuru si, "Chineke enyela m ezi onyine di oke onu. Ugbu a, di m ga-aji nkwanye ugwu leta m n'ih i na amurala m ya umu ndi ikom isii." O kporo aha ya Zebulon. **21** Emesja, Lja muru nwa nwanyi, kporo ya Dajna. **22** Chineke chetara Rechel. O nuru olu ya, meghee akpanwa ya. **23** N'ih i ya, Rechel turu ime muta nwa nwoke. O siri, "Chineke ewepula nkocha dijiri m." **24** Rechel kporo aha ya Josef, di ka o siri, "Ka Onyenwe anyi nyekwa m nwa nwoke ozo." **25** Mgbe Rechel musiri Josef, Jekob jekwuru Leban si ya, "Zilaga m ka m laghachi n'ebe m na ala nke m. **26** Kponye m ndi nwunye m, ndi m ji n'ih i ha gbara gi odibo, ha na umu m, ka m lakwaa. I maara otu m siri gbaara gi odibo. Kponye m ha ka m duru ha laghachi ebe m si bia." **27** Leban siri Jekob, "O buru na m achotala amara n'ihu gi biko nodu, n'ih i na esi m n'igba afa choputa na Onyenwe anyi agoziela m n'ih i gi." **28** Leban siri, "Kwuo ego ole i choro ka m kwuo gi, aga m akwu ya." **29** Jekob zara si Leban, "Gi onwe gi maara otu m si gbara gi odibo na ihe mere igwe anu ulo gi ndi m lekotara. **30** N'ih i na ole na ole ka i nwere mgbe m biara, ma ugbu a, ha abala uba nke ukwu. Onyenwe anyi esitela n'ukwu m gozie gi. Ugbu a, kedu mgbe m ga-arukwanu oru nke mu onwe m maka ezinaulo m?" **31** Leban juru Jekob si, "Kedu ihe m ga-enye gi?" Jekob gwara ya si, "Enyela m ihe obula, kama o nwere otu ihe m choro ka i mee. O buru na i mee ya, aga m alaghachi ilekota igwe anu ulo gi. **32** Kwere ka m jegharja n'etiti igwe anu ulo gi, ka m hoputa site n'etiti igwe aturu gi ndi niile turu agwa agwa, na umu aturu niile di oji, na ewu niile turu agwa agwa. Aturu na ewu ndi a niile m ga-ahoputa ga-abu ugwo oru m. **33** Ezi omume m ga-azara n'odinuhu, mgbe obula a biara nyochaa ugwo oru i kwuru m. Ewu obula na-

atughị agwa agwa, maḡbụ aturū ọbụla na-ejighị oji i choputara n'etiti igwe ewu na aturū nke m ka a ga-agu dị ka ihe e zuru n'ohi." **34** Leban zara sị ya, "Ọ dī mma. Ya dīrī dīka i kwuru." **35** N'otu ụbọchị ahụ, ọ họtachara mkpī niile turū agwa maḡbụ ntupọ na nne ewu niile ndī nwere turū agwa maḡbụ ntupọ na nke ọbụla nwere ajī ọcha n'ahụ ya. Ọ họtakwara aturū ojii niile, nyefee ha n'aka ụmụ ya ka ha lekọtaa ha. **36** Leban jere ije abalī atọ nke kewapuru ha site n'ebe Jekōb nọ. Ma Jekōb nḡdidere na-elekọta igwe anụ ụlọ Leban ndī ọzọ. **37** Mgbe ahū Jekōb gara gbute ngalaba osisi popla, na osisi aluḡmōnd, na osisi plenu, kpachapū ahū agbugbo osisi ndī a, si otu a mee ka ime ime ngalaba osisi ndī a dī ọcha pūta ihè. **38** Ọ tḡgboro osisi ndī a o kpachapūta n'ebe ewu na aturū ndī a na-anū mmiri, ka ha cherīta ihū ebe igwe anụ ụlọ ndī a nḡ mgbe ọbụla ha na-anū mmiri. Nke a mere mgbe igwe anụ ụlọ ndī a na-enwe ekpomokū nke igba ibe ha, n'oge ha bīara ihū mmiri, **39** ọ bụ n'ihu ngalaba osisi ndī a ka ha na-anḡ na-agba onwe ha. Mgbe anū ụlọ ndī a mūrū ụmū, ahū ụmū ha na-atū agwa agwa maḡbū nwe ntupọ. **40** Jekōb na-edo ụmū igwe ewu na aturū ndī a n'otu akūkū, ma ọ na-eme ka anū ụlọ ndī ọzọ chee ihu ha n'anū ụlọ Leban ndī turū agwa agwa, maḡbū na-eji oji. N'uzọ dī otu a, ọ kewapūtaara onwe ya anū ụlọ nke ya. O tinyekotaghī ha n'anū ụlọ Leban. **41** Mgbe ọbụla nne anū ụlọ ndī ahū siri ike nḡ n'ḡndū iturū ime, Jekōb na-edobe ngalaba osisi ndī ahū n'akūkū ebe ha na-anū mmiri n'ihu ha, ka ha nḡrḡ n'ebe ahū gbaa onwe ha. **42** Ma ọ burū na anū ụlọ ndī ahū adighī ike, Jekōb anaghī edebe osisi ndī a n'ihu ha. Ya mere, igwe ewu na aturū ndī na-esighī ike gaara Leban. Ma ndī siri ike gaara Jekōb. **43** Site n'uzọ dī otu a, Jekōb ghorḡ onye nwere akū hie nne. O nwekwara ọtūtū igwe anū ụlọ na ọtūtū ndī na-ejere ya ozi nwoke na nwanyi, na ọtūtū inyinya kamel, na ọtūtū inyinya ibu ndī ọzọ.

31 Jekōb nūrū na ụmū ndī ikom Leban na-asi, "Jekōb ewerechaala ihe niile nna anyī nwere. O sitere n'ihe nna anyī nwere kpata akunūba ya niile." **2** Jekōb hukwara na omume Leban n'ebe ọ nḡ adighīkwa otu ọ dī na mbū. **3** Mgbe ahū, Onyenwe anyī sīrī Jekōb, "Laghachi n'ala nna gi ha, lakwuru ụmunnā gi, aga m anonye gi." **4** Ya mere, Jekōb ziri Rechel na Līa ozi ka ha bīakwute ya n'ohīa ebe ọ nḡ na-elekọta igwe anū ụlọ ya. **5** Ọ sīrī ha, "Ahūla m na omume nna unu n'ebe m nḡ adighīkwa otu ọ dī na mbū. Ma Chineke nna m ha nḡnyeere m. **6** Unu maara na eji m ike m niile ruḡara nna unu ọrū. **7** Ma nna unu ghḡgburu m, gbanwee ugwḡ ọrū m ugboro iri. Otu ọ dī, Chineke ekweghī ka nna unu meruḡo m ahū. **8** Ọ burū na ọ sī, 'Ndī turū agwa agwa ga-abū ugwḡ ọrū gi,' mgbe ahū, igwe anū ụlọ niile na-amū ụmū na-abū ndī turū agwa. Ma ọ burū na ọ sī, 'Ndī niile nwere ntupọ ga-abū ugwḡ ọrū gi,' mgbe ahū, igwe anū ụlọ niile na-amū ụmū na-enwe ntupọ ọcha n'ahū ha. **9** Chineke napurū nna unu anū ụlọ ya ma nye m ha. **10** 'N'oge ụmū anū ụlọ jī

atū ime, eweliri m anya hū na nrḡ na ụmū mkpī niile na-agba igwe nne ewu bū ụmū mkpī ndī turū agwa agwa, ndī nwere akara maḡbū ndī nwere ntupọ ọcha n'ahū ha. **11** Mgbe ahū, mmūḡ ozi Chineke sīrī m na nrḡ, 'Jekōb.' Azara m sī, 'Lee m n'ebe a.' **12** Ọ sīrī m, 'Lelie anya gi elu, lee ka i hū na mkpī niile na-agba igwe nne ewu ndī a bū mkpī ndī ahū turū agwa agwa, ndī nwere akara maḡbū ndī nwere ntupọ ọcha. N'ihī na ahūla m ihe niile Leban na-eme gi. **13** Mū onwe m bū Chineke nke Betel, ebe i wukwasīrī mmanū n'ḡdidi nkume ahū, ebe i kwekwara m nkwa. Ugbu a, kulie, hapū obodo a, laghachi n'ala a nḡ mḡḡ gi.'" **14** Rechel na Līa zara sī ya, "Anyī ka nwere oke n'ihe nketa n'ụlọ nna anyī? **15** Ọ bughī dīka ndī ọbīa ka ọ gūnyeziri anyī? N'ihī na o reela anyī, rīpīakwa ugwḡ isi anyī. **16** N'ezie, akū ndī ahū Chineke napurū nna anyī bū nke anyī na nke ụmū anyī. Ya mere, mee ihe ọbūla Chineke sī gi mee." **17** Jekōb biliri, kukwasī ụmū ya na ndī nwunye ya n'elu inyinya kamel, **18** duru igwe anū ụlọ ya niile, na ihe ọ kpataara na Padan Aram, lakwuru nna ya Aīzik n'ala Kenan. **19** Ka Leban gara ikpachapū ajī ụmū aturū ya, Rechel zuuru arūsī ezinaulo nna ya. **20** Jekōb ghḡkwara Leban onye Aram aghūghḡ n'ihī na ọ gwaghī ya na ọ na-agbapū ọsḡ. **21** Ya mere, o buru ihe niile o nwere gbapū ọsḡ, gbafee iyī ukwu Yufrefesi, chee ihu n'ala ugwu ugwu Gilead. **22** Abalī atḡ agafeelarī tupu a gwa Leban na Jekōb agbalaala. **23** O duuru ndī ikwu ya chḡḡ Jekōb ọsḡ abalī asaa tupu ọ chūkute ya n'ala ugwu ugwu Gilead. **24** Ma Chineke bīakwutere Leban onye Aram na nrḡ n'abalī sī ya, "Kpachapū anya gi, hū na o nweghī ihe i gwara Jekōb, maḡbū okwu dī mma, maḡbū nke dī nḡḡ." **25** Jekōb amaala ụlọ ikwu ya n'ala ugwu Gilead mgbe Leban chūkwtutere ya. Leban na ndī ikwu ya makwara ụlọ ikwu nke ha n'ebe ahū. **26** Leban sīrī Jekōb, "Gīnī bū ihe a i mere? I ghḡgbuola m. I burula ụmū m ndī inyom dīka ndī a dotara n'agha? **27** Gīnī mere i jī ghḡgbuo m, zoro ezo gbapū? Gīnī mere i gwaghī m ka m jīrī ọnū na ihū abū nke ya na ikpo ụbḡ akwara na iti igba so, zilaga gi? **28** Gīnī mere i nyeghī m ohere ka m sutu ụmū m na ụmū m ndī inyom ọnū sī ha laa nke ọma? Omume a i mere bū omume nzuzu. **29** Enwere m ike meruḡo gi ahū ugbu a, ma Chineke nke nna gi mere ka m hū ya anya na nrḡ n'abalī gara aga. Ọ dorḡ m aka na ntī sī m, 'Kpachapū anya gi hū na o nweghī ihe i gwara Jekōb, maḡbū okwu dī mma, maḡbū nke dī nḡḡ.' **30** Ugbu a, i na-ala n'ihī na ọ gurū gi agūḡ ilaghachi n'ụlọ nna gi, ma gīnī mere i jī zuru chi m?" **31** Jekōb zara sī Leban, "N'ihī na m turū egwu, n'ihī na m chere sī na i ga-eji ike napū m ụmū gi ndī inyom a. **32** Ma ọ burū na i chḡta onye ọbūla jī chi gi ndī a, onye ahū ga-anwū. N'ihī ndī ikwu gi ndī a, chogharia n'onwe gi, lee ma i ga-achḡta ihe ọbūla bū nke gi dī m n'aka. Ọ burū na i chḡta ya, were ya." Ma Jekōb amaghī na Rechel zuuru chi ndī ahū. **33** Ya mere, Leban bara n'ụlọ ikwu Jekōb, na n'ime ụlọ ikwu Līa, na n'ime ụlọ ikwu ndī odibo nwanyi abūḡ ya, ma o nweghī ihe ọ chḡtara. O sitere n'ụlọ ikwu Līa pūta baa n'ụlọ ikwu

Rechel. **34** N'oge a, Rechel ewerela aruṣi ezinauḷo ndi ahụ tinye ha n'ime akwa e ji anọkwasi n'elu ịnyinya kamel nọdu ọdu n'elu ya. Leban choghariṛi ebe niile n'ime ụlo ikwu ahụ ma ọ chotaghị aruṣi ezinauḷo ndi ahụ. **35** Mgbe ahụ, Rechel gwara nna ya Leban si, "Biko, ewela iwe nna m ukwu, n'ihl na enweghị m ike ibili ọto n'ihu gi. Anọ m n'ọnodu ndi inyom na-anọ kwa onwa." Leban choghariṛi ebe niile, ma ọ hughị aruṣi ezinauḷo ndi ahụ. **36** Iwe were Jekob megide Leban. O ji iwe juo Leban si, "Gini bu njehie m? Gini bu mmehie m mere i ji si otu a na-achusi m ike? **37** Ugbu a, i chogharijala n'ibu m niile, gini ka i chotara bu nke gi? Weputa ya n'ihu ndi ikwu gi na n'ihu ndi nke m, ka ha kpeere mu na gi ikpe. **38** "Iri afo abuo ka mu na gi noro. O nweghi mgbe ime puru umu ewu na aturu gi; o nwekwaghi mgbe m riri ebule si n'igwe anu ulo gi. **39** O nweghi mgbe m welataara gi anu ulo nke anu ohia dogburu, kama akwuru m ugwo ha. I mekwara ka m kwughachi gi anu ulo obula e zuru n'ohi, maobu n'ehihie, maobu n'abali. **40** N'ime oke anwu nke ehiehie ka m ruuru gi oru. Ruokwara gi oru n'oge oyi na-atu, n'abali ura sikwa n'anya m puo. **41** Otu a ka o diri m iri afo abuo m jeere gi ozi. Aruru m gi oru afo iri na anọ maka umu gi ndi inyom abuo ndi a, afo isii ka m lekotara igwe ewu na aturu gi. I noka n'ime ihe ndi a gbanwee ugwo oru m ugboro iri. **42** A si na Chineke m, Chineke Ebrahim, onye ahụ a na-atu egwu nke Ajzik, anonyereghi m, i gaara ezilaga m n'aka efu, agaara m agbara aka laa. Ma Chineke ahula irusi oru ike m, na nhuju anya m niile, o bu ya mere o ji baara gi mba n'abali gara aga." **43** Mgbe ahụ Leban zaghachiri si Jekob, "Ndi inyom ndi a bu umu m. Umuka ndi a bu umu m. Igwe anu ulo ndi a bu nke m. Ihe ndi a niile i na-ahu anya bu nke m. Olee otu m ga-esi meruo umu m, na umu umu m ahụ? **44** Ugbu a, bja ka anyi gbaa ndu mu na gi, ka o buru ihe ama n'etiti anyi." **45** Ya mere, Jekob weere otu nkume guzo ya oto dika ogidi. **46** Jekob gwakwara ndi so ya si ha, "Tutukota nkume." Ha tutukotara nkume wusa ha n'otu ebe mee ka o laa elu. Emesja, ha noduru n'akuku nkume ndi ahụ rie nri. **47** Leban kporo nkume ndi ahụ Jega-Sahaduta, n'asusu nke ya. Jekob kporo ya Galeed, n'asusu nke ya. **48** Emesja, Leban sirj, "Ka nkume ndi a buru ihe ama n'etiti mu na gi taa." Nke a mere e ji kporo ya Galeed. **49** A kporo bura ya Mizpa, n'ihl na Leban sirj, "Ka Onyenwe anyi buru onye ga-eche mu na gi nche ihu na onye obula n'ime anyi debere ogbugba ndu a, mgbe anyi na-anoghi ibe anyi nso. **50** O buru na i mee umu m ndi inyom ihe ojo, maobu luo ndi inyom ndi ozo tinyere ha, o nweghi onye n'ime anyi ga-amata, ma cheta na Chineke ga-abu onyeama n'etiti mu na gi." **51** Leban gwakwara Jekob si, "Lee nkume ndi a a wusara n'ebe a na ogidi m mere ka o guzo n'etiti mu na gi. **52** Nkume ndi a a wusara bu akaebe, ogidi a bukwa ihe ama. Agaghi m agabiga nkume ndi a a wusara gafeeta n'akuku nke gi ime gi ihe ojo. Gi onwe gi agaghi agabiga nkume ndi a a wusara na ogidi a gafeeta n'akuku nke m ime m

ihe ojo. **53** Ka Chineke Ebrahim na Chineke Nahọ, Chineke nna ha, buru onye ikpe n'etiti mu na gi." Ya mere Jekob ji onye ahụ a na-atu egwu nke nna ya Ajzik nuo iyi. **54** O churu aja n'ala ugwu ugwu ahụ, kporo ndi ikwu ya niile oriri. Mgbe ha richara nri, ha rahuru ura n'ebe ahụ. **55** N'isi ututu echi ya, Leban biliri sutu umu ya ndi inyom na umu umu ya onu. O goziri ha, hapu ha laghachi ulo ha.

32 Jekob n'onwe ya hapuru gawa n'ihu n'ije ya. Ndi mmuo ozi Chineke zutere ya n'uzo. **2** Mgbe Jekob huru ha, o kwuru si, "Ebe a bu ulo ikwu Chineke!" O kporo ebe ahụ, Mahanaim. **3** Mgbe ahụ, Jekob zipuru ndi ozi ka ha jee hu Iso nwanne ya, nwanne n'ala Sia, n'obodo Edom. **4** O ziri ha ozi si, "Ihe a bu ihe unu ga-agwa nna m ukwu Iso, 'Odibo gi Jekob kwuru si, O bu na nke Leban ka m jere kemgbe, o bukwa ebe ahụ ka m no ruo ugbu a. **5** Enwere m otutu ehi, na ịnyinya ibu, na igwe aturu na ewu, na ndi odibo ndi nwoke na ndi nwanyi. Ana m ezigara onyenwe m ozi a ka m nata ihuoma n'ebe o no." **6** Mgbe ndi ozi ahụ loghachikwutere Jekob, ha gwara ya si ya, "Anyi jekwuru nwanne gi nwoke Iso di ka i ziri anyi. Ugbu a, o na-abia. O chi narị ndi ikom anọ na-abia izute gi." **7** Ujo turu Jekob nke ukwu, obi ya juputakwara na nsogbu. N'ihl nke a, o kewara ndi niile so ya uzo abuo, tinyere anu ulo ya, na igwe ehi ya na ịnyinya kamel ya. **8** O chere n'obi ya si, "O buru na Iso aluso otu n'ime uzo abuo a ogo, otu uzo foduru ga-enwe ike gbalaga." **9** Mgbe ahụ, Jekob kpere ekpere si, "Chineke nke nna m Ebrahim, Chineke nke nna m Ajzik, Onyenwe anyi, gi onye gwara m si, 'Laghachi n'ala gi na n'ebe umunna gi no, aga m eme ka ihe gaara gi nke oma.' **10** Ekwesighi m obi ebere na ikwesi ntukwasị obi nke i gosiri ohu gi. Mgbe m gabigara Jordan a, enweghi m ihe obula karja mkpanaka m, ma ugbu a, abu m omuma ulo ikwu abuo. **11** Zoputa m, ariọ m gi, site n'aka nwanne m Iso, n'ihl na egwu na-atu m na o ga-abia luso m agha, lusokwa ndi nne a na umuntakiri ha agha. **12** O bu gi kwuru si, 'Aga m eme ka ihe gaara gi nke oma, meekwa ka umu umu gi diri ka aja nke di n'onu osimiri, nke mmadu na-apughi iguta onu.'" **13** Jekob rahuru n'ebe ahụ n'abali ahụ. Site n'ihl niile o nwere, o hoputara onyine o ga-enye nwanne ya Iso. **14** O kwadoro inyere ya: narị nne ewu abuo, iri mkpi abuo, narị nne aturu abuo, iri ebule abuo **15** Iri nne ịnyinya kamel ato na umu ha, na iri nne ehi anọ, oke ehi iri, iri nne ịnyinya ibu abuo, oke ịnyinya ibu iri. **16** O weere onyine ndi a niile nyefee n'aka ndi ozi ya n'usoro dika udi ha si di. O gwara ndi na-ejere ya ozi si ha, "Burunu uzo na-aga, meenu ka ohere di n'etiti igwe anu na igwe ibe ya." **17** O nyere onye mbu iwu si ha, "Mgbe Iso nwanne m zutere unu juo unu ajuju si, 'Onye bu nna unu ukwu? Ebee ka unu na-aga? Onye nwe anu ulo ndi a niile unu chi na-aga?' **18** Unu ga-aza si ya, 'Anu ulo ndi a bu nke ohu gi Jekob. Ha bu onyine e zitere onyenwe m Iso, lee ka o na-abia n'azu anyi.'" **19** Otu ozi ahụ ka

Jekob ziri onye nke abụọ na onye nke atọ, na ndị ọzọ niile chị igwe anụ ụlọ, si ha, “Unu ga-agwa Iso otu ihe ahụ mgbe unu zutere ya. 20 Hụkwanyị na unu gwara ya si, ‘Ohu gi Jekob nọ n’azu anyi.’” Echiche ya bu, “Aga m eji onyinye ndị a niile m na-ezipurū ya mee ka obi ya dajuru, nke ọ ga-abụ mgbe mụ na ya zutere, ma elegħi anya, ọ ga-anabata m.” 21 Mgbe o zipuchasiri onyinye ndị ahụ niile, Jekob rahuru ura n’ulo ikwu ya n’abalị ahụ. 22 N’abalị ahụ, Jekob biliri duru ndi nwunye ya abụọ na ndi odibo nwanyi ya abụọ, na umu ya iri na otu, site n’ebe na-adighi omimi nke iyi Jabok kpofee ha. 23 Mgbe o kpofechara ha, o bufekwara ihe niile o nwere. 24 Emesịa, Jekob loghachiri nodu naani ya. Mgbe ahụ, otu nwoke bjjara gbaso ya mgba. Ha abụo gbagidere mgba a tutu chi ebido ibo. 25 Mgbe nwoke ahụ huru na o pughi imeri Jekob na mgba ahụ, o tiri Jekob aka n’okpu, mee ka okpu ya hijwapu site n’onodu ya. 26 Mgbe nke a mesiri, nwoke ahụ gwara Jekob si ya: “Hapu m aka ka m laa, n’ihi na chi ebidola ibo.” Ma Jekob zara si ya, “O bu naani mgbe i goziri m ka m ga-ahapu gi ka i laa.” 27 Mgbe ahụ nwoke ahụ juru Jekob ajuru si ya, “Gini bu aha gi?” O zara si, “Aha m bu Jekob.” 28 Nwoke ahụ zara si ya, “Aha gi agaghị abukwa Jekob, kama ọ ga-abụ Izrel, n’ihi na gi na Chineke na ndi mma du gbara mgba, i mmeri.” 29 Jekob siri, “Biko gwa m aha gi.” Ma o zaghachiri, “Gini mere i ji aju aha m?” Mgbe ahụ, o goziri ya n’ebe ahụ. 30 Jekob kpofe aha ebe ahụ Peniel, n’ihi na o siri, “Ahula m Chineke ihu na ihu, ma e chebere ndu m.” 31 Anyanwu awaala mgbe Jekob si Peniel gafee. Ma n’ihi ihe mere ya n’okpu, o naghị agazikwa ije. 32 O bu ihe a mere umu Izrel adighi eri akwara anu jikotara ukwu anu na okpu ya ruo taa. N’ihi na ihe ahụ mere Jekob metutara akwara ukwu ya.

33 Jekob lepuru anya n’ihu, hu Iso ka o na-abja, ya na nari ndi ikom anu ndi so ya. N’ihi ya, o kesara umuntakiri ndi ahụ, n’etiti Lia, na Rachel na ndi odibo nwanyi ya abuo. 2 O mere ka ndi odibo nwanyi ya abuo ahụ na umu ha buru uzọ, Lia na umu ya esoro n’azu, ebe Rachel na Josef nọ n’azu azu. 3 Ma ya onwe ya buru uzọ na-aga n’ihu ha niile, na-akpo isiala nye Iso ugoro asaa, tutu ruo mgbe o bjarutere nwanne ya nwoke nso. 4 Ma Iso gbaara oso bjakwute ya, makuo ya, jikuo ya aka n’olu, sutu ya onu. Ha abuo kwara akwa. 5 Mgbe Iso lelitere anya hu ndi inyom ndi a na umuntakiri ndi ahụ. O siri, “Ndi ole bu ndi a gi na ha so?” Jekob siri, “Ha bu umu Chineke sitere n’amara ya nye ohu gi.” 6 Mgbe ahụ, ndi odibo nwanyi abuo na umu ha rutere nso, kpofe isiala. 7 Lia na umu ya bjarutekwara kpofe isiala, n’ikpeazu Rachel na Josef bjara kpookwa isiala. 8 Iso siri, “Igwewe na aturu ndi a niile m zutere n’uzo, gini ka o putara?” Jekob zara, “Ha bu maka inata ihuoma n’aka gi, onyenwe m.” 9 Ma Iso siri, “Nwanne m nwoke, debere onwe gi ihe i nwere, n’ihi na enwere m aku hie mne.” 10 Jekob siri, “E, biko, o buru na m achotala ihuoma n’anya gi, nara m onyinye ndi a. N’ihi na ihu gi anya dika ilekwasi

Chineke anya n’ihu, nke ka nke, otu a i ji ihu ocha nabata m. 11 Biko nara onyinye ndi ahụ e wetaara gi, n’ihi na Chineke emelara m amara. Enwekwara m ihe ga-ezuru m.” Jekob kwagidere ya, o naara onyinye ndi ahụ. 12 Mgbe ahụ, Iso siri, “Bilienu ka anyi malite ije ilaghachi. Aga m esonyere unu.” 13 Ma Jekob siri ya, “Onyenwe m, i maara na umuntakiri ndi a adighi ike, aga m ejikwa nwayo chja umu aturu ndi a na ehi ndi na-enye umu ha ara. O buru na a chja ha n’ike n’ime otu ubochi, umu anumanu ndi a niile ga-anwu. 14 Ya mere, ka onyenwe m buru ohu ya uzo na-aga, ma ka m jiri nwayo nwayo na-abja, dika ike igwe anu ndi a na umuka ndi a si di. Tutu ruo mgbe m ga-ezute onyenwe m na Sia.” 15 Iso siri, “O buru otu a, ka m hapuru gi ufodu ndi a mu na ha so.” Ma Jekob siri, “N’ihi gini kwana? Ka m huta naani ihuoma n’anya onyenwe m.” 16 Iso laghachikwara azu na Sia n’otu ubochi ahụ. 17 Ma Jekob na ezinaulo ya jere Sukot, ebe o wuuru onwe ya ulo obibi, wuokwara anu ulo ya ulo obibi ha. O bu nke a mere e ji kpofe ebe ahụ Sukot. 18 Mgbe Jekob si Padan Aram loghachi, o rutere obodo Shekem nke di n’ala Kenan n’udo. O mara ulo ikwu ya n’ihu obodo ahụ. 19 O zuru ala ebe o mara ulo ikwu ya n’aka umu Hamo, nna Shekem, o kwuru nari mkpuru olocha maka ala ahụ. 20 N’ebe ahụ, o wuru ebe ichu aja, kpofe aha ya El Elohe Izrel.

34 Ugwu a, Dajna nwa nwanyi Lia muru Jekob puru ileta ndi inyom ala ahụ. 2 Mgbe Shekem, nwa Hamo onye Hiv, onye na-achi mpaghara ahụ, huru ya, o kpofe ya jiri ike ya na ya dinaa. 3 Mkpuruobi ya gara n’ebe Dajna nwa Jekob, o huru wantakiri nwanyi ahụ n’anya, gwakwa ya okwu di nro. 4 Shekem siri nna ya bu Hamo “Lutara m nwaagbogho a, ka o buru nwunye m.” 5 Mgbe Jekob nuru na e meruru Dajna nwa ya nwanyi, n’ihi na umu ya ndi ikom no n’ohia ebe ha na-azu anu ulo, o gbara nkiti na-emeghi ihe obula ruo mgbe ha lotara. 6 Hamo bu nna Shekem, pukwuuru Jekob ka ha kparita uka. 7 Umu ndi ikom Jekob si n’ohia na-alota mgbe ha nuru ihe merenu, iwe na onuma juputara ha obi nke ukwu n’ihi na Shekem mere ihe na-eweta ihere n’Izrel site n’idinakwuru ada Jekob, ihe a na-ekwesighi ime eme. 8 Ma Hamo siri ha, “Nwa m nwoke Shekem huru nwa unu nwanyi n’anya. Biko, kwerenu ka o luo ya. 9 Kwerenu ka anyi na unu na-alurita. Ka anyi na-alu umu ndi inyom unu, ka unu na-alukwa umu ndi inyom anyi. 10 Unu nwere ike biri n’etiti anyi. Ala a ghewe oghe nye unu. Birinu n’ime ya, na-azukwanu ahia n’ime ya, nwekwanyu aku n’ime ya nye onwe unu.” 11 Shekem gwara nna na umunne Dajna ndi ikom si, “Kwerenu ka m chota ihuoma n’ebe unu no, aga m enyeka unu ihe obula unu choro ka m nye unu. 12 Ihe obula unu si m kwuo dika ego aku olulu nwunye, ya na onyinye obula unu si m nye aga m nye unu. Naani kwerenu ka nwaagbogho a buru onyenwe m.” 13 Ma umu Jekob jiri aghughu zaa Shekem na Hamo nna ya mgbe ha na-agwa ha okwu, n’ihi na e meruru Dajna nwanne ha nwanyi. 14 Ha siri ha, “Anyi

enweghi ike ime ihe a, i kporo nwanne anyi nwanji kporiye nwoke a na-ebighi ugwu. Nke a ga-aburu anyi ihe ihere. **15** Anyi nwere ike ikwenye ka o luo ya ma o buru na unu ga-adi ka anyi, ka e bie ndi nwoke unu niile ugwu. **16** Mgbe ahụ anyi ga-edunye unu umu ndi inyom anyi, ma kporokwa umu ndi inyom unu dika ndi nwunye anyi. Anyi ga-ebi n'etiti unu, soro unu buru otu ndi. **17** O buru na unu agaghị ekwe ka e bie unu ugwu, anyi ga-akporo nwanne anyi nwanji laa.” **18** Obi toro Hamo na Shekem nwa ya nwoke uto n'ih ihe umu ndi ikom Jekob kwuru. **19** Nwokorobia ahụ bu onye a na-asopuru karja onye obula n'ulo nna ya egbughi oge ime ihe ha kwuru, n'ih na ihe banyere nwa nwanji Jekob di ya mma nke ukwu. **20** Emesja, Hamo na Shekem nwa ya nwoke gara n'onu uzo ama nke obodo ha gwa ndi ikom obodo ha okwu, si. **21** “Ndi ikom ndi a nwere mmasi n'ebe anyi no. Kwerenu ka ha biri n'ala anyi, ka ha na-agahari kwa n'ime ya. Anyi nwere ala buru ibu nke ga-ezuru anyi na ha. Ha ga-alu umu nwanji anyi, anyi ga-alukwa ndi nke ha. **22** Ma o di otu ihe ha chorokwa anyi mee tupu ha ekwere ibi n'etiti anyi ka anyi na ha buru otu ndi. O bu ibi ndi ikom anyi niile ugwu dika e si bie ha ugwu. **23** O buru na unu chorokwa anyi uzo ha niile na aku ha niile buru nke anyi, o di mma ka anyi kwenyere ha, ka ha binyere anyi.” **24** Ndi ikom niile bjara n'onu uzo ama obodo ahụ kwenyere n'okwu Hamo na nwa ya nwoke Shekem. E bikwara nwoke obula no n'obodo ahụ ugwu. **25** O ruo n'ubochi nke ato, mgbe onya ugwu ha na-egbu ha mgbu, umu ndi ikom Jekob abuo, Simion na Livayi, umunne Dajna, jiri mma agha ha pukwuru ndi bi n'obodo ahụ na-atughị anya na ihe di otu a ga-eme, gbuo ndi ikom niile no n'obodo ahụ. **26** Ha gbukwara Hamo na Shekem nwa ya nwoke, kporuta Dajna site n'ulo Shekem, laghachi n'ulo ha. **27** Mgbe ahụ umu ndi ikom Jekob niile bjakwasiri ndi a e gburu egbu, kwakoo ihe niile di n'obodo ahụ niile, n'ih mmeru e meruru nwanne ha nwanji. **28** Ha kwakoro ngwongwo niile di n'obodo ahụ, kpurukwa anu ulo niile, igwe ewu na aturu, igwe ehi na igwe inyinyia ibu niile, na ihe niile di n'ime obodo ahụ, na ihe niile di n'ubi ndi ahụ obodo nwere. **29** Aku ha niile, na ndi inyom ha niile na umuntakiri ha, na ihe niile di n'ime ulo ha, ka ha weere dika ihe a dotara n'agha. **30** Mgbe Jekob huru ihe umu ya mere, o kporo Simion na Livayi si ha, “Unu ebuterela m nsogbu mee ka m buru ihe na-esi isi ojoo n'etiti ndi Kenan na ndi Periz nwe ala a. Ebe anyi di ole na ole, o buru na ha ejikota onwe ha onu luso m agha, ha ga-ekpochapụ mu na ezinaulo m.” **31** Ma ha zara si ya, “O kwesiri ka o meso nwanne anyi nwanji mmeso dika o bu akwuna?”

35 Chineke siri Jekob, “Bilie, gaa Betel, birikwa n'ebe ahụ. Wuo ebe ichu aja nye Chineke, onye mere ka i hu ya mgbe i na-agbanari Iso nwanne gi nwoke.” **2** Ya mere, Jekob gwara ndi ezinaulo ya na ndi niile so ya si, “Wezuganu chi ndi ala ozo di n'etiti unu. Doonu onwe unu ocha, gbanweekwanu uwe unu.

3 Bilienụ, ka anyi gaa Betel, ebe m ga-ewu ebe ichu aja nye Chineke, onye zara m oku n'ubochi nsogbu m, ma nonyekwara m na njem nke m gara.” **4** Ya mere, ha nyere Jekob chi ndi ala ozo niile ha ji n'aka, na ola niile di ha na ntị. Jekob chiri ha niile lie ha n'okpuru osisi ook di na Shekem. **5** Ha biliri ije. Egwu Chineke dakwasiri obodo niile gbara ha gburugburu. O dighi ndi chusoro ha. **6** Jekob na ndi niile so ya rutere Luz, nke a na-akpokwa Betel nke di na Kenan. **7** Jekob wuru ebe ichu aja n'ebe a, kporo aha ebe ahụ El Betel, n'ih na o bu n'ebe ahụ ka Chineke gosiri ya onwe ya mgbe o na-agbanari Iso nwanne ya nwoke. **8** Mgbe nke a gasiri, Debora, nwanji lekotara Ribeka mgbe o bu nwantakiri, nwuru. E liri ya n'okpuru osisi ook di na Betel. A kpokwara ebe ahụ, “Osisi ook ebe ikwa akwa.” **9** Chineke gosiri Jekob onwe ya ozo, mgbe o sitere na Padan Aram puta, goziekwa ya. **10** Chineke siri ya, “Aha gi bu Jekob ma a gaghị akpokwa gi Jekob ozo, kama aha gi ga-abu Izrel.” Ya mere o kporo ya Izrel. **11** Chineke siri ya, “Abu m Chineke onye puru ime ihe niile. Muo omumu, baakwa uba n'onuogugu. Otu mba na igwe mba ga-esi na gi puta. Ndi eze ga-esitekwa gi n'ahu puta. **12** Ala ahụ m nyere Ebrahim na Ajzik ka m na-enyekwa gi. Aga m enyekwa ya umu umu gi ndi ga-esote gi.” **13** Emesja, Chineke si n'ebe ahụ ha no kparitaa uka puo. **14** Jekob wuru ogidi nkume n'ebe ahụ Chineke no gwa ya okwu. O wusara onyine ihe onyuru wukwasikwa mmanu n'elu ogidi nkume ahụ. **15** Jekob kporo ebe ahụ ya na Chineke no kparitaa uka Betel. **16** Ha biliri ije, site na Betel. Ma mgbe ha ka no ebe di anya site n'obodo Efrat, Rechel muru nwa, ma o nwere ihe mgbu ka o na-amu nwa. **17** Mgbe o sitere n'oke ihe mgbu na-amuputa nwa ahụ, nwanji na-agho nwa gwara ya, “Atula egwu, n'ih na o bu nwa nwoke ozo ka i mutara.” **18** Ma tupu Rechel ekuo ume ikpezu, n'ih na o na-anwu, o kporo aha nwa ohuru ahụ Ben-Oni, ma nna ya kporo ya Benjamin. **19** Rechel nwuru, e lie ya n'akuku uzo gara Efrat, nke a na-akpokwa Betlehem. **20** Jekob wuru ogidi n'elu ili ya, nke na-eguzokwa ruo taa, igosi ebe e liri Rechel. **21** Izrel malitere ije ya, tutu ruo ebe o wuru ebe izuike ya n'ala di n'ofe ozo nke Migdal Eda. **22** Mgbe Izrel bi n'ala ahụ, Ruben gara dinakwuru Bilha, iko nwanji nna ya. E mekwara ka Izrel niu ihe a Ruben mere. Umu ndi ikom Jekob di iri na abuo. **23** Umụ Lja bu, Ruben, okpara Jekob. Simion, Livayi, Juda, Isaka na Zebulon. **24** Umụ Rechel bu, Josef na Benjamin. **25** Umụ Bilha, odibo nwanji Rechel bu, Dan na Naftali. **26** Umụ Zilpa, odibo nwanji Lja bu, Gad na Asha. Umụ ndi ikom ndi a ka a muru Jekob na Padan Aram. **27** N'ikpezu, Jekob bjakwutere nna ya Ajzik na Mamre nke di nso na Kiriati Arba (ebe a na-akpo Hebron). Ebe ahụ ka Ebrahim na Ajzik biri na mbu. **28** N'oge ahụ Ajzik gbara narị afo na iri afo asato. **29** O dikwaghi anya site n'oge a, Ajzik nwuru, mgbe o mere mmo agadi. Umụ ya ndi ikom abuo, Iso na Jekob, liri ya.

36 Nke a bụ akụkọ banyere usoro agbụrụ Iso, onye a na-akpọ Edom. 2 Iso luru ndi inyom a site n'ala Kenan. Onye nke mbu bu Ada nwa Elon, onye Het. Nke abuo bu Oholibama, nwa Ana, nwa nwa Zibion, onye Hiv. 3 Onye nke ato bu Basemat, nwa Ishmel, onye nwanne ya nwanyi bu Nebaiot. 4 Ada muru Iso Elifaz, ebe Basemat muru Reuel. 5 Oholibama mutaara Jeush na Jalam na Kora. Ndi a bu umu Iso ndi a mutara ya n'ala Kenan. 6 Emesja, Iso duuru ndi nwunye ya na umu ya ndi ikom na ndi inyom, na ndi niile no n'ezinaulo ya. O chikoro anu ulo ya niile, na aku niile o kpatara n'ala Kenan kwapu gaa biri n'ala di anya site n'ebe nwanne ya Jekob no. 7 Ebe o bu na akunuba ha nwere dikariri ukwu ha ibikota onu, tinyekwara na ala ebe ha bi enwezighi ike ibuli ha n'ihu anu ulo niile ha nwere. 8 Ya mere, Iso gara biri n'ala ugwu ugwu Sia, Iso bukwa Edom. 9 Nke a bu akuko banyere usoro agburu Iso, nna obodo Edom, n'ala ugwu ugwu Sia. 10 Ndi a bu aha umu ndi ikom Iso mutara. Elifaz bu okpara Ada, nwunye Iso. Nwanne ya bu Reuel, nwa Basemat, nwunye Iso. 11 Umu Elifaz ndi ikom bu, Teman, Omaa, Zefo, Gatam na Kenaz. 12 Elifaz nwa Iso nwere iko nwanyi aha ya bu Timna, onye mutaara ya Amalek. Ndi a niile bu umu ndi ikom Ada, nwunye Iso. 13 Umu ndi ikom Reuel bu, Nahat, Zera, Shama na Miza. Ndi a niile bu umu umu Basemat, nwunye Iso. 14 Ndi a bu umu Oholibama, nwunye Iso. Oholibama bu nwa Ana na nwa nwa Zibion. O mutaara Iso Jeush, Jalam na Kora. 15 Ndi a bu onumara si n'etiti umu umu Iso. Site n'etiti umu Elifaz, okpara Iso, e nwere Onumara Teman, onumara Omaa, onumara Zefo, onumara Kenaz. 16 Onumara Kora, onumara Gatam na onumara Amalek. Ndi eze ndi a bu umu Elifaz n'ala Edom. Ha bu umu umu Ada. 17 Ndi bu umu Reuel, nwa Iso, e nwere onumara Nahat, onumara Zera, onumara Shama, onumara Miza. Onumara ndi a bu umu Reuel n'ala Edom. Ha bu umu Basemat, nwunye Iso. 18 Ndi a bu umu Oholibama, nwunye Iso, onumara Jeush, onumara Jalam, na onumara Kora. Ndi a bu onumara umu Oholibama nwa Ana, nwunye Iso. 19 Ndi a niile bu umu ndi ikom Iso (ya bu, Edom). Ndi a bukwa onumara ha. 20 Ndi a bu umu ndi ikom Sia onye Hor, ndi bi n'akuku ala ahụ: Lotan, Shobal, Zibion, Ana, 21 Dishon, Eza na Dishan. Umu ndi ikom Sia n'ala Edom, ha bu ndi onumara Hor. 22 Umu ndi ikom Lotan bu, Hori na Homam. Timna bukwa nwanne nwanyi Lotan. 23 Umu ndi ikom Shobal bu, Alvan, Manahat, Ebal, Shefo na Onam. 24 Umu ndi ikom Zibion muru bu Aja na Ana. Ana bu nwoke ahụ choputara isi iyi mmiri ime ala ahụ nke mmiri di oku si n'ime ya na-asoputa n'ozara, mgbe o na-elekota inyinyu ibu nna ya Zibion. 25 Umu Ana bu, Dishon na Oholibama nwa nwanyi Ana. 26 Umu ndi ikom Dishon bu, Hemdan na Eshban na Itran na Keran. 27 Umu ndi ikom Eza bu, Bilhan na Zaan na Akan. 28 Umu ndi ikom Dishan bu, Uz na Aran. 29 Ndi a bu ndi onumara Hor, onumara Lotan, onumara Shobal, onumara Zibion, onumara Ana, 30 onumara Dishon, onumara Eza na onumara

Dishan. Ndi a niile bu ndi onumara Hor dika nkewa ha si di n'ala Sia. 31 Ndi a bu ndi eze chiri n'Edom tupu ndi Izrel enwee eze mbu ha. 32 Bela, nwa Beoa chiri dika eze n'Edom. Isi obodo ya bu Dinhaba. 33 Mgbe Bela nwuru, Jobab nwa Zera onye Bozra nochiri ya dika eze. 34 Mgbe Jobab nwuru, Husham onye si n'ala Teman nochiri ya dika eze. 35 Mgbe Husham nwuru, Hadad nwa Bedad, onye meriri ndi Midia n'agha n'ala Moab nochiri dika eze. Isi obodo ya bu Avit. 36 Mgbe Hadad nwuru, Samla onye Masrika nochiri ya dika eze. 37 Mgbe Samla nwuru, Shaul onye sitere na Rehobot di n'akuku osimiri nochiri ya dika eze. 38 Mgbe Shaul nwuru, Baal-Hanan nwa Akboa nochiri ya dika eze. 39 Mgbe Baal-Hanan nwa Akboa nwuru, Heda nochiri ya dika eze. Aha obodo ya bu Pau. Aha nwunye ya bu Mehetabel, nwa Matred nwa nwa Mezahab. 40 Ndi a bu ndisi onumara Iso, dika aha ha si di, dika ikwu ha na akuku ebe ha bi si di: Timna, Alva, Jetet, 41 Oholibama, Elaa, Pinon, 42 Kenaz, Teman, Mibza, 43 Magdiel na Iram. Ndi a bu ndisi onumara n'Edom, dika ebe obibi ha na ala obi ha si di. Nke a bu ezinaulo Iso bukwa nna ndi Edom.

37 Jekob bigidere n'ala Kenan, ala ahụ nna ya buru uzo biri n'ime ya. 2 Nke a bu usoro akuko banyere ezinaulo Jekob. Josef, onye gbarala afọ iri na asaa, na-esonyere umunne ya ndi ikom na-azu igwe anu ulo, ya onwe ya bu naani nwantakiri na-enyere umu Bilha na umu Zilpa ndi nwunye nna ya aka. Ma Josef na-ewetara nna ha akuko maka ihe ojojo ha na-eme. 3 Ma Izrel huru Josef n'anya karja umu ya ndi ikom ndi ozo niile n'ihu na Josef bu nwa a muru ya n'oge agadi ya. O kwaara ya uwe mwuda nwere otutu agwa. 4 Mgbe umunne ya choputara na nna ha huru ya n'anya karja onye obula n'ime ha, ha kporo ya asi, ha adighi agwakwa ya okwu oma. 5 Otu oge, Josef roro nro, mgbe o koro umunne ya nro a o roro, ha kporo ya asi karja. 6 O gwara ha, "Geenu nti na nro a m roro. 7 Anyi niile no n'ubi na-achikota oka, ngwangwa ukwu oka nke m biliri guzoro oto, ebe ukwu oka nke unu niile gbara ukwu oka nke m gburugburu, na-akpo isiala nye ya." 8 Umunne ya juru ya, "I na-akowa na o bu gi ga-abu eze anyi? Na o bu gi n'ezie ga-achi anyi?" Ha kporo ya asi karja n'ihu nro ya na okwu ya niile. 9 Josef rokwara nro ozo, kowara umunne ya. O siri, "Geenu nti, aroro m nro ozo. Ma na nro nke ugbu a, anyanwu na onwa na kpakpando iri na otu na-akpo isiala nye m." 10 Ma mgbe o koro nna ya na umunne ya nro a. Nna ya baara ya mba, si, "Nro nke a i roro bu nro gini? O bu ezie na anyi niile, mgu onwe m na nne gi na umunne gi, ga-abia na-akporo gi isiala?" 11 Umunne ya kwosiri ya ekworo n'ihu ya, ma nna ya debere ihe ndi a niile n'obi ya. 12 Ka o di, umunne ya gara ilekota igwe anu ulo nna ha na Shekem. 13 Izrel siri Josef, "Dika i maara, umunne gi no na-eche anu ulo na Shekem. Bja, aga m eziga gi n'ebe ahụ." Josef zara si, "O di mma." 14 Ya mere, o gwara ya, "Gaa ka i choputa ma ihe o na-agazikwara umunne gi na igwe

anụ ụlọ ndị ahụ nke ọma, ma weghachiri m ozi.” O sitere na Ndagwurugwu Hebron zipụ ya. Ọ bjaruru Shekem, 15 ma otu nwoke hụrụ ya ka ọ na-awaghari gburugburu n’ohia dị n’ebe ahụ, ọ juru ya, “Gini ka i na-achọ?” 16 O siri, “Ana m achọ umunne m. Biko, i nwere ike igwa m ebe ha nọ na-azu igwe anụ ụlọ ha?” 17 Nwoke ahụ zara si, “Ha esitela n’ebe a puo. Anuru m ka ha na-asị, ‘Ka anyị gaa Dotan.’” Ya mere, Josef gwara Dotan icho umunne ya. Ọ hukwara ha n’ebe di nso na Dotan. 18 Ma ha lepuru anya hụ ya ka ọ na-abia, gbaa izu otu ha ga-esi gbuo ya. 19 Ha siritara onwe ha, “Lee eze nro ahụ ka ọ na-abia! 20 Ugbu a, bjanu, ka anyị gbuo ya, tũba ya n’ime otu olulu ndi a. Anyị ga-asikwa na anụ ohia erielu ya. Mgbe ahụ, anyị ga-ahukwa ihe nro ya niile ga-abu.” 21 Ruben nuru ihe a, ma naputakwa ya site n’aka ha. Ọ siri, “Ka anyị hapu igbu ya.” 22 Ruben siri ha, “Ka unu hapu ikwafu obara. Kama tunyenu ya n’ime olulu a di n’ozara. Ma unu akpatukwala ya aka.” Ma nzube ya bụ inaputa ya site n’aka ha, dulaara ya nna ya. 23 Ya mere, mgbe Josef bjakwutere umunne ya, ha yipuru ya uwe mwuda ya, uwe mwuda nwere otutu agwa o yi n’ahụ. 24 Ha duru ya tunye ya n’ime olulu. Ọ bụ olulu togboro n’efu, nke mmiri na-adighi n’ime ya. 25 Mgbe ha noduru ala bido iri nri, ha leliri anya ha hụ igwe ndi ahia Ishmel si Gilead. Inyinya kamel ha bu uda na mgbaa na maá. Ọ bukwa Ijpt ka ha bu ihe ndi a na-aga. 26 Mgbe ahụ, Juda juru umunne ya, “Uru gini ka ọ ga-abara anyi igbu nwanne anyi, ma kpuchie obara ya? 27 Bjanu, ka anyi resi ya ndi Ishmel ndi a, ka aka anyi ghara n’imetu ya, n’ihi na nwanne anyi na otu anu ahụ anyi ka ọ bụ.” Umunne ya gere ya nti. 28 Mgbe ndi ahia Midia ahụ rutere, ha sitere n’olulu doputa Josef resi ya ndi Ishmel ahụ, ndi kwuru umunne Josef iri mkpuru shekel olaocha abuo. Ha duuru Josef gaa Ijpt. 29 Ruben mechara loghachi gaa n’olulu ahụ, ma ka ọ na-ahughi Josef n’ime olulu a, ọ dowara uwe ya. 30 Ọ jekwuru umunne ya si ha, “Nwata ahụ anokwaghị ebe ahụ! Mụ onwe m, olee ebe m ga-ala?” 31 Umunne ya gburu otu ewu were uwe Josef bjanu n’ime obara ya. 32 Ha chiri uwe mwuda ahụ nwere otutu agwa jekwuru nna ha si ya, “Anyi huru uwe a n’ime ohia. Leruo ya anya ka i mara maobu uwe mwuda nwa gi.” 33 Ọ matara na ọ bụ ya, si, “E, nke a bụ uwe nwa m nwoke. Ajo anyi erielu ya. Anu ohia adokasiala Josef n’ezie.” 34 Mgbe ahụ, Jekob dowara uwe ya, yiri akwa mkpe, ruo uju otutu ubochi n’ihi nwa ya. 35 Umu ya ndi ikom na umu ya ndi inyom niile biana ikasi ya obi, ma ọ juru inabata nkasiobi obula. Ọ siri, “Aga m alakwuru nwa m n’ala mmuo site n’iru uju.” Nna ya kwagidere akwa n’ihi ya. (Sheol h7585) 36 Ugbu a, ndi Midia ahụ rere Josef n’Ijpt, resi ya Potifa, otu n’ime ndisi na-ejere Fero ozi, onye bu onyeisi ndi nche Fero, bu eze Ijpt.

38 N’oge ahụ, Juda hapuru umunne ya gaa binyere otu nwoke onye Adulam a na-akpo Hira. 2 N’ebe ahụ, Juda huru otu nwaagbogho, nwa otu nwoke onye Kenan, aha ya bu Shua. Ọ luru ya ma bakwuru ya. 3

Ọ turu ime muo nwa nwoke, onye Juda guru aha Ia 4 Nwunye ya dikwara ime ozo mta nwa nwoke nke ya bu nwunye ya guru Onan. 5 Ọ mukwara nwa nwoke ozo, onye o kporo Shela. Ọ bu na Kezib ka ọ muru ya. 6 Juda lutaara Ia, okpara ya, nwunye onye aha ya bu Tama. 7 Ma n’ihi na Ia, okpara Juda, di njo n’anya Onyenwe anyi. Onyenwe anyi gburu ya. 8 Mgbe ahụ, Juda siri Onan, “Bakwuru nwunye nwanne gi ka ikuchie ya, ka i si otu a wulite mkpuru maka nwanne gi.” 9 Onan ma na mkpuru a agaghị abu nke ya. N’ihi ya, mgbe obula o bakwuru nwunye nwanne ya, ọ na-anya mkpuru nwa ya n’ala, ime ka ọ ghara inye nwanne ya nwoke nwa. 10 Ma ihe a o mere joro njo n’anya Onyenwe anyi. N’ihi ya Onyenwe anyi gbukwara ya. 11 Juda siri nwunye nwa ya, bu Tama, “Laa n’ulo nna gi noro dika nwanji di ya nwuru tutu Shela nwa m nwoke etoo.” Ma echiche ya bu, “ka ọ ghara inwu dika umunne ya.” Tama lara gaa biri n’ulo nna ya. 12 Mgbe otutu oge gasiri, nwunye Juda nwa Shua nwuru. Mgbe oge nkasiobi ya gasiri, Juda jere Timna, ya na enyi ya Hira, onye Adulam, ilekota ndi na-akpuchapụ igwe ewu na aturu ya aji. 13 A gwara Tama si ya, “Nna di gi na-aga Timna ikpacha aturu ya aji.” 14 Ọ yipuru uwe mkpe ya, were akwa mkpuchi kpuchie onwe ya gaa nodu ala n’onu uzo ama Enayim, nke di n’uzo e si aga Timna. O mere otu a n’ihi na ọ matara na Shela etoola, ma enyeghi ya ka ọ buru nwunye ya. 15 Mgbe Juda huru ya, o chere na ọ bu otu nwanji akwuna, ebe ọ bu na o kpuchiri ihu ya. 16 Ma ebe ọ mataghi na ọ bu nwunye nwa ya, o jekwuru ya ebe ọ noduru ala n’akuku uzo si ya, “Bia, kwere ka mu na gi dinaa.” Tama juru, “Gini ka i ga-enye m ma ọ buru na m kwere ka mu na gi dinaa?” 17 Ọ zara, “Aga m ezitere gi otu nwa ewu site n’igwe ewu na aturu m.” Ọ juru, “I ga-enye m ihe akaebe ruo mgbe i gaezite ya?” 18 Ọ siri, “Kedu ihe akaebe m ga-enye gi?” Ọ zara, “Mgbaaka akara gi na eriri ya, na mkpanaka di gi n’aka.” O nyere ya ihe ndi a. Ọ bakwuru ya nke mere na ọ turu ime. 19 Mgbe o si n’ebe ahụ puo, o yipuru akwa ahụ o ji kpuchie ihu ya, yirikwa uwe mkpe ya. 20 Mgbe Juda zigara enyi ya onye Adulam ka ọ gaa wegara ya nwa ewu ahụ, ma nataghachi ihe ibe ahụ, ọ hughị ya. 21 Ọ juru ndi ikom bi n’ebe ahụ si, “Olee nwanji akwuna ulo arusi ahụ na-anodu n’onu uzo ama Enayim?” Ha siri, “O nweghi nwanji akwuna ulo arusi norola n’ebe a.” 22 Ya mere, ọ laghachiri gaa gwa Juda, “Ahughị m ya. Ozokwa, ndi ikom ndi bi n’ebe ahụ siri, ‘O nweghi nwanji akwuna ulo arusi norola n’ebe a.’” 23 Juda zara, “Ka o jide ihe niile o ji, ma ọ bughị otu a anyi ga-agho ihe ochi. Lee, ezigarala m ya nwa ewu a, ma gi onwe gi achotaghi ya.” 24 Mgbe onwa ato gasiri, ozi ruru Juda nti si, “Tama nwunye nwa gi gbara akwuna, bia site n’igba akwuna diri ime.” Juda siri, “Kporutanu ya ka akpo ya oku.” 25 Ma mgbe ha kpo ya na-aputa, o zigara nna di ya ozi, si, “Ọ bu nwoke nwee ihe ndi a tuwara m ime. Ọ sikkwara, Leruo anya ma i ga-amata onye nwe ihe ndi a: mgbaaka akara a na eriri ya, na mkpanaka a.” 26

Juda ghotara ha, si, “O bu onye ezi omume karja m, ebe o bu na m juru ikporo ya kponye nwa m nwoke Shela ka o buru nwunye ya.” O dinakwaghi ya ozo. **27** Mgbe oge omumu nwa ya ruru, ejima ka ahuru n’akpanwa ya. **28** Mgbe o na-amu ha, otu n’ime ha seputara aka ya. Nwanyị na-agho nwa weere eriri na-acha uhie uhie kee ya na nkwoji aka kwuo si, “O bu nke a bu uzọ pụta.” **29** Ma nwa ahụ mesiri sekpuo aka ya, nwanne ya nke ozo eburu ya uzọ pụta. Nwanyị ahụ si, “O bu otu a ka i si tikaputa?” A kporo ya Perez. **30** Emesịa, nwanne ya, nke bu eriri uhie uhie ahụ na nkwoji aka putakwara. A kporo ya Zera.

39 A kporo Josef gaa n’ala Ijpt. Potifa, bu nwoke Ijpt, otu n’ime ndiisi na-ejere Fero ozi, na onyeisi ndi agha na-eche nche zuru ya site n’aka ndi Ishmel, bu ndi duuru ya gaa n’ebe ahụ. **2** Onyenwe anyi nonyeere Josef, nke mere na ihe gaara ya nke oma n’ulo nna ya ukwu onye Ijpt. **3** Nna ya ukwu huru na Onyenwe anyi nonyeere Josef, hukwa na Onyenwe anyi na-eme ka ihe niile o mere gaara ya nke oma. **4** Josef hutara amara n’ihu ya, ghoo onyeozu nke aka ya. Potifa mere ya onye na-elekota ezinaulo ya. Nyefee ya ihe niile o nwere ka o buru onye na-elekota ha. **5** Site n’oge a, o mere ka o buru onye na-elekota ezinaulo ya na ihe niile o nwere, Onyenwe anyi goziri ezinaulo onye Ijpt ahụ n’ihi Josef. Ngozi Onyenwe anyi dikwasiri n’ihe niile Potifa nwere, ma ihe o nwere n’ulo ma ndi o nwere n’ubi ya. **6** Ya mere, o hapuru ihe niile o nwere n’aka Josef. Nke a mere na o mazighi ihe ozo na-eme, ma o bughi nri nke o na-eri. Josef n’onwe ya mara mma ahụ dikwa mma ile anya. **7** Mgbe oge nta gasiri, nwunye Potifa lere Josef anya si ya, “Bia ka anyi abuo dinaa.” **8** Ma Josef juru. O gwara nwunye nna ya ukwu si, “Lee, nna m ukwu anaghi echegbu onwe ya banyere ihe obula n’ulo a. O werela ihe niile o nwere nyefee m n’aka ka m lekota ha anya. **9** O nweghi onye onodu ya di elu karja nke m n’ulo a. O gbochighi m ihe obula ma o bughi gi, n’ihi na i bu nwunye ya. Olee otu m ga-esi mee oke ihe ojoo di otu a, mee mmehie megide Chineke.” **10** O bu ezie na nwanji a nogidere na-enye Josef nsogbu site n’ubochi ruo ubochi ma Josef juru iso ya dinaa, jukwa inonyere ya. **11** Otu ubochi, Josef batara n’ime ulo iru oru ya. O nweghi ndi ozo na-eje ozi no n’ime ulo n’ubochi ahụ. **12** Nwunye Potifa jidere Josef n’uwe mwuda ya, ripo ya si ya, “Bia ka anyi dinaa.” Ma Josef si n’ime ulo ahụ gbapu, hapu uwe mwuda ya n’aka nwunye Potifa. **13** Mgbe nwanji a huru na Josef agbapula, hapu uwe ya, **14** o kporo ndi na-eje ozi n’ezinaulo ya si ha, “Lee, onye Hibru a di m kpobata n’ulo a chorọ iji anyi gwurie egwu. O bjakwutere m n’ime ulo choo ka mu na ya dinaa. E tiri m mkpu n’olu ike. **15** Mgbe o nuru ka m welitere olu m tie mkpu enyemaka m tiri, o sitere n’ime ulo a gbapu, ma hapuru m uwe ya.” **16** Nwanyị a debere uwe ahụ n’akuku ya ruo mgbe nna ya ukwu lotara n’ulo. **17** Mgbe ahụ, o gwara di ya okwu ndi a si, “Onye ohu Hibru a j kpobataara anyi bakwutere m iji

m gwurie egwu. **18** Ma mgbe m welitere olu tie mkpu enyemaka o sitere n’ulo gbapu hapuru m uwe ya.” **19** Mgbe nna ya ukwu nuru ihe nwunye ya gwara ya si, “Otu a ka ohu gi si meso m mmeso,” o were iwe di oku. **20** Nna ukwu Josef weere ya tunye n’ulo mkporo, n’ebe a na-etinye ndi mkporo eze Ijpt. Ma ebe ahụ Josef no n’ulo mkporo. **21** Onyenwe anyi nonyeere ya. O meere ya ebere, mekwa ka o nweta ihuoma n’ebe onyeisi ndi nche ulo mkporo ahụ n’u. **22** Onyeisi ndi na-eche ulo mkporo mere Josef onyeisi ndi mkporo niile no n’ime ulo mkporo ahụ. Josef ghoro onye a na-aju otu ihe si aga n’ime ulo mkporo ahụ. **23** Onyeisi ndi nche ulo mkporo ahụ enyeghikwa onwe ya nsogbu maka ihe obula. N’ihi na Onyenwe anyi nonyeere Josef, mee ka ihe obula o na-eme gaa nke oma.

40 Mgbe ufodu oge gasiri, onye na-ebu iko ihe onunu eze Ijpt na onye na-esiri ya nri mehiere megide nna ha ukwu, eze Ijpt. **2** N’ihi ya, Fero were iwe megide ndi ozi ya abuo ndi a, onyeisi ndi na-ebu iko ya na onye na-esiri ya nri. **3** O tinyere ha na nga, n’ulo mkporo di n’ulo onyeisi ndi nche, ebe ahụ a tubara Josef. **4** Onyeisi ndi nche mere Josef onye na-elekota ha. Ha noro n’ulo mkporo otutu ubochi. **5** Ha abuo, onye ahụ na-esiri eze nri, na onye na-ebu iko eze Ijpt, roro nro n’otu abali. Nro nke onye o bu la nwere nkwa nke ya. **6** Mgbe chi boru, Josef bjakwutere ha hu na ihu ha gbaruru agbaru. **7** N’ihi ya, o juru ndi ozi Fero ndi a ha na ya no n’ulo mkporo di n’ulo mna ya ukwu si ha, “Gini mere ihu unu ji gbaru taa?” **8** Ha zara si ya, “Anyi roro nro ojo, ma onye nkwa ya adighi.” Josef siri ha, “O bughi Chineke nwee ike ikwa nro? Kporo m ha.” **9** Onyeisi ndi na-ebu iko koro Josef nro ya. O siri ya, “Aroro m nro hu osisi vaini n’ihu m. **10** Osisi vaini a nwere alaka ato. Mgbe m no na-ele anya, osisi vaini ahụ mara ifuru, miputa mkpuru n’uyoko n’uyoko, ha chakwaa. **11** Ebe o bu n’iko Fero di m n’aka, a ghoro m mkpuru vaini ndi a, piputa mmiri ha pine n’ime iko mmanya Fero, bunye ya ka o nro.” **12** Josef siri ya, “Nke a bu ihe nro gi putara. Alaka ato ahụ bu abali ato. **13** N’ime abali ato Fero ga-akpopta gi, mee ka i nwere onwe gi. Fero ga-enyeghachikwa gi oru gi. I ga-etinyekwa Fero iko ya n’aka dika i si eme na mbu mgbe i bu onye na-ebu iko ya. **14** Mgbe ihe gaara gi nke oma, chetakwa m, ma gosi m obioma, gwara m Fero ka o si n’ulo mkporo a weputa m. **15** O bu ntoro ka atoro m site n’ala ndi Hibru. N’otu aka ahụ, n’ebe a o dikwaghi ihe ojoo o bu la m mere nke kwesiri ka atunye m n’ulo mkporo a.” **16** Mgbe onyeisi ndi na-esiri Fero nri huru na nkwa nro ahụ di mma, o siri Josef, “Mu onwe m, na nro m nke m, ebu m nkata achicha ato n’isi. **17** Nkata nke di n’elu juputara na achicha di iche iche e gheere eze, bu Fero. Ma umu nnuju bjara na-eri achicha ndi ahụ di na nkata m bu n’isi.” **18** Josef zara si ya, “Lee ihe nro gi putara. Nkata ato ahụ bu abali ato. **19** N’ime abali ato ka Fero ga-esi n’ulo mkporo kpoputa gi, nye iwu ka e bepụ gi isi, kwuba gi n’elu

osisi. Ụmụ nnonụ ga-erichapụ anụ ahụ gi.” 20 N’abali nke atọ, site n’ubochi ndị a rọrọ nrọ ha, Fero mere mmemme ncheta omumụ ya. O kpọrọ ndị niile na-ejere ya ozi oriri. O ziri ozi ka a gaa n’ulo mkpọrọ kpọputa onyeisi ndị na-ebunye ya ike ihe oninụ na onyeisi ndị na-esiri ya nri. 21 O nyeghachiri onyeisi ndị na-ebu iko ya orụ ya, weghachi ya n’onọdu ya. Nwoke a bunykwara Fero iko ya dika o si eme na mbụ. 22 Ma o kwụgburu onyeisi ndị na-esiri ya nri, dika Josef si kọwaa nrọ ha. 23 Ma onyeisi ndị ahụ na-ebu iko eze echetaghị Josef. O chefuru ya.

41 O ruo mgbe afọ abụọ gasiri, Fero rọrọ nrọ hụ onwe ya ka o guzo n’akụkụ mmiri Naiļ. 2 N’ebe ahụ, o huru ehi asaa ndi si n’osimiri Naiļ na-aputa. Ehi ndi a buru ibu, maa mma. Ahu ha na-akwo murumuru. Ha putara, bido ita nri n’etiti ahijia riidi. 3 N’atufughi oge, ehi asaa ozo soro ha n’azu sikwa n’osimiri Naiļ na-aputa. Ma ehi ndi a tara ahụ nke ukwu. Ha bu nnoo okpukpu okpukpu, joọ njo ile anya. Ha bjara guzo n’akukụ ehi ndi ahụ buru ibu. 4 Mgbe ahụ, ehi ndi a bu naani okpukpu okpukpu bjara richapụ ehi ndi ahụ buru ibu. Mgbe nke a mere Fero kwolitere. 5 Emesia, Fero rahukwara ụra ozo, roro nrọ nke ugboro abuo, hu ogbe oka asaa ndi miri n’otu ukwu oka. Ogbe oka ndi a buru ibu maa ezi mma. 6 Emesia, o hukwara ogbe oka asaa ozo ka ha mikwara n’otu ukwu oka ahụ. Ma ndi a o huru kponwusiri akponwu, fikpokwa afikpo. O bu ikuku si n’owuwa anyanwu mere ka ha kponwuo. 7 Ogbe oka ndi a fikporo afikpo loro ogbe oka asaa ndi ahụ buru ibu. Fero kwolitere hu na ihe ndi a bu nrọ. 8 Mgbe chi borọ, o nweghi udo na mmuo ya. O ziri ozi kpoeta ndi majiki niile, na ndi okachamara niile nke Ijpt. Fero kororo ha ihe o roro na nrọ. Ma o dighi onye nwere ike ikowara ya ihe nrọ ya putara. 9 Ma n’oge ahụ, onyeisi ndi na-ebu iko jekwuuru Fero gwa ya si, “Taa ka m chetara mmehie m. 10 Oge ahụ Fero were iwe megide ndi na-ejere ya ozi, o tinerye mu na onyeisi ndi na-esi nri n’ulo mkporo nke di n’ebe onyeisi ndi nche eze bi. 11 Onye obula n’ime anyi abuo roro nrọ n’otu abali, nrọ obula nwekwara nkowa nke ya. 12 O nwere nwokorobia onye Hibru anyi na ya no n’ulo mkporo n’oge ahụ. O bu ohu onyeisi ndi nche eze. Ihe kororo ya nrọ anyi roro. O kowakwara anyi ihe nrọ anyi putara nye onye obula nkowa nke nrọ ya. 13 Ihe niile mere dika o si kowara anyi. E nyeghachiri m onodu m, ma kwuba onye nke ozo n’osisi.” 14 Ya mere Fero ziri ozi ka a kpoọ Josef. E mere ngwangwa weputa ya site n’ulo mkporo ahụ. Mgbe o kpuchara afonụ ya, gbanwee uwe ya, o bjakwara n’ihu Fero. 15 Fero gwara Josef si, “Aroro m nrọ ma o nweghi onye obula nwere ike ikowara m ihe nrọ m roro putara. Ma anula m na a kororo gi nrọ a roro, i nwere ike ikowa ihe nrọ ahụ putara.” 16 Josef zara si ya, “Enweghi m ike ikowa nrọ n’ike aka m. Ma Chineke ga-enye Fero osisa udo dika o choro.” 17 Mgbe ahụ, Fero malitere ikowara Josef nrọ ya. O kwuru si, “Eguzoro m n’akukụ osimiri Naiļ na nrọ m. 18 Mgbe ahụ, ahuru m ehi asaa si na

mmiri ahụ puta. Ehi ndi a mara abuba, ma gbaa agba. Ha bidokwara ita nri n’etiti ahijia riidi. 19 Emesia, a huru m ehi asaa ozo ka ha sikwa n’osimiri ahụ puta. Ehi ndi a ejighi ahụ. Ha bu okpukpu okpukpu, joọ njo ile anya. N’ezie, ahutubeghi m udi ehi di otu a n’ala Ijpt niile. 20 Ehi asaa ndi a joro njo riri ehi ndi ahụ buru ibu, bu ndi bu ha uzo si n’osimiri ahụ puta. 21 Ma mgbe ha risiri ehi ndi a, nri ahụ emeghi ka udi di ha gbanwee. Ha dikwa otu ha di. Mgbe m husiri ihe a, etetara m n’ura. 22 “Mgbe m roro nrọ ozo, a huru m ogbe oka asaa nke miri n’otu ukwu oka. Oka asaa ndi a buru ibu, di mma ile anya. 23 Ogbe oka asaa ozo mikwara n’elu ukwu oka ahụ, ma ndi a kponwuru akponwu, fikpokwa afikpo n’ihi n’ikuku si n’owuwa anyanwu chakporo ha. 24 Ma oka ndi a fikporo afikpo lodara oka asaa ndi ahụ mara mma. Akolara m ndi majiki ihe ndi a, ma o dighi onye n’ime ha nwere ike ikowara m ihe nrọ ndi a putara.” 25 Mgbe ahụ, Josef siri Fero, “Nrọ abuo Fero roro putara otu ihe. Chineke esitela na nrọ ndi a gwa Fero ihe o na-aga ime. 26 Ehi asaa ndi ahụ buru ibu bu afọ asaa. Ogbe oka asaa ndi ahụ buru ibu bukwa afọ asaa. O bu otu nrọ ahụ, o bu ezie na i roro ya ugboro abuo. 27 Ehi asaa ndi ozo ahụ di okpukpu okpukpu ndi putara mgbe ndi nke mbu putachara bu afọ asaa. Otu a kwa ogbe oka ndi ozo fikporo afikpo nke ikuku si n’owuwa anyanwu mere ka ha fikpo bu afọ asaa. Ha na-egosi afọ asaa mgbe oke unwu ga-adi. 28 “Dika m gwara Fero na mbu, Chineke egosila gi ihe o choro ime. 29 Afọ asaa na-abia ga-abu afọ asaa mgbe nri ga-adi ukwu n’ala Ijpt niile. 30 Emesia afọ asaa oke unwu ga-eso ha. Mgbe ahụ, a ga-echefu uba niile nke ala Ijpt. Unwu a ga-ala obodo n’iyi. 31 Agaghị echetakwa na e nwere oge iba uba ihe oriri n’ala a, n’ihi oke unwu ahụ nke ga-eso ya ga-adi oke ukwu. 32 Ihe mere Fero ji roro nrọ a ugboro abuo bu n’ihi na Chineke ekpebiela na ihe ndi a ga-emezuri. Chineke ga-emekwa ya n’oge na-adighi anya. 33 “Ma ugba a, ka Fero choo onye nwere ezi nghota na amamihe ya. Mee ya onyeisi ochichi n’ala Ijpt niile. 34 Ka Fero mee nhoputa ndi nlekota ala Ijpt. Ka e debe otu uzo n’ime uzo ise nke nri niile a ga-enweta n’oge ahụ nri ga-adi ukwu n’ala Ijpt. 35 Ka ha kpoeta nri niile ga-adi n’oge iba uba nke ihe oriri, nke ga-adi n’afọ ndi a na-abia. Ka ha kpoeta ha n’ulo ichere nri nke ga-adi n’okuru ochichi Fero. Ka o buru nri e debere n’obodo di ichere. 36 A ga-echebe nri ndi a nke oma maka ndi bi n’ala a, ka o buru nri a ga-eri n’ime afọ asaa ndi ahụ nke unwu ga-adi n’ala Ijpt, ka unwu ghara ibi ala a.” 37 Ntuputa ahụ di mma n’anya Fero na ndisi ochichi ya. 38 Fero juru ndisi ochichi ya, “Anyi ga-achotali onye ozo dika nwoke a, onye mmuo nke Chineke di n’ime ya?” 39 Ya mere Fero tughariri si Josef, “Ebe Chineke kpugheere gi ihe ndi a, o nweghi onye ozo nwere ezi nghota na amamihe dika gi. 40 Gi onwe gi ga-abu onye na-ekota uloze m. Ndi m niile ga-erube isi n’iwu obula i nyere. O bu naani n’ocheeze ka m ga-eji di ukwu karịa gi.” 41 Fero gwara Josef, “Lee,

emeela m gi onye nlekota ala Ijipt niile.” **42** Mgbe ahụ, Fero gbaputara mgbaaka eze ya gbanye ya Josef n’aka. O yikwasikwara Josef uwe e ji ezi akwa ocha duo, nyanye ya ihe inya n’olu nke e ji olaedo kpọ. **43** O mere ka o nyaa inyinyina ugbo ya nke abuo. Ndi otu mkpu na-etikwa n’ihu ya, “Gbuonikupere n’ala.” Otu a ka Fero si mee Josef onye na-achị ala Ijipt niile. **44** Fero gwakwara Josef si, “O bu mụ onwe m bu Fero! O nweghi niile o bula ga-ewelita aka maobu ukwu ya n’ala Ijipt niile ma o bughi site n’ike i nyere ya.” **45** Fero guru Josef aha Zafenat-Pania. O kponyekwara ya, Asenat, nwa Potifera, onye nchujaja obodo a na-akpo On, ka o buru nwunye ya. Josef bjara gazuo ala Ijipt. **46** Josef gbara iri afo ato mgbe o bidoro iguzo n’ihu Fero eze Ijipt. O si n’ihu Fero puo, malite ijeghari ebe niile n’ala Ijipt. **47** N’afọ asaa ahụ nke a na-eriju afo, ala meputara nri n’ebe o di ukwu. **48** N’ime afo asaa ndi a nke nri juru ebe niile n’Ijipt, Josef chikotara nri niile nke si n’ubi, ma chekwaa ha n’ulo e wuru maka iche nri n’obodo niile ahụ. N’obodo obula, ka o natinye ihe oriri nke si n’ubi gbara ya gburugburu. **49** Josef chekwara oka di ukwu n’onuogugu, dika aja di n’akuku osimiri. A kwusiri igu ha onu n’ihi na ha hiri nne nke ukwu nke na ha enweghi onuogugu. **50** Tupu oge unwu ahụ ebido, Asenat nwa nwanji Potifera, onye nchujaja nke On, mutara Josef umu ndi ikom abuo. **51** Josef guru okpara ya Manase, n’ihi na o sirị, “Chineke emeela ka m chefuu ahuhụ m niile, mekwa ka m chefuu ndi ezinaulo nna m.” **52** Josef guru nwa ya nke abuo Ifrem. O sirị, “N’ihi na Chineke emeela ka m mja mkpuru n’ala nke ahuhụ m.” **53** Afọ asaa nke uba nri nke diri n’ala Ijipt mechara gabiga. **54** Afọ asaa nke unwu bidoro bjara dika Josef kwuru. Unwu nọ n’obodo niile, ma n’ala Ijipt niile nri di. **55** Ka agu jidere ala Ijipt niile, ndi mmadu tikuru Fero ka o nye ha nri. Ma Fero gwara ndi Ijipt niile, “Jekwurunu Josef. Ihe obula o gwara unu meenu ya.” **56** Mgbe unwu ahụ gbasara ruo n’akuku niile nke ala ahụ, Josef meghepuru ulo ichebe nri niile bido iresi ndi Ijipt nri, n’ihi na unwu ahụ di njo n’ala Ijipt niile. **57** Mba niile bjara Ijipt izu nri site n’aka Josef n’ihi na unwu ahụ di njo n’uwa niile.

42 Ugwu a, Jekob nuru na oka di n’Ijipt. O sirị umu ya, “Kedu ihe anyi jiri noro na-elerita onwe anyi anya?” **2** O sirị, “Lee anuru m na oka di n’Ijipt. Gbadatanu n’ebe ahụ zutara anyi oka ka anyi di ndu ghara inwu.” **3** Umunne Josef iri ndi ahụ gbadara Ijipt izuta oka. **4** Ma Jekob ekweghi ka Benjamin nwanne nta Josef soro ha gaa, n’ihi na o turu egwu na ihe ndaba ojo nwere ike jikwasị ya. **5** Otu a, umu Izrel so n’otutu ndi ozo ndi jekwara izuru nri n’Ijipt, n’ihi na unwu ahụ di njo n’ala Kenan. **6** N’oge a, Josef na-achị ala Ijipt, burukwa onye iresi ndi obodo oka di n’aka. Ya mere, mgbe umunne Josef rutere, ha bjara hulata kpo isi ala nye Josef. **7** Mgbe Josef huru umunne ya, o matara ndi ha bu. Ma o kpara agwa dika onye namaghi ha, gwa ha okwu n’olu ike, si ha, “Ebee ka unu

si bia?” Ha zara, “Anyi si ala Kenan bia. Anyi bjara izuru nri.” **8** Josef matara umunne ya, ma ha onwe ha amataghi onye o bu. **9** Josef chetakwara nro ndi ahụ o roro banyere ha. O gwara ha okwu si ha, “Unu bu ndi nnyocha. Ichoputa adighi ike ala anyi mere unu ji bia.” **10** Ha zara si, “Nna anyi ukwu, anyi bu ndi ohu gi bjara izuru nri. **11** Anyi niile bu umu otu nna. Ndi ohu gi bu ndi kwesiri ntukwasị obi. Anyi abughi ndi nnyoputa.” **12** Ma Josef gwara ha si, “Mba! Unu bjara ichoputa akuku obodo anyi nke a na-echezighi nke oma.” **13** Ha zara si ya, “Ndi ohu gi di umunne iri na abuo. O bukwa otu nna muru anyi niile. Nna anyi na nwanne anyi nta, onye ikpeazu o muru no na Kenan ugwu a. Ma otu onye n’ime anyi anwuola.” **14** Josef sirị, “Ihe unu nako na-egosi na unu bu ndi nnyoputa, dika m gwara unu. **15** Nke a ka a ga-iji anwale unu. N’aha Fero di ndu, unu agaghi esi n’ebe a laa tutu nwanne unu nke nta ahụ abia n’ebe a. **16** Zipumu otu onye n’ime unu ka o gaa kpo nwanne unu nwoke. Ma aga m etinye ndi foduru n’ulo mkporo, tutu m choputa ma ihe unu kwuru o bu ezikwu maobu ugha. O buru ugha n’ezie, dika Fero na-ad ndu, unu bu ndi nnyoputa.” **17** O tinyere ha niile n’ulo mkporo, hapu ha n’ebe ahụ abali ato. **18** Josef gwara ha, n’ubochi nke ato, “Nke a bu ihe unu ga-eme ma di ndu, n’ihi na abụ m onye na-atu egwu Chineke. **19** O buru na unu bu ndi ezi mmadu, ka otu onye n’ime unu ndu n’ebe a, n’ulo mkporo, ka ndi foduru buru oka bulaara ndi ezinaulo unu no n’agwu. **20** Ma kpotaranu m nwanne unu nke nta n’ebe a, nke a ga-egosi na okwu unu bu ezikwu, na unu agaghikwa anwu.” Ha mere otu a. **21** Ha gwaritara onwe ha okwu si, “N’ezie, o bu n’ihi nwanne anyi nwoke ka ahuhụ ndi a ji abikwasị anyi. Anyi huru obi mgbawa ya, mgbe o na-arị ka anyi chebe ndu ya, ma anyi egeghi ya nti. O bu nke a mere mmekwu ahụ ndi a ji bikwasị anyi ugwu a.” **22** Ruben zara si ha, “O bu na mu agwaghi unu si unu hapu imejo nwantakiri ahụ, ma unu egeghi nti? Ugwu a, anyi na-asa ajuru banyere obara ya.” **23** Ha amataghi na Josef na-anu ihe ha na-ekwu, n’ihi na onye nsughari okwu no n’etiti ha. **24** O sitere n’ebe ha no tugharia gaa kwaa akwa. O loghachikwutere ha ozo gwakwa ha okwu. O si n’etiti ha kpo nwanne Simion kee ya agbu ka ha na-ele ya anya. **25** Josef nyere iwu ka e kpojuo oka n’akpa ha, tinyekwara onye obula ego o kwuru n’akpa ya. O nyere iwu ka e nye ha ihe ha gani n’uzo. Mgbe e mesiri ihe ndi a, **26** ha bokwasiri inyinyina ibu akpa oka ha n’otu n’otu. Ha hapuru Ijipt lawa. **27** Mgbe ha ruru ebe ha noro onodu abali, otu n’ime ha meghere akpa ya ka o nye inyinyina ibu ya oka, o huru ego ya n’onu akpa ya. **28** O gwara umunne ya si, “Lee, e tighachiri ego m kwuru. Lee ya n’akpa oka m.” Ike gwaru onye obula n’ime ha. Site n’ahụ ima jijiji ha leritara onwe ha anya si, “Gini bu ihe a Chineke mere anyi?” **29** Mgbe ha lakwutere nna ha Jekob n’ala Kenan, ha kororo ya ihe niile dakwasiri ha. Ha gwara ya si, **30** “Nwoke na-achị ala ahụ gwara anyi okwu n’olu ike. O mesoro anyi mmeso dika anyi bu ndi bjara inyochaputa obodo ha. **31** Ma anyi gwara ya

si, 'Anyị bụ ndị kwesiri ntụkwasị obi, ndị na-abughị ndị nnyoputa obodo. **32** Anyị dị ụmụnne iri na abụo nde nke nwere otu nna. Otu n'ime anyị anokwaghị, ma nke ntakịrị na nna anyị nọ na n'ala Kenan taa.' **33** "Mgbe ahụ, nwoke a, onye na-achị ala ahụ, sịrị anyị, 'Nke a ka m ga-eji mata ma unu bụ ndị ezi mmadụ. Hapụrụnụ m otu nwanne unu. Burunụ ọka, bulaara ndị ezinaụlọ unu agụụ na-agugbu. **34** Ma kpọtara m nwanne unu nke nta. Mgbe ahụ ka m ga-ama ihe unu bụ. Ma unu bụ ndị nnyoputa maọbụ ndị ezi mmadụ. Mgbe ahụ, aga m ahapụrụ unu nwanne unu. Unu ga na-azukwa ahịa n'ala a.'" **35** Mgbe ha bidoro iwuputasị ọka dị n'akpa ha, lee, n'ime akpa ọka onye obùla, a chọtara ego ọ kwurụ n'akpa ya. Mgbe ha na nna ha huru ego ndị a, ha tūrụ egwu. **36** Ya mere, nna ha Jekọb gwara ha si, "Unu agbawala m aka ume. Josef anoghi, Simiọn anokwaghị. Ma unu na-achọ iwezuga Benjamin. Naanị m ka ihe niile ndị a na-emegide!" **37** Mgbe ahụ, Ruben gwara nna ya si, "I nwere ike gbuo umụ m ndị ikom abụo ma ọ buru na m akpoghachighi Benjamin. Tifee ya n'aka m, aga m akpoghachikwara gi ya." **38** Ma Jekọb sịrị, "Nwa m agaghị eso unu gaa. N'ihị na nwanne ya anwuọla, ọ bukwa naanị ya ka ọ fọdurụ. Ọ buru na nsogbu ezute ya n'uzo n'ije a, unu ga-eme ka m jiri isi awọ m laa n'ili n'ọnọdu mwute."

(Sheel h7585)

43 Ma unwu a siri oke ike n'ala ahụ n'oge a. **2** O ruo, mgbe ha richara nri ha zutara n'ljipt, nna ha gwara ha si, "Jeghachinụ, zutara anyị ntakịrị nri." **3** Juda gwara nna ya bụ Jekọb si, "Nwoke ahụ dosiri anyị aka na ntị ike si, 'Unu agaghị ahụ ihu m ma ọ buru na nwanne unu esoghị unu bja.' **4** Ọ buru na i ga-edunyere anyị nwanne anyị, anyị ga-agbada gaa zutara gi nri. **5** Ma ọ buru na i gaghị edunyere anyị ya, anyị agaghị agbada, n'ihị na nwoke a sịrị anyị, 'Unu agaghị ahụ ihu m ma ọ buru na nwanne unu esoghị unu.'" **6** Mgbe ahụ Izrel sịrị, "Gini mere unu ji wetara m nsogbu di otu a, site n'igwa nwoke ahụ na unu nwere nwanne ozo?" **7** Ha zara si, "Nwoke a juru anyị ajuju di iche iche banyere onwe anyi, na ndi ezinaulo anyi. O si, 'Nna unu, o di ndu ugbu a? Unu nwere nwanne ozo?' Ya mere, anyi zara ajuju niile. O nweghi otu anyi siri mara na o ga-asị anyi kpota nwanne anyi." **8** Mgbe ahụ, Juda sịrị nna ya Izrel, "Dunye m nwantakiri a ka anyi bilie gawa, ka anyi di ndu ghara inwu, ma anyi onwe anyi, ma gi, ma umuntakiri anyi. **9** Aga m eji onwe m gbaa ebe n'ihị ya. I nwere ike itife ya n'aka m. Ọ buru na m akpotaghachighi ya, kpobata ya n'ihu gi, mgbe ahụ, ita uta buru nke m n'ihu gi, n'ubochi ndu m niile. **10** A si nnoo na anyi egbughị oge niile a, anyi gaara aga ma lotakwarị ugboro abụo." **11** Mgbe ahụ nna ha Izrel gwara ha si, "Ọ buru na ọ ga-adiri otu a, gini ozo ka anyi ga-eme. Kama mgbe unu na-aga, werenụ n'akpa unu onyinye inata ihuoma nke bu ihe niile kachasi mma nke si n'ala a welaara nwoke a. Werenụ nwantinti mmanu otite, na nwantinti mmanu ahụ,

ha na ụda di iche iche, na eso osisi maá, na aku, na alumond. **12** Werekwanu ego okpuku abuo n'aka unu. Weghachirinụ ya ego ahụ e tynere n'onu akpa unu, eleghi anya o bu n'ohihie anya ka ha ji tnye ya. **13** Ngwa, kporonu nwanne unu nwoke bilienu laghachikwurunụ nwoke ahụ. **14** Ka Chineke Onye puru ime ihe niile, mee ka nwoke ahụ nwee obi ebere n'ebe unu nọ. Ya meekwa ka o nwee ike ihapuru unu nwanne unu Simiọn na Benjamin ka ha soro unu lota. Ọ burukwanu uche Chineke na m ga-agbara aka umu, ya mee dika o si choo." **15** Ya mere, ndi ikom ahụ weere onyinye ndi a, na okpuku ego abuo n'aka, ma kporokwa Benjamin. Ha biliri ije. Garuo ljipt, ma guzo n'ihu Josef. **16** Mgbe Josef lepuru anya hu Benjamin n'etiti ha, o gwara onye na-elekota ulo ya si, "Duru ndi ikom ndi a gaa n'ulo. Gbuo anu, kwadoo nri, n'ihị na ndi a ga-eso m rie nri ehizie." **17** Odibo a mere dika Josef ziri ya. O duuru ndi ikom ndi ahụ gaa n'ulo Josef. **18** N'oge a, mgbe a kpobatarata ha n'ulo, ndi ikom ndi ahụ turu ujo, n'ihị na a kpobatarata ha n'ime ulo Josef. Ha siri, "Ọ bu n'ihị ego ahụ e tighachiri n'akpa anyi n'oge mbu ka e ji kpobata anyi, ka o nwee ike ichota uzo o ga-esi megide anyi, mesie anyi ike, si otu a were anyi na inyinya ibu anyi dika ndi ohu ya." **19** Ha bjaruru odibo Josef ahụ nso gwa ya okwu n'onu uzo ulo ahụ. **20** Ha siri ya, "Nna anyi ukwu, anyi bjara ebe a n'oge mbu izu ihe oriri. **21** Ma, mgbe anyi rutere ebe anyi noro onodu abali, anyi meghere akpa anyi, choptata ego anyi kwuru n'ihị nri ahụ anyi zuru ka o di n'onu akpa anyi n'otu na otu. E sepukwaghị ya ihe o bula. Ya mere, anyi weghachiri ya n'oge a. **22** Anyi jikwa ego ozo anyi ga-eji zuo ihe oriri. Ma anyi amaghi onye tynere ego ahụ n'ime akpa anyi." **23** Odibo ahụ zara si ha, "Udo diri unu, unu atula egwu, n'ihị na Chineke unu, na Chineke nna unu enyela unu aku zoro ezo n'ime akpa unu. Ego unu kwuru ruru m aka." Mgbe ahụ, ọ hapuru ha gaa kpopta Simiọn. **24** N'oge ahụ, odibo ahụ duuru ndi ikom ndi ahụ bata n'ulo Josef, nye ha mmiri ha ji saa ukwu hu. O nyekwara inyinya ibu ha nri. **25** Mgbe ahụ, umu Jekob kwadoro onyinye inata ihuoma ha ji bja, nke ha ga-enye Josef ma o bata n'etiti ehizie, n'ihị na ha anula na ha ga-eri nri n'ebe ahụ. **26** Mgbe Josef lotara ulo, ha wetaara ya onyinye di n'aka ha, daa n'ala, kpoọ isiala nye ya. **27** Josef juru ha ajuju banyere odimma ha, juokwa ha si, "Agadi nna unu, nke unu gwara m ihe banyere ya, ahụ o dikwa ya? Ọ ka dikwa ndu." **28** Ha zaghachiri si ya, "Ahụ di ohu gi bu nna anyi. Ọ ka nọ ndu." Ha hulatara isi ha, kpoọ isiala nye ya. **29** Mgbe Josef welitere anya ya elu hu nwanne ya Benjamin, onye bu nwanne afo ya, ọ juru ha ajuju si, "Onye a o bu nwanne unu nke nta ahụ unu gwara m ihe banyere ya?" Tupu ha asaa ya ihe obula, o lere Benjamin anya si ya, "Ka amara Chineke diri gi, nwa m nwoke." **30** Mgbe ahụ kwa Josef mere osiiso puo n'ezi icho ebe o ga-akwa akwa n'ihị na ohuhu o huru nwanne ya anya ozo meturu ya nnoo n'obi. Ọ puru banye n'ime ulo ya kwaa akwa. **31** Emesja, o sara ihu ya, puta, jisie onwe ya ike nye

odibo ya iwu ka o bute nri ahụ. **32** Ha doziiri ya nri nke ya iche, doziekwaara ụmụnne ya nri nke ha iche. Otu a kwa, ha dozikwaara ndị Ijpt na ha na na-eriko nri, nri nke ha iche. N'ihì na o bụ ihe arụ n'anya ndị Ijpt na ha na ndị Hibru ga-erikọta nri onụ. **33** Ma mgbe e nyere ha onọdu n'ihu Josef, e mere ka ha nọdu dika ha si tọọ ibe ha. Nke okpara buru ụzọ nọdu, onye na-eso ya anọdukwa. Otu a ka ha niile siri nọdu ruo n'onye ikpeazụ n'ime ha. Ha lerịtara onwe ha anya n'ihì na o juru ha anya. **34** O sitekwara na nri e doziiri ya nyebinye ha nri. Nri e nyere Benjamin dị ukwuu okpukpu ise karịa nri nke e nyere ha niile. Ha na ya riri, nùọkwa n'uju.

44 Mgbe ahụ Josef nyere odibo nọ n'ụlọ ya iwu sị, “Gbajuo akpa ndị ikom ndị a nri. Tinyere ha nri nke onye obula n'ime ha nwere ike ibu, tinyekwa ego nke onye obula n'ime ha kwurū n'onụ akpa ya. **2** Ma tinye iko ọlaocha m n'ime onụ akpa onye nke nta n'ime ha. Tinyekwa ego ọ kwurū n'ihì nri ọ zurū n'ime akpa ya.” Odibo a mere dika Josef gwara ya. **3** Mgbe chi boro, ha zipurū ndị ikom ndị a, ha na inyinye ibu ha. **4** Mgbe ha ji naanị ihe nta gafee obodo ahụ, Josef gwara odibo ya sị, “Bilie, chuso ndị ikom ndị ahụ oso. I zute ha, sị ha, ‘Gịnị mere unu ji were ihe ojoo kwughachi ihe oma?’ **5** Gịnị mere unu ji zuru iko ọlaocha nna m ukwu, iko o ji anụ ihe onunụ na nke o ji ajụ ase? Unu emeela ihe ojoo n'ihì ihe a unu mere.” **6** Mgbe odibo ahụ zutere ha, ọ gwara ha ihe ndị a. **7** Ma ha zara sị ya, “Nna anyị ukwu, gịnị mere i ji ekwu ụdị okwu ndị a? Ihe arụ ka ọ bụ anyị ime ihe dī otu a. **8** Lee, ego anyị chotara n'onụ akpa anyị ka anyị sitere n'ala Kenan weghachi. Olee otu anyị ga-esi zuru ọlaedo maobu ọlaocha site n'ụlọ nna gi ukwu? **9** Onye obula n'ime anyị a chotara iko a n'aka ya ga-anwū. Anyị onwe anyị ga-aghorọ nna anyị ukwu ndị ohu.” **10** Odibo ahụ zara sị ha, “Ka ọ dirī dika unu kwuru. Onye obula a chotara ya n'aka ga-abu ohu m. Ma ndị a na-achotaghị ya n'aka ha enweghị ita uta obula.” **11** Ha mere ngwangwa, onye obula todatara akpa ya. Onye obula kwa meghere akpa ya. **12** Odibo ahụ malitere n'onye ukwu n'etiti ha choọ rute n'onye nta. Ọ bụ n'akpa Benjamin ka a chotara iko ahụ. **13** Mgbe ahụ, ha dowara uwe ha n'ihì mwute. Onye obula n'ime ha tighachiri ibu ya n'elu inyinye ibu ya. Ha niile bidokwara ilaghachi azụ n'obodo ha si pụta. **14** Mgbe Juda na ụmụnne ya loghachiri n'ụlọ Josef, ha hurū Josef ka ọ nọ n'ebe ahụ. Ha dara n'ala n'ihu ya. **15** Ma Josef jurū ha sị, “Gịnị bụ ihe a unu mere? Ọ bụ na unu amataghị na onye dika m nwere ike imata onye zuru iko m?” **16** Ya mere Juda sị ya, “Gịnị ka anyị ga-ekwu? Olee otu anyị ga-esi gosi n'aka anyị dī ocha? Chineke ekpugheela ikpe omuma ndị ohu gi. Lee, anyị bukwa ndị ohu onyenwe m. Anyị onwe anyị, tinyekwara onye a chotara iko ahụ n'aka ya.” **17** Ma Josef siri, “Ọ ga-aburū m ajo omume ime ihe dī otu ahụ. Naanị nwoke ahụ a choputara iko ahụ n'akpa ya bụ onye ga-abu ohu m. Ma unu onwe unu nwere ike

laa n'udo jekwuru nna unu n'udo.” **18** Juda jekwuuru ya sị, “Biko, onyenwe m, kwere ka ohu gi gwa gi okwu. Ewesola mụ bụ ohu gi iwe n'ihì na i nọ onodu dī ka Fero. **19** Onyenwe m, ọ bụ gi jurū ndi ohu gi ajuju sị, ‘Unu nwere nna maobu nwanne?’ **20** Anyị zara sị, ‘Anyị nwere nna onye bụ agadi, na otu nwa nwoke ọ mụtara n'agadi ya. Nwanne nwantakiri nwoke a anwūola, ya mere naanị otu a fodorū n'ime ụmụ nke nne ha mụtara. Nna ya hukwara ya n'anya.’ **21** “Mgbe ahụ, i sị ndi ohu gi, ‘Kpota nwantakiri a ka m hụ ya anya.’ **22** Ma anyị gwara onyenwe m sị na ‘Nwata a apughị ihapu nna ya, n'ihì na nna ya ga-anwū ma ọ burū na ọ hapu ya.’ **23** Ma i gwara ndi ohu gi sị, ‘Unu agaghị ahụ ihu m anya ozo, ma ọ burū na nwanne unu a esoghị unu gbadata.’ **24** Mgbe anyị lakwuuru ohu gi bụ nna anyi, anyi gwara ya okwu onyenwe m kwuru. **25** “Mgbe nna anyi gwara anyi sị, ‘Laghachi gaa zuta nri,’ **26** anyi gwara ya na, ‘Anyi agaghị agbada ma ọ burū na nwanne anyi nta agaghị eso anyi. N'ihì na anyi enweghị ike ihu nwoke ahụ anya, ma ọ burū na nwanne anyi nta esoghị anyi.’ **27** “Oge ahụ, ohu gi bụ nna anyi siri anyi, ‘Unu maara na nwunye m mporū m ụmụ nwoke abuo. **28** Otu n'ime ha funariri m, mgbe anụ ohia dokasiri ya iperipe na iperipe. Ruo ugbu a, ahubeghi m ya anya. **29** Ọ burū na unu anapukwa m onye nke a, si otu a mee ka ihe ojoo zute ya, ọ putara na unu ga-eme ka m jiri isi awo m laa n'ihì n'onodu obi ojoo?’ (Sheol h7585) **30** “Ya mere, ọ burū na m alaghachikwute ohu gi, bụ nna anyi, ma nwantakiri a esoghị anyi, ebe ọ bụ na e kekotara ndu nna anyi na ndu nwantakiri a, **31** mgbe ọ ga-ahụ na nwantakiri a esoghị anyi, ọ ga-anwū. Mgbe ahụ, anyi bụ ndi ohu gi, ga-eme ka nna anyi jiri isi awo laa n'ihì n'onodu obi ojoo. (Sheol h7585) **32** Biko, onyenwe m, eji m ndu m zorooro nna m ebe na m ga-elezi nwantakiri a anya. Asi m ya, ‘Ọ burū na m akpoghachighi nwantakiri a nye gi, ka ita uta burū nke m n'ihu gi bụ nna m n'ubochi niile nke ndu m.’ **33** “Ya mere ugbu a, biko, ka ohu gi nodu dika ohu onyenwe m n'onodu nwantakiri a, ka nwantakiri a soro ụmụnne ya laghachikwuru nna anyi. **34** Aga m esi aña laghachikwuru nna m ma ọ burū na mụ na nwantakiri a esoghị? Enweghị m ike ilekwasi ihe ojoo ga-adakwasị nna m anya.”

45 N'oge a, Josef enwekwaghị ike ijite onwe ya aka n'ihu ndi na-ejere ya ozi. O welitara olu sị, “Zipunū onye obula site n'ebe m nọ.” Ya mere, o nweghị onye ya na Josef nọ mgbe ọ korooro ụmụnne ya onye ọ bụ. **2** O tiri mkpu akwa nke ndi Ijpt nuru, na nke ndi ulo Fero nukwara. **3** Josef gwara ụmụnne ya sị, “Mụ onwe m bụ Josef. Nna m ọ ka nọ ndu ugbu a?” Ma ụmụnne ya enweghị onụ ha ji asa ya, n'ihì na oke egwu jidere ha n'ihu ya. **4** Mgbe ahụ, Josef siri ụmụnne ya, “Biko, bjanu m nso.” Mgbe ha bjara ya nso, ọ siri ha, “Abụ m nwanne unu, Josef, onye unu rere ree gaa Ijpt. **5** Ma otu ọ dī, ka ọ ghara iwute unu, unu atakwala onwe unu uta n'ihì orure unu rere m. N'ihì na ọ bụ n'ihì ichebe ndu unu ka Chineke ji

buru ụzọ zite m n'ebe a. **6** Oge ụnwụ agwuchabeghi. Ọ bụ ezie na afọ abụọ nke oke ụnwụ agafeela, ma ọ fọdurụ afọ ise ozo n'ihu, oge a na-agaghị ako ihe ọbụla n'ala, maogbụ iwere ihe ọbụla n'ubi. **7** Chineke zitere m ka m buru ụzọ bja n'ebe a n'ihu ime ka ndụ fọdurụ unu n'ụwa, na izoputa ndụ unu site n'uzọ nnaputa di oke egwu. **8** "Ya mere, ọ bughị unu zitere m n'ebe a, kama ọ bụ Chineke. Ya onwe ya emeela ka m ghọrọ Fero nna, na onyeisi ezinaulo ya niile, na onye na-achị ala Ijpt niile. **9** Ugbu a, meenụ ngwa lakwuru nna m, si ya, 'Ihe ndị a ka Josef nwa gi nwoke kwuru, Chineke emeela m onye na-achị Ijpt niile. Egbula oge ibiakwute m. **10** I ga-ebi n'ala Goshen, ka i nwee ike inọ m nso, gi na umụ gi, na umụ umụ gi, na igwe ewu na aturu gi, na igwe ehi gi, na ihe niile i nwere. **11** N'ebe ahụ ka m ga-enyekwa gi ihe i chọrọ, n'ihu na unwụ afọ ise ka di n'ihu na-abia. Ọ bụrụ na i meghi otu a, gi na ezinaulo gi na ihe niile bụ nke gi ga-ada ukpa.' **12** "N'ezie, anya unu na n'anya nwanne m Benjamin, ahula na mụ onwe m ji onụ m na-agwa unu okwu ndi a. **13** Unu ga-akoro nna m maka nsopuru niile a na-ene m n'ala Ijpt na ihe niile unu huru. Kpotakwanu nna m osiiso ebe a." **14** Ugbu a, ọ dakwasiri n'olu Benjamin, nwanne ya, kwaa akwa. Benjamin jidekwara ya n'olu kwaa akwa. **15** Emesja, o suturu umunne ya niile onu, bekwasikwa ha akwa. N'ikpeazu, umunne ya kpanyeere ya uka. **16** Mgbe akuko a ruru ulo Fero na umunne Josef bjara, ọ toro Fero na ndisi ozi niile ya uto. **17** Fero gwara Josef si ya, "Gwa umunne gi, ka ha mee ihe otu a, ha bokwasị inyinnya ibu unu ibu laghachikwa n'ala Kenan. **18** Ha ruo, ha kpota nna gi, na ezinaulo ha, ka ha loghachikwute m n'ala Ijpt. N'ihu na aga m enye ha ala kachasi mma n'Ijpt. Ha onwe ha ga-erikwa uru ala ahụ. **19** "Gwakwa umunne gi okwu si ha, 'Sitenu n'ala Ijpt were ugboala, nke unu ga-eji budata ndi nwunye unu na umuntakiri unu. Dutekwanu nna unu. **20** Unu esogbula onwe unu banyere ngwa ulo unu, n'ihu na ihe niile di mma n'ala Ijpt bu nke unu.'" **21** Ya mere unu Izrel mere ihe ndi a. Josef nyere ha ugboala dikwa Fero nyere n'iwu. O nyekwara ha nri ha ga-eri n'uzo. **22** O nyere onye ọ bula n'ime ha uwe mgbanwe ohuru, ma o nyere Benjamin narị shekel ọlaocha ato, na uwe mgbanwe ise. **23** O zipuru nna ya ihe ndi a: inyinnya ibu iri ndi e bokwasiri ihe mara mma niile si n'ala Ijpt, na nne inyinnya ibu iri ndi e bokwasiri oka na achicha, na ihe ndi ozo di iche iche, n'ihu ije ya. **24** O zipuru umunne ya. Ma oge ha na-achọ ihapu ya, ọ gwara ha si, "Unu esekwala okwu n'uzo." **25** Mgbe ahụ, ha hapuru ala Ijpt mechaa rute ala Kenan, bjakwute Jekob nna ha. **26** Ha gwara ya si, "Josef ka no ndu. N'ezie, ọ bụ ya na-achị ala Ijpt niile." Ma o siiri Jekob ike inabata akuko a. O kwenyeghi na ọ bụ ezikwu. **27** Ma mgbe ha gwasiri ya ihe niile Josef gwara ha, mgbe ọ hukwara ugboala niile Josef zitere ka e jiri bute ya, mmuo nna ha Jekob loghachiri. **28** Mgbe ahụ Izrel kwuru si, "Ekwetala m! Josef nwa m ka di ndu. Aga m aga hu ya anya tupu m nwuo."

46 Izrel biliri ije, ya na ihe niile o nwere rute Bjasheba. Ebe a, ọ churu aja nye Chineke nke nna ya Aizik. **2** Chineke gwara Izrel okwu n'ohu nke abali. Ọ siri, "Jekob! Jekob!" Ọ zara si, "Lee m n'ebe a." **3** Chineke gwara ya si, "Abu m Chineke, Chineke nke nna gi. Atula egwu igbada Ijpt n'ihu na aga m eme gi ka i ghoo mba di ukwu n'ebe ahụ. **4** Mụ onwe m galeso gi agbada n'ala Ijpt. Mụ onwe m ga-akpolatakwa gi ozo. Josef n'onwe ya ga-eji aka ya ekpuchikwa gi anya." **5** Jekob mechara si na Bjasheba puta. Umụ Izrel kuuu Jekob nna ha, na umuka ha na ndi nwunye ha, kubanye n'ugboala ahụ Fero zitere ka ha ji bute ya. **6** Ha buuru anu ulo ha niile, na ihe onwunwe ha niile, nke ha kpata n'ala Kenan, gaa Ijpt. Jekob na agburu ya niile so. **7** Umụ ya ndi ikom niile, na umụ umụ ya ndi ikom niile, na umụ ya ndi inyom niile, na umụ umụ ya ndi inyom niile, na ndi niile bu mkpuru afọ ya, ka ọ kpoo gaa Ijpt. **8** Ndi a bu aha umu ndi ikom Izrel, ya bu Jekob na umu umu ya, ndi sooro ya gaa Ijpt. Ruben, okpara Jekob **9** Umụ ndi ikom Ruben bu, Hanok, na Palu, na Hezron na Kami. **10** Umụ ndi ikom Simion bu, Jemuel, na Jamin, na Ohad, na Jakin, na Zoha, na Shaul. Nne Shaul bu nwanji Kenan. **11** Umụ ndi ikom Livay bu, Geshon, na Kohat, na Merari. **12** Umụ ndi ikom Juda bu, Ja, na Onan, na Shela, na Perez, na Zera. Ma Ja na Onan nwuru n'ala Kenan. Umụ ndi ikom Perez bu, Hezron na Hamul. **13** Ma umu ndi ikom Isaka bu, Tola, na Puva, na Jashub, na Shimon. **14** Umụ ndi ikom Zebulon bu, Sered, na Elon, na Jaliil. **15** Ndi a bu umu ndi ikom Lia muru Jekob n'ala Padan Aram. Ọ mutakwara otu nwanji aha ya bu Dajna. Umụ ndi ikom na ndi inyom ndi a di iri ato na ato. **16** Umụ ndi ikom Gad bu, Zefon, na Hagi, na Shuni, na Ezbon, na Eri, na Arodi na Areli. **17** Umụ ndi ikom Asha bu, Imna, Ishva, Ishvi na Beriya. Nwanne ha nwanji bu Sera. Umụ Beriya bu, Heba na Malkiel. **18** Ndi a bu umu a muru Jekob site na Zilpa, odibo nwanji ahụ Leban kpoyere Lia nwa ya nwanji. Ha di iri na isii n'onuogugu. **19** Umụ ndi ikom Jekob site na Rechel nwunye ya bu, Josef na Benjamin. **20** N'ala Ijpt, a muru Josef Manase na Ifrem, site na nwunye ya Asenat nwa nwanji Potifera, onye nchaja nke On. **21** Umụ ndi ikom Benjamin bu, Bela, Beka, Ashbel, Gera, Neeman, Ehi, Rosh, Mupim, Hupim na Aad. **22** Ndi a bu ndi ikom nke Rechel muru Jekob. Ha di iri na anọ. **23** Nwa nwoke nke Dan muru bu, Hushim. **24** Umụ ndi ikom Naftal bu, Jaziil, na Guni, na Jeza, na Shilem. **25** Ndi a bu umu ndi ikom a muru Jekob site na Bilha, odibo nwanji ahụ Leban kpoyere nwa ya nwanji Rechel. Ha niile di asaa. **26** Ya mere, ndi niile so Jekob gaa Ijpt, ndi bu umu umu ya, na-agughị ndi nwunye umu Jekob niile, di iri mmadu isii na isii. **27** Tiyere umu ndi ikom abuo amutara nye Josef n'Ijpt, ndi si n'ezinaulo Jekob gara Ijpt di iri asaa. **28** Jekob zipuru Juda ka jekwuru Josef ijuta ya uzo Goshen. Mgbe ha rutere n'ala Goshen, **29** Josef kwadoro inyinnya ugbo ya gawa Goshen izute nna ya Izrel. Mgbe Josef bjara n'ihu nna ya, ọ makuru ya, bee

akwa ogologo oge. **30** Izrel gwara Josef si, “Ugbu a ejikerela m inwu, ebe m huru ihu gi anya ozo, mata na i ka di ndu.” **31** Mgbe ahụ, Josef gwara umunne ya na ndi ezinaulo nna ya niile si, “Ka m gaa kororo Fero. Ka m gaa si ya, ‘Umunne m na ezinaulo nna m, ndi bi n’ala Kenan abjakwutela m. **32** Ha bu ndi ozuzu aturu, ndi na-elekota anu ulo. Ha chi igwe ewu na aturu ha, na igwe ehi ha, na ihe niile ha ji biri.’ **33** Ya mere, o buru na Fero akpo unu juo unu ajuju si, ‘Gini bu oru aka unu?’ **34** Unu ga-asị ya, ‘Ndi ohu gi bu ndi ozuzu anu ulo site na mgbe anyi bu umunta, dika nna nna anyi ha bu.’ Mgbe ahụ, o ga-ekwe ka unu biri n’ala Goshen. N’ihi na ndi niile na-azu ewu na aturu bu ndi akporo asi n’ala Ijpt.”

47 Josef gara gwa Fero si, “Nna m na umunne m ejirila igwe ewu na aturu ha, igwe ehi ha na ihe niile ha nwere site n’ala Kenan bja n’ebe a. Ha no n’ala Goshen.” **2** Mgbe o gara igwa Fero okwu, o duuru mmadu ise n’etiti umunne ya ndi ikom gosi ha Fero. **3** Fero juru umunne ya ajuju si ha, “Gini bu oru aka unu?” Ha zara si ya, “Ndi ohu gi bu ndi ozuzu aturu dika nna nna anyi ha.” **4** Ha kwukwara si, “Anyi bjara ino dika obia n’ala a n’ihi na unwu a siri oke ike n’ala Kenan. O nweghi nri igwe ewu na aturu anyi nwere iri n’ala ahụ. Ya mere, anyi na-arịo ka i nye ndi ohu gi ike ka ha biri n’ala Goshen.” **5** Fero gwara Josef si, “Nna gi na umunne gi abjakwutela gi. Ha biri n’ala Goshen. **6** Ala Ijpt dikwa gi n’ihu. Horo ebe obula masiri gi nke dikwa ezi mma nye nna gi na umunne gi ka ha biri. Ka ha biri na Goshen. O burukwa na i maara ndi ikom n’etiti ha ndi nwere ike, mee ha ndi na-elekota igwe anu ulo m.” **7** Josef kpotara nna ya Jekob, mee ka o guzo n’ihu Fero. Jekob no n’ebe ahụ gozie Fero. **8** Fero juru Jekob si, “I gbaala afo ole ugbu a?” **9** Jekob zara Fero si ya: “Ebiela m dika onye obia nari afo na iri afo ato. Onuogugu afo ndi a ehighi nne, ma ha juputara n’ahuhu na nsogbu. Ma a norubeghi m onuogugu afo nna m ha gbara mgbe ha biri n’uwa dika obia.” **10** Jekob goziri Fero, site n’ihu ya puo. **11** Ya mere, Josef mere ka nna ya na umunne ya biri n’ala Ijpt. O nyere ha ala kachasi mma n’ala ahụ na mpaghara Ramesis, dika Fero nyere n’ihu. **12** Josef nyere nna ya na umunne ya na ezinaulo nna ya nri dika onuogugu nke umu ha si di. **13** Ma nri adighi n’ala ahụ niile n’ihi na unwu ahụ di nnoo njo. Ihe siri ike n’ala Ijpt ma n’ala Kenan n’ihi unwu a. **14** Josef chikotara ego niile di n’ala Ijpt, na n’ala Kenan, nke ndi mmadu ji kwuo ugwo nri ha zuru webata ha n’uloeze Fero. **15** Mgbe ego niile di ndi mmadu n’aka gwuchara n’ala Ijpt ma n’ala Kenan, ndi Ijpt niile bjakwutere Josef si ya, “Nye anyi nri, gini mere anyi ga-eji nwuo n’ihu gi? Ego anyi agwula.” **16** Mgbe ahụ Josef zara si ha: “Jirinụ anu ulo unu kwuo ugwo nri m ga-enye unu, ebe o bu na ego unu agwula.” **17** Ya mere, ha kputara Josef anu ulo ha. Josef nyere ha nri n’onodu inyinya ha, na aturu ha, na ewu ha, na ehi, na inyinya ibu ha. O were nri zuo ha n’afu ahụ n’onodu anu ulo ha niile. **18** Mgbe afu ahụ gafesiri, ha bjakwutekwara ya n’afu nke ozo

si ya, “Anyi agaghị ezoro onyenwe anyi na ego anyi agwula, na igwe anu ulo anyi bukwa nke gi. O nweghi ihe ozo foduru anyi karja ahụ anyi na ala anyi. **19** Gini mere anyi ga-eji nwuo n’ihu gi? Zuru anyi na ala anyi n’onodu ugwo anyi ga-akwu maka nri i ga-enye anyi. Ka anyi na ala anyi buru ndi ohu Fero. Nye anyi mkpuru ubi ka anyi dirj ndu ghara inwu, ka ala a ghara ibu ihe togboro n’efu.” **20** Ya mere, Josef zutara Fero ala Ijpt niile. Ndi Ijpt niile n’otu n’otu rere ala ha n’ihi oke unwu ahụ dakwasiri ha. Mgbe ahụ, ala ha niile ghoru nke Fero. **21** Ya mere, Josef si otu a mee ka ndi Ijpt niile ghozo ndi ohu Fero, site n’otu obodo n’ala ahụ ruo na nke ozo ya. **22** Ala nke Josef na-azutaghi n’oge a bu naani ala ndi nchaja. N’ihi na ndi nchaja si n’aka Fero na-enweta nri ha site n’oge ruo n’oge. Ha nwekwara nri na-ezuru ha site na oke ahụ Fero na-enye ha. Ya mere ha ereghi ala ha. **23** Mgbe ahụ, Josef gwara ndi mmadu ahụ niile okwu si, “Lee, azuola unu taa, zukwaa a ala unu nye Fero. **24** N’oge owuwe ihe ubi, otu uzo n’ime uzo ise nke ihe unu nwetara n’ubi unu bu nke Fero. Deberenụ onwe unu uzo anọ foduru ka o buru ihe unu ga-aku n’ubi na ihe unu gari na ihe ndi ezinaulo unu, na nke umuntakiri unu ga-eri.” **25** Ha zara si ya, “I zoputala ndu anyi. Ka anyi huta amara n’ihu nna anyi ukwu. Anyi ga-abu ndi ohu Fero.” **26** Josef mere ka nke a buru iwu n’ala Ijpt niile ruo taa, na Fero ga-ewe otu uzo n’ime uzo ise nke ihe obula si n’ala. Naani ihe si n’ala ndi nchaja bu nke na-esoghi n’ihu a. **27** Izrel biri na Goshen nke di n’ala Ijpt. Ha kpatara akụ hie nne, muba n’omumu, ma n’onuogugu. **28** Jekob biri n’ala Ijpt afo iri na asaa. Ya mere, afo niile Jekob gbara bu nari afo na iri afo anọ na asaa. **29** Mgbe ubochi onwu Izrel na-abjara nso, o kororo Josef nwa ya si ya, “O buru na m ahutala amara n’ihu gi, tinye aka gi n’okpuru apata m, kwee m nkwa na i ga-egosi m obi ebere na ezi ntukwasị obi. Elila m n’ala n’Ijpt. **30** Kama, mgbe m nwuru, site n’ala Ijpt bupu m. Buru ozu m gaa lie ya ebe e liri nna m ha.” O zara, “Aga m eme dika i kwuru.” **31** O sirj ya, “Nuruo m iyi na i ga-eme ya.” Josef nurozo ya iyi. Izrel n’onwe ya, kororo isiala dika o dabere n’elu mkpanaka ya.

48 Mgbe ihe ndi a gasiri, a gwara Josef si, “Lee nna gi na-arja orja.” Josef biliri duru umu ya ndi ikom abuo bu Manase na Ifrem gawa ileta ya. **2** Mgbe a gwara Jekob okwu si ya, “Nwa gi nwoke Josef abiala ileta gi.” Izrel chikotara ume ya, jisie ike, nodu ala n’elu akwa ya. **3** Mgbe ahụ, Jekob sirj Josef, “Chineke, Onye puru ime ihe niile gosiri m onwe ya na Luz, n’ala Kenan, ma goziekwa m. **4** O sirj m, ‘Lee, aga m eme ka i mja mkpuru, baakwa uba n’onuogugu. Aga m eme ka i ghoo ogbako otutu mba. Aga m enye gi ala a ka o buru ihe nketa ebighi ebi maka agburu gi ndi ga-esote gi.’ **5** “Ugbu a, ana m eme umu gi ndi ikom abuo ndi a, ndi a mutara gi n’ala Ijpt, umu nke m. Ha abuo, Ifrem na Manase, ga-abu umu m, dika Ruben na Simion si buru umu m. **6** Ma umu ozo a gamutara gi ga-abu nke gi. O bu aha umunne ha ndi a ka a ga-eji mara ha n’ala nketa nke ha. **7** Ana m eme

nke a n'ih na mgbe m si Padan Aram p̄ta, nne unu Rechel, nwur̄ n'ala Kenan mgbe anyi ka n̄ o'uz̄o ije anyi n'ebe d̄it̄u anya site na Efrat. N'ak̄uk̄u ̄uz̄o e si aga Efrat, ya b̄u Betlehem, ka m likwara ya." **8** Mgbe Izrel h̄ur̄u ̄um̄u nd̄i ikom ab̄ūo Josef kp̄o b̄ia, o jur̄u Josef ajuj̄u si, "Nd̄i a, b̄u nd̄i ole?" **9** Josef zara nna ya si, "Ha b̄u ̄um̄u nd̄i ikom nd̄i Chineke nyere m n'ebe a." Ya mere, Jek̄ob gwara ya si, "Kp̄otara m ha, ka m gozie ha." **10** N'oge a, Izrel adighi ahuzikwa ̄uz̄o nke oma n'ih ime agadi ya. Ya mere, Josef duuru ̄um̄u ya nd̄i ikom nd̄i ah̄u b̄ia nso ebe nna ya n̄o. Mgbe ah̄u, Jek̄ob suturu ha on̄u, mak̄ūo ha. **11** Izrel s̄ir̄i Josef, "O nwegh̄i mgbe m lere anya na m ga-ah̄u ihu ḡi ozo. Ma Chineke emeela ka m h̄ukwa ̄um̄u gi." **12** Josef sitere n'ikp̄ere Jek̄ob kupu ̄um̄u ya, b̄ia hulata isi ala. O kpuru ihu ya n'ala mgbe o mere nke a. **13** Josef kp̄ofo ha ab̄ūo, Ifrem n'aka nri ya nke b̄u aka ekpe Izrel, na Manase n'aka ekpe ya nke b̄u aka nri Izrel, kp̄ota ha b̄ia nna ya nso. **14** Ma Izrel set̄ir̄i aka nri bikwas̄i ya n'isi Ifrem, nwa nke nta. Ma aka ekpe ya ka o set̄ip̄ur̄u bikwas̄i n'isi Manase b̄u okpara. **15** Mgbe ah̄u, o goziri Josef si ya. "Ka Chineke, onye nna m ha Abraham na Aizik jere ije n'ihu ya Chineke onye bur̄ij̄i Onye zur̄u m d̄ika at̄ur̄u ogologo nd̄u m niile ruo taa, **16** Mm̄ūo ozi ah̄u nap̄utara m site n'ihe egwu niile, ya gozie ̄um̄u nd̄i ikom nd̄i a. Ka ha bur̄u nd̄i a kp̄okwas̄ir̄i aha m na aha nna m ha Abraham na Aizik, ka ha m̄ubaa hie nne n'elu uwa." **17** O wutere Josef mgbe o h̄ur̄u na nna ya bikwas̄ir̄i aka nri ya n'isi Ifrem. O jidere aka nna ya iwep̄u ya n'isi Ifrem, ka o t̄ukwas̄i ya n'isi Manase. **18** Mgbe ah̄u, Josef s̄ir̄i nna ya, "I bikwas̄ijoro aka gi. Onye a b̄u okpara, bikwas̄i aka nri ḡi n'isi ya." **19** Ma nna ya jur̄u, si ya, "Amaara m ihe m na-eme nwa m, Manase ga-agh̄o oke obodo, ma nwanne ya nke nta ga-akar̄i ya id̄i ukwu, n'ih na ̄um̄u ̄um̄u ya ga-agh̄o ot̄ut̄u mba d̄i iche iche." **20** O goziri ha n'ub̄och̄i ah̄u si, "N'aha gi ka Izrel ga-ekwup̄uta ngozi a, 'Ka Chineke mee ḡi d̄ika Ifrem na Manase.'" Ya mere o buru ̄uz̄o kp̄ofo Ifrem tupu Manase. **21** Mgbe ah̄u, Izrel gwara Josef okwu si ya, "Lee, m̄u onwe m na-aga in̄wu. Ma Chineke gan̄onyere unu, kp̄oghachikwa unu az̄u n'ala nna unu ha. **22** M̄u onwe m na-enye gi otu ak̄uk̄u ugwu kar̄ja nke ̄um̄unne gi, b̄u ala ugwu ah̄u m sitere na mma agha m na ̄uta m nap̄uta nd̄i Amorait ka o bur̄u nke gi."

49 Mgbe ah̄u, Jek̄ob kp̄okotara ̄um̄u ya nd̄i ikom niile n'otu si ha, "Zuk̄on̄u ka m gwa unu ihe adakwas̄i unu n'ub̄och̄i d̄i n'ihu. **2** "Zuk̄on̄u nur̄u, ̄um̄u nd̄i ikom Jek̄ob nur̄u okwu nna unu Izrel. **3** "Ruben, okpara m ka i b̄u, ume m, ihe ngosi mb̄u nke ike m, onye nsopur̄u kwesiri, onye mb̄u n'idi ike. **4** Onye na-agbanwe agbanwe d̄ika mmiri d̄i n'iyi, i gaghi ab̄ukwa onye mb̄u, n'ih na i banyere n'ih ndina nna gi, i dinara n'ih ndina m, mer̄o ya. **5** "Simīon na Livaȳi b̄u ̄um̄unne. Mma agha ha b̄u ngwa ihe ike. **6** Ka obi m ghara isonye n'izuzu ha, ka m ghara isonye n'ogbak̄o ha, n'ih na ha gburu mmad̄u n'oge iwe ha, bip̄ukwa nkwonko ̄ukwu ̄um̄u ehi na-echegh̄i

echiche. **7** Ihe a bur̄u on̄u ka iwe ha b̄u, n'ih na o d̄i n̄jo. On̄uma ha, o jobigara n̄jo oke. Aga m ekesa ha n'etiti ̄um̄u Jek̄ob Kpasaa ha n'etiti nd̄i Izrel. **8** "Ḡi, Juda, ̄um̄unne gi ga-eto gi. Aka gi ga-adi n'olu nd̄i iro gi. ̄um̄u nd̄i ikom nna gi ga-akp̄o isiala nye gi. **9** I b̄u nwa od̄um, gi, Juda, i si n'ich̄u nta lota, nwa m. D̄ika od̄um, o na-amakpu, na-edina ala, d̄ika nne od̄um, onye ga-anwa anwa kp̄otee ya? **10** Mkp̄anaka eze agagh̄i esite n'ebe Juda n'ebe ̄uz̄o wozuga onwe ya, maob̄u mkpanaka onyendu esi n'agbata ̄ukwu ya p̄ūo, tutuu ruo mgbe eze ah̄u nwe ya ga-ab̄ia, irube isi nke mba niile ga-ab̄u nke ya. **11** O ga-ekenye in̄yinya ibi ya n'osisi vaj̄i, n'alaka kachas̄i mma ka o ga-ekenye nwa in̄yinya ibi ya. O ga-asakwa uwe ya na mmanya. Uwe mw̄uda ya ka o ga-asukwa n'obara mkpur̄u vaj̄i. **12** Anya ya ga-acha uhie uhie kar̄ja mmanya vaj̄i. Eze ya ga-enwup̄ukwa ocha kar̄ja mmiri ara ehi. **13** "Zeb̄ul̄on ga-ebi n'ak̄uk̄u osimiri. O ga-ab̄u ebe izuikwe nye ugbo mmiri. Oke ala ya ga-agbatip̄u ruo Saj̄don. **14** "Isaka d̄i ike d̄ika in̄yinya ibi na-amakpu n'etiti ogba at̄ur̄u. **15** Mgbe o h̄ur̄u otu ebe izuikwe ya si d̄i mma, h̄u otu ala ya si maa mma, o ga-ehudata isi ya ibi ibi ar̄u; were onwe ya n̄ye ir̄u or̄u ike. **16** "Dan ga-eme ka ikpe ziri ezi rute nd̄i ya aka d̄ika otu n'ime ebo Izrel. **17** Dan ga-adi ka agw̄o d̄i n'ak̄uk̄u okporōuz̄o, d̄ika aj̄jala d̄i n'uz̄o oh̄ia, nke na-ata in̄yinya n'ikiri ̄ukwu, si otu a mee ka onye na-agba in̄yinya dalaa az̄u. **18** "O Onyenwe anyi, ana m ele anya nnap̄uta gi. **19** "Gad b̄u onye usuu nd̄i o-ji-egbe-aga ga-ab̄ikwas̄i, ma o ga-aluso ha oḡu, chuokwa ha oso. **20** "Asha ga-esi n'ubi ya wep̄uta nri gbara ab̄uba, nke na-adi nd̄i eze mma. **21** "Naftal̄i d̄ika nne ele a hapur̄u ahap̄u, nke na-amup̄uta ̄um̄u ele mara mma. **22** "D̄ika osisi vaj̄i a kur̄u n'ak̄uk̄u iyi, nke alaka ya na-awasa rigor̄o n'elu mgbidi, na nke na-am̄i ezi mkpur̄u, otu a ka Josef d̄i. **23** Nd̄i na-agbata ̄uta sitere n'obi ilu luso ya agha, ha gbara ya ak̄u site n'ikpo asi. **24** Ma aka o ji jide ̄uta nke ya adagh̄i mba, ike agw̄ugh̄i ogwe aka ya, n'ih aka Onye d̄i ike nke Jek̄ob, n'ih Onye oz̄uz̄u at̄ur̄u, Oke Nkume Izrel, **25** n'ih Chineke nna gi, onye na-enyere gi aka, n'ih Onye pur̄u ime ihe niile, ka o gozie gi, site na ngozi nke eluigwe site n'elu, ngozi nke osimiri d̄i n'okpuru ala, ngozi nke ara na akpanwa. **26** Ngozi niile nke nna gi, d̄i ukwu kar̄ja, ngozi niile nke ugwu ukwu mgbe ochie, kar̄jakwa ngozi nke ugwu nta mgbe ochie, Ka ngozi nd̄i a d̄i iche d̄ikwas̄i n'isi Josef, d̄ikwas̄i n'egedege ihu Josef, onye b̄u onyendu n'etiti ̄um̄unne ya. **27** "Benjamin d̄ika nk̄ita oh̄ia nke nadogbu an̄u. N'ut̄utu, o na-eri an̄u o dogburu. N'anyasi o na-ekesakwa ihe o gbutere." **28** Nd̄i a b̄u ebo iri na ab̄ūo d̄i n'Izrel. Ihe nd̄i a bukwa ihe nna ha gwara ha mgbe o goziri ha, nye onye ob̄ula n'ime ha ngozi nke ruuru ya. **29** Emes̄ja, o nyere ha nd̄umod̄u si ha, "N'oge na-adighi anya site ugbu a, aga m anwu. Unu aghagh̄i ili m n'ebe e liri nna m ha, n'ala Kenan, n'ime ogba ah̄u d̄i n'oh̄ia Efr̄on, onye Het. **30** N'ime ogba d̄i n'oh̄ia Makipela, nke d̄i nso na Mamre, n'ala Kenan, oh̄ia Abraham zur̄tara site n'aka Efr̄on onye Het, maka

ili ozu. **31** N'ebe ahụ ka e liri Ebrahim na Sera nwunye ya. N'ebe ahụ kwa ka e liri Ajizik na Ribeka nwunye ya. N'ebe ahụ ka m liri Lja. **32** Ebrahim nna nna m zuru ala ahụ na ogba dị n'ime ya site n'aka umu Het." **33** Mgbe Jekob kwuchara okwu ndumodu ikpeazu ndi a nye umu ya ndi ikom, o chikotara ukwu ya n'elu akwa, kuo ume ikpeazu. A chikotara ya na ndi ya.

50 Josef dakwasiri n'ihu nna ya, kwaa akwa, sutukwa ya onu. **2** Josef nyere iwu, ka ndi dibia na-ejere ya ozi gbasie ozu nna ya. Ya mere, ndi dibia ahụ gbasikwara Izrel. **3** O were ha iri ubochi anọ igbasi ozu, n'ihu na nke a bu oge o kwesiri iwe ha ime ya. Mgbe nke a gasiri, a kwara ya n'ala Ijpt iri ubochi asaa. **4** Mgbe oge iru uju gafesiri, Josef gwara ndi ulo Fero si ha, "O buru na m ahutala amara n'ihu unu, biko, gwaranu m Fero otu a, si ya, **5** 'Nna m mere ka m nuro ya iyi mgbe o na-anwu, si, "Lee, agala m inwu, i ga-eli m'ili m, nke m gwuru onwe m n'ala Kenan." Ugwu a, biko ka m gaa lie nna m, ma loghachikwa." **6** Fero zara si ya, "Gaa lie nna gi dika o mere ka i nuro iyi na i ga-eme." **7** Ya mere, Josef gara ili nna ya. Otutu ndi mmadu sokwa ya. Ndisi ochichi Fero, na ndi okenye ulo ya, na ndi okenye a ma ama n'ala Ijpt. **8** Ndi ozo bukwa ndi ulo Josef niile, umunne ya, na ndi ulo nna ya. Naanji umuntakiri, na igwe ewu na aturu ha, na igwe ehi ha, ka ha hapuru n'ala Goshen. **9** Ma inyinya ugbo na ndi na-agba inyinya, so ya gaa. Igwe mmadu gara ije a buru ibu nke ukwu. **10** Mgbe ha ruru ebe izocha oka nke Atad, n'ofe ozo nke Jordan, ha weere iti aka n'obi di ukwu tie aka n'obi ha n'ebe ahụ. Josef ruru uju ubochi asaa maka nna ya n'ebe ahụ. **11** Mgbe ndi bi n'ala Kenan huru oke iru uju nke ebe izocha oka nke Atad ahụ, ha siri, "Nke a buru ndi Ijpt iru uju di ukwu." N'ihu nke a, ha koro ebe ahụ di nso na Jordan Ebel-Mizraim. **12** Umu Jekob mere dika nna ha gwara ha. **13** N'ihu na ha buuru ozu ya laa n'ala Kenan, lie ya n'ogba ahụ di n'ohia Makipela, nke bu ala ubi Ebrahim zuru dika ala olili ozu, site n'aka Efron, onye Het; n'akuku Mamre. **14** Emesia, Josef laghachiri Ijpt ya na umunne ya, na ndi niile sooro ya gaa olili ozu nna ya, ngwangwa elichara nna ya. **15** Mgbe umunne Josef huru na nna ha anwula, ha siri, "Eleghi anya Josef ga-akpo anyi asi, kwughachi anyi uguo ihe ozo niile anyi mere ya?" **16** N'ihu nke a, ha zipuru Josef ozi si, "Nna gi nyere iwu a tupu o nwu. **17** 'Gwa Josef si ya, Arifo m gi, gbaghara ihe ozo niile umunne gi mere, na mmehie ha mere megide gi.' Ugwu a, gbaghara mmehie anyi bu ndi ohu Chineke nna gi." Mgbe Josef nuru ihe ha kwuru, o kwara akwa. **18** Umunne ya bjakwara daa n'ihu ya, si, "Anyi bu ndi ohu gi." **19** Ma Josef siri ha, "Unu atula egwu. Abu m Chineke onye na-ekpe ikpe nke m ga-eji taa unu ahuru? **20** O bu ezie na unu chere ime m ihe ozo, ma Chineke chere ya ka o buru ezi ihe, iji debe otutu ndu dika o na-eme taa. **21** Ya mere, ujo atula unu. Mu onwe m ga-azu unu na umuntakiri unu." O kasiri ha obi, gwa ha okwu bara ha n'obi. **22** Josef biri

n'Ijpt, ya na umunne ya, na ndi ulo ha. Josef gbara narị afọ na iri. **23** Josef huru umu Ifrem, na umu umu ya. O nokwa ndu hu umu Makia nwa Manase, ndi e kukwasiri n'ikpere ya. **24** Mgbe ahụ, Josef siri umunne ya, "Agala m inwu, ma Chineke ga-abia ileta unu. O ga-esi n'ala a kpoputa unu kpopakwa unu n'ala ahụ o nuru Ebrahim na Ajizik na Jekob iyi, na o ga-enye ha." **25** Mgbe ahụ, Josef mere ka umu Izrel nuro ya iyi si, "Mgbe Chineke bira ileta unu, unu aghaghi i site n'ebe a chikoro okpuku m." **26** Josef nwuru mgbe o gbara narị afọ na iri. Ha gbasiri ozu ya, tinye ya n'ime igbe ozu, n'ala Ijpt.

Opupu

1 Ndi a bu aha umu ndi ikom Izrel, ndi sooro Jekob gaa biri n'ala Ijipt, onye obula n'ime ha kpọ ezinaulo ya. **2** Ruben, Simiōn, Livayi na Juda; **3** Isaka, Zebulon na Benjamin; **4** Dan, na Naftali; Gad na Asha. **5** Onuogugu umu Jekob ndi sooro ya gaa biri n'Ijipt di iri mmaadu asaa. Ma Josef noriji n'Ijipt. **6** Emesja, Josef na umunne ya niile nwuru, ma ogbo ahụ niile nwukwara. **7** Ma ihe gaara umu umu Izrel nke oma, ha mubara, di ukwu n'onuogugu, juputa ala ahụ niile. **8** Ma mgbe eze oheru nke na-amaghi Josef malitere ichi ochichi n'ala Ijipt, **9** o siri ndi ya, "Lee, ndi Izrel abaalala uba nke ukwu n'onuogugu dikwa ike karja anyi. **10** Ngwanu, ka anyi were amamihe meso ha mmeso ojobo, ma o bughị otu a, ha ga-amuba karja, mgbe agha ga-adaputa n'etiti anyi na ndi iro anyi, ha ga-esoro ndi iro anyi luso anyi agha, site n'ala a gbapu." **11** N'ih i nke a, ha tinyere ndisi ohu ga na eledo ha, bu ndi ga-eji oru mmanye kpagbuo ha. Ha wuuru Fero obodo Payitom na Ramesis, ebe o na-echekwa ihe. **12** Ma dikwa a na-ata umu Izrel ahuluha na-eleghi anyi n'azu, otu a kwa ka umu Izrel gara n'ihu na-amuba n'onuogugu na-agbasakwa. Nke a mere ka ndi Ijipt tuo ndi Izrel egwu. **13** Ha ji oke oru mekpaa umu Izrel ahụ nke ukwu, **14** mee ka ndu umu Izrel buru ndu juputara n'ihe ilu. Ha nyere ha oru ike nke ikpu brik na uru, tinyere oru di iche iche n'ubi ha. N'ime oru niile ha na-arụ, ndi Ijipt mesiri ha ike nke ukwu. **15** Mgbe ahụ kwa, eze Ijipt gwara ndi inyom Hibru na-agho nwa, ndi aha ha bu Shifra na Pua si. **16** "Mgbe obula unu na-agho nwa ndi inyom Hibru, unu lezie anyi n'okwute e ji amu nwa, o buru nwoke, gbuonu ya, ma o burukwanu nwanyi, hapunu ya ka o diri ndu." **17** Ma ndi inyom ndi a na-agho nwa emeghi ihe eze Ijipt gwara ha, n'ih i na ha turu egwu Chineke. Kama ha hapuru umu ndi ikom ndi a ndu. **18** Emesja, eze Ijipt kpọrọ ndi inyom abuo ahụ juo ha si, "Gini mere unu ji nupu isi n'iwu m nyere unu site n'ihapu igbu umuntakiri ndi ikom Hibru a muru, dikwa m gwara unu?" **19** Ndi inyom ahụ zara Fero si, "Ndi inyom Hibru na-adi ike karja ndi inyom Ijipt n'imụ nwa. Ha na-amuputachari umu ha tupu anyi erute." **20** Ya mere, Chineke goziri ndi inyom ndi ahụ na-agho nwa. Umu Izrel gara n'ihu na-amuba, gho o mba di ukwu. **21** Chineke n'onwe ya, nyekwara ndi inyom ahụ na-agho nwa ezinaulo nke aka ha n'ih i na ha turu egwu Chineke. **22** Mgbe ahụ, Fero nyere ndi ya niile iwu a, "A ga-atunye umuntakiri ndi ikom Hibru niile a muru oheru n'ime osimiri Nail, ma a ga-edebe umuntakiri oheru bu ndi inyom ndu."

2 N'oge a, otu nwoke onye Hibru si n'ebo Livayi, gwakwara luo otu nwaada onye Livayi. **2** Nwanyi a turu ime, muo otu nwa nwoke. Mgbe o huru na nwa oheru ahụ mara mma, o zoro ya n'ulo onwa ato. **3** Mgbe o na-enweghikwa ike izo nwantakiri a gaa n'ihu, o jiri ahijia papiros kpaa nkata, were korota tee n'ahụ nkata ahụ niile igbochi mmiri ibata n'ime ya. O

kunyere nwantakiri ahụ n'ime ya buru nkata ahụ debe ya n'akuku osimiri Nail ebe ahijia mmiri na-eto. **4** Nwanne nwantakiri ahụ, nke nwanyi, gwakwara guzo n'ebe di anya na-eche nwantakiri ahụ nche, ihu ihe ga-eme ya. **5** O dighi anya, ada Fero bjara n'akuku osimiri Nail ahụ isa ahụ. Mgbe o no na-asa ahụ, umu agboghọ na-ejere ya ozi malitere igaghari n'akuku osimiri Nail. Ma ada Fero lepuru anya hu nkata ahụ n'etiti riidi, zie otu n'ime ohu ya nwanyi ka o gaa bute ya. **6** Mgbe o buputara ya, meghee ya, ada Fero huru nwantakiri ahụ ka o na-akwa akwa. O nwere omijiko n'ebe nwantakiri ahụ no. O siri, "Nwantakiri a ga-aburiri otu n'ime umu ndi Hibru." **7** Mgbe ahụ, nwanne nwanyi nwantakiri a juru ada Fero si, "O bu m gaa chooro gi otu nwanyi n'ime ndi inyom Hibru ka o na-elekoataara gi nwantakiri a anya?" **8** Ada Fero zaghachiri si, "Ee, gaa mee otu ahụ." Nwaagboghọ ahụ gara ngwangwa n'ulo ha kpọ nne nwantakiri ahụ. **9** Mgbe ha biaghachiri, ada Fero gwara nne nwantakiri ahụ si ya, "Kuru nwantakiri a, gaa zuputara m ya. Aga m akwu gi ugu nke oma." Ya mere, nwanyi ahụ kuuru nwantakiri ahụ, gaa zuo ya. **10** Mgbe nwantakiri ahụ tolitere, nne ya kulaara ya ada Fero, ka o buru nwa ada Fero. Aha ada Fero gurụ ya bu Mosis, n'ih i o siri, "Esi m na mmiri guputa ya." **11** Otu ubochi, mgbe Mosis toro, o puru gaa n'ebe umunna ya no, ilele ha mgbe ha no na-arụ oru ike ha. O huru otu onye Ijipt ka o na-eti onye Hibru ihe, bu otu n'ime umunna ya. **12** Mosis lere anya n'akuku abuo. Mgbe o huru na o dighi onye na-ele ya anya, o gburu onye Ijipt ahụ, lie ya n'ime aja. **13** N'echi ya, Mosis puru hu ndi Hibru abuo ka ha na-alu ogo. Mosis juru onye nke ikpe mara ajuju si ya, "Gini mere i ji si otu a na-eti nwanna gi ihe?" **14** Ma onye ahụ juru Mosis ajuju si, "Onye mere gi onyeisi na onye ikpe n'etiti anyi? I na-achọ igbu m di ka i si gbuo onye Ijipt ahụ?" Mgbe ahụ Mosis turu ujo. O kwuru n'ime onwe ya si, "Ndi mmaadu amatala banyere ihe ahụ m mere." **15** Mgbe Fero nuru ihe Mosis mere, o gbaliri igbu Mosis. Ma Mosis si n'ihu Fero gbapu oso gbaga ala Midia. N'ebe ahụ o gara nodu ala n'akuku olulu mmiri. **16** Ma o nwere otu onye nchujaja obodo Midia mutara umu agboghọ asaa. N'oge a, ha bjara iseta mmiri na igbanye ya n'ime ihe igbanye mmiri anu ulo maka inye igwe anu ulo nna ha mmiri. **17** Ma ufodu ndi na-azu aturu bjara chupu ha. Mosis biliri oto, bja naputa ha, nyere ha aka nye igwe anu ulo ha mmiri. **18** Ha loghachikwutere nna ha, Reuel, onye juru ha si, "Gini mere unu ji lota n'oge taa?" **19** Ha zara nna ha si, "Otu onye Ijipt naputara anyi site n'aka ndi ozuru aturu. O setaara anyi mmiri, nyekwa igwe anu ulo anyi mmiri." **20** Nna ha juru ha si, "Olee ebe o no? Gini mere unu ji hapu ya n'ebe ahụ? Gaanu kpoo ya ka o soro anyi rie nri." **21** Mosis nabatara oku ahụ Reuel kpoo ya ka ha na ya biri. O sokwara ha biri. Reuel kponyere Mosis Zipora, otu nwa ya nwanyi, ka o buru nwunye ya. **22** Zipora mutara nwa nwoke, onye Mosis kpoo aha ya Geshom. N'ih i na Mosis siri, "Abu m onye obia

n'ala ndị ọzọ.” **23** O ruo, mgbe ọtụtụ ụbọchị gara, Fero eze Ijpt nwurū. N'oge a, ụmụ Izrel nọ na-asụ ude n'ime ọnọdụ ibụ ohu ha. Ha kwara akwa nke ukwu. Akwa ha kwara ka e nyere ha aka n'ihu ọnọdụ ibụ ohu ha ruru Chineke ntị. **24** Chineke nūrū isụ ude ha. O chetara ogbugba ndụ ahụ ya na Ebrahim, na Ajzik, na Jekọb gbara. **25** Chineke hūrū ụmụ Izrel, ihe banyere ha metukwara ya n'obi.

3 N'oge a, Mosis na-azụ igwe anụ ụlọ Jetro ọgọ ya nwoke, onye nchụaja na Midia. Otu ụbọchị, o duuru igwe anụ ụlọ ndị a gaa n'akụkọ ọzara. O batara Horeb, ugwu Chineke. **2** N'ebe ahụ, mmụọ ozi nke Onyenwe anyị mere ka o hụ ya n'ọkụ na-ere n'etiti ọhịa. Mosis hūrū na o bụ ezie na ọhịa ahụ na-enwu ọkụ ma o naghị ere ọkụ. **3** N'ihu ya, Mosis chere n'obi ya sị, “Aga m aga nso leroo ihe omimi a anya, otu ọkụ si enwu ma ọhịa anaghị ere ọkụ.” **4** Mgbe Onyenwe anyị hūrū na o tugharịrị ka o hụ ihe na-eme, Chineke kpọrọ ya oku site n'ime ọhịa ahụ, “Mosis! Mosis!” O sị, “Lekwa m n'ebe a.” **5** Mgbe ahụ, o sịrị ya, “Abịakwala nso. Yipụ akpukpoukwu gi, n'ihu na ebe i guzo bụ ala dị nso.” **6** O sịrị, “Abụ m Chineke nke nna gi. Chineke nke Ebrahim, Chineke nke Ajzik na Chineke nke Jekọb.” Mosis zoro ihu ya, n'ihu na o tūrū egwu ilegide Chineke anya. **7** Mgbe ahụ Onyenwe anyị sịrị, “N'ezie, ahụla m nhūju anya nke ndị m nọ n'Ijpt, anụkwala m mkpu akwa ha, n'ihu aka ike nke ndị na-achị ha dika ndị ohu. N'ihu na ama m ahūhū ha na-agabiga. **8** Ya mere, agbadataala m inaputa ha site n'aka ndị Ijpt na ikpọtuta ha site n'ala ahụ, idubata ha n'ala ọma ahụ, nke sara mbara, ala mmiri ara ehi na mmanụ anụ na-eru na ya. Ala ebe ndị Kenan, na ndị Het, na ndị Amōrait, na ndị Periz, na ndị Hiv, na ndị Jebus bi. **9** Ugwu a, akwa ụmụ Izrel eruola m ntị, ahụkwala m otu ndị Ijpt si na-emegebu ha. **10** Ugwu a, aga m eziga gi ka i jekwuru Fero, ka i duputa ndị m bụ ụmụ Izrel site n'ala Ijpt.” **11** Mosis sịrị Chineke, “Onye ka m bụ na m ga-ekwuru Fero, meekwa ka ụmụ Izrel site n'ala Ijpt pụta?” **12** Chineke gwara ya sị, “Aga m anonyere gi. Nke a ga-abụ ihe ama nye gi na o bụ m na-eziga gi. Mgbe i sitere n'ala Ijpt kpọtuta ụmụ Izrel, unu niile ga-efe m ofufe n'elu ugwu a.” **13** Ma Mosis jurū Chineke sị, “O burū na m agwa ụmụ Izrel sị, ‘Chineke nna nna unu zitere m izi unu ozi,’ ha ga-ajụ m sị, ‘Gịnị bụ aha ya?’ Gịnị ka m ga-aza ha?” **14** Chineke sịrị Mosis, “ABU M ONYE M BU. Naanị gwa ụmụ Izrel na ‘ABU M zitere gi.’” **15** Chineke gakwara n'ihu gwa Mosis sị, Si otu a gwa ụmụ Izrel okwu. “Onyenwe anyị, Chineke nna nna unu, Chineke Ebrahim, Chineke Ajzik na Chineke Jekọb, zitere m ibịakwute unu.” Nke a bụ aha m ruo mgbe ebighị ebi, aha nke e ji echeta m site n'ogbo ruo n'ogbo. **16** “Gaa, kpokọtā ndị okenye Izrel niile zie ha sị, ‘Onyenwe anyị Chineke nna nna unu, Chineke Ebrahim, Chineke Ajzik, na Chineke Jekọb, egosila m onwe ya, sị m, Eleruola m ọnọdụ unu anya hụ ihe a na-eme unu n'ala Ijpt. **17** Ekweela m nkwa ikpọtuta unu site n'ahūhū unu na-ahū n'ala Ijpt duru unu baa n'ala nke ndị

Kenan, na ndị Het, na ndị Amōrait, na ndị Periz, na ndị Hiv, na ndị Jebus bi n'ime ya. Ala mmiri ara ehi na mmanụ anụ na-eru na ya.” **18** “Ndị okenye Izrel ga-anabata ozi gi. Mgbe ahụ gi na ha ga-eso gaa n'ihu eze Ijpt gwa ya sị, ‘Onyenwe anyị, Chineke ndị Hibru ezutela anyị. Kwere ka anyị gaa njem n'ime ọzara abali atọ gaa chūorọ Onyenwe anyị Chineke anyị aja.’ **19** Amaara m riji na eze Ijpt agaghị ekwe ka unu gaa, tutu ruo mgbe e ji aka ike kwagide ya. **20** Ma aga m esetipụ aka m tie Ijpt ihe otiti, site n'ihe iribama di iche iche nke m ga-eme n'etiti ya. Mgbe nke a gasiri, o ga-ahapụ unu ka unu laa. **21** “Aga m emekwa ka unu nweta amara n'ihu ndị Ijpt, ka unu ghara igba aka mgbe unu na-ala. **22** Nwanyị ọbula ga-arịo site n'aka nwanị Ijpt onye agbataobi ya na nwanị ọbja bi n'ulo ya, ihe niile e ji ọlāocha na ọlāedo kpūo, na akwa di iche iche. Unu ga-eyikwasị ha ụmụ unu ndị ikom na ụmụ unu ndị inyom, bja si otu a kwakorọ ngwongwo ndị Ijpt.”

4 Mosis zaghachiri ya sị, “Gịnị ga-eme ma o burū na ha agaghị ekwenye ihe m kwuru maobu aju ige m ntị? O burū na ha asi, ‘Onyenwe anyị egosighi gi onwe ya.’” **2** Ma Onyenwe anyị jurū Mosis ajuju sị ya, “Gịnị ka i ji n'aka?” Mosis zara sị, “O bụ mkpanaka.” **3** Onyenwe anyị sịrị ya, “Tupụ ya n'ala.” Mosis tupurū ya n'ala. Ma otu mgbe ahụ, o ghōrō agwo. Mosis sitere n'ebe agwo ahụ nọ gbaụ ọsọ. **4** Onyenwe anyị gwara Mosis okwu ọzọ sị ya, “Jide agwo ahụ aka n'odudu ya.” Mgbe Mosis mere nke a, agwo ahụ ghōghachikwara mkpanaka. **5** Onyenwe anyị gwara Mosis sị, “O burū na i mee ihe iribama a, ha ga-ekwere ihe i gwara ha. Ha ga-aghōta na Onyenwe anyị Chineke nna nna ha, Chineke Ebrahim, Chineke Ajzik, na Chineke Jekọb gosiri gi onwe ya.” **6** Onyenwe anyị gwara ya okwu ọzọ sị, “Tinye aka gi n'ime uwe i yi n'ime ahụ gi.” Mgbe Mosis tinyere aka ya weputa ya, o chōputara na ekpenta juputara n'aka ahụ nke na-enwu ezi ọcha. **7** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Mosis okwu sị ya, “Tinyekwa aka gi n'ime uwe i yi n'ime ahụ gi.” Mosis mere otu a. Mgbe o weputara aka ya ọzọ, o hūrū na o dighachiri dika akukū anụ ahụ ya ndị ọzọ. **8** Mgbe ahụ Onyenwe anyị sịrị, “O burū na ụmụ Izrel ekweghị gi maobu nabata ihe ama nke mbụ, ha ga-ekwe ihe iribama nke abuo a. **9** Ma o burū na ha ekwenyeghị n'ihe iribama abuo ndi a ma o bukwanu gee gi ntị; kute mmiri n'osimiri Naịl, wupụ ya n'ala akorọ. Mmiri ahụ nke i kutere site n'osimiri ga-agbanwe, ghōo ọbara n'ala akorọ.” **10** Mosis sịrị Onyenwe anyị, “Biko Onyenwe m, abughị m onye mara ekwu okwu. O nwebeghị oge m ji burū onye ọka okwu, na mgbe gara aga maobu site na mgbe i gwara ohu gi okwu. Lee, onye nwere ire na egbugbere ọnụ di arọ ka m bụ.” **11** Onyenwe anyị jurū Mosis ajuju sị, “Onye mere ọnụ mmadu? Onye na-emekwa ka ntị mmadu chie ya, maobu ka mmadu daa ogbi? Onye na-eme ka mmadu hū uzọ, maobu kpūo isi? O bughị mụ onwe m bụ Onyenwe anyị? **12** Ugwu a, gaa mee ihe m gwara gi. Aga m enyere gi aka ikwu okwu nke ọma. Aga m agwakwa gi ihe i ga-ekwu.” **13** Ma o rịrọ, “Biko

Onyenwe m, ziganu onye ozo.” **14** Onyenwe anyi were iwe di oku megide Mosis si ya, “Kedu maka nwanne gi nwoke Eron onye Livayi, amara m na o bu onye oka okwu. Lee, o na-abia izute gi. O ga-anuri onu mgbe o chotara gi. **15** I ga-agwa ya okwu, tinye okwu gi n’onu ya. Aga m enyere unu abuo aka ikwu okwu nke oma, aga m ezikwa unu abuo ihe unu ga-eme. **16** O ga-abu onye na-ekwuchite onu gi n’ebe ndi mmadu no. I ga-anu dika Chineke n’ebe o no, n’ihi na i ga-agwa ya ihe niile o ga-ekwu. **17** Ma i ga-ejide mkpanaka a di n’aka gi ka i nwee ike jiri ya mee ihe iribama.” **18** Emesja, Mosis loghachiri n’ulo ebe o bi, jekwuru Jetro ogo ya nwoke rifo ya si, “Biko kwere ka m laghachi n’Ijpt gaa chotara ma o nwere ndi ikwu m ka di ndu.” Jetro sir, “Gaa n’udo.” **19** Ugbu a Onyenwe anyi gwara Mosis okwu n’ala Midia si ya, “Laghachi Ijpt n’ihi na ndi niile choro igbu gi anwuchaala.” **20** Mosis kporo nwunye ya, na umu ya ndi ikom, nokwasj n’elu inyinya ibu, laghachi n’ala Ijpt. O jikwa mkpanaka Chineke ahụ n’aka ya. **21** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, “Mgbe i ruru Ijpt, hu na i gara n’ihu Fero mee ihe ebube niile m nyere gi ike ime. Ma aga m eme ka obi ya sie ike, ka o ghara ikwe ka ndi m laa. **22** I ga-agwa Fero okwu si ya, ‘Nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, Izrel bu Okpara m. **23** Agwara m gi okwu si, ‘Hapu nwa m nwoke ka o si n’ala Ijpt puo gaa ebe o ga-anu fee m ofufe,’ ma i juruaju. Ugbu a aga m egbu okpara gi.”” **24** Mgbe Mosis na ezinaulo ya na-alaghachi Ijpt, ha rutere ebe ha ga-ezu ike abali. N’ebe ahụ, Onyenwe anyi bjakwutere Mosis choo igbu ya. **25** Ma Zipora nwunye Mosis weere mma ntakiri bie nwa ya ugwu. O were ihe o biputara n’ugwu a metu n’ukwu Mosis, kwuo si, “N’ezie, i bu di obara n’ebe m no.” **26** N’ihi ya, Onyenwe anyi hapuru Mosis. (Mgbe ahụ, Zipora kwuru si, “I bu di obara,” n’ihi obibi ugwu ahụ.) **27** Ugbu a, Onyenwe anyi gwara Eron okwu si, “Gaa n’ime ozara ka izute Mosis.” Eron gara jekwuru Mosis n’ugwu Horeb, ugwu Chineke, sutu ya onu. **28** Mgbe ahụ Mosis gwara Eron ihe niile Onyenwe anyi ziri ya ka o kwuo, ya na ihe iribama ndi ahụ niile o nyere n’ihu ka o mee. **29** Mosis na Eron jeruru Ijpt kporo nzuko ndi okenye umu Izrel niile. **30** Eron gwara ha ihe niile Onyenwe anyi gwara Mosis. Mosis, n’owhe ya mere ihe iribama ahụ niile n’ihu anya ha. **31** Mgbe ahụ, ha kwenyere; dika ha nuru na Onyenwe anyi eletala umu Izrel, ma hukwa ahuhu ha. Ha kporo isiala fee ya ofufe.

5 Emesja, Mosis na Eron jekwuuru Fero guzo n’ihu ya gwa ya okwu si, “Ihe a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, ‘Hapu ndi m ka ha gaa meere m memme di nsu n’ime ozara.’” **2** Fero zara si, “Onye ka Onyenwe anyi bu m ga-eji gee nti n’olu ya ihapu umu Izrel ka ha si n’ebe a puo? Amaghi m onye o bu, agaghi m ekwekwa ka Izrel gaa ebe obula.” **3** Ha zara si, “Chineke ndi Hibru zutere anyi. Biko kwere ka anyi gaa njem ubochi ato n’ime ozara n’ebe ahụ churo Onyenwe anyi Chineke anyi aja. O buru na anyiaju

ige nti n’olu ya, o ga-eji orja ojojo maobu mma agha kpochapu anyi.” **4** Eze Ijpt zara ha si, “Mosis na Eron, ginji mere unu ji na-ewepu umu Izrel aka site n’oru ha? Laghachinu n’oru unu!” **5** Fero gara n’ihu si, “Lee, ka ndi obodo a si di otutu ugbu a, ihe unu na-eme bu naani igbochi ha juru oru ha.” **6** N’ubochi ahụ kwa, Fero nyere ndi nlekota umu Izrel na ndi o mere ndiisi n’ebe umu Izrel no iwu si, **7** “Unu enyekwala umu Izrel ahijia ha ga-eji kpuo brik dika unu na-eme n’oge gara aga. Kama, ha ga-achota ahijia ahụ n’owhe ha. **8** Ozo, meenu ka onuogugu brik ha na-akpu diri ka o di na mbu, unu emela ka o diri ala. Ha bu ndi umengwu. O bu ya mere ha ji na-eti mkpu. ‘Ka anyi gaa n’ozara gaa churo Chineke anyi aja.’ **9** Nyenu ha oru di ike, nke ga-ezi ha na ha ekwesighi ina nti n’okwu ugha Mosis na Eron na-ekwuru ha.” **10** Ndi na-achj ndi ohu na ndi nlekota jekwuuru umu Izrel si ha, “Ihe a ka Fero kwuru: ‘Agaghi m enyekwa unu ahijia ozo. **11** Gaanu chotara onwe unu okporo ahijia ebe obula unu nwere ike ichota ya, ma nke a agaghi eme ka e gbulilata oru unu kwesiri iru.’” **12** Ya mere ndi ha gbasarj n’ala Ijpt niile ichikota okporo ahijia ha ji akpu brik. **13** Ndi na-achj ha nogidere na-akwagide ha si ha, “Ruchaanu oru unu kwesiri iru n’ubochi dika unu si aru ya mgbe a na-enye unu ahijia.” **14** Ndiisi oru Fero malitere iti ndi Izrel ha hoputara maka inyere ha aka ilekota ndi oru ihe, na-aju ha ajuju si, “Ginji mere unu akputaghi oke onuogugu brik unu kwesiri ikputa unyaahu maobu taa?” **15** Mgbe ahụ, ndiisi oru ndi Izrel bjakwutere Fero kwaara ya akwa si ya, “Ginji mere i ji si otu a na-emeso ndi ohu gi mmeso? **16** O dighi okporo ahijia a na-enye ndi ohu gi, ma ha na-asj anyi, ‘Kpuonu brik!’ A na-etikwa ndi ohu gi ihe, ma ita uta ekwesighi idiri anyi kama ita uta diri ndi gi.” **17** Fero zaghachiri ha si, “Ndi umengwu! N’ezie ndi umengwu ka unu bu. O bu ya mere unu ji nogide na-asj, ‘Ka anyi gaa churo Onyenwe anyi aja.’ **18** Laghachinu azu ugbu a n’oru unu. A gaghj enye unu okporo ahijia obula. Ma unu ga-aruputariri onuogugu brik di ka a choro n’aka unu.” **19** Ndiisi oru umu Izrel ghotara na ha no na nsogbu mgbe a gwara ha okwu si ha, “Unu ga-akputariri onuogugu brik unu kwesiri ikpu kwa ubochi.” **20** Mgbe ha si n’ihu Fero puo, ha zutere Mosis na Eron ebe ha no na-eche ha. **21** Ndi nlekota oru ndi a gwara Mosis na Eron okwu si, “Ka Onyenwe anyi lee unu anya ma kpee unu ikpe. Unu emela ka anyi buru ihe na-esi ajo isi n’ihu Fero na ndi na-eyere ya ozi. Unu etinyela mma agha n’aka ha nke ha ga-eji gbuo anyi.” **22** Mgbe ahụ Mosis laghachikwuru Onyenwe anyi juo ya si, “Onyenwe anyi, ginji mere i ji butere ndi a nsogbu? Ginji mere i ji zite m? **23** N’ihi na site na mgbe m jekwuuru Fero gwa ya okwu n’aha gi, o meela ka nsogbu dakwasj ndi a, ma i naputabeghi ndi gi.”

6 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Ugbu a, i ga-ahụ ihe m ga-eme Fero. N’ihi ike aka m, o ga-ezipu ha. N’ihi ike aka, o ga-achupu ha site n’ala ya.” **2** Chineke gara n’ihu gwa Mosis si, “Mu

onwe m bu Onyenwe anyi.” **3** Egosiri m Ebrahim na Ajzik na Jekob onwe m dika Chineke, Onye puru ime ihe niile. Ma o dighi mgbe m mere ka ha mata aha m dika Onyenwe anyi. **4** Emerem m ka ogbugba ndu m guzosie ike n’etiti mu na ha, ogbugba ndu nke inye ha ala Kenan ebe ha biri dika ndi oja. **5** Ugbu a, anula m isu ude umu Izrel, bu ndi ahụ ndi Ijpt mere ka ha buru ndi ohu. Echetakwala m ogbugba ndu m. **6** “Ya mere, gwa umu Izrel, ‘Abu m Onyenwe anyi. Aga m akpopta unu site n’onodu ibu ohu ndi Ijpt. Aga m eme ka unu nwere onwe unu site n’onodu ibu ndi ohu nye ha. Aga m eji aka ike m nke m ga-esetipu, ya na ihe ngosiputa di ukwu nke ikpe ikpe m, gbaputa unu. **7** Mgbe ahụ, aga m ewere unu ka unu buru ndi m. Aga m abụ Chineke unu. Unu ga-amata na m bu Onyenwe anyi, onye kpoptara unu site n’aka ibu ohu n’ala Ijpt. **8** Aga m akpobata unu n’ala ahụ m weliri aka m elu, n’u n’iyi, nye Ebrahim, na Ajzik, na Jekob, ime ka o buru ihe nketa unu. Abu m Onyenwe anyi.” **9** Mosis gwara umu Izrel ihe ndi a, ma ha egeghi nti n’ihi ida mba nke obi ha na ahulu sitere na ndogu n’oru ha. **10** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu ozu si, **11** “Gaa gwa Fero eze Ijpt, ka o hapu umu Izrel ka ha puo n’ala ya.” **12** Mosis kwuru n’ihu Onyenwe anyi si, “Mgbe umu Izrel na-anaghi m nti, olee otu Fero ga-esi naa m nti? Nke ka nke, enweghi m ike ikwu okwu nke oma.” **13** Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu banyere umu Izrel na banyere Fero eze Ijpt. O nyere ha iwu si ha site n’ala Ijpt kpopta umu Izrel. **14** Ndi a bu aha ndiji ebo Izrel niile. Umu ndi ikom Ruben, okpara Izrel bu, Hanok na Palu, Hezron na Kami. Ndi a bu agburu Ruben. **15** Umu ndi ikom Simion bu, Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Zoha na Shaul (onye nne ya bu onye Kenan). Ndi a bu agburu Simion. **16** Ndi a bu umu ndi ikom Livayi n’usoro e si muo ha: Geshon, Kohat na Merari. Livayi n’onwe ya gbara narị afo na iri afo ato na asaa mgbe o nwuru. **17** Umu ndi ikom Geshon, n’agburu ha, bu Libni na Shimei, n’usoro ezinaulo ha. **18** Umu ndi ikom Kohat bu, Amram, Izha, Hebron na Uziel. Kohat gbara narị afo na iri afo ato na ato mgbe o nwuru. **19** Umu ndi ikom Merari bu Mahali na Mushi. Ndi a niile si n’agburu Livayi, dika ihe e dere banyere ha si di. **20** Amram luru Jokebed, nwanne nna ya. Eron na Mosis bu umu ha ndi ikom. Ma Amram gbara narị afo na iri afo ato na asaa mgbe o nwuru. **21** Umu ndi ikom Izha bu Kora, Nefeg na Zikri. **22** Umu ndi ikom Uziel bu, Mishael, Elzafan na Sitri. **23** Eron luru Elisheba, nwa Aminadab, na nwanne nwanyị Nashon. Umu ha bu, Nadab, na Abihu, Elieza na Itama. **24** Umu ndi ikom Kora bu, Asja, Elkena na Abiasaf. Ndi a bu ndi ikwu Kora. **25** Elieza, nwa Eron luru otu n’ime umu Putiel, onye mutaara ya Finehaz. Ndi a bu aha ndiji ezinaulo Livayi dika ikwu ha si di. **26** O bukwa Mosis na Eron ka Onyenwe anyi gwara okwu si, “Sitenu n’ala Ijpt duputa umu Izrel dika onuogugu ha si di.” **27** Ha bu ndi gwara Fero, eze Ijpt okwu banyere ime ka umu Izrel site n’ala Ijpt puo. O bukwa otu Mosis na Eron ahụ. **28** Otu ubochi, Onyenwe anyi

gwara Mosis okwu n’Ijpt, **29** o siri ya, “Mu onwe m bu Onyenwe anyi, gaa gwa Fero eze Ijpt ihe niile m gwara gi.” **30** Mosis kwuru n’ihu Onyenwe anyi si, “Lee, abu m onye na-adighi ekwuzi okwu nke oma, gini mere Fero ga-eji gee nti n’ihe m ga-agwa ya?”

7 Mgbe ahụ Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Emeela m gi ka i diri ka Chineke n’ebe Fero no. Nwanne gi Eron ga-abukwa onye amuma gi. **2** I ga-agwa Eron ihe niile m gwara gi. O ga-ekwukwa ha n’ihu Fero, ripo ya ka o kwere ka umu Izrel hapu ala Ijpt. **3** Ma aga m eme ka obi Fero sie ike. O bu ezie na m ga-eme otutu ihe iribama n’ihe ebube n’ala Ijpt, **4** ma Fero agaghi ege unu nti. Mgbe ahụ aga m eme ka aka m biakwasị Ijpt. Aga m esite n’oke oru nke ikpe omuma di oke egwu, mee ka ndi m, Izrel, dika usuu ha niile si di, site n’ala Ijpt puo. **5** Ndi Ijpt ga-amata n’ezie na m bu Onyenwe anyi, mgbe m setipuru aka n’Ijpt, ma site n’etiti ha kpopta umu Izrel.” **6** Mosis na Eron mere dika Onyenwe anyi nyere ha iwu. **7** N’oge a, mgbe ha gwara Fero okwu, Mosis agbaala iri afo asato. Ma Eron agbaala iri afo asato na ato. **8** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron si, **9** “Mgbe Fero ga-agwa unu okwu si, ‘Meenu ihe ebube.’ I ga-agwa Eron okwu si ya, ‘Were mkpanaka gi tupu ya n’ala n’ihu Fero.’ O ga-agho agwo.” **10** Mgbe ahụ, Mosis na Eron jekwuuru Fero mee dika Onyenwe anyi nyere ha n’ihu. Eron tupuru mkpanaka ya n’ala n’ihu Fero na ndi ozi ya. O ghoro agwo. **11** Ma Fero kpokotara ndi maara ihe, na ndi mgbaasi, na ndi majiki no n’Ijpt. Ha bjara mee udi ihe iribama ahụ Mosis na Eron mere site n’ihe nzuzo nke akaoru ha. **12** Onye obula n’ime ha tupuru mkpanaka ya, nke ghokwara agwo. Ma mkpanaka ahụ Eron tupuru, nke ghoro agwo, loro mkpanaka ndi ahụ niile ndi Ijpt tupuru. **13** Fero nyichiri obi ya, mee ka o sie ike. O ghegi Eron na Mosis nti dika Onyenwe anyi kwuru. **14** Onyenwe anyi gwara Mosis si, “Obi Fero siri ike. O bu nke a mere o ji na-aga n’ihu na-aju ka ndi m laa. **15** Ma otu o di; n’isi ututu echi, jekwuru Fero tupu o gaa n’osimiri. Guzoro n’akuku osimiri Naij, jidekwa mkpanaka ahụ ghoro agwo n’aka gi. **16** I ga-agwa Fero si, ‘Onyenwe anyi, Chineke ndi Hibru, ezitela m ka m gwa gi si, hapu ndi m ka ha gaa n’ozara fee m ofufe. Tutu ruo ugbu a, i juru ige nti.’ **17** Ugbu a Onyenwe anyi kwuru nke a si, ‘I ga-amata site na nke a na mu onwe m bu Onyenwe anyi. Aga m ewere mkpanaka a nke m ji n’aka tie n’osimiri Naij. O ga-agbanwe ghoro obara. **18** Azu niile di n’ime ya ga-anwu. Osimiri ahụ ga-esikwa isi dika ihe rere ure. Nke a ga-eme ka o buru ihe rara ahụ nye ndi Ijpt inu mmiri site na ya.” **19** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis si ya, “Gwa Eron ka o setipu mkpanaka ya n’elu mmiri niile di n’Ijpt. Nke a metutara osimiri ha niile, mmiri ntakiri ha niile, odo mmiri ha niile, na ebe niile ha na-echekota mmiri. Obara ga-epuuta ebe niile n’Ijpt, ite mmiri na ite aja na ite osisi niile.” **20** Mosis na Eron mere di ka Onyenwe anyi nyere ha n’ihu ime. N’ihu Fero na ndisi oru ya, Eron weliri mkpanaka

ya tie ya n'elu mmiri dī n'osimiri Naīl. N'otu ntabi anya, mmiri ahū gbanwere ghōō obara. **21** Ka azū dī n'ime mmiri Naīl nwūsjrī, mmiri ahū malitere na-esi isi ojōō, nke mere ka ndī Ijīpt hapū inwe ike inū mmiri sitere na ya. Obara jupūtakwara n'ala Ijīpt niile. **22** Ma ndī majiki Ijīpt jikwa ihe nzuzo ha mee ka mmiri chaa obara obara. Nke a mere ka Fero nyichie obi ya. **23** Fero tugharīrī laghachi n'uloze ya, na-echeghi echiche banyere ihe niile ahū e mere. **24** Ya mere, ndī Ijīpt niile gwuru olulu mmiri n'akūku osimiri ahū ichō mmiri oñūñū ebe ha na-enweghī ike inū mmiri sitere n'osimiri Naīl. **25** Ubochī asaa gasīrī, site n'ubochī Onyenwe anyi tichara ihe otiti ahū na Naīl.

8 Mgbe ahū, Onyenwe anyi gwara Mosis sī, “Jekwuru Fero gwa ya, ‘Nke a bụ ihe Onyenwe anyi kwuru. Hapū ndī m, ka ha gaa fee m ofufe. **2** O bụrū na i jū ihapū ha ka ha gaa, aga m eme ka awo jupūta n'ala Ijīpt niile. **3** Osimiri Naīl ga-epūta n'awo. Ha ga-abata n'uloze gi na n'ime onūñū ndina gi, ma n'elu ihe ndina gi, ma n'ulo ndi na-ejere gi ozi, ma n'ulo ndi gi niile, na n'ebe a na-esi nri, ma n'ime ihe e ji agwakota utu oka. **4** Awo ndi a ga-arigokwa n'ahu gi, na n'ahu ndi gi, na n'ahu ndi na-ejere gi ozi.” **5** Mgbe ahū, Onyenwe anyi gwara Mosis sī, “Gwa Erōn, ‘Setipū aka gi ya na mkpanaka gi n'elu osimiri niile, na mmiri nta na odo mmiri ndi Ijīpt, mee ka awo jupūta ala Ijīpt niile.” **6** Erōn setipū aka n'elu mmiri niile nke Ijīpt, awo pūta kpuchie ala ahū niile. **7** Ma ndi majiki Ijīpt jikwa ihe nzuzo ha mee ihe ahū Mosis na Erōn mere. Ha mekwara ka awo jupūta ala ahū niile. **8** Fero kpōrō Mosis na Erōn rīōō ha sī, “Rīōōn Onyenwe anyi ka o wepū mū na ndi m awo ndi a. Emeja aga m ekwe ka ndi gi gaa chūōrō Onyenwe anyi aja.” **9** Mosis zaghachiri Fero sī, “Gi ka o dirī igwa m mgbe m ga-arīō arīō a n'isi gi na n'isi ndi gi, ka e wezuga awo ndi a site n'ulo unu, ma hapū naani ndi nō n'osimiri Naīl.” **10** Mgbe ahū Fero sīrī Mosis, “Achoō m ka i mee ya echī.” Mosis zaghachiri Fero sī, “O dī mma, ka o dirī dīka i kwuru. Mgbe ahū, i ga-amata na o nweghī onye dīka Onyenwe anyi Chineke anyi. **11** Awo ndi a niile ga-apū site n'ebe i nō, na site n'ulo gi na site n'ulo ndi na-ejere gi ozi na site n'ulo ndi Ijīpt niile. O bụ naani n'osimiri Naīl ka ha ga-anō.” **12** Mgbe Mosis na Erōn sitere n'ulo Fero pūō, Mosis kpōkuru Onyenwe anyi ka o wepū awo ndi a o mere ka ha bjakwasī Fero. **13** Onyenwe anyi mere ihe Mosis rīōō. Awo ndi ahū niile nwurū n'ime ulō, na n'ama, na n'ghia. **14** E kpokōtara ozu awo ndi a niile n'ebe dī iche iche. Isi ojōō ha wetara n'ala ahū dī egwu. **15** Ma mgbe Fero hurū na awo ndi a anwūchaala, o mechiri obi ya jū ige Mosis na Erōn ntī, dīka Onyenwe anyi kwuru na o ga-eme. **16** Ya mere, Onyenwe anyi gwara Mosis sī ya, “Gwa Erōn, setipū mkpanaka gi, tie n'aja nke ala n'ala Ijīpt niile, aja ya ga-aghō anwū nta nke na-ata ata.” **17** Mosis na Erōn mere nke a. Mgbe

Erōn setipū aka tie mkpanaka ya n'elu ala, anwū nta jupūta n'ala Ijīpt niile, n'ahū ndi mmadū, na n'ahū anumanū ha. Ndanda ndi a jupūtakwara n'uzuzu niile dī n'ala ahū. **18** Ndī Ijīpt na-eme majiki gbalirī iji ihe nzuzo ha mee otu ihe ahū Erōn mere, ma ha enweghī ike ime ka anwū nta obula pūta. Ebe o bụ na anwū nta ndi a jupūta n'ahū mmadū na n'ahū anumanū niile. **19** Naani ihe ndi na-eme majiki gwara Fero bụ, “Nke a bụ akaōrū Chineke.” Ma Fero mere ka obi ya sie ike. O chōghī ige, o buladī ndi majiki ya ntī, dīka Onyenwe anyi kwuru na o ga-eme. **20** Onyenwe anyi gwara Mosis sī ya, “Bilie n'isi utūtu echi jekwuru Fero. Mgbe o ga-aga n'osimiri, gwa ya okwu sī, ‘Nke a bụ ihe Onyenwe anyi kwuru, Hapū ndi m ka ha gaa fee m ofufe. **21** O būrū na i chōghī ime otu a, aga m eme ka igwe ijiji jupūta n'ala Ijīpt niile. Ha ga-epūta gi n'ahū na n'ahū ndi na-ejere gi ozi, na n'ahū ndi gi niile, na n'ime ulō unu niile. **22** “N'ubochī ahū, igwe ijiji ndi a agaghī emetū ndi nō na Goshen ebe ndi m bi. Mgbe ahū ka i ga-amata na mū bụ Onyenwe anyi bīara ije n'ala a. **23** Aga m emekwa ka o pūta ihē na o nwere ihe dī iche n'etiti ndi m na ndi gi. Ihe irībama a ga-emezukwa echī.” **24** N'echi ya, Onyenwe anyi mere dīka o kwuru. Igwe ijiji dī egwu n'onūogugu bīara n'ala Ijīpt, jupūta n'ulo Fero, na n'ulo ndi niile na-ejere ya ozi, na n'ala Ijīpt niile. E mere ka ala Ijīpt būrū ihe e ji ijiji mebie. **25** Mgbe ihe ndi a na-eme, Fero kpōrō Mosis na Erōn gwa ha okwu sī, “Gaanū chūōrō Chineke unu aja, ma ka o būrū n'ala Ijīpt.” **26** Mosis zaghachiri Fero sī, “Nke ahū abūghī ihe ziri ezi, n'ihu na aja anyi na-aga ichūrū Onyenwe anyi Chineke anyi bụ ihe rūrū arū n'anya ndi Ijīpt. O būrū na anyi achūō aja a n'ihu ha, ha ga-eji nkume tugbuo unu. **27** Anyi ga-aga njem ubochī atō n'ime ožara gaa chūōrō Onyenwe anyi Chineke anyi aja, dīka o nyere anyi iwu ka anyi mee.” **28** Fero zaghachiri ha sī, “Aga m ekwenye ka unu ga chūōrō Onyenwe anyi Chineke unu aja n'ōzara, ma unu agaghī aga ebe dī anya. Ugbu a, kperenū m ekpere.” **29** Mosis zara Fero sī ya, “Ngwangwa m si n'ihu gi pūō, aga m arīō Onyenwe anyi arīrīō. Echī, a ga-esite n'ulo Fero, na n'ulo ndi na-ejere ya ozi, na n'ulo ndi Ijīpt niile wezuga ijiji ndi a. O ga-adī mkpa na Fero ga-elezi anya hapū ighō aghūghō ozo site iju ka umū Izrel gaa chūōrō Onyenwe anyi aja.” **30** Mgbe ahū, Mosis sitere n'ihu Fero pūō rīōō Onyenwe anyi ka o mee ka ijiji ndi a gabiga. **31** Onyenwe anyi mere dīka Mosis rīōō. Ijiji ndi a sitere n'ulo Fero na ulō ndi na-ejere ya ozi na ulō ndi Ijīpt niile pūō. O nwekwaghī ijiji o bula fōdūrū n'ala ahū. **32** Ma n'oge a, Fero gara n'ihu ime ka obi ya sie ike. O kweghī ka umū Izrel laa.

9 Mgbe ahū, Onyenwe anyi gwara Mosis sī ya, “Jekwuru Fero sī ya. ‘Nke a bụ ihe Onyenwe anyi Chineke ndi Hibru kwuru, ‘Hapū ndi m ka ha gaa fee m.” **2** O būrū na i jū, ma gaa n'ihu igbochi ha, **3** aka Onyenwe anyi ga-ewebata oke orīa na-efe efe nke ga-abjakwasī igwe anū ulō unu niile dī n'ubi. Ya bụ, inyinya unu, na inyinya ibu unu, na inyinya kamel unu, na ehi unu, na atūrū unu na ewu unu. **4** Onyenwe

anyị ga-akpa oke n'etiti anụ ụlọ ndị Ijpt na nke ndị Izrel. N'ihị ya, o nweghị anụ ụlọ obụla si n'etiti anụ ụlọ ndị Izrel ga-anwu." **5** Onyenwe anyị ekwuola oge nke a ga-amalite si, "Echi ka Onyenwe anyị ga-eme ihe dị otu a n'ala a." **6** N'ututụ echi ya, Onyenwe anyị mere dika o kwuru. Igwe anụ ụlọ niile dị n'Ijpt nwurū. Ma o dighi otu n'ime anụ ụlọ umu Izrel nwurū. **7** Mgbe ahụ Fero zipurū ndị mmadu ndị gara choputa na o nweghị otu n'ime anụ ụlọ umu Izrel nwurū. Ma o buladi mgbe o choputara na nke a bu eziokwu, o gbanweghị obi ya, o nogidere ju ikwe ka ndị Izrel laa. **8** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Mosis na Erōn si, "Sitenu n'ekwu e ji esi nri kporo ntụ nke Mosis ga-awuli elu n'ihu Fero. **9** Ntu ahụ ga-efesasi, dika uzuzu n'ala Ijpt niile. O ga-ebute etuto nke ga-agho onya n'ahụ ndị mmadu na umu anumanu di iche iche di n'ala ahụ niile." **10** Mosis na Erōn kporo ntụ gaa guzo n'ihu Fero. Mgbe Fero no na-ele anya Mosis wuliri ntụ ahụ elu. O ghorō etuto, nke gbawara ghorō onya n'ahụ umu mmadu na umu anumanu niile. **11** Ndị majiki Ijpt enweghị ike iguzo n'ihu Mosis, n'ihị etuto ndị juputara ha n'ahụ dika o di n'ahụ ndị Ijpt ndi ozo. **12** Ma Onyenwe anyi mere ka obi Fero sie ike. O juru ige Mosis na Erōn nti dika Onyenwe anyi gwara Mosis na o ga-eme. **13** Onyenwe anyi gwara Mosis ozo si, "Bilie n'isi ututu echi gaa gwa Fero okwu si ya, 'Nke a bu ihe Onyenwe anyi Chineke ndi Hibru kwuru, Hapu ndi m ka ha gaa fee m ofufe. **14** Ma o bughi ya, n'oge a, aga m ezite orja ojo niile nke na-efe efe, ka ha bjakwasị gi, na ndi na-ejere gi ozi, na ndi Ijpt niile. Nke a ga-eme ka unu ghotā na o dighi Onye ozo dika m n'elu uwa niile. **15** N'ihị na tupu oge a, agaara m esetipu aka m, jiri ajo orja tie gi na ndi gi niile nke ga-egbuchapu unu site n'elu uwa. **16** Ma o bu n'ihị nke a ka m ji guzobe gi, ka m gosiputa ike m n'ebe ino, ka e nwe ike kwusaa aha m n'ụwa niile. **17** Ma i no na-ebuli onwe gi elu megide ndi m, ju na ha agaghị ala. **18** Ya mere, n'oge dika oge a echi, aga m ezipu oke ifufe nke ya na akummiri igwe so n'ala Ijpt niile. Udi ifufe a adibeghi mbu n'ala Ijpt, malite n'oge a toro ntoala ya rute ugbo a. **19** Ya mere, nye iwu ka a gaa ngwangwa n'ubi unu webata anu ulo unu na ihe ndi ozo unu nwere n'ebe a ga-echebe ha, n'ihị na oke ifufe nke ya na mkpuru mmiri so ga-egbu mmadu na anu ulo obula a hapuru n'ezī." **20** Ufodu ndi na-ejere Fero ozi, ndi na-atu okwu Onyenwe anyi egwu mere ngwangwa gaa dulata anu ulo ha, na ndi ohu ha. **21** Ma ndi ahụ na-enweghi nrube isi nye okwu Onyenwe anyi hapuru ndi ohu ha nakwa anu ulo ha n'ohia. **22** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis, "Setipu aka gi n'eluigwe. Nke a ga-eme ifufe nke ya na mkpuru mmiri so malite izokwasị ala Ijpt niile, na umu mmadu, na anumanu, na ihe niile a kuru n'ubi n'Ijpt." **23** Mgbe Mosis setipuru mkpanaka ya n'ihu eluigwe, Onyenwe anyi zidatara egbe eluigwe na oke ifufe nke ya na mkpuru mmiri so. Amuma egbe eluigwe chakwara n'ala. Ya mere, Onyenwe anyi zidatara oke ifufe nke ya na mkpuru mmiri so n'ala Ijpt. **24** Mkpuru mmiri dara, amuma

gbukwara n'ihu nakwa n'azu. N'ezie, o bu oke ifufe di njo, udi nke a na-ahutubeghi n'ala Ijpt kemgbe o ghorō nnukwu mba. **25** Mkpuru mmiri ahụ tibururu ihe niile di n'ohia, ma mmadu ma anumanu niile di n'ala Ijpt. O feturu ihe niile na-epu n'ubi, ma ahijia niile di n'osisi. **26** Ma akuku ebe mkpuru mmiri ndi a na-erughi bu naanị Goshen, ebe umu Izrel bi. **27** Mgbe ahụ Fero ziri ozi ka a kpo Mosis na Erōn. O kwuputara n'ihu ha si, "N'oge a, emehiela m. Onyenwe anyi bu onye ezi omume, mu na ndi m bu ndi mejoro. **28** Kpee ekpere rijo Onyenwe anyi n'ihị na oke mkpuru mmiri na egbe eluigwe a ezuala. Aga m ekwe ka unu gaa, unu agaghị atufukwa mgbe." **29** Mosis gwara Fero si ya, "Mgbe m si n'obodo a puo, aga m esetipu aka m n'ebe Onyenwe anyi no, egbe eluigwe a, na ifufe a nke ya na mkpuru mmiri so ga-akwusikwa. Site na nke a, i ga-amata na uwa niile bu nke Onyenwe anyi. **30** Ma amaara m na gi onwe gi na ndi na-ejere gi ozi adighi atu Onyenwe anyi Chineke egwu." **31** Oke ifufe ahụ nke ya na mkpuru mmiri so mebiru ihe a kuru n'ubi, dika flakisi na oka balị. N'ihị na n'oge a, oka balị emenyela isi, flakisi etojuokwala maa ifuru. **32** Ma ifufe na mmiri ukwu ahụ emebighi oka wiiti na spelti, n'ihị na ha achabeghi. **33** Mosis hapuru Fero si n'obodo ahụ puo. O gbasapuru aka ya abuo n'ihu Onyenwe anyi, egbe eluigwe na mkpuru mmiri ahụ kwusiri. Mmiri ozuo kwusikwara izo n'ala ahụ. **34** Mgbe Fero huru na mmiri ozuo na mkpuru mmiri na egbe eluigwe akwusila, o mehiere ozo. Ya na ndi na-ejere ya ozi gara n'ihu nyichie obi ha. **35** Ya mere, Fero mere ka obi ya sie ike. O juru ikwere ka umu Izrel puo, dika Onyenwe anyi gwarari Mosis.

10 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, "Jekwuru Fero n'ihị na emeela m ka obi ya, na obi ndi na-ejere ya ozi sie ike, ka m nwee ike ruo oru iribama ndi a di iche iche n'etiti ha. **2** Nke a ga-abu akuko unu ga-akoro umu unu, na umu umu unu, banyere otu m si mesie ndi Ijpt ike, na otu m si ruo oru iribama m n'etiti ha, ime ka unu mata na m bu Onyenwe anyi." **3** Ozo, Mosis na Erōn jekwuuru Fero gwa ya si, "Nke a bu ihe Onyenwe anyi Chineke ndi Hibru kwuru, 'O bu ruo oleeg mgbe ka i ga-aju iwedata onwe gi ala n'ihu m? Hapu ndi m ka ha gaa fee m ofufe. **4** O buru na i ju ikwere ka ha gaa, n'ututu echi, aga m ezite igurube n'ala Ijpt. **5** Igurube ndi a ga-ekpuchi ihu ala Ijpt niile, ka mmadu obula hapu ihu ala anya. Ha ga-erichapu ihe ndi foduru bu nke ifufe na mkpuru mmiri ahụ na-emebighi, tinarye osisi niile na-eto eto n'ubi unu. **6** Ha ga-epuputa n'ulo gi, na n'ulo ndi na-ejere gi ozi, na n'ulo ndi Ijpt niile. Ihe di otu a bu udi ihe na-emetubeghi na mbu, nke nna gi maobu nna nna gi ha na-ahutubeghi udi ya site na mgbe ha bidoro ibi n'ala a tutu ruo ugbo a.'" Mgbe ahụ, Mosis tughariri hapu Fero puo. **7** Ndi na-ejere Fero ozi bjakwutere ya, juo ya si, "Ruo ole mgbe ka nwoke a ga-anogide na-aburu anyi ihe onwunwa? Hapu ndi a ka ha laa, ka ha nwee ike ife Onyenwe anyi Chineke ha ofufe. O bu na i ghotabeghi na e

bibielea Ijpt?” **8** Mgbe ahụ, a kpoghachiri Mosis na Erōn azụ n'ihu Fero. Ọ gwara ha sị, “Ọ dị mma, gaa feenu Onyenwe anyị Chineke unu ofufe.” Fero jukwara ha sị, “Olee ndị n'etiti unu ga-eso unu jee?” **9** Mosis zaghachiri sị, “Anyị niile na-aga, ụmuntakiri na ndị okenye, ụmụ anyị ndị ikom na ndị inyom, igwe ehi anyị na igwe ewu na aturu anyị; n'ihu na anyị na-aga ime mmemme dị nsọ nye Onyenwe anyị.” **10** Fero siri, “Ka Onyenwe anyị nonyere unu. Ma agaghị m ekwe ka unu na ndị inyom unu, na ụmuntakiri unu gaa. O doro anya na unu na-atụ atumatụ ọjọọ n'ime obi unu. **11** Ọ gaghị adị otu a! Jeenu naanị unu bụ ndị ikom gaa fee Onyenwe anyị unu ofufe, n'ihu na nke a bụ ihe unu na-arịọ.” Mgbe ahụ a chupuru Mosis na Erōn site n'ihu Fero. **12** Onyenwe anyị gwara Mosis sị, “Setipu aka gi n'ala Ijpt ka igurube juputa na ya, kpuchie ebe niile, richapu ihe niile na-eto eto dij n'ala ahụ bụ nke ifufe na mkpuru mmiri ahụ hapuru.” **13** Ya mere, Mosis setipuru mkpanaka ya n'elu ala Ijpt, Onyenwe anyị mere ka ifufe nke si n'ebe anyanwu si awa fee n'ubochi ahụ niile na abali ahụ niile. N'utuṅṅa ya, ifufe ahụ si n'ebe anyanwu si awa bubatara igurube ndi ahụ. **14** Ha niile kpuchichara ala Ijpt niile, site n'otu akuku ruo n'akuku nke ozo. Nke a bụ mbata igurube kachasi ibe ya njo n'Ijpt. Ijpt agaghị enwekwa nke dika ya ozo. **15** Ha kpuchiri ala niile ruo mgbe ochichiri gbachiri ya. Ha richapuru ihe niile na-eto n'ubi, na mkpuru niile na-amị n'osisi, bụ nke ifufe na mkpuru mmiri ukwu ahụ hapuru. N'ikepeazu, ọ dighi ahijia ndu foduru n'ala ma n'elu osisi n'Ijpt niile. **16** Na-atufughi oge, Fero ziri ozi ka a kpo Mosis na Erōn. Mgbe ha bjara, ọ gwara ha sị, “Emehiela m megide unu na Onyenwe anyi bu Chineke unu. **17** Biko gbagharakwa m mmehie nke a, ma ripo Onyenwe anyi bu Chineke unu ka o wepuru m onwu nke a. Ekwere m nkwa na agaghị m ajukwa ozo ka unu laa.” **18** Mosis hapuru Fero puo gaa kpeere Onyenwe anyi ekpere. **19** Ngwangwa, Onyenwe anyi zitere ikuku nke si n'ebe anyanwu na-ada bja, nke bupuru igurube ndi ahụ site n'ala Ijpt, buba ha n'Osimiri Uhie. Ọ djkwaghị otu igurube foduru n'ala Ijpt niile. **20** Ma Onyenwe anyi mere ka obi Fero sie ike, o kweghi ka umu Izrel gaa fee Chineke ofufe. **21** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis sị, “Setipu aka gi abuo n'eluigwe ka ochichiri gbaa n'ala Ijpt niile.” **22** Mosis setipuru aka ya n'eluigwe. Oke ochichiri gbara abali ato n'ala Ijpt niile. **23** Ndị Ijpt ahughi ihu ibe ha. Ha ahapughikwa ebe obibi ha abali ato ahụ. Ma umu Izrel nwere ihè n'ebe niile ha bi. **24** Mgbe ahụ, Fero kporo Mosis sị ya, “Gaanu fee Onyenwe anyi unu ofufe. Unu na ndi inyom na umu unu nwere ike iga, ma unu ga-ahapu igwe ehi unu na igwe anu ulo unu gaa.” **25** Mosis zara, “I ghaghi ihapu anyi ka anyi were ihe aja na aja nsure oku, nke anyi chee n'ihu Onyenwe anyi Chineke anyi. **26** Igwe anu ulo anyi ga-esoro anyi. O nweghi ihe o buka anyi ga-ahapu n'ihu na anyi ga-aji ufodu n'ime ha fee Onyenwe anyi Chineke anyi ofufe. Ọ bukwa naanị mgbe anyi ruo n'ebe ahụ ka anyi nwere ike imata ihe anyi ga-aji fee Onyenwe anyi

anyị ofufe.” **27** Ma Onyenwe anyi mere ka obi Fero sie ike. O kweghi ka ha laa. **28** Fero gwara Mosis sị, “Si n'ihu m puo. Lezie anya hu na i bighi n'ihu m ozo. Ubochi obula i nwara bja n'ihu m, onye nwuru anwu ka i ga-abu.” **29** Mosis zaghachiri Fero sị, “Ihe i kwuru di mma, agaghị m abakwa n'ihu gi ozo.”

11 Onyenwe anyi gwara Mosis, “Aga m ewetara Fero na Ijpt otu ihe otiti ozo. Mgbe nke a gasiri, ọ gaeke ka unu si n'ebe a puo. N'ezikwu, ọ ga-aji aka ya chupu unu n'ala ya. **2** Gwa nwoke na nwanyi Izrel obula ka ha jikere. Ha ripo ndi agbataobi ha bu ndi Ijpt, ka ha nye ha ihe obula e ji olocha na oloedu kpoo.” **3** Onyenwe anyi mere ka umu Izrel nweta ihuoma n'ebe ndi Ijpt, na ndi agbataobi ha no. Nke ka nke, Mosis ghoro onye a na-asopuru n'etiti ndi ozi Fero na n'ihu ndi Ijpt niile. **4** Ya mere, Mosis siri, “Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru, N'ihe dika n'etiti abali taa, aga m agafe n'ime ala Ijpt niile. **5** Mgbe nke a na-eme, ndi ikom niile e bu uzo muo n'ala Ijpt ga-anwu, site n'okpara Fero, onye no ugbo a n'ocheeze ya, ruo n'okpara ohu onye nwanyi na-akwo ihe na nkume ikwo nri, na umu ehi niile e bu uzo muo. **6** Mgbe nke a mere, iti mkpu akwa di ukwu ga-adi n'ala Ijpt, udi ga-ada n'ala Ijpt niile nke na-adibeghi n'ala Ijpt, udi iti mkpu akwa nke na-agaghi adikwa ozo. **7** Ma n'ebe umu Izrel no, nkita agaghi agbo nwoke maobu nwanyi maobu anumanu obula uja.” Site na nke a, i ga-amata na Onyenwe anyi na-akpa oke n'etiti ndi Izrel na ndi Ijpt. **8** Ndi ochichi gi ndi a ga-abja gbuo ikpere ripo m si m, 'Biko kporo ndi gi puo n'obodo anyi.' Mgbe ha mesiri nke a, aga m apu.” Iwe were Mosis mgbe o si n'ulo Fero na-aputa. **9** Onyenwe anyi agwalari Mosis sị ya, “Fero agaghị ege gi nti. Nke a ga-enye m ohere ime otutu ihe ebube di iche iche n'Ijpt.” **10** Ọ bụ ezie na Mosis na Erōn mere ihe ebube ndi a n'ihu Fero, ma Onyenwe anyi mere ka obi Fero sie ike, ka ọ hapu ikwe ka umu Izrel si n'ala ya puo.

12 Onyenwe anyi gwara Mosis na Erōn okwu n'ala Ijpt sị ha, **2** “Onwa a ga-aburu unu isi onwa. Ọ ga-abu onwa mbu nke onwa niile n'afu unu. **3** Gwa ogbako umu Izrel niile okwu sị ha, N'afu obula, n'abali iri nke onwa a, nwoke obula ga-eweta nwa aturu n'isi ezinaulo obula. **4** Ezinaulo obula nke dikariri nta, nke na-enweghi ike iweta na iricha otu nwa aturu, ga-ejekwuru ezinaulo ozo dikwa nta, ka ha jikotaa onwe ha onu weta nwa aturu. Ndi ga-ejikota onwe ha onu aghaghi ibu uzo pia mmadu ole ha ga-adi nwee ike richaa otu aturu. **5** Nwa aturu a ga-eweta ga-abu oke gbara naanị otu afu, nke na-enweghi ntupu obula n'ahu ya. Unu nwere ike horo aturu maobu ewu. **6** Unu ga-eleka ya anya ruo n'ubochi nke iri na anu nke onwa a. N'abali ubochi ahụ ka ogbako Izrel niile ga-egbu ya. **7** Ha ga-ewere obara ya tee n'elu na n'akuku ibo onu uzo nke di n'ezinaulo ha niile, ebe ha ga-anu rie anu aturu ahụ. **8** Ha ga-eri anu aturu a, nke a ga-ahu n'oku n'abali ahụ, ya na achicha na-ekoghi eko, na ahijia ndu na-elu ilu. **9** A gaghị eri

nwa aturu obula na ndu, a gaghi esikwa ya esi, kama a ga-ahu ya n'oku. A ga-ahu akuku ahu nwa aturu obula n'oku, tinyere isi ya, ukwu ya na ihe di n'ime afo ya. 10 Unu agaghi erifodu ya ruo n'ututu echi ya. Nke obula ga-afodu n'abal ahu, a ga-akpo ya oku. 11 Otu a ka unu ga-esi rie ya: yirinu uwe unu, na akpukpukwu unu. Jirikwanu mkpara unu. Jikerenu dika ndi na-aga njem di anya. Unu ga-eri anu aturu a na achicha na-ekoghi eko ngwangwa. A ga-akpo oriri a Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi. 12 "Aga m agafe n'ala Ijpt n'abal ahu, igbu ndi ikom niile e bu uzọ muo n'ala Ijpt, ma mmadu, ma anumanu. Aga m emekwa ka ikpe omuma biakwası chi ndi ozọ ahu niile Ijpt na-efe ofufe. Abu m Onyenwe anyi. 13 Obara ahu unu ga-ete n'onu ibo ulo unu ga-abu ihe ama igosi ebe unu bi, n'ihu na mgbe m huru obara ahu, aga m agafe unu. O nwekwaghi ihe otiti ga-abjakwası unu mgbe m ga-egbu ndi Ijpt. 14 "Ubochi a ga-aburu unu ihe ncheta nye ogbo niile ndi na-eso n'azu. Unu ga-emekwa ya ka o buru mmemme nye Onyenwe anyi. Ukpuru nke na-adigide adigide site n'ogbo ruo n'ogbo. 15 Ubochi asaa ka unu ga-eri achicha na-ekoghi eko. N'ubochi mbu nke ubochi asaa ahu, ka unu ga-esite n'ulo unu wezuga ihe iko achicha niile, n'ihu na onye obula riri nri nke ihe na-eko achicha di n'ime ya site n'ubochi mbu ruo n'ubochi nke asaa, aghaghi ibipu ya site n'ala Izrel. 16 Unu ga-ewere ubochi mbu na ubochi nke asaa, nke mmemme ahu, nwee mkpokota di nso. Onye obula agaghi aru oru obula n'ubochi abuo ndi a, kariakwa isi nri unu ga-eri. 17 "Unu ga-edobekwa mmemme achicha na-ekoghi eko n'ihu na o bu n'ime otu ubochi a ka m sitere n'ala Ijpt kpoputa unu dika usuu ndi agha. Unu ga-emekwa mmemme ubochi a ka o buru ukpuru nke na-adigide adigide site n'ogbo ruo n'ogbo. 18 N'onwa mbu, n'anyasi nke ubochi nke iri na ano, ka unu ga-eri achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee ruo n'anyasi nke ubochi iri abuo na otu. 19 N'ime ubochi asaa ahu, agaghi ahu ihe na-eko achicha n'ulo unu. A ga-esite n'ogbako ndi Izrel bipu onye obula riri ihe obula nke ihe na-eko achicha di n'ime ya. Iwu a dirı ndi obia niile n'ala Izrel, dikwara ndi nwa afo ala. 20 Unu agaghi eri ihe obula e ji ihe na-eko achicha mee. N'ebe obibi unu niile, o bu naani achicha na-ekoghi eko ka unu ga-eri." 21 Mgbe ahu, Mosis kpokotara ndi okenyu umu Izrel niile gwa ha okwu si, "Gaanu hoputa umu aturu n'ihu agburu unu niile, gbuonu aturu ngabiga ndi a. 22 Were ahija hisop, denye ya n'obara si n'aturu ndi a nke a ga-awunye n'efere, tee ya n'elu ibo na n'akuku abuo nke onu uzọ ulo unu. Onye obula n'ime unu agaghi apu n'ezı tuzi ruo ututu. 23 Mgbe Onyenwe anyi ga-agafe igbu ndi Ijpt, o ga-ahu obara ahu n'awara na mbudo ibo onu uzọ ulo unu. O ga-agafe ulo unu, gharakwa ikwe ka onye mbibi bata n'ulo unu gbuo unu. 24 "Unu ga-edobe mmemme a dika iwu ga-adigide nye unu na umu unu. 25 Mgbe unu batara n'ala ahu Onyenwe anyi ga-enye unu dika o kwere na nkwa, unu ga-edobe ofufe a. 26 Mgbe umu unu ga-aju unu ajuju si, 'Gini

ka ofufe a putara?" 27 Unu ga-azaghachi ha si, 'O bu aja ngabiga anyi na-achuru Onyenwe anyi n'ihu na o gafere ulo umu Izrel n'ala Ijpt, mgbe o gburu ndi Ijpt, ma o nweghi onye obula n'ime anyi o gburu.'" 28 Umu Izrel mezuru ihe niile Onyenwe anyi gwara ha site n'onu Mosis na Eron. 29 N'ime etiti abali ubochi ahu, Onyenwe anyi gburu ndi ikom niile e bu uzọ muo n'ala Ijpt, malite n'okpara Fero onye no n'ocheeze ya, ruo n'okpara nke onye Ijpt no n'ulo mkporo olulu. O gbukwara umu anu ulo niile e bu uzọ muo. 30 N'abal ahu kwa, Fero na ndi ozi ya, na ndi Ijpt niile biliri. Oke iti mkpu akwa dakwara n'ala Ijpt, n'ihu na o dighi ezinaulo onwu na-erughi. 31 N'otu abali ahu, Fero zipuru ozi ka a kpo Mosis na Eron. Mgbe ha bjara, o gwara ha si, "Ngwa bilienu, unu bu umu Izrel niile. Kewapunu onwe unu site n'etiti anyi. Gaanu, fee Onyenwe anyi unu ofufe dika unu rioro. 32 Durunu igwe ehi na aturu unu mgbe unu na-aga. Goziekwanu m mgbe unu na-apu." 33 Ndi Ijpt gbaliri ime ka umu Izrel hapu ha ngwangwa. Ha sirıtara onwe ha, "O buru na umu Izrel ahapughi anyi ugbu a, anyi niile ga-anwukwa." 34 Ya mere, umu Izrel buuru utu oka e ji eme achicha na-ekoghi eko, nke ha tinyere n'efere e ji agwakota ya. Ha ji akwa kechie ha, bukwasi ha n'ubu ha. 35 Ha mekwara ihe ndi ozọ dika Mosis gwara ha. Ha rioro ndi Ijpt ka ha nye ha ihe iji ngwa nke olaocha na olaedo, na uwe. 36 Onyenwe anyi nyere ndi ya amara n'ihu ndi Ijpt, ha nyere ha ihe niile ha rioro. Site n'uzo di otu a, umu Izrel naputara ndi Ijpt ihe niile ha ji biri n'ulo. 37 Mgbe nke a gasiri, umu Izrel malitere ije ha site na Ramesis. Mgbe ha hapuru Ramesis, na-eje Sukot, ha di nari puku ndi ikom isi, na-agughi ndi inyom na umuntakiri. 38 Ututu mmadu di iche iche sooro ha n'ije ha. Ha dukwa igwe anu ulo, igwe ewu na aturu ha, nke di ukwu n'onuogugu. 39 Ha ji utu oka ha si Ijpt buputa mee achicha na-ekoghi eko. N'ihu na a chupuru ha achupu site n'Ijpt, ha enweghi ezi ohere kwadooro onwe ha ihe oriri. 40 Tupu ha ahapu ala Ijpt, umu Izrel ebela n'ebe ahu nari afo ano na iri afo atọ. 41 Mgbe nari afo ano na iri afo atọ zuru, n'ubochi ahu o zuru, usuu ndi Onyenwe anyi niile hapuru Ijpt. 42 Onyenwe anyi chere nche n'abal ubochi ahu maka ikpoputa ha site n'ala Ijpt. N'ihu ya, abali ubochi ahu bu mgbe puru iche nye umu Izrel maka iji iche nche sopuru Onyenwe anyi n'ogbo ha niile. 43 Onyenwe anyi kporo Mosis na Eron gwa ha si, "Ndi a bu usoro iwu metutara Mmemme Ngabiga: "Onye mba ozọ agaghi eri anu nwa aturu ahu. 44 Ohu obula a kwuru ugwo n'isi ya ga-eri ya naani ma e biri ya ugwu. 45 Ohu e goro oru, maobu onye obia obula agaghi eri ya. 46 "A ga-eri ya naani n'ime otu ulo. O gaghi apu n'ezı. Unu agaghi atapia okpuku obula nke nwa aturu ahu. 47 Nzuko niile nke umu Izrel g-eme Mmemme Ngabiga a. 48 "Onye mba ozọ bi n'etiti unu choro isoro unu na Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi aghaghi ibi ndi ikom niile no n'ezinaulo ya ugwu. Mgbe ahu, o ga-abiaru nso isoro na mmemme, n'ihu na a ga-agu ya dika nwa afo ala. O dighi onye ikom

na a-ebighi ugwu ga-eri nri ahụ. **49** Otu iwu a diri nwa afọ ala na ndị ọbịa niile bi n'ala Izrel." **50** Ụmụ Izrel mere ihe ndị a niile, dika Onyenwe anyi nyere ha n'iwu site n'ọnu Mosis na Eron. **51** Ọ bụkwa n'otu ụbọchị ahụ ka Onyenwe anyi sitere n'ala Ijpt duputa ụmụ Izrel, dika usuu ha niile si di.

13 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **2** "Dooro m nsọ onye ọbụla bụ ọkpara, onye ọbụla e bụ ụzọ mụọ n'etiti ụmụ Izrel, na n'etiti mmadu ma n'etiti anụ ụlọ, nke m ka ọ bụ." **3** Mosis gwara ndị Izrel si, "Chetanụ ụbọchị taa, ụbọchị unu si n'ala Ijpt pụta, ala ebe unu bụ ndị ohu, n'ihu na Onyenwe anyi sitere n'ike aka ya di ukwu kpọputa unu site n'ebe ahụ. Unu erikwala achịcha ọbụla e ji ihe na-eko achịcha mee. **4** Taa, n'ọnwaa Abib, bụ ụbọchị unu na-ahapụ ala Ijpt. **5** Mgbe Onyenwe anyi dubatara unu n'ala ndị Kenan, ndị Het, ndị Amorait, ndị Hiv na ndị Jebus bi n'ime ya, bụ ala ahụ ọ n'uru n'iyi nye nna nna unu ha na ọ ga-enye unu, ala mmiri ara ehi na mmanụ anụ na-eru na ya, unu ga-eme ofufe mmemme a n'ọnwaa a. **6** Unu ga-eri achịcha na-ekoghị eko ụbọchị asaa ahụ. N'ụbọchị nke ikpeazu n'ime ụbọchị asaa ahụ, unu ga-eme mmemme oke oriri n'ihu Onyenwe anyi. **7** Rieni achịcha na-ekoghị eko n'ime ụbọchị asaa ndị ahụ. Achịcha e ji ihe na-eko achịcha mee agaghị adi n'ụlọ unu. Achịcha e ji ihe na-eko achịcha mee agaghị adi n'oke ala unu niile. **8** N'oge ọbụla i na-eme mmemme a, kọwaara nwa gi nwoke ihe kpataa i ji eme mmemme a, si ya, 'Ana m eme mmemme a maka icheta ihe Onyenwe anyi meere m, mgbe m si n'Ijpt pụta.' **9** Imezu mmemme a ga-adiri unu dika ihe iribama n'ala unu, dirikwa ka ihe ngosi n'egedege ihu unu, ichetara unu na Onyenwe anyi ji aka ike ya duputa anyi site n'ala Ijpt. **10** Unu ga na-eme mmemme a n'oge a kara aka n'afọ ọbụla. **11** "Mgbe Onyenwe anyi dubatara unu n'ala ndị Kenan, nyefee unu ala ahụ dika ọ n'uru n'iyi nye nna nna unu ha, **12** unu ga-enyefe Onyenwe anyi ụmụ ndị ikom unu niile e bụ ụzọ mụọ. Ọzọ, ụmụ oke anụ ụlọ niile e bụ ụzọ mụọ bụ nke Onyenwe anyi. **13** Jiri nwa aturu gbatara nwa inyinya ibu mbụ e bụ ụzọ mụọ. Ọ bụru na unu achoghị igbara nwa inyinya ibu ahụ, unu aghaghị igbaji ya olu. Ma unu aghaghị igbara ụmụ ndị ikom niile e bụ ụzọ mụọ. **14** "N'oge di n'ihu, mgbe nwa gi nwoke ga-ajụ gi si, 'Ginị ka ihe ndị a pụtara?' I ga-agaghachi ya si, 'Onyenwe anyi jiri aka ike di ukwu duputa anyi site n'Ijpt, site n'ala nke ohu. **15** Mgbe Fero mesiri obi ya ike, ju ka anyi si n'ala ya pụọ. Onyenwe anyi gburu ụmụ ndị ikom niile e bụ ụzọ mụọ n'ala Ijpt, ma mmadu ma anụ ụlọ. N'ihu ya, ana m eji ụmụ oke anụ ụlọ niile e bụ ụzọ mụọ achụ aja nye Onyenwe anyi. Ma ụmụ m ndị ikom niile e bụ ụzọ mụọ ka m na-agbatara.' **16** Mmemme a ga-adi ka ihe iribama n'anya unu, dirikwa ka ihe ngosi n'egedege ihu unu, ichetara unu na Onyenwe anyi ji aka ike ya duputa anyi site n'ala Ijpt." **17** Mgbe Fero mesiri kwere ka ụmụ Izrel laa, Chineke edughị ha site n'ụzọ ahụ gafere ala ndị Filistia. Ọ bụ ezie na ụzọ

ahụ di nso karja. Chineke mere nke a n'ihu na o chere n'obi ya si, "Ọ bụru na ndị a ezute agha, ha nwere ike igbanwe obi ha tugharja ilaghachi azu n'Ijpt." **18** Ya mere, Chineke duuru ha ga n'ụzọ Osimiri Uhie, nke gara n'ụzọ nke ọzara. Ụmụ Izrel kwadokwara akwado ibu agha mgbe ha si n'ala Ijpt pụọ. **19** Mosis buuru ọkpukpu Josef mgbe ha na-ala. N'ihu na o mere ka ụmụ Izrel n'ụzọ iyi na ha ga-eme otu a, na-asi, "Chineke ga-eleta unu n'ezie, mgbe ahụ, unu aghaghị iburu ọkpukpu m si n'ebe a pụọ." **20** Ha si Sukot bilie ije, maa ụlọ ikwu ha na Etam, na nsotu ọzara. **21** Onyenwe anyi ji ogidi igwe ojii na-eje n'ihu ha n'ehihie, idu ha n'ụzọ ha niile. N'abali, o ji ogidi oku, inye ha ihè ka ha nwee ike iga njem n'ehihie nakwa n'abali. **22** Ma ogidi igwe ojii n'ehihie na ogidi oku ahụ n'abali, ọ dighi nke hapuru ọndu ya n'ihu ha.

14 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis, **2** "Gwa ụmụ Izrel ka ha chigharja azu jee maa ụlọ ikwu ha na ncherita ihu Pi Hahiro, nke di n'etiti Migdol na osimiri. Ọ bụ n'akuku osimiri, na ncherita ihu obodo Baal-Zefon ka ha ga-ama ụlọ ikwu ha. **3** Fero ga-asi banyere ụmụ Izrel, 'Ha na-awaghari gburugburu ala ahụ n'ọndu mgbagwoju anya ebe ọzara riri ha.' **4** Aga m eme ka obi Fero sie ike ka ọ chuso unu ọsọ n'azu, ma m ga-ewetara onwe m otuto site na Fero na ndị agha ya niile. Ndị Ijpt niile ga-ama na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi." Ndị Izrel mekwara otu ahụ. **5** Mgbe a gwara eze Ijpt na ndị a agbaala ọsọ, obi Fero na ndị ozi ya gbanwere megide ndị Izrel. Ha sirị, "Ginị bụ ihe anyi mere, site na izipụ ndị Izrel n'oru ife anyi?" **6** Na-atufughị oge, Fero rigoro n'elu ụgbọ agha ya, duru ndị agha ya ichuso ha. **7** Ọ chijiri ụgbọ agha di narị isii e leziri anya hoputa, tinyere ụgbọ agha Ijpt niile. Ndịisi agha ndị Ijpt nọcha n'elu ha niile. **8** Onyenwe anyi mere ka obi Fero eze Ijpt sie ike. Ọ chuso ụmụ Izrel, ndị na-aga n'ihu n'ije ha, na-atughị egwu maobu ida mba. **9** Ndị Ijpt chusoro ha ọsọ, inyinya Fero na ụgbọ agha, na ndị na-agba inyinya na ndị agha ndị ọzọ chusoro ndị Izrel ọsọ chukwute ha n'ebe ha na-ezu ike n'akuku osimiri di nso na Pi Hahiro, na ncherita ihu Baal-Zefon. **10** Mgbe ndị agha Fero na-abia nso, ndị Izrel lere anya n'azu, hụ ndị Ijpt ka ha na-abia nso. Ha turu egwu, tie mkpu akwa, kpokuo Onyenwe anyi. **11** Ha juru Mosis si, "Ọ bụ na o nweghị ili di n'ala Ijpt, i ji kwagide anyi ka anyi niile bịa nwuo n'ebe a n'ọzara? Ginị mere i ji kwagide anyi ka anyi hapu Ijpt? **12** Ọ bụ na anyi agwaghị gi n'ala Ijpt si gi, 'Hapu anyi ka anyi nogide na-ejere ndị Ijpt ozi?' Ọ gara akara anyi mma i bụ ohu ndị Ijpt karja inwu n'ozara." **13** Mosis zagbachiri ha si, "Unu atula egwu. Guzosienu ike. Unu ga-ahụ ụzọ di ebube Onyenwe anyi ga-esi zoputa unu taa. Ndị Ijpt a unu na-ahụ taa, unu agaghị ahukwa ha ọzọ. **14** N'oronu jii. Onyenwe anyi ga-aluru unu ogu." **15** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, "Ginị mere i ji na-akpoku m. Gwa ụmụ Izrel ka ha gaa n'ihu. **16** Welie mkpanaka gi elu. Setipu ya n'elu osimiri ahụ

ka o kewaa abụọ. Ụzọ ga-adịkwa n'etiti osimiri ahụ. Ụmụ Izrel ga-esitekwa n'ala akorọ gafee. **17** Aga m eme ka obi ndị Ijpt sie ike, ka ha sorokwa unu n'azu banye. Aga m ewetara onwe m otuto site na Fero, na ndị agha niile, na ụgbọ agha niile nakwa ndị na-agba ịnyịnya ya. **18** N'oge ahụ, ndị Ijpt ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị. M ga-enweta nsopurụ site na Fero, na ụgbọ agha ya niile, na ndị na-agba ịnyịnya ya." **19** Mgbe ahụ, mmụọ ozi Chineke, onye na-aga n'ihu ndị agha Izrel, sitere n'ihu puọ gaa n'azu n'azu ha. Otu a kwa, ogidi igwe ojii ahụ sitere n'ihu gaa n'azu ha. **20** Nke a mere ka ogidi igwe ojii ahụ dirị n'etiti ụmụ Izrel na ndị Ijpt. N'abalị ụbọchị ahụ, Onyenwe anyị mere ka ogidi igwe ojii ahụ nye ụmụ Izrel ihè, ma ndị Ijpt nogidere n'ochịchiri. Otu a, ndị Ijpt enweghị ike bjarute n'ebe ụmụ Izrel nọ. **21** Mgbe ahụ, Mosis setipuru aka ya n'elu Osimiri Uhie ahụ. Onyenwe anyị ji oke ifufe si n'owuwa anyanwụ, nke fere n'abalị ahụ niile, nughachi osimiri ahụ, mee ka osimiri ahụ kebie ụzọ abụọ, ka ụzọ pụta n'ala osimiri ahụ. **22** Ụmụ Izrel sitere n'etiti osimiri ahụ gafee. Mmiri osimiri ahụ ghorọ mgbidi n'aka nri ha ma n'aka ekpe ha. **23** Mgbe ndị agha Ijpt na-achụ ha ọsọ huru ha ka ha na-agafe, ha sogidere ha baa, o buladi n'etiti osimiri ahụ. Ndị agha Ijpt niile sooro ha, ya bu, ụgbọ agha Fero, ndị agha ya na ndị na-agba ịnyịnya ya niile. **24** N'isi ututu echi ya, Onyenwe anyị ledatara anya site n'ogidi igwe ojii ahụ na-enye ihe. O legidere ndị agha Ijpt anya, tinyekwa ha ụjọ n'obi nke mere na ha amakwaghị onwe ha. **25** O mbiri ukwu ụgbọ agha ha mee ka o siere ịnyịnya ha ike idokpu ụgbọ agha ndị ahụ. Mgbe ahụ, ndị Ijpt kwuru si, "Ka anyị sinu n'ichu ndị Izrel gbapu, n'ihu na Onyenwe anyị na-aluru ha ogu, na-emegidekwa anyị." **26** Mgbe ụmụ Izrel gafesiri ruo n'akukụ nke ọzọ nke osimiri ahụ, Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si, "Setipu aka gi ọzọ ka mmiri ahụ kpuchigide ndị Ijpt, na ụgbọ agha ha niile, na ndị na-agba ịnyịnya ya." **27** Mosis setipuru aka n'elu osimiri ahụ. N'ututu ya, mmiri osimiri ahụ soghachiri gaa ebe o nọ na mbụ. Ndị Ijpt chosiri ụzọ ha si agbapu ike, ma Onyenwe anyị mere ka osimiri ahụ kpuchie ha. **28** Osimiri ahụ kpuchigidere ụgbọ agha ha niile, na ndị na-agba ịnyịnya, na ndị agha Fero niile ndị chupuru ụmụ Izrel baa n'ime osimiri ahụ. O nweghị otu onye n'ime ha foduru ndụ. **29** Ma ụmụ Izrel esitelari n'ala nke mmiri korọ gafee osimiri ahụ. Mgbe ha na-agafekwa, akukụ abụọ nke osimiri ahụ guzoro ọtọ dika mgbidi, n'aka nri ha ma n'aka ekpe ha. **30** Site n'uzọ dī otu a, Onyenwe anyị zoputara ụmụ Izrel site n'aka ndị Ijpt. Ụmụ Izrel hukwara ozu ndị Ijpt n'ikpere mmiri osimiri ahụ. **31** Ụmụ Izrel turu egwu Onyenwe anyị mgbe ha huru ihe ịribama ndị a Onyenwe anyị ji zoputa ha site n'aka ndị Ijpt. Ha kwenyere na Onyenwe anyị, kwenyekwa na Mosis ohu ya.

15 Mgbe ahụ, Mosis na ụmụ Izrel bukuru Onyenwe anyị abụ dī otu a si, "Aga m abuku Onyenwe

anyị abụ n'ihu na o buliela onwe ya elu nke ukwu. Ọ tnyela ịnyịnya na onye na-agba n'osimiri. **2** "Onyenwe anyị bu ike m na abụ m. Ọ ghorola m nzoputa. Ọ bu Chineke m, aga m etokwa ya, Chineke nke mma m, aga m ebulikwa ya elu. **3** Onye na-ebu agha ka Onyenwe anyị bu. N'ezie, aha ya bu Onyenwe anyị. **4** Ụgbọ agha Fero na usuu ndị agha ya, ka ọ tnyere n'osimiri ahụ. Ndịsi agha Fero, ndị ahoro aho, ka o mere ka Osimiri Uhie rie. **5** Ogbu osimiri ahụ ekpuchiela ha. N'ime mmiri ahụ dī omimi ka ha rīdaruru dika nkume. **6** Aka nri gi Onyenwe anyị, dī ike, dika ebube. Aka nri gi, Onyenwe anyị na-etipiasī ndi iro. **7** "N'oke ike nke idī elu gi, I lūgbuola ndi niile na-ebili imegi gi. I zipuru iwe gi dī oku, o repiara ha dika igbugbo oka. **8** I sitere na nkume nke oghe ime gi, mee ka mmiri osimiri guzoro ọtọ. Mmiri ahụ na-erughari erughari guzoro n'otu ebe dika mgbidi; ogbu mmiri kpukotara rahụ n'ala ala nsotụ nke osimiri. **9** Onye iro nyara isi si, 'Aga m achuso ha, gafee ha. Aga m ekesa ihe a kwatara n'agha. Nyejuo onwe m afọ site na ha. Aga m amiputa mma agha m. Jiri aka m laa ha n'iyi.' **10** Ma i kupuru ikuku si gi n'imi putā, osimiri riri ha, ha mikpuru n'ime osimiri ukwu ahụ dika igwe. **11** Onye dika gi Onyenwe anyị, n'etiti chi niile? Onye dika gi? Onye dī ebube n'idi nso. Onye otuto ya na-eyi egwu. Onye na-arū ọrū dī ebube? **12** "I setipuru aka nri gi, ala meghe ọny ya loo ndi iro gi niile. **13** Site n'ebere gi, i duputara ndi i zoputara. Sitekwa n'ike gi dī ebube, i duru ha ruo n'ebe obibi gi dī nso. **14** Uwa niile nuru ya, maa jijiji. Ndī Filistia ka oke ihe mgbu bīakwasiri. **15** Ndī eze Edom ga-anọ n'onodu obi ilo mmiri. Ndī ndu Moab niile ga-abu ndi oma jijiji ga-ejidekwa, ndi Kenan niile n'onodu itu egwu ga-agbaze; **16** oke egwu na oke ụjọ ejidela ha. Site n'ike nke aka gi, ha ga-anọ juu dika nkume, tutu ruo mgbe ndi gi, Onyenwe anyi, gafechara, tutu ruo mgbe ndi gi, ndi i zutara nye onwe gi, gafechara. **17** Gi onwe gi ga-akpobata ha, kuọ ha dika mkpuru, n'elu ugwu nke ihe nketa gi. N'ebe ahụ, Onyenwe anyi, i mere ka ọ buru ebe obibi gi, ebe nso ahụ, Onyenwe anyi, nke i ji aka gi toọ ntala ya. **18** "Onyenwe anyi ga-abu eze ruo mgbe niile ebighi ebi." **19** Mgbe ịnyịnya Fero, na ụgbọ agha ya, na ndị na-agba ịnyịnya, gbabanyere n'osimiri, Onyenwe anyi mere ka mgbidi mmiri ahụ dagbuo ha. Ma ụmụ Izrel sitere n'ala mmiri korọ gafee. **20** N'oge ahụ, Miriam onye amuma nwanji, nwanne Eron weere igba iti egwu n'aka ya, duo ndi inyom ndi so ya, jiri igba egwu nke ha na-etekwa egwu. **21** Miriam buru abụ si ha, "Bukuo Onyenwe anyi abụ, n'ihu na ọ bu onye e buliri elu nke ukwu. Ịnyịnya na ndi na-agba ha, ka ọ tnyere n'ime osimiri." **22** Mgbe ihe ndi a mesiri, Mosis nogidere na-edu ụmụ Izrel. Ha sitere n'Osimiri Uhie ahụ bilie ije, jeruo ozara Shua. Ha jere ije n'ime ozara abali atọ, ma ha achotaghi mmiri onuonu. **23** Mgbe ha ruru Mara, ha enweghi ike inu mmiri dī n'ebe ahụ, n'ihu na mmiri ahụ na-elu ilu. (Ọ bu ilu ilu a mere e ji kpoo ya Mara.) **24** N'ebe a, ụmụ Izrel malitere itamu ntamu, megide Mosis si,

“Olee mmiri anyị ga-añu?” **25** Mosis tikuru Onyenwe anyị mkpu akwa. Onyenwe anyị gosiri Mosis osisi ọ ga-atũnye n’ime mmiri ahụ. Mgbe Mosis mere otu a, mmiri ahụ malitere idị ụtọ ọñuñ. Ọ bukwa na Mara ka Onyenwe anyị nọ nye ha ụkpụrụ ya na iwu ya maka iyi ya nwalee ha. **26** Ọ sịrị, “Ọ buru na unu ga-ege nti nke ọma n’okwu Onyenwe anyị Chineke unu, mee ihe ziri ezi n’anya ya, ọ burukwa na unu eleruo anya idebe iwu ya na ụkpụrụ ya niile, ọ dighi ọrịa nke m tinyere n’ahụ ndị Ijpt nke m ga-etinye n’ahụ unu. N’ihi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, onye na-agwọ unu ọrịa niile.” **27** Ha bjaruru n’obodo Elim, ebe e nwere isi iyi mmiri ala na-asọputa dị iri na abụọ, na iri osisi nkwa asaa. Umụ Izrel mara ụlọ ikwu ha n’akụkụ mmiri ahụ.

16 Ọgbakọ umụ Izrel niile hapuru obodo Elim, jere ije bjarute n’ozara Sin nke di n’etiti Sajnai na Elim. Ha bjaruru n’ebe ahụ n’abalị iri na ise nke ọnwaa abụọ, site na mgbe ha hapuru Ijpt. **2** N’ozara ahụ, nzuko ahụ niile tamuru ntamu megide Mosis na Eron. **3** Umụ Izrel gwara ha sị, “Ọ gaara adị anyị mma ma a sị na Onyenwe anyị gburu anyị n’ala Ijpt. N’ebe ahụ ite anụ di iche iche na-adọ n’ihu anyị, anyị na-erikwa ụdi nri ọbụla anyị choro. Ugwu a, i dubatala anyị n’ozara ka anyị niile nwuo n’agwu.” **4** Onyenwe anyị gwara Mosis okwu sị, “Lee anya, aga m esi n’eluigwe zitere unu achicha. Onye ọbụla ga-aga tụtukọtara onwe ya ihe oriri ụbọchị ọbụla dika ọ choro. Aga m eji nke a lee ha ule imata ma ha ga-eme ihe m nyere ha n’iwu. **5** Gwa ha na n’ubochi nke isii, ha ga-ewere nri ha ga-ericha n’ubochi ahụ, ma nri ha ga-eri n’ubochi nke asaa, ka ha ga-achikota n’ubochi nke isii.” **6** Mosis na Eron kpokọtara umụ Izrel sị ha, “N’anyasi a ka unu ga-amata na ọ bụ Onyenwe anyị duputara unu site n’ala Ijpt. **7** Unu ga-ahukwa ebube Onyenwe anyị n’ututu echi, n’ihi na Onyenwe anyị anula ntamu unu megide ya. Onye ka anyị bụ unu ga-eji na-atamu ntamu megide anyi?” **8** Mosis kwukwara sị, “Mgbe Onyenwe anyị nyere unu anụ unu ga-eri n’anyasi a, nyekwa unu achicha ga-eju unu n’ututu, unu ga-amata na ọ bụ Onyenwe anyị, n’ihi ọ nula ntamu unu megide ya. Onye ka anyị bụ? Ọ bughị anyị ka unu na-atamu megide kama ọ bụ Onyenwe anyị ka unu na-atamu megide.” **9** Mgbe ahụ, Mosis gwara Eron okwu sị ya, “Gwa nzuko Izrel niile okwu sị ha, ‘Putanụ bja n’ihu Onyenwe anyị, n’ihi na ọ nula ntamu unu.’” **10** Mgbe Eron nọ na-agwa nzuko Izrel okwu, ha lepuru anya n’ozara hụ ebube Onyenwe anyị ka ọ putara ihe n’igwe ojii. **11** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Mosis okwu sị ya, **12** “Anula m ntamu nke umụ Izrel na-atamu. Gwa ha sị, ‘N’anyasi taa, unu ga-ata anụ, n’ututu echi unu ga-eri achicha. Mgbe ahụ, unu ga-amata na abụ m Onyenwe anyị Chineke unu.’” **13** N’oge uhuruchi ụbọchị ahụ, nnunụ kwee bjaru kpuchie omuma ụlọ ikwu ahụ. N’isi ututu echi ya, igirigi dakwara gburugburu omuma ụlọ ikwu ahụ. **14** Mgbe ala koro mmiri igirigi ahụ, ihe dika achicha mbadamba nta juputara n’ala ozara ahụ niile. **15** Mgbe umụ Izrel huru ya, ha juritara onwe

ha ajuju sị, “Ginị bụ nke a?” Mosis zaghachiri ha sị, “Ọ bụ achicha Onyenwe anyị nyere unu ka unu rie. **16** Ihe ndi a bụ iwu Onyenwe anyị nyere, ‘Ka onye ọbula chikota naanị nke ọ ga-ericha. Ihe otutu omaa maka otu onye dika onugogu ha si di n’eziainulo.’” **17** Umụ Izrel mere dika a gwara ha, ụfodu chikotara nke hiri nne, ụfodu nke di nta. **18** Mgbe ha ji ihe otutu omaa tuo ya, ha choputara na onye chikotara hie nne enweghi karja nke zuru ya, onye chikotakwara nke nta, ọ dighi ihe foduru ya inweta. Onye ọbula chikotara di ka ihe ga-ezuru ya si di. **19** Mosis gwara ha sị, “Ka onye ọbula hu na o nweghi nke ga-afodu ruo ututu echi ya.” **20** Ma ụfodu n’ime ha egeghi Mosis nti. Ha riforo nri ahụ debe ya. Ma mgbe chi echi ya boro, ha choputara na ha ereela ure juputa n’ikpuru, ma na-esikwa isi di njo. Mosis were iwe di ukwu megide umụ Izrel n’ihi ya. **21** Site n’ubochi ahụ, gaa n’ihu, ezinaulo ọbula na-ewebata nri n’ututu ọbula, dika mkpa ha siri di. Mgbe anwu wara, nri ahụ niile foduru na-agbaze. **22** N’ubochi nke isii, ha na-ewere nri okpuku abuo karja ka ha na-ewe n’ubochi ndi ozo. Mgbe ndisi nzuko Izrel huru mgbanwe di otu a, ha bjara koro Mosis. **23** Mosis zara sị ha, “Nke a bụ iwu Onyenwe anyi nyere: ‘Ubochi echi bu ubochi izuike, ubochi nke asaa di nso nye Onyenwe anyi. Ya mere, sienu ihe niile unu nwere isi taa, n’ihi na unu agaghi esi ihe ọbula echi. Nri ọbula unu riforo, hapuru ya ka ọ buru nri unu ga-eri echi.’” **24** Ha mere dika Mosis gwara ha. Mgbe chi echi boro, ha choputara na nri ha di mma dikwa uto, ikpuru adighikwa n’ime ya. **25** Mosis gwara ha sị, “Nke a ga-abu ihe oriri unu taa, n’ihi na ọ bụ ubochi izuike nye Onyenwe anyi. Ọ dighi nri unu ga-ahu nke unu ga-achikota taa. **26** Abali isii ka unu ga-achikota nri unu ga-eri. Ma n’abalị nke asaa bu ubochi izuike, unu agaghi ahụ nri unu ga-achikota.” **27** Ufodu lefuru okwa ahụ Mosis maara ha anya. Ha puru n’ubochi izuike ahụ icho nri, ma o nweghi nke ha nwetara. **28** N’ihi nke a, Onyenwe anyi juru Mosis ajuju sị ya, “Ruo ole mgbe ka unu ganogide na-enupu isi n’iwu m na ido aka na nti m?” **29** Lee, Onyenwe anyi enyela unu ubochi izuike. Ya mere, n’ubochi nke isii ọ na-enye unu nri ga-ezuru unu abali abuo. Onye ọbula n’ime unu kwesiri inogide n’ulo unu. Unu ekwesighi ipu apu.” **30** N’ihi nke a, ndi Izrel niile zuru ike n’ubochi nke asaa. **31** Ndi Izrel kpokwara aha nri ahụ ha na-achikota maná. Ọ di ocha dika mkpuru koriana. Ọ na-atokwa uto dika achicha e ji mmanu anu mee. **32** Emesja, Mosis gara n’ihu gwa ha okwu sị, “Onyenwe anyi enyela iwu sị, ‘Na unu gaeji ihe otutu omaa tuputa maná nke unu ga-edebe. Ọ ga-abu ihe ncheta ga-adiri ogbo ndi Izrel niile na-abja n’ihu. N’uzo di otu a, umu unu ga-ahu udi achicha m jiri zuo unu n’ime ozara mgbe m gbaputara unu site n’ala ndi Ijpt.’” **33** N’ihi nke a, Mosis nyere Eron iwu sị ya, “Turu otutu omaa maná tinye ya n’ime ite nta. Bute ya debe ya n’ihu Onyenwe anyi, ka ọ buru ihe ga-adigide nye ogbo di n’ihu.” **34** Emesja, Eron donyere maná a n’ihu Ihe Ama e debere n’ime ulo

ikwu, dika Onyenwe anyị nyere Mosis n'iwu. **35** Ndi Izrel niile riri mánà ndị a iri afọ anọ tutu ruo mgbe ha batara n'ala ebe ndị mmadụ bụ, tutu ruo mgbe ha bjarutere n'oke ala Kenan. **36** (Ihe otútú ómaa bú otu otútú n'ime otútú iri nke ga-egu ihe otútú efaf.)

17 Ogbakó ụmụ Izrel niile sitere n'ọzara Sin bilie ije ha, na-aga site n'otu ebe ruo n'ebe ọzọ dika Onyenwe anyị nyere n'iwu. Ha mara ụlọ ikwu ha na Refidim, ma ọ dighị mmiri ọ nke ndi mmadụ ga-anụ. **2** N'ih i nke a, ha sesiri Mosis okwu, si, "Nye anyi mmiri ka anyi nnu." Mosis zara, si, "Gini mere unu ji esesi m okwu? Gini mere unu ji choo inwaputa ntachiobi Onyenwe anyi?" **3** Ma akpiri mmiri kporo ndi a nku n'ebe ahụ, nke a mere ka ha tamuo ntamu megide Mosis. Ha siri, "O bukwa n'ih i gini ka i ji site n'obodo Ijpt kpoputa anyi, ime ka anyi, umuntakiri anyi na anu ulo anyi nwuo n'ih i akpiri ikpo nku?" **4** N'ih i ya, Mosis tikuru Onyenwe anyi mkpara akwa si, "Gini ka m ga-eme banyere ndi a. Lee, ha choro itugbu m na nkume." **5** Ma Onyenwe anyi zaghachiri Mosis, si ya, "Gaa n'ihu ndi a, kporo ufo du n'ime ndi okenye Izrel. Jirikwa mkpanaka ahụ n'aka gi, bu nke i tiri n'elu osimiri Naij gaa. **6** Lee, Aga m eguzo n'ihu gi n'akuku nkume di na Horeb. I ga-aku mkpara gi n'elu nkume ahụ. Mmiri ga-asopotakwa site na ya, ka ndi mmadu si nuu." Ya mere, Mosis mere otu a n'ihu ndi okenye Izrel niile. **7** N'ih i nke a, ọ kporo aha ebe ahụ Masa na Meriba n'ih i esemokwu umu Izrel na n'ih i nwale ha nwalere Onyenwe anyi, na-asi, "Onyenwe anyi o nonyeere anyi, ka o bu na o nonyereghị anyi?" **8** Ndi Amalek bjara luso umu Izrel agha na Refidim. **9** Mosis gwara Joshua okwu si ya, "Hoputa ufo du ndi ikom ka ha gaa luso ndi Amalek agha. Echi, mu onwe m ga-eguzoro n'elu ugwu, jidekwa mkpara Chineke n'aka m." **10** Ya mere, Joshua puru gaa luso ndi Amalek agha dika Mosis gwara ya. Ma Mosis na Eron na Hua, rigoro n'elu ugwu ahụ. **11** Ndi Izrel na-enwe mmeri mgbe obula Mosis weliri aka ya elu, ma ndi Amalek na-emeru mgbe obula Mosis wedatara aka ya. **12** Mgbe ike gwuru aka Mosis, ha butere nkume tinye n'okpuru ya mee ka o nokwasị n'elu ya. Eron na Hua jidere aka Mosis abuo welie ya elu, otu onye n'akuku a, onye nke ozo n'akuku nke ozo. Ime ka aka Mosis guzosie ike tutu ruo mgbe anwu dara. **13** N'ih i nke a, Joshua na ndi agha ya meriri ndi agha Amalek site n'iji mma agha gbuo ha. **14** Emeja, Onyenwe anyi siri Mosis, "Dee ihe niile ndi a n'akwukwo, ka o buru ihe ncheta. Gughariakwa ya na nti Joshua. N'ih i na aga m ehichapu ihe niile a ga-eji cheta Amalek n'elu uwa." **15** Mosis wuru ebe ichu aja nye Onyenwe anyi. O kporo ya Onyenwe anyi Nisi, nke putara, Onyenwe anyi bu okolo m. **16** Mosis siri, "N'ih i na-eweliri aka elu n'ebe echeeze Onyenwe anyi di. Onyenwe anyi ga na-ebuso ndi Amalek agha site n'ogbo ruo n'ogbo."

18 Mgbe ihe ndi a gasiri, Jetro, nna nwunye Mosis, onye bukwa onye nchujaja Midia, nuru banyere ihe niile Chineke mere Mosis na Izrel ndi nke ya, na

uzo Onyenwe anyi si naputa Izrel site n'aka ndi Ijpt. **2** Jetro ogo nwoke Mosis kporo Zipora, nwunye Mosis, mgbe Mosis chulara ya **3** na umu ya ndi ikom abuo. Aha nwa ya nke mbu bu Geshom, nke putara, abu m obja na mba ozo. **4** Aha nwa nwoke nke abuo bu Elieza, nke bu, Onyenwe anyi bu onye inyeaka m. N'ih i na mgbe Mosis muru Elieza o kwuru si, "Chineke nna m bu onye inyeaka m, n'ih i na o naputara m site na mma agha Fero." **5** Jetro, ogo nwoke Mosis, bjakwutere ha n'ime oza. O dutere umu ndi ikom Mosis abuo na nwunye Mosis. N'oge ahụ, Mosis na umu Izrel mara ulo ikwu ha n'akuku ugwu Chineke. **6** O ziri Mosis ozi si, "Mu bu Jetro ogo gi nwoke bjakwutere gi, nwunye gi na umu gi abuo sokwa m." **7** N'ih i ya, Mosis gara zute ogo ya nwoke, kpo isiala nye ogo ya, sutu ya onu. Emeja, o kpo batara ha n'ime ulo ikwu ya. Jetro na ogo ya Mosis kwurita okwu, juo ihe banyere otu ihe si agara ibe ha. **8** Mosis kporo nna nwunye ya ihe niile Onyenwe anyi mere Fero na ndi Ijpt niile n'ih i ndi Izrel. O kokwaara ya banyere ihe ndakwasị niile dakwasiri ha n'ime oza, na otu Onyenwe anyi si naputa ha. **9** Jetro soro Mosis nura onu nke ukwu n'ih i ihe niile Onyenwe anyi meere ndi Izrel, na otu o siri naputa ha site n'aka ndi Ijpt. **10** Jetro kwuru si, "Onye a goziri agozi ka Onyenwe anyi bu. Onye naputara unu site n'aka ndi Ijpt na site n'aka Fero. **11** Ugbu a, amaara m na Onyenwe anyi kachasi chi ndi ozo niile elu, n'ih i na o zoputara ndi ya site n'aka ndi Ijpt ndi sitere na mpako ha meso Izrel mmeso." **12** Jetro, nna nwunye Mosis churo Chineke aja nsure oku na aja ndi ozo. Emeja, Eron na ndi okenye Izrel bjara soro Mosis na ogo ya nwoke rie ihe n'ihu Chineke. **13** N'ubochi nke ozo ya, Mosis bjara ndu ala ikpere ndi mmadu ikpe. Igwe mmadu nogidere Mosis site n'ututu ruo n'anyasi. **14** Ogo Mosis huru ihe niile o na-emere ndi mmadu, nke a mere na o juru, "Gini bu ihe nke a i na-emere ndi a? Gini mere i ji ndu ala naani gi, ndi a niile gbaa gi gburugburu malite n'ututu ruo n'anyasi?" **15** Mosis zara nna nwunye ya si, "N'ih i na ha bjara ijuta m ihe si n'aka Chineke. **16** O buru na esemokwu adiri n'etiti mmadu obula na ibe ya, ha na-abjakwute m, ka m kpebie ihe di n'etiti mmadu na ibe ya. Ana m eme ka ha mata iwu na ukpuru Chineke." **17** Mgbe Jetro, nna nwunye Mosis, nuru ihe ndi a niile, o siri Mosis, "Ihe i na-eme adighi mma. **18** Ike ga-agwu gi, gwukwa igwe mmadu ndi a. Oru a i na-aru di ukwu karia gi. Naani gi agagh i ebuli ya. **19** Ugbu a, gee m nti. M ga-adu gi odu, ka Chineke nonyekwara gi. O ga-adu mma ma o buru na i bu onye na-anochi anya ndi a n'ihu Chineke. N'uzo di otu a, i nwere ike iweta nsogbu niile ha nwere n'ihu Chineke. **20** Ihe ozo i ga-eme bu nke a: i ga-akuziri ha iwu na ukpuru Chineke, gosikwa ha uzo ha ga-esi bie ndu, na oru ha kwesiri iru. **21** Ma site n'etiti ndi a hoputa ndi ikom tozuru, ndi ikom na-atu egwu Chineke, ndi kwesiri ntukwas i obi na ndi kporo uru n'ezighi ezi asi. Mee ha ndiji na-achi imerime puku ndi mmadu, ndiji nari mmadu, ndiji iri mmadu ise na ndiji mmadu

iri. **22** Mee ka ha buru ndi ikpe nye ndi mmadu oge niile. Nye iwu ka ha na-ewetara gi okwu dikarisiri ike, ma na-ekpe ikpe gbasara okwu di mfe na ndi ozo niile di iche iche. N'uzo di otu a, ndi ikpe ndi ahụ ga-enyere gi aka ime ka ibu arọ gi di mfe. **23** O buru na i ga-eme ihe niile ndi a, o burukwa na Chineke ekwenye, i ga-enwe ike nagide nsogbu niile. Mmadu niile ga-ewere udo na onu birikwa." **24** Mosis gere nti n'ihe niile nna nwunye ya gwara ya. O mekwa ihe niile o kwuru. **25** O sitere n'etiti umu Izrel hopta ndi kwesiri ekwesi mee ka ha buru ndiji. Ufodu ka o mere ndiji na-elekota inerime puku mmadu, ufodu na-achi nari mmadu, ufodu, iri mmadu ise, ufodu, mmadu iri. **26** Ha jere ozi dika ndi ikpe nye ndi mmadu n'oge niile. Ha na-ewetara Mosis okwu niile siri ike, ma ha onwe ha na-ekpe ikpe banyere okwu nke dikarisiri nta. **27** Mgbe ahụ, Mosis zilagara nna nwunye ya. Jetro laghachikwara n'obodo nke aka ya.

19 N'onwa nke ato, site n'oge ndi Izrel hapuchara obodo Ijpt, n'ubochi ahụ, ha bjaruru ozara Sajnai. **2** O bu site na Refidim ka ha si bjaruo ozara Sajnai, mee ebe obibi ha n'ebe ahụ, n'akuku ugwu Sajnai. **3** Mosis rigooro n'elu ugwu ahụ izute Chineke. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sitere n'elu ugwu ahụ kpọ Mosis oku si ya, "Otu a ka i ga-esi gwa ulo Jekob okwu. I ga-akoro umu Izrel: **4** 'Unu onwe unu ahula ihe m mere ndi Ijpt, hukwa otu m siri buru unu na nku ugo, si otu a, dotara unu onwe m. **5** N'ihu nke a, o buru na unu ga-erubere m isi nke oma ma debe ogbugba ndu m, unu ga-abu ihe onwunwe nke m di oke oghahia. N'ezie, uwa niile bu nke m, **6** ma unu ga-aburu m alaeze ndi nchujaja, na mba di nso.' Okwu ndi a ka i ga-agwa umu Izrel." **7** Mosis gara kpokota ndi okenye ndi Izrel, gwa ha okwu niile nke Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. **8** Ndi mmadu niile a jikwa otu olu zaghachi ya si, "Ihe obula Onyenwe anyi kwuru ka anyi ga-eme." Mosis gwara Onyenwe anyi ihe niile ndi Izrel kwuru. **9** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, "Lee, agaje m izute gi n'ime igwe ojii gbara ochichiri. Achoro m ka umu Izrel niile were nti ha nuru mgbe m ga-agwa gi okwu, ozokwa, ka ha kwerekwa na gi ruo mgbe niile." Mosis gwara ndi Izrel niile okwu nke Onyenwe anyi gwara ya. **10** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu ozo si, "Ridakwuru ndi m, doo ha nso taa na echi. N'ihu na nke a ga-abu nkwardo ha izute m. Ka ha saa uwe ha mmiri, **11** jikerekwa n'ubochi nke ato. N'ihu na m ga-aridata n'elu ugwu Sajnai n'ihu mmadu niile. **12** I ga-akpa oke n'ebe ha na-agaghi agafe. Nye ha iwu si ha, 'Kpachara anyi ka unu ghara ibja ugwu ahụ nso, maobu metu ala ugwu ahụ aka. N'ihu na onye o bu la metu ugwu ahụ aka aghaghi inwu.' **13** Agaghi emetu onye mmebi iwu ahụ aka, kama, a ga-eji nkume tugbuo ya, maobu e were aku gbagbuo ya, maobu mmadu maobu anumanu, o gaghị adi ndu. Mmadu obula agaghi abiaru ugwu ahụ nso, ruo mgbe ha nuru opi nke a ga-afu. Mgbe ahụ, ha nwere ike bja nso ugwu ahụ." **14** Ya mere, Mosis si n'ugwu ahụ ridakwuru umu Izrel. O doo ndi mmadu ahụ nso.

Ha niile ji mmiri saa uwe ha. **15** Mosis doro ha aka na nti si ha, "Jikerenu n'ubochi nke ato. Nwoke na nwanji enwekwa mmekorita obula." **16** Mgbe o ruru n'utu ubochi nke ato ahụ, oke igwe ojii kpuchiri elu ugwu ahụ. Amuma malitere na-egbuke, egbe eluigwe malitekwaro igba. N'ikpeazu, opi ike dara. Mmadu niile turu egwu, makwa jijiji. **17** Mosis duuru ndi mmadu ahụ niile si n'ulo ikwu ha puta gaa izute Chineke. Ha niile guzokwara n'ala ugwu ahụ. **18** Mgbe ahụ, anwuru oku kpuchiri ugwu Sajnai. Ma lee! Onyenwe anyi ridatara dika ire oku n'elu ugwu ahụ. Anwuru oku rigoro elu dika anwuru oku nke oha na-ere oku. Ala oma jijiji di ukwu dakwasikwara ugwu ahụ. **19** Mgbe opi ike ahụ na-ada ike ike, Mosis malitere igwa Chineke okwu. Chineke zaghachiri Mosis okwu site n'olu dara uda dika egbe eluigwe. **20** Onyenwe anyi ridatara bjaruo n'elu ugwu Sajnai. O gwara Mosis ka o rigota bja zute ya. Mosis rigoro n'elu ugwu ahụ ijekwuru Chineke. **21** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, "Rida gaa doro ndi mmadu ahụ aka na nti ka ha ghara igafe oke ala ahụ bjaruo nso ihu Onyenwe anyi anya ka ha ghara ila n'iyi. **22** O buladi ndi nchujaja ndi choro ibiaru Onyenwe anyi nso aghaghi ido onwe ha nso. Ma o buhi otu a, Onyenwe anyi ga-eme ka ha niile nwuo." **23** Mosis zaghachiri Onyenwe anyi si, "Ndi mmadu agaghi arigota n'ugwu Sajnai n'ihu na gi onwe gi adoola anyi aka na nti si, 'Kpaanu oke gburugburu ugwu a, doo ya nso.'" **24** Ma Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si: "Gbada gaa kpotota Eron ka gi na ya soro rigota n'elu ugwu a. Ma lezie anya ka ndi nchujaja na ndi Izrel ghara irigota n'ebe a ibjakwute Onyenwe anyi, ma o buhi otu a, o ga-eji ike laa ha n'iyi." **25** Ya mere, Mosis ridakwuru ndi Izrel ga gwa ha.

20 Chineke kwuru okwu ndi a niile si: **2** "Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu, onye kpototara unu site n'Ijpt, bu ala nke ibu ohu. **3** "I gaghị enwe chi ozo tinyere m. **4** Gi emerela onwe gi arusi a piru api, n'oyiyi nke udi obula nke yiri ihe di n'eluigwe maobu nke yiri ihe di n'awa, n'okpuru ya maobu n'ime mmiri, n'okpuru uwa. **5** Gi kpolo isiala nye ha, efekwala ha ofufe, n'ihu na Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke gi, abu m Chineke ekworo. Onye na-ata umu na umu umu ahuhu, n'ihu ajo omume nke ndi muru ha, o buladi ruo n'ogbo nke ato na nke ano, nke ndi ahụ kporo m asi. **6** Ma na egosi ihunanya nye puku ogbo niile nke ndi huru m n'anya, bu ndi na-edebe ihe niile m nyere n'iwu. **7** Gi ejikwala aha Onyenwe anyi bu Chineke gi eme ihe efu, n'ihu na Onyenwe anyi agaghị agụ onye ji aha ya eme ihe efu dika onye ikpe na-amaghị. **8** Cheta ubochi izuike site n'ido ya nso. **9** N'ime ubochi isii ka i ga-eje ozi gi niile. O bukwa n'ime ha ka i ga-aruzu oru gi niile. **10** Ma ubochi nke asaa bu ubochi izuike nke Onyenwe anyi Chineke gi. I gaghị aru oru obula n'ubochi ahụ, gi onwe gi, nwa gi nwoke na nwa gi nwanji, onye oru gi nwoke, onye oru gi nwanji, maobu anu ulo gi

ọbụla, ọbụladị onye ọbja bi n'obodo gi. **11** N'ih i na ọ
 bụ n'ime ụbọchị isii ka Onyenwe anyị kere eluigwe
 na ụwa, na oke osimiri, na ihe niile di n'ime ha. O
 zuru ike n'ụbọchị nke asaa. N'ih i nke a Onyenwe anyị
 gọziri ụbọchị nke asaa doo ya nsọ, ka ọ buru ụbọchị
 izuike. **12** Sọpuru nne gi na nna gi, dika Onyenwe anyị
 Chineke gi nyere gi n'iwu, ka ụbọchị ndu gi di ogologo
 n'ala ahụ nke Onyenwe anyị Chineke gi na-enye gi. **13**
 Gi egbula mmadu. **14** Gi akwala iko. **15** Gi ezula ohi.
16 Agbala ama ụgha megide onye agbataobi gi. **17** Gi
 enwela anya ukwu n'ebe ulo onye agbataobi gi di. Gi
 enwekwala anya ukwu n'ebe nwunye onye agbataobi
 gi di, maobu ohu ya nwoke maobu ohu ya nwanyi, ehi
 ya maobu inyinya ibu ya, ma o bukwanu n'ihe obula
 nke onye agbataobi gi nwere di." **18** Mgbe ndi Izrel
 huru egbe eluigwe, na amuma oku, na opi ike, hukwa
 ugwu ahụ ka o juputakwara n'anwuru oku, ha mara
 jijiji n'ih i egwu. Ha guzoro n'ebe di anya, **19** si Mosis,
 "Biko ka gi onwe gi gwa anyi okwu, anyi ga-anu ma ka
 Chineke gharakwa igwa anyi okwu, ma o buhi ya,
 anyi ga-anwu." **20** Mosis siru ndi Izrel, "Unu atukwala
 ujo, n'ih i na Chineke bjara iwale unu ime ka unu na-
 atu ya egwu mgbe obula ka unu ghara imehie megide
 ya." **21** N'ih i nke a, mmadu niile guzoro n'ebe di anya
 site n'ugwu ahụ. Ma Mosis bara n'ime igwe ojii ahụ,
 ebe Chineke n'onwe ya no. **22** Onyenwe anyi gwara
 Mosis okwu si ya, "Gwa umu Izrel okwu si, 'Unu onwe
 unu ahula na m si n'eluigwe gwa unu okwu. **23** Unu
 emerela onwe unu chi ozo tyniere m, chi olaocha
 maobu chi olaedo. Unu emerela onwe unu ha. **24** "Ebe
 ichu aja unu ga-ewuru m ga-abu nke unu ji naani aja
 wuo. N'ebe ahụ ka unu ga-achuru m aja nsure oku
 na aja udo. Unu ga-ejikwa igwe ewu na aturu, na ehi
 churo m aja. Unu ga-ewuru m ebe ichu aja naani
 ebe obula m mere ka aha m buru ihe a na-asopuru,
 n'ebe ahụ ka m ga-abja gozie unu. **25** O buru na unu
 ewuo ebe ichu aja nkume, unu ejikwala nkume a wara
 awa, n'ih i na unu ga-eme ka o ghara idi nsọ ma o buru
 na unu ejiri ngwa oru waharja nkume ya. **26** Unu
 ejila ihe nrigo gbagoro n'ebe ichu aja m, ka a ghara
 ikpughe oto unu n'elu ya."

21 "Ndi a bu iwu i ga-eede n'ih i ha. **2** "O buru na
 i goro ohu onye Hibru, o ga-agbara gi odibo afọ
 isii. Ma n'afọ nke asaa, o ga-abu onye nwere onwe ya
 laakwa n'akwughi ugwo obula. **3** O buru na sooso ya
 bjara, sooso ya ga-ala, ma o buru na o nwere nwunye
 tupu o buru ohu, ya na nwunye ya ga-eso ala. **4** O buru
 na nna ya ukwu kponyere ya nwunye onye mtaara
 ya umu ndi ikom na umu ndi inyom, nwanyi ahụ na
 umu ya ga-abu nke nna ya ukwu, naani nwoke ahụ ga-
 enwere onwe ya. **5** "Ma o buru na ohu ahụ asi, n'ezie,
 'Ahuru m onyenwe m na nwunye m na umu m n'anya,
 achoghị m inwere onwe,' **6** mgbe ahụ, onyenwe ya
 ga-eduru ya bjakwute Chineke. Mgbe o kpobatasiri
 ya n'onu uzo, onyenwe ya ga-eji agiga dupuo nti ya.
 Malite n'oge ahụ, o ga-abukwa ohu ya ruo ogwugwu
 ndu ya. **7** "A si na nwoke eree nwa ya nwanyi dika
 ohu, agaghị ala otu ndi ohu nwoke si ala. **8** O buru na

ihe nwanyi ahụ amasikwaghị onyenwe ya, onye horo
 ya nye onwe ya, onyenwe ya ga-ekwere ka a gbaputa
 ya. Ma o gaghị eresi ya ndi obja. N'ih i na onyenwe ya
 emeela nwanyi ahụ ihe ojo mgbe o juru na o gaghị
 alukwa ya ozo. **9** O buru na o choro ka nwa ya nwoke
 luo ya dika nwunye ya, o ga-emeso ya dika omenaala
 si kwado e si emeso ndi bu nwaada. **10** O burukwa
 na o luta ya dika nwunye nke aka ya, mesiakwa luta
 nwunye ozo, o gaghị akwusi inye ya uwe maobu ihe
 oriri. O gaghị agonarika ya ihe obula kwesiri ya dika
 nwunye. **11** O buru na o mereghị ohu nwanyi a ihe ndi
 a, nwanyi a puru ihapu ya gaara onwe ya na-akwughi
 ugwo obula. Mgbe ahụ, o ga-enwerekwa onwe ya. **12**
 "Ozokwa, o buru na mmadu etigbuo mmadu ibe ya,
 aghaghị ime ka onye di otu a nwuo. **13** Ma o buru
 na o mere ya na-amaghị ama, o burukwa na Chineke
 kwagidere omume di otu a, mgbe ahụ, a ga-ahoputara
 ya ebe o ga-agbaga, jee zere ndu. **14** O burukwa na
 onye obula akpachara anya jiri aghughu gbuo mmadu
 ibe ya, a ga-adoputa ya, o buladi site n'ebe ichu aja m,
 gbuo ya. **15** "O buru na onye obula etie nna ya maobu
 nne ya ihe, a gaghị ime ka onye di otu a nwuo. **16**
 "Onye obula tooro mmadu ibe ya, ma o rere ya n'ahja,
 maobu na a choputara ya n'aka ya, a ga-eme ka onye
 di otu a nwuo. **17** "Aghaghị ime ka onye obula ga-
 akpo nna ya maobu nne ya iyi nwuo. **18** "O buru na
 mmadu abuo aluo ogu ma otu n'ime ha ewere nkume
 maobu osisi tie onye nke ozo. O buru na o nwughi,
 kama na o meruru ahụ, dinaakwa n'ih i ndina ya, **19** o
 buru na onye ahụ ebilie were mkpara ya na-ejeghari,
 ikpe agaghị ama onye ahụ tiri ya ihe, kama o ga-akwu
 ugwo ihe onye ahụ ji gwoo onwe ya, na oge onye ahụ
 o tiri ihe ji noo n'ih i ndina, ruo mgbe ahụ ya ga-
 adi mma. **20** "O buru na ohu obula anwudu site n'ih i
 otiti nke onyenwe ya tiri ya, ma ohu ahụ o bu nwoke
 maobu nwanyi, a ga-adọ onyenwe ya aka na nti site
 n'inye ya ntaramahulu. **21** Otu o di, o buru na ohu
 ahụ di ndu n'ubochi mbu, maobu n'ubochi nke abuo, a
 gaghị enye onyenwe ya ntaramahulu n'ih i na ohu ahụ
 bu akụ ya. **22** "O buru na mmadu abuo esite n'ihu ogu
 ha meruo nwanyi di ime ahụ, mee ka ime ahụ puo, ma
 nwanyi ahụ emerughị nnukwu ahụ, di nwanyi ahụ ga-
 anara site n'aka onye ahụ meruru nwunye ya ahụ ihe
 niile obula o kwuru na a ga-akwu ya, bukwa nke ndi
 na-ekpe ikpe kpebiri. **23** Ma o buru na nwanyi ahụ a
 nwuo n'ih i mmeru ahụ ahụ e meruru ya, a ga-eme ka
 nwoke ahụ meruru ya ahụ nwuo. **24** O buru na o bu
 anya ka a kukporo, anya n'onodu anya. O burukwa
 otu eze ka e tipuru, eze n'onodu eze. Oturu ahụ kwa,
 aka n'onodu aka, ukwu n'onodu ukwu. **25** Ida oku
 n'onodu ida oku, onya mma, n'onodu onya mma, ihe
 otiti n'onodu ihe otiti. **26** "O buru na mmadu obula
 esite n'ih i otiti o tiri ohu ya kukporo ya anya, a ga-
 eme ka ohu ahụ nwere onwe ya, maobu ohu nwoke
 maobu ohu nwanyi, n'ih i na o jirila anya ya gbara
 onwe ya. **27** O buru na mmadu obula etipu eze ohu
 ya nwoke maobu ohu ya nwanyi, a ga-eme ka ohu
 ahụ nwere onwe ya n'ih i eze ya nke e tipuru. **28** "O

buru na ehi ejiri mpi ya soda mmadu si otu a mee ka onye ahụ nwuo, a ga-atugbu ehi ahụ na nkume. Mmadu obula agaghị erikwa anụ ehi ahụ. **29** O buru na ehi ahụ dika onye ikpe na-amaghị. **29** O buru na ehi ahụ na-asokarị ndị mmadu mpi mgbe niile, agaghị eri anụ ya. Kama, o buru na adoola onyenwe ya aka na ntị banyere ehi ahụ otutu oge, ma o meghe ihe obula banyere ya, a ga-eme ka ehi ahụ na onyenwe ya nwuo. **30** Ma o buru na ndi nwe mmadu achoo ka a kwuo ha ugwo kama igbu onyenwe ehi ahụ, ndi ikpe ga-ekpebi ego ole onyenwe ehi ga-akwu ha. **31** Otu a ka a ga-esikwa kpee ikpe nke ga-aputa ma o buru na ehi asoda nwokorobia maobu nwaagboghọ obula. **32** Kama o buru na ehi asoda ohu nwoke maobu ohu nwanyi, onyenwe ehi ahụ ga-akwu onyenwe ohu ahụ iri mkpuru olaocha ato. Emesja, a ga-eji nkume tugbuo ehi ahụ. **33** “O buru onye obula meghere olulu maobu gwuo olulu, ghara imechi ya, nke mere na ehi mmadu maobu inyinya ibu adaba n’ime ya, **34** onye ahụ gwuro olulu ahụ ga-akwu onyenwe anụ ulo ahụ onuogugu ego o jiri zuta ya. Mgbe ahụ o ga-eburu ozu anụ ahụ nwuru anwu. **35** “O buru na oke ehi mmadu emeruo oke ehi onye ozo ahụ, emesja ehi di otu a anwu, a ga-ere ehi nke di ndu, kewaa ego ya uzo abuo. Otu a kwa, a ga-ekewa ehi nke nwuru anwu, nye mmadu abuo ahụ otu uzo otu uzo. **36** O buru na amaara na oke ehi ahụ na-aso mpi mgbe niile n’oge gara aga, ma onyenwe ya emeghi ihe obula banyere ya, o ga-akwuzo ugwo ehi ahụ nwuru anwu. Emesja ehi ahụ nwuru anwu ga-aburu nke ya.

22 “O buru na mmadu ezuru ehi maobu aturu gbuo ya, maobu ree ya, o ga-akwughachi ehi ise n’onodu ehi ahụ. N’onodu otu aturu o zuuru, o ga-akwughachi aturu ano. **2** “O buru na e jide onye ohi mgbe o na-egbuka ulo onye ozo, o burukwa na e tigbuo ya, mee ka o nwuo, iwu ejideghi onye ahụ gburu ya. **3** Kama o buru na e tigburu onye ahụ mgbe chi bocharala, omuma ikpe ga-adiri onye ahụ tigburu ya. “O buru na e jide onye ohi, a ga-eme ka o kwughachi ihe o zuru n’ohi. O buru na o nweghi ike kwughachi, a ga-ere ya dika ohu, jiri ego e retara kwuo ugwo o ji. **4** O buru na a chota ihe o zuru n’aka ya, maobu ehi, maobu inyinya ibu, maobu aturu, o ga-akwughachi onuahja ya okpukpu abuo. **5** “O buru na mmadu akpachara anya hapu anụ ulo ya ka o gaa taa nri n’ubi maobu n’ubi vaini, maobu n’ubi onye ozo, onyenwe anụ ulo ahụ ga-akwu ugwo ihe niile anụ ulo ya mebiri, ma ihe o ga-eji kwuo ugwo ahụ aghaghị iju ihe oru ubi di mma nke o si n’ubi ya maobu n’ubi vaini ya weputa. **6** “O buru na oku na-agba banye n’ogwu, repia ogbo oka di n’ubi mmadu maobu oka guzoro eguzo, ma o bukwanu ohia niile, onye ahụ tinyere oku ahụ ga-akwughachi ugwo ihe ahụ niile nke oku repiara. **7** “O buru na mmadu enye enyi ya maobu onye agbataobi ya ego, maobu ihe obula ka o debere ya, ma onye ohi agaa zuru ya site n’ulo ya, a si na e jide onye ohi di otu a, o ga-akwughachi ugwo

ihe o zuru okpukpu abuo. **8** O buru na a choputaghi onye ohi ahụ, onye nwe ulo ahụ aghaghị ibia n’ihu Chineke, ka a choputa maobu ya n’onwe ya setipuru aka were ihe ahụ, bu akụ nke onye ozo kpatara. **9** O buru na onye ehi ya, maobu inyinya ibu ya, maobu aturu ya, maobu uwe, maobu ihe obula furu efu, nke mmadu na-asij, ‘Nke a bu ya.’ Mmadu abuo ndi a ga-aga n’ihu ndi ikpe. Onye obula ndi ikpe a mara ikpe ga-akwughachi ibe ya ugwo okpukpu abuo. **10** “O buru na anu ulo mmadu nyere onye agbataobi ya n’aka idebe anwu, maobu meruo ahụ, maobu gbafuo, ma anu ulo ahụ o bu inyinya ibu, maobu ehi, maobu aturu, maobu anu ulo ozo, o buru na o dighi onye huru mgbe ihe ndi a dakwasiri anu ulo ahụ, **11** mgbe ahụ, onye agbataobi ahụ e nyere anu ndi a n’aka idebe ga-anu iyi n’ihu Onyenwe anyi. Iyi ahụ o huru ga-egosi onyenwe anu ulo ahụ na o zughi ya n’ohi. N’ihi nke a, o gaghi akwughachi ugwo obula. **12** Ma o buru na o zuru anu ulo ahụ n’ohi site na nke agbataobi ya, o ghaghị ikwughachi ugwo niile nye onyenwe ya. **13** O buru na anu ohia gburu ya, o ga-eweta ufodu n’ime anu ahụ a dogburu adogbu, jiji gosi na anu ohia dogburu ya. O ga-esikwa otu a gbanari ikpe omuma. N’ihi nke a, o gaghi akwukwa ugwo obula n’ihi anu ulo ahụ. **14** “O buru na mmadu agbaziri anu ulo site n’aka onye agbataobi ya, o buru na anu ulo ahụ anwu, maobu meruo ahụ mgbe onyenwe ya na-anoghi n’ebe ahụ, onye ahụ a gbazinyere anu ulo ahụ ga-akwu ugwo ya. **15** O buru na anu ulo ahụ no na nke onyenwe ya, onye gbaziri ya agaghị akwu ugwo obula. O buru na a kwuru ego mgbazi obula n’isi anumanu a, onye gbaziri ya agaghị akwughachi ego obula, n’ihi na ego mgbazi o kwuru ka a ga-ewere dika ugwo. **16** “O buru na nwoke arafuo nwaagboghọ na-amaghị nwoke, site n’ime ka ha abuo dinaa, nwoke ahụ ga-akwu ugwo isi nwaagboghọ ahụ. O ga-alukwa ya dika nwunye ya. **17** O buru na nna nwaagboghọ ahụ ekwenyeghi ka nwoke ahụ luo ya, nwoke ahụ aghaghị ikwu ugwo isi nwaagboghọ ahụ. **18** “E kwesighi ihapu nwanyi mgbaasi ndu. **19** “Onye obula ya na anu obula dinakoro, e kwesiri ime ka o nwuo. **20** “Onye obula churu aja nye chi ozo ma o bughi naani Onyenwe anyi, a ga-eme ka o nwuo. **21** “O kwesighi ka mmadu obula mesie onye obja ihe ike n’uzo obula. Unu aghaghị icheta na unu bu ndi obja n’ala Ijpt. **22** “Unu emegbula nwanyi obula di ya nwuru, maobu onye obula na-enweghi nne na nna. **23** Unu megbuo ha, mee ka ha tikuo m, aga m anu mkpu akwa ha, nyere ha aka. **24** Mgbe ahụ, iwe m di oke oku ga-eripia unu. Aga m ejikwa mma agha tigbuo unu. Ndi nwunye unu ga-aghokwa ndi inyom na-enweghi di, umu unu ga-abukwa ndi na-enweghi nna. **25** “O buru na i gbazinyere onye Nibe ego, onye bu nwa mgbei, i gaghi anara ya omurunwa. **26** O buru na i nara ya uwe ya n’ihi ego ahụ i gbazinyere ya, ekwela ka uwe ahụ nogide n’aka gi ruo mgbe anwu dara. **27** N’ihi na uwe ahụ nwere ike buru naani ihe o nwere, maobu uwe o ga-eji rahu ura. O buru na i zighachighi ya, o tikuo m site n’ikwa akwa, aga m anuru mkpu

akwa ya, n'ih na abụ m onye obi ebere. **28** “Ekwulula aha Chineke, abụkwala onye na-achị ndị gị onụ. **29** “Atufukwala oge obula n'ikwughachi onyinye unu kwesiri inye. Maobu nke mkpuru ala ubi gi, na nke mmanya vainj gi, na ugwo i kwesiri ikwu. “I ghaghị inye m nwa gi nwoke e buru uzo muo. **30** Otu a ka i ga-emekwa banyere mkpuru mbu nke ehi gi na aturu gi. I ga-ewebata ya nye m n'ubochi nke asato site n'oge a muru ha, mgbe i hapusiri na nne ha ubochi asaa. **31** “Unu ga na-aburu m ndi di nso. N'ih nke a, wezuganu onwe unu n'ebe anu a dogburu adogbu di. Unu erikwala anu di otu a, kama tupuru unu ya nkita.

23 “I ghaghị agbasa akuko ugha obula. Esokwala mmadu ojo nweko ihe obula site n'igba ama i maara na o bughị eziokwu. **2** “I ghaghị eso igwe mmadu mee ihe ojo. Mgbe i na-agba akaebe n'uloikpe, i ghaghị esonye igwe mmadu ndi na-atughari ikpe ziri ezi. **3** N'ebe nwa ogbenye no, i ghaghị ekpelara ya n'oge ikpe n'ih na o bu nwa ogbenye. **4** “O buru na i hu ehi, maobu inyinya ibu nke kpafuru akpafu, o burukwa na o bu nke onye iro gi, duru ya dulataro onye iro gi ahu. **5** O buru na i hu onye kporo gi asi ka o na-agbali iwelite inyinya ibu ya nke dara n'ih ibu di aru o bu, elefula ya anya, kama gaa nyere ya aka bulite inyinya ahu. **6** “Ewezugala ikpe ziri ezi n'ebe ndi ogbenye no, n'ih onodu ogbenye ha. **7** Ebola mmadu ibe gi ebubo ugha. Esonyekwala gbuo onye aka ya di ocha, maobu onye na-eme ihe ziri ezi. N'ih na mu onwe m agaghị ahapu onye na-emebi iwu na-ataghị ya ahuhu kwesiri ya. **8** “Erikwala ngari, n'ih na iri ngari na-eme ka ndi na-ahu uzo kpuo zisi, meekwa ka okwu onye aka ya di ocha gbagoo agbago. **9** “Abukwala onye na-emegbu ndi obia, n'ih na i maara ihe banyere onodu ndi obia nke oma. Gi onwe gi buru obia n'Ijpt. **10** “Afo isi ka i ga-agma mkpuru n'ala ubi gi, ghoo kwala ihe omume ya. **11** Ma n'afu nke asaa, arula oru obula n'ala ah uzo, hapu ka ala ah zuru ike. Mgbe ah ndi ogbenye n'etiti unu ga-aga n'ebe ah weta ihe oriri. Mkpuru ndi ozo foduru ga-adiri umu anu ohia di iche iche. Iwu ndi a ga-adiri ubi vainj na ubi oliv unu niile. **12** “I ga-aru oru gi niile n'ime ubochi isi. I gaezokwala ike n'ubochi nke asaa. Izuika a ga-adikwara ehi gi na inyinya ibu gi, na ndi ohu gi no n'ezinaulo gi na ndi obia niile bi n'etiti unu. **13** “Kpachapuru anya hu na unu mezuru ihe niile ndi a m gwara unu. Unu akpokwala chi ndi ozo aha. Unu ekwuputkwala ihe banyere ha n'onu unu. **14** “Ugboro ato n'afu ka unu gae-eme m mmemme a. **15** “Meenu Mmemme Achicha na-ekoghiko, ubochi asaa ka unu ga-eri achicha nke e jighi ihe na-eko achicha mee. Unu ga-eri ya na mgbe a kara aka, n'onwa Abib. N'ih na o bu n'onwa ahu ka unu si n'ala Ijpt puta. “O dighi onye obula ga-agba aka efu bia n'ihu m. **16** “Mee Mmemme Owuwe ihe ubi, bu nke i ga-eji mkpuru mbu nke ihe niile i kuru n'ubi unu. “Meekwanu Mmemme Nchikota ihe, n'ogwugwu afu obula. Mgbe unu si n'ubi na-achibata mkpuru ubi unu niile. **17** “Ugbo ato n'afu ka ndi ikom

niile ga-abia chee onwe ha n'ihu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. **18** “Unu etinyekwala ihe obula nke nwere ihe na-eko achicha n'ime ya, mgbe unu na-achu obara nke aja n'ihu m. “Maobu hapu abuba nke aja mmemme m ka o digide ruo ututu. **19** “Wetanu mkpuru mbu niile nke ala ubi unu, bu ndi kachasi mma, n'ulo Onyenwe anyi bu Chineke unu. “Unu esokwala nwa ewu n'ime mmiri ara nne ya. **20** “Lee, ana m eziga mmuo ozi n'ihu unu, ichebe unu n'ije unu nakwa ikpobatakwa unu n'ebe ahu M doziri nye unu. **21** Geenu ya nti, nuru kwa olu ya. Unu enupukwarala ya isi, n'ih na o ghaghị agbaghara njehie unu niile, n'ih na Aha m di n'ime ya. **22** O buru na unu elezie anya nke oma, gee ya nti, mee ihe niile m nyere unu n'ihu, mgbe ah, mu onwe m ga-abukwara ndi iro unu onye iro, megidekwala ndi na-emege unu. **23** Mmuo ozi m ga-ejekwa n'ihu unu, ikpobatakwa unu n'ala ndi Amorait, na ndi Het, na ndi Periz, na ndi Kenan, na ndi Hiv, na ndi Jebus. Aga m ehichapu obodo ndi a niile. **24** Unu agaghị akpo isiala nye chi ha niile. Unu efekwala ha, maobu gbasoro omenaala ha. Kama, kwatuonu ha. Tipiasjakwana ebe nkume nso niile nke chi ha. **25** Ma unu ga-efe Onyenwe anyi bu Chineke unu. Mgbe ah, ngozi ya ga-adikwasiri nri unu na mmiri onuh unu. Aga m ewezugakwa orja n'etiti unu. **26** Nwanyi aga na nwanji ime ya na-apu agaghị adi n'ala unu. Aga m emekwa ka unu nwee ogologo ndu. **27** “Aga m ezipu oke ujo m ka o noro unu n'ihu tinye ogbaaghara n'ime mba niile unu gaezute. Aga m eme ka ndi iro unu tugharja gbaa oso. **28** Ozokwa, aga m eziga ebu ka o chupu ndi Hiv na ndi Kenan na ndi Het site n'uzo unu. **29** Ma agaghị m achupu ha n'otu afu, n'ih na nke a ga-eme ka ala ah niile togboro n'efu, umu anu ohia a baa uba karja unu. **30** Ma aga m achupu ha nwantinti nwantinti, tutu ruo oge unu ga-adi otutu, mgbe onuogugu unu ga-akarj nke ha ukwu, mgbe unu ga-epuputa ala ah niile. **31** “Aga m etinye oke ala unu site n'Osimiri Uhie ruo n'osimiri Mediterenja, sitekwa n'ozara ruo n'osimiri Yufretis. Aga m enyefe ndi niile bi n'ala ah n'aka unu. Unu ga-achupukwa ha. **32** Unu na ha agbala ndu obula. Unu na chi ha enwekwala mmeko obula. **33** Unu ekwala ka ha biri n'ala unu, ma o bughị ya, ha gae-eme ka unu mehie megide m, n'ih n'ife chi ha di iche iche aghaghị iburu unu ihe ima n'onya.”

24 O gwara Mosis si, “Rigokwute Onyenwe anyi, gi na Eron, na Nadab, na Abihu, na mmadu iri asaa site na ndi okenye Izrel. Ma unu ga-efe ofufe site n'ebe di anya. **2** Emesja, o bu naani Mosis ga-abjarute Onyenwe anyi nso. Ndi nke ozo agaghị abjaru nso. Ndi mmadu ndi ozo agaghikwa eso ya rigota.” **3** Mgbe ah, Mosis bjara gwa ndi Izrel okwu niile na iwu niile Onyenwe anyi nyere. Ha niile zaghachiri ya n'otu olu si, “Anyi ga-emezu ihe niile Onyenwe anyi kwuru.” **4** Mosis deturu ihe niile Onyenwe anyi kwuru. N'isi ututu echi ya, o biliri wuo ebe ichu aja na ndida ugwu ah. O gwunyere ogidi nkume iri na abuo nke nochiri anya ebo iri na abuo umu Izrel. **5** Mosis

ziputara umu okorobja Izrel, ndi churu aja nsure oku ma werewa umu oke ehi chuo aja udo nye Onyenwe anyi. **6** Mosis tinere okara obara ehi ndi ahụ n'ime efere. Ma o fesara okara obara nke foduru n'elu ebe ichu aja ahụ. **7** Emesja, Mosis guzoro n'ebe ahụ guputa na ntị mmadu niile, ihe di n'akwukwo Ogbugba ndu ahụ. Mgbe umu Izrel nuru ya, ha weere otu olu kwuo si, "Anyi anula, anyi ga-eme ihe niile Onyenwe anyi kwuru. Anyi ga-erube isi." **8** Mgbe ahụ, Mosis weere obara ahụ di n'ime efere, fesaa ya n'ahụ ndi ahụ niile, si, "Nke a bu obara ogbugba ndu ahụ nke di n'etiti unu na Onyenwe anyi, dika okwu niile ndi a si di." **9** Mosis rigoro n'elu ugwu, ya na Eron, na Nadab na Abihu, na mmadu iri asaa site na ndi okenye Izrel. **10** Ha huru Chineke nke Izrel. N'okpuru ukwu ya abuo, e were ihe dika ebe nzokwasi ukwu nke e ji nkume safaia mee. Nkume ndi a na-enwukwa ezi onwunwu dika mbara eluigwe. **11** O bu ezie na ndi okenye Izrel huru Chineke anyi ma o laghi ha n'iyi. Kama o mere ka ha noo n'ihu ya rie, nuo. **12** Mgbe nke a gasiri, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, "Rigota, bjakwute m n'elu ugwu, nodukwa ebe ahụ, maka na aga m enye gi mbadamba nkume nke iwu na ukpuru di na ya, nke m ji aka m dee maka i ji kuziere ha." **13** Mosis biliri, ya na Joshua onye na-agara ya ozi. Mosis n'onwe ya rigokwara n'elu ugwu Chineke. **14** O gwara ndi okenye Izrel okwu si, "Cherenu anyi n'ebe a tutu ruo mgbe anyi ga-alaghachikwute unu. Unu na Eron na Hua no, onye obula nwere nsogbu jekwuru ha." **15** Ngwangwa, Mosis rigoro n'elu ugwu ahụ, oke igwe ojii kpuchiri ugwu ahụ niile, **16** ebube Onyenwe anyi kpuchikwara elu ugwu ahụ. O bu ubochi isii ka igwe ojii kpuchiri ugwu ahụ. N'ubochi nke asaa, Onyenwe anyi sitere n'etiti igwe ojii ahụ kpo Mosis okwu. **17** Ma n'ebe ndi Izrel no, ebube Onyenwe anyi na-enwu dika oku na-achọ irechapu ugwu ahụ. **18** Mosis banyere n'ime igwe ojii ahụ mgbe o na-arigo ugwu ahụ. O nogidere n'elu ugwu ahụ iri ubochi anọ, ehizie na abali.

25 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** "Gwa umu Izrel ka ha wetara m onyinye. I ga-anabataru m onyinye ahụ site n'aka nwoke obula onye o meturu n'obi inye onyinye a. **3** "Ndi a bu Onyine i ga-anata n'aka ha: "olaocha, olaedo na bronzo. **4** Ogbo na-acha anumu anumu, nke odo odo, nke uhie uhie, nke ezi akwa ocha, na nke aji ewu; **5** akpukpo anu ebule e sijiri uhie uhie, akpukpo ehi mmiri, na osisi akashia; **6** mmanu oliv nke a ga-etinye n'heoku, uda isi utu a na-etinye na mmanu nso, na uda na-eme ka aja nsure oku na-esi isi utu; **7** nkume oma oniks, na nkume ndi ozo a na-ahionye n'efod, na nke a na-ahionyekwa n'ihe mgbochi obi. **8** "Mee ka ha wuoro m ebe nso. Mu onwe m ga-ebikwa n'etiti ha. **9** Wu uo ulo nzute a na ihe icho ya mma niile, ka o buru otu ihe dika oyiyi m ga-egosi gi. **10** "Ha ga-eji osisi akashia wuo igbe ogbugba ndu nke idi ogologo ya ga-abu otu mita na sentimita iri. Obosara ya bu sentimita iri isii na asato. Ila elu ya ga-abukwa sentimita iri isii na asato.

11 Machie olaedo a nuchara anucha n'ime na azu ya niile, jiri olaedo kpuo ihe gburugburu akuku ya niile. **12** Kpuo mgbaaka olaedo anọ maka ya, kwunye ha n'ukwu anọ ya, ya bu mgbaaka abuo n'otu akuku, mgbaaka abuo n'akuku nke ozo ya. **13** Jirikwa osisi akashia mee mkpara ogologo. Emesja, were olaedo machie mkpara ndi a. **14** I ga-etinye mkpara ndi ahụ n'ime mgbaaka ahụ di n'akuku igbe ahụ, ka o buru ihe jiri na-ebu ya. **15** N'ihu nke a, mkpara olaedo ndi ahụ ga-adigide n'ime mgbaaka olaedo igbe a oge niile. **16** Ya mere, mgbe a rusiri igbe ogbugba ndu ahụ, tnye ihe Ama ahụ m nyere gi n'ime ya. **17** "I ga-ejikwa olaedo a nuchara anucha mee ihe mkpuchi igbe ogbugba ndu ahụ. Ogologo ya ga-adi nzo ukwu anọ. Obosara ya ga-abu nzo ukwu abuo na okara. **18** I ga-eji olaedo a nuchara anucha, nke e tipjara etipia kpuo cherubim abuo na nsotu abuo nke ebe mkpuchi ahụ. **19** Ruo otu cherub n'otu nsotu, otu cherub na nsotu nke ozo; mee ka cherubim ndi a na okwuchi igbe ahụ buru otu na nsotu abuo ahụ. **20** Cherubim ndi a ga-agbasa nku ha laa elu, were ha na-ekpuchi okwuchi ahụ. Cherubim ndi ahụ ga-eche onwe ha ihu, na-ele anya n'ebe okwuchi ahụ di. **21** Tukwasi ihe mkpuchi ahụ n'elu igbe ogbugba ndu ahụ. Tnyekwa ihe Ama ahụ m nyere gi n'ime igbe ahụ. **22** N'ebe ahụ, n'etiti cherubim abuo ndi ahụ di n'elu ihe mkpuchi igbe ogbugba ndu, ka m ga-ezute gi, nye gi iwu niile i ga-enye ndi Izrel. **23** "Jiri osisi akashia mee tebul nke ogologo ya ga-adi iri sentimita itoolu. Obosara ya ga-abu iri sentimita anọ na ise. Ila elu ya ga-abu iri sentimita isii na asaa. **24** I ga-eji olaedo a nuchara anucha machie ya nke oma, jirikwa olaedo kpuo onu onu ya gburugburu. **25** I ga-etinye ihe njikota a kpuru akpu gburugburu onu onu ya, nke ga-aha ka otu obu aka dimkpa. A ga-eji mpempe olaedo techie ihe njikota ahụ gburugburu. **26** Kpuo mgbaaka olaedo anọ maka tebul ahụ, kwunye ha n'akuku anọ ahụ nke ukwu anọ ya. **27** Mgbaaka ndi ahụ ga-adi nso nso, ihe njiko ahụ ka ha jide mkpara ndi ahụ, i ji ebu tebul ahụ. **28** Jiri osisi akashia mee mkpara a ga-eji na-ebu tebul ahụ. Jiri olaedo techie ha. **29** Ozokwa, jiri olaedo a nuchara anucha kpuo efere di iche iche, na iko di iche iche, na okwa di iche iche, nke e ji awupu onyinye. **30** Dokwas achicha nke iche n'ihu n'elu tebul ahụ, n'ihu m, oge niile. **31** "Jiri olaedo a nuchara anucha kpuo ihe idokwas oriona. Kpuo ukwu ala ala ya, na alaka ya, mee ka iko ya niile yiri okoko osisi, na isi ya niile, na ifuru ya niile buru otu ya na ahụ ya. **32** Alaka isii ga-esite n'akuku abuo nke ihe idokwas oriona ahụ waputa, alaka ato n'otu akuku ya, alaka ato n'akuku nke ozo. **33** Iko ato e mere dika okoko osisi alumonid ya na ifuru, ya na okoko ya niile ga-adi n'otu alaka, iko ato n'alaka nke ozo, otu a ka o ga-adi n'alaka isii niile ahụ na-awaputa site n'ihe idokwas oriona ahụ. **34** N'elu ihe idoba oriona ahụ, o ga-adi iko anọ dika ifuru osisi alumonid, ya na ebe o si awaputa na okoko ya. **35** Otu isi ga-adikwa n'okpuru alaka abuo si n'etiti ihe idoba oriona ahụ puta. Isi nke abuo ga-adi n'okpuru alaka abuo nke ozo. Isi nke ato

ga-adj n'okpuru alaka nke atọ, ya bụ ha niile alaka isii. **36** Isi nwaputa ya na alaka ya niile ga-adjikotakwa onu, ha na ihe idokwasị oriona ahụ, nke e ji ọlaedo a nuchara anucha rọ. **37** "I ga-eme oriona asaa, dọba ha n'elu ihe idokwasị iheokwu ahụ, ka ha na-enye ihè naani n'ebe ihu ya. **38** Mkpa ya na ihe ikpakepu oku ya niile, ga-abụ ọlaedo a nuchara anucha. **39** Ọlaedo a nuchara anucha nke di iri kilogram atọ na anọ ka a ga-eji kpọọ ihe idokwasị oriona ahụ na ngwongwo ndi a niile. **40** Lezie anya hụ na i mere ihe ndi a niile n'usoro ihe atụ nke e gosiri gi n'elu ugwu.

26 "Rụọ ụlọ nzute nke ga-enwe akwa mgbochi iri, nke e ji ezi ogbo na-acha anụnụ anụnụ, na ngwakọta anụnụ na uhie, na uhie uhie kpaakwa ndi a. Onye oru aka na-eme nka kpanyekwara oyiyi cherubim n'ime ha. **2** Akwa mgbochi ndi a ga-aha n'otu. O nweghi nke ga-aka ibe ya. Ogologo akwa mgbochi obula ga-abu mita iri na abuo na okara. Obosara ya bu otu mita na sentimita asato. **3** Dukotaa akwa mgbochi ise n'otu, dukotaa nke ise nke ozo n'otu. **4** Jiri akwa na-acha anụnụ anụnụ dunye anya nko n'elu onu akwa mgbochi nke otu uzọ, otu a ka i ga-emekwa na nsotu onu akwa mgbochi nke ozo. **5** Dunye iri anya nko ise n'otu akwa mgbochi, dunyekwa iri anya nko ise n'onu akwa mgbochi nke ozo. Mee ka anya nko ndi a chee ibe ha ihu. **6** I ga-emekwa iri nko ọlaedo ise, nke i ga-eji jikota akwa mgbochi abuo ahụ n'otu, si otu a mee ka ulo nzute ahụ buru otu. **7** "I ga-eji akpukpo aji ewu mee akwa mgbochi maka i ji kpuchie elu ulo nzute ahụ. Iri na otu ka ha ga-adi n'onuogugu. **8** Akwa mgbochi iri na otu ndi a ga-aha n'otu. O ga-abu mita iri na atọ na okara n'ogologo. Ebe obosara ya bu otu mita na iri sentimita asato. **9** Dukotaa ise n'ime akwa mgbochi ahụ. Debe ya iche. Dukotakwa isii nke foduru debekwa ya iche. Pajie akwa mgbochi nke isii uzọ abuo n'ihu ulo nzute ahụ. **10** Dunyekwa iri anya nko ise n'elu onu otu akwa mgbochi ndi ahụ. Meekwa otu ihe ahụ n'onu akwa mgbochi nke ozo e debere iche. **11** Meekwa iri nko bronze ise, mee ka nko ahụ baa n'anya nko nke ozo, i ji jikota ulo nzute ahụ ka o buru otu. **12** Ma banyere ogologo akwa mgbochi nke foduru maka ulo nzute, ya bu okara akwa mgbochi nke maputara, nke a ga-akwuba n'azu ulo nzute ahụ. **13** Akwa mgbochi ahụ ga-eji ihe ruru okara mita n'ogologo karja n'akuku abuo. Uma ndi a maputara ga-akwudata n'akuku abuo nke ulo nzute ahụ ikpuchi ya. **14** I ga-eji akpukpo ebule e sijiri uhie uhie mee ihe mkpuchi maka ulo nzute ahụ, ya na akwa mkpuchi ozo nke e ji akpukpo ehi mmiri mee maka ikpukwasị n'elu ya. **15** "I ga-emere ulo nzute ahụ mbudo ibo osisi akashia, guzo oto. **16** Mbudo ibo obula ga-adi mita anọ na okara n'ogologo, dirikwa iri sentimita asaa n'obosara. **17** Mbudo ibo ndi a ga-enwe ihe nhionye abuo nke ga-abanye n'ime ibe ya ijiko ha n'otu. I ga-arụ mbudo ibo ulo nzute ahụ niile otu a. **18** I ga-arụ mbudo ibo iri abuo maka akuku ndida nke ulo nzute ahụ. **19** Meekwa iri ukwu ọlaocha anọ n'okpuru

ha. Otu mbudo ibo ga-enwe ukwu abuo, otu ukwu n'okpuru otu ihe nhionye, otu ukwu n'okpuru ihe nhionye nke ozo. **20** N'akuku nke ozo, bu akuku ugwu nke ulo nzute ahụ, i ga-arukwa iri mbudo ibo abuo. **21** Rukwaa iri ukwu ọlaocha anọ, ukwu abuo n'okpuru mbudo ibo obula. **22** N'ebe isi isi nsotu, ya bu akuku odida anyanwu nke ulo nzute, i ga-arụ mbudo ibo isii. **23** Ruo mbudo ibo abuo, ga-adi na nkuku niile nke nsotu ulo nzute ahụ. **24** N'isi nkuku abuo ndi a, ha ga-anọ iche iche site n'okpuru ruo n'elu ya, ma a ga-ejiko ha onu n'ime otu mgbaaka, ha abuo ga-adi otu ahụ. **25** Ha niile ga-adi mbudo ibo asato na ukwu ọlaocha di iri na isii, ya bu ukwu abuo n'okpuru mbudo ibo obula. **26** "Jiri osisi akashia mee osisi ntubichi, ise maka mbudo ibo ndi di n'otu akuku nke ulo nzute, **27** ise nke ozo maka ndi di n'akuku nke ozo, ise nke ozo maka mbudo ibo di n'akuku odida anyanwu, n'ebe ndida ndida nke ulo nzute ahụ. **28** Osisi ntubichi nke di n'etiti ga-esite n'otu isi ruo n'isi nke ozo nke mbudo ibo abuo. **29** Jiri ọlaedo machie mbudo ibo ndi ahụ niile, kpoo mgbaaka ọlaedo ka o buru onodu ichikota osisi ntubichi ndi a. Jirikwa ọlaedo machie osisi ntubichi ndi a. **30** "Guzobe ulo nzute a n'usoro dika udidi ihe ahụ m ziri gi n'elu ugwu si di. **31** "Meekwa akwa mgbochi nke e ji ogbo na-acha anụnụ anụnụ, ngwakota anụnụ na uhie, uhie uhie na ezi akwa ocha a kpara nke oma, onye nka kpanyekwara oyiyi cherubim n'ime ya. **32** Were anya nko ọlaedo kwuba ya n'elu ogidi osisi akashia anọ nke e ji ọlaedo machie, mee ka o guzoro n'elu ukwu ọlaocha anọ. **33** Konye akwa mgbochi ahụ na nko ndi ahụ, ma dunye igbe ihe ama ahụ n'azu akwa mgbochi ahụ. Akwa mgbochi ahụ ga-ekewapu Ebe Nso ahụ site n'Ebe Kachasi Nso. **34** Tineye ihe mkpuchi mmehie ahụ n'elu igbe ihe ama n'ime Ebe Kachasi Nso. **35** Donye tebul ahụ na mputa nke akwa mgbochi ahụ, n'akuku ugwu nke ulo nzute ahụ. Donyekwa ihe idokwasị iheokwu na ncherita ihu tebul ahụ, n'akuku ndida. **36** "I ga-eme akwa mgbochi maka onu uzọ mbata nke ulo ikwu ahụ nke eji ogbo na-acha anụnụ anụnụ na ngwakota anụnụ na uhie, na uhie uhie, na ezi akwa ocha a kpara nke oma, nke bu akaoru onye nka. **37** I ga-aruru akwa mgbochi a anya nko ọlaedo na ogidi ise nke osisi akashia nke e ji ọlaedo machie. I ga-arukwa ukwu bronze ise maka ha.

27 "I ga-eji osisi akashia wuo ebe ichu aja. Idi elu ya ga-abu otu mita na iri sentimita anọ. Ogologo ya na obosara ya ga-aha n'otu, mita abuo na iri sentimita atọ, mita abuo na iri sentimita atọ. **2** Runye mpi n'akuku anọ nke ebe ichu aja ahụ n'otu n'otu. Mee ka mpi ndi a na ebe ichu aja ahụ buru ihe e jikotara n'otu. Jiri bronze machie ebe ichu aja a. **3** Jiri bronze kpoo ngwongwo niile di iche iche, ya bu efere ikpofu ntu, shovel ya niile, efere ikwosa mmiri niile, ngaji eze iduta anu na efere ndi e ji agu oku. **4** I ga-eme ngiga mbadamba, ihe okpukpa bronze, meekwa mgbaaka bronze nke ga-adi n'akuku anọ nke ngiga ahụ. **5** Tineye ya n'okpuru oghere di n'ebe ichu aja ahụ. Tineye ya

ka o dirji n'etiti ebe ichu aja ahụ. **6** Jiri osisi akashia mee mkpara osisi maka ebe ichu aja ahụ, were bronz machie ha. **7** A ga-eme ka mkpara ahụ baa n'ime mgbaaka ndị ahụ, ka ha dị n'akukụ abụo nke ebe ichu aja ahụ mgbe oḅula a na-ebu ya. **8** Jiri obodobo osisi ruo ebe ichu aja ahụ, ka o nwee oghere n'ime, dika igbe. I ga-arụ ya dika e gosiri gi n'elu ugwu ahụ. **9** "I ga-arukwa ogige maka ulo nzute ahụ. N'akukụ ndịda ya ga-adị iri mita anọ na ise n'ogologo. O ga-enwekwa akwa mgbochi nke e ji ezi akwa ocha a kpara nke oma mee. **10** Iri ogidi abuo ga-adị na iri ebe ndokwasị abuo nke e ji bronz kpoo. Anya nko ogidi ndi ahụ ha na ihe ikogide ha ga-abu olaocha. **11** Otu a kwa, akukụ ugwu ga-adikwa iri mita anọ na ise. O ga-enwe akwa mgbochi, nwekwa iri ogidi abuo na iri ebe ndokwasị abuo nke e ji bronz kpoo, ya na anya nko nke olaocha na ihe e ji ekegide ha n'ogidi ahụ. **12** "Akukụ odida anyanwu nke ogige ahụ ga-adị iri mita abuo na ato n'obosara. O ga-enwe akwa mgbochi, na ogidi iri na ebe ndokwasị iri. **13** N'akukụ oḅuwa anyanwu, ebe anwu na-awalite, akwa mgbochi ahụ ga-adikwa iri mita abuo na ato n'obosara. **14** Akwa mgbochi nke ogologo ya di mita isii na sentimita iri asato ga-adị n'otu akukụ nke onu uzo mbata ahụ. O nwere ogidi ato na ebe ndokwasị ato. **15** Otu a kwa, akwa mgbochi nke idi ogologo ya di mita asaa ga-adị n'akukụ nke ozo. O ga-enwekwa ogidi ato na ebe ndokwasị ato. **16** "Banyere onu uzo mbata nke ogige ahụ, mee akwa mgbochi ga-adị mita itoolu nke e ji ogho na-acha anunu anunu, ngwakota anunu na uhie, uhie uhie na ezi akwa ocha a kpara nke oma, akaoru nke onye na-akpa ihe icho mma. O ga-enwe ogidi anọ na ihe ndokwasị anọ. **17** Ogidi niile di gburugburu ogige ahụ ga-enwe ihe njikota olaocha na nko, tanyere ebe ndokwasị bronz. **18** Ogologo ogige ahụ ga-abu iri mita anọ na ise. Ebe obosara ya ga-adị iri mita abuo na ato. O ga-enwe akwa mgbochi nke idi elu ya di iri mita abuo na ato, nke e ji ezi akwa ocha a kpara nke oma mee, nwekwa ebe ndokwasị bronz. **19** Ngwongwo niile nke e ji eze ozi n'ulo nzute ahụ, ihe oḅula bu oru ha, tanyere itu ya niile na nke ogige ahụ, ga-abu ihe e ji bronz ruo. **20** "Nye ndi Izrel niile iwu ka ha wetara gi mmanu oliv asuru asu nke a na-agwaghị ihe maka itinye n'iheoku ime ka oku oriḅna na-enwu mgbe niile. **21** N'ime ulu nzute ahụ, na mputa nke akwa mgbochi nke kpuchiri igbe ihe Ama ahụ, Eron na umu ya ndi ikom ga-eme ka oriḅna ndi ahụ di n'ihu Onyenwe anyi, na-enwu oku, site n'uhuruchi ruo n'utuḅu. Nke a bu ukpuru ga-adigide n'etiti ndi Izrel nye ogbo niile di n'ihu.

28 "Ugu a, site n'etiti umu Izrel kpobata nwanne gi nwoke Eron, ya na umu ya ndi ikom, bu Nadab, na Abihu, na Elieza na Itama. Ka ha jeere m ozi dika ndi nchujaja. **2** Meere Eron nwanne gi nwoke uwe nso, nke ga-enye ya ugwu na nsopuru. **3** Gwa ndi niile nwere onyinye nka n'idi akwa, bu ndi m nyere amamihe n'ihe ndi a, si ha duoro Eron uwe puru iche, nke e ji edo ya nso, ime ya onye na-ejere m ozi dika

onye nchujaja. **4** Nke a bu idi uwe ha ga-adu: Ihe mgbochi obi, efod, uwe ime ahụ akpara akpa na-enweghi aka na uwe mwuda buru ibu, na uwe ime ahụ nke turu agwa agwa na akwa a na-atuhi n'isi na nke a na-eke n'ukwu. Ha ga-aduru Eron nwanne gi nwoke na umu ya ndi ikom uwe ndi a di nso. Ka ha na-ejere m ozi dika ndi nchujaja. **5** Ka ha jiri ogho olaedo, nke na-acha anunu anunu, nke ngwakota anunu na uhie, nke uhie uhie nakwa nke ezi akwa ocha du ha. **6** "Weere ogho olaedo, na nke na-acha anunu anunu, na ngwakota anunu na uhie, na uhie uhie na ezi akwa ocha a kpara nke oma mee efod ahụ, nke bu akaoru onye nka. **7** O ga-enwe akwa n'ubu ya abuo nke e ji ejikota onu nkuku ya abuo, ka e nwe ike na-ekechi ya ike. **8** Ihe okike nke ukwu ahụ nke onye nka kpaziri nke oma ga-adị ka ya. Ya na efod ahụ bu otu, nke e ji ogho na-acha edo edo, nke anunu anunu, na ngwakota anunu na uhie na uhie uhie, nakwa nke ezi akwa ocha a kpara nke oma mee. **9** "Were nkume oniks abuo, gbunye aha umu ndi nwoke Izrel n'elu ya, **10** n'usoro dika e si muo ha, isii n'elu otu nkume, isii foduru na nkume nke ozo. **11** Gbunye aha umu ndi nwoke Izrel n'elu nkume abuo ndi ahụ, dika onye nka si egbunye akara na nkume. Mgbe ahụ, hionye nkume ndi ahụ n'ime ihe olaedo ahụ a kpara akpa, **12** jikota ha n'elu akwa ubu nke efod ahụ ka o buru nkume ncheta mgbe ebighi ebi nye umu Izrel. Eron ga-ebukwa aha ndi a n'elu ubu ya abuo, dika ihe ncheta n'ihu Onyenwe anyi. **13** I ga-eji olaedo mee ihe icho mma a turu atu. **14** Jirikwa olaedo a nuchara anucha kpoo eriri a tuhikotara dika udo, jikota eriri olaedo ahụ na ihe icho mma ndi ahụ. **15** "I ga-adu ihe mgbochi obi nke ikpe, nke bu oru aka onye nka. Mee ya dika efod ahụ: jiri ogho edo edo, nke anunu anunu, na ngwakota anunu na uhie, na nke uhie uhie nakwa ezi akwa ocha a kpara nke oma mee ya. **16** Akukụ anọ ya ga-aha n'otu, iri sentimita abuo na ato n'ogologo, iri sentimita abuo na ato n'obosara, nke apajiri uzo abuo. **17** Mgbe ahụ, hionye n'elu ya ahiri nkume anọ ndi di oke onuahja. Idi ga-adị n'ahiri nke mbu bu, nkume kanelian, krisolait na beril, **18** n'ahiri nke abuo, ga-abu nkume tokwoisi, safaia na emeraludu. **19** N'ahiri nke ato ga-abu nkume jasint, ageeti na ametisiti. **20** N'ahiri nke anọ, ga-abu nkume topaazi, oniks na jasp. Hionye ha n'ime ihe olaedo a kpara akpa. **21** Ha niile ga-adị nkume iri na abuo, nke oḅula na-anochi anya aha umu ndi ikom Izrel. Egbunyere aha ebo iri na abuo ahụ, otu n'otu, nke oḅula dika aha ya si di. **22** "Jiri olaedo a nuchara anucha mee eriri a kpara akpa dika udo, maka ihe mgbochi obi. **23** Kpukwa mgbaaka olaedo abuo, dunye ha na nkuku abuo nke ihe mgbochi obi ahụ. **24** Dunye udo olaedo abuo ndi ahụ n'elu mgbaaka ndi ahụ di na nkuku ihe mgbochi obi ahụ, **25** were isi ndi ozo nke udo ahụ dunye n'ihe ahụ a kpara akpa, konye ha n'elu ubu efod ahụ, n'ebe ihu ya. **26** I ga-emekwa mgbaaka olaedo, konye ha na nkuku abuo nke ihe mgbochi obi ahụ, n'ime onu onu ya ebe di nso efod ahụ. **27** I ga-akpu mgbaaka olaedo

abụọ ọzọ, konye ha n'elu ubu abụọ nke efọd ahụ, n'okpuru n'ebe n'ihu ya, na nso nso ebe a dukọtara ya, n'elu ihe okike ukwu nke efọd ahụ. **28** A ga-eji eriri na-acha anụnụ kekọta mgbaaka ihe mgbochi obi ahụ na mgbaaka efọd ahụ, jikọtara ya na ihe okike ukwu ahụ, ime ka ihe mgbochi obi ahụ ghara ịtoghapụ site n'efọd ahụ. **29** "N'uzọ dị otu a, mgbe ọbụla Eron banyere n'Ebe Nso, ọ ga-ebu aha ụmụ ndị ikom Izrel niile n'elu obi ya, n'elu ihe mgbochi obi nke ikpe ahụ, dika ihe ncheta n'ihu Onyenwe anyị mgbe niile. **30** I ga-etinyekwa n'ime ihe mgbochi obi ahụ ụmụ nkume abụọ e ji ajuta ase nke bụ Urim na Tumim. Ha ga-adị n'elu obi Eron mgbe ọbụla ọ gara n'ihu Onyenwe anyị. Otu a kwa, Eron ga-ebukwa ihe e ji ajuta ase banyere ndị Izrel n'elu obi ya mgbe niile, n'ihu Onyenwe anyị. **31** "Ọ bụ akwa nke na-acha anụnụ anụnụ, ka i ga-eji dūọ uwe mwūda efọd ahụ. **32** Ọ ga-enwe oghere n'etiti ya ebe a ga-esi na-etinye isi. A ga-enwe ihe ọkpukpa gburugburu oghere a dika nke olu uwe agha, ime ka o sie ike, ghara idọka. **33** N'ọnụ ala ala uwe ahụ gburugburu, i ga-akpanye ihe ọkpukpa oyiyi mkpuru pomegranet. Ọ bụ ogho nke na-acha anụnụ anụnụ, ngwakọta anụnụ na uhie na uhie uhie ka i ga-eji. I ga-akpanyekwa atañu ọlaedo n'etiti ha. **34** N'ọnụ ọnụ ala uwe mwūda ahụ, a ga-adụnye otu atañu ọlaedo, otu oyiyi mkpuru pomegranet, gbaa gburugburu. **35** Mgbe ọbụla Eron na-eje ozi ya, ọ ghaghị iyi ya. Aga na anụ mgbirigba atañu ahụ ka ọ na-akụ, mgbe ọ banyere n'Ebe Nso ahụ n'ihu Onyenwe anyị, na mgbe o si n'ebe ahụ na-aputa, ka ọ ghara inwụ. **36** "I ga-ejikwa ọlaedo a nuchara anucha mee efere ntakiri, gbunye akara dī otu a n'elu ya: Ihe nsọ dīrī Onyenwe anyị. **37** Kenye eriri na-acha anụnụ anụnụ i ji jikọta ya na ihe ike n'isi ahụ; ọ ga-adị n'ihu akwa ike n'isi ahụ. **38** Ọ ga-adị n'egedege ihu Eron. Ọ ga-ebukwa ikpe omuma metụtara njehie gbasara ihe nsọ niile nke ụmụ Izrel doro nsọ, na onyinye ha niile. Ọ ga-adị n'egedege ihu Eron mgbe niile, ka ha buru ndị Onyenwe anyị ga-anabata. **39** "Jiri ezi akwa ọcha kpaa uwe ime ahụ. Werekwa ezi akwa ọcha mee akwa ike n'isi ahụ. Ihe ike n'ukwu ahụ ga-abụ ọrụ aka onye nka na-akpanye ihe ichọ mma. **40** Meekwara ụmụ ndị ikom Eron uwe ime ahụ, ihe ike n'ukwu na akwa ike n'isi, inye ha ugwu na nsopuru. **41** Mgbe i yinyekwasịrī Eron nwanne gi na ụmụ ya ndị ikom uwe ndi a, tee ha mmanu, doo ha nsọ. Chee ha n'ihu m ka ha bura ndi na-ejere m ozi dika ndi nchujaja. **42** "Meekwara ha uwe ukwu nke eji akwa ọcha mee, maka ikpuchi anu ahụ ha. Ọ ga-esite n'ukwu ruo n'ikpere. **43** Eron na ụmụ ya ndi ikom aghaghī iyi ha mgbe niile ha ga-aba n'ime ulo nzute, maobu mgbe ha na-abia nso ebe ichu aja ije ozi n'Ebe Nso. Ka ha ghara imeta ihe ikpe omuma, ma nwuo. "Nke a ga-abu iwu na ukpuru ebighi ebi, nke ga-adiri Eron na umu umu ya.

29 "Nke a ga-abu usoro mmemme nke i ga-eme, iji doo Eron na umu ya ndi ikom nsọ, ka ha na-ejere m ozi dika ndi nchujaja. Were nwa oke ehi na ebule abuo nke na-enweghi ntupo obula. **2**

Werekwa oka wiiti a kworo nke oma, mee achicha nke na-enweghi ihe na-eko achicha e tinyere n'ime ha, achicha mbadamba na-ekoghi eko nke e ji mmanu oliv gwakotaa, ya na achicha mbadamba ozo di nta na-ekoghi eko nke e tere mmanu n'ahu ya. **3** Mgbe ahụ, i ga-etinye achicha ndi a niile n'ime otu nkata, bute ha n'ime nkata ahụ, wetakwa nwa oke ehi, na ebule abuo. **4** Kpopta Eron na umu ya ndi ikom n'onu uzo ulo nzute, jiri mmiri saa ha ahụ. **5** Yikwasī Eron uwe ime ahụ, uwe mwūda nke efod, efod ahụ na ihe mgbochi obi. Were ihe okike efod ahụ nke akpaziri nke oma kegide ya efod ahụ n'ahu. **6** Tuhjakwa akwa ike n'isi ahụ n'isi ya. Tinye okpu nsọ ahụ n'elu akwa ike n'isi ahụ. **7** Werekwa mmanu nsọ ahụ, tee ya, site n'iwukwasī ya n'isi ya. **8** Kpota umu ya ndi ikom, yikwasī ha uwe ime ahụ. **9** Kekwasikwa ha ihe okike n'isi. Keekwa Eron na umu ya ndi ikom ihe ike n'ukwu. Mgbe ahụ oru ndi nchujaja ga-abu nke ha site n'ukpuru ebighi ebi. "N'uzo dī otu a ka i ga-esi doo Eron na umu ya ndi ikom nsọ. **10** "Kpota oke ehi ahụ n'ihu ulo nzute. Eron na umu ndi ikom ga-ebikwasī aka ha n'elu isi ya. **11** Gbuo ya n'ihu Onyenwe anyi n'onu uzo ulo nzute ahụ. **12** Jiri mkpisiaka gi ruta ufodu n'ime obara oke ehi ahụ tee ya na mpi di n'ebe ichu aja ahụ. Wupu obara foduru n'ukwu ala ala ebe ichu aja. **13** Were abuba niile kpuchiri ihe ime ya, mba-umeju nke di n'umeju ya, akuru ya abuo ya na abuba di n'elu ha, kpo ha oku n'elu ebe ichu aja. **14** Ma anu oke ehi ahụ, akpuko ya na mgbirifo afo ya, ka i ga-akpo oku n'azu omuma ulo ikwu ahụ. Ọ bụ aja mmehie. **15** "Were otu n'ime ebule ndi ahụ, ka Eron na umu ya ndi ikom bikwasī aka ha n'elu isi ya. **16** Gbuo ya. Werekwa obara ya fesaa n'akuku ya niile nke ebe ichu aja. **17** Bowasija ebule ahụ ntakiri ntakiri, sachaa eriri afo ya na ihe di ya n'ime, ha na ukwu ya niile, tinyeko ha na isi ya na akuku anu ndi ozo. **18** Kpoo ebule ahụ niile oku n'elu ebe ichu aja. Ọ bụ aja nsure oku nye Onyenwe anyi, nke isisi ya di ezi mma. Aja a churu nye Onyenwe anyi site n'okpu. **19** "Were ebule nke ozo, ka Eron na umu ya ndi ikom ga-ebikwasī aka ha n'elu isi ya. **20** Gbuo ya. Were ufodu n'ime obara ya tee Eron na umu ya n'onu nti aka nri ha, na isi mkpuru aka nke aka nri ha, ya na isi mkpuru ukwu nke ukwu aka nri ha. Werekwa obara nke foduru fesaa n'akuku ya niile nke ebe ichu aja ahụ. **21** I gae-site n'elu ebe ichu aja were ufodu obara, ya na ufodu mmanu nsọ, fesa ya n'ahu Eron na n'elu uwe ya, n'ahu umu ya ndi ikom, nakwa n'elu uwe ha niile. Mgbe ahụ, ya na umu ya ndi ikom ga-abu ndi e doro nsọ nye Onyenwe anyi, ha na uwe ha. **22** "Were abuba ebule ahụ, na akuku odudu ya nwere abuba, na abuba nke kpuchiri ime ya, mba-umeju nke di n'umeju ya, akuru ya abuo na abuba gbara ha gburugburu, na apata aka nri ya (n'ihu na ebule ahụ bu ebule ido nsọ), **23** site na nkata achicha ahụ a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, nke na-adī n'ihu Onyenwe anyi. Were otu achicha di gburugburu, otu ogbe achicha a gwakotara mmanu oliv, na otu mbadamba ogbe achicha, **24** tinye ihe

ndị a niile n'aka Eron na umu ya ndi ikom, mee ka ha fufee ha n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. **25** Mgbe ahụ, nara ha site n'aka ha. Kpoo ha oku n'elu ebe ichu aja ha na aja nsure oku, ka o buru ihe isisi ya di ezi mma nye Onyenwe anyi. Onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi. **26** Mgbe i weputara obi ebule ahụ e ji doo Eron nso, fufee ya n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. O ga-abukwa oke nke gi. **27** "Doo akukụ ebule ido nso ahụ nso, ndi nke bu oke Eron na umu ya ndi ikom, ya bu, obi ya e fufere efufe na apata ya e chere n'ihu Onyenwe anyi. **28** Nke a ga-abu oke Eron na umu umu ya ga-eketa dika ukpuru mgbe ebighi ebi n'aka ndi Izrel. Mgbe niile obula ha na-achụ aja udo maobu aja ekele, ka nke a buru onyinye umu Izrel na-enye Onyenwe anyi site n'aja ha. **29** "Uwe nso Eron ndi a niile ka a ga-edebe n'ihu mmemme ido nso. A ga-eji ha na-edo umu ya nso bu ndi ga-anochi anya ya site n'ogbo ruo n'ogbo. **30** Nwa ya nwoke obula nke nochiri anya ya dika onye nchujaja, nke bjara n'ulo nzute m ije ozi n'Ebe Nso ga-eyi uwe ndi a ubochi asaa. **31** "Were anu ebule ido nso ahụ, sienụ anu ahụ n'ebe di nso. **32** Eron na umu ya ndi ikom ga-eri anu ebule ahụ, na achicha ndi ahụ di n'ime nkata n'onu uto ulo nzute. **33** Ha ga-eri ihe ndi aja niile ahụ nke e ji chuo aja mkpuchi mmehie, n'oge ido nso ha. O dighi onye obula ozo ga-eso ha rie ya, n'ihu na ha bu ihe di nso. **34** O buru na ufodu n'ime anu na achicha ido nso ndi ahụ afodu ruo ututu, a ga-akpo ha oku. A gaghi eri ya ozo, n'ihu na o bu ihe di nso. **35** "O bu otu a ka a ga-esi doo Eron na umu ya ndi ikom nso, dika ihe niile m nyere gi n'iwu si di. O ga-ewe ubochi asaa jji doo ha nso. **36** I ga-achụ aja oke ehi dika aja mmehie maka ikpuchi mmehie kwa ubochi. I ga-emekwa ka ebe ichu aja m di ocha, site n'ichu aja mkpuchi mmehie n'elu ya, na ite ya mmanu n'ihu jji doo ya nso. **37** Ubochi asaa ka i ga-edo ebe ichu aja nso site n'ichu aja mkpuchi mmehie. Mgbe ahụ ebe ichu aja ga-abu ebe dikarisiri nso. Ihe obula meturu ebe ichu aja ahụ ga-adi nso. **38** "Ma nke a bu ihe i ga-achụ n'elu ebe ichu aja kwa ubochi, i ga-eji umu aturu abuo gbara otu afu chuo aja. **39** Chuo otu n'oge ututu; chuo kwa nke ozo n'oge uhuruchi. **40** I ga-ewere nwa aturu, tinyere lita utu oka abuo a kwoziri akwozi nke a gwokotara n'otu lita mmanu oliv asuru asu, chuo aja. Wetakwa otu lita mmanu dika aja ihe onunu. **41** Jirikwa nwa aturu nke ozo, ya na otu udi aja mkpuru oka na aja ihe onunu ya dika i mere n'ututu. Aja isisi ya di ezi mma, nke e sitere n'oku a na-achụ nye Onyenwe anyi. **42** "A ga na-achụ aja nsure oku a oge niile n'ogbo niile, n'onu uto ulo nzute m ka a ga-achụ ya, n'ihu Onyenwe anyi. N'ihu n'ebe ahụ ka m ga-ezute gi gwa gi okwu. **43** N'ebe ahụ kwa ka m ga-ezute ndi Izrel niile. N'ihu ya, aga m esite n'idi ebube m doo ebe ahụ nso. **44** "E, aga m edo ulo nzute ahụ nso, ya na ebe ichu aja, na Eron na umu ya ndi ikom, ka ha na-ejere m ozi dika ndi nchujaja. **45** Mgbe ahụ, aga m ebi n'etiti umu Izrel, burukwa Chineke ha. **46** Ha ga-amata na m bu Onyenwe anyi

Chineke ha. Onye sitere n'ala Ijpt kpopta ha, ka m si otu a biri n'etiti ha. Abu m Onyenwe anyi Chineke ha.

30 "Jiri osisi akashia ruo ebe ichu aja ihe nsure oku na-esi isi uto. **2** Akuku ano ya ga-aha n'otu. Ogologo ya na obosara ya ga-adi iri sentimita ano na ise. Idu elu ya ga-adi iri sentimita itoolu. Mpi ya niile ga-esi na ya puta. **3** Jiri olaedo a nuchara anucha machie elu ya, akuku ya niile nakwa mpi ya niile. I ga-ejikwa olaedo kpulite onu onu ya gburugburu. **4** Kpunnye mgbaaka olaedo abuo n'okpuru ihe ahụ akpulitere akpulite, abuo na ncherita ihu akuku obula, ebe ga na-ejide mkpara e ji ebu ya. **5** I ga-eji osisi akashia mee mkpara, jiri olaedo machie ha. **6** I ga-adoba ebe ichu aja ahụ n'ihu akwa mgbochi nke kpuchiri igbe iwu ogbugba ndu ahụ, n'ihu oche ebere ahụ di n'elu igbe iwu ogbugba ndu, n'ebe m ga-ezute gi. **7** "Ututu niile, mgbe Eron doziri oriona, o ga-esure ihe nsure oku na-esi isi uto n'elu ebe ichu aja ahụ. **8** N'anyasi kwa, mgbe o na-amunye oku n'oriona ahụ, o ga-esurekwa ihe nsure oku. Ihe nsure oku na-esi isi uto nke ga-adi n'ihu Onyenwe anyi site n'ogbo ruo n'ogbo. **9** Unu echekwala ihe nsure oku na-esi isi uto na-adighi nso n'elu ya, maobu aja nsure oku, maobu aja ihe oriri, unu awupula onyinye ihe onunu n'elu ya. **10** Otu ugbo n'afu Eron ga-ekpuchi mmehie n'elu mpi ya. Mmemme mkpuchi mmehie a nke a na-eme otu ugbo n'afu, aghaghị ibu nke e ji obara nke si n'aja a churu n'ihu mkpuchi mmehie, n'ihu ogbo niile nke na-abia. A ga na-edo ebe ichu aja nso otu a. Nke a bu ebe dikarisiri nso nye Onyenwe anyi." **11** Mgbe a gasiri, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **12** "Mgbe obula a guru mmadu onu, onye Izrel obula ga-akwu Onyenwe anyi ugwo o ji gbara mkpuruobi ya. Nke a di mkpa, ka ihe otiti obula ghara ibiakwasị ha mgbe i ga-agu ha onu. **13** Ihe onye a guru onu ga-akwu bu okara shekel, dika shekel nke ebe nso si di. Okara shekel bu iri gera abuo. Okara shekel a bu onyinye nye Onyenwe anyi. **14** Ndi kwesiri inye onyinye a bu ndi niile gbara iri afu abuo gbago. O bu ndi a kwesiri inye Onyenwe anyi onyinye a. **15** Ndi ogaranya agaghị enye karja okara shekel. Otu a kwa ndi ogbenye agaghị enye ihe di ntakiri karja okara shekel. N'ihu na onyinye a bu onyinye unu na-enye Onyenwe anyi maka ikpuchiri mkpuruobi unu mmehie. **16** Nabata ego niile ndi a site n'aka umu Izrel, ma jiri ya jee ozi di n'ulo nzute. Ihe onyinye a ga-eme bu ikpotu uche Onyenwe anyi n'ebe unu no n'ihu mkpuchi mmehie maka ndu unu." **17** Ozokwa, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **18** "Jiri bronzi kpoo efere ukwu na ihe ndokwasị ya, maka isa ihe. Wunye mmiri n'ime ya, dosa ya n'etiti ulo nzute na ebe ichu aja. **19** Eron na umu ya ndi ikom ga na-asa ukwu na aka ha site na ya. **20** Mgbe obula ha na-aba n'ulo nzute ahụ, ha ga-eji mmiri saa onwe ka ha ghara inwu. Ozokwa, mgbe ha na-abiaru nso n'ebe ichu aja, maka ije ozi iche onyinye n'ihu Onyenwe anyi site n'oku, **21** ha ga-asa aka ha na ukwu ya, ka ha ghara inwu. Nke a ga-abu ukpuru diri Eron na umu ya ndi

ikom site n'ogbo ruo n'ogbo.” **22** Ozokwa, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **23** “Were eso osisi na-esi isi uto ndi a di iche iche: maá, nke otutu ya ruo kilo isii, na ihe ruo kilo sinamon abuo na uma itoolu, na kilo kalamus ato, **24** na kilo kashia isii, na lita ano na uma asato nke mmanu oliv, dika otutu shekel ebe nso ahụ si di. **25** I ga-eji ya meputa mmanu nso, nke di nso, nke a gwakotara nke oma dika nke onye na-eme mmanu na-esi isi uto mere. O ga-abu mmanu otite di nso. **26** I ga-ewere mmanu ahụ tee ulo nzute ahụ niile na igbe iwu ogbugba ndu ahụ, **27** na tebul ahụ, na ngwongwo ya niile, na n'ihe idosa oriona, na n'ihe niile di ya n'ahu, na n'ebe idosa ihe nsure oku na-esi isi uto, **28** na n'ebe ichu aja nke aja nsure oku, na ngwongwo ya niile, na n'ite isa ukwu na aka, na n'ebe a na-adoba ya. **29** I ga-edo ha nso, ka ha buru ihe dikariri nso. Ihe obula meturu ha ahụ ga-adikwa nso. **30** “I ga-eji mmanu otite a tee Eron na umu ya ndi ikom. Ha niile ga-adikwa nso, buru ndi na-ejere m ozi dika ndi nchaja. **31** Gwa umu Izrel okwu si ha, ‘Nke a bu mmanu nso m, nke di nso site n'ogbo ruo n'ogbo. **32** Agaghị awusa ya n'ahu mmadu. O nwekwaghị onye kwesiri imeputa mmanu otite di otu a. O di nso, unu kwesikwara ido ya nso. **33** A ga-esite n'etiti ndi m wezuga onye obula mere udi mmanu isi oma a, maobu tee ya onye na-abughị onye nchaja m.” **34** Mgbe ahụ Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Were uda na-esi isi uto, dika eso osisi stakit, na onyicha, na galbanom, na ezigbo frankisens a na-agwaghị ihe, nke otutu ha niile ga-abu otu ihe. **35** Mee ihe nsure oku na-esi isi uto, nke a gwakotara nke oma, bu oru onye na-eme mmanu isi uto. Tinyekwa ya nnu, ka o buru ihe nsure oku a nuchara anucha, nke dikwa nso. **36** Gwerie ufodu n'ime ya ka o dika uzuzu. Wusa ya n'ihu igbe iwu ogbugba ndu ahụ n'ime ulo nzute, ebe m gaezute gi. O ga-abu ihe dikarisi nso nye unu. **37** Unu emerela onwe unu nke dika otutu udi ihe nsure oku a. Huta ya ka ihe di nso n'ebe Onyenwe anyi no. **38** Onye obula meere onwe ya udi ihe nsure oku a, inu isisi ya, a ga-ekewapu onye ahụ site n'etiti umunna ya.”

31 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **2** “Lee, ahoputala m Bezalel nwa Uri, nwa Hua, onye si n'ebo Juda, **3** emejuputakwala m ya na Mmuo nke Chineke, n'amamihe, nghota, ihe omuma na ike ije ozi oru nka di iche iche, **4** icheputa ihe nka di iche iche, nke metutara olaocha na olaedo na bronz, **5** iwa nkume na ido nkume, iwa nka osisi, na iru oru nka di iche iche. **6** Ozokwa, ahoputala m Oholiab, nwa Ahisamak, onye si n'ebo Dan, ka o buru onye inyeaka Bezalel. “Enyekwala m ndi nka niile amara iru oru di iche, nke ga-enyere ha aka iru ihe ndi a niile m nyere gi iwu iru: **7** “ya bu, ulo nzute ahụ, na igbe iwu ogbugba ndu ahụ, na ebe mkpuchi mmehie di ya n'elu, na ngwongwo ndi ozo niile di n'ulo ikwu ahụ, **8** na tebul, na ngwongwo ya, ma ihe idokwasị oriona nke olaedo a nuchara anucha, na ngwongwo ya, **9** na ebe ichu aja nke aja nsure oku na-esi isi uto, na

ebe ichu aja nke aja nsure oku, na ngwongwo ya, na ite mmiri isa ukwu na aka, na ukwu ite ahụ. **10** Na uwe oma ahụ akpara akpa, ma uwe nso Eron onye nchaja na uwe nke umu ya ndi ikom, mgbe ha na-eje ozi dika ndi nchaja. **11** Ya na mmanu nso ahụ, na ihe nsure oku na-esi isi uto e mere maka Ebe Nso. “Ha garuru ihe ndi a n'usoro dika m si nye gi ya n'iwu.” **12** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirị Mosis, **13** Gwa ndi Izrel, “Unu aghaghị ido ubochi izuike m nso. N'ihu na nke a ga-abu ihe iribama n'etiti mu na unu ruo ogbo niile ga-abu, ka unu maara na mu onwe m bu Onyenwe anyi, onye na-edo unu nso. **14** “Ubochi izuike m di nso nye unu. N'ihu nke a, unu ga-edebe ya nso. O buru na onye obula edebeghi ya nso, o ga-anwu. O burukwa na onye obula aruo oru obula n'ubochi izuike m, a ga-ewezuga ya site n'ebe unu no. **15** Ubochi isii ka unu ga-arụ oru unu niile. Ma ubochi nke asaa di iche. O bu ubochi izuike. O bukwa ubochi di nso nye Onyenwe anyi. N'ihu nke a, onye obula ruru oru obula n'ubochi izuike ga-anwu. **16** Ndi Izrel ga-edebe ubochi izuike, na-eme mmemme ya n'ogbo niile, dika ogbugba ndu nke ebighi ebi. **17** O ga-abu ihe iribama nke ga-adigide n'etiti mu na ndi Izrel ruo mgbe ebighi ebi. N'ihu na n'ubochi isii ka Onyenwe anyi kere eluigwe na uwa. O kwusiri oru n'ubochi nke asaa, zuo ike, turu ndu.” **18** Mgbe Onyenwe anyi gwasiri Mosis okwu ndi a n'elu ugwu Sainai, o nyere ya mbadamba nkume abuo nke iwu ogbugba ndu ahụ. O bukwa mbadamba nkume ndi ahụ nke mkpisiaka Chineke dere ihe n'elu ha.

32 Mgbe ndi mmadu ahụ huru na Mosis anola odu iridata site n'elu ugwu Sainai, ha zukotara, bjakwute Eron, si ya, “Bilie, meere anyi chi ndi ga-edu anyi, n'ihu na nwoke a bu Mosis onye duputara anyi site n'ala Ijipt, anyi amaghị ihe mere ya.” **2** Eron zara si ha, “Yiputaru olanti olaedo ndi nwunye unu, na umu unu ndi ikom na ndi inyom yi. Wetara m ha.” **3** Ngwangwa, ha niile yipuru olanti ha weta ha nye Eron. **4** O naara ya n'aka ha, were ngwa oru e ji egbunye akara, kputura ha arusi nwa oke ehi. Mgbe ahụ, ha kwuru si, “Ndi Izrel, ndi a bu chi unu, nke sitere n'ala Ijipt duputa unu.” **5** Mgbe Eron huru na umu Izrel juputara n'obi anuri, n'ihu ihe ahụ o kpuru, o wuru ebe ichu aja n'ihu nwa ehi ahụ o kpuru, kwuo okwu si, “Echi, a ga-enwe oke mmemme nye Onyenwe anyi!” **6** Ya mere na echi ya, ha biliri n'oge, bido ichu aja nsure oku, na aja udo, nye nwa ehi ahụ a kpuru akpu. Mgbe nke a gasiri, ha noduru ala iri ihe na inu ihe onunu, biliekwa oto gwurie egwu ime onwe ha obi uto. **7** N'oge ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Gbada osiso, n'ihu na ndi gi, ndi i duputara site n'Ijipt emerula onwe ha. **8** N'otu ntabi anya a, ha ahapula uzo m niile. Ha akpuolara onwe ha arusi nwa oke ehi, nke ha na-efe ofufe, nke ha chukwara aja nye. Ha kwukwara si, ‘Ndi Izrel, ndi a bu chi unu, nke duputara unu site n'ala Ijipt.’” **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirị Mosis, “Ahula m na ndi a bu ndi isiike, na ndi na-enupu isi. **10** Ugwu a, hapu m ka iwe m bjakwasị

ha, ka m laa ha n'iyi. Aga m eme ka gi onwe gi bu Mosis buru mba ukwu n'onodu ha." **11** Ma Mosis rioro Onyenwe anyi Chineke ya aririo si ya, "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ginji mere iwe gi ji di oku otu a n'ebe ndi gi no bu ndi nke i ji ike ebube gi, na otutu ihe iribama di itunanya, duputa site n'ala Ijijit? **12** N'ih i ginji ka ndi Ijijit ga-ekwu si, 'O bughi ime ha ihe ojoo ka o ji duputa ha, ka o nwee ike gbuo ha n'ugwu ndi a, ma kpochapukwa ha site n'elu uwa a?' Site n'iwe gi di oku chigharia, kwere ka o dajuo. Chigharjakwaa site n'atumatu ojoo a n'ebe ndi gi no. **13** Cheta nkwa ah u i kwere ndi ohu gi bu Ibrahim, Ajzik, na Izrel. N'ih na i ji onwe gi nu o iyi nye ha si, 'Aga m eme ka mkpuru gi mubaa dika kpakpando nke eluigwe. Aga m enye ha ala m kwere umu umu gi na nkwa ka o buru ihe nketa ha ruo mgbe ebighi ebi.'" **14** Ya mere, Onyenwe anyi gbanwere obi ya. O lakwaghi ha n'iyi. **15** Mgbe ah u, Mosis tughariri site n'ugwu ah u rjdata, mbadamba nkume abuo nke iwu ogbugba ndu ah u di ya n'aka. E dere ha ihe n'ihu abuo, n'ihu nakwa n'azu. **16** Mbadamba nkume ndi ah u bu akaoru Chineke, ihe e dere n'elu ha bu ihe Chineke n'onwe ya dekwasi n'elu mbadamba nkume ndi ah u. **17** Mgbe Joshua nuru uzu si na ndida ugwu ah u, nke umu Izrel niile na-eme, o gwara Mosis okwu si, "Uzu agha di n'omuma ulo ikwu." **18** Ma Mosis zara si, "Mba, nke a abughi uzu ndi meriri n'agha, maobu uzu ndi e meriri n'agha, kama o bu olu abu ka m na-anu." **19** Mgbe Mosis bjaruru nso ebe ah u ha mara ulo ikwu ha, hu nwa oke ehi ah u a kpuru akpu na egwu a na-ete, iwe were ya nke ukwu. O tpu ru mbadamba nkume ndi ah u o ji n'aka. Kurie ha na ndida ugwu ah u. **20** Mosis weere nwa oke ehi ah u ha kpuru akpu, kpoo ya oku. Mgbe ah u, o gweriri ya dika ntu. Fesaa ya n'elu mmiri mee ka umu Izrel nu o mmiri ah u. **21** O gwara Eron okwu si, "Gini ka ndi a mere gi i ji bute udi mmehie ojoo di otu a tukwasj ha n'isi?" **22** "Eron zara si ya, ka iwe gi ghara idi oku, onyenwe m. Gi onwe gi maara ndi a, mata otu ha si buru ndi ojoo. **23** Ha siri m, 'Meere anyi chi ndi ga-edu anyi, n'ih na nwoke a bu Mosis onye duputara anyi site n'ala Ijijit, anyi amaghi ihe mere ya.' **24** Asiri m ha, 'Onye obula nke nwere ihe icho oma olaedo, ya yipu ya.' Mgbe ah u, ha wetara m olaedo ndi a, nke m tbara n'ime oku. Ihe si na ya puta bu nwa ehi a kpuru akpu!" **25** Mosis huru na omume ndi a jogbuziri onwe ya na njo n'ih na Eron mere ka isi kopu ha. Nke mere ka ha buruzia ihe ochi n'ebe ndi iro ha di. **26** O guzoro n'onu uzu ulo ikwu ah u kwuo si, "Onye obula dinyeere Onyenwe anyi ya bjakwute m." Ndi Livayi niile bjakwutere ya. **27** Mgbe ah u, o siri ha, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel kwuru, 'Nwoke obula nyara mma agha ya n'akuku ya, jeharia n'etiti omuma ulo ikwu umu Izrel, site n'otu isi ruo n'isi nke ozo. Ya gbuo obuladi nwanne ya nwoke, maobu enyi ya, maobu onye agbataobi ya.'" **28** Ndi Livayi mezuru ihe Mosis gwara ha. Ya mere ndi nwuru n'ubochi ah u di puku mmadu ato. **29** Mgbe ah u, Mosis gwara ndi

Livayi okwu si, "Taa, unu ekwaputala onwe unu nye Onyenwe anyi. N'ih na unu gburu umu unu ndi ikom na umunne unu ndi ikom. Ugbu a, o goziela unu taa." **30** N'echi ya, Mosis gwara ndi Izrel okwu si ha, "Unu emeela mmehie di ukwu megide Onyenwe anyi. Ma aga m alaghachikwuru Onyenwe anyi n'elu ugwu ah u rioro ya. Ma eleghi anya, aga m arjota maka ikpuchi mmehie unu." **31** Ya mere, Mosis jekwuuru Onyenwe anyi si ya, "Biko Onyenwe anyi, ndi a emeela mmehie di ukwu megide gi, n'ih na ha akpuqlara onwe ha chi olaedo. **32** Ma ugbu a, biko, gbaghara mmehie ha. O buru na i gagh i agbaghara ha, biko hichapu aha m site n'akwukwo ah u i dere." **33** Ma Onyenwe anyi zara si Mosis, "Onye obula mehiera megide m ka a ga-ehichapu aha ya site n'akwukwo m. **34** Ma ugbu a, duru ndi a gaa ebe ah u m gwara gi. Mmu ozi m ga-edu unu n'ije a. Ma otu o di, mgbe m bjara ileta ndi a, aga m ata ha ahuhu n'ih i mmehie ha." **35** Ya mere, Onyenwe anyi mere ka orja di egwu bjakwasj ha, n'ih ihe ha ji nwa ehi ah u, bu nke Eron kpuru mee.

33 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, "Duru ndi a i si n'ala Ijijit kpoputa baa n'ala ah u m kwere Ibrahim, na Ajzik na Jekob na nkwa, n'ih na agwara m ha si, 'Aga m enye umu umu unu ala a, ka o buru ihe nketa ha.' **2** Aga m ezipu Mmu ozi m ka o gaa n'ihu unu chupuru unu ndi Kenan, na ndi Amoraith, na ndi Het, na ndi Periz, na ndi Hiv, na ndi Jebus. **3** Gbago n'ala mmiri ara ehi na mmanu ah u na-eru na ya, ma agagh i m eso unu n'ije unu, n'ih na unu bu ndi isiike. O buru na m esoro unu, unu ga-anwa m onwunwa, nke ga-eme ka m laa unu n'iyi n'uzo." **4** Mgbe ndi mmadu ah u nuru okwu olu ike ndi a, ha malitere iru tju, o dighikwa onye obula yinyere ihe icho mma ya n'ah u ha. **5** N'ih na Onyenwe anyi agwala Mosis si, "Gwa umu Izrel, 'Unu bu ndi isiike. A si na m no n'etiti unu, otu ntabi anya ezuruola m ila unu n'iyi. Ugbu a, yipunu ihe icho mma niile unu yi n'ah u, aga m ekpebi ihe m ga-eme unu." **6** Ya mere, ndi Izrel yipuru ihe icho mma ha niile. N'ugwu Horeb ka ha no mgbe ihe ndi a mere. **7** N'oge a, Mosis na-ewere ulo ikwu manye n'azu omuma ulo ikwu, o na-akpo ya ulo nzute. O namanye ya n'ebe di anya site n'ebe umu Izrel mara ulo ikwu ha. Onye o bu la nke choro ijuta Onyenwe anyi ase, na-apu, gaa n'ulo nzute ah u nke di n'azu omuma ulo ikwu. **8** Mgbe obula Mosis na-aga n'ulo ikwu nzute ah u, ndi Izrel niile na-aputa guzoro n'onu uzu ulo ha, na-ele ya anya tutu Mosis abanye n'ulo ikwu ah u. **9** Mgbe o banyere n'ulo ikwu ah u; ogidi igwe ojii ah u na-abja guzochie n'onu uzu mgbe Onyenwe anyi na Mosis na-akpari uka. **10** N'oge obula, ndi mmadu huru ogidi igwe ojii ah u ka o guzo n'onu uzu ulo ikwu nzute ah u, ha onwe ha na-eguzokwa, onye obula, n'onu uzu ulo ikwu ha, kpoo isiala. **11** N'ime ulo nzute ah u, Onyenwe anyi na-agwa Mosis okwu ihu na ihu, dika mmadu si agwa enyi ya okwu. Mgbe ha kparichara uka, Mosis na-aloghachi azu n'ebe umu Izrel mara ulo ikwu ha. Ma nwokorobia ah u na-enyere ya aka, bu

Joshua, nwa Nun, na-anogide n'ulo ikwu nzute ahụ. **12** Mgbe Mosis na Onyenwe anyị nọ na-ekwurita okwu, ihe Mosis gwara ya bụ nke a, "O dila anya kemgbe i na-agwa m si m, 'Duru ndi m baa n'ala ahụ e kwere na nkwa inye ha.' Ma matakwa na i gwabeghi m onye i ga-edunyere m ga-eduzi m ụzọ. I kwuola na i maara aha m, kwukwaa na achotala m ihuoma n'ebe i nọ. **13** Biko, o buru na o si otu a di, zi m ụzọ gi, nke ga-eme ka m mata gi, gaakwa n'ihu inweza ihuoma site n'ebe i nọ. Chetakwa na mba a di ukwu bu ndi gi." **14** O zara si, "Mu onwe m ga-eso gi gaa, aga m enyekwa gi izuike." **15** Mgbe ahụ Mosis siri ya, "O buru na i gaghi eso anyi n'ije a, ekwela ka anyi si n'ebe a zopu ukwu. **16** O buru na i soghi anyi, olee otu a ga-esi mata na mu onwe m, na ndi gi achotala ihuoma gi? Olee otu o ga-esi puta ihe na mu na ndi gi bu mba di iche site na mba ndi ozo di n'uya?" **17** Ma Onyenwe anyi zara Mosis si, "E, aga m eme ihe i rioro m, n'ihu na i chotala ihuoma m. N'ezie, amara m onye i bu, marakwa aha gi." **18** Mgbe ahụ, Mosis rioro si, "Gosi m ebube gi." **19** Ma Onyenwe anyi zara si, "Aga m eme ka i hu idi mma m, aga m akwakwara gi ihe aha m bu Onyenwe anyi putara. Onye m chorọ imere ebere ka m ga-emere ebere, o bukwa onye m chorọ imere omijiko ka m ga-enwere omijiko. **20** Ma i pughi ihu ihu m n'ihu na mmadu obula enweghi ike ihu ihu m ma dirikwa ndu." **21** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri, "Lee, e nwere ebe di nso n'akuku m, n'elu nkume, ebe i nwere ike iguzo. **22** Mgbe ebube m ga-agafe, aga m ezo gi n'okpuru nkume, werekwa aka m kpuchie gi, tutu ruo mgbe m gafechara. **23** Emesija, aga m eweli aka m, ka i nwee ike ihu azu m anya, ma i pughi ihu ihu m."

34 Onyenwe anyi gwara Mosis, "Waputa mbadamba nkume abuo dika nke mbu, aga m edekwasị n'elu ha okwu niile nke di n'elu mbadamba nkume ndi mbu ahụ, bu nke i tupiasiri. **2** Jikere n'utuutu, rigoro ugwu Sainaj ka i chee onwe gi n'ihu m n'elu ugwu ahụ. **3** Onye obula esokwala gi, ma o bukwanu nodu nso ugwu ahụ. Ekwekwala ka igwe ehi maobu igwe aturu kpaa nri nso nso ugwu ahụ." **4** Mosis biliri n'isi ututu, waa mbadamba nkume abuo dika ndi nke mbu, rigoro ugwu Sainaj dika Onyenwe anyi gwara ya. O jikwa nkume abuo ahụ n'aka ya. **5** N'oge ahụ, Onyenwe anyi ridatara n'ime ogidi igwe ojii, guzo n'ihu Mosis, kwuputa aha ya bu Onyenwe anyi. **6** O si n'ihu Mosis gafee na-ekwu na-asị, "Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, Chineke omijiko na onye amara, onye na-adighi ewe iwe osiiso, na onye babigara uba oke n'ihunanya na ikwesi ntukwasị obi. **7** Onye na-egosi ihunanya ya nye imerime puku, ma na-agbaghara ajo omume na nnupu isi, na mmehie. Ma o dighi ahapu ka onye ikpe mara laa na-anataghi ahuhu, o na-ata umu na umu umu ha ahuhu n'ihu mmehie nna nna ha ruo n'ogbo nke ato na nke ano." **8** Otu mgbe ahụ, Mosis hulataru kpoo isiala, **9** si ya, "O buru n'ezie na m achotala ihuoma n'anya gi, Onyenwe m, ka Onyenwe m, biko soro anyi gaa. O bu ezie na ndi a bu ndi isiike, gbaghara anyi ajo omume anyi, na mmehie anyi niile, ka i nabatakwa

anyi dika ndi nke gi." **10** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri, "Mu onwe m na gi na-agba ndu. N'ihu ndi gi niile, aga m aru oke oru itunanya di ukwu, udi nke a na-emetuebeghi mbu n'uya, maobu na mba o bula. Ndi niile unu bi n'etiti ha ga-ahu oru Onyenwe anyi. Oru ahụ di oke egwu nke m ga-aru n'ihu unu. **11** Debe ihe niile m nyere gi n'iwu taa. Aga m esite n'ihu unu chupu ndi Amorait, ndi Kenan, ndi Het, ndi Periz, ndi Hiv na ndi Jebus. **12** Kpacharanu anya ka unu na ndi bi n'ala ahụ unu na-aba n'ime ya ghara igba ndu. Ka ha ghara i bu ihe ima n'onya n'etiti unu. **13** Kama, tikpoonu ebe ichu aja ha niile. Kurienu ogidi arusi ha niile. Gbutukwaanu osisi Ashera ha jiri mere chi ha. **14** Unu efela chi ozo, n'ihu na Onyenwe anyi, onye aha ya bu Ekworo, bu Chineke na-ekwo ekworo. **15** "Kpacharanu anya ka unu na ndi bi n'ala ahụ ghara igba ndu, n'ihu na mgbe ha na-akwaso chi ha iko, na-achukwa aja nye chi ha, ha ga-akpo unu oku nri, mgbe ahụ, unu ga-eri site n'ihu aja ha. **16** Mgbe unu lutara ufodu ndi inyom ha dika nwunye nye umu unu ndi ikom, ndi inyom ndi a na-akwaso chi ha iko, ga-eme ka umu unu ndi ikom soro ha n'omume di otu a. **17** "Unu akpula chi obula. **18** "Na-emenu mmemme achicha na-ekoghi eko. Rienu achicha na-ekoghi eko ubochi asaa, dika m nyere n'iwu na a ga-eme n'ubochi ndi ahụ a hoputara, n'onwa Abib, n'ihu na o bu n'onwa ahụ ka unu si n'ala Ijpt puta. **19** "Nwa nwoke obula e bu uzo muo bu nke m, tinyere umu anu ulo, ma ehi, ma aturu, ma ewu. **20** E nwere ike igbaputa nwa oke inyinya ibu site n'iwere nwa aturu dochie n'onodu ya. O buru na i kpebie na i gaghi agbaputa ya, mgbe ahụ, i ga-agbaji olu ya. Ma umu unu ndi ikom niile ka a ga-agbaputa. "O nweghi onye obula n'ime unu ga-abia guzo m n'ihu na-eghi onyine. **21** "N'oge iku ihe n'ubi na n'oge ouuwe ihe ubi, rponu oru naani ubochi isii. Zukwanu ike n'ubochi nke asaa. **22** "Mee Mmemme Izu Uka asaa, bu nke i ga-eji mkpuru mbu nke oka wiiti mee, na Mmemme Nchikota Ihe n'ogwugwu afo obula. **23** Ugboro ato n'afu ka ndi ikom unu niile ga-abia chee onwe ha n'ihu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi nke Izrel. **24** N'ihu na aga m esite n'ihu unu chupu mba di iche iche. Meekwa ka ala unu saa mbara. O dighi onye obula ga-enwe anya ukwu n'ebe ala unu di, mgbe unu na-aga iche onwe unu n'ihu Onyenwe anyi bu Chineke unu, ugbo ato n'afu. **25** "Unu etinyekwala ihe obula nke nwere ihe na-eko achicha n'ime ya, mgbe unu na-achu obara nke aja nye m. Unu ahapukwala aja sitere na Mmemme Ngabiga ka o noo ruo ututu. **26** "Wetanu mkpuru mbu niile nke ala ubi unu, bu ndi kachasi mma n'ulo Onyenwe anyi, bu Chineke unu. "Unu esikwala nwa ewu n'ime mmiri ara nne ya." **27** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, "Dee iwu ndi a m nyere gi, n'ihu na dika okwu ndi a si di, ka ogbugba ndu mu na gi na umu Izrel gbara si di." **28** Mosis na Onyenwe anyi no n'ebe ahụ iri ubochi ano, ehizie na abali. Ma n'oge ndi a niile o righi nri obula. O nukwaghi ihe onuhu obula. O dere na mbadamba nkume abuo ahụ

okwu niile nke ogbugba ndụ ahụ, nke bụ iwu iri ahụ. **29** Mgbe Mosis ji mbadamba nkume abụọ nke ihe ama ahụ na-aridata site n'elu ugwu ahụ, ọ mataghị na ihu ya na-egbuke egbuke, n'ihị onọdụ nke ọ n'ihu Onyenwe anyị. **30** N'ihị mgbuke ahụ ihu Mosis na-egbuke, ụjọ ekweghị Eron na ụmụ Izrel bjaruo ya nso. **31** Ma Mosis kpọrọ ha ka ha biakwute ya. N'ihị ya, Eron na ndị ndu nzuko Izrel bjara ka ha na Mosis kparịta ụka. **32** Mgbe e mesiri, ndị Izrel niile biakwutere ya. O nyekwara ha iwu ndị ahụ Onyenwe anyị nyere ya n'elu ugwu Sajinai. **33** Mgbe Mosis gwachara ha okwu, o weere akwa kpuchie ihu ya. **34** Ma mgbe ọbụla ọ na-abanye n'ihu Onyenwe anyị ka ha kparịta ụka n'ime ụlọ nzute ahụ, ọ na-ekepu akwa ahụ ọ jì kpuchie ihu ya tutu ruo mgbe ọ nọchara pụta. Mgbe ọ pụtara, ọ na-agwa ndị Izrel ihe niile Onyenwe anyị nyere ya n'ihu. **35** Ha hụkwara na ihu ya na akpukpo ihu ya na-egbuke egbuke. Emesija, Mosis na-ekpuchikwa ihu ya tutu ruo mgbe ọ ga-abanye n'ime ka ya na Onyenwe anyị kparita ụka.

35 Emesija, Mosis kpọrọ nzuko ụmụ Izrel niile gwa ha si, “Ndi a bụ iwu Onyenwe anyị nyere nke unu na-aghaghị idebe. **2** Rụọnyị orụ ụbọchị isii, ụbọchị nke asaa bụ ụbọchị izuikwe, ụbọchị dị nso nke izuikwe nye Onyenwe anyị. Onye ọbụla ruru orụ n'ụbọchị nke asaa ga-anwu. **3** Unu amụnyela ọkụ n'ebe obibi unu n'ụbọchị izuikwe ahụ.” **4** Mgbe ahụ Mosis gwara nzuko Izrel niile si, “Nke a bụ iwu Onyenwe anyị nyere, **5** sitenụ n'ihe unu nwere wetara Onyenwe anyị onyinye. Onye ọbụla nke ọ masiri, ya wetara Onyenwe anyị onyinye nke ihe ndị a: “Ọlaocha, ọlaedo na bronz, **6** ogbo na-acha anụnụ anụnụ, nke odo odo, nke uhie uhie na nke ezi akwa ọcha, na aji ewu; **7** akpukpo ebule e sijiri uhie uhie, akpukpo ehi mmiri, na osisi akashia; **8** mmanụ oliv nke a ga-etinye n'iheokụ, ụda a na-etinye na mmanụ nso, na ụda na-eme ka aja nsure ọkụ na-esi isi uto; **9** nkume oma ọniks, na nkume ndị ọzọ a na-ahịonye n'efo, na nke a na-ahịonyekwa n'ihe mgbochi obi. **10** “Unu niile ndị nwere onyinye ikwa nka, bjanu rụọ ihe ahụ niile Onyenwe anyị nyere anyị n'ihu iri, nke bụ ihe ndị a: **11** “Ụlọ nzute ahụ, na ihe mkpuchi ya, na nko ya niile, na mbudo ibo ya, na mkporo osisi ya, na ogidi ya, na ụkwụ ya niile. **12** Rụkwanyị igbe ogbugba ndụ ahụ, na mkpara ahụ e ji ebu ya. Ya na oche ebere ahụ. Mekwaanụ akwa mgbochi nke ga-ekpuchi ebe nso ahụ, **13** na tebul ahụ, na mkpara e ji ebu ya, na ngwongwo ya niile, na achicha nke iche n'ihu Onyenwe anyị. **14** Mekwaa ebe idokwasị orionā maka ihè, ya na ngwongwo ya niile, ihokụ na mmanụ maka imụ ọkụ; **15** n'ebe ichu aja ihe nsure ọkụ na mkpara ya. Mmanụ nso ahụ na ihe nsure ọkụ na-esi isi uto nke e ji ụda mee; akwa mgbochi maka onụ ụzọ nke dị n'ebe mbata ụlọ nzute ahụ; **16** ebe ichu aja nke aja nsure ọkụ ya na ihe okpukpa bronz ya, mkpara e ji ebu ya na ngwongwo ya niile, efere ukwu ahụ na ihe ndokwasị ya. **17** Akwa mgbochi nke ogige ụlọ ahụ na ogidi ha, na ihe ndokwasị ya,

nakwa akwa mgbochi nke onụ ụzọ e si abanye n'ogige ahụ; **18** ntu maka ikpogide ụlọ ikwu ahụ na nke ogige ahụ, na ụdọ ha, **19** uwe niile a kpara akpa nke a na-eyi eje ozi n'ebe nso ahụ, ma uwe nso nke Eron, onye nchụaja na uwe nke ụmụ ya ndị ikom na-eyi mgbe ha na-eje ozi ha dika ndị nchụaja.” **20** Ugbu a, ogbakọ ụmụ Izrel niile siri n'ihu Mosis puo. **21** Onye ọbụla chorony na onye nke mmuo ya kwaliri laghachiri azu bja wetara Onyenwe anyị onyinye n'ihu oru nke ulo nzute ahụ na n'ihị ije ozi dī n'ime ya na n'ihị uwe nso ndi ahū. **22** Ndi niile o meturu n'obi, ma ndi nwoke ma ndi nwanji bjara weta onyinye ha. Ha wetaara Onyenwe anyi onyinye ihe icho mma nke olaedo di iche iche: ihe ikpochi uwe, olanti, olaaka na ihe ndi ozo e ji achọ mma di iche iche, nke e ji olaedo kpuo. Ha chere ha n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. **23** Ufođu mmadu wetara akwa na-acha anunụ anunụ na ngwakota anunụ na uhie na nke uhie uhie maobu ezi akwa ocha maobu akpukpo aji ewu, akpukpo ebule e sijiri obara obara na akpukpo ehi mmiri. **24** Ndi ozo wetara olaocha na bronz, dika onyinye ha nyere Onyenwe anyi, ufođu wetara osisi akashia nke a ga-eji wuo ulo ikwu ahū. **25** Umụ nwanji ndi bu oka n'udu akwa na ikwe akwa turu eri na-acha anunụ anunụ, na ngwakota anunụ na uhie, nke na-acha uhie uhie na nke ezi akwa ocha, webata ha dika onyinye. **26** Ufođu umu nwanji kwa ji onyinye nka puru iche ha nwere kpaa aji ewu dika akwa puru iche. **27** Ndi ndu niile wetakwara nkume oniks na nkume ndi ozo nke ihionye n'ihe a ga-eji duo efod na ihe mgbochi obi ahū. **28** Ha wetakwara uda di iche iche, mmanu oliv nke a ga-etinye n'ihokū, nke a ga-eji mee mmanu otite di nso, mekwa ihe nsure oku na-esi isi uto. **29** N'uzo dī otu a ka umu Izrel niile, ma nwoke ma nwanji, ndi choronyeaka n'oru ahū Onyenwe anyi nyere Mosis n'ihu si weta onyinye ha. Onye ọbula n'ime ha nyere Onyenwe anyi onyinye afo ofufu. **30** Mgbe ahū, Mosis gwara ndi Izrel, si, “Lee, Onyenwe anyi ahoputala Bezalel, nwa Uri, nwa Hua, onye si n'ebo Juda. **31** O mejuputala na Mmuo nke Chineke, n'amamihe, nghota na ihe omuma na ike ije ozi oru nka di iche iche. **32** Icheputa ihe nka di iche iche, nke metutara olaocha na olaedo na bronz, **33** jwa nkume na ido nkume, ikwa nka osisi nakwa oru nka niile di iche iche. **34** Ma o tinyela n'ime ya na Oholiab, nwa Ahisamak, onye si n'ebo Dan, amara ikuziri ndi ozo ihe. **35** O mejuputala ha n'ike ije ozi oru nka di iche iche, dika igbunye akara, ise ihe osise, ikpanye ihe icho mma n'akwa di iche iche, ya bu iji ogbo na-acha anunụ anunụ, ngwakota anunụ na uhie, uhie uhie nakwa n'ezi akwa ocha na nke ndi okpa akwa. Ha niile bukwa ndi nka na ndi ncheputa ihe icho mma doro anya.”

36 Ya mere, Bezalel na Oholiab na ndi nka niile Onyenwe anyi nyere ike na nghota imata otu ha ga-esi ruo oru iwu ebe nso ahū ga-aru oru ahū dika Onyenwe anyi nyere n'ihu. **2** Mgbe ahū, Mosis kpọrọ Bezalel na Oholiab na ndi nka ndi ahū Onyenwe

anyị nyere ike na nghọta, ndị weputara obi ha jibịa iru oru ahụ. **3** Ha si n'aka Mosis nara onyinye ndị ahụ niile umu Izrel wetara maka iru oru ebe nsọ ahụ. Ndi mmadu nọkwa na-eweta onyinye afọ ofudu ha ututu niile. **4** N'ihia ya, ndi oru nka niile no na-arụ oru n'ebe nsọ ahụ hapuru oru ha na-arụ, **5** jiakwute Mosis, si ya, "Lee, onyinye ndi mmadu na-eweta adila ukwu karja ihe a chorọ maka iru oru a Onyenwe anyi nyere n'iwu." **6** Mgbe ahụ, Mosis nyere iwu, ha zisara ozi ahụ n'omuma ulọ ikwu niile si, "Ka nwoke maobu nwanyi obula gharakwa inwe ihe obula nke o ga-eweta dikwa onyinye maka oru ebe nsọ a." N'ihia nke a, ndi mmadu kwusiri iweta ihe ozo. **7** N'ihia na onyinye e wetara adila ukwu karja ihe a chorọ maka oru ahụ. **8** Ndi niile mara nka n'etiti ndi oru ahụ ji ezi ogbo na-acha anunu, ngwakota anunu na uhie na uhie uhie wuo ulọ nzute ahụ. Onye oka kpanyekwara oiyi cherubim n'ime ha. **9** Akwa mgbochi ndi a ha n'otu. Idi ogologo ha n'otu n'otu bu mita iri na abuo na okara. Obosara ha bu otu mita na sentimita asato. **10** E jikotara akwa mgbochi ise n'otu, jikotakwa akwa ise nke ozo n'otu. **11** Ha ji akwa na-acha anunu anunu dunye anya nko n'elu onu akwa mgbochi nke otu uzo, otu a ka emekwara menyekwa na nsotu onu akwa mgbochi nke ozo. **12** Ha dunyere iri anya nko ise n'otu akwa mgbochi, dunyekwa iri anya nko ise n'onu akwa mgbochi nke ozo, mee ka anya nko ndi a chee ibe ha ihu. **13** Emesja, ha ji iri nko olaedo ise jikota uzo akwa mgbochi abuo ndi a, si otu a mee ka ulọ nzute ahụ gho otu. **14** Ha ji akpukpo aji ewu mee akwa mgbochi maka i ji kpuchie elu ulọ nzute ahụ. Iri na otu ka ha ga-adj n'onuogugu. **15** Akwa mgbochi iri na otu ndi a ha n'otu. O ga-abu mita iri na ato na okara n'ogologo, ebe obosara ya bu otu mita na iri sentimita asato. **16** Ha dukotara ise n'ime akwa mgbochi ahụ, debe ya iche. Dukotakwa isii nke foduru debekwa ya iche. **17** Mgbe ahụ, ha dunyekwara iri anya nko ise n'elu onu otu akwa mgbochi ndi ahụ. Mekwaa otu ihe ahụ n'onu akwa mgbochi nke ozo e debere iche. **18** Ha mekwara iri nko bronzi ise, iji jikota ulọ nzute ahụ ka o buru otu. **19** Mgbe ahụ, ha ji akpukpo ebule e sijiri uhie uhie mee ihe mkpuchi maka ulọ nzute ahụ, ya na akwa mkpuchi ozo nke e ji akpukpo ehi mmiri mee maka ikpukwasị n'elu ya. **20** Ha meere ulọ nzute ahụ mbudo ibo osisi akashia, guzo oto. **21** Mbudo ibo o bula di mita anọ na okara n'ogologo, dirikwa iri sentimita asaa n'obosara, **22** nwee ihe nhionye abuo nke ga-abanye n'ime ibe ya ijiko ha n'otu. Ha ruru mbudo ibo ulọ nzute ahụ niile otu a. **23** Ha ruru mbudo ibo iri abuo maka akuku ndida nke ulọ nzute ahụ, **24** ma mekwaa iri ukwu olaocha anọ n'okpuru ha. Otu mbudo ibo ga-enwe ukwu abuo, otu ukwu n'okpuru otu ihe nhionye, otu ukwu n'okpuru ihe nhionye nke ozo. **25** N'akuku nke ozo bu akuku ugwu nke ulọ nzute ahụ, ha rukwara iri mbudo ibo abuo, **26** rukwaa iri ukwu olaocha anọ, ukwu abuo n'okpuru mbudo ibo obula. **27** N'ebe isi isi nsotu ya bu akuku odida anyanwu nke ulọ nzute, ha ruru mbudo ibo

isii. **28** Mbudo ibo abuo ka e mere maka nkuku niile nke nsotu ulọ nzute ahụ, **29** N'isi nkuku abuo ndi a, mbudo ibo ndi a no iche iche site n'okpuru ruo n'elu ya; ma e jikoro ha onu n'ime otu mgbaka. Emere ka ha abuo yie ibe ya. **30** Ha niile di mbudo ibo asato na ukwu olaocha di iri na isii, ya bu ukwu abuo n'okpuru mbudo ibo obula. **31** Ha ji osisi akashia mekwaa osisi ntubichi, ise maka mbudo ibo ndi di n'otu akuku nke ulọ nzute ahụ, **32** ise nke ozo maka ndi di n'akuku nke ozo, ise nke ozo maka mbudo ibo di n'akuku odida anyanwu, n'ebe ndida ndida nke ulọ nzute ahụ. **33** Ha mere osisi ntubichi nke di n'etiti ka o gabiga site n'otu isi ruo n'isi nke ozo nke mbudo ibo ahụ. **34** Ha ji olaedo machie mbudo ibo ndi ahụ niile. Kpukwaa mgbaka olaedo ka o buru onodu ichikota mkporo osisi ahụ niile. Ha ji olaedo machiekwaa mkporo osisi ndi ahụ niile. **35** Ha ji ogbo na-acha anunu anunu, ngwakota anunu na uhie, uhie uhie na ezi akwa ocha a kpara nke oma mee akwa mgbochi. Onye nka kpanyekwara oiyi cherubim n'ime ya. **36** Ha mere ogidi osisi akashia anọ maka ya were olaedo machie ha. Ha meere ha anya nko; wukwara ha ukwu olaocha anọ. **37** Ha mere akwa mgbochi maka onu uzo mbata nke ulọ ikwu ahụ, nke e ji ogbo na-acha anunu anunu, na ngwakota anunu na uhie, na uhie uhie, na ezi akwa ocha a kpara nke oma, nke bu akaoru onye nka. **38** Ha ruru ogidi ise ya na anya nko ha. Ha ji olaedo machie isi ogidi ahụ na ihe mkporo ha, were bronzi ruo ukwu ise ha.

37 Bezalel ji osisi akashia wuo igbe ogbugba ndu nke idi ogologo ya bu otu mita na sentimita iri. Obosara ya ga-abu sentimita iri isii na asato. Ila elu ya ga-abukwa sentimita iri isii na asato. **2** O ji olaedo a nuchara anucha machie n'ime na azu ya, jirikwa olaedo kpuo ihe gburugburu akuku ya niile. **3** O kpuru mgbaka olaedo anọ maka ya, kwunyekwa ha n'ukwu anọ ya, ya bu mgbaka abuo n'otu akuku, mgbaka abuo n'akuku nke ozo ya. **4** O jikwa osisi akashia ahụ mee okporo osisi, machiekwaa ha olaedo. **5** O tinyekwara mkpara ndi ahụ n'ime mgbaka ahụ di n'akuku igbe ahụ; ka o buru ihe iji na-ebu ya. **6** Emesja, o ji olaedo a nuchara anucha mee ihe e ji ekwuchi igbe ahụ. Aha a na-akpo okwuchi igbe a bu Oche Ebere. Idi ogologo ya di otu mita na sentimita iri, obosara ya di iri sentimita asaa. **7** Mgbe ahụ, o ji olaedo a nuchara anucha, nke e tipjara etipja, kpuo cherubim abuo na nsotu abuo nke ebe mkpuchi ahụ. **8** A ruyere otu cherub n'otu nsotu, otu cherub na nsotu nke ozo; n'isi nsotu abuo ahụ, ka o jikotara ha onu ka ha na okwuchi igbe ahụ buru otu. **9** Cherubim ndi a gbasara nku ha laa elu, were ha na-ekpuchi okwuchi ahụ. Cherubim ndi ahụ cheritara onwe ha ihu, na-ele anya n'ebe okwuchi ahụ di. **10** Emesja, o mere tebul nke idi ogologo ya bu iri sentimita itoolu. Obosara ya bu iri sentimita ise, ila elu ya bu iri sentimita asaa. O bu osisi akashia ka o ji mee ya. **11** O bukwa olaedo a nuchara anucha ka e ji machie ya. A kpanyekwara ihe okpuku olaedo gburugburu onu onu ya. **12** A

runyere ihe n'onye onye tebul ahụ nke ịla elu ya ga-
 eru sentimita asatọ. Ihe a dị gburugburu onye onye
 tebul ahụ, ọ bụkwa ọlaedo a kpurụ akpụ ka e ji ruo
 ya. **13** Ha kpurụ mgbaaka ọlaedo anọ maka tebul ahụ;
 kwunyekwa ha n'akụkụ anọ ahụ n'ebe ukwụ anọ ya
 dị. **14** E tinyere mgbaaka ndị ahụ nso nso ihe njikọ
 ahụ ka ha jide mkpara ndị ahụ, e ji ebu tebul ahụ. **15**
 O jikwa osisi akashia mee okporo osisi ahụ e ji ebu
 tebul ahụ. Jirikwa ọlaedo machie ya. **16** O mekwa
 ihe niile na-adị n'elu tebul ahụ: efere, ngaji, ọkwa na
 iko, nke e ji awụpụ aja ihe orinụ. Ọ bụkwa ọlaedo
 a nuchara anucha ka o ji kpuo ha. **17** Ha ji ọlaedo a
 nuchara anucha kpuo ihe idokwasị oriṅna. Ha kpurū
 ukwū ala ala ya, na alaka ya, mekwa ka iko ya niile
 yiri okoko osisi, n'isi ya niile, na ifuru ya niile bụrū
 otu ya na ahụ ya. **18** Alaka isii sitere n'akụkụ abụo
 nke ihe idokwasị oriṅna ahụ waputa, alaka atọ n'otu
 akụkụ ya, alaka atọ n'akụkụ nke ozo. **19** Iko atọ e mere
 dika okoko osisi aluṃṃnd ya na ifuru, ya na okoko ya
 niile dika n'otu alaka; iko atọ n'alaka nke ozo, otu a
 ka ọ ga-adị n'alaka isii niile ahụ na-awaputa site n'ihe
 idokwasị oriṅna ahụ. **20** N'elu ihe idoba oriṅna ahụ,
 enwere iko anọ dika ifuru osisi aluṃṃnd, ya na ebe o
 si awaputa na okoko ya. **21** Otu isi di n'okpuru alaka
 abuo si n'etiti ihe idoba oriṅna ahụ puta, isi nke abuo
 ga-adị n'okpuru alaka abuo nke ozo, isi nke atọ ga-adị
 n'okpuru alaka nke atọ, ya bu ha niile alaka isii. **22** Isi
 nwaputa ya na alaka ya niile diko tara onye, ha na ihe
 idokwasị oriṅna ahụ, nke e ji ọlaedo a nuchara anucha
 ruo. **23** Ha mekwa oriṅna asaa ya, ma mkpa ya na ihe
 ikpakepu oku ya niile. Ha bu ọlaedo a nuchara anucha.
24 Ha sitere na iri kilogram atọ na anọ nke ọlaedo a
 nuchara anucha kpuo ihe idokwasị oriṅna ahụ na
 ngwongwo ya niile. **25** Ha ji osisi akashia wuo ebe
 ichu aja a na-anọ esure ihe nsure oku na-esi isi utọ.
 Akukū anọ ya ha n'otu. Ogologo ya na obosara ya bu iri
 sentimita anọ na ise. Idj elu ya bu iri sentimita itoolu.
 Mpi ya niile si na ya puta. **26** Ha ji ọlaedo a nuchara
 anucha machie elu ya; akukū ya niile nakwa mpi ya
 niile. Ha jikwa ọlaedo kpulite onye onye ya gburugburu.
27 Ha kpunyere mgbaaka ọlaedo abuo n'okpuru ihe
 ahụ akpulitere akpulite, abuo na ncherita ihu akukū
 ọ bula, ebe a ga na-ejide mkpara e ji ebu ya. **28** Ha
 ji osisi akashia mee mkpara ndi ahụ. Jirikwa ọlaedo
 machie ha. **29** Ha mekwa mmanu otite di nso, na
 ezigbo ihe nsure oku na-esi isi utọ nke a na-agwaghi
 ihe; bu oru nke onye na-eme mmanu isi utọ.

38 Ha ji osisi akashia wuo ebe ichu aja nke aja nsure
 oku. Nke ịla elu ya di otu mita na iri sentimita
 atọ. Ogologo ya na obosara ya ha n'otu. Ha di mita
 abuo na iri sentimita atọ, mita abuo na iri sentimita
 atọ. **2** Ha runyekwara mpi n'akukū anọ nke ebe ichu
 aja ahụ n'otu n'otu. Mee ka mpi ndi a na ebe ichu aja
 ahụ ghoo nke e jikotara n'otu. Ha jikwa bronz machie
 ebe ichu aja a. **3** Ha ji bronz kpuo ngwongwo niile di
 iche iche, ya bu efere ikpofu ntu, shovel ya niile, efere
 ikwoṣa mmiri niile, ngaji eze iduta anu na efere ndi

e ji agu oku. **4** Ha mere ngiga mbadamba maka ebe
 ichu aja ahụ, ihe okpukpa bronz, nke ga-adi n'okpuru
 oghere onye onye ya. **5** Ha kpuru mgbaka bronz ndi a
 ga-eji jide mkpara ndi ahụ maka akukū anọ nke ngiga
 bronz ahụ. **6** Ha mere mkpara osisi akashia ndi a, were
 bronz machie ha. **7** Ha mere ka mkpara ndi ahụ baa
 n'ime mgbaaka ndi ahụ, ime ka ha diri n'akukū abuo
 nke ebe ichu aja ahụ maka iji n'ebu ya. Ha ji obodobo
 osisi ruo ya dika igbe. **8** Ha ji bronz kpuo efere ukwu
 na ihe ndokwasị ya. Ọ bu enyo nke ndi inyom ahụ ndi
 na-eje ozi n'onye uzo ulo nzute ka e ji kpuo ha. **9** Ozo,
 ha mere ogige ahụ. Idj ogologo nke n'akukū ndida di
 iri mita anọ na ise. O nwere akwa mgbochi nke e ji ezi
 akwa ocha a kpara nke oma mee. **10** Iri ogidi abuo ga-
 adi na iri ebe ndokwasị abuo nke e ji bronz kpuo. Anya
 nko ogidi ndi ahụ ha na ihe ikigide ha ga-abu ọlaocha.
11 Otu a kwa, akukū ugwu dika iri mita anọ na ise. O
 nwere iri ogidi abuo na iri ebe ndokwasị abuo nke
 e ji bronz kpuo, na anya nko nke ọlaocha na ihe e ji
 ekegide ha n'ogidi ahụ. **12** Akukū odida anyanwu di
 iri mita abuo na atọ. Nwekwa akwa mgbochi, nwere
 ogidi iri na ebe ndokwasị iri, tinyere anya nko ọlaocha
 na ihe e ji ekegide ha n'ogidi ahụ. **13** N'akukū oṣuwu
 anyanwu, ebe anwu na-awalite dika iri mita abuo na
 atọ n'obosara. **14** Akwa mgbochi nke ogologo ya di
 mita isii na sentimita iri asatọ bu ihe di n'otu akukū
 nke onye uzo mbata ahụ. O nwere ogidi atọ na ebe
 ndokwasị atọ. **15** Otu a kwa, akwa mgbochi nke idj
 ogologo ya di mita asaa bu ihe di n'akukū nke ozo nke
 onye uzo mbata nke ogige ahụ. Ọ ga-enwekwa ogidi atọ
 na ebe ndokwasị atọ. **16** Akwa mgbochi niile nke ogige
 ahụ gburugburu bu ezi akwa ocha a kpara nke oma.
17 Ogidi obula nwere ihe ndokwasị bronz. Nko niile na
 ihe njikota niile ka e jikwa ọlaocha machie. Ọ bụkwa
 naanji ọlaocha ka e ji mee okporo osisi ndi ahụ. **18**
 Akwa mgbochi nke onye uzo mbata nke ogige ahụ bu
 ihe e ji oghe na-acha anunu anunu, ngwakota anunu
 na uhie, uhie uhie na nke ezi akwa ocha a kpara nke
 oma mee; akaorū nke onye na-akpa ihe icho mma. Ọ di
 mita itoolu n'ogologo, yikwa akwa mgbochi nke ebe
 ogige ahụ, di mita abuo na iri sentimita atọ n'idi elu.
19 Ọ bu ogidi anọ ka e ji jidesie ha ike na ihe ndokwasị
 bronz anọ, nko na okporo osisi ha niile bu ọlaocha. E
 jikwa ọlaocha machie isi ogidi ndi ahụ. **20** Ntu niile
 nke ulo nzute ahụ nakwa n'ogige ya gburugburu bu
 bronz ka e ji kpuo ha. **21** Ndi a bu ngwongwo niile e ji
 wuo ulo nzute ahụ; ebe a ga-edebe ihe Ama ahụ. Ọ
 bu ndi Livayi deputara ihe niile ndi a n'usoro dika
 Mosis si nye ha n'iwu. Ọ bụkwa Itama, nwa Eron onye
 nchujaja, lekotara ndi niile ruru oru idekota ya. **22**
 Bezalel, nwa Uri, nwa Hua, onye si n'ebọ Juda, ruzuru
 ihe niile dika Onyenwe anyi si nye ya Mosis n'iwu.
23 Onye na-enyere ya aka bu Oholiab nwa Ahisamak,
 onye ebo Dan, bu onye oka a maara aha ya, ọ bu onye
 oka ihe otutu, na onye oka idunye ihe icho mma di
 iche iche n'akwa na-acha anunu anunu, nke ngwakota
 anunu na uhie, uhie uhie nakwa ezi akwa ocha. **24**
 Idj arọ nke onyinye ọlaedo niile sitere n'aja mfufe

ahụ nke ndị mmadụ wetara maka iri ebe nso ahụ, bu otu puku na narị kilogram ise. **25** Idị arọ nke ọlọcha enwetara n'aka ọgbakọ ahụ, bu puku kilogram anọ, na narị kilogram isii na iri ise dịka shekel ebe nso si dij. **26** Ha niile turyu otu beka, otu isi, dika utu mgbe e kere utu okara shekel dika otutu shekel ebe nso si dij, e nyere n'isi onye ọbula nke gabigara n'ebe ndi a guru onu no, bu ndi gbara iri afo abuo rigoo. Onuogugu ha di narị isii, na puku ato, na narị ise, na iri ise. **27** Idị arọ nke ọlọcha niile e ji ruo ukwu ibo niile nke ebe nso ahụ, na ukwu ogidi niile e ji jidesie akwa mgbochi ndi ahụ ike bu puku kilogram ato, na narị kilogram isii. Idị arọ nke ọlọcha e ji wuo ukwu ọbula bu iri kilogram ato na isii. **28** Idị arọ nke ọlọcha e ji menye nko n'ibo osisi niile, na nke e ji machie okporo osisi niile, na nke e ji techie isi ogidi osisi niile, bu iri kilogram abuo. **29** Idị arọ nke bronzi niile ndi mmadu wetara dika onyinye aja mfufe bu puku kilogram ato, na narị kilogram ato, na iri isii. **30** E ji bronzi ndi a wuo ukwu ogidi niile a manyere n'ihu uto e si abata ogige ulo nzute ahụ. E jikwa ya wuo ebe ichu aja bronzi ahụ, na ihe okpukpu bronzi ahụ, na ngwongwo niile e ji eje ozi n'ebe ichu aja, **31** na ukwu ogidi a manyere n'ihu ulo nzute, na itu niile e ji wuo ulo nzute ahụ, na ogige gbara ya gburugburu.

39 Ha sitekwara n'ogho akwa na-acha anunu anunu na nke na-acha ngwakota anunu na uhie (odo odo), nke na-acha uhie uhie, meere ndi nchujaja uwe akpara akpa nke oma iyi jee ozi n'ebe nso ahụ. Ha meekwara Eron uwe nso, n'usoro iwu Onyenwe anyi nyere Mosis. **2** Ha ji oghe ọlao, na nke na-acha anunu anunu, nke na-acha ngwakota anunu na uhie, na nke na-acha uhie uhie, nakwa nke ezi akwa ocha a kpara nke oma mee efod ahụ. **3** Ha tipjara mpempe ọlao ndi ahụ mee ka o di mbadamba. Biputasia ha ntakiri ntakiri dika eriri maka i ji ha kpanye n'etiti oghe ndi a na-acha anunu anunu; ngwakota anunu na uhie, nke uhie uhie nakwa nke ezi akwa ocha ahụ, nke bu akaoru onye nka. **4** Ha duru akwa na-adi n'ubu maka efod ahụ, nke e jikotara na nkuku ya abuo, maka i ji na-ekechisi ya ike. **5** Ihe okike nke ukwu ahụ, nke onye nka kpaziri nke oma yiri ya, ya na efod ahụ bu otu, nke e ji oghe na-acha edo edo, anunu anunu, ngwakota anunu na uhie na uhie uhie nakwa nke ezi akwa ocha a kpara nke oma mee, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **6** Ha doziri nkume oniks ndi ahụ n'ime ihe ọlao a kpara akpa; ma gbunye aha umu ndi ikom Izrel niile n'elu ya dika onye oka si egbunye aha mmadu n'elu mgbaaka akara. **7** Ha jikotara ha n'elu akwa ubu nke efod ahụ, ka o buru nkume ncheta mgbe ebighi ebi nye umu Izrel, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **8** Ha mekwara ihe mgbochi obi, nke bu oru aka onye nka. Ha mere ya dika e si mee efod ahụ. O bu oghe edo edo, nke na-acha anunu anunu, nke ngwakota anunu na uhie, nke uhie uhie na ezi akwa ocha a kpara nke oma ka e ji mee ya. **9** O ha n'otu, iri sentimita abuo na ato n'ogologo,

iri sentimita abuo na ato n'obosara; nke apajiri uto abuo. **10** Mgbe ahụ, ha hionyere ahiri nkume anu ndi di oke onuhia n'ime ya. Udi di n'ahiri nke mbu bu: nkume kanelian, krisolaji na beril, **11** n'ahiri nke abuo bu: nkume tokwoisi, safaia na emeraludu. **12** N'ahiri nke ato bu: nkume jasint, ageeti na ametisiti. **13** N'ahiri nke anu bu: nkume topaazi, oniks na jasp. Ahionyere ha n'ime ihe ọlao a kpara akpa. **14** Ha di nkume iri na abuo, nke ọbula na-anochi anya aha umu ndi ikom Izrel. Egbunye aha ebo iri na abuo ahụ, otu n'otu, nke ọbula dika aha ya si dij. **15** Ha ji ọlao a nuchara anucha mee eriri a kpara akpa dika ud, maka ihe mgbochi obi. **16** Ha mere ihe ọlao abuo nke a kpara akpa, ya na mgbaaka ọlao abuo. Donyekwa mgbaaka ndi ahụ na nkuku abuo nke ihe mgbochi obi ahụ. **17** Ha dunyere ud ọlao abuo ndi ahụ n'elu mgbaaka ndi ahụ di na nkuku ihe mgbochi obi ahụ. **18** Were isi ndi ozo nke ud ahụ dunye n'ihe ahụ a kpara akpa. Konye ha n'elu ubu efod ahụ, n'ebe ihu ya. **19** Ha mere mgbaaka ọlao. Konyekwa ha na nkuku abuo nke ihe mgbochi obi ahụ, n'ime onu onu ya ebe di nso efod ahụ. **20** Mgbe ahụ, ha kpuru mgbaaka ọlao abuo ozo, konyekwa ha n'elu ubu abuo nke efod ahụ, n'okpuru n'ebe ihu ya, na nso nso ebe a dukotara, n'elu ihe okike ukwu nke efod ahụ. **21** Ha jikwa eriri na-acha anunu kekota mgbaaka ihe mgbochi obi ahụ na mgbaaka efod ahụ, jikota ya na ihe okike ukwu ahụ, ime ka ihe mgbochi obi ahụ hapu itoghapu site n'efod ahụ, dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si dij. **22** O bu akwa nke na-acha anunu anunu, ka ha ji duu uwe mwuda efod ahụ, oru onye okwe akwa. **23** A ga-enwe oghere n'etiti uwe mwuda ahụ, dika oghere olu uwe agha, nwekwa akwa nta a dunyere n'okpuru oghere a, ime ka o sie ike gharakwa idoka. **24** Ha ji oghe na-acha anunu anunu, ngwakota anunu na uhie, nke na-acha uhie uhie na ezi akwa ocha a kpara nke oma kpanye oiyi mkpuru pomegranet, gburugburu n'onu ala ala uwe mwuda ahụ. **25** Ha dunyekwara atanu e ji ọlao a nuchara anucha kpuo, gburugburu n'onu onu ala ya n'etiti pomegranet ndi ahụ. **26** Otu atanu, otu oiyi mkpuru pomegranet, otu a ka a dunyere ya gburugburu onu onu ala uwe mwuda ahụ, nke a ga-eyi mgbe a na-eje ozi, dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si dij. **27** Ha ji ezi akwa ocha metara Eron na umu ya ndi ikom, uwe ime ahụ, akaoru nke onye okpa akwa, **28** jirikwa ezi akwa ocha mee akwa ike n'isi, okpu akwa ocha, na uwe ukwu nke ezi akwa ocha a kpara nke oma. **29** Ihe ike n'ukwu bu nke e ji oghe na-acha anunu anunu, ngwakota anunu na uhie uhie, na uhie uhie, nke ezi akwa ocha a kpara nke oma, oru aka onye nka na-akpanye ihe icho mma, dika Onyenwe anyi si nye Mosis n'iwu. **30** Ha mere efere, bu okpu nso ahụ, site n'ọlao a nuchara anucha, gbunyekwa akara n'elu ya, dika ihe e dere n'elu mgbaaka akara: Ihe nso diri Onyenwe anyi. **31** Mgbe ahụ, ha kenyerere ya eriri na-acha anunu anunu i ji jikota ya na ihe ike n'isi ahụ, dika Onyenwe anyi nyere ya Mosis n'iwu. **32** Otu a ka

ha si rúchaa orú iwu ulò nzute ahù. Ndí Izrel mere ihe niile díka Onyenwe anyí sí nye Mosis n'iwu. **33** Mgbe ahù, ha buteere Mosis ulò nzute ahù: ulò ikwu ahù ya na ngwongwo ya niile, ya bú nko ya niile, mbudo ibo ya niile, mkpòrò osisi ya niile, ogìdì ya niile na ukwù ya niile, **34** na akpùkpò ebule e sijiiri uhie uhie, akpùkpò ehi mmiri e ji emechi elu ulò nzute ahù, na akwa mgbochi, **35** na igbe iwu ogbugba ndù ahù, ya na mkpara e ji ebu ya, na oche ebere ya, **36** na tebul ahù, ya na ngwongwo ya niile na achícha nke íche n'Ihu Onyenwe anyí, **37** na ihe ìdòkwasi orìona e ji òlaedo a nùchara anùcha kpò, na iheòkù ya niile na ngwongwo ya niile, na mmanù oliv maka ìmù òkù, **38** na ebe ìchù aja òlaedo, mmanù nsò na ùda na-esi isi ùtò na akwa mgbochi nke onù ụzò ulò nzute, **39** na ebe ìchù aja bronz ahù, na ihe òkpùkpa bronz ya, mkpara ya niile na ngwongwo ya niile, efere ukwu ahù ya na ihe ndòkwasi ya, **40** akwa mgbochi nke ogige ulò ahù, na ogìdì ya na ihe ndòkwasi ya nakwa akwa mgbochi nke onù ụzò e si abanye n'ogige ahù; ùdò na ñtu ìkpògide ogige ahù; ngwongwo niile nke ulò nzute ahù, ulò ikwu nzute ahù **41** na uwe niile a kpara akpa, nke a na-eyi eje ozi n'ebe nsò ahù, ma uwe nsò nke Eròn, onye nchùaja, na uwe nke ùmù ya ndí ikom na-eyi mgbe ha na-eje ozi ha díka ndí nchùaja. **42** Ndí Izrel niile rùzuru orú ndí a niile díka Onyenwe anyí si nye ya Mosis n'iwu. **43** Mosis n'onwe ya hùkwara orú ndí a niile, nabata ya ka nke e jere díka iwu Onyenwe anyí nyere si dí. N'íhi ya, Mosis goziri ha.

40 Mgbe ahù, Onyenwe anyí gwara Mosis okwu sí ya, **2** "Guzobe ulò nzute ahù n'ùbòchí mbù nke onwa mbù. **3** Donye igbe ogbugba ndù nke Ihe Ama ahù n'ime ya. Konyekwa akwa mgbochi nke ga-ezo ya. **4** Webata tebul ahù, na ngwongwo dí n'elu ya, webatakwa ihe ìdòba orìona ahù. Mùnyekwa orìona ndí ahù òkù. **5** Doo ebe ìchù aja òlaedo ahù nke e mere maka ìchù aja ihe nsure òkù na-esi isi ùtò n'ihu igbe iwu ogbugba ndù ahù. Konyekwa akwa mgbochi nke kwesiri ìdì n'onù ụzò e si abata n'ime ulò nzute ahù. **6** "Doo ebe ìchù aja nke aja nsure òkù ahù n'ihu onù ụzò ìbata n'ulò nzute bú ulò ikwu ahù. **7** Donye efere ukwu ìsa mmiri ahù n'etiti ulò nzute na ebe ìchù aja ahù. Gbajukwaa ya mmiri. **8** Guzobe ogige gburugburu ulò nzute ahù. Konyekwa akwa mgbochi n'onù ụzò ogige ahù. **9** "Were mmanù nsò ahù tee ulò nzute ahù, ya na ihe niile dí n'ime ya, si otu a doo ha nsò ma ngwongwo ìchò mma ya niile. Ò ga-abù ebe dí nsò. **10** Mgbe ahù, tee ebe ìchù aja nke aja nsure òkù ahù mmanù ya na ihe ya niile e ji eje ozi. Doo ebe ìchù aja ahù nsò, ò ga-abùkwa ebe ìkarìsírì nsò. **11** Tekwaa efere ukwu ìsa mmiri ahù na ukwù ya mmanù. Doo ha nsò. **12** "Kpòbata Eròn na ùmù ya ndí ikom n'onù ụzò ulò nzute. Jiri mmiri saa ha ahù n'ebe ahù. **13** Yikwasi Eròn uwe nsò ya. Tekwaa ya mmanù, ido ya nsò maka i jere m ozi díka onye nchùaja. **14** Mekwaa ka ùmù ya ndí ikom bjaruo nso, yikwasìkwa ha uwe ime ahù. **15** Tee ha mmanù díka i si tee nna ha, ime ka ha burù ndí

na-ejere m ozi díka ndí nchùaja. Otite mmanù ha ga-abù nye orú nchùaja ha nke ga-adigide site n'ogbo ruo n'ogbo." **16** Mosis mezururu ihe niile díka Onyenwe anyí nyere ya n'iwu ime. **17** O ruo, n'ùbòchí mbù nke onwa mbù, n'afò nke abùò, e mere ka ulò nzute ahù guzo òtò. **18** Mosis mere ka ulò nzute ahù guzo òtò site n'itinye mbudo ibo ya niile, ukwù ya na mkpòrò osisi ya niile n'òndù ha. **19** Emesja, ò gbasapurù ihe mkpuchi n'elu ulò nzute ahù, tükwasìkwa okpuku ihe mkpuchi nke abùò n'elu ya díka Onyenwe anyí nyere ya iwu. **20** O tinyere Ihe Ama n'ime igbe ogbugba ndù ahù. Emesja, ò tükwasìkwa mkpara e ji ebu igbe ahù n'akùkù igbe ahù, were okwuchi igbe ahù, nke bú Oche Ebere ahù, kpuchie igbe iwu ogbugba ndù ahù. **21** Emesja, o bubatara igbe ahù n'ime ulò nzute ahù, kwùnyekwa akwa mgbochi nke mgbochi, kewapù igbe iwu ogbugba ndù ahù, díka Onyenwe anyí nyere ya n'iwu. **22** Mosis donyere tebul ahù n'akùkù ugwu nke ulò nzute ahù, na mpùta nke akwa mgbochi ahù. **23** Ò dòkwasi rì achícha ahù a na-edo n'ihu Onyenwe anyí n'elu tebul ahù, díka Onyenwe anyí nyere ya n'iwu. **24** Ò dòkwasi rì ihe ìdòba orìona ahù n'ime ulò nzute n'akùkù tebul ahù, n'akùkù ndída nke ulò nzute ahù. **25** Ò múnnyere orìona ndí ahù n'ihu Onyenwe anyí díka Onyenwe anyí si nye n'iwu. **26** Mosis debere ebe ìchù aja òlaedo ahù n'ime ulò nzute nso nso ebe akwa mgbochi ahù dí, **27** surekwaa ihe nsure òkù na-esi isi ùtò n'elu ya, díka Onyenwe anyí nyere ya n'iwu. **28** Ò kwùbara akwa mgbochi n'onù ụzò ulò nzute ahù. **29** Debekwa ebe ìchù aja nke aja nsure òkù ahù nso onù ụzò ìba ulò nzute ahù. O surekwara aja nsure òkù n'elu ya, na aja onyinye mkpùrù òka díka Onyenwe anyí si nye ya n'iwu. **30** Ò dòbara efere ìsa mmiri ahù n'etiti ulò nzute na ebe ìchù aja, wujò, na mmiri, maka ìji sachaa ihe. **31** Mosis, na Eròn, na ùmù ya ndí ikom na-eji ya akwòcha aka ha, sakwaa ukwù ha. **32** Mgbe òbùla ha na-abanye n'ulò nzute na mgbe ha na-abjá nso ebe ìchù aja, ha na-asacha, díka Onyenwe anyí nyere ya Mosis n'iwu. **33** Mosis guzobere ogige ahù gburugburu ulò nzute ahù na ebe ìchù aja ahù. O konyekwara akwa mgbochi n'ùzò mbata nke ogige ulò nzute ahù. Otu a, Mosis rùzuru orú niile ahù. **34** Mgbe ahù, igwe ojii kpuchiri ulò nzute ahù, ebube Onyenwe anyí jupùtakwara n'ime ya. **35** Mosis n'onwe ya enweghì ìke ìbanye n'ime ulò nzute ahù n'íhi igwe ojii kpuchiri elu ya na ebube Onyenwe anyí jupùtara n'ulò nzute ahù. **36** N'ime njegharì ha niile, mgbe òbùla igwe ojii ahù si n'elu ulò nzute ahù bilie, mgbe ahù ka ùmù Izrel na-ebuli njem. **37** Ma ò burù na igwe ojii ahù ebilighì, ùmù Izrel adìghì ebulikwa njem tutuu ruo mgbe o biliri. **38** Igwe ojii Onyenwe anyí ahù na-anògide n'elu ulò nzute ahù n'ehìhie ma n'abalì, òkù na-esi n'ime ya na-enwupùta. Ndí Izrel niile na-ahùkwa ya anya ùbòchí niile nke ha jegharìrì n'òzara.

Levitikos

1 Onyenwe anyị sitere n'ụlọ nzute ahụ kpọ Mosis oku, gwa ya sị, **2** "Gwa ụmụ Izrel sị, 'Mgbe onye ọbụla n'ime unu wetaara Onyenwe anyị onyinye, ka onyinye ọ ga-eweta buru anụ ụlọ si n'etiti igwe ehi maọbụ igwe ewu na aturu. **3** "Ọ buru na ọ bụ onyinye aja nsure oku e wetara site n'igwe ehi, ọ bụ oke ehi nke na-enweghị ntupu ka ọ ga-eweta. N'ọnụ ụzọ ụlọ nzute ka ọ ga-eweta ya, ka ọ buru ihe Onyenwe anyị ga-anabata. **4** Onye ahụ wetara ya ga-ebikwasị aka ya n'isi anụ aja nsure oku ahụ, a ga-anabata ya maka iji kpuchie mmehie ya. **5** Nwoke ahụ ga-egbu nwa oke ehi ahụ n'ihu Onyenwe anyị. Ụmụ ndị ikom Eron, bụ ndị nchụaja ga-ewere ọbara ya fesa ya n'akukụ niile nke ebe ichu aja, n'ọnụ ụzọ e si abata ụlọ nzute ahụ. **6** I ga-agba ehi aja nsure oku ahụ akpukpo, bokasịa ya ntakiri ntakiri. **7** Ụmụ Eron, ndị nchụaja ga-etinye oku n'ebe ichu aja ahụ, doo nku n'usoro n'elu ya. **8** Mgbe ahụ, ụmụ Eron ndị nchụaja ga-atukwasị akukụ ehi ahụ niile, na isi ya, na abụba ya, n'elu nku ahụ na-enwu oku n'ebe ichu aja ahụ. **9** Ma a ga-asacha ihe ndị dị n'ime afọ ya, na ukwu ya mmiri. Onye nchụaja ga-akpo ha niile oku n'ebe ichu aja ahụ. Ọ bụ onyinye aja nsure oku, onyinye e nyere site n'oku nke dị ezi uto nye Onyenwe anyị. **10** "Ọ buru na onyinye aja nsure oku ahụ si n'igwe ewu na aturu, ọ ga-aburiri mkpi maọbụ ebule na-enweghị nkwaru. **11** Onye wetara ya ga-egbu ya n'ihu Onyenwe anyị n'akukụ ebe ichu aja chere ihu n'ugwu. Ụmụ ndị ikom Eron, bụ ndị nchụaja, ga-efesa ọbara ya n'akukụ niile nke ebe ichu aja ahụ. **12** Mgbe nke a gasiri, onye ahụ wetara ya, ga-abo ya. Onye nchụaja ga-ewere akukụ ya niile, na isi ya, na abụba ya tukwasị ha n'elu nku ahụ na-enwu oku di n'ebe ichu aja. **13** Ma ihe ndị dị n'ime afọ ya, na ukwu ya, ka onye ahụ ga-asa mmiri, tupu onye nchụaja eweta ha niile kpọ ha oku n'ebe ichu aja. Ọ bụ onyinye aja nsure oku, onyinye e nyere site n'oku, nke isisi ya di ezi uto nye Onyenwe anyị. **14** "Ọ buru na onyinye ọ na-enye Onyenwe anyị dika aja nsure oku bu site n'umu anu ufe, ọ ghaghị ibu nduru, maobu nwa kpalakwukwu. **15** Onye nchụaja ga-ewebata anu ufe ahụ n'ebe ichu aja, tubipụ isi ya, wusa ọbara ya n'akukụ ebe ichu aja. **16** Ọ ga-ewepu akpa nri ya, na ihe di ya n'ime, tunye ha n'akukụ ọwụwa anyanwu nke ebe ichu aja ahụ; ebe a na-ekposu ntu. **17** Ọ ga-ejide nku ya abuo nyawaa ha, ma ọ ghaghị anyakapucha ha. Mgbe ahụ, onye nchụaja ahụ ga-akpo ya oku n'elu ebe ichu aja. Ọ bụ aja nsure oku, onyinye e nyere site n'oku, nke isisi ya di Onyenwe anyị ezi uto.

2 "Mgbe onye ọbụla wetaara Onyenwe anyị onyinye mkpuru ọka, onyinye ya ga-abu nke ezi utu ọka a kworo nke oma. Ha ga-awukwasị ya mmanu oliv, tinyekwa ihe nsure oku na-esi isi uto n'elu ya, **2** ọ ga-ebutere ya umu Eron ndi nchujaja. Onye nchujaja ga-ekpoju utu ọka na mmanu ahụ n'aka, tinyekwara ihe nsure oku na-esi isi uto niile ahụ, kpoo ihe ndi a

oku dika oke ncheta n'elu ebe ichu aja. Ọ ga-abukwa onyinye nsure oku, nke na-esi isi uto nye Onyenwe anyi. **3** Ma nke foduru n'onyinye oka ahụ bu nke Eron na umu ya. Ọ bu oke dikarisiri nsọ nke onyinye nsure oku niile echere n'ihu Onyenwe anyi. **4** "Ọ buru na onyinye mmadu wetara bu achicha eghere n'ite e ji eghe ihe, ọ ga-abu nke e ji ezi utu ọka a kworo nke oma mee. Ọ ga-abu ogbe achicha agwara mmanu oliv nke a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, maobu achicha mbadamba e tere ncheta nke a na-ejighi ihe na-eko achicha mee. **5** Ọ buru na onyinye mmadu wetara bu achicha e ghere eghe, achicha ahụ aghaghị ibu nke e mere site n'ezi utu ọka a kworo nke oma, nke a gwakotara mmanu, nke na-enweghị ihe na-eko achicha n'ime ya. **6** Nyawasia ya, wukwasị ya mmanu n'elu, ọ bukwa onyinye mkpuru ọka. **7** Ọ buru na onyinye mkpuru ọka gi bu ihe e siri n'ite, ọ ghaghị ibu ezi utu ọka a kworo nke oma, e tinyeturu mmanu oliv. **8** I ga-ebute onyinye mkpuru ọka ahụ bunye ya onye nchujaja. Ọ ga-eche ya n'ihu Onyenwe anyi n'ebe ichu aja. **9** Onye nchujaja ga-ekporo ufodu n'aka dika oke ncheta n'ime onyinye oka ahụ, kpoo ya oku n'elu ebe ichu aja dika aja e surere n'oku, nke isisi ya na-atọ Onyenwe anyi ezi uto. **10** Ma nke foduru n'onyinye oka ahụ bu nke Eron na umu ya. Ọ bu oke dikarisiri nsọ nke onyinye nsure oku niile echere n'ihu Onyenwe anyi. **11** "Unu etinyela ihe na-eko oka obula n'onyinye mkpuru ọka unu na-enye Onyenwe anyi, n'ihu na unu ekwesighi ikpo ihe na-eko achicha maobu mmanu anu oku n'onyinye nsure oku unu na-enye Onyenwe anyi. **12** Unu nwere ike nye Onyenwe anyi achicha e ji ihe na-eko achicha na mmanu anu mee n'oge onyinye owuwe ihe ubi, ma a ghaghị eme otu a n'oge onyinye ochuchu aja nsure oku, nke na-esi isi uto. **13** Unu aghaghị itinye nnu n'ime onyinye mkpuru ọka obula unu na-enye. Unu ahapula ogbugba ndu Chineke unu n'onyinye mkpuru ọka unu. Tinyenu nnu n'onyinye unu niile. **14** "Ọ buru na onyinye mkpuru ọka i na-ewetara Onyenwe anyi bu mkpuru mbu nke ubi gi, site n'oka ohuru gi weta oka a suru asu, maobu nke a huru n'oku. **15** Tinye ya mmanu na uda na-esi isi uto. Ọ ga-abu onyinye oka. **16** Onye nchujaja ga-ewere oke ncheta n'ime oka ahụ a suru asu, nke a gwara mmanu na uda na-esi isi uto, dika onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi.

3 "Ọ buru na onye ọbụla achoo inye onyinye aja udo, ọ nwere ike jiri anu ụlọ si n'igwe ehi, oke ehi maobu nwunye ehi. Ma anu ahụ ọ ga-ewebata n'ihu Onyenwe anyi aghaghị ibu ehi na-enweghị nkwaru. **2** Onye ahụ wetara ya, ga-ebikwasị aka ya n'isi anu ahụ, gbuo ya n'ọnụ ụzọ ụlọ nzute. Mgbe ahụ umu Eron ndi ikom, bu ndi nchujaja, ga-efesa ọbara ya n'akukụ niile nke ebe ichu aja. **3** Site n'onyinye aja udo, i ga-eweta onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi: abuba niile kpuchiri ihe di n'ime afọ ya, na abuba niile nke metutara ha, **4** akuru ya abuo na abuba nke di n'elu ha ruo n'akukụ ukwu ya, na umeju ya na abuba kpuchiri umeju ya, nke ọ ga-ewepu ya na akuru ya. **5** Mgbe ahụ, umu

Eron ga-esunye ha oku n'elu aja nsure oku a tukwasiri n'osisi e sunyere oku, o bu onyinye nsure oku, nke n'esi isi uto nye Onyenwe anyi. **6** "O buru na onyinye aja udo a na-achuru Onyenwe anyi bu site n'igwe ewu maobu aturu, o ghaghaji ibu mkpi maobu nne ewu na-enweghi ntupo. **7** O buru onyinye aturu, onye ahụ ga-ewebata ya n'ihu Onyenwe anyi. **8** O ga-ebikwasi aka ya n'isi aturu ahụ, gbuo ya n'onu uzo ulo nzute. Ndi nchujaja, umu Eron, ga-efesa obara ya n'akuku niile nke ebe ichu aja ahụ. **9** I ga-esite n'onyinye aja udo a, weta onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi: abuba ya, na abuba niile di n'odudu ya nke a ga-esite n'akuku okpukpu azu ya beputa, na abuba kpuchiri ihe di n'ime afọ ya; na abuba niile nke metutara ha, **10** na akuru ya abuo, na abuba kpuchiri ha ruo n'akuku ukwu ya, na umeju ya, na abuba kpuchiri ya; nke o ga-ewepu ya na akuru ya. **11** Onye nchujaja ga-akpo ha oku n'ebe ichu aja dika ihe oriri, onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi. **12** "O buru na onye obula eweta ewu dika onyinye o na-eche n'ihu Onyenwe anyi, **13** o ga-ebikwasi aka ya n'isi ewu ahụ, gbuo ya n'onu uzo ulo nzute. Umu Eron ndi ikom ga-efesa obara ya n'akuku niile nke ebe ichu aja. **14** O bu site n'onyinye nke i wetara ka i ga-esi chee onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi: abuba niile kpuchiri ihe di n'ime afọ ya na abuba niile metutara ha, **15** na akuru ya abuo, na abuba kpuchiri ha ruo n'akuku ukwu ya, na ihe kpuchiri umeju ya; nke o ga-ewepu ya na akuru ya. **16** Onye nchujaja ga-akpo ha oku n'elu ebe ichu aja dika ihe oriri, onyinye nsure oku, nke na-esi isi uto. Abuba niile bu nke Onyenwe anyi. **17** "Iwu ndi a ga-adigide site n'ogbo ruo n'ogbo. Unu ga-edebezu ya n'ebe obula unu bi. Unu agaghaji eri abuba maobu obara obula."

4 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** "Gwa umu Izrel okwu, si ha, 'Mgbe onye obula mehiere na-amaghi ama, megide ihe obula Onyenwe anyi nyere n'iwu: **3** "O buru na onye nchujaja e tere mmanu emehie na-amaghi ama, si otu a weta ikpe omuma n'isi oha mmadu. O ga-ewetara Onyenwe anyi otu oke ehi na-enweghi ntupo dika aja mmehie, n'ihu mmehie ahụ o mere. **4** O ga-ewere oke ehi ahụ bja n'onu uzo ulo nzute, n'ihu Onyenwe anyi. O ga-ebikwasi aka ya n'isi ya, gbuo ya n'ebe ahụ n'ihu Onyenwe anyi. **5** Mgbe ahụ, onye nchujaja e tere mmanu ga-eburu ufodu obara oke ehi ahụ baa n'ime ulo nzute. **6** O ga-edenye mkpisiaka ya n'ime obara ahụ, fesa ya ugboro asaa n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu akwa mgbochi nke ebe nsọ ahụ. **7** Onye nchujaja ga-etekwasi ufodu obara ahụ na mpi di n'ebe ichu aja nke aja nsure oku ihe na-esi isi uto, n'ihu Onyenwe anyi n'ime ulo nzute. Obara foduru n'oke ehi ahụ ka o ga-awusa n'ukwu ebe ichu aja nke aja nsure oku ahụ, n'onu uzo iba ulo nzute. **8** O ga-ewepu abuba niile site n'oke ehi aja mmehie, abuba niile kpuchiri ihe di n'ime afọ ya na nke jikotara ha, **9** na akuru ya abuo na abuba kpuchiri ha ruo n'akuku ukwu ya, na ihe kpuchiri umeju ya, nke o ga-ewepu ya na akuru ya, **10** dika e

si ewepu abuba oke ehi e ji chuo aja udo. Mgbe ahụ, onye nchujaja ga-akpo ha oku n'elu ebe ichu aja nke aja nsure oku. **11** Ma akpukpo anu oke ehi ahụ na ahụ ya niile, ma isi ya, na ukwu ya, na ihe di n'ime afọ ya, na mgbiru afọ ya, **12** ihe niile foduru n'oke ehi ahụ, ka a ga-ebupu n'azu ebe obibi umu Izrel, ebe di ocha, ebe a na-ekpofu ntụ. Ebe ahụ ka a ga-anọ kpoo ya oku, n'oku a kwanyere n'ebe a na-ekpofu ntụ. **13** "O buru na nzuko Izrel niile emehie na-amaghi ama, mee ihe obula megidere ihe Onyenwe anyi nyere n'iwu nke a na-adighi eme eme, o bu ezie na ndi obodo amaghi okwu a, mgbe ha ghotara ikpe omuma ha **14** matakwa mmehie ha mehiere, nzuko ahụ aghaghaji iweta nwa oke ehi dika aja mmehie, duru ya chee ya n'ihu ulo nzute. **15** Ndi okenye nzuko Izrel ga-ebikwasi aka ha n'isi oke ehi ahụ n'ihu Onyenwe anyi. **16** Mgbe ahụ, onye nchujaja e tere mmanu ga-ewere ufodu n'ime obara ya baa n'ulo nzute. **17** O ga-edenye mkpisiaka ya n'ime obara ahụ fesa ya ugboro asaa n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu akwa mgbochi ahụ. **18** O ga-ete obara ufodu n'elu mpi nke di n'ebe ichu aja nke di n'ihu Onyenwe anyi, n'ulo nzute. O ga-awu obara nke foduru n'ukwu ala ala, n'ebe ichu aja nke aja nsure oku, n'onu uzo ulo nzute. **19** O ga-eweputa abuba niile di ya n'ahu kpoo ha oku n'elu ebe ichu aja. **20** O ga-eme oke ehi ahụ ihe o mere oke ehi aja mmehie. N'uzo di otu a, onye nchujaja ga-ekpuchi mmehie ndi Izrel. A ga-agbagharakwa ha. **21** Emesja, onye nchujaja ga-eburu ozu oke ehi ahụ gaa n'azu obodo kpoo ya oku n'ebe ahụ, dika o mere oke ehi nke mbu. Nke a bu aja mmehie n'ihu nzuko Izrel. **22** "Mgbe otu n'ime ndisi obodo mehiere na-amaghi ama, si otu a megide ihe Onyenwe anyi Chineke nyere n'iwu banyere ihe a na-agaghaji eme, mgbe o ghotara ikpe omuma ya. **23** O burukwa na-eme ka o mata mmehie ya, o ghaghaji iweta mkpi na-enweghi nkwaru dika onyinye n'ihu mmehie ya. **24** O ga-ebikwasi aka ya n'isi mkpi ahụ. Gbuo ya n'ebe a na-egbu anu aja nsure oku, n'ihu Onyenwe anyi. O bu aja mmehie. **25** Mgbe ahụ, onye nchujaja ga-aruru ufodu n'ime obara aja mmehie ahụ na mkpisiaka ya tee ya n'elu mpi ebe ichu aja nke aja nsure oku. Nke foduru ka o ga-awupu n'ukwu ala ala ebe ichu aja. **26** O ga-akpo abuba ya niile oku n'ebe ichu aja dika o si kpoo abuba anu e ji chuo aja udo oku. N'uzo di otu a, onye nchujaja ga-ekpuchiri onyeisi ahụ mmehie ya. A ga-agbaghara ya. **27** "O buru na otu onye n'etiti ndi obodo ahụ emehie na-amaghi ama, mee ihe megidere ihe obula Onyenwe anyi nyere n'iwu nke a na-adighi eme eme, mgbe ha ghotara ikpe omuma ha, **28** o burukwa na-amata mmehie ha mere, ha ga-eweta nne ewu na-enweghi ntupo dika onyinye n'ihu mmehie ya. **29** O ga-ebikwasi aka ya n'elu isi aja mmehie ahụ, e gbuo ya n'ebe a na-achụ aja nsure oku. **30** Onye nchujaja ga-ewere ufodu obara ahụ na mkpisiaka ya tee ya na mpi nke ebe ichu aja nke aja nsure oku, o ga-awu obara foduru n'ukwu ala ala ebe ichu aja. **31** O ga-ewepu abuba ya niile dika a na-eme n'aja udo. Onye nchujaja ga-akpo ha oku n'ebe ichu

aja, dika ihe na-esi isi uto nye Onyenwe anyi. N'uzo di otu a, onye nchujaja a ga-ekpuchikwara ha mmehie. A ga-agbagharakwa ha. **32** "Ma o buru na mmadu eweta otu aturu dika onyinye n'ihu aja mmehie ya, o ghaghị ibu nne aturu na-enweghi ntufo. **33** O ga-eweta ya n'ebe a na-egbu anu aja nsure oku. O ga-ebikwasị ya aka n'isi, gbuo ya n'ebe ahụ, ka o buru aja mmehie ya. **34** Onye nchujaja ga-ewere ufodu obara anu aja mmehie ahụ na mkpisiaka ya, tee ya na mpi di n'ebe ichu aja nke aja nsure oku. O ga-awu obara foduru n'ukwu ala ala nke ebe ichu aja. **35** Ha ga-ewepu abuba ya niile, dika a na-eme n'aturu aja udo. Onye nchujaja ga-akpo abuba ahụ oku n'elu ebe ichu aja dika onyinye nsure oku a churu nye Onyenwe anyi. N'uzo di otu a, onye nchujaja ga-ekpuchikwara ha mmehie n'ihu iwu ha dara. A ga-agbaghara ha mmehie ha.

5 "O buru na mmadu obula emehie n'ihu na o juru ikwuputa mgbe o nuru okwa amaara n'oha maka igba ama banyere ihe o huru maobu ihe o maara, o bu onye ikpe mara. **2** "Onye na-amaghị ama metu ihe ruru aru aka, dika ozu anu obula iwu megidere, maobu anu ulo, maobu anu ohia, maobu anu obula na-akpu akpu n'ala. O ghoola onye ruru aru, na onye ikpe mara. **3** Ma o buru na ha emetu ihe obula ruru aru si n'ahu mmadu puta aka, ihe obula ga-eme ya ka o hapu idi ocha, o bu ezie na ha amaghị na o bu ihe ruru aru, mgbe o matara ya, o ga-abu onye ikpe mara. **4** O buru na mmadu a nuu iyi nzuzu, nke ga-akwagide ya ime ihe obula maobu ihe di mma, maobu ihe di njo, mgbe onye ahụ ghọtara na o bu iyi nzuzu ka o nuru, o burula onye ikpe mara. **5** Onye obula site n'uzo di otu a buru onye ikpe mara, ga-ekwuputa mmehie ya, dika o si di. **6** O ga-ewetara Onyenwe anyi nne aturu, maobu nne ewu site n'igwe ewu na aturu, dika aja ikpe omuma maka mmehie ha mere. Onye nchujaja ga-achuru ha aja mkpuchi mmehie maka mmehie ha. **7** "O buru na o nweghi ike iweta aturu, o ga-ewetara Onyenwe anyi nduru abuo, maobu kpalakwukwu abuo, dika ihe ikpe omuma mmehie ha. Otu n'ime nnunu ndi a ga-abu maka aja mmehie, nke ozo ga-abu maka aja nsure oku. **8** O ga-eweta ha nye onye nchujaja. Onye ga-ewere nnunu nke mbu chuo aja mmehie. O ga-atubipute olu ya, kama o gaghi ekewapucha isi nnunu ahụ site n'ahu ya. **9** O ga-efesa ufodu obara aja mmehie ahụ n'akuku ebe ichu aja, ma obara foduru ka o ga-awusa n'ukwu ala ala ebe ichu aja. Nke a ga-abu aja mmehie. **10** Onye nchujaja ga-eji nnunu nke ozo chuo aja nsure oku. O ga-agbaso usoro e debere maka ichu aja nsure oku. O ga-ekpuchikwara ha mmehie ha mere. A ga-agbagharakwa ha. **11** "O buru na onye ahụ enweghi ike iweta nduru abuo, maobu kpalakwukwu abuo, o ga-eweta iko oka asaa a kworo nke oma ka o buru onyinye aja mmehie. O gaghi etinye ya mmanu oliv na uda na-esi isi uto, n'ihu na o bu aja mmehie. **12** Ha ga-ewere ya biakwute onye nchujaja, onye ga-ekporo nke ga-eju ya aka ya dika oke ncheta. Kporo ya oku n'ebe ichu aja nke onyinye nsure oku e chere

n'ihu Onyenwe anyi. Nke a ga-abukwa aja mmehie ya. **13** N'uzo di otu a, onye nchujaja ga-achuru ya aja ikpuchi mmehie ya niile. A ga-agbagharakwa ya. Utu oka foduru ga-abu nke onye nchujaja, dika e si mee ya n'aja onyinye mkpuru oka." **14** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **15** "Mgbe onye obula sitere na-amaghị ama mehie, meruo ihe nsu niile nke Onyenwe anyi, buru onye nke n'ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi. O ga-ewetara Onyenwe anyi otu ebule na-enweghi ntufo site n'igwe anu, dika onuhaja ya si di n'olaocha, n'usoro shekel nke ebe nsu. O bu aja ikpe omuma. **16** O ga-akwughachikwa ugwo ihe nsu ndi ahụ niile nke o na-emezughị. O ga-atukwasị otu uzo n'ime uzo ise nke onuhaja ya n'elu ya, were ha niile nye onye nchujaja. Onye nchujaja ahụ ga-ewere ebule ahụ na ihe ndi a choro ya aja mkpuchi mmehie, n'ihu ikpe omuma ya. A ga-agbagharakwa ya. **17** "Ma o buru na mmadu obula emehie, mee ihe obula megidere iwu obula Onyenwe anyi nyere, o bu ezie na e mere mmehie a na-amaghị ama, ma ikpe mara ha, o ga-atakwa ahuhu soo ya. **18** O ga-ewetara onye nchujaja ihe aja ikpe omuma nke bu otu ebule na-enweghi ntufo site n'igwe anu, nke onuhaja ga-abu ihe o ruru. N'uzo di otu a, onye nchujaja ga-achuru ya aja mkpuchi mmehie n'ihu ihe ojoo o mere na-amaghị ama. A ga-agbaghara ya mmehie ya. **19** O bu aja ikpe omuma, n'ihu na onye mehiera megide Onyenwe anyi ka o bu."

6 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** "O buru na onye obula emehie buru onye na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi, site n'iduhie onye agbataobi ya banyere ihe e tinyere ya n'aka idebe, maobu izunari mmadu ihe, maobu iyi aghughu nara mmadu ibe ya ihe; **3** maobu site n'ijide ihe furu efu nke o chotara ghaa ugha banyere ya. Ma o buru na ha a nuu iyi na ha ejighi ya, maobu gbasara udi mmehie mmadu puru ime. **4** Mgbe ha mehiera n'uzo obula n'ime uzo ndi a niile, ghota na ikpe mara ha. Ha aghaghị inyeghachi onye nwe ihe ahụ ha zuru n'ohi, maobu ihe ha punara n'ike, maobu ihe e nyere ya idebe, ma o bukwanyu ihe ahụ furu efu o chotara, **5** maobu ihe obula o nuru n'iyi ugha. O ga-akwughachi ihe ndi a niile n'uju, tukwasikwa otu uzo n'ime uzo ise nke onuhaja ihe ahụ, nyeghachi ya onye nwe ya, n'ubochi ahụ o ga-eweta aja ikpe omuma ya. **6** O ga-ewetara onye nchujaja n'ihu Onyenwe anyi, aja ikpe omuma ya nke bu ebule na-enweghi ntufo site n'igwe anu, nke onuhaja ya ga-abu ihe ahụ e gbubiri iyi ikwu ugwo mmehie. **7** N'uzo di otu a, onye nchujaja ga-ekpuchikwara ya mmehie ya n'ihu Onyenwe anyi, a ga-agbaghakwara ha n'ihu ihe obula ha mere nke ikpe ji maa ha." **8** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **9** "Nye Eron na umu ya ndi ikom iwu si: 'Ndi a bu usoro iwu metutara aja nsure oku. Aja nsure oku ga-adigide n'ekwu ahụ di n'ebe ichu aja site n'abal ruo n'utu. A ga-akwanyekwa oku na-adi n'ebe ichu aja hapu ya ka o nwuo abali niile. **10** Mgbe chi boro, onye nchujaja ga-eyiri uwe ime ahụ ya nke akwa ocha, nakwa uwe elu ahụ ya, gaa kpopu ntu di n'ekwu nke ebe ichu aja nsure oku ahụ,

wusa ha n'akukū ebe ichū aja ahū. **11** Mgbe o mesiri nke a, o ga-agbanwe uwe ya, kporo ntū ahū, buru ya puo n'azu ogige ahū gaa wufuo ya n'ebe ahū e mere ka o di ocha. **12** Oku di n'ebe ichū aja ga na-enwu mgbe niile, a gaghī ekwe ka o nyūo. N'utūtu niile onye nchūaja ga-akwanye ya nkū ohuru, tukwasikwa aja nsure oku n'elu ya surekwaa abūba aja udo n'elu ya. **13** Oku ga-enwugide n'ebe ichū aja mgbe niile. A gaghī ekwe ka o nyūo mgbe obūla. **14** "Ndi a bu usoro iwu gbasara onyinye mkpuru oka. Umū Eron ndi ikom gageguzo n'ihu ebe ichū aja iche ya n'ihu Onyenwe anyi. **15** Mgbe ahū, onye nchūaja ga-ekpoju oka ahū a kworo nke oma, na ufodu mmanu oliv, tinyere uda na-esi isi utu n'aka ya dika oke ncheta. Kporo ya oku n'elu ebe ichū aja ka o nochie anya onyinye ahū niile, nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi mma. **16** Eron na umu ya ndi ikom ga-eri nke foduru. Ma a ga-eri ya na-ejighi ihe na-eko achicha, n'ime ebe nsu, n'ogige ulo nzute ka a ga-anu eri ya. **17** Agaghī etinye ya ihe na-eko achicha ma a na-eghe ya. Enyela ya ka o buru oke ruuru ha site n'onyinye nsure oku e chere n'ihu m. Ha bukwa ihe dikarisiri nsu, dika aja ikpe omuma na aja mmehie. **18** Nwoke obula sitere n'agburu Eron, onye nchūaja, nwere ike iri ya. O bu oke o ga na-eketa site n'onyinye nsure oku niile echere n'ihu Onyenwe anyi ruo n'ogbo niile na-abja. Ihe obula meturu ha ahū ga-aghō ihe di nsu." **19** Onyenwe anyi gwakwara Mosis si, **20** "Nke a bu aja Eron na umu ya ndi ikom ga-achuru Onyenwe anyi n'ubochi a ga-ete ya mmanu. O ga-abu otutu ruru lita abuo nke oka di ezi mma dika aja onyinye a na-achu mgbe niile. Ha ga-enye otu okara ya n'ututu, nye nke ozo n'uhuruchi. **21** Ha ga-etinye ya mmanu, ghee ya n'ite. I ga-ebubata ya mgbe a gwokoro ya nke oma, chee ya dika aja oka a nyawasiri anyawasi nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi mma. **22** Nwa nwoke ahū nke ga-anochi ya dika onye nchūaja e tere mmanu bu onye ga-akwado ya. O bu oke ruuru Onyenwe anyi ebighi ebi, burukwa nke a ga-esure oku kpankpan. **23** Onyinye mkpuru oka obula nke onye nchūaja nyere ka a ga-akpo oku kpankpan. A gaghī eri ya eri." **24** Onyenwe anyi siri Mosis, **25** "Gwa Eron na umu ya ndi ikom, si, 'Ndi a bu usoro iwu unu ga-edebe banyere aja mmehie. A ga-egbu anu aja mmehie n'ihu Onyenwe anyi, n'ebe ahū a na-egbu anu aja nsure oku. O bu ihe dikarisiri nsu. **26** Onye nchūaja churu ya ga-eri anu ya, o bu n'akuku ebe nsu ahū, ya bu n'ogige ulo nzute ahū ka a ga-anu rie ya. **27** Ihe obula meturu anu nke obula aka, ga-aghō ihe di nsu. O burukwa na obara ya efesa n'uwe obula, i ga-asu uwe ahū n'akuku ebe nsu ahū. **28** A ghaghī itwa ihe aja e ji sie anu ahū. O burukwanu n'ite bronza e siri ya, a ga-asa ite ahū mmiri nke oma, saa ya ka o di ezi ocha. **29** Nwoke obula a muru n'ezinaulo ndi nchūaja nwere ike iri anu ahū, o bu ihe dikarisiri nsu. **30** Ma a gaghī eri anu aja mmehie obula, bu nke e webatara obara ya n'ime ulo nzute maka ikpuchi mmehie n'Ebe nsu ahū. Aghaghī ikpo ya oku.

7 "Ndi a bu usoro iwu banyere aja ikpe omuma, bu nke dikarisiri nsu. **2** A ga-egbu anu aja ikpe omuma ahū n'ebe a na-egbu anu aja nsure oku, were obara ya fesaa n'akuku niile nke ebe ichū aja. **3** Abūba ya niile ka a ga-enye dika onyinye: abūba di n'odudu ya, na abūba niile kpuchiri ihe di n'ime afu ya, **4** na akuru abuo ya, na abūba nke di n'elu ha, ruo n'akuku ukwu ya, na umeju ya, na abūba kpuchiri ya. **5** Onye nchūaja ga-akpo ha oku n'elu ebe ichū aja dika onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi. O bu aja ikpe omuma. **6** Nwoke obula a muru n'ezinaulo ndi nchūaja nwere ike iri anu foduru na ya, maobu n'ebe nsu ka aghaghī ino rie ya. O bu ihe dikarisiri nsu. **7** "Otu iwu a metutakwara aja ikpe omuma na aja mmehie. Anu obula foduru ga-abu nke onye nchūaja ahū nke ji ha chuo aja mkpuchi mmehie. Oke ya ka o bu. **8** Onye nchūaja nke churu aja nsure oku n'isi onye obula, ka o diri iwere akpukpo niile si n'anu ahū o ji chuo aja nye onwe ya. **9** A ga-ebunye onye nchūaja churu aja mkpuru oka nke e ji utu oka chuo, utu oka foduru. Otu a ka o ga-adikwa n'aja achicha obula a nuru anu, maobu nke e siri esi, maobu nke e ghere eghe. Ihe obula foduru ga-abu nke onye nchūaja ahū. **10** Aja mkpuru oka obula, ma nke e tinyere mmanu, ma nke a na-etinyeghi mmanu, nke foduru ga-abu nke umu ndi ikom Eron. **11** "Ndi a bu usoro iwu gbasara aja udo nke mmadu obula nwere ike churo Onyenwe anyi n'aja: **12** "O buru na ha enye ya dika aja ekele, tinyere aja ekele a ha-eweta ogbe achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, nke a gwakotara ya na mmanu oliv, na mbadamba achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, nke e tere mmanu n'elu ya, nakwa achicha e ji oka a kworo nke oma a gwakotara ya na mmanu n'ime ya. **13** O ga-ewetakwa onyinye achicha ozu nke e ji ihe na-eko achicha, ya bu, yiist mee, tinyere aja udo nke ekele ha. **14** Ha gae-sikwa na ya weta otu n'ime onyinye obula, chee n'ihu Onyenwe anyi, dika onyinye. O bu nke ndi nchūaja ahū na-efesa obara anu e ji chuo aja udo n'elu ebe ichū aja. **15** Ma anu ahū eji chuo aja onyinye udo nke ekele, ka a ga-eri n'otu ubochi ahū e ji ha chuo aja. O nweghi nke a ga-ahapu ka o bo o chi. **16** "Ma o buru na onyinye mmadu wetara bu onyinye afu ofufu, maobu onyinye o wetara n'ihu nkwa o kwere, a ga-eri anu aja ahū n'ubochi ahū a churu ya, nweekwa ike rie nke foduru ma chi bo. **17** Ma anu obula foduru n'ime anu aja ahū, nke a na-erichapughi n'ubochi nke abuo ahū ka a ga-akpo oku. **18** O buru na e rie anu aja udo ahū n'ubochi nke ato, a gaghī anabata ya. A gaghī agunyere ya onye ahū wetara ya n'ihu na ihe ruru aru ka o bu. Onye obula riri ya ga-abu onye ikpe mara. **19** "Anu obula nke meturu ihe ruru aru aghoala ihe na-adighi ocha. A gaghī eri ya. A ga-akpo ya oku. Ma n'ebe anu ndi ozo di, onye obula e mere ka o di ocha nwere ike iri ya. **20** A ga-esite n'etiti ndi m kewapu onye obula riri anu e ji chuo aja udo nye Onyenwe anyi mgbe onye ahū no n'onodu adighi ocha. **21** Onye obula meturu ihe obula ruru aru aka, ma iru aru ahū o si na mmadu, ma o si n'anu oha, ma o si n'ihu obula

oꝓo, a ga-esite n'etiti ndị ya kewapụ ya ma o bụrụ na onye ahụ anọrọ n'ọnọdụ ahụ rie anụ e ji chụọ aja udo nye Onyenwe anyi." 22 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis sị, 23 "Gwa ụmụ Izrel okwu sị ha, 'Unu erila abụba ehi, maobụ nke ewu, maobụ nke aturū. 24 Abụba anụ obula nwurū anwū maobụ nke anụ ohia gburu adighi mma oriri. E nwere ike jiri ha mee ihe oꝓo. 25 A ga-ekewapụ mmadụ obula site n'etiti ndị ya, bụ onye na-eri abụba onumanu nke a ga-esite na ya chee onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi. 26 Oꝓokwa, unu erila obara nnunụ maobụ nke onumanu n'ebe obula unu bi. 27 Onye obula riri obara ka a ga-ekewapụ site n'etiti ndị ya.'" 28 Onyenwe anyi gwakwara Mosis sị, 29 "Gwa ụmụ Izrel okwu sị ha, 'Onye obula wetaara Onyenwe anyi onyinye aja udo aghaghị iweta ufodu n'ime onyinye ahụ dika onyinye puru iche nye Onyenwe anyi. 30 Ha ga-eji aka ha chee onyinye nsure oku ahụ n'ihu Onyenwe anyi. Ha ga-eweta abuba ahụ, ya na obi anụ, fufee obi anụ ahụ n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. 31 Onye nchujaja ga-akpo abuba ahụ oku n'ebe ichu aja, ma obi anụ ahụ ga-abu nke Eron na umu ya ndi ikom. 32 Unu ga-enye onye nchujaja apata aka nri nke anu aja udo ahụ, dika onyinye. 33 Nwa Eron, onye ji obara na abuba chuo aja udo ahụ ga-ewere apata aka nri ya dika oke ruuru ya. 34 Site n'onyinye umu Izrel na-enye n'oge aja udo, ewerela m obi anu aja a na-efufe efufe, na apata anu a na-eche n'ihu m nye Eron, onye nchujaja na umu ya ndi ikom ka ha buru oke ruuru ha mgbe obula umu Izrel na-achu aja udo.'" 35 Nke a bu akuku anu ahụ e ji chuo aja nsure oku nye Onyenwe anyi, nke e nyekwara Eron na umu ya ndi ikom n'ubochi ahụ e chere ha n'ihu Onyenwe anyi ijere ya ozi dika ndi nchujaja. 36 N'ihu na n'ubochi ahụ e tere ha mmanu ka Onyenwe anyi nyere umu Izrel iwu sị ha nye Eron na umu ya ndi ikom oke ndi a oge niile, site n'ogbo ruo n'ogbo. 37 Ndi a bu usoro iwu metutara aja nsure oku, na aja mkpuru oka, na aja mmehie, na aja ikpe omuma, na onyinye ido nso, na aja udo. 38 Onyenwe anyi nyere Mosis iwu ndi a n'ugwu Sajnai n'ubochi ahụ o nyere umu Izrel iwu sị ha, wetara Onyenwe anyi onyinye n'ozara Sajnai.

8 Onyenwe anyi gwara Mosis sị, 2 "Kpota Eron na umu ya ndi ikom, chitakwa uwe ha, weta mmanu nso, oke ehi nke aja mmehie na ebule abuo ahụ, na nkata achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee. 3 Kpokotaa ogbako umu Izrel niile ka ha bja n'onu uzo ulo nzute." 4 Mosis mere ihe Onyenwe anyi gwara ya ka o mee. Ogbako umu Izrel zukotara n'onu uzo ulo nzute ahụ. 5 Mosis gwara ogbako ahụ sị, "Nke a bu ihe Onyenwe anyi nyere n'iwu ka e mee." 6 Mgbe ahụ, Mosis kpopotara Eron na umu ya ndi ikom n'ihu, jiri mmiri saa ha ahụ. 7 O yikwasiri Eron uwe ime ahụ, kee ya ihe okike a na-eke n'ukwu, yikwasikwa ya uwe mwuda na efodu ahụ, jiri ihe okike ahụ a choro mma kegidesie efodu ahụ ike n'ahu ya. 8 O tukwasiri ya ihe igbochi obi ahụ n'ahu, tinye Urim na Tumim

n'ime ihe igbochi obi ahụ. 9 O tuhikwara akwa ike n'isi ahụ n'isi Eron, tinye n'ihu akwa ike n'isi ahụ, okpu nso e ji olaedo kpo, nke bu akara ido nso, dika Onyenwe anyi si nye Mosis n'iwu. 10 Mgbe ahụ, Mosis weere mmanu nso ahụ tee n'ulo nzute ahụ, na n'ihu niile di n'ime ya, ido ha nso. 11 O fesakwara ufodu n'ime mmanu ahụ ugboro asaa n'ebe ichu aja, fesakwa ya ugboro asaa n'elu ngwongwo niile di n'ebe ichu aja, na n'efere e ji asa ihe, na ukwu ya, ido ha nso. 12 O wusara Eron ufodu mmanu nso ahụ n'isi, tee ya mmanu, n'ihu ido ya nso. 13 O kpotara umu ndi ikom Eron nso, o yikwasiri ha uwe ime ahụ, kee ha ihe okike nke ukwu, kekwasi ha ihe okike n'isi, dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. 14 O kpotara oke ehi e ji achu aja mmehie, mee ka Eron na umu ya ndi ikom bikwasiri aka ha n'elu isi ya. 15 Mosis gburu oke ehi ahụ, were ufodu n'ime obara ahụ, jiri mkpisiaka ya ruta obara tee na mpi niile di n'ebe ichu aja, ido ebe ichu aja ahụ nso. O wupuru obara nke foduru n'ukwu ala ala nke ebe ichu aja ahụ. Otu a ka o si doo ya nso, ikpuchiri ya mmehie. 16 Mosis kwara abuba niile di gburugburu ihe di n'ime afọ ehi ahụ, mba-umeju nke umeju ya, akuru abuo ya na abuba di n'elu ha, kpo ya oku n'ebe ichu aja. 17 Ma oke ehi ahụ, akpukpo ya, anu ya na mgbiru afọ ya, ka o kpo oku n'azu omuma ulo ikwu ahụ dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. 18 O weere ebule ahụ, chee n'ihu Onyenwe anyi, dika aja nsure oku. Eron na umu ya ndi ikom bikwasiri aka ha n'elu isi ya. 19 Mgbe ahụ, Mosis gburu ebule ahụ, fesa obara ya n'akuku niile nke ebe ichu aja. 20 O bowasiri ebule ahụ ntakiri ntakiri, kpo isi ya, iberibe anu ya na abuba ya oku. 21 O sachara ihe di n'ime afọ ya na ukwu ya niile mmiri, kpo ebule ahụ niile oku n'ebe ichu aja. N'ihu na o bu aja nsure oku nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi mma, n'ihu na o bu dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. 22 O kpuputara ebule nke ozo, bu ebule nke ido nso, Eron na umu ya ndi ikom bikwasiri aka ha n'elu isi ya. 23 Mgbe ahụ, Mosis gburu ya, were ufodu n'ime obara ya tee Eron n'onu ntị aka nri, na n'isi mkpuru aka nke aka nri ya, na n'isi mkpuru ukwu nke aka nri ya. 24 Mosis kpotara umu ndi ikom Eron nso, weere ufodu obara ahụ tee n'onu ntị aka nri ha, na n'isi mkpuru aka nke aka nri ha, na n'isi mkpuru ukwu nke aka nri ha. O fesakwara obara n'akuku niile nke ebe ichu aja ahụ. 25 O weere abuba ya, akuku odudu ya nwere abuba, na abuba niile nke kpuchiri ihe di n'ime afọ ya, na mba-umeju nke di n'umeju ya, akuru ya abuo na abuba ha, na apata aka nri ya. 26 O sitere na nkata achicha ahụ a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, nke di n'ihu Onyenwe anyi, weputa otu ogbe achicha, na otu ogbe achicha a gwakotara mmanu oliv, na otu mbadamba ogbe achicha, tukwasi ha n'elu abuba ndi ahụ, na n'elu apata aka nri ahụ. 27 O tinyere ihe ndi a niile n'aka Eron na umu ya ndi ikom, ha fufere ha n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. 28 Mosis naara ya site n'aka ha, kpo ha oku n'elu ebe ichu aja, ya na aja nsure oku, ka o buru aja ido nso nke isisi ya di ezi mma, onyinye

nsure oku nye Onyenwe anyi. **29** Mosis werekwara obi ebule ido nsọ ahụ, fufee ya n'ihu Onyenwe anyi, dika aja mfufe, dika Onyenwe anyi nyere n'iwu. Nke a bu oke Mosis. **30** Mgbe ahụ, Mosis weere ụfọdụ n'ime mmanụ nsọ ahụ, na ụfọdụ n'ime ọbara ahụ dī n'ebe ichu aja fesa ya Eron na uwe ya, fesakwa ya umu ndi ikom Eron n'uwe ha. Otu a ka o si doo Eron na uwe ya, na umu ya ndi ikom na uwe ha nsọ. **31** Mgbe ahụ, Mosis gwara Eron na umu ya ndi ikom si, "Sienụ anyi ahụ n'onu ụzọ ụlọ nzute. Nọrọkwanụ n'ebe ahụ rie ya na achicha ahụ dī n'ime nkata onyinye ido nsọ, dika a gwara m, si, 'Eron na umu ya ndi ikom ga-eri ya.'" **32** Ihe ọbula fọdurụ na anụ ahụ na achicha ahụ, ka unu ga-akpo oku." **33** O siri ha: "Unu esikwala n'onu ụzọ ụlọ nzute a puo ruo ubochi asaa, tutu ruo mgbe ubochi ido nsọ unu zuruoke, n'ihu na ido nsọ unu ga-anọ ubochi asaa. **34** Ihe niile e mere n'ubochi taa bu ihe Onyenwe anyi nyere n'iwu, banyere ichu aja maka mkpuchi mmehie unu." **35** Unu aghaghị inogide n'onu ụzọ ụlọ nzute ehie na abali ubochi asaa, mezuokwa ihe Onyenwe anyi nyere n'iwu, ka unu ghara inwu. N'ihu na nke a bu iwu e nyere m. **36** Ya mere, Eron na umu ya ndi ikom mezuru ihe niile dika Onyenwe anyi si nye n'iwu site n'onu Mosis.

9 N'ubochi nke asato, Mosis kpọrọ Eron na umu ya ndi ikom, na ndi okenye Izrel. **2** O gwara Eron si, "Site n'ime igwe ehi were nwa oke ehi i ga-eji chuo aja mmehie. Werekwa ebule na-enweghi ntupo i ga-eji chuo aja nsure oku, nke m ga-eche n'ihu Onyenwe anyi. **3** O gwakwara umu Izrel si ha, 'Horoṅu mkpi a ga-eji chuo aja mmehie, na nwa ehi, na nwa aturu na-enweghi ntupo, ndi gbara naani otu afo, a ga-eji chuo aja nsure oku, **4** na ehi, na ebule a ga-eji chuo aja udo n'ihu Onyenwe anyi, tinyere mkpuru oka a gwara mmanu. N'ihu na taa ka Onyenwe anyi ga-eme ka unu hu ya anya.'" **5** Ha wetara ihe ndi a niile bja n'onu ụzọ ụlọ nzute dika Mosis nyere n'iwu. Ogbako umu Izrel niile bjara nso guzo n'ihu Onyenwe anyi. **6** Mgbe ahụ, Mosis siri ha, "Ihe ndi a bu ihe Onyenwe anyi nyere unu n'iwu idebe, ka ebube ya si otu a puta ihe n'ihu unu." **7** Mosis siri Eron, "Bja nso n'ebe ichu aja. Chuo aja mmehie, na aja nsure oku nke a ga-eji kpuchie mmehie gi na mmehie ndi ahụ niile. Chuo aja onyinye diri ndi ahụ, maka ikpuchiri ha mmehie ha, dika Onyenwe anyi nyere n'iwu." **8** Eron bjara nso n'ebe ichu aja, gbuo nwa ehi ahụ ka o buru aja mmehie nke ya. **9** Umu Eron buteere ya ọbara ehi ahụ. O tinyere mkpisiaka ya n'ime ọbara ahụ tee ya na mpi dī n'ebe ichu aja. O wuru ọbara fọdurụ n'ukwu ala ala ebe ichu aja ahụ. **10** O kpọrọ abuba ya, na akuru ya abuo, na ihe kpuchiri umeju si n'aja mmehie ahụ oku n'ebe ichu aja dika Onyenwe anyi nyere Mosis iwu. **11** Ma anụ ahụ ya, na akpukpo ya, ka o kpọrọ oku n'azu ebe obibi. **12** Emesja, o gburu anụ e wetara maka aja nsure oku ahụ. Umu ya ndi ikom nyere ya ọbara anụ ahụ, nke o fesara gburugburu ebe ichu aja. **13** Ha nyefere ya aja nsure oku ahụ n'aka n'otu ha si

bọ ya, tinyere isi ya. O kpọrọ ihe niile oku n'ebe ichu aja. **14** O sachara ihe dī n'ime afo ya, na ukwu ya, kpọrọ ha oku, dika aja nsure oku. **15** Emesja, Eron wetara onyinye nke dī maka ndi mmadu, o were ewu ahụ bu maka mmehie ndi mmadu, gbuo ya, were chuo aja mmehie, dika o mere nke mbu. **16** O chukwara aja nsure oku n'usoro dika iwu e nyere si dī. **17** O webatakwara aja mkpuru oka ahụ, kporo nke juru ya aka, kpọrọ ya oku n'elu ebe ichu aja, tinyekwara aja nsure oku nke ututu ahụ. **18** N'ikpeazu, o gburu ehi na ebule ahụ, nke bu aja udo ndi Izrel. Umu Eron buteere ya ọbara nke o fesara gburugburu ebe ichu aja. **19** O chikotara abuba niile dī ehi na ebule ndi ahụ n'ahu, na odudu ha, na abuba kpuchiri ihe ime ha, ya na akuru ha, na abuba kpuchiri umeju ha, **20** tukwasị ha n'obi anụ ndi ahụ, kpọrọ ha oku n'ebe ichu aja. **21** Mgbe ahụ, Eron fufere, dika onyinye mfufe, obi anụ ahụ, na apata aka nri ha n'ihu Onyenwe anyi dika Mosis nyere n'iwu. **22** Eron weliri aka ya elu n'ebe umu Izrel nọ, gozie ha. Emesja, mgbe o chuchara aja mmehie, na aja nsure oku na aja udo, o sitere n'ebe ichu aja ahụ rjdata. **23** Mosis na Eron bara n'ime ụlọ nzute. Mgbe ha putara, ha goziri oha mmadu ahụ. Mgbe ahụ kwa, ebube Onyenwe anyi putara ihe nye mmadu niile n'ogbakọ ahụ. **24** Oku sitekwara n'ebe Onyenwe anyi nọ daa, rechapu aja nsure oku ahụ, na abuba ahụ dī n'ebe ichu aja. Mgbe ndi Izrel huru ya, ha tiri mkpu ohi. Daa, kpuo ihu n'ala.

10 Ma umu Eron, Nadab na Abihu, were oku tinye n'ihe igu oku ha, tinyekwa ụda na-esi isi n'oku ahụ, si otu a chee oku na-adighi nsọ n'ihu Onyenwe anyi, n'uzo megidere ihe e nyere n'iwu. **2** N'ihu ya, oku sitere n'ihu Onyenwe anyi daa rechapu ha, ha nwuru n'ihu Onyenwe anyi. **3** Mgbe ahụ, Mosis gwara Eron si, "Nke a bu ihe Onyenwe anyi bu n'obi mgbe o kwuru si, "'N'etiti ndi niile na-abjuru m nso ka a gadedo m nsọ o bukwa n'ihu oha mmadu, ka a ga-asopuru m.'" Ma Eron gbara nkiti. **4** Mgbe ahụ, Mosis kpọrọ Mishael na Elzafan, umu Uziel, nwanne nna Eron si ha, "Bjanu nso. Gaanu buputa ozu umunne unu site n'ihu ebe nsọ, buru ha gaa n'azu ebe obibi." **5** Ha bjara ghanye aka n'uwe ime ahụ ha buru ha bupu n'azu omuma ulọ ikwu, dika Mosis nyere n'iwu. **6** Mosis tughariri si Eron na umu ya, Elieza na Itama, "Unu ekwekwala ka ntutu isi unu kpasaa akpasa iziputa na unu na-eru uju. Unu adowakwala uwe unu. N'ihu na o buru na unu emee otu a, unu ga-anwu. Iwe Onyenwe anyi ga-abjakwasikwa ogbakọ Izrel niile. Ma ndi ikwu gi, umu Izrel ndi ozo, nwere ike ruo uju n'ihu Nadab na Abihu. **7** Ozo, unu ahapula onu ụzọ ụlọ nzute, ka unu ghara inwu, n'ihu na mmanu nsọ nke Onyenwe anyi dī n'ahu unu." Ha mere dika Mosis gwara ha. **8** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Eron si, **9** "Gi na umu gi ndi ikom agaghị anu mmanya, maobu ihe onunu obula na-aba n'anya mgbe unu na-aba n'ulo nzute ka unu ghara inwu. Agburu unu niile ga-esogide iwu a ruo ogbo niile na-abja. **10** Oru unu ka o bu ikpa

oke n'etiti ihe dī nsò na ihe na-adighī nsò, na n'etiti ihe dī òcha na ihe na-adighī òcha. **11** Orụ unu bụkwa izi umụ Izrel ụkpụrụ niile Onyenwe anyị nyere ha site n'aka Mosis.” **12** Mosis sịrị Erọn na umụ ya ndị ikom fọdurụ, bụ Elieza na Itama, “Werenụ onyinye mkpụrụ òka nke fọdurụ site na onyinye nsure òkụ, nke a kwadoro na-etinyeghī ihe iko achīcha òbula, bụ nke e nyere Onyenwe anyị. Rieniụ ya n'akụkụ ebe ichū aja, n'ihī na ò bụ ihe dīkariisrī nsò. **13** Rieniụ ya n'ime ebe nsò ahụ, n'ihī na ò bụ oke ruru unu na umụ unu ndị ikom site n'onyinye nsure òkụ e nyere Onyenwe anyị; n'ihī na nke a bụ ihe e nyere m n'iwu. **14** Ma unu na umụ unu ndị ikom na ndị inyom ka ò dīkwara iri obi anụ na apata ya, nke e fufere n'ihu Onyenwe anyị. Kama, ò bụ n'ebe dī òcha ka unu ga-anò rie ya. Nke a bụ oke enyere unu na umụ unu site n'aja udo nke umụ Izrel. **15** Apata ụkwụ anụ nke aja mbuli na obi anụ ahụ nke e fufere, ka a ga-eweta ya na abụba ya nye dīka onyinye sitere n'òkụ. A ga-efufe ha n'ihu Onyenwe anyị dīka aja mfufe. Nke a ga-abụ oke ruuru unu na umụ unu mgbe niile, dīka Onyenwe anyị nyere n'iwu.” **16** Mgbe Mosis juru ajiuju banyere mkpī ahụ e ji chụò aja mmehie, ò chopụtara na a kpọọla ya òkụ. O wesoro Elieza na Itama umụ ndị ikom Erọn iwe sī ha, **17** “Ginī mere unu erighī anụ ahụ e ji chụò aja mmehie n'akụkụ ebe nsò ahụ? Ò bụ nke dīkariisrī nsò; e nyere unu ya maka iwepu òmuma ikpe dīrī ògbako Izrel, na ikpuchi mmehie ha n'ihu Onyenwe anyị. **18** Ebe ò bụ na e webataghī òbara ya n'ime Ebe Nsò ahụ, unu gaara anò n'akụkụ ebe nsò ahụ rie anụ ewu ahụ, dīka m nyere unu n'iwu.” **19** Ma Erọn zara Mosis sī ya, “Lee, taa ka ha chūrụ aja mmehie na aja nsure òkụ ha n'ihu Onyenwe anyị. Ma lee ụdī ihe dakwasirī m. Ò gaara atò Onyenwe anyị ụtò a sī na m riri anụ aja mmehie ndī a n'ùbòchī dī otu a?” **20** Mgbe Mosis nūrụ nke a, o nwere afọ ojuru n'ihī ọsịsa Erọn nyere.

11 Onyenwe anyị gwara Mosis na Erọn, sī, **2** “Gwanu umụ Izrel, sī, ‘N'ime anumanu niile dī n'ụwa, ndī a bụ anumanu unu ga-eri. **3** Unu nwere ike iri anumanu òbula ụkwụ ya wara njakpa. nke na-ataghari onu. **4** “Ma ò dī ụfòdu ndī na-ataghari nri maòbụ ndī nwere naanị ụkwụ wara njakpa, unu agaghī eri anụ ha. Ha bụ inyinya kamel, ò bụ ezie na ò na-ataghari nri, ma ụkwụ ya awaghī njakpa. Unu agaghī eri ha n'ihī na ò bụ anụ na-adighī òcha. **5** Ewi: Ò na-ataghari nri ya, ma o nweghī ụkwụ wara njakpa. Ò bụ anụ na-adighī òcha nye unu. **7** Ezi: Ò bụ n'ezie na ụkwụ ya wara njakpa ma ò dighī ataghari nri ya. Ò bụ anụ na-adighī òcha nye unu. **8** Unu emetukwala ozu ha aka maòbụ rie anụ ha, n'ihī na ha bụ ihe na-adighī òcha nye unu. **9** “N'ime ihe niile e kere eke dī ndū biri na mmiri, maòbụ n'iyi nta na n'oke osimiri, unu nwere ike iri ụdī òbula nwere ntu na akpīrīkpa n'ahụ ha. **10** Ma unu ekwesighī iri ihe òbula nke na-enweghī ntu maòbụ akpīrīkpa, ma ha bụ anụ na-enuputa enuputa, maòbụ na ha so n'anụ ndī ọzò dī ndū bi na mmiri,

unu kwesiri isò ha asò. **11** Ebe ha bụ ihe na-asò oyi nye unu, unu ekwesighī iri ha, unu ga-agukwa ozu ha ka ihe na-adighī òcha. **12** Ihe òbula bi n'ime mmiri nke na-enweghī ntu na akpīrīkpa n'ahụ ha, bụ nke unu ga-asò asò. **13** “Ndī a bụ nmanu ndī unu ga-asò asò, nke unu na-ekwesighī iri n'ihī na ha bụ ihe arụ a na-asò oyi: ugo, udele na udele ojii, **14** ndagbụ na ogankwò dī iche iche, **15** ugołoma òbula dī iche iche, **16** enyi nmanu, egbe abali, nmanu oke osimiri na egbe dī iche iche, **17** okwukwu nta, komorant na okwukwu ukwu, **18** okwukwu nwere mpi, okwolo na udele, **19** ugbala, utù dī iche iche, nmanu ọdu nta na usù. **20** “Umụ ahụhụ niile na-efe efe nke na-aga ije n'ụkwụ anò bụ ihe ruru arụ nye unu, unu agaghī eri ya. **21** Ma e nwere ụfòdu umụ ahụhụ na-efe efe nke na-aga ije n'ụkwụ anò ndī unu nwere ike iri: ndī a bụ ndī nwere ogwe ụkwụ nke ha ji na-awụ awụ n'ala, **22** ndī a ka unu ga-eri n'etiti ha, igurube dī iche iche, na akpankwù dī iche iche, na abuzù dī iche iche, na ụkpāna dī iche iche. **23** Ahụhụ ndī ọzò niile na-efe efe, ndī nwere ụkwụ anò, bụ ihe ruru arụ. Unu ekwesighī iri ha. **24** “‘Iri ha ga-eme ka unu ruò arụ. Onye òbula meturu ozu ha aka ga-abu onye ruru arụ site n'oge o bituru ha aka tutu ruo n'abal nke ubochi ahụ. **25** Onye òbula meturu otu n'ime ozu ha aka ga-asakwa uwe ya, guokwa onwe ya dīka onye na-adighi ocha ruo uhuruchi. **26** “Anumanu òbula ukwu ya na-awasaghī abụò, maòbụ nke na-adighi ataghari nri ya ugboro abụò, ruru arụ. Onye òbula meturu ozu ya aka ga-abu onye ruru arụ. **27** N'ime anumanu niile na-aga ije n'ụkwụ anò, anumanu òbula na-aga ije n'òbùaka ya ruru arụ, unu agaghī eri ya. Onye òbula meturu ozu ya aka ga-abu onye ruru arụ ruo uhuruchi. **28** Onye òbula ga-ebu ozu ya ga-asa uwe ya, burukwa onye ruru arụ ruo uhuruchi, n'ihī na ò bụ ihe ruru arụ n'ebe unu nò. **29** “N'ime anumanu niile na-enuputa enuputa n'ala, anumanu ndī a bụ ndī ruru arụ: nkapi, na oke, na agụ iyi dīka ụdī ha sī dī, **30** na òba mmiri, na ngwere aghu, na ngwere, na ngwere uzuzu, na ogumagala. **31** N'ime ihe niile na-enuputa enuputa n'ala ndī a ruru arụ n'ebe unu nò. Onye meturu ozu ha aka ga-abu onye ruru arụ tutu ruo uhuruchi ubochi ahụ. **32** Ihe òbula nke ozu ha dakwasirī ga-abu ihe ruru arụ, maòbụ osisi, maòbụ akwa, maòbụ akpukpo a na-akwa n'ala, maòbụ akpa, ihe òbula nke eji ya eme. A ga-etinye ya na mmiri, ò ga-adigide n'ime mmiri tutu ruo uhuruchi, mgbe ahụ ka ò ga-adī òcha. **33** Ò buru na otu n'ime ihe ndī a adanye n'ite aja, a ga-etiwa ite ahụ. Ihe niile dī n'ite ahụ aburuła ihe ruru arụ. **34** Ihe oriri òbula nke mmiri sī n'ite a meturu aburuła ihe ruru arụ. Mmiri onunu òbula dī n'ime ite ahụ rukwara arụ. **35** Ihe òbula ozu anumanu dī otu a dakwasirī, maòbụ ite òkụ eji eghe ihe, maòbụ ekwu a ga-etiwa ha. N'ihī na ha bụ ihe ruru arụ, unu ga-agu ha dīka ihe ruru arụ. **36** Ò burukwa na ozu anumanu ahụ adaba n'isi iyi, maòbụ n'olulu mmiri, mmiri ahụ ga-adī òcha, kama onye ga-emetu anụ ahụ aka ga-abu onye ruru arụ. **37** Ò buru na ozu anụ ahụ adakwasī mkpuru ubi

a na-aga iku n'ubi, o gaghị emeru ha. **38** Ma o buru na e tinyere mmiri n'elu mkpuru oghigha ndi ahụ, ozu adakwasị n'elu ya, ha ga-abu ihe ruru aru. **39** "O buru na anumanu unu kwesiri iri eri anwo, onye ahụ meturu ya aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. **40** Onye obula riri ozu anu ahụ, maobu bufuo ozu ya, ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. O ga-asa uwe ya mmiri. **41** "Anumanu obula na-akpughari n'ala bu ihe ruru aru nye unu. Unu erikwala ha. **42** Unu agaghị eri anumanu obula na-akpughari n'ala, ma ha na-akpughari n'afọ ha, ma ha na-agaghari n'ukwu anọ, ma ha nwere ukwu di otutu. Ha bu ihe ruru aru. **43** Unu emerula onwe unu site n'iri anumanu ndi a na-akpughari n'ala. Unu abula ndi na-emeru onwe unu site n'anumanu ndi a, maobu mee ka unu buru ndi e meruru site na ha. **44** Abu m Onyenwe anyi Chineke unu. Doonu onwe unu nso, n'ihu na adi m nso. Unu emerula onwe unu site n'imetu anumanu ndi a na-akpughari n'ala aka. **45** Abu m Onyenwe anyi, onye si n'ala Ijpt kpopta unu, ka m buru Chineke unu. Unu aghaghị idi nso, n'ihu na adi m nso. **46** "Ndi a bu usoro iwu metutara umu anumanu, na anu ufe, na anu bi na mmiri, na anu ndi na-arighari arighari n'ala. **47** Ka unu si otu a kpa oke n'etiti ndi ruru aru na ndi di ocha, n'etiti ihe e kere eke di ndu ndi unu nwere ike iri n'ihu na ha di ocha, na ndi unu na-ekwesighi iri n'ihu na ha ruru aru."

12 Onyenwe anyi gwara Mosis si ya, **2** "Nye umu Izrel iwu ndi a si ha, 'Mgbe nwanyi tuuru ime mesia muo nwa nwoke, o ga-abu onye na-adighi ocha ubochi asaa, dika o si adi mgbe o no n'adighi ocha nke nso ya n'oge a kara aka. **3** N'ubochi nke asato site n'oge a muru ya, a ga-ebi nwa nwoke ahụ ugwu. **4** N'ime iri abali ato na ato site n'ubochi nwanyi ahụ musiri nwa ahụ, o ga-anokwa na-adighi ocha nke obara gbara ya. O gaghị emetu ihe di nso aka, maobu banye n'ime ebe nso, ruo mgbe ubochi ime ya ka o di ocha gasiri. **5** Mgbe nwanyi di ime muru nwa nwanyi, o ga-abu onye n'adighi ocha iri ubochi na anọ, dika o si adi mgbe o no na nso ya. O ga-echere tutu iri ubochi isii agwusja, ime ya ka o di ocha. **6** "Mgbe ubochi idi ocha ya zuru, ma o muru nwa nwoke maobu nwa nwanyi, o ga-ewetara onye nchujaja n'onu uzu ulo nzute otu nwa aturu gbara otu afọ maka onyinye aja nsure oku, na otu nwa kpalakwukwu maobu otu nduru maka onyinye aja mmehie. **7** Onye nchujaja ganarakwa ha chee ha n'ihu Onyenwe anyi, churoro ya aja ikpuchi mmehie. Mgbe ahụ ka o ga-adi ocha site n'iso obara ya. "Nke a bu usoro iwu dijiri nwanyi obula muru nwa nwoke, maobu nwa nwanyi. **8** O buru na aka erughi ya iweta nwa aturu, o ga-eweta umu kpalakwukwu abuo, maobu umu nduru abuo. Otu ga-abu maka aja nsure oku, nke ozo ga-abu maka aja mmehie. Onye nchujaja ga-ewere ha churoro ya aja ikpuchi mmehie, ka o djikwa ocha ozo."

13 Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu si ha, **2** "Mgbe mmadu huru etuto, maobu onya,

maobu ntupo na-eko eko n'akpukpo anu ahụ ya nke di ka ihe orja ekpenta na-eweta, a ga-eduru onye ahụ bu n'ihu Eron onye nchujaja maobu umu ya ndi ikom, bu ndi nchujaja. **3** Onye nchujaja ga-eleru orja ahụ di ya n'ahu anya. O buru na aji di gburugburu ebe ahụ ebidola icha ocha, o burukwa na ebe ahụ mibara ime, o bu orja ekpenta. Mgbe onye nchujaja leruchara ya anya, o ga-ekwuputa na onye ahụ bu onye ruru aru. **4** O burukwanu na aji di gburugburu ebe ahụ di ocha, ma na ebe ahụ emighi emi karja akuku ahụ ya ndi ozo, onye nchujaja ga-edebe onye ahụ ebe o ga-anọ naani ya abali asaa. **5** Mgbe ubochi asaa gasiri, onye nchujaja ga-ele ya ahụ ozo. O buru na onya ahụ alabeghi, na o nwekwaghị mgbawne obula, a ga-edebekwa ya abali asaa ozo. **6** Mgbe abali asaa nke a gafekwara, onye nchujaja ga-elekwa ya ahụ ozo. O buru na o ditula ya mma, na onya ahụ agbasaghị n'ahu ahụ ya, onye nchujaja ga-asị na o di ocha, n'ihu na o bu naani onya efu. Onye ahụ ga-asakwa uwe ya mmiri, mgbe ahụ di ocha. **7** Ma o buru na onya ahụ agbasaa n'ahu ya mgbe o gosicharala onye nchujaja onwe ya maka nsacha idi ocha, o ga-alaghachikwa azu ga hu onye nchujaja ahụ ozo. **8** Onye nchujaja ga-eleru ya anya, o buru na onye nchujaja achoputa na onya ahụ na-agbasa, o ga-agu onye ahụ dika onye ruru aru, o bu orja na-eefe efe. **9** "Mgbe obula mmadu nwere ihe di ka orja na-eefe efe n'ahu ya, a ghaghị ikpotara ya onye nchujaja. **10** Onye nchujaja ga-ele anya n'akuku anyi ahụ ya zara aza ichoputa ma o di ocha, ma aji di gburugburu ebe ahụ o na-acha ocha, na ihukwa ma o nwere onya di gburugburu ebe ahụ. **11** O buru na onye nchujaja ahụ ihe ndi a, o bu orja ekpenta n'ezie. O ga-agukwa onye ahụ dika onye ruru aru. A ghaghị edebekwa ya ile ya ahụ, n'ihu na o burulari onye ruru aru. **12** "O buru na onye nchujaja elee onye ahụ anya hu na orja ocha ahụ enuputala n'akuku ahụ ya niile, site n'ukwu ya ruo n'isi ya. **13** onye nchujaja a ga-eleru ya anya, o buru na orja ahụ enuputala n'ahu ya niile, o ga-ekwuputa na onye ahụ di ocha, ebe o bu na orja ahụ enuputala mee ka anu ahụ ya chawa ocha. **14** Ma o buru na e nwere akuku ahụ ya onya o huru putara, o ga-agu ya dika onye na-adighi ocha. **15** Onye nchujaja ganyochia onya ahụ. Kwuputa na onye ahụ ruru aru. Onya ahụ ruru aru n'ihu na orja ekpenta ka o bu. **16** O buru n'onya ahụ agbanwe na-acha ocha, ha ga-agakwuru onye nchujaja. **17** Onye nchujaja ga-ele ya ahụ. O buru na onya niile ahụ na-acha ezi ocha, onye nchujaja ga-agu ya dika onye na-enweghi ntupo. Ndi di ocha ka ha ga-abu. **18** "O buru na etuto toro mmadu n'ahu alaa, **19** ma akpukpo anu ahụ ya anogide na-acha ocha, maobu na-acha obara obara, a ga-ejekwuru onye nchujaja ka o lee ya anya n'ahu. **20** O buru na onye nchujaja achoputa na e nwere orja di n'okpuru akpukpo ahụ ya, choputakwa na aji ya na-acha ocha, onye nchujaja ga-agu mmadu ahụ dika onye ruru aru, n'ihu na ekpenta esitela n'etuto ahụ puta. **21** O buru na onye nchujaja achoputa na aji ocha adighi n'akpukpo ahụ ya, choputakwa na onya ahụ abanyeghi n'ime,

onye nchujaja ga-edebe onye ahụ ubochi asaa. **22** N'ime ubochi asaa ahụ, ọ buru na onya ahụ abaa uba karja ka ọ di na mbu, onye nchujaja ga-agu mmadu ahụ dika onye na-adighi ocha. Ọ bu orja na-emeru emeru ka ọ bu. **23** Ma ọ buru na ọ baghi uba karja, onye nchujaja ga-agu mmadu ahụ dika onye di ocha, n'ihu na ihe a bu etuto lara ala. **24** "O buru na oku agbaa mmadu, mee ka onya puta ya n'ahu: ọ buru na onya ahụ ebido na-acha obara obara, maobu na-acha ezigbo ocha, **25** onye nchujaja ga-elezi onye di otu a anya. Ọ buru na aji di gburugburu ebe onya ahụ di na-acha ocha, maobu na onya ahụ mibara ime karja, ọ ghoola ekpenta nke si n'onya ahụ nuputa. Onye nchujaja ga-agu mmadu ahụ dika onye na-adighi ocha. Ọ bu orja ekpenta. **26** Ma ọ buru na onye nchujaja elee ya hu na aji di gburugburu ebe ahụ adighi ocha, ọ burukwa na ọ dighi ala karja akpukpo ahụ, na ọ na-anacha, mgbe ahụ onye nchujaja ga-edebe onye ahụ iche ubochi asaa. **27** N'ubochi nke asaa, onye nchujaja ga-elezi onye ahụ anya nke oma. Ọ buru na ọ choputara na onya ahụ na-abasaa n'akpukpo ahụ ya, onye nchujaja ga-agu onye ahụ dika onye na-adighi ocha. Orja na-emeru emeru ka ọ bu. **28** Ma ọ buru na ọ gbanweghi, burukwa na ọ basaghi n'akpukpo ahụ ma ọ na-anacha, ọ bu ihe oziza sitere n'oku rere onye ahụ, onye nchujaja ga-agu ya dika onye di ocha, n'ihu na ọ bu apa onya lara ala. **29** "O buru na nwoke maobu nwanji obula enwee onya n'isi, maobu na nti ya, **30** onye nchujaja ga-elezi onya ahụ anya. Ọ buru na ọ di ala karja akpukpo ahụ ya, ọ burukwa na aji di na ya na-acha odo odo di irighiri, onye nchujaja ga-agu ha dika ndi na-adighi ocha. Ọ bu orja na-emeru emeru nke di n'isi maobu n'agba. **31** Ma ọ buru na onye nchujaja achoputa na onya ahụ adighi abasa abasa, maobu na aji di n'ebe ahụ adighi eji ojii, onye nchujaja ga-edebe onye ahụ ubochi asaa. **32** N'ubochi nke asaa onye nchujaja ga-elezi onya ahụ anya. Ọ buru na onya ahụ abasaghi karja, ọ buru na ọ nweghi aji na-acha edo edo, ọ burukwa na ọ mibaghi emiba, **33** ọ ga-akpuchapu aji niile di n'akuku ebe ahụ onya mere ya, ma ọ gaghi akpuchapu aji di n'onya ahụ n'onwe ya. Onye nchujaja ga-edebe onye ahụ ubochi asaa. **34** N'ubochi nke asaa, onye nchujaja ga-elezi onya ahụ anya. Ọ buru na ọ basaghi karja, maobu mibanye n'ime karja anu ahụ, a ga-agu mmadu ahụ dika onye di ocha. Ọ ga-apu sachaa uwe ya, buru onye di ocha. **35** Ma ọ buru na mgbe a guchara ya n'onye di ocha onya ahụ emesja basaa n'ahu ya. **36** Onye nchujaja ga-ele ya anya. Ọ buru na onya ahụ agbasaa n'akpukpo ahụ ya, onye nchujaja a gaghi achowa aji na-acha edo edo. Onye ahụ ruru aru. **37** Ma ọ buru n'uche onye nchujaja na onya ahụ adighi abasa abasa, ọ burukwa na aji ojii epuputala n'ebe ahụ, onya ahụ alaala. Onye di ocha ka mmadu ahụ bu. Onye nchujaja ga-ekwuputa na ọ di ocha. **38** "Mgbe nwoke maobu nwanji obula nwere ntupo ocha n'anu ahụ ya, **39** onye nchujaja ga-ele ya ahụ. Ọ buru na ntupo ahụ adighi achazi ezi ocha, ọ bu oko nuputara onye ahụ n'ahu. Onye ahụ di ocha. **40** "Mgbe aji na-adighikwa nwoke n'isi, ọ bu isi nkwocha, onye ahụ di ocha. **41** Otu aka ahụ, ọ buru na isi ya esite n'egedege ihu ya kwochasja, ọ bughị ekpenta, onye di ocha ka ọ bu. **42** Kama ọ buru na onye ahụ enwee etuto n'isi ya maobu n'egedege ihu ya nke na-acha obara obara, na ocha ocha, ọ nwere ike buru orja ekpenta na-enuputa ya n'isi maobu n'egedege ihu. **43** N'ihu ya, onye nchujaja ga-elezi ya anya. Ọ buru na etuto ahụ toro ya n'isi maobu n'egedege ihu na-acha obara obara, na ocha ocha, ọ ga-abu na ọ ghoola orja ekpenta. **44** Onye nchujaja ga-agu ya dika onye ekpenta. Ọ bukwa onye ruru aru, n'ihu onya ahụ di ya n'isi. **45** "Onye obula a choputara na ọ bu onye ekpenta ga-eyi uwe dokara adoka, hapu agiri isi ya ka ọ dika nke onye ara. Ọ ga-ekpuchi elu egbugbere onu ya, na-eti mkpu na-asị, 'Onye ruru aru ka m bu. Onye ruru aru ka m bu!' **46** Ubochi niile nke ọ no n'orja ahụ, ọ gaghi ebi n'ime obodo n'etiti umu mmadu n'ihu na onye ruru aru ka ọ bu. **47** "O buru na a huru ntupo yiri ntupo orja na-efe efe n'uwe aji anu maobu n'uwe ogbo ocha, **48** maobu n'akpukpo anu obula, maobu n'ihu obula e ji akpukpo aji anu maobu uwe ogbo ocha, uwe a kpara akpa, maobu nke a turu atụ mee. **49** Ọ burukwa na ntupo di n'uwe ahụ, maobu n'akpukpo anu ahụ, maobu nke a kpara akpa, maobu nke aturu atụ, maobu n'ihu akpukpo anu obula na-acha ahijia ndu maobu uhie uhie, ọ nwere ike ibu orja na-efe efe. A ga-ewegara onye nchujaja uwe ahụ ka ọ lezie ya anya. **50** Onye nchujaja ga-ele ya anya, were ya debe ya iche ubochi asaa. **51** N'ubochi nke asaa, onye nchujaja ga-ele ya anya ozo. Ọ buru na ntupo ahụ agbasaa n'uwe ahụ maobu n'ihu ahụ a kpara akpa, maobu n'ihu ahụ a turu atụ, maobu n'ihu akpukpo anu ahụ, n'ime ubochi asaa ndi a, n'agbanyeghi ihe e ji ha eme, ọ bu orja ojoo na-efe efe. Ihe ahụ bu ihe ruru aru. **52** A ga-akpo uwe ahụ, maobu akwa aji anu ahụ, maobu akwa aji anu a kpara akpa, maobu akwa ogbo ocha ahụ, maobu ihe akpukpo anu obula oku, n'ihu na orja na-efe efe di n'ime ya, n'ihu na orja na-eweta mbibi ka ọ bu. A ghakwaghi jji oku rechapu ya. **53** "Ma ọ buru na onye nchujaja ahụ ele hu na ntupo ahụ agbasaghi n'uwe ahụ, maobu n'akwa ahụ a kpara akpa, maobu akwa a turu atụ, maobu n'ihu akpukpo anu ahụ obula. **54** Ọ ga-enye iwu ka a saa ihe ndi ahụ niile mmiri, wezugakwa ya iche ruo ubochi asaa ozo. **55** Mgbe a sachara ihe ahụ mmiri, onye nchujaja ga-ele ya anya ozo. Ọ buru na ntupo ahụ agbanwebeghi, ọ buru na ọ na-achakwa dika ọ si acha na mbu, mgbe ubochi ndi a gasiri, ọ bu ezie na ọ gbasaghi, ọ bu ihe ruru aru. A ga-akpo ya oku, ma ntupo ahụ ọ di n'ihu uwe ahụ maobu n'azu ya. **56** Ma ọ buru na onye nchujaja elee ya anya hu na ucha ntupo di n'ihu ahụ adighi ukwu n'ihu nsacha a sachara ya na mmiri, ọ ga-achakapu akuku uwe ahụ, maobu akwa ahụ a kpara akpa maobu nke a turu atụ. **57** Ọ buru na ntupo ahụ emesja puta ozo n'uwe ahụ, maobu n'akwa ahụ a kpara akpa, maobu nke a turu atụ, maobu n'akpukpo anu ahụ, ọ gosiri na ọ na-agbasa agbasa. Ihe obula nwere ntupo ahụ ka a ga-akpo oku. **58** Uwe maobu ihe a kpara akpa,

maoḅu ihe a tūrū atū, maoḅu ihe akpūkpo anū oḅula a sara mmiri nke ntūpo dī na ya pūrū, a ga-asa ya mmiri ozo. O ga-abūkwa ihe dī ocha.” 59 Ndi a bụ usoro iwu metūtara ntūpo dīka ntūpo oḅia na-efe efe nke dī n’uwe aji anū maoḅu uwe ogho ocha, maoḅu n’ihe a kpara akpa maoḅu n’ihe a tūrū atū, maoḅu n’ihe akpūkpo anū. Iwu ndi a ga-enye aka iḅhoputa ma ha rūrū arū, maoḅu na ha dī ocha.

14 Onyenwe anyi gwara Mosis, sị, 2 “Ndi a bụ usoro iwu gbasara onye oḅia ekpenta n’oge a na-eme mmemme idī ocha ya, mgbe e dutere ya bjakwute onye nchūaja. 3 Onye nchūaja ga-apū gaa n’azu ebe obibi nodū n’ebe ahū lee ya ahū, iḅhoputa ma oḅia ekpenta ya o laala n’ezie. O būrū na oḅia ya alaala, 4 onye nchūaja ga-enye iwu ka e weta nnūnū abūo dī ndū, na ufoḅu osisi sida, na eriri ogho uhie, na hisop, maka onye ahū a ga-emere mmemme idī ocha. 5 Onye nchūaja ga-enye iwu ka e gbuo otu n’ime nnūnū abūo ahū n’elu mmiri e si n’odo mmiri na-aso aso kute nke dī n’ime ite aja. 6 O ga-ewere nnūnū nke ozo dī ndū, ya na osisi sida ahū, na ogho uhie ahū, na hisop ahū, denye ha n’ime oḅara nnūnū ahū e gburu n’elu mmiri ahū. 7 Mgbe ahū, onye nchūaja ga-efe oḅara ahū ugboro asaa n’ahū onye ahū a na-eme ka o dī ocha site n’oḅia ekpenta. O ga-ekwuputakwa na a gwōola onye ahū. Emesja, o ga-ahapū nnūnū ahū ka o felaa n’ohja. 8 “Onye ahū e mere ka o dī ocha ga-asacha uwe ya, kpūchaa ntutu isi ya, saakwa ahū ya. Mgbe ahū, o ga-adi ocha. Emesja, o ga-esoro ndi mmadu biri n’obodo. Ma o gaghi abanye n’ulo nke aka ya tutu ubochi asaa agafee. 9 N’ubochi nke asaa, o ga-akpuchapū ntutu isi ya, na afūonū ya, na ikuanya ya, na aji ndi ozo dī ya n’ahū. O ga-asa uwe ya na ahū ya niile. Mgbe ahū, a ga-agu ya n’onye dī ocha. 10 “N’ubochi nke asato, o ga-ewere ebule abūo na-enweghi ntūpo, na otu nne atūrū nke na-enweghi ntūpo gbara otu afu, ya na iri iko oka a kworo nke oma a gwakotara mmanū oliv maka aja mkpūrū oka, na otu iko mmanū. 11 Onye nchūaja ahū lere ya ahū sī na ha dī ocha, ga-ewere aja ndi a, ha na onye ahū a na-aga ime ka o dī ocha chee n’ihu Onyenwe anyi n’onu uto uto. 12 “Mgbe ahū, onye nchūaja ahū ga-ewere otu n’ime umu ebule ahū, na otu iko mmanū chūo ya dīka onyinye aja ikpe omuma. O ga-efufe ha n’ihu Onyenwe anyi dīka aja mfufe. 13 O ga-egbu nwa ebule ahū n’akuku ebe nsō ahū, n’ebe a na-anō egbu anū aja mmehie na aja nsure oku. O bụ onye nchūaja ga-ewere anū aja ikpe omuma a, dīka o were nke aja mmehie. O bụ ihe dīkarisiri nsō. 14 Onye nchūaja ahū ga-ewere ufoḅu n’ime oḅara aja ikpe omuma ahū, tee n’onu ntī aka nri nke onye ahū a na-eme ka o dī ocha. O ga-etekwa ya n’isi mkpūrū aka nke aka nri ya, na n’elu isi mkpūrū ukwū nke ukwū aka nri ya. 15 Emesja onye nchūaja ga-awūnyetu mmanū oliv ahū n’oḅuaka nke aka ekpe ya, 16 o ga-arūnye otu mkpīsijaka nri ya n’ime mmanū dī n’oḅuaka ya, o ga-ewere mkpīsijaka ya fesa ufoḅu n’ime ya ugboro asaa n’ihu Onyenwe anyi. 17 Onye

nchūaja ga-ewere mmanū ahū fōdurū n’oḅuaka ya tee ya onye ahū n’onu ntī aka nri nke onye ahū a na-aga ime ka o dī ocha, na n’isi mkpūrū aka nke aka nri ya, na n’isi mkpūrū ukwū nke aka nri ya, n’elu oḅara aja ikpe omuma ahū mee. 18 O ga-ete mmanū ahū fōdurū n’aka ya, n’isi onye ahū a na-eme ka o dī ocha. Onye nchūaja ga-ekpuchikwara ha mmehie ya n’ihu Onyenwe anyi. 19 “Mgbe ahū, onye nchūaja ga-achū aja mmehie, kpuchiere onye ahū a ga-eme ka o dī ocha site na-adighi ocha ha mmehie ya. Emesja, onye nchūaja ga-egbu aja nsure oku ahū, 20 were ya na onyinye mkpūrū oka chūoro onye ahū aja, maka ikpuchiri ya mmehie ya. Mgbe ahū, a ga-agu onye ahū n’onye dī ocha. 21 “O būrū na o bụ ogbenye onye na-enweghi ike iweta ihe ndi a, ha aghaghi iwere otu nwa ebule dīka aja ikpe omuma nke a ga-efufe n’ihi aja ikpuchi mmehie ha, O ga-ewetakwa iko oka a kworo nke oma asaa maoḅu ihe otutu efaa a gwara mmanū oliv dīka aja mkpūrū oka, ya na otu iko mmanū. 22 O ga-ewetakwa nduru abūo maoḅu kpalakwukwu abūo, nke oḅula o nwere ike iweta. Otu ga-abū maka aja mmehie, nke ozo ga-abū maka aja nsure oku. 23 “O ga-ewere ha nye onye nchūaja n’onu uto uto n’ihu Onyenwe anyi, n’ubochi nke asato ya, maka ime ka ha dī ocha. 24 Onye nchūaja ga-ewerekwa nwa atūrū aja ikpe omuma ahū, ya na otu iko mmanū oliv ahū, fufee ha n’ihu ebe iḅu aja nye Onyenwe anyi. 25 O ga-egbu nwa atūrū aja ikpe omuma ahū, were ufoḅu oḅara ya tee n’onu ntī aka nri onye ahū a na-aga ime ka o dī ocha, na n’isi mkpūrū aka nke aka nri ya, na n’isi mkpūrū ukwū nke aka nri ya. 26 Onye nchūaja ahū ga-awūnye ufoḅu mmanū oliv ahū n’oḅuaka nke aka ekpe ya, 27 o ga-ewere mkpīsijaka nri ya fesa ufoḅu mmanū ahū nke dī n’oḅuaka ya ugboro asaa n’ihu Onyenwe anyi. 28 O ga-etekwa ufoḅu mmanū ahū dī n’aka ya n’ebe ndi ahū o tere oḅara ikpe omuma ahū, nke bụ n’onu ntī onye ahū nke a na-eme ka o dī ocha, na n’isi mkpūrū aka nke aka nri ya, na n’isi mkpūrū ukwū nke aka nri ya. 29 Mmanū nke fōdurū n’aka ya ka onye nchūaja ga-ete n’isi onye ahū a na-eme ka o dī ocha, ikpuchi mmehie ha n’ihu Onyenwe anyi. 30 Emesja, o ga-eji nduru abūo ahū maoḅu kpalakwukwu abūo ahū, nke oḅula o nwere ike iweta, chūo aja. 31 Otu ga-abū maka aja mmehie, nke ozo ga-abū maka aja nsure oku, ha na aja mkpūrū oka. N’uto dī otu a, onye nchūaja ga-ekpuchiri ya mmehie ya n’ihu Onyenwe anyi, bụ onye ahū a na-eme ka o dī ocha.” 32 Ndi a bụ usoro iwu dīri onye oḅula e sitere n’oḅia ekpenta mee ka o dī ocha, onye aka ya na-erughī iweta ihe o kwesiri iweta, bụ nke e ji ime ka o dī ocha. 33 Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu sị, 34 “Mgbe unu banyere ala Kenan, bụ ala ahū m na-enye unu, o būrū na o nwere uto oḅula m webatara oḅia na-efe efe, 35 onyenwe uto ahū ga-ejekwuru onye nchūaja sī ya, ‘Ahūla m ihe yiri oḅia na-efe efe n’ulo m.’ 36 Onye nchūaja ahū ga-enye iwu ka a kwapūsia ihe niile dī n’ulo ahū tupu o gaa lezie uto ahū anya, ka ihe niile dī n’ulo ahū ghara iḅu ihe rūrū arū, ma o būrū na aḅoputa oḅia na-efe

efe n'ulo ahụ. Mgbe a kwaputasirịrị ihe dị n'ulo ahụ, onye nchụaja ga-aga lee ụlo ahụ. **37** Ọ ga-ele ntupọ di n'ahụ ụlo ahụ. Ọ buru na ntupọ ahụ na-acha ahijia ndu ahijia ndu, maobu obara obara, ọ burukwa na ha miri emi karja aja ụlo ahụ n'ile anya, **38** onye nchụaja ga-esi n'onu ụzọ ụlo ahụ puo, kpochie ụlo ahụ ubochi asaa. **39** N'ubochi nke asaa, onye nchụaja ga-aloghachi bja lee ụlo ahụ ozo. Ọ buru na ntupọ ahụ agbasaala n'aja ụlo ahụ, **40** onye nchụaja ga-enye iwu ka e tida akukọ aja ụlo ahụ bufuo ya n'ebe a na-ekpofu ihe ruru aru n'azu obodo. **41** Ọ ga-enyekwa iwu ka a kpuchaa aja ụlo niile di n'ime ụlo ahụ, bufukwaa aja niile a kpuchaputara n'ebe a na-ekpofu ihe ruru aru n'azu obodo. **42** A ga-ebute nkume ozo jiri ha dochie ndi ahụ e bupusiri. A ga-ejikwa urọ oheru tee ụlo ahụ ozo. **43** "Ma ọ buru na ntupọ ahụ aputa ozo, mgbe e bupusiri nkume ndi ahụ, ma mgbe a kpuchasiri aja ụlo ma techikwaa ya, **44** onye nchụaja ga-abja lee ya. Ọ buru na ọ hu na ntupọ ahụ agbasaala ozo, ọ ga-agu ụlo ahụ dika ihe ruru aru, n'ih na ntupọ ahụ bu orja na-efe efe. **45** Ọ ga-enye iwu ka a kwatuo ụlo ahụ bufukwaa ihe niile e jiri ruo ya, nkume niile, osisi niile na urọ niile, n'ebe a na-ekpofu ihe ruru aru n'azu obodo. **46** "Onye obula banyere n'ulo ahụ n'oge e mechiri ya, ga-abu onye ruru aru ruo n'oge uhuruchi. **47** Onye obula dinara ala maobu rie nri n'ime ya, ga-asacha uwe ya. **48** "Ma ọ buru na onye nchụaja abja hu na ntupọ ahụ aputaghị ozo, mgbe e techara ụlo ahụ urọ nke ugboro abuo, ọ ga-agu ya n'ulo di ocha, n'ih na orja ahụ na-efe efe alaala. **49** Ọ ga-ejikwa nnunu abuo, na osisi sida, na ogbo uhie, na osisi hisop mee mmemme ido ihe ocha. **50** Ọ ga-egbu otu n'ime nnunu ndi ahụ n'elu mmiri e si n'iyi na-aso aso kute, nke di n'ime ite aja. **51** Ọ ga-edenye osisi sida ahụ, na ogbo uhie ahụ, na osisi hisop ahụ, n'ime obara nnunu ahụ na mmiri ahụ. Ọ ga-efesa obara ahụ n'ulo ahụ ugboro asaa. **52** Ọ bu obara nnunu ahụ, na mmiri ahụ, na nnunu nke ozo ahụ di ndu, na osisi sida ahụ na hisop ahụ, na ogbo uhie ahụ ka ọ ga-eji mee ka ụlo ahụ di ocha. **53** Ọ ga-ahapu nnunu ahụ di ndu ka o fepu felaa n'ohia di n'azu obodo. Nke a ga-abu otu e si kpuchiere ụlo ahụ mmehie ya. Ọ ga-adikwa ocha." **54** Ndi a bu usoro iwu metutara orja ekpenta, na oko, **55** na orja na-efe efe di n'uwe maobu n'ulo, **56** maobu etudo, maobu ntupọ, maobu onya. **57** Iwu ndi a ga-enye aka imata ihe ruru aru maobu ihe na-adighi ocha. Ndi a bu usoro iwu metutara orja ekpenta na orja na-efe efe.

15 Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu si ha, **2** "Gwa umu Izrel okwu si ha, 'Nwoke obula ihe nsoputa si n'ahu ya na-asoputa, bu onye ruru aru. **3** Onye ahụ ruru aru mgbe ihe ahụ si ya n'ahu na-asoputa, ruokwa aru mgbe ihe ahụ kwusiri iso. Otu a ka ihe ososo ahụ si eme ka onye ahụ ruo aru. **4** "Ihe obula onye ahụ ji anodu ala, maobu nke o ji dinaa bu ihe ruru aru. **5** Onye obula meturu ihe ndina ya aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Ọ ga-asa uwe ya, na ahụ ya mmiri. **6** Onye obula noduru ala n'ih onye

ahụ noduru ala n'oge ahụ ọ bu onye ruru aru, ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Ọ ga-asa uwe ya, na ahụ ya mmiri. **7** "Onye obula meturu nwoke ahụ ihe si n'ahu ya na-asoputa aka ga-asa uwe ya na ahụ ya mmiri, buru onye ruru aru ruo uhuruchi. **8** "Onye obula di ocha nke onye ahụ busara onu mmiri ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Ọ ga-asa uwe ya na ahụ ya mmiri. **9** "Ihe obula onye ahụ ji anokwasi n'elu anumanu ọ na-agba ga-abu ihe ruru aru. **10** Onye obula ga-eburu, maobu metu ihe obula o ji nodu ala aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Ọ ga-asa uwe ya na ahụ ya mmiri. **11** "Ọ buru na nwoke ahụ ruru aru ebughi ụzọ saa aka ya tupu o metu mmadu aka, onye ahụ o meturu aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Ọ ga-asa uwe ya na ahụ ya mmiri. **12** "A gae-tiwa ite aja obula onye ahụ meturu aka, jiri mmiri n'achaa ihe osisi obula o meturu aka. **13** "Mgbe e mere ka onye ahụ buru onye di ocha site n'ih nsoputa a, ọ ga-anu ubochi asaa maka idi ocha ya. Ọ ga-asa uwe ya na ahụ ya n'ime mmiri na-aso aso tupu ọ buru onye di ocha. **14** N'ubochi nke asato, ọ ga-ewere nduru abuo maobu umu kpalakwukwu abuo bja n'ihu Onyenwe anyi n'onu ụzọ ụlo nzute, were ha nye onye nchụaja. **15** Onye nchụaja ga-eji ha choro ọ aja n'ebe ahụ. Otu n'ime nnunu abuo ahụ ga-abu maka aja mmehie, nke ozo maka aja nsure oku. N'uzo di otu a, ọ ga-ekpuchiri nwoke ahụ mmehie ya n'ihu Onyenwe anyi n'ih ihe ososo ahụ. **16** "Nwoke obula mkpuru nwa ya si ya n'amụ puo, ga-asa ahụ ya nke oma, buru onye ruru aru ruo uhuruchi. **17** A ga-asacha ihe obula mkpuru nwa ahụ meturu, maobu akwa maobu akpukpo anu. Ha ga-abu ihe ruru aru ruo uhuruchi. **18** Mgbe nwoke na nwanji dinakoro, ma nwoke ahụ anyaputa mkpuru nwa, ha abuo ga-asa ahụ ha nke oma, buru ndi ruru aru ruo uhuruchi. **19** "Mgbe obara si nwanji n'ahu puo dika o kwesiri n'oge a kara aka n'onwa obula, nwanji ahụ ga-abu onye ruru aru ubochi asaa. Onye obula meturu ya aka n'oge a ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. **20** "Ihe obula o dinara n'elu ya n'oge a, maobu ihe ọ nokwasiri n'elu ya ga-aru aru. **21** Onye obula meturu ihe ndina ya aka, ga-asa uwe ya na ahụ ya. Ọ ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. **22** Onye meturu ihe o ji nodu ala aka ga-asa uwe ya na ahụ ya. Ọ ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. **23** Ọ burukwa na ọ bu ihe ndina ya, maobu ihe ozo nke o ji nodu ala, onye obula meturu ya aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. **24** "Nwoke dinakwuru nwanji obara si n'ahu ya na-aputa, ọ buru na obara ahụ emetu ya, ọ ga-abu onye ruru aru abali asaa. Ihe ndina obula o dinara n'elu ya ga-abu ihe ruru aru. **25** "Ọ buru na obara si nwanji n'ahu na-aputa agafee oge o kwesiri ikwusi maobu na ọ putara n'oge ọ na-ekwesighi iputa, nwanji ahụ ga-anogide buru onye ruru aru ogologo ubochi ndi ahụ niile obara ahụ si ya n'ahu na-aputa. **26** Ihe obula o dinara n'elu ya mgbe obara si ya n'ahu na-aputa, maobu ihe obula ọ noduru ala n'elu ya, ga-abu ihe ruru aru, dika mgbe obara nke oge a kara aka. **27** Onye obula meturu ihe ndina ya maobu ihe ọ

noḍurū ala n'elu ya aka, ga-arū arū ruo uhuruchi. 28 “Mgbe ọbara ahū kwūsjiri, ọ ga-agu ụbọchị asaa site n'oge ọ kwūsjiri. Mgbe abalị asaa ahū zuru, ọ ga-abū onye dī ọcha. 29 N'ụbọchị nke asato, ọ ga-ewere nduru abụọ maḍbụ umū kpalakwukwu abụọ, nye onye nchūaja n'onu ụzọ ụlọ nzute. 30 Onye nchūaja ahū ga-eji otu chūoro ya aja mmehie, werekwa nke ozo chūoro ya aja nsure oku. N'uzo dī otu a, ọ ga-ekpuchiri ya mmehie ya n'ihu Onyenwe anyi, n'ihī adighi ọcha nke ihe ọsūso ya. 31 “Unu ga-ekewapū umū Izrel site n'ihē ndī ahū na-emerū ha, ka ha ghara inwū n'onuḍu adighi ọcha ha n'ihī imerū ụlọ nzute m, nke dī n'etiti ha.” 32 Ndī a bụ usoro iwu gbasara ndī ikom ihe si n'ahū ha na-asoputa, na ndī ikom ruru arū n'ihī mkpurū nwa si ha n'ahū puo. 33 Ọ bụkwa iwu dīri nwanyi ọbara si n'ahū ya puo n'oge a kara aka, na nwoke maḍbụ nwanyi ọbula ihe si n'ahū ya na-asoputa, na nke dīri nwoke ọbula ya na nwanyi ga-edinako n'oge nwanyi ahū bụ onye ruru arū.

16 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu mgbe umū ndī ikom Eron abūo ndī ahū biara n'ihu Onyenwe anyi nwūsjiri. 2 Onyenwe anyi siri Mosis, “Gwa nwanne gi nwoke Eron si ya ka ọ ghara ibata mgbe ọbula ọ choro, n'ime Ebe ahū Kachasi Nso nke dī n'azu akwa mgbochi, nke dī n'ihu ebe mkpuchi mmehie dī n'elu igbe ogbugba ndū ahū, ma ọ bughī ya ọ ga-anwū. N'ihī na aga m aputa ihē n'ime igwe ojii dī n'elu ebe mkpuchi ahū. 3 “Otu a ka Eron ga-esi na-abata n'Ebe ahū Kachasi Nso. Ọ ga-eweta nwa oke ehi n'ihī aja mmehie, na ebule ọ ga-eji chūo aja nsure oku, 4 Ọ ga-eyikwasī onwe ya uwe mwūda ọcha, ya na uwe ime ahū dī ọcha. Ọ ga-eke gburugburu ukwu ya ihe ike n'ukwu akwa ọcha, keekwa akwa ọcha n'isi ya. Ndī a bụ uwe dī nso, n'ihī ya, ọ ga-ebu ụzọ saa ahū tupu ọ na-eyi ha. 5 Ọ ga-esi n'aka ogbako umū Izrel nata mkpi abūo n'ihī aja mmehie, na otu ebule n'ihī aja nsure oku. 6 “Eron ga-eweta oke ehi nke ya, maka aja mmehie iji kpuchie mmehie nke ya na nke ezinaulo ya. 7 Emesja, ọ ga-ewere mkpi abūo ndī ahū chee ha n'ihu Onyenwe anyi n'onu ụzọ ụlọ nzute ahū. 8 Ọ ga-efe nza n'isi mkpi abūo ahū, ichoputa nke dīri Onyenwe anyi nke ozo aburu nke ọ ga-ahapu. 9 Mkpi ahū nza mara ga-abu nke Onyenwe anyi, ya ka Eron ga-egbu dika aja mmehie. 10 Ma mkpi ahū nke nza mara dika ewu na-ewere onodu iburu mmehie ka a ga-eche na ndū n'ihu Onyenwe anyi, n'ihī iji ya mee mmemme mkpuchi mmehie, a ga-ahapu ya ka o buru mmehie niile kpafuo n'ozara. 11 “Eron ga-eweta oke ehi maka aja mmehie nke ya onwe ya, iji kpuchie mmehie ya na nke ezinaulo ya. Ọ ga-egbu oke ehi ahū maka aja mmehie nke ya onwe ya. 12 Ọ ga-esite n'ebe ichū aja dī n'ihu Onyenwe anyi were ihe igu oku juputara n'icheku oku. Ọ ga-ewerekwa ụda na-esi isi uto ruru mkpoju aka abūo, were ha bata n'ime akuku nke ozo nke akwa mgbochi ahū. 13 N'ebe ahū ọ ga-awunye ụda ndī ahū na-esi isi uto n'elu icheku

oku ahū n'ihu Onyenwe anyi, ka anwuru oku nke ụda ndī a kpuchie ebe mkpuchi mmehie ahū dī n'elu ihe Ama ahū ka ọ ghara inwū. 14 Ọ ga-ewebatka wofodu ọbara oke ehi ahū, jiri mkpisiaka ya fesa ya n'ihu ebe mkpuchi mmehie ahū, n'akuku ọwūwa anyanwū, fesakwa ya ugboro asaa n'ihu ebe mkpuchi mmehie ahū. 15 “Emesja, ọ ga-esi n'ebe ahū puo gaa gbuo mkpi aja mmehie umū Izrel, werekwa ọbara ya bata n'azu akwa mgbochi fesa ya n'elu ebe mkpuchi mmehie ahū, na n'ihu ya, dika o jiri ọbara nwa oke ehi ahū mee. 16 N'uzo dī otu a, ọ ga-ekpuchiri Ebe ahū Kachasi Nso mmehie ya, n'ihī mmehie na nnupu isi umū Izrel, ihe ọbula mmehie ndī ahū bụ. Ọ ga-achukwa ụdī aja a n'ihī ụlọ nzute ahū, n'ihī na ọ dī n'etiti ebe obibi ruru arū nke umū Izrel. 17 O nweghi onye ọbula ozo ga-an'ime ụlọ nzute ahū, site n'oge Eron banyere n'Ebe ahū Kachasi Nso ichū aja mkpuchi mmehie tutu ruo mgbe ọ putara, mgbe ọ chuchara aja mkpuchi mmehie maka onwe ya na ezinaulo ya, na maka umū Izrel niile. 18 “Mgbe o si n'ebe ahū puta, gaa n'ebe ichū aja dī n'ihu Onyenwe anyi kpuchiere ya mmehie ya. Ọ ga-ewere wofodu ọbara nwa oke ehi ahū na nke mkpi ahū tee ya na mpi niile dī n'ebe ichū aja ahū. 19 Ọ ga-eji mkpisiaka ya fesa wofodu ọbara ahū n'elu ebe ichū aja ahū ugboro asaa iji hichapu adighi ọcha ya n'ihī iru arū umū Izrel, na ido ya nso. 20 “Mgbe Eron chuchara aja mkpuchi mmehie maka Ebe ahū Kachasi Nso, ụlọ nzute, nakwa ebe ichū aja, ọ ga-akpabata mkpi ahū e debere ndū. 21 Ọ ga-ebikwasī aka ya abūo n'isi ya, kwuputa ajo omume na nnupu isi umū Izrel niile, mmehie ha niile, bokwasī ha mkpi ahū n'isi. Ọ ga-ezipu mkpi ahū puo n'ime ozara site n'aka onye ahū a hoputara ime nke a. 22 N'uzo dī otu a, mkpi ahū ga-eburu mmehie ndī ahū niile baa n'ebe mmadu ọbula na-ebighi. Nwoke ahū ga-ahapukwa ya n'ozara. 23 “Mgbe ahū, Eron ga-aba n'ime ụlọ nzute ahū, yipu uwe akwa ọcha ndī nchūaja ahū niile o yi n'ahū ya tupu ọ banye n'Ebe ahū Kachasi Nso. Ọ ga-awusa ha n'ebe ahū. 24 Ọ ga-eji mmiri saa ahū ya n'akuku ebe nso ahū, yirikwa uwe efu ya. Mgbe ahū, ọ ga-aputa bia chūo aja nsure oku nke onwe ya, na aja nsure oku nke ndī ahū, maka ikpuchiri onwe ya, na ikpuchikwara ndī ahū mmehie ha. 25 Ọ ga-akpokwa abūba anū e ji chūo aja mmehie ahū oku n'elu ebe ichū aja. 26 “Mgbe nwoke ahū kpugara mkpi ahū n'ozara hapu ya, lotara, ọ ga-asa ahū ya na uwe ya tupu ọ laghachi n'ime obodo. 27 Oke ehi nakwa mkpi maka ichū aja mmehie ahū, bụ nke ewebatara ọbara ha n'ime Ebe ahū Kachasi Nso, maka ikpuchi mmehie, ka aghaghī ibupu n'azu omuma ụlọ ikwu; a ga-akpo akpukpo ha, anū ahū ha na mgbirī afọ ha niile oku. 28 Onye ga-akpo ha oku ga-asa uwe ya, saakwa ahū ya tupu ọ laghachi n'ime obodo. 29 “Nke a ga-aburu unu ukpuru ebighi ebi. N'afọ ọbula, unu ga-ebu onu, hapu iru oru ọbula, n'ubochi iri nke onwa asaa. Iwu a dīri nwa afọ ala maḍbụ onye ọbia bi n'etiti unu. 30 N'ihī na n'ubochi a ka a na-ekpuchiri unu mmehie unu, ime ka unu dīri ọcha. Mgbe ahū, unu ga-abu ndī dī ọcha

site na mmehie unu niile n'ihu Onyenwe anyi. **31** O bu ubochi izuike nye unu, burukwa ubochi unu ga-ebu onu. Iwu a enweghi mgbanwe! **32** Onye nchujaja e tere mmanu, nke e doro nsọ dika onye nchujaja inochi nna ya, ga-achụ aja mkpuchi mmehie ndi a, yirikwa akwa ocha ahụ, bu uwe nsọ ahụ. **33** O ga-ekpuchiri Ebe ahụ Kachasi Nso na ulọ nzute, ebe ichu aja na ndi nchujaja, na mkpokota ndi obodo niile mmehie ha. **34** "Nke a ga-abu iwu ebighi ebi nye unu. Otu ugboro n'otu afọ ka a ga-ekpuchi mmehie maka mmehie ndi Izrel niile." E mezuru ihe ndi a niile dika Onyenwe anyi si nye ya Mosis n'iwu.

17 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** "Gwa Eron, na umu ya ndi ikom, na umu Izrel niile okwu si ha, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi nyere n'iwu. **3** Onye obula bu onye ulọ Izrel gbuo ehi, maobu nwa aturu, maobu ewu n'ogige ebe obibi, maobu n'azu ebe obibi, **4** ma o wetaghị ya n'onu uzo ulọ nzute iche ya dika onyinye n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu ulonso Onyenwe anyi, a ga-agu onye ahụ dika onye ikpe iwufu obara mara. O wufuola obara, n'ihu ya, a ga-esite n'etiti ndi ya kewapu ya. **5** Ihe e ji nye iwu a bu ka umu Izrel wetara Onyenwe anyi aja niile ha na-achụ ugbu a na mbara ezi obula. Ha kwesiri iwetara ya Onyenwe anyi site n'aka onye nchujaja n'onu uzo ulọ nzute, ka o jiri ya churo ha aja udo. **6** N'uzo di otu a, onye nchujaja ga-efesa obara ahụ n'ebe ichu aja di n'onu uzo ulọ nzute, kpokwa abuba ya oku, ka o buru aja nsure oku nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi uto. **7** O kwesikwaghị ka ndi Izrel chuo aja ha ozo na mbara ezi nye arusi ewu ndi ha na-akpo isiala nye. Iwu a ga-adigide nye ha na umu ha niile, site n'ogbo ruo n'ogbo.' **8** "Gwa ha, 'Onye Izrel obula, maobu onye obia bi n'etiti unu, nke ga-achụ aja nsure oku maobu aja ozo, **9** ma o webataghị ya n'onu uzo ulọ nzute, ebe a ga-achuru ya Onyenwe anyi, ka a ga-ewezuga site n'etiti ndi ya. **10** "Onye Izrel obula maobu onye obia bi n'etiti ha, nke riri obara obula ka m ga-eche ihu m megide. A ga-ewezuga ya site n'etiti ndi m. **11** N'ihu na ndu ihe nwere ndu di n'obara ya, o bu n'ihu nke a ka m ji nye iwu na a ga-awusa obara niile n'elu ebe ichu aja, maka jji ya kpuchie mmehie unu. O bu obara na-ekpuchi mmehie maka ndu mmadu. **12** N'ihu nke a, a sirị ndi Izrel, "O dighi onye obula n'etiti unu, maobu onye obia obula nke bi n'etiti unu ga-eri obara." **13** "Onye Izrel obula, na onye obia obula binyere unu nke gara ichu nta, gbuo anu maobu nnun obula a na-eri eri, ga-awufu obara ya were aja kpuchie ya. **14** N'ihu na ndu ihe niile nwere ndu di n'obara. O bu ya mere m ji nye umu Izrel iwu si unu erila obara anumanu obula, n'ihu na ndu ihe niile nwere ndu di n'obara ya. N'ihu ya onye obula riri obara, a ga-ekewapu ya site n'etiti ndi m. **15** "Mmadu obula, maobu nwa afọ ma o bukwanu onye obia, nke riri anu nwuru n'onwe ya, maobu nke anu ohia dogburu, ga-eji mmiri saa uwe ya na ahụ ya, o ga-abukwa onye ruru aru ruo uhuruchi tupu o di

ocha ozo. **16** Ma o buru na o saghi uwe ya na ahụ ya, ikpe omuma di ya n'isi."

18 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **2** "Gwa umu Izrel okwu ndi a si ha, 'Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu. **3** Ya mere, o bu ezie na unu ebiala n'etiti ndi Ijipt, ma unu ekwesighi ibi ndu unu dika ha si ebi. Unu ekwesikwaghị ibi ndu dika ndi Kenan ebe m na-akpobata unu. Unu agbasola omenaala ha. **4** Unu ga-edebe iwu m niile, gbasookwa ukpuru m niile n'ihu na ahụ m Onyenwe anyi Chineke unu. **5** Debenu iwu m na ukpuru m, n'ihu na onye na-edebe ha ga-adi ndu site na ha. Abu m Onyenwe anyi. **6** "Onye obula ya na mmadu bu nwanne e jekwurukwala ya ka ha nwe mmeko edina, i ji kpughee oto ya. Mu onwe m bu Onyenwe anyi. **7** "I gaghi eleda nna gi anya site na i jekwuru nne gi ka gi na ya nwe mmeko edina. Nne gi ka o bu; gi na ya agaghị enwe udi mmeko di otu a. **8** "I gaghi e jekwuru nwunye nna gi ka gi na ya nwe mmeko edina. Nke a bu ileda nna gi anya. **9** "I gaghi e jekwuru nwanne gi nwanyi ka gi na ya nwe mmeko edina, maobu nwa nwanyi nke a muru nna gi, maobu nwa nwanyi nke nne gi muru, ma a muru ya n'ulo ma a muru n'ama. **10** "I gaghi e jekwuru nwanne gi nwanyi nke nna gi nwoke muru, maobu nwa nwanyi nke nwa gi nwanyi muru i nwe mmeko edina; n'ihu na nke a ga-eweta nleda anya nye gi. **11** "I gaghi e jekwuru nwa nwanyi nwunye nna gi muru, ka gi na ya nwe mmeko edina, n'ihu na o bu nwa nna gi muru; nwanne gi nwanyi ka o bu. **12** "I gaghi e jekwuru nwanne nwanyi nna gi ka gi na ya nwe mmeko edina, n'ihu na obara jikoro ya na nna gi, ha bu otu ahụ. **13** "I gaghi e jekwuru nwanne nne gi nke nwanyi, ka gi na ya nwe mmeko edina, n'ihu na obara jikoro ya na nne gi, ha bu otu ahụ. **14** "I gaghi eleda nwanne nna gi nke nwoke anya, site n'ijekwuru nwunye ya, ka gi na ya nwe mmeko edina. N'ihu na nwunye nwanne gi ka o bu. **15** "I gaghi e jekwuru nwunye nwa gi nwoke ka gi na ya nwe mmeko edina; nwunye nwa gi nwoke ka o bu; gi na ya agaghị enwe mmekorita obula gosiri mkpughe oto ya. **16** "I gaghi e jekwuru nwunye nwanne gi nwoke ka gi na ya nwe mmeko edina, n'ihu na nke a bu omume nleda anya nye nwanne gi nwoke. **17** "I gaghi e jekwuru nwanyi na nwa ya nwanyi ka gi na ha nwe mmeko edina. I gaghi akporo nwa nwanyi nwa ya nwoke, maobu nwa nwanyi nke nwa ya nwanyi muru dinaa ya; n'ihu na otu obara ka ha bu. Ihe di otu a bu aru. **18** "I gaghi alu nwanne nwanyi nwunye gi, dika nwunye ozo gi, n'ihu ikpagbu ya, gi na ya a na-enwe mmekorita edina, i na-ekpughe oto nwunye gi mgbe o ka di ndu. **19** "E jekwurukwala nwanyi ka gi na ya nwe mmeko edina, mgbe o no n'onodu adighi ocha nke (iso uba) nsọ nwanyi ya n'oge a kara aka. **20** "A kporokwala nwunye onye agbataobi gi idina ya, si otu a meruo onwe gi n'ihu mmeko di otu a. **21** "I gaghi enye nwa gi ka e jiri ya churo Molek aja. N'ihu na i kwesighi imeru aha Chineke gi. Mu onwe m bu Onyenwe anyi.

22 “Gị na nwoke edinala, dika nwanjị na nwoke si edina. Ihe akpọrọ asị ka ọ bụ. 23 “Gị na anụmanụ ọbụla edinalakwa, site otu a meruọ onwe gị. Nwanjị agakwaghị ewere onwe ya nye ka ya na oke anụmanụ nwee mmekọrịta, arụ a na-adighị eme eme ka ọ bụ. 24 “Unu emerụkwala onwe unu site na-ime ihe ndị a, n’ihi na ihe ndị a bụ ihe mba ndị ahụ na-eme. Ọ bụkwa n’ihi ya ka m ga-eji chụpụ ha site n’ala ahụ m ga-enye unu. 25 Ọ bụladị ala ahụ niile ghorọ ihe ruru arụ site n’omume ndị a. Ọ bụ nke a mere m ji ata ndị bi n’ime ya ahụhụ n’ihi mmehie ha. Ala ahụ meghere ọnyị ya gboputa ndị bi n’ime ya. 26 Unu ga-edebe iwu m na ukpuru m ndị a niile. Unu emekwala ihe arụ ndị a, ma ndị amuru n’ala ma ndị ọbja niile bi n’etiti unu. 27 Ala m na-aga inye unu ruru arụ n’ihi na ndị bi n’ime ya na-eme omume ndị a ruru arụ. 28 Unu emekwala ihe arụ ndị a, n’ihi na ọ buru na unu emee ha, ọ ga-emeghe ọnyị ya gboputa unu, dika o si mee mba niile bụ ndị buru unu ụzọ biri n’ime ya. 29 “Onye ọbụla n’etiti unu mere ihe arụ ndị a, ka a ga-ekewapụ site n’etiti ndị ya. 30 N’ihi ya, lezienụ anya ka unu debe iwu m, ka unu ghara ime ihe arụ ndị a, nke ndị buru unu ụzọ biri n’ala ahụ mere. Ka unu gharakwa imeru onwe unu site n’omume arụ ndị a. Abụ m Onyenwe anyị Chineke unu.”

19 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu sị ya, 2 “Gwa ọgbakọ ụmụ Izrel niile okwu sị ha: ‘Dinụ nsọ, n’ihi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị bụ Chineke unu, dī nsọ. 3 “Onye ọbụla n’ime unu aghaghị ịsopuru nne na nna ya, debekwa iwu m nyere maka ụbọchị izuikwe, n’ihi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị Chineke unu. 4 “Unu akpọla isiala nye arụsị, unu emekwarala onwe unu chi ndị e ji ọla kpụ. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyị Chineke unu. 5 “Mgbe unu ga-achuru Onyenwe anyị aja udo, soronu ukpuru m nyere unu chụọ ya, ka m nabata ya. 6 Unu ga-eri ya n’ụbọchị ahụ unu churu ya, maobu n’ụbọchị nke na-eso ụbọchị ahụ. Nke ọbụla fodoru ruo ụbọchị nke atọ ka unu ga-esure oku. 7 Ọ buru na unu erie ya n’ụbọchị nke atọ ihe arụ ka ọ bụ. A gaghị anabata aja ọbụla unu ga-eri n’ụbọchị nke atọ. 8 Ikpe ga-ama onye ga-eri ya n’ụbọchị nke atọ n’ihi na o meela ka ihe nsọ Onyenwe anyị buru ihe arụ. A ga-ekwapu onye ahụ site n’etiti ndị ya. 9 “Mgbe unu na-ewe ihe ubi, unu ewechala ihe niile dī n’akuku ubi niile, maobu chikotachaa irighiri ihe ubi niile fodoru n’ala. 10 A ghorochakwala mkpuru vaini niile miri n’elu vaini gị, maobu chikoro mkpuru ndi dara n’ala. Hapuru ha ụmụ ogbenye na ndi ọbja, n’ihi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị Chineke unu. 11 “Unu ezula ohi. “Unu aghala ụgha. “Unu aghogbula ibe unu. 12 “Unu anula iyi ụgha, si otu a weta nkocha nye aha Onyenwe anyị Chineke unu. Abụ m Onyenwe anyị. 13 “Unu ejila ike punara onye agbataobi unu ihe ya, maobu zuru ihe o nwere n’ohi. “Kwọnu onye ọbụla unu goro ọru ụgwọ ọru ya ọsịso. Unu echela ka chi bọọ tupu unu akwọọ ya ụgwọ ya. 14 “Akochala onye ntị chiri, edochikwarala onye isi ihe n’uzo. Tụọ

egwu Chineke. Abụ m Onyenwe anyị. 15 “Unu ekpala ikpe na-ezighi ezi, unu elela mma anyi n’ihu mgbe unu na-ekpe ikpe, ma onye unu na-ekpe ikpe ọ bụ ogaranya maobu ogbenye. Kama kpenu ikpe kwu o. 16 “Unu ejegharila na-agbasa okwu nkwoju n’etiti ndi mma. “Emela ihe ọbula ga-ebutere onye agbataobi gị onwu. Abụ m Onyenwe anyi. 17 “Akpola nwanne gị asị n’ime obi gị. Tụo onye agbataobi gị mmehie ya n’ihu ya, ka i ghara iketa oke n’ikpe omuma diri ya. 18 “Abola obo, ebukwala iro n’obi megide onye ọbula n’etiti ndi gị. Kama hu onye agbataobi gị n’anya dika i si hu onwe gị n’anya. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi unu. 19 “Unu ga-edebe iwu m niile. “Unu ejila otu udi anu ulo unu na-agba udi anu ulo ozo di iche. “Akula udi mkpuru abuo n’ubi. “Eyila uwe e ji uzo ihe abuo, dika aji anu na ogbo duo. 20 “O buru na nwoke ọbula akporo nwaagbogho bu ohu nwanjị nke a na-agbaputabeghi, maobu nke na-enwerebeghi onwe ya, nke nwoke ozo choro ilu, mee ka ha abuo dinako, a ga-ekpe ha abuo ikpe n’uloikpe, ma a gaghị egbu ha, n’ihi na nwanjị ahụ abughi onye nwe onwe ya. 21 Ma nwoke ahụ ga-eweta aja ikpe omuma nye Onyenwe anyi n’onu ụzọ ulo nzute. Ọ ga-abukwa ebule ka ọ ga-eji chuo aja ahụ. 22 Onye nchua ga-eji ebule aja ikpe omuma ahụ choro nwoke ahụ aja mkpuchi mmehie ya n’ihu Onyenwe anyi, n’ihi mmehie o mere. A ga-agbaghakwara ya mmehie ya. 23 “Mgbe unu batara n’ala ahụ ku mkpuru osisi di iche iche, unu erila mkpuru osisi ahụ miri n’afọ nke mbu, ọ bu ihe ruru aru. Ruo n’afọ nke ato, ha bu ihe ruru aru. Unu agaghị eri ha. 24 N’afọ nke ano, mkpuru nke osisi ndi ahụ niile ga-amị di nsọ. Unu ga-eji ya nye Onyenwe anyi onyinye otuto. 25 Site n’afọ nke ise, mkpuru ọbula ga-abu nke unu. N’uzo di otu a ihe ha ga-amiputa ga-adi ukwu. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi Chineke unu. 26 “Unu erila anu ọbula ọbara di n’ime ya. “Unu agbala afa maobu juta mmuo ase. 27 “Unu akpuchala agiri isi di gburugburu akuku isi unu, maobu chabie onu onu afonu unu. 28 “Unu akala ihe ọbula n’ahu unu, n’ihi onye nwuru anwu maobu jiri mma oku dee ihe n’ahu unu. Abụ m Onyenwe anyi. 29 “Emerula nwa gi nwanjị site n’ikwagide ya ka ọ buru akwuna, ka ala unu ghara ijuputa n’igba akwuna na ihe ojoo di iche iche. 30 “Debenu iwu niile m nyere maka ụbọchị izuikwe m. Sopukwaranu ebe nsọ m. Abụ m Onyenwe anyi. 31 “Unu ejekwurula ndi na-aju mmuo ojoo ase maobu chogaa ndi dibja afa, n’ihi na unu ga-emeru onwe site na ha. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi Chineke unu. 32 “Bilienu oto n’ihu okenye, sopusunu ndi okenye, ma tūnu egwu Chineke unu. Abụ m Onyenwe anyi. 33 “Mgbe onye ọbja soro unu biri n’ala unu, unu emejola ya. 34 Mesonu onye ọbja bi n’etiti unu mmeso dika ọ bu otu n’ime ndi amuru n’ala. Hunu ha n’anya dika unu si hu onwe unu, n’ihi na o nwere oge unu bu ọbja n’ala Ijipt. Abụ m Onyenwe anyi Chineke unu. 35 “Unu ejila ihe otutu aghugho mgbe unu na-atu ihe di ogologo, maobu ihe di aru, maobu ihe di ukwu, 36 Jirinu ezi ihe otutu tuu ogologo, maobu ihe di aru,

maoḅu ihe dī ukwuu. Abū m Onyenwe anyị Chineke unu, onye si n'ala Ijīpt kpọpụta unu. **37** “Debenụ ụkpurụ m niile, na iwu m niile, gbasoonụ ha. Abū m Onyenwe anyị.”

20 Onyenwe anyị sīrī Mosis, **2** “Gwa ụmụ Izrel, ‘Onye Izrel ọbụla maoḅu onye ọbia ọbụla bi n’etiti unu, nke weere nwa ya nye maka iḅhuru Molek aja, aghaghī ime ka ọ nwụọ. Ndị mmadụ ga-ewere nkume tugbuo ya. **3** Mụ onwe m ga-emegide onye ahụ, bipụ ya site n’etiti ndị ya, n’ihi na o merụọla ebe nso m, mee ka aha m gharakwa idị nso, site n’iji ụmụ ya ḅhọrụ Molek aja. **4** Ọ burū na ndị obodo elezie anya mee omume dika a ga-asī na ha amaghī ihe onye ahụ mere, hapụkwa igbu ya, mgbe o were otu n’ime ụmụ ya nye Molek, **5** mụ onwe m ga-emegide onye ahụ na ezinaulo ya bipụ ha site n’etiti ndị ya. Otu a kwa ka m ga-eme ya na ndị niile so ya merụọ onwe ha site n’ife arụsī Molek. **6** “Aga m edo ihu m megide onye ọbụla gara juo ase site n’aka mmuo oḅo, maoḅu onye gara na dibja afa gbaa afa, site n’iso ha kwaa iko. Aga m ekwapu onye ahụ site n’etiti ndị ya. **7** “Doonu onwe unu nso, ma dīkwanu nso n’ihi na abū m Onyenwe anyị Chineke unu. **8** Debenụ ụkpurụ m niile, ma gbasoonu ha n’ihi na abū m Onyenwe anyị onye na-edo unu nso. **9** “Onye ọbụla kọchara nne ya maoḅu nna ya ka a ga-egbu n’ihi na ọ kọchara nne na nna ya. Ọbara onye dī otu a ga-adikwa ya n’isi. **10** “Ọ buru na nwoke ọbụla edinakwuru nwunye nwoke ozo, ya bu nwunye onye agbataobi ya, nwoke ahụ na nwanyị kwara iko ka a ga-egbu. **11** “Nwoke ọbụla ya na nwunye nna ya dinakoro nso mmeko, emeruoala nna ya. A ga-egbu nwoke ahụ na nwanyị ahụ. Ọbara ha ga-adī ha n’isi. **12** “Ọ buru na nwoke ọbụla edinakwuru nwunye nwa ya, wetara onwe ha ikpe omuma, a ga-egbu ha abuo n’ihi na ọ bu aru ka ha mere. **13** “Ọ buru nwoke na nwoke ibe ya edinakoro nwee udi mmeko edina nwoke na nwanyị, a ga-egbu ha abuo n’ihi na ihe ha mere bu ihe ruru aru. Ọbara ha ga-adī ha n’isi. **14** “Ọ buru na nwoke aluo nwanyị na nne muru ya, ajo ihe ka ọ bu. Nwoke ahụ na ndi inyom ndi ahụ ka a ga-akpo oku, ka ihe oḅo dī otu a hapu idi n’etiti unu. **15** “Ọ buru na nwoke na anumanu enwee mmekorita, a ga-egbu nwoke ahụ gbukwaa anumanu ahụ. **16** “Ọ buru na nwanyị ọbụla abiaruo anumanu ọbụla nso dinakwuru ya inwe mmeko, a ga-egbu nwanyị ahụ na anumanu ahụ, n’ihi na ha kwesiri onwu. Ọbara ha ga-adī ha n’isi. **17** “Nwoke ọbụla ya na nwanne ya nwanyị nwere mmeko edina, maobu nwa afọ nne ya maobu nwa nwunye nna ya, a ga-ekpochapu ha site n’ihu oha mmadu n’ihi na ọ bu ihe ihere dī ukwuu ka ha mere. Ọ meruoala nwanne ya, n’ihi ya ikpe omuma dī ya n’isi. **18** “Nwoke ọbụla nke ya na nwanyị no na nso nwanyị ya dinakoro nwee mmeko ekpugheela adighi ocha nwanyị ahụ. Nwanyị ahụ n’onwe ya ekpugheekwala adighi ocha nke ya. A ga-ebipu ha abuo site n’etiti ndi ha. **19** “I gaghī enwe mmeko edina n’etiti gi na nwanne nwanyị nne

gi maobu nwanne nwanyị nna gi, n’ihi na nke a bu ihe nleda ga-anya nye onye obara jikoro gi na ya. Ikpe omuma ga-adiri unu abuo. **20** “Ọ buru na nwoke ọbụla na nwunye nwanne nna ya edinaa, ọ bu omume ileda anya nye nwanne nna ya. Ha ga-ebu mmehie ha. Ha ga-anwu na-amutaghī nwa. **21** “Ọ buru na nwoke aluo nwunye nwanne ya, ọ bu omume ruru aru, n’ihi na ọ bu ihe nleda anya nye nwanne ya. Ha ga-agba aka nwa. **22** “Debenụ iwu ndi a na ụkpuru ndi a, ma gbasoonu ha ka ala aha m na-eduba unu n’ime ya hapu imeghe onu ya gbupu unu. **23** Unu agbasola omenaala ndi mba niile a m na-achupu site n’ala m na-enye unu, n’ihi na ha na-eme ihe ndi a niile m nyere unu n’iwu emela. Ọ bu nke a mere ihe banyere ha ji soḅ m oyi. **24** Ma agwala m unu si, “Unu gaekeala ala ha. Aga m enye ya unu ka ọ buru ihe nketa unu. Ala mmiri ara ehi na mmanu anu na-eru na ya.” Abū m Onyenwe anyị Chineke unu onye kewaputa unu doo unu iche site na mba ndi ozo niile. **25** “Unu aghaghī ikpa oke n’etiti anumanu ndi dī ocha iri eri, na anumanu ndi na-adighi ocha, na n’etiti anu ufe dī ocha iri eri na ndi ruru aru. Unu emeruala onwe unu site n’iri anumanu maobu anu ufe, maobu ihe ozo na-akpughari n’ala, ndi ahụ m kewapuru iche dika ihe ruru aru. **26** Unu ga-adī nso nye m, n’ihi na mụ, bu Onyenwe anyi, dī nso. Ekewaputala m unu, doo unu iche, site n’etiti ndi mba ozo niile, ka unu buru nke m. **27** “A ga-eji nkume tugbuo nwoke maobu nwanyị ọbụla nke na-aju mmuo oḅo ase, maobu dibja afa no n’etiti unu ka ọ nwuo. Ọbara ha ga-adikwa ha n’isi.”

21 Onyenwe anyi gwara Mosis si, “Gwa ndi nchujaja, umu ndi ikom Eron okwu si ha, ‘Onye nchujaja ekwesighi imeru onwe ya mgbe mmadu nwuru n’etiti umunna ya. **2** Kariakwa ma onye ahụ bu onye dī ya nnoo nso, dika nne ya, maobu nna ya, maobu nwa ya nwoke, maobu nwa ya nwanyị, maobu nwanne ya nwoke, **3** maobu nwanne ya nwanyị na-alubeghi di, onye ọ na-elekoala n’ihi na o nweghi di. N’ihi ya, o nwere ike meruo onwe ya. **4** Ma ọ gakwaghī eme onwe ya ka ọ ghara idī ocha n’etiti ndi ozo ya, ma site otu a meruo onwe ya. **5** “Ndi nchujaja ekwesighi ikpucha isi ha, maobu kpuchapu akuku afunon ha, maobu kaa ihe ọbula n’akpuko ahụ ha. **6** Ha ga-abu ndi dī nso nye Chineke ha, ndi na-agaghī emekwa ka aha Chineke ha ghara idī nso. N’ihi na ọ bu ha na-eche n’ihu Onyenwe anyi onyinye aja nsure oku, bu nri Chineke ha. N’ihi ya, ha aghaghī idī nso. **7** “Onye nchujaja agaghī alu nwanyị e meruru site n’igba akwuna, maobu nwanyị luturu di nke kewapuru onwe ya site n’ahu dī ya, n’ihi na ndi nchujaja bu ndi dī nso nye Chineke ha. **8** Guo ha dika ndi dī nso n’ihi na ọ bu ha na-eche nri Chineke n’ihu ya. Guo ha dika ndi dī nso n’ihi na mụ onwe m bu Onyenwe anyi dī nso, mụ onwe m na-eme ka unu dī nso. **9** “Ọ buru na nwa nwanyị onye nchujaja emeruo onwe ya site n’igbo onye akwuna, o sitela na ndu oḅo dī otu a wetara nna ya ihe ihere. A ga-akpo ya oku. **10** “Onyeisi nchujaja, onye ahụ sitere

n'etiti umunna ya, onye awusara mmanu nso n'isi ya, onye ahoro doo nso iyiri uwe onye nchujaja ahụ, agaghị ahapu agiri isi ya ka o kpasasja, maobu dowaa uwe ya. **11** O gaghị abanye ebe ozu di. O gaghị emeru onwe ya, o buladi ma ozu ahụ o bu nke nne ya maobu nke nna ya. **12** O gaghị esi n'ebe nso Chineke ya puo, maobu mee ya ka o ghara idi nso, n'ih na e doola ya nso site na ite ya mmanu nso nke Chineke ya. Abụ m Onyenwe anyi. **13** "Nwanyị onyeisi nchujaja ga-alu ga-abu nwanị na-amaghị nwoke. **14** O gaghị alu nwanị di ya nwuru, maobu nwanị ya na di ya na-e bikwaghị, maobu nwanị akwuma. Nwanị o ga-alu ga-abu naani nwanị na-amaghị nwoke nke si n'etiti umunna ya, **15** ka o ghara ime ka umu ya ghara idi nso n'etiti umunna ya. Abụ m Onyenwe anyi onye na-edo ya nso." **16** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **17** "Gwa Eron, 'N'ogbo niile nke na-abia, o nweghi onye obula n'ime umu umu gi nke akuku ahụ ya na-ezughi oke ga-abia nso iwetara Chineke ya ihe oriri. **18** O nweghi nwoke obula nwere orusi obula ga-abia nso, o nweghi nwoke kpuru isi, maobu onye ngwuro, maobu onye imi mpia, maobu onye ukwu maobu aka ya na-ezughi oke, **19** maobu onye okpuku ukwu ya maobu okpuku aka ya gbajiri, **20** maobu onye mkpumpku azu di, maobu nwa akakpo, maobu onye na-adighi ahuzi uzu, maobu onye agba na-ata, maobu onye akpuka di n'ahu, maobu onye mkpuru amu ya chipjara echipia. **21** O nweghi nwa nwa Eron onye nchujaja obula nwere orusi ga-abia iwetara Onyenwe anyi aja onyinye site n'oku. Ebe o bu na o nwere orusi, o gaghị abia nso iwetara Chineke ya nri. **22** Ma o nwere ike iri nri ahụ dikarisiri nso nke sitere na nri Chineke ya, tinyekwara nri ahụ di nso. **23** Kama o gaghị abia nso akwa mgbochi ahụ maobu bjaruo ebe ichu aja nso, n'ih ezughi oke ya. O ghara imeru ebe nso m, n'ih na abụ m Onyenwe anyi onye na-edo ha nso." **24** Ya mere Mosis nyere Eron na umu ya ndi ikom na umu Izrel niile iwu ndi a.

22 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** "Gwa Eron na umu ya ndi ikom ka ha jiri nsopuru nabata onyinye di nso nke umu Izrel na-edo nso nye m, ka ha ghara imeru aha nso m. Abụ m Onyenwe anyi. **3** "Gwa ha si, 'N'ogbo unu niile na-abia, o buru na enwee onye obula n'agburu unu nke bjara nso n'ih ndi ahụ di nso umu Izrel na-edo nso nye Onyenwe anyi, mgbe onye ahụ no onodu dika onye ruru aru, a ga-esi n'ihu m wezuga onye ahụ. Abụ m Onyenwe anyi. **4** "Onye obula bu nwa nwa Eron nke oria ekpenta na-aria, maobu nke ihe si n'ahu ya na-asoputa agaghị eri aja di nso tutu ruo mgbe e mere ka o diri ocha. O ga-abukwa onye ruru aru ma o buru na o metu ozu aka, maobu onye mkpuru nwa na-esite n'ahu awusi, **5** maobu na o meturu anu na-akpughari akpughari n'ala aka, nke na-emeru ya, maobu na o meturu mma du aka nke mere ka o buru onye ruru aru n'agbanyeghi ihe o bu na-emeru ya. **6** Onye ahụ meturu ihe ndi a aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. O gaghị eri ihe nso obula tutu ruo mgbe o sachara ahụ. **7** Mgbe

anyanwu dara ka o ga-adi ocha, nweekwa ike iri ihe di nso, n'ih na o bu nri ya. **8** O gaghị eri anu nwuru anwu, maobu nke anu ozu dogburu, n'ih na ihe ndi a ga-emeru ya. Abụ m Onyenwe anyi. **9** "Ndi nchujaja kwesiri idebe ukpuru m, ka ha ghara ibu ndi ikpe mara si otu a nwuo n'ih na ha leliri ha anya. Abụ m Onyenwe anyi onye na-edo ha nso. **10** "O nweghi onye obula na-esiteghị n'ezinaulo ndi nchujaja ga-eri aja nso ahụ. Onye bu obia na onye e goro oru no n'ulo onye nchujaja agaghị eri ya. **11** Otu o di, o buru na onye nchujaja weere ego nke aka ya gbata ohu, maobu na a muru ohu ahụ n'ulo ya, ohu ahụ nwere ike iri aja nso ahụ. **12** O buru na nwa nwanị onye nchujaja alu onye na-abughi onye nchujaja, o gaghị eri ihe obula site n'ime aja nso a. **13** Ma nwa nwanị onye nchujaja nke di ya nwuru, maobu na ya na di ya ebikwaghị, o burukwa na o mutaghị nwa obula, o loghachi bia biri n'ulo nna ya dika o mere mgbe o bu agbogho, o nwere ike iri nri di n'ulo nna ya. O dikwaghị onye nakwesighi iri ya, nke ga-eri ya. **14** "O buru na onye obula erie onyinye nso ahụ na-na-amaghị ama, o gaweghachiri onye nchujaja ihe niile o riri tukwasikwa ya otu uzu n'uzu ise ozu. **15** Ndi nchujaja ekwesighi imeru onyinye nso umu Izrel na-eche n'ihu Onyenwe anyi, **16** site n'ikwenye ka ndi mma du efu rie onyinye nso ahụ, si otu a wetara ndi riri ya ikpe omuma nke ya na nkweghachi so. Abụ m Onyenwe anyi onye na-edo ha nso." **17** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **18** "Gwa Eron na umu ya ndi ikom na umu Izrel niile okwu si ha, 'O buru na onye obula, onye Izrel maobu onye obia n'Izrel, eweta aja nsure oku nye Onyenwe anyi imezu nkwa o kwere, maobu dika onyinye afu ofufu, **19** o ga-eweta otu oke nke na-enweghi nkwaru nke si n'igwe ehi, maobu aturu, maobu ewu, ka a nabata ya n'aha. **20** Ewebatala ihe obula nke nwere nkwaru, n'ih na agaghị m anabata ya n'aha gi. **21** Mgbe onye obula wetara ehi maobu aturu maobu ewu site n'igwe anu, dika onyinye aja udo o na-enye Onyenwe anyi maka imezu nkwa, maobu onyinye afu ofufu, o ga-abu nke na-enweghi orusi maobu ntupo obula tupu a nabata ya. **22** Anumanu obula kpuru isi, maobu nke meruru ahụ, maobu nke ukwu maobu aka gbajiri, maobu nke akpuka di n'ahu ya, maobu ihe nwere ure, maobu nke onya di n'ahu, agaghị abu ihe onyinye nye Onyenwe anyi. Unu atukwasikwala ha n'ebe ichu aja dika onyinye nye Onyenwe anyi. **23** Unu nwere ike jiri ehi maobu aturu nke akuku ahụ ya tara ata, maobu nke otu akuku ya buru ibu karja ibe ya chuo aja onyinye si n'obi, ma a gaghị e ji ya chuo aja imezu nkwa. **24** Unu agaghị enye anumanu obula nke mkpuru amu ya chipjara echipia, maobu nke pjara apia, maobu nke a dowapuru adowapu maobu nke a chakapuru achakapu, dika onyinye n'ihu Onyenwe anyi. Unu enyekwala udi onyinye a n'ala unu. **25** Unu esitekwala n'aka onye obia nata udi onyinye a, ma webata ya dika nri a na-enye Chineke unu. A gaghị anabata ha n'onodu unu, n'ih na ha nwere nkwaru, nweekwa ntupo." **26** Onyenwe anyi siri Mosis, **27**

“Mgbe a mụrụ nwa ehi, maọbụ nwa atụrụ, maọbụ ewu ọhụrụ, a ga-ahapụ ya na nne ya ụbọchị asaa. Site n’ụbọchị nke asatọ gaa n’ihu a ga-anabata ya dika onyinye ihe oriri i ji chọọ aja nsure ọkụ nye Onyenwe anyị. 28 Egbula nne anụ na nwa ya n’otu ụbọchị, maọbụ ehi maọbụ atụrụ. 29 “Mgbe unu na-achuru Onyenwe anyị aja ekele, chụọnyu ya n’uzọ ahụ a ga-anabata ya. 30 Riekwanụ anụ aja ahụ n’otu ụbọchị ahụ, ka ọ hapụ ifọdụ ruo echi ya. Abụ m Onyenwe anyị. 31 “Unu ga-edebe iwu m ndị a niile, mee ha n’ihi na abụ m Onyenwe anyị. 32 Unu emekwala ka aha m ghara idị nsọ. A ga-edo aha m nsọ n’etiti umụ Izrel, n’ihi na abụ m Onyenwe anyị onye na-edo unu nsọ. 33 Ọ bụ m kpọputara unu site n’ala Ijijpt ka m buru Chineke unu. Abụ m Onyenwe anyị.”

23 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu sị ya, 2 “Gwa umụ Izrel okwu sị ha, ‘Ndị a bụ mmemme a kara aka nye Onyenwe anyị, nke unu ga-ekwusa dika mkpokota dị nsọ. 3 “‘Ụbọchị isii ka unu ga-eji ruo ọrụ. Ma ụbọchị nke asaa, bụ ụbọchị izuike, ụbọchị mkpokota dị nsọ. Unu agaghị arụ ọrụ ọbụla n’ụbọchị ahụ, n’ebe ọbụla unu bi. Ọ bụ ụbọchị izuike nye Onyenwe anyị. 4 “‘Ndị a bụ mmemme Onyenwe anyị a kara aka, mkpokota dị nsọ nke unu ga-ekwusa n’oge a kara aka. 5 N’onwa mbụ, n’ụbọchị nke iri na anọ nke ọnwá ahụ, n’oge uhuruchi, mgbe anwụ dara, ka Mmemme Ngabiga Onyenwe anyị ga-adị. 6 Mmemme achịcha na-ekoghị eko Onyenwe anyị ka unu ga-ebido n’ụbọchị iri na ise nke ọnwá ahụ. Abali asaa ka unu ga-eri achịcha a na-ejighi ihe na-eko achịcha mee. 7 N’ụbọchị mbụ nke mmemme a, unu ga-enwe mkpokota dị nsọ, ọ dīkwaghị onye ọbụla ga-arụ ọrụ ọbụla. 8 Unu ga-eweta aja e sitere n’ọkụ chụọ nye Onyenwe anyị. N’ụbọchị nke asaa nweenụ mkpokota dị nsọ, unu arukwala ọrụ nke ụbọchị ahụ.” 9 Onyenwe anyị gwara Mosis sị ya, 10 “Gwa umụ Izrel sị ha, ‘Mgbe unu banyere n’ala ahụ m na-aga inye unu, ghota mkpuru ihe ubi nke mbụ unu, unu ga-ewetara onye nchujaja otu ukwu ọka site n’ọka unu ghotara n’ubi unu. 11 Ọ ga-anara unu ukwu ọka ahụ fufee ya n’ihu Onyenwe anyị, ka a nabata ya. Ọ bụ n’ụbọchị ahụ ga-esote ụbọchị izuike ka onye nchujaja ga-efufe ya. 12 N’otu ụbọchị ahụ e fufere ukwu ọka ahụ, unu ga-ewere nwa ebule na-enweghị ntufo, nke gbara naanị otu afo, chụọnyu Onyenwe anyị aja nsure ọkụ. 13 Aja mkpuru ọka ga-eso aja nsure ọkụ a. Ọ ga-eji iko ọka a kworo nke oma iri na abuo a gwara mmanu oliv, ka ọ buru ihe e surere n’okụ na-esi ezi isi oma nye Onyenwe anyị. A ga-enyekwa iko mmanya atọ dika onyinye ihe onuhụ. 14 Unu agaghị eri achịcha, maobu ọka e ghere eghe, maobu ọka oheru tutu ruo mgbe unu buru uzọ weta onyinye nye Chineke unu. N’ebe ọbụla unu bi, ukpuru a ga-adigide ruo ogbo niile. 15 “‘Site n’ụbọchị ahụ sotere ụbọchị izuike, bụ ụbọchị ahụ unu wetara ukwu ọka nke onyinye mfufe, guputa izu asaa zuru ezu. 16 Guputakwa iri ụbọchị ise site n’ụbọchị izuike ahụ mezuru izu asaa ahụ ma

wetara Onyenwe anyị onyinye ọka oheru. 17 Site n’ebe ọbụla unu bi, unu ga-ewetara Onyenwe anyị ogbe achicha abuo nke unu ji iko ọka a kworo nke oma iri na abuo, nke e ji ihe na-eko achicha mee, ya bu yiist, dika aja mfufe nke mkpuru mbu nye Onyenwe anyi. 18 Tinyere achicha a, unu ga-eweta umu aturu asaa gbara otu afo, ndi na-enweghi ntufo, na otu nwa oke ehi, na ebule abuo. Ha ga-abu aja nsure oku nye Onyenwe anyi, ya na aja mkpuru oku na aja ihe onuhu, aja e sitere n’okụ chuo, nke isisi ya di ezi mma nye Onyenwe anyi. 19 Unu ga-ejikwa otu mkpi chuo aja mmehie. Werekwa umu aturu abuo gbara otu afo, otu afo, chuo aja udo. 20 Onye nchujaja ga-efufe umu aturu abuo ndi a, na achicha ndi si na mkpuru mbu ahụ n’ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. Ha bu aja di nsọ nye Onyenwe anyi. Ọ bukwa ndi nchujaja ga-ewere ha dika nri ha. 21 N’otu ụbọchị ahụ unu ga-akposakwa mkpokota dī nsọ, unu arukwala ọrụ nke ụbọchị ahụ. Nke a ga-abu ukpuru ga-adigide ebighi ebi site n’ogbo ruo n’ogbo niile, n’ebe ọbụla unu bi. 22 “Mgbe unu na-ewe ihe ubi, unu ewechala ihe niile di n’akuku niile nke ubi unu. Hapuru unu ha umu ogbenye, na ndi obia. Hapukwara ha mkpuru ubi niile dara n’ala. Abụ m Onyenwe anyi Chineke unu.” 23 Onyenwe anyi gwara Mosis sị, 24 “Gwa umu Izrel sị, ‘Ụbọchị mbu nke onwa nke asaa ga-abu ụbọchị izuike, ụbọchị mkpokota dī nsọ nke a ga-eji opi na-ada oke uda cheta. 25 Unu arula ọrụ ọbụla n’ụbọchị ahụ, kama unu ga-achu aja nsure oku nye Onyenwe anyi.” 26 Onyenwe anyi gwara Mosis sị, 27 “Ụbọchị nke iri nke onwa asaa a bu ụbọchị Mkpuchi Mmehie. Ọ bụ ụbọchị mkpokota dī nsọ nye unu. Unu ga-ata onwe unu ahuhu bia wetara Onyenwe anyi onyinye site n’okụ. 28 Unu arula ọrụ ọbụla n’ụbọchị ahụ n’ihi na ụbọchị ahụ bu ụbọchị ichu aja mkpuchi mmehie unu n’ihu Onyenwe anyi Chineke unu. 29 Onye ọbụla na-ejighi ụbọchị ahụ weda onwe ya n’ala ka a ga-ekewapu site n’etiti ndi ya. 30 Aga m ebibikwa onye ọbụla ruru ọrụ n’ụbọchị ahụ. 31 Unu agaghị aru ọrụ ọbụla. N’ebe ọbụla unu bi, ukpuru a ga-adigide nye unu niile site n’ogbo ruo n’ogbo. 32 Ọ ga-abu ụbọchị izuike zuruoke nye unu, unu ga-ewedakwa onwe unu n’ala. N’ụbọchị nke itoolu nke onwa ahụ, site n’uhuruchi ruo n’uhuruchi nke na-esote ya, unu ga-edebe izuike unu.” 33 Onyenwe anyi gwara Mosis sị, 34 “Gwa umu Izrel, ‘N’ụbọchị nke iri na ise, n’onwa nke asaa, ka unu ga-amalite mmemme Ulo Ikwu Onyenwe anyi. A ga-eme ya ụbọchị asaa. 35 N’ụbọchị nke mbu bu ụbọchị mkpokota dī nsọ. Onye ọbụla agaghị aru ọrụ n’ụbọchị ahụ. 36 N’ụbọchị ọbụla n’ime ụbọchị asaa ndi a niile ka a ga-ewetara Onyenwe anyi onyinye site n’okụ. N’ụbọchị nke asatọ ka mkpokota dī nsọ ga-adị. A ga-achu aja nsure oku nye Onyenwe anyi, n’ụbọchị a. Ọ bụ mkpokota mmehi, n’ihi ya, a gaghị aru ọrụ ọbụla n’ụbọchị ahụ. 37 (“Ndị a bụ mmemme a kara aka, mgbe a ga-ekwusa mkpokota dī nsọ maka iwetara Onyenwe anyi onyinye nri, ya bu, onyinye aja nsure oku, na onyinye mkpuru oku, na aja di iche iche, na onyinye ihe onuhu dika e si hazie na o ga na-

adj kwa ụbọchị. **38** Unu ga-enye onyinye ndị a, tinyere onyinye a na-enye Onyenwe anyị n'ụbọchị izuike, na tinyere onyinye ndị ọzọ unu na-enye na ihe ndị ọzọ unu kwere na nkwa, na onyinye afo ofufu niile unu na-enye Onyenwe anyị.) **39** “Ya mere, malite n'ụbọchị nke iri na ise nke onwa asaa, mgbe unu webatasiri ihe ubi unu, meerenụ Onyenwe anyị mmemme ụbọchị asaa, ụbọchị nke mbụ, na ụbọchị nke asatọ ga-abụ ụbọchị izuike. **40** N'ụbọchị nke mbụ, unu ga-ewere ụfọdụ mkpuru osisi di mma nke si n'osisi unu na-ami mkpuru, gbutekwa igu nkwa, na alaka osisi nwere ahijia ndu, na osisi popla, jiri ha mee mmemme obi uto n'ihu Onyenwe anyị Chineke unu ụbọchị asaa. **41** Mmemme ụbọchị asaa a ga-adi nye Onyenwe anyi n'afọ niile, site n'ogbo ruo n'ogbo unu niile. O bukwa n'onwa nke asaa ka unu ga-eme mmemme a. **42** N'oge mmemme a, umu Izrel niile ga-ebi n'ulo e ji alaka osisi na ahijia wuo ụbọchị asaa. Umụ afo Izrel niile ga-ebi n'ulo di otu a. **43** Nke a ga-echetara ogbo umu Izrel niile na mgbe m kpoptara unu site n'ala Ijpt, unu biri n'ulo e ji osisi na ahijia wuo n'ozara. Abụ m Onyenwe anyi Chineke unu.” **44** Mosis gwara umu Izrel ihe gbasara mmemme niile a kara aka nye Onyenwe anyi.

24 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** “Nye ndi Izrel niile iwu ka ha wetara gi mmanu oliv asuru asu, nke a na-agwaghị ihe, maka itinye n'ieochu ime ka oku oriṅa na-enwu mgbe niile. **3** Na mputa nke akwa mgbochi nke kpuchiri igbe Ihe Ama ahụ, n'ime ulo nzute, Eron ga-amanye oriṅa ndi ahụ n'ihu Onyenwe anyi mgbe niile, site n'uhuruchi ruo n'utu. Nke a bu ukuru ga-adigide nye ogbo niile di n'ihu. **4** Ihe oku olaedo a nuchara anucha ndi ahụ doo n'elu ihe idokwasị oriṅa, n'ihu Onyenwe anyi ga na-enwu oku mgbe niile. **5** “Were oka a kworo nke oma mee ogbe achicha iri na abuo. Jiri ihe ruu iko oka asato mee otu ogbe achicha obula. **6** Doo achicha ndi a n'ahiri abuo n'elu tebul ahụ e ji olaedo a nuchara anucha kpuo, nke di n'ihu Onyenwe anyi. Ogbe achicha isii ga-adi n'otu ahiri. **7** N'ogologo ahiri obula tinye insensi a na-agwaghị ihe, ka o buru ihe nochiri achicha ndi a dika onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi. **8** A ga-edo achicha ndi a n'ihu Onyenwe anyi oge niile, ụbọchị izuike niile, n'onodu umu Izrel, dika ogbugba ndu ebighi ebi. **9** O diri Eron na umu ya ndi ikom, bu ndi ga-eri ya n'ime n'ebe nsọ ahụ, n'ihu na o bu oke dikarisiri nsọ, site n'oke ha mgbe niile, nke sitere n'onyinye nsure oku e chere nye Onyenwe anyi.” **10** Otu nwokorobia, nke nna ya bu onye Ijpt ma nne ya bu onye Izrel, sitere n'etiti umu Izrel puta. O ruo na nwoke a nne ya bu onye Izrel na otu n'ime ndi ikom Izrel malitere ilu ogo. **11** Mgbe ha na-alu ogo ahụ nwoke ahụ nne ya bu onye Izrel kwuluru Aha ahụ kochaa ya. N'ihu ya, a kporo ya ikpe n'ihu Mosis. (Aha nne ya bu Shelomit, nwa Dibri, onye ebo Dan.) **12** Ha tinyere nwoke ahụ n'ulo mkporo na-eche ka ha nu okwu Onyenwe anyi, imata ihe ha ga-eme ya. **13** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis si, **14** “Kpuru onye nkwalu ahụ gaa n'azu obodo. Ndi niile nuru okwu

ahụ o kwuru ga-ebikwasị ya aka ha n'isi. Mgbe ahụ, ogbako Izrel niile ga-eji nkume tugbuo ya. **15** Gwa umu Izrel okwu si ha, ‘Onye obula kochara Chineke ya ga-ebu mmehie ya n'isi ya. **16** Onye obula kwuluru aha Onyenwe anyi ka a ga-egbu. Mmadu niile ga-agbako jiri nkume tugbuo onye ahụ. Onye obula kwuluru Aha ahụ, maobu obia, maobu nwa afo ala, ka a ga-egbu. **17** “Onye obula gburu mmadu ka a ga-egbu. **18** Onye gburu anu ulo na-abughị nke ya, ga-akwughachi ugwo ya. Ndu ga-alara ndu. **19** Onye obula meruru mmadu ibe ya ahụ, a ga-emerukwa onye ahụ ahụ n'ebe o meruru ibe ya ahụ. **20** Onye tijiri mmadu okpuku, a ga-etiji okpuku nke ya. Anya ga-alara anyi, eze galakwara eze. Otu e si meru mmadu ahụ, ka a ga-esi merukwa onye meruru ya ahụ. **21** Onye obula gburu anu ulo onye ozo, ga-akwu ugwo ya. Ma a ga-egbu onye obula gburu mmadu. **22** Unu ga-enwe otu iwu nke ga-adi nye ndi amuru n'ala, dikwara ndi obia niile. Abụ m Onyenwe anyi Chineke unu.” **23** Mgbe ahụ, Mosis gwara ndi Izrel okwu, n'ihu ya ha dokpuru onye nkwalu ahụ puo n'azu obodo, jiri nkume tugbuo ya n'ebe ahụ, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu.

25 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu n'ugwu Sainai si ya, **2** “Gwa umu Izrel si ha, ‘Mgbe unu batara n'ala ahụ m ga-enye unu, unu ga-eme ka ala ahụ nwee afo izuike nke ya nye Onyenwe anyi. **3** Afo isii ka unu ga-aku ihe n'ubi, afo isii ka unu ga-ewe ihe ubi, kwachaakwa alaka osisi vainji unu. **4** Ma mgbe o ruu afo nke asaa, unu ga-ahapu ala ubi unu ka o zuo ike, afo izuike nye Onyenwe anyi. Unu akula ihe obula n'ubi unu maobu kwachaa osisi vainji unu. **5** Unu agaghị ewe ihe ubi obula ga-epuputara onwe ha n'oge a, maobu tutu mkpuru osisi vainji ndi ga-ada ada. N'ihu na afo ahụ bu afo ozuzu ike diri ala ubi niile. **6** Ihe ubi puputara n'ala ahụ niile n'afọ izuike ahụ bu nri diri unu onwe unu, na ndi odibo nwoke na nwanyi unu niile, na onye i goro oru, na onye obia bi n'etiti unu. **7** Ihe ubi ahụ dikwara anu ulo gi, na anu obia bi n'ala gi. Ihe obula puputara n'ala bu ihe unu ga-eri. **8** “Guputa afo izuike asaa, afo asaa, uzo asaa. Nguko afo izuike ndi a niile ga-enye iri afo anọ na itoolu. **9** N'ubochi nke iri nke onwa asaa, zipu onye ga-egbu opi ike, ya bu, n'ubochi mkpuchi mmehie, a ga-egbu opi ike n'ala Izrel niile. **10** Doonuo afo nke iri ise ahụ nsọ, kwusaakwa inwere onwe nye mmadu niile n'ala ahụ niile. Afo ahụ ga-abu afo inwere onwe nye unu. Onye obula n'ime unu ga-alaghachi n'ihu onwunwe nke ezinaulo ya, onye obula kwa ga-alaghachi n'agburu ya. **11** Afo nke iri ise bu afo inwere onwe nye unu. A gaghị akụ ihe obula n'ubi, a gawaghị ewe ihe ubi obula puputara n'onwe ya, maobu mkpuru osisi vainji miri n'onwe ya. **12** O bu afo inwere onwe, burukwa afo di nsọ nye unu, nke onye obula ga-eri naani ihe e wetara n'ubi. **13** “Onye obula ga-alaghachi n'ihu onwunwe nke ya, n'afọ inwere onwe a. **14** “O buru na i resiri onye agbataobi gi ala, maobu na o nwere nke o zuru site n'aka gi, unu aghogbula ibe unu. **15** I ga-

azurū ala site n'aka onye agbataobi dika onuogugu afọ si di site n'afọ inwere onwe. Ha ga-eresi gi ya dika onuogugu afọ ole foduru maka iko ihe n'ala ahụ. **16** O buru na a zuru ala ahụ nso nso mmemme iri afọ ise a, onuahia ala ahụ ga-adị ala, o burukwanu na o di anya site na mmemme ahụ, onuahia ya ga-adị elu, n'ihì na ugwo onye ahụ na-akwu bu ugwo ugboro ole o ga-aku ihe n'ala ahụ. **17** Unu emegbula ibe unu kama tūonū egwu Chineke unu. Abụ m Onyenwe anyi Chineke unu. **18** "Gbasoonū ukpuru m, ma lezie anya imezu ihe m nyere n'iwu, ka unu nwee ike ibi obi udo n'ala ahụ. **19** Mgbe ahụ, ala ga-amī mkpuru ya, unu ga-eriju afọ, birikwa n'ala ahụ n'udo. **20** Unu nwere ike juo ajuru si, "Gini ka anyi ga-eri n'afọ nke asaa ahụ ebe o bu na anyi agaghị aku ihe obula, maobu wee ihe ubi obula n'afọ ahụ?" **21** Aga m ezitere unu ngozi di ukwu n'afọ nke isii, nke ga-eme ka ala mee ihe omume nke ga-ezuru unu afọ atọ. **22** Mgbe unu ga-aku ihe ubi n'afọ nke asatọ unu ga na-eri site n'owuwe ihe ubi ochie unu tutu ruo n'afọ nke itoolu mgbe unu ga-ewebata ihe ubi oħuru. **23** "Chetanu na ala bu nke m, n'ihì nke a, o kwesighi ka unu ree ala obula kpamkpam. Unu bu naanị ndi obia na ndi nlekota nye m. **24** N'ala obibi unu niile, unu ga-enye ohere maka mgbaputa ala erere ere. **25** "O buru na otu onye n'ime unu agho onye ogbenye si otu a ree ala ya, nwanna ya di ya nso ga-abia gbaputa ala ahụ. **26** O buru na-enweghi onye ga-gbaputa ala ahụ nye ha, ma ha mesia gho ndi bara uba nwekwa ihe ga-ezu igbaputa ala ahụ n'onwe ha. **27** A ga-agu afọ ole gara site na mgbe o rere ala ahụ, nyeghachi ya ego ole o kwesiri inweta. Onye rere ala ga-alaghachikwa n'ala ya. **28** O buru na onyenwe ya enweghi ike ichota ego o ga-eji gbara ya, ala ahụ ga-adị n'aka onye ahụ zuru ya tutu ruo n'afọ inwere onwe. Mgbe ahụ o ga-ewerekwa ala ahụ nyeghachi ya onye resiri ya. **29** "Onye obula rere ulo obibi di n'obodo e ji mgbidi gbaa gburugburu nwere ikike mgbaputa ya naanị mgbe otu afọ zuru site na mgbe e rere ya. N'oge ahụ ka onye rere ya nwere ike igbaghachi ya. **30** O buru na a gbaputaghị ya tupu otu afọ agafee, ulo ahụ di n'ime obodo nwere mgbidi ga-abu nke onye ahụ zuru ya mgbe niile, burukwa nke umu umu ya. A gaghị enyeghachikwa ya mgbe afọ inwere onwe ruru. **31** Ma ulo ndi di n'obodo nta na-enweghi mgbidi a ga-agu ha dika ihe di n'ohia. E nwere ike igbaputa ha, ha bukwa nke a ga-eweghachite mgbe afọ inwere onwe ruru. **32** "Ma banyere obodo niile nke ndi Livayi di iche iche. Ha nwere ikike igbaputa ulo ha di n'ime nketa ha mgbe obula. **33** Ihe onwunwe ndi Livayi bu nke e nwere ike igbaputa, bu ndi a, ulo niile e rere nke di n'obodo ha nwere. O ga-abu n'afọ inwere onwe ka aga enwetaghachi ha, n'ihì na ulo ndi ahụ di n'obodo ndi Livayi bu naanị oke ha nwere n'etiti umu Izrel. **34** Ma a gaghị ere ala ebe ita nri nke anu ulo gbara obodo ha gburugburu ere, n'ihì o bu ihe ha nwee n'oha ruo ebighi ebi. **35** "O buru na nwanne gi adaa ogbenye ruo na o nweghi ike inyere onwe ya aka, o di gi n'aka inyere ya aka, kpobata ya ka o bja

biri n'ulo gi dika i ga-esi kpobata onye obia. N'uzo di otu a, o ga-anogide biri n'etiti unu. **36** Tupu egwu Chineke, kwerekwa ka nwanna gi soro gi biri n'ala ahụ. A nakwala uma maobu omurunwa obula. **37** I gaghị ana omurunwa n'ego i gbazinyere ha, maobu rie uru site na nri i resiri ha. **38** Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu, onye kpoputara unu site n'ala Ijipt, inye unu ala Kenan, na i bu Chineke unu. **39** "O buru na onye Izrel obula adaa ogbenye, resi gi onwe ya, emela ka o jere gi ozi dika onye ohu. **40** Kama i gagemeso ya mmeso dika i ga-esi meso onye oru e goro ego, maobu dika onye obia no n'etiti unu. O ga-ejere gi ozi tutu ruo afọ inwere onwe. **41** N'afọ ahụ, i ga-ahapu ha na umu ha ka ha laghachikwuru ndi ikwu ha, si otu a nwetaghachi ala ubi di n'ezinaulo ha. **42** N'ihì na a kpoputara m ndi Izrel site n'ala Ijipt ka ha buru ndi na-ejere m ozi. Ya mere, a gaghị ere ha mgbe obula dika ohu. **43** A gawaghị emegbu ha n'uzo di njo. Tupu egwu Chineke unu. **44** "Ma unu nwere ike gbara ndi ohu nwoke maobu nwananyi site n'etiti ndi mba ozu niile bi n'akuku unu. Unu nwere ike site n'ebe ahụ zuta ndi ohu. **45** Unu nwere ike izu ndi ohu site n'etiti ndi mbjarambia bi n'etiti unu, maobu site n'etiti ndi agburu ha a muru n'ala Izrel. Ndi di otu a ga-abukuwa ihe onwunwe unu. **46** Unu nwere ike kenye ha umu unu dika ihe nketa, ma mee ha ndi ohu unu ubochi ndu ha niile. Ma unu agaghị eji aka ike chia onye Izrel ibe unu. **47** "O buru na onye obia bi n'etiti unu agho ogaranya, ma otu n'ime umunna unu adaa ogbenye were onwe ya resi onye obia ahụ bi n'etiti unu, maobu were onwe ya resi nwanna ndi ikwu onye obia ahụ, **48** ha nwere ikike igbaputa ya mgbe ha resiri onwe ha. Otu n'ime umunna ya nwere ike gbaputa ha. **49** Nwanne nne ya, maobu nwanne nna ya, maobu nwanna n'ikwu ha obula nwere ike igbaputa ya. O nwekwara ike igbaputa onwe ya ma o buru na o kpata ego. **50** Ya na onye ahụ o resiri onwe ya ga-agu afọ ole o bu site na mgbe o rere onwe ya ruo n'afọ inwere onwe. Ego a ga-akwu n'ihì igbaputa ya ga-abu ego o ga-efu ikwu ohu ozo ugwo iru oru onuogugu afọ ndi ahụ niile. **51** O buru n'otutu afọ foduru, o ga-esite n'onu ego e rere ha kwuo nke di ukwu dika ego mgbaputa ha. Naanị ihe ntakiri ga-apu n'ime ego ahụ. **52** O buru naanị afọ ole na ole foduru tupu afọ inwere onwe eruo, o ga-aguko ihe ego ahụ putara, kwuo ya maka igbara onwe ya dika o kwesiri. **53** A ga-emeso ha dika ndi oru e goro ego kwa afọ, ma i ga-ahụ na onye ha no n'okpuru ya agaghị eji aka ike chia ha. **54** "Ma o buru na e nweghi ike gbaputa ya site n'uzo ndi a niile, ya na umu ya ga-enwere onwe ha mgbe afọ inwere onwe ahụ zuru. **55** N'ihì na mu ka umu Izrel bu ndi ohu nye. Ha bu ndi ohu m, ndi m kpoputara site n'ala Ijipt. Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu.

26 "Unu emerela onwe unu arusi obula, maobu guzobe oyiya apiri api, maobu ogidi nkume obula oto, nye onwe unu. Unu edokwala nkume a piri api obula n'ala unu maka ikpo isiala nye ya. Abụ m

Onyenwe anyị Chineke unu. **2** “Debenụ iwu niile m nyere maka ụbọchị Izuike m, sọpụkwaranụ ebe nsọ m. Abụ m Onyenwe anyị. **3** “Ọ buru na unu ejegharịa n'ụkpurụ m, lezie anya debe iwu m niile, **4** aga m enye unu mmiri ozuru n'oge ya, nke ga-eme ka ala unu mja ọtụtụ ihe ubi. Osisi unu niile ga-eguputakwa na mkpurụ mgbe niile. **5** Unu ga-anogide na-azocha ọka tutu ruo mgbe unu ga-aghọ mkpurụ vainj unu, owuwe ihe ubi mkpurụ vainj unu ga-adigidekwa ruo oge ikụ mkpurụ n'ubi. N'uzọ dị otu a, unu ga-enwe nri ga-ezuru unu, unu ga-ebikwa n'udo n'ala unu. **6** “Aga m eme ka udo dirị n'ala ahụ, unu ga-edina ala, ọ dighikwa onye ga-eme ka unu tọọ egwu ọbụla. Aga m ewezuga site n'etiti unu ajọ anụ ọhja, mma agha agaghị esitakwa n'ala unu bi n'ime ya gafee. **7** Unu ga-achụ ndị iro unu ọsọ. Ha ga-ada n'ihu unu site na mma agha. **8** Mmadụ ise n'ime unu ga-achụ narị mmadụ ọsọ. Narị mmadụ n'etiti unu ga-achụkwa iri puku mmadụ ọsọ. Ndị iro unu ga-ada n'ihu unu site na mma agha. **9** “Aga m eji ihuoma leta unu, mee ka unu muba ma juputa n'ọnụogugu. Aga m eme ka ọgbugba ndụ m n'ebe unu nọ digide. **10** Unu ga-enwebiga mkpurụ ubi oke ruo na mgbe unu ka nọ na-eri ndị ochie unu ga-ewezuga ha n'akụkụ maka inye ohere iwabata ihe ubi ọhụrụ. **11** Aga m eme ka ebe obibi m dirị n'etiti unu. Agaghị m asọ unu oyi. **12** Aga m ejegharị n'etiti unu, buru Chineke unu, unu ga-abukwa ndị m. **13** N'ihu na abụ m Onyenwe anyị Chineke unu onye kpọtara unu site n'ala Ijpti, ka unu ghara ibụ ndị ohu ọzọ. Etijiela m mkporo igwe nke ibụ ohu unu, mee ka unu buru ndị ji nganga ejegharị. **14** “Ma ọ buru na unu ajụ ige m ntị, jukwa imezu ihe ndị a m nyere unu iwu ya, **15** ọ buru na unu ajụ igbaso ụkpurụ m, sọ ọru m ndị a oyi, si otu a mebie ọgbugba ndụ m, **16** mgbe ahụ, aga m eme ka oke ụjọ, na ọrja na-ebibi ebibi, na ahụ ọkụ, bjakwasị unu. Ọrja ndị a ga-eme ka anya unu daa mba, ọ ga-eripjakwa anụ ahụ unu. Unu ga-akụ mkpurụ ubi n'ubi unu ma ndị iro unu ga-eri ha. **17** Aga m eguzo megide unu n'oge ibu agha, mee ka ndị iro unu merie unu n'agha. Unu ga-agba ọsọ mgbe onye ọbụla na-adighị achụ unu ọsọ. Ndị kporo unu asị ga-achikwa unu. **18** “Ọ buru na unu anogidesie ike ju ige m ntị n'agbanyeghi ihe ndị a, aga m enye unu ntaramahụhụ dị okpukpu asaa n'ihu mmehie unu. **19** Aga m etiji inya isi nganga unu, mee ka mbara eluigwe dirị unu dika igwe, elu ala unu na-azokwasị ụkwụ ga-adikwa dika bronzi. **20** Unu ga-adogbu onwe unu n'ọrụ n'efu, n'ihu na ala unu agaghị emeputara unu ihe omume ya, osisi nke ala unu agaghị amikwa mkpurụ ya. **21** “Ọ burukwa na mgbe nke a mesiri, unu anogidekwa ju ime ihe m nyere n'iwu, aga m eme ka ntaramahụhụ unu dirị ukwu, ugboro asaa ọzọ, n'ihu mmehie unu. **22** Aga m ezite anụ ọhja megide unu. Ha ga-adogbu ụmụ unu, bibie anụ ụlọ unu, meekwa ka unu dị nta n'ọnụogugu, ruo na ndị a ga-ahụ n'okporo ọzọ unu ga-adị ole na ole. **23** “Ọ burukwa na unu anogide ju ido aka na ntị m, chie ntị nogide na-ebu agha nnupu isi unu megide

m, **24** mụ onwe m ga-ebu agha megide unu. Aga m eti unu ugbo ihe otiti asaa, n'ihu mmehie unu. **25** Aga m ewebata mma agha n'ebe unu nọ, ibo ọbo n'ihu ọgbugba ndụ m unu mebiri. Mgbe unu ga-agba ọsọ gbaba n'obodo unu, aga m ezite ihe mbibi ga-ebibi unu n'ebe ahụ. Aga m enyefekwa unu n'aka ndị iro unu. **26** Aga m eme ka unu hapu inwe ihe oriri ga-ezuru unu. Otu ite nri naanị ka ndị inyom iri ga-eji sie nri ha nwere. Ha ga-eji ihe ọtụtụ tọọ ya mgbe ha na-eke ya. Unu ga-eri ya, ma afọ agaghị eju unu. **27** “Ọ burukwa na unu agaa n'ihu ju ige m ntị n'agbanyeghi ihe ndị a, nogide na-emegide m, **28** mgbe ahụ, aga m egosi unu oke iwe m, nye unu ntaramahụhụ dị okpukpu asaa n'ihu mmehie unu. **29** Unu ga-eri anụ ụmụ unu ndị ikom, na anụ ụmụ unu ndị inyom. **30** Aga m ebibikwa ụlọ arụsị unu niile dị n'elu ugwu, gbutoo ebe ichu aja niile unu na-esure ihe nsure ọkụ na-esi isi. Aga m atukọta ozu unu n'elu arụsị unu na-enweghi ume ndụ, ka unu buru ihe m na-asọ oyi. **31** Aga m eme ka obodo unu niile togboro n'efu, kudasajakwa ebe nsọ unu niile. Agaghị m anabatakwa isisi uto nke aja unu. **32** Aga m eme ka ala unu togboro n'efu, mee ka ọndụ idị ala unu buru ihe ga-eju ndị iro unu ga-ebi n'ime ya anya. **33** Aga m achusa unu na mba niile, mijuta mma agha m jiri ya chuso unu ọsọ. Ala unu ga-atogboro n'efu, a ga-etikpokwa obodo unu niile. **34** Mgbe ahụ, ala ahụ ga-ezu ike, ogologo oge ndị ahụ niile ọ ga-atogboro n'efu. Mgbe unu ga-anọ dika ndị ohu n'ala ndị iro unu. Ala ahụ ga-ezu ike, imejuputa afọ izuike ya niile. **35** Ogologo oge niile ala ahụ togboro n'efu, ala ahụ ga-ezu ike, ụdị izuike ọ na-enweghi n'afọ izuike ndị ahụ unu bi n'ime ya. **36** “Ma ndị ahụ fọdurụ ndụ n'ime unu, aga m etinye ida mba n'obi ha n'ala ndị iro ha. Mkpotu ahijha nke ifufe na-ebugharị ga-eme ka ha gbapu ọsọ. Ha ga-agba ọsọ dika ndị si n'ihu mma agha na-agba ọsọ. Ha ga-ada mgbe onye ọbụla na-adighị achụ ha ọsọ. **37** N'ezie, ha ga-agba ọsọ mgbe onye ọbụla na-adighị achụ ha ọsọ. Ha ga-adagide ihe ha mgbe ha na-agba ọsọ a, dika ndị si n'ebe a na-ahụ agha na-agbapu ọsọ. Unu agaghị enwe ike iguzo n'ihu ndị iro unu. **38** Unu ga-ala n'iyi n'etiti ndị mba ọzọ, ala ndị iro unu ga-eri unu. **39** Ndị ahụ a hapuru na ndụ n'etiti unu gata ahụhụ n'ala ndị iro ha n'ihu mmehie ha. Ha gataakwa ahụhụ n'ihu mmehie nke nna nna ha. **40** “Ma ọ buru na ha ekwuputa mmehie ha niile, na mmehie niile nke ndị nna nna na ha na ha mehiere megide m, mmehie ekwesighi ntukwasị obi ha, na mmehie nnupu isi ha, nke ha mehiere megide m, **41** nke mere ka m doo onwe m imegide ha, na izipụ ha gaa n'ala ndị iro ha, ọ buru na ha eweda onwe ha ala nabata ntaramahụhụ m nyere ha n'ihu mmehie ha. **42** Aga m echeta ọgbugba ndụ mụ na Jekob gbara, ọgbugba ndụ mụ na Aizik gbara, na ọgbugba ndụ mụ na Ebrahim gbara. Aga m echeta ala ahụ. **43** Ma ala ahụ aghaghị itogboro n'efu. Ọ ghakwaghị inwezu izuike ruuru ya, oge ndị ahụ ọ togboro n'efu, mgbe ha na-ebighi n'ime ya. Ha ga-anata ntaramahụhụ ruuru ha n'ihu na ha juru iwu m, sọkwa ụkpuru m oyi. **44** Ma ewezugakwa

ihe ndị a niile, agaghị m ajụ ha, maọbụ sọọ ha oyí, ruo na ibibi ha kpamkpam mgbe ahụ ha nọ n'ala ndị iro ha. Agakwaghị m emebi ogbugba ndụ mụ na ha gbara n'ihu na abụ m Onyenwe anyị Chineke ha. **45** Kama n'ihu ha, aga m echeta ogbugba ndụ ahụ mụ na nna nna ha gbara, ibụ Chineke ha, ndị ahụ m kpoputara site n'ala Ijịpt n'ihu mba niile. Abụ m Onyenwe anyị.”

46 Ndị a bụ iwu, na ụkpụrụ na ndụmọdụ Onyenwe anyị guzobere n'ugwu Sainaj, n'etiti ya onwe ya, na ụmụ Izrel, site n'aka Mosis.

27 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu sị ya, **2** “Gwa ụmụ Izrel sị ha, ‘Ọ bụrụ na mmadụ e kwee nkwa pụrụ iche jị mmadụ nye Onyenwe anyị onyinye, ihe ndị a ka ọ ga-eji gbara onye ahụ: **3** n'isi nwoke ọbụla gbara iri afọ abụọ ruo iri afọ isii, ọ ga-akwụ iri ọlọcha shekel ise, dika ihe otụtụ ebe nsọ si dī. **4** N'isi nwanyị ọbụla gbara iri afọ abụọ ruo iri afọ isii ọ ga-enye iri ọlọcha shekel atọ. **5** N'isi nwoke gbara afọ ise ruo iri afọ abụọ, ọ ga-enye iri ọlọcha shekel abụọ. N'isi nwanyị gbara afọ ise ruo iri afọ abụọ, ọ ga-enye ọlọcha shekel iri. **6** A ga-akwụrụ nwantakiri nwoke gbara site otu onwa ruo afọ ise, ọlọcha shekel ise, kwọra nwantakiri nwanyị gbara otu onwa ruo afọ ise ọlọcha shekel atọ. **7** N'isi nwoke gafere iri afọ isi, a ga-enye ọlọcha shekel iri na ise. N'isi nwanyị gafere iri afọ isi a ga-enye ọlọcha shekel iri. **8** Ọ bụrụ na e nwee onye ogbenye na-enweghị ego ọ ga-eji kwuo ugwo ndị a, a ga-akpọtara ya onye nchụaja, onye ga-ekwubi ihe onye ahụ kwere nkwa ga-akwụ dika ego o nwere ruru. **9** “‘Ọ bụrụ anụ ụlọ dī mma inye Onyenwe anyị dika onyinye ka e kwere nkwa inye, anụ ụlọ e nyere Onyenwe anyị ga-aghọ ihe dī nsọ. **10** Onye kwere nkwa inye ya enweghị ike jị anụ ụlọ nke ahụ ya na-ezughị oke gbanwere anụ ụlọ ahụ na-enweghị ntupọ. O nwekwaghị ike jị anụ ụlọ ahụ na-enweghị ntupọ gbanwere nke anụ ahụ ya na-ezughị oke. Ọ bụrụ na o mee otu a, anụ ụlọ nke mbụ, na nke abụọ, ga-abụ ihe dī nsọ. **11** Ọ bụrụ na anụ ụlọ o jị kwee nkwa bụ anụ ụlọ ruru arụ, ụdị anụ ụlọ ahụ a juru inabata dika onyinye maka jị ya chọọ aja nye Onyenwe anyị, a ga-akpọtara onye nchụaja anụ ụlọ ahụ. **12** Ọ bụ ya ka ọ dirị ikpebi ma anụ ụlọ ahụ ọ dī mma, ma ọ joro njo. Onụ ego ọbụla onye nchụaja kpebiri, ka onye wetara anụ ụlọ ahụ ga-akwụ. **13** Ọ bụrụ na onye nwe anụ ụlọ ahụ achọọ igbara ya, ọ ga-akwụ ugwo anụ ụlọ ahụ, tūkwasikwa n'elu ya otu ụzọ n'ime ụzọ ise nke onụahịa anụ ụlọ ahụ. **14** “‘Ọ bụrụ na mmadụ enye ụlọ ya, dika ihe ga-adị nsọ nye Onyenwe anyị, onye nchụaja ga-ekpebi maọbụ ụlọ dī mma, ma ọ bụkwanụ ụlọ joro njo. Ọ ga-ekwukwa ihe bụ onụahịa ụlọ ahụ. **15** Ọ bụrụ na onye ahụ nke na-edo ụlọ ya nsọ achọọ igbara ya, ọ ga-akwụ onụahịa ụlọ ahụ, tūkwasikwa n'elu ya otu ụzọ n'ime ụzọ ise nke onụahịa ụlọ ahụ. Emesja, ụlọ ahụ ga-abukwa nke ya. **16** “‘Ọ bụrụ na mmadụ ewere mpaghara ala ubi ezinaụlọ ya nye Onyenwe anyị ka ihe ido nsọ, ihe a ga-eji mata onụahịa ala ahụ ga-abụ ụdị ihe ubi e

nwere ike jkụ n'ime ya. Onụahịa ala ubi e nwere ike jkụnye ọka balj ruru otu ihe otụtụ homa, ga-abụ iri mkpuru ego ọlọcha shekel ise. **17** Ọ bụrụ n'ime afọ inwere onwe ka o doru ala ahụ nsọ, agaghị agbanwe onụahịa ya. **18** Ma ọ bụrụ na o doru ala ahụ nsọ mgbe afọ inwe onwe ahụ gafere, onye nchụaja ga-agukoro ya onụahịa ya dika afọ ole ọ fọdurụ mgbe mmemme afọ inwere onwe ọzọ ga-adị. A ga-ewebilatakwa ihe onụahịa ya ruru. **19** Ọ bụrụ na onye doru ala ahụ nsọ achọọ igbara ala ya, ọ ga-akwụ onụahịa ahụ onye nchụaja kpebiri, tūkwasị ya ego ruru otu ụzọ n'ime ụzọ ise nke onụahịa ala ahụ. Mgbe ahụ ala ahụ ga-abukwa nke ya. **20** Ọ bụrụ na ọ gbaputaghị ala ahụ, maọbụ na o resila ya onye ọzọ, a gaghị agbaputakwa ala ahụ ọzọ. **21** Mgbe mmemme afọ inwere onwe ruru, ala ahụ ga-aghọ ala dī nsọ, ala e doru nsọ nye Onyenwe anyị. Ndị nchụaja ga-ewere ya ka ọ bụrụ nke ha. **22** “‘Ọ bụrụ na mmadụ e doru Onyenwe anyị ala ubi ọ zuru azụ nsọ, nke na-abughị ala ezinaụlọ ha, **23** onye nchụaja ga-agu afọ ole ọ fọdurụ ruo mmemme afọ inwere onwe. Ọ ga-agwa onye ahụ ego ole ọ ga-akwụ n'ihu ya. Ego ọbụla ọ kwurū n'ubochi ahụ ga-abụ ihe dī nsọ nye Onyenwe anyị. **24** Mgbe afọ inwere onwe ahụ zuru, onye nwe ala ahụ, ya bụ onye ahụ e si n'aka ya zụọ ya, ga-ewerekwa ala ya. **25** Onụahịa ọbụla a ga-ekpebi ga-abụ n'usoro dika shekel ebe nsọ si dī. Iri gera abụọ ga-abụ otu shekel. **26** “‘A gaghị edo nwa mbụ anumanụ mụtara nsọ maọbụ ehi maọbụ aturu n'ihu na ha bụ nke Onyenwe anyị. **27** Ọ bụrụ otu n'ime anụ ndị ahụ ruru arụ, a ga-agbara ya n'onụ ego nke akara bụ onụ ahịa ya, tūkwasikwa n'elu ya otu ụzọ n'ime ụzọ ise nke onụahịa ya. Ọ bụrụkwanụ na onye nwe anụ ụlọ ahụ achoghị igbarakwa ya, a ga-ere ya n'onụ ahịa dika o ruru. **28** “‘A gaghị ere, maọbụ gbara ihe ọbụla mmadụ nwere, nke o doru nsọ nye Onyenwe anyị, maọbụ mmadụ, maọbụ ala ezinaụlọ, maọbụ anụ ụlọ, n'ihu na ihe ọbụla nke e wezugara iche bụ ihe dikarisiri nsọ nye Onyenwe anyị. **29** “‘Mgbaputa ọbụla adighi nye onye ọbụla e doru nsọ nye mbibi. A ghaghị ime ka ọ nwuo. **30** “‘Otu ụzọ n'ime ụzọ iri nke ihe niile si n'ala, maọbụ mkpuru oghigha nke ubi, maọbụ mkpuru nke osisi miri, bụ nke Onyenwe anyị. Ha bụ ihe nsọ dirị Onyenwe anyị. **31** Onye ọbụla choro igbara otu ụzọ n'ime ụzọ iri nke ihe ubi ya aghaghị jkụ onụahịa ya, tūkwasị ya otu ụzọ n'ime ụzọ ise nke onụahịa e kwesiri ire ya. **32** Otu ụzọ n'ime ụzọ iri nke igwe ehi na aturu niile, anụ nke iri ọbụla nke na-agabiga n'okpuru mkpanaka onye ọzuru aturu mgbe a na-agu ha onụ, ga-abụ ihe dī nsọ nye Onyenwe anyị. **33** A gaghị aho anụ ụlọ a na-enye Onyenwe anyị aho, ile ma ha dī mma, maọbụ na ha dī njo. A gaghị agbanwekwa ha. Ọ bụrụ na a gbanwee ha, ndị e ji gbanwee ha na ndị a na-achọ igbanwe ga-aghọ ihe dī nsọ, a gaghị agbarakwa ha.” **34** Ndị a bụ iwu Onyenwe anyị nyere Mosis n'ugwu Sainaj ka ọ nye ụmụ Izrel.

Ọnụọgụgụ

1 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu n'ọzara Sajnai, n'ime ụlọ nzute, n'ụbọchị nke mbụ, n'ọnwa nke abụọ nke afọ abụọ, mgbe ụmụ Izrel putachara site n'obodo Ijpt. **2** "Gaa guo ma chọpụta ọnụọgụgụ ndị ikom niile e nwere n'etiti ọgbako Izrel, dika ebo ha na agburu ha si di, na dika ezinaulo ha si dikwa. Deputa aha nwoke obula n'otu na otu. **3** Gi na Eron ga-agukota ndi ikom Izrel niile gbara iri afọ abuo maobu karja onu, bu ndi tozuru ije agha. Unu ga-edo ha n'usuu, n'usuu. **4** Otu nwoke, site n'ebo Izrel obula, onye bu onyendu ezinaulo, ga-esonyere unu n'oru a. **5** "Ndi a bu aha ndi ikom ndi ahụ ga-enyere unu aka. "Site n'ebo Ruben, Elizọ na Shedeua, **6** site n'ebo Simion, Shelumiel nwa Zurishadai, **7** site n'ebo Juda, Nashon nwa Aminadab, **8** site n'ebo Isaka, Netanel nwa Zua, **9** site n'ebo Zebulon, Eliab nwa Helon, **10** Site n'umu Josef: site n'ebo Ifrem, Elishama nwa Amihud site n'ebo Manase, Gamaliel nwa Pedazo **11** site n'ebo Benjamin, Abidan nwa Gidion **12** site n'ebo Dan, Ahieza nwa Amishadai **13** site n'ebo Asha, Pagiel nwa Okran **14** site n'ebo Gad, Eliasaf nwa Deuel **15** site n'ebo Naftali, Ahira nwa Enan." **16** Ndi a bu ndi ikom e si n'ogbako ahụ hoputa, ndi bu ndi ndu ebo di iche iche n'Izrel. Ha bu ndi ndu ebo niile di n'Izrel. **17** Mosis na Eron nabatara ndi ikom ndi a, bu ndi e deputara aha ha. **18** Emesia, ha kporo nzuko ndi Izrel niile ka ha zuko n'ubochi mbu nke onwa abuo. Ndi niile zuko kowara ikwu ha na ezinaulo ha si puta n'otu na otu. Ma ndi ikom niile gbara site n'iri afọ abuo gbagoo ka e denyere aha ha n'akwukwo n'otu na otu, **19** dika Onyenwe anyi si nye Mosis n'iwu. Otu a kwa ka Mosis si guo ha onu n'ozara Sajnai. **20** Umu Ruben, bu okpara Izrel: Ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo; ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **21** Onuogugu ndi niile si n'ebo Ruben di iri puku ano, puku isii na narị ise. **22** Site n'umu Simion, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **23** Onuogugu ndi niile si n'ebo Simion di iri puku ise, puku itoolu na narị ato. **24** Site n'umu Gad, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **25** Onuogugu ndi niile si n'ebo Gad di iri puku ano, puku ise na narị isii na iri ise. **26** Site n'umu Juda, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **27** Onuogugu ndi niile si n'ebo Juda di iri puku asaa, puku ano na narị isii. **28** Site n'umu Isaka, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **29** Onuogugu ndi niile si n'ebo Isaka di iri puku ise, puku ano na narị ano. **30** Site n'umu Zebulon, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi

tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **31** Onuogugu ndi niile si n'ebo Zebulon di iri puku ise, puku asaa na narị ano. **32** Site n'umu Josef, ya bu umu Ifrem, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **33** Onuogugu ndi niile si n'ebo Ifrem di iri puku ano na narị ise. **34** Site n'umu Manase, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **35** Onuogugu ndi niile si n'ebo Manase di iri puku ato, puku abuo na narị abuo. **36** Site n'umu Benjamin, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **37** Onuogugu ndi niile si n'ebo Benjamin di iri puku ato, puku ise na narị ano. **38** Site n'umu Dan, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **39** Onuogugu ndi niile si n'ebo Dan di iri puku isii, puku abuo na narị asaa. **40** Site n'umu Asha, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **41** Onuogugu ndi niile si n'ebo Asha di iri puku ano, otu puku na narị ise. **42** Site n'umu Naftali, ndi ikom niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **43** Onuogugu ndi niile si n'ebo Naftali di iri puku ise, puku ato na narị ano. **44** Ndi a bu ndi ikom Mosis na Eron, na ndi ndu Izrel iri na abuo ndi ahụ gurụ onu, onye obula n'ime ha nochitere anya ezinaulo ya. **45** Ndi Izrel niile gbara iri afọ abuo gbagoo, ndi nwere ike ije agha ka a gurụ onu dika ezinaulo ha si di. **46** Mgbako onuogugu ndi a niile di, narị puku isii, puku ato, narị ise na iri ise. **47** A gunyekotaghi onuogugu ebo nna nna Livayi n'igu onu a, **48** n'ihia na Onyenwe anyi gwara Mosis, si, **49** "I gaghị agu ndi ebo Livayi onu. I gawaghị agbakonye onuogugu ha n'onuogugu ndi Izrel. **50** Kama, i ga-ahoputa ndi Livayi ka ha buru ndi nlekota ulo nzute Ihe Ama, na ngwongwo niile, na ihe niile di nye ya. O bu ha ga-ebu ulo nzute ahụ na ngwongwo ya niile: ha ga-na-elekota ihe banyere ya, o bukwa gburugburu ya ka ha ga-ama ulo ikwu ha. **51** Mgbe obula kwa a ga-ebughari ya maka njem, o bu oru ha iweda ya. Mgbe obula a ga-eguzo ya oto, o bukwa oru ndi Livayi iguzobe ya oto. Onye obula ozo ga-abia nso ka a ga-egbu. **52** Ebo Izrel ndi ozo ga-enwe ebe di iche nye onwe ha, ebe ha ga-ewu ulo ikwu ha. Ha ga-akwubakwa okoloto nke ha, igosi aha ebo ha. **53** Ndi Livayi ga-ama ulo ikwu ha gburugburu ulo nzute Ihe Ama ahụ, ka iwe oku m ghara ibjakwasi n'ahu nzuko umu Izrel. O bu oru ndi Livayi ilekota ulo nzute Ihe Ama ahụ." **54** Ya mere, Izrel mere ihe ndi a niile Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu.

2 Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron si ha, **2** "Umu Izrel ga-ama ulo ikwu ha gburugburu ulo nzute,

n'ebe diputuru adipu site n'ulo nzute ahụ. Onye obula ga-ama ulo ikwu ya n'akuku okoloto ebo ya, ha na ihe iribama nke ulo ha." 3 N'akuku owuwa anyanwu, usuu ndi agha ebo Juda, ga-ama ulo ikwu ha n'akuku okoloto ha. Onyendu ha ga-abu Nashon nwa Aminadab. 4 Onuogugu usuu ndi agha ya di puku iri asaa na ano, na nari isii 5 N'akuku ha ka usuu ndi agha ebo Isaka ga-amanye ulo ikwu ha. Onyendu ha bu Netanel nwa Zua. 6 Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ise, puku ano na nari ano. 7 N'akuku ha ka usuu ndi agha ebo Zebulon ga-amanye ulo ikwu ha. Onyendu ha bu Eliab nwa Helon. 8 Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ise, puku asaa na nari ano. 9 Onuogugu ndi niile a gukotara ha na Juda n'owuwa anyanwu nke ulo nzute ahụ di nari puku, iri puku asato na puku isii na nari ano. Ha ga-ebu uto bulie ije. 10 N'akuku ndida ka usuu ndi agha ebo Ruben ga-ama ulo ikwu ha n'akuku okoloto ha. Onyendu ha bu Elizọ nwa Shedeua. 11 Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ano, puku isii na nari ise. 12 N'akuku ha ka ebo Simion ga-ama ulo ikwu ha. Onyendu ha bu Shelumiel nwa Zurishadai. 13 Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ise, puku itoolu na nari ato. 14 Ebo Gad ga-esokwa ha. Onyendu ha bu Eliasaf nwa Deuel. 15 Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ano, puku ise na nari isii na iri ise. 16 Ya mere onuogugu ndi niile ha na Ruben bikoro na ndida ulo nzute ahụ di nari puku, iri puku ise na otu, na nari ano na iri ise dika usuu ndi agha ha si di. Ebo ato a bu ndi na-eso ebo ato nke mbu ahụ n'oge obula umu Izrel no n'ije. 17 Ka ulo nzute na-azoli ije, ulo ikwu ndi Livayi ga-ano n'etiti ulo ikwu ndi ozo. Ha ga-ebili ije n'usoro dika ha si maa ulo ikwu ha. Ndi obula n'onodu ha, n'okpuru okoloto nke na-akowa ndi ha bu. 18 N'akuku odida anyanwu ka ebo Ifrem ga-ama ulo ikwu ha dika okoloto ha si di. Onyendu ha bu Elishama nwa Amihud. 19 Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ano na nari ise. 20 Ebo Manase ga-amakwa ulo ikwu n'akuku ha. Onyendu ha bu Gamaliel nwa Pedazo. 21 Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ato, puku abuo na nari abuo. 22 N'akuku ha ka ebo Benjamin ga-ama ulo ikwu ha. Onyendu ha bu Abidan nwa Gidon. 23 Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ato, puku ise na nari ano. 24 Ya mere onuogugu ndi niile ha na Ifrem bikoro n'akuku odida anyanwu nke ulo nzute ahụ di nari puku, puku asato na nari mmadu. Ha niile na-esokwa n'azu ndi Livayi na ulo nzute ahụ. Ndi a bu ndi na-eso n'onodu nke ato n'oge obula umu Izrel no n'ije. 25 Ebo Dan na usuu ndi agha ha ga-ama ulo ikwu ha n'akuku elu elu n'okpuru okoloto ha. Onyendu ha bu Ahieza nwa Amishadai 26 Onuogugu usuu ha di iri puku isii, puku abuo na nari asaa. 27 N'akuku ha ka ebo Asha ga-ama ulo ikwu ha. Onyendu ha bu Pagiel nwa Okran. 28 Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ano, otu puku na nari ise. 29 Otu aka ahụ ka ebo Naftali ga-ama ulo ikwu ha. Onyendu ha bu Ahira nwa Enan. 30 Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ise, puku ato na nari ano. 31 Ya mere onuogugu ndi niile ha na Dan bikoro n'akuku

elu elu nke ulo nzute ahụ di nari puku, iri puku ise na puku asaa na nari isii. Ha ga-abu ndi ga-ekpe azu bilie ije n'okpuru okoloto ha. 32 Ndi a bu ndi Izrel, ndi a guru onu dika ezinaulo ha si di. Ndi ikom niile no n'omuma ulo ikwu, dika usuu ha di iche iche si di, nari puku isii, puku ato na nari ise na iri ise n'onuogugu. 33 Ma otu o di, a gunyeghi ebo Livayi n'onuogugu ndi Izrel ndi ozo dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. 34 Ya mere, ndi Izrel mere ihe niile dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. Otu a ka ha si maa ulo ikwu ha n'akuku okoloto ha. Otu a kwa ka ha si ebuli ije. Onye obula n'ime ha dika ebo ha na ezinaulo ha si di.

3 Nke a bu akuko banyere usoro agburu Eron na Mosis n'oge Onyenwe anyi gwara Mosis okwu n'ugwu Sajnai. 2 Ndi a bu aha umu ndi ikom Eron, Nadab, okpara ya, Abihu, Elieza na Itama. 3 Ndi a bu aha umu ndi ikom Eron, ndi e tere mmanu ibu ndi nchujaja, ndi e doru nso n'ihie ije ozi dika ndi nchujaja. 4 Ma Onyenwe anyi mere ka Nadab na Abihu nwuo, n'ihu ya n'ime ozara Sajnai, mgbe ha ji oku na-adighi nso wetara ya onyinye. Ebe o bu na ha amutaghi umu ndi ikom nke aka ha, o bu naan Elieza na Itama jere ozi dika ndi nchujaja ogologo ubochi ndu nna ha bu Eron. 5 N'oge ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, 6 "Kpokotaa ebo Livayi niile were ha nyefee Eron onye nchujaja n'aka, ka ha buru ndi inyeaka ya. 7 Ha ga-eyere ya na nzuko Izrel niile ozi n'ulo nzute ahụ site na iru oru metutara ebe obibi ahụ. 8 Ha ga-elekota ngwongwo ulo nzute, ruo oru metutara ndi Izrel niile mgbe ha na-eje ozi ha n'ebe obibi ahụ. 9 Were ndi Livayi nyefee Eron na umu ya ndi ikom n'aka. O bu ha ka a ga-esi n'etiti umu Izrel nyefee ha n'aka kpmkpm. 10 Hoputa Eron na umu ya ndi ikom ka ha buru ndi na-eje ozi dika ndi nchujaja. Onye obula ozo bjara nso ebe nso ahụ ka a ga-egbu." 11 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, 12 "Anarala m ndi Livayi dika ndi nchitere anya umu ndi ikom mbu niile a muru n'etiti ndi Izrel. Ndi Livayi niile bu nke m. 13 N'ihu na ihe niile meghere akpanwa bu nke m. Site n'ubochi ahụ m gburu umu ndi ikom niile e buru uto muo n'ala Ijpt ka m doru umu ndi ikom niile e buru uto muo n'etiti ndi Izrel nso nye onwe m, ma mmadu, ma anumanu bu nke m. Abụ m Onyenwe anyi." 14 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu n'ozara Sajnai si ya, 15 "Guo, choputa ihe onuogugu ebo Livayi bu. Gosi ikwu na ezinaulo onye obula si n'ime ya puta. Choputa onuogugu ndi ikom niile site n'onye di otu onwa." 16 Ya mere, Mosis guru ha onu dika iwu o natara site n'okwu Onyenwe anyi si di. 17 Ndi a bu aha umu ndi ikom Livayi: Geshon, Kohat na Merari. 18 Ndi a bu aha ndi ikwu Geshon dika ezinaulo ha si di: Libni na Shimei. 19 Umụ Kohat dika ikwu ha si di: Amram, Izha, Hebron na Uziel. 20 Umụ Merari dika ikwu ha si di: Mahali na Mushi. Ndi a bu ndi agburu Livayi, dika ezinaulo ha si di. 21 Ndi Geshon bu ndi ikwu Libni na Shimei. Ndi a bu ndi ikwu Geshon. 22 Onuogugu ndi ikom di otu onwa gbagoo di puku asaa

na narị ise. **23** Ndi ikwu Geshon mara ulo ikwu ha n'akuku odida anyanwu, n'azu ulo nzute. **24** Onyendu ezinaulo ndi Geshon bu Eliasaf nwa Lael. **25** Oru diri umu Geshon bu ilekota ulo nzute ahụ, na ulo ikwu ya, na ihe mkpuchi ya, na akwa mgbochi onu uzo ulo nzute. **26** O dikwa ha n'aka ilekota akwa mgbochi niile nke ogige gbara ya gburugburu, na akwa e ji gechie onu uzo ogige ahụ. Ha nwekwara oru ilekota ebe ichu aja, na udo niile, na ozi niile metutara ihe ndi a. **27** Nke Kohat bu ikwu ndi Aram, ndi Izha, ndi Hebron na ndi Uziel. Ndi a bu ndi ikwu Kohat. **28** Onuogugu ndi ikom niile di otu onwa gbagoo di puku asato na narị isii. Oru diri ndi Kohat bu ilekota ebe nso. **29** Ndi ikwu Kohat mara ulo ikwu ha n'akuku ndida nke ebe nso. **30** Onyendu ezinaulo ndi ikwu Kohat bu Elizafan nwa Uziel. **31** Oru e tinyere ha n'aka bu ilekota igbe ogbugba ndu, tebul ahụ, ihe idoba orioma ahụ na ebe ichu aja. Ihe ozo bu ilekota ngwongwo niile e ji eje ozi n'ebe nso ahụ, akwa mgbochi na ihe niile metutara otu e si e ji ha eje ozi. **32** Onyeisi ndi ndu nke ndi Livayi bu Elieza nwa Eron, onye nchajaa. O bu ya na-elekota ndi oru ha bu ihu maka ihe niile metutara ebe nso ahụ. **33** Ndi Merari bu ikwu Mahali na Mushi. Ndi a bu ndi ikwu Merari. **34** Onuogugu ndi ikom niile di otu onwa gbagoo di puku isii na narị abuo. **35** Onyendu ezinaulo ndi ikwu Merari bu Zuniel nwa Abihail. Ha mara ulo ikwu ha n'akuku ugwu nke ulo nzute ahụ. **36** Oru e tinyere n'aka ndi ikwu Merari bu ilekota mbudo niile nke ulo nzute ahụ, na mkporo ya niile, ukwu ya niile, na ngwongwo niile e kwesiri jiri ruo oru metutara ha. **37** Oru ndi ozo bu ilekota ogidi osisi niile di gburugburu ogige ahụ ha na ukwu ha, itu na udo ha niile. **38** Mpaghara akuku owuwa anyanwu n'ihu ulo nzute ahụ ka e debere maka ulo ikwu Mosis na Eron, na nke umu ya ndi ikom. Oru ha bu ilekota ebe nso ahụ n'aha umu Izrel niile. Onye obula ozo bjara ebe nso ahụ nso ka a ga-egbu. **39** Ya mere, onuogugu ndi ikom Livayi niile Mosis na Eron nwetara mgbe a guru ha onu n'ikwu n'ikwu dika iwu Onyenwe anyi nyere ha si di, bu iri puku abuo na puku abuo. Nke a bu onuogugu ndi ikom niile di site n'otu onwa gaa n'ihu. **40** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirji Mosis, "Guo ndi ikom Izrel niile e buru uzo muo, ndi di site n'otu onwa gbagoo. Choputa onuogugu ha, dee aha ha niile n'akwukwo. **41** Nabata ndi Livayi ka ha buru nke m n'onodu ndi ikom niile e buru uzo muo n'Izrel. Ozokwa, anu ulo ndi Livayi niile bu nke m, n'onodu umu mbu nke anu ulo niile a muru n'etiti anu ulo ndi Izrel niile. Abu m Onyenwe anyi." **42** Ya mere, Mosis guru ndi ikom niile e buru uzo muo n'Izrel, dika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu, **43** choputa na onuogugu ndi ikom e buru uzo muo site n'onye di otu onwa ruo n'okenye di iri puku abuo na puku abuo na narị abuo na iri asaa na ato. **44** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si: **45** "Nye m ndi Livayi n'onodu ndi ikom niile e bu uzo muo n'Izrel. Nyekwa m anu ulo ndi Livayi niile n'onodu anu ulo niile e bu uzo muo n'Izrel. Ndi Livayi bu nke m. Mu

onwe m bu Onyenwe anyi. **46** Ihe a ga-eji gbara narị umu ndi ikom Izrel abuo na iri ndi ikom asaa, na ato ndi e buru uzo muo maputara n'elu onuogugu ndi Livayi **47** bu ego ruru shekel ise, na isi onye obula, udi shekel ebe nso, nke otutu ya bu iri gera abuo. **48** Were ego mgbaputa a nye Eron na umu ndi ikom ya." **49** Ya mere, Mosis natara ego mgbaputa ahụ n'isi onye obula di n'onuogugu ndi ahụ mara n'elu onuogugu ndi Livayi. **50** Ego niile o natara site n'aka ndi ikom Izrel niile e bu uzo muo bu oloocha ruru puku shekel na narị shekel ato na iri isii na ise, dika ihe otutu shekel ebe nso si di. **51** Mosis nyere Eron na umu ya ego mgbaputa ndi a dika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu.

4 Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu si, **2** "Guo onu choputa, onuogugu umu Kohat di n'ebu Livayi dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **3** Guo ndi ikom niile gbarala iri afọ ato ruo iri afọ ise, ndi tozuru ije ozi n'ulo nzute. **4** "Nke a bu oru diri ndi Kohat n'ulo nzute, ilekota ihe ndi ahụ kachasi idi nso. **5** Mgbe omuma ulo ikwu ahụ ga-ebili ije ha, Eron na umu ya ndi ikom ga-eburu uzo banye n'ulo nzute ahụ wetuo akwa mgbochi ahụ, jiri ya kpuchie igbe iwu ogbugba ndu ahụ. **6** Mgbe ahụ, ha ga-agbakwasị akpukpo anu ehi mmiri n'elu akwa mgbochi ahụ, sakwasikwa akwa na-acha anunu anunu n'elu ya, tinyekwa mkporo osisi niile n'oghere ha kwesiri idi. **7** "N'elu tebul ahụ na-adi n'ihu Onyenwe anyi, ha ga-agbasa akwa anunu anunu tukwasikwa efere niile, ngaji niile, okwa niile na iko aja ihe onunu. Achicha ahụ na-adigide n'elu ya ga-adikwa ebe o di. **8** Ha ga-agbasakwa akwa uhie n'elu ya, jiri akpukpo anu ehi mmiri gbokwasikwa n'elu akwa uhie ahụ. Mgbe ahụ, ha ga-etinyekwa mkporo osisi e ji ebu tebul n'ime oghere o kwesiri idi. **9** "Ozo, ha ga-eji akwa anunu anunu sachie ihe idoba orioma ahụ nke na-enye ihè, ya na orioma ya niile, mkpa ya niile na ihe ikpakepu mma ya niile na ite mmanu ya niile, e ji awunye ya mmanu. **10** Emesja, ha ga-eji akpukpo anu ehi mmiri sachie ya na ngwongwo ya niile, tukwasị ya n'elu ihe e ji ebu ya. **11** "Ha ga-ejikwa akwa anunu anunu tusa n'elu ebe ichu aja ahụ e jiri olaedo mee, werekwa akpukpo anu ehi mmiri sachie ya, tinyekwa mkporo osisi e ji ebu ya n'oghere di n'akuku ebe ichu aja ahụ. **12** "Ihe ndi ozo niile e ji eje ozi n'ebe nso ahụ ka ha ga-eji akwa anunu anunu kekotaa, jirikwa akpukpo anu ehi mmiri sachie ha, tukwasị ha n'elu ihe e ji ebu ha. **13** "A ga-ekpopu ntụ di n'ebe ichu aja bronza ahụ, jiri akwa na-acha ngwakota anunu na uhie, sachie ebe ichu aja bronza ahụ. **14** Emesja ha ga-atukwasị ihe niile e ji eje ozi n'ebe ichu aja ahụ n'elu akwa ahụ, ihe dika ite igu oku, na ndudu, na ihe ikpofu ntụ, na efere ikwosa mmiri niile. Akpukpo anu ehi mmiri ka a ga-eji sachie ha niile. Ma n'ikpeazu, mkporo osisi e ji ebu ya ka a ga-etinye n'ebe ha kwesiri idi. **15** "Mgbe Eron na umu ya kpuchisiri ulonso ahụ na ngwongwo niile nke ebe nso ahụ, dika ndi Izrel niile na-ejikere ibili ije, mgbe ahụ ka ndi Kohat ga-abata buru ihe ndi a. Ma ha

agaghị emetụ ihe nsọ ndị a aka ka ha ghara inwu. Ọrụ ibu ihe ndị a niile di n'ime ụlọ nzute dirị Ndị Kohat. **16** "Elieza nwa Eron, onye nchụaja, ka ọrụ ndị a di n'aka: mmanụ e ji amụ ọkụ, na ihe nsure ọkụ e ji ụda di iche iche na-esi isi uto mee, na onyinye mkpuru ọka a na-enye ụbọchị niile, na mmanụ nsọ ahụ. N'aka ya ka ọrụ metụtara nlekọta ụlọ nzute ahụ niile, ihe niile di n'ime ya na ngwongwo nsọ ya di iche iche di." **17** Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron si, **18** "Unu ekwekwala ka agburu Kohat buru ndi e bipuru site n'ebo Livayi. **19** Otu a ka unu ga-esi meso ha mmeso ime ka ha dirị ndu, ghara inwu, mgbe ha bjara nso ihe ndi ahụ dikarisiri nso, Eron na umu ya ga-esoro ha banye gosi onye o bula n'ime ha ihe ha ga-ebu. **20** Ma ndi Kohat ekwesighi ibanye ilekwasi ihe nsọ ndi ahụ anyi, ka ha ghara inwu." **21** Mgbe ahụ Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **22** "Guo ọnu chọputa ọnuogugu umu Geshon, dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **23** Mata ọnuogugu ndi ikom ole ha di, ndi kwesiri iru ọrụ n'ulo nzute, ndi gbara iri afo ato ruo iri afo ise. **24** "Ihe ga-abu ọrụ ndi ikwu Geshon ga-abu ije ozi na ibu ibu. **25** Ha ga-ebu akwa mgbochi ebe obibi ahụ na nke ulo nzute ahụ, tinyere akwa e ji sachie ya na akpukpo anu ehi mmiri e ji mee elu ulo ya na akwa mgbochi di n'onu uzo ulo nzute ahụ. **26** Ha ga-ebukwa akwa mgbochi niile e ji gechie ogige ahụ, akwa e ji gechie onu uzo ama ogige gbara ebe ichu aja na ulo nzute ahụ gburugburu, udo ya niile na ngwongwo niile e ji eje ozi. **27** Ọrụ ha niile, maobu ibu ihe ma o bukwanu iru ọrụ ozo, ga-abu site na ntuziaka Eron na umu ya. I ga-ekenye ha ọrụ dirị ha n'ihe niile bu ihe ha ga-ebu. **28** Nke a bu ọrụ diriri ikwu Geshon n'ulo nzute. Ha ga-anọ n'okpuru Itama, nwa Eron, onye nchujaja, onye bu onyeisi ha. **29** "Guo, chọputa ọnuogugu umu Merari dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **30** Chọputa ọnuogugu ndi ikom ole ha di, ndi gbara iri afo ato ruo iri afo ise, ndi toruru iru ọrụ n'ulo nzute Onyenwe anyi. **31** Ije ozi ha dika o si metuta ọrụ ulo nzute bu ibu mbudo ulo nzute ahụ niile, osisi ntubichi ya niile, ogidi osisi na ukwu ya niile; **32** tinyere ogidi osisi niile di ogige ahụ gburugburu na ukwu ha niile, itu niile, udo ha niile na ngwongwo ndi ozo e ji aru ọrụ metutara ihe ndi a ha ga-ebu. Kenye nwoke obula ọrụ nke ya. Kpo onye ahụ aha nye ya ọrụ nke ya. **33** Nke a bu ọrụ diriri ndi agburu Merari mgbe ha na-aga ozi ha n'ulo nzute. Ha ga-anọ n'okpuru Itama, nwa Eron, onye nchujaja, onye bu onyeisi ha." **34** Ya mere, Mosis na Eron na ndi ndu nzuko umu Izrel guru ma chọputa ọnuogugu umu Kohat, dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **35** Ndi ikom niile gbara iri afo ato ruo iri afo ise, ndi toruru ije ozi n'ulo nzute ahụ **36** dika ikwu ha si di bu puku abuo na nari asaa na iri ise. **37** Ndi a niile bu ndi si n'ikwu Kohat ndi na-eje ozi n'ulo nzute. Mosis na Eron guru ha onu dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **38** A guru umu Geshon onu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **39** Ndi ikom niile gbara iri afo ato ruo iri afo ise, ndi toruru ije ozi n'ulo nzute, **40** dika ikwu ha si di bu puku abuo na nari isii na iri

ato. **41** Ndi a niile bu ndi si n'ikwu Geshon ndi na-eje ozi n'ulo nzute. Mosis na Eron guru ha onu dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **42** A guru umu Merari onu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **43** Ndi ikom niile gbara iri afo ato ruo iri afo ise ndi toruru ije ozi n'ulo nzute **44** dika ikwu ha si di bu puku ato na nari abuo. **45** Ndi a niile bu ndi si n'ikwu Merari ndi na-eje ozi n'ulo nzute. Mosis na Eron guru ha onu dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **46** Otu a ka Mosis na Eron na ndi ndu umu Izrel si guo ndi Livayi niile onu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **47** Ndi ikom niile gbara iri afo ato ruo iri afo ise, ndi toruru ije ozi na ibu ulo nzute ahụ **48** di puku asato na nari ise na iri asato. **49** Dika iwu Onyenwe anyi nyere site n'aka Mosis si di, e kenyere onye obula ọrụ ya ma gwa ya ihe o kwesiri ibu. A guru ha onu dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu.

5 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **2** "Nye ndi Izrel iwu ka ha site n'omuma ulo ikwu ha kporu onye ekpenta obula maobu onye ihe si n'ahu nasoputa, na ndi meruru onwe ha site n'imetu onye nwuru anwu aka. **3** Iwu a metutara onye obula, nwoke na nwanyi. Kporu ha ka ha gaa n'azu omuma ulo ikwu, ka ha ghara imeru ogige ulo ikwu ha bu ebe ahụ m binyere unu." **4** Ndi Izrel mezu ruo iwu a, site n'etiti ha kporu ndi di otu a, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **5** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **6** "Gwa umu Izrel okwu si ha, 'Mgbe onye obula, nwoke maobu nwanyi, mejoro mmadu ibe ya n'uzo obula, si otu a buru onye na-ekwesighi ntukwasi obi nye Onyenwe anyi bu onye ikpe mara. **7** Onye di otu a aghaghị ikwuputa mmehie ya, kwughachi onye ahụ o mejoro ihe iwu kwuru na o ga-akwu. O ga-atukwasi n'elu ihe o na-akwughachi onye ahụ o mejoro ego ozo ruo otu uzo n'uzo ise. **8** Ma o buru na onye ahụ enweghi onye ikwu ya bu onye a ga-akwughachi ugwo n'ihu mejo ahụ, ihe ikwughachi ugwo ahụ ga-abu nke Onyenwe anyi, aghaghị inye onye nchujaja. A ga-atukwasi kwa ya ebule a ga-eji chuo aja mkpuchi mmehie n'ihu onye ahụ mehiere. **9** Onyinye niile di nsọ ndi Izrel wetaara onye nchujaja bu nke onye nchujaja ahụ. **10** Onyinye di nsọ niile mmadu na-eweta bu nke onye na-eweta ya, ma onyinye e nyere onye nchujaja bu nke onye nchujaja." **11** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **12** "Gwa umu Izrel okwu si ha, O buru na nwunye mmadu ejehie uzo buru onye na-ekwesighi ntukwasi obi n'ebe di ya no **13** site n'idinakwuru nwoke ozo n'uzo zoro ezo n'ebe di ya no ruo na achoputaghị adighi ocha ya (ebe a na-enweghi onye ga-agba akaebe megide ya, maobu na e jidere ya mgbe o na-akwa iko ahụ), **14** o buru na mmuo ekworo abjakwasi di ya, o burukwa na di nwanyi ahụ na-enyo nwunye ya enyo, na-ele ya anya dika onye meruru onwe ya, ma o bukwanu, o buru na di ya esite n'ekworo nyoo nwunye ya, o bu ezie na nwanyi ahụ bu onye na-emerughị onwe ya, **15** nwoke a ga-akporo nwunye ya bjakwute onye nchujaja. O

ga-eweta onyinye iji j̄b̄aru nso n'ihu nwunye ya, nke b̄u iko ut̄u ọka bal̄i ab̄uọ a na-aw̄ukwasigh̄i mman̄u, maob̄u ụda na-esi isi ut̄o a gwakoro agwako, n'ihu na ọ b̄u onyinye mkp̄ur̄u ọka e sitere n'obi jup̄utara n'ekworo nye, onyinye ikp̄ot̄u uche n'ikpe om̄uma. **16** “Onye nch̄uaja ga-akp̄obata nwan̄yị a mee ka o guzo n'ihu Onyenwe anyi. **17** Ọ ga-ekunye mmiri ns̄o n'ime ite aja, kporo aja n'ala site n'ulo nzute ah̄u w̄unye ya n'ime mmiri ah̄u. **18** Dika nwan̄yị ah̄u guzo n'ihu Onyenwe anyi, onye nch̄uaja ah̄u ga-at̄osa agiri isi ya, tinye onyinye mkp̄ur̄u ọka ncheta ah̄u, nke b̄u onyinye mkp̄ur̄u ọka ekworo ah̄u n'ob̄uaka nwan̄yị a. Onye nch̄uaja n'onwe ya ga-eguzo n'ihu nwan̄yị a jide ite mmiri ilu ah̄u na-eweta ob̄ub̄u on̄u. **19** Mgbe ah̄u, onye nch̄uaja ga-eme ka nwan̄yị a n̄uọ iyi, mgbe ọ na-agwa ya okwu si, “Ọ bur̄u na o nwegh̄i nwoke ob̄ula gi na ya nwere mmek̄o, ọ bur̄u na i kpafugh̄i gh̄oọ onye na-adigh̄i ọcha mgbe i n̄o n'ulo di gi, ka ihe ojoo ob̄ula ghara izute gi site na mmiri ilu a na-eweta ob̄ub̄u on̄u. **20** Ma ọ bur̄u na i kpafuola mgbe i ka n̄o n'ulo di gi, ọ bur̄u na i meruola onwe gi site na idinakwuru nwoke oz̄o na-abugh̄i di gi,” **21** (n'oge a, onye nch̄uaja ga-eme ka nwan̄yị a n̄uọ iyi nke ya na ob̄ub̄u on̄u a so, gwa nwan̄yị okwu si ya) “ka Onyenwe anyi mee ka ndi i n̄o n'etiti ha buo gi on̄u ma kochaa gi mgbe o mere ka apata gi ree ure, mgbe o mere ka af̄o gi koo eko. **22** Ka mmiri ilu a, nke na-eweta ob̄ub̄u on̄u banye gi n'ah̄u ime ka af̄o gi koo eko, imekwa ka akpanwa gi daa ada.” “Nwan̄yị ah̄u ga-aza si, “Amen, ya diri m otu a.” **23** “Mgbe ah̄u onye nch̄uaja ah̄u ga-ede ob̄ub̄u on̄u ndi a n'akwukwo, sanye ha n'ime mmiri ilu ah̄u. **24** Mgbe ah̄u, ọ ga-enye nwan̄yị a mmiri ilu ah̄u na-eweta ob̄ub̄u on̄u ka ọ n̄uọ, mmiri a ga-abanye ya n'ime ah̄u, wetara ya ita ah̄uh̄u di ilu. **25** Emesia, onye nch̄uaja ga-anara nwan̄yị ah̄u onyinye mkp̄ur̄u ọka ekworo ah̄u o ji n'ob̄uaka ya, feghariya ya n'ihu Onyenwe anyi, buru ya gaa n'ebe ich̄u aja. **26** Onye nch̄uaja ga-esite n'onyinye mkp̄ur̄u ah̄u kporo nke ga-egu ya aka, nke na-anochite anya ha niile, suo ha oku n'elu ebe ich̄u aja. Emesia, ọ ga-enye nwan̄yị ah̄u mmiri ah̄u ka ọ n̄uọ. **27** Ọ bur̄u na nwan̄yị a emeruola onwe ya, bur̄u onye na-ekwesigh̄i ntukwas̄i obi nye di ya, mgbe ọ n̄ur̄u mmiri na-eweta ob̄ub̄u on̄u, ọ ga-abanye n'ime ya wetara ya ah̄uh̄u di ilu. Af̄o ya ga-eko, buo ibu, akpanwa ya a gagh̄i anagide nwa. Ọ ga-agh̄o onye a bur̄u on̄u n'etiti ndi ya. **28** Ma ọ bur̄u na nwan̄yị emerugh̄i onwe ya, kama ọ b̄u onye di ọcha, ọ ga-abu onye nwere onwe ya site n'ikpe om̄uma. Ọ ga-at̄ur̄u ime m̄uta umu. **29** “Nke a b̄u iwu met̄utara ikwo ekworo mgbe nwan̄yị bi n'ulo di ya kpafuru meruọ onwe ya. **30** Maob̄u mgbe ekworo jup̄utara nwoke n'obi n'ihu na ọ gur̄u nwunye ya dika onye na-ekwesigh̄i ntukwas̄i obi. Onye nch̄uaja ga-eme ka nwan̄yị a guzo n'ihu Onyenwe anyi, mezuokwa ihe niile n'usoro dika e si dep̄uta ha n'ebe a. **31** A gagh̄i ama di nwan̄yị a ikpe dika onye mere ihe ojoo, kama nwan̄yị a ga-ebu ah̄uh̄u ya na mmehie ya naani ya.”

6 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** Gwa ndi Izrel si ha, “Mgbe nwoke maob̄u nwan̄yị n̄ur̄u iyi o ji kpebie ikwe nkwa pur̄u iche nke ikewapu onwe ya nye Onyenwe anyi dika onye Nazirait, **3** ha ga-ekewapu onwe ha site na in̄u mmanya, maob̄u det̄u ihe on̄uh̄u ob̄ula na-aba n'anya ire. Ha agagh̄i ah̄u mmiri mkp̄ur̄u vajini, ọ gagh̄i ata mkp̄ur̄u vajini ọhur̄u maob̄u nke a mikporo amikpo. **4** Oge ah̄u niile ọ b̄u onye Nazirait, ọ gagh̄i eri ihe ob̄ula sitere na mkp̄ur̄u osisi vajini maob̄u mkp̄ur̄u ya maob̄u okpokoro azu ya. **5** “N'ime oge niile nke imezu nkwa ikewapu onwe ya nye Onyenwe anyi, aguba agagh̄i agabiga ya n'isi. Ọ ga-anogide bur̄u onye di ns̄o tutu ruo oge nkwa ikewapu onwe ya nye Onyenwe anyi zuru. N'ihu nke a, ọ ga-ahapu agiri isi ya ka o too. **6** “N'ime oge niile nke imezu nkwa ikewapu onwe ya nye Onyenwe anyi, ọ gagh̄i aga nso mmadu ob̄ula nwur̄u anw̄u, **7** ọ buladi na nna ya, maob̄u nne ya, maob̄u nwanne ya nwoke, maob̄u nwanne ya nwan̄yị anw̄u. Ọ gagh̄i emer̄u onwe ya n'ihu ha, n'ihu na akara ikewapu onwe ya iche nye Chineke di ya n'isi. **8** N'oge niile nke ikewapu onwe ya, onye e doro ns̄o nye Onyenwe anyi ka ọ b̄u. **9** “Ọ bur̄u na mmadu anw̄u na mberede n'akuk̄u onye nazirait, si otu a meruọ agiri isi ya nke na-egosi ido ns̄o ya, ọ ghagh̄i ikpacha isi ya n'ubochi nke asaa bu ubochi ime ka ọ di ọcha. **10** N'ubochi nke oz̄o ya, bu n'ubochi nke asat̄o. Ọ ghagh̄i iwetara onye nch̄uaja nduru abute maob̄u umu kpalakwukwu ah̄u, n'on̄u uz̄o ulo nzute ah̄u. **11** Onye nch̄uaja ah̄u ga-ewere otu n'ime ha ch̄uoro ya aja mmehie. Ọ ga-ewerekwa m̄un̄u nke oz̄o ch̄uoro ya aja nsure oku maka ikpuchiri onye ah̄u nwere akara ido ns̄o mmehie ya, bu nke o mere site n'in̄o onye nwur̄u anw̄u nso. Ọ ga-edokwa isi ya ns̄o oz̄o n'ubochi ah̄u. **12** Ọ ga-ekewapu onwe ya nye Onyenwe anyi dika o mere na mmalite ubochi niile nke ido ns̄o ya. Wetakwa otu nwa ebule gbara otu af̄o maka aja ikpe om̄uma. A gagh̄i agunyerere ya ubochi ndi ah̄u niile gafere tupu o meruọ onwe ya, n'ihu na o meruọ onwe ya mgbe ọ n̄o onodu imezu nkwa nkewapu. **13** “Nke a b̄u iwu diri onye Nazirait mgbe ode ido onwe ya ns̄o nye Onyenwe anyi zuru. A ga-eduru ya b̄u n'on̄u uz̄o ulo nzute ah̄u. **14** N'ebe ah̄u ka ọ ga-an̄o chee onyinye ya ndi a n'ihu Onyenwe anyi: nwa ebule na-enwegh̄i ntup̄o, gbara otu af̄o, maka aja nsure oku na otu nwa nne atur̄u na-enwegh̄i ntup̄o gbara otu af̄o maka aja mmehie, na otu ebule ah̄u zuruoke maka aja udo, **15** tinyere aja mkp̄ur̄u ọka, na aja ihe on̄uh̄u na otu nkata ach̄icha a na-ejigh̄i ihe na-eko ach̄icha mee, na ach̄icha e ji ezi ut̄u ọka a gwara mman̄u oliv mee, na ach̄icha mbadamba na-ekogh̄i eko nke e tere mman̄u oliv. **16** “Onye nch̄uaja ah̄u ga-eche ihe aja ndi a niile n'ihu Onyenwe anyi, d̄iọ aja mmehie na aja nsure oku. **17** Ọ ga-egi nwa ebule ah̄u ch̄uọ aja udo nye Onyenwe anyi, ya na nkata ach̄icha na-ekogh̄i eko ah̄u. Ọ ga-achukwa aja mkp̄ur̄u ọka, na aja ihe on̄uh̄u. **18** “Mgbe ah̄u, onye ah̄u doro onwe ya ns̄o nye Onyenwe anyi ga-akpuchapu agiri isi ya nke bu ihe na-egosi ido ns̄o ya. Ọ ga-eme nke a na mbata on̄u uz̄o ulo nzute ah̄u.

Emesja, o ga-etinye agiri isi ahụ o kpuchaputara n'oku ahụ dī n'okpuru aja udo ahụ. **19** “Mgbe a kpuchasiri onye ahụ agiri isi ya, nke na-egosi ido nso ya, onye nchajaja ga-ewere ubu aka ebule ahụ e sirī esi, otu ogbe achicha na-ekoghī aka na otu mbadamba achicha na-ekoghī eko site na nkata ahụ, tinye ha niile n'aka onye ahụ. **20** Onye nchajaja ahụ n'oge a, ga-ewere aja ndi a fufee ha n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. Ha niile ga-abu ihe nso nye onye nchajaja ahụ, tinyere obi anu ahụ e fufere efufe, na apata anu ahụ e chere n'ihu Onyenwe anyi. Mgbe nke a gasiri, onye ahụ doro onwe ya nso nwere onwe ya jinū mmanya. **21** “Nke a bu iwu diri onye o bula kpebiri ikewapu onwe ya nye Onyenwe anyi dika onye Nazirait. Onyinye onye ahụ ga-enye ga-abu dika nkwa ido nso ya si di, tinyere ihe ndi ozo ha nwere ike inye. Onye di otu a aghaghī imezu nkwa obula o kwere dika iwu metutara onye Nazirait si di.” **22** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **23** “Gwa Eron na umu ya ndi ikom si, ‘Otu a ka unu gaezi gozie ndi Izrel. Unu ga-asī ha, **24** ““Onyenwe anyi gozie unu ma chebe unu, **25** Onyenwe anyi mee ka ihu ya mukwasī unu, ma meere unu amara, **26** Onyenwe anyi chee ihu ya n'ebe unu no, nyekwa unu udo.”” **27** “Otu a ka ha ga-esi kwuputa aha m nye umu Izrel. Mu onwe m ga-agozikwa ha.”

7 Mgbe Mosis guzobesiri ulo nzute ahū otō, o tere ya mmanu. Doo ya na ihe niile e ji choo ya mma nso. O tekware ebe ichu aja mmanu, doo ya nso, ya na ngwongwo ya niile. **2** Mgbe ahū, ndi ndu Izrel, ndiisi ezinaulo niile, ndi bu ndi ndu ebo niile e tinyere oru igu ndi ahū niile onu wetara onyinye ha. **3** Ha wetara dika onyinye ha nye Onyenwe anyi ugboala isii ihe juputara n'ime ha, na ehi iri na abuo. Ndi ndu abuo obula wetara otu ugboala, ma ha niile n'otu na otu wetara otu ehi, otu ehi. Ha chere ihe ndi a niile n'ihu ulo nzute ahū. **4** Mgbe ahū, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **5** “Nabata onyinye ndi a niile, ka e jiri ha ruo oru ulo nzute, were ha nyefee ndi Livayi n'aka, onye obula dika mkpa oru ya si di.” **6** Ya mere, Mosis nabatara ugboala ndi ahū na ehi ndi ahū, nyefee ha ndi Livayi n'aka. **7** O nyere umu Geshon ugboala abuo na ehi ano, dika oru ha si di. **8** Nye umu Merari, ugboala ano na ehi asato, dika oru ha si di. Ha niile no n'okpuru nlekota Itama nwa Eron, onye nchajaja. **9** Mosis enyeghi umu Kohat ihe obula n'ihu na o bu n'isi mbu aka ha ka ha ji ebu ihe nso ndi ahū ha ketara ibu. **10** Ndi ndu umu Izrel niile wetara onyinye ido nso n'ubochi e tere ebe ichu aja ahū mmanu ido ya nso. Ha wetara ha, debe ha n'ihu ebe ichu aja ahū. **11** N'ihu na Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Ka onyendu obula weta onyinye n'ubochi di iche iche, otu onye, otu ubochi, maka ido nso nke ebe ichu aja ahū.” **12** Ya mere, Nashon nwa Aminadab onye si n'ebo Juda wetara onyinye nke ya n'ubochi nke mbu. **13** Onyinye o wetara bu: efere olaocha nke idi arọ ya bu nari shekel na iri shekel atọ, na otu efere ikwosa mmiri e ji olaedo kpuo nke idi arọ ya bu iri shekel asaa, dika

ihe otutu shekel ebe nso si di. A wujuru efere abuo ndi a utu oka a gwara mmanu maka onyinye mkpuru oka. **14** O wetara otu efere olaedo, nke idi arọ ya bu shekel iri. A wujuru efere a uda na-esi isi utu. **15** O wetakwara otu nwa oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule nke gbara otu afo maka aja nsure oku. **16** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **17** na ehi abuo, na ebule ise, na mkpi ise, na umu ebule ise gbara otu afo, otu afo, ka a chuo maka aja udo. Nke a bu onyinye Nashon nwa Aminadab nyere. **18** N'ubochi nke abuo, Netanel nwa Zua, onyendu ebo Isaka wetara onyinye nke ya. **19** Onyinye o wetara bu: otu efere olaocha nke idi arọ ya bu nari shekel na iri shekel atọ, na otu efere ikwosa mmiri e ji olaedo kpuo, nke idi arọ ya bu iri shekel asaa, efere abuo ndi a bu n'usoro dika shekel ebe nso si di. A wujuru efere obula ezi utu oka a gwara mmanu dika onyinye mkpuru oka. **20** O wetara otu efere olaedo, nke idi arọ ya bu shekel iri. A wujuru efere a uda na-esi isi utu. **21** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afo maka aja nsure oku. **22** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **23** na ehi abuo, na ebule ise, mkpi ise, na umu ebule ise gbara otu afo, otu afo, ka a chuo maka aja udo. Nke a bu onyinye Netanel nwa Zua. **24** N'ubochi nke atọ Eliab nwa Helon onyendu ebo Zebulon wetakwara onyinye nke ya. **25** Onyinye o wetara bu: otu efere olaocha nke idi arọ ya bu nari shekel na iri shekel atọ, na otu efere ikwosa mmiri e ji olaedo kpuo, nke idi arọ ya bu iri shekel asaa, efere abuo ndi a bu n'usoro dika shekel ebe nso si di. A wujuru efere obula ezi utu oka a gwara mmanu dika onyinye mkpuru oka. **26** O wetara otu efere olaedo nke idi arọ ya bu shekel iri. A wujuru efere a uda na-esi isi utu. **27** O wetakwara otu nwa oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afo maka aja nsure oku. **28** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **29** na ehi abuo, na ebule ise, mkpi ise, na umu ebule ise gbara otu afo, otu afo, ka a chuo maka aja udo. Nke a bu onyinye Eliab nwa Helon wetara. **30** N'ubochi nke ano, Elizo nwa Shedeua onyendu ebo Ruben wetara onyinye nke ya. **31** Onyinye o wetara bu: otu efere olaocha nke idi arọ ya bu nari shekel na iri shekel atọ, na otu efere ikwosa mmiri e ji olaedo kpuo, nke idi arọ ya bu iri shekel asaa, efere abuo ndi a bu n'usoro dika shekel ebe nso si di. A wujuru efere obula ezi utu oka a gwara mmanu dika onyinye mkpuru oka. **32** O wetara otu efere olaedo, nke idi arọ ya bu shekel iri. A wujuru efere a uda na-esi isi utu. **33** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afo maka aja nsure oku. **34** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **35** na ehi abuo, na ebule ise, mkpi ise, na umu ebule ise gbara otu afo, otu afo, ka a chuo maka aja udo. Nke a bu onyinye Elizo nwa Shedeua nyere. **36** N'ubochi nke ise Shelumiel nwa Zurishadai, onyendu ebo Simion butere onyinye nke ya. **37** Onyinye o wetara bu: otu efere olaocha nke idi arọ ya bu nari shekel na iri shekel atọ, na otu efere ikwosa mmiri e ji olaedo kpuo, nke idi arọ ya bu iri shekel asaa, efere abuo ndi a bu n'usoro dika shekel

ebe nsò si dî. A wujuru efere òbùla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpürù òka. **38** O wetara otu efere òlaedo nke ìdî arò ya bù shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **39** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **40** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **41** ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bù onyinye Shelumiel nwa Zurishadai nyere. **42** N'ùbòchî nke isii, Eliasaf nwa Deuel onyendu ebo Gad butere onyinye nke ya. **43** Onyinye o wetara bù: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bù narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e ji òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bù iri shekel asaa, efere abùò ndî a bù n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere òbùla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpürù òka. **44** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bù shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **45** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **46** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **47** na ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bù onyinye Eliasaf nwa Deuel nyere. **48** N'ùbòchî nke asaa, Elishama, nwa Amihud, onyendu ebo Ifrem butere onyinye nke ya. **49** Onyinye o wetara bù: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bù narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e ji òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bù iri shekel asaa, efere abùò ndî a bù n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere òbùla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpürù òka. **50** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bù shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **51** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **52** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **53** na ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bù onyinye Elishama nwa Amihud nyere. **54** N'ùbòchî nke asatò, Gamaliel nwa Pedazo onyendu ebo Manase nyere onyinye nke ya. **55** Onyinye o wetara bù: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bù narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e ji òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bù iri shekel asaa, efere abùò ndî a bù n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere òbùla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpürù òka. **56** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bù shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **57** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **58** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **59** ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bù onyinye Gamaliel nwa Pedazo nyere. **60** N'ùbòchî nke itoolu, Abidan nwa Gidiòn onyendu ebo Benjamin nyere onyinye nke ya. **61** Onyinye o wetara bù: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bù narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e ji òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bù iri shekel asaa, efere abùò ndî a bù n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A

wujuru efere òbùla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpürù òka. **62** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bù shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **63** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **64** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **65** na ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bù onyinye Abidan nwa Gidiòn nyere. **66** N'ùbòchî nke iri, Ahieza nwa Amishadai, onyendu ebo Dan butere onyinye nke ya. **67** Onyinye o wetara bù: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bù narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e ji òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bù iri shekel asaa, efere abùò ndî a bù n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere òbùla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpürù òka. **68** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bù shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **69** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **70** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **71** ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bù onyinye Ahieza nwa Amishadai nyere. **72** N'ùbòchî nke iri na otu, Pagiel nwa Okran, onyendu ebo Asha butere onyinye nke ya. **73** Onyinye o wetara bù: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bù narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e ji òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bù iri shekel asaa, efere abùò ndî a bù n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere òbùla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpürù òka. **74** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bù shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **75** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **76** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **77** na ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bù onyinye Pagiel nwa Okran nyere. **78** N'ùbòchî nke iri na abùò, Ahira nwa Enan, onyendu ebo Naftalî nyere onyinye nke ya. **79** Onyinye o wetara bù: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bù narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e ji òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bù iri shekel asaa, efere abùò ndî a bù n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere òbùla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpürù òka. **80** O wetara otu efere òlaedo nke ìdî arò ya bù shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **81** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **82** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **83** na ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bù onyinye Ahira nwa Enan nyere. **84** Ndî a bù onyinye ndî ndu ùmù Izrel wetara maka ido ebe ìchù aja nsò n'oge e tere ya mmanù: efere òlaòcha iri na abùò, na efere òlaòcha ìkwòsa mmiri iri na abùò, na efere òlaedo iri na abùò. **85** Ìdî arò nke efere òlaòcha òbùla dî otu narî shekel na iri shekel atò. Ìdî arò nke efere ìkwòsa mmiri òbùla dî iri shekel asaa. Ìdî arò efere òlaòcha niile ha wetara bù

puku shekel abụọ na narị shekel aṅọ, dika ihe ọtụtụ shekel ebe nsọ si dị. **86** Ịdị arọ nke otu n'ime efere ọlaedo iri na abụọ ndị ahụ ụda nsure ọkụ na-esi isi uto juru n'ime ha bụ iri shekel, dika ihe ọtụtụ shekel ebe nsọ si dị. Ịdị arọ nke efere ọlaedo ndị ahụ niile bụ otu narị shekel na iri shekel abụọ. **87** Onuogugu anụ ụlọ niile e wetara maka aja nsure ọkụ bụ: oke ehi iri na abụọ, na ebule iri na abụọ, na umụ ebule iri na abụọ gbara otu afo, otu afo, tinnyere ihe niile ha wetara maka aja mkpuru ọka. E ji mkpi iri na abụọ chọọ aja mmehie. **88** Anụ ụlọ niile e ji chọọ aja udo bụ, iri oke ehi abụọ na aṅọ, na iri ebule isii, na iri mkpi isii, na umụ ebule iri isii ndị gbara naanị otu afo, otu afo. Ndị a niile bụ onyinye e nyere maka ido ebe ichu aja nsọ n'oge e tere ya mmanụ. **89** Mgbe Mosis banyere n'ụlọ ikwu ahụ ka ya na Onyenwe anyị kparia ụka, ọ nuru olu ahụ ka ọ na-agwa ya okwu site n'etiti cherubim abụọ ndị ahụ n'elu ebe mkpuchi mmehie di n'elu igbe iwu ogbugba ndụ gwa ya okwu. N'uzọ di otu a ka Onyenwe anyị si gwa ya okwu.

8 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si ya, **2** “Gwa Eron okwu si ya, ‘Mgbe ọbụla i mụnyere oriṅna asaa nke iheokụ, i ga-edozi ha ka ihè ha na-enwuputa naanị n'ihu iheokụ ahụ.’” **3** Eron mere otu a. O doziri oriṅna ndị ahụ ka ha chee ihu n'ihe idoba oriṅna, dika Onyenwe anyị nyere Mosis n'ihu. **4** Otu a ka esi mee ihe idoba oriṅna ahụ. Ọ bụ naanị ọlaedo ka e ji kpụọ iheokụ ahụ, site n'ukwu ya ruo n'okooko niile e ji chọọ ya mma. A kpuru iheokụ ahụ n'usoro dika oyiyi Onyenwe anyị gosiri Mosis si di. **5** Mgbe ahụ Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si, **6** “Ugbu a, site n'etiti umụ Izrel, kpoputa umụ Livay, doo ha iche, mee ha ka ha dirị ọcha. **7** Ime ka ha di ọcha, lee ihe i ga-eme. Fesa ha mmiri na-asachapụ mmehie. Hụkwa na ha kpuchapuru ajị niile di ha n'ahụ, ma sachaa uwe ha. Si otu a mee ka ha buru ndi di ọcha. **8** Gwa ha ka ha weta nwa oke ehi na onyinye mkpuru ọka, bụ utu ọka a gwara mmanu. Ha ga-ewetakwa nwa oke ehi ozo; ka ọ buru ihe ha ji achu aja mmehie. **9** Emesja, kpobata umu Livay n'onu uzo ulo nzute ahụ. Meekwa ka ogbakọ ndi Izrel niile zukọ n'ebe ahụ. **10** Kpoputa ndi Livay n'ihu Onyenwe anyi, ma mee ka ndi Izrel niile bikwasị ha aka ha. **11** Mgbe ahụ, Eron ga-ewere ndi Livay chee Onyenwe anyi n'ihu dika onyinye mfufe ndi Izrel niile na-enye ya. N'uzo di otu a, umu Livay niile ga-abu ndi jikere ijere Onyenwe anyi ozi. **12** “Emesja, ndi Livay ga-abia bikwasị aka ha n'isi oke ehi abụọ ndi ahụ jiri otu n'ime oke ehi abụọ ndi ahụ chọọ aja mmehie nye Onyenwe anyi, jiri nke ozo chọọ aja nsure ọku, maka ikpuchi mmehie ndi Livay. **13** Mgbe ahụ, mee ka ndi Livay guzo n'ihu Eron na umu ndi ikom, werekwa ha nyefee Onyenwe anyi n'aka dika a ga-asị na ha bụ onyinye mfufe a na-enye Onyenwe anyi. **14** Otu a ka i ga-esi doo ndi Livay nsọ ime ka ha dirị iche site n'igwe umu Izrel ndi ozo. Ọ bụ m nwe ndi Livay. **15** “Mgbe i dosiri ndi Livay nso, cheekwa ha n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe, ha ga-

abja n'ime ulo nzute ahụ ije ozi dirị ha. **16** Ha bụ nke m site n'etiti umu Izrel niile. Anarala m ha ka ha buru nke m n'onodu umu niile e bụ uzo muo, nwa nwoke nke nwanyi obula n'Izrel. **17** N'ihu na nwa nwoke mbu obula a muru n'etiti ndi Izrel bu nke m, ma mmadu ma anumanu niile. Egoro m ha nsọ nye onwe m, site n'abalị ubochi ahụ m tigbusiri umu niile e bụ uzo muo n'Ijpt. **18** Ewerela m ndi Livay n'onodu umu nwoke mbu niile a muru n'Izrel. **19** Site n'etiti ndi Izrel niile, ewerela m ndi Livay nye Eron na umu ya ndi ikom dika onyinye, ka ha ruo oru niile di n'ime ulo nzute ahụ n'onodu umu Izrel. Ka ha kpuchiere ha mmehie ha niile ka ihe otiti nke nrija nrija ghara ibiakwasị umu Izrel, mgbe obula ha bjara nso ebe nsọ ahụ.” **20** Ya mere, Mosis na Eron na nzuko niile nke umu Izrel chere umu Livay n'ihu Onyenwe anyi, n'usoro dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'ihu. **21** Ndị Livay niile doro onwe ha ọcha, sachakwaa uwe ha niile. Eron chere ha n'ihu Onyenwe anyi dika onyinye aja mfufe, churogo ha aja ikpuchi mmehie, ime ka ha di ọcha. **22** N'ikpeazu, ndi Livay bjara ije ozi ha n'ulo nzute n'okuru Eron na umu ya ndi ikom. Ha nyekwara ndi Livay oru dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'ihu. **23** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **24** “Iwu m ndi a metutara ndi Livay niile. Nwoke onye Livay obula ga-ebido iru oru n'ulo nzute m mgbe o gbara iri afo abuo na ise. **25** Ọ ga-akwusikwa iru oru n'ime ya mgbe o gbara iri afo ise, mgbe oge ezumike oru ya ga-amalite. **26** Ha nwere ike inyere umunne ha aka n'iru oru ha n'ime ulo nzute, ma ha onwe ha agaghị aru oru ahụ. Otu a ka i ga-esi dozie oru ije ozi nke ndi Livay.”

9 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu ndi a n'ozara Sajnai n'onwa mbu n'afọ nke abuo site n'oge ha hapuru ala Ijpt. Ọ sirị ya, **2** “Gwa umu Izrel ka ha mee Mmemme Ngabiga n'oge a kara aka. **3** Ha mee ya n'oge a kara aka, malite n'uhuruchi abali iri na anọ nke onwa a. Ha ga-eme ya n'usoro dika iwu na ukpuru e ji eme ya si di.” **4** Ya mere, Mosis gwara ndi Izrel si ha mee Mmemme Ngabiga. **5** Ha mekwara ya n'ozara Sajnai malite n'uhuruchi abali iri na anọ nke onwa mbu. Ndị Izrel mere ihe niile n'usoro dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **6** Ma ufodu n'ime umu Izrel esoghị mee Mmemme Ngabiga ahụ n'ihu na ha ruru aru site n'inọ ozu nso. N'ihu ya, ha bjakwutere Mosis na Eron n'ubochi ahụ. **7** Si Mosis, “Anyi ghoru ndi ruru aru n'ihu ino ozu mmadu nso. Gini ga-egbochi anyi iso ndi Izrel ndi ozo iwetara Onyenwe anyi onyinye n'oge a kara aka?” **8** Mosis zara si ha, “Cherenu ka m ga juta Onyenwe anyi ihe bu uche ya banyere mkpa unu.” **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **10** “Gwa umu Izrel okwu si ha, ‘O buru na e nwee onye Izrel obula nke meruru onwe ya n'oge Mmemme Ngabiga site n'inọ ozu mmadu nso, maobu site n'inọ n'ije, ha nwekwara ike iso mee Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi. **11** Kama ha ga-eme ya n'uhuruchi abali iri na anọ nke onwa abuo. Ha ga-eri nwa aturu ha, achicha na-ekoghi eko, na ahijia ilu. **12** Ha agaghị

erifo ihe obula n'ime ya ruo chi obubo ubochi so ya. Ha agaghị agbaji okpukpu obula nke nwa aturu ahụ. Mgbe ha mere Mmemme Ngabiga, ha ga-esorokwa uzọ niile e si eme mmemme ahụ mee nke ha. **13** Ma obula nọ n'ọnọdụ ịdị ocha, onye nke na-anoghi n'ije n'oge Mmemme Ngabiga ma kpachapuru anya hapu isoro ndi ozo n'oge mmemme a, a ga-ewezuga ya site n'etiti umu Izrel niile, n'ihu na o juru iwetara Onyenwe anyi onyinye n'oge a kara aka. Onye di otu a ga-ebu ahulu mmehie ya n'isi ya. **14** "Onye obja bi n'etiti unu choro iso na Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi, o ga-eme ya n'usoro dika iwu na ukpuru e nyere si di. Unu ga-enwe otu iwu ahụ nye onye amuru n'ala na mbjarambia." **15** N'ubochi ahụ e guzobere ulo nzute ahụ bu ulo ikwu nke igbe iwu ogbugba ndu ahụ, igwe ojii kpuchiri ya. Site n'uhuruchi ruo n'ututu igwe ojii ahụ di n'elu ulo nzute ahụ dika oku n'ile anya. **16** Otu a ka o digidere mgbe niile. Igwe ojii kpuchigidere ya, ma n'abalị o na-acha di ka oku. **17** Mgbe o bu la igwe ojii ahụ si n'elu ulo nzute ahụ bilie, umu Izrel na-ebuli njem, ma mgbe obula igwe ojii ahụ na-anogide, ha na-anogidekwa. **18** Mgbe Onyenwe anyi nyekwara iwu, ha na-akwusi, maa ulo ikwu ha. Oge niile igwe ojii nogidere n'elu ulo nzute ahụ ka umu Izrel na-anogidekwa n'ulo ikwu ha. **19** O buru na igwe ojii ahụ anotee anya, umu Izrel n'onwe ha na-erube isi n'iwu Onyenwe anyi hapu iga n'ihu n'ije ha. **20** Oge ufodu, igwe ojii ahụ na-anogide naanị abalị ole na ole. Dika iwu Onyenwe anyi si di, ha na-ama ulo ikwu ha, maobu bulie njem ha. **21** Oge ufodu, igwe ojii ahụ na-anogide naanị site n'uhuruchi ruo n'ututu. Mgbe o si n'elu ulo nzute ahụ bilie n'ututu, umu Izrel na-ebuli njem ha. O buru n'ehihie, maobu n'abalị, mgbe obula igwe ojii ahụ biliri, umu Izrel na-ebuli njem ha. **22** O buru na igwe ojii ahụ anodu n'elu ulo nzute ahụ abalị abuo, maobu otu onwa, maobu otu afo, umu Izrel na-anogide n'ulo ikwu ha. Ma ngwangwa igwe ojii ahụ biliri, ha onwe ha na-ebulikwa njem ha. **23** Site n'iwu Onyenwe anyi na-enye, ha na-ama ulo ikwu ha, sitekwa n'iwu Onyenwe anyi nyere ha, ha na-ebuli njem. Ha mere ihe niile Onyenwe anyi kwuru n'usoro dika iwu o nyere ha site nonu Mosis si di.

10 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **2** "Kpuo opi olaocha abuo, jiri ha na-akpo mkpokota nzuko umu Izrel na ime ka ha mara mgbe mbuli ije nke omuma ulo ikwu ruu. **3** Mgbe a furu opi abuo ahụ, nzuko Izrel niile ga-ezukota n'ihu gi n'onu uzo ulo nzute. **4** Ma o buru naanị otu opi ka a furu, o bu ndi ndu, ndiji ikwu Izrel niile ga-ezukota bjakwute gi. **5** Otu uda opi ike ga-egosi na ebo Izrel niile mara ulo ikwu ha n'akuku owuwa anyanwu ga-ebuli ije. **6** Opi ike ahụ daa uda nke ugboro abuo, o na-egosi na ndi mara ulo ikwu ha na ndida ga-ebuli ije. Ida uda nke opi ike bu ihe e ji amata na oge ibuli ije eruola. **7** Mgbe a ga-akpokota ndi Izrel niile a ga-egbu opi, kama uda ya ga-adị ihe. **8** "O bu naanị umu ndi ikom Eron, ndi nchujaja ga-egbu opi ndi a. Nke a bu iwu ga-adigide

nye unu site n'ogbo ruo n'ogbo niile. **9** Mgbe unu gara ibu agha n'ala unu imegide onye iro na-akpagbu unu, funu opi ike. Nke a ga-eme ka Onyenwe anyi Chineke unu cheta unu, ma naputa unu site n'aka ndi iro unu. **10** Unu ga-egbukwa opi ndi a n'oge anuri, n'oge mmemme unu a kara aka, na n'oge mmemme onwa ohuru niile. Gbukwaanu opi mgbe unu na-achu aja nsure oku unu, na aja udo unu niile. Ka o buru ihe a ga-eji na-echeta unu n'ihu Chineke unu. Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu." **11** N'ubochi iri abuo, n'ime onwa nke abuo, n'afu nke abuo, igwe ojii ahụ biliri site n'elu ulo nzute nke igbe iwu ogbugba ndu ahụ. **12** Mgbe ahụ, umu Izrel biliri ije site n'ozara Sainai jeharja site n'otu ebe ruo n'ebe ozo tutu igwe ojii ahụ akwusi n'ozara Paran. **13** Nke a bu njem mbu ha mere dika Onyenwe anyi si nye Mosis iwu banyere ije ha. **14** Usuu omuma ulo ikwu nke ebo Juda buru uzo bulie ije a, n'okpuru okoloto ha. Nashon, nwa Aminadab, bu onyendu ha. **15** Netanel nwa Zua bu onyendu usuu ebo Isaka. **16** Eliab nwa Helon bu onyendu usuu ebo Zebulon. **17** Mgbe ahụ, e wedara ulo nzute ahụ. Umu Geshon na Merari buru ya, bilikwaa ije ha. **18** Usuu omuma ulo ikwu ebo Ruben biliri ije, n'okpuru okoloto ha. Elizo nwa Shedeua bu onyendu ha. **19** Shelumiel nwa Zurishadai bu onyendu usuu ebo Simion. **20** Eliasaf nwa Deuel bu onyendu usuu ebo Gad. **21** Mgbe ahụ, umu Kohat ndi bu ihe nso ndi ahụ niile, biliri ije ha. Tutu ha erute, e guzobere ulo nzute ahụ n'ebe o kwesiri di. **22** Usuu omuma ulo ikwu ebo Ifrem biliri ije n'okpuru okoloto ha. Elishama nwa Amihud bu onyendu ha. **23** Gamaliel nwa Pedazo bu onyendu usuu ebo Manase. **24** Abidan nwa Gidion bu onyendu usuu ebo Benjamin. **25** Na ngwusi usoro ahụ, usuu omuma ulo ikwu ebo Dan biliri ije n'okpuru okoloto ha. Onyendu ha bu Ahieza nwa Amishadai. **26** Pagiel nwa Okran bu onyendu usuu ebo Asha. **27** Ahira nwa Enan bu onyendu usuu ebo Naftali. **28** Nke a bu usoro usuu umu Izrel si bilie ije ha. **29** Mosis gwara Hobab nwa Reuel, nna nwunye ya onye Midia okwu si, "Anyi ebiliela ije iga ebe ahụ Onyenwe anyi gwara anyi si, 'Aga m enye unu.' Bja ka i soro anyi. Anyi ga-emezi gi nke oma n'ihu na Onyenwe anyi ekwela Izrel nkwa otutu ezi ihe." **30** Ma o zara si, "E e, agaghị m eso unu. Ana m alaghachi n'ala nke aka m ilaghachikwuru umunna m." **31** Ma Mosis zara si ya, "Biko ahapula anyi n'ihu na i maara ebe anyi nwere ike kwusi zuo ike n'ozara. I ga-aburu anyi anya anyi ji ahụ uzo. **32** O buru na i soro anyi, anyi ga-ekenye gi ihe oma obula Onyenwe anyi ga-enye anyi." **33** Ya mere ha sitere n'ugwu Onyenwe anyi bilie ije. Jeekwa ije abalị ato. Igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi na-aga ha n'ihu ubochi ato ndi ahụ niile jchotara ha ebe ha ga-akwusi zuo ike. **34** Igwe ojii Onyenwe anyi di n'elu ha n'ehihie mgbe ha si n'omuma ulo ikwu ha bilie ije. **35** Mgbe obula igbe ogbugba ndu ahụ biliri ije, Mosis na-ekwu si, "Bilie O Onyenwe anyi, ka ndi iro ya buru ndi a chusasiri; ka ndi iro gi niile site n'ihu gi galaga." **36** Ma mgbe obula igbe ogbugba ndu bjaara ebe izuike,

Mosis na-ekwukwa sị, “Loghachi O Onyenwe anyị, bjakwute ọtụtụ mmadụ ndị a, bụ imerime puku ndị Izrel.”

11 Mgbe na-adighi anya ụmụ Izrel bidoro itamu ntamu n'ihu ihe ike niile ha na-ezute n'ije ha. Ma ntamu a ruru Onyenwe anyị nti. N'ihu ya, Onyenwe anyị were iwe dị ukwu megide ha. Ọkụ sitere n'ebe Onyenwe anyị nọ, ree n'etiti ha, repia ụfọdụ ndị bi n'akụkụ ngwụsị ọmụma ụlọ ikwu ahụ. **2** Mgbe nke a mere, ụmụ Izrel tikuru Mosis mkpu akwa. Mosis kpere ekpere nye Onyenwe anyị n'ihu ha, ọkụ ahụ kwusịkwara. **3** N'ihu ya, a kpọrọ ebe ahụ Tabera, n'ihu ọkụ ahụ sị n'ebe Onyenwe anyị nọ ree n'etiti ha. **4** Ndi amakekwu so ụmụ Izrel n'ije a malitere itamu ntamu banyere nri ndị ọzọ na-agụ ha agụ. Nke a mere ka ụmụ Izrel malite ikwa akwa, na-asị, “A sịkwari na anyị nwere anụ anyị ga-ata. **5** Anyị chetara azụ anyị tara n'ljipt, nke na-adighi efu anyị ego, ya na kukumba, na melon, na liik, na ayo na galiik. **6** Ma ugbu a, anyị enweghịkwa agụ iri nri, n'ihu na site n'ubochi ruo n'ubochi, ọ bụ naanị máná bụ ihe oriri anyị nwere.” **7** Máná dika mkpuru koríanda, na-acha ka eso osisi kpọrọ nkụ. **8** Ndi Izrel na-ejegharị na-achikọta ha. Emesja, ha na-eji nkume e ji akwọ nri na-akwori ha. Oge ụfọdụ, ha na-eji ikwe nri sọọ ya. Emesja, ha na-esi ya esi, maobu ghee ya eghe. Ọ natọ dika ihe e ji mmanụ oliv ghee. **9** Máná ndị a na-ada mgbe igirigi dara n'omuma ụlọ ikwu n'abalị. **10** Mosis nuru mkpu akwa ụmụ Izrel niile, nke na-ada n'ezinaulo obula n'akukụ onụ ụzọ ụlọ ikwu ha. Iwe were Onyenwe anyị nke ukwu. Otu a kwa, obi jorọ Mosis njọ nke ukwu. **11** Mosis juru Onyenwe anyị sị, “Ginị mere i ji bokwasị ohu gi nsogbu di otu a n'isi? Ginị ka m mere na m ahutakwaghị amara n'ebe i nọ, nke mere i ji bukwasi m ibu arọ nke ilekọta ndi a? **12** Ọ bụ m turu ime ndi a niile? Ọ bụ m muru ha? Ginị mere i ji si m kuru ha n'aka m gawa n'ala ahụ i nuru n'iyi inye nna nna ha, dika m bụ nne nwa na-ekughari nwantakiri? **13** Ebee ka m ga-achota anụ ga-ezuru igwe mmadụ ndi a? Lee na ha na-akwasa m akwa na-asị m, ‘Nye anyi anụ!’ **14** Agaghị m ebulite ibu ichikọta ndi a niile n'onwe m! Ibu a di m arọ nke ukwu. **15** Ọ buru na i ga-esi otu a meso m mmeso, biko napu m ndu m ugbu a, n'ihu na onwu m ga-gosi na m natara amara n'ebe i nọ. Site n'onodu a ga-ewetara m mbibi wezuga m.” **16** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, “Kpọkọta iri ndi okenye umu Izrel asaa, ndi i maara na ha bu ndi ndu, na ndi nlekota ije ozi n'etiti umu Izrel. Kpota ha n'ulo nzute m ka ha soro gi guzoro. **17** Aga m abia n'ebe ahụ gwa gi okwu. Mgbe ahụ kwa, aga m ewere ụfọdụ n'ime Mmụọ m di n'ime gi tinye n'ime iri ndi ndu asaa ahụ. Ha ga-enyere gi aka ibu ibu arọ nke ichikọta umu Izrel. N'uzo di otu a, ọ gaghị abukwa ibu diri naanị gi ibu. **18** “Ugbu a, gwa ndi Izrel niile si ha, ‘Doonụ onwe unu nsọ, kwadoonụ maka echị, mgbe unu ga-ata anụ. Onyenwe anyi nuru mgbe unu kwara akwa sị, ‘A sika na anyi nwere

anụ anyi ga-ata. Ihe diri anyi mma n'ljipt karja otu ọ di ugbu a.” **19** Anụ unu ga-eri abughị naanị nke otu ubochi, maobu ubochi abuo, maobu ubochi ise, maobu iri, ma ọ bukwani iri ubochi abuo! **20** Kama unu ga-eri ya otu onwa zuru ezu, ruo mgbe ọ ga-esi unu n'imi sọputa, ghoru unu ihe iso oyi. N'ihu na unu ajula Onyenwe anyi, onye nọ n'etiti unu, kwaa akwa n'ihu ya, sị, “Ginị mere anyi ji site n'ala Ijipt puta?”” **21** Ma Mosis siri Onyenwe anyi, “Onuogugu ndi ikom di nari puku isii ndi ji ukwu eje ka m nọ n'etiti ha, ma i na-asị, ‘Aga m enye ha anụ otu onwa.’ **22** Ọ ga-ezuru ha ma ọ buru na e gbuoro ha igwe ehi na aturu? Ọ bụ azu niile nke di n'oke osimiri ga-ezuru ha ma egbuo ha niile nye ha?” **23** Onyenwe anyi siri Mosis, “Aka Onyenwe anyi ọ di mkpumkpu? Ugbu a, i ga-ahụ ma m ga-emezu okwu m, maobu na m agaghị emezu ya.” **24** Ya mere, Mosis puru ga gwa umu Izrel ihe Onyenwe anyi kwuru. Ọ chikotara iri ndi okenye asaa ahụ nye ha onodu gburugburu ulọ nzute ahụ. **25** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi rdatarara n'ime igwe ojii. Ya na Mosis kpariataa ọka. Onyenwe anyi weere ụfọdụ n'ime Mmụọ di n'ime Mosis, tinye ya n'ime iri ndi okenye asaa ndi ahụ. Mgbe Mmụọ a batara n'ime ha, ha niile buru amuma. Ma ha ebughi amuma gaa n'ihu. **26** Ma mmadụ abuo n'ime iri ndi okenye asaa ndi ahụ, Eldad na Medad nogidere n'omuma ulọ ikwu ha. Ọ bụ ezie na e deputara aha ha dika ndi ndu, ma ha esoghi ndi ọzọ gaa n'ulo nzute. Ma Mmụọ ahụ bjakwasiri ha n'ebe ahụ ha nọ. Ha bukwara amuma. **27** Otu okorobia gburu ọsọ gaa koro Mosis si ya, “Eldad na Medad na-ebu amuma n'omuma ulọ ikwu ha.” **28** Joshua nwa Nun, onyeozu Mosis site na mgbe ọ bụ okorobia, gwara Mosis okwu si ya, “Onyenwe m Mosis, mee ka ndi a kwasi ibu amuma.” **29** Ma Mosis zara sị, “Ọ bụ n'ihu ikwochitara m ekworo ka i ji choọ ka m kwasi ha? Ọ gaara atọ m uto ma a si na ndi Onyenwe anyi niile bu ndi amuma, ndi Onyenwe anyi ga-etinye Mmụọ ya n'ime ha!” **30** Mgbe ahụ Mosis na ndi okenye Izrel ndi ahụ niile loghachiri n'ebe ulọ ikwu ha di. **31** Otu oke ifufe sitere n'ebe Onyenwe anyi nọ bja si n'osimiri bute otutu nnunu a na-akpo kweel. O mere ka nnunu ndi a daa n'ebe umu Izrel mara ulọ ikwu ha, n'ime ogige ya niile. Nnunu ndi a fere ihe dika otu mita site n'elu ala, n'akuku niile, ruo n'ebe mmadụ puru iji ukwu jeruo n'otu ubochi. Ha juputakwara ebe niile. **32** Ya mere ndi Izrel biliri ubochi ahụ niile, na n'abalị ahụ niile, na echị ya niile puo ichikota nnunu kweel ndi al Onye gbutere nke nta gbutezuru ihe otutu homa iri. Ha gbasara ha akuku niile nke ogige omuma ulọ ikwu ahụ. **33** Ma mgbe anu ndi a ka di ha n'onu, Onyenwe anyi were iwe di ukwu megide ha. O tiri ha nri nri na-efe efe. **34** N'ihu nke a, a kporo aha ebe ahụ Kibrot Hataava, n'ihu na n'ebe ahụ ka e liri ndi Izrel nwuru n'ihu oke ochicho nri. **35** Site na Kibrot Hataava, ndi Izrel biliri njem rute Hazerot ebe ha noro.

12 Miriam na Eron malitere ikwu okwu megide Mosis, n'ihu na ọ luru nwunye onye Kush. **2** Ha

kwuru si, “O bu naanji site n’onu Mosis ka Onyenwe anyi si agwa ndi ya okwu? O naghị esitakwa n’onu anyi kwuo okwu?” Onyenwe anyi nuru ihe ndi a ha kwuru. **3** (Ma nwoke ahụ bu Mosis di umeala n’obi nke ukwu karịa onye obula nọ n’elu ala.) **4** Na mberede, Onyenwe anyi sirị Mosis, na Erōn, na Miriam, “Putaṅu, bja n’ulo nzute, unu mmadu ato” Ya mere ha ato putara. **5** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi rịdatara n’ime igwe ojii, guzoro na mbata onu ụzọ ụlọ nzute ahụ, kpọputa Erōn na Miriam. Mgbe ha abụọ bjara nso. **6** Onyenwe anyi gwara ha si, “Geenu nti n’okwu m ndi a: “Mgbe onye amuma nọ n’etiti unu, Mu onwe m bu Onyenwe anyi na-egosi ya onwe m site n’ohu. Ana m agwa ya okwu site na nro. **7** Ma n’ebe ohu m Mosis nọ, o sighi otu a dirị, o bu onye kwesiri ntukwasị obi n’ulo m niile. **8** N’ebe o nọ, ana m agwa ya okwu ihu na ihu n’uzo doro anya, o bughị site n’ihu, o na-ahukwa ụdidi Onyenwe anyi. Gini mere ujo atughị unu ikwu okwu megide ohu m Mosis?” **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi were iwe di oku megide ha. O si n’ebe ha nọ pụ. **10** Ma mgbe igwe ojii ahụ hapuru ụlọ nzute ahụ, lee Miriam ebe o guzo, ekpenta tiwaputara ya n’ahu dika nzu ocha. Mgbe Erōn tughariri ebe o nọ hu na o ghoola onye ekpenta, **11** o gwara Mosis okwu si, “Biko, onyenwe m, atala anyi ahuhu n’ihu mmehie anyi sitere na nzuzu mee. **12** Ekwela ka Miriam dirị ka nwa oheru nwuru anwu nke akpukpo ahụ ya rere ure n’oge o si n’akpanwa nne ya na-aputa.” **13** Ya mere Mosis tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa si ya, “Chineke, biko, gwoo ya!” **14** Ma Onyenwe anyi zara Mosis si ya, “O buru na nna ya gburu ya asu n’ihu, o gaghi abụ onye ruru aru abali asaa? Ya mere, hapu ya ka o buru onye e sitere n’ogige omuma ulo ikwu Izrel wezuga abali asaa. Mgbe e zaga gafesiri, o nwere ike jloghachi.” **15** Ya mere e wezuga Miriam site n’ogige omuma ulo ikwu Izrel abali asaa. Ndi Izrel niile noduru chere ya ruo mgbe o loghachiri, tutu ha ebilie n’ije ozo. **16** Mgbe ihe ndi a gasiri, ha hapuru Hazerot rute n’ozara Paran ebe ha wuru ogige ulo ikwu ha.

13 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **2** “Ziga ufodu ndi ikom ka ha gaa legharia anya n’ala Kenan, ala ahụ m na-ene Izrel. Ziga mmadu iri na abuo, otu onyendu site n’ebo Izrel obula.” **3** Ya mere, dika iwu Onyenwe anyi nyere ya si di, Mosis zipuru ha site n’ozara Paran. Ha niile bu ndi ndu n’etiti umu Izrel. **4** Nke a bu aha ha: Site n’ebo Ruben, Shamua nwa Zakua, **5** Shafat nwa Hori, onye si n’ebo Simion. **6** Kaleb nwa Jefune, onye si n’ebo Juda. **7** Igal nwa Josef, onye si n’ebo Isaka. **8** Hoshea nwa Nun, onye si n’ebo Ifrem **9** Palti nwa Rafu, onye si n’ebo Benjamin. **10** Gadiel nwa Sodi, onye si n’ebo Zebulon. **11** Gadi nwa Susi, onye sitere n’ebo Manase (ya bu ebo Josef). **12** Amiel nwa Gemali, onye si n’ebo Dan. **13** Setua nwa Maikel, onye si n’ebo Asha. **14** Naba nwa Vofusi, onye si n’ebo Naftali. **15** Geuel nwa Maki, onye si n’ebo Gad. **16** Ndi a bu aha ndi ikom ndi ahụ Mosis zipuru inyocha ala ahụ. (O bu n’oge a ka Mosis gbanwere aha

Hoshea nwa Nun, ka o buru Joshua.) **17** Mosis zipuru ha iga ledoo ala Kenan, o sirị, “Gbagoonu site n’uzo Negev gakwanu n’ala uguwu uguwu. **18** Letanu otu ala ahụ di. Choputanu udi ndi bi n’ime ya, ma ha di ike ma ha bu ndi na-adighi ike, ma ha di otutu ma ha di ole na ole. **19** Letanu udi ala ha bi n’ime ya, ma o di mma ma o joro njo. Choputanu udi obodo di n’ebe ahụ, ma ha bu obodo mgbidi na-adighi gburugburu ha, ma ha bu obodo e wusiri ike. **20** Letanu otu ala ahụ di. O na-epupuṅa ihe ka o bu ala ukpa? Letanu ma ha nwere otutu osisi ka o bu na osisi adighi n’ime ya. Gbaljanu ka unu weta ufodu n’ime mkpuru osisi di n’ala ahụ.” (O bu oge mkpuru mbu nke osisi vaini.) **21** Ya mere ndi a gara ledoo ala ahụ anya site n’ozara Zin ruo na Rehob, nke di nso na Lebo Hamat. **22** Ha gara site na Negev rute Hebron, ebe Ahiman na Sheshai na Talmai, umu umu Anak bi. (Ma ewuru Hebron afo asaa tupu e wuo obodo Zoan di n’Ijpt.) **23** Mgbe ha rutere Ndagwurugu Eshkol, ha gbutere otu alaka osisi vaini nke nwere uyoko mkpuru vaini. Mmadu abuo butere ya n’osisi tinere ufodu mkpuru osisi pomegranet na fig. **24** A kporo ebe ahụ Ndagwurugu Eshkol, n’ihu uyoko mkpuru osisi vaini ndi Izrel gbutere n’ebe ahụ. **25** Mgbe iri abali ano gasiri, ndi nledo a sitere n’ije ha loghachi. **26** Ha lotara bjakwute Mosis na Erōn na nzuko niile nke umu Izrel, na Kadesh nke di n’ozara Paran. Ndi nledo ahụ koru akuko otu ha si gaa n’ogbako umu Izrel niile. Gosikwa mkpuru osisi si n’ala ahụ. **27** Nke a bu akuko ha kororo Mosis, “Anyi ruru n’ala ahụ i si anyi gaa leta. O bukwa ala mmiri ara ehi na mmanu ahụ na-eru na ya. Ndi a bu mkpuru osisi si n’ala ahụ. **28** Ma ndi bi n’obodo ahụ siri ike. Obodo ha buru ibu burukwa nke e wusiri ike. Anyi hukwara umu umu Anak n’ebe ahụ. **29** Ndi Amalek bi na Negev, ndi Het na ndi Jebus na ndi Amorait bi n’ala uguwu uguwu. Ma n’akuku osimiri Mediterenjan na ndagwurugu mmiri Jordan ka ndi Kenan bi.” **30** Ma Kaleb kwuru okwu mere ka obi sie ndi Izrel ike n’oge a ha guzoro n’ihu Mosis si ha, “Ka anyi gaanu otu ihu nweta ala ahụ. N’ihu na anyi nwere ike imeri ha.” **31** Ma ndi nledo ahụ soro ya gaa zara si, “Anyi enweghi ike ibu agha megide ndi a; ha di ike karja anyi.” **32** Ndi a gbasara akuko ojo n’etiti umu Izrel banyere ala ahụ ha gara ledoo. Ha sirị, “Ala ahụ anyi gara ledoo anya bu ala na-eripia ndi bi n’ime ya. Ndi niile anyi huru n’ebe ahụ gbara nno dimkpa **33** Anyi huru ndi Nefilim n’ebe ahụ (ndi bu umu umu Anak, ndi sitere na ndi Nefilim). N’anya anyi, anyi dika ukpana n’ebe ha nọ, otu a ka anyi dikwa n’anya ha.”

14 N’abali ahụ, ogbako Izrel niile weliri olu ha bido iti mkpu akwa. Ha kwagidere akwa a abali niile. **2** Ndi Izrel niile tamuru ntamu megide Mosis na Erōn. Ogbako ahụ niile si ha, “O gaara aka mma ma a si na anyi nwuru n’ala Ijpt maobu n’ozara a. **3** Gini mere Onyenwe anyi ji akpobata anyi n’ala a ime ka anyi daa n’ihu mma agha. Ndi nwunye anyi na umu anyi ga-agho ndi a dotara n’agha. O garaghi akara anyi mma ilaghachi azu n’Ijpt?” **4** Ya mere ha kwekoritara

n'etiti onwe ha si, "Ka anyị hoputaranụ onwe anyị onyendu ga-edughachi anyị azụ n' Ijpt." **5** Mgbe ahụ, Mosis na Erōn dara kpoo ihu n'ala n'ihu ogbakọ ndị Izrel niile zukọtara n'ebe ahụ. **6** Mmadụ abụọ n'ime ndị nledo ahụ, Joshua nwa Nun na Kaleb nwa Jefune, dọwara uwe ha. **7** Ha gwara nzukọ Izrel si, "Ala ahụ anyị gara ledoo anya bụ ala mara mma. **8** Ọ bụrụ na ihe banyere anyị na-atọ Onyenwe anyị ụtọ, ọ ga-edu anyị bata n'ala ahụ, ala mmiri ara ehi na mmanụ ahụ na-eru na ya. **9** Unu enupukwala isi megide Onyenwe anyị. Unu atụkwala egwu ndị bi n'ime ala ahụ, n'ihị na anyị ga-emerị ha. Onyenwe anyị nọnyeere anyị. O wepukwala aka nchebe ya n'ahụ ha. Unu atụla egwu ha." **10** Ma naanị nzaghachi ogbakọ ndị Izrel nyere n'ihị okwu nkasiobi ndị a bụ iche uche otu ha ga-esi jiri nkume tugbuo Joshua na Kaleb. N'oge a, ebube Onyenwe anyị putara ihe n'ụlọ nzute ahụ nye ndị Izrel niile. **11** Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si, "Ruo ole mgbe ka ndị a ga-anogide na-eleda m anya? Ruo ole mgbe ka ha ga-anọ jw ikwenye na m, n'agbanyeghị otutu ihe iribama nke m mere n'etiti ha. **12** Aga m eji nrịa nrịa nke na-efe efe tigbuo ha. Napu ha ihe ha nwere. Ma aga m emekwa gi ka i ghọọ mba dị ukwu, nke ga-adị ukwu, dịkwa ike karịa ha." **13** Ma Mosis rjoro Onyenwe anyị si ya, "Gini ka ndị Ijpt ga-eche banyere nke a, mgbe ha ga-anụ ya? Ha maara nke oma otu i si jiri ike gi naputa ndị a site n'etiti ha. **14** Ha agwakwala ndị bi n'obodo ndị a ihe banyere ya. Ndị obodo ndị a anụla ihe banyere gi Onyenwe anyị, matakwa na i nọnyeere Izrel, na gi bụ Onyenwe anyị na ndị Izrel na-ekwurita okwu ihu na ihu. Ha anukwala na ogidi igwe ojii gi Onyenwe anyị na-eguzo n'elu, n'isi anyị. Ha matakwara na i na-edu anyị n'ime ogidi igwe ojii n'ehihie, na n'ime ogidi na-enwu oku n'abalị. **15** Ma ugbu a, ọ bụrụ na i gbusie ndị gi a dum, mba niile nuru la akukọ ndị a banyere gi ga-asị, **16** 'Onyenwe anyị enweghị ike ikpobata ndị a n'ala ahụ o kwere nkwa inye ha. Ọ bụ ya mere o ji gbuo ha n'ozara.' **17** "Ugbu a ka Onyenwe anyị gosi ike ya di ukwu, dika i si kwuo. **18** Onyenwe anyị bụ onye na-adighi ewe iwe osiiso, onye juputara n'ihunanya, onye na-agbaghara mmehie na nupu isi. Ma ọ dighi ahapu onye ikpe mara ka ọ laa na-anataghị ahuhụ, ọ na-ata umu ahuhụ n'ihị mmehie nna nna ha ruo n'ogbo nke ato na nke anọ. **19** Dika idi ukwu nke ihunanya gi si di; gbaghara mmehie nke ndi a mere, dika i si agbaghara ha kemgbe ha hapuru Ijpt ruo ugbu a." **20** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị zagbachiri Mosis si ya, "Agbagharala m ha dika i rjoro. **21** Ma dika m na-adị ndu na dika ọ bụ eziokwu na ụwa niile ga-epuputa n'ebube Onyenwe anyị. **22** Ọ dighi otu onye n'etiti ndi ikom niile hurula ebube m, na oru iribama niile m ruru n'ime Ijpt, na n'ime ozara a, ma buru onye nupuru isi nye m na onye nwaara m ugboro iri ndi a, **23** o nweghi onye obula n'ime ha ga-ahu ala ahụ m sitere n'ihu iyi kwee nkwa inye nna nna ha. O nweghi onye obula n'ime ndi a leliri m ga-ahu ala ahụ anya. **24** Ma ohu m nwoke Kaleb bu nwoke nwere mmuo di

iche. O rubeere m isi n'ihie niile. Aga m akpobata ya n'ala ahụ ọ banyere dika onye nledo. Umụ umụ ya niile ga-eketa ya. **25** Ma ugbu a, ebe ndi Izrel na-atu ndi Amalek na ndi Kenan bi n'ime ndagwurugwu ahụ egwu, echi, unu ga-atugharia laghachi azu n'ozara ahụ; chee uto gaje Osimiri Uhie ahụ ihu." **26** Onyenwe anyi gwara Mosis na Erōn okwu si, **27** "Ruo ole mgbe ka ogbakọ ojoyo a ga-anogide na-atamu ntamu megide m? N'ihị na anula m ntamu niile nke ndi Izrel a. **28** Gwa ha si, 'Di ka m na-adị ndu, ka Onyenwe anyi kwubiri, aga m emeso unu mmeso dika unu kwunyerere ya na nti m. **29** Unu niile ga-anwupia n'ime ozara al Onye obula n'ime unu niile gbarala iri afọ abuo maobu karja, nke tamuru ntamu megide m. **30** O nweghi onye obula n'ime unu ga-abanye n'ala ahụ, m sitere n'aka m welie elu n'uto iyi ime ka ọ buru ebe obibi unu, karja Kaleb nwa Jefune na Joshua nwa Nun. **31** Ma ebe unu turu egwu si na umu unu na-aga ibu ndi ohu nye ndi bi n'ala ahụ. Lee na aga m edubata ha n'ime ala ahụ. Ha ga-eketakwa ala ahụ unu juru, nke unu ledara anya. **32** Ma unu onwe unu, ozu unu ga-ada aghara aghara n'ozara a. **33** Umụ unu ga-abukwa ndi ozuzu aturu n'ime ozara a iri afọ anọ, na-ata ahuhu n'ihie ekwesighi ntukwasị obi, ruo mgbe ozu onye ikpeazu n'ime unu ga-atogboro n'ime ozara. **34** Iri afọ anọ ka unu ga-ata ahuhu n'ihie mmehie unu, matakwa ihe ọ putara bu mu iguzo megide unu, ya bu otu afọ ga-anochi otu ubochi n'ime iri ubochi anọ ahụ unu ji ledoo ala ahụ anya. **35** Mu onwe m, bu Onyenwe anyi, ekwuola ya. Nke a ka m na-aghaghị ime ka ọ dakwasị ajo nzuko ndi a, bu ndi gbakoro megide m. Ha ga-ezute ogwugwu ha n'ozara, n'ebe a ka ha ga-anwu.'" **36** Ya mere ndi ahụ Mosis zipuru iledo ala ahụ, ndi ahụ lotara mee ka ogbakọ umu Izrel tamuo ntamu n'ihie akuko ojoyo ha gbasara. **37** Ndi ikom ndi ahụ e si n'onu ha gbasaa akuko ojoyo banyere ala ahụ, ka e ji nrja nrja na-efe efe tigbuo n'ihu Onyenwe anyi. **38** N'ime ndi ikom gara ledoo ala ahụ anya, ọ bu naanị Joshua nwa Nun na Kaleb nwa Jefune foduru ndu. **39** Mgbe Mosis gwara umu Izrel okwu niile si n'onu Onyenwe anyi, ha ruru uto di ilu. **40** N'isi ututu echi ya, ha biliri n'oge bulie ije iga n'ala ugwu ugwu ahụ. Ha si, "Anyi emehiela. Ugbu a anyi ejikerela ije n'ala ahụ Onyenwe anyi kwere anyi nkwa." **41** Ma Mosis zara si ha, "Gini mere unu ji enupu isi n'iwu Onyenwe anyi nyere? Nke a agaghị aga nke oma. **42** Unu arigokwala, n'ihie na Onyenwe anyi anoghi n'etiti unu. Ndi iro unu ga-emerikwa unu. **43** N'ihie na ndi Amalek na ndi Kenan no na-eche unu n'ebe ahụ! Ebe ọ bu na unu esitela n'ebe Onyenwe anyi no wezuga onwe unu, ọ gaghị anonyere unu, unu ga-adakwa n'ihu mma agha." **44** N'agbanyeghikwa nke a, na ha enweghi nkwapu. Ha rigooro ruo ebe kachasi elu n'obodo ahụ di n'ugwu, ọ bu ezie na Mosis maobu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi esighi n'onuma ulo ikwu ahụ puo. **45** Mgbe ahụ, ndi Amalek na ndi Kenan bu ndi bi n'obodo ugwu ahụ, rjatarara luso ha ogu. Tidaa ha n'ala ruo Homa.

15 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si ya, **2** "Gwa umu Izrel okwu si ha, 'mgbe unu batara ala ahụ m na-enye unu dịka ulọ unu, **3** o buru na unu echee n'ihu Onyenwe anyị aja nsure okwu nke isisi ya dị ụtọ nye Onyenwe anyị, maobu nke si n'igwe ehi, maobu nke si n'igwe ewu na aturu, maobu aja nsure oku, maobu aja ndi ozo, maka imezu nkwa puru iche maobu onyinye afo ofufu, maobu aja mmemme. **4** Onye wetara onyinye a aghaghị iweta n'ihu Onyenwe anyi aja mkpuru oka nke bu ezi utu oka ruru lita abuo nke e ji mmanu ruru otu lita gwakotaa. **5** O ga-eweta otu lita mmanya dike onyinye ihe onunu maka nwa aturu obula e ji chuo aja nsure oku maobu aja uzo. **6** "O buru nwa ebule ka e ji achu aja ahụ, weta lita ezi utu oka na okara, nke a gwakotara ya na mmanu jitu ntakiri karja otu lita, **7** tinyekwara ya mmanya jitu ihe nta karja otu lita ka o buru onyinye ihe onunu nye ha, dike aja nke isisi ya di uto nye Onyenwe anyi. **8** "Mgbe i ji nwa oke ehi chuo aja nsure oku, maobu aja imezu nkwa, maobu aja udo nye Onyenwe anyi, **9** tinyere oke ehi ahụ, i ghaghị iji ezi utu oka ruru lita isii na okara, nke a gwakotara ya na mmanu ruru lita abuo. **10** Wetakwa lita mmanya abuo nke ga-abu onyinye ihe onunu. O ga-abu onyinye e sitere n'oku nye, nke isisi ya di uto nye Onyenwe anyi. **11** Nke a bu usoro a ga-agbaso n'oge obula e ji nwa oke ehi, maobu nwa ebule, maobu nwa aturu, maobu nwa ewu chuo aja. **12** Meenu ya maka anu ulo obula n'oge niile obula unu na-achu aja. **13** "Onye obula bu nwa afo ala aghaghị ime ihe ndi a mgbe obula o wetara onyinye e sitere n'oku nye dike onyinye isisi ya di uto nye Onyenwe anyi. **14** N'ogbo niile na-abja, mgbe obula onye obja, maobu onye ozo bi n'etiti unu wetara onyinye e sitere n'oku nye, nke isisi ya di uto nye Onyenwe anyi, o ghaghị igbaso uzo a nye onyinye ya. **15** Ogbako umu Izrel ga-enwe otu iwu ga-adiri unu na ndi obja bi n'etiti unu. Nke a bu ukuru ebighi ebi ga-adiri ogbo niile na-abja. Unu na ndi obja ga-abu otu n'ihu Onyenwe anyi. **16** Otu iwu na otu ukuru bu ihe ga-adiri onye obula, diala na ndi obja bi n'etiti unu." **17** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **18** "Gwa ndi Izrel okwu si ha, 'mgbe unu banyere n'ala ahụ m na-akpobata unu n'ime ya, **19** o buru na unu erie nri di n'ala ahụ, wetanu ufodu n'ime nri ahụ dike onyinye nye Onyenwe anyi. **20** Wetanu ogbe achicha site n'oka mbu unu ga-akwo, chee ya n'ihu Onyenwe anyi dike onyinye e wetara site n'ebe jzocha oka. **21** Unu aghaghị inye Onyenwe anyi onyinye a sitere n'oka mbu obula unu kworo, site n'ogbo ruo n'ogbo. **22** "O buru na unu amaghị ama ghara idebe iwu ndi a niile Onyenwe anyi nyere site n'aka Mosis, **23** bu iwu ndi a niile Onyenwe anyi nyere unu site n'aka Mosis, site n'ubochi ahụ Onyenwe anyi nyere ha ruo n'ogbo niile nke na-abja. **24** O buru na e mere ya na-amaghị ama, o buru na ogbako umu Izrel amaghị ama mee ya, mgbe ahụ, ogbako umu Izrel ga-eji nwa oke ehi chuo aja nsure oku, aja nwa-esi isi utu nke Onyenwe anyi na-anabata. Aghaghị iwetakwa

mkpuru oka, na onyinye ihe onunu nke ya na aja ahụ so, tinyere otu mki maka aja mmehie. **25** Onye nchuaja ga-ekpuchitere nzuko Izrel niile mmehie ha. A ga-agbagharakwa ha mmehie ha niile, n'ihu na o bu mmehie ha mere na-amaghị ama. Ha e cheela n'ihu Onyenwe anyi aja onyinye nri n'ihu amaghị ama ha ya na aja mmehie. **26** A ga-agbaghara nzuko Izrel niile na ndi obja n'etiti ha mmehie ha, n'ihu na mmadu ndi a niile akpachaghị anya mehie. **27** "O buru na o bu naani otu onye mehiere na-amaghị ama, o ga-eweta nwa nne ewu gbara otu afo maka aja mmehie. **28** Onye nchuaja a ga-eji ya chuo aja ikpuchitere onye ahụ na-amaghị ama mehie mmehie ya n'ihu Onyenwe anyi. Mgbe ekpuchichara mmehie ya, a ga-agbaghara onye ahụ. **29** O bu otu iwu a diri onye obula mehiere na-amaghị ama, maobu nwa afo Izrel, maobu onye obja nke bi n'etiti unu. **30** "Ma onye obula kpachapuru anya mehie, maobu nwa afo maobu onye obja, nke nakwulu Onyenwe anyi, a ga-ebipu onye di otu a site n'etiti ndi Izrel. **31** N'ihu na ha ledala okwu Onyenwe anyi anya, mehie ihe o nyere n'iwu. A ghaghị ibipu onye di otu a, mmehie ha ga-adikwa ha n'isi." **32** Mgbe umu Izrel n'ozara, e jidere otu onye n'ime ha ka o na-akpa nku n'ubochi izuiki. **33** Ndi huru ya ebe o na-akpa nku duuru ya jekwuru Mosis na Eron na ogbako umu Izrel. **34** Ha tinyere ya n'ulo mkporo n'ihu na o doghi anya ihe e kwesiri ime ya. **35** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, "Nwoke a ghaghị inwu. Ogbako Izrel niile ga-atu ya nkume n'azu obodo." **36** Ya mere, ogbako ahụ kpokuru ya n'azu obodo jiri nkume tugbuo ya, dike Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **37** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **38** "Gwa umu Izrel okwu si ha, 'N'ogbo niile na-abja unu ga-adunye eriri ara n'onu ala ala uwe unu. Unu ga-eji eriri na-acha anunu anunu dunye ya. **39** Eriri akwa ndi a di n'onu onu uwe unu ga-eme ka unu cheta iwu niile Onyenwe anyi nyere unu. Ka unu rube isi na ha hapu imeru onwe unu site na igbaso ihe ojo niile na-ogu obi unu na anya unu. **40** Mgbe ahụ unu ga-echeta irube isi n'iwu m niile, buru ndi e doro nso nye Chineke unu. **41** Abu m Onyenwe anyi Chineke unu, onye si n'ala Ijpt kpoputa unu ibu Chineke unu. Abu m Onyenwe anyi Chineke unu."

16 Ugbu a, Kora nwa Izha, nwa Kohat, nwa Livayi, na ufodu ndi agburu Ruben bu Danan, na Abiram umu Eliab, na On, nwa Pelet nupuru isi **2** bilie imegide Mosis. Ndi so ha bu nari ndi ikom abuo na iri ise, ndi ndu a maara nke oma, ndi so nodu n'ulo nzuko ukwuu ndi Izrel. **3** Ha kporo ogbako imegide Mosis na Eron si ha, "Omume unu agafeela oke! Ogbako Izrel di nso, onye obula n'ime ha kwa. Onyenwe anyi nonyeere ha. Gini mere unu ji ebuli onwe unu elu karja ogbako Onyenwe anyi?" **4** Mgbe Mosis nuru ihe ndi a ha kwuru, o dara n'ala kpoo ihu ya n'ala. **5** Mgbe ahụ, o gwara Kora na ndi niile sonyeere ya, si, "N'utu echi, Onyenwe anyi ga-eme ka amara ndi bu ndi ya na onye di nso. O ga-eme ka onye ahụ bjaruo ya nso. Onye o ga-

ahoputa ka o ga-emekwa ka o bjaruo ya nso. **6** Lee ihe i ga-eme, Echi gi onwe gi Kora, na ndi niile nonyeere gi, chiri n'isi ihe igu oku, **7** mune ya oku. Tinyekwanu uda na-esi isi uto n'ime ha, were ha bja n'ihu Onyenwe anyi. Onye ahu Onyenwe anyi hoputara ga-abu onye ahu di nso. O zuorola unu, unu umu Livayi!" **8** Mgbe ahu, Mosis gwakwara Kora okwu ozo si ya, "Ugbu a, geenu nti, unu ndi Livayi! **9** O bu ihe di nta n'anya unu na Chineke nke Izrel kewaputara unu site na nzuko ndi Izrel niile, mee ka unu bjaruo ya nso, n'ihu ije ozi n'ulo nzute Onyenwe anyi, nakwa iguzo n'ihu nzuko Izrel niile ijere ha ozi? **10** O kpobatala gi na ndi Livayi ibe gi nso ebe o no. Ugbu a, unu na-achokwa oru nchujaja? **11** O bu Onyenwe anyi ka gi na ndi sonyeere gi gbara izu megide. Onye ka Eron bu unu ji atamu ntamu megide ya?" **12** Mgbe ahu, Mosis ziri ozi ka a kpoo Datana na Abiram, umu ndi ikom Eliab, ma ha sirj, "Anyi agaghj abja. **13** O bu na o zurughj gi na i si n'ala Ijpt ebe mmiri ara ehi na mmanu ahu na-eru kpoputa anyi igbuchapu anyi n'ozara a? Ugbu a i chokwara ime onwe gi onyenwe anyi? **14** Nke kachasi nke, i kpobatabeghi anyi n'ala mmiri ara ehi na mmanu ahu na-eru na ya. I nyebeghi anyi ihe nketa ala ubi na ubi vainj. I choroo ighupusi ndi ikom ndi a mkpuru anya? Anyi agaghj abja!" **15** Mgbe ahu, oke iwe were Mosis. O kpokuru Onyenwe anyi si ya, "Anabatakwala aja ha niile! O dibeghi oge m naara ha ihe obula, obuladi otu jnyinya ibu! O nwekwaghj onye obula n'ime ha m mejoro." **16** Mgbe ahu, Mosis sirj Kora, "Echi, gi na ndi na-esonyere gi ga-aputa bja n'ihu Onyenwe anyi. Eron ga-abiakwa. **17** Nwoke obula ga-eweta ihe igu oku nke ya, tnye ya uda na-esi isi uto, chee ha n'ihu Onyenwe anyi. Ha niile di ihe igu oku narj abuo na iri ise. Gi na Eron ga-ejikwa nke unu bja." **18** Ya mere, nwoke obula wetara ihe igu oku nke ya, mune ya oku, ma tnye ya uda na-esi isi uto. Ha niile guzoro n'onu uzo ulo nzute ahu, ha na Mosis na Eron. **19** Mgbe Kora kpokotara ndi na-eso ya imegide Mosis na Eron n'ihu onu uzo ulo nzute, ebube Onyenwe anyi putara ihe nye ogbako Izrel niile. **20** Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu si, **21** "Sitenu n'etiti ogbako ndi a puo, ka m bibie ha n'otu ntabi anya." **22** Ma Mosis na Eron dara kpoo ihu n'ala n'ihu Onyenwe anyi rjoo ya si, "O Chineke, gi bu Chineke nwe ndu mmadu niile, i ga-ewe iwe megide nzuko niile n'ihu mmehie otu onye?" **23** Ma Onyenwe anyi zara Mosis si ya, **24** "Gwa nzuko Izrel niile si ha, 'Wezuganu onwe unu site n'ulo ikwu Kora, Datana na Abiram.'" **25** Mosis biliri jekwuru Datana na Abiram, ndi okenye Izrel sokwa Mosis. **26** Mgbe Mosis ruru n'ebe ahu, o doroo nzuko Izrel aka na nti si, "Ngwa, sinu n'ulo ndi ojoo a wezuga onwe unu. Unu ebitukwala ihe obula bu nke ha aka. Ma o bughi otu a, a ga-agunyekoo unu na mmehie ha, lakoo unu na ha n'iyi." **27** Ya mere mmadu niile wezugara onwe ha site n'onmuma ulo ikwu Kora, na Datana na Abiram. Ma Datana na Abiram putara guzoro n'onu uzo ulo ikwu ha, ha onwe ha na ndi nwunye ha niile, na umu ha niile, na umuntakiri ha niile. **28** Mgbe ahu,

Mosis kwuru si, "Ugbu a ka unu ga-amata na o bu Onyenwe anyi zitere m ime ihe ndi a niile m mere. N'ihu na-emeghi m ha site n'uche nke onwe m. **29** O buru na ndi ikom ndi a anwuo onwu chi ha, bu udi nleta nke dirj mmadu obula, mgbe ahu, matanu na o bughi Onyenwe anyi zitere m. **30** Ma o buru na Onyenwe anyi emee ihe ohuru di iche, mee ka ala meghee onu ya, lodaa ndi a niile, na ihe niile bu nke ha, si otu a mee ka ha rjda n'ala ili na ndu, mgbe ahu, unu ga-amata na ndi ikom ndi a eledala Onyenwe anyi anya." (Sheol h7585) **31** Mgbe Mosis kpoo okwu a n'onu ya, lee ala ahu Kora, na Datana, na Abiram, na ndi ezinaulo ha niile guzo n'elu ya kewara abuo n'otu ntabi anya ahu, **32** ala ahu megheere onu ya, loo ha, na ezinaulo ha niile, na ndi ahu niile so Kora, na ihe niile ha nwere. **33** Ha niile rjdaruru n'ala ndi nwuru anwu na ndu. Ala ahu kpuchikwara ha niile, si otu a mee ka ha laa n'iyi. (Sheol h7585) **34** Ndi Izrel niile no ha gburugburu gbara oso, mgbe ha tiri mkpu akwa, nasj, "Ala na-agakwa iloda anyi." **35** Mgbe ahu, oku si n'ebe Onyenwe anyi no dara, rechapu narj mmadu abuo na iri ise ndi ahu na-enye onyine aja nsure oku na-esi isi uto. **36** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **37** "Gwa Elieza nwa Eron, onye nchujaja, ka o site n'oku ahu weputa ihe igu oku ndi ahu niile n'ihu na ha di nso. O ga-ekposakwa icheku oku niile n'akuku niile. **38** Ha bu ihe igu oku nke ndi ikom sitere na mmehie ha tufuo ndu ha. Ka etipia ihe igu oku ndi ahu. Mee ha ka ha ghoo ihe sara mbara nke a ga-eji machite ebe ichu aja, n'ihu na e chere ha n'ihu Onyenwe anyi, ha aghoola ihe di nso. Ka ha buru ihe irjibama nye ndi Izrel niile." **39** Ya mere Elieza, onye nchujaja, chikotara ihe igu oku bronzi ndi ahu nke ndi ahu a kpoo oku wetara, tipia ha, mee ka ha ghoo ihe sara mbara e ji ekpuchi ebe ichu aja, **40** dika Onyenwe anyi nyere ya n'ihu site n'onu Mosis. Ka o buru ihe ncheta nye ndi Izrel niile na onye mba ozo a na-enyeghi ike, nke na-esiteghe n'agburu Eron, ekwesighi ibiaru Onyenwe anyi nso isure aja nsure oku nye ya, ka ihe mere Kora na ndi sonyere ya ghara ime ha. **41** Ma n'ututu echi ya, nzuko Izrel niile malitere itamu ntamu megide Mosis na Eron si, "Unu egbuchala ndi nke Onyenwe anyi." **42** Ma mgbe ogbako Izrel zukotara imegide Mosis na Eron, mgbe ha chere ihu n'ulo nzute, na mberede, igwe ojji kpuchiri ulo nzute ahu, ebube Onyenwe anyi putakwara ihe. **43** Mgbe ahu, Mosis na Eron gara n'ihu ulo nzute ahu. **44** Ma Onyenwe anyi gwara Mosis si, **45** "Sinu n'etiti ogbako a puo ka m bibie ha n'otu ntabi anya." Ha dara kpoo ihu n'ala. **46** Mgbe ahu, Mosis sirj Eron, "Ngwa, were ihe igu oku ma site n'ebe ichu aja gunye ya oku. Tnye ya uda na-esi isi uto. Burukwa ya gaa ngwangwa n'etiti nzuko Izrel ka i kpuchiere ha mmehie ha, n'ihu na iwe oku Onyenwe anyi adakwasila ha. Nrja nrja na-efe efe amalitekwalari ibibi ha." **47** Eron mere dika Mosis kwuru. O mere ngwangwa gbara n'etiti ndi Izrel n'ihu na nrja nrja ahu ebidola n'ezie idakwasila ha. Eron muniere uda na-esi isi uto ahu oku, si otu ahu kpuchiere ha mmehie ha niile. **48** O

guzokwara n'etiti ndi di ndu na ndi nwuru anwu tutu ihe otiti ahụ akwụsi. **49** Ma ihe otiti ahụ egbuolarị puku mmadụ iri, puku anọ na nari asaa. A gunyeghi ndi niile ahụ so Kora nwọọ n'ubochi gara aga. **50** Mgbe ahụ, Erọn laghachikwutere Mosis n'onye ọzọ ụlọ nzute ahụ, n'ihu na nrịa nrịa ahụ na-efe efe akwụsila.

17 Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Mosis okwu sị ya, **2** “Gwa ụmụ Izrel okwu, sitekwa n'aka ha nata mkpanaka iri na abụọ otu mkpanaka n'isi onyendu nke ebo ọbụla. Dekwasị aha onyendu ọbụla n'ahụ mkpanaka nke ya. **3** Ma n'elu mkpanaka Livayi dekwasi aha Erọn. A ga-enwe otu mkpanaka maka onyendu ebo ọbụla. **4** Tinye mkpanaka ndi a niile n'ime ụlọ nzute, n'ihu Ihe Ama ahụ, ebe m na-ezute gi. **5** Mkpanaka nke onye ahụ m hoputara ga-ama ifuru ndu. M ga-ewezugakwa ntamu niile nke ndi Izrel site n'ebe m nọ, bụ nke ha na-atamu megide unu.” **6** Ya mere, Mosis gwara ndi Izrel okwu ndi a. Ndi ndu ha nyere ya mkpanaka iri na abụọ, otu mkpanaka n'isi otu onyeisi maka onyeisi ebo ha n'otu n'otu. Mkpanaka Erọn dikwa n'etiti nke ha. **7** Mosis chiriiri ha niile dozie ha n'ihu Onyenwe anyị n'ime ime ụlọ nzute Ihe Ama ahụ. **8** N'echi ya, Mosis banyere n'ụlọ nzute Ihe Ama ahụ chọputa na ọ bughị naanị na mkpanaka Erọn, onye nochitere anya ebo Livayi, amaa! ifuru, kama na ọ waala okoko ma miakwa mkpuru osisi chara acha a na-akpo alụmọnd. **9** Mgbe ahụ, Mosis sitere n'ihu Onyenwe anyị weputa mkpanaka ndi ahụ niile gosi ha ndi Izrel niile. Ha huru ha, ma nwoke ọbụla weghachiri mkpara osisi nke ya. **10** Onyenwe anyị gwara Mosis sị, “Tinye mkpanaka Erọn n'ihu Ihe Ama ahụ, ka ọ digide n'ebe ahụ dika ihe ama nye ndi nupu isi. Nke a ga-eme ka ntamu ndi a megide m kwusi, ka ha ghara inwu.” **11** Ya mere, Mosis mezuru ihe niile dika Onyenwe anyị nyere ya n'ihu. **12** Ma ndi Izrel zara Mosis sị ya, “Ndi nwuru anwu ka anyi bu! Ofufu ka anyi furu. N'ezie anyi bu ndi furu efu. **13** Onye ọbụla biaruru nso ebe obibi Onyenwe anyi ga-anwu. Anyi niile ga-anwu?”

18 Onyenwe anyị gwara Erọn sị, “Gi, na ụmụ gi ndi ikom gi, na ezinaulo nna gi ga-ebu ahuhu ajo omume metutara ebe nso ahụ. Gi na ụmụ gi ndi ikom naanị ka ọ di n'aka isa ajuju ihe ojoo ọbụla banyere oru nchujaja. **2** Site n'ebo unu kpobata umunna gi ndi Livayi ka ha sonyere gi ma nyere gi aka mgbe gi na ụmụ gi ndi ikom na-eje ozi n'ulo nzute Ihe Ama. **3** Ha ga-anọ gi n'okpuru ije ozi niile n'ulo nzute, ma ha agaghị abiaru nso ngwongwo e ji choọ ebe nso ahụ mma, maobu n'ebe ichu aja. Ma ọ bughị otu a, gi na ha ga-anwu. **4** Ha ka ọ diri, isonye gi n'ilekota ulo ikwu ahụ, ya bu, ihe niile metutara ulo ikwu anya. O nweghi onye ozo nke ga-abia nso ebe i nọ. **5** “Gi ka ọ diri ilekota ihe niile metutara ebe nso ahụ, na ebe ichu aja ahụ, ka oke iwe Onyenwe anyi ghara idakwasị onye ọbụla n'ala Izrel ozo. **6** Mụ onwe m ahoputala umunna gi ndi Livayi site n'etiti ndi Izrel,

were ha nye gi dika onyinye, ka ha buru ndi e doro nso nye Onyenwe anyi maka iru oru ulọ nzute. **7** Ma ọ bu naanị gi, na ụmụ gi ndi ikom, ga-aga ozi dika ndi nchujaja, ozi metutara ebe ichu aja, na ihe niile di n'azu akwa mgbochi ahụ. Ana m enye gi oru nchujaja dika onyinye. Onye ọbụla ozo bjara nso ebe nso ahụ ga-anwu.” **8** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Erọn okwu sị ya, “Mụ onwe m emeela gi onye nlekota onyinye niile a na-eche n'ihu m, onyinye niile di nso nke ụmụ Izrel wetara m ka m na-enye gi na ụmụ gi ndi ikom dika oke ruuru unu site n'ukpuru ebighi ebi. **9** Unu ga-enwere akuku aja ahụ kachasi nso nke a na-edopu iche site n'oku. Site n'onyinye niile nke a na-ewetara m, bu onyinye mkpuru oka maobu aja mmehie maobu aja ikpe omuma, ndi ahụ a na-edopu iche dika ihe kachasi nso, ha ga-abu oke gi na ụmụ gi ndi ikom. **10** A ga-eri ha dika ihe dikariri nso. Nwa nwoke ọbụla ga-eri ya. Unu ga-agu ha dika ihe di nso. **11** “Nke a bukwa nke gi: Ihe ọbụla nke ewezugara site n'onyinye nke aja mfufe niile nke ndi Izrel wetara. Mụ onwe m na-ewere nke a nye gi na ụmụ gi ndi ikom, na ụmụ gi ndi inyom dika oke unu n'ukpuru ebighi ebi. Onye ọbụla nke dooro onwe ya ocha n'ezinaulo nwere ike iri ya. **12** “Ana m enye gi mmanu oliv nke kachasi mma, na mmanya qhururu nke kachasi mma na oka, bu mkpuru mbu nke owuwe ihe ubi ha na-ewetara Onyenwe anyi. **13** Mkpuru mbu nke ihe niile di n'ala nke ha na-ewebatara Onyenwe anyi, ga-abu nke gi. Onye ọbụla nke di ocha n'ezinaulo unu nwere ike iso rie ya. **14** “Ihe niile e doro nso n'ala Izrel niile nye Onyenwe anyi bu nke gi. **15** Ihe niile e bu ọzọ mụ, ma mmadu ma anu ulo, nke e nyere Onyenwe anyi dika onyinye, bu nke gi. Ma unu aghaghị igbara ụmụ ndi ikom niile e bu ọzọ mụ, na ụmụ oke anu ulo niile e bu ọzọ mụ ndi na-adighi ocha. **16** Mgbe ha di otu onwa, a ga-eji shekel olaocha ise, n'usoro shekel ebe nso, nke bu iri ihe otutu gera abuo gbaputa ha. **17** “Ma a gaghi agbara nwa ehi mbu, maobu nwa aturu mbu maobu nwa ewu mbu. Ha di nso. Fesa obara ha n'elu ebe ichu aja ahụ, ma kpo abuba ha oku dika onyinye e nyere site n'oku, nke na-esi isi utu nye Onyenwe anyi. **18** Ozu anu ndi a niile e gburu ga-abu nke gi, dika obi anu na apata ukwu aka nri anu nke aja mfufe a na-eche n'ihu Onyenwe anyi n'ebe ichu aja si buru nke gi. **19** Ihe ọbụla e dopuru iche site n'onyinye nso niile ụmụ Izrel chere n'ihu Onyenwe anyi ka m na-enye gi na ụmụ gi ndi ikom, na ụmụ gi ndi inyom dika oke ruuru unu n'ukpuru ebighi ebi. O bu ogbugba ndu nnu ebighi ebi n'ihu Onyenwe anyi nye gi na ụmụ ụmụ gi.” **20** Onyenwe anyi gwara Erọn okwu sị ya, “Unu agaghị enwe ihe nketa nke ala, a gaghi ekenyekwa unu ala ọbụla n'ala Izrel niile. N'ihu na mụ onwe m bu oke na ihe nketa unu nwere n'etiti ụmụ Izrel. **21** “Enyela m ndi Livayi, onyinye otu ọzọ n'uzo iri ahụ ụmụ Izrel niile na-akwabatara m. Nke a bu ihe nketa ha n'ihu oru ha na-arụ n'ulo nzute. **22** Site ugbu a gaa n'ihu, o nweghi onye Izrel ọbụla kwesiri ibia nso ulo nzute ahụ, ka ha ghara iwetara onwe ha ikpe omuma,

mmehie na ọnwụ. **23** Ọ bụ naanị ụmụ Livayi ga-arụ ọrụ n'ụlọ nzute ahụ. Ha ka ọ dirịrị ibu ahụhụ ajọ omume ọbụla banyere ezejighi ozi nke ụlọ nzute. Ụkpurụ a ga-adị ebighị ebi ruo ogbo niile dị n'ihu. Ndị Livayi agaghị enwe ihe nketa nke aka ha n'etiti ụmụ Izrel. **24** Kama, enyela m ndị Livayi onyinye otu ụzọ n'ime ụzọ iri ahụ niile ndị Izrel na-ewetara Onyenwe anyị ka ọ buru ihe nketa ha. Ọ bụ nke a mere m ji kwuo si, 'Ha agaghị enweta ihe nketa n'etiti ụmụ Izrel.'" **25** Onyenwe anyị gwakwara Mosis okwu si, **26** "Gwa ndị Livayi okwu si, 'Mgbe unu si n'aka ụmụ Izrel nata onyinye otu ụzọ n'ime ụzọ iri ahụ m nyere unu dika ihe nketa, unu aghaghị isite n'onyinye ahụ nye otu ụzọ n'ime ụzọ iri dika onyinye nye Onyenwe anyị. **27** A ga-agụ onyinye unu wetara dika ọ bụ onyinye ọka unu si n'ebe izọcha ọka weta, maọbụ dika mmanya unu si n'ebe izọcha mmanya weta. **28** N'ụzọ dị otu a, unu onwe unu gache onyinye unu n'ihu Onyenwe anyị site n'onyinye otu ụzọ n'ime ụzọ iri unu si n'aka ụmụ Izrel nata. Site n'onyinye ndị a unu natara, unu ga-enye Eron onye nchụaja onyinye ahụ ruuru Onyenwe anyị. **29** Onyinye unu ga-enye dika nke ruuru Onyenwe anyị ga-abụ akukụ onyinye ndị ahụ kachasi mma, na ndị kachasi idi nso.' **30** "Gwa ndị Livayi okwu si ha, 'Mgbe unu wetara akukụ onyinye ndị ahụ kachasi mma, a ga-agunyere unu ya dika a ga-asị na ọ bụ onyinye unu si n'ebe izọcha ọka, na n'ebe izọcha mmanya vajini unu weta. **31** Unu na ezinaụlọ unu nwere ike iri ndị foduru n'ụlọ unu, maọbụ n'ebe ọbụla masiri unu, n'ihu na ha bụ ụgwọ ọrụ unu n'ihu ozi niile unu jere n'ụlọ nzute. **32** Ikpe omuma agaghị adiri unu mgbe unu na-eri ya ma ọ buru na unu chere onyinye ndị ahụ kachasi mma n'ihu Onyenwe anyị. Ma kpachapụnụ anya hụ na unu e merughị onyinye ndị a dị nso ụmụ Izrel webatara. Ọ buru na unu emee nke a, unu ga-anwu.'" "

19 Onyenwe anyị gwara Mosis na Eron okwu si ha, **2** "Ndị a bụ ụkpurụ dij n'iwu ahụ Onyenwe anyị nyere. Gwa ụmụ Izrel ka ha wetara gi nwa nne ehi na-acha uhie uhie nke na-enweghị ntupọ, na nke ụdọ yoku na-agabeghị n'olu ya. **3** Nye ya Elieza onye nchụaja, ka ọ kpuru ya pụọ n'azụ ogige, ebe otu onye ga-egbu ya mgbe ọ nọ na-ele ya anya. **4** Elieza bụ onye nchụaja ga-aruru ụfodụ n'ime ọbara ya na mkpịsịjaka ya, fesa ya na ncherita ihu ụlọ nzute ahụ ugboro asaa. **5** Mgbe ahụ, onye ọzọ ga-akpọ nwa nne ehi ahụ ọkụ mgbe Elieza nokwa na-ele ya anya. Ọ ga-akpọ akpukpọ ya, anụ ya, ọbara na mgbirị afo ya ọkụ. **6** Onye nchụaja ga-ewere osisi sida, na osisi hisop, na ogbo uhie, tūba ha n'etiti ebe ahụ a kporo nwa nne ehi ahụ ọkụ. **7** Emesia, onye nchụaja ahụ ga-asacha uwe niile o yi; sakwaa ahụ ya. Ọ ga-aloghachikwa azu n'ime ogige ahụ ebe ọ ga-anọ dika onye na-adighi ọcha ruo n'uhuruchi. **8** Onye ahụ kporo nwa ehi ahụ ọkụ aghaghị isa uwe ya niile, sakwaa ahụ ya. Ọ ga-anokwa ọndọ onye na-adighi ọcha ruo anyasi. **9** "Mgbe ahụ, onye nke dij ọcha, ga-ekpokota ntụ ozu nwa nne ehi ahụ, wunye ya n'ebe dij ọcha n'azụ ogige

ahụ. Ebe ahụ ka nzuko Izrel ga-edebe ya maka ikporo wunye na mmiri e ji asachapụ adighi ọcha. Ọ bụ maka nsacha pụọ na mmehie. **10** Ma onye ahụ ga-ekpokota ntụ nsure ọkụ nwa nne ehi ahụ aghaghị isa uwe ya niile, sakwaa ahụ ya, nokwaa dika onye na-adighi ọcha ruo n'uhuruchi. Iwu a ga-adigidere ndị Izrel na ndị ọbja binyere ha site n'ogbo ruo n'ogbo. **11** "Onye ọbula meturu ozu mmadu aka ga-abụ onye na-adighi ọcha ubochi asaa. **12** Ha aghaghị iji mmiri e ji asachapụ adighi ọcha saa ahụ ha n'ubochi nke atọ na n'ubochi nke asaa. Mgbe ahụ, ha ga-adị ọcha. Ma ọ buru na ha asaghi ahụ ha n'ubochi nke atọ nakwa n'ubochi nke asaa, ha ga-anogide buru ndị na-adighi ọcha ọ buladi mgbe ubochi asaa ahụ gafesiri. **13** Onye ọbula meturu ozu mmadu aka ma ọ saghi ahụ ya dika usoro a si dij, o meruola ebe nso Onyenwe anyị. A ga-ewezuga onye dij otu a site n'etiti ndị Izrel. Ebe ọ bụ na a wusaghi ya mmiri nsacha ahụ; ọ ga-anogide buru onye na-adighi ọcha. **14** "Mgbe mmadu nwuru n'ụlọ ikwu, ndị a ga-abụ iwu unu ga-eso. Ndị nọ n'ime ụlọ ikwu ahụ mgbe ọ nwuru na onye ọbula banyere n'ụlọ ikwu ahụ, ga-abụ ndị na-adighi ọcha ubochi asaa. **15** Ihe ọbula nke ghere oghe, nke na-enweghị ihe mkpuchi eriri e ji kechie elu ya, ga-abụ ihe na-adighi ọcha. **16** "Onye gara n'ohia meturu onye e gburu n'agha aka, maobu onye nwuru n'uzo ozo dij ichie, ma ọ bukwany meturu okpukpu, maobu ili onye nwuru anwu aka, ọ ga-abụ onye na-adighi ọcha ubochi asaa. **17** "Ma banyere onye ahụ na-adighi ọcha, kporo ntụ site n'ime aja mmehie ahụ a kporo ọkụ, tinye ya n'ime ite, wukwasị ya mmiri e si n'iyi na-eru eru kute. **18** Mgbe ahụ, nwoke nke nọ n'ọnody dij ọcha ga-ewere ụfodụ hisop, denye ya na mmiri ahụ fesa ya n'ime ụlọ ikwu ahụ, na ngwongwo niile e ji dozie ụlọ ahụ, na ndị mmadu nọ n'ebe ahụ. Ọ ga-efesakwa ya n'ahụ onye ọbula meturu okpukpu, maobu onye e gburu egbu, maobu onye nwuru anwu ma ọ bukwany ili aka. **19** Nwoke ahụ dij ọcha ga-efesakwa ndị ahụ ruru aru n'ubochi nke atọ na n'ubochi nke asaa. N'ubochi nke asaa ka ọ ga-eme ka ha dij ọcha. Ndị ahụ a na-edo ọcha ga-asa uwe ha mmiri, saa ahụ ha, n'uhuruchi ubochi ahụ ka ha ga-adị ọcha. **20** Ma ọ buru na ndị ahụ meruru onwe ha e doghi onwe ha ọcha, aghaghị iwepu ha site n'etiti ogbakọ Izrel. N'ihu na ha meruru ebe nso Onyenwe anyị. E fesakwaghị ha mmiri nke dij ọcha n'ahụ, nke mere na ha adighi ọcha. **21** Nke a bụ ụkpuru ga-adigide mgbe ebighi ebi. "Nwoke ahụ na-efesa mmiri ahụ e ji edo mmadu ọcha, aghaghị isacha uwe ya niile. Onye ọbula meturu mmiri nke dij ọcha ahụ aka, ga-abụ onye na-adighi ọcha ruo n'uhuruchi. **22** Ihe ọbula kwa onye na-adighi ọcha meturu aka, ga-agho ihe na-adighi ọcha, onye ọbula metukwara ya aka ga-abụ onye na-adighi ọcha ruo n'uhuruchi."

20 Ụmụ Izrel, bụ nzuko ahụ niile rutere n'ozara Zin n'onwa nke mbu. Ha manyere ulo ha na Kadesh. Ọ bukwaa n'ebe ahụ ka Miriam nwuru. E lie ya. **2** Ma mmiri onuonu adighi nye ndi nzuko ahụ. Ya

mere na ha gbakọtara imegide Mosis na Erọn. **3** Ha sesiri Mosis okwu si, “O gaara akara anyi mma ma a si na anyi nwuru mgbe umunna anyi nwuru n’ihu Onyenwe anyi. **4** Gini mere i ji kpobata ogbakọ nke Onyenwe anyi n’ime ozara a, ime ka anyi na anu ulọ anyi niile nwuo n’ebe a? **5** Gini mere i ji si n’ala Ijpt kpọputa anyi, kpobata anyi n’ebe ojoo a? O nweghi mkpuru ogbako maobu fig, enweghi mkpuru vaini maobu mkpuru pomegranet. O dighi mmiri di nke ha ga-anu.” **6** Mosis na Erọn si n’ebe ogbakọ ahụ nọ tugharia gaa n’onu uto ulọ nzute, daa kpuo ihu ha n’ala. E mee ka ha hu ebube Onyenwe anyi anya. **7** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **8** “Were mkpara ahụ, gi na nwanne gi Erọn kpokota nzuko Izrel niile. Gwa nkume ahụ okwu n’ihu ha, o ga-asoputa mmiri ya. Unu ga-eme ka mmiri si na nkume ahụ soputa nye ogbakọ ahụ, ka ha na igwe anu ulọ ha, nuo mmiri.” **9** Ya mere Mosis sitere n’ihu Onyenwe anyi weere mkpara ahụ dika iwu Onyenwe anyi nyere ya si di. **10** Emesja, Mosis na Erọn kpokotara umu Izrel niile n’ihu nkume ahụ. Mgbe ha bjaruru nso, Mosis gwara ha okwu si ha, “Genu nti unu ndi nupu isi! O bu site na nkume a ka anyi ga-enye unu mmiri?” **11** Mgbe ahụ Mosis weliri aka ya elu jiri mkpara ahụ tie nkume ahụ ugboro abuo. Mmiri sitere na ya soputa. Ogbako Izrel niile na igwe anu ulọ ha nukwara mmiri. **12** Ma Onyenwe anyi gwara Mosis na Erọn okwu si, “Ebe o bu na unu juru ikwenye n’okwu m, jikwa ido m nso n’ihu ndi Izrel niile, unu agaghị edubata ogbakọ ndi a n’ala ahụ m na-aga inye ha.” **13** A kporo ebe ahụ mmiri Meriba, n’ihi na o bu n’ebe ahụ ka Izrel wesoro Onyenwe anyi iwe. O gosikwara ha idi nso ya. **14** Mosis sitere n’ozara Kadesh, zipu ndi ozi ka ha gwawu eze Edom, si ya, “Otu a ka nwanne gi bu Izrel na-ekwu: I nula akuko ihe nhuju anya niile dakwasiri anyi. **15** Nna anyi gara biri n’ala Ijpt. Anyi biri n’ebe ahụ otutu afo. Ndi Ijpt mekpara anyi na nna nna anyi ha ahụ. **16** Ma mgbe anyi tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa, o nuru akwa anyi, zitere anyi mmuo ozi ya, onye duputara anyi site n’ala Ijpt. “Ugbu a, anyi no na Kadesh obodo di nso n’oke ala gi. **17** Biko kwere ka anyi si n’ala gi gafee. Anyi ga-akpachara anya hu na anyi esiteghi n’ubi ihe okuku gi maobu n’ubi vaini gi gafee. Anyi agaghị anu mmiri obula site n’olulu mmiri gi. Anyi ga-anogide naanị n’okporuzo eze. Anyi agaghị ahapu ya, chee ihu akuku aka nri maobu aka ekpe, tutu ruo mgbe anyi gafechara oke ala gi.” **18** Ma eze Edom zara si, “Unu amanyela ukwu; o buru na unu anwaa anwa bata n’ala m, aga m eji ndi agha m zute unu.” **19** Ma ndi Izrel zara ozi o ziri si ya, “O bu naanị n’okporuzo ka anyi ga-esi gafee. O buru na anyi maobu anu ulọ anyi a nuo mmiri di n’ala gi, anyi ga-akwu onuhia ya. Naanị mkpa anyi bu igafe. O dighi ihe ozo anyi choro.” **20** Ma eze Edom anaghi nti, o gwaghere ha onu si, “Unu agaghị esite n’ala gabiga.” Edom chikotara otutu ndi agha di ike duru ha puo iga izute ha. **21** Ebe o bu na ndi Edom ekweghi ka ndi Izrel si n’oke ala ha gafee, ndi Izrel tughariri

azu hapu isi uto ahụ. **22** Ogbako Izrel niile sitere na Kadesh bulie ije gagide rute n’ugwu Hor. **23** N’ugwu Hor, n’oke ala Edom, Onyenwe anyi gwara Mosis na Erọn okwu si ha, **24** “Oge eruola mgbe Erọn ga-anwu. O gaghị abanye n’ala ahụ m nyere umu Izrel, n’ihi na unu abuo nupuru isi n’iwu m na mmiri Meriba. **25** Ugbu a, kporo Erọn na nwa ya nwoke Elieza, duru ha gaa n’ugwu Hor. **26** N’ebe ahụ ka i ga-eyipu Erọn uwe onye nchaja o yi, yikwasị ha Elieza nwa ya nwoke. O bukwa n’ebe ahụ ka Erọn ga-anu nwuo.” **27** Ya mere Mosis mere dika Onyenwe anyi nyere ya iwu. Ha ato rigoro n’ugwu Hor mgbe nzuko Izrel niile no na-ele ha anya. **28** Mgbe ha ruru n’elu ugwu ahụ, Mosis yipuru Erọn uwe onye nchaja ya yikwasị ha nwa ya nwoke Elieza. Erọn nokwa n’ebe ahụ, n’elu ugwu ahụ nwuo. Emesja, Mosis na Elieza tughariri site n’ugwu ahụ loghachi. **29** Mgbe ogbakọ Izrel nuru ihe banyere onwu Erọn ha ruru uju n’ihi ya iri ubochi ato.

21 Mgbe eze Kenan, bu Arad, onye bi na Negev nuru na ndi Izrel na-agbaso uto ahụ na-aga obodo Atarim, o chikotara ndi agha ya, pukwuru ndi Izrel, luso ha agha. O dotara ufodu n’ime ha n’agha. **2** Mgbe ahụ, ndi Izrel kwere Onyenwe anyi nkwa si, “O buru na i ga-enyere anyi aka imeri eze Arad na ndi ya, anyi ga-ebibi obodo ha niile kpmkpm.” **3** Onyenwe anyi nara nti n’ariri ha, nyere ha aka imeri ndi Kenan ahụ. Mgbe ahụ, umu Izrel bibiri obodo ha niile, na ndi niile bi n’ime ya. Ya mere, aha a kporo ebe ahụ niile bu Homa. **4** Mgbe ahụ, umu Izrel sitere n’ugwu Hor bilie ije ha, si uto gwara Osimiri Uhie, ka ha nwee ike gaa gburugburu ala ndi Edom. Ma ndi Izrel enweghi ntachiobi oge niile ha no n’ije a. **5** Ha kwuru okwu megide Chineke na Mosis si, “Gini mere i ji site n’ala Ijpt kpọputa anyi ka anyi nwusja n’ozara a? Lee na nri obula adighi n’ebe a, mmiri onuhia adighika, ike iri man a na-enweghi isi agwukwala anyi.” **6** Ya mere, Onyenwe anyi zitere agwo ojoo na-ata ana n’etiti ha. Agwo ndi a tagbukwara otutu n’ime umu Izrel. **7** Mgbe ahụ, ndi Izrel biakwutere Mosis si ya, “Anyi emehiela, n’ihi na anyi ekwuluola Onyenwe anyi, kwulukwaa gi onwe gi. Biko rioro anyi Onyenwe anyi ka o wezugara anyi agwo ojoo ndi a.” Mosis rioro ariri n’ihi ha. **8** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, “Kpuo otu agwo yiri agwo ndi a. Kwuba ya n’onu ogologo osisi nke i ga-amanye n’ala ebe mmadu niile ga-ahu ya anya. Onye obula agwo ojoo a tara ga-adi ndu ma o buru na o ga-ewelite anya ya elu lekwasị agwo ahụ i kwuba n’elu osisi ahụ.” **9** Ya mere, Mosis ji bronzi kputa agwo yiri otu n’ime agwo ndi ahụ, tinye ya n’onu osisi di ogologo. Onye obula kwa agwo ahụ tara nke welitere anya ya elu lee agwo bronzi ahụ anya, dikwara ndu. **10** Umụ Izrel biliri njem, manye ulọ ikwu ha na Obot. **11** Ha sikwa n’Obot bilie njem, maa ulọ ikwu ha na Iye Abarim, n’ozara ahụ nke chere ihu n’obodo Moab, n’uzo owuwa anyanwu. **12** Ha si n’ebe ahụ bilie njem, manye ulọ ikwu ha na Ndagwurugwu Zered. **13** Ha sitekwara n’ebe ahụ bilie njem, maa ulọ ikwu ha n’ofe iyi Anon nke di n’ozara ruru n’oke ala

ndi Amōrait. Iyi Anōn bụ oke ala Moab, n'etiti ndi Moab na ndi Amōrait. **14** N'ih i nke a, n'Akwukwo Agha di iche iche nke Onyenwe anyi na-asi, "Waheb n'ime Sufa ya na ndagwurugwu niile Anōn **15** na mgbadata ndagwurugwu ndi ahụ nke gbasapurū ruo n'ebe Ar di, nke togboro n'oke ala Moab." **16** Mgbe ahụ, umu Izrel niile biliri njem bjarute Bia bụ n'olulu mmiri ahụ Onyenwe anyi nyere Mosis iwu si, "Kpọkọtaa ndi Izrel niile, n'ih na m na-aga inye ha mmiri." **17** Mgbe ahụ, umu Izrel buru abụ a. "Soputa gi olulu mmiri! Būonū abū banyere mmiri a! **18** Olulu mmiri umu ndi eze gwuru nke ndi ndu anyi doziri. Mkpara eze ha na mkpara ha, ka ha ji gwuo ya." Emesja, ha hapuru ozara ahụ, gaa n'ihu ruo n'obodo Matana. **19** Ha si Matana jeruo Nahaliel, si Nahaliel jeruo Bamot. **20** Sitekwa Bamot rute na ndagwurugwu ahụ di n'ohja Moab, ruo n'ugwu Pisga, nke chere ihu n'ala ahụ togboro n'efu. **21** Ndi Izrel zipuru ndi ozi ka ha jekwuru Saihon, eze ndi Amōrait, si ya, **22** "Biko, kwere ka anyi site n'obodo gi gafee. Anyi agaghị atughari banye n'ime ala ubi gi maobu n'ubi vaini, maobu nuo mmiri site n'olulu mmiri obula di n'ala gi. Anyi ga-eje n'okporozọ eze tutu ruo mgbe anyi ga-agabiga oke ala gi." **23** Ma Saihon ekweghi na umu Izrel ga-esi n'oke ala ya gafee. O chikotara ndi agha ya niile, zopu ije ibu agha megide ndi Izrel n'ime ozara ahụ. Mgbe o rutere Jehaz, o lusoro Izrel agha. **24** Ma Izrel jiri mma agha gbuo ya. Nwetara onwe ha ala ya, site n'iyi Anōn ruo n'iyi Jabok, gamiekwa rute n'oke ala ha na ndi Amōn, ha kwesiri n'ih n'oke ala ndi Amōn siri ike karja. **25** Ndi Izrel lugburu obodo niile nke ndi Amōrait bichie n'ime ha, tinyere Heshbon na obodo nta niile gbara ya gburugburu. **26** Heshbon bụ isi obodo Saihon, eze ndi Amōrait onye busoro eze naara achị Moab agha dōta ala ya niile n'agha ruo Anōn. **27** O bụ nke a mere ndi na-arọ abụ ji kwuo si, "Bia na Heshbon ka e wukwaa ya, ka e mee ka isi obodo eze Saihon guzosie ike. **28** "N'ih na oku esitela na Heshbon puo. Ire oku esitela n'obodo ukwu Saihon, rechapu obodo Ar, nke di na Moab, ndi nwe ebe niile di elu nke Anōn. **29** Ahuhu diri gi Moab! Ndi a lara n'iyi ka unu bu, unu ndi Kemosh. Umu ya ndi ikom aghoala ndi na-enweghi ebe obibi. A dotala umu ndi inyom n'agha, nye Saihon eze ndi Amōrait. **30** "Ma anyi ebibiela ha, bibie Heshbon ruo riji na Dibon, bibie ha ruo Nofa, ruokwa riji Medeba." **31** Ya mere, umu Izrel bichiri n'ala ndi Amōrait. **32** Emesja, Mosis zipuru ndi nnyoputa ka ha ga nyochaa Jeza. Umu Izrel tigburu obodo niile di gburugburu ya chupukwa ndi Amōrait bi n'ebe ahụ. **33** Mgbe ahụ, ha chighariri gbago n'uzo gawara Bashan. Ma Og, eze Bashan, na ndi agha ya niile biliri chiri agha puo izute ha na Edrei. **34** Ma Onyenwe anyi gwara Mosis okwu, si, "Atula ya egwu n'ih na ewerela m ya na ndi agha ya niile, na ala ya, nyefee gi n'aka. Mee ya ihe i mere Saihon eze ndi Amōrait onyeisi obodo ya bu Heshbon." **35** Ya mere, ha gburu ya, tinyere umu ya na ndi agha ya niile, na-ahapughi onye obula ndu nye ha. Ha nwetakwara ala ha, biri n'ime ya.

22 Ndi Izrel biliri njem bjarute n'obosara ala Moab. Manye ulo ikwu ha n'akuku Jordan ebe chere ihu n'obodo Jeriko. **2** Ma Balak nwa Zipoa ahulari ihe niile Izrel mere ndi Amōrait. **3** Oke ujo jidere ndi Moab n'ih na ndi Izrel di otutu. N'ezie, oke ujo di ukwu jidere ndi Moab n'ih umu Izrel. **4** Ndi Moab jekwuru ndi okenye Midia si ha, "Igwe mma du ndi a ga-erichapu ihe niile gbara anyi gburugburu. Ha ga-eripja ha dika ehi si erichapu ahijja ndu di n'ala." Ya mere, Balak nwa Zipoa, onye bu eze ndi Moab n'oge ahụ, **5** zigara ndi ozi ya ka ha jekwuru Belam, nwa Beoa onye bi n'obodo ya bu Petoa, nke di nso n'iyi ukwu Yufretis. O ziri ya si, "Lee otu ndi sitere n'Ijpt puta. Lee ka ha si kpuchie elu ala a; ugbu a, ha bi n'akuku m. **6** Ugbu a, bia ka i buoro m ha onu, n'ih na ha di ike karja m. Ma eleghi anya aga m enwe ike merie ha, ma chupukwa ha site n'ala m. N'ih na amaara m na ndi obula i goziri bu ndi a goziri agozi, ndi obula i buru onu ga-anogide buru ndi a buru onu." **7** Ndi ozi o zigara bu ndi okenye obodo Moab na Midia. Ha ji ego ijuta ase n'aka ha. Mgbe ha ruru, ha ziri Belam ozi Balak ziri. **8** Belam gwara ha okwu si, "Nodunu n'ebe a n'abali a. Aga m ewetara unu osisa obula Onyenwe anyi nyere m." Ya mere, ndi ozi ahụ si Moab nonyeere ya. **9** N'abali ahụ, Chineke bjakwutere Belam juo ya si, "Ndi ikom ndi a bjara iletu gi, ha bu ndi ole?" **10** Belam sirj Chineke, "Balak nwa Zipoa eze Moab zitere m ozi si m, **11** 'Otu ndi esitela n'ala Ijpt puta, ndi di ukwu n'onuogugu. Achoro m ka i bia buoro m ha onu. Ma eleghi anya aga m enwe ike luso ha agha, ma chupukwa ha." **12** Ma Chineke sirj Belam, "Esola ha aga! I gaghi abu ndi a onu, n'ih na ha bu ndi a goziri agozi." **13** Mgbe chi boro, Belam biliri gwa ndi ozi Balak si ha, "Laghachinu n'obodo unu n'ih na Onyenwe anyi ekweghi ka m soru unu." **14** Ya mere, ndi ozi Moab laghachikwuru Balak gwa ya si, "Belam juru iso anyi loghachi." **15** Balak nwara ike ya ozo. N'oge a, o zipuru umu eze ndi di otutu na ndi a maara aha ha karja ndi mbu. **16** Ha jiri ozi a bjakwute Belam si ya, "Ihe a ka Balak nwa Zipoa si anyi zie gi, O si gi ekwela ka ihe obula gbochie gi ibjakwute m. **17** N'ih na aghaghị isopuru gi n'ebe o di ukwu m, mekwaa ihe obula i si m mee. Naanị bia ka i buoro m ndi a onu." **18** Ma Belam zaghachiri si, "O buru na Balak enye m uloeze ya nke juputara n'olaocha na olaedo, apughi m ime ihe obula di ukwu maobu nke nta igabiga ihu Onyenwe anyi bu Chineke m. **19** Ma otu o di, nononu ka chi bo dika ndi ozo ahụ mere ka m nwee ike choputa ma o di ihe Onyenwe anyi ga-atukwasị n'ihe o kwuru na mbu." **20** N'abali ahụ, Chineke gwara Belam okwu si ya, "Ebe o bu na ndi a bjara ikpo gi oku, bilie soru ha gaa, kama jikere ikwu naanị okwu m ga-etinye gi n'onu." **21** Ya mere, Mosis chi echi ya boro, Belam rigooro n'elu inyinya ibu ya soru umu eze Moab gaa. **22** Ma iwe were Chineke n'ih na o na-aga, ma mmuo ozi Onyenwe anyi guzochiri uzo igbochi ya. Belam na ndi odibo ya abuo no na-elu inyinya ibu ya. **23** Mgbe inyinya ibu ahụ huru mmuo ozi Onyenwe anyi ka o guzochiri n'uzo, jide mma a

miputara amiputa n'aka ya, inyinya ibu ahụ chighariri onwe ya hapu okporozo, tinye isi n'ohia. Ma Belam tiri ya ihe ichughachi ya n'uzo. **24** N'oge a, mmuo ozi Onyenwe anyi guzochiri n'uzo di warawara, nke di n'etiti mgbidi ogige ubi vainj abuo. **25** Mgbe inyinya ibu ahụ huru mmuo ozi Onyenwe anyi, o tinyere isi n'ahụ mgbidi ogige ubi ahụ, choo site n'ebe ahụ gafee. Mgbe o na-eme nke a, o mere ka mgbidi ahụ chihjapu Belam ukwu. Ya mere Belam tiri inyinya ibu ahụ ihe ozo. **26** Mgbe ahụ, mmuo ozi Onyenwe anyi gakwa n'ihu n'okporozo ahụ n'ochie uzo ahụ ebe di n'ozo mkpakota, ebe inyinya ibu ahụ na-agaghị enwe ike gafee, maobu ichighari aka nri maobu aka ekpe. **27** N'ihu nke a, mgbe inyinya ibu ahụ huru mmuo ozi Onyenwe anyi o dinara ala n'okporozo. N'oke iwe, Belam ji mkpara di ya n'aka tie ya ihe ozo. **28** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi mere ka inyinya ibu ahụ kwuo okwu. O juru Belam ajuju si, "Gini ka m mere gi i ji tie m ihe ugoro ato?" **29** Belam zara inyinya ibu ahụ si, "O bu n'ihu na i meela ka m di ka onye nuzu! N'ezie, a si na m ji mma agha n'aka m, agara m egbu gi." **30** Inyinya ibu ahụ gwara Balam okwu ozo si ya, "O bu na mụ onwe m abughị inyinya ibu gi nke i na-anọ n'elu ya ogologo oge ndi a niile? O di la mgbe m si otu a meso gi omume n'ime ndu m niile?" Belam zara si ya, "Ee." **31** Mgbe ahụ ka Onyenwe anyi meghere anya Belam. O huru mmuo ozi Onyenwe anyi ka o ji mma agha ya guzochie uzo. Belam dara n'ala, gbatia onwe ya n'ala n'ihu ya. **32** Mmuo ozi Onyenwe anyi ahụ juru Belam ajuju si, "Gini mere i ji tie inyinya ibu gi ihe ugoro ato? Abjara m igbochi gi ka ila n'iyi di na-eche gi ghara irute gi. **33** Ugboro ato ka inyinya ibu a huru m, ma site n'ihu m wezuga onwe ya. A si na o bughị ntughari o tughariri site n'ebe m nọ, n'ezie, ugbo a, a gara m egbu gi ma hapu inyinya ibu gi ndu." **34** N'oge a, Belam sirị mmuo ozi Onyenwe anyi, "Emehiela m. Amaghị m na i guzo n'uzo igbochi m. O buru iwe naewe gi, ejikeere m ilaghachi azu." **35** Ma mmuo ozi Onyenwe anyi sirị Belam, "Soro ndi ikom a gaa, ma kwuo naanị ihe m si gi kwuo." Ya mere, Belam soro ndi ozi eze Balak gaa. **36** Mgbe Balak nuru na Belam nọ n'uzo na-abia, o puru gaa izute Belam n'otu obodo Moab nke di n'onu mmiri Anon, nke di na ngwucha oke ala ya. **37** Mgbe o bjarutere, Balak juru Belam ajuju si ya, "Eziri m gi ozi ka i bja ngwangwa, gini mere i bighi? O bu na m enweghi ike isopuru gi?" **38** Belam zagbachiri, "Lee, Abjakwutelam gi ugbo a, ma enweghi m ike ikwu ihe obula di m mma. O bu naanị ihe Chineke tinyere m n'onu ka m ga-ekwu." **39** Belam sooro Balak gaa Kiriati Huzot. **40** Balak jiri ehi na aturu choo aja. O nyere Belam ufodu, nyekwa ma ndi ozi eze ndi ya na ha nọ n'ebe ahụ. **41** N'utu echi ya, Balak kporo Belam, duru ya rigoo Bamot Baal. O sitere n'ebe ahụ hụ nsotu omuma ulo ikwu ndi Izrel.

23 Belam sirị, "Wuoro m ebe ichu aja asaa n'ebe a. Kwadokwara m oke ehi asaa na ebule asaa." **2** Balak mezuru dika Belam gwara ya. Ha abuo gburu otu oke ehi na otu nwa ebule n'ebe ichu aja asaa ahụ n'otu

na otu. **3** Mgbe ahụ, Belam gwara Balak si, "Guzoro n'ebe a n'akuku aja gi ka m gaa n'ihu chopta ma eleghi anya Onyenwe anyi ga-ezute m. Aga m agwa gi ihe obula o kpughere m." Ya mere, Belam rigooro n'ebe ohia na-adighi. **4** Chineke zutere ya n'ebe ahụ. Belam gwara ya si, "Edoziela m ebe ichu aja asaa, gbukwaa otu oke ehi na otu ebule n'elu ha niile n'otu na otu." **5** N'oge a, Onyenwe anyi tinyere Belam ozi n'onu si ya, "Laghachi gaa zie Balak ozi a." **6** Mgbe Belam loghachiri o huru ya ka o guzoro n'akuku ihe aja ya ndi ahụ, ya na ndisi Moab niile. **7** Nke a bu ozi Belam ziri: "Balak esitela n'obodo Aram kpota m. Eze Moab esitela n'owuwa anyanwu nke ugwu ahụ kpota m. O siru m, bja buoro m Jekob onu bja kwutoo Izrel. **8** M ga-esi anaa buo onye Chineke na-abughị onu onu? M ga-esi anaa kochaa onye Onyenwe anyi na-akochaghị? **9** Esitela m n'elu nkume ndi a hu ha. Elegidere m ha anya site n'ugwu ahụ, hu na ha bu ndi biri onwe ha, ndi di iche site n'etiti mba niile ozo. **10** Onye puru iguta ole uzuzu Jekob di? Maobu guta ole otu uzo n'ime nkewa anọ nke Izrel di. O ga-atọ m utu inwu udị onwu ndi na-eme ezi omume. Ka owtugwu ndu m buru ihe nwere ike iyi nke ha!" **11** Balak siru Belam, "Gini bu ihe a i mere m? Akpotara m gi ka i buoro m ndi iro m onu, ma ugbo a, o dighi ihe ozo i mere karja naanị igozo ha!" **12** Ma Belam zagbachiri si ya, "O bughị ihe Onyenwe anyi tinyere m n'onu ka m ga-ekwu?" **13** Mgbe ahụ, Balak siru ya, "Soro m bja n'ebe ozo ebe i ga-ahu ha; o bu naanị nsotu omuma ulo ikwu ha ka i ga-ahu, i gaghi ahụ ha niile. Site n'ebe ahụ buoro m ha onu." **14** Ya mere, eze Balak duuru Belam gaa n'ohia Zofim, n'elu ugwu Pisga, wuo ebe ichu aja asaa n'ebe ahụ. O jikwa otu oke ehi, otu oke ehi, na otu ebule, otu ebule, choo aja n'ebe ichu aja ndi ahụ. **15** Belam siru Balak, "Guzoro n'ebe a n'akuku ihe aja gi, ebe mụ onwe m ga-ezute ya n'ofe nke ozo." **16** Ma Onyenwe anyi zutere Belam gwa ya ihe o ga-ekwu si ya, "Laghachikwuru Balak zie ya ozi a." **17** Ya mere, o loghachiri azu n'ebe ahụ Balak na umu eze Moab guzoro n'akuku ihe aja ha. Balak juru ya si, "Gini ka Onyenwe anyi siru?" **18** Ma Belam zagbachiri si ya: "Bilie oto Balak, nuru ozi. Naa ntị n'okwu m, gi nwa Zipoa. **19** Chineke agaghị agha ugha, n'ihu na o bughị mmadu. O gaghi agbanwe obi ya, n'ihu na o bughị nwa mmadu. O kwuola okwu, ma ghara ime ihe o kwuru? O kwela nkwa ma ghara imezu nkwa o kwere? **20** Chineke enyela m iwu si m gozie ha. O goziela ha, a puhikwa igbanwe ya! **21** "O nweghi ajo ihe nke ahuru n'ime Jekob, ahughikwa mwute obula n'Izrel. Onyenwe anyi Chineke ha nonyeere ha. Iti mkpu nke Eze dikwa n'etiti ha. **22** Chineke kporutara ha site n'Ijipit. Ha di ike dika ehi ohia. **23** O dighi mgbaasi ga-emegide ha. O dikwaghị igba afa a puru iji megide Izrel. N'ihu na ugbo a, ihe di otu a ka a ga-ekwu banyere Jekob na Izrel. 'Lee, ihe Chineke mere ha.' **24** Ha na-ebili oto dika nne odum, ha na-enughari onwe ha dika odum, nke na-adighi edina ala tutu o richaa ihe o gburu, ma hupkwa obara ihe ahụ o

tigburu!” **25** Mgbe ahụ, Balak siri Belam, “Abụla ha onụ ma ọlị, ma ọ bụkwanụ gozie ha ma ọlị.” **26** Ma Belam zagbachiri, “Ọ bụ na m agwaghị gi, ihe ọbụla nke Onyenwe anyị ga-ekwu ka m ga-eme?” **27** Mgbe ahụ, Balak siri Belam, “Bia, aga m akporo gi gaa n’ebe ozo. Eleghi anya ọ ga-amasi Chineke ka i si n’ebe ahụ buoro m ha onụ.” **28** Ya mere, Balak duuru Belam gaa n’elu ugwu Peoa nke na-elegide ọzara ahụ anya. **29** Belam gwara Balak okwu si ya, “Wuoro m ebe ichu aja asaa ozo. Doziekwa umu oke ehi asaa na ebule asaa e ji achu aja.” **30** Balak mere dika Belam gwara ya. O ji otu oke ehi na otu ebule chuo aja n’ebe ichu aja ahụ n’otu na otu.

24 N’oge a, Belam aghotala n’uche ya na ọ masiri Onyenwe anyị gozi Izrel. Ya mere, ọ horoghị igba afa dika o mere n’oge ndi gara aga, kama o chere ihu ya n’ozara. **2** Mgbe Belam lepuru anya ọ huru umu Izrel dika ha si maa ulo ikwu n’ebo n’ebo. Mgbe ahụ kwa, Mmuo nke Chineke dakwasiri ya. **3** O buru amuma ndi a si, “Okwu si n’onu Belam nwa Beoa puta, okwu onye ahụ anya ya saghere asaghe. **4** Okwu onye ahụ na-anu okwu Chineke onye na-ahu ohu site n’aka onye puru ime ihe niile. Onye na-ada n’ala ma anya ya na-eghe oghe. **5** “Lee ka ebe obibi gi si maa mma, gi Jekob, ebe obibi gi niile, gi Izrel! **6** “Dika ndagwurugwu di iche iche ka ha gbasapuru, dika ubi a gbara ogige di n’akuku osimiri, dika osisi aloos nke Onyenwe anyi kuru, dika osisi sida di n’akuku mmiri. **7** Mmiri ga-esi n’ite mmiri ha na-eruputa, mkpuru ha ga-enwekwa mmiri di ukwu. “Eze ha ga-adj ukwu karja Agaa, a ga-ebulikwa alaeze ha elu. **8** “Chineke sitere n’ala Ijiti kpoputa ha. Ha nwere ike dika atụ. Ha ga-eripia mba niile na-ebili imegide ha. Ha ga-anya jisi okpukpu ha niile, jirikwa otutu aku ha gbato ha. **9** Ha na-amakpuru, dinara ala dika odum, dika nne odum, onye puru ikpote ha? “Ngozị na-adiri onye ọ bula na-agozi gi, ma obubu onu na-adiri onye obula na-akocha gi.” **10** Iwe Balak di oku megide Belam n’oge a. Oku kotara aka ya abuo n’iwe. Tie mkpu si Belam, “Akporo m gi ka i bia buoro m ndi iro m onu. Ma i goziela ha ugoro ato a. **11** Si n’ebe m no wezuga onwe gi! Laghachi n’ulo gi! Akwadobere m inye gi onodu di elu, ma Onyenwe anyi e gbochiela gi inweta ugwo oru a.” **12** Belam zara Balak si, “O bu na m agwaghị ndi ozi gi niile, bu ndi i zitere m, **13** ‘na a sikwari na Balak enye m olocha na oledo niile nke di n’uloze ya, apughi m ime ihe obula n’ike aka, maobu ihe oma maobu ihe ojuo, i gabiga iwu Onyenwe anyi. O bukwa naanị ihe Onyenwe anyi na-ekwu ka m ga-ekwu”? **14** Ugbu a, ana m alakwuru ndi m, ma bia, ka m doo gi aka na ntị banyere ihe ndi a ga-eme ndi gi n’ubochi ndi a na-abja n’ihu.” **15** Ya mere Belam kwuru okwu ndi a: “Amuma Belam nwa Beoa, amuma nke onye ahụ anya ya n’ahu uzo nke oma, **16** amuma onye ahụ nke na-anu okwu Chineke, onye ihe omuma ya si n’ebe Onye kachasi ihe niile elu na-abja. Onye na-ahu ohu site n’aka Onye puru ime ihe niile. Onye na-ada n’ala,

ma anya ya abuo ghekwa oghe. **17** “Ana m ahụ ya, ma ọ bughị ugbu a, ana m ele ya anya, ma ọ noghị nso. Otu kpakpando ga-esi n’ime Jekob zolie. Mkpara eze ga-esi n’etiti Izrel bilie. O ga-etipia egedege ihu ndi Moab, na okpokoro isi ndi ikom Shet niile. **18** A ga-emerị Edom, Sia, onye iro ya, ka a ga-emerị n’agha. Ma Izrel ga-eto, gho onye di ike. **19** Otu onye ochichi ga-esi na Jekob puta. Bibie ndi niile foduru n’obodo ahụ.” **20** Mgbe ahụ, Belam lepuru anya legide ulo ndi Amalek niile, buo amuma banyere ha si: “Amalek bu mba mbu n’etiti mba niile, ma ikpeazu ya bu mbibi!” **21** Oku huru ndi Ken anya, kwuo okwu ya: “E, i bi ugbu a n’ebe e wusiri ike, akwu gi di n’ime oke nkume ahụ! **22** Ma, a ga-ebibi unu ndi Ken niile, mgbe Asho ga-adota unu n’agha.” **23** Ndi a bu okwu o ji mechie amuma ya: “Onye ga-adj ndu mgbe Chineke ga-eme ihe ndi a? **24** Ugo mmiri ga-esi n’onu mmiri Saipros bia. Ha ga-eji ike dobe ndi Eba na ndi Asho n’okpuru ha, ma a ga-ebibikwa ha onwe ha.” **25** Emesja, Belam biliri laghachi n’ulo ya, ma Balak gbasoro uzo nke ya.

25 Mgbe Izrel bi na Shitim, ndi ikom ha malitere isoro ndi inyom Moab na-akwa iko. **2** Ndi inyom a kporo ha ka ha bia soro na mmemme ichu aja nye chi ha niile. Ndi Izrel riri nri ihe aja ahụ, kpoakwa isiala nye chi ndi a niile. **3** Ya mere, ndi Izrel sonyere na-akpo isiala nye chi Baal nke Peoa. Nke a mere ka iwe Onyenwe anyi nwuru oku megide ha. **4** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, “Duru ndi ndu ebo niile nke Izrel gbuo ha ma kwanye ha n’osisi n’ihu Onyenwe anyi n’etiti ehilie, ka oke iwe Onyenwe anyi di oku ghara ibjakwasị ndi Izrel.” **5** Ya mere, Mosis siri ndi okaikpe Izrel, “Onye obula n’ime unu aghaghị igbu ndi unu, bu ndi jikotara onwe ha na Baal nke Peoa.” **6** Mgbe ahụ, otu nwoke onye Izrel kpoatara n’ime ulo ikwu otu nwanji onye Midia, n’ihu Mosis na nzuko Izrel niile, mgbe ha niile no na-akwa akwa n’onu uzo ulo nzute ahụ. **7** Mgbe Finehaz na Elieza, nwa Eron, onye nchujaja huru ya, ọ hapuru ogbako Izrel. O were ube n’aka ya, **8** soro nwoke ahụ baa n’ime ulo, ebe ya na nwaagboghọ ahụ dina. Oku mara ha ube ahụ, nke si n’ahụ nwoke ahụ gafee mikpuo n’afọ nwaagboghọ ahụ. Nke a mere ka ihe otiti ahụ na-emegide ndi Izrel kwasi. **9** Ma tupu ihe otiti ahụ akwasi, ndi mmadu onogogu ha ruru iri puku abuo na anu wuolari. **10** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **11** “Finehaz nwa Elieza, nwa Eron, onye nchujaja, emeela ka iwe m megide Izrel daju. N’ihi na o nwere inu oku n’obi dika mu onwe m banyere idebe nsopuru m nso n’etiti ha, ka m ghara isite n’inu oku nke obi m bibie ha. **12** Ya mere, gwa ya, na m na-eme ka ogbugba ndu udo m diri ya. **13** Ya na umu umu ya ka ogbugba ndu ebighi ebi nke iru oru nchujaja ga-adiri, n’ihi na o nwere inu oku n’obi banyere nsopuru nke Chineke ya, si otu a churo ndi Izrel aja ikpuchi mmehie.” **14** Aha nwoke Izrel ahụ e gburu ya na nwanji onye Midia ahụ bu Zimir, nwa Salu, onyendu otu ezinaulo n’ebo Simion. **15** Aha nwanji Midia ahụ e gburu bu Kozbi,

nwa nwanjy Zua, onye bu otu n'ime ndjisi ezinaulo na Midia. **16** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **17** "Mesoo ndi Midia mmeso dika ndi iro. Gbukwaa ha. **18** N'ihl na ha mesoro unu mmeso dika ndi iro mgbe ha ji uzọ aghughọ ghogbuo unu n'okwu Peoa, na n'okwu Kozbi nwanne ha nwanjy, bu nwa nwanjy otu n'ime ndjisi Midia, onye e gburu mgbe ihe otiti ahụ bjara n'ihl okwu Peoa."

26 Mgbe ihe otiti ahụ niile gasiri, Onyenwe anyi gwara Mosis na Elieza nwa Erōn, onye nchajaa okwu si ha, **2** "Gaanu guo, choputa onuogugu nzuko niile nke umu Izrel dika ezinaulo ha si di; ndi niile gbara iri afọ abuo gafee. Choputa onuogugu ndi nwere ike ije agha." **3** Ya mere, na mbara ala Moab, n'akuku osimiri Jordan, na ncherita ihu Jeriko, ka Mosis na Elieza onye nchajaa no gwa ha okwu si ha, **4** "Guonu ndi ikom gbara iri afọ abuo gafee onu, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu." Ndi a bu ndi Izrel si Ijpt putar: **5** Umụ umu Ruben, okpara Izrel, bu ndi a: site na Hanok, ikwu Hanok, site na Palu, ikwu Palu, **6** site na Hezron, ikwu Hezron site na Kami, ikwu Kami **7** Ndi a bu agburu Ruben. Onuogugu ha di iri puku anọ, puku ato na nari asaa na iri ato. **8** Nwa Palu bu Eliab, **9** umu Eliab bu Nemuel, Datan na Abiram. Datan na Abiram bu ndi ndu ogbako ahụ nupuru isi megide Mosis na Erōn. Ha sonyere ndi ahụ so Kora mgbe ha nupuru isi megide Onyenwe anyi. **10** Ala meghere onu ya, loo ha na Kora, ma oku rechapuru nari mma du abuo na iri ise ndi ozo ahụ sonyere ha. Onwu ha ghoro ihe ido aka na nti. **11** Otu o di, ndi niile si n'ezinaulo Kora anwuchaghi. **12** Umụ umu Simion dika ikwu ha si di bu, site na Nemuel, ikwu Nemuel, site na Jamin, ikwu Jamin, site na Jakin, ikwu Jakin, **13** Site na Zera, ikwu Zera, site na Shaul, ikwu Shaul. **14** Ndi a bu ndi agburu Simion. Onuogugu ndi ikom ha di iri puku abuo, puku abuo na nari abuo. **15** Umụ umu Gad dika ikwu ha si di bu ndi a: ikwu Zefon, site na Zefon, ikwu Hagi, site na Hagi, ikwu Shuni, site na Shuni, **16** ikwu Ozni, site na Ozni, ikwu Eri, site na Eri, **17** ikwu Arodi, site na Arodi, ikwu Areli, site na Areli, **18** Ndi a bu agburu Gad. Ndi a guru onu di iri puku anọ na nari ise. **19** Umụ ndi ikom Juda abuo, ja na Onan, nwuru n'ala Kenan. **20** Ma umu umu Juda ndi ozo, dika ikwu ha di iche iche si di bu ndi a: ikwu Shela, site na Shela, ikwu Perez, site na Perez, ikwu Zera, site na Zera. **21** Ikwu abuo ozo si n'agburu Perez bu ndi a: Ikwu Hezron, site na Hezron, ikwu Hamul, site na Hamul. **22** Ndi a bu agburu Juda. Ndi a guru onu di iri puku asaa, puku isii na nari ise. **23** Umụ umu Isaka dika ikwu ha si di bu ndi a: ikwu Tola, site na Tola, ikwu Pua, site na Pua **24** ikwu Jashub, site na Jashub, ikwu Shjmrōn, site na Shjmrōn. **25** Ndi a bu agburu Isaka. Ndi a guru onu di iri puku isii, puku anọ na nari ato. **26** Umụ umu Zebulon dika ikwu ha si di bu ndi a: ndi Sered, site n'ikwu Sered, ndi Elnon, site n'ikwu Elnon, ndi Jaliil, site n'ikwu Jaliil. **27** Ndi a bu agburu Zebulon. Ndi a guru onu di iri puku isii na nari ise. **28** Umụ

umu Josef dika ha si di n'agburu Manase na Ifrem bu ndi a: **29** Umụ umu Manase bu ndi a: ndi Makia, site n'ikwu Makia. Makia bu nna Gilead. Ikwu Gilead, site na Gilead. **30** Ndi a bu umu umu Gilead: ikwu Leza, site na Leza, ikwu Helek, site na Helek. **31** Ikwu Asriel, site na Asriel. Ikwu Shekem, site na Shekem. **32** Ikwu Shemida, site na Shemida, ikwu Hefa, site na Hefa. **33** (Hefa mutara nwoke a na-akpo Zelofehad. Ma Zelofehad amutaghi nwoke obula kama ndi inyom ndi a ka o mutara, Mahla, na Noa, na Hogla, na Milka, na Tjaza.) **34** Ndi a bu agburu Manase. Ndi a guru onu di iri puku ise, puku abuo na nari asaa. **35** Ndi a bu umu umu Ifrem dika ikwu ha si di: ikwu Shutela site na Shutela, ikwu Beka site na Beka, ikwu Tahan site na Tahan. **36** Ndi a bu umu umu Shutela: ikwu Eran site na Eran. **37** Ndi a bu agburu Ifrem. Ndi a guru onu di iri puku ato, puku abuo na nari ise. Ndi a bu umu umu Josef dika ikwu ha si di. **38** Ndi a bu umu umu Benjamin dika ikwu ha si di: ikwu Bela site na Bela, ikwu Ashbel site Ashbel, ikwu Ahiram site na Ahiram. **39** Ikwu Shufam site na Shufam, ikwu Hufam site na Hufam. **40** Umụ umu Bela site na Aad, na Naaman bu, ikwu Aad site na Aad, ikwu Neeman site na Neeman. **41** Ndi a bu agburu Benjamin. Ndi a guru onu di iri puku anọ, puku ise na nari isii. **42** Umụ umu Dan dika ikwu ha si di bu ndi a: ikwu Shuham, site na Shuham. Ndi a bu naani ikwu di na Dan. **43** Ha niile si n'agburu Shuham. Ndi a guru onu di iri puku isii, puku anọ na nari anọ. **44** Umụ umu Asha dika ikwu ha si di bu ndi a: ikwu Imna site na Imna, ikwu Ishvi, site na Ishvi, ikwu Beriya, site na Beriya. **45** Ikwu e nwere site n'umu umu Beriya bu ndi a: ikwu Heba, site na Heba, ikwu Malkiel, site na Malkiel. **46** Asha mutakwara otu nwa nwanjy aha ya bu Sera. **47** Ndi a bu agburu Asha. Ndi a guru onu di iri puku ise, puku ato na nari anọ. **48** Umụ umu Naftali dika ikwu ha si di bu ndi a: ikwu Jaziil, site na Jaziil, ikwu Guni, site na Guni, **49** ikwu Jeza, site na Jeza, ikwu Shilem, site na Shilem. **50** Ndi a si n'agburu Naftali. Ndi a guru onu di iri puku anọ, puku ise na nari anọ. **51** Ya mere, onuogugu ndi ikom niile tozuru ije agha n'Izrel di nari puku isii, otu puku na nari asaa, na iri ato. **52** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **53** "I ga-ekenye ha ala ahụ ka o buru ihe nketa ha dika onuogugu aha ha si di. **54** Ndi di ukwu n'onuogugu ga-eketa ala di ukwu, ma ndi di nta ga-eketa ala di nta. Ihe nketa nke onye obula ga-enweta ga-adị ka onuogugu ahụ e dere. **55** Lezie anya hụ na e kesara ala ahụ site n'ife nza. Ala ndi obula ga-eketa ga-abu dika aha nna ochie ebo ha si di. **56** A ga-esite n'ife nza kenye ndi obula ihe nketa nke ha dika idi ukwu maobu idi nta ha si di." **57** Ndi a bu ndi Livayi a guru onu dika ikwu ha si di, ikwu Geshon, site na Geshon, ikwu Kohat, site na Kohat, ikwu Merari, site na Merari. **58** Ndi a sikwa n'agburu Livayi: ikwu Libni, ikwu Hebron, ikwu Mahali, ikwu Mushi, na ikwu Kora. (Kohat bu nna nna Amram. **59** Aha nwunye Amram bu Jokobed, nwa nwa Livayi, onye a muru n'agburu ndi Livayi n'Ijpt. **Q** mutara Amram

umụ ndị a: Eron na Mosis, na Miriam, nwanne ha nwanị. **60** Eron mụtara Nadab, na Abihu, na Elieza, na Itama. **61** Ma Nadab na Abihu nwurū mgbe ha chere oku na-adighi nsọ n'ihu Onyenwe anyị. **62** Onuogugu umụ ndị ikom Livayị niile dī otu onwa gaa n'ihu dī iri puku abụọ na puku atọ. Ma a gunyekoghī onuogugu agburū Livayị n'onuogugu ndị Izrel, n'ihī na agburū Livayị enweghī oke obula mgbe e kenyere agburū Izrel niile ihe nketa ha. **63** Ya mere, ndị a bụ nchoputa onuogugu umụ Izrel, dika Mosis na Elieza onye nchajaja kwadobere guo na mbara ala Moab, n'akuku osimiri Jordan, na ncherita ihu obodo Jeriko. **64** Ma n'etiti ndị a, o nweghī otu onye obula Mosis na Eron onye nchajaja gurū n'onuogugu mgbe ha gurū ndị Izrel onụ n'ozara Sainai. **65** N'ihī na Onyenwe anyi gwara ndị Izrel ahụ na ha ga-anwu n'ime ozara ahụ. Naanị ndị a hapurū ndụ bụ Kaleb, nwa Jefune, na Joshua nwa Nun.

27 Umụ ndị inyom Zelofehad nwa Hefa, nwa Gilead, nwa Makia, nwa Manase bụ ndị si n'agburū Manase nwa Josef. Aha ndị inyom ndị a bụ: Mahla, Noa, Hogla, Milka na Tjaza. Ha bjara, **2** n'onu uto uto nzute, guzo n'ihu Mosis, na Elieza onye nchajaja, na ndi ndu niile na ogbako Izrel niile kwuo si, **3** "Nna anyi Zelofehad nwurū n'ozara ma o bughī otu n'ime ndi sonyere Kora, bụ ndi ahụ zuktara megide Onyenwe anyi. O nwurū onwu n'ihī mmehie nke ya. Ma otu o di, o mutaghī nwoke. **4** Gini ga-eme a ga-eji hichapu aha nna anyi site n'agburū ya n'ihī na o mutaghī nwoke? O bụ uche anyi na e kwesiri ikenye anyi oke n'oge a na-enye umunne nna anyi oke." **5** Ya mere, Mosis butere mkpa ha n'ihu Onyenwe anyi. **6** Ma Onyenwe anyi zaghachiri Mosis si ya, **7** "Ihe umu Zelofehad na-ekwu ziri ezi. I ghaghī ikenye ha oke n'etiti umunne nna ha, ma nyefekwa ha oke ruru nna ha. **8** "Gwa ndi Izrel si ha, "O buru na nwoke obula anwu na-amutaghī nwoke, oke niile ruru ya ga-alara nwa ya nwanị. **9** Ma o buru na o mutaghī nwa nwanị, oke ruru ya ga-alara umunne ya ndi nwoke. **10** A sika na o nweghī umunne ndi nwoke, mgbe ahụ oke ya ga-alara umunne nna ya ndi nwoke. **11** O buru nwa na o nweghī ndi nwoke bụ umunne nna ya, mgbe ahụ ihe nketa ya ga-alara onye dikariri ya nso n'ikwu ya, ka o buru nke ya. Nke a bụ iwu diri ndi Izrel niile dika Onyenwe anyi si nye ya Mosis n'iwu." **12** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya: "Gaa rigoro n'ugwu Abarim site n'ebe ahụ lefee anya n'ofe mmiri Jordan leruo ala ahụ nke m nyere umu Izrel anyi. **13** Mgbe i lechajiri ya, i ga-anwu dika nwanne gi Eron nwurū. **14** N'ihī na unu nupuru isi nye okwu m n'ozara Zin, mgbe ogbako umu Izrel sesiri m okwu. Unu abuo nupuru isi n'iwu m ido m nsọ n'ihu ha." (Ndi a bụ mmiri Meriba Kadesh, nke di n'ozara Zin.) **15** Mosis zara Onyenwe anyi si ya, **16** "Ka Onyenwe anyi, Chineke nwe mmuo nke mmadu niile, hoputa onyendu ga-elekota ogbako a. **17** Onye ga na-apu na-abatakwa n'ihu ha, onye ga na-edu ha puo, duru ha batakwa, ka ndi Onyenwe anyi ghara idi ka aturu na-enweghī onye ozuzu." **18** Ya mere,

Onyenwe anyi siri Mosis, "Kporo Joshua, nwa Nun, onye nwere mmuo Chineke n'ime ya, bikwasị ya aka gi. **19** Mee ka o guzo n'ihu Elieza onye nchajaja, nakwa n'ihu ogbako niile, nyefee ya oru nke ibu onyendu n'ihu ha. **20** Nyekwa ha ufodu ikike gi, ka nzuko niile nke umu Izrel nwee ike rubere ya isi. **21** Ma ya onwe ya ga-eguzo n'ihu Elieza onye nchajaja, onye ga-ajuru ya ase site na mkpebi Urim n'ihu Onyenwe anyi. O bu site n'okwu onu ya ka ha ga-apu, site n'okwu onu ya ka ha ga-ana abata. Ma ya onwe ya, ma ndi Izrel niile, tinyekwara nzuko niile." **22** Ya mere, Mosis mere dika Onyenwe anyi nyere ya iwu. O duuru Joshua mee ka o guzo n'ihu Elieza onye nchajaja na ogbako niile. **23** Mosis bikwasiri aka ya abuo n'isi Joshua, rara ya nyefee maka ije ozi ahụ niile dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu.

28 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **2** "Nye ndi Izrel iwu a si ha, 'Lezieny anya hu na unu na-eche n'ihu m, n'oge niile a kara aka, nri ahụ a na-enye maka onyinye m a na-enye site n'oku, nke isisi ya na-adị m ezi mma.' **3** Si ha, 'Nke a bụ onyinye unu na-enye site n'oku nke unu na-eche n'ihu Onyenwe anyi: umu aturu abuo gbara otu afo, nke na-enweghī ntupo, ka e jiri ha chuo aja nsure oku kwa ubochi niile. **4** Chuo otu nwa aturu n'oge ututu, chuo kwa nke ozo n'oge uhuruchi. **5** I ga-ejikwa lita utu oka abuo a kwoziri akwozi nke a gwokotara n'otu lita mmanu oliv asuru asu, chuo aja mkpuru oka. **6** Nke a bụ aja nsure oku ahụ Onyenwe anyi nyere iwu ya n'ugwu Sainai na a ga-na-achuru ya mgbe niile, dika aja isisi ya di ezi mma, aja nke a churu site n'oku nye Onyenwe anyi. **7** Mmánya ga-eso aja a ga-abu otu lita mmánya gbara aka n'isi otu aturu obula, i ga-awusa aja ihe onunu a n'ebe nsọ nye Onyenwe anyi. **8** N'oge anyasi, i ga-ewerekwa nwa aturu nke abuo, ya na otu udj aja mkpuru oka na aja ihe onunu di ka i mere n'ututu, jiri chuo aja. Nke a bukwa aja e sitere n'oku chuo, nke isisi ya di ezi mma nye Onyenwe anyi. **9** "N'ubochi izuikwe, jiri umu aturu abuo gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghī ntupo, ha na aja ihe onunu na aja mkpuru oka e ji lita utu oka anọ na okara a kwoziri akwozi, nke a gwaziri mmanu mee. **10** Nke a bu aja nsure oku nke Ubochi Izuikwe, tinyere aja nsure oku na aja ihe onunu ndi ahụ a na-achụ n'oge ha. **11** "Ozo, n'ubochi mbu nke onwa obula, a ga-achuru Onyenwe anyi aja nsure oku di iche, nke a ga-eji umu oke ehi abuo, na otu ebule, na umu ebule asaa gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghī ntupo chuo. **12** Tinyere oke ehi obula, i ga-eji lita utu oka isii na okara a kwoziri nke oma, nke a gwara mmanu chuo aja. Ma lita utu oka anọ na okara a kwoziri nke oma, nke a gwakotakwara mmanu ka a ga-eji chuo aja mkpuru oka maka otu ebule obula. **13** Ma n'isi otu nwa aturu obula, o bu lita utu oka abuo a kwoziri nke oma, nke a gwakotara ya na mmanu ka a ga-eji chuo aja mkpuru oka. A ga-eji ha chuo aja nsure oku nke isisi ya ga-atokwa Onyenwe anyi ezi utu. **14** Aja obula a churu ga-enwe aja ihe onunu nke

ga-eso ya, lita mmanyā abūọ maka otu oke ehi, ihe ji ntakiri karja otu lita mmanyā n'isi otu ebule, na otu lita n'isi otu nwa aturu. Nke a ga-abu aja nsure oku nke a ga-achū n'oge onwa oheru o bula, n'ime afọ obula, **15** n'agbanyeghi aja nsure oku na aja ihe onun nke a na-achū dika mgbe ha si di, a ga-eche otu mkpi n'ihu Onyenwe anyi dika aja mmehie. **16** "N'ubochi nke iri na anọ nke onwa mbu, ka a ga-edebe Mmemme Ngabiga. Onyenwe anyi. **17** N'ubochi na-eso ya, bu abaji iri na ise nke onwa ahū ka a ga-eme mmemme. N'ime abaji asaa ka a ga-eri achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee. **18** N'ubochi mbu mmemme a bidoro, a ga-akpo nzuko di nsọ nke ndi Izrel niile. O dighi oru siri ike a ga-arū n'ubochi ahū. **19** Unu ga-eji umu oke ehi abuo, na otu ebule, na umu ebule asaa gbara naani otu afo, otu afo, nke na-enweghi ntupo obula choro Onyenwe anyi aja nsure oku. **20** N'isi otu oke ehi obula, a ga-achū aja mkpuru oka nke a ga-eji lita utu oka isii na okara a kwoziri nke oma, a gwakotara ya na mmanu chuo. N'isi ebule obula, lita utu oka anọ na okara. **21** Ma n'isi otu nwa aturu obula, a ga-enye lita utu oka abuo a kwoziri nke oma. **22** Tine otu mkpi n'ihu ichu aja mmehie maka ikpuchiri unu mmehie unu. **23** A ga-achū aja ndi a, tinere aja ndi ozo niile a na-achū n'ubochi niile. **24** A ga-achū aja ndi a ubochi niile n'ime ubochi asaa nke mmemme ahū. Ha ga-abu aja nke isisi ha di Onyenwe anyi ezi utu. A ga-achū ha, chukwaa aja nsure oku na aja ihe onun nke a na-achū dika mgbe ha si di. **25** N'ubochi nke asaa nweenu mkpokota di nsọ, unu arukwala oru nke ubochi ahū. **26** "N'ubochi mbu nke mkpuru mbu, mgbe unu na-eche onyinye oka oheru unu n'ihu Onyenwe anyi n'oge mmemme Izu Asaa, nweenu mkpokota di nsọ. Unu arukwala oru nke ubochi ahū. **27** Unu ga-achū aja nsure oku, nke isisi ya di ezi mma nye Onyenwe anyi. O bu umu oke ehi abuo, na otu ebule, na umu ebule asaa gbara otu afo, otu afo, ka a ga-eji chuo aja a. **28** Ihe unu ga-etinye n'ihe ndi a bu aja mkpuru oka a ga-eji lita utu oka isii na okara a kwoziri akwozi, nke a gwakotara ya na mmanu chuo, n'isi otu oke ehi. Lita utu oka anọ na okara, n'isi otu ebule, **29** na lita utu oka abuo, n'isi otu nwa aturu obula. **30** Ozokwa, a ga-eji otu mkpi chuo aja maka mkpuchi mmehie unu. **31** Dozie aja ndi a tinere aja ihe onun ha, ya na aja nsure oku na aja mkpuru oka ya na aja ahū so. Hukwanu na anu ulo e ji chuo aja ndi a bu ndi na-enweghi ntupo obula.

29 "Ubochi unu ga-egbu opi ike ga-adi n'abali mbu nke onwa asaa n'afọ obula. N'ubochi ahū, a ga-enwe mkpokota di nsọ nke mmadu niile. Unu agaghi aru oru obula n'ubochi ahū. **2** N'ubochi ahū, unu ga-achū aja nsure oku a ga-eji otu oke ehi, na ebule, na umu aturu asaa gbara otu afo, otu afo ndi na-enweghi ntupo, chuo. Nke a bu aja na-adi Onyenwe anyi ezi mma, ma na-esi ya isi utu. **3** Aja mkpuru oka ka a ga-eji lita utu oka isii na okara a gwakotara ya na mmanu chuo, n'isi oke ehi ahū, lita anọ na okara, n'isi ebule,

4 na lita abuo, n'isi otu nwa aturu obula. **5** Tinere otu mkpi a ga-eji chuo aja maka mkpuchi mmehie unu. **6** Aja ndi a niile bu nke a ga-etinye nye n'aja nsure oku a na-achū kwa onwa, na aja nsure oku a na-achū ubochi niile, ha na aja mkpuru oka, na aja ihe onun dika e deputara. Ha bu aja ihe oriri a na-achuru Onyenwe anyi, aja nwere isisi di utu. **7** "N'ubochi nke iri nke onwa asaa ahū, unu ga-enwekwa nzuko di nsọ. Unu ga-ebudata onwe unu n'ala. O nweghikwa udj oru obula unu ga-arū. **8** N'ubochi ahū, unu ga-achuru Onyenwe anyi aja nsure oku, nke isisi ya nato ya utu. A ga-eji otu nwa oke ehi, na otu ebule, na umu ebule asaa gbara otu afo, otu afo ndi na-enweghi ntupo chuo aja a. **9** Aja mkpuru oka ga-eso ya. A ga-eji lita utu oka isii na okara a gwakotara ya na mmanu chuo aja nwa oke ehi ahū. Jiri lita utu oka anọ na okara chuo aja ebule, **10** jirikwa lita utu oka abuo chuo aja n'isi otu n'ime nwa aturu obula. **11** Tinere otu mkpi a ga-eji chuo aja mmehie. A ga-atukwasi nke a n'aja mkpuchi mmehie a na-achū, tinere aja nsure oku a na-achū ubochi niile, na aja mkpuru oka, na aja ihe onun niile. **12** "N'ubochi iri na ise nke onwa asaa, a ga-enwe mkpokota di nsọ nke umu Izrel niile. N'ubochi ahū, onye obula agaghi aru oru obula, n'ihu na o bu mmalite mmemme abaji asaa n'ihu Onyenwe anyi. **13** Cheenu onyinye a na-enye site n'oku n'ihu Onyenwe anyi nke isisi ya nato ya utu, jirinu oke ehi iri na ato, na ebule abuo, na umu ebule iri na anọ ndi na-enweghi ntupo, ndi gbara otu afo, otu afo, chuo aja nsure oku. **14** A ga-atukwasikwa aja mkpuru oka nke e ji lita utu oka isii na okara gwakota ya na mmanu, n'isi otu n'ime oke ehi iri na ato ndi ahū niile. Lita anọ na okara n'isi otu ebule n'ime ebule abuo ndi ahū, **15** ma lita abuo n'isi otu n'ime nwa aturu obula. **16** Tinere otu mkpi maka ichu aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achū n'oge ha, tinere aja mkpuru oka na aja onyinye ihe onun so ha. **17** "N'ubochi abuo nke mmemme a, a ga-eji oke ehi iri na abuo, ebule abuo, na umu ebule iri na anọ gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo chuo aja. **18** Ihe ga-eso aja oke ehi, na ebule na umu aturu ndi ahū n'onuogugu ha, bu aja mkpuru oka, na aja ihe onun dika e si nye ya n'iwu. **19** Tinere otu mkpi maka aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achū n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onun so ha. **20** "N'ubochi nke ato nke mmemme ahū, i ga-ewere umu oke ehi iri na otu, na ebule abuo, na umu ebule iri na anọ ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo, chuo aja. **21** Ihe ga-eso aja oke ehi na ebule na umu aturu ndi ahū n'onuogugu ha bu aja mkpuru oka na aja ihe onun dika e si nye ya n'iwu. **22** Tinere otu mkpi maka aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achū n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onun so ha. **23** "N'ubochi nke anọ nke mmemme ahū, i ga-ewere umu oke ehi iri, ebule abuo, umu ebule iri na anọ ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo, chuo aja. **24** Ihe ga-eso aja oke ehi, ebule na umu aturu ndi ahū n'onuogugu ha bu aja mkpuru oka, na aja ihe onun dika e si nye ya n'iwu.

25 Tinyekwa otu mkpi maka jchụ aja mmehie ya na aja nsure oku a na-achụ n'oge ha, tinyere aja mkpuru oka, na aja onyinye ihe onunụ so ha. 26 "N'ubochi nke ise nke mmemme a, i ga-ewere umu oke ehi itoolu, ebule abuo na umu ebule iri na ano ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo chuo aja. 27 Ihe ga-eso aja oke ehi, ebule na umu aturu ndi ahụ n'onuogugu ha bu aja mkpuru oka na aja ihe onunụ dika e si nye ya n'iwu. 28 Tinyekwa otu mkpi maka aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achụ n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onunụ so ha. 29 "N'ubochi nke isii nke mmemme ahụ, i ga-ewere umu oke ehi asato, na ebule abuo, na umu ebule iri na ano ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo, chuo aja. 30 Ihe ga-eso aja oke ehi, na ebule, na umu aturu ndi ahụ n'onuogugu ha bu aja mkpuru oka, na aja ihe onunụ dika e si nye ya n'iwu. 31 Tinyekwa otu mkpi maka aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achụ n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onunụ so ha. 32 "N'ubochi nke asaa nke mmemme ahụ, were umu oke ehi asaa, ebule abuo na umu ebule iri na ano, ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo, chuo aja. 33 Ihe ga-eso aja oke ehi, ebule na umu aturu ndi ahụ n'onuogugu ha bu aja mkpuru oka na aja ihe onunụ dika e si nye ya n'iwu. 34 Tinyekwa otu mkpi maka aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achụ n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onunụ so ha. 35 "N'ubochi nke asato ndi Izrel niile ga-enwe oke nzuko. I gaghị aru oru obula n'ubochi ahụ. 36 Chuo aja nsure oku, nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi utu. I ga-eji otu nwa oke ehi, otu ebule na umu ebule asaa ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo obula, chuo ya. 37 Ihe ga-eso aja oke ehi, ebule na umu aturu ndi ahụ bu aja mkpuru oka na aja ihe onunụ dika e si nye ya n'iwu. 38 Tinyekwa otu mkpi maka aja mmehie ya na aja nsure oku a na-achụ n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onunụ so ha. 39 "Tinyere onyinye a na-enye dika nkwa e kwere si di, na onyinye afo ofufu unu, unu ga-akwadoro Onyenwe anyi onyinye ndi a n'oge mmemme a kara aka unu: aja nsure oku unu, onyinye mkpuru oka na onyinye ihe onunụ na aja udo." 40 Ya mere Mosis gwara umu Izrel ihe niile Onyenwe anyi nyere ya n'iwu igwa ha.

30 Mosis kpokotara ndi ndu ebo Izrel niile gwa ha si: "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi nyere n'iwu: 2 Mgbe nwoke obula kwere Onyenwe anyi nkwa, maobu nuo iyi ime ihe obula, o gaghị emebi nkwa di otu a. Kama o ga-emezu ihe niile dika o kwuru ya. 3 "O buru na nwaagboghọ nọ n'ulo nna ya ekwe Onyenwe anyi nkwa maobu nuo iyi ime ihe obula, 4 o buru na nna ya anu mgbe o na-ekwe nkwa maobu nuo iyi ime ihe ahụ, ma gba ya nkiti, onye di otu a aghaghị imezu nkwa niile ndi ahụ o kwere. 5 Ma o buru na nna ya aju mgbe o nuru banyere ya na o gaghị emezu nkwa di otu ahụ, mgbe ahụ, nkwa ahụ maobu iyi o nuru ga-abu ihe efu. Onyenwe anyi ga-agbaghakwara ya, n'ihu na nna ya juru na o ga-emezu nkwa ya. 6 "O buru na o mesia luo di, mgbe o nusi iyi, maobu kwee

nkwa nzuzu o kwesiri imezu, 7 di ya nu banyere ya ma gba ya nkiti n'ubochi ahụ o nuru ya, nkwa ahụ ga-eguzogide, o ga-emezu ya. 8 Ma o buru na di ya aju inabata nkwa ahụ, maobu onunụ iyi nzuzu ahụ, ojuru di ya juru nkwa ahụ ga-eme ka iyi ahụ maobu nkwa ahụ ghara idi ire. Onyenwe anyi ga-agbaghakwara ya. 9 "Ma nkwa obula nke nwanji di ya nwuru maobu nwanji ya na di ya kewara, ihe obula nke o ji onu ya kwuo ka o ghaghị imezu. 10 "Ma o buru na nwanji ya na di ya bi e kwere nkwa maobu site na kwagide nuo iyi, 11 di ya nu ihe banyere ya, ma gba nkiti maobu ogbochighi ya, mgbe ahụ, ihu iyi na nkwa ndi ahụ niile nke o kwere ga-eguzo. 12 Ma o buru na di ya juru ikwenye ka nkwa ahụ digide n'ubochi mbu o nuru ya, nkwa ahụ maobu onunụ iyi ahụ aghoala ihe efu. Onyenwe anyi ga-agbaghakwara ya. 13 Ya mere, si di ya nwere ike iju, maobu mesie nkwa ahụ, maobu iyi ahụ o nuru ike. 14 O buru na di ya ekwughị ihe obula site n'otu ubochi ruo n'ubochi ozo, mgbe ahụ, o gosiri na o kwenyere ka nwunye ya mezu nkwa maobu iyi ndi ahụ niile. 15 O buru na o mesia ju na nwunye ya agaghị emezu nkwa ahụ o kwere, ikpe omuma niile di n'ihu emezughị nkwa ahụ di ya n'isi." 16 Ndi a bu usoro iwu Onyenwe anyi nyere Mosis banyere mmekorita nke nwoke na nwunye ya. O metutakwara nna na nwa ya nwanji onye bi n'ulo ya.

31 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, 2 "Taa ndi Midia ahuhu, ka i si otu a booro ndi Izrel obo ihe ojo ndi Midia mere ha. Mgbe i mesiri nke a, i ga-anwu." 3 Ya mere, Mosis gwara ndi Izrel okwu si, "Kwadoonu ndi ikom unu ibuso ndi Midia agha, maka ibotara Onyenwe anyi obo. 4 Sinu n'ebo obula di n'Izrel guputa puku ndi ikom puku ndi ikom." 5 Ya mere, e sitere n'igwe ndi ikom niile no n'Izrel zipu puku ndi ikom iri na abuo, ka ha gaa buo agha. Ebo obula zipuru otu puku ndi ikom. 6 Mosis zipuru ha ibu agha, otu puku, otu puku site n'ebo obula. Finehaz nwa Elieza, onye nchujaja, du ha gaa agha ahụ. O bu ngwongwo si n'ebe nso, tinyere opi ike nke a ga-afu. 7 Ha busoro ndi Midia agha dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. Ha gburu onye obula bu nwoke. 8 N'ime ndi ha gburu n'agha ahụ bu ndi eze Midia ise a nakpo Evi, Rekem, Zua, Hua na Reba. Ha jikwa mma agha gbuo Belam nwa Beoa. 9 Ndi agha Izrel chikotara ndi inyom niile, na umuntakiri niile no n'ala Midia dika ndi ha dotara n'agha. Ha chikotara ngwongwo niile ndi Midia ji biri, tinyere igwe ehi, na igwe ewu na aturu ha niile, dika ihe ha dotara n'agha. 10 Emesja, ha munyere oku n'obodo ndi Midia niile na ebe ha mara ulo ikwu, rechapu ha n'oku. 11 Ha chikotara ihe niile ha dotara n'agha, ma mmadu ma anu ulo. 12 Ndi a niile ha dotara n'agha na ngwongwo niile ha lutara n'agha ka ha buteere Mosis, na Elieza onye nchujaja na ogbako Izrel niile na mbara ala Moab, n'akuku osimiri Jordan na ncherita ihu Jeriko. 13 Mosis na Elieza onye nchujaja na ndi ndu ogbako Izrel niile puru gaa zute ha n'azu ebe ha mara ulo ikwu ha. 14 Ma Mosis were iwe

megide ndjisi agha, ya bu ndi ahụ na-achị imerime puku ndi agha, na ndi ochiaghā na-achị narị ndi agha, ndi si ibu agha lōta. **15** Mosis juru ha si, “Ginị mere unu ji debe ndi inyom niile ndi a ndu? **16** O bu ndi a bu ndi gbasoro ndumodu Belam, rafuo ndi Izrel mee ka ha ghoḡ ndi na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi n’ihe gbasara okwu Peoa. O bu nke a mere ka nrja nrja oḡoḡ ahụ na-efe efe dakwasị ndi nke Onyenwe anyi. **17** Ugbu a, gbuonu umunata ndi nwoke niile, na ndi inyom niile matarala nwoke. **18** Naani umuntakiri ndi nwanyi ha nke nwoke na-edinabeghi ka unu ga-ahapu ka ha diri ndi. Unu nwere ike debere onwe unu ndi di otu a. **19** “Ma ugbu a, unu niile bu ndi soro gbuo mmadu, maobu bitu ozu ha aka, unu abatala n’ime ogige Izrel tutu ubochi asaa agafee. N’oge a, doonu onwe unu ocha, dokwaanu ndi niile unu dotara n’agha ocha, n’ubochi nke ato na n’ubochi nke asaa. **20** Debekwanu uwe niile ocha, ya na ihe niile e ji akpukpo anu na aji ewu, maobu osisi, mee.” **21** Mgbe ahụ, Elieza onye nchujaja gwara ndi ikom niile ahụ jere agha okwu si ha, “Nke a bu iwu Onyenwe anyi nyere Mosis. **22** Otu o di olaedo, olaocha, bronzi, igwe, gbamgbam na opu, **23** na ihe o bu la ozo bu nke ga-anagide oku, ka a ga-eme ka o gabiga site n’oku, mgbe ahụ o ga-adikwa ocha. Ma aghaghị iga n’ihu ime ka ha di ocha site n’isacha ha n’ime mmiri nke nsacha. Ma ihe obula nke na-agaghị anagide oku ka a ga-eji mmiri sachaa, maka ido ya ocha. **24** N’ubochi nke asaa, unu aghaghị isacha uwe unu niile, buru ndi di ocha. Mgbe ahụ, unu puru iloghachi n’omuma ulo ikwu ndi Izrel.” **25** Ma Onyenwe anyi sirị Mosis, **26** “Gị na Elieza onye nchujaja, na ndjisi ezinaulo nke ogbako Izrel niile, ga-aguko ihe niile unu dotara n’agha choputa onuogugu mmadu na anumanu. **27** Mgbe ahụ, kee ihe ndi a niile uzo abuo. Okara ya ga-abu nke ndi ikom ahụ niile gara agha, ma okara nke ozo ka a ga-enye ogbako Izrel niile. **28** Ma Onyenwe anyi nwere oke site n’oke ndi ahụ jere agha: mmadu, na ehi niile, na inyinya ibu niile, na aturu na ewu niile. Oke Onyenwe anyi bu otu uzo n’ime narị ise obula. **29** Nye Elieza onye nchujaja oke sitere n’aja a dika ihe Onyenwe anyi ketara. **30** Otu aka ahụ kwa, site n’oke ndi Izrel ga-eketa, kee utu. Otu uzo n’ime iri ise, maobu mmadu, maobu ehi, maobu inyinya ibu, maobu aturu, maobu ewu, maobu igwe anu ulo uzo. Were ha nye ndi Livayi, ndi o di n’aka ilekota ulo nzute Onyenwe anyi, ka o buru oke nke ha.” **31** Ya mere, Mosis na Elieza onye nchujaja mere dika Onyenwe anyi nyere ha n’iwu. **32** Ihe nweta bu nke foduru n’ihe ndi agha lutara n’agha bu ndi a, bu aturu di narị puku isii, iri puku asaa na puku ise, **33** Ehi di iri puku asaa na puku abuo, **34** inyinya ibu di iri puku isii na otu puku, **35** Umụ agboghō na-amatabeghi nwoke di iri puku ato na puku abuo. **36** Ya mere, okara e nyere ndi gara luo agha di: Igwe ewu na aturu di narị puku ato na iri puku ato na puku asaa na narị ise. **37** N’ime ya, utu e nyere Onyenwe anyi site n’igwe aturu ahụ di narị isii na iri asaa na ise. **38** Igwe ehi di iri puku ato na puku isii. N’ime ya, ihe e

nyere Onyenwe anyi bu iri asaa na abuo. **39** Inyinya ibu di iri puku ato na narị ise. Nke e nyere Onyenwe anyi bu iri isii na otu. **40** Onuogugu umu agboghō di puku iri na isii. Ndi e nyere Onyenwe anyi di iri ato na abuo. **41** Mosis nyere Elieza bu onye nchujaja Onyenwe anyi oke n’ihe ndi ahụ niile a turu n’utu, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n’iwu. **42** Ma okara nke ahụ diri ndi Izrel, nke Mosis kewaputara site na nke ndi ikom luru agha. **43** Okara nke nzuko di, igwe ewu na aturu, narị puku ato, iri puku ato, puku asaa na narị ise, **44** igwe ehi, iri puku ato na isii, **45** inyinya ibu, iri puku ato na narị ise, **46** umu agboghō, puku iri na isii. **47** Site n’oke ndi Izrel Mosis hoputara otu uzo n’ime iri ise, ma mmadu ma anu ulo dika Onyenwe anyi nyere n’iwu. O nyere ha ndi Livayi na-elekota ulo nzute Onyenwe anyi mmadu na anu ulo ndi a. **48** Mgbe ahụ, ndjisi agha niile na ndi ochiaghā na-achị imerime puku ndi agha, na ndi na-achị narị ndi agha bjakwutere Mosis, **49** si ya, “Ndi ohu gi aguola ndi niile gara agha no n’okpuru anyi, choputa na o nweghi onye obula a na-achō achō. **50** Ya mere, anyi wetaara Onyenwe anyi onyinye site n’ihe anyi kwatara n’agha. Onyinye anyi bu ihe onye obula nwetara, ihe olaedo a na-agba n’ukwu na mgbaaka, na olaaka ikike, na olanti na ihe iyi n’olu niile, i ji ha chuo aja mkpuchi mmehie n’ihi onwe anyi n’ihu Onyenwe anyi.” **51** Mosis na Elieza onye nchujaja natara onyinye olaedo ndi ahụ bu ihe a kpuru akpu site n’aka ha. **52** Idu aru nke ihe olaedo niile nke ndi ochiaghā na-achị imerime puku ndi agha, na ndi na-achị narị ndi agha, nke Mosis na Elieza chere n’ihu Onyenwe anyi dika onyinye, di narị kilogram na iri itoolu. **53** Ndi ahụ luru agha ahụ nwekwara otutu ihe ndi ozo ha debeere onwe ha. **54** Mosis na Elieza onye nchujaja natara onyinye olaedo ndi a di iche site n’aka ndi ochiaghā na-achị otutu puku ndi agha na narị ndi agha. E webatara onyinye ndi a n’ulo nzute, debe ha n’ihu Onyenwe anyi ka o buru ihe ncheta nye Onyenwe anyi n’ihi ndi Izrel niile.

32 Mgbe ndi Izrel rutere ala Jeza na Gilead, ndi ebo Ruben na Gad ndi nwere otutu igwe ehi, na igwe ewu na aturu choputara na ala ahụ di mma nke ukwu maka izu anu ulo. **2** Ya mere, ha bjakwutere Mosis na Elieza onye nchujaja, na ndi ndu nzuko Izrel, si ha, **3** “Ala ndi a: Atarot, Dibon, Jeza, Nimra, Heshbon, Eleale, Sebam, Nebo, na Beon, **4** bu ala nke Onyenwe anyi meriri n’agha n’ihu nzuko Izrel, di mma maka izu anu ulo. Anyi onwe anyi kwa nwere igwe ewu na aturu. **5** O buru na anyi achotala amara n’ihu unu, biko, kwerebu ka akuku ala a buru ihe nketa nke anyi bu ohu unu. Unu emekwala ka anyi soro ndi Izrel gafee n’akuku nke ozo nke osimiri Jordan.” **6** Mosis juru ndi Gad na Ruben ajuju si, “Unu na-ekwu na unu choro ino n’ebe a mgbe umunna unu ndi ikom niile ga-agafe osimiri Jordan ilu agha niile ahụ di na-eche ha? **7** O bu n’ihi ginị ka unu ji eme ka ndi Izrel daa mba ghara igafe banye n’ala ahụ Onyenwe anyi nyerela ha? **8** Otu a

ka nna unu ha mere mgbe m si Kadesh Banea zipu ha inyocho ala ahụ. **9** Mgbe ha letasiri ala ahụ si na Ndagwurugwu Eshkol loghachi, ha mere ka obi ndi Izrel niile daa mba jbanye n'ala ahụ Onyenwe anyi nyere ha. **10** N'ih i nke a Onyenwe anyi were iwe di oku megide ha n'ubochi ahụ. O nuru iyi kwuo si, **11** 'N'ih i na unu juru iyi obi unu niile gbasoo m, o nweghi onye obula n'ime ndi ahụ o si n'ala Ijpt kpopta, ndi gbara iri afo abuo rigoo, ga-ahụ ala ahụ m kwere Ebrahim na Ajizik na Jekob nkwa inye ha.' **12** Naani ndi onuhu iyi a na-emegideghi bu Kaleb, nwa Jefune onye Keniz, na Joshua nwa Nun, n'ih i na ha jiri obi ha niile sogide Onyenwe anyi. **13** Iwe Onyenwe anyi diiri oku megide Izrel, o mere ka ha wagharia n'ozara iri afo ano, tutu ruo mgbe ogbo ahụ niile nke mere ihe ojoo n'anya ya nwuchara. **14** "Ma lee unu ugbo a, agburu ndi mmehie, o bukwa otu ihe ahụ ka unu na-eme! Unu na-achọ ime ka iwe di ukwu wee Onyenwe anyi megide ndi Izrel. **15** O buru na unu aju iso Onyenwe anyi ugbo a, Onyenwe anyi ga-emekwa ka ndi Izrel nogide n'ozara. Mbibi na ila n'iyi nke ga-abjkwasi ha ga-abukwa nke unu ji aka unu kpataha ha." **16** Ma ha zara si ya, "O gaghi adi otu a! Anyi ga-ewuru anu ulo anyi ulo, tinye igwe ewu na aturu anyi n'ime ha. Anyi ga-ewukwara ndi nwunye anyi na umuntakiri anyi obodo ebe ha ga-anọ. **17** Ma anyi onwe anyi ga-eburu ngwa agha anyi, buru ndi Izrel niile ozo uzo gaa n'ihu ilu ogu, tutu anyi edubata ha n'ala nke ha ga-eketa. Ma ndi nwunye anyi na umuntakiri anyi ga-anọ n'obodo e wusiri ike, ikpuchite ezinaulo anyi niile site n'aka ndi iro bi anyi gburugburu. **18** Anyi agaghi alofa n'ulo anyi tutu onye Izrel obula enweta ihe nketa nke ya. **19** Anyi achoghi ihe nketa, n'ofe Jodan nke ozo, n'ih i na anyi ewerela oke nke anyi n'ebe a, n'akuku owuwa anyanwu Jodan." **20** Mgbe ahụ, Mosis zara si ha, "O di mma, o buru na unu ga-eme dika unu kwuru, jikere onwe unu, n'ihu Onyenwe anyi, ibu agha. **21** O buru na ndi agha unu ga-eso gafee n'ofe ozo nke osimiri Jodan, soro ndi ozo buo agha tutu ruo mgbe Onyenwe anyi chupuchara ndi iro ya niile, **22** mgbe ahụ, e merichaa mba ndi ahụ niile n'ihu Onyenwe anyi, unu nwere ike loghachi n'ebe a, buru ndi ikpe na-amaghi n'ebe Onyenwe anyi na ndi Izrel no. Ala a di n'owuwa anyanwu, ga-abu ihe nketa unu nwere site n'aka Onyenwe anyi. **23** "O burukwanu na unu aju ime dika unu kwuru, mgbe agha, o bu Onyenwe anyi ka unu na-emehie megide. Matakwanu na unu ga-emesia nata ugwo oru mmehie unu. **24** Wuonu obodo ebe ndi inyom na umu unu gabi, wuokwanu ulo anu maka igwe ewu na aturu unu, ma mezuokwanu ihe niile unu kweere na nkwa." **25** Ndi ebo Gad na Ruben siri Mosis, "Anyi bu ndi ohu gi ga-eme dika onyenwe anyi nyere n'ihu. **26** Umumu anyi niile, na ndi inyom anyi niile, na igwe ewu na aturu anyi, na ehi anyi niile, ga-anọ n'ebe a, n'obodo ndi a anyi wuru n'ala Gilead. **27** Ma anyi, ndi ohu gi, ndi niile tozuru ije agha, ga-agafe osimiri Jodan ibu agha n'ihu Onyenwe anyi, dika onyenwe anyi si kwuo." **28** Mgbe ahụ, Mosis nyere Elieza, bu onye nchaja, na

Joshua nwa Nun, na ndisi ezinaulo nke ebo Izrel niile iwu banyere ha, **29** O siri ha, "O buru na ndi ebo Gad na Ruben, onye obula nke jikere iga agha, ga-eso unu gafee Jodan n'ihu Onyenwe anyi, mgbe ahụ, oge unu lugburu ndi ala ahụ niile, unu aghaghi inye ha ala Gilead dika ihe nketa ha. **30** Ma o buru na ha aju iso unu, ha ga-eso ndi ozo keta oke n'ala Kenan." **31** Ndi ebo Gad na Ruben zara si, "Ihe obula Onyenwe anyi nyere n'ihu ka anyi ga-eme. **32** Anyi ga-ejikere soro Onyenwe anyi jee agha n'ala Kenan. Ma ihe nketa anyi ga-adi n'ebe a, n'akuku Jodan." **33** Mosis nyere ndi ebo Gad, na Ruben, na okara Manase nwa Josef, alaeze niile Saihon eze Amori nakwa alaeze niile nke Og, eze ndi Bashan na-achi. O nyere ha ala ahụ niile, na obodo niile di n'ala ahụ gburugburu. **34** Ndi ebo Gad wughariri ma wusiekwa obodo ndi a, Dibon, Atarot, Aroea **35** Atrot-Shofan, Jeza, Jogbeha, **36** Bet-Nimra na Bet-Haran bu obodo e wusiri ike, wukwara igwe ewu na aturu ha ulo anu n'ime ya. **37** Ma ndi ebo Ruben wughariri obodo ndi a: obodo Heshbon, Eleale, Kiriatham, **38** Nebo na Baal-Meon (ma a gbanwere aha ha) na Sibma. Ha gbanwere aha obodo niile ndi ahụ ha wughariri, guo ha aha ohuru. **39** Ndi agburu Makia, nwa Manase gara n'obodo Gilead lugbuo ya, chupu ndi Amorit bi n'ebe ahụ. **40** Ya mere, Mosis were obodo Gilead nye Makia, umu Manase ka ha biri n'ebe ahụ. **41** Jia, onye sikwa n'ebe Manase gara buso otutu obodo nta ndi ozo agha, lugbuo ha. O gbanwere aha obodo nta ndi a, guo ha Havot Jaja. **42** N'oge a kwa, otu nwoke a na-akpo Noba duuru ndi agha gaa n'obodo Kenat, na n'obodo nta ndi ozo gbara ya gburugburu, lugbuo ha, bichie n'ime ha. O gbanwere aha obodo ndi ahụ niile bido ikpo ha Noba, nke bu aha ya onwe ya.

33 Ndi a bu usoro mbili ije umu Izrel, site n'oge ha hapuru Ijpt dika ha si noo n'igwe n'igwe. O bu Mosis na Eron duuru na n'ije ndi a. **2** Mosis, n'onwe ya, dere usoro ije ha ndi a n'akwukwo dika Onyenwe anyi nyere ya n'ihu. **3** Ha biliri njem site na Ramesis, n'ubochi nke iri na ise n'onwa nke mbu, ubochi na-esota nke e mere Mmemme Ngabiga. Ha niile zopuru ije n'atughi egwu n'ihu ndi Ijpt, **4** mgbe ndi ha no na-eli umu ha niile ndi e buru uzo muo, bu ndi Onyenwe anyi tigburu n'etiti ha n'ihu na Onyenwe anyi kpere chi ha niile ikpe. **5** Ndi Izrel hapuru Ramesis, bja maa ulo ikwu ha na Sukot. **6** Ha hapuru Sukot bjaruo Etam, nke di n'onu onu ozara ahụ. **7** Ha hapuru Etam laghachi azu gaa Pi Hahiro, nke di nso n'akuku owuwa anyanwu Baal-Zefon, ebe ha manyere ulo ikwu ha na ndida ugwu Migdol. **8** Mgbe ha hapuru Pi Hahiro, ha sitere n'etiti Osimiri Uhie gafee gaa ije ubochi ato bata n'ozara Etam. Ha manyere ulo ikwu ha na Mara. **9** Mgbe ha hapuru Mara, ha batara Elim, ebe e nwere mmiri iri na abuo si n'ala na-asoputa, na iri osisi nkwa asaa. Ha noro odu di ukwu n'ebe a. **10** Mgbe ha hapuru Elim, ha wuru ulo ikwu ha n'akuku Osimiri Uhie. **11** Emesia, ha hapuru Osimiri Uhie gaa maa ulo ikwu ha n'ozara a na-akpo Sin. **12** Ha hapuru

ozara Sin gaa maa ʋlo ikwu ha na Dofka. **13** Emesja, ha hapuru Dofka bjaruo Alush maa ʋlo ikwu ha. **14** Mgbe ha hapuru Alush, ha rutere Refidim, ebe ndi Izrel na-ahughi mmiri onunu. **15** Ha hapuru Refidim bjaruo n'ozara Sajnai ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **16** Ha hapuru ozara Sajnai bjaruo Kibrot Hataava ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **17** Ha hapuru Kibrot Hataava bjaruo Hazerot ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **18** Ha hapuru Hazerot bjaruo Ritma ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **19** Ha hapuru Ritma bjaruo Rimon-Perez ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **20** Ha hapuru Rimon-Perez bjaruo Libna ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **21** Ha hapuru Libna bjaruo Rissa ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **22** Ha hapuru Rissa bjaruo Kehelata ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **23** Ha hapuru Kehelata bjaruo n'ugwu Shefa ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **24** Ha hapuru ugwu Shefa bjaruo Harada ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **25** Ha hapuru Harada bjaruo Makhelot ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **26** Ha hapuru Makhelot bjaruo Tahat ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **27** Ha hapuru Tahat bjaruo Tera ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **28** Ha hapuru Tera bjaruo Mitka ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **29** Ha hapuru Mitka bjaruo Hashmona ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **30** Ha hapuru Hashmona bjaruo Moserot ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **31** Ha hapuru Moserot bjaruo Bene Jaakan ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **32** Ha hapuru Bene Jaakan bjaruo Ho Hagidgad ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **33** Ha hapuru Ho Hagidgad bjaruo Jotbata ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **34** Ha hapuru Jotbata bjaruo Abrona ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **35** Ha hapuru Abrona bjaruo Ezion Geba ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **36** Ha hapuru Ezion Geba bja maa ʋlo ikwu ha na Kadesh, nke di n'ozara Zin. **37** Ha hapuru Kadesh bja maa ʋlo ikwu ha n'ugwu Hor n'oke ala ndi Edom. **38** Eron, bu onye nchujaja gbagoro n'ugwu Hor site n'iwu Onyenwe anyi. N'ebe o no nwuo, n'ubochi mbu nke onwa nke ise, n'afu nke iri anu site na mgbe umu Izrel si Ijpt putu. **39** Eron gbara nari afu na iri afu abuo na atu mgbe o nwuru n'ugwu Hor. **40** Onye Kenan bu eze Arad, onye bi na Negev n'ime ala Kenan, nuru na ndi Izrel na-abia. **41** Ha hapuru ugwu Hor bjaruo Zalmona ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **42** Ha hapuru Zalmona bjaruo Punon ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **43** Ha hapuru Punon bjaruo Obot ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **44** Ha hapuru Obot bjaruo Iye Abarim, n'oke ala ndi Moab. **45** Ha hapuru Iye Abarim bjaruo Dibon Gad ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **46** Ha hapuru Dibon Gad bjaruo Almon Diblataim ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **47** Ha hapuru Almon Diblataim bjaruo n'ugwu Abarim nke di nso na Nebo ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **48** Ha hapuru ugwu Abarim bata n'obosara ala Moab n'akuku osimiri Jordan, na ncherita ihu Jeriko, ebe ha mara ʋlo ikwu ha. **49** Mgbe ha no n'ebe a, ha manyere ʋlo ikwu ha n'ebe di iche iche n'akuku osimiri Jordan, site na Bet-Jeshimot rute riji ebe a na-akpo Ebel-Shitim, n'obosara ala Moab. **50** N'obosara ala Moab, n'akuku Jordan, na ncherita ihu Jeriko ka Onyenwe anyi no gwa Mosis okwu si ya, **51** "Gwa umu Izrel okwu si ha, 'Mgbe unu gafere osimiri Jordan banye n'ala Kenan, **52** unu aghaghi ichupu ndi

niile bi n'ebe ahụ ma bibie chi niile ha na-efe, ndi ha ji nkume tuo na ndi ha kpuru akpu. Unu ga-ebikwa ebe niile di n'elu ugwu niile, ebe ha na-anu efe arusi ha niile ofufe. **53** Nwetanu ala ahụ, birikwa n'ime ya, n'ihu na enyela m unu ala ahụ ka unu nwere ya. **54** Unu ga-eke ala ahụ site n'ife nza, dika agburu unu niile si di. Ndi bara uba nye ha ihe nketa di ukwu, ndi di ole na ole nye ha ihe nketa di nta. Ihe o bu ruuru agburu obula site n'ife nza ga-abu nke ha. Kee ya dika ebo nna nna unu ha si di. **55** "Ma o buru na unu achupughi ndi niile bi n'ala ahụ, ndi unu hapuru ga-aburu unu iberibe unyi n'anya unu. Ha ga-adikwara unu ka ogwu nke ga-adukasi unu ahụ. Ha ga-enye unu nsogbu n'ala ahụ unu na-aga ibi n'ime ya. **56** Mgbe ahụ kwa, aga m emeso unu udi mmeso ahụ m na-akwado imeso ha ugu a."

34 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **2** "Nye ndi Izrel iwu si ha, 'Mgbe unu banyere n'ala Kenan, ndi a bu oke ala ndi ahụ unu ga-enweta dika ihe nketa unu: **3** "Oke ala unu n'akuku ndi ga-etinyetu aka n'ozara Zin. Ala unu na ala ndi Edom ga-enweco oke ala. N'akuku owuwa anyanwu, oke ala ndi unu ga-ebido na ngwucha Osimiri Nnu, **4** gafee ndi Akrabim, gabiga ruo ozara Zin, gbada ndi ruo Kadesh Banea. Site n'ebe ahụ o ga-aga ruo Haza Ada, gafee ruo Azmon, **5** ebe o ga-echighari gbasoro iyi Wadi nke Ijpt ma kwusi n'osimiri Mediterenja. **6** Oke ala unu n'akuku odida anyanwu ga-abu onu mmiri osimiri Mediterenja. Nke a ga-abu oke ala unu. **7** Oke ala unu n'akuku ugwu ga-amalite n'osimiri Mediterenja ruo n'ugwu Hor. **8** O ga-esitkwa n'ugwu Hor ruo Lebo Hamat, gbatjakwa ruo Zedad, **9** ruo Zifron tutu kwusi na Haza Enan. Nke a ga-abu oke ala unu n'akuku ugwu. **10** Oke ala unu n'akuku owuwa anyanwu ga-ebido na Haza Enan ruo Shefam. **11** Oke ala ahụ ga-agbada site Shefam ruo Ribla n'akuku owuwa anyanwu Ain. Site n'ebe ahụ, o ga-agbasoro ndi odida anyanwu Osimiri Galili. **12** Mgbe ahụ, o ga-aga ogologo ogologo, gbasoro osimiri Jordan, tutu kwusi n'osimiri Nnu. "Nke a bu ala unu, na oke ala ya n'akuku obula." **13** Mosis nyere ndi Izrel iwu si, "Kesaanu ala a dika ihe nketa site n'ife nza. Onyenwe anyi enyela iwu ka enye ya ebo itoolu na okara ndi ahụ foduru. **14** N'ihu na ebo Ruben na Gad tinyere okara ebo Manase, enwetalarị ala ihe nketa ha. **15** Ebo abuo n'okara ndi a enwetala ihe nketa nke ha n'akuku owuwa anyanwu osimiri Jordan, na ncherita ihu obodo Jeriko." **16** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **17** "Ndi a bu aha ndi ikom m hoputara ihu na e kenyere unu ala aha dika ihe nketa unu. Elieza onye nchujaja, na Joshua nwa Nun. **18** Site n'ebe obula hoputa otu onyendu ka ha nye aka ikesa ala nketa ahụ. **19** "Ndi a bu aha ndi a hoputara: "Kaleb nwa Jefune, site n'ebo Juda. **20** Shemuel nwa Amihud, site n'ebo Simion **21** Elidad nwa Kislun, site n'ebo Benjamin. **22** Buki nwa Jogli, onyendu si n'ebo Dan. **23** Haniel nwa Efod, onyendu si n'ebo Manase, nwa Josef. **24** Kemuel

nwa Shiftan, onyendu si n'ebo Ifrem, nwa Josef. 25 Elizafan nwa Panak, onyendu si n'ebo Zebulon. 26 Paltiel nwa Azan, onyendu si n'ebo Isaka. 27 Abihud nwa Shelomi, onyendu si n'ebo Asha. 28 Pedahel nwa Amihud, onyendu si n'ebo Naftali." 29 Ndi a bu ndi ikom Onyenwe anyi nyere iwu si ha kenye ndi Izrel ihe nketa ha n'ala Kenan.

35 N'oge a, mgbe ndi Izrel ka no n'akuku osimiri Jodan n'obosara ala Moab, na ncherita ihu Jeriko, ka Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, 2 "Nye ndi Izrel iwu ka ha nye ndi Livayi ufodu obodo ebe ha ga-ebi. Obodo ndi a ga-abu ndi si n'ihe nketa ndi Izrel ketara. Nyekwa ha ala ebe anu ulo ha ga-anu na-akpa nri, nke ga-agba obodo ndi a gburugburu. 3 Obodo ndi a ga-aburu ha ebe obibi, ma ala niile gbara ha gburugburu ga-abu ebe jta nri nke igwe ehi na aturu, na anu ulo ha niile. 4 "Ala ebe jta nri nke obodo niile nke unu ga-enye ndi Livayi ga-adi nari mita anu na okara n'ogologo site na mgbidi obodo ga gburugburu mgbidi obodo obula. 5 Ya mere n'obodo ndi Livayi obula, ala izu anu ulo ga-adi nari mita anu na okara site na mgbidi ha ruo n'oke ala ha. O ga-adi nari mita anu na okara n'akuku owuwa anyanwu, nari mita anu na okara n'akuku odida anyanwu, nari mita anu na okara n'akuku ugwu, nari mita anu na okara n'akuku ndida. Obodo ha ga-adikwa n'etiti ala izu anu ulo ndi a. 6 "Obodo isii n'ime obodo ndi ahụ unu na-enye ndi Livayi ga-abu obodo mgbaba, ebe onye obula gburu mmadu na-amaghi ama nwere ike gbaga izere ndu ya. Tinyere obodo ndi a unu ga-enyekwasị ha iri obodo anu na abuo ozo. 7 Ya mere obodo niile a ga-enye ndi Livayi ga-adi iri obodo anu na asato, tinyere obosara ala izu igwe ewu na aturu nke gbara obodo ndi a gburugburu. 8 Obodo unu na-enye ndi Livayi site n'ihe nketa ndi Izrel ga-abu dika unu si keta oke unu. A ga-esite n'aka ebo nwere otutu obodo weputa otutu obodo, ma site n'aka ebo obodo ha nwere na-ehighi nne weputa ole na ole." 9 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, 10 "Gwa ndi Izrel si ha, 'mgbe unu gafere Jodan banye n'ala Kenan, 11 hoptanu ufodu obodo ka o buru obodo mgbaba ebe mmadu nwere ike igbabanye ma o buru na o gbuo mmadu na-amaghi ama. 12 Obodo ndi a ga-abu ebe mgbaba nye onye na-ezere ndu site n'aka onye ahụ choro iboro obo, ka a ghara igbu onye e boro ebubo igbu mmadu tutu ruo mgbe e buru uzo kpee ya ikpe n'ihu ogbako. 13 Obodo isii ndi a unu weputara ga-abu obodo mgbaba. 14 Hoptu obodo mgbaba ato n'akuku ozo nke Jodan. Ka ato ndi ozo diri na Kenan. 15 Obodo ndi a agaghị abụ ebe izere ndu maka naanị ndi Izrel, kama o dikwara ndi oja na ndi ozo bi n'etiti unu, ka onye na-akpachaghị anya gbuo mmadu gbaga ebe ahụ izere ndu ya. 16 "O buru na mmadu e jiri mkpirisi igwe tigbuo mmadu ibe ya, a ga-agu onye di otu a dika ogbu mmadu. A ga-egbukwa ya. 17 A sika na mmadu ejide n'aka ya nkume nke o nwere ike iji tugbuo mmadu, o buru na o tuo mmadu nkume ahụ tugbuo

ya, o bu ogbu mmadu. Ogbu mmadu ahụ aghakwaghị inwu. 18 A sika na mmadu ji ihe e ji osisi tuo n'aka ya, nke o nwere ike i ji tigbuo mmadu, o buru na o tie mmadu ihe osisi ahụ, tigbuo ya, o bu ogbu mmadu. A ghaghị ime ka ogbu mmadu ahụ nwuo. 19 Onye na-abo obo obara ga-egbu ogbu mmadu ahụ n'onwe ya mgbe obula o zutere ya. 20 O buru na mmadu esite n'ekworo nuo onye ozo aka, maobu kpachara anya tuo onye ahụ ihe nke mere ka o nwuo, 21 maobu na o sitere n'obi onuma jiri aka ya tie mmadu ihe nke mere ka o nwuo, a ga-egbu onye ahụ, n'ihu na ogbu mmadu ka o bu. Onye na-agwachite ochu ga-egbu ogbu mmadu ahụ mgbe obula o zutere ya. 22 "Ma o buru na mmadu ebughi iro n'obi nutuo mmadu ibe ya na mberede, maobu tuo ya ihe, 23 maobu tutuo nkume nke datara dagbuo mmadu ibe ya mgbe o na-ahughi ya, bu onye na-abughị onye iro ya, onye o na-ebughị n'obi imejo, 24 mgbe ahụ, ndi ogbako ga-ekpe ikpe n'etiti onye e boro ebubo na onye na-agwachite ochu dika usoro iwu ndi a si di. 25 Nzuko aghaghị ichekwa onye e boro ebubo na o gburu mmadu site n'aka onye na-agwachite ochu, zilaga onye ahụ e boro ebubo n'obodo mgbaba, bu ebe ha gbalagara. Onye ahụ e boro ebubo ga-anogide n'obodo mgbaba ahụ tutu ruo mgbe onyeisi nchujaja nwuru, bu onye ahụ e tere mmanu nso. 26 "Ma o buru na ogbu mmadu a ahapu obodo mgbaba ahụ puo, o burukwa, 27 na onye ahụ na-abo obo obara achota ya n'azu obodo mgbaba ahụ, o nwere ike igbu onye ahụ e boro ebubo, ikpe igbu mmadu agaghị ama ya. 28 Onye ahụ e boro ebubo na o gburu mmadu aghaghị ino n'ime obodo mgbaba ahụ tutu ruo mgbe onyeisi nchujaja nwuru. O bu naanị mgbe onyeisi nchujaja nwuchara, ka ha nwere ike ilaghachi n'ulo ya, n'ihe nketa ya. 29 "Ndi a bu usoro iwu ga-adigide nye unu site n'ogbo ruo n'ogbo, n'ebe obibi unu niile. 30 "Onye obula gburu mmadu ga-anwu. A ga-ama ya ikpe onwu naanị mgbe e nwere karja otu onye akaebe. O dighi onye obula a ga-egbu n'ihu akaebe nke otu onye gbara megide ya. 31 "Unu a narakwala ihe igbara isi n'onodu ndu nke onye gburu mmadu, bu onye nke ikpe onwu mara. Aghaghị ime ka ha nwuo. 32 "Unu a narakwala ihe mgbaputa site n'aka onye obula nke gbagara n'obodo mgbaba, site otu a kwere ka ha loghachite azu ga biri n'ala nke aka ha tupu onyeisi nchujaja anwuo. 33 "Unu emerukwala ala ahụ nke unu bi n'ime ya. Obara igbu ochu na-emeru ala. O dikwaghị mkpuchi mmehie a ga-eme banyere ala a wufuru obara n'ime ya, ma o bughị naanị obara nke onye ahụ gburu ochu ahụ. 34 Unu emerula ala ahụ unu na-aga ibi n'ime ya. N'ihu na mu onwe m bikwa n'ebe ahụ, mu bu Onyenwe anyi bi n'etiti umu Izrel."

36 N'oge ahụ, ndiisi ezi agburu Gilead, nwa Makia, nwa Manase, otu n'ime umu Josef, bjakwutere Mosis na ndi ndu, na ndiisi ezi umu Izrel si ha: 2 "Mgbe Onyenwe anyi nyere unu onyenwe m iwu inye umu Izrel ala ahụ n'ihe nketa site n'ife nza, onye

nyekwara gi iwu iwere ihe nketa nwanne anyị nwoke Zelofehad nyefee n'aka ụmụ ya ndị inyom. **3** Ugbu a, ọ bụrụ na ha alụọ ndị ikom Izrel si n'ebo ọzọ, mgbe ahụ, ihe nketa ha ga-abụ nke anapụrụ anyị, tụtụkwasi n'ihe nketa nke ebo ebe ha lụrụ di. N'uzọ dị otu a, ihe nketa anyị ga-abụ nke e wepụrụ ihe site na ya. **4** Mgbe afọ inwere onwe nye Izrel ruru, a ga-agụnye ihe nketa ha n'ebo ebe ha lụrụ di. A ga-esi otu a wepụ ala ha site n'ihe nketa nke nna nna anyị ha ketara." **5** Mgbe ahụ, Mosis nyere ndị Izrel ntụziaka site n'iwu Onyenwe anyị sị, "Ihe ndị ikom ebo Josef na-ekwu ziri ezi. **6** Ma nke a bụ iwu Onyenwe anyị na-enye maka ụmụ ndị inyom Zelofehad. Ha nwere ike ilụ onye ọbụla masiri ha, ma onye ha ga-alụ ga-aburiri onye si n'agbụrụ ebo nna ha. **7** O nweghi ihe nketa ọbụla n'Izrel ga-esi n'aka otu ebo gafee n'ebo ọzọ. N'ihi na ihe nketa nke ebo ọbụla ga-adigidere ha dika otu e siri kee ya nye nna nna ha. **8** Nwa nwanị Izrel ọbụla ketara ala n'ebo Izrel ọ bụla ga-alụ di site n'agbụrụ ebo nna ya. Ka ala ha ghara igafere ebo ọzọ. **9** Ọ dighi ihe nketa ọbụla ga-esi n'otu ebo feere ebo ọzọ. N'ihi na ebo Izrel ọbụla ga-edebere onwe ha ala ha ketara." **10** Ya mere, ụmụ ndị inyom Zelofehad mere dika Onyenwe anyị nyere Mosis n'iwu. **11** Ụmụ Zelofehad ndị a: Mahla, na Tjaza, na Hogla, na Milka, na Noa, lụrụ ndị ikom si n'ebo nna ha. **12** Ha lụrụ di n'agbụrụ ụmụ Manase, nwa Josef. N'uzọ dị otu a, ihe nketa ha digidere n'ebo na agbụrụ nna ha. **13** Ndi a bụ iwu na ụkpụrụ Onyenwe anyị sitere n'aka Mosis nye ndị Izrel n'oge ha nọ n'obosara ala Moab, n'akukụ osimiri Jodan, na ncherita ihu Jeriko.

Diuteronomi

1 Ndi a bu okwu ahụ Mosis gwara Izrel niile mgbe ha nọ n'owụwa anyanwụ Jōdan, n'ozara n'Araba, ebe chere ihu n'obodo Suf, n'etiti Paran na Tofel na Leban, na Hazerot, na Dizahab. **2** Site n'ugwu Horeb ruo Kadesh Banea, bu njem abali iri na otu ma e soro ụzọ gwara ugwu Sia. **3** O bu n'abalị mbụ nke onwa iri na otu, nke afọ iri anọ ka Mosis gwara umụ Izrel ihe niile Onyenwe anyị nyere ya n'iwu banyere ha. **4** Nke mere mgbe o lugbuchara Sajhon, eze ndi Amorait, onye na-achị na Heshbon, lugbukwaa Og, eze ndi Bashan na Edrei, onye na-achị n'Ashtarot. **5** N'owụwa anyanwụ Jōdan, n'ala ndi Moab ka Mosis nọ kowaara umụ Izrel iwu ndi a si ha, **6** Onyenwe anyị Chineke anyị gwara anyị n'ugwu Horeb si, "Unu anọla otutu oge n'ugwu a. **7** Ugbu a bilienụ ije, baa n'ala ugwu ugwu ndi Amorait. Gaakwanụ n'ala niile ndi agbataobi ha bu Araba, n'ugwu niile na n'ebe di ala ala na Negeb, n'onụ mmiri nke oke osimiri, garuokwanụ ala ndi Kenan na nke ndi Lebanon, gagidekwanụ ruo n'osimiri ukwu Yufretis. **8** Lee, enyela m unu ala ahụ niile! Baanụ n'ime ya, bichiekwanụ ala ahụ Onyenwe anyị n'uru iyi na o ga-enye nna nna unu bu Ebrahim, Aizik, Jekob na umụ umụ ha niile ndi ga-esote ha." **9** N'oge ahụ, agwara m unu umụ Izrel okwu si, "Unu buuru m oke ibu arọ, apughikwa m ibu unu naanị m. **10** Onyenwe anyị Chineke unu emeela ka unu mubaa dika kpakpando nke eluigwe. **11** Ka Onyenwe anyị Chineke nna nna unu ha meekwa ka unu mubaa n'onuogugu, puku kwuru puku, ya goziekwa unu dika o kwere na nkwa. **12** Ma olee otu naanị m ga-esi buo ibu unu, doziekwa ise okwu unu na nsogbu unu niile? **13** Hoputanụ ufodu ndi ikom nwe amamihe, nghota, na ndi a na-akwanyere ugwu, site n'ebo niile unu n'otu n'otu, aga m emekwa ha ndiisi unu." **14** Unu zara si m, "Ihe ahụ i zubere ime di mma." **15** Ya mere, a kporo m ndiisi n'ebo di iche iche, ndi ikom maara ihe, na ndi a na-asopuru, mee ka ha buru ndiisi ochichị unu, ufodu ha na-elekota puku mmadu, ufodu narị mmadu, ndi ozo na-elekota iri mmadu ise, ndi ozo mmadu iri, ka ha buru ndi ndu ebo di iche iche. **16** Adoro m ndi ikpe unu a aka na ntị n'oge ahụ si ha, "Nuruñkpe niile metutara esemokwu di n'etiti umunna unu, ma kpeenụ ikpe obula na-eleghi mmadu anya n'ihu ma ikpe ahụ o di n'etiti umunna unu ndi Izrel, maobu n'etiti ndi Izrel na ndi obia. **17** Kpeenụ ikpe ziri ezi nye onye ukwu na onye nta. Elekwala ndi unu na-ekpe ikpe anyi n'ihu, n'ihu na unu na-ekpe ikpe unu n'onodu Chineke." Enyekwara m ha iwu si ha wetaranu m ikpe niile siri unu ike ka m leba ha anya. **18** N'oge ahụ, agwara m unu ihe niile unu na-aghaghị ime. **19** Emesja, dika iwu Onyenwe anyi Chineke anyi nyere si di, anyi hapuru ugwu Horeb, chee ihu gawa n'ala ugwu ugwu ndi Amorait. Uzo anyi si gafee ozara ukwu ahụ di egwu nke unu ji anya unu hu tutu anyi erute Kadesh Banea. **20** Mgbe ahụ

agwara m unu okwu si, "Unu erutela n'ala ugwu ugwu ndi Amorait, ala ahụ Onyenwe anyi Chineke anyi na-enye anyi. **21** Lee, Onyenwe anyi Chineke unu enyela unu ala ahụ. Gaanụ nweta ya ka o buru nke unu dika Onyenwe anyi Chineke nna nna unu gwara unu si, Unu atula egwu, ka obi unu gharakwa ida mba." **22** Ma unu niile biakwutere m si m, "Ka anyi zipu ndi nnyocha ka ha gaa mata ezi uzo e si abanye n'ala ahụ. Anyi ga-ekpikwa obodo ndi anyi ga-ebu uzo banye." **23** Ntuputa unu juru m afọ, n'ihu ya, esitere m n'etiti unu hoputa mmadu iri na abuo, otu onye site n'ebo obula. **24** Ndi a puru, gbago ala ugwu ugwu ahụ tutu bjaruo na Ndagwurugwu Eshkol. Ha leghariri anya n'ala ahụ. **25** Ha ghotara ufodu n'ime mkpuru osisi miri n'ala ahụ, bulatara anyi. Ha wetakwara anyi ozi, si, "Ala ahụ Onyenwe anyi Chineke anyi na-aga inye anyi di mma." **26** Ma unu juru iga n'ala ahụ, si otu a nupu isi megide iwu Onyenwe anyi Chineke unu nyere. **27** Unu nọ n'ulo ikwu unu tamuo ntamu na-asị, "N'ezie Onyenwe anyi ahughi anyi n'anya. Lee ka o si site n'ala Ijpt duputa anyi were anyi nyefee n'aka ndi Amorait ka ha laa anyi n'iyi! **28** Ebee ka anyi nwere ike iga ugbu a? Umunna anyi gara nyochaa ala ahụ emenyela anyi egwu. Ha siri, 'Na ndi bi n'ala ahụ toro ogologo karja anyi burukwa ndi di ike. Ha sikhara na mgbidi e ji gbaa obodo ha gburugburu topuru ruo n'eluigwe! Anyi hukwara umu Anak n'ebe ahụ.'" **29** Ma agwara m unu si, "Ka ujo ghara itu unu, unu atula ndi ahụ egwu. **30** Onyenwe anyi Chineke unu, onye naga n'ihu unu, ga-aluru unu ogo, dika o si lura unu ogo n'ihu anya unu, n'ala Ijpt, **31** nakwa n'ime ozara, ebe unu nọ hu otu Onyenwe anyi Chineke unu si bulie unu elu dika nna si ebuli nwa ya elu, n'uzo niile unu gbasoro unu unu erute ebe a." **32** Ma agbanyeghi nke a, unu ekwenyeghi na Onyenwe anyi Chineke unu, **33** bu onye gara n'ihu unu n'ije unu niile, ichoputara unu ebe unu ga-ama ulo ikwu unu, onye jikwa oku duo unu n'abalị, jiri igwe ojii duo unu n'ehihie, jiri unu uzo unu ga-agbaso. **34** Ma otu o si di, mgbe Onyenwe anyi nuru ntamu unu, iwe di ukwu were ya, n'ihu ntamu unu, o nuru iyi si, **35** "O nweghi otu onye n'ime ogbo ojoo a ga-anọ ndu hu ala oma ahụ m nuru iyi inye nna nna unu, **36** karjakwa Kaleb, nwa Jefune. O ga-ahụ ala ahụ anya, aga m enye ya na umu umu ya ala ahụ o zokwasiri ukwu ya, n'ihu na o ji obi ya niile sogide Onyenwe anyi." **37** O bukwana n'ihu unu ka Onyenwe anyi ji weso m iwe, na-asị, "Gị onwe gị kwa, i gaghị aba n'ebe ahụ! **38** Kama Joshua, nwa Nun, onye na-enyere gị aka, ga-edu ha banye n'ebe ahụ. Gbaa ya ume n'ihu na o bu ya ga-edu ndi Izrel inweta ala ahụ dika ihe nketa ha. **39** O bukwana umuntakiri ahụ na-amaghi ihe di iche site n'ihu oma na ihe ojoko m ka ga-enye ala ahụ. Ha ga-abanye n'ime ya, nweta ya dika ihe nketa. **40** Ma unu onwe unu, bilienụ, chigharja gawa n'ime ozara. Cheenụ ihu unu n'osimiri Uhie." **41** Mgbe ahụ, unu kwuputara mmehie unu si, "Anyi emehiela megide Onyenwe anyi. Anyi ga-agbago n'ala ahụ gaa luo ogo, dika Onyenwe anyi Chineke anyi nyere anyi

n'iwu." Ya mere, onye ọbula n'ime unu yikwasiri ihe agha ya na-eche na ọ dị mfe igbago n'obodo ndi ahụ ndi n'ugwu. **42** Ma Onyenwe anyi siri m, "Gwa ha, 'Unu arigokwala, gaa buo agha, n'ihu na agaghị m anonyere unu. Ndi iro unu ga-amerikwa unu.'" **43** Ya mere, agwara m unu, ma unu anaghị nti. Unu nupuru isi n'iwu Onyenwe anyi, jiri nganga juru unu obi bilie, rigoo n'obodo ahụ di n'ugwu. **44** Ndi Amori bu ndi bi n'ugwu ahụ putara, ha chusasiri unu dika anụ si eme, tidaa unu n'ala site na Sia ruo Homa. **45** Emesja, unu loghachiri bja kwaa akwa n'ihu Onyenwe anyi, ma o geghi nti nye olu akwa unu, o nakwaghị unu nti. **46** N'ihu ya, unu noro otutu oge na Kadesh.

2 Anyi laghachiri azu chee ihu n'ozara n'uzo gwara Osimiri Uhie, dika Onyenwe anyi gwara m. Otutu afọ ka anyi no na-awaghari gburugburu ugwu Sia. **2** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri m, **3** "Unu agbaala ala ugwu ugwu a gburugburu ogologo oge, cheenu ihu n'akuku ugwu. **4** Nye umu Izrel iwu ndi a: 'Unu ga-aga site n'ala umunna unu ndi Edom gafee. Ndi Edom bu umu umu Iso, onye biri na Sia. Ha ga-atu egwu mgbe ha nuru na unu ga-esi n'ala ha gafee, ma kpachapuru anya. **5** Unu akpasukwala ha ka ha luso unu ogu, n'ihu na agaghị m enye unu ala obula sitere n'ala ha, o buladi ebe ga-ezuru unu izokwasị ukwu unu. Enyela m Iso ala niile nke ugwu Sia dika nke aka ya. **6** Jirinu olocha kwuo ha ugwo nri obula unu riri, jirikwanu olocha kwuo ha ugwo n'ihu mmiri obula unu nuru.'" **7** Onyenwe anyi Chineke unu agoziela unu n'ihe obula bu akaoru unu. O cheela nzo ukwu unu nche iri afọ anọ ndi a niile unu waghari n'ozara ukwu a. Onyenwe anyi Chineke unu anonyerela unu, o dikwaghị ihe koru unu. **8** Ya mere, anyi sitere n'ala umunna anyi bu umu Iso, ndi bi na Sia gafee. Anyi hapukwara uzo Araba nke si Elat na Ezion Geba, tugharja gawa elu uzo ozara Moab. **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi doru anyi aka na nti si, "Unu esogbula maobu luso ndi Moab ogu n'ihu na unu enweghi oke n'ala ha, n'ihu na enyela m umu umu Lot ala Ar ka o buru ihe nketa nke ha." **10** (Ndi biri n'ebe ahụ na mgbe gara aga bu ndi Emim, agburu ha gbara dimkpa dikwa otutu n'onuogu. Ha toro ogologo dika ndi Anak. **11** A na-eche na ha bu ndi Refaim, dika ndi Anak, ma ndi Moab na-akpo ha ndi Emim. **12** Ma mgbe gara aga o bu ndi Hor bi na Sia, ma ndi Edom, umu Iso, chupuru ha. Ha bibiri ndi Hor bichikwaa ala ha, dika umu Izrel si bichie n'ala ahụ Onyenwe anyi nyere ha dika ihe nketa.) **13** Onyenwe anyi gwara anyi okwu si, "Ugu a bilienu, gafee Ndagwurugwu Zered." Anyi bilikwara gafee. **14** Iri afọ ato na asato gasiri, site na mgbe anyi hapuru Kadesh Banea ruo mgbe anyi gafere Ndagwurugwu Zered! N'oge a, ogbo ndi ikom ahụ niile na-alu agha anwuchaaala site n'omuma ulo ikwu, dika Onyenwe anyi nuru ha n'iyi. **15** E, aka Onyenwe anyi di megide ha, ruo mgbe o mere ka ha niile nwuchaa site n'omuma ulo ikwu ahụ. **16** Mgbe onye nke ikpeazu n'ime ndi niile a tozuru ije agha

nwuchara, **17** Onyenwe anyi siri m, **18** "Taa, umu Izrel ga-esi na Ar gafee oke ala ndi Moab. **19** Mgbe unu bara n'ala ndi Amon, unu esogbula ha, unu alusola ha ogu, n'ihu na agaghị m enye unu ala ndi Amon. Enyela m umu umu Lot ala ahụ dika ihe onwunwe ha." **20** Ndi bi n'ebe a na mbu bu ndi Refaim, ma umu Amon na-akpo ha ndi Zamzum. **21** Ha bu agburu di ukwu n'onuogu, siekwa ike nke ukwu, ha toro ogologo dika umu Anak. Onyenwe anyi sitere n'aka ndi Amon laa ha n'iyi, bu ndi chupuru ha ma bichie n'obodo ha. **22** Onyenwe anyi mekwara otu ihe ahụ nye ndi agburu Iso bu ndi bi n'ugwu Sia mgbe o lara ndi Hor bu uzo biri n'ebe ahụ n'iyi. Ha chupuru ha, bichie ala ha ruo taa. **23** Ebe ozokwa Onyenwe anyi mere ihe di otu a bu mgbe o mere ka ndi Kafto laa ndi Avim n'iyi. Ha bichiri obodo nta niile ndi Avim nwere nke di gburugburu ebe ahụ rukwaa Gaza. **24** Emesja, Onyenwe anyi siri, "Gafeenu ndagwurugwu di warawara nke Anon, baakwanu n'alaee Saihon, onye Amori, eze obodo Heshbon. Lusonu ya agha, bichiekwanu n'ala ya n'ihu na enyefeela m ya bu eze na ala ya n'aka unu. **25** Site taa gaa n'ihu, aga m etinye egwu na ujo n'obi ndi niile bi n'okpuru mbara eluigwe. Ha ga-anu akuko unu tuo oke egwu, maakwa jijiji n'ihu unu." **26** Esitere m n'ozara Kedemot zipu ndi ozi, ka ha jekwuru Saihon, eze Heshbon, zie ya ozi na anyi choru udo, si, **27** "Kwere ka anyi site n'obodo gi gafee. O bu naanị n'okporozo ka anyi ga-anu. Anyi agaghị atughari gaa n'aka nri maobu n'aka ekpe. **28** Renye anyi ihe oriri anyi ga-eri na mmiri anyi ga-anu n'onu ahia olocha. Naanị kweere ka anyi gabiga n'ukwu ala, **29** dika umu Iso, bu ndi bi na Sia, nakwa ndi Moab bi n'obodo Ar meere anyi, ruo mgbe anyi gafere Jordan banye n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke anyi na-enye anyi." **30** Ma Saihon, eze Heshbon, ekweghi ka anyi si n'ala ya gafee. N'ihu na Onyenwe anyi Chineke unu mere ka mmuo ya sie ike, meekwa ka o mesie obi ya ike, ka o si otu a nyefee ya n'aka unu dika o mere ugbu a. **31** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara m si, "Lee, amalitela m iwere Saihon na obodo a nyefee unu n'aka. Ngwanu, malitenu ibuso ya agha! Merienu ya, nwetakwanu ala ya." **32** Mgbe Saihon na ndi agha ya niile putara izute anyi n'agha n'ebe a na-akpo Jehaz, **33** Onyenwe anyi Chineke anyi nyefere ya n'aka anyi. Anyi gburu ya, gbukwaa umu ya ndi ikom niile, na ndi agha ya niile. **34** N'oge ahụ, anyi meriri obodo ya niile, bibiekwa ha niile kpampam, ma ndi ikom, ma ndi inyom, ma umuntakiri. Anyi ahapughi mmadu onye ndu. **35** Ma ihe ndi anyi bukoru bu naanị anu ulo, na ngwongwo ndi ozo di iche iche anyi si n'obodo ndi anyi meriri kwata. **36** Anyi lugburu ndi niile bi n'obodo di site n'Arcoa ruo n'onu ndagwurugwu di warawara nke Anon, na site n'etiti ndagwurugwu ahụ ruo Gilead. O nweghi obodo obula rara anyi ahụ imeri, n'ihu na Onyenwe anyi Chineke nyefere ha niile n'aka anyi. **37** Ma dika usoro iwu Onyenwe anyi Chineke anyi si di, anyi abanyeghi ala ndi Amon obula maobu

ruokwa n'ala di n'akukū iyi Jabok nso, maobu n'obodo ndi ahū niile di n'ugwu.

3 Ihe ozo bu na anyi chighariri, gbagoo n'uzo gwara Bashan. Ma Og, eze Bashan, ya na ndi agha ya niile biliri chiriji agha puta izute anyi n'agha na Edrei. **2** Ma Onyenwe anyi gwara m okwu, si, "Atula ya egwu, n'ih na ewerela m ya na ndi agha ya niile, na ala ya, nyefee gi n'aka. Mee ya ihe i mere Saihon eze ndi Amorait, onyeisi obodo Heshbon." **3** Ya mere, Onyenwe anyi bu Chineke anyi nyefere Og, eze Bashan na ndi agha ya niile n'aka anyi. Anyi gbuchapukwara ha niile, na ahapughi onye obula ndu. **4** N'oge ahū, anyi lugburu obodo ya. O dighi obodo obula n'ime iri obodo isii ahū niile nke anyi na-anaraghi ha, ya bu akukū Agob niile bu alaeze Og n'ime Bashan. **5** Obodo ndi a bu obodo e wusiri ike, nwechara mgbidi di elu nke ukwu, nwekwaa onu uzo na mkporo e ji akpochi ha. Anyi lugbukwara otutu obodo nta ndi ozo, ndi na-enweghi mgbidi. **6** Anyi bibiri ihe niile di n'obodo Bashan, dika anyi mere n'obodo Saihon, eze Heshbon. Anyi gburu mmadu niile bi n'ime ha, nwoke, nwanyi, na umuntakiri. **7** Ma anu ulo ha niile, na ihe nkwa si n'obodo ha niile, bu ihe anyi lutara n'agha nye onwe anyi. **8** Mgbe ahū, anyi napuru ala ahū site n'aka eze abuo ndi Amorait, ya bu ala ndi di n'akukū owuwa anyanwu osimiri Jodan. Ha di site na ndagwurugwu Anon ruo n'ugwu Hemon. **9** (Aha ndi Saidon na-akpo ugwu Hemon bu Sirion, ma ndi Amorait na-akpo ya Senia.) **10** Anyi meriri obodo ndi ahū niile di n'ala di larii, meriekwa Gilead niile na Bashan, tutu ruo obodo Saleka na Edrei, obodo ndi di n'alaeze Og, eze Bashan. **11** (Og, eze ndi Bashan bu naani onye foduru ndu n'agburu ndi Refaim. E ji igwe kwaa ihe ndina ya, nke ogologo ya di mita anu, nke obosara ya bukwa mita abuo. Ihe ndina a di ruo taa n'obodo Raba, otu n'ime obodo ndi Amon.) **12** Mgbe anyi nwetara ala ndi a, eweere m ya nye ndi Ruben, na Gad, ya bu, oke ala di n'ebe obodo ugwu Aroea, nke di n'akukū ndagwurugwu Anon. Tinyekwara okara obodo ugwu Gilead, na obodo niile di n'ime ya. **13** Ala foduru na Gilead nakwa Bashan niile na alaeze Og ka m nyere otu okara ebo Manase. Nke a bu ala Agob niile di na Bashan, bu ndi amaara dika ala ndi Refaim. **14** Jaja, onye si n'obo Manase, were ala niile di n'Agob, o buladi ruo n'oke ala ndi Geshua na ndi Maaka. O kporo ya n'aha ya, nke mere na ruo taa ihe a na-akpo Bashan bu Havot Jaja, nke putara, obodo Jaja. **15** Makia ka m nyere Gilead. **16** Ma Ebo Ruben na Gad ka m nyere ala niile di site na Gilead ruo n'etiti ndagwurugwu Anon, na site na ndagwurugwu a ruo n'iyi Jabok, nke bu oke ala umu Amon. Etiti ndagwurugwu Anon bukwa oke ala ebo Ruben na Gad. **17** Oke ala ha n'akukū odida anyanwu bu osimiri Jodan nke di n'Araba. Oke ala a sitere na Kineret gbatia ruo n'osimiri Araba (ya bu Osimiri Nnu), nke di na mgbada ugwu Piska. **18** Enyekwara m unu iwu n'oge ahū si, "Onyenwe anyi Chineke unu enyela unu ala a ka unu nwere ya. Ma

ndi unu niile, ndi bu dimkpa, ndi jikeere maka agha, ga-agafe noro ndi Izrel ndi ozo n'ihu. **19** Otu o di, ebe o bu na unu nwere otutu anu ulo, ndi nwunye unu na umuntakiri unu ga-ebi n'obodo ndi m nyere unu, lekotaa anu ulo unu anya, **20** tutu ruo mgbe Onyenwe anyi ga-enye umunna unu mmeri dika o nyere unu. Mgbe ha nwetara ala Onyenwe anyi Chineke anyi na-enye ha n'ofe Jodan, onye obula n'ime unu nwere ike loghachi bja biri n'ala unu." **21** N'oge ahū, agwara m Joshua okwu si, "I jirila anya gi hu ihe Onyenwe anyi Chineke gi mere eze abuo ndi a. Otu a ka o ga-emekwa alaeze niile di n'ofe Jodan ebe unu na-aga. **22** Atula ha egwu, n'ih Onyenwe anyi Chineke gi ga-aluru gi ogu." **23** N'oge ahū, aririo m Onyenwe anyi aririo si ya, **24** "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi i malitela igosi mu bu ohu gi idi ukwu gi na ike gi. O nweghi chi ozo di n'eluigwe maobu n'awa puru iru oru ebube niile i ruu. **25** Kwere ka m gafee hu ala oma ahū di n'ofe ozo nke Jodan, ala ugwu ugwu ahū mara mma, na Lebanon." **26** Ma n'ih unu, Onyenwe anyi wesoro m iwe ju m nti! Onyenwe anyi gwara m okwu si m, "O zuola! Agwakwala m ihe obula banyere okwu a. **27** Gaa, rigoruo n'elu ugwu Piska, site n'ebe ahū lepu anya n'akukū ugwu na ndida ma n'akukū owuwa anyanwu na odida anyanwu. O bu anya gi ka i ga-eji hu ala ahū, n'ih na i gaghi agafe osimiri Jodan. **28** Nye Joshua ike ka o nochie onodu gi. Gbaakwa ya ume, n'ih na o bu ya ga-edu ndi a gafee Jodan iketa ala ahū niile i ga-ahu." **29** Ya mere, anyi noduru na ndagwurugwu ahū di nso na Bet-Peoa.

4 Ugu a, O Izrel, gee nti n'ukuru na iwu niile m na-aga ikuziri unu ka unu na-eme ma o buru na unu choro idi ndi banye, ma nwetakwa ala ahū Onyenwe anyi Chineke nna nna unu ha na-enye unu. **2** Unu atukwasila iwu ozo n'elu iwu ndi a, ma o bukwanu site na ha wepu iwu obula. Kama, meenu ihe iwu ndi a na-ekwu, n'ih na ha si n'aka Onyenwe anyi Chineke unu. **3** Unu ji anya unu hu ihe Onyenwe anyi mere na Baal-Peoa. Onyenwe anyi Chineke unu sitere n'etiti unu bibie ndi niile gbasoro Baal nke Peoa. **4** Ma unu niile nogidesiri ike soro Onyenwe anyi Chineke unu bu ndi di ndu taa. **5** Lee, ezila m unu ukuru na iwu niile Onyenwe anyi Chineke m si m zi unu, iwu unu na-aghaghahi idebe n'ala ahū unu na-aga inweta. **6** Lezieno anya hu na unu debere ha, n'ih na nke a ga-egosi mba gbara unu gburugburu na unu bu ndi nwere nghota na amamihe. N'ih na mgbe ha nuru banyere ukuru ndi a, ha ga-ekwu okwu si, "N'ezie, ndi juputara na mba ukwu a bu ndi nwere nghota na amamihe." **7** Olee mba ozo di ukwu, nke e mere ka chi ha noo ha nso dika Onyenwe anyi Chineke anyi si na-anu anyi nso mgbe obula anyi kpokuru ya n'ekpere? **8** Olee mba ukwu ozo dikwa nke nwere ukuru na iwu ziri ezi dika iwu ndi a m na-enye unu taa? **9** Naani kpachapunu anya unu, ma cheenu onwe unu nche mgbe niile, ka unu ghara ichefu ihe ndi a niile unu ji anya unu hu, ka ha gharakwa isi n'obi unu puo ubochi

niile nke ndu unu. Kama kuziere ha umu unu, na umu unu ndi ga-esote ha. **10** Cheta ubochi ahụ unu bjara guzo n'ihu Onyenwe anyi Chineke unu n'ugwu Horeb, n'ubochi ahụ o gwara m okwu si m, "Kpokotaa umu Izrel ka ha bja n'ihu m, nuru okwu m, ka ha nwee ike mta itu m egwu ubochi niile nke ha ga-ebi n'ala ahụ, ka ha nweekwa ike ikuziri umu ha." **11** O bu n'ala ugwu ahụ ka unu bjara nso, guzo, mgbe oku si n'ugwu ahụ na-ere, na-alali elu iru eluigwe, ya na igwe ojii nakwa oke ochichiri. **12** Mgbe ahụ Onyenwe anyi sitere n'oku ahụ gwa unu okwu. Unu nuru uda olu ya, ma unu ahughi oyiyi obula anya, naani uda olu. **13** O nyere unu ogbugba ndu ya, nke unu na-aghaghị idebe. Ha di iwu iri. O dere ha na mbadamba nkume abuo. **14** E, o bu n'oge ahụ ka Onyenwe anyi nyere m iwu si m nye unu ukpuru na iwu unu ga-agbaso mgbe unu banyere n'ala ahụ di n'ofe Jodan, nke unu na-aga inweta. **15** Unu maara na unu ahughi udidi Onyenwe anyi anya n'ubochi ahụ o sitere n'oku gwa unu okwu n'ugwu Horeb. Ya mere kpachapurun onwe unu anya **16** ka unu ghara imery onwe unu site n'ikpu oyiyi obula dika arusi, udi oyiyi ihe obula, maobu n'udi nwoke maobu n'udi nwanyi, **17** maobu n'udi anumanu, maobu n'udi nnumu na-efe efe, **18** maobu n'udi anu na-akpu akpu, ma o bukwani n'udi azu bi na mmiri. **19** Mgbe unu lere anya na mbara eluigwe hu anyanwu, onwa, na kpakpando, dika ha si basaa na mbara eluigwe, unu ekwela ka unu buru ndi a na-arafu ikpo isiala nye ha na ife ha ofufe bu ihe ndi a Onyenwe anyi Chineke unu kere nye mba niile bi n'okpuru eluigwe. **20** Ma banyere unu, Onyenwe anyi kporo unu, kporuta unu site n'ime oku na-agbaze igwe, site n'Ijpt puta, ka unu buru ihe nketa ya, dika unu di ugu a. **21** Onyenwe anyi wesoro m iwe n'ihu unu, o nuru iyi na m agaghị agafe osimiri Jodan ibanye n'ala oma ahụ nke Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa gi. **22** Aghaghị m inwu n'ala a. Agaghị m agafe Jodan. Ma unu ga-agafe gaa nweta ala oma ahụ. **23** Lezienụ anya ka unu ghara ichefu ogbugba ndu unu na Onyenwe anyi Chineke unu nwekoru, unu emerela onwe unu arusi yiri udidi ihe obula, ndi ahụ iwu Onyenwe anyi Chineke unu nyere megidere. **24** N'ihu na Onyenwe anyi Chineke unu bu oku na-erepja erepja. O bu Chineke ekworo. **25** Mgbe i ga-amu umu, nwekwa umu umu, mgbe unu birila otutu oge n'ala ahụ, o buru na unu emeruo onwe unu site n'ime onwe unu udi arusi obula, si otu a mee ihe di njo n'anya Onyenwe anyi Chineke unu, ma kpasuo ya iwe **26** ana m akpoku eluigwe na uwa ka ha buru ndi akaebe mu na unu taa, na a ga-ala unu n'iyi ngwangwa n'ala ahụ bu nke unu na-agafe Jodan inweta. Unu agaghị ebi ogologo oge n'ebe ahụ, n'ihu na a ga-ekpochapu unu. **27** Onyenwe anyi ga-eme ka unu gbasasị n'etiti mba ndi ozo. O bukwani naani mmadu ole na ole ga-afodu ndu n'etiti mba ndi ahụ Onyenwe anyi ga-achuga unu. **28** N'ebe ahụ, unu ga-efe chi ndi bu oru aka mmadu nke e ji osisi tuo na nke e ji nkume pia, nke na-adighi ahụ uzo, nke na-adighi anu ihe, nke

na-apughị iri nri ma o bukwani inu isisi. **29** Ma o buru na unu anoro n'ebe ahụ choo Onyenwe anyi Chineke unu, unu ga-achotakwa ya, mgbe unu ji obi unu niile na mkpuruobi unu niile choo ya. **30** Mgbe mkpagbu bjara, mgbe ihe ilu ndi a bjakwasiri unu n'oge di n'ihu, unu ga-emesia loghachikwute Onyenwe anyi Chineke unu, unu ga-egakwa nti n'ihe o ga-agwa unu. **31** N'ihu na Onyenwe anyi Chineke unu bu Chineke n-eme ebere. O gaghi agonari unu maobu laa unu n'iyi, maobu chefu ogbugba ndu ya na nna nna unu ha gbara, nke o ji iyi o nuru mesie ike. **32** Nyochaanụ ihe mere n'oge gara aga, tupu a muo unu, na tupu Chineke ekee mmadu n'üwa. Juonu ajuju n'üwa niile, juta ma ihe ukwu di otu a o metula mgbe obula. **33** O nweela ndi mmadu nuru olu Chineke mgbe o si n'oku gwa ha okwu dika unu mere, ma ha anwughi? **34** O nweela chi ozo nwa ka o site na mba ozo nwetara onwe ya otu mba, site n'ihe nwalee, site n'ihe iribama na ihe ebube di iche iche, site n'agha, n'aka di ike, na ogwe aka esetipuru esetipu, maobu n'ihe di oke egwu di iche iche, dika ihe niile nke Onyenwe anyi Chineke unu mere n'ala Ijpt n'ihu anya unu abuo? **35** O gosiri unu ihe ndi a ka unu mara na Onyenwe anyi bu Chineke n'ezie, na o dikwaghi onye ozo ma o bughị ya. **36** O sitere n'eluigwe mee ka unu nu olu ya maka ido unu aka na nti. N'üwa, o mere ka unu hu oke ogidi oku ahụ o wuru, unu nukwara olu ya n'etiti oku ahụ. **37** N'ihu ihunanya o nwere n'ebe nna nna unu no na n'ihu nhoputa o hoputara umu umu ha, ka o ji si n'Ijpt duputa unu n'ihu ya. O bukwani ike aka ya ka o ji mezuo nke a. **38** Ka o site n'ihu unu chupu mba di ukwu na ndi di ike, ma kpobata unu n'ala ha, inye unu ala ahụ dika ihe nketa unu, di ka o si di taa. **39** Matanu nke oma, ma nabata okwu a n'obi unu na Onyenwe anyi bu Chineke n'eluigwe na n'üwa. O nwekwaghi chi ozo di ma o bughị ya. **40** Debenu ukpuru ya na iwu ndi a niile m na-enye unu taa, ka ihe niile gaara unu na umu unu nke oma, ka unu biekwa n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke na-enye unu ruo mgbe niile. **41** Mgbe ahụ, Mosis hoputara obodo ato n'ofe owuwa anyanwu nke osimiri Jodan, **42** ebe onye obula gburu mmadu ga-agbaba oso ndu, ma o buru na ha gburu onye agbataobi ha na-amaghị ama, na-akpoghị ya asi na mgbe gara aga. O ga-agbaba n'otu ime obodo ndi a ichebe ndu ya. **43** Obodo ndi ahụ bu, Beza, nke di n'ugwu elu ya di larị n'ime ozara. A hoputara ya maka ebo Ruben. Ramot, nke di na Gilead, maka ebo Gad, na Golan, nke di na Bashan, maka ebo Manase. **44** Nke a bu iwu Mosis chere n'ihu umu Izrel. **45** Ndi a bu ihe ama, na ukpuru, na iwu Mosis nyere umu Izrel nke ha aghaghị idebe mgbe ha si n'Ijpt puta **46** na ndagwurugwu Bet-Peoa nke di n'owuwa anyanwu Jodan, n'ala Saihon, eze ndi Amorait, onye na-achi na Heshbon, bu onye Mosis na ndi Izrel meriri n'agha mgbe ha si n'Ijpt puta. **47** Ndi Izrel nwetaara onwe ha ala ya na ala Og, eze Bashan. Eze abuo ndi a bu eze ndi Amorait ndi ala ha di n'owuwa anyanwu nke osimiri Jodan. **48** Ala a sitere n'Aroea, n'onu mmiri

Anon ruo n'ugwu Siriḡon (ya bu ugwu Hemon), 49 ruo n'ala Araba niile, nke di n'owuwa anyanwu osimiri Jodan, ruokwa n'Osimiri Nnu, n'ala ala ugwu Pisga.

5 Mosis kpokotara Izrel niile gwa ha okwu si, Geenu nti, unu Izrel, n'ukpuru ndi a na iwu ndi a niile m na-aguputa na nti unu taa, mutanu ha, hukwanu na unu debere ha! **2** Anyi na Onyenwe anyi Chineke anyi gbara ndu n'ugwu Horeb. **3** O bughị Onyenwe anyi na nna nna anyi ha gbara ndu, kama o bu anyi na ya, anyi niile ndi di ndu taa. **4** Onyenwe anyi sitere n'etiti oku gwa unu okwu ihu na ihu n'ugwu ahụ. **5** E guzoro m n'etiti unu na Onyenwe anyi mgbe ahụ, ikwuputara unu okwu Onyenwe anyi, n'ih na unu turu egwu oku ahụ, unu arigoghikwa n'ugwu ahụ. **6** O siri: **6** "Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu, onye kpoputara unu site n'Ijpt, bu ala nke ibu ohu. **7** "Gị enwela chi ozọ tinyere m. **8** Gị emerela onwe gị arusi a pirị api, n'oyiye nke udi obula nke yiri ihe di n'eluigwe maobu nke yiri ihe di n'üwa, n'okpuru ya maobu n'ime mmiri, n'okpuru üwa. **9** Gị akpola isiala nye ha, efekwala ha ofufe, n'ih na Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke gi, abu m Chineke ekworo. Onye na-ata umu na umu umu ahulu, n'ih ajo omume nke ndi muru ha, o buladi ruo n'ogbo nke ato na nke ano, nke ndi ahü kporo m asi. **10** Ma na-egosi ihunanya nye puku ogbo niile nke ndi huru m n'anya, bu ndi na-edebe ihe niile m nyere n'iwu. **11** Gị ejikwala aha Onyenwe anyi bu Chineke gi eme ihe efu, n'ih na Onyenwe anyi agaghị agü onye ji aha ya eme ihe efu dika onye ikpe na-amaghị. **12** Debe ubochi izuike site n'ido ya nso, dika Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi n'iwu. **13** N'ime ubochi isii ka i ga-eje ozi gi niile. O bukwa n'ime ha ka i ga-aruzu oru gi niile, **14** ma ubochi nke asaa bu ubochi izuike nke Onyenwe anyi Chineke gi. I gaghi aru oru obula n'ubochi ahü, gi onwe gi, nwa gi nwoke na nwa gi nwanyi, onye oru gi nwoke, onye oru gi nwanyi, ehi gi, inyinya ibu gi maobu anu ulo gi obula, o buladi onye obia bi n'obodo gi, ka ohu gi nwoke na ohu gi nwanyi zuru ike dika gi onwe gi si ezu ike. **15** I ga-echetakwa na i bu ohu n'ala Ijpt, ma Onyenwe anyi Chineke mere ka i si n'ohu puta. O bu ike ya di ukwu ka o ji naputa gi. O bu ya mere Onyenwe anyi Chineke gi ji nye iwu na i ga-edebe ubochi izuike nso. **16** Sopuru nne gi na nna gi, dika Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi n'iwu, ka ubochi ndu gi di ogologo, ka ihe dikwara gi mma n'ala ahü nke Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi. **17** Gị egbula mmadu. **18** Gị akwala iko. **19** Gị ezula ohi. **20** Gị agbala ama ügha megede onye agbataobi gi. **21** Gị enwela anya ukwu n'ebe nwunye onye agbataobi gi di. Gị enwekwala agü inwetara onwe gi ulo onye agbataobi gi, maobu n'ebe ala ya, maobu ohu ya nwoke, maobu ohu ya nwanyi, maobu ehi ya, maobu inyinya ibu ya, ma o bukwanu n'ih obula nke onye agbataobi nwere di." **22** Iwu ndi a ka Onyenwe anyi sitere n'olu ike kwuputa nye ogbako unu niile n'elu ugwu ahü, site n'oku ahü na igwe ojii ahü na oke ochichiri ahü. O nweghi okwu ozọ o

tukwasiri n'elu ya. O mechara dee ha na mbadamba nkume abuo, nye m ha. **23** Ma mgbe unu nuru oke olu ahü kwuru okwu site n'oke ochichiri ahü, hukwa ire oku ahü di egwu na-enwu n'elu ugwu, ndisi unu, ndi ndu ebo obula na ndi okenye unu bjakwutere m. **24** Unu siri, "Onyenwe anyi bu Chineke anyi egosila anyi ebube ya, na idi ukwu ya, anyi anukwala olu ya site n'ime oku ahü. Taa anyi ahula na mmadu puru idi ndu obuladi ma Chineke kpanyere ha üka. **25** Ma ugwu a n'ih giñi ka anyi ga-eji nwuo? Oku a, nke na-enwusi ike ga-erechapu anyi. Anyi ga-anwu ma o buru na anyi anu olu Onyenwe anyi Chineke anyi gaa n'ihu. **26** N'ih na onye di n'etiti mmadu, nke nuru olu Chineke di ndu ka o na-ekwu okwu site n'etiti oku, dika anyi nuru ma diri ndu. **27** Gaa nso nutara anyi ihe Onyenwe anyi Chineke anyi na-ekwu, mgbe ahü, gwa anyi ihe obula bu nke o gwara gi, anyi ga-anu, mekwa ya." **28** Onyenwe anyi nuru olu okwu mgbe unu gwara m okwu, Onyenwe anyi siri m, "Anula m ihe ndi a gwara gi. Ihe niile ha kwuru ziri ezi. **29** Lee, o ga-adu nnoo mma ma mkpurubi ha di otu a, itu egwu m, na idebe ihe niile m nyere n'iwu, ka ihe gaara ha na umu ha nke oma mgbe niile ebighi ebi. **30** "Gaa, gwa ha ka ha laghachi n'ulo ikwu ha. **31** Ma gi onwe gi, guzo n'ebe a n'akuku m, ka m nye gi iwu m na ukpuru m niile, i ga-akuziri ha idebe iwu m, ha aghakwaghị idebe n'ala ahü m gaje inye ha ka ha nweta." **32** Lezienya anyi ime ihe ndi ahü niile Onyenwe anyi bu Chineke unu nyere unu n'iwu. Unu esitela na ha wezuga onwe unu gaa n'aka nri maobu n'aka ekpe. **33** Jegharianu ije n'uzo niile Onyenwe anyi Chineke unu nyere unu n'iwu, ka unu diri ndu, baa üba, ma meekwa ka ndu unu di ogologo n'ala ahü unu na-aga inweta.

6 Ndi a bu iwu, na ukpuru, na ikpe niile nke Onyenwe anyi bu Chineke unu, nyere m n'iwu ka a kuziere unu ka unu debe, n'ala ahü unu na-agafe Jodan inweta. **2** Ihe e ji nye iwu ndi a bu ka unu na umu unu, na umu umu unu, tuo egwu Onyenwe anyi bu Chineke unu, site n'idebe iwu ya, ogologo ndu unu niile. O buru na unu emee ya, unu ga-enwe ndu ogologo. **3** Nuru Izrel ma lezie anya n'irube isi, ka ihe gaara unu nke oma, ka unu baa üba nke ukwu n'ala ahü mmiri ara ehi na mmanu ahü na-enwu n'ime ya, o buladi dika Onyenwe anyi Chineke nna nna unu ha kwere unu na nkwa. **4** Nuru gi Izrel, Onyenwe anyi bu Chineke anyi, Onyenwe anyi bu otu. **5** Were obi gi niile, na mkpurubi gi niile, na uche gi na ike gi niile, hu Onyenwe anyi Chineke gi n'anya. **6** Iwu ndi a m na-enye gi taa ka i ga-eme ka o diri gi n'obi. **7** I ga-akuziri ya umu gi. Kwuo okwu banyere ha mgbe i na-anodu ala n'ulo gi, mgbe i na-aga n'okporozu, mgbe i na-edina ala na mgbe i si n'ih ndina bilie. **8** Keenu ha dika ihe iribama n'elu aka unu, kekwasikwa ha dika ihe ncheta n'egedege ihu unu. **9** Dee ha n'elu ibo onu uzo ulo gi na nke onu uzo ama gi. **10** Mgbe Onyenwe anyi Chineke ga-akpobata unu n'ala ahü o huru iyi nyere nna nna unu ha, bu Ebrahim, na Aizik, na Jakob,

na inye unu, ala sara mbara nke juputara n'obodo unu na-ewughị, **11** na ulọ ihe oma dị iche iche juputara n'ime ya nke unu na-azughị, na olulu mmiri unu na-egwughị n'onwe unu, na ubi vainị na otụtụ osisi oliv unu na-amaghị ndị kuru ha, mgbe unu riri ihe rijuwo afo, **12** leroonu anya, ka unu ghara ichefu Onyenwe anyị, onye mere ka unu site n'ala Ijịpt pụta, bụ ala ebe unu bụ ohu. **13** Onyenwe anyị bụ Chineke gi, ka i ga-atụ egwu, naanị ya ka i ga-efe ofufe, o bụkwa aha ya ka i ga-eji n'ụzọ iyi. **14** Unu agbasola chi ndị ozo, bụ chi ndị niile a gbara unu gburugburu na-efe. **15** N'ihu na Onyenwe anyị Chineke unu, onye nọ n'etiti unu, bụ Chineke ekworo. O ga-eme ka iwe ya dị oku megide unu, o ga-ekpochapukwa unu site n'elu uwa. **16** Anwala Onyenwe anyị, bụ Chineke gi onwunwa, dika unu nwara ya na Masa. **17** Lezienụ anya hụ na unu debere iwu niile na ukpuru niile, na ihe ama niile Onyenwe anyị Chineke unu nyere unu. **18** Meenụ ihe ziri ezi, na nke dị mma n'anya Onyenwe anyị, ka ihe niile gaara unu nke oma, ka unu nweekwa ike ibanye, ma nweta ezi ala ahụ Onyenwe anyị jī inụ iyi kwee nna nna unu ha na nkwa. **19** Ka unu chupukwa ndị iro unu niile site n'ala ahụ, dika Onyenwe anyị n'onwe ya kwuru. **20** N'oge na-abia, mgbe nwa nwoke gi ga-ajụ gi sị, "Ginị bụ isi ihe ama ndị a, na ukpuru ndị a, na iwu ndị a Onyenwe anyị Chineke anyị nyere unu?" **21** I ga-aza ya sị, "Anyị burị ndị ohu Fero n'ala Ijịpt, ma site n'ike ya dị ukwu, Onyenwe anyị kpọtụtụ anyị site n'ala Ijịpt. **22** N'ihu anyị, Onyenwe anyị zipurụ otụtụ ihe iribama dị iche iche na ihe ebube dị iche iche, dị ukwu jọkwa n'ụzọ n'ahụ Ijịpt na eze Fero nakwa ndị ulọ ya niile. **23** Ma o mere ka anyị site n'Ijịpt pụta, jikpobata na inye anyị ala ahụ o jī inụ iyi kwee nna nna anyị ha na nkwa. **24** N'ihu ya ka Onyenwe anyị jī nyere anyị iwu ka anyị debe ukpuru ndị a niile, na-atụ Onyenwe anyị Chineke anyị egwu, ka anyị buru ndị ihe ga-agara nke oma ubochi niile, ndị a na-edebe ndu, dika o di taa. **25** O buru na anyị elezie anya debe iwu ndị a niile Onyenwe anyị Chineke anyị nyere anyị, dika o nyere anyị n'ihu, anyị ga-abu ndị na-ejeghari n'ezie omume."

7 Mgbe Onyenwe anyị bụ Chineke unu ga-akpobata unu n'ala ahụ unu na-abanye inweta, mgbe o si n'ihu unu chupụ otụtụ mba ndị a n'ihu unu, bụ ndị Het, ndị Gigash, ndị Amorait, ndị Kenan, ndị Periz, ndị Hiv na ndị Jebus, bụ mba asaa ndị dị ike nke ukwu, baakwa uba karịa unu; **2** mgbe Onyenwe anyị bụ Chineke unu nyefere ha n'aka unu, unu merikwa ha, lezienụ anya hụ na unu bibiri ha kpamkpam. Ka unu na ha ghara igba ndu, unu emekwarala ha ebere. **3** Unu na ha aluritatwala di na nwunye, unu enyekwala umu ha ndị ikom umu unu ndị inyom ka ha luo, maobu lutara umu unu ndị ikom umu ha ndị inyom. **4** N'ihu na nke a ga-eme ka umu unu site n'iso m tugharia, malite ife chi ndị ozo. Mgbe ahụ iwe Onyenwe anyị ga-adị oku megide unu, laakwa unu n'iyi ngwangwa. **5** Kama otu a ka unu ga-eme: tikpoonu ebe ichu aja ha niile. Kurienu ogidi aruşj ha niile. Gbutukwaanu

osisi Ashera ha, ma suo aruşj ha niile oku. **6** N'ihu na unu bụ ndị di nsọ nye Onyenwe anyị bụ Chineke unu. Onyenwe anyị bụ Chineke unu ahoputala unu site n'agburu niile di n'ụwa a, ka unu buru ndị nke ya, ihe onwunwe ya di oke onuahia. **7** O bughị n'ihu na unu di ukwu n'onuogugu karịa ndi mba ozo, ka Onyenwe anyi ji hoputa unu, hu unu n'anya otu a, n'ezie unu dikarisiri nta n'onuogugu. **8** Kama, o bu n'ihu Onyenwe anyi huru unu n'anya, mezuokwa iyi o nuru nye nna nna unu ha, ka o ji site n'aka ya di ike gbaputa unu site n'ala ebe unu bu ndi ohu, site n'ike nke Fero, bu eze Ijipt. **9** Matanu nke oma na Onyenwe anyi bu Chineke unu bu Chineke. O bu Chineke kwesiri ntukwasi obi, onye na-edebe ogbugba ndu ihunanya ya ruo puku ogbo, nye ndi niile huru ya n'anya, ndi na-edebe ihe niile o nyere n'ihu. **10** Ma onye kporo ya asi, o na-eji mbibi kwughachi ya ugwo n'ihu ya, o gaghị egbu oge ikwughachi onye kporo ya asi ugwo n'ihu ha. **11** N'ihu ya, hu na unu debezuru iwu na ukpuru ndi a m na-enye unu taa. **12** O buru na unu elezie anya, naa nti n'ihu ndi a, debe ha, ma mezuokwa ha, Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-emezuru unu ogbugba ndu ihunanya ahụ dika o nuru n'iyi nye nna nna unu ha. **13** O ga-ahụ unu n'anya, gozie unu, meekwa ka unu baa uba n'onuogugu. O ga-agozu unu n'omumu, gozie ihe okuku nke ala unu, oka unu, na mmanya oheru unu, na mmanu unu, na umu ehi unu muru, na umu igwe aturu unu muru, n'ala ahụ o nuru nna nna unu ha iye inye unu. **14** A ga-agozu unu karịa mba ndi ozo niile di n'ụwa. O dighi onye obula n'ime unu, maobu nwoke maobu nwananyi ga-anọ na-amutaghị nwa, o dikwaghị anu ulo unu ga-agba aka nwa. **15** Onyenwe anyi ga-ewepuru unu orja niile. O gaghị ekwe ka orja ndi Ijipt obula, nke unu na-echeta nke oma dakwasi unu, orja ndi a niile ka o ga-eme ka o bjakwasi ndi iro unu! **16** Mba obula Onyenwe anyi bu Chineke unu nyefere unu n'aka ka unu ga-ala n'iyi. Unu emerela ha ebere, unu efekwala chi niile ha, n'ihu na nke a ga-aburu unu ihe ima n'onya. **17** Ma eleghị anya, unu ga na-eche n'ime onwe unu sị, "Mba ndi a di ike karia anyi, olee otu anyi ga-esi chupu ha?" **18** Ma unu atula egwu! Naanị chetanụ ihe Onyenwe anyi bu Chineke unu mere Fero na ndi Ijipt niile. **19** Unu ji anya unu hu onwunwa ukwu niile, ihe iribama niile na ihe ebube niile, n'aka ahụ di ike na ogwe aka esetipuru esetipu, nke Onyenwe anyi bu Chineke unu ji kpopta unu. Onyenwe anyi bu Chineke ga-emekwa otu ihe ahụ n'ebe ndi niile a unu na-atu egwu ugbu a. **20** Karisja, Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-ezipu ebu n'etiti ha tutu ruo mgbe o buladi ndi foduru ndu, ndi ahụ ga-ezo onwe ha site n'ebe unu nọ, ghoru ndi e bibiri. **21** Unu amala jijiji n'ihu ha, n'ihu na Onyenwe anyi bu Chineke unu, onye nọ n'etiti unu bu Chineke di ukwu, dikwa egwu. **22** Onyenwe anyi bu Chineke unu, ga-achupu mba ndi a ntakiri ntakiri. O gaghị ekwe ka unu chupu ha otu ugboro, ma o bughị ya, umu anu ohia ojoo ga-amuba megide unu. **23** Onyenwe anyi Chineke unu ga-enyefe ha n'aka unu, o ga-etinye ha oke ogbaaghara

n'obi, tutu ruo mgbe ha lara n'iyi. **24** Eze ha niile ka o ga-enyefe n'aka unu, unu ga-ehichapukwa aha ha n'elu uwa. O dikwaghị onye puru iguzo n'ihu unu, n'ih na unu ga-ebibi ha niile. **25** Kpooñu aruñi niile nke apiri apị nke chi niile ha oku. Unu enwela anya ukwu n'ebe oiaocha maobu oiaedo di ha n'ahu di. Unu ewerela ya ka o buru nke unu, ka unu ghara ibu ndi o matara n'onya, n'ih na o bu ihe aru nye Onyenwe anyi bu Chineke unu. **26** Unu ewebatala ihe aru obula n'ulo unu, ka unu ghara ibu ihe e debere iche nye mbibi dika ya. Kpooñu ihe aru ahụ asi, ledakwanu ya anya, n'ih na ihe e debere iche nye mbibi ka o bu.

8 Lezie anya hu na i debezuru iwu ndi a niile m nyere gi taa. O buru na i debe ha, o bughi naani na i ga-adi ndu, kama i ga-amuba, banyekwa inweta ala ahụ Onyenwe anyi kwere nna nna gi ha na nkwa. **2** Chetakwa otu Onyenwe anyi bu Chineke gi si duo gi n'ime ozara iri afo anọ ndi a niile. O wedara mmuo gi ala, nwakwaa gi onwunwa imata ihe di gi n'obi, ichoputa ma i ga-edebekwa iwu ya. **3** E, o wedatara mmuo gi ala mgbe o mere ka ihe oriri ko gi, mgbe o mere ka i rie maná, nri ahụ gi na nna gi na-amaghị ihe o bu. O mere nke a igosi gi na izi gi na o bughi naani achicha ka mmadu ga-eji di ndu, kama o bu n'okwu niile nke si n'onu Onyenwe anyi puta. **4** Iri afo anọ ndi a niile, uwe gi akaghị nka, ukwu gi azakwaghị aza. **5** N'ih ya, mata nke a n'obi gi, na dika nna si adọ nwa ya aka na nti, otu a ka Onyenwe anyi bu Chineke gi si adọ gi aka na nti. **6** Debe iwu Onyenwe anyi Chineke gi. Na-ejeharị ije n'uzo ya, ma na-atukwa ya egwu. **7** N'ih na Onyenwe anyi Chineke gi na-ewebata gi n'ala mara mma, bu ala nwere iyi, na odo mmiri, ala nwere mmiri nke si n'ime ya na-asoputa asogharị n'ugwu na ndagwurugwu, **8** o bu ala na-epu oka wiiti na oka bali, na osisi vainji, na osisi fiig, na osisi pomegranet, na mmanu oliv, na mmanu ahụ. **9** O buka ala juputara n'ih oriri, ebe a na-agaghị enwe uko nri. O bu ala ebe igwe juputara n'ime ya di ka ha bu nkume, ala ebe oia juputakwara n'ugwu ya niile. **10** Mgbe i riri rijuo afo, too Onyenwe anyi Chineke gi n'ih ala mara mma nke o nyere gi. **11** Ma lezie anya ka i ghara ichefu Onyenwe anyi Chineke gi, na-edebeghi iwu ya niile, na ikpe ya niile, na ukpuru ya niile, nke m na-enye gi taa. **12** Ka o ghara i bu, mgbe i riri rijuru afo, mgbe i wuuru onwe gi ezi ulo di mma birikwa n'ime ha, **13** mgbe igwe ehi na igwe aturu gi mubara, mgbe oiaocha na oiaedo gi mubara, na mgbe ihe niile i nwere mubara. **14** Kpachara anya hu na nganga abanyeghi gi n'obi, ime ka i chefu Onyenwe anyi Chineke gi onye mere ka i site n'Ijiti, sitekwa n'ala ibu ohu puta. **15** Onye duuru gi n'ime ozara ukwu ahụ di egwu, ebe agwo ojoo na akpi juputara, ebe na-ekpo oku, nke mmiri na-adighi. O sitere na nkume nye gi mmiri onu. **16** O ji maná nyejuo gi afo n'ozara, maná ahụ nna gi ha na-amaghị ihe o bu na mbu. O mere ya n'ih iweda mmuo gi ala, na inwale gi, ka ihe si otu a gaara gi nke oma. **17** I nwere ike kwuo si, "O bu site n'ike aka m ka m ji

baa uba." **18** Ma cheta Onyenwe anyi Chineke gi, n'ih na o bu ya onwe ya na-enye gi ike i ji akpata aku, ime ka ogbugba ndu ya guzosie ike, bu nke o nuru nna nna gi ha n'iyi, dika o di taa. **19** Ma o buru na i chefu Onyenwe anyi bu Chineke gi, gbasoo chi ndi ozo, fee ha ofufe ma kpookwa isiala nye ha, ana m agba ama megide gi taa na i ghaghị ila n'iyi. **20** O buru na unu egeghi nti n'olu Onyenwe anyi Chineke unu, ime ihe o chorọ, o ga-ala unu n'iyi, dika o si bibie mba ndi a niile di iche iche o na-ebibi n'ihu unu.

9 Nuru, Izrel! Taa ka i na-aga igafe osimiri Jordan ibanye ka inweta ala mba ndi di ukwu na ndi di ike karija gi, inweta obodo ndi di ukwu nke nwere mgbidi ha di elu ruo n'eluigwe. **2** Ndi bi n'ime ha bu ndi Anak, ndi gbara dimkpa, too ogologo nke ukwu. I maara banyere ha. I nukwaala ka e kwuru si, "Onye puru iguzo onwe ya n'ihu umu Anak?" **3** Ma mata taa na Onyenwe anyi Chineke gi bu onye na-aga n'ihu gi dika oku na-erepia erepia. O ga-ala ha n'iyi. O buka ya ga-eme ka unu lugbuo ha, chupu ha, bibiekwa ha ngwangwa dika Onyenwe anyi kwere gi na nkwa. **4** Mgbe Onyenwe anyi Chineke gi sitere n'ihu gi chupu ha, asila onwe gi, "Onyenwe anyi akpobatala m n'ebe a, ka m nweta ala a n'ih ezi omume m." Mba, o bu naani n'ih ajo omume nke mba ndi a bi n'ala ahụ ka Onyenwe anyi ji esite n'ihu gi chupu ha. **5** O bughi n'ih ezi omume gi, maobu izi ezi nke obi gi ka i ga-eji nweta ala ahụ, kama o bu n'ih ajo omume nke mba ndi a bi n'ime ya ka Onyenwe anyi Chineke gi ga-eji achupu ha site n'ihu gi. O na-emekwa ya n'ih imezu nkwa ahụ o kwere nna nna gi ha bu Ebrahim, Ajzik, na Jekob. **6** Ya mere, ghota ya nke oma na Onyenwe anyi Chineke gi anaghị enye gi ezi ala a ka inweta ya n'ih ezi omume gi, n'ih na unu bu ndi isiike. **7** Chetakwa nke a ma echefukwala otu i si kpasuo Onyenwe anyi Chineke gi iwe, mgbe mgbe, n'ime ozara. Site n'ubochi i hapuru Ijiti tutu ruo taa, ka i na-enupu isi n'ebe Onyenwe anyi no. **8** Unu kpasuru Onyenwe anyi iwe n'ugwu Horeb, ya mere o jiri were iwe laa unu n'iyi. **9** Mgbe m rigooro n'elu ugwu ahụ inata mbadamba nkume ndi ahụ bu mbadamba nkume ogbugba ndu di n'etiti Onyenwe anyi na unu, anoro m n'elu ugwu ahụ iri ubochi anọ, ehiehi na abali, o dighi nri m riri, o dighi kwama mmiri m nuru. **10** Onyenwe anyi nyere m mbadamba nkume abuo ndi ahụ, nke eji mkpisiaka Chineke dee. Edekwasiri n'elu ha iwu niile nke Onyenwe anyi gwara unu n'ugwu ahụ site n'etiti oku, n'ubochi mkpokota ahụ. **11** Mgbe iri abali anọ gwuru Onyenwe anyi nyere m mbadamba nkume abuo ndi ahụ, bu mbadamba nkume ogbugba ndu. **12** Mgbe ahụ ka Onyenwe anyi gwara m si m, "Ridata osiiso, n'ih na ndi gi, ndi i si n'Ijiti duputa, emerula onwe ha, ha emeela ngwangwa iwezuga onwe ha site n'ihu m nyere ha. Ha emeerela onwe ha nwa ehi a kpuru akpu, ka o buru chi ha." **13** Onyenwe anyi gwara m si, "Ahula m na ndi a bu ndi isiike n'ezie. **14** Hapu m, ka m kpochapu ma hichapukwa aha ha site

n'okpuru eluigwe. Aga m emekwa gi ka j ghoṣ mba di ike karja, djkwa otutu n'onuogugu karja ha." **15** Ya mere, atughariri m malite isi n'ugwu ahụ na-enwu oku rjdata, ejikwa m mbadamba nkume abuo nke ogbugba ndu ahụ n'aka m. **16** Mgbe m lepuru anya, ahuru m na unu emeela mmehie megide Onyenwe anyi Chineke unu. Unu akpuolara onwe unu arusi n'udi nwa ehi. Unu esitela n'igbaso iwu Onyenwe anyi wezuga onwe unu osijiso. **17** Mgbe ahụ, ewere m mbadamba nkume abuo ahụ, tupu ha site n'aka m abuo, kurie ha n'ihu unu. **18** Mgbe ahụ, adara m n'ala ozo n'ihu Onyenwe anyi. Iri ubochi anọ, ehilie na abali, erighi m nri maobu nyo ihe onunu obula, n'ihu mmehie niile unu mere. Unu mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi si otu a kpasuo ya iwe nke ukwu. **19** Aturu m egwu iwe na onuma nke Onyenwe anyi, n'ihu na iwe ya di ukwu megide unu ruo na ikpochapu unu. Ma n'oge ahụ, Onyenwe anyi gere nti n'arirjo m. **20** N'oge ahụ, Eron n'onwe ya, noro n'oke nsogbu, n'ihu na Onyenwe anyi were iwe megide ya, choo ibibi ya, ma arirjo m Onyenwe anyi arirjo n'ihu ya. **21** Mgbe ahụ, eweere m ngwa oru mmehie unu, ya bu nwa ehi ahụ unu kpuru, kpo ya oku, tipia ya, gwerie ya nke oma dika ntu, wunye ntu ya n'ime mmiri nke si n'ugwu na-asoputa. **22** Ozokwa, unu kpasuru Onyenwe anyi iwe na Tabera, na Masa, o buladi na Kibrot Hataava. **23** Mgbe Onyenwe anyi si na Kadesh Banea zipu unu o si unu, "Gaanu nweta ala ahụ m nyere unu." Ma unu nupuru isi n'iwu Onyenwe anyi Chineke unu nyere unu. Unu ekwenyeghi maobu rubere ya isi. **24** Site n'ubochi m maara ndi unu bu, o dibeghi mgbe unu na-enupughi isi n'ebe Onyenwe anyi no. **25** O bu ya mere m jiri daa n'ala n'ihu Onyenwe anyi iri ubochi anọ, ehilie na abali, n'ihu na Onyenwe anyi kwuru na o ga-ala unu n'iyi. **26** Ekpere m ekpere n'oge ahụ nye Onyenwe anyi si ya, "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi biko, alala ndi gi n'iyi, n'ihu na ha bu ihe nketa gi, burukwa ndi i ji ike aka gi na ebube gi gbaputa site n'Ijpt. **27** Elekwasi nnuu isi ha na isiike ha anya, kama, cheta nkwa gi, nke i kwere ndi ohu gi, Ebrahim, Ajzik, na Jekob. Biko, agunyela ndu ojoo ha, na mmehie ha megide ha. **28** Ma o bughi otu a, ndi obodo ahụ nke i si na ya kpopta anyi ga-asi, 'O bu n'ihu na Onyenwe anyi apughi inye ha ala o kwere ha na nkwa ka o ji laa ha n'iyi. N'ihu na o kpoo ha asi, ka o ji kpobata ha n'ime ozara mee ka ha nwuo n'ebe ahụ." **29** Ma ha bu ndi gi, ha bukwa ihe nketa gi. Ha bu ndi i sitere n'ike gi di egwu na ike nke aka gi kpopta site n'Ijpt."

10 N'oge ahụ, Onyenwe anyi gwara m, si, "Waputa mbadamba nkume abuo dika nke mbu, were ha bjakwute m n'elu ugwu. Ozo, wuokwara onwe gi igbe osisi. **2** Aga m edekwasị n'elu mbadamba nkume ndi a, okwu niile nke di n'elu mbadamba nkume ndi mbu, bu nke i tupiasiri. I ga-etinyekwa ha n'ime igbe ahụ." **3** Ya mere, eji m osisi akashia kwaa igbe ahụ. A waputakwara m mbadamba nkume abuo yiri ndi nke mbu, were ha rigoro ugwu ahụ. **4** Onyenwe anyi

dere n'elu mbadamba nkume ahụ ihe ndi ahụ o dere na mbu, bu iwu iri ndi ahụ o gwara unu n'elu ugwu site n'ime oku, n'ubochi mkpokota ahụ. Onyenwe anyi nyekwara m ha. **5** Mgbe m si n'ugwu ahụ rjdata, etinyere m mbadamba nkume abuo ahụ n'ime igbe ahụ m kwara, dika Onyenwe anyi nyere m n'iwu. Ha dika n'ebe ahụ ruo taa. **6** (Umụ Izrel gara ije site n'olulu mmiri nke Bene Jaakan garuo Mosera, n'ebe ahụ ka Eron no nwuo, e lie ya n'ebe ahụ. Elieja, bu okpara ya nochiri onodu ya dika onye nchujaja. **7** Site n'ebe ahụ, ha gagidere ije ruo Gudgoda, sitekwa na ya ruo Jobata, ala nke iyi na-aso aso juru n'ime ya. **8** N'oge ahụ, Onyenwe anyi kewaputara ebo Livayi ibu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, na iguzo n'ihu Onyenwe anyi ijere ya ozi na ikwuputa ngozi n'aha ya, dika ha si eme ruo taa. **9** O bu nke a mere ndi Livayi enweghi oke maobu ihe nketa n'etiti ndi Izrel ibe ha; Onyenwe anyi bu ihe nketa ha, dika Onyenwe anyi Chineke unu gwara ha.) **10** Ugwu a, anoola m n'elu ugwu ahụ iri ubochi anọ, ehilie na abali, dika m mere n'oge mbu, Onyenwe anyi gekwara m nti n'oge ugwu a. O bughi ochicho Onyenwe anyi ibibi unu. **11** Onyenwe anyi gwara m, "Bilie, gaa ka i duru ndi a gaa na njem ha, ka ha banye, ma nwetakwa ala ahụ nke m kwere nna nna ha na nkwa inye ha." **12** Ugwu a, Izrel, ginj ka Onyenwe anyi Chineke gi na-ana n'aka gi ma o bughi ka i tuo egwu Onyenwe anyi bu Chineke gi, jee ije na nrube isi nye ya, ihu ya n'anya, na iwere obi gi niile na mmuo gi niile fee ya ofufe, **13** na ilezi anya debezuo iwu na ukpuru Onyenwe anyi, ndi m na-enye gi taa, n'ihu odimma gi. **14** Uwa na eluigwe na ebe niile kachasi elu nke eluigwe, na ihe niile di n'ime ha, bu nke Onyenwe anyi Chineke gi. **15** Ma Onyenwe anyi nwere mmasi n'ahụ nna nna unu ha, hukwa ha n'anya, o horo unu, na naani umu ha niile, site n'etiti mba niile dika o di taa. **16** N'ihu nke a, biekwanu obi unu ugwu, kwusikwanu ibi ndu nke isiike. **17** N'ihu na Onyenwe anyi, bu Chineke unu bu Chineke kachasi chi niile, burukwa Onyenwe anyi kachasi ndi nwenu niile. Chineke ukwu ahụ, onye di ike dika egwu, onye nadighi ele mmadu anya n'ihu, o nakwaghi eri ngari. **18** O na-aluru ndi na-enweghi nna, na umu nwanyi na-enweghi di ogu. O na-ahu ndi obia n'anya, na-enyekwa ha nri na uwe. **19** Ya mere, unu onwe unu kwa, hunu ndi obia n'anya, n'ihu na unu onwe unu bururi ndi obia n'ala Ijpt. **20** Tuo Onyenwe anyi Chineke gi egwu, feekwa ya ofufe. Ya ka i ga-arapara n'ahu, o bukwa naani n'aha ya ka i ga-ahu iyi. **21** O bu ya bu onye i ga-eto otuto, o bu ya bu Chineke gi, onye ruru gi oru ndi ahụ di oke egwu na ebube, nke gi onwe gi ji anya gi hu. **22** Nna nna unu ndi gara n'Ijpt di naani iri mmadu asaa, ma ugwu a, Onyenwe anyi Chineke gi emeela ka imubaa dika kpakpando nke mbara igwe.

11 Hu Onyenwe anyi bu Chineke gi n'anya, na-edebuzukwa ikpe ya na ukpuru ya na ihe niile o nyere n'iwu. **2** Chetanu taa na o bughi umu unu, kama o bu unu onwe unu jiri anya unu hu ido aka na nti

Onyenwe anyị Chineke unu. Ọ bụ unu hụrụ ịdị ukwu ya, ịdị ike ya, iruṣi ọrụ ike nke ike ya, 3 ihe ịrịbama ya niile na ihe niile o mere n'Ịjpt, otu o si megide Fero eze Ịjpt na ndị ala Ịjpt niile. 4 Unu hụrụ ihe o mere ndị agha Ịjpt na ịnyinya ha, na ụgbọ agha ha. Otu o si mee ka ha laa n'iyi n'ime Osimiri Uhie, mgbe ha na-achụ unu oṣo, na otu Onyenwe anyị si wetara ha ịla n'iyi ebighị ebi. 5 Ọ bughị ụmụ unu hụrụ ihe o mere unu n'oge ahụ niile unu nọ n'ọzara tutu unu erute n'ebe a, 6 na ihe o mere Datan na Abiram, ụmụ Eliab, ndị si n'ebo Ruben, otu ala si meghee ọmụ ya loda ha, ha na ezinaụlọ ha, ụlọ ikwu ha na ihe ọbụla nke ịdị ndụ ha nwere n'etiti Izrel niile. 7 Ma ọ bụ anya unu hụrụ oke ihe ịtụnanya ndị a niile Onyenwe anyị mere. 8 Lezienụ anya debe iwu ndị a m na-enye unu taa, ka unu nwee ike, baa bichikwaa ala ahụ unu na-agafe Ọdan inweta, 9 ka unu bie ogologo ndụ n'ime ala ahụ Onyenwe anyị n'uru n'iyi inye nna nna unu ha, na ụmụ ụmụ ha, ala mmiri ara ehi na mmanụ ahụ n'aru na ya. 10 N'ihia na ala a unu na-aga ịbanye n'ime ya inweta adighi ka ala Ịjpt, ebe unu si pụta, ebe ị na-agma mkpuru gi, were ụkwụ tūwara mmiri ụzọ, dika a na-eme n'ubi akwụkwọ nri. 11 Ma ala unu na-agafe Ọdan inweta bụ ala nwere ugwu na ndagwurugwu, nke na-ahụ mmiri ozuzo si n'eluigwe. 12 Ọ bụ ala nke Onyenwe anyị Chineke unu n'onwe ya na-elekọta! Site n'ubochi ruo n'ubochi, sitekwa na mbido afo ruo n'ogwugwu afo, anya ya adighi apụ na ya. 13 Ya mere, ọ bụrụ na unu ga-eji ntụkwasi obi rube isi n'iwu ya niile, nke m na-enye unu taa, ọ bụrụkwa na unu ga-eji obi unu niile na mmụọ unu niile hụ Onyenwe anyị Chineke unu n'anya, ọ bụrụkwa na unu ga-efe ya ofufe, 14 ọ ga na-ezite mmiri ozuzo n'oge ya, mmiri ozuzo nke mbụ na nke ikpeazu, nke ga-eme ka ọka unu mja mkpuru hiri nne, ka unu nwee ọtụtụ vajini, nweekwa mmanụ oliv. 15 Ọ ga-eme ka anụ ụlọ gi nwee ahijia ha ga-ata, gi onwe gi ga-enwekwa ihe oriri di ukwu. Afo ga-ejukwa gi n'ihe i nwere. 16 Ma lezienụ anya, ka ahapụ ịrafu obi unu mee ka unu wezuga onwe unu, bido ife chi ndi ozo ofufe, kpọkwa isiala nye ha. 17 Mgbe ahụ, iwe Onyenwe anyị ga-adị ọkụ n'ebe unu nọ, ọ ga-agbachi eluigwe, mmiri agaghị ezo, ala agaghị epuputakwa ihe ubi, unu ga-alakwa n'iyi n'otu ntabi anya, n'ezia ala ahụ Onyenwe anyị na-enye unu. 18 Meenụ ka okwu m ndi a digide n'obi unu na n'ime mmuọ unu. Keenụ ha dika ihe iribama n'elu aka unu, kekwasikwa ha dika ihe ncheta n'egedege ihu unu. 19 Kuzierenụ ha ụmụ unu, na-ekwu ihe banyere ha mgbe ị na-anọdụ n'ulo gi, na mgbe ị na-aga n'okporoụzọ, mgbe ị na-edina ala na mgbe ị si n'ihe ndina bilie. 20 Dee ha n'elu ibo ọmụ ụlọ gi na nke ọmụ ụzọ ama gi. 21 Ka ubochi ndu unu na nke ụmụ unu di ogologo n'ala ahụ unu na-aga ibi n'ime ya, nke Onyenwe anyị kwere nna unu na nkwa. Dika ogologo ubochi niile ha nke eluigwe di n'elu, ụwa dikwa n'okpuru ya. 22 Ọ bụrụ na unu elezie anya debe iwu niile m na-enye unu taa, na-ahukwa Onyenwe anyị Chineke unu n'anya, n'eso ụzọ ya, na-adaberekwa na ya, 23 Onyenwe anyị

ga-achụpụ mba niile bi n'ala ahụ unu na-aga inweta, unu ga-anapukwa ha ala ahụ, ọ buladi na ha buru ibu, siekwa ike karia unu. 24 Ebe ọbula unu zonyere ukwu unu n'ala ahụ aghoala nke unu, site na ndida Negeb ruo Lebanon, sitekwa n'Osimiri Yufretis ruo Osimiri Mediterenja. Ha ga-abu nke unu. 25 Ọ dighi onye ọbula puru imegide unu n'ihia na Onyenwe anyi Chineke unu ga-emenye ha egwu na uto n'afọ n'uzo ọbula unu na-aga, dika o kwere na nkwa. 26 Lee, taa, ana m eche n'ihu unu ngozi Onyenwe anyi na ọbubu ọnu. 27 Ngozi ga-adiri unu ma ọ buri na unu edebe iwu Onyenwe anyi Chineke unu, nke m na-enye unu taa. 28 Nkocha ahụ ga-adị ma ọ buri na unu aju irube isi nye iwu niile nke Onyenwe anyi, bụ Chineke unu, wezuga onwe unu n'uzo ahụ nke m nyere unu n'iwu taa site n'igbaso chi ndi ozo, nke unu na-amaghi. 29 Mgbe Onyenwe anyi Chineke unu mere ka unu nweta ala ahụ, a ga-esite n'elu ugwu Gerizim kwuputa ngozi ga-adiri unu, a ga-esitekwa n'elu ugwu Ebal kwuputa ọbubu ọnu ga-adakwasị unu. 30 Gerizim na Ebal bụ ugwu di n'ofe Ọdan, n'akuku okporoụzọ di n'odida anyanwu. Ọ di nso n'ebe osisi ukwu ndi ahụ toro na More, n'ala ndi Kenan ahụ bi n'Araba, n'akuku Gilgal. 31 N'ihia na unu na-aga igafe osimiri Ọdan, ịbanye nweta ala ahụ Onyenwe anyi Chineke unu na-enye unu. Mgbe unu nwetara ya biri n'ime ya, 32 hunu na unu rubere isi debe iwu niile na ukpuru niile m na-eche n'ihu unu taa.

12 Ndi a bụ iwu na ukpuru niile unu na-aghaghị idebe ogologo ubochi niile unu ga-ebi n'ala ahụ, Onyenwe anyi Chineke nna unu ha nyere unu, dika ihe nweta. 2 Tikpoonu ebe niile nke di n'elu ugwu niile di elu na n'elu ugwu niile di nta, nakwa n'okpuru osisi mgbasa ọbula, bụ ebe mba niile unu na-anapụ ala ha fere chi niile ha ofufe. 3 Kwatuokwanu ebe ichu aja ha niile, tijisie ogidi nso ha niile, kpokwa osisi Ashera ha oku, gbutukwaanu arusi niile a apiri api nke chi niile ha. Kpochapukanu aha ha niile site n'ebe niile ahụ. 4 Unu agaghị efe Onyenwe anyi Chineke unu ofufe dika ndi ahụ na-efe arusi na-eme. 5 Kama unu choputa ebe ahụ Onyenwe anyi Chineke unu ga-ahoputa, site n'etiti ebo Izrel niile, ebe ọ ga-akpokwasị aha ya. N'ebe ahụ ka unu ga-abjakwute ya. 6 Ọ bukwa n'ebe ahụ ka unu ga-ewetara Onyenwe anyi aja nsure oku unu, na aja ndi ozo niile, na otu ụzọ n'uzo iri unu, na onyinye puru iche unu, bụ onyinye unu kwere nkwa inye, na onyinye afo ofufu unu, na onyinye ụmụ mbu igwe ehi, na igwe ewu na aturu unu. 7 Unu na ezinaulo unu ganokwa n'ebe ahụ, n'ihu Onyenwe anyi Chineke unu, rie oriri unu. N'ihu ya kwa ka unu ga-anurikwa onu, n'ihia ihe niile ahụ unu setipuru aka unu ime, na n'ihia ngozi Onyenwe anyi Chineke unu goziri unu. 8 Unu agaghị emekwa ihe masiri unu, dika unu si eme taa, n'ihia na onye ọbula na-eme ihe ọbula o chere na o ziri ezi n'anya ya, 9 n'ihia na iwu ndi a ebidobeghi idi ire, ebe ọ bụ na unu abanyebeghi n'ebe izuikwe ahụ, na ihe nketa ahụ Onyenwe anyi Chineke unu na-enye unu.

10 Kama, mgbe unu gafere osimiri Jodan, birikwa n'ala ahụ Onyenwe anyị Chineke unu na-enye unu dika ihe nketa, mgbe Onyenwe anyị nyere unu izuike, meekwa ka unu nwere onwe unu site n'ebe ndị iro unu nọ. 11 Mgbe ahụ, unu ga-eweta ihe ndị ahụ niile m nyere unu n'iwu: aja nsure oku unu niile, na aja ndị ozo, na onyinye ahụ puru iche unu kwere nkwa inye, unu ga-eweta ya n'ebe ahụ Onyenwe anyị Chineke unu họtputara ebe o kpokwasiri aha ya. 12 Unu na umu unu ndị ikom, na umu unu ndị inyom, na ndị odibo nwoke na nwanyi niile unu, na ndị Livayj bi n'obodo unu, ndị na-enweghi ihe nketa nke aka ha, ga-anọ n'ebe ahụ nuriya onu n'ihu Onyenwe anyị Chineke unu. 13 I gaghị achu aja nsure oku gi n'ebe obula masiri gi, 14 o bu naanị n'ebe ahụ Onyenwe anyị ga-ahoputa. O ga-ahoputa otu ebe, n'ala otu ebo. O bu naanị n'ebe ahụ ka i ga-esure aja unu niile, o bukwa n'ebe ahụ ka i ga-eweta onyinye gi niile. 15 Otu o di, i puru ino n'ebe obula gbuo anu i ga-eri, dika o bu ele maobu mgbada ugbu a. Rie anu mgbe obula o guru gi aguu, na-erikwa ya mgbe obula i nwetara ya, dika ngozi Onyenwe anyị Chineke unu na-enye unu. Ma onye di ocha, ma onye na-adighi ocha nwere ike iso rie ya. 16 Naanị iwu di n'iri anu ndi a bu na i gaghị eri obara ya, wusa obara ya n'ala, dika mmiri. 17 Ma o nweghi onyinye obula a na-enye Onyenwe anyi i kwesiri ino n'ulo gi rie. I kwesighi ino n'ulo gi rie onyinye ndi a: onyinye otu mzo n'uzo iri nke oka na mmanya ohuru gi, na nke mmanu oliv, na umu mbu nke igwe ehi na igwe ewu na aturu gi, na ihe obula i kwere na nkwa, na onyinye afu ofufu gi, na onyinye ndi ozo puru iche. 18 Kama unu ga-eri ha n'ihu Onyenwe anyi bu Chineke unu, n'ebe ahụ Onyenwe anyi Chineke unu ga-ahoputa, gi onwe gi, na umu gi ndi nwoke na umu gi ndi nwanyi, na ndi odibo nwoke na nwanyi niile unu, na ndi Livayj si n'obodo unu niile, unu ga-anurikwa onu n'ihu Onyenwe anyi bu Chineke unu, n'ihe niile aka gi ruputara. 19 Echefukwala ndi Livayj, gi na ha ga na-enweko ihe ndi a niile, ogologo ubochi niile i biri n'ala ahụ. 20 Mgbe Onyenwe anyi, bu Chineke gi mere ka oke ala gi saa mbara, dika o kwere gi na nkwa, i nwee oke aguu maka iri anu na-asj, "Achoro m iri anu," mgbe ahụ, i nwere ike rie anu dika i si choro. 21 O buru n'ebe ahụ Onyenwe anyi Chineke gi kpokwasiri aha ya di gi anya site n'ebe i nọ, i nwere ike gbuo anu ulo site n'igwe ehi maobu ewu na aturu nke Onyenwe anyi nyere gi, dika m si nye gi n'iwu. Gbuo ha n'obodo ebe i bi, riekwa ha otu i choro. 22 Rie ha dika i ga-esi rie ele maobu mgbada. Onye obula n'ime unu nwere ike rie ya, ma onye di ocha ma onye na-adighi ocha. 23 Ma lezie anya hu na i righi obara, n'ihu na ndu di n'obara. I gaghị erikota anu obula na ndu ya. 24 Erila obara, wusa ya n'ala dika mmiri. 25 Erila ya, ka ihe si otu a gaara gi na umu umu gi nke oma, n'ihu na i na-eme ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. 26 Ma were ihe ndi ahụ niile i doro nso, ya na ihe obula i kwere Onyenwe anyi na nkwa gaa n'ebe ahụ Onyenwe anyi ga-ahoputa. 27 Chuọ aja

nsure oku n'elu ebe ichu aja Onyenwe anyi Chineke gi, ma anu na obara. A ghaghị iwusa obara anu ahụ e ji chuo aja n'akuku ebe nchujaja nke Onyenwe anyi Chineke gi. Ma i nwere ike rie anu ahụ e ji chuo aja. 28 Lezie anya, debe iwu ndi a niile m na-enye gi. O buru na i mee ya, ihe ga-agara gi na umu gi nke oma, n'ihu na o bu ihe di mma n'anya Onyenwe anyi Chineke gi, na ihe ziri ezi ka i ga-na-eme. 29 Onyenwe anyi Chineke gi ga-ala mba niile bi n'ala ahụ i na-aga ibuso agha n'iyi. Ma mgbe i si n'ala ahụ chupu ha, i ga-ebichi n'ala ha. 30 Mgbe i lachara ha n'iyi, lezie anya ka i ghara ima n'onya, site n'iju ajuju ka ijuputa otu ha si efe chi ha, na-asj, "Mba ndi a o si ahaa na-efe chi ha ofufe? Anyi ga-emekwa otu a." 31 Efekwala Onyenwe anyi bu Chineke gi dika ha si efe chi ha, n'ihu na mgbe ha na-efe chi ha ofufe, ha na-eme ihe aru di iche iche nke Onyenwe anyi kporo asi. O buladi umu ha ndi ikom na ndi inyom ka ha na-esure n'oku nye chi ha di iche iche dika aja. 32 Lezienu anya hu na unu na-eme ihe niile bu nke m nyere unu n'iwu. Unu etinyela ihe n'ime ya maobu wepukwa ihe site na ya.

13 O buru na onye amuma, maobu onye na-akowa nro aputa n'etiti gi kwee nkwa na ihe iribama maobu ihe di ebube na-aga ime, 2 o burukwa na ihe iribama ahụ maobu ihe ebube ahụ e kwuru maka ya emezuo, emesja onye amuma ahụ na-asj, "Ka anyi gbaso chi ndi ozo di iche, ka anyi feekwa ha," bu chi ndi i na-amaghi, 3 egela okwu onye amuma maobu oro nro ahụ nti. N'ihu na Onyenwe anyi bu Chineke unu na-ele unu ule imata ma unu jikwa obi unu, na uche unu hu ya n'anya. 4 O bu Onyenwe anyi bu Chineke unu ka unu ga-eso, naanị ya ka unu ga-atu egwu. Debenu iwu ya niile na-erubekwara ya isi, na-ejere ya ozi, jidesiekwa ya ike. 5 A ga-egbu onye amuma ahụ maobu onye oro nro ahụ nke choro iduhie unu, n'ihu na o choro iweta nupu isi megide Onyenwe anyi bu Chineke unu, onye kporutara unu site n'ala Ijipt, onye gbaputara unu site n'onodu ibu ndi ohu. Ihe o choro ime bu iduhie gi, ka i ghara ibi udi ndu ahụ Onyenwe anyi Chineke gi choro ka i bie. Onwu ya ga-eme ka i wezuga ihe ojoo site n'etiti gi. 6 O buru na ezi enyi gi maobu nwanne gi nwoke maobu nwa gi nwoke maobu nwunye gi i huru n'anya ejiri aghughu gwa gi okwu si gi, "Bia ka anyi gaa fee chi ndi ozo ofufe" (bu chi ndi i na-amaghi maobu nke nna gi ha na-amaghi, 7 chi nke ndi ala ahụ gbara unu gburugburu, ma ha bu ndi bi gi nso ma ha bu ndi bi n'ebe di anya, site n'otu nsotu nke ala ahụ ruo nsotu nke ozo), 8 ekwenyekwala maobu naa nti n'ihe o na-ekwu. Enkwala obi ebere n'ebe o nọ, ekpuchikwala atumatu ojoo ya niile. 9 I ghaghị igbu ha. Buru uzo setipu aka gi tuo ya nkume, ka ndi ozo soro gi tugbuo ya. 10 Jiri nkume tugbuo ya, n'ihu na o choro ime ka i site n'iso Onyenwe anyi Chineke, wezuga onwe gi, ka i puo, ma chigharia site n'iso ya, bu Onyenwe anyi, onye mere ka i site n'ala Ijipt puta, ala ebe i nọ n'ime ya dika ohu. 11 Izrel niile ga-anukwa banyere ihe ojoo o mere, ha ga-atukwa ihe ojoo di otu

a egwu, o dikwaghị onye oḅula n'etiti gi ga-achokwa ime ihe ojoo dī otu ahū. **12** Mgbe i bi n'obodo ndī ahū Onyenwe anyī Chineke gi na-enye gi, o buru na akuko esite n'otu obodo ndī a ruo gi ntī sī, **13** na ufodu ndī mmadu jogburu onwe ha eduhiela ndī obodo ha, na-asī, "Ka anyī gaa fee chi ndī ozō ofufe" (bū chi ndī i na-amaghī na mbū), **14** tupu i mee ihe oḅula, i ga-eburu uzō juo ase, juputa nke oma, ma nyochaputa ma okwu ahū o bū eziokwu. O buru na o bū eziokwu na-achoputakwara n'ihe arū dī otu a mere n'etiti unu, **15** i ghaghī ibuso obodo ahū agha jiri mma agha gbuo ndī mmadu niile bi n'ime obodo ahū. I ghaghī ibibi ya kpampkam, ma ndī mmadu ma anū ulō ha. **16** Ihe nkwa niile i si n'obodo ahū kwata ka i ga-ekpokota n'otu ebe, n'ama dī n'etiti obodo ahū. A ga-akpokwa ha niile oku, gbaakwa obodo ahū niile oku, dika aja nsure oku nye Onyenwe anyī bū Chineke unu. Ruo mgbe ebighī ebi, obodo ahū ga-abū mkpomkpo ebe, a gaghī ewugharīkwa ya ozō. **17** O dighī ihe ndī ahū e debere nye mbibi nke e kwesiri ihū n'aka gi. Nke a gamekwa ka iwe oku Onyenwe anyī dajuo, ka o gosikwa gi obi ebere. O ga-enekwa omijiko n'ahū gi, meekwa ka i baa uba n'onuogugu, dika o ji ihū iyi kwee nna nna gi ha na nkwa. **18** Onyenwe anyī Chineke gi game ihe ndī a ma o buru na i na-erubere ya isi, na-edebezukwa iwu ya niile, nke m na-enye gi taa, ma na-eme ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyī Chineke gi.

14 Unu onwe unu bū umu Onyenwe anyī Chineke unu, ya mere unu egbula onwe unu mma, maobu kpuchapu agirī isi dī nso nso egedege ihu unu n'ihu onye nwuru anwu. **2** N'ihu na onye dī nso ka i bū nye Onyenwe anyī Chineke gi. O bukwa gi ka Onyenwe anyī horo site na ndī niile no n'elu uwa, i bū ihe oke onuahia nye ya. **3** Erila ihe oḅula m kwuru na o bū ihe ruru arū. **4** Ndī a bū anumanu unu ga-eri: ehi, aturu, na ewu, **5** na ele nta, na mgbada, na aturu ohia, na ewu ohia, ele ukwu, na anigo bi n'elu ugwu. **6** Anumanu oḅula ukwu ya wara njakpa, nke na-atagharī onu ka unu ga-eri. **7** Ma otu o dī, n'etiti anu ndī ahū na-atagharī nri maobu ndī ukwu ha wara njakpa, ndī a ka unu na-agaghī eri, inyinya kamel, na ewi maobu ewi nkume, na anu ndī ozō yiri ha, o bū ezie na ha na-atagharī onu, na ma ha enweghī ukwu wara njakpa. Ha bū ihe na-adighī ocha nye unu. **8** Ezi bukwa anu na-adighī ocha; o bū ezie na o nwere ukwu wara njakpa, ma o dighī atagharī nri. Unu agaghī emetula ozu ha aka maobu rie anu ha. **9** N'ime ihe niile e kere eke, dī ndu, biri na mmiri, unu nwere ike iri nke oḅula nwere ntu na akpirīkpa, **10** ma ihe oḅula nke na-enweghī ntu na akpirīkpa, unu erila ha, n'ihu na ha ruru arū. **11** Unu ga-eri nnunū oḅula dī ocha, **12** ma unu agaghī eri ndī a: ugo, na udele, na udele ojii, **13** na ndagbu, na ogankwo, na ndagbu dī iche iche, **14** na ugoloma oḅula dī iche iche, **15** na enyi nnunū, na egbe abali, na nnunū oke osimiri, na egbe dī iche iche, **16** na okwukwu nta, na okwukwu ukwu, na okwukwu nwere mpi, **17** na okwolo na udele, na komorant, **18** na ugballa, na utū dī iche iche, na nnunū odu nta, na usu.

19 Umū ahūhū niile na-efe efe ruru arū nye unu, unu erila ha, **20** Ma unu nwere ike iri umū ahūhū ndī ahū nwere nku, ndī dī ocha. **21** Unu erila anu oḅula nwuru anwu. Ma otu o si dī, onye oḅia n'etiti unu nwere ike rie ya. I nwere ike inye ya, maobu resi ya onye ahū, ma erila ya, n'ihu na onye dī nso nye Onyenwe anyī Chineke gi ka i bū. Esila nwa ewu maobu nwa aturu n'ime mmiri ara nne ya. **22** I ghaghī inye otu uzō n'uzo iri nke mkpuru ubi gi afo niile. **23** I ga-erikwa mkpuru ndī a n'ihu Onyenwe anyī, bū Chineke gi, n'ebe ahū o ga-ahoputa ka o buru ebe obibi ya, i ga-anō n'ebe ahū rie otu uzō n'uzo iri nke oka gi, na mmanya vaini ohuru gi, na mmanu oliv gi, na nwa mbu nke igwe ehi gi, na igwe ewu na aturu gi. Ihe e ji eme nke a bū ka i muta ite ugwu Onyenwe anyī Chineke gi ubochi ndu gi niile. **24** O buru na ebe Onyenwe anyī hoputara di anya, o burukwa na Onyenwe anyī Chineke gi agoziela gi ruo na i pughi ibu otu uzō n'uzo iri gi gaa n'ebe ahū (n'ihu na ebe ahū Onyenwe anyī hoputara di anya), **25** mgbe ahū, gbanwee otu uzō n'uzo iri nata olocha, were olocha ahū jee n'ebe ahū Onyenwe anyī Chineke gi hoputara. **26** Were olocha ahū zuo ihe oḅula i choro: ehi, na aturu, na mmanya, maobu mmanya siri ike na-aba n'anya maobu ihe oḅula ozō nke i choro. Mgbe ahū, gi na ezinaulo gi ga-eri nri n'ihu Onyenwe anyī Chineke gi, nurjakwa onu. **27** Echefukwala ime ka ndī Livay soro gi rie ihe i kpatara, n'ihu na ha enweghī ihe nketa oḅula, maobu ihe ubi dika gi. **28** N'ogwugwu afo ato oḅula, i ga-eweta otu uzō n'uzo iri nke ihe ubi gi, chikota ha n'ebe a ga-echebe ha n'obodo gi, **29** ka ndī Livay, ndī na-enweghī ihe nketa n'etiti gi, na ndī oḅia, na ndī inyom di ha nwuru anwu, na umu mgbei niile no n'obodo gi, bja n'ebe ahū were nri ha ga-eri, rijuokwa afo. N'uzo dī otu a, Onyenwe anyī Chineke gi ga-agozi gi, goziekwa oru aka gi niile.

15 N'ogwugwu afo asa oḅula, i ga-akagbu ugwo niile mmadu ji gi. **2** Otu a ka a ga-esi mee ya: Onye oḅula e ji ugwo ga-akagbu ugwo niile onye Izrel ibe ya ji ya. O gaghī elekwa anya na onye agbataobi ya maobu nwanna ya ga-akwu ya ugwo ahū, n'ihu na oge a na-ekwusa mgbaghara ugwo Onyenwe anyī eruola. **3** Mgbaghara a erughī n'ebe ndī oḅia no, ma i ghaghī ikagbu ugwo oḅula nwanna gi ji gi. **4** Otu o dī, o kwesighī ka ndī ogbenye dirī n'etiti gi, n'ihu n'ala ahū Onyenwe anyī Chineke gi na-enye gi ka inweta dika ihe nketa gi, o ga-agozi gi nke ukwu, **5** ma o buru na i rube isi nye Onyenwe anyī Chineke gi, ma lezie anya debe iwu ndī a niile m na-enye gi taa. **6** Onyenwe anyī Chineke gi ga-agozi gi dika o kwere na nkwa. I ga-agbazinye otutu mba ego, i ghaghī anō n'uko! I ga-achi otutu mba, ma ha agaghī achi gi. **7** Ma mgbe i banyere n'ala ahū Onyenwe anyī Chineke unu na-enye gi, a si na e nwee onye ogbenye n'etiti gi, nke bū onye Izrel ibe gi, i ghaghī emechi obi gi maobu kechie aka gi megide ya, **8** i ghaghī igbazinye ya ihe dī ka o si choro. **9** Lezie anya ka i ghara inwe udi echiche ojoo a n'obi gi si, "Afo mgbaghara ugwo na-abja nso,"

n'ihl ya, i kechie obi gi ju ibinye nwanna gi no na mkpa ihe o choror. O buru na onye ahu no na mkpa akwaa akwa kpokuo Onyenwe anyi, a ga-agu gi dika onye ikpe mmehie mara. **10** I ghaghị inye ha site n'afọ ofufu, meekwa nke a na-enweghị obi ilu, mgbe ahụ, n'ihl nke a, Onyenwe anyi bu Chineke gi ga-agozl gi n'oru gi niile nakwa ihe niile nke i tinyere aka na ya. **11** A ghaghị inwe ndi ogbenye n'etiti unu, o bu ya mere iwu a jiri di mkpa. Gbasapu aka n'ebe nwanna gi na n'ebe ndi ogbenye na ndi no na mkpa no. **12** O buru na onye Hibru ibe gi, ndi nwoke maobu ndi nwanyi, eresi gi onwe ha, gbakwaara gi odibo afọ isii, n'afọ nke asaa, i ghaghị ihapu ha ka ha nwere onwe ha. **13** Mgbe o hapuru ulo gi, ezipukwala ya n'aka efu! **14** I ga-esite n'igwe anu ulo gi, na n'ebe izocha oka gi, na n'ebe izocha vaji gi, nye ya onyinye puru iche iji si ya laa n'udo. Nye ya onyinye a dika Onyenwe anyi Chineke gi si gozie gi. **15** Cheta na i buru ohu n'ala Ijpt ma Onyenwe anyi bu Chineke gi gbatutara gi. O bu n'ihl ya ka m ji na-enye gi iwu a taa. **16** Ma o buru na ohu gi asi gi, "Achoghi m ihapu gi," n'ihl na o huru gi na ndi ulo gi n'anya, hukwa na ihe na-agara gi na ya nke oma, mgbe gi na ya no. **17** Were agiga kpokuo nti ya n'onu uzo ulo gi. O ga-abukwara gi ohu ogologo ndu ya niile. Otu aka ahu kwa ka i ga-eme ohu gi nwanyi. **18** Enwela obi mwute mgbe obula i na-ahapu ohu gi ka o nwere onwe ya, n'ihl na i ga-echeta na o ruru gi oru afọ isii, ihe i mefukwara erughl okara ihe i gaara eji goo ndi oru. Onyenwe anyi Chineke gi ga-agozikwa gi n'ihl niile i na-eme. **19** Nwa oke ehi obula maobu nwa aturu obula maobu nwa ewu obula e bu uzo muo n'ime igwe anu ulo gi ka i ga-edo nsu nye Onyenwe anyi Chineke gi, ejila nwa mbu nke ehi gi e buru uzo muo aru oru ubi, akpachakwala aji nwa ewu maobu nwa aturu obula e buru uzo muo di n'ime igwe ewu na aturu gi. **20** Gi na ezinaulo gi ga-eri anu ndi a n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi afọ obula n'ebe o hoputara. **21** Ma o buru na nwa anu obula e buru uzo muo nwere nkwaru, dika ngwuro maobu isi maobu nkwaru obula nke joro njo, i ghaghị eji ya achu aja nye Onyenwe anyi Chineke gi. **22** Kama, ka o buru ihe oriri nye ezinaulo gi n'ime ulo gi. Onye obula, ma ndi di ocha ma onye ruru aru n'oge ahu ga-eri ya, dika onye obula puru iri anu ele maobu anu mgbada. **23** Ma erila obara ya. Wusa ya n'ala dika mmiri.

16 Debe onwa Abib iche maka ime Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi Chineke gi, n'ihl na o bu n'onwa Abib ka Onyenwe anyi Chineke gi mere ka i si n'ala Ijpt puta n'abal. **2** I ga-eji anu si n'igwe aturu na ehi gi churo Onyenwe anyi Chineke gi aja ngabiga n'ebe ahu Onyenwe anyi ga-ahoputa dika ebe obibi nye aha ya. **3** Erila ya na achicha e ji ihe na-eko achicha mee, kama ubochi asaa ka i ga-eri achicha na-ekoghil eko, ya bu, achicha ahuhu, iji cheta na i si n'ala Ijpt puta ngwangwa. Nke a ga-eme ka i nwee ike na-echeta mgbe i sitere n'ala Ijpt puta, ubochi niile nke ndu. **4** Ka ihe obula na-eko achicha ghara ibata n'ezinaulo gi abal asaa ndi ahu. Unu ahapukwala anu

obula unu churu n'aja n'oge uhuruchi nke ubochi mbu, noco ruo ututu. **5** I ghaghil achu aja ngabiga n'obodo obula Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi. **6** kariakwa n'ebe ahu Onyenwe anyi Chineke gi hoputara dika ebe obibi nye ya ka i ga-anu churo ya. N'ebe ahu ka i ga-achu aja ngabiga gi n'oge uhuruchi, mgbe anwu dachara, n'oge mgbe dika oge ubochi ahu i sitere n'Ijpt puta. **7** I ga-ahu ya n'oku riekwa ya n'ebe ahu Onyenwe anyi bu Chineke ga-ahoputa. N'ututu, i galalahachikwa n'ulo ikwu gi. **8** Ubochi isii ka i ga-eri achicha na-ekoghil eko, n'ubochi nke asaa, nweenu mkpokota nye Onyenwe anyi Chineke gi, arukwala oru obula. **9** Guputa izu asaa site na mgbe i malitere itinye mma iwe ihe ubi n'ukwu oka guzoro eguzo n'ubi gi. **10** Meenu Mmemme Izu Uka asaa nye Onyenwe anyi, bu Chineke gi, site na inye onyinye afọ ofufu, n'usoro otutu ngozi Onyenwe anyi bu Chineke gi ji gozie gi. **11** O bu oge inuri onu nye gi na umu gi ndi ikom na ndi inyom, ndi ohu gi nwoke na nwanyi, ndi Livayi bi n'obodo gi, ndi obia, ndi na-enweghil nna na ndi inyom di ha nwuru bi n'etiti gi. Meenu nke a n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi, n'ebe ahu o hoputara dika ebe obibi nye aha ya. **12** Cheta na i buru ohu n'ala Ijpt, n'ihl nke a, unu echehula iwu ndi a. **13** Mmenu mmemme ulo ikwu. Unu aghaghil ime ya ubochi asaa mgbe unu wechara ihe ubi, ya bu, mgbe unu chikotachara oka site n'ebe izocha oka, nakwa ebe izocha mmanya unu niile. **14** O bu oge inuri onu, nye gi onwe gi, umu ndi ikom na ndi inyom gi, ndi odibo nwoke na nwanyi unu niile, ndi Livayi, ndi obia, umu mgbei na umu nwanyi niile di ha nwuru anwu ndi bi n'obodo gi niile. **15** A ga-eme mmemme a nye Onyenwe anyi Chineke gi ubochi asaa n'ebe ahu Onyenwe anyi n'onwe ya hoputara. N'ihl na Onyenwe anyi Chineke gi ga-agozil ihe ubi gi niile, goziekwa akaoru gi niile, ime ka onu gi zuo oke. **16** Ugboro ato n'afu ka ndi ikom unu niile aghaghil ibia chee onwe ha n'ihu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi unu, n'ebe o ga-ahoputa: n'oge mmemme ndi a: Mmemme Achicha na-ekoghil eko, Mmemme Izu Uka asaa na Mmemme Ulo Ikwu. O dighi onye obula ga-agba aka efu bja n'ihu Onyenwe anyi. **17** Onye obula ga-eweta onyinye dika o nwere ike na dika Onyenwe anyi Chineke gi si gozie ya. **18** I ga-ahoputa ndi ikpe, na ndisi ozi n'ebo niile, na n'obodo obula Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi. Ha ga-eme ka ezi ikpe diri ndi mmadu niile. **19** Ekpekwal ikpe aghughu, maobu kpee ikpe ile mmadu anya n'ihu. Erikwala ngari, n'ihl na iri ngari na-eme ka anya onye amamihe kpuo isi, meekwa ka okwu onye aka ya di ocha gbagoo agbago. **20** Gbasoo ikpe ziri ezi, mee ka ikpe ziri ezi digide, ka i diri ndu, nweta ala ahu Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi. **21** Amanyela oyiyi osisi chi Ashera obula gi n'akuku ebe ichu aja i wuru nye Onyenwe anyi Chineke gi. **22** Eguzokwala ogidi nkume obula n'ihl na ha bu ihe Onyenwe anyi Chineke gi kporo asi.

17 Achurula Onyenwe anyị bu Chineke gi ehi maobu aturu nwere nkwaru obula maobu ntupu. Onyinye di otu a bu ihe aru n'ebe o no. **2** O buru na i nu na onye obula n'ime obodo ndi ahụ Onyenwe anyi nyere gi, nwoke maobu nwanji na-eme ihe di njo n'anya Onyenwe anyi Chineke gi ime ihe megidere ogbugba ndu ya, **3** o buru na onye ahụ efee chi ndi ozo, maobu kporo isiala nye ha, maobu fee anwu, maobu onwa, maobu kpakpando nke mbara eluigwe bu ihe m na-enyeghi n'iwu, **4** o buru na e mere ka i maara n'ihe di otu a di maobu i nu ya, i ghaghị iju ase, nyochaa ya nke oma. O buru na ihe i nuru bu eziokwu, o buru n'ezie na e mere ihe aru di otu a n'ala Izrel, **5** kporo nwoke maobu nwanji ahụ mere ihe ojoo di otu a, kporuta ya n'onu uzo ama obodo, tuo ya nkume, tugbuo ya. **6** Ma otu o si di, a gaghi eme ka onye ahụ nwuo site naani n'ama otu mmadu, kama o ga-anwu site n'ama mmadu abuo maobu ato gbara. **7** Ndi ahụ gbara akaebe n'isi ya ga-eburu uzo tuo ya nkume, tupu mmadu niile esoro tugbuo ya. Site n'uzo di otu a, unu ga-ekpochapu ihe ojoo site n'etiti gi. **8** O buru na unu enwe okwu siri ike na mkpebi, dika igbu ochu, maobu okwu na uka metutara mmadu, maobu ilu ogo nke mmeru ahụ daputara n'ime ya, ihe unu ga-eme bu iweta ikpe ahụ n'ebe obibi Onyenwe anyi Chineke gi hoputara, **9** n'ihu ndi nchujaja, bu ndi Livayi na onye no n'ochie ikpe n'oge ahụ ka ha gubie ikpe ahụ. **10** I ga-emekwa dika mkpebi ha nyere gi n'ebe ahụ Onyenwe anyi ga-ahoputa. Lezie anya hu na i mezuru ihe niile dika ha si tuziere gi aka. **11** Mee dika iwu ha ziri gi si di, na dika mkpebi ha nyere gi si di. Ewezugala onwe gi site n'okwu ha nyere gi n'uzo obula. **12** Ma onye ahụ ledara onye nchujaja na onye ikpe ahụ a hoputara ije ozi nye Onyenwe anyi Chineke gi ga-anwu. Unu ga-esi n'ala Izrel wezuga ihe ojoo di otu ahụ. **13** N'uzo di otu a, mmadu niile ga-anu ihe mere onye ahụ nupuru isi, ha ga-atu egwu ghara ibu ndi mpako. **14** Mgbe i banyere n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi, merie ndi bi n'ime ya, biri n'ime ya, i nwere ike malite ichie n'obi gi si, "Anyi kwesiri inwe eze dika mba ndi ozo niile di anyi gburugburu." **15** O si otu a diri, lezie anya hu na onye i ga-eme eze bu onye ahụ Onyenwe anyi Chineke gi ga-ahoputa. Onye ahụ aghaghị ibu onye Izrel n'ihu na i kwesighi ime onye mba ozo eze ka o chja gi. **16** Hu na eze ahụ i hoputara enweghi otutu inyinya. Eze ahụ ekwesikwaghị izipu ndi ga-aga Ijpt izuputara ya otutu inyinya ozo, n'ihu na Onyenwe anyi agwala gi si, "I gaghi alaghachi Ijpt ozo." **17** Eze ahụ agaghị enwe otutu nwunye, n'ihu na nke a ga-eme ka obi ya si n'ebe Onyenwe anyi no puo. O gakwaghị ababiga uba olaocha na olaedo oke. **18** Mgbe o nokwasiri n'ocheeze dika eze, o ga-esite n'akwukwo iwu a ndi nchujaja bu ndi Livayi na-edebe, deputara onwe ya iwu a metutara obibi ndu ndi eze. **19** Ihe ahụ o deputara ka o ga-agu mgbe niile na ndu ya. Nke a ga-eme ka o mta itu egwu Onyenwe anyi Chineke ya, na igbaso ihe niile di n'iwu na ukpuru ndi a. **20** Igu akwukwo iwu a mgbe

niile ga-eme ka o mata na o nweghi uzo o si di elu karja umunna ya. O ga-emekwa ka o ghara iwezuga onwe ya site n'iwu a n'uzo obula. Mgbe ahụ, ya onwe ya, na umu umu ya ga-achị alaeze Izrel ogologo oge.

18 Ndi nchujaja bu ndi Livayi, na ndi ebo Livayi niile agaghị enwe oke maobu ihe nketa obula dika ebo ndi ozo n'Izrel. Ihe onyinye ichu aja niile e wetara n'ihu Onyenwe anyi site n'oku bu ihe nketa ha. **2** Ha agaghị enwe ihe nketa obula n'etiti umu Izrel ndi ozo, n'ihu na Onyenwe anyi aburula ihe nketa nke ha dika o kwere ha na nkwa. **3** Nke ga-abu oke ruuru ndi nchujaja n'ebe ndi mmadu no, n'ebe ndi na-achụ aja, site n'anụ ehi maobu aturu: a ga-enye onye nchujaja ubu aka ya, agba ya abuo na afo ya. **4** Ha ga-enwetakwa mkpuru mbu nke owuwe ihe ubi unu, ya bu, oka mbu unu, mmanya vainj ohuru unu, mmanu oliv unu na aji mbu a kpuchaputara site n'ahu igwe aturu unu. **5** N'ihu na Onyenwe anyi Chineke unu ahoputala ebo Livayi na umu umu ha site n'ebu niile nke Izrel ka ha buru ndi ga-eguzo jee ozi n'ihu Onyenwe anyi oge niile. **6** Onye Livayi obula si n'ebe o bi kwapu gaa biri n'obodo ozo n'Izrel nwere ike ije n'ebe ichu aja Onyenwe anyi hoputara, **7** o ga-eje ozi n'aha Onyenwe anyi bu Chineke ya dika umunna ya ndi Livayi na-eje ozi n'ihu Onyenwe anyi. **8** O ga-esokwa keta oke a na-ekenye ndi Livayi bi n'obodo ahụ, n'agbanyeghi na o na-enweta ego site n'orire e rere ihe onwunwe ezinaulo ya. **9** Mgbe i banyere n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi, amutakwala ime omume aru dika ndi mba bi n'ala ahụ. **10** Ka a hapu ichota onye obula n'etiti gi nke na-ewere nwa ya nwoke maobu nwanji nye ka a kporo ya oku n'ihu ichuru chi ndi mba ozo aja. Ka onye Izrel obula ghara ibu onye na-aju mmuo ase maobu onye mgbaasi maobu na-agba aja, **11** maobu onye na-aku mmadu ibe ya ogwu, maobu onye na-aju mmuo ojoo ase, maobu dibia afa maobu onye na-aju ase site n'aka ndi nwuru anwu. **12** Onye obula na-eme ihe ndi a bu onye Onyenwe anyi kporo asi. O bukwa n'ihu ihe aru ndi a ka Onyenwe anyi Chineke gi ji na-achupu ndi bi n'ala a. **13** I ghaghị ibu onye zuruoke n'uzo niile n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi. **14** Mba ndi i na-aga inweta ala ha bu ndi na-aju ase site n'aka ndi mgbaasi na ndi na-agba aja, ma Onyenwe anyi Chineke gi anabataghị na i ga-eme ihe di otu ahụ. **15** Kama Onyenwe anyi Chineke gi ga-eme ka onye amuma nke di ka m biliere unu site n'etiti unu, site n'etiti ndi unu bu Izrel. O bu ya ka unu ga-ana ntị. **16** N'ihu na nke a bu ihe gi onwe gi rioro Onyenwe anyi bu Chineke gi n'ugwu Horeb, n'ubochi mkpokota ahụ. I kwuru si, "Anyi achoghi inu olu Onyenwe anyi maobu hu oku ahụ di egwu anya ozo, ka anyi ghara inwu." **17** N'ihu ya, Onyenwe anyi gwara m okwu si m, "Ihe ha kwuru di mma. **18** Aga m eme ka onye amuma bilie n'etiti ha, onye Izrel dika gi. Aga m agwa ya ihe o ga-ekwu, okwu niile m tinyere n'onu ya ka o ga-agwa ha. **19** Onye obula juru ige ntị n'okwu m niile nke onye amuma ga-agwa ha n'aha m ka mu onwe m ga-

emesi ike. **20** Ma onye amụma ọbụla sitere na nganga obi ya kwuo okwu n'aha m, bụ okwu nke m na-ezighi ya ka u kwuo, ga-anwụ, maọbụ onye amụma ọbụla nke kwuru okwu n'aha chi ndị ọzọ, onye amụma ahụ ga-anwụkwa.” **21** I nwere ike ikwu n'obi gị si, “Olee otu anyị ga-esi mata na okwu e kwuru si n'aka Onyenwe anyị n'ezie?” **22** Otu a ka unu ga-esi mata, ọ bụrụ na ihe onye amụma buru n'amụma n'aha Onyenwe anyị emezughị, okwu ahụ esighị n'ebe Onyenwe anyị nọ bịa. Ọ bụ okwu onye amụma ahụ cheputara kwuo n'onwe ya. Unu atụla ya ujo.

19 Mgbe Onyenwe anyị Chineke gi bibiri mba ndi ahụ nwe ala ahụ ọ na-enye gi, mgbe i chupuru ha bichie n'obodo ha nakwa ulọ ha niile, 2 mgbe ahụ, kewaputa obodo ato n'ala ahụ Onyenwe anyị Chineke gi na-enye gi inweta, doo ha iche. **3** Kewaa ala ahụ Onyenwe anyị Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa uzo ato ka otu obodo mgbaba diri n'otu akuku. Wuzie uzo e si aga n'obodo ndi a ka o diri onye na-agba oso mfe igbaje n'ebe ahụ. **4** Nke a bụ iwu banyere onye ọbụla gburu mmadu gbaba n'ebe ahụ maka izere ndu. Ọ bụrụ na mmadu esite na-amaghị ama gbuo onye agbataobi ya, bụ onye ọ na-akpoghị asi n'oge gara aga, ọ ga-agbaba n'obodo ahụ n'ih i ze ndu ya. **5** Ọ bụrụ na mmadu na ihe ya agaa n'ohia iwa nku ma isi anyuike ya esite n'osisi ya dapu dagbuo nwoke ahụ so ya gaa iwa nku, nwoke ahụ na-awa nku ga-agbala n'ime otu obodo ndi a ichebe ndu ya. **6** Ma ọ bughị otu a, onye ahụ na-agba ugwo ochu ga-esite n'onuma juru ya obi chuo nwoke ahụ oso, chukwute ya, gbuo ya ma ọ bụrụ na obodo mgbaba ahụ adiri n'ebe di anya, ọ bụ ezie na nwoke ahụ abughị onye kwesiri onwu, ebe ọ bụ na o siteghị n'ekworo gbuo onye o gburu. **7** Ọ bụ nke a mere m ji nye unu iwu ka unu weputara onwe unu obodo mgbaba ato. **8** Ọ bụrụ na Onyenwe anyị Chineke gi emee ka oke ala gi saa mbara dika ọ nupuru nna nna gi ha n'iyi na ọ ga-eme, ọ burukwa na o nye gi ala niile dika o kwere na nkwa, **9** n'ih na i leziri anya gbaoos iwu ndi a m nyere gi taa ihu Onyenwe anyị Chineke gi n'anya, na ije ije dika uzo ya si di, mgbe ahụ, i nwere ike hoputa obodo ato ozo, nke ga-abu obodo izere ndu. **10** N'uzo di otu a, i ga-enwe ike gbochie onwu ndi aka ha di ochi. Obara onye na-adighi ihe o mere agaghị adikwa gi n'isi, n'ala ahụ Onyenwe anyị Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa. **11** Ma ọ bụrụ na nwoke ọbụla echere onye ọ kporo asi n'uzo, gbuo ya, mesia gbara oso gaa n'ime otu obodo ndi a, **12** ndi okenye obodo ya ga-ezi ndi mmadu ka ha gaa kputa ya site n'ebe ahụ. Ha ga-ewerekwa ya nyefee n'aka onye ga-aboro onye ahụ nwuru anwu obo, ka o gbuo ya. **13** Emerela ya ebere. I ghaghị ikpochapu site n'Izrel ikpe omuma nke so iwufu obara ndi aka ha di ochi, ka ihe gaara gi nke oma. **14** Mgbe i batara n'ala ahụ Onyenwe anyị Chineke gi na-aga inye gi dika ihe nketa, ehigharila oke ala onye agbataobi gi n'ala ahu enyere gi inweta. **15** Amala onye ọbụla ikpe mmehie n'ih ama otu onye gbara. E kwesiri inwe ndi akaebe abuo, maobu ato

tupu a maa mmadu ikpe. **16** Ọ buri na onye ọbụla achoo imegide onye ozo site n'igba ama ugha, **17** a ga-eduru mmadu abuo ahụ bja n'ihu Onyenwe anyi na n'ihu ndi nchujaja na ndi ikpe na-aru oru n'oge ahụ. **18** Ndi ikpe ga-enyocha okwu ahụ nke oma. Ọ buri na a choputa na onye akaebe ahụ gbara ama ugha, **19** ọ ga-ata ahuhu ahụ nwoke ahụ ọ gbagidere akaebe gaara ata. N'uzo di otu a, i ga-ekpochapu ndi ojo site n'etiti gi. **20** Ndi niile nuru ya ga-atu egwu, ha agaghị emekwa ihe ojo di otu ahụ ọzọ. **21** Emekwala ebere ọbula. Ndu laara ndu, anya laara anya, eze laara eze, aka laara aka, ukwu laara ukwu.

20 Mgbe i puru ibuso ndi iro gi agha, ọ buri na i lee anya hu na ndi iro gi nwere otutu inyinya, ugbo agha na ndi agha di ukwu n'onuogugu kari gi, unu atula egwu, n'ih na Onyenwe anyi Chineke gi, onye ahụ mere ka i si n'ala Ijpt puta n'udo, nonyeere gi. **2** Tupu agha ebido, otu onye nchujaja ga-eguzo n'ihu ndi agha Izrel gwa ha okwu si, **3** “Geenu nti, unu ndi Izrel, taa, unu na-apu ibuso ndi iro unu agha. Unu atula egwu. Unu atula ujo. Ka obi unu gharakwa ida mba. **4** N'ih na Onyenwe anyi Chineke unu ga-eso unu gaa, ọ ga-aluru unu ogo imegide ndi iro unu, ọ ga-enyekwa unu mmeri.” **5** Mgbe ahụ, ndi ochiagha ga-esi otu a gwa ndi agha Izrel okwu si ha, “O nwere onye ọbula n'ime unu wuru ulo ohuru ọ na-edobeghi nsọ nye Onyenwe anyi? Ka onye di otu a laghachi n'ulo ya. Ka onye ahụ ghara inwu n'agha hapu ulo ya, ka nwoke ozo doo ya nsọ nye Onyenwe anyi! **6** Ọ di nwoke ọbula kuru ubi vaini ohuru nke ọ na-esitebeghi n'ime ya ghoro mkpuru ọbula? Ya laa, ka ọ ghara inwu n'agha, hapuru ya onye ozo nke ga-eri mkpuru si na ya! **7** Ọ di nwoke nwere nwaagbogho o kwere nkwa na ọ ga-alu? Ya laa, gaa luo nwanyi! N'ih na ọ buri na ọ nwuo n'agha, nwoke ozo ga-alu ya.” **8** Mgbe ahụ, ndi ochiagha ahụ ga-ekwukwa si, “Ọ di onye egwu na-atu? Ọ buri na o nwere onye ujo na-atu, ya laghachi n'ulo ya ka itu ujo ya hapu ijide ndi ozo.” **9** Mgbe ndisi agha gwachara ndi agha ha okwu ndi a, ha ga-ahoputa ndisi ga-achikota usuu ndi agha. **10** Mgbe i bjaruru obodo ọbula nso ibuso ya agha, i ga-ebu uzo kporo ndi bi n'ime ya oke, maka ime udo. **11** Ọ buri na ha anabata ime udo, mgheere gi onu uzo ama ha, ndi niile bi n'ime obodo ahụ ga-aburu gi ndi oru na-agbakwara gi odibo. **12** Ma ọ buri na ha ekweghi ime udo, luso gi agha, mgbe ahụ, ndi agha gi ga-agba ya gburugburu. **13** Mgbe Onyenwe anyi Chineke gi nyefere gi ya n'aka, were mma agha gbuo nwoke ọbula nọ n'ime ya. **14** Ma umu nwanji niile na umuntakiri niile, anu ulo niile na ihe nkwa niile nke ndi obodo ahụ ka i ga-edebere onwe gi. I ga-ewerekwa ihe nkwa nke Onyenwe anyi Chineke gi nyere site n'aka ndi iro gi mee ihe di gi mma. **15** Iwu ndi a metutara naani mmeso i ga-emeso obodo ndi tere anya. O metutaghi obodo ndi na-adighi n'ime mba ndi a di nso. **16** Ma otu ọ di, n'obodo niile ndi ahụ Onyenwe anyi Chineke na-enye gi dika ihe nketa,

o nweghị ihe ọbụla na-eku ume i ga-ahapụ ndu. Laa ihe niile na-eku ume n'iyi. **17** I ghaghị ịla obodo ndị a n'iyi: obodo ndị Het na nke ndị Amōrait, nke ndị Kenan na nke ndị Periz, nke ndị Hiv na nke ndị Jebus, dika Onyenwe anyị Chineke gi nyere gi n'iwu. **18** Ma ọ bughị otu a, ha ga-akuziri gi ime ihe ndị ahụ niile ruru arụ ha na-eme mgbe ha na-efe chi ha dị iche iche, mee ka i mehie megide Onyenwe anyị Chineke gi. **19** Mgbe i nọchibidoro obodo ọbụla ogologo oge, na-ebu agha megide ya maka iwere ya, ebibila osisi na-amị mkpuru di n'ime ya site n'iji anyuikē gbutuo ha. N'ih na i nwere ike rie mkpuru osisi ha, egbutula ha. Osisi di n'ohja ha ọ bu ndi mmadu, na i ga-anochibido ha? **20** Naanị osisi na-adighi amị mkpuru ka i ga-egbutu, nke a na-adighi eri mkpuru ya eri. Jiri ha meere onwe gi ngwa ogu, dika ubibi, na nkwas, na ihe unu ji etitu mgbidi obodo ahụ.

21 Mgbe i batara n'ala ahụ Onyenwe anyị Chineke gi na-enye gi inweta, biri n'ime ya, ọ buru na i hu otu onye e gburu egbu ka ọ togbo n'ime ohja, ma i maghi onye gburu ya, **2** ndi okenye gi, na ndi ikpe ga-puta, tso idi anya nke obodo niile di gburugburu ohja ahụ, site n'ebe ahụ onye ahụ e gburu egbu togbo. **3** Ndi okenye obodo ahụ ga-ewere nwa nne ehi a na-ejibeghi ruo oru, maobu nyara yoku obula **4** ha ga-eduru ya gaa na ndagwurugwu nke mmiri na-eru n'ime ya, ndagwurugwu a na-egwuzebeghi mgbe obula iru oru ubi n'ime ya, nke a na-akughi mkpuru n'ime ya, gbajie olu nwaagbogho ehi ahụ n'ebe ahụ. **5** Ndi nchujaja, umu Livayi, ga-abia, n'ih na Onyenwe anyi Chineke gi ahoputala ha ka ha buru ndi na-ejere ya ozi. Ha ka o hoputakwara ikwuputa ngozi n'aha Onyenwe anyi, na ikpe niile metutara mmeru ahụ. **6** Mgbe ahụ, ndi okenye niile nke obodo ndi ahụ dikarisiriri ozu ahụ nso, ga-akwo aka ha n'elu nwaagbogho ehi ahụ, nke ahụ a gbajiri olu n'ime ndagwurugwu ahụ. **7** Ha ga-ekwuputa si, "Aka anyi di ochi, ọ bughị anyi gburu nwoke a, anyi amakwaghi onye gburu ya. **8** Onyenwe anyi, kpuchiere ndi gi Izrel mmehie ha, bu ndi gi i gbaputara. Agula ndi gi dika ndi ikpe mara n'ih onwu nwoke a na-emeghi ihe ojoo." Otu a ka a ga-esi kpuchie mmehie n'ih mwufu obara ahụ. **9** N'uzo di otu a, ka i ga-esi wezuga onwe gi ikpe omuma gaara abu nke gi n'ih obara onye ahụ nwuru anwu, ebe o bu na i meela ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. **10** Mgbe i puru ibuso ndi iro gi agha, ọ buru na Onyenwe anyi Chineke gi emee ka i merie ndi iro gi, dota ufodu n'ime ha n'agha, **11** ọ buru na i hu nwaagbogho mara mma nke masiri gi n'etiti ndi a dotara n'agha, i nwere ike iduru ya ka ọ buru nwunye gi. **12** I ga-akpobata ya n'ulo gi, mee ka ọ kpucha agiri isi ya, bekwaa mbo ya niile, **13** yipu uwe ahụ o yi mgbe e jidere ya. Ọ ga-anodu n'ulo gi ruo ujụ n'ih nna ya na nne ya otu onwa. Emesija, i nwere ike ibakwuru ya gho di ya, ya onwe ya ga-aghokwa nwunye gi. **14** Ọ buru na ihe ya amasikwaghi gi, i ga-ahapu ya ka ọ gaa ebe obula o choro. I gaghị ere ya n'onu ego obula maobu kpasi ya

agwa dika ohu, ebe o bu na i wedala ya n'ala site n'ihu otu ya anya. **15** Ọ buru na nwoke luru ndi inyom abuo, ma hu otu n'ime ha n'anya kariya nke ozo, ọ burukwa na ndi inyom abuo ahụ mutara ya umu ndi ikom, ma nwanji ahụ ọ kporo asi buuru uzo muta nwa nwoke, **16** mgbe nwoke ahụ na-eke ihe onwunwe ya, ọ gaghị ewere oke ruuru okpara ya, nke nwanji ahụ ọ kporo asi mutara kenye nwa nwoke nke nwanji ahụ ọ huru n'anya muru. **17** Ọ ga-anabata nwa nwoke nke nwanji ahụ ọ na-ahughi n'anya mutara di ka okpara, nye ya, oke abuo site n'ih niile o nwere. N'ih na nwoke ahụ bu mmalite ume ya, onodu nke i bu okpara bukwa nke ya. **18** Ọ buru na nwoke amuta nwa nwoke na-eme isiike, nke na-enupu isi, onye na-adighi ege nna ya na nne ya nti, ọ buladi mgbe ha doro ya aka na nti. **19** Nne ya na nna ya ga-eduru ya gaa n'ihu ndi okenye, n'onu uzo ama obodo ha. **20** Ha ga-agwa ndi okenye obodo ahụ, "Nwa anyi nwoke a na-eme isiike, na-enupu isi, ọ dighi ege nti n'olu anyi. Ọ bu onye mmefu na onye na-ahubiga mmanya oke." **21** Ndi ikom niile nke obodo ahụ ga-ewere nkume tugbuo ya. N'uzo di otu a, unu ga-ekpochapu ihe ojoo ahụ n'etiti unu. Ndi Izrel niile ga-anu ihe mere, ujo ga-atukwa ha. **22** Ọ buru na nwoke obula emee ihe ojoo kwesiri onwu, ọ buru na e kpee ya ikpe onwu, kwugbuo ya n'osisi, **23** unu agaghị ahapu ozu ya ka ọ digide n'elu osisi abali ahụ niile. Hunu na e liri ya n'otu ubochi ahụ, n'ih na onye obula a kwubara n'elu osisi bu onye Chineke buru onu. Emerula ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa.

22 Ọ buru na i hu ehi, maobu aturu nwanna gi ka ọ na-akpafu, emela dika a ga-asi na i hughi ya, jide ya, kpulaara ya onye nwe ya. **2** Ọ buru na i maghi onye nwe ya, maobu na nwanna gi ebighi nso, were ya laa n'ulo gi, hapu ya n'ebe ahụ tutu onye nwe ya achowa ya, mgbe ahụ ka i ga-ewere ya nyeghachi ya. **3** Otu a kwa ka i ga-eme ma i hu inyinya ibu nwanna gi, maobu uwe, maobu ihe obula i ga-atututa. Were ya debere onye nwe ya. **4** Ọ buru na i hu inyinya ibu, maobu ehi nwanna gi ka ha dara n'uzo, elela anya n'ebe ozo, gaa nyere ya aka bulie ya. **5** Nwanji ekwesighi iyi uwe ndi ikom, nwoke agaghị eyikwa uwe ndi inyom. N'ih na ihe aru ka ọ bu n'anya Onyenwe anyi Chineke gi. **6** Ọ buru na i hu akwu nnonu togbo n'ala, maobu nke di n'elu osisi, ọ burukwa na ọ bu nnonu nke n'elu umu ya, maobu n'elu akwa ya, ewerela nne na umu nnonu ya. **7** Hapu nne nnonu ka ọ laa, ma were naani umu ya. Ihe ga-agakwara gi nke oma n'ih ya, i ga-enwekwa ndu ogologo. **8** Mgbe i wuru ulo, wuokwa ihe mgbochi gburugburu elu ya, nke ga-eme ka onye obula ghara isi n'elu ya dapu, si otu a wetara ulo na onye nwe ya ikpe omuma nke iwufu obara. **9** Akula udi mkpuru abuo n'ubi vaini gi. Ọ buru na i mee otu a, ihe okuku ndi a, na mkpuru ha miri ga-abu ihe ruru aru. **10** Ejikola ehi na inyinya ibu maka ido ihe e ji ako ala ubi. **11** Eyila uwe e ji uzo ihe abuo kpaa, dika uwe aji anu na ogbo ochi kpaa. **12** I ga-akpanyere onwe gi ihe

ogho akpara akpa, n'akuku anọ nke uwe mgbokwasi gi. **13** Ọ buru na nwoke aluọ nwaagboghọ, mesie mgbe o dinakwuru ya kpebie n'obi ya na ọ chọkwaghị ilu ya ozo, **14** ọ buru na nwoke a ekwutoọ nwaagboghọ ahụ, mebie aha ya kwuo na nwaagboghọ ahụ amatalari nwoke tupu ha abuo aluọ, **15** nne nwaagboghọ ahụ, na nna ya, ga-ewere ihe ga-egosi na nwa ha amabeghi nwoke gaa n'ihu ndi okenye obodo ahụ, n'onu uzo ama. **16** Nna nwaagboghọ ahụ ga-agwa ndi okenye, "Enyere m nwoke a nwa m nwanyi dika nwunye, ma ugbu a, o chokwaghị ilu ya. **17** Ugbu a, o boola ya ebubo ihere, si, 'Achoputaghị m ihe obula n'ahụ nwa gi nwanyi a ihe na-egosi na o maghi nwoke.' Ma nke a bu ihe ngosi na ada anyi amaghị nwoke." Mgbe ahụ ndi muru ya ga-agbasapu akwa ahụ n'ihu ndi okenye obodo ahụ. **18** Ndi okenye obodo ahụ ga-akporo nwoke nyekwa ya ahuhu. **19** Ha ga-emekwa ya ka o kwuo nna nwaagboghọ ahụ narị shekel olaocha, n'ihu na o boro nwaagboghọ Izrel na-amaghị nwoke ebubo ugha. Nwaagboghọ ahụ ga-anogide buru nwunye nwoke ahụ. Nwoke ahụ agaghị achupukwa ya ubochi ndu ya niile. **20** Ma o buru na ebubo nwoke ahụ bu eziokwu, na achoputaghị ihe gosiri na nwaagboghọ ahụ amaghị nwoke. **21** A ga-eduru nwaagboghọ ahụ puta n'onu uzo ulo nna ya, n'ebe ahụ ka ndi ikom obodo ya ga-anọ were nkume tugbuo ya. N'ihu na o mere ihe ihere jogburu onwe ya n'Izrel, site n'ibi ndu akwuna mgbe o ka nọ n'ulo nne ya na nna ya. I ghaghị ikpochapu ihe ojoọ ahụ site n'etiti unu. **22** O buru na e jide nwoke ebe ya na nwunye onye ozo dina, ma nwoke ahụ dinara ya ma nwanyi ahụ o dinara aghaghị inwu. N'uzo di otu a, i ga-ekpochapu ihe ojoọ a site n'Izrel. **23** Ma o buru na nwaagboghọ na-amaghị nwoke a na-alu alu na nwoke ozo edinakọ n'ime obodo, **24** ya na nwoke ahụ ka a ga-eduru gaa n'onu uzo ama obodo, were nkume tugbuo ha n'ebe ahụ, ka ha nwuo, nwaagboghọ ahụ ga-anwu n'ihu na o tighi mkpu, ma nwoke ahụ ga-anwu n'ihu na o mebiela nwunye nwoke ibe ya na-achọ ilu. Unu aghaghị ikpochapu ihe ojoọ site n'etiti unu. **25** Ma o buru na nwoke ezute nwaagboghọ na-amaghị nwoke a na-alu alu n'ohia, were ike mee ka ha abuo dina, o bu naani nwoke ahụ ga-anwu. **26** Aka nwaagboghọ ahụ di ocha, o dighi mmehie o mere nke ikpe onwu ji adiri ya, n'ihu na onodu ya di ka onodu mmadu ahụ onye iro ya bjakwasiri na mberede gbuo ya. **27** A puru i si na nwaagboghọ ahụ tiri mkpu ma o dighi onye no inaputa ya. **28** O buru na nwoke obula ejiri ike jide nwaagboghọ na-amaghị nwoke, nke nwoke obula na-ekwebeghi nkwa ilu, mee ka ha abuo dinaa, **29** nwoke ahụ ga-akwu nna nwaagboghọ ahụ iri shekel olaocha ise. O ga-alukwa nwaagboghọ ahụ n'ihu na o mebiela ya. O gakwaghị achupu ya ubochi niile nke ndu ya. **30** Nwoke obula agaghị alu nwunye nna ya, n'ihu na o bu nwunye nna ya. Ime ihe di otu a bu imeri ihe ndina nna ya.

23 Nwoke obula echipara mkpuru amu ya, maobu nke e bipuru mkpuru amu ya, agaghị esonye na

mkpokota Onyenwe anyi. **2** Nwa obula a mutara site n'ikwa iko agakwaghị esonye na mkpokota Onyenwe anyi, umu umu ya, ruo n'ogbo nke iri, agakwaghị esonye na mkpokota Onyenwe anyi. **3** Onye Amon, maobu onye Moab, agaghị esonye na mkpokota Onyenwe anyi, o buladi ruo n'ogbo nke iri ha. **4** N'ihu na ha e jighi achicha na mmiri bia zute unu n'uzo mgbe unu si Ijipt puta, ha goro Belam, nwa Beoa, onye si Petọ nke di na Aram Naharaim, ka o buo unu onu. **5** Ma Onyenwe anyi Chineke gi egeghi Belam nti, kama Onyenwe anyi Chineke gi gbanwere ibu onu ahụ mee ka o ghororo gi ngozi, n'ihu na Onyenwe anyi Chineke gi huru gi n'anya. **6** Achola udo ndi Amon na Moab, na odimma ha ubochi ndu gi niile ruo mgbe ebighi ebi. **7** Ma eledala ndi Edom anyi, n'ihu na ndi Edom bu umunna unu. Unu eledala ndi Ijipt anyi, n'ihu na unu biri dika ndi obia n'ime ala ha. **8** Umu a ga-amuru ha n'ogbo nke ato ha nwere ike ibata na mkpokota nke Onyenwe anyi. **9** Mgbe unu mara ulo ikwu unu maka ibu agha megide ndi iro unu, wezuganu onwe unu site n'ihe obula na-adighi ocha. **10** Nwoke obula n'etiti gi nke na-adighi ocha site n'inyu mkpuru nwa n'ahu ya n'abali, ga-apu gaa nodu n'azu omuma ulo ikwu. **11** O ga-anọ n'ebe ahụ ruo uhuruchi, emesia, o ga-asa ahụ ya loghachi n'ulo ikwu n'anyasi. **12** I ga-enwekwa otu ebe ndi gi ga-anọ jee n'ogwe ga-adi n'azu omuma ulo ikwu. **13** Onye obula n'ime unu ga-enwe shovel dika otu n'ime ngwa agha ya. Mgbe obula kwa o jere n'ogwe, o ga-eji ya gwuo ala kpochie nsị o nyuru. **14** Ulo ikwu gi ga-adi nsọ, n'ihu na Onyenwe anyi Chineke gi na-ejeghari n'etiti gi ichebe gi, na inaputa gi site n'aka ndi iro gi. Onyenwe anyi achoghị ihu ihe obula na-adighi mma n'anya, ka o ghara ilaghachi azu isi gi. **15** O buru na ohu esite n'aka onye nwa ya gbakwute unu, akwagidela ya ka o loghachi, **16** hapu ya ka o biri n'etiti gi n'ime obodo obula masiri ya, emegbukwala ya. **17** O dighi nwoke maobu nwanyi, onye Izrel ga-aghọ akwuna ulo arusi. **18** I gaghị ewebata n'ulo Onyenwe anyi Chineke gi, onyinye obula site n'ego nwanyi na-agba akwuna kpatara, maobu site n'ego nwoke ahụ na-eede onwe ya dika akwuna nye ndi ikom ibe ya kpatara, jii mezuo nkwa obula. N'ihu na ha abuo bu ihe ruru aru n'anya Onyenwe anyi Chineke gi. **19** A nakwala onye Izrel ibe gi omurunwa, n'ihe obula i binyere ya, maobu ego, maobu nri, ma o bukwanu ihe obula ozo nwere ike imuta omurunwa. **20** Onye mba ozo ka i ga-ana omurunwa n'ihe i binyere ya, o bughị onye Izrel ibe gi. Ka Onyenwe anyi bu Chineke gi gozie gi n'ihe niile i tinarye aka gi ime n'ala ahụ nke i na-aba inweta. **21** Mgbe i kwere Onyenwe anyi bu Chineke gi nkwa, alala azu n'ikwughachi ya, n'ihu na Onyenwe anyi Chineke gi choro ka i kwughachi nkwa gi osiiso. O ga-abukwara gi mmehie ma o buru na i kweghi nkwa obula! **23** Ihe obula nke i kwere na nkwa, jisie ike hu na i mezuru nke ahụ dika okwu gi si di, n'ihu na o bu onyinye afo ofufu nye Onyenwe anyi Chineke gi. **24** O buru na i banye n'ubi vaini onye agbataobi gi, i

nwere ike ghorọ mkpuru vaini obula i chorọ rachaa n'ebe ahụ, ma etinyela mkpuru obula n'akpa gi. **25** Otu a kwa, i banye n'ubi oka onye agbataobi gi, ghorọ mkpuru oka obula i chorọ n'aka gi, nookwa n'ebe ahụ taa ya, ma i gaghị etinye mma iwe ihe ubi n'ime oka ha ndi guzoro eguzo.

24 O buru na nwoke akporo nwanyi, luo ya, ma emesia ihe nwanyi ahụ amasikwaghị ya n'ihu na o di ihe o choputara n'ahụ ya nke na-adighi mma, o ga-edede akwukwo alukwaghị m nye nwanyi ahụ n'aka, zilaa ya. **2** O buru na emesia, nwoke ozo aluo ya, **3** ma nwoke ahụ ekpebiekwa igbara ya akwukwo achokwaghị m, maobu na nwoke a mesiri nwuo, **4** nwoke mbu ahụ luru nwanyi ahụ agaghị alu ya ozo, n'ihu na nwanyi a aburula onye ruru aru nye nwoke ahụ. O bukwa aru n'anya Onyenwe anyi ma di ya nke mbu luo ya ozo. Ihe di otu a ga-eweta ihe ojoo n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke na-enye gi dika ihe nketa. **5** Nwoke obula luru nwunye oharu agaghị apu soro ndi agha, maobu soro ruo oru ozo puru iche, otu afo ka o ga-enwere onwe ya ino n'ulo ya, ya na nwunye ya, ime onwe ha obi uto. **6** Mmadu agaghị ewere nkume ikwu nri dika ihe ebe, n'ihu na o bu ihe onye nwe ya ji achota nri ubochi ya. **7** O buru na onye obula ezuru nwanna ya onye Izrel n'ohi, mesoo ya mmeso dika ohu, maobu ree ya, onye ohi ahụ ga-anwu. Nke a bu ikpochapu ihe ojoo n'etiti gi. **8** Gbalisie ike ihu na i na-eso iwu niile onye nchajaa, bu onye Livayi nyere gi banyere ndi nwere orja ekpenta, n'ihu na agwala m ya usoro ha ga-agbaso. **9** Chetakwa ihe Onyenwe anyi Chineke gi mere Miriam, mgbe i si n'Ijpt na-aputa. **10** O buru na i binye mmadu ihe obula, abanyekwala n'ulo ya inata ihe a na-enye gi di ka ihe ebe. **11** Guzo n'ezil! Ka onye ahụ i na-ebinye ihe wetara gi ihe ibe ahụ n'ezil. **12** O buru na o bu onye ogbenye na-enweghi ihe, e jidela ihe ibe ya naba ura abali. **13** Weghachiri ya akwa ahụ n'anyasi, ka onye agbataobi gi jiri ya hie ura abali. Mgbe ahụ ha ga-ekele gi, Onyenwe anyi Chineke gi ga-agukwara gi ya n'ezil omume. **14** Emegbula nwa ogbenye mkpa na-akpa i goro oru, ma onye ahụ o bu nwa Izrel ma o bukwanu onye obia bi n'obodo gi. **15** Kwuo ya ugwo ya ubochi niile tupu anwu adaa, n'ihu na ebe o bu nwa ogbenye, obi ya dabeere n'ugwo ahụ i ga-akwu ya. **16** O buru na i meghe otu a, o ga-akwa akwa kpokuo Onyenwe anyi megide gi. A ga-agukwara gi ya dika mmehie. **16** Agaghị eme ka ndi muru umu nwuo n'ihu ihe umu ha metara, maobu mee ka umu nwuo n'ihu ihe ndi muru ha metara, onye obula ga-anwu n'ihu mmehie nke aka ya. **17** Ikpe ziri ezi ga-adiri, o buladi onye obia na nwa mgbei, anarakwala nwanyi di ya nwuru anwu uwe ya dika ihe ibe. **18** Cheta mgbe niile na i bururi ohu n'ala Ijpt, ma Onyenwe anyi Chineke gi gbaputara gi, n'ihu nke a ka m ji enye gi iwu ndi a. **19** O buru na i lefuwo ukwu oka ufodu anya mgbe i na-ewe ihe ubi n'ubi gi, alaghachila azu n'ubi gi ichiri ha. Hapuru ya ndi obia, na ndi inyom di ha nwuru anwu, na umu mgbei, Onyenwe anyi Chineke gi

ga-agozi gi, o ga-emekwa ka i baa uba. **20** Mgbe i nakutusi mkpuru osisi oliv gi, ejeghachila azu n'alaka obula inyochazi ya, ichoputa ma i ghotachaala mkpuru niile miri n'elu ha. Hapuru ndi obia na umu mgbei, na ndi inyom di ha nwuru mkpuru obula foduru. **21** Otu a ka i ga-emekwa n'ihe banyere mkpuru ubi vaini gi. Atutukochala mkpuru niile miri n'elu ya. Hapuru ndi obia, na ndi mgbei, na ndi inyom di ha nwuru ihe niile foduru. **22** Chetakwa na o nwere mgbe i bu ndi ohu n'ala Ijpt. O bu n'ihu ya ka m ji na-enye gi iwu a.

25 Mgbe esemokwu di n'etiti ndi mmadu, ha ga-ebuga ikpe ha n'uloikpe ebe ndi ikpe ga-elenye anya n'ikpe ahụ, ma onye ajo omume ikpe, meekwa ka onye aka ya di ocha nwere onwe ya. **2** O burukwa na onye ikpe mara kwesiri ka apia ya utari, onye oikape ga-eme ka onye ahụ dinaa ala n'ihu ya, ka apiakwa ya onuogugu utari kwesiri ajo omume ya, **3** ma agaghị eti ya karja onu utari iri anọ. O buru na e tie onye ahụ ikpe mara onu utari kariri nke a, o ga-abu onye e leliri anya n'ihu ndi Izrel ibe ya. **4** Mgbe ehi nazocha oka, ejila ihe kechie ya onu. **5** O buru na nwoke anwu na-amutaghị nwa, nwunye ya ahụ agaghị alu di n'ama, kama nwanne nwoke di ya ga-aluru ya, ha ga-edinakokwa. **6** Nwa nwoke mbu nwanyi ahụ ga-amu ga-aza aha nwoke ahụ nwuru anwu, ka a ghara ihichapu aha ya n'ala Izrel. **7** Ma o buru na nwoke ahụ ajụ ilu nwunye nwanne ya nwuru anwu, nwanyi ahụ ga-ejekwuru ndi okenye obodo ahụ n'onu uzo ama, gwa ha si, "Nwanne di m ajula ime ka aha nwanne ya nwoke digide n'Izrel. O kweghi iru oru kwesiri nwanne di n'ebe m no." **8** Ndi okenye obodo ga-akpo ya, duo ya odu. O buru na o nogide ju si, "Achoghi m ilu ya," **9** nwanyi ahụ ga-ejekwuru ya n'ihu ndi okenye, topu akpukpokwu o yi n'ukwu aka nri ya, buo ya asu n'ihu, si ya, "Otu a ka a na-eme nwoke obula juru iwuli ulo nwanne ya nwoke." **10** A ga-ama ahiri ya n'Izrel dika, "Ezinawo nwoke ahụ e sitere n'ukwu ya yipu akpukpokwu ya." **11** Mgbe ndi ikom abuo na-alu oge, o buru na nwunye otu n'ime ha abia inaputa di ya site n'aka onye na-eti ya ihe, ma nwanyi ahụ esetipu aka jide nwoke ahụ n'amụ ya, **12** a ga-egbupu aka nwanyi ahụ. Ebere adighi ya. **13** Enwela uzo ihe otutu abuo n'ime akpa gi, nke di aro, na nke na-adighi aro. **14** Enwela udi ihe otutu abuo n'ulo gi, nke ukwu na nke nta. **15** I ghaghị inwe ezi ihe otutu na nke zuru ezu. Nke a ga-eme ka ndu gi di ogologo, dikwa mma n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi. **16** N'ihu na Onyenwe anyi Chineke gi kporo onye obula na-eme ihe ndi a asi, bu onye obula na-agho aghugho. **17** Cheta ihe ndi Amalek mere gi n'uzo mgbe i si n'Ijpt na-aputa. **18** Chetakwa na ha lusoro gi ogo mgbe ike gwuru gi, mgbe i dara mba, tigbuo ndi niile ji nwayo na-abia n'azu. Ha atukwaghị egwu Chineke. **19** Mgbe Onyenwe anyi Chineke gi mere ka i nwere onwe gi site n'aka ndi iro gbara gi gburugburu, mgbe o mere ka i zuru ike n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa, ime ka i nweta ya, i ghaghị igbuchapu

ndi Amalek, ka ha buru ndi a na-agaghị echetakwa ozo n'okpuru eluigwe. Echefukwala ime otu a.

26 Mgbe i ga-aba n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa, mgbe i nwetara ya, birikwa n'ime ya, **2** i ga-ewere ufodu n'ime mkpuru niile si n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi, tinye ya n'ime nkata, were ya gaa n'ebe ahụ Onyenwe anyi Chineke unu ga-ahoputa, dika ebe a kpokwasiri aha ya. **3** I ga-agwakwa onye nchujaja no n'oru n'oge ahụ okwu si: "Ana m ekwuputa taa nye Onyenwe anyi Chineke gi na abjala m n'ala ahụ Onyenwe anyi nupuru nna nna anyi ha n'iyi inye anyi." **4** Onye nchujaja ahụ ga-anara nkata ahụ, doba ya n'ihu ebe ichu aja Onyenwe anyi Chineke gi. **5** Mgbe ahụ, i ga-ekwuputa n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi si, "Nna nna m bu onye Aram na-awaghari awaghari, onye jere Ijpt izere ndu. Ha di ole na ole mgbe ha gara Ijpt, ma n'Ijpt ha ghoru mba di ukwu, ndi di ike, na ndi bara uba n'onuogugu. **6** Ma ndi Ijpt mejoro anyi, mee ka anyi taa ahuhu n'ihu oru di ike nke ha bokwasiri anyi. **7** Mgbe ahụ, anyi tikuru Onyenwe anyi Chineke nna nna anyi. Onyenwe anyi nuru olu anyi, hukwa mmegbu a na-emegbu anyi, na ndogbu anyi na-adogbu onwe anyi n'oru, na onodu ojo anyi. **8** Onyenwe anyi j aka di ike na ogwe aka o setiri eseti, n'otutu ihe oke egwu na oru iribama, na ihe ebube, si n'Ijpt kpopta anyi. **9** O kpobatarara anyi n'ebe a, nye anyi ala a, ala mmiri ara ehi na mmanu anu na-eru na ya. **10** Ya mere, ugbu a, Onyenwe anyi, lee, ewebatala m mkpuru mbu sitere n'ala i nyere m." Doba nkata ahụ n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi, kpokwa isiala nye ya n'ebe ahụ. **11** Mgbe ahụ, gi na ndi Livayi, na ndi mbjarambia bi n'etiti unu, ga-anuri onu n'ihe oma niile Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi na ezinaulo gi. **12** N'afu nke ato obula, i ga-enye onyinye puru iche, onyinye otu uzo n'uzo iri, nke ihe ubi gi. N'afu ahụ, i ga-enye ndi Livayi, na ndi obja, na umu mgbei, na ndi inyom di ha nwuru, onyinye otu uzo n'uzo iri gi, ka ha rie ya n'obodo gi di iche iche, ka afu jukwa ha. **13** I ga-ekwuputa n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi si, "Esitela m n'ulo wepu oke ahụ di nso, nye ha ndi Livayi, na ndi obja, na umu mgbei, na ndi inyom di ha nwuru, dika i nyere m n'iwu, enupughi m isi maobu chefuwu iwu gi obula. **14** Erighi m ihe obula si n'ime ya mgbe m na-eru uju maobu wepu ihe obula n'ime ya n'onodu adighi ocha m, o dikwaghi nke m ji churo ndi nwuru anwu aja. Egeela m nti n'olu Onyenwe anyi Chineke m, meekwa ihe niile i nyere m n'iwu. **15** Site n'ebe obibi nso gi di n'eluigwe ledata anyi gi, gozie ndi gi Izrel na ala a i nyere anyi, ala mmiri ara ehi na mmanu anu na-eru na ya, dika i kwere nna nna anyi ha na nkwa." **16** Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi iwu taa si gi gbaso ukpuru ndi a na iwu ndi a. Lezie anya hu na i ji obi gi niile na mkpuruobi gi niile debe ha. **17** I kwuputala taa na Onyenwe anyi bu Chineke gi, i kweekwala nkwa na i ga-ege ya nti, debe iwu ya niile, na ukpuru ya niile, na i ga-emekwa ihe niile o si gi mee. **18** Taa kwa,

Onyenwe anyi kwuputala na unu bu ndi nke aka ya, dika o kwere na nkwa, na i ga-edebekwa ihe niile o nyere n'iwu. **19** O kwuru na o ga-emekwa ka i karija mba niile o kere elu, n'otuto, n'aha, nsopuru na ija mma. Na unu ga-abukwa mba di nso nye Onyenwe anyi Chineke unu, dika o kwere na nkwa.

27 Mosis na ndi okenye Izrel nyere ndi Izrel iwu si, "Debenu iwu ndi a niile m na-enye unu taa. **2** Mgbe i gabigara osimiri Jordan ruo n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi, bukootaanu nkume buru ibu n'otu ebe, jirikwa uru ocha techie ha. **3** Deputa n'elu nkume ndi ahụ iwu na ukpuru ndi a mgbe i batara n'ala ahụ mmiri ara ehi na mmanu anu nageru n'ime ya, nke Onyenwe anyi Chineke nna nna gi kwere nkwa inye gi. **4** Mgbe i nokwa n'ofe ozo nke osimiri Jordan, doo nkume ukwu ndi a n'ugwu Ebal, dika m na-enye gi n'iwu taa. Jirikwa uru ocha techie ha. **5** Wuokwara Onyenwe anyi Chineke gi ebe ichu aja ya n'ebe ahụ. Ebe ichu aja eji naan nkume wuo, nke ejighi ihe ngwa oru igwe ruo ihe bu na ya. **6** Jiri nkume a na-awaghị awa wuore Onyenwe anyi Chineke gi ebe ichu aja ahụ, chokwa aja n'elu ya nye Onyenwe anyi Chineke gi. **7** Chu o aja udo n'ebe ahụ, rie ha, ma nurjakwa onu n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi. **8** Deputa iwu ndi a nke oma, n'elu nkume ndi ahụ i guzobere." **9** Mgbe ahụ, Mosis na ndi nchujaja, bu ndi Livayi, gwakwara ndi Izrel niile okwu si, "Nnonu jii, gi Izrel, gekwaa nti! Taa, i ghoala ndi nke Onyenwe anyi Chineke unu. **10** N'ihu ya debe iwu niile Onyenwe anyi Chineke gi na ukpuru niile ndi m nyere gi taa." **11** N'otu ubochi ahụ ka Mosis nyere ha iwu si, **12** Mgbe unu gafere Jordan, ebo ndi a: Simion, na Livayi na Juda na Isaka na Josef na Benjamin, ga-eguzo n'elu ugwu Gerizim gozie umu Izrel **13** Agburu Ruben, Gad, Asha, Zebulon, Dan na Naftali ga-eguzo n'elu ugwu Ebal kwuputa obubu onu. **14** Ndi Livayi ga-eji olu di elu guputa ya nye umu Izrel niile, **15** "Onye a buru onu ka mmadu ahụ bu nke na-aji arusi maobu oyiyi obula, akaoru onye nka, nke bu ihe aru n'anya Onyenwe anyi, ma na-eguzobe ya na nzuzo." Ndi mmadu niile ga-aza si, "Amen." **16** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu, nke na-elele nna ya na nne ya." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **17** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke nahighari oke ala onye agbataobi ya." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **18** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke na-eduhie onye isi uzo." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **19** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke na-adighi ekpe ikpe ziri ezi nye ndi obja, na umu mgbei, na ndi inyom di ha nwuru." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **20** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke na-abakwuru nwunye nna ya soro ya dinaa, n'ihu na o meruola ihe ndina nna ya." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **21** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke ya na anumanu obula na-edina." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **22** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu, nke ya na wannae ya nwanji na-akwa iko, bu wannae ya nke nne ya muru, maobu nke nwunye nna

ya mụrụ.” Ụmụ Izrel niile ga-aza, “Amen.” **23** “Onye a buru onu ka onye ahụ bu, nke ya na nne nwunye ya na-edina.” Ụmụ Izrel niile ga-aza, “Amen.” **24** “Onye a buru onu ka onye ahụ bu, nke na-etigbu mmadu ibe ya na nuzo.” Ụmụ Izrel niile ga-aza, “Amen.” **25** “Onye a buru onu ka onye ahụ bu, nke na-anara ngari maka itigbu onye na-emeghi ihe ozo o bu.” Ụmụ Izrel niile ga-aza, “Amen.” **26** “Onye a buru onu ka onye ahụ bu, nke na-adighi eme ka iwu ndi a guzosie ike site na-edebeghi ha.” Ụmụ Izrel niile ga-aza, “Amen.”

28 O buru na i debezuo ma gbasookwa iwu ndi a niile Onyenwe anyi Chineke gi sitere n'aka m na-enye gi taa, Onyenwe anyi Chineke gi ga-eme ka i ghoo mba kachasi mba niile n'awa elu. **2** Ngozi ndi a niile ga-abjakwasj gi, zuo gi ahụ, ma o buru na i rubere Onyenwe anyi Chineke gi isi. **3** Onye a goziri agozi ka i ga-abu n'obodo, burukwa onye a goziri agozi n'ala ubi. **4** Ihe a goziri agozi ka mkpuru nke afọ gi ga-abu na mkpuru nke ala ubi gi na mkpuru nke anu ulo gi, umu ehi gi muru na umu igwe ewu na aturu gi. **5** Ihe a goziri agozi ka abo gi na ihe i ji agwo achicha ga-abu. **6** Onye a goziri agozi ka i ga-abu mgbe i na-abata na mgbe i na-apu apu. **7** Onyenwe anyi ga-eme ka ndi iro obula buliri onwe ha elu imegide gi buru ndi e meriri n'ihu anya gi. Ha ga-esite n'otu uzo buso gi agha, ma ha ga-esite n'uzo asaa si n'ihu gi gbalaga. **8** Onyenwe anyi ga-ezipu ngozi ya ka o dikwasj n'elu oba gi na n'elu ihe obula i tinere aka gi. Onyenwe anyi Chineke gi ga-agozi gi n'ala ahụ o na-enye gi. **9** Onyenwe anyi ga-eme ka i guzosie ike dika ndi nso ya, dika o sitere n'ihu iyi kwee nkwa ime ma o buru na i debe iwu Onyenwe anyi Chineke gi, ma jee ihe n'uzo ya niile. **10** Mgbe ahụ, ndi niile no n'awa ga-ahuta na o bu aha Onyenwe anyi ka a kpokwasiri gi. Ha ga-atukwa gi egwu. **11** Onyenwe anyi ga-eme ka i babiga uba oke na mkpuru nke afọ gi, na mkpuru nke anu ulo gi, na mkpuru nke ihe ubi gi, n'ala ahụ o nuru n'iyi nye nna nna gi na o ga-enye gi. **12** Onyenwe anyi ga-emeghepu eluigwe ebe ulokwu ya di, zidata mmiri n'ala gi n'oge ya, ma gozie akaoru gi niile. I ga-agbazinye otutu mba ihe, ma gi onwe gi agaghj esite n'aka onye obula gbaziri ihe obula. **13** Onyenwe anyi ga-eme ka i buru isi, o bughj odudu. O buru na i naa ntj n'iwu ndi a Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi taa, lezie anya igbaso ha, i ga-anogide n'elu, i gaghj ano n'okpuru. **14** Ewezugala onwe gi site n'iwu niile ndi a m na-enye gi taa, maobu gaa n'aka nri maobu n'aka ekpe, igbaso chi ndi ozo na ife ha ofufe. **15** Ma otu o di, o buru na i ju irubere Onyenwe anyi Chineke gi isi, jukwa ilezi anya, gbasoo iwu ya na ukpuru ya niile, nke m na-enye gi taa, obubu onu ndi a ga-adakwasj gi. **16** I ga-abu onye a buru onu n'obodo, buru onye a buru onu n'ala ubi. **17** Abo gi na ihe igwo achicha gi ga-abu ihe a buru onu. **18** Ihe a buru onu ka mkpuru nke afọ gi ga-abu, ihe a buru onu ka mkpuru nke ala gi ga-abu, ya na umu nke igwe anu ulo gi, na umu ehi gi na nke igwe ewu na aturu gi muru. **19** Onye a buru onu ka i

ga-abu mgbe i na-abata abata na mgbe i na-apu apu. **20** Onyenwe anyi ga-ezidata n'isi gi obubu onu, na ogbaaghara, tinere nkocha n'ihu niile nke i tinere aka gi, tutu ruo mgbe i ghoro onye e bibiri ebibi buru onye lara n'iyi na mberede, n'ihu ihe ozo niile i mere site n'ihapu m. **21** Onyenwe anyi ga-ezite ajo orja n'etiti gi tutu ruo mgbe a ga-ekpochapu gi site n'ala ahụ i gaje iba n'ime ya inweta. **22** Onyenwe anyi ga-eti unu orja na-eripia eripia, ahụ oku na orja na-aza anu ahụ, oke okpomoku na mma agha, ukọ mmiri ozuo na orja na-eripia ihe ubi, na omuma ebu ga-abjakwasj gi tutu ruo mgbe i lara n'iyi. **23** Mbara eluigwe nke i na-ahụ anya ga-agho bronzo, ala i na-azokwasj ukwu gi ga-agho igwe. **24** Onyenwe anyi ga-eme ka mmiri kwesiri izo n'ala gi ghoo uzuzu na aja. Ha ga-esi na mbara eluigwe na-ezodata n'ala tutu ruo mgbe i lara n'iyi. **25** Onyenwe anyi ga-eme ka ndi iro gi merie gi n'agha. I ga-esi otu uzo puta ibuso ha agha, ma i ga-esi uzo asaa gbalaga. I ga-aghoro ndi uwa ihe a na-aso oyi mgbe ha huru ihe dakwasiri gi. **26** Ozu unu ga-aghoro umu anu ufe niile na anu ohia niile ihe oriri. O nwekwaghj onye ga-anu menye ha egwu chupu ha. **27** Onyenwe anyi ga-ezite etuto ndi Ijpt ka ha bjakwasj gi, ya na onya, na agba, na oko. O dikwaghj ihe a ga-eji gwoo ha. **28** Onyenwe anyi ga-ezitere gi isi mgbaka, na ikpu isi, na ogbaaghara nke obi. **29** I ga-asogharj isi n'etiti ehie dika onye kpuru isi n'asogharj n'ochichiri. O dighi ihe obula ga-agara gi nke oma. Site n'ubochi ruo n'ubochi, i ga-abu onye a na-emegbu emegbu, na onye a na-anapu ihe ya n'ike oge niile, na-enweghi onye ga-anaputa gi. **30** Gi na nwanji ga-enwe nkwekoria ilu di na nwunye, ma nwoke ozo ga-eduru ya dinaa ya n'ike. I ga-ewu ulo ma i gaghj ebi n'ime ya. I ga-aku ubi vajni ma i gaghj eri mkpuru si na ya. **31** N'ihu anya gi ka a ga-egbu ehi gi, ma i gaghj ata iberibe anu ya. A ga-anapu gi inyinya ibu gi n'ihu anya gi ma a gaghj eweghachiri gi ya. Aturu gi ka a ga-enye ndi iro gi. O dikwaghj onye ga-anaputa ha. **32** A ga-ewere umu gi ndi ikom na ndi inyam nye ndi mba ozo. O ga-agu gi agu ologolo oge ka i hu ha anya, ma i pughi inyeri ha aka. **33** Mba nke i na-amaghj ga-eri mkpuru ubi i tara ahuhu kuo n'ala gi. I ga-abu naanji onye a na-emegbu emegbu na onye a na-akpagbu ubochi ndu gi niile. **34** Ihe ndi a niile i ga-eji anya gi hu ga-eme ka i nwe isi mgbaka. **35** Onyenwe anyi ga-eme ka etuto nke na-egbu oke mgba a na-apughj igwota agwota too gi n'ikpere na onwe ukwu gi abuo, o ga-agbasa site n'obo ukwu gi abuo ruo n'opi isi gi. **36** Onyenwe anyi ga-achupu gi na eze ahụ i hoputara nye onwe gi, chupu gi nye mba ozo, ebe gi na nna nna gi ha, na-amaghj. N'ebe ahụ, i ga-efe chi ndi ozo nke e ji osisi na nkume kpoo. **37** I ga-abu ihe iju anya, na ihe e ji atụ ilu, na ihe akuko, n'etiti mba ahụ niile Onyenwe anyi ga-achuga gi. **38** I ga-aku otutu mkpuru n'ubi ma i ga-aghota ntakiri mkpuru, n'ihu na igurube ga-ericha ihe i kuru n'ubi. **39** I ga-aku ubi vajni lekotakwa ya anya, ma i gaghj aracha mkpuru ya maobu nuo mmanya si na ya, n'ihu na ikuru ga-eri ha. **40** Osisi

oliv ga na-eto ebe niile, ma mmanụ oliv agaghị adi nke i ga-ete n'ahụ n'ih na mkpuru oliv ga-adasịsị na-akaghị aka oge ha mara ifuru. **41** I ga-amụta umu ndi ikom na ndi inyom ma ha agaghị adigide n'ih na a ga-adota ha n'agha. **42** Igwe igurube ga-erichasi osisi niile di n'ubi gi, ya na ihe i kuru n'ubi gi. **43** Onye obia bi n'etiti gi ga-aba uba karja gi. Ihe ga na-agara ya nke oma, ma ihe ga na-ajoro gi njo. **44** O ga-ebinye gi ihe, o bukwaghị gi ga-ebinye ya! O ga-abu isi ma i ga-abu odudu. **45** Obubu onu ndi a niile ga-abiakwasị gi. Ha ga-achuso gi oso, chukwute gi tutu ruo mgbe a lara gi n'iyi, naani n'ih na i juru irubere Onyenwe anyi Chineke gi isi, na idebe iwu na ukuru ndi a o nyere gi. **46** Ha ga-abu ihe iribama na ihe ebube nye gi, na mkpuru gi niile, ruo mgbe ebighi ebi. **47** N'ih na i juru jji onu na obi utu fee Onyenwe anyi Chineke gi n'oge ihe na-agara gi nke oma. **48** Ya mere, nonodu agu u na akpiri ikpo nku, nonodu igba oto na uko ka i ga-efe ndi iro ahụ Onyenwe anyi na-ezite imegide gi. O ga-anyakwasi yoku igwe n'olu gi ruo mgbe o lara gi n'iyi. **49** Onyenwe anyi ga-eme ka mba si n'ebe di anya na nsotu uwa, biakwasị gi, imegide gi. Mba a ga-adi gara gara dika ugo, o ga-abukwa mba i na-amaghị asusu ha, **50** Mba na-enweghi ihu ochi nke na-adighi asopuru okenye maobu were ihuoma leta umuntakiri. **51** Ha ga-erichapu mkpuru nke anu ulo gi niile na mkpuru nke ihe ubi gi niile tutu ruo mgbe i ghoru ihe e bibiri ebibi. O nwekwaghị ihe ga-afodu gi, maobu oka, maobu mmanya ohuru maobu mmanu oliv, maobu umu ehi maobu ewu na aturu gi muru, ruo mgbe e mere ka i laa n'iyi. **52** Mba ahụ ga-anochigide obodo ndi ahụ niile di n'ala gi tutu ruo mgbe mgbidi ndi ahụ niile e wusiri ike, nke i na-atukwasị obi dara. O ga-anochigide ndi ahụ niile di n'ala ahụ niile Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi. **53** I ga-erikwa anu ahụ umu gi ndi ikom na ndi inyom ndi Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi n'ih oke nnochigide nke ndi agha nochigidere gi na n'ih oke mkpagbu nke ndi iro. **54** O buladi nwoke ahụ dikasiri nwayo na-enwekwa mmetuta mmadu n'etiti unu ga-agho onye afo tara mmiri nke ukwu megide nwanne ya nwoke, maobu nwunye nke o huru n'anya, maobu umu ya, ndi ka di ndu. **55** O gaghị enye onye obula n'ime ha ufodu n'ime anu ahụ umu ndi o na-eri, n'ih na o bu naani ya bu ihe oriri foduru ya, n'ih ahulu nke nnochi ndi iro nochiri onu uzo obodo gi niile butere. **56** Nwanyi nke dikasiri nwayo na-enwekwa mmetuta mmadu n'etiti unu, nke di oke nwayo, nke ihe na-emetuta na o dighi amasi ya izogidesi obu ukwu ya ike n'ala, ga-aju ikenye di ya o huru n'anya, nwa ya nwoke maobu nwa ya nwanyi, **57** o buladi akpanwa si n'etiti ukwu ya puta na umu ohuru o muru. Nonodu ojoo n'oke uko ya, o choru iri ha na nzuzo, n'ih ahulu nke ndi iro gi mere ka o biakwasi gi n'oge nnochigide nke obodo gi niile. **58** O buru na i lezighi anya gbasoo okwu iwu niile e dere n'ime akwukwo a, o buru na i sopuru gi aha a di ebube na nke di egwu, bu Onyenwe anyi Chineke gi, **59** Onyenwe anyi ga-ezitere gi na

umu umu gi ihe otiti di oke egwu, oke mbibi nke ga-adi ogologo oge, na orja di oke njo nke na-adighi ala ala. **60** O ga-ezitere gi orja ndi ahụ niile di n'ijipt, nke i na-atu ujo ha, ha ga-arapara gi n'ahu. **61** O bughi naani nke a! Onyenwe anyi ga-eme ka udi orja obula, na udi ihe otiti obula, o buladi ndi na-adighi n'ime Akwukwo Iwu a, biakwasi gi, tutu ruo mgbe a ga-ekochapu gi. **62** O bu ezie na i di ukwu nonuogugu dika kpakpando nke eluigwe, maobu naani mmadu ole na ole n'ime gi ga-afodu. Ihe ndi a niile ga-emezu n'ih na i geghi nti n'olu Onyenwe anyi bu Chineke gi. **63** Dika mmuba i mubara nonuogugu, na idi ukwu nke akunba gi si buru ihe nyere Onyenwe anyi obi utu, otu a ka o ga-esi tokwaa ya utu ibibi gi, na ime ka i daa ukpa. O ga-esi n'ala ahụ i na-aga inweta hopu gi. **64** N'ih na Onyenwe anyi ga-eme ka i gbasasi n'etiti mba niile, site n'otu nsotu uwa ruo na nsotu nke oso. N'ebe ahụ, i ga-efekwa chi ndi oso, nke gi, maobu nna nna gi ha, na-amaghị, chi e ji osisi na nkume kpo. **65** N'etiti mba ndi a, obi agaghị eru gi ala, obu ukwu gi agaghị enwe ebe izuike. N'ebe ahụ, Onyenwe anyi ga-enye gi mkpuruobi na-ama jijiji, anya nke ike gwuru n'ih enweghi olileanya, na obi na-ada mba. **66** Ndu gi ga-ekonye n'elu n'ih oke egwu. I ga-anu n'egwu, ehie na abali, i gaghị ejikwa ndu gi n'aka. **67** N'utu, i ga-asi, "Ewoo, a sikwa na ugbu a bu uhuruchi!" N'uhuruchi i ga-asikwa, "Ewoo, a sikwarị na ugbu a bu ututu!" I ga-ekwu ihe ndi a n'ih ihe egwu juru gi obi, na n'ih ihe ndi ahụ niile anya gi na-ahu. **68** Onyenwe anyi ga-eme ka i soro ugbo mmiri loghachi n'ijipt, n'ije ahụ m kwuru na i gaghị ejekwa oso. N'ebe ahụ i ga-ewere onwe gi resi ndi iro gi dika ohu ndi ikom maobu ndi inyom, ma o dighi onye ga-acho izu gi.

29 Ndi a bu okwu nke ogbugba ndu ahụ Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu ka ya na umu Izrel gbaa n'ala Moab na-agbanweghi ogbugba ndu ahụ ya na ha gbara n'ugwu Horeb. **2** Mosis kpokotara umu Izrel niile gwa ha okwu si, Unu ji anya unu hu ihe Onyenwe anyi mere n'ijipt megide Fero, na ndi ozi ya, na ala ya niile. **3** Anya unu huru oke nwale niile, na ihe iribama ndi ahụ, na oru ebube niile ahụ. **4** Ma tutu ruo taa, Onyenwe anyi enyebeghi unu obi nwere nghota, na anya na-ahu uzo, maobu nti na-anu ihe, nke ga-enyere unu aka inomi ihe ndi a niile. **5** Ma Onyenwe anyi na-asi, "N'ime iri afo anu ndi ahụ nke m duuru unu n'ime ozara, uwe unu emeghi ochie, akpukpokwu unu akapughi n'ukwu unu. **6** O dighi achicha unu riri, o dikwaghị mmanya maobu ihe onunu na-aba n'anya unu nuru. E mere m ihe ndi a ime ka unu mata na mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu." **7** Mgbe unu rutere ebe a, Saihon, eze ndi Heshbon, na Og, eze ndi Bashan, putara ibuso anyi agha, ma anyi lugburu ha. **8** Anyi weere ala ha nye agburu Ruben, na Gad, na otu okara ebo Manase, dika ihe nketa ha. **9** N'ih na, lezie anya idebe ukuru niile nke ogbugba ndu a, ka ihe niile unu na-eme gaara unu nke oma. **10** Unu niile, ndi ndu unu, na ndisi unu, na okenye, na ndisi

oqhichi, na ndi ikom niile nke Izrel, unu ndi guzo n'ihu Onyenwe anyi Chineke taa, **11** na umuntakiri unu, na ndi nwunye unu, na ndi obja bi n'etiti unu, ndi na-egburu unu nku, na ndi na-echukwara unu mmiri. **12** Unu guzo n'ebe a taa ka unu na Onyenwe anyi Chineke gbaa ndu. Unu guzokwa, maka ogbugba ndu a unu na Onyenwe anyi na-agba taa, nke e ji ihu iyi mesie ike, **13** ime ka o puta ihè nye unu taa na unu bu ndi nke ya, imekwa ka unu mata na o bu Chineke unu, dika o kwere nna nna unu ha, Ebrahim, na Ajzik, na Jekob na nkwa. **14** Ogbugba ndu a nke ya na ihu iyi so nke m na-eme ka o diri abughi naani n'ihu unu, **15** ndi soro anyi guzo n'ebe a taa, n'ihu Onyenwe anyi Chineke anyi, kama o bukwa n'ihu ndi ahụ na-anoghi n'ebe a. **16** Unu onwe unu maara otu anyi si bie n'ala Ijpt, na otu anyi si gafee mba ndi ahụ niile anyi gafere n'uzo. **17** Unu huru n'etiti ha ihe aru ha niile, na arusi niile e ji osisi, na nkume na oiaocha, na oiaedo kpoo. **18** Lezieny anyi ka unu hu na obi onye obula n'ime unu, nwoke maobu nwanyi, agburu maobu ebo obula n'Izrel, esighi n'ebe Onyenwe anyi bu Chineke anyi no puo, bido chewe echiche ife chi ndi mba ozo ndi a niile. Lezieny anyi hu na mgborogwu na-eweputa nsi na-elu ilu di otu a adighi n'etiti unu. **19** Mgbe onye di otu a nuru okwu ihu iyi a, na ha ga-agozi onwe ha, na-eche, "Ihe ga-agara m nke oma, o bu ezie na m nogidere na-agbaso uzo isiike m." Ha ga-eweta mbibi nye ala a gbara mmiri nke oma nyekwa ala ahụ kpoo nkụ. **20** N'ihu na Onyenwe anyi agaghị agbaghara onye di otu a! Iwe ya, na ekworo ya, ga-adi oku megide nwoke ahụ. Obubu onu niile e dere n'ime akwukwo a ga-abiakwasikwa ya. Onyenwe anyi ga-ehichapukwa aha ya, ka a ghara injukwa ihe banyere ya n'upa. **21** Onyenwe anyi ga-akpa oke n'etiti ya na ebo niile nke Izrel, maka iwetara ya mbibi, di ka obubu onu niile nke ogbugba ndu nke e dere n'ime Akwukwo Iwu a si di. **22** Mgbe ahụ, umu unu ndi ga-eso unu n'ogbo ndi di n'ihu, na ndi obja si ebe di anya bja, ga-ahu oke ihe otiti ojoo a bjakwasiri ala a, ya na orja niile Onyenwe anyi mere ka o bjakwasị ya. **23** Ala ahụ niile ga-abu ala nnu, nke oku repjara, ala nke a na-adighi aku ihe obula n'ime ya, ala na-adighi amị mkpuru, nke ahijia na-adighi epu n'elu ya. Ala dika ala Sodom na Gomora, na Adma, na Zeboim, nke Onyenwe anyi siter n'oke iwe ya mebie. **24** Mba niile ga-aju si, "Gini mere Onyenwe anyi ji mee ihe di otu a n'ala a? Gini kpata oke iwe oku a?" **25** Osisa ya ga-abu, "O bu n'ihu na ndi a hapuru idebe ogbugba ndu ha na Onyenwe anyi, Chineke nke nna nna ha gbara, ogbugba ndu ha na ya gbara mgbe o mere ka ha site n'Ijpt puta. **26** N'ihu na ha fere chi ndi ozo ofufe, kpoakwa isiala nye ha, bu chi ndi nke ha na-amaghị, chi ndi nke o na-enyeghi ha. **27** O bu ya mere iwe Onyenwe anyi ji di oku megide ala a, meekwa ka o zidata n'isi ha obubu onu niile e dere n'ime akwukwo a. **28** N'oke iwe ya na onuma ya ka Onyenwe anyi ji hopu ha site n'ala ha, werekwa ha tuba n'ala ozo, dika o di ugbu a." **29** Ihe niile e zoro ezo diri Onyenwe anyi Chineke anyi,

ma ihe ndi ahụ niile e kpughere ekpughe diri anyi, djkwara umu anyi ruo mgbe ebighi ebi, ka anyi nwee ike igbaso na imezu okwu niile nke iwu a.

30 Mgbe ihe ndi a niile ga-emezu n'ebe unu no, ya bu, ngozi niile na obubu onu niile m gputara n'ihu unu, o buru na unu ga na-atughari uche na ha n'etiti mba ndi ahụ Onyenwe anyi Chineke unu ga-achuba unu, **2** o burukwa na unu ekpebie n'obi unu n'oge ahụ iloghachikwute Onyenwe anyi Chineke unu, o buru na unu, na umu unu ga-eji obi unu niile na mmuo unu niile mezu iwu ndi a niile m nyere unu taa. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-anaputa unu. O ga-enwe obi ebere n'ebe unu no kpoakwata unu site na mba niile ebe o chusasiri unu. **4** A sikwari na o bu n'ala di na nsotu uwa n'okpuru eluigwe ka a chugara unu, n'ebe ahụ Onyenwe anyi bu Chineke gi ga-achikota unu, kpoghachitekwa unu. **5** Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-akolata unu n'ala ahụ bu nke nna nna unu ha. Unu ga-enwetakwa ya, o ga-eme ka ihe gara unu nke oma, meekwa ka unu baa uba karija nna nna unu ha. **6** Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-ebi obi unu, na obi umu unu, na nke umu umu unu ugwu, ka unu were obi unu niile na mmuo unu niile, hu ya n'anya, ma dika ndu. **7** Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-eme ka obubu onu ndi a bjakwasị ndi iro unu, ndi kpoo unu asi na ndi na-akpagbu unu. **8** Unu ga-emesikwa rubere Onyenwe anyi isi, gbasookwa iwu ya niile nke m na-enye unu taa. **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-eme ka unu babiga uba oke n'oru niile nke aka unu, n'ime mkpuru nke afo, n'ime mkpuru nke anu ulo gi, na mkpuru nke ala ubi gi. Obi ga-atokwa Onyenwe anyi uto ozo, ime gi ka i baa uba dika o toro ya n'ebe nna unu ha no. **10** Ma o buru na unu erubere Onyenwe anyi bu Chineke unu isi, debekwa iwu ya na ukpuru ya niile nke e dere n'Akwukwo iwu a, jirikwa obi unu niile na mmuo unu niile bjaghachikwute Onyenwe anyi bu Chineke unu. **11** Idebe iwu ndi a m na-enye unu taa abughi oru siri ike, o bukwasị ihe kariji unu ike ime. **12** N'ihu na iwu ndi a adighi n'eluigwe nke i ga-eji si, "Onye ga-arigo n'eluigwe wedatara m ya ka m nu ihe o na-ekwu, ma debekwa ya." **13** Iwu a adighikwa n'ofe ozo nke oke osimiri, nke i ga-eji si, "Onye ga-agafe ga weta ya, kpooaa ya nye anyi ka anyi nu, ma debekwa ihe o na-ekwu?" **14** Mba, okwu ahụ di gi nso, o di gi n'onu, dirikwa n'obi gi, ka i nwee ike idebe ha. **15** Lee, edoola m n'ihu gi taa ndu na oganihu, onwu na ila n'iyi. **16** Enyela m gi iwu taa, si gi hu Onyenwe anyi bu Chineke gi n'anya, ana m asikwa gi gbasoo uzo ya, ma debekwa iwu na ukpuru ya niile, ka i diri ndu, ghoakwa mba buru ibu, ka Onyenwe anyi bu Chineke gi gozie gi n'ala ahụ i na-aga inweta. **17** Ma o buru na obi gi e si n'iso ya tugharia, o burukwa na i ju ige nti, o buru na a dokpufuo gi mee ka i fee chi ndi nzo ofufe ma ikpo isiala nye ha, **18** agwala m gi hooaha taa, na i ga-ala n'iyi, i gaghi enwe ogologo ndu n'ala ahụ i na-agafe osimiri Jordan inweta. **19** Ana m

akpoku eluigwe na ụwa taa ka ha bụrụ ndị akaebe m, na edebela m n'ihu gị ọnwụ na ndụ, debekwa n'ihu gị ngozi na ọbụbụ ọny. Ugwu a, hōrō ndụ, ka gị na ụmụ gị dī ndụ **20** ka i hụ Onyenwe anyị bu Chineke gi n'anya, naa nti n'olu ya, daberekwa na ya. N'ihu na Onyenwe anyị bu ndụ gi, ọ ga-enye gi ụbọchị ndụ gi niile n'ala ahụ o kwere nkwa i nye nna nna gi ha Ebrahim, na Ajzik, na Jekob.

31 Mgbe Mosis gwachara ụmụ Izrel okwu ndi a niile, **2** ọ gwakwara ha okwu ozo si, "Ugwu a, agbaala m otu narị afo na iri afo abuo! Enwekwaghị m ike idu unu, n'ihu na Onyenwe anyi agwala m si, i gaghị agafe osimiri Jodan. **3** Onyenwe anyi Chineke gi n'onwe ya ga-ebu gi ụzọ gabiga osimiri a. Ọ ga-ebibi mba niile ndi a n'ihu gi. I ga-enwetakwa ala ha. Joshua ga-edu gi gabiga osimiri a, dika Onyenwe anyi kwuru. **4** Onyenwe anyi ga-emekwa ha ihe o mere Sajhon na Og, bu eze ndi Amorait, ndi o kpochapuru ha na ala ha. **5** Onyenwe anyi ga-enyefe ndi bi n'ebe ahụ n'aka unu, unu ga-ekpochapukwa ha dika m nyere unu n'iwu. **6** Dịnụ ike! Nweenụ obi ike! Unu atula ha egwu! N'ihu na Onyenwe anyi Chineke unu ga-anonyere unu. Ọ gaghị agbakuta unu azu, ọ gakwaghị ahapu unu." **7** Mgbe ahụ, Mosis kporo Joshua, gwa ya okwu n'ihu ụmụ Izrel, si ya, "Dị ike! Nwee obi ike! N'ihu na ọ bụ gi ga-edu ndi a baa n'ala ahụ Onyenwe anyi n'uru iyi inye nna nna ha, i ga-emekwa ka ha keta ala a dika ihe nketa ha. **8** Onyenwe anyi n'onwe ya ga-eburu gi ụzọ, ọ ga-anonyekwara gi, ọ gaghị ahapu gi maobu gbakuta gi azu. Atula egwu, adala mba." **9** Mgbe ahụ, Mosis deputara iwu ndi ahụ niile n'akwukwo, were ya nye ndi nchujaja, ụmụ Livayi, ndi na-ebu igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi ahụ. Mosis nyekwara ndi okenye Izrel akwukwo a e dere iwu niile. **10** Mgbe ahụ, Mosis nyere ha iwu si, "Na ngwucha afo asaa obula, n'afọ ahụ a na-akagbu ugwo niile, n'oge a na-eme Mmemme ulo Ikwu, **11** mgbe Izrel niile ga-abia n'ihu Onyenwe anyi bu Chineke unu, n'ebe ahụ ọ ga-ahoputa, i ga-aguputa ihe a site n'akwukwo iwu a n'ihu mmadu niile ka ha nuru ya. **12** Kpokota mmadu niile n'otu ebe, ndi ikom, na ndi inyom na ụmuntakiri, na ndi obja bi n'etiti obodo unu, ka ha nuru, ma mụta itu egwu Onyenwe anyi Chineke unu na ilezi anya igbaso okwu niile di n'iwu a. **13** Ụmuntakiri ha, ndi na-amabeghi iwu ndi a, aghaghi inu na imuta itu egwu Onyenwe anyi Chineke unu, ubochi ndu unu niile n'ala ahụ unu na-agafe Jodan inweta." **14** Onyenwe anyi gwara Mosis si, "Lee, ubochi onwu gi na-abiaru nso. Kporo Joshua ka gi na ya soro bja n'ulo nzute ebe m ga-anọ nye ya oru ọ ga-arụ." Mosis na Joshua sooro bja guzo onwe ha n'onu ụzọ ulo nzute. **15** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gosiri ha onwe ya n'ime ogidi igwe ojii nke guzochiri onu ụzọ ulo nzute ahụ. **16** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, "I ga-anwu, jekwuru nna nna gi ha. Mgbe i nwuru, ndi a ga-amalite ife chi ozo ofufe ndi di n'ala ahụ ha na-abanye. Ha ga-agbakuta m azu, mebie ogbugba ndu mu na ha gbara. **17** N'ubochi ahụ, iwe m ga-adi

oku megide ha, aga m agbakuta ha azu, zoo ihu m n'ebe ha no. A ga-alakwa ha n'iyi. Odachi na ahuhu di iche iche ga-abjakwasị ha, nke ga-eme ka ha si, 'Chineke anyi anokwaghị n'etiti anyi, ọ bu ya mere odachi ndi a ji bjakwasị anyi.' **18** Aga m echepu ihu m site n'ebe ha no n'ubochi ahụ, n'ihu ajo omume ha nke ife chi ozo ofufe. **19** "Ugwu a, deputaranu onwe unu abu a n'akwukwo, kuziekwara ya umu Izrel, ka ọ buru ihe akaebe m megide ha. **20** Mgbe m mere ka ha bata n'ala ahụ m kwere nna nna ha na nkwa, ala ahụ mmiri ara ehi na mmanu anu na-erugharị n'ime ya, mgbe ha rijukwara afo, baakwa uba, ha ga-ebido ife chi ozo ofufe, ju m, ma mebiakwa ogbugba ndu m. **21** Ma mgbe otutu ihe odachi na ahuhu ga-abjakwasị ha, abu a ga-eme ka ha cheta ihe mere nsogbu ha niile ji bjakwasị ha, n'ihu na abu a ga-adigide site n'ogbo ruo n'ogbo. Amaara m nke oma ugwu a, ọ buladi tupu ha abanye n'ala ahụ m kwere nkwa inye ha site n'inu iyi, udi mmadu ha bu." **22** Ya mere, n'ubochi ahụ, Mosis dere abu ahụ, kuziekwara ya umu Izrel. **23** Mgbe ahụ Onyenwe anyi nyere Joshua nwa Nun ihu si ya, "Dị ike, nwee obi ike, i ghaghị ikpobata umu Izrel n'ala ahụ m sitere n'inu iyi kwee ha na nkwa. Mụ onwe m ga-anonyere gi." **24** Mgbe Mosis dechara okwu niile nke iwu ndi a n'akwukwo, site na mbido ruo n'ogwugwu, **25** o nyere ndi Livayi na-ebu igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi ihu si ha, **26** "Werenụ Akwukwo Iwu a tinye ya n'akuku igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi Chineke unu, ka ọ buru ihe igba ama megide unu. **27** N'ihu na amaara m na unu bu ndi nnuu isi, na ndi isiike. Lee, ọ buladi taa m no ndu n'etiti unu, unu na-enuru isi n'ebe Onyenwe anyi no, unu ga-esi ahaa ghara inupu isi mgbe m nwuru?" **28** Kpokotaanụ ndi okenye unu niile, na ndi ohichichi agburu unu niile, ka m kwuputa okwu ndi a mgbe ha na-anu ya. Ka m kpokuokwa eluigwe na ụwa ka ha gbaa ama megide ha. **29** N'ihu na amaara m na mgbe m nwuru, unu ga-agho ndi ruru aru nke ukwu, unu ga-ewezuga onwe unu site n'ebe iwu ndi ahụ m nyere unu di. Amakwaara m na n'ubochi ndi ahụ na-abia, ihe ojoo ga-adakwasị unu, n'ihu ihe ojoo niile unu mere n'ihu Onyenwe anyi nke unu ji kpasuo ya iwe site n'ihe ndi ahụ unu ji aka unu kpuo." **30** Ya mere, Mosis guputara okwu niile di n'abu a site na mbido ruo ogwugwu na nti nzuko ndi Izrel niile.

32 Gee nti, gi eluigwe, nuru ihe m na-ekwu! Gee nti, ụwa, nuru okwu si m n'onu. **2** Ka okwu m daa dika mmiri ozuko ka okwu m daa dika igrigi, ka ọ daa dika nshansa mmiri n'elu ahijia, dika oke mmiri ozuko n'ahijia na-epuputa epuputa. **3** Aga m eto aha Onyenwe anyi toonu idi ukwu Chineke anyi! **4** Ọ bu oke nkume ahụ, oru ya zuruoke, uzo ya niile ziri ezi. Chineke kwesiri ntukwasị obi, nke na-adighi eme ihe ojoo, onye ezi omume na onye ziri ezi ka ọ bu. **5** Ha emerula onwe ha, ha abukwaghị umu ya, ha bu ogbo gbagoro agbago, ndi udi di ha gbanwere agbanwe **6** Ọ bu otu a ka unu si emeso Onyenwe anyi unu ndi nzuzu, ndi na-enweghi uche? Onyenwe anyi ọ bughị nna unu,

onye kere unu, onye kpurū unu mee ka unu guzosie ike? 7 Cheta ụbọchị ochie ndị ahụ gara aga, tulee ọgbọ ndị ahụ gara aga ọjọ nna gi, ọ ga-akorọ gi. Ọjọ ndị onyenwe gi, ha ga-eme ka ọ doo gi anya. 8 Mgbe Onye kachasị ihe niile elu nyere mba ọbụla ihe nketa nke ha, mgbe o kesara ụmụ mmadụ, mgbe o guzobere oke ala nye ndị niile dịka onyogugu ụmụ Izrel si dị. 9 N'ihu na oke Onyenwe anyị nwetara bụ ndị ya Jekọb bụ ihe nketa e kenyerere ya. 10 N'ala dị n'ozara ka ọ chọtara ya, n'ala togboro n'efu, nke kporo nku. O kpuchitere ya, lezie ya anya, o chebere ya dịka ọ bụ mkpurū anya ya, 11 dịka ugo nke na-akpote ụmụ dị n'akwụ ya, nke na-erughari n'elu ụmụ ya, nke na-agbasapụ nku ya ijide ha, nke na-ebu ha na nku ya, 12 Onyenwe anyị naanị ya duru ya, chi ala ozo esokwaghị ya. 13 O mere ka ọ rịkwasi n'ebe niile dị elu nke ala ahụ, jiri mkpurū na-amị n'ala ubi ahụ zuo ya. O ji mmanụ ariū si na nkume zuo ya, ya na mmanụ si n'oke nkume, 14 na mmiri ara rahurū arahū nke igwe ehi, na mmiri ara rahurū arahū nke igwe ewu na aturū, na ụmụ aturū na mkpi gbara abụba, na oke ebule Bashan dij ezi mma, tinyere ezi obi ọka wiiti. I nūkwara mmanya na-agbọ ụfufu, nke bụ ọbara mkpurū vainị. 15 Ma Jeshurun mara abụba, ma gbagharia ụkwū ya, ebe nri juru ya onū, o buru ibu, maa mma ile anya. Ọ hapurū Chineke kpurū ya, jū oke nkume ahū, bụ Onye Nzoputa ya. 16 Ha sitere na chi ndị ala ozo ha kpasuo ekworo ya, meekwa ka iwe wee ya n'ihu ihe arū nke arūsi ha. 17 Ha churū aja nye ụmụ mmụo, ndị na-abughị Chineke, bụ chi ndị ha na-amaghị, chi ndị ka putara ọhurū, chi ndị ahū nna nna ha na-atughị ọjọ ha. 18 I gbakutara Oke Nkume ahū mūrū gi azū, i chefuru Chineke ahū mūrū gi. 19 Onyenwe anyị hurū ihe dij otu a, jū ha, n'ihu na ụmụ ya ndị ikom na ndị inyom kpasuru ya iwe. 20 "Aga m ezo ihu m n'ebe ha nọ," ka o kwuru, "ka m hū ihe onodu ikpezū ha ga-abū, n'ihu na ha bụ ọgbọ gbagoro agbago, ụmụ na-ekwesighi ntukwasị obi. 21 Ha esitela n'ihu na-abughị chi kpalie ekworo m, jiri arūsi ha na-abaghị uru mee ka iwe wee m. Mụ onwe m ga-esite na ndị na-abughị ndị kpalie ekworo ha, sitakwa na mba na-enweghị nghota kpalie iwe ya. 22 N'ihu na a mụnyela oku n'onuma m, oku ga-enwu ruo ala mmụo n'okpuru ụwa. Ọ ga-erepịa ụwa na mkpurūobi niile, ọ ga-amūnye oku na ntọala ugwu ukwu niile. (Sheol h7585) 23 "Aga m ekpokwasị mbibi n'elu ha, zipu akū m niile megide ha. 24 Aga m eziga onwū na-eripia eripia megide ha, na ịla n'iyi nke na-ebibi ebibi, na orịa ojoo na-egbu egbu. Aga m eziga anū ohia ndi ga-eji eze tapiasia ha, na ajuala na-akpū akpū n'uzuzu, nke elo onwū dij n'onū ya. 25 N'okporoūzo, mma agha ga-eme ka ha gbara aka ụmū, n'ime ulo ha, ihe oke egwu ga-abjakwasị ha. Ụmū okorobia na agboghobia gala n'iyi, ọ buladị ụmuntakiri na ndi agadi isi awo. 26 Ekwuru m na m ga-achūsasị ha, hichapū ncheta ọbula banyere ha n'etiti ụmū mmadū. 27 Ma ihe banyere ịnya isi onye iro tinyere m ọjọ n'obi, ka onye iro ghara ighotahie kwuo si, 'Aka anyi ewetara anyi mmeri, ọ bughị Onyenwe anyi mere ihe ndi a niile.'" 28 Ha bụ

mba na-enweghị uche, ndi na-enweghị mmūo nghota ọbula n'ime ha. 29 A sikwari na ha maara ihe, nwee uche nakwa ighota ihe ikpezū ha ga-abū. 30 Kedū ka otu onye ga-esi chūo otu puku mmadū oso, kedū ka mmadū abūo ga-esi chūo iri puku mmadū oso, ma ọ bughị na Oke Nkume ha erefuola ha, ma ọ bughị na Onyenwe anyi echeputa ihu ya n'ebe ha nọ? 31 N'ihu na nkume ha adighi ka Nkume anyi, dika ndi iro anyi, n'onwe ha, jiri onu ha kwuo. 32 Osisi vaini ha si n'osisi vaini Sodom, na n'ubi di na Gomora mkpurū vaini ha juputara na nsi, uyoko vaini ha juputara n'ihu ilu. 33 Mmanya vaini ha bụ elo agwo, elo ajuala na-ebute onwū. 34 "Nke a ọ bughị ihe m dokotara chere oge, chezie ha nke oma n'uloaku m? 35 Ọ bụ m ka ịbọ ọbọ dirị m, aga m akwughachi. Mgbe oge ruru ụkwū ha ga-agbuchapū, ụbọchị mbibi ha na-abia nso, ịla n'iyi ha chī oso na-abjakwasị ha." 36 Onyenwe anyi ga-ekpe ndi ya ikpe, ọ ga-enwe omijiko n'ahū ndi ohu ya, mgbe ọ hurū na ike ha nwere agwula, mgbe otu onye na-agaghị afodu, ohu na onye nwe onwe ya. 37 Ọ ga-asikwa, "Ugu a, olee ebe chi niile ha nọ, bụ oke nkume ahū ha ghabara izere ndu n'ime ya, 38 chi ndi ahū riri abuba ihe ichu aja ha, nuokwa mmanya ha ji chuo aja ihe onunu? Ha bilie bia nyere unu aka! Ha buru ulo ndo nye unu!" 39 "Ugu a, hunu na mu onwe m abu m ya! Ọ dighikwa chi ozo di ma ọ bughị m. Mu onwe m na-eme ka a nwuo, mu onwe m na-eme ka a di ndu. Mu onwe m na-etipu mmadu onya, mu onwe m na-agwo ya, mmadu obula apughikwa inaputa onye m ji n'aka m. 40 Ana m eweli aka n'eluigwe na-ekwuputa n'inu iyi si, dika m na-adi ndu ruo mgbe ebighi ebi, 41 mgbe m muru mma agha m na-egbu amuma, mgbe aka m jidere mma agha ahū n'onodu ikpe ikpe, aga m abo obo megide ndi iro, kwughachi ndi ahū niile kporo m asi. 42 Aga m eme ka akū m nujuo obara afo, ma mma agha ga-ebibi anu ahū, obara ndi e gburu egbu, na nke ndi a dotara n'agha, na isi ndi ndu ndi iro." 43 Nuriaru onu mba niile, unu na ndi ya, n'ihu na ọ ga-abo obo obara ndi ohu ya, ọ ga-abo obo megide ndi iro ya, kpuchiere ala ya na ndi ya mmehie ha. 44 Mosis na Joshua nwa Nun soro bia guputa mkpurū okwu abū a na ntj ndi Izrel. 45 Mgbe Mosis guputachara abū a nye ndi Izrel, 46 ọ gwara ha okwu ndi a si, "Na-atugharinu uche n'okwu niile m kwuputara nye unu taa, ka unu si otu a nyefee kwa ya n'aka ụmū unu, ka ha onwe ha lezie anya debe okwu niile di n'ihu ndi a. 47 N'ihu na okwu ndi a abughị okwu efu, ndu unu dabeere na ha. Unu debe ha, unu ga-adi ndu ogologo n'ime ala ahū unu na-aga inweta n'ofe ozo nke osimiri Jordan." 48 N'otu ubochi ahū, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, 49 "Bilie ga n'ugwu Nebo nke di n'etiti ugwu Abarim, n'ala Moab, na ncherita ihu Jeriko, leekwa ala Kenan anya, bụ ala ahū m na-enye ụmū Izrel dika ihe nketa ha. 50 Mgbe i husiri ala a, i ga-anwū n'ebe ahū n'elu ugwu ahū, lakwurukwa nna nna gi ha, dika Eron nwanne gi si nwuo n'ugwu Hor, lakwuru ha. 51 N'ihu na gi na Eron juru irubere m isi n'ihu ụmū Izrel, na mmiri Meriba

Kadesh, nke dị n'ozara Zin, unu edoghi m nsọ n'ihu ndị Izrel. 52 N'ihu ya, i ga-esite n'ebe dị anya hụ ala ahụ m na-enye ụmụ Izrel, ma i gaghị aba n'ime ya."

33 Nke a bụ ngozi Mosis, onye nke Chineke, jiri gozie ụmụ Izrel, tupu ọ nwuo. 2 Ọ siri, "Onyenwe anyi si n'ugwu Sajinaj bja, ọ waliteere ha site n'ugwu Sia, o nwuputara site n'ugwu Paran Ya na igwe ndi nsọ so bja site n'akukụ ndida, site n'ala ala ugwu ahụ. 3 N'ezie, ọ bụ gi na-ahụ ndi mmadu ahụ n'anya, ndi nsọ ahụ niile di gi n'aka. N'ukwu gi ka ha na-ada kpoo isiala, gi na-akuziri ha ihe, 4 iwu ahụ Mosis nyere anyi, ihe onwunwe nke ogbako Jekob. 5 Ọ bu ya bu eze na Jeshurun, mgbe ndi ndu ndi mmadu zukofo ha na ebo niile nke Izrel. 6 "Ka ebo Ruben diri ndi ghara inwu, ma ka onuogugu ndi ikom ya diri ole na ole." 7 Ihe a ka o kwuru banyere Juda, "Nuru, Onyenwe anyi, akwa Juda, kpolata ya n'ebe ndi ya no. Aka ya ka o ji aluru onwe ya ogo ichebe ihe o bu n'uche. Buru ya onye inyeaka megide ndi iro ya." 8 Banyere Livayi o kwuru si, "Urim na Tumim gi diri ohu gi ahụ kwesiri ntukwasị obi. I nwara ya onwunwa na Masa, gi na ya sekwaro okwu na mmiri Meriba. 9 Onye ahụ lere nne na nna ya anya si, 'Ejighi m ha kpoo ihe.' Ọ gunyeghikwa ụmuna ya dika ndi o maara, ọ nabatakwaghị ụmụ nke aka ya. Ma o debere okwu gi, cheziekwa ogbugba ndi gi. 10 Ọ na-akuziri Jekob ikpe gi, na-akuzikwara Izrel iwu gi. Ọ na-achukwa aja uda na-esi isi uto n'ihu gi, na-achukwa aja nsure oku n'ebe ichu aja gi. 11 Gozie akunuba ya Onyenwe anyi, ka oru aka ya burukwa ihe na-atọ gi uto. Tijie ukwu ndi niile na-ebili imegide ya, tighuo ndi iro ya ka ha ghara inwe ike ibili ozo." 12 Mosis kwuru banyere ebo Benjamin si, "Ka onye ahụ Onyenwe anyi huru n'anya zuru ike na-atughị ujo n'ime ya. N'ihu na o ga-ekpuchi ya ogologo ubochi niile. Ọ bukwa n'etiti ubu ya abuo ka onye Onyenwe anyi huru n'anya na-anọ." 13 Banyere Josef o kwuru si, "Ka Onyenwe anyi gozie ala ya, ya jiri igirigi di oke onuahia nke eluigwe di n'elu, na ogbu mmiri di n'okpuru ala, 14 na ihe oma niile anyanwu na-eweta, na ihe oma niile onwa na-eweputa, 15 na onyinye oma niile si n'ugwu ukwu ochie, na iba uba ugwu ebighi ebi ndi ahụ, 16 na onyinye oma niile si n'ala na uju ya niile, na ihuoma onye ahụ na-ebi n'ohia nta ahụ na-enwu oku. Ka ihe ndi a niile diri n'isi Josef, n'iku anya onye bu nwa eze, n'etiti umunna ya. 17 N'ima mma, o di ka nwa oke ehi e bu uto muo, mpi ya di ka mpi ehi ohia. Ya ka o ga-eji soda mba niile o buladi mba ndi ahụ di na nsotu uwa. Otu a ka iri puku kwuru puku ndi Ifrem di otu a ka imerime puku ndi Manase di." 18 Banyere Zebulon, o kwuru si, "Nurja, gi Zebulon, n'opupu gi, ma gi Isaka, nurja n'ebe obibi gi. 19 Ha ga-akpo ndi mmadu oku n'elu ugwu ukwu, no n'ebe ahụ chuo aja ezi omume, ha ga-eri site n'iba uba nke ihe di n'osimiri, site n'aku nzuzo di n'aja." 20 Banyere Gad, o kwuru si, "Ngozi na-adiri onye ahụ na-eme ka ebe obibi Gad saa mbara. Gad na-ebi dika odum, na-adokapu aka maobu isi. 21

Ọ hoofo ala nke kachasi mma nye onwe ya; oke ruuru onyendu ka e wepuo dobere ya. Mgbe ndi ndu ndi mmadu zukofo, o mezuru ezi ihe di Onyenwe anyi n'obi, na ikpe ya niile banyere Izrel." 22 Banyere Dan, o kwuru si, "Dan bu nwa odum, onye na-esi na Bashan maputa." 23 Banyere Naftali, o kwuru si, "Naftali bu onye njuputa nke ihuoma Onyenwe anyi diri, o juputakwara na ngozi ya, o ga-eketa akuku ndida nke iyi ukwu." 24 Banyere Asha, o kwuru si, "Onye a goziri karichasia n'umu ndi ikom ka Asha bu, ka ihe banyere ya too umunna ya uto, ka o jirikwa mmanu saa ukwu ya. 25 Ihe mkpochi nke onu uzo ama gi ga-abu bronzo na igwe, dika ubochi ndu gi niile si di, otu a ka idi ike gi ga-adi. 26 "O nweghi onye dika Chineke Jeshurun, onye na-agba eluigwe dika inyinya iba inyere gi aka, onye na-agba igwe ojii dika inyinya n'idi ukwu ya. 27 Chineke ebighi ebi bu ebe mgbaba gi. N'okpuru gi ka aka ebighi ebi ya di. Ọ ga-esite n'ihu gi chupu ndi iro gi, kwuokwa si, 'Bibie ha!' 28 Ya mere Izrel ga-ebi naani ya n'udo, isi iyi mmiri Jekob di chum, n'ala ahụ juputara na mkpuru ubi na mmayara oheru ebe igirigi nke eluigwe na-ada. 29 Onye a goziri agozi ka i bu, gi Izrel, onye di ka gi ndi Onyenwe anyi zoputara? Ọ bu ota gi na onye inyeaka gi, na mma agha gi di ebube. Ndi iro gi ga-eji egwu daa n'ihu gi, i ga-azodakwa ebe ha niile di elu."

34 Mgbe ahụ, Mosis sitere na mbara ala Moab rigoruo n'elu n'ugwu Nebo, ruo n'elu Pisga, nke di na ncherita ihu Jeriko. N'ebe ahụ Onyenwe anyi mere ka o hụ ala ahụ niile anya site na Gilead ruo Dan; 2 ya na ala Naftali niile n'oke ala Ifrem, na nke Manase, na ala Juda niile ruo n'osimiri Mediterenja. 3 Mosis hukwara ala Negev, na akuku ala ahụ niile di site na Ndagwurugwu Jeriko, obodo nkwu, ruo Zoa. 4 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis si ya, "Nke a bu ala ahụ m sitere n'ihu iyi kwee Abraham, Aizik na Jekob n'kwere mgbe m kwuru si, 'Aga m enye ya umu umu gi.' Ugwu a emeela m ka i jiri anya gi hụ ya ma i gaghị agabiga banyere n'ime ya." 5 Ya mere, Mosis, onyeozu Onyenwe anyi nwuru n'ebe ahụ, n'ala Moab, dika Onyenwe anyi kwuru. 6 Onyenwe anyi liri ya na Moab, na ndagwurugwu chere ihu na Bet-Peoa, ma ruo taa, o dighi onye obula maara ebe iri ya di. 7 Mosis gbara nari afo na iri afo abuo mgbe o nwuru, ma n'oge ahụ ike ka di ya n'ahụ, anya ya na-ahukwa uzo nke oma. 8 Umụ Izrel ruru uju n'ihu Mosis, iri ubochi ato n'obosara ala Moab, tutu ruo mgbe oge iru uju na ikwa akwa gasiri. 9 Joshua nwa Nun, juputara na mmuo amamihe, n'ihu na Mosis ebikwasila ya aka n'isi. Ya mere, umu Izrel nara Joshua nti, gbasookwa iwu niile Onyenwe anyi nyere ha site n'onu Mosis. 10 Ọ dibeighi onye amuma ozo putarala n'ala Izrel niile, nke dika Mosis, onye ya na Onyenwe anyi kparitara uka ihu na ihu, 11 onye mere ihe iribama ndi a niile, ruokwa oru ebube niile nke Onyenwe anyi ziri ya ka o mee n'Ijpt, n'ihu Fero, na ndi ozi ya niile, nakwa n'ala ahụ niile. 12 N'ihu na o nwebekwaghị onye ozo gosirila

ike dị oke egwu, maọbụ rụọ ọrụ dị oke egwu ụdị nke
Mosis rụrụ n'ihu ndị Izrel niile.

Joshua

1 Mgbe Mosis, bụ odibo Onyenwe anyị nwurụ, Onyenwe anyị gwara Joshua nwa Nun, onye na-enyere Mosis aka okwu sị, **2** “Mosis, odibo m anwuola. Ugbu a, jikere onwe gi, meekwa ka ndị m jikere igafe ofe ozo nke osimiri Jodan, ibanye n’ala ahụ m na-aga inye ha, bụ ndị Izrel. **3** Ana m agwa gi ihe m gwara Mosis mgbe ọ dị ndụ sị, Ebe ọbụla unu ga-azokwasị ukwụ unu n’ala, ala ahụ ga-abụ nke unu. **4** Oke ala unu ga-abụ site n’ozara dị na ndịda ruo Lebanon, ma site n’iyi ukwu Yufretis, tinyere ala niile nke ndị Het, ruo n’osimiri ukwu ahụ dị n’odida anyanwu. **5** Ọ dighi onye ọbụla puru iguzo imegide gi ụbọchị niile nke ndụ gi. Aga m anonyere gi dika m si nonyere Mosis. Agaghị m ahapụ gi aka. Agaghị m agbakutakwa gi azụ. **6** Dirị ike, nweekwa ume, n’ihi na i ga-abụ onye ga-edu ndị a iketa ala ahụ m n’uru n’iyi inye nna nna ha ochie. **7** “Naanị dirị ike, nweekwa ume. Lezie anya ime ihe niile Mosis bụ odibo m nyere gi n’iwu. Ewezugala onwe gi na ya gaa aka nri maobu aka ekpe, ka ihe si otu a gaara gi nke oma n’ebe ọbụla i na-aga. **8** Esitela n’onu gi wezuga ihe dị n’Akukwu Iwu a. Kama natughari uche gi na ya ehilie na abali, ka i si otu a lezie anya imezu ihe niile e dere n’ime ya. Mgbe ahụ i ga-aba ụba, ihe ga-agakwara gi nke oma. **9** Ọ bụ na m enyebeghi gi iwu sị gi, Nwee obi ike, dirikwa ike! Wezuga ujo niile na ida mba nke obi. Cheta na mụ, bụ Onyenwe anyị Chineke gi, nonyere gi ebe ọbụla i na-aga.” **10** Mgbe ahụ, Joshua nyere ndịsi Izrel niile iwu sị ha, **11** “Jegharianu n’etiti ebe obibi umu Izrel gwa mmadu niile okwu sị ha ‘Dozierenu onwe unu ihe unu ga-eri n’uzo, n’ihi na n’ime ụbọchị ato, anyị ga-agafe osimiri Jodan, imeri na inweta ala ahụ Onyenwe anyị bụ Chineke na-enye unu.’” **12** Joshua kpokotara ndịsi ebo Ruben, na Gad, na okara ebo Manase, gwa ha okwu sị, **13** “Chetanụ iwu ahụ Mosis odibo Onyenwe anyị nyere unu, mgbe ọ sirị, ‘Onyenwe anyị Chineke unu na-enye unu izuike. O nyekwala unu ala a.’” **14** Kama ndị nwunye unu, na umuntakiri unu, na anụ ụlọ unu, ga-anọ n’ala a dị n’owuwa anyanwu nke Mosis nyere unu. Ma ndị agha unu, ndị jikeere ejike, ga-eduru ndị Izrel ndị ozo gafee osimiri Jodan inyeri umunna ha aka, **15** tutu ruo mgbe Onyenwe anyị Chineke unu nyere ha izuike, dika o si nye unu, na tutu ruo mgbe ha nwetara ala niile bụ nke Onyenwe anyị Chineke unu ga-enye ha. Mgbe nke a mezuru, unu ga-alaghachi azụ, nweta ala ahụ Mosis onyeoziri Onyenwe anyị nyere unu n’akukwu owuwa anyanwu osimiri Jodan.” **16** Mgbe ahụ, ha zara Joshua, “Ihe ọbụla nke i nyere anyị n’iwu anyị ga-eme ha, ebe ọbụla i zigara anyị ka anyị ga-aga. **17** Anyị ga-ege gi ntị dika anyị si gee Mosis ntị. Ka Onyenwe anyị Chineke gi nonyere gi dika o si nonyere Mosis. **18** Onye ọbụla nupuru isi n’iwu i nyere anyị, ọ ga-anwu. Naanị dirị ike, nweekwa obi ike.”

2 Joshua nwa Nun sitere na Shitim zipu ndị nnyoputa abụọ na nzuzo sị ha, “Gaanu leta otu ihe si aga n’ala

ahụ, karisja n’obodo Jeriko.” Ha gara n’obodo ahụ baa n’ulo nwanji akwuna aha ya bụ Rehab nọọ onodu n’ebe ahụ. **2** Ma otu onye gwara eze Jeriko okwu sị, “Lee, ufodu umu ndi ikom Izrel batara obodo a n’abali inyochaputa ala anyi.” **3** Mgbe eze Jeriko nuru okwu a, o zigaara Rehab ozi sị, “Kpopta ndi ikom ahụ batara n’ulo gi n’ihi na ha biara iledo ala anyi.” **4** Ma nwanji ahụ zoro mmadu abuo ahụ. Mgbe ndi ahụ e ziri ozi bjarutere, o gwara ha okwu sị, “O bụ eziokwu na ndi ikom ahụ bakwutere m, ma amaghị m ebe ha si bja. **5** Ma ha apuolarị. Ha hapuru obodo a mgbe a na-achọ imechi onu uzo ama, n’oge ochichiri bidoro igba. Amaghị m ebe ha gara. Ma, n’uche m, o buru na unu achuso ha oso ojiso unu nwere ike ijide ha.” **6** (N’ezikwu o bụ Rehab n’onwe ya mere ka mmadu abuo ahụ rigoro n’elu ulo ebe o zoro ha n’okpuru ahijha flakisi o wusara n’ebe ahụ.) **7** Ya mere, ndi ikom ahụ puru na-achụ ndi nnyoputa ahụ n’akuku uzo gara ngabiga Jodan. Ma ngwangwa ha puru, e mechiri onu uzo ama e si abata obodo ahụ. **8** Ma tupu ndi nnyoputa ahụ edina ala irahu ura n’abali ahụ, Rehab rigokwuru ha, **9** gwa ha sị, “Ama m na Onyenwe anyi enyela unu ala a, marakwa na oke ujo nke egwu unu adakwasila anyi, nke mere na ndi niile bi n’ime ala a na-agbaze n’egwu n’ihi unu, **10** n’ihi na anyi anula otu Onyenwe anyi si mee ka mmiri dị n’Osimiri Uhie taa n’ihi unu, mgbe unu si n’Ijiti puta. Anyi nukwara ihe unu mere Saihon, na Og, bụ eze abuo ndi Amorị, ndi bi n’owuwa anyanwu osimiri Jodan, otu unu si bibie ha, gbuchapu ndi niile bi n’ala ahụ. **11** Ma mgbe anyi nuru ihe ndi a, obi anyi gbazere n’ihi ujo, mmuo onye ọbụla dara mba n’ihi unu, n’ihi na Onyenwe anyi Chineke unu bụ Chineke n’elugwu na n’uwa. **12** “Ugbu a, ebe o bụ na m eemeelara unu ebere, jirinu Onyenwe anyi nworu m iyi na unu ga-emere ezinaulo m ebere. Gosinu m ihe iribama n’ezikwu, **13** na unu ga-emekwa ka ndu nna m, na nne m, na umunne m ndi ikom na ndi inyom, na ndi ezinaulo ha niile dirị, na unu ga-anaputa anyi site n’owu.” **14** Ndi ikom ahụ kwere ya nkwa sị, “Ndu anyi lara ndu unu. O buru na i gbaghi anyi ama, anyi ga-egosi gi obi ebere na ikwesi ntukwasị obi mgbe Onyenwe anyi ga-enye anyi ala a.” **15** Ulo Rehab di n’akuku mgbidi obodo ahụ. O ji udo site na oghereikuku wedata ndi ikom abuo ahụ. **16** Ọ gwakwara ha sị, “Gbalaganu n’ugwu, zoonu onwe unu n’ebe ahụ ubochi ato, tutu ndi ahụ na-achọ unu alaghachi azu. Mgbe ahụ, unu nwere ike iputa laghachi ebe unu si bja.” **17** Ndi ahụ gwara ya sị, “Iyi a i mere ka anyi nuo agaghị adị ire megide anyi, **18** ma o buru na n’ubochi ahụ anyi ga-abata ala a, i wereghị udo ahụ na-acha uhie uhie kenye ya na oghereikuku i si wedata anyi, ma o burukwa na ikpobataghi n’ulo gi nna gi, na nne gi, na umunne gi ndi ikom, na ndi ezinaulo gi niile. **19** Ọ buru na onye ọbụla esite n’ulo gi puo n’ezi, obara ya agaghị adị anyi n’isi, anyi agaghị abukwa ndi ikpe mara. Ma ikpe omuma dirị anyi ma o buru n’ihe ọbụla emee onye ọbụla gi na ya so nodu n’ime ulo. **20** Ma o buru na i gbaa anyi ama, o

dikwaghji iwu ji anyi imezu iyi a i mere ka anyi n'ọpọrọ gi." 21 Rehab zara si ha, "Dịka okwu niile unu kwuru si di, otu a ka o ga-adi." O zilagara ha. Ha pụkwara gaara onwe ha. Ma Rehab kekwasiri ụdọ uhie ahụ n'ọpọrọ oghereikuku ụlọ ya. 22 Ndi ikom abụọ ahụ gara zoo onwe ha n'ugwu ahụ. Ha nọrọ ụbọchị atọ n'ebe ahụ dịka Rehab gwara ha, tutu ndị ahụ na-achụ ha laghachiri n'obodo Jeriko. Ndi a chọrọ ha gaa ebe niile, n'okporo ụzọ niile, ma ha ahughị ha. 23 Emesia, mmadu abụọ ahụ e zipurụ iledo ala ahụ anya sitere n'ebe ha zoro onwe ha riputa, gafee osimiri Jodan, laghachi n'ebe umu Izrel nọ. Ha bjara kọrọ Joshua nwa Nun otu ha si gaa ije ha. 24 Ha gwara Joshua si, "N'ezie, Onyenwe anyi enyela anyi ala ahụ niile, n'ihu na ndi niile bi n'ala ahụ na-atụ anyi ụjọ."

3 N'isi ụtutu, Joshua na umu Izrel niile hapuru Shitim bjaruo n'akuku osimiri Jodan, maa ulo ikwu n'ebe ahụ. N'ebe a ka ha no chere tutu ruo mgbe ha ga-agafe. 2 Mgbe ubochi ato gasiri, ndisi umu Izrel gabigara jegharja n'etiti omuma ulo ikwu ahụ, 3 nye ha iwu si, "Mgbe unu huru igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi Chineke unu, ka ndi nchujaja, umu Livayi, bulitere ya, unu onwe unu ga-esi n'ebe unu no bilie soro ha n'azu. 4 Ma a ga-enwe oke n'etiti unu na ha, ihe dika otu kilomita site n'ebe igbe ogbugba ndu ahụ di. Unu agaghị abjaru ya nso. Nke a bu maka i mara uzu unu ga-eso, n'ihu na unu esibeghi n'uzo a gaa ije mbu." 5 Joshua gwara ndi Izrel si, "Doonu onwe unu nso, n'ihu na echi ka Onyenwe anyi ga-eme oke ihe ebube di iche iche n'etiti unu." 6 Joshua gwara ndi nchujaja si ha, "Bulienu igbe ogbugba ndu ahụ, gabiga n'ihu ndi Izrel." Ha buliri igbe ogbugba ndu ahụ, bido iga n'ihu umu Izrel. 7 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Joshua si, "Taa, ka m ga-amalite ime ka j di ukwu n'anya umu Izrel niile, ka ha niile mata na dika m si nonyere Mosis, otu a ka m ga-esi nonyere gi. 8 J ga-enye ndi nchujaja bu ndi na-ebu igbe ogbugba ndu iwu si, 'Mgbe unu ruru n'onu mmiri osimiri Jodan, banyekwanu gaa guzo n'ime osimiri ahụ.'" 9 Mgbe ahụ, Joshua gwara umu Izrel niile si, "Bjanu nso, bjanu nuru okwu niile nke Onyenwe anyi Chineke di ndu no n'etiti unu, unu gamatakwa na o ghaghị inapu ndi Kenan, na ndi Het, na ndi Hiv, na ndi Periz, na ndi Gigash, na ndi Amorait, na ndi Jebus ala ha n'ihu unu. 11 Lee, igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, Onyenwe uwa niile ga-agabiga n'ihu unu banye n'ime Jodan. 12 Ugbu a sitenu n'ebo Izrel niile hoputa ndi ikom iri na abuo, site n'ebo obula otu onye. 13 Ngwangwa ndi nchujaja bu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, Onyenwe uwa niile zonyere ukwu na Jodan, mmiri Jodan nke si n'ebe elu ya na-aridata ga-akwusi iso, guzoro dika mgbidi." 14 Ya mere, mgbe ndi Izrel sitere n'ulo ikwu ha bilie njem igabiga osimiri Jodan, ndi nchujaja bu igbe ogbugba ndu buuru ha uzo na-aga ha n'ihu. 15 N'oge owuwe ihe ubi obula, osimiri Jodan na-etoju etoju, sọjukwaa akuku ya niile. Ma ngwangwa ndi nchujaja bu igbe ogbugba ndu a bjaruru

nso zonye ukwu ha n'onu mmiri Jodan, 16 mmiri si n'elu elu osimiri ahụ kwusiri iso, o gara elu tukota onwe ya dika mgbidi n'ebe di anya, n'obodo a na-akpo Adam, nke di nso obodo Zaretan. Ebe mmiri nke n'eruda na-asobanye osimiri Araba, ya bu, osimiri Nnu kwusiri iso kpankpan. Ya mere, ndi Izrel gabigara na ncherita ihu Jeriko. 17 Ndi nchujaja bu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi guzoro n'ala akoro n'etiti Jodan, Izrel niile gabigakwara tutu ruo mgbe mba ahụ niile gafesiri n'ala akoro.

4 Mgbe mba ahụ niile gafesiri osimiri Jodan, Onyenwe anyi gwara Joshua okwu si ya, 2 "Site n'etiti ndi umu Izrel hoputa ndi ikom iri na abuo, otu onye site n'ebo obula, 3 ka onye obula n'ime ha site n'ebe ahụ ndi nchujaja guzoro n'etiti osimiri Jodan buputa otu nkume, otu nkume, gwa ha ka ha debe nkume ndi a ha buputara n'ebe unu ga-anọ onodu abali taa." 4 Ya mere, Joshua kporo ndi ikom iri na abuo ndi ahụ, ndi o hoputara, site n'etiti ndi Izrel, otu onye site n'ebo obula, 5 O gwara ha si, "Sitenu n'etiti osimiri Jodan, ebe ndi bu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi Chineke unu guzoro, buputa nkume. Onye obula n'ime unu ga-ebuputa otu nkume, tukwasị n'ubu ya, dika onuogugu ebo Izrel niile si di, 6 ka ha buru ihe iribama n'etiti unu. N'oge di n'ihu, mgbe umu unu ga-aju unu ajuju si, 'Gini bu isi ogidi nkume a di n'ebe a?' 7 Unu ga-asikwa ha, 'O bu ihe na-echetara anyi otu osimiri Jodan si kwusi iso, mgbe ndi bu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi zonyere ukwu ha n'osimiri ahụ.' Nkume a ga-abukwara umu Izrel niile ihe ncheta ruo mgbe ebighi ebi." 8 Umu Izrel mere dika Joshua gwara ha. Ha buputara nkume iri na abuo site n'etiti osimiri Jodan, dika Onyenwe anyi si nye Joshua n'iwu si na otu onye, n'ebo Izrel obula, ga-ebuputa otu nkume. Ha buuru nkume iri na abuo ndi ahụ gaa n'ebe ha noro onodu abali, debe ha n'ebe ahụ. 9 Joshua n'onwe ya kwa ji nkume iri na abuo ahụ nke si n'etiti osimiri Jodan wuo ogidi iribama, n'ebe ahụ ndi nchujaja bu igbe ogbugba ndu ahụ guzoro. Ha dikwa n'ebe ahụ ruo taa. 10 Ndi nchujaja, ndi bu igbe ogbugba ndu ahụ, guzoro n'etiti osimiri Jodan, tutu ruo mgbe e mezuru iwu ahụ niile Onyenwe anyi nyere Joshua site n'onu Mosis. Mgbe ahụ kwa, ndi Izrel mere ngwangwa gafee osimiri Jodan. 11 Ngwangwa ha niile gafetasiri, igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi na ndi nchujaja gafetakwara n'akuku nke ozo, ka ndi mmadu na-ele ha anya. 12 Ndi agha umu Ruben, na umu Gad, na okara ebo Manase, buuru umu Izrel niile uzo gafee, idu ha n'agha, dika Mosis nyere ha n'iwu. 13 Ndi agha onuogugu ha ruru iri puku ano, ndi jikeere nke oma ibu agha, duuru ebo ndi ozo, gafere n'ihu Onyenwe anyi bata n'obosara ala Jeriko maka ibu agha. 14 Ubochi ahụ bu ubochi Onyenwe anyi buliri Joshua elu nke ukwu n'ihu na o mere Joshua ka o di ukwu n'anya ndi Izrel niile, si otu a mee ka ha tuo ya egwu nke ukwu dika ha si tuo Mosis egwu, ma sọpukwara ya ubochi niile nke ndu ya. 15 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Joshua okwu

si, **16** “Nye ndi nchujaja, ndi bu igbe ogbugba ndu ahụ iwu ka ha si n’osimiri Jodan pụta.” **17** Ya mere Joshua nyere ndi nchujaja iwu si ha, “Sitenụ n’osimiri Jodan pụta.” **18** Mgbe ndi nchujaja bu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ si n’osimiri Jodan rịputa, dika obu ukwu ha na-emetu n’ala akoro, mmiri osimiri ahụ soghachiri n’onodu ya ruchie akuku ya niile, ka o di na mbu. **19** Ihe iribama a mere n’ubochi nke iri, n’onwa nke mbu. N’ubochi ahụ ka ndi Izrel niile gafere osimiri Jodan, gaa maa ulo ikwu ha na Gilgal, ebe di n’owuwa anyanwu obodo Jeriko. **20** Nkume iri na abuo ahụ ha si n’osimiri Jodan buputa, ka Joshua guzobere na Gilgal. **21** O siri ndi Izrel, “N’oge di n’ihu, mgbe umu unu ga-aju ndi bu nna ha ajuju si, ‘Gini ka nkume ndi a putara, Gini kwa ka ha na-egosi?’” **22** Gwa ha, ‘Izrel gafere osimiri Jodan n’ala akoro.’” **23** N’ihi na Onyenwe anyi bu Chineke unu mere ka osimiri Jodan takpo n’ihu unu tutu ruo mgbe unu gafesiri n’ofe nke ozo. Onyenwe anyi Chineke unu mere osimiri Jodan ihe o mere osimiri Uhie mgbe o mere ka osimiri Uhie takpo n’ihu anyi, tutu ruo mgbe anyi gafesiri n’ofe ya nke ozo. **24** O mere ihe ndi a niile ka ndi niile bi n’elu uwa mata na aka Onyenwe anyi di ike. O mekwara ya ka unu onwe unu tuo egwu Onyenwe anyi Chineke unu, mgbe niile.”

5 Mgbe ndi eze ndi Amorait niile, ndi bi n’ofe ozo nke osimiri Jodan, n’akuku odida anyanwu, na ndi eze ndi Kenan niile bi n’akuku oke osimiri Mediterenja, nuru na Onyenwe anyi emeela ka osimiri Jodan takpo n’ihu umu Izrel, ruo mgbe anyi niile gafesiri, obi loro ha mmiri. O dikwaghi ike obula foduru ha iguzo n’ihu umu Izrel. **2** Ma n’oge ahụ, Onyenwe anyi gwara Joshua okwu si ya, “Jiri nkume mee mma i ga-eji bie umu Izrel niile ugwu ozo.” **3** Ya mere, Joshua ji nkume mee mma ntakiri e ji bie umu Izrel niile ugwu. Ebe a ro bie umu Izrel ugwu bu ebe a na-akpo Gibjat Haarlot. **4** Nke a bu ihe mere o ji mee otu a: Ndi ikom niile si n’Ijpt puta, ndi tozuru ije agha, nwuru n’uzo, n’ime ozara, mgbe ha hapuchara Ijpt. **5** Mgbe umu Izrel niile si Ijpt puta, e biri ndi nwoke niile no n’etiti ha ugwu. Ma n’ime iri afọ anọ ahụ ha na-awaghari n’ozara, o nweghi umu ha ndi nwoke a muru n’oge a e biri ugwu. **6** Ndi Izrel niile awaghariala n’ozara iri afọ anọ tutu ruo mgbe ndi ikom niile toruru ije agha, bu ndi hapuru Ijpt nwuchara, ebe o bu na ha juru irubere Onyenwe anyi isi. N’ihi na Onyenwe anyi nuru iyi si ha na ha agaghi ahụ ala ahụ anya, bu ala ahụ o kwere nna nna ha na nkwa, inye anyi, ala mmiri ara ehi na mmanu ahụ na-eru na ya. **7** Onyenwe anyi mere ka umu ndi nupu isi a mutara nochie anya ha. O bukwa ndi a ka Joshua biri ugwu, n’ihi na tutu ruo ugwu a, e bibeghi ha ugwu. **8** Mgbe e bizuru mba niile ahụ ugwu, ha noduru n’ebe ahụ ha mara ulo ikwu tutu onya obibi ugwu ha alaa. **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Joshua okwu si, “Taa, ewezugala m site n’ebe unu no ihe nkocha nke ya na Ijpt so.” N’ihi nke a, ha kporo ebe ahụ Gilgal. O bukwa aha ya ruo taa.

10 Mgbe umu Izrel mara ulo ikwu ha na Gilgal n’ala ihe n’adighi nke Jeriko, ha mere Mmemme Ngabiga n’uhuruchi nke ubochi iri na anọ nke onwa ahụ. **11** N’ubochi sotere ubochi ngabiga, n’otu ubochi ahụ, ha riri ufodu ihe ubi nke ala Kenan. O bu achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, na oka ahuru n’oku ka ha tara. **12** Maná kwusikwara n’echi ya mgbe ha riri nri sitere n’ala ahụ. Umu Izrel ahukwaghi maná anya ozo, ma n’afọ ahụ ha riri ihe omume ubi si n’ala Kenan. **13** Mgbe Joshua no nso obodo Jeriko, o weliri anya ya elu hu otu nwoke ka o guzo n’ihu ya. Nwoke a miputara mma agha ya jide ya n’aka ya. Joshua jekwuru ya juo ya si ya, “I dinyeere anyi ka i dinyeere ndi iro anyi?” **14** Nwoke ahụ zaghachiri ya si, “O dighi onye m dinyeere, kama abjara m ugwu a dika ochiagha usuu ndi agha Onyenwe anyi.” Joshua dara n’ala kpoo ihu ya n’ala kpoo isiala nye ya, si ya, “Ejikerela m ime ihe obula i nyere n’ihu. Onyenwe m, gini ka i chorọ ka m mee?” **15** Ochiagha usuu ndi agha Onyenwe anyi zara si Joshua, “Yipu akpukpokuwu gi, n’ihi na ebe ahụ i guzo bu ala di nso.” Joshua mere dika o gwara ya.

6 Ma e mechiri onu uzo e si abata Jeriko nke oma, n’ihi umu Izrel. O dighi onye obula na-apu n’ezi, o dighikwa onye na-abata n’ime ya. **2** Ma Onyenwe anyi gwara Joshua si, “Lee, enyefela m obodo a bu Jeriko, ya na eze ya, na ndi di ike ibu agha no n’ime ya, n’aka gi. **3** Gi na ndi agha gi zonu ije gburugburu obodo a. Unu ga-ejeghari gburugburu mgbidi obodo a otu ugbo n’ubochi. Unu ga-esi otu a jeghari ubochi isi. **4** Ndi nchujaja asaa, ndi ga-eji opi mpi ebule asaa ga-ebu uzo gawa n’ihu. Ndi nchujaja ndi ozo ga-ebu igbe ogbugba ndu. N’ubochi nke asaa, unu ga-agba obodo ahụ gburugburu ugboro asaa. Mgbe unu na-eme nke a, ndi nchujaja asaa ahụ ga-na-afu opi mpi ebule ha. **5** Emesja, ndi nchujaja ga-afusi opi ihu ike otu ugbo ozo, ha ga-afu ya ka o daa udu nke ukwu. Mgbe mmadu niile nuru udu opi a, ha niile ga-eti mkpu nke ga-ada ezi udu. Nke a ga-eme ka mgbidi obodo ahụ daa. Mgbe ahụ, onye agha obula ga-esite n’ebe obula o no banye n’ime obodo ahụ.” **6** Ya mere, Joshua nwa Nun kporo ndi nchujaja si ha, “Burunu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ, ka ndi nchujaja asaa n’ime unu werewa opi mpi ebule buru uzo na-aga n’ihu ya.” **7** Mgbe ahụ Joshua nyere ndi Izrel iwu si ha, “Zolienụ ije! Gbaanụ obodo a gburugburu, ka ndi agha na-aga n’ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi.” **8** Mgbe Joshua gwachara ndi Izrel okwu, ndi nchujaja asaa ahụ bu opi ike n’aka ha, n’ihu Onyenwe anyi, gafere n’ihu na-afu opi ike ha. Ndi bu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi sochiri ha azu. **9** Ndi agha na-aga n’ihu ndi nchujaja bu ndi na-afu opi ike, ebe ndi agha ndi ozo na-esote igbe ogbugba ndu n’azu. N’oge a niile ha na-azo ije, ndi na-afu opi ike gara n’ihu na-eme nke a. **10** Ma Joshua nyere ndi Izrel iwu si ha, “Unu emela mkpotu agha obula, maobu kwee ka anu olu unu, maobu kwuo okwu obula, tutu ruo ubochi m ga-asị unu tie mkpu. Mgbe m

nyere unu iwu a, tienų ezi mkpu.” **11** Ya mere, e buuru igbe oğbugba ndų Onyenwe anyi ahų jegharja obodo ahų gburugburu otu ugboro n'ubochi ahų. Mgbe ha mesiri nke a, onye oğbula laghachiri n'ebe ulo ikwu ya di rahų ıra abali. **12** Joshua biliri n'isi ututu echi ya, ndi nchųaja bulikwara igbe oğbugba ndų Onyenwe anyi. **13** Ndi nchųaja asaa ahų bu opi ike asaa ndi ahų, na-aga n'ihu igbe oğbugba ndų Onyenwe anyi, na-afu opi ike ha na-esepughị aka. Ndi agha no n'ihu ha, ebe ndi nche na-eso ndi bu igbe oğbugba ndų Onyenwe anyi n'azu, n'oge niile a a na-afu opi ike ndi a na-esepughị aka. **14** N'ubochi nke abuo, ha gbara obodo ahų gburugburu otu ugboro, laghachikwa n'ulo ikwu ha. Otu a ka ha mere ruo n'ubochi nke isii. **15** Ma n'isi ututu ubochi nke asaa, ha bilitere mgbe chi na-abogbeghi, gbaa obodo ahų gburugburu ugboro asaa di ka ha na-eme. Ma o di iche n'ubochi ahų, bu naani na ha gbara obodo ahų gburugburu ugboro asaa. **16** O ruo, n'oge njeghari nke ugboro asaa ahų, mgbe ndi nchųaja asaa ndi a fusiri opi ike asaa ndi ahų ike karja, ka Joshua gwara ndi Izrel si ha, “Tienų mkpu! N'ihu na Onyenwe anyi enyela unu obodo a! **17** Gbuonu ihe niile na-eku ume ndų, n'ihu na obodo a na ihe niile di n'ime ha bu ihe e doro nsọ nye Onyenwe anyi. Ma o bu naani Rehab, nwanj akwuna ahų ka unu ga-ahapu ndų, ya na ndi oğbula no n'ulo ya. N'ihu na o zoro ndi anyi zigara inyochaputa obodo ahų. **18** Ma unu onwe unu, wezuganu onwe unu puo n'ebe ihe ndi a kwadoro mbibi di, ka unu gharakwa iweta jla n'iyi nye onwe unu site na iwere ihe oğbula n'ime ha. Ma o bughị otu a, unu ga-eme ka mbibi dakwasị ulo ikwu umu Izrel niile. **19** Ma ihe niile e ji olaocha na olaedo kpọ, na ihe niile e ji bronza na igwe kpọ, ka a ga-edo iche nye Onyenwe anyi. A ga-ewebata ha n'uloaku Onyenwe anyi.” **20** Mgbe uda opi ike ahų dasiri ike, ndi agha tiri mkpu, na uda opi ike ahų. Mgbe ndi ikom tiri oke mkpu, mgbidi ahų dara dapjasia, nke mere na onye oğbula chere ihu banye n'ime obodo ahų, lųgbuo obodo ahų. **21** Ha debere obodo a iche nye Onyenwe anyi site n'iji mma agha ha gbuchapu ihe niile di ndi n'obodo ahų, ma nwoke, ma nwanj, ma nwantakiri, ma okenye, ma ehi, ma aturu, ma inyinya ibu, ihe niile di n'ime ya. **22** Mgbe ahų, Joshua gwara ndi ikom abuo ahų buru uzo gaa nnyochaputa obodo ahų anya si ha, “Mezunu nkwaa unu kwere. Gaanu n'ulo nwanj akwuna, kpoputa ya na ndi niile di n'ulo ya.” **23** Ya mere, umu okorobia abuo ahų bu ndi mere nledo ala ahų, bara n'ulo ahų, kpoputa Rehab na nna ya na nne ya na umunne ya na ndi ikwu ya niile. Ha kpoputara ndi ezinaulo ya niile debe ha n'otu ebe nke di n'azu omuma ulo ikwu umu Izrel. **24** Ha kporo obodo ahų oku, ya na ihe niile di n'ime ya. Ma ha weputara naani olaocha na olaedo, na ihe niile e ji bronza na igwe kpọ, tnye n'uloaku Onyenwe anyi. **25** Joshua mere ka Rehab, nwanj akwuna ahų, na ndi ezinaulo ya niile diri ndi. N'ihu na Rehab zoro ndi ikom abuo Joshua zigara, mee ka ha di ndi, bu ndi gara inyochaputa obodo Jeriko. Ya mere, o binyere ndi Izrel ruo taa. **26**

Mgbe ahų, Joshua gbara obodo Jeriko iyi si, “Ogbu onu ka a na-abu nwoke oğbula n'ihu Onyenwe anyi nke ga-ebili wuokwa obodo Jeriko ozo. “Ndu okpara ya ka o ga-eji tozo ntoala ya niile, ndu nwa ya nke nta, ka o ga-eji guzobe onu uzo ama ya niile oto.” **27** Ya mere, Onyenwe anyi nonyeere Joshua. Akuko a koru banyere ya gbasara nke ukwu n'ala ahų niile.

7 Ma umu Izrel ekwesighi ntukwasị obi n'ihe gbasara ihe ndi ahų e debere iche nye Onyenwe anyi. N'ihu na Ekan nwa Kami, nwa Zimri, nwa Zera, onye si n'ebodo Juda gara were ufodu n'ime ihe ndi ahų. Nke a mere ka iwe wee Onyenwe anyi nke ukwu mgide umu Izrel. **2** Emesia, Joshua si Jeriko zipu ufodu ndi mmadu ka ha gaa Ai, obodo di Bet-Aven nso, n'owuwa anyanwu Betel. O gwara ha si ha, “Gaanu nnyoputa akuku ala ahų niile.” Ya mere, ndi ahų gara nnyochaputa obodo Ai. **3** Mgbe ha loğhachiri azu, ha gwara Joshua si ya, “Ai bu obodo nta. O gaghị ewe karja puku mmadu abuo maobu atọ imeri obodo ahų. O bakwaghị uru ka anyi niile gaa tigbuo obodo a, n'ihu na ha di mmadu ole na ole.” **4** N'ihu nke a, ihe di ka puku ndi agha atọ ka e zigara imeri obodo Ai. Ma ngwangwa, ndi agha obodo Ai meriri ndi agha umu Izrel, chuo ha oso. **5** Ihe di ka iri mmadu atọ na isii n'etiti ndi agha Izrel ka e gburu n'agha ahų. Ndi Ai churu ha oso site n'uzo ama obodo ruo n'ebe a na-awa nkume, gbuo ha na mgbada ugwu ahų. N'ihu nke a, ndi agha Izrel dara mba, obi lokwara ha mmiri. **6** Mgbe ahų, Joshua na ndi okenye Izrel sitere n'obi mwute dowaa uwe ha, daa n'ala kpoo ihu n'ala n'ihu igbe oğbugba ndi Onyenwe anyi site n'ututu ruo n'anyasi. Ha wekwara ntụ wukwasị onwe ha n'isi igosi obi mwute ha. **7** Mgbe ahų kwa, Joshua siri, “Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi! N'ihu ginị ka i ji mee ka ndi a gabiga osimiri Jordan, inyefe anyi n'aka ndi Amorait, ime ka ha tigbuo anyi? O gaara adi anyi mma nke oma ma o buru na anyi noduru n'ofe ozo nke Jordan. **8** Biko, Onyenwe m, Gini ka m ga-ekwu ugbu a umu Izrel sitere n'ihu ndi iro ha gbaa oso? **9** N'ihu na mgbe ndi Kenan na ndi bi n'akuku ala ahų ga-anu maka mmeri e meriri anyi, ha ga-agba anyi gburugburu luso anyi agha, bipu aha anyi n'awa. O bukwa gini ka i ga-eme banyere aha ukwu gi di ebube?” **10** Ma Onyenwe anyi siri Joshua, “Bilie oto! Gini bu nke a, na i dara kpoo ihu n'ala? **11** Izrel emehiela. Ha emehiela oğbugba ndi m nyere ha n'iwu idebe, ha ewerela ufodu n'ime ihe ndi ahų e doro iche nye Onyenwe anyi. O bughị naani na ha zuru ohi, ha nokwa n'elu ya ghaa ugba banyere ya. Ha ewerekwala ihe ndi ahų tinyekota n'ihe nke aka ha. **12** O bu n'ihu nke a mere na umu Izrel enwekwaghị ike iguzo n'ihu ndi iro ha. O bukwa nke a mere ha ji tugharia gbaa oso, n'ihu na ha aghoala ndi kwesiri ka e bibie. Ya mere, agaghị m anonyere unu ozo, tutu ruo mgbe unu wezugara ma mebie site n'etiti onwe unu, ihe oğbula e debere iche maka mbibi. **13** “Bilie! Doo Izrel nsọ. Gwa ndi m okwu si ha, ‘Onye oğbula n'etiti unu ga-ejikere doo onwe ya

nso maka echi. N'ihì na Onyenwe anyị, Chineke Izrel na-ekwu sị, Ihe ndị e doro nso dī n'etiti unu, Izrel. Unu apughịkwa iguzosi ike n'ihu ndi iro unu, tutu ruo mgbe unu ga-esite n'etiti onwe unu wezuga ihe ndi ahụ." **14** "N'ututụ echi, unu ga-aputa n'ebo n'ebo. Ebo oḅula Onyenwe anyi hoḅutara ga-aputa n'ikwu n'ikwu, ikwu oḅula Onyenwe anyi hoḅutara ga-aputa bja n'ezinaulo n'ezinaulo, ulo oḅula nke Onyenwe anyi hoḅoro, ndi ikom ya ga-aputa n'otu n'otu. **15** Ma onye oḅula e jidere ji ihe ndi ahụ e doro nso ka a ga-akpo oku, ya onwe ya, na ihe niile o nwere, n'ihì o mebiela iwu oḅugba ndu Onyenwe anyi, meekwa ihe jogburu onwe ya na njo n'Izrel.'" **16** N'ihì nke a, Joshua biliri n'isi ututụ. O mere ka ebo niile dī n'Izrel bjaruo nso n'ebo n'ebo, ebo Juda ka a hoḅoro. **17** Mgbe ahụ, e mere ka ikwu niile dī n'ebo Juda bjaruo nso, ikwu Zera ka ahoputara. Mgbe e mere ka ikwu Zera puta n'ezinaulo ha niile n'otu n'otu, ezinaulo Zimri bu nke ahoputara. **18** Joshua mere ka ndi ikom niile dī n'ezinaulo Zimri puta n'otu n'otu, ma e jidere Ekan, nwa Kami, nwa Zimri, nwa Zera onye ebo Juda. **19** Mgbe ahụ, Joshua siri Ekan, "Nwa m, nye Onyenwe anyi, Chineke Izrel otuto, nyekwa ya nsopuru. Gwa m ihe i mere. Ezonari kwala m ihe ojojo i mere." **20** Mgbe ahụ, Ekan zara Joshua sị ya, "O bu ezio kwul Emehiela m megide Onyenwe anyi, Chineke Izrel. Lee ihe m mere. **21** Mgbe m huru n'etiti ihe ndi a kwatara n'agha, otu uwe mwuda Babilon mara mma, na nari Shekel olaocha abuo, na mkpirisi olaedo idi aro ya ruru iri shekel ise. E nwere m anya ukwu n'ebe ihe ndi a di, chiriri ha. Lee, ezoro m ha n'ime ala n'ulo ikwu m, olaocha ahụ dikwa n'okpuru ya." **22** Ya mere, Joshua zigara ufodu ndi ikom ka ha gaa choḅo ihe ahụ Ekan zoro. Ndi a gara n'ulo ikwu ahụ, choḅuta ihe ahụ ezuru n'ohi. Dika Ekan kwuru, ihe ikpeazu ha huru bu olaocha ahụ. **23** Ha chikotara ha niile chitara ha Joshua. Mgbe ha bjaruru ebe Joshua na ndi Izrel niile no, ha chisara ya n'ala n'ihu Onyenwe anyi. **24** Mgbe ahụ, Joshua na ndi Izrel niile, duuru Ekan, nwa Zera, chikorokwa olaocha ahụ, na uwe mwuda ahụ, na mkpirisi olaedo ahụ, na umu ya ndi ikom na umu ya ndi inyom, na ehi na inyinya ibu ya, na igwe ewu na aturu ya, na ulo ikwu ya, na ihe niile o nwere, gaa na Ndagwurugwu Akọ. **25** Mgbe ahụ, Joshua siri, "Gini mere i ji wetara anyi nsogbu ndi a? Onyenwe anyi gaa me ka nsogbu dakwasikwa gi onwe gi taa." Ndi Izrel niile weere nkume tugbuo ha n'ebe ahụ. Emesja, a kporo ha oku. **26** Ha tukotara otutu nkume tukwasị ya n'elu Ekan. Nkume ndi a di n'ebe ahụ ruo taa. O bukwa n'uzo di otu a ka iwe oku Onyenwe anyi ji dajuo. Ya mere, e ji akpo ebe ahụ Ndagwurugwu Akọ ruo taa.

8 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri Joshua, "Atula egwu, adakwala mba. Chiri ndi agha gi niile gaa Ai, n'ihì na ugbu a, unu onwe unu ga-ameri ha. Aga m eme ka i merie eze ndi Ai, na ndi ya na obodo ya, na ala ya. **2** I ga-emekwa obodo Ai na eze ya ihe i mere Jeriko na eze ya. Ma ihe di iche na nke a bu na unu ga-edebere

onwe unu ihe niile unu kwatara n'agha, ya bu anu ulo niile na ngwongwo obodo ahụ niile. Jikerenu ibuso ha agha. O bukwa n'azu obodo ha ka unu ga-esi luso ha agha." **3** Mgbe ahụ, Joshua na ndi agha ya niile, biliri gaa ibuso Ai agha. Joshua hoputara iri puku ndi agha ato zipu ha n'abalị **4** o nyere ha iwu a, "Leel! Unu ga-aga zoo onwe unu n'ohia di n'azu obodo Ai. Unu ezola onwe unu n'ebe di anya site n'obodo ahụ, kama noonu nso, noonwanu na njikere. **5** Mu na ndi niile so m ga-abjuru obodo ahụ nso. Mgbe ha ga-aputa iluso anyi oḅu dika ha mere na mbu, anyi ga-agbakwa oso n'ihu ha, **6** Ha ga-achụ anyi oso, tutu ruo mgbe anyi mere ka ha niile hapu n'obodo ha puta. N'ihì n'uche ha, ha ga-asi, 'Ha na-agbara anyi oso dika ha mere na mbu, bianu ka anyi chuo ha oso gbuo ha.' Ya mere, dika anyi na-agbapu site n'ebe ha no, **7** unu ga-esite n'ebe unu zoro onwe unu bilie, nweta obodo ahụ, n'ihì na Onyenwe anyi Chineke unu ga-enyefe ya n'aka unu. **8** Mgbe unu weere obodo ahụ, unu ga-esunye obodo ahụ oku. Meenu ihe Onyenwe anyi nyere n'ihu. Huru na unu mezuru ihe ndi a m nyere unu iwu." **9** Mgbe Joshua nyesiri ha iwu ndi a, o zipuru ha. Ha hapukwara n'abalị ahụ gaa zoo onwe ha n'ohia di n'etiti Betel na odida anyanwu Ai. Ma Joshua na ndi agha ndi oso foduru noduru n'abalị ahụ n'etiti ndi Izrel. **10** N'isi ututu echi ya, Joshua chikotara ndi agha ya, ya na ndi ndu Izrel gara n'ihu ha, ruo Ai. **11** Ndi agha niile ha na ya so, chere ihu ha gaa nso obodo ruo n'ihu ya. Ha mara ulo ikwu ha n'akuku ugwu obodo Ai, ndagwurugwu bu ihe kewara ha na obodo ahụ. **12** Joshua chiriri ihe ruru puku ndi agha ise, zoo ha n'akuku odida anyanwu obodo ahụ, n'etiti Betel na Ai. **13** Ya mere, ndi agha were onodu ha n'usoro, ndi ga-ebu agha no n'akuku ugwu, ndi niile zoro onwe ha n'akuku odida anyanwu nke obodo ahụ. Ma n'abalị ahụ, Joshua gara nodu na ndagwurugwu ahụ. **14** Mgbe eze Ai huru nke a, ya na ndi ikom obodo ahụ niile mere ngwangwa puo n'isi ututu izute ndi Izrel n'otu ebe, nke chere ihu n'Araba. Ma o mataghi na o nwere ndi agha zubere imegide ya ndi zoro onwe ha n'ohia di n'azu obodo. **15** Joshua na ndi Izrel niile mere ka ha chughachi ha azu site n'ihu ha, ha gbara oso na-aga akuku ozara ahụ niile dika ndi e meriri emeri. **16** N'ihì nke a, a kpokuru ndi ikom niile no n'ime obodo Ai si ha puta bja chuo unu Izrel oso, ha churu Joshua na-aga, e si otu a raputa ha n'ebe di anya site n'obodo ahụ. **17** O dikwaghị otu onye nwoke nke foduru na Ai maobu na Betel. Ha hapukwara obodo ahụ ka o ghere oghe, gaa ichu ndi Izrel oso. **18** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi kporo Joshua sị ya, "Setipu ube di gi n'aka n'uzo Ai, n'ihì na aga m enye gi obodo a." Joshua mere dika Onyenwe anyi gwara ya. **19** Mgbe ndi agha ahụ zoro onwe ha n'ime ohia lere anya hu na Joshua setiri aka ya, ngwangwa, ha wuputara site n'ebe ha zoro onwe ha, gbara oso gbaba n'obodo Ai, merie ya, munya ya oku. **20** Ma mgbe ndi agha Ai lere anya n'azu, hu ka anwuru oku si n'obodo ha na-alali elu, ha dara mba n'ime onwe ha. Ohere oḅula adighikwa nye ha

igbalaga gaa otu ụzọ maọbụ ụzọ ọzọ. N'ihì na ndị Izrel ahụ buuru ụzọ gbaa ọsọ, ndị ahụ gbara na-aga n'ọzara, chigharịrị bido iluso ndị agha Ai ahụ na-achụ ha ọsọ ọgụ. **21** N'ihì na mgbe Joshua na ndị agha Izrel so ya lepuru anya hụ ka anwuru ọkụ si n'obodo Ai na-arigo elu, ha matara na ndị ha zoro onwe ha n'ohia abanyela obodo Ai, lụgbuo ya. Ya mere, Joshua na ndị agha so ya tugharịrị bido igbu ndị agha obodo Ai. **22** Ndị agha Izrel ahụ gara kpoo obodo ahụ ọkụ pụtakwa, site n'obodo ahụ, bido iluso ndị agha Ai ọgụ. Nke a mere ka ndị agha Ai nọdụ n'etiti ụzọ ndị agha Izrel abụo. Otu n'ihu ha, ndị nke ọzọ n'azụ ha. Ya mere, ndị agha Izrel menyuru ha anya, gbuo ha, ruo na ọ dikwaghị otu onye fodoru n'ime ha, maọbụ onye gbapuru agbapu. **23** Naanị eze Ai ka e jidere na ndụ. A kpọtakwa ya bjaruo n'ebe Joshua nọ. **24** Mgbe ndị agha Izrel gbusiri ndị agha Ai niile nọ n'ohia na n'ozara, ha loghachiri azụ gbuo ndị niile fodoru n'ime obodo ahụ. **25** Ndị niile e gburu n'ubochi ahụ, ma nwoke ma nwanị dị puku iri na abuo. O bukwa ndị niile nọ n'obodo ahụ ka e gburu. **26** N'ihì na Joshua nọgidere setipụ ụbe o ji n'aka ya, megide obodo Ai, tutu e bibie ndị niile nọ n'obodo ahụ kpmkpam. **27** Ma ndị Izrel kwaara anụ ụlọ, na ihe nkwa n'agha nke obodo ahụ, dika okwu Onyenwe anyi nyere Joshua n'iwu si dī. **28** Ya mere, Joshua kpoo obodo Ai ọkụ, mee ya ka ọ ghoo mkpomkpo ebe nke togboro n'efu ruo taa. **29** Ma Joshua kwbara eze ndi Ai n'elu osisi site n'ututu ruo n'anyasi. Mgbe anyanwu dara, Joshua nyere iwu ka e wedata ozu eze Ai site n'osisi ahụ, tusa ya n'ihu onu ụzọ e si abata obodo ahụ. Emejia, ha tukotara otutu nkume n'elu ya. Nkume ahụ ha tukotara dika n'ebe ahụ ruo taa. **30** Mgbe ahụ, Joshua wuru Onyenwe anyi, Chineke Izrel ebe ichu aja n'elu uguwu Ebal. **31** dika Mosis onyeozī Onyenwe anyi nyere ndi Izrel n'iwu. O wuru ya dika ihe e dere n'akwukwo iwu Mosis si dī, ebe ichu aja a na-ejighi nkume a wara awa wuo, nkume a na-ejighi ngwa oru igwe waa. N'elu ebe ichu aja a ka ha churu Onyenwe anyi aja nsure ọkụ na aja udo. **32** Ma mgbe ndi Izrel nọ na-ele anya, Joshua deputara iwu ndi ahụ Mosis nyere ha n'elu nkume. **33** Izrel niile, ha na ndi okenye ha, na ndi ochiagha ha, na ndi ikpe ha, guzo n'akukū abuo nke igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, na ncherita ihu ndi nchujaja, bu ndi Livayi ndi na-ebu ya. Ma ndi obia bi n'etiti ha, ma ndi amuru n'ala ahụ nọ n'ebe ahụ. Okara n'ime ha gara guzo n'akukū uguwu Gerizim, okara ndi ọzọ guzoro n'akukū uguwu Ebal, dika Mosis onyeozī Onyenwe anyi nyere n'iwu na mbu, na ha ga-agozi ndi Izrel. **34** Emejia, Joshua guputara na ntị ha, okwu niile nke iwu ahụ, ya na ngozi na obubu onu so ya, dika ihe niile e dere n'Akukūkwō Iwu si dī. **35** Iwu niile Mosis nyere ha ka Joshua guputara na ntị ndi Izrel niile. Ndị inyom na umuntakiri, na ndi obia niile bi n'etiti umu Izrel so nokofo n'oge a ndi Izrel niile zukofo.

9 Mgbe eze ndi niile bi n'akukū odida anyanwu osimiri Jodan, nuru banyere ihe ndi a, ya bu, ndi niile bi

n'ala uguwu uguwu n'odida anyanwu ndagwurugwu, na ndi bi ogologo akuku osimiri Mediterenja ruo Lebanon, eze ndi Het na nke ndi Amrait na nke ndi Kenan na nke ndi Periz na nke ndi Hiv na nke ndi Jebus, **2** ha niile zukofo ibu agha megide Joshua na umu Izrel. **3** Ma mgbe ndi Gibion nuru ihe Joshua mere Jeriko na Ai, **4** ha sitere n'aghuho chofo ụzọ ha gae si zoputa onwe ha. Ha zipuru ndi ozi, ndi bokwasiri inyinya ibu ha akpa mere ochie, na karama akpukpo mere ochie, nke a duchiri ebe dī iche iche n'ahụ ha. **5** Ndị ahụ yikwasiri n'ukwu ha akpukpoukwu kara nka nke a kwachiri akwachi, na uwe mere nnoo ochie. Achicha niile ha ji bu nri ha, kpoo nku maakwa ebu. **6** Mgbe ha bjaruru n'ebe ndi Izrel mara ulo ikwu ha na Gilgal, ha jekwuuru Joshua, gwa ya na ndi Izrel okwu si ha, "Anyi si n'ala di anya bja. Ugbu a, biko anyi chofo ka anyi na unu gbaa ndu." **7** Ndị ikom Izrel zaghachiri si ndi Hiv ahụ, "Olee otu anyi si amata na unu ebighi anyi nso? Ma eleghi anya unu bi anyi nso, anyi na unu o ga-esi anaa gbaa ndu?" **8** Ha zara Joshua si ya, "Anyi bu ndi ohu unu." Ma Joshua juru ha ajuju si, "Olee ndi unu bu? Ebee ka unu si bja?" **9** Ha zara ya si, "Ala anyi, ebe ndi ohu gi si bja di anya nke ukwu. Anyi bja n'ihì na anyi anula akuko banyere Onyenwe anyi Chineke unu, na ihe niile o mere n'lijit. **10** Anyi anukwala ihe niile o mere eze abuo ndi Amrait, ndi nọ n'owuwa anyanwu Jodan, Saihon eze Heshbon, na Og eze Bashan, onye chiru n'Ashtarot. **11** Ndị okenye anyi na ndi niile bi n'ala anyi siru anyi, 'Werenu ihe unu ji aga njem, jekwurunu ndi Izrel si ha, "Anyi bu ndi ohu unu, kwerenu ka anyi na unu gbaa ndu." **12** Lee achicha ndi a bu nke anyi ji mgbe anyi hapuru ala anyi. Ha di oku mgbe anyi hapuru ulo anyi ibja njem a, n'ihì na e si n'ebe a na-eghe ya weputa ya, ma ugbu a, dika unu huru, ha akpoo nku, bidokwa ima ebu. **13** A bjaruru karama akpukpo anyi ndi a mmanya ohuru mgbe anyi hapuru, ma ugbu a, karama ndi a adowala. Uwe anyi, na akpukpoukwu anyi, emeela ochie n'ihì iga ije di anya." **14** Ndị ikom Izrel rituru ufodu n'ime ihe oriri ha ji bja, ma ha ajutaghi ihe bu uche Onyenwe anyi. **15** Mgbe ahụ, Joshua na ndi ahụ gbara ndu udo ikwe ka ha di ndu. Ndiji zuko Izrel mesiri ogbugba ndu ahụ ike site n'ihu iyi. **16** Mgbe ubochi ato gasiri site na mgbe umu Izrel na ndi Gibion gbara ndu, ndi Izrel nuru na ndi Gibion bu ndi agbataobi ha, ndi bi ha nso. **17** Ya mere, ndi Izrel buliri ije gaa ichoputa ebe ndi a si bja, si otu a bjaruo obodo ha niile n'ubochi nke ato. Aha obodo ha bu Gibion, Kefira, Beerot na Kiriat Jearim. **18** Ma ndi Izrel ebusoghi ha agha n'ihì na ndiji zuko Izrel ejirila aha Onyenwe anyi, Chineke Izrel nso iyi idebe ha ndu. Ma zuko Izrel niile tamuru ntau megide ndiji ha n'ihì ogbugba ndu a. **19** Ma ndiji Izrel kwuru si, "Anyi anuola iyi n'ihu Onyenwe anyi, Chineke Izrel si, na anyi agaghị emetu ha aka, ugbu a kwa anyi agaghị eme ha ihe obula. **20** Ma nke a ka anyi game. Anyi ga-ekwe ka ha di ndu, n'ihì na o buru na anyi emezughi iyi anyi nuru, iwe Onyenwe anyi ga-

adakwasị anyị niile.” **21** Ya mere, ndịisi kwukwara sị, “Anyị ga-ahapụ ha ka ha dịrị ndụ, kama ha ga-aghọ ohu ndị Izrel, ndị ga na-awara anyị nkụ na ndị ga na-ekutere anyị mmiri.” N’uzọ dị otu a, e mere ka ha dịrị ndụ. **22** Emesịa, Joshua ziri ozi kpọọ ndịisi obodo Gibiọn jụọ ha ajujụ sị, “Gịnị mere unu ji ghogbuo anyị site n’igwa anyị, ‘Anyị bi n’ebe dipurụ anya, site n’ebe unu bi,’ ebe ọ bụ na unu bi anyị nso? **23** Ugwu a, unu ga-abụ ndị a buru ọny. Site n’ubochị taa gaa n’ihu, unu aghọla ndị ohu anyị, ndị ga na-awara anyị nkụ mgbe niile, na ndị ga na-ekutere anyị mmiri nke anyị ga-eji ruo ọrụ n’ulonso Chineke m.” **24** Ha zara Joshua sị, “Anyị mere nke a n’ihi na agwala anyị na Onyenwe anyị Chineke gi nyere Mosis iwu sị ya merie ala ndị a niile, ma kpochapụ ndị niile bi n’ime ya. Ọ bụ nke a mere ujo ji tọ anyị. Ọ bukwa ya mere anyị ji mee ihe dị otu a, n’ihi ichebe ndụ anyị. **25** Ma ugwu a, anyị dị unu n’aka. Unu nwere ike ime anyị ihe dị unu mma.” **26** N’ihi nke a, Joshua ekweghị ka ndị Izrel gbuo ha. **27** Joshua mere ha ndị ọwa nkụ na ndị ose mmiri nye umụ Izrel, na ihukwa banyere ihe ndị dị mkpa n’ebe ichụ aja Onyenwe anyị, n’ebe ahụ Onyenwe anyị ga-ahoputa. Ọ bukwa nke a ka ha bụ ruo taa.

10 Mgbe Adoni-Zedek, eze Jerusalem nuru na Joshua emeriela Ai, laa ya n’iyi, gbukwaa eze ya, dika ọ lara Jeriko na eze ya n’iyi, mgbe ọ hukwara na ndị Gibiọn na ndị Izrel emeela udo, na ha bikwa nso ndị Izrel, **2** ọ turu egwu nke ukwu, ya na ndị ya. N’ihi na Gibiọn bụ obodo a ma ama, dika otu n’ime obodo ndị eze, ndị ikom ya bukwa ndị dị ike, n’ihi na ọ dikwa ukwu karịa Ai. Ndị ikom ya niile maara otu e si ebu agha. **3** Ya mere, Adoni-Zedek, eze Jerusalem ziri ozi zigara eze ndị a: Homa, eze Hebron, Piram, eze Jamut, Jafia, eze Lakish, na Debja, eze Eglon, na-asị, **4** “Bjanu nyere m aka, ka anyị ga tigbuo Gibiọn, n’ihi na ha na Joshua na umụ Izrel emeela udo.” **5** Mgbe ahụ, eze ise ndị Amorait ndị a, eze Jerusalem, na eze Hebron, na eze Jamut, na eze Lakish na eze Eglon chikotara ndị agha. Ha na ndị agha ha gara were onodu ha imegide Gibiọn, ha lusakwara ha ogo. **6** Ma ndị Gibiọn mere ngwangwa zigara Joshua ozi n’ulo ikwu di na Gilgal sị ya, “Bja nyere ndị ohu gi aka. Bja ngwangwa zoputa anyị, n’ihi na eze niile nke ndị Amorait, ndị bi n’ugwu, abjala n’ebe a, ha na ndị agha ha ibuso anyị agha.” **7** Joshua na ndị agha ya niile, tinyere ndị ahụ niile ibu agha were anya, hapuru Gilgal gawa izoputa Gibiọn. **8** Ma Onyenwe anyị gwara Joshua okwu sị ya, “Atula ha egwu! N’ihi na ha bụ ndị e meriri emer. Enyela m ha n’aka unu ila ha n’iyi. Ọ dikwaghị otu onye n’etiti ha nwere ike iguzo n’ihu unu.” **9** Joshua bjakwutere ha na mberede, n’ihi na ogologo abali niile ka o si Gilgal gaa njem. **10** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị tinyere ha n’onodu ogbaaghara mgbe ha zutere ndị Izrel. Nke a mere ka ndị agha Izrel lugbuo ha na Gibiọn. N’ezie, onuogugu ndị ha tigburu na Gibiọn di nnoo ukwu. Ma ha chukwara ndị foduru oso churuo ha Bet-Horon, na Azeka, na Makeda, na-egbu ha n’uzo. **11** Mgbe ha si n’ihu Izrel gbapu oso n’uzo nrịda Bet-

Horon na-aga Azeka, Onyenwe anyị sitere n’elu na-atudakwasị ha otutu mkpuru mmiri. Onuogugu ndị mkpuru mmiri ndị a dagburu di ukwu karịa ndị umu Izrel ji mma agha ha gbuo. **12** N’ubochi ahụ, Onyenwe anyị mere ka ndị Izrel lugbuo ndị Amorait. Joshua gwara Onyenwe anyị okwu n’ihu ndị Izrel niile sị, “Gi, anyanwu, guzo n’otu ebe na mbara eluigwe Gibiọn. Gi, onwa, guzokwa n’otu ebe na mbara eluigwe na Ndagwurugwu Aijalon” **13** Anyanwu guzoro, onwa guzokwa. Ha abuo adaghi tutu ruo mgbe ndi agha mba ahụ gbuchasiri ndi iro ha. Ihe banyere akuko agha a ka e dere n’akwukwo Jasha. Ya mere, anyanwu guzoro n’otu ebe n’etiti mbara eluigwe. Ọ nokwa n’otu ebe ihe dika otu ubochi zuru ezu. **14** O nweghi ubochi ozo dika ubochi ahụ n’oge niile gara aga. Ọ dibekwaghị ubochi yiri ubochi ahụ ruo taa. Ọ bụ ubochi Onyenwe anyị mere ka anyanwu na onwa kwusi, n’ihi naanị ekpere otu nwoke. N’ihi na Onyenwe anyị na-eburu Izrel agha. **15** Joshua na ndi Izrel niile laghachiri n’omuma ulo ikwu di na Gilgal. **16** Ma n’oge ahụ a na-ahụ agha ahụ, ndi eze ise ahụ si n’ogbo agha gbapu, zoo onwe ha n’ime ogba nkume di na Makeda. **17** Mgbe ozi ruru Joshua nti, na a chotala eze ise ndi ahụ, ebe ha zoro onwe ha n’ime ogba nkume di na Makeda, **18** Joshua nyere iwu sị, “Werenụ nkume buru ibu mechie onu ogba nkume ahụ. Debekwanu ndi nche n’ebe ahụ, ka ha chee ndi eze ahụ nche. **19** Ma unu eguzola n’ebe ahụ n’onwe unu, chusonu ndi iro unu, na-egbukwanu ha site n’azu. Unu ekwela ka ha gbaba n’obodo ha di iche iche, n’ihi na Onyenwe anyi Chineke unu enyefeela ha n’aka unu.” **20** Ya mere, Joshua na ndi Izrel tigbuchara ha kpamkpan n’uzo di egwu, ọ bụ naanị mmadu ole na ole n’ime ha nwere ike gbaba n’ime obodo ha e wusiri ike. **21** Ndị agha niile laghachikwuru Joshua n’omuma ulo ikwu ha di na Makeda n’udo. Ọ dikwaghị onye obula nwara anwa kwuo okwu megide ndi Izrel n’ala ahụ. **22** Mgbe ahụ Joshua siri, “Megheenu onu ogba nkume ahụ, weputanu ndi eze ise ahụ.” **23** Ya mere, ha kpoptara ndi eze ise ahụ site n’ogba nkume ahụ, ha bụ eze Jerusalem, na eze Hebron, na eze Jamut, na eze Lakish, na eze Eglon. **24** Mgbe a kputara ha n’ihu Joshua, ọ kporo ndi ikom Izrel niile ka ha zuko, ọ gwara ndiisi agha bu ndi so ya jee, “Bjanu nso, zokwasinu ukwu unu n’olu eze ndi a.” Ya mere, ha bjara zokwasinu ukwu ha n’olu ha. **25** Joshua siri ha, “Unu atula egwu, maobu daa mba. Dinu ike, nweekwanu ume, n’ihi na otu a ka Onyenwe anyi ga-eme ndi iro unu niile bu ndi na-ebuso unu agha.” **26** Emesia, Joshua ji mma agha ya gbuo eze ise ndi a. Ọ kwubara ha n’elu osisi ise, ebe ha no ruo n’oge anyasi. **27** Ma mgbe anwu bidoro ida, Joshua nyere iwu ka e site n’osisi wedata ozu ndi eze ise ahụ, tuba ha n’ime ogba nkume ahụ, ebe ha zoro onwe ha. Ha ji nkume di ukwu mechie onu ogba nkume ahụ. Nkume ukwu ahụ dikwa n’ebe ahụ ruo taa. **28** N’otu ubochi ahụ, Joshua lara obodo Makeda n’iyi, jiri mma agha gbuo eze ya, na onye obula bi n’ime ya. Ọ dikwaghị onye obula no n’ime obodo ahụ ọ

hapurū ndū. Otu ihe ahū o mere eze Jeriko ka o mere eze Makeda. **29** Joshua na ndị Izrel niile so ya sitere na Makeda gaa na Libna luso ya agha. **30** Onyenwe anyị nyekwara obodo a na eze ya n'aka Izrel. Joshua weere mma agha ya tigbuo mmadū niile dī n'ime ya. O nweghī onye obula nke o hapurū ndū n'ebe ahū. O mekwara eze obodo a ihe o mere eze Jeriko. **31** Site na Libna, Joshua na ndị Izrel gara ruo Lakish, luso ha agha. **32** Ma Onyenwe anyị nyefere Lakish n'aka umū Izrel. Joshua lughburu ya n'ubochi nke abuo ya. Ha weere mma agha ha tigbuo mmadū niile bi n'ime ya, dika ha mere Libna. **33** Ma mgbe a na-alu agha na Lakish, Horam eze Gaza, duuru ndi agha ya bja inyere ndi obodo Lakish aka, ka ha si otu a gbochie ndi agha Izrel ibata n'ime ya. Ma ndi agha Joshua gburu ya, laa ndi agha ya niile n'iyi, ruo na o fodughị otu onye. **34** Emesja, n'ubochi ahū kwa, Joshua na ndi Izrel hapurū Lakish gaa Eglon lughbuo ya. **35** Ha were obodo ahū n'otu ubochi ahū, jiri mma agha ha tigbuo mmadū niile dī n'ime obodo ahū, dika ha mere na Lakish. **36** Mgbe Joshua na ndi Izrel sitere n'Eglon puo, ha gara Hebron buso ya agha. **37** Ha weere obodo ahū, jiri mma agha gbuo eze ha, na obodo nta niile gbara ya gburugburu. Ha gburu ndi mmadū niile bi n'ime ya dika ha mere n'Eglon. O dikwaghị otu onye a hapurū ndū. **38** Joshua na ndi Izrel niile ya na ha so laghachiri azu gaa busoo Debja agha. **39** Ha meriri obodo a, na obodo nta niile gbara ya gburugburu, na eze ya, jiri mma agha gbuchapu ha niile, mmadū niile no n'ime ya ka ha gburu kpmkpam. Ha ahapughị onye obula ndū, ha mere Debja na eze ya dika ha mere Libna na eze ya, na Hebron kwa. **40** Ya mere, Joshua na ndi agha ya meriri obodo ahū niile, na ala ahū niile. O meriri eze niile nke obodo ugwu ahū, na ndi bi na Negeb, na mgbada ala ugwu dī n'odida anyanwu, na mgbada ala ugwu ugwu ahū. O gbuchara mmadū niile bi n'ala ahū, dika Onyenwe anyi, Chineke Izrel si nye ya iwu. **41** Joshua tigburu ha niile site na Kadesh Banea ruo Gaza, sitekwa na Goshen ruo Gibion. **42** Eze ndi a niile, na ala ha niile, ka Joshua meriri n'otu oge ibu agha, n'ih i na Onyenwe anyi, Chineke Izrel na-aluru Izrel agha. **43** Emesja, Joshua na ndi Izrel niile laghachiri n'omuma ulo ikwu ha di na Gilgal.

11 Mgbe Jabin eze Hazo nuru nke a, o ziri ozi zigara Jobab eze ndi Madon, zigakwara ndi eze obodo Shimon na Akshaf, **2** na ndi eze bi n'obodo ugwu ugwu, na ndi bi n'ime Araba, na ndida Kineret, na ndagwurugwu odida anyanwu, na n'ime Nafot Doa, nke di n'odida anyanwu, **3** zigakwara eze ndi Kenan ndi bi n'owuwa anyanwu, na odida anyanwu, zigakwara eze ndi Amorait, na eze ndi Het, na eze ndi Periz, na nke ndi Jebus nke di n'ala ugwu. O zigakwara eze ndi Hiv ndi bi na ndida Hemon, na mpaghara Mizpa. **4** Ndi eze a niile kwekoritara chikotaa ndi agha ha niile n'otu. Ndi agha ha chikotara di ukwu dika aja di n'akuku osimiri. Ha ji otutu inyinya na otutu ugbo agha. **5** Eze ndi a niile zukoro maa ulo ikwu ha n'akuku

mmiri Merom, maka ibuso Izrel agha. **6** Ma Onyenwe anyi siri Joshua, "Atula ha egwu, n'ih i na echi, n'oge dika ugbo a, aga m ewere ha niile n'onodu ndi egburu egbu nyefee ha n'aka Izrel. I ga-ebipu nkwonkwo ukwu inyinya ha niile, kpookwa ugbo agha ha niile oku." **7** Ya mere, Joshua na ndi agha ya niile bjaruru akuku mmiri Merom na mberede, luso ha agha. **8** Onyenwe anyi nyefere ndi agha ha n'aka ndi Izrel, ndi lughburu ha, chuo ha oso ruo n'oke ala Sajdon, ruokwa ebe a na-akpo Mizrefot Maim, na ruo n'akuku owuwa anyanwu, n'ime Ndagwurugwu Mizpa. Ya mere, o nweghī o buladi otu onye iro a hapurū ndū n'agha ahū. **9** Joshua na ndi agha ya mere ha ihe Onyenwe anyi kwuru na a ga-eme ha. Ha gbupuru nkwonkwo ukwu inyinya ha niile, surekwaa ugbo agha ha niile n'oku. **10** Mgbe ahū, Joshua laghachiri azu busoo Hazo agha merie ya, were mma agha gbuo eze ya, n'ih i na Hazo burij isi obodo alaeze ahū niile. **11** Ha ji mma agha gbuo ndi niile bi n'obodo ahū, bibie ha kpmkpam, o dighi onye a hapurū nke na-eku ume. O sukwara Hazo oku. **12** Joshua weere obodo niile nke ndi eze ahū na ndi eze ha niile, jiri mma agha gbuchapu ha. O lakwara ha niile n'iyi, dika Mosis onyeoz i Onyenwe anyi nyere n'iwu. **13** Ma ndi Izrel esugh i obodo obula n'ime ndi ahū niile e wuru na mkputamkpu ala oku, kariakwa obodo Hazo, nke Joshua kporo oku. **14** Ihe niile a kwatara n'agha n'obodo ndi a, na anu ulo ha niile, ka ndi Izrel weere. Ma ha gburu mmadū niile. Ha ahapugh i o buladi otu onye ndū. **15** N'ih i na nke a bu iwu Onyenwe anyi nyere Mosis onyeoz i ya. Mosis nyekwara Joshua otu iwu a. Ugbo a Joshua emeela dika a gwara ya. O mezuru ihe ndi a niile, bu nke Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **16** Ya mere, Joshua meriri ala ahū niile, bu ala ugwu ugwu ahū, na ala Negeb, na ala Goshen, na obosara ala odida anyanwu ahū niile, na ala Araba, na ala ugwu ahū niile, na ala ahū di na mgbada ugwu Izrel. **17** N'ih i nke a, ala ndi Izrel nwere gbasara n'uzo niile site n'ugwu Halak, nke di nso na Sia, ruo Baal-Gad nke di na Ndagwurugwu Lebanon, na ndida ugwu Hemon. Joshua jidere ma gbukwaa ndi eze ndi ala ahū niile. **18** O were Joshua ogologo oge imeri obodo ndi a niile na eze ha n'agha. **19** O dikwagh i obodo ozo e mere ka ha na umu Izrel di n'udo karja naan i ndi Hiv, ndi bi na Gibion. Obodo ndi ozo niile ka a lara n'iyi. **20** N'ih i na o bu Onyenwe anyi, n'onwe ya, mere ka ndi eze ahū nyichie obi ha, ka ha luso Izrel agha, ka o si otu a laa ha n'iyi, kpochapukwa ha niile, na-emeregh i ha amara, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **21** N'oge ahū kwa, Joshua gara kpochapu ndi Anak ahū bi n'ala ugwu ugwu, ya bu, na Hebron, na Debja, na Anab, na ala ugwu ugwu Juda, na ala ugwu ugwu Izrel. O gburu ha niile, laa obodo ha n'iyi. **22** O dikwagh i otu onye Anak a hapurū ndū n'oke ala Izrel niile, kariakwa ndi foduru na Gaza, na Gat, na n'ime Ashdod. **23** Ya mere, Joshua meriri ala ahū niile dika Onyenwe anyi si nye ya Mosis n'iwu. O nyekwara ndi Izrel ala ahū dika ihe nketa ha. O kenyer e ha ala

aḥū dīka ebo ha si dī. Site n'oge aḥū gaa n'ihu, ala aḥū dara juu. Ibu agha adighikwa n'ime ya ozo.

12 Ndī a bu ndī eze ala ndī aḥū ndī Izrel lara n'iyi, bu ala ndī aḥū ha nwetara n'akūku oḡuwa anyanwū osimiri Joḡan. Obodo niile a lara n'iyi bu ndī dī site na ndagwurugwu iyi Anon ruo n'ugwu Hemon ha na akūku oḡuwa anyanwū Araba. **2** Saiḡon, eze ndī Amorait, onye bi na Heshbōn. Ala ya gbatirī site n'Aroea, n'akūku ndagwurugwu Anon, na n'etiti ndagwurugwu iyi Anon, ruo iyi Jabok, nke bu oke ala umu Amon. Okara ala Gilead, nke dī n'ugwu iyi Jabok bukwa ala ya. **3** O bukwa Saiḡon na-achi akūku oḡuwa anyanwū Araba site n'osimiri Kineret ruo n'osimiri Araba (ya bu, Osimiri Nnu), ruo Bet-Jeshimot, gbadaakwa akūku ndīda ndīda ruo na mgbada ugwu Pisga. **4** Ha merikwara Og, eze Bashan, onye bu otu n'ime ndī eze ikpezū ndī agburū Refaim. Isi alaeze ya dī n'Ashtarot na Edrei. **5** O chirī n'ugwu Hemon, Saleka, ala Bashan niile ruo n'oke ha na ndī Geshua na Maaka nwere, nakwa okara nke Gilead, bu oke ala Saiḡon, bu eze Heshbōn. **6** O bu Mosis onyeozī Onyenwe anyi, na umu Izrel, lara eze abūo ndī a n'iyi. Mosis nyekwara ebo Ruben, na ebo Gad, na okara ebo Manase ala ha. **7** Ndī a bu aha ndī eze niile Joshua na umu Izrel meriri, n'ofe osimiri Joḡan, n'akūku oḡīda anyanwū, site na Baal-Gad nke dī na ndagwurugwu Lebanon, ruo n'ugwu Halak nke dī na mgbago n'uzo Sia. Joshua nyere ebo Izrel niile ala ha ndī a dīka ihe nketa, n'usoro dīka ebo ha si dī. **8** Ala ndī ozo bukwa ala ugwu ugwu aḥū, na ala dī na mgbada ugwu oḡīda anyanwū, na ala Araba, na ala ndī dī na mgbada ugwu, na ozara, nakwa Negev. Ndī a bu ala ndī Het, na ndī Amorait, na ndī Kenan, ndī Periz, na ndī Hiv, na ndī Jebus. Ndī a bu ndī eze aḥū: **9** Eze Jeriko, otu eze Ai (nke dī nso na Betel), otu **10** eze Jerusalem, otu eze Hebron, otu **11** eze Jamut, otu eze Lakish, otu **12** eze Eglon, otu eze Gaza, otu **13** eze Debja, otu eze Geda, otu **14** eze Homa, otu eze Arad, otu **15** eze Libna, otu eze Adulam, otu **16** eze Makeda, otu eze Betel, otu **17** eze Tapuoa, otu eze Hefa, otu **18** eze Afek, otu eze Lasharon, otu **19** eze Madon, otu eze Hazo, otu **20** eze Shimron Meron, otu eze Akshaf, otu **21** eze Teanak, otu eze Megido, otu **22** eze Keshed, otu eze Jokneam, n'ime Kamel, otu **23** eze Doa, (n'ime obodo Naftod), otu eze Goiim, n'ime Gilgal, otu na **24** eze Tjaza, otu. Ha niile dī ndī eze iri ato na otu.

13 N'oge a, Joshua aghoala agadi nwoke, Onyenwe anyi kporo ya si ya, "Ugbu a, i ghoala agadi, ubochi ogwugwu ndu gi abjala nso, ma otutu ala foduru ndi a ga-meri. **2** "Ndi a bu ala nke foduru unu ga-enweta: "ala ndi Filistia niile na ala ndi Geshua niile, **3** site n'osimiri Shaḡo dī n'onu Ijpt ruo n'oke ala Ekron, n'akūku ugwu ya, nke a gunyere ndi Kenan, na ndjisi ise ndi Filistia: ndi Gaza, ndi Ashdod, ndi Ashkelon, ndi Gat, na ndi Ekron; nakwa ala ndi Ava, **4** site na ndida ala aḥū niile dī n'ugwu; n'ala ndi Kenan, na Meara, nke bu ala ndi Saiḡon, ruo n'Afek, na oke

ala ndi Amorait; **5** na ala ndi Gebal niile; na Lebanon niile ruo n'owuwa anyanwu, site Baal-Gad n'okpuru ugwu Hemon ruo na mbata Hamat. **6** "Ndi niile bi n'ala ugwu site na Lebanon ruo Mizrefot Maim, ya bu, ndi Saiḡon niile, Mu onwe m ga-achupu ha site n'ihu umu Izrel. Ihe diri gi bu ike ala aḥū ka o buru ihe nketa nye ndi Izrel, dika mu onwe m nyere gi iwu. **7** Ya mere, kere ebo itoolu, na okara Manase, ala ndi a niile, ka o buru ihe nketa ha." **8** Okara ebo Manase, na ebo Ruben, na Gad, enweta ihe nketa ha n'ofe ozo nke Joḡan, n'akūku oḡuwa anyanwū, dīka Mosis onyeozī Onyenwe anyi nyere ha. **9** Ala ha gbatirī site n'Aroea nke dī na ndagwurugwu Anon, na site n'obodo dī n'etiti ndagwurugwu aḥū, ruo n'ala dī larīi nke gbatirī site na Medeba ruo Dibon. **10** O gbatikwara ruo n'oke ala ndi Amon, tinyere obodo niile nke Saiḡon, eze ndi Amorait na-achi mgbe o bi na Heshbōn. **11** O gunyekwara Gilead, n'oke ala ndi Geshua, na ndi Maaka, na ugwu Hemon niile, na Bashan niile, ruokwa Saleka. **12** Ya bu, obodo niile nke Og eze ndi Bashan na-achi, mgbe isi alaeze ya dī n'Ashtarot na Edrei. (O bu eze ikpezū n'agburū ndi Refaim.) Mosis busoro Saiḡon na Og agha, tigbuo ha, napukwa ha ala ha. **13** Ma ndi Izrel achupughi ndi Geshua na ndi Maaka, ya mere, ha nogidere na-ebi n'etiti umu Izrel ruo taa. **14** O nweghi ala o kenyere ebo Livayi. N'ihu na Onyenwe anyi kwere ha nkwa na ihe nketa ha ga-abu ihe aja onyinye niile e si n'oku na-ewetara Onyenwe anyi Chineke Izrel. **15** Nke a bu ala Mosis nyere ebo Ruben dika agburu ha si dī, ka o buru ihe nketa ha. **16** Ala ha gbatirī site n'Aroea, na ndagwurugwu iyi Anon, sitekwa n'obodo dī n'etiti ndagwurugwu aḥū na ala dī larīi gabiga gafee Medeba, **17** ruo Heshbōn, na obodo ndi ozo dī n'ala larīi aḥū, tinyere obodo Dibon, na Bamot Baal, na Bet-Baal-Meon, **18** na Jahaz, na Kedemot, na Mefaat, **19** na Kiriatem, na Sibma, na Zeret Shaha, nke dī n'ugwu nta dī na ndagwurugwu aḥū; **20** na Bet-Peoa, na Bet-Jeshimot, nke dī n'ebe dī na mgbada ugwu Pisga; **21** na obodo niile dī n'ala larīi aḥū, na ala Saiḡon niile, onye bu eze ndi Amorī nke chirī na Heshbōn. Mosis lugburu ya, lugbukwaa ndjisi Midia bu Evi, na nke Rekem, na nke Zua, na nke Hua, na nke Reba, umu ndi eze ha na Saiḡon jikotara aka buo agha. **22** Tinyere ndi ha gburu n'ogbo agha, umu Izrel ji mma agha gbuo Belam nwa Beoa, onye na-agba aja. **23** Ya mere, oke ala ebo Ruben dī n'onu mmiri osimiri Joḡan. Obodo ukwu na obodo nta ndi a bu ihe ha nwetara dika ihe nketa ha. Ezinaolu obula nwetakwara oke nke ha dika ikwu ha si dī. **24** Mosis nyekwara ebo Gad ala nke ha site n'ala aḥū ha lugburu, dika ikwu ha si dī. **25** Ndī a bu ala ebo Gad nwetara: ala aḥū niile dī na Jeza, na obodo Gilead niile, na okara ala ndi Amon nke ruo Area, n'akūku Raba. **26** Na ala sitere Heshbōn ruo Ramat Mizpa, na Betonim, na sitekwa Mahanaim ruo oke ala Debja. **27** N'ime ndagwurugwu ala ha bu Bet-Haram, na Bet-Nimra, na Sukot, na Zafon, na ala foduru n'alaeze Saiḡon eze Heshbōn, nke dī n'akūku

owūwa anyanwū osimiri Jōdan n'oke ala ya ruokwa nsotū osimiri Galili. **28** Obodo ndi a na obodo nta ndi ozo bu ihe nketa umu Gad dika agburu ha si di. **29** Mosis nyekwara ikwu obula di n'okara ebo Manase ala nke ha, dika mkpa ha si di. **30** Ala ha ketara gbatiri ruo Mahanaim. O bu ha nwekwa ala Bashan niile, na ala niile Og, eze Bashan, na-achi, tinyere iri obodo nta isii di na Bashan, nke Jaja wuru. Ha nwetakwara **31** okara Gilead, na Ashtarot, na Edrei bu isi obodo alaeze Og n'ime Bashan. Ala ndi a niile ka e nyere okara ebo Manase, ya bu ikwu niile e nwere site n'umu Makia, okpara Manase. **32** Ndi a bu otu Mosis si keere umu Izrel ala di n'akuku owūwa anyanwū osimiri Jōdan, mgbe umu Izrel mara ulo ikwu ha n'obosara ala Moab, na ncherita ihu obodo Jeriko. **33** Ma Mosis enyeghi ebo Livay ala obula, n'ihu na o gwara ha na Onyenwe anyi, Chineke Izrel bu ihe nketa ha nwere, dika o kwere ha na nkwa.

14 Otu a ka esi kenye ndi Izrel ala Kenan, bu nke Elieza onye nchaja, na Joshua, nwa Nun, na ndi ndu ikwu niile di n'ebo Izrel kere. **2** Ebo obula n'ime ebo itoolu na okara ahụ fodoru nwetara ihe nketa ha site n'ife nza, dika Onyenwe anyi nyere ya Mosis n'iwu. **3** Ma Mosis enyelari ebo abuo na okara ala nke ha n'ofe ozo nke osimiri Jōdan, n'akuku odida anyanwu. Ma o kenyeghi ndi Livay ihe nketa obula n'etiti ha. **4** N'ihu na umu Josef di ebo abuo, ya bu Manase na Ifrem. Enyeghi ndi Livay oke n'ala ahụ, kariya obodo ufodu ebe ha ga-ebi na ebe ita nri nke anu ulo ha. **5** Ndi Izrel keere ala ahụ n'usoro dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **6** N'oge a, umu Juda zipuru ndi ozi ndi jekwuuru Joshua na Gilgal. Kaleb, nwa Jefune, onye Keniz so ha n'ije a. Mgbe ha bjarutere, Kaleb gwara Joshua okwu si ya, "I chetakwara okwu ahụ Onyenwe anyi gwara Mosis onye nke Chineke banyere gi na banyere mu onwe m, mgbe anyi no na Kadesh Banea? **7** Agbara m iri afo ano n'oge ahụ Mosis onyeozu Onyenwe anyi si na Kadesh Banea zipu anyi iga iledo ala ndi Kenan anya. Mgbe anyi loghachiri, agwara m ya okwu, kowaara ya ihe m chere n'obi m bu eziokwu. **8** Ma umunna anyi, ndi anyi na ha so gaa, menyere umu Izrel egwu, mee ka obi ha daa mba icho ibanye n'ala ahụ e kwere anyi na nkwa. Ma ebe m nogidere jiri obi m niile soro Onyenwe anyi Chineke m, **9** Mosis nuru iyi si m, 'Ebe o bu na i ji obi gi niile soro Onyenwe anyi Chineke m, ala ahụ i jehariri ije n'elu ya ga-abu ihe nketa nye gi na umu gi ruo mgbe ebighi ebi.' **10** "Ugbu a, dika Onyenwe anyi kwere na nkwa, o meela ka m di ndu. Nke a bu iri afo ano na ise kemgbe Onyenwe anyi gwara Mosis okwu ndi a, mgbe Izrel na-awagharị n'ozara. Ma ugbu a, lee, agbaala m iri afo asato na ise taa. **11** M di ike taa dika m di n'ubochi ahụ Mosis zipuru m. Dika ike m di mgbe ahụ, adikwa m ike ugbu a, ipu buo agha ma batakwa **12** Ya mere, nye m ala ugwu ahụ Onyenwe anyi kwere m nkwa n'ubochi ahụ. Gi onwe gi nuru n'oge ahụ na umu Anak bi n'ebe ahụ, na obodo ha bukwara ibu, na e jikwa mgbidi e wusiri ike gbaa ha gburugburu. Ma

site n'inyeaka Onyenwe anyi, aga m achupu ha dika Onyenwe anyi kwuru." **13** N'ihu nke a, Joshua goziri Kaleb nwa Jefune. O nyere ya obodo Hebron ka o buru ihe nketa ya. **14** Ya mere, obodo Hebron ghoru ihe nketa Kaleb nwa Jefune onye Keniz bido mgbe ahụ, n'ihu na o ji obi ya niile soro Onyenwe anyi, Chineke Izrel. **15** Tupu oge a, aha a na-akpo Hebron bu Kiriati Aaba, nke putara Obodo Aaba. Aaba bukwa aha nwoke kachasi idi ukwu n'etiti ndi Anak niile. Site n'oge a gaa n'ihu, e nwere udo n'ala ahụ niile.

15 Ala ndi a ka e nyere ndi Juda dika ikwu di n'ebo ahụ si di. Ikwu obula ketara ala nke ha site n'ife nza. Ala Juda gbatiri nnoo ruo n'oke ala Edom, gbatiakwa ruo n'ozara Zin, kwusi n'onu onu ndida ozara a. **2** N'akuku ndida, oke ala ha malitere n'onu onu ndida osimiri Nnu. **3** Site n'ebe akuku ndida nriigo Akrabim, gafee ruo n'ozara Zin, ma rigoo n'akuku nke ndida Kadesh Banea, gafee Hezron rigoruo na Aada, gba gburugburu gaa Kaka; **4** site n'ebe ahụ ruo Azmon, puo gbasoro iyi di n'oke ala ndi Ijipt gagide ruo n'osimiri Mediterenja. Nke a bu oke ala n'ebe ndida. **5** Oke ala ha n'owūwa anyanwū bu oke osimiri Nnu, ruo n'onu mmiri osimiri Jōdan. Oke ala ha n'akuku ugwu bidoro n'onu mmiri osimiri Jōdan, **6** gbatiri ruo Bet-Hogla, ma ruo n'ugwu Bet-Araba, rukwaa na nkume Bohan, nwa Ruben. **7** Site n'ebe ahụ, o gbatiri ruo na Ndagwurugwu Akō na Debja, tugharja gbatirikwa ruo Gilgal, na ncherita ihu ala ala Adumim nke di n'akuku ndida ndagwurugwu ahụ. Site n'ebe ahụ o gbatiri ruo na mmiri En-Shemesh, kwusi na En-Rogel. **8** Oke ala ahụ gbagoro Ndagwurugwu nke Ben Hinom, rukwaa n'akuku ndida Jebus n'ebe e wuru obodo Jerusalem. Oke ala ahụ sitekwara ebe ahụ gbagoo ruo n'elu di n'akuku odida anyanwū nke Ndagwurugwu Hinom, na nsotu ugwu nke Ndagwurugwu Refaim. **9** Site n'elu ugwu ebe ahụ, oke ala ahụ gbatiri ruo na mmiri ime ala Neftoa, puta site n'ebe ahụ ruo obodo niile di nso ugwu Efron. Site n'Efron, oke ala ahụ gbadara ruo Baala (nke aha ya ozo bu Kiriati Jearim). **10** Oke ala ahụ mere dika o ga-agba Baala gburugburu n'akuku odida anyanwū, site n'ebe ahụ puta n'ugwu Sia, sitekwa n'ebe ahụ ruo n'akuku ugwu Jearim (ya bu Kesalon), gbatia ruo na ndida Bet-Shemesh, gafee ruo n'odida anyanwū oke ala Timna. **11** O sikwara ebe ahụ ruo ndida ugwu Ekron, tugharja ruo Shikeron, gafee ya, ruo n'ugwu Baala, sitekwa n'ebe ahụ ruo Jabneel, oke ala ahụ kwusiri n'osimiri. **12** Oke ala ha n'akuku odida anyanwū bu onu mmiri osimiri Mediterenja. Ndi a bu oke ala gbara ndi Juda gburugburu dika ikwu ha niile si di. **13** Dika iwu Onyenwe anyi nyere si di, Joshua nyere Kaleb nwa Jefune oke n'etiti ndi Juda. O kenyere ya Kiriati Aaba, ya bu, Hebron. Aaba bu nna nna Anak. **14** Kaleb sitere n'obodo Hebron chupu ndi ikom ato, bu Sheshai, na Ahiman, na Talmai, umu Anak n'ala ha. **15** O si n'ebe ahụ bilie iluso ndi bi na Debja ogu. Nke a na-akpo Kiriati Sefa n'oge mbu. **16** Kaleb siri, "Nwoke obula ga-aga busoo Kiriati Sefa agha ma merie

ya ka m ga-akpɔnye Aksa, bɔ nwa m nwanjɔ ka ɔ bɔrɔ nwanjɔ ya.” **17** Ya mere, Otniel, nwa Kenaz, nwa nwanne Kaleb, lɔgburu obodo ahɔ n’agha. N’ihi nke a, Kaleb kpɔnyere ya Aksa, bɔ nwa ya nwanjɔ ka ɔ bɔrɔ nwanjɔ ya. **18** Otu ɔbɔchɔ, mgbe Aksa bjakwutere Otniel, ɔ kwagidere ya ka ɔ riɔɔ ala ubi site n’aka nna ya. Mgbe Aksa si n’elu ɔnyɔnya ibu ya rɔdata, Kaleb jurɔ ya sɔ, “Gɔnjɔ ka ɔ chɔrɔ ka m mere gɔ?” **19** ɔ zaghachiri, “Nyem onyɔnye pɔrɔ iche. Ebe ɔ bu na i nyela m ala Negev, biko nyekwa m isi mmiri ɔfɔdu.” N’ihi nke a, Kaleb nyere ya isi mmiri mgbago na isi mmiri nke ndɔda. **20** Nke a bɔrɔ ihe nketa ebo Juda dɔka ikwu ha niile si dɔ. **21** Obodo niile nke ndɔ ebo Juda dɔ na Negev, n’akukɔ ndɔda n’oke ala Edom bɔrɔ ndɔ a: Kabzeel, Eda, Jaguo, **22** Kina, Dimona, Adada, **23** Kedesh, Hazo, Itnan, **24** Zif, Telem, Bealot, **25** Hazo Hadata, Keriot Hezron (ya bɔrɔ Hazoa), **26** Amam, Shema, na Molada, **27** Haza Gada, Heshmon, Bet-Pelet, **28** Haza Shual, Bjasheba, Biziotja, **29** Baala, Iyim, Ezem, **30** Eltolad, Kesil, Homa, **31** Ziklag, Madmanna, Sansanna, **32** Lebaot, Shillhim, Ain na Rimon. Onyogugu obodo ndɔ a dɔ ɔrɔ abɔɔ na itoolu. Obodo nta ndɔ ɔzɔ gbakwara ha gburugburu. **33** Obodo niile ndɔ a dɔ na ndɔda ugwu ka e nyekwara ebo Juda. Obodo ndɔ a bɔrɔ, Eshtaol, Zora, Ashna, **34** Zanoa, En-Ganim, Tapuɔa, Enam, **35** Jamut, Adulam, Soko, Azeka, **36** Shaaraim, Aditajm na Gedera (maɔbɔ Gederotajm). Ha niile dɔ obodo iri na anɔ. Obodo nta ndɔ ɔzɔ gbakwara ha gburugburu. **37** Ebo Juda ketara Zenan, Hadasha, Migdal Gad, **38** Dilean, Mizpa, Jekteel, **39** Lakish, Bozkat, Eglon, **40** Kabon, Laamam, Kitlish, **41** Gederot, Bet-Dagon, Naama na Makeda. Obodo ndɔ a dɔ iri na isii, tinyekwara obodo nta ha. Ndɔ Juda ketakwara: **42** Libna, Eta, Ashan **43** Ifta, Ashna, Nezeb, **44** Keila, Akzib na Maresha. Ha niile dɔ obodo itoolu, tinyekwara obodo nta ha niile. **45** Ha ketakwara Ekrɔn, na obodo nta ya niile. **46** ɔ bu ha nwekwa obodo niile dɔ n’akukɔ ɔdɔda anyanwɔ Ekrɔn, ndɔ dɔ nso nso Ashdod, na obodo nta niile dɔ ha nso. **47** Ma Ashdod n’onwe ya, na umu obodo nta ya niile, na Gaza na obodo nta ya niile, ruo n’iyi Ijijpt, na ruo n’oke osimiri Mediterenja. **48** Ha nwetakwara ala ndɔ dɔ n’ugwu ugwu bɔrɔ, Shamia, Jatja, Sokoh, **49** Dana, Kariat-Sana (ya bɔrɔ Debja), **50** Anab, Eshtemo, Anim, **51** Goshen, Holon na Gailo, ha niile dɔ obodo iri na otu tinyere obodo nta ha niile. **52** Obodo ndɔ ɔzɔ bɔrɔ Arab, Duma, Eshan, **53** Janim, Bet-Tapuɔa, Afeka, **54** Humta, Kariat Aba nke bɔrɔ Hebron na Zior, obodo itoolu tinyere obodo nta ha niile. **55** Maon, Kamel, Zif, Juta, **56** Jezril, na Jokdeam, Zanoa, **57** Kain, Gibea na Timna, obodo iri tinyere obodo nta ha niile. **58** Halhaul, Bet Zoa, Gedoa, **59** Maarat, Bet-Anot na Eltekon, obodo isii tinyere obodo nta ha niile. **60** Kariat Baal, ya bɔrɔ, Kariat Jearim na Raba, obodo abɔɔ tinyere obodo nta ha niile. **61** Obodo ha ndɔ dɔ n’ozara bɔrɔ ndɔ a: Bet-Araba, Midin, Sekaka, **62** Nibshan, Obodo Nnu na En-Gedi, obodo isii tinyere obodo nta ha niile. **63** Ma ebo Juda enweghi ike ɔchɔpɔ ndɔ Jebus bi n’ime Jerusalem; ruo taa ndɔ Jebus bi na Jerusalem, n’etiti umu Juda.

16 Ala e kenyerere umu umu Josef bidoro n’osimiri Jodan n’akukɔ ɔwɔwa anyanwɔ Jeriko gbatirɔ ruo n’ozara. O sitere na Jeriko gbago ala ugwu ugwu ahɔ, ruokwa Betel. **2** O sitekwara Betel (ya bɔrɔ Luz), gafee ruo Atarot, ebe ndɔ Akai bi. **3** Site n’ebe ahɔ, ɔ gbatirɔ n’akukɔ ɔdɔda anyanwɔ rute ala ndɔ Jaflet, ruo ala mgbada mgbada Bet-Horon. O si n’ebe ahɔ ruo Gaza, tutu kwɔsɔ n’osimiri Mediterenja. **4** Umu Josef bɔrɔ Ifrem, na Manase nwetara ihe nketa ha. **5** Ndɔ a bɔrɔ ala nke ikwu dɔ iche iche dɔ n’ebe Ifrem nwetara. Oke ala ha n’akukɔ ɔwɔwa anyanwɔ malitere n’Atarot-Ada. Site n’ebe ahɔ, ɔ ruru n’akukɔ elu elu Bet-Horon; **6** sitekwa n’ebe ahɔ ruo n’osimiri Mediterenja. Oke ala ha n’akukɔ ugwu malitere na Mikmetat, gafee n’akukɔ ɔwɔwa anyanwɔ ruo Taanat Shajlo, gafee ya ruo na Janoa. **7** O sitere na Janoa gbadaa ruo Atarot, na Naara, bjaruo Jeriko, gafee, kwɔsɔ n’osimiri Jodan. **8** Oke ala ahɔ n’akukɔ ɔdɔda anyanwɔ sitere na Tapuɔa gaa ruo iyi Kana, na ruo n’osimiri Mediterenja. Nke a bɔrɔ ala ebo Ifrem ketara, dɔka ikwu ha si dɔ. **9** E tinyere obodo ukwu na obodo nta niile ekeputara iche n’ihi ebo Ifrem n’etiti ihe nketa umu Manase. **10** Ma ha achɔpɔghɔ ndɔ Kenan ndɔ bi na Gaza. N’ihi nke a, ndɔ Kenan binyere ndɔ Ifrem ruo taa, ma e mere ka ha bɔrɔ ndɔ ɔrɔ ngo.

17 Nke a bɔrɔ oke e kenyerere ndɔ ebo Manase, bɔrɔ ɔkpara Josef, ya bɔrɔ Makia ɔkpara Manase, onye bɔrɔ nna nna ndɔ Gilead. Onye natara ala Gilead na Bashan, n’ihi na ndɔ agburu Makia bɔrɔ dike n’agha. **2** Ya mere, oke a dijirɔ ndɔ fɔdurɔ n’ebe Manase dɔka ezinaulo ha si dɔ. Agburu Abieza, Helek, Asriel, Shekem, Hefa na Shemida. Ndɔ a bɔrɔ umu ndɔ ikom agburu Manase, nwa Josef, dɔka ikwu ha si dɔ. **3** Ma Zelofehad, nwa Hefa, nwa Gilead, nwa Makia, nwa Manase, amɔtaghi umu ndɔ ikom kama ɔ mɔtara naani umu ndɔ inyom, ndɔ aha ha bɔrɔ nke a: Mahla, Noa, Hogla, Milka na Tjaza. **4** Ndɔ inyom ndɔ a bjakwutere Elieza, onye nchɔja na Joshua nwa Nun, n’ihu ndɔ ndu umu Izrel niile sɔ ha, “Onyenwe anyi gwara Mosis sɔ ya kenye anyi ala nke anyi, dɔka o si kenye umu ndɔ ikom ikwu anyi.” Ya mere, dɔka Onyenwe anyi nyere ya Mosis n’iwu, Joshua nyere ha ihe nketa ruuru ha n’etiti umunne nna ha, dɔka ndɔ ɔzɔ si keta. **5** Manase chɔtara ala oke iri, tinyere Gilead, na Bashan nke dɔ n’akukɔ ɔwɔwa anyanwɔ Jodan, **6** n’ihi na e mere ka ndɔ inyom Manase keta oke n’etiti ndɔ ikom ebo Manase. Ala fɔdurɔ na Gilead bɔrɔ ndɔ ikom ebo Manase nwe ya. **7** Oke ala ebo Manase gbatirɔ site n’Asha ruo na Mikmetat, nke dɔ n’akukɔ ɔwɔwa anyanwɔ Shekem. ɔ gbatikwara n’akukɔ ndɔda site n’ebe ahɔ tinyere ndɔ bi n’ala En-Tapuɔa. **8** Ala dɔ gburugburu Tapuɔa bɔrɔ ala ebo Manase, ma obodo Tapuɔa n’onwe ya, nke dɔ n’oke ala ebo Manase, bɔrɔ obodo ebo Ifrem. **9** Oke ala umu Manase gbatirɔ ga ndɔda ruo na mmiri iyi Kana. ɔfɔdu obodo ndɔ Ifrem dɔ n’ebe ahɔ, n’etiti obodo ndɔ Manase, kama oke ala ndɔ Manase n’akukɔ ugwu iyi ahɔ kwɔsɔ n’osimiri Mediterenja. **10** Ala

dị na ndịda bụ nke e kenyere Ifrem, ma ala mgbago ugwu bụ nke Manase. Ala ndị Manase gbatiri ruo n'osimiri Mediterenja ma ha na ndị Asha nwekoro oke ala n'akukụ ugwu, ebe ha na ndị Isaka nwere oke ala n'akukụ ọwụwa anyanwụ. **11** Manase ka e nyere obodo ndị a, nke dị n'ala e nyere Isaka na Asha: obodo Bet-Shan, na Ibleam, na Doa, na Endoa, na Teanak, na Megido, na obodo nta niile gbara ha gburugburu. Obodo nke atọ bụ Nafot. **12** Ma ụmụ Manase enweghi ike ichupu ndị Kenan bi n'obodo ndị ahụ, n'ihu na ndị Kenan nógidere bichie obodo ndị a. **13** Ma n'ikpeazu, mgbe ụmụ Izrel ghorọ ndị di ike, ha achupughị ndị Kenan niile bi n'obodo ndị a kparamkparam, kama ha mere ka ha buru ndị na-ejere ụmụ Izrel ozi, dika ndị ohu ha. **14** Ma ụmụ ụmụ Josef sirị Joshua, "Ginji mere iji nye anyi naani otu uzo ala ka o buru ihe nketa anyi? I huru na Onyenwe anyi goziri anyi mee ka onuogugu anyi baa uba." **15** Joshua zara si ha: "O buru na ala ugwu ugwu Ifrem agaghị ezuru unu n'ihu na unu bara uba n'onuogugu, gaanu n'oke ohia sychasja ala, n'ime ala ndi Periz, na nke ndi Refaim." **16** Ụmụ Josef zara Joshua si, "Ala ugwu ugwu a agaghị ezuru anyi. Ozo, ndi Kenan niile bi n'ala di larịi nwere ugboala igwe, ma ndi niile bi na Bet-Shan, na ụmụ obodo nta ha na ndi bikwa na Ndagwurugwu Jezril." **17** Ma Joshua zara ụmụ Josef, ya bụ, Ifrem na Manase, si ha, "Unu di ukwu n'onuogugu, burukwa ndi di ike, o bughị naani otu oke ka unu ga-eketa, **18** n'ihu na ala ugwu ugwu oke ohia ahụ bukwa nke unu. Sūchaanụ ya, ruo na nsotu ya, ka o buru nke unu. O bu ezie na ndi Kenan bi n'ime ya nwere ugbo agha igwe, burukwa ndi sirị ike, unu nwere ike ichupu ha."

18 Ogbako Izrel niile zukotara na Shajlo maa ulo nzute n'ebe ahụ. N'oge a, ala ahụ niile bjara n'okpuru ochichi ndi Izrel, **2** ma e nwekwara ebo Izrel asaa a na-ekenyebeghi ala nke ha dika ihe nketa. **3** Ya mere, Joshua juru ụmụ Izrel ajuru si ha, "Ruo ole mgbe ka unu ga-eche tupu unu ekpochapu ndi niile bi n'ala a, inweta ala Onyenwe anyi Chineke nna nna unu nyere unu? **4** Hoputanu ndi ikom atọ site n'ebo obula, ndi m ga-eziga ka ha gaa jegharja n'ala niile ahụ, dee ya n'akwukwo nkwa otu ihe nketa obula si di, n'akukụ ya niile. Mgbe ahụ, ha ga-aloghachikwute m. **5** Ha ga-eke ala ahụ foduru uzo asaa. Ma ebo Juda ganogide n'ala ha n'akukụ ndida, ụmụ ụmụ Josef kwa ganogide n'ala ha n'akukụ ugwu. **6** Unu deputachaa uzo asaa ndi a n'akwukwo, werenụ ya biakwute m ka m feere unu nza n'ihu Onyenwe anyi Chineke anyi ichoputa ebo ga-eketa akukụ obula n'ala ahụ. **7** Ma ndi Livayi agaghị eketa ala obula n'etiti unu, n'ihu na ihe nketa ha bu oru nchujaja ha na-arụ n'ihu Onyenwe anyi. Ebo Gad, na Ruben, na okara ebo Manase agaghị enwetakwa oke ozo, n'ihu na ha anarala ihe nketa nke ha n'ofe Jodan, n'akukụ ọwụwa anyanwụ, ebe Mosis onyeozu Onyenwe anyi kwere ha na nkwa na ha ga-ebi." **8** Ya mere, mgbe ndi ikom nledo ahụ gwara ijegharị n'ala ahụ niile, Joshua gwara ha okwu si, "Jeenụ jegharja n'ala ahụ niile. Deputakwanu otu

unu chere a ga-esi kee ya n'akwukwo. Mgbe unu lotara aga m anọ n'ebe a bụ Shajlo juta Onyenwe anyi ase site n'ife nza, choputa ala nke ebo obula ga-eketa." **9** Ndi ikom ahụ gabigara ala ahụ, deputa ya n'akwukwo, n'obodo n'obodo dika o si di n'oke asaa. Mgbe ha mesiri nke a, ha loghachikwutere Joshua n'omuma ulo ikwu n'ime Shajlo. **10** Joshua feere ha nza na Shajlo n'ihu Onyenwe anyi, n'ebe ahụ ka o no keere ndi Izrel ala ahụ dika ebo ha si di. **11** Ndi mbu e kenyere ala site n'ife nza bụ ebo Benjamin dika ikwu ha si di. Ala niile e kenyere ebo Benjamin bụ nke di n'etiti ala e nyere ebo Juda na Josef. **12** Oke ala ha n'akukụ ugwu sitere n'osimiri Jodan ruo n'akukụ ugwu Jeriko. N'odida anyanwụ o sitere na Jeriko ruo ala ugwu ugwu ahụ niile, ruokwa n'ozara Bet-Aven. **13** Oke ala ahụ sitekwara n'akukụ ndida ruo n'akukụ Luz (ebe a na-akpokwa Betel), ruokwa Atarot-Ada, nke di n'akukụ ndida ugwu di na mgbada Bet-Horon. **14** Site n'ugwu ahụ chere Bet-Horon ihu n'akukụ ndida, oke ala ahụ gbadaara ndida gbasoro akukụ odida anyanwụ puta na Kiriati Baal, ya bụ, Kiriati Jearim, otu n'ime obodo ndi Juda. Nke a bụ oke ala ahụ n'odida anyanwụ. **15** Oke ala ha na ndida sitere na nsotu akukụ Kiriati Jearim rute n'isi iyi mmiri Neftoa. **16** O sitekwara n'ebe ahụ gbada ruo na ndida ugwu ahụ nke chere ihu na Ndagwurugwu nke Ben Hinom, n'akukụ ugwu Ndagwurugwu nke Refaim. O sitekwara n'ebe ahụ gafee ruokwa n'akukụ ndida ugwu obodo ndi Jebus, ruo En-Rogel. **17** Site n'En Rogel oke ala ahụ gbatiri ruo En-Shemesh, gafee ruo Gelilot, nke chere ihu na nrigo ugwu Adumim. O si n'ebe ahụ ruo na nkume Bohan, nwa Ruben. **18** O sitere n'ebe ahụ gafee n'akukụ ugwu Bet-Araba gbadata rute n'Araba, **19** o gafee gbatiri ruo n'akukụ Bet-Hogla na mgbago ugwu, puta n'akukụ ugwu nke osimiri Nnu, nke bụ n'akukụ ndida onu mmiri osimiri Jodan. Nke a bụ oke ala ha n'akukụ ndida. **20** Oke ala ha n'akukụ ọwụwa anyanwụ bụ osimiri Jodan. Ndi a bụ ihe nketa ụmụ Benjamin, dika oke ala ya niile si di gburugburu, di ka ikwu ya niile si di n'akukụ niile. **21** Ndi a bụ obodo e kenyere ebo Benjamin, dika ikwu ha si di: Jeriko, Bet-Hogla, Emek Keziz, **22** Bet-Araba, Zemaraim, Betel, **23** Avim, Para, Ofra, **24** Kefa Amoni, Ofni, Geba, obodo iri na abuo na obodo nta ha ndi ozo. **25** Na Gibon, Rema, Beerot, **26** Mizpa, Kefira, Moza, **27** Rekem, Iapeel, Tarala, **28** Zela, Haelef na obodo ndi Jebus, nke aha ya bụ Jerusalem, Gibea na Kiriati Jearim, obodo iri na anọ na obodo nta niile gbara ha gburugburu. Ndi a bụ ihe nketa ụmụ Benjamin maka ikwu ya niile.

19 Ndi nke abuo sitere n'ife nza nweta oke ha bụ ebo Simion dika ikwu ha si di. Ala ha ketara di n'ime ala e kenyere ndi Juda. **2** Ihe nketa ụmụ Simion bụ ndi a: Biasheba (maobu Sheba), Molada, **3** Haza Shual, Bala, Ezem, **4** Eltolad, Betul, Homa, **5** Ziklag, Bet-Makabot, Haza Saza, **6** Bet-Lebaot na Sharuhem, obodo iri na atọ na obodo nta ndi ozo gbara ha gburugburu. **7** Na Ain, Rimon, Eta na Ashan, obodo anọ na obodo nta ha, **8** tinyekwara obodo nta ndi

oƶo niile gbara obodo ukwu ndi a gburugburu, ruo obodo Baalat-Bja, ya bu (obodo Rema di na Negev). Nke a bu ihe nketa ebo Simion dika ikwu ha si di. 9 E sitere n'oke umu Juda weputa oke umu Simion, n'ihu na ihe umu Juda ketara di ukwu karja ihe ha kwesiri iketa. O bu nke a mere umu Simion ji nweta ihe nketa site n'etiti ala ndi Juda. 10 Ebo nke atọ nwetara ihe nketa ha site n'ife nza bu ebo Zebulon dika ikwu ha si di. Ala ha nwetara gbatiri ruo Sarid. 11 Site n'ebe ahụ, oke ala ahụ gbatiri gaa n'akuku odida anyanwu, ruo Marala na Dabeshet, rukwaa iyi di n'ihu Jokneam. 12 O si na Sarid chigharja ihu n'akuku owuwa anyanwu, oke ala ahụ ruru n'oke ala Kislot Teboa, gbagorokwa ruo Daberat, ruokwa Jafia. 13 O gbatikwara n'akuku owuwa anyanwu ruo Gat Hefa, Et Kazin na Rimon, tugharja n'uzo e si aga Nea. 14 N'ebe ahụ, o gara gburugburu n'akuku ugwu ruo Hanaton, ruokwa na Ndagwurugwu Ifta El ebe o soturu. 15 Obodo ndi a niile dikwa n'ime ihe nketa umu Zebulon: Katat, Nahalal, Shimon, Idala na Betlehem. Obodo niile ndi a di iri na abuo, tinere obodo nta niile gbara ha gburugburu. 16 Obodo ndi a niile na obodo nta ha, so n'ala umu Zebulon nwetara dika ihe nketa ha, dika ikwu ha si di. 17 Ebo nke anọ sitere n'ife nza nweta ihe nketa ha bu umu Isaka dika ikwu ha si di. 18 Ala na obodo ha ketara bu ndi a: Jezril, Kesulot, Shunem, 19 Hafaraim, na Shion, Anaharat, 20 Rabit, Kishion, Ebez na 21 Remet, En-Ganim, En-Hada na Bet-Pazez. 22 Oke ala ha ruru na Taboa, Shahazuma na Bet-Shemesh, ma kwusi n'osimiri Jordan. Obodo ndi a niile di iri na isii, tinere obodo nta niile gbara ha gburugburu. 23 Ya mere, obodo ukwu ndi a na obodo nta ha di n'ala ahụ ebo Isaka nwetara dika ihe nketa ha, di ka ikwu ha si di. 24 Ebo nke ise e kenyere ala site n'ife nza bu umu Asha dika ikwu ha si di. 25 Ala na obodo ha ketara bu ndi a: Helkat, Hali, Beten, Akshaf, 26 Alamelek, Amad na Mishal. Oke ala ha n'akuku odida anyanwu gbatiri ruo Kamel na Shihoa-Libnat. 27 O sitere n'ebe ahụ tugharja n'akuku owuwa anyanwu gawa Bet-Dagon, ma ruokwa Zebulon na Ndagwurugwu Ifta El, ma gbagoro ruokwa Bet-Emek na Neiel. O sikwa n'ebe ahụ gafee, ruo Kabul, n'akuku aka ekpe. 28 O gara ruo Ebron, Rehob, Hamon na Kana, ruokwa ebe obodo Sajdon gbasapuru. 29 Oke ala ahụ mere dika o nalaghachi azu bjaruo Rema, ruokwa obodo e wusiri ike bu Taja, tugharjakwa gawa Hosa puta n'onu mmiri osimiri Mediterenja nke di n'akuku Akzib 30 na Umma, Afek na Rehob. Onuogugu obodo ndi a niile bu iri abuo na abuo tinere obodo nta ha niile. 31 Obodo ndi a na obodo nta ha niile di n'ala ahụ ebo Asha nwetara dika ihe nketa, dika ikwu ha si di. 32 Ebo nke isii e nyere ihe nketa site n'ife nza bu ebo Naftali, dika ikwu ha si di. 33 Oke ala ha malitere na Helef ruo n'osisi ukwu di na Zaananim, Adami Nekeb na Jabneel, gafee ruo Lakum, kwusi n'osimiri Jordan. 34 Site n'ebe ahụ oke ala ha gara n'akuku odida anyanwu ruo Aznot Tabo, site n'ebe ahụ ruo Hukok, rute Zebulon na ndida, na Asha n'odida anyanwu, ruokwa Juda n'akuku owuwa

anyanwu Jordan. 35 Obodo niile e wusiri ike e kenyere ha bu ndi a: Zidim, Zea, Hamat, Rakat, Kineret, 36 Adama, Rema, Hazo, 37 Kedesh, Edrei, En-Hazoa, 38 Iron, Migdal El, Horem, Bet-Anat na Bet-Shemesh. Ya mere, onuogugu obodo ndi a niile bu iri na itoolu, tinere obodo nta niile gbara ha gburugburu. 39 Obodo ndi a na obodo nta ha niile ka ebo Naftali dika ikwu ha si di, nwetara dika ihe nketa ha. 40 Site n'ife nza ebo Dan, bu ebo nke asaa nwetara ihe nketa dika ikwu ha si di. 41 Oke ala ihe nketa ha bu ndi a: Zora, Eshtaol, Ia-Shemesh, 42 Shaalabin, Aijalon, Itla, 43 Elon, Timna, Ekron, 44 Elteke, Gibeton, Baalat, 45 Jehud, Bene-Berak, Gat Rimon, 46 Me-Jakon na Rakon, obodo di n'oke ala, na ncherita ihu Jopa. 47 Mgbe oke ala umu Dan ketara sitere n'aka ha puo. Ha gara buso obodo Leshem agha merie ha, were mma agha tigbuo ndi niile bi n'ime ya, bichie ya. Ha kpoo obodo ahụ Dan, nke bu aha nna nna ha ochie. 48 Obodo ndi a na obodo nta ha bu ihe nketa ebo Dan nwetara dika ikwu ha si di. 49 Mgbe e kechara ala ahụ niile, nye ebo obula ala dika onuogugu ha niile si di, umu Izrel nyere Joshua, nwa Nun ihe nketa ha n'etiti ha. 50 N'ihu na Onyenwe anyi ekwuola na Joshua nwere ike iwere ala obula o choro. Ya mere, ha nyere Joshua obodo Timnat Sera nke di n'ugwu Ifrem. Joshua wughariri obodo ahụ biri n'ime ya. 51 Ndi a bu oke ala nke Elieza onye nchujaja, Joshua nwa Nun na ndiji ulo ebo umu Izrel, kere na Shajilo site n'ife nza n'ihu Onyenwe anyi, n'onu uzo ulo nzute. Ha si otu a kebie ala ahụ.

20 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Joshua okwu si ya, 2 "Gwa umu Izrel okwu si ha hoputara onwe unu obodo mgbaba dika m gwara unu site n'aka Mosis. 3 Ka obodo ndi a buru ebe onye gburu mmadu n'oghom na-amaghi ama ga-agbaga n'ihu izere ndu ya site n'aka onye ahụ ga-acho jboro obo ochu. 4 Mgbe onye gburu mmadu ahụ na-amaghi ama gbara n'ime otu obodo ndi a, o ga-eguzo n'onu uzo ama obodo ahụ gwa ndi okenye obodo ahụ ihe niile mere. Ndi okenye ahụ ga-akpobata ya n'ime obodo ahụ, nye ya ebe o ga-ebi n'etiti ha. 5 O burukwa na onye ikwu onye ahụ nwuru anw abia jboro obo ochu ahụ, ndi okenye obodo ahụ agaghị ekwe ka e gbuo onye ahụ gburu mmadu na-amaghi ama, n'ihu na onye ahụ akpachaghị anya mee ihe o mere. 6 Onye ahụ gburu mmadu na-amaghi ama ga-anogide n'obodo ahụ ruo mgbe o ga-akwuru n'ihu nzuko maka ikpe ruokwa mgbe onyeisi nchujaja n'oge ahụ nwuru. Mgbe ahụ, o nwere ike laghachi n'ulo nke aka ya na n'obodo ya bu ebe o si gbapu oso." 7 Obodo ndi ha kewaputara iche dika obodo mgbaba bu, Kedesh, nke di n'ime Galili, n'ala ugwu ugwu ndi Naftali; na Shekem, nke di n'ala ugwu ugwu Ifrem na Kiriat Aba, nke a na-akpokwa Hebron. O di n'ala ugwu ugwu Juda. 8 Ha kewaputara obodo ato ozo n'ihu otu ihe ahụ, n'akuku owuwa anyanwu osimiri Jordan n'ofe Jeriko. Obodo ato ndi a bu, Beza, nke di n'ozara, n'ala larji ahụ e nyere ebo Ruben, na Ramot; nke di n'ime Gilead bu ala ebo Gad; na Golan,

n'ime Bashan, nke e si n'ala ebo Manase weputa. **9** Obodo mgbaba ndi a ha hoputara bu maka ndi obia bi n'etiti umu Izrel, na maka umu Izrel. O bu ebe onye obula gburu mmadu na-amaghi ama ga-agbaga. Onye na-aboro obo ochu agaghi egbukwa onye ahụ tupu e kpee ya ikpe n'ogbako ndi Izrel.

21 Emesija, ndi ndu ezinaulo Livayi biakwutere Elieza, onye nchujaja, na Joshua, nwa Nun, na ndjisi ebo Izrel, **2** na Shajilo, n'ime ala Kenan, si ha, "Onyenwe anyi nyere iwu site n'aka Mosis ka enye anyi obodo ufođu ebe anyi ga-ebi, na ala ebe anu ulo anyi ga-na-ata ahijia." **3** N'ih i nke a, dika iwu Onyenwe anyi si di, umu Izrel sitere n'ihe nketa ha nye ndi Livayi obodo ufođu, nyekwa ha ala ebe anu ulo ha ga-anu taa nri. **4** Ndi buru uzu nweta oke site n'ife nza bu ikwu Kohat dika ikwu ha si di. E sitere n'ala ndi Juda, na Simion, na Benjamin nye ha obodo iri na ato, ka o buru ihe nketa umu Kohat ndi si n'ebo Livayi, ndi bukwa umu umu Eron nyere nchujaja. **5** Ma ndi foduru n'umu Kohat ka e nyere obodo iri site n'obodo nke ikwu ndi ebo Ifrem, na Dan, na okara ebo Manase. **6** Umu Geshon nwetara obodo iri na ato site n'ife nza. Obodo ha nwetara di na Bashan. Ha sikwa n'ala ndi ikwu ebo Isaka na Asha, na Naftali, na okara ebo Manase nweta oke ahu. **7** Umu Merari dika ikwu ha si di ketara obodo iri na abuo site n'ala ndi ebo Ruben, na Gad, na Zebulon. **8** Ya mere, umu Izrel mezuru iwu niile Onyenwe anyi nyere Mosis site n'ikenye ndi Livayi obodo ha ga-ebi, nakwa ebe anu ulo ha ga-ata nri. **9** Ha sitere n'ebo Juda na Simion, keputa obodo ndi a akporo aha **10** kenye ndi ikwu Kohat, ndi bu umu umu Eron, burukwa umu umu Livayi. O bu ha ka e bu uzu kenye ihe nketa site n'ife nza. **11** E kenye ha obodo Kiriat Aaba, nke a na-akpokwa Hebron. Obodo a di n'ala ugwu ugwu Juda, ya na ala gbara ya gburugburu ka o buru ebe ita nri anu ulo. (Aaba bu nna nna ndi Anak.) **12** Ma eburulari uzu nye Kaleb nwa Jefune obodo ukwu na obodo nta niile, na ala ubi niile di n'akuku ya ka o buru ihe nketa ya. **13** Ya mere, umu umu Eron, onye nchujaja, ka e kenye obodo Hebron, nke bukwa obodo mgbaba, kenye kwa ha obodo ndi a: Libna, **14** Jatja, Eshtemoa, **15** Holon, Debja, **16** Ain, Juta na Bet-Shemesh. E nyekwara ha ala niile gbara obodo ndi a gburugburu ka o buru ebe anu ulo ha ga-anu taa nri. Ya mere, o bu obodo itoolu ka e si n'ala ebo Juda na Simion kenye ha. **17** Ebo Benjamin nyere ha obodo anu ndi a, Gibion, Geba, **18** Anatot, Almon na ala di ya gburugburu ebe anu ulo ha ga-anu taa nri, bu obodo anu. **19** Ya mere, obodo niile e nyere ndi nchujaja, umu umu Eron di iri na ato, tinyere ebe anu ulo ha ga-anu taa nri. **20** Umu Kohat ndi foduru, ndi agburu Livayi ka e kenye obodo anu ndi a site n'aka ebo Ifrem. **21** E sitere n'ala ugwu ugwu Ifrem nye ha: Shekem, nke bu obodo mgbaba na Gaza, **22** Kibzaim na Bet-Horon, tinyere ebe ita ahijia nke anu ulo ha, bu obodo anu. **23** Ha sitere n'ala ndi ebo Dan keta obodo anu ndi a: Elteke na Gibeton, **24** Ajalon

na Gat Rimon, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha, bu obodo anu. **25** Okara ebo Manase nyere ha obodo abuo, Teanak, Gat Rimon na ebe ita ahijia nke anu ulo ha. **26** Ya mere, obodo niile na ebe ita ahijia nke anu ulo e nyere ndi foduru n'ikwu Kohat di iri. **27** Umu Geshon, ndi agburu Livayi, ketara obodo abuo ndi a, ya na ebe ita nri nke anu ulo ha. Okara ebo Manase nyere: Golan, n'ime Bashan, nke bu obodo mgbaba, na Be Shetera. **28** Ebo Isaka nyere ha obodo anu. Obodo ndi a bu, Kishion, Daberat, **29** Jamut na En-Ganim, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha, obodo anu. **30** Ebo Asha nyekwara ha obodo anu. Ha bu, Mishal, Abdon, **31** Helkat na Rehob, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha, obodo anu. **32** Ebo Naftali nyere ha obodo ato, nyekwa ha ala ebe anu ulo ha ga-anu taa nri. Obodo ndi a bu, Kedesh, n'ime Galili, nke bukwa obodo mgbaba, Hamot Doa na Katan. **33** Obodo iri na ato, na ebe ita ahijia nke anu ulo ka e nyere ikwu Geshon. **34** Ndi ikwu Merari, bu umu umu Livayi foduru nwetara site n'aka: Ebo Zebulon, Jokneam, Kata, **35** Dimna na Nahalal, obodo anu tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha. **36** Ebo Ruben nyere ha obodo anu: Beza, Jahaz, **37** Kedemot, Mefaat na ala ebe anu ulo ha ga-anu kpaanri. **38** Ebo Gad nyere ha obodo anu. Obodo ndi a bu, Ramot, n'ime Gilead nke bu obodo mgbaba, Mahanaim, **39** Heshbon na Jeza, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha, bu obodo anu. **40** Onuogugu obodo niile e kenye agburu Merari bu obodo iri na abuo, ha bu ndi foduru na ndi Livayi. **41** Onuogugu obodo niile na ebe ita nri nke anu ulo e sitere n'ala umu Izrel nye ndi Livayi di iri anu na asato. **42** Obodo obula nwere ala gbara ya gburugburu ebe anu ulo ga-anu kpaanri. **43** Ya mere, Onyenwe anyi nyere umu Izrel ala ahu o nuru iyi inye ndi nna nna ha. Ha nwetara ya, bira n'ime ya. **44** Onyenwe anyi nyere ha izuike n'akuku niile, dika o nuru n'iyi nye ndi nna nna ha. O dikwaghi otu n'ime ndi iro ha obula guzogidere ha, n'ih i na Onyenwe anyi nyefere ndi iro ha niile n'aka ha. **45** O nweghi otu n'ime nkwa oma niile Onyenwe anyi kwere Izrel nke na-emezughu. O mezuru nkwa niile o kwere ha.

22 Emesija, Joshua kpokotara ndi agha si n'ebo Ruben, na Gad, na okara Manase, gwa ha okwu si: **2** "Unu emeela ihe niile Mosis onyeozi Onyenwe anyi nyere unu n'iwu. Unu egeela nti n'olu m, mee ihe niile m nyere unu n'iwu. **3** E, unu aruzuola oru ahu Onyenwe anyi Chineke unu nyere unu. Unu ahapughi umunna unu n'ogbo agha ogologo ubochi ndi a niile. **4** Ugba a, Onyenwe anyi Chineke unu enyela umunna unu mmeri. O meekwala ka ha zuru ike dika o kwere nkwa na o ga-eme. Ugba a, laghachinu n'ulo unu, laghachikwanu n'ala unu, ala ahu Mosis onyeozi Onyenwe anyi nyere unu n'ofe ozu nke osimiri Jodan. **5** Ma lezieny anyi nke oma idebe iwu na ukpuru niile nke Mosis onyeozi Onyenwe anyi nyere unu: nke bu ihu Onyenwe anyi Chineke unu n'anya, iga ije n'irube isi nye ya, irube isi n'iwu ya niile, idabere na ya, na iji obi unu niile na mkpuruobi unu niile fee ya ofufe." **6**

Ya mere, Joshua goziri ha, zipu ha, ha lakwara n'ulo nke aka ha. **7** Okara ebo Manase ka Mosis nyere ihe nkeeta nke ha n'ime ala Bashan, ma okara ebo Manase nke ozo nwetara ihe nkeeta nke ha n'akuku odida anyanwu osimiri Jordan. Mgbe Joshua na-ezilaga ha n'ulo ha, o goziri ha, gwa ha okwu si, **8** "Werenu otutu aku unu lutara n'agha laa. Mgbe unu ruru, kenyen ndi ikwu unu ufodu ihe site n'ime aku ndi iro unu a." N'ihu na ihe ha kwatara n'agha di ukwu: igwe anu ulo, na olaocha, na olaedo, na bronzi, na igwe, na uwe di iche iche. **9** Ya mere, ndi agha Ruben na Gad, na okara ebo Manase, hapuru ndi agha Izrel na Shajlo, n'ime ala Kenan, n'ofe osimiri Jordan, laghachi n'ala nke ha di na Gilead, nke ha nwetara dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **10** Mgbe ha rutere Gelilot di n'akuku Jordan, n'ala ndi Kenan, umu Ruben, ndi Gad na okara ebo Manase wuru ebe ichu aja di ukwu n'ebe ahu n'akuku Jordan. **11** Mgbe ndi Izrel nuru na ha e wuola ebe ichu aja n'oke ala Kenan, na Gelilot, n'ebe di nso Jordan, n'ofe ala ndi Izrel, **12** ogbakwo Izrel niile zokotara na Shajlo, jikere iga ibuso umunna ha ahu agha. **13** Ya mere, umu Izrel zigara Finehaz, nwa Elieza, bu onye nchujaja ka o ga n'ala Gilead, ya bu ijekwuru umu Ruben, na umu Gad, na okara ebo Manase. **14** Ndi so Finehaz n'ozu a bu ndi ndu iri. Otu onyendu sitere n'otu ebo, n'ime ebo iri nke umu Izrel. **15** Mgbe ndi a rutere n'ala Gilead, ha kpokotara umu Ruben, na umu Gad, na okara ebo Manase gwa ha okwu si, **16** "Otu a ka ogbakwo niile nke Onyenwe anyi sirji, 'Olee udi njehie di nke a, nke unu mere megide Chineke? Olee otu unu si wezuga onwe unu site n'ebe Onyenwe anyi no, gaa wuore onwe unu ebe ichu aja, si otu a nupu isi megide ya? **17** O putara na mmehie Peoa ezubereghi anyi? Ruo taa anyi asachapubeghi onwe anyi site na mmehie ahu, o bu ezie n'orja na-efe efe dakwasiri nzuko nke Onyenwe anyi. **18** Ugwu a, unu na-achokwa isite n'ebe Onyenwe anyi no chigharia. "O buru na unu enupu isi megide Onyenwe anyi taa, matakwanu na echi ya, o ga-eweso nzuko Izrel niile iwe. **19** O buru na unu wuru ebe ichu aja ahu n'ihu na ala unu ruru aru, bjakwutenu anyi n'akuku nke ozo, nke osimiri a, ebe Onyenwe anyi bi n'etiti anyi, n'ime ulo nzute obibi ya. Anyi ga-ekenyekwa unu ala anyi. Ma unu enupula isi megide Onyenwe anyi site n'ihu ebe ichu aja ozo, ebe o bu na e nwere otu ebe bu ezi ebe ichu aja nye Onyenwe anyi Chineke anyi. **20** Mgbe Ekan, nwa Zera, ziputara onwe ya dika onye na-ekwesighi ntukwasiji obi n'ihu metutara ihe e doro nso, o bu na nzuko Izrel niile esoghi keta oke n'ahuhu dakwasiri ya? O bughi naani ya nwuru n'ihu mmehie ahu." **21** Nke a bu nzaghachi umu Ruben, na umu Gad na okara ebo umu Manase, nyere ndi ndu umu Izrel niile; **22** "Chineke onye kachasi chi niile, bu Onyenwe anyi! Chineke onye kachasi chi niile, bu Onyenwe anyi! Ya onwe ya maara, ka Izrel niile matakwa. A si na nke a bu nupu isi, a sikwari na o bu enweghi ntukwasiji obi nye Onyenwe anyi, unu ahapula anyi ka anyi diri ndu. **23** O buru na anyi sitere na nupu isi wuo ebe ichu

aja a maka ichu aja udo maobu aja mkpuru oka, ka Onyenwe anyi n'onwe ya taa anyi ahuhu. **24** "Ma nke ahu abughi ihe anyi bu n'obi! Anyi wuru ya n'ihu na anyi turu ujo na n'oge di n'ihu, umu unu ga-agwa umu anyi okwu si, 'Gini ka unu na Onyenwe anyi, Chineke Izrel nwekoru? **25** Onyenwe anyi e jirila osimiri Jordan kpa oke n'etiti anyi na unu, unu umu Ruben na Gad. Unu enweghi oke n'ime Onyenwe anyi! N'uzo di otu a, umu unu nwere ike ime umu anyi ka ha kwusi itu egwu Onyenwe anyi. **26** "O bu nke a mere anyi ji kpebie si, 'Ka anyi jikere wuo ebe ichu aja, ma o bughi ebe ichu aja nsure oku maobu aja ndi ozo,' **27** Kama, o bu ebe ichu aja ihuba ama n'etiti unu na anyi, nakwa ogbo ndi nke ga-esote anyi, na anyi ga-efe Onyenwe anyi ofufe n'ulonso ya, site na ichuru ya aja nsure oku, na aja udo. Mgbe ahu, n'oge di n'ihu, umu umu unu agaghi asi umu umu anyi, 'Unu enweghi oke n'ime Onyenwe anyi Chineke.' **28** "Echiche obi anyi bu na o buru na umu umu unu ekwu ihe di otu a, umu anyi ga-azaghachi ha si, 'Lee ebe ichu aja nna anyi ha wuru, nke yiri ebe ichu aja Onyenwe anyi. E wughi ya maka ichu aja nsure oku, kama e wuru ya dika ihe ama na-egosi nwekoru di n'etiti anyi na unu.' **29** "Anyi agaghi enupu isi n'ebe Onyenwe anyi no; anyi agaghi esitakwa n'iso Onyenwe anyi Chineke wezuga onwe anyi, site n'iwuru onwe anyi ebe ichu aja nke aja nsure oku, na aja mkpuru oka maobu udi aja ozo di iche iche. Ebe ichu aja anyi maara bu ebe ichu aja Onyenwe anyi Chineke anyi, nke guzo n'ihu ulo nzute ya." **30** Mgbe Finehaz onye nchujaja, na ndi ndu nzuko ahu, bu ndisi ezinaulo ndi Izrel nuru ihe umu Ruben, na umu Gad, na umu Manase kwuru, o masiri ha. **31** Ya mere, Finehaz nwa Elieza, bu onye nchujaja, sirji Ruben, na Gad, na Manase, "Taa ka anyi maara na Onyenwe anyi no n'etiti anyi, n'ihu na unu emehieghi megide Onyenwe anyi dika anyi chere. Ya mere, unu azoputala ndi Izrel site na mbibi gaara abjakwasiji ha site n'aka Onyenwe anyi." **32** Mgbe ahu Finehaz, nwa Elieza, onye nchujaja, na ndi ndu ahu laghachitere Kenan site na nzuko ha na umu Ruben na Gad na okara Manase mere n'ala Gilead kororo Izrel ihe ha gatara. **33** Okwu a toro umu Izrel udo. Ha nuriri onye, too Chineke otuto. Ha ekwukwaghi okwu ibu agha megide umu Ruben, umu Gad na umu Manase, banyere ibibi ala ha bi n'ime ya. **34** Ya mere, umu Ruben na umu Gad kororo ebe ichu aja ha wuru, "Ebe ichu aja akaebe," n'ihu na ha sirji, "O bu ihe akaebe igosi mmadu niile na Onyenwe anyi bukwa Chineke anyi."

23 Ma mgbe otutu oge gasiri, site n'oge Onyenwe anyi mere ka Izrel nwee ezumike n'ebe ndi iro gbara ha okirikiri no, Joshua aghola agadi, gbaa otutu afo. **2** Ya mere, Joshua kororo ndi Izrel niile, ndi okenye ha, ndi ndu ha, ndi odozi okwu ha na ndisi ha, si ha, "Emeala m agadi gbaakwa otutu afo. **3** Unu onwe unu ejirila anya unu hu ihe niile Onyenwe anyi Chineke unu mere mba ndi a niile, n'ihu unu. O luru unu ugu, nyere unu aka imeri ndi iro unu. **4**

Unu hụrụ na ekekwarala m unu ala mba ahụ niile nke fọdurunụ ka ha bụrụ ihe nmeta ebo unu, site na Jodan, tinyekwara mba niile ndị ahụ m kpochapụrụ n'akụkụ osimiri Mediterenja dị na mpaghara ndịa anyanwụ. **5** Onyenwe anyị bụ Chineke unu ga-akwapụ ndị bi n'ime ha n'ihu unu. **6** “Ya mere, dịnụ ike, lezienụ anya idebezu na irube isi n'ihe niile e dere n'Akwakwọ Iwu Mosis. Unu esila n'ime ya wezuga onwe unu n'ụzọ ọbụla. **7** Lezienụ anya ka unu na mba ndị a fọdurụ n'ala a ghara inwe mmekọ ọbụla. Unu akpọtụkwala chi ha niile aha. Unu ańkwalala iyi n'aha ha, maọbụ fee ha ofufe, maọbụ kpọọ isiala nye ha. **8** Kama raparanụ n'ahụ Onyenwe anyị Chineke unu dika unu mere ruo taa. **9** “Onyenwe anyị achupụla mba dij ukwu na mba siri ike site n'ebe unu nọ. **10** Nwekwaghị otu mba n'ime ha o kwere ka ha merie unu. **11** Otu nwoke n'ime unu achụọla puku ndị ikom ndị iro unu oşo. N'ihu na Onyenwe anyị Chineke unu alụọlara unu oşu, dika ya onwe ya kwere nkwa. **12** N'ihu ya, lezienụ onwe unu anya nke ọma ka unu hụ Onyenwe anyị Chineke unu n'anya. **13** “Ma ọ bụrụ na unu alaghachi azụ, ma kwere ka e jikọọ unu na mba ndị a fọdurụ n'etiti unu. Ọ bụrụ na unu na ha ebido ilurita di na nwunye, na-emekọrịta ihe ọny, **14** maranụ nke ọma, na Onyenwe anyị Chineke unu agaghị achupụrụ unu mba ndị a site n'ala unu. Kama ha ga-aburū unu igbudu na ọnya. Ha ga-abụkwara unu apipja n'akụkụ unu, na ogwu n'anya unu, ruo mgbe unu ga-ala n'iyi n'ezi ala a, nke Onyenwe anyị Chineke unu nyere unu. **15** “Mgbe na-adighi anya, mụ onwe m ga-agbaso ụzọ ahụ ndị niile bi n'ụwa na-aghaghị igbaso. Unu niile maara n'ime obi unu na n'ime mkpuruobi unu na o nweghị otu n'ime nkwa ọma Onyenwe anyị Chineke unu kwere nye unu nke na-emezughị. E mezuola nkwa ndị a niile; o nweghị nke ọbụla a na-emezughị. **16** Ma dika ezi nkwa niile Onyenwe anyị Chineke unu kwere si bụrụ ihe e mezuru emezu, otu a kwa ka Onyenwe anyị gae-esi mee ka ihe oşo niile ọ bara mba ya mezuo n'isi unu, tutu ruo mgbe o mere ka unu laa n'iyi n'ezi ala ahụ ọ na-enye unu. **17** Ọ bụrụ na unu emebie ogbugba ndị Onyenwe anyị Chineke unu, nke o nyere unu iwu idebe, tugharja malite igbaso na ife chi ndị ọzọ na ikpọ isiala nye ha, iwe Onyenwe anyị ga-adị oku megide unu, unu ga-alakwa n'iyi ngwangwa n'ala ọma ahụ o nyere unu.”

24 Joshua kpọkọtara ebo Izrel niile na Shekem. Ọ kpọrọ ndị okenye Izrel na ndịisi ha na ndị ikpe ha na ndị nlekọta ha. Ha niile bjara chee onwe ha n'ihu Chineke. **2** Mgbe ahụ, Joshua gwara ndị Izrel niile si, “Otu a ka Onyenwe anyị, Chineke nke Izrel kwuru, ‘Nna nna unu ochie ha, nke bụ Tera, nna Ebrahim, na Nahọ, bikwara n'akụkụ ọwụwa anyanwụ nke ofe osimiri Yufretis, ebe ha nọ fee chi ndị ọzọ ofufe. **3** Ma mụ onwe m kpọputara nna nna unu Ebrahim site n'ala ahụ dij n'ofe osimiri dubata ya n'ala Kenan, nye

ya ọtụtụ ụmụ ụmụ, site na nwa ya bụ Ajizik. **4** Ụmụ m nyere Ajizik bụ Jekọb na Isọ. Isọ ka m nyere ala ugwu ugwu Sia, ka o nweta ma Jekọb na ezinaụlo ya gara n'ala Ijijpt. **5** “Emesia, ezigara m Mosis na Erọn, ma wetara ndị Ijijpt ihe otiti oşo niile dij iche iche site n'ihe m mere n'ebe ahụ. N'ikpeazu, akpọtutara m ndi m site n'ala Ijijpt. **6** Ma mgbe unu rutere n'Osimiri Uhie, ndi agha Ijijpt gbaputara chirij ugbo agha ha na ndi agha na-agba inyinya ha chụwa unu oşo. **7** Mgbe ndi Izrel hūrụ ha, ha tiri mkpu kpokuo Onyenwe anyi. O tinyere oke ochichirij n'etiti unu na ndi Ijijpt. O mere ka oke osimiri kpuchie ha, mee ka ha mikpuo n'osimiri ahụ. Unu niile hukwara ihe m mere ndi Ijijpt. Emesia, unu bikwara n'ozara ọtụtụ afọ. **8** “Ma emesia, emere m unu bata n'ime ala ndi Amorait, ndi bi n'akukū ọwụwa anyanwū osimiri Jodan. Ha lūsorō unu oşu, ma eweere m ha nyefee unu n'aka. E bibiri m ha n'ihu unu, ma unu nwetara ala ha. **9** Mgbe Balak nwa Zipoa, eze Moab, jikeere ibuso Izrel agha, o zigaara Belam, nwa Beoa ozi ka ọ bja buo unu ọny. **10** Ma egeghi m Belam ntij. Kama emere m ya ka ọ gozie unu. Anaputara m unu site n'aka ya. **11** “Emesia, unu gafere osimiri Jodan bjaruo Jeriko. Ndi ikom Jeriko busoro unu agha, otu a kwa ka ndi Amorait, na ndi Periz, na ndi Kenan, na ndi Het, na ndi Gigash, na ndi Hiv, na ndi Jebus. Ma eweere m ha niile nyefee unu n'aka. **12** E zigara m ebu n'ihu unu nke chupuru ha n'ihu unu, bu eze abuo ndi Amorait. Ọ bughij mma agha na uta unu ka unu ji mee nke a. **13** Ya mere enyere m unu ala ahụ, nke unu na-adogbughij onwe unu n'ihu ya, nyekwa unu ọtụtụ obodo nke unu na-ewughij, bu ala ndi a unu bi n'ime ya ugbo a. Enyere m unu ubi vajin na ubi oliv nke unu na-akughij, nke unu na-eri mkpuru ha.” **14** “Ya mere ugbo a, tūonū egwu Onyenwe anyi, feekwany ya ofufe n'uzo ikwesi ntukwasij obi na n'eziokwu. Wezuganū chi ndi ahū niile nna nna unu ha fere ofufe n'ofe osimiri Yufretis ahū, na n'Ijijpt. Feenu naanij Onyenwe anyi ofufe. **15** Ọ buriokwanū na unu masighij unu ife Onyenwe anyi, hoptaranū onwe unu taa onye unu ga-efe. Ma ọ bụ chi ndi ahū nna nna unu ha fere n'ofe ozo nke osimiri, maobu chi ndi Amorait, ndi unu bi n'ala ha. Ma n'ebe mū onwe m na ezinaulo m nọ, anyi ga-efe Onyenwe anyi.” **16** Ndi Izrel niile zara si ya, “O nweghij ihe gae-me ka anyi hapu Onyenwe anyi fee chi ndi ọzo! **17** Ọ bụ Onyenwe anyi Chineke anyi, ya onwe ya si n'ala Ijijpt, ebe anyi bụ ndi ohu, kpoptuta anyi na nna anyi ha. Ọ ruru ọrụ iribama ndi ahū niile dij oke egwu n'ihu anyi. O chebere anyi n'ije anyi niile n'etiti mba ndi ahū niile anyi si n'ala ha gafee. **18** Ọ bụ Onyenwe anyi chupuru ndi Amorij na otutu mba ndi ọzo bi n'ala a. E, anyi onwe anyi ga-efe Onyenwe anyi, n'ihu na ọ bụ Chineke anyi.” **19** Joshua zaghachiri ndi Izrel si, “Unu apughij ife Onyenwe anyi ofufe; n'ihu na ọ bụ Chineke dij nso, burukwa Chineke ekworo. Ọ gaghij agbaghara unu nupu isi unu na mmehie unu niile. **20** Ọ buriokwanū na unu agbakuta Onyenwe anyi azu, fee chi ala ọzo ofufe, ọ ga-echigharj laa unu n'iyi, n'agbanweghij na ọ

nonyerela unu ụbọchị ndị a niile.” **21** Ma ndị Izrel sịrị Joshua, “Mba, kama Onyenwe anyị ka anyị ga-efe ofufe.” **22** Mgbe ahụ, Joshua sịrị, “Unu bụ ndị ama megide onwe unu na unu ahọrọla ife Onyenwe anyị ofufe.” Ha zara sị, “E, anyị bụ ndị akaebe.” **23** Joshua sịrị, “Ugbu a, wezuganụ chi ndị mba ọzọ niile dị n’etiti unu. Werekwanụ obi unu nye maka irubere Onyenwe anyị Chineke Izrel isi.” **24** Ndi ahụ sịrị Joshua, “Anyị ga-efe Onyenwe anyị Chineke anyị ofufe. Anyị ga-egekwa ntị n’olu ya, mee ihe o nyere n’iwu.” **25** Ya mere, Joshua na ndị Izrel gbara ndụ n’ụbọchị ahụ na Shekem. O nyere ha iwu na ụkpụrụ ha ga-edebe. **26** Joshua dere iwu ndị a ụmụ Izrel kwere na ha ga-eme n’Akụkwọ Iwu Chineke. Emesija, o buputara otu nkume buru ibu guzo ya n’okpuru osisi ukwu ook dī n’akụkụ ebe nsọ Onyenwe anyị. **27** Joshua sịrị ndị ahụ niile, “Lee, nkume a ga-abụ ihe ama megide anyị. N’ihi na ọ nūla okwu niile nke Onyenwe anyị gwara anyị. Ọ ga-abụkwa ihe ama megide unu, ma ọ bụrụ na unu mee ihe mmekpu megide Chineke unu.” **28** Emesija, Joshua zilara onye ọbụla, ka ha laa n’ihe nketa nke aka ha. **29** Ọ dighị anya, mgbe ihe ndị a gasiri, Joshua nwa Nun, odibo Onyenwe anyị nwurụ, mgbe ọ gbara narị afọ na iri. **30** E liri ya n’oke ala nke ihe nketa ya, na Timnat Sera, n’ime ala ugwu ugwu Ifrem, n’akụkụ ugwu dī n’ala Gaash. **31** Ndi Izrel fere Onyenwe anyị ofufe ụbọchị niile nke ndụ Joshua, na nke ndụ ndị okenye ahụ, bụ ndị gara n’ihu bie ndụ mgbe ọ nwusiri, ndị maakwara ihe niile nke Onyenwe anyị rụrụ ndị Izrel. **32** Ọkpụkụ Josef ndị Izrel chitara mgbe ha si n’ala Ijipt pụta, ka ha liri na Shekem, n’ime ala ahụ Jekob zuru narị mkpuru ọlaocha n’aka ụmụ Hamọ nna Shekem. Ala a ghorọ n’ihe nketa ụmụ Josef. **33** Elieza nwa Erọn, nwụkwara. E liri ya n’ala ugwu ugwu ndị Ifrem, na Gibeaa, obodo e nyere nwa ya bụ Finehaz.

Ndi Ikpe

1 Mgbe Joshua nwurū, umu Izrel juru Onyenwe anyi si, "Olee ebo ga-ebu uzọ gaa luso ndi Kenan agha n'ihu anyi?" **2** Onyenwe anyi zara, "O bu ebo Juda. Enyefeela m ala ahụ n'aka ha." **3** Ndi Juda gwara umu nwanne ha ndi ebo Simion si, "Soronu anyi banye n'ala ahụ anyi ketara site n'ife nza, ka anyi ga luso ndi Kenan agha. Anyi ga-esokwara unu banye n'ala nke unu." Ya mere, ndi ebo Simion soro ha gaa. **4** Mgbe Juda busoro ha agha, Onyenwe anyi nyefere ndi Kenan, na ndi Periz n'aka ha, mee ka ha gbuo puku ndi agha iri n'ime obodo Bezek. **5** N'ebe ahụ ka ha zutere Adoni-Bezek, buso ya agha, tigbukwaa ndi Kenan na ndi Periz. **6** Ma Adoni-Bezek gbapuru ozo zoo onwe ya, ma ha chugidere ya, jide ya, gbupu ya isi mkpuru aka ya abuo na isi mkpuru ukwu ya abuo. **7** Mgbe ahụ, Adoni-Bezek siri, "Iri ndi eze asaa ka m mesoro udi mmeso a unu mesoro m, o bukwa nri si na tebul m dapu ka ha riri. Ugbu a Chineke akwughachila m ugwo oru ojo m." Ha kpuru ya gaa Jerusalem, ebe o no nwuo. **8** Ndi Juda busoro obodo Jerusalem agha, were mma agha gbuchapu mmadu niile bi n'ime ya, ma gbaakwa obodo ahụ niile oku. **9** Mgbe nke a gasiri, ndi agha Juda busoro ndi Kenan bi na ndida ala ugwu ahụ, bu Negev, ya na akuku odida anyanwu n'ebe di ala ala. **10** Ha jekwuru ndi Kenan bi n'obodo Hebron (nke a na-akpo Kiriat Aaba na mbu) merie Sheshai, na Ahiman, na Talmi. **11** Site n'ebe ahụ, ha jekwuru ndi bi na Debja (nke a na-akpo Kiriat Sefa, n'oge mbu). **12** Kaleb siri, "Nwoke obula ga-aga busoo Kiriat Sefa agha ma merie ya ka m ga-akponye Aksa bu nwa m nwanyi ka o buru nwunye ya." **13** Otniel nwa Kenaz, nwanne nta Kaleb, lughuru obodo ahụ n'agha. N'ihu nke a, Kaleb kponyere ya Aksa, bu nwa ya nwanyi ka o buru nwunye ya. **14** Otu ubochi, mgbe Aksa biakwutere Otniel, o kwagidere ya ka o rjoo ala ubi site n'aka nna ya. Mgbe Aksa si n'elu inyinya ibu ya rjdata, Kaleb juru ya si, "Gini ka i choro ka m mere gi?" **15** O zaghachiri, "Nyem onyinye puru iche. Ebe o bu na i nyela m ala Negev, biko nyekwa m isi mmiri ufodu." N'ihu nke a, Kaleb nyere ya isi mmiri mgbago na isi mmiri nke ndida. **16** Umunna nwunye Mosis, onye Ken, si n'obodo nkwu nkwo soro ndi Juda, gaa biri n'etiti ndi ahụ bi n'ozara Juda, na Negev, nke di nso n'Arad. **17** Ndi ikom Juda sooro ndi ikom Simion, umunna ha, luso ndi Kenan bi na Zefat agha, bibie obodo ahụ kpamkpa. N'ihu nke a, a gughariri obodo ahụ, kpoọ ya Homa. **18** Ndi agha Juda lugbukwara obodo Gaza, na Ashkelon, na Ekron, tinyere ala niile gbara ha gburugburu. **19** Onyenwe anyi nonyee kwara ndi Juda mee ka ha kpochapu ndi niile bi n'obodo niile di n'ala ugwu ahụ. Ma ha enweghi ike ichupu ndi bi n'ala ndagwurugwu ahụ, n'ihu na ndi ahụ nwere ugbo agha igwe di iche iche. **20** E nyekwara Kaleb obodo Hebron, dika Mosis kwere ya na nkwa. Kaleb chupuru umu Anak ato site n'ala ahụ.

21 Ndi ebo Benjamin enweghi ike chupu ndi Jebus bi na Jerusalem. N'ihu nke a, ha soro umu Benjamin biri ruo taa. **22** Ma ndi sitere n'ebo Josef busoro obodo Betel agha. Onyenwe anyi nonyee ha. **23** Mgbe ha zipuru ndi ikom iga nyochaputa obodo Betel, nke a na-akpo Luz, **24** ndi nnyoputa ahụ huru otu nwoke si n'obodo ahụ na-aputa. Ha gwara ya okwu si ya, "Zi anyi uzọ anyi ga-esi banye n'ime obodo a, anyi ga-ahụ na e mesoro gi mmeso di mma." **25** Ya mere, nwoke ahụ gosiri ha uzọ, ha ji mma agha gbuo mmadu niile bi n'ime obodo ahụ, ma ha hapuru nwoke ahụ na ezinaulo ya ndu. **26** Emesja, nwoke ahụ kpooro ezinaulo ya gaa biri n'ala ndi Het wuoro onwe ya otu obodo n'ebe ahụ. O kpooro aha obodo ahụ Luz, nke bukwa aha obodo ahụ ruo taa. **27** Manase achupughi ndi Bet-Shan na obodo nta ya ndi ozo, maobu Teanak na obodo nta ya ndi ozo, maobu Doa, maobu Ibleam, maobu Megido, tinyere obodo nta niile ndi ozo gbara ha gburugburu. N'ihu na ndi Kenan bigidere n'ebe ahụ. **28** Mgbe umu Izrel diri ike karja, ha manyere ndi Kenan i ruru ha oru, ma ha achupughi ha site n'ala ahụ. **29** Ifrem enwekwaghi ike chupu ndi Kenan bi na Gaza. Ndi Kenan gara n'ihu biri n'etiti ha n'ebe ahụ. **30** Otu a kwa, ebo Zebulon achupughi ndi Kenan bi n'ala Kitron, maobu na Nahalol, kama ha mere ha ndi ohu na-aru oru ike. **31** Ozokwa, ndi ebo Asha achupughi ndi niile bi n'Ako, na Sajdon, na Ahlab, na Akzib, na Helba, na Afik, maobu Rehob. **32** Ndi Asha binyere n'etiti ndi Kenan bu ndi bi n'ala ahụ, n'ihu na ha achupughi ha. **33** Ndi ebo Naftali achupughi kwa ndi bi na Bet-Shemesh, maobu ndi bi na Bet-Anat. Kama ndi Naftali binyere ndi Kenan bi n'ala ahụ. Ma ndi bi na Bet-Shemesh, na Bet-Anat ghoro ndi ohu ndi Naftali. **34** Ma banyere ndi ebo Dan, ndi Amorait chupuru ha chuba ha n'elu ugwu. Ha ekwenyeghi ka ha rjdata na ndida ugwu ahụ. **35** Ma ndi Amorait nogidesiri ike n'ugwu Heres, na Ajalon, na Shaalim, ma mgbe ike ebo Josef bara uba, ha meriri ha, mee ha ndi ohu ha. **36** Oke ala umu ndi Amorait malitere na mgbago Akrabim ruo, ma gafeekwa ebe a na-akpo Sela.

2 Mmuo ozi Onyenwe anyi sitere na Gilgal bia Bokim gwa ndi Izrel okwu si ha, "Mu onwe m kpoputara unu site n'Ijpt, kpobata unu n'ala a dika m kwere nna unu ha na nkwa. Asiri m, 'Agaghi m ala azu imezu ogbugba ndu mu na unu, 2 unu na ndi bi n'obodo ahụ agbakwala ndu obula, kama unu ga-etitu ebe ichu aja ha.' Ma unu erubeghi isi n'okwu a, gini mere unu emeghi nke a? **3** Agwara m unu, na 'agaghi m esite n'ihu unu chupu ha; ha ga-adiri unu dika onya n'akuku niile, ebe chi niile ha ga-abukwara unu ihe na-eweta onwunwa.'" **4** Mgbe Mmuo ozi Onyenwe anyi ahụ kwusiri okwu ndi a, umu Izrel niile kwara akwa nke ukwu. **5** N'ihu nke a, ha kpooro ebe ahụ Bokim. Ha chupuru Onyenwe anyi aja n'ebe ahụ. **6** Mgbe Joshua zilagasiri ndi Izrel niile, onye obula n'ime ha gara n'ihu n'okwu ya, inweta ya, dika ebo obula di n'Izrel si di. **7** Ndi Izrel fere Onyenwe anyi ofufe ubochi niile nke

ndụ Joshua, na nke ndụ ndị okenye ahụ, bụ ndị gara n'ihu bie ndụ mgbe ọ nwusịrị, bụkwa ndị hụrụ ọrụ ukwu niile nke Onyenwe anyị rụrụ ndị Izrel. **8** Ma Joshua, nwa Nun, onyeozọ Onyenwe anyị nwurụ, mgbe ọ gbara otu narị afọ, na afọ iri. **9** E liri ya n'oke ala nke ihe nketa ya, n'obodo Timnat Heres, n'ala ugwu ugwu nke ebo Ifrem, n'uzọ mgbago ugwu Gaash. **10** Emesịa, ọgbọ ahụ niile nwurụ dika ndị nna nna ha, ọgbọ ọzọ tolitere, ndị na-amaghị Onyenwe anyị maọbụ ihe ndị nke o mere nye ụmụ Izrel. **11** Mgbe ahụ, ndị Izrel mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyị site n'ife Baal ofufe. **12** Ha gbakutara Onyenwe anyị azụ, bụ Chineke ahụ, nna ha fere ofufe, onye kpoputara ha site n'ala Ijipt. Ma ha malitere ife na isopuru, na ikpo isiala nye otutu chi di iche iche, bụ chi nke ndị bi ha gburugburu. Ha si otu a kpasuo Onyenwe anyị iwe. **13** Ha gbakutara Onyenwe anyị azụ, fee chi Baal na Ashtoret ofufe. **14** Ya mere, Onyenwe anyị were iwe megide Izrel, rara ha nye n'aka ndị ji aka ike punara ha ihe ha nwere. O weere ha resi ndị iro ha gbara ha gburugburu, bụ ndị ha enwekwaghị ike iguzogide. **15** Dika ọ nuru ya n'iyi nye ha, mgbe obula ụmụ Izrel puru ibu agha, aka Onyenwe anyị megidere ha ime ka ha buru ndị e meriri emeriri. Onodu ha joro njo nke ukwu. **16** N'ihu onodu ojoo a, Onyenwe anyị mere ka ndị ikpe si n'etiti ha puta, inaputa ha site n'aka ndị a ji ike napunara ha ihe ha nwere. **17** Ma ụmụ Izrel egegghi ndị ikpe ahụ nti, kama ha nogidere na-akpo isiala nye ma na-agbasokwa chi ndi ozo. Dika nna nna ha na-emeghi, ha mere ngwangwa wezuga onwe ha site n'uzo Onyenwe anyi, buru ndi na-enupu isi n'ebe iwu Onyenwe anyi di. **18** Ma mgbe obula Onyenwe anyi nyere umu Izrel onye ikpe, ọ na-anonyere onye ikpe ahụ ogologo ubochi niile nke ndi ya. Ọ na-esitekwa n'aka onye ikpe a naputa umu Izrel n'aka ndi iro ha n'ihu na Onyenwe anyi nwere obi ebere n'ahu umu Izrel, mgbe ha na-asu ude, n'ihu mmegbu na mkpagbu niile ndi iro ha na-emegbu ha, ma na-akpagbukwa ha. **19** Ma mgbe obula onye ikpe a nwuru, umu Izrel nalaghadhi azu biwe ndu ojoo karja nke nna nna ha ochie. Ha na-agbaso chi ndi ozo, na-akpo isiala nye ha, na ife ha ofufe. Ha juru iwezuga agwa ojoo ha ndi a ma o bukwa uzu isiike ha. **20** N'ihu nke a, Onyenwe anyi were iwe di oku megide Izrel, ma si, "N'ihu na mba a emebiela ogbugba ndu ahụ m nyere nna ha n'iwu, jukwa ige m nti. **21** agaghị m achupukwa site n'ihu ha mba ndi ahụ Joshua hapuru mgbe ọ nwuru. **22** Aga m eji ha nwalee Izrel, ichoputa ma ha ga-elezi anya idebe uzu Onyenwe anyi, gaakwa ije n'ime ya dika mna nna ha mere m." **23** Onyenwe anyi hapuru mba ndi ahụ niile ka ha nogide. Ọ chupughị ha ngwangwa site na inyefe ha n'aka Joshua.

3 Ndi a bu aha mba di iche iche Onyenwe anyi hapuru n'ala ahụ iji nwaputa ndi Izrel ahụ niile na-esoghi mgbe e buru agha n'ime ala Kenan. **2** O mere nke a naanị ka ọ kuziere ọgbọ niile ndi Izrel ibu agha, bụ ndi ahụ na-amabeghi ihe agha bụ n'oge gara aga.

3 Ndjisi ise nke ndi Filistia, na ndi Kenan niile, ndi Sajdon na ndi Hiv, ndi bi n'elu ugwu Lebanon, site n'ugwu Baal-Hemon ruo na mbata obodo Hamat. **4** A ga-esite na ndi a nwaputa okuwuke umu Izrel ma imata ma ha ga-edebe iwu Onyenwe anyi sitere n'onu Mosis nye nna nna ha ochie. **5** N'ihu nke a, umu Izrel biri n'etiti ndi Kenan, ndi Het, ndi Hiv, ndi Periz, ndi Amorait, na ndi Jebus. **6** Ha lutaara onwe ha umu ha ndi inyom na nwunye, werekwa umu ha ndi inyom nye umu ha ndi ikom, feekwa chi ha niile ofufe. **7** Umu Izrel mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi. Ha chefuru Onyenwe anyi Chineke ha, malite ife chi Baal, na Ashera ofufe. **8** N'ihu ya, iwe oku Onyenwe anyi kpaliri megide umu Izrel. Ọ raara ha nye n'aka eze Kushan Rishatim, eze Aram Naharaim, onye ndi Izrel noro n'okpuru ochichi ya afọ asato. **9** Ma mgbe umu Izrel kpokuru Onyenwe anyi, o mere ka Otniel, nwa Kenaz, bilie n'etiti ha. Otniel bụ nwa nwanne Kaleb nke nta. Ọ bụkwa ya naputara umu Izrel site n'aka ndi iro ha. **10** Mmuo Onyenwe anyi bjakwasiri ya, nke mere ka ọ buru onye ikpe ndi Izrel, ọ puru ibu agha. Onyenwe anyi nyefere Kushan Rishatim bụ eze ndi Aram n'aka Otniel, onye ike ya kariri nke ya. **11** Sitekwa n'oge ahụ gaa n'ihu, udo dijiri n'ala niile iri afọ anọ, mgbe Otniel na-ekpe Izrel ikpe. N'ikpeazu, Otniel, nwa Kenaz nwuru. **12** Umu Izrel bidoro ime ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi. Ya mere, Onyenwe anyi nyefere ha n'aka Eglon, eze Moab. **13** Ọ kpọtara ndi Amon na ndi Amalek ka ha dnyere ya. Eglon bjara buso ndi Izrel agha, nweta obodo Nkwu, ya aburuzia nke ha. **14** Afọ iri na asato site n'oge ahụ ka umu Izrel noro n'okpuru ochichi Eglon, eze Moab. **15** Ma mgbe umu Izrel tikuru Onyenwe anyi banyere onodu ojoo ha, o zitere ha onye nzoputa. Aha nwoke ahụ bụ Ehud, nwa Gera, onye sitere n'agburu Benjamin. Ọ bụ onye na-eme aka ekpe. Ya onwe ya bukwa onye na-ebugara Eglon, eze Moab, ego utu niile umu Izrel na-atu kwa afọ. **16** Tupu ọ malite ije ya, o buru uzu kwadebere onwe ya mma agha nwere ihu abuo na nzuzo. Ogologo mma ahụ ga-eru ihe dika site n'onu mkpisiaka ruo n'isi mbu aka. Ehud kekwasiri mma ahụ n'apata ukwu aka nri ya, yikwasị ya uwe mwuda ya. **17** O bunyere Eglon, eze Moab ego utu ahụ. Eglon bụ nwoke buru oke ibu. **18** Mgbe Ehud nyesiri eze Eglon ego utu ahụ o ji bja, o zilagara ndi butere ego ahụ. **19** Mgbe ọ bjaruru nso n'obodo Gilgal, ebe arusi di iche iche a piri api di, ọ laghachiri azu jekwuru eze Eglon si ya, "Enwere m ozi m ga-ezi gi, ma ọ ga-abu na nzuzo." Mgbe ahụ, eze zipuru ndi so ya nodu, ka ya na Ehud naanị nwee ike jino kparja uka ha na nzuzo. **20** Ehud bjakwutere ya mgbe ọ no naanị ya n'onuolu di n'ime n'elu uloze ya, si, "Enwere m ozi Chineke si m zie gi." Dika eze ahụ si n'uche ya bilite oto, **21** Ehud tinyere aka ekpe ya n'ime uwe ya, miputa mma ahụ nwere ihu abuo nke o kegidere n'apata ukwu aka nri ya. O weere ya mapuo eze Eglon afọ. **22** Ọ bladi isi mma ahụ sooro ihu mma ahụ mibanye n'ime afọ ukwu eze Eglon. Onu mma ahụ putakwara n'azu eze ahụ. Ehud amiputaghi mma

ahụ, kama abụba dị n'afọ eze ahụ kpuchiri ya. **23** Ya mere, Ehud pụrụ n'ezị, mechibido ya onụ ụzọ niile e si abanye n'ọhụlọ elu ahụ, kpochie ha. **24** Mgbe ọ puchara, ndị na-ejere eze ozi biara chọp ịbanye n'ụlọ ahụ. Ma mgbe ha hụrụ na a kpochiri onụ ụzọ ụlọ ahụ akpochi, ha kwuru n'onwe ha si, "Ọ ga-abụ na ọ na-anya nsi n'ụlọ mposi." **25** Ma mgbe oge dị anya gasiri ma eze apụtaghị, ha enweghị ike ijide onwe ha ozo. Ha weere otughe ụzọ tughēe onụ ụzọ ahụ, hụ ebe eze ha togboro n'ala, nwụọ. **26** Mgbe ahụ ha nọ na-eche, Ehud gbapuru. O sitere n'ebe ahụ arụsị ndị ahụ a piri api dị gbafee, gbaga Seira. **27** Mgbe o ruru n'ebe ahụ, ọ furu opi ike n'ala ugwu ugwu Ifrem, ndị Izrel sooro ya site n'ugwu ahụ rịda, ya onwe ya na-edu ha. **28** Ọ siri ha, "Soronu m n'azu, n'ihì na Onyenwe anyi enyela ndị Moab ndị iro unu n'aka unu." Ya mere, ha sooro ya gbadaa, gaa nọchie ụzọ niile ndị Moab nwere ike isi gafee osimiri Jōdan. Ha ekwekwaghị ka onye Moab ọbula si n'ebe ahụ gafee. **29** N'ubochi ahụ, ha gburu puku ndị agha Moab iri, ha niile siri ike burukwa dimkpa. O nweghi otu onye gbapuru. **30** N'ubochi ahụ, e mere ka Moab nođu n'okpuru ndị Izrel. Ala ahụ nwere ozuzu ike na udo, iri afọ asatọ. **31** Mgbe Ehud chisiri, Shamga, nwa Anat rigotara ichi. O tigburu narị ndị Filistia isi. Ọ bụ ndudu e ji achị ehi ka o ji tigbuo ha. Ya onwe ya kwa, zoputara ndị Izrel.

4 Mgbe Ehud nwusiri, umu Izrel mekwara ihe ojoo megide Onyenwe anyi. **2** N'ihì ya, Onyenwe anyi renyere ha n'aka Jabin, eze Kenan, onye chiri n'obodo Hazo. Aha onyeisi ndi agha ya bu Sisera, onye bi n'obodo a na-akpo Heroshet Hagoyim. **3** N'ihì na o nwere narị ugbo agha igwe itoolu, ma megbukwaa umu Izrel nke ukwu iri afọ abuo, ha tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa, ka o nyere ha aka. **4** N'oge a, Debora, bu nwanji na-ebu amuma, nwunye Lapidot bu onyendu umu Izrel. **5** O na-anọ n'okpuru osisi nkwi a na-akpo Nkwu Debora, nke di n'agbata Rema na Betel, bu n'ala ugwu ugwu Ifrem na-ekpe ikpe. N'ebe ahụ ka umu Izrel na-ejekwuru ya ka o doziere ha okwu ha niile. **6** O ziri ozi kpoọ Barak, nwa Abinoam, onye bi n'obodo Kedesh, nke di n'ime Naftali, o siri ya, "Onyenwe anyi Chineke umu Izrel na-enye gi iwu, 'Gaa chikotaa puku ndi agha iri bu ndi sitere n'ebo Naftali na Zebulon, duru ha jeruo ugwu Taboa. **7** Aga m edute Sisera, ochiagha ndi agha Jabin, mee ka o bjaruo nso iyi ukwu Kishon, ya na ugbo agha ya niile na ndi agha ya niile ma nyefee ha n'aka gi.'" **8** Barak siri ya, "Ejikeere m iga ma o buru na i ga-eso m. O burukwanu na i ju iso m, agaghị m aga." **9** Debora siri, "Aghaghị m isoro gi jee ma n'ihì mkpebi gi n'ihe a, nsopuru agaghị abụ nke gi, n'ihì na Onyenwe anyi ga-enyefe Sisera n'aka nwanji." Ya mere, Debora biliri soro Barak jee obodo Kedesh. **10** Barak sitere n'ebo Zebulon na Naftali kpokotaa ndi ikom ga-eso ya jee agha ahụ, puku ndi agha iri ndi di nyere ya. Debora sokwa ya jee. **11** N'oge a, Heba, onye Ken, ahapula ndi Ken ndi ozo, ndi bu umu umu Hobab, nwanne

nwunye Mosis gaa maa ulo ikwu ya n'okpuru osisi ukwu di na Zaananim, nke di nso Kedesh. **12** Mgbe ha gwara Sisera na Barak nwa Abinoam arigorola n'elu ugwu Taboa, **13** Sisera kpokotara ndi agha ya niile, tinyere narị ugbo agha itoolu ya, site na Haroshet Haroyim gaa n'iyi ukwu Kishon. **14** Mgbe ahụ, Debora siri Barak, "Gaa n'ihu! Taa bu ubochi nke Onyenwe anyi nyefere Sisera n'aka gi. O bu na Onyenwe anyi apubeghi jee n'ihu gi?" N'ihì nke a, Barak duuru puku ndi agha iri ahụ gbada ndida ugwu Taboa. **15** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi jiri mma agha ya chusaa Sisera na ndi agha ya na ugbo agha igwe ha n'ihu Barak. Sisera n'onwe ya hapuru ugbo agha ya jiri ukwu gbapụ ozo. **16** Barak na ndi agha ya churu ndi agha ahụ oso, ha na ugbo agha igwe ha niile, churuo ha Haroshet Hagoyim. Ha ji mma agha tigbuo ndi agha Sisera niile. O dikwaghị otu onye n'ime ha foduru ndu. **17** Ma Sisera gbapuru oso gaa zoo onwe ya n'ulo ikwu Jael, nwunye Heba, onye Ken. N'ihì udo di n'etiti eze Jabin, onye Hazo, na ndi ezinaulo Heba, onye Ken. **18** Jael piri ije zute Sisera si ya, "Bia Onyenwe m, bawkwute m. Atula ujo." Ya mere na o bara n'ime ulo ikwu ya, o weere akwa ichu oyi kpuchie ya. **19** Mgbe ahụ, o siri ya, "Akpiri na-akpo m nku, nyetu m mmiri ka m nyo." O meghere karama akpukpo mmiri ara ehi, nye ya ihe onunu, jirikwa akwa ahụ sachie ya. **20** Sisera gwara nwanji ahụ bu Jael okwu si, "Guzo n'onu ụzọ ụlọ a. Ọ buru na onye ọbula abia juo gi, 'O nwere onye gbatara n'ebe a?' si ya, 'Mba.'" **21** Ike gwuru nnoo Sisera. Mgbe ahụ, o malitere irahu ura, Jael, nwunye Heba, weputara otu itu e ji a kpogide ulo ikwu ahụ n'ala, werewa mkpirisi igwe n'aka ya. O jiri nwayo jekwuuru Sisera ebe o dina na-arahu ura, kpoọ ya itu ahụ n'egedege ihu ya. Otu a ka Sisera si nwuo. **22** Mgbe Barak bjara icho Sisera, Jael jekwuru ya si, "Bia ka m gosi gi nwoke ahụ i na-achọ." Barak sooro ya jee, ma lee, Sisera anwọlari site na itu ahụ a kporo ya n'isi. **23** N'ubochi ahụ, Chineke meriri Jabin, eze ndi Kenan n'ihu umu Izrel. **24** Aka umu Izrel bu nke di ike na-adikwa ike nke ukwu megide Jabin bu eze Kenan ruo mgbe ha lara ya n'iyi.

5 N'ubochi ahụ, Debora na Barak nwa Abinoam buru abụ si, **2** "Mgbe ndi ndu na-edu n'Izrel, mgbe ndi mmadu jikwa afọ ofufe nye onwe ha, toonu Onyenwe anyi! **3** "Nurunu nke a, unu ndi eze, Geenu nti, unu ndisi! Mu onwe m, o buladi mu onwe m, ga-abuku Onyenwe anyi abu. Aga m abu abu otuto nye Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel. **4** "Onyenwe anyi, mgbe i si Sia puta, mgbe i sitere n'ala Edom gabiga, uwa mara jijiji, mmiri ozuzo di ukwu sikwa na mbara eluigwe zodata. **5** E, o buladi ugwu ukwu niile mara jijiji n'ihu Onyenwe anyi. Ugwu Sajnai makwara jijiji n'ihu Onyenwe anyi, Chineke Izrel. **6** "N'ubochi Shamga, nwa Anat, n'ubochi Jael, ndi inyina ibu na-azu ahia n'ozara kwusiri, ndi ije niile na-esi n'akuku uzo gbago agbago na-aga. **7** O dikwaghị ihe gara aga n'obodo Izrel, tutu ruo mgbe m bjara, ee, mgbe m bu Debora bjara dika nne nye Izrel. **8** Mgbe umu Izrel horo ife chi ndi ozo ofufe,

mgbe agha bjara n'onu uzo ama niile, ahughi o buladi otu uta maobu ube. E, o buladi n'etiti iri puku ndi agha ano, a hughi otu ngwa agha obula. **9** Ma ugbu a, ana ma ahurj onu banyere ndi na-achi umu Izrel. Ndi ji obi ha niile were onwe ha nye n'etiti ndi Izrel. Toonu Onyenwe anyi! **10** "Kwuputanu ya, unu ndi na-agba inyinya ibu di ochi, unu ndi na-anokwasi n'elu akwa di oke onyahja n'elu inyinya unu, na unu ndi na-eji ukwu na-agahari n'okporouzo. Tuleenu **11** olu abu igwe mmadu ndi no n'akuku olulu mmiri niile. Ha na-ako akuku mmeri niile nke Onyenwe anyi, ya bu, mmeri nke obodo nta ya niile n'Izrel. "Mgbe ahụ, ndi nke Onyenwe anyi ridara gaa n'onu uzo ama niile e si abata n'obodo. **12** "Teta, teta, gi Deboral Teta, teta, buo abu. Bilie, gi Barak nwa Abinoam, biliel Duru ndi ahụ niile i dotara n'agha." **13** "Ndi foduru na ndi a na-asopuru rdatara, ndi nke Onyenwe anyi bjakwutere m imegide ndi di ike. **14** Ufodu si Ifrem bja, bu ndi ahụ nwere mgborogwu n'ala ndi Amalek, ndi Benjamin sokwa puta, ndi ndu sikwa Makia bja, ndi na-eso ndi ndu sikwa Zebulon puta. **15** Ndi ndu ebo Isaka pukwutekwara Debora. E, Isaka sokwara Barak na ndagwurugwu ahụ ka ezigara ha n'okpuru ya. Ma n'etiti ndi Ruben, ha no na-atughari uche. **16** Gini mere unu ji nodu n'etiti ogba aturu, inu uda oja a na-egburu igwe aturu? N'etiti obodo niile nke Ruben, ka e nwere otutu ntughari uche. **17** Ndi Gilead nogidere n'ofe ozo nke osimiri Jodan. Ndi Dan nogidekwara n'ime ugbo mmiri ha. Ndi Asha nogidere n'ahu udo n'akuku onu mmiri. **18** Ma ndi Zebulon na Naftali jiri ndu ha chuo aja, puo n'ozara ibu agha ahụ. **19** "Ndi eze ala Kenan bjara ogo na Teanak, n'akuku mmiri ala Megido. Ma ha enweghi mmeri obula. Ha akwataghị olocha maobu ihe nkwa ozo n'agha. **20** Q buladi kpakpando niile di na mbara eluigwe luru ogo mgide Sisera. **21** Mmiri na-achi oku nke iyi ukwu Kishon bupuru ha niile. Ya mere, mkpuruobi m gaa n'ihu, zoo ukwu gi n'ala, di ike dika odum! **22** Gee ntj nuru uda nzo ukwu nke inyinya ndi iro. Leekwa mwuli elu nke ukwu inyinya ahụ! **23** Ma Mmuo ozi Onyenwe anyi sirj, 'Buo Meroz onu.' 'Buo ndi bi na ya onu ebe o di ukwu, n'ihu na ha abighi nyere Onyenwe anyi aka imeri ndi iro ya.' **24** "Onye a goziri karichasia ka Jael, nwunye Heba onye Ken bu, e, onye a goziri karichasia ndi inyom niile na-ebi n'ulo ikwu. **25** Nwoke ahụ rjoro mmiri, ma o nyere ya mmiri ara ehi, o ji iko kwesiri ndi a na-asopuru nye ya mmiri ara ehi rahuru arahu. **26** O setipuru aka ya were itu ji ulo ikwu ahụ, aka nri ya welitere mkpirisi igwe nke onye oru ji aru oru. O kporo ya Sisera otu mkpo, kpori ya isi, o kpwasirj, ma kpomie itu ahụ n'egedege ihu ya. **27** N'ukwu ya ka o milara n'ala, n'ebe ahụ o dara, ka o dinara. N'ukwu ya ka o milara n'ala, n'ebe o dara, n'ebe ahụ o milara n'ala, n'ebe ahụ o dara nwuo. **28** "Nne Sisera si na oghereikuku lepu anya n'azu oghere inata ikuku, o tiri mkpu, 'Gini mere ugboala igwe ya ji ano odu ibja? Gini ji na mkpotu ukwu ugboala ya adawabeghi?' **29** Ma otu n'ime ndi inyom na-ejere ya ozi, nke makarisiri

ibe ya n'ihe. E, ya onwe ya kwukwara si, **30** 'O bu na ha adighi achota ma na-ekekwa otutu ihe a kwatara n'agha: onye agha obula ga-eketa otu nwaagboghwo, maobu abuo. Sisera ga-enweta uwe nwere otutu agwa di iche iche, uwe nwere otutu agwa ndi a kpara nke oma uwe ndi akpaziri nke oma maka inya n'olu m, ihe ndi a niile dika ihe nkwa n'agha?' **31** "Onyenwe anyi, biko, ka ndi iro gi niile si otu a laa n'iyi. Ka ndi niile huru gi n'anya nwuputa ihe dika anyanwu mgbe o biliri n'ike." E nwere izuikwe n'ala ahụ iri afọ ano.

6 Ozokwa, umu Izrel mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi, n'ihu ya, Onyenwe anyi nyefere ha n'aka ndi Midia afọ asaa. **2** N'ihu na ndi Midia mekpara ha ahụ nke ukwu, umu Izrel mere onwe ha ebe obibi n'ugwu, n'ime ogba nkume, na n'ebe e wusiri ike di iche iche. **3** Mgbe obula ndi Izrel ghasiri mkpuru n'ubi ha, ndi Midia, ndi Amalek na ufodu ndi ozo si n'owuwa anyanwu na-abja buso ha agha. **4** Ha nabichia ala ahụ, bibie ihe niile a kuru n'ubi n'ala ahụ niile ruo na Gaza. O nweghi ihe obula di ndu ndi Izrel nwere, ma aturu, ma ehi, ma inyinya ibu, ha nahapu. **5** Dika usuu igurube ka ha na-abja, ha na anu ulo ha niile, na ulo ikwu ha niile. Onuogugu ha di ukwu ruo na-apughi iguta ole ha di, maobu inyinya kamel ha. Ha na-abata n'ala ahụ n'ihu ibibicha ya. **6** Site n'omume ojoo ndi a, e mere ka umu Izrel buru ndi dara ubiam nke ukwu n'ihu ochichi ndi Midia. N'ikpeazu, umu Izrel tikuru Onyenwe anyi ka o nyere ha aka. **7** Mgbe umu Izrel tikuru Onyenwe anyi n'ihu mkpagbu ndi Midia na-akpagbu ha, **8** Onyenwe anyi zitere onye amuma, onye gwara ha okwu si, "Ihe a bu ihe Onyenwe anyi Chineke nke Izrel kwuru, Esi m n'ala Ijpt, ala ahụ unu bu ndi ohu n'ime ya, kporuta unu. **9** Anaputara m unu site n'aka ike ndi Ijpt na site n'aka ndi niile kpagburu unu, chupu ha site n'ihu unu, ma nye unu ala ha. **10** Agwara m unu si, 'Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu. Unu efela chi niile nke ndi Amorait, ndi unu bi n'ala ha.' Ma unu juru ige m ntj." **11** Mmuo ozi Onyenwe anyi bjara nodu odu n'okpuru osisi ukwu ook di n'Ofra, n'ala ubi Joash, onye obodo Abieza, ebe nwa ya a na-akpo Gidion no na-azocha mkpuru oka wiiti n'ime ebe izocha mkpuru vainj n'ihu na o na-ezo onwe ya ka ndi Midia hapu ihu ya anya. **12** Mmuo ozi Onyenwe anyi putara ihe n'ebe ahụ gwa ya okwu si, "Gi dike na dimka n'agha, Onyenwe anyi nonyeere gi." **13** Gidion zara si, "Biko onyenwe m, ma o buru na Onyenwe anyi nonyeere anyi, gini mere ihe ndi a niile ji na-adakwasi anyi? Ebeekwanu ka ihe iribama ahụ niile di nke mna anyi ha gwara anyi si, 'O bughj site n'Ijpt ka Onyenwe anyi sirj gbaputa anyi?' Ma ugbu a, Onyenwe anyi ajula anyi, hapu anyi n'aka ndi Midia ka ha laa anyi n'iyi." **14** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi nyere ya iwu si ya, "Ngwa, jiri ike gi di ukwu puo, gaa ka i gbaputa umu Izrel site n'aka ndi Midia. Mu onwe m na-ezigakwa gi." **15** Ma Gidion sirj ya, "Biko, Onyenwe m, olee otu m ga-esi zoputa Izrel? Lee, esi m n'ikwu dikarisiri nta

n'ime Manase p̄ta. M̄ onwe m b̄kwa onye d̄karis̄iri ala n'ezinaūlo m." **16** Ma Onyenwe anyi zara s̄i ya, "M̄u onwe m ga-an̄yere gi. I ga-ebibikwa nd̄i Midia niile." **17** Gidiōn zaghachiri s̄i, "O bur̄u na m ach̄otala ihuoma n'anya gi, nye m ihe ir̄ibama nke ga-egosi na o b̄u gi n'ezie na-agwa m okwu. **18** Biko esikwala ebe a p̄o ruo mgbe m loghachiri weta onyinye m ga-eche n'ihu gi." Onyenwe anyi zara s̄i ya, "Aga m eche ruo mgbe gi loghachiri." **19** Gidiōn mere ngwangwa laa n'ulo ya, gbuo otu nwa ewu, sie ya. O jikwa ut̄u oka mee ach̄icha, nke ihe na-eko ach̄icha na-adigh̄i n'ime ya. Emes̄ia, o tinyere an̄u ah̄u n'ime nkata, w̄nyekwa ofe n'ime ite, buru ha jekwuru Mm̄o ozi ah̄u, ebe o n̄o na-eche ya n'okpuru osisi ook ah̄u. **20** Mm̄o ozi nke Chineke s̄iri ya, "Were an̄u a na ogbe ach̄icha ah̄u na-ekogh̄i eko, t̄ukwasi ha n'elu nkume a, wup̄kwa ofe ah̄u." Gidiōn mere otu a. **21** Mgbe Mm̄o ozi Onyenwe anyi ah̄u metur̄u on̄u mkpanaka ah̄u nke d̄i n'aka ya n'elu an̄u na ach̄icha ah̄u na-ekogh̄i eko. Ōk̄u sitere n'oke nkume ah̄u nwuru, rechap̄u an̄u ah̄u na ach̄icha n'ekogh̄i eko ah̄u. Mm̄o ozi nke Onyenwe anyi ah̄u gbara bar̄i site n'ihu ya. **22** Mgbe Gidiōn gh̄otara na o b̄u Mm̄o ozi nke Onyenwe anyi, o tiri mkpu akwa s̄i, "Ewo! Onyenwe m Onyenwe anyi! Ah̄ula m Mm̄o ozi Onyenwe anyi ihu na ihu!" **23** Ma Onyenwe anyi s̄iri ya, "Udo d̄iri gi, at̄ula egwu! I gagh̄i anw̄u." **24** Ya mere, Gidiōn wuuru Onyenwe anyi ebe ich̄u aja n'ebe ah̄u, kp̄o ya, Onyenwe anyi b̄u Onye Udo. Ūlo nch̄ujaja ah̄u d̄ikwa n'ime obodo Ofra n'ala nd̄i Abieza ruo taa. **25** N'abal̄i ub̄och̄i ah̄u, Onyenwe anyi gwara Gidiōn okwu s̄i ya, "Were oke ehi nna gi, b̄u oke ehi nke ab̄o, nke gbara afo asaa. D̄ot̄u ebe ich̄u aja nna gi wuru maka Baal, gbutukwaa ogidi osisi Ashera d̄i n'ak̄uk̄u ya. **26** Mgbe ah̄u, wuoro Onyenwe anyi b̄u Chineke gi ebe ich̄u aja, n'elu ebe a d̄i oke elu. Jiri osisi Ashera ah̄u nke j̄ gbuturu kwanye ōk̄u, ch̄ūo oke ehi nke ab̄o ah̄u d̄ika aja nsure ōk̄u." **27** Ya mere, Gidiōn duuru mmad̄u iri site na nd̄i na-ejere ya ozi, nd̄i nyeere ya aka imezu ihe niile d̄ika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. Kama, site n'egwu maka nd̄i ikwu nna ya, na nd̄i bi n'obodo ah̄u, o mere ihe nd̄i a niile n'ime abal̄i. **28** Mgbe chi b̄oro, mgbe nd̄i obodo ah̄u malitere ijeghari, ha h̄ur̄u na a kwatuola ebe ich̄u aja Baal, h̄ukwa na e gbutuola ogidi osisi Ashera d̄i n'ak̄uk̄u ya, ma werekwa oke ehi nke ab̄o ch̄ūo aja n'elu ebe ich̄u aja ōhur̄u ah̄u! **29** Ha juritara onwe ha ajuju s̄i, "Onye mere ihe d̄i otu a?" Mgbe ha ji nwayōo jugharia ajuju, a gwara ha s̄i, "O b̄u Gidiōn nwa Joash mere ya." **30** Nd̄i obodo ah̄u s̄iri Joash, "Kp̄up̄uta nwa gi. O ga-anw̄ur̄iri, n'ihu na o kwadala ebe ich̄u aja Baal, gbutuo ogidi osisi Ashera, nke d̄i n'ak̄uk̄u ya." **31** Ma Joash tinyere on̄u juo ha ajuju s̄i ha, "Baal, o gwara unu na o chor̄o ka unu nyere ya aka? Unu na-ach̄o izop̄uta ya? Onye ōb̄ula wep̄utara onwe ya maka il̄ur̄u Baal ōgu ga-anw̄u tupu chi echi ab̄o. O bur̄u n'ezie na Baal b̄u chi, hap̄un̄u ya ka o tigbuo onye ah̄u mebiri ebe ich̄u aja ya." **32** Ya mere, n'ub̄och̄i ah̄u, ha malitere ikp̄o Gidiōn "Jerub-Baal." Ha kwuru s̄i, "Ka Baal l̄ur̄o onwe

ya ōgu," n'ihu na o kwadara ebe ich̄u aja Baal. **33** Mgbe na-adigh̄i anya, usuu nd̄i agha Midia, na nd̄i Amalek, na obodo niile gbara ha gburugburu jikotara onwe ha n'otu, b̄ia ibu agha megide um̄u Izrel. Ha niile gafere osimiri Jodan, b̄iaruo na Ndagwurugwu Jezril ebe ha mara ul̄o ikwu. **34** Mgbe ah̄u, Mm̄o Nso Onyenwe anyi b̄iakwas̄iri Gidiōn. O fur̄u opi ike nke o ji kp̄ok̄ota nd̄i agha ka ha zuk̄o. Nd̄i agha niile si n'ikwu Abieza p̄kwutere ya. **35** Otu aka ah̄u, o zipur̄u nd̄i ozi ka ha jekwuru nd̄i agha nd̄i Manase, na nke nd̄i Asha, na nke nd̄i Zebulon, na nke nd̄i Naftali, ikp̄o ha ka ha b̄ia soro ya gaa ibu agha. Ha niile kwenyere p̄kwute ya maka agha ah̄u. **36** Gidiōn s̄iri Chineke, "O bur̄u n'ezie na i ga-azop̄uta Izrel site n'aka m d̄ika i kwere na nkwa, **37** lee, aga m edebe aji an̄u n'ebe iz̄ocha ōka. O bur̄u na igirigi adakwasi naan̄i n'elu aji an̄u ah̄u ma ala ebe o toḡbo gbak̄o agbako, mgbe ah̄u aga m amata na i ga-anap̄uta Izrel site n'aka m, d̄ika i kwuru." **38** Ihe a mezukwara d̄ika Gidiōn si r̄iō ya. Mgbe chi b̄oro, o gara welite aji an̄u ah̄u ch̄op̄uta na o jup̄utara na mmiri. Mmiri o si na ya pip̄uta juru otu efere miri emi. **39** Mgbe ah̄u, Gidiōn s̄iri Chineke, "Ka iwe gi ghara id̄i ōk̄u megide m. Ka m r̄iōkwuo naan̄i otu ihe ōzo. Kwere ka m jiri aji an̄u a nwalee otu ugboro ōzo, kama n'oge a, mee ka mmiri ghara id̄i n'aji an̄u ah̄u, ma ka igirigi jup̄uta n'ala ebe o toḡbo." **40** N'abal̄i ah̄u, Chineke mere otu a. Ala niile gbaa gburugburu dere mmiri site n'igirigi, ma mmiri ōb̄ula adigh̄i n'aji an̄u ah̄u.

7 Jerub-Baal, onye b̄ukwa Gidiōn, na nd̄i agha ya niile biliri n'isi ut̄ut̄u, maa ul̄o ikwu ha n'isi iyi Harod. Ma nd̄i agha Midia mara ul̄o ikwu nke ha n'ak̄uk̄u ugwu ebe nd̄i Izrel n̄o, n'ime ndagwurugwu nke d̄i nso n'ugwu nta More. **2** Mgbe ah̄u, Onyenwe anyi gwara Gidiōn okwu s̄i ya, "Lee, nd̄i ikom gi d̄i ot̄ut̄u. Agagh̄i m enyefe nd̄i Midia n'aka ha, ma o b̄ugh̄i otu a, Izrel ga-anya isi megide m, s̄i, 'Ike aka m azop̄utala m.' **3** Ugbu a, maa ōkwa nye nd̄i agha s̄i ha, 'Onye ōb̄ula ūjo na-at̄u, ya hap̄u ugwu Gilead laghachi azu.'" N'ihu nke a, iri puku nd̄i agha ab̄o na ab̄o laghachiri azu n'ulo nke aka ha. Ma nd̄i agha d̄i puku iri n'on̄uoḡugu f̄od̄ur̄u. **4** Ma Onyenwe anyi gwara Gidiōn, s̄i ya, "Lee, nd̄i agha gi ka d̄i ot̄ut̄u. Duru ha gbada na mmiri ala, m ga-anwale ha ma webilataru gi on̄uoḡugu ha n'ebe ah̄u. O bur̄u na m s̄i, 'Onye nke a ga-eso gi jee,' o ga-eje, ma o bur̄u na m s̄i, 'Onye nke a agagh̄i eso gi jee,' o gagh̄i eso jee." **5** Ya mere, Gidiōn duuru ha b̄ia na mmiri ala ah̄u. N'ebe ah̄u, Onyenwe anyi gwara ya okwu s̄i ya, "Kewap̄u nd̄i ji ire ha rachara mmiri d̄ika nk̄ita, site na nd̄i ah̄u gburu ikpere n'ala j̄n̄u mmiri." **6** O b̄u naan̄i nar̄i nd̄i agha at̄o ji ōb̄u aka ha kwolite mmiri ha n̄ur̄u. Ma nd̄i agha f̄od̄ur̄u gburu ikpere ha ab̄o n'ala tinye on̄u ha na mmiri, n̄ūo mmiri. **7** Onyenwe anyi s̄iri Gidiōn, "O b̄u nar̄i nd̄i ikom at̄o nd̄i a raara mmiri ka m ga-eji zop̄uta gi, ma rarakwa nd̄i Midia nye gi n'aka. Zilaga nd̄i f̄od̄ur̄u ka ha laa n'ulo nke aka ha." **8** Gidiōn zilagara nd̄i Izrel nd̄i a n'ulo ikwu ha ma hap̄u naan̄i nar̄i mmad̄u at̄o nd̄i nap̄utara

ndi ahụ na-ala ala ngwongwo niile ha ji ebu agha, na opi ike. Ndi Midia mara ulo ikwu ha na ndagwurugwu, n'ebe na-adighi anya site n'ebe Gidion nọ. **9** N'abal ahụ, Onyenwe anyi gwara Gidion okwu si ya, "Bilie, gaa luso omuma ulo ikwu ahụ agha, n'ih na ana m aga inyefe ha n'aka gi. **10** Ma o buru na ujo na-atu gi ibuso ha agha, duru Pura onyeoz gi gaa nso n'omuma ulo ikwu ahụ, **11** nna ntj, nuru ihe ha na-ekwu. Emesja, i ga-abu onye a gbara ume ibu agha megide omuma ulo ikwu ahụ." Ya mere, ya na Pura onyeoz ya gara n'ebe di nso, n'ebe ndi nche omuma ulo ikwu ahụ nọ. **12** Ma lee, usuu ndi agha Midia, na ndi Amalek, na ndi obodo ndi ozo ahụ si n'owuwa anyanwu bja juputara na ndagwurugwu ahụ di ka igurube. N'ezie, inyinya nkel ha di otutu, dika aja di n'akuku oke osimiri. **13** Gidion rutere mgbe otu onye no na-akorọ enyi ya banyere nro o roro. O na-asj, "Aroro m nro, ebe otu ogbe achicha di gburugburu, e ji oka balj mee dabatara n'ime ulo ikwu ndi Midia. O ji ike di egwu tie ulo ikwu a, nke mere na ulo ikwu a dajiri, kpuo ihu n'ala." **14** Onye ibe ya zara sj, "Nke a abughi ihe ozo karja mma agha Gidion nwa Joash, onye Izrel na-aga ibjakwute anyi n'ebe a. Chineke enyefeela ndi Midia na ulo ikwu ya niile n'aka ya." **15** Mgbe Gidion nuru nro ahụ, na nkowa ya, o kporo isiala kelee Chineke. O laghachiri na omuma ulo ikwu ndi Izrel sj ha, "Bilienu otu! N'ih na Onyenwe anyi enyefeela unu omuma ulo ikwu ndi Midia n'aka." **16** O kewara ndi agha ya uzọ atọ, nyekwa onye obula n'ime ha opi ike, na ite aja nke iheokụ di n'ime ya. **17** O siri ha, "Unu na-ele m anya, meekwa ihe m na-eme. Mgbe anyi bjaruru nso na mputa ebe ulo ikwu ahụ di, meenu ihe obula unu huru m mere. **18** Mgbe obula mu na ndi so m n'azu furu opi ike anyi, unu niile ga-afukwa opi ike unu n'akuku obula unu no, tie mkpu, sj, "Anyi dnyere Onyenwe anyi, dnyekwara Gidion." **19** N'abal ahụ, mgbe etiti abali ahụ gabigasiri, Gidion na narj ndi agha ya gbeere egbere ruo na mputa ebe ndi agha Midia mara ulo ikwu ha. N'oge a, ha ka gbanwere ndi agha na-eche nche. **20** Uzo ndi agha Gidion atọ ahụ furu opi ike ha, tiwakwaa ite aja ha. Ha ji owaokụ ndi ahụ n'aka ekpe ha na opi ike ha gaje igbu n'aka nri ha, ha tiri mkpu sj, "Mma agha Onyenwe anyi, na mma agha Gidion!" **21** Onye obula n'ime ha guzoro n'ebe o kwesiri ino gburugburu omuma ulo ikwu ahụ. Ndi Midia niile malitere igba oso, na-etikwa mkpu akwa mgbe ha na-agbalaga. **22** Mgbe ha furu narj opi ike atọ ndi ahụ, Onyenwe anyi mere ka ndi ikom niile no n'akuku niile nke omuma ulo ikwu ahụ tugharja were mma agha gburja onwe ha. Ndi agha ahụ gbapuru oso gbara gaa Bet-Shita n'uzo Zerera, gbarukwaa nke oke ala Ebel-Mehola, nke di nso Tabat. **23** A kpoputara ndi Izrel si Naftali, na Asha na Manase niile ka ha puta chuso ndi Midia oso. **24** Gidion ziri ozi n'ala ugwu ugwu Ifrem sj ha, "Putanu gbochie uzo niile ndi Midia si agbaf. Cheenu onu mmiri Jodan niile nche ruo na Bet-Bara." Ya mere, a kpoputara ndi ikom niile no na Ifrem, bu ndi gbochiri mmiri Jodan ruo na Bet-

Bara. **25** Ha jidekwara ochjagha ndi Midia abuo, ndi aha ha bu Oreb na Zeeb. Ha gburu Oreb n'elu nkume nke na-aza aha ya ruo taa. E gbukwara Zeeb n'ebe a na-azocha vaini. Ebe ahụ na-azakwa aha Zeeb ruo taa. Ha bipuru Oreb na Zeeb isi buru ha jekwuru Gidion n'akuku osimiri Jodan.

8 Ndi Ifrem juru Gidion ajuju sj ya, "Gini mere i ji meso anyi mmeso di otu a? O bu gini mere i zighi ozi kpo anyi mgbe i gara ibuso ndi Midia agha?" Ha tara ya uta nke ukwu. **2** Ma Gidion zaghachiri ha sj, "Gini ka m ruputara e ji atunyere nke unu. O bu na ntutuokota ihe ubi Ifrem adighi mma karja owuwe ihe ubi nke Abieza? **3** Chineke nyefere unu Oreb na Zeeb, ndi ndu Midia, n'aka. Gini ka m ruputara a ga-eji tunyere nke unu?" Okwu a mere ka omuma ha n'ebe o no daju. **4** N'oge a, Gidion gabigara, gafee osimiri Jodan, ya na narj ndi agha atọ so ya. Ike gwuru ha nke ukwu ma ha ngidere na-achusi ndi iro ha oso ike. **5** O siri ndi ikom Sukot, "Nyetunu ndi agha m achicha n'ih na ike gwuru ha. Ana m na-achuso Zeba na Zalmuna, ndi eze Midia oso." **6** Ma ndisi Sukot siri, "Anyi ga-esi anaa nye ndi agha gi achicha? Ijidela Zeba na Zalmuna n'aka gi?" **7** Mgbe ahụ, Gidion zaghachiri, "N'ih nke a, mgbe Onyenwe anyi nyefere m Zeba na Zalmuna n'aka, aga m eji ogwu na uga na-epu n'ozara dokasja unu ahụ." **8** O sitere n'ebe ahụ gaa Peniel rjokwaa ndi obodo ahụ otu arirjo ahụ. Ma otu udi osjsa ahụ ndi Sukot nyere ka ndi Peniel nyekwara. **9** Ya mere, o gwara ndi ikom Peniel sj, "Mgbe m nwere mmeri lota, aga m akwatu ulo elu a." **10** N'oge a, Zeba na Zalmuna na puku ndi agha iri na ise foduru ha no na Kako. Ndi a bu naani ndi agha foduru n'ime usuu ndi agha ndi Midia niile. N'ih na onuogugu ndi agha e gburu egbu di narj puku na iri puku abuo. **11** Gidion rigoro site uzo ndi na-achj anu ulo nke di n'owuwa anyanwu obodo Noba na Jogbeha, bjakwasi ndi agha ahụ na mberede n'ih na ha no n'atughi egwu ihe obula ime ha. **12** Zeba na Zalmuna, eze abuo ndi Midia, gbapuru oso, ma Gidion na ndi agha ya chugidere ha oso, jide ha. Ha gweriri ndi agha ha niile. **13** Emesja, Gidion nwa Joash, sitere n'okporozo Heres lota agha ahụ. **14** N'ebe ahụ ka Gidion no jide otu nwokorobia onye Sukot. O juru ya ajuju, nwokorobia ahụ deputakwara ya aha ndisi obodo Sukot. Ha di iri asaa na asaa, ndi okenye obodo ahụ. **15** Mgbe Gidion bjaruru obodo Sukot, o gwara ha okwu sj, "Ngwa leenu Zeba na Zalmuna ndi unu kpariri m maka ha, kwuo sj, 'Ijidela Zeba na Zalmuna n'aka gi ugbu a nke mere na anyi ga-enye ndi ikom gi ike gwuru achicha?" **16** O jidere ndi okenye obodo ahụ, were ogwu na uga taa ndi ikom Sukot ahuhu ime ka ha mara ihe. **17** O kwaturu ulo elu Peniel gbukwaa ndi ikom obodo ahụ niile. **18** Mgbe ahụ, o juru Zeba na Zalmuna, "Ndi ikom di anaa ka unu gburu na Taboa?" Ha zara sj ya, "Ha nwere udi di ka gi onwe gi, onye obula nwere udi di dika nwa eze." **19** Gidion zaghachiri sj, "Ndi ahụ bu umunne m ndi ikom, ndi nke nne m muru. Ugbu a,

Onyenwe anyi n'onwe ya maara na a si na unu egbughi ha, agaraghi m egbu unu." 20 O chighariri gwa Jeta, okpara ya, si ya, "Gbuo ha!" Ma Jeta amiputaghi mma, n'ih na o bu naani nwokorobia. O turu egwu igbu ha. 21 Zeba na Zalmuna, gwara Gidion okwu si, "Jiri aka gi gbuo anyi. 'A hu dimkpa, a hu ike ya.'" N'ih nke a, Gidion were aka ya gbuo ha, chikorokwa ihe olu niile ha nyakwasiri inyinya kamel ha n'olu. 22 Mgbe ahụ, ndi Izrel gwara Gidion si ya, "Bia ka i buru eze anyi! Gi na umu gi ndi ikom, na ezinaulo gi niile, gabu ndi ga-achi, n'ih na i gabuputa anyi site n'aka usuu ndi agha Midia." 23 Ma Gidion gwara ha okwu si, "Mu onwe m na umu m agaghi abu eze unu, n'ih na Onyenwe anyi Chineke bu eze unu." 24 O siru, "Enwere m otu ariri m ga-ario unu. Onye obula n'ime unu nye m planti site n'oke unu nwetara site n'ih nkwa n'agha." (O bu omenaala ndi Ishmel niile iyi planti olaedo.) 25 Ha jiri obi utu kwenye, gbasaa akwa n'ala, tinyechara planti ha n'ime ya. Onye obula n'ime ha mere nke a. 26 Idu aru nke planti olaedo ndi a bu otu puku na nari shekel asaa, na-agunyegehi ihe icho mma ndi ozo, na ihe olu, na uwe odo odo ndi eze Midia n'eyi, na ihe olu di n'olu inyinya kamel ha. 27 Gidion jiri olaedo ahụ niile kpoo efodu debe ya n'Ofra, n'obodo nke aka ya. Ma mgbe na-adighi anya, umu Izrel niile malitere igbaso na ife ihe ahụ ofufe. N'uzo di otu a, o ghooro Gidion na ezinaulo ya ihe ima n'onya. 28 Otu a ka Midia si ghooro ndi Izrel meriri emer. Midia eweliteghe isi ya ozo. N'ih nke a, Izrel biri n'udo iri afo ano, n'ubochi niile Gidion di ndu. 29 Jerub-Baal, nwa Joash laghachiri n'ulo nke aka ya, biri n'ebe ahu. 30 O mutakwara iri umu ndi ikom asaa, n'ih na o luru otutu ndi inyom. 31 O nwekwara iko nwany n'obodo Shekem, onye mtaara ya nwa nwoke aha ya bu Abimelek. 32 Mgbe ihe ndi a gasiri, Gidion nwa Joash, nwuru, mgbe o kasiri nka nke ukwu. E liri ya n'ili nna ya Joash n'obodo Ofra, n'ala Abieza. 33 O dighi anya ka Gidion nwusiri, umu Izrel laghachiri azu bido ife chi Baal. Ha guzobere Baal-Berit ka o buru chi ha. 34 Ma umu Izrel echetaghị Onyenwe anyi Chineke ha, onye naputara ha site n'aka ndi iro ha niile gbara ha gburugburu. 35 Ha ekwesighikwa ntukwasị obi nye ezinaulo Jerub-Baal (ya bu Gidion) dika ezi ihe niile o mere ha si di.

9 Otu ubochi, Abimelek nwa Jerub-Baal jekwuuru umunne nne ya ndi ikom bi na Shekem, na ndi ikwu nne ya niile si ha, 2 "Jekwurunu ndi Shekem juo ha, 'Kedu nke kara unu mma: o bu ka umu iri ndi ikom asaa Jerub-Baal muru chi unu, ka o bu ka otu onye chi unu?' Chetakwanu na mu na unu bu otu anu ahụ na obara." 3 Mgbe umunne nne ya ndi ikom gwara ndi Shekem ihe Abimelek kwuru, ha kwekoritara iso ya n'ih na ha kwuru si, "Nwanne anyi ka o bu." 4 Ha sitere n'ulo arusi Baal-Berit nye ya iri shekel olaedo asaa. Abimelek ji ego ndi a goo ndi efulefu jogburu onwe ha, ndi na-akpoghi ndu ha ihe obula, ndi kwenyere ma gbasoro ya. 5 O gara n'ulo

nna ya n'obodo Ofra. N'ebe ahụ, o gburu iri ndi ikom asaa ahụ bu umunna ya n'elu otu nkume. Kama Jotam, bu odudu nwa Jerub-Baal, zoro onwe ya gbapu. 6 Mgbe ahụ, ndi Shekem na ndi Bet Milo kpoo nzuho n'okpuru osisi ukwu di n'obodo ahụ n'akuku ogidi e guzobere oto na Shekem. N'ebe ahụ ka ha no mee Abimelek eze Izrel. 7 Mgbe Jotam nuru ya, o rigooro n'ugwu Gerizim guzo n'ebe ahụ tikoo ndi Shekem niile mkpu si ha, "Geenu m nti ka Chineke nwe ike gee unu nti. 8 Otu mgbe, osisi niile puru ije iga tee otu onye mmanu ka o buru eze ga-achi ha. Ha siru osisi oliv, 'Buru eze anyi.' 9 "Ma osisi oliv juru ha ajuju si, 'O kwesiri ka m hapu iweputa mmanu m a nke a na-esite na ya soperu Chineke na umu mmadu, noo onodu ifeghari alaka m n'elu osisi ndi ozo?' 10 "Ozokwa, ha rjoro osisi fiig ka o buru eze ha. 11 "Ma osisi fiig siru, 'O buru na m ekwere na m ga-abu eze unu, o putara na m ga-akwusi imiputa mkpuru osisi na-atu utu, noo onodu ifeghari alaka m n'elu osisi ndi ozo?' 12 "Ozokwa, ha rjoro osisi vaini ma o ga-ekwenye ibu eze ha. 13 "Ma osisi vaini ahụ zara si ha, 'O buru na m ekwere ibu eze unu, o putara na m ga-akwusi imiputa mkpuru osisi e ji eme mmanya nke na-enye Chineke na umu mmadu obi utu, noo onodu ifeghari alaka m n'elu osisi ndi ozo?' 14 "N'ikpeazu, osisi niile jekwuuru ogwu ohia, 'Bia ka i buru eze anyi.' 15 "Ogwu ohia siru osisi niile, 'O buru n'ezie na unu choro ite m mmanu ka m buru eze unu, bianu zere ndu n'okpuru ndo m kpokwanu isiala nye m. O buru na unu aju ime nke a, ka oku si n'ogwu ohia puta rechapu sida niile di na Lebanon!' 16 "Ugbu a, omume unu o ziri ezi ma sitekwa n'ezie obi na unu mere Abimelek eze? Mmeso unu mesoro Jerub-Baal na ezinaulo ya o ziri ezi? Unu omesoro ya dika o kwesiri ya? 17 Chetakwanu na nna m luru ogu maka unu, kpoo ndu ya ihe efu, n'ih inaputa unu site n'aka ndi Midia. 18 Ma taa, unu enupula isi megide nna m na ezinaulo ya, gbuo iri umu ndi ikom asaa ya n'elu otu nkume, meekwa Abimelek nwa ya nwoke nke ohu nwany ya mutara eze ga-achi ndi Shekem niile, n'ih na o bu onye nke unu. 19 Nke a o gosiri na omume unu ziri ezi, sitekwa n'obi ocha n'ebe Jerub-Baal na ezinaulo ya no taa? O buru na unu mere otu a, ka Abimelek buru onye ga-ewetara unu onu ka unu bukware ndi ga-ewetara ya onu. 20 Ma o buru na omume unu ezighi ezi, ka oku si n'Abimelek puta repia unu, ndi Shekem na Bet Milo, ka oku sitekwa n'ebe unu bu ndi Shekem na Bet Milo, puta repia Abimelek." 21 Emesja, Jotam gbapuru, gbaga Bia, biri n'ebe ahụ n'ih egwu Abimelek bu nwanna ya. 22 Mgbe o gasiri afo ato Abimelek bidoro ichi Izrel, 23 Chineke kpaliri iro di ukwu n'etiti Abimelek na ndi nwe obodo Shekem, nke bu na ha mere omume ihu abuo megide Abimelek. 24 Chineke mere nke a n'ih na o choro ibota obo obara iri umu Jerub-Baal asaa ahụ n'isi Abimelek, na ndi Shekem ahụ bu ndi nyeere ya aka gbuo umunne ya. 25 N'onodu imegide ya, ndi Shekem doru ndi ikom ufodu n'elu ugwu niile, ndi zoro n'ebe ahụ na-apunara

ndi obula na-esite n'ebe ahụ agafe ihe ha nwere. E mere ka Abimelek mata na ihe di otu a na-eme. **26** N'oge ahụ, Gaal, nwa Ebed, chikọtara umunne ya ndi ikom gaa biri na Shekem, ndi Shekem nwere ntukwasi obi n'ebe o no. **27** Mgbe ha puru baa n'ubi, chikọtara mkpuru vaji, zochaa ha, ha mere mmemme n'ulo chi ha. Mgbe ha no na-eri na-ani, ha kochara Abimelek. **28** Mgbe ahụ, Gaal nwa Ebed siri, "Onye bu Abimelek? Gini mere na anyi bu ndi Shekem ga-eji noro n'okpuru ya? O bughi nwa Jerub-Baal? O bukwa ghi Zebul bu onye na-esote ya? O bu ka anyi fee ezinaulo Hamo, nna Shekem ofufe. O bu maka gini ka anyi ga-eji fee Abimelek ofufe?" **29** A sikiwari na ndi a no n'okpuru ochichi m, mgbe ahụ, m ga-ewezuga Abimelek. Aga m asi ya, "Kpopta ndi agha gi niile." **30** Mgbe Zebul onye na-achi obodo ahụ nuru ihe Gaal nwa Ebed kwuru, o were nno oke iwe. **31** O zigara Abimelek ndi ozi na nzuzo ka ha si ya, "Gaal nwa Ebed na ndi ikwu ya abjala obodo Shekem. Ha akpaliela obi ndi obodo a niile ka ha megide gi. **32** Ugbu a, gi na ndi agha gi, bianu n'abalị zoo onwe unu n'ohia. **33** N'utu, mgbe anwu wara, busonyi obodo a agha. Mgbe Gaal na ndi ya putara iluso gi agha, mee ha ihe di gi mma." **34** Ya mere, Abimelek na ndi agha ya di n'otu ano, jiri abali bilie jeruo Shekem zoo onwe ha na nso obodo ahụ. **35** Gaal nwa Ebed puru guzo n'onu ama obodo ahụ mgbe Abimelek na ndi ya sitere n'ebe ha zoro onwe ha puta. **36** Mgbe Gaal huru ha, o kporo Zebul si ya, "Lee ndi mmadu si n'elu ugwu ndi a na-aridata." Zebul zara si ya, "O bughi mmadu ka i na-ahu, kama o bu onyinyo ugwu ka i na-akpo mmadu." **37** Gaal kwukwara okwu si, "Lee ndi mmadu si n'etiti ala ahụ na-aridata, ndi ozo sikwa n'akuku uzo ebe osisi iju ase di." **38** Mgbe ahụ, Zebul siri ya, "Olee uru o bara na i turu onu, gi onye na-asi, 'Onye bu Abimelek na anyi ga-efe ya ofufe?' O bu ndi a abughi ndi ahụ i kochara? Pukwuru ha gaa luso ha ogu." **39** Ya mere, Gaal duuru ndi nwe Shekem puo iluso Abimelek ogu. **40** Ma Abimelek churu ya ozo ruo mbata onu uzo ama, otutu bukwa ndi egburu ka ha na-agba oso. **41** Abimelek nogidere n'Aruma n'oge ahụ. Ma Zebul churu Gaal na ndi ikwu ya site na Shekem. **42** N'echi ya, ndi Shekem putara baa n'ohia. E mere ka Abimelek mara nke a. **43** N'ihu ya, Abimelek kere ndi agha ya uzo ato. Ha niile zokwara onwe ha n'ohia. Mgbe o huru ka ndi mmadu si n'ime obodo ahụ na-aputa, o biliri buso ha agha. **44** Abimelek na usuu ndi agha so ya maputara, gbara oso were onodu n'onu uzo ama obodo ahụ. Emesja, uzo abuo n'ime uzo ato nke ndi agha na-eso ya chere ihu n'ohia gbuo ndi ahụ niile no n'ebe ahụ. **45** Ubochi ahụ niile, Abimelek busoro obodo ahụ agha tutu ruo mgbe o meriri ya, gbuo ndi niile bi n'ime ya. Emesja, o lara obodo ahụ niile n'iyi, fesaa nnu n'ala ya niile. **46** Mgbe ndi nwe ala no n'ulo elu Shekem nuru ihe mere, ha gbabanyere n'ebe e wusiri ike nke ulo arusi El Berit. **47** Mgbe Abimelek nuru na ha ezukotala n'ebe ahụ, **48** ya na ndi agha ya rigoro ugwu Zalmon. O ji anyuike gbutuo ufodu ngalaba osisi nke o tukwasiri

n'ubu ya. O nyere ndi agha ya iwu si, "Ngwa, meenu ihe unu huru na m mere." **49** Ya mere, ndi agha ya niile gbuturu alaka osisi buru ha soro Abimelek. Ha tukotara alaka osisi ndi a niile n'akuku ebe ahụ e wusiri ike munye ha oku ka o regbuo ndi mmadu no n'ime ya. Ya mere, ndi mmadu niile no n'ulo elu Shekem, nwoke na nwanyi, ndi onuogugu ha ruru otu puku nwuru. **50** Ozo, Abimelek gara obodo Tebez luso ya agha, merie ya. **51** Ma e nwere n'ime obodo ahụ, otu ulo elu e wusiri ike, ebe ndi obodo ahụ niile, nwoke na nwanyi, gbabanyere. Ha kpochidoro onwe ha uzo, rigoro n'elu ulo ahụ. **52** Abimelek gara n'ulo elu ahụ ibuso ya agha. Ma mgbe o na-abiaru onu uzo ama ulo elu ahụ isunye ya oku, **53** otu nwanyi tudara nkume igwe nri n'isi ya, nke tiwara okpokoro isi ya. **54** Ngwangwa, Abimelek kporo onye na-ebu ihe agha ya si ya, "Seputa mma agha gi jiri ya gbuo m, ka ndi mmadu ghara i si banyere m, 'O bu nwanyi gburu ya.'" Ya mere nwokorobia ahụ were mma agha ya dugbuo ya, o nwukwara. **55** Mgbe ndi Izrel huru na Abimelek anwola, ha niile lara n'ulo ha. **56** Otu a ka Chineke si kwughachi Abimelek ihe ojo o mere megide nna ya site n'igbu iri umunna ya asaa. **57** Chineke mekwara ka ndi Shekem nata ugwu oru ihe ojo ha. Obubu onu Jotam nwa Jerub-Baal mezuwara n'isi ha.

10 Mgbe Abimelek nwusiri, Tola nwa Pua, nwa nwa Dodo, biliri izopta Izrel. O si n'ebo Isaka puta. O bukwa n'obodo Shamia ka o bi, n'ime obodo e wukwasiri n'elu ugwu Ifrem. **2** O kpere Izrel ikpe iri afọ abuo na ato. Mgbe o nwuru, e liri ya na Shamia. **3** Onye ikpe ozo nochiri ya bu Jaja, onye si Gilead puta. O kpere Izrel ikpe iri afọ abuo na abuo. **4** O nwere umu ndi ikom iri ato, ndi na-agba inyinya ibu iri ato. Ha nwekwara obodo iri ato nke aka ha na Gilead, nke a na-akpokwa Havot Jaja ruo taa. **5** Ma mgbe Jaja nwuru, e liri ya na Kamon. **6** Ozokwa, umu Izrel mere ihe joro njo n'ihu Onyenwe anyi, ha fere chi Baal na Ashtoret, chi ndi Aram, chi ndi Sajdon, nke ndi Moab, nke ndi Amon, na chi ndi Filistia ofufe. Ndi Izrel hapuru Onyenwe anyi, ha efekwaghị ya ofufe. **7** Nke a mere ka Onyenwe anyi wee iwe megide ha. O nyefere ha n'aka ndi Filistia na ndi Amon, **8** ndi mekpara ha ahụ, chie ha onu n'ala. Afọ iri na asato ka ndi Filistia megburu ndi Izrel bi n'akuku owuwa anyanwu osimiri Jordan, n'ime ala ndi Amorit, ya bu na Gilead. **9** Ndi Amon gafekwara osimiri Jordan ibuso ndi Juda, ndi Benjamin na ndi Ifrem agha. Ihe ndi a mere ka onodu umu Izrel di nnoo njo nke ukwu. **10** N'ikpeazu, umu Izrel tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa, riyo ya ka o gbaputa ha. Ha kwuputara si, "Anyi emehiela megide gi, anyi ahapula gi Chineke anyi, fee arusi Baal ofufe." **11** Ma Onyenwe anyi siri ndi Izrel, "Mgbe ndi Ijpt, ndi Amorit, ndi Amon, ndi Filistia, **12** ndi Sajdon, ndi Amalek na ndi Maon kpagburu unu; unu tikuru m mkpu akwa inyere unu aka, o bu na anaputaghị unu site n'aka ha? **13** Ma unu nogidere na-agbakuta m azu oge niile, na-efe chi ndi ozo ofufe. Ya mere, gawaranu onwe unu,

agaghị m anapụtakwa unu ọzọ. **14** Kpọkuonụ chi ndị ahụ bụ ndị unu họtụtaara onwe unu, ka ha zọpụta unu mgbe ọbụla nsogbu dakwasịrị unu!” **15** Ma ndị Izrel sịrị Onyenwe anyị, “Anyị emehiela. Mee anyị ihe ọbụla i chere dị gị mma, ma biko, zọpụta anyị taa.” **16** Ha sitere n’etiti ha wezuga chi ala ọzọ niile dị iche iche, fee Onyenwe anyị ofufe. O nweghikwa ike nagide ọndụ ọjọ ndị Izrel gaa n’ihu. **17** Mgbe a kpọkọtara ndị Amon maka ibu agha, ha mara ụlo ikwu ha na Gilead, ndị Izrel zukọtakwa maa ụlo ikwu nke ha na Mizpa. **18** Ndi ndu obodo Gilead gwarịtara onwe ha sị, “Onye ọbụla ga-amalite agha megide ndị Amon ga-abụ onyeisi ndị niile bi na Gilead.”

11 Otu o dị, Jefta, onye Gilead, bụ dimkpa n’agha. Nna ya bụ Gilead; mne ya bụ akwuna. **2** Nwunye Gilead mụtaara ya ọtutụ ụmụ ndị ikom ọzọ. Mgbe ha tolitere, ha chụpuru Jefta site n’obodo ahụ, sị ya, “Ị gaghị eketa ihe ọbụla n’ezi nna anyị, n’ihi na nwa nwanịy ọzọ ka ị bu.” **3** N’ihi nke a, Jefta gbapuru site n’ulo nna ya, gaa biri n’obodo Tob. Mgbe na-adighi anya, ọtutụ ndị isi na-anụ ọkụ bịaara n’onyere ya ma sorokwa ya. **4** O ruo mgbe ọtutụ oge gasiri, ndị Amon busoro ụmụ Izrel agha. **5** Ndi okenye Gilead jere ikpọtuta Jefta site n’ala Tob. **6** Ha siri ya, “Bia buru onyeisi agha anyị ka anyị nwee ike ibuso ndị Amon agha.” **7** Jefta siri ha, “Unu akpoghị m asi, ma chupukwa m site n’ulo nna m? Gini mere unu ji na-achọ m ugbu a unu nọ n’oke nsogbu?” **8** Ndi okenye Gilead siri ya, “na-agbanyeghi nke a, anyi abighachikwutela gi ugbu a, bja ka anyi na gi luso ndi Amon agha. I ga-abukwa onyeisi anyi niile bi na Gilead.” **9** Jefta zara, “A sikhari na m esoro unu gaa luso ndi Amon agha, o buru na Onyenwe anyi enyefee ha n’aka m, m ga-abu onyeisi unu n’ezie?” **10** Ndi okenye Gilead zara, “Onyenwe anyi bu onye akaebe, na anyi aghaghi ime dikwa i kwuru.” **11** Ya mere, Jefta sooro ndi okenye Gilead, ha mekwara ya onyeisi ha na ochiagha ha. O kwughachikwara okwu ya niile n’ihu Onyenwe anyi n’obodo Mizpa. **12** Mgbe ahụ, Jefta zipuru ndi ozi ka ha jekwuru eze ndi Amon juo ya ajuju si, “Gini bu ihe i nwere megide anyi i ji ebuso ala anyi agha?” **13** Eze ndi Amon zaghachiri ndi ozi Jefta, “Mgbe umu Izrel si n’ala Ijpt puta, ha ji aka ike napu anyi ala anyi, site n’osimiri Anon ruo na Jabok, rukwaa n’osimiri Jordan. Ugbu a nyeghachinu anyi ala ahụ niile n’udo.” **14** Jefta zighachiri ndi ozi ka ha jekwuru eze ndi Amon, **15** na-asi, “Ihe ndi a ka Jefta siri: Izrel esiteghi n’aka ike napu Moab maobu Amon ala ha. **16** Kama, mgbe ha si Ijpt rigoputa, Izrel sitere n’ozara bjaruo Osimiri Uhie, sikwa n’ebe ahụ ruo Kadesh. **17** Mgbe ahụ, Izrel zipuru ndi ozi ka ha jekwuru eze Edom si ya, ‘Kwere ka anyi si n’ala gi gafere,’ ma eze Edom juru aju. Ha zipukwara ozi nye eze Moab, ma o kwanyeghi. N’ihi ya, Izrel ngidere na Kadesh. **18** “Ozo, ha sitere n’ozara gaa gburugburu Edom na Moab, site n’akuku ọwụwa anyanwụ ala Moab, maa ụlo ikwu ha n’ofe Anon. Ha abaghị n’oke ala Moab, n’ihi na Anon

bụ oke ala ya. **19** “Mgbe ahụ, umu Izrel zigara ndi ozi ka ha jekwuru Saihon eze ndi Amorait, onye bi na Heshbon, si ya, ‘Biko, ka anyi site n’ala gi gafee ruo n’ala nke anyi.’ **20** Ma eze Saihon atukwasighi Izrel obi isite n’oke ala ya gabiga. N’ihi nke a, o chikotara usuu ndi agha ya, ma ulo ikwu na Jahaz, buso umu Izrel agha. **21** “Mgbe ahụ, Onyenwe anyi, Chineke Izrel nyere Saihon na ndi agha ya niile n’aka Izrel. Ha merikwara ha. Izrel nwetara ala niile nke ndi Amorait, bu ndi bi n’ala ahụ. **22** Ha nwetara ala niile ahụ, site n’Anon ruo Jabok, sitekwa n’ozara ruo Jordan. **23** “Ma ugbu a, Onyenwe anyi, Chineke Izrel achupula ndi Amorait n’ihu ndi ya bu Izrel. Olee ikike i nwere iwere ala ahụ? **24** O bughi ihe chi gi, Kemosh, nyere gi ka i ga-enweta? Otu aka ahụ kwa, ihe ọbụla Onyenwe anyi Chineke anyi nyere anyi ka anyi ga-enweta. **25** I di mma karja Balak nwa Zipoa, eze Moab? O nwere mgbe o chorọ Izrel okwu, maobu luso ha agha? **26** O bu nari afọ atọ kemgbe umu Izrel malitere ibi na Heshbon na Aroea, na n’ime obodo ndi ọzọ gbara ha gburugburu ruo n’iyi Anon. O bukwa gini mere na inaputaghị ala ndi a n’oge ndi ahụ? **27** Emegideghi m gi, kama o bu gi na-emejo m, site n’ibuso m agha. Ka Onyenwe anyi, onye na-ekpe ikpe ziri ezi kpebie ikpe a taa n’etiti ndi Izrel na ndi Amon.” **28** Ma eze Amon egeghi ntị n’ozi Jefta ziri ka e zie ya. **29** N’oge ahụ, mmu Onyenwe anyi dakwasiri Jefta. Site n’ike mmu ahụ, o duuru ndi agha Izrel gafee obodo Gilead na Manase, gafeekwa Mizpa, nke di n’ime Gilead, gaa luso ndi Amon agha. **30** Jefta kwere Onyenwe anyi nkwa si ya, “O buru na i ga-enyefe ndi Amon n’aka m, **31** ihe ọbụla sitere n’onu uto ulo m puta izute m mgbe m loghachiri n’onodu mmeri megide ndi Amon, ga-abu nke Onyenwe anyi. Aga m eji ya chuo aja nsure oku.” **32** Jefta duuru ndi agha ya gaa ibuso Amon agha. Onyenwe anyi nyekwara ya mmeri di ukwu. **33** O bibiri iri obodo abuo site n’Aroea ruo nso nso Minit, ruokwa Ebel-Keramim. Otu a ka Izrel si merie ndi Amon. **34** Mgbe Jefta loghachiri n’ulo ya na Mizpa, ma lee ada ya nwanịy onye ji iti egwu na ite egwu puta izute ya. O bu naani ya ka nna ya mutara. Ewezuga ya, nna ya amutaghi nwa nwoke maobu nwa nwanịy ọzọ. **35** Mgbe Jefta huru ya, o dowara uwe ya, tie mkpu si, “Ewoo, nwa m nwanịy! I wetarala obi m ihe mgbu, n’ihi na ekwela m Onyenwe anyi nkwa, nke m na-aghaghi imezu.” **36** O zara, “Nna m, lee, i ghaghị imezu ihe i kwere Onyenwe anyi na nkwa. Jiri m mee ihe i kwere Onyenwe anyi na nkwa, n’ihi na o nyela gi mmeri di ukwu n’ebe ndi Amon, ndi iro gi nọ. **37** Ma o di otu ihe m chorọ iri gi, biko kwere ka m soro umu agboghọ ibe m gaa wagharia n’ugwu ndi a, ka mu na ha kwaa akwa onwa abuo, n’ihi na agaghị m alu di.” **38** Nna ya zara si ya, “E, nwa m, i nwere ike iga.” O puru gaa, jeharia, kwaakwa akwa, ya na umu agboghọ ndi enyi ya, ruo mgbe onwa abuo ahụ zuru. **39** Mgbe onwa abuo gasiri, o laghachikwutere nna ya, onye ji ya mezu nkwa ahụ o kwere. O bu nwaagboghọ na-amatabeghi nwoke. Malite n’oge ahụ

ka ọ ghoro omenaala ndi Izrel, **40** na umu agboghọ na-apu kwa afo, gaa, noo abali ano n'ihu icheta ada jefta, onye Gilead.

12 Mgbe ahụ, ndi Ifrem kpokotara ndi agha ha na Zafon zigara jefta ozi si ya, "Gini mere i kpoghi anyi ka anyi bia nyere gi aka iluso ndi Amon agha? Anyi na-abia iwere oku irechapu gi na ezinaulo gi." **2** Jefta zaghachiri ha si, "Akporo m unu mgbe mu na ndi m na ndi Amon na-ese okwu di ukwu ma unu juru ibia. Unu azopotaghi m site n'aka ha. **3** Mgbe m huru na unu achoghi inyere anyi aka, e tinyere m ndu m n'aka m, gabiga n'ofe nke ozo ibuso ndi Amon agha. Ma Onyenwe anyi nyere m aka imeri ha. Ugbu a, n'ihu gini ka unu ji bia iluso m ogu taa?" **4** Jefta kpokotara ndi ikom Gilead puo buso ndi Ifrem agha. Ndi Gilead tidara ha n'ala n'ihu na ndi Ifrem siri, "Ndi gbaapu agbaapu site n'Ifrem na Manase ka unu bu." **5** O nochiri akuku Jordan di ndi agha Ifrem n'azu, ebe ndi agha Ifrem nwere ike isi gbaapu. Mgbe obula onye agha Ifrem obula gbaapu oso choo igafe osimiri ahụ, ndi agha Gilead ga-ajide ya juo ya si, "I bu onye Ifrem?" O buru na onye ahụ ekwu na ya abughi onye Ifrem, **6** ha siri, "O di mma, kpo, 'Shibolet.'" O buru na onye ahụ akpo, "Sibolet," n'ihu na o kpopotaghi mkpuru okwu ahụ nke oma, ha na-akpuru ya gbuo ya na ngabiga mmiri Jordan. O bu onuogugu iri puku ano, na puku abuo ndi Ifrem ka e gburu mgbe ahụ. **7** Jefta duuru ndi Izrel afo isii. Mgbe o nwuru, e liri ya n'otu obodo Gilead. **8** Onye ikpe ozo Izrel nwere bu Ibzana onye bi na Bethlehem. **9** O nwere iri umu ndi ikom ato na iri umu ndi inyom ato. O kenero ndi ikom ikwu ozo umu ya ndi inyom. Otu a kwa, o sikwa n'ikwu ozo lutara umu ya ndi ikom iri ndi inyom ato. O kpere Izrel ikpe afo asaa. **10** Ibzana nwuru, e lie ya na Bethlehem. **11** Onye ozo kpere Izrel ikpe bu Elon, onye Zebulon. O kpere Izrel ikpe afo iri. **12** Emesja, Elon nwuru, e lie ya n'Aijalon, n'ime ala Zebulon. **13** Onye ozo kpere Izrel ikpe bu Abdon nwa Hilel, onye Piraton. **14** O nwere iri umu ndi ikom ano na iri umu umu ato ndi na-agba iri inyinya ibu asaa. O kpere umu Izrel ikpe afo asato. **15** Mgbe ahụ, Abdon nwa Hilel nwuru, e lie ya na Piraton ala di n'Ifrem, n'obodo uguwu ndi Amalek.

13 Ndi Izrel mehiekwara ozo n'ihu onyenwe anyi. N'ihu nke a, Onyenwe anyi kwenyere ka ndi Filistia merie ha. Ndi Izrel noro n'okuru ochichi ha iri afo ano. **2** N'oge ahụ, o nwere otu nwoke onye Zora aha ya bu Manoa. Nwoke a si n'agburu Dan, nwunye ya bu nwanyi aga nke mere na o mutaghi nwa. **3** Otu ubochi, mmuo ozi Onyenwe anyi gosiri nwanyi a onwe ya, gwa ya okwu si, "O bu ezie na i bu nwanyi aga nke mere na i mutaghi nwa ma na mgbe na-adighi anye, i ga-aturu ime muta nwa. **4** Ma site ugbu a, gaa n'ihu, anukwala ihe onunu obula na-aba n'anya. Erikwala ihe obula ruru aru. **5** I ga-aturu ime, mukwaa nwa nwoke, onye aguba agaghi aba n'isi ya, n'ihu na o ga-abu onye e kewapuru nye Chineke site n'ime akpanwa. O ga-ebute uzo n'igbaputa Izrel site n'aka

ndi Filistia." **6** Nwanyi ahụ gbara oso gbalaa gaa gwa di ya si ya, "Otu onye nke Chineke egosila m onwe ya. O dokwara m anya na o bu mmuo ozi Chineke, n'ihu na o di oke ebube n'ile anya. Ma ajughie m ya ebe o siri bia, o gwakwaghi m aha ya. **7** Kama o siri m, 'I ga-adj ime, muta nwa nwoke. Ma ugbu a, i gaghi anu mmanya vainj maobu ihe obula na-aba n'anya, maobu rie ihe obula ruru aru, n'ihu na nwantakiri ahụ ga-abu onye e doro nso nye Chineke, site n'ime akpanwa ruo n'onwu ya.'" **8** Mgbe ahụ, Manoa kpere ekpere roro Onyenwe anyi ariri si, "Biko, Onyenwe anyi, ka onye nke Chineke ahụ i ziteere anyi biaghachikwa ozo, kuziere anyi otu anyi ga-esi zulite nwa nwoke a ga-amuta." **9** Chineke zara ekpere ya. Mmuo ozi ahụ biakwutekwara nwunye Manoa mgbe o no n'ubi; maobu naani ya no, di ya anoghi ya. **10** Ya mere, nwanyi ahụ gbara oso gaa gwa di ya si, "Lee, nwoke ahụ biakwutere m ubochi a, abjala ozo!" **11** Manoa biliri, soro nwunye ya. Mgbe o bjarutere ebe nwoke ahụ no, o juru ya ajuru si, "O bu gi bu nwoke ahụ gwara nwunye m okwu n'oge gara aga?" O zara si ya, "E, o bu m." **12** Manoa gwara ya okwu si, "Mgbe okwu gi mezuru, gini bu iwu banyere ndu na oru nwa nwoke a?" **13** Mmuo ozi Onyenwe anyi zaghachiri, "Nwunye gi aghaghi imezu ihe niile m nke m gwara ya. **14** Ka o ghara iri ihe obula si n'osisi vainj, maobu ruo mmanya obula maobu ihe obula na-aba n'anya, maobu rie ihe ruru aru obula." **15** Manoa roro Mmuo ozi Onyenwe anyi si ya, "O ga-amasi anyi ma i nodu chere ka anyi kwadoro gi nwa ewu." **16** Ma Mmuo ozi Onyenwe anyi zara ya, "A sikiwari na i mee ka m noro, agaghi m eri nri gi obula. Ma o buru na i kwadoo aja nsure oku, were ya churo Onyenwe anyi aja." Ma Manoa aghotaghi na onye ahụ bu Mmuo ozi Onyenwe anyi. **17** Mgbe ahụ, Manoa juru Mmuo ozi Onyenwe anyi ahụ, si, "Biko, gini bu aha gi, ka anyi nye gi nsopuru diiri gi mgbe okwu gi mezuru?" **18** O zara, "N'ihu gini kwa ka i na-aju banyere aha m? O bu ihe kariri nghota." **19** Mgbe ahụ, Manoa weere nwa ewu, ya na ufodu mkpuru oka, jiri ha churo Onyenwe anyi aja n'elu nkume. Mgbe ahụ kwa, Onyenwe anyi mere ihe di ebube nke ukwu mgbe Manoa na nwunye ya guzo na-ele anya: **20** Mgbe ire oku ahụ sitere n'ebe ichu aja ahụ na-arigo na-aga elu, Mmuo ozi Onyenwe anyi wuliri elu soro ire oku ahụ rigoro gawa n'elugwe! Mgbe Manoa na nwunye ya huru ka nke a na-eme, ha kpuru ihu ha n'ala. **21** Mgbe Mmuo ozi Onyenwe anyi na-egosighi onwe ya ozo nye Manoa na nwunye ya, ka Manoa ghotara na o bu Mmuo ozi Onyenwe anyi ka ha huru. **22** Manoa gwara nwunye ya si, "Anyi aburu ndi nwuru anwu, n'ihu na anyi ahula Chineke!" **23** Ma nwunye ya zara si ya, "O buru na Onyenwe anyi choro igbu anyi, o garaghi anara aja nsure oku, na aja mkpuru oka anyi churu nye ya. Ozokwa, o garaghi egosi anyi ihe ndi a niile maobu gwa anyi ihe ndi a." **24** Emesja, nwanyi ahụ muru nwa nwoke, onye ha guru Samsin. Onyenwe anyi gozikwara nwantakiri ahụ mgbe o na-etolite. **25** Mmuo Onyenwe anyi bidokwara

na-agba ya ume n'oge niile, mgbe ọ nọ Mahane Dan, nke dị n'etiti Zora na Eshtaol.

14 Samsin gbadara n'obodo Timna ebe ọ hụrụ otu nwaagboghọ onye Filistia. **2** Mgbe ọ lotara n'ulo, ọ gwara nne na nna ya, "Ahurụ m otu nwanyị n'ime Timna sitere n'umu ndi inyom Filistia; ugbo a, lutara m ya na nwunye." **3** Nne na nna ya zara ya, "Ọ bụ na ọ dighi nwanyị di n'etiti ndi inyom umunne gi, maobu n'etiti ndi anyi niile? Gini mere o ji buru n'etiti ndi Filistia a na-ebighi ugwu ka i si lutara onwe gi nwunye?" Ma Samsin sirị nna ya, "Gaa lutara m ya. N'ih na o ziri ezi n'anya m." **4** (Nne na nna ya aghotaghị na aka Onyenwe anyi di n'olulu nwunye a Samsin chorọ ilu. N'ih na Onyenwe anyi na-achọ ụzọ ọ ga-esi megide ndi Filistia, ndi na-achi umu Izrel n'oge ahụ.) **5** Samsin na nne na nna ya gwara obodo Timna maka olulu nwanyị a. Mgbe ha na-erute ubi vainj di obodo Timna nso, otu nwa odum sitere n'ohja maputa, gboro uja na-abiakwute Samsin. **6** N'otu oge ahụ, Mmuo Onyenwe anyi bjakwasiri Samsin n'ike. O jekwuuru odum ahụ, were aka ya abuo dowaa ya onu, dika a ga-asị na ọ bụ nwa ewu. Ma Samsin agwaghị nne na nna ya ihe mere. **7** Ma mgbe ha bjaruru Timna, Samsin na nwaagboghọ ahụ kparitara ụka. Ihe banyere nwaagboghọ ahụ di Samsin ezi mma. **8** Ọ laghachiri mgbe ubochi ole na ole gasiri ka ọ kpọrọ ya. Ma mgbe ọ tughariri ka ọ hụ ozu odum ahụ, ọ huri na igwe ahụ bizi n'ime ozu odum ahụ, na-emeputakwa mmanu ahụ. **9** Ọ koputara mmanu ahụ ahụ tinye n'aka ya, malite iracha ka ọ na-aga n'uzo. Mgbe ọ bjakwutere nne na nna ya, o nyebinyere ha ufodu, ha onwe ha rachakwara ya. Ma ọ gwaghị ha na o wetara ya site n'ozu odum. **10** Nna ya gara ihu nwanyị ahụ ma Samsin kpoọtara umu okorobia obodo ahụ meere ha oriri dika omenaala ha si di. **11** Mgbe Samsin rutere, a kponyere ya ndi bjara mmemme onuogugu ha di iri ato. **12** Mgbe ahụ, Samsin gwara ha okwu si ha, "O nwere ajuju, gwa m, gwa m, gwa m, m chorọ ka unu kowaara m. Ọ buru na unu enwee ike kowaa ya, site taa ruo n'ubochi asaa nke mmemme a, aga m enye unu iri uwe mwuda ato, nyekwa unu iri uwe mwuda ato ozọ akpara akpa. **13** Ọ burukwanu na unu enweghi ike kowaa ya, unu ga-enye m iri uwe mwuda ato, na iri uwe mwuda ato akpara akpa." Ha niile kwenyere si, "Ọ di mma. Kwuo ka anyi nu." **14** Ọ gwara ha si, "Ihe oriri si n'ime onye na-eri eri na-aputa, ozokwa, ihe di uto si n'ime onye di ike puta." Mgbe ubochi ato gasiri, ha enwebeghikwa ike kowaa ya. **15** Ma n'ubochi nke ano, ha jekwuuru nwunye Samsin gwa ya okwu si, "Chọ ọzọ rafuta di gi onu, ka ọ gwa gi ihe okwu a putara. Ma ọ bughị ya, anyi ga-akpo gi na ezinaulo nna gi oku. Ọ bụ inapu anyi ihe anyi nwere ka unu ji kpo anyi oku bja n'ebe?" **16** Mgbe ahụ nwunye Samsin buuru onwe ya tọ n'elu ahụ ya, n'ebe akwa, si, "I kpọrọ m asi! N'ezie, i hughị m n'anya. I turu ndi m ilu, ma i gwaghị m osisa ya." Ọ sirị ya, "Lee, agwaghị m nne na nna m, ọ bukwa gi ka m ga akowara

ya?" **17** Ma nwanyị ahụ kwagidere akwa abali asaa ha nọ na mmemme ahụ. N'ikpeazu, n'ubochi nke asaa, Samsin kowaara ya okwu ahụ n'ih na ọ nọgidere naenye ya nsogbu. Nwanyị ahụ gakwara kowaara umu okorobia obodo ihe okwu ahụ putara. **18** Ma tupu anwu adaa n'ubochi nke asaa ahụ, ndi ikom obodo ahụ sirị ya, "Olee ihe di uto karja mmanu ahụ? Gini dika ike karja odum?" Ma Samsin zara si ha, "A si na unu enyeghi nwa ehi m nsogbu, unu agaraghị enwee ike kowaa ya." **19** Otu mgbe ahụ kwa, Mmuo Onyenwe anyi bjakwasiri ya. O sitere n'ebe ahụ puo, gaa n'obodo Ashkelon. N'ebe ahụ ka ọ nọ tigbuo iri mmadu ato, napu ha uwe ha niile, chirị ha chinye ndi ahụ kowaara ya ilu ahụ. Ma site n'oke iwe, o laghachiri n'ulo nna ya. **20** E duuru nwunye Samsin dunye enyi Samsin ka ha abuo buru di na nwunye.

15 Mgbe oge nta gasiri, n'oge owuwe ihe ubi, mgbe a na-aghọ ọka, Samsin weere nwa ewu nta, gaa ileta nwunye ya. O gwara nna nwunye ya si, "Ana m aga n'onuolu nwunye m." Ma nna nwunye ya ekweghi ka ọ banye. **2** Nna ya sirị, "O doro m anya na i kpọrọ nwa m nwanyị asi, ọ bụ n'ih nke a ka m jiri kenye ya enyi gi nwoke ka ọ buru nwunye ya. Nwanne ya nwanyị nke nta, ọ maghi mma karja ya? Kpọrọ ya ka ọ nchie anya ya." **3** Samsin sirị ha, "N'oge a, o ziri m ezi i bokwara obo n'ebe ndi Filistia nọ." Aghaghị m imesi ha ike. **4** Ya mere, Samsin puru gaa jide nari nkita ohia ato, wetakwa owa ufodu. O kekọtara odudu ha abuo abuo. O kenyerere owa n'agbata otu nkita ohia na ibe ya. **5** Emesia, ọ munyere oku n'owa ahụ niile. O mekwara ka nkita ohia ndi ahụ dokpuru owa a munyere oku baa n'ubi oka ndi Filistia, si otu a rechapu ọka niile guzoro eguzo n'ubi, na ubi vainj niile, ha na osisi oliv niile oku. **6** Mgbe ndi Filistia choputara ihe mere, ha juru si, "Onye mere ihe di otu a?" A gwara ha, "Ọ bụ Samsin ogo onye Timna, n'ih na a kponyere enyi ya nwunye ya." N'ih nke a, ndi Filistia niile zukotara kpoputa nwaagboghọ ahụ na nna ya kpo ha oku. **7** Ma Samsin gwara ha okwu si, "Ebe ọ bụ na unu mere ihe di otu a, agaghị akwusi tutu m borọ obo ihe ojoo unu mere." **8** Ya mere, ọ pukwuru ha ozo, site n'oke iwe, gbuo otutu mmadu n'ime ha. Mgbe nke a gasiri, ọ gara biri n'ime otu ogba nkume nke Etam. **9** Ndi Filistia gara maa ulo ikwu ha n'ala Juda, gbasaa n'ala ahụ ruo obodo Lehi. **10** Ndi Juda juru ajuju si ha; "Ọ bụ gini mere unu ji bja n'ebe a ibuso anyi agha?" Ha zara si, "Anyi na-achọ ijide Samsin, ka anyi megwara ya ihe ojoo o mere anyi." **11** N'ih nke a, ndi Juda zipuru puku ndi agha ka ha gaa jide Samsin n'ogba nkume ahụ nke Etam. Ndi a bjara juo Samsin ajuju si ya, "Gini bụ ihe a i mere anyi? Ọ bụ na i maghi na ndi Filistia na-achi obodo anyi?" Samsin zara si ha, "Ihe m mere bụ imegwata ha ihe ha mere m." **12** Ha sirị ya, "Anyi abjala ka anyi kee gi agbu, dokpuru gi, nye n'aka ndi Filistia." Samsin sirị ha, "Nuruonu m iyi na unu agaghị eji aka unu gbuo m." **13** Ha zara si ya, "Anyi agaghị egbu gi kama anyi

ga-eke gi agbu.” Ya mere, ha kere ya agbu, duru ya jekwuru ndi Filistia. **14** Mgbe o na-abjuru Lehi, ndi Filistia tiiri mkpu, bja izute ya. Mmuo Onyenwe anyi bjakwasiri Samsin n’ebe o di ukwu. Nke a mere ka eriri ahụ e kere ya n’aka dirị ka eriri ogho flakisi erere oku, sitekwa n’aka ya dapusja. **15** Mgbe ahụ Samsin lere anya gburugburu, hụ okpukpu agba inyinnya ibu nke togboro n’ala n’ebe ahụ. O tutulitere ya, were ya tigbuo puku ndi agha Filistia. **16** Mgbe ahụ, Samsin kwuru si, “E ji m agba inyinnya ibu mee ka ha di ka inyinnya ibu. E ji m agba inyinnya ibu tigbuo puku ndi ikom.” **17** Mgbe o kwuchara ihe ndi a, o tufuru okpukpu agba inyinnya ibu ahụ; a kpokwara ebe ahụ Ramat Lehi. **18** N’oge a, akpiri kporo Samsin nku nke ukwu, n’ihi ya, o kpokuru Onyenwe anyi n’ekpere si, “Lee, i nyela ohu gi mmeri a di ukwu! Ma ugbu a, i ga-ekwe ka m nwuo n’ihi akpiri ikpo nku, si otu a daba n’aka ndi a na-ebighi ugwu?” **19** Chineke gbawara olulu ahụ nke di n’ime Lehi, mee ka mmiri si na ya nuputa. Mgbe Samsin huru mmiri ahụ, ike ya loghachiri, mmuo ya biaghachikwara. Ya mere, a kporo isi iyi ahụ En-Hakkore. Mmiri ala ahụ ka dikwa na Lehi n’ebe ahụ ruo taa. **20** Ya mere, Samsin kpere umu Izrel ikpe iri afọ abuo n’oge ndi Filistia.

16 Otu ubochi, Samsin gara n’otu obodo ndi Filistia a na-akpo Gaza, soro otu nwanji akwuna bi n’ebe ahụ hie ura abali. **2** A gwara ndi Gaza si, “Samsin no n’obodo a.” N’ihi ya, ha gbara ebe ahụ gburugburu ma nodu na-eche n’onu uzo ama obodo ahụ abali niile. O dighi ihe ha mere n’abali ahụ n’ihi na ha zubere si, “Mgbe chi boro, anyi ga-egbu ya.” **3** Ma Samsin dinara n’ulo nwanji akwuna ahụ ruo n’etiti abali ahụ. Mgbe o putara, o gara ruo n’onu uzo obodo ahụ, foro ibo onu uzo obodo ahụ, ya na ibo ya abuo, bukwasi ya n’ubu ya, buru ha gaa n’elu ugwu chere obodo Hebron ihu. **4** O dighi anya, Samsin huru otu nwaagboghọ, onye o huru n’anya. Aha nwaagboghọ a bu Delajla, onye si n’obodo di na Ndagwurugwu Sorek. **5** Ndi eze ndi Filistia, bjakwutere Delajla ripo ya si, “Gbalia lee ma i ga-enwe ike choputa ebe ike Samsin si abia, ka anyi nwee ike imata uzo anyi ga-esi jide ya, kee ya agbu. O buru na i meere anyi nke a, anyi na-ekwe nkwa na onye obula n’ime anyi ga-enye gi puku shekel na nari shekel olaocha.” **6** N’ihi nke a, Delajla gwara Samsin okwu si ya, “Gwa m ebe ike gi si abia. Gwakwa m otu mmadu puru isi kee gi agbu, merie gi.” **7** Mgbe ahụ, Samsin zara si ya, “O buru na mmadu e jiri akwara eriri asaa di oheru, ndi a na-amikpoghi amikpo kee m, m ga-abukwa onye na-adighi ike dika mmadu obula ozo.” **8** Ngwangwa, ndjisi ndi Filistia wetara ya eriri asaa di oheru ndi a na-amibeghi n’anwu, o weere ha kee Samsin. **9** Ma o mere ka ufodu ndi ikom Filistia zoo onwe ha n’otu akuku ulo ya. O tiri mkpu si, “Samsin, lee, ndi Filistia abjala ijide gi!” Otu mgbe ahụ kwa, Samsin biliri dobisie eriri ahụ dika o bu eriri e ji ogho mee nke bjaara oku nso. Ya mere, a choputaghi ebe ike Samsin si abia. **10** Emesja, Delajla gwara Samsin si ya,

“Lee, i kwaala m emo, ghaara m ugha. Biko, gwa m uzo a ga-esi kee gi agbu.” **11** Samsin zara si ya, “Lee, o buru na e jiri udo oheru nke a na-ajibeghi kee ihe mgbe obula, kee m, aga m adikwa dika ndi ozo.” **12** Ya mere, Delajla chikotara udo oheru jiri ya kee ya nke oma. Ma ufodu ndi ikom Filistia zokwara onwe ha n’ime ime ulo ahụ. Ozokwa, Delajla tiri mkpu si, “Samsin, lee, ndi Filistia abjala ijide gi.” Ma Samsin biliri dobisie eriri ahụ e ji kee ya ka a ga-asị na o bu ogho ka e ji mee ha. **13** Mgbe ahụ, Delajla gwara ya si, “Lee, i na-eme ka ahụ m onye nzuzu, ghaara m ugha. Gwa m eziokwu, otu a ga-esi kee gi agbu.” Samsin zara si ya, “Lee, e kewara agirị isi di m n’isi uzo asaa, i were uzo nkekota asaa e kekotara agirị isi m, kpanyekotaa ha n’ihe i ji ekwe akwa, were ntu osisi i ji akpachi akwa kpachie ya, mgbe ahụ, aga m adikwa ka ndi ozo.” Mgbe Samsin rahuru ura, Delajla weere agirị isi Samsin kpanyekotaa ya n’ihe o ji ekwe akwa. **14** O jikwa itu osisi o ji akpachi akwa, kpachikotasie agirị isi Samsin ike. Ozo, Delajla sirj ya, “Samsin, ndi Filistia abjala ijide gi.” Ma Samsin bilitere n’ike fokoro itu osisi ahụ, na ihe eji akpa akwa, na akwa akpara akpa. **15** Mgbe ahụ, Delajla gwara ya okwu si, “Olee ka i si kwuo na i huru m n’anya, ebe o bu na i nweghi ike igwa m ihe di gi n’obi? Lee, ugbo ato ndi a, i mere m ka m dika onye nzuzu, ma i gwabeghi m ebe ike gi di ruo ugbu a.” **16** Delajla sikwara otu a nyegide Samsin nsogbu tutu ruo mgbe Samsin na-enweghikwa ike inagide nsogbu ya. **17** Ya mere, o gwara ya ihe niile, “O dibeghi mgbe agba obula gara n’elu isi m, n’ihi na ahụ m onye Nazirait, onye e doro nso nye Chineke ka m bu, site n’afọ nne m. O burukwa na a kpuchapu agirị isi m, mgbe ahụ, ike niile di m n’ahụ ga-apu. Mgbe ahụ, aga m adikwa ka ndi ozo.” **18** Mgbe Delajla matara na o gwala ya ihe niile, o ziri ozi kpo ndjisi ndi Filistia ahụ, si, “Biaghachinu otu ugbu a, n’ihi na o gwara m ihe niile.” Ya mere, ndjisi ndi Filistia loghachiri jiri ego olaedo ahụ n’aka ha. **19** Ma Delajla mere ka o dinaa n’apata ukwu ya rahụ ura. Mgbe ahụ, o kpobataranwoke na-akpucha isi, ka o kpuchapu agirị isi niile di Samsin n’isi, si otu a mee ka ike ghara idikwa ya. Ike ya hapuru ya. **20** O tiri mkpu si, “Samsin, lee, ndi Filistia abjala ijide gi.” Ma mgbe Samsin bilitere site n’ura, o chere n’obi ya, “Aga m apu ka m si mee na mbu megharia aru ma nwere onwe m.” Ma o maghi na Onyenwe anyi ahapula ya. **21** Ndi Filistia jidere ya, ghupu ya anya ya abuo, duru ya gbadata Gaza. N’ebe ahụ, ha jiri udo bronz kee ya agbu, nye ya oru inyagharị igwe na-akwo oka n’ulo mkporo ha tinere ya. **22** Mgbe na-adighi anya, agirị isi ya malitekwa ito ozo. **23** Ugbu a, ndjisi ndi Filistia niile zokotara ichuru chi ha bu Dagon, aja di ukwu, na injiri onu, na-asị, “Chi anyi enyela Samsin bu onye iro anyi n’aka anyi.” **24** Mgbe ndi mmadu huru ya, ha toro chi ha si, “Chi anyi enyela onye iro anyi n’aka anyi, onye mere ka ala anyi togboro n’efu gbukwaa otutu ndi anyi.” **25** Mgbe ha ka n’obi uzo, ha tiri mkpu si, “Duputara anyi Samsin, ka o kpa anyi ochi.”

Ya mere, e duputara Samsin site n'ulo mkporo ka o meere ha ihe egwuregwu. Ha mere ka o guzo n'etiti ebe ogidi e ji wuo ulo ahụ di. **26** Mgbe ahụ, Samsin sirị onye na-eji, "Debe m n'ebe m ga-emetu ogidi ndi ulo a na-eguzo na ha aka, ka m nwe ike dabere na ha." **27** N'oge a, mmadu ejuputala n'ime ulo ahụ, nwoke na nwanyi; ndiisi ochichi ndi Filistia nokwa n'ebe ahụ. Ndi ozo onuogugu ha ruru puku ato, nwoke na nwanyi, no n'elu ulo ahụ na-ele Samsin, ebe o na-emere ha ihe ochi. **28** Mgbe ahụ, Samsin kpere ekpere rijo Onyenwe anyi arirjo si, "O! Onyenwe m Onyenwe anyi, biko cheta m naani otu ugwu a. Biko, Chineke, nye m ike n'otu ohere a m nwere, ka m nwee ike iboro obo n'ahụ ndi Filistia n'ihu, o buladi, mkpuru anya m abuo." **29** Mgbe ahụ, Samsin jidesiri ogidi abuo di n'etiti ulo ahụ aka ike, aka nri ya n'otu, aka ekpe ya na nke ozo. **30** Samsin kpere ekpere si, "Ka m soro ndi Filistia nwuo!" O ji ike ya niile nuo ogidi ahụ aka. Otu mgbe ahụ kwa, ulo arusi ahụ dara, dakwasi ndiisi ochichi Filistia ndi ahụ, na ndi niile no n'ime ulo ahụ. Ya mere, ndi niile so Samsin nwuo n'oge ahụ di otutu kari ndi Samsin gburu mgbe o di ndu. **31** Mgbe ihe ndi a gasiri, umunna ndi ikom Samsin, na ndi ezinaulo nna ya bjara n'ebe ahụ, buru ozu ya. Ha liri ya n'agbata Zora na Eshtaol, ebe e liri nna ya Manoa. Samsin kpere umu Izrel ikpe iri afo abuo.

17 E nwere otu nwoke si n'ala ugwu ugwu Ifrem, aha ya bu Maika. **2** Otu ubochi, Maika gwara nne ya okwu si ya, "I chetara puku na nari ego olaocha shekel ndi ahụ funariri gi, nke i ji n'ihu ya buo onye zuru ya onu n'oge gara aga? Eji m olaocha ahụ. O bu m weere ya." Nne ya sirị, "Ka Onyenwe anyi gozie gi nwa mi!" **3** Mgbe o nyeghachiri nne ya puku na nari ego olaocha shekel ahụ, nne ya gwara ya si, "Ana m edo olaocha ndi a nso nye Onyenwe anyi n'ihu nwa m nwoke maka iji ya mee oyiyi a pirị api na arusi a kpuru akpu. Aga m emesia nyeghachi gi ya." **4** Ya mere, o nyeghachiri nne ya olaocha ahụ, Nne ya weere nari ego olaocha shekel abuo wegara okpu uzu olaocha, onye jiri ya mee oyiyi a pirị api na ihe a kpuru akpu. E tinyere ha n'ulo Maika. **5** Nwoke ahụ bu Maika nwere ulo arusi, o mere efodu na arusi ezinaulo di iche iche, mee otu n'ime umu ya ndi ikom ka o buru onye nchujaja ya. **6** N'ubochi ndi a, Izrel enweghi eze na-achi ha. N'ihu nke a, onye obula na-eme ihe obula o choro, na ihe obula di ya mma n'anya. **7** Otu nwokorobia onye Livayi, sitere n'obodo Bethlehem nke di na Juda, bu onye binyere ndi agburu Juda, **8** hapuru obodo ahụ, bu Bethlehem Juda icho onodu n'ebe ozo. Mgbe o na-aga, o bjaruru n'ulo Maika n'ala ugwu ugwu Ifrem. **9** Maika juru ya, "Ebee ka i si bja?" O sirị "Abu m onye Livayi si Bethlehem di na Juda. Ana m achoro onwe m ebe m ga-anọ." **10** Mgbe ahụ, Maika sirị ya, "Soro biri n'ulo m, ghokwara m nna na onye nchujaja, aga m akwu gi mkpuru ego olaocha shekel iri kwa afo, nyekwa gi uwe, na ihe oriri." **11** Ya mere, onye Livayi ahụ kwere n'ihu o gwara ya, nwokorobia ahụ sooro

ya biri ka otu n'ime umu ya ndi ikom. **12** Mgbe ahụ, Maika nyere onye Livayi ahụ oru, nwokorobia ahụ ghooro ya onye nchujaja, birikwa n'ulo ya. **13** Mgbe ahụ, Maika kwuru, "Ugwu a, amaara m na Onyenwe anyi ga-agozi m nke ukwu, n'ihu na onye Livayi a aghoola onye nchujaja m."

18 N'oge ahụ kwa, umu Izrel enweghi eze obula na-achi ha. Ebo Dan na-achokwara onwe ha ebe obibi nke ga-abu ala nke aka ha, n'ihu na ruo ugwu a, ha enweghi ike chupu ndi bi n'ala ahụ e kenyere ha dika ihe nketa nke ha. **2** N'ihu nke a, ebo Dan sitere n'ikwu ise di n'ebo ha hoputa mmadu ise. Ndi a bu dimka, na dike n'agha, burukwa ndi si n'obodo Zora na Eshtaol. Ha zipuru mmadu ise ndi a ka ha gaa nyochaa ala ahụ ha na-achọ ibi n'ime ya. Mgbe ndi ahụ jeruru obodo ugwu ugwu Ifrem, ha gara nodu odu abali n'ulo Maika. **3** Mgbe ha no nso ulo Maika, ha nuru asusu nwokorobia onye Livayi ahụ bu onye nchujaja. Ha kporutara ya n'otu akuku juo ya ajuju si, "Onye kpotara gi ebe a? Gini ka i na-eme n'ebe a? Gini mere i ji bja n'ebe a?" **4** Nwokorobia ahụ kwara ha ihe Maika meere ya. O gwara ha, "O nyere m oru, abukwa m onye nchujaja ya." **5** Ha sirị ya, "O di mmal Biko, juta Chineke ase, choputa ma ije anyi a o ga-agakwa nke oma." **6** Onye nchujaja ahụ zara si ha, "Gaa n'udo. Ije unu nwere ngozi Onyenwe anyi." **7** Ya mere, ndi ikom ise ndi ahụ biliri ije bjaruo n'obodo Laish, ebe ha huru na ndi ahụ na-ebi n'udo, na-enweghi nsogbu obula. Ha dika ndi obodo Sajdon, ndi onwe ha juru afo, ndi na-adighi atụ anyi ihe egwu obula. Ha bu ndi bara uba, ebe o dighi ihe obula koru uko n'ala ahụ. Ozo, ha bi n'ebe di anya site n'obodo ndi Sajdon. O dikwaghi ihe ha na mmadu obula nwekoro. **8** Mgbe ndi nnyocha ahụ laghachiri n'obodo Zora na Eshtaol, ndi ebo Dan ibe ha juru ha, si, "Unu si ana jee? Gini ka unu choputara?" **9** Ha zara si, "Bjanu, ka anyi ga buso ha agha. Anyi ahula ala agha, o dikwa mma nke ukwu. Gini ka unu na-agbara nkiti? Unu egbula oge iba n'ebe ahụ nweta ya. **10** Mgbe unu ruru ebe ahụ, unu ga-ahụ ndi na-adighi atụ anyi ihe egwu obula, na ala sara mbara nke Chineke na-etinye unu n'aka. Ala nke ihe obula na-adighi ako n'ime ya." **11** Ya mere, nari ndi agha isii ndi si n'ebo Dan biliri gaa ibuso obodo ahụ agha. Ha sikwa Zora na Eshtaol puo. **12** Mgbe ha na-aga, ha rutere Kariat Jearim, nke di na Juda, maa ulo ikwu ha n'ebe ahụ. O bu ya mere e ji akpo ebe ahụ di n'akuku odida anyanwu Kariat Jearim Mahane Dan ruo taa. **13** Emesia, ha puru n'ala ugwu ugwu Ifrem, bjarute n'ulo Maika. **14** Mmadu ise ndi ahụ gara nnyochaputa ala (ya bu ala Laish) ahụ gwara umunna ha si, "Unu maara na n'ime otu ulo ndi a na e nwere efodu, n'ufodu arusi ezinaulo ndi di iche iche, na oyiyi a kpuru akpu nke eji ala wuo? Ugwu a, maranu ihe unu ga-eme." **15** Ya mere, ha gara n'ebe ahụ, banye n'ulo nwokorobia Livayi ahụ, ebe o bi n'ulo Maika, juo ya maka odimma ya. **16** Nari ndi ikom Dan, ndi jikere ibu agha, guzo n'onu uzo ama. **17**

Mgbe ahụ, ndị nnyocha ise ahụ banyere n'ime ụlọ ahụ buru arụsị ọla ahụ, na efọd ahụ, na arụsị ezinaụlọ ndị ahụ, ma onye nchụaja ahụ na narị ndị agha isii ndị ji ngwa agha guzo n'ongu ụzọ ama. **18** Mgbe ndị ikom ahụ banyere n'ụlọ Maịka buru arụsị ọla ahụ, efọd ahụ na arụsị ezinaụlọ ndị ọzọ ahụ, onye nchụaja ahụ sịrị ha, "Gịnị ka unu na-eme?" **19** Ha zara sị ya, "Mechie ọnu gi! Ekwukwala okwu ọbụla. Soro anyị bịa buru nna anyị na onye nchụaja anyị. Ọ ga-abara gi uru karịa jbu onye nchụaja nye otu ebo na otu agbụrụ n'izrel, karịa jbu onye nchụaja nke naanị otu nwoke n'ime ezinaụlọ ya." **20** Mgbe ahụ, obi toro nwoke bọbia onye nchụaja ahụ uto isoro ha gaa. O buuru efọd ahụ, arụsị ezinaụlọ ndị ọzọ ahụ na oyiyi ahụ a pirị apị soro ndị ahụ gawa. **21** Ha malitekwara ije ha, umuntakiri ha, na igwe anụ ụlọ ha, na ngwongwo ha ka ha tinyere n'ihu ha. **22** Mgbe ha gamituru nke nta site n'ụlọ Maịka, ndị ikom ndị bi nso ụlọ Maịka kpọkọtara onwe ha chuso ndị Dan, gafee ha. **23** Maịka na ndị so ya na-etikwa mkpu na-akpọku ha sị ha kwusị ije ha. Ma ndị ebo Dan juru Maịka ajụjụ sị ya, "Gịnị na-eme gi iji kpọpụta ndị gi ka ha bịa luso anyị agha?" **24** Ọ zaghachiri, "Unu chijiri chi ndị m mere, kpọrọ onye nchụaja m puo. Gịnị ọzọ ka m nwekwara? Olee otu unu si aju, 'Gịnị na-eme gi?'" **25** Ndị ikom Dan zara sị ya, "Lezie anya kpachara anya banyere ụdị okwu jị na-ekwu. N'ihu na i kwuo ụdị okwu a gaa n'ihu, ụfọdụ ndị ikom isi na-anụ ọkụ ga-abia luso gi agha gbuo gi na ndị ezinaụlọ gi." **26** Ya mere, ndị ebo Dan gbara ya nkịtị na-aga ebe ha na-aga. Mgbe Maịka huru na ha di otutu karịa ya, ọ hapuru ha, tugharịa laghachi n'ụlọ ya. **27** Umụ Dan chijiri arụsị ahụ niile Maịka mere, durukwa onye nchụaja ya gawa n'obodo Laish, obodo n'udo, nke na-adighi atụ anya ihe egwu ọbụla. Ha busoro ndị obodo ahụ agha, suo obodo ahụ ọkụ. **28** Ọ dighi onye ọbụla nwere ike bịa inyere ndị obodo ahụ aka n'ihu ha bi n'ebe di anya site n'obodo Sajdon. O nwekwaghị obodo ọbụla ha na ha na-emekorita. Obodo a di na ndagwurugwu di nso na Bet-Rehob. Emeja, ndị ebo Dan wughachiri obodo ahụ ọzọ, biri n'ime ya. **29** Ọ bụ nke a mere e ji kpọ ọha obodo ahụ Dan, nke bụ aha nna ha ochie, onye bụ nwa Izrel. Ma tupu ebo Dan ebibie ya, aha obodo a n'oge gara aga bụ Laish. **30** N'ebe ahụ ndị Dan guzobeere onwe ha arụsị, Jonathan, nwa Geshom, nwa Mosis, na umu ya ndị ikom niile ghooro ndị nchụaja nye ebo Dan ruo n'oge a dọtara ala ahụ n'agha. **31** Ndị ebo Dan nogidere na-eke arụsị ndị ahụ Maịka mere oge ahụ niile ụlọ nzute Chineke di na Shafo.

19 N'oge a, Izrel enweghị eze na-achị ha. N'oge ahụ kwa, ọ di otu nwoke, onye Livayị bi n'ebe di anya n'ala ugwu ugwu Ifrem. Nwoke a gara Betlehem, n'ime Juda, kpọrọ otu nwaagboghọ ka ọ buru iko ya nwanị. **2** Ma iko ya nwanị ahụ kwara iko megide ya. Ọ hapuru ya laghachi n'ezinaụlọ nne na nna ya na Betlehem, Juda. Ọ noro onwa anọ n'ebe ahụ. **3** Nwoke ahụ kpebiri iga n'ụlọ nna nwaagboghọ ahụ iriọ ya ka ọ loghachi. Ọ kpọrọ otu n'ime ndị ohu

ya, duru inyinnya ibu abuo. Mgbe nwoke ahụ bjaruru n'ụlọ ahụ, iko ya nwanị kpọbatara ya n'ụlọ nna ya. Mgbe nna nwaagboghọ ahụ huru ya, ọ jiri onu kelee ya ekele. **4** Nna nwanị ahụ rioro ya ka ọ nonyere ha ufodu oge. N'ihu nke a, ọ nonyeere ha ubochi atọ. Ha niile noro onodu obi uto abali atọ ahụ niile, rie nukwa. **5** N'ubochi nke anọ, nwoke ahụ na iko ya jikeere n'isi ututu ilaghachi. Ma nna nwanị ahụ rioro ha sị ha, "Jirinu ihe oriri gbaanu onwe unu ume. Emeja unu nwere ike ilawa." **6** Ya mere, ha abuo noduru ala rie ihe, nukwa ihe onunu. Mgbe e mesiri, nna nwaagboghọ ahụ siri ha, "Biko, nodunu rahụ ura n'abali taa, meekwanu onwe unu obi uto." **7** Ma mgbe nwoke ahụ biliri ka ọ laa, nna nwaagboghọ ahụ, nogidere ya, nke a mere ka ọ kwenye ino ruo echi ya. **8** N'isi ututu ubochi nke ise, ha bilikwara ngwangwa jikere ihapu ma ilaghachi. Ozokwa, nna nwaagboghọ ahụ riorokwara ha sị ha, "Biko, nogidenu n'ututu taa, ma n'oge ehie unu nwere ike laa." N'ihu nke a, ha nogidekwara rie, nuo. **9** Mgbe nwoke ahụ na iko ya nwanị, na ohu ya, jikeere ihapu, nna nwaagboghọ ahụ riorokwara ha sị ha, "Biko, lee chi ebidola iji ugbu a, abali adikwala nso. Biko, nogide n'ulo m naanị abali taa. Anyi ga-emekwa onwe anyi obi uto abali taa niile. Ma unu ga-amalite ije unu n'isi ututu echi. Mgbe ahụ, unu ga-ala n'udo." **10** Ma nwoke ahụ ekweghi ino onodu abali ọzọ, ọ hapuru gawa n'uzo ije Jebus (ya bu Jerusalem), ya na inyinnya ibu ya abuo akwadoro maka njem nakwa iko ya nwanị. **11** Ha rutere ebe ahụ oge chi na-akwado iji. Ohu ya siri nna ya ukwu, "Bia, ka anyi kwusi n'obodo ndi Jebus a, no onodu abali." **12** Ma nna ya ukwu zaghachiri, "Mba! Anyi agaghi aba n'obodo ndi na abughi umu Izrel. Anyi ga-aga n'ihu ruo Gibe a." **13** O kwukwara sị, "Bia ka anyi gbalia iru Gibe a maobu Rema, no onodu abali n'otu n'ime ebe ndi a." **14** Ya mere, ha gara n'ihu n'ije ha. Anwu dara dika ha na-eru Gibe a di na Benjamin. **15** N'ebe ahụ ka ha kwusiri ino onodu abali. Ha gara noro na mbara ama obodo ahụ, ma o nweghi onye obula kpobatar a ha ka ha rahụ ura n'ulo ya. **16** N'anyasi ahụ, otu agadi nwoke zutere ha ka o si iru oru n'ubi na-aloghachi, onye si n'obodo ugwu ugwu Ifrem, ma o bi ka onye obia na Gibe a (ndi bi n'ebe a bu ndi Benjamin). **17** Mgbe agadi nwoke a huru ndi ije ahụ na mbara ama obodo ahụ, ọ juru ha ajuju sị, "Ebee ka unu si bia? Ebee ka unu na-aga?" **18** Nwoke ahụ zara sị ya, "Anyi si Betlehem di na Juda na-aloghachi n'ulo anyi di n'ebe di anya n'ala ugwu ugwu Ifrem. Esi m ebe ahụ gaa Betlehem di na Juda, ma ugbu a, ana m aga n'ulo Onyenwe anyi. O nweghi onye kpobatar a anyi n'ulo ya. **19** Anyi nwere ihe oriri nke inyinnya ibu anyi gari, achicha na mmanya nke anyi bu ndi ohu gi ga-eri, ya bu, mu onwe m na ohu gi nwanị na nwoke bọbia so anyi. Anyi achoghi ihe obula n'aka onye obula." **20** Agadi nwoke ahụ siri ha, "Batani n'ulo m dika ndi obia nke m. Ka m nye unu ihe niile bu mkpa unu. Naanị unu anola onodu abali n'ama." **21** N'ihu nke a, ọ kpobatar a ha n'ulo ya. O duuru inyinnya ibu ha, nye ha

ihe oriri. Emesja, ha sara ukwu ha mmiri, n'odu ala rie ma n'okwa. **22** Ma mgbe ha risiri nri, n'oro na-ezu ike, na-akporita uka, na mberede, ndi ikom ufofu sitere n'obodo ahụ, ndi jogburu onwe ha n'omume gbara ulo ahụ gburugburu. Ha malitekwa ita aka n'uzo ahụ na ita mkpu na-akpo agadi nwoke ahụ, si ya, "Kpopta onye obia ahụ n'ime ulo gi ka anyi mara ya." **23** Agadi nwoke ahụ bu onyenwe ulo ahụ pukwuuru ha n'ezi, si ha, "Biko umunna m, unu emela ihe ojoo di otu a. Nwoke a n' n'ulo m dika obia. Unu emela ihe ihere di otu a. **24** Ka m kpoptara unu nwa m nwanyi na-amaghị nwoke, na iko nwanyi nwoke a ka unu jiri ha mee ihe obula unu choro ma hapuru nwoke a. Unu emela ihe ihere di otu a." **25** Ma ndi ikom ahụ egeghi ya nti. Ya mere, nwoke ahụ kpoptara iko ya nwanyi zipuru ha ya n'ezi. Ha niile n'otu na otu, dinakwuru nwanyi ahụ abali ahụ niile. Mgbe chi na-achọ ibo, ha hapuru ya ka o laa. **26** N'isi ututu, nwanyi ahụ biliri laghachi azu n'ulo ahụ iko ya nwoke no. Ma o dara n'ala n'ihu onu uzo ahụ togboro n'ebe ahụ tutu chi abozie. **27** Mgbe nwoke ahụ biliri n'ututu, meghee uzo ka o malite ije ya, o huru iko ya nwanyi ahụ ka o togbo n'onu uzo ahụ. Aka ya abuo dikwa n'onu uzo mbata ulo ahụ. **28** Nwoke ahụ kpokuru ya si ya, "Ngwa, bilie ka anyi laa." Ma nwaagbogho ahụ ekwughị okwu obula. Nwoke ahụ buliri ya, tukwasị ya n'elu jinyina ibu ya, buru ya laa n'obodo nke aka ya. **29** Mgbe o bjaruru obodo ya, o banyere n'ulo ya weputa mma jiri ya bowaa ozu iko ya nwanyi ahụ uzo iri na abuo. O zigaara ebo iri na abuo niile di n'Izrel otu uzo, otu uzo. **30** N'ihu nke a, Onye obula huru ihe ojoo a kwuru si, "O nwebeghi onye obula mere udi ajo omume di otu a kemgbe umu Izrel si n'obodo Ijiptuta. Chee echiche banyere ihe a. Tulee ya ma gwa anyi ihe anyi ga-eme?"

20 Mgbe ahụ, ndi Izrel niile ndi si n'ala Dan ruo Bjasheba, tinyere ndi si n'ala Gilead, putara dika otu mmadu, bja zuko n'ihu Onyenwe anyi na Mizpa. **2** Ndi ndu ebo Izrel niile weere onodu na nzuko nke ndi Chineke, onuogugu ha bu nari puku ndi agha ano, ndi na-ebu mma agha. **3** Mgbe na-adighi anya, nzuko umu Izrel niile na Mizpa ruru umu Benjamin nti. Mgbe ahụ, ndisi Izrel niile kporo nwoke ahụ egburu iko ya nwanyi si ya, "Koro anyi otu ihe ojoo a si mee." **4** Ya mere, onye Livayi ahụ, di nwanyi ahụ egburu kwuru si, "Mu na iko m nwanyi bjaruru obodo Gibe, obodo nta ndi Benjamin, kwusi n'ebe ahụ ino onodu abali. **5** N'oge abali, ndi ikom Gibe bira gba ulo anyi n'ime ya gburugburu. Nzube ha bu igbu m. Ma ha jidere iko m nwanyi, dinakwuru ya n'ike, tutu ruo mgbe o nwuru. **6** N'ihu ya, abowasiri m ahụ iko m nwanyi uzo iri na abuo, zisa ya n'akuku niile nke ihe nketa ndi Izrel niile n'ihu na ndi ikom Gibe ndi ahụ emela ihe ojoo na ihe ihere n'ala Izrel. **7** Ugbu a, unu umu Izrel niile, unu onwe unu tleenu okwu a, nyekwanu ndumodu ihe a ga-eme ebe a." **8** Ndi mmadu niile kulitere dika otu onye, si, "O nweghi

onye obula ga-ala na be ya. O nweghi onye obula gae si n'ebe a laa n'ulo ya. **9** Ma ugbu a, nke a bu ihe anyi ga-eme ndi Gibe. Anyi ga-efe nza choputa ndi ga-aga luso ndi Gibe agha. **10** Anyi ga-esite n'ebonye niile nke Izrel hoputa mmadu iri site na nari mmadu, hoputa nari mmadu site na puku mmadu, hoputakwa puku mmadu site n'iri puku mmadu, ka ha hu maka iwetara ndi agha ihe oriri. Mgbe ndi agha a rutere Geba di na Benjamin, anyi puru ikwughachi ha ugwu ruu ha dika ihe ihere niile ha mere n'ala Izrel si di." **11** Ya mere, ndi Izrel niile jikotara onwe ha onu ibu agha ahụ dika otu onye, megide obodo ahụ. **12** Ndi ebo Izrel zipuru ndi ozi ka ha gazuo ebo Benjamin niile, si ha, "Gini bu ihe ojoo nke a jogburu onwe ya emere n'etiti unu? **13** Ugbu a, kpoptara anyi ndi ikom ojoo di a si n'obodo Gibe ka anyi gbuo ha. Anyi ga-esikwa otu a hichapu ihe ojoo a site n'Izrel." Ma umu Benjamin egeghi ndi Izrel ibe ha nti. **14** Ha sitere n'obodo ha di iche iche zukotaa na Gibe maka ibuso ndi Izrel agha. **15** N'ubochi ahụ, ndi Benjamin sitere n'obodo ha di iche iche kpokota iri puku ndi ikom abuo na puku isii bu ndi na-amiputa mma agha, tinyere nari ndi ikom asaa ahụ zuruoke site na ndi bi na Gibe. **16** N'ime ndi agha ndi a, e nwere nari ndi agha asaa, ndi a maara nke oma dika ndi na-agbata uta nke oma. Ha bu ndi na-eme aka ekpe, onye obula n'ime ha nwere ike iji okwute mata otu agiri isi, ghara imahie ya. **17** Ma onuogugu ndi agha umu Izrel, ma o buru na e wezuga umu Benjamin, di nari puku ano. **18** Ma tupu agha ahụ ebido, ndi agha Izrel buru uzo gaa Betel ijuta Chineke ase. Ha juru ya si, "Olee ebo ga-edu anyi ibuso ndi agha Benjamin agha?" Onyenwe anyi zara si ha na o bu Juda ga-ebu uzo. **19** N'ihu nke a, n'isi ututu echi ya, ndi agha umu Izrel niile buliri ihe agha ha puo, maa ulo ikwu ha nso nso Gibe. **20** Emesja, ndi Izrel puru izute ndi Benjamin, doo onwe ha n'usoro ibu agha na Gibe. **21** Ma n'ubochi ahụ, ndi Benjamin si Gibe nuputa n'igwe gbuo ndi agha Izrel onuogugu ha di iri puku abuo na puku abuo. **22** Ndi agha Izrel gbaritara onwe ha ume, ma werewa onodu ibu agha dika ha mere n'ubochi mbu. **23** Ndi agha Izrel kwara akwa nke ukwu n'ubochi ahụ n'ihu Onyenwe anyi site n'ututu ruo anyasi. Ha juru Onyenwe anyi ase ozo si ya, "Anyi ga-aga n'ihu iluso umunna anyi ndi Benjamin ogu?" Onyenwe anyi zara si ha, "Gaanu ga luso ha agha." **24** N'ihu nke a, ndi Izrel jeghachikwara ozo ibuso umu Benjamin agha n'ubochi nke abuo ya. **25** N'oge a kwa, ndi agha Benjamin si n'obodo Gibe puta ibuso ha agha. Ha gburu ndi agha Izrel onuogugu ha di puku iri na asato. Ndi a niile bukwa ndi ji mma agha ebu agha. **26** Mgbe ahụ, ndi Izrel niile gara Betel, n'odu n'ebe agha, kwaa akwa n'ihu Onyenwe anyi Ha erighi nri obula n'ubochi ahụ site n'ututu ruo n'anyasi. Ha chere n'ihu Onyenwe anyi onyinye aja udo, ma chokwa aja nsure oku. **27** Ndi Izrel juru ase site n'aka Onyenwe anyi. (N'oge ndi ahụ, igbe ogbugba ndu Chineke di n'ebe ahụ. **28** Finehaz nwa Elieza, nwa nwa Eron na-eje ozi nchajaja n'ebe ahụ.) Umu Izrel

jurụ Onyenwe anyị ase si ya, “Ọ bụ anyị gaakwa ọzọ ibuso ụmụna anyị ndị Benjamin agha, ka jị si anyị agala?” Onyenwe anyị zara si ha, “Gaanụ, n’ihi na aga m ahụ na unu meriri ndị agha Benjamin echị.”

29 N’ihi nke a, ụmụ Izrel kewapụtara ndị zoro onwe ha n’ohia, gburugburu obodo Gibe. **30** N’ubochi nke atọ ya, ha puru gaakwa izute ndị Benjamin, ha were onodu ha imegide ndị Gibe dika ha mere n’oge gara aga. **31** Ndị Benjamin putara izute ha, e mere ka ha site n’obodo puo. Ha malitere igbu ndị Izrel dika ha mere na mbu, nke mere na ndị ikom iri atọ dara nwuo n’ohia ma na uzo, otu nke gawara obodo Betel, na nke ozo gawara obodo Gibe. **32** Ya mere, mgbe ndị agha Benjamin malitere na-asi, “Lee, anyị emerielha ha dika anyị mere na mbu,” ndị Izrel no na-ekwu si, “Ka anyị gbara oso na-aga ruo mgbe ha ga-anọ ebe di anyị site n’obodo ha.” **33** Ndị ikom niile nke Izrel sitere n’onodu ha bilie, doo onwe ha n’usoro na Baal-Tama, ndị Izrel ndị zoro onwe ha waputara site n’onodu ha n’odida anyanwu nke Geba, si n’ohia maputa. **34** Iri puku ndị ikom Izrel ahụ zuruoke gara na ncherita ihu Gibe busoo ya agha. Agha ahụ di ike nke ukwu nke mere na ndị Benjamin amataghi na oke mbibi na-abjakwasị ha. **35** Onyenwe anyị meriri ndị Benjamin n’ihu Izrel, n’ubochi ahụ; ndị Izrel gburu ndị agha Benjamin onuogugu ha di iri puku abuo, na puku ise, na otu nari. Ha niile bukwa ndi na-eji mma agha aga agha. **36** Mgbe ahụ, ndị Benjamin n’owhe ha, huru na e emerielha ha. Ugbu a, ndi ikom Izrel nyere ndi Benjamin ohere iga n’ihu, n’ihi na ha dabere na ndi ha zoro n’ohia n’akuku Gibe. **37** Ndị ahụ zoro n’ohia gbaputara ojiiso gbaba n’obodo Gibe, kesaa onwe ha, were mma agha gbuchapu ndi niile no n’obodo ahụ. **38** Ndị Izrel na ndi zoro n’ohia kwekotara na ha ga-eme ka anwuru oku di ukwu na-ala elu elu site n’obodo ahụ, **39** ma mgbe ahụ, ndi Izrel ga-ebido ibo obo ogbugbu egburu ha. Ndị Benjamin egbuolarị iri ndi Izrel atọ, n’ihi ya ha siri, “Anyi na-emerih ha dika anyi mere n’agha mbu.” **40** Ma mgbe anwuru oku malitere jla elu site n’obodo ahụ, ndi Benjamin lere anya n’azu hu ka anwuru oku na-ala elu site n’akuku niile nke obodo ahụ. **41** Mgbe ahụ, ndi Izrel bidoro igbu ha, oke egwu jidere ndi Benjamin n’ihi na ha ghotara na jla n’iyi adakwasila ha. **42** Ha si n’ihu ndi Izrel gbaa oso, gbaga n’uzo gawara n’ozara, ma ha enweghi ike igbanari agha ahụ. Ndị Izrel si n’obodo Gibe gbaputa gburu ha n’ebe ahụ. **43** Ha gbara ndi Benjamin gburugburu n’akuku owuwa anyanwu Gibe, gbuo otutu n’ime ha n’ebe ahụ. **44** Ndị agha Benjamin e gburu n’agha ubochi ahụ di puku iri na asato. **45** Mgbe ha chighariri na-agbala n’uzo ozara na-aga n’ebe oke nkume Rimon di, ndi Izrel gburu puku ndi agha ise n’ime ha n’uzo ahụ. Ha chugidere ndi Benjamin oso ruo Gidom, gbukwaa puku ndi agha ha abuo. **46** Ya mere, ndi Benjamin e gburu n’agha n’ubochi ahụ di iri puku abuo, na ise. Ndị a bu ndi agha mma agha, dike na dimkpa n’agha. **47** Naanị nari ndi agha isii n’ime ha tughariri gbapu oso gbalaga n’ozara, n’ebe

nkume Rimon di. Ha nogidere n’ebe ahụ onwa ano. **48** Mgbe ahụ, ndi agha Izrel hapuru ha, laghachi azu, gaa n’obodo ndi Benjamin niile gbuo ndi niile no n’ime ha, igwe anu ulo, na ihe ndi ozo niile di n’ime ha. Obodo niile ha ruru, ha kporo ha oku.

21 Mgbe ndi ikom Izrel niile zukotara na Mizpa, ha nuru iyi si, “O nweghi onye obula n’ime anyi ga-ekwe ka nwoke obula si n’ebo Benjamin luo umu anyi ndi inyom.” **2** Ndị Izrel niile gara Betel, nodu ebe ahụ ruo mgbede n’ihu Chineke. Ha welitere olu bee akwa dara uda. **3** “Ha siri, Onyenwe anyi, Chineke Izrel, ginị mere ihe di otu a jị dakwasi Izrel? Ginị mere a ga-eji na-achọ otu ebo Izrel achọ taa?” **4** N’isi ututu echị ya, ha biliri ngwangwa ruo ebe ichu aja. Ha churu aja nsure oku, na aja udo n’ebe ahụ. **5** Emesja, ha juritara onwe ha ajuru si, “O nwere ebo Izrel na-enweghi onye nochiri anya ha n’ihu Onyenwe anyi anyi mgbe anyi zukoro na Mizpa?” N’ihi na ha nuru iyi kwuo na onye obula juru ibia n’ihu Onyenwe anyi na Mizpa aghaghi inwu. **6** Ma oke iru uju di n’ala Izrel dum n’ihi ihe dakwasiri umunna ha, bu ndi Benjamin. Ha niile kwuru si, “Taa, otu ebo Izrel alaala n’iyi, e kpochapula ya. **7** Olee otu anyi ga-esi nwetara ndi foduru nwunye ha ga-alu ebe anyi nuru iyi site n’aha Onyenwe anyi na anyi agaghi enye ha umu anyi ndi inyom?” **8** Mgbe ahụ, ha juru ajuru si, “O nwere ebo Izrel na-esoghi anyi zukota mgbe anyi zukotara n’ihu Onyenwe anyi na Mizpa?” Ha choputara na o nweghi onye obula si na Jebesh Gilead bja. **9** N’ihi na mgbe ha guru ndi zukoro onu, ha choputara na o nweghi ndi si Jebesh Gilead bja. **10** Ya mere, nzuko ahụ zipuru puku ndi agha iri na abuo, ndi di ike n’etiti ha, ka ha gaa jiri mma agha gbuchapu mmadu niile bi na Jebesh Gilead, ndi nwoke, na ndi nwanyi, na umuntakiri. **11** Nke a bukwa ihe unu ga-eme, “Gbuonu ndi ikom niile na umu nwanyi niile matalara nwoke.” **12** Onuogugu umu agbogho na-amabeghi nwoke ha chotara na Jebesh Gilead di nari ano. Ndị agha ahụ kpotara ha na Shailo, n’ime Kenan, ebe ndi Izrel mara ulo ikwu ha. **13** Emesja, ha zigara ufodu mmadu ka ha jekwuru ndi agha Benjamin na nkume Rimon maka ime udo. **14** Mgbe ndi Benjamin loghachiri, e dunyere ha nari ndi inyom ano, ndi Jebesh Gilead, bu ndi e mere ka ha di ndu. Ma umu agbogho ndi a ezughi onuogugu ha niile. **15** Oge ahụ bu nnoo oge iru uju di ukwu n’ala Izrel maka onodu ndi Benjamin, n’ihi na Onyenwe anyi emeela ka ebo ndi Izrel hapu izu ezu. **16** Ndị okenye Izrel juritara onwe ha si, “Ginị ka anyi ga-eme ijutara umunna anyi nwunye ebe o bu na umu agbogho ndi Benjamin anwuchaala? **17** Ndị Benjamin foduru ndi aghaghi inweta ndi ga-anochi anya ha,” bu ihe ha kwuru, “ka otu n’ime ebo Izrel ghara ibu ndi e kpochapuru ekpochapu. **18** Ma anyi enweghi ike inye ha ndi nwunye site n’umu anyi ndi inyom, n’ihi na umu Izrel nuru iyi si, ‘Onye aburu onu ka o bu, bu onye obula nke nyere onye Benjamin nwunye.’ **19** Ma lee, e nwere mmemme Onyenwe anyi a na-eme afọ niile na Shailo, n’akuku uguw Betel, na mpaghara

ọwụwa anyanwụ nke ụzọ ahụ sitere Betel gaa Shekem, na n'akụkụ ndịda Lebona.” **20** Ya mere, ha gwara ndị ikom Benjamin, bụ ndị chọrọ nwunye okwu sị ha, “Gaanụ zoo onwe unu n'ubi vainị dij n'agbata ụzọ ahụ, **21** ma na-elepụ anya. Mgbe ụmụ agboghọ Shailo ga-apụta ite egwu ha, sitenụ n'ubi vainị gbaputanụ jide ha, ka onye ọbụla n'ime unu jide otu nwaagboghọ kpurụ ya laa n'ala Benjamin, ka ha burụ nwunye unu. **22** Ọ burụ na nna ha maọbụ ụmụnne ha abjkwute anyị ijụ ajujụ banyere ha, anyị ga-agwa ha okwu sị, 'Biko, gosinụ anyị amara, site n'ihapụ ha ka ha lụọ ụmụ agboghọ ahụ, n'ihị na anyị achọtaghị ụmụ agboghọ ga-ezuru ha niile mgbe anyị gburu ndị niile bi na Jebesh Gilead. O nwekwaghị ụzọ ọzọ unu gaara esi nye ha ụmụ unu ndị nwanyị ghara jibụ ndị ikpe mara.” **23** Ya mere, ndị Benjamin mere dika ndumọdụ e nyere ha si dij. Onye ọbụla n'ime ha jidere otu nwaagboghọ n'ike mgbe ha na-ete egwu n'oge mmemme ahụ ka ọ burụ nwunye ya. Ha lara n'ihe nketa ha, wughachi obodo ha, biri n'ime ya. **24** Mgbe ihe ndị a gasiri, ụmụ Izrel laghachiri n'obodo ha, n'otu n'otu, onye ọbụla kwa laghachiri n'ebo ya, n'ikwu ya, n'ihe nketa nke aka ya. **25** N'ubochị ndị a, Izrel enweghị eze na-achị ha. N'ihị nke a, onye ọbụla na-eme ihe ọbụla ọ chọrọ, na ihe ọbụla dij ya mma n'anya.

Rut

1 N'oge ndị ahụ, mgbe ndị ikpe na-achị, oke ụnwụ dara n'ala Izrel. N'ihì ụnwụ a, otu nwoke, onye Betlehem, obodo dī na Judā, kwakọrọ ihe ya niile, duru nwunye ya, na ụmụ ya ndị ikom abụọ, hapụ obodo ya gaa biri dīka ọbịa n'ala Moab. **2** Aha nwoke a bụ Elimelek. Aha nwunye ya bụ Naomi, ma aha ụmụ ya ndị ikom abụọ bụ Mahlōn na Kiljōn. Ha bụ ndị Efrat si Betlehem nke dī na Judā. Ha bjarutere n'ala Moab biri n'ebe ahụ. **3** Ma Elimelek dī Naomi nwurū, hapụ naanị Naomi, na ụmụ ya ndị ikom abụọ. **4** Ha lūrū ndị nwunye site n'etiti ndị inyom Moab. Aha nke mbụ bụ Opa, ebe aha nke abụọ bụ Rut. Ha biri n'ebe ahụ ihe dī ka afọ iri. **5** Mahlōn na Kiljōn mechara nwụ. Ya mere, Naomi ghọrọ onye gba aka dī, na onye gba aka ụmụ. **6** Mgbe Naomi nọ n'ala Moab nū na Onyenwe anyị eletala ndị Izrel site n'inye ha ihe oriri, Naomi na ndị nwunye ụmụ ya abụọ kwadoro ilaghachi azụ n'ala Izrel. **7** Ya mere, Naomi na ndị nwunye ụmụ ya abụọ hapurū ala Moab ebe ha bi kemgbe, malite igbaso ụzọ ha ga-esi laghachi n'ala Judā. **8** Mgbe ahụ, Naomi gwara ndị nwunye ụmụ ya abụọ okwu sị ha, "Ngwa, onye ọbụla n'ime unu laghachi n'ụlọ nne ya. Ka Onyenwe anyị gosi unu obioma dīka unu si gosi mụ onwe m, na ndị unu nwurū anwū. **9** Ka Onyenwe anyị nyekwa unu dī ọzọ ma meekwa ka unu chọta udo n'ezinaụlọ ọzọ." Mgbe ahụ Naomi suturu ha onū, ha niile kwara akwa. **10** Ma Opa na Rut zara Naomi sị ya, "E, anyị agaghị ala. Anyị ga-esoro gị laghachikwuru ndị gị." **11** Naomi zara sị ha, "Laghachinū ụmụ m, ọ bụ n'ihì gịnjī ka unu ga-eji soro m laa? E nwere m ike jīmūta ụmụ ndị ikom ọzọ ndị ga-abụ dī unu? **12** Laghachinū azụ ụmụ m. Emeela m agadi ilū dī ọzọ. A sīkwari na oilieanya fọdurū m ilū dī na jīmūta ụmụ ndị ikom n'abalī taa, **13** unu ga-echere ruo mgbe ha tolitere? Unu ga-anọ na-alūghī dī ọzọ? Mba, ụmụ m ndị inyom, ọnọdū m dī ilu karīa nke unu, n'ihì na Onyenwe anyị eseputala aka ya imegide m." **14** Ha welitere olu ha kwaa akwa ọzọ. Mgbe ahụ Opa suturu nne dī ya onū ma Rut kwusīrī ike n'ebe ọ nọ. **15** Ma Naomi gwara ya sị, "Lee, nwunye nwanne dī gī alaghachikwurula ndị nwe ya na chi ya niile, soro ya laa." **16** Ma Rut zara, "Akwa gidela m ka m hapū gī, ma ọbụ ime ka m site n'iso gī chigharīa. Aga m esoro gī gaa ebe ọbụla jī na-aga. Aga m esokwa gī biri n'ebe ọbụla jī ga-ebi; ndị gī ga-abū ndị m, Chineke gī ga-abūkwa Chineke m, **17** ebe jī nwurū ka m ga-anwū, ebe ahụ kwa ka a ga-eli m. Ka Onyenwe anyị mesoo m mmeso, otu ọbụla mmeso ahū si dī njo, ma ọ burū na m ekwere ka ihe ọzọ, ma ọ bughī ọnwū, kewaa mū na gī." **18** Mgbe Naomi hūrū na Rut ekpebiela n'ime onwe ya iso ya, ọ kwusīrī igwa ya okwu ọzọ. **19** Ya mere, ha abụọ gagidere ije rute Betlehem. Mgbe ha batara Betlehem, obodo ahū mere mkpọtū, n'ihì nlọta ha. Ndị inyom jurū sị, "Ọ bụ Naomi bụ nke a n'ezie?" **20** Ma Naomi zara ha sị, "Unu akpokwala m Naomi,

kama kpọonū m Mara, n'ihì na Onye purū ime ihe niile emeela ka ndū m jupūta n'ihē ilu. **21** Aka m juru eju mgbe m si n'ebe a pū, ma Onyenwe anyị emeela ka m gbara aka lōta. Gīnjī mere unu jī akpọ m Naomi ebe ọ bụ na Onyenwe anyị gbakūtara m azū, ebe ọ bụ na Onye purū ime ihe niile mere ka nsogbu dakwasī m." **22** Otu a ka Naomi na Rut onye Moab bụ nwunye nwa ya si laghachi n'ala Judā. Oge ha jī lōbata n'obodo Betlehem bụ oge a na-amalite igħo ọka balī.

2 Ma Naomi nwere otu nwanne dī ya, onye bara ụba, burūkwa onye a maara nke ọma, onye si n'agburū Elimelek. Aha nwoke a bụ Boaz. **2** Rut onye Moab, gwara Naomi okwu sị ya, "Kwere ka m gaa n'ubi ebe a na-agħo ọka, ka m lee ma m ga-achọta ihuoma n'ihu ndị na-agħo ọka, ndị ga-ekwere ka m tūtūkọta ọka ndị ha hapurū." Naomi zara sị ya, "Ọ dī mma nwa m, gaa." **3** Ya mere, Rut purū gaa na-atūtū ọka n'azū ndī na-ewe ihe ubi. Ma dīka ihe si dī, Rut chọpūtara na ubi ọ na-atūtū ọka bụ ubi Boaz, onye si n'agburū Elimelek. **4** N'oge ahū, Boaz n'onwe ya si na Betlehem bjarute n'ubi ahū, kelee ndī ahū na-agħo mkpurū n'ubi sī ha, "Onyenwe anyị nonyere unu." Ha niile zakwara sī ya, "Onyenwe anyị gozie gī." **5** Mgbe Boaz hūrū Rut, ọ jurū onyeisi ndī ọrū ubi ya sī, "Onye ka nwanī a bụ?" **6** Onye nlekọta ọrū ubi ahū zagħachiri, "Ọ bụ onye Moab ahū so Naomi lōta. **7** Ọ sīrī, 'Biko kwere ka m soro ndī ọrū n'azū tūtūkọtaa ukwu ọka ha hapurū.' Kemgbe utūtū ọ bīara, ọ kwusībegħi ọrū ya karīakwa naanī nwa mgbe nta o zuru ike n'okpuru ndo." **8** Ya mere, Boaz gwara Rut okwu sī ya, "Nwa m nwanī, gee m ntī. Agakwala itūtū ọka n'ubi ọzọ, esitekwalā n'ebe a pū. Soro ụmū agboghō na-ejere m ozi nọdū n'ebe a. **9** Lezie anya n'ubi ebe ndī ikom na-ewe ihe ubi, ma soro ụmū agboghō ndī a. Enyela m ndī ikom ndī a iwu ka ha ghara jimetū gī aka. Mgbe ọbụla agū mmiri gurū gī, gaa n'ite mmiri ndī ahū ndī ikom gbanyere mmiri kuru mmiri nū." **10** Mgbe Boaz na-agwa ya okwu, Rut hulatarā isi ya ala. Emesīa o kwuru sī, "Gīnjī mere m jī chọta ụdī amara dī otu a n'ebe jī nọ, na jī hūtara m, ebe jī maara na m bụ naanī onye mba ọzọ?" **11** Boaz zara sī ya, "Anūla m ihe niile i meere nne dī gī site n'oge dī gī nwurū, na otu i sī hapū nne gī na nna gī, na ala ebe amurū gī, bīa n'ebe a ibi n'etiti ndī jī na-amaghī na mbū. **12** Ka Onyenwe anyī kwughachi gī ugwo ihe ọma ndī a i mere. Ka Onyenwe anyī onye bụ Chineke Izrel, onye jī gbabara n'okpuru nku ya izere ndū kwughachi gī nkwughachi dī ukwu n'ihē ezi ọrū gī niile." **13** Rut zara sī ya, "Ka m gaa n'ihu na-achọta amara n'ebe jī nọ, onyenwe m. N'ihì na jī kasjela m obi, gwakwa m, odibo nwanī gī, okwu dī nro. Ọ bụ ezie na m abughī otu n'ime ndī odibo nwanī gī." **14** Mgbe oge iri nri ruru, Boaz sīrī ya, "Bīa nso n'ebe a, were ụfōdū nri rie, sunyekwa achīcha gī n'ime mmanya viniga." Mgbe o soro ndī ahū na-ewe ihe ubi nọdū ala iri ihe, o nyere ya ụfōdū ọka a hūrū n'ọkū. O riri, rijuo afō ma nri e nyere ya fōdurū. **15** Mgbe o biliri ichīkọtakwa ọka, Boaz nyere ụmū okorobīa ya iwu, "Hapunū ya ka ọ chīkọta ọka ọ bīladī n'etiti ukwu ọka

ndi guzo eguzo, unu agwala ya okwu ihere oḅula. **16** Unu sitekwa n'ukwu oka mịpṭara ya ụfọdụ tṣara ya n'ala ka ọ tṭurṭu. Unu abarala ya mba." **17** Ya mere, Rut tṭurṭu oka n'ubi ahụ ruo oge anyasi. Mgbe ọ fuchasiri oka balị niile ọ tṭurṭara, o nwetara ihe nwere ike iru otu bushel. **18** O buuru ya baa n'ime obodo, bunye ya nne di ya, nyekwa ya nri o riforo mgbe o rijuchara afo. **19** Nne di ya juru ya, "Ebee ka i tṭurṭu oka taa? Ebee ka i ruru oru? Ka nwoke ahụ hṭara gi buru onye a goziri agozi." Rut koro nne di ya banyere onye ahụ ọ ruru oru na nke ya. Ọ siri, "Aha nwoke mu na ya ruru oru bu Boaz." **20** Mgbe ahụ Naomi zara nwunye nwa ya si, "Onye Onyenwe anyi goziri ka ọ bu, onye na-ahapubeghi igosi ebere ya nye ndi di ndu na ndi nwuru anwu. Nwoke a bu otu n'ime ndi agburu anyi, otu onye n'ime ndi onye mgbaputa anyi." **21** Mgbe ahụ Rut, onye Moab siri, "Ihe ọ sikhara m bu, 'Nonyere ndi oru m tutu ruo mgbe ha ghochara oka niile di n'ubi m.'" **22** Naomi siri Rut, nwunye nwa ya, "Nwa m nwanyi, ọ kaara gi mma ime dika o kwuru. Soru umu agboghọ nọ n'ubi ya n'azu tṭurṭu oka i na-atṭu, n'ihu na n'ubi onye ozo, e nwere ike imeru gi ahụ." **23** Ya mere, Rut sogidere umu agboghọ Boaz na-atṭu oka, tutu ruo ogwugwu igbo oka balị na wiiti. Ya na nne di ya bigidekwara.

3 Otu ubochi, Naomi, nne di Rut, gwara ya okwu si, "Nwa m nwanyi, ọ bu na o rubeghi mgbe m ga-achotara gi ulo nke aka gi, ebe a ga-anọ lekotazie gi anya nke oma? **2** Ọ bu na Boaz, onye gi na umu agboghọ ya so ruo oru ichikota oka abughi onye agburu anyi? Lee, n'abalị taa ka ọ ga-afucha oka balị n'ebe izocha oka. **3** Ugwu a, gaa saa ahụ gi, teekwa mmanu isi uto, yirikwa uwe mara mma. I mesia, gaa n'ebe izocha oka, ma ekwekwa ka ọ hụ gi, tutu ruo mgbe o risiri nri nṅokwa ihe onṅu. **4** Leziakwa anya chọputa ebe ọ ga-edina rahụ ura. Mgbe i maara na ọ rahula ura nke oma, gaa kpughepu akwa o ji kpuchie ukwu ya, dinaakwa ala n'ebe ahụ. Ọ ga-agwa gi ihe i ga-eme." **5** Rut zara si, "Aga m eme ihe oḅula i si m mee." **6** Ya mere, Rut puru n'abalị ahụ gaa n'ebe izocha oka ahụ, meekwa dika nne di ya gwara ya. **7** Mgbe Boaz risiri nri na nṅokwa ihe onṅu, mmuọ ya dikwa mma, ọ gara ka ọ dinaa ala na nsotu ebe atukotara akpa oka. Rut jiri nwayo gaa n'ebe ahụ, kpughepu akwa o ji kpuchie ukwu ya abuo, dina n'akuku ukwu ya. **8** N'etiti abali Boaz kujara teta na mberede, tugharia, ma lee o nwere nwanyi dina n'ala ala ukwu ya. **9** Ọ juru ya si, "I bu onye?" Rut zara ya si, "Abu m Rut, ohu gi nwanyi, onyenwe m. Were onu onu akwa gi kpukwasị m, n'ihu na i bu onye agburu mgbaputa m di nso." **10** Boaz zara si ya, "Onyenwe anyi gozie gi, nwa m nwanyi. Ihunanya i gosiri ugwu a akarjala nke i gosiri na mbu, n'ihu na i gbasoghị umu okorobia, ma ha bu ogaranya maobu ogbenye. **11** Ma ugwu a, nwa m nwanyi, atula ujo. Aga m emezuru gi dika i si rijo. N'ihu na mmadu niile maara na i bu onye nwere ezi agwa. **12** Ọ bu ezie na m bu onye mgbaputa di nso nke

ezinaulo anyi, ma o nwere onye ozo di ezi nso kara m. **13** Nodu n'ebe a n'abali a. N'ututu, ọ buru na onye ahụ ekwere imezu oru ya dika onye mgbaputa, ya ruo ya. Ọ buru na o kwere, ọ di mma, ọ burukwanu na o kweghi, dika Onyenwe anyi na-adi ndu, aga m emezu ya. Ugwu a, dinara ala ruo ututu." **14** Ya mere, Rut dinara n'ukwu ya ruo ututu. Ma chi abozibeghi nke oma mgbe o si n'ebe ahụ bilie n'ihu na Boaz siri ya, "Ekwela ka onye oḅula mata na nwanyi bjara n'ebe izocha oka." **15** O gwakwara Rut okwu si ya, "Chita akwa mgbokwasị gi, gbasaa ya." Ya mere Rut gbasara akwa ya, Boaz manyere ya otutu oka balị isii, bokwasị ya Rut, onye buuru ya banye n'ime obodo. **16** Mgbe Rut bjakwutere nne di ya, Naomi juru ya si, "Nwa m nwanyi, oleo otu ihe si gaa?" Rut gwara ya ihe niile Boaz meere ya, si, **17** "Ọ manyere m otutu oka balị isii ndi a si m, 'O kwesighi ka i gbara aka lakwuru nne di gi.'" **18** Naomi zara si ya, "Chere, nwa m nwanyi, ruo mgbe i ga-ahụ otu okwu a ga-esi bie. Nwoke a agaghị ezu ike tutu ruo mgbe o kwubiri okwu a taa."

4 Ya mere, Boaz puru gaa n'onu uzo ama obodo ahụ, nodu ala n'ebe ahụ. Ọ dighi anya onye mgbaputa ahụ di nso nke Boaz kwuru okwu banyere ya si n'ebe ahụ na-agafe. Boaz koro ya si, "Enyi m bja nodu ala." Ọ bjara nodu ala. **2** Boaz koro mmadu iri, ndi bu ndi okenye obodo ahụ, gwa ha, "Nodunụ ala n'ebe a." Ha mere otu ahụ. **3** Mgbe ahụ, ọ gwara nwoke onye mgbaputa ahụ di nso si, "Naomi, onye si n'ala ndi Moab lota, na-achọ ire ala nwanna anyi nwoke Elimelek. **4** Ahuru m na o kwesiri ka m buru uzo gwa gi ka i zuo ya n'ihu ndi a no odu n'ebe a, na n'ihu ndi okenye obodo anyi. Ọ buru na i ga-agbara ya, gwa m, ọ burukwanu na i gaghị agbara ya, gwa m, ka m mara ihe m ga-eme. N'ihu na ọ bu gi ka ọ diri igbaputa ya. Mu onwe m na-esote gi." Ọ zara si, "Aga m agbaputa ya." **5** Mgbe ahụ, Boaz siri, "N'ubochi i ga-azuru ala ahụ site n'aka Naomi ka i ga-enwetakwa Rut onye Moab bu nwunye onye ahụ nwuru anwu, ime ka aha onye ahụ nwuru anwu na ihe nketa ya na-adigide." **6** Na nke a, onye nchekwa mgbaputa ahụ siri, "Apughi m igbaputa ya n'ihu na e nwere m ike itinye ihe nketa m na nsogbu. Gi onwe gi gbaputa ya. Nke a agaghị ekwe m omume." **7** Na mgbe ochie n'ala Izrel, ime ka mgbaputa ihe na iwefe ihe site n'aka baa n'aka zuo oke, otu onye ga-eyipu akpukpoukwu ya were ya nye onye nke ozo. Otu a ka e si ekpebi okwu gbasara orire na ozuzu, na-ime ka ihe ndi ozo guzosie ike n'ala Izrel. **8** N'ihu ya, mgbe nwoke ahụ gwara Boaz si ya, "Zuru ala ahụ n'onwe gi," o yiputara akpukpoukwu ya. **9** Mgbe ahụ, Boaz kwuputara na ntị ndi okenye ndi ahụ na ndi mmadu no n'ebe ahụ si ha, "Unu bu ndi akaebe na esitela m n'aka Naomi zuru ala niile Elimelek, na Kilion na Mahlon nwere. **10** Azurukwala m Rut onye Moab, nwunye Mahlon ka ọ buru nwunye m, ime ka aha onye nwuru anwu na ihe nketa ya na-adigide, ka aha ha hapu ifu n'etiti ndi ikwu ya maobu site n'obodo ebe amuru ya. Taa unu niile bu ndi akaebe m." **11**

Mgbe ahụ, ndị okenye na ndị niile nọ n'ọnu ụzọ ama kwuru si, "Anyị bụ ndị akaebe. Ka Onyenwe anyị mee nwanyị a na-abata n'ezinaụlọ gi ka ọ dịrị ka Rachel na Lja, ndị ebo Izrel niile sitere na ha ụta! Ka ị bụrụkwa ogaranya n'agbụrụ Efrata, ghọkwa onye a ma ama na Betlehem. **12** Site n'ụmụ Onyenwe anyị ga-enye gi site na nwanyị a, ka ezinaụlọ gi dịrị ka nke Perez onye Tama mụrụ Juda." **13** Boaz kpọrọ Rut ka ọ bụrụ nwunye ya. Mgbe ya na Rut dinakoro, Onyenwe anyị nyeere ya aka ịturu ime. Ọ mụkwara nwa nwoke. **14** Mgbe ahụ, ndị inyom obodo ahụ bjakwutere Naomi si ya, "Onye a goziri agozi ka Onyenwe anyị bụ, onye na-agbawaghị gi aka onye agbụrụ mgbaputa di nso. Ka aha ya bụrụ ihe ga-ada ụda n'ala Izrel niile. **15** Ya wetakwara gi ntute na ndu gi ma bụrụkwa onye ga-azu gi n'isi awọ gi. N'ihia na nwunye nwa gi, onye hụrụ gi n'anya, onye baara gi uru karịa ndị ikom asaa, amụọrala gi nwa nwoke." **16** Naomi kuuru nwantakiri ahụ, jikọọ ya n'apata ya, lekọta ya. **17** Ndị inyom ndị agbataobi ya siri, "Ugbu a, n'ikpeazu, Naomi enwetala nwa nwoke ọzọ!" Ha gurụ ya Obed. Ọ bụkwa onye ahụ bụ nna Jesi, onye bụ nna Devid. **18** Nke a bụ usoro ndi a mụrụ site na Perez. Perez mụrụ Hezron **19** Hezron mụrụ Ram Ram mụrụ Aminadab **20** Aminadab mụrụ Nashon Nashon mụrụ Salmon **21** Salmon mụrụ Boaz Boaz mụrụ Obed **22** Obed mụrụ Jesi Jesi mụrụ Devid.

1 Samuel

1 O nwere otu nwoke onye Zuf, si na Ramataim, n'ala ugwu ugwu Ifrem. Aha ya bu Elkena nwa Jeroham, nwa Elihu, nwa Tohu, nwa Zuf, onye Ifrem. **2** Elkena luru ndi inyom abuo, aha nke mbu bu Hana, ebe aha nke abuo bu Penina. Penina nwere umu, ma Hana enweghi nwa. **3** Kwa afo, nwoke a na-esi n'obodo ya gaa Shajilo ife ofufe na ichuru Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile aja. O bu n'ebe ahụ ka umu ndi ikom abuo Elayi a na-akpo Hofni na Finehaz, bu ndi nchujaja Onyenwe anyi no. **4** N'ubochi obula Elkena na-achụ aja ya, o na-ekenye Penina na umu ya ndi ikom na ndi inyom otutu oke site n'anụ o ji chuo aja. **5** Ma o na-enye Hana oke mmadu abuo, n'hi na o huru ya n'anya, o bu ezie na Onyenwe anyi mechiri akpanwa ya. **6** Ma Penina na-eme ka obi jo Hana njo karja, site n'ikpasu ya iwe, n'hi na Onyenwe anyi mechiri akpanwa ya. **7** Ihe ndi a na-eme kwa afo. Penina na-akwa Hana emo, na-achi ya ochi oge niile ha gara n'ulo Onyenwe anyi, si otu a na-eme ka o na-akwa akwa, gharakwa iri nri. **8** Mgbe Hana bidoro ikwa akwa otu a, Elkena na-aju ya si, "Hana, o bu ginj mere i ji na-akwa akwa? Gini mere i naghị eri nri? Gini mere obi ji ajo gi njo? O bu na mu adighi gi mma karja umu ndi ikom iri nye gi?" **9** Otu ubochi mgbe ha risiri nri, nuokwa ihe onu na Shajilo, Hana biliri oto. N'oge a, Elayi onye nchujaja noduru ala n'ochi ya n'akuku onu uzo ulo Onyenwe anyi. **10** N'onodu obi mwute Hana kwara akwa, kpee ekpere, kpokuo Onyenwe anyi. **11** O kwere nkwa si, "O! Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, o buru na i ga-elekwasị anya na nhuju anya nke onu gi nwanyi ma cheta m, ghara ichefu onu gi nwanyi, ma nye ya nwa nwoke, mgbe ahụ, aga m enyeghachi ya Onyenwe anyi ogologo ubochi niile nke ndu ya. Aguba agakwaghị aga n'isi ya mgbe obula." **12** Mgbe o nogidere na-ekpe ekpere nye Onyenwe anyi, Elayi no na-ele ya anya n'onu. **13** Ka Hana no na-ekpe ekpere n'obi ya, naani egbugbere onu ya na-emeghari emeghari, ma enweghi onye na-anu olu ya. Mgbe ahụ, Elayi chere n'obi ya na o bu nwanyi mmanya na-egbu. **14** Elayi siri ya, "Ruo ole mgbe ka i ga-akwasi inubiga mmanya oke? Si n'ebe mmanya di wezuga onwe gi!" **15** Ma Hana zara si ya, "Mba, onyenwe m, anughị m mmanya obula! Kama abu m nwanyi obi ya di ilu nke ukwu. Anọ m na-ekwuputara Onyenwe anyi ihe di m n'obi. **16** Biko agula onu gi nwanyi dika onye ajo omume. Esi m n'obi mwute ya na-akwasara Onyenwe anyi uwa m." **17** Elayi zara si ya, "Laa n'udo, ka Chineke Izrel mezuoro gi dika arirjo gi niile si di." **18** Hana zara si, "Ka m buru onye si n'aka gi nata ihuoma." O jiri obi utu laghachi, malitekwa iri nri ya. Ihu ya agbarukwaghị ozo. **19** N'isi ututu echi ya, ha biliri kpo isiala n'ihu Onyenwe anyi, mgbe ahụ, ha laghachiri n'ulo ha di na Rema. Mgbe ha laruru, Elkena bakwuru nwunye ya Hana, Onyenwe anyi chetakwara ya. **20** Mgbe oge ruru, o mere ka Hana turu ime, muo nwa nwoke. O guru

ya Samuel, n'hi na o siri, "Arirjo m Onyenwe anyi maka ya." **21** Mgbe di ya, bu Elkena na ndi ezinaulo ya gara Shajilo ichuru Onyenwe anyi aja nke afo ahụ, na ichukwa aja metutara nkwa di ichi nke o kwere Onyenwe anyi, **22** Hana esoghi ha, o gwara di ya, "Mgbe nwantakiri a kwasi inu ara, ka m duru ya ga chee ya n'ihu Onyenwe anyi, o ga-ebikwa n'ebe ahụ ruo mgbe ebighi ebi." **23** Elkena bu di ya siri ya, "Mee ihe obula i chere kwesiri ekwesị. Nodu ruo mgbe o hapuru inu ara, ma ka Onyenwe anyi mezuo okwu ya." Hana nogidere n'ulo tutu ruo mgbe o zulitere nwantakiri ahụ, kwasi ya inu ara. **24** Mgbe o kwasi nwantakiri ahụ inu ara, nwantakiri ahụ ka di ntakiri. Ma o duuru ya, jiri oke ehi gbara afo ato, na iri lita utu oka abuo na abuo, na otu karama mmanya, gaa n'ulo Onyenwe anyi di na Shajilo. **25** Mgbe ha ji oke ehi ahụ chusa aja, ha kpotaara Elayi nwantakiri ahụ. **26** Mgbe ahụ, o siri, "Onyenwe m, dika i si na-adi ndu, o bu m bu nwanyi ahụ guzoro onwe ya nso n'ebe i no kpee ekpere nye Onyenwe anyi. **27** N'hi nwa a ka m kpere ekpere, Onyenwe anyi emelara m ihe m rirjo n'aka ya. **28** Ma ugbu a, ana m enyeghachi ya Onyenwe anyi ka o buru nke ya ndu ya niile." O fere Onyenwe anyi ofufe n'ebe ahụ.

2 Mgbe ahụ Hana kpere ekpere si: "Obi m na-anuri onu n'ime Onyenwe anyi; n'ime Onyenwe anyi ka e buliri mpi m elu. Onu m na-anya isi megide ndi iro m, n'hi na-enwere m mmasi na nzoputa gi. **2** "O nweghi onye di nso dika Onyenwe anyi; o nweghi onye di karja gi, o nweghi nkume ozo yiri Chineke anyi. **3** "Anogidela na-ekwu okwu site na mpako, ekwekwa ka onu gi kwuputa okwu nganga. N'hi na Onyenwe anyi bu Chineke maara ihe niile, ya bu onye na-anwale oru niile. **4** "Uta ndi na-ebu agha agbajielu ma ndi ahụ dara mba ka e nyere ike. **5** Ndi na-eriju afo e meela onwe ha ndi oru ngo maka nri, ma ndi na-adighi eriju afo na mbu aghola ndi aguu adighi agukwa. Nwanyi aga amutala umu asaa ma nwanyi ahụ muru otutu umu adighi amutakwa. **6** "Onyenwe anyi na-eweta onwu, ya na-emekwa ka a di ndu, o bu ya na-eme ka mmadu daa n'ura onwu, na-emekwa ka ha di ndu ozo. (Sheol h7585) **7** Onyenwe anyi na-ezite ubjam na akunba; o na-eweda n'ala, ma na-ebulikwa elu. **8** O na-esite na ntu welite onye ogbenye na-ebuli ndi mkpa na-akpa site n'ikpo ntu. O na-eme ka ha soro umu eze nodu, na-emekwa ka ha keta ocheeze nsopuru. "N'hi na ntala uwa bu nke Onyenwe anyi n'elu ya ka o dokwasiri uwa. **9** O ga-echebe ukwu ndi nso ya ma ndi ajo omume ka o ga-eme ka ha dere duu n'ime ochichiri. "O bughị site n'idi ike ka mmeri si abia. **10** Ndi ahụ na-ebuli onwe ha imegide Onyenwe anyi ka a ga-etipia. Onye kachasi ihe niile elu ga-ebigbo site n'eluigwe megide ha. Onyenwe anyi ga-ekpe nsotu niile nke uwa ikpe. "O ga-enye eze ya ike bulikwaa idi ike nke onye ya e tere mmanu." **11** Mgbe ahụ, Elkena na Hana laghachiri Rema, ma ha hapuru Samuel n'ebe ahụ. Nwata ahụ ghoru onyezi Onyenwe

anyị, n'ìhì na ọ nọ na-enyere Elayị onye nchụaja aka. **12** Ụmụ Elayị bụ ndị omume ha jogburu onwe ya; ha na-elelị Onyenwe anyị anyị. **13** Dịka mmeso ndị nchụaja n'èbe ndị mmadụ si dị: mgbe onye ọbụla b́ara ịchụ aja, onyeozì onye nchụaja na-ab́ja mgbe a na-esì anụ, jiri ndụdụ nwere eze atọ n'aka ya. **14** Ọ na-adụnye ya n'ime efere anụ maobụ ite, maobụ iko e ji esi anụ. Ihe ọbụla ndụdụ ahụ dúpùtara ka onye nchụaja na-ewere. Otu a ka ha si emeso ndị Izrel niile na-ab́ja na Shaìlo. **15** Mgbe ụfọdụ, tupu e suree abụba anụ n'èbe ịchụ aja, ndị ozì onye nchụaja na-ab́ja gwa onye wetara anụ ịchụ aja sị ya, "Nye onye nchụaja anụ ndụ nke ọ ga-ahụ n'okụ, n'ìhì na ọ choghì iri anụ e siri esi, kama anụ ndụ ka ọ chọrọ." **16** Ọ bụrụ na onye ji anụ ahụ b́ja ịchụ aja agwa onyeozì ahụ okwu sị, "Chere ka anyị buru ụzọ suo abụba ndị a ọkụ tupu i were ihe ị chọrọ," onyeozì ahụ na-aza sị, "Nye m anụ ahụ ugbu a, ọ bụrụ na i nyeghì m ya aga m eji ike were ya." **17** Mmehie ụmụ okorobia ndị a na-emele d́ ukwu n'anya Onyenwe anyị, n'ìhì na ha na-eleda onyinye a na-ewetara Onyenwe anyị anyị. **18** N'oge a, Samuel na-agakwa ozi ya n'ìhu Onyenwe anyị. Ọ bụ ezie na ọ bụ naanị nwantakírì, ọ na-eyi akwa ọcha efọd d́ka ndị nchụaja. **19** Afọ ọbụla, nne ya na-akwara ya uwe mwụda, nke ọ na-ewetara ya mgbe ya na di ya b́ara ịchụ aja. **20** Tupu ha alaa, Elayị na-agọzi Elkena na Hana sị, "Ka Onyenwe anyị nye gị ụmụ ozo, ndị ga-anọchi anya onye a ị rịrọ n'aka ya, nke i nyeghachiri Onyenwe anyị." **21** Onyenwe anyị gosiri Hana amara. Ọ turu ime mụta ụmụ ndị ikom atọ, na ụmụ ndị inyom abụọ. Ma Samuel tokwara n'ije ozi ya n'ìhu Onyenwe anyị. **22** N'oge a, Elayị aburula nnoọ agadi. Ọ nọkwa na-anụ ihe ojoo niile ụmụ ya ndị ikom na-eme ndị Izrel niile, ya na otu ha si edinakwuru ụmụ nwanýi na-eje ozi n'ọnụ ụzọ ebe ịchụ aja ụlọ nzute. **23** Ya mere, Elayị gwara ụmụ ya sị, "Anụla m site n'ọnụ ndị Onyenwe anyị, banyere ihe ojoo niile d́ iche iche unu na-eme. Gínì mere unu ji na-eme ihe ojoo d́ otu a?" **24** Ọ bughì akukọ ọma ka m na-anụ site n'ọnụ ndị Onyenwe anyị banyere unu. **25** Ọ bụrụ na mmadụ emehie megide mmadụ, Chineke nwere ike gbooro ya ogu. Ma ọ bụrụ na mmadụ emehie megide Onyenwe anyị, onye ga-egboro ya ogu?" Ma ụmụ ya ndị ikom egegghì nna ha ntị, n'ìhì na Onyenwe anyị na-akwado ìla ha n'iyi. **26** Nwata ahụ bụ Samuel na-eto, na-agba dimkpa, burụkwa onye ihe ya d́ Onyenwe anyị na mmadụ mma. **27** Otu onye nke Chineke b́ara gwa Elayị okwu sị ya, "Ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru: Ọ bụ na m eziputaghì ike m n'uzọ putara ihe mgbe nna nna gị ha bụ ohu n'ala Ijpt n'okpuru Fero?" **28** Ahopùtara m nna nna unu ochie site n'etiti ebo niile nke Izrel mee ya ka ọ bụrụ onye nchụaja m, ka ọ chụọ aja n'èbe ịchụ aja m, isure ihe nsure oku na-esi isi uto, na iyi uwe efọd ndị nchụaja n'ìhu m. Enyere m ezinaụlọ nna nna gị onyinye niile Izrel ji chụọ aja nsure oku. **29** Gínì mere unu ji na-elelì aja a na-achurụ m, na onyinye a na-ewetara m n'usoro d́ka m si nye ya n'iwu anyị? Gínì mere i ji na-asopurụ ụmụ gị karịa

m, ime onwe unu ka unu gbaa abụba site n'idebere onwe unu akukọ kachasi mma nke onyinye niile ụmụ Izrel, ndị m, na-ewetara m. **30** "N'ìhì ya, otu a ka Onyenwe anyị, Chineke Izrel, kwupùtara, sị, 'Ekwere m nkwa na ndị ezinaụlọ gị na nke nna gị ga-eje ozi n'ìhu m ruo mgbe ebighì ebi,' ma ugbu a, otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya, 'Ọ gaghì adikwa otu a n'èbe m nọ! N'ìhì na ndị na-asopurụ m ka m ga-asopurụ, ma ndị niile na-eleda m anyị, ka a ga-akpọ ihe efu. **31** Oge na-ab́ja mgbe m ga-ebipụ ike gị na ike ezinaụlọ nna gị, wezuga ha ka nwoke ọbụla n'ezinaụlọ gị hapụ ito ghọọ agadi. **32** Ị ga-ahụ mkpagbu n'èbe obibi m; a ga-emere Izrel ihe ọma nke ga-eme ka i nwee anya ụfụ, ma ọ dighì onye ga-eme agadi n'ezinaụlọ gị. **33** Onye ọbụla n'ime unu nke m na-ebipughì site n'èbe ịchụ aja m ga-adị ndụ naanị n'ọnodụ anyị mmiri akwa nke ga-ekpuchi ya anya, na iru ụjụ nke obi. Ụmụ ụmụ gị niile ga-anwụ tupu ha eruo agadi. **34** "Ihe ga-adakwasì ụmụ gị ndị ikom, bụ Hofnì na Finehaz, ga-aburụ gị ihe ama. Ha abụọ ga-anwụ n'otu ụbọchì. **35** Aga m akpọtite nye onwe m, onye nchụaja kwesiri ntukwasì obi, onye ga-eme ihe d́ m n'èbe na n'obi. Aga m eme ka ezinaụlọ ya guzosie ike. O ga-eje ozi n'ìhu Onye m e tere mmanụ oge niile. **36** Mgbe ahụ, ndị niile fọdurụ n'ezinaụlọ gị ga-ab́ja kpọọ isiala nye ya, rịọọ ya ego na ihe oriri. Ha ga-asì, 'Biko, nyetu m orụ m ga-arụ n'etiti ndị nchụaja, ka m hụ ihe m ga-eri.'"

3 Nwata ahụ bụ Samuel nọkwa na-ejere Onyenwe anyị ozi n'ìhu Elayị. N'ụbọchì ndị ahụ okwu Onyenwe anyị d́ ukọ, adighìkwa ahụ otutu ọhụ. **2** O ruru n'otu abalì, ka Elayị dinara ala n'ọnodụ ya irahụ ụra, ebe ọ bụ na anya ya akala nka nke bụ na ọ dighì ahụzikwa ụzọ nke ọma. **3** Mgbe ahụ, oriọna Chineke anyubeghì, Samuel dinara n'ụlonsọ Onyenwe anyị, n'èbe ahukwa ka igbe ogbugba ndụ Chineke d́. **4** Onyenwe anyị kpọrọ Samuel oku, Samuel zara sị, "Lee m n'èbe a." **5** O biliri jekwuru Elayị, sị ya, "Lee m abjala m." Ma Elayị sirì ya, "Mba, akpoghì m gị, laghachi gaa dinaa ala." Samuel gara dina ala. **6** Ozo kwá, Onyenwe anyị kpọrọ ya sị, "Samuel!" Samuel gbaara osọ jekwuru Elayị sị ya, "Lee m, gínì ka m ga-eme?" Ma Elayị zara sị ya. "Mba akpoghì m gị oku, nwa m. Laghachi gaa dinaa ala." **7** Ma Samuel amatabeghì onye Onyenwe anyị bụ, ekpughebeghì okwu Onyenwe anyị nye ya. **8** Onyenwe anyị kpọrọ ya oku nke ugbo atọ; ozo kwá Samuel biliri jekwuru Elayị sị ya, "Lee m, gínì ka ị chọrọ ka m mee?" Mgbe ahụ, Elayị ghọtara na ọ bụ Onyenwe anyị na-akpọ nwantakírì ahụ, **9** n'ìhì ya ọ gwara Samuel okwu sị, "Laghachi, dinaa ala. Ọ bụrụ na ọ kpọọ gị ozo, sị ya, 'Lee m, kwuo, Onyenwe anyị, n'ìhì na ohu gị na-ege ntì.'" Ya mere Samuel laghachiri gaa dinaa ala. **10** Onyenwe anyị b́ara guzo onwe ya n'èbe ahụ, kpọọ ya ozo d́ka o si kpọọ ya na mbụ sị, "Samuel! Samuel!" Samuel zara sị, "Lee m, kwuo, n'ìhì na ohu gị na-anụ." **11** Onyenwe anyị gwara Samuel sị, "Lee, ana m aga ime ihe n'Izrel nke ga-eme ka ntì n'urụ ya zọ wuruwuru. **12** N'oge ahụ aga m emezu ihe niile m kwuru megide Elayị na ezinaụlọ ya, site na mmalite

ruo ogwugwu. **13** N'ih na agwara m ya na m ga-ekpe ezinaulo ya ikpe, ruo mgbe ebighi ebi, n'ih mmehie ahụ ọ maara ihe banyere ya. N'ih na umu ya mere onwe ha ndi a na-eleli anya, ma o meghi ihe obula ikwusi ha. **14** Ya mere, anuola m iyi nye ulo Elayi si, 'Ikpe omuma dikwasiri ulo Elayi bu nke a na-agaghi eji onyinye maobu ichu aja kpuchie.'" **15** Samuel dinara ala tutu ruo ututu. Mgbe chi boru, o meghere onu uzo ulo nzute Onyenwe anyi dika o na-eme. Ma egwu turu ya igwa Elayi ohu ahu. **16** Ma Elayi kporo ya si, "Samuel, nwa m." Samuel zara si, "Lee m n'ebe a." **17** Elayi juru ya si, "Gini ka o gwara gi? Ezola ihe obula n'ebe m no. Ka Chineke mesoo gi mmeso, otu obula mmeso ahu si di njo, ma o buru na i zoo ihe obula o gwara gi n'ebe m no." **18** Ya mere, Samuel gwara ya ihe niile, o zokwaghi ihe obula. Mgbe ahu Elayi kwuru okwu si, "Ya onwe ya bu Onyenwe anyi, ya meekwa dika o si di ya mma n'anya." **19** Onyenwe anyi nonyeere Samuel mgbe o na-eto, meekwa ka amuma niile Samuel buru mezu. **20** Ndi Izrel niile, site na Dan ruo Biasheba, matara na Samuel bu onye amuma Onyenwe anyi kwesiri ntukwasii obi. **21** Onyenwe anyi gakwara n'ihu na-egosi onwe ya na Shajlo. N'ebe ahu o gosiri onwe ya nye Samuel site n'okwu ya.

4 Okwu Samuel rutere ndi Izrel niile nti. Mgbe Izrel puru izute ndi Filistia n'agha, ha mara ulo ikwu ha na Ebeneza, ma ndi Filistia mara nke ha n'afek. **2** N'agha a luru n'ubochi ahu, ndi Filistia doru onwe ha n'usoro izute ndi Izrel, dika agha na-agbasa, ndi Filistia lugburu umu Izrel, gbukwaa puku mmadu ano n'ime ha. **3** Mgbe ndi agha Izrel foduru laghachiri n'ulo ikwu ha, ndi okenye Izrel juritara onwe ha si, "Gini mere Onyenwe anyi ji kwe ka ndi Filistia merie anyi taa. Ka anyi gaa Shajlo buputa igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, ka o soro anyi jee agha, ka o naputa anyi site n'aka ndi iro anyi." **4** Ya mere, ha zigara ndi mmadu ka ha gaa Shajlo. Ha sitere n'ebe ahu bute igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye ahu na-anokwasii n'uche ebere n'etiti cherubim. Umu ndi ikom Elayi abuo, bu Hofni na Finehaz, nonyeere igbe ogbugba ndu Chineke ahu. **5** Mgbe e bubatara igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahu n'ebe ndi agha Izrel mara ulo ikwu ha, ndi Izrel tiri mkpu mere ka ala maa jijiji. **6** Mgbe ndi Filistia nuru uda mkpu a, ha juru si, "Gini na-eme? O bu gini kpatara oke iti mkpu a n'ulo ikwu ndi Hibru?" Mgbe a gwara ha na o bu n'ih na igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi erutela, **7** ujo turu ndi Filistia. Ha siri, "Chi abatala n'omuma ulo ikwu ahu. Ahuhu diri anyi n'ih na ihe di otu a emetubeghi n'oge gara aga. **8** Ahuhu diri anyi! Onye ga-anaputa anyi site n'aka chi ndi a di ike? N'ih na o bu chi ndi a ji ihe otiti di iche iche tie ndi Ijpt mgbe umu Izrel no n'ozara. **9** Unu di ike, unu ndi Filistia, burukwanu ndi ikom, ma o bughu otu a, unu ga-agho ohu ndi Hibru dika ha buru unu ndi ohu. Burunu ndi ikom, luo agha!" **10** Ndi Filistia luru ugu dika dike, lugbuo ndi Izrel. Ndi agha

ji ukwu eje ugu onuogu ha di iri puku ato nwuru n'otu ubochi ahu. Ma ndi foduru gbalara n'ulo ikwu ha. **11** Ndi Filistia dotara igbe ogbugba ndu Chineke n'agha, ma gbukwaa Hofni na Finehaz umu Elayi. **12** Ma otu nwoke onye Benjamin gbapuru oso site n'ogbo agha ahu, gbara ruo Shajlo n'otu ubochi ahu, o yi uwe dowara adowa, aja dikwa ya n'isi. **13** Mgbe o rutere, Elayi no n'uche ya n'akuku uzo, na-eche, n'ih na obi ya na-ama jijiji, n'ih igbe ogbugba ndu Chineke. Mgbe nwoke ahu batara n'ime obodo, koo ihe mere, mkpu akwa dara n'obodo ahu niile. **14** Elayi nuru iti mkpu ahu juo si, "Gini bu isi uzu a?" Onyeozu ahu mere ngwangwa bata gwa Elayi okwu. **15** Elayi agbaala iri afu itoolu na afu asato n'oge a, nke mere na o naghi ahukwa uzo. **16** Nwoke ahu gwara Elayi si, "Esi m n'ihu agha gbalata. Anom m n'ebe ahu taa hu ka agha si gaa." Elayi juru si, "Nwa m, o bu gini mere?" **17** Onyeozu ahu zara si, "Izrel sitere n'ihu ndi Filistia gbaa oso. E tigbukwara otutu n'ime ndi agha ha. Ozo, umu gi abuo, Hofni na Finehaz nwuru. E burukwara igbe ogbugba ndu Chineke." **18** Mgbe onyeozu ahu kwutere maka igbe ogbugba ndu Chineke. Elayi sitere n'uche ya dalaa azu n'akuku onu uzo ama, dajie olu ya, nwuo! N'ih na o meela nnoo agadi. O bukwa onye buru ibu. Ya onwe ya kpekwaru umu Izrel ikpe iri afu ano. **19** Nwunye nwa ya, bu nwunye Finehaz, di ime, nookwa nso oge imu nwa ya. Mgbe o nuru maka obubu e buuru igbe ogbugba ndu Chineke, nukwa maka onwu nna di ya na di ya, o muputara nwa ya n'ike. Ma o nwuru n'ih ihe mgbu nke afu ime. **20** Ma mgbe o na-anwu, ndi inyom na-eji ya ime, siri ya, "Atula egwu, adala mba, i muola nwa nwoke." Ma o zaghi ha ihe obula. O nakwaghi ha nti. **21** O guru nwantakiri aha, kpoo ya Ikabodu, kwuo si, "Ebube esitela n'Izrel puo," n'ih obubu e buuru igbe ogbugba ndu Chineke, na n'ih onwu nna di ya na di ya. **22** O kwuru si, "Ebube esitela n'Izrel puo, n'ih na e buuru igbe Chineke."

5 Mgbe ndi Filistia buuru igbe ogbugba ndu Chineke, ha si Ebeneza buru ya buga Ashdod. **2** Ha butere igbe ogbugba ndu Chineke, buba ya n'ime ulo Dagon, dowa ya n'akuku Dagon. **3** Mgbe ndi Ashdod tetara n'isi ututu echi ya, ma lee, Dagon adaala, kpoo ihu ya n'ala n'ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. Ha bulikwara Dagon elu doghachi ya n'onodu ya. **4** Ma n'ututu echi ya, Dagon adakwala kpoo ihu n'ala n'ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. Isi ya na aka ya abuo dakapuru, togboro na mbata onu uzo, O bukwa naani ogwe ahu ya foduru. **5** O bu nke a mere, site mgbe ahu ruo taa, ndi nchaja Dagon na ndi niile na-abata n'ulo Dagon, adighi azo ukwu ha n'onu uzo mbata ulo Dagon di n'Ashdod. **6** Aka Onyenwe anyi malitere idi aro n'ahu ndi Ashdod, ha na obodo ndi ozo gbara ya gburugburu, o ji etuto di iche iche menye ha egwu ma bibiekwa ha n'Ashdod n'oke ala ya niile. **7** Mgbe ndi Ashdod huru ihe na-eme, ha siri, "Anyi achoghi ka igbe ogbugba ndu Chineke nke Izrel diri n'etiti anyi, n'ih na aka ya di ike n'ahu anyi, otu aka ahukwa

na chi anyị Dagon.” **8** Ya mere, ha ziri ozi kpọkọta ndịisi ndị Filistia niile, jụọ ha sị, “Gini ka anyị ga-eme igbe chi ndị Izrel?” Ha zara, “Ka e buru igbe chi ndị Izrel buga ya n’obodo Gat.” Ya mere ha buuru igbe Chineke nke Izrel buga Gat. **9** Ma mgbe ha bubatara ya na Gat, akaOnyenwe anyị malitere imegide obodo ahụ. O tinyere ndị obodo ahụ n’ọnọdụ oke egwu. O tiri ndị bi n’obodo ahụ ihe otiti, ma nwantakiri ma dimkpa, etudo dị iche iche toro ha n’ahụ. **10** Ya mere, ha zilara igbe ahụ Ekron. Ma mgbe igbe ahụ na-abata Ekron, ndị Ekron kwara akwa sị, “Ha e burula igbe ogbugba ndụ chi ndị Izrel butere anyị, ka anyị na ndị anyị nwụsị!” **11** Ya mere, ha kpọkọtara ndịisi ndị Filistia niile sị ha, “Sini n’obodo zipu igbe chi ndị Izrel, maọbụ zighachinụ ya n’obodo e si bute ya na mbụ, ka ọ hapu igbuchapụ anyị na ndị anyị.” N’ihi egwu maka ọnwụ ejidela ndị niile bi n’obodo. Aka Chineke dikwa ike nke ukwu megide obodo ahụ. **12** Ndị na-anwughị ka e mere ka etudo juputa ha n’ahụ, mkpu akwa nke ndị obodo ahụ ruru eluigwe.

6 Igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị ahụ nọrọ n’obodo ndị Filistia ọnwa asaa. **2** Emesia, ndị Filistia kpọrọ ndị nchujaja ha na ndị na-ajụ mmụọ ase jụọ ha sị, “Gini ka anyị ga-eme banyere igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị? Gwa anyị otu anyị ga-esi zilaga ya n’ala ya.” **3** Ndị ahụ zara sị, “Ọ buru na unu ezigachi igbe ogbugba ndụ chi ndị Izrel, unu ezigachila ya n’aka efu, kama jirinụ onyinye aja ikpe omuma zilaga ya. Unu mee nke a, ihe otiti ndị a ga-ala. Unu ga-amatakwa ihe mere o ji na-ata unu ahụ ndị a.” **4** Ha juru, “Olee ụdị onyinye aja ikpe omuma anyị ga-enye.” A gwara ha, “Dika ọnụogugu ndịisi obodo Filistia si dị ise, unu ga-eziga onyinye oyiyi etudo ise nke e jiri ọlaedo kpuo na oyiyi oke ise nke e jikwa ọlaedo kpuo, n’ihi na ọ bụ otu ụdị ihe otiti ahụ ka o ji tie unu na ndịisi obodo unu niile. **5** Jiri ọlaedo kpuo oyiyi etudo na oke ndị ahụ n-emebi ala unu, si otu a nye chi ndị Izrel nsopuru. Ma eleghị anya ọ ga-ewezuga aka ike ya site n’ebe unu na chi unu dị iche iche na ala unu nọ. **6** Gini mere unu ga-eji nyichie obi unu dika ndị Ijpt na Fero mere? Mgbe Chineke mesiri ha ike, ọ bụ na ha hapughị ndị Izrel ka ha laa? **7** “Wuonu ugboala oheru, werekwanụ nne ehi abụo na-enye umu ara kegidere n’ugbo ahụ. Ehi ndị a ga-abu ndị a na-ejibeghi kọọ oru ubi mbu. Mgbe unu kegidere ehi ndị a, chirinụ umu ha chuba ha n’ebe a na-edebe ehi. **8** Werenụ igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị tinye n’ugboala ahụ, tinyekwa ihe ọlaedo ndị ahụ unu na-enye ka ọ buru aja ikpe omuma unu n’ime igbe nta unu ga-etinye n’akuku ya. Zilaganu ya n’uzo ọ ga-agbaso. **9** Ma guzonu na-ele ya anya. Ọ buru na ọ gafee oke ala anyị banye Bet-Shemesh, unu ga-amata na ọ bụ Onyenwe anyị mere ka ihe ojoo ndị a dakwasị anyị. Ma ọ buru na o meghi otu a, ọ buru na ọ loghachi, nke ga-amata na ihe otiti a bụ naanị ihe ndaba nke dakwasiri anyị, o sikwaghị n’aka Onyenwe anyị.” **10** Ha were dika okwu ndị a si dij. Ha weere nne ehi abụo na-enye umu ara

kegide ha n’ugboala ahụ, werekwa umu ha kpochie n’ogba anụ. **11** Igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị na igbe nta ahụ e tinyere oke na oyiyi etudo ọlaedo ndị ahụ a kpuru akpu ka ha dokwasiri n’elu ugboala ahụ. **12** Ehi ndị ahụ dokpuru ugbo ahụ gawa n’uzo Bet-Shemesh. Ha na-ebekwa muu mgbe ha na-aga. Ha sogidere uzo ahụ na-aga. Ha echigharighi gaa aka nri maobu aka ekpe. Ndị eze ndị Filistia sogidekwara ha n’azu tutu rute n’oke ala Bet-Shemesh. **13** N’oge a, ndị Bet-Shemesh nọ n’ubi na-ewe ihe ubi nke oka wiiti na ndagwurugwu ala ahụ. Mgbe ha lepuru anya hụ igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị, onu juru ha obi. **14** Mgbe ugboala ahụ batara n’ubi nwoke a na-akpo Joshua na Bet-Shemesh, ọ kwusiri n’akuku otu nkume ukwu dij n’ebe ahụ. Ngwangwa, ndị nọ n’ebe ahụ gbuwasiri osisi e ji mee ugbo ahụ, gbukwaa ehi abuo ahụ, were ha churo Onyenwe anyị aja nsure oku. **15** Ndị ikom Livayi nọ n’ebe ahụ buliri igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị na igbe nta ahụ dij n’akuku ya nke ọlaedo niile a kpuru akpu dij n’ime ya, dokwasị ha n’elu nkume. Ndị Bet-Shemesh chiru otutu aja nsure oku na aja ndi ozo nye Onyenwe anyi n’ubochi ahụ. **16** Mgbe ndi eze ise obodo ndi Filistia huru ihe mere, ha laghachiri n’Ekron n’ubochi ahụ. **17** Onyinye etudo ọlaedo ise a kpuru akpu nke ha nyere Onyenwe anyi dij ka aja ikpe omuma n’ihi ihe mere ha bu maka obodo ndi Filistia ndi a, Ashdod, Gaza, Ashkelon, Gat na Ekron. **18** Ha wetakwara oke ọlaedo a dika ọnụogugu obodo ndi Filistia si dij, bu nke ndisi ise ahụ nwere, obodo ndi e wusiri ike, na obodo nta niile ha. Nkume ukwu ahụ ebe a dokwasiri igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyi, bu ihe akaebe n’ubi Joshua, onye Bet-Shemesh ruo taa. **19** Ma Onyenwe anyi tigburu iri ndi ikom asaa n’etiti ndi Bet-Shemesh n’ihi na ha nyobara anya n’ime igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ. N’ihi ya ndi Bet-Shemesh ruru uju n’ihi ndi ahụ niile Onyenwe anyi tigburu. **20** Ndị Bet-Shemesh juru sị, “Onye puru iguzo n’ihu Onyenwe anyi, bu Chineke a dij nsọ? Olee ebe anyi ga-ezigakwa igbe ogbugba ndu a?” **21** Ha zipuru ndi ozi ka ha gaa gwa ndi Kiriati Jearim si ha, “Ndi Filistia ezigachila igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. Bjanu buru ya gaa n’obodo unu.”

7 Ya mere, ndi ikom Kiriati Jearim bjara buru igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi bubata ya n’ulo Abinadab nke dij n’elu ugwu. Ha doro Elieza, okpara Abinadab nsọ, ka ọ buru onye na-elekota igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. **2** Igbe ahụ digidere na Kiriati Jearim ogologo oge, iri afọ abuo zuruoke. Ma n’oge a niile, ndi Izrel nọ na-eru uju n’ihi Onyenwe anyi. **3** Ya mere, Samuel gwara ezinaulo Izrel niile sị, “Ọ buru na unu ji obi unu niile na alaghachikwute Onyenwe anyi, mgbe ahụ, wezuganụ chi niile nke ndi ala ozo, na arusi Ashtoret site n’etiti unu. Kpebienu n’obi unu ibjakwute Onyenwe anyi, feekwa naanị ya ofufe. Ọ ganaputakwa unu site n’aka ndi Filistia.” **4** Ya mere, ndi Izrel wezugara arusi Baal na Ashtoret ha, bido ihe naanị Onyenwe anyi. **5** Samuel gwara ha sị, “Unu ndi

Izrel, zokọtānū na Mizpa, ka m rjōo Onyenwe anyi arjirj n'isi unu." 6 Mgbe ha niile zukorō n'ebe ahū, ha kuuru mmiri wupū ya n'ala n'ihu Onyenwe anyi. N'ubochj ahū kwa, ha buru ọnu, kwuputa mmehie sj, "Anyi emehiela megide Onyenwe anyi." Ọ bụ na Mizpa ka Samuel malitere ikpe umū Izrel ikpe. 7 Mgbe ndj Filistia nuru na umū Izrel zukorō na Mizpa, ndj eze ndj Filistia chjoktara ndj agha ha, bja ibuso Izrel agha. Mgbe umū Izrel nuru na ha na-abja nso, ha turu ujō nke ukwu. 8 Ha siri Samuel, "Akwasjla itiku Onyenwe anyi Chineke anyi mkpu akwa n'ih i anyi, kpeekwa ekpere ka o zoputa anyi site n'aka ndj Filistia." 9 Mgbe ahū, Samuel weere nwa aturu na-anū ara jiri ya choro Onyenwe anyi aja nsure oku, rjokwa Onyenwe anyi ka o nyere Izrel aka. Onyenwe anyi zara ekpere ya. 10 N'oge ahū, mgbe Samuel nō na-esure aja nsure oku ahū, ndj Filistia bjaruru nso ibuso Izrel agha, ma Onyenwe anyi sitere n'elugwe were oke olu egbe elugwe nke dara oke ıda chusasja ha. O mere ka ogbaaghara bata n'etiti ndj Filistia. Nke a mekwarā ka umū Izrel kpochapū ha, 11 Ndj ikom Izrel si na Mizpa pta chuso ndj Filistia ozo, na-etigbu ha n'uzo ruo na ndija Bet-Ka. 12 Mgbe ahū, Samuel weere otu nkume doo ya n'agbata Mizpa na Shen, kpoo ebe ahū, Ebeneza, nke putara, "Nkume inyeaka," n'ih i na o siri, "N'ezie, Onyenwe anyi enyerela anyi aka ruo ugbu a." 13 Ya mere, mmeri a e meriri ndj Filistia mere ka ha ghara ibuso Izrel agha ozo, n'ih i na Onyenwe anyi kwusiri ja ime nke a ubochj niile nke ndu Samuel. 14 E nyeghachiri ndj Izrel obodo niile ndj Filistia dotara n'agha na mbu, nke dj site n'Ekron ruo Gat. Ndj Izrel naputara oke ala ndj a site n'aka ndj Filistia. N'uzo dj otu a, e mere ka udo dj n'etiti ndj Izrel na ndj Amrait. 15 Samuel nogidere dika onye ikpe ndj Izrel ubochj niile nke ndu ya. 16 Afō niile, o na-ejehari site n'otu obodo ruo n'obodo ozo, site n'obodo Betel ruo Gilgal, ruokwa Mizpa. O na-anokwa n'obodo ndj a na-ekpe ndj Izrel ikpe. 17 Ma o na-aloghachi na Rema, n'ih i na o bụ n'ebe ahū ka ulō ya di. O kpekwarā ndj Izrel ikpe n'ebe ahū, wuokwarā Onyenwe anyi ebe ichu aja n'ebe ahū.

8 Mgbe Samuel ghorō agadi, o mere umū ya ndj ikom ka ha buru ndj ikpe ndj Izrel. 2 Juel, okpara ya, na Abija, nke na-eso ya ka o hoputara. Ha nokwa na Bjasheba na-ekpe ndj Izrel ikpe. 3 Ma umū ya esoghj uzo ya. Ha na-agbaso naanij ihe ga-abara ha. Ha narerikwa ngari, na-ekpe ikpe na-ezighj ezi. 4 N'ih i ya, ndj okenye umū Izrel niile zukotara, bjakwute Samuel na Rema sj ya, 5 "I meela agadi, umū gj ndj ikom adighikwa eso uzo gj. Ugbu a hoputara anyi onye ga-abu eze anyi, onye ga na-edu anyi, dika mba ndj ozo." 6 Ma obi adighj Samuel utō mgbe ha rjoro sj, "Nye anyi eze ga-edu anyi." N'ih i ya, Samuel kpokuru Onyenwe anyi n'ekpere. 7 Onyenwe anyi gwara ya, "Gee ntj n'ih e niile ndj a na-agwa gj; o bughj gj ka ha juru, kama o bu mu onwe m ka ha juru ibu eze ha. 8 Site n'ubochj m mere ka ha si n'ijit pta ruo taa, ha na-agbakuta m azu, na-efe chi ndj ozo. O bukwa otu

a ka ha na-eme gj ugbu a. 9 Mee dika ha rjoro, ma echefula igwa ha ıda omume eze ahū ga-achj ha ga-emeso ha." 10 Samuel gwara ndj Izrel na-arjo ka e nye ha eze ihe Onyenwe anyi kwuru. 11 Ọ zara sj ha, "Ihe ndj a bu ıda mmeso eze ahū ga-achj unu ga-emeso unu: O ga-eduru umū unu ndj ikom mee ha ndj na-agba ozo n'ihu ugbo agha ya na inyinya ya. 12 Ufodu ka o ga-eme ochiagha, ndj ga-elekota otutu puku ndj agha, maobu iri ndj agha ise; ndj ufodu ga-abu ndj ga-ako ubi ya, iri ndj ozo ga-ewebatakwa ihe owuwe ubi ya, ma ndj ozo ga-akpuru ya ngwa agha na ihe niile e ji anya ugbo agha ya. 13 O ga-eduru umū unu ndj inyom mee ka ha buru ndj na-esiri ya mmanu otite na-esi isi utō, na ndj na-esiri ya nri, na ndj na-eghere ya ihe oghighe. 14 O ga-anarakwa unu ubi unu, na ubi vainj unu, na ubi oliv unu ndj kachasj mma, were ha nye ndj na-ejere ya ozi. 15 O ga-ewere otu uzo n'ime uzo iri nke mkpuru ubi unu na ubi vainj unu nye ndjisi oru ya na ndj na-ejere ya ozi. 16 O ga-akwagidekwa unu ka unu nye ya ndj ohu unu, ndj ikom n'ime ha, na ndj inyom n'ime ha, ya na anu ulō unu ahū dj ezi mma, na inyinya ibu unu. 17 O ga-ewerekwa otu uzo n'uzo iri nke igwe anu ulō unu, meekwa ka unu onwe unu burukwa ndj ohu ya. 18 Mgbe ubochj ndj ahū bjara, mgbe ihe ndj a bidoro imezu, unu ga-akwa akwa, rjoro ka e wezugara unu eze ahū unu hoputara onwe unu, ma Onyenwe anyi agaghj aha unu ntj n'ubochj ahū." 19 Ma ndj Izrel juru ige Samuel ntj. Ha siri, "Anyi choro eze ga-achj anyi. 20 Mgbe ahū, anyi onwe anyi ga-adi ka ndj mba niile ozo, anyi ga-enwe eze ga na-edu anyi, na-aga n'ihu anyi na-ebukwa agha anyi." 21 Samuel gwara Onyenwe anyi ihe niile ha kwuru. 22 Ma Onyenwe anyi zara ya ozo sj, "Mee ihe ha kwuru, nye ha eze." Mgbe ahū, Samuel gwara ndj ikom Izrel okwu sj ha, "Laanu, nwoke obula n'obodo ya."

9 E nwere otu nwoke si Benjamin aha ya bu Kish nwa Abiel, nwa Zeroa, nwa Bekorat, nwa Afia, onye Benjamin, burukwa oke mmadu a maa ama. 2 O nwere nwa nwoke aha ya bu Sol, onye bu okorobia no n'uju ya. O nweghj nwoke ozo e ji atunyere ya n'Izrel niile. O toro ogologo karja onye obula site n'ubu ruo n'isi. 3 Otu ubochj, ufodu n'ime inyinya ibu Kish nna Sol nwere kparuru. N'ih i ya, Kish kporo Sol gwa ya okwu sj, "Duru otu odibo ka gj na ya soro ga chogharja inyinya ibu ndj a." 4 Ha choro inyinya ndj ahū gaa n'ala ugwu ugwu Ifrem, na n'akuku Shalisha, ma ha ahughj ha. Ha chokwara ha gaa n'akuku Shaalim, ma ha ahughj ha n'ebe ahū. Emesja, ha choro inyinya ibu ndj ahū gaa n'ala niile nke ndj Benjamin, ma ha ahughj ha ebe obula. 5 N'ikpeazu, mgbe ha choro ha rute n'ala Zuf, Sol gwara onyeoz i ahū ya na ya so, sj, "Ka anyi laghachi, n'ih i na o buru na nna m elee anya anyi ma o hughj anyi, o ga-amalite iche echiche banyere anyi karja inyinya ibu ndj a." 6 Ma odibo ahū zara ya sj, "Lee, e nwere otu onye nke Chineke bi n'obodo a; o bukwa onye mmadu niile na-asopuru n'ih i na ihe obula o kwuru na-emezu. Ka anyi gaa hu

ya, ma eleghị anya ọ ga-agwa anyị ụzọ anyị ga-esi.” 7 Sọl sirị odibo ya, “Ọ buru na anyị agaa, gini ka anyị ga-enye nwoke ahụ? Nri di na-akpa anyị agwula, ọ dikwaghị onyinye anyị nwere nke anyị ga-enye onye nke Chineke. Gini ka anyị nwere?” 8 Onyeozị ahụ zara ya ọzọ sị, “Lee, enwere m otu mkpuru shekel ọlọcha. Aga m enye ya onye Chineke a ka ọ gwa anyị ụzọ anyị ga-esi.” 9 (Na mgbe gara aga n’Izrel, ọ buru na mmadu agaa iju Chineke ase, ọ na-asị, “Bja ka anyị jekwuru onye ọhụ ụzọ,” n’ihi na onye a na-akpọ onye amuma taa, ka a na-akpọ onye ọhụ ụzọ n’oge ahụ). 10 Sọl sirị odibo ya, “Ọ di mma, Bja ka anyị gaa.” Ha biliri gawa n’obodo ebe onye Chineke ahụ nọ. 11 Mgbe ha na-arigo ugwu ibanye obodo ahụ, ha zutere ụfọdu umu agbogho ka ha na-aputa iseta mmiri, juo ha ajuju sị, “Onye ọhụ ụzọ ahụ ọ nọ n’ebe a?” 12 Umụ agbogho ahụ zara ha sị, “E, ọ nọ ya. Lee ya ka ọ na-aga n’ihu unu. Unu jesie ike unu ga-ahụ ya. Ugwu a ka ọ batara obodo anyị, n’ihi na ọ na-aga iso ndị mmadu gaa ichu aja n’ebe di elu. 13 Ngwangwa unu banye n’obodo, unu ga-ahụ ya tupu ọ gaa n’ebe di elu iri ihe. N’ihi na ndị mmadu agaghị ebido iri ihe tutu ruo mgbe ọ rutere, n’ihi na ọ ghaghị igozị ihe aja ahụ tupu ndị a kpọrọ oku ebido iri ihe. Gbagoonu unu ga-ahụ ya n’oge dika nke a.” 14 Ya mere, ha mere ngwangwa, baa n’ime obodo ahụ. Dika ha na-abata n’ime obodo, lee Samuel ka ọ na-abiakwute ha; ọ na-aga n’ebe ahụ di elu. 15 Ma n’ubochi boro tupu ubochi Sọl na-abia, Onyenwe anyị kpughere nke a nye Samuel. 16 “Dika mgbe a echi, aga m ezitere gi otu nwoke sị n’ala Benjamin. I ga-ete ya mmanu nke ga-eme ya ka ọ buru onyendu Izrel ndi m. Ọ ga-azoputa ha site n’aka ndi Filistia, n’ihi na ahula m ahulu nke ha nọ n’ime ya; anukwala m ikwa akwa ha.” 17 Mgbe Samuel huru Sọl, Onyenwe anyị gwara ya sị, “Lee nwoke ahụ m gwara gi ihe banyere ya! Ọ bu ya ga-achị ndi m.” 18 Ma Sọl bjaruru Samuel nso juo ya sị, “Biko, zi m ebe ulo onye ọhụ ụzọ di.” 19 Samuel zara sị ya, “Mu onwe m bu ọhụ ụzọ ahụ. Gaanụ n’ihu m rigoruo n’ebe di elu, n’ihi na mu na unu ga-eso rikoro nri taa. N’utu echi aga m agwa gi ihe di gi n’obi. Aga m ezilagakwa gi. 20 Enyela obi gi nsogbu maka inyinya ibu ndi ahụ furu efu n’abalị atọ gara aga, n’ihi na a chotala ha. Ma, onye ka mmadu ahụ bu, onye ndi Izrel niile na-achosi ike? Ọ bughị gi na ezinaulo nna gi.” 21 Ma Sọl zara sị, “Ọ bughị onye Benjamin ka bu, onye sitere n’ebo kachasi nta n’Izrel; ọ bughị agburu m dikarisiri nta n’etiti agburu niile ọzọ di n’ebo Benjamin? Gini mere i ji agwa m udi okwu di otu a?” 22 Mgbe ahụ, Samuel duuru Sọl na onyeozị ya kpobata ha n’ime ulo ukwu, nye ha onodu n’isi oche n’etiti iri mmadu atọ ọ kpọrọ oriri. 23 Samuel gwara onyeisi ndi na-esi nri okwu sị, “Weta anu ahụ m nyere gi, nke ahụ m si gi ka i debe ichi.” 24 Onye na-esi nri weere ukwu anu ahụ na ihe ndi so ya debe ya n’ihu Sọl. Samuel sirị, “Lee, ihe ndi e wepuru ka e debere gi. Rie, n’ihi na e debere gi ya maka oge akara aka, site n’oge ahụ m kwuru si, ‘Akporo m ndi mmadu oku nri.’” Sọl sooro

Samuel rie nri n’ubochi ahụ. 25 Mgbe ha sitere n’ebe ahụ di elu rịdata n’obodo. Samuel kparyere Sọl uka n’elu ulo ya. 26 N’isi ututu mgbe ha biliri, Samuel kpọrọ Sọl n’ulo elu sị, “Jikere, ka m zilaga gi.” Mgbe Sọl kwadoro, ya na Samuel sooro puo n’ezi. 27 Ka ha na-arida na-abjaru nsotu obodo ahụ, Samuel sirị Sọl, “Gwa onyeozị ahụ ka ọ gafee n’ihu anyi.” Onyeozị ahụ mekwara otu a, ma, “Gi onwe gi chere ntakiri oge n’ebe a ka m mee ka i nuru ozi sitere n’aka Chineke.”

10 Mgbe ahụ, Samuel weere karama mmanu wukwasị ya n’isi, sutukwa ya onu n’agba sị ya, “Ọ bu na Onyenwe anyi etebeghi gi mmanu ime gi onyendu ihe nketa ya? 2 Mgbe i ga-ahapu m n’ebe a, i ga-ahụ ndi ikom abuo n’akuku ili Rechel na Zelza, n’ala Benjamin, ha ga-agwa gi, ‘A chotala inyinya ibu ndi ahụ furu efu, ugwu a, nna gi akwasila ichi ihe gbasara inyinya ibu ya, ma ọ nokwa na-echegbu onwe ya n’ihi gi, ọ na-aju, ‘Olee ihe m ga-eme banyere okpara m?’” 3 “Mgbe i ruru n’osisi ukwu Taboa, i ga-ezute ndi ikom atọ ndi na-aga ife Chineke ofufe na Betel. Otu n’ime ha ga-ebu umu ewu atọ, nke ọzọ ga-eji ogbe achicha atọ, ma nke atọ ga-eji otu karama mmanya. 4 Ha ga-aju gi banyere odimma gi, nyekwa gi ogbe achicha abuo, nke i ga-anara site n’aka ha. 5 “Emesia, i ga-aga Gibe a nke Chineke, ebe ndi agha ndi Filistia mara ulo ikwu nche. Mgbe i na-abata obodo ahụ, i ga-ezute ndi amuma, ndi si n’ebe di elu ahụ na-arịdata. Ha ga na-akpo une, na egwu otiti, na oja, na ubo akwara. Ha ga na-ebukwa amuma. 6 N’oge ahụ, mmuo Onyenwe anyi ga-abiakwasị gi, i ga-esorokwa ha buo amuma. I ga-abukwa onye a gbanwere, onye di ichi. 7 Mgbe ihe iribama ndi a mezuru i ga na-eme ihe obula i cheputara n’obi gi, n’ihi na Chineke nonyeere gi. 8 “I ga-aga Gilgal chere m n’ebe ahụ abali asaa, n’ihi na ana m abia ichu aja nsure oku na aja udo. Aga m agwa gi ihe i ga-eme mgbe m bjara.” 9 Mgbe ọ natughari ka ọ si ebe Samuel nọ puo, Chineke gbanwere ya, nye ya obi oheru, ihe iribama ndi ahụ mezukwara n’ubochi ahụ. 10 Mgbe ya na onye na-ejere ya ozi rutere Gibe a, ndi amuma nọ n’ahiri zutere ha. Mmuo nke Chineke bjakwasiri ya n’ebe ọ di ukwu, ọ sooro ha malite ibu amuma. 11 Mgbe ndi niile maara Sọl huru ya ka ọ so ndi a na-ebu amuma, ha juru onwe ha ajuju sị, “Gini mere nwa Kish? Sọl, ọ ghoala otu n’ime ndi amuma?” 12 Otu n’ime ndi bi n’ebe ahụ juru sị, “Onye ka nna ha bu?” Nke a bu mmalite okwu ahụ a na-ekwu sị, “Sọl ọ ghoala otu n’ime ndi amuma?” 13 Mgbe Sọl buchara amuma, ọ rigooro gaa n’ebe ichu aja ahụ di n’elu ugwu. 14 Mgbe nwanne nna ya huru Sọl, ọ juru ya ajuju sị, “Olee ebe i gara?” Sọl zara ya sị, “Anyi gara icho inyinya ibu ndi ahụ furu efu, ma anyi achotaghi ha, n’ihi ya anyi gara n’ebe onye amuma a na-akpo Samuel ijuta ase ebe ha nọ.” 15 Ma nwanne nna Sọl sirị, “Gwa m ihe Samuel gwara gi.” 16 Sọl zara ya sị, “Ọ gwara anyi na a chotala inyinya ibu ndi ahụ.” Ma okwu gbasara alaeze, dika Samuel siri kwuo ya, ọ gwaghị ya ihe obula. 17 Emesia, Samuel kpọrọ nzuko ndi Izrel niile na Mizpa, ka ha bja zute Onyenwe anyi.

18 Ọ gwara ha si, “Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, ‘Mụ onwe m si n’ala Ijpt kpọputa Izrel ma napụtakwa unu site n’aka ike ndi Ijpt, na site n’aka alaeze niile bu ndi kpagburu unu.’ 19 Ma ugbu a, unu ajula Chineke unu onye na-azọputa unu site n’ihe ndakwasị na nhuju anya unu niile. Unu kwukwara si, ‘Mba, nye anyi eze ga-achi anyi.’ Ugbu a, doonu onwe unu n’usoro n’ihu Onyenwe anyi dika ebo unu na ikwu unu niile si di.” 20 Samuel mere ka ebo Izrel niile bjaruo nso n’ebo n’ebo, nza mara ebo Benjamin. 21 O mere ka ebo Benjamin bjaruo nso n’agburu n’agburu, nza mara agburu Matri. N’ikpeazu nza ahụ mara Sol, nwa Kish. Ha chọghariri ya ma ha ahughị ya. 22 Ha juru Onyenwe anyi ase ozo, “Nwoke ahụ o bjala n’ebe a?” Onyenwe anyi siri, “E, Lee, o zoro onwe ya n’etiti akpa ndi ahụ.” 23 Ha gbaara gaa n’ebe ahụ kpọputa ya. Mgbe o putara guzoro n’etiti ha, ha huru na o toro ogologo karja onye obula site n’ubu ruo n’isi. 24 Samuel gwara ndi ahụ niile okwu si, “Onye a bu nwoke ahụ Onyenwe anyi hoputara ka o buru eze unu. O dighi onye ozo dika ya n’Izrel!” Mgbe ahụ, mmadu niile tiri mkpu si, “Ka eze di ogologo ndu gaa n’ihul!” 25 Ozokwa, Samuel gwara ndi Izrel ihe bu oru eze, na ihe ruuru ya. O dekwara ihe ndi a n’akwukwo, debe akwukwo ahụ n’ihu Onyenwe anyi. Emesja, Samuel mechiri nzuko ahụ. Onye obula laghachikwara n’ulo ya. 26 Mgbe Sol laghachiri n’obodo ya, bu Gibea, ndi ikom ndi Chineke meturu aka n’obi sooro ya. 27 Ma ufodu ndi efulefu jogburu onwe ha kwuru si, “Olee otu nwoke a ga-esi zoputa anyi?” Ha leliri ya anya, jukwa iwetara ya onyinye inata ihuoma. Ma Sol gbachitere ha nkiti.

11 N’oge ahụ, Nahash, eze ndi Amon, duuru ndi agha ya bilie imegide ndi Izrel bi n’ala Jebesh Gilead. Ma ndi Jebesh rioro ya si, “Ka anyi na gi gbaa ndu, anyi ga-anọ n’okpuru ochichi gi.” 2 Ma Nahash, onye Amon zara si ha, “Mu na unu ga-agba ndu ma o buru na unu ekwenye ka m ghuputa anya aka nri nke onye obula n’ime unu, si otu a wetara Izrel niile ihe nkocha.” 3 Ndi okenye obodo Jebesh zara si, “Nye anyi abali asaa ka anyi ziga ndi ozi n’ala Izrel niile. O buru na o nweghi onye kwere ibia zoputa anyi, anyi ga-ewere onwe anyi nyefee gi n’aka.” 4 Mgbe ndi ozi ha zipuru bjaruru Gibea, nke bu obodo Sol, ha kororo ndi mmadu ihe ndi a, ha niile dapuru n’akwa. 5 Ma n’oge a, Sol si n’ubi na-alota, soro umu ehi ya n’azu, o juru, “O bu gini na-eme onye obula? Gini mere na ha ji ebe akwa?” Ha kororo ya ihe banyere ozi e si Jebesh zite. 6 Mgbe Sol nuru ozi a, Mmọ nke Chineke bjakwasiri ya n’ike, iwe wekwara ya nke ukwu. 7 O kpuputara ehi abuo bokasja ha, zipu ndi ozi ka ha buru ha ga obodo niile di n’Izrel. Ozi ha ga-ezi ndi obodo obula bu nke a. “O bu ihe e mere ehi ndi a ka a ga-eme ehi onye obula juru iso Sol na Samuel jee ogu.” Onyenwe anyi mere ka egwu jide ndi Izrel niile. N’ihi ya, ha niile bjakwutere Sol dika otu mmadu. 8 Mgbe Sol kpokotara ha na Bezek, onuogugu ndi ikom Izrel di nari puku ato, tinyekwara iri puku mmadu

ato, ndi sitere na Juda. 9 Ha gwara ndi zitere ozi ahụ okwu si ha, “Zienụ ndi ikom Jebesh Gilead, ‘Echi, tupu anyanwu achaa n’uju ya, a ga-anaputa unu.’” Mgbe ndi ozi a gara zie ndi ikom Jebesh Gilead ozi a, ha ririri onu nke ukwu. 10 Ndi ikom Jebesh ziri ozi gwa ndi Amon si ha, “Echi, anyi ga-enye unu onwe anyi, ka unu mee anyi ihe masiri unu.” 11 Ma n’ututu echi, Sol na ndi agha ya bjaruru. O kewara ndi agha ya uzo ato, buso umu Amon agha na mberede n’isi ututu. O gbugidere ha ututu niile ruo mgbe anyanwu chara n’uju ya, chusasia ndi foduru n’ime ha. Nke a mere na o nweghi ebe a ga-ahụ ka ndi agha Amon abuo nokotara. 12 Ndi Izrel niile bjakwutere Samuel juo ya si, “Olee ndi ahụ si na Sol agaghị abụ eze anyi? Kpọtara anyi ha ka anyi gbuo ha!” 13 Ma Sol zara si, “O nweghi onye obula a ga-egbu taa, n’ihi na taa, Onyenwe anyi anaputala Izrel!” 14 Samuel gwara ha si, “Bianu ka anyi gaa Gilgal mee ibu eze a ka o di ohuru ozo.” 15 Ya mere, mmadu niile gara Gilgal. Na mmemme puru iche, ha mere Sol eze n’ihu Onyenwe anyi. Ha chukwara aja udo nye Onyenwe anyi n’ebe ahụ. Onu juputakwara n’obi Sol na ndi Izrel niile.

12 Mgbe ahụ, Samuel gwara umu Izrel si, “Lee, emelara m unu ihe unu rioro, Enyela m unu eze. 2 Ugbu a, unu enweela eze, onye bu onyendu unu. Ma n’ebe mu onwe m no, aburula m agadi isi awo, umu m ndi ikom so norokwa n’etiti unu. Abu m onyendu unu site na mgbe m bu okorobia ruo taa. 3 Lee m ka m guzo n’ihu unu. Gbaanu ama megide m n’ihu Onyenwe anyi na n’ihu onye ya o tere mmanu. Onye ka m zuuru ehi ya? Onye ka m zuuru inyinya ibu ya? O di onye m ghogburu? O di onye m megburu? O di onye m si n’aka ya nara ego aka azu ime ka m ghara ikpe ikpe ziri ezi? Gwanu m ma o buru na m mere ihe ndi a, aga m emezi ya.” 4 Ha zara si, “Mba o dibeghi mgbe i ghogburu anyi, maobu kpagbuo anyi, n’uzo obula. O nweghikwa onye i si n’aka ya were ihe obula.” 5 Samuel zara si ha, “Onyenwe anyi bu onye akaebe megide unu. Otu a kwa, onye ya o tere mmanu bu onye akaebe taa, na unu achotaghi ihe obula n’aka m.” Ha zara si, “E, o bu onye akaebel!” 6 Samuel gakwa n’ihu n’okwu ya si, “O bu Onyenwe anyi hoputara Mosis na Eron. O bukwa ya mere ka nna nna unu ha si n’Ijpt putu. 7 Ugbu a, guzonu ju n’ebe a n’ihu Onyenwe anyi ka m chetara unu ihe oma niile Onyenwe anyi meere unu na nna nna unu ha. 8 “Mgbe umu Jekob batara Ijpt, ha kpokuru Onyenwe anyi ka o nyere ha aka. Onyenwe anyi zitere Mosis na Eron, ndi kpopotara nna nna unu ha site n’Ijpt, mee ka ha bja biri n’ebe a. 9 “Ma ha chefuru Onyenwe anyi bu Chineke ha, n’ihi ya o nyefere ha n’aka Sisera, bu ochiagha eze Hazo, nakwa n’aka ndi Filistia, na eze ndi Moab, bu ndi lusoro ha ogu. 10 Ha tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa, si ya, ‘Anyi emehiela, anyi agbakutala Onyenwe anyi azu, fee arusi Baal na Ashtoret. Ma ugbu a, naputa anyi site n’aka ndi iro anyi, anyi ga-efekwa gi.’ 11 Onyenwe anyi zitere Jerub-Baal, na Barak, na Jefta, na Samuel, ka

ha zoputa unu site n'aka ndi iro no unu gburugburu, mee ka unu biri n'udo. **12** "Ma mgbe unu huru na Nahash, eze ndi Amon na-achọ ibuso unu agha, unu turu egwu bjakwute m si m, 'Mba, anyi choro eze gachiji anyi,' n'agbanyeghi na Onyenwe anyi Chineke unu bu eze unu. **13** Ugwu a, leenu eze unu hoputara, n'hi na o bu unu roro Onyenwe anyi ka o nye unu ya; Onyenwe anyi azakwala aririo unu. **14** Ugwu a, o buru na unu ga-atu egwu Onyenwe anyi, fee ya, rubere ya isi, hapu inupu isi n'ebe iwu ya di, o burukwa na unu na eze unu ga-esogide Onyenwe anyi Chineke unu, ihe niile ga-adi mma. **15** Ma o buru na unu enupu isi n'iwu Onyenwe anyi, ju ige ya nti, aka ya ga-abiakwasi unu n'oke iwe, o ga-emekwa unu ihe o mere nna nna unu ha. **16** "Ugwu a, na-elenu anya ka unu hu oru itunanya niile Onyenwe anyi na-aga iru. **17** Unu maara na ugwu a bu oge a na-agho mkpuru oka wiiti, ma aga m ekpe ekpere ka Onyenwe anyi zite egbe eluigwe na mmiri ozuzo taa, ka unu ghota udi ihe ojoo unu mere n'anya Onyenwe anyi mgbe unu roro ya si ya nye unu eze." **18** Mgbe ahụ Samuel kpokuru Onyenwe anyi, Onyenwe anyi zidatakwara egbe eluigwe na mmiri ozuzo n'ubochi ahụ. Nke a mere ka mmadu niile tugo Onyenwe anyi na Samuel egwu. **19** Ndi ahụ roro Samuel aririo si ya, "Biko kpeere anyi ekpere nye Onyenwe anyi Chineke gi ka anyi bu ndi ohu gi ghara inwu. N'hi na, n'ezie, anyi ejirila aka anyi mee ka mmehie anyi mbaa site n'irio ka e nye anyi eze." **20** Samuel zara si, "Unu atula egwu. Unu emeela ihe ojoo ndi a niile, ma hukwanu na unu ji obi unu niile fee Onyenwe anyi ofufe. Unu agbakatakwa ya azu n'uzo obula. **21** Unu agbasola chi ndi ozo, n'hi na ha abaghi uru. Ha agaghi enyere unu aka maobu naputa unu site n'aka ndi iro unu. **22** Onyenwe anyi agaghi ahapu ndi ya o hoputara, n'hi na-ime ihe di otu a bu iwetara aha ya di ukwu ihere. O toro Onyenwe anyi utu ime unu mba puru iche nye onwe ya. **23** Ma banyere mu onwe m, o ga-aburu m ihe aru ma a si na m ga-emehie megide Onyenwe anyi site n'ikwusi ikpere unu ekpere. Aga m anogidekwa na-ezi unu ihe ndi ahụ di mma, na ihe ndi ahụ kwesiri ekwesi. **24** Naani tuntu egwu Onyenwe anyi, werekwanu obi unu fee ya ofufe n'ikwesi ntukwasị obi; chetanu ihe ukwu niile o meere unu. **25** Ma o buru na unu anogide na-eme ihe ojoo, unu na eze unu ka a ga-ekpochapu."

13 Sọl gbara iri afọ atọ mgbe e mere ya eze. O chikwara dika eze n'ala Izrel iri afọ anọ na abuo. **2** Sọl sitere n'etiti umu Izrel hoputa puku ndi ikom atọ ka ha buru ndi agha ya. Sọl na puku abuo no na Mikdash n'ala ugwu ugwu Betel. Otu puku nonyeere Jonatan na Gibe, n'ala Benjamin. Ndi ikom ndi foduru ka o zighachiri, onye obula n'ulo ha. **3** Ma Jonatan busoro ndi agha Filistia no na Geba agha. Ndi Filistia nukwara ihe banyere ya. Mgbe ahụ, Sọl nyere iwu ka e gbuo opi ike n'ala Izrel niile, kwuo si, "Unu ndi Hibru niile, geenu nti." **4** Ya mere, umu Izrel niile nuru akuko ahụ nke kwuru si, "Sọl ebusola omuma ulo ikwu ndi agha Filistia agha, n'hi nke a, ndi Izrel niile aburula

ndi a kporo asi ugwu a n'etiti ndi Filistia." Ya mere, ndi agha Izrel niile putakwara soro Sọl gaa Gilgal. **5** Ndi Filistia n'onwe ha chikotara ndi agha ha ibuso ndi Izrel agha. Onuogugu ugbo agha ha di puku atọ, ndi na-aga inyinyi ha nwere di puku isii; ndi agha ha ndi ozo di ukwu n'onuogugu. N'ezie, ha di ukwu dika aja di n'onu osimiri. Ha manyere ulo ikwu ha na Mikdash n'owuwa anyanwu Bet-Aven. **6** Mgbe ndi agha Izrel huru na onodu ha di njo nke ukwu, hukwa na ndi iro na-emegide ha, ha zoro onwe ha n'ogba nkume, n'ime oke ohia, n'etiti nkume, n'ime olulu na n'ime oghere obula. **7** Ndi Hibru ufodu gafere Jordan ruo n'ala Gad na Gilead. N'oge a, Sọl no na Gilgal, ndi agha niile ya na ha no na-amakwa jijiji n'hi ujo. **8** Samuel gwarari Sọl ka o chere ya ruo abali asaa, ma mgbe abali asaa zuru Samuel abiaghi Gilgal. N'oge a, ndi agha Sọl malitere na-agbasasi. **9** Ya mere, Sọl kwuru si, "Wetaranu m ihe aja nsure oku na nke aja udo." Sọl chukwara aja nsure oku ahụ. **10** Ngwangwa o nachucha aja ndi ahụ, Samuel rutere, Sọl puru izute ya, na ikele ya. **11** Samuel siri, "Gini bu ihe a i mere?" Sọl zara, "Mgbe m huru na ndi a na-aga aghara aghara, na-esite n'ebe m no na-agbapu, mgbe m lere anya lee, ma ahughi m ka i na-abia dika i kwuru, mgbe m hukwara ndi Filistia ka ha no na Mikdash, na-akwado ibuso anyi agha, **12** echeere m, 'Ugwu a, ndi Filistia garidakwute m ibuso m agha na Gilgal, ma aribeghi m ihuoma Onyenwe anyi.' Ya mere m, m jisie ike chuo aja nsure oku ahụ." **13** Samuel siri Sọl, "I kpara agwa onye nzuzu. I debeghi ihe Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi n'iwu idebe. A si na i mere nke a, o gaara eme ka alaeze gi guzosie ike n'ebe Izrel no ruo mgbe niile. **14** Ma ugwu a, alaeze gi agaghi adigide. Onyenwe anyi achoputala otu nwoke dika ochicho obi ya si di, o hoputakwala ya ibu eze nke ndi ya; n'hi na i debeghi ihe Onyenwe anyi nyere gi n'iwu." **15** Samuel biliri hapu Gilgal gaa Gibe n'ala Benjamin. Mgbe Sọl guru ndi agha so ya, o choputara na ha di naani nari isii. **16** Sọl na nwa ya nwoke Jonatan, na nari mmadu isii ndi soo ha no na Geba n'ala Benjamin, ebe ndi Filistia mara ulo ikwu ha na Mikdash. **17** Ufodu n'ime ndi agha Filistia kere onwe ha uzo ato site n'ulo ikwu ndi Filistia puta; otu uzo chere ihu n'uzo Ofra n'akuku Shual, **18** nke ozo chere ihu n'aga Bet-Horon, nke ato chee ihu n'uzo oke ala di na Ndagwurugwu Zebaiim, nke di ozara nso. **19** N'oge ahụ, e nweghi ike ichota otu okpu uzu n'ala Izrel, n'hi na ndi Filistia siri, "Ma o bughị otu a, ndi Hibru ga-akputara onwe ha mma agha maobu ube." **20** Izrel niile na-ejekwuru ndi Filistia maka imu ogu igwuze ala ha, maobu mma oge ha, maobu anyuike ha, maobu mma ha ji ewe ihe ubi. **21** Ihe ha na-akwu maka imu ogu igwuze ala ha, na mma oge ha bu uzu abuo nke shekel e kere uzu ato, maka imu anyuike, na ndudu, ya na ipi ndudu e ji achị ehi bu, otu uzu nke shekel e kere uzu ato. **22** Nke mere na ahutaghi mma agha maobu ube obula n'aka ndi agha Izrel n'ubochi agha ahụ, ma o bughị naani nke di n'aka

Sol na Jonatan. **23** Ugbu a ndi Filistia e kewaputara iche a puola gaa n'uzo warawara di na Mikdash.

14 Otu ubochi, Jonatan nwa Sol, kporo nwokorobia na-ebu ihe agha ya si, "Bia, ka anyi gafee ndagwurugwu jeruo n'ulo ikwu ndi Filistia." Ma o gwaghị Sol nna ya. **2** Sol na nari ndi ikom isii ya na-anodu n'ebe di anya site na Gibeā, n'okpuru osisi pomegranet di na Migron. **3** Otu n'ime ndi so Sol bu Ahija onye nchajaja, onye yi efood. O bu nwa Ahitub, onye bu nwanne Ikabodu. Ahitub bu nwa nwa Finehaz, onye bu nwa Elayi, onye nchajaja Onyenwe anyi na Shajlo. O dikwaghị onye ma na Jonatan apuola. **4** Tupu Jonatan eruo ebe ndi Filistia no, o ghaghị isite na nwa uzo warawara di n'agbata nkume abuo, a na-akpo Bozez na Sene gabiga. **5** Nkume nke di n'akuku elu elu, di n'ihu Mikdash, nke di n'akuku ndida di n'ihu Geba. **6** Jonatan gwara nwokorobia na-ebu ihe agha ya si, "Bia, ka anyi gafee ga n'ebe nguzo ndi ahụ a na-ebighi ugwu, ma eleghi anya Onyenwe anyi ga-aluru anyi odu. N'ihu na o dighi ihe puru igbochi Onyenwe anyi izoputa, site n'otutu mmadu, maobu ole na ole." **7** Nwokorobia ahụ zara si ya, "Gaa n'ihu, eji m obi m na mmuo m na-eso gi dika ochicho gi si di." **8** Jonatan gwara ya si, "Bia ka anyi ga, lee ihe anyi ga-eme. Anyi ga-apukwuru ndi agha ahụ mee ka ha hu anyi anya. **9** O buru na ha asi, 'Guzonu ebe ahụ ruo mgbe anyi bjakwutere unu,' anyi ga-echere ebe anyi no, anyi agaghị agakwuru ha. **10** Ma o buru na ha si, 'Rigokwutenu anyi,' anyi ga-emekwa otu ahụ, n'ihu na o ga-aburu anyi ihe ama na Onyenwe anyi enyela ha n'aka anyi.'" **11** Ya mere, ha abuo guzoro ebe ndi Filistia ga-ahụ ha. Mgbe ndi Filistia huru ha, ha tiri mkpu si, "Lee, ndi Hibru esitela n'onu ebe ha zoro na-ariputa." **12** Ndi ikom ndi na-anu n'ebe nguzo ndi nche tikuru Jonatan na onye ahụ na-ebu ngwa agha ya si, "Rigokwutenu anyi, ka anyi mee unu ihe." Jonatan gwara onye ahụ na-ebu ngwa agha, "Soro m n'azu rigota, n'ihu na Onyenwe anyi ewerela ha nyefee n'aka Izrel." **13** Ya mere, Jonatan ji ikpere ya na aka ya rigoruo n'ebe ahụ; onye na-ebu ihe agha ya sokwa ya n'azu. Ma ndi agha Filistia daghachiri azu mgbe Jonatan na onye na-ebu ihe agha ya bidoro igbu ha. **14** Na ogbugbu mbu ahụ, Jonatan na onye ahụ na-ebu ngwa agha ya gburu onuogugu ndi Filistia di iri abuo. O bu n'ihe ha ka nketa ala ruru otu okara n'ekaa n'otutu. **15** Oke oma jijiji dakwasiri ndi agha niile, na ndi no n'omuma ulo ikwu, ma ndi no n'ohia, ma ndi no n'ebe dipuru adipu, ma ndi na-ejehari ejehari ibu agha. Ala ahụ niile mara jijiji. O bu oma jijiji nke Chineke zitere. **16** Ndi nche Sol, bu ndi no na Gibeā n'ime Benjamin, lepuru anya hu igwe ndi agha ka ha malitere igba bari n'ihu na-azu. **17** Mgbe ahụ, Sol gwara ndi agha ya na ha so, "Guonu ndi agha onu, choputa onye na-anoghi n'ebe a." Mgbe ha mere nke a, ha choputara, na Jonatan na onye na-ebu ihe agha ya anoghi n'ebe ahụ. **18** Sol siri Ahija, "Bute igbe ogbugba ndu Chineke." (N'oge ahụ igbe ogbugba

ndu di n'aka umu Izrel.) **19** Mgbe Sol na-agwa onye nchajaja okwu, uzu na iti mkpu nke na-ada n'ulo ikwu ndi Filistia dara karja, n'ihu ya, "Sol gwara onye nchajaja ahụ okwu si ya, "Sepu aka gi." **20** Mgbe ahụ, Sol na ndi niile ya na ha no jikotara onwe ha baa n'agha ahụ, ma lee, ndi Filistia ji mma agha na-egburita onwe ha. Ogbaaghara dikwa n'ebe niile. **21** Ma ndi Hibru, ndi so ndi Filistia na-alu odu, tughariri dinyere ndi Izrel soro Sol na Jonatan. **22** Emesja, ndi ikom Izrel niile, ndi ahụ zoro onwe ha n'ala ugwu ugwu Ifrem putara, mgbe ha huru na ndi Filistia na-agba oso. Ha gbaputara soro ndi ozo ichu ndi Filistia oso. **23** Ya mere, Onyenwe anyi naputara ndi Izrel n'ubochi ahụ. E buru agha ahụ gabiga Bet-Aven. **24** Ma ndi ikom Izrel no onodu nhuju anya n'ubochi ahụ, n'ihu na Sol jiri ihu iyi kechie ha, mgbe o kwuru si, "Onye a buru onu ka nwoke ahụ bu onye ga-eri nri obula site ugbu a ruo anyasi, tutu ruo mgbe m bosiri obogide ndi iro m!" N'ihu ya, o nweghi onye obula n'etiti ndi agha ya deturu ihe oriri onu. **25** Ndi agha ahụ niile banyere n'ohia ebe mmanu ahụ di n'ala. **26** Mgbe ha banyere n'ohia, ha huru mmanu ahụ ebe o na-asoputa, ma o nweghi onye meturu aka n'onu ya, n'ihu na ha turu egwu iyi ahụ ha nuru. **27** Ma Jonatan anughi na nna ya mere ka ndi ahụ ihu iyi, ya mere, o setipuru onu onu mkpanaka di ya n'aka ruta mmanu ahụ na ugbugbu ya, tinye n'onu ya rachaa. Nke a mere ka ike ya laghachite. **28** Ma otu onye agha gwara ya si, "Nna gi ji ihu iyi gbaa ndi agha niile iwu, si, 'Onye a buru onu ka nwoke ahụ bu, onye riri nri taa. O bu nke a mere ndi mmadu ji ada mba.'" **29** Jonatan zara si, "Nna m esitela n'iwu di otu a wetara ala anyi nsogbu. Lee ka m si nweta ike site na mmanu ahụ nta m rachaa. **30** O garaghị aka mma ma a si na ndi ikom riri ihe ha si n'aka ndi iro ha kwata n'agha? O bu na ogbugbu a gaara egbu ndi Filistia agaraghị adi ukwu karja?" **31** Ma ndi agha Izrel bu aguu tigbuo ndi Filistia, chupokwa ha oso site na Mikdash ruo Aijalon. Ha dakwara mba karja. **32** Ha dakwasiri ihe a kwatara n'agha, gbuo aturu na ehi na umu ehi, bido iri ahụ ha na ndu n'ihu aguu. **33** Ma otu onye gwara Sol si, "Ndi ikom Izrel na-emehie megide Onyenwe anyi site na iri ahụ obara ya di n'ahụ ya." Mgbe ahụ, o siri, "Ihe di otu a jogburu onwe ya. Nutenu nkume ukwu n'ebe a ugbu a." **34** Sol siri, "Gaa n'etiti ndi ikom a gwa ha, 'Ka onye obula weta ehi na aturu ha choro igbu n'ebe a, ka e gbuo ha n'ebe a, rie ahụ ha. Unu emehiela megide Onyenwe anyi site n'iri ahụ obara di n'ime ya.'" Ya mere, onye obula wetara ehi ya n'abalị ahụ, gbuo n'ebe ahụ. **35** Emesja, Sol wuru Onyenwe anyi ebe ichu aja. Nke a bu ebe ichu aja nke mbu o wuru. **36** Mgbe ahụ, Sol gwara ndi agha ya si, "Ka anyi gaa chuo ndi Filistia oso n'abalị a niile, ma gbukwaa onye obula foduru n'ime ha." Ndi agha ya zara si, "O di mma, mee dika i kwuru." Ma onye nchajaja siri, "Ka anyi buru uzo juta ihe bu uche Chineke." **37** Mgbe ahụ, Sol juru Chineke si, "O bu m rida gaa chuso ndi Filistia? I ga-enyefe ha n'aka ndi Izrel?" Ma Chineke enyeghi ya osisa obula

n'ubochi ahụ. **38** Sọl gwara ndịisi agha Izrel okwu sị, "The emebiela! Anyị aghaghị ịchoputa ụdị mmehie anyị mere taa, nke mere Onyenwe anyị ji jụ inye anyị ọsisa. **39** N'ezie dika Onyenwe anyị, onye na-azoputa Izrel na-adị ndụ, a sịkwarị na ọ bụ nwa m Jonatan ka a chọputara na ọ bụ ya ka ikpe mara, ọ ga-anwụ!" Ma ọ dighị onye gwara ya ihe ọbụla. **40** Mgbe ahụ, Sọl gwara ndị Izrel niile okwu sị ha, "Guzonụ onwe unu n'ebe ahụ, mụ na nwa m Jonatan ga-eguzo onwe anyị n'ebe a." Ndị ahụ zara sị, "Mee ihe ọbụla dị gi mma." **41** Mgbe ahụ, Sọl kpere ekpere nye Onyenwe anyị, bụ Chineke Izrel, "Gịnị mere na ị zabeghị ohu gi taa? Ọ buru na ikpe mara m maobu nwa m Jonatan, zaa site n'Urim, ma ọ buru ndị ikom Izrel ka ikpe mara, nye ọsisa site na Tumim." Nza ahụ mara Jonatan na Sọl, ma ikpe amaghị ndị ikom Izrel. **42** Mgbe ahụ, Sọl kwuru sị, "Ugbu a feenụ nza n'etiti mụ na Jonatan, nwa m nwoke." Nza ahụ mara Jonatan. **43** Sọl gwara Jonatan okwu sị ya, "Gwa m ihe i mere." Jonatan zara sị ya, "Ọ bụ naanị mmanụ ahụ ntakiri ka m ji ọny mkpanaka m ruru rachaa. Ọ putara na m ga-anwụ n'ihu ya?" **44** Mgbe ahụ, Sọl zara sị, "N'ezie Jonatan, ị ghaghị inwụ. Ka Chineke meso m mmeso, otu ọbụla mmeso ahụ si sie ike, ma ọ buru na ị nwughị n'ihu ihe a i mere." **45** Ma ndị ikom ahụ siri Sọl, "Jonatan ọ ga-anwụ, bụ onye a wetara nzoputa a dị ukwu n'Izrel? Nke a apughị ime! Dika Onyenwe anyị na-adị ndụ, ọ bụladị otu agiri isi agaghị esi n'isi ya dapu, n'ihu na Chineke ejirila ya ruo oru ịtụnanya dị ukwu taa." Ya mere, ndị agha ahụ zoputara Jonatan, e gbukwaghị ya. **46** Emesia, Sọl kwusiri ndị agha ya ichu ndị Filistia oso. Ndị Filistia n'onwe ha lakwara n'ala nke ha. **47** Site n'oge Sọl malitere ichi n'Izrel, ọ buru agha megide ndị iro ha n'akuku niile, ndị Moab, ndị Amon, ndị Edom, ndị eze Zoba na ndị Filistia. Ebe ọbụla ọ chere ihu ọ na-alugbu. **48** Ọ buru agha dị ukwu, lugbuo ndị Amalek; ma zoputa ndị Izrel site n'aka ndị niile na-emegbu ha site n'ipunarị ha ihe ha nwere. **49** Sọl mutara ndị ikom atọ; Jonatan, Ishvi na Malkishua. Ọ mutakwara umu agboghọ abuo, Merab na Mikal. **50** Aha nwunye Sọl bụ Ahinoam, ada Ahimaa. Ọchịagha Sọl bụ Abna, nwa Nea, nwanne nna Sọl. **51** Nea, nna Abna, na Kish, nna Sọl bụ umunne. Ha bụ umu Abiel. **52** Ndị Izrel na ndị Filistia nọ n'agha dị egwu ubochi niile Sọl bụ eze. Mgbe ọbụla Sọl huru nwoke dị ike, maobu dimkpa, ọ na-eduru ya mee ya ka ọ buru otu n'ime ndị agha ya.

15 Samuel siri Sọl, "Mụ ka Onyenwe anyị zitere ite gi mmanụ ka ị buru eze ndị ya, bụ Izrel. Ya mere, gee ntị n'ozī sitere n'aka Onyenwe anyị bja. **2** Ihe a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwuru. 'Aga m ata ndị Amalek ahuhụ n'ihu ihe ọjọọ niile ha mere Izrel, mgbe ha nochiri ha n'uzo oge ha si Ijpt puta. **3** Ugbu a, gaa buso ndị Amalek agha. Gbuhapu ihe niile ha nwere. Enwekwala ọmijiko n'ahụ ha. Gbuo ndị ikom niile, ndị inyam niile, ụmuntakiri niile na umu na-ahụ ara, igwe ehi na aturu, inyinaya kamel na inyinaya ibu

ha niile." **4** Ya mere, Sọl chikotara ndị agha ya mee ka ha zukoata n'obodo Telaim. Onuogugu ha di nari puku abuo, ndi agha ji ukwu, tynere puku ndi ikom iri si na juda. **5** Sọl duuru ndi agha ya gaa zoo n'akuku iyi tara ata di nso n'obodo ndi Amalek. **6** Sọl zigaara ndi Ken ozi si ha, "Sitenu n'etiti ndi Amalek wezuga onwe unu ka m ghara ibibikota unu na ha. N'ihu na unu gosiri ndi Izrel obioma mgbe ha si n'Ijpti puta." Ya mere, ndi Ken sitere n'etiti ndi Amalek wezuga onwe ha. **7** Sọl busoro ndi Amalek agha site na Havila ruo Shua, nke di n'owuwa anyanwu Ijpt. **8** O jidere Agag, eze ndi Amalek na ndu, ma jiri mma agha gbuhapu ndi ya niile. **9** Ma Sọl na ndi agha ya debere Agag ndu, debekwa aturu na ehi kachasi mma, na umu ebule na aturu gbara abuba, na ihe ndi ozo niile mara mma. N'ezie, ihe ọbula di mma n'anya ka ha juru ibi. Ma ihe ndi ozo niile nke na-amasighi ha, na nke na-abaghi uru, ka ha bibiri. **10** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi rutere Samuel nti, **11** "O na-ewute m na m mere Sọl ka ọ buru eze, n'ihu na ọ nupuru isi site n'okwu m, jụ ime ihe m nyere ya n'iwu." O wutere Samuel nke ukwu mgbe ọ nuru ihe Onyenwe anyi kwuru. Ya mere, ọ tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa abali ahụ niile. **12** N'isi ututu echi ya, Samuel puru gawa icho Sọl. Otu onye gwara ya sị, "Sọl agaala n'ugwu Kamel iwuru onwe ya ihe ncheta. Ọ ga-esitekwa ebe ahụ gaa Gilgal." **13** N'ikpeazu, mgbe Samuel huru ya, Sọl ji oke onu kelee Samuel sị, "Onye Onyenwe anyi goziri agozi ka ị bụ. Lee, emeela m ihe niile Onyenwe anyi kwuru!" **14** Ma Samuel juru ya sị, "Gini bụ ube aturu ndi a m na-anu? Ebee ka ube igwe ehi ndi a si na-ada?" **15** Sọl zara sị, "Ndi agha m si n'etiti ndi Amalek chita ufodu n'ime aturu na ehi ndi mara mma nke ha choro iji churo Onyenwe anyi Chineke gi aja. Ma anyi bibiri ihe ndi ozo foduru." **16** Mgbe ahụ Samuel gwara Sọl sị, "Ekwukwala ozo! Gee nti nuru ihe Onyenwe anyi gwara m n'abali!" Sọl zara ya sị, "Kwuo, gini ka ọ gwara gi?" **17** Samuel gwara ya sị, "O bughi ezie n'agbanyeghi na ị dirri ntakiri n'anya gi onwe gi, ma ị buuru onyeisi ndi ebo Izrel niile? Onyenwe anyi tere gi mmanu ibu eze ndi Izrel. **18** Onyenwe anyi ziri gi ijere ya ozi, gwa gi sị, 'Gaa, laa ndi ajo omume ahụ, bụ ndi Amalek n'iyi; buso ha agha ruo mgbe ị kpochapuru ha niile.' **19** Gini mere i geghi nti n'okwu Onyenwe anyi ime ihe ọ kwuru? Gini mere i ji churu ihe nkwata gaa, si otu a mee ihe di njo n'anya Onyenwe anyi?" **20** Ma Sọl siri ya, "Ma erubeere m Onyenwe anyi isi. Ejere m ozi ahụ Onyenwe anyi zigara m. Anwutara m Agag eze Amalek na ndu, ma gbuhapu ndi Amalek niile. **21** Ndị agha sitere n'ihu a kwatara n'agha were ufodu aturu na ehi, bụ ndi kachasi mma n'etiti ihe ndi ahụ e debere iche maka ịla ha n'iyi, iji ha churo Onyenwe anyi Chineke gi aja na Gilgal." **22** Ma Samuel siri, "Ihe na-atọ Onyenwe anyi uto ọ bụ onyinye na aja nsure oku dika nrube isi nye ihe si n'onu Onyenwe anyi puta? Nrube isi di mma karja ichu aja ina nti di mma karja abuba ebule. **23** N'ihu na nnu pu isi dika mmehie igba afa, mpako dikwa njo dika ikpere

arụsị. N'ihì na ì jùla okwu Onyenwe anyị ya onwe ya ajukwala gị dika eze." **24** Sọl zara Samuel sị ya, "Emehiela m. N'ezie, enupula m isì na ndumọdụ gị na n'iwu Onyenwe anyị. Ọ bụ n'ihì na m tụtụ egwu ndị Izrel ka m jì mee ihe ha chorọ. **25** Biko, gbaghara m mmehie m ugbu a, bjakwa soro m ka m gaa fee Onyenwe anyị ofufe." **26** Ma Samuel siri ya, "Agaghị m eso gị laghachi azụ. Ebe ì juru okwu Onyenwe anyị, Onyenwe anyị ajukwala gị dika eze ndị Izrel!" **27** Mgbe Samuel tughariri ka o si n'ebe ahụ puo, Sọl jidere ya n'onu onu uwe ya ime ka o loghachi azu, ma uwe ahụ dowara. **28** Mgbe ahụ, Samuel zara sị ya, "Taa Onyenwe anyị adowapula alaeze Izrel site n'aka gị were ya nyefee otu n'ime ndi agbataobi gị, onye ka gị mma. **29** Chineke, onye bu Ebube Izrel, anaghị agha ugha; o nakwaghị agbanwe obi ya, n'ihì na o bughị mmadụ efu!" **30** Ma Sọl malitekwarà iriọ aririọ ozo sị, "Emehiela m. Ma, sọpuru m ugbu a n'ihu ndi okenye ndi m, na n'ihu ndi Izrel. Loghachi soro m ka m gaa fee Onyenwe anyị Chineke gị ofufe." **31** Ya mere, Samuel kwenyere soro Sọl laghachi, Sọl kpokwara isiala nye Onyenwe anyị. **32** Mgbe ahụ, Samuel gwara ya okwu sị ya, "Kpọtara m Agag, eze ndi Amalek." Agag jì ihu ochi bjakwute ya, n'ihì na o chere sị, "N'ezie oge onwu agaala." **33** Ma Samuel kwuru sị, "Dika mma agha gị sị gbawa ndi inyom aka umu otu a ka nne gị ga-esi buru onye na-enweghi nwa n'etiti ndi inyom." Samuel gburu Agag n'ihu Onyenwe anyi na Gilgal. **34** Emesija, Samuel lara n'ulo ya na Rema. Ma Sọl laghachikwara na Gibeà, obodo nke aka ya. **35** Site n'oge ahụ ruo mgbe Samuel nwuru, o hukwaghị Sọl anya ozo. Ma o rugidere uju n'ihì Sọl oge ndi a niile. O wutekwara Onyenwe anyi na o mere Sọl eze ndi Izrel.

16 Emesija Onyenwe anyi siri Samuel, "Ruo ole mgbe ka ì ga-anogide na-eru uju n'ihì Sọl, ebe o bu na m ajula ya dika eze ndi Izrel? Ugbu a, gbajuo mmanu na mpi gị, bilie ije. Ana m eziga gị ka ijekwuru Jesi onye Betlehem, ahorola m otu onye ga-abu eze site n'etiti umu ya ndi ikom." **2** Ma Samuel zara sị, "Oleekwanu otu m ga-esi gaa n'ebe ahụ? O buru na Sọl anu ya, o ga-egbu m." Onyenwe anyi siri, "Were nwaagboghò ehi, jiri ya n'aka, sị, 'Abjara m ichuru Onyenwe anyi aja.' **3** Ì ga-akpo Jesi ka o bja soro n'ochuchu aja ahụ. Mgbe ahụ, aga m egosi gị ihe ì gaa-eme. Ì ga-etekwara m ya mmanu, bu onye m nke ga-egosi gị." **4** Samuel mere ihe Onyenwe anyi kwuru. Mgbe o rutere na Betlehem, ndi okenye obodo ahụ jì ìma jijiji pùta izute ya. Ha juru ya sị "O dikwa mma? Udo o dikwa?" **5** Ma Samuel zara ha sị "E, udo di, Abjara m ichuru Onyenwe anyi aja. Doonu onwe unu nsò bja soro m gaa ichu aja ahụ." O dokwara Jesi na umu ya ndi ikom nsò, gwakwa ha ka ha soro gaa. **6** Mgbe ha ruru, Samuel huru Eliab kwuo n'obi ya sị, "N'ezie, onye nke Onyenwe anyi tere mmanu na-eguzo n'ihu Onyenwe anyi." **7** Ma Onyenwe anyi zara Samuel sị ya, "Ejila ihu mmadu maobu ito ogologo ya ekpebi, n'ihì na onye a abughị ya. Onyenwe anyi

adighi ahụ ihe dika mmadu si ahụ. Mmadu na-ele anya n'elu ahụ, ma Onyenwe anyi na-ele anya n'obi." **8** Jesi kporo Abinadab ka o gafee n'ihu Samuel. Ma Samuel siri, "Onyenwe anyi ahoroghi onye a." **9** Jesi mere ka Shama bja gafee, ma Samuel siri, "Mba Onyenwe anyi ahoroghi onye a." **10** Umụ ndi ikom Jesi asaa si otu a gafee n'ihu Samuel, ma Samuel siri ya, "Onyenwe anyi ahoroghi ndi a." **11** O juru Jesi sị, "Ndi a o gwuchaala umu ndi ikom ì mutara?" Jesi zara sị "O foduru odudu nwa m, ma o no n'ohia na-azu aturu." **12** Samuel siri, "Ziga ozi kpolata ya, anyi agaghị anodu ala tutu ruo mgbe o bjara." **12** O zigara ozi ka akpo ya, mee ka o bja. O nwere ucha ahụ puru iche, nwee anya mara mma, dikwa mma ile anya. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Samuel okwu sị ya, "O bu onye a, bilie tee ya mmanu." **13** Ya mere, Samuel weere mpi ahụ mmanu di tee ya n'ihu umunne ya. Site n'ubochi ahụ Mmuo Onyenwe anyi bjakwasiri Devid n'ebe o di ukwu. Emesija, Samuel laghachiri na Rema. **14** Ugbu a, Mmuo Onyenwe anyi esitela n'ime Sọl puo, Onyenwe anyi zitekwarà mmuò ojoo nke bjara na-esogbu Sọl. **15** Ndi na-ejere Sọl ozi gwara ya okwu sị, "Lee, mmuò ojoo si n'ebe Chineke no bja na-enye gị nsogbu. **16** Biko, ka onyenwe anyi nye ndi ohu ya no n'ebe a ike, ka ha gaa chota onye maara akpo ubo akwara nke oma. O ga-akpo ubo akwara mgbe obula mmuò ojoo si n'ebe Chineke no bja bjakwasiri gị, ime ka ahụ di gị mma." **17** Sọl kwenyere sị ha, "O di mma, gaanu chota m kpotara m nwoke na-akpo ubo akwara nke oma." **18** Otu onye n'ime ndi na-eje ozi kwuru sị, "Lee, ahula m otu n'ime umu ndi ikom Jesi, onye Betlehem, onye maara akpo ubo akwara nke oma. O bu dike na oka n'agha. O bu onye na-ekwu okwu nke oma, na nwoke mara mma ile anya. Onyenwe anyi onyekwara ya." **19** Sọl zipuru ndi ozi ka ha jekwuru Jesi sị ya, "Zitere m nwa gị nwoke Devid, onye na-azuru gi aturu." **20** Ya mere Jesi zipuru Devid ka o jekwuru Sọl. O mekwara ka Devid duru otu inyinya ibu nke o bukwasi achicha, na otu karama akpuko mmanya, na otu nwa ewu, onyinye a na-enye Sọl. **21** Devid bjakwutere Sọl, banye n'oru ijere ya ozi. Sọl huru ya n'anya nke ukwu, n'ihì ya, Devid ghoro otu n'ime ndi na-ebu ihe agha Sọl. **22** Mgbe ahụ, Sọl ziri Jesi ozi sị ya, "Biko, kwere ka Devid buru otu n'ime ndi agha m, n'ihì na ihe ya na-atò m uto." **23** Mgbe obula mmuò ojoo ahụ si n'ebe Chineke no bja malitere inye Sọl nsogbu, Devid na-akpo ubo akwara ya. Ahụ Sọl na-adajukwa, mmuò ojoo ahụ na-esitekwa n'ebe o no wezuga onwe ya.

17 N'oge a, ndi Filistia chikotara ndi agha ha onu, zukotaa n'obodo Sokoh nke di na Juda maka ibu agha. Ha mara ulo ikwu ha n'Efes Damim, nke di n'agbata Sokoh na Azeka. **2** Mgbe ahụ, Sọl na ndi Izrel niile zukotara maa ulo ikwu nke ha na ndagwurugwu ìla. Ha doru onwe ha n'usoro agha izute ndi Filistia. **3** Ndi Filistia doru onwe ha n'elu ugwu n'otu akuku, ma ndi Izrel dokwara onwe ha n'elu ugwu n'akuku nke ozo. Ndagwurugwu dikwa n'etiti ha. **4** Mgbe ahụ,

otu onye ọka agha aha ya bụ Golajat, onye obodo Gat, sitere n'etiti ụlọ ikwu ndị Filistia pụta. Nwoke a toro ogologo nke ukwu; ịdị ogologo ya ga-erukwa mita atọ. **5** O kpụ okpụ agha e ji bronzi kpụ, ma yiri uwe agha nke ịdị arọ bronzi e ji kpụ ya ga-erukwa iri kilogram ise na asaa. **6** O yikwa ihe agha o ji kpuchie ukwụ ya abụọ nke e ji bronzi kpụ, nyakwasịkwa n'ubu ya ụbe e ji bronzi kpụ. **7** A kpurū ụbe ya ka ọ dịrị ka osisi e ji ekwe akwa, jiri igwe ịdị arọ ya ga-eru kilogram asaa kpụ ọnụ ụbe ahụ. Onye na-ebu ọta o ji ekpuchi obi ya nọkwa n'ihu ya. **8** Golajat guzoro kpọkwo ndị agha Izrel sị ha, "Gịnị mere unu ga-eji pụta guzo n'usoro ibu agha. Ọ bụ na m abughị onye Filistia? Ọ bụkwa na unu onwe unu abughị ndị ozī Sọl? Họtutaranụ onwe unu otu nwoke, ka ọ bjakwute m. **9** Ọ burū na onye ahụ unu họtutara etigbuo m, anyị ga-aburū unu ndị ohu, ma ọ burūkwanụ na m etigbuo ya, unu ga-aburū anyị ndị ohu!" **10** Mgbe ahụ, onye Filistia ahụ sịrị, "Taa, ana m ama usuu ndị agha Izrel aka n'ihu! Kpọtutaranụ m otu nwoke ka mụ na ya lụọ ogụ." **11** Mgbe Sọl na ndị agha Izrel nurū ihe onye Filistia a kwuru, ha mara jijiji tụtọkwa oke egwu. **12** Ma Devid bụ nwa Jesi, onye Efrat nke Betlehem dij na Juda. Jesi mụtara ndị ikom asatọ. N'oge nke Sọl, ọ ghọla agadi nwoke. **13** Atọ n'ime umu ndị ikom Jesi, ndị bụ okenyē, soro Sọl gaa agha. Aha ha bụ Eliab, okpara ya, Abinadab, nwa nke abụọ na Shama, nwa nke atọ. **14** Devid bụ ọdụdụ nwa. Umunne ya ndị okenyē atọ na-eso Sọl. **15** Ma Devid na-apụ jekwuru Sọl, ma na-alaghachikwa n'ulo izu aturū nna ya na Betlehem. **16** Golajat, onye Filistia na-abiaru nso ututū na uhuruchi, na-eguzo onwe ya otu a iri ubochi anọ. **17** Otu ubochi, Jesi gwara Devid okwu sị, "Bia ka i wegara umunne gi otu akpa ọka ndị a e ghere eghe. Chirikwa ogbe achicha iri ndị a chilara ha. **18** Wegakwara onyeisi usuu ha, iri chiizi, ndị a. Choputa otu ihe si agara umunne gi natakwa ha ihe i ga-egosi anyị na ha dij ndụ." **19** Ha na Sọl na ndị ikom Izrel niile, nọ na ndagwurugwu Ila, na-ebuso ndị Filistia agha. **20** Devid biliri njem n'isi ututū, hapu igwe aturū ya n'aka onye na-elekota aturū, buru onyinye ndị ahụ gawa dika Jesi nyere ya n'iwu. Ọ bjarutere ụlọ ikwu ndị Izrel mgbe ha na-apụ n'ihu agha, ha na-etikwa mkpu agha. **21** Ndị Izrel na ndị Filistia dokwara onwe ha n'usoro izute onwe ha n'agha, ndị agha megide ndị agha. **22** Devid hapurū ihe ndị ahụ n'aka onye na-elekota akpa niile, gbara ọsọ gaa n'usoro ndị agha jūọ umunne ya banyere udo ha. **23** Ma mgbe ha na ya nọ na-akparịta ụka, onye mmeri n'ogbo agha, onye Filistia nke Gat, Golajat bụ aha ya, sitere n'usoro ndị agha Filistia pụta, kwuokwa okwu niile ahụ dika ọ na-ekwu na mbụ. Devid nurū ihe o kwuru. **24** Mgbe ndị Izrel niile hurū nwoke a, ha gbara ọsọ pụọ n'ihu ya ma tụtọkwa oke egwu. **25** Ndị Izrel sịrị, "Unu hurū nwoke a na-eguzo onwe ya? Ọ bụ ka ọ kpariā m n'ogbo ndị Izrel ka o ji aputa? Eze kwere nkwa inye onye ọbula ga-etigbu ya akụ n'ebe ọ bara ụba. Ọ ga-akponyekwa ya nwa ya nwanị ka ọ burū nwunye ya, meekwa ka ndị ezinaulọ

onye ahụ gharakwa itū utū taks ọzọ n'Izrel!" **26** Devid jurū ndị ikom nọ ya nso, "Gịnị ka a ga-emere nwoke ga-etigbu onye Filistia a, meekwa ka mkpari a ghara ịdijrī Izrel ọzọ? Onye ka onye Filistia a na-ebighi ugwu bụ, na ọ ga-aputa na-akpari ndị agha Chineke dij ndū?" **27** Ha gwara ya otu ihe ahụ ha kwuru na mbụ sị ya na ọ bụ ihe ahụ ka a ga-emere onye gburu ya. **28** Mgbe Eliab, nwanne Devid nke okenyē, nurū ka ya na ndị ikom ahụ na-ekwu okwu, o were iwe dij oku megide ya, jūọ ya sị, "Gịnị ka i biara ime n'ebe a? Onye kwa ka i hapurū aturū ole na ole ndị ahụ n'ozara? Amaara m ụdị nganga dij n'ime gi na echiche ọjọọ juru gi obi. Ihe i ji bia n'ebe a bụ naanị ka ihuchata ihe na-eme n'agha." **29** Ma Devid zara sị ya, "Oleekwanū ihe m mere ugbu a? Adara m iwu n'ihu na m jurū ajujū?" **30** Devid chigharikwara jekwuru onye ọzọ jūọkwa ya otu ajujū ahụ. Ọ natakwara otu ụdị ọsisa ahụ. **31** N'ikpeazū, mgbe a matara ihe bụ uche Devid, e mere ka Sọl mara ihe banyere Devid. Sọl zikwara ozi ka a kpọọ ya. **32** Devid sịrī Sọl, "Ka obi onye ọbula ghara ịda mba n'ihu onye Filistia a; ohu gi ga-aga luso ya ogụ." **33** Ma Sọl zaghachiri, "I pughị ibuso onye Filistia a agha, megide ya, n'ihu na i bụ naanị nwantakiri, ma ya onwe ya bu onye na-ebu agha siteri na mgbe ọ bụ okorobia." **34** Ma Devid gwara Sọl sị, "Ohu gi bụ onye na-elekota aturū nna ya. Mgbe ọdum maobu anū ohia bia biara buru aturū site n'igwe aturū ahụ. **35** achūpū m ya, tigbuo ya ma naputakwa aturū ahụ site n'onū ya. Mgbe o biliri imegide m, ejidere m ya n'aji ya, tie ya ihe, gbuo ya. **36** Etigburu m ọdum na anū ohia bia ahụ, ugbu a, apukwara m ime onye Filistia a na-amaghī Chineke otu ihe ahụ, n'ihu na ọ kpariāla usuu ndị agha Chineke dij ndū! **37** Onyenwe anyi ahụ naputara m site n'aka ọdum na anū ohia bia ga-anaputakwa m site n'aka onye Filistia a!" N'ikpeazū, Sọl sịrī Devid, "Gaa, ka Onyenwe anyi nonyere gi." **38** Mgbe ahụ, Sọl yinyere Devid uwe ime ahụ nke ya, yikwasikwa ya uwe agha igwe, ma kpukwasị ya okpu bronzi n'isi. **39** Devid fanyere mma agha n'ime uwe ahụ, malite ijeghari jje, n'ihu na ọ maghi otu e si eyi uwe ndi ahụ ejeghari. Ọ dighi anya, o gwara Sọl okwu sị, "Agaghī m eyi uwe ndi a n'ihu na o doghi m ahụ." Ya mere, Devid yipurū ha. **40** Emesja, o were mkpanaka ya n'aka ya, site n'iyi họtuta nkume ise dij murumuru tinye ha n'akpa nta dij n'ime akpa onye ọzuru aturū ya. O jidere ebe ya n'aka ya, malite ipukwuru onye Filistia ahụ. **41** Onye Filistia ahụ, na-abia nso na-apukwute Devid, onye ahụ na-ebu ọta ya na-agakwa n'ihu ya. **42** O lere Devid anya hū na ọ bụ naanị nwantakiri nwoke, onye ahụ dij mma, onye mara mma ile anya. N'ihu ya, o ledara Devid anya. **43** Ọ siri Devid, "Abū m nkita, na i ji mkpanaka na-abjakwute m?" Onye Filistia ahụ ji aha chi niile ya bụ Devid onū. **44** Ọ siri, "Bia n'ebe a ka m were anū ahū gi mere anū ufe nke eluigwe na anū ohia niile ihe oriri!" **45** Ma Devid siri onye Filistia ahụ, "I ji mma agha na ụbe igwe na ụbe osisi, na-abjakwute m, ma eji m aha Onyenwe anyi, Onye purū ime ihe niile, Chineke nke usuu ndi agha Izrel ahū i kpariri,

na-abjakwute gi. **46** Taa ka Onyenwe anyi ga-enyefe gi n'aka m. Aga m etigbu gi, bepukwa gi isi. Taa aga m ewere anu ahu ndi agha Filistia niile nyefee n'aka umu anyi ufe niile nke eluigwe, na umu anyi ohia niile nke uwa. Uwa niile ga-amatakwa na Chineke no n'Izrel. **47** Ndi niile guzokwa n'ebe a ga-amata na Onyenwe anyi adighi eji mma agha maobu ube azoputa. N'ihu na agha a bu nke Onyenwe anyi, o ga-ewerekwa unu niile nyefee anyi n'aka." **48** Mgbe onye Filistia ahu na-abia nso ibuso ya agha, Devid jiri oso gbara gaa n'ihu agha izute ya. **49** O manyere aka n'ime akpa ya weputa otu nkume, maa ya mata onye Filistia ahu n'egedege ihu. Nkume ahu mikpuru n'egedege ihu ya, o dakwara kpuru ihu n'ala. **50** Otu a ka Devid si jiri ebe na nkume merie onye Filistia ahu. O gburu onye Filistia ahu ma o jighi mma obula n'aka ya gbuo ya. **51** Devid gbaara oso jeruo n'ebe Golajat dara, mijiri mma agha ya site n'obo, jiri ya gbuo ya. O ji ya bepukwa isi ya! Mgbe ndi Filistia huru na onye oka agha ha adaala nwuo, ha tughariri gbawa oso. **52** Mgbe ahu, ndi agha Izrel na Juda tiri mkpu onu, biliekwa, malite ichu ndi Filistia oso. Ha churu ha oso churuo ha n'onu uzo ama Gat, na n'onu uzo ama Ekron. Ndi Filistia nwuru anwu dara nnoo aghara aghara n'uzo Shaaraim nke gwara Gat na Ekron. **53** Emesia, ndi Izrel loghachiri bia kwakoro ihe niile di n'ulo ikwu ndi Filistia, nke ha hapuru gbaa oso. **54** Devid buuru isi onye Filistia bulata na Jerusalem. Ma dobe ngwa agha onye Filistia ahu n'ime ulo ikwu nke ya. **55** Mgbe Sol no na-ele Devid anya ka o na-apu izute onye Filistia ahu, o siri Abna, ochiagha ya, "Abna, nwa onye ka nwokorobia ahu bu?" Abna zara si, "Dika i si adi ndu, eze, amaghi m." **56** Eze zara si, "Choputa onye muru nwokorobia a." **57** Mgbe Devid si n'igbu onye Filistia ahu loghachi, Abna duuru ya, dute ya n'ihu Sol. Isi onye Filistia a dikwa n'aka Devid. **58** Sol juru ya si, "Nwokorobia, nwa onye ka i bu?" Devid zara si, "Abu m nwa ohu gi nwoke Jesi onye Betlehem."

18 Mgbe Devid gwasiri Sol okwu, ihunanya di ukwu malitere n'etiti Jonatan na Devid. Jonatan huru Devid n'anya dika o si hu onwe ya. **2** Sol mere ka Devid nogide n'uloeze. O kwekwaghi ka o laghachi n'ulo mna ya. **3** Jonatan na Devid gbara ndu n'ihu na Jonatan huru Devid n'anya dika o si hu onwe ya. **4** Jonatan yiputara uwe o yi n'ahu nye ya Devid, nyekwa ya uwe ime ahu ya, na o buladi mma agha ya, ma uta ya na eriri ukwu ya. **5** Devid jeziri ozi niile Sol ziri ya, o mere ihe niile nke oma nke a mere na Sol nyere ya okwa di elu n'etiti ndi agha ya. Onodu a di mma n'anya ndi Izrel nakwa n'anya ndi agha Sol. **6** Mgbe ndi agha ahu na-aloghachite, mgbe Devid gbusiri onye Filistia ahu, ndi inyom sitere n'obodo niile nke Izrel puta izute eze Sol. Ha na-abu abu na-ete egwu onu, nke ha ji ubo akwara na ihe egwu ndi oso na-eti. **7** Dika ha na-ete egwu, ha buru abu si, "Sol egbuola otutu puku ndi agha ma Devid egbuola iri puku kwuru puku ndi agha." **8** Nke a were Sol iwe nke ukwu. O kwuru

n'ime onwe ya si, "Gini bu nke a? Ha enyela Devid ugwu dika onye gburu iri puku kwuru puku ndi agha, ma mu onwe m ka ha nyere naani ugwu dika onye gburu otutu puku ndi agha. Gini oso foduru ya ugbu a, ma o bughi naani inweta alaeze?" **9** Site n'ubochi ahu gawa, Sol malitere ile Devid anya ojoo. **10** N'echi ya, mmuo ojoo Chineke zitere biara dakwas Sol, o malitekwa ibu amuma n'ulo ya. Ma Devid kporo ubo akwara dika o na-eme mgbe obula. Ma n'oge a, o nwere ube di Sol n'aka. **11** O turu ube ahu, kwuo n'obi ya si, "Aga m atugide Devid n'aja ulo ahu." Ma Devid wezugara onwe ya, ugboro abuo ndi a. **12** Sol na-atu Devid egwu, n'ihu na Onyenwe anyi ahapula Sol, ma nonyere Devid. **13** Emesia, Sol mere ihe ga-eme ka o ghara ihukwa Devid anya oso. O mere Devid ka o buru onye na-elekota puku ndi agha, ndi o na-edu na-aga ibu agha. **14** Ma ihe niile o na-eme na-agara ya nke oma, n'ihu na Onyenwe anyi na-anonyere ya. **15** Mgbe Sol huru na o bu onye nwere uche nke oma, o turu ya ujo. **16** Ma Izrel na Juda niile huru Devid n'anya, n'ihu na o na-edu na n'agha. **17** Sol gwara Devid okwu si ya, "Lee ada m nwanyi Merab. Aga m akponye gi ya, ka i luo ya. Naani jeere m ozi, lukwa agha Onyenwe anyi." N'ihu na Sol kwuru n'ime obi ya si, "Agaghi m ewelite aka m megide ya. Ka ndi Filistia mee nke ahu." **18** Ma Devid siri Sol, "Onyekwanu ka m bu, ginikwa bu ezinaulo m maobu agburu m n'Izrel, nke m ga-eji buru ogo nwoke eze?" **19** O ruo, na mgbe a ga-eduru Merab, ada Sol dunye Devid, akporo ya nye Adriel, onye Mehola ka o luo. **20** N'oge a, a choputara na Mikal, ada Sol huru Devid n'anya, mgbe e mere ka Sol mata nke a, obi toro ya ufo. **21** O kwuru n'obi ya si, "Aga m akponye ya nwa m nwanyi, ka o buru ihe ima n'onya nye ya, ka aka ndi Filistia si otu a megide ya." Ya mere, Sol gwara Devid si ya, "Ugbu a i newkwara ohere oso igho ogo m nwoke." **22** Sol nyere ndi ohu ya iwu si, "Gwanu Devid okwu na nzuzo si ya, Lee, ihe banyere gi masiri eze, ndi niile na-ejere ya ozi hukwara gi n'anya. Ugbu a, kwerenu ibu ogo ya." **23** Ha gwara Devid okwu ndi a niile. Ma Devid zara si, "O bu ihe nta ibu ogo eze? Mu onwe m bu onye ogbenye, onye a na-amaghi ama." **24** Mgbe ndi ohu Sol gwara Sol ihe Devid kwuru, **25** o gwara ha si, "Gwanu Devid, "Eze achoghi ihe oso dika ugwo isi aku obula karja naani narj api ndi Filistia. Ka o buru obo o ga-aboro m n'isi ndi iro m." Ma ihe Sol bu na n'obi bu na a ga-egbu Devid n'ogu ahu. **26** Mgbe ndi ohu eze gwara Devid ihe eze kwuru, o toro ya ufo, n'ihu ya, o kwenyere ibu ogo eze. Tupu oge ahu a kara aka eruo, **27** Devid na ndi agha ya puru gbuo narj ndi Filistia abuo, werekwa api ha gosi eze. Sol kponyere Devid Mikal, nwa ya nwanyi, ka o buru nwunye ya. **28** Mgbe Sol huru na Onyenwe anyi na-anonyere Devid, hukwa na Mikal nwa ya nwanyi huru Devid n'anya, **29** o turu Devid ujo karja na mbu. Sol kpokwara Devid asi, guo ya dika onye iro ubochi ndu ya niile. **30** Ndiisi agha Filistia na-aputa ibu agha dika na na-eme mgbe obula, ma Devid na-eme nke oma karja ndi ochiagha Sol ndi oso

niile. Nke a mere ka Devid ghoq onye a mara aha ya n'ala ahụ niile.

19 Sọl gwara ndị ohu ya na okpara ya, Jonatan, ka ha gbuo Devid. Ma n'ihì na ihe banyere Devid masiri Jonatan, **2** o dorọ ya aka na nti, "Nna m Sọl na-achọ ohere igbu gi. Lezie anya chee ndụ gi nche, ututu echi, gaa n'ebe i ga-ezo onwe gi ndu n'ebe ahụ. **3** Mụ na nna m ga-eso bja n'akukụ ohia ebe ahụ i zoro onwe gi. Aga m agwa ya okwu banyere gi. Ihe obula m chọputara, aga m agwa gi." **4** Jonatan kwuru okwu oma banyere Devid nye Sọl nna ya si ya, "Ka eze ghara ime ihe ojoo megide Devid bu ohu ya. O nwebeghi ihe ojoo o mere gi. N'ezie, ihe niile o mere bu ihe baara gi uru nke ukwu. **5** O kporo ndu ya asi mgbe o gburu onye Filistia ahụ. Onyenwe anyi nyekwara ndi Izrel niile mmeri di ukwu. Obi dikwa gi utọ mgbe i huru nke a. Gini mekwaranu i ga-eji mejo nwoke aka ya di ochia dika Devid, site n'igbu ya ebe o bu na ikpe amaghi ya?" **6** Sọl nara Jonatan nti nuokwa iyi si, "Dika Onyenwe anyi naadi ndu, agaghi egbu ya." **7** Emesja, Jonatan kporo Devid gwa ya ihe mere. Jonatan duuru Devid gaa n'ihu Sọl. Ihe niile dizikwara dika o di na mbu. **8** Agha ozo dakwara. N'oge a, Devid duuru ndi agha ya puo ibuso ndi Filistia agha. O gburu ututu n'ime ha, chukwara ndi agha Filistia ozo. **9** Ma mmuo ojoo Onyenwe anyi zitere bjakwasiri Sọl dika o no n'ime ulo ya, ube ya dikwa ya n'aka. Mgbe Devid na-akpo n'ubo akwara, **10** Sọl turu ube ahụ ka o tugbuo Devid n'ahụ aja, ma o gbapuru site n'ihu Sọl, ma ube ahụ manyere n'aja ulo ahụ. Devid gbapuru oso zoo onwe ya n'abalị ahụ. **11** Sọl zipuru ndi agha ka ha chee ulo Devid nche, gbuo ya mgbe o putara n'ututu. Ma Mikal nwunye Devid gwara ya si, "O buru na i gbapughi, zoo onwe gi n'abalị a, onye nwuru anwu ka i ga-abu n'ututu echi." **12** Ya mere, Mikal sitere na ogherekuku wetuo Devid, ebe o si gbapu. **13** Emesja, Mikal kwaghariri ihe ndina Devid, were ihe a kpuru akpu tukwasi n'elu ya, werekwa akwa kpuchie ya, tinye ihe aji ewu n'ebe isi ya. **14** Mgbe ndi agha ahụ bjaruru ijide Devid na ikpugara ya Sọl, Mikal gwara ha si, "Ahụ esighi ya ike." **15** Mgbe ahụ, Sọl zighachiri ndi ahụ azu n'ebe Devid no si ha, "Bute ya na ihe ndina o dina n'elu ya, ka m gbuo ya." **16** Mgbe ndi ikom ahụ batara, ha huru ihe a kpuru akpu ka o di n'elu ihe ndina, hukwa aji ewu ka o di n'akukụ ebe isi nke ihe ndina ahụ. **17** Sọl juru Mikal si, "Gini mere i ji ghogbuo m otu a, mee ka onye iro m gbalaga?" Mikal zara, "O bu ya siri m, 'Hapu m ka m puo, n'ihì gini ka m ga-eji gbuo gi?'" **18** Mgbe Devid gbara oso gbalaga, o gakwuru Samuel na Rema, korọ ya ihe niile Sọl mere ya. Ya na Samuel gara biri na Najot. **19** Ozi ruru Sọl nti, "Devid no na Najot n'ime Rema," **20** ya mere, o zipuru ndi ikom ka ha gaa jide ya. Ma mgbe ha rutere, ha huru otu ndi amuma ka ha na-ebu amuma, hukwa Samuel ka o na-eguzo n'ebe ahụ dika onyeisi ha. Mmuo nke Chineke bjakwasiri ndi ozi Sọl ahụ, mee ka ha malitekwa ibu amuma. **21** Mgbe

Sọl nuru ihe mere, o zipukwara ndi agha ozo, ma ha onwe ha bukwara amuma! Otu ihe ahụ mekwara ndi o zipuru nke ugboro ato. **22** N'ikepaazu ya onwe ya puru gaa Rema, ruo n'olulu mmiri Seku. O juru, "Ebee ka Samuel na Devid no?" Ha siri, "Ha no na Najot nke Rema." **23** Ya mere, Sọl gara Najot nke di na Rema. Ma Mmuo nke Chineke bjakwasiri ya, dika o na-aga n'uzo o malitere ibu amuma tutu ruo mgbe o bjaruru Najot. **24** O yipuru uwe ya buo amuma n'ihu Samuel. O gba otọ dinara ala n'ebe ahụ ehiihe ahụ, na abali ahụ niile. O bu nke a mere ndi mmadu ji si, "Sọl o ghoala otu n'ime ndi amuma?"

20 Devid sitere na Najot n'ime Rema gbapu oso, chota Jonatan, si ya, "O bu gini ka m mere? Gini bukwa ihe ojoo m mere? Olee uzo m si mejo m nna gi, mere o ji na-achosi ike ka o napu m ndu m?" **2** Jonatan siri ya, "Nke a abughi eziokwu. I gaghị anwu! Ihe di otu a adighi nna m n'obi, n'ihì na o na-agwa m ihe obula o na-ezube ime, o buladi ihe ukwu maobu ihe ntakiri. Amakwara m na o gaghị ezonari m ihe di otu a. Mba, o bughi eziokwu." **3** Devid huru iyi si, "Nna gi maara nke oma na m anatala amara n'ebe i no, n'ihì ya, o kwuola n'ime onwe ya si, 'Agaghi m agwa Jonatan, ka o ghara iwute ya.' Ma eji m Onyenwe anyi na mkpuruobi gi na-ahu iyi na-asi na o bu naani otu nzo ukwu di ugbu a n'etiti mu na onwu." **4** Jonatan siri Devid, "Ihe obula i chorọ ka m mee, aga m emere gi ya." **5** Devid siri ya, "Lee echi ga-abu mmemme onwa oheru, e kwesiri m iso eze rie nri. Ma hapu m ka m ga zoo onwe m n'ohia tutu ruo uhuruhi nke nwanne echi. **6** O buru na nna gi ajuo ase m, si ya, 'Devid riosiri m ariri o ike ka m hapu ya ka o gbaga Betlehem, bu obodo ya, n'ihì a na-achu aja nke diri agburu ya kwa afo.' **7** O buru na o si, 'O di mma,' mgbe ahụ, udo ga-adiri ohu gi. Ma o buru na o wee iwe nke ukwu, mara n'ezie na o zubere ime m ihe ojoo. **8** Ma gi onwe gi, meere ohu gi ebere, n'ihì na i meela ka o sooro gi baa n'ogbugba ndu n'ihu Onyenwe anyi. O buru na ikpe mara m, gi onwe gi gbuo m. N'ihì gini ka i ga-eji nyefee m n'aka nna gi?" **9** Jonatan siri, "Agaghi m eme ya, lee, a sika na m maara na nna m na-achọ igbu gi, o bu na m agaghi agwa gi?" **10** Devid juru ya, "Onye ga-agwa m ma o buru na nna gi aza gi okwu ike ike?" **11** Jonatan siri ya, "Bja ka anyi puo gaa n'ohia." Ya mere, ha abuo puru jee n'ohia. **12** Jonatan gwara Devid si, "Eji m aha Onyenwe anyi, Chineke Izrel na-ekwe nkwa na-asi gi, n'oge ugbu a echi, maobu nwanne echi, aga m akpanyere nna m uka banyere gi, meekwa ka i mata ihe o na-eche banyere gi. O buru na obi di ya mma n'ebe i no, aga m eme ka i mata. **13** Ma o buru na nna m na-achọ imeru gi ahụ, ka Onyenwe anyi mesoo Jonatan mmeso, otu obula o si di njo, ma o buru na m abiahi gwa gi, zilaga gi ka i laa n'udo. Ka Onyenwe anyi nonyere gi dika o si nonyere nna m. **14** Chetakwa, i ghaghi igosi m ihunanya na obi ebere Onyenwe anyi, ma o buru na m anwu. **15** E wezugakwala ihunanya gi na

obi ebere gi site n'ebe ezinaulo m di, o buladi mgbe Onyenwe anyi bipuchara ndi iro Devid niile site n'elu uwa." 16 Jonatan na ulo Devid gbara ndu. O kwuru si, "Ka Onyenwe anyi kpee ndi iro Devid niile ikpe." 17 Jonatan mere ka Devid site n'ihunanya o huru ya n'ora ya iyi. N'ih na Jonatan huru Devid n'anya dika o huru onwe ya. 18 Mgbe ahụ, Jonatan sirị Devid, "Echi bu mmemme onwa oheru. A ga-ele anya gi, n'ih na onodu gi ga-atogboro n'efu. 19 Nwanne echi ya, n'oge uhuruchi, gaa n'ebe ahụ i zoro onwe gi mgbe nsogbu a malitere, chere n'ebe ahụ, n'akuku nkume Ezel. 20 Aga m abia gbaa aku ato n'akuku ya dika a gasi na o nwere ihe m choro jji uta m gbata. 21 Emesia, aga m ezipu otu nwantakiri si ya, 'Gaa chota aku ndi ahụ.' O buru na i nu ka m na-agwa ya okwu si, 'Lee aku ndi a di n'akuku azu gi, chita ha ebe a,' mgbe ahụ, putara n'ih, dika Onyenwe anyi na-adị ndu, udo diri gi, egwu obula adighi. 22 Ma o buru na m agwa nwantakiri ahụ okwu si ya, 'Lee, aku ahụ di n'ihu gi,' o putara na i ghaghị isi n'ebe a puo, n'ih na Onyenwe anyi ezipula gi. 23 Ma ihe banyere okwu ahụ anyi kwuru, cheta na Onyenwe anyi bu onye akaebe, n'etiti mu na gi ruo mgbe ebighi ebi." 24 Ya mere, Devid gara zoo onwe ya n'ohia. Mgbe oge mmemme onwa oheru ruru, eze Sol noduru ala iri nri. 25 O noduru odu n'akuku aja ulo, bu ebe o di mbu ano, na ncherita ihu Jonatan. Abna noduru n'akuku Sol, ma oche Devid na-anọ enweghi onye no ya. 26 Sol ekwughị ihe obula banyere ya n'ubochi ahụ, n'ih na o chere na o di ihe ndaba mere, nke tinyere Devid n'onodu adighi ocha. Sol kwuru n'obi ya si, "E, o ghaghị ibu ihe kpatara ya." 27 Ma n'echi ya, bu abali nke abuo nke onwa oheru ondu Devid togboro n'efu ozo. Mgbe ahụ, Sol sirị nwa ya Jonatan, "Gini mere nwa Jesi abighi iso rie nri, ma unyaa hu ma taa?" 28 Jonatan zara si, "Devid roro si m nye ya ike ka o gaa Betlehem. 29 O sirị m, 'Kwere ka m gaa n'ih na ndi ezinaulo anyi nwere aja mmemme ha na-eme n'obodo. Nwanne m nwoke nyere m iwu si na m aghaghị ibia. O buru na m aluta amara n'ebe i no, biko kwere ka m gaa hu umunne m.' O bu nke a mere o bighi na tebul eze." 30 Iwe were Sol nke ukwu. O gwara Jonatan okwu n'ive si ya, "Gi nwa nke nwanyị na-enupu isi, nke uche ya gbago agbago. I na-eche na m amaghị na i dinyere nwa Jesi si otu a wetara onwe gi na nne gi ihe ihere? 31 N'ih na ubochi niile nwa Jesi di ndu n'awa a, onodu gi na alaeze gi agaghị eguzosi ike. Ugbu a, puo, zipu ozi kpotara m ya ka m gbuo ya!" 32 Jonatan juru nna ya Sol si, "Gini ka o mere? N'ih gini ka a ga-eji mee ka o nwuo?" 33 Ma Sol turu ube o jji n'aka ya ka o jiri ya tugbuo Jonatan, ma Jonatan zere ya. Nke a mere ka Jonatan mata n'ezie na nna ya na-achọ igbu Devid. 34 Jonatan si na tebul ahụ bilie n'oke iwe puo, o righikwa nri n'ubochi nke abuo nke mmemme ahụ, n'ih na omume ihere nna ya mesoro Devid wutere ya hie nne. 35 N'ututu echi ya, dika ha kara aka, Jonatan gara n'ohia, ya na nwantakiri nwoke so gaa. 36 O sirị nwantakiri nwoke ahụ, "Gbara oso gaa

chota aku ndi ahụ niile m na-agba." Mgbe nwantakiri ahụ na-agba oso na-aga, Jonatan gbapuru aku, gbafee ya n'ihu nwantakiri ahụ. 37 Mgbe nwokorobia ahụ na-ejeru nso ebe aku ahụ Jonatan gbara di, Jonatan kpokuru ya si ya, "Aku ahụ di n'ihu gi." 38 Mgbe ahụ, o tiri mkpu si, "Mee ngwangwa! Gawa osiiso! Eguzokwala!" Nwokorobia ahụ chikotara aku ndi ahụ niile gbaghachikwute nna ya ukwu. 39 Ma nwantakiri nwoke ahụ aghotaghị ihe Jonatan mere; ma Jonatan na Devid maara ihe gara. 40 Jonatan nyere nwokorobia ahụ uta ya na aku ndi ahụ ka o chighachi ha n'obodo. 41 Mgbe nwokorobia ahụ lara, Devid biliri site n'akuku ndida nkume ahụ ebe o zoro onwe kpoo ihu ya n'ala, kpoo isiala ugboro ato, n'ihu Jonatan. Ha suritere onwe ha onu, bekoakwa akwa. Ma Devid kwara akwa karịa. 42 N'ikpeazu, Jonatan gwara Devid okwu si, "Gaa n'udo, n'ih na anyi ejirila aha Onyenwe anyi n'uo iyi ibu enyi n'etiti onwe anyi, na-asị, 'Onyenwe anyi bu onye akaebe n'ebe mu na gi, na n'ebe umu umu m, na umu umu gi no ruo mgbe ebighi ebi.'" Ha kewara. Devid malitere ipu, ma Jonatan tughariri baa n'obodo.

21 Devid jere n'obodo Nob ihu Ahimelek, onye nchujaja. Ahimelek mara jijiji mgbe o huru Devid. O sirị Devid, "Gini mere naanị gi ji bja? Gini mere o nweghi onye so gi?" 2 Devid zara Ahimelek, onye nchujaja si, "Eze ziri m ozi di mkpa, ma si m, 'Ka onye obula ghara ima ihe obula banyere ozi a m na-eziga gi.' Ma banyere umu okorobia m, agwala m ha ebe ha gazute m. 3 Ugbu a, olee ihe oriri i nwere? Nye m oge achicha ise maobu ihe ozo i nwere." 4 Onye nchujaja ahụ zara Devid si, "Enchwa m achicha ana edoghi nso n'ebe a. Ma otu o di, e nwere ufodu achicha e doro nso n'ebe a, ma o buru na umu okorobia gi na ha so debere onwe ha ocha, na-emetughi nwanyị ahụ." 5 Devid zara si ya, "N'ezie, anyi ekwebeghi ka umu nwanyị bja anyi nso, dika anyi di mbu eme ma anyi na-eje ozi. Ndi ikom ndi a na-edo onwe ha nso o buladi mgbe njem anyi na-adighi nso ka ofoduzie njem nke taa." 6 Ebe nri ozo na-adighi, onye nchujaja ahụ nyere Devid achicha nso, bu achicha nke iche n'ihu Onyenwe anyi, nke eweputara site n'ihu Onyenwe anyi n'ime ebe ichu aja, debekwa achicha oheru nke e ji gbanwee nke ochie di n'ebe ahụ. 7 Ma otu onye odibo Sol no n'ebe ahụ n'ubochi ahụ, onye e jigidere n'ihu Onyenwe anyi. O bu Doeg, onye Edom onyeisi ndi na-azu anu ulo Sol. 8 Devid juru Ahimelek ajuju si ya, "I nweghi ube maobu mma agha n'ebe a? Ewetaghị m mma agha m maobu ngwa agha ozo, n'ih na ozi eze ziri anyi di oke ngwangwa." 9 Onye nchujaja zaghariri, "Mma agha Golajat, onye Filistia, onye ahụ i tigburu na ndagwurugwu Ila di n'ebe a, a fuchiri ya n'akwa n'azu efodo. O buru na i choro ya, were ya, n'ih na o dighi mma agha ozo di n'ebe a ma o bughị nke ahụ." Devid sirị, "O dighi nke dika ya, nye m ya." 10 N'ubochi ahụ, Devid gbapuru oso site n'ebe Sol no gbakwuru Akish eze ndi Gat. 11 Ma ndi ozi Akish sirị ya, "Onye a o bughị Devid, eze nke ala ahụ? O bughị ya bu isi abụ

ha na-abụ mgbe ha na-ete egwu na-asi: “Sọl egbuola ọtụtụ puku ndị iro ya, Devid egbukwaala iri puku kwurū puku ndị iro nke ya?” **12** Mgbe Devid nūrū okwu ndị a, ọ tūrū egwu ihe Akish eze Gat ga-eme ya. **13** N’ihi ya ọ gbanwere omume ya, bido ime dika onyeisi na-adighi mma. O bidokwara ika akara n’ibo, bidokwa na-agusasi ọnụ mmiri n’ahụonụ ya. **14** Akish gwara ndị ozi ya okwu sị ha, “Leenụ nwoke a! Ọ bụ onyeisi mebiril! Gịnị mere unu ji kpọtara m ya?” **15** Ndị na-ayj ara ha kọrọ m, nke mere unu ji kpọtara m nwoke a n’ebe a ka ọ bja na-eme ka onye na-ayj ara n’ihu m? O kwesiri ka onye dī otu a bata n’ulo m?”

22 Devid hapūrū Gat gbaba n’ogba nkume Adulam. Mgbe ụmụnne ya ndi ikom na ndi ezinaulo nna ya nūrū nke a, ha jekwuru ya n’ebe ahū. **2** Ndī ọzọ malitekwa ibiakwute ya n’ebe ahū, ndi niile nọ na mkpagbu dī iche iche, ndi jī ụgwō, na ndi ọchichī Sọl na-adighi mma. Ha niile jekwuru ya. Ọ dighi anya Devid ghōrō onyendu ha. Ihe rurū narī mmaadū anō so ya. **3** Devid sitere n’ebe ahū jee Mizpa dī na Moab rīō eze obodo ahū sī, “Biko, i ga-ekwe ka nna m na nne m pūta bja biri n’etiti unu tutu ruo mgbe m matara ihe Chineke na-aga imere m?” **4** Ya mere, ọ hapūrū ha ka ha nōdū na nke eze Moab. Ha na ya nōgidere oge niile Devid bi n’ebe ahū e wusiri ike. **5** Ma Gat onye amūma sīrī Devid, “Anōgidela n’ebe ahū e wusiri ike, kama laghachi n’ala Juda.” Ya mere, Devid biliri gaa n’oke ọhja Heret. **6** Ugbu a Sọl nūrū na achotala ebe Devid na ndi ikom na-eso ya nō. Sọl, onye jī ụbe ya n’aka nōdūrū ala n’okpuru osisi tamarisk nke dī n’ugwu dī na Gibeā. Ndī ozi ya guzokwa gburugburu ya. **7** Sọl gwara ha sī, “Geenū ntī unu ndi ikom Benjamin! Ọ bụ unu niile ka nwa Jesi ga-enye ala ubi na ubi vānī? Ọ bụ unu niile ka ọ ga-eme ndi ọchijagha na-achī ọtūtū puku ndi agha, na ọchijagha na-achī ọtūtū narī ndi agha?” **8** Ọ bụ ya mere unu jī dīnyere ya imegide m? Ọ dighi onye ọbula n’ime unu gwara m na nwa m na nwa Jesi gbara ndū. Ọ dighi onye ọbula n’ime unu ihe gbasara m na-emetū n’obi igwa m na nwa m nwoke akpaliela ohu m imegide m, ichebiri m n’uzō, dika o mere n’ubochi taa.” **9** Ma Doeg onye Edom, onye so ndi ozi Sọl guzo n’ebe ahū kwuru sī, “Ahūrū m mgbe nwa Jesi bjakwutere Ahimelek, nwa Ahitub na Nob. **10** Ahimelek jūtaara ya ase site n’aka Onyenwe anyi, ma nyekwa ya ihe oriri na mma agha Golajāt onye Filistia.” **11** Mgbe ahū, eze Sọl zipūrū ozi nye Ahimelek nwa Ahitub na ndi ezinaulo nna ya niile, ndi bụ ndi nchūaja na Nob. Ha niile bjara guzo n’ihu eze. **12** Sọl gwara ha okwu sī, “Gee ntī, gī nwa Ahitub.” Ahimelek zara sī, “Ana m ege ntī, onyenwe m.” **13** Sọl jurū ya sī, “Gīnī mere gī na nwa Jesi jī gbaa izu imegide m? Gīnī mere i jī nye ya nri na mma agha, jūkwaara ya ase site n’aka Chineke? Gīnī mere i jī na-agba ya ume ka o nupu isi n’ebe m nō, na ka ọ bjakwa n’ebe a imegide m taa?” **14** Ahimelek zara eze sī, “Onye n’etiti ndi ohu gī niile bụ onye kwesiri ntūkwasī obi dika Devid, ọgō eze, na onyeisi ndi agha na-eche gī nche; ọ bkwā onye a

na-enye nsopūrū dī ukwu n’ezinaulo gī? **15** Nke a ọ bụ ubochi mbū m na-ajūrū ya ase n’aka Chineke? Ọ bughī! Ka eze ghara ibo ohu ya na ezinaulo nna m ebubo, n’ihi na ohu gī amaghī ihe ọbula banyere okwu a niile.” **16** Ma eze kwuru sī, “I ga-anwū. Ahimelek gī na ezinaulo nna gī niile!” **17** O nyere ndi na-eso ya iwu sī ha, “Gbuonū ndi nchūaja ndi a, n’ihi na ha na Devid agbaala izuzu; ha makwa na o si n’ihu m na-agbapū, ma ha agwaghī m!” Ma ndi agha eze jurū isetipū aka ha megide ndi nchūaja Onyenwe anyi. **18** Mgbe ahū eze nyere Doeg iwu sī ya, “Gī onwe gī, chigharīrī tīgbuo ha.” Ya mere, Doeg onye Edom chigharīrī tīgbuo ha. N’ubochi ahū, o gburu iri ndi nchūaja asatō na ise, ndi yi uwe akwa ọcha efōd. **19** O jī mma agha jee Nob, obodo ndi nchūaja, gbuo ezinaulo ndi nchūaja niile, nwoke na nwanyi, na ụmūntakīrī, na ụmū na-ahū ara. O gbukwara ehi na inyinyā ibu na atūrū ha niile. **20** Otu n’ime ụmū Ahimelek nwa Ahitub, aha ya bụ Abjata gbapūrū, gbakwuru Devid. **21** Ọ gwara Devid na Sọl egbuola ndi nchūaja Onyenwe anyi. **22** Mgbe ahū, Devid sīrī Abjata, “N’ubochi ahū, mgbe Doeg onye Edom nō n’ebe ahū, amaara m na ọ ghaghī igwa Sọl. Mū onwe m kpātara ọnwū ndi niile nke ndi ezinaulo nna gī. **23** Soro m nōdū n’ebe a, atula ụjō, n’ihi na onye na-achō ndū gī na-achōkwa ndū nke m. Mmekpa ahū ọbula agaghī adakwasī gī ma mū na gī nōdū.”

23 Otu ubochi, ozi rutere Devid ntī na ndi Filistia na-ebuso ndi obodo Keila agha na-apunara ha ihe niile ha nwere nke dī n’ebe izōcha ọka ha niile. **2** Devid jurū Onyenwe anyi ase sī, “Ọ bụ m jee buso ndi Filistia a agha?” Onyenwe anyi zara ya, “Gaa, buso ndi Filistia agha, zopūta Keila.” **3** Ma ndi agha Devid sīrī ya, “Lee, anyi onwe anyi na-atū egwu ihe a ga-eme anyi, ọ buladi n’ime Juda, oleekwanū otu anyi ga-esi jee buso ndi Filistia niile agha na Keila?” **4** Devid jurū Onyenwe anyi ọzọ, ma Onyenwe anyi zara ya nke ugboro abū sī, “Jee, rīdaruo Keila, n’ihi na aga m anōnyere gī; i ga-emerikwa ndi Filistia.” **5** Ya mere, Devid na ndi agha ya gara Keila buso ndi Filistia agha. Ndī agha Devid gburu ọtūtū ndi Filistia kpokrō igwe anū ụlō ha. Ha zopūtakwara ndi Keila. **6** (Ugbu a, Abjata nwa Ahimelek chīkwa efōd n’aka gbadaa, mgbe ọ gbakwujere Devid na Keila). **7** Mgbe a gwara Sọl na Devid nō na Keila, o kwuru sī, “Aha! Chineke enyefeela ya n’aka m, n’ihi na Devid e jirila aka ya kee onwe ya agbū site n’ibanye n’obodo nwere ibo ọnū uzō na mkpōrō e jī akpōchi ha.” **8** Sọl chīkōtara ndi agha ya iḡa Keila inōchibido Devid na ndi ikom ya. **9** Mgbe Devid nūrū ihe Sọl na-achō ime, ọ gwara Abjata onye nchūaja sī ya, “Chīta efōd ahū.” **10** Devid sīrī, “O! Onyenwe anyi, Chineke Izrel, anula m na Sọl na-achō ibja laa Keila na obodo a n’iyi n’ihi m nō n’ebe a. **11** Ndī nwe Keila ha ga-arara m nye n’aka Sọl? Ọ bụ ezie na Sọl na-abja dika m nūrū? O! Onyenwe anyi, Chineke Izrel, biko gwa ohu gī.” Ma Onyenwe anyi sīrī, “Ọ ga-abja.” **12** Ọzokwa, Devid jurū sī, “Ndī nwe Keila ha ga-arara m na ndi ikom m nye n’aka Sọl?” Onyenwe anyi

sirji, "Ha ga-eme otu a." **13** N'ihì ya, Devid na ndì ikom ya ọ̀nụ̀ọ̀gụ̀gụ̀ ha dì narị ndì ikom isii, hapurū Keila puo na-awaghari site n'otu ebe gaa n'ebe ozo. Mgbe Sol nuru na Devid esitela na Keila puo, o jekwaghì ebe ahù ozo. **14** N'oge a, Devid nogidere n'ebe e wusiri ike dì n'ozara, na n'ala ugwu ugwu nke ozara Zif. Ubochi niile, Sol choghariri ya ma Chineke enyefeghi Devid n'aka ya. **15** Mgbe Devid no na Horesh, nke dì n'ozara Zif, o natara ozi na Sol na-abia igbu ya. **16** Jonatan, nwa Sol puru icho Devid. Mgbe o huru ya na Horesh, o gbara ya ume, nyere ya aka iguzosi ike n'ime Chineke. **17** Jonatan sirji ya, "Atula egwu, nna m Sol apughi ichota gi. I ga-abu eze Izrel. Aga m abukwa onye naseso gi dika Sol nna m maara nke oma." **18** Ha abuo gbara ndu n'ihu Onyenwe anyi. Devid nogidere na Horesh, ma Jonatan laghachiri n'ulo ya. **19** Ma ndi Zif biliri jekwuru Sol na Gibe a si ya, "Devid o zoghi onwe ya n'etiti anyi n'ogba nkume di n'ohia Horesh, n'ugwu Hakila, na ndida Jeshimon?" **20** Ugbu a, eze anyi, bja mgbe obula i choro, ka anyi gaa jidere gi ya. I ga-emekwa ya dika obi gi si choo." **21** Sol zara ha si, "Onyenwe anyi gozie unu n'ihì mmetuta onodu m na-emetuta unu n'obi. **22** Gaanu choputa nke oma ebe o na-ezo onwe ya, na onye huru ya, n'ihì na agwara m na o bu onye aghughu. **23** Choputanu ebe o na-ezo onwe ya ma loghachikwanu bja gwa m ihe unu choputara. Mgbe ahù, aga m eso unu jee. O buru na o no n'ala ahù, aga m achoputa ya; e, aga m enyobanye anya choo ya n'ikwu niile nke Juda." **24** Ha biliri buru Sol uzo gawa Zif. N'oge a, Devid na ndi agha ya no n'ozara Maon, n'ime Araba, na ndida Jeshimon. **25** Sol na ndi agha ya bjarutere ebe ahù malite chowa Devid. Mgbe a gbara Devid na Sol na-achọ ya, o duuru ndi agha ya gbada gaa n'oke nkume ahù ma nogide n'ozara Maon. Mgbe Sol nuru nke a, o chugidekwara Devid oso gaa n'ebe ahù. **26** Mgbe ha ruru n'ebe ahù, Sol na ndi agha ya no n'otu akuku ugwu ahù, Devid na ndi agha ya nokwa n'akuku nke ozo, na-eme ngwa ka ha gbanari Sol. Ma Sol na ndi agha ya na-abia nnoo nso ijide Devid. **27** Ma n'otu mgbe ahù, onyeozì bjakwutere Sol si ya, "Mee ngwangwa, lota, n'ihì na ndi Filistia aputala ibuso Izrel agha." **28** Ngwangwa, Sol sitere n'ichu Devid chigharja azu, lota ibuso ndi Filistia agha. Site n'oge ahù, a kporo ebe ahù Devid no, Sela Hamahlekt, nke putara, Nkume Nkewa. **29** Devid si n'ebe ahù puo gaa biri n'ebe e wusiri ike nke En-Gedi, ebe o zoro onwe ya.

24 Mgbe Sol sitere n'iluso ndi Filistia agha lota, a gbara ya si, "Devid no n'ozara En-Gedi." **2** Sol chijiri puku ndi agha ato a zuru nke oma site n'Izrel niile, puo icho Devid na ndi ikom ya n'etiti ogba nkume, na n'akuku uzo di warawara nke Ewu Ohia. **3** Mgbe o bjaruru nso n'ogba aturu nke di n'uzo ahù, otu ogba nkume di n'ebe ahù, Sol banyere n'ime ya, jga mposi. Devid na ndi ikom ya no n'ime ime ogba nkume ahù. **4** Ndi ikom Devid sirji ya, "Ahaa ugbu a bu oge gi! Taa bu ubochi ahù Onyenwe anyi kwuru

okwu ya, mgbe o sirji, 'Aghaghì m inyefe gi onye iro gi n'aka, ka i mee ya dika o si masi gi.'" Ma Devid ji nwayogo gaa nso ebe Sol no bipu onu onu uwe mwuda ya. **5** Emesja, obi Devid malitere ima ya ikpe n'ihì na o bipuru onu onu uwe mwuda Sol. **6** O gwara ndi ya na ha so okwu si, "Onyenwe anyi ekwela na m ga-emeso nna m ukwu, onye Onyenwe anyi tere mmanu mmeso di otu ahù, maobu na m ga-eweli aka imegide ya. N'ihì na onye Onyenwe anyi tere mmanu ka o bu." **7** Devid sitere n'okwu ndi a o kwuru baara ndi so ya mba. O nyeghi ha ohere ibuso Sol agha. Emesja, Sol hapuru ogba nkume ahù. **8** Mgbe Sol si n'ogba nkume ahù puo iga n'ihu n'ije ya, Devid sitere n'ime ogba nkume ahù puta, kporo Sol oku si ya, "Onyenwe m, eze!" Sol tughariri ma Devid kporo isiala nye ya, daa n'ala kpoo ihu ya n'ala. **9** Mgbe ahù Devid gwara Sol okwu si, "Gini mere i ji na-ana nti n'okwu ndi mma du na-ekwu, ndi ahù na-asì Devid na-achọ uzo o ga-esi meru gi ahù? **10** Taa, i jirila anya gi hu na o bughi eziokwu. Onyenwe anyi nyere gi n'aka m n'ime ogba nkume ahù i banyere, ufodu ndi mu na ha so gwara m ka m gbuo gi, ma ahapuru m gi ndu n'ihì na m sirji, 'Agaghì m eweli aka m megide nna m ukwu n'ihì na o bu onye Onyenwe anyi tere mmanu.'" **11** Lee, nna m, lee iberibe uwe mwuda gi n'aka m. Ebiputara m onu onu uwe gi, ma egbughi m gi. Jiri nke a ghotu ma matakwa na ikpe nnuu isi na ajo omume megide gi amaghì m. O nweghi uzo m si mejoro gi, ma i no na-achosikwa m ike iwere ndu m. **12** Ka Onyenwe anyi kpebie n'etiti mu na gi, ka Onyenwe anyi boo obo ihe ojojo niile i mere. Ma agaghì m emetu gi aka. **13** Dika ilu ndi mgbe ochie si di, 'Ihe ojojo na-esi n'aka ndi na-eme ihe ojojo,' ma agaghì m emetu gi aka. **14** "Ma onye kwanu ka eze Izrel na-achọ ijide? Onye ka o na-atufu oge ya ichogharì? O bu ozu nkita? Ka o bu akpi? **15** Ka Onyenwe anyi buru onye ikpe n'etiti mu na gi, ya kpebiekwa okwu anyi. Ya leba okwu m anya kpeputa m, ya gosi na m bu onye ikpe na-amaghì site n'inaputa m n'aka gi." **16** Mgbe Devid kwuchara okwu ndi a, Sol zara si ya, "O bu olu Devid nwa m di nke ahù?" O malitekwa ika akwa. **17** O sirji Devid, "I bu ezi mma du karja m, n'ihì na i jirila ezi omume kwughachi m ajo omume m. **18** E, i gosila m oke obi ebere taa, n'ihì na mgbe Onyenwe anyi nyefere m n'aka gi, i gbughi m. **19** Ebee ka onye ahù no n'uju niile, nke puru ihapu onye iro ya mgbe o mara n'onya ya? Ka Onyenwe anyi kwughachi gi ezi ihe n'ihì obi ebere i gosiri m taa. **20** Ugbu a, amatala m na i ghaghì jbu eze, i ga-achikwa alaeze Izrel. **21** Biko, nupora m iyi n'aha Onyenwe anyi na mgbe oge ahù ruru, na i gaghi egbu umu m, maobu hichapu aha m site n'ezinaulo nna m." **22** Devid nupuru Sol iyi. Emesja, Sol laghachiri n'ulo ya, ma Devid na ndi ikom ya laghachiri n'ogba nkume ha.

25 Emesja Samuel nwuru. Izrel niile chikotara onwe ha onu zukota ruo uju n'ihì onwu ya. Ha liri ya n'ulo ya di na Rema. Emesja, Devid gara n'ozara Paran biri n'ebe ahù. **2** Otu nwoke di, onye obodo

Maon, onye ikwu Kaleb, nke nwere akụnba. O nwere igwe aturū dī puku atō, na otu puku ewu, ndī ọ nọ n'ubi n'oge a na-akpuchapū aji ha n'obodo Kamel. **3** Aha nwoke a bụ Nebal. Nwunye ya kwa, onye bụ nwanýí mara mma, na onye nwere akonuche, ka a na-akpō Abigel. Nwoke a nwere omume ojō; ọ kwara obi n'azu, afō takwara ya mmiri. **4** Mgbe Devid nọ n'ozara nū na Nebal na-akpucha aji igwe ewu na aturū ya, **5** o zipurū ndī ikom iri sị ha. "Jekwurunū Nebal n'obodo Kamel, juo ya otu ihe si aga n'aha m. **6** Sijnū ya, ndū gī, ndū ogologo, udo na ahū ike nye gī na ezinaulo gī, udo na ahū ike nye ihe niile i nwere. **7** "Anula m na i na-akpacha aji igwe ewu na aturū gī. Oge ndī ozuzū aturū gī nọ n'etiti anyi, anyi emejoghī ha, o nweghī ihe obula funariri ha oge ahū niile ha noro n'obodo Kamel. **8** Juokwa ndī ikom gī, ha ga-agwa gī ma ihe m kwuru ọ bụ eziokwu. Ya mere gosi umū okorobia ndī a ihuoma, ebe ọ bụ na ha na-abjakwute gī n'oge mmemme. Biko, nyetū ndī ohu gī ndī a, na mū bụ Devid nwa gī, ihe obula aka gī ruru." **9** Umū okorobia Devid zipurū bjarutere zie Nebal ozi Devid ziri ha. Ha nogidekwara chere ka onye ha osisa. **10** Ma Nebal jurū ha sị, "Onye bụ Devid? Onye bukwa nwa Jesi a? Otutū ndī ohu dī taa bụ ndī na-esi n'aka nna ha ukwu na-agbapu. **11** M ga-ewere achicha m, na mmiri m, na anū m gburu n'ihī ndī na-akpachara m aji anū nye ndī m na-amaghī ebe ha sī putā?" **12** Ndī ikom Devid tughariri azū laghachi ebe ha si bja. Mgbe ha bjarutere, ha korō akūkō banyere okwu niile Nebal kwuru. **13** Devid sirī ndī ikom ya, "Onye obula nyara mma agha!" Ha mere ihe o kwuru. Devid n'onwe ya nyanyekwara mma agha nke ya. Ihe dī ka narī ndī ikom anō sooro Devid puo, ebe narī mmadū abūo ndī ozō nodurū na-eche ulō ya nche. **14** Ma otu n'ime ndī ikom Nebal gara korō Abigel, nwunye Nebal sị ya, "Lee, Devid esitela n'ozara zite ndī ozi ka ha nye onyenwe anyi ekele ya, ma ọ kpariri ha, baakwara ha mba. **15** Ma ndī ikom ndī a mesoro anyi mmeso oma, ha emejoghī anyi. Oge ahū niile anyi nọ ha nso n'ohia ọ dighi ihe funariri anyi. **16** Ehihie na abali, ha buuru anyi mgbidi, ichebe anyi na aturū anyi, mgbe ha na-akpa nri n'akūkū ebe ha nọ. **17** O dī mma ka i mata ma marakwa ihe i ga-eme ngwangwa; n'ihī nsogbu dī njō nke na-aga idiri nna anyi ukwu na ezinaulo ya niile. N'ihī ọ bụ nwoke jogburu onwe ya, na ọ dighi onye purū igwa ya okwu." **18** Abigel mere ngwangwa chikōta narī ogbe achicha abūo, karama akpūkpo mmanya abūo, aturū ise e doziri edozi, otu bushel oka e ghere eghe, otu narī uyokō mkpurū vaini a mikporo amikpo na narī achicha fitig abūo, bukwasī ihe ndī a niile n'elu inyinya ibu. **19** O sirī umū okorobia na-ejere ya ozi, "Na-aganū n'ihu, ana m abia n'azu." Ma ọ gwaghī dī ya Nebal ihe ọ na-aga ime. **20** Mgbe ọ nọ n'elu inyinya ibu na-agbada uzō nke ugwu ahū ọ hurū Devid na ndī agha ya ka ha na-abia. O zutere ha **21** ma Devid nori na-ekwu na-asī, "O bụ n'efu ka anyi nyeere nwoke a aka. Anyi chebere igwe ewu na aturū ya n'ozara; ọ dikwaghī otu furu efu, ọ dikwaghī

otu nke e zuru ezu, ma o jirila ajo omume kwughachi m ihe oma m meere ya. **22** Ka Chineke mesoo Devid mmeso, otu obula mmeso ahu si dī njō, ma ọ burū na m ahapu otu mkpurū nwoke ndū n'etiti ihe niile o nwere na-eku ume, mgbe chi echi borō." **23** Mgbe Abigel hurū Devid, o mere ngwangwa si n'elu inyinya ibu ya rida, kpoo ihu n'ala, kpoo isiala nye Devid. **24** O dara n'ala n'ukwu ya, sị, "Ka ajo omume ahū dikwasī n'isi ohu gī, onyenwe m. Biko, kwere ka ohu gī gwa gī okwu, gekwaa ntī n'ihu ohu gī nwere ikwu. **25** Nebal bụ nwoke nwere obi ojō, biko ka onyenwe m ghara igu ihe obula o kwuru n'ihu. O bụ onye nzuzu, dika aha ya na-egosi. Aha ya putara nzuzu, nzuzu na-esokwa ya. Ma ahughī m ndī ozi ahū i zitere, n'ezie ohu gī ahughī ndī ikom onyenwe m zitere. **26** Ugbu a, onyenwe m, dika Onyenwe anyi na-adī ndū ma gī onwe gī na-adikwa ndū, ebe ọ bụ na Onyenwe anyi gbochiri gī ka i ghara iba n'ikpe omuma nke igbu mmadū, na iji aka gī borō onwe gī obo, ka ndū ndī iro gī na ndī niile na-achō ime onyenwe m ihe ojō, dika Nebal. **27** Ma kwereka ka onyinwe a, nke ohu gī nwanýí wetaara nna m ukwu, burū nke a ga-enye ndī ikom na-eso gī. **28** "Biko, gbaghara ngehie ohu gī nwanýí, n'ihī na Onyenwe anyi Chineke gī aghaghī imere onyenwe m alaeze nke ga-adigide, n'ihī na ọ bụ agha Onyenwe anyi ka i na-alū, agaghī ahuta ajo omume n'ime gī ogologo ubochi ndū gī niile. **29** O bụ ezie na mmadū purū i na-achū gī inapū gī ndū gī, ma ndū onyenwe m ga-abū ihe Onyenwe anyi Chineke gī ga-ekechi na ngwungwu ndī dī ndū. Ma ndū ndī iro gī ka ọ ga-atūfu dika nkume esi n'akpa e ji efe ebe. **30** Mgbe Onyenwe anyi mezuru nye onyenwe m ihe oma niile nke o kwere na nkwa, meekwa ya onyendu ndī Izrel, **31** onyenwe m agaghī enwe akonuche nke ga na-esogbu ya n'ihī na o ji aka ya borō onwe ya obo, maobu nke iwufu obara. Mgbe Onyenwe anyi Chineke gī mere ka ihe gaara onyenwe m nke oma, chetakwa ohu gī nwanýí." **32** Devid zara Abigel sị ya, "Otuto diri Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel onye zitere gī taa ka i bja zute m. **33** Ka ngozi diri gī n'ihī ezi uche gī, na n'ihī na i gbochiri m iwufu obara taa, gbochiekwa m iji aka m borō onwe m obo. **34** Ma ọ bughī otu a, dika Onyenwe anyi Chineke nke Izrel na-adī ndū, bụ onye jidere m site n'imerū gī ahū, ọ burū na i putaghī ngwa izute m, ọ dighi otu nwoke gaara adī ndū n'ulo Nebal n'hè ututu echi." **35** Devid naara ya ihe ndī ahū niile o wetara sị ya, "Laghachi n'ulo gī n'udo. Anula m ihe i kwuru ma meekwa ihe i rioro." **36** Mgbe Abigel batara n'ulo, o jekwuru Nebal ebe ọ nọ n'oriri ọ kporo, oriri dika oriri a na-enwe n'uloeze. O nuokwala mmanya nubigakwa ya oke; n'ihī ya ọ gwaghī ya ihe obula tutu ruo n'ututu. **37** N'ututu, mgbe mmanya purū Nebal n'anya, nwunye ya gwara ya ihe ndī a niile. Nke a mere ka obi ya nwūo, ka ọ togborō dika nkume. **38** Mgbe abali iri gafere, Onyenwe anyi tiri Nebal ihe otiti, nke mere ka ọ nwūo. **39** Mgbe Devid nurū na Nebal anwūola, ọ sirī, "Otuto diri Onyenwe anyi, onye kpechitere m okwu m megide Nebal n'ihī nlelī anya o

leliri m. O gbochiela ohu ya site n'ime ihe ezighi ezi, ma kwughachi Nebal ugwo mmehie ya." Mgbe ahụ Devid zigara ndi ozi ka ha gaa juo Abigel ma o ga-ekwe i ghoo nwunye ya. **40** Ndi ozi Devid biakwutere Abigel na Kamel zie ya ozi si, "Devid zitere anyi biakwute gi iluta gi ka i ghoo nwunye ya." **41** Abigel kpuru ihu n'ala si ya, "Lee ohu gi nwanyi, ejikeere m ijere gi ozi, na isacha ukwu ndi na-ejere onyenwe m ozi." **42** Abigel mere ngwangwa jikere, kporo umu agboghose na-ejere ya ozi, nokwasị n'elu inyinnya ibu, soro ndi ahụ Devid zitere lakwuru Devid. Otu a ka Abigel si ghoo nwunye Devid. **43** Devid lukwara nwanyi ozo aha ya bu Ahinoam, onye Jezril. Ha abuo bukwa ndi nwunye ya. **44** N'oge a, Sol ewerela nwa ya nwanyi Mikal, onye bu nwunye Devid kponye Palti, nwa Laish, onye obodo Galim, dika nwunye.

26 Ndi Zif jekwuru Sol na Gibea gwa ya na Devid na-ezo onwe ya n'ugwu Hakila nke chere ihu n'ozara. **2** N'ihu ya, Sol biliri chiru puku ndi agha ato o leziri anya hoputa n'etiti ndi agha Izrel, duru ha gaa n'ozara Zif icho Devid. **3** Sol mara ulo ikwu ya n'akuku uzo ugwu nta Hakila na ncherita ihu Jeshimon nke no n'okporozo. Ma ka Devid n'onwe ya no n'ime ozara, o huru na Sol churu ya bata n'ime ozara, **4** Devid zipuru ndi nledo, matakwa na Sol bjara n'ezie. **5** Emesia, Devid puru jeruo ebe Sol mara ulo ikwu ya. O huru ebe Sol na Abna nwa Nea, onyeisi agha dinara ala. Sol dina n'ime ogige ulo ikwu ahụ, ndi agha ya dinakwara gburugburu ya. **6** Devid siru Ahimelek onye Het, na Abishai, nwa Zerua ya onye bu nwanne Joab, "Onye ga-eso m gaa n'ogige ebe Sol na ndi agha ya mara ulo ikwu ha?" Abishai zara si, "Aga m eso gi gaa." **7** Ya mere, n'abalị, Devid na Abishai jiri nwayo jeruo ebe ndi agha Sol mara ulo ikwu ha. Ha huru Sol ebe o dinara ala na-arahu ura. Ube ya ka o manyekwara n'ala n'akuku ebe isi ya di. Abna, na ndi agha ndi ozo dina gburugburu Sol na-arahu ura. **8** Abishai siru Devid, "N'ezie, Chineke enyefeela gi onye iro gi n'aka taa. Ugwu a, kwere ka m gaa were ube magide ya n'ala otu ugboro; agaghị m atu ya ugboro abuo." **9** Ma Devid siru Abishai, "Mba egbula ya. Onye ga-eseti aka ya megide onye Onyenwe anyi tere mmanu, ghara i bu onye ikpe na-amaghi?" **10** O siru, "N'ezie dika Onyenwe anyi na-adị ndu, o bu Onyenwe anyi ya onwe ya ga-etida ya, maobu oge ya ga-eru mgbe o ga-anwu, ma o bukwana o gaa agha, o nwufuo. **11** Ma Onyenwe anyi ekwela ka m setipu aka megide onye Onyenwe anyi tere mmanu. Ugwu a, weta ube na ihe inu mmiri nke di n'akuku isi ya, ka anyi si n'ebe a puo." **12** Devid weere ube ya na ite mmiri di n'akuku isi Sol, ha sitere n'ebe ahụ puo. O dikwaghị onye huru ha. O dikwaghị onye tetara, n'ihu na Onyenwe anyi mere ka ha daba n'oke ura. **13** Mgbe ahụ, Devid puru gafee n'ofe nke ozo, guzo onwe ya n'elu ugwu ebe di anya, ebe mbara di n'etiti ya na ha. **14** Devid kporo Abna nwa Nea na ndi agha oku si, "Abna, za m oku!" Abna juru ya si, "Onye ka i bu i ji si otu a na-eti mkpu ikpote eze?" **15** Devid siru, "N'ezie,

o bughị nwoke ka i bu? Onye dikwa ka gi n'Izrel niile? Gini mere i ji hapu ichezi onyenwe gi eze nke oma? Otu onye bjara igbu onyenwe gi, bu eze. **16** Ihe a i mere adighi mma. N'ezikwu, dika Onyenwe anyi na-adị ndu, gi na ndi ikom gi kwesiri onwu, n'ihu na gi na ndi gi echebeghi onyenwe unu, bu onye Onyenwe anyi tere mmanu. Ebee ka ube eze, na ihe mmiri onwu ya, nke di n'akuku isi ya di?" **17** Mgbe ahụ, Sol matara na o bu olu Devid, o siru, "O bu gi nwa m, Devid?" Devid zara si ya, "E, o bu olu m, onyenwe m, eze." **18** O sika, "N'ihu gini ka onyenwe m ji na-achughari ohu ya? Gini ka m mere? Gini kwa bu ihe ojo o chotara n'aka m? **19** Ugwu a ka onyenwe m eze gee nti n'okwu ohu ya: O buru na Onyenwe anyi kpaliri gi imegide m, mgbe ahụ arifo m bu ka Onyenwe anyi nara onyine inata ihuoma. Otu o di, a si na o bu ndi mma du na-akpali gi imegide m, ka ndi di otu a buru ndi a buru onu n'ihu Onyenwe anyi. N'ihu na ha esitela n'oke m nwere n'ihe nketa Onyenwe anyi chupu m, si m, 'Gaa fee chi ndi ozo ofufe.' **20** Ugwu a, ekwela ka obara m buru ihe a wufuru n'ala di anya, na-abughị n'ihu Onyenwe anyi. Eze Izrel apatala icho akpi dika m, otu dinta si achughari okwa n'elu ugwu." **21** Mgbe ahụ, Sol zara si, "Emehiela m. Loghachi n'ulo nwa m Devid. N'ihu na i guru ndu m taa dika ihe di oke onuahia. Agaghị m emejo gi ozo. N'ezie, a kpaala m agwa dika onye nzuzu, meekwa ihe nke ukwu na-amaghị ama." **22** Devid zara ya si, "Lee ube eze, Zie otu n'ime ndi ikom gi ka o bu bja were ya. **23** Onyenwe anyi na-akwughachi nwoke obula ezi omume ya na ikwesi ntukwasị obi ya. Onyenwe anyi nyere gi n'aka m taa ma ajula m igbu onye ya o tere mmanu. **24** Ugwu a, ka Onyenwe anyi zoputa ndu m, o buladi dika m si zoputa ndu nke gi taa. Ka o naputakwa m site na mkpagbu m niile." **25** Sol siru Devid, "Onye a goziri agozi ka i bu nwa m, Devid. I ga-eme oke ihe, burukwa onye na-emeru n'agha." Devid sitere n'ebe ahụ puo. Sol laghachikwara n'ulo ya.

27 Devid chere n'ime onwe ya si, "Otu ubochi Sol ga-enweta m, bibie m. Ihe ka mma m ga-eme bu igbaga n'ala ndi Filistia. Nke a ga-eme ka Sol kwusi ichoghari m ebe obula n'Izrel. Aga m esikwa otu a, nwere onwe m site n'aka ya." **2** Ya mere, Devid na narị ndi ikom isii ya, na ezinaulo ha, biliri jekwuru Akish nwa Maok, eze ndi Gat. **3** Devid na ndi agha ya sooro Akish biri na Gat. Onye obula du ezinaulo ya. Devid n'onwe ya du ndi inyom abuo ya: Ahinoam onye Jezril, na Abigel onye Kamel, nwunye ochie Nebal. **4** O dighi anya, Sol nuru na Devid agbalaala Gat, n'ihu ya o kwusiri ichuso ya. **5** Devid gwara Akish si ya, "O buru na m anatala amara n'ebe i no, o ga-adị mma ka enye m otu obodo n'ime obodo nke ala a, ka m biri. N'ihu gini ka ohu gi ga-eji soro gi biri n'obodo eze?" **6** Akish nyere ya Ziklag, n'ihu ya, Ziklag bu obodo ndi eze Juda ruo taa. **7** Devid biri n'oke ala ndi Filistia otu afo na onwa ano. **8** Devid na ndi ikom ya nogidere oge ahụ niile na-emegide ndi Geshua, ndi Gizi na ndi

Amalek. (Site na mgbe ochie ndị a bi n'ala ahụ gbatiri ruo Shua na Ijpt) **9** Mgbe ọbụla Devid wakporo akụkụ ọbụla, ọ dighi ahapụ nwoke maọbụ nwanyị ndụ. Ma ọ na-akpuru aturū ha, na ehi ha, na inyinyịya ibu ha, na inyinyịya kamel ha, nakwa uwe ha. Emesịa, ọ na-aloghachikwuru Akish. **10** Ọ buru na Akish ajuo Devid ajuju si, “Ndị ole ka unu busoro agha taa?” Devid ga-aza si, “Ọ bu ndị bi na ndịda Juda”, maọbụ “ndị ndịda Jerahmel”, maọbụ “ndị ndịda Ken.” **11** Ma ọ dighi nwoke maọbụ nwanyị onye ọ hapuru ndu, nke a ga-akpota na Gat, n'ihia na o chere n'obi ya si, “Ha nwere ike ibia kwuo megide anyị, si, ‘Otu a ka Devid mere.’” Otu a ka ọ na-emekwa otutu oge ahụ niile o bi n'etiti ndị Filistia. **12** Akish kwenyere Devid, kwuo n'obi ya si, “Devid aburula ihe a kporo asi n'ebe ndi nke ya bu ndi Izrel no. Ọ ga-abukwara m ohu ruo mgbe niile.”

28 N'oge ahụ, ndi Filistia chikotara ndi agha ha jikere iluso ndi Izrel agha. Akish eze Gat gwara Devid okwu, “Ghotakwa na gi na ndi agha gi ga-eso mu na ndi agha m gaa ibu agha.” **2** Devid zara ya si, “I ga-eji anya gi huru ihe ohu gi ga-eme.” Akish zara si, “O di mma aga m eme gi onye nche m ubochi ndu gi niile.” **3** N'oge a Samuel anwula, ndi Izrel niile rukwara uju n'ihia ya, lie ya n'obodo ya bu Rema. Sol achupusiakwala ndi niile na-aju mmuo ndi nwuru anwu ase na ndi dibia afa site n'ala aha. **4** Ndi Filistia zukotara, bia maa ulo ikwu ha na Shunem, ebe Sol na ndi Izrel niile zukotakwara maa ulo ikwu ha na Gilboa.

5 Mgbe Sol huru igwe ndi agha ndi Filistia, oke ujo jidere ya. **6** Ọ juru Onyenwe anyi ase, ma Onyenwe anyi azaghi ya. Ọ zaghi na nro, maobu site n'Urim, maobu site n'onu ndi amuma. **7** Mgbe ahụ, Sol siri ndi na-ejere ya ozi, “Chotara m nwanyị onye na-aju mmuo ndi nwuru anwu ase, ka m gawkuru ya juta ya ase.” Ha siri, “E nwere otu nwanyị di otu a n'Endoa.” **8** Ya mere, Sol nwoghariri onwe ya, yiri uwe ozo, o ruo n'abalị, ya na ndi ikom abuo gawkuru nwanyị ahụ. Ọ siri, “Jutara m mmuo ase, kpolitekware m onye m ga-akpo aha ya.” **9** Ma nwanyị ahụ siri ya, “N'ezie gi onwe gi maara ihe Sol mere. Ọ kwusila ndi niile na-aju mmuo ndi nwuru anwu ase, na ndi dibia afa site n'ala a. N'ihia ginj ka iji a gbara ndu m onya, ime ka m nwuo?” **10** Ma Sol jiri Onyenwe anyi nwura ya iyi, “Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, agaghị ata gi ahulu n'ihia ihe a.” **11** Mgbe ahụ, nwanyị ahụ juru, “Onye ka i choro ka m mee ka ọ rigokwute gi?” Sol siri, “Mee ka Samuel rigokwute m.” **12** Mgbe nwanyị ahụ huru Samuel, o tiri mkpu si, “Ginj mere iji ghogbuo m? Gi onwe gi bu Sol?” **13** Eze siri ya, “Atula egwu! Ginj ka i na-ahu?” Nwanyị ahụ siri, “A huru m chi ka o si n'ala na-arigoputa.” **14** Sol juru, “Ginj ka onye ahụ yiri n'odidi?” Ọ siri, “Ọ bu agadi nwoke na-arigota, e ji uwe mwuda kpuchie ahụ ya.” Mgbe ahụ, Sol matara na ọ bu Samuel. O kpuru ihu n'ala, kpoakwa isiala. **15** Samuel siri Sol, “Ginj mere i ji esogbu m, site na ikpolite m?” Sol zara, “Ano m n'oke nsogbu. Ndi Filistia na-ebuso m agha, ma Chineke esitekwa n'ebe m no wezuga

onwe ya. Ọ naghi azakwa m ozo, maobu site na ndi amuma, maobu site na nro. N'ihia ya ka m ji kporo gi, iju gi ihe m ga-eme.” **16** Samuel siri, “N'ihia ginj ka i ji na-aju m, ebe ọ bu na Onyenwe anyi ewezugala onwe ya site n'ebe i no, ghokwara gi onye iro?” **17** Onyenwe anyi emeela ihe ọ si na ọ ga-eme. O napula gi alaeze gi were ya nye Devid. **18** Ihe ndi a niile na-aga idakwasị gi n'ihia na i geghi nti na ndumodu Onyenwe anyi, mgbe o were iwe di oku megide ndi Amalek. **19** Onyenwe anyi ga-arara gi na ndi Izrel nyefee n'aka ndi Filistia, echi gi na umu gi ndi ikom ga-abia nonyeere m n'ebe a. Onyenwe anyi ga-ararakwa ndi agha Izrel nye n'aka ndi Filistia.” **20** Ngwangwa, Sol dara n'ala, gbatia onwe ya n'oke egwu, n'ihia okwu ndi a niile Samuel kwuru. Ihe adighikwa n'ime ya n'ihia aguu, ebe ọ bu na o ribeghi nri obula ubochi ahụ niile. **21** Mgbe nwanyị a huru onodu Sol, ọ gwara ya okwu si ya, “Onyenwe m, lee, ohu gi rubere isi mee ihe i si m mee. Ọ bukwa ndu m ka m ji chuo aja imezu ihe i roro m. **22** Ugbu a, biko, gee nti n'ihia ohu gi na-aga igwa gi. Kwere ka m nye gi nri ka i rie, ka i nweta ike i ga-eji laghachi.” **23** Ma Sol juru iri nri obula. Ma ndi ikom ya na ha so malitere iri ya tutu ruo mgbe o kwenyere bilie, nodu ala n'elu ihe ndina. **24** Nwanyị ahụ mere ngwangwa gbuo nwa ehi gbara abuba o nwere n'ulo ya. O jikwa utu oka mee achicha nke etinyeghi ihe nake achicha n'ime ya, **25** O doziri nri n'ihu Sol na ndi ikom ya. Ha rikwara ya. Ha biliri laa n'abalị ahụ.

29 Ndi Filistia chikotara ndi agha ha bjaruo Afek, ma ndi agha Izrel zukotara n'akuku isi iyi Jezril. **2** Mgbe ndiisi agha ndi Filistia malitere igafesi ha na ndi agha ha, ufodu n'ime ha du otutu nari ndi agha, ufodu, otutu puku ndi agha, Devid na ndi agha ya so n'azu, ha na Akish, eze ndi Filistia. **3** Ndiisi agha ndi Filistia juru eze Akish ajuju si, “Ginj ka ndi Hibru ndi a na-eme n'ebe a?” Akish gwara ha si, “Onye a ọ bughị Devid, onyeozisi si n'aka Sol eze ndi Izrel gba? Mu na ya ebiela ihe kariji otu afo, ma achoputaghi ihe obula di njo n'ebe ọ no, site n'ubochi ahụ ọ hapuru Sol ruo ugbu a.” **4** Ma ndiisi agha ndi Filistia were iwe megide ya. Ha siri ya, “Zilaga nwoke a, ka ọ laghachi n'onodu ozi ebe i mere ya onye nlekota. Anyi na ha agaghi eso jee n'ihu ogu, ma ọ bughị ya ga-atugharia megide anyi n'agha. Olee uzo ozo ọ ga-esi mee ka ya na nna ya ikwu di na mma ma ọ bughị site n'igbu ndi agha anyi ndi a?” **5** Onye a ọ bughị Devid ahụ ndi inyom Izrel ji guo egwu si, “Sol egbuola otutu puku ndi iro ya, ma Devid egbuola iri puku kwuru puku ndi iro?” **6** Ya mere, Akish kporo Devid si ya, “Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, i bu onye kwesiri ntukwasị obi. Ọ gaara ato m utu ka i soro m buo agha. Site na mgbe i bjakwutere m tutu ruo ugbu a, o nweghi mmejo obula m choputara n'ime gi. Ma ndiisi anyi anabataghi gi. **7** Ugbu a, laghachinụ azu, laa n'udo. Unu emeela ihe obula ga-akpasu ndiisi ndi Filistia iwe.” **8** Devid juru Akish, “Ma ginj ka m mere? Ginjika ma i hutara megide ohu gi site n'ubochi m bjakwutere gi ruo taa? Ginj ga-eme

ka m ghara ilūso ndi iro onyenwe m, bu eze agha?" 9 Akish zaghachiri, "Ama m n'onye di mma ka i bu n'anya m, dika mmuṣo zisti nke Chineke. N'agbanyeghi nke a, ochiagha ndi Filistia asila, 'O gaghi eso anyi jee n'agha.' 10 Ya mere, bilie n'isi ututu. gi na ndi oru onyenwe gi ndi soro gi bia, bilienu n'isi ututu laghachi mgbe ihe diri unu." 11 Devid na ndi ikom na-eso ya biliri n'isi ututu ilaghachi n'ala ndi Filistia. Ma ndi agha ndi Filistia gara n'ihu jeruo Jezril.

30 Mgbe Devid na ndi ikom ya rutere obodo Ziklag n'ubochi nke ato, ha huru na ndi Amalek abjala wakporo bi n'akuku ndida Negev na Ziklag. Ha buru agha megide Ziklag, gbaa obodo ahụ oku, 2 dotakwa ndi inyom na ndi niile bi n'ime ya n'agha, ma okenye ma umuntakiri. Ha egbughi ha egbu, kama ha buuru ha laa. 3 Mgbe Devid na ndi ikom ya ruru Ziklag, ha huru na-esuola ya oku, dokpuru ndi inyom ha, na umu ndi ikom na ndi inyom n'agha. 4 Ya mere, Devid na ndi ikom ya kwara akwa ruo mgbe ike akwa gwuru ha. 5 Ndi inyom abuo Devid, Ahinoam onye Jezril na Abigel, nwunye ochie Nebal onye Kamel, sokwa na ndi a dotara n'agha ahụ. 6 Ihe a wetaara Devid oke nsogbu, n'ihu na ndi ikom ya no na-ekwu okwu jii nkume tugbuo ya; ha niile no n'obi ilu n'ihu umu ha ndi ikom na ndi inyom. Ma Devid chotara ike n'ime Onyenwe anyi Chineke ya. 7 Devid sirị Abjata, bu onye nchujaja, nwa Ahimelek, "Chitara m efod ahụ." Ya mere, Abjata chitara ya nye ya 8 Mgbe ahụ, Devid juru Onyenwe anyi ase si, "O bu m chuso ndi a na-apunara ndi mmadu ihe? O buru na m achuso ha, aga m ejide ha?" Onyenwe anyi zara, "E, chuso ha oso, i ga-achukwute ha, ma nataghachikwa ihe niile ha were." 9 Mgbe ahụ, Devid na narị ndi agha isii ya bjarutere n'odo mmiri Beso, ebe ha hapuru ufodu ndi 10 narị ndi ikom abuo n'ime ha enwekwaghi ike igafe ndagwurugwu Beso n'ihu ike ogwugwu, ma Devid na narị anọ ndi ozo chusoro ha. 11 Ha huru otu nwokorobia onye Ijpt n'ohia, duuru ya biakwute Devid. Ha nyere ya mmiri ka o nno, nyekwa ya nri ka o rie. 12 Ihe ha nyere ya bu achicha fiig, na uyoko mkpuru vainj abuhọ nke a mikporo amikpo. Mgbe o richara ha, o newghachiri onwe ya, n'ihu na o ribeghi nri obula, maobu nno mmiri obula ubochi ato, ehie na n'abalị. 13 Mgbe ahụ, Devid juru ya si, "I bu onye? Ebeekwa ka i si bia?" O zara Devid si, "Abu m onye Ijpt, burukwa ohu onye Amalek. Onyenwe m hapuru m n'ebe a abali ato gara aga n'ihu na ahụ adighi m ike. 14 Anyi si obodo ebe anyi gara luo agha na-aloghachi mgbe ha hapuru m n'ebe a. Anyi gara lugbuo obodo ndi Keret, nke di n'ime Negeb, na obodo di na ndida ala Juda na ala Kaleb. Anyi gbakwara obodo Ziklag oku." 15 Devid juru ya si, "I nwere ike duru m gaa ebe ha no." Nwokorobia ahụ zara ya si, "O buru na i ga-anu iyi n'aha Chineke na i gaghi egbu m maobu were m nyeghachi onyenwe m, aga m eduru gi gaa ebe ha no." 16 O duuru ha jee n'ebe ndi Amalek no. Mgbe ha ruru ebe ahụ, ha huru ha ebe ha tusara onwe ha n'ala na-eri na-anu, na-etekwa egwu onu, n'ihu ihe

di ukwu ha kwatara n'agha site n'ala ndi Filistia, na n'ala Juda. 17 Devid na ndi agha ya biakwasiri ha na mberede gbuo ha site n'abalị ahụ ruo anyasi echi ya. O dikwaghi otu nwoke n'ime ha foduru ndu ma o bughi narị ndi ikom anọ makwasiri n'elu inyinya kamel ha gbalaga. 18 Devid nwetaghachiri ihe niile ndi Amalek kwatara n'agha, tinyere ndi inyom ya abuo. 19 O newghi ihe furu efu, ma nke ukwu ma nke nta, umu ndi ikom na umu ndi inyom, ihe a kwatara n'agha, maobu ihe obula ozo ndi Amalek dotara n'agha. Devid nwetaghachiri ihe niile. 20 Ozokwa, Devid chikotara igwe ehi na igwe ewu na aturu. Ndi ikom ya chiji ha, tinyere anu ulo ndi ozo, na-aga, na-asi, "Ndi a bu ihe Devid kwatara n'agha." 21 Emesja, Devid bjarutere ebe narị ndi ikom abuo ndi ahụ no na Ndagwurugwu Beso. Ndi a bu ndi ahụ na-enweghi ike iso Devid n'ihu na ike gwuru ha. Ha putara zute Devid na ndi so ya. Mgbe Devid na ndi ikom ya bjara ha nso, o juru ha otu ha mere. 22 Ma ndi ikom ozo ahụ niile, na ndi okwu na uka no n'etiti ndi na-eso Devid sirị, "N'ihu na ndi a esoghi anyi jee, ya mere ha agaghi eso anyi keta ihe ndi a anyi kwatara n'agha. Nyeghachi ha naani nwunye ha na umu ha; gwakwa ha ka ha laa." 23 Ma Devid sirị, "Mba, umunna m, unu ekwesighi isi otu a kee ihe ndi ahụ Onyenwe anyi nyere anyi. O chebere anyi, nyefee n'aka anyi ndi agha ahụ niile bjara imegide anyi. 24 Unu chere na o di onye ga-ege unu ntị mgbe unu na-ekwu okwu di otu a? Anyi niile ga-eketa oke; oke ndi jere agha na ndi chebere ihe anyi ga-abu otu." 25 Site n'ubochi ahụ, Devid mere ka nke a buru iwu nye ndi Izrel niile ruo taa. 26 Mgbe ha rutere Ziklag, Devid weere ufodu ihe ha kwatara n'agha zigara ndi okenye Juda, ndi bu ndi enyi ya, n-asi, "Lee onyine ewetaara unu site n'ufodu n'ime ihe anyi kwatara site n'aka ndi iro Onyenwe anyi." 27 O zigara ha nye ndi bi na Betel, Ramot Negev na Jatja, 28 nyekwa ndi no Aroea, Sifmot, Eshtemoa 29 na Rakal, nyekwa ndi bi n'obodo ndi Jerameel na nke ndi Ken, 30 nyekwa ndi bi na Homa, Bo Ashan, Atak 31 na Hebron na ndi no n'ebe niile ndi ahụ ebe Devid na ndi ya waghariri.

31 N'oge a, ndi Filistia lusoro ndi Izrel agha, ndi Izrel si n'ihu ha gbaa oso, ma otutu n'ime ha nwuru n'ugwu Gilboa. 2 Ndi Filistia ji ike chuso Sol na umu ya. Ha gburu umu ya ndi ikom, Jonatan, Abinadab na Malkishua. 3 Agha ahụ siri ike nke ukwu megide Sol, mgbe ndi na-agba uta chukwara ya ha meruru ya ahụ n'ebe o di ukwu. 4 Sol gwara onye na-ebu ngwa agha ya, si, "Miputa mma agha gi, were ya magbuo m ka ndi a a na-ebighi ugwu ghara ibia jiri m mee ihe egwuregwu." Ma onye na-ebu ngwa agha ya ekweghi, n'ihu onodu oke egwu. N'ihu ya, Sol were mma agha nke ya, dakwasị n'elu ya. 5 Mgbe onye na-ebu ihe agha Sol huru na o nwuola, ya onwe ya dakwasikwara n'elu mma agha nke ya, soro Sol nwuo. 6 Ya mere, Sol na umu ya ndi ikom ato, onye na-ebu ihe agha ya na ndi agha ya niile, nwuru n'otu ubochi ahụ. 7 Mgbe ndi Izrel no n'ofe ozo nke ndagwurugwu,

na ndị nọ n'ofe Jodan, hụrụ na ndị agha Izrel agbaala ọsọ, na Sọl na ụmụ ya ndị ikom anwụọla, ha hapụrụ obodo ha niile gbapụ ọsọ. Ndị Filistia bjakwara bichie n'ime ha. **8** N'echi ya, mgbe ndị Filistia bjara iyipụ ndị nwurụ anwụ ihe ha ga-achịkọrọ, ha hụrụ ozu Sọl na nke ụmụ ya ndị ikom atọ ka ha togbọ n'ugwu Gilboa. **9** Ha bipurụ Sọl isi, yipukwa ya ihe agha ya. Ha zipukwara ndị ozi gara n'ala ndị Filistia niile ikwusa akukọ ihe mere n'ulo arụsị ha nakwa n'etiti ndị ha niile. **10** Ha tinyere ihe agha Sọl n'ulo Ashtoret, kpogidekwa ozu ya n'aja ulọ mgbidi obodo Bet-Shan. **11** Mgbe ndị obodo Jebesh Gilead nūrụ ihe ndị Filistia mere Sọl, **12** ndị ikom ha niile bụ ndị dimkpa, gara njem ogologo abalị ahụ niile jeruo Bet-Shan. Ha sitere n'elu mgbidi obodo Bet-Shan tọda ozu Sọl na nke ụmụ ya ndị ikom buru ha laa Jebesh ebe ha nọ kpọọ ozu ha oku. **13** Ha liri okpukpụ ha n'okpuru osisi Tamarisk dị na Jebesh, buo onụ ubochi asaa.

2 Samuel

1 Mgbe Sọl nwụsịrị, Devid si ebe ọ gara tigbuo ndị Amalek loghachi. Devid nọrọ ụbọchị abụọ na Ziklag. **2** O ruo, n'ụbọchị nke atọ, otu nwoke si n'omụma ụlọ ikwu Sọl bjakwutere ya. Uwe nwoke a yi n'ahụ dọwara adọwa. Isi ya dīkwa aja aja. Ọ batara daa n'ala n'ihu Devid n'ọnọdụ inye ya nsopurū. **3** Devid jurū ya si, "Ebee ka i si bja?" Nwoke ahū zara si, "Esi m n'omụma ụlọ ikwu ndị Izrel gbaputa." **4** Devid jurū ya si, "Gịnị mere? Biko gwa m." Nwoke ahū zara si, "Ndi agha Izrel niile agbaala oso. Otutu n'ime ndi agha Izrel anwuokwala. Sọl na Jonatan nwa ya nwukwara!" **5** Devid jurū ya si, "Olee otu i si mata na Sọl na Jonatan anwuola?" **6** Nwokorobia ahū siri ya, "O daputara na m nọ n'ugwu Gilboa hụ Sọl mgbe o dabeere n'ube ya. Mgbe ahū ụgbọ agha ndi iro na ndi na-agba jinyinya agha na-esosi ya ike. **7** Mgbe o huru m, o kporo m ka m bjakwute ya. Azara m ya si, 'Gini ka m nwere ike ime?' **8** "O juru m si, 'I bu onye?' "Azara m ya si, 'Abu m onye Amalek.' **9** "O si m, 'Biko, bja guzo n'akuku m ka i gbuo m, n'ihu na o bu ezie na m di ndu, ma anọ m nnoo n'oke ihe mgbu nke onwu.' **10** "Ya mere, eguzoro m n'akuku ya, gbuo ya, n'ihu na amaara m na o gaghi adi ndu tee anya. O bukwa mgbe m gbusiri ya ka m kpupuru ya okpueze di ya n'isi, gbaputakwa ya mgbaaka di n'ogwe aka ya, chiriji ha, ka m chitara gi ha, onyenwe m." **11** Mgbe Devid na ndi ikom ya nuru ihe ndi a. Ha dọwara uwe ha. **12** Ha ruru uju. Kwaa akwa. Bukwaa onu ruo oge anyasi n'ihu Sọl na Jonatan nwa ya nwoke, na n'ihu ndi agha Onyenwe anyi na ulọ Izrel. N'ihu na ha dara site na mma agha. **13** Mgbe ahū, Devid jurū nwokorobia ahū wetara ozi ahū ajuju si, "Olee ebe i si bja?" O zara si ya, "Abu m onye obia, onye Amalek." **14** Devid jurū ya si, "Gini mere i ji setipu aka gi, na-atughi ujo, tigbuo onye Onyenwe anyi tere mmanu?" **15** Devid kporo otu n'ime ndi ikom ya si ya, "Gbuo ya!" Nwoke ahū weere mma agha gbuo ya. **16** Mgbe ahū Devid siri ya, "Obara gi laa gi n'isi, n'ihu na i ji onu gi kwuputa si, 'Egburu m onye Onyenwe anyi tere mmanu.'" **17** Emesija, Devid deputara abu akwa a n'ihu Sọl na Jonatan. **18** O nyere iwu ka akuziere ndi Juda, abu uta a. E dere ya n'ime akwukwo Jeshu. **19** "Ebube gi, gi Izrel, aburuha ihe e gburu n'ebe gi niile di elu. Lee ka ndi bu dike si daa! **20** "Ekwutela ya na Gat. Ekwusala ya n'okporouzo Ashkelon. Ka ada ndi Filistia ghara injiri onu. Ka umu inyom ndi a na-ebighi ugwu ghara iti mkpu onu. **21** "Unu ugwu Gilboa, ka igirigi maobu mmiri ozuo ghara ibiakwasị unu. Ka mmiri ozuo gharakwa izokwasị n'aja mbuli elu unu. N'ihu na n'elu unu ka a no meruo ota ndi di ike. E, ota Sọl, nke a na-adighi etekwa mmanu. **22** "Site n'obara ndi e gburu egbu, site n'anu ahū ndi di ike. Uta Jonatan aloghachighi azu. Mma agha Sọl agbaghikwa aka loghachi. **23** Sọl na Jonatan, na ndu ha bu ndi a huru n'anya. Ndi juputara n'amara. Ma n'onwu, nkewa obula adighi n'etiti ha. Ha di gara gara

karja ugo. Ha di ike karja odum. **24** "Umuda Izrel, kwaaranu Sọl akwa. Onye na-eji uwe uhie uhie choo unu mma. Onye ji uwe na ihe icho mma olaedo choo unu mma. **25** "Lee ka ndi di ike si daa n'etiti ogbọ agha. E gbuola Jonatan n'elu ugwu; **26** ana m eruru gi uju, gi Jonatan, nwanne m n'ihu na ihe di oke onuahia ka i buuru m. Ihunanya i nwere n'ebe m no di omimi karja ihunanya ndi nwanyi. **27** "Lee ka ndi di ike si daa! Ngwa agha niile aburuha ihe lara n'iyi!"

2 Dika oge na-aga, Devid juru Onyenwe anyi ase si, "M ga-ebili gbagoov n'otu obodo di na Juda?" Onyenwe anyi siri, "Gbagoov." Devid jukwara, "Olee ebe m ga-agbago?" Onyenwe anyi zara, "Hebron." **2** Devid na nwunye ya abuo, Ahinoam onye Jezril, na Abigel nwunye ochie Nebal onye Kamel gara n'ebe ahū. **3** Devid kpokwara ndi ikom ahū ya na ha so, onye obula n'ime ha durukwara ezinaulo ya, ga biri na Hebron na obodo ndi ozo gbara ya gburugburu. **4** Ndi ikom Juda bjakwutere Devid na Hebron. Tee ya mmanu ibu eze ebo Juda niile. Mgbe Devid nuru na o bu ndi ikom Jebesh Gilead liri Sọl, **5** o zigaara ha ndi ozi ka ha si ha, "Ka Onyenwe anyi gozie unu n'ihu obioma unu gosiri site n'ili Sọl, nna unu ukwu, n'uzo kwesiri ekwesị. **6** Ka Onyenwe anyi gosikwa unu obioma na ikwesi ntukwasị obi. Mu onwe m ga-egosikwa unu otu udi amara a, n'ihu ihe a unu mere. **7** Ma ugbu a, burunu dike na dimkpa, n'ihu na Sọl nna unu ukwu anwuola. Ozokwa, ndi Juda niile eteala m mmanu ibu eze ha." **8** Ma Abna nwa Nea, ochiagha ndi agha Sọl edurulari Ishboshet, nwa Sọl, dubata ya n'obodo Mahanaim. **9** O nro n'ebe ahū mee ya eze ndi Gilead, ndi Ashuri na ndi Jezril; na ndi Ifrem, ndi Benjamin na Izrel niile. **10** Ishboshet nwa Sọl gbara iri afọ anọ mgbe o ghorọ eze ndi Izrel. O chikwara afọ abuo. Ma otu o di, ndi Juda niile nogidere n'okpuru Devid. **11** Ogologo oge niile Devid chiriji dika eze ndi Juda na Hebron bu afọ asaa na onwa isii. **12** Otu ubochi, Abna nwa Nea, duuru ndi agha Ishboshet nwa Sọl site na Mahanaim jee Gibion. **13** Ma Joab, nwa Zeruaya dukwara ndi agha Devid puo izute ha n'odo mmiri Gibion. Otu ndi noduru ala n'otu akuku odo mmiri, ndi nke ozo n'akuku ozo nke odo mmiri ahū. Ha cheritara onwe ha ihu. **14** Abna gwara Joab si, "Ka ufodu umu okorobia puta n'ihu anyi maa aka mgba." Joab siri, "Ka ha puta." **15** Ha putara ka a guputachara ha. Ha di mma du iri na abuo site n'etiti ndi agha Benjamin na Ishboshet nwa Sọl, mma du iri na abuo site n'etiti ndi agha Devid. **16** Nwoke obula jidere ibe ya n'isi were mma agha ya manye ya n'akuku, si otu a wetara onwe ha onwu. O bu nke a mere e ji kpo ebe ahū di na Gibion, Helkat Hazurim, nke putara Ala mma agha. **17** Agha siri ike dara n'ubochi ahū. Ma ndi agha Devid lugburu Abna na ndi agha Izrel. **18** Umụ Zeruaya ato no n'ebe ahū, ya bu, Joab, na Abishai na Asahel. Asahel bu nwoke na-agba oso dika mgbada. **19** O chuwara Abna oso, o dighi mgbe o tughariri gaa n'aka nri maobu n'aka ekpe mgbe o no na-achū ya oso. **20** Mgbe Abna lere anya n'azu hū ya ka o na-abia, o kporo ya oku si ya,

“O bu gi Asahel?” Asahel zara si, “O bu m.” **21** Abna gwara ya okwu si ya, “Tugharja n’akuku aka nri maobu aka ekpe, jide otu n’ime umu okorobia ndi a. Napu ya ngwa agha ya niile.” Ma Asahel akwusighi ichu ya oso. **22** Abna gwara Asahel oso si, “Laghachi azu. Kwusi ichu m oso! Gini mere m ga-eji tigbuo gi? Olee otu m ga-esi lekwasị nwanne gi Joab anya n’ihu ma m gbuo gi?” **23** Ma Asahel juru ilaghachi azu. N’ihi ya, Abna weere isi ube ya mapu ya afo. Ube ahụ sikwa ya n’azu puta. “O dara n’ala, nwuot otu mgbe ahụ. Ndi niile bjaruru ebe ahụ o dara nwuot kwusiri. Ha agakwaghi n’ihu ichu ndi oso. **24** Ma Joab na Abishai chugidere Abna oso. Anwu adaala mgbe ha bjarutere n’ugwu nta Ama, nke di Gja nso, n’uzo e si aga n’ozara Gibion. **25** Ndi ikom Benjamin chikotara onwe ha onu dinyere Abna. Ha niile guzoro n’elu otu ugwu dika otu usuu ndi agha. **26** Mgbe ahụ, Abna kporo Joab oku si ya, “O bu ruo ole mgbe ka anyi ga na-eji mma agha na-egburita onwe anyi? Olee mgbe i ga-akpoghachi ndi gi ka ha hapu ichu na igbu umunne ha? I maghi na ihe di otu a ga-eweta obi ilu?” **27** Joab zara si, “Eji m aha Chineke nuo iyi na-asị na o buru na i gbara nkiti, ndi a gaara achuso umunna ha oso na-akwusighi ruo n’ututu echi.” **28** Mgbe ahụ, Joab furu opi ike ya. Nke a mere ka ndi ya kwusi ichu ndi Izrel. Ha kwusikwara ibu agha. **29** N’abal ahụ, Abna na ndi ikom ya jere ije gafee ndagwurugwu Jodan, gabigakwa osimiri Jodan, jee ije n’ututu echi ya tutu ha eruo Mahanaim. **30** Joab kwusiri ichu Abna oso, o chikotara ndi agha niile. Mgbe o guru ha onu, o choputara na mmadu iri na itoolu n’ime ndi ikom Devid, tinyere Asahel nwanne ya, bu ndi na-alotaghi agha. **31** Ma ndi ikom Devid gburu nari ndi agha Benjamin atọ na iri isii, bu ndi so Abna. **32** Emesja, Joab na ndi agha ya buuru ozu Asahel gaa lie ya na Betlehem, n’ili nna ya. Ha jere ije abal ahụ niile tutu ha erute Hebron mgbe chi bidoro ibo.

3 Agha di n’etiti ndi ulo Sol na ulo Devid dijiri ruo oge toro ogologo. Ma ka Devid na-aga n’ihu n-asiwanye ike, ulo Sol na-aga azu na-ada ada. **2** A mutara otutu umu ndi ikom nye Devid mgbe o no na Hebron. Okpara ya bu Amnon nke, Ahinoam bu nwanyi Jezril muru. **3** Nke abuo bu Kiliab, nke Abigel, nwunye ochie Nebal, onye Kamel muru. Nke atọ bu Absalom, nke Maaka nwa nwanyi Talmai, bu eze Geshua muru. **4** Nke anọ bu Adonaija, nwa nwoke Hagit. Nke ise bu Shefataya nwa Abital; **5** nke isii bu Iream, nwa nwoke Eglā nwunye Devid. Ndi a ka a mutara Devid na Hebron. **6** O ruo, mgbe agha na-aga n’ihu n’etiti ulo Sol na ulo Devid, na Abna no na-eme ka onodu ya sie ike n’ulo Sol. **7** Ma Sol nwererji otu iko nwanyi aha ya bu Rizpa, nwa Aja. Ishboshet juru Abna ajuju si, “Gini mere gi na iko nwanyi nna m ji dinaa?” **8** Iwe were Abna nke ukwu n’ihi ihe Ishboshet kwuru. Ya mere, o zara, “O bu isi nkita nke ulo Juda ka m bu? Taa ka m ji obi m niile na-ejere ulo nna gi, bu Sol, na ezinaulo ya, na ndi enyi ya ozi. Ewerbeghi m gi

nyefee n’aka Devid. Ma lee, ugbu a i na-ebo m ebubo ajo omume n’ihe metutara nwanyi a. **9** Ka Chineke mesoo Abna mmeso, otu obula mmeso ahụ si di njo, ma o buru na m emereghi Devid ihe ndi agha niile Onyenwe anyi sitere n’ihu iyi kwee nkwa inye ya. **10** Inapu ulo Sol alaeze ahụ, na ime ka ocheeze Devid guzosie ike n’ebe Izrel niile na Juda niile no, site na Dan ruo Bjasheba.” **11** Ishboshet ekwughị ihe obula n’ihi na o na-atu Abna egwu. **12** Ngwangwa, Abna zipuru ndi ozi ka ha jekwuru Devid si ya, “Onye nwee ala a? Ka mu na gi gbaa ndu. Aga m enyere gi aka kpoghachite ndi Izrel ka ha dinyeere gi.” **13** Devid siri, “O di mma. Mu na unu ga-agba ndu. Ma o di otu ihe m choro n’aka unu. Unu agaghị ahụ ihu m anya ma o buru na unu eduteghi Mikal, nwa Sol, mgbe unu ga-abia ihu m.” **14** Devid ziri Ishboshet nwa Sol ozi si ya, “Dulata m nwunye m Mikal, n’ihi na o bu nari api ndi Filistia ka m ji lutara ya onwe m.” **15** Na-atufughị oge, Ishboshet nyere iwu ka e site n’aka di ya bu Paltiel, nwa Laish, kpoputa ya. **16** Mgbe ha du ya na-aga, Paltiel sogidere ya n’azu na-akwa akwa tutu ha eruo Bahurim. N’ebe ahụ ka Abna no si ya, “Laghachi ugbu a.” O tughariri laa. **17** Abna na ndi okenye Izrel kparitara uka. O chetaara ha si ha, “O dila anya kemge unu na-achọ ka Devid buru eze unu. **18** Ugbu a meenu ya, n’ihi na Onyenwe anyi kweere Devid nkwa, ‘Site n’aka ohu m bu Devid ka m ga-esi zoputa ndi m bu Izrel site n’aka ndi Filistia, nakwa site n’aka ndi iro ha niile.’” **19** Abna gwakwara ndi Benjamin okwu. Emesja, o jere Hebron igwa Devid ihe niile ndi Izrel na ndi Benjamin zubere ime. **20** Abna, ya na iri ndi ikom abuo so gakwuru Devid na Hebron. Mgbe ha ruru, Devid meere ha oke oriri. **21** Mgbe ahụ, Abna siri Devid, “Ka m gaa ngwangwa ga kpoootaa ndi Izrel niile, nye onyenwe m bu eze, ka gi na ha gbaa ndu, ka i buru eze ndi niile mkpuruobi gi na-achosi ike.” Ya mere Devid zilara Abna. O laa n’udo. **22** N’otu mgbe ahụ, ndi ikom Devid na Joab si n’ebe ha gara ipunara ndi mmadu ihe lota, bukoru otutu ihe nkwa. Ma Abna anoghikwa na Hebron ya na Devid, n’ihi na Devid ezipula ya, o puola n’udo. **23** Mgbe Joab na ndi agha ya lotara, a koro ya na Abna, nwa Nea, bjara hu eze, na o laakwala n’udo. **24** Ya mere Joab jekwuuru eze si ya, “Gini ka i mere? Lee, Abna bjakwutere gi. Gini mere i ji hapu ya ka o laa? Lee ya ugbu a, o laala! **25** I maara onye Abna nwa Nea bu? O bjara igbo gi aghugho, na inyocha njeghari gi, ichoputa ihe niile i na-eme.” **26** Mgbe Joab si n’ihu Devid puta, o zipuru ndi ozi ka ha sochie Abna azu, gwa ya ka o laghachi. Ha huru ya n’olulu mmiri Sira. O sokwara ha laghachi, ma Devid amaghi ihe banyere nke a. **27** Mgbe Abna loghachiri na Hebron, Joab duuru ya gaa n’akuku onu uzo ama, dika o choro ka ha kparitaa uka. Ngwangwa, o miputara nwa mma ya, jiri ya magbuo Abna, n’ihi ibo obo obara nwanne ya, bu Asahel. **28** Mgbe emesiri, Devid nuru banyere ya, o siri, “Aka m di ocha, ya na nke alaeze m n’ihu Onyenwe anyi banyere obara Abna, nwa Nea. **29** Ka ikpe omuma a dakwasị Joab

n'isi, nakwa ezinaulo nna ya niile, ka a gharakwa ihu n'ulo Joab onye na-adighi arja orja ahụ ihe ntokasi, maobu orja ekpenta, maobu onye ji mkpara eji akpa akwa, maobu onye ga-anwu site na mma agha, maobu onye uko nri adighi ako." 30 Ya mere, Joab na Abishai nwanne ya gburu Abna, n'ihu na Abna gburu nwanne ha Asahel n'agha Gibion. 31 Emesja, Devid kporo Joab na ndi niile so ya si ha, "Dowaanu uwe unu, yikwasị onwe unu akwa mkpe, jegharjakwanu n'onodu iru uju n'ihu Abna." Eze, bu Devid n'onwe ya so ndi bu ozu Abna n'azu. 32 Ha liri Abna na Hebron. Eze na ndi Izrel niile kwara akwa n'akuku ili ahụ n'ihu Abna. 33 Eze buru ahụ akwa n'ihu Abna, si, "O kwesiri ka Abna nwuo dika onye nzuzu? 34 E kekwasighi aka gi abuo ihe. E kekwasighi ukwu gi abuo agbu. I nwuru dika onye ndi ajo omume gburu." Mmadu niile bekwara akwa ozo n'ihu ya. 35 Mgbe ahụ, ndi mmadu bjakwutere Devid rijo ka o ritu ihe, mgbe ihe ubochi ka di, ma Devid nuru iyi si, "Ka Chineke mesoo m mmeso, otu obula mmeso ahụ si di njo, ma o buru na m edetu achicha maobu ihe obula ozo onu tutu ruo mgbe anyanwu dara." 36 Ndi mmadu nuru ihe o kwuru, okwu ahụ tokwara ha utu. N'ezie, ihe niile eze mere toro ha utu. 37 N'ubochi ndi mmadu niile no ebe ahụ ka Izrel niile matara na eze amaghi ihe banyere onwu Abna, nwa Nea. 38 Devid juru ndi ikom ya ajuru si, "Unu ghotakwara na onye a dara n'Izrel taa bu nwa eze na onye di mkpa? 39 O bu ezie na m bu onye Onyenwe anyi tere mmanu ibu eze, ma o nweghi ihe m puru ime umu ndi ikom Zeruaya ndi a, n'ihu na ha di ike karja m. Ka Onyenwe anyi kwughachi onye ojoo ihe ojoo o mere."

4 Mgbe Ishboshet nwa Sol nuru na Abna anwuo la na Hebron. O turu egwu. Ndi Izrel tukwara egwu hie nne. 2 N'oge a, nwa Sol nwere mmadu abuo ndi bu ndiji ndi na-aga apunara ndi mmadu ihe. Aha otu onye bu Baana, aha onye nke ozo bu Rekab. Ha abuo bu umu Rimon onye Beerot, nke di n'ebo Benjamin. A na-agu ndi Beerot dika ndi Benjamin, 3 n'ihu na ndi Beerot gbara oso agha gbalaa Gitaim, obodo ndi Benjamin. Ha bikwa n'ebe ahụ ruo taa dika ndi obia. 4 (Jonatan nwa Sol nwere otu nwa nwoke dara ngwuro n'ukwu ya abuo. O gbara afọ ise mgbe akuko banyere Sol na Jonatan si Jezril bjarute ha. Nwanyi na-eku ya kuuru ya bido igbapu oso, ma dika o na-agba oso, nwantakiri nwoke ahụ dara n'ala gho onye ngwuro. Aha ya bu Mefiboshet.) 5 N'oge a, Rekab na Baana umu Rimon, onye Beerot bjaruru n'ulo Ishboshet n'oge ehie, mgbe o no na-ezu ike. 6 Ha banyere n'ime ime ulo, dika a ga-asị na ha na-aga iburu oka wiiti. Mgbe ha banyere n'ebe ahụ, ha mara Ishboshet mma n'afọ. Emesja, Rekab na nwanne ya Baana si n'ulo ahụ zopu onwe ha. 7 Ha abatala n'ulo mgbe Ishboshet dinara n'elu ihe ndina ya, n'ime ulo ndina ya. Mgbe ha machara ya mma, gbuo ya, ha bipuru ya isi. Buru isi ya gbalaga. Jee ije abali ahụ niile gafee ozara. 8 Ha buuru isi Ishboshet butere Devid na Hebron, si eze, "Taa ka Onyenwe anyi booro onyenwe m eze obo megide Sol

na mkpuru ya. Nke a bu isi Ishboshet, nwa onye iro gi Sol, onye chosiri ike iwepu ndu gi." 9 Ma Devid zara Rekab na Baana umu Rimon onye Beerot okwu si ha, "Dika Onyenwe anyi si adi ndu, onye naputara m site na nsogbu m niile, 10 mgbe otu onye bjakwutere m gwa m na Sol anwuo la, na-eche n'obi ya na o wetaara m ozioma. Egburu m ya na Ziklag, si otu ahụ kwuo ya ugwo ozioma ahụ o chere na o wetaara m. 11 O buladi karja nke a, mgbe ndi ikom ajo omume gburu nwoke onye aka ya di ocha n'ulo ya, n'elu ihe ndina ya? M ga-ahapu ibotara onye e gburu egbu obo, si otu a kpochapu unu n'uwala!" 12 Devid nyere umu okorobia ya iwu ka ha gbuo mmadu abuo ahụ. Ha gbukwara ha. Emesja, ha bipuru aka ha na ukwu ha. Were ozu ha kwuba ya n'akuku odo mmiri Hebron. Ha wekwara isi Ishboshet, lie ya n'ihu Abna na Hebron.

5 Mgbe ahụ, ndi ebo Izrel niile bjakwutere Devid na Hebron, si ya, "Lee, okpuku gi na anu ahụ gi ka anyi bu. 2 N'oge gara aga, mgbe Sol bu eze n'achị anyi, o bu gi duuru ndi agha Izrel n'ogu niile, ma opuru ma mbata. Onyenwe anyi siri gi, 'I ga-azu ndi m, bu Izrel, i ga-abukwa onye ga-achi ha.'" 3 Mgbe ndi okenye Izrel niile bjakwutere Devid na Hebron, ha na eze Devid gbara ndu n'ihu Onyenwe anyi na Hebron. Ha tere Devid mmanu ibu eze Izrel. 4 Devid gbara iri afọ atọ mgbe o malitere ibu eze. O chikwara iri afọ ano. 5 O chiru ndi Juda niile na Hebron afọ asaa na onwa isii. Chikwa ndi Izrel na Juda niile mgbe o no na Hebron na mgbe o no na Jerusalem iri afọ atọ na atọ, 6 Eze na ndi ikom ya zoro ije garu Jerusalem ibuso ndi Jebus bi n'ebe ahụ agha. Ndi Jebus gwara Devid si, "I gaghị abata n'ebe a, o buladi ndi isi na ndi ngwuro nwere ike ichughachi gi azu." Ha na-eche si, "Devid agaghị abata n'ebe a," 7 n'agbanyeghi okwu ndi a, Devid dotara ebe ahụ e wusiri ike nke Zayon n'agha, ya bu obodo Devid. 8 N'ubochi ahụ, Devid kwuru si, "Onye obula ga-ameri ndi Jebus ga-esite n'onu warawara ebe mmiri si abanye n'obodo a banyekwuru ndi ngwuro na ndi isi a bu ndi iro Devid." O bu nke a mere ha ji ekwu okwu si, "Ndi isi na ndi ngwuro agaghị abata n'uloze ahụ." 9 Devid biiri n'ebe ahụ e wusiri ike, kpoọ ya obodo Devid. O wuru akuku ebe di gburugburu ya, site na Milo baa ruo n'ime ya. 10 Ma o gara n'ihu na-adi ukwu karja, n'ihu na Onyenwe anyi, Chineke, Onye puru ime ihe niile nonyeere ya. 11 Hiram bu Eze Taija, zitere Devid osisi sida e ji ewu ulo, na ndi nka osisi, ndi na-ewu ulo. Ha wuru Devid uloze. 12 Mgbe ahụ, Devid ghotara na Onyenwe anyi emeela ka o guzosie ike dika eze ndi Izrel. Bulikwa alaeze ya elu n'ihu ndi ya Izrel. 13 Mgbe Devid sitere na Hebron kwabata na Jerusalem; o luru ndi inyom ozo, nwetakwara onwe ya otutu ndi iko nwanji. O mutakwara otutu umu nwoke na umu nwanji. 14 Ndi a bu aha umu a muru ya na Jerusalem: Shamua, Shobab, Netan, Solomon, 15 Isha, Elishua, Nefeg, Jafia, 16 Elishama, Eliada na Elifelet. 17 Mgbe ndi Filistia nuru na eteela Devid mmanu i bu eze ndi Izrel,

ha pụrụ ka igwe ha niile ha jchọ ya. Ma Devid nūrụ maka ya, gbadaa n'ime ebe ahụ e wusiri ike. **18** Ma ndị Filistia bjara, gbasaa onwe ha na Ndagwurugwu Refaim niile. **19** Mgbe ahụ, Devid juru Onyenwe anyi ase sị, “Ọ bụ m gaa buso ndị Filistia agha? Ị ga-enyefe ha n'aka m?” Onyenwe anyi zara sị ya, “Gaa, n'ihl na aghaghị m inyefe ndị Filistia n'aka gi.” **20** Ya mere, Devid gara Baal-Perazim, meriekwa ha n'ebe ahụ. O kwuru sị, “Onyenwe anyi enupula megide ndi iro m n'ihu m, dika idee mmiri si enupu.” N'ihl ya, a kpọrọ ebe ahụ Baal-Perazim. **21** Ndị Filistia hapurū arusi niile ha n'ebe ahụ. Devid na ndi ikom ya chikotara ha chipu. **22** Ma ndi Filistia lghachiri ozo, gbasaa onwe ha na Ndagwurugwu Refaim. **23** N'ihl nke a, Devid juru Onyenwe anyi ase, o zara sị, “Esitekwa n'ihu ha gaa, kama gaa gburugburu ruo n'azu ha, buso ha agha na ncherita ihu osisi balsam ndi ahụ. **24** Ngwangwa i nūrū uda ikiri ukwu n'elu osisi balsam ndi ahụ, mee ngwa malite ogu, n'ihl na nke a putara na Onyenwe anyi eburula unu uzọ puo, itigbu ndi agha Filistia.” **25** Devid mere dika Onyenwe anyi nyere ya n'ihu. O tigburu ndi Filistia, site na Geba ruo Gaza.

6 Emesja, Devid chikotara iri puku ndi agha Izrel ato a zuziri azuzi, **2** Ya na ndi ikom ya niile gara Baala n'ime Juda, isi n'ebe ahụ bugota igbe ogbugba ndu Chineke, nke akpokwasiri Aha ya, bu aha Onyenwe anyi. Onye puru ime ihe niile, onye na-anokwasị n'etiti cherubim. **3** Ha dokwasiri igbe Chineke ahụ n'elu ugboala oheru ehi na-adokpu, buputa ya site n'ulo Abinadab nke di n'elu ugwu nta. **4** O bu Uza na Ahio, umu Abinadab, na-edu ugboala oheru ahụ, **4** nke igbe ogbugba ndu Chineke di n'elu ya, Ahio butere uzọ na-aga n'ihu igbe ahụ. **5** Devid na ndi Izrel weere ike ha niile na-ahụ onu n'ihu Onyenwe anyi. Ha ji abụ, ubo akwara, opi, une na ogene na ihe egwu di iche iche, dika igba na ekwe na-eti egwu. **6** Mgbe ha rutere n'ebe izocha oka nke Nakon, Uza setipuru aka ya, jide igbe ogbugba ndu Chineke ahụ, n'ihl na ehi ahụ zohiere ukwu. **7** Ma iwe Onyenwe anyi di oku megide Uza, n'ihl omume enweghi nsopuru o mere. Ya mere, Chineke tigburu ya. O nwuo n'ebe ahụ n'akuku igbe Chineke. **8** Mgbe ahụ, iwe were Devid, n'ihl onuma Onyenwe anyi dakwasiri Uza. Ruo taa, a na-akpo ebe ahụ Perez Uza. **9** Devid turu egwu Onyenwe anyi n'ubochi ahụ. O kwuru sị, “Ige ogbugba ndu Onyenwe anyi o ga-esi aana bjakwute m?” **10** O kweghi ebubata igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ n'ime obodo Devid, kama o bugara ya n'ulo Obed-Edom, onye Git. **11** Ige ogbugba ndu Onyenwe anyi noro n'ulo Obed-Edom, onye Git onwa ato. Onyenwe anyi gozikwara ya na ezinaulo ya niile. **12** Mgbe a gwara eze bu Devid si, “Onyenwe anyi agoziela ezinaulo Obed-Edom na ihe niile o nwere, n'ihl igbe ogbugba ndu Chineke.” N'ihl nke a, Devid ji oke onu gaa n'ulo Obed-Edom, n'ihl ibugote igbe ogbugba ndu Chineke, buga n'obodo Devid. **13** Mgbe ndi bu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ zoro nzo ukwu isii; o na-eji oke ehi na nwa

ehi gbara abuba chuo aja. **14** Devid ji ike ya niile na-ete egwu n'ihu Onyenwe anyi. O yi uwe efod e ji akwa ocha duo n'ubochi ahụ, **15** mgbe ya na ndi Izrel niile ji iti mkpu na uda ifu opi ike na-ebubata igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. **16** Mgbe ha bu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi na-abata n'obodo Devid, Mikal, nwa Sol lepuru anya site na oghereikuku ulo. Mgbe o huru eze Devid ka o na-awuli elu na-etekwa egwu n'ihu Onyenwe anyi, o ledara ya anya n'ime obi ya. **17** Ha bubatara igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ, guzobe ya n'onodu ya n'ime ulo ikwu nke Devid manyere maka ya. Devid churu aja nsure oku na aja udo n'ihu Onyenwe anyi. **18** Mgbe o chusiri aja nsure oku na aja udo ndi a, o goziri ndi Izrel n'aha Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **19** O nyekwara onye obula n'etiti igwe ndi Izrel niile ahụ, ma nwoke na nwanji, otu igbe achicha, okpurukpu anu na achicha mkpuru osisi a mikporo amikpo. Ndi a niile lara, onye obula n'ulo nke ya. **20** Mgbe Devid lotara ka o gozie ndi ulo ya, Mikal, ada Sol putara izute ya, sị, “Lee ka eze Izrel si mee onwe ya onye di ukwu taal! O gbara onwe ya oto na mbara, n'ihu ndi ohu nwanji nke ndi odibo ya dika mmadu efu.” **21** Ma Devid zara Mikal sị ya, “O bu n'ihu Onyenwe anyi onye hoputara m karija nna gi maobu onye obula ozo sitere n'ulo ya ka m tere egwu. E, Onyenwe anyi ahụ hoputara m ibu onyendu Izrel, ndi nke ya. N'ezie, aga m aga n'ihu ikpa agwa dika onye nzuzu n'ihl isopuru Onyenwe anyi. **22** E, aga m aga n'ihu igbo onye na-enweghi uche, na onye e weturu ala n'anya onwe m. Ma umu agbogho ndi ahụ i kwuru okwu ha, ha ga-asopuru mi!” **23** Mikal, ada Sol amutaghi nwa obula ruo n'oge onwu ya.

7 O ruo mgbe eze nosara ahụ n'uloeze ya, mgbe Onyenwe anyi mekwara ka o site n'aka ndi iro ya no gburugburu zuru ike, **2** o siri Netan, bu onye amuma, “Lee, mu onwe m na-ebi n'ulo sida, ma igbe ogbugba ndu Chineke di n'ime ulo ikwu.” **3** Netan zagachiri eze sị, “Ihe obula di gi n'obi gaa n'ihu mee ya, n'ihl na Onyenwe anyi nonyeere gi.” **4** Ma n'abali ahụ, okwu Onyenwe anyi rutere Netan nti, na-asị, **5** “Gaa gwa ohu m Devid si ya, ‘Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, O bu gi ga-ewuru m ulo ebe m ga-ebi? **6** N'ihl na ebibeghi m n'ulo site n'ubochi m si n'Ijpt kpoputa ndi Izrel ruo taa. Kama ana m ejeghari site otu ebe gaa ebe ozo, were ulo ikwu mere ebe obibi m. **7** N'ebe obula m na-ejeghari n'etiti ndi Izrel niile, o di mgbe m siri onye obula n'ime ndi ochichi ha, ndi m nyere iwu ka ha zuo ndi m Izrel, sị, “Gini mere unu ewubereghị m ulo sida?” **8** “Ma ugbu a, gwa Devid bu ohu m, sị, ‘Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru: Mu onwe m sitere n'ohia ebe ita nri nke umu anu ulo, sikwa n'ebe i na-azu igwe ewu na aturu kpoputa gi. Mee gi onye na-achị ndi m Izrel. **9** Anonyekwara m gi n'ebe obula i gara, kpochapu ndi iro gi niile site n'ihu gi. Ugbu a, aga m eme ka aha gi di ukwu, dika aha ndi ikom dikarisiri ukwu n'uha. **10** Aga m ahoputa otu ebe n'ihl ndi m Izrel, kukwa ha dika osisi ka ha biri n'ebe obibi nke aka ha; ka ha

ghara i bukwa ndi a na-esogbu ozọ. Ndi ajo mmadu agaghị emegbukwa ha dika ha mere na mbu, **11** dika ha na-emekwa siteri na mgbe m hoputara ndi ndu nye ndi m Izrel. Aga m enyeka gi ezumike site n'ebe ndi iro gi niile no. "Onyenwe anyi na-ekwuputara gi, na Onyenwe anyi ya onwe ya, ga-eguzobere gi ulo. **12** Mgbe ubochi gi n'awa zuru, mgbe i ga-esoro nna nna gi ha dinaa n'onwu, aga m eme ka otu mkpuru gi bilie nochie onodu gi, onye bu anu ahụ na obara gi, aga m emekwa ka alaeze ya guzosie ike. **13** O bu ya ga-ewuru m ulo. Aga m eme ka ocheeze nke alaeze ya guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. **14** Mu onwe m ga-aburu ya nna. Ya onwe ya ga-abukwara m nwa. O buru na o jehie, aga m eji mkpanaka mmadu taa ya ahuhu. Werekwa ihe otiti si n'aka ndi mmadu duo ya odu. **15** Ma agaghị ewezuga ihunanya m site n'ebe o no, dika m si wezuga ya site n'ebe Sol no, bu onye m wezugara site n'ihu gi. **16** Ulo gi na alaeze gi ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi n'ihu m. A ga-eme ka ocheeze gi buru ihe guzosiri ike ruo mgbe ebighi ebi." **17** Netan ziri Devid ozi dika okwu niile nke onu ahụ si di. **18** Mgbe ahụ, eze Devid banyere nodu ala n'ihu Onyenwe anyi, si: "Onye ka m bu, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, ginikwa ka ezinaulo m bu, na i mere ka m bjaruo n'ogogo ha otu a? **19** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, dika a ga-asj na nke a bu ihe di nta n'anya gi. Ugbu a, i kwuola banyere odinihu nke ulo ohu gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, nke a bukwa ukpuru metutara mmadu efu. **20** "Ma gini ozọ ka Devid ga-agwa gi? O, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. N'ihu na i maara ohu gi nke oma. **21** N'ihu okwu gi na dika ochicho obi gi si di, i meela ihe a di ukwu, meekwa ka ohu gi mata ha. **22** "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, lee ka i si di ukwu! O dighi onye dika gi. O dikwaghị Chineke ozọ di ma o bughi gi, dika anyi nuru ya na nti anyi. **23** Olee ndi dika ndi gi, bu Izrel, bu otu mba n'elu uwa nke Chineke gara igbaputa dika otu ndi nye onwe ya, na iji mere onwe ya aha, ruokwa oru itunanya di egwu dikwa ukwu n'ihu ha, site n'ichupu mba di iche iche na chi niile ha site n'ihu ndi gi, bu ndi i gbaputara site n'Ijpt? **24** I meela ka ndi gi Izrel guzosie ike, dika ndi nke gi ruo mgbe ebighi ebi. Ma gi onwe gi kwa, Onyenwe anyi, aburu ala Chineke ha. **25** "Ugbu a, Onyenwe anyi Chineke, debe nkwa a nke i kwere banyere ohu gi na ulo ya ka o diri ruo mgbe ebighi ebi. Mezukwaa ihe niile dika nkwa gi si di **26** Ka aha gi buru ihe di ukwu ruo mgbe ebighi ebi. Mgbe ahụ, ndi mmadu ga-asi, 'Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke na-achị Izrel' A ga-emekwa ka ulo ohu gi bu Devid guzosie ike n'anya gi. **27** "O Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Chineke Izrel, n'ihu na i kpugheerela ohu gi ihe a, na-asi, 'Aga m ewuru gi ulo.' Ya mere, ohu gi ji nwee obi ike ikpere gi ekpere a. **28** O, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, i bu Chineke n'ezie. Okwu gi kwesiri ntukwasị obi. I kweekwala ohu gi nkwa ihe oma ndi a. **29** Ugbu a biko, ka o masi gi igozị

ulo ohu gi, ka o digide n'ihu gi ruo mgbe ebighi ebi. N'ihu na gi, o Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ekwuola ya, sitekwa na ngozi gi, ulo ohu gi ga-abukwa ihe a goziri agozi ruo mgbe ebighi ebi."

8 Mgbe ihe ndi a gasiri, Devid meriri ndi Filistia. Mee ka ha nodu n'okuru ochichi ya. O naara obodo Meteg-Amaa site n'ochichi ndi Filistia. **2** Devid merikwara ndi Moab. O mere ka ha dinaa n'ala. O jikwa udo otutu tua ha. Otutu abuo obula n'ime ha ka egburu. Otutu nke ato ka a hapuru ka ha diri ndu. Ya mere, ndi Moab ghoru ndi ohu Devid, na-ebutakwara ya utu kwa afo obula. **3** Devid merikwara Hadadeza nwa Rehob, eze Zoba. Mgbe o gara inweghachita ogidi e jiri mara ya, n'akuku osimiri Yufretis. **4** Devid nwudere otu puku inyinya ya na-adokpu ugbo agha, puku ndi agha asaa ndi na-agba ugbo agha, tinyere ndi agha ji ukwu eje di iri puku abuo. O bipuru akwara ukwu inyinya ndi ahụ niile o dotara n'agha, ma hapu naani narị inyinya. **5** Mgbe ndi Aram nke Damaskos bjara inyere Hadadeza eze Zoba aka, Devid gburu iri puku ndi agha abuo na abuo n'ime ha. **6** O wuru ogige ndi agha n'alaeze ndi Aram nke Damaskos. Ndi Aram ghoru ndi ohu Devid, na-ewetakwa utu inata ihuoma. Onyenwe anyi nyere Devid mmeri ebe obula o gara. **7** Devid chikotara ota olaedo ndisi agha Hadadeza ji luo agha webata ha na Jerusalem. **8** Site na Teba nakwa Beirutai, bu obodo Hadadeza na-achi. Eze Devid weere otutu bronz di ukwu. **9** Mgbe Tou, eze Hamat, nuru na Devid emerielu ndi agha Hadadeza niile, **10** o zipuru Joram, nwa ya nwoke, ka o gaa kelee Devid, n'ihu mmeri o meriri Hadadeza n'agha, bu onye ya na Tou no n'agha. Joram ji otutu akurungwa nke olaocha, nke olaedo na nke bronz bja. **11** Eze Devid doro akurungwa ndi a niile nso nye Onyenwe anyi, dika o si mee olaocha na olaedo si na mba niile ndi o lugburu. **12** Mba ndi a bu: Edom, Moab, ndi Amon, ndi Filistia na Amalek. O dokwara nso nye Onyenwe anyi ihe o kwatara n'agha site n'aka Hadadeza nwa Rehob, bu eze Zoba. **13** Devid meere onwe ya aha, mgbe o si n'itigbu puku ndi ikom Edom iri na asato na Ndagwurugwu Nnu loghachite. **14** O wuru ogige ndi agha n'ala Edom niile, ndi Edom niile ghoru ndi na-eyere Devid ozi. Onyenwe anyi nyere Devid mmeri ebe obula o gara. **15** Devid chiru ndi Izrel niile, na-emere ndi ya ihe di mma na ihe ziri ezi. O mesokwaghị onye obula mmeso ojoo. **16** Onyeisi ndi agha ya bu Joab nwa Zerua; ode akwukwo obodo bu Jehoshafat, nwa Ahilud. **17** Zadok nwa Ahitub, na Ahimelek nwa Abjata, bu ndi nchujaja; Seraya bu ode akwukwo eze. **18** Benaya, nwa Jehoiada, bu onyeisi ndi Keret na Pelet. Umụ ndi ikom Devid bukwa ndi nchujaja.

9 Otu ubochi, Devid juru ajuju si, "O nwere onye foduru ndu n'ezinaulo Sol? Achoro m igosi onye ahụ obi ebere n'ihu Jonatan." **2** O nuru ihe banyere otu nwoke aha ya bu Ziba, onye bu otu n'ime ndi ohu Sol. O ziri ozi ka a kpoo ya. Mgbe o bjara n'ihu Devid, eze juru ya si, "O bu gi bu Ziba?" O zara si, "E, onyenwe m,

o bu m ohu gi.” **3** Eze juru ya si, “O di onye foduru ndu n’ezinaulo Sol? O buru na o di onye foduru, achoro m igosi ya udi obioma Chineke na-egosi.” Ziba zara ya si, “Otu nwa nwoke Jonatan, nke dara ngwuro ndu.” **4** Eze juru, “Ebee ka o no?” Ziba zaghachiri, “O no na Lo Deba, n’ulo Makia, nwa Amiel.” **5** Ya mere eze Devid ziri ka e site n’obodo Lo Deba, n’ulo Makia nwa Amiel kpota ya. **6** Mgbe Mefiboshet nwa Jonatan, nwa Sol, bjara n’ebe Devid no, o hulataru isi, kporo ya isiala, n’onodu nsofuru. Mgbe ahụ, Devid kporo ya aha si, “Mefiboshet,” Mefiboshet zara si ya, “A bu m ohu gi.” **7** Ma Devid siri ya, “Atula egwu, n’ezie, aga m egosi gi obioma n’ihi nna gi Jonatan. Aga m enyeghachi gi ala niile nna nna gi Sol nwere. Ma i ga-eso soro m na-eri nri na tebul m oge niile.” **8** Mefiboshet dara n’ala n’ihu eze si, “Eze, onye ka m bu i ji egosi nkita nwuru anwu dika m obi ebere?” **9** Eze kporo Ziba ohu Sol ahụ si ya, “Enyeghachila m nwa nwa nna gi ukwu ihe niile Sol na ulu ya nwere. **10** Gi na umu gi ndi ikom na ndi ozi gi ga-aru oru n’ubi ya iruputa nri. Ma Mefiboshet, nwa nwa nna gi ukwu ga na-eri ihe na tebul m.” Ziba, nwere umu ndi ikom iri na ise, na iri ndi ozi abuo. **11** O siri eze, “Onyenwe m, ohu gi ga-eme ihe niile eze nyere m n’iwu.” Site n’oge ahụ, Mefiboshet riri nri na tebul Devid dika o bu otu n’ime umu ndi ikom eze. **12** Mefiboshet nwekwara otu nwa nwoke aha ya bu Mika. Ziba na ndi niile bi n’ulo ya niile ghoru ndi ohu Mefiboshet. **13** Ma Mefiboshet biri na Jerusalem n’ihi na o bu na tebul eze ka o na-eri nri mgbe niile. O bu onye dara ngwuro n’ukwu ya abuo.

10 Mgbe ihe ndi a gasiri, eze ndi Amon nwuru. Hanon nwa ya ghoru eze n’onodu ya. **2** Mgbe ahụ, Devid chere si, “Aga m egosi Hanon nwa Nahash obi ebere dika nna ya si gosi m obi ebere.” Ya mere, Devid zipuru ndi ozi ka ha gaa kasie ya obi n’ihi onwu nna ya. Mgbe ndi ikom Devid rutere n’ala ndi Amon, **3** ndiji ala Amon siri Hanon bu onyenwe ha, “I na-eche na Devid na-akwanyere nna gi ugwu site na izite ndi ozi ya ka ha bja kasie gi obi? O bu na Devid eziteghi ha ibjakwute gi, naani ka ha bja mee nledo n’obodo a, nyochaputa ya ma kwatuo ya?” **4** N’ihi nke a, Hanon jidere ndi ozi Devid n’ike, kpuchapu otu mpaghara afunonu nwoke obula, bipukwa uwe mwuda na n’etiti ike ha, zilaga ha. **5** Mgbe a gwara Devid ihe mere, o zipuru ndi ozi ka ha gaa zute ndi ikom ahụ, n’ihi na e mere ha ihe ihere n’ebe o di ukwu. Eze siri, “Nodunu na Jeriko ruo mgbe afunonu unu toliterere, mgbe ahụ unu ga-alota.” **6** Ma mgbe ndi Amon choputara na ha aburula ihe iso oyi n’ebe Devid no, ha gara goo iri puku ndi agha abuo ji ukwu eje site n’Aram, Bet-Rehob nakwa Zoba. Ha gokwara eze Maaka ya na puku ndi ikom, tinyekwara iri puku ndi ikom na puku abuo ozo site n’ala Tob. **7** Mgbe Devid nuru nke a, o zipuru Joab na ndi agha ya niile bu dike na dimka n’agha. **8** Ndị Amon putara doo onwe ha n’usoro ibu agha, n’onu uzo ama nke obodo ha. Ma ndi Aram, ndi si Zoba na Rehob, na ndi ikom Tob na Maaka, noperu onwe ha na

mbara ala. **9** Mgbe Joab huru na agha di megide ya n’ihu na azu, o hoputara ufodu ndi okachamara site n’etiti ndi agha Izrel, doo ha n’usoro izute ndi Aram. **10** O tinyere ndi ikom foduru n’okpuru ochichi Abishai, nwanne ya, zipukwa ha izute ndi Amon n’agha. **11** Joab siri, “O buru na ndi agha Aram akaria m ike, puta bja nyere m aka; ma o burukwanu na ndi Amon akaria gi ike, aga m aputa bja naputa gi. **12** Nwee obi ike, ka anyi luo ogo a dika ndi di ike, n’ihi ndi anyi, na obodo niile nke Chineke anyi. Ka Onyenwe anyi meekwa ihe di mma n’anya ya.” **13** Mgbe ahụ, Joab na ndi agha so ya bjara nso ibuso ndi Aram agha, ha sitere n’ihu ha gbapu oso. **14** Mgbe ndi Amon huru ka ndi Aram na-agbapu oso, ha onwe ha gbakwara oso n’ihu Abishai, gbaba n’ime obodo. Ya mere, Joab sitere n’ilusio ndi Amon agha loghachi, bja na Jerusalem. **15** Mgbe ndi Aram huru na ndi Izrel tigburu ha; ha lara, chikotaa onwe ha onu. **16** Hadadeza mere ka a kpota ndi Aram site n’ofeozo nke Osimiri Yufretis. Ha gara Hilam, ha na ochiagha ndi agha Hadadeza, a na-akpo Shobak, onye na-edu ha. **17** Mgbe a gwara Devid banyere nke a, o chikotara ndi Izrel niile, gafee Jordan, Jeru Hilam. Ndị Aram doro usoro agha ha izute Devid, lusokwaa ya agha. **18** Ma ha sitere n’ihu ndi Izrel gbaa oso, Devid gburu nari ndi ikom asaa na-anya ugbo agha nke inyinye na-adokpu. Gbukwaa iri puku ndi agha anọ na-eji ukwu eje. O tidara Shobak, bu ochiagha ndi agha ha, o nwuo n’ebe ahụ. **19** Mgbe ndi eze niile no n’okpuru ochichi Hadadeza huru na Izrel etigbuola ha, ha mere ka ha na ndi Izrel diri n’udo, burukwa ndi no n’okpuru ha. Ya mere, ndi Aram turu egwu inyere umu Amon aka ozo.

11 N’oge okochi, mgbe ndi eze na-apu ibu agha, Devid zipuru Joab ochiagha ya, na ndi agha Izrel. Ha bibiri ndi Amon, nochibidokwa Raba. Ma Devid noduru na Jerusalem. **2** N’otu uhuruchi, Devid sitere n’ihe ndina ya bilie, gagharja n’elu uloze ya. O sitere n’elu ulu ahụ hu otu nwanyi na-asa ahụ. Nwanyi ahụ mara mma nke ukwu n’ile anya. **3** Devid ziri ozi ka a juta onye nwanyi ahụ bu, ma a gwara ya na o bu Batsheba, nwa Eliam, nwunye Uraya onye Het. **4** Devid ziri ka a gaa kpota ya. Mgbe o bjara, na na Devid dinara. (Ka o ghuchasiri onwe ya site n’adighi ochi ya nke onwa ahụ.) O laghachiri n’ulo ya. **5** Nwanyi a mechara di ime, bja ziga ozi ka agwa Devid. O siri, “Adi m ime.” **6** Mgbe Devid nuru ya, o zigaara Joab ozi si ya, “Zitere m Uraya, onye Het.” **7** Mgbe Uraya biakwutere ya, Devid juru ya otu Joab mere, na otu ndi agha Izrel di na otu agha si aga. **8** Devid siri Uraya, “Laa n’ulo gi gaa saa ukwu gi.” Uraya si n’uloze puo. E zipukwara onyinye nke ndi na-ejere eze ozi ji sochie ya azu. **9** Ma Uraya agaghị n’ulo ya. Kama o so ndi na-ejere eze ozi dinna n’onu uzo e si abata uloze. **10** Mgbe a gwara Devid na Uraya alaghi n’ulo ya, Devid kporo Uraya, juo ya ajuju si, “O bughi ije di anya ka i si lota? Gini mere i larughi n’ulo gi?” **11** Uraya zara Devid, “Lee, igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, na Izrel na Juda niile no n’ulo ikwu. Nna m ukwu Joab na ndi

agha nna m ukwu nọ n'òhja. M ga-esi aña laa n'ùlọ m, iri na ìnhu ihe òhìnhu na isoro nwunye m dinaa? Ana m ahu iyi na agaghị m eme ihe di otu a." **12** Devid gwara ya si, "Ọ di mma, nọdu n'ebe a taa, echi i ga-alaghachikwa n'ògbọ agha." Uraya kwenyere nọdu na Jerusalem ubochi ahu, nakwa ubochi na-eso ya. **13** Emesja, Devid kporo ya oriri, meekwa ya ka o nubi mmanya oke, ma nke a emeghi ka o laa n'ùlọ ya n'abalị ahu, kama o bukwa n'onu uzo e si abata uloze ka o dinara n'etiti ndi na-egere eze ozi. **14** N'ututu echi ya, Devid degaara Joab akwukwo, zighachikwa ya site n'aka Uraya. **15** Ihe o dere n'akwukwo ahu bu nke a, "Tinya Uraya n'ihu agha ebe ogu siri ike. Mgbe ndi iro na-apukwute unu, laanu azu, ma hapunu Uraya n'ihu ogu ka ndi iro gbuo ya." **16** Ya mere, mgbe Joab gbara obodo ahu gburugburu, o tinyere Uraya n'ebe o maara na ndi di ike n'etiti ndi iro ha no. **17** Ndi ikom obodo ahu putara buso Joab agha. Ufodu ndi agha Devid nwuru. Uraya onye Het, so na ndi egburu. **18** Mgbe ahu, Joab zigara ozi gwa Devid otu agha si na-aga, **19** O gwara onyeozu ahu si, "Mgbe i gwachara eze akuko ihe gbasara otu agha si gaa **20** iwe nwere ike iwe eze nke ukwu, na o nwere ike juo gi si, 'Gini mere unu ji gaa mgbidi obodo ahu nso ihu agha? O bu na unu amaghi na a ga-esi n'elu mgbidi ahu gbaa aku? **21** Onye gburu Abimelek nwa Jeru-Beshet? O bughị na mgbidi obodo ka nwanji nọ tuda aka nkume dagburu ya na Tebez? Gini mere unu ji jerao mgbidi ahu nso?' O buru na o juo gi ihe di otu a, gwa ya, 'Ohu gi bu Uraya, onye Het anwukwala.'" **22** Onyeozu ahu biliri ije, mgbe o rutere, o gwara Devid ihe niile Joab ziri ya ka o zie. **23** Onyeozu ahu siri Devid, "Ndi ikom ahu ji ike kariji anyi, ha putara i buso anyi agha na mbara ma anyi chughachiri ha azu. Churuo ha n'onu uzo ama obodo ahu. **24** Mgbe ahu, ndi ogha uta sitere n'elu mgbidi malite igba ndi ohu gi aku, ufodu n'ime ndi ikom eze nwuru. Ohu gi Uraya, onye Het, sokwa na ndi nwuru." **25** Devid siri onyeozu ahu, "Otu a ka i ga-agwa Joab, 'Ka ihe a ghara iwute gi n'obi, n'ihu na mma agha na-egbu otu onye dika o si egbu onye ozo. Lusie ogu ike, lugbukwaa obodo ahu.' Jiri okwu ndi a gbaa ya ume." **26** Mgbe nwunye Uraya nuru na di ya anwuola, o ruru uju n'ihu ya. **27** Mgbe oge iru uju ya gabigara, Devid ziri ka a kpota ya n'uloze. O ghokwara nwunye ya. Mura ya nwa nwoke. Ma ihe Devid mere joro njo n'anya Onyenwe anyi.

12 Ya mere, Onyenwe anyi zigara Netan ka o jekwuru Devid. Mgbe Netan bjakwutere Devid, o kporo ya akuko a, "E nwere ndi ikom abuo bi n'otu obodo, otu bu ogaranya ma nke ozo bu ogbenye. **2** Onye ogaranya a nwere otutu igwe aturu na igwe ehi. **3** Ma nwoke ogbenye ahu enweghi ihe obula kariya otu nwa nne aturu nta nke o zutara. O zultere ya, o tolite n'etiti ya na umu ya. O na-eri nri site na ihe oriri ya, na-anu mmiri site n'iko mmiri ya, n'obi ya ka o na-edinakwa. O no nodu dika nwa nwanji nye ya. **4** "Otu ubochi, onye obia bjara n'ulo onye ogaranya ahu.

Ma kama ogaranya ahu ga-ewere otu aturu maobu ehi nke ya siere onye obia ya nri, o gara were nne aturu ogbenye ahu, gbuo ya, jiri ya siere obia ya nri." **5** Devid were oke iwe megide nwoke ahu, o siri Netan, "Ana m ahu iyi n'aha Onyenwe anyi di ndu na onye mere ihe di otu a aghaghị ihu! **6** O ga-ejikwa nwa aturu okpukpu anọ kwughachi ogbenye ahu ugwo otu aturu ahu o weere, n'ihu na onye ogaranya ahu egosighi na o nwere obi ebere obula." **7** Mgbe ahu, Netan siri Devid, "O bu gi bu nwoke ahu! Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel siri, 'Mu onwe m tere gi mmanu iju eze Izrel, mu onwe m naputakwa gi site n'aka Sol. **8** Enyere m gi ulo mna gi ukwu, nyefekwa ndi inyom nna gi ukwu n'aka gi, na alaeze Izrel na Juda, ka ha buru nke gi. Ma o buru na nke a ezughi, agaara m atukwasiri gi ihe ndi a niile okpukpu okpukpu. **9** Gini mere i ji lejia okwu Onyenwe anyi anyi, mee ihe a jogburu onwe ya? N'ihu na i jirila mma agha gbuo Uraya onye Het, zurukwa nwunye ya n'ohi. O bukwaa mma agha ndi Amon ka i ji gbuo ya. **10** Ya mere, n'ihu ihe a i mere, mma agha agaghị esi n'ezinaulo gi puo, n'ihu na i ledara m anya kporo nwunye Uraya onye Het ka o buru nwunye gi.' **11** "Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Aga m eme ka ihe ojojo si n'ezinaulo gi bilie megide gi. N'ihu gi ka m ga-eduru ndi nwunye gi dunye otu onye di gi nnoo nso, ya na ha ga-edinako n'ehihie ocha, n'ihu ndi Izrel niile. **12** I mere mmehie gi na nzuzo, ma aga m eme nke a na mbara, n'ihu Izrel niile.'" **13** Mgbe ahu, Devid siri Netan, "Emehiela m megide Onyenwe anyi." Netan zara si ya, "Onyenwe anyi n'onwe ya agbagharakwala gi mmehie gi, i gaghi anwu. **14** Ma n'ihu na i meela ka ndi iro Onyenwe anyi nwe ohere ikwulu na ileli ya anyi, nwa nwoke ahu amuru gi ga-anwu." **15** Mgbe Netan lara, Onyenwe anyi mere ka nwantakiri ahu nwunye Uraya muru Devid daa orja. **16** Devid roro Chineke arirjo banyere nwantakiri ahu. O buru onu, dinaa n'ala efu abali ahu niile n'ihu Onyenwe anyi. **17** Emesja, ndi okenye ulo ya roro Devid ka o bilie rie nri, ma o juru iri ihe obula. **18** N'ubochi nke asaa, nwantakiri ahu nwuru. Mgbe ahu, ndi na-egere Devid ozi turu egwu otu ha ga-esi gwa ya na nwantakiri ahu anwuola. N'ihu na ha kwuru n'ime onwe ha si, "Mgbe nwantakiri ahu ka di ndu, anyi gwa ya okwu ma o geghi anyi nti. Anyi ga-esi aña gwa ya na nwantakiri ahu anwuola? O nwere ike imeru onwe ya ahu." **19** Mgbe Devid huru na ha na-ekwuru okwu n'etiti onwe ha na nzuzo; o matara na nwa ahu anwuola. O juru ha si, "Nwata ahu o nwuola?" Ha zara si ya, "E, o nwuola!" **20** Mgbe ahu, Devid sitere n'ala ebe o dina, bilie, saa ahu, gbanwee uwe ya, baa n'ulo Onyenwe anyi, kporo ya isiala. O loghachiri n'ulo ya nye iwu ka e wata ya ihe oriri. O rikwara nri. **21** O juru ndi na-egere ya ozi anyi, n'ihu ya ha juru ya ajuju si, "Gini mere i ji eme omume di otu a? Mgbe nwantakiri ahu no ndu, i buru onu, kwaakwa akwa, ma ugbu a, nwa ahu anwuola, i kwusila iru uju. Ugbu a, i biliele na-erikwa nri." **22** Devid zara ha si, "Eburu m onu, kwaakwa akwa mgbe nwa ahu no

ndụ, n'ìhi na ekwuru m sị, 'ma eleghị anya, Onyenwe anyị ga-enwe ọmịko n'ebe m nọ mee ka nwa ahụ dī ndụ.' **23** Ma ugbu a ọ nwurū, ginjika m nwere dika uru ibu ọnụ ọzọ? M puru ime ka ọ dī ndụ ọzọ? Aga m alakwuru ya, ma ọ gaghi alaghachikwutekwa m." **24** Devid kasiri Batsheba nwunye ya obi, emesja, mgbe ya na ya dinakoro, ọ tūrūrū ime ọzọ mụọ nwa nwoke onye ha kpọrọ aha ya Solomon. Ma Onyenwe anyị huru nwantakiri ahụ n'anya. **25** O zigara ozi site n'aka Netan, onye amụma, ka a guo ya Jedidaya n'ìhi Onyenwe anyị. **26** N'oge a, Joab busoro Raba obodo ndi Amon agha dōta isi obodo eze ha n'agha. **27** Joab zigara Devid ozi sị ya, "Ebuola m agha megide Raba dōta isi mmiri ọnụna n'agha. **28** Ugbu a chikọtaa ndi agha foderu bja lupuchaa agha a, ka i dōta obodo a n'agha. Ọ buru na i meghi otu a, aga m adota obodo a n'agha, a ga-akpokwasikwa ya aha m." **29** N'ìhi nke a, Devid duuru ndi agha Izrel jeruo Raba, buso ya agha, meriekwa ya. **30** Devid kpupuru okpueze nke dī n'isi eze ha, e kpunye ya n'isi nke ya onwe ya. I dī arọ nke okpueze ahụ ruru kilogram ọlaedi iri atọ na anọ, nke e jī nkume ndi dī oke ọnụahịa chọọ mma. Devid sitekwara n'obodo ahụ kwakoro ọtutu ihe nkwata n'agha. **31** Ọ kpọtara ndi nọ n'ebe ahụ, manye ha n'iru ọrụ nke e jī mma nkwo e jī awa osisi, na igwe e jī egwu ala na anyuikwa n'aru. O mere ka ha ruo ọrụ n'ebe a na-akpu blok brik. Devid mekwara otu ihe a n'obodo niile nke umu Amon. Emesja, ya na ndi agha ya niile laghachiri na Jerusalem.

13 Absalom nwa Devid nwere otu nwanne nwanyi mara mma, aha ya bu Tama. Ma Amnon, otu n'ime umu ndi ikom Devid, huru nwaagbogho a n'anya. **2** Ma ihunanya a Amnon huru Tama nwanne ya nwanyi mere ya ka o daa orja, n'ìhi na o bu ihe rara Amnon ahụ ichoputa uzo ya na Tama ga-esi nwee mmeko, ebe o bu na Tama bu nwaagbogho na-amaghi nwoke. **3** Ma Amnon nwere otu enyi dī aghugho, onye aha ya bu Jonadab, nwa Shimea, nwanne Devid. **4** Otu ubochi, Jonadab biakwutere Amnon juo ya sị, "Gini mere, gi bu nwa eze ji na-ata ahụ ututu niile? O bu na i gaghi akoro m?" Amnon gwara ya sị, "Aharu m Tama n'anya, bu nwanne Absalom, nwanne m nwoke." **5** Jonadab gwara ya sị, "O dī mma. Lee ihe i ga-eme. Gaa dinna ala, dika a ga-asị na ahụ adighi gi. Mgbe nna gi bjara ileta gi, gwa ya okwu sị ya, 'Achoro m ka nwanne m nwanyi bu Tama bja nye m ihe oriri. Achoro m ka o nodu n'ihu m sie nri ahụ, mgbe m na-ele ya anya, ka o jirikwa aka ya nye m nri ahụ.'" **6** Amnon mere otu a. Mgbe eze bjara ileta ya, Amnon rjoro ya sị, "Biko, ka Tama bja ebe a gheere m achicha ole na ole ebe m ga-ahụ ya anya. Ka o jirikwa aka ya dozie ya n'ihu m ka m rie ya." **7** Devid kwenyere, zie Tama ka o gaa n'ulo Amnon gaa siere ya nri. **8** Tama gara n'ulo Amnon, banyekwa n'ime ulo ebe o dinna, ka Amnon na-ele ya anya mgbe o na-agwohari utu oka. Emesja, Tama gheere ya achicha mara mma. **9** Mgbe o cheziri achicha ahụ n'ihu Amnon, Amnon juru iri

ya. Ihe o mere mgbe ahụ bu inye ndi na-ejere ya ozi nọ n'ebe ahụ iwu sị ha niile puo ngwangwa. Ha niile pukwara. **10** Mgbe ahụ, Amnon gwara Tama okwu sị, "Ugbu a, wetara m nri ahụ n'ime ulo ndina m, bja jiri aka gi nye m ya." Tama bugaara ya achicha ahụ n'ime ulo ebe ihe ndina ya dī. **11** Ma mgbe Tama guzo n'ihu ya, Amnon jidere ya n'ike sị ya, "Bia, soro m dinna, nwanne m nwanyi." **12** Tama zara sị ya, "Mba! Nwanne m nwoke. Emerula m. Ihe di otu a ekwesighi ime n'ala Izrel. Emela ihe ojoo di otu a. **13** Olee ihe ga-abu onodu m? Oleekwanu ihe ga-abu onodu gi? Olee ebe m ga-agbala izo onwe m n'ihu ihe ihere ga-adiri m ma i mee ihe di otu a? I ga-adi ka otu n'ime ndi nzuzu ojoo di n'Izrel. Biko, gwa eze, o ga-ekwe ka i luo m." **14** Ma Amnon egeghi nti. Ebe o bu na o ka Tama ike, o jidere ya dinna ya n'ike meruo ya. **15** Emesja, Amnon kporo Tama asi. N'ezie, o kporo ya asi ugbu a karja ihunanya o huru ya na mbu. O gwara Tama okwu sị ya, "Bilie si n'ebe a puo osiso!" **16** Ma Tama kwara akwa sị ya, "Mba! Iju m otu a ka njo karja ihe ojoo i mere m." Ma Amnon egeghi ya nti. **17** O kporo nwokorobia na-ejere ya ozi sị ya, "Chupu nwananyi a n'ezie, kpachiere m uzo n'azu." **18** Onyeozu ya chupuru ya n'ezie, kpachie uzo n'azu ya. Uwe mwuda nwere aka ogologo ka Tama yi, n'ihu na o bu udi nke umu ndi inyom eze na-amaghi nwoke na-eyi. **19** Tama dōwara uwe mwuda ahụ o yi n'ahụ, werekwa ntu kpokwasị onwe ya n'isi, buru aka ya n'isi na-eti mkpu akwa dika o na-ala. **20** Nwanne ya nwoke, Absalom juru ya sị, "Amnon, nwanne gi nwoke, o dinakwuuru gi? Ma ugbu a, nwanne m, gba nkiti, nwanne gi nwoke ka o bu. Etinyela ihe a mere n'obi." Tama noro dika onye mmadu niile juru aju n'ulo nwanne ya nwoke, bu Absalom. **21** Mgbe eze Devid nuru ihe ndi a niile, iwe were ya nke ukwu. **22** Absalom agwaghi Amnon okwu obula, maobu nke di mma, maobu okwu ojoo. Ma o kporo Amnon asi nke ukwu n'ihu onodu iweda n'ala o wedara nwanne ya Tama, mee ya ihe ihere. **23** Mgbe afo abuo gasiri, mgbe ndi na-akpuchara Absalom aji umu aturu ya no na Baal-Hazo, n'oke ala Ifrem, o kpokotara umu ndi ikom eze niile ka ha bja n'ebe ahụ. **24** Absalom jekwuuru eze sị ya, "Ndi na-akpucha aji umu aturu ohu gi bjara. Eze na ndiji ozi ya, ha ga-abia sonyere m?" **25** Ma eze zara sị ya, "Mba, nwa m, anyi niile agaghi abia, anyi ga-abu ibu di arọ nye gi." N'agbanyeghi na Absalom rugidere ya ma o kweghi aga, kama o goziri ya. **26** Mgbe ahụ, Absalom rjoro nna ya sị, "O dī mma, o buru na i gaghi abia, i gаемekwa ka nwanna m nwoke Amnon, na umu eze ndi ozo bja?" Eze juru ya sị, "N'ihu gini ka Amnon ga-eji soro gi gaa?" **27** Ma Absalom rugidere ya, ya mere o zipuru Amnon na umu eze ndi ozo ka ha soro ya gaa. **28** Mgbe ahụ, Absalom nyere ndi na-ejere ya ozi iwu banyere Amnon sị, "Cherenu ruo mgbe mmanya bidoro igbu ya, mgbe m sikwara unu tigbuo ya, unu atula egwu, tigbuonu ya. O bu m na-ekwu ihe ga-eme n'ebe a. Nweenu obi ike, meekwanu ya." **29** Mgbe oge ruru, ndi ozi Absalom tigburu Amnon. Mgbe ahụ,

ümü eze niile biliri makwasị n'inyịnya ha gbalaga. **30** Mgbe ha ka nọ n'ụzọ na-agbaga Jerusalem, ozi eruolarị Devid ntị sị, "Absalom egbuchaala ümü eze niile, ọ djkwaghị otu onye n'ime ha fọdurụ ndü!" **31** Eze biliri ọtọ, ọdowaa uwe ya, daa n'ala, gbatịa onwe ya n'ihì obi ojoo. Ndi na-ejere ya ozi ọdawkwara uwe ha n'ihì egwu na obi ojoo. **32** Ma Jonadab, nwa Shimea, nwanne Devid, siri, "Onyenwe m, echekwala na e gburu ümü ndi ikom eze niile, kama ọ bu naani Amnon! Nke a bu ihe Absalom jikere ime site mgbe Amnon wakporo nwanne ya nwanyi bu Tama, dina ya. **33** Ma ugbu a, ka onyenwe m bu eze ghara itinye akukọ banyere onwu ümü ndi ikom eze niile, n'obi ya. Ọ bu naani Amnon nwurü." **34** Ma Absalom gbara oşo gbalaga. Ọ dighi anya nwoke na-anọ n'elu mgbidi Jerusalem na-eche nche, lepurü anya hü ndi mmadu ka ha si n'uzo di n'akuku ugwu nta na-abia. Nwoke ahü gara gwa eze si ya, "Ahuru m ndi si n'akuku Horonaim, n'akuku ugwu na-abia." **35** Jonadab gwara eze si, "Lee, ọ bu ümü ndi ikom eze na-alota dika m kwuru." **36** Mgbe ha lobatara, ha bidoro ikwa akwa nke ukwu. Eze na ndi na-ejere ya ozi sokwa kwaa akwa. **37** Absalom gbara oşo gbakwuru Talmai nwa Amihud, eze Geshua. Ma eze Devid ruru ujü nke ukwu maka onwu Amnon. **38** Mgbe Absalom gbara oşo gbaga Geshua, ọ noro n'ebe ahü afọ atọ. **39** Ọ gurü eze bu Devid agü igakwuru Absalom, n'ihì ọ kasịela obi maka onwu Amnon.

14 Joab, nwa Zeruaya matara na obi eze di n'ebe Absalom nọ. **2** Joab zigara ozi na Tekoa, si n'ebe ahü kpota otu nwanyi maara ihe. Mgbe nwanyi ahü bjaruru, Joab gwara ya si, "Mee onwe gi dika onye na-eru ujü. Yiri akwa mkpe, etekwala mmanu otite. Kpaa agwa dika nwanyi nọ n'iru ujü ogologo oge. **3** Emesia, jekwuru eze, gwa ya okwu ndi a m na-agwa gi." Joab tinarye okwu ndi ahü n'onu ya. **4** Mgbe nwanyi ahü si Tekoa gara na nke eze, ọ dara n'ala kpuo ihu ya n'ala isopuru eze. Ọ siri, "Biko nyere m aka, gi onye a na-asopuru!" **5** Eze juru ya ajuju si, "Gini bu mkpa gi?" Ọ zara si, "Abu m nwanyi isi mkpe, di m anwuola. **6** Enwere m ümü ndi ikom abuo ndi gara luọ ogu n'ohia. Mgbe ha na-alu ogu ahü, o nweghi onye putara gboo ha. N'ihì ya, otu n'ime ha tigruru ibe ya. **7** Ma ugbu a, ndi ikwu di m na-esogbu m na-asị 'Kpopta onye ahü gburu nwanne ya ka anyi gbuo ya n'ihì ndü nwanne ya o wepurü, ka anyi si otu a memilaa onye nke fodoru ga-erita oke ezinaulo.' Ha chorọ isi otu a menyüo icheku oku nke fodoru m, nke bu na di m agaghị enwezikwa aha maobu onye fodoru ya n'elu üwa." **8** Eze siri nwanyi ahü, "Laa n'ulo gi, aga m ahü na o nweghi onye meturu ya aka." **9** Ma nwanyi ahü si Tekoa siri ya, "Ka onyenwe m, bu eze, gbaghara mü na ezinaulo m, ka ikpe omuma obula ghara idiri eze na ocheeze ya." **10** Eze zara ya, "Enyela onwe gi nsogbu maka nke ahü. Ọ buru na onye obula agwa gi okwu obula, kpotara m ya. Onye di otu a agaghị enyekwa gi nsogbu ozo." **11** Mgbe ahü ọ zara, "Biko, ka eze kpokuo aha Onyenwe anyi Chineke ya ka ọ kwusi onye na-agwa ochu, ka ọ ghara igbu onye ozo,

ka a gharakwa ila nwa m nwoke n'iyi." Ọ siri, "Dika Onyenwe anyi na-adü ndü, otu agiri isi agaghị esi n'isi nwa gi dapu n'ala." **12** Mgbe ahü, nwanyi ahü siri, "Biko kwere ka ohu gi nwanyi gwa onyenwe m eze otu mkpurü okwu ozo." Ọ siri, "Gaa n'ihu kwuo." **13** Nwanyi ahü siri, "Ọ bu n'ihì gini ka i chere ihe di otu a megide ndi nke Chineke? Mgbe eze na-ekwu otu a, ọ bu na ọ dighi ama onwe ya ikpe, n'ihì na eze a jula ikpoghachi nwa ya a chupuru achupu?" **14** Anyi niile ga-anwu. Anyi djkwa ka mmiri a wusara n'ala, nke a na-apughị ichikotakwa ozo. Ma Chineke adighi anapu mmadu ndü ya, ma ọ na-emegehü uzo gaa eme ka onye ọ chupuru achupu loghachikwutekwa ya. **15** "Ma ugbu a, ebe m bjara igwa onyenwe m bu eze, okwu a, n'ihì na ndi mmadu emenyela m egwu. Ohu gi chere n'obi ya, 'Aga m agwa eze okwu; ma eleghị anya, ọ ga-emezuru ohu ya nwanyi ihe ọ rjoro.' **16** Ma eleghị anya eze ga-anaputa ohu ya nwanyi site n'aka nwoke ahü na-agbalị ibipu mü na nwa m nwoke site n'ihè nketa nke Chineke." **17** "Ugbu a, ohu gi nwanyi na-asị, 'Ka okwu onyenwe m eze kwuru wetara m izuike, n'ihì onyenwe m eze na-enyochaputa ihe oma maobu ihe ojoo dika mmuo ozi Chineke. Ka Onyenwe anyi Chineke gi nonyere gi.'" **18** Mgbe ahü, eze gwara nwanyi ahü okwu si, "Achoro m ka i gwa m eziokwu n'ajuju a m na-aga iju gi." Nwanyi ahü zara si, "Ka onyenwe m, bu eze kwuo ihe di ya n'obi." **19** Devid juru ya si, "Aka Joab ọ di n'okwu ndi a niile?" Nwanyi ahü zara si ya, "Dika i na-adü ndü, onyenwe m, bu eze, ọ dighi onye obula ga-esi n'ihè onyenwe m bu eze kwuru, chee ihu n'aka nri maobu n'aka ekpe. E, ọ bu ohu gi Joab nyere m iwu ime nke a, ya gwakwara ohu gi nwanyi okwu niile ndi a. **20** Ohu gi bu Joab mere ihe a ka ọ gbanwee otu onodu ihe di ugbu a. Onyenwe m nwere amamihe dika ndi mmuo ozi Chineke. Ọ maakwara ihe niile na-eme n'ala." **21** Eze siri Joab, "Ọ di mma, aga m eme ya. Gaa kpoghachite nwokorobia ahü bu Absalom." **22** Joab dara n'ala kpuo ihu ya n'ala, kpoo isiala, gozie eze. Joab siri, "Taa ka ohu gi maara na ahutala m amara n'ihu gi, onyenwe m bu eze, n'ihì na eze e merela ohu ya ihe ọ rjoro." **23** Joab biliri gaa Geshua, kpolata Absalom na Jerusalem. **24** Mgbe ha bjaruru, eze gwara Joab okwu si, "Gwa ya ka ọ laa n'ulo ya. Ọ gaghi abia n'ihu m, n'ihì na-achoghi m ihu ya anya." Ya mere, Absalom lara n'ulo ya. Ọ hukwaghị eze anya. **25** Ọ dighi nwoke mara mma dika Absalom n'ala izrel niile. Ọ djkwaghị onye na-adighi ekwu okwu banyere ima mma ya. N'ihì na ntupo obula adighi ya n'ahü site n'opi isi ya ruo n'obo ukwu ya. **26** Mgbe obula ọ kpuchara ntutu isi ya, n'ihì na ọ bu otu ugboro n'afọ ka ọ na-akpucha agiri isi mgbe o bidoro inyi ya arọ. Ọ na-atu agiri isi a na-akpuchaputa ya n'isi, idi arọ ya na-eru narị shekel abuo ma a tuo ya n'ihè otutu eze. **27** Absalom mutara ümü ndi ikom ato, na otu nwanyi, aha ya bu Tama. Nwaagboghọ a mara mma nke ukwu. **28** Mgbe Absalom noro afọ abuo na Jerusalem na-ahughi eze anya, **29** o ziri ozi ka Joab aja, ka ọ gaa ziere ya eze ozi, ma Joab abiaighi.

Absalom zigakwara ozi ozo ka o bja ma Joab ekweghi ibja. **30** N'ikpeazu, Absalom gwara ndi na-ejere ya ozi na Jerusalema puo. O dighi onye o hapuru kariakwa ndi iko ya nwanji iri n'ihu ileketa obieze ahụ. **17** Eze biliri puo, ya na ndi niile so ya, ha kwesiri n'oke ala nke obodo ahụ. **18** Ndi niile na-ejere ya ozi, gafere n'akuku ya, ha na ndi Keret na Pelet, na nari ndi ikom isii ndi Git, bu ndi so ya site na Gat, gafekwara noro n'ihu eze. **19** Mgbe ahụ, Devid tughariri kpo Itai, onye Git, ochiagha nari ndi agha isii ahụ si ya, "Gini mere i ji eso m? Laghachi azu soro eze Absalom, n'ihu na i bu obia n'Izrel, onye gbatara oso ndu. **20** O dibeghi anya kemgbe i bjara. M ga-esi ana kwere ka i soro m na-awaghari, ebe o bu na m amaghi ebe m na-aga. Chiri ndi agha gi laghachi. Ka obioma na ikwesi ntukwasị obi dinyere unu." **21** Ma Itai zara eze si, "Dika Onyenwe anyi na-adi ndu, onyenwe m na-adikwa ndu, ebe obula onyenwe m bu eze ga-anọ, ma o putara ndu maobu onwu, n'ebe ahụ ka odibo gi ga-anokwa." **22** Devid siri Itai, "Gaa n'ihu, gabiga." Ya mere Itai, onye Git gabigara ya na ndi ikom ya niile, na ezinaulo niile ndi so ya. **23** Obodo niile tiri mkpu akwa mgbe ndi ahụ niile na-agabiga. Eze gafere odo mmiri Kidron, ya na ndi mmadu niile chere ihu n'uzo ozara. **24** Zadok bjakwara, ya na ndi Livayi niile, ndi bu igbe ogbugba ndu Chineke. Ha dobara igbe ogbugba ndu Chineke n'ala. Abjata chugidere aja tutu ruo mgbe mmadu niile sitere n'obodo ahụ gabigasiri. **25** Mgbe ahụ, eze siri Zadok, "Bughachi igbe Chineke a n'ime obodo. O buru na m ahuta amara n'anya Onyenwe anyi, o ga-akpoghachi m mee ka m hu ya, na ebe obibi ya anya ozo. **26** Ma o buru na o si, 'Ihe banyere gi adighi atokwa m uto,' lee m, ya mee m otu o si di ya mma n'anya." **27** Mgbe ahụ, eze gwara Zadok bu onye nchuaja si, "Okwa i bu onye ohu uzo? Laghachi n'obodo n'udo, kporo Ahimaaz nwa gi nwoke, na Jonatan nwa Abjata. Gi na Abjata kporo umu unu ndi ikom abuo ndi a laghachi n'obodo. **28** Aga m akwasi chere n'ebe e si akwofe osimiri Jodan, ruo mgbe ozi ga-esi n'ebe i no bja." **29** Mgbe ahụ, Zadok na Abjata bughachiri igbe Chineke na Jerusalema. Ha nodukwara n'ebe ahụ. **30** Ma Devid na ndi so ya chere ihu irigo Ugwu Oliv. Mgbe o na-aga, Devid no na-akwa akwa. O yikwaghi ihe obula n'ukwu ya, ma o ji ihe kpuchie isi ya. Ndi niile so ya kpuchikwara isi ha na-akwakwa akwa ka ha narigo. **31** Mgbe a gwara Devid na Ahitofel onye na-adu ya odu dinyere Absalom, Devid kpere ekpere si, "O Onyenwe anyi, biko, tugharja ndumodu Ahitofel ka o buru ndumodu nzuzu." **32** Mgbe Devid bjaruru n'elu Ugwu Oliv, ebe ndi mmadu na-anọ na-eke Chineke ofufe, Hushai, onye Akai no n'ebe ahụ na-eke izute ya. Uwe ya dokwara adowa, aja dikwa ya n'isi. **33** Ma Devid siri ya, "O buru na i soro m, i ga-abu ibu arọ nye m. **34** Ma o buru na i laghachi n'obodo, si Absalom, 'Aga m abu ohu gi, eze. Abu m ohu nna gi n'oge gara aga, ugbu a aga m abu ohu gi.' N'uzo di otu a i ga-enyere m aka mebie ndumodu Ahitofel. **35** O bu

dinyere gi! Anyi jikekwara ime ihe obula onyenwe anyi eze kwuru." **16** Ya mere, eze na ndi ulo ya niile si na Jerusalema puo. O dighi onye o hapuru kariakwa ndi iko ya nwanji iri n'ihu ileketa obieze ahụ. **17** Eze biliri puo, ya na ndi niile so ya, ha kwesiri n'oke ala nke obodo ahụ. **18** Ndi niile na-ejere ya ozi, gafere n'akuku ya, ha na ndi Keret na Pelet, na nari ndi ikom isii ndi Git, bu ndi so ya site na Gat, gafekwara noro n'ihu eze. **19** Mgbe ahụ, Devid tughariri kpo Itai, onye Git, ochiagha nari ndi agha isii ahụ si ya, "Gini mere i ji eso m? Laghachi azu soro eze Absalom, n'ihu na i bu obia n'Izrel, onye gbatara oso ndu. **20** O dibeghi anya kemgbe i bjara. M ga-esi ana kwere ka i soro m na-awaghari, ebe o bu na m amaghi ebe m na-aga. Chiri ndi agha gi laghachi. Ka obioma na ikwesi ntukwasị obi dinyere unu." **21** Ma Itai zara eze si, "Dika Onyenwe anyi na-adi ndu, onyenwe m na-adikwa ndu, ebe obula onyenwe m bu eze ga-anọ, ma o putara ndu maobu onwu, n'ebe ahụ ka odibo gi ga-anokwa." **22** Devid siri Itai, "Gaa n'ihu, gabiga." Ya mere Itai, onye Git gabigara ya na ndi ikom ya niile, na ezinaulo niile ndi so ya. **23** Obodo niile tiri mkpu akwa mgbe ndi ahụ niile na-agabiga. Eze gafere odo mmiri Kidron, ya na ndi mmadu niile chere ihu n'uzo ozara. **24** Zadok bjakwara, ya na ndi Livayi niile, ndi bu igbe ogbugba ndu Chineke. Ha dobara igbe ogbugba ndu Chineke n'ala. Abjata chugidere aja tutu ruo mgbe mmadu niile sitere n'obodo ahụ gabigasiri. **25** Mgbe ahụ, eze siri Zadok, "Bughachi igbe Chineke a n'ime obodo. O buru na m ahuta amara n'anya Onyenwe anyi, o ga-akpoghachi m mee ka m hu ya, na ebe obibi ya anya ozo. **26** Ma o buru na o si, 'Ihe banyere gi adighi atokwa m uto,' lee m, ya mee m otu o si di ya mma n'anya." **27** Mgbe ahụ, eze gwara Zadok bu onye nchuaja si, "Okwa i bu onye ohu uzo? Laghachi n'obodo n'udo, kporo Ahimaaz nwa gi nwoke, na Jonatan nwa Abjata. Gi na Abjata kporo umu unu ndi ikom abuo ndi a laghachi n'obodo. **28** Aga m akwasi chere n'ebe e si akwofe osimiri Jodan, ruo mgbe ozi ga-esi n'ebe i no bja." **29** Mgbe ahụ, Zadok na Abjata bughachiri igbe Chineke na Jerusalema. Ha nodukwara n'ebe ahụ. **30** Ma Devid na ndi so ya chere ihu irigo Ugwu Oliv. Mgbe o na-aga, Devid no na-akwa akwa. O yikwaghi ihe obula n'ukwu ya, ma o ji ihe kpuchie isi ya. Ndi niile so ya kpuchikwara isi ha na-akwakwa akwa ka ha narigo. **31** Mgbe a gwara Devid na Ahitofel onye na-adu ya odu dinyere Absalom, Devid kpere ekpere si, "O Onyenwe anyi, biko, tugharja ndumodu Ahitofel ka o buru ndumodu nzuzu." **32** Mgbe Devid bjaruru n'elu Ugwu Oliv, ebe ndi mmadu na-anọ na-eke Chineke ofufe, Hushai, onye Akai no n'ebe ahụ na-eke izute ya. Uwe ya dokwara adowa, aja dikwa ya n'isi. **33** Ma Devid siri ya, "O buru na i soro m, i ga-abu ibu arọ nye m. **34** Ma o buru na i laghachi n'obodo, si Absalom, 'Aga m abu ohu gi, eze. Abu m ohu nna gi n'oge gara aga, ugbu a aga m abu ohu gi.' N'uzo di otu a i ga-enyere m aka mebie ndumodu Ahitofel. **35** O bu

15 Mgbe nke a gasiri, Absalom zutaara onwe ya ugbu agha na inyinyina na-adokpu ya. O nwetakwara onwe ya iri ndi ikom ise ndi na-agba oso n'ihu ya. **2** N'isi ututu, o na-ebili gaa guzo n'akuku onu uzo e si abata Jerusalema. O buru na o hu onye obula nwere okwu o choro ka eze mara ihe banyere ya, Absalom na-akpo onye ahụ juo ya si, "Olee obodo i si bja?" Onye ahụ na-aza si, "Ohu gi si n'otu n'ime ebo di n'Izrel." **3** Absalom na-agwa onye ahụ si, "Ahuru m na okwu gi niile bu eziokwu. Ma o na-ewute m na eze enweghi onye na-enyere ya aka inu okwu ndi a niile." **4** Absalom na-ekwukwa si, "Asi na m bu onye ikpe n'ala Izrel, onye obula nwere okwu na uka gaara abjakwute m ka m mee ka ikpe ziri ezi rute ya aka." **5** Mgbe onye obula bjara ikpo isiala nye ya n'onodu nsopuru, o na-eseti aka ya, jide onye ahụ sutu ya onu. **6** Otu a ka Absalom si na-akpaso ndi Izrel agwa, bu ndi ahụ niile na-abjakwute eze na-arjo maka ikpe ziri ezi. O si otu a zuru obi ndi Izrel niile n'ohi. **7** Mgbe afọ anọ gasiri, Absalom bjakwutere eze rijo ya si, "Biko kwere ka m jee Hebron mezuoro Onyenwe anyi nkwa m kwere ya. **8** Mgbe ohu gi bi na Geshua n'ime Aram, ekweere m nkwa a, 'O buru na Onyenwe anyi ga-eme ka m loghachi ozo na Jerusalema, aga m efe ya ofufe na Hebron.'" **9** Eze siri ya, "Gaa n'udo." Ya mere, o puru gaa Hebron. **10** Mgbe ahụ, Absalom zigara ndi ozi na nzuzo, ka ha gaa n'obo niile nke ala Izrel. Nke a bu ihe o ziri ha, "Mgbe unu nuru uda opi ike, tienu mkpu si, 'Absalom aburula eze na Hebron.'" **11** Nari mmadu abuo si Jerusalema soro Absalom gaa dika ndi o kporo oku oriri ma ha amaghi ihe obula. **12** Mgbe Absalom nokwa na-achụ aja ahụ, o ziri ozi ka a kpo Ahitofel onye Gailo, otu n'ime ndi na-adu Devid odu, ka o si Gailo bja nke bu obodo ya. Nke a mere ka nkwekorita nzuzo ojoo ahụ na-esi ike karija, ndi dinyere Absalom na-amubanyekwa. **13** O dighi anya, onyeozu bjaruru Jerusalema gwa Devid na ndi Izrel niile kwagidere Absalom. **14** Mgbe ahụ, Devid gwara ndi oru ya niile ndi ya na ha no na Jerusalema, si, "Bilienu! Anyi aghaghi igbapu, ma o bughu otu a, o dighi onye n'ime anyi ga-agbanari Absalom. Anyi ga-ahapu ugbu a, ma o bughu ya, o ga-eme ngwa gafee anyi wetara anyi mbibi, werekwa mma agha gbuchapu ndi niile no n'obodo a." **15** Ndi na-ejere ya ozi zara si ya, "Anyi

na Zadok na Abjata ndi nchujaja agaghị eso gi ndu n'ebe ahụ? Gwa ha ihe obula i ga-anuta n'uloeze. **36** Umụ ha ndi ikom, Ahimaaz nwa Zadok na Jonatan nwa Abjata so ha ndu n'ebe ahụ. Zitere m ha ka ha gwa m ihe obula i nulara." **37** Ya mere Hushai, enyi Devid, bjarutere Jerusalem mgbe Absalom na-abata obodo ahụ.

16 Mgbe Devid gafechara elu ugwu ahụ na-agbada n'akukụ nke ozo ya, Ziba, onye na-elekota akụ Mefiboshet, guzo na-eche ya. O chi inyinya ibu bu narị ogbe achicha abuo, na otu narị uyoko mkpuru vainj a mikporo amikpo na narị uyoko mkpuru osisi ndi ozo, na karama akpukpo buru ibu mmnya juru n'ime ya. **2** Eze juru Ziba si, "Gini mere i ji bute ihe ndi a?" Ziba zara si, "Inyinya ibu ndi a bu nke ndi uloze ga-anokwasị. Achicha na mkpuru osisi ndi a bu nke ndi ikom gi ga-eri. Mmnya a bu nke ndi na-ada mba n'ozara ga-anu." **3** Eze juru ya si, "Ebeekwanu ka nwa nna gi ukwu no?" Ziba zara ya si, "O no na Jerusalem n'ihu na o siri, 'Taa ulo Izrel ga-enyeghachi m alaeze nna nna m.'" **4** Eze gwara Ziba si ya, "N'ihu ya, enyela m gi ihe niile Mefiboshet nwere, ha ga-abukwa nke gi." Ziba siri, "Ka m huta amara n'ihu eze, bu onyenwe m." **5** Dika eze bu Devid na-abjuru obodo Bahurim, lee, otu nwoke sitere n'agburu ulo Sol sitere n'ebe ahụ puta. O bu Shimei nwa Gera. O na-akocha mgbe o na-aputa ya. **6** O chiri nkume na-atu Devid na ndi ozi eze niile. O bu ezie na ndi agha Izrel na ndi na-eche Devid nche gbara ya gburugburu n'aka nri na aka ekpe. **7** Ma dika Shimei na-akocha, o siri, "Si n'ebe a puo, si n'ebe a puo, gi ogbu mmadu, gi onye ogo!" **8** Onyenwe anyi akwughachila gi ugwo obara niile i wusiri n'ezinaulo Sol, onye i nochiri onodu ya dika eze. Onyenwe anyi anapula gi alaeze ahụ, were ya nye Absalom nwa gi! Ugwu a, ihe i metara abjala gi ugwo, gi ogbu mmadu." **9** Abishai, nwa Zeruya gwara eze okwu si, "N'ihu gini ka nkita a nwuru anwu ga-eji na-akocha onyenwe m bu eze? Biko, ka m gafee gaa bipu ya isi." **10** Ma eze zara si, "Gini jikoro mu na unu, unu umu ndi ikom Zeruya. O buru na o na-akocha m n'ihu na Onyenwe anyi si ya 'Kochaa Devid,' onye puru iju ajuju si, 'Gini mere i ji na-eme ihe di otu a?'" **11** Mgbe ahụ, Devid gwara Abishai na ndi ozi ya okwu si, "Nwa m nwoke, onye si n'ahu m na-agbali inapu m ndu m. Gini ga-eme ka onye Benjamin a ghara ime kari? Hapu ya, ya kochaa, n'ihu na Onyenwe anyi agwala ya ka o kochaa m. **12** Ma eleghị anya, Onyenwe anyi ga-ahu onodu ahulu m, nyeghachikwa m ngozi n'onodu nkocha ndi a." **13** Ya mere, Devid na ndi ya gakwara n'ihu ije ha n'uzo ahụ ma Shimei sokwara ha na-aga n'akukụ ugwu ahụ na-akocha ha. O nogidekwara na-atu Devid nkume, na-ekpolikwa aja elu ka o na-awusa ha n'ahu. **14** Ya mere, eze na ndi niile so ya gagidere bjaruo n'akukụ Jodan n'onodu ike ogwugwu. N'ihu ya, ha nduru n'ebe ahụ zuo ike. **15** Ma Absalom na ndi Izrel abatalarị Jerusalem. Ahitofel sokwa ya. **16** Mgbe Hushai, enyi Devid, onye Akai bjaruru, o

gara hu Absalom si ya, "Ka eze di ogologo ndu, ka eze di ndu." **17** Absalom siri Hushai, "O bu otu a ka i si egosi ihunanya i nwere na-ebe enyi gi no? Gini mere i soghi ya?" **18** Hushai zara Absalom si, "Mbal Onye ahụ Onyenwe anyi na oha mmadu na ndi Izrel niile hoputara, nke onye ahụ ka m ga-abu. O bukwa onye ahụ ka m ga-adinyere. **19** Ma onye kwanu ka m kwesiri ijere ozi? O bughị nwa eze? Ejeere m nna gi ozi, ugwu a anokwa m jikere ijere gi ozi!" **20** Absalom tughariri gwa Ahitofel okwu si, "Gini ozo ka m ga-eme? Nye anyi ndumodu gi. Gini ka anyi kwesiri ime?" **21** Ahitofel zara, "Ga dinaa ndi iko nwanji nna gi ndi ahụ o hapuru ka ha lekoota ulo. Mgbe ahụ, Izrel niile ga-anu na i meela onwe gi ihe na-aso oyi n'ebe nna gi no, aka ndi niile nyere gi ga-akwuka chim." **22** Ya mere, ha manyere Absalom ulo ikwu n'elu ulo; o kpokwara ndi iko nwanji nna ya dinaa ha n'otu n'otu, n'ihu ndi Izrel niile. **23** N'oge ahụ, ndumodu obula Ahitofel duru di ka a ga-asị na o bu ozi si n'onu Chineke n'onwe ya bja. O buladi n'ebe Devid no, na n'ebe Absalom nokwa, otu a ka esi bulie ndumodu obula Ahitofel nyere elu.

17 Ahitofel gwara Absalom si ya, "Kwere ka m hoputa puku ndi ikom iri na abuo ka m duru ha chuso Devid oso n'azu n'abal taa. **2** Aga m abjakwasị ya mgbe ike gwuru ya, mgbe obi ya na-ada mba. Aga m emenye ya egwu nke ga-eme ka o maa jijiji. Mgbe ahụ, ndi niile so ya ga-agbasasikwa. O bu naanị eze ka m ga-egbu. **3** Aga m eme ka ndi ya niile loghachikwute gi. Onwu nke otu nwoke a i na-achosi ndu ya ike ga-eme ndi ozo niile iloghachikwute gi, onye obula ga-anu n'udo." **4** Atumatu ahụ ziri ezi n'anya Absalom na ndi okenye niile nke Izrel. **5** Ma Absalom kwuru si, "Kpoo Hushai onye Akai ka anyi juo ya ihe o chere banyere okwu a." **6** Mgbe Hushai bjakwutere ya, Absalom siri ya, "Ahitofel nyere ndumodu di otu a. Gini ka i chere? Anyi ga-eme ihe o kwuru? O buru na anyi agaghị eme ya, gi onwe gi kwuo nke gi." **7** Hushai zara Absalom si, "Ndumodu Ahitofel duru n'oge a adighi mma. **8** O siri, Gi onwe gi maara nna gi na ndi ikom ya; ha bu ndi dika n'agha, mkpuruobi ha dikwa ilu ugwu a dika anu ohia bja a gbabara aka nwa n'ohia. Nna gi bu onye ihe banyere agha doru anya. O gaghị eso ndi ya noo onodu abali. **9** O buladi ugwu a, o zoola onwe ya n'ime otu olulu maobu n'ime ogba nkume. O buru na o puta buru uzo buso ndi agha gi agha, onye obula nuru ya ga-ekwu si, 'Etigbuola ndi agha Absalom oke ntigbu.' **10** Mgbe ahụ, o buladi dimkpa n'agha ndi nwere obi odum, ujo ga-atukwa ha. Ha agaghị ekwewa ija n'ihu ogu. N'ihu na Izrel niile maara na nna gi bu dika. Ha maakwara na ndi agha ya bukwa ndi obi kara aka. **11** "Ndumodu m na-enye bu nke a: chikotaa ndi Izrel niile, site na Dan ruo Bjasheba, ha dika aja nke di n'akukụ oke osimiri. O bukwa gi ga-edu ha n'agha ahụ. **12** Mgbe ahụ, anyi ga-ebuso ya agha ebe obula anyi huru ya; anyi ga-abjakwasị ya dika igirigi si adakwasị ala. Anyi ga-egbu ya, gbukwaa ndi niile so ya. Otu

onye agaghị afọdụkwa n'ime ha. **13** Ọ burukwa na o zoo onwe ya n'otu obodo, mgbe ahụ Izrel niile gawetwa ụdọ n'obodo ahụ, anyị ga-adọtu ya dọbanye ya na ndagwurugwu, ruo mgbe ọ bụladị otu nkume ga-afọdụ n'ebe ahụ.” **14** Absalom na ndị ikom Izrel niile sịrị, “Nduṃoḍu Hushaj, onye Akai di mma karịa nke Ahitofel.” Ma Onyenwe anyị ekpebielarị imebi ezi nduṃoḍu Ahitofel ka o si otu a wetara Absalom ihe ndakwasị ojọ. **15** Hushaj gwara Zadok na Abjata, ndị nchụaja, “Otu a na ihe ndị a ka Ahitofel duru Absalom na ndị okenye Izrel n'odụ ka ha mee, ma otu a na nke a ka mụ onwe dukwananụ n'odụ. **16** Ugbu a, meenu ngwa, ziga ozi gwa Devid sị, ‘Anọkwala nṅoḍu abali n'uzọ ngabiga nke osimiri n'ime ozara, kama gabiga na-atufughị oge, ma ọ bughị otu a, ma eze ma ndị niile ya na ha soo ga-abụ ndị elodara.’” **17** Jonatan na Ahimaaz nọ n'akụkụ En-Rogel ka a ghara ihu ha mgbe ha na-abata n'obodo. Otu nwaagboghọ na-eje ozi na-aga zie ha ozi, ha onwe ha agaa zie eze Devid. **18** Ma otu nwokorobia hụrụ ha gaa gwa Absalom. Ya mere, ha abụọ mere ngwangwa baa n'ulọ otu nwoke onye Bahurim, onye nwere olulu mmiri n'ogige ya, ha rịdara n'ime olulu ahụ **19** Nwunye nwoke ahụ weere ihe mkpuchi ya tūśaa n'onu olulu mmiri ahụ gbasaa kwa mkpuru ọka n'elu ya. Ọ dighị onye maara maka ya. **20** Mgbe ndị ozi Absalom bjaruru juo nwanị ahụ, “Olee ebe Ahimaaz na Jonatan nọ?” Nwanị ahụ zara, “Ha agafeela mmiri iyi.” Ndị ozi Absalom choro ha ma ha ahughị ha. Ha laghachiri na Jerusalem. **21** Mgbe ha lawara, mmadu abụọ ahụ sitere n'olulu mmiri ahụ rigoputa, gaa gwa eze Devid. Ha sịrị ya, “Bilie gafeenụ mmiri ngwangwa, n'ihu na Ahitofel aduola Absalom odu otu a na otu a megide gi.” **22** Nke a mere Devid na ndị niile so ya biliri gafee osimiri Jodan. Mgbe chi ututu na-abo, ha niile nọ n'ofe nke ozo Jodan. **23** Mgbe Ahitofel huru na-emeghi nduṃoḍu ya, o biliri jikwaa inyinya ibu ya, laa n'ulọ ya n'obodo ya. Mgbe oruru n'ulọ ya, o doziri n'ezinaulo ya n'usoro, were udo kwugbuo onwe ya. Ọ nwuru. E lie ya n'ili nna ya. **24** Devid batara Mahanaim oge Absalom gabigara Jodan, ya na ndị ikom Izrel so ya. **25** Absalom hoputakwara Amasa mee ya onyeisi ndị agha, n'onodu Joab. Amasa bu nwa nwoke Itra, onye Ishmel, onye Iuru Abigel, nwa nwanị Nahash, onye bukwa nwanne nwanị Zeruaya nne Joab. **26** Absalom na ndị agha Izrel mara ulo ikwu ha n'ala Gilead. **27** Mgbe Devid bjarutere Mahanaim, Shobi nwa Nahash onye obodo Raba nke di n'ala ndi Amon, na Makia nwa Amiel onye si Lo Deba, na Bazilai, onye Gilead si Rogelim **28** wetara ute e ji edina ala, na ite isi nri, na efere e ji eri nri bu oru onye okpu ite. Tinyere oka wiiti na oka bali, utu oka na oka a hara n'oku, akidi na lentil. **29** O wetakwara mmanu anu, na bota, aturu na chiizi nke sitere na mmiri ara ehi nye Devid na ndi so ya ka ha rie. N'ihu na ha siri, “Ike agwula ndi mmadu, agu na-agu ha, akpiri na-akpokwa ha nku, n'ime ozara.”

18 Devid gukotara ndi ya na ha so ma hoputa ndiji agha. Doo ufodu ka ha chia otutu puku ndi agha, ufodu ka ha chia otutu nari ndi agha. **2** Devid zipuru ndi agha ya, otu uzo n'ime uzo ato n'okpuru Joab, Ọ hoputakwara Abishai, nwanne Joab, nwa Zeruaya, ka ọ chia otu uzo. Ma otu uzo nke foduru ka o tinyere n'aka Itai onye Gat. Eze gwara ndi agha ahụ si, “Mụ onwe m ga-edu unu gaa agha.” **3** Ma ndi ikom ahụ siri, “I gaghị apukwa ozo n'ihu na ọ buru na anyi atugharja bido igba oso, ọ burukwa na otu okara n'ime anyi anwu, nke ahụ agaghị emetu ha n'obi. Naani gi ka ha na-acho. I dikwa mkpa karja puku ndi agha iri. Ọ ga-akara anyi mma ugbu a ka i na-ezitere anyi inyeaka site n'ime obodo.” **4** Eze zara n'ikpeazu si, “Ihe obula di mma n'anya unu ka m ga-eme.” Ya mere, eze guzoro n'akuku onu uzo ama dika ndi ikom ya niile na-apu n'usu nke otutu nari, nakwa n'usu nke otutu puku. **5** Eze nyere ndisi agha ya, bu Joab, Abishai na Itai, iwu si ha, “Bikonu, n'ihu m, werenu nwayo n'ebe nwokorobia ahụ bu Absalom nọ.” Ndị agha niile nukwara mgbe eze nyere ndisi niile iwu a banyere Absalom. **6** Ndị agha Devid si n'obodo puo izute ndi Izrel n'agha. Aluru agha a n'ohja Ifrem. **7** Ndị agha Devid tigbukwara ndi agha Izrel. Ha gburu iri puku ndi agha abuo n'ubochi ahụ. **8** Agha ahụ gbasara n'elu ala ahụ niile. Ndị nwuru n'ohja n'etiti umu Izrel kari ndi e gburu egbu. **9** Absalom zutere ndi agha Devid. Ọ na-anokwasị n'elu inyinya ya n'oge a, dika inyinya ahụ sitere n'okpuru osisi ook ukwu di n'ohja ahụ na-agbafee, agiri isi ya konyere n'alaka osisi ahụ, tuhikotakwara, nke mere na ọ kwuru n'etiti eluigwe na ala. Ma inyinya ya gbaara na-aga. **10** Otu n'ime ndi ikom ahụ huru ya, koro Joab, “Lee, ahuru m Absalom ebe ọ kwu n'elu osisi ook.” **11** Joab siri nwoke ahụ onye gwara gi, “Gini, i huru ya? Gini mere i tigbughi ya ka o ruo n'ala n'ebe ahụ? Mgbe ahụ, agaara m enye gi shekel olocha iri, na belit a na-enye onye bu dike n'agha.” **12** Ma nwoke ahụ zara si, “A sikiwarị na e nyere m puku olocha n'aka m a, अगरaghị m egbu ya. N'ihu na anyi niile nuru mgbe eze na-agwa gi na Abishai na Itai si, ‘Lezienụ anya banyere nwokorobia bu Absalom, n'ihu m.’” **13** A si na m gburu ya, ọ ga-abu imegide eze. Ọ ga-emesiekwa choputa onye mere ya. Ma gi onwe gi अगरaghị aputa kwuchite onu m.” **14** Joab siri, “Ọ bughị otu a ka m ga na-eche n'ihu gi.” Ya mere, ọ chiri ube ato n'aka ya, dubaa ha n'obi Absalom, mgbe Absalom ka di ndu makwuru n'elu osisi ook. **15** Umụ okorobia iri ndi nabeu ihe agha Joab gara Absalom gburugburu, tigbuo ya. **16** Emesja, Joab furu opi ike nke mere ka ndi agha Devid na-achu ndi Izrel kwusi ichu ha oso, n'ihu na Joab kwusiri ha. **17** Ha buuru ozu Absalom tuba ya n'olulu ukwu di n'oke ohja ahụ, werekwa nkume tuo ya n'elu. Ndị agha Izrel niile gbalara n'ulo ha. **18** N'oge Absalom di ndu, o wuuru onwe ya ogidi ncheta. O wuru ogidi a na Ndagwurugwu Eze, n'ihu na o chere n'ime onwe ya si, “Enweghi m nwa nwoke ga-aza aha m.” Ya mere, ọ gurụ ogidi ahụ aha nke ya onwe ya.

19 Ọ bụkwa Ogidi Absalom ka a na-akpọ ya ruo taa. Mgbe ahụ, Ahimaaz, nwa Zadok, bjakwutere Joab si ya, “Biko, ka m gbara oşo gaa zie eze ozioma a, na Onyenwe anyi azoputala ya site n’aka ndi iro ya.” 20 Ma Joab zara si ya, “Ọ bughị gi ga-ezi eze ozi taa. I nwere ike ime ya mgbe ozo, ma ọ bughị taa, n’ihi na nwa eze nwuru.” 21 Joab gwara otu nwoke onye Kush si ya, “Gaa gwa eze ihe i huru.” Nwoke ahụ kpọrọ isiala, gbapụ oşo. 22 Ahimaaz nwa Zadok rjokwara Joab ozo si ya, “Otu obulu o si di, biko kwere ka m gbaso onye Kush a.” Ma Joab zara si, “Nwa m nwoke, ginị mere i ji choọ i ga? I nweghị ozi obulu i ga-ezi nke ga-ewetara gi ugwo oru.” 23 Ọ rjoro si, “Otu obulu o si di, hapu m ka m gaa.” N’ikpeazu Joab kwenyere si ya, “Ọ di mma, gbara oşo gaa.” Ahimaaz sitere n’uzo di mkpukpuku nke gafere obosara ala Jodan buru nwoke Kush ahụ uzo gbaruo. 24 Devid no n’onu uzo ama n’oge a. Mgbe onye nche rigoruru n’elu mgbidi ebe o na-anọ, o huru otu nwoke ka o na-agba oşo naani ya. 25 Onye nche ahụ kpọrọ Devid oku gwa ya na o nwere onye na-abja. Ma eze zara ya si, “Ọ buru naani ya, o nwere ozioma.” Mgbe onyeozisi ahụ na-abjuru nso, 26 onye nche ahụ lepukwara anya hu otu nwoke ozo ka o ji oşo na-abja naani ya. Ọ kpokwara oku ozo si, “Onye ozo na-abjaka.” Eze zara si, “Onye ahụ ga-enwekwa ozioma.” 27 Onye nche ahụ zara si, “Onye nke mbu na-abja di ka Ahimaaz, nwa Zadok,” Eze zara si, “Ọ bu ezi mmadu, o bụkwa ozioma ka o ji na-abja.” 28 Mgbe ahụ, Ahimaaz kpọrọ eze oku si, “Udo!” Ọ kpọrọ isiala nye eze. Kpuokwa ihu ya n’ala si, “Ngozi na-adiri Onyenwe anyi Chineke gi. Onye nke mebiru nzube ndi ahụ niile weliri aka imegide onyenwe m bu eze.” 29 Eze juru ya si, “Oleekwanu maka nwokorobia ahụ bu Absalom? Ọ nokwa n’udo?” Ahimaaz zara si, “Mgbe Joab zipuru ohu eze, na mu onwe m, oke uzu di, ma amaghị m ihe kpata ya.” 30 Eze gwara ya si, “Chere n’ebe a.” Ahimaaz chighariri chere. 31 Mgbe ahụ, onye Kush ahụ bjarutere si, “Onyenwe m bu eze, nuru ozioma a. Taa Onyenwe anyi ekpeputala gi site n’inaputa gi n’aka ndi niile biliri imegide gi.” 32 Eze juru onye Kush ahụ, “Nwokorobia ahụ bu Absalom, o nokwa n’udo?” Onye Kush ahụ zaghachiri, “Ka ndi iro onyenwe m bu eze na ndi niile na-ebili imegi gi di ka nwokorobia ahụ!” 33 Okwu a meturu eze n’ahụ nke ukwu, o biliri rigoo n’ulo nke di n’onu uzo ama, ndu n’ebe ahụ kwa akwa. Ọ nọ na-akwa akwa mgbe o na-aga, na-eti mkpu akwa na-asị, “O, nwa m, Absalom! O nwa m, nwa m, Absalom. A sikuwari na m nwuru n’onodu gi! O, Absalom nwa m, nwa m oo!”

19 Ọ dighi anya ozi ruru Joab nti si, “Lee, eze na-akwa akwa, na-eru uju n’ihi Absalom.” 2 Mgbe ndi agha ya nuru na eze no n’oke iru uju n’ihi nwa ya, mmeri ha ghoro a ha ihu mgbaru n’ubochi ahụ. 3 Ndi agha Devid niile zobatasiri onwe ha n’ime obodo dika a ga-asị na ha bu ndi ihere na-eme dika ndi e meriri n’agha. 4 Eze kpuchiri ihu ya nogidekwa na-akwa akwa na-asị, “O, nwa m Absalom! O! Absalom nwa m, nwa m!” 5 Emesia, Joab jekwuuru eze n’ulo si

ya, “Anyi zoputara ndu gi, na ndu umu gi ndi ikom na ndi inyam, na ndi nwunye gi, na ndi iko gi nwanyi taa, ma lee ka i si emeso anyi. I na-eme ka ihere mee anyi, dika a ga-asị na anyi mere ihe ojoo. 6 I huru ndi iro gi n’anya, ma na-akpo ndi huru gi n’anya asi. I meela ya ka o putu ihe taa na o nweghi ihe ndi ochiagha gi na ndi agha gi bu n’anya gi. Ahuru m na o gaara abu ihe ziri ezi n’anya gi ma a sikuwari na Absalom di ndu taa, ma anyi niile anwuo. 7 Ugbu a, puo gaa kelee ndi agha gi. Eji m aha Onyenwe anyi na-ahu iyi na-asị na o buru na i pughi n’ezi kelee ha, otu onye n’ime ha agaghị afodu n’ebe a mgbe chi taa jiri, mgbe ahụ ihe ga-ajoro gi njo kariya ihe niile i jirila anya gi hu na ndu gi.” 8 Ya mere, eze biliri nodu odu n’onu uzo ama. Mgbe ndi agha nuru na eze no n’onu uzo ama, ha niile putara guzo n’ihu ya. Ma n’oge a, ndi Izrel niile agbalaala, onye obulu n’ulo ya. 9 N’etiti ebo Izrel niile, ndi mmadu no na-arụ uka na-asị, “Eze naputara anyi site n’aka ndi iro anyi. Ọ bu ya naputara anyi site n’aka ndi Filistia. Ma ugbu a, o sitela n’ala a gbapu n’ihi Absalom.” 10 Absalom, onye anyi tere mmanu ka o chia anyi anwuo n’agha. Ginị mere, unu a gaghi ekwu okwu i kpoghachite eze anyi? 11 Eze Devid zigaara Zadok na Abjata, ndi nchujaja ozi a, “Juru ndi okenye Juda si, N’ihi ginị ka unu ga-eji buru ndi ikpeazu ime ka eze loghachi n’obi ya, ebe o bu na ihe a na-ekwu n’ala Izrel niile eruola eze nti n’ebe o bi? 12 Umunne m ka unu bu, okpuku m na anu ahụ m. Ginị mere unu ga-eji buru ndi ikpeazu ga-akpolata eze n’ulo ya?” 13 Gwakwanu Amasa si ya, “Ọ bu na i bughị okpuku m na anu ahụ m? Ka Chineke mesoo m mmeso otu obulu mmeso ahụ si di njo, ma o buru na i bughị ochiagha m malite taa n’onodu Joab.” 14 Amasa mere ka obi ndi okenye Juda rulata, dika otu mmadu. Ha zigara eze ozi si, “Loghachikwute anyi, gi na ndi ohu gi niile.” 15 Mgbe ahụ, eze loghachitere na Jodan. Ndi ikom Juda bjarutere Gilgal izute eze, na ikpofeta ya Jodan. 16 Shimei, nwa Gera, onye Benjamin, nwoke ahụ sitere na Bahurim, mere ngwangwa soro ndi ikom Juda puta izute eze Devid. 17 Ya na puku ndi ikom Benjamin sokwa. Ziba, onyeozisi Sol, na umu ya ndi ikom iri na ise, na iri ndi ozi abuo ndi ozi ya, mekwara ngwangwa ibjarute Jodan tupu eze erute n’ebe ahụ. 18 Ha gabigara mmiri n’ebe o di nta ikwofe ndi uloze n’ugbo mmiri, na ime ihe obulu di mma n’anya ya. Mgbe Shimei nwa Gera gafere Jodan, o dara n’ala n’ihu eze, 19 si ya, “Ka Onyenwe m, ghara igukoro m njehie m nye m. Echetakwala otu ohu gi si mee ihe n’ezighi ezi n’ubochi onyenwe m hapuru Jerusalem puo. Ka eze ghara itinye ya n’obi ya, 20 n’ihi na mu bu ohu gi maara na m mehere, ma taa abjara m dika onye mbu site n’agburu Josef, ibja zute onyenwe m, bu eze.” 21 Abishai nwa Zeruya juru eze si ya, “Ọ bu na Shimei agaghị anwu n’ihi ihe a? N’ihi nkocha o kochara onye Onyenwe anyi tere mmanu bu eze.” 22 Ma Devid sirị, “Gini jikotara mu na unu umu ndi ikom Zeruya, nke mere na taa unu agho ndi na-emegide m? O kwesiri ka e gbuo onye obulu n’ala Izrel taa? Ọ bu na

m amaghị na taa, abụ m eze Izrel?" **23** Ya mere eze gwara Shimeī sị, "I gaghị anwụ. Eze jiri ịhụ iyi kwee ya nkwa a." **24** Mefiboshet, nwa nwa Sọl bjarukwara izute eze. Site n'ụbọchị eze hapuru Jerusalem, ọ sabeghị ụkwụ ya, ma uwe ya, ọ kpughịkwa afụonụ ya tutu ruo mgbe eze lọtara n'udo. **25** Mgbe o si Jerusalem pụta izute eze, eze juru ya ajuju sị, "Mefiboshet, gini mere i soghị m gaa?" **26** Ọ zara ya sị, "Onyenwe m, eze, agwara m Ziba ohu m ka o doziere m ịnyinyịa ibu m, ka m soro eze, ma ebe m bụ onye ngwuro, ọ ghogburu m. **27** O kwuluru ohu gị n'ebe onyenwe m bụ eze nọ. Ma onyenwe m bụ eze dika mmụọ ozi Chineke, n'ihị ya mee m ihe masiri gị. **28** N'agbanyeghị na ụlọ nna m niile dika ndị nwuru anwụ n'ebe onyenwe m bụ eze nọ, ma i nyere ohu gị onodụ n'etiti ndị na-eri nri n'elu tebul gị. Gini bụ ikike ọzọ m nwere jiri rjọọ eze ariri?" **29** Eze siri ya, "N'ihị gini ka i ka na-ekwuru okwu? Enyela m gị na Ziba iwu ka unu kee ala ahụ n'etiti onwe unu." **30** Mefiboshet siri eze, "Ka o were ihe niile ebe onyenwe m bụ eze loghachiri n'ụlọ ya n'udo." **31** Bazilai onye Gilead sikwa na Rogelim bja iso eze kwofee osimiri Jodan, na izilaga ya site n'ebe ahụ. **32** N'oge a, Bazilai bụ agadi nwoke, onye gbara iri afọ asatọ. Ọ lekọtara eze mgbe eze nọ na Mahanaim, n'ihị na ọ bụ ọgaranya. **33** Eze gwara Bazilai sị ya, "Soro m gafee osimiri ka i soro m biri na Jerusalem. Aga m elekotakwa gi." **34** Ma Bazilai zara eze sị ya, "Afọ ole ka ọ fodoru m idi ndu m ga-eji soro eze gaa Jerusalem? **35** Agbaala m iri afọ asatọ. Enwere m ike ikwaa ihe di iche n'etiti ihe di mma na nke na-adighi mma. O nwere ụzọ ohu gị si anụ uto ihe oriri na ihe onụnu? O nwere ụzọ m si anụ olu ndi ikom na ndi inyam na-abu abụ? Gini mere ohu gị ga-eji buru ibu arọ nye onyenwe m na eze? **36** Ohu gi ga-eso eze gafee osimiri Jodan, maobu n'ihị gini ka eze ga-eji nye m onyinye ọzọ di iche. **37** Biko, ka ohu gi laghachi, ka m nwee ike nwuo n'obodo m, n'akuku ili nna m na nne m. Ma lee ohu gi bụ Kimham, ka o soro onyenwe m, bụ eze gafee. Gi mekwara ya ihe obula di mma n'anya gi." **38** Eze zara sị ya, "O di mma, Kimham ga-eso m gafee, aga m emekwara ya ihe oma niile i rjoro m." **39** Ya mere, ndi ahụ niile gabigara Jodan, mgbe ahụ eze gabigakwara. Eze suturu Bazilai onu, goziekwa ya, Bazilai laghachiri n'ulo ya. **40** Mgbe eze gabigara ruo Gilgal, Kimham sokwa ya gafee. Ndi agha Juda niile na otu okara ndi agha Izrel niile mere ka eze gabiga. **41** O dighi anya, ndi ikom Izrel niile no na-abjkwute eze na-asị ya, "Gini mere umunna anyi, ndi ikom Juda, jiri zopu eze kpofeta ya na ezinaulo na ndi ikom ya niile osimiri Jodan?" **42** Ma ndi ikom Juda zara ndi ikom Izrel, "Anyi mere nke a n'ihị na eze bụ onye metutara ahụ anyi. Gini mere iwe ji ewe unu maka nke a? Anyi erielala ihe obula site na nri eze? Ka anyi anarala ihe obula dobere onwe anyi?" **43** Ma ndi ikom Izrel zara sị, "Anyi di ebo iri n'Izrel, n'ihị ya, anyi nwere oke iri n'ime David karja unu. Gini mere unu ji lejia anyi anya? Chetakwanu na ọ bụ anyi bu ọzọ kwuo okwu

maka nleta ya jibu eze anyi ozo." Ma ndi ikom Juda ejighi olu oma nye ndi Izrel osisa.

20 Mgbe ahụ, otu onye okwu na ụka, aha ya bụ Sheba, nwa Bikri, onye Benjamin nọ n'ebe ahụ n'oge a. Ọ furu opi ike ya tie mkpu sị, "Anyi enweghi oke n'ime David, anyi enwekwaghị ihe nketa n'ime nwa Jesi. Ndi Izrel, onye obula laa n'ulo ikwu ya!" **2** Ya mere, ndi ikom Izrel niile tughariri hapu David, soro Sheba nwa Bikri. Ma ndi ikom Juda nogidere soro eze ha site na Jodan ruo Jerusalem. **3** Mgbe David loghachitere n'ulo ya na Jerusalem. O nyere iwu ka ndi iko ya nwanji iri ndi ahụ ọ hapuru ilekota ndi ahụ ha na Absalom dinara, noro n'ulo di iche, ebe a nọ na-eche ha nche. Eze abakwurughị ha ozo. Ha bụ ndi emechibidoro uzo, ha na-ebi ndu dika ndi di ha nwuru anwu tutu ruo ubochi onwu ha. **4** Mgbe ahụ, eze gwara Amasa okwu sị, "Kpokota ndi agha Juda ka ha bjkwute m n'ime abali atọ. Gi onwe gi kwa gaseo ha bja n'oge ahụ." **5** Amasa puru jee ikpokota ndi Juda; ma o were ya otutu oge karja abali atọ. **6** David siri Abishai, "Lee nwoke a bụ Sheba nwa Bikri na-aga ime ihe ojoo ga-adi njo karja nke Absalom mere. Chiri ndi agha nna gi ukwu chuso ya, ma o bughị ya, o gachota obodo e wusiri ike gbaba, ebe anyi na-apughị inweta ya." **7** Ya mere ndi agha Joab, na ndi Keret na Pelet, na ndi niile bu dike na dimkpa n'agha puru n'ikike ochichi Abishai. Ha si Jerusalem puo ichuso Sheba nwa Bikri. **8** Mgbe ha rutere n'oke nkume ahụ di na Gibion, Amasa putara izute ha. Joab yi uwe agha ya n'oge a; ọ fanyekwara mma agha ya n'obo n'ukwu ya. Mgbe ọ gara n'ihu, mma ahụ si n'obo ya daputa. **9** Joab kelere Amasa sị ya, "Kedu ka i di nwanna m." Mgbe ahụ, Joab ji aka nri ya jide Amasa n'ahonon isutu ya onu, **10** Amasa elezighi anya hu na mma agha nta di n'aka Joab. Joab mabanyere ya n'ime afọ Amasa, mee ka mgbiri afọ ya sosikwaa n'ala. O maghi ya mma ahụ ugboro abuo, n'ihị na otu ugboro ahụ mere ka Amasa nwuo. Mgbe ahụ, Joab na nwanne ya Abishai chusoro Sheba nwa Bikri n'azu. **11** Mgbe ahụ, otu n'ime ndi agha Joab guzo n'akuku Amasa sị, "Onye obula dinyeere Joab na David ya bja soro Joab n'azu." **12** Ma Amasa togbo n'ala n'etiti uzo. Obara sikwa ya n'ahụ na-asoputa. Mgbe nwoke ahụ huru na otutu ndi agha na-agbakọ ile Amasa, o bupuru ozu ya n'uzo, were uwe kpuchie ya n'ohia. **13** Mgbe e bupusiri ozu Amasa n'uzo, ndi agha niile sooro Joab gaa ijide Sheba, nwa Bikri. **14** Sheba gabigara ebo niile nke Izrel ruo Ebel-Bet-Maaka, gabigakwa oke ala ndi Bikri, bụ ndi zukotara soro ya. **15** Ndi agha Joab bja gbochie ya na Ebel-Bet-Maaka. Ha wuru ihe mgbochi ruo obodo ahụ, nobichie mgbidi di ya gburugburu. Ebe ha nọ na-aku mgbidi ahụ ihe, ka ha kwatuo ya. **16** Otu nwanji maara ihe si n'obodo ahụ kpoọ oku sị, "Geenu m nti, geenu m nti, gwanu Joab ka o bja n'ebe a. Achoro igwa ya okwu." **17** Joab putara gaa ya nso. Nwanji ahụ juru sị, "O bu gi bu Joab?" Ọ zara sị, "E, ọ bu m." Mgbe ahụ, ọ gwara ya, "Gee nti, ka i nụ ihe ohu gi nwere

ikwu.” Joab siri ya, “Ana m ege nti.” **18** O gara n’ihu si, “N’oge ochie a na-ekwu si, ‘Gaa juta ase n’Ebel,’ n’uzo di otu a ka ha si ekwubi okwu. **19** Anyi bu ndi udo na ndi kwesiri ntukwasị obi n’Izrel. I na-achọ ibibi obodo bu nne n’Izrel. Gini mere i ji choọ iloda ihe nketa nke Onyenwe anyi?” **20** Joab zara si, “Mba! O bughị uche m ila obodo a n’iyi. **21** O bughị otu a ka okwu ahụ di. Otu nwoke a na-akpo Sheba nwa Bikri, nke si n’obodo ugwu Ifrem e weliiela aka ya imegide eze, bu Devid. Nyefee nwoke a osiiso n’aka m, aga m esi n’obodo a puo.” Nwanyị ahụ siri Joab, “A ga-atuputara gi isi ya site na mgbidi.” **22** Nwanyị ahụ ji ndumodu nke amamihe ya gakwuru ndi obodo. Ha bipuru Sheba nwa Bikri isi, tuputara ya Joab. Ya mere na o furu opi ike ya, ndi ikom ya sitere n’obodo ahụ lasaa, onye obula lara n’ulo nke ya. Joab laghachikwuru eze na Jerusalem. **23** O bu Joab ka e mere onyeisi agha na-achị ndi agha niile nke Izrel. Benaya nwa Jehoiada bu onye na-achikota ndi Keret na ndi Pelet na-eche eze nche. **24** Adoniram na-ahụ maka ihe banyere ndi oru mmanye. Jehoshafat nwa Ahilud bu onye na-edekota ihe niile na-eme n’obodo. **25** Sheva bu ode akwukwo eze, Zadok na Abjata bu ndi nchujaja. **26** Ira, onye si n’obodo Jaja, bu onye nchujaja eze Devid.

21 Unwu dara afo ato n’oge Devid na-achị, afo kwa afo. Devid chorọ ihu Onyenwe anyi. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri, “O bu maka Sol na obara ulo ya kwafuru, n’ihi na o gburu ndi Gibion.” **2** Eze kporo ndi Gibion, gwa ha okwu. (Ndi Gibion abughị ndi Izrel, kama ha bu ndi foduru n’ime ndi Amorit, ndi bi n’ala Kenan mgbe umu Izrel batara. Mgbe ahụ ha batara, ndi Izrel nuru iyi nye ndi Gibion na ha agaghị egbu ha, ma Sol sitere n’inu oku nke obi n’ihi Izrel na Juda choo ikpochapu ha.) **3** Devid juru ndi Gibion ajuju si, “Gini ka m ga-emere unu? Gini ka m ga-eji kpuchie mmehie a e mere megide unu, ime ka unu gozie ihe nketa Onyenwe anyi?” **4** Ndi Gibion zara ya si, “Nsogbu anyi na Sol na ndi ulo ya abughị ihe a ga-eji oloocha maobu oloedo mezie. Anyi achokwaghị ka onye obula n’Izrel nwuo n’ihi anyi.” Devid siri ha, “Gini ka unu chorọ ka m meere unu?” **5** Ha zara eze si, “Kwere ka anyi wezuga nwoke ahụ wetaara anyi mbibi na ila n’iyi, onye ahụ mere ka anyi ghara inwe ebe obibi obula n’ala Izrel. **6** Ka akponye anyi ndi ikom asaa site n’umu ya, ka anyi kwugbuo ha nye Onyenwe anyi na Gibeat Sol, onye Onyenwe anyi hoptara.” Eze zara si, “Aga m akponye unu ha.” **7** Ma eze nwere omijiko n’ahụ Mefiboshet nwa Jonatan, nwa Sol, n’ihi igba ndu di n’etiti ya na Jonatan n’ihu Onyenwe anyi. **8** Ma eze kporo Amoni na Mefiboshet, umu ndi ikom abuo nke Rizpa, nwa nwanyị Aja, bu ndi o mutara Sol. Nakwa umu ndi ikom ise nke Merab nwa Sol mutara mgbe o bu nwunye Adriel, nwa Bazilai onye Mehola. **9** O nyefere ha niile n’aka ndi Gibion; ndi Gibion kwabakwara ha n’ugwu n’ihu Onyenwe anyi. Ha asaa nwuru n’otu ubochi na mmalite owuwe ihe ubi nke oka balị. **10** Ma Rizpa, nwa nwanyị Aja

were akwa mkpe gbasara onwe ya n’elu nkume. O kweghikwa ka anu ufe bekwasi n’ehihie, maobu anu ohia n’abalị. O nogidere n’ebe ahụ site n’oge mmalite owuwe ihe ubi tutu ruo mgbe mmiri bidoro izokwasị anu ahụ ha. **11** Mgbe a gwara Devid ihe Rizpa, nwa nwanyị Aja, iko nwanyị Sol mere, **12** o gara chikotaa okpukpu Sol na nke nwa ya Jonatan site n’aka ndi nwe obodo Jebesh Gilead. Ha gara na nzuzu zuru ozu Sol na Jonatan site n’ama di na Bet-Shan, ebe ndi Filistia kwubara ha, oge ha gburu Sol na Gilboa. **13** Devid sitere n’ebe ahụ chikotaa okpukpu Sol na nke nwa ya nwoke Jonatan, chikotaa kwakwara ndi ahụ akwugburu. **14** Ha liri okpukpu Sol na nke nwa ya nwoke Jonatan n’obodo Zela n’ala Benjamin, n’ime ili Kish nna Sol, meekwa ihe ndi ozo niile eze nyere n’iwu. Mgbe nke a gasiri, Chineke zara ekpere n’ihi ala ahụ. **15** Emesja, ndi Filistia busokwara Izrel agha ozo. Devid na ndi agha ya pukwara iluso ha ogo. N’oge ha na-ahu ogo a, ike gwuru Devid nke ukwu. **16** Mgbe ahụ, Ishibi-Benob, otu onye agburu Rafa, onye idi aru nke bronzi di n’onu ube ya ruru kilogram ato na okara, onye jikwa mma agha ohuru, bjaruru Devid nso choo igbu ya. **17** Ma Abishai nwa Zeruaya bjara nyere Devid aka, tigbuo onye Filistia ahụ. Site n’oge ahụ, ndi ikom Devid nuru iyi si ya, “I gaghị esokwa anyi gaa ibu agha ozo! Ka a ghara imenyu orioma Izrel.” **18** Mgbe oge gaturu, ha na ndi Filistia luru agha ozo na Gob. N’oge a, Sibeai, onye Husha, gburu Saf, otu n’ime ndi agburu Rafa. **19** N’agha ozo ha na ndi Filistia luru na Gob, Elhanan nwa Jaja onye Betlehem gburu nwanne Golaiat onye Gat, onye ube ya nwere osisi di ogologo dika nke onye na-ekwe akwa ji ekwe akwa. **20** N’agha ozokwa, bu nke a luru na Gat, e nwere otu nwoke gbara oke dimkpa, nke nwere mkpisiaka isii n’aka ya obula, nweekwa mkpisiukwu isii n’ukwu ya obula, ya bu, a gukotaa ha niile, iri mkpisiaka na mkpisiukwu abuo na anu. O bukwa onye amuru n’agburu Rafa. **21** Mgbe o kochara Izrel, Jonatan nwa Shimei, nwanne nwoke Devid, gburu ya. **22** Mmadu anu ndi a bu ndi agburu Rafa di na Gat. Devid na ndi agha ya gburu ha niile.

22 Devid buuru Onyenwe anyi okwu niile nke abụ a mgbe Onyenwe anyi naputara ya site n’aka ndi iro ya niile, nakwa n’aka Sol. **2** O siri: “Onyenwe anyi bu oke nkume m. O bu ebe mgbaba m e wusiri ike, na onye nnaputa m. **3** Chineke m bu oke nkume m, onye m gbabara n’ime ya. O bu ota m, na mpi nzoputa m. Ya bu oke nkume m nke onye obula na-apughị jba n’ime ya, ebe mgbaba m, na onye nzoputa m, site n’aka ndi na-eme ihe ike. **4** “Akpokuru m Onyenwe anyi; onye e kwesiri inye otuto. Azoputara m site n’aka ndi iro m. **5** Ebili mmiri nke onwu gbara m gburugburu; ichi oku nke mbibi ojojo kpuchiri m. **6** Udo niile nke ili kere m agbu, Onya nke onwu guzogidere m. (Sheol h7585) **7** “N’onodu oke mkpagbu m, akpokuru m Onyenwe anyi, akpokuru m Chineke m. Akwa m ruru ya nti. O sitekwara n’ulonso ukwu ya nu olu m. **8** Uwa mere mkpotu maa jijiji, ntuala eluigwe makwara jijiji, ha

mara jijiji n'ih iwe nke na-ewe ya. **9** Anwuru oku sitere ya n'imi puta; Oku na-erepia erepia sikwa n'onu ya puta. Icheku oku na-ere oku sitekwara n'ebe ahụ nwuputa. **10** O kewara mbara eluigwe, rịdata; oke igwe ojii dikwa n'okpuru ukwu ya. **11** Ok n'okwasiri n'elu cherubim felie elu, O feliri elu n'elu nku nke ifufe. **12** O mere ochichiri ihe mkpuchi nke gbara ya gburugburu, bu ochichiri mmiri igwe ojii nke mbara eluigwe. **13** Site n'ihè nke na-enwuputa n'ahụ ya, amuma egbe eluigwe nwuputara ire oku. **14** Onyenwe anyi sitere n'eluigwe bigbo. Olu Onye kachasi ihe niile elu dara uda. **15** Ok gbara akụ ya, mee ka ndi iro gbasasi. O jikwa oke amuma nke egbe eluigwe chusaa ha. **16** E kpughere ala ala nke oke osimiri. Gbakwa ntola niile nke uwa oto, site n'iba mba nke Onyenwe anyi, na nkume si n'imi ya puta. **17** "O sitere n'elu setipu aka ya, jidesie m aka ike, o doputara m site n'ogbu mmiri niile. **18** Ok naputara m site n'aka ndi iro m di ike, bu ndi kporo m asi, ndi dikwa ike karja m. **19** Ha guzogidere m n'ubochi ihe ndakwasị m. Ma Onyenwe anyi buru m ihe ndabere. **20** Ok kporutara m ga n'ebe sara mbara, Ok naputara m n'ih na ihe m na-atọ ya uto. **21** "Onyenwe anyi mesoro m dika ezi omume m si di, Ok kwughachiri m dika idi ocha nke aka m si di. **22** N'ih na edebzuola m uto niile nke Onyenwe anyi; ikpe amaghi m n'ih igbakuta Chineke azu. **23** Iwu ya niile di n'ihu m, esibekwaghi m n'ukpuru ya wezuga onwe m. **24** Abu m onye na-enweghi ita uta n'ihu ya, edebkwara m onwe m puo na mmehie. **25** Onyenwe anyi kwughachiri m dika ezi omume m si di, dika idi ocha m si di n'anya ya. **26** "N'ebe onye kwesiri ntukwasị obi no, i na-egosi onwe gi onye kwesiri ntukwasị obi, n'ebe onye zuruoke no, i na-egosi onwe gi onye zuruoke. **27** N'ebe onye di ocha no, i na-egosi onwe gi onye di ocha, ma nye ndi uto ha na-ezighi ezi, i na-egosi onwe gi dika onye di aghugho. **28** I na-azoputa ndi di umeala n'obi, ma anya gi di n'ahu ndi mpako, I mee ka ha di ala. **29** Ok bu gi, Onyenwe anyi, bu oriona m, Onyenwe anyi na-eme ka ochichiri m ghoo ihè. **30** Site n'inyeaka gi, apuru m iluso igwe ndi agha ogu; sitekwa na Chineke m apukwara m iwufe mgbidi obula. **31** "Ma banyere Chineke, uto ya zuruoke; okwu onu Onyenwe anyi bu ihe a nuchara anucha. Ok bu ota nke onye obula na-ezo onwe ya n'okpuru ya. **32** N'ih na onye bu Chineke, ma o bughị naanị Onyenwe anyi? Onye bukwa Oke Nkume ahụ, ma o bughị naanị Chineke? **33** Ok bu Chineke na-enye m ike, na-echebekwa uto m n'izuoke. **34** Ok na-eme ka ukwu m di gara gara, dika nke nne ele Ok na-emekwa ka m kwuru chim n'ebe niile di elu. **35** Ok na-azu aka m abuo ibu agha, ogwe aka m abuo puru iroji uta bronz. **36** I na-eme ka inyeaka nke nzoputa gi buru ota m, inyeaka gi emeela m ka m di ukwu. **37** I na-edozi uto sara mbara nye ukwu. Ka nkwonko ukwu m ghara igbuchapu. **38** "Achuru m ndi iro m oso, kpochapu ha. Alaghachighi m azu tutu ruo mgbe ha niile lara n'iyi. **39** Etidara m ha n'ala kpmkpam. Ha enweghaghi ike ibilite. Ha dara n'okpuru ukwu m

abuo. **40** Ok bu gi nyere m ike ibu agha. I wedara ndi niile na-emegide m n'ala n'ihu m. **41** I meela ka ndi iro m tugharja gbalaga. Ebielikwala m ha niile. **42** Ha bere akwa maka enyemaka, ma o dighi onye na-azoputa ha. Ha kporuru Onyenwe anyi, ma o zaghi ha. **43** Egwejara m ha nke oma, mee ka ha diri ka ntụ nke ala. Asuru m ha akwu, zotoo ha dika apiti nke okporozo. **44** "I naputala m site n'aka ndi niile na-aluso m ogu. I chebere m dika onyeisi nke otutu mba. Ndi m na-amaghi na mbu na-ejekwara m ozi. **45** Ndi ala ozo na-ehulata n'ihu m n'ih egwu, ngwangwa ha nuru olu m, ha na-erube isi nye m. **46** Obi na-ada ha mba. Ha na-ama jijiji mgbe ha na-esite n'ebe niile ha e wusiri ike na-aputa. **47** "Onyenwe anyi na-adi ndu. Otuto diri oke nkume m. Mbuli elu diri Chineke m, bu oke nkume ahụ, Onye nzoputa m. **48** Ok bu Chineke ahụ, onye na-aboro m obo. Onye na-emekwa ka mba di iche iche noro n'okpuru m. **49** Onye na-anaputa m site n'aka ndi iro m. I mere ka m di elu karja ndi iro m. Naputakwa m site n'aka nwoke na-eme ihe ike. **50** N'ih nke a, Onyenwe anyi, aga m eto gi n'etiti mba niile di iche iche. Aga m abuku aha gi abu otutu. **51** "Chineke na-enye eze ya mmiri di ukwu. Ok na-egosikwa onye ya o tere mmanu obi ebere. Ihe ndi a ka o na-emere Devid na umu umu ya, ruo mgbe niile ebighi ebi."

23 Ndi a bu okwu ikpeazu Devid kwuru: "Okwu puru iche si n'onu Devid, nwa Jesi, ihe si n'onu nwoke ahụ Chineke Onye kachasi ihe niile elu buliri elu. Nwoke ahụ onye Chineke nke Jekob tere mmanu, onye bu oka n'ibu abu n'ala Izrel. **2** "Mmuo Onyenwe anyi kwuru okwu site n'onu m, okwu ya dikwa m n'ire. **3** Chineke Izrel kwuru okwu, Oke nkume Izrel siri m, 'Mgbe mmadu na-achị ndi ozo site n'ezị omume, mgbe o na-achị site n'egwu Chineke. **4** Ok di ka ihè nke ututu, mgbe anyanwu na-achawaputa n'ututu nke igwe ojii na-adighi. Dika ihè na-acha mgbe mmiri zochara nke na-eme ka ahijia ndu na-epuputa n'ala.' **5** "Ok buru na ihe banyere ulo m ezighi ezi n'ebe Chineke no. N'ezie, o garaghi ekwe ka ogbugba ndu ebighi ebi diri n'etiti mu na ya, Ogbugba ndu e doro n'usoro nke e mere ka o guzosie ike n'ozo niile. N'ezie, o garaghi eme ka nzoputa m zuo oke. Ma mezukwara m ochichio obi m niile. **6** Ma ndi ajo mmadu ka a ga-atufu n'akuku dika ogwu, nke mmadu anaghi eji aka ekpokota. **7** Onye obula meturu ogwu aka, bu onye nwere ngwa oru igwe maobu osisi ube. A na-esure ha oku n'ebe ha togboro." **8** Ndi a bu aha ndi dike n'agha Devid nwere: Josheb-Bashebet, onye Takemon, bu onyeisi nke mmadu ato. O weliri ube ya megide nari ndi ikom asato, bu ndi o gburu n'otu mgbe ibu agha. **9** Onye nke na-eso ya bu Elieza, nwa Dodayi, onye Ahoi. Dika otu n'ime ndi dike ato ahụ, ya na Devid no mgbe ha na-akwa ndi Filistia emo, bu ndi zuko ro na Pas Damim ibu agha. Mgbe ahụ, ndi Izrel lara azu, **10** ma Elieza guzoro na-alaghi azu. O gbugidere ndi Filistia ruo mgbe ike gwuru aka ya. Aka ya rapakwaara na

mma agha. Onyenwe anyị nyekwara ha mmeri dij ukwu n'ubochi ahụ. Ndị agha ahụ laghachikwutere Elieza, maobu naanị ka ha yipusja ndị ahụ e gburu egbu ihe ha yi n'ahụ. **11** Onye nke atọ bụ Shama, nwa Agee, onye Hara. Mgbe ndị Filistia chikotara onwe ha n'otu ebe, nke e nwere otu ubi juputara na lentil, ma ndị agha Izrel niile sitere n'ebe ha nọ gba. **12** Ma naanị Shama guzoro n'etiti ubi lentil ahụ. O naputara ya, tigbuo ndị Filistia niile ahụ. Onyenwe anyị nyere mmeri dij ukwu. **13** N'oge owuwe ihe ubi, mmadu atọ n'ime iri ndị dike atọ ahụ, jekwuru Devid n'ogba nkume Adulam, mgbe otu ndị Filistia mara ulo ikwu ha na Ndagwurugwu Refaim. **14** Ma Devid nọ n'ebe ahụ ewusiri ike n'oge ahụ, ma onodu ndị agha Filistia dij na Betlehem. **15** Agwu mmiri guru Devid nke ukwu. O si, "O ga-amasị m ma o buru na o nwere onye gae-kunye m mmiri onunū, site n'olulu mmiri dij nso n'onu uzo ama Betlehem!" **16** Ya mere, ndị dike n'agha atọ ahụ wakpuru omuma ulo ikwu ndị Filistia, seta mmiri site n'olulu mmiri ahụ dij n'akuku onu uzo ama Betlehem, bulatara ya Devid. Ma Devid juru inu ya, kama o wufuru ya n'ala n'ihu Onyenwe anyi. **17** O siri, "Ya buru m ihe aru, Onyenwe anyi, na m ga-eme nke a. Nke a o bughi obara ndi ikom a, ndi ji ndu ha chuo aja n'ihu ikute mmiri a?" Devid ekweghi anu ya. Nke a bu udi ike dike atọ ahụ kpara. **18** Abishai, nwanne Joab, nwa Zeruya, bụ onyeisi ndi ikom atọ ahụ. O weliri ube ya megie nari ndi ikom atọ, tigbukwaa ha niile. N'ihu nke a o ghorọ onye a ma ama dika mmadu atọ ndi a. **19** Ma anaghi asopuru ya n'ebe o dij ukwu karja iri ndi ikom atọ ahụ? O ghorọ onyeisi ha. O bu ezie a na-agunyeghi ya dika otu onye n'ime ha. **20** Benaya, nwa Jehoiada, onye si Kabzeel, bu dike n'agha nke kpara ike dij ukwu. O tigburu dimkpa abuo ndi Moab, ndi bu okaka n'agha. O ridakwukwara odum n'ime olulu na-amj amj n'ubochi mkpuru mmiri na-ezo, gbuo ya. **21** O tigburu otu nwoke onye Ijpt, gbara dimkpa. O bu ezie na onye Ijpt ahụ ji ube n'aka ya, ma Benaya ji naanị mkpo jekwuru ya. Pınara onye Ijpt ahụ ube dij n'aka ya. Jiri ya magbuo ya **22** Nke a bu udi ike Benaya nwa Jehoiada kpara. Ya onwe ya nwekwara aha dika ndi dike atọ mbu. **23** A na-asopuru ya n'ebe o dij ukwu karja onye obula n'etiti iri dike atọ ndi ahụ, ma o rughi ogugo ndi dike atọ mbu ahụ. Devid mere ya onyeisi ndi na-eche ya nche. **24** N'etiti iri ndi ikom atọ ahụ bu: Asahel, nwanne Joab, Elhanan nwa Dodo, onye Betlehem **25** Shama, onye Harod, Elika, onye Harod, **26** Helez onye Palti, Ira, nwa Ikes, onye Tekoa, **27** Abieza, onye Anatot, Mebunai, onye Husha, **28** Zalmon, onye Ahoi, Maharai, onye Netofa, **29** Heled, nwa Baana, onye Netofa, Itai, nwa Ribai, nke Gibeaz um Benjamin, **30** Benaya, onye Piraton, Hida, nke si n'akuku iyi dij na Gaash, **31** Abi-Albon, onye Arba, Azmavet, onye Bahurim **32** Eliaba, onye Shaalbon, Umashen, Jonatan **33** nwa Shama, onye Hara Ahiam, nwa Shara nke Hara, **34** Elifelet, nwa Ahasbai, onye Maaka, Eliam, nwa Ahitofel, onye Gailo, **35** Hezro, onye Kamel, Parai, onye Aaba, **36** Igal nwa

Netan, onye Zoba, nwa Hagri, **37** Zelek, onye Amon, Naharai, onye Beerot, onye na-ebu ihe agha Joab nwa Zeruya, **38** Ira, onye Itra, Gareb, onye Itra **39** na Uraya, onye Het. Ha niile dij iri ndi ikom atọ na asaa.

24 Ozokwa, Onyenwe anyi were iwe di oku megide Izrel. O kpaliri Devid imegide ha, si, "Gaa guo Izrel na Juda onu." **2** Ya mere, eze gwara Joab na ndiisi ochiagha ya ha so, "Jegharja n'ebo niile nke Izrel, site na Dan ruo Biasheba, gukotaa ndi tozuru ije agha n'Izrel niile ka m nwee ike mata ole onuogugu ha di." **3** Joab zaghachiri eze, "Ka Onyenwe anyi bu Chineke gi, mee ka ndi agha mubaa, otu onye nari uzo, otu onye nari uzo karja. Ka anya onyenwe m, bu eze, hukwa ya. Ma n'ihu gini ka onyenwe m bu eze ji choo ime ihe di otu a?" **4** Ma okwu eze di ike karja nke Joab na nke ndi ochiagha ahụ. Ya mere, ha hapuru ihu eze puo igu ndi agha Izrel onu. **5** Mgbe ha gabigachara Jordan, ha manyere ulo ikwu ha na nso Aroea, n'aka nri obodo ahụ dij n'etiti ndagwurugwu Gad na-eru Jeza, **6** ha gara Gilead ruokwa n'ala Taatim Hodshi, bjarukwaa Dan Jaan, jee gburugburu jeruo Saidon. **7** Ha jere ruokwa n'ebe e wusiri ike nke Taia, na obodo niile nke ndi Hiv, na nke ndi Kenan. N'ikpeazu, ha gaara ruo Biasheba n'ime ndia Juda. **8** Mgbe ha jegharichara n'ala ahụ niile; ha loghachitere na Jerusalem na ngwucha onwa nke itoolu na iri abali abuo ya. **9** Joab nyere eze ngukota onuogugu nke ndi agha Izrel. N'Izrel, ha di nari puku asato, bu ndi ikom ndi tozuru iji mma agha buo agha, na Juda ha di nari puku ise. **10** Ma obi Devid bidoro ita ya uta mgbe o guchara ndi ikom nalalu agha onu. O siri Onyenwe anyi, "Emehiela m nke ukwu n'ihu ihe m mere. Ma ugbu a, Onyenwe anyi biko, arjo m gi, wezuga ikpe omuma nke dijiri ohu gi; n'ihu na emeela m ihe nzuzu dij ukwu." **11** N'ututu echi ya, tupu Devid na-eteta n'ura, okwu Onyenwe anyi eruola Gad onye amuma, bu onye onu uzo Devid, si, **12** "Gaa gwa Devid, 'Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: Uzo ihe atọ ka m na-eche gi n'ihu. Horo otu n'ime ha nke m ga-eme ka o bjakwasị gi.'" **13** Ya mere, Gad jekwuuru Devid si ya, "O bu ka oke unwu ida n'ala gi afọ atọ? Ka o bu na i ga-agbalaga site n'ihu ndi iro gi onwa atọ, ka ha na-achu gi oso? Ka o bu ka ajo orja na-efe efe daa n'ala gi mkpuru ubochi atọ? Ugbu a, chee echiche, kpebie osisa i choro ka m weghachiri onye ahụ zitere m." **14** Devid siri Gad, "Ano m n'oke nsogbu, o ka mma ka anyi daba n'aka Onyenwe anyi karja idaba n'aka mmadu, n'ihu na obi ebere ya bara uba." **15** N'ihu ya, Onyenwe anyi zitere ajo orja na-efe efe n'ala Izrel, site n'ututu ahụ ruo oge akara aka. O bu iri puku mmadu asaa nwuru site na Dan ruo Biasheba. **16** Mgbe mmuo ozi ahụ setipuru aka ya ibibi Jerusalem, o wutere Onyenwe anyi n'ihu oke mbibi ahụ. O siri mmuo ozi ahụ nke na-eweta nhuju anya nye ndi mmadu, "O zuola. Seghachi aka gi." Mgbe ahụ, mmuo ozi Onyenwe anyi nọ n'ebe izocha oka Arauna onye Jebus. **17** Mgbe Devid huru mmuo ozi ahụ na-etida ndi mmadu, o siri Onyenwe anyi, "O bu

mụ onwe m mehiere; mụ bụ onye ọzuzu aturu, mere ajoy omume. Ma ndi a bu naani umu aturu, gini kwanu ka ha mere? Ka aka gi digide naani n'ahu m, digidekwa n'ahu ndi ulo m." **18** N'ubochi ahụ, Gad bjara n'ulo Devid gwa ya si, "Gaa, wuore Onyenwe anyi ebe ichu aja n'ebe izocha oka Arauna, onye Jebus." **19** Ya mere, Devid rubere isi gaa mee dika iwu Onyenwe anyi nyere site n'onu Gad. **20** Mgbe Arauna weliri anya hu eze na ndi oru ya ka ha na-abia n'ebe o no, o putara kpo isiala nye eze. Kpudokwa ihu ya n'ala. **21** Arauna sirj, "Gini mere onyenwe m, bu eze ji bjakwute ohu ya?" Devid zaghachiri, "Abjara m izuru ebe izocha oka gi, ka m nwee ike wuore Onyenwe anyi ebe ichu aja; ka akwusi orja a na-efe efe dakwasiri ndi mmadu." **22** Arauna sirj Devid, "Ka onyenwe m, bu eze were ihe obula o choro, werekwa chuo aja. Lee ehi maka iji chuo aja nsure oku, leekwa ihe igwe izocha oka niile, na osisi ndi ahụ niile a na-anyanye ehi n'olu, ka ha buru nku. **23** Eze, ihe ndi a niile ka mu bu Arauna na-enye eze, ka Onyenwe anyi Chineke gi nabatakwa gi." **24** Ma eze zaghachiri Arauna, "Ee, aghaghi m ikwuzu gi ugwu ya, n'ih i na agaghi m achuru Onyenwe anyi, bu Chineke m aja nsure oku nke na-agaghi efu m ihe obula." Ya mere, Devid zuru ebe izocha oka ahụ na ehi ahụ niile, kwuo Arauna iri shekel olocha ise, n'ih ha. **25** Devid wuru ebe ichuru Onyenwe anyi aja n'ebe ahụ. Chuo kwa aja nsure oku na aja udo. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi zara ekpere o kpere n'ih ala ahụ. Nrja nrja ahụ na-efe efe nke dakwasiri Izrel kwusikwara.

1 Ndi Eze

1 Mgbe eze Devid ghoro agadi, n'agbanyeghi na-eji otutu uwe kpuchie ya, ahụ ya ekpoghi oku. **2** Ya mere, ndi na-ejere ya ozi siriri ya, "Ka anyi chotara eze otu nwaagbogho na-amaghi nwoke, onye ga-akwu n'ihu eze ma burukwa onye ga-elekota ya. O nwere ike idina n'akuku onyenwe anyi bu eze ime ka ahụ kpoo ya oku." **3** Ha gaghariri n'ala Izrel niile choo nwaagbogho mara mma, chota otu nwaagbogho onye Shunem, aha ya bu Abishag, kpotaara ya eze. **4** Nwaagbogho a mara mma nke ukwu; o lekotakwara eze, jekwara ya ozi ma ya na eze enweghi mmeko obula. **5** N'oge a, Adonaija onye nne ya bu Hagit, weputara onwe ya, kwuo si, "Aga m abu eze." N'ih nke a, o kwadooro onwe ya ugbo agha na otutu inyinya, kpotakwa iri ndi ikom ise, ndi ga-agba oso n'ihu ya. **6** Na ndu Adonaija niile, o nweghi oge nna ya baara ya mba site n'iji ya, "Gini mere i ji akpa agwa di otu a?" O bu nwokorobia mara mma nke ukwu; o bu ya na-esotekwa nwanne ya Absalom. **7** Adonaija na Joab, nwa Zeruaya tinyere Abjata onye nchujaja, kparitara uka. Ha kwenyere inyere ya aka ka o ghoo eze. **8** Ma Zadok onye nchujaja, Benaya nwa Jehoiada, Netan onye amuma, Shimei, Rei na ndi agha niile na-eche Devid nche esonyeghi Adonaija. **9** Adonaija chijiri aturu, ehi na umu ehi gbara abuba, gaa n'akuku En-Rogel chuo aja na Nkume Zoholet. O kporo umunne ya niile bu umu ndi ikom eze na ndisi Juda niile, ndi na-ejere eze ozi oku, **10** ma o kpoghi Netan onye amuma, maobu Benaya, maobu ndi agha niile na-eche Devid nche. O kpokwaghi Solomon nwanne ya. **11** Mgbe ahụ, Netan onye amuma juru Batsheba nne Solomon ajuru si, "I nughị na Adonaija nwa Hagit aghoala eze ugbo a, ma onyenwe anyi bu Devid amaghi ihe obula banyere ya? **12** Ma ugbo a, ka m duo gi odu otu i ga-esi zoputa ndu gi na ndu nwa gi Solomon. **13** Bakwuru eze Devid si ya, 'Onyenwe m bu eze, o bu na i kweghi m bu ohu gi nkwa si: 'N'ezie, Solomon nwa gi ga-abu eze n'onodu m, o ga-anodu n'ocheeze m'? Ma gini mere Adonaija ji buru eze?' **14** Mgbe i ka no na-akpanyere eze uka, mu onwe m ga-abiakwute gi gbaa okwu niile i na-ekwu ime." **15** Batsheba bakwuru eze n'ime ulo. Eze emeela nnoo agadi nke ukwu. Abishag onye Shunem nokwa na-elekota ya. **16** Batsheba gburu ikpere n'ala, kpo isiala nye eze. Mgbe ahụ, eze juru ya si, "Gini ka i na-achoo?" **17** Batsheba zara si ya, "Onyenwe m, i jiri Onyenwe anyi Chineke gi nuro m iyi, kwee m nkwa si na nwa m Solomon ga-abu eze, nodukwa n'ocheeze gi. **18** Ma ugbo a, Adonaija aghoala eze, ma gi onyenwe m bu eze amaghi ihe banyere nke a. **19** O jirila otutu igwe ehi na umu ehi gbara abuba, na aturu chuo aja. O kpokwara umu ndi ikom eze niile na Abjata onye nchujaja, na Joab onyeisi agha. Ma o kpoghi Solomon bu ohu gi. **20** Ma ugbo a, onyenwe m eze, ndi Izrel niile na-ele gi anya isi n'onu gi nuta onye ga-anochi anya gi, inokwasị n'ocheeze eze gi. **21**

Ma o bughị otu a, ngwangwa onyenwe m bu eze garesoro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, mu onwe m na nwa m Solomon ka a ga-emeso mmeso dika ndi mmebi iwu." **22** Mgbe Batsheba no na-akpanyere eze uka, Netan onye amuma batara. **23** A gwara eze okwu si, "Netan onye amuma no n'ebe a." Ya mere, o gara n'ihu eze kpo isiala nye ya. **24** Netan siriri, "Onyenwe m, bu eze, o bu gi onwe gi siriri Adonaija ga-abu eze mgbe i nwuru, na o ga-anokwasikwa n'ocheeze gi? **25** Taa, o gaala jiri otutu igwe ehi, na umu ehi gbara abuba, na umu aturu chuo aja. O kpokwala umu ndi ikom eze niile. O kpokwara ndisi agha, na Abjata onye nchujaja. Ha na ya na-eri ihe oriri, na-anukwa ihe onunu, na-eti mkpu na-asi, 'Eze Adonaija ga-adi ruo mgbe ebighi ebi.' **26** Ma ha akpoghi mu bu ohu gi na Zadok, onye nchujaja, na Benaya nwa Jehoiada, na ohu gi bu Solomon. **27** O bu site n'aka onyenwe m bu eze ka ihe nke a siri mee, ma i meghi ka ndi ohu ya mata onye ga-anodu n'ocheeze onyenwe m eze, mgbe o noghikwa ya?" **28** Mgbe ahụ, Devid kwuru okwu si, "Kporonu m Batsheba." Batsheba batara, guzo n'ihu eze. **29** Mgbe ahụ, eze juru iyi si ya, "Dika Onyenwe anyi na-adi ndu, Onye ahụ nuputara m site na nsogbu m niile, **30** otu ahụ m siri nuru gi iyi n'aha Onyenwe anyi, Chineke Izrel, si, na Solomon nwa gi ga-abu eze n'onodu m, o bu ya ga-anochi anya m, nodukwa n'ocheeze m. Otu ahụ ka m ga-eme n'ubochi taa." **31** Mgbe ahụ, Batsheba kporo isiala, gbukwaa ikpere n'ihu eze si ya, "Ka onyenwe m eze Devid diri ndu ruo mgbe ebighi ebi." **32** Mgbe ahụ, Devid nyere iwu si, "Kporo m Zadok onye nchujaja, na Netan onye amuma, na Benaya, nwa Jehoiada." Mgbe ha niile bjara n'ihu eze, **33** o siriri ha, "Duru ndi ozi onyenwe unu, tinyere unu onwe unu, mee ka Solomon nwa m nokwasị n'elu inyinya muul nke mu onwe m, kporonu ya gbada Gaihon. **34** N'ebe ahụ, ka Zadok onye nchujaja, na Netan onye amuma, tee ya mmanu ibu eze Izrel. Fukwaanu opi, tiekwanu mkpu si, 'Eze Solomon ga-adi ndu ruo mgbe ebighi ebi.' **35** Mgbe ahụ, unu na ya ga-esokwa gbagota, o ga-abia nokwasị n'ocheeze m ichi n'onodu m. N'ih na o bu ya ka m hoputara ichi eze n'Izrel na Juda." **36** Benaya nwa Jehoiada zara eze si, "Amen, ka Onyenwe anyi Chineke onyenwe m na eze, kwuputa ya ka o di otu a. **37** Dika Onyenwe anyi si nonyere onyenwe m bu eze, biko, ka o si otu a nonyere Solomon ime ka ocheeze ya di ukwu karja ocheeze onyenwe m bu eze Devid." **38** Ya mere, Zadok, onye nchujaja, na Netan onye amuma, na Benaya, nwa Jehoiada, na ndi Keret na ndi Pelet, duuru Solomon mee ya ka o nokwasị n'elu inyinya muul nke eze Devid. Emesja, ha duuru ya gaa Gaihon. **39** N'ebe ahụ, Zadok onye nchujaja weputara mpi mmanu ahụ di n'ulo nzute Chineke, were tee Solomon n'isi. Ha fukwara opi. Mgbe ahụ, ndi mma du niile tiri mkpu si, "Ka eze Solomon diri ndu ruo mgbe ebighi ebi." **40** Ndi Izrel niile sooro ya rigoo, na-afu oja na-anurikwa oke onu, ruo n'ala mara jijiji n'ih oke uzu. **41** Adonaija na ndi obja ya niile nuru

mkpu ọnu ahụ mgbe ha onwe ha na-erisi nri. Mgbe Joab nuru opi ike ka ọ na-ada, ọ juru si, “Gini mere oke uzu di otu a ji na-ada n’ime obodo.” **42** Ma mgbe ọ ka kpụ okwu ahụ n’onu, lee Jonatan nwa Abjata onye nchujaja, ka ọ batara. Adonajia siri, “Bata! N’ihi na i bu ezi mmadu amaara m na ọ bu ozioma ka i ji bia.” **43** Jonatan zara ya si, “Mba, ọ dighi otu ahụ! Onyenwe anyi eze Devid emeela Solomon eze. **44** Eze e zigala ya na Zadok onye nchujaja, na Netan onye amuma, na Benaya nwa Jehoiada, ndi Keret na ndi Pelet sokwa duru ya gaa. Ha mere ka ọ nokwasị n’elu inyinyia muul eze. **45** Zadok onye nchujaja na Netan onye amuma eteela ya mmanu na Gaihon ibu eze. Ha esitekwa n’ebe ahụ nuru ọnu na-alaghachikwa, ndi obodo niile nokwa ugbu a na-eme mkpotu, na-anurikwa ọnu. Ọ bukwa uzu ọnu ha ka unu nuru. **46** Solomon na-anokwasị n’ocheeze ugbu a. **47** Ozokwa, ndi na-ejere eze ozi abjala ikele onyenwe anyi eze Devid ekele, n’asi, ‘ka Chineke gi mee ka aha Solomon buru aha a ma ama karja nke gi, ka ocheeze Solomon dikwa ukwu karja nke gi.’ Eze nokwa n’elu ihe ndina ya kpoọ isiala ofufe, **48** si, ‘Otuto diri Onyenwe anyi, Chineke Izrel onye mere ka m jiri anya m hu onye nochiri anya n’ocheeze m taa.’” **49** Mgbe ahụ, Adonajia, na ndi obja ya si n’ebe ha na-eri ihe malie. Onye obula sikwa n’ebe ahụ gbaụ oso, n’ihi ujo. **50** Ma Adonajia turu egwu nke ukwu ihe Solomon ga-eme ya, n’ihi ya, ọ gara jide mpi di n’ebe ichu aja aka. **51** Mgbe ahụ, a gwara Solomon si, “Adonajia na-atu egwu ihe Solomon ga-eme ya, n’ihi ya ọ na-ejide mpi ebe nchujaja aka. Ọ n’asi, ‘Ka eze Solomon nura m iyi taa si na ọ gaghi eji mma agha gbuo ohu ya.’” **52** Solomon zara si, “Ọ buru na ọ gosi onwe ya dika onye kwesiri ntukwasị obi, otu agiri isi di ya n’isi agaghi ada n’ala, ma ọ buru na a ihta ihe ojoo na n’aka ya, ọ ga-anwu.” **53** Mgbe ahụ, eze Solomon, zigara ndi ozi mere ka o site n’ebe nchujaja ridata. Adonajia bbara kpoọ isiala nye eze Solomon. Mgbe ahụ, Solomon siri ya, “Laa n’ulo gi.”

2 Mgbe ubochi onwu eze Devid na-abjuru nso, ọ nyere nwa ya Solomon iwu si ya, **2** “Oge onwu m eruola,” ka ọ siri, “Ya mere, di ike, meekwa dika nwoke. **3** Debe iwu niile Onyenwe anyi bu Chineke gi nyere, bie ndu n’uzo ya niile. Debekwa ukpuru na ihe niile ọ nyere n’iwu, na ntuziaka ya niile dika e dere ya n’akwukwo iwu Mosis. Mee nke a ka ihe niile i ga-eme gaara gi nke oma, n’ihe niile i na-eme, n’ebe obula i na-eche ihu gi. **4** Ka Onyenwe anyi mezuo nkwa ọ kwere banyere m, si ‘Ọ buru na umu gi na umu umu ha elezie anya n’otu ha si ebi ndu, ọ buru na ha ejegharja n’uzo ikwesi ntukwasị obi n’ihu m, jiri obi ha niile na mkpuruobi ha mee nke a, i gaghi achọ onye ga-anokwasị n’oche eze Izrel acho.’” **5** “Ugbu a, gi onwe gi maara ihe Joab nwa Zeruya mere m, ya bu ihe ọ mere mmadu abuo bu ndisi agha Izrel, Abna nwa Nea, na Amasa nwa Jeta. Ọ gburu ha, wufuo obara ha n’oge udo, dika a ga-asị na ọ bu ihe e mere n’agha. Ọ jikwa obara ahụ meruo ihe okike ọ kere n’ukwu na

akpukpokwu ọ yi n’ukwu. **6** I bu nwoke maara ihe, i makwaara ihe i ga-eme. Ekwela ka Joab, n’agbanyeghi isi awo ya, nwuo n’udo. (Sheol h7585) **7** “Ma meere umu Bazilai onye Gilead ebere. Meekwa ka ha buru ndi n’eso gi rie ihe na tebul gi n’ihi na ha ji obi ha zute m mgbe m na-agba oso ndu n’ihi nwanne gi Absalom. **8** “Cheta Shimei, nwa Gera, onye Benjamin ahụ bi n’obodo Bahurim, onye kochara m nkocha jogburu onwe ya n’ubochi ahụ m jere Mahanaim. Mgbe ọ bjara izute m na Jordan, eji m aha Onyenwe anyi nuro ya iyi si ya, ‘Agaghi m eji mma agha gbuo gi.’” **9** Ma achoghi m ka i hapu ya dika onye ikpe na-amaghi. I bu nwoke maara ihe. I makwaara ihe i ga-eme ya. Mee ka ọ jiri isi awo obara juru baa n’ili.” (Sheol h7585) **10** Emesja, Devid sooro ndi nna nna ya ha dina n’onwu. E liri ya na obodo Devid. **11** Ma ọ chirị Izrel iri afọ anọ; ọ chirị afọ asaa na Hebron, chikwa iri afọ atọ na atọ na Jerusalem. **12** Solomon noduru n’ocheeze nna ya Devid dika eze. Alaeze ya guzosiri ike nke ukwu. Ọchichi ya gakwara nke oma. **13** Otu ubochi, Adonajia nwa Hagit, bjakwutere Batsheba, nne Solomon. Mgbe Batsheba huru ya, ọ juru ya ajuju si, “Ọ bukwa obibia udo ka i bjara?” Adonajia zara si ya, “E, abjara m n’udo.” **14** Ọ kwuru si, “O nwere ihe m nwere igwa gi.” Nne Solomon zara si ya, “Kwu.” **15** Ọ zara si, “Dika i maara, ọ bu m nwe alaeze a. Ndi Izrel niile lekwa nna ya na m ga-abu eze ha. Ma otu ọ di, ihe niile adighikwa ka ọ di na mbu, alaeze a aghoala nke nwanne m, n’ihi na ọ si n’aka Onyenwe anyi rute ya aka. **16** Ugbu a, enwere m otu ihe m na-arjo n’aka gi. Biko ajukwala imere m ya.” Batsheba siri ya, “Gini bu arirjo gi? Kwuo ihe ọ bu.” **17** Ọ zaghachiri ya si, “Biko rjoro m Solomon eze, n’ihi na amara m na ọ ga-eme ihe obula i rjoro ya, ka ọ kpoye m Abishag, nwanyi Shunem ahụ, ka ọ buru nwunye m.” **18** Batsheba zara si ya, “Ọ di mma, aga m agwara gi eze okwu.” **19** Emesja, Batsheba bjakwutere eze Solomon igwa ya okwu banyere Adonajia. Mgbe ọ na-abata, eze sitere n’ocheeze ya bilie gaa izute ya, kpoakwa isiala nye ya nodu ala n’ocheeze ya. Ọ mere ka e butere nne eze ocheeze, ọ nodukwara ala n’aka nri ya. **20** Ọ siri, “Enwere m arirjo nta m choro rjoro gi. Ajukwala i mere m ya.” Eze zaghachiri, “Rjoro ya nne m. Agaghi maju i mere gi ya.” **21** Ya mere ọ siri, “Biko, kwere ka enye nwanne gi nwoke Adonajia Abishag nwanyi Shunem, ka ọ buru nwunye ya.” **22** Eze Solomon zara nne ya si, “Gini mere i ji rjoro m ka m nye Adonajia naani Abishag nwanyi Shunem ka ọ buru nwunye ya? I gaara arjokwa m si m nye ya alaeze m. N’ihi na ọ bu ya toro m” I gaara arjokwa n’ihi Abjata onye nchujaja ma Joab nwa Zeruya. **23** Mgbe ahụ, eze Solomon ji Onyenwe anyi nuro iyi si, “Ka Chineke mesoo m mmeso, otu obula mmeso ahụ si di njo, ma ọ buru na Adonajia ejighi ndu ya kwuo ugwo n’ihi arirjo a. **24** Ugbu a, dika Onyenwe anyi na-adi ndu, bu onye ahụ mere ka m nogidesie ike n’ocheeze nna m Devid, onye mere ka ochichi eze m malite dika ọ kwere na nkwa, a ga-eme ka Adonajia nwuo taa.” **25** Eze Solomon zigara

Benaya nwa Jehoiada ka ọ gaa gbuo Adonaija. Benaya gakwara tigbuo Adonaija. **26** Eze kpokwara Abjata onye nchujaja si ya, “Laghachi azu n’ubi gi n’Anatot. I kwesiri inwu onwu ma ọ bughị ugbu a ka a ga-egbu gi n’ihi na i buru igbe ogbugba ndu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi n’oge nna m Devid di ndu. I sokwa ya huo ahuhu n’oge ahụ niile o nwere nsogbu.” **27** Ya mere, Solomon chupuru Abjata ka ọ ghara ibu onye nchujaja Onyenwe anyi ozo. Otu a ka o si mezuo bu okwu ahụ Onyenwe anyi kwuru banyere ezinaulo Elayi na Shaifo. **28** Ma mgbe Joab nuru na Adonaija anwulo, o gbaara oso gaa n’ulo nzute Onyenwe anyi jigide mpi di n’akuku ebe ichu aja aka. O bu ezie na Joab so Adonaija gbaa izu imegide Solomon, ma o soghi Absalom gbaa izu imegide Devid. **29** Mgbe a gwara eze Solomon, na Joab a gbalala n’ulo ikwu Onyenwe anyi, nodu n’akuku ebe ichu aja. Solomon nyere Benaya, nwa Jehoiada iwu si, “Gaa, tituo ya n’ala.” **30** Benaya banyere n’ime ulo nzute Onyenwe anyi, si Joab, “Eze si gi, ‘puta ezil!’ Ma o zara, “Mba, aga m anwu n’ebe a.” N’ihi nke a, Benaya jekwuru eze gwa ya ihe Joab kwuru. **31** Mgbe ahụ, eze nyere Benaya iwu si ya, “Gaa mee dika o kwuru. Gbuo ya, liekwa ya. Nke a ga-eme ka ikpe omuma ghara idiri mu na ezinaulo nna m Devid n’ihi ikpe omuma diri Joab maka obara ndi aka ha di ocha o wusiri. **32** Onyenwe anyi ga-emekwa ka obara o wusiri laa ya n’isi, n’ihi na o ji mma agha gbuo ndi ikom abuo, ma nna m Devid amaghi maka ya. Ha abuo, ya bu Abna nwa Nea, ochiagha ndi Izrel, na Amasa nwa Jeta, ochiagha ndi Juda, ndi di mma ma burukwa ndi ezi omume karja ya. **33** Ka ikpe omuma di n’ihi igbu ochu ndi a dikwasị Joab na umu umu ya n’isi ruo mgbe ebighi ebi. Ma n’ebe Devid na umu umu ya, na ulo ya, na ocheeze ya di, ka udo Onyenwe anyi dikwasị ha ruo mgbe ebighi ebi.” **34** Benaya nwa Jehoiada gara gbuo Joab. E liri ya n’ala nke ya di n’ozara. **35** Mgbe ahụ, eze hoputara Benaya, nwa Jehoiada ka ọ buru onyeisi ndi agha ya niile, ma mee Zadok onye nchujaja n’onodu Abjata. **36** Emesja, eze ziri Shimei ozi si ya, “wuoro onwe gi ulo na Jerusalem, biri n’ebe ahụ, sitewala n’ebe ahụ puo jee ebe obula. **37** N’ihi na ubochi i ga-apu gafee iyi di na Ndagwurugwu Kidron, mara nke oma na i ghaghi inwu. Obara gi ga-adikwa gi n’isi.” **38** Shimei zara eze, “Okwu gi di mma. Ohu gi ga-eme dika onyenwe m bu eze kwuru.” Shimei biri n’ime Jerusalem, noko wa otutu ubochi. **39** Ma n’ogwugwu afo ato, ndi ohu abuo Shimei nwere gbapuru oso gbakwuru Akish, nwa Maaka, eze Gat. Ndi mmadu bjara gwa Shimei si ya, “Lee, ndi ohu gi no na Gat.” **40** Nke a mere ka o bilie, rikwasị n’elu inyinya ibu ya, gaa Gat, jekwuru Akish n’ihi icho ndi ohu ya. Shimei gara mee ka ndi ohu ya soro ya laghachite azu. **41** Mgbe a gwara Solomon na Shimei hapuru Jerusalem gaa Gat ma loghachikwa azu, **42** eze ziri ozi kpo Shimei si ya, “O bu na m adoghi gi aka na nti, jiri aha Onyenwe anyi nuo iyi si, ‘Mara nke oma n’ubochi obula i ga-esi n’ebe a puo gaa n’ebe obula ozo, na i ga-anwu?’ N’oge ahụ, i zara m si

m, ‘Okwu gi di mma. Aga m emekwa ya.’ **43** O bu gini mere i ji mebie iyi i nuru nye Onyenwe anyi, jukwa idebe ihe m nyere gi n’iwu?” **44** Eze gwakwara Shimei okwu si ya, “I maara ihe ojoo niile i mere megide nna m Devid. Ugbu a Onyenwe anyi ga-akwughachi gi ugwo n’ihi omume ojoo gi. **45** Ma eze Solomon ga-abu onye a goziri agozi. Ocheeze Devid ga-eguzosikwa ike n’ihu Onyenwe anyi ruo mgbe ebighi ebi.” **46** Mgbe ahụ, eze nyere Benaya, nwa Jehoiada iwu ka o gbuo Shimei. O pukwara tituo ya, o nwuo. Sitekwa n’oge ahụ, alaeze Solomon guzosiri ike n’aka ya.

3 Solomon na Fero eze Ijpt jikotara onwe ha n’otu, o luru nwa nwanji Fero. O kpobatar a ya n’obodo Devid ruo mgbe o wusiri uloeze ya na ulonso Onyenwe anyi, na mgbidi gbara Jerusalem gburugburu. **2** N’oge ahụ, ndi Izrel ka na-achụ aja ha n’ebe di elu niile, n’ihi na ewubeghi ulonso ukwu nye aha Onyenwe anyi. **3** Ma Solomon gosiri ihunanya n’ebe Onyenwe anyi no, site na igbaso ntuziaka niile nke Devid nna ya nyere ya, o bu naani na ọ churu otutu aja di iche iche, na ihe nsure oku na-esi isi utu n’ebe di elu di iche iche. **4** Eze gara Gibion n’ihi ichu aja, n’ihi na ebe ahụ bu ebe kachasi mkpa, di elu. Solomon churu otu puku aja nsure oku n’elu ebe ichu aja ahụ. **5** Na Gibion, Onyenwe anyi mere ka Solomon hu ya any a na nro nke abali, Chineke siri ya, “Riio ihe obula i choro ka m nye gi.” **6** Solomon zara si, “I gosila ohu gi bu nna m Devid obi ebere di ukwu, n’ihi na o bu onye kwesiri ntukwasị obi nye gi, onye ezi omume nakwa onye obi ya ziri ezi. I nogidela na-egosi ya obi ebere di ukwu, nyekwa ya nwa nwoke ga-anokwasị n’ocheeze ya n’ubochi taa. **7** “Ugbu a, Onyenwe anyi bu Chineke m, i meela ohu gi eze n’onodu nna m, bu Devid. Ma abụ m naani nwantakiri na-amaghi otu esi apu ma na-abatakwa. **8** Ohu gi no n’ebe a, n’etiti ndi gi i hoputara, ndi bara uba nke ukwu, ndi a na-adighi aguta onu n’ihi n’onuogwu ha babigara uba oke. **9** Ya mere, nye ohu gi uche nghota nke m ga-eji chia ndi gi, na ighota ihe di iche n’etiti ezi ihe na ajo ihe. N’ihi na onye puru ichikota ndi gi a di ukwu?” **10** O masiri Onyenwe anyi na Solomon roro nke a. **11** Ya mere, Chineke zara si ya, “N’ihi na i roro amamihe na nghota i ga-eji chia ndi m, ma i righi m ka m nye gi ndu ogologo, maobu akunuba, maobu onwu ndi iro gi. **12** Aga m eme dika ihe i roro si di. Aga m enye gi obi maara ihe na uche ighota ihe ziri ezi, nke ga-abu na o dighi onye obula dika gi, o dighikwa onye obula ga-adi ka gi. **13** Ozokwa, aga m enyekwa gi ihe ndi ahụ i na-arigghi m, akunuba, na nsopuru, ka o ga-abu n’ubochi niile nke ndu gi, i gaghị enwe onye obula ga-adi ka gi n’etiti ndi eze niile. **14** O burukwa na i jee ije n’uzo m niile, debe iwu m, meekwa ihe m gwara gi, dika nna gi Devid mere, aga m enye gi ogologo ndu.” **15** Mgbe ahụ, Solomon si n’ura teta, ghatakwa na o bu nro ka o na-arọ. O lotara na Jerusalem bata guzo n’ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, chuo aja nsure oku na aja udo. Emesja, o meere ndi na-egere ya ozi oke

oriri. **16** Mgbe ihe ndị a gasịrị, ụmụ nwanị akwuna abụọ bjakwutere eze, guzo n'ihu ya. **17** Otu n'ime ha gwara ya sị, "Onyenwe m, mụ na nwanị a bi n'otu ụlọ. Anyị abụọ dịkwa ime. Ma eburu m ya ụzọ mụọ nwa nke m." **18** Mgbe ụbọchị atọ gasịrị ka m mụsịrị nwa, ya onwe ya mụkwara nwa nke ya. Naanị anyị abụọ bi, o nweghị onye ọzọ binyere anyị. **19** "Ma n'otu abalị, nwa ya nwurụ mgbe o dinakwasịrị ya n'oge o na-arahụ ụra. **20** Mgbe o biliri n'etiti abalị, chọputara na nwa ya anwụọla, o kuuru ya nibe ya n'akụkụ m, kurukwanụ nwa nke m dī ndụ nibe n'akụkụ ya onwe ya. **21** N'isi ụtụtụ, mgbe m tetara n'ura chọọ inye nwa m ara, achọputara m na o nwụọla. Ma mgbe m leziri ya anya nke oma ka chi boro, ahurū m na nwa mụ na ya dina abughị nwa nke m mūrū." **22** Mgbe ahụ, nwanị nke ọzọ kwuru sị, "Mba, nwantakịrị ahụ dī ndụ bụ nwa m, ma nke nwurū anwū bụ nwa gi." Nwanị nke mbụ zara sị, "Mba, o bughị eziokwu; nwa nke nwurū anwū bụ nke gi, ma nke dī ndụ bụ nke m." Otu a ka ha si na-arurita ụka n'ihu eke. **23** Eze kwuru sị, "Onye nke a na-asị, 'Nwa m bụ nke dī ndụ, ma nke gi bụ nke nwurū anwū,' mgbe onye nke ọzọ na-asị, 'Mba! Nwa gi bụ nke nwurū anwū, ma nke m bụ nke dī ndụ.'" **24** Mgbe ahụ, eze sịrị, "Wetara m mma agha." Ya mere, ha wetaara eze mma agha. **25** Eze nyere iwu sị, "Kpọwaa nwa ahụ dī ndụ ụzọ abụọ, were otu okara nye otu onye, werekwa nke ọzọ nye onye nke ọzọ." **26** Nwanị ahụ nwa ya dī ndụ juputara n'omjiko n'ebe nwa ya nọ, o gwara eze sị, "Biko, onyenwe m, kunye ya nwantakịrị ahụ dī ndụ. Egbukwala ya." Ma onye nke ọzọ sịrị, "Kpọwaa ya abụọ. Nwa a agaghị abụ nke gi, o gaghị abukwa nke m." **27** Mgbe ahụ, eze kpebiri ikpe sị, "Kuru nwantakịrị a dī ndụ kunye ya nwanị ahụ choro ka o dī ndụ. Egbula ya, n'ih na nwanị ahụ bụ nne ya." **28** Mgbe ndị Izrel niile nūrū otu eze si kpebie ikpe a, ha sitere n'jtu egwu nye eze nsopuru, n'ih na ha hūrū na o si n'aka Chineke nweta amamihe ikpe ikpe ziri ezi.

4 Ya mere Solomon ghorọ eze ndi Izrel niile. **2** Ndi a bu aha ndisi ochichi obodo eze Solomon hoputara inyere ya aka. Azaraya, nwa Zadok bu onye nchujaja. **3** Elihoref na Ahija, umu ndi ikom Shisha, bu ndi ode akwukwo. Jehoshafat, nwa Ahilud bu onye na-edeko akuku. **4** Benaya, nwa Jehoiada bu onyeisi agha ndi Izrel. Zadok na Abjata, bu ndi nchujaja. **5** Azaraya nwa Netan bu onyeisi na-elekota ndi na-ejere eze ozi. Zabud nwa Netan bu onye nchujaja na onye ndumodu nye eze. **6** Ahisha, bu onyeisi na-elekota n'ulzeze. Adoniram nwa Abda bu onyeisi na-elekota ndi oru mmanye. **7** Eze Solomon hoputara ndi ikom iri na abuo ndi o mere ndisi ga-elekota akuku iri na abuo nke o mere ka Izrel diri. Mmadu iri na abuo ndi a nwekwa oru iwetara eze ihe oriri. Nwoke obula n'ime ha nwe iwetara eze na ezinaulo ya ihe oriri otu onwa n'afu. **8** Nke a bu aha ndi ikom iri na abuo ahu. Ben-Hua, onye na-achj ala ugwu ugwu Ifrem. **9** Ben-Deka, onye na-achj Makaz, na Shaalbim na Bet-Shemesh, na

Elon Bethanan. **10** Ben-Hesed, onye na-achj Arubot, na Soko, na Ala Hefa niile. **11** Ben-Abinadab, onye na-achj ala elu elu Doa. Nwoke a luru Tafat, nwa nwanj Solomon. **12** Baana, nwa Ahilud, onye na-achj Teanak, na Megido n'akuku Bet-Shan niile, nke di n'akuku Zaretan na ndida Jezril, sitekwa na Bet-Shan ruo Ebel-Mehola gafee ma ruokwa Jokmeam. **13** Ben-Geba, onye na-achj Ramot Gilead, na obodo niile nke ikwu Jaja, nwa Manase nwere n'ime Gilead, na akuku Agob niile nke di na Bashan, na iri obodo ukwu isii e ji mgbidi gbaa gburugburu, nke nwekwara mkporo bronze e ji kpuo uzo ya. **14** Ahinadab nwa Ido, onye na-achj Mahanaim. **15** Ahimaaz, onye na-achj Naftali (o lukwara nwa nwanj Solomon a na-akpo Basemat). **16** Baana nwa Hushaj, onye na-achj Asha na Alot. **17** Jehoshafat nwa Parua onye na-achj Isaka. **18** Shimei nwa Ela onye na-achj Benjamin. **19** Gebea nwa Uri, onye na-achj Gilead (ala Saihon eze ndi Amorait, na nke Og eze Bashan). Naanị ya ka e doro dika gwanọ ala ahụ. **20** N'oge a, ndi Juda na Izrel bara uba n'onuogugu dika aja di n'akuku osimiri. Ha dikwa ukwu n'onuogugu. Ha na-eri na-ahụ, na-emekwa onwe ha obi uto. **21** Ala niile Solomon na-achj sitere n'oke osimiri Yufretis ruo ala ndi Filistia, rukwaa n'oke ala ndi Ijpt. Ndi niile a lugburu n'agha n'obodo ndi a na-atuta utu ha na-enye Solomon. Ha nogidekwara n'okpuru Solomon ubochi niile nke ndu ya. **22** Ihe oriri a na-ewebata n'ulo Solomon ubochi niile bu otu narj bushel utu oka na iri bushel asato, na iri akpa oka a kworo akwo isii, **23** na ehi iri mara abuba, na iri ehi abuo a zuru n'ebe a na-azu anu, na narj aturu na ewu. A gunyeghi anu ele na mgbada na oke ele na okuko oma a na-ewebata. **24** N'ih na o chiru alaeze niile a ruo n'akuku odida anyanwu nke osimiri Yufretis, site na Tifsa ruo na Gaza. O nwekwara udo n'akuku niile. **25** N'oge ndu Solomon niile, Juda na Izrel site na Dan ruo Biasheba bi n'udo. Nwoke obula no n'okpuru osisi vainj na n'okpuru osisi fiig nke ya. **26** Onuogugu ulo a na-etinye ugbo agha inyinya na-adokpu nke Solomon nwere di puku ano. Onuogugu inyinya a na-agba agba o nwere di puku iri na abuo. **27** N'onwa obula, ndi ahụ a hoputara ichi Izrel na-ewetara eze Solomon na ndi ulo ya ihe oriri. Ha adighi ekwekwa ka otu ihe koo n'ulo ya. **28** Ha na-ewetakwa oka balj na ahijha uba n'ebe o kwesiri, maka inyinya na-adokpu ugbo agha na inyinya ukwu oso ndi ozo dika ihe ha ketara n'utu si di. **29** Chineke nyere Solomon amamihe, na uche nghota, na mmuo imuta otutu ihe nke bara uba dika aja di n'akuku osimiri. **30** Amamihe Solomon di ukwu karja amamihe ndi si owuwa anyanwu. N'ezie, o di ukwu karjawa amamihe ndi maara ihe n'Ijpt. **31** O maara ihe karja onye obula, karja Etan onye Ezra, na Heman, na Kalkol, na Dada, umu ndi ikom Mahol. Ihe banyere idi ukwu ya gbasara na mba niile gbara ha gburugburu. **32** O turu puku ilu ato, deekwa abu onuogugu ha di otu puku na ise. **33** O kwuru okwu banyere osisi, site na osisi sida nke Lebanon ruo n'ahijha hisop nke na-eto na mgbidi aja,

na ihe banyere ụmụ anụmanụ na anụ ufe, na anụ na-akpugharị n'ala nakwa azụ. **34** Ndi eze niile di n'ụwa bu ndi bjara inuru banyere amamihe ya zitere ndi si na mba niile di iche iche inuru okwu amamihe Solomon.

5 Mgbe Hiram eze Taja nuru na eteela Solomon mmanu ibu eze n'onodu nna ya Devid, o zipuru ndi ozi ya ijekwuru Solomon, n'ihu na ya na Devid bu enyi, dirikwa na mma. **2** Mgbe ahụ, Solomon zigara Hiram ozi, si ya: **3** "I maara na Devid nna m enweghi ike iwu ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyi Chineke ya, n'ihu agha niile o luru mgbe o di ndu. O nokwa na-eche ka Onyenwe anyi nye ya udo. **4** Ugbu a, Onyenwe anyi Chineke m enyela m udo n'akuku obula. Enwekwaghi m ndi iro, ma o bukwani ihe ndakwasị ojoo obula. **5** N'ihu ya, ana m achọ iwu ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyi Chineke m, dika Onyenwe anyi gwara nna m Devid mgbe o sirị ya, 'Nwa gi nwoke, onye m ga-eme ka o nodu n'ocheeze gi, ga-ewu ulonso ukwu nye Aha m.' **6** "Ya mere, nye iwu ka e gbutooro m osisi sida nke Lebanon. Ndi oru m ga-esoro ndi nke gi n'oru a. Aga m akwu gi ihe obula i kpebiri bu ugwo oru ha. I maara na anyi enweghi ndi oka igbutu osisi dika ndi Sajdon." **7** Mgbe Hiram nuru ozi Solomon ziri, obi toro ya utọ nke ukwu. O kwuru si, "Otuto diri Onyenwe anyi taa, n'ihu na o nyela Devid nwa nwoke nwere amamihe ichi mba ukwu a." **8** Ya mere, Hiram zigaara Solomon ozi si, "Anula m ozi i ziteere m. Aga m emekwa ihe niile dika i kwuru banyere i budatara gi osisi sida na osisi junipa. **9** Ndi ohu m ga-esi n'ugwu Lebanon budaruo ha n'osimiri Mediterenja. A ga-ekekota ha onu, zitere gi ha n'ebe i choro ino buru ha. Mgbe ha sere n'elu mmiri rute ebe i choro, anyi gatosaakwa gi ha, ka i buru ha. Ma gi onwe gi ga-eme ihe bu ochicho m, site na-inye ndi ulo m ihe oriri." **10** N'uzo di otu a, Hiram nogidere na-ezitere Solomon osisi sida na junipa niile o choro. **11** Solomon nyere Hiram na ezinaulo ya narị puku bushel, na iri puku bushel oka wiiti abuo, ka o buru ihe oriri nye ezinaulo ya, tinyekwara narị puku galonu, na iri puku galonu abuo nke mmanu oliv asuru asu. Solomon nogidere na-enye Hiram ihe ndi a kwa afọ. **12** Onyenwe anyi nyere Solomon amamihe di ukwu dika o kwere ya na nkwa. Hiram na Solomon nwere mmeko udo, ha abuo gbakwara ndu. **13** Eze Solomon, sitere n'akuku Izrel niile kpobata ndi oru mmanye onuogugu ha di iri puku ato. **14** N'otu onwa, o na-eziga puku mmadu iri n'ime ndi a ka ha gaa Lebanon iru oru. N'onwa ozo, o na-ezigakwa puku mmadu iri ka ha gaa gbanwee ndi buuru uzo gaa. N'uzo di otu a, otu uzo n'ime iri puku mmadu ato ndi a na-anọ na Lebanon otu onwa maka iru oru, ma ha na-alota zuo ike onwa abuo. Adoniram bu onyeisi ndi oru mmanye a. **15** Solomon nwere ndi oru ozo onuogugu ha di iri puku asaa na-ebu ibu, nweekwa ndi na-awa nkume n'ugwu onuogugu ha di iri puku asato. **16** N'agunyeghi ndi a, o nwekwara ndiisi, ndi na-elekota ndi oru ndi a, onuogugu ha di puku ato na narị ato. **17** Dika iwu eze si di, ha na-esite

n'ebe a na-awa nkume ebuputa nkume di mma buru ibu nke e ji ewu ntola ulonso ukwu ahụ. **18** Ndi ikom si Gebal, nyere ndi oru Solomon na ndi oru Hiram aka, igbutu osisi na iwa ha. Ha nyekwara aka ikwado nkume e ji ewu ulo ahụ.

6 Solomon bidoro iwu ulonso ukwu Onyenwe anyi ahụ n'onwa Zif, bu onwa nke abuo n'afọ nke ano nke ibu eze ya. O bukwa n'afọ nke mere ya narị afọ ano na iri afọ asato site n'oge ndi Izrel si n'ala Ijpti puta. **2** Ulonso nke eze Solomon wuuru Onyenwe anyi di iri mita abuo na asaa n'ogologo, mita itoolu n'obosara, ebe ila elu ya dikwa mita iri na ano. **3** Mputa onu ulo nke di n'ihu ulo ezumezu nke ulonso ahụ di mita itoolu n'ogologo nke gbakwunyere ihe n'obosara ulonso ahụ, dirikwa mita ano na okara n'obosara ya. **4** O meere ulonso ahụ oghereikuku kpara nkpa n'ime ma saa mbara n'ezi, n'ebe elu elu mgbidi ulo ahụ. **5** N'akuku mgbidi ulo ezumezu ahụ nakwa mgbidi nke ime ebe nso ahụ, o wuru okpuku gburugburu ulo ahụ, nke nwere otutu ulo nta di iche iche gbaa gburugburu. **6** Obosara okpuku ulo nke dikarisiri ala bu mita abuo na okara, obosara okpuku nke ulo etiti di mita ato, otu a kwa, obosara okpuku ulo nke ato di mita ato na okara. Mgbe e wuru mgbidi gbara ulonso ukwu ahụ gburugburu, e wukwara ihe dika aka n'akuku mgbidi ahụ niile. O bu n'elu ihe ndi a dika aka ka e dokwasiri osisi e ji wuo onuulo nta ndi ahụ. N'uzo di otu a, ka e ji gbochie imanye ihe obula n'aja ulonso ukwu ahụ. **7** Mgbe a na-ewu ulonso ukwu ahụ, o bu naani nkume awara nke oma n'ebe a no gwuputa ha ka eji wuo ya. O nweghi onye nuru uzu itipia nkume, maobu uzu iwa osisi, maobu udi mkpotu ahụ ngwa oru mkpirisi igwe na-eme, n'ebe a no wuo ulonso ukwu ahụ, mgbe a na-ewu ya. **8** Onu uzo e si abata n'onu ulo ndi di n'okpuku ulo elu nke mbu di n'akuku aka nri nke ulonso ukwu ahụ. E nwekwara uzu nriigo e wuru e si abanye n'onu ulo ndi di n'okpuku ndi di n'etiti. A na-esitekwa na nke a rigoro ruo na nke ato. **9** Mgbe o wusiri ulonso ukwu a, Solomon jiri ibe osisi na osisi di obosara e si n'osisi sida meputa, wuo ihe mgbachị elu ulo ahụ. **10** O wuru otutu onuulo nta n'akuku mgbidi gbara ulonso ukwu ahụ gburugburu. O bukwa osisi sida ka e ji jikota mgbidi ulo ahụ na onuulo nta ndi ahụ. I di elu nke obula n'ime ha bu mita abuo na okara. **11** Okwu Onyenwe anyi rutere Solomon nti, **12** "Banyere ulonso ukwu a i na-ewu, o buru na i mee ihe m gwara gi, gbasoo ihe niile m nyere gi n'iwu, ma mezuu okwu m niile, aga m esite na gi mezuu nkwa ahụ m kwere nna gi Devid. **13** Aga m ebikwa n'etiti ndi Izrel, agaghi m ahapukwa ndi m, Izrel." **14** Emesja, Solomon wusiri ulonso ukwu ahụ. **15** O ji osisi sida di obosara machie ahụ ime ulonso ukwu ahụ site n'akuku ala ruo n'elu ya. E jikwa osisi junipa machie ala ulo ahụ niile. **16** O ji osisi sida kewaputa ihe ruru mita itoolu n'azu ulonso ukwu ahụ, site n'ala ulo ahụ ruo n'elu, n'ihu iweputa site n'ulonso ahụ, ime ime ebe nso, nke bu Ebe Kachasi Nso. **17** Ulo ezumezu nke di n'ihu onuulo a di iri mita na asato. **18** Ahu ime

ulonso ukwu ahụ bu osisi sida, nke a tūrū ihe ọtūtū nke oyiyi afūfa ohjā na okoko osisi wasara awasa n'elu ya. Ihe niile dī n'ime ulō ahū bụ osisi sida, adighi ahū nkume obūla anya. **19** Ọ kwadokwara ebe nso ahū, ebe dī n'ime ime ulō ahū, maka idebe igbe ogbugba ndū Onyenwe anyi n'ebe ahū. **20** Ime ime ebe nso ahū, dī mita iri n'ogologo, obosara ya dīkwa mita iri, idī elu ya dīkwa mita iri. O jī ọlaedo a nūchara anūcha machie ahū ime ulō a niile, jiri osisi sida machie ebe nchūaja ya. **21** Solomōn jī ọlaedo a nūchara anūcha machie ahū ime ulonso ukwu ahū. Ọ gbatiṛi ụdō ọlaedo gafere n'ihu ime ime ebe nso ahū, nke e jikwa ọlaedo machie. **22** Ya mere, o jī ọlaedo machie ime ya niile. O jikwa ọlaedo machie ebe ichū aja nke dījiri ime ime ebe nso ahū. **23** O mere cherubim abūō, nke e jī osisi oliv tūō n'ime ime ebe nso ahū, idī elu nke obūla bụ mita ise. **24** Cherub nke mbū nwere nku abūō, otu nku dī mita abūō na ụma atō n'ogologo, nku nke ọzō dīkwa mita abūō na ụma atō n'ogologo. Ya bụ, mita ise site na ụma isii, site n'onyū otu nku ruo n'onyū nku nke ọzō. **25** Cherub nke abūō dīkwa iri mita na ụma isii, n'ihu na cherubim abūō ndī a bụ otu n'otūtū nakwa n'ibu ibu. **26** Idī elu nke cherub obūla ruru mita ise na ụma isii. **27** O tinyere cherubim ndī a nke gbasapūrū nku ha n'ime ime Ebe Nso Kachasi Nso nke ulonso ukwu. Onū onū nke nku cherub obūla na-emetū otu akūkū ahū ulō ahū, ebe onū onū nke nku cherub obūla na-emetū na nke ibe ya n'etiti onūlō ahū. **28** O jiri ọlaedo machie cherubim ndī ahū. **29** N'ahū aja ulonso ukwu ahū gbaa gburugburu, ma n'ime onūlō nke dī n'ime na ndī dī na mputa, ka ọ pikwasiri oyiyi cherubim, osisi nkwi na okoko osisi wara awa. **30** O jikwa ọlaedo machie ala ulō nke onūlō niile dī n'ime ulō, na onūlō ndī dī na mputa ulonso ukwu ahū. **31** O jī osisi oliv mee ibo onū ụzō mbata nke ime ime ebe nso ahū, osisi ndī a bụ otu ụzō n'ụzō ise nke obosara ebe nso ahū. **32** N'ahū ibo abūō ahū nke si n'osisi oliv, ọ tūnyere oyiyi cherubim abūō, igu nkwi na okoko osisi wara awa. O jī ọlaedo etipjara etipja machie oyiyi cherubim na igu nkwi ndī ahū. **33** Otu a kwa, o jī osisi oliv mee mbudo ibo onū ụzō e si abata n'ulō ezumezu ahū, nke bụ otu ụzō na nkewa anō nke obosara ulō ezumezu ahū. **34** O jikwa osisi junipa mee ibo abūō a na-emechikōta n'otu. **35** Ọ piri oyiyi cherubim na oyiyi nkwi, na oyiyi okoko osisi wara awa, jiri ọlaedo techie ibo ndī ahū na oyiyi a pikwasiri ha. **36** O wuru ogige n'ime ulonso ukwu ahū. Ọ bụ ahiri nkume atō e doziri edozi na otu ahiri osisi sida a kwachara nke oma ka e jī wuo ogige a. **37** Ọ bụ n'onwa Ziv, n'afō nke anō, nke ibū eze Solomōn ka a torō ntōala ulonso ukwu Onyenwe anyi. **38** Ọ bụ n'ime afō iri na otu, n'onwa Bul, ya bụ onwa nke asatō, ka e wusiri ulonso ukwu ahū, n'ihu niile ya dīka ntūziaka e nyere si dī. Ọ bụ afō asaa ka o weere ya i jī rūchaa ulonso ukwu ahū.

7 Solomōn jī afō iri na atō wuo ulō nke ya, bja ruchakwaa ulō ya niile. **2** O wuru ulōeze ukwu aha ya bụ Oke Ohjā Lebanōn, nke ogologo ya dī iri mita ise, obosara ya dī iri mita abūō na ise. Otu a kwa, idī

elu ya dī mita iri na ise. Osisi sida ukwu e jī rūō elu ya ka e mere ka ha nōkwasi n'elu ogidi e dorō n'ahiri n'ahiri. Ahiri ogidi ndī a dīkwa anō. **3** Ọ bukwa osisi sida ka e jī machie elu ulō ahū. A kūkwasiri osisi ndī a n'elu osisi sida ukwu ndī a a wara awa, ndī e mere ka ha nōkwasi n'ogidi ndī ahū. Onūogūgū osisi ndī ahū bụ iri anō na ise. Ọ bukwa iri na ise ka e nwere n'ahiri obūla. **4** Oghereikuku ya dīkwa n'uzō ahiri atō, otu n'elu ibe ya. E mere ka oghereikuku ndī dī n'elu n'otu akūkū chee oghereikuku ndī dī n'akūkū nke ọzō ihu. **5** Onū ụzō niile nwere mbudo onū ụzō anō. Ha dī atō atō cheritara ibe ha ihu n'ebe mputa ya. **6** O wuru onū ụzō mbata nke ogidi, nke ruru iri mita na anō n'obosara, rukwaa iri mita anō na ise n'idi ogologo. N'ihu ya, e nwere mputa onū ulō, n'ihu ya, e nwekwara ogidi na elu ebe kpuchiri ekpuchi. **7** E nwekwara onū ulō ọzō a na-akpo, Ulō Ocheeze, maobū Ulō Ikpe ziri ezi ebe Solomōn na-anō ekpe ikpe. E jī osisi sida machie ahū ya niile, site n'ala ruo n'elu. **8** Ulō obibi Solomōn dīkwa n'ogige dī n'azū ulō ikpe a. E wukwara ya dīka e si wuo ulō ndī ọzō. Solomōn wukwara nwunye ya ulō yiri nke ya. Nwanyi a bụ nwa Fero, eze ndī Ijipt, nke Solomōn na-alu. **9** E jī nkume dī mma ma dīkwa oke onūahja nke a wara awa na nke a kwadoro nke oma n'ime na n'ezī dīka ọtūtū si dī, wuo ulō ndī a. Site na ezi ruo n'ogige ukwu ahū ma sitekwa na ntōala ruo n'elu ya. **10** Nkume e jī tōō ntōala ulō ndī a bụ nkume buru ibu, ndī dī ezi mma. Ufōdū n'ime nkume ndī a ruru mita anō na okara n'ogologo, ndī ọzō dī mita atō na ụma isii. **11** N'elu nkume ndī a ka e dorō nkume ndī ọzō, ndī dī ezi mma, a waziri awazi dīka ọtūtū si dī. Emesja, e dokwara osisi sida n'elu ha. **12** Ogige ukwu ahū bụ nke eji ahiri nkume atō a wara awa dīkwasiri n'elu ibe ya gbaa gburugburu, otu ahiri bụ nke sida a wara awa dīka ọ dī n'ime ime ogige ulonso ukwu Onyenwe anyi ahū, ya na mputa onū ulō ya. **13** Eze Solomōn zigara ozi na Taja, ka a kpōta Huram. **14** Nne Huram bụ nwanysi si n'ebo Naftali nke di ya nwūrū anwū, ma nna ya bụ onye Taja, onye maara nka dī n'ikpū bronz. Huram jupūtara n'amamihe na nghōta n'ihu omūma irū orū obūla metūtara bronz. Ọ bjakwutere eze bụ Solomōn, rūkwā orū niile enyere ya irū. **15** Ọ kpūrū ogidi bronz abūō, nke ọtūtū ya ruru mita asatō na otu ụma n'ogologo, na mita ise na ụma anō gburugburu ya. **16** Ọ kpūkwarā ihe ọkpūkū bronz, nke isi ya yiri onū ite mmiri. A dōkwasiṛi ha n'elu ogidi ọla abūō ahū. Otu n'ime ihe ọkpūkū bronz abūō ndī a dī ihe ruru mita abūō na ụma atō n'ogologo. **17** E nwekwara ihe e jī chōō ha mma. Ọ bụ ọla akpara akpa, nke yiri ụdō a tūrū atū ka e jī chōō ha mma. Asaa dī n'otu ihe ọkpūkū ọla. **18** Ọ kpūrū ihe yiri mkpūrū pomegranet, nke dī n'ahiri abūō, nke o jī gbaa ihe ichō mma ndī ahū gburugburu, maka iji ha chōō ihe ọkpūkū ọla ndī ahū dī n'elu ogidi ndī ahū mma. O mere otu ihe a maka ihe ọkpūkū ọla obūla. **19** Ihe ọkpūkū ọla ndī dī n'elu ogidi dī na mgbe ulō ka o mere ka ha yie okoko osisi lili. Idī elu ha ruru otu mita na ụma asatō. **20** N'elu ihe

òkpukpu ọla di n'ogidi abụọ ahụ, n'elu elu ha, ebe ahụ yiri onụ ite mmiri nke di n'akukụ ihe òkpukpu ọla ahụ, e nwere ihe yiri narị mkpuru pomegranet abụọ e doro n'ahiri n'ahiri gburugburu ha. **21** O guzobere ogidi abụọ ndị ahụ na mgbe onụ ụzọ ụlonsọ ukwu ahụ. Ogidi nke di na ndịda ka o kporọ Jakin, ma nke di n'ugwu ka o kporo Boaz. **22** Ihe òkpukpu ọla di n'elu ogidi ndị a bụ nke yiri okoko osisi lili. O bụ n'ụzọ di otu a ka e si ruzuo orụ niile metụtara ogidi ndị ahụ. **23** O mekwara Oke osimiri nke ọla awurụ awụ, nke di gburugburu n'udịdi. Otụtụ ya bụ mita abụọ na ụma atọ n'ogologo, dika mita ise na ụma atọ, site n'otu onụ ruo n'onụ nke ọzọ. O bụ eriri e ji atụ ihe ruru ihe dika mita iri na anọ ka e ji tūyọ ya gburugburu. **24** N'okpuru onụ ya, oyiyi ọba gbara ya gburugburu, iri di na mita anọ na okara ọbụla. Ọba ndi a di n'ahiri abụọ, awụkọtara ha na Oke osimiri ahụ otu mgbe. **25** E mekwara ka Oke osimiri ahụ guzo n'elu ehi iri na abụọ. Atọ na-eche ihu n'akukụ ọwụwa anyanwụ; atọ na-eche ihu n'odịda anyanwụ; atọ na-eche ihu n'akukụ ndịda, atọ na-eche ihu n'akukụ ugwu. Oke osimiri ahụ dikwasiri ha n'elu, ebe azụ ha niile di n'ime n'etiti. **26** Idị arọ ya ha ka otu otụtụ ntu-aka dimkpa. E mere onụ ya ka o di ka onụ iko mmiri, dika ka okoko lili na-awaputa awaputa. O na-erite puku galonni iri na abụọ. **27** O mekwara ihe ndokwasị bronz iri, nke e nwere ike ikpughari akpughari. Mita abụọ ka ogologo nke otu ihe ndokwasị ọbụla di, mita abụọ ka obosara ya dika; idị elu ya di otu mita na okara. **28** Ihe ndokwasị ahụ nwere ihe e ji jikọta ya di n'etiti ya. Otu a ka e si mee ihe ndokwasị ahụ. **29** N'elu ihe njikọta ahụ ka a wuru oyiyi di iche iche, dika odum, na oke ehi, na ndi mmụọ ozi cherubim nwere nku. N'elu, na n'okpuru odum, na oke ehi ndi ahụ, a wukwara ahijia na okoko osisi di iche iche. **30** Otu ihe ndokwasị ọbụla nwere ukwu bronz anọ di gburugburu, nwekwa okporo bronz ebe ukwu ndi a na-agbaghari. N'akukụ anọ nke ihe ndokwasị ndi a, a runyere ebe a na-adokwasị efere. E ji oyiyi okoko osisi na ahijia chọọ ihe ndi a. **31** N'ime ihe ndokwasị ahụ, e nwere oghere nke nwere onụ di gburugburu nke idị omimi ya bụ sentimita iri anọ na ise. Oghere a di gburugburu, nwee ebe ndokwasị n'okpuru ya nke di sentimita iri isii na asatọ n'otụtụ. Oyiyi ihe apiri api dika gburugburu onụ ya. Ihe njikọta ha niile nwere akukụ anọ nke ha n'otu, ha adighi gburugburu. **32** A na-adokpughari ihe ndokwasị a n'ukwu anọ o nwere. A dunyekotakwara ukwu anọ ndi a n'ime okporo ọla e mekọtara ya na ihe ndokwasị ahụ. Idị elu nke ukwu ọbụla bụ iri sentimita isii na asatọ. **33** E mekwara ukwu ndi a dika ukwu ugboala nke inyinya na-adokpu. O bukwa ọla ka e ji kpụ akukụ ihe ndokwasị ahụ niile, ma okporo igwe ukwu, ma okporo igwe nta, na ihe niile jikọtara ha. **34** Ukwu ọla nta anọ dika n'okpuru ihe ndokwasị ahụ, n'akukụ ọbụla. A wukotakwara ha na ihe ndokwasị ahụ. **35** E nwere ihe a magidere gburugburu n'elu ihe ndokwasị ọbụla, nke omimi ya di iri sentimita abụọ na ụma atọ. Ọla a, na ukwu ya, ka

a wukotara na ihe ndokwasị ahụ otu mgbe. **36** Ebe ọbụla ohere di, o gbunyere oyiyi cherubim nwere nku, na oyiyi odum, na oyiyi osisi nkwi, n'ahụ ibo ọla ahụ e mere ka o diri gburugburu elu ihe ndokwasị ọla ahụ. **37** Ihe ndokwasị ọla iri ndi ahụ ha otu. Ha yikwara ibe ha, n'ihu na e mere ka ha nwee otu ụdi. **38** Hiram jikwa bronz kpụ efere isa ihe iri. Ogbu efere ọbụla di mita abụọ na otu ụma, otu efere maka ihe ndokwasị ọbụla. Mmiri na-eju otu n'ime ha bụ narị galonni mmiri abụọ na iri anọ. **39** O donyere ihe ndokwasị ọla ise n'akukụ ndiada ụlonsọ ukwu ahụ, donyekwa ihe ndokwasị ọla ise nke ọzọ n'akukụ ugwu. O dọbara ihe ichenye mmiri ukwu ahụ n'akukụ ndiada, n'ihu ọwụwa anyanwụ nke ụlonsọ ahụ, n'ebe chere ihu na ndiada. **40** O kpukwara ite di iche iche, shovel niile, na efere ikwosa mmiri niile. N'ikpeazu, o nuchara orụ niile di n'ụlonsọ Onyenwe anyi, nke eze Solomon tinyere ya n'aka iru. **41** Ogidi abụọ ahụ; ihe òkpukpu abụọ dika efere di n'elu ogidi abụọ ahụ; ihe òkpukpu yiri ụdọ a turyu atụ nke e ji chọọ ihe òkpukpu abụọ ahụ dika efere mma. **42** Narị anọ nke mkpuru pomegranet a kpuru akpu maka ahiri ihe abụọ ahụ a kpuru akpu, ya bụ, ahiri pomegranet abụọ n'ihu otu ihe òkpukpu, iji chọọ ihe òkpukpu ahụ yiri efere di n'isi elu ogidi ahụ mma. **43** Ihe ndokwasị iri na efere isa mmiri iri nke dokwasiri n'elu ha; **44** na Oke osimiri ahụ na oke ehi iri na abụọ ahụ di n'okpuru; **45** ite niile, shovel niile na efere ikwosa mmiri. Ihe ndi a niile nke Hiram meere eze Solomon n'ihu ụlonsọ Onyenwe anyi, bụ bronz na-egbu maramara ka eji mee ha. **46** O bụ n'ala uru, n'obosara ala Jordan, n'etiti Sukot na Zaretan ka eze mere ka a noro kpụọ ihe ndi a. **47** Ma Solomon atughị ihe ndi a niile a kpuru n'ihu otutu, n'ihu na ha di otutu n'onuogugu, achoputaghikwa idị arọ nke bronz ahụ. **48** Solomon mekwara ngwongwo niile di n'ime ụlonsọ Onyenwe anyi, ya bụ: ebe ichu aja e ji ọlaedo kpụọ, tebul ọlaedo nke a dokwasiri achicha nke iche n'Ihu Onyenwe anyi. **49** E jikwa ọlaedo a nuchara anucha kpụọ ihe idokwasị oriọna, ise n'akukụ aka nri, ise n'akukụ aka ekpe, n'ihu ime ime ebe nso; tinyere ihe ichu mma oyiyi okoko osisi, na oriọna niile, na ihe iguta ihe niile; **50** na efere ọlaedo a nuchara anucha di iche iche, na ihe ikpakepu oku niile, na efere ikwosa mmiri, na ngaji na ihe igu oku; na ihe ikonye ibo n'ihu ibo onuolu ndi di n'ime ime, bụ Ebe Kachasi Nso, nakwa ibo ndi di n'onu ụzọ ulo ezumezu nke ụlonsọ ukwu. **51** Mgbe a ruzuru oru niile nke eze Solomon nwere iru maka ụlonsọ ukwu Onyenwe anyi ahụ, o webatara ihe niile Devid bụ nna ya doro nso n'ime ya, ya bụ ọlaocha, ọlaedo na ngwongwo ndi ọzọ niile. O tinyere ha n'uloaku di n'ụlonsọ Onyenwe anyi.

8 Mgbe ahụ, eze Solomon kpokotara ndi okenye Izrel, na ndisi ebo niile, na ndisi ezinaulo Izrel niile, ka ha bjakwute eze na Jerusalem, maka i site na Zayon bụ obodo Devid bugota igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. **2** Ndi Izrel niile gbakotara bjakwute eze Solomon n'oge a na-eme mmemme n'onwa Etanim

nke bụ onwa asaa n'afọ. **3** Mgbe ndị okenye Izrel niile bjarutere, ndị nchụaja buliri igbe ogbugba ndụ ahụ. **4** Ha bugotara igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyi, ya na ụlọ nzute, na ngwongwo niile dị nsọ dị n'ime ya. Ndi nchụaja na ndi Livay'i buliri ha elu. **5** Eze Solomon na ogbakọ Izrel niile, bụ ndi zukotara n'ebe o no, nọ n'ihu igbe ogbugba ndụ ahụ, na-achụ aja otutu aturu na otutu ehi nke a na-apughị igitu onu maobu gbakota onuogugu ha n'ihu iba uba. **6** Ndi nchụaja bubatara igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyi ahụ n'ime ime ulonso ukwu ahụ, n'ime Ebe Kachasi Nso, dōba ya n'okpuru nku cherubim ahụ. **7** Cherubim ndi ahụ gbasara nku ha n'elu igbe ogbugba ndụ ahụ, zochie igbe ogbugba ndụ ahụ na okporo osisi ndi e ji ebu ya. **8** Okporo osisi ndi a di oke ogologo, na e nwere ike i site n'Ebe Nso, di n'ihu ime ime ebe nsọ ahụ hụ isi ha anya, ma onye na-anoghi n'Ebe Nso ahụ adighi ahụ ha. Ha ka dikwa n'ebe ahụ ruo taa. **9** O nweghi ihe di n'ime igbe ogbugba ndụ ahụ, kariakwa mbadamba nkume abuo ahụ Mosis tinwere n'ime ya n'ugwu Horeb, n'ebe Onyenwe anyi na umu Izrel gbara ndu, mgbe ha si n'ala Ijpt puta. **10** Mgbe ndi nchujaja si n'Ebe Nso ahụ puta, igwe ojii juputara ulonso ukwu Onyenwe anyi ahụ. **11** Ndi nchujaja enwekwaghi ike jee ozi ha, n'ihu igwe ojii ahụ, n'ihu na ebube Onyenwe anyi juputara n'ime ulonso ya. **12** Mgbe ahụ, Solomon sirj, "Onyenwe anyi ekwuola na o ga-ebi n'oke igwe ojii. **13** Ma n'ezie, ewuola m ulonso puru ichie, maa mma nye gi, ebe i ga-ebi ruo mgbe ebighi ebi." **14** Dika ogbakọ Izrel niile na-eguzo n'ebe ahụ, eze chighariri onwe ya chee ha ihu, gozie ha. **15** Mgbe ahụ, o sirj, "Otuto dirj Onyenwe anyi, bụ Chineke Izrel, onye ji aka ya mezuo nkwa nke o sitere n'onu ya kwee nna m Devid. N'ihu na o kwuru si, **16** 'Site n'ubochi ahụ m si n'ala Ijpt kpoputa ndi m, ahoputaghi m obodo obula n'ebo obula nke Izrel, ka e wuru m ulonso ka Aha m dirj n'ebe ahụ. Ma a horola m Devid i bu onye ga-achi ndi m Izrel.' **17** "Nna m, Devid bu n'obi iwu ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyi, bụ Chineke nke Izrel. **18** Ma Onyenwe anyi sirj nna m, Devid, 'I mere nke oma ibu n'obi iwu ulonso ukwu nye Aha m. **19** Ma otu o di, o bughị gi ga-ewu ulonso ukwu ahụ, kama o bu nwa gi nwoke, anu ahụ gi na obara gi; o bu ya ga-ewu ulonso ukwu nye Aha m.' **20** "Ugbu a, Onyenwe anyi emezuola nkwa ahụ o kwere. A nochielu m nna m Devid, ugbu a, ana m anodu n'ocheez nke Izrel dika Onyenwe anyi kwere na nkwa. Ewuokwala m ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyi, bụ Chineke nke Izrel. **21** Edoziekwa m onodu ebe igbe ogbugba ndu ahụ ga-adi, n'ime ya ka ogbugba ndu Onyenwe anyi di, bu nke ya na nna nna anyi ha gbara, mgbe o mere ka ha si n'ala Ijpt puta." **22** Mgbe ahụ, Solomon guzoro n'ihu ebe ichu aja Onyenwe anyi, na n'ihu ogbakọ umu Izrel niile, gbasapu aka ya abuo chilie ha elu, **23** kwuo si, "Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel, o dighi Chineke dika gi n'elugwe nke di n'elu, maobu n'uwu, n'okpuru eluigwe. Gi onye na-edebe ogbugba ndu ihunanya gi na ndi ohu gi, bu ndi ji obi ha niile na-eso uzo gi. **24** I

mezuokwala nkwa niile i kwere nna m Devid, bu ohu gi. I ji onu gi kwee nkwa a ma taa, i jirila aka gi mezuo ya. **25** "Ugbu a, O! Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel, mezuokwala nkwa niile i kwere Devid nna m, mgbe i sirj, 'O buru na umu umu gi elezie anya bie ndu n'uzo kwesiri ntukwasj obi n'ihu m, n'ihe niile ha na-eme, dika gi onwe gi mere, agaghj achu onye ga-anu n'ihu m n'ocheeze Izrel n'ime ha.' **26** Ma ugbu a, Chineke nke Izrel, ka okwu gi, bu nkwa nke i kwere ohu gi, bu nna m Devid, bja na mmezu. **27** "Ma o bu ezie na gi Chineke ga-ebi n'elu uwa? Lee, eluigwe obuladi ebe kachasi elu nke eluigwe, ezughj iba gi. Olee otu ulu a nke m wuru ga-esi bata gi? **28** Ma Onyenwe anyi Chineke m, naa ntj n'ekpere ohu gi, na arirjo o na-arjo maka ebere. Nuru akwa na ekpere nke ohu gi na-ekpere n'ihu gi taa. **29** Biko, mee ka anya gi abuo ghere oghe n'ebe ulonso ukwu a di, abali na ehie, bu ebe a i kwuru banyere ya, si, 'Aha m ga-adi n'ebe ahụ,' ka i si otu a nuru ekpere nke ohu gi ga-ekpe banyere ebe a. **30** Nuru kwa arirjo ohu gi na nke ndi gi Izrel niile, mgbe obula ha chere ihu ha n'ebe a n'ekpere. Biko, site n'elugwe bu ebe obibi gi nuru, mgbe i nuru biko, gbagharakwa. **31** "Mgbe onye obula mehiera mmadu ibe ya, a kpo ya oku ka o bja nuu iyi, onye di otu a bja, guzo n'ebe a, n'ihu ebe ichu aja gi a, nuu iyi ahụ. **32** Mgbe ahụ, nuru olu ya n'elugwe ma mee ihe ziri ezi. Kpeekwa ikpe n'etiti ndi ohu gi, maa onye mejoro ikpe site n'itukwasj n'isi ha ihe o metara, meekwa ka onye aka ya di ocha nwere onwe ya, site n'imeso ha dika ezi omume ha si di. **33** "Mgbe ndi iro meriri ndi gi Izrel, n'ihu na ha mehiera megide gi, o buru na ha aloghachikwute gi, too aha gi, na-ekpe ekpere, na-arjo gi arirjo n'ulonso ukwu a, **34** biko, site n'elugwe nuru ekpere ha, gbaghara mmehie ndi gi Izrel. Meekwa ka ha loghachita n'ala ahụ nke i nyere nna nna ha. **35** "Mgbe e gboghiri eluigwe, mee na mmiri adighi ezokwa, n'ihu na ndi gi emehela megide gi, o buru na ha echie ihu n'ebe a kpee ekpere, too aha gi, si na mmehie ha chegharja, n'ihu na itaala ha ahuhu. **36** Biko, site n'elugwe nuru ma gbagharakwa mmehie ndi ohu gi, bu ndi gi Izrel. Kuziere ha ezi uzo ha ga-esi bie ndu ma zidata mmiri ozuzo n'ala ahụ nke i nyere ndi gi ka o buru ihe nketa ha. **37** "Mgbe unwu maobu ajo orja na-efe efe ga-adakwasj ala a, maobu orja n-eripja ihe ubi maobu omuma ebu, maobu igurube maobu ukpana, maobu mgbe onye iro nochibidoro ha n'obodo ha niile, ihe mbibi niile maobu orja obula, **38** ekpere obula maobu arirjo nke onye obula n'etiti ndi gi Izrel kpere ma rjoo, n'ihu ighota ihe otiti niile nke obi ha, ha gbasapu aka ha, ma chee ihu ha n'ebe ulonso ukwu di, **39** mgbe ahụ, site n'elugwe bu ebe obibi gi nuru arirjo ha. Gbaghara ma meekwa; mesoo onye obula dika ihe niile ha na-eme si di, ebe o bu na i maara obi ha niile, n'ihu na naanji gi maara obi mmadu obula, **40** ka ha tuu egwu gi oge niile nke ha na-ebi n'ala ahụ nke i nyere nna nna anyi ha. **41** "Ma banyere onye mba ozo, onye na-esonyeghi na ndi gi Izrel, kama o si n'ala ebe di anya bja n'ihu Aha

gi, 42 n'ih i na ha ga-anu ihe banyere aha ukwu gi, n'aka gi di ike na ogwe aka gi e setipuru esetipu. Mgbe ha bjara kpee ekpere n'ulonso a, 43 mgbe ahụ, site n'eluigwe ebe obibi gi nuru arirjo ha. Mekwaa ihe niile nke onye mba ozo ahụ na-arjo n'ekpere, ka ndi niile nke uwa mara aha gi, tuokwa egwu gi, dika ndi nke gi bu Izrel na-eme, ka ha matakwa na-akpokwasiri Aha gi n'ulo a nke m wuru. 44 "Mgbe ndi gi ga-aga ibu agha megide ndi iro ha, n'ebe obula i na-eziga ha, mgbe ha chere ihu ha n'uzo obodo a nke i hoputara na n'ulonso ukwu a m wuru nye Aha gi, kpee ekpere nye Onyenwe anyi, 45 mgbe ahụ, site n'eluigwe nuru ekpere na arirjo amara ha, mezkwa ihe ha na-arjo (dinyekwara ha). 46 "Mgbe ha mehiere megide gi, n'ih i na o dighi mmadu obula na-adighi emehie, i wee iwe megide ha, rara ha nyefee n'aka ndi iro ha, ndi dokpuru ha n'agha gaa n'obodo ozo, maobu obodo di anya maobu nke di nso; 47 o buru na ha anoro n'ala ahụ a dokpuru ha gaa, chegharia n'obi ha, noro n'ala ebe ahụ eji ha rijo gi, si, 'Anyi emehiela, anyi emeela ihe n'adighi mma, anyi emekwala ajo omume'; 48 o buru na ha ejiri obi ha na mmuo ha niile chegharia, n'ala ebe ndi iro ha, bu ndi dororo ha n'agha, ma kpee ekpere nye gi chee ihu ha n'uzo ala a nke i nyere nna nna ha, n'obodo a nke i hoputara, ya na n'ulonso ukwu a m wuru nye Aha gi; 49 mgbe ahụ, site n'eluigwe, ebe obibi gi, nuru ekpere ha na arirjo ha, nyekwara ha aka. 50 Gbaghara ndi gi, bu ndi mehiere megide gi, gbaghara njehie niile ha mere megide gi, ma meekwa ka ndi dotara ha n'agha gosi ha obi ebere. 51 N'ih i na ha bu ndi gi na oke gi, ndi i mere ka ha si n'ala Ijpt puta, ala oke ita ahuhu nke nhuju anya. 52 "Ka anya gi ghere oghe n'arirjo mu bu ohu gi, nakwa n'arirjo ndi gi Izrel, biko, na-egakwa ha ntị mgbe obula ha bekeru gi akwa. 53 N'ih i na gi onwe gi kewaputara ha site na mba niile nke uwa ka ha buru gi ihe nketa, dika i kwuputara site n'onu ohu gi bu Mosis, mgbe gi bu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi mere ka nna nna anyi ha si n'ala Ijpt puta." 54 Mgbe Solomon kpechara ekpere ndi a ya na arirjo o rijo Onyenwe anyi o si n'ihu ebe ichu aja Onyenwe anyi, bu ebe o gburu ikpere n'ala, bilie, gbasapu aka ya abuo chilie ha elu. 55 O guzoro gozie ogbako Izrel niile, gwa ha okwu n'oke olu si ha, 56 "Onye a goziri agozi ka Onyenwe anyi bu, onye nyere ndi ya, Izrel izuike dika o kwere na nkwa. O dikwaghị okwu obula nke na-emezughị n'ime ezi nkwa ahụ niile o kwere site n'onu Mosis ohu ya. 57 Ka Onyenwe anyi Chineke anyi dinyere anyi, dika o si dinyere nna nna anyi ha. Ka o gharakwa ihapu anyi, maobu gbakuta anyi azu. 58 Ya nyekwa anyi mmuo ime ihe niile o choro, dika uche nso ya si di, na mmuo ijezi ije n'uzo ya niile, na idebe ukpuru na iwu niile nke o nyere nna nna anyi ha. 59 Ka okwu m ndi a niile, nke m ji rjo amara n'ihu Onyenwe anyi dikwa Onyenwe anyi Chineke anyi nso ehilie na abali. Ka o nyekwara ohu ya na ndi Izrel niile aka, dika mkpa ubochi obula si di. 60 Ka ndi niile bi n'uwa mara na Onyenwe anyi bu Chineke, marakwa na o nweghi chi

ozo di karja ya. 61 Ya mere, werenu obi unu nyechasia Onyenwe anyi bu Chineke anyi, kparamkam, na-ebinu ndu n'ukpuru ya, rubenu isi n'iwu ya, dika o di ta." 62 Mgbe ahụ, eze ya na ndi Izrel niile churu aja di iche iche n'ihu Onyenwe anyi. 63 Solomon churu aja udo, bu nke o churu nye Onyenwe anyi. Ehi di puku iri abuo na abuo, na ewu na aturu di nari puku na iri puku abuo. Ya mere, eze na ndi Izrel niile si otu a doo ulonso Onyenwe anyi nso. 64 N'otu ubochi ahụ kwa, eze doro etiti ogige di n'ihu Onyenwe anyi ahụ nso. N'ebe ahụ ka o no chuo aja nsure oku, aja onyinye mkpuru oka na aja abuba udo. O mere nke a n'ih i na ebe ichu aja bronz nke na-eguzo n'ihu Chineke di oke nta ibata aja nsure oku niile, aja mkpuru oka niile nakwa aja abuba udo niile ahụ. 65 Ya mere, Solomon ya na ndi Izrel niile mere mmemme a n'oge ahụ, o bu nzuko di ukwu. Ndi mmadu bjara sitere na Lebo Hamat ruo na mmiri iyi Ijpt. Ha mere mmemme a n'ihu Onyenwe anyi Chineke anyi, ubochi asaa tinyere ubochi asaa ozokwa, ya bu agukota ha ubochi iri na ano. 66 N'ubochi nke na-eso ya, o zilagara ndi ahụ niile. Ha goziri eze, laakwa n'ulo ha, n'ihu iri onu na obi utu n'ih ihe oma niile nke Onyenwe anyi meere ohu ya Devid, na ndi ya Izrel.

9 Mgbe Solomon rucharara ulonso ukwu Onyenwe anyi, na uloze, ruzukwaa ihe niile bu nke o bu n'obi ime, 2 Onyenwe anyi mere ka o hu ya anya nke ugboro abuo dika o mere ka o hu ya anya na Gibion. 3 Onyenwe anyi siri ya, "Anula m ekpere gi, na arirjo gi, nke i rijo n'ihu m. Edoola m ulonso a nke i wuru nso, site n'itinye Aha m n'ebe ahụ ruo mgbe ebighi ebi. Anyi m na obi m abuo ga-adikwa n'ebe ahụ ubochi niile. 4 "Ma gi onwe gi, o buru na i jiri obi zuruoke na omume ziri ezi, bie ndu n'ikwesi ntukwasị obi n'ihu m dika Devid nna gi mere, na-eme ihe niile m nyere n'iwu, debe ukpuru m na iwu m niile, 5 mgbe ahụ, aga m eme ka ocheeze ochichi gi n'Izrel guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi, dika m kwere nna gi Devid nkwa, mgbe m siri, 'I ghaghị inwe onye nnochite anya n'ocheeze Izrel.' 6 "Ma o buru na unu, maobu umu umu unu alaghachi azu, site n'ebe m no, ju idebe iwu na ukpuru niile bu nke m nyere unu, puo gbasoro chi ndi ozo ife ha ofufe na ikpo isiala nye ha, 7 mgbe ahụ, aga m esite n'ala ahụ nke m nyere ha wezuga Izrel. Aga m ajukwa ulonso a m doro nso nye Aha m. Izrel ga-ago ihe eji atu ilu na ihe ikpa ochi n'etiti ndi niile. 8 O bu ezie na ulonso ukwu a kachasi elu ugbo a, ma onodu ya ga-eju ndi niile gae si n'akuku ya gafee anya. Ha ga-emi onu, si, 'Gini mere Onyenwe anyi ji mee ala a na ulonso a, ihe di otu a?' 9 Ndi mmadu ga-aza, 'N'ih i na ha gbakutara Onyenwe anyi Chineke ha azu, onye kpoputara ha site n'ala Ijpt azu, makuo chi ndi ozo, na-akpo isiala na-efekwa ha ofufe. O bu n'ih i nke a ka O ji mee ka ihe ojoo niile ndi a bjakwasị ha.'" 10 N'ogwugwu iri afọ abuo, mgbe Solomon ji wuo ulo abuo ndi a, ya bu ulonso Onyenwe anyi na uloze. 11 Eze Solomon

nyere Hiram, eze Taja, iri obodo abụọ dī na Galili, n'ihu osisi sida, na osisi junipa, na ọlaedo niile Hiram butere ya dika o si chọọ ya. **12** Ma mgbe Hiram si Taja gaa ihu obodo ndi a nke Solomōn nyere ya, ha amaasighi obi ya. **13** Ya mere, o juru si, "Nwanne m nwoke, udi obodo di aṅaa bu ihe a i nyere m?" N'ihu ya, o kporo ha Kabul, aha o na-aza ruo taa. **14** Hiram zigaara eze ọlaedo di puku kilogram anọ na iri asato. **15** Nke a bu akuko banyere ndi oru manye niile eze bu Solomōn chikotara maka iru ulonso ukwu Onyenwe anyi, na uloee nke ya, na ebe e wusiri ike nke Milo, na mgbidi Jerusalem, Hazo, Megido nakwa Gaza. **16** Fero eze Ijpt buru agha na mbu merie Gaza, kpo o ya oku, gbukwaa otutu ndi Kenan bi n'obodo ahụ, were ya nye nwa ya nwanyi, bu nwunye Solomōn, ka o buru ihe o ji duo ya ulo. **17** Solomōn wughariri obodo Gaza, wuokwa ndiada Bet-Horon, **18** Baalat na Tadmō nke di n'ozara n'ime ala ya. **19** O wukwara otutu obodo ebe nchikoba ihe, obodo ebe idebe ugbo agha na inyinya ya niile. O wuru ihe obula gurū obi ya aguu iwu na Jerusalem, Lebanon na n'oke ala ahụ niile o na-achi. **20** Ndi niile foduru ndu n'etiti ndi Amorait, ndi Het, ndi Peraz, ndi Hiv na Jebus (ndi ahụ abughi ndi Izrel), **21** ndi umu umu ha niile foduru n'ala ahụ, ndi ahụ ndi Izrel na-enweghi ike egbuchapu, ndi a ka Solomōn mere ndi oru manye na ndi ohu, nke a bukwa onodu ha ruo taa. **22** Ma Solomōn emeghi ka onye Izrel obula buru ohu. Kama ha bu ndi ikom agha, ndisi oru n'ochichi, ndisi ndi ochiagha, ndisi ugbo agha na ndi na-agba inyinya agha ya. **23** Ndi a bukwa ndisi na-ahụ ihe banyere oru niile nke Solomōn ji n'aka. Ndi Izrel di narị ise na iri ise, ka e mere ndisi na-elekota ndi oru Solomōn. **24** Emesja, ada Fero sitere n'obodo David puta gbagoo n'uloee nke Solomōn wuuru ya. Solomōn wukwara ebe mputa nke ulo ahụ. **25** Ugboro ato n'afọ, ka Solomōn na-achụ aja nsure oku, na aja udo n'elu ebe ichu aja o wuru nye Onyenwe anyi, tinyere aja nsure oku ihe na-esi isi utu o na-achụ n'ihu Onyenwe anyi. O si otu a wuchaa ulonso ukwu Onyenwe anyi. **26** Eze Solomōn wukwara otutu ugbo mmiri n'Ezion Geba, bu nke di n'akuku Elat, n'onu mmiri Oke osimiri Uhie n'ala Edom. **27** Hiram zigaara ndi ikom ya na-anya ugbo, ndi maara ihe banyere ime njem osimiri nke oma, ka ha soro ndi ikom Solomōn jee ozi n'ime ugbo ndi a. **28** Ha nyaara ugbo gaa Ofia, site n'ebe ahụ bulatara eze Solomōn ọlaedo nke idi arọ ya ruru puku kilogram iri na anọ na narị abụọ na asato.

10 Mgbe eze nwanyi Sheba nuru akuko Solomōn, na idi na mma nke di n'etiti ya na Onyenwe anyi, o bjara ka o were otutu ajuru siri ike nwalee Solomōn. **2** O bjarutere Jerusalem, ya na otutu ndi ozi n'ebe ha bara uba, ndi so ya, tinyere otutu inyinya kamel ndi bu uda di iche iche, otutu ọlaedo na nkume di oke onuahia di iche iche. O bjakwutere Solomōn, ya na ya kparitara uka banyere ihe niile nke di ya n'obi. **3** Solomōn zara ya ajuru ya niile; o dikwaghị ihe siiri eze ike ikowara ya. **4** Mgbe eze nwanyi Sheba huru

amamihe niile nke Solomōn, hukwa uloee o wuru, **5** na ihe oriri a na-adokwasị n'elu tebul ya, usoro onodu nke ndisi ochichi ya, na ndi guzo na-ejere ya ozi n'uwe ha yi, onye na-ebu ike ihe onuru ya, na aja nsure oku niile o na-achụ n'ulonso Onyenwe anyi, o dikwaghị ihe ozo o maara o ga-eme, maobu kwuo. **6** O sirj eze, "Akuko niile m no n'ala m nu banyere ihe niile i ruputara na amamihe gi bu eziokwu. **7** Ma ekwenyeghi m akuko ndi a tutu ruo mgbe m bjara jiri anya m abuo hu ha. N'ezie, ihe m nuru erughi okara; n'amamihe nakwa n'jba uba gi, i tukwasila ihe n'akuko m nuru. **8** Lee, udi onu ndi gi na-enwe. Lee, udi onu nke ndi ozi na-enwe, bu ndi na-eguzo n'ihu gi mgbe niile na-anu okwu amamihe gi. **9** Ngozi dirj Onyenwe anyi Chineke gi, onye nwere mmasi n'ebe i no, o debere gi n'oochee Izrel. N'ihu ihunanya nke Onyenwe anyi na-adi ruo mgbe ebighi ebi n'ebe Izrel no, o mee gi eze, ka i debe ikpe ziri ezi na ezi omume." **10** O nyere Solomōn onyinye ọlaedo idi arọ ya di puku kilogram anọ, nyekwa ya otutu uda na-esi isi utu di iche iche, na otutu nkume di oke onuahia. O nwebeghi oge ozo ewebatara otutu uda na-esi isi utu dika ndi ahụ eze nwanyi Sheba nyere eze Solomōn. **11** (Ozokwa, otutu ugbo mmiri nke eze Hiram bubatara ọlaedo site n'Ofia bulatara Solomōn. Ha sitekwa n'ebe ahụ bute osisi almug n'ebe o bara uba, na otutu nkume di oke onuahia di iche iche. **12** Eze ji osisi almug ndi a wuo ogidi ndabere di n'ulonso ukwu Onyenwe anyi na nke uloee. O jikwa ya meere ndi na-abu abụ ubo akwara na une. O dibeghi mgbe obula ahuru maobu tubata osisi almug ha otu a site n'ubochi ahụ ruo taa.) **13** Eze Solomōn nyekwara eze nwanyi Sheba ihe niile o choro na ihe niile bu nke o rjoro, na-agunyeghi onyinye niile Solomōn nyere ya dika eze o bu. Emesja, o hapuru laghachi n'ala nke aka ya, ya na ndi na-ejere ya ozi. **14** Otutu idi arọ nke ọlaedo Solomōn na-enweta kwa afọ bu puku kilogram iri abuo na ato, **15** na-agunyeghi uru nke na-esi n'aka ndi na-atu mgbereahia na ndi na-azu ahia na nke sitekwa n'aka ndi eze Arabia niile, nakwa n'aka ndisi na-achi obodo niile nke ala ahụ. **16** Eze Solomōn kpuru narị ota ọlaedo ukwu abuo site n'ọlaedo etipjara etipja. O bu ọlaedo nke idi arọ ya ruru kilogram isii na uma itoolu ka eji kpuo ota obula. **17** O kpukwara narị ota nta ato, nke sitere na ọlaedo etipjara etipja. O bu ọlaedo idi arọ ya ruru kilogram ato na okara ka eji kpuo ota obula. Eze debere ha n'uloee n'Oke Ohia Lebanon. **18** Eze mekwara ocheeze di ukwu nke e ji odu enyi na ọlaedo a nuchara anucha machie. **19** Ocheeze ahụ nwere ihe nrigo isii, o nwere elu di gburugburu n'azu ya. E nwere ebe ntukwasị aka n'akuku abuo ya, nke nwere oyiyi odum abuo guzo n'akuku nke obula n'ime ha. **20** Odum iri na eguzo n'elu ihe nrigo isii ahụ, otu n'akuku isi abuo nke ihe nrigo obula. O dikwaghị alaeze ozo di nke e mere ihe di otu a nye. **21** Ihe niile Solomōn nwere nke e ji anu ihe bu ọlaedo ka e ji mee ha. Ngwongwo niile nke di n'ime uloee n'Oke Ohia Lebanon bukwa ọlaedo a nuchara anucha ka e ji kpuo ha. O dighi ihe e

ji ọlọcha kpọ, n'ihì na-agunyeghì ọlọcha dika ihe ọbụla n'oge Solomon. **22** Eze nwere ọtụtụ ụgbọ mmiri e ji azụ ahịa n'oke osimiri, tinere ụgbọ nke Hiram. Otu ụgbọ n'afọ atọ, ka ụgbọ mmiri ndị a na-alota, buru ọlọdo, ọlọcha na ọdụ enyi, enwe na adaka dī iche iche bata. **23** Eze Solomon bara ụba n'aku, nwekwa amamihe karịa ndị eze niile dī n'ụwa. **24** Uwa niile na-abịa icho ihu Solomon ka ha nūta okwu amamihe nke Chineke tinere n'obi ya. **25** Onye ọbụla biakwutere ya na-ebutere ya onyinye inata ihuoma, ya bụ ngwa ọlọcha na ọlọdo, uwe dī iche iche, ngwa agha, ụda dī iche iche, inyinye na inyinye muul, nke a bụ kwa afọ, kwa afọ. **26** Solomon chikọbara ọtụtụ ụgbọ agha na inyinye dī iche iche. O nwere ụgbọ agha dī otu puku na narị anọ na inyinye agha dī puku iri na abụọ n'ọnuogugu, ndī agha eze na-azuta ha site na Kue n'ọnu ahịa a na-ere ha n'oge ahụ. **29** Ha sitere n'ljipt tūbata otu ụgbọ agha n'ọnu ahịa narị shekel ọlọcha isii, jirikwa otu narị shekel na iri shekel ise zūta otu inyinye. Ha zipukwara ha nye ndī eze niile nke ndī Het na ndī Aram.

11 Ma eze Solomon huru ọtụtụ ndī inyom mba ọzọ n'anya, tinere nwa nwanjị Fero, ha bụ ndī inyom ndī Moab, ndī Amōn, ndī Edōm, ndī Saidon na ndī Het. **2** Ha bụ ndī sitere na mba ndī ahụ Onyenwe anyi gwara Izrel sị, “Unu na ha agaghị aluritakwa di na nwunye, n'ihì na ha aghaghị ime ka obi unu gbasoo chi niile ha.” Ma, n'agbanyeghì nke a, Solomon rapara ha n'ahụ n'ihì ihunanya. **3** Onuogugu ndī inyom Solomon luru dī narị asaa, bụ ndī amuru n'obi ndī eze. O nwekwa ndī iko nwanjị, onuogugu ha dī narị atọ. Ndī inyom ya duhiere obi ya. **4** Mgbe Solomon ghorọ agadi, ndī inyom ndī a duhiere obi ya mee ka ọ gbasoo chi ndī ọzọ, nke mere na o jikwaghị obi ya niile gbasoo Onyenwe anyi Chineke ya, dika Devid bụ nna ya mere. **5** Ọ gbasoro Ashtoret, bụ chi ndī Saidon na Molek, bụ chi ruru aru nke ndī Amōn. **6** N'uzọ dī otu a, Solomon mere ihe ọjọọ n'anya Onyenwe anyi. O soghị uzọ Onyenwe anyi dika nna ya Devid si mee n'ubochi niile nke ndū ya. **7** N'elu ugwu dī n'owūwa anyanwu Jerusalem, Solomon wuru ebe dī elu nye Kemosh, chi ruru aru nke ndī Moab, wuokwara Molek chi ruru aru nke ndī Amōn. **8** O mekwa otu ihe ahụ nye ndī nwunye ya niile si mba ọzọ, bụ ndī na-achū aja nsure ọkụ ihe na-esi isi uto, na-achukwa aja nsure ọkụ dī iche iche nye chi niile ha. **9** Onyenwe anyi were iwe dī ukwu megide Solomon, n'ihì na obi ya esitela n'ebe Onyenwe anyi Chineke Izrel nọ puo, bụ onye mere ka ọ hụ ya anya ugboro abuo. **10** Ọ bụ ezie na o nyere Solomon iwu ka ọ ghara igbaso chi ndī ọzọ, ma Solomon erubeghị isi n'iwu a Onyenwe anyi nyere. **11** Ya mere, Onyenwe anyi gwara Solomon okwu sị, “Ebe

ọ bụ na i mere ihe dī otu a, jū idebe ọgbugba ndū m na ukpuru m, nke m nyere gi idebe, aghaghị m isite n'aka gi dokapu alaeze a, were ya nye otu n'ime ndi na-ejere gi ozi. **12** Ma n'ihì nna gi Devid agaghị m eme ihe ndī a mgbe i dī ndū. Aga m anapụ nwa gi nwoke alaeze Izrel. **13** Ma agaghị m anapucha ya alaeze Izrel niile, kama aga m eme ka ọ buru eze otu ebo Izrel, n'ihì Devid, na n'ihì Jerusalem, obodo m hoputara nye onwe m.” **14** Mgbe ahū, Onyenwe anyi mere ka onye iro bilie megide Solomon. Onye a bụ Hadad onye Edōm, onye sikwa n'ezinaulo ndī eze Edōm. **15** N'oge gara aga, mgbe Devid na-ebuso ndī Edōm agha, Joab, onyeisi ndī agha, onye gara ili ndī agha e gburu egbu, tigburu ndī ikom niile nọ n'Edōm. **16** Joab na ndī agha Izrel niile nogidere n'ebe ahū onwa isii, tutu ruo mgbe ha gbuchapuru ndī ikom niile nọ n'Edōm. **17** Ma Hadad, onye bụ nwantakiri n'oge ahū, gbapuru ọsọ gbaga Ijpt, ya na ufodu ndisi ochichi Edōm, ndī jeere nna ya ozi. **18** Ha sitere n'ala Midia gaa Paran. Site na Paran, ha duuru ufodu ndī mmadu, ndī sooro ha gaa Ijpt, jekwuru Fero eze Ijpt, onye nyere Hadad ulo obibi na ala, nyekwa ya ihe oriri. **19** Hadad hutara amara n'ihu Fero, nke mere na o kpoyere ya nwanne nwanjị Tapenes bụ nwunye eze ka ọ buru nwunye ya. **20** Nwanne Tapenes mutara ya nwa nwoke aha ya bụ Genubat, onye Tapenes zulitere n'uloeze. Genubat biri n'etiti umu Fero. **21** Mgbe Hadad nọ n'Ijpt, ọ nuru na Devid sooro ndī nna nna ya ha dina n'onwu na Joab ochiagha ndī agha anwukwala, ọ rioro Fero aririo ka o kwenye ka ọ laghachi n'Edōm. **22** Fero juru ya ajuju si ya, “Gini mere i ji choo ila? O nwere ihe i choo nke i na-adighi enweta n'ebe a?” Hadad zara si ya, “O nweghị ihe korọ m, kama kwere ka m laghachi.” **23** Nwoke ọzọ Chineke mere ka ọ buru onye iro Solomon bụ Rezon nwa Eliada, onye gbapuru site n'aka nna ya ukwu bụ Hadadeza, eze Zoba. **24** Devid lara ndī agha Zoba n'iji, Rezon chikotara ndī ikom gbara ya gburugburu, ghoo onyendu ha, ndī nnuwu isi a gara Damaskos biri n'ebe ahū, na-achikwa n'ebe ahū. **25** Ogologo ubochi niile nke ndū Solomon, Rezon bụ onye iro Izrel, tinyekwara nsogbu nke Hadad wetaara Izrel. Rezon bụ eze ndī Aram, burukwa onye na-emegide Izrel. **26** Jeroboam nwa Nebat, onye Ifrem nke Zereda, otu n'ime ndī ozi Solomon, biliri megide eze. Nne ya bụ Zerua, nwanjị dī ya nwuru anwu. **27** Nke a bụ akuko banyere otu o siri bilie imegide eze: Solomon wughariri Milo, wuziekwa ntipu dī na mgbidi obodo Devid bụ nna ya. **28** Ugwu a Jeroboam, n'onwe ya, bụ dimkpa. Mgbe Solomon huru otu nwokorobia a si aruzi oru ya nke oma, o mere ya onye nlekota ndī oru niile si n'ezinaulo Josef. **29** Ma otu ubochi, mgbe Jeroboam si Jerusalem na-apu, o zutere Ahija onye amuma, onye Shilo, n'uzo, ebe o yi uwe oheru. Ọ bukwa naani ha abuo nọ n'ohia mgbe ahū. **30** Mgbe ahū, Ahija yipuru uwe oheru nke o yi n'ahū dọwasia ya uzọ iri na abuo. **31** Mgbe ahū, ọ gwara Jeroboam sị, “Chiri iberibe iri nye onwe gi, n'ihì na otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel siri, Lee, aga m anapu

Solomon alaeze a, ma aga m enyekwa gi ebo iri n'ime ha. **32** Ma aga m ahapuru ya otu ebo, n'ihu site m Devid na n'ihu Jerusalem obodo m hoputara site n'ebo niile nke Izrel. **33** N'ihu na ha ahapula m malite ikpo isiala nye Ashtoret, chi nwanji ndi Sajdon; na nyekwa Kemosh, chi ndi Moab; na nye Molek, chi umu Amon. Ha agbasoghi uzọ m, ha emekwaghi ihe ndi ahụ m gurụ dika ezi ihe. Ha edebeghi iwu m na ukpuru m niile dika Devid nna Solomon mere. **34** "Ma agaghị m anapụ alaeze ya ugbu a, n'ihu ohu m Devid, onye m hoputara, na onye mere ihe toro m uto. Aga m ahapụ Solomon ka o nogide dika eze ubochi ndu ya niile. **35** Ma aga m anapụ alaeze ya site n'aka nwa ya, nye gi ebo iri. **36** Nwa ya ka m ga-enye otu ebo, n'ihu na achoro m ka Devid ohu m nogide ihu eze Jerusalem, obodo m hoputara nye onwe m, ebe m mere ka Aha m diri. **37** Ma otu o di, gi ka m ga-ewere. I ga-abukwa onye ga-achi ebe ahụ niile obi gi chorọ; i ga-abu eze Izrel. **38** O buru na i gee nti mee ihe niile m ga-enye gi n'ihu, jekwa ije n'irubere m isi, mee ihe ziri ezi n'anya m, site n'idebe ukpuru niile na iwu niile, dika ohu m Devid mere, aga m anonyere gi. Aga m ewuru gi ulo ga-adigide dika m siri wuoro Devid. Aga m enyekwa gi Izrel. **39** Aga m eweda agburu Devid n'ihu ihe a, ma ha agaghị abu ndi e wedara n'ala ruo ebighi ebi." **40** Solomon gbaliri igbu Jeroboam, ma Jeroboam gbaara oso gbakwuru eze Shishak nke Ijpt. O nokwara n'Ijpt ruo mgbe Solomon nwuru. **41** Ma banyere ihe ndi ozọ mere n'oge ochichi Solomon, nke bu, ihe niile o mere na amamihe o gosiputara, o bu na-edeghi ha n'akwukwo akukọ nke Solomon? **42** Solomon chiri Izrel niile iri afọ anọ na Jerusalem. **43** O sooro nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'obodo Devid bu nna ya. Rehoboam nwa ya, ghokwara eze n'onodu nna ya.

12 Rehoboam gara Shekem, n'ihu na Izrel niile zukoro ebe ahụ ime ya eze. **2** Mgbe Jeroboam nwa Nebat nuru nke a (o ka nọ n'Ijpt ebe o gbagara oso ndu site n'aka eze Solomon), o sitere Ijpt lita. **3** Ya mere, ha ziri ozi kpo Jeroboam, ya na ogbakọ Izrel niile jekwuru Rehoboam si ya: **4** "Nna gi boro anyi ibu arọ, ma ugbu a mee ka ibu arọ na iyagba arọ a nke o bokwasiri anyi, di mfe, anyi ga-eyere gi ozi." **5** Rehoboam zara ha si, "Laanu, ubochi ato gasia unu bghachikwutenu m." N'ihu ya ndi ahụ lara. **6** Mgbe ahụ, eze Rehoboam gara inata ndumodu n'aka ndi okenye, bu ndi jeere nna ya Solomon ozi n'oge o di ndu, si ha, "Olee ndumodu unu ga-enye m maka mu inye ndi a osisa?" **7** Ha zara ya, "O buru na i ga-abu odibo nye ndi a taa, jeere ha ozi, nyekwa ha osisa di mma, ha ga-anogide buru ndi ohu gi mgbe niile." **8** Ma o nabataghi ndumodu ndi okenye nyere ya, o gawkuru umu okorobia ndi ya na ha tokoro, bukwa ndi na-eyere ya ozi, ka ha nye ya ndumodu. **9** Rehoboam juru ha si, "Gini bu ndumodu unu? Gini bu osisa anyi ga-enye ndi a na-asi, 'Mee ka ibu arọ nna gi bokwasiri anyi di mfe?'" **10** Umu okorobia ahụ, bu ndi ya na ha tokoro, zaghachiri si, "Gwa ndi ahụ siri gi,

'Nna gi bokwasiri anyi ibu arọ, ma mee ka ibu anyi di mfe,' i ga-agwa ha, si, 'Mkpisjaka nta di n'aka m gbara okpotokpo karja ukwu nna m. **11** Nna m boro unu ibu arọ; aga m atukwasi ihe n'ibu ahụ mee ka o di arọ karja. Nna m ji apipia doo unu aka na nti, maobu akpi ka m ga-eji mekpaa unu ahụ.'" **12** Mgbe ubochi ato gasiri, Jeroboam na ndi Izrel niile bghachiri inuru osisa Rehoboam, dika eze kwuru, si, "Laghachitenu n'ubochi nke ato." **13** Eze sara ndi a okwu n'olu di ike. O juru ndumodu nke ndi okenye nyere ya, **14** ma gbasoro ndumodu nke umu okorobia nyere. O siri, "Nna m mere ka ibu unu di arọ, aga m eme ka ibu unu di arọ karja. Nna m ji apipia doo unu aka na nti, aga m eji akpi mekpaa unu ahụ." **15** Ya mere, eze ahaghị ndi ahụ nti, n'ihu mgbanwe nke onodu niile a sitere n'ebe Onyenwe anyi nọ, ka e mezuu okwu ahụ Onyenwe anyi gwara Jeroboam nwa Nebat site n'onu Ahija onye Shilo. **16** Mgbe Izrel niile huru na eze juru ige ha nti, ha zaghachiri ya si, "Olee oke anyi nwere n'ime Devid? Olee ihe nketa anyi nwere n'ime nwa Jesi? Ndi Izrel, laanu n'ulo ikwu unu! Gi Devid lekotakwa ulo nke gi." Ya mere, ndi Izrel lara n'ulo ha. **17** Ma banyere ndi Izrel bi n'obodo niile nke Juda, Rehoboam gara n'ihu buru eze ha. **18** Eze Rehoboam zipuru Adoniram, onyeisi na-elekota ndi oru mmanyere, ma ndi Izrel niile ji nkume tugbuo ya. Ma eze Rehoboam jisiri ike gbaba n'ime ugbo agha ya, gbalaga laa Jerusalem. **19** Ya mere, Izrel nọ na nnuu isi megide ulo Devid ruo taa. **20** Mgbe ndi Izrel nuru na Jeroboam alaghachitala, ha ziri ya ozi si ya puta n'ihu oha mmadu. N'ebe ahụ ka ha nọ mee ya eze Izrel. O dighi ebo obula kwenyere iso ulo Devid, jarjakwa ebo Juda. **21** Mgbe Rehoboam bjarutere Jerusalem, o kpoqtara ndi ulo Juda niile na ndi ebo Benjamin, ha di narị puku na iri asato n'onuogugu, umu okorobia ndi tozuru iga agha, ka ha gaa buso ulo Izrel agha ma weghachitekwa alaeze n'okpuru ochichi Rehoboam, nwa Solomon. **22** Ma okwu Chineke rutere Shemaya onye nke Chineke nti, si, **23** "Gwa Rehoboam, nwa Solomon eze Juda, na ndi Juda niile na ndi Benjamin na ndi ozọ niile, si ha, **24** Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Unu agakwala gaa buso umunna unu, bu ndi Izrel agha. Laghachinu, nwoke obula n'ulo ya, n'ihu na o bu m na-eme nke a.'" Ya mere, ha rubere isi n'okwu Onyenwe anyi, onye obula n'ime ha laghachikwara n'ulo ya dika Onyenwe anyi nyere n'ihu. **25** Mgbe ahụ, Jeroboam wusiri Shekem di n'ala uguwu Ifrem ike, biri n'ebe ahụ. N'ebe ahụ ka o si puo, gaa wuo obodo Peniel. **26** Ma Jeroboam chere n'obi ya, si, "Ugbu a, ka alaeze nwere ike laghachikwa n'aka ulo Devid. **27** N'ihu na o buru na ndi mmadu gaa ichu aja n'unlono ukwu Onyenwe anyi nke di na Jerusalem, obi ha nwere ike laghachikwuru onyenwe ha, bu Rehoboam eze Juda. Ha ga-egbu m, laghachikwuru eze Rehoboam." **28** Mgbe o natchara ndumodu, eze kpuru umu ehi olaedo abuo. O siri ndi mmadu, "O bu oke oru nye unu igbago Jerusalem. Leenu chi unu, ndi Izrel, ndi sitere n'Ijpt kpoputa unu." **29** Otu n'ime ha ka o guzobere

na Betel, tinyekwa nke ozo na Dan. **30** Ihe a ghoro mmehie diri ha, n'ihu na ndi mmadu na-abia kpo isiala nye nke di na Betel ma gaakwa ebe di anya, dika Dan, n'ihu ife ehi olaedo nke di n'ebe ahụ ofufe. **31** Jeroboam wuru ebe ichu aja n'ebe di elu di iche iche. O hoputara ndi nchujaja site n'etiti ndi Izrel niile, n'agbanyeghi na ha abughị ndi Livayi. **32** O hiwere mmemme a na-eme n'ubochi nke iri na ise n'onwa nke asato, dika mmemme a na-eme na Juda. O chukwara aja n'ebe ichu aja. O mere nke a na Betel, churo umu ehi olaedo ahụ o kpuru aja. O tinyere ndi nchujaja n'oru n'ebe niile di elu nke o mere ka ha diri na Betel. **33** N'ubochi nke iri na ise, n'onwa asato, bu onwa nke ya onwe ya cheputara, o churu aja di iche iche n'elu ebe ichu aja o wuru na Betel. Ya mere, o hiwere mmemme a ka o diri ndi Izrel niile; ya onwe ya kwa gara chuo aja onyinye di iche iche n'elu ebe ichu aja.

13 Otu onye nke Chineke si Juda bja Betel, site n'okwu nke Onyenwe anyi oge Jeroboam guzo n'ebe ichu aja ka o chuo aja. **2** O tiri mkpu n'oke olu megide ebe ichu aja ahụ dika okwu Onyenwe anyi si di, "Ebe ichu aja, ebe ichu aja! Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: 'A ga-amu otu nwa nwoke n'ulo Devid, aha ya ga-abu Josaya. O ga-eji ndi nchujaja niile nke ebe di elu, bu ndi na-achu aja n'elu gi, chuo aja n'elu gi. A ga-esurekwa okpukpu ndi mmadu oku n'elu gi.'" **3** N'ubochi ahụ, onye nke Chineke ahụ kwuru okwu banyere ihe iribama ga-emezu. O kwuru si, "Nke a bu ihe iribama Onyenwe anyi ji emesi okwu ya ike: Ebe ichu aja a ga-agbawa uzo abuo. Ntu di n'elu ya ga-awusasasi n'ala." **4** Mgbe eze Jeroboam nuru ihe onye nke Chineke ahụ kwuru megide ebe ichu aja Betel, o setipuru aka ya site n'ebe ichu aja ahụ si, "Jideni nwoke al!" Ma aka ahụ o setipuru tugide nwoke ahụ kponwuru na o nwekwaghi ike iweghachi ya azu ozo. **5** Ozokwa, ebe ichu aja ahụ gbawara abuo, ntu di n'elu ya wusikwara n'ala dika ihe iribama nke onye amuma Chineke nyere, site n'okwu Onyenwe anyi. **6** Mgbe ahụ, eze sirji onye nke Chineke ahụ, "Biko, ripo Onyenwe anyi Chineke gi, kpekwaro m ekpere ka e nyeghachi m aka m." Ya mere, onye nke Chineke ahụ ripo Onyenwe anyi site n'ekpere, emekwara ka aka eze dighachi dikwa ka o di na mbu. **7** Emesja, eze gwara onye nke Chineke ahụ okwu si, "Soro m gaa n'ulo m. Aga m enye gi ihe oriri, nyekwa gi onyinye." **8** Ma onye nke Chineke ahụ zara eze si, "O buru na i nye m okara ihe niile i nwere, agaghi m eso gi baa n'ime ulo gi. Agaghi m erikwa nri gi maobu nuu mmiri n'ebe a. **9** N'ihu na-enyere m iwu site n'okwu Onyenwe anyi, si, 'Erila nri, anukwala mmiri, esitekwa uzo i si gaa laghachi.'" **10** Ya mere, o sitere n'uzo ozo lawa, nke na-abughị uzo o si bja Betel. **11** Ma o nwere otu onye amuma bu agadi bi na Betel. Onye umu ya bjara koro ihe niile onye nke Chineke ahụ mere n'ubochi ahụ na Betel, ha kokwara nna ha ihe niile o gwara eze. **12** Nna ha juru ha, "Olee uzo o gara?" Umu ya ndi ikom ziri ya uzo nke onye nke Chineke ahụ si Juda gara.

13 Mgbe ahụ, o sirji umu ya ndi ikom, "Jikekwaranu m inyinya ibu m." Ha jikekwaara ya inyinya ibu, o nokwasiri n'elu ya. **14** O gbasoro onye nke Chineke n'azu, o huru ya ka o no ala n'okuru osisi ook, o sirji ya, "O bu gi bu onye nke Chineke ahụ si Juda bja?" O zara, "E, o bu mu onwe m." **15** Onye amuma ahụ sirji ya, "Soro m ka anyi gaa n'ulo m, ka i rie nri." **16** Ma o sirji, "Apughị m iso gi laghachi azu, maobu rie nri, ma o bukwa nite nuu mmiri obula n'ebe a. **17** N'ihu na a gwara m site n'okwu Onyenwe anyi si, 'Erikwala nri maobu nuu mmiri n'ebe ahụ, maobu soro uzo i si gaa lotakwa.'" **18** Ma onye nke ozo sirji ya, "Mu onwe m bukwa onye amuma dika gi, mmuo ozi zikwara m ozi site n'okwu Onyenwe anyi si, 'Kporo ya ka o soro gi laghachi n'ulo gi, ka o rie nri, nuokwa mmiri.'" (Ma o gwara ya okwu ugha.) **19** Ya mere, nwoke nke Chineke ahụ soro ya laghachi rie nri, nuokwa mmiri. **20** Ma mgbe ha abuo nodu na-eri ihe na tebul, okwu Onyenwe anyi rutere onye amuma agadi ahụ nti, bu onye mere ka o looghachi azu. **21** O kporo onye nke Chineke ahụ si Juda bja si ya, "Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, 'N'ihu na i nupula isi n'okwu onu Onyenwe anyi, hapu idebe iwu Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi. **22** I laghachikwara n'ebe a, rie nri, nuokwa mmiri, bu ebe o gwara gi si gi, erila nri, anukwala mmiri. Ya mere, agaghi eli ozu gi n'ala ili nna gi ha.'" **23** Mgbe onye nke Chineke ahụ risiri nri, nuokwa ihe onunū, ha kwadooro ya inyinya ibu nke onye amuma ahụ kporoghachi ya azu. **24** Dika o na-alaghachi, otu odum zutere ya n'uzo, dogbuo ya. Ma o hapuru ozu ya ka o togboro n'okporozo, ma inyinya ibu ya ma odum ahụ dogburu nwoke ahụ guzokwa n'akuku ozu ya. **25** Ndi mmadu na-agafe huru ozu ahụ ka o togboro n'uzo, hukwa ka odum ahụ guzo n'akuku ya. Ndi a gara ko akuko ihe ha huru n'uzo n'obodo ebe onye amuma agadi ahụ bi. **26** Mgbe onye amuma ahụ mere ka o laghachi azu nuru ihe mere, o sirji, "O bu onye nke Chineke ahụ nupuru isi n'okwu Onyenwe anyi. Onyenwe anyi enyefeela ya n'aka odum, nke dogburu ma gbukwaa ya, dika okwu Onyenwe anyi doru ya aka na nti." **27** Mgbe ahụ, o sirji umu ya ndi ikom, "Jikekwaranu m inyinya ibu." Ha mere otu a. **28** O puru gaa chota ozu nwoke ahụ ka o togboro n'uzo. Inyinya ibu ya na odum ahụ guzokwa n'akuku ozu ahụ. Odum erighi anu nwoke ahụ, o dogbukwaghi inyinya ibu ahụ. **29** Onye amuma agadi ahụ buliri ozu onye nke Chineke ahụ dokwasị ya n'elu inyinya ibu ya, buru ya bughachi ya n'obodo, n'ihu iruru ya uju, nakwa ili ya. **30** O liri ozu onye nke Chineke ahụ n'ihu nke aka ya. Mgbe o liri ya, o kwara akwa si, "Ewoo nwanna m!" **31** Mgbe o lisiri ya, o gwara umu ya ndi ikom si, "Mgbe m nwuru, lienu m n'otu ili a e liri onye nke Chineke; doonu okpukpu m ka o diri n'akuku okpukpu ya. **32** N'ihu na ozi ahụ niile o ziri site n'okwu Onyenwe anyi megide ebe ichu aja di na Betel, na megidekwa ebe ulo arusi niile di n'ebe di elu n'obodo Sameria aghaghi imezu." **33** N'agbanyeghi ihe ndi a niile, Jeroboam esiteghi n'uzo ojoo ya tugharja. Kama o gara n'ihu

hòpùta ndị nchụaja maka ebe niile dị elu site n'etiti ndị mmadụ efu. Onye obùla chòrò ì bú onye nchụaja ka o dorò nsò maka ije ozi n'ebe niile dị elu. **34** Nke a bú mmehie ezinaulò Jeroboam. O bú ya ya mere alaeze Jeroboam jì daa, meekwa ka e kpochapụ ya n'elu ụwa.

14 N'oge a, Abija nwa Jeroboam nò n'òrjia nke dị ukwu. **2** N'ìhi ya, Jeroboam sịrì nwunye ya, "Gaa, jikwaa onwe gị n'uzò mmadụ na-enweghị ike ìmata na ì bú nwunye Jeroboam. I ga-ekewa Shaìlo, Ahija onye amùma nò n'ebe ahụ, bú nwoke ahụ gwara m okwu na m ga-abụ eze ndị nke a. **3** Chirìkwa ogbe achìcha iri, na achìcha nta ole na ole, na otu karama mmanù ahù, jekwuru ya. O ga-agwa gị ihe ga-eme banyere nwantakirì a." **4** Nwunye Jeroboam mere ihe o kwuru, o biliri jee n'ùlò Ahija na Shaìlo. Ahija bú agadi nwoke n'oge a. O naghì ahùkwa uzò n'ìhi nka o kara. **5** Ma Onyenwe anyì agwalarì Ahija okwu sị ya, "Nwunye Jeroboam na-abja ìjùta ase n'aka gị banyere nwa ya nwoke ahù na-adìghì ike, òsisa dì otu a ka ì ganye ya. Mgbe o ga-abja ìhù gị o ga-eme onwe ya dika o bughì nwunye Jeroboam." **6** Mgbe Ahija nùrù ùda nzo ùkwù ya ka o na-abata n'ònu uzò, o kpòrò ya oku sị ya, "Bata, nwunye Jeroboam. Gìnì mere ì jì jìe ejiji dika onye ozo? Enwere m akùkò ojò m ga-akòrò gị **7** Ga gwa Jeroboam sị ya, Otu a ka Onyenwe anyì, Chineke Izrel kwuru, 'Esi m n'etiti ndì m welie gị elu, mee gị ka ì búrù onye ga-achì ndì m, bú Izrel. **8** Adòwapurù m alaeze Izrel site n'ùlò Devid nye gị ya, ma ì geghì ntì n'iwu m, maòbù debe ha dika ohu m Devid debere ihe niile m nyere ya n'iwu. Onye echiche obi ya na ihe na-atò obi ya ùtò mgbe niile bú ìdebe iwu m, na ime ihe ziri ezi n'anya m. **9** Ma ihe ojò ì mere adìla ukwu karìja nke ndì niile bu gị uzò búrù eze mere. Ì kpùòlara onwe gị chi ndì òzo, chi ndì e jì òla kpùò, si otu a kpasuo m iwe, gbakùta m azù gị. **10** "N'ìhi ihe ndì a, aga m eme ka ihe ojò bjakwasì ezinaulò Jeroboam. Aga m ekpochapùkwa ùmù ndì ìkom gì niile, ma ndì ohu, ma ndì nwe onwe ha nò n'ala Izrel. Aga m ekpochapùkwa ùlò Jeroboam dika mmadù sì ekpochapù nsì ahù, ruo mgbe e kpochapùrù ha niile. **11** Nkìta ga-eri ozu ndì nke Jeroboam ndì nwurù n'ime obodo, ma ndì nwurù n'òhja ka ahù ufe nke eluigwe ga-eri ozu ha. Onyenwe anyì ekwuola ya. **12** "Ma gì onwe gì, Laa n'ùlò gì. Mgbe ì na-azòbanye ùkwù gì n'obodo, nwokorobia ahù ga-anwù. **13** Ndì Izrel niile ga-akwa akwa n'ìhi ya lie ya. O bú naanì ya bú onye a ga-eli eli, n'ìhi na n'ime ezinaulò Jeroboam, o bú naanì n'ime nwokorobia a ka Onyenwe anyì, Chineke Izrel chòtara ihe dì mma. **14** "Ma Onyenwe anyì ga-emekwa ka eze ozo bilie n'Izrel, onye ga-ekpochapù ezinaulò Jeroboam niile. O bidola taa, e, ma ugbu a kwa! **15** Onyenwe anyì ga-eti Izrel ihe, mee ka o maa jijiji dika osisi achara nke ikuku na-ebugharì n'ime mmiri. O ga-ehopu Izrel site n'èzi ala o nyere nna nna ha, fesaa ha n'ofe osimiri Yufretis, n'ìhi na ha akpasuola iwe Onyenwe anyì site n'ìguzobe ogidi ofufe Ashera. **16** O ga-agbakùta Izrel azù n'ìhi mmehie Jeroboam mere, ma meekwa ka Izrel niile

soro ya mehie." **17** Mgbe ahù, nwunye Jeroboam biliri laghachi Tjaza. Ma nwokorobia ahù nwurù mgbe o na-azòbata ùkwù ya n'ònu uzò ùlò ha. **18** Ha liri ya, ndì Izrel niile rukwara ùjù n'ìhi ya, dika okwu Onyenwe anyì si dì, nke o kwuru site n'ònu Ahija, onye amùma. **19** Ihe niile ozo Jeroboam mere, na ihe niile banyere ibu agha ya niile, na otùtù ihe ozo dì ìche ìche banyere òchìchì ya, ka e dere n'akwùkwò akùkò ihe ndì eze Izrel mere. **20** Jeroboam chirì Izrel iri afò abùò na abùò. O sooro ndì nna nna ya ha dina n'ònwù, nwa ya Nadab ghòrò eze n'ònođu ya. **21** N'oge a, Rehoboam nwa Solomòn, bú eze Juda. O gbara iri afò anò na otu mgbe o malitere ìbù eze. O chirì afò iri na asaa na Jerusalem, bú obodo ahù Onyenwe anyì hòrò site n'etiti ebo niile nke Izrel, bú ebe o ga-akpòkwasì Aha ya. Aha nne ya bú Naama, onye Amòn. **22** Mgbe ahù, ndì Juda mehekwa megide Onyenwe anyì. Ha sitere n'òtùtù mmehie ha mere, nke karìrì mmehie nke ndì nna nna ha ochie mere, kpasuo ekworo ya. **23** Ha wukwara nye onwe ha ebe ìchù aja na ogidi arùsì n'elu ugwu niile, na ogidi chi Ashera, na n'òkpuru osisi obùla akwùkwò ndù dì n'elu ya. **24** E nwere ndì ìkom akwùna n'ala ahù, ndì nò n'ùlò arùsì ha dì ìche ìche. Ndì mmadù mere ùdì ihe arù ahù nke ndì mba niile ndì ahù na-eme, bú mba ndì ahù Onyenwe anyì sitere n'ìhu ndì Izrel chùpù. **25** N'afò nke ise, nke òchìchì eze Rehoboam, Shishak, eze Ijpt, busoro Jerusalem agha. **26** O bukorò akù niile dì n'ime ùlò Onyenwe anyì, na akù niile dika n'ùlòeze. O kwakòrò ihe niile, werekwa òta òlaedo niile ndì ahù Solomòn kpurù. **27** Ma eze Rehoboam kpurù òta bronzi ì jì dochie ndì ahù, nyefee ha n'aka ndìsì ndì nche, bú ndì na-eche n'ònu uzò ùlòeze nche ka a lekòta ha anya. **28** Mgbe obùla eze na-aga n'ùlònsò ukwu Onyenwe anyì, ndì nche na-ebu òta ndì ahù, emesja, ha na-ebughachikwa ha n'ime ùlò ndì nche. **29** Ma banyere ihe ndì ozo niile mere n'oge òchìchì Rehoboam, na ihe niile o mere, o bú na e deghì ha n'akwùkwò akùkò ndì eze Juda? **30** Agha digidere n'etiti Rehoboam na Jeroboam ùbòchì niile nke ndù ha. **31** Rehoboam sooro ndì nna nna ya ha dina n'ònwù, e lie ya n'ebe e liri ha n'obodo Devid. Aha nne ya bú Naama, onye Amòn. Abija nwa ya ghòrò eze n'ònođu ya.

15 Abija malitere ìbù eze Juda, n'afò iri na asatò nke òchìchì eze Jeroboam nwa Nebat. **2** O chirì afò atò na Jerusalem. Aha nne ya bú Maaka, nwa nwanýì Abishalom. **3** O mere mmehie niile nna ya mere n'ìhu ya; o jìghì obi zuruoke gbasoo Onyenwe anyì Chineke ya, dika obi nna nna ya Devid dì. **4** Ma n'ìhi Devid, Onyenwe anyì Chineke ya nyere ya orìona na Jerusalem, site na-ime ka nwa ya nwoke nochie ònođu ya nakwa ime ka Jerusalem guzosie ike. **5** N'ìhi na Devid mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyì, o dighìkwa iwu Onyenwe anyì obùla nke o na-edebeghì n'ùbòchì ndù ya niile, ma o bughì naanì ihe banyere okwu Ùraya, onye Het. **6** Agha dì n'etiti Abija na Jeroboam n'ùbòchì niile nke ndù Abija. **7** Ma

banyere ihe ndị ọzọ niile mere n'oge ọchịchị Abija, o bụ na e deghị ha n'akwụkwọ akụkọ ndị eze Juda? Agha digidere n'etiti Abija na Jeroboam. **8** Abija sooro nna nna ya ha dina n'ọnwụ, e lie ya n'obodo Devid. Asa, nwa ya nwoke ghorọ eze n'ọnọdụ ya. **9** N'afọ nke iri abụọ nke ọchịchị Jeroboam eze Izrel, ka Asa ghorọ eze Juda. **10** Ọ chirị iri afọ anọ na otu na Jerusalem. Aha nne nne ya bụ Maaka, nwa nwanjy Abishalom. **11** Asa mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi dika Devid nna ya mere. **12** O sitere n'ala ahụ niile chupụ ndị ikom akwuna ụlọ arụsị niile, wezugakwa arụsị niile nke ndị nna nna ya ha mere. **13** Ọ chụdakwara ọbụladi nne nne ya bụ Maaka, site n'ọnọdụ ya dika nne eze, n'ihl na ọ kpurụ ihe arụ, ogidi Ashera maka iji fee ya ofufe. Asa gbuturu ya kpọọ ya ọkụ na ndagwurugwu iyi Kidron. **14** Ọ bụ ezie na o wezugaghị ugwu niile di elu, ma Asa ji obi zuruoke jere Onyenwe anyi ozi n'oge ndụ ya niile. **15** O webatara n'ime ụlonsọ Onyenwe anyi ọlọcha na ọlaedo na ihe niile nke nna ya na ya onwe ya doros. **16** Ma agha digidere n'etiti Asa na Baasha, eze Izrel ubochi ọchichi ha niile. **17** Baasha eze Izrel, busoro Juda agha, wuchie Rema igbochi onye ọbula na-apu apu maobu onye na-abata abata n'oke ala Asa, eze Juda. **18** Mgbe ahụ, Asa chiri ọlọcha na ọlaedo niile di n'ulokwu ụlonsọ Onyenwe anyi, na ndi di n'ulọeze ya, nyefee ya n'aka ndi ozi ya ka ha chirị ha zigara Ben-Hadad, nwa Tabrimom, nwa Hezion, bụ eze Aram, onye na-achị na Damaskos, si, **19** "Biko, ka anyi gbaa ndi dika nna ma na nna gi mere. Lee, ana m ezitere gi onyinye ọlọcha na ọlaedo. Ugwu a, mebie ọgbugba ndi di n'etiti gi na Baasha, bụ eze Izrel, ka o si n'ebe m nọ wezuga onwe ya." **20** Ben-Hadad kweryere eze Asa, zipu ndi ọchigaha ndi agha ya ka ha gaa buso obodo Izrel niile agha. Ọ lughuru Ijon, Dan, Ebel-Bet-Maaka na ala Kineret niile, tinyere ala niile nke ndi Naftali. **21** Mgbe Baasha nuru nke a, ọ kwesiri iwu Rema, laghachi biri na Tjaza. **22** Mgbe ahụ, eze Asa nyere iwu zigara ndi Juda niile, na ọ dighi onye iwu ahụ hapuru, ha bjara bupusija nkume na osisi niile di na Rema, nke Baasha ji na-ewu ihe n'ebe ahụ. Eze Asa ji ihe ndi a wulie Geba nke Benjamin, wuokwa Mizpa. **23** Ma banyere ihe ndi ọzọ niile mere n'oge ọchichi Asa, na ihe niile ọ ruputara na obodo niile ndi o wuru, ọ bụ na e deghị ha n'akwukwo akuko ihe e mere n'oge ndi eze Juda? Ma ọ rjara orja nke metutara ukwu ya abuo, mgbe o mere agadi. **24** Asa sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ha, n'obodo Devid, bụ nna ya. Jehoshafat nwa ya ghorọ eze n'onodụ ya. **25** Nadab, nwa Jeroboam, malitere jbu eze Izrel, n'afọ nke abuo nke Asa, eze Juda. Ọ chirị Izrel afọ abuo. **26** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi. Ọ gbasoro uzo niile nke nna ya ma na-emekwa otu mmehie ahụ nke nna ya ji duba Izrel n'ime mmehie. **27** Baasha nwa Ahija, onye si n'ebo Isaka gbara izu ojoo megide ya. O tidara ya na Gibeton, n'otu obodo ndi Filistia, mgbe Nadab na ndi Izrel niile nochibidoro ya. **28** Baasha gburu Nadab, nochie onodu ya dika eze, n'afọ nke atọ nke ọchichi Asa, eze Juda. **29** Ngwangwa,

mgbe ọ malitere ọchichi ya, o gburu ndi ezinaulo Jeroboam niile. O kweghi ka onye obula na-eku ume fodu, kama ọ lara ha niile n'iyi, dika okwu Onyenwe anyi kwuru site n'onu onyeozu ya, bụ Ahija onye Shilo. **30** Ihe ndi a mere n'ihl mmehie niile Jeroboam mere, nke o mere ka Izrel mee, nakwa n'ihl na ọ kpasuru Onyenwe anyi, bụ Chineke Izrel iwe. **31** Ma banyere ihe ndi ọzọ niile mere n'oge ọchichi Nadab, o bụ na e deghị ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Izrel? **32** Ma agha digidere n'etiti Asa na Baasha, eze Izrel, ubochi ọchichi ha niile. **33** N'afọ nke atọ nke Asa, eze Juda, Baasha nwa Ahija ghorọ eze ndi Izrel niile na Tjaza. Ọ chirị iri afọ abuo na abuo. **34** O mere otutu ihe di njo n'anya Onyenwe anyi. Ọ gbasoro uzo ojoo niile nke Jeroboam, jeekwa ije n'ime otu mmehie ahụ nke Jeroboam dubara ndi Izrel ime.

16 Mgbe ahụ, ozi Onyenwe anyi sitere n'onu Jehu, nwa Hanani banyere Baasha, eze Izrel si ya, **2** "Esi m n'aja welie gi elu, mee gi onye ọchichi ndi m Izrel. Ma i jeela ije n'uzo ojoo niile nke Jeroboam. I meela ka ndi m bụ Izrel mmehie, si otu a kpasuo m iwe site na mmehie ha. **3** Ya mere, aga m ekpochapu Baasha na ezinaulo ya, m ga-emekwa ulo gi ka ọ dika ulo Jeroboam, nwa Nebat. **4** Onye obula nke metutara Baasha nke nwuru n'ime obodo ka nkita ga-eri ozu ya, ma ndi nwuru n'ohia ka anu ufe nke eluigwe ga-eri ozu ha." **5** Akuko niile banyere oru Baasha ruru, na ibu agha ya niile, e deghị ha n'akwukwo akuko oru ndi eze Izrel? **6** Baasha sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya na Tjaza. Ela, nwa ya nwoke, nochiri onodu ya dika eze. **7** Ma ozi Onyenwe anyi si n'onu Jehu onye amuma, nwa Hanani bjara Baasha na ndi ezinaulo ya n'ihl ihe ojoo niile o mere, si otu a kpasuo Onyenwe anyi iwe. Ọ bụ ezie na ọ maara na Onyenwe anyi kpochapuru ezinaulo Jeroboam n'ihl ihe ojoo o mere, ma Baasha gara n'ihu mee ihe ojoo. **8** Ela, nwa Baasha, malitere jbu eze Izrel n'iri afọ abuo na isii nke jbu eze Asa, eze Juda. Ma naanị afọ abuo ka ọ chirị dika eze na Tjaza. **9** Mgbe ahụ, Zimri, ọchigaha na-achị ọkara ugboala agha eze, gbara izuzu megide ya. N'oge a, Ela nọ na-ahụ mmanya na Tjaza, n'ulo Aza, onye na-elekota ulọeze di n'obodo ahụ. Ọ nūkwara mmanya ahụ nūbiga ya oke. **10** Zimri batara kudaa ma gbukwaa ya. Ọ bụ n'iri afọ abuo na asaa nke ọchichi Asa, eze Juda. Ọ buuru eze n'onodụ ya. **11** Ngwangwa ọ ghorọ eze, nkwasi n'occheeze ya, o gburu mmadu niile nọ n'ezinaulo Baasha. Ọ hapughi ọ buladi otu nwoke. O gburu ikwu na ibe Baasha, na ndi enyi ya niile. **12** Ya mere, Zimri kpochapuru ndi ezinaulo niile Baasha, n'usoro okwu Onyenwe anyi kwuru megide Baasha site n'onu onye amuma ya bụ Jehu. **13** N'ihl mmehie niile nke Baasha na nwa ya Ela mere, na nke ha ji mee ka Izrel mehie, bjakwa kpasuo iwe Onyenwe anyi bụ Chineke Izrel, site n'arusi ha niile na-abaghi uru. **14** Akuko banyere ọchichi Ela, na ihe niile o mere e deghị ha n'akwukwo ọchichi ndi eze Izrel? **15** N'afọ nke iri abuo na asaa nke ọchichi Asa, eze Juda, ka Zimri chirị

ubochi asaa na Tjaza. N'oge a, ndi agha Izrel mara ulo ikwu na Gibeton, obodo ndi Filistia na-ebu agha. **16** Mgbe ha nuru na Zimri egbuola eze ha, ha niile kwekotara mee Omri eze ohuru ha. Omri bu onyeisi agha ndi agha Izrel niile. **17** N'hi nke a, Omri duuru ndi agha ahụ nọ na Gibeton bja ibuso Tjaza, isi obodo Izrel agha. **18** Mgbe Zimri huru na-adotala obodo ahụ n'agha, o banyere n'ulo elu di n'uloeze, sunye onwe ya na uloze ahụ oku. O si otu a nwuo, **19** n'hi na Zimri n'onwe ya mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi dika Jeroboam. O kporo isiala nye arusi, dubakwa umu Izrel n'ime mmehie. **20** Akuko banyere Zimri na ihe ojoo niile o mere e deghi ha n'akwukwo akuko ochichi ndi eze Izrel? **21** Ma n'oge a, ndi Izrel kere onwe ha uzo abuo maka onye ga-abu eze ha. Otu uzo dinyeere Omri, ndi nke ozo dinyeere Tibni, nwa Ginat. **22** Ma ndi dinyeere Omri di ike karja ndi dinyeere Tibni, nwa Ginat. Ya mere, Tibni nwuru. Omri ghokwara eze Izrel. **23** Asa, eze Juda anoola iri afọ ato na otu dika eze mgbe Omri malitere jbu eze Izrel. Omri chiri Izrel afọ iri na abuo, afọ isii n'ime afọ ndi a na Tjaza. **24** Omri zuru ala ugwu aha na-akpo Sameria site n'aka Shema, kwuo ya talenti oloocha abuo. O wuru obodo ohuru n'ugwu ahụ guo aha ya Sameria, n'hi na aha onyenwe ala ahụ na mbu bu Shema. **25** Ma Omri mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi karja ndi eze Izrel niile buru ya uzo. **26** O kporo isiala nye arusi, dika Jeroboam nwa Nebat mere. O dubakwara ndi Izrel n'ime mmehie. N'hi nke a o mere ka iwe wee Onyenwe anyi, Chineke Izrel, n'hi arusi nzuzu ha. **27** Akuko ihe niile Omri mere, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko ochichi ndi eze Izrel? **28** Omri sooro ndi nna nwa ya ha dina n'onwu, e lie ya na Sameria. Ehab, nwa ya ghoro eze n'ondu ya. **29** N'afọ nke iri ato na asato nke ochichi eze Asa na Juda, ka Ehab, nwa Omri, malitere ichi dika eze n'Izrel. O chiri ndi Izrel iri afọ abuo na abuo na Sameria. **30** Ehab nwa Omri mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi karja ndi eze niile buru ya uzo. **31** O bughi naani na o guru mmehie niile Jeroboam nwa Nebat mere di ka ihe di nta, kama o gara n'ihu luo Jezebel, nwa nwanyi Etbaal, eze ndi Sajdon. O bidokwara ikpo isiala nye arusi Baal, na ife ya ofufe. **32** O guzobere ebe ichi aja nye Baal, n'ulo arusi Baal nke o wuru na Sameria. **33** Ehab manyere ogidi chi Ashera, si otu a kpasuo Onyenwe anyi bu Chineke nke Izrel iwe karja otu ndi eze Izrel niile bu ya uzo chia si mee. **34** Mgbe Ehab na-achi, ka Hiel, onye Betel, wughachiri obodo Jeriko. Okpara ya bu Abiram nwuru, mgbe o toro ntola obodo ahụ, ka o guzobere onu uzo ama ya oto, nwa ya nwoke nke nta aha ya bu Segub nwuru, imezu okwu Onyenwe anyi kwuru site n'onu Joshua nwa Nun.

17 Ugbu a, Ilajja onye Tishbe, onye si obodo Tishbe, nke di n'ala Gilead, siri Ehab, "Eji m aha Onyenwe anyi Chineke Izrel di ndu, onye m na-efe na onye m na-egere ozi na-agwa gi na igirigi agaghi ada, mmiri agaghi ezo ozo n'afọ ndi a na-abia karja ma o bughi

naani site n'okwu onu m!" **2** Okwu Onyenwe anyi rutere Ilajja nti, si ya, **3** "Si n'ebe a puo. Soro uzo owuwa anyanwu, gaa zoo onwe gi n'akuku iyi Kerit, n'akuku owuwa anyanwu ya, nke bu n'ihu jodan. **4** Nodu n'ebe ahụ nuo mmiri si n'iyi ahụ, riekwa nri obula umu ugooma ga-ebutere gi, n'hi na enyela m ha iwu ka ha nye gi nri." **5** O mere ihe Onyenwe anyi gwara ya ka o mee. O gara n'akuku iyi nta Kerit n'akuku owuwa anyanwu jodan n'ebe ahụ. **6** Ugooma na-ebutere ya achicha na anu, ututu na anyasi niile. O na-anukwa mmiri site n'iyi ahụ. **7** Ma mgbe ubochi ufodu gasiri, mmiri ahụ tara, n'hi na mmiri adighi ezokwa n'ala ahụ. **8** Okwu Onyenwe anyi bjakwutere ya, **9** "Bilie, jee Zarefat, obodo di Sajdon nso, biri n'ebe ahụ. O nwere otu nwanyi di ya nwuru, onye m nyere iwu ka o nye gi nri." **10** Ilajja biliri jee Zarefat. Mgbe o ruru onu uzo ama e si abanye obodo ahụ, o huru otu nwanyi di ya nwuru ka o nọ na-achikota nku. Ilajja kporo ya oku si ya, "Biko, kutere m ntakiri mmiri n'iko ka m nuo." **11** Mgbe nwanyi ahụ na-aga ikute mmiri ahụ, Ilajja kporo ya oku ozo si ya, "Biko, wetara m otu iberibe achicha ka m taa." **12** Ma nwanyi ahụ zara si ya, "Dika Onyenwe anyi Chineke na-adi ndu, enweghi m achicha obula n'ulo m. Naani ihe m nwere bu otu njuaka utu oka di n'ite, na mmanu ntakiri di na karama. Ugbu a, ana m achikota nku ka m baa ga siere onwe m siekwara nwa m nri, ka anyi rie, chere onwu ga-abia egburu anyi." **13** Ilajja siri ya, "Atula egwu! Gaa mee dika i kwuru. Ma naani buru uzo meere m ogbe achicha ntakiri site n'ihe i nwere, wetara m ya. Emesia, mee nke gi na nwa gi ga-eri. **14** N'hi na nke a bu ihe Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, 'Utu oka di n'ite ahụ agaghi agwu, mmanu ahụ di n'ite ahụ agakwaghi ako tutu ruo ubochi ahụ Onyenwe anyi ga-ezite mmiri ozuzo n'ala a.'" **15** Nwanyi ahụ mere dika Ilajja kwuru. Sitekwa n'ubochi ahụ gaa n'ihu, ihe oriri akokwaghi Ilajja na nwanyi ahụ, na ezinaulo ya. **16** N'hi na utu oka ahụ agwughi, mmanu akokwaghi nwanyi ahụ, dika okwu Onyenwe anyi kwuru site n'onu Ilajja, onye amuma. **17** Mgbe ihe ndi a gasiri, nwa nwanyi ahụ nwe ulo rjara orja. Orja a bjara sie ike nke ukwu na ume afodughi n'ime ya. **18** Mgbe ahụ, nwanyi ahụ kwara akwa bjakwute Ilajja si ya, "Ewoo, onye nke Chineke, ginji ka i nwere megide m? I bjara ka i chetara m mmehie m, na igbu nwa m nwoke?" **19** Ilajja zara si ya, "Kunye m nwa gi nwoke." Ilajja kuuru ya site n'aka nne ya rigoo n'ulo elu ebe ya onwe ya na-edina, nibe ya n'elu ihe ndina ya. **20** O kpokuru Onyenwe anyi si ya, "Onyenwe anyi Chineke m, ginji mere i ji wetara nwanyi a m bi n'ulo ya ihe mgbu site n'ikwe ka nwa nwoke ya nwuo?" **21** Ilajja gbatiri onwe ya n'ahụ nwantakiri ahụ ugboro ato, kpokuo Onyenwe anyi, si, "Biko, Onyenwe anyi Chineke m, kwere ka mkpurubi nwantakiri a laghachikwute ya." **22** Onyenwe anyi nuru ekpere Ilajja, ndu nwantakiri ahụ laghachikwutere ya, o dikwara ndu ozo. **23** Mgbe ahụ, Ilajja kuuru ya si n'ulo elu ahụ rjida, kunye

ya nne ya, gwa ya okwu si, “Lee, nwa gi di ndu!” **24** Nwanyị ahụ sirị Ịlajia, “Ugbu a, amatala m na i bu onye nke chineke, na okwu Onyenwe anyị si n’onyị gi apụta bu eziokwu.”

18 Mgbe otutu oge gasiri, n’afọ nke atọ, okwu Onyenwe anyị rutere Ịlajia nti, “Bilie, gaa gosi Ehab onwe gi. Aga m emekwa ka mmiri zookwa n’ala a.” **2** Ya mere, Ịlajia puru gaa igosi Ehab onwe ya. Ma unwu di na Sameria n’oge a siri nnoo ike. **3** O nwere otu nwoke na-elekota ihe di n’ezinaulo Ehab. Aha ya bu Obadaya. (O bu nwoke ji obi ya niile kwere na Onyenwe anyi. **4** Mgbe eze nwanji bu Jezebel na-egbu ndi amuma Onyenwe anyi choo igbuchapu ha, o bu Obadaya zoro nari ndi amuma n’ime ha n’ime ogba nkume. O zoro iri ndi amuma ise n’otu ogba nkume, zookwa iri ndi amuma ise foduru n’ime ogba nkume ozo. Emesja, o na-ewegara ha nri na mmiri n’ebe ahụ.) **5** Ehab kporo Obadaya si ya, “Jegharina n’ala a niile nyochaputa na ndagwurugwu na isi iyi niile, ebe ahijia ndu di. Gbutere inyinya na inyinya muul m ahijia ahụ ka ha taa ghara inwu, ka anyi gharakwa igbu ha.” **6** Ha kere ala ahụ n’etiti onwe ha. Ehab sitere otu akuku, ma Obadaya sitere akuku nke ozo. **7** O dighi anya, na mberede, Obadaya huru Ịlajia ka o na-abia izute ya. Obadaya matara na o bu ya. N’ihi ya, o dara n’ala kpuo ihu ya n’ala si, “O bu gi ka m huru n’ezie, onyenwe m, Ịlajia?” **8** Ịlajia zara si ya, “E, o bu m. Ugbu a gaa gwa onyenwe gi, mu bu Ịlajia no n’ebe a.” **9** Mgbe ahụ, Obadaya juru Ịlajia si, “Gini bu ihe m mejoro, nke mere i ji na-achọ inyefe ohu gi n’aka Ehab ka o gbuo ya? **10** Dika Onyenwe anyi Chineke gi si adi ndu, o nwebeghi mba maobu alaeze di nke nna m ukwu na-ezigaghi mmadu icho gi. Ebe obula o gara a na-akorọ ya na Ịlajia anoghi n’ebe ahụ. Ehab na-eme ka eze obodo ahụ nyo iyi na ihe o na-ekwu bu eziokwu. **11** Ma ugbu a, i na-asị m gaa gwa Onyenwe m na, ‘Ịlajia no n’ebe a.’ **12** O burukwanu na m esite n’ebe a puo, onye ma ebe Mmuo Onyenwe anyi ga-ebuga gi. Mgbe ahụ, o buru na Ehab abia hapu ihu gi, o ga-egbu m. N’ihi na mu bu ohu gi bu onye na-efe Onyenwe anyi ofufe siteri na mgbe m bu okorobia. **13** O bu na onyenwe m anughi ihe m mere mgbe Jezebel no na-egbu ndi amuma Onyenwe anyi? E zoro nari ndi amuma Onyenwe anyi n’ime ogba nkume abuo, iri ise n’ime otu ogba nkume, iri ise n’ime otu ogba nkume ka m zoro ha, jirikwa nri na mmiri onuhu zuo ha. **14** Ma ugbu a i na-agwa m si m, ‘Gaa gwa onyenwe gi na Ịlajia abjala.’ O ga-egbukwa mi!” **15** Ma Ịlajia zara si ya, “Dika Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile na-adi ndu, onye m na-ejere ozi, ana m agwa gi na agaghi m esi n’ebe a puo tutu ruo mgbe m gosiri Ehab onwe m taa.” **16** Mgbe ahụ, Obadaya puru gaa koro Ehab na Ịlajia abjala. Emesja, Ehab putara izute Ịlajia. **17** Mgbe o huru Ịlajia, Ehab sirị ya, “O bu gi onwe gi bu nke a, gi onye na-emekpa Izrel ahu?” **18** Ịlajia zara si Ehab, “O nweghi mgbe m ji butere Izrel nsogbu. O bu gi onwe gi na ezinaulo nna gi na-ebutere Izrel nsogbu.

Unu agbakwatala iwu Onyenwe anyi azu, gbasoro chi Baal di iche iche. **19** Ugbu a, kpokota ndi Izrel niile ka ha zute m n’ugwu Kamel. Kpoptakwa ndi amuma Baal onuogugu ha di nari ano na iri mmadu ise, na ndi amuma Ashera, ndi di nari ano, bu ndi na-eso eze nwanji Jezebel eriko ihe na tebul ya.” **20** Ehab zigara ozi kpokota ndi Izrel niile, na ndi amuma ahụ niile. Ha niile bjakwara n’ugwu Kamel. **21** Ịlajia gara n’ihu ndi a, si ha, “O bu ruo ole mgbe ka unu ga-akwusi inwe obi abuo? O buru na Onyenwe anyi bu Chineke unu, soronu ya! Ma o burukwanu na unu ekpebie na Baal bu chi unu, soronu ya.” Ma ndi zukofo n’ebe ahụ ekwughị ihe obula. **22** Mgbe ahụ Ịlajia sirị ha, “Leenu! O bu mu onwe m, naani m, bu onye amuma Onyenwe anyi foduru. Ma ndi amuma Baal di nari ano na iri ise n’onyogugu. **23** Ugbu a wetanu oke ehi abuo ka ndi amuma Baal horo otu oke ehi, nke ha choro. Ha ga-egbujasi ya, tukwasi ya n’elu nku di n’ebe ichu aja, ma ha agaghi amunye oku obula n’okpuru ya. Mu onwe m ga-akwado oke ehi nke ozo tukwasi ya n’elu nku ma agaghi m amunyekwa oku n’okpuru ya. **24** Emesja, unu ga-akpoku chi Baal unu, mu onwe m kwa ga-akpoku aha Onyenwe anyi. O ga-erukwa na chi ga-eji oku za, chi ahụ bu Chineke.” Ndi Izrel niile zara si, “Okwu gi di mma.” **25** Ịlajia gwara ndi amuma Baal, si, “Ebe unu di otutu, burunu uzu horo otu oke ehi n’ime ehi abuo a dozie ya. Unu amunyekwala ya oku n’okpuru, kama kpoonu chi unu.” **26** Ya mere, ndi amuma Baal weere oke ehi ahụ e nyere ha doziekwa ya. Mgbe ahụ, ha kpokuru aha Baal, chi ha. Site n’ututu tigide mkpu ruo n’etiti ehie na-asị “O Baal, biko, zaa anyi.” Ma o nweghi ihe ha nuru site n’onyi Baal. O dikwaghi onye zara ha. Ha malitere ite egwu gburugburu ebe ichu aja ahụ ka kwadoro. **27** N’ihe di ka n’etiti ehie, Ịlajia malitere ichi ha ochi, na ikwa ha emo. O gwara ha okwu si ha, “Tisieni mkpu ike ka Baal nwe ike inu ariri ruo unu. N’ezie, o bu chi! Ma eleghi anya o no n’oke echiche, maobu o ji oru n’aka, maobu o gara njem. Ma eleghi anya o na-arahu ura. O choro onye ga-akpote ya.” **28** Ndi amuma a tiri mkpu n’oke olu dika ha si eme. Ha ji mma na ube na-egbukasi onwe ha ahụ, tutu ruo mgbe obara malitere isite ha n’ahu na-agbaputa. **29** Ma mgbe etiti ehie gasiri, ha nogidekwara na-ebu amuma ruo mgbe oge ichu aja uhuruchi ruru, ma o nweghi onye zara ha, o nwekwaghi olu a nuru. O dikwaghi onye nara ha nti. **30** Mgbe ahụ, Ịlajia kporo ndi Izrel si ha, “Bjarueni m nso.” Ha niile bjaruru ya nso, o doziri ebe ichu aja Onyenwe anyi, bu ndi ahụ a kwaturu n’ala na mbu. **31** Ịlajia chijiri nkume iri na abuo, nke otu n’ime ha nochiri anya otu ebo Jekob, onye okwu Onyenwe anyi rutere si ya, “Aha gi ga-abu Izrel.” **32** O ji nkume ndi a wuzie ebe ichu aja Onyenwe anyi. Emesja, o gwuru olulu miri emi, nke gbara ebe ichu aja ahụ gburugburu. **33** O tukwasiri nku n’elu ebe ichu aja ahụ, tukwasikwa otu oke ehi o gbujasiri n’elu nku ndi ahụ. Emesja, o nyere ndi no n’ebe ahụ iwu si ha, “Gbajuonu ite ano mmiri. Butekwanu mmiri ahụ bia wukwasi ya n’elu aja nsure

okụ a, na n'elu nkụ ndị a." Mgbe ha mesiri nke a, Ilaia gwara ha okwu si, **34** "Gbajukwaanụ ite mmiri ndị ahụ, bute ha bịa wụkwasi mmiri ahụ nke ugboro abụọ n'elu aja nsure okụ a." Ha mere dika Ilaia kwuru. Ilaia nyekwara ha iwu si, "Gbajukwaanụ ya nke ugboro ato, bịa wụkwasi ya." Ha mekwara otu a. **35** Mmiri juputakwara n'ebe ichu aja ahụ, na olulu ahụ dī ya gburugburu. **36** Mgbe oge e ji achū aja anyasi ruru, Ilaia, onye amūma bīara ebe ichu aja ahụ nso kpee ekpere si, "O, Onyenwe anyi Chineke Ebrahim, na Aizik, na Izrel, biko gosi taa na o bu gi onwe gi bu naanị Chineke n'Izrel, na mu onwe m bukwa ohu gi. Gosikwa na m bu onyeozī gi, na o bu ihe i nyere m n'iwu ka m mere oge ndi a niile. **37** Biko, Onyenwe anyi m, zaa m ekpere m, zaa m ya, ka ndi Izrel niile mata na gi onwe gi, Onyenwe anyi bu Chineke, na gi onwe gi na-atugharikwa obi ha ilaghachikwute gi." **38** Mgbe ahū, na mberede, oku Onyenwe anyi sitere n'eluigwe daa, rechapu oke ehi ahū, na nkū ahū, na nkume, na ntu, ma rechapukwa mmiri niile dī n'ime olulu ahū dī gburugburu ebe ichu aja ahū. **39** Mgbe ndi mmadu ahū niile huru iha e mere, ha niile dara n'ala kpoo ihu n'ala, na-eti mkpu na-asī, "Onyenwe anyi, ya onwe ya bu Chineke! Onyenwe anyi ya onwe ya bu Chineke!" **40** Mgbe ahū, Ilaia nyere ha iwu si, "Jideni ndi amuma Baal niile. Unu ekwekwala ka otu onye n'ime ha laa." Ha jidekwa ha niile. Ilaia dukwaara ha niile gaa na ndagwurugwu iyi Kishon, gbuo ha n'ebe ahū. **41** Emesja, Ilaia gwara Ehab okwu si, "Gaa rie nri, nuokwa ihe onunū; n'ihī na anuru m uzu oke mmiri ozuzo ka o na-ada." **42** N'ihī nke a, Ehab sitere n'ebe ahū puo gaa iri nri na inu ihe onunū ma Ilaia rigooro n'elu ugwu Kamel gbuo ikpere n'ala, kpukwa ihu ya n'ala n'etiti ikpere ya abuo ikpe ekpere. **43** N'oge a, o gwara nwokorobia na-ejere ya ozi si ya, "Gaa lee anya n'uzo oke osimiri." O rigoro lee anya, si, "O dighi ihe obula m huru." Ilaia gwakwara ya otu a, ugboro asaa, si ya, "Jeghachi." **44** O ruo na nke ugboro asaa, nwokorobia ahū biaghachiri si Ilaia, "Onyenwe m, ahuru m igwe ojii dī nta dika obu aka mmadu ka o si n'oke osimiri na-aputa." Ya mere, Ilaia si, "Gaa gwa Ehab, 'dozie ugbo agha gi, gbaada tupu mmiri ozuzo egbochi gi ila.'" **45** O dighi anya, eluigwe gbajikotara nnoo oji. Oke ifufe bidokwara ife. Mmiri dī ukwu bidokwara izo. Mgbe ahū, Ehab gbaara ugbo agha ya laa Jezril. **46** Ma ike Onyenwe anyi biakwasiri Ilaia. O fanyere onu uwe mwuda ya na belit o kere n'ukwu, gbapu oso buru Ehab uzo gbaruo obodo Jezril.

19 Ehab koroze Jezebel ihe niile Ilaia mere, na otu o si jiri mma agha gbuo ndi amuma Baal niile. **2** N'ihī nke a, Jezebel zigara onyeozī ka o ga zie Ilaia si, "Ka chi ndi a mesoo m mmeso, n'agbanyeghi otu mmeso ahū si dī njo, ma o buru na oge dika oge a echi, egbughi gi dika i si gbuo ndi amuma Baal." **3** Ilaia turu egwu, gbapu oso, n'ihī ichebe ndu ya. Mgbe o bjaruru Bīasheba, dī na Juda, o hapuru nwokorobia na-ejere ya ozi n'ebe ahū. **4** Ma ya onwe ya pukwara jee

ije otu ubochi n'ozara naanī ya. N'ikpeazu, o kwusiri nodu ala n'okpuru otu osisi brum, kpee ekpere rijo ka a napu ya ndu ya. Ekpere o kpere n'oge a bu, "O zuorela m Onyenwe anyi, biko napu ndu m. O nweghi uzo m si dī mma karja nna nna m ha." **5** O dinara n'okpuru osisi brum rahū ura. Ma lee, otu oge ahū, mmuo ozi meturu ya aka, si ya, "Bilie, rie nri." **6** Ilaia biliri legharja anya, hu ogbe achicha na ite mmiri nta nke dī n'akuku ebe o tukwasiri isi ya. O riri ogbe achicha ahū a huru n'icheku oku, nuokwa mmiri ahū. Emesja, o dinakwara ozo. **7** Mmuo ozi nke Onyenwe anyi biaghachikwara nke ugboro abuo, si ya, "Bilie rie ihe, n'ihī na ije dī gi n'ihu dī ukwu." **8** Ilaia biliri rie ihe, nuokwa mmiri. Nri ahū nyere ya ike ije ije iri ubochi anō ozo, ehilie na abali, tutu ruo mgbe o bjaruru n'ugwu Horeb nke bu ugwu Chineke. **9** N'ebe ahū, o banyere n'otu ogba nkume rahū ura abali n'ime ya. Ma okwu Onyenwe anyi rutere ya si, "Ilaia, ginj ka i na-eme n'ebe a?" **10** O zaghachiri si, "Eji m inu oku n'obi na-ejere Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile ozi. Ndi Izrel ajula ogbugba ndu gi, tidasiakwa ebe ichu aja gi, were mma agha gbukwaa ndi amuma gi niile, ugbu a, o bu naanī mu onwe m bu onye foduru, ma ha na-achokwa iwepu ndu m." **11** Onyenwe anyi si si ya, "Puo gaa guzo n'elu ugwu, n'ihu Onyenwe anyi, n'ihī na Onyenwe anyi na-aga isite n'ebe ahū gafee." Mgbe ahū, oke ifufe dī ike gbawara ugwu ahū, tipasja nkume ndi ahū n'ihu Onyenwe anyi, ma Onyenwe anyi anoghi n'ime ifufe ahū. Mgbe ifufe ahū gasiri, e nwere oke ala oma jijiji n'ugwu ahū, ma Onyenwe anyi anokwaghi n'ala oma jijiji ahū. **12** Mgbe ala oma jijiji ahū gasiri, oku nwuuru, ma Onyenwe anyi anoghi n'ime oku ahū. Ma mgbe oku ahū gasiri, nwa olu nta dī nwayo dara. **13** Mgbe Ilaia nuru ya, o ji uwe mwuda ya kpuchie ihu ya, puo gaa guzo n'onu uzo ogba nkume ahū. Mgbe ahū, o nuru olu juru ya si, "Ilaia, ginj ka i na-eme n'ebe a?" **14** O zaghachiri si, "Eji m inu oku n'obi na-ejere Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile ozi. Ndi Izrel ajula ogbugba ndu gi, tidasiakwa ebe ichu aja gi, were mma agha gbukwaa ndi amuma gi niile, ugbu a o bu naanī mu onwe m bu onye foduru, ma ha na-achokwa iwepu ndu m." **15** Onyenwe anyi si si ya, "Sikwa uzo i si bja laghachi, gaa n'ozara Damaskos. Mgbe i ruru ebe ahū, tee Hazael mmanu ibu eze Aram. **16** Teekwa Jehu, nwa Nimshi mmanu ibu eze Izrel. I ga-etekwa Ilaisha nwa Shafat, onye Ebel-Mehola mmanu ibu onye amuma n'onodu gi. **17** Onye obula gbanariri Hazael ga-anwu n'aka Jehu. Otu a kwa, ndi niile gbanariri mma agha Jehu ka Ilaisha ga-egbu. **18** Ma ghota na o dī puku mmadu asaa no n'Izrel, ndi na-egbughegi ikpere ha n'ala nye Baal, maobu sutu ya onu, ife ya ofufe." **19** Ilaia sitere n'ebe ahū puo gaa chota Ilaisha nwa Shafat ebe o no na-ako ala ubi. Iri ehi abuo na anō e jikotara abuo abuo dī ya n'ihu, ma ya onwe ya ji ehi abuo e jikotara onu, nke iri na abuo ya na-ako ala ubi. Ilaia jekwuru Ilaisha wukwasī ya uwe mwuda ya n'ubu ya. **20** Mgbe ahū, Ilaisha hapuru ehi ndi ahū ebe

ha guzoro n'ubi ahụ gbara oşo gbakwuru Ìlajja sị ya, "Biko, kwere ka m gaa sutu nna m na nne m onụ, sị ha nọdụ nke oma. Emesịa, aga m esokwa gi." Ìlajja zara sị ya, "Laghachi azụ, ọ bụ giñi ka m mere gi?" **21** Ìlajja laghachiri azụ, gbuo ehi abụọ ahụ e jikọtara n'otu, kpọọ ihe ahụ e ji arụ ọrụ n'ubi ọkụ, were ha sie anụ ahụ nye ndị mmadụ, ha rie. Mgbe ahụ, o biliri ije pụọ ga soro Ìlajja, buru nwaodibo ya.

20 Ugwu a, Ben-Hadad, bụ eze ndị Aram, chikọtara ndị agha ya niile. Iri ndị eze atọ na abụọ sonyere ya, ha na ñnyinyina ha na ugbo agha ha. **2** Rigooro nọchibido obodo Sameria buso ya agha. **2** Mgbe ahụ, eze ndị Siria zigaara Ehab, eze Izrel ozi n'ime obodo sị ya, "otu a ka Ben-Hadad siri, **3** 'Ọlaocha na ọlaedo gi, nkem ka ha bụ, ndị nwunye gi na umu gi, bụ ndị dī mma karịsịa nke m ka ha bụ.'" **4** Ehab eze Izrel, zighachiri ozi sị, "Ọ dī mma, onyenwe m, mụ onwe m, na ihe niile m nwere bu nke gi." **5** Ngwangwa ndị ozi Ben-Hadad bīaghachiri zie Ehab ozi ọzọ sị ya, "Otu a ka Ben-Hadad siri, 'Ọ bụ ezie na m ziteere gi ozi, sị, ọlaocha gi na ọlaedo gi na ndị nwunye gi na umu gi ka i ga-enye m. **6** Ma ugwu a, n'oge dī ka nke a, echi, aga m ezite ndị ozi m ka ha bīa nyochaa ụlọ gi niile na ụlọ ndị ozi gi niile. Ihe ọbūla dī oke ọnụahịa n'anya gi ka ha ga-ewere.'" **7** Eze Izrel kpọrọ ndị okenye niile nke ala ahụ, sị ha, "Leenu ugwu a, hụkwanu otu nwoke a si achọ nsogbu. Mgbe o zitere m ozi inye ya ndị nwunye m, na umu, na ọlaocha m na ọlaedo m, ekwenyere m ya inye ya ihe ndị a." **8** Ndị okenye na ndị Izrel zara sị ya, "Añala ya ntị! Enyela ya ihe ọbūla." **9** Mgbe ahụ, ọ siri ndị ozi Ben-Hadad, "Gwanu onyenwe m, bụ eze, 'M bụ odibo gi jikeere ime ihe niile i buru ụzọ kwuo na m ga-enye gi. Ma ekwenyeghi m n'ozī nke ugboro abụọ a.'" Ndị ozi ahụ laghachiri kọrọ Ben-Hadad ihe niile Ehab kwuru. **10** Ma Ben-Hadad zigakwaara Ehab ozi ọzọ sị, "Ka chi ndị a mesoo m meso, otu ọbūla mmeso ahụ sī dī njo, ma ọ buru na aja Sameria ga-afọdụ inye onye ọbūla n'etiti ndị ikom m otu njuaka." **11** Ma eze Izrel zaghachiri, "Gwa ya, 'Onye na-ebu agha na-anya isi naanị mgbe a lūchara agha, ọ bughị tupu a lūọ agha.'" **12** Ben-Hadad nuru ozi Ehab ziri mgbe ya na ndị eze ndị ọzọ ahụ nọ na-ahụ mmanya n'ụlọ ikwu ha manyere n'ogbo agha ahụ. Ben-Hadad nyere ndị agha ya iwu sị ha, "Jikerenu, buso ndị Izrel agha." Ya mere, ha kwadoro ibuso obodo ahụ agha. **13** N'oge a, otu onye amuma biakwutere Ehab, bụ eze Izrel sị, "Otu a ka Onyenwe anyi siri, 'I huru oke igwe ndi agha a? Aga m enyefe ha n'aka gi taa, mgbe ahụ i ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi.'" **14** Ma Ehab juru sị, "Onye ga-eme nke a?" Onye amuma zara, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Ọ bụ umu okorobia bụ ndiisi agha nọ n'okpuru ndi ochiagha na-achi akuku ala Izrel.'" Ehab jukwara ozo, "Onye ga-amalite agha a?" Onye amuma ahụ zara, "Gi onwe gi." **15** Mgbe ahụ, Ehab kpokọtara umu okorobia bụ ndiisi agha si n'akuku obodo ya. Onuogugu ha di narị abuo na iri ato na mmadu abuo. Onuogugu ndi agha Izrel

ndi ozo di puku asaa. **16** N'etiti ehiehie, mgbe Ben-Hadad na iri ndi eze ato na abuo ahụ, bụ ndi ahụ bīara inyere ya aka nọ na-ahụ mmanya, na-ahūbīga ya oke, **17** umu okorobia, bụ ndi agha, ndi nọ n'okpuru ndi ochiagha na-achi akuku ala Izrel buru uzo puo ibu agha. Ma Ben-Hadad, n'onwe ya ezipulari ndi nledo, ndi loghachiri bīa gwa ya sī, "Ndi agha si Sameria na-abja." **18** Ọ siri, "Ọ buru na ha abia n'ihī udo, jidenu ha na ndi; ọ buru na ha bīara maka ibu agha, jidenu ha na ndi!" **19** Ma umu okorobia ndi ochichi a bụ ndi nọ n'okpuru ndiisi, na-achi akuku ala ahụ sitere n'obodo zolie ije ebe ndi agha so ha n'azu, puo ibu agha. **20** Onye ọbūla n'ime ha gburu onye agha Siria ọbūla lūsooro ya ogu. Nke a mere ka ndi agha Siria gbapu ozo, ndi agha Izrel chusokwara ha. Ma Ben-Hadad, eze Aram, na ndi agha na-aga ñnyinyina, sitokwara n'ihu ogbo agha ahụ gbapukwa ozo. **21** Ma eze ndi Izrel pukwuru ya, nwude otutu ñnyinyina na ugbo agha, butere ndi Aram oghom di ukwu. **22** Emesia, onye amuma ahụ biakwutere eze Izrel sị ya, "Mee onwe gi ka i di ike nke oma, mara ihe e kwesiri ka e mee, n'ihī n'etiti okochi na udu mmiri nke afọ n'abia, eze Aram ga-abia ibuso gi agha ozo." **23** Ma otu ọ di, ndiisi agha eze ndi Aram duru ya odu sī, "Chi ha bī chi ugwu. N'ihī ya ka ha jī di ike karīa anyi. Ma ọ buru na anyi ebuso ha agha n'obosara ala di larī, anyi aghaghi jī di ike karīa ha. **24** Mee ihe a, wepu ndi eze a niile site n'ebe ha nọ, jiri ndi na-achi ala gbanwee ha. **25** Kpokotaakwa ndi agha ozo, ndi di ukwu n'onuogugu, dika ndi agha i du gaa agha na mbu. Nyekwa anyi ñnyinyina na ugbo agha ga-ezuru anyi. Anyi ga-apukwa buso ndi Izrel agha n'obosara ala di larī. Ọ dikwaghi ihe ga-egbochi anyi imeri ha n'oge a." Ben-Hadad, eze Aram, kwenyere, meere ha dika ha rīoro ya. **26** Mgbe otu afọ gasiri, Ben-Hadad chikotakwara ndi Aram niile duru ha gaa Afek ibuso Izrel agha. **27** Mgbe a kpokotara ndi agha niile nọ n'Izrel nye ha ngwa agha, ha puru izute ha. Ndi agha Izrel mara ulo ikwu ha na ncherita ihu ndi agha Siria, dika igwe ewu nta abuo, ebe ndi Aram jutara ala ahụ niile. **28** Onye nke Chineke bīara gwa eze ndi Izrel, "Otu a ka Onyenwe anyi siri, 'N'ihī na ndi Aram na-eche na Onyenwe anyi bī chi nke ugwu, na ọ bughī chi ala ndagwurugwu, aga m arara igwe ndi agha a nyefee gi n'aka, ka gi na ndi gi mata n'ezikwu na m bī Onyenwe anyi.'" **29** Ọ bụ ọbuchi asaa ka ha mara ulo ikwu ha na ncherita ihu ibe ha. Ma n'ubochi nke asaa ahụ, ndi agha malitere ibu agha. Ndi Izrel meruru narī puku ndi agha Aram ahụ n'otu ubochi. **30** Ma ndi foduru n'etiti ndi agha Aram gbapuru ozo gbalaga n'obodo Afek. Ebe ahụ ka mgbidi obodo Afek nọ dagbuo iri puku ndi agha abuo na asaa n'ime ha. Ma Ben-Hadad n'onwe ya gbalagara, gbaba n'ime obodo ahụ, gaa zoo onwe ya n'ime ime otu ulo. **31** Mgbe ahụ, ndiisi agha ya biakwutere ya sī ya, "Lee, anyi nuru na ndi eze Izrel bī ndi obi ebere. Ka anyi yiri akwa mkpe n'ukwu anyi, kee udo n'olu anyi, gaa rīoro eze Izrel. Ma eleghi anya ọ ga-edebe gi ndu." **32** Ya mere, ha yikwasiri onwe ha akwa mkpe,

nyarakwa ụdọ n'olu ha, jekwuru eze Izrel sị ya, "Ohu gi bụ Ben-Hadad na-asị, 'Biko, kwee ka m dirị ndụ.'" Eze juru ha sị, "Ọ bụ ezie na ọ ka dị ndụ ugbo a? Nwanne m ka ọ bụ." **33** Okwu a mere ka ndị ozi eze Aram nwee olileanya. Ha mere ngwangwa kwugharịakwa ihe ahụ o kwuru. Ha siri, "E, Nwanne gi bụ Ben-Hadad." Mgbe ahụ, eze Ehab nyere ha iwu sị, "Gaanụ kpọputa ya, dutekwanụ ya n'ebe a." Mgbe Ben-Hadad bjara, Ehab mere ka ọ rigota n'ugbo agha nke ya. **34** Mgbe ahụ, Ben-Hadad gwara Ehab sị, "Obodo niile nke nna m naara nna gi, ka m ga-enyeghachi gi. I nwere ike iwuru onwe gi ọdụ ahịa n'ama obodo Damaskos dika nna m wuru n'ime Sameria." Ehab kwuru, "Ọ buru na anyi agbaa ndu, aga m eme ka i nwere onwe gi." Ya mere, ha abụọ gbara ndu. Ehab hapụkwara ya ka ọ laa n'udo. **35** Emesija, okwu Onyenwe anyi rutere otu onye n'etiti umu ndi amuma. O gwara otu nwoke n'ime umu ndi amuma ahụ nọ ya nso sị ya, "Jiri ngwa agha di gi n'aka tie m ihe." Ma nwoke ahụ juru ime ihe onye amuma ahụ kwuru. **36** N'ih i nke a, onye amuma gwara nwoke ahụ okwu sị, "Ebe ọ bụ na i juru ime ihe Onyenwe anyi nyere n'iwu, lee ihe ga-adakwasị gi. Mgbe i si n'ebe a na-ala n'ulo gi, odum ga-ezute gi n'uzo dogbuo gi." Amuma a mezukwara, n'ih i na mgbe nwoke ahụ tughariri sị n'ebe ahụ na-ala, odum usoro ya ogo n'uzo gbuo ya. **37** Onye amuma ahụ pukwara chota onye ozo sị ya, "Biko, tie m ihe." Nwoke ahụ tiri ya ihe tihja ya ahụ. **38** Mgbe ahụ, onye amuma ahụ e tiri ihe jiri akwa kechie ihu ya, ka mmadu obula ghara imata onye o bu. O puru gaa guzo n'akuku uzo ebe eze Izrel ga-esi gafee. **39** Mgbe eze na-agafe, onye amuma ahụ tiri mkpu sị, "Onyenwe m, biko gee m nti. Lee, otu onye agha bjakwutere m mgbe m no n'ihu agha sị m, 'Lee nwoke a a dotara n'agha; chee ya nche. Ekwekwala ka o gbanari gi. N'ih i na o buru na o site n'aka gi gbapu, i ga-anwu, maobu i jiri otu talenti olaocha gbara isi gi.' **40** Ma mgbe m no na-aru oru ozo, nwoke ahụ a dotara n'agha gbapuru. Ahukwaghi m ya anya ozo." Mgbe ahụ, eze Izrel zara sị ya, "I jirila onu gi maa onwe gi ikpe. I ghaghị inata ahuhu diri gi." **41** Mgbe ahụ, onye amuma ahụ mere ngwangwa wepu akwa ahụ o ji kechie anya ya abuo. Eze Izrel matakwara na o bu otu onye n'ime ndi amuma. **42** Onye amuma ahụ gwara eze okwu sị ya, "Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Ebe i mere ka nwoke a laa, bu onye m nyere gi n'aka ime ka o nwuo, ugbo a, i ghaghị inwu n'onodu ya. A ga-alakwa ndi gi n'iyi, n'onodu ndi nke ya.'" **43** N'ih i okwu a, eze Izrel ji iwe na ihu mgaru laa n'ulo ya di na Sameria.

21 Mgbe nwa oge nta gasiri, Nebot, onye Jezril, nwere ubi vainj di na Jezril, n'akuku uloeze Ehab bu eze Sameria. **2** Ehab siri Nebot, "Nye m ubi vainj gi ka o buru ubi a gbara ogige, ebe m ga-aku akwukwo nri, ebe o di nso n'uloze m. Aga m enye gi ubi vainj ozo di mma karja ya, ma o burukwa na i choro, aga m akwu gi ego obula o ruru n'onu ahia ya." **3** Ma Nebot zara sị Ehab, "Ala a bu ihe nketa ruuru m site n'aka nna nna m ha. M ga-esi anaa nye gi ya. Onyenwe anyi

ekwela na m ga-ewere ihe nketa nke nna nna m ha nye gi." **4** Ehab jiri obi ufu na ihu mgaru laa n'ulo ya n'ih i okwu a Nebot, onye Jezril gwara ya sị, "Agaghị m enye gi ihe nketa nna nna m ha." O dinara n'ih e ndina ya, chee ihu ya n'aja ulo, ju iri ihe obula. **5** Ma nwunye ya bu Jezebel, bjakwutere ya juo ya sị, "Gini mere i ji ju iri ihe? Gini mere i ji nogide n'obi ojo on iwe?" **6** Ehab zara sị ya, "Agwara m Nebot, nwoke onye Jezril okwu sị ya, 'Resi m ubi vainj gi, ma o buru na i choro, aga m enye gi ala ubi ozo mara mma n'onodu ya.'" Ma o juru juwaa isi inye m ubi ahụ." **7** Mgbe ahụ, nwunye ya Jezebel juru ya ajuju sị ya, "O bughị gi bu eze nachị Izrel? Bilie, rie nri, enyela obi gi nsogbu, n'ih i na aga m enyefe gi ubi vainj Nebot onye Jezril n'aka." **8** Ya mere, Jezebel dere akwukwo n'aha Ehab, were mgbaaka akara eze kaa n'akwukwo ndi ahụ, zigara ha ndi okenye obodo na ndi a na-asopuru bi n'obodo ebe Nebot bi. **9** N'ime akwukwo ozi ndi a, o dere sị, "Nyenu iwu ka mmadu niile buo onu. Kpokotaanu ndi Jezril niile, ka ha zuko. Mgbe unu zukoro, nyenu Nebot onodu n'och e di mkpa. **10** Hoptanu ndi ikom abuo, ndi na-abagh i uru ka ha puta n'ihu nzuko unu guzo gbaa ama ugha megide Nebot si na ha nuru mgbe o kochara Chineke na eze. Maanu ya ikpe onwu, kpuu ya n'azu obodo, jiri nkume tugbuo ya, ka o nwuo." **11** Ndi okenye na ndi a na-asopuru ndi bi n'obodo ahụ mere dika Jezebel nyere n'iwu n'akwukwo ahụ o degaara ha. **12** Ha nyere iwu maka ihu onu, kpoqwa nzuko ndi obodo ahụ niile, meekwa ka Nebot nodu n'och e di mkpa. **13** Mgbe ahụ, ndi ikom abuo na-abagh i uru putakwara, nodu na ncherita ihu ya, ha gbara ama ugha megide Nebot, n'ihu ndi mmadu, sị, "Nebot kochara Chineke na eze." N'ih i nke a, ha dokpuru ya gaa n'azu obodo jiri nkume tugbuo ya. **14** Emesija, ndi okenye na ndi a maara aha ha nke obodo Jezril, ziri ozi zigara Jezebel gwa ya na Nebot anwuola. **15** Ngwangwa Jezebel natara ozi na a tugbola Nebot, o siri Ehab, "Bilie, gaa nwetara onwe gi ubi vainj Nebot, nwoke onye Jezril. Ubi ahụ o juru inye gi n'ego aburula nke gi ugbo a n'ih i na Nebot anwuola. O dikwagh i ndu ozo!" **16** Mgbe Ehab nuru na Nebot anwuola, o biliri puo, gaa ibanye n'ubi ahụ, inwetara onwe ya ubi vainj Nebot, onye Jezril. **17** Ma okwu Onyenwe anyi rutere Ilaija, onye Tishbe, sị ya, **18** "Bilie, gaa zute Ehab, eze Izrel onye bi na Sameria. O no ugbo a n'ime ubi vainj Nebot inwetara ya onwe ya. **19** Gwa ya sị ya, 'Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru: I gbuola ochu mmadu si otu a nwetara onwe gi ihe nketa? Ebe ahụ nkita no rachaa obara Nebot ka ha ga-anọ rachaakwa obara gi. E, obara gi onwe gi.'" **20** Mgbe ahụ, Ehab juru Ilaija ajuju sị ya, "Onye iro m, i chorokwala m bja?" Ilaija zara sị ya, "E, achorola m gi bja n'ih i nyefe i nyefere onwe gi ime ihe di njo n'anya Onyenwe anyi. **21** O siri, 'Aga m eme ka ihe ojo dakwasị gi. Aga m ekpochapu ndi agburu gi, site n'ezinaulo Ehab bipu nwoke obula, maobu ohu maobu onyenwe onwe ya n'Izrel. **22** Aga m eme ka ulo gi diri ka nke Jeroboam nwa Nebat, na dika nke Baasha nwa Ahija, n'ih i na i kpasuala m

iwē, meekwa ka Izrel mehie.’ **23** “Ma banyere Jezebel, Onyenwe anyị siri, ‘Umụ nkita ga-eri anụ ahụ Jezebel n’akukū mgbidi aja ụlọ dī n’obodo Jezril.’ **24** “Nkita ga-eri anụ onye obula si n’ezinaulo Ehab nke nwuru n’ime obodo, ma anụ ufe nke eluigwe ga-eri anụ ndi obula nwuru n’ohia.” **25** (N’ezie, o nweghi onye obula ozo di ka Ehab, onye rere onwe ya nye ime ihe ojojo di ukwu n’anya Onyenwe anyi, onye Jezebel nwunye ya kwagidere ime ihe ojojo di iche iche. **26** Ehab bu onye mere mmehie di oke njo nke igbaso na ife arusi di iche iche ofufe dika ndi Amorait mere, bu ndi ahụ Onyenwe anyi sitere n’ala a chupụ ime ka ndi Izrel nweta ala ha.) **27** Mgbe Ehab nuru okwu amuma ndi a, o dowara uwe ya, yikwasị onwe ya akwa mkpe, buo onu, dinaa n’akwa mkpe ahụ, jehharịakwa n’idi umeala. **28** Ma okwu Onyenwe anyi rutere Ilaija, onye Tishbe ozo, si ya, **29** “I huru otu Ehab si weda onwe ya ala n’ihu m? N’ihi ihe a o mere, iweda onwe ya ala n’ihu m, agaghi m eme ka ihe ojojo ndi a m kwuru okwu banyere ha rute ya n’oge o di ndu. Kama aga m eme ka ihe ndi a dakwasị ezinaulo ya mgbe nwa ya ga-achi dika eze.”

22 Agha ozo adaghi n’etiti Aram na Izrel afo ato. **2** Ma n’afọ nke ato, Jehoshafat, eze Juda, gara ileta Ehab eze Izrel. **3** Eze Izrel siri ndi ozi ya, “Unu amaghi na ala Ramot Gilead bu nke anyi, ma lee na anyi gbara nkiti iga naputa ya site n’aka eze Aram?” **4** Ya mere, o juru Jehoshafat, “I ga-eso m gaa buso Ramot Gilead agha?” Jehoshafat zaghachiri eze Izrel, si, “Otu m di ka gi onwe gi di, ndi m bukwa ndi gi, inyinya m bukwa nke gi.” **5** Ma Jehoshafat gwakwara eze Izrel, si, “Buru ụzo chọputa ihe bu ntuziaka Onyenwe anyi.” **6** Ya mere, eze Izrel kpokotara ndi amuma, onuogugu ha ruru nari ndi ikom anọ, juo ha si, “O bu m gaa buso Ramot Gilead agha, ka o bu m hapu iga?” Ha zara, “Gaa, n’ihi na Onyenwe anyi ga-enyefe ha n’aka eze.” **7** Ma Jehoshafat juru, “O bu na e nwekwaghi onye amuma Onyenwe anyi n’ebe a, onye anyi nwere ike ijuta ase n’aka ya?” **8** Eze Izrel zaghachiri Jehoshafat, si, “A ka nwere otu onye amuma, onye anyi nwere ike isite n’aka ya juo Onyenwe anyi ase, o bu Maikaya nwa Imla, ma akporo m ya asi, n’ihi na o nweghi oge o na-ebu amuma ihe oma n’ebe m no, kama o bu naani nke ojojo.” Jehoshafat siri, “Eze ekwesighi ikwu okwu di otu a.” **9** Mgbe ahụ, eze Izrel kporo otu onye na-ejere ya ozi si ya, “Mee osiiso kpoa Maikaya nwa Imla n’ebe a.” **10** Ehab eze Izrel na Jehoshafat eze Juda, onye obula yi uwe eze ya, na-anokwasị n’ocheeze ya n’ebe izocha oka n’onu ụzo ama e si abata obodo Sameria. Ndi amuma ahụ niile nokwa na-ebu amuma n’ihu ha. **11** Zedekaya nwa Kenaana, mere mpi igwe, o kwuputara si, “Nke a bu ihe Onyenwe anyi na-ekwu, ‘Ihe ndi a ka i ga-eji sogide ndi Aram, ruo mgbe a gaa ha n’iyi.’” **12** Ndi amuma ndi ozo niile na-ebu otu ihe ahụ n’amuma, na-asi, “Gaa, busoo Ramot Gilead agha, i ga-enwekwa mmeri, n’ihi na Onyenwe anyi ga-enyefe ya n’aka eze.” **13** Onyeozu ahụ nke gara ikpo Maikaya siri ya, “Lee, ndi amuma ndi ozo na-agupughi

onye obula na-ebu amuma oganihu nye eze. Mee ka okwu gi na ha dakota. Kwuokwa ihe ga-adj eze mma.” **14** Ma Maikaya siri, “Dika Onyenwe anyi na-adi ndu, aga m agwa ya naani ihe Onyenwe anyi gwara m.” **15** Mgbe o bjarutere, eze juru ya, “Maikaya, o bu anyi gaa buso Ramot Gilead agha, ka o bu anyi hapu?” O zara, “Gaa, ma nwekwa mmeri, n’ihi na Onyenwe anyi ga-enyefe ya n’aka eze.” **16** Eze siri ya, “Ugboro ole ka m ga-eme ka i njuo iyi na i gaghị agwa m ihe ozo, karija naani eziokwu n’aha Onyenwe anyi?” **17** Mgbe ahụ Mikaya zara, “Ahuru m Izrel niile ka ha gbasasiri n’elu otutu ugwu dika aturu na-enweghi onye ozuzu aturu, ma Onyenwe anyi siri, ‘Ndi a enweghi onyendu. Ka onye obula laghachi n’ulo ya n’udo.’” **18** Eze Izrel, siri Jehoshafat, “O bu na m agwaghị gi na o dighi mgbe o na-ebu amuma ihe oma banyere m, kama naani ihe ojojo?” **19** Mikaya gara n’ihu, si, “Ya mere, nurunu okwu Onyenwe anyi. Ahuru m Onyenwe anyi ka o nokwasiri n’ocheeze ya, hukwa usuu nke eluigwe ka ha na-eguzo n’akuku ya, n’aka nri ya nakwa n’aka ekpe ya. **20** Onyenwe anyi siri, ‘Onye ga-aga rafuo Ehab ka o gaa buso Ramot Gilead agha, gaa nwuo n’ebe ahụ?’ ‘Otu onye tuputara aro nke a, ebe onye ozo tuputara nke ozo. **21** N’ikpeazu otu mmuo putara, guzo n’ihu Onyenwe anyi si, ‘Mu onwe m ga-arafu ya.’” **22** “Onyenwe anyi juru si, Olee otu i ga-esi mee nke a?” “Aga m apu gaa buru mmuo nrafu n’onu ndi amuma ya niile,” ka o zara. “Onyenwe anyi siri, ‘I ga-enwe ike irafu ya. Gaa mee otu a.’” **23** “Ma ugbo a, Onyenwe anyi etinyela mmuo okwu ugha n’onu ndi amuma gi niile ndi a. Onyenwe anyi ekwubela n’ihe ojojo ga-adakwasị gi.” **24** Mgbe ahụ, Zedekaya nwa Kenaana, gara nso, maa Maikaya aka na nti, juo ya, “Olee ụzo ka mmuo ahụ sitere na Onyenwe anyi gara, mgbe o hapuru m bja igwa gi okwu?” **25** Maikaya zaghachiri, “I gachoputa nke a n’ubochi i ga-agbaba n’ime ime ulo izo onwe gi.” **26** Mgbe ahụ, eze Izrel nyere iwu si, “Jidenụ Maikaya kpugara ya Amon onye na-achi obodo a, na Joash nwa eze **27** i ga-asikwa, ‘Otu a ka eze siri: Tiney nwoke a n’ulo mkporo, nye ya naani achicha na mmiri onunu tutu ruo mgbe m loghachiri n’udo.’” **28** Maikaya kwuputara si, “O buru na i loghachi n’udo, o putara na o bughị Onyenwe anyi si n’onu m kwuo okwu.” O kwukwara si, “Unu niile hubakwanu okwu m ndi a niile ama!” **29** Ya mere, eze Izrel na Jehoshafat eze Juda, puru gawa Ramot Gilead. **30** Eze Izrel gwara Jehoshafat, si, “Aga m ejikere onwe m dika m bu onye ozo banye n’ogbo agha, ma gi onwe gi yiri uwe eze gi.” Ya mere, eze Izrel nwoghariri onwe ya ka onye ozo baa n’ogbo agha. **31** Ma eze Aram enyelarị ndi ochiagha ndi na-agba ugbo agha, onuogugu ha di iri ato na abuo, iwu si, “Unu ebusola onye obula agha, maobu onye ukwu maobu onye nta, kariakwa naani eze Izrel.” **32** Mgbe ndi ochiagha, na-achi ugbo agha huru Jehoshafat, ha chere n’obi ha, “N’ezie, onye a bu eze Izrel.” N’ihi ya ha tughariri ibuso ya agha, ma Jehoshafat tiri mkpu, **33** ndi ochiagha, na-achi ndi na-agba ugbo agha huru na o bughị eze Izrel, ma kwusi

ichuso ya. **34** Ma otu onye doro uto ya gba ru ya na-
 ebughi onye obula n'obi, gbata ya eze Izrel n'etiti njiko
 nke uwe agha ya. Eze gwara onye okwo ugo agha ya,
 si, "Tugharia, si n'ebe a bu ru m, n'ihu na emerula m
 ahụ." **35** Agha ahụ siri ike n'ubochi ahụ niile, e ji ihe
 mee ka eze kwuru oto n'ime ugo agha ya na-eche
 ndi Aram ihu. Obara si n'onya ahụ sojuru n'ala ugo
 agha ahụ, o nwuru n'uhuruchi ubochi ahụ. **36** Mgbe
 anyanwu na-ada, e tiri mkpu nke gazuru n'ogo agha
 ndi Izrel, si, "Nwoke obula laa n'obodo ya, onye obula
 laakwa n'ala nke aka ya!" **37** Ya mere, eze nwuru, e
 buta ozu ya n'obodo Sameria, ebe a no lie ya. **38** Ha
 sachara ugo agha ya n'odo mmiri di na Sameria (ebe
 ndi akwuna na-asa ahụ). Umụ nkita rachara obara ya,
 dika okwu Onyenwe anyi kwubiri. **39** Ma banyere ihe
 ndi ozu niile mere n'oge ochichi Ehab na ihe niile o
 mere, uloze o wuru nke o ji odu choo mma, na obodo
 niile o wusiri ike, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko
 ihe mere n'oge ndi eze Izrel? **40** Ehab sooro ndi nna
 nna ya ha dina n'onwu. Ahazaya nwa ya ghoro eze
 n'onodu. **41** Jehoshafat nwa Asa ghoro eze Juda, n'afu
 nke anu, nke ochichi Ehab eze Izrel. **42** Jehoshafat
 gbara iri afu ato na ise mgbe o malitere ibu eze. O
 chiri iri afu abuo na ise na Jerusalem. Aha nne ya bu
 Azuba, nwa Shilli. **43** N'ihe niile o jere ije n'uzo Asa
 bu nna ya, o sitekwaghi n'ime ha wezuga onwe ya, o
 mekwara ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. Naani na o
 wezugaghi ebe di elu niile, nke mere na ndi mmadu
 gara n'ihu na-achu aja, na-esurekwa ihe nsure oku na-
 esi isi uto n'ebe ahụ niile. **44** Jehoshafat mere ka udo
 di n'etiti ya na eze Izrel. **45** Ma banyere ihe ndi ozu
 niile mere n'oge ochichi Jehoshafat, ihe niile ndi o
 rupu tara, ike o kpara n'otutu agha nke o buru, o bu na
 e deghi ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze
 Juda? **46** O kpocharu ndi ikom akwuna ulu arusi, bu
 ndi nke foduru, mgbe nna ya bu Asa chichara ochichi.
47 N'oge a, eze adighi n'ala Edom, kama o bu onye
 nnochite anya eze bu onye na-achi. **48** Jehoshafat
 wuru otutu ugo mmiri eji azu ahia, maka ije n'ala
 Ofia iga bute olaedo ma ugo mmiri ndi a agaghi ebe
 obula, n'ihu na ha mikpuru n'Eziyon Geba. **49** N'oge
 ahụ, Ahazaya nwa Ehab siri Jehoshafat, "Kwere ka
 ndi ikom m sooro ndi oru gi n'ugo gi," ma Jehoshafat
 ekweghi. **50** Mgbe ahụ, Jehoshafat sooro nna nna ya
 ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ha n'obodo Devid,
 nna ya. Jehoram nwa ya ghoro eze n'onodu ya. **51**
 Ahazaya nwa Ehab, malitere ibu eze Izrel na Sameria,
 n'afu iri na asaa nke ochichi Jehoshafat, eze Juda. Ma o
 chiri Izrel naani afu abuo. **52** O mere ihe di njo n'anya
 Onyenwe anyi, n'ihu na o sooro uzo ojo niile nke nna
 na nne ya, na uzo ojo nke Jeroboam nwa Nebat, onye
 mere ka Izrel mee mmehie. **53** O fekwara arusi Baal
 ofufe, kpo kwa isiala nye ya, si otu a kpasuo Onyenwe
 anyi, Chineke Izrel iwe, dika nna ya mere.

2 Ndi Eze

1 Moab nupuru isi megide Izrel mgbe Ehab nwurū. **2** N'oge a, Ahazaya sitere na mgbe ụlọ elu ya dị na Sameria daa, merụọ ahụ nke ukwu. N'ihị orja a, o zigara ndị ozi, sị ha, "Gaa juta ase n'aka Baal-Zebub, bụ chi Ekron, ma m ga-adiri site n'ihe mmeru ahụ a." **3** Ma mmụọ ozi Onyenwe anyị gwara Ilaija onye Tishbe okwu sị ya, "Gaa zute ndị ozi eze Sameria zipuru, juo ha sị, 'Gini mere unu ji aga Ekron iju ase? O bụ na Chineke anoghi n'Izrel mere unu ji aga iju Baal-Zebub ase imata ma eze o ga-adị ndu?'" **4** N'ihị nke a, otu a ka Onyenwe anyị kwuru, 'I gaghị esite n'elu ihe ndina ahụ bilie. I gaghị inwụ!' Ya mere Ilaija puru gaa zie ndị ozi eze ozi ahụ. **5** Ndi ozi ahụ laghachiri azu. Ma mgbe eze huru ha, o juru ha sị, "Gini mere unu ji loghachi?" **6** Ha zara ya, "Otu nwoke zutere anyị n'uzo sị anyị, 'Laghachi ga zie eze ahụ zitere unu sị ya: 'Ihe ndi a, ka Onyenwe anyi kwuru, O bu n'ihị na Chineke anoghi n'Izrel ka i ji zipu ndi mmadu ka ha gaa juta ase site n'aka Baal-Zebub, chi ndi Ekron? N'ihị nke a, i gaghị esite n'ihe ndina gi bilie. Ya doo gi anya na i gaghị inwụ!'" **7** Eze juru ha sị, "Onye bụ nwoke a zutere unu n'uzo gwa unu okwu ndi a? Olee udi mmadu o bu?" **8** Ha zaghachiri ya, "O bu nwoke yi uwe e ji aji anu kpa; o kere ihe okike akpukpo anu n'ukwu ya." Eze siri, "O bu Ilaija, onye amuma si Tishbe!" **9** Mgbe ahụ, eze zigara otu onyeisi agha ya, na iri ndi agha ise ka ha gaa jide Ilaija. Mgbe ndi agha ahụ biarutere hụ Ilaija ka o nọ ala n'elu ugwu, onyeisi agha ahụ kporo Ilaija sị ya, "Onye nke Chineke, eze sị gi, 'rituol!'" **10** Ilaija zara sị ha, "O buru na m bụ onye nke Chineke dika i kwuru, ka oku si n'elugwe daa rechapu gi na iri ndi agha ise so gi." Otu mgbe ahụ, oku sitere n'elugwe daa rechapu iri ndi agha ise ahụ na onyeisi ha. **11** Ozokwa, eze zigara otu onyeisi agha na iri ndi agha ise ozo ka ha gaa jide Ilaija. Mgbe ha biarutere hụ Ilaija, onyeisi agha ahụ kpokuru ya sị ya, "Onye nke Chineke, eze sị gi, 'rituol, bja ngwangwa!'" **12** Ilaija zara sị ya, "O buru na m bụ onye nke Chineke dika i kwuru, ka oku si n'elugwe daa rechapu gi na iri ndi agha ise gi na ha so." Ngwangwa, oku Chineke si n'elugwe daa rechapu ha. **13** Ozokwa, eze zigara otu onyeisi agha na iri ndi agha ise ozo ka ha gaa jide Ilaija. Mgbe ndi agha a bjaara hụ Ilaija, onyeisi agha ahụ rigoro n'elu ugwu gbuo ikpere n'ala n'ihu Ilaija rjoro ya amara sị ya, "Onye nke Chineke, biko, meere ohu gi na iri ndi agha ise mụ na ha so ebere. **14** Lee, oku esitela n'elugwe rechapu ndiisi agha abuo ahụ buru uzo, ha na ndi agha ha. Ugbu a, biko, ario m gi, chebe ndu anyi." **15** Mgbe ahụ, mmu ozi Onyenwe anyi gwara Ilaija okwu sị ya, "Atula egwu! Soro ya gaal!" Ya mere, Ilaija sooro onyeisi agha ahụ gaa n'ihu eze. **16** Mgbe Ilaija ruru n'ihu eze, o gwara eze okwu sị ya, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, o bu n'ihị na Chineke anoghi n'Izrel ka i ji zipu ndi ozi ka ha gaa juta ase site n'aka Baal-Zebub, chi ndi Ekron? Ebe o bu

na i mere ihe di otu a, i gaghị esite n'ihe ndina gi bilie. I ga-anwuri!" **17** O nwuru dika okwu Onyenwe anyi nke Ilaija kwuru si di. N'ihị na Ahazaya enweghi nwa nwoke obula, Jehoram nochiri anya ya dika eze, n'afọ nke abuo nke ibu eze Jehoram nwa Jehoshafat, bu eze juda. **18** Akuko banyere ibu eze nke Ahazaya, na ihe niile o mere, e deghi ha n'akwukwo akuko ndi eze Izrel?

2 O ruo mgbe Onyenwe anyi chorọ i kporo Ilaija laa n'elugwe site n'oke ifufe, Ilaija na Ilaisha nọ n'uzo sitere Gilgal. **2** Ilaija siri Ilaisha, "Nodu n'ebe a, n'ihị na Onyenwe anyi ziri m ozi ka m gaa Betel." Ma Ilaisha zara sị ya, "Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, na dika gi onwe gi nokwa na-adị ndu, agaghị m ahapu gi." Ya mere, ha abuo sooro gaa Betel. **3** N'ebe ahụ, umu okorobia ndi amuma nọ na Betel putara zute ha abuo. Ndi amuma ahụ bjakwutere Ilaisha sị ya, "I maara na Onyenwe anyi ga-esi n'ebe i nọ wepu onyenwe gi Ilaija taa?" Ilaisha siri, "Mu onwe ma maara, ma unu noro nwayoo." **4** Mgbe ahụ, Ilaija siri ya, "Ilaisha, nodu n'ebe a, n'ihị na Onyenwe anyi ziri m ozi ka m gaa Jeriko." Ma o zara, "Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, na dika gi onwe gi nokwa na-adị ndu, agaghị m ahapu gi." Ya mere ha abuo sokwaara ruo Jeriko. **5** Ndi otu ndi amuma nọ na Jeriko bjakwutere Ilaisha nso juo ya, "I maara na Onyenwe anyi ga-ewepu onyenwe gi taa?" O zara, "E, amaara m, ya mere noro nwayoo." **6** Mgbe ahụ, Ilaija siri ya, "Nodu n'ebe a, n'ihị na Onyenwe anyi ziri m ka m jee Jodan." Ma o zara, "Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, na dika gi onwe gi nokwa na-adị ndu, agaghị m ahapu gi." Ya mere, ha abuo sooro na-eje. **7** Iri ndi amuma ise sitere n'etiti ndi amuma sooro ha guzoro n'ebe di anya na ncherita ihu ebe Ilaija na Ilaisha kwesiri n'akuku Jodan. **8** Mgbe ahụ, Ilaija chiri uwe mwu da, piakotaa ya, tie ya n'elu osimiri ahụ. Mmiri ahụ kewara uzo abuo, ala akoro putakwara. N'ebe ahụ ka Ilaija na Ilaisha si gafee n'ofe ozo nke osimiri ahụ. **9** Mgbe ha abuo gafesiri, Ilaija juru Ilaisha ajuju sị ya, "Gini ka i chorọ ka m meere gi tupu e site n'ebe i nọ wepu m?" Ilaisha rjoro sị ya, "Biko, mee ka m nweta udi mmu o i nwere okpuku abuo." **10** Ilaija zara sị ya, "Ihe i rjoro bu ihe siri ike omume. O buru na i hu m mgbe a na-ewepu m site n'ebe i nọ, i ga-enweta ihe i rjoro. Ma o buru na i hughi m, i gaghị enweta ihe i rjoro." **11** Mgbe ha na-aga n'ihu n'ije ha na-akarita uka, na mberede, ugbu oku nke inyinya oku na-adokpu putara ihe kewaa ha abuo. Mgbe ahụ kwa oke ifufe buuru Ilaija rigoro n'elugwe. **12** Ilaisha huru ya, lile anya elu tie mkpu akwa sị, "Nna m! Nna m! Usuu ugbu agha na usuu ndi na-agba inyinya Izrel!" O hukwaghị Ilaija anya ozo. O jidere uwe o yi n'ahu dowaa ya ibe abuo. **13** Emesia, o chiri uwe mwu da Ilaija nke dapuru mgbe e weliri ya iri, laghachi bja guzo n'akuku osimiri Jodan. **14** O tiri akwa ahụ n'elu mmiri ahụ juo sị, "Olee ebe Onyenwe anyi, Chineke Ilaija nọ?" Mgbe o tiri mmiri ahụ ihe, o kewakwara otu uzo n'aka nri nke ozo

n'aka ekpe, Ịlaisha gafere n'ofe nke ọzọ. **15** Mgbe ndi amuma ahụ si Jeriko n'ele anya, hụrụ ihe mere, ha siri, "Mmụọ Ịlaija adakwasịla Ịlaisha." Ha gara zute ya, kpọọ isiala n'ihu ya. **16** Ha siri ya "Lee, anyị bụ ndi ohu gi nwere iri ndi ikom ise ahụ siri ike. Kwere ka ha ga chọgharịa nna gi ukwu. Ma eleghi anya mmụọ Onyenwe anyi eburula ya tũdakwa ya n'otu ugwu, maobu n'otu ndagwurugwu." Ịlaisha zagbachiri, "Unu ezigala ha." **17** Ma mgbe ha nogidere rjosis ya aririọ ike, ruo mgbe o nwekwaghị ike igbochi ha. O gwara ha si, "O di mma, ziganu mmadu ka ha gaa chọọ ya." Ha zigara iri ndi ikom ise, ndi gara chogharịa Ịlaija ubochi ato, ma ha achotaghi ya. **18** Ịlaisha no na Jeriko mgbe ndi a loghachiri bia kororo ya otu ha si gaa. Mgbe ahụ, o gwara ha si, "O bu na m agwaghị unu si unu ejela?" **19** Ndi obodo ahụ siri Ịlaisha, "Lee, onyenwe anyi, obodo anyi di n'ebe di mma, dika gi onwe gi na-ahụ, ma mmiri di n'ime ya joro njo, ala ya adighi amiputa mkpuru dika o kwesiri." **20** Ịlaisha zara si ha, "O di mma, gaanu tinye nnu n'ime efere ohu ru wetara m ya." Ha gara weta efere ohu ru nke nnu juru n'ime ya. **21** Ịlaisha buuru nnu ahụ gaa n'ebe mmiri ahụ si asoputa, wunye nnu ahụ n'ime ya. Mgbe o na-eme nke a, o kwuru okwu si, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Agwọla m mmiri a. Onwu maobu amighi mkpuru nke ala agaghị adikwa.'" **22** Site n'ubochi ahụ gaa n'ihu, mmiri ahụ diji ocha ruo taa, dika Ịlaisha kwuru. **23** Emesjia, Ịlaisha sitere na Jeriko puo ilaghachi Betel. Mgbe o na-aga n'uzo, ufodu umu okorobia nta sitere n'ime obodo puta, bidoro jiri ya na-eme ihe ochi, si ya, "Onyeisi nkwocha, site n'ebe a puo! Onyeisi nkwocha, site n'ebe a puo!" **24** Ịlaisha tughariri lee ha anya, buo ha onu n'aha Onyenwe anyi. Otu mgbe ahụ, nne anyi ohia abuo, a na-akpo bia, sitere n'ahia puta, dogbuo iri umu okorobia ano na abuo n'ime ha. **25** Emesjia, Ịlaisha sitere n'ebe ahụ puo jeruo n'ugwu Kamel. Emesjakwa, o sitere n'ebe ahụ laghachi na Sameria.

3 Jehoram nwa Ehab, malitere ibu eze ndi Izrel na Sameria n'afọ nke iri na asato nke ochichi Jehoshafat na Juda. Afọ iri na abuo ka o chiru dika eze. **2** O mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi, ma o bughị dika nna ya na nne ya mere. O wezagara nkume ahụ e doro nsọ nye Baal nke nna ya kpuru. **3** Otu o di, o nogidere na mmehie Jeroboam nwa Nebat, onye mere ka Izrel baa n'ime mmehie ife arusi. Joram esiteghi na ha wezuga onwe ya. **4** Eze ndi Moab, bu Misha, na ndi ya, bu ndi na-azu aturu. N'afọ niile, o na-aturu eze Izrel otu nari puku aji ebule, na otu nari puku aturu. **5** Ma mgbe Ehab eze Izrel nwuru, eze Moab nupuru isi megide eze Izrel, jukwa jno n'okpuru ya ozo. **6** Ya mere, eze Joram sitere na Sameria puo ga kpokota ndi Izrel niile. **7** O zigara Jehoshafat eze Juda ozi si ya, "Eze Moab enupula isi megide m. I ga-abia soro m iga buso ndi Moab agha?" O zagbachiri, "Aga m eso gi gaa. Mu na gi bu otu, ndi m bu ndi gi, jinyinya m bukwa jinyinya gi." **8** "Ma olee ọzọ anyi ga-esi gaa ibu agha ahụ?" Joram zara, "Anyi ga-esi

uzo ozara Edom." **9** Ya mere, eze Izrel na eze Juda, na eze Edom, na ndi agha ha niile, zukotara site uzo ozara Edom iga ibuso Moab agha. Ha gara ije abali asaa n'ozara. Ma mmiri onu ha nwere gwosiri. O dikwaghị mmiri diri anu ulo ha, na ndi agha ha. **10** Mgbe ahụ, eze Izrel tiri mkpu si, "Gini ka anyi g-eme? O ga-abu na Onyenwe anyi kpoptara anyi bu eze ato ndi a, n'ebe a, inyefe anyi n'aka ndi Moab, ka ha merie anyi?" **11** Ma Jehoshafat, eze Juda, juru ajuju si, "O bu na o nweghi onye amuma Onyenwe anyi no n'ebe a, onye anyi ga-esi n'aka ya juta Onyenwe anyi ase, site na ya?" Otu onyeisi agha ndi Izrel si ha, "Ịlaisha, nwa Shafat, onye jeere Ịlaija ozi, no n'ebe a." **12** Jehoshafat zara si, "Okwu Onyenwe anyi di n'onu ya." Ya mere, eze Izrel na Jehoshafat, na eze Edom, gakwuru ya. **13** Ịlaisha zara eze Izrel si, "Gini ka mu na gi nwekoru? Jekwuru ndi amuma nne gi na nna gi, juta ha ase." Eze Izrel zara si ya, "Mba, n'ihu na o bu Onyenwe anyi kpoptara anyi bu eze ato n'ebe a, ka o were anyi nyefee n'aka ndi Moab." **14** Ịlaisha siri, "Ebe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile naadi ndu, bu onye m na-efe, a si na o bughị nsopuru m nwere n'ebe Jehoshafat eze Juda no, agaraghi m atupuru gi onu maobu lee gi anya n'ihu. **15** Ma ugbu a, kpotaranu m onye na-akpo ubo." Mgbe okpo ubo ahụ malitere ikpo ubo ya, aka Onyenwe anyi biakwasiri Ịlaisha. **16** O siri, "Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru, aga m eme ka ndagwurugwu a juputa n'olulu mmiri. **17** N'ihu na otu a ka Onyenwe anyi kwuru, Unu agaghị ahụ ifufe maobu mmiri ozuzo, ma ndagwurugwu a g-ajuputa na mmiri, unu onwe unu ga-ahu, na ehi unu, na anumanu ndi ozo unu ga-ahukwa mmiri. **18** Ma nke a bu ihe di nta n'ebe Onyenwe anyi no, n'ihu na o ga-enyefekwa ndi Moab n'aka unu. **19** Unu ga-etigbu obodo obula e wusiri ike, na obodo ukwu niile. Unu ga-egbudakwa ezi osisi ha na-amị mkpuru, kpochie isi mmiri ha niile, werakwa nkume mebikwaa ezi ala ubi ha niile." **20** O ruo, n'ututu, n'oge e ji achu aja nsure oku ututu, lee na mmiri sitere uzo Edom sooro bia n'ebe ahụ ha gwuru otu na ndagwurugwu ala ahụ sojuo ala ahụ niile. **21** Mgbe ndi Moab nuru na ndi eze ahụ na-abia imegide ha, ha kpokotara ndi ikom obula nwere ike ilu agha, ma okenye ma okorobia, puta bia guzo n'oke ala ha. **22** Mgbe chi boru n'isi ututu, anyanwu wala mukwasị mmiri ahụ. Site n'ebe ha no, ndi Moab lepuru anya hu mmiri ahụ ka o na-acha obara obara. **23** Mgbe ahụ, ha siritarara onwe ha, "Leenu obara! O ga-abu na ndi agha eze ato ndi a etigbuola onwe ha. Putanu, unu ndi Moab, ka anyi gaa kwakoro ihe nkwa na-agma!" **24** Mgbe ha gbaara oso bjaruo n'ulo agha ndi Izrel, ndi agha Izrel biliri malite itigbu ha. Ya mere, ndi agha Moab sitere n'ihu ha gbalaga. Ma ndi agha Izrel banyere n'ime obodo ndi Moab, gbuo ihe niile ha huru n'uzo. **25** Ha tidara obodo ndi Moab niile, tinye nkume n'ala ubi oma ndi Moab niile. Ha kpochiri isi mmiri niile, gbudasiakwa ezi osisi niile na-amị mkpuru n'ala ahụ. N'ikpeazu, o bu naanị otu obodo ndi Moab foduru, isi obodo a

na-akpọ Kia Hareset. Ndi ji ụdọ na-ama nkume gbara obodo a gburugburu, bido ibuso ya agha. **26** Mgbe eze Moab huru na agha ahụ anaghị agaziri ya nke oma, ọ chijiri nari ndi agha asaa, ndi ji mma agha ebu agha, gbalia isi n'etiti ndi agha Izrel tikaputa, na ncherita ihu ebe eze Edom no, ma ha enweghi ike. **27** Ya mere, o weere okpara ya, onye gaara abụ eze n'onodu ya, gbuo ya, dika aja n'elu mgbidi gbara obodo ahụ gburugburu nze chi Moab. Iwe di ukwu di n'ubochi ahụ megide Izrel. Ha kwusiri ibu agha, laghachi n'obodo nke aka ha.

4 Otu ubochi, otu nwanji n'ime ndi inyom ndi amuma bjakwutere Ilaisha rfo ya si, "Ohu gi, bu di m anwofa. I matara na o na-atu egwuOnyenwe anyi. Ma ugbu a, onye o ji ugwo na-abia ikporo umu m ndi ikom abuo ime ka ha buru ndi ohu ya." **2** Ilaisha juru ya ajuju si, "Gini ka m ga-emere gi? Gwa m, gini ka i nwere n'ulo?" Nwanji ahụ zara si, "O nweghi ihe obula ohu gi nwanji nwere n'ulo karia naanị ntakiri mmanu." **3** Ilaisha siri, "Jegharia na-ezi, gaa nata ndi agbataobi gi niile ite nke ihe obula na-adighi n'ime ya. Ha abukwala ole na ole. **4** Mgbe ahụ, baa n'ime ulo, gi na umu gi, mechibido onwe unu uzo. Malite igbanye mmanu ahụ n'ime ite ahụ niile, mgbe nke obula juru, bupu ya n'otu akuku." **5** Nwanji ahụ hapuru ya, ga mechibido onwe ya na umu ya ndi ikom uzo. Ha na-ebutere ya ite niile ahụ nso, ebe ya onwe ya na-agbanye agbanye n'ime ha. **6** Mgbe o gbajuru ite ndi ahụ niile, o siri nwa ya, "Butere m ite ozo." Ma o zara, "O nweghi ite ozo foduru." Mgbe ahụ, mmanu ahụ kwusiri igbaputa. **7** O gara gwa onye nke Chineke ahụ, onye siri, "Gaa, ree mmanu ahụ, kwukwaa ugwo unu ji. Gi na umu gi ndi ikom were nke foduru mee mkpa diri unu." **8** Otu ubochi, Ilaisha gara n'obodo Shunem. Otu nwanji nwere ugwu bi n'ebe ahụ. Nwanji ahụ riosiri ya ike ka o rie nri. N'ihu ya, mgbe obula Ilaisha si n'ebe ahụ gafee, o na-akwusi n'ebe ahụ rie ihe. **9** Ma nwanji ahụ gwara di ya okwu si, "O doro m anya nke oma na nwoke a na-akwusi n'ulo anyi mgbe niile bu onye nso nke Chineke. **10** Biko, ka anyi doziere ya otu onuulo nta n'ime ulo elu anyi, ka anyi tinyere ya ihe ndina na tebul, na oche, na orioma, ka o nwee ebe o ga na-anọ mgbe obula o bjakwutere anyi." **11** Otu ubochi, mgbe Ilaisha bjakwara n'ebe ahụ, o bara n'onuulo ahụ, dinaa n'ebe ahụ. **12** O siri Gehazi onye na-egere ya ozi, "Gaa kporo onye Shunem a," Ya mere, o kporo ya, o bjara guzo n'ihu ya, **13** Ilaisha gwara Gehazi, "Gwa nwanji ahụ, si, 'Lee, otu i si enye onwe gi nsogbu niile ndi a maka anyi. Ugbu a, gini ka a ga-emere gi? O bu ka anyi gwa eze okwu banyere gi, ka o bu igwa onyeisi ndi agha?" O zara, "Ebi m n'etiti ndi m." **14** Ilaisha juru, "Ginikwa ka anyi ga-emere nwanji a?" Gehazi siri, "N'ezie, o nweghi nwa nwoke, di ya emekwala agadi." **15** Ilaisha siri, "Kporo ya." Ya mere, Gehazi kporo ya, o bjara guzo n'onu uzo. **16** Ilaisha siri, "Na mgbe di otu a n'afu ozo, i ga-eku nwa nwoke n'aka gi abuo." O siri, "Mba, onyenwe m, biko, gi onye nke Chineke,

agwala ohu gi nwanji okwu ugha." **17** Ma dika Ilaisha si kwuo, nwanji ahụ tpuu ime, na mgbe ahụ n'afu ozo ya, o mpu nwa nwoke. **18** Nwata ahụ toputara, otu ubochi o puru jekwuru nna ya n'ubi, ebe ha no na-agho oka. **19** O tikuru nna ya si ya, "Isi m o, isi m o!" Nna ya siri otu n'ime ndi ohu ya, "Kuru ya kulaara nne ya." **20** O kuuru ya, kulaara ya nne ya, nwantakiri nwoke ahụ noduru n'apata nne ya ruo etiti ehie, mgbe o nwuru. **21** Nne ya kuuru ya rigoo n'elu ulo ahụ, togbo ya n'elu ihe ndina ahụ onye nke Chineke ahụ na-edina, mechie uzo puo. **22** O ziri ozi kporo di ya si ya, "Biko, zitere m otu okorobia na otu inyinya ibu, ka m jekwuru onye Chineke ahụ. Aga m alotakwa ojiiso." **23** O siri, "Gini mere i ji ejekwuru ya taa? O bughị Onwa oheru, o bughikwa ubochi izuikue." O zara si, "Udo di." **24** Mgbe ahụ, o nokwasiri n'elu inyinya ibu ahụ, nye nwokorobia ahụ iwu si ya, "Gbasie oso ike. Akwusikwala igba oso ma o bughị mgbe m gwara gi kwusi." **25** Ya mere, o buliri ije, gakwuru onye nke Chineke n'ugwu Kamel. Mgbe o lepuru anya hu ya ka o na-abia, onye nke Chineke siri odibo ya bu Gehazi, "Lee nwanji Shunem ahụ. **26** Gbara oso gaa zute ya juo ya si ya, 'O dikwa mma? Di gi o nokwa n'udo? Nwa gi o nokwa n'udo?" Mgbe Gehazi zutere ya juo ajuju ndi a, nwanji ahụ zara Gehazi si ya, "E, anyi niile no n'udo, ihe niile na-aga nke oma." **27** Ma mgbe o bjakwutere onye nke Chineke, o dara n'ala n'ihu ya, jide ya n'ukwu ya abuo. Gehazi bjaruru nso inupu ya, ma onyeozu Chineke siri ya, "Hapu ya aka, n'ihu na o di ihe na-enye ya nsogbu n'ime mmuo ya, ma Onyenwe anyi zonariri m ya, o gwaghikwa m ihe mere." **28** Nwanji ahụ siri, "Onyenwe m, arjoro m gi nye m nwa nwoke? O bu na m asighi gi, 'emeela m ka m nwee olileanya?" **29** Ilaisha siri Gehazi, "Ngwa, were ihe ike n'ukwu jikota uwe mwada gi, werewa mkpanaka m n'aka gi, bilie gaa Shunem. Mgbe i na-aga ekelekwala onye obula ekele. O burukwa na onye obula ekelee gi, azala ekele ya. Gaa n'ulo ahụ. I ruo, tukwasi mkpanaka m n'ihu nwantakiri nwoke ahụ." **30** Ma nne nwantakiri ahụ zara si, "Dika Onyenwe anyi na-adi ndu, na dika gi onwe gi nokwa na-adi ndu, agaghị m ahapu gi laa." Ilaisha biliri soro ya bido ila n'ulo ya. **31** Ma Gehazi butere uzo rute n'ulo ahụ, were mkpanaka ahụ tukwasi n'ihu nwantakiri nwoke ahụ, ma nke a emeghi ka nwantakiri ahụ teta ma o bukwanu ku ome. Ya mere, Gehazi laghachiri izute Ilaisha, gwa ya si, "Nwata ahụ etetaghi." **32** Mgbe Ilaisha rutere n'ulo ahụ, o huru ka nwantakiri ahụ nwuru anwu dina n'elu ihe ndina ya. **33** O banyere n'ime onuulo ahụ, mechibido ha abuo uzo, kpee ekpere, kpokuo Onyenwe anyi. **34** Emesja, o makpuuru n'elu nwantakiri ahụ, tukwasi onu ya n'onu nwantakiri ahụ, na anya ya abuo na nke nwantakiri ahụ, na aka ya abuo na nke ya. Mgbe o si otu a dinara n'elu nwantakiri ahụ, ahụ nwantakiri ahụ malitere ikpo oku ozo. **35** Ilaisha biliri jegharia n'ime ulo ahụ ugoro ole na ole, laghachikwa makpuru n'elu nwantakiri ahụ ozo. Emesja, nwantakiri ahụ zere uzere ugoro asaa, meghe anya ya abuo. **36** Ilaisha kporo

Gehazi si ya, “Kpọọ nwanị Shunem.” Ya mere, ọ kpọọ ya. Mgbe ọ bjakwutere ya, ọ sịrị, “Kuru nwa gi.” 37 Ọ batara, daa n’ala n’ukwu ya, kpọọ isiala. Emesija, o kuuru nwa ya nwoke puo. 38 Ilaisha loghachiri na Gilgal, mgbe unwu di n’ala ahụ. Otu ubochi, mgbe ya na ufodu ndi amuma no na-enwe nzuko, ọ gwara onye na-egere ya ozi okwu si ya: “Sikwasị ite ukwu ahụ n’oku, siere ndi a mu na ho ihe oriri.” 39 Otu onye n’ime ha puru banye n’ohia ichikota akwukwo nri. Ọ huru osisi vainji toro n’ohia, chikotaa ufodu afufa ohia, nke o kpojuru n’uwe mwuda ya dika ọ ga-ejidele. Mgbe ọ loghachiri, o gbuypiasiri afufa ohia ndi a, wunye ha n’ime ite ahụ si n’oku, ọ bu ezie na o nweghi onye maara ihe ha bu. 40 Mgbe o ghere, a wuputara ya nye ndi ikom ndi ahụ. Ma mgbe ha bidoro iri ya, ha tiri mkpu akwa si, “Onye nke Chineke, lee, onwu di n’ite nri a.” Ha enwekwaghị ike iri ya. 41 Ilaisha kwuru okwu si, “Kpotanụ utu oka.” Ọ ghanwere ya n’ime ite ahụ si, “Kunyerenu ha nri ka ha rie.” Ha riri ya. O nwekwaghị ihe na-egbu egbu di n’ite ahụ. 42 Otu nwoke si Baal-Shalisha bja, butere onye nke Chineke ogbe achicha iri abuo nke e ji oka balị mbu a ghotara n’ubi mee. O butekwara ya isi oka ole na ole n’akpa. Ilaisha siri, “Were ihe ndi a nye ndi anyi ka ha rie.” 43 Onye na-egere ya ozi juru, “Olee otu m ga-esi chee ihe a n’ihu narị mmadu?” Ma Ilaisha zara, “Chiri ya nye ndi mmadu a ka ha rie, n’ihi na otu a ka Onyenwe anyi kwuru, ‘Ha ga-eriju afọ ha, nwekwa ndi ga-afodukwa.’” 44 Ya mere, o chere ya n’ihu ha, ha rikwara, nri ahụ fodukwara dika okwu Onyenwe anyi si di.

5 N’oge a, Neeman bu ochiagha ndi agha eze Aram, Ọ bu onye di ukwu n’anya nna ya ukwu, burukwa onye a na-enye nsopuru n’ihi na Onyenwe anyi sitere n’aka ya nye ndi agha Aram mmeri n’ogbo agha di iche iche. Ọ bu dike na dimkpa n’agha, maobu onye ekpenta. 2 Otu mgbe, ufodu n’ime ndi agha Aram na-apunara ndi mmadu ihe puru ga dota otu nwaagbogho nta site n’Izrel, onye na-egere nwunye Neeman ozi. 3 Ọ siri nne ya ukwu, “Ọ gaara atọ m utọ ma a si na nna m ukwu ga-aga hu onye amuma no na Sameria. Ọ ga-agwo ya orja ekpenta a.” 4 Neeman nuru nke a, bilie gaa koro eze Aram ihe niile nwaagbogho a si Izrel kwuru. 5 Eze Aram siri, “Bilie, gaa, aga m ezigakwara eze Izrel akwukwo ozi.” Ya mere Neeman gara, ọ chiri talenti olaocha iri, na puku shekel olaedo isii, na uwe oma di iche iche, nke di iri n’onuogugu. 6 Nke a bukwa ihe di n’ime akwukwo ahụ eze Aram degaara eze Izrel: “Nwoke a ji akwukwo a bjakwute gi bu Neeman, onyeisi ndi agha m. Biko, achoro m ka i gwoo ya orja ekpenta di ya n’ahu.” 7 Ngwangwa eze Izrel guru akwukwo ahụ, ọ dowara uwe ya si, “Abu m Chineke? A puru m ime ka mmadu nwuo na ime ka mmadu di ndu? Gini mere nwoke a ji ezitere m onye m ga-agwo orja ekpenta? Lee ka o si na-achọ uzo anyi ga-eji nwee esemokwu.” 8 Mgbe Ilaisha onye Chineke nuru na eze Izrel dowara uwe ya, o ziri ozi a zigara ya si, “Gini mere i ji dowaa uwe gi? Zitere

m Neeman. Ọ ga-amatakwa na e nwere onye amuma n’Izrel.” 9 Ya mere, Neeman bjarutere guzo n’onu uzo ulo Ilaisha, ya na inyinya ya, na ugbo agha ya. 10 Ilaisha zigara onyeozo ya nke biara zie si ya, “Jee saa ahụ gi ugboro asaa n’osimiri Jordan. I mee nke a, ekpenta ahụ ga-esi n’akuku ahụ gi niile puo. I ga-adikwa ocha.” 11 Ma Neeman were iwe nke ukwu tugharia bido ilaghachi ebe o si bja. Mgbe ọ na-ala, ọ na-ekwu na-asị, “Echere m na ọ ga-apukwute m, guzo, kpokuo aha Onyenwe anyi Chineke ya, fufee aka ya n’ebe ahụ orja m di, gwoo m orja ekpenta m. 12 Abana na Fapa, bu osimiri di na Damaskos, ha adighi mma karja mmiri Izrel niile? Ọ bu na m nweghi ike isa ahụ n’ime ha ma di ocha.” Ọ tughariri jiri onuoma puo. 13 Ma ndi ozi Neeman jekwuru ya si ya, “Nna anyi, a si na ọ bu ihe siri ike nke ukwu ka onye amuma ahụ gwara gi si gi mee, i garaghi eme ya? Ma ihe o si gi mee bu naani ‘Gaa saa ahụ gi ka i di ocha.’” 14 Ya mere, ọ gara sunye onwe ya n’ime osimiri Jordan ugboro asaa, dika onye nke Chineke gwara ya. Anu ahụ ya loghachiri di ocha ka anu ahụ nwantakiri. 15 Mgbe ahụ, Neeman na ndi niile ya na ha so laghachikwutere onye nke Chineke. O guzoro n’ihu ya si, “Ugbu a amatala m na ọ dighi Chineke ozo di n’uwa niile ma ọ bughị naani n’Izrel. Ya mere, biko, nara onyinye a site n’aka ohu gi.” 16 Ma Ilaisha zara si ya, “Dika Onyenwe anyi na-adu ndu, bu onye m na-egere ozi, agaghi m ana gi ihe obula.” Ma Neeman rjoro ya arijo ka ọ nara ya, ma ọ juru aju. 17 Mgbe ahụ Neeman siri, “Ọ buru na i gaghị anara, biko, kwerehu ka m kporo aja nke inyinya abuo nwere ike ibu. N’ihi na site ugbo a gaa n’ihu, agaghi m achuru chi ozo aja nsure oku, ma ọ bughị naani Onyenwe anyi. 18 Ma ka Onyenwe anyi gbaghara ohu gi naani otu ihe a. Mgbe nna m ukwu banyere n’ulo arusi Rimon ikpo isiala, mgbe ọ na-adabere n’aka m, nke ga-eme ka mu onwe m kpookwa isiala. Mgbe m si otu a kpoo isiala n’ulo arusi Rimon, ka Onyenwe anyi gbaghara ohu gi n’ihi nke a.” 19 Ilaisha zara si ya, “Ọ di mma, laa n’udo.” Mgbe Neeman lawara, o jerubeghi ebe di anya, 20 Gehazi, bu onyeozo Ilaisha onye nke Chineke, siri n’obi ya, “Nna m ukwu emezighi ikwere ka Neeman onye Aram laa na-anataghi ya ihe o ji bja. Dika Onyenwe anyi na-adi ndu, aga m eji oso gbakwuru ya naputa ya ufodu ihe ahụ.” 21 Ya mere, Gehazi gbara oso gbakwuru Neeman. Mgbe Neeman huru ya ka ọ gba oso na-abia, o si n’elu ugbo agha ya wudata gaa zute ya, juo ya si: “Udo ọ dikwa?” 22 “E, udo di,” ka Gehazi zara, “Onyenwe m zitere m ka m gwa gi, Lee, umu okorobia abuo n’etiti ndi amuma si n’ugwu Ifrem bjakwute m. Biko nye ha otu talenti olaocha na uwe mgbanwe abuo.” 23 Ma Neeman zara si ya, “Biko, were talenti abuo.” Ọ kwagidere Gehazi ka ọ nara ha. O kechiri talenti olaocha abuo ahụ n’akpa abuo, tinyere uwe mgbanwe abuo. O bunyere ndi ohu ya ka ha buru ya na-aga n’ihu Gehazi. 24 Ma mgbe ha rutere n’ugwu, Gehazi naara ndi ohu Neeman ihe ndi ahụ, si ha laghachikwa. O zoro ihe ndi ahụ n’ime ulo. 25 Mgbe ọ batara n’ulo guzo n’ihu nna ya ukwu, Ilaisha

jurū ya sị, “Ebee ka i si na-abịa Gehazi?” Ọ zara, “Ohu gị ejeghị ebe ọbụla.” **26** Mgbe ahụ Ịlaisha zara ya, “Ọ bụ na mmụọ m esoghị gị mgbe nwoke ahụ si n’ugbo ya rịdata izute gị? Oge a ọ bụ oge ịnara ego, na ịnara uwe, na ịnara ubi oliv, na ubi vaji, na igwe ehi, na igwe aturū, na ndị ohu ndị ikom, na ndị ohu ndị inyom na-eje ozi?” **27** N’ihi nke a, ekpenta ahụ dị Neeman ga-abiakwasị gị, na umụ umụ gị, ruo mgbe ebighị ebi.” Ya mere, Gehazi ghorọ onye ekpenta si n’ihu ya pụọ. Anụ ahụ ya bidokwara ịcha ọcha dika ogho ọcha.

6 Umụ ndị amụma gwara Ịlaisha okwu sị, “Lee, ebe a anyị bi n’ihu gị dị oke nta karịa. **2** Ya mere, ka anyị gaa n’akụkụ Ọdan gbute osisi anyị ga-eji wuo ụlọ ebe anyị ga-ebi.” Ọ sịrị ha, “Meenụ ka unu kwuru.” **3** Ma otu onye n’ime ha rịrọrọ ya sị, “Biko, nna anyị ukwu, soronụ anyị.” Ọ kwenyere na ọ ga-eso ha. **4** Ọ sonyekwara ha. Mgbe ha bjaruru n’akụkụ Ọdan, ha malitere igbutu osisi. **5** Ma mgbe otu n’ime ha nọ na-egbutu otu osisi, anyuikwe ya dabara n’ime mmiri. Ọ tiri mkpu sị, “Ewoo, onyenwe m. Ọ bụkwanụ ihe a rịọtara ariọtara.” **6** Mgbe ahụ, onye nke Chineke jurū ya sị, “Ebee ka ọ dabara?” Mgbe ọ ziri ya ebe ọ dabara, Ịlaisha gbute osisi tūba ya n’ebe ahụ, mee ka anyuikwe ahụ segolite na-erugharị n’elu mmiri. **7** Ọ sịrị, “Tūtūlite ya.” Ọ setiri aka ya weputa ya. **8** N’oge a, eze ndị Aram na ndị Izrel nọ n’agha. Mgbe ya na ndịisi agha ya kparịtachara, ọ sịrị, “Aga m eguzobe omụma ụlọ ikwu m n’ebe dị otu a na n’ebe dị otu a.” **9** Ngwangwa, onye nke Chineke zigaara eze Izrel ozi sị, “Lezie anya, unu ejekwala nso n’ebe ahụ, n’ihi na eze Aram na ndị agha ya nọ n’ebe ahụ.” **10** N’ihi nke a, eze Izrel mere nchoputa banyere ebe ahụ onye nke Chineke gwara ya. Ọtūtū mgbe Ịlaisha dorọ eze aka na ntị, n’ihi ya, ha nọrọ na nche n’ebe ahụ niile. **11** Ihe ndị a mere ka iwe wee eze ndị Aram. Ọ kpokọtara ndịisi ọrụ ya nye ha iwu sị, “Gwanụ m, onye n’ime anyị dịnwere eze Izrel?” **12** Otu onye n’ime ndị ọchịagha ya sịrị, “O nweghị onye ọbụla n’ime anyị, onyenwe m bụ eze. Ọ bụ Ịlaisha, onye amụma Izrel, bụ onye na-agwa eze Izrel okwu niile i na-ekwu n’ime ebe ndina gi.” **13** Ya mere, eze Aram nyere ha iwu sị ha, “Gaanụ, chọputa ebe ọ nọ, ka m ziga ndị agha ga-aga jide ya.” Ha gara lota, koroọ ya na Ịlaisha nọ na Ọdan. **14** N’ihi ya, n’otu anyasị eze Aram zigaara ọtūtū ndị agha ya, ndị jị ịnyinyana na ugbo agha gbaa obodo ahụ gburugburu. **15** Mgbe onye na-ejere onye nke Chineke ozi biliri ọtọ n’isi ọtūtū pụọ, ọ hurū ọtūtū ndị agha na ịnyinyana na ugboala, ka ha gbara obodo ha nọ gburugburu. Ọ tiri mkpu sị, “Ewoo, onyenwe m, gini ka anyị game ugbo a?” **16** Ma Ịlaisha zara sị ya, “Atula egwu, n’ihi na ndị nonyere anyị dị ọtūtū karịa ndị nonyeere ha.” **17** Mgbe ahụ, Ịlaisha kpere ekpere sị, “Onyenwe anyị, biko, saghee anya ya abụọ ka ọ hụ.” Onyenwe anyị meghele anya ohu Ịlaisha, mee ka ọ hụ ịnyinyana ọkụ, na ugboala ọkụ juputara n’ugwu dị gburugburu ebe ahụ niile. **18** Mgbe ndị iro ahụ na-abiaru ya nso, Ịlaisha kpokuru Onyenwe anyị n’ekpere sị, “Mee ka isi

kpuo ndị agha niile.” Ọ mekwara ka isi kpuo ha, dika Ịlaisha rịrọrọ. **19** Ịlaisha putara sị ha, “Nke a abughị ụzọ, nke a abụkwaghị obodo unu na-achọ. Soronụ m, ka m gosi unu nwoke unu na-achọ.” Ọ duuru ha jee Sameraia. **20** Mgbe ha bjaruru Sameraia, Ịlaisha kpere ekpere sị, “Biko, Onyenwe anyị, ugbo a meghee anya ha, ka ha hụ ụzọ.” Onyenwe anyị meghele anya ha dika Ịlaisha kpere n’ekpere; ha matakwara na ha nọ na Sameraia. **21** Mgbe eze Izrel hurū ha, ọ jurū Ịlaisha ajuju sị, “Nna m, ị choro ka m gbuo ha?” **22** Ịlaisha zara sị ya, “Egbula ha. I ga-egbu ndị i ji mma agha na ụta gi dọta n’agha? Nye ha nri na mmiri, zilaga ha ka ha lakwuru onyenwe ha.” **23** Ya mere, ọ kwadooro ha oke oriri dị ukwuu, mgbe ha riri, nūkwaa, o zilagara ha, ha lakwuuru nna ha ukwu. Site n’oge ahụ gaa n’ihu, ndị otu Aram na-apunara mmadụ ihe kwusiri inye nsogbu n’oke ala ndị Izrel. **24** Ma mgbe ọfọdụ oge gasiri, Ben-Hadad, eze Aram, chikọtara ndị agha ya niile pụta bịa gbaa Sameraia gburugburu. **25** N’ihi nke a, oke unwu dara n’obodo Sameraia. Nri koro n’ala ahụ ruo na e bidoro ire otu isi ịnyinyana ibu iri shekel ọlaọcha asato. E rekwarara nsị nduru shekel ise. **26** Mgbe eze Izrel na-agafe n’elu mgbidi gbara obodo ahụ gburugburu, otu nwanị kpokuru ya sị ya, “Nyere m aka, onyenwe m eze.” **27** Ma eze zara sị ya, “Ọ burū na Onyenwe anyị ekweghị inyere gi aka, ebee ka m gae-esi nwetara gi inyeaka? Ọ bụ site n’ebe izocha ọka? Ka ọ bụ n’ebe izocha mmanya vaji?” **28** Mgbe ahụ, eze jurū ya sị, “Gini na-eme?” Ọ zara, “Nwanị a siri, ‘Nye nwa gi nwoke ka anyị rie ya taa, echi anyị gae-eri nwa m nwoke.’” **29** Ya mere, na anyị siri nwa m rie ya. N’ubochi nke so ya asiri m ya, ‘Weputa nwa gi nwoke ka anyị rie ya,’ ma o zoola ya.” **30** Mgbe eze nuru okwu nwanị a, ọ dọwara uwe ya. Ma dika ọ na-agabiga n’elu mgbidi ahụ, ndị mmadụ lere anya hụ n’okpuru uwe, akwa mkpe dị n’ime ahụ ya. **31** Ọ siri, “Ka Chineke mesoo m mmeso, otu ọbụla mmeso ahụ si dị njo, ma ọ burū na isi Ịlaisha nwa Shafat anogide n’ahụ ya taa.” **32** N’oge a, Ịlaisha noduru ala n’ulo ya, ndị okenye sokwa ya nodu. Eze zipuru onyeozị, ma tupu ọ rute, Ịlaisha gwara ndị okenye ahụ okwu sị ha, “Unu ahula na ogbu mmadụ a ezitela mmadụ ka ọ bịa gbupu m isi. Mgbe onyeozị ya bjaruru, mechienụ ụzọ hapụ ya n’ezi, n’ihi na eze n’onwe ya ga-eso ya n’azu bịa.” **33** Mgbe Ịlaisha nọ na-agwa ha okwu, lee onyeozị ahụ ka ọ na-abiakwute ya. Eze sokwa ya n’azu na-ekwu okwu na-asị, “Onyenwe anyị emeela ka ihe ojojo dị otu a dakwasị anyị. Gini mere m ga-eji lee anya inyeaka site n’aka Onyenwe anyị ọzo?”

7 Ịlaisha zara sị ya, “Nuru okwu Onyenwe anyị. N’ihi na otu a ka Onyenwe anyị na-ekwu, N’oge dika mgbe a echi, a ga-ere otu akpa nta ụtụ ọka otu shekel, rekwa akpa nta ọka balị abụọ otu shekel n’onu ụzọ ama obodo Sameraia.” **2** Ọchịagha ahụ, nke eze na-adabere n’aka ya, siri nyere nke Chineke, “Lee, a sịkwari na Onyenwe anyị emeghee oghere idee nke eluigwe, nke a ọ puru ime?” Ma Ịlaisha zara ya, “I ga-eji anya gi abụọ hụ ya, ma ị gaghị eri site n’ime ya.” **3** N’oge a, e

nwere ndị ekpenta anọ nọ n'ezie mgbidi gbara Sameria gburugburu, n'akụkụ onụ ụzọ e si abata obodo ahụ. Ha sịrịtara onwe ha, "Gịnị ka anyị nọ n'ebe a na-eme? Ọ bụ ka anyị n'oro n'ebe a tutu anyị anwụ? 4 Ọ bụrụ na anyị asị, 'Anyị ga-abanye n'ime obodo,' unwụ dị n'ebe ahụ, anyị ga-anwụkwa. Ọ bụrụkwanụ na anyị anogide n'ebe a anyị ga-anwụ. Ya mere ka anyị gafeenụ banye n'omụma ụlọ ikwu ndị agha Aram, were onwe anyị nyefee ha n'aka. Ọ bụrụ na ha edebe anyị ndu, anyị ga-adị ndu, ọ bụrụ na ha egbuo anyị, anyị ga-anwụkwa." 5 N'oge uhuruchi, ha biliri gaa n'omụma ụlọ ikwu ndị agha Aram. Mgbe ha bjarutere n'onụ ụlọ ikwu ahụ, o nwewaghị onye nọ n'ebe ahụ, 6 n'ihị na Onyenwe anyị mere ka ndị Aram nụ ụzụ ugbo agha na nke ịnyinya, na nke usuu ndị agha. Nke a mere ka onye obula gwa ibe ya sị, "Lee, eze ndị Izrel egoola ndị agha ndị Het, na ndị eze Ijpt ibuso anyị agha." 7 Ha biliri gbaụ oşo n'abalị ahụ, hapụ ụlọ ikwu ha niile, na ịnyinya ha niile, na ịnyinya ibu ha niile, na ihe niile otu o si dīrī, ma gbaụ oşo ndu. 8 Mgbe ndị ekpenta ahụ rutere ogide ndị agha ndị Siria, ha banyere n'ime otu ụlọ rie ihe, n'ụkwaa ihe on'ụhụ dī n'ime ya. Ha chīrī ọlọcha na ọlao na uwe oma niile dī n'ime ya gaa zoo ha. Ọzọkwa, ha loghachiri banye n'ụlọ ozo kwakoro ụfọdu ihe dī n'ime ya gaa zoo. 9 Ma mgbe ahụ ha sīrītara onwe ha, "Ihe anyị na-eme ezighi ezi. Taa bụ ụbọchī ozioma, ma lee ka anyị na-agba nkīti. Ọ bụrụ na anyị echere ruo ihè ụtụtụ, a ga-achoputa ajoy omume anyị. Ugbu a bjanu, ka anyị gaa gwa ndi n'ụlọeze, ihe anyi huru." 10 Ya mere, ha gara kpokuo ndi nche onu uzu obodo ahụ, gwa ha sị, "Anyi banyere n'ogige ndi agha Aram, o nweghi mmadu obula no n'ebe ahụ, o dighi olu mmadu anyi nuru n'ebe ahụ, naanji ịnyinya na ịnyinya ibu elibere n'osisi, na ụlọ ikwu ha a hapuru dika ha di." 11 Ndi na-eche nche tiri mkpu kororo ndi no n'uloeze ihe mere. 12 Eze biliri n'abalị ahụ gwa ndiji oru ya sị, "Ka m gwa unu ihe ndi Aram mere anyi. Ha maara na anyi no n'oke aguu, n'ihia ya, ha akpacharala anya hapu omuma ulo ikwu ha gaa zoo onwe ha n'ime ojia. Echiche ha bu, 'Ndi a ga-putariri, mgbe ahụ, anyi ga-ejide ha na ndu, banyekwa n'ime obodo ha.'" 13 Ma otu onye n'ime ndiji agha ya zara si ya, "Ka ufodu mmadu duru ịnyinya ise ndi ahụ foduru n'obodo. Ọ bụrụ na ndi a lotaghi onodu ha ga-adị ka nke ndi Izrel niile foduru n'ebe, e, ha ga-adị ka ndi Izrel niile a guru dika ndi nwuru anwu. Ya mere, ka anyi zipu ha ka ha gaa choputa ihe mere." 14 Ya mere, ha hoputara ugbo agha abuo na ịnyinya ndi na-adokpu ha. Eze zipuru ha ichuso ndi agha Aram, O nyere ndi na-agba ha iwu si, "Gaanu choputa ihe mere." 15 Ha sogidere ha ruo n'osimiri Jordan. N'akuku uzu niile juputara n'uwe na ngwa agha ndi agha Aram tufuru mgbe ha na-eme ngwangwa. Ndi ahụ e zipuru loghachiri bja kororo eze ihe ha huru. 16 Ndi Izrel niile puru gaa kwakoro ihe di n'omuma ulo ikwu ndi Aram. Nke bu na e rere otu akpa nta utu oka a kworo nke oma otu shekel, rekwa akpa oka bali abuo otu shekel dika

Onyenwe anyi si kwuo. 17 Eze hoputara ochiagha ahụ, nke o na-adabere n'aka ya, nye ya oru ilekota onu uzu obodo ahụ. Ma ndi si n'obodo na-enuputa nuturu ya, zo o ya ukwu, zogbuo ya mgbe ha na-agbaputa. O nwuru dika ịlaisha onye nke Chineke kwuru mgbe eze bjakwutere ya unyaahu, ijide ya. 18 Ihe niile mezuru dika onye nke Chineke gwara eze okwu si ya, "A ga-ere akpa nta oka bali abuo otu shekel na otu akpa nta utu oka otu shekel, n'onu uzu ama Sameria." 19 N'oge ahụ, ochiagha ahụ na-ejere eze ozi zara si ya, "Ihe di otu a agaghi eme, o buladi na Onyenwe anyi emeghee eluigwe mee ka nri zoo, nke a o ga-eme?" Ma onye nke Chineke zara ya, "I ga-eji anya gi hu ya, ma i gaghi eso rie ya." 20 Ọ bụkwa otu a ka o si mee, n'ihia na ndi mmadu zogburu ya n'ukwu n'onu uzu ama, ebe o no nwuo.

8 Ịlaisha gwara nwanyị ahụ o mere ka nwa ya si n'onwụ bilie okwu si ya, "Bilie, gi na ezinaulo gi, gaa n'obodo ozo ebe unu ga-anọ dika obia n'ihia na Onyenwe anyi ekwuola na oke unwu ga-adakwasị ala Izrel afo asaa." 2 Nwanyi ahụ mere dika onye nke Chineke gwara ya, o biliri, ya na ezinaulo ya gaa biri n'ala ndi Filistia afo asaa. 3 Mgbe unwu ahụ gwusiri n'afọ nke asaa, o si n'ala ndi Filistia lota n'Izrel. Mgbe o lotara, o jekwuuru eze ka o nyere ya aka inwetaghachi ulo ya na ala ya. 4 Mgbe nwanji ahụ bjakwutere eze, eze no na-agwa Gehazi bu onye na-ejere onye nke Chineke ozi okwu si ya, "Biko, kororo m akuko ihe ukwu niile ịlaisha mere." 5 Mgbe Gehazi na-akoro eze otu ịlaisha si mee ka nwantakiri nwuru anwu di ndu ozo, nwanji ahụ, onye bu nne nwantakiri ahụ, batara n'ime ulozeze. Mgbe ahụ, Gehazi kwuru si, "Onyenwe m eze, onye a bu nwanji ahụ, leekwa nwa ya nwoke, onye ịlaisha mere ka o di ndu ozo." 6 Eze juru nwanji ahụ ajuju si ya, "O bu eziokwu?" Nwanji ahụ kororo eze akuko ihe niile mere. Mgbe ahụ, eze dunyere ya otu onyeisi n'ime ndi ozi ya ka o nyere ya aka inwetaghachi ihe ya niile, ya na ugwo ruru ya n'ihia mkpuru ubi ya niile ha ghoru mgbe ahụ o bi n'ala ndi Filistia. 7 Mgbe ihe ndi a gasiri ịlaisha gara Damaskos, isi obodo ndi Siria. N'oge a, Ben-Hadad eze Aram, na-aria orja. "A gara gwa eze na onye nke Chineke abjala n'ebe ahụ." 8 Mgbe eze nuru ya, o kororo Hazael si ya, "Were onyinye inata ihuoma n'aka gi wegara onye nke Chineke, site n'aka ya juta Onyenwe anyi ase. Juo ya, 'M ga-esi n'orja a bilie?'" 9 Hazael weere iri ịnyinya kamel anọ buru ezi ihe niile si n'ala Damaskos, wetara ịlaisha onyinye ndi a si ya, "Nwa gi Ben-Hadad, eze Aram, zitere ka m juo gi si, 'M ga-esi n'orja a bilie?'" 10 Ịlaisha zara si ya, "Laa, gaa gwa ya si ya, 'I ga-esi n'orja bilie.' Ma Onyenwe anyi egosila m na, n'ezie, o ga-anwu." 11 Mgbe ịlaisha no na-ekwu okwu a, o legidere Hazael anya n'ihu tutu ruo mgbe ihere mere ya. Mgbe ahụ, onye nke Chineke kwara akwa. 12 Mgbe ahụ, Hazael juru ịlaisha ajuju si, "O bu gijnj mere onyenwe m ji akwa akwa?" Ịlaisha zara si ya, "N'ihia na amaara m ihe ojo o ga-eme umu Izrel n'oge di n'ihu. I

ga-akpo obodo niile ha e wusiri ike oku, jiri mma agha gbuo umu okorobia ha. I ga-atupia umuntakiri na-anu ara, bowakwaa afọ ndi inyom di ime.” **13** Hazael sirj, “Olee otu oru gi, bu nkita efu, ga-esi nwee ike imezu ihe ukwu a?” Ilaisha zara, “Onyenwe anyi egosila m na i ga-abu eze Aram.” **14** Mgbe Hazael, si n’ebe Ilaisha no laa, o biakwutere nna ya ukwu. Mgbe Ben-Hadad juru ya si, “Gini ka Ilaisha gwara gi?” Hazael zara si, “O gwara m na i ga-esi n’orja bilie.” **15** Ma n’echi ya, Hazael chiri akwa na-egbo oyi, banye ya na mmiri jiri ya baa n’ebe eze dina, gbasaa ya n’ihu eze, tutu ruo mgbe o nwuru. Emesja, Hazael ghoru eze n’onodu ya. **16** N’afu nke ise nke ochichi Joram nwa Ehab eze Izrel, mgbe Jehoshafat bu eze Juda, ka Jehoram nwa Jehoshafat malitere ochichi ya dika eze Juda. **17** O di iri afu ato na abuo mgbe o malitere ibu eze, o chiri afu asato na Jerusalem. **18** O soro uzo ndi eze Izrel dika ulo Ehab mere, n’ihi na o luru ada Ehab. O mere ihe di njo n’anya Onyenwe anyi. **19** Ma n’agbanyeghi nke a, n’ihi ohu ya bu David Onyenwe anyi achoghi ibibi Juda. N’ihi na o kwere nkwa ime ka oriona dijiri David na umu ruo mgbe ebighi ebi. **20** N’oge Jehoram bu eze, ka Edom si n’okpuru Juda nupu isi, hoputara onwe ha eze. **21** Ya mere, Jehoram duuru ugbo agha ya niile gaa n’obodo Zaja. O biliri n’abalj tigbuo ndi Edom ahụ gbara ya na ndi ochiagha ugbo agha ya gburugburu; ma ndi agha ya gbaghachiri azu, laa n’ulo ha. **22** Ya mere, Edom ka na-enupu isi megide Juda, ruo taa. Obodo Libna nupukwara isi n’otu oge ahụ. **23** Akuko ihe niile Jehoram mere, e deghi ha n’akwukwo akuko ihe ndi eze Juda mere n’ubochi ndu ha? **24** Joram sooro ndi nna nna ya ha dina n’onwu, e lie ya n’ebe e liri nna ya ha n’obodo David. Ahazaya nwa ya ghoru eze n’onodu ya. **25** N’afu nke iri na abuo nke ochichi Joram nwa Ehab, bu eze Izrel, ka Ahazaya nwa Jehoram, bu eze Juda malitere ichi. **26** Ahazaya gbara iri afu abuo na abuo mgbe o malitere ibu eze, o chiri otu afu na Jerusalem. Aha nne ya bu Atalaya, nwa nwa Omri, eze Izrel **27** O soro uzo niile nke ndi ezinaulo Ehab, mee ihe di njo n’anya Onyenwe anyi dika ezinaulo Ehab mere, n’ihi na o luru nwanji si n’ezinaulo Ehab. **28** Ahazaya sooro Joram nwa Ehab, gaa ibuso Hazael eze Aram agha na Ramot Gilead. Ndi Aram meruru Joram ahụ. **29** Ya mere, eze Joram loghachitere na Jezril, ka a gwoo ya mmeru ahụ ndi Aram meruru ya na Ramot, n’agha nke ya na Hazael eze Aram luru. Mgbe ahụ, Ahazaya nwa Jehoram eze Juda, gara Jezril ileta Joram nwa Ehab, n’ihi na e meruru ya ahụ.

9 Emesja, Ilaisha onye amuma, kporo otu onye n’ime umu ndi amuma si ya, “Jikere, fanye onu uwe mwuda gi n’eriri ikere n’ukwu gi, werekwa karama mmanu oliv a n’aka gi, bja ka i gaa Ramot Gilead. **2** I jeruo ebe ahụ, jee hu Jehu nwa Jehoshafat, nwa Nimshi anya. Mee ka o bilie site n’etiti ndi ha na ya no. Mekwaa ka gi na ya naani baa n’ime ulo. **3** Were karama mmanu wukwasị ya n’isi gwa ya okwu si, ‘Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, eteela m gi mmanu ibu

eze Izrel.’ I mesja, meghe uzo osijiso, sitekwa n’ebe ahụ gbaụ oso.” **4** Nwokokobia onye amuma ahụ gara Ramot Gilead. **5** Mgbe o jeruru, o huru ebe ochiagha ahụ noduru n’ala n’etiti ndiisi agha ibe ya. O kwuru si, “Enwere m ozi m ga-ezi gi, ochiagha.” Jehu juru, “O bu onye n’ime anyi ka i choro izi ozi?” O zara, “O bu gi ochiagha.” **6** Jehu biliri baa n’ime ulo. Nwokokobia onye amuma ahụ wukwasiri ya mmanu n’isi, si ya, “Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel sirj, ‘Eteela m gi mmanu ibu eze ndi nke Onyenwe anyi, bu Izrel. **7** I ga-ekpochapu ezinaulo Ehab, nna gi ukwu, aga m esi otu a botara onwe m obo, n’ihi obara ndi ohu m, bu ndi amuma na obara ndi ozi Onyenwe anyi niile Jezebel wufuru. **8** Ezinaulo Ehab ga-abu ihe lara n’iyi. N’ala Izrel, m ga-esite n’ezinaulo Ehab bipu ndi ikom niile, maobu ohu maobu onye nwe onwe ya. **9** M gaa ulo Ehab n’iyi, ka m si laa ezinaulo Jeroboam Nebat n’iyi, na dika m si lakwaa ezinaulo Baasha, nwa Ahija n’iyi. **10** Nkita ga-erikwa anu Jezebel nwunye Ehab na Jezril. O dikwaghi onye ga-eli ya.” Mgbe o kwuchara okwu ndi a, onye amuma ahụ meghere uzo gbaụ oso. **11** Jehu jekwuuru ndisi agha ibe ya. Otu onye n’ime ha juru ya si, “Gini ka onye ara ahụ choro bja? Udo o dikwa?” Jehu zara, “Unu maara onye o bu, marakwa udi okwu ga-esi ya n’onu puta.” **12** Ha sirj, “Ihe i kwuru abughi eziokwu, gwa anyi ihe o kwuru.” Jehu sirj, “Ihe ndi a ka o gwara m, ‘Otu a ka a Onyenwe anyi kwuru, Eteela m gi mmanu ibu eze Izrel.’” **13** Ngwangwa ha chiri uwe mgbokwasị ha niile doo ha n’usoro n’ala ebe ahụ ka Jehu zokwasị ha ukwu. Ha furu opi ike tie mkpu si, “Jehu bu eze!” **14** Otu a ka Jehu nwa Jehoshafat, nwa Nimshi, si gbaa izu megide Joram. (N’oge a, Joram na ndi Izrel niile na-eche Ramot Gilead nche, n’ihi Hazael eze Aram.) **15** Ma Joram bu eze, laghachitere na Jezril ebe o no ka ahụ di ya mma maka ahụ ndi Aram meruru ya mgbe ya na Hazael, eze Aram luru agha. Ya mere, Jehu sirj, “O buru na nke a bu uche unu, ime m eze unu, unu ekwela ka onye obula si n’obodo a gbaụ, gaa Jezril koo akuko a.” **16** Mgbe ahụ, Jehu wukwasiri n’elu ugbo agha ya gbaa Jezril, n’ihi na Joram no n’ebe ahụ na-ezu ike. Ma Ahazaya, bu eze Juda gakwara ileta ya. **17** Mgbe onye nche no n’ulo elu Jezril huru Jehu na ndi agha ya ka ha na-abia, o tiri mkpu si, “Lee, o nwere ndi agha na-abia.” Joram eze Izrel nyere iwu si, “Zipu otu onye na-agba inyinya ka o gaa zute ha juo ha si, ‘Udo o dikwa?’” **18** Onye ogbainyinya ahụ nokwasiri n’elu ya gbaụ izute Jehu, si, “Otu a ka eze sirj, ‘Udo o dikwa?’” Jehu zara, “Gini ka gi na udo nwekoro? Tugharja gaa soro m n’azu.” Onye nche ahụ ziri ozi si, “Onyeozu ahụ ezutela ha, kama o naghi aloa.” **19** Eze zipuru onye ogbainyinya nke abuo. Mgbe o biakwutere ha o sirj, “Otu a ka eze sirj, ‘Udo o dikwa?’” Jehu zara, “Gini ka gi na udo nwekoro? Chigharja soro m n’azu.” **20** Onye ahụ no na-eche nche sirj, “O garuola ha nso, ma o dighi aloghachitekwa azu. Ma ogbugba inyinya dika o bu Jehu nwa Nimshi, n’ihi na o na-agba inyinya ya dika onye na-ayi ara.” **21** Joram

nyere iwu si, “Kwadooro m ugbo agha m.” Mgbe a kwadooro ya, Joram eze Izrel, na Ahazaya, eze Juda, putara nokwasị n’ugbo agha, onye obula na nke ya, puo iga izute Jehu. Ha zutere ya n’oke ala ubi Nebot, onye Jezril. **22** Mgbe Joram huru Jehu, o juru, “I bjara n’udo? Udo o dikwa, Jehu?” Jehu zara, “Olee otu udo ga-esi diri, ebe o bu na ihe ojoo niile nke ikpere arusi na mgbaasi nke Jezebel nne gi, juputara n’ebe niile.” **23** Joram chighariri ugbo agha ya bido igba oso. Mgbe o na-agba oso, o tiri mkpu kpokuo Ahazaya si ya, “Ahazaya, Aghughu di, ogbaaghara di!” **24** Jehu jiri ike ya niile dotija uta o ji n’aka ya gba ya Joram. O gbata Joram aku ahụ n’azu. Aku ahụ sikwa ya n’obi puta. Nke a mere ka Joram daa n’ime ugboala ya nwuo. **25** Mgbe ahụ, Jehu sirị Bidka, bu onyeisi agha ya, “Bulie ya, tuba ya n’ubi Nebot onye Jezril. Chetakwa na mu na gi nokwasiri n’elu inyinya, anyi abuo, na-eso nna ya Ehab, mgbe Onyenwe anyi kwuru okwu amuma a megide ya. **26** N’ezie, ahuru m obara Nebot na obara umu ya ndi ikom unyaahu, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, n’ihi ya, aghaghi m ime ka i kwughachi ugwo obara ha n’ala ubi a.’ Ugbu a, bulie ya tuba ya n’ala ubi a di ka okwu Onyenwe anyi si di.” **27** Mgbe Ahazaya eze Juda, huru ihe mere, o gbaara oso na-agbago n’uzo Bet Hagan. Ma Jehu chusoro ya, na-eti mkpu si, “Gbukwuonu ya.” Ha meruru ya ahụ ka o no n’ugbo agha ya, n’uzo iga Gua, nso lbleam, o gbara oso ga Megido ebe o no nwuo. **28** Ndi ohu ya ji ugbo agha bja buru ozu ya bubata ya na Jerusalem, lie ya n’ebe e liri nna nna ya ha, n’obodo Devid. **29** N’afọ iri na otu nke ochichi Joram nwa Ehab, ka Ahazaya malitere ibu eze Juda. **30** Mgbe Jezebel nuru na Jehu abiaruola Jezril, o banyere n’ulo ya, tee uri n’anya abuo, dozie agiri isi ya, puta bja nodu ala n’akuku oghereikuku, site n’ebe ahụ na-elepụ anya n’ezi. **31** Mgbe Jehu batara n’onu uzo e si abata uloeze, Jezebel kpokuru ya si, “I bjara n’udo, gi Zimri, gi onye gburu nna gi ukwu.” **32** Jehu leliri anya elu lee anya na oghereikuku tie mkpu si, “Onye dinyeere m?” Onozi abuo maobu atọ na-eje ozi n’uloeze leputara anya lee ya anya. **33** Jehu nyere ha iwu si ha, “Tudanu ya n’ala.” Ya mere, ha si n’elu ebe ahụ tuba ya n’ala. Mgbe o daruru ala, obara ya fesasi n’ahụ mgbidi ulo na n’ahụ inyinya ndi ji ukwu ha zojaa ya. **34** Jehu banyere no n’ime uloeze rie ihe, nukwaa ihe onunu. Emesja, o nyere iwu si, “Leenu nwanji a a buru onu; burunu ya gaa lie ya, n’ihi na o bu ada eze.” **35** Mgbe ha putara ili ya, o bu naani okpokoro isi ya na okpukpu ukwu ya abuo, na aka ya abuo ka ha huru. Ha ahukwaghi anu ahụ ya. **36** Ha laghachiri gwa Jehu ihe ha huru. O zara si ha, “Nke a bu okwu Onyenwe anyi, nke o kwuru site n’onu ohu ya Ilaia onye Tishbe si: ‘N’ala ubi di na Jezril ka nkita ga-anọ rie anu ahụ Jezebel. **37** Ozu Jezebel ga-adi ka unyi n’ala ubi di na Jezril, ruo na mmadu enweghi ike ikwuputa si, Nke a bu Jezebel.”

10 Ugbu a, e nwere umu Ehab ndi ikom onuogugu ha di iri asaa ndi no na Sameria, Jehu dere

akwukwo ozi ziga Sameria, zigara ndisi obodo Jezril, zigakwara ndi okenye na ndi na-elekota umu Ehab ndi ahụ. O sirị, **2** “Ugbu a, mgbe akwukwo a rutere unu aka, ebe unu na umu ndi ikom nna unu ukwu no, ebe unu nwekwa ugbo agha na inyinya, na obodo e wusiri ike na ngwa agha, **3** hoputanu onye kachasi inwe ugwu ma kwesikwa n’ime umu ndi ikom nna unu ukwu, mee ka o nokwasị n’ocheeze nna ya. Mgbe ahụ, buo agha chebe ulo nna unu ukwu.” **4** Ma ha turu egwu n’ebe o di ukwu, si, “Lee, eze abuo enweghi ike iguzogide ya, anyi onwe anyi ga-esi anaa guzogide ya?” **5** Ya mere, onye o di n’aka ilekota ezinaulo eze, onyeisi obodo, ndi okenye na ndi niile na-elekota umu Ehab, dere akwukwo a zigara Jehu, si ya, “Jehu, anyi niile bu ndi ohu gi. Anyi jikeere ime ihe niile i gwara anyi. Anyi agaghi ahoputa onye obula dika eze; gi onwe gi mee ihe obula i chere na o bu ya kachasi mma.” **6** Mgbe ahụ, Jehu degaara ha akwukwo nke ugboro abuo si ha, “O buru na unu dinyeere m, o burukwa na unu ga-erube isi nye m, chirinu isi umu ndi ikom nna unu ukwu, bjakwute m n’otu oge a echi na Jezril.” N’oge ahụ, umu eze iri ndi ikom asaa no n’aka ndisi obodo ahụ, ndi na-azulite ha. **7** Mgbe akwukwo ozi ahụ rutere ha, ndi ikom ahụ kporo umu ndi ikom eze di iri asaa n’onuogugu gbuo ha niile, chiru isi ha tinye na nkata zigara ya Jehu na Jezril. **8** Mgbe onyeozi bjarutere, o gwara Jehu si, “Ha ebutala isi umu ndi ikom eze.” Mgbe ahụ, Jehu nyere iwu si, “Tukobanu ha onu n’oke abuo, n’onu uzo e si abata obodo, tutu ruo ututu.” **9** N’ututu ya, Jehu puru, guzoro n’ihu ndi niile gbakoro n’ebe ahụ gwa ha okwu si, “Ndi Izrel, unu bu ndi ezi omume. O bu mu onwe m gbara izu ojoo megide nna m ukwu, gbuo ya, ma onye gburu ndi a niile?” **10** Matanu nke oma na o nweghi okwu obula Onyenwe anyi kwuru megide ezinaulo Ehab nke na-agaghi emezu. Onyenwe anyi emeela ihe o kwere nkwa na o ga-eme site n’onu ohu ya Ilaia.” **11** Emesja, Jehu gburu ndi ikwu Ehab foduru n’obodo Jezril, ha na ndisi niile, na ndi enyi ya niile, na ndi nchajaja ya niile. O dikwaghi otu onye ikwu Ehab o hapuru ndu. **12** Emesjakwa, Jehu hapuru Jezril gaa Sameria. Mgbe o na-aga n’uzo, o bjaruru ebe a na-akpo Ebe Izuike Ndi ozuzu aturu. **13** N’ebe ahụ, o zutere ndi umunna Ahazaya, eze Juda, juo si, “Olee ndi ka unu bu?” Ha zara, “Anyi bu ndi ikwu Ahazaya, eze Juda, anyi bjara ka anyi juo maka odjmma ndi ezinaulo eze na nne eze.” **14** O nyere iwu si, “Jidenu ha na ndu.” Ha jidere ha na ndu, gbukwaa ha niile n’akuku olulu miri nke Bet-Eked. Onuogugu ha di iri anọ na abuo. O nweghi onye obula o hapuru ndu. **15** Mgbe o si n’ebe ahụ puo, o zutere Jehonadab nwa Rekab, ka o na-abia izute ya. Jehu kelere ya, si, “Obi gi, o ziri ezi nwee nkwekorita, dika obi m di n’ebe i no?” Jehonadab zara si ya, “E.” Jehu sirị, “O buru na o si otu a diri, kwe m n’aka.” Jehonadab kwere ya n’aka. Jehu n’onwe ya nyeere ya aka ka o rigota n’ugbo agha ya. **16** Mgbe ahụ, Jehu sirị ya, “Ugbu a, soro m bja lee udi inu oku n’obi m nwere maka oru Onyenwe anyi.” Ha

abuọ sooro n'ugbo agha Jehu. **17** Mgbe ha bjaruru Sameria, Jehu gburu ndi enyi na ndi ikwu Ehab niile, ndi foduru site n'ikwu Ehab, o bibiri ha dika okwu Onyenwe anyi kwuru site n'onu onye amuma Ilaija. **18** Emesja, Jehu kpokotara ndi obodo ahụ niile si ha, "Ehab fere Baal ofufe nke nta, Jehu ga-efe ya ebe o di ukwu. **19** Ugbu a, kpokotaanụ ndi amuma Baal niile, ndi niile na-efe ya, na ndi nchujaja ya niile. Hụnụ na onye obula n'ime ha bjara, n'ihu na a ga-eme oke mmemme ichu aja nye Baal. Onye obula e lere anya ya n'ebe ahụ, ma a hughị ya, agaghị adị ndụ." Ma Jehu ji aghugho n'ihu ka o laa ndi a na-efe Baal n'iyi. **20** Jehu sirị, "Kpọsaanụ na a ga-enwe oke mkpokota di nsọ nye Baal." Ya mere, ha kwusara ya. **21** O zipuru ozi nye ndi bi n'akuku Izrel niile. Ndi niile na-efe Baal biazuru. O dighi onye foduru nke na-abiaghi. Ha juputara n'ulonso ukwu Baal site n'otu isi ya ruo n'isi nke ozo. **22** Jehu sirị onye na-elekota ulo ebe a na-edebe uwe ndi na-efe ofufe na-eyi, "Chiputa uwe nye ndi niile na-efe Baal." Ya mere, o chiputaara ha uwe. **23** Mgbe ahụ, Jehu na Jehonadab nwa Rekab, banyere n'ebe nzuko Baal. Jehu sirị ndi n'efe Baal, "Chozienụ nke oma ka unu hu na o nweghi onye obula na-efe Onyenwe anyi no n'ebe a, kariakwa naani ndi na-efe Baal." **24** Mgbe ha malitere ichu aja na isure ihe nsure oku, Jehu emeleari ka iri ndi agha asato gbaa ulo ahụ niile gburugburu. O nyelarị iwu si, "O buru na unu ekwere ka otu onye si n'ime ulo a gbapu, unu ga-eji ndu unu kwughachi ugwo onye di otu ahụ." **25** Ngwangwa Jehu chuchasiri aja nsure oku, o puru gwa ndi agha ya, na ndisi ha okwu si, "Baanu n'ime ulo gbuo ndi niile no n'ebe ahụ. Unu ekwela ka otu onye n'ime ha gbapu." Ha jiri mma agha gbuo ndi ahụ no n'ime ulo Baal, tputa ozu ha n'efe. Emesja, ndi agha Jehu banyere n'ime ime ulo ebe ichu aja Baal, **26** ha buputara ogidi nsọ e ji efe Baal, kpoọ ha oku. **27** Ha kwaturu ogidi nsọ Baal, kwatukwaa ulo ichu aja ya. Ya mere e meghariri ya ka o buru ebe oha mmadu na-aga ogwe ruo taa. **28** Jehu kpochapuru ofufe Baal n'ala Izrel niile. **29** Ma otu o di, o siteghi na mmehie Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe ya. Mmehie nke Jeroboam mere ka Izrel mehie, ya bu, mmehie nke ife arusi umu ehi e ji olaedo kpuo, di na Betel na Dan. **30** Onyenwe anyi gwara Jehu si, "N'ihu na i mere nke oma mezu ihe niile ziri ezi n'anya m, n'ebe ezinaulo Ehab no, n'usoro ihe niile di n'uche m ime, umu umu gi ganokwasị n'ocheeze Izrel, ruo n'ogbo nke anọ ha." **31** Ma Jehu akpachapughi anya iji obi ya niile debe iwu Onyenwe anyi, Chineke Izrel. O siteghi na mmehie Jeroboam wezuga onwe ya, bu mmehie ahụ o mere ka Izrel mee. **32** N'oge ahụ, Onyenwe anyi malitere ime ka ndi Izrel bido idi nta. Hazael eze Aram, buru agha merie otutu akuku Izrel, **33** nke di n'owuwa anyanwu osimiri Jordan, na ala niile nke Gilead (n'oke ala ndi Gad, na nke ndi Ruben, na Manase), site n'Aroea nke di n'akuku ndagwurugwu Anon, ruo Gilead na Bashan. **34** Akuku gbasara ochichi eze Jehu, na ihe niile o mere, na ikpa ike ya niile, e deghi ha n'akwukwo akuku

ndi eze Izrel? **35** Jehu sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya na Sameria. Nwa ya bu Jehoahaz nochiri anya ya dika eze. **36** Ma ubochi niile Jehu bu eze Izrel n'ime Sameria di iri afọ abuo na asato.

11 Mgbe Atalaya nne Ahazaya huru na nwa ya nwoke anwola, o gara n'ihu bido igbu ndi niile a muru n'ulo eze. **2** Ma Jehosheba, bu nwa nwanyi eze Jehoram, ma burukwa nwanne nwanyi Ahazaya, kuuru Joash nwa Ahazaya, zopu ya site n'etiti umu ndi ikom eze, bu ndi a chorọ igbu egbu. O zoro ya na nwanyi na-elekota ya anya n'ime ulo ndina, ka Atalaya hapu ihu ya, nke a mere na-egbughi ya. **3** Ya na nwanyi na-elekota ya anya nogidere na nzuzo n'ime ulonso Onyenwe anyi, afọ isii, oge ahụ niile Atalaya na-achi n'ala ahụ. **4** N'afọ nke asaa, Jehoiada, ziri ozi kpoọ ndi ochiagha na-achi narị ndi agha, ndi Kari na ndi nche oku, mee ka ha biakwute ya n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. Ya na ha gbara ndu, o mekwara ka ha nuọ iyi n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. Mgbe ahụ, o gosiri ha nwa eze. **5** O nyere ha iwu, si, "Nke a bu ihe unu ga-eme, unu bu ndi no n'otu ato ga-abia oru n'ubochi izuike, nke otu uzo n'ime unu na-eche uloze nche, **6** otu uzo n'ime uzo ato ga-anọ n'onu uzo Sua, ebe otu uzo ga-anọ n'onu uzo ama, n'azu ndi na-eche nche n'ulonso ukwu Chineke. **7** Ma unu bu otu abuo ndi kwesiri iga ezumike site n'oru unu n'ubochi izuike, ga-eguzo na nche n'ulonso ukwu n'ihu eze. **8** Doonu onwe unu gburugburu eze, onye obula n'ime unu jide ihe agha n'aka ya. Onye obula nke na-abia nso ahiri unu, ka e gbuo ya. Noronu eze nso ebe obula o gara, mgbe o na-apu n'ezi na mgbe o na-aba n'ime." **9** Ndi ochiagha ndi a na-achi narị ndi agha mere dika Jehoiada, onye nchujaja nyere n'iwu. Onye obula kporo ndi ikom ya, ma ndi na-emechi oru, ma ndi na-abata iru oru n'ubochi izuike, biakwute Jehoiada, bu onye nchujaja. **10** O nyere ndi ochiagha ahụ ube na ota niile, ndi buriri nke eze Devid, ndi di n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **11** Onye obula na ndi nche ahụ ji ngwa agha n'aka ya, ha guzoro onwe ha, nodu eze gburugburu, na nso ebe ichu aja na ulonso ukwu, site n'akuku ndida ruo n'akuku ugwu nke ulonso ukwu ahụ. **12** Jehoiada kpoputara nwa eze, kpube ya okpueze n'isi, o nyere ya otu akwukwo nke ihe ogbugba ndu ahụ, chie ya eze. Ha tekwara ya mmanu ibu eze. Ndi niile no n'ebe ahụ kuru aka, tie mkpu, si, "Ka eze diri ndu ruo mgbe ebighi ebil!" **13** Mgbe Atalaya nuru mkpotu nke ndi nche na ndi mmadu na-eme, o gakwuru ndi ahụ no n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **14** O lepuru anya, ma lee eze, ka o guzo n'akuku ogidi, dika omenaala mmemme ichi eze si di. Ndisi na ndi na-afu opi no n'akuku eze. Ndi niile nke ala ahụ nokwa na-anuri onu na-afu opi. Atalaya dowara uwe ya, si, "Nnupu isi megide eze! Nke a bu nnupu isi megide ochichi!" **15** Jehoiada, bu onye nchujaja nyere ndisi ochiagha na-achi narị ndi agha, bu ndi na-elekota usuu ndi agha, iwu si ha, "Sitenu n'ebe ahụ kpoputa ya n'etiti ahiri unu, onye obula nke gbasoro ya, werenu mma agha

gbuo onye ahụ.” N’ihi na onye nchụaja siri, “Agaghị egbu ya n’ime ụlọnsọ Onyenwe anyị.” **16** Ya mere, ha jidere ya, mgbe o rutere n’uzọ ebe ịnyinya si abata n’ogige ụlọeze, ebe ahụ ka ha nọ gbuo ya. **17** Jehoiada mere ka ogbugba ndụ dị n’etiti Onyenwe anyị na eze, na ndị mmadu, na ha ga-abụ ndị nke Onyenwe anyị. O mekwara ka ogbugba ndụ dirị n’etiti eze na ndị ahụ. **18** Ndị niile nke ala ahụ gara n’ụlọ nchụaja Baal kwatuo ya. Ha tidasiri ebe nchụaja na arusi niile dị n’ebe ahụ mee ka ọ darisija, gbukwaa Matan onye nchụaja Baal n’ihu ebe ichu aja ahụ. Mgbe ahụ, Jehoiada onye nchụaja, debekwara ndị nche ka ha lekota ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị. **19** Ọ kpọrọ ndị ochiaghā n’achị nari ndị agha, ha na ndị Kari, na ndị nche, ha na ndị ala ahụ niile, ha niile dupụtara eze site n’ụlọnsọ Onyenwe anyị site n’onụ ụzọ ndị nche banye n’ụlọeze. Eze were onọdụ ya n’elu ocheeze. **20** Ndị ala ahụ niile n’uriri onụ nke ukwu, obodo ahụ dakwara juu, n’ihi na e ji mma agha gbuo Atalaya n’ụlọeze. **21** Joash gbara afọ asaa mgbe ọ malitere ibụ eze.

12 N’afọ nke asaa, nke ochichị Jehu n’Izrel, ka Joash malitere ibụ eze na Juda. Iri afọ anọ ka ọ chiri dika eze na Jerusalem. Aha nne ya bụ Zibia onye Bjasheba. **2** Joash mere ihe ziri ezi n’anya Onyenwe anyị ụbọchị niile nke Jehoiada onye nchụaja ziri ya ihe. **3** Ma naani na o wezugaghị ebe ichu aja niile dị n’ugwu. Ndị Juda nọgidere na-achụ aja dị iche iche n’ebe ahụ, na-esurekwa ihe nsure ọkụ na-esi isi ụfọ. **4** Joash siri ndị nchụaja, “Nakọtaanụ ego niile a na-ewebata dika onyinye dị nsọ n’ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị, ya bụ, ego a na-anakọtā n’oge igu mmadu onụ, na ego e webatara maka imezu nkwa ndị mmadu kwere, na ego e webatara n’ụlọnsọ ukwu dika onyinye afọ ofufe. **5** Ka onye nchụaja obula site n’aka otu n’ime ndị na-eche ego nara ego, a ga-eji mezie ihe obula a chọputara na o mebiri n’ụlọnsọ ukwu ahụ.” **6** Ma n’afọ nke iri abụọ na atọ nke ochichị eze Joash, ọ chọputara na ndị nchụaja ahụ emezibeghi ihe mebiri n’ụlọnsọ. **7** Ya mere, eze Joash kpọrọ Jehoiada, onye nchụaja, kpokwaa ndị nchụaja ndị ọzọ juo ha, “Gini mere unu emezibeghi ụlọnsọ a? Site ugbu a gaa n’ihu, unu esitekwa n’aka ndị na-eche ego anara ego ọzọ, kama, nyefeenụ ya maka iyi dozie ụlọnsọ ukwu ahụ.” **8** Ndị nchụaja ahụ kwenyere si, “Anyị agaghị esitekwa n’aka ndị mmadu nara ego obula. Otu a kwa, anyị agaghị emezikwa ụlọnsọ ukwu a n’onwe anyị.” **9** Mgbe ahụ, Jehoiada wetara otu igbe mepuo oghere n’elu ya, debe ya n’akukụ ebe ichu aja, n’aka nri dika mmadu na-abata n’ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị. Ndị nchụaja niile na-eche nche n’onụ ụzọ ụlọnsọ ahụ na-etinye ego niile e webatara n’ụlọnsọ Onyenwe anyị n’ime igbe ahụ. **10** Mgbe obula ha huru na igbe ego ahụ ejuputala n’ego, onye ode akwukwọ ụlọeze na onyeisi nchụaja na-abia, guo ego ahụ e webatara n’ụlọnsọ Onyenwe anyị, tinyin e ha n’akpa. **11** Ha na-ewere ego ahụ a guru onụ, nyefee n’aka ndị ikom ahọputara maka ilekọta ndị oru na-emezi ụlọ Onyenwe anyị. Ndị ahụ na-eji

ya kwuo ndị okwa nka osisi na ndị na-ewu ụlọ, **12** na ndị na-edo nkume, na ndị na-awa nkume ugwo. Ọ bụ sitekwa n’ego ahụ ka a na-azuta osisi na nkume a wara awa iyi dozie ụlọnsọ Onyenwe anyị, na ikwu ugwo ihe ndị ọzọ e ji emezi ihe niile ekwesiri imezi n’ụlọnsọ ukwu ahụ. **13** E jikwaghị ego ahụ e webatara n’ụlọnsọ kpata efere ọlọcha, ihe e ji akpakepu oku, efere ikwosa mmiri, opi maobu ihe ndị ọzọ nke e ji ọlaedo maobu ọlọcha kpoo maka ụlọnsọ ukwu nke Onyenwe anyị. **14** Ọ bụ ndị na-eje ozi, ndị ji ya ruzie ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị ka e nyere ya. **15** O nweghi onye a siri ka ọ guzie otu e si jiri ego ahụ ruo oru, bụ ndị e nyere ego ahụ maka ikwu ndị oru ugwo, n’ihi na ha bụ ndị kwesiri ntukwasị obi. **16** E webataghị ego niile sitere n’aja ikpe omuma nakwa aja mmehie n’ime ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị. Ọ bụ ndị nchụaja nwe nke ahụ. **17** N’oge ahụ, Hazael eze Aram, gara buso Gat agha, lugbuo ya, dota ya n’agha. Emesja, o chere ihu n’uzọ Jerusalem imegide ya. **18** Ma Joash, bụ eze Juda, chikotara ihe niile ahụ bụ nke Jehoshafat, Jehoram na Ahazaya nna ya, ndị bụ eze Juda doro nsọ nye Chineke, chirikwa onyinye nke ya onwe ya dokwara nsọ, na ọlaedo niile, na akụ niile e nwere ike ichota n’ụlọnsọ Onyenwe anyị, na nke dị n’ụlọeze, zigara Hazael, bụ eze Aram. N’ihi ihe ndị a, ọ lara, hapu ibuso Jerusalem agha. **19** Akukọ gbasara ochichị eze Joash, na ihe niile o mere, e deghi ha n’akwukwọ akukọ ihe ndị eze Juda niile mere n’oge ha. **20** Ndị ozi ya gbara izu ojoo megide Joash, gbukwaa ya na Bet Milo, n’uzọ e si aga Sila. **21** Ndjisi ozi ahụ gburu ya bụ Jozabad nwa Shimeat, na Jehozabad nwa Shomea. Ọ nwuru, e lie ya na ndị nna nna ya ha n’obodo Devid. Amazaya nwa ya, ghorọ eze n’onodụ ya.

13 N’afọ nke iri abụọ na atọ nke ochichị eze Joash nwa Ahazaya na Juda, ka Jehoahaz nwa Jehu malitere ibụ eze n’Izrel n’obodo Sameria. Ọ chikwara na Sameria afọ iri na asaa. **2** Kama Jehoahaz bụ eze ojoo. O mere ihe joro niile n’anya Onyenwe anyị. O soro ụzọ ojoo niile nke Jeroboam nwa Nebat, onye dubara ndị Izrel na mmehie. **3** N’ihi nke a, iwe were Onyenwe anyị nke ukwu megide Izrel. O mere ka ha noro n’okpuru ochichị Hazael eze Aram na Ben-Hadad nwa ya ogologo oge. **4** Ma Jehoahaz kpere ekpere rjoo Onyenwe anyị n’oge a ka o nyere ya aka, Onyenwe anyị gere ya ntị, n’ihi na Chineke huru mmegbu nke eze Aram na-emegbu ndị Izrel. **5** Onyenwe anyị hoputaara Izrel onye nzoputa, ha sitere n’aka ike ndị Aram nwere onwe ha. Izrel biri n’ulo nke aka ha dika ha biiri n’oge gara aga. **6** Ma ha esighi na mmehie niile nke ulọ Jeroboam wezuga onwe ha, bụ nke o jiri mee ka Izrel mehie, kama ha nọ na-ejeghari n’ime ha. Ozokwa, ogidi Ashera ka guzoro na Sameria. **7** Ọ dighi ihe foduru na ndị agha Jehoahaz ma ọ bughị naanị iri ndị agha ise na-agba ịnyinya, na ugbo agha iri, na puku ndị agha iri. N’ihi na eze Aram alaala ndị nke foduru n’iyi, meekwa ka ha dirị ka uzuzu mgbe a na-azocha mkpuru. **8** Akukọ gbasara ochichị Jehoahaz,

na ihe niile o mere, na ihe ọ rụputara, e degħi ha n'akwụkwọ akụkọ ihe ndị eze Izrel mere n'oge ha? **9** Jehoahaz sooro ndị nna nna ya ha dina n'ọnwu, e lie ya na Sameria. Nwa ya Jehoash nochiri anya ya. **10** N'afọ iri atọ na asaa nke ịbụ eze Joash na Juda, ka Jehoash nwa Jehoahaz malitere ị bụ eze Izrel na Sameria. Ọ chirị afọ iri na isii. **11** O mere ihe jorọ njo n'anya Onyenwe anyị. O siteghị na mmehie Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe ya, mmehie nke Jeroboam dubara Izrel ime. Jehoash nogidere n'ime ha. **12** Akụkọ gbasara ọchịchị Jehoash, na ihe niile o mere, na ihe ọ rụputara, tinyere agha o buru megide Amazaya eze Juda, e degħi ha n'akwụkwọ akụkọ ihe ndị eze Izrel mere n'oge ha? **13** Jehoash soro nna nna ya ha dina n'ọnwu, Jeroboam anọchie n'oochee ya. E liri Jehoash na Sameria, n'ebe e liri ndị eze Izrel ndị ibe ya. **14** N'oge a, Ịlaisha nọ n'orja nke ọ ga-esite na ya anwu. Jehoash, bụ eze Izrel gara ịhụ ya, ọ kwara akwa mgbe ọ hụrụ ya si, "Nna m, nna m, usuu ugbo agha na usuu ndị na-agba ịnyinya Izrel!" **15** Ịlaisha gwara ya okwu si, "Weputa ụta na àkụ ụfọdụ." O mere dika Ịlaisha gwara ya. **16** Ịlaisha gwakwara eze Izrel okwu si ya, "Jide ụta ahụ n'aka gị abụọ." Mgbe o jidere ụta ahụ Ịlaisha tụtwasiri aka nke ya n'aka eze. **17** Ịlaisha gwara ya si, "Meghee oghereikuku ahụ chere ihu n'ọwụwa anyanwu." O meghere ya. Mgbe ahụ Ịlaisha gwara ya si, "Gba ụta àkụ." Eze gba ụta àkụ. Ịlaisha kwuru si, "Àkụ mmeri Onyenwe anyị, àkụ mmeri megide Aram. Ị ga-ebibi ndị Aram kpamkpam n'afek." **18** Ọ siri, "Chilite àkụ ndị ahụ," ọ chilitere ha. Ịlaisha gwara eze Izrel, "Gbaa ha n'ala." Ọ gbara ha n'ala ugboro atọ, ma kwusi. **19** Ma onye nke Chineke ahụ were iwe si ya, "Ị gaara apịa ya n'ala ugboro ise maobụ isii. Mgbe ahụ, ị gaara enwe ike merie ndị Aram bibie ha kpamkpam. Ma ugbo a, ọ bụ naanị ugbo atọ ka ị ga-emerị ha." **20** Ya mere, Ịlaisha nwurụ. E likwara ya. N'oge ahụ, ọtụtụ ndị na-apụnara mmadụ ihe n'ike na-esi n'ala ndị Moab na-abịa n'ala Izrel izu ohi site n'ọnwa nke atọ n'afọ ọhuru obula. **21** Otu ụbọchị, mgbe ụfọdụ ndị ikom na-eli otu nwoke nwurụ anwu, ha hụrụ ndị a na-apụnara mmadụ ihe n'ike. N'ihu nke a, ha mere ngwangwa site n'ụjọ túbanye nwoke ahụ n'ili Ịlaisha. Mgbe ozu nwoke ahụ dara metụ ọkpụkpụ Ịlaisha ahụ, nwoke ahụ nwurụ anwu meghariri ahụ bilie, guzo n'ụkwụ ya abụọ. **22** Hazael, eze Aram, busoro Izrel agha ụbọchị niile nke ndụ Jehoahaz eze Izrel. **23** Ma Onyenwe anyị meere ha amara, nwee omiiko n'ebe ha nọ, ma gosikwa ha na ihe banyere ha na-emetụ ya n'obi n'ihu ọgbugba ndụ ya na Ebrahim na Ajzik na Jekob. Ruo taa, ọ kwegħi ka e bibie ha, maobụ ka e site n'ihu ya chụpụ ha. **24** Emesja, Hazael eze Aram nwurụ, Ben-Hadad nwa ya nchikwara n'ọnọdụ ya. **25** Jehoash nwa Jehoahaz, weghachitere obodo niile nke ọ naara n'aka nna ya Jehoahaz site n'aka Ben-Hadad nwa Hazael. Ugboro atọ ka Jehoash meriri ya, site otu a weghachi obodo niile nke Izrel.

14 N'afọ nke abụọ nke ịbụ eze Jehoash nwa Jehoahaz n'Izrel, ka Amazaya nwa Joash eze Juda malitere ọchịchị ya. **2** Amazaya gbara iri afọ abụọ na ise mgbe ọ malitere ịbụ eze. Ọ bụ eze na Jerusalem iri afọ abụọ na itoolu. Aha nne ya bụ Jehoaddin, onye Jerusalem. **3** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyị, ma o megħi dika nna nna ya bụ Devid mere. N'ihe niile, ọ gbasoro nzo ụkwụ nna ya Joash. **4** Ọ wezugaghị ebe ịchụ aja niile dī n'ugwu. Ndị Juda gara n'ihu na-achụ aja na-esurekwa ihe nsure ọkụ na-esi isi uto n'elu ugwu ahụ niile. **5** Mgbe alaeze ahụ siri ike n'ọchịchị ya, o gburu ndị ozi ahụ gburu eze, bụ nna ya. **6** Ma o megħi ka umụ ndị ogbu mmadụ ahụ nwuo, n'usoro ihe e dere n'akwụkwọ iwu Mosis, ebe Onyenwe anyị nyere iwu si: "Agaghị eme ka ndị muru umụ nwuo n'ihu ihe umụ ha metara, maobụ mee ka umụ nwuo n'ihu ihe ndị muru ha metara, onye obula ga-anwu n'ihu mmehie nke aka ya." **7** Amazaya bụ onye gburu puku ndị agha Edom iri na Ndagwurugwu Nnu, dọtakwa obodo Sela n'agha, gugharja ya Jekteel, nke bụ aha a na-akpo ya ruo ụbọchị taa. **8** Mgbe ahụ, Amazaya zigara ndị ozi ka ha jekwuru Jehoash nwa Jehoahaz nwa Jehu, eze Izrel, zie ya ozi ịma aka, si, "Bia, ka dimkpa na ibe ya zute ihu na ihu n'agha." **9** Ma Jehoash eze Izrel zighachiri ozi nye Amazaya eze Juda si ya, "Uke dī na Lebanon zigaara osisi sida nke dī na Lebanon ozi, si ya, "Nye nwa m nwoke nwa gị nwanjị ka ọ buru nwunye ya." Mgbe ahụ, anụ ọhia nke dī na Lebanon gafetere ebe ahụ, zọpịa uke ahụ. **10** Ị meriela Edom, n'ezie. Ugbo a, mpako abatala. Nuriya onụ n'ihu mmeri nke ị wetara, ma nọdụ n'ulo gi. N'ihu ginjị ka ị ga-eji kpaliere onwe gi nsogbu, si otu a wetara onwe gi na Juda ọdida?" **11** Ma otu ọ dī, Amazaya egegħi nti. Ya mere, Jehoash bụ eze Izrel buliri agha, ya na Amazaya eze Juda zutere ihu na ihu n'agha na Bet-Shemesh, dī n'ala Juda. **12** Ndị Izrel meriri ndị Juda, mee ka ha gbalaga, nwoke obula n'ulo ya. **13** Jehoash bụ eze Izrel nwudere Amazaya bụ eze Juda, nwa Joash, nwa Ahazaya na Bet-Shemesh. Mgbe ahụ, Jehoash gara Jerusalem kwada mgbidi Jerusalem, site n'Onụ ụzọ ama Ifrem ruo n'Onụ ụzọ ama Nkuku, nke ogologo ya ruru narị nzo ụkwụ isii. **14** Ọ chikoro ọlaedo na ọlaocha niile na ngwongwo niile ahutara n'ulonsọ ukwu Onyenwe anyị, na nke dī n'uloakụ nke ụlọeze. Ọ dọtara otutu ndị mmadụ n'agha, kporo laghachi na Sameria. **15** Ihe banyere akukọ ndị ọzọ gbasara ọchịchị Jehoash, na ihe o mere, na ihe ọ rụputara, tinyere agha ọ luru megide Amazaya eze Juda, ọ bụ na-edegħi ha n'akwụkwọ akụkọ ihe ndị eze Izrel mere n'oge ha? **16** Jehoash sooro nna nna ya ha dina n'ọnwu, e lie ya na Sameria, ebe e liri eze ndị Izrel ndị ọzọ. Jeroboam nwa ya ghorọ eze n'ọnọdụ ya. **17** Amazaya nwa Joash, eze Juda noro ndụ afọ iri na ise, mgbe Jehoash nwa Jehoahaz, eze Izrel nwusiri. **18** Ma banyere ihe ndị ọzọ niile mere n'oge ọchịchị Amazaya, ọ bụ na e degħi ha n'akwụkwọ akụkọ ihe mere n'oge ndị eze Juda? **19** Ha gbara izuzu imegide ya n'ime Jerusalem, ọ gba ụta gbalaga Lakish. Ma ha zipuru

ndi ikom chūru ya gaa Lakish, gbuo ya n'ebe ahụ. **20** Ha bulatara ozu ya n'elu inyinya, e lie ya na Jerusalem n'ebe e liri ndi nna nna ya ha, n'obodo Devid. **21** Mgbe ahụ, ndi Juda niile duuru Azaraya onye aha ya bukwa Uzaya, onye gbara afọ iri na isii, mee ya eze n'onodu nna ya Amazaya. **22** O bu ya wughariri obodo Elat, nyeghachi ya Juda, mgbe Amazaya eze sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu. **23** N'afọ nke iri na ise nke Amazaya nwa Joash, eze Juda, Jeroboam nwa Jehoash eze Izrel ghoro eze na Sameria. O chiriri afọ anọ na otu dika eze. **24** Ma o mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi n'ihu na o wezugaghị onwe ya site na mmehie Jeroboam nwa Nebat, onye ahụ dubara ndi Izrel na mmehie. **25** O bu ya weghachitara oke ala Izrel site na Lebo Hamat ruo n'osimiri Araba, dika okwu Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel si di, nke o kwuru site n'onu Jona nwa Amitai, onye amuma si Gat Hefa. **26** Onyenwe anyi huru onodu ojoo nke ndi Izrel no n'ime ya; onye obula n'ime ha, ohu na onye nwe onwe ya, no n'oke ahuhu. O dikwaghị onye inyeka obula ha nwere. **27** Ma o bughị uche Onyenwe anyi ila Izrel n'iyi kpamkpa n'okpuru eluigwe, n'ihu ya ka o mere ka Jeroboam nwa Jehoash naputa ha site n'aka ndi iro ha. **28** Akuko niile gbasara ihe niile Jeroboam mere, na ike ya niile, na agha niile o buru, na otu o si nwetaghachiri ndi Izrel obodo Damaskos na Hamat, bu obodo ndi Juda, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko ihe ndi eze Izrel mere n'ubochi ndu ha? **29** Jeroboam sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ndi eze Izrel nwuru anwu. Ma Zekaraya nwa ya ghoro eze Izrel n'onodu ya.

15 N'afọ nke iri abuo na asaa nke ochichi Jeroboam n'Izrel ka Azaraya nwa Amazaya bidoro ichi dika eze na Juda. **2** O gbara afọ iri na isii mgbe o malitere i bu eze. O chikwara na Jerusalem iri afọ ise na abuo. Aha nne ya bu Jekolaya, onye Jerusalem. **3** O soro nzo ukwu nna ya bu Amazaya, mee ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. **4** Kama dika eze ndi ozo, o wezugaghị ebe ichu aja di n'elu ugwu; ndi mmadu gara n'ihu na-achụ aja nsure oku na aja na-esi isi uto n'ebe ahụ. **5** Onyenwe anyi tiri eze ihe otiti orja ekpenta ruo ubochi onwu ya. O biri n'ulo ewupuru iche. Jotam nwa nwoke eze ghoro onye nlekota uloeze na-achikwa ndi ala ahụ. **6** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Azaraya, na ihe niile o mere, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Juda? **7** Azaraya soro ndi nna nna ya dina n'onwu, e lie ya nso n'ebe e liri ha, n'ime obodo Devid. Jotam nwa ya ghoro eze n'onodu ya. **8** N'afọ nke iri ato na asato nke ochichi eze Azaraya bu eze Juda, ka Zekaraya, nwa Jeroboam ghoro eze Izrel na Sameria. O chiriri onwa isii. **9** Dika ndi nna ya bu ya uzo si mee, Zekaraya mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi. O mekwara dika Jeroboam nwa Nebat, onye dubara ndi Izrel na mmehie ikpo isiala nye chi ozo. **10** Shalum nwa Jeshesh, na ndi ozo, gbara izu ojoo megide ya, tigbuo ya n'ihu ndi Izrel niile. O ghokwara eze mgbe Zekaraya nwuru.

11 Akuko metutara ihe ndi ozo mere mgbe Zekaraya bu eze, e deghi ha n'akwukwo akuko ihe ndi eze Izrel mere n'ubochi ndu ha. **12** Ya mere, okwu ahụ Onyenwe anyi gwara Jehu mezuru, nke bu: "Umụ umụ gi ga-anokwasị n'ocheeze Izrel ruo n'ogbo nke anọ ha." **13** Shalum nwa Jeshesh malitere ibu eze n'afọ nke iri ato na itoolu nke ochichi Uzaya eze Juda. O chiriri otu onwa na Sameria. **14** Menahem nwa Gadi sitere n'obodo Tjaza bjaruo Sameria gbuo Shalum nwa Jeshesh ghoo eze n'onodu ya. **15** Akuko ndi ozo gbasara Shalum na izu ojoo ya, e deghi ha n'akwukwo ihe mere n'oge ndi eze Izrel na-achi. **16** N'oge ahụ, Menahem sitere na Tjaza buso obodo Tipsa agha, na onye obula bi n'obodo ahụ na gburugburu ya n'ihu na ha ekweghi emeghe onu uzo ama ha. O tigburu Tifsa kwakoro ihe niile, bowakwaa afọ ndi inyom niile di ime. **17** N'afọ iri ato na itoolu nke Azaraya, eze Juda, Menahem nwa Gadi ghoro eze ohuru ndi Izrel. O chiriri afọ iri dika eze na Sameria. **18** O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi. N'oge ochichi ya, o sighi na mmehie Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe ya, bu nke o mere ka Izrel mehie. **19** Mgbe ahụ, Pul eze Asirja busoro ala ahụ agha. Menahem nyere ya otu puku talenti olaocha, ime ka Pul kwagide ochichi ya, na ime ka aka ya siekwa ike n'alaeze Izrel. **20** Menahem si n'aka ndi Izrel nweta ego a. Onye ogaranya obula turu iri shekel olaocha ise nke e nyere eze Asirja. Mgbe eze Asirja natachara olaocha ndi a, o si n'ala ahụ puo, o nogidekwaghị n'ala ahụ. **21** Akuko banyere Menahem na ihe niile o mere, e deghi ha n'akwukwo akuko ihe ndi eze Izrel mere n'ubochi ndu ha? **22** Menahem sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, Pekahaya nwa ya ghoro eze n'onodu ya. **23** N'afọ nke iri ise, nke ochichi eze Azaraya na Juda, ka Pekahaya nwa Menahem bidoro ichi dika eze n'Izrel. Afọ abuo ka o chiriri n'ime Sameria. **24** Ma Pekahaya mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi. O sighi na mmehie niile nke Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe ya, bu nke o jiri mee ka Izrel mehie. **25** Ma Peka nwa Remalaya, otu n'ime ndiisi agha eze na iri ndi ikom ise ozo si Gilead gbara izu megide ya, gbuo ya n'uloeze di n'ime Sameria. Ha gbukwara Agob na Arie n'oge a ha gburu Pekahaya. Emesja, Peka ghoro eze n'onodu ya. **26** Akuko banyere Pekahaya na ihe niile o mere ka e dere n'akwukwo akuko ihe ndi eze Izrel mere n'ubochi ndu ha. **27** N'afọ nke iri ise na abuo nke ochichi Azaraya eze Juda ka Peka nwa Remalaya ghoro eze Izrel n'obodo Sameria. O chiriri dika eze iri afọ abuo. **28** O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi. O fere chi ozo ofufe, o sighi na mmehie Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe ya, bu mmehie nke o dubara ndi Izrel n'ime ya. **29** N'oge Peka bu eze Izrel, ka Tiglat-Pilesa, eze Asirja bjara were Ijon, Ebel-Bet-Maaka, Janoa, Kedes, Hazo, Gilead, Galili na ala ndi Naftali niile. O chupuru ndi mmadu niile mee ka ha gaa biri n'Asirja. **30** N'oge ahụ, Hoshea nwa Elaa gbara izu ojoo megide Peka nwa Remalaya gbuo ya, buru eze n'onodu ya. O malitere ibu eze n'afọ nke iri abuo nke ochichi eze Jotam nwa Uzaya. **31** Akuko banyere Peka na ihe

niile o mere, e degħi ha n'akwukwo akukò ihe ndi eze Izrel niile mere n'ubochi ndu ha? **32** N'afò nke abuo nke ochichi Peka nwa Remalaya eze Izrel ka Jotam nwa Uzaya eze Juda malitere ochichi ya. **33** O gbara iri afò abuo na ise mgbe o ghorò eze. O chiri afò iri na isii na Jerusalem. Aha nne ya bu Jerusha, nwa Zadok. **34** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi dika nna ya Uzaya mere. **35** Kama, o wezugaghì ebe ichu aja di n'elu ugwu, ndi mmadu gara n'ihu na-achu aja nsure oku di iche iche na aja na-esi isi uto n'ebe ahù. Jotam wughariri Onu Uzò ama nke di Elu nke ulonso ukwu Onyenwe anyi. **36** Ma banyere ihe ndi ozo niile nke oge ochichi Jotam na ihe o mere, o bu na e degħi ha n'akwukwo akukò ihe mere n'oge ndi eze Juda? **37** (N'ubochi ndi ahù, Onyenwe anyi malitere izite Rezin eze ndi Aram na Peka nwa Remalaya, imegide ndi Juda.) **38** Jotam sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ha, n'obodo Devid, bu obodo nna ya. Ehaz nwa ya nwoke ghorò eze n'onodu ya.

16 Ehaz nwa Jotam, malitere ibu eze Juda n'afò nke iri na asaa nke ochichi eze Peka nwa Remalaya eze Izrel. **2** Ehaz gbara iri afò abuo mgbe o malitere ibu eze. Afò iri na isii ka o chikwara n'ime Jerusalem, ma o megħi ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi bu Chineke ya, dika nna ya Devid mere. **3** O gbasoro uzo niile nke ndi eze Izrel, obuladi i ji nwa ya nwoke chuo aja n'oku. O gbasoro omenaala niile ruru aru nke ndi mba ozo, ndi ahù Onyenwe anyi chupuru site n'ihu ndi Izrel. **4** O churu aja surekwaa ihe nsure oku aja na-esi isi uto n'ebe niile di elu, n'elu ugwu niile, na n'okpuru osisi ndu obula. **5** Mgbe ahù, Rezin eze Aram na Peka nwa Remalaya, eze Izrel rigooro iga buso Jerusalem agha, gbakwaa Ehaz gburugburu. Ma ha emerighi ya n'agha. **6** N'oge ahù, Rezin eze Aram dotaghachiri obodo Elat nye onwe ya, site na i chupu ndi Juda bi n'Elat. Ndi Edom bara n'obodo Elat, ha bikwa n'ebe ahù ruo taa. **7** Ehaz zigara ndi ozi ka ha gaa zie Tiglat-Pilesa, eze ndi Asirja ozi, si ya, "Abu m ohu gi, onyenwe m ka i bu. Bja naputa m site n'aka eze ndi Aram na eze ndi Izrel, ndi na-ebuso m agha." **8** Ehaz weere glaedo na olocha ahutara n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi, na nke di n'aku niile di n'uloze zigara eze Asirja dika onyine. **9** Eze ndi Asirja nara ya nti site n'ibuso obodo Damaskos agha na imeri ya. O gburu Rezin, bulaa mmadu niile bi n'ime ya n'ike ka ha gaa biri n'obodo Kia. **10** Mgbe eze Ehaz gara Damaskos izute Tiglat-Pilesa bu eze Asirja. O huru otu ebe nchujaja nke di na Damaskos. O zigaara Uraya onye nchujaja oiyi ebe ichu aja ahù. O dekwa ihe gbasara ya n'akwukwo, nke ga-akowa otu e si ewu ya. **11** Ya mere, Uraya onye nchujaja, wuru ebe ichu aja nke di ka nke ahù Ehaz huru na Damaskos. O wuchara ya tupu eze aloa. **12** Mgbe eze si Damaskos lota na Juda, o huru ebe ichu aja ahù, bjaruo ya nso, doo onyine ichu aja ya n'elu ya. **13** O churu aja nsure oku, na aja ihe nsure oku na-esi isi uto, na aja onyine mkpuru oka. O wukwasiri onyine ihe onunu n'elu ebe ichu aja ahù,

fesakwa obara aja udo ya niile n'elu ebe ichu aja ahù. **14** O wepuru ebe ichu aja bronz nke di n'ihu Onyenwe anyi, o sitere n'ebe o di n'ihu ulonso ahù, n'etiti ebe ichu aja ahuru na ulonso ukwu Onyenwe anyi, bute ya n'akuku ugwu nke ebe ichu aja ahuru ya. **15** Eze Ehaz nyere Uraya, bu onyeisi nchujaja iwu, si, "O bu n'elu ebe ichu aja ahuru a ka i ga na-esure aja nsure oku ututu niile, na onyine mkpuru oka nke uhuruchi niile, na aja nsure oku eze, na onyine mkpuru oka nke eze, na aja na aja na onyine nke ndi niile n'ala a, ya na onyine mkpuru oka ha niile na onyine ihe onunu ha niile. Fekwasì obara niile e ji chuo aja nsure oku na aja ndi ozo n'elu ebe ichu aja ahù. Ma ebe ichu aja ala ahù ga-adiri m iji juta ase." **16** Uraya onye nchujaja mere ihe niile dika eze Ehaz nyere a n'iwu. **17** Eze bu Ehaz wepuru ihe njiko niile jikoro ihe ndokwasì ahù niile a na-ebughari ebughari. O wepuru efere ukwu idoba mmiri a dokwasiri n'elu ehi ala ahù di n'okpuru ya, ma dokwasì ya n'elu nkume. **18** N'ihu imekwa ka obi togo eze Asirja uto, o wepuru uzo a na-esite maka ubochi izuike nke e wuru n'ime ulonso, na uzo mbata eze si abanye n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **19** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Ehaz, na ihe ndi o mere, o bu na e degħi ha n'akwukwo akukò ihe mere n'oge ndi eze Juda? **20** Ehaz soro nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ha n'obodo Devid. Hezekaya nwa ya ghorò eze n'onodu ya.

17 N'afò nke iri na abuo nke ochichi Ehaz, bu eze Juda, ka Hoshea nwa Elaa ghorò eze Izrel n'obodo Sameria. O chiri dika eze afò itoolu. **2** O mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi mgbe o bu eze. Ma o bugħi dika ndi eze Izrel ndi ozo bu ya uzo. **3** Shalmanesa eze Asirja bjara buso Hoshea agha, n'ihu na Hoshea no n'okpuru ochichi eze Asirja, burukwa onye natu utu nye ya kwa afò. **4** Ma eze Asirja choputara na Hoshea abugħi onye kwesiri ntukwasì obi n'ihu na Hoshea eze Izrel zipuru ndi ozi ya ka ha jekwuru So, eze Ijpt, maka enyemaka. Ozokwa, Hoshea kwesiri itu utu nye eze Asirja dika o na-eme kwa afò. N'ihu ya Shalmanesa nwuchiri ya, tnye ya n'ulo mkporo. **5** Eze Asirja wakporo ala ahù niile n'agha, gbago imegide Sameria, nochibido ya gburugburu, afò ato. **6** N'afò itoolu nke ochichi Hoshea, eze Asirja dotara Sameria n'agha, dokpuru ndi Izrel niile buga ha n'ala Asirja. O mere ka ha biri n'obodo Hala, n'ime Gozan nke di n'osimiri Hoboa, na n'ime obodo ndi Midia. **7** Ihe ndi a niile mere n'ihu na ndi Izrel mehieri megide Onyenwe anyi, bu Chineke ha, onye ahù mere ka ha site n'okpuru ike Fero, eze Ijpt puta. Ha kporo isiala nye chi ndi ozo **8** gbasoro omenaala niile nke ndi mba ahù Onyenwe anyi chupuru site n'ala ha. Ha gbasokwara omenaala ojoo ndi ahù niile ndi eze ha webatara. **9** Ndi Izrel mere ihe ndi ahù niile Onyenwe anyi Chineke ha na-adighi anabata na nzuzo. Ha wuru ebe ichu aja nye chi di iche iche n'obodo ha niile, e, n'obodo ukwu ma n'obodo nta obula. **10** Ha manyeere onwe ha ogidi nkume, na ogidi chi Ashera n'elu ugwu obula, na n'okpuru osisi obula nwere ndo. **11** Ha churu

aja nsure oku na-esi isi utu n'elu ugwu obula dika mba ndi naara ebi n'ala ahụ si eme, bu ndi Onyenwe anyi chupuru site n'ala ha, mgbe Izrel bjara biri n'ebe ahụ. Ha mere ihe ojoo di iche iche, nke mere ka iwe wee Onyenwe anyi nke ukwu. **12** E, ha fere arusi di iche iche ofufe, lefuio anya na Onyenwe anyi doru ha aka na nti si ha, "Unu emela ihe di otu a." **13** Mgbe niile ka Onyenwe anyi na-eziga ndi amuma ya, na ndi ohu uzo, ido Izrel na Juda aka na nti, si ha, "Sitenu n'ajo ihe unu na-eme chegharia. Debenu iwu na ukpuru m, dika iwu ahụ niile m nyere nna unu ha ka ha debe si di, nke m sikwa n'onu ndi ozi m bu ndi amuma nye unu." **14** Ma ndi Izrel juru ige nti. Kama ha kpachara anya kwesie olu ha ike dika nna nna ha mere, bu ndi na-ekwonyeghi na Onyenwe anyi Chineke ha. **15** Ha juru ukpuru ya niile na ogbugba ndu ya, nke ya na ndi bu nna nna ha gbara na iwu nke o doru ha aka na nti ka ha debe. Ha gbasoro chi arusi bu ihe efu, ha onwe ha ghokwara ihe efu. Ha nomiri mba di iche iche ndi ahụ bi ha gburugburu, n'agbanyeghi na Onyenwe anyi nyere ha iwu si, "Unu emela dika ha." **16** Ha juru idebe iwu niile Onyenwe anyi Chineke ha nyere ha. Ha meere onwe ha ogidi arusi Ashera, kpuru onwe ha oyiyi umu ehi abuo. Ha kpuru isiala nye Baal, na anyanwu, na onwa, na kpakpando. **17** Ha jiri umu ha ndi ikom na umu ha ndi inyom chuo aja nsure oku nye chi ndi mba ozo. Ha gakwara n'aja iju ase, na igba aja, si otu a nyefee onwe ha n'aka ime ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi, si otu a kpasuo ya iwe. **18** Ya mere, Onyenwe anyi wesoro Izrel iwe nke ukwu, wezuga ha site n'ihu ya. O dikwaghi onye o kwere ka o fodu, kariakwa naani ebo juda. **19** Ma ndi Juda jukwara idebe ihe niile Onyenwe anyi bu Chineke ha nyere ha n'iwu. Ha sooro omume ojoo ndi Izrel webatara. **20** N'ihu nke a, Onyenwe anyi juru ndi Izrel niile. O tara ha ahuhu site n'inyefe ha n'aka ndi na-apunara mmadu ihe n'ike tutu ruo mgbe o mere ka e site n'ihu ya wezuga ha. **21** Mgbe Onyenwe anyi mere ka ndi Izrel dowapu onwe ha site n'alaeze Devid, ha mere Jeroboam nwa Nebat, eze ha. Ma Jeroboam mere ka Izrel site n'iso Onyenwe anyi wezuga onwe ha. O mere ka ha mee mmehie di ukwu. **22** O dikwaghi mgbe umu Izrel sitere n'ime mmehie ahụ Jeroboam dubara ha puta, **23** tutu ruo mgbe Onyenwe anyi kpochapuru Izrel niile site n'ihu ya, dika o kwuru na o ga-eme, site n'onu ndi amuma na-eyere ya ozi. O bu nke a mere ndi Izrel ji gaa biri n'Asirja dika ndi a dotara n'agha ruo taa. **24** Eze Asirja sitere n'ala Babilon, Kuta, Ava, Hamat na Sefavaim kpota ndi mmadu bjara biri n'obodo Sameria inochi anya ndi Izrel niile e sitere n'ebe ahụ bupu. N'uzo di otu a, ha nwetara Sameria birikwa n'obodo ya niile. **25** Ma mgbe ndi Asirja malitere ibi n'ebe ahụ, ha atughi egwu Onyenwe anyi, maobu fee ya ofufe. N'ihu ya, Onyenwe anyi zitere odum ndi batara n'etiti ha gbuo ufodu mmadu n'ime ha. **26** Ya mere, e zigara eze Asirja ozi si ya, "Ndi ahụ i dotara n'agha mee ka ha bja biri n'obodo Sameria amaghi ihe chi nwe ala ahụ choro. O zitere odum n'etiti ha, nke na-egbu ha,

n'ihu na ndi ahụ amaghi ihe o choro." **27** Eze Asirja nyere iwu si: "Ka otu onye n'ime ndi nchujaja e si na Sameria dota n'agha laghachi gaa biri n'ebe ahụ, izi ndi bi n'obodo ahụ ihe chi ala ahụ choro." **28** Ya mere, otu n'ime ndi nchujaja ebuuru site na Sameria gaa ala ozo, bjara biri na Betel, kuziere ha otu ha ga-esi natu egwu Onyenwe anyi. **29** N'agbanyeghi nke a, ndi mba obula meere onwe ha chi nke aka ha n'obodo ahụ niile ebe ha bi n'ime ya. Ha guzobere chi ndi a n'ulo arusi nke ndi Sameria wuru n'ebe niile di elu. **30** Ndi si Babilon mere chi ha a na-akpo Sukot Benot; ndi si Kut emee Neagal, ebe ndi si Hamat mekwara Ashima. **31** Ndi si Ava mekwara Nibaz, na Tatak, ma ndi si Sefavaim na-esure umu ha n'oku dika aja nye Adramelek na Anamelek, bu chi ndi Sefavaim. **32** Ha turu egwu Onyenwe anyi, ma ha hoputara di mmadu di iche iche site n'etiti onwe ha, ndi na-eyere ha ozi dika ndi nchujaja n'ulo chi ha di n'ebe niile di elu. **33** Ha na-atu egwu Onyenwe anyi ma ha gara n'ihu na-efe chi nke aka ha dika omenaala mba ebe ndi e si dota ha n'agha si di. **34** Ruo taa, ha na-anogidesi ike n'ife ofufe dika uzo ochie ha si di. Ha adighi atu egwu Onyenwe anyi, maobu mee dika ukpuru na iwu niile, maobu dika ntuziaka na ihe niile enyere n'iwu si di, bu nke Onyenwe anyi nyere umu Jekob, onye o kpuru Izrel. **35** Mgbe Onyenwe anyi na ndi Izrel gbara ndu, o nyere ha iwu si, "Unu atukwala chi ozo obula egwu, maobu kpoo isiala nye ha. Unu efela ha ofufe maobu chuo aja nye ha. **36** Ma Onyenwe anyi, onye ji ike di ukwu, na aka di ike e setipuru esetipu kpoota unu site n'ala Ijipt, bu naani onye unu ga-atu egwu. Ya ka unu ga-akpo isiala nye, ya ka unu ga-achuru aja. **37** Unu ga-elezi anya hu na unu debere ukpuru na iwu niile, ntuziaka na ihe niile enyere n'iwu ndi a e deputara n'akwukwo nye unu. Unu atukwala egwu chi ndi ozo. **38** Unu echefula ogbugba ndu ahụ mu na unu gbara. Unu akpokwala isiala nye chi ndi ozo n'ihu egwu. **39** Kama, tuonu egwu ma fee Onyenwe anyi Chineke unu. O bu ya ga-anaputa unu site n'aka ndi iro unu niile." **40** Ma ndi Izrel egeghi nti, kama, dika uzo ojoo ha si di, ha fere chi ozo ofufe. **41** O bu ezie na ndi a na-efe Onyenwe anyi ofufe, ma ha nogidekwara na-eyere arusi niile ha ozi. Ruo taa, umu ha, na umu umu ha, gara n'ihu na-emekwa ihe nna nna ha mere.

18 N'afu nke ato nke ochichi Hoshea nwa Elaa eze Izrel ka Hezekaya nwa Ehaz eze Juda malitere ochichi nke ya. **2** O gbara iri afu abuo na ise mgbe o malitere i bu eze. O chiru iri afu abuo na itoolu na Jerusalem. Aha nne ya bu Abija, ada Zekaraya. **3** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi, dika nna nna ya Devid. **4** O wepuru ebe niile di elu, kurisie ogidi nso niile, gbutukwa ogidi Ashera niile. O tipiakwara agwo bronzu ahụ Mosis mere, n'ihu na ruo n'oge ahụ, umu Izrel na-esure aja nsure oku na-esi isi utu nye ya. (A kpuru ya Nehushtan.) **5** Hezekaya tukwasiri Onyenwe anyi, Chineke Izrel obi ya. N'ezie, o nwekwaghi onye ozo di ka ya n'etiti ndi eze Juda niile, ndi bu ya uzo

chja, na ndj so ya. **6** O gbasoro Onyenwe anyi n'uzo niile. O sitekwaghj n'uzo Onyenwe anyi wezuga onwe ya. O debere ihe niile Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **7** Onyenwe anyi nonyeere ya n'ebe obula o gara, ihe niile o mere gaara ya nke oma. O nupuru isi ju inokwa n'okpuru eze ndj Asirja, o fekwaghj ya ofufe. **8** O tighburu ndj Filistia n'ala ha niile ruo na Gaza, na obodo dj ya gburugburu. O lara obodo ahj niile n'ija, obodo ukwu niile e wusiri ike na obodo nta niile a na-ewusighj ike. **9** N'afu nke anu nke ochichj Hezekaya, nke bukwa afu nke asaa nke ochichj Hoshea nwa Elaa, bu eze Izrel, Shalmanesa, eze Asirja gbagoro imegide Sameria, nochibido ya gburugburu. **10** Mgbe afu atu gasirj, n'afu nke isii nke ochichj Hezekaya, na afu nke itoolu nke ochichj Hoshea, bu eze Izrel, ndj agha Asirja dotara Sameria n'agha. **11** O bu n'oge ahj ka eze Asirja bupuru ndj Izrel niile bulaa ha Asirja n'ime obodo Hala, na Gozan n'akuku iyi ukwu Hoboa, na n'obodo ndj Midia. **12** Nke a mere n'ih na ha juru ige ntj n'olu Onyenwe anyi bu Chineke ha, hukwa ime ihe o choru ka ha mee. Ha edebeghj ogbugba ndu ya na iwu niile Mosis onyeozu Onyenwe anyi nyere ha. Ha juru ige ntj n'iwu ndj a, maobu debe ha. **13** N'afu nke iri na anu nke ochichj eze Hezekaya, Senakerib bu eze Asirja, busoro obodo Juda niile e wusiri ike agha, merikwaa ha. **14** Mgbe ahj, Hezekaya choru uzo o gae-si mee udo, zie ozi zigara eze Asirja n'obodo Lakish si ya, "Emehiela m, biko, site n'ala m puo. Aga m akwu gi ihe obula i choru n'aka m." Eze Asirja sitere n'aka Hezekaya eze Juda nara narj talenti olaocha ato, na iri talenti olaedo ato. **15** Hezekaya chijri olaocha niile o chotara n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, na aku niile dj n'uloeze, nye ya eze Asirja. **16** N'oge ahj, Hezekaya bu eze Juda, nyakaputachara olaedo niile o ji techie ibo na ibo onu uzo ulonso ukwu Onyenwe anyi, chirj ihe ndj a niile nye eze Asirja. **17** Eze Asirja sitere na Lakish zipu ochiagha onye okwa ya kasj ukwu, onyeisi ndj na-eje ozi na ochiagha ya na usuu ndj agha ka ha jekwuru Hezekaya na Jerusalem. Ndi agha a bjaruru Jerusalem kwusi n'akuku olulu warawara e gwuru ebe Odod mmiri dj elu si n'asufe, n'uzo e si aga obosara ala ndj na-asu akwa. **18** Mgbe ha kporo eze oku ka o bja, Eliakim nwa Hilcaya, onye nlekota uloeze, na Shebna, ode akwukwo eze, na Joa nwa Asaf, onye ndeko akuko ihe mere, puru jekwuru ha. **19** Ochiagha ahj sirj ha, "Gwanu Hezekaya: "Otu a ka eze ukwu ahj, bu eze Asirja na-ekwu. O bu na ginj ka ntukwasj obi gi dabere? **20** I na-ekwu na i nwere ndumodu na ike ibu agha, maobu naani egbe onu ka i na-agba. O bu onye ka i na-atukwasj obi mere i ji enupu isi n'okpuru m? **21** Lee, amatara m na i na-atukwasj obi n'ljipt, mkpanaka achara ahj gbajiri agbaji, nke na-aduwa aka onye obula na-adabere na ya. Otu a ka Fero, eze ljipt dj nye ndj niile na-atukwasj ya obi. **22** Ma o buru na unu asj m, "Anyi na-atukwasj Onyenwe anyi bu Chineke anyi obi." O bughj ya ka Hezekaya wezugara ebe ya niile dj elu na ebe ichu aja ya niile, na-asj Juda na Jerusalem, "Unu aghaghj ikpo isiala n'ebe ichu

aja dj n'ime Jerusalem?" **23** "Ma ugbu a, bja kwee nna m ukwu, bu eze Asirja nkwa. Aga m enye gi puku inyinya abuo ma o buru na i nwere ike ichota ndj agba ha. **24** I ga-esi anaaj ju otu onyeisi nke dikarisirj nta n'ime ndisi oru onyenwe m, na-agbanyeghikwa na i na-atukwasj obi n'ljipt maka inweta ugbo agha na ndi na-agba inyinya? **25** Tinyere nke a, abjara m ibuso ala a agha na ibibi ya ma enweghj okwu sitere na Chineke bja? O bu Onyenwe anyi ya onwe ya gwara m ka m bilie megide obodo a, lakwaa ya n'iyi." **26** Mgbe ahj, Eliakim nwa Hilcaya, Shebna na Joa sirj ochiagha ahj, "Biko, gwa ndj ohu gi okwu n'asusu Aramaik, ebe o bu na anyi na-aghota ya. Agwala anyi okwu n'asusu Hibru, ebe ndj no n'elu mgbidi ga-anu." **27** Ma ochiagha ahj zagbachiri, "O bu n'ih naani nna unu ukwu na nye unu onwe unu ka nna m ukwu ji zite m, ka m kwuo ihe ndj a? O bughj n'ih ndj mmadu ahj na-anodu n'elu mgbidi, ndj, dika unu, ha gae-eso rie nsj ha nyuru, nuokwa mamiri ha nyuru?" **28** Mgbe ahj, ochiagha ahj guzoro were oke olu kwuo n'asusu Hibru, si, "Nuru okwu eze ukwu ahj, bu eze Asirja. **29** Nke a bu ihe eze sirj, unu ekwela ka Hezekaya duhie unu. O pughj izoputa unu site n'aka m. **30** Unu ekwela ka Hezekaya mee ka unu tukwasj Onyenwe anyi obi. Mgbe o na-asj, 'N'ezie, Onyenwe anyi aghaghj inaputa anyi, a gaghj enyefe obodo a n'aka eze Asirja.' **31** "Unu anakwela Hezekaya ntj. Ihe a ka eze Asirja kwuru: Pukwutenw m, bjanu ka mji na unu mee udo. Mgbe ahj, onye obula n'ime unu gae-eri mkpuru si n'ubi vajni ya na nke si n'osisi fiig ya, nuokwa mmiri nke si n'ih e icheta mmiri ya: **32** ruo mgbe m ga-abja duru unu gaa n'ala dika nke unu, bu ala mkpuru oka na nke mmanya ohuru, ala achicha na ubi vajni, ala mmanu ahj na na osisi oliv juputara n'ime ya. Horonu ndu ka unu ghara inwu. "Unu egela Hezekaya ntj, n'ih na o bu nrafu ka o na-arafu unu mgbe o na-asj, 'Onyenwe anyi ga-anaputa anyi.' **33** O nwere chi mba obula nke naputara ha site n'aka eze Asirja? **34** Olee ebe ka chi ndj Hamat na Apad no? Olee ebe ka chi ndj Sefawim, Hena na Iva nokwa? Ha anaputala Sameria site n'aka m? **35** Olee chi n'ime chi mba ndj a niile bu nke zoputarala ala ya site n'aka m? Unu si anaaj chee na Onyenwe anyi puru izoputa Jerusalem site n'aka m?" **36** Ma ndj ahj niile gbara nkiti, ha kwughj ihe obula, n'ih na eze nyere ha iwu si, "Unu azaghachila ya." **37** Mgbe ahj, Eliakim nwa Hilcaya, onye na-elekota uloeze, na Shebna ode akwukwo eze, na Joa nwa Asaf ode akwukwo, ha yi uwe ha dowara adowa, bjakwute Hezekaya gwa ya ihe niile onyeisi agha ahj kwuru.

19 Mgbe eze Hezekaya, nuru nke a, o dowara uwe ya, yikwasj akwa mkpe, baa n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi. **2** O zipuru Eliakim onye nlekota uloeze, Shebna ode akwukwo eze na ndj onyenwe n'etiti ndj nchujaja, bu ndj yikwa akwa mkpe, ka ha jekwuru Ajazaya onye amuma, nwa Emoz. **3** Ha sirj ya, "Otu a ka Hezekaya sirj, Uboghj taa bu uboghj ahuhu, na iba mba na nke ihe ihere. Uboghj jogburu onwe ya

dịka ụbọchị nwanịy nọ n'oke ihe mgbu nke ịmụ nwa ma ike adikwaghị o ji amụpụta nwa ya. **4** Ma eleghị anya Onyenwe anyị Chineke gi, ga-anụ okwu ahụ niile nke Rabashaka bụ ọchjagha, onye nna ya ukwu bụ eze Asirja, zitere ịkwa Chineke dị ndụ emo. Eleghị anya Onyenwe anyị Chineke gi ga-abara ya mba n'ihị okwu ndị a niile o kwuru, bụ ndị ọ nūrụ. Ya mere, kpeere anyị ekpere, anyị bụ ndị fọdurụ ndụ.” **5** Mgbe ndị ozi eze Hezekaya bjakwutere Ajzaya, **6** ọ siri ha, “Otu a ka unu ga-asị nna unu ukwu, ‘Otu a ka Onyenwe anyị kwuru, Atula egwu n'ihị okwu niile nke ị nūrụ, bụ nke ndị na-ejere eze Asirja ozi ji kwuluo m. **7** Gee ntị, mgbe ọ nūrụ akukọ dị aṅaa, aga m eme ka ọ chọọ ịlaghachi n'obodo nke aka ya. N'ebe ahụ ka m ga-emekwa ka e jiri mma agha gbuo ya.” **8** Mgbe ọchjagha ahụ nūrụ na eze Asirja e sitela n'obodo Lakish pụta, ọ laghachiri hụ na eze Asirja na-ebuso obodo Libna agha. **9** N'oge ahụ, Senakerib natara ozi na Tiahaka, eze Kush, na-apụta ịbịa ibuso ya agha. Ya mere, o zipurụ ndị ozi ka ha ga zie Hezekaya ozi, si, **10** “Gwanụ Hezekaya, eze Juda, Ekwela ka Chineke onye ị na-atụkwasi obi duhie gi, mgbe ọ na-asị, ‘Agaghị enyefe Jerusalem n'aka eze Asirja.’ **11** N'ezie a, ị nula ihe ndị eze Asirja mere obodo niile ha busoro agha, otu ha si bibie ha kpamkpam. Ma a ga-anaputakwa gi onwe gi? **12** Chi niile nke mba niile ndị ahụ nna nna m ha lara n'iyi, ha napụtara ha, bụ chi ndị Gozan, Haran, Refez na nke ndị Eden, ndị nọ na Tel Asa? **13** Olee ebe eze ndị Hamat maọbụ eze Apad nọ? Olee ebe eze obodo Lair, Sefavaim, Hena na Iva nọkwa?” **14** Mgbe Hezekaya natara akwukwọ ozi a site n'aka ndị ozi ahụ, guo ya, o weere ya gaa n'ime ụlonsọ Onyenwe anyị, gbasaa ya n'ihu Onyenwe anyị. **15** Hezekaya kpere ekpere nye Onyenwe anyị, si, “O, Onyenwe anyị, Chineke nke Izrel, onye ocheeze ya dị n'etiti ndị cherubim, naanị gi bụ Chineke na-achị alaeze niile nke ụwa. Ọ bukwa naanị gi kere eluigwe na ụwa. **16** Tọọ ntị gi n'ala, o Onyenwe anyị ma nūrụ; meghee anya gi abụọ Onyenwe anyị, ka ịhụ; gee ntị nkwaka okwu ndị ahụ Senakerib zitere, nke o ji ekwulu Chineke dị ndụ. **17** “N'eziokwu, Onyenwe anyị, ndị eze Asirja alala mba niile a dị iche iche na ala ha n'iyi, mee ka ha tọgbọrọ n'efu. **18** Ha atụnyekwala chi ha niile n'ime oku, repjakwa ha, n'ihị na ọ bughị chi ka ha bụ, kama ha bụ naanị ihe a kpuru akpụ, nke mmadụ ji osisi na nkume pịa. **19** Ugbu a, Onyenwe anyị Chineke anyị, biko, zọpụta anyị site n'aka ya, ka alaeze niile nke ụwa mata na naanị gi Onyenwe anyị, naanị, bụ Chineke.” **20** Mgbe ahụ Ajzaya nwa Emọz zigaara Hezekaya ozi si, “Otu a ka Onyenwe anyị, Chineke Izrel siri, Anula m ekpere i kpere banyere Senakerib, eze Asirja. **21** Nke a bụ okwu nke Onyenwe anyị kwuru megide ya: “Nwaagboghọ na-amaghị nwoke, bụ Ada Zayon na-elelị gi anya, ma jirikwa gi na-eme ihe ọchị. Nwaada Jerusalem na-efufekwa isi ya mgbe ị na-agbapụ ọsọ **22** Onye ka ị kparịrị ma kwulukwaa? Ọ bụ onye ka ị sitere na nganga gi welie olu okwu gi na anya gi elu megide? Ọ bụ megide Onye Nsọ nke Izrel? **23** I

sitere n'aka ndị ozi gi kparia Onyenwe anyị, kwuluo ya, ị sịkwara, “Eji m ọtụtụ ụgbọala m rigoruo ebe dị elu nke n'elu ugwu niile, n'ebe kachasị elu nke ugwu Lebanon. Egbudasjala m osisi sida ya niile toro ogologo, na osisi junipa ya niile kachasị mma. Ejeruola m na nsọtụ niile ya, bụ ebe kachasị maa mma n'oke ọhja ya niile. **24** Egwuola m ọtụtụ olulu mmiri n'ala ndị mba ọzọ, nkwaka mmiri dị n'ebe ahụ. Ọ bụ ọbụ ukwụ m ka m ji mee ka isi iyi niile dị n'Ịjpt takpọ.” **25** “Ọ bụ na ị nūbeghị? Na mgbe ochie ka m kpebiri ya. N'ụbọchị ndị ahụ gara aga ka m nọ pịa ọpịpịa ya; ugbu a, emeela m ka ọ bja na mmezu, na ị meela ka obodo nke mgbidi gbara gburugburu, ghoọ mkpokota nkume. **26** Ndị bi n'ime ha, ndị a napurụ ike ha nwere bụ ndị dara mba, ndị e tinyekwara n'ọnọdụ ihere. Ha dika ahijia ndụ puru n'ala ubi na ome na-epuputa epuputa nakwa ahijia na-etoputa n'elu ụlọ nke anwu na-achakpo tupu o tolite. **27** “Ma amaara m ebe ị nọ ọnọdụ marakwa ọpupụ gi na mbata gi marakwa oke iwe gi megide m. **28** N'ihị ọnuma dị gi n'obi megide m, n'ihị na mkparị gi eruola m ntị, aga m etinye nko m n'imi gi werekwa mkpụmkpụ igwe m kpachie egbugbere ọmụ gi mee ka ị laghachi site n'uzọ ahụ nke ị siri bja.’ **29** “Ma nke a ga-abụ ihe ịrịbama, nye gi, Hezekaya: “N'afọ a unu ga-eri ihe na-epu n'onwe ya, n'afọ nke abụọ unu ga-eri ihe ubi si na nke ahụ puputa. Ma n'afọ nke atọ ghaanụ mkpurụ ubi, weenụ ihe ubi; kuọ vainị n'ubi vainị, riekwanụ mkpurụ ha. **30** Ọzọkwa, ndị fọdurụ n'alaeze Juda ga-agba mgboroogwu n'okpuru ala, mịkwaa mkpurụ n'elu. **31** N'ihị na ọ bụ site na Jerusalem ka ndị fọdurụ ga-esi pụta; otu ndị fọdurụ ndụ ga-esitakwa n'ugwu Zayon pụta. “Ọ bụ site n'ịnụ oku n'obi nke Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile ga-emezu nke a. **32** “Ya mere, nke a bụ ihe Onyenwe anyị kwuru banyere eze Asirja, si, “Ọ gaghị azọbata ukwụ ya n'ime obodo a maọbụ gbaa ọ buladi otu àkụ n'ebe a. Ọ gaghị eji ota Jegharja n'ọmụ ụzọ ama ya, maọbụ wuo mgbidi nnọchibido megide ya. **33** Ụzọ o si bja ka ọ ga-esi laghachi; ọ gaghị abanye n'obodo a. Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya. **34** Aga m echebe obodo a, zọpụtakwa m n'ihị aha m, na n'ihị Devid, bụ ohu m.” **35** N'abalị ahụ, mmụọ ozi Onyenwe anyị puru gaa tigbuo otu puku narị na puku iri asatọ na ise n'ụlọ ikwu ndị Asirja. Mgbe ndị mmadụ tetara n'isi ụtụtụ, lee, ozu ka ha juputara ebe niile. **36** Ya mere, Senakerib, eze Asirja biliri ije, laghachi n'ala ya. Ọ laghachiri biri n'obodo Ninive. **37** Otu ụbọchị, mgbe ọ nọ na-akpo isiala n'ụlọ chi ya a na-akpo Nisrọk, ụmụ ya ndị ikom aha ha bụ Adramelek na Shareza were mma agha gbuo ya. Ha gbapuru ọsọ gbaa n'ala Ararat. Isahadan, bụ nwa ya nwoke, ghorọ eze n'ọnọdụ ya.

20 N'oge ahụ, Hezekaya rjara orja ruo na ọ gaara anwụ. Ajzaya onye amụma nwa Emọz bjakwutere ya si ya, “Otu a ka Onyenwe anyị siri, Dozie ezinaulọ gi, n'ihị na ị ga-anwụ. I gaghị esite n'ute orja a bilie.” **2** Hezekaya tughariri chee ihu ya n'aja ulo, kpee ekpere nye Onyenwe anyị, si, **3** “Chetakwa, Onyenwe anyị, otu

m si jegharja n'ihu gi n'ikwasj ntukwasj obi, jiri obi m niile fee gi ofufe, ma meekwa ihe di mma n'anya gi." Hezekaya bekwara akwa nke ukwu. **4** Tupu Ajzaya esite n'etiti ogige uloze puo, okwu nke Onyenwe anyi rutere ya nti, si ya: **5** "Gaghachi azu, gaa gwa Hezekaya, onye na-achij ndi m, 'Otu a ka Onyenwe anyi bu Chineke nna gi Devid, kwuru: Anula m ekpere gi, ahukwala m anya mmiri akwa gi, aga m agwo gi. Aga m eme ka ahuj di gi ike n'ubochij nke ato site taa, mgbe ahuj j ga-aga n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **6** Aga m atukwasj afu iri na ise n'ubochij ndu gi. Aga m anaputakwa gi na obodo a site n'aka eze Asirja. Aga m echebe obodo a n'ihu mu onwe m, na n'ihu Devid, bu ohu m." **7** Mgbe ahuj, Ajzaya sirj, "Kwadoonu mmanu fiig di oku." Ha mere nke a, teekwasj ya n'elu etuto ahuj, ahuj dikwara ya mma. **8** Mgbe ahuj, Hezekaya juru Ajzaya si, "Ginj ga-abu ihe iribama na Onyenwe anyi ga-agwo m, na m ga-aga n'ulonso ukwu Onyenwe anyi n'ubochij nke ato na-abia n'ihu?" **9** Ajzaya zara, "Nke a bu ihe ama Onyenwe anyi nye gi na Onyenwe anyi ga-emezu ihe o kwere na nkwa. I choru ka onyinyo a gaa n'ihu ihe nrigo iri, ka o bu ka o laa azu ihe nrigo iri?" **10** Hezekaya zara si, "O di mfe ka onyinyo gaa n'ihu nzo ukwu iri. Ma mee ka onyinyo a laa azu ihe nrigo iri." **11** Mgbe ahuj, Ajzaya, onye amuma rioro Onyenwe anyi ka o meere Hezekaya nke a. Onyenwe anyi mekwa ka onyinyo laghachi azu ihe nrigo iri dika o si gbada n'ihu nrigo ulo Ehas. **12** N'oge ahuj, Merodak-Baladan, nwa Baladan, bu eze Babilon zigaara Hezekaya akwukwo ozi ekele na onyinye, n'ihu na o nuru na Hezekaya rjara orja. **13** Hezekaya nabatara ndi ozi ahuj gosi ha ihe niile di n'ulokaju ya, olaocha, na olaedo, uda di iche iche na-esi isi utu na ezigbo mmanu oliv, ulo ebe nywa agha ya niile di, na ihe niile bu aku o nwere. O dighi ihe di n'uloze ya maobu n'alaeze ya niile nke o na-egosighi ha. **14** Mgbe ahuj, Ajzaya onye amuma jekwuru eze Hezekaya juo ya si, "Ginj ka ndi ikom ndi ahuj kwuru? Ebeekwa ka ha si bjakwute gi?" Hezekaya zara si, "O bu n'ala di anya ka ha si, ha si Babilon." **15** Onye amuma juru, "Ginj ka ha huru n'ulo gi?" Hezekaya zara si, "Ihe niile nke di n'ulo m ka ha huru. O dighi ihe niile di n'ulokaju m nke m na-egosighi ha." **16** Mgbe ahuj, Ajzaya sirj Hezekaya, "Gee nti nuru okwu Onyenwe anyi. **17** Lee, oge na-abia mgbe a ga-eburu ihe niile di n'uloze gi, na ihe niile nke nna nna gi ha debere n'ulokaju ruo taa, buru ha bulaa Babilon. O dikwaghi ihe ga-afodu, otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **18** A ga-ebupu ufodu n'ime umu gi, ndi bu ahuj na obara gi, ndi a ga-amutara gi, buru ha puo n'ebe di anya, ha ga-abu ndi onozu n'uloze nke eze Babilon." **19** Hezekaya zaghachiri, "Okwu Onyenwe anyi nke i kwuru di mma." N'ihu na o chere n'obi ya si, "O bu na udo na nchekwa agaghj adi n'oge ndu m?" **20** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichij Hezekaya, oru niile o ruru, tinyere odo mmiri o gwuru, na olulu owa mmiri na-aga o gwuru, nke o ji webata mmiri n'ime obodo, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Juda? **21**

Hezekaya sooro ndi nna nna ya dinaa n'onwu. Manase nwa ya ghoro eze n'onodu ya.

21 Manase gbara afu iri na abuo mgbe o malitere ibu eze. O chirj iri afu ise na ise na Jerusalem. Aha nne ya bu Hefziba. **2** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi, site n'igbaso ihe aru niile nke ndi mba ozo bi n'ala ahuj na mbu mere, bu ndi Onyenwe anyi chupuru n'ihu ndi Izrel. **3** O wugharj ebe di elu niile nke nna ya Hezekaya lara n'iyi. O wukwara ebe ichu aja di iche iche nye Baal, piakwa ogidi Ashera, dika Ehab eze Izrel mere. O kporo isiala nye usuu ihe niile nke di na mbara eluigwe, feekwa ga ofufe. **4** O wuru ebe ichu aja di iche iche, n'ime ulonso Onyenwe anyi, nke Onyenwe anyi, kwuru okwu banyere ya si, "O bu na Jerusalem ka m ga-etinye Aha m." **5** O wuru ebe ichu aja nye usuu ihe niile di na mbara eluigwe, n'ogige abuo nke n'ulonso Onyenwe anyi. **6** O jikwa nwa ya nwoke chuo aja n'ime oku, o gbara aja, choo osisa n'aka ndi mgbaasi, juta ase n'aka ndi na-aju mmuo ojoo ase, ya na ndi dibja afa mekokwara ihe. O mere ihe di njo n'ebe o di ukwu n'anya Onyenwe anyi, si otu a kpasuo ya iwe. **7** O were chi Ashera a pirj api, bu nke o mere, debe n'ime ulonso ahuj, nke Onyenwe anyi gwara Devid na nwa ya Solomon okwu, si, "N'ulonso a na n'ime Jerusalem, nke mu onwe m hoputara site n'ebo niile nke Izrel, ka m ga-akpokwasi Aha m ruo mgbe ebighi ebi. **8** Ma agaghj emekwa ka ukwu ndi Izrel wagharia ozo site n'ala ahuj nke m nyere ndi nna nna ha, naani ma o buru na ha elezie anya debe ihe niile m nyere ha n'iwu ma debekwa iwu niile nke ohu m bu Mosis nyere ha." **9** Ma ha egeghe nti, Manase duhiere ha, mee ka ha mee ihe di njo karja nke ndi mba niile ndi Onyenwe anyi lara n'iyi site n'ihu ndi Izrel. **10** Mgbe ahuj, Onyenwe anyi kwuru okwu site n'onu ndi amuma ya, si, **11** "N'ihu na Manase, eze Juda emeala ihe aru ndi a, o meela ihe di njo karja nke ndi Amorit, bu ndi bu ya uzo, o werela arusi ya duba Juda n'ime mmehie. **12** Ya mere, nke a bu ihe Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel, sirj: Lee, ana m aga iweta mbibi di ukwu nke ga-adakwasi Jerusalem na Juda, nke nti obula nuru ya ga-azu wuruwuru. **13** Aga m esetipu eriri itu otutu nke m ji megide Sameria na ihe itu mgbidi nke m ji megide ulo Ehab, n'elu Jerusalem. Aga m ehichapu Jerusalem dika mmadu si ehichapu efere, hichaa ya ihu na azu ma kpua ya ihu n'ala. **14** Aga m agbakutakwa ndi foduru n'ihu nketa m azu, were ha nyefee n'aka ndi iro ha. Ha ga-aghoo ihe anaara n'ike, ghokwa ihe nkwa n'agha nye ndi iro ha niile, **15** n'ihu na ha emeala ihe di njo n'anya m, kpasukwaa m iwe, site n'ubochij nna nna ha si Ijpt puta obuladi ruo taa." **16** Nke ka nke, Manase gbukwara otutu ndi aka ha di ocha, ruo na o wusaara obara ha site n'otu akuku Jerusalem ruo n'akuku nke ozo ya, nke a agunyeghi mmehie ahuj nke o dubara ndi Juda ime, nke mere ka ha mee ihe di njo n'anya Onyenwe anyi. **17** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichij Manase na ihe niile o mere,

tinyere mmehie niile nke o mere, o bu na e degħi ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Juda? **18** Manase soro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'ime ubi a gbara ogige n'uloeze ya, bu ubi Uza a gbara ogige. Amon nwa ya ghoru eze n'onodu ya. **19** Amon gbara iri afu abuo na abuo mgbe o malitere ibu eze. O chiru afu abuo na Jerusalem. Aha nne ya bu Meshulemet, ada Haruz onye lotba. **20** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi dika nna ya Manase mere. **21** O gbasoro uto ahụ niile di iche nke nna ya gbasoro. O fere arusi niile nke nna ya fere, kpookwa isiala nye ha. **22** O juru iso Onyenwe anyi, bu Chineke nna nna ya ha, jukwa ibi ndu irube isi nye ya. **23** Ndi na-ejere Amon ozi gbara izu megide ya, ha gburu eze n'ime uloze ya. **24** Mgbe ahụ, ndi ala ahụ gburu ndi niile ahụ gbara izu megide eze Amon. Ha mere Josaya nwa ya nwoke eze n'onodu ya. **25** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Amon na ihe ndi o mere, o bu na e degħi ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Juda? **26** E liri ya n'ili nke aka ya, di n'ogige Uza. Josaya nwa ya ghoru eze n'onodu ya.

22 Afu asato ka Josaya gbara mgbe o malitere ibu eze Juda. Iri afu ato na otu ka o chiru na Jerusalem. Aha nne ya bu Jedida, nwa Adaya onye Bozkat. **2** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi, gbasookwa uzo niile nke nna nna ya Devid kpmkpm, o sighi n'uzo a wezuga onwe ya gaa n'aka nri maobu n'aka ekpe. **3** N'afu nke iri na asato nke ochichi ya, eze Josaya, zigara ode akwukwo bu Shefan nwa Azalaya, onye bukwa nwa nwa Meshulam, ka o gaa n'ulonso Onyenwe anyi. O siri ya, **4** "Gakwuru Hilcaya onyeisi nchujaja, si ya, gukota ego nke e webatara n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, bu nke ndi na-eche onu uzo nakotara site n'aka ndi mmadu. **5** Gwa ha ka ha nyefee ya n'aka ndi ikom ahoputara maka ilekota oru n'ulonso ahụ. Ka ndi ikom a kwuo ndi oru na-aruzi ulonso Onyenwe anyi ugwo oru. **6** Ya bu, inye ya ndi okpo itu, ndi na-ewu ulu, na ndi na-edo nkume ulu. Ha jirikwa ego ahụ zuta osisi na nkume a wara awa, maka i ji dozie ulonso ahụ. **7** O dighi mkpa ka ha guzie otu ha si mefu ego nke e nyefere ha n'aka, n'ih na oru ha egosila na ha kwesiri ntukwasị obi." **8** Hilcaya onyeisi nchujaja, siri Shefan ode akwukwo, "Achotala m Akwukwo Iwu n'ime ulonso Onyenwe anyi." O nyere ya Shefan, onye nke gukwara ya. **9** Mgbe ahụ, Shefan, bu ode akwukwo, bjakwutere eze, gwa ya si, "Ndi ozi gi nyefela ego niile nke di n'ulonso Onyenwe anyi n'aka ndi oru na n'aka ndi nlekota no n'ulonso Onyenwe anyi." **10** Mgbe ahụ, Shefan bu ode akwukwo, gwara eze si, "O nwere akwukwo Hilcaya, onye nchujaja nyere m." Shefan guputara ihe di n'akwukwo a n'ihu eze. **11** Mgbe eze nuru okwu niile di n'ime Akwukwo Iwu ahụ, o dowara uwe ya. **12** O nyere Hilcaya bu onyeisi nchujaja, Ahikam nwa Shefan, Akboa nwa Mikaya, Shefan ode akwukwo na Asaya, bu onye oru eze, iwu, si ha, **13** "Gaanu juta Onyenwe anyi ase, n'isi m na n'isi ndi m, na Juda niile,

banyere ihe niile e dere n'akwukwo a nke a chotara. N'ih na onuma Onyenwe anyi di ukwu bu nke na-ere oku megide anyi, n'ih na ndi bu anyi uzo erubeghi isi n'okwu nke akwukwo iwu a, ha agbasogh ihe niile e dere n'ime ya banyere anyi." **14** Hilcaya onye nchujaja, Ahikam, Akboa, Shefan na Asaya, jekwuuru Hulda, bu onye amuma nwanyi. Onye bu nwunye Shalum, nwa Tikva, nwa Hahas, o bu onye na-elekota uwe. Hulda na-ebi na mpaghara Jerusalem e wuru ohuru. **15** O siri ha, "Otu a ka Onyenwe anyi bu Chineke ndi Izrel kwuru: Gwanu nwoke ahụ ziri unu ka unu bjakwutem, si, **16** 'Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: Ana m aga iweta mbibi ga-adakwasị ebe a na ndi niile bi n'ime ya, dika ihe niile e dere n'ime akwukwo nke eze Juda guru, si di. **17** N'ih na ha ajula m, gbakuta m azu, chuo aja nsure oku na-esi isi uto nye chi ndi ozo, kpasuo m iwe site na arusi niile nke aka ha meputara. Iwe m ga-adi oku megide ebe a, o gaghị akwusikwa.'" **18** Gwanu eze Juda, onye ahụ zitere unu juta ase site n'onu Onyenwe anyi si ya, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel na-ekwu banyere okwu ndi ahụ i nuru. **19** N'ih na o wutere gi n'obi, na i wedakwara onwe gi n'ala n'ihu Chineke, mgbe i nuru ihe m kwuru megide ebe a na ndi bi n'ime ya, na ha ga-abu ihe a buru onu, na ihe togboro n'efu, n'ih na i dowara uwe gi, bekwa akwa n'ihu m, mu onwe m anukwala, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **20** Ya mere, aga m achikota gi nye nna nna gi ha, a ga-eli gi n'udo. Anya gi agaghị ahụ mbibi nke m ga-eme ka o bjakwasị ebe a.'" Ha laghachiri inye eze osisa ya.

23 Mgbe ahụ, eze zigara ozi kpokota ndi okenye Juda na Jerusalem. **2** O gara n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, ya na ndi ikom Juda niile, ndi niile bi na Jerusalem, na ndi nchujaja, na ndi amuma niile, na ndi mmadu niile, site n'onye nta ruo na onye ukwu. O guputara na nti onye obula okwu niile si n'akwukwo ogbugba ndi ahụ, bu nke achotara n'ime ulonso Onyenwe anyi. **3** Eze guzoro n'akuku ogidi, kwee nkwa n'ihu Onyenwe anyi, igbaso Onyenwe anyi, na iji obi ya niile, na mkpuruobi ya niile, debe ihe niile o nyere n'iwu, n'ih ama ya niile na ukuru ya niile. O si otu a mee ka okwu niile nke ogbugba ndi ahụ e dere n'akwukwo guzosie ike. Mgbe ahụ, ndi mmadu niile kwekwara nkwa idebe ogbugba ndi ahụ. **4** Eze nyere Hilcaya onyeisi nchujaja na ndi nchujaja na-esote n'okwa, na ndi na-eche onu uzo mbata, iwu ka ha site n'ulonso Onyenwe anyi kwaputasia ngwongwo niile e mere nye Baal, na Ashera, na usuu ihe niile nke mbara eluigwe. O sunyere ha niile oku n'azu Jerusalem, n'ohia di na Ndagwurugwu Kidron, buru ntu ha bulaa Betel. **5** O chudara ndi nchujaja arusi ndi ahụ niile, bu ndi eze Juda hoputara isure ihe na-esi isi uto n'elu ebe di elu nke obodo Juda nakwa ebe di oku. N'ih na ndi nchujaja ndi a achuola aja, surekwaa ihe nsure oku na-esi isi uto n'ebe ichu aja di n'elu ugwu niile di n'obodo di iche iche na Juda, nakwa ndi di gburugburu Jerusalem. Ha bu ndi surere ihe nsure oku na-esi isi uto nye Baal,

na anyanwu, onwa na kpakpando, nyekwa usuu niile nke mbara eluigwe. **6** O sikwa n'ulonsọ Onyenwe anyi bupụ ogidi chi Ashera, wezuga ya n'azụ Jerusalem, na Ndagwurugwu Kidron. Ebe ahụ ka ọ nọ suo ya ọkụ, supja ya ka ọ ghọọ ntụ, fesaa ya n'ebe a na-eli ndị mmadụ efu. **7** Ọ kwadakwara ulọ obibi umu ndị ikom na-agba akwuna dī nọ n'ulonsọ Onyenwe anyi. N'ebe ndị inyom na-anọ na-akpara Ashera akwa. **8** O mere ka ndị nchujaja niile site n'obodo Juda niile bja, o merukwara ebe ichu aja niile nke dī elu, site na Geba ruo Bjasheba, ebe ndị nchujaja ndị a nọrọ suree ihe nsure ọkụ na-esi isi uto. Ọ kwaturu onu uzo ama nke dī n'ebe onu uzo ama Joshua, onye bu govanọ obodo, nke dī n'akukū aka ekpe nke onu uzo ama obodo. **9** Ma e kweghi ka ndị nchujaja ahụ jee ozi n'ulonsọ Onyenwe anyi dī na Jerusalem, ma o nyere ha ike iso ndị nchujaja ndị ozo rie achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee. **10** Josaya meruru Tofet, laa ya n'iyi. Tofet bu ebe ichu aja dī na Ndagwurugwu nke Ben Hinom. O mere nke a igbochi mmadu obula jji nwa ya nwoke, maobu nwa ya nwanji churo chi Molek aja nsure ọkụ. **11** O sitere n'onu uzo ulonsu ukwu Onyenwe anyi wepu inyinya ndi ahụ ndi eze Juda doro nsọ nye anyanwu. Inyinya ndi a dī n'ogige ulonsu Onyenwe anyi n'ebe dī nso n'ulo onyeozu aha ya bu Netan-Melek. Josaya kporo ugbo agha ndi a niile e doro nsọ nye anyanwu ọkụ. **12** Josaya kwadara ebe ichu aja niile nke ndi eze Juda wukwasiri n'elu uloze, n'elu elu ulọ Ehaz. Ọ kwadakwara ebe ichu aja niile nke Manase wuru n'ime ogige abuo nke ulonsu ukwu Onyenwe anyi, kporo ha kpofuo n'ime Ndagwurugwu Kidron. **13** Eze merukwara ebe ichu aja niile dī n'akukū oquwa anyanwu obodo Jerusalem n'akukū ndida nke Ugwu Mbibi, nke Solomon eze Izrel wuru nye chi Ashtoret, ihe aru ndi Sajdon, na chi Kemosh, ihe aru ndi Moab, na chi Molek, ihe aru umu Amon. **14** Josaya kwadakwara ogidi nkume niile, gbutuo ihe arusi Ashera niile, werekwa okpuku ndi mmadu wusa n'elu ala ahụ niile. **15** Josaya kwadakwara ogidi niile dī na Betel, nke Jeroboam nwa Nebat wuru mgbe o dubara ndi Izrel na mmehie. Ọ kwadara ebe ichu aja dī n'ebe ahụ, kujisie nkume e doro n'ebe ahụ, gwerie ha dika ntụ. Ọ kpokwara arusi Ashera ọkụ. **16** Josaya legharikwara anya gburugburu hụ otutu ili dī n'elu ugwu. O ziri ndi ohu ya ka ha gaa chiputasia okpuku dī n'ili ahụ niile, kpoọ ha oku n'elu ebe ichu aja imeru ya, dika okwu Onyenwe anyi si dī, nke onye nke Chineke kwuputara mgbe o buru amuma banyere ihe ndi a. **17** Josaya juru ndi guzo n'ebe ahụ ajuju si, "Ọ bu ili onye bu nke a?" Ndi ikom obodo ahụ zara si, "Ọ bu ili onye nke Chineke ahụ si Juda bja buo amuma megide ebe ichu aja Betel. O buru amuma na ihe ndi a i na-eme ebe ichu aja a ga-emezu." **18** Mgbe ahụ, Josaya zara si ha, "Hapunu ya ka o guzoro onwe ya. Ka nwoke obula gharakwa ichiputa okpuku ya." Ha hapuru okpuku ya, hapukwa okpuku onye amuma ahụ si Sameria bja. **19** Dika o mere na Betel, otu a ka Josaya wepuru ma merukwaa ebe ichu aja niile

dī n'ebe niile dī elu nke ndi eze Izrel wuru n'obodo niile nke Sameria, bu ebe ichu aja kpasuru Onyenwe anyi iwe. **20** O gburu ndi nchujaja chi ndi a niile n'elu ebe ichu aja ha, suo okpuku ha ọkụ n'elu ebe ichu aja ha. Mgbe o mesiri ihe ndi a, ọ laghachiri na Jerusalem. **21** Eze nyere ndi Juda niile iwu si ha, "Meere nu Onyenwe anyi Chineke unu Mmemme Ngabiga, dika e dere ya n'akwukwo ogbugba ndu a." **22** O nwebeghi mgbe e mere udi Mmemme Ngabiga dika nke a n'oge obula, site n'ubochi ndi ikpe bu ndi duru Izrel maobu n'ubochi ndi eze Izrel na eze niile chiru Juda, ọ dighi nke yiri Mmemme Ngabiga a. **23** Ma ọ bu n'afọ nke iri na asato nke ochichi eze Josaya, n'ime Jerusalem ka a nọ mee Mmemme Ngabiga a nye Onyenwe anyi. **24** Ozokwa, Josaya gara n'ihu kpochapu ndi niile na-ajuta mmuo ojo ase, na ndi dibja afa, na arusi ezinaulo dī iche iche, na arusi a piru api, na ihe aru niile nke a huru n'ime Juda na Jerusalem niile. O mere nke a ka e mezu ihe niile e dere n'ime akwukwo ahụ Hilcaya onye nchujaja chotara n'ulo Onyenwe anyi. **25** Ọ dighi eze ozo n'ime ndi niile buru ya uzo chja nke dika Josaya, onye chigharikwutere Onyenwe anyi. Onye ji obi ya niile, na mmuo ya niile na ike ya niile debe iwu niile e nyere Mosis. O dikwaghi eze ozo dika ya, onye biliri mgbe ọ nwusiri. **26** Ma ihe ndi a emeghi ka iwe ọkụ Onyenwe anyi na-ewe megide Juda daju, bu iwe a kpasuru ya n'ihu ihe ojo niile nke Manase mere. **27** Ya mere, Onyenwe anyi siri, "Aga m ekpochapu Juda niile site n'ihu m, dika m si kpochapu Izrel niile. Aga m ajukwa obodo ahụ m hoputara, bu Jerusalem, jukwa ulonsu ukwu a nke m kwuru banyere ya si, 'N'ime ya ka Aha m ga-adi.'" **28** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Josaya na ihe niile o mere, ọ bu na e deghi ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Juda? **29** N'oge Josaya bu eze, Fero Neko, eze Ijpt, gbagoro gaa n'akuku osimiri Yufretis inyere eze Asiria aka. Eze Josaya pukwara izute ya n'agha, ma Neko zutere ya n'agha, gbuo ya na Megido. **30** Ndi na-ejere Josaya ozi si na Megido buru ozu ya n'ime ugbo agha bulata ya na Jerusalem, lie ya n'ili nke aka ya. Ndi ala ahụ kporo Jehoahaz nwa nwoke Josaya, tee ya mmanu, mee ya eze n'onodu nna ya. **31** Jehoahaz gbara iri afọ abuo na ato mgbe o bidoro ichi, ma ọ chiru na Jerusalem onwa ato. Aha nne ya bu Hamutal, nwa Jeremaya onye Libna. **32** O mere ihe dī njo n'anya Onyenwe anyi dika ndi eze buru ya uzo. **33** Ma Fero Neko keere ya agbu na Ribla n'ala Hamat, ime ka ọ ghara ichikwa na Jerusalem. Neko kwagidere ndi Juda ka ha tuoro ya utu nari talenti olaocha, na otu talenti olaedo. **34** Fero Neko mere Eliakim nwa nwoke Josaya, eze, n'onodu Josaya bu nna ya. Ọ gughariri aha Eliakim ka ọ buru Jehoiakim. Ma o duuru Jehoahaz gaa Ijpt, ebe ọ nọ nwuo. **35** Jehoiakim kwuru Fero Neko olaocha na olaedo ahụ ọ nara n'aka ya. Ka o nwee ike mee nke a, o kere utu n'ala ahụ, werekwa ike nara ndi ala ahụ olaocha na olaedo, dika mkpebi ha si dī banyere ihe onye ahụ ga-akwu. **36** Jehoiakim gbara iri afọ abuo na ise mgbe ọ malitere ibu eze. Ọ chiru afọ iri na otu na

Jerusalem. Aha nne ya bu Zebida nwa Pedaya, onye Ruma. **37** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi, dika ihe niile nna ya ha ndi bu ya uzo mere.

24 N'oge Jehoiakim na-achi, Nebukadneza eze Babilon ji ike bata n'ala ya, mee ka Jehoiakim ghoozohu ya afo ato. Ma o mesiri tugharia megide Nebukadneza, nupukwa isi n'okpuru ya. **2** Onyenwe anyi zigara ndi na-apunara mmadu ihe site na Kaldia, Aram, Moab na ndi Amon, ka ha ga bibie Juda. O bu n'usoro okwu Onyenwe anyi kposara site n'onu ndi amuma ya. **3** N'ezie, ihe ndi a bjakwasiri Juda dika Onyenwe anyi si nye ya n'iwu, ka o si otu a kpochapu ha site n'ihu ya n'ihu mmehie niile Manase mere, na dika ihe niile o mere si di, **4** tinyere obara ndi aka ha di ocha nke o wusiri. N'ihu na o mere ka obara ndi aka ha di ocha juputa na Jerusalem. Onyenwe anyi ekwekwaghị agbaghara ajo omume di otu a. **5** Akuko ozo niile gbasara ochichi Jehoiakim na ihe niile o mere, e deghi ha n'akwukwo akuko ihe e mere n'ubochi ndi ndi eze Juda? **6** Jehoiakim sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu. Jehoiakim nwa ya ghoroz eze ohuru n'onodu ya. **7** Ma eze Ijpt esiteghi n'ala ya puta ozo, n'ihu na eze Babilon nochiri oke ala ya niile, site na mmiri iyi Ijpt ruo n'oke Osimiri Yufretis. **8** Jehoiakim gbara afo iri na asato mgbe o malitere ibu eze. O chiri naanị onwa ato na Jerusalem. Aha nne ya bu Nehushta, nwa Elnatan, onye Jerusalem. **9** O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi, dika nna ya ha mere. **10** N'oge o bu eze, ndjisi Nebukadneza, eze Babilon bjara, gbaa Jerusalem gburugburu na nochibido obodo ahụ n'agha. **11** Nebukadneza, eze Babilon n'onwe ya, bjara n'obodo ahụ mgbe ndi agha ya gbara ya gburugburu. **12** Jehoiakim, bu eze Juda, na nne ya na ndi oru ya niile na ndjisi niile na ndjisi ozi ya niile were onwe ha nyefee Nebukadneza n'aka. N'afọ asato nke ochichi eze Babilon ka o kpuru Jehoiakim dika onye mkporo. **13** O kwakporo aku niile di n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, na ndi nke di n'uloze, o gbukakwara ihe olaedo niile Solomon eze Izrel tinyere n'ulonso ukwu Onyenwe anyi buru ha bulaa Babilon, ihe a niile mere dika Onyenwe anyi kwururiji. **14** O bupukwara puku ndi ikom iri site na Jerusalem bulaa ha Babilon dika ndi a dotara n'agha. Ndi so n'ime ndi a bu ndjisi niile na ndi agha niile. O bupukwara ndi na-akwa nka niile na ndi okpu uzu. Naanị ndi na-enweghi ike, na ndi ogbenye ka o hapuru n'ala ahụ. **15** Nebukadneza kpuru Jehoiakim ka o ga biri na Babilon. O sikwa na Jerusalem kporo nne eze, na ndi nwunye eze, ndi ozi ya, na ndi niile a ma ama n'ala ahụ gaa Babilon. **16** Eze Babilon bupukwara ndi ikom niile di ike ma tozukwaa ibu agha, ndi onogogu ha di puku asaa, tinyere otu puku ndi oru aka, na ndi oru nka, bulaa ha Babilon. **17** O mere nwanne nna Jehoiakim, bu Matanaya, eze n'onodu ya. O gugariri ya aha, kpoa ya Zedekaya. **18** Iri afo abuo na otu ka Zedekaya gbara mgbe o malitere ibu eze n'ime Jerusalem. Aha nne ya bu Hamutal, nwa Jeremaya onye Libna. O chiri dika eze na Jerusalem

afo iri na otu. **19** Ma o mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi dika Jehoiakim mere. **20** O bu n'ihu iwe Onyenwe anyi ka ihe ndi a niile ji bjakwasiri Jerusalem na Juda. N'ikpeazu, o sitere n'ihu ya chupu ha. N'oge a, Zedekaya nupuru isi n'okpuru eze Babilon.

25 N'afọ nke itoolu nke ochichi ya, n'onwa nke iri, n'ubochi nke iri, Nebukadneza, eze Babilon duuru ndi agha ya niile bja ibuso Jerusalem agha. O mara ulo ikwu n'azu obodo ahụ, wukwaa mgbidi nnochibido gburugburu obodo ahụ. **2** Anochibidoro obodo a n'agha ruo n'afọ nke iri na otu nke ochichi eze Zedekaya. **3** N'ubochi nke itoolu nke onwa ano n'afọ ahụ, oke unwu siri ike di n'obodo ahụ ruo na o dikwaghị nri di nke ndi mmadu ga-eri. **4** Mgbe ahụ, e tipuru oghere n'aja mgbidi obodo ahụ, ndi agha niile ji abali gbapu site n'onu uzo ama nke di n'etiti mgbidi abuo n'akuku ubi eze a gbara ogige, n'agbanyeghi na ndi Kaldia no obodo ahụ gburugburu. Ha gbapuru chee ihu n'uzo Araba. **5** Ma ndi agha Kaldia chusoro eze n'azu, chukwute ya na mbara ala Jeriko. Ndi agha ya niile sitere n'ebe o no gbasasia, hapu ya, **6** e jide ya. Ha kpugara ya eze Babilon, n'obodo Ribla, ebe a no maa ya ikpe. **7** Ha gburu umu ndi ikom Zedekaya n'ihu ya. Ha ghupuru anya ya abuo, jiri udo bronk kee ya agbu, kporo ya gaa Babilon. **8** N'ubochi nke asaa, n'onwa nke ise nke afo iri na itoolu nke ochichi eze Nebukadneza na Babilon, Nebuzaradan, ochiagha ndi nche, onyeisi n'oru eze Babilon, bjarutere Jerusalem. **9** O sunyere ulonso Onyenwe anyi oku, uloze na ulo niile di na Jerusalem, ulo obula bu nke di mkpa ka o surere oku **10** Ndi agha Kaldia niile bu ndi no n'okpuru onyeisi ndi nche eze kwaturu mgbidi niile gbara Jerusalem gburugburu. **11** Nebuzaradan, ochiagha ndi nche eze, buuru ufodu mmadu ndi foduru n'obodo, na ndi niile fodukwara, ha na ndi ozo ahụ ji aka ha gbakwuru eze bulaa ha Babilon, ka ha ga biri n'ala ozo. **12** Ma ochiagha ahụ, hapuru ufodu na ndi ahụ bu nnoo ndi ogbenye onu ntu, ka ha na-elekota ubi vaini niile a gbara ogige na ala ubi niile. **13** Ma ndi Babilon tipara ogidi bronk niile, ha na ihe ndokwasị niile na oke osimiri bronk ndi ahụ di n'ulonso Onyenwe anyi, buru bronk ndi ahụ bulaa Babilon. **14** Ha chikoro ite niile, na shovel niile, na ihe ikpakepu oku, na ngaji ukwu niile na ngwa bronk niile nke e ji eje ozi n'ime ulonso ahụ. **15** Ochiagha ndi nche eze, chiri ihe igunye oku niile, efere ikwosa mmiri niile, ya bu ihe ndi ahụ niile e ji olaedo a nuchara anucha maobu olaocha kpo. **16** O bukwara bronk sitere n'ogidi abuo ahụ, oke Osimiri ahụ na ihe ndokwasị ya niile, nke eze bu Solomon mere n'ihu ulonso Onyenwe anyi. Ha kariri ihe a ga-eji ihe otutu tuo. **17** I di elu nke otu n'ime ogidi abuo ndi a bu mita asato na uma n'otutu. Isi bronk nke e kpukwasiri n'otu ogidi di otu mita na okara n'idi elu. O bukwa ihe yiri mkpuru pomegranet e ji bronk kpa, ka e ji choo ya mma gburugburu ya niile. Ogidi nke abuo nwekwara pomegranet, yiri ibe ya. **18** Ochiagha ndi nche eze ahụ, kpuru Seraya, onyeisi nchujaja, na Zefanaya, bu onye nchujaja na-esote ya n'okwa,

na ndị nche atọ na-eche ọ́nụ ụzọ mbata. **19** O sitere n'etiti ndị ahụ fọ́duru n'obodo kpụ́uru otu onyeisi na-ahụ maka ndị agha, na ndị ikom ise na-enye eze ndụmọ́dụ. O kpukwaara ode akwụkwọ, onye isi ọ́rụ na-ahụ maka ịmanye ndị ga-aga agha, jidekwa iri ndị ikom isii ndị ọ́rụ mmanye, ndị a hụ́rụ n'ime obodo ahụ. **20** Nebuzaradan, bụ ọ́chiagha kpụ́uru ha niile dute ha n'ihu eze Babilon na Ribla. **21** N'ebe ahụ, na Ribla dị n'obodo Hamat, ka eze nọ nye iwu ka e gbuo ha niile. Ya mere, a dọ́rọ́ Juda n'agha, mee ka ọ ga biri n'ala ọ́zọ. **22** Emesja, Nebukadneza eze Babilon hoputara Gedaliya nwa Ahikam, nwa nwa Shefan, ka ọ bụ́rụ onye na-elekọta ndị fọ́duru na Juda, **23** Mgbe ndịisi agha na ndị ikom ha nūrụ na eze Babilon emeela Gedaliya onye na-achị ala ahụ, ha bjakwutere Gedaliya na Mizpa. Ndị bjakwutere ya bụ, Ishmel nwa Netanaya, Johanan nwa Kariya, Seraya nwa Tanhumet, onye Netofa, na Jaazanaya nwa onye Maaka, na ndị ikom ha. **24** Gedaliya nū́rọ́ ha iyi, nūkwaaara ndị ikom ha, sị, "Unu atụla egwu n'ihu ndịisi ọ́rụ Babilon. Birinụ n'ala a, feekwa eze Babilon, ihe ga-agara unu nke ọ́ma." **25** Ma n'ónwa nke asaa, Ishmel nwa Netanaya, nwa Elishama, onye ya onwe ya si n'agbūrụ eze, duuru mmadụ iri b́a Mizpa, tigbuo Gedaliya, na ndị ikom Juda na ndị Kaldia niile, bụ ndị ya na ha nọ. **26** Nke a mere ka ndị Juda niile, site n'onye nta ruo n'onye ukwu, ha na ndịisi agha ndị ahụ biliri gaa Ijpt, n'ihu na ha tūrụ ndị Kaldia egwu. **27** N'afọ́ nke iri atọ na asaa, site na mgbe e mere ka Jehoiakin eze Juda gaa biri n'ala ọ́zọ, n'afọ́ Awel-Maduk ghọ́rọ eze Babilon, o mere ka Jehoiakin si n'ụlọ mkpọ́rọ pụta nwere onwe ya. Ọ bụ n'ụbọ́chị nke iri abụọ na asaa nke ọ́nwa iri na abụọ ka o mere nke a. **28** Ọ gwara ya okwu ọ́ma, nye ya oche ọ́nọdụ ya dị elu karịa nke ndị eze ndị ọ́zọ ya na ha nọ na Babilon. **29** N'ihu nke a, Jehoiakin gbanwere uwe mkpọ́rọ ya, wezuga ya. Sitekwa n'oge ahụ, tutu ruo mgbe ọ nwūrụ, ya na eze na-erikọ nri. **30** Site n'ụbọ́chị ruo n'ụbọ́chị, eze Babilon na-enye Jehoiakin oke ihe ruru ya kwa ụbọ́chị niile nke ọ dị ndụ.

1 Ihe E Mere

1 Adam, Set, Enosh, **2** Kenan, Mahalalel, Jared, **3** Enok, Metusela, Lamek, na Noa. **4** Umụ Noa bụ Shem, Ham, na Jafet. **5** Umụ ndị ikom Jafet bụ: Goma, Magog, Madai, Javan, Tubal, Meshek na Tiras. **6** Umụ ndị ikom Goma bụ Ashkenaz, na Rifat, na Togama. **7** Umụ ndị ikom Javan bụ: Elisha, Tashish, Kitim, na Rodanim. **8** Umụ ndị ikom Ham bụ: Kush, Ijipt, Put na Kenan. **9** Umụ ndị ikom Kush bụ: Seba, Havila, Sabta, Raama, na Sabteka. Umụ ndị ikom Raama bụ: Sheba na Dedan. **10** Kush bụ nna Nimrod, onye mesiri buru dike n'agha n'ụwa. **11** Ijipt bụ nna ndị Lud, ndị Anam, ndị Lehab, ndị Naftuh, **12** ndị Patrus, na ndị Kasluh (onye ndị Filistia sitere na ya) na ndị Kafto. **13** Kenan bụ nna Saïdon, okpara ya, na ndị Het, **14** ndị Jebus, ndị Amorait, ndị Gigash, **15** ndị Hiv, ndị Aka, ndị Sini, **16** ndị Avad, ndị Zema na ndị Hamat. **17** Umụ ndị ikom Shem bụ Elam, Ashua, Apakshad, Lud na Aram. Umụ Aram bụ Uz, Hul, Geta na Meshek. **18** Apakshad bụ nna Shela; Shela buru nna Eba. **19** Eba mụtara umụ ndị ikom abụọ: Aha otu n'ime ha bụ Peleg, n'ihu na o bụ n'oge ndu ya ka e kewara uwa; aha nwanne ya nwoke bụ Joktan. **20** Joktan bụ nna Almodad, Shelef, Hazamavet, Jera, **21** Hadoram, Uzal, Dikla, **22** Obal, Abimael, Sheba, **23** Oña, Havila na Jobab. Ndi a niile bụ umụ ndị ikom Joktan. **24** Shem, Apakshad, Shela, **25** Eba, Peleg, Reu, **26** Serug, Nahō, Tera **27** na Ebram, ya bụ Ebrahim. **28** Umụ Ebrahim mụrụ bụ Ajzik na Ishmel. **29** Ndi a bụ umụ umụ ha: Nebaiot (okpara Ishmel), Keda, Adbel, Mibsam, **30** Mishma, Duma, Masa, Hadad, Tema, **31** Jetua, Nafish na Kedema. Ndi a bụ umụ ndị ikom Ishmel. **32** Ketura, iko nwanyni Ebrahim, mụtaara ya Zimran, Jokshan, Medan, Midian, Ishbak na Shua. Jokshan mụtara ndi a: Sheba na Dedan. **33** Umụ ndị ikom Midian bụ: Efaa, Efe, Hanok, Abida na Eldaa. Ndi a niile bụ umụ umụ Ketura. **34** Ebrahim mụtara Ajzik. Umụ ndị ikom Ajzik bụ Iso na Izrel. **35** Iso mụrụ ndi a: Elifaz, Reuel, Jeush, Jalam na Kora. **36** Umụ Elifaz bụ Teman, Omaa, Zefi, Gatam na Kenaz, na Amalek, site na Timna. **37** Umụ ndị ikom Reuel bụ: Nahat, Zera, Shama, na Miza. **38** Umụ ndị ikom Sia bụ Lotan, Shobal, Zibiōn, Ana, Dishon, Eza na Dishan. **39** Umụ ndị ikom Lotan bụ Hori na Homam. Timna bukwa nwanne nwanyni Lotan. **40** Umụ ndị ikom Shobal bụ Alvan, Manahat, Ebal, Shefo na Onam. Zibiōn mụrụ Aja na Ana. **41** Ana mụrụ Dishon. Umụ Dishon bụ Hamran, na Eshban, na Itran, na Keran. **42** Umụ ndị ikom Eza bụ Bilhan, na Zaavan, na Akan. Umụ ndi ikom Dishan bụ Uz na Aran. **43** Ndi a bụ ndi eze chiri n'Edom tupu ndi Izrel enwee eze nke ha. Bela nwa Beoa, onye aha obodo ya bụ Dinhaba. **44** Mgbe Bela nwuru Jobab nwa Zera, onye Bozra nochiri ya dika eze. **45** Mgbe Jobab nwuru, Husham onye si n'ala Teman nochiri ya dika eze. **46** Mgbe Husham nwuru, Hadad nwa Bedad, onye meriri ndi agha Midia n'ozara Moab, ghorọ eze. Isi obodo ya bụ Avit. **47**

Mgbe Hadad nwuru, Samla onye Masrika nochiri ya dika eze. **48** Mgbe Samla nwuru, Shaul onye sitere na Rehobot di n'akuku osimiri nochiri ya dika eze. **49** Mgbe Shaul nwuru, Baal-Hanan nwa Akboa, nochiri ya dika eze. **50** Mgbe Baal-Hanan nwuru, Hadad nochiri ya dika eze. Akporo isi obodo ya Pai. Aha nwunye ya bụ Mehetabel, nwa Matred, nwa nwa Mezahab. **51** Hadad mesiri nwuokwa. Ndiisi onumara n'Edom bụ Timna, Alva, Jetet, **52** Oholibama, Elaa, Pinon, **53** Kenaz, Teman, Mibza, **54** Magdiel na Iram. Ndi a bụ ndiisi onumara n'Edom.

2 Izrel muru umu ndi ikom ndi a: Ruben, Simion, Livayi, Juda, Isaka, na Zebulon, **2** Dan, Josef, Benjamin, Naftali, Gad na Asha. **3** Juda mutara umu ndi ikom ato site na nwunye ya Bat-shua, onye Kenan. Aha ha bu Ia, Onan na Shela. Ma Ia okpara Juda bu nno mmadu ojoo n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu ya, Onyenwe anyi gburu ya. **4** Juda mutakwara umu nwoke abuo ozo, Perez na Zera, site na Tama nwunye nwa ya nwoke. Umụ ndi nwoke niile Juda di ise. **5** Umụ ndi ikom Perez bụ, Hezron na Hamul. **6** Zera muru: Zimri, na Etan, na Heman, na Kalkol, na Dara. Ha di ndi ikom ise n'onuogugu. **7** Ekan nwa Kami, bu onye ahu tinyere ndi Izrel na nsogbu, site n'ihe o mere nke gbasara ihe e doro nso. **8** Etan muru Azaraya. **9** Hezron mutara Jerameel, Ram na Kaleb. **10** Ram muru Aminadab, Aminadab amuo Nashon onyendu a maara ama na Juda. **11** Nashon muru Salma, Salma amuo Boaz. **12** Boaz amuta Obed, Obed amuo Jesi. **13** Nwa nwoke mbu Jesi muru bụ Eliab; nke abuo bụ Abinadab, nke ato bụ Shimea. **14** Nke anọ bụ Netanel, nke ise bụ Radaí, **15** nke isii Ozem, nke asaa David. **16** O mukwara umu nwanyni abuo site n'aka nwunye ya, ndi aha ha bụ Zeruaya na Abigel. Zeruaya muru Abishai, na Joab, na Asahel. **17** Abigel, nwunye Jeta onye Ishmel muru Amasa. **18** Kaleb nwa Hezron luru umu nwanyni abuo, Azuba na Jeriot. O muru umu ndi ikom ndi a Jeshu, Shobab na Adon. **19** Mgbe Azuba nwuru, Kaleb luru nwunye ozo. Aha ya bụ Efrat, onye mutaara ya Hua. **20** Hua muru Uri, Uri mutara Bezalel. **21** Mgbe Hezron gbara iri afo isii, o luru ada Makia onye mutaara ya Segub. Makia bụ nna Gilead. **22** Segub muru Jaja, onye chiri iri obodo abuo na ato na Gilead. **23** Ma Geshua na Aram dotara obodo Jaja n'agha, dotakwa Kenat n'agha, ya na iri obodo nta isii ndi ozo gbara ya gburugburu. Ndi a niile bụ umu Makia nna Gilead. **24** Mgbe Hezron nwuru n'obodo Kaleb Efrata, Abija nwunye Hezron mutaara ya Ashua, onye bu nna Tekoa. **25** Jerameel okpara Hezron mutara Ram, onye bu okpara ya, muokwa Buna, na Oren, na Ozem, na Ahija. **26** Nwunye Jerameel nke abuo, aha ya bụ Atara, mutara Onam. **27** Ram okpara Jerameel mutara umu ndi ikom ndi a: Maaz, na Jamin, na Eka. **28** Umụ Onam muru bụ Shamai, na Jada. Shamai mukwara Nadab, na Abishua. **29** Abishua na nwunye ya Abihail muru Aban, na Molid. **30** Umụ Nadab muru bụ Seled, na Apaim. Seled nwuru na-amutaghi nwa obula. **31**

Ma Apaim mɔtara Ishi. Ishi mɔrɔ Sheshan, Sheshan amɔtakwa Alai. **32** Jada nwanne Shamai mɔtara ɔmɔ ndi ikom abɔ, Jeta na Jonatan. Jeta amɔtaghi nwa ɔbɔla, **33** ma Jonatan mɔtara ɔmɔ ndi ikom abɔ: Pelet na Zaza. Ndi a bu ɔmɔ Jerameel. **34** Sheshan mɔtara ɔtɔtɔ ɔmɔ nwanɔ, ma o nweghi nwa nwoke. O nwere otu ohu bu onye Ijip, aha ya bu Jaha. **35** O weere ada ya nwanɔ nye odibo ya bu Jaha, ka o burɔ nwunye ya. O mɔtara ya otu nwa nwoke aha ya bu Atai. **36** Atai mɔrɔ Netan, Netan mɔrɔ Zabad, **37** Zabad amɔ Eflal. Nwa Eflal bu Obed, **38** ma Obed mɔrɔ Jehu. Jehu amɔ Azaraya. **39** Azaraya bu nna Helez, Helez mɔrɔ Eleasa. **40** Eleasa mɔrɔ Sismai, Sismai amɔ Shalum. **41** Shalum bu nna Jekamaya, ebe Jekamaya mɔrɔ Elishama. **42** ɔmɔ ndi ikom Kaleb nwanne Jerameel bu Mesha onye bu ɔkpara ya, nna Zif, onye mɔrɔ Maresha nna Hebrɔn. **43** Hebrɔn mɔrɔ ndi a: Kora, Tapɔa, Rekem na Shema. **44** Shema mɔrɔ Raham, onye bu nna Jokean. Rekem mɔrɔ Shamai. **45** ɔkpara Shamai bu Maon, onye mɔrɔ Bet Zoa. **46** Efaa, iko nwanɔ Kaleb, mɔtaara ya Haran, Moza na Gazez. Haran mɔtakwara nwa o kporo aha ya Gazez. **47** Jadia mɔtara ndi ikom ndi a: Regem, Jotam, Gesham, Pelet, Efaa na Shaaf. **48** Maaka, iko nwanɔ ɔzo Kaleb nwere mɔtaara ya ndi a: Sheba na Tiahana, **49** o mɔtakwara Shaaf, onye bu nna Madmanna, Sheva nna Makbena, tinyere Gibea. Aha nwa nwanɔ Kaleb mɔtara bu Aksa. **50** Ndi a bu ɔmɔ Kaleb. ɔmɔ Hua, ɔkpara Efrata mɔrɔ bu, Shobal, nna Kiriat Jearim, **51** Salma nna Betlehem, na Haref, nna Bet-Gadea. **52** ɔmɔ Shobal nna Kiriat Jearim mɔrɔ bu Haroe, onye mɔrɔ ɔkara ndi ikwu Menuhot. **53** Ya mɔtakwara ndi ikwu Kiriat Jearim, ndi Itra, ndi Put, ndi Shumat na ndi Mishra. N'ime ndi a ka ndi Zorat na ndi Eshtaol si pɔta. **54** Salma mɔtara ikwu ndi a: Betlehem, ndi Netofa, ndi Atrot Bet Joab, ɔfɔdu ndi Manaha na ndi Zoa. **55** ɔfɔdu ha bu ikwu ndi ode akwɔkwɔ, ndi bi n'obodo Jabez: ndi Tirait, na ndi Shimea, na ndi Suka. Ndi a niile bu ndi Ken, ndi sitere n'agburu Hamat, nna ndi ikwu Rekab.

3 Ndi a bu ɔmɔ ndi ikom Devid, ndi amɔrɔ ya mgbe o no na Hebrɔn. ɔkpara ya bu Amnon, nke Ahinoam bu nwanɔ Jezril mɔrɔ. Nwa ya nke abɔ bu Daniel, onye nne ya bu Abigel onye Kamel. **2** Nke atɔ bu Absalom, nwa Maaka, nwa nwanɔ Talmai, bu eze Geshua. Nke anɔ bu Adonaija, nwa nwoke Hagit **3** Nke ise bu Shefataya, nwa Abital. Nke isii bu Itream, nke nwunye ya bu Eglal mɔrɔ. **4** ɔmɔ ndi ikom isii ndi a ka a mɔtaara Devid na Hebrɔn, ebe o no chia dika eze afɔ asaa na onwa isii. Devid chirɔ na Jerusalem iri afɔ atɔ na atɔ. **5** Ndi a bukwa ɔmɔ a mɔrɔrɔ ya n'ebe ahɔ: Shamua, Shobab, Netan na Solomɔn. Mmadu anɔ ndi a bu ndi Batsheba nwa nwanɔ Amiel mɔrɔ. **6** Ndi ɔzo bukwa Ibha, Elishua, Elifelet, **7** Noga, Nefeg, Jafia, **8** Elishama, Eliada na Elifelet. Ha niile di itoolu n'ɔnɔɔgugu. **9** Ndi a niile bu ɔmɔ ndi ikom Devid, na-agɔnyeghi ɔmɔ ndi ikom ndi iko ya nwanɔ mɔtara. Tama bu nwanne ha nwanɔ. **10** Ndi a bu ɔmɔ

Solomɔn: Rehoboam, na Abija, na Asa, na Jehoshafat, **11** na Joram, na Ahazaya, na Joash, **12** na Amazaya, na Azaraya, na Jotam, **13** na Ehaz, na Hezekaya, na Manase, **14** na Amɔn, na Josaya. **15** ɔmɔ ndi ikom Josaya: Johanan nwa mbu ya, na Jehoiakim nwa ya nke abɔ, na Zedekaya nwa ya nke atɔ, na Shalum nwa ya nke anɔ. **16** ɔmɔ Jehoiakim bu ndi a, Jehoiakin nwa ya, na Zedekaya. **17** Ndi a bu ɔmɔ ndi ikom Jehoiakin, eze ahɔ a dɔtara n'agha: Shealtiel, nwa ya, **18** Malkiram, Pedaya, Shenaza, Jekamaya, Hoshama na Nedabaya. **19** ɔmɔ ndi ikom Pedaya bu Zerubabel na Shimei. ɔmɔ ndi ikom Zerubabel bu ndi a: Meshulam na Hananaya. Shelomit bu nwanne ha nwanɔ. **20** E nwekwara ndi ikom ise ɔzo aha ha bu Hashuba, Ohel, Bereka, Hasadaya na Jushab-Hesed. **21** ɔmɔ Hananaya mɔrɔ bu Pelataya na Jeshaya. Jeshaya mɔrɔ Refaya; Refaya mɔrɔ Anan na ɔbadaya, ɔbadaya mɔrɔ Shekanaya. **22** ɔmɔ Shekanaya bu ndi a: Shemaya na ɔmɔ ya ndi ikom: Hatush, Igal, Bariya, Nearaya na Shafat. Ha di isii n'ɔnɔɔgugu. **23** ɔmɔ Nearaya bu ndi a, Elioenai, Hezekaya na Azrikam. Ha di atɔ n'ɔnɔɔgugu. **24** Ndi Elioenai mɔrɔ bu ndi a: Hodavaya, Eliashib, Pelaya, Akub, Johanan, Delaya na Anani. Ha niile di asaa n'ɔnɔɔgugu.

4 Ndi ikwu Juda bu Perez, Hezron, Kami, Hua na Shobal. **2** Shobal mɔrɔ Reaya, onye bu nna Jahat. Jahat bu nna Ahumai na Lahad, ndi a bu ndi ikwu Zorat. **3** Ndi a bu ɔmɔ Etam: Jezril, na Ishma, na Idbash, aha nwanne ha nwanɔ bu Hazeleponi. **4** Penuel bu nna Gedoa, Eza bu nna Husha. Ndi a bu ɔmɔ Hua, bu ɔkpara Efrata, nna Betlehem. **5** Ashua nna Tekoa luru ndi nwunye abɔ: Hela na Naara. **6** Naara mɔtaara ya Ahuzam, na Hefa, na Temeni, na Haahashitari. Ndi a bu ɔmɔ ndi ikom Naara. **7** ɔmɔ ndi ikom Hela mɔtara bu Zeret, Zoha, Etnan **8** na Koz, onye bu nna Anub na Hazobeba, nakwa nke ikwu Ahahel, nwa Harum. **9** Jabez bu nwoke a na-asɔpuru karja ɔmɔnne ya ndi ikom niile. Nne ya kporo aha ya Jabez, si, "A mɔrɔ m ya n'ihe mgbu." **10** Jabez tikuru Chineke Izrel mkpu akwa si ya, "Biko gozie m, mee ka oke ala m saa mbara. Kwere ka aka gi dikwasɔ m, ma wezuga m site n'ihe mmeru ahɔ ɔbɔla, ka m si otu a gbanari ihe mgbu." Chineke zara ekpere ya meere ya ihe o rɔrɔ. **11** Kelub, nwanne nwoke Shua mɔrɔ Mehia, nna Eshton, **12** Eshton mɔrɔ Bet-Raafa, na Pasea, na Tihina. Tihina mɔrɔ Ir Nahash. Ndi a niile bu ndi ikwu Reka. **13** ɔmɔ ndi ikom Kenaz mɔtara bu, Otniel na Seraya. Otniel amɔta Hatat na Meonotai. **14** Meonotai bu nna Ofra. Seraya bu nna Joab, Joab bu nna Ge Harashim. A kporo ha Ge Harashim n'ihɔ na ha bu ndi nka. **15** Kaleb nwa Jefune mɔrɔ Iru, Elaa na Naam. Ma Elaa mɔrɔ Kenaz. **16** ɔmɔ ndi ikom Jehalelel mɔrɔ bu ndi a: Zif, Zifa, Tiria na Asarel. **17** ɔmɔ Ezra bu Jeta, Mered, Efaa na Jalon. Otu n'ime ndi nwunye Mered luru mɔtara Miriam, Shamai na Ishba, bu nna Eshtemoa. **18** Ndi a bukwa ɔmɔ ndi ikom Bitaya, bu nwa nwanɔ Fero, nke Mered luru. Nwunye ya nke

si n'ebo Juda mụrụ Jered bụ nna Gedoa, Heba nna Soko na Jekutieli nna Zanoa. **19** Ụmụ ndị ikom nwunye Hodia, nwanne nwanị Naham, bụ nna Keila onye Gam na Eshtemoa onye Maaka. **20** Ụmụ ndị ikom Shimon mụrụ bụ Amnon, Rina, Ben-Hanan na Tilon. Ishi mụrụ Zohet na Ben-Zohet. **21** Ụmụ Shela nwa Juda mụrụ bụ Ia, nna Leka, Laada, nna Maresha, na ikwu ndị ọrụ ikpa ezi akwa ọcha nọ na Bet Ashbea. **22** na Jokim, ndị ikom Koziba, na Joash na Saraf, ndị chiri na Moab na Jashubi Lehem. Aha ndị a sitere n'akwụkwọ akụkọ mgbe ochie. **23** Ha bụ ndị ọkpụ ite, ndị biri na Netaim ya na Gadera. Ha biri n'ebe ahụ n'ihị irurur eze ọrụ. **24** Simion mụrụ Nemuel, Jamin, Jarib, Zera na Shaul. **25** Shaul mụrụ Shalum nna Mibsam. Mibsam bụkwa nna Mishma. **26** Ụmụ Mishma mụrụ bụ Hamuel nwa ya, Zakuu nwa ya na Shimei nwa ya. **27** Shimei mụrụ ndị ikom iri na isii, na ndị inyom isii. Ụmụnne ya ndị ikom enweghị otutu ụmụ dika ya onwe ya. N'ihị ya, ndị ikwu ya adighi ukwu n'onyogugụ dika ndị ọzọ na Juda. **28** Ha biri na Bjasheba, Molada, Haza Shual, **29** Bilha, Ezem, Tolad, **30** Betuel, Homa, Ziklag, **31** Bet-Makabot, Haza-Susim, Bet-Biri na Shaaraim. Ọ bụ ha bi n'obodo ndị a niile tutu ruo n'oge ọchịchị Devid. **32** Obodo gbara ha gburugburu bụ Etam, Ain, Rimon, Token na Ashan, obodo ise, **33** tinyere obodo nta niile gbara obodo ndị a gburugburu ruo na Baalat. Ndi a bụ ebe obibi ha. Ha nwekwa akwụkwọ usoro omumụ. **34** Meshobab, Jamblek, Joshua nwa Amazaya, **35** Juel, Jehu nwa Joshibaya, nwa Seraya, nwa Asiel, **36** nakwa Elioenai, Jaakoba, Jeshohaya, Asaya, Adiel, Jesimiel na Benaya, **37** na Ziza nwa Shifi, nwa Alon, nwa Jedaya, nwa Shimri, nwa Shemaya. **38** Ndi ikom ndi a e deputara aha ha bụ ndi ndu ikwu ha. Ezinaulo ha mbara nke ukwu, **39** ha gakwara na mputa Gedoa n'akukụ ọwụwa anyanwụ ndagwurugwu ichoro igwe anu ulo ha ebe ita nri. **40** Ha chotara ebe ita ahijia anu ulo mara mma, nke sara mbara, nke di juu, burukwa ebe nsogbu na-adighi. Ufodu n'ime umu Ham ebiela n'ebe ahụ na mbu. **41** Ndi ikom ndi a e dere aha ha n'akwukwo usoro omumụ bjara n'oge Hezekaya n'achị dika eze Juda. Ha busoro umu Ham agha n'ebe obibi ha, busokwa ndi Meunim bi n'ebe ahụ agha, bibie ha kpamkpam, dika o di ruo taa. Emesia ha bichiri ebe ahụ n'ihị na ebe ita ahijia nke igwe anu ulo ha n'ebe ahụ. **42** Ozokwa, nari ndi ikom ise n'ime ndi a si n'ebo Simion, ndi ndu ha bu Pelataya, Nearaya, Refaya na Uziel, umu Ishi busoro obodo ugwu ugwu Sia agha. **43** Ha gburu ndi Amalek foduru ndu n'ebe ahụ, bichie ala ahụ ruo taa.

5 Okpara Izrel bu Ruben. Ma n'ihị na o meruru ihe ndina nna ya site na idinakwuru nwunye nna ya, a napuru ya onodu okpara ya were ya nye umu nwanne ya Josef mutara. N'ihị ya, akwukwo akuko usoro omumụ umu Izrel akpoghi Ruben okpara. **2** O bu ezie na Juda di ike karja umunna ya, burukwa eziokwu na onyendu si na Juda puta, maobu Josef ka e nyere oke ruuru okpara. **3** Ruben, okpara Izrel muru ndi ikom ndi a: Hanok, na Palu, na Hezron,

na Kami. **4** Juel muru Shemaya, nna Gog, Gog muru Shimei. **5** Shimei muru Majka, Majka amuo Reaya. Reaya amuo Baal. **6** Baal muru Beera, onye Tiglat-Pileasa eze ndi Asirja dotara n'agha. Beera bukwa onyendu ndi Ruben. **7** Ndi umunna ha dika agburu niile ha si di, bu ndi e deputara aha ha dika usoro omumu ha si di; Jeiel onyeisi, na Zekaraya, **8** na Bela nwa Azaz nwa Shema, nwa Juel. Ha nwere ebe obibi ha site n'Arcoa ruo n'ugwu Nebo, rukwaa Baal-Meon. **9** Ha bu ndi ozuzu aturu, nwekwa otutu igwe anu ulo. O bukwa n'akuku owuwa anyanwu, n'onu ozara ruo n'osimiri Yufretis ka ha na-azu ha, n'ihị na anu ulo ha nwere bara uba na Gilead. **10** N'oge Sol bu eze Izrel, umu Ruben meriri ndi Haga n'agha, bichie ala ha niile di n'owuwa anyanwu Gilead. **11** Umu Gad bi n'akuku ha site na Bashan ruo Saleka. **12** Juel bu onyendu na Bashan, Shafam na-esote ya, ya na Janai na Shafat. **13** Umunna ha, ndi bu ndi ndu ikwu asaa a bu, Maikel, na Meshulam, na Sheba, na Jorai, na Jakan, na Zia, na Eba. **14** Ndi a bu umu ndi ikom Abihail, nwa Huri, nwa Jaroa, nwa Gilead, nwa Maikel, nwa Jehishai, nwa Jado, nwa Buz. **15** Ahi nwa Abdiel, nwa Guni bu onyeisi n'etiti umunna ya. **16** Ndi Gad nwere ebe obibi na Gilead n'ime Bashan, na n'obodo nta niile gbara ya gburugburu. Ha bikwa n'ebe ahijia anu ulo na-ata juputara na Sharon ruo n'ebe oke ala ha kwesiri. **17** E denyere aha ndi a niile n'akwukwo usoro omumu n'oge Jotam bu eze Juda, na n'oge Jeroboam bu eze Izrel. **18** Ndi Ruben na ndi Gad, na okara ebo Manase nwere iri puku mmadu ano na ano na nari asaa na iri isii ndi jikeere ije agha, ndi di ike, ndi a zuru iji ota na mma agha, na uta ibu agha. **19** Ha busoro ndi Haga, na Jetua, na Nafish na ndi Nodab agha. **20** E nyeere ha aka ibuso ha agha, Chineke nyefere ndi Haga na ndi niile na-enyere ha aka n'aka ha, n'ihị na ha kpokuru ya n'oge ogu ahụ. O zara ekpere ha n'ihị na ha tukwasiri ya obi. **21** Ha ji ike chikoro anu ulo ndi Haga, di iri puku inyinya kamel ise, nari puku aturu abuo na iri puku ise, puku inyinya ibu abuo. Ha dokpukwara nari puku ndi mmadu n'agha. **22** E gbukwara otutu ndi mmadu n'ihị na agha ahụ bu nke Chineke luru n'onwe ya. Ha bichiri ala ahụ tutu ruo mgbe a dooro Izrel niile n'agha. **23** Okara ebo Manase di ukwu n'onyogugu; ha nwere ebe obibi ha site n'ala Bashan ruo Baal-Hemon, ya bu, ruo Senia, ugwu Hemon. **24** Ndi isi ikwu ha niile bu ndi a: Efaa, Ishi, Eliel, Azriel, Jeremaya, Hodavaya na Jadiel. Ndi a niile bu dimkpa n'agha, ndi a ma ama na ndisi ezinaulo. **25** Ma ha bu ndi na-ekwesighi ntukwasi obi nye Chineke nna nna ha. Kama ha meruru onwe ha site n'ife chi niile nke ndi bi n'ala ahụ na mbu, bu ndi Chineke lara n'iyi n'ihu ha. **26** N'ihị nke a, Chineke nke Izrel kpaliri mmuo Pul, bu eze Asirja (ya bu Tiglat-Pileasa eze ndi Asirja), ka o bilie megide ndi Ruben, ndi Gad na okara ebo Manase, dota ha n'agha, buru ha gaa Hala, na Hoboa, na Hara na osimiri Gozan, ebe ha no ruo taa.

6 Livayî mûrû ndî a: Geshõn, Kohat na Merari. **2** Kohat mûrû Amram, Izha, Hebrõn na Uziel. **3** Amram mûrû Erõn, Mosis na Miriam. Erõn mûrû Nadab, Abihu, Elieza na Itama. **4** Elieza mûrû Finehaz; Finehaz aburû nna Abishua. **5** Abishua bu nna Buki, Buki aburû nna Uzi. **6** Uzi mûrû Zerahaya, Zerahaya amûõ Meraiot. **7** Meraiot mûrû Amaraya, Amaraya amûõ Ahitub. **8** Ahitub mûrû Zadõk, Zadõk amûõ Ahimaaz. **9** Ahimaaz mûrû Azaraya, Azaraya amûõ Johanan. **10** Johanan mûrû Azaraya õ bu ya bu onye ahu bu onye nchûaja ulõnso ukwu ahû Solomõn wuru na Jerusalem. **11** Azaraya mûrû Amaraya, Amaraya amûõ Ahitub. **12** Ahitub mûrû Zadõk, Zadõk amûõ Shalum. **13** Shalum mûrû Hilkaya, Hilkaya amûõ Azaraya. **14** Azaraya mûrû Seraya, Seraya amûõ Jehozadak, **15** A dõtara Jehozadak n'agha mgbe Onyenwe anyî mere ka Nebukadneza dõkpuru ndî Juda na Jerusalem n'agha. **16** Umû ndî ikom Livayî bu, Geshõm, Kohat na Merari. **17** Geshõm mûrû Libni na Shimei. **18** Umû Kohat bu Amram, Izha, Hebrõn, na Uziel. **19** Merari mûtara Mahali na Mushî. Ndî a bu ikwu Livayî ndî e deputara dîka aha nna ha si dî. **20** Ikwu Geshõm bu Libni, Jahat, Zima, **21** Joa, Ido, Zera na Jeaterai. **22** Ikwu Kohat bu Aminadab, Kora, Asja, **23** Elkena, Ebiasaf, Asja, **24** Tahat, Uriel, Uzaya na Shaul. **25** Umû umû Elkena bu Amasai na Ahimot. **26** Umû umû Ahimot bu Elkena, Zofai, Nahat, **27** Eliab, Jeroham, Elkena na Samuel. **28** Umû Samuel bu Juel, õkpara ya, na Abija nke aburû. **29** Umû umû Merari bu Mahali, Libni, Shimei, Uza, **30** Shimea, Hagiya na Asaya. **31** Ndî a bu ndî ikom Devid hõputara nye õrû ilekõta ndî õbu abû n'ulõ Onyenwe anyî mgbe e bubatara igbe ogbugba ndû n'ebe ahû. **32** Ha jere ozi ìbu abû ha n'ihu ulõ ikwu, ya bu, ulõ nzute, tutu ruo mgbe Solomõn wuchara ulõnso Onyenwe anyî na Jerusalem. Ha jere ozi ha dîka usoro ije ozi ha si dî. **33** Ndî a bu ndî ikom ahû jere ozi, ha na umû ha ndî ikom: Site n'ikwu Kohat: Heman, õbu abû. Ndî a bu nna nna ya ochie: Juel, nwa Samuel, **34** nwa Elkena, nwa Jeroham, nwa Eliel, nwa Toa, **35** nwa Zuf, nwa Elkena, nwa Mahat, nwa Amasai, **36** nwa Elkena, nwa Juel, nwa Azaraya, nwa Zefanaya, **37** nwa Tahat, nwa Asja, nwa Ebiasaf, nwa Kora, **38** nwa Izha, nwa Kohat, nwa Livayî, nwa Izrel. **39** Asaf onye na-enyere Heman aka, na-eje ozi n'akukû aka nri ya. Ndî bu nna nna ya ochie bu ndî a: Berekaya, nwa Shimea, **40** nwa Maikel, nwa Baaseya, nwa Malkija, **41** nwa Etni, nwa Zera, nwa Adaya, **42** nwa Etan, nwa Zima, nwa Shimei, **43** nwa Jahat, nwa Geshõm, nwa Livayî. **44** Onye õzõ na-enyere Heman aka bu Etan, onye ikwu Merari. Ò na-anõ n'aka ekpe ya. Ndî bu nna nna ochie Etan bu ndî a, Kishi, nwa Abdi, nwa Maluk, **45** nwa Hashabaya, nwa Amazaya, nwa Hilkaya, **46** nwa Amzi, nwa Bani, nwa Shema, **47** nwa Mahali, nwa Mushî, nwa Merari, nwa Livayî. **48** Umunnna ha ndî Livayî ufõdû ka e tinyere n'õrû dî iche iche n'ulõ ikwu, bu ulõ Chineke. **49** Ma Erõn na umû umû ya bu ndî churû aja onyinye n'elu ebe ìchû aja nke aja nsure õkû, nakwa n'elu ebe ìchû aja ihe na-esi isi uto, nke metõtara õrû ije ozi

niile n'ime Ebe ahû Kachasî Nso, na-ekpuchikwara Izrel mmehie niile ha, n'usoro dîka ihe niile si dî nke Mosis ohu Chineke nyere n'iwu. **50** Umû umû Erõn bu Elieza, na Finehaz, na Abishua, **51** na Buki, na Uzi, na Zerahaya, **52** na Meraiot, na Amaraya, na Ahitub, **53** na Zadõk, na Ahimaaz. **54** Ndî a bu ala na obodo dî iche iche umû Erõn ketara, nke e nyere ikwu Kohat, umû umû Erõn, n'ihu na õ bu ha ka e bu uzõ kenye oke site n'ife nza. **55** Hebrõn, n'ime Juda, ya na ala ìta nri anû ulõ niile dî ya gburugburu. **56** Ma ala ubi na obodo nta niile gbara Hebrõn gburugburu ka e nyere Kaleb nwa Jefune. **57** Ya mere e nyere umû umû Erõn Hebrõn (obodo mgbaba), na Libna, na Jatja, na Eshtemoa, **58** na Hilan, na Debja, **59** na Ashan, na Juta, na Bet-Shemesh, tinyere ebe ìta nri nke anû ulõ ha. **60** Site n'ebo Benjamin e nyere ha obodo Gibiõn, Geba, Alemet, na Anatot, tinyere ebe ìta nri nke anû ulõ ha. Obodo ndî a, nke e kere n'etiti ndî ikwu Kohat, dî iri na otu n'õnõgugû. **61** E fere nza tupu e nye ndî fõduru n'ime ikwu Kohat obodo iri site n'ala õkara ebo Manase. **62** E fekwara nza nye agburû niile dî n'ikwu Geshõm obodo iri na atõ na Bashan, site n'ala ebo Isaka, na Asha, na Naftalî, na agburû niile dî n'ikwu Manase. **63** E fekwara nza nye ikwu Merari obodo iri na aburû site n'ala ebo Ruben, na Gad, na Zebulõn. **64** Otu a ka ndî Izrel si nye ndî Livayî obodo ndî a na ebe ìta nri nke anû ulõ dî. **65** Site n'ebo Juda, na Simiõn, na Benjamin ka e si kenye ha obodo ndî ahû a kporõ aha ha na mbû. **66** E sitere n'ala ndî ebo Ifrem kenye ufõdû n'ime ndî agburû Kohat obodo ufõdû. **67** N'ala ugwu ugwu Ifrem e kenyerere ha Shekem (obodo mgbaba), na Gaza, **68** na Jokmeam, na Bet-Horon, **69** na Aijalon, na, Gat Rimõn, tinyere ebe ìta nri nke anû ulõ gbara ya gburugburu. **70** Site n'õkara ebo Manase, ndî Izrel nyere ndî ikwu Kohat fõduru obodo ndî a: Anea na Bileam, tinyere ala ebe ìta nri anû ulõ ha. **71** Ndî Geshõm natara obodo ndî a: Site n'agburû õkara ebo Manase ha natara Golan, nke dî na Bashan, na Ashtarõt, tinyere ebe ìta nri nke anû ulõ ha. **72** Ebo Isaka nyere ha Kedesh, Daberat, **73** Ramõt na Anem, tinyere ebe ìta nri anû ulõ niile dî ha gburugburu. **74** Ebo Asha nyere ha Mashal, Abdon, **75** Hukõk na Rehob, tinyere ebe ìta nri anû ulõ niile dî ha gburugburu. **76** Ebo Naftalî nyere ha Kedesh n'ime Galili, Hamõn na Kiriatham, tinyere ebe ìta nri nke anû ulõ ha. **77** Ndî ebo Zebulõn nyere umû Merari ndî Livayî fõduru ala ndî a: Jokneam, Kata, Rimõn na Taboa, tinyere ebe ìta nri anû ulõ ha. **78** Ma n'ofe osimiri Jõdan, n'õwõwa anyanwû obodo Jeriko, ndî ebo Ruben nyere ha obodo Beza dî n'õzara, nyekwa ha Jahaz, **79** Kedemot na Mefaat, tinyere ebe ìta nri nke anû ulõ ha niile. **80** Ndî ebo Gad nyere ha Ramõt nke Gilead, Mahanaim, **81** Heshbõn na Jeza, tinyere ebe ìta nri nke anû ulõ ha niile.

7 Isaka mûrû umû anõ: Tola, na Pua, na Jashub, na Shimrõn. **2** Umû Tola ndî ghõrõ ndîisi ezi bu ndî a: Uzi, na Refaya, na Jeriel, na Jamai, na Ibsam, na Samuel. N'oge Devid bu eze, õnõgugû ndî agha sitere

n'etiti ha di iri puku abuo na abuo, na nari isii. **3** Uzi muru Izrahaya. Izrahaya amuta ndi a: Maikel, Obadaya, Juel na Ishaya. Ha niile bukwa ndisi ikwu ha. **4** Ndi bu ndi agha n'etiti umu umu ha n'oge Devid bu eze ruru iri puku ato na isii, n'ihl na ha niile luru otutu ndi inyom, muo otutu umu. **5** Umunne ha bu ndi na-alu agha bu ndi agburu Isaka di iri puku asato na asaa n'onuogugu, dika e deputara aha ha n'akwukwo usoro omumu. **6** Benjamin muru ndi ikom ato: Bela, Beka na Jediael, **7** Bela muru umu ise: Ezbon, Uzi, Uziel, Jerimot na Iri. Ha niile bu ndisi ezi. Onuogugu ndi agha ha di iri puku abuo na abuo na iri ato na ano. E dekwara aha ndi a niile n'akwukwo usoro omumu. **8** Umu ndi ikom Beka muru bu Zemira, Joash, Elieza, Elioenai, Omri, Jeremot, Abija, Anatot na Alemet. **9** Akwukwo ebe e dere usoro omumu ha deputara aha ndisi ezinaulo, na iri puku ndi agha abuo na nari abuo. **10** Jediael muru otu nwa nwoke: aha ya bu Bilhan. Umu Bilhan bu Jeush, Benjamin, Ehud, Kenaana, Zetan, Tashish na Ahishaha. **11** Umu ndi ikom Jediael ndi a bu ndisi ezinaulo. E nwere n'etiti ha ndi agha onuogugu ha di puku iri na asaa na nari abuo, ndi no na njikere ibu agha. **12** Ndi Shupim na ndi Hupim bu umu umu Er ebe ndi Hushim bu umu umu Aha. **13** Umu Naftali mutara bu Jaziel, Guni, Jeza na Shalum bu umu Bilha. **14** Umu Manase: Asriel, onye iko ya nwanji bu onye Aram mutara, na Makia. Makia bu nna Gilead. **15** Makia sitere n'etiti ndi Hupim na Shupim luo nwunye. Aha nwanne ya nwanji bu Maaka. Otu onye ozo si n'agburu Manase bu Zelofehad, onye mutara naani umu ndi inyom. **16** Maaka nwunye Makia mutara otu nwa nwoke o guru Peresh. Aha nwanne ya bu Sheresh, onye mutara Ulam na Rakem. **17** Nwa nwoke Ulam mutara bu Bedan. Ndi a bu umu Gilead, nwa nwa Makia, nwa Manase. **18** Hamoleket, nwanne nwanji Makia muru Ishod, Abieza na Mahla. **19** Shemida muru umu ikom ndi a: Ahian, Shekem, Liiki na Aniam. **20** Umu Ifrem bu Shutela, Bered, Tahat, Eleada, Tahat **21** na Zabad nwa ya, na Shutela nwa ya. Eza na Elead bu ndi gara ichikoro anu ulo ndi Gat, ndi ikom nwe obodo ahu jidere ha gbuo ha n'ebe ahu. **22** Ifrem nna ha ruru uju nke ukwu n'ihl onwu ha, ma umunna ya kasiri ya obi. **23** Mgbe nwunye ya muru nwa nwoke ozo, o kporo aha ya Beriya, nke putara, lhe ndaba ojo, n'ihl onwu Elead na Eza. **24** Aha nwa Ifrem nke nwanji bu Sheera. Sheera bu onye wuru akuku ugwu na ndida Bet-Horon, wuokwa Uzen-Sheera. **25** Ndi a bukwa umu Ifrem: Refa, nna Reshef, onye bu nna Tela. Tela bu nna Tahan, **26** onye bu nna Ladan, Ladan bu nna Amihud, onye bu nna Elishama. **27** Elishama bu nna Nun, onye bu nna Joshua. **28** Betel na obodo ndi ozo gbara ya gburugburu, ya bu Naaran, n'akuku ojuwa anyanwu, na Gaza na obodo nta ya, ndi di n'odida anyanwu, na Shekem, na obodo ndi ozo, tutu ruo Aya, na obodo nta ya niile, so n'ala ha. **29** Umu Manase, nwa Josef, nwa nwa Izrel, bikwa n'obodo ndi a di n'oke ala ha: Bet-Shan, na Teanak, na Megido, na Doa, tinyere obodo nta ha niile. **30** Asha muru ndi a: Imna, Ishva, Ishvi

na Beriya. Nwa ya nwanji bu Sera. **31** Beriya amuta ndi a: Heba na Malkiel, onye bu nna Biazaite. **32** Heba bu onye muru Jaflet, Shoma na Hotam. Nwanne ha nwanji bu Shua. **33** Umu Jaflet muru bu Pasak, Bimhal na Ashvat. Ndi a bu umu Jaflet. **34** Shoma amuo Ahi, Roga, Huba na Aram. **35** Nwanne ya nwoke Helem muru Zofa, Imana, Shelesh na Amal. **36** Zofa amuta ndi a: Sua, Hanefa, Shual, Beri, Imra, **37** Beza, Hod, Shama, Shilsha, Itran na Beera. **38** Jeta mutara Jefune, Pispas na Ara. **39** Ula amuta Ara, Haniel na Rizia. **40** Umu umu Asha ndi a niile bu ndisi ezi, ndi a sara anya na mmiri hoputa, ndi bu dimka n'agha, ndi ndu a ma ama. Onuogugu ndi ha tozuru ije agha di puku iri abuo na isii, ndi e deputara aha ha n'akwukwo usoro omumu.

8 Benjamin mutara umu ndi ikom ise. Aha ha n'usoro dika e si muo ha bu: Bela nke mbu, nke abuo Ashbel, nke ato Ahara, **2** nke ano Noha, na nke ise Rafa. **3** Ndi ikom Bela muru bu Aada, Gera, Abihud, **4** Abishua, Neeman, Ahoa, **5** Gera, Shefuan na Huram. **6** Umu Ehud ndi bu ndisi ezinaulo na Geba, ndi bukwa ndi e si na Geba chupu mee ka ha gaa biri na Manahat bu ndi a: **7** Neeman, Ahija na Gera, onye chupuru ha na onye bukwa nna Uza na Ahihud. **8** A mutara Shaharaim umu ndi ikom na Moab mgbe o gbachara ndi nwunye ya abuo bu Hushim na Baara alukwaghi m. **9** Nwunye ya Hodesh mutara Jobab, Zibja, Meshu, Malkam, **10** Jeuz, Sakia na Miama. Ndi a bu umu ya ndi ikom, ndi bukwa ndisi ezi. **11** Tupu o chupu nwunye ya Hushim, o mutara ya Abaitub, na Elpaal. **12** Elpaal muru ndi a: Eba, Misham, Shemed (onye wuru obodo Ono na Lod, na obodo nta gbara ha gburugburu). **13** Umu ya ndi ozo bu Beriya, na Shema, ndi bu ndisi ezinaulo ndi bi n'Aijalon. O bu ha chupuru ndi Gat site n'obodo ahu. **14** Beriya muru Ahio, Shashak, Jeremot, **15** Zebadaya, Arad, Eda, **16** Maikel, Ishpa na Joha, ndi a bu umu ndi ikom Beriya. **17** Zebadaya, Meshulam, Hizki, Heba, **18** Ishmerai, Izlaya na Jobab bu umu Elpaal. **19** Jakim, Zikri, Zabdi, **20** Elienai, Ziletai, Eliel, **21** Adaya, Beraya na Shimrat bu umu Shimei. **22** Ishpan, Eba, Eliel, **23** Abdon, Zikri, Hanan, **24** Hananaya, Elam, Antotija, **25** Ifdeya na Penuel bu umu ndi ikom Shashak. **26** Jeroham muru Shamsherai, Sheharaya, Atalaya, **27** Jareshaya, Ilajja na Zikri bu umu ndi ikom Jeroham. **28** Ndi a niile bu ndisi ezi, ndi ndu, ndi bi na Jerusalem, ndi e deputara aha ha n'akwukwo usoro omumu. **29** Jeiel nna Gibion biri na Gibion. Aha nwunye ya bu Maaka. **30** O muru Abdon, okpara ya, Zua, Kish, Baal, Nea, Nadab, **31** Gedoa, Ahio na Zeka **32** na Miklot, onye bu nna Shimea. Ha onwe ha bikwa ndi umunna ha nso na Jerusalem. **33** Nea muru Kish, nna Sol. Ma Sol muru Jonatan, Malkishua, Abinadab na Esh-Baal. **34** Jonatan muru nwa nwoke a na-akpo Merib-Baal, nna Majka. **35** Umu Majka muru bu, Piton, Melek, Tarea na Ehad. **36** Ehad amuo Jehoada nna Alemet, Azmavet na Zimri. Zimri muru Moza. **37** Moza muru Binea, nna Rafa, nna Eleasa, nna Azel. **38**

Azel mūrū ūmū ndī ikom isii ndī a: Azrikam, Bokeru, Ishmel, Shearaya, Qbadaya na Hanan. Ndī a bū ūmū ndī ikom Azel. **39** Eshək nwanne nwoke Azel mūrū ndī ikom atō: Ūlam, ọkpara ya na Jeush, na Elifelet. **40** Ūmū Ūlam bū dīke na dimkpa ndī a zūrū ịgba ụta. Onuogugu ūmū ha na ūmū ūmū ha dī otu narī na iri mmadū ise, 150. Ha niile sikwa n'ēbo Benjamin.

9 E dere usoro omumū ūmū Izrel niile n'ime akwukwo ndī eze Izrel na Juda. Emesja, a dooro ha n'agha buru ha gaa Babilon n'ihī ekwesighi ntukwasī obi ha. **2** N'ime ndī a, ndī bū ụzō lōta bja birikwa n'ihē onwunwa ha n'obodo nke aka ha bū ụfōdū ndī Izrel, na ndī nchūaja, na ndī Livayī, na ndī na-eje ozi n'ulonso ukwu. **3** Ndī si n'ēbo Juda, na Benjamin, na Ifrem na Manase lōta bja biri na Jerusalem bū ndī a: **4** Utai nwa Amihud, nwa Omri, nwa Imri, nwa Bani, onye ikwu Perez, nwa Juda. **5** N'ezinaulo Shilo: Asaya nwa mbū ya na ūmū ya ndī ikom. **6** Ūmū Zera, Jeuel so n'ime ha. Onuogugu ndī Juda niile lotara dī narī isii na iri itoolu. **7** Ūmū Benjamin: Salu nwa Meshulam, nwa Hodavaya, nwa Hasenua; **8** na Iboneia nwa Jeroham; Elaa nwa Uzi, nwa Mikri; na Meshulam nwa Shefataya, nwa Reuel, nwa Ibnija. **9** Ha niile bū ndīsi ezi. Onuogugu ndī Benjamin niile lotara ndī e dere aha ha n'akwukwo usoro omumū ha, dī narī itoolu na iri ise na isii. **10** Ndī nchūaja: Jedaya, Jehoiarib na Jakin; **11** Azaraya nwa Hilkaya, nwa Meshulam, nwa Zadok, na Meraiot, nwa Ahitub. Azaraya bū onye na-elekota ulonso ukwu Chineke. **12** Ndī nchūaja ozo lotaranū bū Adaya nwa Jeroham, nwa Pashua, nwa Malkija. Onye ozo bū Maasai nwa Adiel, nwa Jazera, nwa Meshulam nwa Meshilemit, nwa Imea **13** Onuogugu ndī nchūaja lotaranū bū otu puku na narī asaa, na iri isii. Ha niile bukwa ndīsi ezinaulo, ndī tozuru etozu iru oru ha, ndī oru ha bū ije ozi n'ulonso Chineke. **14** Ndī Livayī: Shemaya nwa Hashub, nwa Azrikam, nwa Hashabaya onye ikwu Merari. **15** Bakbaka, Heresh, Galal, na Matanaya nwa Mika, nwa Zikri, nwa Asaf; **16** Qbadaya nwa Shemaya, nwa Galal, nwa Jedutun; na Berekaya nwa Asa, nwa Elkena onye biri n'obodo nta ndī Netofa. **17** Ndī nche onū ụzō ulonso si n'ēbo Livayī: Shalum, onyeisi ha, Akub, Talmon, Ahiman na umunna ha. **18** Ha nō ruo ugba a n'onū ụzō ama Eze, n'akuku oṅwwa anyanwū. Ha bū ndī nche onū ụzō ama si n'omuma ulō nke ndī Livayī. **19** Shalum bū nwa Kore, na nwa nwa Ebiasaf na Kora. Ya na umunna ya ka o bū oru ha ilekōta ebe a na-eje ozi, na onū ụzō ulonso ukwu ahu dīka nna nna ha lekōtara, cheekwā ulō nzute Onyenwe anyi nche. **20** Finehaz nwa Elieza bū onyeisi ndī mbū ruru oru a na mgbe ochie, Onyenwe anyi nonyekwaara ya. **21** Mgbe ahu, Zekaraya nwa Meshelmaia bū onye na-elekota onū ụzō e si abata n'ime ulō ikwu. **22** Onuogugu ndī na-eche onū ụzō nche n'oge ahu bū narī abuo na iri na abuo. E deputara aha ha n'akwukwo usoro omumū nke obodo nta ha. Ndī nche onū ụzō ama ndi a bū ndī Devid na Samuel onye amuma hoputara nye ha onodu

a n'ihī na-atukwasirj ha obi. **23** Ha na ūmū ūmū ha ka e tinyere ya n'aka iche ulō nzute Onyenwe anyi nche. **24** Ha na-eche akuku anō ya niile, oṅwwa anyanwū, odjida anyanwū, ugwu na ndjida. **25** Ubochi asaa ka ha na-anō n'oru a. Emesja, umunna ha na-abja gbanwee ha. Ya mere, ha na-agbanwe onwe ha ubochi asaa asaa. **26** Ma ndjisi nche onū ụzō ama anō ndī ahu bū ndī Livayī ka esitere n'itukwasī obi nyefee oru ilekōta ime ulō niile nakwa ulokū niile dī n'ime ulō Chineke n'aka. **27** Ha na-eche nche gburugburu ulonso Chineke abali niile, n'ihī na o bū ha ka o dī n'aka iche ya nche. O bukwa ha ka e nyefere oru imeghe ya ututu niile. **28** Ufodu n'ime ha ka o dī n'aka ilekōta ngwongwo e ji achu aja. Ha na-agu ya onū mgbe obula e webatara ya, na mgbe obula a na-ewepu ya. **29** Ndī ozo na-elekota ihē niile e ji choro ulonso ahu mma, ya na utu oka, na mmanya, na ihē nsure oku na-esi isi utu, na uda dī iche iche. **30** Ma o bū ndī nchūaja ndī ozo ka e nyere oru isu, igwakota na ikpukota uda na ihē nsure oku na-esi isi utu. **31** Matitaia, onye Livayī, okpara Shalum, onye ikwu Kora, ka esitere na ntukwasī obi nyefee ya oru ime achicha onyinye. **32** Ufodu n'ime ndī ikwu Kohat ka o dī n'aka ime achicha puru iche, a na-adokwasī n'elu tebul, n'ubochi izuike niile. **33** Ndī obu abū, ndī bū ndjisi ezinaulo ndī Livayī na-anogide n'ime onūulo ndī dī n'ulonso ukwu n'ihī na e kweghi ka ha ruo oru ozo ebe o bū na ha na-arū oru ibu abū ehie na abali niile. **34** Ha niile bū ndjisi ezinaulo n'ēbo Livayī. Ndī ndu dika e deputakwara aha ha n'akwukwo usoro omumū. Ha bikwa na Jerusalem. **35** Jeiel nna Gibion bū na Gibion ka o bi, Aha nwunye ya bū Maaka. **36** O muru Abdon, okpara ya, Zua, Kish, Baal, Nea, Nadab, **37** Gedoa, Ahio, Zekaraya na Miklot. **38** Miklot bū nna Shimeam. Ha onwe ha sokwa umunna ha biri na Jerusalem. **39** Nea muru Kish nna Sol, onye bū nna Jonatan, Malkishua, Abinadab na Esh-Baal. **40** Jonatan muru Merib-Baal nna Maika. **41** Maika muru Piton, Melek, Tahrea na Ehaz. **42** Ehaz muru Jada. Jada bū nna Alemet, Azmavet na Zimri. Zimri muru Moza. **43** Moza muru Binea, nna Refaya, nna Eleasa, nna Azel. **44** Azel muru ūmū isii: Azrikam, Bokeru, Ishmel, Shearaya, Qbadaya na Hanan. Ndī a bū ūmū ndī ikom Azel.

10 N'oge a ndī Filistia lusoro ndī Izrel agha, ndī Izrel si n'ihu ha gbaa oso, ma otutu n'ime ha nwuru n'ugwu Gilboa. **2** Ndī Filistia ji ike chuso Sol na umu ya. Ha gburu umu ya ndī ikom, Jonatan, Abinadab na Malkishua. **3** Agha ahu siri ike nke ukwu megide Sol, mgbe ndī na-agba uta chukwutere ya ha meruru ya ahu. **4** Sol gwaro onye na-ebu ngwa agha ya, si, "Miputa mma agha gi, were ya magbuo m ka ndi a a na-ebighi ugwu ghara ibia jiri m mee ihe egwuregwu." Ma onye na-ebu ngwa agha ya ekweghi, n'ihī onodu oke egwu. N'ihī ya, Sol were mma agha nke ya, dakwasī n'elu ya. **5** Mgbe onye na-ebu ihe agha Sol huru na o nwuola, ya onwe ya dakwasikwara n'elu mma agha nke ya, nwukwa. **6** Ya mere, Sol na umu ya ndi ikom

atọ nwurụ, ndị niile si n'ụlọ ya nwụkwara n'otu mgbe ahụ. **7** Mgbe ndị Izrel niile nọ na ndagwurugwu hụrụ na ndị agha agbaala oşo, na Sọl na ụmụ ya ndị ikom anwụọla, ha hapurū obodo ha niile gbapū oşo. Ndi Filistia bjakwara bichie n'ime ha. **8** N'echi ya, mgbe ndi Filistia bjara iyipū ndi nwurū anwū ihe ha ga-achikoro, ha hūrū ozu Sọl na nke ụmū ya ndi ikom ka ha togbọ n'ugwu Gilboa. **9** Ha yipurū ya ihe niile oyi, buru isi ya na ihe agha ya, zipukwa ndi ozi gara n'ala ndi Filistia niile ikwusa akuko ihe mere nye ndi ha niile na aruşi ha niile. **10** Ha tinere ihe agha ya n'ulo chi ha, kwubakwa okpokoro isi ya n'ulo Dagon. **11** Mgbe ndi Jebesh Gilead niile nuru ihe ndi Filistia mere Sọl, **12** ndi ikom ha niile bu ndi dimkpa, biliri gaa buru ozu Sọl na ụmū ya, bulata ha na Jebesh. Ha liri okpukpu ha n'okpuru osisi ukwu di na Jebesh, buo onu ubochi asa. **13** Sọl nwurū n'ihu ekwesighi ntukwasị obi ya nye Onyenwe anyi, o debeghi okwu Onyenwe anyi, karişa, o gara na nke onye na-aju mmuo ojo ase, n'ihu ijuta ya ase, **14** ma o jughi ase site n'onu Onyenwe anyi. O bu nke a mere Onyenwe anyi ji gbuo ya, were alaeze ya nyefee Devid nwa Jesi n'aka.

11 Ndi Izrel niile gbakotara bjakwute Devid na Hebron si ya, "Lee, okpukpu gi na anu ahụ gi ka anyi bu. **2** N'oge gara aga, o buladi mgbe Sọl bu eze, o bu gi duuru ndi agha Izrel n'ogu niile, ma opupu ma mbata. Onyenwe anyi bu Chineke gi, si gi. 'I ga-azu ndi m, bu Izrel, i ga-abukwa onye ga-achi ha.'" **3** Mgbe ndi okenye Izrel niile bjakwutere eze Devid na Hebron, ya na ha gbara ndu n'ihu Onyenwe anyi na Hebron. Ha tere ya mmanji ibu eze Izrel, dika Onyenwe anyi kwere na nkwa site n'onu Samuel. **4** Devid na ndi Izrel zofo ije garuo Jerusalem nke bu Jebus. Ma ndi Jebus bi n'ebe ahụ. **5** gwara Devid si, "I gaghi abata n'ebe a." N'agbanyeghi okwu ndi a, Devid dotara ebe ahụ e wusiri ike nke Zayon n'agha, ya bu obodo Devid. **6** Devid ekwuolarị si, "Onye obula buru uzo buo agha megide ndi Jebus ga-abu onyeisi ochiagha ndi agha." Joab nwa Zeruaya bu onye mbu gara, n'ihu ya, o nwetara ike ibu ochiagha. **7** Devid biiri n'ebe ahụ e wusiri ike. O bu nke a mere e ji akpo ya obodo Devid. **8** O wuru obodo gburugburu ya, site na Milo ruo na mgbidi gbara ya gburugburu. Ma Joab wuzikwara akuku obodo ahụ nke foduru. **9** Ma Devid gara n'ihu na-adı ukwu karişa, n'ihu na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, nonyeere ya. **10** Ndi a bu ndisi ndi dike n'etiti ndi agha Devid. Ha na ndi Izrel niile nyere ichi eze Devid ezi nkवाद ime ka ochichi ya ruo n'akuku niile nke ala ahụ, dika Onyenwe anyi kwere na nkwa. **11** Nke a bu ndeko onuogugu ndi dike n'agha Devid nwere: Jashobeam, onye Hakmon, bu onyeisi n'etiti ndisi ndi ozo. O weliri ube ya megide nari ndi ikom ato, bu ndi o gburu n'otu mgbe ibu agha. **12** Onye nke na-eso ya bu Elieza nwa Dodayi, onye Ahohi, onye bu otu n'ime ndi dike ato ndi ahụ. **13** Ya na Devid no na Pas Damin mgbe ndi Filistia zuko n'ebe ahụ ibu agha. N'otu ebe, nke e nwere otu ubi

juputara n'oka bali, ma ndi agha Izrel si n'ogbo agha gbapu oso n'ihu ndi Filistia. **14** Ma ha were onodu ha n'etiti ubi ahụ, ha naputara ya, tigbuo ndi Filistia niile ahụ. Onyenwe anyi nyere mmeri di ukwu. **15** Mmadu ato n'ime iri ndisi agha ato ahụ jekwuru Devid na nkume di n'ogba Adulam, na mgbe otu ndi Filistia mara ulo ikwu ha na Ndagwurugwu Refaim. **16** Ma Devid no n'ebe ahụ ewusiri ike n'oge ahụ, ma onodu ndi agha ndi Filistia di na Betlehem. **17** Aguu mmiri gurū Devid nke ukwu, o si, "O ga-amasi m ma o buru na o nwere onye ga-ekunye m mmiri onuru site n'olulu mmiri di nso n'onu uzo ama Betlehem!" **18** Ya mere, ha ato wakpuru omuma ulo ikwu ndi Filistia, seta mmiri site n'olulu mmiri ahụ di n'akuku onu uzo ama Betlehem, bulatara ya Devid. Ma Devid juru ihu ya, kama o wufuru ya n'ala dika onyine nye Onyenwe anyi, kwuo si, **19** "Chineke ekwela ka m mee nke a. M ga-anu obara ndi ikom a, bu ndi ji ndu ha choo aja n'ihu ikute mmiri a?" N'ihu na ha ji ndu ha choo aja iga kute ya, Devid ekweghi anu ya. Nke a bu udi ike dike ato ahụ kpara. **20** Abishai, nwanne Joab bu onyeisi ndi ikom ato ahụ. O weliri ube ya megide nari ndi ikom ato, tigbukwaa ha niile. N'ihu nke a, o ghoro onye a ma ama dika mmadu ato ndi a. **21** N'etiti mmadu ato ahụ, a na-asopuru ya karişa, o ghoro onyeisi ha. O bu ezie na-agunyeghi ya dika otu onye n'ime ha. **22** Benaya, nwa Jehoiada, onye si Kabzeel, bu dike n'agha, kpara ike di ukwu. O tigburu dimkpa abuo ndi Moab, ndi bu okaka n'agha. O ridakwukwara odum n'ime olulu na-amı amı n'ubochi mkpuru mmiri nazezo, gbuo ya. **23** O tigburu otu nwoke onye Ijpt, nke ogologo ya di mita abuo na okara. O bu ezie na onye Ijpt ahụ ji ube buru ezigo ibu n'aka, nke okporo ya dika nke onye na-ekwe akwa ji ekwe akwa, ma Benaya ji naani mko jekwuru ya, punara onye Ijpt ahụ ube di ya n'aka, jiri ya magbuo ya. **24** Nke a bu udi ike Benaya nwa Jehoiada kpara. Ya onwe ya nwekwara aha dika ndi dike ato ahụ. **25** A na-asopuru ya n'ebe o di ukwu karişa onye obula n'etiti iri dike ato ndi ahụ, ma o rughi ogogo ndi dike ato mbu ahụ. Devid mere ya onyeisi ndi na-eche ya nche. **26** Ndi bu dike n'agha bu ndi a: Asahel nwanne Joab, Elhanan nwa Dodo onye Betlehem, **27** Shamot onye Haroa, Helez onye Pelon, **28** Ira nwa Ikesh, onye Tekoa, Abieza onye Anatot, **29** Sibekei onye Husha, Ilai onye Ahohi, **30** Maharai onye Netofa, Heled nwa Baana, onye Netofa, **31** Itai nwa Ribai, nke Gibe a umu Benjamin, Benaya onye Piraton, **32** Hurai onye si n'akuku iyi di na Gaash, Abiel onye Arba, **33** Azmavet onye Baharum, Eliaba onye Shaalbon, **34** Umū Hashem onye Gizon, Jonatan nwa Shagee, onye Hara, **35** Ahiam nwa Saka, onye Hara, Elifal nwa Uo, **36** Hefa onye Mekerat, Ahija onye Pelon, **37** Hezro onye Kamel, Naarai nwa Ezbai, **38** Juel nwanne Netan, Miba nwa Hagri, **39** Zelek onye Amon, Naharai onye Beerot, onye na-ebu ngwa agha Joab, nwa Zeruaya, **40** Ira onye Itra, Gareb onye Itra, **41** Uraya onye Het, Zabad nwa Alai, **42** Adina nwa Shiza, onye Ruben, onye bu onyeisi eke Ruben na iri mmadu

atọ ahụ na-eso ya. **43** Hanan nwa Maaka, Joshafat onye Mitna, **44** Uzia onye Ashterat, Shama na Jeiel umụ Hotam, onye Aroea, **45** Jediel nwa Shimri, Joha nwanne ya, onye Tiza, **46** Eliel onye Mahavi, Jeribai na Joshavia umụ Elnaam, Itma onye Moab, **47** Eliel, Obed, na Jaasiel onye Mezoba.

12 Ndi a bu ndi ikom bjakwutere Devid na Ziklag, mgbe e si n'ihu Sol nwa Kish chupu ya. (Ha so n'ime ndi oka agha nyeere Devid aka ibu agha. **2** Ngwa agha ha bu uta, ha nwere ike iji aka nri maobu aka ekpe gbapu aku maobu fee ebe; ndi a bu ndi ikwu Sol si n'ebo Benjamin.) **3** Onyeisi ha bu Ahieza na Joash, bu umu Shema onye Gibeaa. Ndi ozo bu, Jeziel na Pelet umu Azmavet, Beraka, Jehu onye Anatot, **4** Ishmaya onye Gibion, dimkpa n'etiti iri mmadu ato ndi ahụ, onye bu onyendu iri mmadu ato ahụ, Jeremaya, Jahaziel, Johanan, Jozabad onye Gedera, **5** Eluzai, Jerimot, Bealia, Shemaraya, na Shefataya onye Haruf; **6** Elkena, Ishaya, Azarel, Joeza na Jashobeam, ndi Kora; **7** Juela na Zebadaya umu Jeroham onye Gedoa. **8** Ndi a bukwa dike n'agha sitere n'ebo Gad gbasoo Devid n'ebe e wusiri ike ya di n'ozara. Ha bukwa ndi oka n'iji ube na ota alu agha. Ha dikwa gara gara dike ele n'elu ugwu, ihu ha dikwa ka ihu odum. **9** Eza, bu onyeisi ha. Obadaya bu onye na-eso ya, tupu Eliab esoro. **10** Onye nke anọ bu Mishmana. Ndi ozo n'usoro ha bu, Jeremaya, **11** na Atai bu nke isii, na Eliel bu nke asaa, **12** na Johanan bu nke asato, na Elzabad bu nke itoolu, **13** na Jeremaya onye nke iri, nakwa Makbanai onye nke iri n'otu. **14** Ndi a, ndi sitere n'ebo Gad bu ndiisi agha. Onye na-adighi ike n'ime ha di ike dike nari ndi agha, ma onye di ike n'ime ha di ike dike puku ndi agha. **15** O bu ha gafere osimiri Jordan n'udu mmiri, mgbe Jordan tofere akuku ya niile, chusa ndi niile bi na ndagwurugwu, n'akuku owuwa anyanwu na odida anyanwu. **16** Ndi ozo sitekara n'ebo Benjamin na Juda bjakwute Devid n'ebe ya e wusiri ike. **17** Mgbe ahụ, Devid puru iga zute ha, si ha, "O buru na unu bjara n'udo inyere m aka, ejikeere m inabata unu ka unu dinyere m. Kama o burukwanu na unu bjara irara m nye n'aka ndi iro m, ebe aka m di ocha, ka Chineke nna nna anyi hu ihe di unu n'obi kpee unu ikpe." **18** Mgbe ahụ, Mmuo Nso dakwasiri Amasai, onyendu iri ndi ikom atọ ahụ, mee ka o gwa Devid okwu si ya, "Anyi bu ndi gi, Devid! Anyi so gi n'azu, gi nwa Jesi! Udo, udo ga-abu nke gi, udo ga-abukwa nke ndi na-enyere gi aka, n'ihu na Chineke gi na-enyere gi aka." Ya mere, Devid nabatara ha mee ha ndiisi agha na-apunara ndi mmadu ihe. **19** Ufodu n'ime ndi ebo Manase gbasooro Devid, mgbe o gara sonyere ndi Filistia n'iluso Sol ogo. Ma ya na ndi agha ya enyereghị ndi Filistia aka, n'ihu na mgbe ndi Filistia gbachara izu, ndi ndu ndi Filistia zilagara ya. Ha kwuru si, "Isi anyi ka anyi ga-atufu ma o buru na Devid ahapu anyi n'ogbo agha gbakwuru nna ya ukwu bu Sol." **20** Mgbe Devid gara Ziklag, ndi a bu ndi ikom si n'ebo Manase ndi gbasooro ya: Adna,

Jozabad, Jediel, Maikel, Jozabad, Elihu na Ziletai. Ndi a niile bu ndiisi agha na-achi puku ndi agha n'ebo Manase. **21** Ha nyeere Devid aka imegide ndi agha nkwa ahụ, n'ihu na ha niile bu dike n'agha, burukwa ndiisi agha. **22** Site n'ubochi ruo n'ubochi, otutu ndi ikom na-agbafeta soro Devid, tutu ruo mgbe ha ghorogwe ndi agha, ndi agha nke Chineke. **23** Ndi a bu ndi jikeere ibu agha, ndi chikwa ngwa agha bjakwute Devid na Hebron, n'ihu na ha chorog ka o bja buru eze ha n'onodu Sol, dike Onyenwe anyi kwuru. **24** Ndi sitere n'ebo Juda, ndi bu ota na ube ha di puku isii na nari asato. **25** Ndi Simion a maara aha ha n'ibu agha di puku asaa na otu nari. **26** Ndi Livayi di puku anọ na nari isii., **27** tinye Jehoiada, onyendu n'ezinaulo Eron na puku ndi ikom atọ na nari asaa, **28** na Zadok, nwokorobia bu dike na dimkpa n'agha, onyendu ndiisi agha iri abuo na abuo ndi si n'ezinaulo ya. **29** Umụ Benjamin, ndi ikwu Sol, di puku ato, n'ihu na n'oge a, otutu ha nyereere Sol. **30** Umụ Ifrem di iri puku abuo na nari asato, ndi di ike n'agha, ndi a makwaara aha ha n'ikwu ha. **31** Site n'okara ebo Manase, ndi onogogu ha di puku iri na asato ka a hoputara iga inyere Devid aka ibu eze. **32** Umụ Isaka; nari ndiisi abuo, na ndi ha na-edu. Ndiisi a bu ndi nwere nghota oge ha no n'ime ya marakwa ihe Izrel kwesiri ime n'oge ahụ. **33** Umụ Zebulon di iri puku ise. Ha enweghi obi abuo obula iso Devid. A zukwara ha n'iji udi ngwa agha obula na-ebu agha. **34** Onogogu ndi ndu umu Naftali di otu puku, tinyere ndi agha di puku iri ato na asaa, ndi ji ube na ota. **35** Umụ Dan di iri puku abuo na asato, na nari isii. Ha bukwa ndi agha jikeere ibu agha. **36** Umụ Asha di iri puku anọ. Ha bu ndi ibu agha doro nnoo anya. **37** Sitekwa n'owuwa anyanwu Jordan, site n'ebo Ruben na Gad, na okara ebo Manase bi, ndi agha onogogu ha di nari puku na iri abuo, ndi ji udi ngwa agha obula putara soro Devid. Ha bukwa ngwa agha ha puta. **38** Ndi a niile bu ndi agha na-eje ozi n'usoro ndi ji obi ha puta. Ha nwekwara mkpebi mgbe ha si ebe obula ha si puta ibia Hebron ime Devid eze. Ndi Izrel niile jikwa otu obi puta ime Devid eze Izrel. **39** Mgbe ha bukwtutere Devid, ha so ya rie, nuo, abali ato. O bukwa ihe ndi ezinaulo ha kwadoro ha ji bja ka ha riri. **40** Ndi Isaka, na Zebulon, na Naftali si ebe di anya bute nri. Inyinya ibu, na inyinya kamel, na inyinya muul na ehi ka ha ji bute nri ndi a. O bukwa nri di iche iche ka ha butere, dike utu oka, na achicha e ji mkpuru fiig mee, na achicha ndi ozo di iche, na mmanya, na mmanu, na igwe ehi, na igwe aturu. Ha si otu a bute nri ndi a n'ihu na oke onu juputara n'ala Izrel niile.

13 Devid na ndiisi agha ya na-achi imerime puku ndi agha, na otutu nari ndi agha, zukoro gbaa izu. **2** O gwara ogbako Izrel niile ahụ si, "O buru na o di unu mma, o burukwa na o bu ochicho Onyenwe anyi Chineke anyi, ka anyi ziga ozi zie umunna anyi niile bi n'akuku niile nke ala Izrel, na ndi nchujaja na ndi Livayi niile, bi n'obodo ha na ndi bi n'ebe ita nri nke anu ulo ha, ka ha bja, soro anyi. **3** Ka anyi gaa bulata igbe ogbugba ndu Chineke n'ihu na e lefuru ya anya

n’oge ahụ niile Sọl bụ eze.” **4** Ha niile kwekọrītara ime nke a n’ihi na okwu ahụ dị ndị niile zukọrọ mma. **5** Mgbe ahụ, Devid kpọrọ ndị Izrel niile oku ka ha zuo ezuo site n’ebe niile ha bi, site n’oke ala ha na ndị Ijpt, ya bụ iyi Shiho, ruo n’oke ala dī n’ugwu, ya bụ Lebo Hamat, ka ha gaa bulata igbe ogbugba ndụ Chineke site na Kiriāt Jearam. **6** Devid na ndị Izrel niile jere Baala n’ime Juda, ya bụ Kiriāt Jearam, i si n’ebe ahụ bugota igbe ogbugba ndụ Chineke, bụ Onyenwe anyị, onye na-anọkwasi n’etiti cherubim, igbe ahụ nke akpọkwasi rī aha ya. **7** Ha ji ugboala oḥurū ehi na-adọkpụ buru igbe ogbugba ndụ Chineke site n’ulo Abinadab, Uza na Ahio na-eduzi ugboala ahụ uzo. **8** Devid na ndị Izrel niile weere ike ha niile na-ahụ oḥi n’ihu Chineke, jiri ahụ, ubo akwara, opi, une na ogene na iti egwu na-etekwa egwu. **9** Mgbe ha rutere n’ebe izocha oka nke Kidon, Uza setipuru aka ya ijide igbe ogbugba ndụ ahụ, n’ihi na ehi ahụ zohiere ukwu. **10** Ma iwe Onyenwe anyị dī oku megide Uza, o tigburu ya n’ihi na o meturu igbe ogbugba ndụ ahụ aka. Ya mere, o nwuru n’ebe ahụ n’ihu Chineke. **11** Mgbe ahụ, iwe were Devid n’ihi onuma Onyenwe anyị dakwasiri Uza, ruo taa, a na-akpo ebe ahụ Perez Uza. **12** Devid turu egwu Chineke n’ubochi ahụ, o kwuru si, “M ga-esi aḥa bubatara onwe m igbe ogbugba ndụ a?” **13** O bubataghī igbe ogbugba ndụ ahụ n’ime obodo Devid, kama o bugara ya n’ulo Obed-Edom, onye Git. **14** Igbe ogbugba ndụ Chineke ahụ noro n’ezinaulo Obed-Edom n’ulo ya onwa ato. Onyenwe anyị gozikwara ezinaulo ya na ihe niile o nwere.

14 Hiram bụ eze Taja zitere Devid ndi ozi, na ndi okwa nka osisi na ndi na-edo nkume, ka ha nyere Devid aka iwu uloze ya. O nyekwara ya osisi sida o ji ewu ulo ahụ. **2** Devid ghotara na Onyenwe anyi emeela ka o guzosie ike dika eze ndi Izrel, na ebuliela alaeze ya elu nke ukwu n’ihi ndi ya Izrel. **3** Devid luru ndi inyam ozo mgbe o jere biri na Jerusalem. Nke a mere ka o muo otutu umu nwoke na umu nwanyi. **4** Ndi a bukwa aha umu a muru ya n’ebe ahụ: Shamua, Shobab, Netan, Solomon, **5** Ibha, Elishua, Elpelet, **6** Noga, Nefeg, Jafia, **7** Elishama, Beeliada na Elifelet. **8** Mgbe ndi Filistia nuru na eteela Devid mmanu i bụ eze ndi Izrel niile, ha puru n’igwe ha jcho ya. Ma Devid nuru maka ya, jikere puo izute ha. **9** Ma ndi Filistia bjaara, bukoru ihe niile di na Ndagwurugwu Refaim. **10** Devid juru Chineke ase si, “O bu m gaa buso ndi Filistia agha? I ga-enyefe ha n’aka m?” Onyenwe anyi zara si ya, “Gaa, aga m enyefe ha n’aka gi.” **11** Ya mere, Devid na ndi ikom ya gara Baal-Perazim, meriekwa ha n’ebe ahụ. O kwuru si, “Chineke enupula megide ndi iro m site n’aka m, dika idee mmiri si enupu.” N’ihi ya, a kporo ebe ahụ Baal Perazim. **12** Ndi Filistia hapuru chi niile ha n’ebe ahụ. Devid nyere iwu ka e suo ha niile oku. **13** Ndi Filistia bukwara agha bja na ndagwurugwu ahụ ozo. **14** N’ihi nke a, Devid juru Chineke ase ozo. Chineke sirī ya, “Esitekwa n’ihu buso ha agha, kama gbaa ha gburugburu, buso ha agha

na ncherita ihu osisi balsam ndi ahụ. **15** Ngwangwa i nuru uda ikiri ukwu n’elu osisi balsam ndi ahụ, mgbe ahụ ka unu ga-apu ibu agha, n’ihi na nke a putara na Chineke eburula unu uzo puo, itigbu ndi agha Filistia.” **16** Devid mere dika Chineke nyere ya n’ihu. Ha tigburu ndi agha Filistia site na Gibion ruo Gaza. **17** Ya mere, aha Devid bidoro na-ewu ewu; Onyenwe anyi tinyekwara ujo ya n’obi mba niile.

15 Mgbe Devid wuchara ulo obibi ya n’obodo Devid, o doziri ebe a ga-adosa igbe ogbugba ndu Chineke. O mara ulo ikwu maka ya. **2** Devid kwuru si, “O nweghi onye obula ga-ebu igbe Chineke kariakwa ndi Livayi, n’ihi na Onyenwe anyi hoputara ha ibu igbe Onyenwe anyi na ije ozi n’ihu Onyenwe anyi ruo mgbe ebighi ebi.” **3** Ya mere, Devid kporotara ndi Izrel niile, na Jerusalem ibubata igbe Onyenwe anyi n’ebe ahụ o kwadoro na a ga-adosa ya. **4** O kporotara umu Eron na ndi Livayi: **5** Ndi Kohat na umunna ha di otu nari na iri abuo. Uriel bu onyeisi ha. **6** Umụ Merari na umunna ha di nari abuo na iri abuo. Asaya bu onyeisi ha. **7** Umụ Geshom na umunna ha di otu nari na iri ato. Juel bu onyeisi ha. **8** Umụ Elizafan na umunna ha di nari abuo. Shemaya bu onyeisi ha. **9** Umụ Hebron na umunna ha di iri asato. Eliel bu onyeisi ha. **10** Umụ Uziel na umunna ha di otu nari na iri na abuo. Aminadab bu onyeisi ha. **11** Devid kporo Zadok na Abiata, ndi nchaja na Uriel, Asaya, Juel, Shemaya, Eliel, na Aminadab ndi Livayi si ha, **12** “Unu bu ndisi ezinaulo di iche iche, n’ebo Livayi. Doonu onwe unu nso unu na umunna unu ibulata igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, Chineke Izrel n’ebe a m doziri n’ihi ya. **13** Na mbu, Onyenwe anyi Chineke tara anyi ahuhu n’ihi na anyi esoghi omenaala ime ka unu bu ndi Livayi buru ya. Anyi ajutaghī ya ase otu a ga-esi bulata ya n’uzo o kwesiri.” **14** Ya mere, ndi nchaja na ndi Livayi mezuru omenaala ido onwe ha nso maka ibulata igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, Chineke Izrel ahụ. **15** Ndi Livayi jiri osisi ogologo buru igbe Chineke ahụ n’isi ubu aka ha dika Mosis nyere n’ihu n’usoro dika okwu Onyenwe anyi si di. **16** Devid nyekwara ndi ndu Livayi iwu si ka ha hoputa site n’etiti umunna ha ndi ahụ na ndi egwu, ndi ga-abu ahụ oḥi, nke ya na ngwa egwu ndi a ga-eso: ubo akwara, une na ogene. **17** Ndi Livayi hoputara Heman nwa Juel; ma site n’etiti umunna Juel ha hoputara Asaf, nwa Berekaya. Sitekwa n’etiti umunna ha ndi Merari ha hoputara Etan nwa Kushaya, **18** tinyere ndi a, ha hoputara umunna ha ndi a, ndi na-esote ha n’okwa: Zekaraya, Jaaziel, Shemiramot, Jehiel, Unni, Eliab, Benaya, Maaseia, Matitaia, Elifelehu, Mikneya, Obed-Edom na Jeiel bu ndi na-eche onu uzo. **19** Heman, Asaf na Etan ka a hoputara maka iku ogene bronzo. **20** Zekaraya na Aziel, Shemiramot, Jehiel, Unni, Eliab, Maaseia na Benaya bu ndi na-akpo ubo akwara dika usoro ahụ alamot, si di **21** Matitaia, Elifelehu, Mikneya, Obed-Edom, Jeiel na Azazaya bukwa ndi na-akpo une dika usoro ahụ Sheminit si di. **22** Onyeisi ndi na-

abu abụ a họtputara bụ Kenaniya, onye bụkwa onyeisi ndi Livayi. A họtputara ya n'ihu na o bu onye nwere nghota banyere abụ. **23** Berekaya na Elkena bu ndi na-eche onu uzo ebe igbe ahu di. **24** Shebanaya, Joshafat, Netanel, Amasai, Zekaraya, Benaya na Elieza, ndi bu ndi nchujaja bu ndi na-afu opi n'ihu igbe ogbugba ndu Chineke. Obed-Edom na Jehaya ga-esokwa ndi ga-eche onu uzo ebe igbe ahu di nche. **25** Devid na ndi okenye Izrel, na ndiji agha na-achi puku ndi agha, ji oke onu gaa n'ulo Obed-Edom n'ihu ibugote igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahu. **26** N'ihu na Chineke nyeere ndi Livayi na-ebu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi aka, o bu oke ehi asaa na ebule asaa ka a churu n'aja. **27** O bu ezi akwa ocha ka e ji kee Devid ekike, dika ndi Livayi niile bu ndi bu igbe ogbugba ndu ahụ, na ndi obu abụ, na Kenaniya, bu onyeisi otu ndi na-abu abụ yi akwa ocha n'ahu ha. Devid yikwa uwe efod e ji akwa ocha duo. **28** Ya mere, ndi Izrel niile ji iti mkpu, na-ifu opi mpi ebule na-ifu opi ike, ikpo ubo akwara, iku ogene na une, bulata igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. **29** Mgbe ha bu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi na-abata n'obodo Devid, Mikal nwa Sol, lepuru anya site na oghereikuku ulo. Mgbe o huru eze Devid ka o na-ayori egwu na-anuri onu, o ledara ya anya n'ime obi ya.

16 Ha bubatara igbe ogbugba ndu Chineke ahu guzobe ya n'ime ulo ikwu nke Devid manyere maka ya. Ha chekwara aja nsure oku na aja udo n'ihu Chineke. **2** Mgbe Devid chusiri aja nsure oku na aja udo ndi a, o goziri ndi Izrel n'aha Onyenwe anyi. **3** O nyekwara onye obula n'Izrel, ma nwoke ma nwanyi, otu ogbe achicha, okpurukpu anu na achicha mkpuru osisi a mikporo amikpo. **4** O hoptutara ifodu ndi Livayi ka ha nodu n'ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahu inye Onyenwe anyi, Chineke Izrel ekele na otuto na iri ya ngozi n'isi ndi ya Izrel. Ndi a bu ndi o nyere ije ozi a: **5** Asaf bu onyeisi ndi a. Ndi ozo bu Zekaraya, Jeiel, Shemiramot, Jehiel, Matitaia, Eliab, Benaya, Obed-Edom na Jeiel. Oru ha bu ikpo ubo akwara, na une, ma oru Asaf bu onye na-aku ogene ola na-ada uda. **6** Benaya na Jahaziel, ndi nchujaja, ketara oru ifu opi n'ihu igbe ogbugba ndu Chineke kwamgbe kwamgbe. **7** N'ubochi ahu ka Devid buru uzo hoptuta Asaf na ndi otu ya ka ha nye Onyenwe anyi otuto n'usoro di otu a: **8** Nyenu Onyenwe anyi otuto, kwuputakwa aha ya, meenu ka amata n'etiti mba niile banyere ihe niile o ruru. **9** Bikuonu ya abu, bikuonu ya abu otuto; kwuputaranu mba niile oru ebube ya niile. **10** Nuriaru n'ime aha nsu ya; ka obi ndi niile n-achog Onyenwe anyi nuria onu. **11** Na-achonu Onyenwe anyi na ike ya, choonu ihu ya mgbe niile. **12** Chetanu oru ebube niile nke o ruru, ihe iribama ya niile na ikpe ziri ezi niile nke si n'onu ya putu. **13** Unu, umu Izrel, bu ohu ya umu Jekob, ndi o hoptutara. **14** Ya onwe ya bu Onyenwe anyi Chineke anyi; ikpe ya di n'awa niile. **15** O na-echeta ogbugba ndu ya ruo mgbe ebighi ebi; bu nkwa o kwere nye puku ogbo. **16** Ogbugba ndu ahu nke ya na Ebrahim gbara, na iyi o nuru nye Ajizik. **17**

O mere ka o guzoro nye Jekob dika ukpuru, ma n'ebe Izrel no dika ogbugba ndu ebighi ebi: **18** Si, "Aga m enye gi ala Kenan ka o buru ihe nketa gi." **19** Mgbe ha di ole na ole n'onogogu, n'ezie, ole na ole, burukwa obja n'ala ahu. **20** Ha waghariji site n'otu mba gaa mba ozo, sitekwa n'otu alaeze gaa na alaeze ozo. **21** O kweghi ka onye obula mekpaa ha ahu; o baara ndi eze mba n'ihu ha, si: **22** "Unu emetukwala ndi m e tere mmanu aka, unu emekpakwala ndi amuma m ahu." **23** Bikuonu Onyenwe anyi abu, unu uwa niile; kwuputanu nzoptuta ya site n'otu ubochi ruo n'ubochi nke ozo. **24** Kwusaanu ebube ya n'etiti mba niile, kosakanu banyere oke oru ya niile n'etiti ndi niile di iche iche. **25** N'ihu na Onyenwe anyi di ukwuu, o bukwa onye kachasi ka e nye otuto. Onye a na-atu egwu karja chi ozo niile ka o bukwa. **26** N'ihu na chi niile nke mba niile di iche iche bu arusi efu, maobu Onyenwe anyi kere eluigwe niile. **27** Ima mma na ebube di n'ihu ya; ike na onu di n'ebe obibi ya. **28** Nyenu Onyenwe anyi, unu ezinaulo nke mba niile di iche iche, nyenu Onyenwe anyi nsopuru na ike. **29** E, nyenu Onyenwe anyi nsopuru ruuru aha ya, werenu onyinye bja n'ihu ya. Kponu isiala nye Onyenwe anyi n'ima mma nke idi nsu ya. **30** Maa jijiji n'ihu ya, unu uwa niile. Elu uwa niile kwu chim, a pughi iwezuga ya n'onodu ya. **31** Ka eluigwe nuria, ka uwa nwekwa obi uzo; ka ha kwuputa n'etiti mba niile si, "Onyenwe anyi na-achi." **32** Ka osimiri bigbo, na ihe niile di n'ime ya, ka ala ubi niile na ihe niile di n'ime ha juputa n'obi uzo. **33** Ka osisi niile nke oke ohia buo abu, ka ha buo abu onu n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu na o na-abja ikpe uwa ikpe. **34** Keleenu Onyenwe anyi, n'ihu na o di mba, n'ihu na ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **35** Tikuonu ya mkpu si, "Zoptuta anyi, gi Chineke, Onye nzoptuta anyi; chikota anyi, ma naputakwa anyi site n'aka mba di iche iche, ka anyi nwee ike nye aha nsu gi ekele; ma nyaakwa isi n'ime otuto gi." **36** Otuto diri Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel, site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi. Mgbe ahu, mmadu niile siri, "Amen" na "Toonu Onyenwe anyi." **37** Devid hapuru Asaf na ndi Livayi ibe ya n'ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahu ubochi niile ije ozi mgbe niile, dika oru ubochi obula si di. **38** Obed-Edom nwa Jeduton so n'ime ha, ya na Hosa, na iri mmadu isii na asato ozo. Obed-Edom nwa Jeduton na Hosa bu ndi na-eche onu uzo. **39** Devid nyefekwara Zadok, onye nchujaja, na ndi nchujaja ibe ya, oru ino n'ihu ulo nzute Onyenwe anyi, n'ebe di elu nke Gibion. **40** N'ihu ichu aja nsure oku mgbe niile n'elu ebe ichu aja nke aja nsure oku nye Onyenwe anyi, ututu na anyasi niile n'usoro dika e si dee ya n'akwukwo iwu Onyenwe anyi, nke o nyere ndi Izrel. **41** Devid hoptutakwa Heman, na Jeduton, na ndi ozo a kporo aha hoptuta inye Onyenwe anyi ekele, "n'ihu ihunanya ya na obi ebere ya nke na-adi ruo mgbe ebighi ebi." **42** Heman na Jeduton bu ndi o diri ifu opi, na iku ogene ola, na ihe egwu ndi ozo eji na-enye Chineke otuto. Umu ndi ikom Jeduton bu ndi no nche n'onu uzo ama. **43** Mgbe

mmemme ahụ gwọsiri, onye ọbụla lara n'ụlọ ya. Devid lakwara igozị ezinaụlọ ya.

17 Mgbe Devid nọsara ahụ n'ụlọeze ya, ọ siri Netan onye amụma, "Lee, mụ onwe m na-ebi n'ụlọ sida, ma igbe ọgbugba ndụ Onyenwe anyị dị n'okpuru ụlọ ikwu." **2** Netan zagbachiri Devid, "Ihe ọbụla dị gi n'obi, mee ya, n'ihu na Chineke nonyeere gi." **3** Ma n'abalj ahụ, okwu Chineke rutere Netan ntị, na-asị, **4** "Gaa gwa ohu m Devid si ya, 'Otu a ka Onyenwe anyị kwuru: Gị onwe gị agaghị ewuru m ụlọ ebe m ga-ebi, **5** n'ihu na ebibeghị m n'ụlọ site n'ụbọchị m si n'Ijpt kpọputa Izrel ruo taa. Kama e sitela m n'otu ọmụma ụlọ ikwu baa na nke ọzọ, sitakwa n'otu ebe obibi gaa ebe nke ọzọ. **6** N'ebe ọbụla m na-ejegharị n'etiti ndị Izrel niile, ọ dị mgbe m siri onye ọbụla n'ime ndị ndu ha, ndị m nyere iwu ka ha zụọ ndị m, si, "Gini mere unu ewubereghị m ụlọ sida?" **7** "Ma ugbu a, gwa Devid bụ ohu m, si, 'Otu a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwuru: Mụ onwe m sitere n'ohia ebe jita nri nke umu anụ ụlọ, siwka n'ebe i na-azụ igwe ewu na aturu kpọputa gi, mee gi onye na-achị ndị m Izrel. **8** Anonyekwara m gi n'ebe ọbụla i gara, kpochapu ndị iro gi niile site n'ihu gi. Ugbu a, aga m eme ka aha gi dika aha ndi ikom dikarisiiri ukwu n'ụwa. **9** Aga m ahoputa otu ebe n'ihu ndi m Izrel, kuka ha dika osisi ka ha biri n'ebe obibi nke aka ha, ka ha ghara i bukwa ndi a na-esogbu ozo. Ndi ajo mmadu agaghị emegbukwa ha dika ha mere na mbu, **10** dika ha na-emekwa siteri na mgbe m hoputara ndi ndu nye ndi m Izrel. Aga m eme ka ndi iro gi niile noro n'okpuru gi. "Ana m ekwuputara gi na Onyenwe anyi ga-ewuru gi ulo. **11** Mgbe ubochi gi n'ụwa zuru, mgbe i gakwuru ndi nna nna gi ha, aga m eme ka otu mkpuru gi bilie nochie onodu gi, o ga-abu otu n'ime umu ndi i muru. Aga m emekwa ka alaeze ya guzosie ike. **12** O bu ya onwe ya ga-ewuru m ulo, aga m emekwa ka ocheeze ya guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. **13** Mụ onwe m ga-aburu ya nna, ya onwe ya ga-abukwara m nwa. Agaghị m ewezuga ihunanya m site n'ebe o no, dika m mere onye bu gi uto chia. **14** Aga m eme ka o chia ulo m na n'alaeze m ruo mgbe ebighi ebi. A ga-emekwa ka ocheeze ya buru ihe guzosiri ike ruo mgbe ebighi ebi." **15** Netan ziri Devid ozi dika okwu niile nke ohu ahụ si di. **16** Mgbe ahụ, eze Devid banyere nodu ala n'ihu Onyenwe anyi, si: "Onye ka m bu, Onyenwe anyi Chineke, ginikwa ka ezinaulo m bu, na i mere ka m bjaruo n'ogogo ha otu a? **17** O Chineke m, dika a ga-asị na nke a bu ihe di nta n'anya gi, ugbu a, i kwuola banyere odinihu nke ulo ohu gi. Ma gi onwe gi Onyenwe anyi Chineke na-ele m anya dika a ga-asị na m bu onye onodu ya di elu karichasia nke umu mmadu niile. **18** "Gini ozo ka Devid ga-agwa gi, n'ihu nsopuru i nyere ohu gi? N'ihu na i maara ohu gi nke oma, **19** O Onyenwe anyi, n'ihu okwu gi na dika ochicho obi gi si di, i meela ihe a di ukwu, meekwa ka o mata nkwa ndi a niile di ikwu. **20** "Onyenwe anyi, o dighi onye dika gi, o dikwaghị Chineke ozo di

ma o bughị gi, dika anyi nuru ya na nti anyi. **21** Olee ndi dika ndi gi, bu Izrel, bu otu mba n'elu uwa ndi Chineke ha gara igbaputara onwe ya ka o buru otu ndi, na iji mere onwe gi aha, ruokwa oru itunanya di egwu dikwa ukwu n'ihu ha, site n'ichupu mba di iche iche na chi niile ha site n'ihu ndi gi, bu ndi i gbaputara site n'Ijpt? **22** I mere ka ndi gi Izrel buru ndi nke gi ruo mgbe ebighi ebi. Gi onwe gi kwa, Onyenwe anyi, aburu Chineke ha. **23** "Ma ugbu a, Onyenwe anyi, mee ka nkwa a nke i kwere banyere ohu gi na ulo ya buru nke ga-eguzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. Mezukwaa ihe niile dika nkwa gi si di, **24** ka o nwee ike guzosie ike. Ka aha gi buru ihe di ukwu ruo mgbe ebighi ebi. Mgbe ahụ ndi mmadu ga-asị, 'Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Chineke nke na-achị Izrel, bu Chineke Izrel.' A ga-emekwa ka ulo ohu gi Devid guzosie ike n'ihu gi. **25** "Gi onwe gi, Chineke m, e kpugheerela ohu gi na i ga-ewuru ya ulo. Ya mere, ohu gi ji nwee obi ike ikpere gi ekpere. **26** Gi onwe gi, Onyenwe anyi, bu Chineke. I kweekwala ohu gi nkwa ihe oma ndi a. **27** Ugbu a, o masiri gi igozị ulo ohu gi, ime ka o diri na-aga n'ihu gi ruo mgbe ebighi ebi, n'ihu na gi Onyenwe anyi, agoziela ya. O ga-abukwa ihe a goziri agozi ruo mgbe ebighi ebi."

18 Mgbe nke a gasiri, Devid meriri ndi Filistia, mee ka ha nodu n'okpuru ochichi ya. O naara obodo Gat na obodo nta ndi ozo gbara ya gburugburu site n'aka ndi Filistia. **2** Devid merikwara ndi Moab, ha ghoru ndi ohu ya, na-ebutakwara ya utu kwa afo ọbụla. **3** Devid merikwara Hadadeza eze Zoba, na nso Hamat, mgbe o na-aga iguzobe ogidi eji mara ya n'akuku osimiri Yufretis. **4** Devid nwudere otu puku inyinya ya na-adokpu ugbo agha, puku ndi agha asaa ndi na-agba ugbo agha, tinyere ndi agha ji ukwu eje di iri puku abuo. O bipuru akwara ukwu inyinya ndi ahụ niile o dotara n'agha, ma hapu naani nari inyinya. **5** Mgbe ndi Aram nke Damaskos bira inyere Hadadeza eze Zoba aka, Devid gburu iri puku ndi agha abuo na abuo n'ime ha. **6** O wuru ogige ndi agha n'alaeze ndi Aram nke Damaskos, ndi Aram ghoru ndi ohu Devid, na-ewetakwara ya utu inata ihuoma. Onyenwe anyi nyere Devid mmeri ebe ọbụla o gara. **7** Devid chikotara ota ọlaedo nke ndisi agha Hadadeza nabu na Jerusalem. **8** Site na Tibhat nakwa Kun, bu obodo ndi Hadadeza na-achị, Devid weere otutu bronz di ukwu, nke Solomon ji kpuo Osimiri bronz ahụ, ogidi niile na ngwongwo ndi ozo niile nke e ji bronz kpuo. **9** Mgbe Tou eze Hamat nuru na Devid emerielala ndi agha niile nke Hadadeza, eze Zoba, **10** o zipuru Hadoram nwa ya nwoke, ka o gaa kelee eze Devid n'ihu mmeri o meriri Hadadeza n'agha, bu onye ya na Tou no n'agha. Hadoram ji otutu akurungwa nke ọlaedo, nke ọlaocha na nke bronz di iche iche bia. **11** Eze Devid doro akurungwa ndi a niile nso nye Onyenwe anyi, dika o mere ọlaocha na ọlaedo o wetara na mba ndi a: Edom, Moab, ndi Amon, ndi Filistia na Amalek. **12** Abishai nwa Zeruaya gburu puku ndi Edom iri na

asatọ na Ndagwurugwu Nnu. **13** O wuru ogige ndi agha n'Edom, ndi Edom niile ghorọ ndi na-ejere Devid ozi. Onyenwe anyi nyere Devid mmeri ebe obula o gara. **14** Devid chirị ndi Izrel niile, na-emere ndi ya ihe di mma na ihe ziri ezi. **15** Joab nwa Zerua ya bu onyeisi agha ya; Jehoshafat nwa Ahilud bu onye na-edekota akuko. **16** Zadok nwa Ahitub, na Ahimelek nwa Abjata, bu ndi nchujaja. Shavsha bu ode akwukwo eze. **17** Benaya nwa Jehoiada bu onyeisi ndi Keret na Pelet. Umụ ndi ikom Devid bukwa ndiisi n'oru eze.

19 Mgbe ihe ndi a gasiri, Nahash eze ndi Amon nwuru, nwa ya ghorọ eze n'onodu ya. **2** Mgbe ahụ, Devid chere si, "Aga m egosi Hanon nwa Nahash obi ebere n'ihu na nna ya gosiri m obi ebere." Ya mere, Devid zipuru ndi ozi ka ha gaa kasie ya obi n'ihu onwu nna ya. Mgbe ndi ozi Devid bjakwutere Hanon n'ala ndi Amon ikasi ya obi, **3** ndiisi ala Amon sirị Hanon, bu onyenwe ha, "I na-eche na Devid na-akwanyere nna gi ugwu site na izite ndi ozi ya ka ha bja kasie gi obi? O bu na ndi ozi ya abiakwuteghi gi, naanj ka ha mee nledo, nyochaputa otu obodo a di ma kwatuo ya?" **4** N'ihu nke a, Hanon jidere ndi ozi Devid n'ike, kpuchapu ha aji, bipukwa uwe mwuda ha n'etiti ike ha, zilaga ha. **5** Mgbe otu onye bjara zie Devid ihe banyere ndi ikom ahụ, o zipuru ndi ozi, ka ha gaa zute ha, n'ihu na e mere ha ihe ihere n'ebe o di ukwu. Eze sirị, "Nodunu na Jeriko tutu ruo mgbe afunonu unu tolitere, mgbe ahụ unu ga-alota." **6** Ma mgbe ndi Amon choputara na ha aburula ihe iso oyi n'ebe Devid no, Hanon na ndi Amon zipuru otu puku talenti olaocha iji gbazite ugbo agha na ndi na-agba ugbo agha site na Aram Naharaim, na Aram Maaka, nakwa Zoba. **7** Ha goro ugbo agha onuogugu ya di iri puku ato, na puku abuo. Ha gokwara eze Maaka na ndi agha ya, ndi bjara maa ulo ikwu agha ha na nso Medeba, ebe ndi Amon sikwa n'obodo ha niile chikota onwe ha puta ilu agha. **8** Mgbe Devid nuru nke a, o zipuru Joab na ndi agha ya niile bu dike na dimkpa n'agha. **9** Ndi Amon putara doo onwe ha n'usoro ibu agha, n'onu uzo ama obodo ha. Ma ndi eze ahụ bjara agha, n'opuru onwe ha na mbara ala. **10** Mgbe Joab huru na agha di megide ya n'ihu na azu, o hoputara ufodu ndi okachamara site n'etiti ndi agha Izrel, doo ha n'usoro izute ndi Aram. **11** O tinyere ndi ikom foduru n'okpuru ochichi Abishai, nwanne ya, e zipuru ha izute ndi Amon n'agha. **12** Mgbe Abishai na-apu, Joab gwara ya okwu si ya, "O buru na ndi Aram esie ike karja m, mgbe ahụ, i ga-abia naputa m. O burukwanu na ndi Amon adiri ike karja gi, aga m abia naputa gi. **13** Nwee obi ike, ka anyi luo ogu a dika ndi di ike, n'ihu ndi anyi na obodo niile nke Chineke anyi. Ka Onyenwe anyi meekwa ihe di mma n'anya ya." **14** Mgbe ahụ, Joab na ndi agha so ya bjara nso ibuso ndi Aram agha, ha sitere n'ihu ha gbapu oso. **15** Mgbe ndi Aram huru ka ndi Aram na-agbapu oso, ha onwe ha gbakwaara oso n'ihu Abishai, gbaa n'ime obodo. Ya mere, Joab laghachiri na Jerusalem. **16** Ma mgbe

ndi Aram huru na ndi Izrel tigburu ha, ha zipuru ndi ozi gara kpota ndi Aram site n'ofe ozo nke Osimiri Yufretis. O bu Shofaka ochiagha ndi agha Hadadeza na-edu ha. **17** Mgbe a gwara Devid banyere nke a, o chikotara ndi Izrel niile, puo gafee Jordan. O gara nso imegide ha, o doro usoro agha ya na ncherita ihu ha. Devid doro usoro ndi agha ya izute ndi Aram n'agha, ha lusokwara ya agha. **18** Ma ha sitere n'ihu ndi Izrel gbaa oso. Devid gburu puku asaa n'ime ndi ikom n'anya ugbo agha, gbukwaa iri puku ndi agha anọ ndi na-eji ukwu eje. O gbukwara Shofaka, bu ochiagha agha ha. **19** Mgbe ndi eze niile no n'okpuru ochichi Hadadeza huru na Izrel etigbuola ha, ha mere ka ha na Devid diri n'udo, burukwa ndi no n'okpuru ya. Ya mere, ndi Aram adighikwa njikere inyere umu Amon aka ozo.

20 N'oge okochi, mgbe ndi eze na-apu ibu agha, Joab duuru ndi agha puo ibu agha. O bibiri ala ndi Amon niile, gaa Raba nochibido ya, ma Devid noduru na Jerusalem. Joab busoro Raba agha, mee ka o ghoo mkpomkpo ebe. **2** Devid kpupuru okpueze nke di eze ha n'isi, ahutara n'idi arọ nke okpueze ahụ ruru kilogram olaedo iri ato na anọ, nke e ji nkume ndi di oke onuhajia choo mma, e kpunyere ya Devid n'isi. O sitekwara n'obodo ahụ kwakoro otutu ihe nkwa n'agha. **3** O kpoptara ndi n'ebe ahụ, manye ha n'iru oru nke e ji mma nkwo e ji awa osisi, na igwe e ji egwu ala, na anyuikwe na-aru. Otu a ka Devid mekwara obodo niile nke ndi Amon. Emesja, Devid na ndi agha ya niile laghachiri na Jerusalem. **4** Mgbe oge gaturu, agha ozo daara ha na ndi Filistia, na Gaza. Mgbe ahụ, Sibekai, onye Husha, gburu Sipai, otu n'ime ndi agburu Refaim. Nke a mere ka ndi Filistia chilie aka ha elu, buru ndi a lughuru n'agha. **5** N'agha ozo ha na ndi Filistia luru, Elhanan, nwa Jaja, gburu Lami nwanne Golaiat, onye Gat. Onye ube ya nwere osisi di ogologo dika nke onye na-ekwe akwa ji ekwe akwa. **6** N'agha ozokwa, bu nke a luru na Gat, e nwere otu nwoke gbara oke dimkpa, nke nwere mkpisiaka isii n'aka ya obula, nweekwa mkpisiukwu isii n'ukwu ya obula, ya bu, a gukotaa ha niile, iri mkpisiaka na mkpisiukwu abuo na anọ. O bukwa onye amuru n'agburu Rafa. **7** Mgbe o kochara Izrel, Jonatan nwa Shimea, nwanne Devid gburu ya. **8** Ndi a bu ndi agburu Rafa di na Gat. Devid na ndi agha ya gburu ha niile.

21 Ekwensu biliri megide Izrel, mgbe o kpaliri Devid ka o guo Izrel onu. **2** Ya mere, Devid gwara Joab na ndiisi agha okwu si, "Gaa guo umu Izrel niile onu, site na Biasheba ruo Dan. Emesja, bja gwa m ihe i gutara ka m mata ole onuogugu ha di." **3** Ma Joab zaghachiri, "Ka Onyenwe anyi mee ka ndi agha ya mubaa, otu onye nari uzo karja. Ma onyenwe m eze, o bu na ndi a niile abughi ndi no n'okpuru ochichi onyenwe m? N'ihu ginji ka onyenwe m ji na-achọ ime ihe a? N'ihu ginji ka o ga-eji wetara Izrel ikpe omuma?" **4** Ma okwu eze di ike karja nke Joab. Ya mere, Joab puru gagharja n'Izrel niile, mechaa loghachikwa na

Jerusalem. **5** Joab nyere Devid ngukọta ọnuogugu nke ndị agha Izrel niile. N'Izrel niile, ha dị otu nde, na nari puku ndị ikom ndị tozuru iji mma agha buo agha, tinyekwara nari puku ndị ikom anọ na iri asaa n'ala Juda ndị na-amiputa mma agha. **6** Ma Joab agunyeghi ndị Livayi, na ndị Benjamin n'ọnuogugu ahụ, n'ihl na iwu eze amasighi ya n'obi n'uzọ obula. **7** Iwu banyere ọnuogugu a adighikwa Chineke mma n'anya. Ya mere, ọ tara ndi Izrel ahulu n'ihl ya. **8** Mgbe ahụ, Devid sirị Chineke, "Emehiela m nke ukwu site n'ihl a m mere. Ma ugbu a, biko, arịo m gi, wezuga ikpe omuma dijiri ohu gi; n'ihl na emeela m ihl nzuu di ukwu." **9** Onyenwe anyi gwara Gad, onye ohu uzọ Devid, si, **10** "Gaa gwa Devid, 'Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: Uzọ ihl atọ ka m na-eche gi n'ihu. Horo otu n'ime ha nke m ga-eme ka o bjakwasị gi.'" **11** Ya mere Gad jekwuuru Devid si ya, "Ihl a ka Onyenwe anyi kwuru, Horo nke di gi mma. **12** Oke unwu nke ga-adi afo atọ, ka o bu onwa atọ nke mkpochapu n'ihu ndi iro unu, site na mma agha ha ga-eru unu ahụ, ka o bu ubochi atọ nke mma agha Onyenwe anyi, bu ajo orja na-eefe efe ida n'ala a, nke mmuo ozi Onyenwe anyi ga-eme ka o bjakwasị ala Izrel niile. Ugbu a, chee echiche, kpebie osisa i chorọ ka m weghachiri onye ahụ zitere m." **13** Devid sirị Gad, "Ano m n'oke nsogbu. O ka mma ka m daba n'aka Onyenwe anyi karja idaba n'aka mmadu. N'ihl na obi ebere ya bara uba nke ukwu." **14** N'ihl ya, Onyenwe anyi zitere ajo orja na-eefe efe n'ala Izrel, iri puku ndi ikom asaa dara nwuo. **15** Chineke zipuru mmuo ozi i ga bibie Jerusalem, ma dika mmuo ozi ahụ na-eme nke a, Onyenwe anyi huru ya, o wutere ya n'ihl mbibi ahụ. O sirị mmuo ozi ahụ nke na-ebibi ndi mmadu, "O zuola! Seghachi aka gi." Mgbe ahụ, mmuo ozi Onyenwe anyi na-eguzo n'ebe izocha aka Arauna onye Jebus. **16** Mgbe Devid leliri anya elu hu mmuo ozi Onyenwe anyi ka o guzo n'etiti mbara eluigwe na uwa, hukwa mma agha o ji, nke o chere ihu ya na Jerusalem, ya na ndi okenye Izrel yi akwa mkpe, dara n'ala kpau ihu n'ala. **17** Devid sirị Chineke, "O bughi m nyere iwu ka a guo ndi tozuru ihu agha onu? O bu mu onwe m, mu bu onye ozuzu aturu, mehiere mee ajo omume. Ma ndi a bu naani umu aturu, gini kwanu ka ha mere? Onyenwe anyi Chineke m, biko ekwela ka orja a na-eefe efe nogide n'ahu ndi gi, ka aka gi digide naani n'ahu m, digidekwa n'ahu ndi ulu m." **18** Mgbe ahụ, mmuo ozi Onyenwe anyi nyere Gad iwu ka o gwa Devid, ka o gaa wuore Onyenwe anyi ebe ichu aja n'ebe izocha aka Arauna, onye Jebus. **19** Ya mere, Devid rubere isi gaa dika okwu ahụ Gad kwuru n'aha Onyenwe anyi. **20** Mgbe Arauna no n'ebe izocha aka, o tughariri hu mmuo ozi ahụ, umu ya ndi ikom anọ ndi so ya guzo n'ebe ahụ zoro onwe ha. **21** Mgbe Devid bjakwutere Arauna, Arauna weliri anya hu ya, o hapuru ebe izocha aka ahụ, bja kpo isi ala nye Devid, kpudokwa ihu ya n'ala. **22** Devid sirị ya, "Nye m ebe a, bu ala ebe izocha aka gi, ka m nwee ike wuore Onyenwe anyi ebe ichu aja, ka akwasị orja a na-eefe efe dakwasiri ndi mmadu. Resi m ya n'onu

ahia o ruru." **23** Ma Arauna zara si Devid, "Were ya ka onyenwe m eze mee ihl obula di ya n'obi. Aga m enye ehi maka iji chuo aja nsure oku, ihl nzocha aka niile ka ha buru nku na oka wiiti maka ichu aja mkpuru oka. Aga m enye ha niile." **24** Ma eze Devid zaghachiri Arauna, "ee, aghaghi m ikwuzu gi onuahia ya. N'ihl na agaghi m ewere ihl bu nke gi nye ya Onyenwe anyi, maobu chuo aja nsure oku nke na-agaghi efu m ihl obula." **25** Ya mere, Devid kwuru Arauna nari shekel olaedo isii jiri zuru ebe ahụ. **26** Devid wuru ebe ichuru Onyenwe anyi aja n'ebe ahụ, chukwa aja nsure oku na aja udo. O kpokuru Onyenwe anyi, Onyenwe anyi zakwara ya, site n'oku nke si n'elugwe daa n'elu ebe ichu aja nke aja nsure oku ahụ. **27** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi nyere mmuo ozi ahụ iwu ka o tinyekwa mma agha ya n'obo ya. **28** Mgbe Devid huru na Onyenwe anyi azala ekpere ya n'ebe izocha aka nke Arauna onye Jebus, o chukwara aja ozọ nye Onyenwe anyi. **29** Ulo ikwu Onyenwe anyi na ebe ichu aja nke aja nsure oku ahụ Mosis wuru n'ozara di n'ebe di elu Gibion, n'oge ahụ. **30** Ma Devid egerughi ebe ahụ ijuta Chineke ase, n'ihl na ujo turu ya mgbe o huru mma agha ahụ di n'aka mmuo ozi Onyenwe anyi.

22 Mgbe ahụ, Devid sirị, "Ebe a ka a ga-ewuru Onyenwe anyi Chineke ulo, nakwa ebe ichu aja nke aja nsure oku nye Izrel." **2** Ya mere, Devid nyere iwu ka a kpokota ndi obia niile bi n'Izrel, site n'etiti ha o hoputara ndi ga-edozi nkume a wara awa nke e ji wuo ulo Chineke. **3** Devid wetara otutu igwe di ukwu, nke ha ji akputa itu maka ibo onu uzọ ama niile, na nke ikpu ihl njikota niile. O wetakwara bronza na-apughi ikowa idi arọ ya. **4** O webatakwara osisi sida n'apughi iguta onuogugu ha, n'ihl na ndi Taja na Sajdon butere ha n'onuogugu riri nne nye Devid. **5** Mgbe ahụ, Devid kwuru, "Solomon nwa m bu nwantakiri, onye na-amachabeghi ihl. Ma ulonso a ga-ewuru Onyenwe anyi ga-abu ulo di ukwu, nke ga-enwe aha a ma ama, na nke mara ezi mma n'anya mba niile di n'awa. N'ihl ya, aga m akpakoba ihl niile e ji ewu ya." Ya mere, tupu Devid anwu, o kwakotara ngwongwo riri nne. **6** O kporo Solomon, bu nwa ya, nye ya iwu iwuru Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel ulo. **7** Devid gwara Solomon si, "Nwa m, o di m n'obi iwu ulo maka aha Onyenwe anyi bu Chineke m, **8** ma okwu Onyenwe anyi ndi a ruru m nti si m, 'I wusjala otutu obara, bukwa otutu agha. I gaghi ewu ulo nye Aha m, n'ihl na i wusjala otutu obara n'elu ala n'ihu m. **9** Ma i ga-amuta otu nwa nwoke onye ga-abu mmadu udo, na onye ga-enwe izuike n'oge ya. Aga m enye ya izuike site n'aka ndi iro ya n'akuku niile. Aha ya ga-abu Solomon. Aga m enye Izrel udo na ahụ di juu n'oge ochichi ya. **10** Ya onwe ya ga-ewuru m ulo ahụ. O ga-aburu m nwa, mu onwe m ga-abukwara ya nna. Aga m emekwa ka ocheeze alaeze ya n'Izrel guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi.'" **11** "Ya mere, ugbu a nwa m, ka Onyenwe anyi nonyere gi mgbe i ga-ewu ulo Onyenwe anyi Chineke gi, dika o kwuru na i ga-eme. **12** Onyenwe anyi nyekwa gi amamihe na nghota nke i

ga-eji chĩa ezi ochihi mgbe i ghorō eze Izrel, ka i si otu a debe iwu Onyenwe anyi Chineke gi. **13** Mgbe ahụ, i ga-enwe oganihu, ma o buru na i lezie anya idebe iwu na ukpuru niile nke Onyenwe anyi nyere Mosis maka Izrel. Dị ike, nwee obi ike. Atula ujo, maobu daa mba. **14** “Ejisiela m ike chikotaa ihe maka ulonso Onyenwe anyi, nari puku talenti olaedo na nde talenti olaocha, na igwe, na bronz, nke a na-apughị iguta idi arọ ha, na osisi, na nkume. I nwere ike itinyekwa ihe ndi ozo n’ime ha. **15** Lee, i nwekwarā otutu ndi oru ndi na-awa nkume, na ndi na-edo nkume, na ndi oka osisi, na ndi a maara aha ha n’ihe gbasara nka n’oru di iche iche, **16** olaedo, na olaocha, na bronz, na igwe, ndi oru n’enweghi onuogugu. Onyenwe anyi aghaghị inonyere gi. Bilie, ruo oru diiri gi.” **17** Devid nyere ndisi Izrel iwu ka ha nyere nwa ya Solomon aka, mgbe o ga-ewu ulo ahụ. **18** O gwara ha okwu si, “O bu na Onyenwe anyi Chineke anonyereghị unu? O bu na o nyebeghi unu udo n’akuku niile? N’ihi na o nyela m mmeri n’ebe ndi iro m no. Ugwu a, ala a dikwa n’aka Onyenwe anyi na n’aka ndi ya. **19** Ya mere, tinyenye obi unu na mmuo unu n’igbaso Onyenwe anyi Chineke unu. Malitekwanu iwu ulonso Onyenwe anyi Chineke, ka unu nweekwa ike ibubata igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, na ihe nsọ ndi ozo n’ime ulonso ukwu ahụ a ga-ewu n’ihi Aha Onyenwe anyi.”

23 Mgbe Devid ghorō nno agadi, ubochi ndu ya jukwara ya afo, o mere Solomon nwa ya, eze Izrel. **2** N’oge a, o kpokotara ndi ndu Izrel niile, tinyekwara ndi nchujaja na ndi Livayi. **3** A guru ndi Livayi niile onu, bu ndi gbara iri afo ato gbagoo, choputa na ha di iri puku ndi ikom ato na asato n’onuogugu. **4** Devid siri, “N’ime ndi a, ka iri puku ndi ikom abuo na anọ buru ndi ga-ahụ maka oru ulonso ukwu Onyenwe anyi, puku ndi ikom isii a buru ndisi na ndi ikpe, **5** puku ndi ikom anọ aburu ndi nche onu uzo ama, ebe puku ndi ikom anọ ndi ozo ga-eji ihe egwu di iche iche nke m kwadobere maka ito Onyenwe anyi, na-eto ya.” **6** Devid kewara ndi Livayi n’oke, n’oke dika umu ndi ikom Livayi si di: Geshon, Kohat na Merari. **7** E kewara ikwu Geshon uzo abuo dika umu ya si di, Ladan na Shimei. **8** Ndi siter n’ezinaulo Ladan di ndi ikom ato: Jehiel, onyeisi ha, Zetam na Juel. **9** Umụ Shimei bu, Shelomot, Haziell na Haran, ha di ndi ikom ato. Ndi a niile bu ndisi ezinaulo n’ikwu Ladan. **10** Umụ Shimei bu, Jahat, Ziza, Jeush na Beriya. Ha di ndi ikom anọ. **11** Jahat bu onye mbu, Ziza onye nke abuo. Ma Jeush na Beriya amutaghi otutu umu ndi ikom. N’ihi ya, a gunyekotara ha dika otu ezinaulo, kenye ha otu oru. **12** Umụ ndi ikom Kohat bu Amram, Izha, Hebron na Uziel. Ha di ndi ikom anọ. **13** Umụ ndi ikom Amram bu, Eron na Mosis. Eron ka e kewapuru iche, ido ya nsọ ya na umu ya ruo ebighi ebi, maka ido ihe niile kachasi nsọ nsọ, ichu aja n’ihu Onyenwe anyi, ije ozi n’ihu ya nakwa ikwuputa ngozi n’aha ya ruo ebighi ebi. **14** Umụ Mosis, onye nke Chineke ka a gunyekotara dika ndi si n’ebo Livayi. **15** Umụ

ndi ikom Mosis bu, Geshom na Elieza. **16** Umụ ndi ikom Geshom bu Shubuel, onye mbu. **17** Umụ umu Elieza bu Rehabaya onye mbu. Elieza amutaghi umu ndi ikom ozo, ma umu ndi ikom Rohabaya di otutu. **18** Umụ ndi ikom Izha bu Shelomit onye mbu. **19** Umụ ndi ikom Hebron bu Jereaya onye mbu, na Amaraya, onye nke abuo, Jahaziel onye nke ato, na Jekameam, onye nke anọ. **20** Umụ ndi ikom Uziel bu Maika, onye mbu, na Ishaya, onye nke abuo. **21** Umụ ndi ikom Merari bu Mahali na Mushi Umụ ndi ikom Mali bu Elieza na Kish **22** Elieza nwuru na-amutaghi umu ndi ikom. O bu naani umu ndi inyom ka o mutara. Umụ nwanne nna ha, umu ndi ikom Kish, luru ha. **23** Umụ ndi ikom Mushi bu Mahali, Eda na Jeremot. Ha di ndi ikom ato. **24** Ndi a bu umu umu Livayi dika ezinaulo ha si di, ndisi ezi, dika e si debanye aha, na dika e si guo ha onu n’otu n’otu, ya bu ndi na-aru oru n’ulonso ukwu Onyenwe anyi, ndi gbara iri afo abuo gbagoo. **25** N’ihi na Devid kwuru si, “Ebe o bu na Onyenwe anyi, Chineke Izrel enyela ndi ya udo, ebe o bukwa na o ga-ebi na Jerusalem ruo ebighi ebi. **26** Ugwu a, o dikwaghi mkpa o di na ndi Livayi ga na-ebughari ulo ikwu, maobu ngwongwo obula nke ije ozi niile ya.” **27** Igu ndi Livayi onu bu otu n’ime ihe ikpezu Devid mere tupu o nwuo. A guru ndi Livayi gbara iri afo abuo gbagoo onu. **28** Oru e nyere ndi Livayi niile bu inyere umu Eron ndi nchujaja aka n’ofufe n’ulonso ukwu Onyenwe anyi: ilekota ogige, na onuulo nta ndi di n’akuku ya niile, na ime ka ihe nsọ niile di ocha, na iru oru obula e nyere ha n’ulo Chineke. **29** O bukwa oru ha iwabata achicha a na-eche n’ihu Chineke, na utu oka e ji enye onyinye mkpuru oka, na achicha mbadamba a na-ejighi ihe na-eko achicha mee. Oru ha bukwa igwakota ihe e ji eme achicha, na ighe ya, na ilekota ihe otutu niile e ji atu ihe. **30** Ututu obula, na anyasi obula, o bu oru ha iguzo n’ihu Onyenwe anyi ibu abu otuto, na ekele. **31** Ha na-enyekwa aka n’ihe gbasara aja nsure oku a na-achu n’ubochi izuikwe, na n’oge mmemme onwa ohuru, na mmemme ndi ozo niile a kara aka. Mgbe niile ka ha ga-eje ozi ha n’ihu Onyenwe anyi dika usoro ha na onuogugu ha si di. **32** Ya mere, e tinyere oru ilekota ulo nzute Onyenwe anyi, na ulonso ukwu ahụ n’aka ha. Ha ka o dikwara inyere ndi ikwu ha, bu ndi nchujaja ahụ, umu Eron, aka n’oru ha niile n’ulonso ukwu ahụ.

24 Ndi a bu otu e si kenye umu Eron oru ije ozi ha: Umụ ndi ikom Eron bu Nadab, na Abihu, na Elieza, na Itama. **2** Ma Nadab na Abihu nwuru tupu nna ha anwuo. Ha amutaghi umu ndi ikom, ya mere, Elieza na Itama jere ozi dika ndi nchujaja. **3** Devid kewara ha dika usoro ije ozi ha ga-esi di. O bu Zadok onye ikwu Elieza, na Ahimelek onye ikwu Itama nyere Devid aka ime nke a. **4** Onuogugu ndi ndu a chotara n’ikwu Elieza kariri onuogugu ndi ndu a chotara n’ikwu Itama. N’ihi ya, e sitere n’ikwu Elieza nweta ndisi ezinaulo iri na isii, sitekwa n’ikwu Itama nweta ndisi ezinaulo asato. **5** E kere ha na-eleghi onye obula anya n’ihu, site n’ife nza, n’ihi na e nwere

ndjisi ozi ebe nso, nweekwa ndjisi ozi Chineke n'etiti ndj ikwu Elieza na Itama. **6** Ode akwukwo Shemaya, nwa Netanel, onye Livay, dekotara aha ndj a niile n'ihu eze, na ndjisi ozi eze, ya bu, Zadok onye nchujaja, na Ahimelek nwa Abjata, na ndjisi ezi ndj nchujaja, na nke ndj Livay. E sitere n'ikwu Elieza, horo otu ezinaulo, sitekwa n'ikwu Itama horo otu ezinaulo. **7** Nza nke mbu mara Jehoiarib nke abuko a maa Jedaya **8** nke ato, Harim nke ano, Seorim **9** nke ise, Malkija nke isii, Mijamin **10** nke asaa, Hakoz nke asato, Abija **11** nke itoolu, Jeshua nke iri, Shekanaya **12** nke iri na otu, Eliashib nke iri na abuo, Jakim **13** nke iri na ato, Hupa nke iri na ano, Jeshebeab **14** nke iri na ise, Bilga nke iri na isii, Imea **15** nke iri na asaa, Hezia nke iri na asato, Hapizez **16** nke iri na itoolu, Petahaya nke iri abuo, Jehezkel **17** nke iri abuo na otu, Jakin nke iri abuo na abuo, Gamul **18** nke iri abuo na ato, Delaya nke iri abuo na ano, Maazaya. **19** Otu a ka e si keere ha usoro ije ozi ha mgbe ha batara n'ulonsu ukwu Onyenwe anyi. E mere ya di ka ukpuru nna nna ha Eron nyere ha si di, dika Onyenwe anyi, Chineke Izrel si nye ya n'iwu. **20** Ndi a bukwa ndi ndu a hoputara n'obo Livay: Site n'umu Amram, a hoputara Shubuel. Site n'umu Shubuel a hoputara Jehdeia. **21** Site n'umu Rehabaya, onye mbu a hoputara bu Ishaya. **22** Site na ndi Izha a hoputara Shelomot. Sitekwa n'umu Shelomot a hoputara Jahat. **23** Site n'umu Hebron a hoputara Jeraya, nwa mbu ya, Amaraya nwa nke abuo ya, Jahaziel nwa nke ato ya na Jakameam nwa nke ano ya. **24** A hoputara Majka nwa Uziel, sitekwa n'umu Majka hoputa Shamia. **25** A hoputara nwanne Majka nke nwoke aha ya bu Ishaya, sitekwa n'umu Ishaya hoputa Zekaraya. **26** Site n'umu Merari e nwere Mahali na Mushi. A hoputakwara Beno nwa Jaazia. **27** Sitekwa n'umu Merari a hoputara umu Jaazia ndi a: Beno, Shoham, Zakua na Ibr. **28** Site n'umu Mahali a hoputara Elieza, ma Elieza n'onwe ya amutaghi nwa nwoke. **29** Site n'umu Kish a hoputara Jerameel. **30** Site n'umu Mushi, a hoputara Mahali, na Eda na Jerimot. Ndi a niile bu ndi Livay dika ezinaulo ha si di. **31** Dika e mere mgbe a na-ahoputa umu Eron, e ji ife nza kenye ha niile oru ha kwesiri iru n'otu n'otu, onye ukwu ha na onye nta ha. E mere ya n'ihu eze Devid, na Zadok, na Ahimelek, na ndjisi ezinaulo ndi nchujaja na ndi Livay niile. Mgbe a na-eke nza a, e mesoro ndi kom niile otu mmeso, ma okenye ha ma ndi na-etolite etolite.

25 Devid na ndjisi agha ndi Izrel hoputara ndi ga na-ebu amuma mgbe ndi ji ubo akwara, une na ogene na-eti egwu. Ha sitere n'umu Asaf, Heman na Jedutun, hoputa ha. Ndi a bu aha ndi ruru oru nke a: **2** Ndi amuma na-ebu amuma, ndi nke bu umu Asaf: Zakua, Josef, Netanaya na Asarela bu umu Asaf no n'okpuru Asaf, onye no n'okpuru eze bu onyeisi ha. **3** Ma nye Jedutun, umu ndi ikom ya: Gedaliya, Zeri, Jeshaya, Shimei, Hashabaya na Matitaia. Ha di isii n'onogogu noro n'okpuru nna ha bu Jedutun, onye

na-ebu amuma, na-eji une na-enye Onyenwe anyi ekele na otuto. **4** Ma nye Heman, umu ndi ikom ya: Bukaya, Matanaya, Uziel, Shubuel, Jerimot, Hananaya, Hanani, Eliata, Gidalti, Romanti-Eza, Joshbekasha, Maloti, Hotia, na Mahaziot. **5** Ndi a niile bu umu Heman, onye bu opu uzo eze. Dika nkwa Chineke kwere maka ibuli ya elu, Chineke nyere ya umu ndi ikom iri na ano, na umu ndi inyom ato. **6** Umu ndi ikom ndi a niile no n'okpuru nna ha, maka ibu abu n'ulo Onyenwe anyi na-eji ikpo ubo na une na iti ola na-ada uda, n'ihu ofufe ulo Chineke. Asaf, na Jedutun, na Heman nokwa n'okpuru nlekota eze. **7** Onogogu ha tinyere umu nne ha ndi e nyere ozuzu n'ihu gbasara abu, bu ndi nwere nghota n'ihu banyere abu a na-abuko Onyenwe anyi, di nari abuo, na iri asato na asato. **8** Ha ji ife nza kee oru ha, ma onye ukwu ma onye nta n'ime ha, ndi nwere nghota ma ndi a na-azu azu, n'otu aka ahu. **9** Nza nke mbu e fere mara Josef nwa Asaf, ya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. Nke abuo, Gedaliya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **10** Nke ato, Zakua na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **11** Nke ano, Izri na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **12** Nke ise, Netanaya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **13** Nza nke isii mara Bukaya, na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **14** Nke asaa, Jesarela na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **15** Nke asato, Jeshaya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **16** Nke itoolu, Matanaya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **17** Nke iri, Shimei na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **18** Nke iri na otu, Azarel na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **19** Nza nke iri na abuo mara Hashabaya, na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **20** Nke iri na ato, Shubuel na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **21** Nke iri na ano, Matitaia na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **22** Nke iri na ise, Jeremot na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **23** Nke iri na isii, Hananaya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **24** Nke iri na asaa, Joshbekasha na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **25** Nza nke iri na asato mara Hanani, na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **26** Nke iri na itoolu, Maloti na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **27** Nke iri abuo, Eliata na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **28** Nke iri abuo na otu, Hotia na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **29** Nke iri abuo na abuo, Gidalti na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **30** Nke iri abuo na ato, Mahaziot na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **31** Ebe nza nke iri abuo na ano mara Romanti-Eza, na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo.

26 Usoro otu ndi nche onu uzo ulonso ahụ. Site na ndi Kora: Meshelemaia, nwa Kore, otu n'ime umu Asaf. **2** Meshelemaia nwekwara umu ndi ikom: nke mbu bu Zekaraya, bu Jedial nke abuo, Zebadaya, bu nke ato, Jatniel, nke ano **3** Elam, nke ise na Jehohanan, bu nke isii na Eliehoenai bu onye nke asaa. **4** Obed-Edom nwekwara umu ndi ikom. Ha bu ndi a: Shemaya, nwa mbu ya, Jehozabad, osote ya, Joa, nke ato, Saka, bu onye nke ano Netanel, nke ise, **5** Amiel, nke isii Isaka, nke asaa na Peuletai, onye bu onye nke asato. N'ih na Chineke goziri Obed-Edom. **6** Shemaya, nwa ya mutakwara umu ndi ikom, ndi bu ndi ndu n'ezinaulo nna ha, n'ih na ha bu dike na dimkpa. **7** Umu ndi ikom Shemaya bu, Otni, Refael, Obed na Elzabad; umunne ya bu Elihu na Semakaya bukwa dike na dimkpa. **8** Ndi a niile bu umu umu Obed-Edom; ha na umu ha ndi ikom, na ndi ikwu ha niile bu dimkpa ndi nwere ike iru oru ahụ. Ha niile bu umu umu Obed-Edom. Ha di iri isii na abuo n'onuogugu. **9** E sitekwara n'ezinaulo Meshelemaia hoputa ndisi iri na asato ndi bukwa ezi ndi ndu. **10** Hosa, nwa Merari nwekwara umu ndi ikom: Shimri onye nke mbu (o bu ezie na o bughị okpara ya ma nna ya hoputara ya ka o buru onye mbu). **11** Hilcaya, nke abuo, Tebalaya, nke ato na Zekaraya onye nke ano. Umu ndi ikom na umunne Hosa nwere di iri na ato. **12** E kere ndi nche ulonso ukwu niile n'otu n'otu. Otu ndi a nwekwara ndisi. E kenyekwara otu obula oru dike e si kenye umunna ha oru ha n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **13** E sitere n'ife nza kenye ma nwantakiri ma okenye, onu uzo ha ga-eche nche, dike ezinaulo ha si di. **14** Site n'ife nza, Shelemaya ketara iche onu uzo di n'akuku owuwa anyanwu nche. Zekaraya nwa ya, onye ndumodu nwere uche, sitekwara n'ife nza keta iche onu uzo di n'akuku ugwu, ya na ndi otu ya. **15** Obed-Edom na ndi otu ya na-eche uzo di na ndida. Umu ya bu ndi na-eche ulo ebe a na-achikota ihe. **16** Shupim na Hosa na-eche onu uzo di n'odida anyanwu ya na onu uzo ama Shaleket nke di n'uzo elu elu. Ndi nche na-esota ndi nche ibe ha. **17** Ya mere, o bu ndi Livay isii na-eche nche n'onu uzo di n'akuku owuwa anyanwu ubochi niile. Mmadu ano na-ano n'ugwu, ano na ndida, abuo n'ebe a na-achikobata ihe. **18** N'ogige nke di n'odida anyanwu e nwere ndi nche ano n'uzo, ndi nche abuo ozo n'ime ogige n'onwe ya. **19** A hoputara ndi nche ndi a site n'ikwu Kora na Merari. **20** Ufodu ndi Livay ka e nyefere oru ilekota uloku, na ulo a na-echekota onyinye niile e doro nso nke e webatara n'ulonso ukwu Chineke. **21** Ndi agburu Ladan, ndi si n'ikwu Geshon, ndi bu ndisi ezinaulo nna ha Ladan, bu onye Geshon, bu Jehieli, **22** na umu ndi ikom Jehieli, Zetam na nwanne ya nwoke Juel. Ndi a bu ndi na-elekota uloku niile di n'ulonso Onyenwe anyi. **23** Site na ndi Amram, na ndi Izha, na ndi Hebron, na ndi Uziel. **24** Shubuel nwa Geshom, na nwa nwa Mosis ka e nyere oru ibu onyeisi uloku di n'ulonso ahụ. **25** Umunna ya site na Elieza bu ndi a, Rehabaya nwa ya nwoke, Jeshaya nwa nwoke

Rehabaya, Joram nwa nwoke Jeshaya na Zikri nwa nwoke Shelomit. **26** Shelomit na umunna ya ka o di n'aka ilekota uloku nke ihe nso niile, nke Devid bu eze, na ndisi ezinaulo niile, ndi bu ndisi agha na-achị otutu puku ndi agha, na ndisi agha na-achị otutu narị ndi agha, na ndisi agha ndi ozo, doro nso. **27** Ufodu ihe agha na ihe sitere n'ihe a kwatara n'agha ka ha doro nso maka idozi ulonso ukwu Onyenwe anyi. **28** Ya na ihe niile nke Samuel, bu onye onu uzo, na Sol, nwa Kish na Abna, nwa nwa Joab, nwa Zeruaya na ihe niile ndi ozo e doro nso. O bu n'aka Shelomit na umunna ya ka o di ilekota ha. **29** Site n'ikwu Izha, Kenaniya, na umu ndi ikom ya ka ozi diri puo n'ulonso, dike ndisi na ndi ikpe nye ndi Izrel. **30** Site na ndi Hebron, Hashabaya na umunna ya ndi bukwa dimkpa, onuogugu ha di otu puku na narị asaa, ka e mere ndisi ala Izrel di n'akuku odida anyanwu osimiri Jordan. Ihe niile banyere oru Onyenwe anyi, na jere eze ozi di ha n'aka. **31** Jeraya bu onyendu ndi Hebron, dike akwukwo e dekoru usoro omumu si gosi. N'ih na n'afu nke iri ano nke ochichi eze Devid n'Izrel, ka e mere nnyocha n'akwukwo usoro omumu choputa na e nwere ndi di ike oru n'etiti ndi Hebron. A choputara ndi a n'obodo Jeza nke di na Gilead. **32** Jeraya nwere ndi ikwu ya, ndi bu dimkpa, na ndi di ike oru, onuogugu ha di puku abuo na narị asaa. Ndi a niile bukwa ndi ndu ezinaulo di iche iche. Ya mere, Devid, eze Izrel, mere ha ndisi ebo Ruben, na ebo Gad, na okara ebo Manase. Oru ha bu ilekota ihe banyere ofufe Chineke na ije ozi niile metutara eze.

27 Nke a bu usoro ndi Izrel, dike onuogugu ha si di, ndisi ezinaulo, na ndi ochiagha na-achị otutu puku ndi agha, ndi ochiagha na-achị otutu narị ndi agha, na ndisi ozi ha, bu ndi na-ejere eze ozi n'ihe niile gbasara nkewa e kewara ndi agha dike iru oru ha si di n'onwa n'onwa n'ime onwa niile nke afu. Nkewa obula nwere ndi agha onuogugu ha di iri puku ndi agha abuo na ano. **2** Ndi a bu aha ochiagha na-achị ndi agha n'onwa obula. Onyeisi nkewa nke mbu, maka onwa nke mbu bu Jashobeam nwa Zabdiel. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **3** O si n'ikwu Perez nke di n'ebo Juda, o bu onyeisi ndisi agha nke onwa mbu. **4** Onyeisi nkewa nke abuo, maka onwa nke abuo bu Dodayi, nwa Ahohi bu onyeisi agha nkewa nke abuo. Miklot bu onyendu otu a, onuogugu ndi agha di na nkewa a bu iri puku abuo na ano. **5** Onyeisi nkewa nke ato, maka onwa nke ato bu Benaya nwa Jehoiaad, onye nchujaja. O bu onyeisi, onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **6** Nke a bu Benaya ahụ bu dike n'agha n'etiti iri ndisi agha ato, ma burukwa onye na-achị iri ndi agha ato ahụ. Amizabad nwa ya ka e tinyere ilekota nkewa nke ato a. **7** Onyeisi nkewa nke ano, maka onwa nke ano bu Asahel, nwanne Joab. Zebadaya nwa bu onye nnochiri anya ya. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. Zebadaya nwa ya, nochiri anya ya mgbe o nwuru. **8** Onyeisi

nkewa nke ise, maka onwa nke ise bu Shamhut onye Izha. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **9** Onyeisi nkewa nke isii, maka onwa nke isii bu Ira nwa Ikesh, onye Tekoa, bu onyeisi agha nkewa nke isii. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **10** Onyeisi nkewa nke asaa, maka onwa nke asaa bu Helez onye Pelon. Onye sitere n'ikwu Ifrem. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **11** Onyeisi nkewa nke asato, maka onwa nke asato bu Sibekai onye Husha. Onye sitere n'ikwu Zera. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **12** Onyeisi nkewa nke itoolu, maka onwa nke itoolu bu Abieza onye Anatot. Onye sitere n'ikwu Benjamin. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **13** Onyeisi nkewa nke iri, maka onwa nke iri bu Maharai onye Netofa, site n'ikwu Zera. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **14** Onyeisi nkewa nke iri na otu, maka onwa nke iri na otu bu Benaya onye Piraton, nke ikwu Ifrem. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **15** Onyeisi nkewa nke iri na abuo, maka onwa nke iri na abuo bu Heldai onye Netofa. Onye sitere n'ezinaulo Otniel. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **16** Ndi a bu ndi ndu ebo Izrel niile: Elieza nwa Zikri bu onyendu ndi Ruben; Shefataya nwa Maaka bu onyendu ndi Simion; **17** Hashabaya nwa Kemuel bu onyendu ndi Livay; Zadok bu onyendu umu Eron; **18** Elihu nwanne Devid bu onyendu ndi Juda; Omri nwa Maikel bu onyendu ndi Isaka; **19** Ishmaya nwa Qadaya bu onyendu ndi Zebulon; Jerimot nwa Azriel bu onyendu ndi Naftali; **20** Hoshea nwa Azazaya bu onyendu ndi Ifrem; Juel nwa Pedaya bu onyendu okara ebo Manase; **21** Ido nwa Zekaraya bu onyendu okara ebo Manase nke ozo di na Gilead; Jaasiel nwa Abna bu onyendu ndi Benjamin; **22** Azarel nwa Jeroham bu onyendu ndi Dan. Ndi a niile bu ndi ndu ebo Izrel niile. **23** Mgbe Devid gurụ umu Izrel onu. O gughị ndi gbara site n'iri afo abuo gbaada ala, n'ihu na Onyenwe anyi kwere nkwa ime ka onuogugu umu Izrel baa uba dika kpakpando eluigwe. **24** Joab nwa Zeruaya, aguchaghị mmadu niile onu n'ihu na Chineke tara Izrel ahuhu n'ihu igu onu a. Ya mere, e denyeghị onuogugu mmadu ole a gutara n'akwukwo akuko Devid eze Izrel nwere. **25** Azmavet nwa Adiel, bu onye na-elekota ulo ichikota ihe eze. Ma Jonatan nwa Uzaya bu onyeisi ndi na-ahu maka ulo nchikota ihe di n'akuku ala ahụ niile, ma n'obodo ukwu, ma n'obodo nta, ma n'ulo nche ndi Izrel niile. **26** Ezri nwa Kelub bu onye na-elekota ubi eze na ndi na-arụ orụ n'ime ya. **27** Shimei onye Ramat na-elekota ubi vainj niile. Otu a kwa, Zabdi onye Sifma ka o di n'aka imeputa mmanya na ichekwa ha. **28** Baal-Hanan onye Gedera na-elekota ubi oliv na osisi sikamo eze, nke di n'oke ala ndi Filistia na Izrel. Joash ka o di n'aka iweta mmanu oliv. **29** Shitrai onye Sharon na-elekota igwe ehi eze ndi na-ata nri na Sharon. Shafat nwa Adlai na-elekota igwe ehi ndi nke di n'ala ndagwurugwu. **30** Obil onye Ishmel nwe

ilekota inyinya kamel eze. Jehdeia onye Meronot na-elekota inyinya ibu. **31** Jaziz onye Haga bu onyeisi na-elekota igwe aturu. Ndi a niile bu ndi na-elekota aku niile nke eze Devid nwere. **32** Jonatan nwanne nna Devid bu onye ndumodu na nwoke nwere ezi nghota. O bukwa ode akwukwo. Jehiel nwa Hakmoni bu onye na-elekota umu eze ndi ikom. **33** Ahitofel bu onye na-adu eze odu. Hushaj onye Akai bu enyi eze. **34** Mgbe Ahitofel nwuru, Jehoiada nwa Benaya na Abjata nchiri anya ya. Joab bu ochiagha igwe ndi agha eze.

28 Devid kpokotara ndisi ozi niile nke Izrel, ka ha zukwo na Jerusalem, bu ndi ndu ebo Izrel niile, na ndi ochiagha nke otu ndi agha no n'oru eze. Ndi ozu bu ndisi agha na-achi otutu puku ndi agha, na ndisi agha na-achi otutu narị ndi agha, na ndisi ozi na-elekota ihe niile na anu ulo niile nke eze na umu ya ndi ikom nwere, tinyere ndi ozi niile no n'uloeze, na ndi bu dimkpa na ndi niile bu dike n'agha. **2** Eze Devid biliri kwuru oto si, "Geenu m nti, unu umunna m, na ndi m. O burji ihe di m n'obi iwu ka ga-abu ebe izuike nye igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, nke ga-abu ebe mgbakwasị ukwu nye Chineke anyi. Edokotachaala m ihe e ji ewu ya, **3** ma Chineke siri m, 'O bughị gi ga-ewu ulo nye Aha m, n'ihu na i bu onye na-ebu agha, onye wufuru obara site n'igbu otutu mmadu n'agha.' **4** "Ma otu o di, Onyenwe anyi, Chineke Izrel esitela n'etiti ikwu m hoputa m, mee m eze Izrel ruo ebighi ebi. O horo ebo Juda dika onyendu. O bukwa site n'ebo Juda ka o si horo ulo nna m, sitekwa n'etiti umunne m ndi ikom horo m. Mee m eze Izrel. **5** Onyenwe anyi enyela m otutu umu ndi ikom, ma site n'ime ha o hoputara Solomon nwa m ka o nokwasị n'ocheeze nke alaeze Onyenwe anyi dika eze Izrel. **6** O gwara m, 'Solomon nwa gi, bu onye ga-ewuru m ulo m, na ogige m niile, n'ihu na ahoputala m ya i buru m nwa, aga m abukwara ya nna. **7** O burukwa na o debe ihe niile m nyere n'iwu, mezuo ha dika o si eme n'oge a. Aga m ewe ka alaeze ya digide ruo ebighi ebi.' **8** "Ya mere, ugbu a ana m enye unu iwu n'ihu ndi Izrel niile, na n'ihu ogbako ndi nke Onyenwe anyi, na n'ihu Chineke anyi. Kpachapunu anya choputa ma debekwa iwu niile nke Onyenwe anyi Chineke unu, ka unu nwee ike nweta ezi ala nke a; ma nyefee kwa ya dika ihe nketa n'aka umu umu ruo ebighi ebi. **9** "Ma gi, Solomon nwa m, mara Chineke nke nna gi, jiri obi zuruoke, na mmuo nwere njikere mgbe niile fee Onyenwe anyi ofufe, n'ihu na Onyenwe anyi na-enyocha obi mmadu niile. O na-aghotakwa ihe niile anyi bu n'obi na echiche niile. O buru na i chosie uzu ya ike, i ga-achota ya, ma o buru na i ju ya, o ga-aju gi ruo ebighi ebi. **10** Kpachapu anya, n'ihu na Onyenwe anyi ahoroala gi iwuru ya ulonso ya. Di ike, ruokwa oru a e tinyere gi n'aka." **11** Mgbe ahụ, Devid nyere Solomon nwa ya ihe e sere gbasara otu o ga-esi wuo ulonso ukwu Onyenwe anyi ahụ, na nke ulo ndi ozo niile ga-adj n'ime ya, na n'akuku ya; ulokwu ya niile, na ime ulo elu ya, na ime ulo ya,

na ụlọ ebe ikpuchi mmehie. **12** O nyekwara ya ihe osise gosiri ihe niile nke Mmụọ Nsọ tinyere ya n'uche banyere ogige ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị ahụ, na onụlọ niile dị ya gburugburu, maka ụlọ nchikọta akụ nke ụlọnsọ Chineke nakwa akụ niile nke e doro nsọ. **13** Devid nyekwara Solomon iwu otu ọ ga-esi kewaa ndị nchụaja na ndị Livay, na iwu metụtara ọrụ ije ozi niile nke ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị, na iwu metụtara ngwongwo niile e ji eje ozi. **14** Ọ weputara ọlaedo dị ukwu maka iji ya kpụọ ngwongwo ọlaedo a ga-eji jee ozi dị iche iche. Ọ weputakwara ọlaocha a ga-eji jee ozi dị iche iche. **15** Ọ weputara ọlaedo nke e ji akpụ iheokụ na ihe idọba iheokụ. Weputakwa ọlaocha ga-ezu ikpụ oriona ọlaocha, na ihe idọba ha. **16** Ọ weputara ọlaedo e ji akpụ tebul achicha nso, na ọlaedo e ji akpụ tebul ndị ọzọ, na ọlaocha e ji akpụ tebul ọlaocha. **17** Ọ weputara ọlaedo a nuchara anụcha a ga-eji kpụọ ndudụ e ji aduru anụ e ji chụọ aja, efere ikwosa mmiri na ite mmiri; ọlaedo zuru nke e ji akpụta efere ọlaedo ọbụla, na ọlaocha zuru nke e ji akpụta efere ọlaocha ọbụla, weputakwa ọlaocha na ọlaedo. **18** N'ikpeazụ, o weputara ọlaedo a nuchara anụcha a ga-eji kpụọ ebe ichu aja ihe nsure oku na-esi isi uto. O nyere ya ihe osise gosiri otu a ga-esi wuo ugbo agha, ya bụ, mmụọ ozi cherubim ndị ahụ e ji ọlaedo kpụọ, ndị gbasapuru nku ha n'elu igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị. **19** Devid kwuru si, "E deela ihe niile gbasara osise ụlọnsọ ukwu a n'akwukwo nke m sitere na ntuziaka Onyenwe anyị nweta. Onyenwe anyị nyekwara m nghọta banyere ihe niile metụtara osise ụlọnsọ ukwu a." **20** Devid gwakwara nwa ya Solomon okwu si, "Dị ike, nwee obi ike, ruo ọrụ a. Atụla ujo, adakwala mba, n'ihu na Onyenwe anyị Chineke, bụ Chineke m, n'onyeere gi. Ọ gaghi ahapụ gi, maobu gbakuta gi azu. Ọ ga-ahụ na ihe niile gaara gi nke oma, tutu ruo mgbe ọrụ iwu ụlọnsọ Onyenwe anyị gwasiri. **21** Ndị nchụaja ndị a niile, na ndị Livay jikeere iru ọrụ niile metụtara ụlọnsọ ukwu Chineke ahụ. Ndị ọzọ bụ ndị ọka ọrụ dị iche iche ndị o meturu n'obi ga-abajakwa inyere gi aka, ma ndị ozi, ma ndị Izrel niile; ha ga-emezu iwu ọbụla i nyere ha."

29 Mgbe ahụ, Devid gwara ogbakọ Izrel niile okwu si ha, "Nwa m Solomon, onye Chineke hoputara ibu eze n'onodu m, bụ nwantakiri na-amachabeghi ihe. Ma ọrụ o nwere iru di ukwu, n'ihu na ulo ukwu a abughi mma du ka o diri, kama o bu nye Onyenwe anyi Chineke. **2** Ma n'ike m niile, agbalala m wetachaa ihe niile a ga-eji wuo ulonso ukwu Chineke m ebe ha di ukwu: ọlaedo a ga-eji kpụọ ihe ọlaedo niile, ọlaocha a ga-eji kpụọ ihe ọlaocha niile, bronz a ga-eji kpụọ ihe bronz niile, igwe a ga-eji kpụọ ihe igwe niile, na osisi a ga-eji ruo ihe osisi niile, nkume di oke onuahia oniks, a ga-ahionye ahionye, na nkume di oke onuahia tokwoisi, na nkume ndi ozo ucha ha di iche iche, na nkume ndi ozo mara mma, tinyere mabul. **3** Ugbu a, n'ihu mmasi m n'ebe ulonso Chineke m di, ana m enye

aku nke aka m niile, ya bu ọlaedo na ọlaocha m, jji ya nye aka, maka iwu ulonso ukwu Chineke m. Ihe ndi a ka m na-enye, tukwasikwa n'elu ihe ndi ozo niile bu nke m nyerela, n'ihu ulonso ukwu a: **4** bu puku talenti ọlaedo ato (ọlaedo e si Ofia bubata), na puku talenti ọlaocha asaa nke a nuchara anucha, nke a ga-eji machite ahụ ulo niile nke ulo ndi ahụ. **5** Maka ọrụ niile a ga-eji ọlaedo ruo, na nke a ga-eji ọlaocha ruo, na ọrụ niile ndi nka ga-arụ. Ugbu a, onye jikeere iwere onwe ya nyechasia Onyenwe anyi n'aka taa?" **6** Mgbe ahụ, ndjisi ezinaulo, na ndjisi ozi nke ebo Izrel niile, na ndjisi agha na-achi otutu puku ndi agha, na ndjisi agha na-achi otutu nari ndi agha, na ndjisi ozi na-elekoata ọrụ eze, jiri obi ha niile nye onyinye. **7** Ha nyere maka ọrụ ulonso ukwu Chineke. Ha nyere puku talenti ọlaedo ise, na puku darik ọlaedo iri, nyekwa puku talenti ọlaocha iri, na puku talenti bronz iri na asato, na nari puku talenti igwe. **8** Ndị niile nwere nkume di oke onuahia di iche iche webatara ya tinye ha n'uloaku di n'ulo nso ukwu Onyenwe anyi, nke Jehiel onye Geshon na-elekoata. **9** Ndị Izrel niile nuriri onu n'ihu otu ndjisi ha jiri weputa obi nye onyinye, n'ihu na ha ji onu na obi ha niile nye Onyenwe anyi onyinye. Eze Devid n'onwe ya nurikwara onu nke ukwu. **10** N'ihu gha Izrel niile, Devid kelere Onyenwe anyi ekele si, "Otuto diri gi Onyenwe anyi Chineke nna anyi Izrel site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi. **11** Gi onwe gi, Onyenwe anyi nwe idi ukwu, na ike, na ima mma, na ugwu eze, na ebube, n'ihu na ihe niile n'eluigwe na n'upa bu nke gi. Gi onwe gi, Onyenwe anyi nwe alaeze. Gi kwa ka e buliri elu dika onye na-achi isi n'elu ihe niile. **12** Akunuba na nsopuru na-esite n'ebe i no abja. Gi onwe gi na-achikwa ihe niile. Ọ bukwa n'aka gi ka ume na ike di ibuli ihe niile elu, na inye ihe niile ike. **13** Ugbu a, Chineke anyi, anyi na-enye gi ekele na-etokwa aha gi di ebube. **14** "Ma onye ka m bu, ole ndi kwa ka umu Izrel bu, na i kweere ka anyi gbasapu aka anyi nye gi onyinye. Ihe niile anyi nwere sitere n'aka gi bja, ha kwa ka anyi na-enyeghachi gi. **15** Anyi bu ndi obja na ndi mbjarambia n'ihu gi, dika nna nna anyi ha. Ubochi ndu anyi n'upa di ka onyinyo, nke olileanya na-adighi n'ime ya. **16** O, Onyenwe anyi Chineke anyi, ihe niile ndi a anyi bukoru maka iji ruora gi ulonso si n'aka gi bja. Ha niile bukwa nke gi. **17** Amaara m, Chineke m, na i na-anwale obi, na i na-enwekwa mmasi n'ihu ziri ezi. Ihe ndi niile ka m onwe m nyere site n'afu ofufu nakwa obi ziri ezi. Ma ugbu a, ahula m onu ndi gi, bu ndi no n'ebe a, ji were afu ofufu nye gi onyinye ha. **18** Ya mere, gi Onyenwe anyi, Chineke nna anyi Ebrahim na Ajizik, na Izrel, biko, mee ka udi ochicho a digide n'ime obi ndi gi ruo ebighi ebi, meekwa ka ha jiri obi ha niile gbasoo gi mgbe niile. **19** Nye nwa m Solomon obi zuruoke nke o ga-eji debe iwu gi niile, ochicho gi niile na ukpuru gi niile, ya na mmu izezu ihe niile metutara owuwu ulonso ukwu a nke m kwadooro ihe niile ndi a." **20** Mgbe ahụ, Devid gwara ndi Izrel okwu si, "Toonu Onyenwe anyi Chineke unu!" Ha niile toro Onyenwe anyi Chineke

nna ha, kpọọ isiala nye Onyenwe anyị na eze. **21** N'echi ya, ha wetara otu puku oke ehi, na otu puku ebule, na otu puku ụmụ ebule jiri ha chọrọ Onyenwe anyị aja nsure ọkụ. Tinyere aja ihe ọhụhụ na ọtụtụ aja ndị ọzọ n'ebe ọ bara ụba n'ihu ụmụ Izrel niile. **22** Emesịa, ha jiri ọhụ rie oriri, n'ụkwaa ihe ọhụhụ n'ihu Onyenwe anyị. Ha nọkwa n'ebe ahụ nabata Solomōn, nwa Devid dika eze nke ugboro abụọ, teekwa ya mmanụ n'ihu Onyenwe anyị ka ọ bụrụ onye ọchịchị. Ha mekwara Zadok onye nchụaja. **23** Ya mere, Solomōn nọkwasịrị n'ocheeze Onyenwe anyị dika eze, n'ọnọdụ nna ya Devid. Ọ bara ụba nke ukwu. Ndị Izrel rubekwaara ya isi. **24** Ndịisi ọchịchị niile, na ndịisi Izrel niile, na ụmụ ndị ikom eze Devid niile kwupụtara nrube isi ha nye Solomōn, eze ọhụrụ. **25** Onyenwe anyị mere ka Solomōn dị ukwu hie nne n'anya ndị Izrel niile. Ọ yikwasịrị ya ebube nke alaeze n'ụdị ọ dibeghị eze ọbụla buru ya ụzọ chịa n'Izrel nweturula. **26** Devid nwa Jesi bụ eze ndị Izrel niile. **27** Ọ chiri Izrel iri afọ anọ. Ọ chiri afọ asaa na Hebron, chiakwa iri afọ atọ na atọ na Jerusalem. **28** Ọ nwurụ mgbe ọ ghoro ezigbo agadi. Ọ bụkwa onye biri ogologo ndụ, onye nwekwara akụnuba na nsopurụ. Solomōn nwa ya nwoke nọchiri ya dika eze. **29** Ihe niile gbasara ọchịchị eze Devid, site na mmalite rọọ n'ogwugwu, ka e dere n'akwụkwọ akụkọ Samuel, onye ọhụ ụzọ, na n'akwụkwọ Netan, onye amụma, na n'akwụkwọ Gad onye ọhụ ụzọ. **30** Akụkọ ndị a gosiri ihe gbasara ọchịchị eze ya, na jdi ike ya, na ihe niile mere ya, na ihe mere ndị Izrel, na ndị eze ndị mba ọzọ bi ha gburugburu.

2 Ihe E Mere

1 Solomōn nwa Devid mere onwe ya ka o guzosie ike n'alaee ya, n'ihī na Onyenwe anyị Chineke ya nnyeere ya, meekwa ka ọ dị ukwu hie nne. **2** Mgbe ahụ, Solomōn gwara ndị Izrel niile okwu, ya bụ, ndịisi agha na-achị otutu puku ndị agha, na ndịisi agha na-achị otutu narị ndị agha, na ndị ikpe, na ndị ndu niile nọ n'Izrel, na ndịisi ezinaulo niile. **3** Solomōn ya na ogbakọ ahụ niile, gara n'ebe dị elu nke Gibiōn, n'ihī n'ebe ahụ ka ọlọ nzute Chineke dij, bụ nke Mosis onyeozī Onyenwe anyị wuru n'ozara. **4** Ma Devid esitelari na Kariat Jearim buputa igbe ogbugba ndu Chineke ahụ, bulaa ya n'ulo ikwu nke o wuru maka ya na Jerusalem. **5** Ebe ichu aja bronz ahụ Bezalel nwa Uri, nwa Hua wuru dikwa na Gibiōn, n'ihu ọlọ nzute Onyenwe anyị. Solomōn na ogbakọ ahụ na-ajuta ya ase n'ebe bronz ahụ. **6** Solomōn jere n'ebe ichu aja ahụ e ji bronz kpoo, nke dij n'ihu Onyenwe anyị, n'ime ọlọ nzute, jiri anụ ọlọ onuogugu ha dij otu puku chuo aja nsure oku n'elu ya. **7** N'abalị ubochi ahụ na Gibiōn, Onyenwe anyị mere ka Solomōn hu ya anya, si ya, "Riio ihe obula i chorọ ka m nye gi." **8** Ma Solomōn zara Chineke, si, "I gosila nna m bụ Devid obi ebere dij ukwu. Ugwu a, i meekwa m eze n'onodu ya. **9** Ugwu a, Onyenwe anyị bu Chineke, ka nkwa gi nke i kwere nna m, bụ Devid, buru ihe e mezuru, n'ihī na i meela m eze ndi a bara uba n'onuogugu dika aja nke ala. **10** Biko, nye m amamihe na nghota, nke m ga-eji edu ndi a napu na-abata, n'ihī na onye puru ichikota ndi gi a dij ukwu?" **11** Chineke zara Solomōn si ya, "Ebe o bu na i rioghị m ka m nye gi akunba, maobu ogologo ndu; ebe o bukwa na i rioghị m ka m mee ka i ndi kporo gi asi nwusia, maobu ka m mee ka i nwee nsopuru karja, kama mkpa na-akpa gi bu ka m nye gi amamihe na nghota i ga-eji duzie ndi m, nke m mere gi eze ha. **12** Ya mere, enyela gi amamihe na nghota dika i rioro. Aga m enyeka gi akunba na nsopuru dij ukwu, nke eze obula nke buru gi uto na-enwebeghi. O dikwaghi onye nke ga-eso gi ga-enwe udi ya." **13** Mgbe ahụ, Solomōn sitere n'ebe dij elu nke Gibiōn, site n'ihu ọlọ nzute ahụ, loghachi na Jerusalem. O chiri dika eze n'Izrel. **14** Solomōn chikobara otutu ugbo agha na ịnyinya dij iche iche. O nwere ugbo agha dij otu puku na narị anọ na ịnyinya agha dij puku iri na abuo n'onuogugu, ndi o debere ufodu n'ime ha n'obodo ugbo agha ya ma ndi ozo dij na Jerusalem ebe ya onwe ya no. **15** Eze mere ka olaocha na olaedo baa uba na Jerusalem, dika nkume efu. O mekwara ka osisi sida dij otutu dika osisi sikamo nke dij n'ala ala ugwu dij iche iche. **16** A na-esite n'Ijpt nakwa ala Kue atubatara Solomōn ịnyinya. Ndi ahia eze na-azuta ha site na Kue n'onu ahia a na-ere ha n'oge ahụ. **17** Ha sitere n'Ijpt tubata otu ugbo agha n'onu ahia narị shekel olaocha isii; jirikwa otu narị shekel na iri shekel ise zuta otu ịnyinya. Ha zipukwara ha nye ndi eze niile nke ndi Het na ndi Aram.

2 Solomōn nyere iwu ka e wuo ọlọ nso ukwu nye Aha Onyenwe anyị, ka e wuokwara ya bụ Solomōn ọlọeze. **2** O manyere ndi oru onuogugu ha dij iri puku asaa na-ebu ibu, na ndi na-awa nkume n'ugwu onuogugu ha dij iri puku asato, na ndi o doro dika ndisi ha, onuogugu ha dij puku ato na narị isii. **3** Solomōn zigara Hiram eze Taja ozi si ya, "Zidatara m osisi sida dika i mere n'oge nna m Devid wuru ọlọeze nke ya. **4** Ugwu a, ana m akwado iwu ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyị Chineke m, na ido ya nsọ nye ya maka ichu aja nsure oku na-esi isi uto n'ihu ya, na idebe n'ebe ahụ achicha nsọ a na-edo n'usoro mgbe niile. Na isure aja nsure oku ututu na anyasi, na n'ubochi izuike niile, na n'onwa ohuru na n'oge mmemme ndi ozo niile a kara aka nke Onyenwe anyị Chineke anyi. Nke a bu ukpuru na-adigide nye umu Izrel ruo ebighi ebi. **5** "Ulonso m ga-ewu ga-adi ukwu n'ihī na Chineke anyi dij ukwu karja chi ndi ozo niile. **6** Ma onye puru iwu ulonso nye ya, ebe o bu na eluigwe, obuladi ebe kachasi elu nke eluigwe, ezughi iba gi? Onye ka mu onwe m bu, na m ga-ewu ulonso nye ya, ma o bughị naanị ebe a ga-anọ chuo aja dij iche iche n'ihu ya? **7** "Zitere m, onye nka, onye maara otu e si eji olaedo na olaocha, na bronz, na igwe aru oru. Onye bukwa onye maara oru nka metutara akwa dij iche iche, akwa ngwakota anunu na uhie, na nke uhie uhie, na nke anunu anunu. O ga-abukwa onye igbunye akara n'ihe doro anya, onye ga-aru oru na Juda na n'ime Jerusalem, ebe o ga-eso ndi nka m, bu ndi nna m Devid hoputara ruo oru. **8** "Zitekwaru m osisi sida, na osisi junipa, na osisi algum, ndi sitere n'ohia Lebanon, n'ihī na ndi gi bu okachamara n'oru iwa osisi. Aga m ezitekwa ndi m ga-abia soru ha ruo oru, **9** ime ka osisi ha ga-egbutere m dij ukwu, n'ihī na ya bu ulonso ga-ebu ibu, maakwa mma. **10** Aga m enye ndi oru gi, bu ndi na-awa osisi, narị puku bushel na iri puku bushel oka wiiti abuo a kworo akwo, na narị puku bushel na iri puku bushel oka bal abuo, na narị puku galoonu ite mmanya vaini na iri galoonu abuo, nakwa narị puku galoonu mmanu na iri galoonu mmanu oliv abuo." **11** Hiram, eze Taja zighachiiri Solomōn akwukwo ozi si ya. "O bu n'ihī na Onyenwe anyi huru ndi ya n'anya ka o ji mee gi eze ha." **12** Hiram kwukwara si, "Otuto diri Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel. Onye kere eluigwe na uwa. Onye nyere Devid, bu eze, nwa nwere nghota na akonuche dij otu a, iwuru Onyenwe anyi ebe obibi, na iwukwa ọlọeze nke aka ya. **13** "Ana m ezitere gi Hiram-Abi, onye oka maara oru ya nke oma. **14** Onye nne ya si n'ebo Dan nke dij n'Izrel, ma nna ya bu onye Taja. O bu onye a zuru n'oru ikpu uzu nke oma, n'ihe gbasara olaedo, na olaocha, na bronz, na igwe, na nkume, na osisi. O makwa otu e si eji akwa odo odo, na akwa anunu anunu, na akwa uhie uhie na ezi akwa ocha aru oru. Igbunye udi akara obula n'ihe nakwa icheputa ihe o ga-eji ihe obula enyere ya mee doro ya anya nke oma. O ga-esonye ndi nka gi, na ndi nke onyenwe m Devid, bu nna gi. **15** "Ugwu a, ka onyenwe m zitere

ndi ohu ya oka wiiti ahụ, na oka bali, na mmanya wajni, na mman oliv, dika okwere na nkwa. **16** Anyi ga-egbutu osisi niile i choro site n'ugwu Lebanon, sitekwa n'osimiri budata ha obodo Jopa, ebe i nwere ike isite buruo ha Jerusalem." **17** Emesja, Solomon gurū ndi obia niile bi n'ala Izrel onu, dika Devid mere, achoputara na ha di nari puku iri ise na ato, na nari isii. **18** O mere iri puku ndi oru asaa n'ime ha ka ha buru ndi na-ebu ibu, na onuogugu di iri puku asato ka ha buru ndi ga-awa nkume, meekwa puku ndi ikom ato na nari isii, ndi ga-abu ndjisi oru ime ka oru na-aga nke oma.

3 Mgbe ahụ, Solomon malitere iwu ulonso ukwu Onyenwe anyi. O bu n'ugwu Morja, nke di na Jerusalem, ka e wukwasiri ya, n'ebe ahụ Onyenwe anyi mere ka Devid bu nna ya hu ya anya. O bu n'ala ebe izocha oka Arauna, onye Jebus, ebe ahụ Devid hoptara. **2** O bidoro iwu ulo ahụ n'abalị nke abuo, nke onwa abuo, n'afọ nke anọ, nke ochichi eze ya. **3** Ntoala Solomon toro maka iwu ulonso Chineke di iri mita abuo na asaa n'ogologo, mita itoolu n'obosara. (Nke a bu ma ejiri ihe otutu ochie). **4** Idu ogologo mputa onu ulo nke ulonso ukwu ahụ di mita itoolu, dika idu ogologo obosara ulo nso ahụ n'onwe ya. Idu elu ya dikwa mita itoolu. O jikwa olaedo a nuchara anucha machie ime ya. **5** O ji osisi junipa machie ahụ ime ulo ezumezu ahụ, jirikwa olaedo a nuchara anucha techie osisi ndi ahụ niile. Emesja, e sere oyiyi nkwa di iche iche, na oyiyi udo igwe n'ahụ ulo ahụ iji choo ya mma. **6** O ji nkume di oke onuhia di iche iche choo ime ulonso ahụ mma, ya na olaedo nke e si na Pavaim bute. **7** Ogidi osisi silin niile, na ibo onu uzo niile, na aja ulo niile, na onu uzo niile di n'ulonso ukwu ahụ ka o ji olaedo techie. O gbukwara egbugbu oyiyi cherubim na mgbidi ya niile. **8** O wuru Ebe ahụ Kachasi Nso; nke ogologo onu ulo ya di mita iri, otu a kwa, obosara ya di mita iri. O ji olaedo di ezi mma nke onuhia ya ruru nari talenti isii techie ahụ ime ulo ahụ niile. **9** Idu arọ olaedo e ji kpuo itu e ji wuo ya di iri shekel ise. E jikwa olaedo techie akuku elu elu nke ime onu ulo a. **10** Solomon tinyere oyiyi mmuo ozi cherubim abuo o kpuru n'ime Ebe ahụ Kachasi Nso, werekwa olaedo machie ha. **11** Idu ogologo nku cherubim ndi a ruru mita iri. Idu ogologo otu nku cherubim nke mbu ruru mita abuo na okara. Onu nku a na-emetu ahụ ime ulo nke ulonso ukwu, ma onu onu nku nke ozo, nke idu ogologo ya ruru mita abuo n'okara, na-emetu onu otu nku cherubim nke ozo. **12** N'otu aka ahụ, otu nku cherubim nke abuo ruru mita abuo na okara n'ogologo. Onu nku ya na-emetu akuku nke ozo nke ahụ ime ulonso ukwu, ma nku ya nke ozo, nke rukwara mita abuo na okara n'ogologo, na-emetu onu onu otu nku cherubim nke mbu. **13** Nku cherubim ndi a gbasapuru ruo mita iri n'ogologo. Ha guzo oto n'ukwu ha, na-eche ihu n'onu ulo ezumezu ahụ. **14** O ji akwa na-acha anunu anunu, na uhie uhie, na odo odo, na ezi akwa ocha, mee akwa mgbochi, nke a kpanyekwara oyiyi cherubim n'ime

ya. **15** O wuru ogidi abuo di n'ihu ulonso ahụ, nke idu elu ya ruru mita iri na asaa. O kpukwara ihe a dokwasiri n'elu ogidi ndi a, nke idu elu ha di mita abuo na okara. **16** O kpukwara ihe yiri udo igwe a turu atu, nke e kokwasiri n'elu ogidi abuo ndi ahụ. Kpuokwa nari mkpuru pomegranet, nke a ganyekotara ya na udo igwe ahụ. **17** O guzobere ogidi abuo ndi ahụ n'ihu ulonso ukwu ahụ, otu n'akuku ugwu nke ozo n'akuku ndida. Ogidi nke di na ndida ka o kporo Jakin, ma nke di n'ugwu ka o kporo Boaz.

4 Solomon wukwara ebe ichu aja bronz. Ogologo ya ruru iri mita na okara. Obosara ya rukwara iri mita na okara; ma idu elu ya di mita ise na uma ato. **2** O mekwara Oke osimiri nke ala awuru awu, nke di gburugburu n'udidi. Otutu ya bu ihe ruru mita abuo na uma ato n'ogologo, dikwa mita ise na uma ato, site n'otu onu ruo n'onu nke ozo. O bu eriri e ji atu ihe nke ruru ihe dika mita iri na ano ka e ji tuo ya gburugburu. **3** N'okpuru onu ya, oyiyi umu oke ehi gbara ya gburugburu, iri di na mita ano na okara obula. Ehi ndi ahụ di n'ahiri abuo. A wukotara ha na Oke osimiri ahụ otu mgbe. **4** E mekwara ka Oke osimiri ahụ guzo n'elu ehi iri na abuo. Ato na-eche ihu n'akuku owuwa anyanwu; ato na-eche ihu n'odida anyanwu; ato na-eche ihu n'akuku ndida, ato na-eche ihu n'akuku ugwu. Oke osimiri ahụ dikwasiri ha n'elu, ebe azu ha niile di n'ime n'etiti. **5** Idu arọ ya ha ka otu otutu ntu-aka dimkpa. E mere onu ya ka o di ka onu iko mmiri, dikwa ka okoko lili na-awaputa awaputa. O na-erite puku galoonu iri na asato. **6** A kpukwara efere ukwu iri nke e ji asacha ihe e wetara maka ichu aja nsure oku. Ise n'ime ha di n'akuku ndida olulu mmiri ahụ, ise n'akuku ugwu. Ndi nchujaja na-esite naani na olulu mmiri ahụ ekuru mmiri ha ji asacha ihe. **7** O kpuru ihe idoba oriona olaedo iri n'usoro dika Chineke nyere ya n'iwu. O debere ha n'ime ulonso ukwu ahụ, ise n'akuku ndida ulo ahụ, ise n'akuku nke ugwu. **8** O mekwara tebul iri donye n'ulonso ukwu ahụ, ise n'akuku ndida, ise n'akuku ugwu. O kpukwara otu nari efere olaedo maka ikwosa mmiri. **9** O mere ogige ndi nchujaja, mekwa otu ogige ukwu, na ibo onu uzo maka itinye n'ogige ahụ. O jiri bronz machie ibo onu uzo ndi ahụ. **10** Oke osimiri ahụ ka o dobara n'akuku ndida, na ncherita ihu owuwa anyanwu nke ulonso ahụ. **11** Huram kpukwara ite di iche iche, shovel niile, na efere ikwosa mmiri niile. N'ikpeazu, o ruchara oru di n'ulonso Chineke, nke eze Solomon tinyere ya n'aka iru. **12** Ogidi abuo ahụ; ihe okpuku abuo dika efere di n'elu ogidi abuo ahụ; ihe okpuku yiri udo a turu atu nke e ji choo ihe okpuku abuo ahụ dika efere mma; **13** nari ano nke mkpuru pomegranet a kpuru akpu maka ahiri ihe abuo ahụ a kpuru akpu, ya bu, ahiri pomegranet abuo n'ihu otu ihe okpuku, iji choo ihe okpuku ahụ yiri efere di n'isi elu ogidi ahụ mma; **14** ihe ndokwasiri na efere isa mmiri ha, **15** na Oke osimiri ahụ na ehi iri na abuo ahụ di ya n'okpuru, **16** na ite niile, shovel niile, ihe

iguru anu niile na ihe ngwongwo ndi ozo ya na ha so. Ihe niile nke Hiram-Abi mere eze Solomon n'ihu ulonso Onyenwe anyi, bu bronze e hichaziri nke oma. **17** O bu n'ala uru, n'obosara ala Jordan, n'etiti Sukot na Zaretan, ka eze mere ka a noro kpuo ihe ndi a. **18** Ihe ndi a niile nke Solomon mere di ukwu nke ukwu; nke bu na-enweghi ike igukota ihe idi aru nke bronze ahu bu. **19** Solomon mekwara ngwongwo niile di n'ime ulonso Chineke, ya bu, ebe ichu aja e ji olaedo kpuo, na tebul niile nke a dokwasiri achicha nke iche n'ihu Onyenwe anyi, **20** ihe idokwasiri oriona niile nke olaedo a nuchara anucha, ha na oriona ha niile, ka o na-enwu n'ihu ime ime ebe nsu, dika e nyere n'iwu, **21** ihe icho mma oyiyi okoko osisi, na oriona niile na ihe iguta ihe niile. E ji olaedo a nuchara anucha kpuo ha niile. **22** O kpuokwara ihe ikpakepu oku niile nke olaedo a nuchara anucha, na efere ikwosa mmiri niile, na ngaji niile, na ihe igu oku niile, na ibo olaedo niile nke ulonso, ya bu, ibo onu uzo ime ime niile nke diri Ebe ahu Kachasi Nso, na ibo ndi di n'onu ulo ezumezu.

5 Mgbe a ruzuru onu niile nke eze Solomon nwere iru maka ulonso ukwu Onyenwe anyi ahụ, o webatara ihe niile Devid bu nna ya doro nsu n'ime ya, ya bu olaocha, olaedo na ngwongwo ndi ozo niile. O tinyere ha n'uloaku di n'ulonso Chineke. **2** Mgbe ahụ, Solomon kpokotara ndi okenye Izrel niile, na ndiji ebo Izrel niile, na ndiji ezinaulo Izrel niile na Jerusalem, maka i site na Zayon, bu obodo Devid bugota igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. **3** Ndi Izrel niile gbakotara bjakwute eze n'oge a na-eme mmemme n'onwa Etanim, nke bu onwa asaa n'afu. **4** Mgbe ndi okenye Izrel niile bjarutere, ndi Livayi buliri igbe ogbugba ndu ahụ. **5** Ha bugotara igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, ya na ulo nzute, na ngwongwo niile di nsu di n'ime ya. Ndi nchujaja bu ndi Livayi buliri ha elu. **6** Eze Solomon na ogbakọ Izrel niile, bu ndi zukotara n'ebe o no, no n'ihu igbe ogbugba ndu ahụ, na-achụ aja otutu aturu na otutu ehi nke a na-apughị iguta onu maobu gbakota onuogugu ha n'ihu iba uba. **7** Ndi nchujaja bubatara igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ n'ime ime ulonso ukwu ahụ, n'ime Ebe Kachasi Nso, dọba ya n'okpuru nku cherubim ahụ. **8** Cherubim ndi ahụ gbasara nku ha n'elu igbe ogbugba ndu ahụ, kpuchie ya na okporo osisi ndi ahụ e ji ebu ya. **9** Okporo osisi ndi a di oke ogologo, na isi ha sitere n'igbe ogbugba ndu ahụ na-aputa, na e nwere ike i site n'ihu ime ime ebe nsu ahụ hu ha anya, ma onye na-anoghi n'Ebe Nso ahụ adighi ahụ ha. Ha ka dikwa n'ebe ahụ ruo taa **10** O nweghi ihe di n'ime igbe ogbugba ndu ahụ, karjakwa mbadamba nkume abuo ahụ Mosis tinyere n'ime ya n'ugwu Horeb, n'ebe Onyenwe anyi na umu Izrel gbara ndu, mgbe ha si n'ala Ijpt putu. **11** Mgbe ndi nchujaja sitere n'Ebe Nso Kachasi Ebe Nso putu, n'ihu na ndi nchujaja ahụ niile doro onwe ha nsu n'agbanyeghi usuu nke onye obula n'ime ha si putu. **12** Ma ndi Livayi bu ndi obu abu, ya bu Asaf, Heman, Jedutun na umu ha ndi ikom na ndi ikwu ha guzoro

onwe ha n'akuku owuwa anyanwu nke ebe ichu aja. Ha yi uwe ezi akwa ocha ma na-akpo ubo akwara, na-akukwa ogene ola. Ndi nchujaja di otu nari na iri abuo n'onuogugu. Ndi na-afu opi sokwa ha. **13** Ndi obu abu ahụ na ndi na-afu opi jikoro onwe ha onu were otu olu bukwo Onyenwe anyi abu ekele na otuto. Ndi na-afu opi, na ndi na-aku ola na-ada uda, na ndi ji ngwa egwu ndi ozo sonyeere ha, welie olu ha elu too Onyenwe anyi n'abu si: "N'ihu na O di mma ihunanya ya na-adi ruo ebighi ebi." Mgbe ahụ igwe ojii juputara n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, **14** nke mere na ndi nchujaja enwekwaghị ike jee ozi ha, n'ihu igwe ojii ahụ, n'ihu na ebube Onyenwe anyi juputara n'ime ulonso Chineke.

6 Mgbe ahụ, Solomon siri, "Onyenwe anyi ekwuola na o ga-ebi n'oke igwe ojii. **2** Ma ewuola m ulonso puru iche, maa mma nye gi, ebe i ga-ebi ruo mgbe ebighi ebi!" **3** Dika ogbakọ Izrel niile na-eguzo n'ebe ahụ, eze chighariri onwe ya chee ha ihu, gozie ha. **4** Mgbe ahụ o siri, "Otuto diri Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel. Onye ji aka ya abuo mezuo nkwa ahụ o ji onu ya kwee nna m Devid. N'ihu na o kwuru si, **5** 'Site n'ubochi ahụ m si n'ala Ijpt kpoputa ndi m, ahoputaghị m obodo obula n'ebo obula nke Izrel, ka e wuru m ulonso ka Aha m diri n'ebe ahụ, maobu hoputa onye obula ka o buru onyendu ndi m Izrel. **6** Ma ugbu a, a horola m Jerusalem ka o buru ebe Aha m ga-adi, ahorokwala m Devid i bu onye ga-achi ndi m Izrel.' **7** "Nna m, Devid bu n'obi iwu ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel. **8** Ma Onyenwe anyi siri nna m, Devid, 'I mere nke oma ibu n'obi, iwu ulonso ukwu nye Aha m. **9** Ma otu o di, o bughị gi ga-ewu ya, kama nwa gi nwoke nke si n'ahụ gi putu ga-ewu ulonso ahụ nye Aha m.' **10** "Ugbu a, Onyenwe anyi emezuola nkwa ahụ o kwere. A nochielu m nna Devid, ana m anodu n'ocheez nke Izrel dika Onyenwe anyi kwere na nkwa. Ewuokwala m ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel. **11** N'ebe ahụ ka m dobara igbe ogbugba ndu, n'ime ya ka ogbugba Onyenwe anyi di, bu nke ya na umu Izrel gbara." **12** Mgbe ahụ, Solomon guzoro n'ihu ebe ichu aja Onyenwe anyi, na n'ihu ogbakọ ukwu Izrel niile, gbasapu aka ya abuo. **13** Solomon ji bronze kpuo ihe nrigoro ino gwa oha mmadu ukwu. Ogologo ihe nrigoro ahụ, obosara ya ruru mita abuo na okara mita abuo na okara. Idi elu ya ruru otu mita na okara. O debere ya n'etiti ebe mputa nke ogige ulonso ukwu ahụ. O guzoro n'elu ihe nrigoro ahụ, n'ihu ogbakọ Izrel niile, gbuo ikpere n'ala, gbasaa aka ya abuo chilie ha elu. **14** O siri, "Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel, o dighi Chineke dika gi n'eluigwe maobu n'ua. Gi onye na-edebe ogbugba ndu ihunanya gi na ndi ohu gi, bu ndi ji obi ha niile na-eso uzo gi. **15** I mezuokwala nkwa niile i kwere nna m Devid, bu ohu gi. I ji onu gi kwee nkwa a, ma taa, i jirila aka gi mezu ya. **16** "Ugbu a, O! Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel, mezuokwaa nkwa niile i kwere Devid nna m, mgbe i siri, 'O buru na umu umu gi elezie anya bie

ndụ dika iwu m si dị n'ihu m, n'ihe niile ha na-eme, dika gi onwe gi mere, agaghị achọ onye ga-anọ n'ihu n'ocheeze Izrel n'ime ha.' 17 Ma ugbu a, Onyenwe anyị bụ Chineke nke Izrel, ka okwu gi, bụ nkwa nke i kwere ohu gi Devid bja na mmezu. 18 "Ma ọ bụ ezie na Chineke ga-ebinyere umụ mmadụ n'elu ụwa? Lee, eluigwe, ọbụladị ebe kachasi elu nke eluigwe ezughị ịba gi. Olee otu ụlọ a nke m wuru ga-esi bata gi! 19 Ma Onyenwe anyị Chineke m, ńaa ntị n'ekpere ohu gi, na arịrịọ ọ na-arịọ maka ebere. Nuru akwa na ekpere nke ohu gi na-ekpe n'ihu gi. 20 Biko, mee ka anya gi abụọ ghere oghe n'ebe ụlọnsọ ukwu a di, ehilie na n'abalị, bụ ebe a i kwuru si, na i ga-akpokwasị Aha gi n'ebe ahụ. Biko, ka i nuru ekpere ohu gi ga-ekpe banyere ebe a. 21 Nuru akwa arịrịọ niile nke ohu gi na nke ndị gi Izrel niile, mgbe ọbula ha chere ihu ha n'ebe a n'ekpere. Biko, site n'eluigwe bụ ebe obibi gi nuru, mgbe i nuru biko, gbagharakwa. 22 "Mgbe onye ọbula mehiere mmadụ ibe ya, a kpọọ ya oku ka ọ bja n'ụzọ iyi, onye di otu a bja guzo n'ebe a, n'ihu ebe ichu aja gi a, n'ụzọ iyi ahụ, 23 mgbe ahụ, nuru olu ya n'eluigwe ma mee ihe ziri ezi, kpekwa ikpe n'etiti ndi ohu gi. Maa onye mejoro ikpe site n'itukwasị n'isi ha ihe o metara, meekwa ka onye aka ya di ọcha nwere onwe ya, site n'imeso ha dika ezi omume ha si di. 24 "Mgbe ndi iro meriri ndi gi Izrel, n'ihu na ha mehiere megide gi, ọ buru na ha aloghachite, too aha gi, na-ekpe ekpere, na-arịọ arịrịọ n'ihu gi n'ụlọnsọ ukwu a, 25 biko, site n'eluigwe nuru ekpere ha, gbaghara mmehie ndi gi Izrel. Meekwa ka ha loghachita n'ala ahụ nke i nyere ha na nna nna ha. 26 "Mgbe e gboghiri eluigwe, mee na mmiri adighi ezokwa, n'ihu na ndi gi emehiela megide gi, ọ buru na ha echee ihu n'ebe a kpee ekpere, too aha gi, si na mmehie ha chegharja, n'ihu na itaala ha ahuhu, 27 biko, site n'eluigwe nuru ma gbagharakwa mmehie ndi ohu gi, ndi gi Izrel. Kuziere ha ezi ụzọ ha ga-esi bie ndu ma zidata mmiri ozuo n'ala ahụ nke i nyere ndi gi ka ọ buru ihe nketa ha. 28 "Mgbe unwu, maobu ajo orja na-efe efe ga-adakwasị ala a, maobu orja na-eripia ihe ubi, maobu omuma ebu; maobu igurube, maobu ukpana, maobu mgbe ndi iro ga-anochibido ha n'obodo ha niile, ihe mbibi niile maobu orja ọbula, 29 ekpere ọbula maobu ariri nke onye ọbula n'etiti ndi gi Izrel kpere ma rijo, n'ihu igkota ihe otiti na ihe mgbu niile, ha gbasapu aka ha, ma chee ihu ha n'ebe ụlọnsọ ukwu di; 30 mgbe ahụ, site n'eluigwe bụ ebe obibi gi nuru ariri ha. Gbaghara ma meekwa; mesoo onye ọbula dika ihe niile ha na-eme si di, ebe ọ bụ na i maara obi ha niile (n'ihu na naanị gi maara obi umu mmadu), 31 ka ha tuo egwu gi, jeekwa ije n'irubere gi isi n'oge niile ha na-ebi n'ala ahụ nke i nyere nna nna anyi ha. 32 "Ma banyere onye mba ozo, onye na-esonyeghi na ndi gi Izrel, kama o si n'ala ebe di anya bja n'ihu ukwu gi, n'aka gi di ike na ogwe aka gi e setipuru esetipu. Mgbe ha bjara kpee ekpere n'ụlọnsọ a, 33 mgbe ahụ, site n'eluigwe ebe obibi gi nuru ariri ha. Mekwaa ihe niile nke onye mba ozo ahụ na-arịọ n'ekpere, ka ndi niile

nke ụwa mara aha gi, tọkwa egwu gi, dika ndi nke gi bu Izrel na-eme. Ka ha matakwa na-akpokwasiri Aha gi n'ulo a nke m wuru. 34 "Mgbe ndi gi ga-aga ibu agha megide ndi iro ha, n'ebe ọbula i na-eziga ha, mgbe ha chere ihu ha n'uzo obodo a nke i hoputara na n'ulonsu ukwu a m wuru nye Aha gi, kpee ekpere, 35 mgbe ahụ, site n'eluigwe nuru ekpere na ariri amara ha, mezkwa ihe ha na-arị. 36 "Mgbe ha mehiere megide gi, n'ihu na ọ dighi mmadu ọbula na-adighi emehie, i wee iwe megide ha, rara ha nyefee n'aka ndi iro, ndi ga-adokpuru ha n'agha gaa n'obodo ozo, maobu obodo di anya maobu nke di nso; 37 ọ buru na ha anoro n'ala ahụ a dokpuru ha gaa, chegharja n'obi ha, noro n'ala ebe a dotara ha n'agha, rijo gi, si, 'Anyi emehiela, anyi emeela ihe n'adighi mma, meekwa ajo omume.' 38 Ọ buru na ha ejiri obi ha na mmuo ha niile chegharja, n'ala ebe ndota n'agha ha, bụ ebe a kporo ha gaa, ma kpee ekpere nye gi chee ihu ha n'uzo ala a nke i nyere nna nna ha, n'obodo a nke i hoputara, ya na n'ulonsu ukwu a m wuru nye Aha gi 39 mgbe ahụ, site n'eluigwe, ebe obibi gi, nuru ekpere ha na ariri ha niile, nyekwara ha aka. Gbaghara ndi gi, bụ ndi mehiere megide gi. 40 "Ugbu a, Chineke m, biko ka anya gi na ntị gi ghere oghe n'ekpere niile a na-ekpe n'ebe a. 41 "Ma ugbu a, bilie, O Onyenwe anyi Chineke, bata n'ebe izuike gi, 42 O Onyenwe anyi Chineke, agbakatala onye gi e tere mmanu azu.

7 Ngwangwa, mgbe Solomon kpesiri ekpere a, oku sitere n'eluigwe daa repia aja nsure oku ahụ na aja ahụ niile. Ebube Onyenwe anyi juputakwara n'ulonsu ukwu ahụ, 2 Ndi nchujaja enweghi ike ibanye n'ime ulonsu ukwu Onyenwe anyi n'ihu ebube Onyenwe anyi nke juputara ulonsu ahụ. 3 Mgbe oha ndi Izrel niile huru oku ahụ si n'elu daa, hukwa ebube Onyenwe anyi ka o guzo n'elu ulonsu ukwu ahụ, ha dara n'ala kpoo isiala nye Onyenwe anyi, kelee ya ekele si: "N'ihu na O di mma ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi." 4 Mgbe ahụ, eze na ndi a niile churu aja di iche iche n'ihu Onyenwe anyi. 5 Eze Solomon churu aja ehi nke di puku iri abuo na abuo, na ewu na aturu di nari puku na iri abuo. Ya mere, Eze na ndi ahụ niile si otu a doo ulonsu Chineke nso. 6 Ndi nchujaja guzo n'ihu oru ha, ha na ndi Livayi. Ha jiri ngwa egwu Onyenwe anyi nke eze Devid mere maka i na-eto Onyenwe anyi, bukwa nke o ji mgbe o nyere ekele, na-asi, "Ihunanya ya na-adi ruo ebighi ebi." Na ncherita ihu ndi Livayi, ndi nchujaja furu opi ike ha mgbe ndi Izrel guzooro oto. 7 Mgbe ahụ, Solomon doroto etiti ogige di n'ihu ulonsu Onyenwe anyi ahụ nso. N'ebe ahụ ka ọ no chuo aja nsure oku, aja onyinye mkpuru oka na aja abuba udo. O mere nke a n'ihu na ebe ichu aja bronze nke ọ ruru enweghi ike ibata aja nsure oku niile, aja mkpuru oka niile nakwa aja abuba ndi ahụ. 8 Ya mere, Solomon mere mmemme a n'oge ahụ, ubochi asaa, ya na ndi Izrel niile. Ọ bụ nzuko di ukwu. Ndi mmadu bjara sitere na Lebo Hamat ruo na mmiri iyi Ijipt. 9 N'ubochi nke asato, ha nwere ogbako, n'ihu na ha mere mmemme nke ido ebe ichu aja nso n'ime ubochi

asaa, meekwa mmemme ahụ abalị asaa ọzọ. **10** Ya mere, n'ụbọchị nke iri abụọ na atọ n'ọnwa nke asaa, o zilagara ndị ahu niile n'ụlọ ha, n'ịjūrī ọhụ na obi uto n'ihu ihe oma niile nke Onyenwe anyị Devid na Solomon na ndị ya Izrel. **11** Mgbe Solomon rụchara ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị, na ụlọeze, mezukwaa ihe niile bụ nke o bu n'obi ime n'ụlọnsọ Onyenwe anyị nakwa n'ụlọeze nke ya onwe ya. **12** Onyenwe anyị mere ka ọ hụ ya n'ọhụ abalị sị ya, "Anụla m ekpere gi, ahọrọkwala m ebe a nye onwe m, ka ọ bụrụ ebe ichu aja. **13** "Mgbe ọbụla m mere ka mmiri ghara izo, maobu zidata igurube ka ha bja bibie ihe ubi unu, maobu zidata orja n'etiti unu, **14** ọ bụrụ na ndị m ndị a kpokwasiri aha m, ewedata onwe ha n'ala, kpee ekpere, ọghe ihu m ike, sitekwa na mmehie ha chigharia, aga m esite n'eluigwe za ekpere ha, gbaghara ha mmehie ha, mee ka ala ha dirị ndu. **15** Anya m ga-eghere oghe mgbe niile; otu a kwa, ntị m ga-egherekwa oghe ihu na inu ekpere niile a na-ekpe n'ụlọnsọ a. **16** Edoola m ụlọnsọ a nsọ nye onwe m, ka Aha m di n'ebe ahụ ruo ebighi ebi; anya m abụọ na obi m ga-adikwa n'ebe ahụ ụbọchị niile. **17** "Ma gi onwe gi, bie ndu n'ikwesị ntụkwasi obi n'ihu m dika Devid nna gi mere, na-eme ihe niile m nyere n'iwu, debe ụkpuru m na iwu m niile. **18** Aga m eme ka ocheeze ọchịchị gi guzosie ike, dika mụ na nna gi Devid gbara na ndu, mgbe m sirị, 'I ghaghị inwe onye nnochite anya n'ọcheeze nke ga-achi Izrel.' **19** "Ma ọ bụrụ unu alaghachi azu, gbakuta ụkpuru na iwu niile, bụ nke m nyere unu azu, puo gbasoro chi ndi ozo ife ha ofufe, na ikpo isiala nye ha, **20** mgbe ahụ, aga m esite n'ala m, bụ nke m nyere ha, hopu Izrel. Aga m ajukwa ụlọnsọ a m doro nsọ nye Aha m, meekwa ka ọ ghoo ihe e ji atụ ilu na ihe ikpa ochi n'etiti ndi niile. **21** Ọ bụ ezie na ụlọnsọ ukwu a kachasi elu ugbo a, ma onodu ya ga-eju ndi niile ga-esi n'akuku ya gafee anya, ha ga-asị, 'Ginị mere Onyenwe anyi ji mee ala a na ụlọnsọ a, ihe di otu a?' **22** Ndi mmadu ga-aza, 'O bu n'ihu na ha gbakutara Onyenwe anyi, Chineke nna nna ha, onye kpoputara ha site n'ala Ijpt azu, makpu chi ndi ozo, na-akpo isiala na-efekwa ha ofufe. O bu n'ihu nke a ka O ji mee ka ihe ojoo niile ndi a bjakwasị ha.'"

8 N'ogwugwu iri afọ abuo, mgbe Solomon ji wuo ụlọnsọ Onyenwe anyi na ụlọeze nke ya onwe ya, **2** Solomon wughariri obodo ndi ahụ Hiram nyere ya, mee ka ndi Izrel biri n'ime ha. **3** Solomon gara Hamat-Zoba, merie ha. **4** O wuru obodo Tadmō nke di n'ozara na otutu obodo nchikoba ihe na Hamat. **5** O wugharikwara obodo Bet-Horon nke di n'elu elu, wuokwa Ndida Bet-Horon ka ọ ghoo obodo e wusiri ike nke nwere mgbidi, ibo onu uto ama na mkporo e ji kpochie ha. **6** O wukwara obodo Baalat na obodo niile nke ebe ichikoba ihe, na obodo niile ebe idebe ugbo agha na inyinya ya niile. O wuru ihe obula guru obi ya aguu iwu na Jerusalem, Lebanon na n'oke ala ahụ niile ọ na-achi. **7** Ndi niile fodoru ndu n'etiti ndi Het, ndi Amorait, ndi Periz, ndi Hiv na Jebus (ndi a

abughi ndi Izrel), **8** ndi umu umu ha fodoru n'ala ahụ, ndi ahụ ndi Izrel na-ebibighi, ndi a ka Solomon mere ndi oru manye na ndi ohu, nke a bukwa onodu ha ruo taa. **9** Ma Solomon emeghi ka onye Izrel obula buru ohu, maka oru ya, kama ha bu ndi ikom agha, ndiisi ndi ochiagha ya, ndiisi ugbo agha na ndi na-agma inyinya agha ya. **10** Ha bukwa ndiisi ozi nke eze Solomon, nari ndi ikom abuo na iri ise bu ndiisi na-elekota ndi mmadu. **11** Solomon kpoputara ada Fero site n'obodo Devid, gag n'uloeze nke o wuru ya, n'ihu na ọ sirị, "Nwunye m agaghị ebi n'uloeze Devid, bu eze Izrel, n'ihu na ebe obula igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi banyere aburula ebe di nso." **12** Emesia, Solomon chiru aja nsure oku nye Onyenwe anyi, n'elu ebe ichu aja Onyenwe anyi, nke o wuru n'ihu mputa onu ulo ụlọnsọ ukwu ahụ, **13** obuladi dika iwu metutara aja e kwesiri ichu kwa ụbọchị si di, bu nke Mosis nyere n'iwu. Aja ndi a bu maka Ụbọchị Izuike, Onwa Ohuru na udi mmemme ato a na-eme n'afọ, ndi bu mmemme achicha ekoghi eko, mmemme izu uka asaa na mmemme ulo ikwu. **14** O sitere n'usoro ije ozi nke Devid, hoptara otu ndi nchujaja oru di iche iche ha na-aru ụbọchị niile. O nyekwara ndi Livayi oru idu n'otuto a na-enye Chineke na inyere ndi nchujaja aka ime ihe ụbọchị obula n'ụbọchị ya. Kenyekwa ndi na-eche onu uto ụlọnsọ ahụ niile nche oke oru ha n'otu n'otu, n'ihu na nke a bu ihe Devid, onye nke Chineke nyere n'iwu. **15** Ha ewezugaghị onwe ha n'iso iwu niile eze nyere ndi nchujaja maobu ndi Livayi banyere ihe obula na ihe gbasakwara ulokwu niile. **16** A ruzuru oru niile Solomon zubere iru, site n'ubochi a toro ntola ulonsu ukwu Onyenwe anyi tutu ruo mgbe ewuchara ya. Ya mere, e wuchara ularonsu ukwu Onyenwe anyi. **17** Mgbe ahụ, Solomon gara Ezion Geba na Elat nke di n'onu osimiri, n'ala Edom. **18** Hiram zigaara ya otutu ugbo mmiri nke ndi ikom ya na-anya ugbo mmiri na-edu, bu ndi maara ihe banyere ime njem n'osimiri nke oma. Ndi a, ha na ndi ikom Solomon nyaara ugbo gaa Ofia site n'ebe ahụ bulatara eze Solomon, olaedo idi aro ya ruru puku kilogram iri na ise na nari ato.

9 Mgbe eze nwanly Sheba nuru akuko Solomon, ọ bjara Jerusalem ka o were otutu ajuju siri ike nwalee ya. O du otutu ndi ozi bara uba bja, tinyere otutu inyinya kamel ndi bu uda di iche iche, otutu olaedo na otutu nkume di oke onuhia di iche iche. O bjakwutere Solomon, ya na ya kparitara uka banyere ihe niile nke di ya n'obi. **2** Solomon zara ya ajuju ya niile. O dikwaghị ihe siiri ya ike ikowara ya. **3** Mgbe eze nwanly Sheba huru amamihe Solomon, ma hukwa uloze o wuru, **4** na ihe oriri a na-adokwasị n'elu tebul ya, usoro onodu nke ndiisi ochichi ya, na ndi guzo na-ejere ya ozi n'uwe ha yi, ndi na-ebu iko ihe onuhu n'uwe ha, na aja nsure oku niile ọ na-achụ n'ụlọnsọ Onyenwe anyi. **5** O dikwaghị ihe ozo ọ maara ọ ga-eme, maobu kwuo. **5** Ọ sirị eze, "Akuku niile m no n'ala nu banyere ihe niile i ruputara na amamihe gi bu eziokwu. **6** Ma ekwenyeghi m ihe ha kwuru tutu

ruo mgbe m bjara jiri anya m abụọ hụ ha. N'ezie, ihe m nūrū erughị ọkara nke idị ukwu amamihe gi. I tūkwasịla ihe n'akūkọ m nūrū. **7** Lee, ụdị ọhụ ndị gi na-enwe. Lee, ụdị ọhụ nke ndị ozi na-enwe, bụ ndị na-eguzo n'ihu gi mgbe niile na-anụ okwu amamihe gi. **8** Ngozị dirị Onyenwe anyị Chineke gi, onye nwere mmasị n'ebe j nọ. O debere gi n'ocheeze ya dika eze ichi n'aha Onyenwe anyị bụ Chineke gi. N'ihị ihunanya nke Chineke gi nwere n'ebe Izrel nọ, na mmasi ya ime ka ha guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. O meela gi eze ha, ka j debe ikpe ziri ezi na ezi omume.” **9** Emesja, O nyere Solomon onyinye ọlaedo idị arọ ya di puku kilogram anọ, nyekwa ya ụda di iche iche, na nkume oke ọnụahịa di iche iche. Enwebeghi ụdi ụda dika ndi ahụ eze nwanji Sheba nyere eze Solomon. **10** Ndi ohu Hiram na ndi ohu Solomon bubatara ọlaedo site n'Ofia. Ha butekwara osisi algum, na nkume di oke ọnụahịa di iche iche. **11** Eze ji osisi algum ndi ahụ mee nkwasia nri n'ụlọnsọ Onyenwe anyi, na nke uloze. O jikwa ya meere ndi na-abu abụ ubo akwara na une. O nwebeghi oge ozo e nwere udi ngwa egwu e ji osisi oma di otu a kwaa n'ala Juda niile. **12** Eze Solomon nyekwara eze nwanji Sheba ihe niile o choro na ihe niile bu nke o rioro. O nyere ya karja ihe niile o wetaara ya. Emesja, o hapuru laghachi n'ala nke aka ya, ya na ndi na-ejere ya ozi. **13** Otutu idị arọ nke ọlaedo Solomon na-enweta kwa afo bu puku kilogram iri abuo na ato, **14** na-agunyeghi uru nke na-esi n'aka ndi na-atu mgbereahia na ndi na-azu ahia. Ozokwa, ndi eze niile nke di Arebia na ndisi na-achi obodo niile nke ala ahụ, na-enwetara Solomon ọlaocha na ọlaedo. **15** Eze Solomon kpuru narị ọta ọlaedo ukwu abuo site n'ọlaedo etipjara etipja. O bu ọlaedo idị arọ ya ruru kilogram isii ka e ji kpuo ọta obula. **16** O kpukwara narị ọta nta ato, nke sitere na ọlaedo etipjara etipja. O bu ọlaedo idị arọ ya ruru kilogram ato na okara ka eji kpuo ọta obula. Eze debere ha n'uloeze n'Oke Ohia Lebanon. **17** Eze mekwara ocheeze di ukwu nke e ji odu enyi na ọlaedo a nuchara anucha machie **18** Ocheeze ahụ nwere ihe nri nri isii na ihe itukwasị ukwu eji ọlaocha ruo nke ejikotara n'ahụ ya. E nwere ebe ntukwasị aka n'akuku abuo ya, nke nwere oyiyo odum abuo guzo n'akuku nke obula n'ime ha. **19** Odum iri na abuo na-eguzo n'elu ihe nri nri isii ahụ, otu n'akuku isi abuo nke ihe nri nri obula. O dikwaghi alaee ozo di nke e mere ihe di otu a nye. **20** Ihe niile Solomon nwere nke e ji anu ihe bu ọlaedo ka e ji mee ha. Ngwongwo niile nke di n'ime uloze n'Oke Ohia Lebanon bukwa ọlaedo a nuchara anucha ka e ji kpuo ha. O dighi ihe e ji ọlaocha kpuo, n'ihị na-agunyeghi ọlaocha dika ihe obula n'oge Solomon. **21** Eze nwere otutu ugbo mmiri e ji azu ahia nke ndi ohu Hiram na-elekota. Otu ugbo n'afọ ato, ka ugbo ndi a na-alota buru ọlaedo, ọlaocha na odu enyi, enwe na adaka di iche iche bata. **22** Eze Solomon bara uba n'aku, nweekwa amamihe karja ndi eze niile di n'ụwa. **23** Ndi eze niile nke ụwa na-achọ ihu Solomon, ka ha nuta okwu amamihe nke Chineke tynere n'obi ya. **24** Onye obula bjakwutere

ya na-ebutere ya onyinye inata ihuoma, ya bu ngwa ọlaocha na ọlaedo, na uwe di iche iche, ngwa agha, ụda di iche iche, inyinya na inyinya muul, nke a bu kwa afo, kwa afo. **25** Solomon nwere ulo anumanu di puku anọ maka inyinya na ugbo agha, nwekwa puku inyinya iri na abuo ndi o dobere n'obodo ugbo agha di iche iche, na n'ebe eze nọ na Jerusalem. **26** O chirị ndi eze niile site n'osimiri Yufretis ruo n'ala ndi Filistia, rukwaa oke ala ndi Ijpt. **27** Eze mere ka ọlaocha baa uba na Jerusalem, dika nkume efu. O mekwara ka osisi sida dika osisi sikamo nke di n'ala ala ugwu di iche iche. **28** A na-esite n'Ijpt na n'ala ndi ozo di iche iche atubatara Solomon inyinya. **29** Ma banyere Ihe ndi ozo mere n'oge ochichi Solomon, site na mmalite ruo n'ogwugwu, o bu na-edeghi na n'akwukwo Netan onye amuma, n'ime akwukwo amuma Ahija, onye Shilo, nakwa n'ohu Ido onye ohu uto, banyere Jeroboam nwa Nebat? **30** Solomon chirị Izrel niile iri afo anọ na Jerusalem. **31** O sooro nna nna ya ha dina n'onwu. E lie ya n'obodo Devid bu nna ya. Rehoboam nwa ya ghokwara eze n'onodu ya.

10 Rehoboam gara Shekem n'ihị na Izrel niile zukoro ebe ahụ ime ya eze. **2** Mgbe Jeroboam nwa Nebat nuru nke a (o nọ n'Ijpt ebe o bgagara ozo ndu site n'aka eze Solomon) o sitere Ijpt lota. **3** Ya mere, ha ziri ozi kpo Jeroboam, ya na ndi Izrel niile jekwuru Rehoboam si ya: **4** “Nna gi boro anyi ibu arọ, ma ugbo a mee ka ibu arọ na iyagba arọ a nke o bokwasiri anyi di mfe, anyi ga-ejere gi ozi.” **5** Rehoboam zara ha si, “Bjaghachikwutenu m mgbe ubochi ato gasiri.” N'ihị ya ndi ahụ lara. **6** Mgbe ahụ, eze Rehoboam gara inata ndumodu n'aka ndi okenye, bu ndi jeere nna ya Solomon ozi n'oge o di ndu ya, si ha, “Olee ndumodu unu ga-enye m maka mu inye ndi a osisa?” **7** Ha zara ya, “O buru na i ga-emere ha ihe oma, mee ihe ga-atọ ha uto, nyekwa ha osisa di mma, ha ga-anogide buru ndi ohu gi mgbe niile.” **8** Ma o nabataghi ndumodu ndi okenye nyere ya, o gakwuru umu okorobia ndi ya na ha tokoro, bukwa ndi na-ejere ya ozi, ka ha nye ya ndumodu. **9** Rehoboam juru ha si, “Gini bu ndumodu unu? Gini bu osisa anyi ga-enye ndi a na-asi, 'Mee ka ibu arọ nna gi bokwasiri anyi di mfe?'” **10** Umụ okorobia ahụ, bu ndi ya na ha tokoro, zaghachiri si, “Gwa ndi ahụ siri gi, 'Nna gi bokwasiri anyi ibu arọ, ma mee ka ibu anyi di mfe,' i ga-agwa ha, si, 'Mkpisiaka nta di n'aka m gbara okpotoko karja ukwu nna m. **11** Nna m boro unu ibu arọ; aga m atukwasị ihe n'ibu ahụ mee ka o di arọ karja. Nna m ji apipia doo unu aka na nti, maobu akpi ka m ga-eji mekpa unu ahụ.’” **12** Mgbe ubochi ato gasiri, Jeroboam na ndi Izrel niile bjaghachiri inuru osisa Rehoboam, dika eze kwuru, si, “Laghachitenu n'ubochi nke ato.” **13** Eze sara ha okwu n'olu di ike. O juru ndumodu ndi okenye **14** ma gbasoro ndumodu nke umu okorobia nyere, o siri, “Nna m mere ka ibu unu di arọ, aga m eme ka ibu unu di arọ karja. Nna m ji apipia doo unu aka na nti, aga m eji akpi mekpa

unu ahụ.” **15** Ya mere, eze aṅaghị ndị ahụ ntị, n’ihi mgbanwe nke ọṅṅdụ niile a sitere n’ebe Chineke nọ, ka e mezu okwu ahụ Onyenwe anyị gwara Jeroboam nwa Nebat site n’ọṅṅ Ahija onye Shilo. **16** Mgbe Izrel niile hụrụ na eze juru ige ha ntị, ha zaghachiri ya si, “Olee oke anyị nwere n’ime Devid? Olee ihe nketa anyị nwere n’ime nwa Jesi? Ndị Izrel, laanụ n’ụlọ ikwu unu! Gị Devid lekọtakwa ụlọ nke gi.” Nke a mere, ka ndị Izrel niile laa n’ụlọ ha. **17** Ma banyere ndị Izrel bi n’obodo niile nke Juda, Rehoboam gara n’ihu buru eze ha. **18** Eze Rehoboam zipurū Adoniram onyeisi na-elekota ndị ọrụ mmanye ma ndị Izrel ji nkume tugbuo ya. Ma eze Rehoboam jisiri ike gbaba n’ime ugbo agha ya, gbalaga laa Jerusalem. **19** Ya mere, Izrel nọ na nnupu isi megide ụlọ Devid ruo ta.

11 Mgbe Rehoboam bjarutere Jerusalem, ọ kpokọtara ndị ụlọ Juda niile na ndị ebo Benjamin, ha di narị puku na iri asatọ n’ọṅṅogugu, ụmụ okorobja ndị tozuru iga agha, ka ha gaa buso ụlọ Izrel agha ma weghachitekwa alaeze n’okpuru ọchịchị Rehoboam. **2** Ma okwu Onyenwe anyị rutere Shemaya, onye nke Chineke ntị: **3** “Gwa Rehoboam, nwa Solomon eze Juda, na Izrel niile nọ na Juda na Benjamin, **4** Otu a ka Onyenwe anyị kwuru, ‘Unu agakwala gaa buso ndị Izrel ibe unu agha. Laghachinụ, nwoke ọbụla n’ụlọ ya, n’ihi na ọ bụ m na-eme ihe ndị a.’” Ya mere, ha rubere isi n’okwu niile nke Onyenwe anyị. Ha tughariri laghachi azu n’iga megide Jeroboam. **5** Rehoboam bigidere na Jerusalem wusie obodo ndi di na Juda ike n’ihi nchedo. **6** Obodo ndi a bu Bethlehem, Etam, Tekoa, **7** Bet Zoa, Soko, Adulam, **8** Gat, Maresha, Zif, **9** na Adoraim, Lakish, Azeka **10** Zora, Aijalon na Hebron. Obodo ndi a bukwa obodo ndi Juda na Benjamin e wusiri ike. **11** O wusiri ha ike tinye ndiisi agha n’ime ha, tinyekwa ihe oriri na mmanu oliv na mmanya. **12** O tinyere ọta na ụbe n’ebe niile a na-edebe ngwa agha n’obodo niile, n’ihi ihe obodo ya nke oma, ebe ọ bu naani Juda na Benjamin nọ n’okpuru ya. **13** Ma ndi nchujaja niile na ndi Livayi ndi sitere n’akuku niile nke Izrel dinyere ya. **14** Ndi Livayi hapuchara ebe ita nri anu ulo ha na ihe niile ha nwere bja biri na Juda na Jerusalem, n’ihi na Jeroboam na umu ya ndi ikom juru ha dika ndi nchujaja Onyenwe anyi. **15** O hoptara ndi nchujaja nke aka ya, maka ebe niile di elu, nakwa ife arusi ewu na nwa ehi ndi ahụ o kpuru. **16** Ndi si n’ebo niile nke Izrel, ndi kpebiri n’obi ha icho Onyenwe anyi, Chineke Izrel sooro ndi Livayi bja Jerusalem ichu aja nye Onyenwe anyi Chineke nna nna ha. **17** Ha mere ka alaeze Juda sie ike. Ha kwagidekwa Rehoboam nwa Solomon afo ato, na-agbasokwa n’uzo niile nke Devid na Solomon n’oge a. **18** Rehoboam, luru Mahalat, bu nwa nwanyi Jerimot nwa Devid, na Abihail, nwa nwanyi Eliab, nwa Jesi. **19** O mutara ya umu ndi ikom ato ndi a: Jeush, na Shemaraya, na Zaham. **20** Emesia, o lukwara nwunye ozo aha ya bu Maaka, nwa nwanyi Absalom. Umu ha mutara bu Abija, na Atai, na Ziza, na Shelomit. **21**

Rehoboam huru Maaka nwa nwanyi Absalom n’anya karja ndi nwunye ya na ndi iko ya nwanyi niile. O nwere ndi nwunye iri na asato, nweekwa iri ndi iko nwanyi isii. O mutara iri ndi ikom abuo na asato, na iri umu nwanyi isii. **22** Rehoboam mere Abija nwa Maaka onyeisi n’etiti umu eze niile n’ihi na o choro ime ya eze. **23** O ji ezi uche zipuchaa umu ya ndi ikom gaa n’ala ndi Juda na Benjamin, nakwa n’obodo ndi ahụ e wusiri ike. O nyere ha ihe e ji elekota ndu n’ebe o bara uba ma lukwara ha otutu ndi inyom.

12 Ma mgbe e mere ka alaeze Rehoboam guzosie ike, mgbe o dikwa ike, o hapuru iwu Onyenwe anyi ya na ndi Izrel niile. **2** N’ihi na ha ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi, Shishak eze Ijpt busoro Jerusalem agha n’afọ nke ise nke ọchichị eze Rehoboam. **3** O ji otu puku ugbo agha na narị abuo, na ndi agha na-agba inyinya di puku iri isii, na ndi agha ukwu ala, ndi a na-apughi iguta onu, ndi agha si Libia, Sukim na Kush, ndi sooro ya site n’ala Ijpt. **4** O merikwara obodo niile e wusiri ike nke Juda na bjarukwaa Jerusalem. **5** Mgbe ahụ, Shemaya onye amuma bjakwutere Rehoboam na ndiisi Juda niile, ndi zukotara na Jerusalem n’ihi egwu Shishak, si ha, “Otu a ka Onyenwe anyi siri, ‘Unu ahapula m, n’ihi ya, ahapukwala m unu, nyefee unu n’aka Shishak.’” **6** Ndi ndu Izrel na eze wedara onwe ha n’ala si, “Onye ezi omume ka Onyenwe anyi bu.” **7** Mgbe Onyenwe anyi huru otu ha si weda onwe ha n’ala, okwu Onyenwe anyi bjakwutere Shemaya, si, “Ebe o bu na ha ewedala onwe ha n’ala, agakwaghi m ebibi ha kama aga m eme ka ha nwe nzoputa ngwangwa. Agakwaghi m eji Shishak gosi Jerusalem oke iwe m. **8** Ma otu o di, ha ga-aburu ya ohu, ka ha nwe ike mata o di iche di n’etiti ijere m ozi na ijere ndi eze ala ozo di iche iche ozi.” **9** Mgbe Shishak eze Ijpt busoro Jerusalem n’agha; o bukoru aku niile di n’ime ulo Onyenwe anyi, na aku niile dikwa n’uloeze. **10** Kwakooro ihe niile, werekwa ota olaedo ndi ahụ Solomon kpuru. **10** Ma eze Rehoboam kpuru ota bronzi i ji dochie ndi ahụ, nyefee ha n’aka ndiisi ndi nche, bu ndi na-eche n’onu uzo uloze nche ka a lekota ha anya. **11** Mgbe ọbụla eze na-aga n’ulonso ukwu Onyenwe anyi, ndi nche naseso ya buru ọta ndi ahụ, emesia, ha na-ebughachikwa ha n’ime ulo ndi nche. **12** Mgbe eze wedara onwe ya n’ala, iwe Onyenwe anyi na-eweso ya dajuru, o laghikwa ya n’iyi kpamkpam. N’ezie, ezi ihe fodukwara na Juda. **13** Eze Rehoboam mere onwe ya ka o di ike na Jerusalem na-achikwa ka eze. O gbara iri afọ anọ na otu mgbe o malitere ibu eze, o chirị afọ iri na asaa na Jerusalem, bu obodo ahụ Onyenwe anyi horo site n’etiti ebo niile nke Izrel, bu ebe o ga-akpokwasị Aha ya. Aha nne ya bu Naama, onye Amon. **14** O mere ihe ojo, n’ihi na o dighi mgbe ọbụla o kpebiri n’obi ya icho Onyenwe anyi. **15** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n’oge ọchichị Rehoboam, site na mmalite ruo ogwugwu, o bu na e deghi ha n’akwukwo akuko nke Shemaya onye amuma na nke Ido onye onu uzo, nke

na-ahụ maka ihe banyere usoro ọmụmụ niile? Agha dgidere n'etiti Rehoboam na Jeroboam ụbọchị niile nke ndụ ha. **16** Rehoboam sooro ndị nna nna ya ha dina n'ọnwụ, e lie ya n'obodo Devid. Abija nwa ya ghorọ eze n'ọnọdụ ya.

13 Abija malitere ịbụ eze Juda, n'afọ iri na asatọ nke ọchịchị eze Jeroboam. **2** Ọ chiri afọ atọ na Jerusalem. Aha nne ya bụ Maaka, otu n'ime ụmụ nwanjy Uriel, onye Gibeaa. Agha dgidere n'etiti Abija na Jeroboam. **3** Abija họtara ndị ya dị ike n'agha bụ ndị ọnụogugu ha dị nari puku anọ, ma Jeroboam eze Izrel họtara ndị agha ọnụogugu ha dị nari puku asatọ doo ha n'usoro. **4** Abija guzoro n'ugwu Zemairim n'ala ugwu ugwu Ifrem jiri oke olu si "Jeroboam na ndi Izrel niile geenụ m nti! **5** Unu amataghi na Onyenwe anyi Chineke nke Izrel esitela n'ogbugba ndu nnu nyefee ọchịchị ala Izrel niile n'aka Devid na ụmụ ụmụ ya ruo ebighi ebi? **6** Ma Jeroboam, nwa Nebat, bụ onye ọrụ Solomon nwa Devid, nupuru isi megide onyenwe ya. **7** Ndi efu niile na-abaghi uru chikotara onwe ha gbaa ya gburugburu guzogide Rehoboam nwa Solomon, mgbe ọ bụ nwantakiri na onye na-enweghi ike inwe mkpebi, onye n'adighika ike iguzogide ha. **8** "Ma ugbu a, unu ejikerela imegide alaeze Onyenwe anyi nke di n'aka umu umu Devid. N'ezie, unu bu igwe ndi agha bara uba, n'etiti unu ka umu ehi olaedo ahụ dikwa, bụ nke Jeroboam mere ka ha buru chi unu. **9** Ma unu achupughị ndi nchajaa Onyenwe anyi, bụ umu Eron, chupukwa ndi Livayi ma meere onwe unu ndi nchajaa dika ndi mba ozo na-eme? Onye obula ji nwa oke ehi na ebule asaa bja ido onwe ya nso na-aghoru unu onye nchajaa nye ihe ndi ahụ na-abughị chi. **10** "Ma banyere anyi, Onyenwe anyi bụ Chineke anyi, anyi ahapubeghi ya. Ndi nchajaa na-ejere Onyenwe anyi ozi bu umu Eron, ndi Livayi bukwa ndi na-enyere ha aka. **11** Ha na-achụ aja nye Onyenwe anyi kwa ututu na anyasi niile, na-esurekwa ihe nsure oku na-esi isi utu; ma na-edobekwa achicha edoro nso n'elu tebul ahụ di ọcha. Ha na-amunyekwa oku n'iheokụ ndi ahụ di n'elu ihe idoba orioma olaedo kwa abali niile. N'ih na anyi onwe anyi na-eede iwu Onyenwe anyi Chineke anyi; ma unu onwe unu ahapula ya, gbakuta ya azu. **12** Chineke nonyeere anyi. O bukwa onyendu anyi. Ndi nchajaa ya ga-eji ifu opi ike tie mkpu agha megide unu. Unu ndi Izrel, unu alusokwala Onyenwe anyi bụ Chineke nna unu ha ọgụ n'ih na mmeri agaghi abụ nke unu!" **13** Ma Jeroboam ezipulari ufodu ndi agha ya ka ha ga ndi agha Juda n'azu. Mgbe Jeroboam no n'ihu ndi Juda, ufodu ndi agha ya nokwa ndi Juda n'azu. **14** Mgbe ndi agha Juda tughariri hu na agha di ha n'ihu dikwa n'azu, ha tikuru Onyenwe anyi mkpu nzoputa, ndi nchajaa fukwara opi ike ha. **15** Ndi Juda tiri oke mkpu agha. Mgbe ha na-eti mkpu a, Chineke mere ka Abija na ndi Juda merie Jeroboam na ndi Izrel. **16** Ndi agha Izrel gbara oso n'ihu ndi Juda, Chineke nyefere ha n'aka ndi Juda. **17** Abija na ndi agha ya gburu nari puku ndi Izrel ise n'ubochi ahụ. **18** Ya mere, ntukwasị obi nke Juda nwere n'ime Onyenwe

anyi Chineke nna ha mere ka ha merie Jeroboam na ndi Izrel. **19** Abija chukwara Jeroboam na ndi agha ya oso dota obodo ndi a n'agha: Betel, na Jeshana, na Efron, na obodo niile gbara ha gburugburu. **20** Jeroboam enwetakwaghi ike ya ozo oge niile Abija no dika eze. Ma o dighi anya Onyenwe anyi tidara ya tigbuo ya. **21** Ma Abija gara n'ihu buru onye di ike, o luru nwunye iri na anọ, muo iri umu nwoke abuo na abuo, na umu ndi nwanjy iri na isii. **22** Akuko niile banyere ọchichị Abija, ihe o mere na ihe o kwuru, di n'akwukwo akuko nke Ido onye amuma dere.

14 Abija sooro nna nna ya ha dina n'ọnwụ, e lie ya n'obodo Devid. Asa, nwa ya nwoke ghorọ eze n'ọnọdụ ya. Udo dikwa afọ iri n'ubochi ịbụ eze ya. **2** Asa mere ihe di mma na nke ziri ezi n'anya Onyenwe anyi bụ Chineke ya. **3** Ọ wezugakwara ebe ichu aja nke chi ozo niile di n'ugwu, tipia ogidi nso niile, gbujasikwa ogidi Ashera. **4** O nyere Juda iwu ka ha choo Onyenwe anyi Chineke nke nna ha, ka ha debekwa iwu ya na ukpuru ya niile. **5** O wezugakwara ebe niile a na-efe arusi n'elu ugwu, bibiekwa ebe niile a na-esure ihe nsure oku na-esi isi utu n'obodo Juda. Alaeze ahụ nwekwara udo n'okpuru ọchichị ya. **6** O wuru otutu obodo e ji mgbidi gbaa gburugburu n'ala Juda niile. O nweghi onye busoro ya agha, n'ih na Onyenwe anyi nyere ya udo. **7** N'ih nke a, o gwara ndi Juda si ha, "Ugbu a ka anyi kwesiri iwu obodo ndi a. Ka anyi wuokwa mgbidi gburugburu ha, wuokwa ulo elu nche, tinyesha ha niile ibo onu uzo ama, na mkporo e ji akpochi ya, ala a bu nke anyi, n'ih na Onyenwe anyi Chineke onye anyi ji obi anyi chosie ike enyela anyi udo." Ya mere, ha wuru ihe ndi a niile nwekwa oganihu. **8** Onuogugu ndi agha Asa ndi si Juda n'oge ahụ bu nari puku ato. Ngwa agha ha ji bu ọta ukwu na ube. Ndi agha ya ozo si Benjamin di nari puku abuo na iri puku mmadu asato. Ndi a jikwa ọta na uta. Ndi agha ndi a niile bu ndi a zuziri azuzi, burukwa ndi di ike. **9** Zera, bu onye Kush duru puku kwuru puku, na nari ugbo agha ato, bjaruo Maresha ibuso Juda agha. **10** Asa puru izute ya. Ha doro onwe ha n'usoro ibu agha na Ndagwurugwu Zefata nke di Maresha nso. **11** Mgbe ahụ, Asa kpokuru Onyenwe anyi Chineke ya, si, "Onyenwe anyi o dighi onye dika gi n'inyere onye na-adighi ike aka n'ihu onye di ike nke ukwu. Nyere anyi aka, O Onyenwe anyi Chineke anyi, n'ih na anyi dabere na gi. O bukwa n'aha gi ka anyi na-apu ibuso igwe a agha. O Onyenwe anyi i bu Chineke anyi. Ekwela ka o buru na mmadu efu meriri gi." **12** Onyenwe anyi tigbukwara ndi Kush niile ahụ n'ihu Asa na Juda. Ndi Kush gbakwara oso. **13** Asa na ndi agha ya churu ha oso churo ha obodo Gera ebe otutu ndi Kush dara, ruo na o nwekwaghi onye foduru ndu n'ime ha. E tigburu ha n'ihu Onyenwe anyi na ndi agha ya. Ndi Juda bukororo otutu ihe nkwa n'agha di iche iche. **14** Ha bibiri obodo niile gbara Gera gburugburu, n'ih na egwu Onyenwe anyi dakwasiri obodo ndi ahụ niile. Ndi Juda bukororo otutu ihe nkwa n'ih na otutu ihe

dị n'obodo ndị ahụ. **15** Ha busokwara ebe obibi ndị na-azụ anụ ụlọ agha, chikoro igwe aturu na ewu na inyinyina kamel. Emesja ha laghachiri Jerusalem.

15 Mgbe ahụ, Mmuo nke Chineke dakwasiri Azaraya nwa Oded. **2** O puru jekwuru Asa si ya, "Geenu m nti, gi Asa na ndi Juda niile na Benjamin. Onyenwe anyi ga-anoyere unu oge niile unu na-eme okwu ya. Unu ga-achota ya mgbe obula unu chorọ ya. Ma o ga-agbakuta unu azu oge obula unu nupuru isi n'iwu ya. **3** Ma otutu oge di anya ndi Izrel no na-enweghi Chineke nke ezie, ha enweghikwa onye nchujaja ga-ezi ihe, ha enweghikwa iwu Chineke. **4** Ma mgbe obula ha chigharikwutere Onyenwe anyi, Chineke Izrel tikuo ya n'ime mkpagbu ha, o na-enyere ha aka. **5** N'oge ahụ, o dighi udo diri onye obula na-apu apu igaghari n'obodo, maka na ndi niile bi n'ala ahụ no n'onodu oke ogbaaghara. **6** Otu obodo na-azopja obodo ozo ebe otu mba na-emegidekwa mba ozo n'ihu na Chineke ji nsogbu di iche iche megide ha. **7** Ma unu ndi Juda, unu adala mba n'oru oma unu, n'ihu na a ga-akwu unu ugwo oru unu." **8** Mgbe Asa nuru okwu ndi a, bu amuma Azaraya nwa Oded, o bu onye a gbara ume. O wepu ihe aru niile di n'ala Juda na Benjamin na nke di n'obodo niile ahụ o meriri n'agha ndi di n'ugwu Ifrem. O wuziri ebe ichu aja Onyenwe anyi, nke di n'ihu mputa onu ulo ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. **9** Mgbe ahụ, Asa kporo ndi Juda na Benjamin niile oku, ha na ndi obja niile si Izrel, n'ihu na otutu sitere n'ala Ifrem na Manase, na Simion gbafeta Juda, mgbe ha huru na Onyenwe anyi Chineke nonyeere Asa. **10** Ha niile zukoro na Jerusalem n'onwa nke ato n'afọ nke iri na ise nke ochichi eze Asa. **11** N'oge ahụ, ha ji narị ehi asaa na puku aturu na ewu asaa, churo Onyenwe anyi aja n'ubochi ahụ. Anumanu ndi a so n'ihe ha kwatara n'agha. **12** Emesja, n'ubochi ahụ, ha gbara ndu, kpebie na o bu naani Onyenwe anyi Chineke nna ha ka ha ga-efe. **13** Ha kpebikwara na onye obula nke na-agaghi efe Onyenwe anyi, Chineke Izrel ga-anwu, ma onye ahụ o bu nwoke maobu nwanyi, nwantakiri maobu okenye. **14** Ha niile ji oke olu na iti mkpu na opi na opi ike, nuro Onyenwe anyi iyi. **15** Ndi Juda niile nuriri onu n'ihu na ha ji obi ha niile nuọ iyi a. Ha jikwa obi ha niile choo Chineke. O mere ka ha chota ya. Onyenwe anyi nyekwara ha udo n'akuku niile. **16** Eze Asa chudakwara nne nne ya bu Maaka, site n'onodu ya dika nne eze, n'ihu na o kporu ihe aru, ogidi Ashera maka iji fee ya ofufe. Asa gbaturu ya, supja ya, kpo ya oku na ndagwurugwu iyi Kidron. **17** O bu ezie na o wezugaghị ugwu niile di elu site n'Izrel, ma Asa ji obi zuruoke jere Onyenwe anyi ozi n'oge ndu ya niile. **18** O webatara n'ime ulonso ukwu Chineke, olocha na oloado na ihe niile, nke nna ya na ya onwe ya doru nso. **19** O dikwaghị agha ozo a luru tutu ruo n'afọ iri ato na ise nke ochichi eze Asa na Juda.

16 N'afọ nke iri ato na isii nke ochichi Asa, Baasha eze Izrel, busoro Juda agha, wuchie Rema igbochi onye obula na-apu apu maobu onye na-abata abata

n'oke ala Asa, eze Juda. **2** Mgbe ahụ, Asa chijiri olocha na oloado niile di n'uloku ulonso Onyenwe anyi, na ndi di n'uloze ya, zigara Ben-Hadad, eze Aram, onye na-achi na Damaskos, si, **3** "Biko, ka anyi gbaa ndu dika nna m na nna gi mere. Lee, ana m ezitere gi olocha na oloado. Ugbu a, mebie ogbugba ndu di n'etiti gi na Baasha, bu eze Izrel, ka o si n'ebe m no wezuga onwe ya." **4** Ben-Hadad kwenyere eze Asa, zipu ndi ochiagha ndi agha ya ka ha gaa buso obodo Izrel niile agha. Ha lugburu Ijon, Dan, Ebel-Maim na obodo niile a na-achikobata ihe di na Naftali. **5** Mgbe Baasha nuru nke a, o kwusiri iwu Rema, hapukwa oru ya. **6** Mgbe ahụ, eze Asa chijiri ndi ikom niile nke Juda. Ha bjara bupusia nkume na osisi niile di na Rema, nke Baasha ji na-ewu ihe. O ji ihe ndi a wulie Geba na Mizpa. **7** N'oge ahụ Hanani, bu onye onu uzo bjakwutere Asa, bu eze Juda si ya, "Ebe o bu na i hapuru Onyenwe anyi Chineke gi, tukwasị eze Aram obi, lee na usu ndi agha Siria esitela n'aka gi wezuga onwe ha. **8** Ndi Kush na ndi Libja, ha abughi usu ndi agha ji otutu ugbo agha, na ndi na-agba inyinye? Ma mgbe i debeere na Onyenwe anyi, o nyefere ha n'aka gi. **9** N'ihu na anya Onyenwe anyi na-agazu uwa niile, igba ha ume bu ndi obi ha zuruoke n'ebe o no. I meela omume nzuzu na nke a, site ugbu a gaa n'ihu i ga na-enwe agha." **10** Iwe were Asa megide onye onu uzo a n'ihu nke a; iwe were ya nke ukwu nke mere na o tnyere Hanani n'ulo mkporo. Sitekwa n'oge ahụ, Asa bidoro imekpa ufodu n'ime ndi ya ahụ. **11** Ihe banyere ihe ozo niile n'oge ochichi Asa, site na mmalite ruo ogwugwu ka e dere n'ime akwukwo ndi eze Juda na Izrel. **12** N'ime iri afọ ato na itoolu nke ochichi ya, eze Asa rjara orja nke metutara ukwu ya abuo. O bu ezie na orja a siri noo ike ma n'ime onodu ya o choghi enyemaka site n'aka Onyenwe anyi kama o bu naani ndi dibja ka o jekwuru. **13** Asa nwuru n'iri afọ ano na otu nke ochichi eze ya, sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu. **14** Ha liri ya n'ili nke o waara onwe ya n'obodo Devid. Ha dobere ya n'elu ihe idoba ozu nke juputara na uda di iche iche, na mmanu na-esi isi utu nke a gwokotara nke oma, surekwara ya ihe nsure oku n'ebe o di ukwu iji kwanyere ya ugwu.

17 Jehoshafat nwa ya goro eze n'onodu ya, o mere onwe ya ka o di ike imegide Izrel. **2** O tnyere ufodu ndi agha ya n'obodo niile di na Juda e wusiri ike, tnyekwa ufodu n'obodo ndi ozo di n'Ifrem, na ebe ndi ozo niile nke nna ya, Asa meriri n'agha. **3** Onyenwe anyi nonyeere Jehoshafat n'ihu na o sooro nzo ukwu nna ya, bu Devid, onye buuru ya uzo chja. O jughị ase site n'aka Baal, **4** kama o chorọ Onyenwe anyi, Chineke nna ya, dobekwa iwu ya niile, o bughikwa dika omume ndi Izrel si di. **5** N'ihu nke a Onyenwe anyi mere ka ochichi ya guzosie ike. Ndi Juda niile tukwara utu ha dika o kwesiri wetara Jehoshafat, nke a mere ka o nwee akunba ebe o di ukwu, nwekwa nsopuru. **6** O ji obi ya niile gbasoo uzo Onyenwe anyi. Ozokwa, o sitere na Juda wezuga ebe niile di

elu nakwa ogidi Ashera niile. 7 N'afọ nke atọ nke ọchịchị ya, ọ zipurū ndịsi ọchịchị alaeze ya ndị a, Ben-Hail, Ọbadaya, Zekaraya, Netanel na Mikaya ka ha gaa zie ndị mmadụ ihe n'obodo niile nke Juda. 8 Ufọdụ ndị Livayị ndị a sokwa gaa: Shemaya, Netanaya, Zebadaya, Asahel, Shemiramot, Jehonatan, Adonaija, Tobaija, Tob-Adonaija na ndị nchụaja ufọdụ, ndị dị ka Elishama na Jehoram. 9 Ha ji akwukwọ iwu Onyenwe anyị, zie ihe na Juda. Ha jere gburugburu obodo niile nke Juda na-ezi ndị mmadụ ihe. 10 Egwu Onyenwe anyị dakwasịrị alaeze niile dị gburugburu Juda, n'ihu ya, ha ebukwaghị agha megide Jehoshafat. 11 Ufọdụ n'ime ndị Filistia wetaara ya onyinye na ọlọcha kwa afọ n'uzọ ikwanyere ya ugwu, ma ndị Arab, wetaara ya igwe anụ ụlọ dị puku ebule asaa na narị asaa, na puku mkpị asaa na narị asaa. 12 Ya mere, Jehoshafat ghọrọ eze dị ike. O wusiri obodo ndị dị na Juda ike, wukwaa obodo ichikọba ihe. 13 O nwekwara ihe ndị ọ chikọbara n'otutu obodo Juda. O debekwara ndị agha ibu agha doro anya n'ime Jerusalem. 14 Ngukọta ha dịka e si dekoọ ya n'ezinaulọ si dị: Ndị si Juda, ndịsi agha na-achị puku ndị agha, Adna, onyeisi agha, na-achị narị puku ndị agha atọ, 15 onye na-eso ya bụ Jehohanan, onyeisi agha, na-achị narị puku ndị agha abụọ na iri puku asato, 16 ozo, Amasiya nwa Zikri, onye ji afọ ofufe nye onwe ya maka orụ Onyenwe anyị, na-achị narị puku ndị agha abụọ. 17 Ndị si Benjamin, Eliada, dimpka n'agha, na-achị narị puku ndị agha abụọ, ndị ji akụ na ụta, na ọta ebu agha. 18 Onye ozo bụ Jehozabad, onye na-achị narị puku ndị agha na iri puku asato, ndị jikeere ibu agha. 19 Ndị a bụ ndị ikom na-ejere eze ozi, n'agunyegehị ndị ahụ o tynere ka ha nọdụ n'obodo niile e wusiri ike dị n'ime Juda.

18 Ugwu a, Jehoshafat nwere akunuba na ugwu buru ibu, bjakwa ghọọ ogọ Ehab. 2 Mgbe afọ ole na ole gasịrị, Jehoshafat gara Sameria ileta Ehab. Ehab gbuuru ya na ndị ya na ha yi otutu aturu na ehi, ọ kporo oriri kwagide ya ka o buso Ramot Gilead agha. 3 Ehab eze Izrel juru Jehoshafat eze Juda, si, "Ị ga-eso m buso Ramot Gilead agha?" Jehoshafat zagbachiri, "Otu m dị ka gi onwe gi dị, ndị nke m bụkwa ndị gi. Anyị ga-eso gi gaa agha." 4 Ma Jehoshafat gwakwara eze Izrel, si, "Buru ụzọ chọputa ntuziaka Onyenwe anyị." 5 Ya mere, eze Izrel kpokọtara ndị amụma dị narị ndị ikom anọ n'ọnugugu juo ha, si, "Anyị a ga-ebuso Ramot Gilead agha, ka ọ bụ m hapu?" Ha zara, "Gaa, n'ihu na Chineke ga-enyefe ha n'aka eze." 6 Ma Jehoshafat juru, "Ọ bụ na e nwekwaghị onye amụma Onyenwe anyị nọ n'ebe a, onye anyị nwere ike ijuta ase n'aka ya?" 7 Eze Izrel zagbachiri Jehoshafat, si, "A ka nwere otu onye amụma, onye anyị nwere ike isite n'aka ya juo Onyenwe anyị ase, ọ bụ Maikaya nwa Imla, ma akporo m ya asị, n'ihu na o nweghị oge ọ na-ebu amụma ihe oma n'ebe m nọ, kama ọ bụ naanị nke ojoo." Jehoshafat siri, "Eze ekwesighi ikwu okwu dị otu a." 8 Mgbe ahụ, eze Izrel kporo otu onye na-ejere ya ozi si ya, "Mee ọsịsị kpota Maikaya nwa Imla

n'ebe a." 9 Ehab eze Izrel na Jehoshafat eze Juda, onye obula yi uwe eze ya, na-anokwasị n'ocheeze ya n'ebe izocha oka n'onu ụzọ ama e si abata obodo Sameria. Ndị amụma ahụ niile nokwa na-ebu amụma n'ihu ha. 10 Zedekaya nwa Kenaana, mere mpi igwe, ọ kwuputara si, "Nke a bụ ihe Onyenwe anyị na-ekwu, 'Ihe ndị a ka i ga-eji sogide ndị Aram, ruo mgbe a ga-ala ha n'iyi.'" 11 Ndị amụma ndị ozo niile na-ebu otu ihe ahụ n'amụma, na-asị, "Gaa, busoo Ramot Gilead agha, i ga-enwekwa mmeri, n'ihu na Onyenwe anyị ga-enyefe ya n'aka eze." 12 Onyeozisi ahụ nke gara ikpo Maikaya siri ya, "Lee, ndị amụma ndị ozo na-agupughị onye obula na-ebu amụma oganihu nye eze. Mee ka okwu gi na ha dakota. Kwuokwa ihe ga-adị eze mma." 13 Ma Maikaya siri, "Dịka Onyenwe anyị na-adị ndu, aga m agwa ya naanị ihe Chineke m kwuru." 14 Mgbe ọ bjarutere, eze juru ya, "Maikaya, ọ bụ anyị gaa buso Ramot Gilead agha, ka ọ bụ m hapu?" Ọ zara, "Gaa, ma nwekwa mmeri, n'ihu na a ga-enyefe ha n'aka gi." 15 Eze siri ya, "Ugboro ole ka m ga-eme ka i nọọ iyi na i gaghị agwa m ihe ozo, kariya naanị eziokwu n'aha Onyenwe anyi?" 16 Mgbe ahụ, Mikaya zara, "Ahuru m Izrel niile ka ha gbasasiri n'elu otutu ugwu dika aturu na-enweghi onye ozuzu aturu ma Onyenwe anyi siri, 'Ndị a enweghi onyendu, ka onye obula laghachi n'ulo ya n'udo.'" 17 Eze Izrel siri Jehoshafat, "Ọ bụ na m agwaghị gi na ọ dighi mgbe ọ na-ebu amụma ihe oma banyere m, kama naanị ihe ojoo?" 18 Maikaya gara n'ihu si, "Ya mere, nruru okwu Onyenwe anyi: Ahuru m Onyenwe anyi ka ọ nokwasiri n'ocheeze ya, hukwa usuu nke eluigwe ka ha na-eguzo n'aka nri ya nakwa n'aka ekpe ya. 19 Ma Onyenwe anyi siri, 'Onye ga-aga rafia Ehab, eze Izrel, ka ọ gaa buso Ramot Gilead agha, gaa nwọọ n'ebe ahụ?' 'Otu onye tuputara aro nke a, ebe onye ozo tuputara nke ozo. 20 N'ikpeazu, otu mmuo putara guzo n'ihu Onyenwe anyi si, 'Mụ onwe m ga-arafu ya.' 'Onyenwe anyi juru ya si, 'Olee otu i ga-esi mee nke a?' 21 'Ọ zara, 'Aga m apu buru mmuo nrafu n'onu ndi amuma ya niile.' 'Onyenwe anyi siri, 'I ga-enwe ike irafu ya. Gaa mee otu a.' 22 'Ma ugwu a, Onyenwe anyi etinyela mmuo okwu ugha n'onu ndi amuma gi niile ndi a. Onyenwe anyi ekwubiela n'ihe ojoo ga-adakwasị gi.'" 23 Mgbe ahụ, Zedekaya nwa Kenaana, gara nso maa Maikaya aka na nti, juo ya, "Olee ụzọ ka mmuo ahụ sitere na Onyenwe anyi gara, mgbe ọ hapuru m bja igwa gi okwu?" 24 Maikaya zagbachiri, "I ga-achoputa nke a n'ubochi i ga-agbaba n'ime ime ulo izo onwe gi." 25 Eze Izrel nyere iwu si, "Jidenụ Maikaya kpugara ya Amon, onye na-achị obodo a, na Joash, nwa eze. 26 I ga-asikwa, 'Otu a ka eze siri: Tinye nwoke a n'ulo mkporo, nye ya naanị achicha na mmiri onuru tutu ruo mgbe m loghachiri n'udo.'" 27 Maikaya kwuputara si, "Ọ buru na i loghachi n'udo, ọ putara na ọ bughị Onyenwe anyi si n'onu m kwuo okwu." O kwukwara si, "Unu niile, hukwanu okwu m ndi a niile ama." 28 Ya mere, eze Izrel na Jehoshafat eze Juda puru gawa Ramot Gilead. 29 Eze Izrel gwara

Jehoshafat, si, “Aga m ejikere onwe m dika m bu onye ozọ banye n’ogbo agha, ma gi onwe gi yiri uwe eze gi.” Ya mere, eze Izrel nwoghariri onwe ya ka onye ozọ baa n’ogbo agha. **30** Ma eze Aram enyelari ndi ochiagha, ndi na-agba ugbo agha iwu si, “Unu ebusola onye obula agha, maobu onye ukwu maobu onye nta, kariakwa naani eze Izrel.” **31** Mgbe ndi ochiagha na-achi ugbo agha huru Jehoshafat, ha chere n’obi ha, “Onye a bu eze Izrel.” N’ihi ha, ha tughariri ibuso ya agha, ma Jehoshafat tiri mkpu, nke mere na Onyenwe anyi nyeere ya aka. Chineke wezugara ha site n’ebe o no, **32** n’ihi na mgbe ndi ochiagha, na-achi ndi na-agba ugbo agha huru na o bughi eze Izrel, ha kwusiri ichuso ya. **33** Ma otu onye doro uta ya gbapu ya na-ebughi onye obula n’obi, gbata ya eze Izrel n’etiti njiko ihe ikpuchi obi na uwe agha ya. Eze gwara onye okwo ugbo agha, si, “Tugharia, si n’ebe a bupu m n’ihi na emeruala m ahụ.” **34** Agha ahụ siri ike n’ubochi ahụ niile. Eze Izrel guzobere onwe ya ka o kwuru oto n’ime ugbo agha ya na-eche ndi Aram ihu ruo uhuruchi. O nwuru mgbe anyanwu dara.

19 Mgbe Jehoshafat, eze Juda, laghachiri n’ulo ya na Jerusalem n’udo. **2** Jehu nwa Hanani, onye ohu ohu, puru gaa izute ya, o siriri eze Jehoshafat, “O kwesiri ka i nyere onye ojojo aka? O bukwa ndi na-akpo Onyenwe anyi asi ka i na-ahu n’anya? N’ihi nke a iwe oku Onyenwe anyi adakwasila gi. **3** Ma otu o di, achotara ezi ihe n’ime gi, i sitela n’ala a wezuga ogidi Ashera niile, dozieekwa obi gi icho Chineke.” **4** Jehoshafat biri na Jerusalem. O puru gagharja n’etiti ndi ya site na Bjasheba ruo n’obodo ugwu Ifrem, laghachikwutekwa Onyenwe anyi, bu Chineke nke nna nna ha. **5** O hoputara ndi ikpe n’ala ahụ, n’otu n’otu n’obodo ndi ahụ niile e wusiri ike nke Juda. **6** O gwara ha si, “Lezienụ anya ihe unu na-eme n’ihi na o bughi mmadu ka unu na-ekpere ikpe kama o bu Onyenwe anyi, onye na-anonyere unu mgbe unu na-ekpebi ikpe. **7** Ugbu a, kwenụ ka egwu Onyenwe anyi diri n’ime unu. Kpeenụ ikpe ziri ezi, n’ihi na n’ebe Onyenwe anyi Chineke anyi no, ikpe ikpe na-ezighi ezi, maobu ile mmadu anya n’ihu maobu iri ngari adighi ya.” **8** Ozokwa, n’ime Jerusalem, Jehoshafat hoputara ufodu ndi Livayi, na ndi nchujaja, na ndiji ezinaulo Izrel ka ha buru ndi na-ahazi iwu nke Onyenwe anyi na-edozikwa esemokwu. Ha bikwa na Jerusalem. **9** O nyere ha iwu ndi a, “Jirinụ ikwesi ntukwasị obi, na ifu egwu Onyenwe anyi ruo oru unu. **10** Mgbe obula umunna unu ndi bi n’obodo unu di iche iche buteere unu ikpe igbu mmadu maobu ikpe mmebi iwu obula, maobu ihe megidere ihe e nyere n’iwu, maobu nke megidere ukpuru, ma o bukwanu megide iwu na usoro ime ihe, unu ga-adọ ha aka na nti ka ha ghara imehie megide Onyenwe anyi. O buru na unu emeghi otu a, iwe Onyenwe anyi ga-adakwasị unu na umunna unu. Ma o buru na unu aruo oru unu nke oma, unu agaghị emehie. **11** “Amaraya, onyeisi nchujaja, ga-abu onyeisi unu n’ihe obula metutara Onyenwe anyi.

Zebadaya nwa nwoke Ishmel, onyeisi nke ebo Juda ga-abu onyeisi unu n’ihe o bua metutara eze. Ndi Livayi ga-abu ndiji ozi n’ihu unu. Burukwanu ndi di ike, unu atukwala iji, ka Onyenwe anyi nonyere ndi na-eme nke oma.”

20 Mgbe oge nta gasiri, eze ndi Moab na nke ndi Amon, na ndi ozokwa, bjara ibuso Jehoshafat na ndi Juda agha. **2** Ufodu ndi mmadu bjara gwa Jehoshafat si, “Lee, igwe usuu ndi agha na-abia imegide gi site n’Edom, nakwa n’ofe osimiri Nnu (osimiri nwuru anwu). Ha erutela Hazezon Tama, ebe a na-akpokwa En-Gedi.” **3** Jehoshafat turu egwu nke ukwu, kpebiekwa icho inyeaka Onyenwe anyi. N’ihi nke a, o kposara obubu onu nye ndi Juda niile. **4** Ndi Juda zuktara icho inyeaka Onyenwe anyi; n’ezie, ha sitere n’obodo niile nke Juda bja icho ihu Onyenwe anyi. **5** Mgbe ahụ, Jehoshafat guzoro n’etiti nzuko ndi Juda na Jerusalem n’ulonso Onyenwe anyi n’ihu ogige oheru ahụ, **6** si; “O Onyenwe anyi, Chineke nna nna anyi ha, o bughi gi bu Chineke onye bi n’eluigwe? O bukwa gi na-achi alaeze niile nke mba di iche iche. Ike na ume di n’aka gi, o dikwaghị onye puru iguzogide gi. **7** O Chineke anyi, o bughi gi onwe gi chupuru ndi bi n’ala, site n’ihu ndi gi Izrel, were ya nye umu umu Ebrahim, bu enyi gi nwoke? **8** Ha ebiela n’ime ya wukwaa ebe nso n’ime nye n’Aha gi na-asi, **9** O buru na ihe ojojo adakwasị anyi, maobu mma agha, ma nke ikpe omuma, maobu ajojo orja na-eefe efe, maobu oke unwu, anyi ga-eguzo n’ihu gi n’ulonso a nke a kpokwasiri Aha gi, kpkokuo gi n’ime nsogbu anyi, gi onwe gi ga-aza anyi, zoputakwa anyi.” **10** “Ugbu a lee, ndi ikom si Amon, na Moab, na n’ugwu Sia, ndi i na-ekweghi ka ndi Izrel banye n’oke ala ha mgbe ha si n’Ijpt puta, kama ha sitere n’akuku ozọ gabiga si otu a chebe ndi a ndu. **11** Lee ihe ha ji akwu anyi ugwo bu icho ka ha chupu anyi n’ala a i nyere anyi ka o buru ihe nketa anyi. **12** O Chineke anyi, o bu na i gaghi ekpe ha ikpe? N’ihi na ike adighi n’ime anyi iguzogide igwe mmadu ndi a bara uba na-abia iluso anyi ogu. Anyi amakwaghị ihe anyi ga-eme, kama o bu na gi ka anya anyi na-adikwasị.” **13** Ndi ikom Juda niile, ha na ndi nwunye ha, na umu ha, na umuntakiri ha guzoro n’ihu Onyenwe anyi. **14** Mgbe ahụ, mmuo Nso Onyenwe anyi dakwasiri Jahaziel nwa Zekaraya, nwa Benaya, nwa Jeiel, nwa Matanaya, bu onye Livayi, onye si n’ikwu Asaf, dika o guzo n’etiti mkpokota ahụ. **15** O siriri, “Geenu m nti, unu ndi Juda niile na ndi bi na Jerusalem, na gi eze Jehoshafat. Nke a bu ihe Onyenwe anyi na-asi unu. “Unu atula ujo, maobu daa mba, n’ihi usuu ndi agha a niile di unu n’ihu. O bughi unu ka agha a diri, kama o bu Chineke nwe ya. **16** Echi punun izute ha. Ha ga arigota site n’uzo warawara nriro Ziz, unu ga-ahu ha na nsotu ndagwurugwu di tupu e ruo n’ozara Jeruel. **17** O bughi unu ka o diri ilu agha a, kama werenu onodu unu, guzosienu ike ka unu jiri anya unu hu nzoputa Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-enye unu, unu ndi Juda na Jerusalem. Unu atula egwu, unu adakwala

mba. Pukwuru ha n'ihu agha mgbe chi echi borọ, Onyenwe anyị ga-anonyekwara unu.” **18** Mgbe ahụ, Jehoshafat, na ndị Juda na ndị Jerusalem niile dara n'ala kelee Onyenwe anyị, kpọọ isiala nye ya. **19** Mgbe ahụ kwa, ndị Livayị si n'agburụ Kohat na Kora jiri ike ha niile too Onyenwe anyị Chineke Izrel n'abụ. **20** N'isi ututu, ha pụrụ gawa n'ọzara Tekoa. Ma mgbe ha na-apụ, Jehoshafat guzoro ọtọ sị, “Geenụ m ntị, unu ndị Juda na ndị bi na Jerusalem. Nweenụ okwukwe n'ime Onyenwe anyị bụ Chineke unu, nwekwanụ ntụkwasi obi na ige ndị amụma ya ntị, ka ihe gaara unu nke ọma.” **21** Mgbe ya na ndị ya gbasiri izu, Jehoshafat hoputara ndị ikom ndị ga-eji abụ too Onyenwe anyị n'ihu ebube ya na ịdị nso ya. Mgbe ha na-aga n'ihu ndị agha, ha na-abụ abụ na-asị: “Nyenu Onyenwe anyị ekele, n'ihu na ihunanya ya na-adigide ruo ebighi ebi.” **22** Mgbe ndị Juda malitere ịbụ abụ na ito otuto, Onyenwe anyị cheere ndị agha Amōn na nke ndị Moab, na ndị nke si n'ugwu Sia n'uzo, merie ha. **23** Ma ndị agha Amōn na Moab buru uzo luso ndị agha si n'ugwu Sia oṅu. Mgbe ha lakwara onwe ha n'iyi, oṅu dakwara n'etiti ndị Moab na Amōn. **24** Mgbe ndị agha Juda rutere ebe ha ga-esi lepụ anya hụ ihe na-eme n'ozara ahụ, ha lepụrụ anya ihu usuu ndị agha ahụ, ma ihe ha hụrụ bụ ozu ndị agha togbocha n'ala. Ọ djkwaghị otu n'ime ndị agha ahụ gbapụrụ na ndụ. **25** Ya mere Jehoshafat na ndị agha ya banyere n'ogbo agha ahụ kwakọrọ ihe nkwata n'agha. Ha butere ọtutu ngwa agha, na uwe na ihe ndị ọzọ dī oke ọnụahịa ma ha enweghị ike ibutecha ihe niile. Ihe nkwata n'agha hiri nne ruo na o were ha ubochi atọ ibutecha ha. **26** N'ubochi nke anọ ha zukọtara na Ndagwurugwu Beraka ebe ha nọ too Onyenwe anyị otuto. Ọ bụ nke a mere e ji akpọ ebe ahụ Ndagwurugwu Beraka ruo taa. **27** Emesja, Jehoshafat duuru ndị Juda na Jerusalem niile laghachi na Jerusalem n'ọhụ, n'ihu na Onyenwe anyị emeelara ha ihe ha kwesiri jiri nūrja ọhụ n'ebe ndị iro ha nọ. **28** Ha ji une, na ubo akwara, na opi ike bata Jerusalem, gaa n'ulonso Onyenwe anyị. **29** Egwu Chineke dakwasiri alaeze niile bi gburugburu, mgbe ha nūrụ otu Onyenwe anyị si lụọ oṅu megide ndị iro Izrel niile. **30** Ya mere, udo ịrị n'alaeze Jehoshafat, n'ihu na Chineke nyere ya udo. **31** Jehoshafat ghoro eze juda. Ọ gbara iri afọ atọ na ise mgbe ọ malitere ịbụ eze juda. Ọ chirị iri afọ abụ na ise na Jerusalem. Aha nne ya bụ Azuba, nwa Shilhi. **32** O jere ije n'uzo niile nke Asa bụ nna ya, o sitekwaghị n'ime ha wezuga onwe ya, o mekwara ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyị. **33** Naanị na o wezugaghị ebe dī elu niile, nke mere na ndị mmadụ ka nọ na-ejighi obi ha niile tükwasị na Chineke nke nna nna ha. **34** Ihe banyere ihe ndị ọzọ niile mere n'ochichi Jehoshafat, site na mbido ruo na ngwucha, ka e dere n'akwukwo iche mere nke Jehu nwa Hanani, nke e debanyere n'ime akwukwo akuko ndị eze Izrel. **35** Mgbe ihe ndị a gasiri, Jehoshafat, bụ eze juda jikoro onwe ha na Ahazaya, eze Izrel, onye ahụ omume ya joro njo. **36** Ha kwekoritara ka ha na ya wuo ọtutu ugbo mmiri e ji azu ahia. Emesja, ha wuru

ugbo ndi a n'Eziyon Geba. **37** Elieza nwa Dodavahu, onye Maresha buru amuma megide Jehoshafat, na-asị, “N'ihu na i kwenyere ka gi na Ahazaya na-azuko ahia, Onyenwe anyị ga-emebi ihe ndi a i ruru.” Ugbo mmiri ahụ niile kpuru, ha enwekwaghị ike ijeru Tashish zuo ahia.

21 Mgbe ahụ, Jehoshafat sooro nna nna ya ha dina n'ọnwụ, e lie ya n'ebe e liri ha n'obodo Devid. Jehoram nwa ya ghoro eze n'ọhọdụ ya. **2** Umunne Jehoram, ndi bukwa umu Jehoshafat bu ndi a: Azaraya, Jehiel, Zekaraya, Azarayu, Maikel na Shefataya. Ndi a niile bu umu Jehoshafat, bu eze Izrel. **3** Nna ha nyere onye obula n'ime ha otutu onyinye nke olaocha, na olaedo, na ihe ndi di oke onuhia, tinyere obodo e wusiri ike n'ime juda. Ma o mere Jehoram eze, n'ihu na o bu okpara ya. **4** Mgbe Jehoram mere onwe ya ka o guzosie ike n'ebe alaeze nna ya di, o weere mma agha gbuo umunne ya ndi ikom niile, tinyere ufodu n'ime ndisi Izrel. **5** Jehoram gbara iri afọ atọ na abuo mgbe o malitere ibu eze. O chirị afọ asatọ na Jerusalem. **6** O soro uzo ndi eze Izrel, dika ulo Ehab mere, n'ihu na o luru ada Ehab. O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi. **7** Ma n'agbanyeghi nke a, Onyenwe anyi achoghi ibibi ulo Devid, n'ihu ogbugha ndu ahụ Onyenwe anyi na Devid nwere. N'ihu na o kwere ya nkwa ime ka origa dijiri ya na umu umu ya ruo mgbe ebighi ebi. **8** N'oge Jehoram bu eze, ka Edom si n'okpuru juda nupu isi, hoputara onwe ha eze. **9** Ya mere, Jehoram duuru ndisi agha ya na ugbo agha ya niile gaa n'ebe ahụ. O biliri n'abalj tigbuo ndi Edom ahụ gbara ya na ndi ochiagha ugbo agha ya gburugburu. **10** Ya mere, Edom ka na-enupu isi megide juda, ruo taa. Obodo Libna nupukwara isi n'otu oge ahụ, n'ihu na Jehoram gbakutara Onyenwe anyi Chineke nna nna ya ha azu. **11** O wukwara otutu ebe di elu n'otutu ugwu nke juda, mee ka ndi bi na Jerusalem were onwe ha nye ife arusi. O si otu a duhiekwu juda. **12** Jehoram natara akwukwo ozi site n'aka Ilaija onye amuma, nke siri: “Otu a ka Onyenwe anyi Chineke nke nna gi Devid, kwuru, ‘N'ihu na i soghi uzo niile nke nna gi, bu Jehoshafat, maobu nke Asa bu eze juda, **13** kama j sooro uzo niile nke ndi eze Izrel, meekwa ka ndi juda na ndi Jerusalem fee chi ozo, dika ulo Ehab mere. I gbuala umunne nke gi, ndi bu ndi si n'ezinaulo nke gi onwe gi, ndi ikom bu ndi di mma karja gi. **14** Ya mere, ugbo a, Onyenwe anyi ga-eji ihe otiti nke orja tie ndi gi, umu gi ndi ikom, na ndi nwunye gi, na ihe niile i nwere. **15** Gi onwe gi kwa ga-ada n'oke orja, orja afọ nke na-agaghị ekwe ngwota. Orja a ga-eme ka eriri afọ gi na-enuputa kwa ubochi.” **16** Onyenwe anyi mekwara ka ndi Filistia, na ndi Arab, ndi bi nso ndi Kush, bja luso Jehoram agha. **17** Ha ji ike bata juda, buru ihe niile di mma ha huru n'uloeze, tinyere umu nwoke ya niile na ndi nwunye ya niile. Ọ bụ naanị Ahazaya, nwa ya nwoke nke nta ka ha hapuru. **18** Ọ bụ mgbe nke a gasiri ka Onyenwe anyi mere ka orja afọ nke a na-apughị igwota agwota bjakwasị Jehoram. **19** Mgbe afọ abuo gasiri, eriri afọ

ya nuputara n'ihì orja ahụ. Ọ nwụkwara n'oke ihe mgbu. Mgbe e liri ya, e meghi omenaala ikwanye oku olili dika a na-eme n'oge a na-eli ndị eze. **20** Ọ gbara iri afọ atọ na abụọ mgbe ọ malitere ibụ eze Jerusalem. Ọ chiri afọ asatọ nwụọ. Onwụ ya abụghị ihe mwute nye onye obula. E liri ya n'obodo Devid ma ọ bughị n'ime ili a na-eli ndị eze.

22 Ndi Jerusalem mere Ahazaya, nwa Jehoram nke nta, eze n'onodu ya, n'ihì na ndi na-apunara mmadu ihe n'ike, bu ndi ha na ndi Arab so bata n'ulo ikwu ha, egbuolarị umunne ya ndi okenye. Ya mere Ahazaya, nwa Jehoram bu eze Juda malitere ichi. **2** Ahazaya gbara iri afọ abụọ na abụọ mgbe ọ malitere ibụ eze. Ọ chiri otu afọ na Jerusalem. Aha nne ya bu Atalaya nwa nwa Omri eze Izrel. **3** Ya onwe ya sokwara uzo niile nke ndi ezinaulo Ehab, n'ihì na nne ya gbara ya ume ime ajo omume. **4** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi dika ezinaulo Ehab mere n'ihì na ha ghorọ ndi ndumodu ya mgbe nna ya nwusiri, nke a wetara odida ya. **5** O gbasokwara ndumodu ha, mgbe o sooro Joram nwa Ehab, bu eze Izrel, iga buso Hazael eze Aram agha na Ramot Gilead. Ndi Aram meruru Joram ahụ, **6** ya mere, o loghachitere na Jezril ka a gwọọ ya mmeru ahụ ha meruru ya na Ramot, n'agha nke ya na Hazael eze Aram luru. Mgbe ahụ, Ahazaya nwa Jehoram, eze Juda gara Jezril ileta Joram nwa Ehab, n'ihì na e meruru ya ahụ. **7** Ọ bu site na nleta Ahazaya gara leta Joram, ka Chineke si weta odida Ahazaya. Mgbe Ahazaya bjarutere, ya na Joram puru iga zute Jehu nwa Nimshi, onye ahụ Onyenwe anyi tere mmanu ka o laa ezinaulo Ehab n'iyi. **8** Mgbe Jehu no na-emezu ihe e kpebiri n'ikpe banyere ezinaulo Ehab, o zutere ndi ozi Juda na umu ndi ikom umunne Ahazaya, ndi na-ejere Ahazaya ozi, gbuo ha niile. **9** Ọ puru icho Ahazaya. Ndi ozi ya jidere ya ebe o zoro onwe ya na Sameria. Ha kpataara ya Jehu onye gburu ya. Ha liri ya, n'ihì na ha kwuru si, "Nwa Jehoshafat ka o bu, onye jiri obi ya niile gbasoo Onyenwe anyi." Ya mere, o newekwaghị onye di ike n'ulo Ahazaya ijide alaeze ahụ. **10** Mgbe Atalaya, nne Ahazaya huru na nwa ya nwoke anwulo, o gara n'ihu bido igbu ndi niile a muru n'ulo eze, bu ndi ezinaulo eze Juda. **11** Ma Jehosheba, bu nwa nwanyi eze Jehoram, kuuru Joash nwa Ahazaya zopu ya site n'etiti umu eze, bu ndi a chorọ igbu egbu. O zoro ya na nwanyi na-elekota ya anya n'ime ulo ndina. N'ihì na Jehosheba, bu nwa nwanyi eze Jehoram, bu nwanne Ahazaya, ma burukwa nwunye Jehoiada onye nchujaja, ya mere o jiri zonari Atalaya nwantakiri ahụ, ka o ghara igbu ya. **12** Ya na ha nogidere na nzuzo n'ime ulonso Chineke, afọ isii, oge ahụ niile Atalaya na-achị n'ala ahụ.

23 N'afọ nke asaa, Jehoiada gosiri idị ike nke obi ya. Ya na ndi ochiagha na-achị nari ndi agha gbara ndu. Ndi a bu: Azaraya nwa Jeroham, Ishmel nwa Jehohanan, Azaraya nwa Obed, Maaseia nwa Adaya na Elishafat nwa Zikri. **2** Ha puru gaa akuku niile nke ala Juda kpokota ndi Livayi na ndisi ezinaulo Izrel site

n'obodo niile. Mgbe ha bjarutere Jerusalem, **3** ogbako ahụ niile na eze gbara ndu n'ulonso ukwu Chineke. Mgbe ahụ, Jehoiada siri ha, "Nwa eze ga-achị dika Onyenwe anyi kwere na nkwa banyere agburu Devid. **4** Ugbu a, nke a bu ihe unu ga-eme: Otu uzo n'ime uzo ato nke ndi nchujaja na ndi Livayi, bu ndi ga-abia oru n'ubochi izuikwe ga-abu ndi ga-eche onu uzo niile nche. **5** Otu uzo n'ime uzo ato nke ozo ga-anu n'uloeze, ebe otu uzo ga-anu n'onu uzo Ntoala. Ndi ozo niile ga-anu gburugburu mpata ulonso Onyenwe anyi. **6** O dighi onye obula ga-abata n'ulonso ukwu Onyenwe anyi karija naani ndi nchujaja na ndi Livayi ndi no oru, ha ga-abata n'ihì ha bu ndi edoro nso, ma ndi ozo niile ga-edebe iwu Onyenwe anyi, ghara ibata. **7** Ndi Livayi ga-edo onwe ha gburugburu eze, onye obula ga e jide ihe agha n'aka ya. Onye obula batara n'ime ulonso ahụ ka a ga-egbu. N'oronu eze nso, ebe obula o gara, mgbe o na-apu n'ezi na mgbe o na-aba n'ime." **8** Ndi Livayi na ndi ikom Juda niile mere dika Jehoiada, onye nchujaja nyere n'iwu. Onye obula kporo ndi ikom ya, ma ndi na-abata iru oru n'ubochi izuikwe ma ndi na-emechi oru. N'ihì na Jehoiada onye nchujaja ezipughi otu obula n'ime ndi oru ahụ niile. **9** O nyere ndi ochiagha ahụ na-elekota nari ndi agha, ube na ota ukwu na ota nta niile, ndi burij nke eze Devid, bu ndi di n'ulonso Chineke. **10** O guzobere ndi ikom niile ahụ, onye obula ji ngwa agha ya n'aka ya, ndu eze gburugburu na nso ebe ichu aja na ulonso ukwu ahụ. Site n'akuku ndida ruo n'akuku ugwu nke ulonso ukwu ahụ. **11** Jehoiada na umu ya ndi ikom kpoptara nwa eze, kpube ya okpueze n'isi, ha nyere ya otu akwukwo nke ihe ogbugba ndu ahụ, chie ya eze. Ha tekwara ya mmanu ibu eze, tie mkpu si, "Ka eze diru ndu ruo mgbe ebighi ebi!" **12** Mgbe Atalaya nru mkpotu ndi mmadu, ndi na-agba oso na-eto eze, o gakwuru ha n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **13** O lepuru anya, ma lee eze, ka o guzo n'akuku ogidi ya di na mbata. Ndiji na ndi na-afu opi no n'akuku eze, ndi niile nke ala ahụ nokwa na-anuri onu na-afu opi. Ndi opu abu jikwa iti egwu na-edu n'abu otuto. Mgbe ahụ, Atalaya dowara uwe ya, si, "Nke a bu nnupu isi megide eze! Nke a bu nnupu isi megide ochichi!" **14** Jehoiada, bu onye nchujaja zipuru ndi ochiagha na-achị nari ndi agha, bu ndi na-elekota usuu ndi agha, si ha, "Sitenu n'etiti ahiri ahuru kpuputa ya n'etiti ahiri unu, onye obula nke gbasoro ya, werenu mma agha gbuo onye ahụ." N'ihì na onye nchujaja siri, "Ka egbula ya na ulonso ukwu Onyenwe anyi." **15** Ya mere, ha jidere ya mgbe o rutere na mbata nke onu uzo inyinya n'ogige uloze, ebe ahụ ka ha gburu ya. **16** Jehoiada mere ka ogbugba ndu di, na ya na ndi mmadu, na eze, ga-abu ndi nke Onyenwe anyi. **17** Ndi niile ahụ gara n'ulo nchujaja Baal kwatuo ya. Ha tidasiri ebe nchujaja na arusi niile di n'ebe ahụ, gbukwaa Matan onye nchujaja Baal n'ihu ebe ichu aja ahụ. **18** Mgbe ahụ, Jehoiada nyefere nlekota nke ulonso ukwu Onyenwe anyi n'aka ndi nchujaja bu ndi Livayi, bu ndi Devid nyere oru ichu aja nsure oku nke Onyenwe anyi n'ime

ulonso, dika e dere ya n'iwu Mosis, n'iji onu na ibu abu dika Devid nyere n'iwu. **19** O debekwara ndi nche n'onu uzo ama ulonso ukwu Onyenwe anyi, igbochi ka onye obula nke na-adighi ocha n'uzo obula ghara ibanye. **20** O kporo ndi ochiagha na-achi narị ndi agha, na ndi a na-asopuru, na ndi na-achi achi, na ndi ala ahụ niile, duputa eze site n'ulonso Onyenwe anyi. Ha bara n'uloeze site n'onu uzo ama nke di Elu, mee ka eze nkwasi n'elu ocheeze. **21** Ndi ala ahụ niile nuriri onu nke ukwu, obodo ahụ dakwara juu, n'ihu na e ji mma agha gbuo Atalaya n'uloeze.

24 Joash gbara afo asaa mgbe e mere ya eze, o chiriri iri afo ano na Jerusalem. Aha nne ya bu Zibja onye Biasheba. **2** Joash mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi n'afu niile nke Jehoiada bu onye nchujaja, di ndu. **3** Jehoiada lutaara ya ndi inyom abuo, ndi mtaara ya umu ndi ikom na umu ndi inyom. **4** Mgbe ihe ndi a gasiri, Joash kpebiri ime ka ulonso ukwu Onyenwe anyi di ohuru. **5** O kpokotara ndi nchujaja na ndi Livayi niile si ha, "Gaanu n'obodo Juda niile nakota ego utu afo n'aka ndi Izrel niile, maka iwuzi ulonso Chineke unu. Meenu ya ugbu a." Ma ndi Livayi emeghi ya ngwangwa. **6** Ya mere, eze kporo Jehoiada bu onyeisi nchujaja si ya, "Gini mere i mebeghi ka ndi Livayi gaa nakota, site n'aka ndi bi n'obodo Juda niile, na n'obodo Jerusalem, ego utu nke Mosis ohu Onyenwe anyi na ogbako umu Izrel nyere n'iwu maka ulu ikwu nke iwu ogbugba ndu?" **7** N'oge a umu ndi ikom Atalaya, nwanji ojoo ahụ tipuru ulonso Chineke, buoro ihe nso niile e ji efe Onyenwe anyi di n'ime ya maka Baal. **8** Ya mere, eze nyere iwu ka e wuo igbe onyinye, nke a ga-adoba n'onu uzo e si abanye ulonso ukwu Onyenwe anyi. **9** A kposara ya na Juda na Jerusalem niile si ka ha wetara Onyenwe anyi utu nke Mosis ohu Chineke kwagidere umu Izrel n'ozara na ha ga na-atu. **10** Ndiisi na ndi mmadu niile jiri obi utu tuta utu ha. Ha jiri onyinye ha bu tanye ha n'igbe onyinye ahụ, tutu ruo mgbe o juru n'onu. **11** Mgbe obula ndi Livayi bubataara ndi ozi eze igbe ahụ, ha hu na-atujuola ya ego, ode akwukwo eze ya na onyezi nke onyeisi nchujaja ga-awuputa ihe di n'igbe, ma bughachi okpokoro igbe ahụ n'onodu ya. Otu a ka ha mere otutu oge ruo mgbe ha nwetara otutu ego di ukwu. **12** Eze na Jehoiada weere ego ahụ niile nyefee ha n'aka ndi oru ulu Onyenwe anyi di n'aka, ha chotara ndi oka na-edo nkume, na ndi okpo itu. Ha tinyere oru ime ka ulonso ahụ di ohuru n'aka ndi a. Ha gokwara ndi uzu bbara kpuo ihe niile gbasara bronza na igwe e ji ruo oru ahụ. **13** Ndi e nyefere oru ahụ n'aka ji obi ha niile ruo oru nke mere na oru ahụ gara n'ihu nke oma. Ha ruziri ulonso ukwu Chineke dika atumatu ya mbu si di, meekwa ya ka o sie ike karja. **14** Mgbe ha rusiri oru niile, ha weghachitere ego foduru, nye ya eze na Jehoiada, ha were ya ruta ngwa ije ozi maka ulonso Onyenwe anyi, ngwa ije ozi na ihe isure aja nsure oku, na ngaji, ya na efere di iche iche, na ihe olaocha na olaedo. A na-achu aja nsure

oku n'ulonso nye Onyenwe anyi ubochi niile Jehoiada di ndu. **15** Ma Jehoiada mere nnoo agadi, juputakwa n'otutu afo, o nwuru mgbe o gbara narị afo na iri afo ato. **16** E liri ya n'ebe a na-eli ndi eze n'obodo Devid n'ihu ihe oma niile o meere Izrel na Chineke na ulonso ya. **17** Mgbe Jehoiada nwusiri, ndiisi Juda bbara ikwanyere eze Joash ugwu. O gekwara ha nti. **18** Ha hapuru ulonso ukwu Onyenwe anyi Chineke nna nna ha, fee ogidi Ashera na arusi ndi ozo. N'ihu ikpe omuma ha wetara onwe ha, iwe Chineke dakwasiri Juda na Jerusalem. **19** Onyenwe anyi zitere otutu ndi amuma, ndi bbara buo amuma maka ikpoghachi ha azu, ma ha mesiri obi ha ike, ju ige nti. **20** Mgbe ahụ, Mmuo nke Chineke bjakwasiri Zekaraya nwa Jehoiada onye nchujaja. O guzoro n'ihu oha na eze gwa ha okwu si; "Otu a ka Chineke siri, 'Gini mere unu ji enupu isi n'iwu Onyenwe anyi? Ihe agaghi agara unu nke oma. Unu agbakwala Onyenwe anyi azu, ugbu a, ya onwe ya agbakwala unu azu.'" **21** Ma ndiisi Juda niile gbara izu megide ya, sitekwa n'iwu eze nyere ha ji nkume tugbuo ya n'ogige ulonso ukwu Onyenwe anyi. **22** Eze Joash echetaghị ebere nke nna Zekaraya bu Jehoiada meere ya kama o gburu nwa ya. Ma mgbe o na-anwu, o siri, "Ka Onyenwe anyi hukwa mmeso ojoo a ma kwokwa unu ugwo ajo omume unu niile." **23** O ruo ka o gbara otu afo, ndi agha Aram bbara imegide Joash, ha wakporo Juda na Jerusalem gbuo ndi ndu niile site n'etiti ndi mmadu. Ha zigaara eze ha no na Damaskos ihe niile ha kwatara n'ike. **24** N'agbanyeghi na ndi Aram kporo naanị ndi ikom ole na ole bja, Onyenwe anyi raara igwe ndi agha di ukwu ranye ha n'aka. N'ihu na Juda gbakwara Onyenwe anyi azu, bu Chineke nke nna nna ha, e mezuru ihe niile e kpere n'ikpe n'ahu Joash. **25** Mgbe ndi agha Aram lara, hapu Joash n'onodu mmeru ahụ di ukwu, ndiisi ozi ya gbara izu gbuo ya, n'ihu ogbugbu o gburu nwa Jehoiada, onye nchujaja. Ha gburu ya mgbe o dina n'ihu ndina ya. Emesja, ha liri ya n'obodo Devid, ma o bughị n'ebe a na-eli ndi eze. **26** Ndi gbara izu gbuo ya bu Zabad, onye nne ya bu Shimeat onye Amon, na Jehozabad, onye nne ya bu Shimrit onye Moab. **27** Ihe niile gbasara Joash na umu ya, na amuma niile e buru banyere ya, na otu e si wuzie ulonso ukwu Chineke, ka e dere n'akwukwo akuko ndi eze Izrel niile. Mgbe Joash nwuru, Amazaya nwa ya ghoro eze Juda.

25 Amazaya gbara iri afo abuo na ise mgbe e mere ya eze, o chiriri dika eze iri afo abuo na itoolu na Jerusalem. Nne ya bu Jehoadin onye Jerusalem. **2** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi, ma o jighi obi ya niile mee nke a. **3** Mgbe alaeze guzosiri ike n'okpuru ochichi ya, o gburu ndi ozi ahụ gburu eze, bu nna ya. **4** Ma o meghi ka umu ha nwuo, kama o gbasoro usoro ihe e dere n'akwukwo iwu Mosis, ebe Onyenwe anyi nyere iwu si: "Ndi muru umu agaghi anwu n'ihu ihe umu ha metara, maobu mee ka umu nwuo n'ihu ihe ndi muru ha metara, onye obula ganwu n'ihu mmehie nke aka ya." **5** Amazaya kpokotara ndi Juda, guzo ha dika ezinaulo ha si di, kenye ha

n'okpuru ndi ochiagha na-achị otutu puku ndi agha, na ndi na-achị otutu narị ndi agha, bu ndi Juda na ndi Benjamin niile. Mgbe o guru ndi di afọ iri abuo maobu karja onu, o chọputara na ha di narị puku ndi ikom ato ndi tozuru iji ube na ota buo agha. **6** O ji narị talenti olaocha gota narị puku ndi agha site n'ala Izrel. **7** Ma otu onye nke Chineke biakwutere ya, si ya; "Eze, ka ndi agha a si Izrel ghara isonyere gi, n'ih i na Onyenwe anyi anonyereghị ndi Izrel, o nonyereghị onye obula sitere n'Ifrem. **8** A sikhwarị na i jiri obi dimkpa ga agha a, Chineke ga-eme ka ndi iro gi merie gi, n'ih i na Chineke bu onye nwere ike inyere mmadu aka maobu ime ka o suọ ngongo." **9** Amazaya sirị onye nke Chineke ahụ, "Gini kwanu ka anyi ga-eme banyere narị ego talenti m kwuru maka ndi agha Izrel?" Onye nke Chineke ahụ zara, "Onyenwe anyi puru inye gi karja nke ahụ." **10** Amazaya zighachiri ndi agha Izrel ahụ azu ka ha laa, bu ndi a si n'Ifrem biakwute ya. Ha were iwe nke ukwu megide Juda, jirikwa oke iwe laghachi n'ulo ha. **11** Amazaya duuru ndi agha ya gaa na Ndagwurugwu Nnu, ebe o gburu ndi ikom Sia di puku iri. **12** Ndi agha Juda nwudoro puku ndi ikom iri ozo na ndu, duru ha gaa n'elu nkume di elu, si n'ebe ahụ tuda ha niile, nke mere na ha niile kupjasiri. **13** Ma ndi agha ahụ Amazaya zilagara, ka ha ghara iso ya gaa agha, wakporo otutu obodo ndi Juda site na Sameria ruo Bet-Horon. Ha gburu puku mmadu ato n'ime ha, bukorokwa otutu ihe nkwa n'agha, buru ha laa. **14** Mgbe Amazaya sitere n'agha ebe o gburu otutu ndi Edom lota, o bulatara chi nke ndi Sia. O guzobere ha dika chi ndi nke aka ya, kpoo isiala nye ha ma surekwa aja nsure oku na-esi isi utu nye ya. **15** Iwe Onyenwe anyi di ukwu megide Amazaya. O zigaara ya onye amuma, onye sirị, "N'ih i gini ka iji aju ase site n'aka chi nke ndi ahụ, bu ndi na-enweghi ike izoputa ndi ha site n'aka gi?" **16** Mgbe o ka kpu okwu n'onu ya, eze sirị ya; "Mechie onu! I choro inwu? Ole mgbe ka anyi mere gi onye na-adu eze odu?" Ya mere, onye amuma ahụ kwusiri, ma si, "Amaara m na Chineke ekpebiela ila gi n'iyi, n'ih i na i mere nke a ma jukwa ige nti na ndumodu m." **17** Emesja, mgbe Amazaya, eze Juda gbachara izu ya na ndi ndumodu ya, o zigara Jehoash nwa Jehoahaz, nwa Jehu, eze Izrel ozi ima aka, si, "Bja ka dimkpa na ibe ya zute ihu na ihu n'agha." **18** Ma Jehoash eze Izrel, zighachiri ozi nye Amazaya eze Juda, si; "Uke di na Lebanon zigaara osisi sida nke di na Lebanon ozi si ya, 'Nye nwa m nwoke nwa gi nwanyị ka o buru nwunye ya.' Mgbe ahụ, anu ohia nke di na Lebanon gafetere ebe ahụ zopia uke ahụ. **19** I na-asj onwe gi, na i meriela Edom, ugbu a, mpako abatala, isi a na-ebu gi. Ma ndu n'ulo gi. N'ih i gini ka i ga-eji kpaliere onwe gi nsogbu, si otu a wetara onwe gi na Juda odida?" **20** Ma Amazaya egeghi nti, n'ih i na Chineke na-akwado inyefe ya n'aka Jehoash onye iro ha, n'ih i na ha choro chi ndi Edom gawa. **21** Ya mere, Jehoash bu eze Izrel buliri agha. Ya na Amazaya eze Juda zutere ihu na ihu n'agha na Bet-Shemesh, di n'ala Juda. **22** Ndi Izrel meriri

ndi Juda, mee ka ha gbalaga, nwoke obula n'ulo ya. **23** Jehoash, bu eze Izrel nwudere Amazaya eze Juda, nwa Joash, nwa Ahazaya na Bet-Shemesh. Mgbe ahụ, Jehoash duuru ya bja na Jerusalem, kwada mgbidi Jerusalem, site n'Onu uzọ ama Ifrem ruo n'onu uzọ ama Nkuku, nke ogologo ya ruo narị nzo ukwu isii. **24** O chikoro olaedo na olaocha niile na ngwongwo niile ahutara n'ulonso ukwu Chineke, nke e tinwere n'aka Obed-Edom ilekota, tinyekwara akụ niile di n'uloze. O choro otutu ndi mmadu n'agha, kporo laghachi na Sameria. **25** Amazaya nwa Joash, eze Juda noro ndu afọ iri na ise, mgbe Jehoash nwa Jehoahaz, eze Izrel nwusiri. **26** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Amazaya, site na mmalite ruo ogwugwu, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuku ndi eze Juda na Izrel? **27** Site n'oge Amazaya gbakutara Onyenwe anyi azu, ha gbara izuzu imegide ya n'ime Jerusalem. O gbapuru gbalaga Lakish, ma ha zipuru ndi ikom churu ya gaa Lakish, gbuo ya n'ebe ahụ. **28** Ha bulatara ozu ya n'elu inyinya, e lie ya n'ebe e liri nna nna ya ha n'obodo Juda.

26 Mgbe ahụ, ndi Juda mere Uzaya eze n'onodu Amazaya nna ya, mgbe o di naani afọ iri na isii. **2** O bu Uzaya wuhariri obodo Elat, nwetaghachi ya nye Juda mgbe eze bu Amazaya sooro ndi nna nna ya dinaa n'onwu. **3** Uzaya di afọ iri na isii mgbe o malitere ichi dika eze. O chirị iri afọ ise na abuo na Jerusalem. **4** O soro nzo ukwu nna ya bu Amazaya mee ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. **5** Uzaya chosiri Chineke ike ubochi niile nke Zekaraya na-adu ndu, bu onye mere ka o ghota itu egwu Chineke. Mgbe niile, dika o na-acho Onyenwe anyi, Chineke nyere ya oganihu. **6** O busoro ndi Filistia agha, ma kudakwa mgbidi niile nke Gat, Jabna, na Ashdod. Emesja, o wuziri otutu obodo di n'akuku Ashdod na n'ebe ndi ozo n'obodo Filistia. **7** Chineke nonyere ya n'ogu niile o lisoro ndi Filistia, na ndi Arab bi na Gua Baal na ndi Meunim. **8** Ndi Amon na-atutara ya utu afọ niile, ude aha ya ruo o buladi ala Ijpt n'ih i na o ghoru onye di ike nke ukwu. **9** O wuru otutu ulu elu nche na Jerusalem na nkuku Onu Uzọ Ama, n'Onu Uzọ Ama Ndagwurugwu, na nkuku mgbidi, wusie ha ike. **10** O wukwara otutu ulu elu nche siri ike n'ozara, gwuokwa otutu olulu mmiri n'ih i na o nwere otutu anu ulu na ndagwurugwu, na n'ala di larị. O huru iru oru ubi n'anya, n'ih i ya, o nwere otutu ndi na-aru oru n'ubi na ubi vainj ya di n'ala ugwu ugwu, na n'ala ndi di na ndagwurugwu. **11** Uzaya nwere ndi agha onuogugu ha di ukwu, ndi a zuziri azuzi, na ndi no na njikere mgbe niile ipu ibu agha dika onuogugu e kewaputara ha si di. O bu Jeiel, ode akwukwo na Maaseia, onyeisi ozi no n'okpuru Hananaya, otu n'ime ndisi ozi eze, ka o di n'aka iguputa ndi agha ga-apu ibu agha. **12** Ndi agha a nwekwara puku ndisi agha abuo na narị isii, ya bu 2,600. **13** Onuogugu ndi agha ahụ niile di narị puku ato na asaa, na narị ise, ya bu, 307,500. Ha bu ndi a zuziri nke oma, ndi di nnoo

ike iguzo n'azu eze ibu agha megide ndi iro ya. **14** Uzaya nyere ndi agha niile, ota, na ube, na uwe agha, na okpu igwe, na uwe agha igwe, uta na nkume na-akwo murumuru, nke ndi na-atu iche ji ala ogu. **15** O meputakwara ihe ncheputa ohuru na Jerusalem, nke ndi nwere amamihe cheputara, bu nke a ga-eguzobe n'ulo elu nche nakwa n'elu nkuku mgbidi, ka ndi agha nwee ike jiri ha gbaa aku maogu tuo nkume ukwu site n'elu mgbidi ahụ niile. Ude aha ya gbasara ruo ebe di anya, n'ihu na-enyeere ya aka n'uzo di ukwuru ruo mgbe o ghororo onye di ike. **16** Ma mgbe Uzaya ghororo onye di ike, nganga wetaara ya odida. O bu onye na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi bu Chineke ya, o banyere n'ime ulonso Onyenwe anyi ka o chuo aja ihe nsure oku na-esi isi utu n'elu ebe ichu aja. **17** Azaraya onye nchujaja na ndi nchujaja Onyenwe anyi iri asato ozo bu dimkpa jekwuru ya n'ebe ahụ. **18** Ha guzogidere eze bu Uzaya, si ya, "Uzaya, i kwesighi ibata n'ebe a jiri aka gi suree ihe nsure oku na-esi isi utu nye Onyenwe anyi. Nke a bu oru diri naani ndi nchujaja ndi bu umu Eron, ndi a hoputara doo iche maka oru a. Site n'ebe nso a puo, n'ihu na i gosila onwe gi dika onye na-ekwesighi ntukwasị obi. Ozo i gaghi enwekwa nsopuru site n'aka Onyenwe anyi Chineke gi." **19** Uzaya onye ji ihe igu oku nke e ji esure ihe nsure oku na-esi isi utu ahụ n'aka, were iwe nke ukwu megide ndi nchujaja ahụ. Mgbe o no na-abara ndi nchujaja mba n'ihu ebe ichu aja nke di n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, lee ekpenta putara ya n'egedege ihu. **20** Mgbe Azaraya onyeisi nchujaja, na ndi nchujaja ozo niile lere ya anya, ha huru na ekpenta agbaala ya n'egedege ihu ya, ha mere ka o site n'ebe ahụ puo ngwangwa. Ya onwe ya kwa chokwara isite n'ebe ahụ puo ngwangwa, n'ihu na Onyenwe anyi tiri ya ihe otiti. **21** Eze Uzaya bu onye ekpenta ruo ubochi onwu ya. O biri n'ulo ewupuru iche, ebe o bu onye ekpenta, na onye amapuru site n'ulonso Onyenwe anyi. Jotam nwa ya ghororo onye nlekota uloze, na-achikwa ndi ala ahụ. **22** Ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Uzaya, site na mmalite ruo ogwugwu, onye amuma Ajzaya nwa Emoz deturu ha n'akwukwo. **23** Uzaya soro ndi nna nna ya dina n'onwu, e lie ya nso n'ohia ebe a na-eli ozu nke dijiri ndi eze, maka na ndi mmadu siri, "O bu onye ekpenta." Jotam nwa ya, ghororo eze n'onodu ya.

27 Jotam gbara iri afọ abuo na ise mgbe e mere ya eze. O chiri afọ iri na isii na Jerusalem. Nne ya bu Jerusha nwa Zadok. **2** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi dika nna ya Uzaya mere, ma o meghe dika nna ya, o banyeghi n'ime ulonso Onyenwe anyi. Ma ndi mmadu gara n'ihu na-eme omume ha ruru aru. **3** Jotam wughariri Onu Uzọ Ama nke di Elu nke ulonso ukwu Onyenwe anyi, ruokwa otutu oru n'elu mgbidi nke ugwu Ofel. **4** O wuru otutu obodo n'ala ugwu ugwu Juda, wuokwa otutu ebe e wusiri ike na ulo elu nche n'oke ghia. **5** Jotam busoro eze ndi Amon agha, meriekwa ha. N'afọ ahụ, ndi Amon banyere ya nari talenti olaocha, na bushel oka iri puku na puku

abuo, na bushel oka balj iri puku na puku abuo. **6** Jotam ghororo eze di ike n'ihu na o kpachara anya debe iwu Onyenwe anyi Chineke ya. **7** Ihe ndi ozo niile n'oge ochichi Jotam, tinyere ihe gbasara agha niile o luru, na ihe ndi ozo niile nke o mere, e deturu ha n'akwukwo akuko ndi eze Izrel na Juda. **8** O gbara iri afọ abuo na ise mgbe e mere ya eze. O chiri afọ iri na isii na Jerusalem. **9** Jotam sooro ndi nna nna ya dina n'onwu, e lie ya n'obodo Devid. E haz nwa ya nwoke ghororo eze n'onodu ya.

28 E haz gbara iri afọ abuo mgbe o malitere ibu eze. O chikwara afọ iri na isii n'ime Jerusalem, ma o meghe ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi, dika nna ya Devid mere. **2** O gbasoro uzo niile nke ndi eze Izrel, kpuokwa arusi di iche iche maka ofufe arusi Baal. **3** O surere ihe nsure oku na-esi isi utu di iche iche n'ime Ndagwurugwu nke Ben Hinom, surekwa umu ya n'oku. O gbasoro omenaala niile ruru aru nke ndi mba ozo, ndi ahụ Onyenwe anyi chupuru site n'ihu ndi Izrel. **4** O churu aja surekwa ihe nsure oku aja na-esi isi utu n'ebe niile di elu, n'elu ugwu niile, na n'okpuru osisi ndu obula. **5** N'ihu ya, Onyenwe anyi Chineke ya nyefere ya n'aka eze ndi Aram. Ndi Aram lugburu ya, kporo otutu n'etiti ndi ya dika ndi mkporo kputa ha n'Damaskos. E nyefekwara ya n'aka eze Izrel, onye gburu otutu ubochi agha ya. **6** N'otu ubochi, Peka nwa Remalaya gburu nari puku ndi agha Juda na iri puku abuo. Ihe ndi a mere n'ihu na ha gbakwara Onyenwe anyi Chineke nna nna ha azu. **7** Zikri onye Ifrem, onye bu dike n'agha, gburu Maaseia, nwa eze, na Azrikam onye na-elekota uloze. O gbukwara Elkena onye na-esota eze. **8** Ndi Izrel sitere n'etiti umunne ha ndi Juda dota ndi inyom, na umu okorobia, na umu agboghobia onuogugu ha di nari puku abuo n'agha. Ha buokwara otutu ihe ndi ozo ha kwatara n'agha laghachi na Sameria. **9** Ma Oded, onye amuma Onyenwe anyi, no na Sameria n'oge a. O puru jekwuru ndi agha ahụ na Sameria si ha, "Onyenwe anyi Chineke nna nna unu ha mere ka unu merie ndi Juda n'ihu na ha na-efe arusi. Ma unu ji onuma gbuo ha, nke mere na uzu turu ruo n'elugwe. **10** Ugbu a, unu nachokwa ime ndi ikom na ndi inyom Juda na Jerusalem ndi ohu unu? Ma unu abughi ndi ikpe mmehie mara n'ebe Onyenwe anyi Chineke unu no? **11** Ugbu a, geenu nti n'ihe m na-ekwu. Kpoghachinu umunna unu ndi a unu dotara n'agha n'ulo ha, n'ihu na ugbu a Onyenwe anyi na-ewe oke iwe megide unu." **12** Ufodu ndisi ndi Ifrem, bu Azaraya nwa Jehohanana, na Berekaya nwa Meshilemot, na Jehizkaya nwa Shalumu, na Amasa nwa Hadlai, biliri guzogide ndi ahụ si agha na-alota. **13** Ha siri, "Unu akpobatakwa ndi a unu dotara n'agha n'ebe a, n'ihu na unu mee ya, anyi gabu ndi ikpe maara n'ihu Onyenwe anyi. Unu choro itukwasị ihe na mmehie na ikpe omuma anyi? N'ihu na ikpe omuma anyi adila ukwuu, iwe ya di oku na-adikwasikwa n'ahụ Izrel." **14** Ya mere, ndi agha ahụ hapuru ndi mkporo ahụ na ihe niile ha bulatara, n'ihu

ndi ozi na igwe mmadu ahụ niile. **15** Mgbe ahụ, ndi ikom ahụ akporo n'aha n'aha duuru ndi mkporo ahụ, manye aka n'ihe ahụ niile a dotara n'agha weputa uwe, na nri, na mmanya na akpukpukwu, na mmanu, nyeghachi ha ndi ahụ niile a dotara n'agha. Ha bulitere ndi orja no n'etiti ndi ahụ a dotara n'agha kukwasị ha n'elu jinyinya ibu. Emesja, ha duuru mmadu ahụ niile dughachiri ha ndi ha no na Jeriko, obodo nkwu. Emesjakwa, ha laghachikwara azu na Sameria. **16** N'oge ahụ, eze Ehaz zigara ndi eze Asirja ozi ka o bja nyere ya aka. **17** Ndi Edom bjara ozo buso Juda agha, ma dorokwa otutu n'ime ha n'agha. **18** Ndi Filistia nabusokwa ufodu obodo Juda di na mgbada ugwu, na Negeb agha. Ha meriri ma bichikwaa obodo ndi a; Bet-Shemesh, na Aijalon, na Gederot, na Soko, na Timna, na Gimzo, na obodo nta niile gbara ha gburugburu. **19** Ma Onyenwe anyi wedara Juda n'ala n'ih i Ehaz, eze Izrel onye mere ka ihe ojoo baa uba na Juda, na-ekwesighi ntukwasị obi ya nye Onyenwe anyi. **20** Mgbe Tiglat-Pilesa eze ndi Asirja bjara, o wetaara Ehaz nsogbu kama enyemaka. **21** Ehaz weere ufodu ihe di n'ulonso Onyenwe anyi, na nke di n'uloze, sitekwa na n'ulo ndiisi obodo, were ha nye eze Asirja, ma ihe ndi a enyereghị ya aka. **22** N'oge nsogbu ya, eze Ehaz gakwara n'ihu buru onye na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi. **23** O churu aja nye chi niile nke Damasko, bu ndi meriri ya n'agha. O siri, "N'ih na chi nke ndi eze Aram nyere ha aka, ha ka m gaachuru aja, ka ha nwee ike nyere m aka." Ma ha bu ihe wetaara ya odida, burukwa odida nye Izrel niile. **24** Ehaz chikotara ngwongwo niile di n'ulonso ukwu Chineke, gbuasja ha. O mechiri onu uzo niile e si abanye n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, ma wuo otutu ebe ichu aja na nkuku uzo niile n'ime Jerusalem. **25** N'obodo niile obula na Juda, o wuru ebe di elu maka ichu aja di iche iche nye chi ndi ozo, si otu a kpasuo Onyenwe anyi, bu Chineke nna nna ya ha iwe. **26** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi ya, site na mmalite ruo ogwugwu, o bu na e deghị ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Juda na Izrel? **27** Ehaz soro nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'obodo Jerusalem, ma o bughị n'ime ili ebe a na-eli ndi eze Izrel. Hezekaya nwa ya, ghoroo eze n'onodu ya.

29 Hezekaya gbara iri afo abuo na ise mgbe o malitere i bu eze. O chiriri iri afo abuo na itoolu na Jerusalem. Aha nne ya bu Abija, ada Zekaraya. **2** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi dika nna nna ya David mere. **3** N'onwa mbu nke afo ahụ e mere ya eze ka o meghere ulonso Onyenwe anyi, mezie ime ya. **4** O kporo ndi Livayi, na ndi nchujaja niile oku n'akuku owuwa anyanwu nke ulonso ukwu Chineke, **5** gwa ha okwu si ha, "Geenu m nti unu ndi Livayi, doonu onwe unu nso, dokwaanu ulonso ukwu Onyenwe anyi Chineke nna nna unu nso. Wezuganu ihe aru niile di n'ebe nso nke ulonso ahụ. **6** N'ih na nna anyi ha bu ndi na-ekwesighi ntukwasị obi; ha mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi bu Chineke anyi, hapu ya.

Ha wepuru ihu ha site n'ebe obibi Onyenwe anyi, gbakutakwa ya azu. **7** Ha mechikwara uzo ndi e si abanye na mputa onu ulo ahụ, menyukwa oku di n'ime ya. E sureekwaghị ihe nsure oku na-esi isi uto, o dikwaghị aja nsure oku obula a churu nye Chineke nke Izrel. **8** N'ih nke a ka iwe Onyenwe anyi ji dakwasị Juda na Jerusalem. O meela ka ha buru ihe oke egwu, na oke ihere na oke ujo, dika unu jirila anya unu hu. **9** E gburu nna anyi ha n'agha, dotakwa ndi nwunye anyi na umu okorobia na umu agbohobia anyi n'agha n'ih ya. **10** Ma ugbu a, achoro m ka anyi na Onyenwe anyi Chineke nke Izrel gbaa ndu, ka iwe ya juru n'ebe anyi no. **11** Umu m, o kwesighi ka unu gbakuta oru unu azu ozo, n'ih na Onyenwe anyi hoputara unu iguzo n'ihu ya, na ijere ya ozi, na iru oru n'ihu ya, na ichuru ya aja ihe nsure oku na-esi isi uto." **12** N'oge a ndi Livayi ndi a malitere oru: site n'ikwu Kohat: Mahat na Amasai, na Juel nwa Azaraya; n'ikwu Merari: Kish nwa Abdi, na Azaraya nwa Jehalelel; n'ikwu Geshon: Joa nwa Zima, na Eden nwa Joa; **13** n'ikwu Elizafan: Shimri, na Jeiel; n'ikwu Asaf: Zekaraya, na Matanaya; **14** n'ikwu Heman: Jehiel, na Shimei; n'ikwu Jedutun: Shemaya, na Uziel. **15** Mgbe ha kpokotara umunna ha bu ndi Livayi, dokwaa onwe ha ocha, ha bara ido ulonso Onyenwe anyi nso, dika eze nyere n'iwu, n'usoro okwu Onyenwe anyi si di. **16** Ndi nchujaja banyere n'ime ebe nso ahụ ido ya nso. Ihe niile na-adighi ocha ha huru n'ime ya ka ha weputasiri n'ogige ulonso ukwu Onyenwe anyi ahụ. Ndi Livayi buuru ha gaa bufuo na Ndagwurugwu Kidron. **17** Ha bidoro mmemme ido nso a n'abal mbu n'onwa nke mbu. N'abal nke asato ha ruru na mputa onu ulo nke ulonso Onyenwe anyi. Ma o were ha abal asato ozo idochasi ulonso ahụ nso maka ofufe, ha jezuru ozi niile n'abal iri na isi nke onwa mbu ahụ. **18** Mgbe ahụ, ha bakwuru eze bu Hezekaya koro ya si, "Anyi emeela ebe niile n'ulonso Onyenwe anyi ka o di nso, ebe ichu aja nke aja nsure oku na ngwongwo ya, na tebul idoba achicha e doro nso, na ihe niile di n'ime ya. **19** Ozo, anyi edozielala ma dokwaa ngwongwo ahụ niile nso, bu nke eze Ehaz wepuru n'ih ekwesighi ntukwasị obi ya mgbe o bu eze. Ha dikwa ugbu a n'ihu ebe ichu aja nke Onyenwe anyi." **20** N'ututu echi ya, eze bu Hezekaya kpokotara ndiisi obodo niile, gaa n'ulonso ukwu Onyenwe anyi ahụ. **21** Ha wetara oke ehi asaa, na ebule asaa, na umu ebule asaa, na mkpi asaa, maka ichu aja mmehie n'ih alaeze ahụ, maka ulonso ukwu ahụ, na ala Juda. Eze nyere ndi nchujaja bu umu Eron iwu si ha gbuo anu ulo ndi ahụ n'ebe ichu aja nye Onyenwe anyi. **22** Ya mere, ha gburu oke ehi ahụ niile. Ndi nchujaja fesara obara ha n'elu ebe ichu aja. Ha gbukwara ebule ndi ahụ fesa obara ha n'ebe ichu aja, gbukwaa umu aturu ndi ahụ fesakwa obara ha n'ebe ichu aja. **23** Ha wetara mkpi ndi ahụ eji achu aja mmehie n'ihu eze na ogbako ahụ, ha bikwasikwara ha aka n'elu. **24** Ndi nchujaja gburu mkpi ndi ahụ, chee obara ha n'elu ebe nchujaja maka ikpuchi mmehie ndi Izrel niile. N'ih na eze nyere iwu ka a chuo aja nsure oku na aja mmehie n'ih ndi Izrel

niile. **25** O mere ka ụfọdụ ndị Livayị nọdụ n'ụlọnsọ ahụ, dika ndị na-abụ abụ. O nyere ha ogene, na une, na ụbọ akwara. O mere nke a n'usoro dika Devid na Gad, bụ ọhụ ụzọ eze, na Netan, bụ onye amụma, nke a bụ dika Onyenwe anyị nyereriji n'iwu site n'aka ndị amụma ya. **26** Ya mere, ndị Livayị ji ihe egwu Devid ndị ahụ niile guzoro na njikere, ma ndị nchụaja jikwa opi ha nke ha na-afụ. **27** Hezekaya nyere iwu ka a chụọ aja nsure ọkụ ahụ n'elu ebe ichu aja. Mgbe a malitere isure aja ahụ ọkụ, a malitekwaro ibụ abụ nye Onyenwe anyị, na ifi opi na iti ihe egwu niile nke Devid, eze Izrel. **28** N'oge mmemme ọchụchụ aja ahụ, mmadụ niile kpọrọ isiala nye Chineke, mgbe ndị abụ na-abụ abụ, ndị opi na-afukwa opi ha. Ihe niile a nọ na-eme tutu ruo mgbe a chụsiri aja niile ahụ. **29** Mgbe ha chụchara aja ndị ahụ, eze na ndị niile nọ n'ebe ahụ gburu ikpere n'ala, kpọkwaa isiala. **30** Eze Hezekaya na ndị isi ozi ya nyere iwu ka ndị Livayị bụọ ụfọdụ n'ime abụ ọma Devid, na nke Asaf onye amụma, maka iji ya too Onyenwe anyị. Ha mere otu a, kpọkwaa isiala nye Chineke. **31** Emesja, Hezekaya siri, "Ugbu a unu edoola onwe unu nsọ nye Onyenwe anyị, bjanu nso, webatanụ aja na onyinye ekele n'ime ụlọnsọ Onyenwe anyị." Ya mere, nzukọ ahụ niile wetaara aja na onyinye ekele ha, ndị niile nwere mkpebi n'obi ha wetara aja nsure ọkụ. **32** Onuogugu anụ ụlọ niile ha wetara bụ ndị a: iri oke ehi asaa, na narị ebule, na narị umu ebule abụọ, ka e wetara maka aja nsure ọkụ nye Onyenwe anyị. **33** Anụ ndị e doro nsọ maka ichu aja di narị oke ehi isii na aturu na ewu di puku ato. **34** Ma ndi nchujaja di ole na ole, ha apughikwa igba akpukpo anu niile ahụ maka aja nsure ọkụ, n'ihl ya, umunne ha bu ndi Livayị nyeere ha aka tutu ruo mgbe ozi ahụ gwusiri, ruokwa mgbe e doro ndi nchujaja ndi ozo nsọ. N'ihl na ndi Livayị nwere obi ziri ezi karja ndi nchujaja ido onwe ha nsọ. **35** Aja nsure ọkụ bara ụba, tinyere abuba nke aja udo niile, na aja ihe onunhu nke so aja nsure ọkụ ndi a. O bu n'uzo di otu a ka e si weghachite ije ozi na ichu aja nke na-adi n'ulonsu ukwu Onyenwe anyi. **36** Hezekaya na ndi Juda niile nuriri onu n'ihl ihe Chineke doziri nye ndi ya, n'ihl na ihe niile ndi a mere ngwangwa.

30 Hezekaya zigaara ndi Izrel na Juda niile ozi, degakwara ndi Ifrem na Manase akwukwo ikpo oku ka ha bja n'ulonsu ukwu Onyenwe anyi di na Jerusalem maka ime Mmemme Ngabiga nye Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel. **2** Eze na ndisi ya, na ndi nkpokota niile na Jerusalem kpebiri na Mmemme Ngabiga a ga-adi n'onwa nke abuo. **3** Ha enweghi ike ime ya n'oge e kwesiri ime ya n'ihl na otutu ndi nchujaja enwebeghi ike doo onwe ha nsọ n'onwa ahụ. Otu a kwa, ndi Izrel enwebeghikwa ike zukotaa na Jerusalem. **4** Eze na Izrel niile nwere otu mkpebi ime ya otu a. **5** Ha kpebiri ka e kwusaa n'ala Izrel niile site na Dan ruo na Bjasheba ka onye obula bja na Jerusalem maka ime Mmemme Ngabiga nye Onyenwe anyi, Chineke Izrel. Otutu mmadu n'Izrel

esobeghi mee mmemme a dika e nyere ya n'iwu. **6** Ndi ogba oso weere akwukwo ozi sitere n'aka eze na ndi ozi ya jegharja n'Izrel na Juda niile dika ihe eze nyere n'iwu si: "Unu ndi Izrel, loghachikwutenu Onyenwe anyi Chineke Ebrahim, na Ajizik, na Jekob, ka o laghachikwute unu bu ndi eze Asirja na-emeribeghi. **7** Unu adikwala ka nna unu ha, na umunne unu ndi Izrel, ndi na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi, bu Chineke nna nna ha, nke a mere o jiri were ha mee ihe iju anya, dika unu huru ya. **8** Unu abula ndi isiike dika ha, kama werenu onwe unu nye Onyenwe anyi. Bjakwanu n'ulonsu ya nke o doro nsu ruo ebighi ebi. Fee Onyenwe anyi Chineke unu ofufe, ime ka iwe ya juru n'ebe unu no. **9** O buru na unu aloghachikwute Onyenwe anyi, o ga-eme ka e gosi umunna unu na umu unu a dotara n'agha obi ebere, meekwa ka ha site n'ebe e bugara ha loghachikwa. N'ihl na Onyenwe anyi Chineke unu bu onye obi ebere, na onye obioma; o gakwaghi agbakuta unu azu, ma o buru na unu echegharja, loghachikwute ya." **10** Ya mere, ndi ogbo oso ozi ahụ sitere otu obodo gaa obodo ozo n'Ifrem, na Manase, o buladi ruo Zebulon. Ma ndi mmadu chirj ha ochi, kwaakwa ha emo. **11** Ma otu o di, ufodu ndi si n'ebo Asha na Manase, na Zebulon wedatara onwe ha ala, bja Jerusalem. **12** Ma aka Chineke di nyere ndi Juda inye ha otu obi, ime ihe eze na ndisi ya nyere n'iwu, site n'okwu Onyenwe anyi. **13** Ya mere, otutu mmadu bjaara Jerusalem n'onwa nke abuo nke afu ahụ, maka mmemme achicha ekoghi eko. **14** Ha niile jiri otu obi bibie ulo arusi Baal niile di na Jerusalem, kutuokwa ebe ichu aja na-esi isi utu niile, buru ha niile bufuo ha na Ndagwurugwu Kidron. **15** N'abalj nke iri na anu nke onwa abuo ahụ, ndi mmadu ahụ niile gburu aturu Mmemme Ngabiga ha. Nke a mere ka ihere mee ndi nchujaja na ndi Livayị. Ha mekwara ngwangwa doo onwe ha nsu were aja nsure ọkụ bja n'ulonsu ukwu Onyenwe anyi. **16** Ha niile guzokwara n'onodu ha dika e dere ya n'iwu Mosis, onye nke Chineke. Ndi nchujaja fesara obara nke ndi Livayị bunyere ha n'aka, n'elu ebe ichu aja. **17** Ebe o bu na otutu ndi so n'igwe mmadu ahụ edobeghi onwe ha nsu, ndi Livayị gbuuru ha aturu Mmemme Ngabiga n'ihl na ha adighi ocha, ha apughikwa ido aturu ha nsu nye Onyenwe anyi. **18** O bu ezie na otutu ndi sitere n'Ifrem, na Manase, na Isaka, na Zebulon edoghi onwe ha ocha, ma ha sokwa rie oriri ngabiga ahụ, si otu a mebie ihe e dere n'iwu. Ma Hezekaya kpeere ha ekpere si, "Ka Onyenwe anyi onye di mma gbaghara onye obula **19** bu ndi ji obi ha na-achọ Onyenwe anyi Chineke nke nna nna ha, o buladi ma o buru na ha adighi ocha dika iwu nke ebe nsu si di." **20** Onyenwe anyi nuru ekpere Hezekaya gwokwa ha. **21** Ya mere, ndi Izrel ahụ niile ji onu mee mmemme achicha ekoghi eko ahụ na Jerusalem ubochi asaa. Ma ndi nchujaja na ndi Livayị ji abụ na ngwa egwu Onyenwe anyi too ya otuto ubochi ahụ niile. **22** Hezekaya ji okwu di mma gbaa ndi Livayị ume n'ihl ezi nghota ha nwere n'ijere Onyenwe anyi ozi. N'ime ubochi asaa ahụ niile, ha churu aja udo, riekwa

ihe ha ketara site n'aja niile a churū. Ha tokwara Onyenwe anyị Chineke nna nna ha otuto. **23** N'ihī oke onū ha niile nwere, ha kpebirī ime mmemme ahū gaa n'ihu ubochī asaa ozo. **24** Hezekaya eze Juda, nyere nzukō ahū otu puku oke ehi, na puku aturū asaa. Ndī ozi eze niile nyekwara ha, otu puku oke ehi na puku aturū iri. Otūtū ndī nchūaja dooro onwe ha nsō. **25** N'oge ahū kwa, oke onū juputara n'obi ndī Juda niile, na n'obi ndī nchūaja na ndī Livayī, na n'obi ndī obīa, na ndī siterē ala Izrel bīa. **26** Oke onū juputara na Jerusalem n'ihī na site n'oge Solomon nwa Devid, eze Izrel ruo n'oge a, e mebeghī mmemme dī otu a na Jerusalem. **27** Mgbe ahū, ndī nchūaja na ndī Livayī guzoro gozie oha mmadū ahū niile. Chineke nūkwara ekpere ha site n'ebe obibi ya dī nsō nke eluigwe.

31 Mgbe ihe niile a gwūsjrī, ndī Izrel bī ndī nō n'ebe ahū purū gaa n'obodo niile dī na Juda, kurisīe ogidī nsō niile, gbutukwa ogidī Ashera niile. Ha kwaturū ebe niile dī elu na ebe ichū aja niile dī na Juda, Benjamin, Ifrem na Manase. Mgbe ha lachara ha niile n'iyī, ndī Izrel niile laghachirī n'obodo nke aka ha nakwa n'ihē onye obūla nwere. **2** Hezekaya kenyekwara ndī nchūaja na ndī Livayī n'usoro irū orū ha n'ulōnsō ukwu Chineke ubochī niile, maka orū ichū aja nsure okū na aja udo, na inye ekele, na ito Onyenwe anyī n'onū ụzō ama ebe obibi ya. **3** Eze nyekwara utū nke ya site n'ihē nweta ya maka ijī chūō aja nsure okū, nke utūtū na abalī, ya na aja nsure okū nke ubochī izuikē niile na onwa ohurū, na nke mmemme niile a kara aka a na-eme dīka o dī n'iwu Onyenwe anyī. **4** O nyekwara ndī bī na Jerusalem iwu ka ha na-ewebatarā ndī nchūaja na ndī Livayī oke nke ruuru ha, ka ha nwee ike lebanye anya nke oma n'iwu Onyenwe anyī. **5** Ngwangwa e kwusara okwu a, umū Izrel niile wetara onyinye ha n'ebe o bara ụba. Ha wetara mkpurū mbū nke oka ha, na mmanya vajīnī ohurū ha, na mmanū oliv, na mmanū ahū, na ihe omume niile nke ubi. Ha wetakwara n'uba otu ụzō n'uzō iri nke ihe niile ozo ha nwere. **6** Ndī Izrel na Juda niile bī n'obodo Juda bubatakwarā otu ụzō n'ime ụzō iri nke igwe ehi, na igwe ewu na aturū, na otu ụzō n'uzō iri nke ihe nsō niile edoro nsō nye Onyenwe anyī bī Chineke ha. Ha doro ha niile n'ukwu n'ukwu **7** Ha bidoro iwēbata ihe ndī a site n'onwa nke atō n'afō ruo n'onwa nke asaa. **8** Mgbe Hezekaya na ndīsī ya bjara hū ukwu ihe ndī ahū niile, ha toro Onyenwe anyī, goziekwā ndī ya bī Izrel. **9** Hezekaya jurū ndī nchūaja na ndī Livayī banyere onyinye ndī ahū e bubatarā. **10** Azaraya, onyēsī nchūaja, onye siterē n'ikwu Zadok zara sī ya; "Lee, kemgbe ndī mmadū malitere iwēbata onyinye ha n'ulōnsō ukwu Onyenwe anyī o nwebeghī ihe korō anyī. N'ezie, anyī nwere karīa, n'ihī na Onyenwe anyī agoziela ndī ya. Leekwa ihe dī ukwu ka fōduru." **11** Hezekaya nyere iwu ka e edozie ulō ichikōba ihe n'ime ulōnsō ukwu Onyenwe anyī ahū. Ha mekwara otu a. **12** Emejā, ha jirī ikwesī ntūkwasī obi bubata onyinye ndī ahū, na onyinye nke otu ụzō n'ime ụzō iri, na

onyinye e doro nsō, tifee ha n'aka Konanaya, onye Livayī. Shimei nwanne ya nwoke bī onye na-esote ya. **13** Jehiel, Azazaya, Nahat, Asahel, Jerimot, Jozabad, Eliel, Ismakaya, Mahat na Benaya, bī ndī nlekōta orū ndī nō n'okpuru Konanaya na Shimei nwanne ya. Ndī a niile bī ndī eze Hezekaya na Azaraya onye nlekōta ulōnsō ukwu Chineke hoputara. **14** Kore nwa Imna, onye Livayī, onye bukwa onye na-elekōta onū ụzō ama dī n'owūwa anyanwū, ka e tyniere orū ilekōta onyinye afō ofufu niile e wetara Chineke. O bī ya nwekwa orū ikesa onyinye ndī ahū niile e bubatarā Onyenwe anyī ha na onyinye ndī ozo e doro nsō. **15** Ndī na-enyere ya aka bī Eden, Miniamin, Jeshua, Shemaya, Amaraya na Shekanaya. Ha na-eke onyinye ahū nye ndī nchūaja niile n'obodo ahū, onye ukwu na onye nta, dīka usoro irū orū ha si dī. Ha jī ikwesī ntūkwasī obi na-enyere ya aka. **16** Ozokwa, ndī ikom niile si n'ezinaulō ndī nchūaja, ndī gbara site n'afō atō gbagoō, ndī aha ha dī n'akwūkwo usoro omumū, bī ndī na-arū orū n'ulōnsō ukwu Onyenwe anyī, na-eketa oke ihe oriri ha n-eri mgbe obūla ha bjara irū orū dīka usoro orū ha si dī. **17** Ha na-ekenye ndī nchūaja niile e dere aha ha n'akwūkwo usoro omumū, kenyekwa ndī Livayī niile gbara site iri afō abūō gbagoō ihe oriri dīka usoro orū ha si dī. **18** Ndī na-esokwa keta oke ndī a bī umuntakirī, na ndī inyom, na umū ndī ikom na ndī inyom na-etolite etolite, bī ndī niile e deputara aha ha n'akwūkwo usoro omumū. Ndī a bī ndī kwesirī ntūkwasī obi n'ido onwe ha nsō. **19** A hoputara ufōdū ndī ikom ndī orū ha bī ike nri nye ndī nchūaja niile bī umū umū Eron. Ndī nchūaja a na-ekwu ihe banyere ha n'ebe a bī ndī ahū bī n'ala ubi nke gbara obodo ndī nchūaja gburugburu, maobū ndī bī n'obodo ndī ozo. Ndī a bukwa ndī e dere aha ha niile n'akwūkwo usoro omumū ndī Livayī. **20** Ndī a bī ihe ndī Hezekaya mere n'ime Juda niile, o na-eme ihe dī mma, na nke ziri ezi, n'ikwesī ntūkwasī obi n'ihu Onyenwe anyī bī Chineke ya. **21** N'ime ihe niile o mere, nke metūtara ije ozi nke ulō ukwu Chineke, na idebe iwu niile na ukpurū niile Onyenwe anyī nyere, Hezekaya jī obi ya niile gbasoo Chineke. O jikwa obi ya niile jee ozi niile o jere. Nke a mekwara ka ihe gaara ya nke oma.

32 Mgbe Hezekaya jī ikwesī ntūkwasī obi rūchaa orū ndī a niile, Senakerib bī eze Asirīa, bjara n'ime Juda megide ya. O nōchibidoro obodo niile nke e wusirī ike, na-eche na o ga-emerī ha nye onwe ya. **2** Mgbe o doro eze anya na Senakerib bjara ka o buo agha megide Jerusalem, **3** Hezekaya mere ngwangwa kpokōta umū eze niile na ndīsī agha ya. Mgbe ha zukōtara, ha kpebirī iwuchī isī iyī ahū niile na-esi n'azū obodo na-asoputa. Ha mekwara otu a. **4** Ha kpokōtara otūtū ndī orū, ndī gara gbochie isī iyī niile, mee ka mmirī gharakwa isoputa n'ala ahū niile. Ha mere nke a n'ihī na ha achoghī ka eze ndī Asirīa na ndī agha ya nweta mmirī ha ga-ahū mgbe ha bjaruru ibuso Jerusalem agha. **5** Hezekaya wuzikwara mgbidi obodo ahū, wusie ha ike n'ebe niile o na-ada ada. O

wukwara mgbidi ọzọ gburugburu mgbidi nke ochie ahụ. O wusikwara ebe siri ike nke Milo dị n'obodo Devid ike, kpụkwa ọtụtụ ngwa agha na ọta. **6** O tinyere ndị agha niile nọ n'obodo ahụ n'okpuru ndịsi agha na-achị ha, mee ka ha niile zuku n'ọnu ụjọ ama nke obodo. N'ebe ahụ ka ọ nọ gwa ha okwu si ha, **7** "Dirinụ ike, unu adakwala mba. Unu atụla ụjọ maọbụ daa mba n'ihie eze Asirja na usuu ndị agha ya, n'ihie na onye dinyeere anyị ka ya ike. **8** Ihe nnyere ya bụ ogwe aka nke anụ ahụ, ma nke nnyere anyị bụ Onyenwe anyị, Chineke anyị, inyere anyị aka na ibu agha anyị niile." Okwu a, nke Hezekaya bụ eze Juda kwuru, mere ka ndị Juda nwee agbamume. **9** Mgbe e mesiri, mgbe Senakerib eze Asirja na ndị agha ya niile nchibidoro Lakish, o zipurụ ndị ọrụ ya gaa Jerusalem, ka ha jiri ozi a gaa maka Hezekaya, bụ eze Juda na ndị Juda niile ndị nọ n'ebe ahụ: **10** "Nke a bụ ihe Senakerib, bụ eze Asirja siri: Ọ bụ na gini ka ntukwasị obi gi dabere, mere i ji ngogidesie ike na Jerusalem n'ọnọdụ nnochibido a? **11** Mgbe Hezekaya na-asị, 'Onyenwe anyị bụ Chineke anyị ga-azoputa anyị site n'aka eze Asirja,' ọ bụ aghugho ka ọ na-aghọ unu. Ọ na-eduhie unu, na-achọ ka unu nwụọ n'agụụ nakwa akpiri ikpo nkụ. **12** Ọ bughị Hezekaya na onwe ya wezugara ebe ya niile di elu na ebe ichu aja ya niile, na-asị Juda na Jerusalem, 'Unu aghaghị ikpo isiala n'otu ebe ichu aja, chụkwa aja n'elu ya?' **13** "Unu amaghị ihe mụ na nna ha bụ ndị bu m ụzọ chja mere ndị ala ọzọ? Chi niile nke mba ndị ahụ niile ha nwere ike zoputa ala ha site n'aka m? **14** Ọ bụ onye n'etiti chi niile nke mba ndị a niile, bụ ndị nna nna m ha bibiri, naputarala ndị ya site n'aka m? Añaa ka chi unu ga-esi zoputa unu site n'aka m? **15** Unu ekwela ka Hezekaya duhie unu, rafuokwa unu otu a. Unu ekwenyekwarala ya, n'ihie na ọ dighi chi ọbụla maọbụ nke mba ọbụla maọbụ alaeze ọbụla puru inaputa ndị ya site n'aka m maọbụ n'aka nna m ha. Ka ọ buruzie chi unu ga-abụ nke ga-anaputa unu site n'aka m!" **16** N'uzọ di otu a ka ndi ozi Senakerib ahụ ji leda Onyenwe anyi Chineke, na Hezekaya anya kwuokwa okwu mkpari megide ha. **17** Emesja, Senakerib dekwara akwukwo mkpari ndi ọzọ, nke ọ nọ n'ime ya kwuluo Onyenwe anyi Chineke Izrel, na-asị, "Dika chi ndi ala ọzọ niile enweghi ike zoputa ndi ha site n'aka m, otu a kwa, Chineke nke Hezekaya apughikwa izoputa ndi ya site n'aka m." **18** Mgbe ahụ, ha ji oke olu kpọkọ ndi Jerusalem, bụ ndi nọ na mgbidi ahụ n'asusụ Hibru, imenye ha egwu nakwa ime ka ụjọ tọọ ha, ka ha nwee ike were obodo ahụ. **19** Ha kwuru okwu ọjọọ di iche iche banyere Chineke nke Jerusalem, dika ha si kwuo megide chi niile nke ndi ọzọ di n'ụwa, bụ ọrụ aka mmadu. **20** Mgbe ahụ, Hezekaya bụ eze, na Ajzaya onye amuma, nwa Emoz, kpokuru Chineke nke eluigwe n'ekpere. **21** Onyenwe anyi zipuru otu mmuọ ozi, onye gara tigbuo ndi agha niile bu dike, ndi ochiagha na ndisi niile nọ n'omuma ulo ikwu nke eze Asirja. Ya mere, Senakerib ji oke ihere laghachi n'ala ya. Ma mgbe ọ gara n'ulo chi ya, ụfodụ n'ime umu ya ndi ikom, ndi bu anu ahu

na ọbara ya, were mma agha gbuo ya n'ebe ahụ. **22** Otu a ka Onyenwe anyi si zoputa Hezekaya na ndi Jerusalem, site n'aka Senakerib eze Asirja, na sitekwa n'aka ndi iro ya ndi ọzọ. Udo djkwara n'ala ya niile. **23** Site n'oge ahụ, Hezekaya ghoro eze a maara aha ya na mba niile di Juda gburugburu. Otutu mmadu bidokwara ibutere Onyenwe anyi onyinye di iche iche na Jerusalem. Hezekaya n'onwe ya nwetakwara onyinye nke ya. **24** Ma n'oge ahụ, Hezekaya rjara orja, ruo na ọ gaara anwu. Ma o kpere ekpere rjọ Onyenwe anyi ka ọ gwọọ ya. Ọ zara ekpere ya, gosikwa ya ihe iribama di ebube. **25** Ma Hezekaya ejighi obi ya niile kelee Chineke ekele n'ihie na nganga batara ya n'obi. Nke a mere ka iwe wee Onyenwe anyi megide ya na ndi Jerusalem na Juda. **26** Mgbe Hezekaya na ndi Jerusalem wedara onwe ha n'ala, iwe Onyenwe anyi dajuru n'ebe ha nọ, ọ takwaghị ha ahuhu n'oge niile ahụ Hezekaya di ndi. **27** Ya mere, Hezekaya ghoro eze bara ọgaranya, burukwa onye a na-asopuru. O wuru ulokwu maka ichebe olocha ya na oledo, na nkume di oke onuhajia, na uda na-esi isi uto, na ọta na efere oledo ya. **28** O wukwara otutu ulo ọzọ ebe a na-echebe oka, na mmanya vaini ohuru, na mmanu oliv. O wukwara ulo anumanu maka otutu igwe ewu na aturu ya. **29** O wukwara otutu obodo nta di iche iche, nweekwa otutu igwe anu ulo, na igwe ehi, n'ihie na Chineke mere ka ọ baa uba. **30** Hezekaya bukwa onye gbochiri mmiri iyi Gaihon n'akuku elu elu ya, gwuo olulu ebe mmiri ahụ si sogharja na-asobata n'akuku odida anyanwu nke obodo Devid. Ihe niile o mere gaara ya nke oma. **31** Ma mgbe ndi ozi nke ndi na-achị Babilon zitere ka ha juo ya banyere ihe ebube ahụ nke mere n'ala ahụ, Chineke hapuru ya i nwalee ya, ka ọ mara ihe niile di ya n'obi. **32** Ma banyere ihe ndi ọzọ niile mere n'oge ochichi Hezekaya, na ọrụ ebere niile nke ọ ruru ka edere n'akwukwo ohu onye amuma bu Ajzaya, nwa Emoz, dikwa n'akwukwo akuko ndi eze Juda na Izrel niile. **33** Hezekaya sooro ndi nna nna ya dinaa n'onwu, e lie ya n'ugwu n'ebe ili ndi nna nna Devid di. Ndi Juda niile na ndi niile bi na Jerusalem kwanyere ya ugwu n'onwu ya. Manase nwa ya ghoro eze n'ọnọdụ ya.

33 Manase gbara afo iri na abuo mgbe ọ malitere jbu eze. Ọ chirị iri afo ise na ise na Jerusalem. **2** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi, site n'igbaso ihe aru niile nke ndi mba ọzọ bi n'ala ahụ na mbu mere, bụ ndi Onyenwe anyi chupuru n'ihu ndi Izrel. **3** O wughariri ebe di elu niile nke nna ya Hezekaya kwadara, o wukwara ebe ichu aja di iche iche nke Baal, piakwa ogidi Ashera di iche iche. Ọ kpọọ isiala nye usuu ihe niile nke di na mbara eluigwe feekwa ha ofufe. **4** O wuru ebe ichu aja di iche iche, n'ime ulonso Onyenwe anyi, nke Onyenwe anyi, kwuru okwu banyere ya, si, "Aha m ga-adigide na Jerusalem ruo mgbe ebighi ebi." **5** O wuru ebe ichu aja nye usuu ihe niile di na mbara eluigwe n'ogige abuo di n'ulonso Onyenwe anyi. **6** O jikwa umu ya chuo aja n'ime oku na

Ndagwurugwu nke Ben Hinom. Ọ gbara aja, taa amụsụ, choọ ọsịsa n'aka ndị mgbaasi, juta ase n'aka ndị na-aju mmụọ ojọo ase, ya na ndị dibia afa mekọkwara ihe. O mere ihe dị n'ọ b'ọ ebe ọ dị ukwu n'anya Onyenwe anyị si otu a kpasuo iwe ya. 7 O were oyiyi apiri apị nke o mere debe n'ime ụlọnsọ Chineke, nke Chineke gwara Devid na nwa ya Solomon okwu si, "N'ụlọnsọ a na n'ime Jerusalem, nke mụ onwe m hoputara site n'ebonyiile nke Izrel, ka m ga-akpokwasị Aha m ruo mgbe ebighị ebi. 8 Ma agaghị emekwa ka ụkwụ ndị Izrel hapụ ala ahụ nke m kenyere nna nna unu, naanị ma ọ buru na ha elezie anya debe ihe niile m nyere ha n'iwu banyere iwu niile, ụkpuru niile na ntuziaka niile m nyere site n'aka Mosis." 9 Ma Manase duhiere Juda na ndị Jerusalem, mee ka ha mee ihe dị n'ọ karịa nke ndị mba niile ndị Onyenwe anyị lara n'iyi site n'ihu ndị Izrel. 10 Onyenwe anyị gwara Manase na ndị ya okwu, ma ha egeghi ntị. 11 N'ihia ya, Onyenwe anyị mere ka ndị ochiagha nke eze ndị Asiriya bja buso ha agha, bu ndị jidere Manase, gbanye ya nko igwe n'imi, were ụdọ bronze kee ya agbụ, kpọrọ ya laa Babilon. 12 N'oge ahụ ka anya doro Manase. O wedara onwe ya ala nke ukwu, rịọọ amara site n'aka Onyenwe anyị Chineke nna nna ya. 13 Onyenwe anyị nuru ariri ya mee ya ka ọ lotakwa n'alaeze ya na Jerusalem. Mgbe ahụ, Manase matara na Onyenwe anyị bu Chineke n'ezie. 14 Ọ bu n'oge a ka o wughachiri mgbidi nke abụọ gburugburu obodo Devid, na mgbidi ndị n'ọdida anyanwu yiyi Gaihon na ndagwurugwu Kidron. Site n'ebe ahụ, o wuru ya ruo n'onu ụzọ ama Azu, na gburugburu ugwu Ofel ebe o wuliri ya elu. O dokwara ndịsi agha ya n'obodo niile e wusiri ike di na Juda. 15 O wezugara chi ndị mba ozo niile, wepukwa oyiyi ahụ o tinyere n'ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị, kputuokwa ụlọ arusi o wuru n'ugwu ụlọnsọ, na ndị nke o wuru na Jerusalem. O sitere n'obodo bufuo ha. 16 Emesia, o wughariri ebe ichu aja Onyenwe anyị di n'ụlọnsọ ukwu Chineke, chuo aja udo na aja ekele n'elu ya. O nyekwara ndi Juda niile iwu si ha fee Onyenwe anyi Chineke nke Izrel ofufe. 17 Ma ufodu ndi Juda nogidekwara na-achụ aja n'ugwu, maobu naanị Onyenwe anyi Chineke ha ka ha na-achuru aja ndi a. 18 Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Manase na ekpere nke o kpeere Chineke ya, na okwu niile ndi ohu gwara ya n'aha Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel, ka e dere n'akwukwo akuko ihe e mere n'oge ndi eze Izrel niile. 19 Ekpere ya, na osisa Chineke zara ya, na mmehie ya niile, na-ekwesighi ntukwasị obi ya, na ebe niile o wuru ulo arusi n'elu ugwu, na ebe o manyere ogidi arusi Ashera, na arusi ndi ozo, tupu o weda onwe ya ala, ka e dere n'akwukwo akuko ndi amuma. 20 Manase sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'uloeze ya. Amon, okpara ya, nochiri ya. 21 Amon gbara iri afu abuo na abuo mgbe o malitere ibu eze. O chiru afu abuo na Jerusalem. 22 O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi dika nna ya Manase mere. Amon kporo isiala, chukwa aja nye arusi niile, nke Manase mere. 23 Ma o wedaghi onwe ya ala n'ihu Onyenwe

anyị dika Manase nna ya mere. Kama Amon gara n'ihu mee ka ikpe omume ya mubaa. 24 Ndi na-ejere Amon ozi gbara izu megide ya, ha gburu ya n'ime uloeze ya. 25 Mgbe ahụ, ndi ala ahụ gburu ndi niile ahụ gbara izu megide eze Amon. Ha mere Josaya nwa ahụ nwoke eze n'onodu ya.

34 Josaya gbara afu asato mgbe e mere ya eze. Ọ chiru iri afu ato na otu na Jerusalem. 2 O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi, gbasookwa uzo niile nke nna nna ya Devid, o sighi n'uzo a wezuga onwe ya gaa n'aka nri maobu n'aka ekpe. 3 N'afu nke asato nke ochichi ya, mgbe o ka bu okorobia, o bidoro iji obi ya niile na-achọ Chineke nke nna ya Devid. N'afu iri na abuo nke ochichi ya, o malitere ime ka Juda na Jerusalem di ocha site n'wezuga ebe ichu aja niile di elu, na ogidi Ashera niile, na arusi a piru api na nke a kpuru akpu niile. 4 N'ihu ya o mere ka a kwatuo ebe ichu aja Baal n'ike. O kudara ebe ichu aja ihe nsure oku na-esi isi utu di n'elu ebe ichu aja Baal ndi ahụ, tijisie ogidi Ashera niile, na arusi na oyiyi niile. O kujasiri ha niile, kpokoro ha ghasaa ha n'elu ili ndi na-eke ha. 5 O kporo okpukpu ndi nchujaja ahụ oku n'elu ebe ichu aja arusi ha, si otu a mee ka Juda na Jerusalem di ocha. 6 N'obodo ndi Manase, na Ifrem na Simion, ruo na Naftali, na mkpomkpo ebe ha niile gburugburu. 7 O tituru ebe ichu aja nke arusi niile na ogidi arusi Ashera, gwepia arusi ndi a niile dika ntụ. Otu a ka o mere n'ala Izrel niile tupu o laghachi Jerusalem. 8 N'afu nke iri na asato nke ochichi Josaya, mgbe o mere ka ala ahụ na ụlọnsọ di ocha, o zigara Shefan nwa Azalaya, Maaseia onye n-achị obodo, na Joa nwa Joahaz, onye na-edekọ akuko, ka ha wuzie ụlọnsọ Onyenwe anyi, bu Chineke ya. 9 Ha jekwuru Hilcaya onyeisi nchujaja nye ya ego nke e webatara n'ụlọnsọ Chineke, nke ndi Livayi bu ndi na-eche onu ụzọ nakotara site n'aka ndi Manase na Ifrem, na ndi niile foduru n'Izrel, na sitekwa n'aka ndi Juda na Benjamin, na ndi niile bi na Jerusalem. 10 Mgbe ahụ, ha nyefere ya n'aka ndi ikom ahoputara maka ilekota oru n'ụlọnsọ Onyenwe anyi. Ndi ikom a kwuru ndi oru ruziri ma mezie ụlọnsọ ahụ ugwo. 11 Ha nyekwara ndi okpo ntu na ndi na-ewu ulo ego iji zuta nkume a wara awa, osisi iji mee ihe njikota na osisi ikwado ulo, maka iji ruzie ulo a nke ndi eze Juda hapuru ka o dakasija. 12 Ndi oru a ruru oru ha n'ikwesi ntukwasị obi. Ndi nlekota ha bu ndi Livayi ndi a: Jahat na Obadaya ndi si n'ikwu Merari, na Zekaraya na Meshulam ndiisi n'ikwu Kohat. Ndi Livayi ndi ozo, ndi bu ndi nwere nghota n'iti ngwa egwu di iche iche 13 ka e mere ndi nlekota ndi na-ebu ibu. Ha lekotakwara ndi niile ruru oru di iche iche. Ufodu n'ime ndi Livayi ndi a bu ndi ode akwukwo na ndi na-edekọ ihe, na ndi na-eche onu ụzọ nche. 14 Mgbe ha na-eweputa ego anabatara n'ụlọnsọ Onyenwe anyi, Hilcaya onye nchujaja chotara akwukwo Iwu Onyenwe anyi, bu nke o nyere site n'aka Mosis. 15 Hilcaya siru Shefan ode akwukwo, "Achotala m Akwukwo Iwu n'ime ụlọnsọ

ukwu Onyenwe anyi.” O nyere ya Shefan. **16** Mgbe ahụ, Shefan buuru akwụkwọ ahụ wegara ya eze, gwa ya si, “Ndi ozi gi na-eje ozi ha dika ihe niile i tinyere ha n’aka si di. **17** Ha enyefela ego niile nke di n’ulonso Onyenwe anyi n’aka ndi nlekota oru, na ndi oru.” **18** Emesija, Shefan ode akwụkwọ gwara eze okwu ozo si ya, “O nwere akwụkwọ Hilcaya nyere m.” Shefan weputara ya guo ya na nti eze. **19** Mgbe eze nuru ihe niile e dere n’akwụkwọ iwu ahụ, o dọwara uwe ya. **20** O nyere Hilcaya, Ahikam nwa Shefan, Abdon nwa Majka, Shefan ode akwụkwọ na Asaya, bu onye oru eze, iwu, si ha, **21** “Gaanu juta Onyenwe anyi ase, n’isi m na n’isi ndi foduru n’Izrel na Juda, banyere ihe niile e dere n’akwụkwọ a bu nke achotara. N’ihi na onuma Onyenwe anyi di ukwu bu nke a wukwasiri anyi, n’ihi na ndi bu anyi uzo edebeghi okwu nke Onyenwe anyi, ha agbasoghi ihe niile e dere n’ime akwụkwọ a banyere anyi.” **22** Ya mere, Hilcaya na ndi ahụ eze zipuru ya na ha, jekwuuru Hulda, onye amuma nwanji, onye bu nwunye Shalum, nwa Tokhat, nwa Hasra. Onye nlekota ebe a na-eedebe uwe. Hulda na-ebi na mpaghara Jerusalem e wuru oheru. **23** O siri ha, “Otu a ka Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel, kwuru: Gwanu nwoke ahụ ziri unu ka unu bjakwutem, si **24** ‘Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: Ana m aga iweta mbibi ga-adakwasị ebe a na ndi niile bi n’ime ya, obubu onu niile e dere n’ime akwụkwọ a, bu nke a guputara n’ihu eze Juda. **25** N’ihi na ha ajula m, gbakuta mazu, chuo aja nsure oku na-esi isi utu nye chi ndi ozo, kpasuo m iwe site na ihe niile nke aka ha meputara, a ga-awukwasị iwe m n’ebe a, o gaghi akwasikwa.’ **26** Gwanu eze Juda, onye ahụ zitere unu ijuta ase site n’onu Onyenwe anyi si ya, ‘Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel na-ekwu banyere okwu ndi ahụ i nuru. **27** N’ihi na o wutere gi n’obi, na i wedakwara onwe gi n’ala n’ihu Chineke, mgbe i nuru ihe o kwuru megide ebe a na ndi bi n’ime ya, n’ihi na i wedara onwe gi n’ala n’ihu m, ma dowaakwa uwe gi, bekwaa akwa n’ihu m. Mu onwe m anula, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **28** Ugbu a, aga m achikota gi nye nna nna gi ha, a ga-eli gi n’udo. Anya gi agaghi ahụ mbibi nke m ga-eme ka o bjakwasị ebe a na ndi bi n’ime ya.’” Ha laghachiri inye eze osisa ya. **29** Mgbe ahụ, eze kporo ndi okenye Juda na Jerusalem niile. **30** O gara n’ulonso ukwu Onyenwe anyi, ya na ndi ikom Juda niile, ndi niile bi na Jerusalem, na ndi nchujaja, na ndi Livayi, na ndi mmađu niile, site n’onye nta ruo na onye ukwu. O guputara na nti onye obula okwu niile si n’akwukwo ogbugba ndu ahụ, bu nke achotara n’ime ulonso Onyenwe anyi. **31** Eze guzoro n’akuku ogidi, kwee nkwa n’ihu Onyenwe anyi, igbaso Onyenwe anyi, na idebe iwu ya na ukpuru ya niile, na iji obi ya niile, na mkpuruobi ya niile rube isi n’okwu ogbugba ndu ahụ e dere n’akwukwo ahụ. **32** O mekwara ka ndi niile no na Jerusalem na Benjamin kwee Onyenwe anyi otu nkwa ahụ. Ndi niile bi na Jerusalem mezuwara ihe ndi a dika ogbugba ndu Chineke, bu Chineke nna nna ha si di. **33** Josaya sitere n’ala niile bu nke ndi

Izrel wezuga ihe aru niile bu arusi, o mere ndi niile no n’Izrel n’oge ahụ ka ha fee Onyenwe anyi bu Chineke ha. N’ubochi ndu ya niile, ha esiteghi n’iso Onyenwe anyi, bu Chineke nke nna nna wezuga onwe ha.

35 Josaya mere Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi na Jerusalem n’ubochi iri na anu nke onwa mbu n’afu. Ha gburu aturu Mmemme Ngabiga n’ubochi ahụ. **2** O debekwara ndi nchujaja n’ime ulonso ukwu Onyenwe anyi, gbaa ha ume ka ha bidokwa iru oru ha. **3** O siri ndi Livayi, bu ndi e doro nso nye Onyenwe anyi, ndi na-emekwa ka ndi Izrel ghota ihe, “Donyenu igbe nso ahụ n’ulonso ukwu ahụ Solomon, nwa Devid, bu eze Izrel wuru. Unu ekwesikwaghị i na-ebugharị ya n’ubu unu ozo. Ugbu a jeerenu Onyenwe anyi Chineke unu, na ndi ya Izrel ozi. **4** Kwadoonu onwe unu n’usoro ezinaulo unu n’otu n’otu, dika ntuziaka ihe Devid, eze Izrel dere n’akwukwo si di, ya na nke Solomon nwa ya si dikwa. **5** “Werenu onodu n’ebe nso unu na otu ndi Livayi, maka nkewa nke ezinaulo nna nna unu ha si di, bu ikwu ndi Izrel, ndi na-abughị ndi nchujaja. **6** Gbuonu aturu ngabiga ndi ahụ, doonu onwe unu nso, doziekwaranu umunna unu ndi Izrel aja ha, ime dika ihe Onyenwe anyi nyere Mosis n’iwu si di.” **7** Josaya nyere ndi niile no n’ebe ahụ onyinye igwe ewu na aturu onugugu ya di iri puku ato, nke ha ga-eji choo aja Mmemme Ngabiga. O nyekwara ha puku oke ehi ato site n’aku eze. **8** Ndiisi ya nyekwara ndi nchujaja na ndi Livayi onyinye afu ofufu. Otu a kwa, Hilcaya na Zekaraya, na Jehiel, ndi na-elekota ulonso Chineke nyere ndi nchujaja puku ewu na aturu abuo na nari isii, nyekwa ha nari oke ehi ato, maka iji choo aja Ngabiga. **9** Ndi bu ndi ndu n’ebo Livayi aha ha bu Konanaya, na Shemaya, na Netanel, na nwanne ya Hashabaya, na Jeiel, na Jozabad, nyere ndi Livayi puku ewu na aturu ise, na nari oke ehi ise maka iji ha choo aja Ngabiga. **10** Mgbe e dozichara usoro ije ozi ahụ niile, ndi nchujaja weere onodu ha, ha na ndi Livayi n’oke oru ha n’usoro dika eze nyere n’iwu. **11** Mgbe ahụ ndi Livayi gburu aturu ngabiga ahụ niile, were obara ha nye ndi nchujaja. Ha fesara ya n’ebe ichu aja mgbe ndi Livayi no na-agba anu ndi ahụ akpukpo. **12** Ha kenyere ezinaulo obula anu ndi ahụ niile ka ha jiri nke ha ketara choo aja nsure oku nye Onyenwe anyi n’usoro dika e dere n’ime akwukwo Mosis. Otu a ka ha mekwara banyere ehi ndi ahụ. **13** Otu a kwa, dika e dere ya n’iwu Mosis, ha huru anu aja ngabiga ahụ n’oku, sie aja ndi di nso n’ite, buputa ha ngwangwa kee ha ndi mmađu niile. **14** Emesija, ha kwadooro onwe ha ihe, ma kwadokwara ndi nchujaja, n’ihi na ndi nchujaja, bu umu Eron, nori na-achu aja nsure oku na abua anu ruo abali. Ya mere, ndi Livayi ji kwadooro onwe ha ma kwadokwara ndi nchujaja, bu umu Eron ihe. **15** Ndi ikwu Asaf ndi a, bu ndi na-abu abu, nokwa n’onodu ha n’usoro dika ihe Devid, na Asaf, na Heman, na Jedutun onye amuma eze nyere n’iwu. Ndi na-eche nche n’onu uzo ama ahapughi onodu ha, n’ihi na ndi Livayi ibe ha doziri ihe debere ha. **16** Ya mere, e doziri

ofufe niile nke Onyenwe anyị n'otu ụbọchị ahụ, maka ime Mmemme Ngabiga na ichụ aja nsure oku niile n'ebe ichụ aja Onyenwe anyị, dika eze Josaya nyere n'iwu. **17** Ndi Izrel bu ndi no n'ebe ahụ mere Mmemme Ngabiga n'oge ahụ, meekwa mmemme achicha ekoghị eko ụbọchị asaa. **18** E mebeghị Mmemme Ngabiga n'udi a n'Izrel, site n'ụbọchị Samuel onye amuma, o nwebekwaghị eze Izrel obula nke merela mmemme a dika Josaya mere, ya na ndi nchujaja, ndi Livayj na ndi Juda niile na ndi Izrel niile bu ndi no n'ebe ahụ tinyere ndi Jerusalem. **19** O bu n'afọ nke iri na asato nke ochichị Josaya, ka e mere Mmemme Ngabiga a. **20** Emesija, mgbe Josaya hazisiri ihe n'ulonso ahụ, Neko eze Ijpt gbagoro iga buo agha na Kakemish, nke di n'akuku osimiri Yufretis. Mgbe ahụ, Josaya pukwara izute ya n'agha. **21** Ma Neko zipuru ndi ozi bjara zie Josaya ozi, si ya, "Olee esemokwu di ugbu a n'etiti mu na gi, gi eze Juda? O bughị ibuso gi agha ka m bjara, kama o bu naanị ulo mu na ha no n'agha. Chineke sirị m ka m mee ngwa; ya mere, egboghikwala Chineke onye nonyeere m, ka o ghara iji iwe bibie gi." **22** Ma Josaya esiteghị n'ebe o no chigharia, kama o nwoghariri onwe ya, ka a ghara imata onye o bu, maka iga buso ya agha. O geghikwa nti na okwu ahụ eze Neko kwuru nke si n'aka Chineke bja, kama o puru ibuso ya agha n'ala Megido. **23** Ma mgbe ndi n'agba uta gbataara eze, bu Josaya uta, eze gwara ndi ozi ya si, "Bupunu m, n'ih na emerula m ahụ n'ebe o di ukwu." **24** Ya mere, ha sitere n'ugbo agha ya bulie ya bubanye ya n'ime ugbo agha ozo, bulata ya na Jerusalem, ebe o no nwuo. E liri ya n'ili nna nna ya ha, ndi Juda na Jerusalem niile ruuru ya uju. **25** Jeremaya buuru Josaya abu akwa, ruo taa ndi ikom na ndi inyom na-abu abu a iji na-echeta Josaya. Nke a ghoro omenaala n'Izrel, e dekwara ya n'akwukwo abu akwa di iche iche. **26** Ihe ndi ozo niile Josaya mere, na oru ebere niile o ruu n'usoro ihe e dere n'iwu Onyenwe anyi, **27** na akuko ndu ya site na mmalite ruo n'ogwugwu, ka e deputara n'akwukwo akuko ndi eze Izrel na Juda.

36 Ndi ala ahụ kpoozọ Jehoahaz, nwa nwoke Josaya mee ya eze na Jerusalem, n'onodu nna ya. **2** Jehoahaz gbara iri afọ abuo na ato mgbe o bidoro ichi, ma o chirị na Jerusalem onwa ato. **3** Eze Ijpt chudara ya site n'ochichị na Jerusalem, kwagide ndi Juda ka ha tpara ya utu nari talenti olaocha na otu talenti olaedo. **4** Eze Ijpt mere Eliakim, otu nwanne Jehoahaz, eze ndi Juda na Jerusalem. O gughariri aha Eliakim ka o buru Jehoiakim. Ma Neko duuru Jehoahaz nwanne nwoke Eliakim gaa Ijpt. **5** Jehoiakim gbara iri afọ abuo na ise mgbe o malitere ibu eze. O chirị afọ iri na otu na Jerusalem. O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi Chineke ya. **6** Nebukadneza eze Babilon busoro ya agha, jiri udo bronze kee ya agbu, n'ih i duru ya gaa Babilon. **7** Nebukadneza bukokuwaara efere na iko olaedo di n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, buru ha gaa buba ha n'uloze ya di na Babilon. **8** Akuko ozo

niile gbasara ochichị Jehoiakim, na banyere ihe aru niile o mere, na ihe niile a choputara megide ya, ka e dere n'akwukwo akuko ndi eze Izrel na Juda. Jehoiakim nwa ya ghoro eze n'onodu ya. **9** Jehoiakim gbara afọ iri na asato mgbe o malitere ibu eze, o chirị naanị onwa ato na abali iri na Jerusalem. O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi. **10** Emesija, n'afọ nke ozo ya, Nebukadneza ziri ozi mee ka akporo ya, na otutu ihe ndi di oke onahia sitere n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, bulaa ha Babilon n'oge a. O mere nwanne nna Jehoiakim bu Zedekaya, eze Juda na Jerusalem. **11** Zedekaya gbara iri afọ abuo na otu mgbe e mere ya eze. O chirị afọ iri na otu na Jerusalem. **12** O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi Chineke ya, o wedaghi onwe ya ala nara ndumodu Jeremaya bu onye amuma, onye na-ekwu okwu nke Onyenwe anyi. **13** Ozokwa, o nupuru isi megide eze Nebukadneza, onye mere ka o nuu iyi n'aha Chineke. O ghoro onye isiike, onye mechiri obi ya, ju ichigharikuwute Onyenwe anyi, Chineke Izrel. **14** N'ime ka ihe di njo karja, mmadu niile, tinyere ndi ndu n'etiti ndi nchujaja, ngodidere buru ndi na-ekwesighi ntukwasi obi, site n'igbaso omenaala ruu aru nke mba niile gbara ha gburugburu. Ha meruru ulonso Onyenwe anyi, nke o doro nso n'ime Jerusalem. **15** Onyenwe anyi, Chineke nna nna ha, sitere n'onu ndi amuma ya gwa ha okwu mgbe na mgbe, ido ha aka na nti. O mere nke a n'ih na o nwere obi ebere n'ebe ha no, na n'ebe ulonso ukwu ya di. **16** Ma ha kwara ndi amuma Chineke ndi a emo, lelja okwu Chineke ha wetara anya, chia amuma ha buru ochi, tutu ruo mgbe ha kpasuru onuma Onyenwe anyi megide ndi ya, ruo mgbe ihe obula na-adighikwa nke puru igbochi ngosiputa oke onuma a. **17** Ya mere, o welitara eze Kaldia imegide ha, bu onye ji mma agha gbuchapu umu okorobja ha n'ulo ebe nso ha. O nweghikwa omijiko n'ebe umu okorobja, maobu umu agboghodi, ndi okenye maobu ndi nrija nrija. Chineke weere ha niile nyefee ha n'aka Nebukadneza. **18** O sitere n'ulonso ukwu Chineke kpokozi ihe niile di n'ime ya, ma ihe ukwu ma ihe nta, tinyere aku niile di n'ime ulonso Onyenwe anyi, na n'uloze, na n'ulo ndiji ozi eze buru ha gaa Babilon. **19** Ha sunyere ulonso Chineke oku, kwatukwa mgbidi Jerusalem. Ha sunyere uloze niile oku, mebi kwaa ihe niile ndi bara uru di n'ime ya. **20** Ha buuru ndi foduru, bu ndi niile gbanariri mma agha, gaa Babilon, ha ghoro ya, ghokwara umu ya ndi nochiri anya ya, ndi ohu, tutu ruo mgbe ehiwere alaeze Peshia. **21** Ala ahụ nwere ụbọchị izuike niile kwesiri ya n'ebe o zuruoke, n'oge niile nke itogbo n'efu ya, o zuru ike, ruo mgbe iri afọ asaa ahụ zuru, n'imezu okwu Onyenwe anyi kwuru site n'onu Jeremaya onye amuma. **22** Ma n'afọ mbu nke ochichị Sairos eze Peshia, ime ka okwu Onyenwe anyi nke sitere n'onu Jeremaya mezu, Onyenwe anyi kpaliri mmuo Sairos, eze Peshia ka o mee mkposo n'alaeze ya niile, ma denyekwa ya n'akwukwo iwu, si, **23** "Otu a ka Sairos, eze Peshia kwuru: "Onyenwe anyi, Chineke nke eluigwe, e nyela m alaeze niile

nke dī n'ụwa. O nyekwala m ọrụ iwuru ya ụlọnsọ na Jerusalem, nke dī na Juda. Ya mere, onye ya ọbụla n'etiti ndị ya nwere ike ịga, ka Onyenwe anyị Chineke ha nnyekwara ha.”

Ezra

1 N'afọ mbụ nke ọchịchị Sairos, eze Peshja, ime ka okwu Onyenwe anyị nke sitere n'ọnụ Jeremaya mezuo, Onyenwe anyị kpaliri mmụọ Sairos, eze Peshja ka o mee mkpọsa n'alaeze ya niile, ma denyekwa ya n'akwụkwọ iwu, sị, **2** "Otu a ka Sairos, eze Peshja kwuru, "Onyenwe anyị Chineke nke eluigwe, e nyela m alaeze niile nke dị n'ụwa, o nyekwala m ọrụ iwuru ya ụlọnsọ na Jerusalem, nke dị na Juda. **3** Ya mere, onye ya ọbụla n'etiti ndị ya nwere ike iga Jerusalem nke dị na Juda, gaa wuo ụlọnsọ Onyenwe anyị, Chineke Izrel, bu Chineke nọ na Jerusalem. Ka Chineke ha nnyekwara ha. **4** Ma n'obodo ọbụla ebe ndị fọdurụ ndụ bi, ka ndị nọ n'ebe ahụ nye ha onyinye ọlọcha na ọlọdo, na akụ na anụ ụlọ n'uzọ enyemaka, tinyere onyinye afọ ofufu maka ụlọnsọ ukwu Chineke nke dị na Jerusalem." **5** Mgbe ahụ, Chineke tinyere ọchịchị ịlaghachi Jerusalem n'obi ndịsị ezinaulọ Juda na Benjamin na ndị nchụaja, na ndị Livayị. Ha kwadokwara ịlaghachi maka irụ ọrụ ụlọnsọ Onyenwe anyị ahụ na-atufughị oge. **6** Ndị Juu bi na gburugburu Peshja nyere ndị nke na-alaghachi Jerusalem onyinye ihe ọlọcha na ọlọdo, na anụ ụlọ na ihe ndị ọzọ, na onyinye di oke ọnụahịa di iche iche, tinyere onyinye afọ ofufu ha. **7** Nke ka nke, eze Sairos chiputara otutu ngwongwo nke ụlọnsọ Onyenwe anyị nke Nebukadneza sitere na Jerusalem bukorọ gaa debe n'ụlọ chi ya. **8** Sairos bụ eze Peshja, chiputara ha site n'aka Mitredat, onye bụ odozi akụ, onye guru ha onụ nye Sheshbaza, onye bụ onyeisi ndị Juu ahụ na-alaghachi Jerusalem na Juda. **9** Nke a bụ ọnụogugu ngwongwo ndị ahụ: efere ọlọdo iri atọ, efere ọlọcha otu puku, efere ọlọcha iri abụọ na itoolu, **10** efere nta ọlọdo iri atọ, efere ọlọcha nta narị anọ na iri, ngwongwo ndị ọzọ otu puku. **11** N'ime ihe ndị a niile, ọnụogugu ihe e ji ọlọcha na ọlọdo kpọọ di puku ise na narị anọ. Sheshbaza bulatara ihe ndị a mgbe ya na ndị ahụ a doporo n'agha hapuru Babilon na-alọta Jerusalem.

2 Ugwu a, ndị a bụ ndị obodo niile a na-achị achị, bụ ndị sitere na ndọta n'agha nke Nebukadneza, eze Babilon, onye dotara ha n'agha buru ha laa Babilon. Ha loghachitere na Jerusalem nakwa Juda, onye ọbụla n'obodo nke ha. **2** Ndịsị ha na Zerubabel soo, bụ Jeshua, Nehemaya, Seraya, Reelaya, Mọdekai, Bilshan, Miska, Bigvai, Rehum na Baana. Ihe ndepụta ọnụogugu ndị ikom Izrel bụ nke a: **3** Ndị agburu Parosh, puku abụọ, otu narị na iri asaa na abụọ. **4** Ụmụ Shefataya, narị atọ na iri asaa na abụọ. **5** Ụmụ Ara, narị asaa na iri asaa na ise. **6** Ụmụ Pahat-Moab (site n'ụmụ Jeshua na Joab), di puku abụọ na narị asatọ na iri na abụọ. **7** Ụmụ Elam, otu puku na narị abụọ na iri ise na anọ. **8** Ụmụ Zatu, narị itoolu na iri anọ na ise. **9** Ụmụ Zakai, narị asaa na iri isii. **10** Ụmụ Bani, narị isii na iri anọ na abụọ. **11** Ụmụ Bebai, narị isii na iri abụọ na atọ. **12** Ụmụ Azgad, otu puku na narị abụọ na iri abụọ na

abụọ. **13** Ụmụ Adonikam, narị isii na iri isii na isii. **14** Ụmụ Bigvai, puku abụọ na iri ise na isii. **15** Ụmụ Adin, narị anọ na iri ise na anọ. **16** Ụmụ Atea, site na Hezekaya, iri itoolu na asatọ. **17** Ụmụ Bezai, narị atọ na iri abụọ na atọ. **18** Ụmụ Jora, otu narị na iri na abụọ. **19** Ụmụ Hashum, narị abụọ na iri abụọ na atọ. **20** Ụmụ Giba, iri itoolu na ise. **21** Ndị ikom Betlehem, otu narị na iri abụọ na atọ. **22** Ndị ikom Netofa, iri ise na isii. **23** Ndị ikom Anatot, otu narị na iri abụọ na asatọ. **24** Ndị ikom Azmavet, iri anọ na abụọ. **25** Ndị ikom Kiriat Jearim, Kefira na Beerot, narị asaa na iri anọ na atọ. **26** Ndị ikom Rema na Geba, narị isii na iri abụọ na otu. **27** Ndị ikom Mikdash, otu narị na iri abụọ na abụọ. **28** Ndị ikom Betel na Ai, narị abụọ na iri abụọ na atọ. **29** Ndị ikom Nebo, iri ise na abụọ. **30** Ndị ikom Magbish, otu narị na iri ise na isii. **31** Ụmụ Elam nke ọzọ, otu puku, narị abụọ na iri ise na anọ. **32** Ụmụ Harim, narị atọ na iri abụọ. **33** Ụmụ Lod, Hadid na Ono, narị asaa na iri abụọ na ise. **34** Ụmụ Jeriko, narị atọ na iri anọ na ise. **35** Ụmụ Senaa, puku atọ, narị isii na iri atọ. **36** Ndị nchụaja: ndị agburu Jedaya (site n'ezinaulọ Jeshua), narị itoolu na iri asaa na atọ **37** ndị Imea, otu puku na iri ise na abụọ **38** ndị Pashua, otu puku na narị abụọ na iri anọ na asaa **39** ndị Harim, otu puku, otu narị na asaa. **40** Ndị Livayị: Ndị agburu Jeshua na Kadmiel (nke ụmụ Hodavaya), iri asaa na anọ. **41** Ndị ọbụ abụ: Ndị agburu Asaf, otu narị, na iri abụọ na asatọ. **42** Ndị nche onụ ụzọ ụlọnsọ ukwu: Ndị agburu Shalum, Atea, Talmon, Akub, Hatita na Shobai. Ha di otu narị, na iri atọ na itoolu. **43** Ndị na-eje ozi n'ụlọnsọ: Ndị agburu Ziha, Hasufa na ndị Tabat, **44** Keros, Siaha, Padon, **45** Lebana, Hagaba, Akub, **46** Hagab, Shalmi, Hanan, **47** Gidel, Gaha, Reaya, **48** Rezin, Nekoda, Gazam, **49** Uza, Pasea Besai, **50** Asna, Meunim, Nefusim, **51** Bakbuk, Hakufa, Hahua, **52** Bazlut, Mehida, Hasha, **53** Bakos, Sisera, Tema, **54** Nezaya na Hatifa. **55** Agburu ndi na-ejere eze Solomon ozi, ya bụ ndi agburu Sotai, Hasoferet, Peruda, **56** Jaala, Dakon, Gidel **57** Shefataya, Hatil, na Pokeret-Hazebaim na Ami. **58** Ndị na-eje ozi n'ụlọnsọ, na ụmụ ndi na-ejere eze Solomon ozi, di narị atọ na iri itoolu na abụọ. **59** Ndị a bụ ndi ọzọ sitere n'obodo Tel Mela, Tel Hasha, Kerub, Adon na Imea, nke di n'ala Peshja lota. Ma ha enweghi ike igosi ezinaulo ebe agburu na si n'Izrel. **60** Ndị agburu Delaya, Tobaya na Nekoda, narị isii na iri ise na abụọ. **61** Sitekwa n'etiti ndi nchujaja: Ndị agburu Hobaya, Hakoz na Bazilai, nwoke luru ada Bazilai onye Gilead, a kpoo ya aha n'aha ha. **62** Ndị a chorọ ebe e deputara usoro omumu ha n'akwukwo, ma ha achotaghị ha, n'ih ya, e wepuru ha n'oru nchujaja dika ndi na-adighi ocha. **63** Onyeisi ọchịchị nyere iwu ka ha ghara iri ihe dikarisiriri nso tutu ruo mgbe e nwere onye nchujaja na-eji Urim na Tumim ajuta ase. **64** Nkpokota ọnụogugu ndi niile lotara di iri puku anọ na abụọ, na narị atọ, na iri isii, **65** nke a agunyeghi ndi ohu ndi ikom na ndi inyom di puku asaa na narị atọ na iri atọ na asaa, ndi ikom na ndi inyom, ndi ọbụ abụ di narị abụọ. **66** Inyinya di

nari asaa na iri atọ na isii, ebe ịnyịnya muul dī nari abụọ na iri anọ na ise. **67** Ịnyịnya kamel ha dī nari anọ na iri atọ na ise, ebe ịnyịnya ibu dī puku isii, na nari asaa, na iri abụọ. **68** Mgbe ha bjarutere n'ụlọ Onyenwe anyị dī na Jerusalem, ụfọdụ n'ime ndịisi ezinaụlọ nyere onyinye afo ofufu maka i ji ruzie ụlọ Chineke ka o guzo n'ọnọdụ ya. **69** Onye oḅula n'ime ha webatara n'ụlọakụ ihe o nwere ike inyere n'ihu orụ a. Ha nyere darik ọlaedo dī puku iri isii na otu, majina ọlaọcha dī puku ise na onyinye uwe ndi nchujaja, otu nari. **70** Ndi nchujaja, ndi Livayi, ndi oḅu abụ, ndi na-eche onụ ụzọ ama, na ndi na-eje ozi n'ụlọnsọ, tinyere ụfodụ ndi mmadu ọzokwa, ha na ndi Izrel niile foduru gara biri n'obodo nke aka ha.

3 Mgbe o ruru onwa asaa n'afọ, ndi Izrel nokwa n'obodo ha niile, ndi mmadu zokotara n'otu na Jerusalem. **2** Mgbe ahụ, Jeshua, nwa Jozadak na ndi nchujaja ndi ozo, na Zerubabel nwa Shealtiel na ndi na-enyere ya aka malitere iwughari ebe ichu aja Chineke Izrel maka ichu aja nsure oku n'elu ya dika Mosis onye nke Chineke si nye n'iwu. **3** N'agbanyeghi oke egwu maka ndi niile gbara ha gburugburu, ha gara n'ihu wughachikwa ebe ichu aja ahụ na ntọala ha chukokwa aja n'elu ya nye Onyenwe anyi, bu aja nsure oku nke ututu na nke uhuruchi. **4** Ha mekwara mmemme ulo lkwu dika e dere ya n'iwu Mosis, chukokwa aja nsure oku di iche iche n'ubochi niile nke mmemme ahụ. **5** Mgbe ihe ndi a gasiri, ha churu aja nsure oku nke a na-achu mgbe niile, na nke aja maka onwa oghuru, na aja ndi ozo maka mmemme ndi ozo di nso a kara aka nke Onyenwe anyi. Ha chukwara aja onyinye nke ha ji nye Onyenwe anyi onyinye afo ofufu. **6** Ndi nchujaja bidoro ichu aja nsure oku nye Onyenwe anyi n'abal mbu nke onwa nke asaa. O bu ezie na a tobeghi ntọala ulonso ukwu Onyenwe anyi. **7** Ha nyere ndi oru na-edo nkume na ndi okpo itu ego, nyekwa ndi Sajdon na ndi Taja ihe oriri, na ihe onuru na mmanu oliv, ka ha nwee ike isite n'osimiri Lebanon budata osisi sida ndi ahụ rute Jopa, dika ikike Sairos bu eze Peshia si kwadoo ya. **8** N'onwa nke abuo nke afo abuo site mgbe ha bjarutere n'ulo Chineke na Jerusalem. Mmadu niile ahụ lotara Juda so ruo oru. Zerubabel nwa Shealtiel, Jeshua nwa Jozadak na ndi foduru na umunne ha, bu ndi nchujaja na ndi Livayi, na ndi niile si na ndota n'agha lota Jerusalem, malitere iru oru ahụ. Ha hoputara ndi Livayi niile gbara iri afo abuo rigoo ka ha lekota ihe banyere oru ulo Onyenwe anyi. **9** Jeshua na umu ya ndi ikom, na umunne ya, Kadmiel na umu ya, ndi si n'ikwu Hodavaya, ha na umu Henadad na umu ha, na umunna ha, ha niile bu ndi Livayi, jikotara aka na-elekota ndi na-arụ ulonso ukwu Chineke ahụ. **10** Mgbe ndi na-ewu ulo toro ntọala ulonso Onyenwe anyi ahụ, ndi nchujaja ahụ niile yii uwe ha jide opi n'aka. Otu a kwa ndi Livayi, umu ndi ikom Asaf jikwa ogene ha na-eto Onyenwe anyi dika usoro iwu Devid, eze Izrel nyere ha si di. **11** Ha ji abụ otuto na ekele bukwo Onyenwe anyi abụ si: "O di mma, ihunanya ya n'ebe Izrel no na-adj ruo

ebighi ebi." Mmadu niile jiri oke olu too Onyenwe anyi n'ihu ntọala ulonso ukwu ahụ ha toro. **12** Ma ụfodụ ndi merela agadi n'etiti ndi nchujaja, na ndi Livayi, na ndi ndu nke ikwu di iche iche, bu ndi chetara ulonso ukwu ahụ Solomon wuru, kwara akwa hie nne, mgbe ndi ozo no na-eti mkpu onu. **13** Ya mere, e sitere n'ebe di nnoo anya nu uzu onu na uda akwa ndi mmadu ahụ. Ma o nweghi onye nwere ike ikowata nke bu mkpu akwa maobu mkpu onu, n'ihu na uzu ahụ di ukwu.

4 Mgbe ndi iro Juda na Benjamin nuru na ndi ahụ a dotara n'agha aloḅala, nukwa na ha na-ewughari ulonso ukwu Onyenwe anyi, Chineke Izrel, **2** ha bjakwutere Zerubabel na ndiisi ezinaụlọ si ha, "Kwerenu ka anyi nyere unu aka n'oru iwu ulo a, n'ihu na anyi huru Chineke unu n'anya dika unu onwe unu si hu ya n'anya. Lee na kemgbe Isahadon eze Asirja butere anyi n'ebe a, anyi alabeghi azu ichuru ya aja." **3** Ma Zerubabel, na Jeshua na ndiisi ozo zara si ha, "Unu enweghi oke oḅula n'oru iwuru Chineke anyi ulonso. Naani ndi anyi ga-ewuru Onyenwe anyi, Chineke Izrel ulo ukwu a dika Sairos eze Peshia nyere n'iwu." **4** Ya mere ndi niile no ha gburugburu malitere ime ihe ga-ewetara ndi Juda ida mba n'obi, na ihe ga-eme ka ujo tuo ha iga n'ihu n'oru iwu ulo ahụ. **5** Ha ji ngari gota ụfodụ ndiisi ka ha megide ha, mebiakwa atumatu ha niile n'oge niile Sairos bu eze Peshia, ruokwa n'oge Daraios ghoru eze oghuru Peshia. **6** Na mmalite oghichi Sekses, ha deere ya akwukwo ebubo megide ndi Juda na Jerusalem. **7** N'ubochi niile ahụ Ataksekse bu eze ndi Peshia, ka Bishlam, na Mitredat, na Tabeel, na ndi otu ya foduru degaara Ataksekse akwukwo. E dere akwukwo ozi ahụ n'odide akwukwo ndi Aramaik, a sugharikwara ya n'asusu Aramaik. **8** Ndi ozo soro ha gbaa ajo izu a bu Rehum onyeisi oghichi, na Shimshai ode akwukwo. Ha deere Ataksekse akwukwo megide ndi Jerusalem si ya: **9** "Akwukwo ozi a si n'aka Rehum, onyeisi agha na Shimshai ode akwukwo, na ndi otu anyi ndi ozo, na ndi ikpe, na ndiisi obodo na-elekota ndi ahụ niile si Tripolis, na Peshia, na Erek, na Babilon, na Susa nke di n'Elam, **10** na otutu ndi ozo ahụ onye ukwu ahụ na onye a na-asopuru bu Ashobanipal si n'ala ha bupu bute na Sameria, na obodo ndi ozo di n'odida anyanwu Yufretis." **11** Nke a bu ihe ha dere n'akwukwo ha zigaara Eze Ataksekse. O bu gi, eze ukwu Ataksekse, ka ndi ohu gi bi n'akuku odida anyanwu Yufretis na-edetara akwukwo a. **12** Nke a bu ime ka i mata na ndi Juu si Babilon lota Jerusalem oghuru a ebidola iwughachi obodo ojojo nke nnupu isi ahụ. Ha ewulari mgbidi ya, tokwaa ntọala ya. **13** Anyi choru ka o doo gi anya na o buru na ha ewuchaa ya, o ga-abu nsogbu nye alaeze gi, n'ihu na ndi Juu agaghi ekwekwa ituru gi utu isi ha. **14** Ebe anyi na-asopuru gi dika nna anyi ukwu, anyi achoghi ka ihe ojojo mee n'alaeze gi, ya mere anyi ji kpebie idere gi akwukwo a. **15** Anyi choru ka i leba anya n'akwukwo akuku nke mgbe ochie, ka i choputa na o dighi mgbe Jerusalem na-egighi buru obodo nnupu isi. N'ezie, o bu n'ihu nnupu isi a na nkwlulu nke ha na-ekwulu

ndi eze di iche iche, ka e ji bibie ya na mbu. **16** Anyi chorọ ka i mata na o buru na e wuchaa mgbidi obodo a, o ga-esi ike ka akukọ alaeze gi a, nke di ruo n'osimiri Yufretis, burukwa nke gi ozo. **17** Eze ahụ si otu a saa akwukwo ahụ, O sirj ha, Rehūm onyeisi ochichi, na Shimshai ode akwukwo, na ndi otu ha bi na Sameria ruo n'odida anyanwu nke osimiri Yufretis. Ndeewonu. **18** Akwukwo ozi ahụ unu zitere anyi, aguola ma tapjakwaa ya n'ihu m. **19** Enyere m iwu ka e nyochaa chọputa, e mere nyochaa, a chọputakwara ya n'akwukwo na obodo a siteri n'oge gara aga bu obodo na-ebuli onwe ya megide otutu ndi eze, burukwa ebe na-akpali nnupu isi na okwu na-eweta ogbaaghara. **20** Jerusalem e nweela ufodu ndi eze nke chirj n'Izrel, ndi di ike a maara aha ha, ndi alaeze ha gbasara rute n'osimiri Yufretis, ndi a na-atukwara utu di iche iche. **21** Ugwu a, nye iwu ka ndi ikom ndi ahụ kwusj oru, ka a ghara iwuzi obodo a tutu ruo mgbe m ga-enye iwu. **22** Lezieny anyi ka unu ghara i lepuru okwu a anyi. Gini ga-eme ka a hapu ihe iyi egwu a ka o gaa n'ihu, ime ka ihe joro alaeze a njo karja? **23** Ngwangwa a gururu akwukwo ozi si n'aka eze Ataksekese, nye Rehūm na Shimshai bu ode akwukwo, na ndi otu ha, ha mere osijsi gawkuru ndi Juu na Jerusalem jiri ike kwagide ha ka ha kwusj iru oru ahụ. **24** Ya mere, ha kwusiri iru oru n'ulonso okwu Chineke na Jerusalem tutu ruo n'afọ abuo nke ochichi Daraios eze Peshja.

5 Ugwu a, ndi amuma, bu Hegai, na Zekaraya nwa Ido buru amuma nye ndi Juu no na Juda nakwa Jerusalem. O bu n'aha Chineke nke Izrel, onye na-achj ha ka ha buru amuma ahụ. **2** Mgbe ahụ, Zerubabel nwa Shealtiel, na Jeshua nwa Jozadak malitekwa iwu ulonso Chineke n'Jerusalem. Ndi amuma Chineke ahụ nnyeere ha na-enykwara ha aka. **3** Ma Tatenai, onye na-achj mba niile di n'odida anyanwu Yufretis, na Sheta Bozenai, na ndi enyi ha, gara Jerusalem juo ndi Juu si: "Onye nyere unu ike ibido iwuzi ulonso a na mgbidi Jerusalem?" **4** Ha jukwara ha ajuju si: "Gini bu aha ndi na-aru ulo a?" **5** Ma anyi Chineke ha dikwasiri n'ahụ ndi okenye ndi Juu, ha akwusighi ha oru ruo mgbe akwukwo ozi ruru Daraios, na mgbe osisa ya bjara site n'akwukwo di. **6** Nke a bu akwukwo ozi Tatenai, onye na-achj ala di n'odida anyanwu Yufretis, na Sheta Bozenai, na ndiji oso degara eze Daraios: **7** Ha zigara ya akwukwo ozi, nke e si otu a dee, Daraios bu eze nwe akwukwo a, Anyi ekelee gi. **8** O di mma ka eze mata na anyi jeruru mpaghara ala Juda, n'ebe ahụ ulonso okwu Chineke di. Anyi chọputara na ndi ahụ ji nkume a wara awa na-ewu ya, na-edokwa osisi na-elu mgbidi ya. Oru ahụ na-agakwa n'ihu nke oma na-esepughi aka n'okpuru nlekota ha. **9** Anyi juru ndi okenye ajuju si: Onye nyere unu ikike ibido iwuzi ulonso a na mgbidi Jerusalem? **10** Anyi jukwara ha aha ha, ka anyi si otu a mee ka i mata aha ndi ndu ha. **11** Ma nke a bu ihe ha zaghachiri anyi: "Anyi onwe anyi bu ndi ohu Chineke nke eluigwe na uwa. Anyi na-ewughari ulonso nke otu eze okwu ndi Izrel wuru n'oge gara aga. **12** Ma n'ihia na nna

nna anyi ha mere ka iwe wee Chineke nke eluigwe, o weere ha nyefee n'aka Nebukadneza, onye Kaldja, bu eze Babilon, onye bibiri ulonso a ma doru ndi bi n'ala ahụ n'agha laa Babilon. **13** "Ma otu o di, n'afọ mbu nke ochichi Sairos, eze Babilon, eze Sairos nyere iwu ka e wugharia ulonso Chineke a. **14** O sikwa n'ulonso di na Babilon weputa ngwongwo olocha na oloed si n'ulonso Chineke nke Nebukadneza si n'ulonso Chineke di na Jerusalem bupu bulaa n'ulonso di na Babilon. Mgbe ahụ eze Sairos nyefere ha n'aka otu nwoke a na-akpo Sheshbaza, onye o hoptara dika gowan. **15** O gwara ya si, 'buru ngwongwo ndi a bulaa ha n'ulonso di na Jerusalem, wughariakwa ulonso Chineke n'onodu ya mbu.' **16** "Ya mere, o bu Sheshbaza a bjara to oloala ulonso di na Jerusalem. Sitekwa n'oge ahụ ruo ugwu a, ha no na-aru ya ma ha aruchabeghi ya." **17** Ugwu a, o buru na o di eze mma n'obi, ya nye iwu ka e nyochaa n'ulo a na-echebe akwukwo ochie nke ndi eze Babilon, chọputa maobu ezikoku na eze Sairos nyere iwu di otu a iwughari ulonso Chineke di na Jerusalem. Ka eze gwakwa anyi ihe bu mkpebi ya banyere okwu a.

6 Ya mere, Daraios nyere iwu ka a chọputa n'ulo a na-echebe akwukwo ochie nke ndi Babilon ma o di akwukwo obula di otu ahụ. **2** Emesja, a chọputara otu akwukwo n'uloeze di na Ekbatana n'ala Midia. Nke a bu ihe e dere n'ime akwukwo ahụ: Akwukwo ozi eze; **3** N'afọ mbu nke Sairos bu eze, o nyere iwu banyere ulonso okwu Chineke di na Jerusalem ebe ndi Juu na-efe Chineke. A ga-ewughachi ulonso okwu ahụ ka o buru ebe ichu aja, ka a tosiekwa ntola ya ike. Idi elu ya ga-adi iri mita ato, obosara ya ga-abukwa otu ihe ahụ. **4** Ahiri ato nke oke nkume ka a ga-eji to ntola ya, tinyere otu ahiri osisi. A ga-esi n'ulokwu eze Sairos kwuo ugwo ihe ndi a niile. **5** Ozokwa, a ga-ebughachikwa ngwongwo oloed na oloacha niile nke ulo Chineke, ndi Nebukadneza sitere n'ulonso ahụ di n'Jerusalem buru gaa Babilon, doghachikwa na n'ulo Chineke. **6** Mgbe a gusiri ya, Daraios zighachiri Tatenai onye na-achj Yufretis, na Sheta Bozenai, na ndiji oso no n'odida anyanwu Yufretis ozi si ha, Unu hapu ha ka ha ruo oru ha. **7** Unu egbochila owuru ulo Chineke ahụ. Kwerenu ka onyeisi ndi Juu na ndi okenye Juu wughachi ulo Chineke a n'ebe e wuru ya na mbu. **8** Ozo, ana m enye iwu na nke a bu ihe unu na-aghaghj imere ndi okenye, na ndi Juu niile na-ewughari ulonso Chineke ahụ. Ka unu site n'utu isi a na-aturu m kwuo ugwo e ji ewu ulo ahụ na-atufughi oge obula. **9** Unu nye ha ihe obula dijka ha mkpa, umu oke ehi na ebule, umu aturu, ha ga-eji churo Chineke nke eluigwe aja. Nyekwanu ha oka wiiti, na mmanya, na nnu, na mmanu oliv, dika ndi nchujaja rjoro, bu ndi no na Jerusalem, aghaghj inye ha ihe ndi a kwa ubochi niile na-esepughi aka. **10** Ka ha nwee ike ichu ezi aja nye Chineke nke eluigwe, kpeekwaara mu na umu m ekpere. **11** Ana m enye iwu na onye obula ga-agbanwe okwu a, ka ehopta osisi n'ulo ya

jiri kwugbuo ya. A ga-emekwa ulò ya ka ọ buru ebe ikpofu ahijha. **12** Chineke ahụ, onye mere Jerusalem ebe obibi ya, ga-ebibi eze ọbụla maobu mba ọbụla gbanwere iwu a, maobu bibie ulonso ahụ ozo. Ọ bu Daraios na-enye iwu a. Ka onye ọbụla were ike ya niile debe ya. **13** Ya mere, n'ih iwu ahụ eze Daraios zitere, Tatenai, onyeisi ọchichị n'ala ofe mmiri, na Sheta Bozenai, na ndi otu ha, mere ihe niile dika ozi ahụ si di na-atufughị oge ọbụla. **14** N'ih iwu, ndisi Juu gara n'ihu n'oru, ihe na-agakwara ha nke oma site na nkwsa onye amuma, bu Hegai, na Zekaraya, nwa Ido. Ha wuchara ulonso ahụ dika iwu Chineke Izrel nyere si di, nakwa dika Sairo, na Daraios, na Ataksekse, ndi eze Peshja, nyekwara n'iwu. **15** Ha wusiri ya n'abali nke at n'onwa isii (di ka ogugu afọ ndi juu si di) n'afọ nke isii nke ọchichị Daraios. **16** Umụ Izrel, bu ndi nchujaja na ndi Livayi, na ndi foduru n'ime ndi e mere ka ha ga biri n'ala ozo, ji onu mee mmemme nke ido ulo nke Chineke ahụ nsọ na gbaghee ya. **17** N'ih ido ulo ahụ nsọ, ha ji oke ehi di otu nari n'onuogugu, na nari ebule abuo, na nari aturu ano chuo aja, werewa mkpi iri na abuo chuo aja mmehie n'ih ndi Izrel niile, dika ebo niile nke Izrel si di. **18** Ha guzobere ndi nchujaja na nkewa ha, ndi Livayi n'otu ha maka ije ozi nke Chineke na Jerusalem, dika e dere ya n'akwukwo iwu Mosis. **19** Ndi ahụ emere ka ha gaa biri n'ala ozo, mere Mmemme Ngabiga n'abali iri na ano nke onwa mbu. **20** Ndi nchujaja na ndi Livayi edoola onwe ha ocha, ha niile dikwa ocha. Ndi Livayi n'onwe ha gburu otutu aturu Mmemme Ngabiga maka ndi nchujaja, na ndi Livayi ndi ozo, na ndi ahụ niile lotara aloa site na mba ozo. **21** Ya mere, ndi Izrel niile bu ndi ahụ lotara site n'ebe e mere ka ha gaa biri iri ihe ahụ, ha na ndi ahụ niile kewapuru onwe ha juu ibi ajou ndu nke ndi mba ozo bi n'ala ahụ na-ebi, n'ih icho Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel. **22** Ha sokwa mee mmemme achijcha na-ekoghị eko, nke ha mere ubochi asaa. Oke onu juputara n'ala Izrel niile n'ih na Onyenwe anyi mere ka eze Asirja nwee obioma n'ebe Izrel no, nyere ha aka iwuhari ulonso ukwu Chineke, onye bu Chineke Izrel.

7 Mgbe nke a gasiri, n'oge ọchichị Ataksekse bu eze Peshja. Ezra bu nwa Seraya nwa Azaraya, Azaraya nwa Hilcaya, **2** bu nwa Shalum, nwa Zadok, nwa Ahitub, **3** nwa Amaraya, nwa Azaraya, nwa Meraiot, **4** Meraiot nwa Zerahaya; Zerahaya nwa Uzi, Uzi nwa Buki; **5** Buki nwa Abishua, Abishua nwa Finehaz; Finehaz nwa Elieza, Elieza nwa Eron onyeisi nchujaja. **6** Ezra a si Babilon bjarute. Ọ bu onye oka n'ihe gbasara iwu ahụ Onyenwe anyi, Chineke Izrel nyere Mosis. Eze nyere ya ihe niile nke ọ roro, n'ih na aka Onyenwe anyi Chineke ya dikwasiri n'ahụ ya. **7** Ufodu ndi Izrel, ndi nchujaja, ndi Livayi, ndi obu ahụ, ndi nche na ndi na-eje ozi n'ulonso, soro ya jee Jerusalem n'afọ asaa nke ọchichị eze Ataksekse. **8** Ezra bjaruru Jerusalem n'onwa nke ise, nke afọ asaa nke ọchichị eze. **9** Ọ hapuru Babilon n'abali mbu nke onwa mbu, rute Jerusalem n'abali mbu nke onwa ise n'ih na Chineke

nonyeere ya. **10** Nke a mere n'ih na Ezra kpebiri n'obi ya imu, na idebe iwu Onyenwe anyi, na ibu onye ozizi nke okwu Chineke nye umu Izrel. **11** Nke a bu ndeputa akwukwo ozi eze, bu Ataksekse degaara Ezra onye nchujaja, na onye ozizi, na onye oka n'ihe gbasara iwu na ukpuru nke Onyenwe anyi nyere Izrel: **12** Ataksekse, eze na-achị ndi eze ozo, na-edegara Ezra akwukwo, bu onye nchujaja, burukwa onye nkuzi okwu Chineke nke eluigwe. Ndewo! **13** Ugbu a, ana m enye iwu ka onye Izrel ọbula bi n'alaeze m, ma ndi nchujaja, na ndi Livayi, ndi weputara onwe ha i soro gi gaa Jerusalem, ha nwere ike iga. **14** Eze na mmadu asaa ndi na-adu ya odu na-eziga gi Juda na Jerusalem ka i gaa leba anya n'iwu Chineke nke di gi n'aka. **15** Ozokwa, iga e were onyinye olaedo na olaocha ndi a eze na ndi ndumodu ya ji afọ ofufu nye Chineke nke Izrel, onye ebe obibi ya di na Jerusalem. **16** Tinyere olaedo na olaocha nke i nwere ike inata n'ala ahụ niile n'akuku niile nke Babilon, tinyekwara onyinye ihuma si n'aka ndi mmadu, na ndi nchujaja niile, maka ulonso ukwu Chineke ha di na Jerusalem. **17** I ga-eji ego niile ndi a zuo oke ehi, na ebule, na aturu, na onyinye mkpuru oka, na onyinye ihe onu, e ji achu aja n'ebe ichu aja nke ulonso Chineke di na Jerusalem. **18** Ọ buru na ego amaputa n'ime ya, gi na umunne gi gaeji ya mee ihe unu maara bu uche Chineke unu. **19** Ngwongwo niile e bunyere gi maka ije ozi n'ulonso Chineke, buru ha buruo n'ihu Chineke nke Jerusalem. **20** Ma ihe ndi ozo nke foduru n'ih ulonso Chineke gi, nke kwesiri na i mere, i nwere ike site n'ulokwu eze mee ha. **21** Mu, bu Ataksekse, na-eziga iwu a nye ndi na-elekota ego n'odida anyanwu osimiri Yufretis si ha, ihe ọbula Ezra, onye nchujaja, na onye nkuzi okwu Chineke nke eluigwe choro site n'aka unu, unu nye ya. **22** Ọ buladi ruo olaocha di otu nari talenti, ya na nari akpa oka wiiti ise, na nari galonu mmanya vainj isii, na nari efa nke mmanu oliv na nnu n'otutu ọbula, dika ọ choro ya. **23** Ihe ọbula ozo, nke Chineke nke eluigwe choro, ka e mee ha n'uzo kwesiri nye maka owuwu ulonso Chineke nke eluigwe. N'ih ginj ka iwe Chineke gaeji dakwasị eze na umu ya ndi ikom? **24** Ana m nyekwa iwu na ndi nchujaja niile, ndi Livayi niile, ndi obu ahụ niile, ndi nche niile, ndi ozi ulonso niile, na ndi ozo niile na-aruru Chineke oru, agaghị atụ utu ọbula. **25** "Ugbu a, Ezra, i gaeji amamihe Chineke gi nyere gi hoputa ndi ikpe, na ndisi, ndi ga-achị obodo niile di n'odida anyanwu nke osimiri Yufretis. Ọ buru na ha amazighi iwu Chineke nke oma, i ga-akuziri ha. **26** Ahuhu ga-adiri onye ọbula juru idebe iwu Chineke, na iwu eze, ga-abu onu, maobu nchupu site n'ala ya gaa mba ozo, maobu inakoro ya ihe niile o nwere, maobu ituba ya n'ulo mkporo." **27** Otuto diri Onyenwe anyi Chineke nna nna anyi ha, onye mere ka eze kpebie ime ka ulonso Onyenwe anyi di na Jerusalem di mma ile anya. **28** Keleekwa Chineke onye nyere m ihuma n'ihu ndi ndumodu ya, na n'ihu umu eze, bu ndisi ọchichị di ike. N'ih na aka

Onyenwe anyị Chineke m n'onyeere m. Eji m obi ike chikpota ndịisi site n'izrel ka ha soro m gaa.

8 Ndi a bu usoro omumumu ndiisi ezinaulo ahụ niile sooro m site na Babilon laghachi mgbe Ataksekse bu eze: **2** ndi ikwu Finehaz, Geshom; ndi ikwu Itama, Daniel; ndi ikwu Devid, Hatush **3** ndi ikwu Shekanaya; ndi ikwu Parosh, Zekaraya na nari mmadu na iri ise ndi so ya denye aha ha n'akwukwo. **4** Ndi ikwu Pahat-Moab, Eliehoenai nwa Zerahaya di nari mmadu abuo, **5** ndi ikwu Zatu, Shekanaya nwa Jahaziel na nari mmadu ato so ya. **6** Ndi ikwu Adin, Ebed nwa Jonatan na iri mmadu ise so ya. **7** Ndi sitere n'ikwu Elam, Jeshaya nwa Atalaya, na iri ndi ikom asaa, **8** ndi sitere n'ikwu Shefataya, Zebadaya nwa Maikel, na iri ndi ikom asato. **9** Ndi sitere n'ikwu Joab, Obadaya nwa Jehiel na nari ndi ikom abuo na iri na asato, **10** ndi sitere n'ikwu Bani, Shelomit nwa Josifaya na nari ndi ikom na iri isii. **11** Ndi sitere n'ikwu Bebai; Zekaraya nwa Bebai na ndi ikom iri abuo na asato, **12** ndi sitere n'ikwu Azgad, Johanan nwa Hakatan na nari ndi ikom na iri. **13** Ndi sitere n'ikwu Adonikam, ndi ikpeazu, ndi aha ha bu Elifelet, na Jeuel na Shemaya na iri ndi ikom isii bu ndi so ha, **14** ndi sitere n'ikwu Bigvai, Utai na Zaku na iri ndi ikom asaa bu ndi so ha. **15** Akpokotara m ha n'akuku osimiri na-erubanye n'Ahava, anyi noro n'ebe ahụ ubochi ato. Mgbe m leruru anya n'etiti ndi mmadu zukoronu, ha na ndi nchujaja bjara, a chputara m na o nweghi o buladi otu onye Livayi no n'ebe ahụ. **16** Mgbe ahụ, ezigara m ozi kpo Elieza, Ariel, Shemaya, Elnatan, Jarib, Elnatan, Netan, Zekaraya na Meshulam, ndi bu ndiisi. Ezikwara m ozi kpo Joiarib na Elnatan, bu ndi maara ihe. **17** Enyere m ha iwu ka ha gawkuru Ido, onyendu no na Kasifia. Agwara m ha ihe ha ga-agwa Ido na ndi Livayi ibe ya, bu ndi na-eje ozi n'ulonso di na Kasifia, ka ha zite ndi ga-eje ozi ka ha bjakwute anyi maka ulonso Chineke. **18** Chineke gosikwara anyi obioma zitere anyi nwoke a na-akpo Sherebaya na umu ya, na umunne ya, ndi onogogu ha di iri na asato. Sherebaya bu nwa Mahali, nwa Livayi nwa Izrel, burukwa nwoke nwere ezi uche. **19** Chineke sitere n'ikwu Merari zite Hashabaya, na Jeshaya, tynere umunne ya na umu ha ndi ikom, ndi onogogu ha di iri ndi ikom abuo. **20** Ha zitekware nari abuo na iri abuo site na ndi na-eje ozi n'ulonso. Otu nke Devid na ndiisi ya hoputara hiwee, maka inyere ndi Livayi aka. E deturu aha ha niile n'otu n'otu. **21** N'ebe ahụ, ka m no kposaa obubu onu n'akuku osimiri Ahava, n'ihu iweda onwe anyi ala n'ihu Chineke anyi, na iriyo ya ka o duo anyi, umu anyi na aku anyi niile, n'uzo ziri ezi n'ije anyi, ma nyekwara anyi. **22** N'ihu na ihere ekweghi m rijo eze ka o dunyere anyi ndi agha, na ndi na-agba inyinya ga-edu anyi, ichebe anyi n'uzo, site n'aka ndi iro. N'ihu na anyi agwalari eze na Chineke, onye anyi na-efe, na-echebe ndi niile na-efe ya; gwakwa ya na oke iwe ya na-adakwasi ndi niile gbakwara ya azu. **23** Ya mere, anyi buru onu, kpee ekpere, rijo Chineke ka o chebe

anyi. O chebekwara anyi. **24** Ahoputara m ndi nchujaja iri na abuo ndi a: Sherebaya, Hashabaya na mmadu iri ndi ozo bu umunna ha ka ha hu maka olaocha, na olaedo, na efere olaedo ahụ, na ihe ndi ozo ahụ eze na ndi na-adu ya odu, na ndiisi ochichi ya, na umu Izrel niile nyere maka ulonso ukwu Chineke anyi. **25** Eji m ihe otutu tuo onyinye olaocha na olaedo na ihe ndi ozo eze, na ndi ndumodu ya, na ndiisi ozi ya, na ndi Izrel nyere maka ulonso ukwu Chineke. **26** E jiri m ihe otutu tynye ha olaocha di nari talenti isii na iri ise (ya bu 650), na ngwongwo olaocha di otu nari talenti (ya bu 100), na olaedo di otu nari talenti (ya bu 100). **27** Iri efere olaedo abuo nke onuhia ya bu puku darik, tynere efere bronzo abuo e hichaziri nke oma, nke di oke onuhia di ka efere olaedo. **28** Emeja, agwara m ha okwu si ha, "Lee, unu onwe unu na ihe ndi a niile bu ihe di nso nye Onyenwe anyi. Olaocha na olaedo ndi a bukwa onyinye afu ofufu e nyere Onyenwe anyi Chineke nna nna unu ha. **29** Chenu ha nche, debekwa ha nke oma, tupu ruo mgbe unu ga-atu ha n'ihu ndiisi nchujaja, na ndiisi Livayi, na ndiisi ulo nke Izrel n'ime Jerusalem, n'ime ulokwu nke ulo Onyenwe anyi." **30** Ya mere, ndi nchujaja na ndi Livayi kwenyere ibu olaocha na olaedo, na ngwongwo ihe nso ndi ahụ, buga ha n'ulonso ukwu Chineke di na Jerusalem. **31** Anyi hapuru osimiri Ahava n'ubochi nke iri na abuo nke onwa mbu, chee ihu anyi iga Jerusalem. Chineke nyekwara anyi, doputa anyi site n'aka ndi iro obula, na n'aka ndi ohi. **32** N'ikpeazu, anyi rutere Jerusalem n'udo, zukwaa ike ubochi ato. **33** N'ubochi nke anu, site n'oge anyi ruru, e jiri ihe otutu tukwa olaocha na olaedo ahụ, ha na ngwongwo ihe nso ndi ozo ahụ. E mere nke a n'ulonso ukwu Chineke. Ndi turu ha bu Meremot nwa Uraya onye nchujaja, na Elieza nwa Finehaz. Jozabad nwa Jeshua, na Noadaya nwa Binui, ndi Livayi, sokwa tuo ha. **34** Ihe niile zuru ezu dika idi aru ha si di. E dekwara onogogu ihe a tputara n'akwukwo n'oge ahụ. **35** Emeja, onye obula n'ime anyi si esi lota churu Chineke Izrel aja nsure oku. E ji oke ehi iri na abuo chuo aja maka ebo Izrel niile, ya na iri ebule itoolu na isii, na iri umu ebule asaa na asaa. Ma e ji mkpi iri na abuo chuo aja mmehie. E jichakwa ha niile chuo aja nsure oku nye Onyenwe anyi. **36** E nyere ndiisi oru eze niile, na ndiisi ochichi niile di n'ofe odida anyanwu osimiri Yufretis akwukwo iwu ahụ eze nyere. Ndiisi a nyekwara aka n'oru iwughachi ulonso Chineke ahụ.

9 Mgbe e mesiri ihe ndi a, ndiisi bjakwutere m si, "Ndi Izrel na ndi nchujaja, na ndi Livayi, ekwapughi onwe ha site n'etiti ndi agbataobi ha, na omume aru ha niile, dika nke ndi Kenan, na ndi Het; na ndi Periz, na ndi Jebus, na ndi Amon, na ndi Moab, na ndi Ijjipt, na ndi Amorait. **2** Ha alutara onwe ha nwunye site n'umu ndi inyom mba ozo ndi a, lutakwara umu ha ndi ikom. Ha agwakwara mkpuru nso na ndi di ichi ichi na ha gburugbura. O bu ndi ndu na ndiisi ochichi ha bu ndi butere uzo n'ibi ndu ekwesighi ntukwasi

obi a.” **3** Ma mgbe m n̄rụ nke a, adọwara m uwe ahụ m na uwe mwụda m, dọpụkwa ufọdu agiri isi nke isi m, na aji afụonụ m, nọdụkwa ala n’onọdu mgbagwoju anya. **4** Mgbe ahụ, ndị niile mara jijiji n’okwu Chineke nke Izrel, gbakọtara m gburugburu n’ihi ekwesighi ntụkwasị obi nke ndị ahụ e mere ka ha jee biri na mba ozo lotaranu. Mu onwe m nọkwa n’onọdu mgbagwoju anya ruo oge ichu aja nsure oku nke anyasi. **5** N’ikpeazu, n’oge aja uhuruchi, esitere m n’iweda onwe m ala bilie, eji m uwe na uwe mwuda dokara adoka daa n’ala n’ikpere m, chilie aka m abuo elu, tikuo Onyenwe anyi Chineke m. **6** N’ekpere si, “Ihere na-eme m, Chineke m, amaghị otu m ga-esi lelie anya m lekwasị gi n’ihu, n’ihi na mmehie anyi babigara uba oke, ikpe omuma di na-eche anyi dikwa ukwu, n’ezie o ruola eluigwe. **7** Site n’ubochi nna nna anyi ha ruo taa, ikpe omuma anyi adila ukwu. N’ihi mmehie anyi, anyi na ndi eze anyi, na ndi nchujaja anyi ka enyefere n’aka mma agha, na ndota n’agha, na ipunara anyi ihe n’ike na nweda n’ala n’aka ndi eze ala mba ozo, dikwa o di taa. **8** “Ma ugbu a, na nwa oge nta a, gi bu Onyenwe anyi Chineke anyi egosila anyi amara, mee ka ole na ole foduru anyi. O nyeela anyi onodu siri ike n’ime ebe nso ya. Chineke anyi na-enye anyi anyi ihe, mee ka anyi kurutu ume ndu n’oge a site n’onodu ibu ohu anyi. **9** N’ihi na ndi ohu ka anyi bu, ma n’ihi obioma na obi ebere gi, i gbakutaghi anyi azu n’onodu ibu ohu anyi. Kama i mere ka ndi eze Peshja gosi anyi obi ebere. Ha enyekwala anyi ndu oheru, nke anyi ga-eji nwee ike wughachi ulonso Chineke anyi, ma wuziekwa ebe ya niile dakporo adakpo. Ozokwa, o nyekwala anyi ebe ize ndu site na mwughari nke mgbidi Juda na Jerusalem. **10** “Ugbu a, Chineke anyi, ginikwa ka anyi nwere ikwu banyere ihe ndi a niile mere? Lee na anyi ahapula gi ozo, hapukwa igbaso iwu gi, **11** nke i ji doo anyi aka na nti site n’onu ndi amuma, bu ndi ohu gi. N’ihi na i si n’onu ha kwuo si, ‘Ala ahụ unu na-abanye inweta bu ala nke ndi bi n’ime ya mere ka o ruo aru. N’ihi na ndi bi n’ime ya esitela n’omume ojo ha mee ka akuku ala ahụ niile ruo aru. **12** Ya mere, unu enyekwala umu ha ndi ikom umu unu ndi inyom ka ha luru, maobu kwenye ka umu unu ndi ikom luo umu ha ndi inyom. Unu achokwala udo nke odimma obula n’etiti unu na n’oge obula, ka unu di ike, rie ezi ihe nke ala ahụ, hapukwara ya umu unu dikwa ihe nketa ha ruo mgbe ebighi ebi.’ **13** “Ma ihe niile dakwasiri anyi bu maka ajo omume anyi, n’ihi ikpe omuma di ukwu anyi. Ma lee, Chineke anyi ataghi anyi ahuhu dikwa idi ukwu nke mmehie anyi si di, kama, o mekwara ka ole na ole n’ime anyi fodu. **14** Ma anyi o ga-emebi iwu gi ozo, site n’ilu ndi a ruru aru n’omume ha? I gaghị eweso anyi iwe ruo na i ga-ebibi anyi kpamkpan, na-afodughu otu onye? **15** Ma gi, Onyenwe anyi, Chineke Izrel, i bu onye ezi omume. Lee anyi ka anyi guzo n’ihu gi n’onodu ikpe omuma anyi, o bu ezie na o nweghi onye obula n’ime anyi kwesiri iguzo n’ihu gi n’ihi nke a.”

10 Mgbe Ezra na-ekpe ekpere, na-ekwuputa mmehie ndi a, na-akwa akwa, na-atu onwe ya n’ala n’ihu ulo Chineke, igwe ndi Izrel di ukwu, bu ndi nwoke, na nwanyi, na umuntakiri gbara ya gburugburu soro ya na-akwa akwa di ilu. **2** Mgbe ahụ, Shekanaya nwa Jehiel, onye agburu Elam, siri Ezra, “Anyi emehiela megide Chineke anyi, n’ihi n’ilu ndi inyom mba ozo ndi gbara anyi gburugburu. Ma otu o di, olileanya ka diri ndi Izrel. **3** Ugbu a ka anyi gbaa ndu n’ihu Chineke anyi, izilaga ndi inyom ndi mba ozo ndi a na umu ha dikwa ndumodu onyenwe m Ezra, na ndi na-atu egwu iwu Chineke anyi si di. Ka e mee ihe ndi a dikwa iwu si di. **4** Biko, bilie gwa anyi uzo anyi ga-esi dozie ihe niile mebiru emebi. Anyi ga-eme ihe i kwuru.” **5** Mgbe ahụ, Ezra biliri juo ndiisi ndi nchujaja na ndi Livayi, na Izrel niile, ma ha ga-eme ihe Shekanaya kwuru. Ha niile nuru iyi kwenye na ha ga-eme ya. **6** Mgbe ahụ, Ezra si n’ihu ulo Chineke puo banye n’ime onuulo Jehohanana, nwa Eliashib. Mgbe o no n’ebe ahụ, o righi nri obula, o nughu mmiri obula, n’ihi na o nogidere na-eru uju n’ihi ekwesighi ntukwasị obi nke ndi si n’ebe a dotara ha n’agha lota. **7** E zisara ozi na Juda na Jerusalem niile na a choro ihu ndi niile si esi lota na Jerusalem. **8** Ndiisi na ndi okenye kpebiru na onye obula nke na-abighi n’ubochi ato, dikwa atumatu ha si di, na a ga-anara onye ahụ aku niile o nwere, kewapukwa onye ahụ site na mkpokota ndi Izrel e mere ka ha gaa biri n’ala ozo. **9** Mgbe ubochi ato ahụ zuru, ndi ikom Juda na Benjamin niile zukoro na Jerusalem. N’ubochi nke iri abuo nke onwa itoolu, mmadu niile zukoro ndu n’ama di n’ihu ulonso Chineke. Mmiri di ukwu zoro n’ubochi ahụ. Ujo tukwara ndi ahụ niile zukoro n’ihi oke mmiri ozuo ahụ na n’ihi okwu ahụ. **10** Mgbe ahụ Ezra onye nchujaja, biliri oto, si ha, “Unu emehiela, n’ihi na unu luru ndi inyom mba ozo, si otu a tukwasị ihe n’ikpe omuma diri Izrel. **11** Ugbu a, sopuru Onyenwe anyi, bu Chineke nna nna unu ha, meekwanu ihe bu nzube ya. Kewapunu onwe unu site n’ebe ndi mba ozo no, nakwa ebe nwunye ndi unu si mba ozo luta.” **12** Nzuko niile ahụ zara n’otu olu si. “Okwu gi ziri ezi, Anyi aghaghị ime dikwa i kwuru.” **13** Ma ha zakwara si, “Nke a abughị ihe anyi ga-eme n’otu ubochi maobu n’ubochi abuo, n’ihi na aka otutu mmadu n’ime anyi di na mmehie ahụ. Mmiri na-ezosikwa ike, anyi enkwaghị ike inogide ruo oge di anya. **14** Ka ndiisi anyi guzobe mkpokota niile. Ka ndi niile no n’obodo anyi ndi luru nwanyi site na mba ozo bia n’oge a kara aka, ha na ndi okenye na ndi ikpe nke obodo obula, ruo mgbe oke iwe Chineke banyere okwu a siteru n’ebe anyi no puo.” **15** Ma ndi na-ekweghi ka e mee ya otu a bu naani Jonatan nwa Asahel na Jazeia nwa Tikva, na Meshulam na Shabetai onye Livayi. **16** Ya mere, ndi ahụ niile si esi lota, mere dikwa mkpebi ahụ si di. Ezra hoputara ufodu ndi ikom, ndi bu ndiisi ezinaulo, e si n’ezinaulo obula hoputa otu onye. E dekwara aha ndi niile a hoputara n’akwukwo. Ya mere, n’ubochi mbu nke onwa iri, ndi a malitere inyocha okwu ndi a. **17** Mgbe onwa ato gasiri, ya bu, n’abalị

mbụ nke ọnwá mbụ n'afọ, ha rụchara ọrụ banyere ndị ikom lụrụ ndị inyom mba ọzọ. **18** A chọputara n'etiti umụ ndị nchụaja, na ndị a lụrụ ndị inyom si na mba ọzọ. Ndị si n'ikwu Jeshua nwa Jozadak na umụnne ya bụ, Maaseia, Elieza, Jarib na Gedaliya. **19** Ha niile jikoro aka kpebiekwa na ha ga-ezila ndị nwunye ha. Onye ọbụla wetara ebule site n'igwe atụrụ dika ihe ikpe omuma. **20** Ndị si n'ikwu Imea bụ Hanani, na Zebadaya. **21** Ikwu Harim: Maaseia, Ilaia, Shemaya, Jehiel na Uzaya. **22** Ndị si n'ikwu Pashua: Elioenai, Maaseia, Ishmel, Netanel, Jozabad, na Eleasa. **23** N'ime ndị Livayi: Jozabad, Shimei, Kelaya (onye a na-akpokwa Kelita), Petahaya, Juda na Elieza. **24** N'ime ndị na-abụ abụ, Eliashib. N'ime ndị nche ọrụ ụzọ: Shalum, Telem, na Uri. **25** N'etiti ndị Izrel ndị ọzọ: Site n'ikwu Parosh: Ramaya, Izaya, Malkija, Mijamin, Elieza, Malkija na Benaya. **26** Site n'ikwu Elam: Matanaya, Zekaraya, Jehiel, Abdi, Jeremot na Ilaia. **27** Site n'ikwu Zatu: Elioenai, Eliashib, Matanaya, Jeremot, Zabad na Aziza. **28** Site n'ikwu Bebai: Jehohanan, Hananaya, Zabai, na Atlai. **29** Site n'ikwu Bani, Meshulam, Maluk, Adaya, Jashub, Sheal na Jeremot. **30** Site n'ikwu Pahat-Moab, Adna, Kelal, Benaya, Maaseia, Matanaya, Bezalel, Binui, na Manase. **31** Site n'ikwu Harim: Elieza, Ishija, Malkija, Shemaya, Shimeon, **32** Benjamin, Maluk na Shemaraya. **33** Site n'ikwu Hashum, Matenai, Matata, Zabad, Elifelet, Jeremai, Manase na Shimei. **34** Site n'ikwu Bani, Maadai, Amram, Uel, **35** Benaya, Bedeia, Keluhi **36** Venaya, Meremot, Eliashib **37** Matanaya, Matenai na Jaasu. **38** Site n'ikwu Bani: Binui na Shimei, **39** Shelemaya, Netan, Adaya, **40** Maknadebai, Shashai, Sharai, **41** Azarel, Shelemaya, Shemaraya, **42** Shalum, Amaraya na Josef. **43** Site n'ikwu Nebo: Jeiel, Matitaia, Zabad, Zebina, Jadai, Juel na Benaya. **44** Ndị a niile lụrụ ndị inyom site na mba ọzọ. Ha zilagara ha na umụ ha.

Nehemaya

1 Nke a bụ okwu Nehemaya nwa Hakalaya: N'ónwa Kislew, nke afo ahụ mere ya iri afo abụọ nke ochiechi Ataksekse mgbe m nọ n'ụlọeze di na Susa, **2** otu nwanne m nwoke aha ya bụ Hanani, na ufodu ndi ozo sitere Juda bilara ileta m. Ajuru m ha ajuru otu ihe si agara ndi Juu ahụ foduru, ndi si ebe di iche iche lota, juokwa ha maka Jerusalem. **3** Ha zara si: "Ndi ahụ niile lotara nọ n'oke nsogbu na ihere. A kudara mgbidi Jerusalem; e sukwarda onu uzo ama ya niile oku." **4** Mgbe m nuru okwu ndi a, anoduru m ala kwaa nnoo akwa. N'ezie, ajuru m iri ihe obula otutu ubochi, n'ihu na eji m oge m niile kpee ekpere rjo Chineke nke eluigwe arirjo, **5** si ya: "Gi, Onyenwe anyi Chineke nke eluigwe, onye di ukwu na onye dikwa egwu; gi onye na-edebe ogbugba ndu ihumananya nke ndi ahụ huru ya n'anya na-edebekwa iwu ya niile. Biko nuru arirjo m. **6** Leda anya ebere gi ka i nuru arirjo mu bu ohu gi na-arjo gi ehiehi na n'abali. Ana m ekwuputa mmehie anyi bu umu Izrel, ma nke m na ezinaulo nna m mere megide gi. **7** Anyi emela ihe joro njo megide gi. Anyi edebeghi iwu gi na ukpuru gi nke i nyere ohu gi Mosis. **8** "Chetakwa ntuziaka inyere Mosis bu ohu gi, na-asj, 'O buru na unu emehie, mu onwe m gachusa unu n'etiti mba di iche iche. **9** Ma o buru na unu alaghachikwute m, debe ihe niile m nyere unu n'iwu, a sikwa na a chusara unu mee ka unu gbasaa ga n'akuku niile nke uwa, aga m achikota unu mee ka unu laghachi na Jerusalem bu obodo m hoputara nye Aha m.' **10** "Anyi bu ndi ohu gi, burukwa ndi i ji aka gi di ke zoputa. **11** Biko, Onyenwe anyi, nuru ekpere mu bu ohu gi, nuru kwa ekpere ndi ohu gi niile o na-atu utu itu egwu aha gi. Mee ka ihe gara ohu gi nke oma taa site n'imere ya ebere n'ihu nwoke a." N'oge ahụ abụ m onye na-ebu ihe onuun eze.

2 N'ónwa Nisan, n'iri afo abụọ nke ochiechi eze Ataksekse, mgbe e wetara eze mmanya. E buru m mmanya ahụ bugara ya eze. Ugwu a, o nwebeghi mgbe obula m jirila ihu mgaru bja n'ihu eze. **2** Ya mere, eze juru m, "Gini mere ihu gi j gbaruo mgbe o dighi orja ji gi? Nke a na-egosi naani na obi joro gi njo." Ujo turu m nnoo nke ukwu. **3** Azara m eze sj, "Onyenwe m, ka ochiechi eze di ogologo ndu. Gini gae-me ka obi di m utu ebe o bu na obodo ahụ e liri nna nna m ha aghoala mkpomkpo ebe, nke a kpokwara onu uzo ama ya niile oku?" **4** Eze siri m, "O bu gini ka i choru?" Mgbe ahụ ekpere m ekpere n'obi m nye Chineke, **5** ma zaa eze sj, "O buru na o ga-amasi eze, biko, o burukwa na ohu gi achota ihuoma n'anya gi, ana m arjo ka i ziga m Juda, bu obodo nna nna m ha, ka m gaa wughariakwa ya." **6** Eze siri m, ebe nwunye ya nokwa n'akuku ya, "Ije gi o ga-abu ruo ole mgbe, ole mgbe i ga-aloghachitekwa?" O masiri eze i ziga m. Ya mere, inyere m ya oge. **7** Mgbe ahụ, asiri m ya, "O buru na o ga-amasi eze, aga m achọ ka i nye m akwukwo nke m ga-enye ndisi ochichi niile nọ

n'akuku odida anyanwu osimiri Yufretis, ka ha kwere ka m site n'obodo ha gafee ruo mgbe m ga-eru na Juda. **8** Nyekwa m akwukwo ozi m ga-enye Asaf, onye na-elekota ohia eze, ka o nye m osisi nke a ga-eji ruzie onu uzo di n'akuku ulonso, na nke a ga-eji ruo mgbidi obodo ahụ, na nke m ga-eji ruo ulo nke aka m." Eze meere m ihe ndi a niile, n'ihu na aka ebere Chineke dinyere m. **9** Mgbe m rutere obodo ndi a di n'akuku odida anyanwu osimiri Yufretis, inyere m ndisi ochichi niile akwukwo ahụ eze dere nye m. Eze dunyere m ndisi agha na ndi agha na-agba jinyinya ka ha chebe m n'ije m. **10** Ma mgbe Sanbalat, onye Horonaim, na Tobaya, onye Amon bu onyeisi oru ochichi, nuru ihe banyere obibia m, iwe were ha nke ukwu inu na o nwere onye na-acho inyere ndi Izrel aka. **11** E rutere m Jerusalem, nodukwa ebe ahụ mkpuru ubochi ato, **12** eji m abali puo kporo mmadu ole na ole. O nwebeghi onye obula m gwara ihe Chineke tinyere m n'obi ime na Jerusalem. O dighi jinyinya ozo anyi ji ma o bughu nke ahụ m na-agba. **13** N'abali a puru m site n'Onu uzo ama Ndagwurugwu ruo n'isi iyi mmiri Nkita ohia, sitekwa n'ebe ahụ ruo n'Onu uzo ama ebe ikpofu ahijia. Anyi jeghariri ihu ebe niile mgbidi Jerusalem dara ada, na onu uzo ama ya niile nke oku rere. **14** Emesja, ejeruru m onu uzo nke di n'ebe isi iyi di, ruokwa n'odo mmiri eze, ma jinyinya ibu m enweghi ike isite n'ebe ahụ gafee. **15** Ya mere, ejiri m n'abali jeroo ndagwurugwu ahụ, leruo mgbidi ahụ anya. Emesja, atughariri m loghachi site n'onu uzo Ama ndagwurugwu. **16** Ndiji obodo amaghi ebe m gara maobu ihe m na-eme, n'ihu na agwabeghi m onye Juu obula ihe m bu n'obi, maobu ndi nchujaja, maobu ndi a na-asopuru, maobu ndi ochichi obodo, maobu onye ozo obula ndi ga-aru oru ahụ. **17** N'ikpeazu, agwara m ha sj, "Unu maara nke oma ihe dakwasiri obodo anyi. Lee otu mgbidi ya si dakasia, na otu onu uzo ama ya si rechapu oku. Ka anyi wuzienu mgbidi Jerusalem, si otu a wepu ihe ihere a dijiri anyi." **18** Akooro m ha ochicho ahụ Chineke tinyere m n'obi na ihe mu na eze kwuru, na otu o si kwadoo ihe m gwara ya. Ha zara m sj, "O di mma, ka anyi wugharianu mgbidi ahụ." Oru ahụ bidokwara natufughi oge. **19** Ma mgbe Sanbalat, onye Horon, na Tobaya, onyeozu ndi Amon, na Geshem onye Arab, nuru ya, ha kwara anyi emo sj, "Gini bu ihe nke a unu na-eme? O bu eze ka unu na-enupu isi megide?" **20** Ma azara m ha sj, "Chineke nke eluigwe ga-eme ka ihe gara anyi nke oma. Anyi onwe anyi bu ndi ohu ya gae-me iweghachi mgbidi a, ma unu onwe unu, unu enweghi oke maobu onodu ziri ezi maobu ihe ncheta obula n'ime Jerusalem."

3 Mgbe ahụ, Eliashib onyeisi nchujaja na ndi nchujaja ibe ya wuru mgbidi ahụ ruo n'ulo elu Nari na ulu elu Hananel. Ha wukwara Onu Uzo ama Aturu, kwuba ibo ya, doo ya nso. **2** Ndi sitere obodo Jeriko rukwara oru n'akuku ha. Ma Zakua nwa Imri, ruru oru nke ha n'akuku ndi oru si Jeriko. **3** Umụ ndi ikom Hasena

wuru Onu Uzọ ama Azu, dobe osisi ya, kwuba onu uzọ ya, kpọkwa ihe mkpochi ya niile, na ihe ntuchi ya niile n'onodu ha. 4 Meremot, nwa Uraya, nwa Hakoz, ruziri akuku mgbidi nke ozo. Onye na-eso ya bu Meshulam, nwa Berekaya, nwa Meshezabel, ruziri mgbidi, onye na-esota ya bu Zadok nwa Baana, onye ruzikwara mgbidi. 5 Akuku nke ozo ka ndi ikom Tekoa ruziri, ma ndi ha a na-asopuru ekweghi ehudata ubu ha nye oru ahụ n'okpuru ndi nlekota ha. 6 Joiada nwa Pasea na Meshulam nwa Besodeia wuru Onu Uzọ Ama Jeshana. Ha tinyere osisi ya niile, kwuba ibo onu uzọ ya, ihe mkpochi ya na ihe ntuchi ya niile n'onodu ha. 7 Ndi ozo ruru oru n'akuku ha bu Melataya, onye Gibion, na Jadon onye Meronot, na ndi si Gibion na Mizpa. Obodo ndi a di n'okpuru onyeisi ochichi akuku odida anyanwu Yufretis. 8 Uziel nwa Hahaya, bu okpu uzu olaedo, doziri otu akuku. Onye na-eso ya bu Hananaya, otu onye n'ime ndi na-eme mmanu otite na-esi isi oma, doziri nke na-esote nke ahụ. Ha doziri Jerusalem rufuo ya na Mgbidi Obosara. 9 Onye na-eso ha bu Refaya nwa Haa onyeisi ochichi otu akuku Jerusalem. 10 Onye na-eso ya bu Jedaya nwa Harumaf, onye ruru akuku mgbidi ahụ chere ihu n'ulo nke aka ya. Onye na-eso ya n'oru a bu Hatush nwa Hashabneia. 11 Onye ozo bu Malkija nwa Harim, na Hashub nwa Pahat-Moab, ndi wughari ulo elu oku, na otu akuku mgbidi ahụ. 12 Shalum nwa Haloresh na umu ya ndi inyam meziri akuku mgbidi nke na-esota. O bu onyeisi ochichi otu akuku Jerusalem nke ozo. 13 Hanun duuru ndi obodo Zanoa wuo Onu Uzọ Ndagwurugwu. Ha wuziri ya, tinye ibo ya, ihe mkpochi ya na ihe ntuchi ya niile n'onodu ha. Ha wuzikwara mpaghara ahụ nke idi ogologo ya ruru nari mita ise, ruo n'onu uzọ ama di n'ebe a na-ekpofu ahijia. 14 Malkija nwa Rekab, onyeisi ochichi ala nke di Bet-Hakerem gburugburu, bu onye wuziri onu uzọ ama di n'ebe ikpofu ahijia. O tinyere ibo ya, ihe mkpochi ya na ihe ntuchi ya niile n'onodu ha. 15 Shalum nwa Kol-Howe, onyeisi ochichi ala di Mizpa gburugburu, wuziri onu uzọ ama isi iyi, kpuchie elu ya, tinye ya ibo onu uzọ ya, ihe mkpochi na ihe ntuchi ya niile n'onodu ha. O mezikwara mgbidi ahụ site n'odo mmiri Siloam ruo n'ubi eze a gbara ogige, na ruokwa na nkwasia nrjda di site n'obodo Devid ma e site Jerusalem na-aputa. 16 Onye na-eso ya bu Nehemaya nwa Azbuk, onyeisi ochichi okara n'ime Bet Zoa. O wuziri mgbidi ahụ ruo ncherita ihu ebe ili Devid, ruokwa odo ebe emere maka ichekota mmiri, na n'ulo ndi Dike n'agha. 17 Ndi na-eso ya bu ndi Livayi, ndi nke Rehum nwa Bani na-achikota. Onye ozo bu Hashabaya onyeisi ochichi okara ndi bi na Keila. O ruru oru e kenyerere ndi ya. 18 Onye ozo na-eso ya bu Binui nwa Henadad onye bu onyeisi ochichi okara akuku Keila nke ozo. O du ndi Keila ibe ya ruo oru ha ketara. 19 Onye na-eso ya bu Eza nwa Jeshua onyeisi ochichi obodo Mizpa. Ya na ndi otu ya ruziri akuku mgbidi ahụ di na mgbago ebe ulo nchikota ngwa agha ruo na nkuku ya. 20 Onye ozo na-eso ya bu Baruk, nwa Zabai, onye ji nnoo inu oku n'obi ruzie mgbidi ahụ

site na nkuku ya ruo n'onu uzọ e si abata ulo Eliashib, bu onyeisi nchujaja. 21 Onye na-eso ya bu Meremot nwa Uraya, nwa Hakoz. O sitere n'onu uzọ ulo Eliashib ruziri ruo na ngwucha ya. 22 Ndi nchujaja si n'akuku Jerusalem wuziri akuku nke na-esote ya. 23 Isonye ha, Benjamin na Hashub wuziri akuku ahụ di n'ihu ulo ha. Azaraya nwa Maaseia, onye bukwa nwa nwa Ananaya wuziri nke na-esote ya, nke dikwa n'akuku ulo ya. 24 Binui nwa Henadad wuziri akuku nke ozo, nke sitere n'ihu ulo Azaraya ruo na nkuku mgbidi ahụ. 25 Palal nwa Uzai wuziri akuku nke na-eso ya site na nkuku mgbidi ahụ ruo n'ulo elu di n'akuku elu elu uloze n'ebe di nso n'ogige ndi nche. Nke so ya bu Pedaia nwa Parosh, 26 na ndi na-eje ozi n'ulonso ahụ bu ndi bi n'elu ugwu Ofel, wuziri akuku nke na-esote ruo n'ebe di n'akuku owuwa anyanwu nke Onu Uzọ Ama Mmiri, ruokwa n'ulo elu nche nke ulo ukwu ahụ. 27 Ndi ikom Tekoa wuru akuku nke ozo na-esote ya. Ha sitere n'ebe chere ulo elu nche nke ulonso ukwu ahụ ihu, wuzie mgbidi ahụ ruo na mgbidi di Ofel nso. 28 Ufodu ndi nchujaja wuziri akuku na-esote, nke di n'ugwu, site n'Onu Uzọ Ama Inyinya. Onye obula wuziri mgbidi nke di n'ihu ulo ya. 29 Zadok nwa Imea wuziri nke na-esota, bu akuku mgbidi ahụ chere ihu n'ulo ya. Shemaya nwa Shekanaya onye na-eche Onu Uzọ Ama Owuwa Anyanwu wuziri akuku nke na-esota. 30 Hananaya nwa Shelemaya na Hanun nwa Zalaf nke isii, wuziri akuku mgbidi nke ozo. Meshulam nwa Berekaya wuziri akuku mgbidi na-esota, bukwa nke di n'ihu ulo obibi ya. 31 Malkija okpu uzu olaedo wuziri akuku na-esota ruo n'ulo ahụ ndi na-eje ozi n'ulonso, na ndi na-azu ahia na-anoko. Ulo a di na ncherita ihu Onu Uzọ Ama Nnyocha. Malkija sitekwara n'ebe ahụ wuzie mgbidi ahụ ruo n'onu ulo ahụ di n'elu nkuku mgbidi ahụ. 32 Ndi okpu uzu olaedo na ndi ahia ruchara oru iwuzi akuku mgbidi nke foduru, site n'etiti onu ulo ahụ di n'elu nkuku mgbidi ahụ ruo n'Onu Uzọ Ama Aturu.

4 Iwe were Sanbalat nke ukwu mgbe o nuru na anyi na-ewuzighari mgbidi ahụ niile. O were iwe di oku, onuma jukwara ya obi. O chirj ndi Juu ochi, kwaakwa ha emo. 2 N'ihu ndi otu ya na ndiisi agha Sameria, o kwuru si, "Gini ka ndi Juu ole na ole a na-adighi ike na-eme? Ha na-acho iwughari mgbidi obodo a? Ha ga-achụ aja? Ha ga-arucha oru niile n'otu ubochi? Ha ga-esita n'aja a kupiasiri akupia mee ka nkume ndi a di ndu, ka o bu site na nkume ochie ndi a akporo oku?" 3 Tobaya onye Amon, onye no ya n'akuku mgbe ahụ, kwukwara okwu si; "Leenu udi mgbidi ha na-ewul O buru na nkita ohia arikwasị ya n'elu o ga-adal!" 4 Mgbe ahụ, e kpere m ekpere si, "Chineke, biko nuru emo a na-akwa anyi. Ka ikwa emo ha laghachikwa ha n'isi; ka a dotakwa ha n'agha buru ha jee mba ozo. 5 Elefula mmehie ha anya, agbagharakwala ha, n'ihu na ha ledara gi anya, ledakwa anyi anya, bu ndi na-ewuzi mgbidi gi." 6 Ya mere, anyi wuziri mgbidi ahụ ruo mgbe ha niile ruru okara n'idi elu ya, n'ihu

na onye ọbụla weputara obi ya ịrụ ọrụ. **7** Ma mgbe Sanbalat, Tobaya, ndị Arab, ndị Amon na ndị Ashdod nūrụ na ọrụ iwuzi mgbidi Jerusalem na-aga n'ihu, nkwana na-emechichala ebe niile puru epu, iwe were ha nke ukwu. **8** Ha niile gbara izu ịchiri ndị agha bịa imegide Jerusalem, ime ka ogbaaghara di n'obodo ahụ. **9** Ma anyị kpere ekpere nye Chineke, kwubakwa ndi nche iguzogide ha ehihie na abali. **10** Mgbe ahụ, ndi juda bidoro itamu ntamu na-asị, na ike ebidola igwu ndi ọrụ ha, na mkpompko ihe fọdurụ ka buru ibu, na naanị anyi apughị ịrucha mgbidi ahụ. **11** Ma n'otu oge ahụ kwa, ndi iro anyi na-agba izu n'akukụ, na-achọ igbu anyi mgbe anyi na-eleghi anya ha maobu mara ka ọrụ ahụ kwusi. **12** Ndi Juu ndi bi ha nso bjara otutu mgbe gwa anyi, "Ebe ọbula unu gbagara, ha ga-ebuso unu agha." **13** N'ihu ya, eguzobere m ndi ufodu n'ebe niile dikarisiri ala n'azu mgbidi ahụ, n'ebe niile ghere oghe, e guzobere ha, kpanye ha mma agha, ube na uta n'aka dika ezinaulo ha si di. **14** Mgbe m lezichara ihe niile anya, eguzooro m oto si ndi ahụ a na-asopuru, na ndi ochichi niile na ndi ọrụ n'obodo ahụ, "Unu atula ha egwu. Chetanu na Onyenwe anyi, nke di ukwu na-eyikwa egwu, ma bukwaaranu ezinaulo unu, umu unu ndi ikom ndi inyom, ndi nwunye unu na ulo unu agha." **15** Mgbe ndi iro anyi choputara na anyi amatala izu ojoo ha, na Chineke emebiekwala atumatu ha, anyi onwe anyi laghachiri n'oru anyi nke iwuzi mgbidi ahụ. **16** Sitekwa n'oge ahụ gaa n'ihu, anyi kere onwe anyi uzọ abuo. Ufodu ndi ji ube, ota na uta na-anọ na nche mgbe ndi ọzọ na-arụ ọrụ. Ndjisi niile putakwara guzo n'azu ndi juda niile ebe ha nọ n'ihu ọrụ ha. **17** Ndi na-edo nkume na ndi ọrụ ọbula debere ngwa ogu ha n'ebe o ga-eru ha aka mgbe ọbula ha na-arụ ọrụ. **18** Ndi ọzọ tinyere mma agha ha n'ukwu ha. Ndi na-egbu opi noka m n'akukụ mgbe niile maka ifu opi mgbe a chorọ ya. **19** Mgbe ahụ, asiri m ndi niile a na-asopuru, ndi ochichi na ndi mmadu ọzọ ahụ niile, "Oru anyi nwere iru di ukwu, gbasapukwa, anyi anokotaghi onu n'otu ebe, ekewakwara anyi ebe di iche iche na mgbidi. **20** Ya mere, mgbe ọbula unu nuru uda opi, gbaranu oso bja n'ebe m nọ. Chineke ga-alukwara anyi ogu." **21** Ya mere, anyi nogidere n'oru anyi site n'ihè mbu nke ututu ruo mgbe kpakpando putara. Okara n'ime ndi ọrụ jikwa ube noro na nche. **22** Agwara m ndjisi ọrụ niile okwu si ha na onyeisi ọrụ ọbula na ndi na-enyere ya aka n'oru ga-na-anọ na Jerusalem n'abali niile. N'uzo di otu a, ndi ọrụ ga-arụ ọrụ ha n'oge ihe di, ma ha ga-anokwa na nche n'abali. **23** N'oge ndi a niile, eyipughị m uwe m yi n'ahu. O nwekwaghi onye ọbula ọzọ, maobu nwanne m nwoke, maobu ndi nche na-eso m onye yipuru uwe ya ma onye ukwu ma onye nta. Mma agha anyi na-adikwa anyi n'ukwu mgbe niile, ọbuladi mgbe anyi chorọ mmiri.

5 N'oge ahụ, ufodu ezinaulo bidoro itamu ntamu megide ndi Juu ibe ha. **2** Ufodu na-atamu na-asị, "Anyi na umu anyi di ukwu n'onuogugu. O buru na anyi ga-eri nri di ndu, o kwesikwara ka anyi nwee ike

izuru oka." **3** Ndi ọzọ na-asikwa, "Anyi agbaala ubi anyi, ubi vaini anyi na ulo anyi n'ibe ka anyi nweta mkpuru ubi n'oge unwu." **4** Ma ndi ozokwa na-asị, "Lee na anyi gbazitere ego anyi ji tuo utu isi eze maka ubi anyi na ubi vaini anyi. **5** N'agbanweghi na o bu otu anu ahụ na obara ka anyi na ndi Juu ọzọ nwere, dika umu ha di ka umu anyi dikwa, ma anyi emeela ka umu anyi ndi ikom na ndi inyom buru ndi ohu. Ufodu n'ime umu anyi ndi inyom aburulari ndi ohu, ma anyi enweghi ike nke aka anyi, n'ihu na ndi ọzọ bu ndi nwezi ala ubi anyi na ubi vaini anyi niile." **6** Iwe were m nke ukwu mgbe m nuru mkpu akwa ha na mkpesa ndi a. **7** Ya mere, mgbe m chesiri echiche banyere ya, e boro m ndi a na-asopuru na ndi ochichi ebubo. A gwara m ha, "Unu na-anara umunna unu omurunwa ego unu enyere ha." Ya mere, a kporo m nzuko oha mmadu maka imegide ha. **8** N'ubochi nzuko ahụ, agwara m ha okwu si, "Otutu n'ime anyi na-agbali n'uzo niile ihu na anyi zutaghachiri umunna anyi ndi Juu bu ndi e resiri ndi mba ọzọ. Ma unu nọ n'ebe a na-agbali ime ha ka ha ghoọ ndi ohu unu. Ruo ole mgbe ka anyi ganogide na-agbaputa ha site n'onodu ihu ohu?" Ma ha niile ekwughị okwu ọbula, n'ihu na ha enweghi ihe ha ga-ekwu. **9** Agwakwara m ha okwu ọzọ si, "Ihe unu na-eme joro njo. O kwesighi ka unu tuo egwu Chineke si otu a gbanari nkocha nke ndi iro anyi, bu ndi mba ọzọ?" **10** Mu onwe m na umunna m na ndi na-ejere m ozi na-agbazinye umunni anyi ego na oka. Ma ka anyi kwusi inara omurunwa. **11** Nyeghachinu ha ala ubi ha niile ngwangwa, ma ubi vaini ha niile, ubi oliv ha niile, ulo ha niile na omurunwa nke unu na-anara ha nke bu otu uzo n'ime nari nke ego, oka, mmanya ohuru na mmanu. **12** Ha siri, "Anyi ga-enyeghachi ha. Anyi agakwaghi anara ha ihe ọzọ. Anyi ga-emezu ihe i kwuru." Mgbe ahụ, akpokotara m ndi nchujaja, mee ka ndi ndu na ndjisi ozi nno iyi imezu nkwa ha. **13** Ayoghariri m onu onu uwe mwuda m si, "Otu a ka Chineke ga-esi yochapu site n'ulo ha na ihe nweta ha onye ọbula nke na-agaghi edebezu nkwa a." Ndi niile zuko kwere si, "Amen." Ha tokwara Onyenwe anyi: Ha niile mekwara ihe ha kwere na nkwa. **14** Ozo, n'ime afo iri na abuo ahụ a hoputara m i bu onyeisi ochichi na juda, site n'iri afo abuo nke ibu eze Ataksekse ruo n'afọ iri ato na abuo ya, mu na umunni m esiteghi na nri a na-atukoro onyeisi ochichi were ihe oriri ọbula. **15** Ma o bughị otu a ka o si di na mbu, n'ihu na ndjisi ochichi niile buru m uzo chia boro ndi ahụ ibu arọ di ukwu. Ha na-anakota site n'aka onye ọbula iri mkpuru olocha anọ, tinyere ihe oriri na mmanya ha na-ewebatakwa. Ọbuladi ndi na-enyere ha aka mekpakwara ndi mmadu ahụ. Ma emeghi m otu a, n'ihu itu egwu Chineke. **16** Kama, anogidesiri m ike n'oru iwughari mgbidi ahụ, achikotara ndi ikom m niile n'ebe ahụ n'ihu ije ozi a. O dighikwa ala anyi zuru. **17** Ma otu o di, ndjisi Juu onuogugu ha di otu nari na iri na ise na-eri nri na tebul m, tinyere ndi na-abjakwute anyi site na mba ndi di anyi gburugburu. **18** Ihe na-ezu nri a na-eri n'ulo m kwa ubochi bu otu

ehi na aturū isii gbara abūba, na ọtutū ọkūkū, na ụdị mmanya dī iche iche a na-ebubata kwa ụbọchị iri ọbụla. N'agbanyeghị nke a, ọ dighị mgbe ọbụla m nara site n'aka ha ụtū ihe oriri nke onye na-achị ala kwesiri inweta, n'ihī na ha onwe ha nọ na mkpa dī ukwu. **19** Chineke m biko, echefula ihe m meere ndi a, gozie m n'uzọ nke gi.

6 Mgbe a gwara Sanbalat, na Tobaya, na Geshem onye Arab, na ndi iro anyi ndi ọzọ na m ewuzichaala mgbidi ahū, na ọ dīkwaghị ntipu fọdurū na ya, ọ bụ ezie na n'oge ahū, etinyebeghị m ibo n'ọnū ụzọ ama ya niile. **2** Sanbalat na Geshem zitere m ozi a, "Bja ka anyi zukọta n'otu obodo nta nke dī n'obosara ala Ono." Ma ha na-achọ ụzọ imerū m ahū. **3** Ya mere, azara m ha site n'aka ndi ozi si, "Ana m arū ọrū dī oke mkpa, agaghị enwe ike iridata. N'ihī ginj ka ọrū a ga-eji kwūsi mgbe m ga-ahapū ya jba n'ebe i nọ?" **4** Ha zitere ozi ahū ugboro anọ, ma enyere m ha otu ọsisa ahū ugboro anọ. **5** Na nke ugboro ise, Sanbalat ziteere m onye na-ejere ya ozi, ya na akwūkwo ozi nke e mechighi emechi o ji bja. **6** Nke a bụ ihe e dere n'ime ya; "Anūla ya na mba niile, Geshem kwukwara otu ihe ahū, na gi na ndi Juu na-akwado inupu isi. Ọ bụ ya mere i ji na-ewu mgbidi ahū. Ozi ahū na-ekwukwa na gi onwe gi na-achọ jbu eze ha, 7 na i hoptala ndi amūma ndi ga-ekwuputa na Jerusalem na i bụ eze ndi Juda. Ugbu a, ozi a ga-eru ntj eze, ya mere, bja ka mū na gi kpariata ụka n'etiti onwe anyi." **8** Ma eziri m ya ozi si, "O nweghị eziokwu ọbūla dī n'ihē i na-ekwu, n'ihī na ha bụ ihe i cheputara n'obi gi." **9** Nzube ha bụ ime ka ujo tūọ anyi. Ha na-echekwaa si, "Ha ga-ada mba n'oru a ma hapukwa irucha ya." Ma akpokuru m Chineke si ya, "Biko gbaa aka m ume." **10** Otu ụbọchị, a gara m n'ulo Shemaya, nwa Delaya, nwa Mehetabel, onye e mechibidoro ụzọ n'ulo ya. Ọ sirj m, "Ka anyi zukota n'ulo Chineke, n'ime ulonso, ka anyi mechiekwa ụzọ niile nke ulonso ahū, n'ihī na ndi ikom na-abia igbu gi, e, n'abalj ka ha na-abia igbu gi." **11** Ma azara m si; "O kwesiri ka mū onwe m bụ onyeisi ọchichj gbaa ọsọ? O kwesiri ka mmadu dika m gbaa ọsọ gbaba n'ulonso Chineke jzopta ndu ya? Agaghj m aga." **12** Mgbe ahū ka o doro m anya na Chineke agwaghj ya okwu ọbūla, kama na ọ bụ Tobaya na Sanbalat zurū ya. **13** E goro ya ọrū ka o yinye m egwu, ka m site na-ime otu a mehie, mgbe ahū, ha ga-ahū ihe ha ga-eji nye m aha ojoo, kwaa m emo. **14** "Chineke m, cheta Tobaya na Sanbalat, n'ihī ihe ndi a niile ha mere, chetakwa Noadaya, bụ onye amūma nwanyi, na ndi amūma ndi ọzọ niile fodorū, bụ ndi ahū chorō ime ka m tūọ egwu." **15** E wuchara mgbidi ahū n'ubochj iri abuo na ise nke onwa Elul, n'ime iri ụbọchj ise na abuo. **16** Mgbe ndi iro anyi niile nuru ya, mba niile ndi no anyi gburugburu turu ujo, obi jukwara ha oyi, n'ihī na ha matara na-aruru oru a site n'inyeaka Chineke. **17** Ozo, n'ubochj ndi ahū ndi Juda a na-asopuru na e zigara Tobaya otutu akwukwo ozi, akwukwo ozi Tobaya na-erutekwa ha aka. **18** N'ihī na

otutu ndi Juda nuru iyi jno ya n'ukwu, n'ihī na ogo ya nwoke n'ala Juda bu Shekanaya nwa Ara. Ozokwa, Jehohanan nwa nwoke Tobaya na-alu nwa nwanyi Meshulam, nwa Berekaya. **19** Ha niile nogidere na-agwa m otu Tobaya si buru ezigbo mmadu. Ma ha na-apukwa gaa kororo ya ihe niile m kwuru. N'ihī ya Tobaya zitere otutu akwukwo ozi ime ka ujo tuo m.

7 Mgbe e wuzichara mgbidi ahū, na mgbe m guzobesiri ibo n'onu uzo ya niile n'onodu ha, hoputakwa ndi obu abu na ndi nche, na ndi Livayi. **2** Enyefere m oru ilekota Jerusalem n'aka nwanne m nwoke bu Hanani, ike na Hananaya onye bu onyeisi ulo ukwu ahū e wusiri ike, n'ihī na ọ bụ nwoke na-ekwu eziokwu, burukwa onye na-atu egwu Chineke karja otutu ndi ozo. **3** Agwara m ha, "Na-emeghenu onu uzo ama naanji mgbe chi boziri nke oma. Kpochiekwa ha mgbe ndi nche ka no na nche. Hoputakwanu ndi bi na Jerusalem ka ha buru ndi nche. Ufodu ga-eche n'ebe a hoputara ha, ufodu ga-eche n'akuku ulo nke aka ha." **4** N'oge a obodo ahū buru ibu dikwa mbara, ma ndi bi n'ime ya di ole na ole n'onuogugu, ulo ndi di n'ime ya bukwa ihe ewugharibeghi. **5** Ya mere Chineke m tinyere ya n'obi m ka m chikota ndi niile a na-asopuru, ndi ochichj, na ndi niile bi n'obodo, maka idebanye aha n'akwukwo ezinaulo n'ezinaulo. Achotara m ebe e deputara usoro ndi mmadu niile bu uzo lota Juda n'oge gara aga. Nke a bụ ihe m choputara edere n'ime ya: **6** Ndi a bu ndi obodo niile a na-achj achj, bu ndi sitere na ndota n'agha nke Nebukadneza, eze Babilon, onye dotara ha n'agha buru ha laa n'ala ozo. Ha loghachitere na Jerusalem nakwa Juda, onye obula n'obodo nke aka ya. **7** Ndjisi ha na Zerubabel soo, bu Jeshua, Nehemaya, Azaraya, Raamaya, Nahamani, Mdekai, Bilshan, Misperet, Bigvai, Nehum na Baana. Ihe ndeputa onuogugu ndi ikom Izrel bu nke a: **8** Ndi agburu Parosh, puku abuo, otu narj na iri asaa na abuo, **9** nke Shefataya, narj ato na iri asaa na abuo, **10** nke Ara, narj isii na iri ise na abuo, **11** nke Pahat-Moab site n'umu Jeshua na Joab, puku abuo, na narj asato na iri na asato, **12** nke Elam, otu puku, na narj abuo na iri ise na ano, **13** nke Zatu, narj asato na iri ano na ise, **14** nke Zakai, narj asaa na iri isii, **15** nke Binui, narj isii na iri ano na asato, **16** nke Bebai, narj isii na iri abuo na asato, **17** nke Azgad, puku abuo, na narj ato na iri abuo na abuo, **18** nke Adonikam, narj isii na iri isii na asaa, **19** nke Bigvai, puku abuo, na iri isii na asaa, **20** nke Adin, narj isii na iri ise na ise, **21** nke Atea (site na Hezekaya), iri itoolu na asato, **22** nke Hashum, narj ato na iri ato na asato, **23** nke Bezai, narj ato na iri abuo na ano, **24** nke Harif, otu narj na iri na abuo, **25** nke Gibon, iri itoolu na ise. **26** Ndi ikom Betlehem na Netofa, otu narj na iri asato na asato, **27** ndi Anatot, otu narj na iri abuo na asato, **28** ndi Bet-Azmet, iri ano na abuo, **29** ndi Kiriath Jearim, Kefira na Beerot, narj asaa na iri ano na ato, **30** ndi Rema na Geba, narj isii na iri abuo na abuo, **31** ndi Mikdash, otu narj na iri abuo na abuo, **32** ndi Betel

na Ai, otu narị na iri abụọ na atọ, **33** ndị Nebo nke ozo, iri ise na abụọ, **34** ndị agburu Elam nke ozo, otu puku, narị abụọ na iri ise na anọ, **35** ndị Harim, narị atọ na iri abụọ, **36** ndị Jeriko, narị atọ na iri anọ na ise, **37** ndị Lod, Hadid, na Ono, narị asaa na iri abụọ na otu, **38** ndị Senaa, puku atọ, na narị itoolu na iri atọ. **39** Ndị nchajaja: ndị agburu Jedaya site n'ezinaulo Jeshua, narị itoolu na iri asaa na atọ, **40** ndị Imea, otu puku, na iri ise na abụọ, **41** ndị Pashua, otu puku, na iri abụọ na iri anọ na asaa, **42** ndị Harim, otu puku, na iri na asaa. **43** Ndị Livay: ndị agburu Jeshua site na Kadmiel nke umu Hodavaya, iri asaa na anọ. **44** Ndị obu abu: ndị agburu Asaf, otu narị, na iri anọ na asatọ. **45** Ndị nche onu uzo ulonso ukwu: ndị agburu Shalum, Atea, Talmon, Akub, Hatita na Shobai otu narị, na iri atọ na asatọ. **46** Ndị na-eje ozi n'ulonso: ndị agburu Ziha, Hasufa na ndi Tabaot, **47** Keros, Sia, Padon, **48** Lebana, Hagaba, Shalmal, **49** Hanan, Gidel, Gaha, **50** Reaya, Rezin, Nekoda, **51** Gazam, Uza, Pasea, **52** Besai, Meunim, Nefusim, **53** Bakbuk, Hakufa, Hahua, **54** Bazlut, Mehida, Hasha, **55** Bakos, Sisera, Tema, **56** Nezaya na Hatifa. **57** Agburu ndi na-ejere eze Solomon ozi, ya bu ndi agburu Sotai, Soferat, Perida, **58** Jaala, Dakon, Gidel, **59** Shefataya, Hatil, Pokeret-Hazebaim na Amon. **60** Ndị na-eje ozi n'ulonso na umu ndi na-ejere eze Solomon ozi, di narị atọ na iri itoolu na abụọ. **61** Ndị a bu ndi ozo sitere n'obodo Tel Mela, Tel Hasha, Kerub, Adon na Imea, nke di n'ala Peshja lota. Ma ha enweghi ike igosi ezinaulo ebe agburu ha si n'Izrel. **62** Ndị agburu: Delaya, ndi Tobaya na ndi Nekoda, narị isii na iri anọ na abụọ. **63** Sitekwa n'etiti ndi nchajaja: Ndị agburu: Hobaya, Hakoz na Bazilai (nwoke luru ada Bazilai onye Gilead a kpoọ ya aha n'aha ha). **64** Ndị a choro ebe e deputara usoro omumu ha n'akwukwo, ma ha achotaghi ha n'ihu ya e wepuru ha n'oru nchajaja dika ndi na-adighi ocha. **65** N'ihu nke a, onyeisi ochichi nyere iwu ka ha ghara iri ihe aja dikarisiri nso, tutu ruo mgbe a ga-enwe onye nchajaja na-eji Urim na Tumim ajuta ase. **66** Nkpokota onuogugu ndi niile lotara di iri puku anọ na abụọ, na narị atọ na iri isii, **67** nke a agunyeghi ndi ohu ndi ikom na ndi inyom di puku asaa, na narị atọ na iri atọ na asaa, ndi ikom na ndi inyom, ndi obu abu di narị abụọ, na iri anọ na ise. **68** Inyinya di narị asaa na iri atọ na isii, inyinya muul narị abụọ na iri anọ na ise, **69** inyinya kamel di narị anọ na iri atọ na ise, ebe inyinya ibu di puku isii, na narị asaa na iri abụọ. **70** Ma ufodu n'ime ndisi ezinaulo nyere onyinye maka oru ahụ. Onyeisi ochichi tynere n'ulokwu otu puku darik olaedo, iri efere olaedo ise na uwe ndi nchajaja narị ise na iri atọ. **71** Ufodu ndisi ezinaulo tynere n'ulokwu maka ije ozi ahụ, darik olaedo puku iri abụọ, na otutu minas olaocha puku abụọ na narị abụọ. **72** Nkpokota onuogugu nke ndi mmadu foduru nyere bu, darik olaedo puku iri abụọ, na minas olaocha puku abụọ, na uwe ndi nchajaja iri isii na asaa. **73** Ndị nchajaja, na ndi Livay, na ndi nche onu uzo, ndi obu abu na ndi na-eje ozi n'ulonso, tynere ufodu ndi mmadu na ndi Izrel

niile foduru, gara birikwa n'obodo nke ha. Mgbe onwa asaa ruru, n'oge a ndi Izrel niile e birila n'obodo nke aka ha,

8 Ndị mmadu niile zuko dika otu onye na mbara ala di n'Onu Uzo Ama Mmiri. Ha gwara Ezra onye nkuzi ka o weta akwukwo Mosis, nke Onyenwe anyi nyere ndi Izrel n'iwu. **2** Ya mere, Ezra, onye nchajaja weputara akwukwo iwu ahụ bu nke ndi ikom na ndi inyom na onye obula ga-aghota ihe mejuputara. **3** O chere ihu n'Onu Uzo Ama Mmiri were oke olu guo ya site n'ututu ruokwa ehilhe n'ihu ndi nwoke, ndi nwanyi na ndi ozo nwere ike ighotu ihe o na-agu. Mmadu niile gekwara nti na nguputa nke akwukwo iwu ahụ. **4** Ezra onye ode akwukwo, rigoro n'elu ihe mgbakwasị ukwu ha mere maka nke a. Ndị guzo n'aka nri ya bu, Matitaia, Shema, Anaia, Uraya, Hilkaya na Maaseia. Ndị guzo n'aka ekpe ya bukwa ndi a: Pedaia, Mishael, Malkija, Hashum, Hashbadana, Zekaraya na Meshulam. **5** Ezra meghere akwukwo ahụ mgbe mmadu niile na-ahuzu ya n'ihu na o guzoro n'ebe di elu mgbe o na-agu ya. Mmadu niile guzoro oto mgbe o na-agu ya. **6** Mgbe ahụ, Ezra goziri Onyenwe anyi Chineke ukwu ahụ, mmadu niile zakwara si; "Amen! Amen!" Ha chiliri aka ha abuo elu, kpo isiala nye Onyenwe anyi. **7** Ndị Livay aha ha bu Jeshua, Bani, Sherebaya, Jamin, Akub, Shabetai, Hodia, Maaseia, Kelita, Azaraya, Jozabad, Hanan na Pelia, kuziri ndi mmadu ihe di n'iwu mee ka ha ghota ya dika ha guzo n'ebe ahụ. **8** Ha guputara site n'akwukwo iwu Chineke ahụ, sugharja ya, kowazie okpurukpu okwu niile di n'ihu a guputara, mee ka ndi mmadu ghota ihe a na-aguputa nke oma. **9** Mgbe ahụ, Nehemaya, onyeisi ochichi, na Ezra, ode akwukwo na onye nchajaja, na ndi Livay ahụ na-atuziri ndi mmadu ihe, gwara ndi ahụ niile si: "Taa bu ubochi di nso nye Onyenwe anyi, Chineke unu. Unu erula uju maobu bee akwa." N'ihu na ha niile na-akwa akwa mgbe ha na-ege nti n'okwu niile nke iwu ahụ. **10** Nehemaya gwakwara ha si; "Laanu n'ulo unu gaa mee mmemme oriri na onu nyekwanu ndi na-enweghi nke ha ga-eri. Ubochi taa di nso nye Chineke anyi. Unu erukwala uju, n'ihu na onu Onyenwe anyi bu ike unu." **11** Ndị Livay mere ka ndi mmadu ahụ noro nwayoo, na-asị, "Noronu nwayoo, n'ihu na taa bu ubochi di nso, o bughu ubochi iru uju na anya mmiri." **12** Ya mere, ha niile lawara i ga rie ma nuu, na ikenye ndi ozo site n'ihu ha nwere. Ha gwakwara ime mmemme nke oke onu, n'ihu na ha ghotara okwu agwara ha. **13** N'ubochi nke abuo nke onwa ahụ, ndisi ezinaulo niile na ndi nchajaja, na ndi Livay, zuko n'ebe Ezra, bu onye nkuzi no, maka itinye uche n'akwukwo iwu ahụ. **14** Mgbe ha na-agu ya, ha choputara ebe Onyenwe anyi gwara Mosis si ya na umu Izrel kwesiri ibi n'ulo ikwu mgbe obula a na-eme mmemme ulo ikwu nke a ga-eme n'onwa ahụ. **15** O kwukwara na ha ga-ekwusa okwu a n'obodo niile nke Juda na Jerusalem si; "Gaanu n'ala ugwu

ugwu gbute alaka osisi oliv ụlọ, na alaka oliv ọhja, na alaka osisi mietul, na alaka nkwu, na alaka osisi ndị ozo na-enye ndo nke a ga-eji wuo ebe unu ga-ebi tutu ruo mgbe mmemme ahụ ga-agwụsi, dika e dere ya n'akwukwo iwu." **16** Ya mere, ndị ahụ pụrụ gaa weta alaka osisi, jiri ha wuore onwe ha ụlọ ahijia ha ga-ebi nwa mgbe nta n'elu ụlọ ha, na n'ogige ụlọ nke aka ha, nakwa n'ogige ụlọ Chineke, na mbara ala Onu Uzọ Ama Mmiri, na n'akụkụ Onu Uzọ Ama Ifrem. **17** Ndi ahụ niile si na ndota n'agha lota wuuru onwe ha ụlọ ikwu biri n'ime ya ubochi asaa ahụ niile e mere mmemme ahụ. Oke onu juputara obi mmadu niile, n'ihu na site n'oge Joshua nwa Nun ruo n'oge a, o nwebeghi mgbe umu Izrel mere mmemme a n'uzo di otu a. **18** Ezra na-aguputa site n'akwukwo iwu Chineke kwa ubochi, site n'ubochi mbu ruo n'ubochi ikpeazu. Ha mere mmemme ahụ ubochi asaa ma n'ubochi nke asato ha nwere ogbako ofufe mmechi dika e dere ya n'iwu.

9 N'ubochi nke iri abuo na anọ nke otu onwa ahụ, ndi Izrel niile zukokwara na obubu onu, yiri uwe iru uju, kpokwasikwa onwe ha ntu n'isi. **2** Ndi si n'agburu Izrel wezugakwara onwe ha site n'ebe ndi mba ozo niile no. Ha guzoro n'onodu ha kwuputa mmehie ha na ajo omume nke nna nna ha. **3** Ha guzokwara n'ebe ahụ ha no guo site n'akwukwo iwu nke Onyenwe anyi, bu Chineke ha ruo awa ato. Ha jikwa awa ato nke ozo kwuputa mmehie ha, na ife Onyenwe anyi Chineke ha ofufe. **4** Mgbe ahụ Jeshua, Bani, Kadmiel, Shebanaya, Buni, Sherebaya, Bani na Kenani rigoro guzo n'elu ihe nguzo ndi Livayi. Ha jiri oke olu kpokuo Onyenwe anyi bu Chineke ha. **5** Ndi Livayi ndi a, Jeshua, Kadmiel, Bani, Hashabneia, Sherebaya, Hodia, Shebanaya na Petahaya siri, "Bilienu oto, too Onyenwe anyi Chineke unu, onye na-adi site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi." "Ka aha gi di ebube buru ihe a goziri agozi, ka o buru ihe e buliri elu kariya ngozi niile na otuto niile. **6** Gi onwe gi, naani gi bu Onyenwe anyi. Gi kere eluigwe, o buladi eluigwe kachasi elu, na kpakpando niile nke mbara eluigwe, uwa na ihe niile di n'ime ya, oke osimiri niile na ihe niile di n'ime ha. O bu gi na-enye ihe niile ndu, usuu niile nke eluigwe na-akpokwa isiala nye gi. **7** "Gi, onwe gi bu Onyenwe anyi Chineke ahụ, onye hoputara Ebram site n'obodo Uo nke ndi Kaldia, kpoputa ya, gugharja aha ya ka o buru Ebrahim. **8** I hukwara n'obi ya kwesiri ntukwasị obi nye gi. gi na ya gbakwara ndu na i ga-enye umu ya ala ndi Kenan, nke ndi Het, nke ndi Amorait, nke ndi Periz, nke ndi Jebus na nke ndi Gigash. I mezuola nkwa gi n'ihu na i bu onye ezi omume. **9** "I huru nsogbu na iru uju niile nke nna nna anyi ha n'ala Ijpt; i nukwara akwa ha n'akuku Osimiri Uhie. **10** I gosiri Fero na ndiji ochichi ya na ndi ya niile otutu ihe iribama na oru ebube n'ihu na i huru otu ha siri site na nganga juru ha obi mesoo ndi gi mmeso ojoo. Uwa niile maara aha gi taa n'ihu oru ebube ndi a niile i ruru. **11** I kewara Osimiri Uhie abuo mee ka ndi gi site n'ala akoro gafee. Ma i mere ka ndi iro ha na-

achu ha oso nwuo n'ime oke osimiri ahụ. Ha mikpuru dika nkume danyere n'ime mmiri, nke oke osimiri. **12** I ji ogidi igwe ojii duo nna nna anyi ha n'ehie, ma were ogidi oku duo ha n'abali, inye ha ihè ka ha ghara ijehie uzo. **13** "I sitere n'eluigwe gwa ha okwu, i ridatara n'ugwu Sajnai, i nyere ha iwu na ntuziaka niile ziri ezi, nyekwa ha ukpuru na ihe niile di mma nke enyere n'iwu. **14** I mere ka ha mata ubochi izuikwe gi di nso, nyekwa ha iwu site n'onu ohu gi Mosis, ka ha debe iwu gi na ukpuru gi niile. **15** I sitere n'eluigwe nye ha achicha mgbe aguu guru ha, sitekwa na nkume nye ha mmiri mgbe akpiri kporo ha nku. I sikwara ha baa n'ime ala ahụ inweta ala ahụ bu nke i weliri aka gi ruo iyi inye ha. **16** "Ma nna nna anyi ha erubeghi isi n'okwu gi, n'ihu isiike ha na nganga ha. **17** Ha egeghi nti obula, ha echetakwaghị ihe iribama niile i meere ha. Kama ha nupuru isi hoputara onwe ha onyeisi ga-eduru ha ilaghachi Ijpt. Ma i bu Chineke onye na-eme ebere, onye na-agbaghara mmehie ndi gi mgbe obula. I bu onye obioma, onye iwe na-adighi ewe osiso. I juputara n'ihunanya na amara mgbe niile. N'ihu ya, i gbakutaghị ha azu, **18** o buladi mgbe ha meere onwe ha nwa ehi ha kpuru akpu kwuo si, 'Nke a bu chi unu. O bu ya si n'ala Ijpt duputa anyi,' maobu mgbe ha mehiere megide gi n'uzo niile. **19** "Ma n'ihu obi ebere gi nke di ukwu, i hapughi ha ka ha nwuo n'ozara. Ogidi igwe ojii ahụ duuru ha ubochi niile, ma ogidi oku ahụ dukwara ha abali niile. **20** I zitere ezi Mmuo nke gi ime ka ha nwee uche. I gbochikwaghị manà gi iru ha onu, i nyekwara ha mmiri n'ihu akpiri ikpo nkụ ha. **21** Iri afo anọ ka i debere ha ndu n'ozara. O dighi ihe koru ha n'oge ahụ. Uwe ha akaghị nka, ukwu ha azaghị. **22** "I nyere ha alaeze na mba di iche iche, kenye ha obuladi ebe ndi dikarisiri anyi. Ha nwetara ala Saihon bu eze Heshbon, na ala Og bu eze Bashan. **23** I mere ka umu Izrel mubaa dika kpakpando nke eluigwe, i kpoataru ha n'ala ahụ i gwara ndi bu mma ha ka ha baa nweta. **24** Umu ha banyere nweta ala ahụ. I meriri ndi Kenan n'ihu ha, bu ndi bi n'ala ahụ. I weere ndi Kenan ahụ nyefee n'aka ha, ha na ndi eze ha, na ndi niile bi n'ala ahụ ka ndi gi jiri ha mee ihe obula ha kpabiri n'obi ha. **25** Ndi gi nwetara ala mara mma, na otutu obodo e wusiri ike; ha nwetakwara otutu ụlọ nke ihe oma juru n'ime ha, na olulu mmiri e gwuru nke oma, na ubi vainj mkpuru di, na ubi oliv, na otutu osisi oma ndi ozo na-amj mkpuru. Ha rijuru afo, ahụ ha mara mma ile anya, ha nurikwara onu n'ihu ngozi i goziri ha. **26** "Ma ha nupuru isi n'okwu gi, ju iwu gi, gbuo ndi amuma turu ha mmehie ha n'ihu, meekwa otutu ihe ojoo ndi ozo di iche iche. **27** N'ihu nke a, i nyefere ha n'aka ndi iro ha, ndi kpaburu ha. Ma n'ime mkapbu ha, ha kpokuru gi, i nokwara n'eluigwe nu ekpere ha, sitekwa n'obi ebere gi zigara ha ndi bjara zoputa ha, na ndi naputara ha site n'aka ndi iro ha. **28** "Ma mgbe ihe bidoro igara ha nke oma, ha mekwara ihe joro njo n'ihu gi. Ozokwa, i nyefere ha n'aka ndi iro ha ka ndi iro ha merie ha. Ma mgbe obula ndi gi chegharikwutere gi, kpokuo gi ka i nyere

ha aka, i na-anụ arịrịọ ha, sitekwa n'obi ebere gi gbaputa ha. **29** "I doro ha aka na ntị si ha loghachi debe ihe i nyere n'iwu. Ma ha sitere na nganga juru ha obi ju idebe iwu gi. Ha mehiere megide ihe niile i nyere n'iwu, o bu ezie na ha maara na idebe ya gawetara ha ndu. Ma site n'isiike ha, ha gbakutara gi azu, buru ndi isiike na ndi juru ige nti. **30** Ma i sitere na ntachiobi gi nye ha ogologo oge icheghari; i doro ha aka na nti site n'onu ndi amuma gi, ma ha eghegi nti. Ya mere, i kwenyekwara ka ndi iro ha merie ha ozo. **31** Ma n'ih i obi ebere gi i bibighi ha kpmkpm; i gbakutakwagi ha azu n'ih na i bu Chineke onye di ebere na onye amara. **32** "Ugbu a, Chineke anyi, Chineke di ukwu, onye di ike dikwa ebube, onye na-edebe ogbugba ndu ihunanya ya, ka onodu ihe isi ike a ghara ibu ihe nta n'anya gi. Ntaramahulu nke dakwasiri anyi, ndi eze anyi na ndi ndu anyi, ndi nchujaja anyi, ndi amuma anyi, nna nna anyi ha na ndi gi niile, site n'oge ndi eze Asirja buru uzo lugbuo anyi n'agha tutu ruo taa. **33** Ma gi onwe gi bu onye ezi omume, n'ih niile bjakwasiri anyi; i mere ihe kwesiri, ebe anyi onwe anyi mere ajo omume. **34** Ndi eze anyi, ndi ndu anyi na ndi nchujaja na nna nna anyi edebeghi iwu gi; ha anaghikwa nti n'ih niile i nyere n'iwu maobu ihe ama gi nke i doro ha aka na nti idebe. **35** O buladi mgbe ha no n'alaeze nke aka ha na-ekpori ndu, nke oke idi mma gi nke i mere ka o rute ha aka, n'ala oma ahụ sara mbara nwere ume i nyere ha, ha efeghi gi ofufe, ha esitekwaghi n'uzo ozo ha chigharja. **36** "Ma lee, anyi bu ndi ohu taa, e, anyi bu ndi ohu n'ala ahụ i nyere nna nna anyi ha, ka o buru ebe ha ga-esi rie mkpuru o miputara na ihe oma o na-amiputa. **37** N'ih ihe mmehie anyi, mkpuru oma niile a na-esi na ya weputa ka ndi eze ahụ niile i mere ka ha na-achi anyi na-ewere. Ha nwere ike n'ahụ anyi, na n'ebe anụ ụlọ anyi di ka o si di ha mma. Anyi na-ahujukwa anya. **38** "N'ih ihe ndi a niile, anyi na-ekwe gi nkwa ugbu a na anyi ga-efe gi. Anyi, ndiisi anyi, ndi Livayi na ndi nchujaja, na-etinye aha anyi n'ogbugba ndu a."

10 Ndi tinyere aka, n'akwukwo ahụ bu: Onyeisi ochichi: Nehemaya nwa Hakalaya. Zedekaya, **2** Ndi ozo bu Seraya, Azaraya, Jeremaya, **3** Pashua, Amaraya, Malkija, **4** Hatush, Shebanaya, Maluk, **5** Harim, Meremot, Obadaya, **6** Daniel, Gineton, Baruk, **7** Meshulam, Abija, Mijamin, **8** Maazaya, Bilgai na Shemaya. Ndi a bu ndi nchujaja. **9** Ndi Livayi so tinye aka ha n'akwukwo bu, Jeshua nwa Azanaya, Binui otu n'ime umu Henadad, Kadmiel, **10** ndi so ha na-arụ oru: Shebanaya, Hodia, Kelita, Pelaia, Hanan, **11** Mika, Rehob, Hashabaya **12** Zakua, Sherebaya, Shebanaya, **13** Hodia, Bani na Beninu. **14** Ndiisi ochichi tinyere aka ha bu, Parosh, Pahat-Moab, Elam, Zatu, Bani, **15** Buni, Azgad, Bebai, **16** Adonajia, Bigvai, Adin, **17** Atea, Hezekaya, Azoa, **18** Hodia, Hashum, Bezai, **19** Harif, Anatot, Nebai, **20** Magpiash, Meshulam, Hezia, **21** Meshezabel, Zadok, Jadua, **22** Pelataya, Hanan, Anaia, **23** Hoshea, Hananaya, Hashub, **24** Halohesh, Pilha,

Shobek, **25** Rehum, Hashabna, Maaseia, **26** Ahaya, Hanan, Anan, **27** Maluk, Harim na Baana. **28** "Ndi ozo foduru bu ndi nchujaja, ndi Livayi, ndi nche, ndi obu abu, ndi na-eje ozi n'ulonso na ndi ahụ niile sitere n'irube isi n'iwu Chineke wezuga onwe ha site n'ebe ndi mba ozo ahụ bi ha gburugburu no, ha na ndi nwunye ha na umu ha ndi ikom na ndi inyom, bu ndi niile tozuru ighota ihe. **29** Ndi a niile sooro umunne ha ndi Izrel a na-asopuru, jikootaa onwe ha n'obubu onu na ihu iyi igbaso iwu Chineke, nke o nyere site n'aka Mosis, bu ohu Chineke; na ilezi anya rube isi n'ih niile enyere n'iwu, ntuziaka niile na ukpuru niile nke Onyenwe anyi bu Onyenwe anyi. **30** "Anyi kpebikwara na umu anyi ndi ikom na ndi inyom agaghi alu di maobu nwunye site na mba ozo. **31** "Anyi kpebikwara na o buru na ndi mba ozo eburu ngwa ahia ha maobu mkpuru ubi ha bia ire ya n'ubochi izuikwe, maobu n'ubochi ozo di nso, anyi agaghi azu ihe obula. Anyi na-ekpebikwa na anyi agaghi aru oru obula n'afu nke asaa niile, kwekokwa na anyi agbaghara umunna anyi niile ji anyi ugwu n'afu ahụ. **32** "Anyi kwekoritakwara na anyi ga-atu utu otu uzo n'ime uzo ato nke otu shekel afu niile maka iji kwadoo oru ulonso ukwu Chineke, **33** maka ime ka ihe ndi a diri n'ulonso ukwu ahụ: achicha nso, onyinye oka nke ubochi niile, aja nsure oku na onyinye nke ubochi izuikwe, mmemme onwa ohuru niile, ha na mmemme ndi ozo niile a kara aka, maka aja di nso niile na aja ikpuchi mmehie ndi Izrel, maka ozi niile a na-aga n'ulonso Chineke anyi. **34** "Anyi bu ndi nchujaja, ndi Livayi na ndi ozo, ejirila ife nza choputa mgbe ezinaulo obula n'etiti anyi ga-eji bubata nku n'ulo Chineke anyi n'oge ya kwa afu, maka ebe ichu aja nke Onyenwe anyi Chineke anyi dika e dere ya n'iwu. **35** "Anyi kpebikwara na mmadu niile n'otu n'otu ga na-ewebata mkpuru mbu nke ihe ubi ya n'ulonso Onyenwe anyi, na mkpuru osisi obula, maobu ihe ubi ndi ozo. **36** "Dika e dere ya n'iwu, anyi ga-ewebata umu ndi ikom mbu anyi, na nwa mbu nke igwe ehi, na igwe ewu na aturu anyi niile, n'ulo Chineke anyi. A ga-enye ha ndi nchujaja na-eje ozi n'ebe ahụ. **37** "Karisja, anyi ga-ewebata n'ulo ichikoba ihe nke ulonso Chineke anyi, nyekwa ha ndi nchujaja, utu oka mbu anyi kworo, ya na onyinye ndi ozo nke mkpuru ubi mbu anyi, dika mmanya vajni mbu, mmanu oliv mbu na mkpuru osisi ndi ozo. Anyi kpebikwara inye ndi Livayi otu uzo n'ime uzo iri nke ihe niile anyi nwetara n'ubi anyi, n'ih na o bu oru ndi Livayi inakota otu uzo n'uzo iri site n'obodo niile ebe anyi na-aru oru. **38** Ndi nchujaja bu umu umu Eron ga-eso ndi Livayi mgbe ha na-anakota onyinye otu uzo n'ime uzo iri ndi a. Ha ga-ewekota ihe ndi a niile webaa ha n'ulo Chineke anyi, ruo n'ime onupulo ichikoba ihe, nke ulokwu. **39** Ndi Izrel na ndi Livayi, kwesiri iweta onyinye oka ha, na mmanya vajni ohuru, na mmanu oliv n'ime ulo ichikoba ihe, n'ebe a na-edebe ngwongwo niile e ji eje ozi n'ulo ukwu ahụ, nke ndi nchujaja na-eje ozi, ndi nche na nke ndi obu abu. "Anyi agaghi agbakutakwa ulo Chineke anyi azu."

11 Ugbu a, ndiisi Izrel bi n'obodo nso Jerusalem n'oge a, ma e sitere n'ife nza hoputa otu uzo n'ime uzo iri nke ndi bi n'obodo ndi ozo niile ka ha bja biri na Jerusalem, bu obodo nso ahụ, ebe uzo itoolu foduru bikwa n'obodo nke aka ha. **2** Ndi mmadu toro ndi niile jiri afo ofufu horo ibja soro biri na Jerusalem. **3** Ndi a bu ndiisi ala ahụ a na-achi achị ndi bjara biri na Jerusalem (ma otutu ndi Izrel, ndi nchujaja, ndi Livayi, ndi na-eje ozi n'ulonso na umu ndi na-ejere Solomon ozi biiri n'obodo Juda, onye obula n'ihe onwunwe ya n'obodo ha di iche iche. **4** Ebe ndi ozokwa bu ndi sitere na Juda na Benjamin, biiri na Jerusalem). Ndi sitere n'agburu Juda bu ndi a: Atai nwa Uzaya, nwa Zekaraya, nwa Amaraya, nwa Shefataya, nwa Mahalalel, nwa Perez; **5** na Maaseia nwa Baruk, nwa Kol-Howe, nwa Hazaia, nwa Adaya, nwa Joiarib, nwa Zekaraya, nwa onye Shilo. **6** Onuogugu umu Perez niile bi na Jerusalem di nari anọ, na iri isii na asato. Ha bu ndi ikom gbara dimkpa. **7** Ndi sitere n'agburu Benjamin bu, Salu nwa Meshulam, nwa Joed, nwa Pedaia, nwa Kolaya, nwa Maaseia, nwa Itiel, nwa Jeshaya, **8** ya na ndi na-eso ya bu umu Gabai na Salai. Onuogugu ha di nari itoolu na iri abuo na asato. **9** Juel nwa Zikri bu onyeisi ha. Juda nwa Hasenua bu onye na-eso ya, na onye na-achi akuku oheru nke obodo ahụ. **10** Ndi sitere n'etiti ndi nchujaja bu, Jedaya nwa Joiarib, na Jakin, **11** na Seraya nwa Hilcaya, nwa Meshulam, nwa Zadok, nwa Meraiot, nwa Ahitub onye na-elekota ulo ukwu Chineke. **12** Onuogugu ndi ikom ha na ha na-aruko oru n'ulo ukwu ahụ bu nari asato na iri abuo na abuo. Adaya, nwa Jeroham, nwa Pelalaya, nwa Amzi, nwa Zekaraya, nwa Pashua nwa Malkija, **13** na ndi ikom bu ndiisi ezinaulo ndi so ya ruo oru di nari abuo na iri anọ na abuo n'onuogugu, Amashai nwa Azarel, nwa Ahazai, nwa Meshilemot, nwa Imea, **14** na ndi otu ya n'oru ndi bukwa dimkpa, di otu nari na iri abuo na asato n'onuogugu. Onyeisi ha bu Zabdiel nwa Hagedolin. **15** Site na ndi Livayi: Shemaya nwa Hashub, nwa Azrikam, nwa Hashabaya, nwa Buni, **16** na Shabetai, na Jozabad, mmadu abuo na ndi ndu ndi Livayi, ndi o bu ha na-aru oru di n'ezini nke ulo Chineke; **17** Matanaya nwa Mika, nwa Zabdi, nwa Asaf, bu onyendu nke duru n'ekpere na ofufe ekele. Bakbukaya onye nke abuo n'etiti ndi otu ya, na Abda nwa Shamua, nwa Galal, nwa Jedutun, bu ndi na-enyere ya aka. **18** Onuogugu ndi Livayi niile no na obodo nso ahụ di nari abuo na iri asato na anọ. **19** Ndi nche onu uzo ama, Akub, Talmon na ndi otu ha di otu nari na iri asaa na abuo n'onuogugu, ha bu ndi na-eche nche n'onu uzo ama niile. **20** Ndi foduru n'Izrel, ha na ndi nchujaja, na ndi Livayi, no n'obodo Juda niile, onye obula n'ihe nketa ya. **21** Ndi ahụ niile na-eje ozi n'ulonso bi n'ugwu Ofel. Ndiisi ha bu Ziha na Gishpa. **22** Onye na-elekota ndi Livayi bi na Jerusalem bu Uzi, nwa Bani, nwa Hashabaya, nwa Matanaya, nwa Matanaia, nwa Mika. Uzi bu otu onye si n'ikwu Asaf, ndi obu ahụ maka ije ozi nke ulo Chineke. **23** Eze hoputara ndi obu ahụ nyekwa ha oru ha kwesiri iru

ubochi niile. **24** Petahaya nwa Meshezabel, onye bu otu n'agburu Zera, nwa Juda, bu onyeozidi eze banyere ihe niile gbasara ndi mmadu ahụ. **25** Obodo ufodu ebe ndi Juda bi bu ndi a: Kiriati Aba, Dibon, Jekabzeel na obodo nta ndi di ha gburugburu, **26** Jeshua, Molada, Bet-Pelet, **27** Haza Shual, Bjasheba na obodo ya niile, **28** Ziklag, Mekona na obodo ya niile, **29** En-Rimon, Zora, Jamut, **30** Zanoa, Adulam na obodo nta di ha gburugburu, Lakish, ala di ya gburugburu, Azeka na obodo ya niile. Nke a putara na ndi mmadu bi site na Bjasheba ruo na Ndagwurugwu Hinom. **31** Ndi agburu Benjamin biri na Geba, Mikmash, Aija, Betel na obodo di ya gburugburu, **32** Anatot, Nob, Ananaya, **33** Hazo, Rema, Gitaim, **34** Hadid, Zeboim, Nebalat, **35** Lod, Ono na Ge Harashim. **36** Ufodu n'otu ndi Livayi, ndi ebe obibi ha di na Juda ka e zigara isoro biri n'obo Benjamin.

12 Ndi a bu ndi nchujaja na ndi Livayi ndi so Zerubabel nwa Shealtiel na Jeshua lota. Seraya, Jeremaya, Ezra, **2** Amaraya, Maluk, Hatush, **3** Shekanaya, Rehum, Meremot, **4** Ido, Gineton, Abija **5** Mijamin, Maadaya, Bilga, **6** Shemaya, Joiarib, Jedaya, **7** Salu, Amok, Hilcaya na Jedaya. Ndi a niile bu ndi ndu ndi nchujaja na ndi na-enyere ndi ndu aka n'ubochi Jeshua. **8** Ndi Livayi so ha bu ndi a: Jeshua, Binui, Kadmiel, Sherebaya, Juda nakwa Matanaya, onye ya na ndi otu ya na-elekota ofufe ekele. **9** Bakbukaya, na Unni, ndi otu ha no na ncherita ihu n'ofufe ahụ. **10** Jeshua muru Joiakim, Joiakim muru Eliashib, Eliashib muru Joiada, **11** Joiada muru Jonatan, ebe Jonatan muru Jadua. **12** Ndi a bu ndiisi ikwu ndi nchujaja n'oge ndi Joiakim. Meraia bu onyeisi umu Seraya, Hananaya bu onyeisi umu Jeremaya, **13** Meshulam bu onyeisi umu Ezra, Jehohanan, onyeisi umu Amaraya; **14** Jonatan, onyeisi umu Maluk; Josef bu onyeisi umu Shekanaya; **15** nke Harim, Adna, nke Meremot, Helkai; **16** Zekaraya, onyeisi umu Ido; Meshulam, onyeisi umu Gineton **17** Zikri, onyeisi umu Abija; Piltai, onyeisi umu Modaya na Miniamin **18** Shamua, onyeisi umu Bilga, Jehonatan, onyeisi umu Shemaya; **19** Matenai, onyeisi umu Joiarib; Uzi, onyeisi umu Jedaya; **20** Kalai, onyeisi umu Salu; Eba, onyeisi umu Amok, **21** Hashabaya, onyeisi umu Hilcaya; Netanel, onyeisi ndi Jedaya. **22** E dekotara aha ndiisi ezinaulo ndi Livayi niile n'ubochi Eliashib, Joiada, Johanan na Jadua, nakwa nke ndi nchujaja n'akwukwo n'oge ochichi Daraios bu eze Peshja. **23** E dekwara aha ndiisi ndi Livayi niile n'akwukwo tutu ruo n'oge Johanan nwa Eliashib di ndu. **24** Ndi a bu ndiisi ndi Livayi n'oge ahụ: Hashabaya, Sherebaya, Jeshua, nwa Kadmiel na ndi otu ha. Ha kere onwe ha uzo abuo. Uzo abuo ndi a na-eguzokwa na-eche ibe ha ihu mgbe obula ha na-abuku Chineke ahụ otuto na ekele. Otu uzo na-amalite nke ozo azaghachi, dika David onye nke Chineke si nye ya n'iwu. **25** Ndi nche na-eche onu uzo ulo ichikoba ihe nke ulonso bu ndi a: Matanaya, Bakbukaya, Qbadaya, Meshulam, Talmon na Akub. **26** Ha jere ozi ha n'oge

Joiakim nwa Jeshua, nwa Jozadak, dj ndu, na n'oge Nehemaya bu onyeisi ochichij, na n'oge Ezra bukwa onye nchujaja, na onye nkuzi okwu Chineke. **27** Mgbe a na-edo mgbidi Jerusalema oghuru ahụ nso, e sitere n'obodo niile ndi Livayi bi kpoo ha ka ha bja nye aka jji onu mee mmemme ido nso ahụ. Ha bjakwara jiri abụ ekele na ihe egwu di iche iche dika ubo akwara, igba na une kelee Chineke. **28** Ndi obu abụ sitekwara n'obodo niile di gburugburu Jerusalema bja, o buladi site n'obodo niile ndi Netofa, **29** na Bet-Gilgal, na akuku Geba na Azmavet, n'ihia na ha ewuorola onwe ha obodo nta di iche iche gburugburu Jerusalema. **30** Mgbe ndi nchujaja na ndi Livayi dochara onwe ha ocha, ha dokwara ndi Izrel niile, na onu uzọ ama niile, na mgbidi ahụ ocha. **31** E mere m ka ndi ndu Juda niile rigoro n'elu mgbidi ahụ. N'ebe ahụ ka m kenyerere otu ndi obu abụ abụọ inye ekele. Otu uzọ gara akuku aka nri nke elu mgbidi ahụ ruo n'Onu Uzọ Ama Ikpofu Ahijaja. **32** Hoshaya na okara ndi ndu Juda na-eso ha n'azu, **33** ha na Azaraya, Ezra, Meshulam, **34** Juda, Benjamin, Shemaya, Jeremaya **35** na ndi nchujaja ndi a ndi na-afu opi, tinyere Zekaraya nwa Jonatan, nwa Shemaya. Ndi bu nna nna Zekaraya bu Matanaya, Mikaya na Zakua, ndi ikwu Asaf. **36** Ndi otu ya, bu Shemaya, Azarel, Milalai, Gilalai, Maai, Netanel, Juda na Hanani. Ha niile ji ngwa egwu ha, udi ngwa egwu ndi ahụ Devid onye nke Chineke nyere n'iwu na ndi obu abụ ga-eji. Ezra, bu ode akwukwo no n'ihu na-edu ha. **37** Mgbe ha rutere n'Onu Uzọ ama Isi Iyi, ha rigooro n'elu nkwasara nri go ulo elu e si abata n'obodo Devid, si ebe ahụ gafee uloze Devid, gaakwa loghachi n'Onu Uzọ Ama Mmiri, nke di n'akuku oshwara anyanwu obodo ahụ. **38** Ndi obu abụ nke ozo bu ndi na-enye ekele gara uzọ aka ekpe. Mụ onwe m sooro ha n'elu mgbidi ahụ, tinyere okara ndi mmadu ahụ, gafee ulo elu Ite Oku jeruo Mgbi Sara Mbara. **39** Anyi sitekwara n'ebe ahụ gafee Onu Uzọ Ama Ifrem, Onu Uzọ ama Jeshana, Onu Uzọ Ama Azu, Onu Uzọ Ama Ulo Elu Hananel, ruokwa n'Onu Uzọ Ama Ulo Elu Nari na ruo n'Onu Uzọ Ama Aturu, kwusi n'Onu Uzọ Ama Ndi Nche. **40** Ya mere, uzọ ndi mmadu abụ abụ na-abu abụ ekele nye Chineke zokotara bata n'ulonso ukwu. Esokwa m ha bata, mu na okara ndi ndu, **41** tinyere ndi nchujaja ndi a: Eliakim, Maaseia, Miniamin, Mikaya, Elioenai, Zekaraya na Hananaya. Ndi a niile ji opi ha. **42** Ndi ozo sokwa bata bu ndi a: Maaseia, Shemaya, Elieza, Uzi, Jehohanan, Malkija, Elam na Eza. Onyendu ndi obu abụ ahụ niile bu Jezrahaya. **43** Ha churu otutu aja n'ubochi ahụ n'ihia na Chineke nyere ha oke onu. Umunta na ndi inyom sokwa nurja onu. Ha nukwara uda onu ndi Jerusalema site n'ebe di anya. **44** N'oge ahụ ka a hoputara ndi ikom na-elekota ulo ichikoba ihe, ebe a na-achikoba onyinye mkpuru mbu, na onyinye otu uzọ n'uzo iri. A na-esite n'obodo gbara Jerusalema gburugburu na-ewebata n'ulo ichikoba ihe onyinye niile e nyere n'iwu maka odimma ndi nchujaja na ndi Livayi. E si otu a na-ewebata ya n'ihia na oru ndi nchujaja na ndi Livayi na-arụ na-atọ ndi Juda uto

nke ukwu. **45** N'ihia na ha na-arụ oru Chineke ahụ ha ketara iru, ya na oru ido ndi mmadu na ihe obula nso. Otu a kwa ka ndi obu abụ, na ndi na-eche nche si arukwa oru a dika iwu Devid na Solomon nwa ya nyere si di. **46** O bu n'oge Devid na Asaf ka e bidoro inwe ndi ndu abụ ito na ikele Chineke. **47** Ya mere, n'oge Zerubabel na Nehemaya, ndi Izrel niile na-ewebata onyinye e ji akwagide oru ndi obu abụ, na ndi nche, na ndi Livayi. Ha kewaputakwara oke ruru ndi Livayi ndi ozo iche, ndi Livayi n'onwe ha kwa, kewaputara oke ruru umu Eron n'ime ihe e nyere ha dika e si nye ya n'iwu.

13 N'ubochi ahụ, a guputara okwu Chineke na nti ndi Izrel site n'akwukwo iwu Mosis. Mgbe a na-aguputa ya, a choputara na o megidere iwu na onye Amon, maobu onye Moab, ga-eso n'ofufe ulonso ukwu Chineke. **2** N'ihia na ha bu ndi iro umu Izrel. Ha enyeghi ha ihe oriri na ihe onunu kama ha zuru Belam ka o buo umu Izrel onu. (Ma Chineke anyi gbanwere ibu onu ahụ mee ka o ghoo ngozi.) **3** Mgbe a guputara iwu a, ndi Izrel chupuru ndi mba ozo niile no n'ogbako ha. **4** Ma tupu ihe ndi a niile emee, Eliashib onye bu onye nchujaja, onye e doro n'isi ilekota ime ulo a na-achikoba ihe n'ulo Chineke anyi, ya na Tobaya nwee ezi mmekorita, **5** o weere otu onuulo buru ibu a na-achikoba ihe nye ya. Na mbu, o bu onuulo ebe a na-achikoba onyinye oka na uda na-esi isi uto, na ngwongwo ulonso, na efere mmanya oghuru, na mmanu oliv. Mosis enyelarị ya n'iwu na o bu ndi Livayi na ndi obu abụ na ndi nche nwe onyinye ndi ahụ. Ndi nchujaja nwekwa oke n'ime ndi a. **6** Mgbe ihe ndi a na-eme, anoghi m na Jerusalema, n'ihia na n'iri afo ato na abuo nke ochichij Ataksekse, eze Babilon, a loghachikwutere m eze. Ma e mesiri m nata ya ike **7** laghachikwa na Jerusalema. N'ebe a ka m no mata banyere ihe ojo ahụ Eliashib mere, inye Tobaya otu onuulo nke di n'ogige ulo Chineke ka o buru ebe izuikere ya. **8** Iwe were m nke ukwu, nke mere na m sitere n'onuulo ahụ tupusija ngwongwo Tobaya niile n'ezie. **9** Enyere m iwu ka e doo onuulo ndi ahụ niile ocha, a chighachikwara m ngwongwo ulo Chineke niile n'ime ha, ha na onyinye mkpuru oka, na uda na-esi isi uto ndi ahụ. **10** A choputakwara m na-enyebeghi ndi Livayi oke ihe ruru ha, nke mere na ndi obu abụ, na ndi nche ndi o bu oru ha i doo ofufe, alaghachila n'ubi ha di iche iche. **11** N'ihia ya, abaara m ha mba juo ha si: "Gini mere unu jiri gbakuta ulonso ukwu Chineke azu?" Mgbe ahụ akpoghachiri m ndi Livayi nyekwa ha oru ha n'ulonso. **12** Ndi Juda niile bidokwara iweta utu ha, na onyinye oka, na mmanya vainj na mmanu oliv ha n'ulo ichikoba ihe di n'ulonso. **13** E tinyere m Shelemaya onye nchujaja, na Zadok ode akwukwo, na Pedaia onye Livayi, ka ha buru ndi na-elekota ulo ichikoba ihe niile ahụ. Emekwara m Hanan nwa Zakua, nwa Matanaya, onye ga na-enyere ha aka, n'ihia na a guru ha dika ndi kwesiri ntukwasị obi. Oru ha bu ikere ndi Livayi ibe ha niile oke. **14** Chineke m, biko cheta m

n'ihì nke a, ehichapụkwala ihè niile m jì obi m niile ruo n'ụlọnsọ gị na ije ozi niile ya. **15** N'ụbọchị ndị ahụ, ka m hụrụ na Juda ndị na-azọcha mmànyà vají n'ụbọchị izuikè, ndị jì ịnyịnya ibu na-ebubata ogbe ọka, na-ebokwasị ha n'elu ịnyịnya ibu, tinyekwara mmànyà, na mkpuru vají na fiig, na ibu niile ọbụla. Ha na-ebubatakwa ha n'ime Jerusalem n'ụbọchị izuikè. Nke a mere m jì dọọ ha aka na ntị megide ire nri n'ụbọchị ahụ. **16** Ndị si obodo Taja, bụ ndị birila na Jerusalem nọ na-ebubata azụ na ngwa ahịa ndị ọzọ dị iche iche, na-ere ha na Juda, nakwa na Jerusalem n'ụbọchị izuikè. **17** A baara m ndị a na-asọpuru na Juda mba, si ha, "Ginị bụ ihè ọjọ nke a unu na-eme, na-emeru ụbọchị izuikè? **18** O bughị otu ihè a ka nna nna unu ha mere, nke mere na Chineke wetara ọdachi a tụtwasị anyị nakwa obodo a? Ugbu a, unu na-akpali ọnụma tụtwasị na nke dị megide Izrel site n'imeru ụbọchị izuikè?" **19** N'ihì nke a, enyere m iwu na a ga-emechi ọnụ ụzọ ama Jerusalem n'uhuruchi tupu ụbọchị izuikè, ruo mgbe ụbọchị izuikè gafesiri. Emerè m ka ụfọdu ndị ohu m na-anọ na nche n'ebe ahụ, ihu na o dighị onye ahịa ọbụla ga-abata n'ime obodo Jerusalem n'ụbọchị izuikè. **20** Ya mere, ndị na-azụ ahịa na ndị na-ere ụdị ngwa ahịa dị iche iche, na-anọ ọnọdu abalị n'azụ Jerusalem, otu gboro maọbụ ugboro abụọ. **21** Ma a doro ha aka na ntị, si, "Ginị ka unu jì na-anọ ọnọdu abalị n'akụkụ mgbidi a? O bụru na unu eme ya ọzọ, aga m enye iwu ka e jide unu." Site n'ụbọchị ahụ gaa n'ihu, ha abiakwaghị ọzọ n'ụbọchị izuikè. **22** Mgbe ahụ, enyere m ndị Livay iwu ka ha doo onwe ha ọcha, nọkwa na nche n'ony ụzọ ama, ihu na onye ọbụla doro ụbọchị izuikè nsọ. Chineke m, biko, cheta m n'ihì ihè ọma ndị a niile, nwee amara n'ebe m nọ, dika ịba ụba nke obi ebere gị si dị. **23** Ọzọ, n'ụbọchị ndị ahụ a hụrụ m ndị ikom Juda ndị lūtara ndị inyom site n'etiti ndị Ashdod, na ndị Amon, na ndị Moab, **24** chopụtakwa na ọkara n'etiti umu ha na-asụ naanị asusu ndị Ashdod, maọbụ otu asusu nke ndị mba ọzọ, ma ha amaghị asusu Juda ma ọlị. **25** Ya mere, abaara m ha mba, bukwa ha ọnụ. Ụfọdu ha ka m tiri ihè, dọkwa ha n'agiri isi. Emesịa, emere m ka ha nyo iyi n'aha Chineke si: "Unu agaghị ekwekwa ka umu ndị ikom na ndị inyom unu luo ndị mba ọzọ ma unu onwe unu agakwaghị alutara umu unu, maọbụ onwe unu, ndị inyom ndị mba ọzọ. **26** O bughị olulu di na nwunye dị otu a wetara ọdida Solomon? O nweghị eze ọzọ dị na mba ọbụla a puru iji tanyere Solomon, n'ihì na Chineke ya hụrụ ya n'anya mee ya eze ndị Izrel niile. Ma o bụ ndị nwunye mba ọzọ o luru dubara ya na mmehie ikpere arusi. **27** Ugbu a, o bụ ka anyị gere na ntị na unu onwe unu na-emekwa ajo ihè dị otu a, na unu ekwesighi ntukwasị obi nye Chineke anyị, site n'ihu ndị inyom ndị mba ọzọ?" **28** Ya mere, esitere m n'ebe m nọ chupu otu n'ime umu ndị ikom Joiada, nwa Eliashib, onyeisi nchujaja, onye bụ ọgọ Sanbalat onye Hor. **29** Cheta ha, Chineke m, n'ihì na ha meruru ọrụ nchujaja, na ogbugba ndu ọrụ nchujaja, na nke ndị Livay. **30** Ya mere, e doro m ndị nchujaja, na ndị

Livay ọcha, wezugakwa ihè ọbụla nke na-ekwesighi n'ebe ha nọ. E kenyere m ha ọrụ, onye ọbụla n'ije ozi ya. **31** Emekwara m ka a na-ebubata nkụ nke ebe ichu aja n'oge kwesiri, meekwa ka a na-ewebata onyinye mkpuru mbu niile n'oge ha. Cheta m Chineke, gosi m ihuoma gi.

Esta

1 Nke a bụ ihe mere n'oge ọchịchị eze Sekses, bụ Sekses nke chiri alaeze nwere mpaghara dị iche iche nke karịrị otu nari na iri abụọ na asaa, nke gbasakwara site n'India ruo Kush. **2** N'oge ahụ, isi ọchịchị obodo eze Sekses bụ Susa ebe ocheeze ya dịkwa. **3** N'afọ nke atọ nke ọchịchị ya, o mere mmemme oke oriri nye ndịisi ọrụ ya niile. Ndị ọzọ ọ kpokwara bụ ndịisi agha nke Peshja na Midia, na ụmụ eze, na ndị ọchịchị sitere na mba dị iche iche ọ na-achị. **4** Mmemme a were otu nari na iri ụbọchị asatọ. Eze jikwa oge a gosi akunuba, na jma mma na ebube nke alaeze ya. **5** Mgbe ụbọchị ndị a gafesiri, eze kpọrọ oke oriri n'oro ụbọchị asaa n'ubi a gbara ogige dị n'ulọeze, nye ndị niile nọ na Susa, site n'onye ukwu ruo n'onye nta. **6** Ihe ichọ mma e ji dozie ogige ahụ bụ ezi akwa mgbochi dị ọcha, nke e ji ogbo ọcha kpaa na nke e jikwa ogbo na-acha anụnụ anụnụ kpaa. E jikwa eriri ogbo dị ezi ọcha na nke na-acha odo odo kekọtaa akwa mgbochi ndị ahụ, n'ihe mgbaaka ọlaọcha dị n'ogidi nkume dijike oke onụahịa e wuru n'ebe ahụ. A dobakwara oche ọlaọcha na ọlaedo ndị ahụ n'ebe e wulituru elu, nke e ji nkume mabul na nkume ndị ọzọ dijike oke onụahịa, ndị na-acha ezi ọcha, ndị na-acha odo odo na nke na-eji oji wuo ala ya. **7** E jikwa iko ọlaedo n'ụzọ ihe ọhụrụ. Iko ọlaedo ọbụla e weputara n'ụbọchị ahụ dijike iche n'iche. O nweghị nke yiri ibe ya. E mekwara ka mmanya eze baa ụba dika afo oma aka eze si dijike. **8** E nyeghikwa iwu ọbụla banyere iko mmanya ole mmadụ kwesiri jinu kama ndị choro ga-ahụ dika o si masi ha. N'ih na eze agwalari ndịisi ozi ya na onye ọbụla kwesiri jinu dika o si choro. **9** N'otu oge ahụ, eze nwanyị Vashti, kpokwara oke oriri nye ụmụ nwanyị niile nọ n'ulọeze, Sekses. **10** N'ụbọchị nke asaa, mgbe obi dijike eze Sekses mma n'ih mmanya ọ n'uru, ọ nyere ndị onozị asaa ndị a na-ejere ya ozi iwu, ha bụ, Mehuman, na Bizta, na Habona, na Bigta, na Abagta, na Zeta, na Kakas, **11** si ha gaa kpọ Vashti nwunye eze ka ọ bjakwute ya. Eze nyekwara iwu ka Vashti kpuru okpueze n'isi ya, maka igosi ndị mmadụ niile na ndị a na-asopuru nọ n'ebe ahụ jma mma ya. N'ih na Vashti mara mma. **12** Ma mgbe e mere ka ozi eze ruo ya nti, eze nwanyị, bụ Vashti juru jba. Nke a mere ka iwe wee eze nke ukwu. **13** Dika eze Sekses na-eme, ọ kpokwara ndị okachamara n'ihe gbasara iwu na ikpe ziri ezi. Eze na ndị a mara ihe, bụ ndị maara ihe ụbọchị nyere kparitara ụka. **14** Ha bụkwa ndị na-anokari eze nso. Aha ha bụ Kashena, na Sheta, na Admata, na Tashish, na Meres, na Masena, na Memukan. A maara aha mmadụ asaa ndị a n'ala Midia na Peshja. Ha bụ ndị na-aga n'ihu eze mgbe ọbụla ha choro, burukwa ndị dikarisiri elu n'alaeze ahụ. **15** Eze juru si, "Dika iwu si dijike, ginj ka a ga-eme Vashti bụ nwunye eze n'ih na o nupuru isi n'iwu eze Sekses nyere nke o zigaara ya site n'onu ndị onozị ya?" **16** Memukan kwuchitere onu ndị ọzọ si, "Ihe Vashti nwunye eze mere joro njọ. O mehiela eze, mehiakwa

ndị ọchịchị niile, na ndị niile bi n'akuku niile nke alaeze Sekses. **17** N'ih na ndị inyom niile ga-amata ihe eze nwanyị mere, malite ilel ndị di ha anya, ma na-ekwu si, 'Eze Sekses nyere Vashti nwunye ya iwu ka ọ bja n'ihu ya, ma ọ juru jba.' **18** N'ụbọchị taa ka ndị inyom ndịisi nke Peshja na Midia, bụ ndị n'uru banyere omume nwunye eze mere, ga-azakwa ndịisi ọchịchị alaeze gi n'uzo dijike otu a. A ga-enwe nleada anya na esemokwu n'ala a mgbe niile. **19** "Ya mere, ọ buru na ọ masi eze, ya nye iwu, nke a ga-edeputa, ka ọ buru iwu n'ala Peshja na Midia, nke na-agaghị agbanwe, na Vashti agaghị abatakwa n'ihu eze Sekses ọzọ. Ka eze werekwa onodu eze nwanyị ahụ nye onye ọzọ ka ya mma. **20** Ọ ga-erukwa na mgbe a guputara iwu a eze nyere n'akuku alaeze a niile, ndị inyom niile gasopuru ndị di ha site n'onye dikarisiri nta n'etiti ha ruo n'onye dijike ukwu." **21** Eze na ndịisi ọchịchị ya nabatara ndumodu a, n'ih ya, eze mere ihe Memukan kwuru. **22** O zipuru akwukwo ozi a nye akuku niile a na-achị achị nke alaeze ahụ. E dekwara akwukwo ozi ahụ n'asusu dijike iche iche, na-ekwuputa n'asusu ọbụla na nwoke ọbụla kwesiri jba onye na-achị ezinaulo ya.

2 Mgbe ihe ndị a gasiri, ka iwe eze Ahasueros dajuru, ọ malitere iche echiche banyere Vashti. O chetara ihe Vashti mere, chetakwa ihe e kpebiri banyere ya. **2** Mgbe ahụ, ndị na-ejere eze ozi siri ya, "Ka anyi gaa chotara eze ụmụ agboghọ na-amaghị nwoke mara mma ile anya. **3** Ka eze hoputa ndị nchikota n'isi obodo niile, ndị ga na-ahoputa, ma na-akpobatakwa ụmụ agboghọ ndị a niile mara mma, n'ulọeze dijike na Susa. Ka Hegai, onozị eze burukwa onye ga-elekota ndị inyom ndị a. Ka e jirikwa ihe ichọ mma niile choro ha mma dika o si kwesi. **4** Emesia, nwaagboghọ ahụ ihe ya masiri eze karja ga-abu nwunye eze n'onodu Vashti." Ntuputa a toro eze uto nke ukwu. O nyere ha ike ka ha malite na-atufughị mgbe. **5** N'oge a, enwere otu onye Juu nọ n'obodo Susa nke ewusiri ike, a na-akpo Mōdekai nwa Jaja, nwa Shimei, nwa Kish, onye Benjamin. **6** Ọ bụ onye a dotara n'agha mgbe Nebukadnezra bibiri Jerusalem. N'oge ahụ, e mere ka ọ hapu obodo ya gaa biri na Babilon bụkwa oge a dotakwara Jekonaya eze ndị Juda na otutu ndị ọzọ n'agha. **7** Mōdekai nwere nwa nwanne nna ya, aha ya bụ Hadasa, ma a na-akpokwa ya Esta, onye mara mma n'ahụ dijike mma ile anya. Nne ya na nna ya anwuola, ma Mōdekai kpobatarara ya n'ulo ya zuo ya dika nwa ya nwanyị. **8** Ya mere, n'ih iwu ahụ eze nyere, e mere ka otutu ụmụ agboghobia bja na Susa, n'ime ulo ukwu eze. Ọ bụkwa Hegai na-elekota ha niile. A kpobatakwara Esta n'ulọeze nyefee ya Hegai n'aka, onye na-elekota ebe obibi ndị iko nwanyị eze. **9** Ọ masiri ya, ọ natakwara ihuoma n'ebe ọ nọ. Ngwangwa ọ malitere inye ya nri puru iche, na ihe ndị ahụ niile e ji edozi ahụ na ichọ mma. O sitere n'etiti ụmụ agboghọ nọ n'ulọeze hoputa ụmụ agboghọ asaa ndị na-ejere Esta ozi. O duuru ya na ndị na-ejere ya ozi dubaa n'ebe kachasi mma n'ogige ebe

ndi inyom eze bi. **10** Ma Esta agwabeghi onye obula obodo ya maobu ihe banyere ezinaulo ya, n'ihu na Mdekai nyere ya iwu ka o ghara igwa onye obula. **11** Ubochi niile, Mdekai na-abia n'ogige ulo ndi inyom na-aju ase otu Esta mere, n'ichoputa otu ihe si agara ya. **12** Tupu o ruoro nwaagbogho obula ibakwuru eze Sekses, o ga-anzozu onwa iri na abuo n'ebe a na-achoo ya mma dika iwu e nyere banyere icho mma ndi inyom si di. A ga-eji mmanu maacha choo ya mma onwa isii, werekwa mmanu isi utoo di iche iche, na ihe icho mma ndi ozo kwadoo ya n'ime onwa isii nke ozo. **13** N'uzo di otu a, ka nwaagbogho obula ga-adi gakwuru eze, bu Sekses. A na-enye ya ihe obula o choro site n'ebe obibi ha nke o ji aba n'uloze. **14** A na-eme ka o banye n'uloze n'anyasi, ma n'ututu, o na-aloghachi n'ulozo nke di n'ebe umu nwanji eze bi. N'ebe ahụ ka Shashgaz, onozu eze no na-elekota ndi iko nwanji eze. O gakwaghị aloghachi n'ebe eze ozo kariakwa ma ihe ya o masiri eze, eze akpoo ya ka o biaghachi ozo. **15** Mgbe oge Esta (ada Abihail, onye bu nwanne nna Mdekai, onye kpoo nwantakiri nwaagbogho a ka o buru nwa nke ya) ga-eji gaa n'ihu eze ruru, o nabatara ndumodu Hegai, onozu ahụ na-elekota ndi inyom. O hutara amara n'ihu mmadu niile ndi huru ya. **16** E mere ka Esta bakwuru eze n'onwa nke iri n'afu nke asaa nke ochichi eze Ahasueros. **17** Eze huru Esta n'anya karja umu agbogho ndi ozo niile. O natara amara na mmasi eze karja umu agbogho na-amaghị nwoke ndi ozo. Ya mere, o weere okpueze kpukwasị ya n'isi mee ya eze nwanji n'onodu Vashti. **18** Eze kpoo oke oriri, n'ihu Esta, nye ndisi ochichi ya niile na ndi ozi ya niile. O kpasara ezumike nye ndi oru niile n'alaee ya, ma kesaakwa oninye nye otutu ndi mmadu dika eze puru ime. **19** Mgbe a chikotara umu agbogho ndi a na-amaghị nwoke nke ugoro abuo, Mdekai no ala n'onu uzo ama eze. **20** Ma Esta emebeghi ka onye obula mara ihe banyere ezinaulo ya maobu obodo ya, dika Mdekai nyere ya n'iwu, nke o na-emeri mgbe a na-azulite ya. **21** Otu ubochi, mgbe Mdekai no n'oru n'onu uzo ama ulu ukwu eze, ndi onozu abuo eze nwere, aha ha bu Bigtan na Teresh, ndi na-eche onu uzo uloze nche, were iwe megide eze. Ha gbara izu kpebie na ha ga-egbu eze Sekses. **22** Ma Mdekai choputa nzube ojoo a gwa ya Esta, nwunye eze, onye gwara eze, meekwa ka eze mata na o bu Mdekai gwara ya. **23** Mgbe e nyochara kwu a, choputa na o bu ezikwu, e jidere mmadu abuo ahụ kwugbuo ha n'osisi. E dekwara ihe ndi a niile n'ihu eze n'ime akwukwo akuko ihe e mere.

3 Mgbe ihe ndi a gasiri, eze bu Ahasueros mere Heman nwa Hamedata onye Agag ka o buru onye ukwu, o nyere ya ugwu site n'inye ya oche di elu karja nke ndi ozo niile a na-asopuru. **2** Ndisi ochichi eze niile na-egbu ikpere n'ala nye Heman nsopuru mgbe obula o si n'onu uzo ama uloze na-agafe, n'ihu na o bu otu a ka eze nyere n'iwu. Ma Mdekai ekweghi egbu ikpere nye ya, o kwewaghị enye ya nsopuru. **3** Mgbe ahụ, ndi ozi eze ndi no n'onu uzo ama eze

uru Mdekai ajuju si ya, "Gini mere i ji na-enupu isi n'iwu eze nyere?" **4** Ha na-agwa ya okwu kwa ubochi kwa ubochi, ma o geghi ha nti. N'ihu nke a, ha gwara Heman ihe banyere ya, ihu ma o ga-anabata umume Mdekai, ebe o gwara ha na ya bu onye Juu. **5** Ihe a were Heman iwe nke ukwu mgbe o choputara na Mdekai juru igbu ikpere n'ihu ya, maobu isopuru ya. **6** Mgbe o matara ndi Mdekai ha bu, o di ya ka ihe ileda anya ma o gbuo naani Mdekai. Kama Heman choro uzo o ga-esi laa ndi Mdekai niile, bu ndi Juu no n'alaee niile nke Sekses n'iyi. **7** N'onwa mbu, nke bu onwa Nisan, n'afu nke iri na abuo nke ochichi eze Ahasueros. Ha fere nza (nke bu Pua) n'ihu Heman iji hoputa ubochi na onwa. Ma nza ahụ danyere n'ubochi nke iri na ato n'onwa nke iri na abuo, nke bu onwa Aada. **8** Mgbe ahụ Heman siri eze Sekses, "O nwere otu ndi gbasara ebe niile, n'etiti ndi bi n'obodo di iche iche niile nke alaeze gi, ha kepuru onwe ha iche. Iwu ha di iche site n'iwu nke ndi mba ozo. Ha adighi edebekwa iwu eze, o gaghi abara eze uru i hapu ha ka ha noduru onwe ha. **9** O buru na o masiri eze, ya nye iwu ka a laa ha n'iyi, aga m akwunye puku talenti olocha iri n'aka ndi nlekota n'ihu ulokwu eze." **10** Ya mere, eze gbaputa olaaka ikike ya nye ya Heman nwa Hamedata onye Agag, onye iro ndi Juu **11** Eze gwara Heman, "Enyela m gi olocha ahụ, ya na ndi a. Mee ha dika o si di gi mma." **12** N'abaliri iri na ato nke onwa mbu, a kpokoro ndi ode akwukwo eze niile. Ha deputara n'akwukwo isi obodo di iche iche, nakwa n'asusu ndi obula, ihe niile Heman nyere n'iwu nye ndi nnochiri anya eze niile, ndi ochichi nke ala niile ha na-achi, na ndisi nke ndi obula no n'ime alaeze a. E ji aha Ahasueros dee akwukwo ndi ahụ, werekwa mgbaaka eze n'onwe ya kaa ya akara. **13** E zipuru ndi ogba oso ozi eze ka ha gaa n'isi obodo obula n'alaee ahụ, na-enye iwu a edere n'akwukwo ka a laa n'iyi, gbuo, ma kpochapukwa ndi Juu niile, ma nwantakiri ma okenye, ma nwanji, ma umuntakiri, n'otu ubochi, n'abaliri iri na ato nke onwa iri na abuo, nke bu onwa Aada, nakwa ipunara ha akunuba ha n'ike. **14** Ihe ndeputa nke otu akwukwo ahụ bu nke a ga-enye dika iwu n'obodo niile obula site na nkwaputa, mee ka ndi mba niile mara maka ya, nookwa na njikere n'ihu ubochi ahụ. **15** O bu ndi ozi eze na-agba oso nke oma ka e nyere ozi ahụ, ka ha jiri ya jee n'obodo niile. E mekwara ka iwu ahụ baa mmadu niile bi na Susa nti. Emesia, eze na Heman noduru ala ihu ihe onunu n'oge ndi niile bi na Susa no n'egwu n'ihu okwu ibibi ndi Juu ahụ.

4 Mgbe Mdekai nuru ihe mere, o dowara uwe ya, yikwasị onwe ya akwa mkpe, werekwa ntu kpokwasị onwe ya, puo baa n'ime obodo, na-eti mkpu akwa. **2** O bjaruru n'onu uzo ama nke uloze guzo n'ebe ahụ, n'ihu na o dighi onye a na-ekwe ka o yiri akwa mkpe banye n'ogige uloze. **3** N'alaee ahụ ndi Juu niile, no n'iru uju na ibu onu na ikwa akwa na iti aka n'obi n'ihu iwu eze ahụ. Otutu yikwa akwa mkpe ha, dinarkwa na ntu. **4** Mgbe umu agbogho na ndi

onozi Esta gwara ya ihe banyere Mòdekai, o wutere ya nke ukwu. O zigaara Mòdekai uwe, ka o nwee ike gbanwee uwe mkpe ahụ o yi, ma ọ naraghị ha. **5** Mgbe ahụ, Esta ziri ka a kpọọ Hatak, otu n'ime ndị onozị eze, onye nke ọ bụ ọrụ ya ijere Esta ozi, gwa ya ka o jekwuru Mòdekai jụọ ya ihe kpatara nke a, na ihe mere o ji na-eme otu a. **6** Hatak jere n'ama obodo ahụ ebe ọ hụrụ Mòdekai n'ònyụ ụzọ ụlọeze. **7** Mòdekai kọrọ ya ihe niile, na otu Heman si kwere nkwa ikwunye ego n'ụlọakụ eze ka e were laa ndị Juu n'iyi. **8** O nyekwara ya akwụkwọ iwu eze ebe e dere maka ịla ha n'iyi, bụ nke akposara na Susa, ka o gosi ya Esta, kowaakwa ya nye ya. Ọ gwara ya ka o nye ya iwu ka ọ bakwuru eze rịọ ya arịrịọ amara, rịọkwa ya ebere n'ihu ndị ya. **9** Hatak lughachiri zie Esta ihe niile Mòdekai kwuru. **10** Ma Esta gwara Hatak ka a jeghachi gwa Mòdekai si, **11** "Ụwa niile maara nke ọma na onye ọbụla, ma ọbụ nwoke ma ọbụ nwanyi, banyere n'ime ime ụlọeze mgbe eze na-akpoghị ya, ga-anwụ, kariakwa ma eze o setipurụ mkpara ọlaedo ya gosi onye ahụ na ọ nabatara ọbịbja ya. Ugwu a, o meela ihe dị ka otu onwa kemgbe eze na-ezibeghị ozi ka a kpọọ m." **12** Mgbe ha gwara Mòdekai ihe Esta zara, **13** o zighachiri ọsịsa a, "Echela n'ihu na i bi n'ụlọeze na naanị gi ga-afọdụ ndụ n'etiti ndị Juu niile. **14** Ọ bụrụ na ị gba nkịtị n'oge a, oghere na napụta ndị Juu gaa-esite n'ụzọ ọzọ bja, ma gi onwe gi na ụlọ nna gi ga-ala n'iyi. Onye makwanụ ihe mere i ji nọrọ n'ụlọeze n'oge dị otu a?" **15** Mgbe ahụ, Esta zara Mòdekai si; **16** "Gaa kpọkọta ndị Juu niile bi na Susa, bukwaraanụ m onụ. Unu erila ihe ọbụla, ma ọbụ ị n'ụlọeze ihe ọbụla abalị atọ, ehie na abalị. Mụ onwe m kwa, na ụmụ agboghọ na-ejere m ozi, ga-emekwa otu ihe ahụ. Emesija, ọ bụ ezie na ọ bụ ihe megidere iwu, ma aga m aga ihu eze anya. Ihe ọ pụtara ya pụta. Ọ pụtara m onwu, ka m nwuo!" **17** Mòdekai puru, gaa mee dika Esta gwara ya.

5 N'abalị nke atọ ya, Esta yiri uwe eze nwanyi ya, guzo n'ime ime ogige ụlọeze, nke chere ihu n'ụlọ nzuko ukwu dị n'ụlọeze, ebe eze n'ònyụ n'òcheeze ya chee ihu n'ònyụ ụzọ. **2** Mgbe ọ hụrụ Esta bụ nwunye eze ka o na-eguzo n'ogige ahụ, ihe ya masiri ya, ọ nabatakara ya site na ị setipurụ ya mkpara ọlaedo nke dị n'aka ya. Ya mere, Esta bjaruru nso metụkwa isi mkpara ọlaedo ahụ aka. **3** Eze juru ya si, "Gini ka ị choro, eze nwanyi Esta? Gini bụ mkpa gi? Aga m emere gi ya, ọ buladị ma ọ bụrụ inye gi otu okara alaeze m." **4** Esta zara si, "Ọ bụrụ na ọ masiri eze, achoro m ka gi na Heman bja rie oriri m kwadooro unu taa." **5** Eze tughariri gwa ndi ozi ya si, "Gwanu Heman ka o mee ngwangwa bja ka anyi gaa mee ihe Esta rioro." Emesija, eze na Heman bjaara n'oriri Esta. **6** Mgbe ha na-anu mmanya, eze sirị Esta, "Ugwu a, gwa m ihe ị choro, aga m enye gi ya, ọ buladị ma ọ bụrụ otu okara alaeze m." **7** Esta zara si, "Ariri m na mkpa m bụ nke a, **8** ọ bụrụ na m ahutala amara n'ihu eze n'ezie, ọ bụrụkwa na ọ masiri eze imere m ihe m na-arịo, na ime ihe m na-achọ, ka ya na Heman sorokwa bja echi n'oriri ọzọ m ga-akwado. Echi ka m

ga-akwara gi ihe niile." **9** Heman hapuru ebe oriri ahụ n'oke obi uto. Ma mgbe ọ huru Mòdekai n'ònyụ ụzọ ama eze, hukwa na o bilighi maobu maa jijiji n'ihu ya, iwe were ya nke ukwu. **10** N'agbanyeghi nke a, Heman jisiri onwe ya ike, laa n'ulo ya. Ọ kpokotara ndi enyi ya niile na Zeresh, nwunye ya, **11** ọ nyara ha isi n'ihu oke akunuba ya, na otutu umu ndi ikom ya, n'uzo niile nke eze si nye ya nsopuru ma bulikwaa ya elu karja ndi ozo okwa ha di elu na ndi oru eze niile. **12** Heman kwukwara si, "Nke a abughi di okwu, ọ bụ naanị mụ ka Esta nwunye eze, kporo ka m soro eze bja n'oriri nke ọ kwadooro. Echi ka ọ kporo m ka m soro eze bja. **13** Ma ihe ndi a niile bu ihe efu mgbe obula m na-ahu Mòdekai onye Juu ahụ ka ọ na-anodu ala n'onyu ụzọ ama ụlọeze." **14** Mgbe ahụ, Zeresh nwunye ya na ndi enyi ya niile, duru ya odu si ya, "Ihe ị ga-eme bu nke a: Kwadoo osisi e ji akwugbu mmadu, nke idi elu ya ga-adi iri mita abuo na ato. N'ututu echi, riu eze ka o nye gi ike ikwugbu Mòdekai n'elu ya. Mgbe e mere nke a, onu gi ga-ezuka oke, mgbe ị ga-esorokwa eze gaa rie oriri a kporo unu." Okwu a masiri Heman nke ukwu. O nyere iwu ka a kwadoo osisi ahụ ngwangwa.

6 N'abalị ahụ, ụra abighi eze n'anya ma oli. N'ihu ya, o meturu ya n'obi igu akwukwo ihe ncheta. Ya mere, o nyere iwu ka e wetara ya akwukwo a na-edekota ihe niile e mere n'oge ochichi ya. **2** N'ime ya, ọ gutara ihe e dere banyere Mòdekai, otu o si kpughee izuzu ojoyo Bigtan na Teresh, ndi onozị eze na-eche nche n'onyu ụzọ ụlọeze, gbara igbu eze Sekses. **3** Mgbe ahụ eze juru ajuju si, "Gini bu ihe ọma e meerele Mòdekai n'ihu ihe a o mere?" Ndi ozi ya zara, "O nwebeghi ihe obula e meere ya!" **4** Eze sirị, "Onye no n'ogige?" Ma Heman ka batachara na mbata ogige ụlọeze, igwa eze banyere mkwugbu Mòdekai n'elu osisi nke o guzobere n'ihu ya. **5** Ndi na-ejere ya ozi zara, "Heman na-eguzo n'ogige." Eze sirị, "Kporota ya." **6** Mgbe Heman batara, eze juru ya ajuju si, "Gini bu ugwu m kwesiri inye onye mere ihe na-atọ m uto?" Heman chere n'ime onwe ya si, "Oleekwanu onye ozo eze ga-achọ inye ugwu karja mụ onwe m?" **7** Ya mere ọ zara eze, "Banyere nwoke ahụ ọ masiri eze ikwanyere ugwu, **8** nye iwu ka e weputa uwe gi, nke gi bu eze yituru, na inyiya gi, nke eze gbaarala, nke e kpukwasiri oiyi okpueze n'isi ya. **9** Ka enye uwe ahụ na inyiya ahụ n'aka otu onye kachasi nwee ugwu n'ime umu eze, ka ha yikwasị nwoke ahụ nke eze choro isopuru uwe ahụ, ka inyiya buru ya dika ha dokpu ya na-ejeharị n'okporozo niile n'obodo, na-ekwusa n'ihu ya na-asị, 'Otu a ka a na-emere nwoke ahụ ọ masiri eze inye nsopuru!'" **10** Mgbe ahụ eze nyere Heman iwu, si; "Aha! Ntuputa gi di mma nke ukwu! Mee ngwangwa, were uwe ndi a, na inyiya m, meekwara Mòdekai onye Juu ahụ na-anodu n'onyu ụzọ ama ụlọeze ihe niile ndi a i kwuru. Hukwa na i mechasiri ihe ndi a niile i kwuru." **11** Ya mere, Heman chiri uwe eze ahụ yikwasị ya Mòdekai n'ahụ. O mekwara ka ọ n'ònyụ n'ònyụ eze. Emesija, o duuru

ya jegharja n'akukū obodo ahū niile na-eti mkpu na-asī, "Otu a ka eze ga-esi sōpurū nwoke ahū ihe ya dī ya mma." **12** Emesja, Mōdekai loḡhachiri n'ōnū uzo ama eze. Ma Heman mere ngwangwa laa n'ulo ya, kpuchiekwa isi ya n'iru ujū, **13** o kōrō Zeresh nwunye ya, na ndi enyi ya niile ihe niile nke mere ya. Ndi ndumodu ya na nwunye ya Zeresh sirī ya, "Ebe o bu na Mōdekai, onye i bidoro ida n'ihu ya, bu onye Juu, i gaghī enwe ike emegide ya, i ghaghī ịla n'iyi." **14** Mgbe ha na ya nō na-akparija uka, ndi onozī eze bjaruru duru Heman ngwangwa maka iga n'oriri ahū Esta kwadoro.

7 Eze na Heman gara iri oriri ahū Esta nwunye eze kporo ha, **2** mgbe ha nō na-ahū mmanya, n'ubochi nke abuo ahū, eze juru Esta ajuju si, "Gini bu ariri gi, Esta, eze nwanyi? Gini ka i chorō? Ihe obula o bu, aga m enye gi ya, o buladi otu okara alaeze m." **3** N'ikpeazu, Esta nwunye eze zara si, "Eze biko, o buru na m ahutala amara n'ihu gi, o burukwa na o masiri gi, zoputa ndu m na ndu ndi m. **4** N'ihī na mū na ndi m aburula ndi erere ere n'aka ndi ga-ala anyi n'iyi. Anyi aburula ndi a ga-egbu, na ndi aghaghī ịla n'iyi. A si na e rere anyi dika ndi ohu nwoke na nwanyi, agaara m agba nkiti, hapu inye gi nsogbu, ma n'ihī n'odighi ihe ga-akwu ugwo isogbu eze." **5** Eze, bu Sekses, juru Esta, bu nwunye eze, "Onye ka mmadu ahū bu, olee ebe o nō, bu onye na-ezube ime ihe ojoo di otu a?" **6** Esta zara, "O bu onye iro na onye mmegide. O bu Heman, nwoke ojoo a!" Mgbe ahū, ujō di ukwu jidere Heman n'ihu eze na nwunye eze. **7** Eze biliri otō n'uwe, hapu mmanya ya site n'ebe oriri ahū puo, gaa n'ime ubi ya a gbara ogige di n'uloze. Ma Heman noduru iri eze nwanyi, bu Esta ariri maka ndu ya, n'ihī na o maara na eze ekpebiela ịla ndu ya n'iyi. **8** Mgbe eze sitere n'ubi a gbara ogige loḡhachita n'ulo oriri ahū, lee ka Heman turu onwe ya n'elu oche ahū Esta nadabere n'elu ya. Eze sirī, "O chorō iwedakwa nwunye eze n'ala n'ihu m n'ulo m?" Ngwangwa okwu a si n'ōnū eze puṭa, ha kpuchiri Heman akwa n'ihu. **9** Mgbe ahū kwa, Habona otu n'ime ndi ozi eze gwara eze si, "Onyenwe m, lee na Heman enyela iwu ka a kwadoo osisi nke idi elu ya bu iri mata abuo na ato, ebe o chorōri jno kwugbuo Mōdekai, nwoke ahū mere ka a ghara igbu eze. Osisi ahū guzokwa ugbu a n'ihu ulo Heman." Eze sirī, "Kwugbuonu ya n'osisi ahū!" **10** Ya mere, ha kwugburu Heman n'osisi ahū o kwadoro maka Mōdekai. Iwe eze dajukwara.

8 N'otu ubochi ahū, Ahasueros bu eze, nyefere Esta nwunye eze akunuba niile Heman onye iro ndi Juu nwere. E mekwara ka Mōdekai bja n'ihu eze, n'ihī na Esta agwala eze na o bu nwanne nna ya. **2** Mgbe ahū, eze weputara olaaka ikike ya, nke a gbaputara site n'aka Heman nye ya Mōdekai. Esta mekwara Mōdekai onye nlekota akunuba Heman. **3** Ozokwa, Esta bjara n'ihu eze daa n'ala n'ukwu eze rjo ya ariri n'anya mmiri ka o kwusi echiche ojoo ahū Heman onye Agag, chere megide ndi Juu. **4** Eze setipuru mkpara olaedo

ya nye Esta. Esta biliri, guzo n'ihu eze, **5** o sirī, "O buru na o di eze mma, o burukwa na m hutara amara n'ihu ya, burukwa ihe ziri ezi n'anya eze, o burukwa na ihe m masiri ya, ka ebe iwu n'akwukwo ikagbu ozi Heman nwa Hamedata, onye Agag, nke o cheputara dee ime ka a laa ndi Juu n'iyi n'ala niile eze na-achi. **6** N'ihī na m ga-esi aṅaa nagide ya, ihu ka a na-egbu ndi m, na-alakwa umunna m n'iyi?" **7** Mgbe ahū, eze bu Ahasueros gwara Esta nwunye eze na Mōdekai onye Juu okwu si ha, "Enyela m Esta akunuba Heman, ha akwugbukwaaala Heman n'osisi, n'ihī na o chorō ịla ndi Juu n'iyi. **8** Ugbu a, deenu akwukwo ozi banyere ndi Juu niile, dee ihe obula di mma n'anya unu n'aha eze. Werekwa olaaka ikike eze kaa ya akara, n'ihī na o dighi akwukwo obula e dere n'aha eze, kaakwa ya akara mgbaaka eze nke a puru imeghari." **9** Otu mgbe ahū, akporo ndi ode akwukwo eze. O bu n'iri abali na ato nke onwa ato n'afō nke bu onwa Sivan ka ihe ndi a mere. Ha dere iwu niile Mōdekai nyere banyere ndi Juu, ndisi ochichi niile na ndi ochichi niile na-elekota mpaghara alaeze niile site n'India ruo Kush. Onuogugu ha niile di otu nari na iri abuo na asaa. E deputasiri iwu ahū n'odide akwukwo nke ala obula a na-achi achi si di, na dika asusu ndi obula si di, ma nyekwa ndi Juu dika odide akwukwo na asusu ha si di. **10** Mōdekai dere akwukwo ahū n'aha eze, bu Ahasueros, werekwa olaaka ikike eze kaa ya akara, zipu akwukwo ndi a site n'aka ndi ogba osō ndi inyinya na-ebu, bu ndi na-agba inyinya ukwu osō nke e leziri anya nke oma zuo maka ije ozi diri eze. **11** Akwukwo nke iwu eze a, nyere ndi Juu niile nō n'obodo obula ike izukota n'otu maka izo ndu ha, nyekwa ha ikike ibibi, gbuo ma laa n'iyi ndi agha nke mba obula, maobu ala ndi ahū a na-achi achi bu ndi nwere ike ịla ha, ndi inyom ha na umuntakiri ha n'iyi, na ipunara ha akunuba ha. **12** Ubochi a akara aka maka ndi Juu ime ihe ndi a n'obodo niile n'alaee eze Ahasueros bu n'abali iri na ato nke onwa Ada. **13** E kwukwara n'akwukwo iwu ahū na a ghaghī inabata iwu eze ahū n'obodo obula di n'alaee ya. E kwukwara na a ga-aguputara ya mmadu niile, kowazie ya ime ka ndi Juu niile nodu na njikere imeri ndi iro ha. **14** Ndi ahū na-agba osō, bu ndi na-ebu akwukwo ozi, nokwasiri n'elu inyinya eze mee ngwangwa puo, ebe iwu eze kwaliri ha. E nyekwara iwu a na Susa. **15** Mgbe Mōdekai si n'ihu eze puo, o yi uwe ndi eze nke na-acha ocha, na nke na-achakwa anunu anunu, kpurukwa okpueze olaedo di ukwu, na uwe mwuda e ji ezi akwa nke na-acha odo odo duo n'ahu ya. Obodo Susa tiri mkpu nurakwa onu. **16** Nye ndi Juu n'onwe ha, o bu oge inuri onu, obi utō na nsopuru. **17** Na mpaghara alaeze ahū niile, na n'obodo obula nke iwu eze ahū bjaruru, e nwere onu na obi utō n'etiti ndi Juu niile, nweekwa oke oriri na onu. Otutu mmadu n'ime ndi si mba di iche iche ghoro ndi Juu, n'ihī egwu ndi Juu dakwasiri ha.

9 N'abali iri na ato nke onwa iri na abuo, nke bu onwa Ada, bu ubochi a gaara emezu iwu ahū eze

nyere. N'ubochi a, ndi iro ndi Juu lere anya na ha ga-ekpochapụ ha. Ma ugbu a, a tugharjala iwu ahụ, mee ya ka o buru ihe megidere ndi ahụ kpọrọ ndi Juu asị. **2** Ndi Juu chikọtara onwe ha onụ n'obodo niile di n'alaeze eze Sekses, maka jzọ ndu ha. Ma o nweghi onye obula puru imegide ha, n'ihu na egwu ha dakwasiri ndi obodo niile di iche iche. **3** Ndisi ochichi obodo niile, ndi na-anochite anya eze, na ndisi, na ndi ozi eze, nyeere ndi Juu aka, n'ihu na ha turu egwu Mdekai. **4** N'ihu na Mdekai bu onye a ma ama n'uloeze, o bukwa onye a maara aha ya n'alaeze ahụ niile, n'ihu na ike ochichi ya na-abawanye uba karja ubochi niile. **5** Nke a mere, na ndi Juu ji mma agha gbuo, ma bibie ndi iro ha niile. Ha mesoro ndi kpọrọ ha asi mmeso obula masiri ha. **6** N'ime obodo ahụ e wusiri ike bu Susa, ndi Juu gburu narị ndi ikom ise laa ha n'iyi. **7** Ha gbukwara Pashandata, Dalfon, Aspata, **8** Porata, Adalia, Aridata, **9** Pamashta, Arisai Aridai na Vaizata, **10** ha bukwa umu ndi ikom iri Heman nwa Hamedata, onye iro ndi Juu mutara. Ma ha emetughi akunuba ha aka. **11** N'ubochi ahụ, a gwara eze onugogu ndi e gburu n'obodo Susa. **12** Eze siri Esta bu nwunye eze, "Ndi Juu egbuola narị mmadu ise n'obodo Susa, gbukwaa umu ndi ikom Heman iri. Ebe ha mere otu a n'ebe a, onye ma ihe ha mere n'obodo di iche iche n'alaeze m? Ugbu a, ginj ozo bu aririo gi? A ga-emezuru gi ya. Gini ozo bu ihe i choro? A ga-emekwa ya." **13** Esta siri, "O buru na o di eze mma, ka ndi Juu bi na Susa meekwa ihe ha mere taa echi, ka a kwubakwa umu ndi ikom iri Heman n'elu osisi." **14** Ya mere, eze kwenyere, a kukwara ya dika ekwe na Susa, a kwubara umu iri Heman n'elu osisi. **15** Ndi Juu bi na Susa chikotakwara onwe ha onu n'ubochi iri na anọ nke onwa Ada, gbuo narị mmadu ato ozo n'obodo Susa. Ma ha emetughi akunuba ndi ahụ aka. **16** Ma ndi Juu ndi ozo bi n'obodo ndi ozo di iche iche eze n'achị, jikotakwara onwe ha onu jzọ ndu ha, site otu a nwere onwe ha puo n'aka ndi iro ha. Ha gburu iri puku mmadu asaa na ise bu ndi kpọrọ ha asi, ma ha emetughi akunuba ha aka. **17** E mere ihe ndi a n'abalị iri na ato nke onwa Ada, ha zukwara ike n'ubochi so ya bu abalı iri na anọ. Ha mere ubochi ahụ, ubochi onu na nke oriri na onu. **18** Ma ndi Juu no na Susa zukotara n'ubochi nke iri na ato, na n'ubochi nke iri na anọ. Emesja, n'ubochi nke iri na ise ha zuru ike, mekwa ya ubochi onu na nke oriri na onu. **19** O bu nke a mere ndi Juu niile bi n'ime ime obodo ji eme mmemme onu na nke oriri na onu n'abalị iri na anọ nke onwa iri na abuo nke afọ obula. Ha mere ubochi ahụ ka o burukwa ubochi inyerita onyinye. **20** Emesja, Mdekai dere ihe ndi a niile n'akwukwo, zigakwara ndi Juu niile no n'okpuru ochichi eze Sekses, ma ndi no nso ma ndi no n'ebe di anya, **21** ka ha na-eme mmemme a kwa afọ n'ubochi nke iri na anọ na nke iri na ise nke onwa Ada obula. **22** Nke a bu iji gosi mgbe ndi Juu nweere onwe ha site n'aka ndi iro ha, na iji cheta mgbe iru uju ha ghoru onu, na mgbe ikwa akwa ha ghoru ubochi mmemme onu. O deere ha ka ha

debe ubochi ndi a dika ubochi mmemme onu na oriri na onu, na inyerita onwe ha onyinye ihe oriri na inye umu ogbenye onyinye di iche iche. **23** Ya mere, ndi Juu kwenyere ija n'ihu ime mmemme a nke ha malitere ime, dika Mdekai si deere ha ya, **24** n'ihu na Heman nwa Hamedata, onye Agag, onye iro ndi Juu niile, kpebiri jla ha n'iyi n'ubochi ahụ o tuputara site n'ife nza. **25** Mgbe izu ojojo a ruru eze nti, o nyere iwu nke e debanyere n'akwukwo si, ka echiche ojojo nke Heman megide ndi Juu tugharja n'isi ya, o kwukwara ka akwugbuo ya na umu ndi ikom niile n'elu osisi. **26** Ya mere, a kpọrọ ubochi ndi ahụ Purim nke sitere na mkpuru okwu Pur. N'ihu ihe niile e dere n'akwukwo ahụ na nke ha hukwara na nke mekwaara ha. **27** Ndi Juu niile kwekoritara idebe mmemme a, na imekwa ka umu ha, na ndi niile kwenyere iso ha, na-emekwa ya. Ha kpebiri na ha ga-edebe ubochi abuo ndi ahụ kwa afọ, n'uzo nakwa oge e zubere ka o buru. **28** Aga n'echeta ubochi ndi a, na-eme kwa ya n'ogbo niile obula, n'ezinaulo obula, n'ala obula a na-achị nakwa obodo obula. Ndi Juu aghaghi idebe mmemme ubochi Purim, ma o bukwanu ncheta ubochi ndi a apuo n'obi ogbo ha niile. **29** N'oge a, Esta nwunye eze, nwa Abihal, na Mdekai onye Juu jikotara aka dee akwukwo ozo nke e ji mesie akwukwo ahụ Mdekai dere ike, maka imalite mmemme Purim. **30** Mdekai zipuru akwukwo ozi nke okwu udo na eziokwu di n'ime ya, nye ndi Juu niile bi n'ime mpaghara alaeze Sekses, nke di otu narị na iri abuo na asaa. **31** E ji akwukwo a mesie okwu ahụ ike na a ga-edebe ubochi ndi ahụ kwa afọ maka mmemme Purim dika Mdekai onye Juu na Esta nwunye eze nyere n'iwu. Ndi Juu niile na umu umu ha ga-eme mmemme a n'oge a kara aka, dika ha si edebe iwu ndi ozo metutara oge ibu onu na oge iru uju. **32** Iwu a Esta nyere mesiri ukpuru mmemme Purim ike. E dekwara ya n'akwukwo.

10 Eze bu Ahasueros na-anakota utu site n'aka ndi niile bi n'alaeze ya tutu ruo n'onu mmiri osimiri ebe alaeze ahụ soturu. **2** Ma oru ukwu na oru niile o ruru, ya na ihe niile gbasara idu ukwu nke Mdekai, na ugwu niile eze nyere ya, ha niile ka e dere n'ime akwukwo akuko ihe ndi eze Midia na Peshia mere n'oge ochichi ha. **3** Mdekai, onye Juu, bu onye n'eseote eze Ahasueros n'okwa. O bu onye di ukwu n'etiti ndi Juu, na onye ndi Juu ibe ya na-asopukwara, n'ihu na o na-elenye anya n'ihe gbasara udo ndi Juu. O bukwa onye na-ekwuchite onu n'ihe banyere odimma nke ndi Juu niile.

Job

1 Otu nwoke aha ya bu Job bi n'obodo Uz. Nwoke a bu Job bu onye na-enweghi ita uta obula, burukwa onye ezi omume nke na-atu egwu Chineke ma na-agbara mmehie oso. **2** O muru umu ndi ikom asaa na umu agboghọ ato. **3** O nwere puku aturu asaa, na puku inyinya kamel ato, na ehi onuogugu ha di otu puku e jikoro abuo abuo, na nari inyinya ibu ise, na otutu ndi na-ejere ya ozi. O bu nwoke di ukwuu karja ndi niile bi n'owuwa anyanwu. **4** Umu ya ndi ikom na-eme mmemme oriri na onunu n'ubochi omumu ha n'ulo ha, nke obula n'ime ya n'usoro. Mgbe ha na-eme nke a, ha na-akpokwa umunne ha ndi nwanyi ato ka ha bia soro ha rie ma nukwaa. **5** Mgbe oge mmemme ndi ahụ gwusiri, Job na-akpokota umu ya doo ha nso. N'isi ututu ya, o na-achu aja nsure oku n'ihu onye obula n'etiti umu ya. Echiche ya bu, "Ma eleghị anya, umu ya emehiala kochaa Chineke n'ime obi ha." Nke a bu ihe Job na-eme mgbe niile. **6** Otu ubochi umu Chineke bjara igosi onwe ha n'ihu Onyenwe anyi ma ekwensu sonyekwara ha bia. **7** Onyenwe anyi sirị Ekwensu, "Ebee ka i si abja?" Ekwensu zara Onyenwe anyi, "Site n'iwaghari n'wu na site n'igaghari ihu na azu n'ime ya." **8** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirị Ekwensu, "I leziela ohu m nwoke Job anya? O dighi onye ozo no n'wu nke dika ya. O bu nwoke zuruoke, onye na-emekwa ihe ziri ezi. O bu onye na-atu egwu Chineke, na-adighi etinye aka ya n'ihe ojoo obula." **9** Ekwensu zara Onyenwe anyi si, "Job o na-atu Chineke egwu n'efu? **10** O bu na i gbaghi Job na ezinaulo ya na ihe niile o nwere ogige gburugburu n'akuku niile? I goziela oru aka ya, nke mere na igwe ewu na aturu ya na igwe ehi ya juputara ebe niile. **11** Ngwa, setipu aka gi metu ihe niile o nwere aka, ka i hu ma o gaghi abu gi onu." **12** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi zara ekwensu si ya, "Lee Job, jiri niile o nwere mee ihe obula i chorọ, kama emetukwala ndu ya aka." Emeja, ekwensu sitere n'ihu Onyenwe anyi puo. **13** Otu ubochi, mgbe umu Job ndi nwoke na umunne ya ndi nwanyi zukoro iri ihe oriri na ihu ihe onunu n'ulo nwanne ha nwoke nke okenye. **14** Otu onye n'ime ndi na-eje ozi bjakwutere Job si, "Mgbe ehi anyi na-ako oru na mgbe inyinya ibu anyi na-ata nri n'ebe di nso, **15** ndi Sheba bjara lusoo anyi ogo ma chikoro ha laa. Ha ji mma agha gbuo ndi onu gi, maobu naani m bu onye gbatutara igwa gi." **16** Mgbe o ka kpọ ukwu n'onu, onyeozu ozo gbatatara kwuo si, "Oku Chineke zitere sitere na mbara eluigwe daa rechapu igwe aturu na ndi ohu niile. O bu naani m bu onye gbatutara igwa gi ihe mere." **17** Mgbe onye nke ahụ no na-ekwu okwu, onyeozu ozo batara kwuokwa si, "Ndi agha ndi Kaldia kere onwe ha uzu ato bjakwasị inyinya kamel gi niile, dota ha n'agha, kpuru ha laa. Ha ji mma agha gbuo ndi ohu gi niile gbalaa. O bu naani m bu onye gbatutara igwa gi ihe mere." **18** Mgbe o kpọ ukwu ya n'onu, onyeozu ozo batakara kwuo si, "Umu gi ndi ikom na ndi inyom

no n'ulo nwanne ha nke okenye na-eri na-anu, **19** na mberede, oke ifufe di ukwuu nke si n'ozara feere tie akuku anọ nke ulo ahụ, mee ka o dakwasị ha. Ha niile nwuru, ma o bukwa naani m gbatutara igwa gi ihe mere." **20** Mgbe Job nuru ihe ndi a, o sitere n'ebe o no bilie oto, dowaa uwe ya, kpuchaa agiri isi ya, o dara n'ala ma kpoo isiala, **21** kwuo si: "Oto ka m gba mgbe m si n'afọ nne m puta n'onodu igba oto ka m ga-eji laghachikwa. Onyenwe anyi nyere ihe niile, Onyenwe anyi ewerekwala ihe niile, ka aha Onyenwe anyi buru ihe a goziri agozi." **22** N'ime ihe ndi a niile, Job emehieghi site n'ibo Chineke ebubo ime ihe ojoo.

2 Ubochi ozokwa, umu Chineke bjakwara igosi onwe ha n'ihu Onyenwe anyi. Ekwensu sonyekwara ha ozo bjakwa igosi onwe ya n'ihu ya. **2** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi jukwara ekwensu ajuju si, "Ebee ka i si abja?" Ekwensu zara onyenwe anyi, "Site n'iwaghari n'wu na site n'igaghari ihu na azu n'ime ya." **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirị ekwensu, "I leziela ohu m nwoke Job anya? O dighi onye ozo di n'wu nke dika ya. O bu nwoke zuruoke, onye na-emekwa ihe ziri ezi. O bu onye na-atu egwu Chineke, na-adighi etinye aka ya n'ihe ojoo obula. O ka jidekwara izuoke ya, n'agbanyeghi na i kpaliri m imegide ya ka m laa ya n'ihu mgbe o na-adighi ihe o mere." **4** Ekwensu zaghachiri Onyenwe anyi, "Akpukpọ anu ahụ lara akpukpọ anu ahụ; mma du ga-enye ihe niile o nwere n'onodu ndu ya. **5** Setipu aka gi metu akpukpọ anu ahụ ya na okpukpọ ya, o ghakwaghị i bu gi onu n'ihu gi." **6** Onyenwe anyi sirị ekwensu, "Lee, o no n'aka gi. Kama i ghaghị idebe ndu ya." **7** Mgbe ahụ, ekwensu sitere n'ihu Onyenwe anyi puo. O were onya ojoo na-egbu mgbu tie Job, site n'obo ukwu ya ruo n'opi isi ya. **8** Job tuturu mpekele ite wara awa, jiri ya na-ako onwe ya oko n'ahu, ma dinara n'ebe e kpokotara ntu. **9** Nwunye ya sirị ya, "I ka na-eguzo n'izuoke gi? Buọ Chineke onu, nwuo." **10** Ma o zara, "I na-ekwu okwu dika otu n'ime ndi inyom nzuzu. Anyi ga-anata ihe oma site n'aka Chineke, hapu inata ihe ojoo?" Ma n'ime nsogbu a niile, Job emehieghi site n'ikwu okwu ojoo obula. **11** Mgbe ndi enyi Job ato, Elifaz onye Teman, Bildad onye Shua na Zofa onye Neama, nuru banyere nsogbu niile dakwasiri ya, ha biliri ije site n'ulo ha, ha zukotara site na nkwekorita iga nonyere ya na ikasi ya obi. **12** Mgbe ha huru ya site n'ebe di anya, ha amataghi ya, ha weliri olu bido iti mkpu akwa, dowaa uwe ha yi n'ahu ha, kporo aja kpkwasị onwe ha n'isi. **13** Ha sooro Job nodu n'ala ubochi asaa, ehilie na abali. O dighi onye gwara ya okwu n'ihu na ha huru otu ihe mgbu ya si di ukwuu.

3 N'ikpeazu, onye kwuru okwu bu Job n'onwe ya. O kwuru okwu bu ubochi a muru ya onu. **2** Job sirị: **3** "Ka ubochi ahụ amuru m buru ubochi lara n'iyi; ya na abali ahụ e kwuru si, 'Aturu ime nwa nwoke.' **4** Ubochi ahụ, ka o ghoọ ochichiri: ka Chineke site n'elu ghara iju ase ya; ka ihè gharakwa imukwasị ya. **5** Ka ochichiri na onyinyo onu gbara ubochi ahụ dika

ubochi nke aka ya, ka igwe ojii kpuchigidekwa ya, ka ochichiri kpuchie ya n'ebe o di ukwu. **6** Abali ahụ, ka oke ochichiri kpuchie ya, ka a kachapu ya, ka o hapu ibukwa ubochi a ga-aguko ya na ubochi ndi ozo n'afu, ka o ghara dika otu ubochi nke na-adi n'onwa. **7** Ka abali ubochi ahụ buru ubochi togboro n'efu, ka a ghara inu mkpu onu obula n'ime ya. **8** Ka ndi ahụ na-abu ubochi onu buo ubochi ahụ onu, bu ndi ahụ jikeere ikpote Leviatan. **9** Ka kpakpando ututu ya gbaa ochichiri, ka o lee anya ihè na-efu, ka o ghara ihu mgbubere anya nke chi obubo, **10** n'ihu na o mechighi akpanwa nne m, i zonari kwa anya m nsogbu. **11** "Gini mere m ji hapu inwu mgbe ahụ nne m mputara m, kubie ume mgbe m si n'ime akpanwa puta? **12** Gini mere ikpere ji diri inabata m? Gini mere ara ji diri i ji zuo m? **13** N'ihu na ugbu a, agara m idina n'udo; agaara m anọ n'ura na izuike, **14** mu na ndi eze na ndi ochichi nke uwa, ndi rukwaara onwe ha ebe obibi di iche iche nke togboro n'efu ugbu a, **15** mu na umu ndi ikom eze, ndi nwere olaedo, ndi jikwa olaocha kpoju ulo ha. **16** O bu gini mere e zofughi m n'ala dika nwantakiri a mukworo amukwo, dika nwa ohuru nke na-ahughi ihè nke ubochi anya? **17** N'ebe ahụ ka ndi na-emebi iwu na-akwusi iweta ogbaaghara, n'ebe ahụ ka ndi ike gwuru na-ezu ike. **18** Ebe ahụ ka ndi no n'agbu na-enwere onwe ha, ha adighi anukwa iba mba nke ndi na-eji aka ike achị ha. **19** Ebe ahụ ka ndi ukwu na ndi nta no; ebe ahụ kwa ka ohu na-enwere onwe ya kpampkam site n'aka onye nwe ya. **20** "N'ihu gini ka e ji enye ndi no n'onodu nhuju anya ihè? Gini bu uru ndi nye onye mkpuruobi ya juputara n'ihe ilu? **21** Gini bu uru ya nye ndi na-echere onwu ma o dighi abia, ee, ndi na-achosi onwu ike karịa akụ e zoro ezo, **22** ndi juputara n'onu, na-anuri onu mgbe ha ridaruru n'ili? **23** Gini mere e ji enye mmadu ndi; bu onye ahụ uzo ya zoro ezo, onye Chineke mechibidoro uzo? **24** N'ihu na ima oshu aghoala ihe oriri m kwa ubochi; isu ude m na-awuputakwa dika mmiri. **25** Ihe m turu egwu ya abjakwasila m, ihe m turu ujo ya bu ihe bjakwasiri m. **26** Enweghi m udo, anokwaghị m juu, enweghi m izuike, naani ogbaaghara."

4 Mgbe ahụ, Elifaz onye obodo Teman zara Job si: **2** "Iwe o ga-ewe gi ma o buru na mmadu agwa gi okwu? Onye kwanu nwere ike ino n'ebe a hapu ikwu okwu? **3** Lee ka i siri nye otutu mmadu ndumodu, na ka i si mee ka ndi na-ada mba nwee ume. **4** Okwu onu gi aburula ihe igbaume nye otutu mmadu, i burula igbaume nye ndi ikpere ha na-ama jijiji. **5** Ma leenu ugbu a, nsogbu abjakwasila gi, i burula onye na-ada mba; nsogbu etiel gi aka, i na-ama jijiji. **6** Egwu i natu Chineke o gaghị abụ ihe igbaume nye gi, izi ezi nke ndu gi aburukwa olileanya gi? **7** "Chee echiche ugbu a! Onye, bu onye aka ya di ocha, nke a larala n'iyi? Ebee ka i huru ka e bibiri ndi na-eme ihe ziri ezi? **8** Dika m si hu ya, ndi na-agma ajo ihe dika mkpuru na ndi na-aku okwu na uka na-aghota ya dika ihe ubi. **9** Chineke na-ala ha n'iyi site n'ume o na-ekuputa. O na-esitakwa n'oke iwe ya repja ha. **10** Odum nwere

ike gbou uja, maobu bigbou, ma eze odum di ike ka a gbajisiri. **11** Oke odum na-ala n'iyi site na-enweghi ihe o dogbutara, umu nne odum niile ka a na-achusa. **12** "E mere ka okwu rute m n'uzo nzuzo, nti m nuru ya n'igba izu. **13** N'ime nkuja nke oke nro nke abali, mgbe oke ura na-adakwasị umu mmadu, **14** oke ujo na ahụ ima jijiji dakwasiri m, meekwa ka okpukpu niile di n'ahụ m maa jijiji. **15** Otu mmuo sitere n'ihu m gafee. O buladi aji di m n'ahụ guzochara oto n'ihu ujo. **16** O kwusiri; ma apughi m iko ihe o bu. Onyinyo guzooro n'anya m, anuru m olu di nro, nke kwuru si: **17** "Mmadu efu o nwere ike buru onye ezi omume karịa Chineke? O buladi nwoke di ike, o puru idi ocha n'obi karịa Onye kere ya? **18** O buru na Chineke adighi atukwasị ndi ozi ya obi, o buru na o na-ebo ndi mmuo ozi ya ebubo imejo ihe, **19** o ga-esi anaag ghara ibo ndi bi n'ulo uru ebubo karịa, bu ndi ntola ha di n'aja, ndi nke a na-azopia ngwangwa dika nla. **20** Site n'ututu ruo n'anyasi, a na-etipiasị ha: ha na-ala n'iyi ruo mgbe ebighi ebi, ihe niile a na-agakwa dika o si aga. **21** O bu na-eholiteghi eriri ulo ikwu ha elu, mee ka ha nwuo na-enweghi amamihe?"

5 "Kpo oku ma i choo, ma onyekwanu ga-aza gi? Ole ndi di nso i ga-agbakwuru? **2** Oke iwe na-egbu onye nzuzu, ekworo na-egbu onye na-enweghi uche. **3** Mu onwe m ahula onye nzuzu ka o na-agba mgborogwu, mana mberede, aburu ulo ya onu. **4** Umụ ya na-anopu anya site n'ebe nchebe di, a na-azopia ha n'onu uzo ama, o dikwaghị onye na-anaputa ha. **5** Onye aguu na-agu na-eripia ihe o wetara n'ubi; o na-ewere ihe ubi ndi a o buladi site n'etiti ogwu; akunuba ya ka onye akpiri na-akpo nku ga-achuso. **6** N'ihu na onodu ojo adighi esite n'ala puputa, ma o bukwani nsogbu adighikwa esite n'ala walite. **7** Kama, a muru mmadu nye nsogbu, dika ire oku si esite n'oku a kwanyere na-amali elu. **8** "Ma o buru na m bu gi, m ga-ekpesara Chineke; ya ka m ga-akosara ihe niile. **9** N'ihu na Chineke na-arụ oru itunanya kariri nghota, oru ebube nke a na-apughi iguta onu. **10** O bu ya na-enye elu uwa mmiri ozuzo, ma na-ezigakwa mmiri n'ubi niile. **11** O na-ebuli ndi di ala elu, na-emekwa ka ndi na-eru uju no n'ebe a na-echebe ha. **12** O na-emebi nzube niile nke ndi aghughu, ka aka ha ghara imezu ihe ha zubere. **13** O na-ejide ndi oke amamihe n'aghughu ha niile, mee ka atumatu ndi aghughu buru ihe e kpochapuru. **14** Ochichiri na-abjakwasị ha n'oge ehie, n'etiti ehie ha na-aso isi dika ndi no n'ochichiri nke abali; **15** O na-azoputa ndi mkpa na-akpa, site na mma agha di ha n'onu, o na-anaputakwa ha site n'aka ndi di ike. **16** Ya mere, ndi ogbenye na-enwe olileanya, ikpe ezighi ezi na-emechikwa onu ya. **17** "Ngozi na-adiri mmadu ahụ Chineke na-adọ aka na nti; ya mere, ajula ido aka na nti nke Onye puru ime ihe niile. **18** N'ihu na o na-etihia mmadu ahụ ma na-ekechikwa onya ha; O na-eti mmadu ihe, ma aka ya na-agwokwa. **19** O ga-anaputa gi site n'uzo nsogbu isii, mee ka ihe ojo hapu irute gi na nsogbu nke asaa. **20**

Ọ ga-echebe gi ka i hapu inwu n'oge unwu; chebekwa gi ka mma agha hapu imetu gi n'oge agha. **21** I ga-abu onye a na-echebe site na nkwo nke ire ndi ga-ekwuto gi. I gaghi atukwa egwu mgbe mbibi bjara. **22** I ga-achi ochi n'oge unwu na n'oge mbibi, i gaghi atukwa egwu ajo anu ohia di iche iche. **23** N'hi na gi na nkume niile di n'ohia ga-agba ndu, gi na anu ohia ga-anokwa n'udo. **24** I ga-amata na ulo ikwu gi di n'udo; i ga-aguko ihe niile i nwere choputa na o nweghi nke na-efu efu. **25** I ga-amata na umu gi ga-adi otutu, matakwa na umu umu gi di ukwu n'onuogugu dika ahijia di n'ala. **26** I ga-aba n'ili gi mgbe i mere nnoo ezigbo agadi, dika oka a ghorog mgbe oge ya ruru. **27** "Anyi enyochaala ihe a, hu na o bu eziokwu. Ya mere nuru ya, ma jiri ya ruo oru na ndu gi."

6 Mgbe ahụ, Job zara si: **2** "A sikwari na a puru itu ihe mgbu m ya na nhuju anya m niile n'elu n'ihe otutu! **3** O ghaghi idi arọ karja aja di n'onu mmiri otutu osimiri, nke mere okwu m ji ada ike ike. **4** Aku Onye puru ime ihe niile gbara di n'ime m; mmuo m na-anukwa nsi di na ha; ihe egwu Chineke edoola onwe ha n'usoro imegide m. **5** Inyinya ibu ohia o na-akwa akwa mgbe o nwere ahijia o na-ata, ka oke ehi o na-akwa akwa mgbe ihe oriri ya di? **6** A na-eri nri na-adighi uto ma e etinyeghi ya nnu, ka o nwere uto di na eso okwuru? **7** A juru m imetu ya aka, n'hi na nri di otu a na-eme ka m daa orja. **8** "O, asi nnoo na a ga-emere m ihe m na-arjo, na Chineke ga-enye m ihe m na-atu anya ya. **9** Obuladi ka Chineke kwe igwepia m ka o topu aka ya, bipu ndu m. **10** Mgbe ahụ, aga m enwe nkasiobi a, wulikwaa elu n'ime ihe mgbu na-adigide, na o nwebeghi oge obula m gonariri okwu nke Onye ahụ di nso. **11** "Ike ginji ka m nwere, na m ga-anogide na-enwe olileanya ndu? Oganihu ginji di, na m na-anogide na-enwe ndidi? **12** O ga-abu na m nwere ike nkume? Ka anu ahụ m o bu bronzo? **13** O ga-abu na m nwere ike inyere onwe m aka, ugbu a, e siterela n'ebe m no wezuga nzube? **14** "Onye obula n'ejichi ebere site n'ebe enyi ya no na-agbakuta egwu Onye puru ime ihe niile azu. **15** Ma umunna m bu ndi a na-ekwesighi idabere na ha, dika iyi mmiri na-ako, dika iyi nke na-etofe onu ya, **16** nke na-eji ojii n'hi mkpuru mmiri oyi, nke unyi juputara n'hi mgbaze nke mkpuru mmiri oyi. **17** Nke na-akwusi isoputa n'oge okochi, nke na-ata ata n'hi okpomoku. **18** Ndi ije na-atughari site n'okporozo ije ha. Ha narigo n'ala akoro si otu a laa n'iyi. **19** Ndi ije si Tema na-ele anya mmiri, otu a kwa ndi ahia Sheba na-ele anya n'olileanya. **20** Obi mgbu na-ejide ha n'hi na ha nwere ntukwasi obi, ha bjarutere ebe ahụ, buru ndi emenyere ihere. **21** Ma ugbu a, unu egosila na unu abaghi uru, unu ahula ihe na-eyi egwu ma ujo ejidela unu. **22** O nweela mgbe m sirj unu, 'Nyenu ihe obula n'onodu m, sitenu n'akunuba unu kwuo ugwo igbaputa m, **23** gbaputanu m n'aka ndi iro, maobu naputanu m n'aka ndi na-enweghi obi ebere?" **24** "Zienu m ihe ga-eme ka m mechie onu, gosi m ebe m

si mejo. **25** Eziokwu na-egbu mgbu n'obi! Ma ginji ka iru uka unu na-eweputa? **26** I chorog idozi okwu onu m? Si otu a mee ka okwu onye ike gwuru ghoo ikuku efu? **27** Unu nwere ike ife nza n'isi onye na-enweghi nna, ma refukwaa enyi unu. **28** "Lezie m anya nke oma, o di unu ka m nwere ike ilegide unu anya gwa unu okwu ugha? **29** Kwusinu ihe unu na-eme. Unu abula ndi na-eme ihe na-ezighi ezi, tuleenu ihe unu na-eme, n'hi na ezi omume m ka guzosiri ike. **30** O di ihe ojo si n'egbugbere onu m abuo puta? O bu na onu m apughi ichoputa nzube iro?"

7 "Ndu mmadu n'awa o bughi odu na mgbu? Ubochi ya o dighi ka ubochi onye e goro oru? **2** Dika onu na-eche mgbe anyanwu ga-ada, maobu dika onye e goro oru si ele anya ugwo oru ya, **3** otu a ka e si kenye m otutu onwa nke obi uto na-adighi n'ime ya, nakwa abali nhuju anya di n'ime ya. **4** Mgbe m na-edina ala, ana m asi, 'Olee mgbe m ga-ebili?' Abali na-eseti onwe ya, n'hi ya, m na-anog na-atughari onwe m tutu chi aboo. **5** Lee na anu ahụ m juputara n'ikpuru, na akpukpo; anu ahụ m etiwasjala juputa n'onya. **6** "Ubochi nke ndu m na-agabiga ngwangwa karja ihe eji akpa akwa nke okpa akwa, ha na-agwucha na-enweghi olileanya obula. **7** O Chineke cheta na ndu m bu naani otu nkume; anya m abuo agaghi ahukwa onu ozo. **8** Anya na-ahu m ugbu a agaghi ahukwa m ozo; unu ga-achọ m ma unu agaghi a hu m ozo. **9** Dika igwe ojii si efefusi ma na-agbasa, otu a ka o diri onye narida n'ime ili o naghj aripatakwa. (Sheol h7585) **10** E, o naghj aloghachikwa n'ulo ya ozo; ebe ya agaghi amakwa ya ozo. **11** "Ya mere agaghi m emechi onu; aga m ekwuputa n'hi ihe mgbu di m n'ime mmuo. Aga m eme mkpesa n'hi ihe ilu di m n'obi. **12** A bu m oke osimiri, maobu anu ukwu di n'ogbu osimiri, nke mere i ji eche m nche? **13** Mgbe m chere na ihe ndina m ga-akasi m obi, maobu na oche izuike m ga-ewepu ntamu m, **14** n'agbanyeghi na i na-eji nro menyem m egwu werekwa ihu ohu mee ka m maa jijiji, **15** ya mere, ahoro m i bu onye a togburu atogbu na onwu, karja inwe udi ahụ m nke a. **16** Ana m aso ndu m oyi; agaghi m adi ndu ruo ebighi ebi. N'hi ya, hapu m ka m noro onwe m, n'hi na ubochi ndu m enweghi isi. **17** "Ginji ka mmadu bu i ji na-agu ya dika ihe, i ji na-eleeny anya n'he gbasara ya, **18** i ji na-enyocha ya ututu niile, ma na-anwale ya mgbe mgbe? **19** I gaghi elepu anya gi site n'ebe m no, maobu hapu m ka m noro onwe m loda asu mmiri? **20** O buru na m emehiela, ginji ka m mere megide gi, gi onye na-ahu ihe niile anyi na-eme? Ginji mere i ji elekwasi m anya? Aburula m ibu aru nye gi? **21** O bu na i nweghi ike igbaghara m njehie m, ma bupu mmehie m? N'hi na oge onwu m eruola nso, e, oge a ga-eliba m n'aja, ma m nwuo. Mgbe ahụ i ga-achọ m, ma i gaghi ahukwa m anya ozo, n'hi na agaghi m adikwa."

8 Mgbe ahụ, Bildad onye Shua zagbachiri si: **2** "Ruo ole mgbe ka i ga na-ekwu okwu di otu a? Okwu onu gi bu naani ifufe di ike. **3** Chineke o na-ekpe ikpe na-

ezihi ezi? Onye puru ime ihe niile o na-eme ka ihe ziri ezi gbagoo agbago? **4** Mgbe umu gi mehiere megide ya, o weere ha nyefee n'ikpe omuma kwesiri mmehie ha. **5** Ma o buru na i ga-achosi Chineke ike, riu Onye puru ime ihe niile, **6** o buru na i bu onye di ocha n'obi na onye uzo ya ziri ezi, o buladi ugbu a, o ga-agbachitere gi weghachi gi n'onodu ibu ogaranya gi. **7** O bu ezie, na mmalite gi nwere ike idi ala, ma ubochi ikpeazu gi ga-adi elu. **8** "Juo ogbo ndi gara aga ma choputa ihe ndi bu nna ha choputara. **9** N'ihu na anyi onye anyi bu ndi a muru naani unyaahu, ndi o dighi ihe ha maara. Ubochi ndu anyi n'awa dika onyinyo. **10** O bu na ha agaghi agwa gi ma kuziekwara gi ihe? O bu na ha agaghi esite na nghota kwuo okwu? **11** Ahijia papiros o nwere ike ito n'ebe apiti na-adighi? Ahijia riidi o ga-eto n'ebe mmiri na-adighi? **12** N'ihu na mgbe ha ka na-etoputa etoputa, mgbe a na-egbubibeghi ha, ha na-ebu ahijia ndi ozo uzo kponwuo. **13** Nke a bu oke ndi na-echefu Chineke, otu a kwa ka olileanya nke onye na-amaghi Chineke si ala n'iyi. **14** Ihe o tukwasiri obi bu ihe na-awa awa; ihe mgbakwasu ukwu ya bu akwagi udi. **15** O buru na o dabere na ya, o ga-etibi; o buru na o jide ya aka, o ga-adobikwa. **16** O di ka ahijia ubi a na-agba mmiri nke oma n'ubi a gbara ogige, nke anwu na-amukwasu, nke ome ya na-awasa ruo akuku niile nke ogige ahu. **17** Mgorogwu ya tuhiri gburugburu nkume ndi di n'ubi ahu, ma na-achokwa onodu n'etiti nkume ndi a. **18** Ma mgbe e si n'onodu ya hopu ya, ebe ahu na-agonarikwa ya, na-asi, 'Ahutubeghi m gi.' **19** N'ezie, ndu ya na-akponwu, site n'ala ahu ahijia ndi ozo na-etoputakwa. **20** "N'ezie Chineke anaghi agbakuta onye uzo ya ziri ezi azu, maobu gbaa aka onye ajo omume ume. **21** O ga-eme ka onu gi juputa n'ochi. O ga-eme ka mkpu onu si n'egbugbere onu gi puta. **22** Ndi iro gi ka a ga-eyikwasu ihere di ka uwe, ebe obibi nke ndi na-emebi iwu agaghi adikwa."

9 Job zara si: **2** "N'ezie, amaara m na ihe ndi a bu ezikwu. Ma mmadu di ndu o ga-esi anaa gosi na ya bu onye aka ya di ocha n'ihu Chineke? **3** O buru na Chineke ekpebie iju mmadu ajuju, ebee ka mmadu ahu no nke nwere ike ija o buladi otu n'ime ajuju di iche iche Chineke ga-aju ya? **4** Amamihe ya di ukwu, ike ya sara mbara, onye zgogidere ya ma hapu imeru ahu? **5** O na-enughari ugwu ukwu ma ha adighi ama nke a, na-akwatu ha n'we ya. **6** O na-enugharikwa uwa site na ntala ya, mee ka ogidi ya maa jijiji. **7** O na-agwa anyanwu okwu mee ka o kwusi icha; o na-emenyu ihe kpakpando na-enye. **8** Naani ya gbasara mbara eluigwe, o na-agakwa ije n'elu ebili mmiri nke oke osimiri. **9** O bu ya mere kpakpando Bja, na Orion na Pleiades, na kpakpando niile nke ndida eluigwe. **10** O na-aru otutu oru ebube nke mmadu na-enweghi ike ighota, ihe iribama nke onu na-enweghi ike iguta. **11** Mgbe o na-esi n'akuku m agafe, enweghi m ike ihu ya, mgbe o na-agabiga, adighi m amata na o bu ya. **12** O buru na o punara ihe, onye na-akwusi ya? Onye kwa puru iju ya si, 'Gini ka i na-eme?' **13** Chineke adighi eme ka iwe ya laghachi, obuladi ndi inyeaka Rehab,

ruru ala n'ukwu ya. **14** "Onye kwanu ka m bu, m ga-eji nwee ike iguzo n'ihu ya iju ya ajuju, maobu mu na ya irurita uka? **15** N'agbanyeghi na aka m di ocha, apughi m isa ya okwu; kama m ga-ariu onye ikpe m ka o mere m ebere. **16** A sikwari na m kpo ya oku, o za m, ekwenyeghi m na o ga-eme m nti. **17** O ga-eji oke ifufe tirie m, meekwa ka ihe mgbu m baa uba na-enweghi ihe butere ya. **18** O gaghikwe ka iku ume m loghachi kama o ga-eji iru uju kpuchie m. **19** O buru ihe e ji ike eme, lee na o di ike nke ukwu! Ozo o buru n'ikpe ziri ezi, onye puru iguzogide ya. **20** A sikwari na aka m di ocha, onu m ga-ama m ikpe; o buru na abu m onye na-enweghi ita uta, o ga-agu m n'onye ikpe mara. **21** "O bu ezie na abu m onye ikpe na-amaghi ejighi m onwe m kporo ihe; n'ezie ana m eleda ndu m anya. **22** Otu ihe ahu ka o bu; n'ihu ya ka m ji asi, 'O na-ala ndi ezi omume na ndi ajo omume n'iyi.' **23** Mgbe ipa utari wetara onwu mberede, o naghich enweghi olileanya nke ndi na-enweghi ihe ha mere ochi. **24** Mgbe ala dabara n'aka ndi na-emebi iwu, o na-ekpuchi ndi okaikpe anya. O buru na o bughi ya na-eme ya, onwe kwanu bu onye ahu na-eme ya? **25** "Ubochi ndu m di gara gara karja onye ogba oso; ha na-agafekwa na-ahutughi onu anya. **26** Ha na-agafe dika ugbo mmiri papiros, dika mgbe ugo na-efeda ngwangwa ijide anu o ga-eri. **27** O buru na m si, 'Aga m echefu mkpesa m, aga m agbanwe ihu m, nwee ihu ochi.' **28** Nsogbu m niile ka na-atu m egwu n'ihu na amara m na i gaghikwe ewere m dika onye aka ya di ocha. **29** Ebe m buru onye ikpe mara, n'ihu gini ka m ji na-adogbu onwe m n'efu? **30** A sikwari na m jiri ncha saa ahu m werekwa soda saa aka m abuo, **31** i ga-enuba m n'olulu apiti nke puru ime ka iwe m yi n'ahu m kpo m asi. **32** "O bughi mmadu efu dika m nke m ga-aza ya, ka anyi abuo kporita onwe anyi ikpe n'uloikpe. **33** A sikwari na e nwere onye odozi okwu n'etiti mu na gi, onye ga-ebikwasu anyi abuo aka ya, **34** onye gawepu mkpara Chineke site n'ebe m no, ka oke egwu ya gharakwa itu m ozo. **35** Mgbe ahu ka m ga-ekwu okwu na-atughi ya egwu; ma ka o di ugbu a o dighi ihe m nwere ike ime.

10 "Ike idi ndu agwu m. Hapunu m ka m kwuo ihe di m n'obi, kwuputa ya dika obi ilu nke mkpuruobi m si di. **2** Ihe m ga-agwa Chineke bu nke a: Apatala maa m ikpe, kama gwa m ihe mere i ji ama m ikpe. **3** O di gi mma n'obi imegbu m, si otu a leda oru aka gi anya, mgbe i na-anabata atumatu nke ndi na-emebi iwu? **4** I nwere anya nke anu ahu? I na-ahu uzo dika mmadu si ahu? **5** Ubochi nke gi, ha dika nke ndi nwere anu ahu, ka afo nke gi, ha dika nke mmadu di ike? **6** Nke ga-eme na i na-achoputa ikpe omuma m ma nyochaa mmehie m? **7** O bu ezie na i maara na ikpe amaghi m, na o dighi onye puru inaputa m site n'aka gi. **8** "O bu aka gi kpuru m kee m. O ga-atugharia ugbu a bibie m? **9** Cheta na i kpuru m dika uro. I ga-eme ka m laghachi n'aja ozo? **10** O bu na i wupughi m dika mmiri ara ehi mee ka m kpukota dika mmiri ara rahuru arahu? **11** Yikwasu m akpukpo

ahụ na anụ ahụ, werekwa ọkpụkpụ na akwara kpaam dika uwe? **12** I nyere m ndụ gosikwa m obioma gi, n'idi mma gi chebekwara mmuom m. **13** "Ma nke a bu ihe i zoro n'ime obi gi, amakwa m na o bu ihe di gi n'uche. **14** O buru na m mehiere, i ga na-ele m anya, i gaghị ekwe ka m ghara jita ahulu n'ihu mmehie m. **15** O buru na ikpe mara m, ahulu na-adiri m! A sikiwarị na aka m di ocha, apughị m iweli isi m elu n'ihu na ejuputara m n'ihere, burukwa onye e mibara n'ime nsogbu m. **16** O buru na m welie m isi elu, dika odum i ga-eji nwayo na-eso m n'azu ma werekwa ike gi di egwu megide m. **17** I na-eweta ndi ama oheru megide m, mee ka iwe gi baa uba n'ebe m no; i na-eme ka ndi agha gi na-abiakwute m, otu n'elu ibe ya dika ebili mmiri. **18** "Gini mere i ji weputa m site n'afọ nne m? O gaara aka m mma inwu tupu anya obula aho m. **19** A sikiwarị na amuputaghị m maobu na e sitere n'afọ nne m buba m n'ime ili! **20** Ubochi ndu m o dighi ole na ole? Si n'ebe m no wezuga onwe gi ka m nwetu onu nwa mgbe nta, **21** tupu m hapu laa n'ala ochichiri na onyinyo nke onwu ebe m na-agaghị esi putakwa. **22** N'ala nke oke ochichiri, ala nke onyinyo onwu, nke usoro na-adighi, ebe obuladi ihè dikwa ka ochichiri."

11 Mgbe ahụ, Zofa onye Neama zara si: **2** "O dighi nzaghachi diiri otutu okwu niile ndi a? A ga-agu onye ekwurekwa a dika onye ikpe na-amaghị? **3** Okwu efu gi ndi a ha ga-eme ka mmadu gba nkiti? O bu na o dighi onye ga-abara gi mba mgbe i na-akwa emo? **4** I na-asị Chineke, 'Okwukwe m enweghi ntupe, adikwa m ocha n'anya gi.' **5** O ga-adi m mmo mma ma a si na Chineke ga-ekwu okwu, na o ga-asaghe egbugbere onu ya imegide gi. **6** Kpugheere gi ihe nzuzo niile nke amamihe, n'ihu na ezi amamihe nwere akuku abuo. Mara nke a: Chineke echefuola ufodu mmehie gi. **7** "I nwere ike ichoputa ihe omimi Chineke? I nwere ike inwapa nsofu nke Onye puru ime ihe niile? **8** Ha di elu karja eluigwe, gini ka i puru ime? Ha di ogbu karja ala ili, gini ka i puru ima? (Sheol **h7585**) **9** Otutu ha di ogologo karja uwa, di obosara karja oke osimiri. **10** "O buru na o bia tuba gi n'ime ulo mkporo, kporota ndi ikpe, onye ga-egbochi ya? **11** N'ezie, ya onwe ya na-amata ndi nduhie, mgbe o huru ajo ihe, o bu na o dighi amatakwa ya? **12** Onye nzuzu ga-agho onye maara ihe naanị mgbe nwa inyinya ibu ohia muru ghoru mmadu. **13** "Ma o buru na i were obi gi nye ya, setipu aka gi abuo nye ya, **14** o buru na i wezuga mmehie nke di gi n'aka, ghara ikwe ka ihe ojo di n'ulo ikwu gi. **15** mgbe ahụ, ihere agaghị eme gi iwelite ihu gi, i ga-eguzokwa chim na-atughị egwu. **16** N'ezie i ga-echefukwa nsogbu gi, na-echeta ya dika mmiri gabigara agabiga. **17** Ndu gi ga-amuke karja etiti ehie, ochichiri ya ga-adikwa ka ututu. **18** I ga-anokwa n'udo n'ihu na oilleanya di; i ga-egharikwa anya gburugburu gi zuo ike na-atughị ujo. **19** I ga-edina ala na-atughị egwu onye obula, otutu ndi mmadu ga-acho inata amara n'ihu gi. **20** Ma anya ndi na-emebi iwu ga-ada, ha agaghị achota uzo mgbapu; oilleanya ha ga-abu nkubi ume nke onwu."

12 Mgbe ahụ, Job zara: **2** "N'ezie, naanị unu bu ndi maara ihe, unu na amamihe ga-anwuko n'otu. **3** Ma enwere m mmuo iche uche dika unu; abughị m onye na-erughị eru n'ebe unu no. Onye bu onye na-amaghị ihe ndi a unu na-ekwu? **4** "Abuzi m ihe ochi n'ebe ndi enyi m no, n'agbanyeghi na m kpokuru Chineke, o za, onye ezi omume, onye na-enweghi jita uta buzikwa ihe eji akpa ochi! **5** Ndi na-enweghi nsogbu na-eleda ndi odachi dakwasiri anya dika nsogbu si eche ndi ukwu ha na-amichapu amichapu. **6** Ulo ikwu nke ndi na-apunara mmadu ihe na-adi juu; ndi na-akpasu Chineke iwe na-adi n'udo, bu ndi na-ebughari chi ha n'aka ha. **7** "Ma juo umu anumanu, ha ga-akuziri gi, maobu umu nnunu, ha ga-agwa gi. **8** Ma o bukwana gwa ala okwu, o ga-akuziri gi, maobu kwere ka azu no na mmiri kororo. **9** Olee otu n'ime ihe ndi a nke na-amaghị na o bu aka Onyenwe anyi mere nke a? **10** N'aka ya ka ndu ihe niile e kere eke di, ya na ndu umu mmadu. **11** O bu na nti adighi anwale okwu, otu ire si anwale ihe oriri? **12** O bu na-adighi ahụ amamihe n'etiti ndi okenye? Ogologo ndu, o dighi eweta nghota? **13** "O bu Chineke nwe amamihe na ike, ndumodu na nghota bukwa nke ya. **14** Ihe o tidara enweghi mwughari ozo; mgbaputa adighi nye onye o tubara n'ulo mkporo. **15** O buru na o zipu ha, ha erikpuo ala niile. **16** N'aka ya ka ike na nzube ihe di; ndi a ghogobu na ndi na-aghobu bukwa nke ya. **17** O na-anapu ndi ndumodu okwa ha chupu ha, ma ndi ikpe ka o na-eme ka ha ghoo ndi nzuzu. **18** O na-atopu mkporo igwe ndi eze kere, ma were akwa mgbochi kee ha n'ukwu. **19** O na-agbawa ndi nchaja oto chupu ha, kwatuokwa ndi onodu ha sirila ike ogologo oge gara aga. **20** O na-emechi onu ndi ndumodu a tukwasiri obi, wepukwa nghota nke ndi okenye. **21** O na-eji ndi ogaranya eme ihe ochi, napukwa ngwa agha nke ndi di ike. **22** O na-ekpughe ihe omimi nke ochichiri meekwa ka oke ochichiri puta ihè. **23** O na-eme ka mba di ukwu, o na-eme ka ha laa n'iyi; O na-eme ka mba baa uba, ma chusakwaa ha. **24** O na-anapu ndi ndu nke uwa amamihe ha, zipukwa ha ka ha na-awaghari n'ozara ebe uzo na-adighi. **25** Ha na-asoghari isi n'ochichiri na-enweghi ihè. O na-eme ha ka ha na-adaghari dika ndi mmanya na-egbu.

13 "Anyam abuo ahula ihe ndi a niile, nti m anula ma ghotakwa ha. **2** Mu onwe m makwa ihe unu maara; abughị m onye di ala n'ebe unu no. **3** Ma o bu Onye puru ime ihe niile ka m chorọ igwa okwu, ka mu na Chineke ruokwa uka banyere okwu m. **4** Ma otu o di, unu ji okwu ugha etechi m dika o bu mgba ulo; unu niile bu ndi dibia na-abaghị uru. **5** O buru mmo na unu ga-agba nkiti, nke a gaara egosi na unu bu ndi nwere amamihe. **6** Ugbu a, nurunu iru uka m; geekwanu nti nuru okwu si m nonu na-aputa. **7** Unu ga-ekpelara Chineke ikpe mmegide? Unu gagesite n'okwu aghugho kwuchitere Chineke onu ya? **8** Unu ga-egosi ya na unu na-ekpelara ya ikpe? Unu ga-

ekwuchite ọ̀nụ́ Chineke? **9** Ọ́ ga-adị́rị́ unu mma ma ọ́ bụ́rụ́ na o nyochaa unu? Unu pụ́rụ́ ịghọ́gbu ya dika unu si aghọ́gbu ndị́ mmadụ́? **10** Ọ́ ghaghị́ ibara unu mba ma ọ́ bụ́rụ́ na unu ejiri okwu ugba chọ́ọ́ inyere ya aka. **11** Ọ́ ga-abụ́ na ebube na ịdị́ ukwuu ya adighị́ eme ka unu maa jijiji? Egwu ya ọ́ dighị́ atụ́ unu? **12** Okwu amamihe unu niile dika ilu nke ntụ́; okwu ngopu unu dika ihe ngopu uru. **13** “Nọ́nụ́ jụ́ ka m kwuo okwu; ihe ọ́ putara ya pụ́ta. **14** N’ihi gị́nị́ ka m ga-eji tinye onwe m na nsogbu, werekwa ndụ́ m tinye n’ọ́bụ́aka m? **15** A sị́kwari na ọ́ ga-etigbu m aghaghị́ m ịtụ́kwasi ya obi m. Aga m ekwuchite ọ́nụ́ m gwa ya na ụ́zọ́ m dī́ ọ́cha. **16** N’ezie, nke a ga-aghorọ́ m nzoputa maka na ọ́ dighị́ onye ajo omume obula pụ́rụ́ ịbị́a n’ihu ya. **17** Geenụ́ ntị́ nke ọ́ma n’okwu m. Kwerenụ́ ka ihe m na-ekwu baa unu ntị́. **18** Ugbu a, eziela m ikpe m n’usoro, amatala m na ikpe agaghị́ ama m. **19** Ọ́ dī́ onye pụ́rụ́ ibo m ebubo? Ọ́ bụ́rụ́ na o nwere, aga m emechi ọ́nụ́ m ma nwuọ́. **20** “Meere m naanị́ ihe abụ́ọ́ ndị́ a, O Chineke, mgbe ahụ́ agaghị́ m ezo onwe m n’ihu gi. **21** Wepu aka gi i ji emegide m, meekwa ka ha dī́ anya n’ebe m nọ́. Kwuşı́ ime ka oke egwu gi mee ka m maa jijiji. **22** Mgbe ahụ́, kpọ́ọ́ m oku, aga m azakwa gi. Maobu, kwerekwa ka m kwuo okwu, ka i zaa m. **23** Ole ka ha dī́ bu mmejọ́ na mmehie m mere? Gosi m ajo omume m na mmehie m. **24** Gini mere i ji gbakuta m azu? Gini mere i ji guo m dika onye iro gi? **25** I ga-enye ahijha ikuku na-ebughari ntaramahuhu? I ga-achụ́ ahijha kporo nku oso? **26** N’ihi na i na-edetu ihe ndi di ilu megide m, na-emekwa ka m ghorọ́ mkpuru mmehie m mere n’oge okorobia m. **27** I na-eji mkporo igwe kegide ukwu m abuo; na-enyochakwa nzo ukwu m niile site n’itinye akara n’ebe obula obu ukwu m zorọ́. **28** “Ya mere, mmadu n’ala n’iyi dika ihe rere ere, na dika akwa nke nla riri.

14 “Mmadu nke nwanji muru nwere ubochi ole na ole nke juputara na nsogbu. **2** Ọ́ na-awalite dika okoko osisi, ma kpọ́nwuokwa mgbe na-adighi anya, dika onyinyo, ọ́ na-agabiga agabiga. **3** I na-elegide onye di otu a anya? I ga-akpo ya ikpe n’ihu gi? **4** Onye puru iweputa ihe di ocha site n’ihe na-adighi ocha? Ọ́ dighi onye o bu. **5** I kpebiela ubochi ndu nke mmadu; i kabiela onuogugu nke onwa ya niile, kpaakwa oke ebe o na-agaghị́ agabiga. **6** N’ihi nke a, wepu anya gi n’ebe o no, hapu ya ka o nooro onwe ya ruo mgbe ubochi ya ga-ezu dika onye e goro oru. **7** “Ma olileanya diji osisi; n’ihi na o buru na e gbutuo ya, ọ́ ga-epuchikwa, alaka oheru ya aghaghi iwaputaakwa. **8** A sikiwari na mgborogwu ya emeela ochie n’ala, maobu na ogwe ya anwuọ́ n’aja, **9** mgbe obula mmiri zokwasiri ya, ọ́ na-epuputa dika ihe a kuru akụ. **10** Ma mmadu na-anwu, e lie ya; ọ́ na-ekubikwa ume si otu a gabiga. **11** Dika mmiri di n’oke osimiri si ata, maobu ka mmiri di n’iyi si ata n’oge okochi, **12** otu a ka mmadu si e dinaa ma o dighi etetakwa ozo; tutu ruo mgbe eluigwe na-agaghị́ adikwa; mmadu obula apughi i si n’ura kpotee ya, agaghị́ akpotekwa ha site n’ura ha. **13** “A si

na i ga-ezo m n’ala mmuọ́, na i ga-ezobe m tutu ruo mgbe iwe gi gabigara. A si na i ga-akanyere m oge ma mesja cheta m. (Sheol h7585) **14** Ọ́ buru na mmadu anwuọ́, ọ́ ga-adi ndu ozo? Ubochi niile nke oru ahuhu m, aga m echere mgbe nnaputa m ga-abia. **15** I ga-akpo, aga m azakwa gi, aguu oru aka gi ga-agu gi. **16** N’ihi mgbe ahǘ i ga-agu nzo ukwu m niile onu, ma i gaghị́ aguko mmehie m. **17** A ga-ekechi njehie m n’akpa, i ga-ekpuchi mmehie m. **18** “Ma dika ugwu si erichasi daa, na dika a na-enupu oke nkume n’onuọ́du ya, **19** dika mmiri si akwochasi nkume, na dika oke mmiri ozuzo si akwazekwa aja ala, otu a ka i si eme ka olileanya mmadu laa n’iyi. **20** I na-egosi ya na i kariji ya ike, ma ha na-agabiga; i na-eme ka ihu ya gbanwee, ma zilaga ya. **21** Ọ́ buru na a na-asopuru umu ha, ha adighi amata nke a; ọ́ burukwa na a na-eweda ha n’ala, ha ọ́ dighi ahǘ ya. **22** Ihe mgbu nke anu ahǘ ya ka ọ́ na-ama ma na-erukwara naani onwe ya uju.”

15 Mgbe ahǘ, Elifaz onye Teman zara si: **2** “Onye maara ihe ọ́ ga-eji okwu na-abaghị́ uru zaghachi? Ọ́ ga-emeju afọ́ ya n’ifufe na-ekpo oku nke si n’owuwa anyanwu? **3** Ọ́ ga-eji okwu na-abaghị́ uru ruo uka, maobu kwuo okwu na-enweghi isi? **4** Ma i na-eleda ezi omume anya na-egbochikwa isopuru Chineke. **5** Mmehie gi na-eme ka onu gi kwuo okwu ngwangwa; ọ́ bukwa ire ndi aghugho ka i nwere. **6** Onu gi na-ama gi ikpe, ọ́ bughu mu onwe m, egbugbere onu gi na-ekwu okwu megide gi. **7** “I bu mmadu mbu a muru? A muola gi tupu e kee ugwu niile? **8** Ọ́ getula nti n’izu nzuzo nke Chineke? Amamihe niile ọ́ bu n’ime gi ka ha juru? **9** Gini ka i maara nke anyi na-amaghi? Udi nghota di anaa ka i nwere nke anyi na-enweghi? **10** Ndiisi awo na ndi kara nka no n’etiti anyi, ndi ikom mere agadi karja nna muru gi. **11** Ọ́ ga-abu na nkasiobi Chineke buru gi ihe nta, ka ọ́ bu okwu di nro nke ọ́ gwaru gi? **12** Gini mere obi gi i duhie gi, gini mekwa anya gi abuo ji chagharja, **13** nke mere iwe gi jiri di oku megide Chineke, meekwa ka okwu ojo ndi a niile si n’onu gi puta? **14** “Gini ka mmadu efu bu, ọ́ ga-eji di ocha n’obi, gini ka mmadu nwanji muru bu, na ha nwere ike i bu ndi ezi omume? **15** Ọ́ buru na Chineke atukwasighi ndi nso ya obi, ọ́ burukwa na eluigwe adighi ocha n’anya ya, **16** ọ́ ga-esi anaa tukwasu mmadu efu onye ruru aru obi, bu onye na-anu ajo omume dika mmiri. **17** “Gee m nti ka m kowaara gi; kwerekwa ka m gwa gi ihe m huru, **18** bu ihe ndi amamihe kwuru, ndi na-ezobeghi ihe ha nataru n’aka nna nna ha, **19** bu ndi e nyefere ala ndi a n’aka ha mgbe ọ́ dighi onye obia gabigara n’etiti ha. **20** Ubochi ndu ya niile, onye ajo omume na-ata ahuhu mmekpa ahǘ, bu nke e debere ogologo afọ́ nye nwoke ahǘ na-eme ihe ike. **21** Uzu na-eweta oke egwu na-eju ya nti, mgbe ọ́ di ka ihe niile na-aga nke oma, ndi na-apunara mmadu ihe na-abiakwasu ya. **22** O nweghi olileanya igbanari ochichiri; mma agha no na-echere ya. **23** Ọ́ na-akpagharu na-achọ́ ebe nri dika udele; ọ́ makwara na ubochi ochichiri no nso. **24** Ahuhu na mkpagbu na-eme ka ọ́ tuo oke egwu, nsogbu na-abiakwasu ya

dịka eze nke nọ na njikere ibuso ndị iro ya agha. **25** N'ihì na ọ na-atụ Chineke aka n'ihu, dokwaa onwe ya imegide Onye puru ime ihe niile. **26** O ji ikwesi olu ike, dịka ọta siri ike, na-emegide Chineke. **27** "O bụ ezie na abụba kpuchiri ihu ya, abụba nke dī n'ukwu ya na-eme ka anụ ahụ nuputakwa, **28** ọ ga-ebi n'obodo e bibiri ebibi, n'ụlọ nke mmadụ na-ekwesighi ibi n'ime ha, ụlọ nke na-adakasi adakasi. **29** Ma ọ gaghị aga n'ihu j' bụ ọgaranya, akụ ya agaghị adigidekwa. Ihe o nwere agakwaghị agbasapụ n'ala niile ahụ. **30** Ọ gaghị agbanarị ọchịchiri, ire ọkụ ga-eme ka ome ya kponwuo, iku ume nke ọnu Chineke ga-ebufu ya. **31** Ka onye dī otu a hapụ ighogbu onwe ya site n'itukwasi uche n'ihe efu, n'ihì na ọ dighị ugwo ọrụ ọbụla ọ ga-enweta. **32** Tupu oge ya eru, ọ ga-anata ugwo ọrụ ya n'uju, ozo, alaka ya ga-akponwu **33** Ọ ga-adi ka osisi vainji nke mkpuru ya dapusiri na-achaghị acha, dịka osisi oliv nke akwukwo ya kponwuru akponwu. **34** N'ihì na ndị na-amaghị Chineke ga-adi ka nwanyi aga, ọkụ ga-erepja ụlọ ikwu niile nke ndị huru iri ngari n'anya. **35** Ha na-aturu ihe ojojo dịka ime, ma mụkwa ajọ omume; naanị aghugho ka akpanwa ha na-aruputa."

16 Mgbe ahụ, Job zara si: **2** "Anụla m ọtụtụ ihe dịka ndị a; ndị nkasiobi na-eweta ọndu ojojo ka unu niile bụ. **3** Ogologo okwu efu ndị a niile unu na-ekwu, ọ naghị akwusi? Gini bụ nsogbu unu nke mere unu ji aga n'ihu na-arụ ụka niile ndị a? **4** Mụ onwe m nwekwara ike ikwu okwu dịka unu, ma ọ buru na unu nọ n'ọndu m; enwere m ike kwuo okwu dī uto na ntị megide unu, ma fufekwaa isi m megide unu. **5** Ma ọnu m ga-agba unu ume; nkasiobi si n'egbugbere ọnu m ga-emekwa ka ihe mgbu unu dajuo. **6** "Ma ọ buru na m ekwuo, adighi egbochi ihe mgbu m, ọ buru na m ahapu ikwu okwu, odighi esi n'ahụ m puo? **7** N'ezie o Chineke, i meela ka ike gwu m, i tidakwala ezinaulo m. **8** I keela m agbu; agbu m aburula ihe akaebe megide m; ita ahụ m ebiliela igba akaebe megide m. **9** Chineke na-eweso m iwe, jiri iwe ya na-adowasi m, ọ na-atakwa ikikere eze ya megide m; onye iro m na-achichapuru m anya ya. **10** Umụ mmadụ na-asaghe ọnu ka ha chja m ochi, ha ji iti m aka n'onu na-akwa m emo, jikotakwa onwe ha megide m. **11** Chineke ewerela m nyefee n'aka ndi ajo omume, tubakwa m n'aka ndi na-emebi iwu. **12** Ihe na-agara m nke oma, ma Chineke tipjara m. O jidere m n'olu ma tiwasia m. O meela m ihe igba uta ya; **13** ndi oga uta ya agbaala m gburugburu. Ọ na-agbawa akuru m na-enweghi omijiko mee ka oluili m wusia n'ala. **14** Mgbe niile, ọ na-emegide m; ọ na-achuso m dika dike n'agha. **15** "Adukotala m akwa mkpe were ya kpuchie anu ahụ m, liekwa ikuanya m n'ime ntụ. **16** Ihu m na-acha obara obara site n'akwa nke m na-akwa, onyinyo nke onwu dikwa gburugburu egbugbere anya m abuo; **17** ma aka m emeghi ihe ike obula, ozo ekpere m dikwa ocha. **18** "Ala, biko, ezokwala obara m; mee ka akwa m ghara jbu ihe lara n'iyi! **19** Ọ buladi ugbu a, onye akaebe m nọ n'eluigwe, onye nkwichite onu m nọ n'ebe dī

elu. **20** Onye na-arjoro m arjoro bu enyi m, dika m na-awasara Chineke anya mmiri m. **21** N'onodu mmadu ka o na-arjo Chineke dikwa mmadu na-arjo n'ihì enyi ya. **22** "Naanị afọ ole na ole ga-agabiga tupu m ga n'uzo nke nloghachi m na-adighi.

17 Mmụo m tiwara etiwa, ubochi m niile dī mkpumpkpụ, ili na-echere inabata m. **2** N'ezie ndi na-akwa emo gbara m gburugburu; anya m na-elekwasikwa mkpasu iwe ha. **3** "Debere m ihe ebe n'ebe gi Chineke nọ. Olee onye ozo puru inara m n'akaebe? **4** I mechela uche ha ka ha ghara inwe nghota; ya mere, i gaghị ekwe ka ha nwee mmeri. **5** Ọ buru na mmadu ekwujo onye enyi ya ka o were nweta uru dī n'ime ya, anya umu ya ga-ada mba. **6** "Chineke emeela ka m buru okwu ilu nye onye obula, meekwa ka m buru onye ha na-agbasa aso mmiri n'ihu. **7** Anya m na-ahụ inyogho inyogho n'ihì iru uju; ahụ m aghoala onyinyo nke ihe m bu na mbu. **8** Ndi na-eme ihe ziri ezi na-akujia mgbe ha huru nke a; ndi aka ha dī ocha na-enwe mkpali megide ndi ajo omume. **9** Ma otu obula ọ dī, ndi ezi omume ga-aga n'ihu n'iso uzo ha, ndi aka ha dī ocha ga-aga n'ihu n'idi ike. **10** "Ma bjanu, unu niile, bidonu okwu unu ozo! Agaghị m achota onye maara ihe n'etiti unu. **11** Ubochi m niile agafeela, atumatu m aburula ihe lara n'iyi. Ma ochicho nke obi m **12** na-edo abali n'onodu ehiehe; n'ihu ochichiri ka ihè dī nso. **13** Ọ buru na ebe obibi m na-ele anya ya bu ili, ọ buru na m agbasaa ihe ndina m n'elu ochichiri, (Sheol h7585) **14** a sikwa na m asi ire ure, 'Nna m ka i bu,' maobu si ikpuru 'Nne m' maobu 'Nwanne m nwanyi,' **15** ebeekwa ka olileanya m dī? Onye puru ihu ma m nwere olileanya? **16** Olileanya m ọ ga-arida ruo n'onu uzo ama nke onwu? Anyi ga-esokota ridaruo n'uzuzu?" (Sheol h7585)

18 Mgbe ahụ Bildad onye Shua zara si: **2** "Ruo ole mgbe ka i ga-ekwubi okwu ndi a i na-ekwu? Nwee ezi uche ka anyi kparitaa ụka. **3** Gini mere i ji were anyi dika anu ohia, guo anyi dika ndi na-enweghi uche n'anya gi? **4** Gi onye na-eji iwe adokasi onwe gi, a ga-ahapu ụwa n'ihì gi? **5** "A na-afunyu orioma nke onye na-emebi iwu; ire ọkụ ya ga-akwusikwa inwu enwu, **6** ihè nke dī n'ime ụlọ ikwu ya na-abu ochichiri, orioma nke dī n'akuku ya na-anyukwa. **7** Ike agakwaghị adi na nzo ukwu ya; atumatu ya onwe ya ga-atuda ya n'ala. **8** Ukwu ya na-eduba ya n'onya; ọ na-akpaghari na-adaba n'ime oghere. **9** Onya na-ejide ikiri ukwu ya, onya ahụ na-ejidesi ya ike. **10** E zobere ya udo onya igbudu n'ala, ihe e ji ejide ya na-echere ya n'uzo ya. **11** Ihe egwu na-emenye ya ujo n'akuku niile, na-agbasokwa nzo ukwu ya niile. **12** Ila n'iyi na-achosi ya ike; mbibi nokwa na njikere na-echè mgbe ọ ga-ada. **13** Mbibi na-eripia akuku anu ahụ ya; okpara onwu na-eripia ahụ ya niile. **14** Esi na nchekwa nke ụlọ ikwu ya doputa ya duru ya jekwuru eze nke ihe egwu niile. **15** Oku na-ebi n'ime ụlọ ikwu ya; a ga-efesasi nkume na-enwu oku n'ebe obibi ya. **16** Mgorogwu ya na-akpo

nkú n'ime ala, alaka ya ga-akponwu n'elu. **17** A gaghị echeta echiche ya n'úwa ozo, o nweghị onye obùla na-echetakwa aha ya. **18** A na-esite n'ìhè chùba ya n'ochìchìrì, otu a kwa, a na-achùpùkwa ya site n'úwa. **19** O nweghì ùmù, o nwekwaghì ùmù ùmù n'etiti ndì ya, o dighì onye fòdurù n'èbe o bi na mbù. **20** Onòdu ya na-èju ndì si n'òdìda anyanwù anya; oke egwu na-èjidekwa ndì si n'òwùwa anyanwù n'ìhi ya. **21** N'ezie, otu a ka ebe obibi nke onye ajoy omume dì, ee, bụ onye ahụ nke na-amaghì Chineke.”

19 Job zara sị: **2** “Ruo ole mgbe ka unu ga-anògide na-ata m ahùhù? Ruo ole mgbe ka unu ga-ewere okwu onù unu zopìja m? **3** Ugboro iri ndì a ka unu kòcharala m, ihere adìghì eme unu na unu na-ebuso m agha? **4** A sìkwari na m bụ onye mmehie, o bụ naanì mụ onwe m ka o gbasara. **5** O burù na unu na-ebuli onwe unu elu karìja m, ma were onòdu idì ala m megide m, **6** mgbe ahù, maranù na Chineke emejòla m, were ùgbu ya tùo m gburugburu. **7** “O bụ ezie na m na-eti mkpu akwa sị: ‘A na-emejò m.’ Ma o dighì osìsa m na-anata; o bụ ezie na m na-eti mkpu ka e nyere m aka ma ikpe ziri ezi adìghì. **8** O nòchiela ùzo m ka m ghara ìgafe; o jirila ochìchìrì kpuchie ùzo m. **9** O yipùla m ugwu m, wepùkwa okpueze m kpu n'isi. **10** O na-eti m ihe otiti n'akùkù niile, ruo mgbe m gabigara; o na-ehopu olileanya m dika osisi. **11** Iwe ya dì oku megide m; o na-agunyekwa m dika onye iro ya. **12** Ndì agha ya jì ike na-abja; ha ewuola mgbidi were nòchibido m ha agbaala ùlo ikwu m gburugburu imegide m. **13** “O meela ka ùmùnne m na ndì enyi m si n'èbe m nò puo. **14** Ndì ikwu m anaghì etinyekwa uche n'ìhe banyere m; ndì ezi enyi m niile echefuola m. **15** Ndì obìja nò n'ùlo m na ndì odibo m nwanýj na-agu m dika onye ala ozo; adì m ka onye mba ozo n'èbe ha nò. **16** Ana m akpo odibo m oku ma o dighì aza m, o buladì mgbe m jiri onù m rìo ya. **17** Iku ume m ihe aburùla ihe nwunye m apughì ìnagide; aburùla m ihe arù nye ùmùnne m. **18** O buladì ùmuntakìrì nwoke na-akwa m emo; ha na-èjikwa m eme ihe ochì mgbe obùla m putara. **19** Ndì ahù m kporo ndì enyi oma m na-ele m anya dika m bụ ihe arù; ndì ahù niile m hurù n'anya echigharìakwala megide m **20** Abù m naanì okpukpu okpukpu; ihe m jì gbanarì onwù adìghì ukwu. **21** “Meerenù m ebere, ndì enyi m, meerenù m ebere, n'ìhi na aka Chineke na-emegide m. **22** Gìnì mere unu jì achù m dika Chineke si achù m? O ga-abù na ahùhù m ejubeghì unu afò? **23** “O gaara atò m utò ma a sị na e dekorò okwu m n'akwukwo, **24** na e jì mkpisi igwe dee ha, maobù kakwasì ha n'elu mbadamba nkume ruo mgbe ebìghì ebi. **25** Amara m na onye mgbaputa m na-adì ndù, amakwaara m na o ga-eguzo n'elu ùwa n'oge ikpeazu. **26** Mgbe e mebisikwara akpukpo ahù m, ma n'anù ahù m aga m ahù Chineke. **27** Mù onwe m ga-èjì anya m abùo hù ya, mù onwe m, o bughì onye ozo. Lee ka obi m si anù oku n'ime m maka nke al **28** “O burù na unu asì, ‘Anyi ga-emegide ya n'ìhi na nsogbu a si n'aka ya,’ **29** unu onwe unu kwesiri itù

egwu mma agha; n'ìhi na iwe ga-ebute jita ahùhù nke mma agha, mgbe ahù, unu ga-ama na ikpe dì.”

20 Mgbe ahù, Zofa onye Neama zara sị: **2** “Enweghì udo nke echiche m na-akpali m izaghachi n'ìhi na anò m na mwute dì ukwu. **3** Anùla m okwu mkparì nke ileda anya nye m, ma nghòta m na-akpalite m izaghachi gị. **4** “N'ezie, ì maara otu o dì site na mgbe ochie, ya bụ kemgbe e debere mmadu n'úwa. **5** Obi utò nke onye na-emebi iwu na-adì nwa mgbe nta, onù nke ndì na-amaghì Chineke na-anò naanì nwa oge. **6** N'agbanyeghì na ìnya isi ya ga-eru eluigwe, na isi ya ga-emetukwa igwe ojii; **7** o ga-ala n'ìyi ebìghì ebi, dika nsì ya onwe ya nyurù; ndì maara ya ga-aju, ‘Olee ebe o no?’ **8** O ga-efelaga dika nrò, agaghì achotakwa ya mgbe obùla, dika ohù abalì nke e chefuru echefu. **9** Anya hurù ya na mbù agaghì ahùkwa ya ozo, ebe obibi ya agaghì elegidekwa ya anya ozo. **10** Ùmù ya ga-achò ihuoma site n'aka ndì ogbenye; aka ya abùo kwa ga-enyeghachi akù ya. **11** Okpukpu ya nke juputara n'ike okorobia ga-eso ya burù ihe a ghanyerè na ntù. **12** “O bụ ezie na ihe ojò na-atò ya utò n'onù, na o na-ezokwa ya n'okpuru ire ya; **13** o bụ ezie na o pughì n'ìhapù ya, o na-edebe ya n'onù ya, **14** ma nrì o na-eri ga-aghò ihe gbara ùka n'afò ya, o ga-aghòkwa elo agwo n'ime afò ya. **15** O ga-agboputa akunùba niile o lodara; Chineke ga-eme ka o si n'afò ya gbòputachaa ha. **16** O ga-amìcha elo agwo, eze agwo ajùala ga-egbu ya. **17** O gaghì anù utò mmiri si n'ìyi, bụ ìyi nke na-asò asò nke juputara na mmanù ahù na mmiri ara ehi rahurù arahù. **18** Ihe o rùputara ka o ga-èjì kwughachi ugwo o jì na-erighì ma otu. Uru o zùtara n'ahia agaghì aburù ya ihe onù. **19** N'ìhi na o kpaburu ndì ogbenye, hapu ha na-enweghì olileanya obùla, o nakòtakwara ùlo nke o na-ewughì. **20** “N'ezie, o gaghì enwe izuìke site n'oke ochìcho ya; o gaghì azoputakwa onwe ya site n'ùloaku ya. **21** O dighì ihe fòdurù ya iripia, oganihu ya agaghì adìgide. **22** N'etiti ihe niile o nwere ka mkpagbu ga-abjakwasì ya, oke jita ahùhù ga-adakwasì ya. **23** Mgbe o rijuru afò ka Chineke ga-eme ka iwe ya dì oku megide ya, itì aka Chineke ga-adakwasì ya dika mmiri ozuo. **24** O burù na o si na ngwa agha e jì igwe kpuo gbalaga, akù nke e jì òla bronz kpuo onù ya ga-amapu ya ahù. **25** N'azu ya ka o na-esi miputa ya, site n'umeju ya ka a ga-esi miputa onù ya na-egbu amuma. Oke egwu dì iche iche ga-abjakwasì ya. **26** Oke ochìchìrì nò na-echere akunùba ya, oku nke a na-afunwughì afunwu ga-erepia ya o ga-erechapukwa ihe niile fòdurù n'ùlo ikwu ya. **27** Eluigwe ga-ekpughe ikpe omuma ya ùwa niile ga-ebili megide ya. **28** Idee mmiri ga-ebupu ùlo ya; oke mmiri okwukwo n'ùbòchì iwe Chineke. **29** Nke a bụ oke nke Chineke debeere ndì na-emebi iwu, ya bukwa ihe nketa nke Chineke kwadooro ha.”

21 Mgbe ahù, Job zara sị: **2** “Gee ntì nke oma n'okwu m; ka nke a burù nkasiobi ì ga-enye m. **3** Nwee ndidi ka m kwuchaa okwu m, mgbe m kwuchara, gaa n'ihu ìkwa m emo. **4** “O bụ mmadu ka m na-ekpesara? Gìnì ka m ga-èjì ghara ìbù onye na-enweghì ndidi? **5**

Lee m'anya ka ahụ maa gi jijiji; were aka gi kpuchie onụ gi. **6** Mgbe m chere echiche maka nke a, egwu turu m meekwa ka ahụ m maa jijiji. **7** Gini mere ndi ajo omume ji enwe ndu ogologo, ghoọ okenye, baakwa uba n'idi ike? **8** Ha na-ahụ umu ka ha na-akwusike ike gburugburu ha, umu ha ka ha ji anya ha ahụ. **9** Ha na-ebi ndu udo n'ezinaulo ha na-atughị egwu na ihe ojoo obula ga-adakwasị ha; mkpara Chineke adighikwa adakwasị ha. **10** Oke ehi ha na-agba nne ehi ha na-esepughị aka; nne ehi ha na-amu umu, ha adighi ekwo ime. **11** Ha na-ezipu umu ha dika igwe aturu; umuntakiri ha na-etegharị egwu. **12** Ha na-abu abu n'uda egwu otiti na ubo akwara; ha na-anurikwa onu n'uda nke oja. **13** Ha na-anọ ubochi ndu ha niile n'oganihu, ha na-aridakwa n'ili ha n'udo. (Sheol h7585) **14** Ma ndi a na-asị Chineke, 'Hapu anyi aka, o dighi anyi mkpa imata uzo gi. **15** Onye ka Onye puru ime ihe niile bu, anyi ga-eji jeere ya ozi? Uru gini ka iri ya ariri ga-abara anyi?' **16** Ma oganihu ha adighi n'aka ha ya mere ana m ewezuga onwe m site na ndumodu ndi na-emebi iwu. **17** "Ma ugboro ole ka a na-emeny oku oriona nke ndi na-emebi iwu? Ugboro ole ka nhuju anya na-adakwasị ha, bu nke Chineke kenyere ha n'we ya? **18** Ugboro ole ka ha dika ahijia kporo nku n'ihu ikuku, maobu dika igbugbo oka nke ikuku siri ike na-efesasi? **19** A na-asị, 'Chineke na-akpakotara umu ha ntaramahuhu nke njehie ha.' Ka a kwughachi ha ya, ka ha nwee ike mata ya. **20** Ka anya ha hu mbibi nke onwe ya, ka ha nuo onuma nke Onye puru ime ihe niile dika mmiri. **21** Gini gbasara ha banyere ezinaulo ha hapuru mgbe onwa ndi e kenyere ya bjara na ngwucha? **22** "O di onye puru izi Chineke ihe onuma, ebe o bu ya na-ekpe ndi kachasi elu ikpe? **23** Otu onye na-anwu mgbe o juputara n'ike na ume, mgbe o no na nchekwa na udo, **24** mgbe ahụ ya bu nke eji ezi nri zuo nke oma, okpuku ya juputakwara n'umi. **25** Onye ozo na-anwu n'ihe ilu nke mkpuruobi, n'ihu na o nweghi mgbe o riri ezi ihe obula. **26** Nke obula n'ime ha dina n'akuku ibe ya n'ime aja, ikpuru kpuchikwara ha abuo. **27** "Amaara m nke oma ihe bu echiche unu na nzube unu ji emegide m. **28** Unu ga-aju m ajuu si, 'Ugbu a, ole ulo oke mmadu ahụ. Ulo ikwu ndi ahụ ebe ndi na-emebi iwu biiri?' **29** O bu na unu ajubeghi ndi njem ajuu? O bu na unu ejighi ihe ha korọ mere ihe, **30** na a na-echebe ndi ojoo puo n'ubochi nhuju anya, na a na-anaputa ha site n'ubochi oke iwe? **31** Onye na-atu ha mmehie ha n'ihu? Onye kwa na-akwughachi ha ugwo ihe ha mere? **32** A na-eburu ha gaa n'ili, a na-echekwa ili ha nche. **33** Aja di na ndagwurugwu na-atu ha utu; Mmadu niile na-eso ha n'azu, na otutu a na-apughị iguta onu na-ebu ha uzo n'aga. **34** "Ya mere, olee otu unu ga-esi were okwu na-enweghi isi kasie m obi? O dighi ihe foduru n'osijisa unu ma o bughi naani okwu ugha."

22 Mgbe ahụ, Elifaz onye Teman zara si: **2** "Mmadu o puru ibara Chineke uru? O buladi onye nwere uche o puru ibara Chineke uru? **3** O nwere onu o ga-ene Onye puru ime ihe niile ma a si na i bu onye ezi

omume? Uru gini ka o ga-enweta ma o buru na uzo gi niile enweghi ita uta? **4** "Chineke o na-abara gi mba na-ebo gi ebubo n'ihu na i na-atu egwu ya? **5** O bu na mmebi iwu gi adighi ukwu? Mmehie gi o nwere ogwugwu? **6** I naara umunne gi ihe ebe n'efu; i yipuru ndi mmadu uwe ha gbawa ha oto. **7** I nyeghi ndi ike gwuru mmiri, i nyeghikwa ndi aguu na-agu ihe oriri. **8** O bu eziokwu na i bu nwoke di ike na onye nwere ala, burukwa onye a na-asopuru bi n'ala ya, **9** I na-agbaba umu nwanji di ha nwuru aka, zipu ha, I na-nyaji ogwe aka nke umu na-enweghi nna. **10** O bu ya mere onya jiri gbaa gi gburugburu, burukwa ihe mbibi ji eyi gi egwu. **11** O bukwa ya mere ochichiri ji gbaa gi gburugburu ka i ghara ihu uzo, meekwa ka idee mmiri kpuchie gi. **12** "O bu na Chineke anoghi n'ebe di elu nke eluigwe? Lee ka idi elu nke kpakpando di elu si di. **13** Kama i na-asị, 'Gini ka Chineke maara? O na-esite n'oke ochichiri di otu a ekpe ikpe? **14** Oke ochichiri kpuchiri ya, nke mere na o naghi ahụ anyi mgbe o na-agaharị n'ebe di elu nke eluigwe.' **15** I ga-agbaso uzo ochie nke ndi na-eme ihe ojoo zoro ije na ya? **16** E bupuru ha tupu oge ha eruo. Ntala ndu ha ka idee mmiri sachapuru **17** Ha siri Chineke, 'Hapu anyi akal Gini ka Onye puru ime ihe niile ga-eme anyi?' **18** Ma o bu ya ji ihe di mma di iche iche mejuputa ulo ha, ya mere ana m ewezuga onwe m site na ndumodu ndi na-emebi iwu. **19** Ndi ezi omume na-ahu mbibi ndi di otu a ma iuru; ndi aka ha di ocha na-akwa ha emo si: **20** 'N'ezie, e bibiela ndi iro anyi, oku erepiala akunuba ha.' **21** "Doo onwe gi n'okpuru Chineke ka gi na ya nno n'udo, n'uzo di otu a, oganihu ga-abara gi. **22** Gee nti, nabata ndumodu si ya n'onu, doo okwu ya niile n'obi gi. **23** O buru na ilghachikwute Onye puru ime ihe niile, o ga-eweghachi gi n'onodu gi; o buru na iwezuga ihe mmebi iwu mee ka o di anyi site n'ebe ulo ikwu gi di, **24** togbo okpuruoku olaedo gi n'aja, tupukwa olaedo nke Ofia gi n'elu nkume di n'ime odo mmiri nta. **25** Mgbe ahụ, onye puru ime ihe niile ga-aburu gi olaedo, bukwara gi olocha kachasi mma. **26** N'ezie, mgbe ahụ kwa, ihe nke Onye puru ime ihe niile ga-atu mkpuruobi gi utu, i ga-ewelikwa ihu gi nye Chineke. **27** I ga-ekpe ekpere, o ga-azakwa gi ekpere gi, i ga-emezukwa nkwa i kwere. **28** Ihe i kpibiri ga-emezukwa, ihè ga-amukwasị n'uzo gi niile. **29** Mgbe a na-eweda ndi mmadu ala, o burukwa na i si, 'Bulieny ha elu,' mgbe ahụ o ga-azoputa ndi e wedara n'ala. **30** O ga-azoputa o buladi onye ahụ nke aka ya na-adighi ocha, bu onye nke a ga-azoputa site n'idi ocha nke aka gi."

23 Mgbe ahụ, Job zara si: **2** "O buladi taa, mkpesa m di ilu; aka ya di arọ megide m n'agbanyeghi isu ude m. **3** A sika na m maara ebe m ga-achota ya; a sika na m nwere ike ijeru ebe obibi ya! **4** Aga m edozi mkpesa m n'usoro n'ihu ya were ihu uka mejuo onu m. **5** Aga m achoputa ihe o ga-aza m ma tuleekwa ihe o ga-agwa m. **6** O ga-eji ike di egwu megide m? Mba, o gaghị ebo m ebubo. **7** N'ebe ahụ, onye ziri ezi ga-eme mkpesa n'ihu ya. N'ebe ahụ, a ga-anaputakwa

m site n'aka onye ikpe m ruo mgbe ebighi ebi. **8** "Ma o buru na m agaa n'owuwa anyanwu o noghi n'ebe ahụ; o buru na m gaa n'odida anyanwu, agaghị m achota ya. **9** Mgbe o no n'oru n'ugwu anaghị m ahụ ya, mgbe o loghachiri na ndida anaghị m ahukwa ya. **10** Ma o maara uzo m na-aga, mgbe o nwaputasi m, aga m aputa dika olaedo, **11** ukwu m abuo na-agbaso nzo ukwu ya; ana m eso uzo ya na-atugharighi n'aka nri maobu aka ekpe. **12** Esibeghi m n'iwu nke si n'onu ya puta wezuga onwe m; a na m echekwa okwu onu ya karja nri nke m na-eri kwa ubochi. **13** "Ma o guzo naani ya, onye puru iguzogide ya? O na-eme ihe obula masiri ya. **14** O na-emezu ukpuru ya niile o zubere megide m, o ka nwekwa nzuibe ndi ozo yiri nke a o dobere imegide m. **15** N'ihu ya ka obi ji ama m jijiji n'ihu ya; mgbe m chetara banyere ihe ndi a niile, ana m atu egwu ya. **16** Chineke emeela ka obi m daa mba; Onye puru ime ihe niile emeela ka m maa jijiji. **17** Ma ochichiri emeghi ka m mechie onu m, bu oke ochichiri nke kpuchiri ihu m.

24 "Gini mere Onye puru ime ihe niile adighi ahoputa oge maka ikpe ikpe? Gini mere ndi maara ya ga-eji na-ele anya n'efu maka oge ndi a? **2** Ufodu umu mmadu na-ewezuga nkume oke ala, na-elekota igwe atadu ha zutere n'ohi. **3** Ha na-apunara inyinya ibu nke nwa mgbei, ha na-anarakwa ehi nke nwanji di ya nwuru n'ihe ebe. **4** Site n'okporouzo ka ha na-akwapu ndi no na mkpa. Ha na-ejikwa aka ike mee ka ndi ogbenye di n'ala ahụ zoo onwe ha. **5** Dika inyinya ibu ohia no n'ozara, otu a ka ndi ogbenye si agaghari na-achoghari ihe oriri, ala na-adighi epuputa ihe na-enye umu ha nri. **6** Ha na-ekpokota ahija anu ulo na-ata n'ubi, na-atutukotakwa mkpuru vainji nke foduru n'ubi ndi ajo omume. **7** N'ihu enweghi uwe, ha na-agba oto n'abali, ha enweghaghị akwa jji kpuchie onwe ha oyi. **8** Oke mmiri ozuzo nke ugwu na-ede ha ahụ, ha na-amaku nkume n'ihu enweghi ebe mgbaba. **9** Nwa na-enweghi nna ka a na-eji ike napu ara. Nwa ohuru nke onye ogbenye ka a na-anara n'ihe ebe. **10** N'ihu enweghi akwa ha na-agba oto na-agaghari, ha na-ebu ukwu oka ma noro n'aguu. **11** Ha na-asuputa mmanu oliv n'elu ebe e mebere maka ya, ha na-azochaputa mmanya vainji ma akpiri na-akpo ha nku. **12** Uzu isu ude ndi na-anwu si n'obodo na-ebili, mkpuruobi nke ndi e meruru ahụ na-eti mkpu enyemaka. Ma o dighi onye Chineke na-ahuta ka onye ikpe mara n'ihu ihe ndi a. **13** "O di ndi na-enupu isi megide ihe, ndi na-amaghi uzo ya maobu na-anogide n'uzo ya. **14** Mgbe ihe nke ubochi gafere, ogbu mmadu na-ebili, gbuo onye ogbenye na onye no na mkpa; n'abali kwa, o na-ezoba dika onye ohi. **15** Anya onye na-akwa iko na-ele anya chi ojiji; o na-eche n'obi ya si, 'O dighi onye obula ga-ahu m,' o na-ekpuchikwa ihu ya. **16** N'ochichiri, ndi ohi na-egbuka ulo ndi mmadu baa, ma n'ehihie ha na-emechibido onwe ha uzo n'ime ulo; o nweghi ihe ha na ihe jikoro. **17** N'ebe ha niile no, etiti abali bu ututu ha, ha na ihe egwu nke

ochichiri bu enyi. **18** "Ma ha bu ufufu di n'elu mmiri; ala ha ketara bu ihe a buru onu, nke mere na o dighi onye na-agakwa n'ubi vainji ha. **19** Dika okpomoku na okochi si eme ka mkpuru mmiri oyi gbazee, otu a ka ala ili si ewere ndi mehiere n'ike. (Sheol h7585) **20** Akpanwa na-echefu ha, ikpuru na-eji ha mere ihe oriri; anaghị echetakwa ndi ajo omume kama a na-etiji ha dika osisi. **21** Ha na-akpagbu nwanji aga na nwanji na-enweghi nwa, ha adighi elekota nwanji di ya nwuru. **22** Ma Chineke na-eji ike ya dokpuru ndi di ike nke ukwu puo, o bu ezie na ha bu ndi ihe na-agara nke oma, ma ha enweghi nkwa nke ndu. **23** O nwere ike ime ka ha dabere na ntukwasị obi na o nweghi ihe puru imetu ha, ma anya ya dikwasiri uzo ha niile. **24** A na-ebuli ha elu nwa mgbe nta, ma e mesja, ha anokwaghị, a na-eweda ha n'ala chikotakwa ha dika ndi ozo, a na-ebipụ ha dika ukwu oka. **25** "O buru na o bughị otu a, onye puru i si na ihe m kwuru bu okwu ugha si otu a mee ka okwu m buru ihe efu?"

25 Mgbe ahụ, Bildad onye Shua zara si: **2** "Ike ochichiri na oke egwu bu nke Chineke; O bu ya na-eme ka udo diri n'elugwe. **3** Onye puru iguta usuu ndi agha ya onu? Onye kwa ka ihe ya na-adighi enwukwasị? **4** Mmadu o ga-esi ahaa buru onye ezi omume n'ihu Chineke? Mmadu nwanji muru o ga-esi ahaa di ocha? **5** Lee, o buladi onwa adighi achawaputa, ozo kpakpando adighi ocha n'anya ya, **6** ka ofoduzie nwa mmadu efu muru, nke bu naani ikpuru, mmadu, nke bu naani idide."

26 Mgbe ahụ, Job zaghachiri: **2** "Lee ka i si nyere onye na-adighi ike aka! Leekwa ka i si zoputa ogwe aka nke onye ume na-adighi! **3** Lee udi ndumodu i nyerela onye na-enweghi amamihe! Leekwa udi oke nghota nke i gosiputara. **4** O bu onye nyeere gi aka ikwu okwu ndi a? Mmuo onye si n'onu gi kwuo okwu? **5** "Ndi nwuru anwu no n'oke ihe mgbu, ha na ndi no n'okpuru mmiri na ndi bi n'ime ya. **6** Ala mmuo gba oto n'ihu Chineke; mbibi togbokwara na-enweghi ihe kpuchiri ya. (Sheol h7585) **7** O na-agbasapu elu elu nke mbara eluigwe n'elu ebe togboro n'efu. O nweghi ihe o kokwasiri uwa n'elu ya. **8** O na-ekechi mmiri n'ime igwe ojii, ma jdi aru ya adighi eme ka igwe ojii gbawaa. **9** O na-ekpuchi ihu onwa nke di n'uju ya, na-agbasakwa igwe ojii ya n'elu ya, **10** O kewaputara oke n'elu ogbu mmiri, ka o buru oke di n'etiti ihe na ochichiri. **11** Ogidi niile nke eluigwe na-ama jijiji, tuokwa oke egwu n'ihu iba mba ya. **12** N'ike ya ka o ji kpalie oke osimiri; o bu amamihe ya ka o ji tigbuo Rehab. **13** O bu site na nkuume ya ka mbara eluigwe ji maa mma; aka ya dupuru agwo na-agba oso. **14** Ihe ndi a bu onu onu oru aka ya; lee ka o si di nta bu okwu ntakwu anyi na-anu gbasara ya! Onye puru ighotacha ida uda nke ike ya?"

27 Ma Job gakwara n'ihu n'okwu ya si: **2** "N'ezie, dika Chineke na-adi ndu, onye juru ikpere m ikpe ziri ezi, Onye puru ime ihe niile, onye mere ka m

hụ ihe ilu nke mkpuruobi. **3** Ogologo mgbe m nwere ndụ n'ime m, mgbe iku ume Chineke djkwa n'imi m, **4** egbugbere ọmụ na agaghị ekwu ihe ojo, ire m agakwaghị ekwu okwu aghugho. **5** Agaghị m ekwenye na ihe unu kwuru ziri ezi; ruo mgbe m ga-anwu, agaghị m agonari izuoke m. **6** Aga m ejigidesi ezi omume m aka ike, agaghị m ahapu ya; o nwekwaghị mgbe obi m ga-gata m uto ogologo ubochi niile nke ndu m. **7** "Ka ndi iro m dirị ka ndi ajo omume, ka ndi na-ebili imegide m dirị ka ndi na-emebi iwu. **8** N'ih i nke a, ginị bu olileanya onye na-amaghị Chineke nwere mgbe e bipuru ya, mgbe Chineke wepuru ndu ya? **9** Chineke o na-anu ikwa akwa ya mgbe nsogbu dakwasiri ya? **10** O ga-achota ihe uto n'ime Onye puru ime ihe niile? O ga-akpokwu Chineke mgbe niile? **11** "Aga m akuziri unu maka ike nke Chineke; agaghị m ezo ihe banyere uto Onye puru ime ihe niile. **12** Unu onwe unu ahula ihe ndi a, ginị mere unu ji ekwu okwu ndi a na-enweghi isi? **13** "Nke a bu oke Chineke na-ekenye ndi ajo omume, nke a bukwa ihe nketa nke onye ahụ na-adighi eme ebere na-anata site n'aka Onye puru ime ihe niile. **14** N'agbanyeghi onuogugu umu ya, oke ha bu mma agha; umu ya agaghị enwe ihe oriri ga-ezuru ha. **15** Orija na-efe efe ga-egbu ndi ya foro ndu; ozo, umu nwanji ha hapuru nwuo agaghị akwa akwa n'ih i ha. **16** O buru na o kpakota olaocha dika uzuzu, ma tukotakwa uwe dika aja uru, **17** ihe ndi o kpakotara bu onye ezi omume ga-eyi ha, ndi aka ha di ocha ga-ekekwa olaocha ya. **18** Ulo o wuru di ka ulo nla, dikwa ka ulo ntu nke onye nche wuru. **19** O na-edina ala dika ogaranya ma o gaghi edinakwa dika ogaranya ozo; mgbe o saghere anya ya abuo, ihe niile efuala. **20** Oke egwu na-adakwasị ya dika idee mmiri; oke ebili mmiri na-ebufu ya n'abalj. **21** Ifufe si n'owuwa anyanwu na-ebufu ya, agaghị ahukwa ya anya ozo; o na-azachapu ya site n'onodu ya. **22** O natufu ya na-enweghi ebere mgbe o na-eme ngwangwa igbapu site n'ike ya. **23** O na-akukota aka ya n'ikwa emo, were ima osu wezuga ya n'onodu ya."

28 Olulu e si egwuputa olaocha di; ebe a na-anucha olaedo djkwa. **2** E si n'ime ala eweputa igwe, olanchara na-agbazeputa site nkume na-agho ola. **3** Mmadu na-eme ka ochichiri nwee ogwugwu; o na-enyochaputa ihe di ebe di anya, na-achio igwe n'ime oke ochichiri. **4** O na-egwu olulu n'ebe di anya site n'ebe mmadu bi, n'ebe ukwu mmadu na-adighi eru, n'ebe ahụ di anya site n'ebe mmadu bi ka ha na-akwufeghari. **5** Ala ahụ e si na ya enweta nri, aburula ihe e ji oku gbanwee n'okpuru ya. **6** Safaia bu nkume di oke onuahia di na nkume ya; aja ya nwekwara mkpuru olaedo. **7** O dighi anu ufe nke na-eri anu maara uzo ahụ zoro ezo; anya agụ nkwo obula ahutubeghi ya. **8** Anu ohia di nganga anaghị azonye ukwu n'elu ya, odum obula adighi awaghari n'ebe ahụ. **9** Ndi mmadu na-eji aka na-etiwasi nkume ahụ na-enwu oku mee ka mgborogwu ugwu ahụ puta ihè. **10** Ha na-awaputa owa uzo n'etiti nkume ahụ, anya ha na-ahukwa akunuba

ya niile. **11** Ha na-achoputa isi mmiri niile ma meekwa ka ihe nzuzo puta ihè. **12** Ma olee ebe ka a ga-achota amamihe? Olee kwa ebe nghota bi? **13** Mmadu apughi ighota onuahia ya, agaghị achotakwa ya n'ala ndi di ndu. **14** Ogbu mmiri na-asi, "O dighi n'ime m," osimiri na-asi, "O dighi n'aka m." **15** A gaghi eji olaedo a nuchara nke oma zuta ya, apughi jtu ihe bu onuahia ya n'olaocha. **16** A gaghi eji olaedo nke Ofia zuta ya, a gaghi ejikwa nkume dara oke onuahia nke oniks maobu safaiia zuta ya, **17** A gaghi eji olaedo maobu kristal tunyere ya, maobu jji ejiji olaedo nweta ya. **18** Koral na jasp erughi ihe a na-akpotu aha n'ebe o di; onuahia nke amamihe kariri otutu rubi. **19** A gaghi eji ola topaazi nke Kush tunyere ya; a pughi jji olaedo a nuchara anucha zuta ya. **20** Olee ebe amamihe si abia? Olee ebe nghota bi? **21** E zoro ya ezo site n'anya ihe niile di ndu, e kpuchikwara ya nye o buladi anu ufe nke eluigwe. **22** Mbibi na onwu na-asi; "Naani akuko ya ruu anyi nti." **23** Chineke ghotara uzo ya, naani ya makwara ebe obibi ya di. **24** N'ih i na o na-ahu nsotu nke uwa, na-ahukwa ihe niile di n'okpuru eluigwe. **25** Mgbe o hiwere ike nke ikuku, tukwa mmiri n'ih e otutu, **26** mgbe o nyere mmiri ozuzo iwu meekwa uzo nye egbe eluigwe na oke ikuku, **27** mgbe ahụ, o lere amamihe anya, nyochasia ya, meekwa ka o guzosie ike, ma nwaputakwa ya. **28** O siri mmadu, "Itu egwu Onyenwe anyi, nke ahụ bu amamihe; ozo, i si n'ih e ojo wezuga onwe bu nghota."

29 Job gakwara n'ihu n'okwu ya si: **2** "O gaara adi m nno mma ma a si na m ga-adi dika m di n'onwa ole na ole gara aga, dika ubochi ndi ahụ mgbe Chineke na-elekota m, **3** mgbe oriona ya na-achakwasị m n'isi ihè ya ka m ji jee ije n'ochichiri. **4** Ewoo, otu ihe dijiri n'ubochi ihe na-agara m nke oma, mgbe mmekorita mu na Chineke mere ka ulo m buru ebe a goziri agozi, **5** mgbe Onye puru ime ihe niile nnyeere m na mgbe umu m nokwa m gburugburu, **6** mgbe uzo m juputara na mmiri ara ih rahuru arahu, mgbe nkume na-awaputara m mmanu oliv dika mmiri na-aso aso. **7** "Mgbe m na-apu n'onu uzo ama obodo were onodu m n'ama. **8** Umu okorobia na-ahu m wezuga onwe ha, ndi okenye na-ahukwa m ma guzo n'ukwu ha; **9** ndiji ochichiri obodo na-akwusi ikwu okwu ma were aka ha kpuchie onu ha; **10** olu ndi a na-asopuru na-adakwa juu, ire ha na-araparakwa ha n'akpo onu. **11** N'oge ahụ, onye obula nuru olu m na-ekwu ihe di mma banyere m, ndi hukwara m na-agba ama oma maka m. **12** N'ih i na anaputara m ndi ogbenye na-eti mkpu enyemaka, naputakwa ndi mgbei na-enweghi ndi enyemaka. **13** Onye no n'onu onwu goziri m; emekwara m ka obi nwanji di ya nwuru buo abu. **14** Ana m eyikwasị ezi omume dika uwe, ikpe ziri ezi bu uwe mwuda m na akwa okike nke isi m. **15** Abu m anya nye onye isi, burukwa ukwu nye onye ngwuro. **16** Abu m nna nke onye no na mkpa; burukwa onye gbaliri ihu na ndi obia natara ikpe ziri ezi. **17** Etijiri m ikiri eze nke ndi ajo omume, si otu a naputa ndi ha na-

achọ ịdọgbu. **18** “Echere m si, ‘Aga m anwụ n’ụlọ nke aka m, na ụbọchị m ga-abakwa ụba dika aja dị n’ala. **19** Mgboro gwu m ga-eto rịda na mmiri, na igirigi ga-adakwasịkwa n’alaka m abali niile. **20** Nsoפורu m ga-adigide oħuru n’ime m, ụta m ga-adigidekwa oħuru n’aka m.’ **21** “Umụ mmadu na-eji oke olileanya na-ege m ntị, ha na-ederekwa duu ịnrụ ndumọdu m. **22** Mgbe m kwusiri okwu, ha anaghị ekwukwa ozo. Okwu m na-ada juu na ntị ha. **23** Ha na-echerekwa m dika e si echere mmiri ozuzo, na-anükwa okwu m dika ala si anụ mmiri ozuzo n’okochi. **24** Mgbe m miiri ha onu ochi, ha adighi ekwenye ya; ihè nke ihu m di oke mkpa nye ha. **25** O bu m na-ahoputara ha uzo, na-anodụ dika onyeisi ha; ebiri m dika a ga-asị na m bu onye eze n’etiti ndi agha ya; na dika onye na-akasi ndi na-eru uju obi.

30 “Ma ugbu a, ha na-akwa m emo bu ndi bu umuntakiri n’ebe m no, bu ndi nna ha na-etorughị ndi m na-ezipu ka ha na nkita na-eso aturu m nokota. **2** Uru gini ka ike aka ha ga-abara m, ebe o bu na ha adighikwa ike? **3** Ha bu ndi ike gwuru site n’uko na aguu, ha na-agahari n’ala kporo nku na-awagharikwa n’ime ozara n’abal. **4** N’ala ohia ka ha na-aturu ahija nnu, mgboro gwu osisi brum bukwa nri ha. **5** A chupuru ha site n’etiti ndi mmadu ibe ha, a na-etiso ha mkpu dika ha bu ndi ohi. **6** A chupuru ha ka ha gaa biri n’ala iyi mmiri na-adighi. Ha bi n’etiti ogba nkume na onu a turu n’ime ala. **7** Ha na-eme uzu n’ohia dika umu anumanu, na-ejikota onwe ha n’ahija toro n’okpuru asisi. **8** Ha bu ndi e ledara anya, ndi na-enweghi aha, e sitere n’ala ahụ chupu ha. **9** “Ma ugbu a, aburuha m ihe umu okorobia ji abụ abụ ikwa emo; aburukwala m okwu ha ji anopuru ubochi. **10** Abụ m ihe iso oyi nye ha, ha adighi abiakwa m nso; ha anaghị egbu oge igbu m aso mmiri n’ihu. **11** Ma ugbu a, ebe o bu na Chineke atopula eriri uta m ma kpagbuo m, o nwekwaghị ihe ha na-adighi eme n’ihu m. **12** N’aka nri m mba ndi a na-ebuso m agha. Ha na-esiri ukwu m onya, ha na-ewuli mgbidi ha nochibido m. **13** Ha na-etiwasi uzo m, ha kwadoro mmekpa ahụ m. ‘O nweghi onye ga-enyere ya aka,’ ka ha na-ekwu. **14** Ha na-abiakwasị m dika ndi sitere ebe e tipuru mgbidi; n’etiti mbibi ya ha na-enu onwe ha enute n’ebe m no. **15** Oke egwu abiakwasila m; ugwu m adila ka ihe ifufe buuru, nchekwa m agabigala dika igwe ojii. **16** “Ugbu a, ndu m ji nwayo nwayo na-agabiga; ubochi ahuhụ ejidela m. **17** Abali na-esewasi okpukpu m, ihe mgbu m nke na-ata ata enweghi ezumike. **18** N’oke ike ya, Chineke na-adiri m ka uwe; o na-ekuchi m dika olu uwe m. **19** O na-atuba m n’ime apiti, mee ka m ghoọ ntụ na aja. **20** “Chineke m, anam etiku gi ma i dighi aza m; anam eguzo oto, ma naani anya ka i lere m. **21** I na-emege m na-enweghi obi ebere; i ji aka gi di ike megide m. **22** I na-ejide m n’ike welie m elu chuba m n’oke ifufe, i na-eme ka m buru onye na-akwufeghari n’oke ifufe nke mmiri. **23** Amara m na i ga-eweda m ruo onwu; ruo n’ebe e debeere mmadu

niile di ndu. **24** “N’ezie, o dighi onye na-emege onye e tidara n’ala; mgbe o na-eti mkpu n’onodu nhuju anya ya na-achọ enyemaka. **25** O bu na m akwaghị akwa n’ihi ndi no na nsogbu; o bu na mmu o erughị uju n’ihi ndi ogbenye? **26** Ma mgbe m lere anya ihe oma, ihe ojo bbara; mgbe m lere anya ihè, mgbe ahụ ka ochichiri bbara. **27** Obi m anaghị ezu ike n’ime m; ubochi ahuhụ na-ezute m. **28** Ana m agahari na-eji nji ma o bughị n’ihi oke anwu. Eguzola m oto n’ogbako ndi mmadu tikoo ha ka ha nyere m aka. **29** Aburuha m nwanne nkita ohia; onye ya na ikwighikwighi na-esoghari. **30** Akpukpo ahụ m na-eji nji na-ekpe iwere; anu ahụ m na-anu oku dika ihe a kwanyere oku. **31** Uda ubo akwara m bu uda iru uju; uda oja m bukwa uda iti mkpu akwa.

31 “Mu na anya m gbara ndu kpebie na o nweghi mgbe m ga-ele nwaagboghọ obula anya n’ihi aguu ikwa iko. **2** N’ihi na, gini bu oke mmadu ketara n’aka Chineke onye bi n’elu; gini bukwa ihe neta ya site n’aka Onye puru ime ihe niile no n’elu? **3** O bughị mbibi nye ndi ajo omume, nhuju anya nye ndi na-eme ihe ojo? **4** O bu na o naghị ahụ uzo m niile, gukwa nzo ukwu m niile onu? **5** “O buru na m gara ije n’uzo ugha maobu na ukwu m mere ngwangwa gbasoro uzo aghugho, **6** ka Chineke were ihe otutu ziri ezi tuo m, o ga-amata na m bu onye na-enweghi ita uta. **7** O buru na nzo ukwu m si n’uzo wezuga onwe ya, o buru anya m na-edu obi m, ma o bukwanu na aka m abuo bu ihe e meruru emeru, **8** o buru otu a, ka onye ozo rie ihe m kuru n’ubi, ka e hopuchakwa ihe niile m kuru n’ubi. **9** “O buru na o guola obi m aguu ijekwuru nwanị ozo, maobu na m ezoola n’onu uzo onye agbataobi m, **10** mgbe ahụ, ka nwunye m kworo nwoke ozo nri, ka ndi ikom ozo dinaa ya. **11** N’ihi na nke ahụ ga-abu ihe ihere, burukwa mmehie kwesiri ka e kpee ya ikpe. **12** O bu oku na-ere ruo n’ebe ila n’iyi; nke puru ihopu ihe owuwe ubi m niile. **13** “O buru na m juru ikpe ikpe ziri ezi nye nwoke maobu nwanị obula na-ejere m ozi mgbe ha nwere mkpesa megide m, **14** gini ka m ga-eme mgbe Chineke biakwutere m? Gini ka m ga-aza ya mgbe o juru m ajuju? **15** O bu na o bughị onye kpuru m n’afọ nne m mekwaro ha? O bughị ya kpuru anyi abuo n’afọ nne anyi? **16** “O buru na m aju inye ndi ogbenye ihe di ha mkpa, ma o burukwa na m eme ka anya nwanị di ya nwuru dalaa ya n’isi, **17** o buru na m dobere ihe oriri m maka naani m, ma ju inye ya umu mgbei; **18** ma site n’okorobia m, azulitere m ha dika nna kwesiri, o bukwa site na nwantakiri ka m bu onyendu nye nwanị di ya nwuru. **19** O buru na o di mgbe m huru onye na-ala n’iyi n’ihi enweghi akwa, maobu onye no n’uko nke na-enweghi uwe, **20** ma obi ha agozighi m n’ihi iji aji sitere n’umu aturu m mee ka o nwee okpomoku n’ahu ya. **21** O buru na m eweliela aka m megide onye nna ya nwuru, n’ihi na m mara na m nwere nkwa okwu n’uloikpe, **22** mgbe ahụ, ka aka m si n’ubu m dapu, ka e tijeakwa ogwe aka m site na nkwonko ya. **23** N’ihi na aturu m egwu

mbibi na-esite n'aka Chineke, n'ihì egwu ebube ya, enweghị m ike ime ihe ndị a. **24** "Ọ buru na ntukwasị obi m di n'ọlaedo, maobu na m si ọlaedo a nuchara anucha, 'I bu ebe ndabere m.'" **25** Ọ buru na m nuriiri onu n'ihì oke aku m, ihe nnweta nke aka m ritere n'uru, **26** o buru na m legidere anyanwu anya n'ebube ya, maobu onwa n'ike nchawa ya, **27** nke ga-eme ka obi m buru ihe a rafuru na nzuzo, maobu aka m aburu ihe e weliri ihe ha ofufe, **28** mgbe ahụ, ihe ndi a ga-abu mmehie nke a ga-ekpe ikpe, n'ihì na m gaara abu onye na-ekwesighi ntukwasị obi nye Chineke, Onye bi n'elu. **29** "Ọ buru na m nuriiri onu n'ihì odachi nke dakwasiri onye iro m maobu chia ochi n'ihì nsogbu nke dakwasiri ya, **30** ekwebeghi m ka onu m mehie megide ha site n'ibu ndu ha onu. **31** Ọ buru na o nwebeghi oge ndi no n'ezinaulo m kwuru okwu si, 'Onye ka o bu nke na-erijubeghi afo site n'ihe oriri Job na-enye?' **32** Ma o dighi onye obia na-anọ onodu abali n'ama, n'ihì uzọ m na-eghe oghe mgbe obula nye ndi ije. **33** Ọ buru m na na-ezo mmehie m dika ndi ozo, site n'izobe mmehie m n'ime obi m, **34** n'ihì na m turu egwu igwe mmadu, si otu a, tuo oke egwu n'ihì nleda anya nke ndi agburu di iche iche, nke mere ka m gbaa nkiti ghara ipu n'ezi. **35** ("O, a si na o nwere onye ga-egbe m nti! Ana m ebinye aka m n'okwu ngogu m, ka Onye puru ime ihe niile za m, ka onye na-ebo m ebubo deputa ihe o nwere megide m n'akwukwo. **36** N'ezie, aga m eyiri ya n'ubu m, aga m eyinyekwa ya dika okpueze. **37** Aga m agukoro ya nzo ukwu m niile, aga m ejekwuru ya dika okpara eze.) **38** "Ọ buru na ala m etie mkpu megide m, o buru na olulu di na ya ejuputa n'anya mmiri, **39** o buru na m eripia ihe o meputara na-akwughi ugwo, maobu mee ka mmuo ndi bi n'ime ya daa mba, **40** ka ogwu puputa n'onodu oka wiiti, ka ahija na-esi isi ojo puputakwa n'onodu oka bali." Okwu Job agwula.

32 Mgbe ahụ, ndi ikom ato ndi a kwesiri isa Job okwu obula ozo n'ihì na o huru onwe ya dika onye ezi omume. **2** Ma oke iwe were Elihu nwa Barakel onye obodo Buz, si n'ikwu Ram megide Job n'ihì na o guru onwe ya dika onye ezi omume karja Chineke. **3** Iwe wekwara ya n'ebe mmadu ato ndi enyi Job no, n'ihì na o dighi ebe ha hutara Job dika onye uzo ya na-ezighi ezi, ma ha gara n'ihu ima ya ikpe. **4** Ma ruo ugbu a, Elihu agwaghi Job okwu obula n'ihì na ndi ozo bu okenye n'ebe o no. **5** Ma mgbe o huru na ndi ikom ato ndi a enweghi okwu ozo ha ga-ekwu, nke a kpasuru ya iwe. **6** Ma Elihu nwa Barakel onye obodo Buz zara si: "Abu m nwantakiri n'onuogugu afo m gbara, ma unu bu ndi okenye; o bu nke a mere m ji gbaa nkiti n'uju, hapu igwa unu ihe m maara. **7** Echeri m n'obi m si, 'Onuogugu afo ga-ekwu okwu; otutu afo ka o dikwara ikuzi amamihe.' **8** Ma o bu mmuo di n'ime mmadu, nkuume nke Onye puru ime ihe niile na-enye nghota. **9** O bughi naanị ndi okenye bu ndi mara ihe, o bukwaghi naanị ndi gbara otutu afo bu ndi na-aghota ihe ziri ezi. **10** "Ya mere m na-asị, Geenụ m nti; mu onwe m ga-agwa unu ihe m ma.

11 Echeere m oge niile unu na-ekwu okwu, egere m nti na ntughari uche unu, oge niile unu na-achoputa okwu unu ga-ekwu. **12** Egere m nnoo unu nti, ma o dighi onye n'ime unu nwerela ike gosi Job uzo o si jehie; o dighi onye n'ime unu zaghachiri iru uka ya. **13** Unu ekwula si, 'Anyi achotala amamihe; ka Chineke na-abughi mmadu gosi ya mmehie ya.' **14** Ma Job edozighi okwu ya n'usoro megide m, ya mere agaghi m eji iru uka unu zaghachi ya. **15** "Ha adaala mba na-enweghi ihe ozo ha ga-ekwu; ike okwu agwula ha. **16** M ga-echere, ugbu a ha deere duu, ugbu a ha guzo ebe ahụ na-enweghi osisa? **17** Mu onwe m ga-ekwu uche m; ihe m maara ka mu onwe m ga-ekwu, **18** n'ihì na okwu juru m onu, o bukwa mmuo di n'ime m na-akwagide m. **19** N'ime m, adi m ka mmanya na-agbo ufufu a kwuchiri na karama, dika karama akpuku oharu di njikere igbawa. **20** Aga m ekwuriri okwu ka m si n'uzo di otu a chota izuikwe; aga m emeghe egbugbere onu m ma zaghachi. **21** Agaghi m ekpe mmadu obula ikpe mmegide maobu jaa mmadu obula mma n'uzo na-ezighi ezi. **22** N'ihì na o buru na m bu oka nwere ire utu n'ija ihe na-ezighi ezi mma, Onye kere m ga-ewepu m n'oge na-adighi anya.

33 "Ma ugbu a, Job, gee nti n'okwu m; naakwa nti nke oma n'ihè niile m ga-ekwu. **2** Ejikerela m imeghe onu m ikwu okwu; okwu m dikwa n'onu ire m. **3** Okwu m sitere n'izi ezi nke obi m; egbugbere onu m na-ekwu naanị eziokwu nke m ma. **4** O bu Mmuo nke Chineke mere m, nkuume nke Onye puru ime ihe niile na-enye m ndu. **5** Zaghachi m ma o buru na i nwere ike; jikere onwe gi ka anyi rurita uka. **6** Mu onwe m di ka i si di n'ihu Chineke; mu onwe m bukwa ihe esitere n'uru kpoo. **7** Egwu m ekwesighi ime ka i tuo oke ujo, ma o bukwawu ogwe aka m idi aru n'ahu gi. **8** "Ma i kwuola ya na nti m, anuru m okwu ndi ahụ niile, **9** "Mu onwe m di ocha n'obi m, o nweghi ihe na-ezighi ezi m mere; adi m ocha na-enweghi mmehie obula. **10** Ma Chineke chotara ezighi oke n'ebe m no; o na-ahuta m dika onye iro ya. **11** Ọ na-eji mkporo kechie ukwu m abuo; o na-enyochakwa uzo m niile.' **12** "Ma ana m agwa gi, na nke a i meghi nke oma, n'ihì na Chineke di elu karja mmadu. **13** Gini mere i ji na-ekpesara ya na o dighi azaghachi mmadu obula okwu? **14** Ma Chineke na-ekwu okwu, ugbu a n'otu uzo, ugbu a kwa n'uzo ozo, o bu ezie na mmadu nwere ike ghara ighota ya. **15** Na nro maobu n'ohu nke abali, mgbe umu mmadu na-ada n'oke ura, mgbe ha na-atughari n'elu ihe ndina ha. **16** O nwere ike kwunye ha okwu na nti ma mee ka egwu tuo ha site n'otutu ido aka na nti; **17** ka mmadu si n'ajo omume ya chegharia, ka o si na nganga ya wezuga onwe ya, **18** ka o chebe mkpuruobi ya site n'olulu, chebekwa ndu ya site n'ila n'iyi nke mma agha. **19** "Ozokwa, a na-abara mmadu mba site n'ihè mgbu nke na-eme ka o dinara n'elu ihe ndina, ebe okpukpo niile di ya n'ahu na-anogide na-egbu ya mgbu. **20** Nke na-eme ka ndu ya na-aso ihe oriri oyi, ozo, mkpuruobi ya na-ajukwa nri dikarisi iri utu. **21** Anu ahụ ya na-abu ihe na-ala n'iyi, ma okpukpu ya;

nke bụ ihe zoro ezo na mbụ, na-apụta ihe ugbo a. **22** Mkpurụobi ya na-abjara ili nso, ndụ ha na na-anọkwa nso n'aka ndị na-egere onwụ ozi. **23** Ma a si na e nwere mmụọ ozi nọ ya n'akụkụ, dika onye nkwichite ony, otu onye n'etiti puku mmadụ, onye ga-agwa mmadụ ihe ziri ezi nye ya, **24** ọ na-emere onye ahụ amara, na-asịkwa Chineke, 'Napụta ya, ekwela ka ọ gbadaa n'ime olulu ili; achọta ihe mgbaaputa n'ihu ya. **25** Ka ahụ ya nwogharịa dika nke nwantakiri, ka a eweghachi ike ya dika ọ dī n'ubochi okorobia ya.' **26** Mgbe ahụ, onye ahụ ga-arịọ Chineke arịrịọ ma chọtakwa ihuoma ya, ha ga-ahụ ihu Chineke ma tiekwa mkpu ony, ọ na-enyeghachi ha ezi ihe n'ihu ezi omume ya. **27** Mgbe ahụ, ọ na-abiakwute umu mmadụ si ha: 'Emehiere m, mee ihe ziri ezi ka ọ buru ajo omume, ma anataghị m ihe kwesiri ibu ugwo oru m; **28** ọ gbaputara mkpuruobi m ka m ghara irida n'olulu ili, ya mere aga m adī ndu hukwa ihē nke ndu.' **29** "Ihe ndi na niile ka Chineke na-emere mmadụ ugboro abuo, obuladi ugboro ato. **30** Ka ọ doghachite mkpuruobi ya site n'olulu ili, ka ihē nke ndu si otu a mukwasị ya. **31** "Gee nti, Job, ma nuru okwu m; dere jii ka m kwuo okwu. **32** Ọ buru na i nwere ihe i chorọ ikwu, zaghachi m; kwupu okwu, n'ihu na achoro m igu gi n'onye ezi omume. **33** Ma ọ bughị otu a, gee m nti; dere jii, ka m zi gi amamihe."

34 Mgbe ahụ Elihu siri: **2** "Nuru okwu m, unu ndi amamihe; gee m nti unu ndi ikom nwere mmuta. **3** Nti na-anwale okwu dika ire si anu utu ihe oriri. **4** Ka anyi choputara onwe anyi ihe ziri ezi; ka anyi nokoata mta ihe di mma. **5** "Job na-asi, 'Abu m onye ezi omume, ma Chineke na-anapu m ikpe ziri ezi. **6** Ọ bu eziokwu na aka m di ocha ma a na-ahuta m dika onye ugha; ọ bu eziokwu na ikpe amaghị m ma onya na-enweghi ngwota ka aku ya na-enye m.' **7** Olee nwoke dika Job, nke na-anu ikwa emo dika mmiri? **8** Ya na ndi na-eme ajo ihe bu enyi, ya na ndi ajo omume na-emekokwa ihe. **9** N'ihu na ọ na-asi, 'O dighi uru di ya na mmadu na-acho ime ihe na-ato Chineke utu.' **10** "Ya mere, geenu m nti, unu ndi ikom nwere ngota. Ya buru ihe di anya n'ebe Chineke no, bu ime ajo omume, burukwa ihe di anya n'ebe Onye puru ime ihe niile no, bu ime ihe na-ezighi ezi. **11** Ọ na-akwughachi onye obula dika ihe o mere si di, ọ na-ewetara mmadu dika omume ya kwesiri. **12** Ọ bu ihe a na-ekwesighi iche n'uche na Chineke puru ime ihe na-ezighi ezi, na Onye puru ime ihe niile ga-ekpe ikpe n'ezighi ezi. **13** Onye hoputara ya ichi uwa? Onye mere ya onye nlekota uwa niile? **14** Ọ buru na ọ bu ebumnuche ya iweghachi mmuo ya na nkuume ya, **15** mmadu niile ga-alakota n'iyi, mmadu niile ga-alaghachikwa n'aja. **16** "Ọ buru na i nwere ngota, nuru nke a; gee nti nokwu m. **17** Ọ puru ichi bu onye ahụ kporo ikpe ziri ezi asi? I ga-ama Onye ezi omume na onye di ike ikpe? **18** Ọ bughị ya na-agwa ndi eze okwu si, 'Unu abaghị uru,' ma na-agwakwa ndi a mara aha ha si, 'Unu bu ndi ajo omume.' **19** Onye na-adighi ekpe ikpe mmegide nye umu ndi ikom eze, onye na-adighi

emenyere ndi ogaranya, ma megbuo ndi ogbenye, n'ihu na ha niile bu oru aka ya. **20** N'otu ntabi anya, ha na-anwu n'ime etiti abali; ndi ahụ na-ama jijiji ma gabiga; a na-ewezugakwa ndi di ike ma ọ bughị site n'aka mmadu. **21** "Anyi ya na-elekwasị uzo niile nke umu mmadu; ọ na-ahukwa nzo ukwu ha niile. **22** Ọ dighi ochichiri di, ọ dighikwa oke ochichiri di, ebe ndi na-eme ajo ihe puru izo. **23** Ọ dighi mkpa ọ dijiri Chineke iga n'ihu inyocho umu mmadu, nke mere na ha ga-abia n'ihu ya maka ikpe ikpe. **24** Na-ajughị ajuju Chineke na-akutu ndi a maara aha ha ma were ndi ozo dochie nonodu ha. **25** N'ihu na ọ na-aguko oru ha niile, ọ na-achupu ha n'abali mee ka ha ghoọ ndi e gwepiara egwepia. **26** N'ebe mmadu niile ga-ahụ ha ka ọ na-ata ha ahulu n'ihu aji omume ha, **27** n'ihu na ha sitere n'iso ya wezuga onwe ha, ha enweghikwa uche ilebanye anya n'uzo ya obula. **28** Ha mere ka iti mkpu akwa nke ndi ogbenye ruo ya nti, nke mere na ọ nuru akwa ndi no na mkpa. **29** Ma ọ buru na ọ gba nkiti, onye ga-ama ya ikpe? Ọ buru na o zoo ihu ya, onye puru ihu ya? Ma ya onwe ya na-achị isi n'ebe mmadu na mba no, **30** igbochi nwoke na-adighi atu egwu Chineke ichi obodo, ka ọ gharakwa ibu ihe onya nye ndi mmadu. **31** "Ọ buru na mmadu a si Chineke, 'Abu m onye ikpe mara ma agaghị m emehie kwa ozo. **32** Biko, zi m ihe ndi ahụ m na-apughị ihu; ọ buru na m emehie, agaghị m emekwa ya ozo.' **33** Chineke ọ gakkwughachi gi ugwo oru site na mkpebi gi mgbe i juru icheghari? Gi onwe gi ga-ekpebi, ọ bughị mu; ya mere gwa m ihe i mara. **34** "Ndi ikom ndi nwere ngota na-ekwu si, ndi amamihe nuru okwu m na-asi m, **35** 'Job na-ekwu okwu dika onye na-amaghị ihe; okwu ya di ka nke onye na-enweghi uche.' **36** Ọ ga-adī nnoo mma ma a si na a nwa Job ruo nsotu maka osisa ya dika nke ajo mmadu! **37** Ọ na-atukwasị nnupe isi n'elu mmehie ya; na-aku aka n'etiti anyi n'uzo ikwa emo, ma werekwa okwu nkulu bara uba megide Chineke."

35 Mgbe ahụ, Elihu siri: **2** "I na-eche na nke a ziri ezi? I siri, 'Na m ziri ezi ọ bughị Chineke.' **3** N'agbanyeghi ihe ndi a, i na-aju ya si, 'Uru ginj ka ọ baara m, ginj bu uru m ma ọ buru na emehiegh m?' **4** "Ọ ga-amasị m izaghachi gi, zaghachikwa ndi enyi gi na ha no. **5** Lelie anya na eluigwe ma hukwa. Legide mbara igwe na igwe oji niile, nke di anya karja gi. **6** Ọ buru na i mehie, olee uzo nke a si metuta ya? Ọ buru na mmehie gi bara uba, ginj ka nke a puru ime ya? **7** Ọ buru na i bu onye ezi omume, ginj ka i na-enye ya, maobu ginj ka ọ na-anata site n'aka gi? **8** Ajo omume gi na-emetuta naanị mmadu dika gi, ma ezi omume gi na-emetuta naanị umu ndi mmadu. **9** "Umụ mmadu na-eti mkpu akwa n'ihu iba uba nke mmegbu, ha nariyo aririyo enyemaka site n'aka ndi di ike. **10** Ma ọ dighi onye na-asi, 'Olee ebe Chineke onye kere m no, onye na-enye abu n'ime abali, **11** onye na-akuziri anyi ihe karja ka ọ na-akuziri umu anyi onya nke uwa, onye na-eme ka anyi buru ndi maara ihe karja umu nnupe nke igwe?' **12** Ọ dighi azaghachi mgbe umu mmadu

na-eti mkpu akwa, n'ihl jnya isi nke ndj ajo omume. **13** N'ezie, Chineke adighi ana ntj n'arirjo efu ha; Onye puru ime ihe niile a dighi elebara ya anya. **14** Ma ya buruzie nke a j na-ekwu, o ga-esi anaa gee ntj mgbe j na-ekwu na j dighi ahj ya anya, na i burula ikpe gi bja n'ihu ya na j ga-anokwa na-eche ya! **15** Ozo, n'ihl na iwe ya adighi eweta ntaramahuhu, n'ihl na o dighi ariba ama ajo omume o buladi nke dikarisiri nta. **16** Ya mere, Job saghere onu ya kwuo okwu dika onye na-amaghi ihe; ka onye na-enweghi uche o na-ekwu okwu nkukwasj efu."

36 Elihu gara n'ihu sj: **2** "Nyetu m nwa oge nta, ka m gosi gi na o ka di otutu ihe e nwere ikwu nyere Chineke. **3** Ana m enweta amamihe m site n'ebe di anya; aga m enye Onye kere m ezi omume. **4** Ya doo gi anya na okwu m abughi okwu ugha; onye zuruoke n'ihl omuma nonyeere gi. **5** "Chineke di ike ma o dighi eleda mmadu obula anya; o di ike, burukwa onye na-eme ihe obula o zubere ime. **6** O naghi edebe ndj ajo omume ndu, kama o na-enye ndj a na-akpagbu akpagbu ihe ruuru ha. **7** O dighi ewepu anya ya n'ebe ndj ezi omume no, kama o na-eme ka ha na ndj eze nokwasj n'ocheeze, buru ndj e buliri elu ruo mgbe ebighi ebi. **8** Ma o buru na e kechie umu mmadu n'agbu igwe, jirikwa agbu nke mkpagbu jidesie ha ike, **9** o na-agwa ha ihe ha mere, na ha sitere na nganga ha mehie. **10** O na-eme ka ha naa ntj nye ntuziaka, na-enyekwa ha iwu ka ha chegharij site n'ajo ihe ha na-eme. **11** O buru na ha erube isi, jekwaara ya ozi, ha ga-abu ndj ga-ebi oge ndu ha foduru n'akunuba, biekwa ogologo ndu ha niile n'afu ojuju. **12** Ma o buru na ha egeghi ntj, ha ga-ala n'iyi site na mma agha, ha ganwu na-enweghi omuma ihe. **13** "Ndi ajo omume na-ebu iro n'obi ha. Ha adighi echegharj kpokuo ya o buladi mgbe o kere ha agbu. **14** Ha na-anwu n'oge okorobja ha, n'etiti ndj ikom na-agba akwuna n'ulo arusi di iche iche. **15** Ma ndj na-ahusi anya ka o na-azoputa site n'ahuhu ha; na-agwa ha okwu site na mkpagbu ha. **16** "O na-achosi ike inaputa gi site n'onu mkpagbu, baa n'ebe sara mbara, ebe mkpagbu na-adighi, baa na tebul nke juputara na nri di ezi utu. **17** Ma ugbu a, ikpe omuma dijiri ndj ajo omume na-anyigbu gi; ikpe omuma na ikpe ziri ezi abjakwasila gi. **18** Lezie anya ka mmadu obula ghara jji akunuba rafuo gi; ekwekwa ka ihe ngarij bara uba wezuga gi n'onodu gi. **19** Akunuba gi maobu idj ike gi ha puru inaputa gi ka j ghara jno na mkpagbu? **20** Anola na-echere ka abali bja, mgbe a na-adokpuru ndj umu mmadu site n'ulo ha puo. **21** Lezie anya, ka i ghara iche ihu nye ajo ihe, bu nke o di ka j na-ahoro karij mkpagbu. **22** "E bulieli Chineke elu n'ike ya, onye bu onye ozizi dika ya? **23** Onye hoputaara ya uzo o ga-agbaso, maobu sj ya 'I meela ajo ihe'? **24** Cheta ka i bulie oru aka ya elu, bu nke umu mmadu torola site n'abu. **25** Mmadu niile ahuzuola ya; umu mmadu no n'ebe di anya na-ele ya anya. **26** Lee, Chineke di ukwu, karij nghota anyi. Onuogugu afu ya karij mmadu ichoputa. **27** "O bu

ya na-eme ka ukuru mmiri rigoro n'elu mgbe anwu na-acha, nke a na-agho mmiri ozuzo nye iyi niile. **28** Igwe ojii na-awudata mmiri di n'ime ya mee ka mmiri ozuzo di ukwu zokwasj umu mmadu. **29** Onye puru ighota ka o si gbasaa igwe ojii, ka o si ebigho site n'ebe obibi ya? **30** Lee, o gbasaa amuma ya gburugburu ya na-ekpuchi ebe niile dikarisiri omimi nke oke osimiri. **31** Nke a bu uzo o si achj mba niile na-enyekwa ha nri afu. **32** O ji amuma nke egbe eluigwe kpojuo aka ya, ma na-enye ya iwu itida ihe obula o choro. **33** Ida uda nke egbe eluigwe na-akwa obija nke oke ifufe mmiri; o buladi ehi na-eme ka a mara na o no nso.

37 "N'ihl nke a, obi m na-ama jijiji, na-amali elu site n'onodu ya. **2** Gee ntj! Gee ntj nuru uda olu ya, na uzu nke si n'onu ya aputa. **3** O na-atopu amuma ya ka o na-eruru n'okpuru eluigwe niile, o na-ezisakwa ya ebe niile uwa soturu. **4** Nke a gasja, ihe ozo na-eso ya bu mbigho nke olu ike ya; uda olu ya na ada uda dika egbe eluigwe, mgbe olu ahj dara dakwasj, o naghi egbochi amuma igbu egbu. **5** N'uzo di ebube ka olu Chineke si ada dika egbe eluigwe; o na-eme otutu ihe ukwu nke anyi na-apughi ighota. **6** N'ihl na o bu ya na-agwa snoo okwu sj, 'Daa n'elu ala,' na-agwakwa mmiri ozuzo okwu sj, 'Zoo nkwu mmiri ozuzo.' **7** Ka mmadu o kere mata akaoru ya; o na-emekwa ka mmadu obula kwusj idogbu onwe ya n'oru. **8** Umu anumanu bi n'ohja na-agbaba zoo onwe; ha na-anogide n'ebe obibi ha. **9** Oke ifufe na-esite n'ulo ya na-abja, oyi na-esiteka n'ikuu na-agbasa agbasa. **10** Iku ume Chineke na-emeputa mkpuru mmiri, ogbu mmiri na-akpukotakwa. **11** O na-eme ka igwe ojii juputa na mmiri; na-eme ka amuma gbuo n'ime igwe ojii. **12** Site na ntuziaka ya ka ha na-echigharij onwe ha gburugburu imezu ihe obula o choro ka ha mee n'elu uwa niile. **13** O na-ewebata igwe ojii maka ita ndj mmadu ahuhu, na-eweta ya maka ime ka mmiri zokwasj elu ala igosi ihunanya ya. **14** "Job, gee ntj. Tulee oru ebube niile Chineke na-arj. **15** I maara otu Chineke si achikota igwe ojii na-eme ka amuma gbuo? **16** I maara otu Chineke si kwuba igwe ojii na mbara eluigwe, nke bu oru ebube onye ihe omuma ya zuruoke? **17** Gi onye uwe i yi n'ahu na-ekpo gi oku mgbe uwa dere jii n'ihl ifufe na-esite na ndida na-abja, **18** j puru iso ya tusaa mbara eluigwe nke di ike dika enyo bronza wuru awu? **19** "Gwa anyi ihe anyi ga-azaghachi ya; ebe o bu na anyi apughi ido okwu anyi n'usoro n'ihl ochichiri nke anyi no n'ime ya. **20** A ga-agwa ya na m nwere okwu? O di mmadu obula ga-achika e loda ya? **21** Ugba a, o dighi mmadu obula puru ilekwasi anyanwu anya ka o na-achake na mbara igwe, mgbe ifufe ji ngwangwa gabiga mee ka o nwuo ocha. **22** N'ugwu ka ebube na-enwu dika olaedo si aputa; Chineke na-eji ebube di egwu na-abja. **23** Onye puru ime ihe niile bu onye anyi na-enweghi ike chota. Ike ya di ukwu, n'ikpe ikpe ya ziri ezi na ezi omume ya bara uba, o naghi emegbu mmadu. **24** Ya

mere, ụmụ mmadụ na-atụ egwu ya, ọ bụ na o nweghi nsopuru nye ndi niile obi ha maara ihe?"

38 Mgbe ahụ, Onyenwe anyị sitere n'oke ifufe gwa Job okwu si: **2** "Onye bụ onye a nke ji okwu ihe omuma na-adighi na ya na-eme ka atumatu m ghara iputa ihe? **3** Ugbu a, jikere onwe gi dika dimkpa n'ih na enwere m ajuju m ga-aju gi nke m choro ka i nye m osisa ha. **4** "Ebee ka i no mgbe m toro ntola uwa? Gwa m ma o buru na i ghotara. **5** Onye kpebiri ihe uwa ga-aha ka ya? N'ezie i maara, onye setiri ihe otutu e ji tuo ya n'elu ya? **6** N'elu ginj ka a toro ntola ya, onye doro nkume mbu e ji tuo ntola ya? **7** Mgbe kpakpando nke isi ututu zuko ruo buo abu, umu Chineke niile tisikwara mkpu onu ike? **8** "Onye kara akara nye osimiri iwu ebe o ga-ejedebe mgbe o nuputara dika a ga-asị na o si n'akpanwa puta, **9** mgbe m yikwasiri ha igwe ojii dika uwe, werekwa ochichiri meere ya akwa okike, **10** mgbe m kpaara ya oke ebe o ga-akwusi, tnye ibo onu uzo na mkporo e ji akochi ya, **11** mgbe m siri, 'Ruo ebe a ka i ga-asorute, i gaghị agabiga ya, n'ebe a ka a ga-akwusi ebili mmiri mpako gi? **12** "O nweela oge i nyere ututu iwu, maobu mee ka chi obubo maara onodu ya, **13** ka o jide akuku niile nke uwa aka ma site n'uwa yoru ndi mmebi iwu? **14** Uwa na-ewere udi di ya dika uru a kakwasiri akara; udi di ya na-egospita dika uwe. **15** A na-eme ka ndi na-emebi iwu ghara inwe ihe, meekwa ka aka e weliri elu buru nke a nyajiri. **16** "I jeruola n'isi iyi mmiri di n'osimiri, ka i jegharjala n'ebe miri emi nke ogbu mmiri? **17** O nweela onye gosiri gi onu uzo onwu? Ka i jirila anya gi hu onu uzo nke onyinyo onwu? **18** I ghotara idi ukwu nke uwa na otu o si gbasapu? Gwa m, ma o buru na i maara ihe ndi a niile. **19** "Olee uzo e si aga ebe ihe bi? Olee ebe ochichiri bi? **20** I nwere ike iduru ha jee n'ebe ha bi? I maara uzo e si eje ebe obibi ha? **21** N'ezie i maara, n'ih na a mulo gi tupu e kee ihe ndi a! I bikwala otutu afo. **22** "I banyela n'ulo niile ebe a na-achikoba snoo, ka i hula ulo niile ebe a na-achikoba mkpuru mmiri igwe, **23** nke m chekwara nye oge nsogbu, n'oge ogu na n'oge agha? **24** Kedu uzo e si ejeru ebe a na-anog ekesasi amuma egbe eluigwe, ebee ka e si ekesasi ifufe owuwa anyanwu n'elu uwa? **25** Onye wara uzo maka oke mmiri ozuzo, onye kwa waara amuma na egbe eluigwe uzo? **26** Si otu a mee ka mmiri zokwasị ebe mmadu na-ebighi, ala ozara ebe o dighi onye no n'ime ya, **27** ka mmiri ozuzo mee ka ala kporo nku nweta mmiri iji mee ka ahijia puputa n'ime ya. **28** Mmiri ozuzo o nwere nna? Onye muru igirigi? **29** Site n'akpanwa onye ka mkpuru mmiri si aputa? Onye kwa bu nne oke oyi nke eluigwe, **30** nke na-eme ka mmiri kpukotaa diri ike dika nkume, meekwa ka ihu ogbu mmiri kpukota? **31** "I puru ikechi agbu niile nke Pleiades? I puru itopu ihe nkechikota Orion? **32** I puru ime ka igwe kpakpando puta n'oge ha maobu duputa anu ndogbu Bja na umu ya ndi ozo? **33** I maara iwu na-achị ihe niile di na mbara eluigwe? I puru inye ha ike ichi uwa? **34** "I puru iti mkpu ruo

igwe ojii si otu a mee ka idee mmiri kpuchie gi? **35** I puru izipu amuma egbe eluigwe n'uzo ha? Ha na-asị gi, 'Ebe a ka anyi no?' **36** Onye na-etinye amamihe n'obi mmadu, maobu na-enye oke okpa nghota? **37** Onye nwere amamihe igu igwe ojii niile di na mbara eluigwe onu? Onye kwa puru ihulata karama mmiri niile nke eluigwe niile, **38** mgbe aja di n'ala siri ike, mgbe okpuruku aja di n'ala na-akpukota n'ahu ibe ha? **39** "O bu gi na-achutara nne odum ihe oriri, mee ka afo ju umu odum **40** mgbe ha makpuuru n'ime ogba ha, maobu mgbe ha zoro onwe ha na-eche anu n'ohja? **41** Onye na-edoziri ugoloma ihe oriri ya, mgbe umu ya na-etiku Chineke mkpu agu, mgbe ha na-akpaghari na-achọ ihe oriri?

39 "I maara mgbe ewu ohia bi n'elu ugwu ji amu nwa? O nweela mgbe i ji hu nne ele ka o namuputa nwa ya? **2** I na-aguko onwa ole afo ime ha na-adi tupu ha amuo nwa ha. I maara oge ha namu umu ha? **3** Ha na-amakpuru ala muputa nwa ha. Ihe mgbu nke omumu nwa ha ebiekwa. **4** Umụ ha na-eto n'ohia gbasiekwa ike. Ha na-apu, ha adighi alaghachikwute ha ozo. **5** "Onye na-eme ka inyinya ibu ohia nwere onwe ya? Onye na-atopu agbu e kere ya? **6** Nke m nyere ala ihe na-adighi ka o buru ebe obibi ha, ala nnu ahụ ka o buru ulo ha. **7** Uzụ di n'obodo adighi emetuta ya, o naghị anukwa mbigbo nke onye na-achị ya. **8** Elu ugwu niile bu ebe ikpa nri ya, ebe ahụ ka o na-achoputa ahijia ndu obula. **9** "I nwere ike ime ka atụ jeere gi ozi? I nwere ike ime ka o nodu n'abalị n'ulo ebe i na-azu anu ulo gi nri? **10** I nwere ike ime ka atụ ruora gi oru n'ubi gi? O ga-akpughariri gi ogu i ji ako ala? **11** I ga-atukwasị ya obi n'ih na ike ya hiri nne? I ga-ahapuru ya oru ndi ahụ siri ike ka o ruo? **12** I nwere ike itukwasị ya obi ka o gaa bulatara gi oka site n'ebe izocha oka gi? **13** "Enyi nmanu na-eji onu gbasapu nku ya, ma a pughi iji nku ya tnyere nku na abuba nke ugbala. **14** O na-eyi akwa ya n'ala ma hapu ha ka uzuzu kpoo ha oku. **15** O naghị emetu ya n'obi na ukwu nwere ike izopia ha maobu na anu ohia nwere ike zorie ha. **16** O na-emeso umu ya ihe ike dika a ga-asị na ha abughi nke ya, o dighi emetuta ya na ndogbu n'oru ya nwere ike i bu n'efu, ma o dighi atụ egwu. **17** N'ih na Chineke ekenyeghi ya amamihe maobu kenye ya oke na inwe uche. **18** Ma o na-agbalite oso. Mgbe obula o gbasara nku ya igba oso, o na-achị inyinya na onye na-agba inyinya ochi. **19** "O bu gi na-enye inyinya ike ya, ka o bu gi mere ka aji ogologo ahụ o nwere diri n'olu ya? **20** I na-eme ya ka o wugharja dika igurube, were ebube nke imapu imi ya na-eyinye ihe oke egwu? **21** O na-azo ukwu gam gam n'ala, o na-ahuri onu n'ih ike ya, o na-apu izute agha na-atughi egwu. **22** O na-achị ihe egwu ochi, ujo obula anaghi atụ ya; o naghị esi na mma agha wezuga onwe ya. **23** Akpa aku na-ayoghari n'akuku ya, ya na ube na aru na-egbu maramara. **24** Mgbe uzu agha bara ya n'isi, o na-eripia ala. Mgbe o nuru uda opi ike, o naghị eguzo otu ebe. **25** Mgbe uzu agha bara ya n'isi, o na-eti mkpu si, 'Aha! Site n'ebe

dị anya ka ọ na-anụ isisi agha. Ọ na-anụrịkwa ọhụ maka iti mkpu nke ndị ọchiagha n'oge agha. **26** "Ọ bụ site n'amamihe gị ka egbe ji efego n'elu, gbasaaakwa nku ya gaa n'ebe ndịda? **27** Ọ bụ gị nyere ugo iwu ifeli elu ma wuo akwụ ya n'ebe dị elu? **28** N'elu nkume dị elu ka ọ na-ebi n'okwaka ọndụ abali; ọwara nkume dị elu bụ ebe e wusiri ike ya. **29** Ọ bụ site n'ebe ahụ ka ọ na-esi enyochaputa ihe ọ ga-eburu. **30** Ụmụ ya na-amichakwa ọbara, n'ihu na ebe ọ na-aga bụ ebe ọbụla ọ ga-ahụ ihe e gburu egbu."

40 Onyenwe anyị zara Job sị: **2** "Onye ahụ na-arụso Onye puru ime ihe niile ọka ọ puru ido ya aka na ntị? Ka onye ahụ na-ebo Chineke ebubo zaghachi ya." **3** Mgbe ahụ, Job zaghachiri Onyenwe anyị sị: **4** "Abụ m onye na-erughị eru. Oleekwanụ ka m ga-esi zaghachi gị? Eji m aka m kpuchie ọhụ m. **5** Ekwuola m mbụ, ma enweghị m ọsịsa ọzọ kwuokwa ugboro abụọ, ma agaghị m ekwukwa ọzọ." **6** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị sitere n'oke ifufe gwa Job okwu sị: **7** "Kwadoo onwe gị dika dimkpa; enwere m ajụjụ m ga-ajụ gị, achokwara m ka i nye m ọsịsa. **8** "I ga-aga n'ihu ikwujo ikpe ziri ezi m? I ga-aga n'ihu maa m ikpe ka i si otu a buru onye ikpe gaara? **9** Ogwere aka gị ọ di ike dika nke Chineke? Olu gị ọ puru ida ọda dika nke ya? **10** Were ebube na idi ukwu chọọ onwe gị mma, yikwasikwa onwe gị nsopuru na ugwu dika uwe. **11** Wusa iwe gị di oku n'ebe ndi mpako niile no, weda ha n'ala, **12** lekwasikwa ndi mpako niile anya mee ha ihe ihere, ma tiriekwa ndi na-emebi iwu ebe ha guzo. **13** Likota ha niile n'otu n'aja, kpuchie ihu ha niile n'ala ili. **14** Mgbe ahụ, mụ onwe m ga-ekwenyere gị, na aka nri nwere ike jzoputa gị. **15** "Lee enyi mmiri anya, bụ nke m kere dika m si kee gị, ma ihe ọ na-eri bụ ahijia dika ehi. **16** Lee ike di n'ukwu ya, leekwa ike di n'ime afo ya. **17** Odudu ya ka ọ na-efeghari dika osisi sida; akwara di ya n'ahụ ka e jikotara nke oma. **18** Okpukpu ya niile dika ogidi bronz nwere umi, okpukpu ukwu na aka ya dika okporo igwe. **19** Ya onwe ya bụ otu n'ime ọrụ aka mbu nke Chineke, ma naanị onye kere ya nwere ike iji mma agha bja ya nso. **20** Ugwu na-enye ya ihe ọ na-eri. N'ebe ahụ kwa ka umu anụ ohia ndi ọzọ na-anọ egwuri egwu. **21** Ọ na-edina n'okpuru ahijia na-eto n'akuku mmiri, zookwa onwe ya n'etiti ahijia riidi n'apiti. **22** Ahijia lotus na-eji ndo ya kpuchie ya, osisi popla nke di n'akuku mmiri gbara ya gburugburu. **23** Ọ buladi mgbe ebili mmiri na-ama, ọ dighi atụ egwu; ọ na-anọ nwayọ, n'agbanyeghi na mmiri Jordan na-asoputa na-asọju ya n'onu. **24** Onye puru ijide ya mgbe ọ na-ele anya, maobu were onya jide ya mapuo ya imi?"

41 "I puru iji nko azu jide Leviatan maobu jiri udo kegide ire ya bjada ya? **2** I puru ikenye eriri n'imi ya maobu were ngu igwe mapuo agba ya? **3** Ọ ga-arijo gi arirjo ka i meere ya ebere? Ọ ga-eji olu di nro gwa gi okwu? **4** Ọ ga-ekwe ka gi na ya baa n'ogbugba ndu ka i were ya dika ohu gi ogologo ndu ya niile? **5** I ga-eji ya gwurie egwu dika nnunu? Maobu kee ya eriri nye ya umu agbogho no n'ulo gi? **6** Ndi ahia ha ga-eji

ya zuo ahia? Ha ga-eke ya n'etiti ndi mgbereahia? **7** I puru iji igwe nko mejuo akpukpo ahụ ya maobu iji ube ndi oku azu dupuo isi ya? **8** Ọ buru na i tukwasi ya aka, i gaghị echefu ogu ọ ga-aluso gi. I gaghaghị anwa ya ọzo. **9** Ọ bụ ime ihe nzuzu bụ mmadu igbali ijide ya. Naanị ilekwasi ya anya na-eyi egwu. **10** N'ihu nke a, o nweghi onye nwere obi ike ikpasu ya iwe. Ọ bụ onye puru iguzogide m? **11** Olee onye m ji ugwo nke m na-aghaghị ikwu? Ihe niile di n'okpuru eluigwe bụ nke m. **12** "Agaghị m akwusi ikwu ihe banyere ukwu na aka Leviatan, na ike ya, na udidi ya mara mma. **13** Onye nwere ike ikpughepu ihe e ji kpuchie ya ahụ? Onye nwekwa ike ibanye n'agba ya apajiri okpuku abuo? **14** Onye puru imeghe uzo nke onu ya, nke eze di oke egwu gbara gburugburu? **15** Azu ya nwere ota ndi e doro n'usoro nke e mechisiri ike ka ha rapara n'ahu ibe ha, **16** nke obula di ibe ya nso, na ikuku enweghi ike gafee n'etiti ha. **17** E jikotara ha onu nke oma, ha na-ejisi onwe ha ike, enweghi ike ikewa ha. **18** Ihe na-enwuputa mgbe obula o zere uzere; anya ya abuo na-achakwa dika anwu ututu. **19** Ire oku na-asoputa site n'onu ya, icheku oku na-ekputakwa n'onu ya. **20** Anwuru oku na-esi n'imi ya na-aputa, dika ukuru oku nke na-esi n'ime mmiri na-agbo n'elu osisi achara. **21** Ume ọ na-ekuputa na-afunwu oku icheku. Ire oku na-esitekwa n'onu ya na-amapu dika aku. **22** Ike nwere onodu n'olu ya, obi ilo mmiri na-aga ya n'ihu. **23** Akpuko anu ahụ ya bụ ihe jikotara onu nke oma, ha siri ike na-apughi inughari ha. **24** Obi ya di ike dika nkume, dika nkume e ji akwo ihe. **25** Mgbe o bilitere oto, ndi dike na-atu oke ujo; ha na-alaghachi azu n'ihu mmaghari ya. **26** O nweghi mma agha obula puru igbochi ya, o nwekwaghị ube igwe, maobu aku maobu ihe obula a piru onu ya apu nke puru igbochi ya. **27** N'ebe ọ no, igwe di ka ahijia; bronz dikwa ka osisi rere ure n'ebe ọ no. **28** Aku adighi eme ka ọ gbalaga, itu ya nkume di ka itu ya igbugbo oka. **29** Mkporo osisi na-adi ya ka ahijia oka, ọ na-achi ochi na mkpotu aru na-eme. **30** Okpuru afo ya di ka ejuju di nko, nke na-ahapu uzo n'apiti dika igwe eji azochu mkpuru oka site n'ogbe ya. **31** Ọ na-eme mmiri di ogbu ka ọ gbọọ dika ite; ọ na-akpaghari oke osimiri ka ọ di ka mmanu otite di n'ite. **32** Ọ na-ahapu ufufu n'azu mgbe ọ na-aga; mmadu ga-eche na ọ osimiri nwere isi awo. **33** O nweghi ihe ọzọ di n'uju yiri ya, o nweghi ihe na-emenye ya ujo. **34** Ọ na-eleda ndi mpako niile anya. Ọ bukwa eze n'ebe ndi na-anya isi no."

42 Mgbe ahụ, Job zara Onyenwe anyị sị: **2** "Amara m na i puru ime ihe niile; ọ dighi atumatu gi nke a puru ikposa. **3** I juru si, 'Onye bu onye nke a ji okwu ihe omuma na-adighi na ya na-eme ka atumatu m ghara iputa ihe?' N'ezie, ekwuru m banyere ihe ndi m na-aghotaghi, ihe ndi di oke ebube karja m imata. **4** "I siru, 'Gee ntị ugbu a, aga m ekwu okwu; m ga-aju gi ajuju, gi onwe gi ga-azakwa m.' **5** Nti m nuru ihe banyere gi ma ugbu a, ejirila m anya abuo hu gi. **6** Ya mere, ana m akpo onwe m asi, na

echegharikwa n'ime ntụ na uzuzu." 7 Mgbe Onyenwe anyị gwasiri Job okwu, o tughariri gwa Elifaz onye Teman okwu si ya, "Ana m ewesa gi na ndi enyi gi abuo iwe, n'ih na ihe unu kwuru banyere m ezighi ezi dika nke ohu m Job kwuru. 8 Ugbu a, werenu oke ehi asaa na ebule asaa, jekwuru ohu m bu Job ka o jiri ha choro unu aja nsure oku, ohu m bu Job ga-ekpekware unu ekpere. Aga m anabatakwa ekpere o ga-ekpe n'ih unu. Agaghị m alakwa unu n'iyi n'ih okwu nzuzu unu. Unu ekwughị ihe ziri ezi banyere m dika ohu m Job si kwuo." 9 Ya mere, Elifaz onye Teman, na Bildad, onye Shu, na Zofa, onye Naaman mere dika Onyenwe anyi si nye ha n'iwu. Onyenwe anyi nabatakware ekpere nke Job kpere n'ih ndi enyi ya. 10 Mgbe Job kpesiri ekpere maka ndi enyi ya, Onyenwe anyi mekwara ka o baa uba ozo. O nyekwara ya okpukpo abuo nke ihe niile o nwere na mbu. 11 Mgbe ahụ, umunne ya ndi ikom na umunne ya ndi inyom, na ndi enyi ya niile bjara soro ya rie oriri n'ulo ya, na-akasi ya obi n'ih iru uju ya niile. Ha kasikwara ya obi n'ih onwunwa niile Onyenwe anyi mere ka o bjakwasị ya. Ha niile n'otu n'otu nyere ya onyinye olocha na mgbaaka olaedo. 12 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi goziri Job n'oge ikpezụ nke ndu ya karija ka o si gozie ya na mbu. Job nwere puku aturu iri na anọ na puku inyinya kamel isii na puku ehi abuo na otu puku inyinya ibu. 13 Chineke mekwara ka o muta umu ndi ikom asaa, na umu ndi inyom ato ozo. 14 Ndi a bu aha umu ya ndi inyom: nke mbu bu Jimajima, nke abuo bu Kezaya, ebe nke ato bu Kerin-Hapuk. 15 N'ala ahụ niile, o nweghi umu agboghọ mara mma dika umu ndi inyom Job ndi a. Job mekwara ka ha buru ndi ga-eso umu ya ndi ikom keta oke n'ih niile o nwere. 16 Job nogidekwara ndu narị afọ na iri afọ anọ ozo. O huru umu ya, na umu ha ruo ogbo nke anọ. 17 Job nwuru mgbe o mere ezigbo agadi, ubochi ndu ya jukwara ya afọ.

Abụ Ọma

1 Onye ihe na-agara nke ọma ka mmadu ahụ bu, onye na-adighi aga ije na ndumodu ndi na-emebi iwu; onye na-adighi eguzokwa n'uzo ndi mmehie maobu soro n'otu ndi nkwtu. **2** Kama ihe na-atu ya utu bu ime ihe niile di n'iwu Onyenwe anyi. O na-atugharikwa uche ya n'iwu Onyenwe anyi ehizie na abali, **3** O di ka osisi a kuru n'akuku iyi, nke na-amiputa mkpuru ya n'oge ya, nke ahijia ya na-adighi akponwu akponwu. Ihe niile o na-eme na-agara ya nke ọma. **4** Ma ndi ajo omume adighi otu a. Ha di ka igbugbo oka nke oke ifufe na-efesasi. **5** Ya mere, ndi ajo omume agaghị eguzosi ike n'ubochi ikpe; ndi mmehie agaghị eguzokwa na nzuko ndi ezi omume. **6** N'ihu na Onyenwe anyi na-eche uzo ndi ezi omume nche. Ma uzo ndi ajo omume ga-eduba ha n'ila n'iyi.

2 Gini mere mba niile ji agba izu nzuzo? Gini mere ndi mmadu ji na-apia opipia nke na-abaghị uru? **2** Ndi eze nke uwa na-eguzokwa onwe ha, ndi na-achị achị na-agbakotakwa imegide Onyenwe anyi na imegide Onye ya e tere mmanu. **3** Ha na-asi, "Ka anyi tijie mkporo igwe niile ha kere anyi ma tufukwaa ha, nwere onwe anyi." **4** Onye na-anodu n'eluigwe na-achị ochi. Onyenwe anyi na-akwa ha emo. **5** Mgbe ahụ, o na-eji iwe baara ha mba mee ka ujo juputa ha obi n'ihu oke iwe ya. **6** "Mu onwe m eguzobela m eze m na Zayon, ugwu m di nso." **7** Aga m ekwusa iwu Onyenwe anyi: O siri m, "I bu Okpara m; taa aburula m nna gi. **8** Riyo m, aga m enye gi mba niile nke uwa ka ha buru ihe nketa gi. **9** I ga-eji mkpara igwe chia ha, tipia ha di ka onye na-akpu ite si etipia ite ndi o kpuru na-adighi mma." **10** N'ihu nke a, unu ndi eze, bururu ndi nwere uche; ka nke a burukwa ihe ido aka na nti nye ndi na-achị achị n'ụwa. **11** Jirinu itu egwu fee Onyenwe anyi ofufe; jirikwanu ima jijiji n'urja onu n'ihu ya. **12** Sutukwanu Okpara ahụ onu ka iwe ghara iwe ya, ka unu ghara i bu ndi a lara n'iyi n'uzo unu. N'ihu na iwe ya puru imalite n'otu ntabi anya. Ndi niile na-eme ya ebe mgbaba ha bu ndi a goziri agozi.

3 Abụ Ọma Devid. Nke o dere mgbe o si n'ihu Absalom gbapu oso ndu. O Onyenwe anyi, onuogugu ndi iro m di otutu. Otutu ndi mmadu na-ebili imegide m. **2** Otutu n'ime ha na-ekwu banyere m si, "Chineke agaghị azoputa ya." (Sela) **3** Ma gi, Onyenwe anyi bu ota na-ekpuchi m; I na-ebuli isi m elu na-eme ka m buru onye nwere nsopuru. **4** Etikuru m Onyenwe anyi mkpu akwa, o nukwara olu m, sitekwa n'ugwu nso ya za m. (Sela) **5** Edinara m ala, hie ura, ma bilikwa n'ututu n'udo, n'ihu na Onyenwe anyi na-eche m nche. **6** A sika na iri puku kwuru puku ndi iro agbaa m gburugburu, agaghị m atu egwu obula. **7** Bilie Onyenwe anyi! Zoputa m Chineke m! Tie ndi iro m niile aka n'agba; tipukwa ndi ajo omume eze n'onu. **8** N'ihu na nzoputa na-esite n'ebe Onyenwe anyi no nabia. Ka ngozi gi dijiri ndi gi niile. (Sela)

4 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid nke a na-eji ubo akwara akpo. Zaa m mgbe m na-akpo gi Chineke m, gi onye ezi omume; Naputa m site n'ihu mgbu m, meere m ebere, n'urukwa ekpere m. **2** Unu umu mmadu, ruo ole mgbe ka unu ga-atugharia ebube m, mee ka o buru ihe ihere? Ruo ole mgbe ka unu ga-ahu ihe efu n'anya na-achọ chi ndi ahụ na-abughị chi n'ezie? (Sela) **3** Matanu nke ọma na Onyenwe anyi ahoputala ndi ezi omume nye onwe ya; o ga-egewa nti n'olu m mgbe obula m kpokuru ya. **4** Maanu jijiji, unu emehiekwala; mgbe unu no n'elu ihe ndina unu; nonu juu na-enyocha obi unu. (Sela) **5** Tukwasinu Onyenwe anyi obi unu, chukwaranu ya aja ezi omume. **6** Otutu ndi mmadu na-aju, "Onye puru imere anyi ihe ọma?" Ma Onyenwe anyi, biko mee ka ihè nke ihu gi mukwasị anyi. **7** Were onu mejuputa obi m karja mgbe mkpuru ubi, ya na mmnya oheru ha bara uba nke ukwu. **8** Aga m edina ala ma rahụ ura n'udo, n'ihu na o bu naanị gi Onyenwe anyi, na-eme ka m noro na-enweghi ihe egwu obula.

5 Abụ Ọma. Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. O bu opi ka e ji abụ ya. Abụ Ọma nke Devid. Onyenwe anyi, biko, nuru ekpere m tulee isu ude m. **2** Geekwa nti n'akwa ariri gi, gi Chineke onye bu eze m. N'ihu na o bu naanị gi ka m na-akpo. **3** Ututu ubochi niile, O Onyenwe anyi, i ga-anu olu m; aga m ekwuputara gi ihe niile na-akpa m mkpa. Aga m elekwa anya osisa gi. **4** I bu Chineke, onye ihe ojo obula anaghị ato utu; gi na ndi ajo omume apughị ibikota. **5** Ndi mpako agaghị eguzo n'ihu gi. I kporo ndi niile na-eme ihe ojo asi. **6** I ga-ala ndi niile na-agha ugha n'iyi; Onyenwe anyi kporo ndi ogbu mmadu niile na ndi aghughu niile asi. **7** Ma mu onwe m, aga m abata n'ime ulo gi, site n'oke ihunanya gi; aga m ejikwa itu egwu kpo isiala n'ebe ulonso ukwu gi di. **8** Onyenwe anyi, biko, duo m n'ime ezi omume gi n'ihu ndi iro m; mee ka uzo gi zie ezi n'ihu m. **9** Obi ha juputara n'echiche ila n'iyi, a pughi itukwasi okwu obula si ha n'onu putu obi. Akpiri ha bu ili ghete oghe; ha ji ire ha ekwu okwu ugha. **10** Maa ha ikpe, Chineke. Mee ka nzube ojo ha niile buru odida ha. Chupu ha n'ihu iba uba nke otutu mmehie ha, n'ihu na ha enupula isi megide gi. **11** Ma mee ka onye obula na-agbaba n'ime gi n'urja; mee ka ha nogide na-eti mkpu onu. Were aka nchebe m kpuchie ha, ka ndi niile huru aha gi n'anya n'urja onu n'ime gi. **12** N'ezie, O Onyenwe anyi, i na-agozi onye ezi omume. I na-eji ihuoma gi gbaa ha gburugburu di ka ota.

6 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Nke e ji ubo akwara abụ. N'usoro Sheminit. Abụ Ọma Devid. O Onyenwe anyi, abarala m mba mgbe i na-ewe iwe. Atala m ahuru n'oge onuma gi. **2** Biko, meere m ebere Onyenwe anyi, n'ihu na adighi m ike. Gwo m, n'ihu na okpuku m niile no n'ihu mgbu. **3** Mkpuruobi m no n'onodu ihe mgbu. Ruo ole mgbe, O Onyenwe anyi, ka i ga-anogide na-agba m nkiti? **4** Onyenwe anyi, biko, bia zoputa m; n'ihu ihunanya gi na-enweghi ogwugwu,

napụta m. 5 N'etiti ndị nwurụ anwụ ọ dighị onye na-ekwuputa aha gi. O nwere onye na-eto gi site n'ala ili? (Sheol h7585) 6 Ike agwula m n'ihu isụ ude. Abalị niile, ana m eji ikwa akwa mee ka ihe ndina m juputa na mmiri, ana m eji anya mmiri dee ihe ndina m. 7 Anya m adighi ahuzikwa ụzọ nke oma n'ihu ihe mwute; ọ kaala nka n'ihu mmeso ndị iro m. 8 Sitenụ n'ebe m nọ wezuga onwe unu, unu ndị na-eme ajo ihe, n'ihu na Onyenwe anyi anula akwa m niile. 9 Onyenwe anyi anula akwa m; ọ nula arirjọ nke m na-arjọ ya ka o meere m ebere. Ọ nabatala ekpere m. 10 Ka ndị iro m niile buru ndị ihere ga-eme. Ha ga-ada mba, burukwa ndị ga-eji ihere laghachi ebe ha si bia.

7 Abụ Shiggaion nke Devid, nke ọ bụkuru Onyenwe anyi banyere Kush, onye Benjamin. Onyenwe anyi Chineke m, n'ime gi ka m gbabara; zoputa m, ma naputa m site n'aka ndi niile na-achụ m oso, 2 ma ọ bu ha adokaa m dika odum, ha ga-adosasiakwa m ebe mmadu obula enweghi ike inaputa m. 3 O Onyenwe anyi Chineke m, ọ buru na m mere ihe di otu a; ọ burukwa na aka m adighi ocha. 4 O buru na m jiri ihe ojoo kwughachi onye mu na ya no n'udo ugwo, maobu site n'uzo na-ezighi ezi zuo ihe onye iro m. 5 Mgbe ahụ, ka onye iro m chee m oso, jide m; ka ọ tuo m n'ala zopija ndu m, mee ka m buru onye a ga-ahapu n'uzuzu n'onodu odindu-onwukamma. (Sela) 6 Bilie, Onyenwe anyi, n'ime gi, bilie megide oke iwe ndi iro m; teta Chineke m, kpee ikpe ziri ezi. 7 Ka nzuko niile chikotara onwe ha onu gbaa gi gburugburu, ebe i na-anokwasikwa n'ebe di elu na-achi ha. 8 Ka Onyenwe anyi kpee umu mmadu niile ikpe. Kpee m ikpe, O Onyenwe anyi, dika ezi omume m si di, na dika izuoke m si di, gi Onye kachasi ihe niile elu. 9 O Chineke onye ezi omume, onye na-enyochaputa echiche na obi mmadu, mee ka ihe ike ndi ajo omume bia na njedebe mee ka ndi ezi omume guzosie ike. 10 Chineke nke kachasi ihe niile elu, bu ota m, ọ na-zoputa ndi niile obi ha ziri ezi. 11 Chineke bu onye na-ekpe ikpe ziri ezi, Chineke, onye na-eziputa oke iwe ya kwa ubochi. 12 O buru na onye ahụ echegharighi, ọ ga-amu mma agha ya ka ọ dirj nko, ọ ga-arogo uta ya, kwadokwa igba ya. 13 O kwadoola ngwa agha niile nke onwu; ọ na-eme ka aku ya buru nke na-ere oku. 14 Onye obula di ime ajo ihe, na-aturu ime okwu na uka muputakwa ngharipu nke ugha na-eweta. 15 Ma onye ahụ na-egwu olulu na-adaba n'ime olulu ahụ o gwuru. 16 Nsoogu ahụ o kpaliri na-abjakwasu ya ihe ike ahụ o kwadooro na-alaghachikwa azu dakwasu ya n'isi. 17 Aga m enye Onyenwe anyi ekele n'ihu ezi omume ya, aga m abuku aha Onyenwe anyi, Onye kachasi ihe niile elu abu otuto.

8 Abụ Oma dirj onyeisi abụ. Abụ Oma Devid n'usoro gittit. O Onyenwe anyi Onyenwe anyi, lee ka idi ukwu nke aha gi si juputa uwa niile! I meela ka ebube gi di elu n'ime eluigwe. 2 Site n'otuto umuntakiri na umu na-anu ara, i toala ntala siri ike megide ndi iro gi, ka e si otu a mechie onu onye iro na onye ahụ na-

abu obo. 3 Mgbe obula m lere anya na mbara eluigwe, hu oru niile nke aka gi ruru, mgbe m lere anya n'elu hu onwa na kpakpando i tinere n'onodu ha, 4 ginji ka mmadu bu i ji na-eche banyere ha? Gijnkwa ka mmadu bu iji na-elekota ha? 5 I mere ka ha di ala nwantakiri n'ebe ndi mmu ozi no, I jikwa ebube na nsopuru kpuke ya n'isi dika okpueze. 6 I mekwaala ya ka o buru onyeisi nke ihe niile i kere eke, tinyekwa ihe niile n'okuru ukwu ya. 7 O na-achi igwe ewu na aturu, na ehi, na umu anu ohia ndi ozo niile, 8 na nnu nu niile, na azu niile, na anu ndi ozo na-ebi n'ime mmiri. 9 O Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, lee ka idi ukwu nke aha gi si juputa uwa niile.

9 Abụ Oma. Abụ Oma nke dirj onyeisi abụ. N'usoro olu abụ "Onwu nke Okpara." Abụ oma Devid. O Onyenwe anyi, aga m esite n'ala ala obi m too gi, aga m agwakwa onye obula ihe oma niile i na-eme. 2 Obi ga-atu m utu; obi m ga-eputa n'onu n'ihu gi, aga m aburu gi abu otuto, gi Onye kachasi ihe niile elu. 3 Ndi iro m na-alaghachi azu, ha na-aso ngongo na-alakwa n'ihu gi. 4 I kpeela ikpe m n'uzo ziri ezi, n'ocheeze gi ka i noduru na-ekpe ikpe ziri ezi. 5 I baarala mba niile mba ma laa ndi ajo omume n'ihu, hichapukwa aha ha ruo mgbe ebighi ebi. 6 Mbibi nke na-enweghi ogwugwu adakwasila ndi iro m, I hopukwala obodo ha niile. 7 Onyenwe anyi bu eze ruo mgbe ebighi ebi. 8 O kwadoola ocheeze ya maka ikpe ikpe ziri ezi. 9 O ga-eji ezi omume kpee mba niile ikpe; jirikwa ikpe ziri ezi chia mba niile. 10 Onyenwe anyi bu ebe mgbaba nye ndi niile a na-emegbu emegbu. 11 Onyenwe anyi, ndi niile maara aha gi ga-atukwasu gi obi, n'ihu na o dighi mgbe i na-agbakuta ndi niile na-atukwasu gi obi azu. 12 Bikuonu Onyenwe anyi abu otuto, bu onye no n'ocheeze ya na Zayon. Kwasaaranu mba niile ihe banyere oru ebube ya. 13 N'ihu na onye ahu na-aboro ndi e gburu egbu obo anaghi echefu ihe; ọ dighi elefu mkpu akwa nke ndi a na-akpagbu anya. 14 O Onyenwe anyi, lee ka ndi iro m si akpagbu m! Meere m ebere ma naputa m site n'onu onwu, 15 ka m nwee ike ikwusa banyere otuto gi n'onu uzo ama niile nke ada Zayon, norokwa ebe ahụ nuri onu n'ime nzoputa gi. 16 Ndi mba niile adabala n'ime olulu ahụ ha gwuru; onya ahụ ha siri, zoo, amaala ha. 17 Ihe e ji mara Onyenwe anyi bu ikpe ya ziri ezi; oru aka ndi na-emebi iwu na-ama ha dika onya. (Sela) 18 Ndi niile na-eme ajo omume na-alaghachi n'ihu; nke a bukwa onodu mba niile na-echefu Chineke. (Sheol h7585) 19 Ma o bughu ruo mgbe ebighi ebi ka a ga-echefu ndi no na mkpa; olileanya ndi a na-akpagbu agaghị abukwa nke efu. 20 O Onyenwe anyi, bilie! Ekwela ka mmadu nwee mmeri obula n'ebe i no; ka e kpee mba niile ikpe n'ihu gi. 21 O Onyenwe anyi! Mee ka ha maa jijiji n'oke egwu; mee ka mba niile ghota na ha bu naani mmadu. (Sela)

10 Onyenwe anyi, ginji mere i ji na-eguzoro onwe gi n'ebe di anya? Ginji mere i na-ezo onwe gi n'oge

nsogbu? **2** Site na mpako, onye ajoy omume na-emegbu ndi na-adighi ike, ndi mpia mpia aghugho ya mara dika onya. **3** O na-anya isi banyere ochicho niile nke obi ya, o na-eleji Onyenwe anyi anya ma na-agozi ndi oke ochicho. **4** N'onodu mpako ya, onye ajoy omume anaghi achọ Chineke, n'echiche ya niile, o naghị eche banyere ya. **5** Ma ihe niile o na-eme na-agara ya nke oma; o bu onye na-ebuli onwe ya elu, iwu gi niile dikwa anya site n'ebe o no; o na-eleji ndi iro ya niile. **6** N'ime obi ya, o na-asi, "O dighi ihe ga-emetuta m. Aga m anọ n'onodu onu mgbe niile. Nsogbu obula agaghị adakwasị m." **7** Onu ya juputara n'okwu ugha na iba mba ime ihe ojoo, n'okpuru ire ya ka nsogbu na ajoy ihe dikwa. **8** Ha na-ezo onwe ha n'obodo nta di iche iche, n'ebe zooro ezo ka ha na-anọ, na-eche itigbu ndi aka ha di ochi. **9** Dika odum, ha anaghi eme mkpofu obula, o na-eche idakwasị umu ogbenye. Dika ndi bu dinta si ejide umu anumanu n'onya ha siri, otu a ka ha si ejide umu ogbenye. **10** Umu ogbenye ndi a na-ada n'ala n'ihu idi ike ya, o na-azopiakwa ha. **11** N'ime obi ya, o na-asi, "Chineke echefuola. O zofuola ihu ya, o dighi mgbe o huru ya." **12** Bilie O Onyenwe anyi! O Chineke welie aka gi, echefukwala ndi na-enweghi onye inyeaka. **13** Gini mere onye ajoy omume ji na-aleda Chineke anya? Gini mere o ji na-asi n'ime obi ya, "O gaghị akpo m ka m zaa ajuju banyere omume m"? **14** Ma gi, O Chineke, i na-ahu nsogbu na ihe mwute, i na-atule ihe i ga-eme banyere ha. Ndi a na-emegbu na-atukwasị gi obi, n'ihu na i bu onye inyeaka ndi na-enweghi nna. **15** Gbajie aka onye ajoy omume a na-eme ihe ojoo, kpoo ya ka o zaa ajuju banyere ajoy omume ya niile nke a na-apughi ichoputa. **16** Onyenwe anyi bu eze ruo mgbe ebighi ebi. O ga-esite n'ala ya kpochapu mba niile. **17** O Onyenwe anyi, i maara ochicho obi ndi niile a na-akpagbu; i na-ege nti na mkpu akwa ha ma kasiekwa ha obi, **18** i na-echedo ndi na-enweghi nna na ndi niile a na-emegbu emegbu, ka mmadu efu, onye e kere eke, ghara imenye ha egwu ozo.

11 Abụ Ọma nke dirị onyeisi abụ. Abụ ọma Devid. N'ime Onyenwe anyi ka m mere ebe mgbaba m. Gini mere i ji na-agwa m okwu si, "Felagaa n'elu ugwu gi dika nnu." **2** N'ihu na ndi ajoy omume ekweela uto ha; ha edoziala aku n'elu eriri uto ha, zoo onwe ha n'akuku uzo, ino n'ochichiri, gbaa ndi obi ha ziri ezi uto. **3** Mgbe a na-ebibi ntola niile, gini ka ndi ezi omume puru ime? **4** Onyenwe anyi no n'ulonso ukwu ya; Onyenwe anyi nokwa n'elu ocheeze ya di n'eluigwe. O na-ahuzu ihe niile umu mmadu na-eme; anya ya na-anwalekwa uzo ha. **5** Onyenwe anyi na-ele onye ezi omume ule, ma onye ajoy omume na ndi niile huru imebi iwu n'anya, ka o na-akpo asi nke ukwu. **6** O ga-eme ka nkume oku zokwasị ndi ajoy omume dika mmiri ozuzo; oke ifufe di oku ga-abu ihe nketa ha. **7** N'ihu na Onyenwe anyi bu onye ezi omume, o hukwara ikpe ziri ezi n'anya; ndi ezi omume niile ga-ahukwa ihu ya anya.

12 Abụ Ọma nke dirị onyeisi abụ. N'usoro Sheminit. Abụ Ọma nke Devid. Onyenwe anyi, nyere anyi aka! N'ihu na ndi ezi omume agwala! Ndi kwesiri ntukwasị obi anokwaghị n'etiti umu mmadu. **2** O nwekwaghị onye ezikwu di n'onu ya nye onye agbataobi ya. Egbugbere onu onye obula na-ekwukwa okwu ire uto, maobu aghugho di n'obi ha. **3** Ka Onyenwe anyi wezuga egbugbere onu niile na-ekwu okwu ire uto na ire niile na-ekwu okwu inya isi. **4** Ndi na-asi, "O bu site n'ire anyi ka anyi ga-enwe mmeri; egbugbere onu anyi ga-echebe anyi, o bu onye na-achi anyi?" **5** "N'ihu na a na-apunara ndi ogbenye ihe n'ihu ndi no na mkpa na-asu ude, aga m ebili ugbu a, ka Onyenwe anyi kwuru. Aga m zoputa ha puo n'aka ndi ahụ ji iwe ekwulu ha." **6** Okwu onu Onyenwe anyi niile zuruoke, ha dika olapcha a nuchara n'oku, nke a nuchara ugboro asaa. **7** O Onyenwe anyi, i ga-echebe anyi n'udo ma sitekwa n'aka ndi di otu a chebe anyi ruo mgbe ebighi ebi. **8** Ndi ajoy omume na-ejeghari n'ebe niile mgbe a na-eto ihe ojoo n'etiti umu mmadu.

13 Abụ Ọma nke dirị onyeisi abụ. Abụ ọma Devid. Ruo ole mgbe ka i ga-echefu m Onyenwe anyi? Ruo ole mgbe ka i ga-ezonari m ihu gi? **2** Ruo ole mgbe ka mu na mmu m ga na-agba mgba nodukwa na-eru uju kwa ubochi n'ime mkpuruobi m? Ruo ole mgbe ka ndi iro m ga-anogide na-emer m? **3** Lekwasị m anya, ma zaa m, O Onyenwe anyi Chineke m. Nyeghachi m ihè nke anya m ka m ghara inwu; **4** mgbe ahụ onye iro m ga-asi, "Emeriela m ya," mgbe m ga-ada, ndi kpoo m asi ga-anurikwa onu. **5** Ma atukwasiri m obi n'ihunanya gi nke na-enweghi ogwuakwu; mkpuruobi m na-anuri onu na nzoputa gi. **6** Aga m abuku Onyenwe anyi abụ, n'ihu na o mesoro m mmeso ọma.

14 Abụ Ọma nke dirị onyeisi abụ. Abụ ọma Devid. Onye nzuzu na-asi n'ime obi ya, "O dighi Chineke obula di." Ha bu ndi ajoy omume riri ahụ, oru aka ha niile bukwa ihe aru; o dighi onye obula na-eme ezi ihe. **2** Onyenwe anyi sitere n'eluigwe na-ele umu mmadu anya ihu ma o ga-achota onye obula nwere nghota onye nke na-achọ Chineke. **3** Mmadu niile ewezugala onwe ha, ha niile aburula ndi ajoy omume riri ahụ; o dighi onye obula na-eme ihe ziri ezi, o dighi o buladi, otu onye. **4** Ndi niile na-eme ajoy ihe, ha amaghi ihe? Ha na-eripia ndi m dika mmadu si eri nri, ha adighi akpokukwa Onyenwe anyi. **5** Ma n'ebe ahụ ka ha no, n'onodu oke egwu, n'ihu na Chineke no n'etiti ndi ezi omume. **6** Unu ndi ajoy omume na-emebi atumatu ndi ogbenye, ma Onyenwe anyi bu ebe mgbaba ha. **7** A sikhari na nzoputa Izrel ga-esi na Zayon puta! Mgbe Onyenwe anyi ga-akpoghachite ndi ya n'onodu ha, ka Jekob nurja onu, ka Izrel nwekwaa obi uto!

15 Abụ Ọma Devid. Onyenwe anyi, onye puru inogide n'ulonso ukwu gi? Onye puru ibi n'ugwu nsọ gi? **2** Onye na-ebi ndu nke na-enweghi ita uto, onye na-arụ oru ezi omume, onye na-ekwu ezikwu

site n'obi ya. **3** Onye juru ikwutosi ndi ozo, onye na-adighi eme onye agbataobi ya ihe ojoo, na onye na-adighi ekwulu mmadu ibe ya, **4** onye na-eleda onye ajo omume anya, ma na-asopuru ndi ahụ na-atu egwu Onyenwe anyi, onye na-adighi agbanwe nkwa obula o kwere, o buladi mgbe nkwa ahụ na-emegide ya, **5** onye na-agbazinye mmadu ego na-anaghi uma, onye na-adighi a nara ngari imegide onye aka ya di ocha. Onye na-eme ihe ndi a agaghi ama jijiji n'onodu ya, mgbe obula.

16 Abụ miktam nke Devid. Chebe m, O Chineke, n'ihu na n'ime gi ka m gbarara izere ndu. **2** A gwara m Onyenwe anyi, "I bu Onyenwe m, e wezuga gi, enwekwaghi m odjmma obula." **3** Ana m asi maka ndi nso bu ndi no n'ala a, "Ha bu ndi a na-asopuru, ndi ihe ha n'ato m uto." **4** Iru uju nke ndi ahụ na-agbaso chi ndi ozo ga-aba uba. Agaghi m eso ha wusa aja ihe onunu obara nye chi ndi a, maobu were ebugbere onu m kpoo aha ha. **5** Onyenwe anyi, i nyeela m oke m na iko m; i na-eleota ihe niile bu nke m site n'ife nza. **6** Otutu oke ala niile dabara m n'ebe di ezi mma; n'ezie, e nwere m ihe nketa nke na-enye m onu. **7** Aga m eto Onyenwe anyi, onye na-adu m odu; o buladi n'abali, obi m na-aga m ihe m ga-eme. **8** Ana m elekwasi Onyenwe anyi anya mgbe niile. Ebe o no n'aka nri m, agaghi m ama jijiji. **9** N'ihu nke a, obi di m uto, ire m juputakwara n'onu; aga m anokwa n'udo. **10** N'ihu na i gaghị ahapu m n'ala mmuo, i gaghị ekwekwa ka Onye gi kwesiri ntukwasị obi hu ire ure. (Sheol h7585) **11** I gosila m uzo ndu; i ga-eji onu mejuputa obi m n'ihu gi; ya na ihe uto ndi di n'aka nri gi ruo ebighi ebi.

17 Ekpere Devid. O Onyenwe anyi, nuru aririo m ziri ezi, nurukwa mkpu akwa m. Gee nti n'ekpere m n'ihu na o siteghi n'egbugbere onu na-ekwu okwu aghugho. **2** Ka mkpeputa m si n'aka gi bia; ka anya gi hu ihe ziri ezi. **3** O bu ezie na i nyochaala obi m, i letala m n'abali, nwalekwaa m, i ga-achoputa na o nweghi ihe o ojoo bu la m zubere, na onu m ekwuhiebeghi. **4** Ndi mmadu agbaljala inye m ngari ma anaghi m ekwe ka mu na ndi na-eme ihe ike nwee mmekorita n'ihu iwu sitere n'egbugbere onu gi. **5** Nzọ ukwu m akpafubeghi site n'uzo gi, ukwu m agbuchapughikwa site n'onodu ya. **6** Ana m akpoku gi, O Chineke, n'ihu na amaara m na i ga-aza m; gee m nti ma nuru ekpere m. **7** Ziputa ihunanya gi di oke ebube; gi onye na-eji aka nri gi di ike azoputa ndi niile gbarara na gi site n'aka ndi iro ha. **8** Chebe m dika mkpuru anya gi; zoo m na ndo nke nku gi, **9** site n'aka ndi ajo omume gbara m gburugburu, o buladi ndi iro m, ndi choro igbu m. **10** Ha anaghi eme ebere, ha bu ndi afọ tara mmiri, okwu inya isi juru ha onu. **11** Ha achoputala ebe m no, ugbu a, ha gbara m gburugburu, ha ji anya nko, jikerekwa itu m n'ala. **12** Ha ka odum agu na-agu nke zoro onwe ya n'ohia, dika odum di ike na-eche ihe o ga-adogbu. **13** Onyenwe anyi, bilie guzogide ha, tigbuo ha. Jiri mma agha gi zoputa m site n'aka ndi ajo omume. **14** O Onyenwe anyi, zoputa m site n'aka

ndi di otu a, site n'aka ndi ugwo oru ha bu n'uya a. Ka ihe ikpakobara debere ndi ajo omume juputa afọ ha, ka afọ jukwa umu site n'ihu ndi a, ka ha hapuru ihe foduru nye umuntakiri ha. **15** Ma mu onwe m ga-ahu ihu gi site n'ezie omume; mgbe m ga-ebili, afọ ga-eju m nke oma, n'ihu na aga m ahụ gi ihu na ihu.

18 Abụ oma Devid. Abụ Devid ohu Onyenwe anyi. O buuru Onyenwe anyi okwu niile nke abụ a mgbe Onyenwe anyi naputara ya site n'aka ndi iro ya niile, nakwa n'aka Sol. O siru: O Onyenwe anyi, ahuru m gi n'anya, gi bu ike m. **2** Onyenwe anyi bu oke nkume m, na ebe mgbaba m e wusiri ike, na onye nnaputa m. Chineke m bu oke nkume m, onye m gbarara n'ime ya. O bu otu a, na mpi nzoputa m, na oke nkume m nke onye obula na-apughu iba n'ime ya. **3** Akpokuru m Onyenwe anyi, onye e kwesiri inye otuto, o zoputara m site n'aka ndi iro m. **4** Udo niile nke onwu kere m agbu; ichi oku nke mbibi ojoo kpuchiri m. **5** Udo nke ili kere m gburugburu, onya nke onwu guzogidere m. (Sheol h7585) **6** N'onodu oke mkpagbu m, akpokuru m Onyenwe anyi; etiri m mkpu akwa, kpokuo Chineke m ka o nyere m aka; akwa m rutekwara ya nti, o sitekwara n'ulonso ukwu ya nu olu m. **7** Uwa mere mkpotu, maa jijiji, ntala niile nke ugwu niile makwara jijiji, ha mara jijiji n'ihu iwe nke na-ewe ya. **8** Anwuru oku sitere ya n'imi puta, oku na-erepia erepia sikwa n'onu ya puta; icheku oku na-ere oku sitekwara n'ebe ahụ nwuputa. **9** O kewara mbara eluigwe, ridata; oke igwe ojii dikwa n'okpuru ukwu ya. **10** O nokwasiri n'elu cherubim felie elu, o feliri elu n'elu nku nke ifufe. **11** O mere ochichiri ebe nzuzo ya, ihe mkpuchi nke gbara ya gburugburu, bu ochichiri mmiri igwe ojii nke mbara eluigwe. **12** Site n'ihu nke na-enwuputa n'ahu ya, igwe ojii ji mkpuru mmiri na amuma egbe eluigwe gabiga. **13** Onyenwe anyi sitere n'eluigwe bigbo; olu Onye kachasi ihe niile elu dara uda. **14** O gbara aku ya, mee ka ndi iro gbasasja, o jikwa oke amuma nke egbe eluigwe chusa ha. **15** E kpughere ala ala nke oke osimiri, gbakwa ntala niile nke uwa oto, site n'iba mba gi, O Onyenwe anyi, na nkuume si gi n'imi puta. **16** O sitere n'elu setipu aka ya, jidesie m aka ike, o doputara m site n'ogbu mmiri niile. **17** O naputara m site n'aka ndi iro m di ike, bu ndi kporo m asi, ndi dikwa ike karja m. **18** Ha guzogidere m n'ubochi ihe ndakwasị m, ma Onyenwe anyi buru m ihe ndabere. **19** O kpoputara m gaa n'ebe sara mbara, o naputara m n'ihu na ihe m na-atu ya uto. **20** Onyenwe anyi mesoro m dika ezi omume m si di; o kwughachiri m dika idi ocha nke aka m si di. **21** N'ihu na edebezuola m uzo niile nke Onyenwe anyi, ikpe amaghi m n'ihu igbakuta Chineke azu. **22** Iwu ya niile di n'ihu m, esibekwaghi m n'ukpuru ya wezuga onwe m. **23** Abụ m onye na-enweghi ita uta n'ihu ya, edebekwara m onwe m puo na mmehie. **24** Onyenwe anyi kwughachiri m dika ezi omume m si di, dika idi ocha nke aka m abuo si di n'anya ya. **25** N'ebe onye kwesiri ntukwasị obi no, i na-egosi onwe gi onye

kwesiri ntukwasị obi, n'ebe onye zuruoke nọ, ị na-egosi onwe gị onye zuruoke. **26** N'ebe onye dị ọcha nọ, ị na-egosi onwe gị onye dị ọcha, ma nye ndị ụzọ ha na-ezighị ezi, ị na-egosi onwe gị dika onye dị aghugho. **27** Ị na-azọpụta ndị dị umeala n'obi, ma ị na-eme ka ndị nwere anya mpako dị ala. **28** Ọ bụ gi, Onyenwe anyị, na-eme ka orịona m na-enwu, Chineke m na-eme ka ọchịchiri m ghọọ ihè. **29** Site n'inyeaka gi, apurụ m iluso igwe ndị agha ogụ, sitekwa na Chineke m, apukwara m ịwufe mgbidi ọbụla. **30** Ma banyere Chineke, ụzọ ya zuruoke, okwu onụ Onyenwe anyị bụ ihe a nuchara anụcha; ọ bụ ọta nke onye ọbụla na-ezo onwe ya n'okpuru ya. **31** N'ihu na onye bụ Chineke, ma ọ bughị naanị Onyenwe anyị? Onye bukwa oke Nkume ahụ, ma ọ bughị naanị Chineke anyị? **32** Ọ bụ Chineke na-enye m ike, na-echebekwa ụzọ m n'izuoke. **33** Ọ na-eme ka ụkwụ m di gara gara, dika nke nne ele; Ọ na-emekwa ka m kwurū chīm n'ebe niile di elu. **34** Ọ na-azụ aka m abụọ ibu agha, ogwe aka m abụọ purū iroji ụta bron. **35** Ị na-eme ka inyeaka nke nzọpụta gi burū ọta m, aka nri gi na-akwagidekwa m, inyeaka gi meela m ka m di ukwu. **36** Ị na-edozi ụzọ sara mbara nye ụkwụ, ka nkwonko ụkwụ m ghara ịgbuchapụ. **37** Achurū m ndi iro m ọsọ, jidekwa ha; alaghachighi m azụ tutu ruo mgbe ha niile lara n'yi. **38** Etidara m ha n'ala ebe ha enwekwaghị ike ibilite. Ha dara n'okpuru ụkwụ m. **39** Ọ bụ gi nyere m ike ibu agha, ị wedara ndi niile na-emege m n'ala n'ihu m. **40** Ị mere ka ndi iro m tugharịa gbapụ ọsọ. Ebibikwara m ndi kporo m asi. **41** Ha bere akwa maka enyemaka, ma ọ dighi onye na-azọpụta ha. Ha kpokuru Onyenwe anyi, ma ọ zaghi ha. **42** Egwejiara m ha nke oma dika ntụ nke ikuku na-ebufu; a zọtoro m ha dika apiti nke okporo. **43** Ị napụtala m site n'aka ndi na-aluso m ogu ị meela m onyeisi nke otutu mba; ndi m na-amaghị na mbu na-ejekwara m ozi. **44** Ndi ala ọzọ na-ehulata n'ihu m n'ihu egwu, ngwangwa ha nuru olu m, ha na-erube isi nye m. **45** Obi na-ada ha mba; ha na-ama jijiji mgbe ha na-esite n'ebe niile ha e wusiri ike na-aputa. **46** Onyenwe anyi na-adị ndu! Otuto diri oke nkume m! Mbuli elu diri Chineke, Onye nzọpụta m. **47** Ọ bụ Chineke ahụ onye na-aboro m obo, onye na-emekwa ka mba di iche iche noro n'okpuru m, **48** onye na-anaputa m site n'aka ndi iro m. Ị mere ka m di elu karja ndi iro, naputakwa m site n'aka nwoke na-eme ihe ike. **49** N'ihu nke a, Onyenwe anyi, aga m eto gi n'etiti mba niile di iche iche, aga m abuku aha gi abụ otuto. **50** Ọ na-enye eze ya mmeri di ukwu; Ọ na-egosikwa onye ya onye e tere mmanu ihunanya na-adighi ada ada, nye Devid na ndi agburu ya ruo mgbe ebighi ebi.

19 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Abụ ọma Devid. Eluigwe na-eziputa ebube Chineke; mbara eluigwe na-egosikwa oru aka ya. **2** Ụbọchi niile, ha na-ekwuputa okwu, ehizie na abali, ha na-egosiputa ihe omuma. **3** Ha nweghi asusu, ha nweghi okwu, ma a na-anu ụda ha. **4** N'ụwa niile ka olu ha na-apu

gazuo, okwu onu ha niile erukwaala n'ebe ụwa soturu. Ọ bụ na mbara eluigwe ka Chineke maara uto ikwu nye anyanwu. **5** Ọ di ka nwokorobia luru nwunye ohuru mgbe o si n'ulo ndina ya na-aputa, dika ogba oso nke o na-anu oku n'obi igba oso iso mpi. **6** Ọ na-esite n'otu nsotu nke mbara eluigwe, bido ije ya, gafee ruo na nsotu nke ozọ. Ọ di kwaghị ihe obula na-ezonari onwe ya site n'okpomoku ya. **7** Iwu Onyenwe anyi zuruoke; ọ na-eweghachi mkpurubi. Ukpuru Onyenwe anyi niile kwesiri ntukwasị obi; ọ na-eme ka onye na-enweghi uche mara ihe. **8** Iwu Onyenwe anyi ziri ezi, ọ na-enye mkpurubi onu. Iwu Onyenwe anyi na-amuke amuke, ọ na-enye anyi ihè. **9** Iju egwu Onyenwe anyi di ọcha, ọ na-adigide ruo mgbe ebighi ebi; ukpuru niile nke Onyenwe anyi na-eguzosi ike, ha niile bukwa ihe ziri ezi. **10** Ha di oke onu karja olaedo, karja olaedo a nuchara anucha; ha na-atokwa uto karja mmanu anu, karja mmanu anu si n'ububu onu. **11** Ọ bụ site na ha ka a na-adọ onu gi aka na nti; ugwo onu di ukwu di n'idebe ha. **12** Onye puru ihota amaghị ama ya niile? Gbaghara m ihe niile zoro ezo nke adighi ike m. **13** Chebe m, ka m ghara ilezi anyi mehie megide gi. Ekwela ka ha na-achi achị na ndu m. Mgbe ahụ ka m ga-abu onye zuruoke, onye nwere onwe ya site n'ebe ihe ojoo niile nke mmehie di. **14** Kwere Onyenwe anyi, Onye mgbaputa m, na Oke nkume nchebe m, ka okwu onu m niile, na echiche obi m niile, buru ihe na-atọ gi uto, na nke ị na-anabata.

20 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid. Ka Onyenwe anyi zaa gi n'ubochi nsogbu gi; ka aha Chineke nke Jekob chebe gi. **2** Ya sitekwa n'ebe nsọ ya zitere gi inyeaka, ma site na Zayon kwagide gi. **3** Ya chetakwa aja niile ị churu, ma nabata aja nsure oku niile ị churu nye ya. (Sela) **4** Ya mezukwara gi ihe niile nke obi gi na-acho, mekwaa ka atumatu gi niile gaa nke oma. **5** Anyi ga-eti mkpu onu maka mmeri ị meriri, buliekwa okoloto anyi elu n'aha Chineke anyi. Ka Onyenwe anyi mezu ariru gi niile. **6** Ugbu a, amara m na Onyenwe anyi na-azoputa onye ya o tere mmanu; ọ na-esite n'ebe nsọ ya n'eluigwe jiri aka nri ya, zoputa ma zakwaa ya. **7** Ufodu na-atukwasị obi ha na inyinya, ndi ọzọ n'ugbo agha; ma anyi na-atukwasị aha Onyenwe anyi, Chineke anyi, obi. **8** Ha na-egbu ikpere n'ala ma daa, ma anyi ga-ebili, kwuru chim. **9** Ọ Onyenwe anyi, zoputa ezel Zakwaa anyi mgbe anyi kpokuru gi!

21 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid. Ọ Onyenwe anyi, lee na eze na-anuri onu n'ike gi. Obi na-atokwa ya uto nke ukwu n'ihu mmeri niile ị nyere ya! **2** Ị nyela ya ihe obi ya choro; ị mekwara ya ihe niile ọ rioro gi! (Sela) **3** Ị jingzi bara uba nabata ya, ọ bukwa okpuzie e ji olaedo a nuchara nke oma kpuo ka ị kpukwasiri ya n'isi. **4** Ọ rioro ka ị nye ya ndu, ị zara ekpere ya mekwaa ka o nwee ogologo ndu nke ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **5** Nso puru ya di ukwu site na mmeri niile ị nyere ya, ebube na ima mma bu onyinye ị nyere ya. **6** N'ezie, ị nyela ya ngozi

na-adigide ruo mgbe ebighi ebi, i mere ka o nwee obi uto nke na-esite n'onu nke nonyere gi. **7** N'ihu na eze na-atukwasị Onyenwe anyi obi, agaghị ewezuga ya n'onodu ya site n'ihunanya nke Onye kachasi ihe niile elu nke na-enweghi ogwugwu. **8** I ga-anwuchi ndi iro gi niile; aka nri gi ga-ejidekwa ndi kporo gi asi. **9** Mgbe i putara ilu ogo, i ga-erepia ha dika oku nke na-enwu ajo onwunwu. N'oke iwe ya, Onyenwe anyi ga-elo ha, oku ya ga-erepiakwa ha. **10** I ga-esite n'elu uwa laa agburu ha niile n'iyi, umu ha kwa site, n'etiti umu mmadu. **11** N'agbanyeghi na ha nwere ike ipia opipia ojo megide gi, maobu tuputa atumatu ojo, ha agaghị emezu ebumnuche ha. **12** N'ihu na i ga-eme ka ha gbaghachi azu mgbe i kwere uta gi tugide ha n'ihu. **13** O Onyenwe anyi, ka e bulie gi elu n'ihu ike gi; anyi ga-abu abu ma tokwaa ike gi.

22 Abu Oma diri onyeisi abu. N'usoro olu abu nke "Nne ele nke ututu." Abu Oma Devid. Chineke m, Chineke m, ginji mere i jiri hapu m? Ginji mere i ji no ebe di anya zoputa m, n'ebe di anya site n'isu ude m niile? **2** O Chineke m, ana m akpoku gi n'ehihie, ma i dighi aza m, n'abalı kwa, ma o dighi izuikwe m nwere. **3** N'ezie, i no n'ocheeze gi dika Onye ahı di Nso; i bu ototo ndi Izrel. **4** Nna anyi ha tukwasiri gi obi; ha tukwasiri gi obi, i zoputakwara ha. **5** Ha kpokuru gi si otu a buru ndi a zoputara; ihere emeghi ha n'ihu na ha tukwasiri gi obi. **6** Abu m idide, abughi m mmadu; onye ndi ozo na-akwa emo, onye ndi mmadu na-eleda anya. **7** Ndi niile huru m na-achi m ochi; na-emiri m onu ikwa emo, na-efufekwa isi ha na-asi. **8** "O na-atukwası Onyenwe anyi obi; ka Onyenwe anyi bja gbaputa ya. Ya naputa ya ebe o bu na ihe ya masiri ya." **9** Ma Onyenwe anyi, o bu gi weputara m site n'afu nne m. O bu gi mere ka m tukwası gi obi, o buladi mgbe m ka na-anu ara. **10** Site n'oge amuru m ka e nyefere m n'aka gi. Site n'afu nne m, ka gi onwe gi bu Chineke m. **11** Anola m ebe di anya, n'ihu na nsogbu di nso. O dikwaghi onye inyeaka no nso. **12** Otutu oke ehi gbara m gburugburu; oke ehi di ike nke Bashan gbara m gburugburu. **13** Odum ndi na-agbo uja mgbe ha na-adogbu anu ohia asaghepula onu ha megide m. **14** A wupula m dika mmiri, okpuku m niile apukwaala n'onodu ha. Obi m agbazela dika mmanu, obi ilo mmiri ewerela onodu n'ime m. **15** Ike obula adighikwa m n'ahu, dika a ga-asi na m bu uru nke anwu mikporo mmiri di ya n'ime. Ire m naraparakwa m n'onu, n'ihu na i togboro m n'onu onwu. **16** Otutu nkita agbaala m gburugburu; otu ndi na-eme ihe ojo agbaala m gburugburu, ha adupuola m aka m na ukwu m. **17** A puru iguta okpuku m niile onu; ndi mmadu na-ele m anya na-emikwa onu ochi. **18** Ha na-eke uwe m n'etiti ha, ha sitere n'ife nza kee uwe m. **19** Ma gi, Onyenwe anyi, anola m ebe di anya; gi Onye bu ike m, mee ngwangwa bja nyere m aka. **20** Naputa ndu m site na mma agha, site n'ike umu nkita, naputa ndu m nke di oke onuhajia. **21** Gbaputa m site n'onu odum ndi a, zoputa m site na mpi atu ndi a. **22**

Aga m ekwuputa aha gi nye umunna m; n'etiti oha mmadu aga m enye gi otuto. **23** Toonu Onyenwe anyi! Unu niile bu ndi na-atu egwu ya; unu bu ndi agburu Jekob, sopuru ya! Tudu ya egwu, unu agburu Izrel! **24** N'ihu na o ledaghi ahuhu onye a na-akpagbu anya maobu kwaa ya emo; o lefughi ya anya kama mgbe o kpokuru ya, o nuru olu akwa ya. **25** Isiokwu otuto m n'etiti oha mmadu sitere na gi; aga m emezukwa nkwa niile m kwere gi n'ihu ndi ahı na-atu egwu gi. **26** Ndi ogbenye ga-eri nri, rijuo afu ha, ndi niile na-achio Onyenwe anyi ga-eto ya ka mkporobi unu di ndu ruo mgbe ebighi ebi. **27** Nsofu elu uwa niile ga-echeta, ma laghachikwute Onyenwe anyi. Ezinulo nke mba niile di ichie ichie ga-akpo isiala n'ihu ya. **28** N'ihu na ike ochichi bu nke Onyenwe anyi, o na-achikwa mba niile. **29** Ndi ogaranya niile nke elu uwa ga-eri oriri ma fee ya; ihe niile na-anwu anwu ga-akpo isiala n'ihu ya; ndi na-apughi idebe onwe ha ndu. **30** Agburu anyi ga-ejere ya ozi; a ga-akoro ogo ndi na-abia n'ihu ihe banyere onyenwe anyi. **31** Ha ga-ekwusa ezi omume ya nye ogo niile na-abia n'ihu, bu ndi a na-amubeghi n'ihu na o meela ya.

23 Abu Oma Devid. Onyenwe anyi na-azu m dika aturu, o dighi ihe akoro m. **2** O na-eme ka m dinaa ala n'ebe ahija ndu na-eto, o na-edugarı m n'akuku mmiri di juu, **3** o na-atute mkporobi m. O na-edu m n'uzo niile nke ezi omume n'ihu aha ya. **4** A sikwari na m na-aga ije, na ndagwurugwu nke ochichiri onwu, agaghı m atu egwu ihe ojo obula; n'ihu na i nonyeere m, mkporo gi na mkpanaka gi nakasi m obi. **5** I na-akwado tebul n'ihu m, n'anya ndi iro m. I tere isi m mmanu iko m na-ajubiga oke. **6** N'ezie, idi mma na ebere ga-agbaso m ogologo ubochi niile nke ndu m, m ga-ebikwa n'ulo Onyenwe anyi mgbe niile ebighi ebi.

24 Abu Oma Devid. Uwa na ihe niile di n'ime ya bu nke Onyenwe anyi; uwa na ndi niile bi n'ime ya. **2** O toro ntala ya n'ime oke osimiri niile, o mekwara ka o guzosie ike. **3** Onye bu onye ahı nwere ike irigo n'elu ugwu Onyenwe anyi? Onye nwere ike ibata guzo n'ime ulonso ya? **4** O bu onye aka ya emeghi ihe ojo, obi ya dikwa ocha, onye na-adighi atukwası obi na chi arusi, maobu nuu iyi aghughu. **5** Ha ga-anata ngozi site n'aka Onyenwe anyi, natakwa mkpeputa site n'aka Chineke Onye nzoputa ha. **6** Otu a ka o ga-adiri ogo ndi ya, bu ndi na-achio ihu gi, Chineke nke Jekob. (Sela) **7** Welitenu isi unu, unu onu uzo ama, meenu ka isi unu buru ihe e welitere, unu onu uzo ama ochie, ka eze ebube nwee ike ibata. **8** Onye bu eze ebube a? O bu Onyenwe anyi, onye bu dikpa na dika. O bu Onyenwe anyi, onye bu dika n'agha. **9** Welitenu isi unu, unu onu uzo ama, buliekwanu ha elu, unu onu uzo ama ochie, ka Eze ebube nwee ike ibatakwa. **10** Onye bu eze ebube a? O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, o bu ya bu Eze ebube! (Sela)

25 Abụ Qma Devid. Ọ bụ na gị Onyenwe anyị ka m tũkwasiṛi obi m. 2 O Chineke m, ọ bụ gị ka m tũkwasiṛi obi m. Ekwela ka ihere mee m, ekwekwala ka ndị iro m merie m. 3 Ihere agaghị eme onye ọbũla olileanya ya dị na gị, ma ihere ga-eme ha bũ ndị niile iḡhọ aghuḡhọ jurũ ahũ. 4 O Onyenwe anyị, zi m ụzọ gị niile, kuzikwaara m ụzọ gị niile. 5 Duo m n'ezikwu gị, kuzikwaara m ihe, n'ihu na i bũ Chineke, onye Nzọputa m, ụbọchị niile, olileanya m dị na gị. 6 Cheta, Onyenwe anyị, oke obi ebere na ihunanya gị, n'ihu na ha na-adị siteri na mgbe ochie. 7 Echetala mmehie m mere n'okorobia m, ya na nnupu isi m niile. Kama site n'ihunanya gị cheta m, Onyenwe anyị, n'ihu na onye dī mma ka i bũ. 8 Onye dī mma na onye ezi omume ka Onyenwe anyị bũ; ọ bũ ya mere ọ na-ezi ndị mmehie ụzọ ya. 9 Ọ na-edu ndị dī umeala n'obi n'ụzọ ziri ezi, na-ezikwa ha ụzọ nke ya. 10 Ụzọ niile nke Onyenwe anyị juputara n'ihunanya na ikwesi ntũkwasi obi, nye ndị niile na-edebe iwu ọgbũgba ndũ ya. 11 N'ihu aha gị, O Onyenwe anyị, gbaghara m ajo omume m n'agbanyeghi na ha dī ukwu. 12 Olele mmadũ ahũ nke na-atũ egwu Onyenwe anyị? O ga-ezi ya ihe n'ụzọ ahũ a hoputaara ya. 13 Ọ ga-ebi ogologo ụbọchị nke ndũ ya n'ime iḡha ụba, ndi agburũ ha ga-eketa ala ahũ. 14 Onyenwe anyị na-eme ka ndi ahũ na-atũ egwu ya mara ọgbũgba ndũ ya na izu nzuzo ya. 15 Anya m abũ na-elegide Onyenwe anyị mgbe niile; n'ihu na ọ bũ naanị ya ga-eme ka ụkwũ m abũ site n'onyia pũta. 16 Chee m ihu ma gosi m ebere gị, n'ihu na abũ m onye nọ na nsogbu, naanị m nọkwa. 17 Ihe mgbu nke obi m abaa ụba, napũta m site n'obi mwute. 18 Lekwasị nsogbu m na ihe mgbu m anya. Biko, gbaghara m mmehie m niile. 19 Lee ka ndi iro m si mũbaa, ha ji oke iwe kpọọ m asi. 20 Chebe ndũ m ma gbaputa m; ekwela ka m burũ onye ihere ga-eme, n'ihu na n'ime gị ka m gbara izere ndũ. 21 Kwere ka ezi omume na izuoke burũ ihe ga-agba m gburugburu, n'ihu na olileanya m dī n'ime gị. 22 O Chineke, Gbaputakwa Izrel, site na nsogbu ya niile.

26 Abụ Qma Devid. Onyenwe anyị, biko kpeputa m, n'ihu na ebila m ndũ zuruoke; atũkwasiṛi m Onyenwe anyị obi, na-eleghi anya n'azu. 2 Tulee m, O Onyenwe anyị, ma nwakwaa m, nyochaa obi m na echiche m. 3 N'ihu na ejirila m ihunanya gị mere ihe nlere anya nye onwe m. Ana m ejegharikwa n'ime ezikwu gị. 4 Mũ na ndi na-aghọ aghuḡhọ adighi enwe mmekọ ọbũla. Otu a kwa, nnwekọ ọbũla adighikwa n'etiti mũ na ndi ihu abũ. 5 Akporọ m otu ndi na-emebi iwu asi. Mũ na ndi ajo omume agaghị anọkọkwa. 6 Ana m asacha aka m abũ n'ọnọdũ emeghi ihe ọjọ, na-eje ozi n'ebe ichũ aja gị ife gị ofufe, o Onyenwe anyị. 7 Ana m abũkwa abũ ekele, jiri iti mkpu na-ekwusa otuto gị, na ọrũ ebube gị niile. 8 O Onyenwe anyị, ahurũ m ụlọ obibi gị n'anya, ụlọ ahũ ebe ebube gị na-adigide n'ime ya. 9 Ebibikọtala mũ na ndi mmehie, ewezugakọtala ndũ m na nke ndi na-awufu ọbara, 10 ndi aka ha juputara n'atumatũ ọjọ, aka nri ha

juputakwara na ngari. 11 Ma mũ onwe m na-ebi ndũ zuruoke; gbaputa m ma meere m ebere. 12 Ụkwũ m na-eguzo n'ala dī larị; aga m eto Onyenwe anyị n'etiti ọha mmadũ.

27 Abụ Qma Devid. Onyenwe anyị bũ ihè m na nzọputa m, onye ka m ga-atũ egwu ya? Onyenwe anyị bũ ebe siri ike nke ndũ m, ọ bũkwa onye ka m ga-atũ egwu? 2 Mgbe ndi na-eme ihe ọjọ busoro m agha ka ha ripia anũ ahũ m, ọ bũ ndi iro m na ndi kpọrọ m asi, bũ ndi ga-asọ ngongo ma dakwaa. 3 Ọ burũ na usuu ndi agha agbaa m gburugburu, obi m agaghị atũ ụjọ ọbũla; ọ buladi na agha adaa imegide m, n'oge ahũ, ka m ga-enwe ntũkwasi obi. 4 Naanị otu ihe ka m riọrọ n'aka Onyenwe anyị, nke ahũ bũkwa ihe m na-achọsi ike; ka m biri n'ụlọ Onyenwe anyị ụbọchị niile nke ndũ m, na ka m lekwasị jima mma Onyenwe anyị, na ka m chọọ ya n'ime ụlonsọ ukwu ya. 5 N'ihu na n'ụbọchị nsogbu, ọ ga-echebe m n'ime ebe obibi ya; ọ ga-ezo m n'ime ụlọ ikwu ya; ma bulie m elu, debe m n'elu oke nkume. 6 Mgbe ahũ, a ga-eweli isi m elu karịa ndi iro m gbara m gburugburu; aga m eji iti mkpu ọrũ, chũọ aja n'ụlọ ikwu ya; aga m abũ abũ, kũọ egwu nye Onyenwe anyị. 7 Gee ntị mgbe m na-akpọku gị Onyenwe anyị. Meere m ebere, zaa m. 8 Obi m na-ekwu banyere gị, "Chọọ ihu ya!" Ihu gị, Onyenwe anyị, ka m ga-achọ. 9 Ezonarija m ihu gị, agbakũtala ohu gị azũ n'ime; n'ihu na i burũ onye inyeaka m. O Chineke, Onye nzọputa m, ahapũkwala m. 10 Ọ burũ na nne na nna m ahapũ m, Onyenwe anyị ga-anabata m. 11 Zi m ụzọ gị, O Onyenwe anyị; duo m n'ụzọ kwesiri n'ihu ndi na-akpagbu m. 12 Ararala m nyefee n'aka ndi kpọrọ m asi n'ihu ọchichọ ha, ọtũtũ ndi ama ụgha ebiliela imegide m, ha na-ekupu ihe ike dika ume. 13 Olileanya m bũ nke a: Aga m ahũ idi mma Onyenwe anyị n'ala ndi dī ndũ. 14 Chere Onyenwe anyị; dirị ike, nwekwaa ume, ma chere Onyenwe anyị.

28 Abụ Qma Devid. Gị Onyenwe anyị ka m na-akpọku; gị bũ Oke nkume m, agbala m nkiti. Ọ burũ na i jũ iza m, aga m eyi otu n'ime ndi ahũ nararịda n'olulu. 2 Nũrũ aririọ m maka ebere dika m na-akpọku gị maka enyemaka, mgbe m chiliri aka m abũ elu n'Ebe gị Kachasi Nso. 3 Adokpurũla m tinyere ndi ajo mmadũ, tinyekwara ndi na-eme ajo ihe, ndi ji ire uto agwa ndi agbataobi ha okwu udo, ma ha bu iro n'ime obi ha. 4 Kwughachi ha dika ọrũ ọjọ ha na omume ha kwesiri; kwughachi ha maka ihe aka ha mere, ka ihe ga-adakwasị ha burũ ihe ha kwesiri iketa. 5 N'ihu na ha adighi aghọta ọrũ niile nke Onyenwe anyị, ha adighikwa aghọta ihe aka ya abũ ọrũ, ọ ga-akwada ha n'ala, ọ gaghị ewulikwa ha elu ọzọ. 6 Toonu Onyenwe anyị, n'ihu na o gere ntị n'aririọ m riọrọ ya ka o meere m ebere. 7 Onyenwe anyị bũ ike m na ọta m; ana m atũkwasi ya obi m, si otu a burũ onye a na-enyere aka. Obi m na-awuli elu n'ihu ọrũ, aga m ejikwa abũ m na-eto ya. 8 Onyenwe anyị bũ ike nke ndi ya, ebe mgbaba e wusiri ike nke nzọputa diriri onye ya etere mmanu. 9 Zọputa ndi gị, gozikwaa ihe

nketa gi; buuru ha onye ozuzu aturu, na-ekukwa ha ruo mgbe ebighi ebi.

29 Abụ Oma Devid. Toonu Onyenwe anyi, unu ndi bi n'eluigwe, nyenu Onyenwe anyi nsopuru n'ihu ebube na ike ya. **2** Nyenu Onyenwe anyi nsopuru kwesiri aha ya; kpoo isiala nye Onyenwe anyi n'ebube nke idi nsọ ya. **3** Olu Onyenwe anyi na-ada n'elu osimiri; olu Chineke di ebube na-ada ike ike, olu Onyenwe anyi na-ada dika egbe eluigwe n'elu oke osimiri. **4** Olu Onyenwe anyi di ike, olu Onyenwe anyi juputakwara n'ebube. **5** Olu Onyenwe anyi na-etiwaa osisi ukwu sida; Onyenwe anyi na-etiwasi osisi ukwu sida nke Lebanu. **6** O na-eme ka Lebanu wulie elu dika nwa ehi, o na-eme ka Siriön wulie elu dika nwa atu. **7** Olu Onyenwe anyi na-agba dika egbe eluigwe mgbe amuma na-egbu. **8** Olu Onyenwe anyi na-eme ka ozara maa jijiji; Onyenwe anyi na-eme ka ozara Kadesh maa jijiji. **9** Olu Onyenwe anyi na-eme ka osisi ook gbagoo na-agbuchapukwa akwukwo niile nke oke ohia. N'ime ulonso ukwu ya mmadu niile na-eti, "Ebube!" **10** Onyenwe anyi no n'ocheeze ya n'elu uju mmiri; Onyenwe anyi na-achi dika eze ruo mgbe ebighi ebi. **11** Onyenwe anyi na-enye ndi ya ike, o ga-ejikwa udo gozie ndi ya.

30 Abụ Oma. Abụ nke ido obieze Devid nsọ. Aga m eto gi, O Onyenwe anyi, n'ihu na i sitere n'ebe di omimi doputa m. I kweghi ka ndi iro m chia m ochi. **2** O Onyenwe anyi Chineke m, akpokuru m gi, ka i nyere m aka, i gwokwara m. **3** O Onyenwe anyi, i si n'ala ili kpoputa m, i mere ka m diri ndu. (Sheol h7585) **4** Bikuonu Onyenwe anyi abụ, unu ndi nsọ ya, toonu aha nsọ ya. **5** Iwe ya adighi adigide tee anya, ma ime amara ya na-adi ruo ebighi ebi! Ikwa akwa nwere ike diri ogologo abali niile, ma iti mkpu onu ga-adi n'ututu. **6** Mgbe m no n'udo, asiri m, "Ihe obula apughi inapu m udo m." **7** O Onyenwe anyi, mgbe i gosiri m ihuoma, i mere ka m kwuru chim dika ugwu; ma mgbe i zoro ihu gi site n'ebe m no, adara m mba. **8** O bu gi, Onyenwe anyi, ka m kpokuru; o bukwa onyenwe anyi ka m rjoro arjoro amara si, **9** "Uru ginj di ma m laa n'iyi? Uru ginj di ma m rjda n'ili? Uzuzu aja o ga-enye gi otuto? O ga-ekwusa banyere ikwesi ntukwasị obi gi?" **10** O Onyenwe anyi, gee m ntị ma meere m ebere; O Onyenwe anyi, buuru m onye inyeaka. **11** I meela ka iti mkpu akwa m ghoo ite egwu; i napuru m akwa mkpe m, ma yinye m onu dika akwa mmemme. **12** I mere nke a ka obi m buo maka otuto gi, ghara ino nwayoo. O Onyenwe anyi Chineke m, aga m eto gi ruo mgbe ebighi ebi.

31 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. Abụ Oma Devid. Onyenwe anyi, n'ime gi, ka m gbabara izere ndu; ekwela ka ihere mee m; site n'ezimome gi gbaputa m. **2** Too nti gi n'ala nuru olu m, bia ngwangwa gbaputa m; ghoro m oke nke nke ebe mgbaba, ebe mgbaba e wusiri ike maka nzoputa m. **3** Ebe i bu oke nkume m na ebe mgbaba m e wusiri ike, n'ihu aha gi, duo m ma

na-edukwa m. **4** Naputa m site n'onya nke e zobere n'ihu m, n'ihu na o bu naani gi bu ebe mgbaba m siri ike. **5** N'aka gi ka m na-enyefe mmuo m; gbaputa m, o Onyenwe anyi, Chineke, onye eziokwu. **6** Akporo m ha asi bu ndi niile na-efe chi mba ozo ndi na-abaghi uru; ana m atukwasị Onyenwe anyi obi m. **7** Aga m enwe obi utu ma nuri kwaa onu n'ime ihunanya gi, n'ihu na i huru nsogbu m marakwa ihe mgbu nke mmuo m. **8** I wereghi m nyefee n'aka ndi iro m, mama i nyela m ohere ijeghari ebe obula m choro. **9** O Onyenwe anyi, meere m amara n'onodu ihe mgbu m. Anya m abuo na-acha uhie uhie n'ihu ikwa akwa; ike adighikwa m. **10** Iru uju erielu m ahụ; ikwa akwa m ewepula ihe n'afu m; ihe mgbu m mere ka ike gwusia m ruo na ume adighikwa n'okpokpu m. **11** N'ihu ndi iro m niile; ndi agbataobi m na-eleji m anya. Ndi enyi m na-atu uju ibjakwute m, ndi huru m n'okporozo na-esite utu ozo gafee. **12** Aghoola m onye e chefuru echefu, di ka a ga-asi na m nwuru anwu. A puru iji ite kwara akwawa tunyere m. **13** Anula m nkwalu ha megide m; oke egwu di n'akuku niile; ha na-agba izu megide m, na-agba izu nzuzo iji napu m ndu m. **14** Ma ana m atukwasị gi obi Onyenwe anyi. Ekwuola m ya si, "Naani gi bu Chineke m." **15** Oge m niile di gi n'aka. Naputa m n'aka ndi iro m na n'aka ndi ahụ na-adighi ezu ike ichu m oso. **16** Mee ka amara gi mukwasị ohu gi dika anyanwu; zoputa m n'ihu ihunanya gi na-enweghi ogwugwu. **17** O Onyenwe anyi, ekwela ka ihere mee m, n'ihu na akpokwala m gi; kama mee ka ihere mee ndi na-eme ihe ojoo, ka ha togboro n'ala mmuo debe onu ha duu. (Sheol h7585) **18** Ka onu ahụ ha ji ekwu okwu ugha mechie kpankpan; n'ihu na o bu site na mpako na nleji ka ha ji na-ekwu okwu megide ndi ezi omume. **19** Lee ka idi mma gi si baa uba, nke i na-edebere ndi niile na-atu egwu gi, nke i na-enye ndi na-agbaba n'ime gi, n'ihu oha mmadu. **20** I na-ezobe ha n'ebe nzuzo gi puo n'izu nzuzo nke umu mmadu; i na-echebe ha n'ime ebe obibi gi; ka ha puo n'ebubo nke ire di iche iche. **21** Otuto diri Onyenwe anyi n'ihu na o gosila m ihunanya ya di ukwu mgbe m no n'obodo ndi iro gbara gburugburu. **22** Akujara m, kwuo okwu n'uju si, "Ewezugala m site n'ihu ya!" Ma i nuru arjoro m maka ebere mgbe m kpokuru gi ka i nyere m aka. **23** Hunu Onyenwe anyi n'anya, unu ndi ya niile kwesiri ntukwasị obi, n'ihu na Onyenwe anyi na-anaputa ndi niile kwesiri ntukwasị obi nye ya, ma o na-akwughachi ndi mpako oke zuru ezu. **24** Ya mere, dirinu ike, ka obi siekwa unu ike, unu niile ndi olileanya ha di n'ime Onyenwe anyi.

32 Abụ Oma Devid. Abụ Maskil. Onye a goziri agozi ka mmadu ahụ bu, onye a gbaghaara ajo omume ya niile, onye e kpuchikwaara mmehie ya niile. **2** Ngozi na-adiri nwoke ahụ, onye Onyenwe anyi na-adighi agunyere mmehie ya, onye ahụ nke aghughu obula na-adighikwa n'ime mmuo ya. **3** Mgbe m gbachiri nkiti, okpokpu m rere ure site n'isu ude m ogologo ubochi niile. **4** Ehihie niile na abali niile, i tara m ahuhu, ume di m n'obi gwachara, dika mgbe okpomoku nke

okochi. (Sela) **5** Mgbe ahụ, ekwuputara m mmehie m niile n'ihu gi, kwusikwa izo ha ezo. Agwara m onwe m okwu si, "Aga m ekwuputa mmehie m niile n'ihu Onyenwe anyi." I gbaghakwaara m ikpe omuma nke mmehie m niile. (Sela) **6** Ya mere, ka ndi niile bu ndi ezi omume kpokuo gi n'ekpere mgbe e nwere ike ichota gi; n'uzo di otu a, o buru na uju mmiri abia, o gaghi erute ha. **7** Gi onwe gi buuru m ebe nzuzo; I gachebekwa m ka nsogbu obula hapu irute m nso. O bukwa abu nzoputa ka i ji gbaa m gburugburu. (Sela) **8** Aga m eme ka i nwee uche, zikwa gi uzo i kwesiri igbaso; Aga m adu gi odu, anya m ga-adikwasikwa n'ahu gi. **9** Adikwala ka inyinya magbu inyinya ibu nke na-enweghi akonuche, nke a na-aghaghijiji mkpumpkpu igwe na eriri kechie onu ya, ijide ya, ma emeghi otu a, o gaghi abiakwate gi. **10** Otutu ihe mgbu na-abiakwasijidi na-eme ihe ojojo, ma ihunanya Onyenwe anyi nke na-enweghi ogwugwu, na-agba onye ahụ tukwasiri ya obi gburugburu. **11** Nuriaru onu n'ime Onyenwe anyi, nweekwanu obi utu, unu ndi ezi omume; buo abu, unu ndi obi ha ziri ezi.

33 Tienụ mkpu onu nye Onyenwe anyi, unu ndi ezi omume; n'ihu na o bu ihe ziri ezi ka ndi obi ha ziri ezi too ya. **2** Werenu ubo akwara too Onyenwe anyi; werenu une nke nwere akwara iri kporo ya egwu. **3** Bukonu ya abu oheru; were nka kpo ubo akwara ma tiekwa mkpu onu. **4** N'ihu na okwu Onyenwe anyi niile ziri ezi burukwa ezikwu; o kwesiri ntukwasijidi obi n'oru ya niile. **5** Onyenwe anyi na-ahu ezi omume na ikpe ziri ezi n'anya; uwa niile juputara n'ihunanya ya nke na-enweghi ogwugwu. **6** O bu site n'okwu onu Onyenwe anyi ka e ji kee eluigwe niile, jirikwa nkuume nke onu ya mee anwu, na onwa na kpakpando niile. **7** O bu ya kekwaro osimiri niile chikota ha n'otu ebe, kpaa oke ebe ha ga-anu dika uloaku di ukwu. **8** Ka uwa niile tuo Onyenwe anyi egwu; ka mmadu niile bi n'izu soperu ya. **9** N'ihu na o kwuru okwu, okwu ahụ mezukwara; o nyere iwu, iwu ahụ guzokwara chim. **10** Onyenwe anyi na-emebi atumatu mba niile; o na-emebi ebumnobi umu mmadu. **11** Atumatu Onyenwe anyi na-adigide ruo mgbe ebighi ebi, ebumnobi ya ruo ogbo niile. **12** Mba a goziri agozi ka mba ahụ bu, bu ndi Chineke bu Onyenwe anyi ha; bu ndi o hoputara ka ha buru ihe nketa ya. **13** Onyenwe anyi si n'eluigwe na-ele ndi mmadu bi n'uju anya. O na-ahuzu umu mmadu niile anya. **14** O sitere n'ebe obibi ya na-ele onye obula bi n'elu uwa anya. **15** Ebe o bu ya kpuru obi mmadu niile n'otu na otu; o na-ahuzu, na-amazukwa ihe niile ha na-eme. **16** Onuogugu ndi agha eze apughi izoputa ya; o nweghi onye agha obula na-azoputa onwe ya, site n'idi ukwu nke ike ya. **17** Inyinya agha ezukwaghijiwetara ndi na-agba ha mmeri n'agha. O bu ezie na inyinya di ike, ma ha apughi izoputa ndi nwe ha. **18** Ma Onyenwe anyi ji anya ya na-eche ndi niile na-atu ya egwu nche, ya bu ndi niile na-atukwasijidi obi ha n'ihunanya ya, nke na-adighi agwu agwu. **19** O ga-anaputa ha site n'aka onwu. O gachebekwa ha o

buladi n'oge unwu. **20** Anyi ji olileanya eche Onyenwe anyi; o bu ya bu inyeaka anyi na ota anyi. **21** Obi anyi na-anuru onu n'ime ya; n'ihu na anyi tukwasijidi aha nso ya obi. **22** O Onyenwe anyi, ka ihunanya gi na-adigidere anyi, dika olileanya anyi di na gi.

34 Abu Oma Devid. Mgbe o gbanwere omume ya mee ka onye na-ayi ara n'ihu Abimelek, onye nke chupuru ya, ya a puo. Aga m eto Onyenwe anyi mgbe niile. Mgbe niile ka otuto ya ga-adi n'onu m. **2** Mkpuruobi m ga-anya isi na Onyenwe anyi; ka ndi niile a na-akpagbu gee nti nuriaru onu. **3** Soro m too Onyenwe anyi; ka anyi bulie aha ya elu. **4** N'ihu na etikuru m Onyenwe anyi mkpu akwa, o zakwara m, naputa m site n'aka itu ujo m niile. **5** Ihu ndi na-elekwasijidi ya anya na-enwu dika ihe; ihere adighi eme ha. **6** Onye ogbenye a kpokuru Onyenwe anyi, o zakwara ya; o zoputara ya site na nsogbu ya niile. **7** Mmuo ozi Onyenwe anyi na-agba ndi niile na-atu egwu ya gburugburu na-anaputakwa ha. **8** Jiri aka gi tlee ma hukwa na Onyenwe anyi di mma; onye a goziri agozi ka onye ahụ bu, onye nke na-agbaba n'ime ya. **9** Tuponu egwu Onyenwe anyi, unu ndi nso ya, n'ihu na o dighi ihe na-ako ndi niile na-atu egwu ya. **10** Aguu nwere ike igu umu odum, ike pukwara igwu ha, ma ihe obula bu ihe oma agaghijidi akọ ndi niile na-achọ Onyenwe anyi. **11** Umụ m, bjanu gee m nti; aga m ezi unu ihe itu egwu Onyenwe anyi bu. **12** Onye obula n'ime unu huru ndu n'anya, ma nwee ochicho ihu otutu ubochi ndi di mma, **13** chezie ire gi ka o ghara ikwu ihe ojojo, chezikwaa egbugbere onu gi ka o gharakwa igha ugha. **14** Site n'ihu ojojo wezuga onwe gi ma mee ezi ihe, choo udo ma gbasookwa ya. **15** Anya Onyenwe anyi di n'ahu ndi ezi omume, nti ya gheekwa oghe nye mkpu akwa ha; **16** ma ihu Onyenwe anyi na-emegide ndi na-eme ihe ojojo, ime ka a hapu ichetakwa ihe banyere ha n'uju. **17** Onyenwe anyi na-anu olu ndi ezi omume, mgbe ha na-akpoku ya ka o nyere ha aka; o na-azoputakwa ha site na nsogbu ha niile. **18** Onyenwe anyi na-anu ndi niile obi ha tiwara etiwa nso, o na-anaputa ndi niile olileanya ha gwuru. **19** Nsogbu na-adakwasijidi ezi omume na-adi ukwu, ma Onyenwe anyi na-anaputa ha site na nsogbu ndi ahụ niile. **20** O na-anaputakwa ha kpamkam. O gaghi ekwe ka o buladi otu okpuku di ha n'ahu gbajie. **21** Ihe ojojo ga-eme ka onye ajo omume nwuo; ndi na-akpo onye ezi omume asi ka a ga-ama ikpe onwu. **22** Onyenwe anyi na-agbaputa ndi ohu ya; o dighi onye obula nke na-agbaba n'ime ya a ga-ama ikpe onwu.

35 Abu Oma Devid. O Onyenwe anyi, luso ha ogu bu ndi na-aluso m ogu; buso ha agha bu ndi na-ebuso m agha. **2** Yikwasijidi uwe agha gi, werekwa ota gi; bilie bja nyere m aka. **3** Seputa ube gi na anyuike agha gi; bja zute ndi na-achụ m oso. Gwa mkpuruobi m, "Abu m nzoputa gi." **4** Mee ka ihere mee ndi niile na-agbalisijidi ike igbu m. Ka ndi na-agba izuzu igbu m burukwa ndi a chughachiri azu, na ndi ihere mere. **5** Ka ha dika igbugbo oka mgbe oke ifufe na-eke, ka

mmụọ ozi Onyenwe anyị buru onye na-achufu ha. **6** Mee ka ụzọ ha gbaa ọchịchiri, burukwa ebe na-amị amị; ka mmụọ ozi Onyenwe anyị buru onye na-achufu ha ọsọ. **7** Ọ bụ ezie na ọ dighị ihe ojoo obula m mere ha, ma ha siere m ọnya, gwukwaara m olulu n'uzo m. **8** Ka mbibi bjakwasị ha na mberede, ka ugbu ha zobeere m kee ha; ka ha lakwaa n'iyi site n'idaba n'olulu ahụ ha gwuru. **9** Mgbe ahụ, mkpuruobi m ga-anuri ọnu na Onyenwe anyi, ọ ga-enwekwa obi utọ n'ime nzoputa ya. **10** Ihe niile di n'ime m ga-eti mkpu si, "O Onyenwe anyi, ọ bụ onye dika gi? ! na-agbaputa ndi na-adighi ike site n'aka ndi di ike karja ha, ma na-anaputa ndi ogbenye ndi chorọ enyemaka site n'aka ndi na-apunara ha ihe ha nwere n'ike." **11** Ndi akaebe, ndi kwara obi n'azu na-apukwute m; ha na-ebo m ebubo ihe ndi m na-anubeghi ihe banyere ha na mbu. **12** Ana m emere ha ihe oma, ma ha na-akwughachi m ihe ojoo. Nke a na-ewute mmuọ m ruo n'onwu. **13** Mgbe ha na-arja orja, eyiri m akwa mkpe, site na ibu onu weda onwe m n'ala. Mgbe ekpere m loghachikwutere m na-enweghi osisa, **14** ejeghariri m n'onodu iru uju, dika a ga-asị na ọ bu wannan m, maobu enyi m, jegharjakwa n'obi ojoo dika a ga-asị na ọ bu nne m na-arja orja ahụ. **15** Ma mgbe m dahiere, ha zukotara na-anuri ọnu; mgbe m na-adighi ele anya, ha biliri imegide m. Ha na-ekwulu m na-esepughi aka. **16** Dika ndi ajo omume, ha na-akwa m emo n'uwe, na-atakwaro m ikikere eze ha. **17** O Onyenwe anyi, ọ bụ ruo ole mgbe ka i ga-anọ na-ele ihe na-eme? Gbaputa ndu m site na mbibi ha niile, site n'aka umu odum ndi a, gbaputa ndu m di oke onuahia. **18** Aga m enye gi ekele n'ihu oha mmadu di ukwu, n'etiti oha kachasi ibe ya di ukwu, ma m ga-anọ too gi. **19** Ekwekwala ka ndi ahụ bu ndi iro m, mgbe o nweghi ihe m mere ha, chja m ochi; ekwekwala ka ndi ahụ kporo m asị n'ihu iro, mgbe o nweghi ihe m mere ha nwee izuikere. **20** N'ihu na ọ bughị okwu udo ka ha na-ekwu, kama ha na-echeputa ebubo ugha di iche iche megide ndi ahụ na-anoro onwe ha juu n'ime ala ahụ. **21** N'iju anya, ha na-ele m anya na-eti mkpu na-asị, "Ewoo! Ewoo! Anya anyi abuo ka anyi ji hu ya." **22** O Onyenwe anyi, i hula nke a, agbakwala nkiti; anokwala m n'ebe di anya, O Onyenwe anyi. **23** Teta, bilie buru m onye mkpeputa m. Kpechitere m onu m, Chineke m na onyenwe m. **24** O Onyenwe anyi Chineke m, kpeputa m n'ihu ezi omume gi; ekwekwala ka ha chja m ochi. **25** Ekwekwala ka ha si, "Ahaa, ọ di ka anyi turu anya ya!" Maobu si, "Anyi eloola ya!" **26** Mee ka ihere na ogbaaghara buru nke ndi na-achj m ochi n'ime mkpagbu m; were ihere na nweda n'ala yinye ha dika uwe, bu ndi niile na-ebuli onwe ha elu imegide m. **27** Ka ndi niile mkpeputa m di mma were obi utọ tie mkpu onu; ka ha na-asị mgbe niile, "Ka e bulie Onyenwe anyi elu, onye odimma nke ohu ya na-amasị." **28** Ire m ga-ekwu banyere ezi omume gi na otuto gi niile ogologo ubochi niile.

36 Abu Oma dirj onyeisi abu. Abu Oma Devid, bu ohu Onyenwe anyi. E nwere m ozi di n'ime obi nke sitere n'aka Chineke banyere ndu mmehie nke ndi na-eme ajo ihe: Ọ dighi itu egwu Chineke di n'anya ha. **2** N'ihu ha na-agwarita onwe ha okwu ire utọ n'anya ha onwe ha, na o nweghi ụzọ a ga-esi nwe ike ichoputa mmehie ha maobu kpo ya asi. **3** Okwu onu ha niile bu ihe ojoo na aghugho; ha adighi eji uche eme ihe maobu mee ihe di mma. **4** Ọ buladi mgbe ha no n'elu ihe ndina ha, ha na-eche echiche ajo ihe; ha enyefeela onwe ha n'aka ndu ajo omume, ha adighi ajukwa ihe na-ezighi ezi. **5** O Onyenwe anyi, ihunanya gi na-eru mbara eluigwe, ikwesi ntukwasị obi gi na-erukwa igwe ojii nke eluigwe. **6** Ezi omume gi dika ugwu di ukwu, ikpe ikpe ziri ezi gi dika omimi nke oke osimiri. O Onyenwe anyi, i na-echebe umu mmadu na anumanu. **7** Lee ka ihunanya gi nke na-adighi agwu agwu si di oke onuahia, O Chineke! Umụ mmadu na-agbaba n'okpuru ndo nke nku gi abuo. **8** Ha na-eri oriri site n'iba uba nke uloaku gi; i na-enyekwa ha mmiri site n'iyi nke obi utọ gi. **9** N'ihu na mmiri na-enye ndu di na gi; ọ bukwa n'ihè gi ka anyi na-ahụ ihè. **10** Mee ka ihunanya gi na-adigidere ndi maara gi, ka ezi omume gi na-adigidekwara ndi ziri ezi n'obi. **11** Ekwela ka ndi mpako a zoọ m ukwu n'isi, ekwekwala ka aka ndi ajo omume nupu m n'ebe m guzo. **12** Lee ka ndi na-eme ajo ihe si daa n'ala, a kwatuola ha n'ala, ha apughikwa ibilite ozo.

37 Abu Oma Devid. Echegbula onwe gi n'ihu ndi na-eme ihe ojoo, maobu kwosa ndi na-eme ihe ojoo ekworo; **2** n'ihu na mgbe na-adighi anya, ha ga-akponwu dika ahijia, dika ahijia ndu, ha ga-anwukwa. **3** Tukwasị Onyenwe anyi obi meekwa ihe ziri ezi; biri n'ala na nchebe, rijuokwa afo. **4** Ka ihe Onyenwe anyi toọ gi utọ. Ọ ga-enyekwa gi ihe niile bu ochichọ nke obi gi. **5** Nyefee onwe gi n'aka Onyenwe anyi; tukwasị ya obi, ọ ga-emere gi nke a: **6** Ọ ga-eme ka ezi omume gi putā ihè dika ihe nke chj obubo, meekwa ka izi ezi nke ikpe gi dika ihe nke anyanwu n'ehihie. **7** Dere duu n'ihu Onyenwe anyi, were ndidi chere ya; echegbula onwe gi mgbe ndi ozo na-enwe oganihu, mgbe ha na-emezu atumatu ojoo ha niile. **8** Kwusị iwe iwe, kwusikwa oke iwe; echegbula onwe gi, ọ na-eduba naanị n'ihè ojoo. **9** N'ihu na a ga-ala ndi ajo omume n'iyi, ma ndi niile olileanya ha di na Onyenwe anyi ga-eketa ala ahụ dika ihe nketa ha. **10** Ọ foduru nwa oge nta, ndi ajo omume ga-agabiga; ọ bụ ezie na i ga-achọ ha, ma i gaghị achota ha. **11** Ma ndi niile di nwayoo n'obi ga-eketa ala a dika ihe nketa ha, ha ga-enwekwa udo di ukwu. **12** Ndi ajo omume na-agba izu ojoo megide ndi ezi omume, na-ata ikekere eze megide ha; **13** ma onyenwe anyi na-achj ndi ajo omume ochi, n'ihu na ọ maara na ubochi ha na-abja. **14** Ndi ajo omume amiputala mma agha ha, kwee uta ha ime ka ndi no na mkpa na ndi ogbenye daa, igbu ndi ụzọ ha ziri ezi. **15** Ma ha ga-ewere mma agha ha gbuo onwe ha, kurisiekwa uta ha. **16** Ihe ntakiri

nke onye ezi omume nwere dj mma karja akunuba otutu ndi ajo omume; 17 n'ih na a ga-etiji ike niile nke ndi ajo omume, ma Onyenwe anyi ga-akwagide ndi ezi omume. 18 Ndi na-enweghi jta uta na-ebi ndu ha n'okpuru nlekota Onyenwe anyi, ihe nketa ha ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi. 19 N'oge ihe ndakwasi, ha agagh akponwu; ha ga-erijukwa afo n'ubochi unwu. 20 Ma ndi ajo omume ga-ala n'iyi. N'agbanyeghi na ndi iro Onyenwe anyi djka jma mma nke ubi ahijia ndu, ha ga-agabigakwa ngwangwa n'anya djka anwuru oku. 21 Ndi na-eme ihe ojoo na-ebiri mmadu ihe ma ha adighi akwughachi ya, ma onye ezi omume na-eme amara na-enye ndi ozo ihe o nwere. 22 Ndi Onyenwe anyi goziri agozi ga-eketa akuz nke uwa, ma ndi o buru onu ka a ga-egbuchapu. 23 O buru na Onyenwe anyi nwere mmasi na ndu mmadu, o ga-eme ka nzoo ukwu ya guzosie ike; 24 o buru na o kpobie ukwu, o gaghi ada, n'ih na Onyenwe anyi na-eji aka ya ejigide ya. 25 Abu m nwantakiri na mbu, ugbu a, abu m agadi, ma ahubeghi m ebe e chefuru ndi ezi omume, maobu ebe umu ha na-arjo nri. 26 Mgbe niile, ha na-eme amara jiri obi ha na-agbazinye ndi mmadu ihe, umu ha ga-abu ngozi. 27 Site n'ih ojojoo puo, mee ezi ihe, mgbe ah, i ga-ebi n'ala a ruo mgbe ebighi ebi. 28 Onyenwe anyi na-ahu onye ezi omume na ikpe ziri ezi n'anya. O gaghi ahapukwa ndi ya kwesiri ntukwasj obi. A ga-echebe ha ruo mgbe ebighi ebi, ma umu ndi ajo omume ka a ga-egbuchapu; 29 ndi ezi omume ga-eketa ala ah, djka ihe nketa ha, ha ga-ebikwa n'ime ya ruo mgbe ebighi ebi. 30 Okwu amamihe na-esi n'onu onye ezi omume puta, ire ya na-ekwukwa ihe ziri ezi. 31 Iwu Chineke ya di ya n'obi; nzoo ukwu ha adighi agbuchapu. 32 Ndi ajo omume na-echere ndi ezi omume na nzuzo, na-achoj inapuh na ndu ha; 33 ma Onyenwe anyi agagh ahapu ha n'aka ha, o gaghi ekwe ka a maa ha ikpe mgbe a na-ekpe ha ikpe. 34 Chere Onyenwe anyi, debekwa uzoo ya. O ga-ebuli gi elu ka i nweta ala ah, djka ihe nketa; mgbe a na-egbuchapu ndi ajo omume, i ga-eji anya gi hu ya. 35 Ahula m onye ajo omume na nwoke na-eme ihe ike, ka o na-eto, na-awasa, djka osisi di ndu n'eziala, 36 ma o dighi anya, o nwuru, n'agbanyeghi na m choghariri ya, o dighi ebe obula a huru ya. 37 Ma tugharia uche banyere ndi ezi omume, rijbaa ndi uzoo ha ziri ezi ama; oganihu dijiri onye udo. 38 Ma a ga-ala ndi mmehie niile n'iyi; o dighi olileanya dijiri ndi ajo omume. 39 Nzoputa nke ndi ezi omume si n'aka Onyenwe anyi bia; o bu ebe ha e wusiri ike n'oge nsogbu. 40 Onyenwe anyi na-enyere ha aka, na-anaputakwa ha ma na-azoputakwa ha site n'aka ndi ajo omume, n'ih na ha mere ya ebe mgbaba ha.

38 Abu Oma Devid. Aririo. Biko, Onyenwe anyi, abarala m mba n'we, maobu taa m ahuhu mgbe iwe gi di oku. 2 N'ih na aku gi niile amapuola m ah, aka gi adakwasikwala m, djka o bu okpo. 3 N'ih oke iwe gi, o dighi izuoke di n'ime anu ah; enweghikwa m udo n'ime okpukpu m niile n'ih mmehie m. 4

Mmetuta ikpe omuma m na-adakwasj m djka ibu arjo nke di arjo karja m. 5 Onya m na-ere ure na-aso oyi n'ih mmehie enweghi uche m. 6 Abu m onye a nyidara ma kwatukwaa n'ala ogologo ubochi niile, ana m agaghari n'iru uju. 7 Azu na-egbu m mgbu nke ukwu ah, adighikwa m. 8 Ume obula adighikwa n'ime. Adi m ka onye e gwepiara egwepia. Ana m asu ude n'ih oke ihe mgbu nke obi. 9 O Onyenwe m, i maara aguu niile nke na-agu obi m; isu ude m ezokwaghj ezo n'ebe i no. 10 Obi na-alo m mmiri, ike na-agwukwa m, ih, esitekwa n'anya m puo. 11 Ndi m huru n'anya na ndi enyi m na-aso m oyi n'ih onya m, ndi agbataobi m na-anoo m ebe di anya. 12 Ndi na-achoj igbu m na-esiri m onya, ndi ah, choro imeru m ah, na-ekwu maka ihe dakwasiri m; ogologo ubochi niile ha na-agba izuzu aghughu. 13 Adi m ka onye nti chiri, onye na-apughj inu ihe obula, djka onye ogbu, onye na-apughj imeghe onu ya. 14 Adila m djka onye na-anaghj anu ihe, onye onu ya apughj isa okwu. 15 O Onyenwe anyi, ana m eche gi; o Onyenwe m Chineke m, i ga-aza. 16 N'ih na asiri m, "Ekwela ka ha huria onu n'isi m; maobu bulie onwe ha elu n'ebe m no mgbe ukwu m na-agbuchapu." 17 N'ih na lee, ana m achoj ida ada. Anokwa m n'onodu oke mgbu. 18 Ana m ekwuputa mmehie m; mmehie m na-ewute m. 19 Ndi iro m, ndi na-eme ihe ike di otutu, ndi na-akpo m asj, na-enweghi ihe m mere, bara uba. 20 Ndi na-eji ihe ojoo akwughachi m ezi ihe, na-ebo ebubo megide m n'agbanyeghi na m na-achoj ime naani ezi ihe. 21 O Onyenwe anyi, ahapukwala m; O Chineke m, anokwala m ebe di anya. 22 Bia osisj inyere m aka Onyenwe m na Onye nzoputa m.

39 Abu Oma nke diri onyeisi abu maka Jedutun. Abu Oma Devid. Asiri m, "Aga m elezi anya n'uzoo niile ma debe ire m ka m ghara ikwuhie; aga m eji ihe kechie onu m mgbe m no n'etiti ndi ajo omume." 2 Ma mgbe m mechiri onu m ma noroo duu, ju ikwu o buladi ihe obula di mma, oke ihe mgbu m mubara. 3 Obi m kporo oku n'ime m, ma mgbe m na-atughari ihe ndi a n'uche, oku ah, no na-ere; mgbe ah, ekwuru m okwu si: 4 "O Onyenwe anyi, gosi m ogwugwu nke ndu m na onuogugu ubochi m niile; mee ka m mara na ndu m na-agafe ngwangwa. 5 I meela ka ubochi m niile buru naani ihe di nta; ogologo afo m niile adighi ka ihe obula n'ihu gi. Ndu onye obula bu naani otu nkuume obuladi ndi djka ha guzosirike. (Sela) 6 "N'ezie onye obula na-ejeharj djka onyinyo n'efu ka ha na-ekwoghari n'otu ebe na nke ozo, na-akpakoba aku, na-amaghj onye o ga-abu nke ya n'ikpeazu. 7 "Ma ugbu a, Onyenwe m, ginj ka m na-ele anya ya? Olileanya m di n'ime gi. 8 Zoputa m site na mmehie m niile; ekwela ka m buru ihe ochi nye ndi nzuzo. 9 Agbachiri m nkiti, ajuru m ikwu okwu, n'ih na o bu gi mere ihe a. 10 Kwajj iti m ihe; ihe otiti nke aka gi ezuala m ah. 11 I na-abara ndi mmadu mba ma nata ha ahuhu n'ih mmehie ha; i na-eripia akunuba ha djka nla, mmadu obula bu naani otu nkuume. (Sela) 12 "O Onyenwe anyi, nuru ekpere m, gekwaa nti n'akwa

m maka enyemaka; emechila ntị gi nye ibe akwa m. N'ihị ana m ebinyere gi dika onye obia, dika onye ije, dika nna nna m ha mere. **13** Lepu anya na-ebe m nọ, ka m nwee ike kporie ndu ozo, tupu m hapu ebe a laa, a gaghi ahukwa m ozo."

40 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Abu Oma Devid. Eji m ndidi chere Onyenwe anyi, o tugharikwutere m, o nukwaara akwa m. **2** O sitere n'olulu na-amị amị, nke apiti na uru juru, seputa m; o guzobere ukwu m abuzo n'elu oke nkume, nyekwa m ebe siri ike ka m guzo. **3** O tyniere abu oharu n'onu m, abu otuto nye Chineke anyi. Otutu ga-ahu ya ma itu egwu, ha gatukwasị obi ha n'ime Onyenwe anyi. **4** Onye a goziri agozi ka onye ahụ bu, onye na-eme Onyenwe anyi ebe ntukwasị obi ya; onye na-adighi ele ndi mpako anya maobu ndi na-atughari gbasoo arusi. **5** O Onyenwe anyi Chineke m, oru ebube i ruru di otutu, o dighi onye puru igukota ihe niile i kwadooro maka inye anyi; a sikiari na aga m ekwu ma kosaa ihe banyere ha, ha kariji ihe onu puru ikwu. **6** Aja na onyinye abughi ihe i choru ma i megheela nti abuo; aja nsure oku na aja a churu maka mmehie abughi ihe i choru. **7** Mgbe ahụ, ekwuru m si, "Lee m, abiala m, e dere banyere m n'ime akwukwu mpiakota. **8** O Chineke m, o bu ochicho m ime ihe i na-achọ, iwu gi di n'ime obi m." **9** Ana m anọ n'etiti ogbako ukwu na-ekwusa ihe ziri ezi; dika i maara, o Onyenwe anyi, anaghi m emechi onu m. **10** Ekpuchighi m ezi omume gi n'ime obi m, ana m ekwuputa maka ikwesi ntukwasị obi gi na nzoputa gi. Adighi m ekpuchi ihunanya na eziokwu gi, n'ebe ogbako ukwu nọ. **11** O Onyenwe anyi, ezonari! m ebere gi, ka ihunanya gi na eziokwu gi chebe m oge niile. **12** N'ihị na otutu nsogbu a na-apughi iguta onu gbara m gburugburu; mmehie m niile akari! m, apughikwa m ihu uzo; ha kariji agiri isi di m n'isi, obi m na-adakwa mba n'ime m. **13** O Onyenwe anyi, ya masi gi izoputa m; O Onyenwe anyi, bja ngwangwa inyere m aka. **14** Ka ndi niile na-achọ inapu m ndu m, buru ndi a ga-etinye n'onodu ihere na ogbaaghara; ka ndi niile o na-amasi ihu ila n'iyi m, laghachi azu n'ihere. **15** Ka ndi ahụ na-asị m, "Eheel Eheel!" kuja n'ihị ihere onwe ha. **16** Ma ka ndi niile na-achọ gi nuri onu, nweekwa obi utu n'ime gi; ka ndi ahụ huru nzoputa gi n'anya na-ekwu mgbe niile, "Onyenwe anyi di ukwu." **17** Ma mu onwe m bu m ogbenye na onye nọ na mkpa; ka Onyenwe anyi cheta m. I bu onye inyeaka m na onye mgbaputa m; I bu Chineke m, anla odu ibi.

41 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Abu Oma Devid. Ndi a goziri agozi ka ha bu ndi nwere uche na-eleta ndi ogbenye; Onyenwe anyi na-azoputa ha n'oge nsogbu. **2** Onyenwe anyi ga-echebe ha, debekwa ha ndu; o ga-eme ka ihe na-agara ha nke oma n'ala ahụ, o gaghi arara ha nye n'ochicho ndi iro ha. **3** Onyenwe anyi na-elekota ha mgbe ahụ na-esighi ha ike, meekwa ka ahụ di ha mma. **4** Ekwuru m si, "O Onyenwe anyi, meere m ebere; gwọ m, n'ihị na emehiela m megide

gi." **5** Ndi iro m na-esite n'iro ha ekwu okwu megide m na-asị, "Olee mgbe o ga-anwu ka aha ya laa n'iyi?" **6** Mgbe otu n'ime ha bjara ihu m, o na-ekwu okwu ugha, ma obi ya na-achikota ihe nkwalu; mgbe ahụ o na-apu, ga kosaa ya. **7** Ndi niile kporo m asi na-agbarita izu megide m; ha na-echekwa echiche ojoo banyere m, na-asirita onwe ha: **8** "Orja ojoo adakwasila ya; o gaghi esite na ihe ndina ya bilie oto ozo." **9** O buladi ezigbo enyi m, onye m tukwasiri obi, onye mu na ya na-eso eriko nri m, ebiliela imegide m. **10** Ma gi, O Onyenwe anyi, meere m ebere, mee ka ahụ sie m ike ozo, ka m nwee ike kwughachi ha ugwo. **11** Amaara m na ihe banyere m na-atu gi utu n'obi, n'ihị na i kwebeghi ka ndi iro m nwee mmiri n'ebe m nọ. **12** N'ihị ikwesi ntukwasị obi m, i na-akwagide m, mee ka m noro n'ihu gi ruo mgbe ebighi ebi. **13** Otuto diri Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel, site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi.

42 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Abu Maskil nke umu Kora. Dika aguu ihu mmiri si na-agu nne ele, otu a ka aguu ihe banyere gi si na-agu m, O Chineke. **2** Akpiri nke ihe banyere Chineke, bu Chineke ahụ di ndu, na-akpo m nku. Olee mgbe m puru iga zute Chineke? **3** Anya mmiri m aghogara m ihe oriri n'ehihie ma n'abal, mgbe ndi mmadu na-asị m ogologo ubochi niile, "Olee ebe Chineke gi nọ?" **4** Ihe ndi a ka m na-echeta mgbe m na-ekwuputa ihe mgbu nke obi m: ma m cheta mgbe mu na igwe mmadu so aga, mgbe m ji iti mkpu onu na ekele na-edu ha n'etiti oha kachasi ibe ya, ndi onu juru obi, na-aga n'ulo Chineke. **5** O mkpuruobi m, ginji mere i ji daa mba? Ginji mere i ji na-asu ude n'ime m? Nwee olileanya na Chineke, n'ihị na m ka ga-eto ya, Onye nzoputa m na Chineke m. **6** Mkpuruobi m na-ada mba n'ime m; ya mere, aga m echeta gi site n'ala Jordan, na ebe di elu nke Hemon, na sitekwa n'ugwu Miza. **7** Ogbu mmiri na-akpoku ogbu mmiri mgbe olu ha na-ada uda n'etiti nruda mmiri gi niile; ebili mmiri gi niile na mmali mmiri gi niile ekpuchiela isi m. **8** N'ehihie, Onyenwe anyi na-awukwasị m ihunanya ya, n'abal ahụ ya di m n'obi, ekpere nye Chineke nke ndu m. **9** Ana m asi Chineke, oke nkume m, "Ginji mere i ji chefu m? Ginji mere m ga-eji na-ejehari n'iru uju n'ihị mmegbu nke onye iro?" **10** Okpukpu m na-agabiga oke ihe mgbu, mgbe ndi iro m ji m na-eme ihe ochi, ogologo ubochi niile ha na-aju m, "Olee ebe Chineke gi nọ?" **11** O mkpuruobi m, ginji mere i ji daa mba? Ginji mere i ji na-asu ude n'ime m? Nwee olileanya na Chineke, n'ihị na m ka ga-eto ya ozo, Onye nzoputa m na Chineke m.

43 O Chineke, kpeputa m, kpechitere m ikpe m n'ebe mba na-amaghi Chineke nọ; gbaputa m site n'aka ndi ajo omume na ndi aghughu. **2** I bu Chineke, ebe m e wusiri ike. Ginji mere i ji ju m? Ginji mere m ga-eji na-ejehari n'iru uju, n'ihị mmegbu nke onye iro? **3** Zipu ihu gi na eziokwu gi, ka ha duo m; ka ha kpobata m n'ugwu nsu gi, bu ebe i bi. **4** Mgbe ahụ, aga m aga n'ebe ichu aja Chineke, gakwuru Chineke,

bụ ọ̀nụ̀ m na obi ụtọ̀ m. Aga m eji ụ̀bọ̀ akwara too gi, O Chineke, bụ̀ Chineke m. 5 O mkpuruobi m, gịnị̀ mere i ji daa mba? Gịnị̀ mere i ji na-asụ̀ ude n'ime m? Nwee olileanya na Chineke, n'ihị̀ na m ka ga-eto ya ozo, onye Nzọpụ̀ta m na Chineke m.

44 Abụ̀ Ọma nke dirị̀ onyeisi abụ̀. Abụ̀ maskil nke ụ̀mụ̀ Kora. O Chineke, anyị̀ anụ̀la; nna anyị̀ ha agwakwala anyị̀ ihe ndị̀ i mere n'oge ha, n'oge gara aga. 2 I ji aka gi chụpụ̀ ndị̀ mba ozo, ma kụnyere nna nna anyị̀ ha dika osisi. I gwepjara ndị̀ ahụ̀ ma mee ka ndị̀ nna anyị̀ na-eto na-awasa. 3 O bughị̀ site na mma agha ha ka ha ji merie nweta ala a, ha emerighị̀ site n'ike nke aka ha; o bụ̀ aka nri gi, aka gi, na ihè nke ihu gi nyere ha mmeri, n'ihị̀ na i hụ̀rụ̀ ha n'anya. 4 I bụ̀ eze m na Chineke m, onye na-ekpebi na Jekọ̀b aghaghị̀ inwe mmeri. 5 N'ihị̀ o bụ̀ naanị̀ site n'ike gi, ya na aha gi, ka anyị̀ ji zoda ndị̀ iro anyị̀ n'okpuru ụ̀kwụ̀ anyị̀. 6 Atụ̀kwasiaghị̀ m obi m n'ụ̀ta m, mma agha m anaghị̀ enye m mmeri; 7 ma i na-enye anyị̀ mmeri n'ebe ndị̀ iro anyị̀ nọ̀, i na-eme ka ihere mee ndị̀ na-eguzogide anyị̀. 8 N'ime Chineke ka ị̀nya isi anyị̀ dị̀ ogologo ụ̀bọ̀chị̀ niile, anyị̀ ga-eto aha gi ruo mgbe ebighị̀ ebi. (Sela) 9 Ma ugbu a, i jula anyị̀ ma weda anyị̀ n'ala; i naghị̀ esokwa ndị̀ agha anyị̀ apụ̀ ozo. 10 I mere ka anyị̀ site n'ihu ndị̀ iro anyị̀ gbalaga, i meela ka ndị̀ na-eme gide anyị̀ were aka ike napụ̀ anyị̀ ihe bụ̀ nke anyị̀. 11 J gbakọtara anyị̀ azụ̀ ka e ripịa anyị̀ dika atụ̀rụ̀, ma chusasịa anyị̀ n'etiti mba niile. 12 I rere ndị̀ gi ọ̀nụ̀ ala, ihe i retara ha abaghị̀ uru nye gi. 13 I meela ka anyị̀ buru nkocha nye ndị̀ agbataobi anyị̀, anyị̀ bụ̀ ihe ị̀kwa emo na ihe ọ̀chị̀ nye ndị̀ gbara anyị̀ gburugburu. 14 I meela anyị̀ ka anyị̀ buru ihe ị̀maatụ̀ ọ̀chị̀ n'etiti mba niile, ndị̀ ọ̀bula hụ̀rụ̀ anyị̀ na-efufe isi na mkpari. 15 Ogologo ụ̀bọ̀chị̀ niile, ihere m dị̀ m n'ihu, ihere m na-ekpuchikwa m ihu, 16 mgbe ndị̀ nkwlulu na ndị̀ nkocha na-eji m eme ihe ọ̀chị̀, n'ihị̀ onye iro, onye kpebiri ị̀bọ̀ ọ̀bọ̀. 17 O bụ̀ ezie na ihe ndị̀ a adakwasịla anyị̀, ma anyị̀ echefubeghị̀ gi. Anyị̀ enupubeghị̀ isi n'ogbughba ndụ̀ anyị̀ na gi. 18 Obi anyị̀ ahapubeghị̀ gi! Anyị̀ ahapubekwaghị̀ iso ụ̀zọ̀ gi. 19 Ma i gwepjara anyị̀ mee ka anyị̀ buru ebe nkita ọ̀hịa na-akpaghari, jirikwa oke ọ̀chị̀chiri kpuchie anyị̀. 20 O buru na anyị̀ chefuru aha Chineke anyị̀, maobu na anyị̀ gbasara chi mba ozo aka anyị̀, 21 o bụ̀ na Chineke agaraghị̀ achọpụ̀ta ya, ebe o maara ihe nzuzo niile dị̀ n'obi? 22 O bụ̀ n'ihị̀ gi ka anyị̀ na ọ̀nwụ̀ ji agba mgba, ogologo ụ̀bọ̀chị̀ niile. A na-ele anyị̀ anyị̀ dika atụ̀rụ̀ a gaje igbu egbu. 23 O, Onyenwe m teta! Gịnị̀ mere i ji arahụ̀ ụ̀ra? Kpọtée onwe gi! Ajụkwala anyị̀ ruo mgbe ebighị̀ ebi. 24 Gịnị̀ mere i ji ezopu ihu gi, ma chefuo mmegbu na ị̀ta ahuhụ̀ anyị̀? 25 E tidala anyị̀ n'ala, n'uzuzu, ahụ̀ anyị̀ rapara n'aja 26 Bilie ma nyere anyị̀ aka; gbaaputa anyị̀ maka ị̀hunanya gi nke na-adighi agwu agwu.

45 Abụ̀ Ọma nke dirị̀ onyeisi abụ̀. N'usoro olu abụ̀ "Okoko osisi lili." Abụ̀ maskil ụ̀mụ̀ Kora. Abụ̀ maka agbamakwukwo. Isi okwu dị̀ ebube na-akpali mkpuruobi m, mgbe m na-aguhari abụ̀ m nye eze;

ire m bụ̀ mkpisi akwukwo dị̀ n'aka ọ̀ka ode akwukwo. 2 I bụ̀ onye kachasi mma n'etiti ụ̀mụ̀ mmadu, e ji amara tee egbugbere ọ̀nụ̀ gi mmanu, ebe o bụ̀ na Chineke agoziela gi ruo mgbe ebighị̀ ebi. 3 Kenye mma agha gi n'ukwu gi, gi onye dị̀ ike; yikwasị onwe gi ebube na ị̀ma mma dika uwe. 4 N'ebube gi, gaa n'ihu n'ime mmeri, n'ihị̀ ezikwu, na ị̀dị̀ obi umeala, na ezi omume; ka aka nri gi gosiputa ọ̀rụ̀ gi niile nke na-eju anya. 5 Ka akụ̀ gi niile dị̀ nkọ̀ mapuo mkpuruobi ndị̀ iro niile nke eze; ka mba niile na-adakwa n'okpuru ụ̀kwụ̀ gi. 6 O Chineke, ocheeze gi ga-adigide ruo mgbe ebighị̀ ebi, mkpara omume ziri ezi ka mkpara alaeze gi ga-abu 7 I hụ̀rụ̀ ezi omume n'anya, ma kpoo ihe ozo asi; ya mere, Chineke, onye bụ̀ Chineke gi, emeela ka ị̀dị̀ elu karịa ndị̀ ibe gi, site na ite gi mmanu nke ọ̀nụ̀. 8 Uwe gi niile juputara n'isisi ụtọ̀ nke si na mmanu maá na aloos na akashia; ha sitere n'ulọeze niile, e ji ọ̀dụ̀ enyi choo mma. Egwu sitere n'ubọ akwara na-eme ka i nwee obi ụtọ̀. 9 Ụ̀mụ̀ agboghọ eze nọ̀ n'etiti ndị̀ inyom gi ka a na-asopuru; nwunye eze, onye yikwasiri olaedo nke Ofia na-eguzo n'aka nri gi. 10 Gee ntị̀, gi nwaagboghọ, tulee ma nrukwia ihe m na-ekwu: "Chefuo ndị̀ gi na ezinaulo nna gi. 11 N'ihị̀ na ị̀ma mma gi ga-eme ka eze chosie gi ike. Sopuru ya n'ihị̀ na o bụ̀ onyenwe gi." 12 Ada Taia ga-eji onyinye bia; ndị̀ ogaranya ga-achokwa ka i gosi ha ihuoma. 13 Adaeze, lee ka o si maa mma dị̀ ukwu n'ime ulo ya; o bụ̀ akwa a kpanyere olaedo ka e ji dum egwu ya. 14 Ụ̀mụ̀ agboghọ ibe ya, ndị̀ na-amaghị̀ nwoke, na-eso ya bjakwute gi; o bụ̀ uwe mwuda a kpanyere ihe okpuka ka o yi mgbe e dubatara ya n'ulọeze. 15 E ji ọ̀nụ̀ na obi ụtọ̀ dubata ha; ha bara n'ime ulọeze. 16 Ụ̀mụ̀ gi ndị̀ ikom ga-anochi anya nna nna gi; i ga-eme ka ha buru ndị̀isi n'ala ahụ̀ niile. 17 Aga m eme ka echeta ihe banyere gi ruo ogo niile; n'ihị̀ nke a, mba niile ga-eto gi ruo mgbe niile ebighị̀ ebi.

46 Abụ̀ Ọma nke dirị̀ onyeisi abụ̀. Abụ̀ ụ̀mụ̀ Kora. N'usoro olu abụ̀ alamot. Otu Abụ̀. Chineke bụ̀ ebe mgbaba anyị̀, na ike anyị̀, onye inyeaka anyị̀ ka o bụ̀ n'oge nsogbu. 2 N'ihị̀ ya, anyị̀ agaghị atụ egwu, o buladị mgbe uwa niile na-emebi, maobu mgbe a na-ewezuga ugwu n'onodu ha, mee ka ha daba n'oke osimiri. 3 N'agbanyeghị na mmiri ya na-agba aghara, na-asukwa ufufu, maobu na ugwu niile na-eme mkpotu site n'oke mbili elu ha. (Sela) 4 Otu iyi dị nke na-asobata na-eweta ọ̀nụ̀ n'ime obodo Chineke, n'ime ebe obibi dị nso nke Onye kachasi ihe niile elu. 5 Chineke bi n'ime ya, o gaghị ada; Chineke ga-enyere ya aka mgbe chi boru. 6 Mba niile na-agba aghara, alaeze niile na-adakwa; o welitere olu ya elu, uwa na-agbaze. 7 Onyenwe anyị̀, Onye puru ime ihe niile nonyere anyị̀; Chineke nke Jekob bụ ebe mgbaba anyị e wusiri ike. (Sela) 8 Bia, huru ihu ebube niile Onyenwe anyi mere, lee oke ịla n'iyi niile o webatara n'elu uwa. 9 O na-eme ka agha kwusi ruo nsotu nke elu uwa niile. O na-agbaji uta, na-ebibi ube, ma na-esu ota agha niile oku. 10 O na-asi, "Nonyu juu! Maranu na my onwe m bu Chineke! A ga-ebuli m elu n'etiti

mba niile, a ga-ebulikwa m elu n'ụwa." **11** Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile nonyere anyị; Chineke nke Jekob bu ebe mgbaba anyị e wusiri ike. (Sela)

47 Abụ Oma nke dirị onyeisi abụ. Abụ umu Kora. Abụ Oma. Kwonu aka unu, unu mba niile; jiri iti mkpu onu tikuo Chineke. **2** N'ihu na Onyenwe anyi bu Chineke kachasi ihe niile elu. O di egwu! O bu eze ukwu na-achị ụwa niile. **3** O wedara mba niile mee ka ha noo n'okpuru anyi; ndi mmadu niile no n'okpuru ukwu anyi. **4** O hoputaara anyi ihe nketa anyi, ihe inya isi nke Jekob, onye o huru n'anya. (Sela) **5** Chineke ewerela iti mkpu onu rigoro n'eluigwe. Onyenwe anyi ewerela otu opi ike rigoo. **6** Bukuonu Chineke abụ otuto, buo abụ otuto; bukuonu eze anyi abụ otuto, buo abụ otuto. **7** N'ihu na Chineke anyi bu eze ụwa niile. Jirinū abū too ya. **8** Chineke bu eze mba niile; o na-anokwasị n'ocheeze ya di nso na-achị mba niile. **9** Ndi niile a ma ama na mba niile ezukoataala, dika ndi Chineke nke Ibrahim, n'ihu na ndi eze niile di n'ụwa bu nke Chineke; o bu onye e buliri elu n'ebe o di ukwu.

48 Otu Abụ. Abụ Oma nke umu Kora. Onyenwe anyi di ukwu, burukwa onye kwesiri inata otuto, n'ime obodo Chineke anyi, n'ugwu nso ya. **2** O mara mma n'idi elu ya, bukwa onu elu ụwa niile. Ugwu Zayon, obodo eze ahụ di ukwu, dika ebe kachasi elu nke Zafon. **3** Chineke no n'ime ebe ya e wusiri ike; o gosila onwe ya dika ebe mgbaba ha e wusiri ike. **4** Mgbe ndi eze jikotara ndi agha ha onu, mgbe ha bjakotara nso, **5** ihe ha huru juru ha anya; n'ihu oke egwu, ha gbara oso. **6** Ahu oma jijiji bidoro ha n'ebe ahụ, ihe mgbu ha dika nke nwanjy na-achō imu nwa. **7** I lara ha n'iyi dika oke ifufe si n'owuwa anyanwu si ala ugbo mmiri ukwu nke Tashish n'iyi. **8** Dika anyi nuru, otu a ka anyi huru, n'ime obodo Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, n'ime obodo Chineke anyi; Chineke na-eme ka o guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. (Sela) **9** O Chineke, n'ime ulonso ukwu gi, ka anyi no na-atughari uche n'ihunanya gi nke na-enweghi ogwugwu. **10** O Chineke, dika aha gi, otuto gi na-eru na nsotu ụwa niile; aka nri gi juputara n'ezie omume. **11** Ugwu Zayon na-anuri onu, obodo nta niile nke Juda nwere obi utō n'ihu ikpe gi niile. **12** Gaanu Zayon gburugburu, Jeharja ya gburugburu, guokwanu ulo elu ya niile onu. **13** Lezien mgbidi ya niile anya, nyochakwaanu ebe ya niile e wusiri ike, ka unu nwee ike ikoro ogbo na-abia n'ihu akuko ndi a. **14** N'ihu na Chineke a, bu Chineke anyi ruo mgbe niile ebighi ebi, o ga-abu onyendu anyi, o buladi ruo n'ogwugwu.

49 Abụ Oma dirị onyeisi abụ. Abụ umu Kora. Abụ Oma. Nuru nke a, unu mmadu niile! Geenu nti, unu ndi niile bi n'ụwa, **2** ma ndi di ala ma ndi di elu, ma onye ogaranya ma onye ogbenye. **3** Aga m ekwu okwu amamihe, ihe si n'obi m ga-enye nghota. **4** Aga m ana nti nye ilu, aga m e ji ubo akwara kwaa ilu m. **5** N'ihu ginj ka m ga-eji tū egwu mgbe ubochi ojo

biara, mgbe ndi aghughu ojo gbara m gburugburu, **6** ndi na-atukwasị obi n'akunuba ha ma na-anyakwa isi n'ihu oke uba ha. **7** O nweghi onye puru igbaputa ndu onye ozo, maobu nye Chineke ugwo e ji agbara onye ahu, **8** n'ihu na ugwo e ji agbara ndu di oke onu, o nweghi ugwo a ga-akwu nke ga-ezu, **9** nke ga-eme ka mmadu diri ndu ruo ebighi ebi, ma hapu inwu. **10** N'ihu na mmadu niile na-ahu na ndi amamihe na-anwu, ndi nzuzu na ndi na-enweghi uche na-anwuka, si otu a hapuru ndi ozo akunuba ha. **11** Ili ha na-agho ulo ha ruo ebighi ebi, ebe obibi ha ruo ogbo niile n'agbanyeghi na ha guru otutu ala aha ha. **12** Ma mmadu, n'agbanyeghi akunuba ya, aghaghi inwu, dika anu ohia, o ga-anwuka. **13** Nke a bu ihe na-adakwasị ndi na-atukwasị obi n'onwe ha, na ndi na-eso ụzo ha, ndi na-akwado okwu ha. (Sela) **14** Dika aturu, o bu ala mmuo ka a kwadooro ha, onwu ga-abu onye na-azu ha dika aturu, ma ndi na-eme ihe ziri ezi ga-emi ha n'ututu. Ozu ha ga-erekeasi n'ime ili n'ebe di anya site n'uloze ha. (Sheol h7585) **15** Ma Chineke ga-agbaputa ndu m site n'ili, n'ezie, o ga-akporo m nye onwe ya. (Sela) (Sheol h7585) **16** Amala jijiji mgbe mmadu na-aba oke uba, mgbe idi ebube nke ulo ya na-amuba, **17** n'ihu na o ga-agba aka laa ma o nwuo, idi ebube ya agaghi eso ya banye n'ili. **18** N'agbanyeghi na o guru onwe ya dika onye a goziri agozi mgbe o di ndu, o bu ezie na ndi mmadu na-eto gi mgbe i na-enwe oganihu, **19** o ga-eso ogbo ndi nna nna ya ndi na-agaghi ahukwa ihe ozo. **20** Ndi bara uba nke na-enweghi nghota dika anu ohia nke ga-ala n'iyi.

50 Abụ Oma Asaf. Onyenwe anyi, Chineke, Onye kachasi chi niile, ekwuola okwu ma kpokota ụwa niile, site na owuwa anyanwu ruo na odida ya. **2** Chineke na-enwuputa dika ihe, site na Zayon, nke zuruoke n'ime ima mma. **3** Chineke anyi na-abia, o gaghi emechikwa onu; oku na-erepia erepia di n'ihu ya, oke ifufe na-efesi ike gbakwara ya gburugburu. **4** O na-akpoku eluigwe na uwa ka o kpee ndi ya ikpe: O n'asi, **5** "Chikotaranu m ndi m e doro nso, bu ndi mu na ha ji ichu aja gbaa ndu." **6** Eluigwe na-ekwuputa ezi omume ya, n'ihu na Chineke n'onwe ya bu onye ikpe. (Sela) **7** "Nuru nu, ndi m, m ga-ekwukwa, Izrel, aga m agba ama megide unu, Abū m Chineke, Chineke unu. **8** Anaghi m abara unu mba n'ihu ichu aja unu, na aja nsure oku unu nke na-adi m n'ihu oge niile. **9** Enweghi m mkpa maka oke ehi unu site n'ulo anumanu unu maobu mkpi site n'ogba igwe ewu na aturu unu, **10** n'ihu na umu anumanu niile nke oke ohia bu nke m, ha na ehi niile no n'elu otu puku ugwu. **11** Amara m umu nnunu niile no n'elu ugwu niile, ihe niile e kere eke no n'ohia bu nke m. **12** O buru na aguu aguo m, agaghi m agwa gi ya, n'ihu na uwa na ihe niile di n'ime ya bu nke m. **13** Ana m ata anu oke ehi, ka o bu obara mkpi ka m ga-anu? **14** "Churo Chineke aja ekele, mezu nkwa i kwere Onye kachasi ihe niile elu, **15** ma kpoku m n'ubochi nsogbu gi, aga m agbaputa unu, unu ga-enyekwa m nsopuru." **16** Ma Chineke na-

agwa ndi na-eme ihe ojoo okwu si, “Olee, nkwa na okwu unu nwere igughari iwu m, maobu kwuputa ogbugba ndu m n’onu unu? 17 Unu kpoo ndumodu asi, na-atufekwa okwu m n’azu unu. 18 Mgbe unu huru onye ohi, unu na ya na-ejikota aka; unu na ndi na-akwa iko na-ekekokwa oke. 19 Onu unu na-eme osiso ikwu okwu ojoo, okwu aghugho na nke rere ure na-esikwa n’onu unu na-asoputa dika iyi. 20 Unu na-ekwugide umunna unu mgbe niile, na-ekwutokwa nwanne unu nwoke. 21 Ihe ndi a ka unu mere ma agbachiri m nkiti; unu chekwa na adi m ka unu. Ma aga m abara unu mba ma bokwa unu ebubo unu n’ihu unu. 22 “Tugharia uche na nke a, unu ndi na-echefu Chineke, ma o bughi ya, aga m adorisi unu, o dikwaghi onye ga-agbaputa unu. 23 Onye na-eji ekele achuru m aja, na-asopuru m, o bukwa onye na-edozi uto ya, ka m ga-eme ka o hu nzoputa Chineke.”

51 Abu diri onyeisi abu. Abu Oma Devid. Mgbe Netan bu onye amuma bjakwutere Devid n’oge ya na Batsheba kwara iko. O Chineke, meere m ebere, n’ihi ihunanya gi nke na-adigide adigide; n’ihi oke omijiko gi, hichapu njehie m niile. 2 Sachapu mmehie m niile, ma mee m ka m di ocha. 3 N’ihi na amaara m njehie m niile, mmehie m dikwa n’ihu m mgbe niile. 4 O bukwa naanji gi ka m mehiera megide, mee ihe ahụ bu ihe ojoo n’ihu gi, nke mere na i bu onye na-ekpe ikpe ziri ezi mgbe i na-ekwu okwu, na onye ezi omume mgbe i na-ekpe ikpe. 5 N’ezie, onye mmehie ka m bu site n’oge amuru m; burukwa onye mmehie site n’oge nne m turu ime m. 6 N’ezie, i na-achọ eziokwu n’akuku niile zoro ezo; i na-akuziri m amamihe n’akuku niile zoro ezo. 7 Were hisop sachaa m, aga m adi ocha; sachaa m ka m di ocha karja snoo. 8 Mee ka m nuru olu obi uto na onu; ka okpuku ndi i gwepiara nurikwaa. 9 Zopu ihu gi n’ebe mmehie m niile di, hichapukwa mmehie m niile. 10 Kee obi di ocha n’ime m, O Chineke, nwogharja ezi mmuo n’ime m. 11 Achupula m n’ihu gi, anapukwala m Mmuo Nso gi. 12 Nyeghachikwa m onu nke nzoputa gi, ma jiri ezi mmuo kwagide m. 13 Mgbe ahụ, aga m enwe ike izi ndi njehie uto gi, ndi mmehie ga-echeghari loghachikwute gi. 14 O Chineke, zoputa m site n’ikpe omuma nke mwufu obara, Chineke, gi bu Chineke Onye nzoputa m, ire m ga-abu abu banyere ezi omume gi. 15 O, Onyenwe m, meghee onu m, ka m kwuputa otuto gi. 16 I naghị enwe mmasi n’aja, ma o bughi ya, agaara m eweta ya. I naghị enwe mmasi n’aja nsure oku. 17 Aja Chineke choroo bu mmuo tiwara etiwa, O Chineke, i naghị elefu anya, n’obi tiwara etiwa na nke nwere ezi ncheghari. 18 Ka o masi gi inye Zayon oganihu; i wulie mgbidi niile nke Jerusalem. 19 Mgbe ahụ, a ga-enwe ezi aja, aja nsure oku nke ga-atoo gi uto; mgbe ahụ, a ga-achukwa aja otutu oke ehi n’elu ebe ichu aja gi.

52 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Abu maskil Devid. Nke o buru mgbe Doeg onye Edom gara gwa Sol si, “Devid gara hu Ahimelek n’ulo ya.” Gini mere i ji

na-anya isi n’ihe ojoo, gi nwoke di ike? Gini mere na ogologo ubochi niile, i na-anya isi, gi onye Chineke na-eleda anya? 2 Ire gi na-atu atumatu ila n’iyi; o di ka aguba di nko, gi onye na-ebi ndu aghughu. 3 I huru ihe ojoo n’anya karja ihe oma, i huru okwu ugha n’anya karja eziokwu. (Sela) 4 O onye ire aghughu! I huru okwu obula nke na-emegide mmadu n’anya. 5 N’ezie, Chineke ga-akwatu gi ruo mgbe ebighi ebi. O ga- ejide gi, doputa gi site n’ulo ikwu gi, o ga-ehopukwa gi site n’ala ndi di ndu. (Sela) 6 Ndi ezi omume ga-ahu ya tukwaa egwu; ha ga-achi ya ochi na-asi, 7 “Ugu a, lee nwoke ahụ, onye juru ime Chineke ebe mgbaba ya. O tukwasiri obi ya na akunuba ya nke di ukwu. O sitekwa na ibibi ndi ozo ghoo onye di ikel!” 8 Ma adi m ka osisi oliv, nke na-eto na-awasa n’ulonso ukwu Chineke. Ana m atukwasi obi m’ihunanya Chineke, nke na-adigide ruo mgbe niile ebighi ebi. 9 Aga m eto gi ruo mgbe niile ebighi ebi n’ihi ihe i mere; aga m eto gi n’ihu ndi gi di nsọ. Olileanya m ga-adi n’ime aha gi, n’ihi na aha gi di mma.

53 Abu Oma nke diri onyeisi abu. N’usoro Mahalat. Abu maskil Devid. Onye nzuzu na-asi n’ime obi ya, “O dighi Chineke obula di.” Ha bu ndi ajo omume riri ahụ, uto ha niile bukwa ihe aru; o dighi onye obula na-eme ezi ihe. 2 Chineke sitere n’eluwige na-ele umu mmadu anya, ihu ma o ga-achota onye obula nwere nghota, onye nke na-achọ Chineke. 3 Onye obula, n’otu n’otu ewezugala onwe ha, ha niile aburu ndi ajo omume riri ahụ; o dighi onye obula na-eme ihe ziri ezi, o dighi o buladi otu onye. 4 Ndi niile na-eme ajo ihe, ha amaghi ihe? Ha na-eripia ndi m dika mmadu si eri nri, ha adighi akpokukwa Chineke. 5 Ma n’ebe ahụ ka ha no, n’onodu oke egwu, ebe o dighi ihe egwu na-adighi. Chineke fesasi okpuku ndi niile megidere gi; i mere ka ihere mee ha, n’ihi na Chineke ajula ha. 6 O, a sikwari na nzoputa Izrel ga-esi na Zayon puta! Mgbe Chineke ga-akpoghachite ndi ya n’onodu ha, ka Jekob nurja onu, ka Izrel nwekwaa obi uto!

54 Abu Oma Devid. Abu eji ubo akwara akpo. Abu maskil Devid. Mgbe ndi Zif gara si Sol, “Devid o dighi ezo n’etiti anyi?” O Chineke, jiri aha gi zoputa m; jirikwa ike gi kpeputa m. 2 O Chineke, nuru ekpere m; gee nti n’okwu onu m. 3 Ndi m na-amaghi na-ebuso m agha; ndi na-eme ihe ike na-achọ inapu m ndu m, ndi na-akpoghi Chineke ihe obula. (Sela) 4 N’ezie, Chineke bu onye inyeaka m; onyenwe m bu onye na-agba m ume. 5 Mee ka ihe ojoo loghachikwute ndi na-ekwulu m; n’ime ikwesi ntukwasị obi gi, laa ha n’iyi. 6 Aga m eji onyinye afu ofufu choro gi aja; O Onyenwe anyi, aga m eto aha gi, n’ihi na o di mma. 7 N’ihi na o gbaputala m site na nsogbu m niile, o bu anya mmeri ka m ji na-ele ndi iro m anya.

55 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Abu eji ubo akwara akpo. Abu maskil Devid. O Chineke, nuru ekpere m, agbakwala aririo m nkiti; 2 naa m nti, zaakwa m. Echiche m na-esogbu m; ana m asukwa oke ude 3

n'ih ihe onye iro m na-ekwu, n'ih iha mba nke ndi ajo mmadu, n'ih na ha na-ewetara m ntaramahulu, na-akpagbu m n'we ha. **4** Obi m no n'onodu oke ihe mgbu n'ime m; oke ujo nke onwu abiakwasila m. **5** Itu egwu na ahụ ima jijiji abiakwasikwala m; oke egwu ekpuchiela m. **6** Agwara m onwe m okwu si, "A sikwari na m wwere nku dika nduru! Agaara m efelaga ebe ozo gaa zuru ike. **7** Agaara m efelaga ebe di anya, ga noro n'ozara; (Sela) **8** Agaara m eme ngwangwa gaa n'ebe mgbaba m, ebe di anya site n'ebe ifufe siri ike na oke ifufe di." **9** O Onyenwe anyi, gbagwojuo ndi ajo omume anya, mee ka ha ghara ighota ihe ibe ha na-ekwu, n'ih na ana m ahụ ihe ike na ihu ogo n'ime obodo. **10** Ehihie na abali, ha na-ejeghari n'elu mgbidi ya; iro na mmegbu di n'ime ya. **11** A na-ahuta akaoru ihe ihu n'iyi n'ime obodo; ihe ike na ugha ewerela onodu ha n'ime obodo. **12** A si na o bu onye iro ji m eme ihe ochi, apuru m inagide ya; a sikwa na o bu onye iro na-eweli onwe ya megide m, apuru m izonari onwe m site n'ebe o no. **13** Maogu gi, nwoke dika m, onye mu na ya di na mma, enyi m oma, **14** onye mu na ya na-enwe mmekorita di utu na mbu, n'ulo Chineke, ka anyi na-ejeghari n'etiti oha mmadu bira ife ofufe. **15** Ka onwu bjakwasi ndi iro m na mberede; ka ha ridaa ala mmuo na ndu, n'ih na ihe ojoo na-achota ebe onodu n'etiti ha. (Sheol h7585) **16** Ma akpokuru m Chineke, Onyenwe anyi na-azoputakwa m. **17** N'utu, ma n'ehihie, ma n'abali, ka m siteren'oke ihe mgbu, na-akpokuru ya ma o na-anukwa olu m. **18** O na-agbaputa m, mee ka m ghara imeru ahụ, site n'agha niile e busoro m, n'agbanyeghi n'otutu biliri megide m. **19** Chineke, onye nokwasiri n'ocheeze ya ruo mgbe ebighi ebi, onye na-adighi agbanwe, ganu olu ha, taakwa ha ahulu, n'ih na ha adighi atụ egwu Chineke. (Sela) **20** Onye mu na ya di na mma na-emegide ndi enyi ya, o na-emeru ogbugba ndu ya ka o ghara idi nso. **21** Okwu onu ya di murumuru ka bota, ma ibu agha juru ya obi; okwu ya niile di nro karja mmanu, ma ha bu mma agha e welitere maka ibu agha. **22** Tukwasi Onyenwe anyi mkpa gi niile, o ga-agba gi ume; o gaghi ekwe ka ewezuga onye ezi omume. **23** Ma gi, O Chineke, ga-adotu ndi ajo omume n'ime olulu nke juputara n'ire ure; ndi ogbu mmadu na ndi aghughu agaghi ebi o buladi okara ndu ha. Ma mu onwe m, o bu na gi ka m na-atukwasi obi m.

56 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. O bu olu abụ "Nduru no n'osisi Ook di ebe di anya." Abụ nke Devid ka eji agụ ya. Abụ miktam. Mgbe ndi Filistia nochibidoro ya n'obodo Gat. O Chineke, meere m ebere, n'ih na ndi mmadu ji ike na-achuso m; ogologo ubochi niile, ha na-ebu agha imegide m. **2** Ogologo ubochi niile ndi iro m na-achuso m; site na nganga ha, otutu na-ebu agha megide m. **3** Ma mgbe ujo natu m, o bu na gi ka m na-atukwasi obi m. **4** N'ime Chineke onye m na-eto okwu ya, n'ime Chineke ka m na-atukwasi obi; ujo agaghi atụ m. Gini ka mmadu efu puru ime m? **5** Ogologo ubochi niile, ha nasughari okwu m kwuru isi; oge niile ka ha na-atu

atumatu imeru m ahụ. **6** Ha na-agba izu nzuzo na- ezokwa onwe ha, ha na-enyochaputa nzo ukwu m niile, dikwa njikere inapu m ndu m. **7** N'ih ijo omume ha, ekwekwala ka ha gbapu; o Chineke, n'ime iwe gi, wedaa mba ndi a niile di iche iche n'ala. **8** Deputa akwa ariri m; chekotasia anya mmiri akwa m niile n'ime karama gi. O bu na ha adighi n'akwukwo ndeputa gi? **9** Mgbe m ga-akpokuru gi maka enyemaka, ndi iro m ga-agbaghachi azu. Site n'uzo di otu a, aga m amara na Chineke nonyeere m. **10** N'ime Chineke, onye m na-eto okwu ya, n'ime Onyenwe anyi, onye m na-eto okwu ya, **11** n'ime Chineke ka m na-atukwasi obi; ujo agaghi atụ m. Gini ka mmadu puru ime m? **12** O Chineke m, n'isi m ka nkwa niile m kwere gi di; aga m ewetara gi onyine ekele m niile. **13** N'ih na i zoputala m site n'onwu, ma naputa ukwu m site n'iso ngongo, ka m nwee ike jeghari n'ihu Chineke, n'ih nke ndu.

57 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. Nke olu abụ "E bibikwala." Devid. Abụ miktam. Mgbe o gbapuru ga biri n'ime ogha nkume n'ih Sọl. Meere m ebere, O Chineke, meere m ebere, n'ih na o bu gi ka mkpuruobi m ji mere ebe mgbaba. O bu na ndo nke nku gi abuo ka m ga-agbaba tutuu ihe mbibi ndi a agafesja. **2** Aga m akpokuru Chineke nke kachasi ihe niile elu, Chineke na-emezuru m ihe niile na-akpa m mkpa. **3** O nasesite n'eluigwe zidata inyeaka ma zoputa m na-abara ndi ahụ ji ike na-achụ m mba; (Sela) Chineke na-ezite ihunanya ya na ikwesi ntukwasị obi ya. **4** Anọ m n'etiti otutu odum; amanyere m ka m dina n'etiti ajo anu ohia, umu mmadu ndi eze ha di nko dika aku na ube, ire ha dikwa nko dika mma agha. **5** O Chineke, ka e bulie gi elu karja eluigwe niile; ka ebube gi di n'elu uwa niile. **6** Ha gbasara ukwu m ugbu, ihe mgbu nyituru m. Ha egwuola olulu n'uzo m si agafe, ma ha onwe ha adabala n'ime ya. (Sela) **7** Obi m di njikere, o Chineke, obi m di njikere sikwaa ike; aga m abụ abụ, kujukwaa egwu. **8** Teta n'ura mkpuruobi m! Teta, ubo akwara na une! Aga m akpote chi obubo. **9** O Onyenwe anyi, aga m eto gi n'etiti mba niile; aga m abụ abụ banyere gi n'etiti ndi niile di iche iche. **10** N'ih na ihunanya gi di ukwu na-eru na mbara eluigwe; ikwesi ntukwasị obi gi na-erukwa mbara eluigwe. **11** O Chineke, ka e bulie gi elu karja eluigwe; ka ebube gi di n'elu uwa niile.

58 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. Nke olu abụ "E bibikwala." Abụ Devid. Abụ miktam. Unu ndi na-achi achi, O nweela oge unu na-ekwu ihe ziri ezi? O nweela oge unu na-ekpe ikpe ziri ezi n'etiti mmadu? **2** Mba, n'ime obi unu, unu na-echeputa mmegbu, aka unu na-emeputa ihe ike n'elu uwa. **3** O buladi site n'omumu, ndi ajo omume na-akpafu; site n'ime afọ, ha na-akpafu akpafu na-ekwusa okwu ugha. **4** Ha na-agboputa nsi n'onu ha dika agwo, na-emechi ntị ha dika ajuala ntị chiri, **5** nke na-adighi anu olu onye mgbaasi na-akpofuta ya, n'agbanyeghi otu nka onye ahụ si di. **6** O Chineke, tijie eze niile di ha n'onu; o Onyenwe anyi, doputa eze odum ndi a! **7** Mee ka ha sofu dika mmiri na-aso aso; mgbe ha na-eseti uta

ha, mee ka onu aku ha gbajie. **8** Dika ejula nke na-agbaze mgbe o na-aga n'uzo ya; dika nwa nwuru n'afonne ya, ka ha ghara ihu anyanwu. **9** Tupu ite unu amata okpomoku nke osisi ogwu, ma ha di ndu, ma ha kpomwuru akpomwu, a ga-azachapu ndi ajo omume. **10** Ndi ezi omume ga-enwe obi utu mgbe a boro ha obo, mgbe ha ga-asacha ukwu ha n'ime obara ndi ajo omume. **11** Mgbe ahụ, ndi mmadu ga-ekwu si, "N'ezie, a na-akwughachi ndi ezi omume ugwo; n'ezie, e nwere Chineke onye na-ekpe uwa ikpe."

59 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. Abụ Devid. Abụ miktam nke eji olu abụ "E bibikwala," abụ. Mgbe Sol zipuru ndi ikom ka e chee ulo Devid nche n'ihu igbu ya. O Chineke, site n'aka ndi iro m gbaputa m, chebe m site n'aka ndi na-ebili imegide m. **2** Gbaputa m site n'aka ndi na-eme ajo ihe, zoputakwa m site n'aka ndi ogbu mmadu. **3** Lee ka ha siri zoo onwe ha n'ihu inapu m ndu! Ndi na-eme ihe ike na-agba izu megide m, o Onyenwe anyi, ma o bughị n'ihu ihe m mere maobu mmehie m. **4** Mgbe o na-adighi ihe ojo o mere, ma lee ha di njikere imegide m. Bilie, bja nyere m aka; lee ihe ojo dakwasiri m! **5** Gi, Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile, gi onye bu Chineke nke Izrel, kpotee onwe gi ita mba niile di iche iche ahuhu; e gosikwala ndi na-ezube nzube ojo obi ebere. (Sela) **6** N'anyasi, ha na-alaghachi, na-eme mkpotu dika umu nkita mgbe ha na-akpagharị n'ime obodo. **7** Lee ihe ha si n'onu ha na-aghuputa, okwu si n'onu ha na-agbuputa di nko dika mma agha, ha na-asikwa, "Onye puru ihu ihe anyi na-ekwu?" **8** Ma gi Onyenwe anyi, na-achi ha ochi; i na-akwa mba ndi a niile emo. **9** O, gi onye bu ike m, ana m ele anya gi; gi, o Chineke, bu ebe mgbaba m e wusiri ike. **10** Chineke m, onye m tukwasiri obi. Chineke ga-ebutere m uzo mekwaa ka m chia ndi niile na-ekwulu m ochi. **11** O Onyenwe anyi na ota anyi, egbukwala ha, ma o bughị ya, ndi m ga-echefu. Were ike gi mee ka ha wagharia, wedakwaa ha n'ala. **12** Ka e jide ha n'ime nganga ha, n'ihu mmehie si ha n'onu na-aputa, na n'ihu okwu onu ha. N'ihu okwu obubu onu ha na okwu ugha ha, **13** jiri iwe oku repia ha, repia ha ruo mgbe ha ga-agho ntu. Mgbe ahụ, a ga-amata ruo na nsotu nke uwa, na Chineke na-achi Jekob. **14** N'anyasi ha na-alaghachi; na-eme mkpotu dika umu nkita, mgbe ha na-akpagharị n'ime obodo. **15** Ha na-awaghari na-achọ nri, na-etikwa mkpu ma o buru na afo ejughị ha. **16** Ma aga m abụ abụ banyere ike gi, n'ututu aga m abụ abụ banyere ihunanya gi; i bu ebe mgbaba m e wusiri ike, ebe mgbaba m n'oge nsogbu. **17** O, gi onye bu ike m, ana m abuku gi abụ otuto; gi, o Chineke, bu ebe mgbaba m e wusiri ike, Chineke m, onye m na-adabere.

60 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. O bu olu abụ eji ekwe "Okoko lili nke Ogbugba Ndu." Abụ miktam nke Devid maka izi ihe. Mgbe o lisoro Aram Naharaim na Aram Zoba ogu, nakwa mgbe Joab loghachitara, tigbuo nari ndi Edom iri n'abuo na Ndagwurugwu Nnu. O Chineke, i julā anyi, i tiwawo anyi n'ike; i wesola

anyị iwe, ugbu a, kpoghachi anyi. **2** I meela ka ala a maa jijiji, i dowakwala ya; mezie ntiwa ya niile, n'ihu na o na-ama jijiji. **3** I meela ka ndi gi gabiga onodu ihe isi ike; i nyela anyi mmanya nke mere ka anyi na-adaghari. **4** Ma nye ndi na-atu egwu gi, i weliela otu okolofo nke a ga-agbasa n'ihu eziokwu imegide uta nke ndi iro. (Sela) **5** Were aka nri gi zoputa anyi ma nyere anyi aka, ka a gbaputa ndi i huru n'anya. **6** Chineke esitela n'idi nso ya kwuo, si, "N'onodu onu nke mmeri, aga m ekesa Shekem, tukwaa Ndagwurugwu Sukot n'ihu otutu nyepu ya. **7** Gilead bu nke m, otu a kwa, Manase bukwaa nke m; Ifrem bu okpu igwe m, Juda bu mkpara eze m. **8** Moab bu efere ikwo aka m, aga m atusa akpukpokwu m n'elu Edom; n'elu isi Filistia, ana m eti mkpu mmeri." **9** Onye ga-akporo m gaa n'obodo e wusiri ike? Onye ga-edu m gaa Edom? **10** O bughị gi, O Chineke? Gi onye juru anyi, onye na-adighi esokwa ndi agha anyi aga agha? **11** Nyere anyi aka ka anyi puo n'aka ndi iro, n'ihu na inyeaka mmadu bu ihe efu. **12** Site na Chineke, anyi ga-enwe mmeri, o gazopja ndi iro anyi niile n'ala.

61 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. Abụ Oma Devid nke eji ubo akwara akpo. Nuru akwa m, O Chineke, gee nti n'ekpere m. **2** Ana m akpoku gi site na nsotu nke uwa, ana m akpoku gi mgbe obi m na-ada mba; duru m gaa n'oke nkume ahụ nke kariji m elu. **3** N'ihu na i buru ebe mgbaba m, na ulo ahụ dikariji elu, sie ike imegide onye iro ahụ. **4** O na-agu m ibi n'ulo ikwu gi ruo mgbe ebighi ebi, ka m gbaba, zere ndu n'okpuru nku gi abuo. (Sela) **5** N'ihu na gi onwe gi, Chineke, anula nkwa niile m kwere; i nyela m ihe nketa nke ndi na-atu egwu aha gi. **6** Tukwasị otutu ubochi na ndu eze, mee ka afo ya ruo otutu ogbo. **7** Kwere ka o noro n'ocheeze n'ihu Chineke ruo mgbe ebighi ebi; zidata ihunanya gi na ikwesị ntukwasị obi gi, ka ha na-echekwaa ya. **8** Mgbe ahụ, aga m abụ abụ otuto nye aha gi, ruo mgbe ebighi ebi. Aga m emezukwa nkwa m kwere gi ubochi niile.

62 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. Maka Jedutun. Abụ Oma Devid. O bu naani n'ime Chineke ka mkpuruobi m na-achota izuikwe. Nzoputa m na-esite na ya na-abja. **2** Naani ya bu oke nkume m na nzoputa m; o bu ebe mgbaba m e wusiri ike, agaghị m ama jijiji n'onodu m. **3** Ruo ole mgbe ka unu ga-anogide na-ebuso agha megide nwoke a? Unu niile, unu choro ikwatu ya, ebe o bu naani mgbidi na-ada ada, mgbidi na-esighi ike e ji osisi wuo? **4** Ha ekpebiela isite n'onodu ya di elu kwatuo ya; okwu ugha na-atu ha utu. Ha na-eji onu ha na-agozi, ma n'ime obi ha, ha na-abu onu. (Sela) **5** O mkpuruobi m, chota ezumike naani n'ime Chineke; olileanya m na-esite na ya na-abja. **6** Naani ya bu oke nkume m, na onye nzoputa m. Naani ya kwa bu ebe mgbaba m e wusiri ike, agaghị m ama jijiji n'onodu m. **7** Nzoputa m na nsopuru m dabeere na Chineke, O bu oke nkume m, ebe mgbaba m. **8** Tukwasina ya obi mgbe niile, unu ndi mmadu; kwuputarana ya obi unu, n'ihu na Chineke bu ebe

mgbaba anyi. (Sela) **9** Ndị nta n'etiti ụmụ mmadụ bụ naanị otu nkuume, ndị ukwu bụ naanị ụgha; ọ bụrụ na a tọh a n'ihe ọtụtụ, ha bụ ihe efu; ha niile bụ naanị otu nkuume. **10** Unu atụkwasiha obi unu n'iji aka ike kpata ego, maọbụ tụtawasị olileanya unu n'ihe e zuru ezu; akụ unu nwere ike mụbaa, unu atụkwasiha ha obi. **11** Chineke ekwuola otu ihe, ihe abụọ ka m nuru: "Na gi, O Chineke, dị ike, **12** na gi, Onyenwe anyi, juputara n'ihunanya. N'ezie, i ga-akwughachi onye ọbụla dika orụ ya si dị."

63 Abụ Ọma Devid, mgbe ọ nọ n'ọzara Juda. O Chineke, i bụ Chineke m, e ji m obi m niile na-achọ gi; akpiri na-akpọ mkpuruobi m nkụ, anụ ahụ m na-achosi gi ike, n'ala kporo nkụ na nke jda mba ebe mmiri na-adighi n'ime ya. **2** Ahula m gi n'ulonso gi, hukwa ike gi na ebube gi. **3** N'ihu na ihunanya gi di mma karja ndu, aga m eji egbugbere onu m jaa gi mma. **4** Ogologo ubochi m niile ka m ga-eto gi, aga m eweli aka m abuo elu kpokuo aha gi. **5** Mkpuruobi m ga-enwe afọ ojuru dika onye ji ezi nri rjuo afọ; aga m eji egbugbere onu juputara n'abu too gi. **6** N'elu ihe ndina m, ana m echeta gi, ana m atughari uche n'ihe banyere gi, ogologo abali niile. **7** N'ihu na i bụ onye inyeaka m, ana m abụ abụ n'okpuru ndo nke nku gi. **8** Mkpuruobi m na-arapara gi n'ahu; aka nri gi na-ejigide m. **9** A ga-ala ndi na-achọ ndu m n'iyi; ha ga-arida ruo ebe omimi nke ụwa. **10** A ga-eji mma agha laa ha n'iyi, ha ga-abukwa nri nye nkita ohia. **11** Ma eze ga-anuri onu n'ime Chineke; ndi niile na-eji aha Chineke anu iyi ga-eto ya, ma a ga-eme ka onu ndi niile na-agma ugha dere duu.

64 Abụ Ọma diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid. Nuru olu m O Chineke, mgbe m na-akosara gi ihe na-esogu m. Chebe ndu m site n'aka ndi iro m. **2** Zopu m puo n'izu nzuzo niile nke ndi ojo, site n'atumatu ndi na-eme ajo ihe. **3** Ha na-amu ire ha dika e si amu mma agha, na-agbapu okwu dika aku ojo. **4** Ha na-agba onye na-enweghi ihe o mere aku site n'ebe nzuzo, na mberede ka ha na-agba ya, na-atughu egwu. **5** Ha na-agbarita ibe ha ume na-atumatu ojo, ha na-ekwu banyere isi onya ha na nzuzo, ha na-asi, "Onye ga-ahu ya?" **6** Ha na-atuputa atumatu ojo na-asi, "Anyi echeputala atumatu zuruoke!" N'ezie, uche na obi mmadu di aghughu. **7** Ma Chineke ga-agba ha aku, na mberede ka a ga-etida ha. **8** O ga-atughari okwu onu ha megide ha, mee ka ha laa n'iyi; ndi niile huru ha ga-efufe isi ha n'ikwa emo. **9** Mmadu niile ga-atu egwu, ha ga-ekwuputa oru niile nke Chineke, ma tugharja uche nke oma banyere ihe o mere. **10** Ndi ezi omume ga-anuri onu n'ime Onyenwe anyi, ha ga-agbakwa n'ime ya; ndi niile obi ha ziri ezi ga-anyakwa isi n'ime ya.

65 Abụ Ọma diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid. Otu Abụ. I kwesiri otuto, O Chineke, n'ime Zayon; ọ bụ gi ka anyi ga-emezuru nkwa anyi, **2** O gi onye na-anu ekpere, ọ bụ gi ka mmadu niile ga-abiakwute, **3**

Mgbe mmehie na-anyigbu anyi, i gbaghara anyi njehie anyi niile. **4** Ngozi na-adiri ndi ahụ i hoputara, ka ha bjaruo nso, ibi n'ebe obibi gi! E ji otutu ezi ihe nke ulo gi, nke ulonso ukwu gi, mee ka afu ju anyi. **5** O Chineke, Onye nzoputa anyi, i ji oru ezi omume di oke egwu na-aza anyi, i bu olileanya ndi niile bi na nsotu nke ụwa, na osimiri niile di ebe di anya, **6** onye ji ike ya kpuo ugwu niile, ebe i yikwasiri onwe gi ike dika ngwa agha, **7** onye mere ka ụda olu oke osimiri niile na ụda olu ebili mmiri, na ogbaghara mba niile deere duu. **8** Ụwa niile juputara n'itunanya n'ihu oru ebube gi niile, n'ebe chi na-abo, ebe anyanwu na-ada, ka i na-akpolite abu onu. **9** I na-elekota ala na-agba ya mmiri; i na-eme ka ọ buri ala di mma. Isi iyi Chineke adighi ata ata, n'ihu inye ndi mmadu mkpuru ubi, n'ihu na ọ bu otu a ka i choru ka ọ diri. **10** I na-eme ka mmiri juputa n'ala a koru ako mee ka elu aja a koru ako di larii; i na-eji mmiri uzozo eme ka ọ di nro, na-agozikwa ihe ndi akunyere na ya. **11** I na-eji owuwe ihe ubi bara ụba kpukwasị afọ ọbula dika okpueze, ugbo na-ebu ihe owuwe ubi na-ebubiga oke. **12** Ala ebe ahijia na-epu n'ozara na-epuputa n'ahijia ndu, e yikwasiri ugwu niile obi utu dika uwe. **13** E were igwe anu ulo kpuchie n'elu ala niile ebe ahijia di ndu puru, oka kpuchikwara ndagwurugwu niile; ha na-eti mkpu onu na-abukwa abụ.

66 Abụ diri onyeisi abụ. Otu Abụ. Abụ Ọma. Ụwa niile, jirin onu tikuo Chineke! **2** Buọ abụ banyere ebube aha ya; meenu ka otuto ya buru ihe di ebube! **3** Gwa Chineke okwu si ya, "Lee ka oru gi niile si di oke egwu! Ike gi di nnoo ukwu, ya mere ndi iro gi, na-ada n'ihu gi n'ihu ujo. **4** Ndi niile bi n'ụwa na-akpo isiala nye gi; ha na-abuku gi abụ otuto, ha na-abu abụ otuto nye aha gi." (Sela) **5** Bja lee ihe Chineke mere, udi oru oke egwu ọ na-aru n'ihu mmadu! **6** O mere ka osimiri ghoo ala akoro, ha ji ukwu si n'etiti osimiri gafee; bjanu ka anyi nura n'ime ya. **7** O na-achi ruo mgbe ebighi ebi site n'ike ya, anya ya na-elekwa mba niile, ka ndi nnuu isi ghara ifulu onwe ha elu megide ya. (Sela) **8** Toonu Chineke anyi, unu mmadu niile, kwere ka a nu ụda otuto ya; **9** O chebela ndu anyi, ma mee ka ukwu anyi ghara imichapu. **10** N'ihu na ọ bu gi, O Chineke, nwara anyi; i nuchara anyi dika olaocha. **11** I kpobatarara anyi n'ulo mkporo, ma bokwasị ibi di aru n'azu anyi. **12** I kwere ka ndi mmadu rja anyi elu; anyi esitela n'ime oku na n'ime mmiri gafee. I kpobatala anyi ebe anyi nwezuru ihe niile. **13** Aga m e ji aja nsure oku bata n'ime ulonso ukwu gi, imezu nkwa m kwere gi **14** n'ihu na nke a bu ihe m ji onu m kwuo, ọ bukwa nke a ka egbugbere onu m kwuputara na m ga-eme n'oge nsogbu m. **15** Aga m eji anu ndi ghara abuba churo gi aja, ya na aja onyinye nke otutu ebule; Aga m achukwa aja onyinye nke otutu oke ehi na mkpi. (Sela) **16** Bjanu nuru, unu niile natu egwu Chineke; ka m koro unu ihe o meere m. **17** Eji m onu m kokuo ya; otuto ya di m n'ire. **18** O buri na mmehie na-amasị m n'ime obi m, Onyenwe anyi

agaraghị ege m ntị; **19** ma Chineke gere ntị n'ezie, nūrūkwā olu arīrjō m. **20** Otuto dīrj Chineke, onye na-ajughị ekpere m maobh ghara izi m ihunanya ya!

67 Abū Ōma dīrj onyeisi abū. Abū eji ubō akwara akpō. Abū Ōma. Otu Abū. Ka Chineke meere anyi amara ma gozie anyi, ma mee ka ihu ya chakwasị anyi. (Sela) **2** Ka a mara uzo gi niile n'ūwa, marakwa nzoputa gi n'etiti mba niile. **3** Ka mmadū niile too gi, O Chineke; ka mmadū niile too gi. **4** Ka mba niile nūrja ma buō abū oñu, n'ihī na i na-eji ikpe ziri ezi na-achī ndj mmadū, na-edukwa mba niile nke ūwa. (Sela) **5** Ka mmadū niile too gi, O Chineke; ka mmadū niile too gi. **6** Mgbe ahū, ala ga-amīputa ihe owuwe ubi ya, Chineke, onye bụ Chineke anyi, ga-agozikwa anyi. **7** Chineke ga-agozī anyi, nsotū niile nke ūwa ga-atū egwu ya.

68 Abū Ōma dīrj onyeisi abū. Nke Devid. Abū Ōma. Otu Abū. Ka Chineke bilie, ka ndj iro ya burū ndj a chusasirj; ka ndj iro ya site n'ihu ya gbalaga. **2** Dika ikuku si achusa anwuru oku, sikwa otu a chusaa ha. Dika mmanū na-ehi ūra si agbaze n'oku, ka ndj na-eme ihe ojoo laa n'iyi n'ihu Chineke. **3** Ka ndj ezi omume burū ndj nwere obi utō, ma nūrja n'ihu Chineke; ka ha burū ndj nwere obi utō, juputakwa n'oñu. **4** Būkwo Chineke abū, būkuonū aha ya abū otuto, toonu onye na-agba igwe ojii dika inyinya, Onyenwe anyi bụ aha ya, nūrja oñu n'ihu ya. **5** Ō bụ nda ndj nke na-enweghī nna, onye na-ekpечitere ndj di ha nwuru anwu oñu ha, onye a bụ Chineke, onye bi n'ebe ya dī nsō. **6** Chineke na-eme ka ndj naanī ha nō nwee ezinaulo, o na-eji jbu abū duputa ndj nō n'ulo mkporo, ma ndj nnuwu isi ka o na-eme ka ha biri, n'ala kporo nku. **7** Mgbe i buteere ndj gi uzo, O Chineke, mgbe i gabigara n'ala togboro n'efu, (Sela) **8** elu ūwa mara jijiji, eluigwe wupuru mmiri ozuzo, n'ihu Chineke, Onye Sajnai, n'ihu Chineke, Chineke nke Izrel. **9** I nyere mmiri ozuzo n'ebe o dī ukwu, O Chineke, i tutere ihe nketa gi nke ike gwuru. **10** Ndj gi biri n'ime ya, site n'oke akunuba gi, O Chineke, i roputaara ndj ogbenye mkpa ha. **11** Onyenwe anyi kposara okwu ahū, onyogugu ndj inyom kwusara ya bụ igwe dī otutu; **12** ndj eze na ndj agha ha ji oso gbalaa; ndj mmadū kere ihe a dotara n'agha, n'ime omuma ulō ikwu. **13** Ō buladi mgbe i na-arahu ūra n'etiti ogba aturu, nku abuo nke nduru m bu ihe e ji olaocha kpuchie, jirikwa olaedo nke na-enwuke kpuchie abuba ya. **14** Mgbe Onye puru ime ihe niile chusasirj ndj eze bi n'ala a, o dī ka snoodara n'elu Zalmon. **15** Ugwu Bashan, ugwu mara mma nke ukwu, ugwu Bashan, ugwu nwere n'elu ya otutu ugwu dī iche iche. **16** Gi ugwu nwere otutu ugwu, ginj mere i ji ele anya site n'ekworo n'ugwu Chineke horo i bụ ebe o ga-anō chja, ebe Onyenwe anyi n'onwe ya ga-ebi, ruo ebighi ebi? **17** Onyogugu ugbo agha Chineke dī iri puku kwuru puku, a pughi iguta ha; ha dikwa puku kwuru puku; Onyenwe anyi sitere Sajnai bata n'ulonso ya. **18** Mgbe i rigoro gaa n'elu, i duuru ndj a dotara n'agha; i natara onyinye dī iche iche

n'aka ndj mmadu, o buladi n'aka ndj na-enupu isi, ka gi, O Onyenwe anyi Chineke, biri n'ebe ahū. **19** Otuto dīrj Onyenwe anyi, Chineke anyi, na Onye Nzoputa anyi, Onye na-ebu ibu arō anyi ubochi niile. (Sela) **20** Chineke anyi bụ Chineke na-azoputa; mgbaputa puo n'onwu na-esite n'aka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi. **21** N'ezie, Chineke ga-egwepia isi ndj iro ya niile, isi ndj niile na-aga n'ihu ibi ndy mmehie. **22** Onyenwe anyi kwuru sj, "Aga m esite na Bashan kpolata ha, aga m adoputa ha site n'ebe omimi nke osimiri, **23** ka unu nwee ike saa ukwu unu n'ime obara ndj iro unu, ka ire nkita unu niile ketakwa oke nke ha." **24** O Chineke, ahula igwe ahirj mmadu ndj na-eso gi, bụ igwe ahirj mmadu nke so Chineke m, na Eze m na-aba n'ebe nsō ahū. **25** Ndj na-abu abū nō n'ihu, ndj na-eti egwu, na-eso ha n'azu; umu agboghō na-akpo ubō sokwa ha. **26** Too Chineke n'etiti nzuko ukwu ahū; toonu Onyenwe anyi n'etiti nzuko umu Izrel. **27** Lee Benjamin bụ agburu dikarisirj nta, ka o na-edu ha, lekwa igwe umu ndj eze juda na nke Zebulon na Naftali. **28** O Chineke, kpolite ike gi; mee ka ike gi puta ihē, O Chineke, dika i mere na mbu. **29** N'ihī ulonso ukwu gi nke dī na Jerusalem, ndj eze gawetara gi onyinye dī iche iche. **30** Baara anu ohja ahū zoro n'etiti riidi mba, igwe oke ehi nō n'etiti umu ehi nke mba niile. Site na nweda n'ala, ka o wetara gi ogbe olaocha. Chusasja mba niile, bū ndj na-enwe mmasi n'ibu agha. **31** Ndj nnochi anya obodo, ga-esite n'Ijpt bja, Kush ga-etinye onwe ya n'okpuru Chineke. **32** Būkwo Chineke abū, unu alaeze niile nke ūwa, būkuo Onyenwe anyi abū otuto. (Sela) **33** Buō abū nye onye na-agba inyinya n'eluigwe, e, o buladi eluigwe nke dīrj site na mgbe ochie, onye olu ike ya dika egbe eluigwe. **34** Kwusaa ike Chineke, onye dī ukwu nke ima mma ya na-ekpuchi Izrel, onye ike ya dī n'eluigwe. **35** O Chineke, i dī oke egwu n'ime ulonso gi; Chineke nke Izrel na-enye ndj ya ume na ike. Toonu Chineke!

69 Abū Ōma dīrj onyeisi abū. Eji olu abū "Okoko Lili." Abū Devid. O Chineke, zoputa m, n'ihī na mmiri abjaruola m n'olu. **2** Ana m emikpu n'ururu ebe dī omimi, e nwekwaghī ebe jzokwasī ukwu dī. Abjala m n'ebe mmiri dī omimi; uju mmiri na-achokwa ikpuchigide m. **3** Akpirj akpola m nku; ike agwula m ebe m na-akpo oku maka enyemaka. Anya m agbaala ochichiri ebe m na-ele anya Chineke. **4** Ndj kporo m asj n'efu dī ukwu karja agirj isi dī m n'isi. Ndj na-achō jla ndy m n'iyi dī ukwu, bū ndj horo jbu ndj iro m, mgbe o na-adighi ihe obula m mere ha. Ha nogidesirj m ike mee ka m nyeghachi ihe m na-ezughī n'ohi. **5** Gi, Chineke, i maara enweghī uche m niile; ikpe omuma m abughj ihe zoro ezo n'ihu gi. **6** Ekwela ka ihere mee ndj na-atukwasj gi obi n'ihī m, O Onyenwe m, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile; ka ndj na-achō gi ghara jbu ndj a ga-eme ihe ihere n'ihī m, O Chineke nke Izrel. **7** Ō bụ n'ihī gi ka m na-anagide jkwa emo, ihere ekpuchiela m ihu. **8** Abū m obja n'ebe umunna m nō, n'ebe umunne nō, abū m

onye mba ozo. **9** N'ih na ihe gbasara ulo gi na-anu m oku n'obi, ita uta niile nke ndi na-akpari gi adakwasila m. **10** Mgbe m na-ebe akwa na-ebukwa onu, ha kpariri m n'ih na m na-eme nke a. **11** Mgbe m yikwasiri uwe iru uju m, a ghoru m ihe ha ji eme ihe ochi. **12** Ndi na-anu onodu ala n'onu uzo ama, na-akwa m emo, na-aku m onu, abu m isi abu nke ndi na-anubiga mmanya oke na-abu. **13** O Onyenwe anyi, ana m akpoku gi n'ekpere, n'oge ihuoma gi; na oke ihunanya gi, O Chineke m, zaa m n'ezikwu nke nzoputa gi. **14** Dopta m site n'uruo, ekwela ka m mikpuo; zopta m site n'aka ndi kporo m asi, site na mmiri miri emi. **15** Ekwela ka uju mmiri kpuchie m, maobu ka ebe di omimi loda m, ma o bukwanu ka olulu lomie m, kpuchie m n'ime onu ya. **16** O Onyenwe anyi, zaa m, site n'idi mma nke ihunanya gi, n'ime idi ukwu nke oke ebere gi, chee m ihu. **17** Ezonari la mu bu ohu gi ihu gi. Anu m na nsogbu, mee ngwangwa zaa m! **18** Bja m nso zopta m. Gbaputa m site n'aka ndi iro m. **19** I maara ihe niile banyere ihe ochi ha ji m mee, mweda n'ala m na ihe ihere: ndi iro m niile noka gi n'ihu. **20** Ochi ha na-achi m etiwaala m obi, ma hapu m n'onodu enweghi inyeaka. Elere m anya onye ga-emere m ebere, ma o dighi onye obula m huru; lee anya ndi ga-akasi m obi, ma o dikwaghi onye m chotara. **21** Ha tinyere oluilu n'ime nri m, nyekwa m mmanya gbara aka ka m nu. **22** Ka tebul e debere n'ihu ha ghoru ha onya; ka o buru ha ihe ibu obo mgbe ha no n'udo ya ghoru ha onya igbudu. **23** Ka anya ha gbaa ochichiri, ka ha gharakwa ihu uzo ozo, mekwa ka ukwu ha na-ama jijiji mgbe niile. **24** Wukwasia ha oke iwe gi, ka iwe gi di oku zute ha. **25** Ka ebe obibi ha togboru n'efu, ka mmadu obula gharakwa ibi n'ime ulo ikwu ha. **26** Ha na-akpagbu ndi ahu i meruru ahu, na-ekwukwa banyere ihe mgbu ndi ahu i kwohjara ahu. **27** Boo ha ebubo ajo omume tukwasi n'elu ajo omume, ekwekwa ka ha keta oke na ezi omume gi. **28** Mee ka e hichapu aha ha site n'akwukwo nke ndu, ka a hapu idekota aha ha na nke ndi ezi omume. **29** Anu m n'ufu na ihe mgbu, O Chineke, mee ka nzoputa gi kpuchie m. **30** Aga m eji ibu abu too aha Chineke, jirikwa ekele bulie ya elu. **31** Nke a ga-atu Onyenwe anyi utu karja oke ehi, karja oke ehi, nke mpi ya na ukwu ya ka di. **32** Ndi ogbenye ga-ahu ya ma nurjakwa onu; unu ndi na-achio Chineke, ka obi unu na-adi ndu. **33** Onyenwe anyi na-anu ekpere ndi no na mkpa, o naghie eledakwa ndi ya a dotara n'agha anya. **34** Ka eluigwe na uwa too ya, osimiri niile na ihe niile bi n'ime ha. **35** N'ih na Chineke ga-zopta Zayon; o ga-ewughari obodo niile nke Juda. Mgbe ahu, ndi mmadu ga-ebi n'ime ya, mee ya ihe nweta ha. **36** Umu ndi na-ejere ya ozi ga-eketa ya, ndi huru aha ya n'anya ga-ebikwa ebe ahu n'ime ya.

70 Abu Oma diri onyeisi abu. Nke Devid. Ariri. O Chineke, gbata oso bja zopta m, O Onyenwe anyi, bja ngwangwa inyer m aka. **2** Ka ndi niile na-achio inapu m ndu m, buru ndi a ga-etinye n'onodu ihere na ogbaaghara. Ka ndi o na-amasi ihu ila n'iyi m

laghachi azu n'ihere. **3** Ka ndi ahu na-asi m, "Ehee! Ehee!" laghachi azu n'ih ihere ha. **4** Ma ka ndi niile na-achio gi nurja onu, nweekwa obi utu n'ime gi, ka ndi ahu huru nzoputa gi n'anya na-ekwu mgbe niile, "Onyenwe anyi di ukwu." **5** Ma mu onwe m bu ogbenye na onye no na mkpa; O Chineke, mee ngwangwa biakwute m. I bu onye inyeaka m na onye mgbaputa m; O Onyenwe anyi, anola odu iba.

71 Onyenwe anyi, n'ime gi ka m gbabara izere ndu; ekwela ka ihere mee m. **2** Site n'ezi omume gi, gbaputa m, mee ka m nwere onwe m; togo nti gi n'ala nuru olu m ma zopta m. **3** Ghoru m oke nkume nke ebe mgbaba, ebe m nwere ike igbaba mgbe obula; nye iwu maka nzoputa m, n'ih na i bu oke nkume m na ebe m e wusiri ike. **4** O Chineke m, site n'aka ndi ajo omume na ndi mmadu na-eme ihe ojo, ndi afo tara mmiri, gbaputa m. **5** N'ih na gi onwe gi buru olileanya m, Onyenwe m Onyenwe anyi, ntukwasi obi m site na mgbe m bu nwantakiri. **6** O bu gi ka m tukwasiri obi, site n'oge amuru m; gi onwe gi weputara m site n'afu nne m. Aga m anogide na-eto gi. **7** Adila m ka ihe ama nye otutu mmadu, ma i bu ebe mgbaba m siri ike. **8** Onu m juputara n'otuto gi, o na-ekwuputa ima mma gi ogologo ubochi niile. **9** Agbakwala m azu mgbe m mere agadi; ahapukwala m mgbe ike adighikwa m. **10** N'ih na ndi iro m na-ekwu okwu megide m; ndi ahu na-achio igbu m na-agbarita izu nzuzo. **11** Ha na-asi, "Chineke agbakwala ya azu; chuo ya oso, jidekwa ya, n'ih na o nweghi onye obula ga-agbaputa ya." **12** O Chineke, anola m ebe di anya; O Chineke m, bja ngwangwa nyere m aka. **13** Ka e were ihere kpuchie ndi na-ebo m ebubo ugha; ka ihere na nleda anya buru ihe ga-ekpuchi ndi ahu na-achio imeru m ahu. **14** Ma mu onwe m ga-anogide na-enwe olileanya mgbe niile; aga m eto gi mgbe niile karja otu m toro gi na mbu. **15** Onu m ga-ekwu banyere ezi omume gi na nzoputa gi ogologo ubochi niile, o bu ezie na-amaghi m otutu ya. **16** Aga m abia kwusaakwa idi ukwu oru gi niile, Onyenwe m Onyenwe anyi, aga m ekwusa ezi omume gi, e, naan nke gi. **17** O Chineke, site na mgbe m bu nwantakiri, i kuzielera m ihe, ruo taa, ana m ekwuputa banyere oru ebube gi niile. **18** O Chineke m, o buladi mgbe m mere agadi, mgbe isi awo juru m isi, ahapula m, tutu ruo mgbe m ga-ekwuputa ike gi nye ogbo nke na-abia, na idi ike gi nye ndi niile na-abia n'oge di n'ihu. **19** O Chineke, ezi omume gi na-eru n'eluigwe, gi onye merela otutu ihe di ukwu. O Chineke, onye di ka gi? **20** N'agbanyeghi na i meela ka m gabiga otutu nsogbu nke di ilu, i ga-atute ndu m ozo; site n'ebe di omimi nke uwa, i ga-adokpuputa m ozo. **21** I ga-eme m ka m diri ukwu karja ka m di na mbu. I ga-akasi m obi ozo. **22** O Chineke m, aga m eji ubo akwara too gi, n'ih ikwesi ntukwasi obi gi; aga m eji une bukuo gi abu otuto, gi Onye nso nke Izrel. **23** Egbugbere onu m ga-eti mkpu onu mgbe m na-abuku gi abu otuto, mu, onye i gbaputara. **24** Ogologo ubochi niile, aga m ekwuputa oru ezi omume gi niile, n'ih

na ndị ahụ chọrọ ịmerụ m ahụ, ka e tinyere n'ọnọdu ihere na ogbaaghara.

72 Abụ nke Solomon. O Chineke, jiri ikpe ziri ezi mejuputa eze. Nyekwa nwa eze ezi omume gi. **2** O ga-eji ezi omume chia ndị gi, jiri ikpe ziri ezi chia ndị a na-emegbu. **3** Ka ugwu niile wetara ndị mmadụ ịba ụba; ugwu nta niile wetakwara ha mkpuru ezi omume. **4** O ga-ekpeputa ndị a na-emegbu n'etiti ndị mmadụ, zoputakwa umuntakiri ndị nọ na mkpa; o ga-egwepia onye mmegbu. **5** Ka o digide ruo mgbe niile dika anyanwu na-adigide, dika onwa na-adigidekwa ruo ogbo niile. **6** O ga-adị ka mmiri na-ezokwasị ala ubi a suru asu, dika mmiri ozuzo na-ede elu ala. **7** N'oge ndu ya, ka ndi ezi omume too, na-awasa; ịba ụba ga-ejuputa ebe niile ruo mgbe onwa agaghị adikwa. **8** O ga-achị site n'osimiri ruo osimiri, na-esite n'iyi ukwu. ruo na nsotu niile nke uwa **9** Ebo niile ndi bi n'ozara ga-akpo isiala nye ya, ndi iro ya niile ga-abu ndi e wedara n'ala. **10** Ndi eze Tashish na mba niile di n'ebe di anya, ga-atu utu wetara ya; e, o buladi ndi eze si Sheba na Seba, ga-ewetara ya otutu onyinye. **11** Ndi eze niile ga-akpo isiala nye ya, mba niile ga-ejekwara ya ozi. **12** N'hi na o ga-azoputa ndi nọ na mkpa mgbe ha kpokuru ya. O ga-azoputakwa ndi ogbenye na-enweghi onye ga-enyere ha aka. **13** O ga-enwe omijiko n'ahu ndi na-enweghi ike, na ndi nọ na mkpa, o ga-azoputa ndi nọ na mkpa site n'onwu. **14** O ga-azoputa ha site na mkpagbu na ihe ike, n'hi na ndu ha di oke onuhia n'anya ya. **15** Ka o di ogologo ndu! Ka e nye ya olaocha e wetara na Sheba. Ka ndi mmadu na-ekpere ya ekpere mgbe niile, ma goziekwa ya ogologo ubochi niile. **16** Ka mkpuru oka juputa n'ebe niile n'ala a; ka ha na-efufegharị n'elu ugwu niile. Ka mkpuru ubi ya wasaa dika Lebanon; ka mmadu juputa nke oma n'obodo dika ahijia ndu nke ohia. **17** Ka aha ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi; ka o na-adigide ruo mgbe niile dika anyanwu si adigide. A ga-esite na ya gozie mba niile, a ga-akpo ya onye a goziri agozi. **18** Otuto dirị Onyenwe anyi Chineke, Chineke nke Izrel, onye naani ya na-arụ oru ebube di iche iche. **19** Otuto dirị aha ya di ebube ruo ebighi ebi; ka uwa niile juputa n'ebube ya. **20** Nke a bu ogwugwu ekpere David nwa Jesi.

73 Abụ Oma Asaf. N'ezie, Chineke dirị Izrel mma, dikwara ndi obi ha di ocha. **2** Ma mu onwe m, o foduru nwantiji ka m zohie ukwu, o foduru nwantiji ka ukwu m gbuchapu. **3** N'hi na e kwosara m ndi mpako ekworo; mgbe m huru ịba ụba nke ndi ajo omume. **4** Ha anaghị adogbu onwe ha; ahụ ha gbara abuba, siekwa ike. **5** Nsogbu niile mmadu ibe ha na-enwe adighi erute ha. Ha enweghi mkpa obula nke na-akpa ha dika ndi ozo nwere. **6** N'hi nke a, nganga bu ihe inya n'olu ha; ha jikwa ihe ike kpuchie onwe ha dika uwe. **7** Mmehie na-esite n'obi ojojo ha aputa; echiche ojojo ha enweghi nguta. **8** Ha na-akwa emo, na-ejikwa iro ekwu okwu; n'ime mpako ha, ha na-aba mba imegbu ndi ozo. **9** Ha ji onu ha na-ekwu

na eluigwe bu nke ha, ha jikwa ire ha kwuo na uwa niile bu nke ha. **10** N'hi nke a, ndi ha na-eso ha, na-anuru okwu ha ebe o bara uba dika mmiri. **11** Ha nashi, "Olee otu Chineke ga-esi mara? O dikwanu ihe Onye kachasi ihe niile elu maara?" **12** Otu a ka ndi ajo omume di, ha na-ebi ndu na-enweghi nsogbu; akunuba ha na-amubakwa. **13** N'ezie, o bu naani n'efu ka m debere obi m ocha, n'efu ka m kworo aka m abuo n'emeghi ihe ojojo. **14** Ogologo ubochi niile, anọ m na nsogbu; ututu niile ka m na-anata taramahulu. **15** O buru na m kwuru si, "Nke a ka m ga-ekwu," agaara m abu onye na-ekwesighi ntukwasị obi n'etiti umu gi. **16** Mgbe m gbaliri ighota ihe ndi a niile, o ghooro m ihe mwute, **17** tutu ruo mgbe m bara n'ebe nso Chineke; mgbe ahụ ka m ghotara ihe ga-eme ha n'ikpeazu. **18** N'ezie, i na-eguzo ha n'ala na-achị achị; i na-atuda ha, laa ha n'iyi. **19** Lee, ka ha si laa n'iyi n'otu ntabi anya, buru ndi ihe egwu di iche iche kpochapuru kpamkpan! **20** Dika nro, mgbe mmadu na-eteta, otu a, O Onyenwe anyi, mgbe i tetara, i ga-eleda ha anya dika echiche na-agaghị emezu. **21** Mgbe m nọ n'obi mwute; mmu o dara mba. **22** Abụ m onye nzuzu na onye na-amaghị ihe. Adi m ka anu ohia n'ihu gi. **23** Ma ana m anonyere gi mgbe niile; i na-ejide m n'aka nri m. **24** I na-eji ndumodu gi na-edu m, ma emesia, i ga-anabata m n'ebube gi. **25** Onye ka m nwere n'eluigwe ma o bughị gi? O dighi ihe uwa a nwere nke m ga-achosi ike karja gi. **26** Anu ahụ m na mkpuruobi m nwere ike ida mba, ma Chineke bu ike nke obi m, na ihe nketa m ruo ebighi ebi. **27** Ndi niile nọpuru gi n'ebe di anya ga-ala n'iyi. I ga-alakwa ndi niile na-ekwesighi ntukwasị obi, nye gi n'iyi. **28** Ma nye mu onwe m, o di mma ino Chineke nso. Emeela m Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ebe mgbaba m. Aga m ako banyere oru gi niile di iche iche.

74 Abụ maskil nke Asaf. Chineke, ginj mere i ji ju anyi ruo mgbe ebighi ebi? Ginj mere iwe gi ji akwu anwuru megide igwe aturu ndi i na-azu? **2** Cheta mba ahụ nke i zutara na mgbe ochie, ebo ahụ bu ihe nketa gi, ndi i gbaputara, n'ugwu Zayon ebe i biri. **3** Tugharja nzo ukwu gi bja na mbibi ebighi ebi ndi a. O bu onye iro wetara ịla n'iyi a niile n'ulonso a. **4** Ndi iro gi gboro uja n'ebe i zutere anyi. Ha weliri okolofo ha dika ihe iribama. **5** Ha kpara agwa dika ndi ikom ji anyuikwa ha ga-eji gbutuo otutu osisi di n'oke ohia. **6** Ha ji anyuikwa na egbugbu ha kujisie ihe niile eji amachi ihe bu nke egbunyere ihe. **7** Ha kpokwara ulonso gi oku, mee ya ka o repia. Ha meruru ulo obibi ahụ a kpokwasiri aha gi. **8** Ha sir n'obi ha, "Anyi ga-etipia ha kpamkpan!" Ha kporo ebe niile a na-anọ efe Chineke n'ala a oku. **9** Enyeghi anyi ihe iribama obula site n'aka Chineke. O dikwaghị ndi amuma foduru. O dikwaghị onye obula n'etiti anyi onye maara, mgbe ihe a ga-agwu. **10** O Chineke, ruo ole mgbe ka ndi iro ga-anogide na-achị gi ochi? Onye iro, o ga-eleli aha gi ruo mgbe ebighi ebi? **11** Ginj mere i na-eseghachi aka gi azu, e aka nri gi? Seputa aka gi laa ha n'iyi! **12** Ma

gi, O Chineke, buriji eze m site na mgbe ochie. O bu gi na-aruputa nzoputa n'elu uwa. **13** Site n'ike gi di ukwu i mere ka osimiri kewaa abuo. O bu gi gwepjara isi anu ojojo ahụ n'ime mmiri. **14** O bu gi gwepjara isi anu ojojo ahụ a na-akpo leviatan, mee ka o ghoo nri nye umu anumanu bi n'ozara. **15** O bu gi mere ka isi iyi na mmiri iyi na-aso. I mere ka osimiri n-eru eru mgbe niile taa. **16** Ehihie na abali bu nke gi. I mere ka anyanwu na onwa guzosie ike. **17** O bu gi kewaputara oke ala niile nke uwa. O bu gi mere ka okochi na udu mmiri di. **18** O Onyenwe anyi, cheta otu onye iro si chia gi ochi, na otu ndi nzuzu si kwaa aha gi emo. **19** Eweralala ndu nduru gi nyefee anu ohia ojojo n'aka. Echefukwala ndu ndi gi a na-akpagbu ruo mgbe ebighi ebi. **20** Chetakwa ogbugba ndu gi, n'ihu na ihe ike na-epuputa ebe niile gbara ochichiri n'ala a. **21** Ekwela ka ndi a na-akpagbu gbaghachi azu n'ihere; ka ndi ogbenye na ndi no na mkpa too aha gi. **22** O Chineke, bilie, kpechitara onwe gi ikpe. Chetakwa otu ndi nzuzu si koo gi onu ogologo ubochi niile. **23** Elepula mkpotu nke ndi iro gi niile anya, olu mkpotu nke ndi iro gi na-aga n'ihu na-ala elu.

75 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Nke olu abu "E bibikwala." Abu Oma Asaf. Otu Abu. Anyi na-eto gi, O Chineke. Anyi na-eto gi, n'ihu na aha gi di nso. Ndi mmadu na-ekwu banyere oru ebube gi di iche iche. **2** I na-asi, "Ana m ahoputa oge a kara aka. O bu m na-ekpe ikpe ziri ezi. **3** Mgbe uwa na mmadu niile bi n'ime ya na-ama jijiji, o bu m na-ejidesi ogidi ya ike ka o guzo chim. (Sela) **4** Nye ndi mpako, ana m asi, 'Unu etukwala onu ozo, nye ndi ajo omume, ana m asi, Unu ewelila mpi unu elu. **5** Unu ewelila mpi unu megide eluigwe; unu ejila nnupu isi kwuo okwu.'" **6** O dighi onye obula sitere n'owuwa anyanwu, maobu n'odida anyanwu, maobu n'ozara nke puru ibuli mmadu elu. **7** Kama o bu Chineke, onye na-ekpe ikpe; o na-eweli otu onye elu, wedakwa onye ozo ala. **8** Otu iko di n'aka Onyenwe anyi nke juputara na mmanya na-agma ufufu nke a gwanyekotara uda di iche iche. O na-awupu ya, ndi ajo omume niile nke uwa na-ahu ya ruo mgbe o gwusiri. **9** Ma mu onwe m, aga m ekwuputa nke a ruo mgbe ebighi ebi. Aga m abuku Chineke nke Jekob abu otuto, **10** bu onye siri, "Aga m ebipu mpi ndi ajo omume niile, ma a ga-ebuli mpi ndi ezi omume elu."

76 Abu Oma diri onyeisi abu. Nke eji ubo akwara akpo. Abu Oma Asaf. Otu Abu. A maara Chineke n'obodo Juda; aha ya di ukwu n'obodo Izrel. **2** Ulo ikwu ya di na Salem, ebe obibi ya di na Zayon **3** Ebe ahụ ka o tijiisiri aku niile na-egbu amuma, na ota niile, na mma agha niile, na ngwa agha niile. (Sela) **4** I juputara n'ihè, i di oke ebube karja otutu ugwu nke anumanu juputara. **5** A punarila ndi nwere obi ike ihe ha, ha na-arahukwa ura ikpeazu ha; o nweghi otu onye n'ime ndi dike n'agha ndi a puru iweli aka ya abuo elu. **6** N'ihu iba mba gi, O Chineke nke Jekob, inyinya na ugbo agha na-anu juu. **7** O bu naan gi ka e kwesiri itu egwu. Onye puru iguzo n'ihu gi mgbe

i na-ewe iwe? **8** I sitere n'eluigwe mee ka a nu olu ikpe ikpe gi. Uwa tukwara egwu, dere duu, **9** mgbe gi, O Chineke, biliri ikpe ikpe, izoputa ndi niile a na-akpagbu n'ala a. (Sela) **10** N'ezie, oke iwe gi megide umu mmadu na-ewetara gi otuto, ndi foduru mgbe oke iwe gi gabigasiri, na-anu juu. **11** Kwenụ Onyenwe anyi Chineke nkwa ma mezuokwa ha; ka ndi ala niile bu agbataobi unu wetara onye ahụ e kwesiri itu egwu onyinye di iche iche. **12** O na-eweda ndi na-achi achi n'ala; ndi eze niile nke uwa na-atu ya egwu.

77 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Maka Jedutun. Abu nke Asaf. Abu Oma. Etikuru m Chineke n'oke olu maka enyemaka; etikuru m Chineke mkpu ka o nuru olu m. **2** Mgbe m no n'ihe mgbu, o bu Onyenwe anyi ka m chozo. N'anyasi, esetipuru m aka m abuo, ike na-agwughi, mmuo m jukwara ka a akasie ya obi. **3** O Chineke, echetara m gi, sukwa ude; echere m echiche, mkpurubi m dakwara mba. (Sela) **4** I kweghi ka anya m abuo mechie; n'ihu oke mwute m, enweghi m ike kwuo okwu. **5** Echere m echiche banyere ubochi niile gara aga, na afu niile ndi gara aga. **6** Echetara m abu niile m na-abu n'ime anyasi. Mkpurubi m no n'onodu ntugharj uche, mmuo m jukwara ajuju. **7** "Onyenwe anyi o ga-agbakuta m azu ruo mgbe ebighi ebi? O putara na o gaghi egosi ihuoma ya ozo? **8** O putara na ihunanya ya nke na-adigide ruo ebighi ebi agwala? O putara na nkwa ya agaghi emezu ruo ebighi ebi? **9** Chineke, o chefuola i mere anyi ebere? O jichielala omijiko ya n'ihu iwe?" (Sela) **10** Mgbe ahụ, ekwuru m, "Lee onodu ojojo m, afu niile mgbe Onye kachasi ihe niile elu setipuru aka nri ya. **11** Aga m echeta oru niile Onyenwe anyi ruru; e, aga m echeta ihe iribama niile i mere n'oge gara aga. **12** Aga m atugharja uche m n'oru gi niile, tuleekwa oru ukwu gi niile di iche iche." **13** O Chineke, uzọ gi niile di nso. Olee chi di ukwu dika Chineke anyi? **14** I bu Chineke onye na-aru oru ebube di iche iche; i na-egosiputa ike gi n'etiti umu mmadu. **15** I ji aka gi di ike gbatuta ndi gi, bu umu umu Jekob na Josef. (Sela) **16** Osimiri huru gi, O Chineke, osimiri huru gi, taa; ogbu mmiri mere mkpotu. **17** Igwe ojii wupuru mmiri, mkpotu egbe eluigwe juputara mbara eluigwe; aku gi gburu amuma ebe niile. **18** A nuru uda egbe eluigwe gi n'oke ifufe, amuma gi nyere uwa niile ihe; elu uwa niile mara jijiji, tukwaa oke egwu. **19** O bu n'osimiri ka nzo ukwu gi gara, uzọ gi gara n'etiti oke osimiri, o bu ezie na ahughi m nzo ukwu gi anya. **20** I sitere n'aka Mosis na Eron duo ndi gi dika igwe aturu.

78 Abu maskil nke Asaf. Ndi m, nurunu ihe m n-ezi; geenu ntị n'okwu onu m. **2** Aga m eji ilu malite okwu m, aga m ekwu otutu ihe omimi, ihe ndi sitere na mgbe ochie; **3** ihe ndi anyi nuru, marakwa, ihe ndi nna nna anyi ha gwara anyi. **4** Anyi agaghi ezonari umu anyi ihe ndi a, kama anyi ga-akoro ogbo nke na-abia n'ihu akuko idi ike Onyenwe anyi, na oru ebube ya, na ihe itunanya niile o mere. **5** O nyere Jekob iwu banyere ukpuru ya, mekwaa ka iwu ahụ

guzosie ike n'Izrel, bu nke o dorọ nna nna anyi ha aka na nti, ka ha kuziere umu ha, **6** ka ogbo na-eso ha nwee ike mta ya, o buladi ogbo nke a ka amubeghi, ndi nke ga-agwakwa ha umu ha. **7** Mgbe ahụ, ha ga-atukwasị Chineke obi ha, ma ghara ichefu oru ya niile di iche iche. Ha ga-edebekwa iwu ya niile. **8** Ha agakwaghị adj ka ndi nna nna ha, ogbo ndi nupu isi na ndi isiike; ndi obi ha na-adighi n'ebe Chineke no, ndi mmuo ha na-ekwesighi ntukwasị obi nye ya. **9** Ndi ikom Ifrem, n'agbanyeghi na ha kwere uta ha, chighariri azu, gbaa oso n'ubochi agha. **10** Ha edebeghi ogbugba ndu Chineke. Ha jukwara ibi ndu dika iwu ya si di. **11** Ha chefuru ihe o mere, oru itunanya o gosiri ha. **12** Chineke ruru oru ebube ndi a n'ihu nna nna ha n'ala Ijpt na n'ohia Zoan. **13** O kewara oke osimiri, site n'etiti ya dufee ha. O mere ka mmiri ahụ guzo oto dika mgbidi. **14** O ji igwe ojii duo ha n'ije n'ehihie, jirikwa ihè sitere n'oku ahụ, duo ha ogologo abali niile. **15** O gbawara oke nkume di n'ozara, si otu a nye ha mmiri hiri nne, dika a ga-asị na o bu mmiri si n'otutu oke osimiri. **16** O mere ka mmiri iyi site na nkume gbaputa, mee ka mmiri rudata dika osimiri. **17** Ha nogidere na-emehie megide ya. Ha nupuru isi n'ozara megide Onye kachasi ihe niile elu. **18** Ha kpachara anya n'ala Chineke onwunwa, mgbe ha roro ya nri nke obi ha chorọ. **19** Ha kwuhie Chineke; juo ya onu si, "Chineke o puru inye anyi ezi nri na mmiri onunu n'ozara a? **20** O bu ezie na o tiri nkume ahụ ihe, mee ka mmiri soputa, mmiri iyi soputara n'ebe o hiri nne, ma o puru inye anyi nri? O puru inye ndi ya anu?" **21** Mgbe Onyenwe anyi nuru ihe ha kwuru, iwe were ya; oku ya repiara Jekob, iwe oku ya biliri megide Izrel. **22** N'ihu na ha ekwenyeghi na Chineke, ma obu tukwasị obi na nzoputa ya. **23** N'agbanyeghi ihe ndi a, o nyere mbara eluigwe iwu meghekwa onu uzo niile nke eluigwe. **24** O mere ka manà zokwasị ndi mmadu a dika mmiri, ka ha rie. O nyere ha mkpuru oka nke si n'eluigwe. **25** Ndi mmadu tara achicha ndi mmuo ozi. O zitere ha nri niile ha nwere ike iri. **26** O sitere n'eluigwe topu ikuku nke onwu anyanwu, o jikwa ike ya duo ikuku nke ndida. **27** O zidatara ha anu di ukwu dika o bu uzuzu, anu ufe onuogugu ha dika onuogugu aja di n'ala onu oke osimiri. **28** O mere ka umu anu ufe ndi a daara ha n'ala n'etiti omuma ulo ikwu ha nakwa gburugburu ulo ikwu ha. **29** Ha riri ihe tutu ruo mgbe ha enwekwaghị ike iri ozo, n'ihu na o nyere ha ihe obi ha chorọ. **30** Ha erisibeghi nri ahụ obi ha chorọ, anu ufodu dikwa ha n'onu. **31** Mgbe iwe Chineke biliri imegide ha; o tigburu ndi kachasi ike n'etiti ha, tigbukwaa umu okorobia ndi Izrel. **32** Ma na-eleghi ihe ndi a anya, ha gakwara n'ihu na mmehie ha, jukwa ikwere n'oru ebube niile Onyenwe anyi ruru. **33** O mere ka ubochi ndu ha buru ihe efu. O mekwara ka afo ha gwasị n'obi olulu mmiri. **34** Mgbe obula Chineke tigburu ha, ha na-achọ ya; ha na-alaghachi azu, chosie ya ike. **35** Ha na-echeta na Chineke bu oke nkume ha, na Chineke nke kachasi ihe niile elu buru ha Onye Mgbaputa. **36** Ma mgbe ahụ, ha

ga-eji naani okwu efu fee ya ofufe, were ire ha na-aghara ya ugha. **37** Obi ha ekwesikwaghị ike nye ya. Ha ekwesighi ntukwasị obi nye ogbugba ndu ya. **38** Ma o meere ha ebere. O gbaghara ha mmehie ha. O laghi ha n'iyi. Otutu oge ka o jidere iwe ya. O kpali kwaghị oke iwe ya. **39** N'ihu na o chetara na ha bu naani anu ahụ nke o kere eke, chetakwa na ha dika ikuku nke na-adighi aloghachi azu mgbe o gabigasi. **40** Otutu oge ka ha nupuru isi megide ya n'ozara; ha kpasuru ya iwe n'ala ahụ togboro n'efu. **41** Mgbe mgbe, ha nwara Chineke; ha kpasuru Onye Nso nke Izrel iwe. **42** Ha echetaghị ike ya, ubochi ahụ o gbaputara ha site n'aka ndi na-emegbu ha; **43** n'ubochi o gosiputara ihe iribama niile n'ala Ijpt, oru ebube ya niile n'ohia Zoan. **44** O mere ka osimiri ha niile ghozo obara. Ha enwekwaghị ike inu mmiri si na ha. **45** O zigakwara igwe ijiji n'etiti ha, nke tara ha, zitekwa awo n'ala ha, nke bibiri ha. **46** O zitekwa umu ukpana ndi tachapuru mkpuru a kuru n'ubi ha, zitekwa igurube nke ripara ihe niile a gaara eweta dika ihe ibi. **47** O ji oke mkpuru mmiri mebie osisi vaini ha, jirikwa igirigi juru oke oyi bibie osisi sikamo ha niile. **48** O weere ehi ha niile nyefee mkpuru mmiri, werekwa anu ulo ha nyefee amuma egbe eluigwe. **49** O zipuru iwe oku ya n'etiti ha, oke iwe ya, na iwe ya, na mmeso nke iwe ya, ndi mmuo ozi na-ebibi ihe na-eleghi anya n'azu. **50** O doziri uzo nke iwe ya ga-eso; o gboghighi ka ha ghara inwu; kama o nyefere ndu ha n'aka orja na-efe efe. **51** O tigburu nwa obula e bu uzo muo n'ala Ijpt, mkpuru mbu nke ndi ikom n'ime ulo ikwu Ham. **52** Ma o duputara ndi nke ya dika igwe aturu; o duuru ha dika aturu gafee ozara. **53** O duuru ha n'udo, ujo atukwaghị ha, ma osimiri kpuchigidere ndi iro ha. **54** Otu a ka o si duru ha bjaruo n'oke ala nso ya, ala uguwu uguwu ahụ nke aka nri ya nwetara. **55** O chupuru mba niile n'ihu ha, tuo ala ha kesara ha dika ihe nketa; o mere ka ebo niile nke Izrel biri n'ulo nke aka ha. **56** Ma ha nwara Chineke onwunwa, nupu isi megide Onye kachasi ihe niile elu; ha edebeghi ukpuru ya. **57** Dika nna nna ha, ha bu ndi na-ekwesighi ntukwasị obi, na ndi aghughu, ha dika uta a na-ekweghi nke oma. **58** N'ihu ebe nchaja ha wuru, ha mere ka iwe wee ya; sitekwa n'arusi ha piri api, ha kpali ekworo ya. **59** Mgbe Chineke nuru ha, iwe were ya nke ukwu. O juru ndi Izrel kpamkam. **60** O gbakutara ulo nzute ya nke di na Shajlo azu, ulo ikwu ha o mara n'etiti ndi mmadu. **61** O nyefere igbe ogbugba ndu ike ya ka a dota ya n'agha, o nyefekwara onye iro ahụ ebube ya n'aka. **62** O kwere ka e gbuo ndi ya n'agha; iwe ya di oku megide ihe nketa ya. **63** Oku repiara umu okorobia ha, o dikwaghị onye a guuru egwu olulu di na nwunye, n'etiti umu agbogh; ha; **64** E gburu ndi nchaja ha n'agha; ndi inyom ha ndi di ha nwuru enwekwaghị ike iru uju. **65** Mgbe ahụ, onyenwe anyi tetara dika onye si n'ura teta, dika diki si n'ura mmanya teta. **66** O chughachiri ndi iro ya azu, mee ha ihe ihere nke ga-adigide ruo ebighi ebi. **67** O juru ulo ikwu Josef, o hoputaghị ebo Ifrem; **68** ma o horo ebo Juda, na

ugwu Zayon, nke o huru n'anya. **69** O wuru ulonso ya ka o di ka ebe di elu, dika uwa nke o mere ka o guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. **70** O hoputara Devid, ohu ya, kporo ya site n'ogba igwe aturu; **71** o si n'ebe o no na-azu aturu kporo ya, ka o bia buru nye na-azu ndi ya Jekob, na Izrel, ihe nketa ya dika aturu. **72** Devid ji izuoke nke obi ya zuo ha, aka nke maara ihe o na-eme ka o ji duo ha.

79 Abu Oma Asaf. O Chineke, mba di iche iche abatala n'ihe nketa gi; ha emerula ulonso ukwuu gi, ha etikpola Jerusalem, mee ka o togboro n'efu. **2** Ha ewerela ozu ndi ohu gi nye anu ufe niile nke eluigwe ka o buru ihe oriri nye ha, werewa ozu nke ndi nso gi nye anu ohia niile nke uwa. **3** Ha awupula obara dika mmiri n'akuku niile nke Jerusalem, o dighi otu onye foduru nke ga-eli ndi nwuru anwu. **4** Anyi aghoola ihe ita uta n'ebe ndi agbataobi anyi no, ghokwara ndi gbara anyi gburugburu ihe ichi ochi, na ihe ikwa emo. **5** O Onyenwe anyi, ruo olee mgbe? I ga-ewe iwe ruo mgbe ebighi ebi? Ruo olee mgbe ka ekworo gi ga na-ere dika oku? **6** Wukwas mba niile ndi na-amaghi gi dika Chineke oke iwe gi, bu alaeze niile ndi ahụ na-adighi akpoku aha gi; **7** n'ihu na ha eripala Jekob mekwa ka ebe obibi ya togboro n'efu. **8** Atala anyi ahulu mmehie nke nna nna anyi mere; ka ebere gi bia ngwangwa zute anyi, n'ihu na anyi no n'onodu oke mkpa. **9** Nyere anyi aka, O Chineke, Onye Nzoputa anyi, n'ihu ebube nke aha gi; naputa anyi, gbaghara mmehie anyi niile n'ihu aha gi. **10** Gini mere ndi mba ozo ji na-aju ajuju si, "Olee ebe Chineke ha no?" N'ihu anyi, mee ka a mara n'etiti ndi mba ozo, na i na-abo obo obara ndi ohu gi niile a wufuru. **11** Gee nti n'isu ude nke ndi no n'ulo mkporo; site n'ike nke aka gi chebe ndi niile a mara ikpe onwu. **12** Bo obo ugboro asaa megide ndi agbataobi anyi n'ihu uta ha tara gi, O Onyenwe anyi. **13** Mgbe ahụ, anyi bu ndi gi, umu igwe aturu gi ga-eto gi ruo mgbe niile ebighi ebi; anyi ga na-ekwuputa otuto gi, site n'ogbo ruo n'ogbo.

80 Abu Oma nke diri onyeisi Abu. O bu olu abu eji ekwe "Okoko lili nke Ogbugba Ndu" Abu Oma nke Asaf. Nuru olu anyi, O Onye ozuzu aturu nke Izrel, gi onye na-edu Josef dika igwe aturu. Gi onye na-anodu dika eze, n'etiti cherubim, nwuputa lile **2** n'ihu Ifrem, Benjamin na Manase. Kpotee idi ike gi, bia zoputa anyi. **3** O Chineke, kpoghachi anyi azu, mee ka ihu gi nwukwas anyi, ka e nwee ike izoputa anyi. **4** O Onyenwe anyi, Chineke, Onye puru ime ihe niile ruo ole mgbe ka iwe gi ga-adi oku megide ekpere ndi gi? **5** I jirila anyi mmiri dika a ga-asj na o bu achicha zuo ha nri; i meela ka ha nuo anya mmiri n'ihe otutu. **6** I meela ka anyi buru ihe na-eweta esemokwu n'etiti ndi agbataobi anyi, ndi iro anyi na-achikwa anyi ochi. **7** O Chineke, Onye puru ime ihe niile, kpoghachi anyi azu, mee ka ihu gi nwukwas anyi, ka e nwee ike izoputa anyi. **8** I sitere n'ala Ijpt weputa osisi vainji; i chupuru mba ndi ozo, kuo ya. **9** I sachaara ya ala, mgborogwu ya bara n'ime ala nke oma, o juputakwara ala ahụ

niile. **10** Ndo ya kpuchiri ugwu niile, alaka ya gbasara kpuchie osisi sida ukwu sida. **11** O wasaala alaka ya ruo oke osimiri wasaakwa ume ya ruo osimiri. **12** Gini mere i ji tiwasia mgbidi ya niile si otu a mee ka ndi niile na-agafe ghoro mkpuru ya? **13** Oke ezi si n'oke ohia na-emebisi ya, umu ahulu si n'ohia di iche iche na-ejikwa ya emere ihe oriri. **14** Loghachikwute anyi, O Chineke, Onye puru ime ihe niile. Si n'eluigwe ledata anyi ma hu! Letakwa osisi vainji a, **15** mgborogwu nke aka nri gi kuru, okpara nke i zulitere nye onwe gi. **16** E gbutoala osisi vainji gi, e ji oku repa ya; mgbe i bara mba, ndi gi na-ala n'iyi. **17** Ka aka gi dikwas nwoke ahụ no n'aka nri gi, nwa nke mma du onye i zulitere nye onwe gi. **18** Mgbe ahụ, anyi agaghị esikwa n'ebe i no laghachi azu; tutee anyi, anyi ga-akpokukwa aha gi. **19** Kpoghachi anyi azu, O Onyenwe anyi, Chineke, Onye puru ime ihe niile mee ka ihu gi nwukwas anyi, ka e nwee ike zoputa anyi.

81 Abu Oma nke diri onyeisi Abu. Abu nke Asaf n'usoro gittit. Bukuo Chineke bu ike anyi abu onu, tikusie Chineke Jekob mkpu ike! **2** Bidonu iti egwu, kuo ihe iti egwu, kponu ubo akwara na-enye abu utu na une. **3** Funu opi ike n'oge onwa ohuru, na mgbe onwa gbaputara n'uju ya, n'ubochi mmemme anyi; **4** nke a bu iwu diri Izrel, ukuru Chineke nke Jekob. **5** O mere ka o guzosie ike dika iwu nye Josef mgbe o puru imegide Ijpt. Anukwara m olu n'asusu nke m na-amaghi, ka o na-asi: **6** "Ewezugala m ibu aro site n'ubu ha; aka ha abuo nwere onwe ha site n'iru oru. **7** N'ime ihe mgbu unu, unu kporo oku, anaputara m unu, azara m unu site n'egbe eluigwe; anwara m unu na mmiri nke Meriba. (Sela) **8** "Nuru nu, ndi m, aga m adu unu aka na nti, a sikwari na unu ga-ege m nti, unu ndi Izrel! **9** Unu agaghị enwe chi ndi mba ozo n'etiti unu; unu agaghị akpokwa isiala nye chi si ala ozo. **10** Abu m Onyenwe anyi Chineke unu, onye kpoputara unu site n'ala Ijpt. Meghe onu unu ka o saa mbara, aga m emeju ya. **11** "Ma ndi m ekweghi ige m nti. Izrel emekwaghị dika m gwara ha. **12** Ya mere, ahapuru m ha na ndi isiike ha, ka ha soro ncheputa nke echiche ha. **13** "Ewoo, a si na ndi m gaara ege m nti, a sikwa na Izrel ga-eso uzo m niile. **14** O gaghị adj anyi mgbe m ga-eji ike m, wezuga ndi iro ya site n'onodu ha. Aga m eweli aka m, megide ndi iro ya niile. **15** Ndi niile kporo Onyenwe anyi asi, ga-ada n'ihu ya n'uju. Ita ahulu ha ga-adigidekwa, ruo ebighi ebi. **16** Ma a ga-eji utu oka wiiti kachasi mma, nyejuo unu afo; aga m ejikwa mmanu ahụ nke sitere n'oke nkume, nyejuo unu afo."

82 Abu Oma Asaf. Chineke na-ewere onodu ichi isi n'etiti ogbako di ukwu; o na-ekpebi ikpe n'etiti chi niile. **2** Ruo ole mgbe ka unu ga-anogide na-ekpe ikpe na-ezighi ezi? Ruo ole mgbe ka unu ga na-egosi ndi ajo omume ihuoma? (Sela) **3** Kperenu ndi na-adighi ike na ndi na-enweghi nna ikpe ziri ezi; hunu na ndi ogbenye na ndi a na-emegbu nwetara ihe ruuru ha. **4** Gbaputanu ndi na-adighi ike na ndi

no na mkpa; naputa ha site n'aka ndi ajo omume. **5** Ha amaghị ihe obula, ha aghotaghị ihe obula. Ha na-ejeharị n'ochichiri; ntola niile nke uwa na-ama jijiji. **6** "Asiri m, 'Unu bu "chi," unu niile bu umu ndi ikom nke Onye kachasi ihe niile elu." **7** Ma unu ga-anwu onwu dika mmadu ndi ozo; unu ga-ada dika ndi ochichi ozo." **8** O Chineke, bilie kpee uwa ikpe, n'ihu na mba niile bu ihe nketa gi.

83 Abụ, bu Abụ Oma Asaf. O! Chineke agbachikwala nkiti. Biko, Chineke, ahapukwala ikwu okwu, anokwala juu. **2** Lee na ndi iro gi no na-ebigbo, ndi kporo gi asi na-eweli isi ha. **3** Ha ji aghugho na-agba izu imegide ndi gi; ha na-atu atumatu ojoo megide ndi i huru n'anya. **4** Ha na-asi, "Bianu ka anyi laa mba a n'iyi, ka a ghara ichetakwa aha Izrel ozo." **5** Ha ji otu obi na-agbarita izu; ha agbaala ndu imegide gi, **6** ulo ikwu niile nke ndi Edom, na ndi Ishmel, na ndi Moab, na ndi Haga, **7** na ndi Gebal, na ndi Amon, na ndi Amalek, na ndi Filistia, ha na ndi Taja. **8** O buladi ndi Asirja esorokwala ha, igba ndi agburu Lot ume. (Sela) **9** Mee ha dika i si mee ndi Midia, na dika i mere Sisera na Jabin, n'akuku iyi Kishon, **10** ndi lara n'iyi n'Endoa ma ghoo ihe dika nsi anu e kpofuru ekpofu n'ala. **11** Mee ka ndi ogaranya ha dika Oreb na Zeeb, ka umu ndi ikom eze ha niile dika Zeba na Zalmuna, **12** ndi sirji, "Ka anyi nwetara onwe anyi, ebe ita nri umu anumanu niile nke Chineke." **13** O Chineke m, mee ha ka dika ahijha ifufe na-efegharị gburugburu, maobu dika igbugbo oka n'ebe ifufe di. **14** Dika oku na-erepia oke ohia, maobu nke na-ere n'elu ugwu, **15** si otu a were oke ifufe chuo ha oso, jiri oke ifufe nke na-eso mmiri ozuzo mee ka ha noro n'onodu obi olulo mmiri. **16** Were ihere kpuchie ha ihu, ka ndi mmadu si otu a choo aha gi, O Onyenwe anyi. **17** Ka ha nodu n'onodu ihere na ida mba mgbe niile; ka ha laa n'iyi n'onodu mweda n'ala. **18** Mee ka ha mata na gi, onye aha ya bu Onyenwe anyi, na o bu naani gi bu Onye kachasi ihe niile elu n'awa niile.

84 Abụ Oma nke diri onyeisi Abụ. Abụ Oma umu Kora n'usoro gittiti. Lee ka ebe obibi gi si maa mma, O Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile! **2** O na-agusi mkpuruobi m aguu ike, e mkpuruobi m na-adakwa mba, ibata n'ogige Onyenwe anyi; mkpuruobi m na anu ahụ m na-eti mkpu na-acho Chineke di ndu. **3** O buladi umu nmanu nta nke eluigwe, achotala ebe obibi; eleke achotakarala onwe ya akwu, ebe o ga na-edebe umu ya, n'akuku ebe ichu aja nso gi, O Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Eze m na Chineke m. **4** Ndi a goziri agozi ka ndi bi n'ulo gi bu; ha na-eto gi mgbe niile. (Sela) **5** Ndi a goziri agozi ka ha bu, bu ndi ike ha nwere di na gi, ndi kpebiri n'obi ha iga njem. **6** Mgbe ha na-esite na Ndagwurugwu Baka na-agafe, ha na-eme ya ka o buru ebe isi iyi di iche iche na-asoputa; mmiri ozuzo mbu na-ewere ngozi niile kpuchie ya. **7** Ike ha na-abawanye abawanye, tutu ha niile n'otu na otu, abja guzo n'ihu Chineke na Zayon. **8** O Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, nuru ekpere m. Gee m

nti, gi Chineke nke Jekob. **9** Lekwasị anya n'ota anyi, O Chineke, jiri ihuoma lekwasị onye gi e tere mmanu anyi. **10** Otu mkpuru ubochi a noro ebe ozo; o ga-akara m mma ibu onye nche n'onu uzo ulonso Chineke m, karja ibi n'ulo ikwu nke ndi ajo omume. **11** Onyenwe anyi Chineke bu anyanwu na ota; Onyenwe anyi na-enye ihuoma na nsopuru; o naghị egbochi ihe oma obula site n'ebe ndi na-eje ije n'izuoke no. **12** O Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ngozi na-adiri ndi niile na-atukwasị gi obi.

85 Abụ Oma nke diri onyeisi Abụ. Abụ Oma umu Kora. O Onyenwe anyi, i gosila ala gi ihuoma; i nyeghachila Jekob akunuba ya. **2** I gbagharala ajo omume ndi gi, kpuchikwaa mmehie ha niile. (Sela) **3** I kwusila iwe oke iwe gi, I sikwala n'idi oku nke iwe gi chigharja. **4** Kpoghachi anyi azu, O Chineke, Onye Nzoputa anyi, wezuga iwe gi site n'ebe anyi no. **5** O bu ruo mgbe ebighi ebi, ka i ga na-eweso anyi iwe: I ga-eme ka iwe gi digide ruo ogbo niile? **6** I gaghi eme ka anyi dikwa ndu ozo ka ndi gi nuri onu n'ime gi? **7** O Onyenwe anyi, gosi anyi ihunanya gi nke na-adigide, nyekwa anyi nzoputa gi. **8** Aga m ege nti mara ihe Chineke, onye bu Onyenwe anyi ga-ekwu; o na-ekwe ndi ya, ndi nso ya nkwa udo, ma ka ha ghara iloghachi na nzuzu. **9** N'ezie, nzoputa ya di nso ndi na-atu egwu ya, ka ebube ya si otu a digide n'ala anyi. **10** Ihunanya na ikwesi ntukwasị obi ezukotala; ezi omume na udo esutula onu. **11** Ikwesi ntukwasị obi ga-esite n'ala puputa, ezi omume ga-esite n'eluigwe ledata anyi. **12** N'ezie, Onyenwe anyi ga-enye ihe di mma, ala anyi gamikwa mkpuru ubi ya. **13** Ezi omume ga-aga n'ihu ya, idoziri ya uzo o ga-esi gaa.

86 Ekpere Devid. Gee m nti, O Onyenwe anyi, ma zakwa m, n'ihu na abụ m ogbenye na onye no na mkpa. **2** Chebe ndu m, n'ihu na m na-erubere gi isi; zoputa ohu gi onye nke na-atukwasị gi obi. I bu Chineke m; **3** meere m ebere, O Onyenwe m, n'ihu na ana m akpoku gi ogologo ubochi niile. **4** Wetara ohu gi onu, n'ihu na o bu gi, O Onyenwe m, ka m na-eweliri mkpuruobi m. **5** I bu onye na-agbaghara ajo omume na onye di mma, O Onyenwe m, i juputara n'ihunanya nye ndi niile na-akpoku gi. **6** O Onyenwe anyi, nuru ekpere m; gekwaa nti n'akwa ariri gi m maka ebere. **7** N'ubochi nsogbu m, aga m akpoku gi, n'ihu na i ga-aza m. **8** N'etiti chi niile, i nweghi oyiri, O Onyenwe m; o dighi oru ebube obula a puru i si na o di ka nke i na-aru. **9** Mba niile i kere ga-abia n'ihu gi, fee gi ofufe, O Onyenwe anyi; ha ga-ebutere aha gi ebube. **10** N'ihu na i di ukwu na-arukwa oru ebube di iche iche; o bu naani gi bu Chineke. **11** Kuziere m uzo gi, O Onyenwe anyi, ka m dabere n'ikwesị ntukwasị obi gi; nye m obi na-adighi agba abuo, ka m nwee ike tuo egwu aha gi. **12** Aga m eji obi m niile too gi, O Onyenwe anyi, na Chineke m; aga m ebulikwa aha gi elu ruo mgbe niile ebighi ebi. **13** N'ihu na ihunanya gi n'ebe m no di ukwu; i sitela n'omimi nke di ala site n'ala ndi nwuru

anwụ doputa m. (Sheol h7585) **14** O Chineke, ndị mpako na-eme gide m; otu ndị mmadụ na-eme ihe ike na-achọ igbu m, ha bu ndị na-eghị gi kporo ihe obula. **15** Ma gi, Onyenwe anyi, i bu Chineke onye omiiko na onye amara, iwe adighi ewe gi ngwangwa, i juputara n'ihunanya na ikwesi ntukwasị obi. **16** Chee m ihu, mekwaara m amara. Nye ohu gi ike gi, zoputakwa nwa ohu gi nwanyn n'ih i na m na-egere gi ozi. **17** Gosi m ihe iribama nke ga-egosiputa idi mma gi, ka ndi iro m hu ya si otu a buru ndi ihere ga-eme, n'ih na gi, O Onyenwe anyi, nyere m aka ma kasiekwa m obi.

87 Abụ Oma umu Kora. Otu Abụ. Chineke atọla ntọala ya n'elu ugwu nso ahu; **2** Onyenwe anyi huru onu uzo ama Zayon n'anya, karija ebe obibi niile nke Jekob. **3** Ihe di iche iche nke di ebube ka a na-ekwu banyere gi, O obodo Chineke; (Sela) **4** "Aga m agunye Rehab na Babilon, dika ndi na-asopuru m, aga m agunyekwa ndi Filistia, na ndi Taja, na ndi Kush, aga m asi, 'A muru nke a na Zayon.'" **5** N'ezie, a ga-ekwu okwu banyere Zayon si, "A muru nke a na nke ozo n'ime ya, ya onwe ya, bu Onye kachasi ihe niile elu, ga-eme ka o guzosie ike." **6** Onyenwe anyi ga-ede n'ime akwukwo usoro nke ndi mmadu: "A muru onye a na Zayon." **7** Dika ha na-eti egwu, ha ga-abu bu si, "Isi iyi m niile di na gi."

88 Abụ, bu Abụ Oma umu Kora, nke diri onyeisi Abụ. N'usoro olu abụ Mahalat leannot. Abụ Maskil nke Heman onye Ezra. O Onyenwe anyi, Chineke onye na-azoputa m, n'ehihie na abali ka m na-eti mkpu akwa n'ihu gi. **2** Ka ekpere m bia n'ihu gi. Chee nti gi nuru akwa m. **3** N'ih na otutu nsogbu ejuputala mkpurubi m, anọ m nso n'onu uzo onwu. (Sheol h7585) **4** Agunyela m n'etiti ndi na-arida n'olulu. Adi m dika onye na-enweghi ike. **5** A hoputara mu na ndi nwuru anwu iche, dika ndi e gburu egbu na-edina n'ili, ndi nakwaghi echeta ozo, ndi e kewapuru site na nlekota gi. **6** I tubanyela m n'ime olulu dikariri omimi, olulu nke ochichiri juputara n'ime ya. **7** Oke iwe gi na-aniyigide m nke ukwu; i jirila ebili mmiri gi niile kpuchigide m. (Sela) **8** I napula m ndi enyi m, ndi m huru n'anya, mee ka m buru ihe a na-aso oyi n'ebe ha no. Abu m onye emechibidoro uzo; nke n'enweghi ike ipu ezi; **9** anya m adighi ahukwa uzo n'ih i ru uju. O Onyenwe anyi, ubochi niile ka m na-akpo ku gi; ana m agbasa aka m abu n'ihu gi, **10** o bu ndi nwuru anwu ka i na-egosi oru ebube gi? Ndi nwuru anwu, ha na-ebili too gi? (Sela) **11** O bu n'ime ili ka a na-ekwuputa ihunanya gi? A na-ekwuputa ikwesi ntukwasị obi gi n'ebe ila n'iyi? **12** A na-amata banyere oru ebube gi n'ebe ochichiri di? Ma o bu oru ezi omume gi, na idi mma gi niile n'ala ndi e chezozo echezo? **13** Ma Onyenwe anyi m, o bu gi ka m na-akpo ku. Ututu niile ka ekpere m ga na-abia n'ebe i no. **14** O Onyenwe anyi, ginji mere i jiri ju m? Ginji mekwara i jiri zonari m ihu gi? **15** Site na mgbe okorobia m, abu m onye a na-esogbu, onye nokwa onwu nso; ataala m ahuhu oke ujo gi, anọ m n'onodu ida mba. **16** Oke iwe gi

agabigala n'ahu m; ihe egwu gi alaala m n'iyi. **17** Ha na-aga m gburugburu ubochi niile dika idee mmiri; ha gbara m gburugburu n'akuku niile. **18** I napula m ndi enyi m na ndi m huru n'anya; ochichiri bu enyi m nokarisiri m nso.

89 Abụ maskil nke Etan, onye Ezra. Aga m abụ abụ banyere oke ihunanya Onyenwe anyi ruo mgbe ebighi ebi; aga m eji onu m mee ka ogbo niile mara maka ikwesi ntukwasị obi gi. **2** Aga m ekwuputa na ihunanya gi na-adigide ruo mgbe ebighi ebi; na i mere ka ikwesi ntukwasị obi gi, guzosie ike n'eluigwe. **3** Onyenwe anyi siri, "Mu na onye m hoputara agbaala ndu. Anuokwala m iyi nye ohu m Devid si, **4** 'Aga m eme ka agburu gi guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi meekwa ka ocheeze gi digide ruo ogbo niile.'" (Sela) **5** O Onyenwe anyi, eluigwe na-eto oru ebube gi niile, na ikwesi ntukwasị obi gi, n'etiti nzuko ndi di nso. **6** N'ih, o bu onye n'eluigwe niile, ka a ga-eji tunyere Onyenwe anyi? Onye yiri Onyenwe anyi n'etiti ndi mmu ozi niile? **7** Na nzuko ndi nso, Chineke bu onye a na-atu oke egwu; o di oke egwu karija ndi niile gbara ya gburugburu. **8** O Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile, onye dika gi? Gi, O Onyenwe anyi, di ike nke ukwu, ikwesi ntukwasị obi gi na-aga gi gburugburu. **9** I na-achị osimiri nke ji ike na-aso; mgbe ebili mmiri ya na-amali elu; i na-eme ka ha dajuo. **10** I zopjara Rehab dika otu n'ime ndi ahụ e gburu egbu; jiri aka gi di ike chusasi ndi iro gi. **11** O bu gi nwe eluigwe; gi nwekwa uwa, o bu gi toro ntọala elu uwa dum, na ihe niile di n'ime ya. **12** O bu gi kere ugwu na ndida; Taboa na Hemon na-abu abụ onu n'ih aha gi. **13** Aka gi ka e mejuputara n'ike; aka gi di ike, a na-ebuli aka nri gi elu. **14** Ezi omume na ikpe ziri ezi, bu ntọala ocheeze gi; ihunanya na ikwesi ntukwasị obi, na-aga n'ihu gi. **15** Ndi a goziri agozi ka ndi ahụ bu ndi na-eji olu iti mkpu onu na-abuku gi abụ, ndi na-egharikwa n'ih nke ihu gi, O Onyenwe anyi. **16** Ha na-anuri onu n'aha gi ogologo ubochi niile; ha na-anuri n'ezie omume gi. **17** N'ih na i bu ebube na ike ha, site n'ihuoma gi, i na-ebuli mpi anyi elu. **18** N'ezie, ota anyi bu nke Onyenwe anyi, eze anyi bukwa nke Onye nso Izrel. **19** I kwuru okwu otu mgbe site n'ohu, nye ndi gi kwesiri ntukwasị obi si: "Enyela m otu onye di ike agha ike; Ebuliela m otu nwa okorobia elu site n'etiti ndi m. **20** Achotala m Devid ohu m, were mmanu nso m tee ya. **21** Aka m ga-aga ya ume; n'ezie, aka m ga-eme ka o di ike. **22** O dighi onye iro ga-abjakwasị ya, na mberede; o dighi onye ajo omume ga-eme gbu ya. **23** Aga m etigbu ndi iro ya niile n'ihu ya. Aga m emekwa ka ndi niile na-akpo ya asi laa n'iyi. **24** Ihunanya m kwesiri ntukwasị obi ga-adinyere ya, site n'aha m, a ga-ebuli mpi ya elu. **25** M ga-edo aka ya n'oke osimiri, dokwaa aka nri ya n'osimiri niile. **26** O ga-akpo m si m, 'I bu Nna m, burukwa Chineke m, na oke Nkume nzoputa m.' **27** Aga m eme ya nwa mbu m, onye kachasi di elu n'ebe eze niile nke uwa no. **28** Aga m eme ka ihunanya m nwere n'ebe o no digide ruo ebighi ebi, ogbugba ndu mu na ya ga-adigidekwa.

29 Aga m eme ka agburu ya guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi, ocheeze ya ga-adigidekwa dika eluigwe na-adigide. 30 “O buru na umu ya elefu iwu m niile anya, gharakwa ijeghari n’uzo m niile, 31 o buru na ha elejia ukpuru m niile anya, hapukwa idebe ihe m nyere ha n’iwu, 32 aga m eji mkporo taa ha ahuhu maka mmehie ha, tikwaa ha utari maka njehie ha; 33 ma agaghị m ewezuga ihunanya m, n’ebe ha no. Ma o bu laa azu n’ikwesị ntukwasị obi m. 34 Agaghị m emeru ogbugba ndu m. Agakwaghị m agbanwe ihe obula siterela n’onu m puta. 35 Ejirila m idi nso m nuo iyi, kpebie na m apughị ighara Devid ugha, 36 na agburu ya ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi, ocheeze ya ga-adigidekwa n’ihu m ka anyanwu na-adigide. 37 O ga-adigide ruo ebighi ebi dika onwa. E, dika onwa ahu, onye akaebe m kwesiri ntukwasị obi na mbara eluigwe.” (Sela) 38 Ma i julia, i werela nleli jukwa, i na-ewe iwe di ukwu megide onye gi e tere mmanu. 39 I julia ogbugba ndu gi na ohu gi gbara i meruola okpueze ya n’ime ntu di n’ala. 40 I kutuola mgbidi gbara ya gburugburu, i meela ka ebe ya niile e wusiri ike buru ihe dapjara adapia. 41 Ndi niile si uzo ahu na-agafe, ezuruchaala ihe niile o nwere. Ndi agbataobi ya na-akwakwa ya emo. 42 I meela ka aka nri ndi iro ya di elu; mekwaa ka ndi iro ya nuri onu. 43 I meela ka aka o ji jide mma agha ya suo ngongo, i nyereghị ya aka mgbe agha dara. 44 I meela ka ima mma ya gwusja. I tudakwala ocheeze ya n’ala. 45 I meela ka ubochi ndu nke okorobia ya di mkpumpku. I ji ihere dika akwa kpuchie ya. 46 Ruo ole mgbe Onyenwe anyi, ka i gazonari onwe gi? Ruo ole mgbe ka iwe gi di ukwu ga-eregide dika oku? 47 Cheta, na ndu m bu ihe na-agafe ngwangwa. N’ihi ihe efu ginj ka i ji kee mmadu niile! 48 Olee onye ahu nwere ike idi ndu ghara ihu onwu anya, maobu zoputa onwe ya site n’ike nke ili? (Sela) (Sheol h7585) 49 O Onyenwe anyi, olee ebe oke ihunanya mbu di, nke i siteri n’ikwesị ntukwasị obi gi nuporo Devid n’iyi? 50 Onyenwe m, cheta otu e si leda ndi ohu gi anya, otu m si anagide n’ime obi m ichi ochi niile nke ndi mba niile. 51 O Onyenwe anyi, ichi ochi nke ndi iro gi ji akwa m emo, nke ha ji lejia nzo ukwu niile nke onye gi i tere mmanu. 52 Otuto diri Onyenwe anyi ruo mgbe ebighi ebi.

90 Ekpere Mosis, bu onyezi Chineke. O Onyenwe anyi, ebe obibi ka gi onwe gi buru nye anyi n’ogho niile. 2 Tupu e kee ugwu niile, na tupu a kpuo uwa na elu uwa, siteri na mgbe ebighi ebi ruo ebighi ebi, i bu Chineke. 3 I na-eme ka mmadu laghachi buru aja mgbe i kwuru okwu si, “Unu umu mmadu, laghachi buru aja.” 4 Puku afo di n’anya gi dika otu ubochi; ha dika unyaahu gafere agafe maobu ka otu awa nke anyasi. 5 N’ime ura nke onwu ka i na-ekpochapu mmadu; ha dika ahijia ohuru nke na-epupu n’isi ututu, 6 o bu ezie na o na-agbawa uzari na-etokwa eto n’ututu, ma n’anyasi, o na-akponwu ma-achanukwaa. 7 E meela ka anyi gwusja n’ihi oke iwe gi megide anyi; anyi na-amakwa jijiji n’ihi

onuma gi. 8 I gbsaala njehie anyi niile n’ihu gi. I nahuzukwa mmehie nzuzo anyi niile. 9 Ogologo ubochi anyi niile na-agabiga n’oke iwe gi; afo ndu anyi nke foduru ka anyi na-ebi dika okwu e ji nwayoo kwuo na mwute. 10 Ogologo ubochi anyi niile nwere ike ruo afo iri asaa, maobu afo iri asato, ma o buru na ike anyi adigide, ma otu o di, nke a ga-asị na o bu ya kachasi mma na-epuputa na nsogbu na isu ude, n’ihi na ha na-agabiga osiso, anyi onwe anyi na-efelakwa. 11 Onye puru ighota idi ike nke oke iwe gi? N’ihi na oke iwe gi di ukwu dika itu egwu kwesiri gi si di ukwu. 12 Kuziere anyi igu ubochi niile nke ndu anyi onu, ka anyi si otu a nweta obi amamihe juputara. 13 O Onyenwe anyi, nwee ntughari obi! Tutu ruo ole mgbe ka o ga-ad? Meere ndi ohu gi ebere. 14 Jiri ihunanya gi nke na-adigide adigide, mejuputa anyi n’ututu, ka anyi nwee ike ibu abu onu ma nwekwaa obi utu ogologo ubochi ndu anyi niile. 15 Mee ka anyi nwee obi utu, nke onugogu ubochi ya ga-adikwa ka onugogu ubochi niile i tara anyi ahuhu, ka onugogu afo ya dikwa ka onugogu afo niile anyi hurula nsogbu. 16 Kwere ka ndi ohu gi hu oru gi di iche iche, ka umu ha hukwa ima mma gi. 17 Ka ihuoma Chineke, Onyenwe anyi dikwasị anyi; mee ka oru aka anyi guzosie ike, e, mee ka oru aka anyi guzosie ike.

91 Onye ahu na-ebi n’ebe mgbaba Onye kachasi ihe niile elu ga-ezu ike n’okpuru ndo Onye puru ime ihe niile. 2 Nke a ka m ga-ekwu maka Onyenwe anyi, “O bu ebe mgbaba m na ebe nchebe m e wusiri ike, Chineke m, onye m na-atukwasị obi m.” 3 N’ezie, o ganaputa gi site n’onya nke onye osi onya na site n’aka ajo orja na-efe efe na-eweta ila n’iyi. 4 O ga-eji nku ya kpuchie gi. O bukwa n’okpuru nku ya abuo, ka i ga-agbaba zere ndu, ikwesi ntukwasị obi ya ga-echebe gi, ghokwara gi ota. 5 I gaghị atu egwu ihe itu oke egwu nke abali, maobu aku na-efeghari n’ehihie, 6 maobu ajo orja na-efe efe, nke na-efeghari n’ochichiri, ma o bukwanu ihe mbibi mberede na-eme n’ehihie. 7 Puku mmadu puru ida n’akuku gi, iri puku mmadu nwekwara ike ida n’akuku aka nri gi, ma ihe ojoo ndi a agaghị erute gi nso. 8 O bu naani anyi abuo ka i ga-eji hu ntaramahuhu nke ndi ajo omume. 9 O buru na i mee Onye kachasi ihe niile elu ebe obibi gi, o buladi Onyenwe anyi, onye bu ebe mgbaba m, 10 mgbe ahu, ihe ojoo obula enweghi ike idakwasị gi; ihe ike obula enweghi ike ibjaru ulo obibi gi nso. 11 N’ihi na o ga-enye ndi mmuo ozi ya iwu banyere gi, ka ha chebe gi n’uzo gi niile. 12 Ha ga-eji obu aka ha, bulie gi elu ime ka i ghara ikpobi ukwu gi na nkume. 13 I ga-azokwasị odum na ajuala ukwu, zogbukwaa odum na-akpa ike, na agwo ojoo. 14 “N’ihi na o huru m n’anya, Mu onwe m ga-agbaputa ya, ka Onyenwe anyi kwuru; aga m echebe ya, n’ihi na o maara aha m. 15 O ga-akpoku m, aga m azakwa ya. Aga m anonyere ya n’ime nsogbu ya, aga m adoputa, ma sopurukwa ya. 16 Aga m eji ogologo ndu mee ka afo ju ya, gosikwa ya nzoputa m.”

92 Abụ Oma. Abụ maka ụbọchị izuike. Ọ bụ ihe ziri ezi ito Onyenwe anyị, na iti egwu nye aha gi, gi Onye kachasi ihe niile elu, 2 ikwuputa ihunanya gi n'ututu, na ikwesi ntukwasi obi gi n'abali, 3 jiri ihe iti egwu ubo akwara na une buorog gi abụ di uto. 4 N'ih na i na-eme ka obi di m uto, site n'oru gi niile, o Onyenwe anyi, Ọ bụ ya mere m ji na-abu abụ onu. 5 Lee ka oru gi si di ukwu, Onyenwe anyi. Leekwa udi echiche miri emi i na-eche. 6 Ndi uche koru amaghi nke a, ndi nzuzu enweghi nghota, 7 o bu ezie na ndi ajo omume na-etoputa dika ahijha ndi na-emekwa ajo ihe na-eto na-awasa, a ga-ala ha n'iyi ruo mgbe ebighi ebi. 8 Ma gi, O Onyenwe anyi, bu onye e buliri elu ruo mgbe ebighi ebi. 9 N'ezie, ndi iro gi niile, Onyenwe anyi, e ndi iro gi niile ga-ala n'iyi; ndi niile na-eme ajo ihe ka a ga-achusas. 10 I meela ka mpi m di elu dika oke ehi na-akpa ike; awasala m manu di mma. 11 Ejirila m anya m abuo hu ka e meriri ndi iro m; ejirila m nti m nu maka ila n'iyi nke ndi iro m afọ tara mmiri. 12 Ma ndi ezi omume ga-awa igu dika osisi nkwi; ha ga-ebukwa ibu dika osisi ukwu sida nke Lebanon, 13 nke a kuru n'ime ulo Onyenwe anyi, ha ga-eto, wasaakwa n'ime ogige Chineke anyi. 14 Ha gami mkpuru, o buladi mgbe ha mere agadi. Ha ga-ejuputakwa n'ahijha ndu. 15 na-ekwuputa, "Onyenwe anyi bu Onye ziri ezi; o bu Oke Nkume m, o dikwaghi ajo omume di n'ime ya."

93 Onyenwe anyi bu eze, o na-eyikwasi ima mma dika uwe; Onyenwe anyi na-eyikwasi ima mma dika uwe, o dikwa ike nke ukwu; n'ezie, uwa niile na-eguzosikwa ike; apughikwa iwezuga ya n'onodu ya. 2 Ocheeze gi eguzosiela ike siteri na mgbe ochie; i na-adikwa site n'ebighi ebi ruo ebighi. 3 Oke osimiri niile amaliela elu, O Onyenwe anyi; oke osimiri niile eweliela olu ha elu; ebili mmiri niile nke oke osimiri na-amali elu na-eme mkpotu. 4 Onyenwe anyi onye no n'elu, di ukwu karja mkpotu nke oke osimiri niile na-eme, ma kariakwa uda nke ebili mmiri nke oke osimiri. 5 Ukpuru gi niile, Onyenwe anyi na-eguzosi ike; idi nso bu ihe e ji choo ulo gi mma ruo ubochi na-enweghi ogwugu.

94 O Onyenwe anyi, Chineke onye na-abo obo, o Chineke, onye na-abo obo, ziputa onwe gi. 2 Bilie, o Onye Ikpe nke uwa; kwughachi ndi nganga ugwo oru ruuru ha. 3 Onyenwe anyi, o bu ruo ole mgbe? O bu ruo ole mgbe ka ndi na-eme ajo omume ga-anogide na-anuru onu? 4 Ha na-ekwuwapu okwu mpako; ndi niile na-eme ajo ihe juputara n'itu onu. 5 Ha na-azopia ndi gi, O Onyenwe anyi; ha na-emegbu ihe nketa gi. 6 Ha na-egbu ndi di ha nwuru na ndi obja; ha na-egbu ndi na-enweghi nna. 7 Ha na-asj, "Onyenwe anyi anaghi ahụ ihe ndi a; Chineke Jekob na-agba nkiti." 8 Lezieny anya, unu ndi amamihe koru n'etiti ndi m; unu ndi nzuzu, olee mgbe unu ga-amuta ihe? 9 O putara na onye kpuru nti anaghi anu ihe? O putara na onye kere anya anaghi ahụ uzọ? 10 O putara na onye na-adọ mba niile aka na

nti agaghị ata ha ahụhụ? O putara na onye na-ezi mmadu ihe enweghi ihe omuma? 11 Onyenwe anyi maara echiche obi mmadu; o maara na ihe mmadu na-eche n'obi ya bu naani ihe na-enweghi isi. 12 Onye a goziri agozi ka mmadu ahụ bu, onye i na-adọ aka na nti, O Onyenwe anyi, onye ahụ i na-akuziri ihe site n'iwu gi; 13 i na-enye ya izuike site n'ubochi nsogbu; tutu ruo mgbe a ga-egwuru ndi ajo omume olulu. 14 N'ih na Onyenwe anyi agaghị ajụ ndi ya; o gaghị agbakuta ihe nketa ya azu. 15 Ezi omume ga-abu ntala ikpe ikpe niile; ndi niile ndi ziri ezi n'obi ga-agbasokwa ya. 16 Onye ga-ebiliri m imegide ndi ajo omume? Onye ga-eguzo n'onodu m imegide ndi na-eme ajo ihe? 17 A si na Onyenwe anyi abighi nyere m aka, agaara m rii abụ onye nwuru anwu. 18 Mgbe m kwuru si, "Ukwu m na-agbuchapu," o bu ihunanya gi, O Onyenwe anyi, kwagidere m. 19 Mgbe oke nchekasi obi batara n'ime m, nkasiobi gi wetara mkpuruobi m onu. 20 A ga-ejikota gi na ocheeze ochichi ya ruru aru, nke na-eweta mmekpa ahụ site n'iwu ya? 21 Ndi ajo omume na-ejikota onwe ha imegide ndi ezi omume na-amakwa ndi aka ha di ocha ikpe onye. 22 Ma Onyenwe anyi a burula ebe mgbaba e wusiri ike nye m, na Chineke m na oke nkume ebe m na-ezere ndu. 23 O ga-akwughachi ha ugwo oru kwesiri memhie ha, lakwaa ha n'iyi n'ih ajo omume ha; Onyenwe anyi Chineke anyi ga-ala ha n'iyi.

95 Bianu ka anyi jiri onu bukwo Onyenwe anyi abu; ka anyi tikoo oke nkume nzoputa anyi mkpu onu. 2 Ka anyi jiri ekele biakwute ya jirikwa iti egwu na ibu abu jaa ya mma. 3 N'ih na Onyenwe anyi bu Chineke di ukwu, eze ukwu kachasi chi niile elu. 4 Ebe niile michasiri emi nke uwa di n'aka ya, ebe kachasi elu nke ugwu niile bukwa nke ya. 5 Osimiri niile bu nke ya, n'ih na o bu ya kere ha, aka ya kpuru ala akoro niile. 6 Bianu ka anyi kpo isiala n'ofufe, ka anyi gbuo ikpere n'ala n'ihu Onyenwe anyi, onye kere anyi; 7 n'ih na o bu Chineke anyi anyi bukwa ndi o na-azu dika aturu, igwe aturu o na-elekota anya. Taa, o buru na unu anu olu ya, 8 "Unu emela ka obi unu sie ike dika unu mere na Meriba, maobu dika unu mere n'ubochi ahụ na Masa n'ime ozara, 9 ebe nna nna unu ha n'ara m, n'agbanyeghi na ha huru ihe niile m mere. 10 Iri afọ anọ ka m were iwe megide ogbo ahụ; ekwuru m si, 'Ndi a bu ndi obi ha na-akpafu akpafu site n'ebe m no, ha amatabeghi uzọ m niile.' 11 N'ih nke a, anuru m iyi n'uwe, si, 'Ha agaghị abanye n'izuike m ma oti.'"

96 Bkuonu Onyenwe anyi abu ohuru, bkuonu Onyenwe anyi abu, unu uwa niile. 2 Bkuonu Onyenwe anyi abu, toonu aha ya; kwuputanu nzoputa ya site n'otu ubochi ruo n'ubochi nke ozo. 3 Kwusaanu ebube ya n'etiti mba niile, kosakwanu banyere oke oru ya niile n'etiti ndi niile di iche iche. 4 N'ih na Onyenwe anyi di ukwu, burukwa onye kwesiri inata otuto; onye a na-atu egwu karja chi ozo niile ka o bukwa. 5 N'ih na chi niile nke mba niile di iche iche

bụ arụsị efu, maọbụ Onyenwe anyị kere eluigwe niile. **6** Ima mma na ebube dị n'ihu ya; ike na otuto dị n'ebe nso ya. **7** Nyenụ Onyenwe anyị, unu ezinaụlọ nke mba niile dị iche iche, nyenụ Onyenwe anyị nsopurụ na ike. **8** Nyenụ Onyenwe anyị nsopurụ ruuru aha ya; werenụ onyinye bata n'ime ogige ya. **9** Kpọonụ isiala nye Onyenwe anyị n'ima mma nke idị nso ya; maa jijiji n'ihu ya, unu ụwa niile. **10** Kwusaa n'etiti mba niile sị, "Onyenwe anyị na-achi." Elu ụwa kwụ chīm, a pughị iwezuga ya n'ọnọdụ ya; ọ ga-eji ikpe ziri ezi kpee ndị niile ikpe. **11** Ka mbara eluigwe nūrja, ka ụwa nwekwa obi uto; ka osimiri bigbo, na ihe niile dị n'ime ya. **12** Ka ala ubi niile na ihe niile dị n'ime ha juputa n'obi uto. Ka osisi niile nke oke ohia buo abụ n'ihu onụ. **13** Ka ihe niile e kere eke nūrja onụ n'ihu Onyenwe anyị, n'ihu na ọ na-abia, ọ na-abia ikpe ụwa ikpe. Ọ ga-eji ezi omume kpee elu ụwa ikpe, jirikwa ikwesi ntụkwasị obi kpee ndị niile dị iche iche ikpe.

97 Onyenwe anyị bụ eze, ka ụwa niile nwee obi uto; ka ndị niile bi n'ebe dị anya nūrja. **2** Igwe ojii na oke oghichiri gbara ya gburugburu; ezi omume na ikpe ziri ezi bụ ntọala ocheeze ya. **3** Oku na-enwu enwu na-aga n'ihu ya ọ na-erepasi ndị iro ya n'akuku ya obula. **4** Amuma ya na-acha chazuo elu ụwa niile; ụwa niile na-ahu ya na-ama jijiji. **5** Ugwu niile na-agbaze dika mmanụ n'ihu Onyenwe anyị, n'ihu Onyenwe ụwa niile. **6** Eluigwe na-ekwuwaputa ezi omume ya; ndị niile bi n'ụwa na-ahukwa ebube ya. **7** A na-eme ka ihere mee ndị niile na-efe arụsị niile a pirị api ofufe, ndị na-anya isi na chi niile e jiri aka mee feenu ya ofufe, unu chi niile! **8** Zayon na-anụ ma na-anurikwa onụ, obodo nta niile nke Juda na-enwekwa obi uto n'ihu ikpe gi, O Onyenwe anyị. **9** N'ihu na gi, O Onyenwe anyị, bụ Onye kachasi ihe niile elu n'ụwa niile; i bụ onye e buliri elu karja chi ndị ozo niile. **10** Ka unu, ndị huru Onyenwe anyị n'anya, kpoo ihe ojoo asi, n'ihu na ọ na-echebe ndu ndi nke ya, ndi tukwasiri ya obi ma na-anaputakwa ha site n'aka ndi ajo omume. **11** Ihe na-amukwasị onye ezi omume, onu na-adikwa n'ime obi onye na-eme ihe ziri ezi. **12** Nurijanu onu n'ime Onyenwe anyi, unu ndi ezi omume, tookwanu aha nso ya.

98 Abụ Oma. Bụkuonu Onyenwe anyi abụ oheru, n'ihu na ọ ruola otutu ọrụ di ebube; aka nri ya na aka nso ya arupatarala ya nzoputa. **2** Onyenwe anyi emeela ka a mata nzoputa ya o kpugheela ezi omume ya nye mba niile. **3** O chetala ihunanya ya na ikwesi ntukwasị obi ya n'ebe ulo Izrel di; nsotu nke ụwa niile ahula nzoputa Chineke anyi. **4** Tikusienu Onyenwe anyi mkpu onu ike, ụwa niile jirinụ iti egwu tiwaa mkpu abụ onu; **5** werenu ubo akwara bukuo Onyenwe anyi abụ, e, were ubo akwara na olu abụ oma, **6** jirinụ opi na opi ike, tisie mkpu onu ike n'ihu Onyenwe anyi, Onye bu Eze. **7** Ka oke osimiri niile gbo ụja, ya na ihe niile di n'ime ya, ụwa na ndi niile bi n'ime ya. **8** Ka osimiri na iyi niile kuo aka ha, ka ugwu niile bukuokwa ya abụ n'ihu onu; **9** ka ha buo

abụ n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu na ọ na-abia ikpe ụwa ikpe. Ọ ga-eji ezi omume kpee ụwa ikpe. Ọ ga-eji ikpe ziri ezi kpee ndi niile ikpe.

99 Onyenwe anyi bu eze, ka mba niile maa jijiji! O wuru ocheeze ya n'etiti cherubim, ka elu ụwa maa jijiji. **2** Onyenwe anyi di ukwu n'ime Zayon; ọ bu onye e buliri elu karja mba niile di iche iche. **3** Ka ha too aha gi nke di ukwu, dikwa oke egwu, ọ di nso. **4** Eze bu onye di ike, ọ huru ikpe ziri ezi n'anya, i meela ka ihe ziri ezi guzosie ike; n'ime Jekob ka i mere ihe ziri ezi na ihe di mma. **5** Bulienu Onyenwe anyi Chineke anyi elu, feenu ofufe n'ihu ebe ihe itukwasị ukwu ya; ọ di nso. **6** Mosis na Eron so n'etiti ndi nchajaja ya, Samuel sokwa n'etiti ndi kpokuru aha ya; ha kpokuru Onyenwe anyi ọ zakwara ha. **7** O gwara ha okwu site n'ogidi igwe ojii. Ha debere ukpuru ya na iwu niile o nyere ha. **8** O Onyenwe anyi, Chineke anyi, i zara ha; i buuru Izrel Chineke onye na-agbaghara mmehie, n'agbanyeghi na i tara ha ahulu n'ihu mmehie ha. **9** Bulienu Onyenwe anyi Chineke anyi elu; na-efe ya ofufe n'elu ugwu ya di nso, n'ihu na onye di nso ka Onyenwe anyi Chineke anyi bu.

100 Abụ Oma maka ikele ekele afo ojuju. Tikusienu Onyenwe anyi mkpu onu ike, ụwa niile. **2** Jiri obi uto fee Onyenwe anyi ofufe; jirinụ i bu abụ onu bia n'ihu ya **3** Matanu na Onyenwe anyi bu Chineke. Ọ bu ya onwe ya kere anyi, ọ bukwa ya nwe anyi, anyi bu ndi ya, igwe aturu nke ọ na-azu. **4** Jirinụ ekele banye n'onu uto ama ya jiri otuto baa n'ogige ya; keleenu ya, tookwa aha ya. **5** N'ihu na Onyenwe anyi di mma, ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. Ruo ogbo niile ka ikwesi ntukwasị obi ya na-adigidekwa.

101 Abụ Oma Devid. Aga m abụ abụ banyere ihunanya gi na ikpe gi ziri ezi; o Onyenwe anyi, ọ bu gi ka m ga-abu abụ otuto. **2** Aga m enwe uche i hu na m biri ndu na-enweghi ita uta obula, olee mgbe i ga-abajkwute m? Aga m ejikwa obi nke a na-agaghi ata uta obula jegharja n'ime ulo m. **3** Agaghi m edo ihe jogburu onwe ya n'ihu m. Ana m akpo ọrụ ndi na-ekwesighi ntukwasị obi asi. Agaghi m enwekwa oke n'ime ya. **4** Ndi obi ha gbagoro agbago agaghi ano m nso. Agakwaghi m etinye aka n'oru ojo obula. **5** Onye obula na-ekwulu onye agbataobi ya na nzuzo, onye ahụ ka m ga-emechi onu; agaghi m anabata onye obula di mpako ma nwee obi nganga. **6** Aga m elekwasi ndi kwesiri ntukwasị obi n'ala a anya, ka mu na ha biri; onye ahụ na-eje ije na-enweghi ita uta obula ga-ejere m ozi. **7** Onye obula na-agho aghugho agaghi ebi n'ulo m; onye obula na-ekwu okwu ugha agaghi eguzokwa n'ihu m. **8** Ututu niile ka m na-eme ka ha dere duu bu ndi ajo omume niile n'ala a; Aga m ebipu ndi niile na-eme ajo ihe site n'obodo Onyenwe anyi.

102 Ekpere nke onye no na mmekpa ahụ na onodu ida mba, na-ekwuaputa otu o si diri ya n'ihu Onyenwe anyi. Nuru ekpere m, O Onyenwe anyi; ka

ikwa akwa m maka inyeaka ruo gi ntị. **2** Ezonarīla m ihu gi n'ubochī nsogbu m. Gee ntị n'ekpere m, zakwaa m ngwangwa. **3** N'ih̄i na ubochī m niile na-agabiga, dika anwuru oku; okpukpu m niile dika ka olokọ oku. **4** Mkpuruobi m etawaala abuō na-achanwukwa dika ahijia; ana m echefu iri nri m. **5** N'ih̄i oke isu ude m na-asu, enwekwagh̄i m anu ahu obula n'ahu m. Abu m naani okpukpu. **6** Adi m ka ikwighikwighī nke ozara, a di m ka ikwighikwighī n'etiti ebe dakposirī adakposi. **7** Ana m amū anya abalī niile; adi m ka nwa nnūnu naani ya bekwasirī n'elu ulo. **8** Ubochī niile, ndī iro m na-eji m eme ihe ochi; ndī na-akwa m emo na-eji aha m mere ihe ibu onu. **9** N'ih̄i na ejirila m ntụ mere ihe oriri m, anya mmiri m na-agwakota n'iko ihe onūnu m **10** n'ih̄i oke iwe gi, i bulitela m, ma tpū m n'akuku. **11** Ubochī m niile dika onyinyo nke a na-ahū anya mgbe anwū na-ada. Ana m akponwū akponwū, dika ahijia. **12** Ma gi Onyenwe anyi, na-anogide n'ocheeze gi ruo mgbe ebighī ebi; aha gi ga-adigide site n'ogbo ruo n'ogbo. **13** I ga-ebilī nwee omijiko n'ebe Zayon no, n'ih̄i na oge izi ya ihuoma eruola; oge ah̄u a kara aka eruola. **14** N'ih̄i na nkume ya niile di oke onahija nye ndī ohu gi; mgbe ha hurū uzuzu ya, ha na-emere ya ebere. **15** Mba niile ga-atū egwu aha Onyenwe anyi, ndī eze niile nke uwa ga-asopurukwa ebube gi. **16** N'ih̄i na Onyenwe anyi ga-ewuharī Zayon, o ga-aputa ihe n'ebube ya. **17** O ga-aza ekpere ndī no na mkpa; o gaghī eleda arirjō ha anya. **18** Ka e deputa ihe ndī a maka ogbo nke di n'ihu, ka ndī a na-amubeghī nwee ike too Onyenwe anyi: **19** "Onyenwe anyi sitere n'ebe nsọ ya di elu ledata anya, o sitere n'elugwe ledata anya ya n'awa, **20** inū isu ude nke ndī a turū mkporo na igbaputa ndī a mara ike onwu." **21** N'ih̄i nke a, a ga-ekwuwaputa aha Onyenwe anyi na Zayon; a ga-eto ya na Jerusalem, **22** mgbe mba niile na alaeze niile, ga-ezukota n'otu ebe, ife Onyenwe anyi ofufe. **23** O meela ka ike gwu m n'oge ndu m; o meela ka ndu m dirī mkpumkpu. **24** N'ih̄i ya, ekwuru m si, "Anapula m ndu m, o Chineke m, ugbu a m ka di ndu; i na-adigide ndu site n'ogbo ruo n'ogbo. **25** Na mmalite, i toro ntala uwa, eluigwe bukwa orū aka gi. **26** Ha ga-ala n'iyi, ma i ga-adigide; ha ga-erichasī dika akwa ochie. I ga-agbanwe ha dika mmadu si agbanwe uwe ya, ha ga-abu ndī ewezugara ewezuga. **27** Ma gi onwe gi enweghī mgbanwe, onuogugu afo gi adighī agwukwa agwu. **28** Um̄u ndī ohu gi ga-ebigide; um̄u um̄u ha ga-eguzosie ike n'ihu gi."

103 Abū Oma Devid. Mkpuruobi m, too Onyenwe anyi; ka ihe niile di n'ime m too aha nsọ ya. **2** Mkpuruobi m, too Onyenwe anyi; echefukwala mmeso oma ya niile, **3** o bu ya na-agbaghara gi mmehie gi niile; na-agwokwa gi orja gi niile, **4** onye na-agbaputa ndu gi site n'olulu werekwa ihunanya na omijiko kpukwasī gi dika okpueze, **5** onye na-eji ezi ihe na-emejuputa ochicho gi niile, ka oge okorobia gi buru ihe a gbanwere dika nke ugo. **6** Onyenwe anyi naru oru ezi omume, na-ekpe ikpe ziri ezi nye ndi a

na-emegbu emegbu. **7** O mere ka Mosis mata uzu ya, mekwaa ka umū Izrel mara oru ya di iche iche: **8** Onyenwe anyi nwere obi omijiko na-emekwa amara. O dighī ewe iwe osisio, o juputara n'ihunanya. **9** Iwe ya anaghī adigide ruo mgbe ebighī ebi, o bughī oge niile ka o na-anogide na-ata mmadu uta; **10** o bughī dika mmehie anyi si di ka o na-emeso anyi, o dighī akwughachi anyi dika ajo omume anyi si di. **11** N'ih̄i na dika eluigwe si di elu karja uwa, otu a ka ihunanya ya si di ukwu n'ebe ndi na-atu egwu ya no. **12** Dika owuwa anyanwu si di anya, site n'odida anyanwu, otu a ka o sirila mee ka mmehie anyi niile dirī anya site n'ebe anyi no. **13** Dika nna si enwe obi ebere n'ebe umu ya no, otu a ka Onyenwe anyi si enwe obi ebere n'ebe ndi na-atu egwu ya no, **14** n'ih̄i na ya onwe ya maara otu e si kpoo anyi, o na-echeta na anyi bu aja. **15** Ebe mmadu no, ubochi ya niile di ka ahijia, o na-etoputa, na-awasa dika okoko osisi ohia, **16** ifufe na-efesi ya ike, o na-adakwa, adighī echetakwa ya n'onodu mbu ya. **17** Ma ihunanya Onyenwe anyi na-adigide site n'ebighī ebi ruo ebighī ebi n'etiti ndi na-atu egwu ya. Ezi omume ya na-adigidekwa ndu umu ha, **18** nye ndi ahu niile na-edebe ogbugba ndu ya na ndi na-echeta irubere ukpuru ya isi. **19** Onyenwe anyi emeela ka ocheeze ya guzosie ike n'elugwe, alaeze ya na-ach̄i ihe niile. **20** Toonu Onyenwe anyi, unu ndi mmuō ozi ya, unu ndi di ike ndi na-eme ihe o choro, na-erubere okwu ya isi. **21** Toonu Onyenwe anyi unu usuu ndi agha ya niile; unu ndi na-ejere ya ozi, ndi na-eme uche ya. **22** Toonu Onyenwe anyi, orū aka ya niile n'ebe obula o na-ach̄i. Mkpuruobi m, too Onyenwe anyi.

104 Mkpuruobi m, too Onyenwe anyi. O Onyenwe anyi na Chineke m, i di ukwu nke ukwu; i na-eyikwasī ima mma na ebube dika uwe. **2** O na-eji ihe kpuchie onwe ya dika akwa; o na-agbasa eluigwe dika ulo ikwu **3** na-atu ntala ulo elu ya n'elu mmiri. O na-eji igwe ojii emere onwe ya ugbu agha na-ejirikwa nku nke ifufe felie elu. **4** O ji oke ifufe mere ihe na-ejere ya ozi, meekwa ka oku na-enwu enwu buru ndi na-ejere ya ozi. **5** O bu ya toro ntala uwa; agaghī ewezugakwa ya site n'onodu ya. **6** I gbokwasirī ogbu mmiri n'elu ya dika o bu uwe ka i yikwasirī ya, mmiri tokpukwara ugwu niile. **7** Ma mgbe i bara mba, mmiri ah̄u gbapuru, n'uda oke olu nke egbe eluigwe gi, ha gbapuru oso. **8** Ha sitere n'elu ugwu niile, soro gaa na ndagwurugwu, ruokwa n'ebe ah̄u i kpara oke na ha ga-ano. **9** I kpara oke nye ha, nke ha na-agaghī agafe, gbochie ha ikpuchi elu uwa ozo. **10** O na-eme ka mmiri, site n'ala na-asoputa na ndagwurugwu, meekwa ka iyi niile site n'etiti ugwu na-asofe. **11** Ha na-enye anu ohia niile mmiri onūnu burukwa ebe akpirī ikpo nku nke inyinya ibu ohia na-adaju. **12** N'osis di n'akuku ha ka umu anu ufe nke eluigwe ga-ano wuo akwu ha; norokwa n'alaka ha buo abu. **13** O na-esite n'elugwe na-ezidata mmiri ozuzo n'elu ugwu niile; uwa niile na-epuputakwa na mkpuru nke orū aka ya. **14** O na-eme ka ahijia puputara anu ulo, na-emekwa ka ihe a

kuru n'ala puoro mmadu n'ubi ya, ime ka nri site n'ala puputa; **15** mmanya nke na-enye obi mmadu anuri, mmanu nke na-eme ka ihu na-egbupu amuma, na achicha nke na-enye ya ume n'obi. **16** A na-agba osisi niile nke Onyenwe anyi mmiri nke oma, osisi sida nke Lebanon nke o kuru. **17** Umụ nnunụ na-ewu akwu ha; n'osisi fia ka ugala na-ewu akwu ya. **18** Ugwu niile di elu dijiri ewu ohia; n'ogba di na nkume ka ewi nkume na-ezo onwe ha. **19** I mere onwa ka o buru ihe a ga-aji na-agu oge na mgbe di iche iche; anyanwu makwaara mgbe o ga-aji daa. **20** I na-eme ka ochichiri bja, o buru abali; umu anu ohia niile nke oke ohia na-akpaghari. **21** Umụ odum na-agbo uja ha na-eleghari anya anu ha ga-adogbu, ichoro onwe ha ihe oriri ahụ Chineke na-enye ha. **22** N'isi ututu mgbe anwu wara, ha na-alaghachi zoo onwe ha n'ebe nzuzo ha. **23** Umụ mmadu na-amalitekwa oru ha n'isi ututu, kwusikwa n'anyasi mgbe ochichiri bidoro igba. **24** Onyenwe anyi, oru aka gi di otutu. O bu site n'amamihe ka i ji kee ha. Elu uwa niile juputara n'ihe niile i kere eke. **25** Leenu osimiri nke buru ibu saakwa mbara; juputara n'ihe e kere eke na-akpu nke a na-apughị iguta onu bi, anu di ndu ma ndi ukwu ma ndi nta. **26** N'ebe ahụ ka ugbo mmiri niile na-ejeghari, n'ime ya kwa ka leviatan, nke gi onwe gi kere, na-anọ egwuri egwu. **27** Ha niile na-adabere na gi, ka i nye ha nri n'otu n'otu, mgbe oge iri nri ha ruru. **28** I na-enye ha nri; ha na-erikwa ya. Mgbe i meghere obu aka gi nye ha nri, afo na-eju ha nke oma. **29** Mgbe i zonariri ha ihu gi, egwu na-eju ha obi. Mgbe i napukwara ha ume ndu i nyere ha, ha na-ekubi ume, nwuo, laghachikwa n'aja ebe ha siri puta. **30** Mgbe i zipuru mmuo gi, a na-eke ha; i na-agbanwekwa ihu elu uwa. **31** Ka ebebe Onyenwe anyi digide site n'ebighi ebi ruo n'ebighi ebi; ka oru aka Onyenwe anyi niile wetara ya onu, **32** onye na-ele uwa anya, uwa amaa jijiji, onye na-emetu ugwu niile aka, ha na-akwu anwuru oku. **33** Aga m abuku Onyenwe anyi abu ogologo ubochi niile nke ndu m; aga m abuku Chineke m abu otuto oge niile m na-adi ndu. **34** Ka ntughari uche m niile buru ihe na-atọ ya uto, dika m na-anuri onu n'ime Onyenwe anyi. **35** Ka e kpochapu ndi mmehie niile site n'uwa. Ka ndi niile na-emebi iwu gharakwa idi ozo. Too Onyenwe anyi gi mkpuruobi m! Toonu Onyenwe anyi!

105 Nyenu Onyenwe anyi otuto, kwuputakwa aha ya. Meeu ka amata n'etiti mba niile banyere ihe niile o ruru. **2** Būkuo ya abu, bukuo ya abu otuto; kwuputaru onu ihe iribama ya niile. **3** Nuriaru n'ime aha nsọ ya; ka obi ndi niile na-acho Onyenwe anyi nuri. **4** Na-achonu Onyenwe anyi na ike ya, chonu ihu ya mgbe niile. **5** Chetanu oru ebebe niile nke o ruru, ihe iribama ya niile na ikpe ziri ezi niile si nonu ya puta, **6** unu umu umu Ebrahim, bu ohu ya, unu umu umu Jekob, ndi o hoputara. **7** Ya onwe ya bu Onyenwe anyi Chineke anyi; ikpe ya di n'uwa niile. **8** O na-echeta ogbugba ndu ya ruo mgbe ebighi ebi, bu nkwa o kwere nye puku ogo, **9** ogbugba ndu ahụ nke

ya na Ebrahim gbara na iyi o nuru nye Ajzik. **10** O mere ka o guzoro nye Jekob dika ukpuru, ma n'ebe Izrel nke, dika ogbugba ndu ebighi ebi: **11** "Aga m enye gi ala Kenan dika oke i ga-eketa." **12** Mgbe ha di ole na ole n'onuogugu, n'ezie ha di ole na ole, burukwa obia n'ime ya. **13** Ha waghari site n'otu mba gaa na mba ozo, sitekwa n'otu alaeze gaa alaeze ozo. **14** O kweghi ka onye obula mekpaa ha ahụ; o baara ndi eze mba n'ihu ha; **15** si, "Unu emetukwala ndi m e tere mmanu aka; unu emekpakwala ndi amuma m ahụ." **16** O zitere unwu n'ala ahụ, bibie uzo niile ha si enweta ihe oriri; **17** o zipuru otu nwoke ka o gaa n'ihu ha, Josef, onye e refuru dika ohu. **18** Ha ji mkporo igwe meruo ya ahụ n'ukwu, nyanyekwa ya mkporo igwe n'olu, **19** tutu ruo mgbe ihe ahụ o kwuru na o ga-eme mezuru, tutu ruo mgbe okwu Onyenwe anyi nwaputara ya dika onye eziokwu. **20** Eze ahụ zipuru ozi ka a topu ya, onye ahụ na-achi ndi di iche iche mere ka o nwere onwe ya. **21** O mere ya ka o buru onyenwe ezinaulo ya, onye na-achi ihe niile o nwere, **22** ikuziri umu eze ndi ikom dika o si masi ya, na izi ndi okenye ya amamihe. **23** Mgbe ahụ, Izrel bara n'ala Ijipi; Jekob bikwara n'ala Ham dika onye si mba ozo bja. **24** Onyenwe anyi mere ka ndi ya mubaa nke ukwu; o mere ka ndi ya di ukwu n'onuogugu karja ndi iro ha, **25** ndi o tughariri obi ha ka ha kporo ndi ya asi, ka ha gbaa izu nzuzo megide ndi ohu ya. **26** O zipuru Mosis, ohu ya, na Eron, onye o hoputara. **27** Ha mere otutu ihe iribama di iche iche n'etiti ha, oru ebebe ya di iche iche n'ala Ham. **28** O zipuru ochichiri, mee ka ala ahụ gbaa ochichiri, n'ihu na ha nupuru isi megide okwu ya. **29** O mere ka mmiri ha niile ghoo obara, nke mere ka azu niile di n'ime ya nwusa. **30** Ala ha niile juputara n'awo o buladi n'ime onuulo ndina nke ndi na-achi achị. **31** O kwuru okwu, igwe ijiji na anwu nta di iche iche ejuputa n'ala ha niile. **32** Nonodu mmiri ozuzo, o zitere ha mkpuru mmiri na amuma egbe eluigwe n'ala ha niile; **33** o tijisiri osisi vaini na osisi fiig niile ha, kwatusakwa osisi niile di n'ala ha. **34** O kwuru okwu, igurube na ukpana na-apughị iguta onu juputara ebe niile; **35** ha richapuru ihe niile bu ahijha ndu di n'ala ahụ, ripiakwa mkpuru niile ha kuru n'ubi ha. **36** Mgbe ahụ, o gburu ndi niile e buru uzo muo n'ala ahụ, mkpuru mbu nke ndi ikom ha. **37** O kpoutara umu Izrel, ndi chiri olaoha na olaedo, o dighi otu onye n'ime ebo ya niile nke ahụ na-esighi ike. **38** Obi di Ijipi uto mgbe ha puru, n'ihu na oke egwu ndi Izrel dakwasiri ha. **39** O gbasara igwe ojii dika ihe mkpuchi, na oku na-enye ihe n'abal. **40** Ha rjoro ya, o zitere ha umu nnunụ kweel, jirikwa achicha si n'eluigwe nyejuo ha afo. **41** O tiwara nkume ahụ, mmiri soputara; o soghariri n'ime ozara dika iyi. **42** N'ihu na o chetara nkwa ya di nsọ, nke o kwere ohu ya Ebrahim. **43** O ji anuri duputa ndi ya, jirikwa onodu iti mkpu onu duputa ndi ya o hoputara; **44** o nyere ha ala niile nke mba di iche iche, ha ghoro ndi nweta nke ihe ndi ozo rupa, **45** ka ha nwee ike debe ukpuru ya niile ma na-erubekwa isi n'ihu ya niile. Toonu Onyenwe anyi.

106 Toonu Onyenwenye anyị. Keleenu Onyenwenye anyị n'ihl na o dī mma; ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **2** Onye puru ikwuputasiha ihe ukwu niile nke Onyenwenye anyị na-arū maobu kwuputa otuto ya niile? **3** Ndi a gozirī agozi ka ha bu, bu ndi na-edebe ikpe ziri ezi, ndi ahū na-eme ezi ihe mgbe niile. **4** O Onyenwenye anyi, cheta m mgbe i ga-egosi ndi gi ihuoma, bja leta m, mgbe i na-azoputa ha, **5** ka m soro keta oke na ngozi ndi gi i hoputara, ka m keta oke n'onu ahū dirī mba gi sorokwa ihe nketa gi nye otuto. **6** Anyi emehiela, dika nna nna anyi ha mehiera; anyi emeela ihe ojojo, ruokwa oru ajo omume. **7** Mgbe nna nna anyi ha no n'lijit, ha echeghi uche banyere oru ebube gi niile; ha echetakwaghi iba uba nke ebere gi niile, kama ha nupuru isi n'akuku oke osimiri ahū, bu Osimiri Uhie. **8** Ma o zoputara ha n'ihl aha ya, ime ka a mara ike ya di ukwuu. **9** O baara Osimiri Uhie mba, o tachaa; o dufere ndi ya site n'ebe di omimi gafee dika o bu ozara. **10** O zoputara ha site n'aka ndi kporo ha asi; gbaputakwa ha site n'aka ndi iro ha. **11** Mmiri ahū riri ndi iro ha niile; o dighi otu onye n'ime ha foduru. **12** Mgbe ahū, ha kweere okwu gi niile, ma bukuo gi abu otuto. **13** Ma o teghi aka, ha chefuru ihe niile o ruru, ha e chereghi ka ndumodu ya puta ihē. **14** N'ozara, ha sooro ochicho nke obi ha; n'ala togboro n'efu, ha nwara Chineke onwunwa. **15** N'ihl ya, o nyere ha ihe ha rjoro, ma zite orja na-efe efe ka o dakwasj ha. **16** N'etiti omuma ulo ikwu ha, ha kworo ekworo megide Mosis na Erun, ndi e doro nsu nye Onyenwenye anyi. **17** Ala meghere loda Datan, o likwara Abiram, na ndi otu ya. **18** Oku repjara ndi niile sonyere ha; ire oku repjara ndi ajo omume. **19** Na Horeb, ha kpuru nwa ehi, kpo isiala nye arusi e jiri igwe pja. **20** Ha jiri oyiyi oke ehi nke na-ata ahijia gbanwere Ebube ha. **21** Ha chefuru Chineke, onye zoputara ha, onye ruru otutu oru di ukwuu n'lijit, **22** otutu ihe irjibama n'ala Ham, na otutu oru ihunanya n'akuku Osimiri Uhie. **23** N'ihl ya, o kwuru na o ga-ala ha n'iyi, ma Mosis, onye ya o hoputara, guzoro n'etiti ndi ahū na Chineke, ka oke iwe ya ghara jla ha n'iyi. **24** Emesja, ha ledara ala oma ahū anya, ha ekwenyeghi na nkwa ya. **25** Ha tamuru ntamu n'ime ulo ikwu ha; ha erubekwaghi isi nye Onyenwenye anyi. **26** N'ihl nke a, o weliri aka ya elu nuro ha iyi na o ga-eme ka ha niile nwuo n'ozara, **27** mee ka agburu ha daa n'etiti mba di iche iche, ma chusasia ha n'ala niile. **28** Ha dinyeere ndi na-efe arusi Baal nke Peoa, riekwa ihe e ji churo chi na-enweghi ndu aja; **29** ha sitere n'ajo omume ha kpasuo Onyenwenye anyi iwe, nke mere ka orja na-efe efe dakwasj ha. **30** Ma Finehaz guzoro oto, mee ihe ziri ezi, orja ahū na-efe efe kwusikwara. **31** A gunyere nke a dika ezi omume nye ya site n'ogbo ruo n'ogbo. **32** N'akuku mmiri Meriba, ha kpasuru Onyenwenye anyi iwe, n'ihl ha, nsogbu dakwasiri Mosis; **33** n'ihl na ha nupuru isi megide Mmuo nke Chineke, Mosis kwuru okwu, na-echeghi echiche banyere ihe o na-ekwu. **34** Ha egbuchapughi mba niile bi n'ala ahū dika Onyenwenye anyi doru ha aka na nti ka ha mee.

35 Kama ha gwakotara onwe ha na mba niile nke ala ahū, site otu a, muta ime ka ha na-eme. **36** Ha fere arusi ha ofufe, nke ghoro ihe ima n'onya nye ha. **37** Ha gara n'ihu were umu ha ndi ikom na ndi inyom churo chi na-abughi chi aja. **38** Ha na-awufu obara ndi na-emeghi ihe obula, obara umu ha ndi ikom na ndi inyom, bu ndi ha churu dika aja nye arusi niile nke ala Kenan, si otu a jiri obara ha meruo ala ahū. **39** Ha sitere n'ihl ha na-eme meruo onwe ha; site n'aka oru ha, maka uru ha nyefere onwe ha n'aka ndi na-emeru ha. **40** N'ihl nke a, iwe were Onyenwenye anyi megide ndi ya; o gukwara ihe nketa ya dika ihe ruru aru. **41** O raara ha nye n'aka ndi mba oro di iche iche, ndi kporo ha asi chikwara ha. **42** Ndi iro ha mekpara ha ahū chie ha onu n'ala n'okpuru ike ha. **43** Otutu oge, o naputara ha, ma ha nogidesiri ike n'inupu isi site na ndumodu ya, buru ndi lara n'iyi n'ime mmehie ha. **44** Ma mgbe o nuru mkpu akwa ha, onodu mkpagbu ha metutara ya; **45** n'ihl ha, o chetara ogbugba ndu ya, sitekwa n'oke ihunanya ya, meere ha ebere. **46** O na-emekwa ka ndi ahū dotara ha n'agha nwee omjiko n'ahū ha. **47** O Onyenwenye anyi Chineke anyi, zoputa anyi, chikota anyi site n'aka mba di iche iche, ka anyi nwee ike nye aha nsu gi ekele ma nyaakwa isi n'ime otuto gi. **48** Otuto dirj Onyenwenye anyi, bu Chineke nke Izrel, site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi. Ka mmadu niile sj, "Amen!" Toonu Onyenwenye anyi.

107 Keleenu Onyenwenye anyi, n'ihl na o dī mma; ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **2** Ka ndi niile Onyenwenye anyi gbaputara kwuo otu a, ndi niile o gbaputara site n'aka onye kporo ha asi, **3** ndi o kpolatara site n'ala niile di iche iche, site n'owuwa anyanwu na odida anyanwu, site n'ugwu na ndida. **4** Ufodu wagharij n'ozara, ala nke togboro n'efu, ha enweghi ike ichota uzo nke ga-eduba ha n'obodo ebe ha ga-ebi. **5** Aguu guru ha, akpiri kpokwara ha nku, olileanya gwuru ha n'obi. **6** Mgbe ahū, ha kpokuru Onyenwenye anyi, n'ime nsogbu ha, o naputakwara ha site na mkpagbu ha niile. **7** O duuru ha n'uzo ziri ezi baa n'obodo ha ga-ebi. **8** Ka ha kelee Onyenwenye anyi n'ihl ihunanya ya nke na-adighi agwu agwu na n'ihl oru ebube ya niile nye umu mmadu, **9** n'ihl na o jirila otutu ezi ihe nyejuo ndi aguu na-agu afu meekwa ka onye akpiri na-akpo nku nujuo afu. **10** Ufodu noduru ala n'ochichiri na n'onodu oke ihe mwute nke obi, ndi no n'ulo mkporo na-ata ahuhu ndi e ji mkporo igwe kee ha agbu, **11** n'ihl na ha nupuru isi megide okwu niile nke Chineke ma lelikwaa ndumodu niile nke Onye kachasi ihe niile elu. **12** N'ihl ya, Chineke mere ka ha hujuo anya site n'idogbu onwe ha n'oru, ha suru ngongo daa, ma o dighi onye obula nyeere ha aka ibilite oto. **13** Mgbe ahū, ha kpokuru Onyenwenye anyi n'ime nsogbu ha, o zoputara ha site na mkpagbu ha niile. **14** O mere ka ha site n'ochichiri na oke ihe mwute nke obi puta. O tijikwara agbu ha niile. **15** Ka ha kelee Onyenwenye anyi n'ihl ihunanya ya, nke na-adighi agwu agwu na n'ihl oru ebube ya niile nye umu mmadu, **16** n'ihl na o tijisiela onu uzo ama niile e ji

bronz kpụọ gbujiekwa mkpọrọ ikpochi ụzọ niile e ji igwe kpụọ. **17** Ufọdụ ghorọ ndị nzuzu site na nnpụ isi taakwa ahụhụ n'ihị njehie ha niile. **18** Ihe oriri obula ghorọ ha ihe ruru arụ ha bjakwara onụ ụzọ ama onwụ nso. **19** Mgbe ahụ, ha kpokuru Onyenwe anyi n'ime nsogbu ha ọ zoputara ha site na mkpagbu ahụ niile. **20** O zipuru okwu onụ ya, gwoọ ha; ọ napatara ha site n'ili. **21** Ka ha kelee Onyenwe anyi n'ihị ihunanya ya nke na-adighi agwụ agwụ na n'ihị orụ ebube ya niile nye umu mmadu. **22** Ka ha chọọ aja ekele nye ya jirikwa otutu abụ onụ kwuputa banyere orụ ya niile. **23** Ufọdụ ji ugbo mmiri na-ejegharị n'elu oke osimiri; ha bụ ndị na-azụ ahia ma na-ebugharịkwa ngwa ahia n'elu oke osimiri. **24** Ha huru orụ niile nke Onyenwe anyi, otutu orụ ebube ya n'ogbu mmiri. **25** N'ihị na o kwuru okwu mere ka oke ifufe kuo nke buliri ebili mmiri elu. **26** Ha bụ ndị e buliri nnoọ ezigbo elu, ma budatakwa ruo ogbu mmiri niile; n'onodu ihe egwu ahụ, obi loro ha mmiri. **27** Ha na-adagharị, na-anagharikwa dika ndi nubiagara mmanya oke. Mmụta ha banyere inya ugbo mmiri adighi enyekwara ha aka n'oge di otu a. **28** Mgbe ahụ, ha kpokuru Onyenwe anyi n'ime nsogbu ha, o mere ka ha puta na mkpagbu ahụ niile. **29** O mere ka oke ifufe dere duu; o mekwara ka ebili mmiri nke oke osimiri dajuo. **30** Ha huriri onụ mgbe o dajuru, o duuru ha ruo ebe ha na-aga n'udo. **31** Ka ha kelee Onyenwe anyi n'ihị ihunanya ya nke na-adighi agwụ agwụ na n'ihị orụ ebube ya niile nye umu mmadu. **32** Ka ha bulie ya elu n'etiti ogbakọ ukwu umu mmadu ma tookwa ya na nzuko ndi okenye. **33** O na-eme ka iyi ghoo ozara; na-emekwa ka ebe mmiri si asoputa ghoo ala kporo nku. **34** O na-eme ka ala na-ami mkpuru hiri nne ghoo ozara, n'ihị ajo omume nke ndi bi n'ime ya. **35** O na-eme ka ozara ghoo ala nke odo mmiri juputara mee ka ala akoro ghoo isi iyi nke na-aso aso; **36** ebe ahụ ka o kpobatarara ndi agu na-agu ka ha biri, ebe ahụ ka ha wuru obodo ebe ha ga-ebi. **37** Ha ghara mkpuru n'ubi ha di iche iche, kpokwa otutu ubi vaini ndi miri mkpuru di ukwu; **38** o goziri ha, onuogugu ha bakwara uba, o mekwara ka anu ulo ha mubaa. **39** Mgbe ahụ, onuogugu ha adighikwa ka o di na mbu, ha bụ ndi e ji mkpagbu na ihe ndakwasị na iru uju wedata n'ala; **40** onye ahụ na-eleda ndi na-achị achị anya mere ka ha wagharia n'ozara, ebe ụzọ na-adighi. **41** Ma o na-anaputa ndi mkpa na-akpa site na nhuju anya ha, mee ka ezinaulo ha mubaa dika igwe anu ulo. **42** Ndi ezi omume na-ahụ ya na-aiuru onu, ma ndi ajo omume na-emechi onu ha noo duu. **43** Onye obula maara ihe ga-echezi echiche banyere ihe ndi a, ma tuelekwa oru ihunanya Onyenwe anyi nke di ukwu.

108 Abụ, Abụ Oma Devid. Obi m di njikere, o Chineke; aga m eji mkpuruobi m niile buo abụ ma kkwaa egwu. **2** Tetali Ubo akwara na unel! Aga m akpote chi obubo. **3** Aga m eto gi, O Onyenwe anyi, n'etiti mba niile; aga m abụ abụ banyere gi n'etiti ndi niile di iche iche. **4** N'ihị na ihunanya gi di ukwu

karja eluigwe; ikwesi ntukwasị obi gi na-erukwa mbara eluigwe. **5** Ka e bulie gi elu, o Chineke, karja eluigwe niile, ka ebube gi di n'elu uwa niile. **6** Were aka nri gi zoputa anyi ma nyere anyi aka, ka a gbaputa ndi i huru n'anya. **7** Chineke esitela n'idi nso ya kwuo, si, "N'onodu onu nke mmeri, aga m ekese Shekem, tukwaa Ndagwurugwu Sukot n'ihe otutu, nyepu ya. **8** Gilead bu nke m, Manase bukwa nke m; Ifrem bu efere okpu igwe m, Juda bu mkpara eze m. **9** Moab bu efere ikwu aka m, aga m atusa akpukpokwu m n'elu Edom n'elu isi Filistia, ana m eti mkpu mmeri." **10** Onye ga-akporo m gaa n'obodo e wusiri ike? Onye ga-edu m gaa Edom? **11** O bughi gi, o Chineke? Gi onye juru anyi, onye na-adighi esokwa ndi agha anyi aga agha? **12** Nyere anyi aka ka anyi puo n'aka ndi iro, n'ihị na inyeaka mmadu bu ihe efu. **13** Site na Chineke, anyi ga-enwe mmeri, o ga-azopja ndi iro anyi niile n'ala.

109 Abụ Oma nke diri onyeisi Abụ. Abụ Oma Devid. O Chineke, onye m na-eto, anogidekwala na-agma nkiti, **2** n'ihị na ndi ajo omume na ndi aghugho emegheela onu ha megide m; ha aghaala ugha megide m. **3** Ha na-eji okwu ikpo asi gbaa m gburugburu; na-ebuso m agha n'efu. **4** N'onodu ihunanya m huru ha, ha na-ebo m ebubo ma abụ m nwoke onye ekpere. **5** Ha ji ihe ojoo na-akwu m ugwo ihe oma m mere, ikpo asi n'onodu ihunanya. **6** Hoputa otu onye ajo omume ka o guzogide ya; ka onye na-ebo ebubo ugha guzokwa n'aka nri ya. **7** Mgbe a ga-ekpe ya ikpe, ka o buru onye ikpe mara, ka ekpere ya maa ya ikpe onwu. **8** Ka ubochi ndu ya di ole na ole, ka onye ozo nara ya okwa ya. **9** Ka umu ya ghoo ndi na-enweghi nna, ka nwunye ya buru nwanyi na-enweghi di. **10** Ka umu ya ghoo ndi aririo na-enweghi ebe obibi, ndi e si na mkporokpo ebe ha bi chupu. **11** Ka ndi o ji ugwo kwakoro ihe niile o nwere, ka ndi obia baa bukoru ihe niile o rupuataara onwe ya. **12** Ka onye obula ghara igosi ya obioma; ka onye obula gharakwa imere umu ya ndi o hapuru ebere. **13** Kama ka umu umu ya niile nwusja, ka a ehichapukwa aha ha n'ogbo nke na-abia n'ihu. **14** Ka Onyenwe anyi chetakwa mmehie niile nke nna nna ya ha, ka Onyenwe anyi hapukwa igbaghara mmehie nne ya. **15** Ka Onyenwe anyi na-echeta mmehie ha oge niile; ma ka o mee ka ha buru ndi a ga-echefu echefu n'ogbo niile. **16** N'ihị na o dighi mgbe o chere echiche banyere imere onye ozo obi ebere, o kpagburu ndi ogbenye, ndi no na mkpa na ndi obi ha tiwara etiwara ruo n'onwu. **17** O huru ibu ndi ozo onu n'anya, ka obubu onu bjakwasị ya; o dighi ato ya utu igozu onye obula, ka ngozi di anya site n'ebe o no. **18** O yikwasiri ibu onu dika uwe ya; o bara n'ime ahụ ya dika mmiri, bakwaa n'ime okpuku ya dika mmanu. **19** Ka o diiri ya ka uwe mwuda nke e kere ya gburugburu dika akwa, dika belit e kegidere ya gburugburu ruo mgbe ebighi ebi. **20** Onyenwe anyi, mee ka nke a buru udi ugwo oru ndi iro m ga-anata, bu ndi ahụ niile na-ekwu okwu ojoo megide m. **21** Ma gi onwe gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi nyere m aka

n'ihì aha gí, site n'ìdì mma nke ìhùnanya gí, napùta m. 22 N'ihì na abụ m ogbenye na onye nọ na mkpa, obi m tiwakwara etíwa n'ime m. 23 Ana m efu ìdika onyinyo nke a na-ahụ anya mgbe anwụ dara; adìkwa m ka igurube nke onye m bekwasírì n'ahụ ya na-efechapụ. 24 Ike agwùla ikpere m, n'ihì ibu onụ; ataakwala m ahụ, buru naanì òkpukpụ. 25 Agbòqla m onye e jì eme ihe òchì nye ndì na-ebò m ebubo, mgbe ha hụrụ m, ha na-efufe isi ha. 26 Nyere m aka, o Onyenwe anyì Chineke m; zòpùta m ìdika ìhùnanya gí sì ì. 27 Ka ha mara na ò bụ aka gí, na ò bụ gí, o Onyenwe anyì, mere ya. 28 Ha nwere ike nògide na-abụ onụ, ma jì ga-agozì; mgbe ha ga-abia ògụ, a ga-eme ha ihe ihere, ma ohu gí ga-ànurì onụ. 29 A ga-ejì ihere yikwasì ndì na-ebò m ebubo ìdika uwe werekwa ihere kee ha gburugburu ìdika uwe mwùda. 30 Aga m ejì onụ m jaa Onyenwe anyì mma nke ukwu; n'etìtì òha mmadù ìdì ukwu, aga m eto ya. 31 N'ihì na ò na-eguzo n'aka nri nke onye nọ na mkpa, ìzòpùta ya site n'aka ndì na-ama ya ikpe onwu.

110 Abụ Òma Devid. Onyenwe anyì gwara Onyenwe m okwu sì ya: “Nòdù ala n'aka nri m ruo mgbe m ga-eme ndì iro gí ihe mgbakwasì ùkwù nye ùkwù gí.” 2 Onyenwe anyì ga-eme ka ike òchìchì gí site na Zayon ruo ala ndì òzò; jì ga-achì n'etìtì ndì iro gí niile. 3 N'ùbòchì jì ga-ebu agha, ndì agha gí niile ga-ahòrò n'onwe ha ì soro gí. Ndì yikwasírì ìma mma nke ìdì nsò ka uwe, bụ ùmù okorobia gí ga-abìakwute gí ìdika ìgirigì site n'afò utùtù. 4 Onyenwe anyì anùola iyi, ò gaghì agbanwe uche ya: “Gì onwe gí bụ onye nchùaja ruo mgbe ebighì ebi, n'usoro Melkizedek.” 5 Onyenwe anyì nọ n'aka nri gí. Ò ga-egwepia ndì eze n'ùbòchì oke iwe ya. 6 Ò ga-ekpe mba niile ikpe, na-atùkòta ndì nwurù anwù, ma gwepia ndì na-achì achì n'elu ùwa niile. 7 Ò ga-ànù mmirì site n'iyi nta nke ìdì n'akùkù ùzò; n'ihì nke a, ò ga-eweli isi ya elu.

111 Toonu Onyenwe anyì! Aga m ejì obi m niile jaa Onyenwe anyì mma n'ime nzukò ndì ùzò ha ziri ezi na n'ime ogbakò ukwu. 2 Orù niile Onyenwe anyì na-arù ìdì ukwu; ndì niile na-enwe mmasì na ha na-atugharì uche n'ime ha. 3 Orù ya jupùtara n'ebube na ìma mma, ezi omume ya na-adigidekwa ruo mgbe ebighì ebi. 4 O meela ka e cheta orù ebube ya niile; Onyenwe anyì bụ onye amara na onye omìjiko. 5 Ò na-egboro ndì na-atù egwu ya mkpa ihe orirì; ò na-echetakwa ògbugba ndù ya ruo mgbe ebighì ebi. 6 O gosila ndì ya ike nke orù ya niile, site n'inye ha ala niile nke ndì mba òzò. 7 Orù aka ya niile bụ ihe kwesirì ekwesì na ikpe ziri ezi; ùkpurù ya niile bụ ihe kwesirì ntùkwasì obi. 8 E hiwere ha ìdì ruo mgbe niile ebighì ebi, ha bụ ihe e mere n'ikwesì ntùkwasì obi na izi ezi. 9 O wetaara ndì ya mgbapùta; ò meela ka ògbugba ndù ya guzosie ike ruo ebighì ebi, aha ya ìdì nsò ìdìkwa oke egwu. 10 Itù egwu Onyenwe anyì bụ mmalite amamihe; ndì niile na-edebe ùkpurù ya nwere ezi nghòta. Otuto ya na-adì ruo mgbe ebighì ebi.

112 Toonu Onyenwe anyì. Onye a gozìri agozì ka nwoke ahù bụ onye na-atù egwu Onyenwe anyì; onye na-enwe oke mmasì idebe iwu ya niile. 2 Ùmù ya ga-abù ndì ìdì ike n'ala ahù; ògbò ndì na-eme ihe ziri ezi ga-abù ndì a gozìri agozì. 3 Akunùba na-adigide n'ùlò ya; ezi omume ya na-adigidekwa ruo mgbe ebighì ebi. 4 Ihè na-enwuru ndì na-eme ihe ziri ezi, ò búladi n'ime òchìchìrì, nyekwa ndì na-eme amara, ndì obioma na ndì ezi omume. 5 Ihe òma ga-abjara onye ahù na-eme ebere na-ejikwa obi ya agbazinye ndì mmadù ihe, onye na-eji ikpe ziri ezi arù orù ya niile. 6 N'ezie, agaghì ewezuga ya n'onòdù ya; a ga-echeta onye ezi omume ruo mgbe ebighì ebi. 7 Ò gaghì atù egwu akùkò òjòò; obi ya na-eguzosi ike, na-atùkwasì Onyenwe anyì obi. 8 Obi ya sirì ike, ò gaghì atù egwu ihe òbùla; n'ikpeazu, ò ga-ele ndì na-akpò ya asì anyà na mmerì. 9 Ò gbasapurù aka ya nye ndì ogbenye onyinye ìdì iche iche, ezi omume ya na-adigide ruo mgbe ebighì ebi; a ga-ewere nsòpurù welie mpi ya elu. 10 Iwe ga-ewe onye ajò omume mgbe ò ga-ahù ya, ò ga-atagide ikikere eze tutu ò nwùò; olileanya niile nke ndì ajò omume ga-ala n'iyi.

113 Toonu Onyenwe anyì! Toonu Onyenwe anyì unu ndì ohu ya. Toonu aha Onyenwe anyì. 2 Ka aha Onyenwe anyì burù ihe a gozìri agozì site ugbu a ruo mgbe ebighì ebi. 3 Site n'òwùwa anyanwù ruo n'òdìda ya, aha Onyenwe anyì ga-abù ihe a na-eto eto. 4 Onyenwe anyì ìdì elu karìa mba niile, ebube ya ìdì elu karìa eluigwe. 5 Onye ìdì ka Onyenwe anyì Chineke anyì, onye nòkwasírì òcheeze n'ebe ìdì elu, 6 onye na-eme onwe ya ka ò ìdì ala ilekwasì eluigwe na ùwa anyà? 7 Ò na-esì n'uzuzu bulie ogbenye elu sitekwa n'ebe ikpofu ahìhìja bulie onye nọ na mkpa elu; 8 ò na-eme ka ya na ùmù eze ndì ikom nòkòò, ò na-eme ka o soro ndì a maara aha ha n'etìtì ùmù mmadù nòkòò. 9 Ò na-eme ka nwanyì aga birì n'ùlò nke ya ìdika nne murù òtùtù ùmù onù juru obi. Toonu Onyenwe anyì.

114 Mgbe ùmù Izrel sì n'ala Ijptì pùta, mgbe ezinaulò Jekòb sitekwa n'ebe ndì asùshù ha ìdì iche pùta, 2 Juda ghòrò ebe nsò Chineke, Izrel ghòrò ala ò na-achì. 3 Osimirì hùrù ya, gbaa òsò, osimirì Jòdan hùkwara ya chigharìa laa azù; 4 Ugwu ukwu niile wùlirì elu ìdika ebule; ugwu nta niile wùlikwara elu ìdika ùmù atùrù. 5 Gìnì mere gí oke osimirì, ì jì na-agba òsò? Osimirì Jòdan, gìnì na-eme gí ì jì chigharìa laa azù? 6 Gìnì na-eme unu, ugwu ukwu niile unu jì na-awùli elu ìdika ùmù ebule? Gìnì na-emekwa unu, ugwu nta niile, unu jì na-awùli elu ìdika ùmù atùrù? 7 Ka ùwa niile maa jìjìjì n'ihu Onyenwe anyì, ka ò maakwa jìjìjì n'ihu Chineke nke Jekòb, 8 onye mere ka oke nkume ghòò òdò mmirì, onye mere ka òmù nkume ghòò isi iyi mmirì.

115 O bughì anyì ka ò ìrì, o Onyenwe anyì, ò bughì anyì ka ò ìrì, kama ò bụ aha gí ka ebube na-adìrì, n'ihì ìhùnanya gí na ikwesì ntùkwasì obi gí. 2 Gìnì mere òtùtù mba niile nke ùwa jì na-

ajụ sị, “Olee ebe Chineke ha nọ?” **3** Chineke anyị bi n’eluigwe. **4** Arụsị ha niile bụ ọlaọcha na ọlaedo ka e ji kpụọ ha, ha bụ orụ aka mmadu. **5** Ha nwere onụ ma ha adighi ekwu okwu, ha nwere anya abụọ ma ha adighi ahụ ụzọ; **6** ha nwere ntị ma ha adighi anụ ihe, ha nwewara imi ma ha adighi anụ isisi ọbụla; **7** ha nwere aka, ma ha adighi emetụ ihe ọbụla aka, ha nwere ụkwụ, ma ha adighi eje ije; ha enweghị ike jiji akpịrị ha mee mkpọtụ ọbụla. **8** Ndị na-eme ha ga-adikwa ka ha. Ndị na-atụkwasi ha obi ga-adikwa ka ha. **9** Umụ Izrel, tükwasinụ Onyenwe anyị obi ọ bụ onye inyeaka ha na ọta ha. **10** Ezinaulọ Erọn, tükwasinụ Onyenwe anyị obi. Ọ bụ ya bụ onye inyeaka ha na ọta ha. **11** Unu ndị na-atụ egwu ya, tükwasinụ Onyenwe anyị obi ọ bụ onye inyeaka ha na ọta ha. **12** Onyenwe anyị na-echeta anyị, ọ ga-agozikwa anyị, ọ ga-agozi ndị ya bụ Izrel, ọ ga-agozi ezinaulọ Erọn, **13** ọ ga-agozi ndị niile na-atụ egwu Onyenwe anyị, ma onye nta ma onye ukwu. **14** Ka Onyenwe anyị mee ka unu mụbaa, unu na umụ unu. **15** Ka Onyenwe anyị onye kere eluigwe na elu ụwa gozie unu. **16** Eluigwe niile bụ nke Onyenwe anyị, ọ bụkwa ya nyere umụ mmadu elu ụwa niile. **17** Ọ bughị ndị nwurụ anwụ na-eto Onyenwe anyị, ndị na-arjda n’ebe inọ duu; **18** ọ bụ anyị ga-aja Onyenwe anyị mma, site ugbu a ruo mgbe ebighị ebi. Toonu Onyenwe anyị.

116 Ahurụ m Onyenwe anyị n’anya, n’ihi na ọ n’urū olu m; ọ n’urū mkpu akwa m maka ebere. **2** N’ihi na o gere m ntị, aga m akpọku ya oge ndụ m niile. **3** Agbụ nke ọnwụ kekoro m, oke ihe mgbu nke ili bjakwasiri m; nsogbu na iru uju dakwasiri m. (Sheol **h7585**) **4** Mgbe ahụ, akpọkuru m aha Onyenwe anyị: “O Onyenwe anyị, zoputa m!” **5** Onyenwe anyị bụ onye na-eme ebere na onye ezi omume. Chineke anyị juputakwara n’omijiko. **6** Onyenwe anyị na-echebe ndi na-enweghị uche; mgbe m nọ n’onodụ mkpa, ọ zoputara m. **7** Laghachi azụ zuru ike, gi mkpuruobi m, n’ihi na Onyenwe anyị emesola gi mmeso oma. **8** N’ihi na gi, o Onyenwe anyị, naputara mkpuruobi m site n’onwụ, anya m site na anya mmiri akwa, naputakwa ụkwụ m site n’iso ngongo, **9** ka m nwee ike jehgharia n’ihu Onyenwe anyị n’ime ala ebe ndị dī ndū bi. **10** Ekwenyere m na Onyenwe anyị mgbe m kwuru sị, “Abụ m onye nọ n’oke nsogbu,” **11** n’ime ida mba m, ekwuru m sị, “Mmadu niile bu ndi ughā.” **12** Gini ka m ga-enyeghachi Onyenwe anyị n’ihi mmeso oma niile o mesoro m? **13** Aga m eweli iko nke nzoputa m elu kpokukwa aha Onyenwe anyị. **14** N’ihu ndi ya niile ka m ga-anọ mezuo nkwa m kwere Onyenwe anyị. **15** Onwụ nke ndi nsọ ya di oke onuahia n’anya Onyenwe anyị. **16** O Onyenwe anyị, n’ezie, abụ m ohu gi; abụ m ohu gi, nwa nwoke nke ohu gi nwanyi; i zoputala m site na agbwa e kere m. **17** Aga m achuru gi aja ekele kpokukwa aha Onyenwe anyị. **18** Ọ bụkwa n’ihu ndi ya niile ka m ga-anọ kwughachi Onyenwe anyị nkwa m kwere, **19** n’ime ogige ulọ Onyenwe anyị, n’etiti gi, O Jerusalem. Toonu Onyenwe anyị.

117 Toonu Onyenwe anyị, unu mba niile di iche iche. Jaakwa ya mma, unu ndi niile di iche iche. **2** N’ihi na ihunanya ya n’ebe anyi no di ukwu. Ikwesi ntukwasị obi Onyenwe anyi na-adikwa ruo mgbe ebighi ebi. Toonu Onyenwe anyi!

118 Keleenu Onyenwe anyi n’ihi na o di mma; ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **2** Ka umu Izrel kwuputa n’onwe ha si, “Ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi.” **3** Ka ndi ezinaulo Eron kwuokwa si, “Ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi.” **4** Ka ndi niile na-atu egwu Onyenwe anyi kwuo si, “Ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi.” **5** N’onodu oke ihe mgbu m, akpokuru m Onyenwe anyi, o zara m, mee ka m nwere onwe m. **6** Onyenwe anyi nonyeere m, agaghị m atụ egwu. Gini ka mmadu puru ime m? **7** Onyenwe anyi nonyere m; o bụ onye na-enyere m aka. Aga m ele ndi iro m anya na mmeri. **8** Ọ kachasi mma igbaba n’ime Onyenwe anyi karja itukwasị umu mmadu obi. **9** Ọ kachasi mma igbaba n’ime Onyenwe anyi karja itukwasị ndi amara aha ha obi. **10** Mba niile gbara m gburugburu ma site n’aha Onyenwe anyi aga m ala ha n’iyi. **11** Ha gbara m gburugburu, ma site n’aha Onyenwe anyi ka m na-egbuda ha. **12** Ha gbara m gburugburu dika anu, ma e menyoola ha dika ogwu na-ere oku; site n’aha Onyenwe anyi, ka m na-egbuda ha. **13** Akwaghachiri m azu, agaara m ada, ma Onyenwe anyi nyere m aka. **14** Onyenwe anyi bu ike m na abụ m; o ghoolo nzoputa m. **15** Olu iti mkpu onu na mmeri na-ada n’ime ulu ikwu ndi ezi omume: “Aka nri Onyenwe anyi emeela otutu ihe di ukwu!” **16** Aka nri Onyenwe anyi bu ihe e weliri elu; aka nri Onyenwe anyi emeela otutu ihe di ukwu!” **17** Agaghị m anwu, kama aga m adi ndi kwusaara ndi ozọ oru ebube Onyenwe anyi ruru. **18** Onyenwe anyi tara m ahuru nke ukwu, ma o nyefeeghi m n’aka onwu. **19** Megheere m onu uzọ ama nke ezi omume; aga m abanye nye Onyenwe anyi ekele. **20** Nke a bu onu uzọ ulonso Onyenwe anyi, ebe ndi ezi omume ga-esite na ya banye. **21** Aga m enye gi ekele, n’ihi na i zara m; i ghoolo nzoputa m. **22** Nkume ahụ ndi na-ewu ulo juru, aghoolo nkume isi ntala ulo; **23** nke a bu oru aka Onyenwe anyi, o bükwa ihe itunanya n’anya anyi. **24** Nke a bu ubochi Onyenwe anyi anyi mere, ka anyi nuria onu, nweekwa obi uto n’ime ya. **25** O Onyenwe anyi, zoputa anyi; o Onyenwe anyi, mee ka ihe gaara anyi nke oma. **26** Onye a goziri agozi ka onye ahụ bu, nke na-abia n’aha Onyenwe anyi. Anyi sitere n’ulo Onyenwe anyi na-agozi gi. **27** Onyenwe anyi bu Chineke, o bu ya mere ka ihè ya mukwasị anyi. Chiri igu nkwa n’aka gi, soro ndi ji onu bata n’ogige Chineke bjaruo n’ebe ichu aja. **28** I bu Chineke m, aga m eto gi; i bu Chineke m, aga m ebuli gi elu. **29** Keleenu Onyenwe anyi n’ihi na o di mma, ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi.

119 Ndị a goziri agozi ka ha bu, bu ndi uzọ ha na-enweghi ihe ita uta obula, ndi na-ejehari dika iwu Onyenwe anyi si di. **2** Ndị a goziri agozi ka ha

bụ, bụ ndị na-edebe ụkpurụ ya ma jirikwa obi ha niile na-achọsi ya ike. **3** Ha adighi eme ihe ojoo obula; ha na-ejeghari n'uzo ya niile. **4** I doola ụkpurụ ndi a ga-erubekwara isi. **5** O ga-adi m mma ma o buru na m anogidesie ike na-erube isi nye iwu gi niile! **6** Mgbe ahụ, ihere agaghị eme m mgbe m tulere uche n'iwu gi niile. **7** Aga m eji obi ziri ezi too gi dika m na-amu ihe banyere iwu gi ziri ezi. **8** Aga m erubere iwu gi niile isi; biko ahapukwala m. **9** Olee uzo nwa okorobia garesi bie ndu di nsq? O bu site n'ibi ndu dika okwu gi si di. **10** Eji m obi m niile na-achosi gi ike. Ekwela ka m kpafuo site n'ihe niile i nyere n'iwu. **11** Ezoola m okwu gi niile n'obi m, igbochi m imehie imegide gi. **12** Otuto dir gi, o Onyenwe anyi; kuziere m iwu gi niile. **13** Aga m eji egbugbere onu m gugharia iwu niile nke si n'onu gi. **14** Ana m anuri onu n'igbaso iwu gi niile dika mmadu si anuri onu n'ime oke iba uba. **15** Ana m atughari uche n'ukpuru gi na-atulekwa uche n'uzo gi niile. **16** Iwu gi na-amasi m; agaghị m elefu okwu gi anya. **17** Meere ohu gi ihe oma, ka m nwe ike di ndu; aga m erubere okwu gi isi. **18** Kpughee anya m abuo ka m hu oke ihe ebube niile di iche iche di n'ime okwu gi. **19** Abu m onye obia n'elu uwa; ezonari la m iwu gi niile. **20** N'oge niile, ihe banyere iwu gi niile na-agu mkpurubi m aguu. **21** I na-abara ndi mpako mba, ha bu ndi a buru onu na ndi na-anaghi agbaso iwu gi. **22** Site n'ebe m no wepu ichi ochi na nleli, n'ih na m na-edebe ukpuru gi niile. **23** N'agbanyeghi na ndisi nokoro na-ekwulu m, ohu gi ga-atughari uche n'iwu gi. **24** Ukpuru gi niile bu ihe na-amasi m; ha bu ndi ndumodu m. **25** Mkpuruobi m na-arapara n'uzuzu; kpoghachite ndu m dika okwu gi si di. **26** Akowaara m gi uzo m niile, i zakwara m; ugbu a, kuziere m iwu gi. **27** Mee ka m ghota ozizi ukpuru gi; ka m nwe ike tugharia uche n'oru ebube gi niile. **28** Iru uju emeela ka mkpurubi m daa mba; gbaa m ume dika okwu gi si di. **29** Chebe m puo n'uzo aghughu niile; site n'iwu gi meere m amara. **30** Ahoro la m uzo ikwesi ntukwasị obi; e kpebiela m idebe obi m n'iwu gi niile. **31** O Onyenwe anyi, ana m ejigidesi iwu gi niile aka ike; ekwela ka ihere mee m. **32** Aga m agbaso iwu gi niile n'ih na i meela ka obi m nwere onwe ya. **33** O Onyenwe anyi, zi m uzo m ga-esi gbasoo iwu gi niile; mgbe ahụ, aga m edebe ha ruo n'ogwugwu. **34** Nye m nghota, aga m edebe iwu gi ma jiri obi m niile rubere ya isi. **35** Duo m n'uzo nke iwu gi niile, n'ih na o bu n'ime ha ka m na-achota obi ufo. **36** Mee ka obi m chee ihu n'iwu gi niile o bughị nye uru na-esite n'ochichọ nke onwe. **37** Wepu anya m site n'ihe na-abaghi uru; chebe ndu m dika okwu gi si di. **38** Mezuo nkwa i kwere ohu gi, ka a tuo egwu gi. **39** Wepu nkocha nke m na-atu egwu ya, n'ih na iwu gi niile ziri ezi. **40** Ukpuru gi na-agusi m aguu ike! Chebe ndu m site n'ez omume gi. **41** O Onyenwe anyi, ka ihunanya gi nke na-adigide biakwasi m, nzoputa gi dika nkwa i kwere si di; **42** mgbe ahụ, aga m azaghachi onye ahụ na-achi m ochi, n'ih na ana m atukwasi obi m n'okwu gi. **43** Esitela n'onu m napu okwu nke eziokwu, n'ih

na olileanya m di n'iwu gi niile. **44** Aga m anogide na-erubere iwu gi isi ruo mgbe ebighi ebi. **45** Aga m ejeghari n'onodu inwere onwe n'ih na achoputala m ukpuru gi niile. **46** Aga m ekwuputa banyere ukpuru gi n'ihu ndi eze ma ihere agaghị eme m, **47** n'ih na iwu gi na-amasi m n'ih na ahuru m ha n'anya. **48** Ana m eweliri iwu gi niile aka elu, bu ndi m huru n'anya, ana m atughari kwa uche n'iwu gi niile. **49** Cheta okwu i nyere ohu gi, n'ih na i nyela m olileanya. **50** Nkasiobi m n'ime jta ahuhu m bu nke a: nkwa gi na-echebe ndu m. **51** Ndi mpako na-akwa m emo na-esepughi aka, ma anaghi m esite n'iwu gi wezuga onwe m. **52** O Onyenwe anyi, ana m echeta iwu gi niile, ndi di site na mgbe ochie, ha na-ewetara m nkasiobi. **53** Ana m ewe iwe nke ukwu n'ih ndi ajo omume, ndi gbakutara iwu gi azu. **54** Iwu gi niile bu isi okwu abu m ebe obula m na-anu. **55** N'abali, o Onyenwe anyi, ana m echeta aha gi, aga m edebekwa iwu gi. **56** Nke a burij ihe m na-eme oge niile: ana m erubere ukpuru gi isi. **57** O Onyenwe anyi, i bu ihe nketa m; ekweela m nkwa irube isi nye okwu gi niile. **58** Ejirila m obi m niile choo ihu gi; meere m ebere dika nkwa gi si di. **59** Echeela m echiche banyere uzo m niile, chighariakwa na-agbaso ukpuru gi niile. **60** Aga m eme ngwangwa, agaghị atufu oge irubere iwu gi niile isi. **61** A sikwari na ndi ajo omume ejiri udo kee m agbu, agaghị m echefu iwu gi. **62** N'etiti abali, aga m ebili nye gi ekele n'ih iwu gi niile ziri ezi. **63** Abu m enyi ndi niile na-atu egwu gi, ndi niile na-agbaso ukpuru gi. **64** O Onyenwe anyi, uwa niile juputara n'ihunanya gi; kuziere m iwu gi niile. **65** Meere ohu gi ihe oma dika okwu gi si di, o Onyenwe anyi. **66** Zi m ihe omuma na ikpe ziri ezi n'ih na ekwenyer m n'iwu gi niile. **67** Tupu m nwee nsogbu, a kpafuru m, ma ugbu a, ana m erubere okwu gi isi. **68** I di mma, ihe i na-eme ziri ezi; kuziere m iwu gi niile. **69** N'agbanyeghi na ndi mpako a gbasala okwu ugha techie m, ana m eji obi m niile na-edebe ukpuru gi. **70** Obi ha siri ike, o dighi ihe na-emetuta ha, ma ana m enwe mmasi n'iwu gi. **71** O di mma na m tara ahuhu ka m nwee ike mta iwu gi niile. **72** Iwu si n'onu gi puta di oke onuahja nye m karja imerime puku olaocha na olaedo. **73** Aka gi kere m, kpukwa m; nye m nghota ka m mta iwu gi niile. **74** Ka ndi na-atu egwu gi nuri mgbe ha huru m, n'ih na olileanya m di n'okwu gi. **75** O Onyenwe anyi, amaara m na iwu gi niile ziri ezi, o bukwa n'ikwesị ntukwasị obi ka i tara m ahuhu. **76** Ka ihunanya gi nke na-adighi agwu agwu kasie m obi, dika nkwa i kwere ohu gi si di. **77** Ka omjiko gi biakwasi m, ka m nwee ike di ndu, n'ih na iwu gi na-amasi m. **78** Ka ihere mee ndi mpako n'ih ihe ojoo ha mere m na-enweghi ihe m mere; ma aga m atughari uche n'ukpuru gi. **79** Ka ndi niile na-atu egwu gi biakwute m, ndi na-aghota ukpuru gi niile. **80** Ka m were obi zuruoke na-agbaso ukpuru gi niile, ka ihere ghara ime m. **81** Mkpuruobi m na-ada mba site n'ochichọ ya maka nzoputa gi, ma olileanya m di n'okwu gi. **82** Anya na-egbu m mgbu ebe m na-ele anya nkwa gi; ana m asi, "Olee mgbe i

ga-akasi m obi?" **83** N'agbanyeghi na adi m ka karama akpukpo nke di n'anwuru oku, anaghi m echefu iwu gi niile. **84** Ruo lee mgbe ka ohu gi ga-anogide na-eche? Olee mgbe ka i ga-ata ndi na-akpagbu m ahuhu? **85** Ndi mpako na-egwuru m olulu, bu ihe nke na-adighi ka iwu gi si di. **86** Iwu gi niile kwesiri ntukwasị obi; nyere m aka, n'hi na ndi mmadu na-akpagbu m ma o nweghi ihe m mere ha. **87** O foduru ntakiri ihe, ha gaara m n'iyi, ma agbakutaghi m ukpuru gi azu. **88** Site n'ihunanya gi nke na-adigide chebe ndu m, ka m nwe ike rube isi n'iwu nke onu gi. **89** O Onyenwe anyi, okwu gi na-adigide ruo mgbe ebighi ebi; o na-eguzosi ike n'eluwigwe. **90** Ikwesi ntukwasị obi gi na-adigide site n'ogbo ruo n'ogbo; o bu gi kere uwa, o na-eguzosikwa ike. **91** Ruo taa, iwu gi niile na-eguzosi ike, n'hi na ihe niile na-ejere gi ozi. **92** A sikwari na iwu gi anaghi amasi m, agaara m anwu n'ime nsogbu m. **93** Agaghi m echefu ukpuru gi niile, n'hi na o bu ha ka i ji chebe ndu m. **94** Zoputa m, n'hi na abu m nke gi; achoputala m ukpuru gi niile. **95** Ndi ajo omume na-eche ila m n'iyi, ma aga m atughari uche n'ukpuru gi. **96** Ana m ahụ nsotu ihe niile zuruoke, ma iwu gi niile enweghi nsotu. **97** O, otu m si hu iwu gi n'anya! Ana m atughari uche na ya ogologo ubochi niile. **98** Iwu gi na-eme ka amamihe m karja nke ndi iro m, ha na-anonyere m oge niile. **99** Enwere m nghota karja ndi na-ezi m ihe, n'hi na ana m atugharia uche n'iwu gi niile. **100** Enwere m nghota karja ndi okenye n'hi na ana m erubere ukpuru gi niile isi. **101** Ajuru maju ije ije n'uzo ojojo obula ka m nwee ike rubere okwu gi isi. **102** Ewezugaghi m onwe m n'iwu gi niile, n'hi na o bu gi onwe gi ziri m ha. **103** Lee ka okwu gi niile si ato m utu, ha di utu n'onu m karja mmanu anu! **104** A na-enweta nghota site n'ukpuru gi niile; ya mere ana m akpo uzo ojojo obula asi. **105** Okwu gi bu oriona diri ukwu m burukwa ihe n'uzo m. **106** Anuola m iyi, mee ka o guzosie ike, na aga m agbaso iwu ezi omume gi niile. **107** Ataala m ahuhu nke ukwu; chebe ndu m, o Onyenwe anyi, dika okwu gi si di. **108** O Onyenwe anyi, nabata otu afu ofufu niile nke si n'onu m, kuziekwara m iwu gi niile. **109** Mkpuruobi m na-adi m n'obuaka m oge niile, ma echezogh m iwu gi. **110** Ndi ajo omume esielera m onya, ma esitebeghi m n'ukpuru gi kpafuo. **111** Iwu gi niile bu ihe nketa m ruo mgbe ebighi ebi; bu ihe na-enye obi m onu. **112** Obi m ekpebiela idebe ukpuru gi ruo na ngwucha. **113** Ana m akpo ndi na-enwe obi abuo asi, ma ahuru m iwu gi n'anya. **114** I bu ebe mgbaba m na ota m; olileanya m di n'okwu gi. **115** Sitenu n'ebe m no puo, unu ndi na-eme ihe ojojo, ka m nwee ike idebe iwu niile nke Chineke m! **116** Gbaa m ume dika nkwa gi si di, aga m adikwa ndu; ekwekwala ka olileanya m daa. **117** Kwagide m, aga m abu onye a gbaputara; aga m anogide na-asopuru iwu gi niile. **118** I na-aju ndi niile na-adighi edebe iwu gi, nzube aghughu ha niile bu ihe na-enweghi isi. **119** I na-ekpochapu ndi ajo omume dika unyi a na-ekpofu ekpofu; n'hi ya, ahuru m ukpuru gi niile n'anya. **120** Anu ahụ m na-

ama jijji n'hi itu egwu gi; ana m eguzo n'oke egwu n'hi iwu gi niile. **121** Emeela m ihe di mma na ihe ziri ezi; ahapukwala m n'aka ndi na-emegbu m. **122** Kwee ohu gi nkwa na i ga-elekota ya; ekwela ka ndi mpako kpagbuo m. **123** Anya na-egbu m mgbu ebe m na-ele anya nzoputa gi ebe m na-ele anya nkwa gi ziri ezi. **124** Biko mesoo ohu gi mmeso dika ihunanya gi si di ma kuziekwara m ukpuru gi niile. **125** Abu m ohu gi, nye m nghota, ka m nwee ike mara ukpuru gi niile. **126** O Onyenwe anyi, oge eruola mgbe i ga-aru oru, n'hi na a na-emebi iwu gi. **127** N'hi na ahuru m iwu gi niile n'anya karja olaedo, e karja olaedo a nuchara anucha, **128** n'hi na m na-ahuta ukpuru gi niile ka ihe ziri ezi, akporo m uzo niile na-ezighi ezi asi. **129** Iwu gi niile di itunanya; ya mere, ana m erubere ha isi. **130** Mkpughapu na nkwa nke okwu gi na-enye ihe; o name ka ndi na-enweghi uche ghotu ihe. **131** Ana m asaghe onu m na-ekupu ume ike ike, na-achosi iwu gi niile ike. **132** Chee m ihu, meere m ebere, dika i si emere ndi niile huru aha gi n'anya ebere. **133** Mee ka nzo ukwu m niile na-aga dika okwu gi si di; ekwela ka mmehie chja m. **134** Gbaputa m site n'aka ndi na-emegbu m, ka m nwee ike debe iwu gi. **135** Mee ka ihuoma gi dikwasị n'ahu ohu gi. Kuziere m ukpuru gi niile. **136** Anya mmiri akwa na-agba m nke ukwu n'hi na ndi mmadu adighi erube isi nye iwu gi. **137** O Onyenwe anyi, i bu onye ezi omume, iwu gi niile zikwara ezi. **138** Ukpuru gi niile ziri ezi; ha kwesiri ntukwasị obi. **139** N'hi na ndi iro m na-elefu okwu gi anya, inu oku n'obi m na-ada mba. **140** Nkwa gi niile bu ihe enyochara nke oma, ohu gi na-ahukwa ha n'anya. **141** O bu ezie na m bu onye di ala, na onye a na-eleda anya, ma adighi m eleda ukpuru gi niile anya. **142** Ezi omume gi na-adi ruo mgbe ebighi ebi. Iwu gi niile bukwa ezikwu. **143** Nsogbu na ihe mgbu adakwasila m, ma iwu gi niile bu ihe na-amasi m. **144** Iwu gi niile bu ezi omume ruo mgbe ebighi ebi; nye m nghota, ka m nwee ike di ndu. **145** Eji m obi m niile na-akpo oku; zaa m o Onyenwe anyi, aga m erubekwa isi nye ukpuru gi niile. **146** Ana m akpoku gi; zoputa m aga m erube isi nye ukpuru gi niile. **147** Tupu chi na-abo, ana m ebili, na-akwa akwa maka enyemaka; olileanya m di n'okwu gi. **148** Ana m amu anya abali n'elu ihe ndina m, n'hi itughari uche na nkwa gi niile. **149** Nuru olu m dika ihunanya gi si di; chebe ndu m, o Onyenwe anyi, dika iwu gi niile si di. **150** Ndi natuputa atumatu ojojo no nso ma ha no iwu gi niile n'ebe di anya. **151** Ma i no nso, Onyenwe anyi; ihe niile i nyere n'iwu bu ezikwu. **152** Site na mgbe ochie ka m mutara site n'ukpuru gi, na i mere ka ha guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. **153** Ledata anya ka i hu ita ahuhu m ma gbaputa m, n'hi na echefugh m iwu gi. **154** Kpeputa m, gbaputa m, chebe ndu m dika nkwa gi si di. **155** Nzoputa di anya n'ebe ndi na-eme ihe ojojo no, n'hi na ha anaghi agbaso ukpuru gi niile. **156** O Onyenwe anyi, omijiko gi di ukwu; chebe ndu m dika iwu gi niile si di. **157** Ndi iro m na ndi na-akpagbu m di otutu, ma aga m anogide na-edebe iwu gi. **158** Ana m

asọ ndị niile na-enweghị okwukwe n'ime gi oyi, n'ih na ha anaghị erubere okwu gi isi. **159** Lee ka m si hụ ụkpụrụ gi niile n'anya; chebe ndu m, o Onyenwe anyi, dika ihunanya gi si di. **160** Okwu gi niile bu eziokwu; iwu gi niile ziri ezi na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **161** Ndịisi na-eme gbụ m na-enweghị ihe m mere, ma obi m na-ama jijiji n'ih okwu gi. **162** Ana m ahurị ọhụ n'ime nkwa gi dika onye chọtara ọtutụ ihe nkwata n'agha. **163** Akporo m okwu ugha asi, ọ bukwa ihe aru n'ebe m nọ, ma ahuru m iwu gi n'anya. **164** Aga m eto gi ugboro asaa n'ubochi, n'ih iwu gi ziri ezi. **165** Ndị huru iwu gi n'anya nwere udo di ukwu, o dighi ihe ga-eme ka ha sọ ngongo. **166** Ana m echere nzọpụta gi, o Onyenwe anyi, na-agbasokwa iwu gi niile. **167** Ana m erubere ụkpụrụ gi niile isi n'ih na m huru ha n'anya nke ukwu. **168** Ana m erubere ụkpụrụ na iwu gi niile isi, n'ih na j maara ụzọ m niile. **169** Ka akwa m ruo gi ntị, o Onyenwe anyi; nye m nghota dika okwu gi si di. **170** Ka aririọ m ruo gi ntị; gbaputa m dika nkwa gi si di. **171** Ka onu m juputa n'otuto, n'ih na j na-ezi m iwu gi niile. **172** Ka m jiri ire m buo abụ banyere okwu gi, n'ih na iwu gi niile ziri ezi. **173** Nọ na njikere oge niile inyere m aka, n'ih na ahoroala m ụkpụrụ gi niile. **174** Ana m ele anya nzọpụta gi, o Onyenwe anyi, iwu gi bu ihe na-amasi m. **175** Kwere ka m diri ndu ka m nwee ike ito gi, ka iwu gi niile gbaa m ume. **176** Akpafuola m dika aturu nke furu efu, choo ohu gi, n'ih na echefubeghi m iwu gi niile.

120 Abụ nrigo. Ana m akpoku Onyenwe anyi n'ime nsogbu m, o na-azakwa m. **2** O Onyenwe anyi, zoputa m site n'egbughere onu okwu ugha na ire na-ekwu okwu aghugho. **3** Gini ka a ga-eme gi, o bukwa gini ozo ka a gatukwasiri gi, gi ire aghugho? **4** O ga-eji aku di nko nke dike n'agha taa gi ahuhu, ya na icheku oku osisi brum na-ere ere. **5** Ahuhu diri m n'ih na m bi na Meshek, n'ih na m bikwa n'etiti ulo ikwu ndi Keda! **6** Ogologo oge ka m binyere ndi kporo udo asi. **7** Abụ m onye udo; ma mgbe m kwuru okwu, okwu ha bu okwu agha.

121 Abụ nrigo. Aga m eweli anya m abuo elu, lee ha n'elu ugwu niile, olee ebe inyeaka ga-esi bjara m? **2** Inyeaka m na-esite n'aka Onyenwe anyi, onye kere eluigwe na uwa bja. **3** O gaghi ekwe ka ukwu gi gbuchapu, onye na-eche gi nche na-amu anya oge niile; **4** n'ezie onye na-eche Izrel nche adighi arahu ura, o dighi atukwa oru ura. **5** Onyenwe anyi na-eche gi nche, Onyenwe anyi bu ndo gi n'aka nri gi; **6** anyanwu agaghị achagbu gi n'ehihie, onwa agaghị etigbukwa gi n'abalị. **7** Onyenwe anyi ga-edebe gi ka ihe ojojo obula ghara idakwasị gi. O ga na-eche ndu gi nche mgbe niile. **8** Onyenwe anyi ga-echebe gi mgbe j na-apu na mgbe j na-abata abata, site ugbu a ruo mgbe niile ebighi ebi.

122 Abụ nrigo, nke Devid. Ahuriri m onu mgbe ha si m, "Ka anyi gaa n'ulonso Onyenwe anyi." **2** Ukwu anyi eguzola ugbu a n'onu uzo ama gi niile,

gi obodo Jerusalem. **3** E wuru Jerusalem dika obodo a chikotara onu nke oma. **4** O bu ebe ahụ ka ebo niile na-arigo, bu ebo niile nke Onyenwe anyi, ibu ka aha Onyenwe anyi abu dika iwu o nyere ndi Izrel si di. **5** N'ebe ahụ ka ocheeze niile nke ikpe ikpe di, bu ocheeze niile nke ezinaulo Devid. **6** Kpeenu ekpere maka udo Jerusalem: "Ka ndi niile huru gi n'anya nọ n'udo. **7** Ka udo diri n'ime mgbidi gi niile nchekwa dirikwa n'ime ebe nche gi niile e wusiri ike." **8** N'ih umunne m na ndi enyi m, ana m ekwu okwu si, "Udo diri gi." **9** N'ih ulo Onyenwe anyi, Chineke anyi, aga m achọ oganihu gi.

123 Abụ nrigo. Ana m eweli anya m abuo elu ile gi, gi onye ocheeze ya di n'eluigwe. **2** Dika ohu si elekwasị nna ya ukwu anya ya, na dika ohu nwanji na-eje ozi si elekwasị nne ya ukwu anya, inata ozi o ga-eje, otu a ka anyi si na-elekwasị Onyenwe anyi bu Chineke anyi anya, ruo mgbe o ga-emere anyi ebere. **3** Meere anyi ebere, o Onyenwe anyi, meere anyi ebere, n'ih na anyi aburuala ndi a na-akocha akocha. **4** N'ih na nnagide anyi na-anagide ichi ochi ndi nganga, na ileda anya ndi mpako adila ukwu.

124 Abụ nrigo. Nke Devid. A si na Onyenwe anyi adinyereghị anyi, ka Izrel kwuo, **2** a si na Onyenwe anyi adinyereghị anyi, mgbe ndi mmadu biliri imegide anyi, **3** mgbe iwe ha rere dika oku megide anyi, ha gaara eloda anyi na ndu; **4** idee mmiri gaara iri anyi, oke mmiri gaara ebufu anyi, **5** ebili mmiri niile gaara ebufu anyi. **6** Ma otuto diri Onyenwe anyi, onye na-ekweghi ka ha jiri eze ha dorie anyi. **7** Anyi agbanarila ha dika nwa nnu si gbanari onya osi onya choo iji jide ya; onya ahụ agbajielala, anyi ewezugakwala onwe anyi, nwere onwe anyi. **8** Inyeaka anyi di n'aha Onyenwe anyi, onye kere eluigwe na uwa.

125 Abụ nrigo. Ndị niile na-atukwasị Onyenwe anyi obi na-anogidesi ike di ka ugwu Zayon nke a na-apughị inughari, nke na-adigidekwa n'onodu ya ruo mgbe ebighi ebi. **2** Dika ugwu niile si gbaa obodo Jerusalem gburugburu, otu a ka Onyenwe anyi na-agba ndi ya gburugburu ugbu a na ruo mgbe ebighi ebi. **3** Mkpara ochichi ndi ajo omume agaghị adigide n'ala ndi ezi omume ketara n'ife nza, n'ih na ndi ezi omume nwere ike itinye aka ha na-ime ihe ojojo. **4** O Onyenwe anyi, meere ndi niile na-eme ezi omume ihe oma, ya bu, ndi niile obi ha ziri ezi. **5** Ma Onyenwe anyi ga-achupu ndi niile na-agbaso uzo aghugho na ndi niile na-eme ajo ihe. Ka udo diri Izrel.

126 Abụ nrigo. Mgbe Onyenwe anyi kpoghachitere ndi e mere ka ha lota na Zayon, anyi di ka ndi na-arọ nrọ. **2** Ochi juru anyi onu, abu onu jukwara anyi ire. Mgbe ahụ, e kwukwara ya na mba niile si, "Onyenwe anyi emeerela ha otutu ihe di ukwu." **3** Onyenwe anyi emeerela anyi otutu ihe di ukwu, obi anyi juputakwara n'onu. **4** Nyeghachi anyi akunuba anyi, o Onyenwe anyi, dika mmiri iyi na-asọ n'ala

Negev. **5** Ndị niile na-eji anya mmiri na-arụ ọrụ iku mkpuru ga-emesia jiri abụ ọhụ wee ihe ubi ahụ. **6** Onye ji iku akwa buru mkpuru ubi o ga-agma na-aga, ga-emesia jiri abụ ọhụ na-aloghachi azu, mgbe ha bu ukwu oka ha.

127 Abụ nriogo, nke Solomon. O buru na Onyenwe anyi ewughị ulo, ndi na-ewu ya na-adogbu onwe ha n'oru n'efu. O buru na Onyenwe anyi echeghi obodo, n'efu ka ndi nche na-amu anya. **2** O bu n'efu ka i na-ebili n'isi ututu na-adogbu onwe gi n'oru ichota ihe i ga-eri ruo n'abal, n'ihu na o na-eme ka ndi niile o huru n'anya hie ura n'udo. **3** Umuntakiri bu ihe nketa si n'aka Onyenwe anyi, umuntakiri bu ugwo oru o na-enye. **4** Dika aku n'aka dike n'agma, otu a, ka umu a mutaara na mgbe okorobia di. **5** Onye a goziri agozi ka nwoke ahụ bu onye kpajuru aku ndi a n'aka aku ya. Ihere agaghi eme ha mgbe ha na ndi iro na-arurita uka n'ama.

128 Abụ nriogo. Ngozi na-adiri ndi niile na-atu egwu Onyenwe anyi, ndi na-aga ije n'irube isi nye ya. **2** I ga-eri mkpuru oru aka gi; otutu ngozi na ihe iga nke oma ga-abu nke gi. **3** Nwunye gi ga-adi ka osisi vaini na-amu mkpuru n'ime ulo gi; umu gi ndi ikom ga-adikwa ka ome osisi oliv gburugburu tebul gi. **4** Otu a ka a ga-esi gozie nwoke ahụ na-atu egwu Onyenwe anyi. **5** Ka Onyenwe anyi gozie gi site na Zayon ubochi niile nke ndu gi; ka i hukwa odimma Jerusalem, **6** ka i di ndu hu umu umu gi. Ka udo diri Izrel.

129 Abụ nriogo. Site na mgbe m bu nwantakiri, ha kpagburu m otutu oge, ka Izrel kwuo. **2** "Site na mgbe m bu nwantakiri, ha kpagburu m otutu oge, ma ha enweghi ike merie m. **3** Ndi ikom na-ako ubi akogharia azu m dika ala ubi, mee ebe ha koru ako ka o di ogologo. **4** Ma Onyenwe anyi bu onye ezi omume; o topula m site n'agbu niile nke ndi ajo omume." **5** Ka ndi niile kporo Zayon asi buru ndi ga-alaghachi azu n'ihere. **6** Ka ha niile diri ka ahijia na-epu n'elu ulo nke na-akponwu tupu o puputa; **7** nke onye na-ewe ihe ubi na-adighi eji ha kpojoo aka ya abuo, maobu onye mkpokota e nwee ike kpojoo aka ya. **8** Ka ndi si n'uzo na-agafe hapu i si ha, "Ngozi Onyenwe anyi diri unu. Anyi na-agozi unu n'aha Onyenwe anyi."

130 Abụ nriogo. O Onyenwe anyi, o bu site n'ebe di omimi ka m na-ebeku gi akwa. **2** Onyenwe anyi, nuru olu m. Ka nti gi na-anakwa nti n'olu ariri m, maka amara. **3** O Onyenwe anyi, a si na i detuo mmehie niile, Onyenwe anyi, onye puru iguzo? **4** Ma o bu n'aka gi ka mgbaghara mmehie di; ime ka anyi tuo gi egwu, ma jeere gi ozi. **5** Ana m echere Onyenwe anyi, mkpuruobi m na-echekwa ya, o bu n'okwu ya ka olileanya m di. **6** Mkpuruobi m na-echere Onyenwe anyi karja ndi nche abali na-echere chi obubo, e, karja ndi nche abali na-echere chi obubo. **7** Ndi Izrel, ka olileanya unu diri na Onyenwe anyi, n'ihu na ihunanya ya na-adigide adigide, n'aka ya ka nzoputa zuruoke

dikwa. **8** Ya onwe ya, ga-agbaputa Izrel site na mmehie ya niile.

131 Abụ nriogo, nke Devid. O Onyenwe anyi, nganga adighi n'obi m, ndu mpako abukwaghi ochicho m; adighi m etinye onwe m n'okwu kariri m maobu n'ihu ndi di ukwuu karja m. **2** Ma ana m edere duu, mkpuruobi m n'okwa juu; dika nwantakiri a napuru ara, ya na mne ya no, e, dika nwantakiri a napuru ara, otu a ka mkpuruobi m no n'ime m. **3** Ndi Izrel, ka olileanya unu diri na Onyenwe anyi ugbu a na mgbe niile ebighi ebi.

132 Abụ nriogo. O Onyenwe anyi, cheta Devid, n'ihu niile bu ndi o gbakutara azu. **2** O nuru iyi nye Onyenwe anyi, kwee nkwa nye Onye di ukwuu nke Jekob: **3** "Agaghi m abanye n'ime ulo m maobu rigoo n'ihu ndina m, **4** agaghi m arahu ura, egbugbere anya m agaghi atu oru ura, **5** tutu ruo mgbe m chotara Onyenwe anyi onodu ebe obibi nye Onye di ukwuu nke Jekob." **6** Anyi nuru ihe banyere ya n'Efrata, anyi chotara ya n'ubi niile nke Jearim. **7** "Ka anyi gaa na-ebe obibi ya; ka anyi kporo isiala n'ebe ihe mgbakwasu ukwu ya. **8** 'Bile, Onyenwe anyi, bata n'ebe izuike gi, gi na igbe ogbugba ndu nke ike gi. **9** Ka ndi nchujaja gi yiri ezi omume gi dika uwe; ka ndi gi kwesiri ntukwasu obi buo abụ n'ihu onu." **10** N'ihu ohu gi, bu Devid, agbakutala onye gi e tere mmanu azu. **11** Onyenwe anyi nuru Devid iyi n'eziokwu, bu iyi nke o gaghị esi na ya laghachi azu: "Otu n'ime umu gi, ka m ga-eme ka o nodu n'ocheeze gi, **12** o buru na umu ndi ikom gi edebe ogbugba ndu m na ukpuru niile m kuziri ha, mgbe ahụ umu ha ga-anodu ala n'ocheeze gi ruo mgbe ebighi ebi." **13** N'ihu na Onyenwe anyi ahoroala Zayon, o bu ochicho obi ya ime ya ebe obibi ya; **14** "Ebe a bu ebe izuike m ruo mgbe ebighi ebi, ebe a ka ocheeze m ga-adikwa, n'ihu na o bu ihe m choru. **15** Aga m eji otutu nri di iche iche gozie ya; aga m eji nri mee ka afu jo ndi ogbenye ya. **16** Aga m eji nzoputa yinye ndi nchujaja ya niile dika uwe, ndi nsu ya ga-abu abụ n'ihu onu. **17** "N'ebe a ka m ga-eme ka mpi puputara Devid ma debekwa oriḡna n'ihu onye m e tere mmanu. **18** Aga m eyikwasu ndi iro ya ihere dika uwe ma aga eji okpueze mara mma choo isi ya mma."

133 Abụ nriogo, nke Devid. Lee ka o si buru ihe di mma na ihe onu mgbe umunne na-ebiko n'otu! **2** O di ka mmanu di oke onuahia a wuru n'isi, nke na-asodata ruo n'ahunon, e, nke na-asodata ruo n'ahunon Eron, ruokwa n'olu uwe mwuda ya. **3** O di ka a ga-as na igirigi si na Hemon na-ada n'elu n'ugwu Zayon. N'ihu na n'ebe ahụ ka Onyenwe anyi na-enye onyinye ngozi ya, o buladi ndu na-adi ruo mgbe ebighi ebi.

134 Abụ nriogo. Toonu Onyenwe anyi, unu ndi ohu Onyenwe anyi niile ndi na-eje ozi n'ime ulo Onyenwe anyi n'oge abali. **2** Chilenu aka unu abuo elu n'ime ulonso ya ma toonu Onyenwe anyi. **3**

Ka Onyenwe anyị, onye kere eluigwe na ụwa site na Zayon gozie unu.

135 Toonu Onyenwe anyị. Toonu aha Onyenwe anyị, toonu ya, unu ndị ohu Onyenwe anyị niile, **2** unu ndị na-eje ozi n'ime ụlọ Onyenwe anyị, n'ime ogige ụlọ Chineke anyị. **3** Toonu Onyenwe anyị, n'ihu na Onyenwe anyị dị mma; bukuo aha ya abụ otuto, n'ihu na o bụ ihe ziri ezi. **4** N'ihu na Onyenwe anyị ahopụtala Jekob nye onwe ya, o hōpụtala Izrel ka o buru ihe oke onụahịa nke aka ya. **5** Amaara m na Onyenwe anyị dị ukwu, na Onyenwe anyị dị ukwu karịa chi niile. **6** Onyenwe anyị na-eme ihe obula masiri ya n'eluigwe na elu ụwa na n'oke osimiri na n'ime ogbu mmiri niile. **7** O bu ya na-eme ka igwe ojii na-aputa site n'akukụ niile nke ụwa. O bukwa ya na-ezite amuma nke na-eweta mmiri ozuzo. O na-ewepụtakwa ifufe site n'ulo ifufe ya niile. **8** O tibururu umu niile e buru ụzọ mụọ n'ala Ijpt, umu mmadu buru ụzọ mụọ na umu anu ụlọ e buru ụzọ mụọ. **9** O zipuru ihe iribama ya di iche iche na oru ebube ya niile n'etiti unu, o Ijpt, megide Fero na ndi niile na-ejere ya ozi. **10** O tibururu otutu mba di ukwu n'onuogu, tigbukwaa ndi eze ha, ndi di ike n'agha. **11** Ufodu n'ime ha bu Saihon, eze ndi Amorait, na Og eze Bashan, na ndi eze niile di na Kenan. **12** O weere ala ndi obodo ahụ niile nye ndi ya, nye ya umu Izrel di ka ihe nketa ha. **13** O Onyenwe anyi, aha gi na-adigide ruo mgbe ebighi ebi a maara aha gi ruo ogbo niile. **14** N'ihu na Onyenwe anyi ga-ekpeputa ndi ya. O ga-enwekwa omijiko n'ahu ndi ohu ya. **15** Chi ndi mba ozo bu arusi e jiri aka kpoo, nke e ji olaacha na olaedo kpoo. **16** Ha nwere onu ma ha adighi ekwu okwu, ha nwere anya ma ha adighi ahụ ụzọ. **17** Ha nwere ntị ma ha adighi anu ihe, o dikwaghị nkuume di n'ime onu ha. **18** Ndi na-eme ha ga-adi ka ha. O bukwa otu a ka ndi na-atukwasị na obi ga-adi. **19** Ndi Izrel, toonu Onyenwe anyi. Unu ndi ulo Eron, toonu Onyenwe anyi. **20** Unu ndi ulo Livayi, toonu Onyenwe anyi; unu ndi na-atu egwu ya, toonu Onyenwe anyi. **21** Ka otuto diri Onyenwe anyi site na Zayon, nye onye ahụ na-ebi na Jerusalem. Toonu Onyenwe anyi.

136 Keleenu Onyenwe anyi, n'ihu na o di mma. **2** Keleenu Chineke kachasi chi niile elu. **3** Keleenu Onyenwenu kachasi ndi nweni niile. **4** Keleenu onye ahụ naani ya na-arụ oru ebube di iche iche, **5** Keleenu onye ahụ ji nghota ya ke mbara eluigwe niile, **6** Keleenu onye wuru uwa n'elu ogbu mmiri, **7** Keleenu onye ahụ kere anyanwu na onwa, **8** Onye mere anyanwu ka o na-acha n'ehihie, **9** Onye mere ka onwa na kpakpando na-achi n'abali, **10** Onye ahụ tibururu umu niile e buru ụzọ mụọ n'Ijpt, **11** O duuru ndi Izrel site n'Ijpt puta, **12** O ji aka ya di ike nke o setipuru esetipu duputa ha; **13** Onye ahụ kewara Osimiri Uhie abuo, **14** Onye duuru ndi Izrel gafee n'etiti ya, **15** Ma Osimiri Uhie riri Fero na ndi agha ya niile; **16** Keleenu onye duuru ndi ya gafee ozara, **17** Onye ahụ tibururu ndi eze di ukwu, **18** O gbukwara

ndi eze di ike nke ukwu, **19** O gburu Saihon eze ndi Amorait, **20** Na Og eze Bashan, **21** Were ala ha nye di ka ihe nketa, **22** O nyere ohu ya Izrel ala ahụ ka o buru ihe nketa ha, **23** Onye chetara anyi mgbe anyi na-adighi ike, **24** Mee ka anyi nwere onwe anyi site n'aka ndi iro anyi, **25** O na-enye ihe niile di ndu nri, **26** Keleenu Chineke nke eluigwe ekele.

137 N'akuku iyi niile Babilon ka anyi noduru ala kwaa akwa mgbe anyi chetara Zayon. **2** O bu n'osisi popla ka anyi kokwasiri ubo akwara anyi niile. **3** N'ebe ahụ ka ndi dotara anyi n'agha gwara anyi ka anyi buoro ha abụ, ndi na-eme ka anyi ahụ rioro anyi ka anyi buoro ha abụ onu; ha kwuru si, "Buronu anyi otu abụ n'ime abụ Zayon!" **4** Ma, ole otu anyi ga-esi buo abụ Onyenwe anyi ebe anyi no n'ala ozo? **5** O buru na m echezo gi, Jerusalem, ka aka nri m chefuo nka ya. **6** O buru na m echezo gi, o burukwa na m akwasi iche echiche banyere Jerusalem, oke onu m, ka ire m rapara n'okpo onu m. **7** Cheta, O Onyenwe anyi, ihe ndi Edom mere n'ubochi ahụ a dotara Jerusalem n'agha. "Tikposia ya," ka ha tiri, "Tikposia ya ruo na ntoala ya niile!" **8** Gi ada Babilon, onye a ghaghi jla n'iyi, onu ga-abu nke onye ahụ ga-akwughachi gi ugwo oru ruru gi n'ihu ihe i mere anyi, **9** onye ahụ gachiri umu gi ndi na-anu ara tupia ha n'elu nkume.

138 Abụ Oma Devid. O Onyenwe anyi, aga m eji obi m niile too gi; n'ihu chi niile di iche iche ka m ga-abuku gi abụ otuto. **2** Aga m akpo isiala n'ebe ulonso ukwu gi di aga m etokwa aha gi n'ihu ihunanya gi na ikwesi ntukwasị obi gi, n'ihu na i meela ka aha gi na okwu gi di elu karịa ihe niile. **3** Mgbe m kpokuru gi, i zara m; i mere m ka m nwee nkwwa okwu ma guzosiekwaa ike. **4** O Onyenwe anyi, ka ndi eze niile no n'ụwa too gi, mgbe ha nuru ihe niile i nyere n'iwu. **5** Ka ha buo abụ banyere ụzọ niile nke Onyenwe anyi, n'ihu na ebube Onyenwe anyi di ukwu. **6** N'agbanyeghi na Onyenwe anyi di ukwu, o na-elekwasị ndi di umeala n'obi anyi, ma o naghi ekwe ka ndi nganga bia ya nso. **7** A sikwari na m na-eje ije n'etiti nsogbu, i na-echebe ndu m; i na-esetipu aka gi megide iwe ndi kporo m asi, i na-eji aka nri gi zoputa m. **8** Onyenwe anyi ga-emezuru m ihe niile o kwadoro m; ihunanya gi, o Onyenwe anyi, na-adigide ruo mgbe ebighi ebi, ahapukwala oru aka gi niile.

139 Abụ nke diri onyeisi abụ. Abụ Oma Devid. O Onyenwe anyi, i nyochaala m, i makwara m nke oma **2** i maara mgbe m na-anodu ala na mgbe m na-eguzo oto; site n'ebe di anya, i na-aghota echiche obi m niile. **3** I na-ahuzu opu pu m na ndina ala m; i mazukwara ụzọ m niile. **4** O Onyenwe anyi, i maara ihe m gaje ikwu tupu m kwuo ya. **5** I na-anọ m n'ihu, ma na-esokwa m n'azu, i tukwasila m aka gi. **6** Ihe omuma di otu a di oke omimi nye m, o dikwa elu apughi m iru ya. **7** Ebee ka m ga-ezo onwe m si otu a zonarị Mmụọ gi? Ebeekwa ka m puru igbaga ka m si n'ihu gi zoo onwe m? **8** O buru na m arigoro n'eluigwe

ị nọ n'ebe ahụ. Ọ bụrụkwa na m arjda zoo onwe m n'ala mmụọ, ị nọkwa n'ebe ahụ. (Sheol h7585) 9 Ọ bụrụ na m efepụ n'isi ụtụtụ dịka nwa nnọbụ, felagaa n'ebe dị nnoọ anya nke oke osimiri, 10 ọ bụladị n'ebe ahụ ka aka gị ga na-edu m aka nri gị ga-ejidesi m ike. 11 Ọ bụrụ na m asi, "N'ezie, ọchịchiri gị-ekpuchi m ihè ga-aghọ abalị gbaa m gburugburu." 12 Ọ bụladị ọchịchiri agaghị abụ ọchịchiri n'ebe ị nọ; abalị ga-enye ihè dịka ehie, n'ihu na ọchịchiri dijị ka ihè n'ebe ị nọ. 13 Ọ bụ gị kpurū akụkụ niile dijị m n'ahụ. Ọ bụkwa gị jikọtara ha niile ka ha bụrū otu mmadụ n'ime afọ nne m. 14 Ana m eto gị n'ihu na abụ m onye e sitere n'oke egwu na ebube kee; ọrụ gị niile dijị ebube; amaara m nke a nke oma. 15 Ụdijị m abughị ihe zoro ezo n'ebe ị nọ mgbe a kpurū m n'ebe nzuzo ahụ, mgbe a kpakọtara m n'ebe omimi nke ụwa. 16 Anya gị abụọ hūrū ahụ m mgbe ọ na-enweghị ụdijị obula. E dere ụbọchị niile a kwadoro m n'ime akwụkwọ gị tupu otu n'ime ha adiri. 17 Lee ka echiche ị na-eche banyere m si dijị oke ọnụahịa, o Chineke! Leekwa ka ha si dijị ukwu. 18 Ọ bụrū na m agụọ ha ọnụ, ha ga-adị ukwu karịa ọnọgụgụ aja dijị n'ala. Mgbe m tetara, mụ na gị ka nọ. 19 O Chineke, a sịkwarị na ị ga-ala ndị ajọ omume niile n'iyi! Sitenụ n'ebe m nọ pụọ, unu ndị na-akwafu ọbara! 20 Site n'echiche ọjọọ, ha na-ekwu okwu banyere gị; ndị iro gị na-ekwutọ aha gị. 21 O Onyenwe anyị, ọ bụ na m akpoghị ha asi bụ ndị kpọrọ gị asi, na-asọkwa ndị na-enupu isi megide gị oyi? 22 Ọ bụ naanị ikpọ asi ka m nwere n'ebe ha nọ? Ana m agunye ha dijị ndị iro m. 23 O Chineke, nyochaa m, mara obi m. Nwaa m, matakwa echiche uche m niile. 24 Chọputa ma o nwere ihe ọjọọ dijị n'ime m, ma duo m n'uzọ ebighị ebi.

140 Abụ nke dirị onyeisi abụ. Abụ Oma Devid. O Onyenwe anyị, chọputa m site n'aka ndị na-eme ihe ọjọọ. Chebe m ka m ghara idaba n'aka ndị na-eme ihe ike dijị iche iche. 2 Ndi na-atụ atumatụ ime ihe ọjọọ n'obi ha na-akpalị agha ụbọchị niile. 3 Ha na-eme ire ha ka ha dijị nkọ dijị nke agwọ; elo ajuala dijị n'egbugbere ọnụ ha. (Sela) 4 Chebe m Onyenwe anyị, ka m ghara idaba n'aka ndị na-emebi iwu; chebe m ka m ghara idaba n'aka ndị na-eme ihe ike, ndị na-eche echiche ọdịda m. 5 Ndi mpako esielera m ọnya igbudu; ha agbasala ugbugu ha na udo ha, siekwa m ọnya dijị iche iche n'uzọ m na-aga. (Sela) 6 A siri m Onyenwe anyị, "Gị onwe gị bụ Chineke m." Nuru, O Onyenwe anyị, olu ariri m maka amara. 7 Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị Onye nzọputa m dijị ike, ị na-ekpuchi isi m n'ubochi agha. 8 Ekwekwa ka ndị ajọ omume chọta ihe ha na-achọ, o Onyenwe anyị, ekwekwa ka nzube ha mezuo. (Sela) 9 Ndi niile gbara m gburugburu na-ebuli isi ha elu na nganga ka ndu ọjọọ nke egbugbere ọnụ ha rikpuo ha. 10 Ka icheku ọkụ na-ere ere dakwasị ha; ka a tūba ha n'ime ọkụ na-ere ere, n'ime olulu apiti juputara, nke ha na-enweghị ike isite n'ime ya puta akwọ. 11 Ekwela ka ndị na-ekwu okwu nkwalu guzosie ike n'ala, ka ihe ọjọọ chuda ndi

na-eme ihe ike. 12 Amaara m na Onyenwe anyị ga-ekpe ikpe ziri ezi nye ndi ogbenye na-emekwa ka ndi nọ na mkpa nweta ihe ruuru ha. 13 N'ezie, ndi ezi omume ga-eto aha gi, ndi ziri ezi ga-ebikwa n'ihu gi.

141 Abụ Oma Devid. O Onyenwe anyị, ana m akpọku gị; bjakwute m osiiso. Nuru olu m mgbe m na-akpoku gi. 2 Ka ekpere m bja n'ihu gi dijị ihe na-esi isi uto; ka nchili elu nke m chijiri aka m abuo diri ka aja a na-achụ n'anyasi. 3 Nyere m aka ka m mechie ọnụ m, o Onyenwe anyị; na-ehekwa egbugbere ọnụ m nche. 4 Ekwela ka obi m nwee mmasi n'ihe ọjọọ, isonye ndi na-eme ihe ọjọọ ruo ọrụ ajọ omume niile dijị iche iche; ekwela ka m soro ha rikọọ ihe uto ha niile. 5 Ka onye ezi omume tie m ihe, nke a na-egosi obi ebere; ka ọ baara m mba, nke a bụ mmanụ n'elu isi m. Isi m agaghị aja ya. Otu ọ dijị, ekpere m na-emejide ọrụ niile nke ndi na-eme ihe ọjọọ. 6 A ga-esite n'elu nkume dij elu tuda ndi na-achi ha, mgbe ahụ, ndi ajọ omume ga-amata na okwu m niile bụ eziokwu. 7 Ha ga-ekwu si, "Dijị mmadụ na-egburi, na-akogharị ala, otu a ka a ghasasiri ọkpukpu anyi n'onu ili." (Sheol h7585) 8 Ma olileanya m dij na gi, Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi n'ime gi ka m gbabara izere ndu, ararala m nyefee n'aka onwu. 9 Naputa m ka m ghara idaba n'ime onya igbudu niile nke ndi na-eme ajọ ihe siiri, sitekwa n'onyia niile ha siiri m. 10 Ka ndi ajọ omume daba n'ime ugbugu ha, ma mu onwe m ga-agabiga na-emerughị ahụ obula.

142 Abụ maskil nke Devid. Mgbe ọ nọ n'ogba nkume. Ekpere. Etikuru m Onyenwe anyi mkpu akwa; ewelitaro m olu m rịọ Onyenwe anyi ka o meere m ebere. 2 Ekwuputara m ihe na-esogbu m n'ihu ya, gwakwa ya ahuhū nke m nọ n'ime ya. 3 Mgbe mmụọ m dara mba n'ime m, ọ bụ gi maara ụzọ m. N'uzọ ebe m na-esi aga ka ndi mmadụ siiri m ọnya. 4 Lee anya n'aka nri m ma hu na ọ dighi onye obula na-eche ihe banyere m. Enweghi m ebe mgbaba. Ọ dighi onye obula ihe banyere m na-emetuta n'obi. 5 Ana m etiku gi mkpu akwa, o Onyenwe anyi, na-asi, "Gi bụ ebe mgbaba m, oke m n'ala ndi ndu." 6 Gee nti na mkpu akwa m, n'ihu na anọ m n'onodu ihe isiike; gbaputa m site n'aka ndi na-achū m oso, n'ihu na ha siri ike karịa m. 7 Mee ka m nwere onwe m site n'ulo mkporo, ka m nwee ike too aha gi. Mgbe ahū ndi ezi omume ga-agba m gburugburu n'ihu idi mma gi n'ebe m nọ.

143 Abụ Oma Devid. O Onyenwe anyi, nuru ekpere m, gekwaa nti n'akwa ariri m maka amara; n'ihu ikwesi ntukwasị obi gi na ezi omume gi, bja nyere m aka. 2 Edubatala m n'onodu ikpe m ikpe, n'ihu na ọ dighi onye obula dij ndu bụ onye ezi omume n'ihu gi. 3 Onye iro na-achū m oso, ọ na-azopja ndu m n'ala; na-emekwa ka m nodu n'ochichiri, dijị ndi nwuru anwu n'ogologo oge gara aga. 4 Ya mere mmụọ m na-ada mba n'ime m ụjọ juputakwara m n'obi. 5 Ana m echeta ụbọchị niile ndi ahū gara aga; ana m atughari

uche n'orụ gi niile na-echekwa echiche banyere ihe niile aka gi rụrụ. **6** Ana m agbasa aka m abụọ nye gi; agụụ gi na-agụ mkpuruobi m dika agụụ mmiri ozuzo si agụ ala kporọ nkụ. **7** O Onyenwe anyi, zaa m osiiso; mmụọ m na-ada mba. Ezonarijla m ihu gi, ma o bughị ya, aga m adị ka ndị na-arịda ruo n'ili. **8** Mee ka m n'uru okwu ihunanya gi nke na-adighi agharipu n'isi ututu, n'ihl na o bu gi ka m tukwasiri obi. Zi m uzo m kwesiri igbaso, n'ihl na o bu gi ka m na-ezeli mkpuruobi m nye. **9** O Onyenwe anyi, gbaputa m site n'aka ndi iro m, n'ihl na o bu n'ime gi ka m na-ezo onwe m. **10** Kuziere m ime uche gi, n'ihl na i bu Chineke m; ka ezi Mmuo gi duo m n'ala di larji. **11** O Onyenwe anyi, n'ihl aha gi chebe ndu m; n'ime ezi omume gi, naputa m site na nsogbu. **12** N'ime ihunanya gi na-adighi agharipu, kpochapu ndi iro m; laa ndi niile kporo m asi n'iyi, n'ihl na abu m ohu gi.

144 Abụ Ọma nke Devid. Otuto dirị Onyenwe anyi, onye bu oke nkume m, onye na-ezi aka m abụọ ibu agha, na mkpisiaka m ilu ogo. **2** O bu Chineke m, onye juputara n'ihunanya, burukwa ebe mgbaba m e wusiri ike, ebe m e wusiri ike na onye mgbaputa m, o bu ota m, onye m na-agbaba n'ime ya, onye ji aka ike mee ka ndi di iche iche nodu n'okpuru m. **3** O Onyenwe anyi, ginji ka mmadu bu i ji na-eche echiche banyere ya, ginji ka nwa nke mmadu bu ihe banyere ya ji na-emetu gi n'obi? **4** Mmadu di ka otu nkume; ubochi ndu ya niile na-agafe ngwangwa dika onyinyo. **5** O Onyenwe anyi, kewaa eluigwe rịdata; metu ugwu niile aka ka ha kwuo anwuru oku. **6** Zipu amuma ka o chusasia ndi iro niile; gbaa ha aku gi niile ma chusasia ha. **7** Site n'elu setipu aka gi; gbaputa m, naputakwa m site n'oke osimiri, site n'aka ndi si mba ozo, **8** ndi onu ha juputara n'ugha, ndi aka nri ha juputakwara n'aghugho. **9** O Chineke, aga m abuku gi abu ohuru. Une e ji akwara iri mee ka m ga-eji kporo gi egwu; **10** gi onye na-enye ndi eze mmeri, onye na-agbaputa ohu ya Devid. Site na mma agha di njo **11** gbaputa m; naputakwa m site n'aka ndi si mba ozo ndi onu ha juputara n'ugha, ndi aka nri ha juputakwara n'aghugho. **12** Mgbe ahụ, umu ndi ikom anyi, n'oge okorobia ha, ga-adị ka ihe a kuru n'ala e lekotara anyi nke oma, umu anyi ndi inyom ga-adị ka ogidi a piri api e ji achọ ulozeze mma. **13** Oba anyi niile ga-ejuputa n'ihl oriri di iche iche si n'ubi anyi. Aturu anyi ga-amuba n'otutu puku n'onuogugu, ha ga-adị iri puku kwuru puku n'ubi anyi; **14** igwe ehi anyi ga-adokpu ibu di aro. A gaghị enwe ntipu m mgbidi anyi niile, a gaghị adota anyi n'agha gaa obodo ozo, akwa ihe mgbu agaghị adị n'okporouzo anyi niile. **15** Ndi a goziri agozi ka ndi ahụ bu, ndi ihe ndi a diiri; ndi a goziri agozi ka ndi ahụ bu, ndi Chineke bu Onyenwe anyi ha.

145 Abụ Ọma otuto, nke Devid. Aga m ebuli gi elu, Chineke m onye bu eze; aga m eto aha gi, site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi. **2** Ubochi niile ka m ga-etọ gi jaakwa aha gi mma site n'ebighi ebi ruo ebighi

ebi. **3** Onyenwe anyi di ukwu, burukwa onye kwesiri inata ototo; idi ukwu ya kariri ihe onye obula puru ighota. **4** Otu ogo ga-eto oru gi niile n'ihu ogo ozo; ha ga-ekwuputa maka oru ukwu gi niile di iche iche. **5** Ha ga-ekwuputa ihe banyere idi ebube nke ima mma gi, aga m atugharikwa uche n'oru ebube gi niile. **6** Ha ga-ekwuputa ihe banyere ike nke oru itunanya gi niile, aga m ekwusakwa oru ukwu gi niile. **7** Ha ga-eme memme n'ihl idi mma gi di ukwu jirikwa onu buo abu banyere ezi omume gi. **8** Onyenwe anyi na-eme amara nweekwa obi omijiko, o dighi ewe iwe osiiso, o bara uba n'ihunanya. **9** Onyenwe anyi di mma n'ebe mmadu niile di; o nwere omijiko n'ebe ihe niile o kere eke di. **10** O Onyenwe anyi, ihe niile i kere eke ga-eto gi; ndi nso gi na-aja gi mma. **11** Ha ga-ekwuputa banyere ebube nke alaeze gi. Kwuputakwa maka idi ike gi, **12** ka mmadu niile mata ihe banyere oru ukwu gi niile di iche iche na ebube nke idi mma alaeze gi. **13** Alaeze gi bu alaeze na-adigide ruo mgbe ebighi ebi, ochichi gi na-adigidekwa site n'ogo ruo n'ogo. Onyenwe anyi na-emezu nkwa ya niile nahukwa ihe niile o kere eke n'anya. **14** Onyenwe anyi na-ekulite ndi niile dara ada na-akwagide ndi niile dara mba. **15** Olileanya ihe niile di na gi, i na-enye ha nri ha mgbe oge ya ruru. **16** I na-asaghepu aka gi na-emezu ochicho ihe niile di ndu. **17** Uzo Onyenwe anyi niile ziri ezi; o nahukwa ihe niile o kere eke n'anya. **18** Onyenwe anyi na-anu nso ndi niile na-akpoku ya, bu ndi niile na-akpoku ya n'ezikoku. **19** O na-emezu ochicho niile nke ndi na-atu egwu ya; o na-anu akwa ha na-azoputakwa ha. **20** Onyenwe anyi na-echebe ndi niile huru ya n'anya, ma o ga-ala ndi ajo omume niile n'iyi. **21** Onu m ga-ekwuputa otuto Onyenwe anyi; ka ihe niile e kere eke too aha nso ya ruo mgbe ebighi ebi.

146 Toonu Onyenwe anyi. O mkpuruobi m, too Onyenwe anyi. **2** Aga m eto Onyenwe anyi ogologo ndu m niile; aga m abu abu ototo nye Chineke m mgbe m no na-adi ndu. **3** Atukwasila umu eze obi gi, ndi bu mmadu efu na-apughị jzoputa. **4** Mgbe mmuo ha puru, ha na-alaghachi n'aja; n'ubochi ahụ, atumatu ha na-agho ihe efu. **5** Onye a goziri agozi ka onye ahụ bu, onye inyeaka na ndi bu Chineke nke Jekob, onye olileanya ya di na Onyenwe anyi, Chineke ya. **6** Onye kere eluigwe na uwa, na osimiri, na ihe niile di n'ime ha, Onyenwe anyi, onye ikwesi ntukwasị obi ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **7** O na-ekpe ikpe ziri ezi nye ndi a na-akpagbu na-enyekwa ndi aguu na-agu nri. Onyenwe anyi na-eme ka ndi no n'ulo mkporo nwere onwe ha, **8** Onyenwe anyi na-emege anyi ndi kpuru isi, Onyenwe anyi na-akwagide ndi niile dara mba, Onyenwe anyi huru ndi ezi omume niile n'anya. **9** Onyenwe anyi na-echebe ndi obia, na-elekotakwa ndi na-enweghi nna na ndi di ha nwuru anwu, ma o na-eme ka ihe ghara igara ndi ajo omume nke oma. **10** Onyenwe anyi na-achi ruo ebighi ebi, Chineke gi, o Zayon, site n'ogo ruo n'ogo. Toonu Onyenwe anyi.

147 Toonu Onyenwe anyị! Ọ bụ ihe dị mma ịbuku Chineke anyị abụ otuto. Ọ bụ ihe na-eweta mmasi, burukwa ihe ziri ezi ito ya! **2** Onyenwe anyị na-ewu Jerusalem: ọ na-akpoghachita umu Izrel ndị a dọrọ n'agha gaa n'ala ozo. **3** Ọ na-agwo ndi niile obi ha tiwara etiwa na-ekechikotakwa ebe niile ha meruru ahụ. **4** Ọ bụ ya na-ekpebi onuogugu kpakpando niile na-akpokwa ha n'otu na otu. **5** Onyenwe anyị di ukwu, ike ya dikwa ukwu; nghota ya enweghi nsotu. **6** Onyenwe anyi na-agba ndi di umeala n'obi ume ma o na-atuda ndi ajo omume n'ala. **7** Jirinụ ekele bukwo Onyenwe anyi abụ; jirinụ ubo akwara kpooro Chineke anyi egwu. **8** Ọ na-eji igwe ojii na-ekpuchi mbara eluigwe; ọ na-ewetara elu uwa mmiri ozuzo na-eme ka ahijia puo n'elu ugwu niile. **9** Ọ na-enye ehi niile nri na-enyekwa umu ugooma nri mgbe ha na-ebeku ya akwa n'ihiri. **10** Mmasi ya adighi n'ike nke inyinya, maobu n'ike ukwu nke mmadu. **11** Onyenwe anyi na-enwe mmasi n'ebe ndi na-atu egwu ya no, ndi olileanya ha di na ihunanya ya nke na-adighi agharipu. **12** O Jerusalem, jaa Onyenwe anyi mma; o Zayon, too Chineke gi. **13** N'ihiri na o wusiela mkporo onu uzo ama gi niile ike, na-agozikwa ndi niile bi n'ime gi. **14** Ọ na-eme ka oke ala gi nwee udo, jirikwa oka wiiti kachasi mma nyejuo gi afo. **15** Ọ na-ezipu iwu ya n'elu uwa niile; okwu ya na-agbasa ngwangwa. **16** Ọ na-atusa snoo n'ala dika aji anu, na-efesasi igirigi snoo dika ntu. **17** Ọ na-atudata mkporu mmiri ya di ka mkporu okwute. Onye puru iguzogide oke ifufe oyi ya? **18** Ọ na-ezipu okwu ya na-agbaze ha; ọ na-akpalite ikuku ya mee ka mmiri bido isoghari. **19** O kpugheela okwu ya nye Jekob, iwu ya na ukporu ya niile nye Izrel. **20** O mesobeghi mba ozo udi mmeso di otu a. Ha amakwaghi iwu ya niile. Toonu Onyenwe anyi!

148 Toonu Onyenwe anyi. Toonu Onyenwe anyi site n'eluigwe, toonu ya n'ebe niile kachasi elu. **2** Toonu ya, ndi mmuo ozi ya niile, toonu ya, unu usuu ndi agha ya niile. **3** Toonu ya, anyanwu na onwa toonu ya, kpakpando niile. **4** Toonu ya, unu eluigwe kachasi elu na unu mmiri di n'elu mbara eluigwe. **5** Ka ha niile too aha Onyenwe anyi, n'ihiri na ha niile malitere idi site n'okwu onu ya. **6** O doro ha n'onodu ha ga-anu ruo mgbe ebighi ebi; o nyere iwu nke a na-agaghi agabiga. **7** Toonu Onyenwe anyi, site n'uwa, unu oke anu mmiri niile na ogbu mmiri niile, **8** na amuma, na mkporu mmiri, na snoo na igwe ojii niile, na oke ifufe niile na-eme ihe o nyere n'iwu, **9** unu ugwu ukwu niile, na ugwu nta niile na osisi niile na-amu mkporu na osisi sida niile **10** na anu ohia, na anu ulo niile, na ihe niile na-akpu akpu n'ala na nnu nu niile, **11** ndi eze niile nke uwa na mba niile di iche iche, unu umu eze na ndi niile na-achidi achidi n'uwa, **12** umu okorobia na umu agboghọ, ndi okenye na umuntakiri. **13** Ka ha niile too aha Onyenwe anyi, n'ihiri na o bu naani aha ya ka e buliri elu; ebube ya di ukwu karja eluigwe na uwa. **14** O meela ka mpi ndi

ya di elu, otuto ndi nsọ ya niile, nke Izrel ndi o huru n'anya. Toonu Onyenwe anyi.

149 Toonu Onyenwe anyi! Bukuo Onyenwe anyi abụ oheru. Buo Onu abụ ito ya n'etiti ndi nsọ ya. **2** Ka Izrel nura onu n'ime onye kere ha; ka ndi bi na Zayon nwee obi utu n'ime Eze ha. **3** Ka ha jiri ite egwu too aha ya ka ha jiri oyo na ubo akwara kpooro ya egwu. **4** N'ihiri na ihe banyere ndi ya na-atu Onyenwe anyi utu. Ọ na-eji nzoputa kpukwasidi ndi di umeala n'obi n'isi dika okpueze. **5** Ka ndi nsọ nura onu n'ime nsopuru a, bukwa abụ n'ihiri onu n'elu ihe ndina ha. **6** Ka otuto Chineke diri n'onu ha, ka mma agha ihu abuo dirikwa n'aka ha, **7** jiri boro mba niile obo taakwa ndi niile di iche iche ahuhu. **8** jiri mkporo igwe kee ndi eze ha na ndi ha a na-asopuru agbu igwe, **9** imezu ihe ahụ e kpibiri, deputakwa megide ha. Nke a bu nsopuru diri ndi nsọ ya. Toonu Onyenwe anyi.

150 Toonu Onyenwe anyi. Toonu Chineke n'ime ulonso ya. Toonu ya, na mbara igwe nke ike ya. **2** Toonu ya, n'ihiri onu niile o ruru site n'ike ya. Toonu ya, n'ihiri idi ukwu ya nke kachasi idi ukwu niile. **3** Werenu opi ike too ya, werewanu ubo akwara na une too ya, **4** jirin ihe iti egwu na ite egwu too ya, jirikwanu ubo akwara di iche iche na oja too ya, **5** werenu ogene too ya, werewanu ogene na-ada oke uda too ya. **6** Ka ihe niile na-eku ume too Onyenwe anyi. Toonu Onyenwe anyi.

1 Ndi a bu ilu Solomon nwa Devid, eze Izrel. **2** O bu maka amamihe na ntuziaka, maka ighota okwu niile kwesiri ighota nke oma, **3** n'ihu inweta ntuziaka n'inwe uche, ime ezi omume na ikpe ziri ezi nke aghugho na-adighi. **4** N'ihu ime ka ndi na-enweghi uche nwee ezi uche, ka ndi na-eto eto nweta ihe omuma na izuzu oma. **5** Ka onye maara ihe gee nti, tukwasikwa ihe n'ihe o maara, ka ndi nwere nghota nwetakwa ezi ndumodu. **6** Ka ha ghota ilu niile na okwu niile na-esi n'onu ndi maara ihe. **7** Itu egwu Onyenwe anyi bu mmalite ihe omuma. O bukwa naani ndi nzuzu bu ndi na-adighi anabata amamihe na ido aka na nti. **8** Nwa m, na-ana nti na ntuziaka nke nna gi ahapukwala ndumodu nne gi. **9** N'ihu na okpu amara ka ha ga-aburu isi gi, burukwa ihe inya n'olu nye gi. **10** Nwa m, o buru na ndi mmehie ara gi ura, ekwenyerela ha, Ekwela! **11** O buru na ha asi gi, "Bia soro anyi; ka anyi zoo onwe anyi, tigbuo onye obula anyi huru, bu onye na-emeghi ihe ojojo obula. **12** Ka anyi loo ha na ndu, dika ala ili, loo ha kpmkpam dika ndi na-arida n'olulu. (Sheol h7585) **13** Anyi ga-enwetakwa otutu ihe di oke onuahia, nke anyi ga-akwaju n'ulo anyi. **14** Soro anyi fee nza gi ka anyi nwaa ike anyi, ihe obula kwa anyi nwetara, anyi na gi ga-eketaka ya onu." **15** Nwa m, ejela ije n'uzo ndi di otu a, a zookwala ukwu n'okporozo ha; **16** n'ihu na ukwu ha na-agba oso ime ihe ojojo, na-emekwa ngwangwa iwufu obara. **17** O bu ihe abaghi uru igbasa ugbu, n'ebe nnunu obula na-ahu ya anya. **18** Ma ndi a na-esi onya nke na-ama ha. Ha onwe ha ka onya ahụ ga-ejide. **19** Otu a ka o na-adikwara ndi o na-agusi agu ike inweta akunuba n'uzo na-ezighi ezi. N'ihu na igbaso uzo di otu a na-ewetara ndi na-eso ya onwu. **20** Amamihe na-eti mkpu n'ezika mmadu nu. Olu ya na-ada uda n'ama. **21** O bu n'isi akuku uzo nke mkpotu dikarisiri ka o na-akpo oku, n'onu uzo ama obodo ka o na-ano ekwuputa okwu onu ya niile. **22** "Unu ndi na-enweghi uche ruo ole mgbe ka unu ga-anogide buru ndi ga-ahu enweghi uche n'anya? Ruo ole mgbe ka ndi na-akwa emo ga-anogide na mmasi ikwa emo? Ruo ole mgbe ka ndi nzuzu ga-anogide na-akpo ihe omuma asi? **23** O buru na unu gere nti na mba m na-abara unu, aga m awupu echiche niile nke obi m nye unu, aga m emekwa ka unu mara okwu m. **24** Ma ebe o bu na unu egeghi nti mgbe m kporo oku, setipukwa aka m nye unu ma o dighi onye nara nti, **25** ebe o bu na unu akpola ndumodu m asi, jukwa inabata iba mba m nye unu, **26** ubochi unu ga-adaba na mmekpa ahụ, aga m achị ochi. Mgbe ihe egwu bjakwasiri unu, aga m akwa unu emo. **27** Mgbe oke ihe egwu ga-abjakwasị unu dika ikuku di ike, mgbe nhuju anya ga-erubiga n'elu unu dika oke ifufe, mgbe ita ahuhu na nsogbu ga-agbagwoju unu anya. **28** "Agaghi m ege nti n'akwa unu, o bu ezie na unu ga na-akpo m. Unu ga-achokwa m ma unu agaghi achota m. **29** N'ihu na unu

mechiri anya unu n'ebe ihe omuma di, unu atughi egwu Onyenwe anyi. **30** Unu anaghi nti na ndumodu m. Unu leliri iba mba m anya. **31** Ihe niile unu kuru ka unu ga-aghota. O bukwa uzo unu na ndumodu unu ga-eju unu afo. **32** N'ihu na ezejighi ije nke ndi na-enweghi uche na-egbu ha, o bukwa onodu afo ojuru ndi nzuzu ga-alakwa ha n'iyi. **33** Ma onye na-ege nti n'okwu m ga-ebi obi ntukwasị obi. "O ga-ano juu na-enweghi ihe obula ga-atu ya egwu."

2 Nwa m, o buru na i nabata okwu onu m niile zobekwa iwu m niile n'ime obi gi, **2** to nti gi n'ala nye amamihe, weputa obi gi inwe nghota. **3** E, o buru na o bu ihe omuma ka i na-akpoku, o burukwa na o bu nghota ka i na-eweliri olu gi, **4** o buru na i na-achọ ya dika i si achọ olocha maobu akụ nke zoro ezo, **5** mgbe ahụ, i ga-aghatakwa ihe bu itu egwu Onyenwe anyi chotakwa ihe omuma nke Chineke. **6** N'ihu na o bu Onyenwe anyi na-enye amamihe; n'ebe o no ka nghota na ihe omuma na-esi abia. **7** O na-edebere ndi uzo ha ziri ezi nzube oganihu, o bu ota nye ndi na-eje ije n'izuoke. **8** O na-echebekwa uzo nke ndi na-eme ezi ihe na-agbaso, na-eleketakwa uzo nke ndi huru ya n'anya na-agbaso. **9** Mgbe ahụ ka i ga-aghota ihe ziri ezi na ihe di mma na ezi uzo niile. **10** N'ihu na amamihe ga-enwe onodu n'ime obi gi, ihe omuma ga-adikwa mkpuruobi gi uto. **11** Izuzu zuruoke ga-echebe gi, nghota ga na-eche gi nche. **12** Amamihe ga-azoputa gi site n'uzo ndi mmehie, sitekwa na mmadu ndi okwu ha joro njo, **13** ndi hapuru uzo niile ziri ezi nke Chineke na-agbaso uzo niile nke ochichiri, **14** ndi na-anuri onu n'ihe ojojo, n'ihu na mmehie ha na-atọ ha uto. **15** Ihe obula ha na-eme gbagoro agbago, jookwa njo. **16** O bu naani amamihe ga-anaputa gi n'aka nwanyị akwuna, na nwanyị na-abughi nwunye gi nke na-ekwu okwu nrafu. **17** Onye na-ahapu di o luru n'agbogho, nke chefuru ogbugba ndu o gbara n'ihu Chineke. **18** Ulo nwanyị di otu a di n'okporozo nke na-eduba n'onwu na n'oku ala mmuo. (questioned) **19** Ndi ikom niile banyere n'ulo ha na-ala n'iyi. Ha adighi alotakwa n'okporozo nke na-eduba na ndu. **20** N'ihu nke a, i ga-aga ije n'uzo ndi ezi omume, debekwa ukwu gi n'okporozo niile nke ndi ezi omume, **21** n'ihu na o bu naani ndi ziri ezi ga-ebi n'ala ahụ, ndi na-enweghi ita uta ga-afodukwa n'ime ya. **22** Ma ndi na-emebi iwu ka a ga-ebipu site n'ala ahụ, o bukwa ndi na-ekwesighi ntukwasị obi ka a ga-ewezuga na ya.

3 Nwa m echezala ihe niile m ziri gi. Ma debe iwu m n'obi gi. **2** N'ihu na ha ga-eme ka ndu gi di ogologo ruo otutu afo, wetakwara gi udo na oganihu. **3** Ekwela ka ihunanya na ikwesị ntukwasị obi hapu gi, kekwasị ha n'olu gi, deekwa ha n'elu mbadamba nkume, bu obi gi. **4** Mgbe ahụ, i ga-enwe ihuoma na ezi aha n'anya Chineke na n'ihu mmadu. **5** Tukwasị Onyenwe anyi obi gi niile, adaberekwala na nghota gi. **6** N'ihe obula i na-eme, ka Chineke bute uzo, o ga-eduzi gi, meekwa ka okporozo gi niile gazie. **7** A bu la onye maara ihe n'anya nke onwe gi. Tuo Onyenwe anyi

egwu, kpọọkwa ihe ojọọ asi. **8** Nke a ga-eme ka i nwee ahụ ike gbaakwa ọkpukpu gi ume. **9** Sọpuru Onyenwe anyi site n'inye ya mkpuru mbu nke akunuba gi, na mkpuru mbu nke ihe ubi gi. **10** Mgbe ahụ ka o ga-eme ka oba gi niile jubigakwa oke, ebe inara mmanya gi ga-ejuputa na mmanya oheru. **11** Nwa m nwoke ajula ido aka na ntị nke Onyenwe anyi, ike agwula gi inagide iba mba ya. **12** N'ih na o bu ndi Onyenwe anyi huru n'anya ka o na-abara mba, dika nna si abara nwa ya nke ihe ya na-atọ ya uto mba. **13** Onye a goziri agozi ka mmadu ahụ bu onye chotara amamihe, onye nwetara nghota. **14** N'ih na amamihe di mma karja olaocha, o bakwara uru karja olaedo. **15** O di oke onuahia karja ola rubi, o dighi ihe na-amasị gi e ji atunyere ya. **16** Ndu ogologo di n'aka nri ya; n'aka ekpe ya ka akunuba na nsopuru dikwa. **17** Uzo ya bu uzo di mma burukwa uzo udo. **18** Amamihe bu osisi nke ndu nye ndi na-ejide ya aka, e, onye ahụ nke na-ejidesi ya aka ike ka ihe na-agara nke oma. **19** O bu site n'amamihe ka Onyenwe anyi ji toọ ntoala uwa; o bukwa nghota ya mere ka eluigwe dirj ebe o di. **20** Esitere n'ih omuma ya kewaa ogbu mmiri niile, igwe ojii na-atudakwa igirigi. **21** Nwa m nwoke, ekwela ka ihe abuo ndi a site n'ihu gi wezuga onwe ha: amamihe na nghota nke ime ihe di mma n'izuru zuruoke, **22** n'ih na ha na-enye gi ndu oheru, ha bukwaara gi ihe icho mma amara n'olu gi. **23** Ha na-eme ka i na-aga ije n'uzo gi na-enweghi ihe egwu maobu ihe mkpori ukwu. **24** Mgbe i ga-edina ala, i gaghị atụ egwu, i ga-edina ala ura gi ga-adị uto. **25** I gaghị atụ egwu ihe mbibi mberede obula maobu tuo egwu ila n'iyi nke na-abiakwasị ndi ajo omume. **26** N'ih na Onyenwe anyi bu ebe ndabere gi, o ga-echebekwa gi. **27** Ejigidele ihe oma i puru imere onye ozo mgbe o di gi n'aka ime ya. **28** A sikhala onye agbataobi gi laa, bjaghachi azu echi mgbe i nwere ike ime ya taa. **29** Agbala izu ojoo megide onye agbataobi gi, n'ih na o nwere ntukwasị obi n'ebe i no. **30** Ebola mmadu ebubo na-enweghi isi, mgbe onye ahụ na-emeghi gi ihe ojoo obula. **31** Ekwosola onye na-eme ihe ike ekworo maobu horo uzo ya obula. **32** N'ih na ndi di otu a bu ihe aru n'anya Onyenwe anyi, ma o na-emeso ndi na-eme ihe ziri ezi mmeso oma. **33** Obubu onu Onyenwe anyi di n'ulo ndi na-eme ajo omume, ma o na-agosi ulo ndi ezi omume. **34** Ndi mpako na-akwa emo ka ya onwe ya na-akwakwa emo, ma ndi di umeala n'obi ka o na-enye amara. **35** Ndi maara ihe na-enweta nsopuru, ma ndi nzuzu na-enweta ihere.

4 Umụ m ndi ikom, geenu ntị na ndumodu nke nna unu, lezieny anya ka unu nwee nghota. **2** Naanu ntị, nwee uche, n'ih na o bu ezi ozizi ka m na-ezi unu; ya mere, unu ahapukwala iwu m. **3** Mgbe m bu nwantakiri n'ulo nna m, mgbe m ka di ntakiri, burukwa naani otu nwa nne m ji, **4** o ziri m ihe, sikhwa m, "Ka obi gi jidesie okwu m niile ike, debe n'iwu niile, i ga-adikwa ndu. **5** Nweta amamihe, nwetakwa nghota, echezokwala okwu m, maobu site na ya wezuga onwe gi. **6** Ahapula amamihe, o ga-echebe gi, hu ya n'anya,

n'ih na o ga-eduzi gi. **7** Mmalite amamihe bu nke a, nweta amamihe, ihe obula o ga-efu gi, nweta nghota. **8** O buru na i bulie amamihe elu, o ga-ebulikwa gi elu. Jidesie ya ike, o ga-ewetara gi oke nsopuru. **9** O ga-eji okpueze okoko osisi choo isi gi mma nyekwa gi okpueze mara mma n'isi gi." **10** Nwa m, naa m ntị, meekwa ihe m gwara gi; i ga-enekwala ndu ogologo. **11** M ga-edu gi n'uzo nke amamihe, duokwa gi n'uzo ziri ezi. **12** O buru na i bie udi ndu di otu a, ihe agaghị akpo gi n'ukwu n'ije gi, i gaghị asukwa ngongo mgbe i na-agba oso. **13** Mee ihe niile m gwara gi, echefukwala ha, n'ih na o ga-eduba gi na ndu zuruoke. **14** Emela dikwa ndi na-emebi iwu. Esokwala uzo ha. **15** Zeere ha, ejekwala n'uzo ha; chepu ihu gi n'uzo ahụ. **16** N'ih na ndi na-emebi iwu adighi arahu ura tutu ha emee aru nke ubochi ahụ. Ha anaghị ezu ike tutu ha emee ka otu onye maa n'onya. **17** Ha na-eri ihe oriri nke mmebi iwu, na-anukwa ihe onunu nke ogbaaghara. **18** Ma uzo ndi ezi omume di ka anyanwu na-awa n'isi ututu, nke na-enwuakwa dikwa ihè n'etiti ehilie ubochi. **19** Ma uzo onye na-emebi iwu di ka itiri nke ochichiri, ha anaghị ama ihe na-eme ka ha suo ngongo. **20** Gee ntị nwa m, n'ih m na-ekwu. Gee ntị nke oma. **21** Doo ihe ndi a n'uche gi mgbe niile; ka ha bamiekwa n'ime obi gi, **22** n'ih na ha bu ndu nye ndi chotara ha, burukwa ahụ ike nye mmadu. **23** Nke ka nke, lezie echiche uche gi niile anya, n'ih na ha na-emetuta ndu gi niile. **24** Ka ugha obula ghara isi gi n'onu puta; kpoo igha ugha niile na okwu rurur aru niile asi. **25** Legide anya n'ihu ime ihe bu eziokwu; atugharikwala isi gi ile ihe obula. **26** Leroo ije ukwu gi anya, doziekwa uzo gi niile ka o guzozie. **27** Ewezugala onwe gi site n'aka nri maobu n'aka ekpe; si n'ih ojoo wezuga ukwu gi.

5 Nwa m, naa ntị n'okwu amamihe m, gee ntị n'okwu nghota m ndi a. **2** Lezie anya, ka i debe izuru di iche iche, ka egbugbere onu gi na-echebekwa ihe omuma. **3** N'ih na egbugbere onu nwanji na-akwa iko na-atọ ka mmanu aru, okwu onu ya na-akwo murumuru karja mmanu. **4** Ma n'ikpeazu, o na-elu ilu dikwa oluulu dikwa nko ka mma agha ihu abuo. **5** Ukwu ya abuo na-aridaru n'onwu, nzo ukwu ya abuo na-eje n'uzo oku ala mmuo. (Sheol h7585) **6** N'ih na o dighi agbaso uzo kwesiri ndu; uzo ya gbagoro agbago, ma o maghi nke a. **7** Ugbu a umu m, geenu m ntị, unu esikwala n'okwu niile nke onu m wezuga onwe unu. **8** Gbaara nwanji di otu a oso! Ejekwala onu uzo ulo ya nso, **9** ka i ghara ire ugwu gi n'ebe ndi ozo no, maobu were ndu gi tinye n'aka ndi na-enweghi obi ebere. **10** Ka ndi obja ghara inwe oke oriri n'elu akụ gi, ka ihe niile i dogburu onwe gi n'oru ikpata gharakwa imejuputa ulo onye ozo. **11** Ka i gharakwa isu ude n'ikpeazu mgbe orja ga-eripia okpukpu gi na anu ahụ gi. **12** Mgbe i gasi, Lee ka m si kpoo ido aka na ntị asi! "Leekwa ka obi m si lejia iba mba anya! **13** Egeghi m ntị n'ozisi nke ndi nkuzi m maobu nabata ndumodu nke ndi ndumodu m. **14** N'ih na ugbu a, abiaruoma m na mbibi n'ihu oha mmadu niile." **15** Nuo naani mmiri nke si n'ite mmiri

gi; mmiri di mma nke si n'olulu mmiri gi. **16** Gini mere i ga-eji kwe ka isi mmiri gi soq n'okporoꝣo, ka mmiri nke aka gi soq n'ama? **17** Kwee ka ha buru nke naani gi, nke onye obia na-agaghị enwe oke n'ime ya. **18** Kwere ka ibu nwoke gi buru ngozi nye gi; nuriakwa onu n'ihu nwunye nke i lutara n'okorobia gi. **19** Nne anu nke na-ahu n'anya, dika ele mara mma, ka ara di ya n'obi zuore gi, ka ihunanya ya na-enye gi obi utu mgbe obula. **20** Gini ka i na-achọ n'ahu nwanji na-akwa iko? Gini mere i ji na-amaku nwunye onye ozo obi? **21** N'ihu na Onyenwe anyi na-ele gi anya, ihe niile i na-eme ka o na-ahu. **22** Onye na-emebi iwu na-esite na mmehie ya laa onwe ya n'iyi; mmehie ndi a bu udo nke na-ejide ya. **23** O ga-anwu n'ihu na o nabataghị ido aka na nti; o bukwa nzuzu ya dufuru ya.

6 Nwa m, o buru na i nara onye agbataobi gi n'ibe, o buru na i nara aka i buru onye obia onye akaebe, **2** i burula onye mara n'onya site n'ihe i kwuru, onye enwudere site n'okwu onu ya. **3** Mee nke a, nwa m, si n'ime ya wepu onwe gi; n'ihu na idabala n'aka onye agbataobi gi: Jee osiiso weda onwe gi n'ala riso ya enykwala ya izuike obula. **4** Ekwekwaala ka ura baa gi anya abuo, ekwekwaala ka mbubara anya gi ruo ura. **5** Naputa onwe gi, dika mgbada site n'aka dinta, maobu dika nnunu site n'onya osi onya. **6** Gaa muta ihe site n'aka ndanda, gi onye umengwu. Muta ihe site n'uzo ya niile. **7** O bu ezie na o nweghi eze na-achikota ha, maobu onyendu, maobu ochiagha, **8** ma o na-akpakota nri ya n'oge okochi ma na-ewebata nri ya n'oge owuwe ihe ubi. **9** O bu ruo ole mgbe ka i ga-edina ala n'ebe ahụ, gi onye umengwu? Olee mgbe ka i ga-esi n'ura bilie? **10** Nwa ura nta, nwa iru ura nta, nwa ichikoba aka nta zuo ike, **11** ubjam ga-abiakwasị gi dika onye ohi, uko abiakwasikwa gi dika onye na-apunara mmadu ihe. **12** Onye okwu na uka na onye omume ya jogburu onwe ya, onye na-ejeghari na-ekwu okwu aghugho, **13** onye ji iro na-egbu ikuanya ya, jiri ukwu ya na-ekwu okwu na mkpisiaka ya na-egosi ihe. **14** Onye obi ya na-echeputa ihe ojoo na aghugho, onye na-akpalikwa esemokwu mgbe niile. **15** N'ihu ya, mbibi ga-abiakwasị ya na mberede; n'otu ntabi anya ka a ga-eibi ya, apughikwa igwota ya. **16** O di uzo ihe isii Onyenwe anyi kporo asi, e, ha di asa bu ihe aru n'ebe o no. **17** Anya di nganga, ihe na-ekwu okwu ugha, aka na-awufu obara ndi na-emeghi ihe ojoo. **18** Obi na-echeputa nzube ojoo; ukwu na-eme ngwangwa igbaba n'ajo ihe, **19** onyeama ugha na-awupu ugha dika mmiri na onye na-agbasa esemokwu n'etiti umunna. **20** Nwa m, debe ihe nna gi nyere gi n'iwu, ahapukwala iwu nke nne gi. **21** Ka ndumodu ha diri gi n'obi mgbe niile, ka i ghara ichefu ha. **22** Mgbe i na-ejeghari, o ga na-edu gi; mgbe i na-arahu ura, o ga na-eche gi. Mgbe i tetakwara, ha ga-akpanyere gi uka. **23** N'ihu na iwu a bu oriowa, ihe ozizi a bukwa ihè, otu a kwa ido aka na nti na iba mba bu uzo ezi ndu, **24** idebe gi ka i puo n'ebe nwunye onye agbataobi gi no, sitekwa n'ire utu nke nwanji ojoo. **25** Ekwela ka agu

n'ezighi ezi guo gi n'ime obi n'ihu ima mma ya, ma o bukwanyu ka o jiri ile anya ya rata gi. **26** N'ihu na nwanji akwuna ka enwere ike iji otu ogbe achicha nweta, ma nwunye nwoke ozo na-achu nta ndu gi ila ya n'iyi. **27** Mmadu o puru iguru oku tukwasị n'ahu ya, ma uwe ya ereghi oku? **28** Mmadu o puru ije ije n'elu icheku oku ma ukwu ya ahapu igbuchapu? **29** Otu a ka o na-adiri nwoke na-abakwuru nwunye mmadu ibe ya; o nweghi onye obula na-emetu ya aka nke a na-agaghị ata ahulu. **30** Ndi mmadu adighi eleda onye ohi anya ma o buru na o zuo ohi ka o were gboo mkpa aguu nke na-agusi ya ike. **31** Ma o buru na ejide ya o ga-akwughachi ugwo ihe niile ahụ o zuru okpukpu asaa. N'agbanyeghi na nke a ga-eme ka o ree ihe niile o ji biri n'ulo ya. **32** Ma nwoke ahụ na-akwa iko bu onye nzuzu, amamihe koru ya, n'ihu na o bu onwe ya ka o na-ala n'iyi. **33** A ga-eti ya ezi ihe otiti, a gaelelikwa ya anya, ihere ya agaghị ekwe ihichapu. **34** N'ihu na di nwanji ahụ ga-esite n'ekworo wee iwe di oku; o gakwaghị enwe obi ebere n'ebe o no n'ubochi o ga-abo obo. **35** O gaghị anara ihe obula n'onodu ihe nkweghachi n'ihu ihe ojoo o mere ya. O nweghaghị ihe a ga-enye ya puru ime ka iwe ya dajuo.

7 Na-agbaso okwu m nwa m, nggide na ya, dokwaa iwu m niile n'ime obi gi. **2** Debe iwu m ka i di ndu, chee ozizi m nche dika o bu mkpuru anya gi. **3** Kee ha na mkpisiaka gi, deekwa ha n'elu mbadamba nkume, bu obi gi. **4** Hu amamihe n'anya dika nwaagbogho i huru n'anya; hukwa inwe nghota n'anya dika a ga-asi na o bu nwanne gi. **5** Kwee ka ha debe gi, ka i ghara ijekwuru nwanji na-akwa iko, ka i gharakwa ina nti n'okwu ire utu ya. **6** N'ihu na otu ubochi, esi m na oghereikuku di n'ulo m lepu anya, **7** hu n'etiti ndi na-enweghi uche, ahutara m otu nwokorobia n'etiti ha, onye amamihe koru, **8** ka o na-aga n'uzo di nso ebe nkuku ulo n'akuku ulo nwanji ihere na-adighi eme, **9** n'oge anyasi, dika chi na-eji, mgbe ochichiri na-agbachi. **10** Mgbe ahụ, nwanji ahụ putara zute ya. O yi uwe dika nwanji akwuna, jiri aghugho na-abiakwute ya. **11** (O na-eme uzu na-anaghị nti inu ihe obula. Ukwu ya anaghị anogide n'ulo ya. **12** O na-akwughari ma n'okporozo ma n'ama; na-amighari n'ebe nzuzu niile.) **13** O weere aka ya abuo jikoo nwokorobia ahụ n'olu, sutu ya onu, were ihu nke ihere na-adighi, si: **14** "Emezuru m nkwa niile m kwere taa, enkwewara m nri nke sitere n'ihe aja udo m churu n'ulo m, **15** O bu gi ka m na-achokwute, lee gi ka i na-abia. **16** Agbasaala m akwa mara mma n'elu ihe ndina m, bu akwa ocha mara mma turu otutu agwa nke e ji ogbo ndi Ijpt kpaa. **17** Efesakwala m mmanu isi oma nke maá, aloo na sinamon n'elu n'ihe ndina m. **18** Bja, ka anyi were ihunanya nujubiga afo anyi; ka anyi mee onwe anyi obi utu site ugbu a ruo ututu echi. **19** N'ihu na di m anoghi n'ulo o jeela njem di anya. **20** O ji akpa ego juru gaa njem, abali ole na ole ga-agafekwa tupu o lota." **21** Otu a ka o si jiri okwu ire utu ya megghari nwokorobia ahụ isi tutu o kwenyere ya. O nweghaghị ike inaputa onwe ya site n'okwu nrafu nke nwanji ahụ. **22** O sooro

nwanyị ahụ dika ehi a na-adokpụ na-aga ebe a ga-egbu ya, dika ele nke na-aba n'onyia, **23** nke na-eche ka e were akụ gbata ya n'obi. Nwoke ahụ dika nnunụ nke na-efeba n'onyia na-amaghị ihe na-eche ya pụrụ iwepụ ndu ya. **24** Geenụ ntị, ụmụ m, ma ọ bughị naanị ige ntị, kama meekwanụ ihe m na-ekwu. **25** Ekwela ka agụụ nke obi gị chịa gị; ejela nwanyị dī otu a nso; gbaara ya oşo, ka ọ ghara inwa gị nwetakwa gị. **26** N'ihī na o mebiela ndū ọtutū mmadū, ọtutū mmadū amaala n'onyia ya. **27** Ulo ya bu okporouzo nke na-eduba n'ili, nke na-edubakwa n'ala onwu. (Sheol h7585)

8 Ọ bu na amamihe adighi eti mkpu? Ọ bu na nghota anaghị eme ka olu ya daa uda? **2** Ọ na-eguzo n'elu ebe niile dī elu n'okporouzo, n'agbata ụzo niile. **3** N'onyū ụzo nke obodo niile na n'onyū ụzo ulo niile ka ọ nọ na-eti mkpu, **4** ọ na-asī, "Ụmū mmadū geenū m ntī; ọ bu unu ndī dī ndū ka m na-agwa okwu. **5** Unu ndī na-enweghī uche, nweenū uche zuruoke; unu ndī nzuzu, nweenū nghota. **6** Geenū m ntī, n'ihī na enwere m okwu dī mkpa m ga-agwa unu; Ihe obūla m kwuru bu ihe ziri ezi, **7** Onū m na-ekwu ezikwu n'ihī na akporo m okwu ugha asī. **8** Ndūmōdū m zuruoke, ọ dīkwa mma. Ihe ojoo obūla adighi n'ime ya. **9** N'ebe onye nwetara nghota nọ, okwu m doro anya; n'ebe ndī chotara ihe omūma nọ, okwu m ziri ezi. **10** Horo ido aka na ntī m karjā ọlāocha hōrōkwa ihe omūma karjā ọlāedo dī ezi mma." **11** Amamihe dī mkpa karjā nkume rubi dī oke onuahjā. Ọ dīkwaghī ihe a ga-eji tūnyere ya. **12** "Mū onwe m bu amamihe na ezi nghota na-agakota. Enwere m omūma ihe na ezi izuzu. **13** Itū egwu Onyenwe anyi bu ikpo ihe ojoo asī. Akporo m nganga na mpako, omume ojoo nakwa okwu gbagoro agbago asī. **14** Ndūmōdū na ezi nghota bu nke m; enwekwara m omūma ihe na ike. **15** Site na m ka ndī eze ji achī, ọ bu m na-eme ka ndī na-achī achī mee iwu ziri ezi. **16** Site na m ka ndī eze ji achī bu ndjisi niile na-achī n'ūwa. **17** Ndī niile hurū m n'anya ka m na-ahū n'anya. Ndī niile na-achō m aghakwaghī ichota m. **18** Ana m ekenye uba na nsoṣurū, na ikpe ziri ezi na ezi omume. **19** Onyinye m na-enye dī mma karjā ọlāocha, ọ karjkwara ọlāedo. **20** Ana m aga ije n'uzo ezi omume, n'okporouzo ikpe ziri ezi. **21** Ndī niile hurū m n'anya, na-eketa akunūba. **22** "Onyenwe anyi kpuru m dika mmalite ụzo ya, tupu o bido ike ihe obūla ozo. **23** Site n'ebighi ebi gara aga ka m dī; adikwa m adi tupu e kee ūwa. **24** Anọ m na-adi tupu e kee ogbu mmiri, tupu isi iyi obūla agbaputa mmiri n'elu ūwa, **25** tupu e kee ugwu ukwu na ugwu nta. **26** E, amūola m riji tupu Chineke ekee ūwa na osisi niile, na aja niile dī n'ime ya. **27** Anọ m ya mgbe o doziri mbara eluigwe n'onodu ya, mgbe ọ tūsarā ha n'elu ogbu mmiri niile; **28** mgbe o hiwere mbara eluigwe, mgbe o mere ka isi iyi niile nke ogbu mmiri dī ike, **29** mgbe ọ kpara oke nye osimiri ebe ọ ga-akwūsi, ka mmiri ya ghara igafe iwu ya, mgbe ọ kara akara ebe a tōrō ntqala nke ūwa. **30** Oge ahū niile ka m na-anọ n'akukū ya dika onye nka.

Ihe banyere m na-atokwa ya uto; ana m egwuri egwu n'ihu ya. **31** Ihe niile o kere tokwara m uto, ūwa niile na ụmū mmadu! **32** "N'ihī ya, ụmū m ndī ikom, geenū m ntī; n'ihī na ndī niile na-eso ụzo m na-enwe onū. **33** Gee ntī na ndūmōdū m ka i burū onye maara ihe, agbakutakwala ndūmōdū m azu. **34** Ngozi dirī mmadu ahū na-āna ntī n'okwu m, onye na-anọ na nche n'onū ụzo m ubochi niile, onye na-anọ na-echere m n'onū ụzo ulo m; **35** n'ihī na onye obūla chotara m chotara ndū; ọ natakwala ihuoma n'ebe Onyenwe anyi nọ. **36** Ma onye na-enweghī ike chota m na-emeru onwe ya ahū; ndī niile kporo m asī hurū onwu n'anya."

9 Amamihe ewuola ulo ukwu ya n'elu ogidi asaa. **2** O doziela oriri ya n'usoro, o gbuala anyi ya, gwaakwa mmanya. **3** O zipukwala ndi ozi ya ka ha gaa kpo mmadu niile, site n'ebe dī elu nke obodo ka ha nọ na-akpo oku na-asī, **4** "Bjanū n'ulo m, unu ndī niile na-enweghī uche" Ma nye ndī amamihe koro, ọ na-asī, **5** "Bjanū, rie nri m, hūkwā mmānyā m gwakotara. **6** Hapūnū ụzo enweghī uche unu, ka unu were dī ndū; gbasokwanū ụzo mmūo ighota ihe." **7** Onye obūla na-adọ onye na-akwa emo aka na ntī na-ewetara onwe ya nleli; onye na-abara mmadu ojoo mba na-enweta nkocha. **8** Abarala ndī na-akwa emo mba, ma ọ bughī ya, ha ga-akpo gī asī; baara ndī maara ihe mba, ha ga-ahū gī n'anya. **9** Kuziere onye maara ihe ihe o kwesiri imuta, ọ ga-ama ihe karjā, kuziere onye ziri ezi ihe ọ ga-atukwasi ihe ọ mutara n'amamihe ya. **10** N'ihī na itū egwu Onyenwe anyi bu mmalite amamihe, inwe ihe omūma banyere onye Nso ahū bukwa nghota. **11** N'ihī na ọ bu site na amamihe, ka ubochi gī ga-adi ogologo. A ga-etinyekwara gī otutu afọ na ndū gī. **12** I burū onye nwere amamihe, amamihe gī ga-abara gī uru, ma i burū onye na-akwa emo, naanī gī ga-ata ahūhū ya. **13** Nwanyi dī nzuzu na-eme mkpotū, o nweghī uche; ihere adighiwa eme ya. **14** Ọ na-anọ odu n'onū ụzo ulo ya, n'elu oche n'ebe dikarjiri elu n'obodo, **15** na-akpo ndī na-aga n'uzo oku, bu ndī na-aga mkpa ha, **16** "Ka ndī niile amamihe koro bja n'ulo m." Ọ na-asikwa ndī na-enweghī uche, **17** "Mmiri e zutere n'ohi na-atọ uto, nri e riri na nzuzo na-atokarikwa n'uto." **18** Ma ha adighi aghota na ndī n'adighi ndū nọ n'ebe ahū, na ndī ọ kporo oku nri aghoqlari ndī nọ n'ala mmūo. (Sheol h7585)

10 Ilu dī iche iche nke Solomon: Nwata maara ihe na-eme ka nna ya nūrjā onū; ma nwantakiri dī nzuzu na-ewetara nne ya n'iru uju. **2** Akū a kpata n'uzo na-ezighi ezi adighi aba uru, ma ezi omume na-azoputa mmadu site n'onwu. **3** Onyenwe anyi agaghī ekwe ka onye ezi omume nwūo n'agūū, ọ gawkaghī ekwe ka ihe nogide na-agara onye ajo omume nke oma. **4** Aka ndī umengwu na-eweta ogbenye, ma aka na-arusi oru ike na-eweta uba. **5** Onye na-ekpokota n'oge okochi bu nwa maara ihe, ma nwa ahū nke na-arahū ura n'oge oru bu nwa na-eweta ihere. **6** Onye ezi omume na-anata ngozi, ma naanī nkocha juputara n'onū onye ajo omume. **7** Aha onye ezi omume ka eji

enye ngozi, ma aha onye ajoy omume ga-ere ure. **8** Onye obi ya maara ihe na-anabata ihe e nyere n'iwu, ma onye nzuzu ekwurekwu ga-ala n'iyi. **9** Onye uzoy ya ziri ezi na-aga ije n'atughị egwu, ma onye uzoy ya ezighi ezi ka a ga-achoputa. **10** Onye obula na-egbu ikuanya na-ebute ihe mwute, onye nzuzu ekwurekwu ga-abia n'ila n'iyi. **11** Ony onye ezi omume bu isi iyi nke ndu, ma naanị nkochā juputara n'onu onye ajoy omume. **12** Ikpo asi na-akpali esemokwu, ma ihunanya na-ekpuchi mmehie niile. **13** Ndi nwere nghota nakwu okwu nwere isi, ma ndi na-enweghi uche ka a na-eti ihe dika ohu. **14** Onye amamihe na-akpakoba ihe omuma, ma onye nzuzu na-eji ony ya akpo ila n'iyi oku. **15** Aku ndi ogaranya buru ha obodo e wusiri ike, ma ubiam bu ila n'iyi nke ndi ogbenye. **16** Ugwo oru onye ezi omume bu ndu, ma ihe nweta nke onye ajoy omume bu mmehie na onwu. **17** Onye na-ege nti na ndumodu na-egosi uzoy nke ndu, ma onye na-adighi anabata ndumodu na-eme ka ndi ozo kpafuo. **18** Onye ji egbugbere ony ugha ekpuchi ikpo asi na onye nagbasa okwu nkwtu bu onye nzuzu. **19** N'otutu okwu mmehie adighi akwasi ma ndi nwere uche na-ejide ire ha. **20** Ire nke onye ezi omume bu olaocha kachasi mma, ma obi onye ajoy omume bu ihe onuahia nta. **21** Egbugbere ony onye ezi omume na-azuju otutu mmadu afo, ma ndi nzuzu na-anwu n'ih amamihe nke koroy ha. **22** Ngozi Onyenwe anyi na-eme mmadu ogaranya, o naghị atukwasi ya nsogbu. **23** Ihe na-atoy onye nzuzu utoy bu izube nzube ojoo; ma ihe na-atoy onye maara ihe utoy bu inwe nghota. **24** Ihe ahuy onye na-emebi iwu n'atu ujoy ya ga-abiakwasi ya, ihe onye ezi omume na-achoy ka a ga-enye ya. **25** Mgbe oke ifufe na-emebi ihe, ndi na-emebi iwu ka a na-eburu; ma ndi ezi omume na-eguzosi ike ruo ebighi ebi. **26** Onye umengwu na-abu ihe mgbu nye onyenwe ya; o dika anwuru oku n'anya mmadu maobu dika mmanya gbara uka nke na-ejiji eze. **27** Itu egwu Onyenwe anyi na-enye ogologo ndu, ma onuogugu afo nke onye ajoy omume na-adi mkpumpku. **28** Olileanya ndi ezi omume ga-abu ony; olileanya ndi na-emebi iwu bu naanị ihe efu. **29** Uzoy Onyenwe anyi bu ebe mgbaba nye ndi na-enweghi ita uta, maobu ila n'iyi nye ndi na-eme ajoy ihe. **30** A pughi iwezuga onye ezi omume, ma onye na-emebi iwu agaghị anogide. **31** N'onu onye ezi omume ka mkpuru amamihe si abia, ma ire na-ekwu okwu nduhie ka a ga-eme ka o dere duu. **32** Egbugbere ony onye ezi omume mara ihe na-eweta ihuoma, ma ony ndi ajoy omume bu naanị okwu nduhie.

11 Ihe otutu aghughoy bu aru n'ihu Onyenwe anyi ma ihe otutu zuru ezu na-anata ihuoma n'ebe o no. **2** Nganga bia, nleli a na-eso ya, ma onye di umeala n'obi na-amuta ihe. **3** Ezikwu nke ndi ziri ezi n'obi na-edu ha; ma omume gbagoro agbago nke ndi aghughoy n'ala ha n'iyi. **4** Akunuba gi agaghị azoputa gi n'ubochi ikpe; o bu naanị ezi omume na-anaputa site n'onwu. **5** Ezi omume nke ndi na-enweghi ita uta na-eme ka uzoy ha zie ezi, ma ajoy omume nke ndi na-emebi iwu na-

akwada ha. **6** Ezi omume nke onye ziri ezi na-azoputa ya; ma ochichoy ojoo nke ndi na-aghoy aghughoy ka a ga-eji jide ha. **7** Mgbe onye ajoy omume nwuru, olileanya ya niile alala n'iyi, ihe niile o na-ele anya iweta site n'ike ya alaakwala n'iyi. **8** Chineke na-azoputa ndi ezi omume site na nsogbu ha, ma ndi ajoy omume ka o na-ahapu ka ha daba n'ime ya. **9** Okwu ojoo ka onye ajoy omume ji emebi onye agbataobi ya. Ma site n'ihe omuma ka onye ezi omume ga-eji doputa ndu ya. **10** Oganihu nke onye ezi omume na-atoy mmadu niile utoy, otu aka ahuy kwa, onwu onye ajoy omume na-atoy mmadu niile utoy. **11** A na-esite na ngozi nke ndi ziri ezi bulie obodo elu, ma a n'ala ya n'iyi site n'okwu ony ndi ajoy omume. **12** Ikwu okwu nleda megide onye agbataobi gi bu nzuzu; ma onye ahuy nwere nghota na-agma nkiti. **13** Onye na-agma asiri anyi na-ekpughe ihe nzuzu, ma onye kwesiri ntukwasi obi na-ekpuchi ihe nzuzu. **14** N'ih enweghi ezi ndi ndu ka obodo ji ada, ma otutu ndi ezi ndumodu na-eweta mmeri. **15** Onye obula na-ana onye obia n'akaebe ga-ata ahuyu, ma onye juru ikwu ugwo onye ozo ji, no na ntukwasi obi. **16** Nsoyuru na-adiri nwanoy nwere obioma, ma ndi na-adighi eme ebere bu naanị akunuba ka ha na-enweta. **17** Onye nwere obioma baara onwe ya uru, ma onye nwere obi ojoo na-ewetara onwe ya nsogbu. **18** Onye ajoy omume na-anata ugwo oru aghughoy, ma onye na-agma ezi omume dika mkpuru na-anata ugwo oru kwesiri ekwesi. **19** Onye na-eguzosi ike ime ihe ziri ezi ga-enwe ndu; ma onye na-agbaso ihe ojoo ga-ahuy onwu. **20** Onyenwe anyi na-akpo ndi obi ha gbagoro agbago asi ma ndi uzoy ha na-enweghi ihe ita uta na-amasi ya. **21** O bu ihe doro anya na ndi na-emebi iwu ga-ata ahuyu, ma ndi ezi omume ka a ga-anaputa. **22** Nwanoy mara mma, nke na-enweghi uche, dika olaedo a gbanere ezi n'imi. **23** Olileanya onye ezi omume bu ony, ma onye na-emebi iwu na-ele naanị anya ihe ojoo. **24** Otu onye na-agbasapu aka ya na-enye enye ma na-enweta akuy karia, ma onye ozo na-egbochi egbochi ma na-ada ogbenye. **25** E, onye na-agbasa aka ya ga-aba ogaranya; onye obula na-atute ndi ozo ka a ga-atutekwa. **26** Ndi mmadu na-abu onye na-achikoba mkpuru oka na-ereghy ya ere ony, ma ha na-ekpetara onye nke di njikere ire nke ya ngozi Chineke. **27** Onye na-achoy ihe oma na-enweta ihuoma, ma ihe ojoo na-abiakwasi onye na-achoy ya. **28** Ndi tukwasiri obi n'akunuba ha ga-ada, ma onye ezi omume ga-epuputa dika akwukwo ndu. **29** Onye na-ewetara ezinaulo ha nsogbu ga-eketa naanị ifufe, onye nzuzu ga-abu ohu nke onye maara ihe. **30** Mkpuru nke ndi ezi omume bu osisi na-enye ndu, onye na-erita mkpuruobi n'uru bu onye maara ihe. **31** O buru na a ga-akwu ndi ezi omume ugwo oru ha n'awa a; a gae si aana ghara ikwu ndi na-amaghị Chineke na ndi mmehie ugwo oru.

12 Onye obula na-ahuy idoy aka na nti n'anya na-ahuy ihe omuma n'anya, ma onye na-akpo iba mba asi bu onye na-enweghi uburu isi. **2** Ezi mmadu na-anata ihuoma site n'aka Onyenwe anyi, ma onye na-

atuputa atumatu ojojo ka o na-ama ikpe. **3** Onye ajo omume agaghị anogide, ma apughị ihopu onye ezi omume. **4** Ezi nwanị bụ onu na okpueze di ya, ma nwanị na-eweta ihere dika ire ure n'okpukpu di ya. **5** Echiche obi niile nke onye ezi omume bụ ihe ziri ezi, ma ndumodu onye ajo omume juputara n'aghugho. **6** Okwu niile nke ndi ajo omume bụ ihe na-eweta onwu, ma okwu ndi omume ha ziri ezi na-anaputa ha. **7** Ndi na-emebi iwu ga-ala n'iyi, ma ndi ezi omume ga-eguzosi ike. **8** Onye nwere uche zuruoke ka mmadu niile na-achọ, ma onye uche ya gbagoro agbago ka mmadu na-eleda anya. **9** O ka mma ibu onye a na-eleli anya ma i nwere ohu, karịa ibu onye a na-asopuru ma buru onye nri na-adighi n'ulo ya. **10** Onye ezi omume na-elekota anu ulọ ya, ma obi ebere kachasi nro nke onye ajo omume mere bu enweghi obi ebere. **11** Onye na-arụ ala ubi ya ga-enwe nri n'ebe o bara uba, ma onye na-agbaso ihe efu di iche iche, amamihe korọ. **12** Ndi ajo omume na-enwekwa anya ukwu n'ihe ndi ajo omume ibe ha nwere, ma mgborogwu nke ndi ezi omume ga-eto eto. **13** A na-ejide onye ajo omume site n'okwu onu ya, ma onye ezi omume na-esi na nsogbu wezuga onwe ya. **14** Ikwu eziokwu na-enye mmadu obi uto, inwe mgbalị na-ewetara ya ngozi. **15** Uzọ ndi nzuzu n'uche ha onwe ha ziri ezi, ma onye maara ihe na-aria nti nye ndumodu. **16** Ndi nzuzu na-egosiputa iwe ha osiso, ma onye nwere uche na-elepu mkpari anya. **17** Ezi onye akaebe na-ekwu eziokwu, ma ajo onye akaebe na-ekwu okwu ugha. **18** Okwu ojojo na-agbawa obi dika mma agha, ma ire onye maara ihe na-eweta ogwugwo. **19** Eziokwu na-eguzo ruo mgbe ebighi ebi, ma okwu ugha anaghị adigide. **20** Aghugho na-ejuputa n'obi na-eche ihe ojojo; ma ndi na-eme ka udo di na-enwe onu. **21** Ihe ojojo anaghị adakwasị onye ezi omume, ma ndi ajo omume enwetala nsogbu ebe o di ukwu. **22** Onyenwe anyi kororo egbugbere onu n'agha ugha asi, ma ihe ndi kwesiri ntukwasị obi n-amasị ya. **23** Onye nwere uche na-edebe ihe omuma ha nye onwe ha, ma onye nzuzu na-agbasa enweghi uche ya n'anwu. **24** Aka na-arusi oru ike ga-achi achi, ma umengwu ga-akwusi naani n'oru mmanye. **25** Obi nke juputara na nchegbu na-ada mba, ma okwu oma na-eme ka obi nuria. **26** Onye ezi omume na-eduzi onye agbataobi ya, ma onye na-emebi iwu na-eduhie ha. **27** Onye umengwu adighi ahụ anu o chutara na nta n'oku, ma ndi na-arusi oru ike na-eri site n'aku ha nwetara n'ichu nta. **28** Uzọ nke onye ezi omume na-eduba na ndu, n'uzo ahụ, onwu adighi ya.

13 Nwa maara ihe na-ege nti na ndumodu nna ya ma onye na-akwa emo adighi ege nti n'iba mba. **2** Onye na-eme ezi ihe ga-esite n'okwu onu ya nweta ugwo oru, ma ndi na-aghobu ibe ha ga-anata ihe ike dika ugwo oru ha. **3** Mmadu zuruoke bu onye na-ejide ire ya aka! Ma onye ekwuruekwu na-ewetara onwe ya mbibi. **4** Ndi umengwu na-achọ otutu ihe ma o dighi ihe ha na-enweta; ma onye na-arusi oru ike na-enweta ihe niile o chorọ. **5** Onye ezi omume kororo ugha asi,

ma okwu onu onye na-emebi iwu na-ewetara ya ihere na nkocha. **6** Ezi omume mmadu na-abara ya uru na ndu ya niile, ma ajo omume ndi mmehie na-ala ha n'iyi. **7** O di mmadu na-eme ka o bu ogaranya maobu onye ukpa. Ma o dikwa mmadu na-eme ka o bu onye ukpa maobu ogaranya. **8** Ogaranya nwere ike jiri ego ya gbatuta onwe ya, ma ogbenye adighi azaghachi mba banyere imeru ya ahụ. **9** Ihe onye ezi omume na-enwupu enwupu, ma oriona onye mmebi iwu ga-anyu. **10** Nganga na-eweta esemokwu, ma a na-ahu amamihe n'ime ndu ndi na-anata ndumodu. **11** Aku a kpatara ngwangwa na-emebikwa ngwangwa; ma aku sitere n'irusi oru ike na-eto eto. **12** Nchere a na-eche ogologo oge maka imezu olileanya e nwere na-egbu obi, mgbe ihe a na-eche mezuru, oke onu na-adi. **13** Onye na-eleli ntuziaka anya ga-akwu ugwo n'ihia ya, ma onye na-atu egwu ihe enyere n'iwu ga-anata ugwo oru ya. **14** Nkuzi nke onye maara ihe bu isi iyi nke ndu, nke na-eme ka mmadu ghara ima n'onya onwu. **15** Ezi nghota na-eweta ihuoma, ma uzọ nke ndi na-ekwesighi ntukwasị obi na-eduba ha na mbibi. **16** Onye nwere uche na-eji omuma ihe n'aru oru, ma ndi nzuzu na-egosiputa enweghi uche ya. **17** Onyeozu ajo omume na-adaba na nsogbu, ma onyeozu kwesiri ntukwasị obi na-eweta ogwugwo. **18** Onye na-aju ido aka na nti ga-anwu n'ukpa na n'ihere; ma onye na-anabata ido aka na nti ka a ga-asopuru. **19** Mgbe ihe a na-ele anya mezuru o na-atu mkpuruobi uto, ma ndi nzuzu kororo isite n'ajo ihe wezuga onwe ha asi. **20** Na-eso ndi maara ihe ka i ghoo onye mara ihe, n'ihia na onye na-eso ndi nzuzu na-aba na nsogbu. **21** Nsogbu bu ihe na-esoghari ndi mmehie, ma ngozi na-esoghari ndi ezi omume. **22** Mgbe ezi mmadu nwuru, o nahapuru umu ya na umu umu ya aku, ma mgbe onye mmehie nwuru, aku ya na-abu nke ndi ezi omume. **23** Ubi onye ogbenye puru inwe otutu ihe oriri, ma ikpe na-ezighi ezi na-azachapu ya. **24** Onye obula na-adoghị umu ya aka na nti, na-egosi na o hughu ha n'anya; ma onye huru ha n'anya, ga-adosi ha aka na nti ike. **25** Onye ezi omume na-eri nri ruo na nriju afọ onwe ya, ma nri na-ako n'afọ onye ajo omume.

14 Nwanị maara ihe na-ewu ulo ya, ma nwanị nzuzu na-eji aka ya akwada ulo ya. **2** Ime ihe ziri ezi bu itu egwu Onyenwe anyi; ma ndi na-ejehie n'uzo ha na-akpo ya asi. **3** Onu onye nzuzu na-ekwuputa okwu mpako, ma egbugbere onu onye maara ihe na-echebe ha. **4** Mgbe ehi na-adighi, ulo ebe a na-azu anu na-adi ocha, ma site n'ike ehi ihe omume nke ubi na-ejuputa n'ulo. **5** Onye akaebe eziokwu adighi aghogbu mmadu, ma onye akaebe ugha na-agma ugha mgbe obula. **6** Onye na-akwa emo na-achọ amamihe ma o dighi achota ya; ma ihe omuma na-abjara onye nwere nghota osiso. **7** Si n'ebe onye nzuzu wezuga onwe gi, n'ihia na i gaghị achota ihe omuma n'onu ya. **8** Amamihe nke onye nwere uche bu ihe na-eme ka o mata ebe o na-aga, ma enweghi uche nke ndi nzuzu bu aghugho. **9** Ndi nzuzu na-eji okwu idozi ihe mmehie mebiru akwa emo; ma obi ebere ka a na-

achota n'etiti ndi omume ha ziri ezi. **10** O bu naani onye ihe na-eme maara ufu ya, o dighi onye ozo ga-eso keta onu ya. **11** A ga-ala ulo onye ajo omume n'iyi, ma ulo ikwu onye omume ya ziri ezi ga-awasa ka igu. **12** O di uzo nke ziri ezi n'anya mmadu, ma n'ikpeazu o na-eduba n'onwu. **13** O buladi n'ime ochi obi mgbu na-adi, ma onu nwere ike kwusi n'iru uju. **14** Ndi na-ekwesighi ntukwasị obi aghaghị inweta ugwo oru ha, ma ezi mmadu ga-enwetakwa ugwo oru ya. **15** Onye na-enweghi uche na-ekwenye ihe niile a gwara ya; ma onye nwere uche na-atule mara ebe o na-eje. **16** Onye mara ihe na-atu egwu Onyenwe anyi na-ewezugakwa onwe ya n'ihe ojo, ma onye nzuzu na-ewebiga iwe oke ma na-eche na o ka bu onye kwesiri ntukwasị obi. **17** Onye iwe oku na-eme ihe nzuzu, ma onye na-echeputa nzube ojo ka a na-akpo asi. **18** Ndi na-enweghi uche na-enweta ugwo oru nke uche gbago agbago, ma onye nwere uche na-enweta ihe omuma. **19** Ndi ojo ga-akpo isiala n'ihu ndi ezi mmadu, ndi ajo omume ga-ada n'onu uzo ama ndi ezi omume. **20** O buladi ndi agbataobi onye ogbenye na-akpo ya asi, ma ogaranya na-enwe otutu ndi enyi. **21** Onye na-eleda onye agbataobi ya anya na-emehe, ma onye na-emere ndi ogbenye ebere ka ihe ga-agara nke oma. **22** Ndi na-ezube ihe ojo, ha o naghị akpafu? Ma ndi na-ezube ihe oma na-achota ihunanya na ikwesi ntukwasị obi. **23** Iru si oru ike na-eweta uru; ma oke okwu na-eweta ukpa. **24** Okpueze nke ndi maara ihe bu akunba ha, ma enweghi uche nke ndi nzuzu na-emeputa naani ihe na-abaghị uru. **25** Onye na-agba akaebe ezikwu na-anaputa ndu mmadu, ma onye akaebe ugha bu onye aghughu. **26** Onye obula na-atu egwu Onyenwe anyi nwere ebe mgbaba; nye umu ya o ga-abuka ebe ize ndu. **27** Iu egwu Onyenwe anyi bu isi iyi nke ndu; nke na-eme ka mmadu ghara ima n'onya onwu. **28** Otuto onye eze na-enwe dabeere n'onuogugu ndi o na-achi, e wezuga ndi o na-achi, eze enweghi ugu obula. **29** Onye na-enwe ndidi nwere otutu nghota, ma onye obi oku na-egosi enweghi uche ya. **30** Ndu di juu na-eme ka ubochi mmadu di ogologo; ekworo na-eme ka o ree ure. **31** Onye obula na-emegbu onye ogbenye na-elele Chineke kere ha anya, ma onye na-emere onye ogbenye ebere na-asopuru Chineke. **32** O buladi n'onwu onye ezi omume nwere ebe mgbaba n'ime Chineke, ma ndi ajo omume na-ala n'iyi, mgbe mbibi bjara. **33** N'obi onye nwere nghota ka amamihe na-anogide, ma o buladi n'etiti ndi nzuzu o na-eme ka amara ya. **34** Ezi omume na-ewuli mba elu, ma mmehie bu ihe ihere nye ndi obula. **35** Eze na-anuri onu n'ihii odibo maara ihe; ma odibo na-eweta ihere na-akpali oke iwe ya.

15 Osisa okwu di nro na-eme ka iwe na onuma laa azu; ma okwu ike na-akpali iwe. **2** Ire onye maara ihe na-eme ka ihe omuma mubaa, ma onu onye nzuzu na-ekwuputa okwu enweghi uche. **3** Onyenwe anyi na-ahuzi ihe niile, anya ya dikwa n'ahu ndi oma na ndi ojo. **4** Okwu di nwayo na-eweta ndu na ume;

ma kwuto na-eweta jda mba. **5** Naani onye nzuzu na-akpo ndumodu ndi muru ya ihe efu; ma onye obula na-ege nti nye mgbawwe na-eziputa ezi uche. **6** Ulo ndi ezi omume na-ejuputa n'otutu aku, ma aku ndi na-emebi iwu na-ewetara ha nsogbu. **7** Egbugbere onu onye maara ihe na-agbasa ihe omuma, ma obi ndi nzuzu ezighi ezi. **8** Onyenwe anyi na-akpo aja ndi ajo omume asi, ma ekpere ndi ndu ha ziri ezi na-atu ya utu. **9** Onyenwe anyi kporo uzo ndi na-emebi iwu asi, ma ndi na-achoso ezi omume ka o na-ahu n'anya. **10** Oke ido aka na nti na-echere ndi na-ahapu uzo. Onye kporo iba mba asi ga-anwu onwu. **11** Onyenwe anyi mazuru ihe omimi niile nke onwu na oku ala mmuo; o ga-esikwa anaa ghara ima obi umu mmadu? **(Sheol h7585)** **12** O dighi ato onye na-akwa emo uta ma a baara ya mba, ya mere o dighi ejekwuru onye maara ihe. **13** Obi nke na-anuri onu na-eme ka ihu di mma. Ihu gbaruru agbaru na-egosi obi nwere ihe mwute. **14** Obi nwere nghota na-achota imata ihe, ma onu onye nzuzu na-azu nyeta ya n'okwu na-abaghị uru. **15** Ndu onye ogbenye juputara nnoo na mgbal, ma ndi nwere udo n'obi na-eri oriri mgbe niile. **16** O di mma inwe akunba di nta ma buru onye na-atu egwu Onyenwe anyi, karja inwe aku ma noro na nsogbu. **17** O ka mma bu oke nri akwukwo nri nta nke nwere ihunanya, karja ehi buru ibu a zuziri azuzi nke ikpo asi di na ya. **18** Onye iwe oku na-amalite ogu; ma onye na-adighi ewe iwe osisi na-eme ka iju ogu kwusi. **19** Eji ogwu gbochie uzo onye umengwu, ma uzo onye omume ya ziri ezi bu uzo di larji. **20** Nwa nke maara ihe na-eme ka obi to nna ya utu, ma onye nzuzu na-eleda nne ya anya. **21** Onye na-enweghi uche na-anuri onu n'ime amaghị ihe ya, ma onye nwere nghota na-aga ije n'uzo ziri ezi. **22** Nzube na-enweghi ndumodu na-ama afu n'ala, ma ndi ndumodu diri otutu oganihu ga-adi. **23** Onu na-adi mgbe mmadu natara osisa di mma, okwu e kwuru n'oge o kwesiri di mma. **24** Uzo ndu na-agbago elu nye onye nwere uche, iwezuga ha site na-igbada n'ala mmuo di n'okpuru. **(Sheol h7585)** **25** Onyenwe anyi na-adotu ma na-adorisi ulo nke onye mpako, ma oke ala nke nwanji di ya nwuru ka o na-elekota. **26** Echiche ojo niile nke ndi na-emebi iwu ka Onyenwe anyi kporo asi ma okwu ebere niile di ochi n'anya ya. **27** Onye anya ukwu na-ewetara ezinaulo ya nsogbu. Ma onye kporo iri ngari asi ga-adi ndu. **28** Obi onye ezi omume na-atule osisa ya ma onu nke onye ajo omume na-asoputa ihe ojo di iche iche. **29** Onyenwe anyi anoghi ndi na-emebi iwu nso; ma o na-anu ekpere ndi ezi omume. **30** Ihu ochi na-eweta obi utu. Akuko oma na-enyekwa okpuku ndu. **31** Onye na-ege nti nye iba mba nke na-enye ndu ga-esoro ndi amamihe noro. **32** Onye juru ido aka na nti kporo onwe ya asi ma onye obula naara ndumodu nwere nghota. **33** Iu egwu Onyenwe anyi bu amamihe na-abia site n'ido aka na nti; onye di umeala n'obi ga-anata ugwu na nsopuru.

16 Mmadu nwere ike pia ihe o choro ime, ma okwu ikpeazu ga-esi n'onu Onyenwe anyi. **2** Uzo niile

nke mmadu di ocha n'anya ya, ma Onyenwe anyi na-atule ebumnobi niile nke mmadu. **3** Were oru gi niile nyefee n'aka Onyenwe anyi, o ga-eme ka ha gaa n'ihu. **4** Onyenwe anyi na-eme ka ihe niile ruputa ebumnuche ya, o buladi ndi mmebi iwu ka e debere maka ubochi mbibi. **5** Onyenwe anyi kporo ndi nwere obi di mpako asi. Mara nke a nke oma: Ha aghaghị ita ahuhu. **6** O bu site n'ihunanya na eziokwu ka eji ekpuchi mmehie; o bukwa site n'egwu Onyenwe anyi ka mmadu ji agbanari mmehie. **7** Mgbe uzọ mmadu na-agbaso na-atọ Onyenwe anyi uto, o na-eme ka mmadu ahụ na ndi iro ya di n'udo. **8** O di mma inwe ihe nta n'ezie omume karịa inwe otutu uru n'uzo ikpe na-ezighi ezi. **9** Anyi nwere ike pia pipia n'obi anyi, maobu Onyenwe anyi na-edu ije anyi. **10** Egbugbere onu eze na-ekwu okwu sitere na-ezi nghota, onu ya adighi ekpe ikpe na-ezighi ezi. **11** Ihe otutu ziri ezi na ihe niile ha n'otu diri Onyenwe anyi, ihe niile e ji atụ ihe di n'ime akpa bu ya mere ha. **12** Ndi eze kporo ime ihe na-adighi mma asi, n'ihu na site n'ezie omume ka ocheeze ji eguzosi ike. **13** Ndi eze na-enwe mmasi n'egbugbere onu na-ekwu eziokwu, ha na-agu onye na-ekwu eziokwu di ka ezi mmadu. **14** Iwe eze bu onyeozu nke onwu. Onye maara ihe ga-eme ka o daju. **15** Mgbe ochi di n'ihu eze o na-ewetara onye huru ya ndu, ihuoma ya di ka igwe ojii na-eweta mmiri ozuo. **16** O ka mma inwe amamihe na mmuo ighota ihe karia inwe olaocha na olaedo. **17** Uzo di larị nke onye ziri ezi bu iwezuga onwe ya puo n'ihe ojoo, ndi na-echebe uzo ha niile na-echebekwa ndu ha. **18** Nganga na-eweta ila n'iyi, mpako na-ewetakwa odida. **19** O ka mma ibu onye ogbenye nwere obi umeala karia ibu onye nganga, na onye so ndi nganga keta oke n'ihe ha watara n'agha. **20** Onye obula na-ana nti na ndumodu ka ihe na-agara nke oma, onye a goziri agozi bu onye ahu nke na-atukwasị Onyenwe anyi obi. **21** A na-amata onye nwere uche site n'udi nghota o nwere. Okwu di uto na-eme ka mmadu muta ihe nke oma. **22** Inwe uche bu isi iyi ndu nye ndi niile nwere ya, ma enweghi uche na-ewetara ndi nzuzu ntaramahuhu. **23** Obi onye maara ihe na-eme ka e tinye uche n'okwu onu ya, egbugbere onu ha na-emekwa ka mmuta gaa n'ihu. **24** Okwu di nro na-atọ uto ka mmanu anu, o na-atọ mkpurubi uto, na-enyekwa okpuku ahu ike. **25** O di uzo nke ziri ezi n'anya mmadu, ma n'ikpeazu o na-eduba n'onwu. **26** Aguu ihe oriri nke onye oru na-aruputara ya oru; aguu na-akpali mmuo ya iga n'ihu. **27** Ndi ojoo na-atuputa echiche ojoo, egbugbere onu ha di ka oku nke na-ekpochapụ ahụ. **28** Onye na-emebi iwu na-agbasa ise okwu; ha na-akpali nsogbu, na-ekewa enyi na enyi. **29** Ndi ojoo na-arafu ndi agbataobi ha, na-edubakwa ha n'uzo ga-ewetara ha mbibi. **30** Onye ji ikuanya ya ekwu okwu na-atu atumatu ojoo, onye na-atabi egbugbere onu ya abuo ekpebiela ime mmehie. **31** Isi awo bu okpueze nke mara mma, a na-enweta ya n'uzo ezi omume. **32** Onye na-adighi ewe iwe osijso kariri onye a maara aha ya. Onye nwere ogologo ntachiobi

kariri onye na-adota obodo n'agha. **33** A na-efe nza, n'ihu ichoputa uche Onyenwe anyi, maobu Chineke n'onwe ya na-ekpebi ihe a ga-efeta na nza ahụ.

17 O ka mma ita iberibe achicha kporo nku ma ino n'udo adi ya, karia n'ulo juputara n'oke oriri na ilu ogu. **2** Ohu nwere uche ga-achi nwa nna ya ukwu na-eweta ihere ma ketakwa oke n'ihe nketa dika otu n'ime ndi ezinaulo ahu. **3** Ite eji anucha ihe diri olaocha, oke oku dikwara olaedo ma Onyenwe anyi na-anwale obi. **4** Ajo mmadu na-ana nti n'egbugbere onu na-eduhie, onye ugha na-anakwa nti nye ire na-ekwu okwu ila n'iyi. **5** Onye obula na-akwa ogbenye emo o bu Chineke kere ha ka o na-eleli anya. Ndi niile na-anuri onu n'ihu ihe ike dakwasiri ha aghaghị ita ahuhu. **6** Umụ umụ bu okpueze ndi okenye. Nne na nna bu inya isi nke umu ha. **7** Egbugbere onu na-ekwu okwu di mma abughi nke onye nzuzu, otu a kwa, egbugbere onu na-agha ugha ekwesighi ibu nke onye na-achi achi. **8** N'anya onye na-enye ngari o na-ahuta ya dika ogwu irata mmadu, ha na-eche n'ebe obula ha chere ihu ihe ga-aga nke oma. **9** Onye obula na-akwado ihunanya na-ekpuchi njehie, ma onye na-ekwu ihe mere mgbe na mgbe na-ekewa ezi enyi. **10** Iba mba ntakiri a baara onye nwere nghota bara uru karia narị utari nke a piara onye nzuzu. **11** Onye ojoo na-ebi naani ndu nnupu isi megide Chineke. O bukwa onyeozu nke onwu ka a ga-eziga imegide ya. **12** O ka mma izute nne Bja a napuru umu ya karia izute onye nzuzu uche ya gbago agbago. **13** O buru na i jiri ihe ojoo kwuo ugwo ihe oma, obubu onu diri ezinaulo gi. **14** Esemokwu malite o na-esi ike imedo ya, n'ihu ya ekwela ka o malite. **15** Onye na-asi onye ikpe maara na ikpe amaghi ya na-amakwa onye aka ya di ocha ikpe, Onyenwe anyi na-akpo omume abuo a asi. **16** Uru gini ka ego bara n'aka onye nzuzu; ebe o bu na o nweghi ike icho amamihe. **17** Ezi enyi na-egosi ihunanya ya n'oge obula. Otu a kwa, nwanne na-aba uru n'oge mkpa. **18** O bu uche ezughi oke inara ugwo onye ozo ji, si otu a ghoo onye ji ugwo. **19** Onye na-ahu esemokwu n'anya huru mmehie n'anya. Onye na-ewuli onu uzo ama ya elu na-akpo ntipia oku. **20** O dighi aga n'ihu bu onye obi ya gbago agbago. Onye nwere ire nrafu gadanye na nsogbu. **21** O bu naani iru uju na obi ojoo diri nna nke nwa ya na-eme ihe nzuzu. **22** Obi nke na-anuri onu na-eme ka ahụ sie ike, ma mmuo n'eri uju oge niile na-akpata oria. **23** Onye ajo omume na-anara ihe ngari na nzuzu ka o sugharia ikpe ziri ezi isi. **24** Onye nwere nghota na-eche uche amamihe n'ihe o na-eme, ma onye nzuzu na-eleghari ruo na nsotu nke uwa. **25** Nwa di nzuzu na-ewetara nna ya mwute, burukwa nne muru ya ihe ilu. **26** O buru na ira onye ezi omume nra adighi mma, n'ezie, ipia ndi oru ihe n'ihu ezi oru ha ezighi ezi. **27** Nwoke ahu na-adighi ekwu otutu okwu bu onye maara ihe, onye mmuo ya dikwa juu bu onye nwere nghota. **28** A ga-agu onye nzuzu n'onye maara ihe ma o buru na ha

gba nkiti, guokwa ha na ndi nwere nghota ma o buru na ha e jide ire ha.

18 Onye ihe mmadu na-adighi amasi na-agbaso naani ochichio nke ya onwe ya, na-alusokwa ezi nzube niile ozo ogo. **2** Nghota adighi ato onye nzuzu uto. Naani ihe o maara bu ikwu uche ya. **3** Mgbe onye ajo omume na-abata, ka nleda anya na-abata, otu a kwa nkocha na-eweta ihere. **4** Okwu onu niile bu mmiri di omimi, ma amamihe di ka mmiri iyi na-aso aso. **5** O dighi mma ime ka ikpe gara onye mere ihe ojoo, si otu a gbochie onye aka ya di ocha inweta ikpe ziri ezi. **6** Egbugbere onu ndi nzuzu na-ebutere ha esemokwu, onu ha na-ebutere ha ihe otiti. **7** Onu onye nzuzu na-etinye ya na nsogbu, egbugbere onu ya bu onya nye mkpuruobi ya. **8** Okwu niile nke onye na-agba asiri na-ekwu dika iberibe nri n'ato ezi uto, ha na-agbadakwa n'ime ime ala afo. **9** Onye di umengwu n'oru ya bu nwanne nke onye mbibi. **10** Aha Onyenwe anyi bu ulo elu e wusiri ike, ndi ezi omume na-agbaba n'ime ya izere ndu. **11** Aku ndi ogaranya buru ha obodo e wusiri ike, o bukwa mgbidi di elu nke a na-apughi imafe n'echiche ha. **12** Tupu mmadu adaobi ya na-ajuputa na nganga, ma inwe obi umeala na-eweta nsopuru. **13** Inye osisa okwu tupu mmadu ege nti bu enweghi uche na ihe ihere. **14** O bu mmuo mmadu na-akwado ya n'oge nrija nrija, ma mmuo e tipjara etipia, onye puru ibuli ya? **15** Obi onye nwere nghota na-enweta ihe omuma, n'ih na nti onye maara ihe na-achoputa ya. **16** Onyinye mmadu na-akwara ya uzo sara mbara, o na-edubakwa ya n'ihu ndi di elu. **17** N'ikpe onye buru uzo kwuo ihe na-ese na-adi ka onye ikpe gaara, tutu ruo mgbe mmadu bjara bido iju ya ajuju. **18** Ife nza na-akwasi esemokwu na ndorondoro di n'etiti mmadu abuo ndi olu ha na-ala elu. **19** O di mfe ilugbu obodo karja ime ka obi nwanne e mehiere tugharja. Iwe ya na-adi ike dika onu uzo e jiri igodo tuchia. **20** Site na mkpuru nke okwu onu mmadu miputara ka afo ga-eji ju ya. Sitekwa n'ih owuwe ubi nke egbugbere onu ha ka ha ga-eji rijuo afo. **21** Ike onwu na ndu di ire n'aka. Ndi huru ya n'anya ga-eri mkpuru ya. **22** Nwoke ahu chotara nwunye chotara ezi ihe. O na-anatakwa ihuoma site n'aka Onyenwe anyi. **23** Onye ogbenye na-arjo arirjo maka ebere; ma ogaranya na-asa okwu ike ike. **24** Onye nwere otutu ndi enyi ndi na-ekwesighi ga-abia n'ila n'iyi mgbe na-adighi anya, ma o di enyi nke na-arapara nso karja nwanne.

19 O ka mma ibu ogbenye onye kwesiri ntukwasibi karja ibu onye nzuzu na-ekwu okwu ugha mgbe niile. **2** Arirjo nke na-enweghi ihe omuma adighi mma otu a kwa onye ukwu ya na-eme ngwa na-ehie uzo. **3** Enweghi uche nke mmadu na-eduba ha n'oghom, ma obi ha na-ewe iwe di ukwu megide Onyenwe anyi. **4** Onye nwere ego na-enwe otutu ndi enyi, ma o na-ara ahu ka ndi enyi onye ogbenye nogide. **5** Onye na-agba ama ugha ga-ata ahuhu, uzo onye na-ekupu ugha dika ume ka a ga-achoputakwa. **6** Otutu mmadu na-acho

ihuoma n'ebe onye na-achj achj no, otu a kwa, mmadu niile na-agbalj ibu enyi onye na-agbasa aka ya na-enye onyinye. **7** Ebe o bu na umunne onye ogbenye na-akpo ya asi, ginjika ka ndi enyi ya ga-eme? Mgbali ya niile irjo ha arirjo ezughj ime ka ha nogide. **8** Onye na-enweta amamihe huru ndu n'anya, onye na-edebekwa nghota na-enweta oganihu. **9** Onyeama ugha aghaghj ita ahuhu, onye obula na-ekwupu okwu ugha dika mmiri ga-ala n'iyi. **10** Onye nzuzu ekwesighi ibi dika ogaranya; ohu ekwesikwaghj ichi umu eze. **11** Ezi uche mmadu nwere na-amuputa ndidi; o bukwa nkwanye ugwu nye onye n'adighi agu mkparj a na-akparj ya. **12** Iwe eze di ka mbigbo nke odum. Ma obi uto ya di ka igirigi n'elu ahijia ndu. **13** Nwa nzuzu bu ila n'iyi nke nna, nwunye na-ese okwu di ka mmiri otutu na-atu kpom, kpom, mgbe niile n'elu ulo puru epu. **14** Ulo di iche iche na aku bu ihe nketa a na-anata n'aka ndi nne na nna, ma nwunye nwere uche na nghota na-esite naani n'aka Onyenwe anyi. **15** Umengwu na-akpata oke irahu ura, onye ofo ogori ka agu na-aga. **16** Onye na-edebe iwu Chineke na-enweta ndu, ma onye na-akpo ya asi na-anwu. **17** Onye obula na-egosi ndi ogbenye obi ebere na-ebinye Onyenwe anyi ihe, o ga-akwughachi ha n'ih ihe oma ha mere. **18** Doo nwa gi aka na nti mgbe o ka di na nwantakiri n'ih na oge ahj ka olileanya di. Ma i meghi otu a, o bu ndu ya ka i na-emebi. **19** Onye oke iwe ga-anata nra so ya, n'ih na o buru na i naputa ya, i ga-anaputakwa ya ozo. **20** Gee nti na ndumodu a na-enye gi, nabata ido aka na nti. N'ikpeazu, i ga-abu onye maara ihe. **21** Otutu atumatu di n'obi mmadu; maobu uche Onyenwe anyi ga-emezu. **22** Obi ebere mmadu na-eme ka a na-achosi ya ike. O ka mma ibu ogbenye karja ibu mmadu nke eziokwu obula na-adighi n'onu ya. **23** Itu egwu Onyenwe anyi na-eweta ndu na onu, na nchebe site n'ih mmeru ahj. **24** Onye umengwu na-amanye aka n'efere nri, o gaghi eweghachi ya o buladi tnye n'onu ya. **25** Tie onye na-akwa emo ihe, onye na-enweghi uche ga-aghj onye nwere ezi uche, baara onye nwere nghota mba, ha ga-enweta ihe omuma. **26** O bu nwa ahj na-eweta ihere ga-ezu nne na nna ya ohi, maobu chupu ha site n'ulo ya. **27** Nwa m o buru na i hapu ige nti na ntuziaka m, i ga-esi n'okwu ihe omuma kpafuo. **28** Onyeama ugha na-akwa ikpe ziri ezi emo. Onu nke onye ajo omume na-eloda ajo ihe. **29** Ndi na-akwa emo na ndi nzuzu ga-ata ahuhu; a ga-etikwa ha ihe.

20 Mmánya bu onye na-akwa emo. Onye mkpotu ka ihe onun na-aba n'anya bu. Onye obula kwere ka ha duhie ya bu onye nzuzu. **2** Onuma eze na-emenye oke ujo n'ahu dika mbigbo nke odum; ndi na-akpasu ya iwe ga-atufu ndu ha. **3** O bu ihe nsopuru nye onye na-ezere okwu na uka, ma onye nzuzu obula na-eme ngwa ise okwu. **4** Onye umengwu adighi aru oru ubi n'oge ya. N'oge owuwe ihe ubi o pughi ichota ihe oriri. **5** Nzube niile nke di mmadu n'obi bu mmiri di omimi, ma onye nwere nghota na-adoputa ha. **6** Otutu mmadu na-asi na ha nwere ihunanya na-

adighi agharipu, ma onye kwesiri ntukwasị obi, onye puru ichota ya? 7 Onye ezi omume nke na-ejeghari n'izuoke, ndi ihe na-agara nke oma ka umu ga-anochi ya ga-abu. 8 Mgbe eze na-anokwasị n'ocheeze ya ikpe ikpe, o na-eji anya ya abuo afuchapu ihe ojojo niile. 9 Onye puru i si, "Emeela m ka obi m di ocha; Abu m onye di ocha, mmehie adighikwa n'ime m?" 10 Ihe otutu aghugho na ihe otutu nghogbu, ha niile bu ihe aru n'ihu Onyenwe anyi. 11 Obuladi umuntakiri ka a na-amata site n'omume ha niile, nke a o putara n'omume ha di ocha n'ezie a, burukwa ihe ziri ezi? 12 Nti nke na-anu ihe na anya nke na-ahu uzo, o bu Onyenwe anyi mere ha abuo. 13 Ahula irahu ura n'anya, ka i ghara igho onye ukpa. Bilie, muru anya, rusie oru ike, ka i nweekwa ihe oriri. 14 "Lee, ihe a joro njo, o baghi ura," ka onye na-azu ahia na-asi, ma mgbe o puru o na-anya isi n'ih ihe o zutara. 15 Olaedo di, na otutu rubi n'ebe o bara uba, ma egbugbere onu nke na-ekwuputa ihe omuma bu ola di oke onuahia. 16 Chiri uwe onye ahụ naara onye mba ozo n'aka mbe. Jichieka ihe mbe ahụ o nyere n'ih ihe onye mba ozo o nara na mbe. 17 Nri e nwetara n'uzo aghugho na-atu mmadu uto. Ma n'ikpeazu aja ga-eju ya onu. 18 Buru uzo nata ndumodu tupu i mee ihe obula i choror ime; ebula agha ma i bubeghi uzo pia oppia. 19 Agwala onye na-akpa asiri ihe nzuzo gi, n'ih na o ga-aku ya n'ekwe nye uwa niile. 20 Oriona onye ahụ na-akocha nne ya na nna ya ka Chineke na-afuny. 21 Ihe nketa nke anatar n'oke osijiso, agaghi agozi ya n'ikpeazu. 22 A sikwala, "Aga m akwughachi gi n'ih ihe ojojo a." Chere Onyenwe anyi, o ga-aboro gi obo. 23 Onyenwe anyi kporo ihe otutu gbara iche iche asi, ihe otutu aghugho adighi ato ya uto. 24 Onyenwe anyi na-eduzi nzo ukwu niile nke mmadu. Olee otu onye obula ga-esi ghota uzo ha? 25 Ime ngwangwa doo ihe nso, bu ima n'onya ma mesie tughariwa uche banyere imezu nkwa ahu. 26 Eze maara ihe na-afuchapu ndi ajo omume, o na-eji wijulu ifucha mkpuru gaa n'elu ha. 27 Akonuche mmadu bu oku Onyenwe anyi ji enyocha mmuo ya, o na-egwuputa ala ala obi ya, igosi anyi ihe anyi bu. 28 Ihunanya na ikwesị ntukwasị obi na-echebe eze, site n'ihunanya ka ocheeze ya na-eguzo chim. 29 Ugwu a na-akwanyere umu okorobia bu n'ih idi ike ha, ma isi awo bu nsopuru ndi okenye. 30 Okpo na mmeru ahụ na-elichapu ihe ojojo, utari na-asachapu ime ime nke ahụ mmadu.

21 Iyi di iche iche nke juputara na mmiri ka obi eze bu n'aka Onyenwe anyi, nke o na-ahazi n'uzo obula di ya mma. 2 Oru niile bu ihe ziri ezi n'anya onye na-arụ ya, ma Onyenwe anyi bu onye na-eleba anya n'echiche obi anyi niile. 3 Ime ezi omume na ihe ziri ezi ka Onyenwe anyi na-anabata karja ichu aja. 4 Nganga na mpako na agwu ihe ojojo nke bu oru ndi ajo omume, bu mmehie. 5 Echiche niile nke onye narusi oru ike na-eweta uru, dika echiche onye ome ngwangwa na-enweta naani uko. 6 Uru niile enweta n'uzo na-ezighi ezi adighi adigide, ha bu nkuume ifufe

na-efesa, ndi na-achọ ya na-achọ onwu. 7 N'ih na ndi na-emebi iwu anaghi eme ihe oma, ihe ojojo ha na-eme na-alaghachi laa ha n'iyi. 8 Uzo onye na-emebi iwu bu ihe gbagoro agbago, ma omume onye aka ya di ocha ziri ezi. 9 O ka mma ibi n'otu akuku elu ulo karja ibinyere nwanji na-ese okwu. 10 Ihe na-atu onye ojojo uto bu imeru ndi ozo ahu; o maghi imere mmadu ibe ya ebere. 11 Mgbe a na-ata onye na-akwa emo ahuhu, onye na-enweghi uche na-enweta amamihe, ma mgbe a na-akuziri onye maara ihe ihe o na-enweta ihe omuma. 12 Onye ezi omume na-amuta ihe site n'ile ulo onye ajo omume anya na-emekwa ka ndi ajo omume laa n'iyi. 13 Onye na-adighi ege nti na mkpu onye ogbenye, ya onwe ya ga-akpokwa mkpu ma agaghi aza ya. 14 Onyinye enyere na nzuzo na-eme ka iwe dajujo, otu a kwa, ngari ezonyere n'ime uwe na-eme ka oke omuma dajujo. 15 Onye ezi omume na-anuri onu mgbe e kpere ikpe ziri ezi, ma buru ihe oke egwu diri ndi na-eme ajo ihe. 16 Onye obula si n'uzo nghota wezuga onwe ya ga-eso n'otu ndi nwuru anwu. 17 Nwoke huru ibi ndi nganga n'anya na-ada ukpa; ihu mmanya na oke oriri abughu uzo esi akpata aku. 18 Onye ajo omume ga-abu ihe mgbaputa maka onye ezi omume, onye aghugho ga-abukwa ihe mgbaputa maka onye ndu ya ziri ezi. 19 O ka mma ibi n'ozara karja ibinyere nwanji na-atamu ntamu na-esekwa okwu. 20 Onye maara ihe na-edebe ezi ihe oriri na mmanu oliv n'ulo ya, ma onye nzuzo na-eloda ihe niile n'onu ya. 21 Onye na-achuso ezi omume na ihunanya ga-achota ndu, na ugwu na oganihu. 22 Onye maara ihe nwere ike megide obodo ndi dike, kwatuokwa ebe ewusiri ike nke ha tukwasiri obi ha. 23 Onye na-echekwa ire ya na onu ya na-egbochiri onwe ya odachi. 24 Onye nganga na onye mpako, onye na-akwa emo bu aha ya. O na-eji oke nganga eme ihe niile. 25 Oke ochichio nke onye umengwu na-ewetara ya onwu n'ih na o juru iru oru. 26 Kwa ubochi ka o na-achio inwe karja, ma onye ezi omume na-enye na-akpaghi oke. 27 Chineke kporo aja ndi na-emebi iwu asi, nke ka nke, ma o buru na ha na-enye onyinye a site na nzube ojojo. 28 Onyeama ugha ga-ala n'iyi, ma onye obula na-ege ya nti ka a ga-ebibi ruo ebighi ebi. 29 Ndi ajo omume na-ebi ndu atughi egwu, ma ndi omume ha ziri ezi natughari uche n'uzo ha niile. 30 O nweghi amamihe di, o nweghi nghota di, o nweghaghi atumatu obula, nke puru iguzosi ike megide Onyenwe anyi. 31 E nwere ike jikere inyinye, kwadokwaa maka agha, maobu naani Onyenwe anyi na-enye mmeri.

22 Ihe nhoro di ezi mma ka aha oma bu karja otutu aku, inata amara ihuoma ka mma karja olaocha na olaedo. 2 Ma ogbenye ma ogaranya bu otu n'ihu Onyenwe anyi onye kere ha niile. 3 Onye nwere uche na-ahu nsogbu nke na-abia n'ihu ma zobe onwe ya, ma onye na-enweghi uche anaghi ele anya, o na-adaba n'ime nsogbu ahu taa ahuhu so ya. 4 Obi umeala bu egwu Onyenwe anyi, ugwo o na-akwu bu akunuba, na nsopuru na ndu ogologo. 5 Ugwu na igbudu di n'uzo

onye na-emebi iwu; ma onye kporo ndu ya ihe na-aso ya aso. **6** Kuziere nwantakiri ka o horo uto ziri ezi, mgbe o tolitere o ga-anogide n'ime ya. **7** Dika ogaranya si achị ogbenye, otu a kwa ka onye na-ebi ego si buru ohu onye na-ebinye ya ego. **8** Onye na-agma ikpe na-ezighi ezi dika mkpuru, ga-ewe ajo ihe dika ihe ubi, mkpanaka nke ikike iwe ha ga-agbajikwa. **9** Onye na-agbasapu aka enye onyinye ga-abu onye a goziri agozi, n'ihu na ha na ekenyetu ndi ogbenye nri. **10** Chupu onye na-akwa emo, ise okwu ga-akwasị, e, ilu ogo na nleli ga-akwasikwa. **11** Onye na-ahu idi ocha nke obi n'anya, onye okwu ya juputara n'amara ga-abu enyi eze. **12** Anya Onyenwe anyi na-echebe ihe omuma, ma o na-emebi atumatu niile nke ndi aghughu. **13** Onye umengwu na-asi, "Odum n'ezil A ga-egbu m n'ama oha mmadu!" **14** Onu nwanji na-akwa iko bu oke olulu, nwoke no n'okpuru oke iwe Onyenwe anyi na-adaba n'ime ya. **15** Obi umuntakiri juputara n'enweghi uche, ma apipia ido aka na nti ga-achupu ya n'ebe di anya. **16** Onye na-achọ uru site n'imegbu onye na-enweghi ike, maogu onye na-enye ogaranya onyinye ga-ebi n'oke uko. **17** Lezie anya gee nti n'okwu niile nke ndi maara ihe, tinye uche gi n'ihe m na-akuzi. **18** O di uto ma idebe ha n'obi gi, ma ha dikwa n'egbugbere onu gi mgbe niile. **19** O bu ka ntukwasị obi gi di n'ime Onyenwe anyi, ya ka m na-akuziri gi taa, obuladi gi onwe gi. **20** O bu na m edeputabereghi gi iri ndumodu ato ndi a, bu okwu ndumodu na ihe omuma? **21** Ha na-ezi gi ihe bu ikwesi ntukwasị obi na ikwu eziokwu. Mgbe ahụ o buru na-ezie gi si gi gaa chota eziokwu i ga-eji ezi osisa loghachi. **22** Emegbula ogbenye n'ihu na o bu ogbenye. Emegidekwa ya n'uzo ikpe. **23** N'ihu na Onyenwe anyi ga-ekwuchitere ha onu ha ma bibiekwa ndi na-emegide ha. **24** Gi na onye na-ewe oke iwe abula enyi, gi na onye na-ewe iwe osiso emekokwala ihe, **25** ma o bughị ya, i nwere ike imuta ndu ha, si otu a tinye ndu gi na nsogbu. **26** Abula onye otu n'ime ndi na-anara ndi mmadu akaebe maogu kwee nkwa ikwu ugwo onye ozo ji. **27** N'ihu na o buru na i nweghi ezi i ga-eji kwuo ugwo ahụ, a ga-anapụ gi o buladi ihe ndina gi. **28** Ehigharila oke ala e tinyere site na mgbe ochie. Nke ndi nna ochie gi ha hiwere. **29** I huru mmadu ahụ nke nwere nka n'iru oru ya nke oma? O ga-eguzo n'ihu ndi eze, o gaghị eguzo n'ihu ndi a na-amaghị aha ha.

23 Mgbe gi na onye na-achi achị noduru iriko nri, lezie ihe di n'ihu gi anya, **2** tukwasị mma n'akpiri gi, ma o buru na i bu onye iri oke nri na-atọ uto. **3** Achosila nri uto ya ike, n'ihu na nri ahụ bu nri aghughu. **4** Adogbula onwe gi n'oru maka ibu ogaranya, atukwasila obi na nghota gi. **5** N'ihu na akụ nwere ike ifu n'otu ntabi anya dika a ga-asi na ha nwere nku dika nnumu ugo. **6** Erila nri onye aka ntagide na-enye gi. Nri uto ya agukwala gi agu. **7** N'ihu na o bu idi mmadu ahụ na-eche onuahia ihe o na-emefuru gi. O na-asi gi, "Rie ihe, nuokwa ihe onuhu," ma obi ya adighi n'ebe i no. **8** I ga-agbokwa nke ntakiri ahụ i riri mgbe ahụ, okwu oma ahụ niile i kwuru

banyere ya ga-abu ihe efu. **9** Atufula ume gi igwa onye nzuzu okwu, n'ihu na o ga-eleda okwu i sitere n'eziche kwuo anya. **10** Anarala nwa na-enweghi nne na nna ala ya site n'ihighari oke ala e gwunyere site n'oge gara aga, **11** n'ihu na onye mgbaputa ha di ike; ya onwe ya ga-ekwuchitere ha onu ha. **12** Tinye uche gi n'ido aka na nti; gekwaa nti nuru okwu ihe omuma niile. **13** Ahapula ido umu gi aka na nti. Ha agaghị anwu n'ihu na i tiri ha ihe. **14** Jiri mkpara tie ya ihe ma zoputa ndu ya site n'onwu. (Sheol h7585) **15** Nwa m, aga m anuri onu nke ukwu ma o buru na i gho onye maara ihe. **16** Mkpuruobi m ga-anuri onu mgbe egbugbere onu gi abuo kwuru ihe ziri ezi. **17** Ekwela ka obi gi kwosa ndi mmehie ekworo, kama nogide n'ihu oku n'obi n'itu egwu Onyenwe anyi mgbe niile, **18** n'ihu na i nwere otutu ihe oma n'ihu gi. Olileanya di ukwu dir gi. **19** Nwa m, nwee uche, gbasookwa uzo Chineke. **20** Anola n'etiti ndi na-anubiga mmaya oke, na ndi iri oke oriri na-atọ uto, **21** n'ihu na ihe niile ga-ako ha. O bukwa nkirinka akwa ka onye oke ura na-eyi n'ahu. **22** Naa nti n'ido aka na nti nna gi, akpokwala ido aka na nti nne gi bu agadi nwanji asi. **23** Zuta eziokwu, erekwala ya, zutakwa amamihe, ntuziaka, na nghota. **24** Nna onye ezi omume ga-anuri onu. O bukwa ihe oke onu inweta nwa maara ihe. **25** Ka nne na nna gi nwee obi uto. Ka onye muru gi huru. **26** Nwa m, nye m obi gi ka uzo i niile nyekwa anya gi onu. **27** N'ihu na onye akwuna bu olulu miri emi, nwanji nwe di na-akwa iko bu olulu mmiri di warawara. **28** Dika onye ohi ka o na-eche na-emekwa ka ndi nakwesighi ntukwasị obi baa uba n'etiti umu nwoke. **29** Onye ka obi ya juputara n'ahu? Onye no na iru uju? Olee onye nwere esemokwu? Onye nwere otutu ihe mkpesa? Onye nwere mmeru ahụ nke na-abaghị uru? Onye nwere anya nke na-acha obara obara? **30** O bu ndi na-anọ ogologo oge na-anu mmaya, onye na-aga ichoputa mmaya agwara agwa. **31** Elekwasi mmaya anyi mgbe o na-acha obara obara, mgbe o na-eziputa odidi ya n'iko mgbe o na-asughari nke oma n'ime iko. **32** N'ikeazu, o na-ata dika agwo na-atukwa dika ajuala. **33** Anya gi abuo ga-ahu ihe i na-amaghị isi ya na odu ya, obi gi ga-atulekwa ihe ndi na-agbagwoju anya. **34** I ga-adi ka onye na-edina n'etiti oke osimiri, nke na-edinakwa n'elu udo n'ejide ugbo. **35** I ga-asi, "Ha tiri m ihe, ma emerughị m ahụ. Ha piara m ihe, ma amaghị m. Olee mgbe m ga-eteta, ka m puo ga chọ mmaya ozo?"

24 Ekwosola ndi ajo omume ekworo, ka ihe banyere ha ghara ito gi uto. **2** N'ihu na-atumatu obi ha niile bu otu ha ga-esi mee ihe ike, egbugbere onu ha na-ekwu naani maka ogbaaghara. **3** O bu amamihe ka e ji ewu ulo, o bukwa nghota ka e ji eme ka o guzosie ike. **4** Sitekwa n'ihe omuma ka akụ niile ji ejuputa n'ime ya, bu akụ ndi puru iche ma dikwa oke onuahia. **5** Onye maara ihe na-emeri site n'idi ike, ndi nwere omuma ihe na-akpali ike ha. **6** Ejela ogo ma o bughị na i nwetara ezi ndumodu, n'ihu na

nzoputa di n'ige otutu ndi ndumodu nti. 7 Amamihe di elu nke ukwu nye ndi nzuzu, ha gaghi asaghe onu ha n'ogbako onu uzo ama. 8 Onye na-eche echiche ime ihe ojoo ka a ga-agu dika onye nzube ihe ojoo 9 Nzube niile nke onye na-enweghi uche bu mmehie, ndi mmadu na-akpo onye na-akwa emo asi. 10 O buru na i pughi iguzosi ike n'oge nsogbu, i bu nnoo onye ike ya di ntakiri. 11 Naputa ndi a na-eduba n'onwu. Naputakwa ndi ahụ a mara ikpe onwu n'uzo na-ezighi ezi. 12 O buru na i si, "Anyi amaghi banyere ihe ndi a," o bu na onye na-enyocha obi aghotaghi ya? O bu na onye na-eche ndu gi amaghi ya? O bu na o gaghi akwughachi onye obula ugwo dika akaaru ya siri di? 13 Nwa m nwoke, rachaa mmanu anu n'ihia na o di mma. Mmanu anu nke si n'ugbugbo mmanu anu naadi gi utu n'onu. 14 Marakwa na otu a ka amamihe kwesiri isi too obi gi utu. O buru na i chota ya i nwere olileanya nke ga-adigide. 15 Adila ka onye na-emebi iwu, onye echiche ya niile bu imegide ulo onye ezi omume. A gakwala ga kwakoror ihe di n'ulo ya. 16 N'ihia na onye ezi omume nwere ike daa ugboro asaa ma o ga-ebilikwa ozo. Ma ndi na-emebi iwu na-aso ngongo mgbe nsogbu bjakwasiri ha. 17 Anurila onu mgbe onye iro gi dabara na nsogbu. Ka obi gharakwa itu gi utu mgbe o dara. 18 N'ihia na Onyenwe anyi puru iwe iwe n'ihia ya megide gi ma kwusi ita ya ahuhu. 19 Ekwosola onye na-emebi iwu ekworo, maobu nwe anya ukwu n'ebe onye ajo omume noo. 20 N'ihia na onye na-emebi iwu enweghi odinihu; a ga-afunyukwa oku onye ajo omume. 21 Nwa m, tuo egwu Onyenwe anyi na onye bu eze, esonyerela ndi ozi na-enupu isi megide nna ha ukwu. 22 N'ihia na o bu na mberede ka i ga-eso ha daba na nhuju anya. Onye maara ihe ga-abu ogwugwu ya? 23 Ndi a bukwa okwu ozo ndi amamihe kwuru, iji gosi na ikpe ikpe na-akwughi oto adighi mma. 24 Onye obula nke na-asi onye ikpe mara, "Onye ezi omume ka i bu," ga-anata obubu onu site n'onu otutu mmadu, mba niile ga-eweso ya iwe. 25 Ma o ga-adiri ndi ahu na-abara onye ikpe mara mba na mma, ha ga-anatakwa ezi ngozi. 26 Osiisa ziri ezi bu ihe na-egosi ikwesi ntukwasj obi. 27 Ruchaa oru gi di n'ezi. Dozie ala ubi gi. Emesja wuoro onwe gi ulo. 28 Agbala ama ugha megide onye agbataobi gi n'efu. O bu egbugbere onu gi abuo ka i ga-eji ghoog aghugho? 29 Asila, "Aga m emeso ha dika ha siri meso m. Aga m akwughachi ha ugwo ihe ha mere." 30 Esitere m n'ubi otu onye umengwu gafee, bu ubi vaini nke onye na-enweghi uche, 31 hu na ogwu etochiela ya, ahijia etochiekwala ya; mgbidi di ya gburugburu adaakwala. 32 Eleghariri m ya anya site na ya mta otu ihe a: 33 Nwa ura nta, nwa iru ura nta, nwa jichikoba aka nta zuo ike 34 ubjam ga-abjakwasj gi dika onye ohi, uko abjakwasikwa gi dika onye na-apunara mmadu ihe.

25 Ndi a bukwa ilu Solomon, nke ndi ozi Hezekaya eze ndi Juda dekotara n'akwukwo. 2 O bu nsopuru Chineke izobe okwu, ma nsopuru ndi eze bu ichoputa ala okwu. 3 Dika idi elu nke eluigwe,

dika idi omimi nke ala, otu a ka obi ndi eze bu ihe a na-apughi ichoputa. 4 Wepu ihe ahu niile na-ekpuchi mma olaocha, onye okpu uzu ola ga-aruputa efere; 5 wezugakwa ndisi n'eme ajo ihe n'ihu eze, ocheeze ya ga-eguzosikwa ike site n'ezi omume. 6 Egosiputala onwe gi n'ihu eze, ewerela onodu n'etiti ndi oke mmadu, 7 o ga-aka mma ma o buru na o si gi, "Rigota n'ebe a," karja na o wedara gi ala n'ihu ndi oke mmadu. Ihe iji anya gi abuo hu 8 e mekwala ngwangwa iga n'ulokpe, n'ihia na o bu ginji ka i ga-eme n'ikpeazu ma o buru n'onye agbataobi gi etinye gi n'onodu ihere? 9 O buru na gi na onye ozo enwee esemokwu, dozienu ya n'onwe unu, emekwala ka ndi ozo mata okwu nzuzo gi na onye ozo kwuru, 10 ma o bughu ya, onye nuru ya nwere ike menye gi ihere, agwa ojoo gi agaghi enwekwa ogwugwu. 11 Ndumodu e nyere n'oge kwesiri ekwesi di ka mkpuru osisi apul olaedo e tinyere n'efere olaocha. 12 Dika olanti olaedo maobu ihe icho mma nke olaedo mara mma ka mba onye maara ihe bu na nti onye na-anu ya. 13 Onyeozu kwesiri ntukwasj obi na-eweta ntute na ndu, dika mmiri oyi si eme ka ahu di juu n'oge okpomoku owuwe ihe ubi. 14 Onye ahu na-adighi emezu nkwa o kwere dika igwe ojii nke na-adighi ezo mmiri. 15 Nwee ndidi, n'ikpeazu i ga-enwe mmeri, n'ihia na ire di nro na-agbaji okpukpu. 16 Mmanu anu o na-atoo gi utu? Arachala ya karja, ka o ghara iwetara gi orja. 17 Ejela ileta onye agbataobi gi mgbe mgbe, ka i ghara ire ugwu gi. 18 Onye na-agbagide onye agbataobi ya ama ugha, dika mkporo osisi maobu mma agha, maobu aku a piziri apizi. 19 Itukwasj onye aghugho obi n'oge nsogbu di ka iji eze na-eme ndakapu ata ihe, maobu iji ukwu jiri eji agba oso. 20 Dika onye e yipuru uwe n'ubochi oyi uguru, maobu iwere nnu tee n'elu onya, otu a ka onye na-aburu onye iwe na-ewe abu di. 21 O buru na aguu na-agu onye iro gi, nye ya nri ka o rie, o burukwa na akpiri na-akpo ya nku, nye ya mmiri ka o nuo. 22 Mgbe i na-eme nke a, i na-agukwasj icheku oku na-ere ere n'isi ya, Onyenwe anyi ga-akwughachikwa gi. 23 Dika ifufe si n'ugwu si eweta mmiri ozuzo, otu a ka ikwu mmadu okwu azu si eweta iwe. 24 O ka mma ibi n'otu akuku elu ulo karja ibinyere nwanj na-ese okwu. 25 Ozioa e sitere na mba di anya nata di ka mmiri juru oyi nye onye akpiri na-akpo nku. 26 Onye ezi omume nke kwenyere n'ihie onye na-emebi iwu kwuru di ka iyi a gworuru n'isi ya. 27 Dika iracha mmanu anu hie nne si joo njo, otu a ka o si buru ihe na-enweghi nsopuru, mmadu ichoputa ihe ndi ezomiri ezomi. 28 Nwoke obula na-adighi achj mmuo ya di ka obodo na-enweghi ndi na-eche ya nche, nke e tikporo mgbidi ya etikpo.

26 Ihu onye nzuzu a na-enye nsopuru dika ihu mkpuru mmiri ka o na-ada n'oge okochi maobu mmiri na-ezo n'oge owuwe ihe ubi. 2 Dika nnunu nta na-efeghari efeghari, maobu dika eleke na-awughari otu a ka obubu onu na-ekwesighi agaghi ere. 3 Utari diri inyinya, inyinya ibu ka a na-ekenye mkpumkpu

igwe n'onye; otu a kwa ka apipia di nye azu ndi nzuzu. **4** A zaghachila onye nzuzu dika enweghi uche ya si di, ma o bughi ya gi onwe gi ga-adi ka ya. **5** Zaa onye nzuzu dika enweghi uche ya si di, ma o bughi ya o ga-abu onye maara ihe n'anya onwe ya. **6** Iziga ozi site n'aka onye nzuzu dika mmadu ibipu ukwu ya maobu ihu ihe ike dika mmiri. **7** Dika onye ngwuru si eji ukwu ya eje ije, otu a ka ilu si esite n'onye nzuzu aputa. **8** O baghi uru inye onye nzuzu nsopuru, n'ihu na o gaghị anogide. O di ka ihu okuko mmiri n'azu. **9** Dika ogwu manyere n'aka onye na-anubiga mmanya oke otu a ka ilu di n'onye onye nzuzu. **10** Dika ogba uta si agba uta ya na-enweghi onye o bu n'obi, otu a ka o di bu onye na-enye onye nzuzu maobu onye o bu na agafe n'uzo oru ka o ruora ya. **11** Dika nkita laghachiri ozo n'ihe o gboru, otu a ka ndi nzuzu di mbe ha na-emekwa omume enweghi uche ha. **12** I huru onye mara ihe n'anya nke onwe ya? Olileanya di nye onye nzuzu karja ndi di otu a. **13** Onye umengwu na-asi, "Odum no n'okporozo, odum ji oke iwe na-awaghari no n'ama niile!" **14** Dika ibo onye uzo si emeghari n'ihe nkyonye ya, otu a ka onye umengwu si na-atughari onwe ya n'elu ihe ndina ya. **15** Onye umengwu na-amanye aka n'efere nri ma oke umengwu a naghị ekwe ka o weghachi ya tinye n'onye ya. **16** N'uche ya, onye umengwu na-eche na o maara ihe karja ndi ikom asaa na-eji ezi uche azaghachi okwu. **17** Onye na-etinye onwe ya n'esemokwu na-agbasaghi ya di ka mmadu na-apu n'okporozo dokpuru nkita obula o huru na nti. **18** Dika onye ara na-agba aku na-ere oku nke na-eweta onwu, **19** ka nwoke ahụ bu nke na-aghogbu onye agbataobi ya ma si, "o bu naani egwuregwu ka m na-egwu." **20** Oku na-anu mgbe nku gwuru, otu a kwa esemokwu na-akwasi mgbe a kwajiri ikwu ndi ozo okwu n'azu. **21** Dika icheku si eme ka nku nwuru oku, otu a ka onye na-ese okwu si eme ka ogu nwuru oku. **22** Okwu niile nke onye na-agba asiri na-ekwu dika iberibe nri n'ato ezi utu, ha na-agbadakwa n'ime ime ala afo. **23** Dika ite aja uru nke e ji olaocha na-abaghi uru techie, ka egbugbere onu di nro nke obi juputara n'ihe ojoo bu. **24** Ndi iro na-eji egbugbere onu ha gbanwee onwe ha, ma n'ime obi ha o bu naani aghughu di ya. **25** Okwu onu ya nwere ike too utu na nti ma ekwenyerela ha, n'ihu na ihe aru asaa juputara n'ime obi ha. **26** O bu ezie na o ga na-eme ka o huru gi n'anya, ma iro ya ga-aputa ihe, mmadu niile ga-ahukwa ya. **27** Onye na-egwuru ibe ya olulu ga-adaba n'ime ya. Ozo, onye na-enuda nkume, ya ka nkume ahụ ga-adagbu. **28** Onye i kporo asi bu onye i ga-achọ iwetara ihe mgbu site n'igha ugha. Okwu oma nasighi n'obi mmadu puta na-eweta ila n'iyi.

27 Anyala isi banyere echi, n'ihu na i maghi ihe echi ga-abu. **2** Ka onye ozo too gi, o bughi onu gi. Ka onye ozo too gi, ka egbugbere onu gi abuo ghara ito gi. **3** Nkume di aru, aja bukwa ibu aru, ma mkpasu iwe nke onye nzuzu di aru karja ha abuo. **4** Iwe na-emebe ihe, ma ekworo joro njo karja iwe. **5** Mba abara

n'ihe ka mma karja ihunanya ezoro ezo. **6** Ihe kwesiri ntukwasị obi ka mmeru ahụ nke sitere n'aka enyi bu, ma onye iro na-eme ka isutu onu muba. **7** Mmanu ahụ adighi ato onye rijuru afo utu; ma mgbe agwu ji ya, o ga-eri o buladi ihe di ilu. **8** Nwoke na-akpafu site n'ulo ya di ka nnu na-amakwaghị akwu ya. **9** Mmanu isi utu na ihe nsure oku na-esi isi utu na-eme ka obi nuri, otu a ka utu enyi di, site na ndumodu nke mkpuruobi ha. **10** Ahapula enyi gi maobu ndi enyi nna gi. Mgbe i no na mkpa arjola nwanne gi ka o nyere gi aka. Onye agbataobi no gi nso nwere ike inyere gi aka karja nwanne gi no ebe di anya. **11** Nwa m, obi ga-ato m utu nke ukwu ma a si na i ga-amuta ihe! Mgbe ahụ, aga m enwe ihe m ga-asa ndi na-akocha m. **12** Onye nwere uche na-ahụ nsogbu nke na-abia n'ihu ma zobe onwe ya. Ma onye na-enweghi uche anaghị ele anya, o na-adaba n'ime nsogbu ahụ taa ahuhu so ya. **13** Chiri uwe onye ahụ nke naara onye mba ozo na mbe. E, chiri ya ma o buru nwanji na-abughi nwunye ya ka o nara na mbe. **14** O buru na onye obula e jiri oke olu gozie onye agbataobi ya n'isi ututu a ga-agu nke a dika ibu onu. **15** Mmiri na-ata n'ime ulu mgbe mmiri na-ezo na nwanji na-eso okwu bu otu. **16** Onye nwere ike ikwasi ya nwere ike iji aka jide ifufe, maobu were aka jide mmanu. **17** Dika e si eji igwe amu igwe ozo ka o di nko, otu a ka mmadu si enyere ibe ya aka idi nko. **18** Onye na-eche osisi fiig nche ga-eri mkpuru ya, onye na-echebekwa nna ya ukwu ka a ga-asopuru. **19** Dika e si ahụ ihu mmadu n'ime mmiri otu a ka obi mmadu si egosi ihe onye ahụ bu. **20** Dika afo adighi eju onwu na mbibi, otu a ihe na-agu anya mmadu adighi agwu agwu. (Sheol h7585) **21** Ite eji anucha ihe diri olaocha, oke oku dikwara olaedo ma a na-anwale ndi mmadu site n'otuto a na-enye ha. **22** N'agbanyeghi na i ga-egwepia onye nzuzu n'ime ikwe, were aka odo gwee ha dika mkpuru oka, i pughi isite n'ahu ha wepu enweghi uche ha. **23** Lezie oru gi anya nke oma, marakwa onodu igwe ewu na aturu gi na anu ulu ndi ozo, **24** n'ihu na akunuba adighi adigide. O buladi okpueze nke onye eze na-emesia gabiga. **25** Mgbe e gbupuchara ahijia ochie, nke ohuru na-epuputa, mgbe ahụ ka a na-achikobata ahijia si n'ugwu. **26** Umụ aturu ga-enye gi uwe i ga-eyi, umu ewu ga-enyeka gi ego onuhia ala ubi gi. **27** I ga-enwe mmiri ara ewu nke ga-ezuru gi na ndi ezinaulu gi nri, na nke ga-edozi ahụ ndi odibo nwanji gi.

28 Ndi ajo omume na-agba oso mgbe onye obula na-adighi achu ha, ma ndi ezi omume na-enwe ntukwasị obi dika odum. **2** Mgbe njehie di n'obodo di otutu, o nwere otutu ndisi, ma onyeisi nwere ezi nghota na ihe omuma ga-eme ka udo na-adigide ogologo oge. **3** Onye na-achi achu nke na-emegbu ndi ogbenye, bu mmiri ozuzo nke na-azachapu ihe niile mee ka nri ghara idi. **4** Onye na-adighi asopuru iwu na-eto ndi ajo omume, ma ndi na-edebe ihe iwu kwuru na-ebu agha megide ha. **5** Ndi ajo omume adighi aghota uru ikpe ziri ezi bara, ma ndi na-eso

Onyenwe anyị na-aghọta ihe bụ uru ya. **6** Ọ kaara gi mma ịbụ nwa ogbenye na onye eziokwu karịa na ị bụ ọgaranya na eze aghugho. **7** Umụ okorobịa nwere nghọta na-eme ihe iwu kwuru, ma nwa nke ya na ndị oke oriri bụ enyi na-emenye nna ya ihere. **8** Onye na-eme ka akụ ya baa ụba site na ịnara ụma maọbụ omurụnwa n'aka onye ogbenye, na-ekpokọta ya nye onye ọzọ, onye na-emere ndị ogbenye ebere. **9** Onye na-ewezuga ntị ya site n'ebe iwu m dij, ọ bụladị ekpere ha bụ ihe arụ. **10** Onye ọbụla na-eduhie ndị ziri ezi n'uzo ihe ojoo, ga-adaba n'onyia ahụ ha onwe ha gbara, ma ndị na-enweghị ịta ụta ga-anata ezi ihe nketa. **11** N'anya nke onwe ya, onye ọgaranya na-agu onwe ya dika onye maara ihe, ma n'ezie, onye ogbenye nwere nghọta na-enyochaputa amaghị ihe nke onye ọgaranya. **12** Mgbe ihe na-agara ndị ezi omume nke oma, onye ọbụla na-anūrj ọnu, ma onye ọbụla na-ezo onwe ya mgbe onye na-emebi iwu na-aga n'ihu. **13** Onye na-ezo mmehie ya agaghị enwe ọganihu na ndụ ya. Ma onye na-ekwuputa mmehie ya hapukwa ha, ka a ga-emere ebere. **14** Ngozi na-adirj mmadu ahụ na-atụ egwu Chineke, ma onye na-enupu isi na-etinye onwe ya na nsogbu. **15** Dika odum na-agbo ụja maọbụ nne bja na-achụ mmadu otu a ka onye ọchịchị ojoo nke na-achị ndị na-enweghị ike dij. **16** Ọ bụ naanị eze na-amaghị ihe ga-akpagbu ndị ya; ma eze ga-achị ogologo oge bụ eze kporo iri ngarj asị. **17** Obi ogbu mmadu ga na-ama ya ikpe ruo ala mmu. Ka onye ọbụla ghara inyere ya aka. **18** Onye na-eje ije na-enweghị ịta ụta ka a na-echebe, ma onye uzo ya gbagoro agbago ga-adaba n'olulu. **19** Onye na-arụ ala ubi ya ga-enwe nri n'ebe ọ bara ụba, ma onye na-agbaso ihe efu dij iche iche, ụbiam ga-eju ya afo. **20** Onye ọbụla nke kwesiri ntukwasị obi ga-enweta otutu ngozi, ma nwoke ahụ na-achọ ịbụ ọgaranya ngwangwa aghaghị inweta ntaramahulu. **21** Ile mmadu anya n'ihu n'oge ikpe jogburu onwe ya. Ma ụfodu ndị ikpe na-eme ihe na-ezighị ezi, ọ bụladị, n'ihị iberibe nri. **22** Onye aka ntigide ọ na-anụ oku n'obi igho ọgaranya amaghị na ukpa nọ na-eche ya. **23** Onye ọbụla na-abara mmadu mba, n'ikepeazu ga-enweta amara karja onye ahụ na-aja mmadu ibe ya mma ire uto. **24** Nwoke na-ezu nne na nna ya ohi ma na-asikwa, "Olee ihe ojoo dij na ya?" Onye dij otu a bụ nnoo enyi ndị mbibi. **25** Ndị oke ọchịchị na-akpali ise okwu, ma ndị na-atukwasị Onyenwe anyị obi na-enwe ọganihu. **26** Nwoke ahụ na-atukwasị onwe ya obi bụ onye nzuzu! Ma ndị na-agbaso amamihe Chineke, aka adighị akpa ha. **27** Ọ buru na ị nye ogbenye, a ga-egboro gi mkpa gi. Ma ọbubu ọnu dirj ndị ahụ na-ekpuchi anya ha n'ebe ndị ogbenye nọ. **28** Mgbe ndị ajo omume na-aga n'ihu, ndị ezi omume na-ezo onwe ha, ma mgbe ha n'ala n'iyi, ndị ezi omume n'aba ụba.

29 Onye a na-abara mba mgbe niile ma ọ naghị anata ndumodu, n'otu ntabi anya ka a ga-etipia ya, ọ gaghị ekulikwa ọzọ. **2** Mgbe ndị ezi omume nọ n'ọchịchị, ndị a na-achị na-anūrj ọnu, ma ha na-asu

ude mgbe onye ajo omume na-achị. **3** Nwoke huru amamihe n'anya na-eme ka nna nūrja, ma onye bụ enyi umu nwanjy akwuna, na-ala akunuba ya n'iyi. **4** Eze na-achị n'ezikwu na-ewetara obodo ya ọganihu, ma nke na-achọ ngarj na-ala ya n'iyi. **5** Onye ahụ ji ire uto na-aja onye agbataobi ya mma bụ ọnya ka ọ na-esiri ya. **6** Ọ bụ onye ajo omume siri ọnya ka ọnya ahụ na-ama. Ma ndị ezi omume na-anoro onwe ha na-agu egwu ọnu. **7** Onye ezi omume na-etinye anya n'ihe banyere ikpe ziri ezi nke ndị ogbenye, ma ụdị echiche ahụ adighị abata ndị ajo omume n'obi. **8** Ndị nzuzu na-amalite ogu ebe niile, ma ndị nwere uche na-agbaljisi ike ime ka udo dij. **9** Ọ buru na onye maara ihe esoro onye nzuzu gaa n'ulokpe, onye nzuzu ga-ewe iwe oku, mee mkpofu, kwaa emo ma udo agaghị adi. **10** Ndị ndu ha na-ebi bu ime ihe ike na-akpo onye eziokwu asị, ha na-achosikwa ike uzo ha ga-esi gbuo onye ndu ya ziri ezi. **11** Onye nzuzu na-egosi oke iwe ya, ma onye nwere uche na-ejide onwe ya na-emekwa ka mmufo ya dajufo. **12** Ọ buru na onye na-achị achị anaa ntị n'okwu ugh, ndị niile na-ejere ya ozi ga-agho ndị ajo omume. **13** Ogbenye na ọgaranya bụ otu na nke a: ọ bụ Onyenwe anyị na-eme ka ha jiri anya ha na-ahụ uzo. **14** Ọ buru na eze esite n'izi ezi kpee ndị ogbenye ikpe, a ga-eme ka ocheeze ya guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. **15** Ịba mba na iti nwantakiri ihe na-enye aka mee ka ọ buru ezi nwa, ma nwantakiri a na-adighi adu ọdu na-eme nne ya ihe ihere. **16** Mgbe ndị na-emebi iwu na-aga n'ihu, njehie na-aba ụba n'etiti ndị a na-achị achị, ma ndị ezi omume ga-eguzo hụ odida ha. **17** Doo nwa gi aka na ntị, ndu ya ga-enye obi gi udo na ọnu. Ọ gaghị emekwa ka ihere mee gi. **18** Obodo na-adighi atụ egwu Chineke bụ obodo na-adighi agazi n'usoro, ma ọnu na-adirj obodo ahụ na-edebe ihe Onyenwe anyị nyere n'ihu. **19** Ọ bughị naanị okwu ọnu ka e ji adu ndị na-eje ozi aka na ntị, n'ihị na ha nwere ike ghotu ma ha ga-aju ime ihe ị choro. **20** Olileanya dirj onye nzuzu karja onye ahụ na-adighi echezi echiche tupu ọ kwuo okwu. **21** Ị malite na mbu na-emezi onye na-ejere gi ozi, ọ ga-emesia choo ka ị meere ya dika nwa gi. **22** Onye na-ewe iwe na-akpali ogu, onye na-ewe iwe oku na-eme otutu mmehie. **23** Nganga mmadu na-eme ka ọ daa, ma mmadu ahụ dij umeala n'obi ga-eweta nsopuru. **24** Ndị ọbụla na-enyere ndị ohi aka bụ ndị iro nke ndu ha, a na-edu ha n'ihu iyi, ma ha adighi agba akaebe. **25** Ịtu egwu mmadu bụ ihe ịma n'onyia, ma onye ọbụla na-atukwasị Onyenwe anyị obi na-anu n'udo. **26** Ị choro ikpe ziri ezi? Elela onye ikpe anya n'ihu, kama gwa Onyenwe anyị maka ya. **27** Onye ezi omume na-akpo ajo omume asị; ndị na-emebi iwu na-akpo onye ndu ya ziri ezi asị.

30 Ndị a bụ okwu Ago, nwa Jake, onye Masa, Okwu si n'onu nwoke a zigaara Itiel na Ukal: "Ike agwula m, Chineke ma a puru imeri. **2** N'ezie, abụ m onye nzuzu karja mmadu ọbula; Enweghị m ụdị nghota ahụ mmadu na-enwe. **3** Amutabeghi m amamihe,

maoḅu ruo imata maka Onye Nso aḅu. **4** Olee onye na-arigo n'eluigwe na-aridatakwa? Onye ka o bu, bu onye jikotara ifufe n'aka ya? Onye kwa weere akwa kechikotaa osimiri niile n'aka ya? Onye hiwere oke nsotḅ uwa niile? Onye ka o bu? O buru na i ma onye o bu, ginji bu aha ya? Ginjika bu aha nwa ya? **5** "Okwu onu Chineke niile bu ihe anuchara anucha, O bu ota nye ndi na-agbaba n'ime ya izere ndu. **6** Atukwasila ihe obula n'okwu ya, ka o ghara ibara gi mba, ka i gharakwa igho onye ugha. **7** "O Onyenwe anyi, naani ihe abuo ka m na-arjo gi tupu m nwuo; ajukwala imere m ha: **8** Nke mbu, mee ka okwu efu na okwu ugha di anya n'ebe m no. Nke abuo, e nyela m onodu ogbenye maobu onodu ogaranya, kama nye m naani nri ga-ezuru m kwa ubochi niile. **9** N'ihu na, o buru na m aghoo ogaranya, ma eleghi anya, afo ga-eju m, jubiga m oke, ruo na m ga-asj na m achokwaghi gi ma kwuokwa si, 'Onye ka Onyenwe anyi bu?' O burukwa na m adaa ogbenye, ma eleghi anya, aga m ezu ohi, site n'uzo di otu a, wetara aha nso gi Chineke, ihe ihere. **10** "Ekwujola ohu n'ihu nna ya ukwu, ka o ghara ibu gi onu, ikpe amaa gi. **11** "O di ndi na-akocha nna ha, ha adighi agozikwa nne ha; **12** Ogbu ndi di ocha n'anya nke onwe ha ma asapubeghi isisi n'unyi ha ruru. **13** O di ndi anya ha di n'elu, ndi ile anya ha juputara na nleli. **14** Ndi eze ha niile bu mma agha ikiri eze ha bukwa mma maka irichapu ndi ogbenye site n'awa na ndi no n'uko site n'etiti mmadu. **15** "Etu nwere umu nwanji abuo ndi na-eti, 'Nye, nye.' "O di uzo ihe ato nke afo na-adighi eju. E, anu di na-adighi asi, 'O zuola.' **16** Ala ili, akpanwa nwanji na-adighi atu ime, ala nke mmiri na-adighi eju afo, na oku nke na-adighi asi, 'O zuola.' (Sheol h7585) **17** "Onye ahu na-akwa nna ya emo, nke na-akpokwa irubere nne ya isi asi, ugoloma ga-aturu mkpuru anya ya, udele ga-erikwa anu ahu ya. **18** "O di ihe ato na-agbagwoju m anya, apughi m ighota ha; mbaa, ha di anu! **19** Otu ugo si efeghari na mbara eluigwe; otu agwo si akpu n'elu nkume, otu ugo mmiri si achota uzo ya na oke osimiri; na otu ihunanya si eto n'etiti nwoke na nwaagbogho. **20** "Nke bu uzo nwanji na-akwa iko, O na-eri ma hichaa onu ya, na-asi, 'E meghe m ajo ihe obula.' **21** "O di ihe ato na-eme ka uwa maa jijiji, n'okpuru ihe anu nke o na-apughi inagide, **22** Ohu ghoro eze, onye nzuzu ihe na-agara nke oma, **23** nwanji obi ilu mesiri luta di, na odibo nwanji ghoro nwunye nna ya ukwu. **24** "Ihe anu di nke di nta n'elu uwa, ma ha maa ihe nke ukwu. **25** Ndanda bu ndi na-enweghi ume, ma ha na-akpakota nri ha, dozie nke ha ga-eri n'oge oyi. **26** Ewi nkume bu ndi na-adighi ike, ma ha na-echebe onwe ha site n'ibi n'ogba nkume. **27** Igurube enweghi eze, ma ha na-aga n'igwe n'ahiri n'ahiri. **28** Ngwere di mfe iji aka jide ya, ma i ga-achota ha o buladi n'ulo ndi eze. **29** "Ha di ihe ato na-ejeghari n'awa n'onodu idi oke ebube, mbaa, ha di anu: **30** Odum, eze umu anumanu. O naghj atu onye obula egwu, **31** na oke okuko na-ejeghari ejeghari, na mkpi, na eze ndi agha ya ghara gburugburu. **32** "O buru na i meela ihe nzuzu

site n'ifuli onwe gi elu maobu zube nzube ojoo, anyala isi n'ihu ya, were aka gi kpuchie onu gi n'ihere. **33** A piasa mmiri ara ehi a na-eweputa mmanu ara ehi; iti mmadu aka n'imi na-akpata igba obara, otu a kwa ikpali iwe na-eweta ise okwu."

31 Ndi a bu okwu si n'onu Lemuel, eze Masa. Ha bu okwu ndi ahu nne eze Lemuel kuziri ya. **2** Gee nti, nwa m, gee nti, nwa nke afo m. Gee nti, nwa m, nwa nke oziza ekpere m niile. **3** Enyela umu nwanji ike gi, enyekwela idi ike gi n'aka ndi n'ala ndi eze n'iyi. **4** Lemuel nwa m, o bughi ihe kwesiri ekwesi na ndi eze ga-ahu mmanya. O kwesikwaghi ka aguu itu mmanya buru ihe ga-na-agu ndi eze. **5** Ka ha ghara inubiga mmanya oke si otu a chefu oke ikpe ziri ezi dika iwu kwuru. Ka ha gharakwa site n'inubiga mmanya oke napu ndi a na-emegbu emegbu ikpe ziri ezi ha kwesiri inweta. **6** Ndi e kwesiri inye mmanya bu ndi ahu na-ala n'iyi, ndi ahu no n'onodu oke ihe mgbu nke obi. **7** Ka ha itu chefu oke ojoo ha, ka ha gharakwa icheta onodu nhuju anya ha. **8** Jisie ike kwuchite onu ndi ahu na-enweghi ike ikwuru onu onwe ha; kwuchitekwa onu ndi niile onodu ha di ala. **9** Kwusie okwu ike, kpeekwa ikpe ziri ezi. Gbooro ndi ogbenye na ndi mkpa na-akpa ogu site n'aka ndi na-emegbu ha. **10** Nwanji nwere ugwu onye ga-achotali ya? O di oke onu kari nkume rubi. **11** Di nwanji di otu a na-atukwasi obi ya niile n'ime ya, o dighi ihe di mkpa nke na-ako ya. **12** Ihe nwanji di otu a na-ewetara di ya bu naani ihe oma. Ihe ojoo obula adighi esi n'aka ya abiakwasi di ya ubochi niile nke ndu ya. **13** O na-ahoro aji anu na flakisi jiri ya na-aruru natato aka ya utu. **14** O na-esite n'ebe di anya na-ebubata ihe oriri n'ulo ya dika a ga-asj na o bu ugo mmiri. **15** Tupu chi abozie, nwanji a esitelari n'ihere ndina bilie kwadooro ezinaulo ya ihe oriri, ma debekwara odibo ndi inyom na-ejere ya ozi oke ihe oriri nke ha. **16** O na-apu nyochaputa idi mma ala ubi, ma zuputa ya. O bu ego o ruputara n'onwe ya ka o ji aru ru ubi vainji. **17** Ike iru ru adighi agwu ya. O di nnoo ike, burukwa onye na-aruputa ihe di iche iche. **18** O na-elezi anya hu na ihe ahia o meputara di ezi oke onuhia; o bu nke a mere o ji na-aruru ruo n'ime ime abali. **19** N'obuaka ya ka o jidere osisi itu ogho akwa; mkpisiaka ya na-ejidesikwa ozele e ji na-ekwe akwa ike. **20** O na-agbasapu aka inyere ndi ogbenye na ndi mkpa na-akpa aka. **21** Udu mmiri maobu oge oke oyi adighi eche ya uche n'ihu na ndi niile no n'ezinaulo ya nwere uwe ha ga-eji chuo oyi. **22** O na-akpa akwa a na-agbasa n'elu ihe ndina, ma ya onwe ya na-eyikwa uwe e ji ezi akwa ocha na akwa odo odo du. **23** Di ya bu onye a nasopuru n'onu uzo ama obodo ebe o na-ewere onodu n'etiti ndi okenye nke ala ahu. **24** O na-akpa ma nadukwa akwa di iche iche, ya na ihe ike n'ukwu, ndi o na-eresi ndi ahia ndi ozo. **25** O bu nwanji di ike, onye a na-asopuru asopuru. Ujo adighi atukwa ya maka ihe ga-eme n'oge di n'ihu. **26** O na-eji amamihe na-ekwu okwu ntuziaka kwesiri dikwa n'ire ya. **27** O na-etinye uche n'ihere niile banyere ezinaulo ya, o naghj aru ru

umengwu. **28** Ụmụ ya na-ebili gọzie ya; otu a kwa di ya ga-eto ya ezi otuto. **29** Ọ ga-asi; “E nwere ọtụtụ ndị inyom ndị bụ ezi nwunye nye di ha, ma gị onwe gị kachasi ha niile mma.” **30** Ima mma nke elu ahụ adighi egosi ihe mmadu bụ, n’ihi na ima mma adighi adigide ogologo oge. Ma nwanyi ọbụla nke na-atụ egwu Onyenwe anyi bụ onye e kwesiri ito. **31** E kwesiri ito ya n’ihi ọrụ ọma niile nke aka ya rụputara. Ka ọrụ ya niile wetara ya otuto n’ọnu ụzọ ama nke obodo.

Ekiliziastis

1 Okwu onye ozizi, nwa Devid, onye bu eze na Jerusalem. 2 Ihe efu, ihe niile bu ihe efu ka onye ozizi na-ekwu. Ihe na-enweghi isi ka ihe niile bu. Ihe niile bu nnoo ihe efu. 3 Olee uru mmadu na-enweta site na ndogbu niile o na-adogbu onwe ya n'oru n'okpuru anyanwu? 4 Otu ogbo laa, ogbo ozo abja, ma uwa na-adigide ruo ebighi ebi. 5 Anyanwu na-awa, na-adakwa, ma mee ngwangwa laghachi ebe o si awaputa. 6 Ifufe na-efe gaa na ndida; feekwa gburugburu gaa n'ugwu, o na-efeghari gburugburu ebe niile; na-efe na-enweghikwa nsotu. 7 Mmiri di n'iyi niile na-asobanye n'oke osimiri ma oke osimiri ejughu eju. Emesikwa, mmiri ndi a na-aloghachi n'iyi ndi a, malitekwa isokwa na-aga n'osimiri. 8 Ihe niile no na-adogbu onwe ha n'oru; onu apughu iko udi ike ogwugwu dinu. Otu obula anyi si lee anya, afo adighi eju anya anyi. Afo adighikwa eju nti anyi inu ihe, na ige nti. 9 Ihe obula nke dirila na mbu ga-adikwa ozo. Ihe ndi mmadu mere n'oge gara aga ka a ga-emekwa ozo. O dikwaghi ihe oharu obula di n'okpuru anyanwu. 10 O di ihe enwere ike ikwu si, "Lee, ihe a bu ihe oharu?" O bu ihe diriri n'oge gara aga, n'oge ndi garalari tupu oge anyi. 11 Anaghi echeta ndi mgbe ochie, otu aka ahu kwa, ogbo na-abia abia ndi gaseo ha agakwaghi echeta ha. 12 Mu onwe m bu onye nkuzi, buru eze Izrel n'ime Jerusalem. 13 Ekpebiri m, were onwe m nye, iji amamihe nnyochaputa ihe m nwere ike imata banyere ihe niile a na-eme n'ime uwa. Olee udi ibu aru bu nke a, nke Chineke bokwasiri umu mmadu? 14 Enyochaala m ihe niile a na-eme n'uwa choputa na ha enweghi isi. O di ka mmadu ichughari ifufe. 15 Ihe gbagoro agbago, apughu ime ya ka o dizie. Ihe na-ezughu ezu, enweghi ike iguta ha onu. 16 Echere m n'ime obi m si, "Lee anya! Aghola m onye ukwu, buru onye maara ihe karja ndi eze niile chirila na Jerusalem. Enweela m amamihe n'ebe o di ukwu, babigakwa uba oke n'ime omuma." 17 N'ihu ya, agbalisiri m ike imuta ihe di iche n'etiti ihe omuma, na iyi ara na nzuzu. Ma ihe m choputara bu na o baghi uru. O di ka itufu oge icho uzo ijide ifufe. 18 N'ihu na mgbe amamihe na-aba uba, mgbe ahu ka iwe na omuma na-ajuputa, oke ihe omuma na-ewetakwa oke ihe mgbu.

2 Echere m n'ime obi m si, Ugwu a, aga m eji ihe na-enye obi anuri n'waa gi site otu a choputa ihe di mma, ma nke a bukwa ihe efu. 2 "Ochi," ka m siru na "o bu ihe nzuzu. Ikpori ndu, uru ginji ka o bara?" 3 Echere m n'obi utu m ga-esite n'ihu mmanya. Agbasokwara m uzo ibi ndu nzuzu ma obi m no nnoo na-edu m site n'amamihe. Olileanya m bu na m gae-osi otu a chota uzo kachasi mma ndi mmadu nwere ike iji bie mkpumpku ndu ha n'uwa. 4 Aruputara m otutu ihe di iche iche, ewuru m ulu nye onwe m ma nweekwa ubi vajni. 5 Ewuru m ubi a gbara ogige ebe izuikwa, ma kuokwa osisi na-amu mkpuru di iche iche

n'ime ha, 6 wuore onwe m odo mmiri ebe a ga-esi na-agba ubi m niile mmiri. 7 Agbatara m ndi ohu nwoke na nwanyi, nweekwa ndi ohu ozo a muru n'ulo m. Enwekwa m otutu igwe ehi na anu ulu karja eze niile ndi bu m uzo chja na Jerusalem. 8 Achikotara m olaocha na olaedo nye onwe m, na akunuba nke otutu ndi eze na-achi ala ha na-atutara m. E nwetakwara m nye onwe m ndi ikom na ndi inyom ndi na-abu abu. Enwekwa ndi iko nwanyi n'ebe o bara uba. Ihe utu niile ndi na-amasi obi nwa mmadu. 9 E, aghoro m onye di ukwu karja eze niile ndi burula m uzo chja na Jerusalem. Ma n'ime ihe ndi a niile, anya doru m, ihe niile ka m ji amamihe tulee. 10 Ihe obula m choro, ka m na-ewere; egbochighi m onwe m anuri obula. Obi m nuriri onu site n'oru niile, nke a bukwa oke m ketara na ndogbu niile m dogburu onwe m. 11 Mgbe m tulere ihe banyere ihe ndi a niile m tinyeturu aka, otu m si dogbuo onwe m n'oru banyere ha, mkpebi m bu na ha niile bu ihe efu, dika icho ijide ifufe. N'ezie, ihe niile bu ihe efu, ha abakwaghi uru. 12 Atughariri m bido imu ihe banyere amamihe, na iyi ara na nzuzu. Olee ihe ozo nke onye ga-anochi anya eze ga-eme, karja ihe ndi ahu e merela na mbu? 13 Achoputara m na amamihe di mma karja nzuzu, dika ihe si di mma karja ochichiri. 14 N'ihu na onye maara ihe na-ahu uzo ma isi kpuru onye nzuzu. Ma achoputakwara m na otu ihe ndaba na-adabara onye amamihe na onye nzuzu. 15 Agwara m onwe m okwu si, "Dika onye nzuzu ga-anwu, otu ahu kwa ka m ga-anwu. Gini bu uru amamihe m niile bara?" Ekwuru m n'obi m si, "Ihe a bukwa ihe efu. 16 N'ihu na onye maara ihe na onye nzuzu bu ndi a na-agaghi echeta ihe banyere ogologo oge di n'ihu. N'ubochi ndi na-abia n'ihu, a gaghicheta ha. Onye amamihe na onye nzuzu aghaghicheta inwu." 17 Ya mere, akporo m idi ndu asi, n'ihu na oru a na-aru n'okpuru anyanwu wutere m. Ihe efu ka o bu; o di ka ichughari ifufe. 18 Ihe niile m gbaliri iruputa ka m kporo asi, n'ihu na amaara m na emesia, aga m ahapuru ha onye ozo na-abia n'azu m. 19 Onye maara ma o ga-abu onye maara ihe ma o ga-abukwanu onye nzuzu? Ma ihe niile m ji amamihe nka m na ike m ruputa n'okpuru anyanwu ga-abu nke ya! Ihe a bu ihe efu. 20 Ya mere, o wutere m n'obi na m dogburu onwe m n'oru n'okpuru anyanwu. 21 N'ihu na mmadu nwere ike jiri amamihe, na ihe omuma na nka dogbuo onwe m n'oru, emesia, ha ahapuru onye na-enweghi mgbe o ruru oru obula ihe ndi ahu niile. Nke a bukwa ihe efu, na oke ihe ndakwasu. 22 Gini bu uru mmadu na-enweta na ndogbu niile o na-adogbu onwe ya n'oru n'okpuru anyanwu? 23 N'ihu n'ubochi ha niile juputara naani n'ime mgbu na iru uju, o buladi n'abali, obi ha anaghi ezu ike. Ihe ndi a bukwa ihe efu. 24 N'ihu ya, ekpebiri m na o dighi ihe ozo ga-abara mmadu uru kariakwa naani inodu ala rie nri, nuokwa ihe ma chota ojuju afo n'oru ya. Achoputakwara m na o buladi nke a si n'aka Chineke. 25 O dighi onye puru iri maobu nuu ma o siteghi na Chineke? 26 N'ihu na ndi na-eme ihe na-atu ya utu, ka Chineke na-enye

amamihe na ihe omuma, na onu; ma o na-enye onye mmehie oru ikpakota na ichikoba akunuba nke o ga-enyefe n'aka onye ahụ ihe ya di Chineke mma. Nke a bukwa ihe efu; ichuso ifufe.

3 Ihe obula nwere oge; mgbe dikwara ihe obula a na-eme eme n'eluigwe. **2** Oge imu nwa na oge inwu anwu, oge iku ihe na oge ihopu, **3** oge igbu egbu; na oge igwo orja, oge itikpo na oge iwuzi ewuzi, **4** oge ikwa akwa, na oge ichi ochi, oge iru uju na oge ite egwu, **5** oge ikpasa nkume na oge ichikota nkume, oge ibaku na oge ikwusi ibaku, **6** oge icho ihe, na oge ntufu, oge ichikoba, na oge ichifusi, **7** oge ndowasi, na oge ndukota, oge igba nkiti, na oge ikwu okwu, **8** oge ihunanya na oge ikpo asi, oge ibu agha, na oge ime udo. **9** Gini bu nnoo ihe mmadu na-enweta site na ndogbu niile nke n'oru niile o na-aru? **10** Ahula m ibu aru nke Chineke bokwasiri ndi mmadu e kere eke. **11** O meela ka ihe niile maa mma n'oge nke ya. O tinyekwala ebighi ebi n'ime obi ndi mmadu; ma o nweghi ka mmadu ghotu oru Chineke site na mmalite ruo n'ogwugwu. **12** N'ihia ya, ekpebiri m na ihe diiri mmadu icho bu obi utu na inwe anuri na ndu ya niile. **13** Ihe ozo bu ka mmadu rie, nuo, ma nwee afo ojuju na ndogbu niile o na-adogbu onwe ya, n'ihia na ha bu onyinye si n'aka Chineke. **14** Amaara m na ihe niile Chineke mere na-adigidekwa. O nweghi ihe apuru itinye na ya, o nweghikwa ihe apuru iwepukwa site na ya. Chineke na-eme nke a ka ndi mmadu tuo egwu ya. **15** Ihe obula di ugbu a, adilari na mgbe ochie, ihe obula gaje idi dilari na mbu. Chineke na-eme ka ihe niile mere na mgbe gara aga megharjakwa ozo. **16** Ozokwa, achoputara m otu ihe n'okpuru anyanwu, na onodu ezi ikpe naani mmebi iwu juputara, n'ebe e kwesiri inwe ikpe ziri ezi i ga-achoputa na ihe ozo dikwa ya. **17** A gwara m onwe m, "Chineke ga-ekpe, ndi ezi omume na ndi ajo omume ikpe, n'ihia na a ga-enwe oge maka ihe obula a na-eme eme, oge dikwa maka ikpe oru niile nke mmadu ikpe." **18** Echere m n'obi si, "Ebe mmadu no, Chineke na-anwale ya, ka mmadu mata na ha di ka anumanu. **19** N'ihia na ihe na-eche mmadu na anumanu bu otu. Ha abuo na-eku ume, ha abuo na-anwukwa anwu. O dighi ihe mmadu ji karja anumanu. Ihe niile bu ihe efu. **20** Ha niile na-alaghachi n'otu ebe; o bu n'aja ka ha si puta, ebe ahụ kwa ka ha ga-alaghachi. **21** Onye puru iguzo gbaa akaebe na mmuo mmadu na-ala n'elu ma nke anumanu na-ala n'aja?" **22** N'ihia ya, ahuru m na o dighi ihe ozo umu mmadu kwesiri ime karjakwa inwe onu n'oru ha, n'ihia na nke ahụ bu oke ha n'ebe a. Onye ga-eme ka ha bighachi hu ihe ga-eme n'azu ha?

4 Ozo, ahuru m mmegbu na obi ilu niile di n'okpuru anyanwu, anya mmiri akwa ndi a na-emegbu emegbu, ma o dikwaghị ndi nkasiobi ha nwere, ma ike di n'aka ndi mmegbu a, ma ha enwekwaghị ndi nkasiobi. **2** N'ihia ya, ekwuru m, na ndi nwuru anwu, bu ndi nwuru anwu mgbe gara aga, ka ndi di ndu mma, bu ndi nke di ndu ruo ugbu a. **3** Ma o di mma karja ha

abuo bu onye ahụ a na-amubeghi, onye na-ahubeghi ihe ozo nke di n'okpuru anyanwu. **4** Achoputakwara m na ihe mere ndi mmadu ji na-adogbu onwe ha n'oru bu n'ihia anya ufu ha nwere n'ebe ihe ndi agbataobi ha di. Nke a bu ihe efu, ichuso ifufe. **5** Onye nzuzu na-afanye aka abuo n'apata, na-eri anu ahụ onwe ya. **6** O ka mma inwe ihe ntakiri na obi udo, karja mmadu inweju akụ site n'idogbu onwe ya n'oru, nke bu naani ichuso ifufe. **7** O dikwa ihe ozo m huru n'okpuru anyanwu bu naani ihe efu. **8** O di otu nwoko nke naani ya no, o nweghi nwa, o nwekwaghị umunne. Mgbe niile, o na-adogbu onwe ya n'oru, ma nke a emeghi ka afo ju ya n'akunuba o nwere. O juru si, "O bu n'ihia onye ka m ji adogbu onwe m n'oru," "n'ihia gini ka m ji anapu onwe m ihe obi anuri?" Ihe nke a enweghi isi, ihe efu na-eweta obi mgbawa ka ha bu. **9** Mmadu abuo ka mma karja otu onye, n'ihia na ha ga-aruputa otutu ihe: **10** Otu onye n'ime ha daa, onye nke ozo ga-apalite ya. Ma mgbe o bu naani otu onye, onye ga-apalite ya? O no n'ime nsogbu. **11** Ozo, o buru na mmadu abuo edinako, ahụ ga-ekpokwa ha oku, ma ole otu onye naani ya dina ga-esi nweta okpomoku? **12** O bu ezia na e nwere ike merie onye naani ya guzo, ma mmadu abuo puru iguzo zozo onwe ha. Udo e ji eriri ato tukota n'otu, adighi adobi ya ngwangwa. **13** O ka mma ibu nwantakiri na onye ogbenye nwere nghota karja ibu agadi bu eze ndi nzuzu, onye na-adighi ana nti na ndumodu obula. **14** Nwata di otu a, ma eleghi anya, o ga-esi n'ulo mkporo puta buru eze, ma o bukwana na a muru ya ogbenye n'alaeze ahụ. **15** Ahuru m na mmadu niile ndi bi n'okpuru anyanwu na-eso nwantakiri ahụ onye nochiri anya eze. **16** A pughi iguta ndi dinyere ya, ma ndi ga-esota n'azu agaghị enwe onu n'ebe onye nochiri eze ahụ no. Ozokwa, nke a bu ihe efu, naani ichuso ifufe.

5 Mgbe i na-aba n'ulo ukwu Chineke, lezie anya. Meghee nti gi nke oma, karja ichu aja onyinye nke ndi nzuzu, ndi na-amaghi na ha na-eme ihe ozo. **2** Abula onye na-eme osiso ikwu okwu maobu ime ngwangwa n'ime echiche obi gi, maobu ikwe Chineke nkwa onu efu. N'ihia na Chineke no n'eluigwe ma naani n'wu ka i no, n'ihia ya ka okwu onu gi di ole na ole. **3** Di ka otutu nchekasi si eweta i roo nro, otu a ka okwu onye nzuzu si di mgbe otutu okwu di ya n'onu. **4** N'ihia ya, mgbe i na-ekwe Chineke nkwa, atufula oge imezu ihe ahụ, n'ihia na ihe banyere ndi nzuzu adighi ato Chineke utu. Mezuo nkwa niile i kwere Chineke. **5** O ka mma na i gbara nkiti karja na i ga-ekwe nkwa ma i gaghi emezu ya. **6** Ekwela ka onu gi duba gi na mmehie. Azokwala onwe gi site n'igwa onyeozi Chineke, "na i kwere nkwa a na-amaghi ama." N'ihia gini ka Chineke ga-eji wee iwe n'ihia ihe i kwuru, ma bibiekwa oru aka gi? **7** Aga m eme, aga m eme, ma e meghe ya bu naani okwu efu. Ya mere, tuo egwu Chineke. **8** O buru na i hu ebe a na-emegbu ndi ogbenye, na-anapukwa ha ihe ruru ha site n'ikpe ikpe na-ezighi ezi na mpaghara obodo a na-achi achi, ya

ejula gi anya, n'ih na onyeisi obula nwere onye na-aturu ya. Ndiisi na-atu iwu nwekwara ndi kachasi ha elu. Otu a kwa, o dikwa ndi di elu karja ha. **9** Mgbe ihe nnweta si n'ala ubi bara uba, o na-abara onye obula uru; o na-abakwara eze n'onwe ya uru. **10** Onye obula huru ego n'anya, o gaghi eju ya afo. Onye obula huru akunuba n'anya adighi enwe afo ojuju n'ihe obula. Nke a bukwa ihe efu. **11** Aku na-abawanye, ndi na-eri ya na-abawanyekwa. Olee uru ha bara nye onyenwe ha karja iji anya ya abuo na-ele ha? **12** Onye na-arusi oru ike na-arahu ura nke oma, ma o riri nri nta ma o rikwaranu nke di ukwu, ma oke iriju afo onye ogaranya anaghi ekwe ya rahu ura. **13** Ahuru m ihe ojoo ozo n'okpuru anyanwu, mmadu debere akunuba ruo mgbe o wetara ya ihe mgbu, **14** ma akunuba ndi ahu bu ihe furu site n'odachi nke bu na mgbe ha mutara umu, o nwekwaghi ihe foduru umu ahu iketa. **15** Dika mmadu si gbara oto site n'afu nne ya bata n'uwa, otu a ka anyi ga-esi hapu ya. O nweghi ihe o ga-ebu puo site na ndogbu niile o dogburu onwe ya n'oru. **16** Ma nke a bu ihe ojoo nke na-egbu mgbu n'obi. Mmadu na-ala dika o siri bja. Gini bu uru ya, mgbe o na-adogbu onwe ya n'oru nye ifufe? **17** Ubochi ndu ya niile, o na-eri ihe n'ochichiri, site oke mgbagwoju anya, na nsogbu na iwe. **18** Ma achoputara m na o bu ihe di mma na ihe kwesiri omume, ka nwoke rie ihe ma n'okwa ihe onunu. Ka o chotakwa afo ojuju n'ime ndogbu niile nke oru o ruru n'okpuru anyanwu, n'oge mkpumpku ndu nke Chineke nyere ya. N'ih na nke a bu oke ya. **19** Ozokwa, o buru na Chineke enye mmadu akunuba na ihe nweta, ma nyekwa ya ike o ga-eji kporie ndu n'ime ihe ndi a, ya nabata nke a di ka oke ya ma were onu ruo oru ya. Ha bu onyine si n'aka Chineke. **20** Ebe o bu na Chineke enyela ya obi utu, ubochi ndu ya ekwesighi iwetara ya oke echiche.

6 O di ihe ojoo ozo nke m huru n'okpuru anyanwu, nke na-anyido umu mmadu. **2** Chineke na-enye mmadu akunuba, na ihe nnweta, na nsopuru, na-emekwa ka ha nwee ihe niile ha choro, ma o dighi enye ha ike inu utu ha; ma onye ozo na-anu utu ha. Nke a bu ihe efu, burukwa ihe jogburu onwe ya. **3** Mmadu nwere ike muta nari umu, o nwekwara ike nwee ndu ogologo ruo agadi, ma o buru na o nweghi ike inu utu akunuba ya, o burukwa na o nwetaghị udi olili ruru ya, ana m asi, na nwa nwuru n'afu di mma karja ya. **4** Obibia ya e nweghi isi, n'ochichiri ka o na-ala, o bukwa ochichiri ka e kpuchiri aha ya. **5** O bu ezie na o gaghi ahu ihe anwu anya, o makwaghi ihe obula, o nwere izuike karja nwoke ahu. **6** A sikwarị na o biri ndu puku afo, okpuku abuo, ma o nughị utu akunuba ya. O bughị n'otu ebe ka ha niile na-ala? **7** Ndogbu niile mmadu na-adogbu onwe ya n'oru bu ka o rijuo afo, ma o nweghi onye na-enweta ihe na-azuru ya. **8** Olee uzo onye maara ihe si di mma karja onye nzuzu? Gini bu uru diri onye ogbenye na o maara otu e si akpa ezi agwa n'ihu ndi di ndu? **9** Ihe eji anya hu ka mma karja oke ochicho! Nke a bukwa ihe efu na

ichuso ifufe. **10** Ihe obula di ugbu a, ka akporo aha na mgbe gara aga. Amakwaara ihe mmadu bu, mmadu obula apughi iluso onye ka ya ike ogu. **11** Okwu na-aba uba, nghota na-adi nta. O nwere uru nke na bara? **12** Onye mara ihe diri mmadu mma na ndu, n'ubochi ole na ole nke na-abaghi uru o nwere igabiga ndu a dika onyinyo? Onye puru igwa ya ihe ga-eme n'okpuru anyanwu, mgbe o nwusiri?

7 Ezi aha ka mma karja mmanu isi utu. Ubochi mmadu nwuru ka ubochi a muru ya mma. **2** O kaara gi mma ije n'ebe a na-eru utu karja ebe a n-eri na-anu. N'ih na onwu diri mmadu obula; ndi di ndu kwesiri iburu nke a n'obi. **3** Iru utu ka ichi ochi mma, ihu gbaruru agbaru na-enyere obi aka **4** Onye maara ihe na-eche echiche banyere onwu, ma onye nzuzu na-eche naan banyere ikpori ndu. **5** O ka mma ige nti nye mba onye maara ihe karja ina nti n'abu ndi na-enweghi uche na-abu. **6** Ochi onye nzuzu di ka mkpotu nke ogwu na-ere oke na-eme n'okpuru ite. Ihe a bukwa ihe efu. **7** Iji anya ike nara mmadu ihe na-eme ka onye mara ihe ghozo onye nzuzu, iri ngari na-emeru obi mmadu. **8** Ogwugwu ihe obula di mma karja mmalite ya! Ogologo ntachiobi di mma karja mpako! **9** Abula onye na-ewe iwe osijio, n'ih na iwe bu oke ndi nzuzu. **10** Asila, "Gini mere ubochi gara aga ji di mma karja ubochi ndi a?" N'ih na o bughị amamihe i ju ajuju di otu a. **11** Amamihe dika ihe nketa, bu ihe di mma. O na-abara uru nye ndi na-ahu anyanwu anya. **12** Amamihe bu ndo dika ego si burukwa ndo, ma uzo ihe omuma ji di mma karja bu nke a: Amamihe na-echebe ndu ndi nwere ya. **13** Chee echiche banyere ihe Chineke na-eme. Mmadu o puru ime ka o dizie adizie, bu ihe Chineke mere ka o gbago agbago? **14** Mgbe ihe na-agara gi nke oma, n'ija onu, n'ih o diri gi mma, ma mgbe mmekpa ahu batara, mata nke oma na Chineke onye na-enye onodu oma makwa ihe banyere onodu ojoo. Ya mere, o nweghi onye obula nwere ike ichoputa odinihu ya. **15** Ndu m n'uwa a bu ihe efu, ahula m ihe abuo ndi a; onye ezi omume na-anwu n'ezi omume ya, ma onye na-emebi iwu na-ebi ogologo ndu na mmebi iwu ya. **16** N'ih ya, abubigala onye ezi omume oke, emekwala onye gi onye makigara ihe oke. Gini mere i ji achu igbu onwe gi? **17** Abubigala onye na-emefe ajo omume oke, abukwala onye nzuzu! Gini ka i ga-eji nwuo mgbe oge gi na-erubeghi? **18** O di mma ijide otu na-esepughi aka na nke ozo, onye na-atu egwu Chineke ga-enweta uru n'ime ha abuo. **19** Amamihe na-eme ka otu onye di ike karja mmadu iri na-achi otu obodo. **20** Gbaa uwa niile gburugburu, o dighi otu onye bu onye ezi omume, o dighi onye na-eme ihe ziri ezi nke na-adighi eme mmehie mgbe obula. **21** Egela nti n'ih niile ndi mmadu na-ekwu, i puru inu nkocha nke ohu gi na-akocha gi. **22** Gi onwe gi maara na otutu oge, i na-akochakwa ndi ozo. **23** Agbalisiela m ike inwe nghota. Ekwuru m si, "Aga m abu onye amamihe," ma nke a kariri m. **24** Amamihe adighi

mfe inweta, ọ dị omimi nke ukwu; ọ bụ onye pụrụ ịchọputa ya? **25** A tugharịrị uche m ka m ghọta, iledo na ịchọputa amamihe na atumatu otu ihe niile si dị na ighotakwa nzuzu nke di na ajoy omume na iyi ara nke di na enweghi uche. **26** Achoputara m na ọ di ihe di ilu karja onwu, ihe ahụ bu nwanji. Obi ya di ka ugbu. Otu a kwa, aka o ji ejiku gi di ka udo igwe. Onye ahụ na-eme ihe na-atọ Chineke uto na-esi n'aka ya gbapu, ma ndi mmehie ka ọ na-enwude n'onya ya. **27** "Lee, ihe a ka m choputara," ka onye nkuzi kwuru: "Site n'itukwasị otu ihe n'elu ibe ya ka m matara isi ihe niile. **28** Mgbe m ka na-achọ ma achotaghị m, n'etiti puku mmadu ndi ikom, achotara m otu onye aka ya di ocha, ma ọ dighi otu nwanji m chotara n'etiti ha. **29** Achoputara m naani nke a, Chineke mere ndi mmadu ka ha buru ndi uto ha ziri ezi, ma ha atugharjala choro otutu ihe ncheputa gawa."

8 Onye di ka onye amamihe? Onye maara nkowa ihe? Amamihe na-enyekwa ihu ya ihe, na-emekwa ka mgbaru nke ihu ya gbanwee. **2** Asị m, debe iwu eze, n'ih iji iji n'uru n'ihu Chineke. **3** Emela ngwangwa isi n'ihu eze puo. Akwagidela ihe ojojo n'ihu na ọ g-eme ihe masiri ya. **4** N'ihu na okwu eze nwere ike ọ dighi onye puru iju ya, Gini ka i na-eme? **5** Onye na-edebe iwu eze agaghị adaba na nsogbu. Onye maara ihe na-ama mgbe kwesiri na uto kwesiri ime ihe. **6** Ihe niile nwere oge kwesiri ya, uto e si eme ha dikwa, ọ bu ezie na nsogbu mmadu di ukwu n'ahu ya. **7** Ebe ọ bu na o nweghi onye mara ihe na-aga ime, onye puru igwa ibe ya ihe gaje ime? **8** Ọ dighi onye nwere ike igbochi mmuọ mmadu mgbe ọ choro. Ọ dighi onye nwere ike igbochi ubochi onwu ya. Dika o si sie ike izighachi mmadu azu n'oge agha, otu a ka o si sie ike ajoy omume itoghapu ndi na-eme ihe ojojo. **9** Ihe ndi a niile ka m huru, mgbe m na-atughari uche banyere ihe niile a na-eme n'okpuru anyanwu. Mgbe ufodu, mmadu na-emegide ibe ya si otu a wetara onwe ya nsogbu. **10** Ozokwa, ahuru m ebe e liri ndi ajoy omume, ndi na-abata na apukwa site n'ebe di nso, a na-etokwa ha n'obodo ebe ha mere ihe ndi a. Nke a bukwa nnojo ihe na-enweghi isi; ihe efu. **11** N'ihu na e nyeghi ntaramahulu mmehie mgbe o kwesiri, obi ndi mmadu na-ejuputa n'atumatu ime mmehie. **12** Onye ajoy omume nwere ike mee narị mmehie bikwaa ogologo ndu, ma amara m na ọ ga-adiri ndi na-atu egwu Chineke mma karja, bu ndi na-atu egwu n'ihu Chineke. **13** N'ihu na ndi ajoy omume adighi atu egwu Chineke, ọ gaghị adiri ha na mma, ubochi ndu ha agaghị agbatikwa ogologo dika onyinyo. **14** Ọ di ihe ozo na-enweghi isi n'awa: ndi ezi omume na-anata ntaramahulu diri ndi na-emebi iwu. Ndi na-emebi iwu na-anata ugwo oru ruru ndi ezi omume. N'ezie, ihe ndi a niile bu ihe efu, ha enweghi isi. **15** Ya mere, ana m ekwuputa, na ikpori ezi ndu di mma, n'ihu na ọ dighi ihe ka mma nye mmadu n'okpuru anyanwu, karja iri, na iru, na inwe obi uto. Mgbe ahụ ọ ga-enwe obi uto n'oru ọ na-arụ n'ubochi niile nke Chineke nyere ya

n'okpuru anyanwu. **16** Mgbe m weputara obi m icho amamihe na ighota oru mmadu n'okpuru anyanwu nke mere na ọ naghị ehi ura ehilie na abali, **17** mgbe ahụ ka m choputara ihe Chineke mere. O nweghi onye puru ighota ihe na-aga n'okpuru anyanwu. Otu obula mmadu siri gbalia o nweghi ike ichoputa ihe ọ putara. Onye maara ihe puru i si na a amatala ya, ma n'ezie ọ maghi ya.

9 Ihe ndi a niile ka m tulere nke oma n'obi m, kpebie na ihe ndi ezi omume na ndi maara ihe na-eme di n'aka Chineke, ma ọ dighi onye maara ihe na-echere ha maobu ihunanya maobu ikpo asi. **2** Ihe niile na-adakwasị mmadu niile n'otu uto ahu, ma onye ezi omume ma onye ajoy omume, ezi mmadu na onye na-abughi ezi mmadu, onye di ocha na onye na-adighi ocha, onye na-achu aja na onye na-adighi achu aja. Dika ọ diri ezi mmadu, otu a ka ọ diri onye mmehie; dika ọ diri ndi na-ahu iyi, otu a kwa ka ọ di nye ndi na-adighi anu. **3** Nke a bukwa ihe ojojo na-eme n'okpuru anyanwu. Otu ihe ndakwasị diri mmadu niile. Ozokwa, obi umu mmadu juputara n'ihe ojojo na iyi ara mgbe ha no na ndu, emesia ha alakwuru ndi nwuru anwu. **4** Naani ndi di ndu nwere olileanya. Ọ ka mma ibu nkita di ndu karja ibu odum nwuru anwu. **5** N'ihu na ndi di ndu maara nke oma na ha ga-anwu, ma ndi nwuru anwu amaghị ihe obula; ha enwekwaghị ugwo oru ozo, n'ihu na ha bu ndi echefurula echefu. **6** Ihunanya ha, na ikpo asi ha, na ekworo ha gabigara mgbe ha nwuru. Ha agaghị enwekwa oke n'ihe obula na-eme n'okpuru anyanwu. **7** Ya mere, gaa n'ihu, jiri onu rie nri gi, jirikwa onu nuo ihe onu n'ihu na ọ bu ugbu a ka Chineke nabatara oru gi. **8** Yiri akwa di ocha mgbe niile, tee mmanu na-esi isi uto n'isi gi. **9** Bie ndu obi uto, gi na nwunye gi i huru n'anya, ubochi niile nke ndu ihe efu gi nke Chineke nyere gi n'okpuru anyanwu, n'ihu na nke a bu oke diri gi na ndu ndogbu onwe gi n'oru n'okpuru anyanwu. **10** Ihe obula i na-eme, were ike gi niile mee ya, n'ihu na iru oru maobu iche echiche, maobu ihe omuma, maobu amamihe adighi n'ala ndi nwuru anwu. Ebe ahụ kwa ka i na-aga. **(Sheel h7585)** **11** Ahuru ihe ozo n'okpuru anyanwu, ọ bughị ndi nwere ukwu oso na-agbata ihe, ọ bukwaghị onye sikariri ihe na-emer n'agha; ọ bughị ndi maara ihe ka nri diri, ọ bughị ndi nwere nghota ka akunuba diri, ozokwa, ọ bughị ndi nka ka amara na-adiri; kama ọ bu mgbe na ihe ndaba na-eme ka ihe ndi a diri. **12** Nke ka nke, ọ dighi mmadu obula maara mgbe oge ya ga-eru: Ọ di ka nnuhu nke mara n'onya, maobu azu e jidere n'ugbu. Dika ha, umu mmadu na-adaba n'onya nke ihe ojojo mgbe ha na-atughị anya ya. **13** Ahukwara m ihe ozo n'okpuru anyanwu, nke a bu udi amamihe nke meturu m n'obi n'ebe ọ di ukwu. **14** Ọ di obodo nke naani mmadu ole na ole bi n'ime ya, ma otu eze di ike chiri ndi agha ya bja ibuso obodo nta a agha. Ndi agha ya gbara obodo a gburugburu na-achọ ikwatu mgbidi ya. **15** Ma ọ di otu onye ogbenye bi n'obodo nta ahụ, onye maara ihe, ọ zoputara obodo

ahụ site n'amamihe ya. Ma o nweghị onye chetara ihe banyere ya. **16** Nke a mere m ji si, inwe amamihe bara uru karịa ịdị ike, ma ọ buru na onye amamihe ahụ bu onye ogbenye, a ga-eleda ya anya, a gaghị akpokwa okwu ya ihe. **17** Okwu nke onye maara ihe na-ekwu na nwayo ka a na-anu, karịa iti mkpu nke onye na-achi achị n'etiti ndị nzuzu. **18** Amamihe ka ihe agha niile mma, ma otu onye mmehie na-ala otutu ezi ihe n'iyi.

10 Ijiji nwuru anwu ga-eme ka mmanu isi utu sie isi ojoo. Otu a kwa, nzuzu nta puru ime ka amamihe di ukwu ghara inwe nsopuru. **2** Obi onye maara ihe na-eme ka o mee ihe ziri ezi, ma obi onye nzuzu na-eduba ya na mmehie. **3** I ga-ama onye nzuzu site n'ije ukwu ya, n'ihu na o maghi ihe. O buladi onye obula na-achoputa onye nzuzu osijiso. **4** O buru na iwe onye ochichi ebilie megide gi, ahapula onodu gi, n'ihu na mmuo di nwayoo ga-eme ka mmehie ukwu di iche iche dajoo. **5** O dikwa ihe ojoo ozo m huru n'okpuru anyanwu, dika njehie nke ndi eze na ndi na-achi achị na-ejehie. **6** Ahuru m ka ndi nzuzu na-enweta okwa di elu, ma ndi ogaranya adighi enweta onodu ruuru ha. **7** Ahula m ka ohu na-agba inyinya, ma umu eze ji ukwu na-aga dika umu ohu. **8** Onye gwuru olulu ga-adaba n'ime ya! Onye na-etida mgbidi ka agwo ga-atagbu. **9** Onye na-arụ oru n'ebe a na-awa nkume ka nkume ga-adakwasị. Onye na-awa nku no n'ize ndu site na ha. **10** O buru na anyuika adighi nko, o burukwa na-amughị ihu ya amu, a ga-etinye ike karja, ma ima eme ihe na-eme ka ihe gazie agazi. **11** O buru na agwo ataa mmadu tupu e kechie ya onu, o dikwaghị uru o bara na e kechiri ya onu. **12** Okwu onye maara ihe na-ejuputa n'amara, ma okwu onye nzuzu na-eduba ya n'ila n'iyi **13** N'ihu na mmalite okwu ya bu nzuzu, ogwugwu okwu ya bukwa naani mmehi iwu na iyi ara. **14** Onye nzuzu na-ekwu otutu okwu. Ma o nweghi onye ma ihe na-aga ime, onye puru igwa ya ihe gaje ime mgbe o nwuru? **15** Oru nke ndi nzuzu na-agwu ya ike, ha makwaghị uzọ ijeru obodo. **16** Ahulu ga-adiri ala nke eze ya bu nwantakiri, nke ndi na-achi achị bu ndi na-akpo oriri n'ututu. **17** Ngozi na-adiri ala ahụ nke eze ya bu onye a na-asopuru, nke umu eze ya na-eri ihe mgbe o kwesiri n'ihu inweta ike, o bughị maka inyibiga mmanya oke. **18** O bu umengwu na-eme ka ulo hie mmiri; o bukwa umengwu na-eme ka elu ulo malite ize eze. **19** Ikpọ oriri na-eweta onu ochi, mmanya na-enye obi utu, ma ego bu osisa nye ihe niile. **20** Akochala eze, o buladi n'echiche obi gi; maobu buo ogaranya onu n'ime ulo ndina gi, n'ihu na anu ufe no n'elu nwere ike buru okwu gi nwa nnonu nwere nku ga-ako ihe i kwuru.

11 Gbasapu aka gi n'inye onyinye n'ihu na mgbe otutu ubochi gasiri i ga-anata ugwo oru gi. **2** Kee aku gi uzọ asaa maobu uzọ asato n'ihu na i maghi udi ihe ndaba ojoo nwere ike ibiakwasị gi n'obodo. **3** Mgbe eluigwe rujiri, mmiri ga-ezo; mgbe osisi dara, maobu n'ugwu maobu na ndida, ebe ahụ ka o na-atogbo. **4** Onye na-ele ikuku anya agaghị aku mkpuru obula,

onye na-ele igwe ojii anya agaghị ewe ihe ubi. **5** Dika mmadu na-apughị imata uzọ ikuku si aga maobu otu ndu ohuru si ebido n'ime afo nwanji di ime, otu a ka o si diri ma mmadu apughị ighota oru Chineke, onye mere ihe niile. **6** Ghaa mkpuru gi n'ututu, esepukwala aka n'anyasi, n'ihu na i maghi nke ga-eto, maobu nke a maobu nke ozo, ha niile nwere ike too nke oma. **7** Ihe di utu, o na-amasi kwa anya ihu ihe anyanwu. **8** O buru na mmadu adi ndu otutu afo, ya nuri n'ime ihe niile, ma ya cheta ubochi ochichiri ga-adi otutu. Ihe niile ndi na-abia bu ihe efu. **9** Nwa okorobia, o bu ihe oke onu na i bu okorobia. Ya mere, ka obi gi nye gi onu n'ubochi niile nke okorobia gi. Mee ihe niile i chorọ ime; gbasookwa ihe niile nke anya gi na-ahu. Kama, ghotakwa nke a, na i ghaghị iza ajuju n'ihu Chineke n'ihu ihe niile i mere. **10** Ya mere, wezuga nchegbu site n'obi, wezugakwa nsogbu nke ahụ gi, n'ihu na okorobia na idi ike bu ihe efu.

12 Ya mere, cheta Onye kere gi mgbe i ka bu okorobia, tupu ubochi ojoo ndi ahụ abia, na mgbe afo aka abiarubeghi mgbe i ga-asi, "Ha anaghi atokwa m utu." **2** Tupu anyanwu na ihe, onwa na kpakpando ga-agba ochichiri, na nloghachi igwe ojii mgbe mmiri zosiri. **3** Mgbe ndi na-echebe ulo ga-ama jijiji, mgbe ndi dimkpa nwoke ga-ehulata, mgbe ndi na-akwo ihe kwusiri maka ha di ole na ole, mgbe ndi na-elepu anya site n'oghere ga-ebido igba ochichiri, **4** mgbe e mechiri onu uzọ nke puru n'okporouzo, mgbe olu ikwo nri ga-adi ala, mgbe uda olu ahụ umu nnonu ga-akpote ndi mmadu, ma ahụ ha niile na-ala ala, **5** mgbe ndi mmadu ga-atu egwu ebe di elu; na ihe egwu nke okporouzo, mgbe osisi alumond ga-ama ifuru mgbe ukpana ga na-adokpu onwe ya n'uzo, agwu ihe obula ga-akwasikwa. Mgbe ahụ, ndi mmadu ga-ala ulo ebighi ebi ya, ndi na-akwa akwa ga na-agaghari n'okporouzo niile. **6** E, cheta ya, tupu e gbulie udo oloocha ahụ, tupu e tiwaa okwa olaedo, tupu ite adawaa n'isi iyi, tupu e tijie ukwu igwe olulu mmiri. **7** Mgbe ahụ, anu ahụ anyi ga-alaghachi n'aja ebe o si puta; mmuo anyi ga-alaghachikwuru Chineke onye nyere ya. **8** "Ihe efu! Ihe efu!" ka onye ozizi kwuru. "Ihe niile bu ihe efu!" **9** O bughị naani n'onye ozizi ahụ bu onye maara ihe, o jehariri na-ezi ndi mmadu ihe o maara. O tughariri uche choputa otutu ilu, detuokwa ha n'usoro. **10** Onye ozizi choputara okwu ndi dabanyere n'usoro, ihe o deputara bu ihe ziri ezi na eziokwu. **11** Okwu onu nke onye maara ihe di ka ndudu e ji achu ehi. Nchikota okwu amamihe ndi a di ka itu a kumiri nke oma, nke onye na-azu aturu nyere. **12** Ma nwa m nwoke lezie anya, atukwasila ihe ozo n'elu ihe ndi a. Akwukwo a na-edede enweghi ogwugwu, otutu mmuta na-agwu ike. **13** Ugbu a anula ihe ndi a niile, ma nuru ihe bu nkubi okwu: Tuo egwu Chineke, debekwa iwu ya niile, n'ihu na nke a bu oru niile diri mmadu. **14** N'ihu na Chineke ga-ekpe oru obula ikpe, ya na ihe nzuzo anyi niile, ma ha di mma ma ha di njo.

Abụ nke Abụ

1 Abụ nke abụ nke Solomon. **2** Ya were nsusu niile nke onụ ya susuo m onụ, n'ihl na ihunanya gi di uto karja mmanya. **3** Mmanu otite gi niile na-esi isi oma, aha gi dika mmanu isi uto awuputa awuputa, o bughl ihe ihunanya na umu agbogho huru gi n'anya. **4** Kporo m, ka mu na gi soro, ka anyl mee ngwangwa. Ka eze kpobata m n'ime ulo ya. Ndj Enyi Anyl ga-anuru onu nwekwa obi uto n'ime gi. Anyl ga-eto ihunanya gi karja mmanya. Onye a huru n'anya Lee n'izi ezi ka ha n'ahu gi n'anya nke ukwu. **5** Ana m eji nji ma a maara m mma ile anya, unu umu agbogho Jerusalem. Adj m nji dika ulo ikwu nke Keda dika akwa mgbochi di n'ulo Solomon. **6** Unu elekwasila m anya, maka na m na-eji nji. O bu anwu gbajiri m. Umunne m ndj ikom were iwe megide m, zipu m n'ezi ilekota ubi vainj anyl, ma ubi vainj nke m ka m na-elekotaghj. **7** Gwa m, gi onye m huru n'anya, ebee ka anu ulo gi na-ata nri? Ebee ka aturu gi na-ezu ike n'etiti ehiehie? N'ihl gi ka m ga-eji dika nwanj e kpuchiri ihu n'etiti igwe anu ulo ndj enyi gi. **8** O buru na i maghl, gi nwanj kachasj mma, soro nzo ukwu igwe aturu meekwa ka umu ewu gi taa ahija di n'akuku ulo ikwu ndj na-elekota aturu. **9** Ana m atunyere gi, gi onye m huru n'anya dika nne inyinya e kenyere n'otu ugbo agha Fero. **10** Agba nti gi ka e jiri qlantj choo mma, olu gi kwa ka e jiri nkume di oke onuahja e doru n'ahiri choo mma. **11** Anyl ga-emere gi qlantj di iche iche nke olaedo, nke e ji olaocha choo mma. **12** Mgbe eze no na tebul ya, mmanu isi oma m tere sijuru ebe niile. **13** Onye m huru di m ka uda maá e kechiri n'akpa nke di n'etiti ara m abuo. **14** Onye m huru n'anya dirj m ka uyoko ukwu okoko henna nke sitere n'ogige ubi vainj En-Gedi. **15** N'ezie, i mara mma, onye m huru n'anya. Leenu ka i si maa mma! Anya gi dika nduru. **16** Onye m huru n'anya, i mara mma nwoke. E, i mara mma. Ebe ndina anyl dika ahijina ndu. **17** Ogidi nke ulo anyl bu osisi sida, ntuhie ya bukwa osisi fja.

2 Abụ m okoko osisi ohja nke Sharon, na okoko lili nke na-epu na ndagwurugwu. **2** E, dika okoko lili nke na-epu n'etiti ogwu, otu a ka omasirj m di n'etiti umu agbogho ndj ozo. **3** Onye m huru n'anya dika osisi apul, n'etiti osisi na-amj mkpuru n'ohja, mgbe e ji ya tunyere umu okorobja ndj ozo. O na-enye m obi uto ino n'okpuru ndo ya, mkpuru ya dikwa uto n'onu. **4** Ka o kporo m jee n'ulo oriri, ka okolofo ya n'ekpuchi m buru ihunanya. **5** Were mkpuru osisi a mkporo amikpo gbaa m ume; werekwa mkpuru osisi apul mee ka ahj m di ike, n'ihl na abụ m onye ihunanya mere ka ike gwusja. **6** Aka ekpe ya di n'okpuru isi m, aka nri ya na-ejik m. **7** Unu umu agbogho Jerusalem, eji m nne mgbada niile na nne ele ohja niile na-agba unu iyi sj: Unu akpotela maobu mee ka ihunanya teta, ruo mgbe o masirj ya. **8** Gee nti! Onye m huru n'anya! Lee ya ka o na-abja, na-amali elu n'elu ugwu niile,

na-amafekwa n'elu ugwu nta niile. **9** Onye m huru n'anya yiri mgbada, o yiri nwa ele. Lee ya ka o na-eguzo n'azu mgbidi anyl, o na-esikwa na oghereikuku na n'oghere di ya na-elebata anya. **10** Onye m huru n'anya gwaru m okwu sj m, "Bilie, onye ihe ya nato m uto, onye m mara mma, soro m. **11** Lee, oge oyi agafeela, udu mmiri agabigakwala. **12** Okoko osisi epuputala n'ala; oge eji agu egwu eruokwala, a na-anu abụ nduru n'ala anyl niile. **13** Mkpuru osisi fiig ebidola imiputa mkpuru ya nke mbu, isi osisi vainj na-amiputa okoko na-esiju ebe niile. Bilie, ma bja, omasirj m. Onye nke m mara mma! Bja ka i sooro m." **14** Nduru m no n'ogba nkume, n'ebe nzuzo nke akuku ugwu, gosi m ihu gi, mee ka m nu olu gi, n'ihl na olu gi di uto, ihu gi makwara mma. **15** Jidenu nkita ohja, umu nkita ohja niile na-emebiri anyl ubi, o buladi ubi vainj anyl na-agbawa okoko. **16** Onye m huru n'anya bu nke m, mu onwe m bukwa nke ya. O na-azu igwe aturu ya n'etiti okoko urodi, **17** tutu chi ututu aboo mgbe onyinyo niile na-agabigakwa. Tugharja, onye m huru n'anya, di ka mgbada maobu nwa ele nke no n'elu ugwu.

3 Achoro m onye m huru n'anya n'elu ihe ndina m n'abalj, ma ahughj m ya. Ebiliri m choo ya ma ahughj m ya. **2** Ugbu a, aga m ebili puo jeharja n'ama niile na n'okporozo niile nke obodo icho ya, m gachoghari onye m huru n'anya. Ya mere, achoro ya ma ahughj m ya. **3** Ndj nche na-eche obodo huru m, mgbe ha na-agahari n'obodo, ma ajuru m ha sj, "Biko, unu huru onye ahj m huru n'anya?" **4** O dighi anya mgbe m gafere ha, achotara m onye m huru n'anya, ejidesiri m ya ike, ahapughj m ya aka tutu m duta ya n'ulo nne m, n'ime ulo nwanj turu ime m. **5** Unu umu agbogho Jerusalem, eji m nne mgbada niile na nne ele ohja gbaa unu iyi sj, unu akpotela, maobu mee ka ihunanya teta ruo mgbe o masirj ya. **6** Onye bu nke a na-esi n'ozara na-abja dika anuru oku, nke tere mmanu maá na uda na-esi isi uto, uda nke ndj ahja na-ere? **7** Lee o bu ugbo Solomon. Iri mmadu isii ndj oka agha, ndj a maara aha ha karisja n'ala Izrel sokwa ya. **8** Ha niile ji mma agha; ha bu ndj a zuru nke oma ibu agha. Mma agha onye obula dikwa n'ukwu ya, idj njikere maka ihe egwu abalj. **9** Eze Solomon ruru onwe ya ugbo a nke o ji osisi sitere Lebanu ruo. **10** Ogidi ya ka o ji olaocha mee; ala ya bukwa olaedo. Ebe inodu odu ya ka e ji akwa odo odo kpaa, e ji ihunanya dozie ebe ime ya. Ndj inyom Jerusalem, **11** putanu, bja huru, unu umu agbogho Zayon, bianu ka unu hu Solomon bu eze; lee udi okpueze nne ya kpunyere ya n'isi, n'ubochi agbamakwukwo ya, n'ubochi obi uto na injuru onu ya.

4 Leenu ka i si maa mma, onye m huru n'anya, e, i mara mma! Anya gi abuo nke di n'azu akwa mkpuchi ihu gi di ka nduru. Agiri isi gi di ka igwe ewu nke na-arida n'akuku ugwu Gilead. **2** Eze gi di ka igwe aturu a ka kpachapuru aji ha ohuru, nke si n'ebe a sapuru ha ahj na-ariputa. Nke obula chi umu abuo, o dighikwa nke gba aka nwa n'etiti ha. **3** Egbugbere

onye gi abụọ dị ka oghe uhie. Onye gi di mma ile anya. Agba nti gi abụọ nke di n'ime akwa mkpuchi gi di ka pomegranet e kere abụọ. 4 Olu gi di ka ulo elu Devid, nke e wuziri nke oma. E konyere puku ota na ya, ha niile bu ota nke ndi oka n'agha. 5 Ara gi abụọ di ka umu mgbada abụọ, nke otu nne muru n'otu oge, ndi na-ata nri n'etiti okoko urodi. 6 Tutu chi ututu abo, tutu onyinyo agbalaga, aga m aga n'ugwu uda maá na n'ugwu insensi. 7 I mara mma nke ukwu, onye m huru n'anya, o dikwaghị ntupo obula di gi n'ahu. 8 Si na Lebanon soro m, nwunye m luru oheru. Si na Lebanon bja soro m; ridata site n'ugwu Amana, n'ugwu Senia, na n'ugwu Hemon, site n'ogba odum n'ugwu niile ebe agu bi. 9 I riela m obi, nwanne m nwanyi, nwunye oheru m, i riela m obi, i werela ile anya gi na ihe olu i yi rie obi m. 10 Lee ka ihunanya gi si di utu, nwanne m nwanyi, nwunye oheru m. Lee ka ihunanya gi si di mma nke ukwu karja mmanya, isisi utu nke mmanu otite gi na-esi isi oma karja mmanu uda obula. 11 Egbugbere onu gi di utu dika mmanu anu di, nwunye oheru m, mmiri ara ehi na mmanu anu di n'okpuru ire gi, isisi utu nke uwe gi na-esi ka Lebanon 12 Ubi a gbara ogige, ma gbachiekwa, ka nwanne m nwanyi, nwunye oheru bu. I bu isi iyi nke a gbara ogige, rachiekwa. 13 Ihe okuko di n'ime ogige gi bu pomegranet nwere ezi mkpuru di oke onuahja, nke nwere henna na naad, 14 naad na safron, kalamus na sinamon, na osisi nke ihe nsure oku na-esi isi utu, na uda maá, na aloos na uda kachasi mma di iche iche na-esi isi utu. 15 I bu isi iyi nke ubi a gbara ogige, olulu mmiri di ndu nke si na Lebanon asodata. 16 Teta n'ura gi ifufe si n'ugwu; bjakwa gi ifufe si na ndida, fekwasi ubi m a gbara ogige, ka isisi uda ya di utu fesaa ebe niile, ka onye m huru n'anya bja n'ubi ya a gbara ogige, ka o bja rie mkpuru di iche iche di n'ime ya nke di oke onuahja.

5 Abatala m n'ubi m a gbara ogige, nwanne m nwanyi, nwunye oheru m. Achikotala m maá ya na uda m, arachakwala m mmanu anu m na ugbugbo mmanu anu. Anukwala m mmiri ara ehi na mmanya m. Ndi Enyi Rie, nuokwa, unu ndi bu enyi; nujuo afo, unu ndi huru onwe unu n'anya. 2 A rahuru m ura, ma obi m mu anya. Gee nti, onye ahụ m huru n'anya na-aku aka n'ibo onu uto. "Megheere m uto, nwanne m nwanyi, onye m huru n'anya, nduru m, onye na-enweghi ntupo. Igirigi ezokwasila m n'isi, agiri isi m juputara na mmiri nke abali." 3 Eyipulari m uwe m. O bu m yirikwa ha ozo? Asaala m ukwu m, aga m eme ka ha ruo unyi ozo? 4 Onye m huru n'anya gbatiri aka ya imeghe uto, mgbe ahụ, obi m chosikwara ya ike. 5 Mu onwe m biliri imeghere onye m huru n'anya uto, ma aka m abuo juputakwara na mmanu maá, mmanu maá si na mkpishaka m niile na-atapusi, n'elu ihe mkpochi nke ibo. 6 Mgbe m megheere onye m huru n'anya uto, ma lee, o nokwaghị ya, o laala. Obi feburu m mgbe o pulara. Eleghariri m anya choo ya ma ahughị m ya ebe obula. Akporo m ya oku ma o zaghi. 7 Ndi nche huru m mgbe ha na-agaharị n'obodo, ha tiri

m ihe meruo m ahụ. Ndi nche mgbidi obodo napuru m akwa mkpuchi m. 8 Unu umu agboghọ Jerusalem, ana m agba unu iyi, o buru na unu ahụ onye m huru n'anya, gini ka unu ga-agwa ya? Gwa ya na abụ m onye ihunanya mere ka ike gwuchasia n'ahu. 9 Gi nwanyi kachasi mma, olee otu onye i huru n'anya si di mma karja ndi ozo? Olee otu onye i huru n'anya si di mma karja ndi ozo nke i ji enye anyi iwu di otu a? 10 Onye m huru n'anya chapuru achapu, di mma ile anya. O puru iche n'etiti puku ndi nwoke iri. 11 Isi ya dika olaedo a nuchara anucha, agiri isi ya na-eruda dika igu nkwi, na-ejikwa nji dika ugooma. 12 Anya ya abuo dika nduru no n'akuku mmiri iyi nke e jiri mmiri ara ehi sachaa, dika nkume di oke onuahja e doru n'ahiri. 13 Nti ya abuo di ka ihe ndina uda nke juputara na mmanu isi utu. Egbugbere onu ya di ka okoko urodi, nke na-agbusi mmanu maá. 14 Aka ya abuo di ka mkpara olaedo a kpuziri akpuzi, nke a hionyere nkume oke onuahja beril n'ime ya. Ahu ya na-akwo murumuru dika odu nke e ji nkume di oke onuahja safai choo mma. 15 Ogwe ukwu ya abuo di ka ogidi e ji nkume mabul kpuo, nke e ji olaedo a nuchara anucha toq ntola ha. Udidi ya di ka Lebanon, dika oke onu dika osisi sida ya. 16 Onu ya bu ihe tokarisiru utu n'onwe ya, ihe niile banyere ya di mma n'ile anya. Unu umu agboghọ Jerusalem, onye di otu a bu onye ahụ m huru n'anya, o bukwa enyi m.

6 Gi onye mara mma n'etiti ndi inyom, ebee ka onye i huru n'anya jere? Olee uto o sitere? Ka anyi soro gi choo ya. 2 O gara n'ubi ya a gbara ogige, n'ebe ihe ndina ya nke e fesara uda na-esi isi utu, ijeghari n'etiti okoko urodi, na ichikota okoko lili. 3 Abu m nke onye m huru n'anya, onye m huru n'anya bukwa nke m. O na-azu igwe aturu ya n'etiti okoko urodi. 4 Onye m huru n'anya, i mara mma dika Tjaza, i mara mma nke ukwu dika Jerusalem, i di ebube ka usuu ndi agha ji okoloto. I di mma ile anya dika Jerusalem; I di ka ndi agha bu okoloto. 5 Wepu anya gi n'ebe m no, n'ih na i jirila anya gi dota m. Agiri isi gi di ka igwe ewu nke naridata site n'ugwu Gilead. 6 Eze gi di ka igwe aturu nke si n'ebe a sapuru ha ahụ na-ariputa. Nke obula chi umu abuo, o dighikwa nke nwa ya furu efu n'etiti ha. 7 Agba nti gi abuo nke di n'ime akwa mkpuchi gi di ka pomegranet e kere abuo. 8 E nwere ike nwee iri eze nwanyi isii, na iri ndi iko nwanyi asato, na otutu umu agboghọ a na-apughị iguta onu, 9 ma gi onwe gi, nduru m, ezigbo m zuruoke, puru iche n'etiti ha niile. Naani otu nwanyi nne ya nwere, o masiri onye muru ya. Umu agboghọ hne ya kpofo ya onye a goziri agozi, ndi eze nwanyi na ndi iko nwanyi tooro ya. 10 Onye bu onye a, putara ihe dika chi obubo, nke mara mma dika onwa, na-enwu dika anyanwu, di ebube ka di usuu kpakpando na-aga n'ahiri n'ahiri? 11 Agara m n'ubi a gbara ogige ebe a kuru mkpuru osisi, ile ihe na-etoputa oheru na ndagwurugwu, ilekwa akwukwo ndu oheru ndi na-epuputa n'osisi vaini, na i mata ma n'osisi pomegranet o mara ifuru. 12 Tupu m mata ebe m no, agu nke mkpuruobi m adotala m tnye n'etiti

ugbo agha nke ndi eze ala m. **13** Laghachi azu, gi onye Shulam, laghachi azu; laghachi azu, e, laghachi azu ka anyi lee gi anya. Onye huru ibe ya n'anya Maka ginji ka unu ga-eji lee onye Shulam anya dika o bu ite egwu ndi Mahanaim?

7 Lee ka ukwu gi si di mma n'ime akpukpokwu gi ada nwa eze. Apata ukwu gi abuo di ezi mma dika nkume oke onuahia, oru aka nke ezigbo onye okwa nka. **2** Otubo gi mara mma dika iko nke a gbajuru mmnya. Ukwu gi di ka ukwu oka e ji okoko urodi gbaa gburugburu. **3** Ara gi abuo di ka umu mgbada abuo nke otu nne muru n'otu oge. **4** Olu gi guzo kwem di ka ulo elu e ji odu wuo. Anya gi abuo di ka odo mmiri Heshbon nke di n'akuku onu uzo ama Bat-Rabim. Imi gi mara mma di ka ulo elu Lebanon nke chere Damaskos ihu. **5** Isi gi guzo n'ahu gi ka ugwu Kamel. Agiri isi nke isi gi dikwa ogho odo odo. Ima mma nke agiri isi gi emela eze onye a dotara n'agha. **6** Lee ka i si maa mma nke ukwu, n'ezie, i mara mma. I dikwa utu nke ukwu, gi onye m huru n'anya. **7** I di ogologo dika osisi nkwi; ara gi abuo dikwa ka uyoko mkpuru osisi. **8** Ekwuru m si, "Aga m arigoro elu osisi nkwi ahu, jidekwa mkpuru ya aka." Ugbu a, ka ara gi abuo dikwa ka uyoko mkpuru vainji, ka isisi nke iku ume gi dikwa ka mkpuru osisi apul, **9** ka okpo onu gi dika mmnya makarisiri na mma. Onye a huru n'anya Ka mmnya ahu gbaadaa nwayo nye onye m huru n'anya, na-asoda nwayo n'elu egbugbere onu ya na eze ya. **10** Abu m nke onye ahu m huru n'anya, o bukwa m ka o choru. **11** Bia, onye m huru n'anya, ka anyi gaa n'ime obodo, ka anyi noo onodu abali n'obodo nta. **12** Ka anyi bilie ngwangwa n'isi ututu puo jee n'ubi lee ma osisi vainji ha amaala ifuru, ma okoko ya agbawaala, ma osisi pomegranet agbawaala okoko. N'ebe ahu ka m ga-egosi gi ihunanya m. **13** N'ebe ahu ka i ga-anu nu isi nke mandreki na-eweputa; mkpuru osisi niile na-atu utu ga-adikwa n'onu uzo anyi, ma ndi ohuru ma ndi ochie, n'ih i na edokotaala m ha maka onye m huru n'anya.

8 O, a sikwari na i bu nwanne m nwoke; nke otu nne muru mu na ya m gaara esutu gi onu mgbe anyi zutere n'okporozo ma o dikwagh i onye obula ga-eleda m anya. **2** Agaara m akporo gi baa n'ulo nne m, ka i nodu n'ebe ahu, n'ulo onye ziri m ihe. Agaara m enye gi mmnya e tinyere ihe na-esi isi utu, mmnya utu nke pomegranet. **3** Aka ekpe ya di n'okpuru isi m, aka nri ya na-ejiku m. **4** Unu umu agbogh Jerusalem, ana m agba unu iyi, unu agagh i akpote maobu mee ka ihunanya teta tupu ruo mgbe o masiri ya. **5** Onye bu onye a si n'ozara na-abia, onye na-adabere n'ahu onye o huru n'anya. Onye a huru n'anya N'okpuru osisi apul ka m kpotere gi; n'ebe ahu ka nne gi turu ime gi; n'ebe ahu ka o no muo gi. **6** Tukwas i dika mgbaaka ihe a kara n'obi, dika mgbaaka ihe a kara n'aka gi n'ih i na ihunanya di ike dika onwu, ekworo ya dikwa ike dika ala mmuo. O na-enwuputakwa dika oku na-ere ere, dika oku nke di ukwu. (Sheol h7585) **7**

Otu mmiri apughi imenyu ihunanya, osimiri niile enwekwagh ike iri ya. O buru na mmadu ga-enye aku niile nke ulo ya n'ih i ihunanya, a ga-eleda ya anya nke ukwu. **8** Anyi nwekwara otu nwanne nwanji nta ma o kpueghi ara. Gini ka anyi ga-emere nwanne anyi nwanji, n'ubochi a ga-abia ilu ya? **9** O buru na o bu mgbidi, anyi ga-ewukwas i ulo elu olaocha n'elu ya; ma o buru na o bu onu uzo, anyi ga-eji ibo e ji osisi sida wuo mechie ya, ichebe ya. **10** Abu m mgbidi, ara m abuo guzokwa dika ulo elu. Otu a ka m siri di n'anya ya dika onye na-ewetara ya afo ojuju. **11** Solomon nwere ubi vainji na Baal-Hamon, o nyefere ubi vainji ya n'aka ndi oru nlekota. Onye obula n'ime ha ga-eweta puku shekel olaocha maka mkpuru o na-amita. **12** Ma ubi vainji m bu nke aka m. Ana m enye ya onye m choru inye. Puku olaocha bu nke Solomon, ndi oru ubi ga-enwetakwa nari olaocha abuo. **13** Gi onye bi n'ubi a gbara ogige, gi na ndi enyi gi, kwere ka m nu olu gi. **14** Soro m ka anyi puo, onye m huru n'anya, bjakwute m dika mgbada, maobu dika nwa ele na-awughari n'elu ugwu ebe uda di ichie ichie na-esi isi utu juputara.

Aizaya

1 Ohụ Aizaya nwa Emọz, nke ọ hụrụ banyere Juda na Jerusalem n'oge ọchịchị Ụzaya, Jotam, Ehaz na Hezekaya, bụ ndị eze Juda. **2** Gee nti, gi eluigwe, gee nti, gi ụwa! N'ihị na Onyenwe anyị ekwuola okwu: "Azurụ m ụmuntakiri, ụlilita ha, ma ha enupula isi megide m. **3** Ehi maara onyenwe ya, inyinnya ibu makwaara ebe onyenwe ya na-anọ azụ ya nri, ma Izrel amaghị m, ndị m adighị aghotakwa." **4** Ahụhụ diri mba ndị mmehie, ndị ajọ omume riri ahụ, ụmụ ndị ajọ omume, ụmụ ndị nyefere onwe ha na mmerụ! Ha agbakwatala Onyenwe anyị azụ, ha eleliala Onye dị Nsọ nke Izrel, ha agbakwatala ya azụ ha. **5** Gini mere a ga-eji nọgide na-eti unu ihe? Gini mere unu ji nọgide na nnpụ isi? Lee ọnya juru unu isi, leekwa na ọria na-aria obi unu. **6** O nweghị akụkụ ahụ unu zuruoke, site n'ọbọ ụkwụ unu ruo n'opi isi unu; ọnya, na ntihia ahụ, na ọnya mmeru ahụ, juputara unu n'ahụ; e kechikwaghị ha, e tekwaghị ha mmanu. **7** Ala unu togboro n'efu, agbaakwala obodo unu oku. Ndị mbjarambia ewerechaala ihe di n'ubi unu n'ihu unu, ha emeela ka ọ togboro n'efu dika mgbe onye obia kpochapurụ ihe di n'ime ya. **8** Ada Zayon ka a hapurū dika ụlọ nche di n'ubi vaini, dika ụlọ nta di n'ubi kukumba, dika obodo ndi iro gbara gburugburu. **9** O buru na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile emeghi ka mmadu ole na ole fodu ndu n'ime anyi, anyi gara adi ka Sodom, anyi gaara adikwa ka Gomora. **10** Nurunu okwu Onyenwe anyi, unu ndi na-achi Sodom; geenu nti n'ozizi Chineke anyi, unu ndi Gomora. **11** "N'ihị gini ka unu ji na-achuru m otutu aja, gini ka ihe ndi a bu nye m?" ka Onyenwe anyi siri. "Afo ejula m n'aja nsure oku niile nke eji ebule na anumanu e mere ka ha gbaa abuba chuo; Obara oke ehi na nke umu aturu na mkpi adighi atokwa m utu. **12** Mgbe unu nabia ka ahụ unu n'ihu m, onye choro nke a n'aka unu? Kwusinu izoto ogige m. **13** Kwusi iweta onyinye niile na-enweghi isi. Ihe nsure oku na-esi isi utu unu buru m ihe aru. Mmemme onwa oheru, na nke ubochi izuikie, na nzukota unu niile, apughị m inagide mkpokota unu nke na-abaghị uru. **14** Mkpuruobi m kporo mmemme onwa oheru, na mmemme unu ndi ozo a kara aka asi. Ha buuru m ibu aru, ike agwakwala m ibu ha. **15** Mgbe unu na-agbasa aka unu n'ekpere, agaghị m aña unu nti; ọ buladi mgbe unu na-ekpe otutu ekpere, agaghị m aña nti." N'ihị na aka unu juputara n'obara! **16** Sachapurū onwe unu, dikwanu ocha. Wezuganu ajọ omume unu niile site n'ihu m; kwusinu ime ihe na-adighi mma. **17** Mutanu otu e si eme ihe ziri ezi; choonu ikpe ziri ezi, nyerenu ndi a na-emegbu aka. Werenu onodu nna n'ebe ndi na-enweghi nna no, ma kwuchitenu onu umu nwanyi di ha nwuru. **18** "Bianu ka anyi kparitaa uka," bu ihe Onyenwe anyi na-asi. "A sikwari na mmehie unu di ka uwe uhie, ha ga-adie ocha dika akummiri igwe, a sikwa na ha di uhie uhie dika oghe uhie, ha ga-adikwa ka aji anu ocha. **19** O buru na

unu ga-ekwenye, o buru na unu ga-erubere m isi, aga m eme ka unu nwee ezi ihe nke unu ga-eri n'ala a. **20** Ma o buru unu unu agu ma nupu isi, o bu mma agha ka a ga-eji gbuchapu unu." N'ihị na onu Onyenwe anyi ekwula ya. **21** Lee ka obodo ahụ kwesiri ntukwasị obi aghoala onye akwuna! O bu nke juputararị n'ikpe ziri ezi; ezi omume na-anbu n'ime ya, ma ugbu a, o buzi ndi ogbu mmadu. **22** Oloacha gi aghoala unyi, ezi mmanya gi aghoala nke a gwafere mmiri oke. **23** Ndi ndu gi niile bu ndi nnpu isi, ndi bukwa ndi enyi ndi ohi, onye obula n'ime ha huru iri ngari n'anya, na-agbasokwa onyinye. Ha adighi echebe ndi na-enweghi nna ikpe gbasara ndi inyom di ha nwuru adighi abia n'ihu ha. **24** N'ihị ya, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Onye di ike nke Izrel, kwubiri si, "Aga m abo obo megide ndi iro m, ime ka unu gharakwa inye m nsogbu ozo. **25** Aka m ga-abiakwasị unu. Aga m anucha unu dika e si anucha oiaedo, si otu a wepuchaa unyi niile di n'ime unu. **26** Emesja, aga m enye unu ndi na-ekpe ikpe ziri ezi. Ndi na-adu unu odu ga-abukwa ndi nwere uche dika ndi unu nwere na mbu. Ozo, a ga-akpo obodo unu Obodo Ezi Omume, Obodo kwesiri Ntukwasị Obi." **27** A ga-eji ikpe ziri ezi zoputa Zayon. O ga-ejikwa ezi omume zoputa ndi niile loghachikwutere ya. **28** Ma ndi mmehie niile na ndi niile na-enupu isi ka o ga-ala n'iyi; o ga-egbukwa ndi niile na-agbakwala Onyenwe anyi azu. **29** "Ihere ga-eme unu n'ihị osisi ook nsu ndi ahụ niile obi unu na-enwe anuri n'ime ha. Ihere ga-eme unu n'ihị ubi a gbara ogige ndi ahụ unu jiri aka unu horo. **30** Unu ga-ala n'iyi dika osisi ook na-akponwu akponwu maobu ka ubi a gbara ogige nke mmiri koru. **31** Onye kachasi ike n'etiti unu ga-ala n'iyi dika ahijia na-ere oku; oru ya ga-abu icheku oku nke ga-emenye oku ahụ ga-erepja unu. O dikwaghị onye puru imenyu ya."

2 Nke a bu ihe Aizaya nwa Emoz huru banyere Juda na Jerusalem. **2** N'ubochi ikpeazu, ugwu nke ulonso ukwu Onyenwe anyi, ga-abu nke eguzobere dika ugwu di elu karja ugwu niile, a ga-ebuli ya elu karja ugwu nta niile, mba niile di iche ihe ga-eruba n'ime ya dika iyi. **3** Otutu ndi mmadu ga-abia ma sikwa, "Bianu, ka anyi rigoro ugwu Onyenwe anyi, ka anyi gaa n'ulonso ukwu Chineke nke Jekob. O ga-akuziri anyi uzo ya niile, ka anyi nwe ike jee ije n'okporozo ya niile." Iwu ga-esi na Zayon puta, okwu Onyenwe anyi ga-esitekwa na Jerusalem puta. **4** O ga-ekpe ikpe n'etiti mba niile, doziekwa esemokwa di n'etiti ndi di iche ihe. Ha ga-akpugharikwa mma agha ha niile mee ka ha buru mma oge; kpugharikwa ube ha mee ya ka o ghoo mma ikwacha osisi. Mba obula agakwaghị ebuli mma agha megide mba ozo, maobu zuo onwe ha n'ihu agha ozo. **5** Unu ulo Jekob, bianu ka anyi na-agbaso ihè nke Onyenwe anyi anyi. **6** Gi, bu Onyenwe anyi, I gbakwatala ndi gi, bu ulo Jekob azu. N'ihị na ha juputara n'ikpere arusi nke si n'owuwa anyanwu. Ha na-ajukwa ase dika ndi Filistia. Ha na ndi na-ekpere arusi na-ejikokwa aka. **7** Ala ha juputara n'olocha na olaedo,

ha bara ɔba nke ukwu. Ala ha jupɔtara n'inyinya. Ugbɔ agha ha dijka ukwu. **8** Ala ha jupɔtara n'arɔsi, ha na-akpɔ isiala nye ihe ndi ahɔ ha ji aka ha kpɔ, ihe ndi ahɔ mkpɔsiaka ha kpurɔ. **9** N'ihɔ ya, a ga-eme ka mmadɔ burɔ ihe e wedara n'ala, meekwa ka mmadɔ niile burɔ ndi e wedara n'ala. Ya mere, agbagharala ha. **10** Gaanɔ n'ime nkume, zoonɔ n'ime ala n'ihɔ ihe egwu si n'ebe Onyenwe anyi, na n'ihɔ ima mma ebube nke idi ukwu ya. **11** Anya nke onye nganga ka a ga-eweda n'ala, mpako nke ndi mmadɔ ka a ga-ewedakwa n'ala. O bu naani Onyenwe anyi ka a ga-ebuli elu n'ubochi ahɔ. **12** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, nwere ubochi o kwadooro nye ndi mpako na ndi na-ebuli onwe ha elu, n'ihɔ na ihe niile e buliri elu (ka a ga-eweda n'ala), **13** nye osisi sida niile topuru ogologo ma maa mma nke Lebanon, na osisi oke niile nke Bashan, **14** nye ugwu ukwu niile nke di elu, na ugwu nta niile e buliri elu, **15** nye ulo elu niile, na mgbidi niile e wusiri ike, **16** nye ugbo mmiri niile e ji azu ahja, na ugbo mmiri ndi ozo niile buru ibu maa mma. **17** Onye nganga ka a ga-eweda n'ala, mpako nke ndi mmadɔ niile ka a ga-eweda n'ala. Naani Onyenwe anyi ka a ga-ebuli elu n'ubochi ahɔ. **18** A ga-ala arusi niile n'iyi, mee ka ha ghara idjika. **19** Ndi mmadɔ ga-agba oso gbaba n'onu di na nkume, na n'onu e gwuru n'ala, n'ihɔ egwu Onyenwe anyi, na n'ihɔ ima mma ebube nke idi ukwu ya, mgbe o ga-ebili iyogharɔ uwa. **20** N'ubochi ndi ahɔ, ha ga-atufusi arusi olaedo na nke olaocha ha kpuru, nke ha kpuru ma na-efe, hapuru ha umu oke, na umu usu. **21** Mgbe ahɔ, ha ga-ezo onwe ha n'oghere niile di n'oke nkume, na n'ime ogba niile nke oke nkume n'ihɔ jgbanarɔ iwe oku Onyenwe anyi, na ima mma ebube nke idi ukwu ya, mgbe o biliri iyogharɔ uwa. **22** Kwasi itukwasɔ mmadɔ efu obi. O nweghi ihe o bu karja naani nkuume ahɔ di ya n'ime, n'ihɔ ginj ka e ji agunye ya?

3 N'ihɔ na, lee, Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na-akwado isite na Jerusalem na Juda wezuga ihe mweta na ihe nkwado niile, ya na ihe oriri niile na mmiri onunu niile. **2** O ga-ewezugakwa ndi bu dike n'etiti ha, na onye agha, na onye ikpe, na onye amuma, na onye na-aju ase, na ndi okenye ha, **3** na onyeisi agha na-achɔ ndi agha iri ise, na onye a na-asopuru, na onye ndumodu, na onye oka maara oru, na onye nwere ezi mmuo nghota iko mmadɔ ibe ya ogwu. **4** "Aga m eme ka umu okorobia ghoo ndi ozi ha, meekwa ka umu na-ahu ara buru ndi ichi isi di n'aka ha." **5** Ndi mmadɔ ga-emeibu ihe ha, otu onye megide onye ozo, onye agbataobi megide onye agbataobi ibe ya. Umu okorobia ga-ebili megide ndi okenye, ndi a na-eleli ga-emeigide ndi a na-asopuru. **6** Otu nwoke ga-ejide nwanne ya nwoke n'ulo nna ya si ya, "I nwere akwa mgbochi, buru onyendu anyi; lekota mkpomkpo ebe a anya." **7** Ma o ga-azaghachi n'ubochi ahɔ si, "O nweghi ihe m puru ime. Enweghi m nri maobu akwa mgbochi n'ulo m. Emela m onyendu ndi a." **8** Lee na Jerusalem na-aso ngongo. Juda na-adakwa. N'ihɔ na ndi bi n'ime ya ekwujoala Onyenwe anyi. Ha na-

elejika, ma na-enupu isi n'ebube Onyenwe anyi. **9** Ihu ha na-egosi ihe ha bu. O na-eziputa ajo omume ha. Ha na-anya isi n'ime mmehie ha dija Sodom. Ihere adighikwa eme ha. Ahuhu ga-adiri ha, n'ihɔ na ha ejirila aka ha kpatara onwe ha ahuhu. **10** Zie ndi ezi omume niile ozi si ha, na ihe ga-agara ha nke oma, n'ihɔ na mkpuru sitere n'omume ha niile ka ha gae-ri. **11** Ma gwa ndi na-emebi iwu na ahuhu diri ha. Mbibi adakwasila ha! Ha ga-eketa oke ruoru ha, n'ihɔ ihe aka ha kpataara ha. **12** Umu okorobia na-emeibu ndi m, umu nwanany na-achikwa ha. Ndi m, lee na ndi na-achɔ unu na-eduhie unu uzo. Ha na-eme ka unu kpafuo; ha esitela n'ezɔ uzo wezuga unu. **13** Onyenwe anyi anyi ewerela onodu ya n'ulokpe; o na-eguzo ikpe ndi ya niile ikpe. **14** Onyenwe anyi na-aba n'ikpe megide ndi okenye na ndi ndu nke ndi ya niile. O bu unu bu ndi lara ubi vaji m n'iyi; ihe unu ji aka ike punara ndi ogbenye juputara n'ulo unu. **15** Gini mere unu ji azoja ndi m, "Gini mere unu ji si otu a na-egwepia ihu ndi ogbenye?" Otu a ka Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara. **16** Ozokwa, Onyenwe anyi kwuru si, "Ndi inyom Zayon bu ndi mpako. Ha ji olu e setiri eseti, na anya na-achogharɔ ndi ikom ha ga-aghogbuta na-ejegharɔ. Ha na-ejegharikwa na-arɔ mma na-ahogharikwa ukwu, na-emekwa ka ihe icho mma ola ukwu ha na-ada uda. **17** N'ihɔ ya, Onyenwe anyi ga-eme ka onya juputa n'isi ndi inyom Zayon, Onyenwe anyi ga-emekwa ka ha gharakwa inwe agiri isi n'isi ha." **18** N'ubochi ahɔ, Onyenwe anyi ga-anapu ha ihe icho mma ha niile, ma mgbaaka, ma ichafo igbado isi, ma ihe olu nke di n'udidi onwa ohuru, **19** ma olanti, ma mgbaaka, ma akwa e ji ekpuchi ihu, **20** ma akwa ha na-eyi n'isi, na ola ukwu, ma ihe ha na-eke n'ukwu, ma karama mmanu isi uto, ma ogwu di iche iche; **21** ma olaaka ha niile na ola imi ha niile, **22** ma uwe mmemme ha niile ma uwe mwada niile, ma akwa akwa mgbochi, ma akpa nta niile, **23** ma enyo ha niile, ma akwa ocha niile, ma okpu oma niile, ma mgbokwasɔ ha niile. **24** N'onodu uda oma, ha ga-esi ure ure; n'onodu ihe ike n'ukwu, ha ga-ekekwasɔ onwe ha eriri; n'onodu agiri isi e doziri edozi, ha agaghi enwe o buladi otu agiri isi; n'onodu akwa ocha, o bu akwa mkpe ka ha ga-eyi; n'onodu ima mma, anu ahɔ ha ga-achakposi. **25** Ndi ikom unu ka a ga-eji mma agha gbuo, ndi bu dike ka a ga-egbu n'agha. **26** Onu uzo ama niile nke Zayon gae-eti mkpu akwa ruokwa uju. O ga-atogboro n'efu. O ga-anodu n'ala.

4 N'oge ahɔ, ndi ikom ole na ole ga-afodu ndu. Nke a ga-eme ka ndi inyom asaa na-azo otu nwoke. Ha ga-abiakwute ya si ya "Kwere ka anyi niile buru ndi nwunye gi! Anyi ga-akpara onwe anyi nri, zura onwe anyi akwa. Naani kwere ka anyi na-aza aha gi, ka a ghara iko anyi onu." **2** N'ubochi ahɔ, Onyenwe anyi ga-eme ka Alaka Onyenwe anyi mabiga mma oke, ma nwekwa ebube di ukwu. Ndi foduru ndu n'izrel gae-nweta ihe ubi ga-enye ha onu, na nke gae-wetara ha

obi nganga na mmuò jnya isi. **3** Ndi ahapuru na Zayon, ndi nole na Jerusalem ka a ga-akpo ndi di nso, bu ndi ahụ niile e dere aha ha n'etiti ndi bi n'ime Jerusalem. **4** Onyenwe anyi ga-asachapu unyi niile nke ndi inyom Zayon, o ga-asachapukwa obara niile di na Jerusalem site na mmuò nke ikpe, na mmuò nke oku. **5** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi ga-ewuru ugwu Zayon niile na ndi niile zukoro n'ebe ahụ ndo ga-ekpuchi ha niile. Ihe o ga-eji mee ndo a bu igwe ojii na anwuru oku nke ga-adiri ha n'ehihie, na oku na-enwu enwu, nke ga-adiri ha n'abalị. Ebube ahụ ga-abu ihe mkpuchi nye ha. **6** O ga-aburu ha ebe mgbaba na ndo ime ka okpomoku nke ehiehie hapu ichagbu ha. O ga-abukwara ha ebe izere ndu, na ebe nzuzo puo n'oke ifufe na mmiri.

5 Aga m abụ abụ nye onye m huru n'anya, abụ banyere ubi vainj ya. Onye m huru n'anya nwere ubi ya n'elu ugwu nta nke bu ezi ala. **2** O gwuzere ya, wepusja okwute niile di n'ime ya, werekwa mkpuru vainj mara mma kuò n'ime ya. O wuru ulò nche n'etiti ya, sitekwa na nkume waputakwa ebe izocha mmanya. Emesja, o noduru chere oge owuwe ihe ubi. Mgbe oge ahụ ruru, o chopotara na n'onodu mkpuru vainj mara mma, o bu ndi joro njo miri. **3** "Ugbu a, ndi ikom Jerusalem na Juda, unu anula ihe mere. Kpebienu ikpe a di n'etiti mu na ubi vainj m. **4** Olee ihe ozo m gaara emere ya karja ihe m mere? Gini mere ubi vainj m ji mjarra m mkpuru joro njo n'onodu mkpuru na-atò uto? **5** Ugbu a, lee, ihe m na-aga ime ubi vainj m a. Aga m ewepu ihe mgbochi a gbara ya, hapu ya ka o ghoo ebe anu ulò na-ata nri. Aga m etida mgbidi ya hapu ya ka o buru ebe a na-azoto ukwu. **6** Agaghị m akwachakwa ya ozo. Agakwaghị m egwuru ya ala, aga m ahapu ya ka ogwu na uke too n'ime ya. Aga m enyekwa igwe ojii iwu ka mmiri ghara izokwasi ya ozo." **7** Ubi vainj nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu mba Izrel na ndi Juda, ha bu vainj ahụ nke n'atò obi ya uto. Ma o lere anya ikpe ziri ezi, ma ihe o huru bu iwusi obara. O lere anya ezi omume, ma ihe o nuru bu mkpu akwa ndi a na-emegbu emegbu. **8** Ahuhu diri unu ndi na-azukota ala ma ndi ozo ahughị ebe ha ga-ebi, unu ndi na-ewu ulò na-ewukwasị ulò n'ala buru ibu, ime ka o buru na-anani unu bi n'fwa. **9** Ma Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ekwuola ihe banyere unu, na onodu unu. Eji m nti m abuo nu mgbe o na-asị, "N'ezie, otutu ulò mara mma ga-atogboro n'efu, ulò ukwu mara mma ndi nwe ha agaghị anokwa. **10** Ubi vainj ahụ a ga-eji ehi abuo koo ubochi iri ga-eweputa naani ihe nwere ike iru galoonu mmanya isii, ma oka a koru, nke ruru akpa oka ato ga-amiputa ihe ruru otu akpa n'okara." **11** Ahuhu ga-adiri unu niile ndi na-ebili n'isi ututu igbaso mmanya. Ndi na-amugide anya abali tutu ruo mgbe ha nubigara mmanya oke. **12** Unu na-eji ubo akwara di iche iche na une, na ihe iti egwu na opi, na mmanya na-eme onwe unu obi uto n'oge mmemme oriri unu, ma unu na-eleli Onyenwe anyi anya; unu adighikwa asopuru akaoru ya. **13** N'ihia ya, ndi m ga-eje biri na mba ozo, n'ihia amaghị ihe; ndi okwa ha di elu ga-anwu n'ihia agu, ndi mmadu efu

ga-abu ndi akpiri ga-akpo nku n'ihia agu mmiri. **14** N'ihia ya, ala mmuò na-eme ka ochicho ya saa mbara, o na-asaghebigakwa onu ya oke; ndi ukwu na ndi nta bi n'ime ala a ka o ga-elo, nyere ndi na-emebiga mkpotu oke, na ndi na-egwuribiga egwu onu oke. **(Sheol h7585)** **15** N'ubochi ahụ, a ga-eweda n'ala ndi di elu, na ndi di ala, ndi mpako ka a ga-eweda n'ala. **16** Ma Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, nwee onodu dikarisiri elu, n'ihia ikpe ziri ezi ya, Chineke onye di nso na-egosikwa onwe ya na o di nso site n'ez omume ya. **17** Mgbe ahụ, umu aturu ga-akpa nri ha di ka o bu n'ozara ka ha no, ehi na anu ulò ga-akpa nri ha n'ulo ndi ogaranya niile e tikporo etikpo. **18** Ahuhu ga-adiri ndi ji aghughu na-adokpughari mmehie ha; ahuhu dikwara ndi na-adokpughari ajo omume ha dika udò eji adokpughari ugboala. **19** Nye ndi ahụ na-asị "Ka Chineke mee ngwa; ya ruo oru ya osiiso, ka anyi hu ya. Atumatu nke Onye nso nke Izrel, ka o biaruo nso, ka o puta ihè, ka anyi nwe ike mara ihe o zubere." **20** Ahuhu diri ndi na-akpo ihe ojo ezi ihe ndi na-akpokwa ezi ihe ihe ojo, ndi na-etinye ochichiri n'onodu ihè na ihè n'onodu ochichiri ndi na-etinye ihe di ilu n'onodu ihe uto, na ihe uto n'onodu ihe ilu. **21** Ahuhu ga-adiri ndi maara ihe n'anya nke onwe ha, ndi na-elekwa onwe ha anya na ha bu ndi nwere nghota. **22** Ahuhu ga-adiri ndi bu dike n'ihu mmanya, na ndi bukwa dimkpa n'igwakota mmanya, **23** ndi na-asị onye ikpe maara n'ikpe amaghị ya n'ihia inata ngari, ma wezuga ikpe ziri ezi site n'ebe onye aka ya di ocha no. **24** N'ihia ya, dika ire oku si erechapu ahijia oka, na dika ahijia kporo nku si ada n'ime oku na-enwu enwu, otu a ka mgborogwu ha ga-ere ure okoko ha ka ikuku ga-ebufu dika uzuzu; n'ihia na ha ajula iwu niile Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile nyere, leljakwa okwu nke Onye nso Izrel. **25** N'ihia nke a, iwe Onyenwe anyi di oku megide ndi ya; o setipuru aka ya na-etitu ha n'ala. Ugwu niile ga-ama jijiji, ozu ndi ahụ dika ihe na-abaghị uru n'okporoozo niile. Ma n'agbanyeghi ihe ndi a niile, iwe ya alaghachibeghi azu, aka ya ka setipukwara esetipu. **26** O ga-eweli okoloto nye mba niile di n'ebe di anya, o na-akpokota ndi niile no na nsotu uwa. Ma lee, ka ha na-abia, ha na-eme ngwa bia osiiso. **27** O dighi onye na-ada mba, o dikwaghị onye n'asu ngongo n'ime ha, o dighi onye n'atu oru ura maobu rahu ura, o dighi ihe ike n'ukwu ha nke topuru atopu o dighi ihe ikechi akpukpukwu nke do biri adobi. **28** Aku ha niile di nko, ekweela uta ha niile, ukwu inyinya di ka nkume oku, ukwu ugbo agha ha di ka oke ifufe. **29** Ha na-ebigbo dika odum, ha na-ebigbokwa dika umu odum; ha na-asu mgbe ha wukwasiri n'elu ihe ndogbu. Ha na-ejide ndi m, kpuru ha laa, o dikwaghị onye nnaputa ha nwere. **30** N'ubochi ahụ, ha ga-ebigbo n'elu ya dika mbigbo nke oke osimiri. A sikwa na mmadu elegide ala ahụ anya, o ga-ahụ na ochichiri na ihe mgbu, o buladi anyanwu ka igwe ojii ga-eme ka o gbaa ochichiri.

6 N'afọ ahụ, mgbe eze bụ Uzaya nwurụ, ahurū m Onyenwe anyị ka ọ nọ n'ocheeze ya dị oke elu. Onụ onụ ala uwe ya juputara ụlónsọ ukwu ya. **2** Ndi na-erughari n'elu ocheeze ya bụ ndi mmuọ ozi a na-akpọ seraf, ndi nwere nku isii. Ha ji nku ha abụọ kpuchie ihu ha; abụọ ka ha ji kpuchie ụkwụ ha, abụọ nke fọdurū ka ha ji na-efeghari. **3** Ha na-aburītara onwe ha abụ, sị, "Nsọ, Nsọ, Nsọ, ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile di. Uwa niile juputara n'ebube ya." **4** N'ihì ụda olu ha, onụ ụzọ na mgbidi ụlónsọ mara jijiji, ụlọ ahụ juputara n'anwurū ọkụ. **5** Etiri m mkpu akwa sị. "Ewo! Onye nwurū anwū ka m bụ, n'ihì na onye mmehie ka m bụ, egbugbere onụ m bụ egbugbere onụ ruru aru; ọ bụkwa n'etiti ndi egbugbere onụ ha ruru aru ka m bi. Ugbu a, ejirila m anya m hụ Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, onye bụ Eze ukwu ahụ!" **6** Mgbe ahụ, otu n'ime seraf ndi ahụ sitere n'ebe ọ nọ fekwute m, were mkpa guta otu icheku di ọkụ site n'ebe ichu aja. **7** O weere icheku ọkụ ahụ sotu m n'onu, sị m, "Ugbu a, a guola gi dika onye di ocha, n'ihì na icheku a emetula gi n'onu. A gbagharakwala gi mmehie gi niile." **8** Mgbe ahụ, anuru m olu Onyenwe anyi ka ọ na-aju. "Onye ka m ga-eziga? Onye ga-ejekwara anyi?" Asiri m, "Lee m, ziga m." **9** Ọ siri, "Gaa gwa ndi a sị, "'Na-anunu, ma unu aghotata, na-elenu anya ma unu ahula.'" **10** Mee ka obi ndi a maa abuba, dikwa aru, mee ka nti ha kpuchie, mechiekwa anya ha. Ma ọ bughị otu a, ha nwere ike jiji anya ha hụ ụzọ, jiri nti ha nū ihe, jirikwa obi ha ghotā, ma chigharia buru ndi a gworo." **11** Ma ekwuru m sị, "Onyenwe m, ọ bụ ruo ole mgbe?" Ọ zara, "Ọ bụ ruo mgbe obodo ha togboro n'efu, mgbe ọ na-adighi onye ga-afodu n'ime ya; mgbe ụlọ obibi ha niile ga-atogboro n'efu, mgbe e bibisiri ala ubi ha niile. **12** Ọ bụ ruo mgbe Onyenwe anyi zigara onye obula gaa ebe di anya, ala niile atogbokwara n'efu. **13** Ma ọ burukwa na otu ụzọ n'ime ụzọ iri n'ime ha niile afodu n'ala a, a ga-eme ka ọ laa n'iyi. Ma dika osisi terebint na osisi ook na-ahapu ogwe mgbe e gbujiri ha, ya mere mkpuru nsọ ahụ ga-abu ogwe osisi n'ala ahụ."

7 Mgbe Ehaz, nwa Jotam, nwa nwa Uzaya bụ eze na Juda, Rezin eze Aram, na Peka eze Izrel, nwa Remalaya, busoro Jerusalem agha. Ma ha emerighi ya; obodo ahụ guzosiri ike. **2** Ma mgbe e mesiri, ozi ruru ụlọ Devid nti sị, "Ndi Aram na Ifrem ejikọla onwe ha onu"; nke a mere ka ụlọeze, na obi ndi ọ na-achi maa jijiji, dika osisi di n'ohia si ama jijiji mgbe oke ifufe na-efe. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Ajzaya okwu sị ya, "Jekwuru Ehaz bụ eze. Mgbe i na-aga, kporo Shia-Jashub nwa gi nwoke. Unu ga-ahu Ehaz n'akukū Elu elu olulu odo mmiri nke di n'uzo ahụ gwara n'Ala osu akwa. **4** Gwa ya ka ọ ghara inye ndu ya nsogbu, ka ọ gharakwa itu egwu. Sị ya, 'Lezie anya, nọ juu, echegbula onwe ya banyere icheku ọkụ abụọ ahụ na-anu anyu. Atula egwu n'ihì iwe Rezin nwa Aram, na iwe Peka nwa Remalaya. **5** E, Aram, na Ifrem, na nwa nwoke Remalaya, agbaala izu ibuso

gi agha ila gi n'iyi. Ha ekwuola sị, **6** "Ka anyi wakpo Juda, ka anyi dowaa ya ma kee ya n'etiti onwe anyi, mee nwa Tabeel ka ọ buru eze ya." **7** Ma otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru, "'O gaghị adị ire! O gaghị emezukwa. **8** N'ihì isi obodo Aram bụ Damaskos. Onyeisi Damaskos bụ naanị Rezin. Ma tupu afọ iri isii na ise agafee a ga-etikpokwa Ifrem. **9** Isi obodo Ifrem bụ Sameria. Onyeisi Sameria bụ naanị nwa Remalaya. O buru na unu eguzosighi ike n'okwukwe unu, unu agaghị eguzo ma oli.'" **10** Ọ dighi anya, Onyenwe anyi ziri Ehaz ozi ndi a sị, **11** "Juo m bụ Onyenwe anyi Chineke gi, ka m meere gi ihe iribama nke ga-egosi gi na m ga-ebibi ndi iro gi niile dika m kwuru. Rjoo m ihe masiri gi, n'ebe di elu n'eluigwe maobu n'ebe kachasi omimi n'ujuwa.'" (Sheel h7585) **12** Ma Ehaz zara sị, "Mba, agaghari aru, agaghị m anwakwa Onyenwe anyi m otu a." **13** Ma Ajzaya siri, "Naanu nti unu ulo Devid. O bu na o zurughi unu ime ka ike gwu mmadu? Unu ga-emekwa ka ike gwu Chineke n'onwe ya? **14** Ya mere, Onyenwe anyi n'onwe ya ga-enye gi ihe iribama! Lee, nwaagboghohu ahụ na-amaghị nwoke ga-aturu ime, muo nwa nwoke. O ga-akpo aha ya Imanuel, nke putara, Chineke nonyeere anyi. **15** Mmiri ara ehi rahuru arahu na mmanu ahụ ka nwantakiri ahụ ga-eri mgbe ọ matara iju ihe ojo na ihoro ezi ihe. **16** Tupu a zulite nwantakiri ahụ imata ihoro ezi ihe na iju ajo ihe, ndi eze abuo ndi i na-atu egwu ha, ga-anwucha. **17** Onyenwe anyi ga-eme ka obubu onu di ukwu bjakwasị gi na obodo gi, na ezinaulo gi. Ihe egwu ga-adikwa, udi nke a na-ahubeghi mbu, site n'oge e kewapuru Ifrem site na Juda. Eze Asiria ga-edu ndi agha ya bia." **18** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-akpo iji site na nsotu Nail di n'Ijpt nakwa ahụ sitere n'ala Asiria. **19** Ha ga-abia n'igwe, bichie ndagwurugwu ala gi niile, na n'ogba nkume niile, na n'ohia ogwu ogwu niile, na n'ozara niile, na n'ezi ala niile. **20** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-eji aguba e gotara n'ofe osimiri, nke bu eze Asiria, kpuchapu unu agiri isi na aji ukwu, kpuchapukwa afonun unu niile. **21** N'ubochi ahụ, otu onye ga-edebe otu nwa ehi na ewu abuo ndu. **22** Onye obula kwa n'ala ahụ ga-eri mmiri ara ehi rahuru arahu, ya na mmanu ahụ, n'ihì na mmiri ara ehi ga-aba uba nke ukwu n'ala ahụ. **23** N'ubochi ahụ, ala obula nke nwere otu puku osisi vaini nke onahaju ya ruru otu puku shekel olocha ga-abu naanị ogwu na uke. **24** Ndi dinta ga-achiri aku na uta gaa n'ebe ahụ, n'ihì na uke na ogwu ga-ekpuchi ala ahụ. **25** Ma banyere ugwu eji ogu koo na mbu, i gaghị abakwa n'ebe ahụ ozo n'ihì egwu uke na ogwu; ha ga-abu ebe a na-atopu ehi na ebe aturu na-agbaghari.

8 Onyenwe anyi siri m, "Were otu mbadamba ihe di ukwu, were odee nke onye obula na-eji ede ihe dekwasi ya Maha-shalal-Hash-Baz. **2** Aga m akpobata Uraya onye nchujaja na Zekaraya nwa Jeberekaya dika ndi akaebe kwesiri ntukwasị obi." **3** Emesja, mu na nwunye m, bu onye amuma dinakoro, o tuuru ime, mporo m nwa nwoke. Ma Onyenwe anyi siri m, "Guo ya Maha-shalal-Hash-Baz. **4** N'ihì na tupu nwantakiri

ahụ etolite ikpọ nne maọbụ nna, eze ndị Asirja ga-ebuso Damaskos na Sameria agha, bukorokwa akụ ha niile.” **5** Onyenwe anyị gwakwara m okwu ọzọ si, **6** “N’ihi na ndị a ajula mmiri Shiloa nke ji nwayọọ na-asọ ma na-anūrī ọñụ n’ihi Rezin na nwa nwoke Remalaya, **7** ya mere, Onyenwe anyị na-aga iweta jiu mmiri nke osimiri Yufretis megide ha, bụ eze ndị Asirja ya na ebube ya niile. Ọ ga-erubiga oke, gafee uzo ya niile, ọ ga-erubiga ma tofeekwa ọnyị ya niile, **8** wusjakwa n’ala Juda niile. Ọ ga-erikpu ala Juda niile, ọ ga-agabiga, kpuchiekwa ọ bụladị n’olu ka ọ ga-eru. Nku ya ga-agbasa kpuchie obosara niile nke ala gi, O Imanuel.” **9** Tienụ mkpu agha unu mba dī iche iche, ma a ga-etipja unu. Geenu ntị unu mba niile dī ebe dī anya. Kwadoonu maka agha ma a ga-etipja unu. Kwadoonu maka agha ka e tipja unu. **10** Tụọny atumatụ unu ma a ga-ekposa ya. Weputan atumatụ unu ma ọ gaghị eguzo n’ihi na Chineke nonyere anyị. **11** Otu a ka Onyenwe anyị sirī m n’ike nke aka ya dī n’ahụ, ọ doro m aka na ntị ka m ghara ije ije n’uzo ndị nke a, na-asị: **12** “Adinyerela ha n’ihe niile ha na-ezube ime na nzuzo megide ọchichi; ka ihe ha na-atụ egwu hapu ibụ ihe ga-eme ka i tūọ egwu. **13** Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, ya ka unu ga-edo nsọ. Ya bụ onye unu kwesiri jtu ujo. Ya bụ onye unu ga-atu egwu ma jijiji. **14** Ọ ga-abukwa ebe nsọ; nye ulo Izrel na Juda, ọ ga-aghorọ ha nkume nke na-eme ka ndi mmadu sọ ngongo, oke nkume nke na-eme ka ha daa. Ọ ga-abukwara ndi Jerusalem igbudu na onya nke ha ga-adaba n’ime ya. **15** Otutu n’ime ha ga-asọ ngongo; ha ga-ada buru ndi e tiptara. Ha ga-abu ndi onya gama, na ndi a ga-anwude.” **16** Kechie ihe igba ama nke iwu a kpuchie ntuziaka Chineke nke oma n’etiti ndi na-eso uzo ya. **17** Aga m echere Onyenwe anyi, onye na-ezonari ulo Jekob ihu ya ugbu a. Aga m atukwasi obi m na ya. **18** Lee mu onwe m, na umu ndi Onyenwe anyi nyere m. Anyi bu ihe iribama na ihe jii cheta ihe nye ndi Izrel site na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye na-ebi n’ugwu Zayon. **19** Mgbe onye obula sirj unu, jutanu ndi na-aju mmuo ojoo ase na ndi dibja afa ihe, bu ndi na-ekwu okwu n’olu di nta nke mmadu na-adighi anu nke oma na ndi na-atamu atamu, ndi mmadu o gaghịaju Chineke ha ase? Ọ bu n’ihi gini ka eji juta ndi nwuru anwu ase n’ihi ndi di ndu? **20** Lezienụ okwu ntuziaka na nke ido aka na ntị Chineke anya. Ọ buru na ozi ha dī iche na nke a, o gosiri na ha enweghị ihè maọbụ eziokwu obula n’ime ha. **21** Ndi a ga-awaghari n’ala a niile. Aguu ga-agu ha, ha ga-adakwa mba. N’onodu oke aguu nke ga-agu ha, iwe di ukwu ga-ewe ha, mee ka ha lelie anya ha n’elu, kochaa eze ha, na Chineke ha. **22** Mgbe ahụ, ọ buru na ha eledata anya ha n’ala ọ bu naani oke nsogbu na oke ihe mgbu ka ha ga-ahụ. Ha ga-ahukwa oke ihe egwu na ochichiri. Uzo mgbapu agaghị adikwara ha n’oge nsogbu a. A ga-achubanye ha n’ime ochichiri.

9 Ma otu obula o siri di, oge ahuhu na ochichiri na iru uju ahu agaghị adigide nye ndi ahụ no na nkpa.

N’ihi na n’oge gara aga, o mere ka e lelia ala Zebulon na ala Naftali anyia, ma n’oge di n’ihu, ọ ga-eme ka a asopuru Galili nke mba niile, nke di n’akuku osimiri, n’ofe Jodan. **2** Ndi no na-agaghari n’ochichiri ahula ihè di ukwu; ndi ahụ bi n’ala nke onyinyo onwu ka ihè nwukwasiri. **3** Meela ka mba ahụ baa uba diri ukwu, mee ka onu ha dikwa ukwu, ha na-enwe onu n’ihu gi, dika onu nke ndi oru ubi n’oge owuwe ihe ubi, dika ndi agha na-eteghari egwu onu mgbe ha na-ekesa ihe a kwatara n’agha. **4** N’ihi na dika n’ubochi nke Midia, i gbajisiela ibu arọ niile e bokwasiri ha, ihe mgbochi nke di n’ubu ha, nke bu mkpara ndi na-akpagbu ha. **5** N’ihi na akpukpokwu nke ndi agha na-eyi, na uwe agha nke obara mechuru, ha ga-abu ihe a ga-agba oku, ha ga-abu ihe ndi ga-eme ka oku ree nke oma. **6** N’ihi na amuorala anyi otu nwa, e nyekwala anyi otu nwa nwoke. Ọ ga-abukwa onye ga-achi anyi. Ndi a ga-abu aha ya, Onye Ndumodu di Ebube, Chineke bu dike, Nna nke mgbe ebighi ebi, Eze Udo. **7** Alaeze ya ga-aba uba, ochichi eze ya ga-abu n’onodu udo nke na-enweghi ogwugwu. Ọ bu n’ocheeze David ka ọ ga-anokwasị, chikwa n’alaeze ya. Ọ ga-eme ka alaeze ahụ guzowie ike; ọ bukwa ikpe ziri ezi na ezi omume ka ọ ga-eji chja site n’oge ahụ ruo mgbe ebighi ebi. Inu oku nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-emezukwa nke a. **8** Onyenwe anyi eziala ozi megide Jekob ọ ga-adakwasikwa Izrel. **9** Ndi ahụ niile ga-amatakwa ya, Ifrem na ndi bi na Sameria ga-amatakwa bu ndi na-eji nganga na mpako na-ekwu si, **10** “Nkume brik ndi ahụ adakposiala ma anyi ga-eji nkume a waziri awazi wughachi ha; ọ bu ezie na e gbutusiala osisi sikamo niile anyi ji wuo ulo anyi, ma anyi ga-eji osisi oma sida dochie ha.” **11** Ma Onyenwe anyi a kpaliela ndi iro Rezin ka ha bilie megide ha, ọ kwaliakwala ndi iro ha. **12** Ndi Aram sitere n’owuwa anyanwu, na ndi Filistia sitere n’odida anyanwu ha e werela onu ghere oghe richapu Izrel. Ma n’agbanyeghi ihe ndi a niile, iwe ya alaghachibeghi azu, aka ya ka setipukwara esetipu. **13** Ma ọ bu ezie na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ataala ha ahuhu di otu a, ndi Izrel echegharibeghi, ha aloghachikwutebeghi ya. **14** N’ihi ya, n’otu ubochi, Onyenwe anyi ga-ebibi ndisi Izrel na ndi odudu, ọ ga-ebibikwa alaka nkwi na osisi achara niile. **15** Ndi okenyena ndi a maara aha ha bu ndisi ha, ndi amuma ugha bu odudu ha. **16** N’ihi na ndi ndu nke ndi ya eduhiela ha; ndi na-ezi ha uzo emeela ka ha kpafuo. **17** Ya mere, Onyenwe anyi agaghị enwe mmasi n’umu okorobia ahụ, ọ gaghị enwekwa obi ebere n’ebe umu ndi na-enweghi mma maobu n’ebe umu nwanji na-enweghi di no, n’ihi na onye obula n’ime ha adighi asopuru Chineke, burukwa ndi ajo omume, onu onye obula na-ekwu ihe nzuzu. Ma n’agbanyeghi ihe ndi a niile, iwe ya alaghachibeghi azu, aka ya ka setipukwara esetipu. **18** N’ezie, ajo omume na-ere di ka oku: ọ narepia ogwu na uke, ọ na-emekwa ka oke ohia nwuru oku, mee ka anwuru oku si na ya rigoruo na mbara eluigwe. **19** N’ihi iwe ahụ Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ewe, ahuhu ọ ga-enye ga-adi ka oku

na-ere ere; o ga-erepja ala ahụ niile na ndị bi n'ime ya; o dikwaghị onye ga-azọputa ibe ya. **20** N'ala ahụ niile, ma n'aka nri ma n'aka ekpe, onye ọbụla ga-agbali ịdọtara onwe ya ihe oriri. Ha ga-eri ma afọ agaghị eju ha; n'ezie, ha ga-eri ọ bụladị anụ ahụ ụmụ nke aka ha. **21** Ndị Manase ga-aluso ndị Ifrem ọgụ, ndị Ifrem ga-alusokwa ndị Manase ọgụ. Ha abụọ kwa ga-ejikọta aka aluso Juda ọgụ. Ma n'agbanyeghị ihe ndị a niile, iwe ya alaghachibeghị azụ. Aka ya ka setipụkwara esetipụ.

10 Ahụhụ na-adirị ndị niile na-atupụta iwu na-ezighị ezi; ndị niile na-atupụta iwu mmegbu, **2** jji napụ ndị ogbenye ihe ruru ha nakwa inapụ ndị m a na-emegbu emegbu ikpe ziri ezi, na-emekwa ka ụmụ nwan'y di ha nwurū burū anụ oriri ha na izunara ụmụ na-enweghị nne na nna ihe ha nwere. **3** Gịnị ka unu ga-eme n'ubochi m ga-abja ileta unu? Gịnị ka unu ga-eme n'ubochi m ga-eweta ịla n'iyi, nke ga-esi n'ebe dī anya b'ara unu? Onye ka unu ga-agbakwuru maka enyemaka? O bụ ebe ka unu ga-ahapụ akụ unu niile? **4** Mba, o dighi ihe ga-afodu; karja na a ga-egbu unu n'ihu ọgụ, maobu dokpuru unu dika ndi mkporo. Ma n'agbanyeghị ihe ndi a niile, iwe ya alaghachibeghị azu, aka ya ka setipukwara esetipu. **5** "Ahuhu ga-adiri Asirja onye bu mkpara nke iwe m. N'aka ya ka mkpo nke onuma m di. **6** Ana m ezipu ya imegide mba a na-amaghi Chineke, m na-eziga ya imegide ndi na-akpasu m iwe, ka ha kwakoro ihe nkwa n'agha ha, punakwara ha ufodu n'ike, nakwa izoto ndi ha niile n'ala dika apiti nke okporozo. **7** Ma o bughị ihe a ka o zubere, nke a abughị ihe o na-eche n'obi ya; o zubere ịla ndi m n'iyi, na ibibi otutu mba di iche iche. **8** O sirj, 'Ndi ochiagha m niile ha abughị ndi eze?' **9** 'Onodu Kalno o dighi ka nke Kakemish? Hamat o dighi ka Apad; Sameria o dighikwa ka Damaskos? **10** Dika aka m si chikotara alaeze di iche iche nke otutu arusi, alaeze di iche iche nke arusi apiri api ha kariri nke Jerusalem na Sameria. **11** O bu na m agaghi emekwa Jerusalem na arusi ya niile apiri api dika m mere Sameria na arusi ya niile?' **12** Mgbe Onyenwe anyi rusiri oru ya niile megide ugwu Zayon na Jerusalem, o ga-asi, "Aga m ata eze ndi Asirja ahuhu n'ih nganga nke obi ha, na inya isi nke anyi mpako ya. **13** N'ih na o na-asj, "O bu site n'ike aka m, ka m ji mee nke a, o bukwa na amamihe m, n'ih na m nwere nghota. Ewezugara m oke ala mba niile di iche iche, apunara m ha akụ ha niile; dika onye di ike, e wedara m ndi eze ha niile n'okpuru m. **14** Dika mmadu si agbatị aka n'ime akwu nnu, otu a ka m chikotara akunba mba di iche iche, dika mmadu si achikotara akwa ahapuru ahapu, otu a ka m chikotara mba uwa niile; O dighi onye meghariri otu nku, maobu saghee onu ya ime mkpotu!" **15** Anyuik o ga-anya isi si na ya di ukwu karja onye na-eji ya awa nku, ka o bu mma nkwo, o ga-aja onwe ya karja onye na-eji ya akpowa ihe? Dika a ga-asi na okporo igwe ga-ebuli onye na-eweli ya elu, maobu mkpo o ga-efeghari onye na-abughị osisi. **16** N'ih ya, Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-ezitere ndi agha gi mara abuba ihe

otiti; o ga-akwanye oku n'okpuru ihe ngosiputa nke idi ebube ya dika ire oku nke na-ere ere. **17** l'he nke Izrel, ga-agho oku, Onye nso ha, ga-aghokwa ire oku nke ga-ala ihe niile n'iyi. N'otu abali ka o ga-erechapu ogwu niile na uke niile oku. **18** A ga-ala ima mma nke oke ohja ya na ala ya na-ami ezi mkpuru n'iyi kpmkpam, dika mgbe orja na-ala mmadu n'iyi. **19** Naani osisi ole na ole ga-afodu, ha ga-adi ntakiri ruo na nwantakiri nwere ike guo ha onu. **20** N'ubochi ahụ, ndi foduru n'ala Izrel, na ndi foduru ndu n'ulo Jekob, agaghikwa adabere n'onye ahụ tidara ha, kama ha ga-adabere naani na Onyenwe anyi, Onye nso nke Izrel. **21** Ndi foduru ga-aloghachi, bu ndi Nke Jekob foduru ga-aloghachikwute Chineke di ukwu. **22** O bu ezie na ndi gi Izrel di ukwu dika aja di n'akuku osimiri, o bu naani mmadu ole na ole ga-aloghachi. A kabiela ịla n'iyi, nke di oke ukwu ya na ezi omume. **23** E, Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ekpebiela na o ga-ebili ala ahụ niile. **24** Ya mere, ihe a ka Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, sirj, "Unu ndi m, ndi bi na Zayon, unu atukwala ndi Asirja egwu bu ndi na-eti unu mkpara igwe, na-ewelikwa mkpo megide unu dika ndi Ijpt mere. **25** N'oge na-adighi anya, iwe m ga-adaju n'ebe unu no, ma o ga-ebili megide ha, laakwa ha n'iyi." **26** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-eji utari tie ha ihe dika o sirj tie ndi Midia ihe na nkume Oreb. O ga-eweli mkpanaka ya n'elu oke osimiri, o ga-eweli ya dika o mere n'Ijpt. **27** N'ubochi ahụ, aga m eme ka unu nwere onwe unu site n'ebe ndi Asirja no. Udọ igwe ha kenyerere unu n'olu ka m ga-adobisi, wezuga ibu arọ unu. **28** Ha erutela Ayiat; ugbu a, ha no na Migron. Ha na-edokota ngwa agha ha na Mikdash. **29** Lee ka ha na-agabiga uzo warawara; ha ekpebiela ino onodu abali na Geba! Ndi Rema na-ama jijiji, obodo Gibea nke bu obodo Sol agbapula oso ndu. **30** Tienu mkpu akwa unu ada Galim, geenu nti unu ndi Laisha! Leenu ihe na-adanyere gi, gi Anatot! **31** Lee na Madmena no n'oso, ndi Gebim na-ezo onwe ha. **32** Ndi iro akwusila n'obodo Nob taa; ha na-atu ugwu Zayon na Jerusalem aka, na-ekwere ya n'isi. **33** Lee Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-eji oke ike gbutuo ngalaba osisi niile. O ga-egbutukwa osisi ndi di elu, meekwa ka ndi toro ogologo di ala. **34** Ya onwe ya ga-egbutu ha niile ka e si eji anyuik egbutu osisi di n'oke ohja. Lebanon ga-adakwa n'ihu Onye ahụ di ike dika osisi di n'oke ohja si ada.

11 Ome ga-epuputa site n'ogwe osisi Jesi; otu Alaka ga-esitekwa na mgborogwu ya tolite ga-amikwa mkpuru. **2** Mmuo Onyenwe anyi ga-enwekwa onodu n'ime ya, inye ya Mmuo amamihe na Mmuo nghota, Mmuo ndumodu na ike, Mmuo ihe omuma na nke itu egwu Onyenwe anyi. **3** Ihe ga-amasj ya bu egwu Onyenwe anyi. O gaghị ekpe ikpe site naanị n'ih o ji anya ya abuo hu, maobu gbuibe ikpe site naanị n'ih o nuru na nti ya. **4** Kama o bu ezi omume ka o ga-eji kpee ndi ogbenye ikpe; o bukwa ikpe ziri ezi ka o ga-ekpere

ndị na-adighị ike nke ụwa. Okwu onụ ka ọ ga-eji nye ndị mmadụ ahụhụ, ọ bụ okwu onụ ka ọ ga-eji maa ndị ajo omume ikpe onwụ. **5** Ezi omume ya ga-adị ka ihe ike n'ume, ma ikwesi ntụkwasị obi ga-abụ ihe okike ukwu ya. **6** N'ubochị ahụ, nkjta ohia na nwa aturụ ga-ebiko n'udo; agụ na nwa ewu ga-amakpukokwa. Nwa ehi na umụ odum na nwa inyinyina mara abuba ga-anokotakwa, ọ bụkwa nwantakiri ga-na-edughari ha. **7** Nne ehi na anụ ohia bja ga-atakwakwa ahụhụ n'otu ebe, umụ ha ga-amakpukokwa n'udo n'otu ebe. Odum ga-atakwa ahijia dika ehi. **8** Umuntakiri gae-gwughari egwu n'akuku onụ ajuala; nwantakiri ga-etinyekwa aka n'akwu ibi. **9** Ha agaghị eme ihe mmeru maobu bibikwa ihe, n'elu ugwu nsọ m niile. N'ih na ụwa niile ga-eguputa na ihe omuma nke Onyenwe anyi dika mmiri si ekpuchi oke osimiri. **10** N'ubochi ahụ, mgborogwu Jesi ga-eguzo ka okoloto nye ndi di iche iche. Mba niile ga-abiakwute ya; ebe izuike ya ga-eguputakwa n'ebube. **11** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-esetikwa aka nke ugboro abu inwetaghachiri onwe ya ndi ya foduru site na Asiria, sitekwa na ndia Ijpt, sitekwa na Mgbago Ijpt, sitekwa na Kush, sitekwa na Elam, sitekwa na Babilon, bu Shajna, sitekwa na Hamat na obodo niile di n'ala niile osimiri gbara gburugburu. **12** O ga-ebuliri mba niile okoloto o ga-akpoghachite umu Izrel achupuru achupu, o ga-esite na nsotu anọ nke ụwa kpokota ndi Juda niile site n'ebe a chusarị ha. **13** Ekwo Irem ga-akwusi, a ga-ebipụ ndi iro Juda. N'ikepeazu, ekwo ahụ nke di n'etiti Izrel na Juda ga-akwusi; ha agaghị alusokwa onwe ha ogu ozo. **14** Ha ga-ejikota aka ha buso ndi Filistia nọ n'akuku odida anyanwu ala ha agha; ha ga-ebusokwa ndi bichiri n'akuku owuwa anyanwu ala ahụ agha. Ha ga-emerị ndi Edom na Moab. Ndi Amon ga-erubekwara ha isi. **15** Onyenwe anyi ga-eme ka warawara onu osimiri Ijpt taa. O ga-eji ifufe siri ike, nke na-ekpo oku mikoro mmiri di n'osimiri Yufretis. O ga-ekewa ya ka o buru isi iyi asaa, nke mmadu nwere ike iji ukwu gafee. **16** O ga-esite n'Asiria kpawaa uzu n'ih ndi ya foduru n'ebe ahụ, dika o si meere ndi Izrel n'oge gara aga, mgbe ha si n'Ijpt na-alota.

12 N'ubochi ahụ, i ga-ekwu si, "Aga m eto gi Onyenwe anyi. O bu ezie na i wesara m iwe, ma ugbu a, iwe gi adajuola; i kasikwara m obi. **2** N'ezie, Chineke bu onye nzoputa m; aga m atukwasị ya obi, ujo agaghị atukwa m. Onyenwe anyi, Onyenwe anyi ya onwe ya, bu ike m burukwa abụ m, o ghorola m onye nzoputa." **3** I ga-eji onu doru mmiri site n'olulu mmiri nke nzoputa. **4** N'ubochi ahụ, i ga-ekwukwa si, "Nyenụ Onyenwe anyi otuto, Kwuputakwa aha ya; meenu ka amata n'etiti mba niile ihe niile o ruru; kwusaanụ na aha ya bu ihe e buliri elu. **5** Bikuonu Onyenwe anyi abụ, n'ih na o meela oke ihe di ebube. Meekwanu ka ụwa niile mara ihe o ruru. **6** Ka ndi niile bi na Zayon tie mkpu onu, bukwa abu. N'ih na Onye nsọ nke Izrel. di ukwu, e, o di ike nke ukwu, bu Onye ahụ na-ebi n'etiti unu."

13 Nke a bu amuma megide Babilon nke Aizaya nwa Emoz huru. **2** Welienu okoloto agha n'elu ugwu togboro n'efu. Kpokuonu ndi agha. Feerenu ha aka, ka ha site n'onu uzu ama nke ndi a maara aha ha bata n'ime obodo ukwu ahụ na-anya isi. **3** Enyela m ndi m kwadoro maka agha iwu; akpoola m ndi oka agha m oku, bu ndi na-anuri onu na mmeri m, ka ha gosiputa oke iwe m. E, ndi m kporo bu ndi ahụ na-anuri onu ihu na m meriri ndi iro m. **4** Gee ntị nuru uzu na-ada n'ugwu niile; gee ntị nuru uzu yiri uzu nke igwe mmadu na-eme. Gee ntị nuru mkpotu na-ada n'etiti alaeze di iche iche. Dika mkpotu na-eme mgbe otutu mba na-ezukota n'otu ebe. O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-achikota ndi agha ya n'ih ibu agha. **5** Ha si n'obodo di iche iche, nke di anya na nke di na nsotu ụwa na-abia. Ha bu ngwa agha na-egosi oke iwe Onyenwe anyi na-abia imebi ala ahụ niile. **6** Kwasienu akwa ike n'ih na ubochi Onyenwe anyi di nso, ubochi ahụ oke mbibi ga-esi n'aka Onye puru ime ihe niile bjaara unu. **7** N'ih nke a, aka ndi mmadu ga-ada mba, obi galokwa ndi mmadu mmiri. **8** Ha ga-ama jijiji n'ih oke egwu. Ahu mgbu ga-abiakwasị ha mee ka ha suo ude dika nwanji ime na-eme. Ha ga-elerita onwe ha anya n'onodu mgbagwoju anya, ha agaghị amakwa ihe ha ga-eme. Onodu di otu a ga-aputa ihe n'ihu ha. **9** N'ih na lee, ubochi Onyenwe anyi na-abia, ubochi nke obi ebere na-agaghị adikwa, ubochi iwe na oke onuma. A ga-ekpochapu ala ahụ, ya na ndi mmehie niile di n'ime ya. **10** N'ih na kpakpando niile nke eluigwe na kpakpando ndi ozo gbara ha gburugburu agaghị egosiputa ihè ha. Anyanwu ga-agba ochichiri n'owuwa ya onwa agakwaghị enye ihè ya. **11** Aga m ata ụwa ahuhu n'ih mmehie ya, taakwa ndi na-emebi iwu ahuhu n'ih mmehie ha. Inya isi nke onye mpako ka m ga-egwepia, ya na nganga onye na-adighi eme ebere. **12** Aga m eme ka mmadu di uko karja olaedo a nuchara anucha, ha ga-ako uko karja olaedo si Ofia. **13** N'ih na m ga-eme ka eluigwe maa jijiji, meekwa ka e wezuga ụwa site n'onodu ya, n'ih oke iwe ga-ewe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. Ha gaezuru n'ubochi ahụ o ga-eguputa oke iwe ya di oku. **14** O ga-erukwa na onye obula n'ime ha ga-eche ihu ya n'uzu gawara ebe ndi ya no. Ha ga-agbarakwa oso laghachi n'ala nke aka ha dika mgbada na-agbanari ndi na-achu nta, maobu umu aturu ndi na-enweghi onye na-azu ha. **15** Onye obula e jidere n'ime ha ka a ga-amapu afu, onye obula nke e jidere ka a ga-eji mma agha gbuo. **16** A ga-etipia umu ha na-anu ara n'ihu ha; a ga-anapu ha ulo ha, merukwaa ndi nwunye ha. **17** N'ih na lee, aga m eme ka ndi Midia puo imegide ha; o dikwaghị olaedo maobu olaocha ha puru iji megharja ha anya. **18** Ha ga-eji uta ha gbatusaja umu okorobia; ha agaghị emekwara umuntakiri ebere, maobu gosi umu na-etoputa etoputa obi ebere. **19** Babilon, bu ola mma nke alaeze niile, ima mma na ebube ndi Kaldia, mgbe Chineke ga-akwatu ya o ga-adị ka Sodom na Gomora. **20** O gaghị abu ebe obi ozo ruo mgbe ebighi

ebi. Site n'otu oḡbo ruo n'oḡbo ozo ndi mmadu agaghi ebi n'ime ya. O dighi onye Arebia na-ejeghari ejeghari ga-ama ulo ikwu ya n'ime ya; ndi ozuzi aturu agaghi ekwe ka aturu ha makpuru n'ebe ahụ. **21** O ga-abu ebe obibi nye anu ohia niile bi n'ozara. Ulo di n'ebe ahụ ga-abukwa ebe obibi nye nkita ohia, na ikwighikwighi, n'ebe ahụ kwa ka umu mkpi ohia ga na-awughari. **22** A ga-anukwa uda akwa anu ohia, na igbo uja nkita ohia n'ime ulo ha niile e wusiri ike. Nkita ohia ga-ebikwa n'ime ulo oma niile di n'ebe ahụ. Lee na oge ha ji emezu adila nso, a gaghi emekwa ka oge imezu ihe ndi a di anya.

14 Ma Onyenwe anyi ga-emekwara Jekob ebere; o ga-ahoputakwa ndi Izrel ozo, meekwa ka ha loghachi bja biri n'ala nke aka ha. Otutu ndi obia di iche iche ga-adinyere ha, soro ezinaulo Jekob bikotaa onu. **2** Mba di iche iche ga-enyere ha aka loghachi n'ala ha, nke Onyenwe anyi nyere ha. Mba ndi a ga-aghokwa ndi di n'okpuru umu Izrel, ghokwara ha ndi ohu nwoke na nwanyi. Umu Izrel ga-adotakwa n'agha ndi ahụ dotara ha n'agha na mbu, ma chiakwa ndi ahụ kpagburu ha n'oge gara aga. **3** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-eme ka i puo site n'ihe mgbu na ihe mwute, sitakwa na ndogbu onwe unu n'oru nke ibu ohu unu wetaara onwe unu, **4** unu ga-achi eze Babilon ochi si ya, Leenu gi. Ahaa, lee ka i si daa gi onye na-emegbu ndi mmadu. Lee ka ikpa ike gi si gwusila! **5** N'ih na Onyenwe anyi anyajiel mpara ndi na-eme ajo ihe, meekwa ka mpara ndi na-achi ach, **6** nke sitere n'iwetidasia ndi mmadu na-esepughị aka n'iti ha ihe, nke ji nrubiga oke nke iwe ya megbuo mba di iche iche ya na oke mmekpa ahụ na-enweghi nkwasị. **7** Uwa niile adaala ju, ha enwekwaala izuikwe, ha na-etipu olu ibu abu. **8** O buladi osisi junipa na osisi sida niile nke Lebanon na-anuri onu megide gi na-asi, "Agbajiel ike gi; ugbu a o dikwaghi onye ga-esogbu anyi ozo." **9** Ala mmuo na-eme mkpotu, na-eche izute gi n'obibia gi; o na-akpotu mmuo nke ndi nwuru anwu ibia kelee gi, bu ndi niile buburiji ndi ndu n'awa, o na-eme ka ha si n'ocheezee ha niile bilie bu ndi niile ahụ bu eze na mba niile di iche iche. (Sheol h7585) **10** Ha niile ga-eji otu olu zaa, ha ga-asi gi, "Gi onwe gi adighikwa ike, dika anyi na-adighi ike; I ghoola otu onye n'ime anyi." **11** Nganga ibu eze gi niile, na oke uzu ubo akwara gi, ka a na-elikota n'aja. Ikpuru ga-aghoru anu ahụ gi ebe ndina; o bukwa ikpuru ga-agho ihe mkpuchi ahụ gi. (Sheol h7585) **12** Lee ka i si site n'elugwe daa, gi kpakpando ututu, nwa chi ububo. O bu ezie na i di ukwuu n'ebe mba niile nke uwa no na mbu, ma lee ka e si mee ka i buru onye a tudara n'ala. **13** N'ih na i kwuru ya n'obi gi si, "Aga m arigoro n'elugwe, doo ocheeze m n'elu kpakpando niile Chineke kere; aga m anodukwa n'ugwu nzuko, na nsotu ugwu nso ahụ di n'elu elu ugwu, tuo iwu. **14** Aga m arigo n'ebe kachasi elu nke elugwe, mee onwe m ka m diri ka Onye kachasi ihe niile elu." **15** Ma a ga-ewedata gi ala ruo n'ili, ruo na nsotu ala mmuo. (Sheol h7585) **16**

Ndi niile huru gi na-elegide gi anya, na-atule banyere ndu gi, si, "O bu nwoke a bu onye ahụ mere ka uwa maa jijiji, onye mekwa ka alaeze mee mkpotu. **17** O bu onye a bu onye ahụ mebi uwa mee ya ka o di ka ozara? O bu ya tikporo obodo ukwu ya niile, jukwa ihapu ndi o dotara n'agha ka ha laa?" **18** Ndi eze mba niile di iche iche na-edina na nsopuru n'ime ili ha. **19** Ma ozu gi ka a tupuru dika alaka osisi ruru aru, nke gbajiri agbaji. O bukwa ozu ndi niile e gburu n'agha, na ozu ndi e ji mma agha mapuo afo, ndi na-arjdaru n'olulu nkume, ka e ji kpuchie gi n'ili gi. E, ozu gi di ka ozu nke inyinya zotoro ukwu. **20** A gaghi eli gi dika e si lie ndi eze ndi ozo, n'ih na i bibiela ala gi. I gbukwaala ndi gi. A gaghi akpotukwa aha umu umu ndi na-emebi iwu ozo. **21** Dozienu ebe a ga-anu gbuo umu ya ndi ikom, n'ih mmehie nke ndi bu mma ha. Ha agaghi ebili nweta ala ahụ, mee ka elu uwa juputa n'obodo ha niile. **22** N'ih na mu bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara si, "Aga m ebili megide ha; aga m esitakwa na Babilon bipu aha ndi foduru, na umu ha na umu umu ha. Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya. **23** Aga m eme ka Babilon ghoo ulo obibi nye ikwighikwighi, na ebe mmiri ga na-adoko. M ga-eji aziza ila n'iyi zachapu ha." Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya. **24** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile anuola iyi kwuo si, "N'ezie, dika m si tuo ya n'obi m, otu a ka o ga-emekwa. O ga-eguzosikwa ike dika m si zube ya. **25** M ga-etipia ndi Asirja n'ala m, n'elu ugwu m ka m ga-anu zopia ha n'okpuru ukwu. A ga-ebupu ibu aru ya site n'ahụ ndi m, a ga-ewezugakwa ibu aru ya site n'ubu ha." **26** Nke a bu nzube ahụ nke ezubere maka uwa niile; nke a bukwa aka ahụ esetipuru n'elu mba niile di iche iche. **27** N'ih na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu dika n'agha, ezubela ime ya. Onye kwa puru igbanwe nzube ya? O setipula aka ya, onye puru ime ka o weghachi ya azu? **28** Amuma a bjara n'afu ahụ eze Ehaz nwuru. **29** Unu anurila onu, unu ndi Filistia, maka na mkporo e ji eti unu ihe agbajiel. O bu ezie na o gbajiel, ma ihe ga-esite n'odudu agwo ahụ puta bu ajuala, mkpuru ya ga-abu agwo ojo, nke na-amaghari ebe niile. **30** Ndi bu nnoo ogbenye ga-achota ihe oriri, ndi mkpa na-akpa ga-ebikwa n'udo. Ma aga m eji aguu na unwu laa ndi foduru ndu n'etiti unu n'iyi. **31** Kwasi akwa ike gi onu uzu amali Tie mkpu gi obodo! Tuponu oke egwu unu ndi Filistia. N'ih na lee, ndi agha a zuziri azuzi si n'ugwu na-abia imegide gi. O dighi onye na-aga iche n'etiti ahiri ha. **32** Osisa di anaa ka anyi ga-enye ndi ozi si na mba ahụ? Gwa ha na Onyenwe anyi emeela ka Zayon guzosie ike. O bukwa n'ime ya ka ndi ya e wedara n'ala ga-achotara onwe ha ebe mgbaba.

15 Amuma megide Moab: Ar di na Moab a laala n'iyi, a lara ya n'iyi naani n'otu abali. Kia di na Moab a laala n'iyi, a lara ya n'iyi naani n'otu abali. **2** Ndi niile bi na Dibon na-aga n'ihu ulo mmuo ha ikwa akwa. Ndi Moab na-akwa akwa n'ih Nebo na

Medeba. Isi ha niile bu isi nkwocha, afuonu ha niile ka akpuchakwara. **3** Ha na-eyi akwa mkpe na-agaghari n'ezi, mkpu akwa na-ada n'elu ulo, na n'ama. Ha niile ji iti mkpu na ikwa akwa na-ada n'ala. **4** Heshbon na Eleale na-eti mkpu akwa, a na-anu olu akwa ha o buladi ruo Jehaz. N'ih i nke a, ndi agha Moab na-eti mkpu akwa, mkpuruobi ha na-amakwa jijiji. **5** O na-ewute mkpuruobi m' n'ih i Moab, ndi ya na-agba oso ruo o buladi n'obodo Zoa na Eglat Shelishiya. Ha na-akwa akwa dika ha na-arigo Luhit. Mgbe ha na-agbago uzo Heronaim, ha na-ebe akwa mwute n'ih i mbibi bjakwasiri ha. **6** Mmiri Nimrim atachaal! Ahijia akponwokwala; ahijia ndu niile agwukwala o nwekwaghi akwukwo ndu nke foro. **7** Ya mere akunuba ha kpakobara ndi ha chekwara ka ha buuru gafee ofe ndagwurugwu warawara nke odo mmiri osisi popla niile. **8** Mkpu akwa ha na-ada uda gburugburu oke ala Moab niile; akwa ha na-ebes ike na-ada ruo obodo Eglaim; abu akwa ha na-erukwa Bja-Elim. **9** Iyi Dibon juputara n'obara, ma aga m atukwasikwa o buladi otutu ihe ndi ozo n'elu Dibon! Odum ka a ga-atukwasiri ndi Moab gbapuru tukwasikwara ndi foduru n'ala ahu.

16 Ziganu umu aturu dika onyinye nye onye na-achi ala ahu site na Sela, gafee n'uzo ozara ruo ugwu nke Ada Zayon. **2** Ndi inyom Moab nokwa n'onu mmiri Anon na-akwughari dika umu nnuhu e si n'akuw ha chupu. **3** Moab na-asi, "Nwee mkpebi na mmuo gi," "Kwubie okwu n'ih i kpebiri. Mee ka onyinyo gi diri ka abali n'etiti oke ehilie. Zobe ndi gbapuru oso ndu, ekspugheela onye na-ach o ebe nchebe. **4** Ka ndi Moab achupuru achupu noro n'etiti unu, ghoru ha ebe nchebe puo n'aka onye mbibi ahu." Onye mmegbu ahu nwere ogwugwu, mbibi ga-akwasikwa, onye ahu na-azoda mmadu ga-agwuchakwa site n'ala ahu. **5** A ga-ehiwe otu ocheeze site n'ihunanya; ana nwoke ga-anokwas i elu ya site n'ikwes i ntukwas i obi, otu onye sitere n'ulo ikwu Devid, bu, onye mgbe o na-ekpe ikpe, na-ach o ikpe ziri ezi, na-emekwa ngwa ime ezi omume. **6** Anyi anula akuko banyere Moab, nukwa ihe banyere nganga ya na aghugo ya niile. Obodo ahu na-anya isi, nke nganga juru obi? Ugbu a, lee na inya isi ha erijughi afu. **7** Ya mere, ndi Moab niile na-eti mkpu akwa, ha na-ebetara Moab akwa. Kwasi akwa ike, nwee mwute, n'ih i achicha e ji mkpuru osisi a mikporo amikpo mee nke Kia Hereset. **8** Lee ka ubi niile nke Heshbon si togboro n'efu; osisi vainj ha niile di na Sibma akponwusiala. E, ndi eze mba di iche iche azodala otutu osisi vainj oma ndi a niile n'ukwu. E, osisi vainj ndi gbatiri ruo Jeza, ruokwa n'ozara, nke mgborogwu ha gbasara ruo n'onu osimiri. **9** N'ih i ya, ana m akwa akwa di ka ndi Jeza si akwa akwa n'ih i ubi vainj Sibma. Anyi mmiri akwa m ga-ed e gi ahu gi Heshbon, na gi Eleale, n'ih i na e meela ka uzu mkpu onu nke na-ada mgbe a na-ewe ihe ubi n'ime gi gharakwa idi oso. **10** Ewepula onu na obi utu site n'ubi na-amj mkpuru oma, o dighi onye na-abu maobu tie mkpu onu n'ubi vainj a gbara ogige; o dikwaghi

onye na-azochaputa mmanya m vainj n'ebe izocha mmanya; n'ih i na emeela m ka iti mkpu onu niile kwusi. **11** Mkpuruobi m na-enwe mwute n'ih i Moab dika ubo akwara, ime mmuo m kwa n'ih i Kia Heres. **12** Mgbe Moab ga-egosiputa onwe ya n'ebe ya di elu, o na-eme naani ka ike gwu ya, mgbe o ga-aga ikpe ekpere n'ihu mmuo ya, o nweghi uru nke a ga-abara ha. **13** Ihe ndi a niile bu okwu Onyenwe anyi kwuru banyere Moab na mbu, **14** ma ugbu a Onyenwe anyi na-ekwu, si, "Tupu afu ato agachaa, dika onye e goro oru si agu afu, a ga-eleli ugwu niile Moab nwere, ya na igwe mmadu ya bara uba. Ndi fodukwara ndu ga-adi naani mmadu ole na ole burukwa ndi na-adighi ike."

17 Nke a bu amuma megide Damaskos, isi obodo Siria. "Lee, Damaskos agaghi adikwa! O gaghi abukwa obodo oso, kama o ga-agho mkpomkpo ebe, nke zedara ezeda. **2** O dikwaghi onye ga-ebi n'ime n'obodo niile nke Aroea, o ga-adi igwe aturu na ehi di iche iche, ndi ga-amakpu, o dikwaghi onye ga-eme ka egwu tuu ha n'ebe ahu. **3** Ebe e wusiri ike nke Ifrem agaghi adikwa, ya na ike alaeze nke si Damaskos, ndi foduru nke Aram ga-adi ka ebube nke ndi Izrel," otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya. **4** "N'ubochi ahu, a ga-eme ka nsopuru Jekob nwere buru ihe e wedara n'ala. Abuba dika ya n'ahu ga-atalata. **5** O ga-adi ka ubi e si n'ime ya wee ihe mkpuru site n'oka guzoro oto, na-achikota mkpuru n'ogwe aka ha dika mgbe mmadu na-atutukota mkpuru site n'igbo oka n'ime Ndagwurugwu Refaim. **6** Ma o bu ole na ole n'ime mkpuru ahu ga-afodukwa, dika mgbe a kuchasiri osisi oliv, hapu mkpuru abuo maobu ato, nke di n'alaka kachasi elu, maobu mkpuru ano maobu ise a hapuru n'onu onu alaka nke ahu miri mkpuru." Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwubiri ya. **7** N'ubochi ahu, ha ga-echeta onye kere ha, nweekwa nsopuru n'ebe Onye nso nke Izrel no. **8** N'ubochi ahu, ha agaghi elekwasikwa chi ha di iche iche anya ka ha nyere ha aka. Ha agakwaghi efe ihe ndi ahu ha ji aka ha mee. Ha agakwaghi asopuru chi nwanji ha bu Ashera, maobu ebe ichu aja uda na-esi isi utu nke mkpisiaka kpuru. **9** N'ubochi ahu, obodo ha niile e wusiri ike, nke ha hapuru n'ih i ndi Izrel, ga-adi ka ebe ahapuru ahapu nye oke ohia na ahijia nke ohia. Ebe niile ga-abu nnoo mkpomkpo ebe. **10** N'ih i na i chezola Chineke onye na-azoputa gi. I chetaghi Nkume ahu, nke bu ebe mgbaba gi. Ya mere, o masikwa gi kuo ihe okuku di iche iche nke di utu, maobu manye alaka osisi vainj i si n'ala oso bubata, **11** o burukwa na i mee ka ha too n'ubochi ahu i kunyere ha n'ala, maobu na ha mara ifuru n'ututu ubochi ahu i kunyere ha n'ala, i gaghi aghota mkpuru o miri, n'ih i na o bu naani orja na ihe mgbu ka ha ga-ewetara gi. **12** Ahaa, lee uzu nke otutu mmadu na-eme, nke yiri mkpotu oke osimiri. O bu mkpotu nke mba di iche iche; ha na-eme mkpotu di ka nughari nke otutu osimiri. **13** O bu ezie na ha na-agbo uja dika mkpotu nke oke osimiri, ma Chineke ga-abara ha mba nke ga-eme ka ha gbaa

oso. A ga-achusa ha dika ifufe si efesa igbugbo oka, na dika mpempe akwukwo ifufe siri ike na-ebughari gburugburu gburugburu. **14** N'anyasi, ha na-eme ka oke egwu diri, tutu ruo ututu, ha adighikwa. Nke a bu ihe nketa diiri ndi ahụ na-apunara anyi ihe anyi nwere n'ike. E, o bu ihe nza ruru ndi ahụ ji ike na-anakoro anyi ihe anyi nwere.

18 Ahuhu ga-adiri ala ahụ a na-anu uzu otutu nku n'ime ya, ala ahụ di n'ofe iyi ukwu niile nke Kush. **2** Ala nke na-ezipu ndi ozi ya site n'osimiri, bu ndi na-eji ugbo mmiri papiros n'aga n'elu mmiri. Gaanu ngwangwa, unu ndi ozi di nko gawkuru ndi toro ogologo nke ahụ ha na-akwo murumuru, gawkuru ndi a na-atu egwu n'ebe niile, mba na-achọ okwu na uka, nke na-azopiakwa azopia, ndi osimiri di iche iche kewara ala ha. **3** Unu niile bi n'elu uwa dum, na unu ndi nwere ebe obibi n'üwa, geenu m nti. Mgbe e buliri okoloto elu n'elu ugwu niile, lee anya; mgbe a furu opi ike, gee nti. **4** N'ihu na ihe ndi a bu ihe Onyenwe anyi gwara m, "Aga m anu juu na-elepu anya site n'ebe obibi m, dika mgbe igirigi na-ada n'oge okpomoku nke owuwe ihe ubi, na dika anyanwu si acha n'oge okpomoku." **5** N'ihu na tupu oge owuwe ihe ubi eruo, mgbe ifuru dapusiri, mgbe okoko na-aghọ mkpuru vainj nke ka na-achata achata, o ga-eji mma oge gbuchapu umu alaka ya, o ga-egbutu ma wezugakwa alaka ndi ahụ na-awasa awasa. **6** A ga-ahapu ozu ndi agha ha ka anu ufe nke ugwu na umu anu ohia rie ha. Umu nnuu ga-eri anu ha n'oge okpomoku, ma umu anu ohia ga-eri ha n'oge oyi. **7** Ma mgbe ahụ, a ga-ewetara Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile onyinye di iche iche, site na ndi toro ogologo, ndi ahụ na-akwo murumuru, site na ndi a na-atu egwu n'ebe niile, bu mba ndi okwu na uka, nke na-azopiakwa azopia, ndi osimiri di iche iche kewara ala ha. A ga-eweta onyinye a n'Ugwu Zayon, n'ebe ahụ a na-akpoku aha Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile.

19 Nke a bu amuma megide Ijpt: Lee, Onyenwe anyi na-abia imegide Ijpt, o na-anokwasikwa n'elugwe ojii nke na-agba oso. Arusi ndi Ijpt niile na-ama jijiji n'ihu ya. Ozo, n'ihu ujo obi ndi Ijpt na-agbaze n'ime onwe ha. **2** "Aga m akpali ndi Ijpt mee ka ha luo oju n'etiti onwe ha. Nwanne ga-emegeide nwanne ya, onye agbataobi ga-emegeidekwa onye agbataobi ya; obodo ga-emegeide isi obodo; otu a kwa, alaeze ga-emegeidekwa alaeze. **3** Ndi Ijpt ga-ada mba n'ime mmuo ha, aga m eme ka nzube ha niile buru ihe efu, ha ga-ajuta arusi na mmuo ndi nwuru anwu ase, juokwa ndi na-ajuta mmuo ojo ase na ndi dibia afa. **4** Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ekwuola ya si, o bu n'aka eze afọ tara mmiri, nke na-adighi eme ebere, ka m ga-enyefe ndi Ijpt, ka o buru onye ga-achi ha." **5** Mmiri di n'osimiri ga-atada; o ga-atakwa takorokwa. **6** Uzo niile osimiri Ijpt ahụ si asoghari ga-atalata bido n'isi isi. Ahijia riidi niile na amj niile ga-akponwusikwa. **7** Ahijia ndu niile

di n'akuku Naij ga-akponwu, ifufe ga-efesakwa ha. Mkpuru niile a kuru n'ebe ahụ ga-ala n'iyi, ihe niile ga-anwu. **8** Ndi oku azu ga-asu ude, kwaa uwa, na ndi niile na-atuba nko azu n'ime Naij, ndi na-agma ugbo n'elu mmiri ga-ata ahụ. **9** Ndi n'aru oru flakisi etiri eti ga-eru uju, na ndi na-akpa akwa ocha ka olileanya ha ga-agharipu. **10** Obi utọ agaghi adikwara ndi na-esite n'ikpa akwa enweta ego, ha na ndi oru di iche iche a na-akwu ugwo. **11** Naani ndi nzuzu ka ndisi Zoan bu, ndumodu na-enweghi isi ka ndi na-adu eze Ijpt odu na-enye. I ga-esi ana gwa Fero, "Abu m otu n'ime ndi maara ihe, onye si n'agburu ndi eze ochie"? **12** Ebee ka ndi ikom gi ahụ maara ihe no ugbo a? Ka ha gosi gi ma meekwa ka i maara, ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile zubere megide Ijpt. **13** Ndiji obodo Zoan aghola ndi nzuzu, ndisi obodo Memfis aghokwaala ndi e duhiere eduhie; ndi bu nkume isi nkuku nke ndi ya niile eduhiela ndi Ijpt uzo. **14** Onyenwe anyi awunyela n'ime ha mmuo nzuzu nke uche na-ezughị oke; nke mere ka Ijpt na-adagharị n'ime niile o na-eme dika onye nubigara mmnya oke si adagharị n'ime o gboro. **15** O dighi ihe Ijpt nwere ike ime, isi maobu odu; alaka nkwa maobu osisi achara. **16** N'ubochi ahụ, ndi ikom Ijpt ga-adi ka ndi inyom, ha ga na-ama jijiji n'egwu n'ihu aka ahụ Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile weliri elu imegide ha. **17** Ala Juda ga-ewetara ndi Ijpt oke egwu, oke ujo ga-atu onye obula akpotaara aha Juda, n'ihu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ezube megide ha. **18** N'ubochi ahụ, obodo ise n'ime ala Ijpt ga-asu asusu Kenan, nuo iyi irubere Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile isi. Otu n'ime obodo ndi a ka a ga-akpo Obodo anwu. **19** N'ubochi ahụ, ebe ichuru Onyenwe anyi aja ga-adi n'etiti ala Ijpt. A ga-ewukwa otu dighi ncheta nye Onyenwe anyi n'oke ala ha. **20** Nke a ga-abu ihe ama na ihe ngosi, na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile nokwa n'Ijpt. Mgbe ha kpokuru Onyenwe anyi maka ndi na-emegebu ha, o ga-aza ha, o ga-ezitere ha onye nzoputa, onye ga-azoputa ha. **21** Ya mere, Onyenwe anyi ga-eme ka ndi Ijpt mara onye o bu, n'ubochi ahụ, ha ga-amata Onyenwe anyi, jirikwa ichu aja na onyinye fee ya. Ha ga-ekwe Onyenwe anyi nkwa debekwa ya. **22** Onyenwe anyi ga-eti Ijpt ihe otiti, ma o ga-agwokwa ha. Ndi Ijpt ga-aloghachikwute Onyenwe anyi, o ga-anakwa nti n'ariri ha gwokwa ha. **23** N'ubochi ahụ, a ga-enwe okporozo atuliri atuli nke ga-esite na Ijpt ruo Asiria. Ndi Asiria ga-aga Ijpt, ndi Ijpt ga-agakwa Asiria, ndi Ijpt na ndi Asiria ga-eso fee ofufe. **24** N'ubochi ahụ ka Izrel ga-abu nke atọ imezu Ijpt na Asiria, buru ngozi n'üwa. **25** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-agosi ha, na-asi, "Ka ngozi diri Ijpt, ndi m, diri Asiria nke bu akaoru m, na Izrel ihe nketa nke m."

20 N'afọ ahụ, Sagon, eze Asiria, zipuru ochiagha onye okwa ya kasi ukwu, ka o gaa buso Ashdod agha. O gara meriekwa ya n'agha. **2** N'oge ahụ Onyenwe anyi kwuru okwu site n'onu Ajzaya nwa Emoz. O siri

ya, “Yipụ uwe mkpe iyi n’ahụ, ya na akpukpokuwụ dī gī n’ukwū.” O mere otu a, ọ gbaara otọ, jegharjakwa n’ukwū efu. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị sirị, “Dī ka ohu m Ajzaya si gbara otọ jegharja n’ukwū efu afọ atọ ndị a niile, ọ bụ ihe ama na ihe idọ aka na ntị na-egosi ihe gaje ibjakwasị ndị Ijpt na ndị Kush. **4** N’ihi na otu a ka eze Asirja ga-esi kpuru ndị Ijpt na ndị Kush ọ dọtara n’agha. Ha ga-agba otọ na-egharị n’ukwū efu, ma nwantakiri ma okenye. Otule ha gba otọ ga-aburu Ijpt ihe ihere. **5** Egwu ga-ebuje ndị ahụ niile nwere nchekwube n’ike Kush, na ndị ahụ niile jiri Ijpt nyaa isi ga-ada mba. Ihere ga-emekwa ha. **6** N’ubochi ahụ, ndị ahụ dinyeere ha, bụ ndị bi n’onụ mmiri ha gasị, ‘O buru na ihe dī otu a dakwasiri ndị Ijpt anyi tukwasiri obi inyere anyi aka, na inaputa anyi site n’aka eze Asirja, ebeekwanu ka anyi ga-agbaga?’”

21 Amuma megide ozara nke dī n’akukū oke osimiri: Dika oke ifufe si n’ozara Negeb na-efebiga, ka onye na-eme ihe ike ga-esi n’ozara bịa, site n’ala nke oke egwu. **2** Ahuru m ọhụ dī egwu, ọhụ oke mbibi, na ọhụ oke nrara nye n’aka ndị mbibi, n’ebe onye na-apunara mmadu ihe n’ike na-akwakota ngwongwo. Bilienụ unu ndị agha Elam, buonu agha! Unu ndị agha Midia, gbaanụ obodo gburugburu! Aga m eme ka isụ ude na mmegbu niile kwusị. **3** N’ihi nke a, ahụ m niile nọ n’oke ihe mgbu, oke ihe mgbu zuru m ahụ, dika ihe mgbu nke nwanyị ime na-eme. Amara m jijiji n’ihi ihe m nuru, ihe m na-ahụ na-agbagwoju m anya. **4** Obi m anokwaghi juu, oke oma jijiji na-eme ka m tuọ egwu; chi ojiji nke m na-ele anya ya aghoolara m ihe jma jijiji. **5** Ha na-akwado tebul. Ha na-edozi ute inodu ala, ha na-eri, ha na-anu. Bilienụ ndiisi agha, teekwanu ọta niile mmanu! **6** Ihe a ka Onyenwe anyi gwara m, “Gaa, guzobe onye nche, ka o kwuo ihe ọ na-ahụ. **7** Mgbe ọ huru ugbo agha, na usu inyiny, na ndi na-agba inyiny, maobu ndi na-agba inyiny kamel ka ha na-abia abuo abuo, gwa ya ka o lezie ha anya nke oma, nookwa na njikere.” **8** Onye nche na-elepu anya tiri mkpu dika odum, si, “Onyenwe m, n’ehihie ubochi niile ka m na-eguzo n’elu ulo nche, n’onodu nche m ka m na-eguzokwa abali niile. **9** Lee, otu nwoke nọ n’ime ugbo agha na-abia, ya na ndi nọ n’elu inyiny na-abia abuo abuo. O nyeghachiri osisa ahụ, ‘Babilon adaala, e ọ daala, arusi niile apiri api nke chi ya niile a kurisiela togboro n’ala.’” **10** O, ndi m, ndi a zochara azoch, dika oka a zochara n’ebe izoch, oka, agwala m unu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu Chineke Izrel kwuru. **11** Nke a bu amuma megide Duma: Otu onye si na Sia na-akpo m oku, “Onye nche, ginj ka ọ foduru tupu chi aboo? Onye nche, ginj ka ọ foduru tupu chi aboo?” **12** Onye nche zara si, “Chi obubo na-abia, abali na-abiakwa. O buru na i choro iju ajuju, juonu ajuju, ma laghachikwa ozo.” **13** Amuma megide Arebja: Unu ndi ije niile nke Dedan, ndi na-anọ onodu abali n’oke ohia nke Arebja, **14** kuterenu ndi ahụ bjakwutere unu akpiri na-akpo nkụ mmiri onunu; unu ndi bi n’ala Tema, buterenu

ndi gbakwutere unu oso ndu nri. **15** N’ihi na ọ bụ site n’agha nke e ji mma agha egbu ndi mmadu, na agha e ji akụ agbatu mmadu ka ha si na-agbapu oso. **16** Nke a bụ ihe Onyenwe anyi sirị m, “Tupu otu afọ agwu, dī ka esi agụ afọ onye ohu e goro ọru, ima mma Keda ga-agwusi. **17** Ndi foduru ndu n’ime ndi na-agba uta, ndi bu dike n’agha na Keda, ga-adi mmadu ole na ole.” Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel ekwuola ya.

22 Amuma megide ndagwurugwu nke ohu. O bukwa ginj na-eme unu ugbo a nke mere na unu niile rigooro n’elu ulo? **2** Gi obodo juputara n’oke ogbaaghara, gi obodo oke uzu na-anuri obi uto? Ndi unu niile nwuru anwughi n’ime ogbo agha, ma ọ bukwanu site na mma agha. **3** Ndiisi unu niile agbapuchaala. E jidechara ha niile na-enweghi aku obula a gbapuru. Unu niile e jidere ka a dokpuru n’otu dika ndi mkporo bu ndi ahụ gbapuru oso mgbe ndi iro ka nori ebe di anya. **4** N’ihi nke a, asiri m, “Lepunụ m anya ka m noro onwe m; ka m bee akwa di ilu. Unu anwakwala ikasi m obi, n’ihi mbibi e bibiri ndi m.” **5** Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, nwee otu ubochi ubochi ogbaaghara na nzoda na ihe nke igba mmadu gharij, n’ime ndagwurugwu nke ohu, ọ bụ ubochi itida mgbidi na nke itiku ugwu niile mkpu akwa. **6** Elam bu akpa aku, ya na ndi nokwasiri n’elu ugboala na inyiny ha; Kia eweputakwala ota. **7** Ugboala juputara na ndagwurugwu unu niile mara mma; ndi na-agba inyiny anochisela onu uzo niile e si abanye n’obodo unu. **8** Onyenwe anyi wezugara ihe nchedo niile nke Juda, n’ubochi ahụ unu legidere anya na ngwa agha di n’uloeze di n’Oke ohia. **9** Unu huru na mgbidi obodo Devid nwere otutu mgbawa n’ebe di iche iche na ya. Unu chekota mmiri n’odo mmiri nke ala ala. **10** Unu guru ulo di na Jerusalem onu, tiwaa ufodu ulo jji mee ka mgbidi sie ike. **11** Unu gwuru odo mmiri n’etiti mgbidi abuo maka ichekwa mmiri si n’odo mmiri ochie, ma unu elekwasighi Onye ahụ kere ya anya, unu ejikwaghi Onye ahụ turu atumatụ ya site na mgbe gara aga kporo ihe. **12** Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, kporo unu ubochi ahụ ka unu kwaa akwa, ruo uju, kpuchaa agiri isi unu ma yirikwa akwa mkpe. **13** Ma lee, e nwere obi uto, na-egwuri egwu; igbu ehi na igbu aturu, iri anu nakwa inju mmanya. Unu na-asi, “Ka anyi rienu, nuokwanu, n’ihi na echi ka anyi ga-anwu.” **14** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ekpugheerala m mee ka m nuru, “N’ezie, agaghị ekpuchiri unu mmehie a ruo ubochi unu ga-anwu.” O bụ ihe Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **15** Otu a ka Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, kwuru: “Gaa, gwa odozi aku a bu Shebna, nke bu onye na-eleko ulo ukwu eze: **16** Ginj ka i na-eme n’ebe a, onye nyekwara gi ikike na i gwuwaara onwe gi ili n’ebe a, na-egwuakwa ili gi n’ebe di elu na-akaputara onwe gi ebe izuik n’ime nkume ahụ? **17** “Kpachara anya, Onyenwe anyi na-aga ikpata gi aka, tufuo gi n’ebe di anya, gi dike na

nwoke. **18** Ọ ga-afikọta ọg okirikiri dika bọlu, tufuo gi n'obodo sara mbara. N'ebe ahụ ka i ga-anọ nwuọ, n'ebe ahụ kwa ka ụgbọala gi nke i ji anya isi ga-agho ihe ihere nye ezinaulo onyenwe gi. **19** Onyenwe anyi ga-achupukwa gi site n'okwa gi, na sitekwa n'onodu gi di elu, doda gi n'ala. **20** "N'ubochi ahụ, aga m akpo ohu m, Eliakim, nwa Hilakaya. **21** Aga m eyikwasị ya uwe ọrụ gi, kekwasịkwa ya ihe ike n'ukwu, werekwa ike ọchịchị ahụ i nwere na mbu nyefee ya. Ọ ga-abukwara ndi Jerusalem na ndi Juda nna. **22** Aga m enyefekwa ya n'aka ihe ntughe ụzọ nke ụlọ David. A ga-emegehe ihe niile ọ sị na a ga-emegehe, mechiekwa ihe niile ọ sị na a ga-emechi, **23** Aga m eme ka o guzosie ike dika ọtụ a kpogidere n'aja ụlọ. Ocheeze ya ga-ewetara ụlọ nna ya nsopuru. **24** A ga-ekokwasị ya ebube nke ezinaulo ya, umu ya na umu umu ya, ihe niile nke di nta, site na ite na efere, sitekwa n'oba ruo na karama niile. **25** "N'ubochi ahụ," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri, "N'oge ahụ, ọtụ ahụ a kpogidesiri ike n'aja ụlọ ga-apu n'onodu ya, a ga-akpajipu ya ọ dapu n'ala. Ibu niile nke kokwasiri n'elu ya ka a ga-egbuda n'ala." N'ihu na Onyenwe anyi ekwuola ya.

23 Nke a bu amuma megide Taja: Tienu mkpu akwa, unu ụgbọ mmiri nke Tashish n'ihu na e bibiela Taja, ahapula ya na-enweghi ụlọ ọbula maobu onu mmiri mbata. Ozi erutela ha aka site n'obodo Saipros. **2** Derenu duu, unu ndi bi n'ala ahụ osimiri gbara gburugburu. Unu ndi na-azu ahia na Sajdon, ndi na-ezipu ụgbọ mmiri na-aga n'osimiri, kwaanu akwa. **3** N'elu otutu mmiri di ukwu, ka mkpuru okuku Shihoa si bja, uuwu ihe ubi nke Nail bu ihe uru ahia Taja, ọ ghorọ oma ahia nke mba di iche iche. **4** Ka ihere mee gi, Sajdon, na gi bu ebe e wusiri ike nke osimiri, n'ihu na oke osimiri ekwuola okwu; "Ime emetubeghi m, nke m ji amuputa nwa; o nwebeghi mgbe m ji zuputa umu ndi ikom maobu umu ndi inyam tozuru oke." **5** Mgbe ozi ga-abjara ndi Ijpt, ha ga-anọ na mwute n'ihu ozi si Taja. **6** Gabiganu ruo Tashish tisienu mkpu akwa ike, unu ndi bi n'ala mmiri gbara gburugburu. **7** Nke a ọ bu obodo ahụ onu na-ejuputa n'ime ya oge niile? Obodo ahụ dirila kemgbe oge gara aga? Nke a ọ bu ihe foduru n'obodo ahụ ndi ya na-esi n'ime ya puo gaa n'ebe di anya iwu obodo ozo? **8** Onye zubere ihe di otu a megide Taja, bu mba na-ekpube ndi ozo okpueze, mba nke ndi ahia ya bu umu eze, nke ndi ozu ahia ya bu ndi a na-asopuru n'awa? **9** Ọ bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile zubere ya, n'ihu iweda n'ala mpako na ima mma ya niile, na iwetara ndi niile a na-asopuru n'awa nleli. **10** Gaanu koo ala ubi unu dika ha na-eme n'akuku Nail, unu umuada Tashish, n'ihu na unu enwekwaghi onu mmiri. **11** Onyenwe anyi esetipula aka ya n'elu osimiri mee ka alaeze ha niile maa jijiji. O nyela iwu banyere Fonia ka e bibie ebe ya niile nke wusiri ike. **12** Ọ siri, "I gaghị anuri onu inu mmanya n'oke oriri ozo, gi ada Sajdon na-amaghi nwoke, nke a na-emegebu emegbu. "Bilie, gafee garuo Saipros, ọ buladi n'ebe ahụ, i gaghị enweta ezumike."

13 Lee anya n'ala ndi Kaldia, ndi a gupuru ụlọ ugbu a na mmadu! Ndi Asiria mere ya ka ọ buru ebe obibi nye anu ohia na-ebi n'ozara. Ha wuliri ụlọ nche ha niile di elu gburugburu tikpo ebe ya niile e wusiri ike, mee ha ka ha togboro n'efu ghozo mkpomkpo ebe. **14** Tienu mkpu akwa, unu ụgbọ mmiri Tashish niile di n'oke osimiri, n'ihu na e mebiela ebe unu niile e wusiri ike. **15** A gaghị echeta Taja ozo, tutu iri afọ asaa agafee, nke bu ogologo ubochi ndu onye eze. Mgbe oge ahụ zuru, Taja ga-adikwa ka nwanji akwuna e jiri roo abụ di otu a: **16** "Welite ubo akwara, jeharja n'ime obodo, gi nwanji akwuna e chefuru echefu; kpozie ubo gi nke oma, buo otutu abụ, ka e si otu a mee ka i buru onye e chetara echeta." **17** E, mgbe iri afọ asaa gasiri, Onyenwe anyi ga-eleta Taja. Ọ galaghachi n'oru ya dika nwanji akwuna, ya na alaeze niile di n'ihu elu uwa niile. **18** Ma uru ahia ya niile, na ego niile ọ kpata site n'izu ahia ka ọ ga-edo nsọ nye Onyenwe anyi. Ha agaghị edokokwa ha n'otu ebe izo ha, kama uru ahia ha niile ga-adiri ndi niile na-ebi ezi ndu n'ihu Onyenwe anyi. Ha ga-ejikwa ego ahụ zuo ihe oriri na uwe di mma.

24 Lee, na Onyenwe anyi na-aga igba uwa oto. Ọ na-aga ime ka ọ togboro n'efu. Ọ na-aga ibibicha ihe di n'elu uwa, mee ka ndi bi n'ime ya gbasasia. **2** Otu ihe ahụ ka ọ ga-eme mmadu niile, nye ndi nchujaja ma ndi mmadu, nye umudibo na ndi nwe ha, nye ndi odibo nwanji, na nne ha ukwu, nye ndi na-azu ihe a na-ere ere, na ndi na-ere ihe orire; nye ndi na-ebinye ego, na ndi a na-ebinye ego; nye ndi ji ugwo, na ndi e ji ugwo. **3** Ọ nweghi onye ọ ga-ahapu. A ga-agba ala ahụ oto kwakoro ihe niile di n'ime ya. Nke a ka Onyenwe anyi kwuru. **4** Ala atakochaala, ma kponwuo. Uwa ahujuala anya ma kponwuo. Eluigwe na n'awa so na-ahujukwa anya. **5** Uwa bu ihe e meruru emeru site na ndi ya; ha enupula isi n'ihu niile, ha agbanwela ukpuru ya, mebie ogbugba ndu ebighi ebi ahụ. **6** Ya mere, obubu onu na-eripia uwa; ndi bi n'ime ya aghaghị inatakwa ikpe omuma ha. Ya mere ndi niile bi n'awa na-ere oku, ọ bukwa naanị mmadu ole na ole foduru. **7** Mmanya ohuru atakorola, osisi vainj akponwukwala, n'ihu ya, ndi ahụ niile onu na-ejuputa n'obi ha na-asu ude. **8** Egwu utu niile akwusila, mkpotu nke ndi na-eri oriri di iche iche akwusila. Uda obi utu nke ubo akwara adighikwa. **9** Abụ obi utu nke ya na mmanya na-eso adighikwa; mmanya di ike na-akuzi ilu n'onu ndi na-anu ya. **10** Obodo atogborola n'efu; a kpochichaala onu ụzọ e si abata ụlọ ndi mmadu ka onye obula ghara inwe ike ibata. **11** Igwe ndi mmadu no n'okporozu na-eti mkpu n'ihu na mmanya adighikwa. Onu adighikwa, otu a, ewezugakwala obi utu site n'awa. **12** Obodo ahụ aghoola mkpomkpo ebe, e tikpoola onu ụzọ ya niile. **13** Otu a ka ọ ga-adi n'awa niile, nakwa n'etiti mba niile, dika mgbe a na-etitisi mkpuru di n'elu osisi oliv, maobu mgbe ahapuru ufodu mkpuru grepu n'elu osisi mgbe a ghochasiri ihe ubi. **14** Ma ndi niile foduru ga-eti mkpu onu; ndi no n'odida anyanwu ga-eto idi

ebube nke Onyenwe anyị. **15** Ndị nọ n'ọwụwa anyanwụ ga-enye Onyenwe anyị otuto. Ndị bi n'ala nta niile osimiri gbara gburugburu ga-ebuli aha Onyenwe anyị, Chineke Izrel elu. **16** Anyị ga-anụ abụ ọma dị iche iche site na nsọtụ ụwa. Ha ga-abụ abụ na-asị, "Otuto dirị Onye ezi omume ahụ." Ma n'ezie, o nweghị olileanya dirị m. "Lee ka anụ ahụ m si na-akponwu! Ahụhụ dirị m! N'ihị na ndị ahụ na-ekwesighị ntụkwasi obi ereela anyị. Akpiri ego ha ka ha ji refuo anyị." **17** Ihe egwu, na olulu, na igbudu nke onye na-esi ọnya dị na-eche unu, unu ndị niile bi n'ụwa. **18** Onye ọbụla n'ime unu nke gbara ọsọ n'ihị ihe egwu ga-adaba n'olulu; onye ọbụla sitekwara n'olulu ripụta ga-azọnye ụkwụ ya n'ọnya. N'ihị na mmiri nke ịla n'iyi esitela na mbara eluigwe na-ezokwasi unu. Ntọala ụwa na-amakwa jijiji. **19** Ụwa adapiasiala; ụwa agbawasiala; e jirila oke ike nugharia ụwa. **20** Ụwa ga-adagbughari dika onye mmanya na-egbu. O ga-añaghari dika osisi nke oke ifufe na-efeghari. O daala, o pughikwa ibili ozo, n'ihị na njehie ya di arọ na-anyidakwa ya. **21** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyị ga-ata ike usuu niile di n'eluigwe ahuhu. O ga-atakwa ndi eze niile n'üwa ahuhu. **22** A ga-achikota ha dika ndi mkporo, kpochiekwa ha n'ulo mkporo n'ebe ahü ka ha ga-anogide, tutu ruo mgbe a ga-ekpe ha ikpe. **23** Onwa ga-ada mba, anwu ka ihere ga-eme; n'ihị na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-achi n'ugwu Zayon nakwa n'ime Jerusalem, o ga-eji oke ebube chia n'ihu ndi okenye ya.

25 O Onyenwe anyi, i bu Chineke m; aga m ebuli gi elu, nye aha gi otuto, n'ihị na site na ntukwasi obi zuruoke, i ruola otutu ihe iribama, nke i tutu atumatu ha siteri n'oge gara aga. **2** N'ihị na i meela ka obodo ghoo mkporokporo ebe; mee ka obodo e wusiri ike ghoo ebe dakporo adakpo; meekwa ka ebe siri ike nke ndi mba ozo ghoo ebe obodo na-adighizi, agaghi ewukwa ya ruo mgbe ebighi ebi. **3** N'ihị nke a, ndi niile di ike ga-asopuru gi. Obodo ndi ahü na-emenye ndi mba ozo egwu ga-atu gi egwu. **4** N'ihị na i buuru onye na-enweghi ike ebe mgbaba; i bukwaara ndi ogbenye ebe mgbaba n'oge mkpa ha, ebe nchebe siri ike n'oge oke mmiri ozuzo, na ndo n'oge okpomoku. N'ihị na nkuume nke ndi na-adighi emere mmadu ebere di ka oke mmiri ozuzo nke na-amakwasi mgbidi, **5** dika ka okpomoku nke na-adi n'ozara. I na-eme ka mkpotu nke ndi mba ozo kwasi, dika ndo nke igwe ojii na-eweta si eme ka okpomoku daju, otu a ka abü ọma nke ndi na-adighi eme ebere si kwasi. **6** N'elu ugwu a, ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-anọ kwadooro ụwa niile oke oriri. O ga-abü oke oriri nke ga-adiri ndi niile. Oke oriri nke ezi anü na mmanya di mma ga-adi. **7** N'elu ugwu a, ka o ga-ewepu ihe ndi ahü niile na-eweta ihu mgbaru, nke di ka akwa e ji kpuchie mmadu niile, nke kpuchikwara ihu ndi mba niile. **8** O ga-elomi onwu ruo mgbe ebighi ebi. Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ga-ehicha anya mmiri niile site n'ihu mmadu niile, o ga-ewezuga ihe ita uta niile dakwasiri ndi ya site n'üwa niile. Onyenwe

anyị ekwuola ya. **9** N'ubochi ahü, ndi mmadu ga-asị, "Nke a bu Chineke anyi n'ezie, anyi tukwasiri ya obi, o zoputakwara anyi. Nke a bu Onyenwe anyi ahü, anyi tukwasiri ya obi, ka anyi nwee onu ma nurikwa na nzoputa ya." **10** N'ihị na aka Onyenwe anyi ga-adigide n'elu ugwu a, ma a ga-azoto ndi Moab n'onodu ha, dika esi azoda ahijia di n'okpuru ukwu mmadu. **11** Ha ga-agbasa aka ha abü n'ime ya, dika onye na-egwu mmiri si agbasapu aka ya, ma Chineke ga-eweda mpako ha niile, n'agbanyeghi onu aghughu niile nke aka ha. **12** O ga-akwatu mgbidi gi niile di elu nke e wusiri ike, mee ka ha daruo ala, o ga-eme ka ha daruo ala, ruo mgbe ha ghoro uzuzu.

26 N'ubochi ahü, a ga-abü abü a n'ala Juda niile: Anyi nwere obodo e wusiri ike. Chineke na-eme ka mgbidi ya na ebe ya niile e wusiri ike buru nzoputa nye anyi. **2** Meghee uzọ ama niile, ka mba ndi ahü na-eme ezi omume bata, e, bu mba ahü kwesiri ntukwasi obi. **3** I na-eme ka ndi niile echiche uche ha guzosiri ike nwee udo zuruoke, n'ihị na o bu na gi ka ha natukwasi obi ha. **4** Tukwasi Onyenwe anyi Chineke obi mgbe niile, n'ihị na Onyenwe anyi Chineke bu oke nkume nke mgbe ebighi ebi. **5** Ndi na-akpa nganga ka o na-ewedata ala, na-emekwa ka obodo na-anya isi kporo onu n'ala. Mgbidi ya ka o na-eme ka o daruo ala. **6** O na-enyefe obodo ahü n'aka ndi a na-emegbu emegbu, na n'aka ndi ogbenye ka ha zotoo ya ukwu. **7** Uzọ nke onye ezi omume ha n'otu, gi, Onye ziri ezi, na-eme ka okporo uzọ ndi ezi omume di larji. **8** E, Onyenwe anyi, anyi na-aga n'uzo nke ikpe gi niile, na-ele anya gi. Aha gi na ihe niile e ji mara gi bu ihe na-agusi obi anyi agu ike. **9** Abali niile ka obi m na-achosi gi ike, n'ututu eji m mmuo m niile na-achosi gi ike, n'ihị na o bu naanji mgbe i bjara kpee uwa ikpe ka mmadu ga-esi n'ajo omume tugharia ime ezi ihe. **10** Obi ebere gi n'ebe ndi na-emebi iwu ndi adighi eme ka ha gbanwee. O buladi n'ala a, ebe ndi ezi omume bi, ha na-anogide na-eme ihe ojojo. Ha adighi echeta di ukwu gi, Onyenwe anyi. **11** Onyenwe anyi ebuliela aka ya elu, ha adighi ahü ya. Gosi ha ekworo gi banyere ndi gi, ka e si otu a mee ka ihere mee ha. E, ka oku ahü i kwadooro ndi iro gi rechapu ha. **12** Onyenwe anyi, i na-enye anyi udo; n'ihị na ihe niile anyi nwere sitere n'aka gi. **13** O, Onyenwe anyi Chineke anyi, o di mgbe anyi no n'okpuru ochichi ndi ozo di iche iche, ma ugbu a, o bu naanji aha gi ka anyi na-eke. **14** Ndi niile anyi fere na mbu anwuchaala; ha adighikwa ndu; mmuo ha agakwaghi aloghachi ozo. N'ihị na i tara ha ahuhu, laa ha n'iyi; e chefukwaala ha. **15** I meela ka mba a di ukwu, Onyenwe anyi; i meela ka mba a saa mbara. I wetarala onwe gi nsopuru, i meela ka oke ala ahü niile gbatia. **16** Onyenwe anyi, n'ime mkpagbu ha, ha gbakwutere gi. Mgbe iwe gi biakwasiri ha, o bu olu di nta ka ha ji kpeere gi ekpere. **17** Gi, Onyenwe anyi, emeela ka anyi kwaa akwa, di ka nwanji ime na-eme si ata ikikere eze na akwa akwa n'ihị ihe mgbu. Otu a ka anyi no n'ihu gi. **18** Anyi anola onodu ihe mgbu,

na jta ikikere eze, ma o nweghị ihe ọma anyị nwetara n'ime ya. Mgbalị anyị niile emeghị ka nzoputa rute ụwa aka. O nwekwaghị ihe nwere isi anyị rụputara. **19** Ma ndị gị niile nwurụ anwụ ga-adị ndụ, O Onyenwe anyị. Ozu ha ga-esite n'ọnwu bilie. Unu ndị niile bi n'aja tetanụ ma tie mkpu ọñụ. N'ihị na igirigi gị dī ka igirigi nke ụtụtụ, ala ga-amụputakwa ndị ya niile nwurụ anwụ. **20** Baanụ n'ulo, ndị m, kpochienụ ụzọ unu! Zoonụ onwe unu naanị nwa oge nta, tutu ruo mgbe iwe Chineke ga-agabiga. **21** Lee anya! Onyenwe anyị si n'ebe obibi ya na-abịa ikpe ndi bi n'ụwa ikpe n'ihị mmehie ha niile. Ụwa ga-ekpughepu gosi ọbara niile a wusiri n'elu ya, ọ gaghị ezokwa ndi niile e gburu lie n'ime ya.

27 N'ubochi ahụ, Onyenwe anyị ga-eji mma agha ya iwe ya, dī ukwu dīkwa ezigbo ike, taa agwọ ahụ na-akpu akpu bụ Leviatan ahụhụ. Leviatan bụ agwọ mgbakọ ahụ; ọ ga-egbukwa mmukwu anụ ojọ ahụ nke bi na mmiri. **2** N'ubochi ahụ, abụ a ga-adị n'ọñụ ha, abụ ha ga-abụ banyere ubi vainj nke namị ezi mkpuru. **3** "Mụ onwe m bụ Onyenwe anyị na-elekota ya, ana m agba ya mmiri ubochi niile, na-eche ya nche ehiihe na abalị. Ka onye obula ghara iji ihe ojọ leta ya. **4** Adighi m ewekwa iwe. Ọ buru na ọ bụ naanị ogwu na uke na-eche m aka mgba, aga m ebili buso ha agha, aga m esurekwa ha oku. **5** Ma ọ bughị otu a, ka ha bjakwute m maka nchekwa, ha bja ka mụ na ha mee udo. E, ha bja ka mụ na ha mee udo." **6** N'ubochi ndi na-abia, Jekob ga-agba mgboroḡwụ. Izrel ga-agbawa okoko dika osisi, maakwa ifuru, jirikwa mkpuru mejuputa ụwa niile. **7** Onyenwe anyi atabeghi Izrel ahuhu dika o si taa ndi iro ya. O mebekwaghị ka e gbuo ndi ya dī ka e si gbuo ndi iro ha. **8** Onyenwe anyi tara ndi ya ahuhu, mee ka a doru ha n'agha ma buru ha gaa mba ozo. Ọ bụ ifufe ojoo nke si n'owuwa anyanwu ka o ji bupụ ha. **9** Ọ bụ n'uzo dī otu a ka a ga-esi bupụ ikpe omuma dirị Jekob, nke a bukwa iju eju nke mkpuru e ji wezuga mmehie ya: Mgbe ha gweriri nkume niile ha ji wuo ebe ichu aja arusi ha dika ntụ, mgbe ha wezugara ogidi arusi Ashera, na ebe ichu aja ihe nsure oku na-esi isi uto niile. **10** Obodo ahụ e wusiri ike adakposiala. Ọ ghoḡla ozara nke ndi mmadu na-ebighi n'ime ya. Ọ ghoḡkwala ebe umu ehi na-akpa nri, ebe ha na-amakpu na-ezu ike. Ha gatacha ahijia dī n'alaka osisi. **11** Mgbe alaka osisi ndi ahụ kpownwuru daa, umu nwanji ga-abia chikotaa ha were ha kwanye oku. N'ihị na ndi a bụ ndi na-enweghi nghota. Ọ bụ nke a mere Onye kere ha adighi emere ha ebere. Onye ahụ kpuru ha agakwaghị egosi ha obi ebere. **12** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-ahocha site n'ebe mmiri na-eru eru Yufretis ruo na Wadi nke Ijpt, ma gi, bụ Izrel ka a ga-achikota otu n'otu. **13** N'ubochi ahụ, opi ike ga-ada. Ndi ahụ na-ala n'iyi n'Asirja na ndi ahụ e mere ka ha gaa biri n'Ijpt dika ndi mba ozo ga-abia fee Onyenwe anyi ofufe n'ugwu nsọ ya dī na Jerusalem.

28 Ahuhu ga-adiri okpueze okoko ohia ahụ, nke bụ mpako Ifrem, obodo ahụ ndi ya na-anubiga mmanya oke ji anya isi. Obodo ahụ e wukwasiri na mbara ala ndagwurugwu mara mma. Obodo ahụ jma mma ya na-ada dika okoko osisi e kpukwasiri ndi ndu ya mmanya na-egbu n'isi. **2** Lee, Onyenwe anyi nwere otu onye dī ike, onye nwekwara ume, dika oke mmiri ozuzu nke akummiri igwe na dika oke ifufe na-eweta mbibi, dika oke mmiri ozuzo na-erubiga oke na dika oke mmiri ozuzo bu idee mmiri ji ike ekwo, ọ ga-eji ike tupu ya n'ala. **3** Okpueze okoko osisi, bụ mpako nke ndi Ifrem na-anubiga mmanya oke, ga-abu ihe a ga-azotokwa n'okpuru ukwu. **4** Okoko ohia nke na-akponwu akponwu, nke bu ebube jma mma ya, nke dī n'isi ndagwurugwu na-emeputa ihe, ga-adī ka mkpuru fiig chara tupu oge owuwe ihe ubi eruo, nke mgbe onye obula huru ha na-ewere ha n'aka, tinye n'onu ya, loo ha. **5** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile n'onwe ya, ga-aghoru ndi ya foduru n'ala ahụ okpueze mara mma, ọ ga-aghokwara ha okoko mara mma. **6** Ọ ga-abu mmuo nke ikpe ziri ezi nye ndi ikpe. Ọ ga-abuka ike nye ndi na-achughachi ndi iro azu n'onu uzo ama. **7** Ndi a kwa na-adagharị site na mmanya sitekwa n'ihē onu na-aba n'anya. Ndi nchuaja na ndi amuma na-adagharị site na ihe onu na-aba n'anya, mmanya emeela na ha amakwaghị ihe ha na-eme; ha na-adagharị site n'ihē onu na-aba n'anya ha na-adagharị mgbe ha na-ahu oju dī ichē ichē, ha na-aso ngongo mgbe ha n'ekpe ikpe. **8** N'ihị na tebul ha niile juputara n'ihē ogbugbo ruru unyi. O nwekwaghị ebe dī ocha. **9** "Ọ bụ onye ka ọ na-achọ ikuziri ihe? Ọ bụ onye ka ọ na-achọ ka ọ ghota ozi ya? Ọ bụ umunta ndi a kwusiri jnu mmiri ara, bụ ndi a ka napuru ara? **10** N'ihị na ọ na-agbalị izi anyi ihe dika e si dee ya, ahiri ime nke a, n'ahiri ime nke ozo, n'usoro tukwasị n'usoro, nwantinti n'ebe a, nwantinti n'ebe ahụ." **11** N'ezie, Chineke ga-eji ndi nasu asusu unu na-amaghi zi unu ihe. **12** N'ihị na ọ gwara unu okwu si, "Lee, nke a bụ ebe izuikwe ahụ, ebe onye ike gwuru nwere ike ino zuri ike; nke a bụ ebe igbaume ahụ." Ma ha juru ige ya nti. **13** Ọ bụ n'ihị ya ka e ji na-ezi unu okwu Onyenwe anyi n'ahiri n'ahiri, n'usoro n'usoro; nwantinti n'ebe a, nwantinti n'ebe ahụ, ka unu gaa suḡ ngongo dalaa azu, ka unu buru ndi e tihjara ahụ, ndi onya mara, ndi e jidekwara. **14** N'ihị nke a, nuruḡ okwu Onyenwe anyi, unu ndi na-akwa emo, ndi ochichi Jerusalem dī n'aka. **15** N'ihị na unu ekwuola si, "Anyi na onwu agbaala ndu, anyi na ala mmuo enwekwoḡkwala otu mkpebi. Mgbe jla n'iyi ahụ dī ukwu ga-esi n'ebe anyi no gafee, ọ gaghị erute anyi, n'ihị na anyi emeela ka okwu ugha buru ebe mgbaba anyi; ọ bukwa n'ime okwu ugha ka anyi na-ezo onwe anyi." (Sheol h7585) **16** Ma otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi siri, "Lee, ana m atogbo na Zayon otu nkume, nke anwaputara. Nkume nkuku dī oke onuhia, n'ihị ntola siri ike. Onye nke kweere na ya egwu agaghị ejide ya. **17** Ikpe ziri ezi ga-abu eriri otutu nke ji atụ ihe, ezi omume

ga-abụkwa ihe j̄t̄u mgbidi; akụmmiri nke oke mmiri ozuzo, ga-ekpochapụ ebe mgbaba unu, okwu ụgha unu, mmiri ga-etojukwa n'ebe nzuzo unu. **18** Mgbe ahụ, a ga-akagbu ogbugba ndụ ahụ unu na onwu gbara; mkpebi unu na ala mmụọ agaghị eguzokwa. Mgbe oke ịla n'iyi ahụ si n'ebe unu nọ na-agafe, ọ ga-azọda unu. **(Sheol h7585)** **19** Mgbe ọbụla o si n'ebe unu nọ na-agafe, ọ ga-eburu unu, maọbụ n'ututu, ehiehi, maọbụ n'abalị, oke niile, mgbe mgbe." Mgbe ahụ, obi unu ga-aghọta okwu Chineke; ọ ga-ewetara unu ahụ ịma jijiji. **20** Ihe ndina dij mkpụmkpụ, mmadụ enweghị ike esetipụ onwe ya n'elu ya; akwa mkpuchi dij oke warawara, mmadụ enweghị ike jiji ya fuchizie ahụ nke oma. **21** Onyenwe anyị ga-ebili dika o mere n'ugwu Perazim, ọ ga-akpalị onwe ya dika o mekwara na Ndagwurugwu Gibon, iru oru ya, oru ya nke dij ike n'ikowa, na iruzu oru ya, udi nke a na-atughị anyi ya. **22** Ugwu a, ya mere, kwusinu ikwa emo, ka a ghara ime ka ahuhu unu dij ukwu karja. N'ihu na Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile agwala ma na o kpebiela ịla unu n'iyi. **23** Geenụ ntị, nuruñ olu m, naanụ ntị n'ihe ma na-agwa unu. **24** Ọ bu ụbọchị niile ka onye oru ubi na-akọ ala ubi ya hapu ikunye ya mkpuru? Ọ bu mgbe niile ka ọ na-egwuze ala ubi ya ime ka ọ dij larịj, ma ọ gaghị akunye ya mkpuru ọbula? **25** Mgbe o gwuzesiri ya, ọ naghị aghasa mkpuru karawe, ghasaakwa kumin? Ọ bu na ọ naghị akunye oka wiiti n'ahiri nke ya, oka balị n'ebe o kwesiri, na spelti n'ebe o kwesiri? **26** Ọ maara ihe o kwesiri ime, n'ihu na Chineke na-ezi ụzọ ziri ezi. **27** N'ihu na ejighi igwe eji azocha mkpuru oka etichaputa mkpuru karawe, maobu kporee ukwu igwe n'elu kumin, kama ọ bu mkporo ka e ji etichaputa kumin, werewka osisi nta kwesiri ekwesi kuputa karawe. **28** A na-akwo ọka e ji eme achicha akwo, ọ bughị ruo mgbe ebighi ebi ka a na-anogide na-etichaputa ya. E nwere ike jiri ukwu igwe ugboala jnyinyi na-adokpu zochaa ha, ma ọ bughị ka a kwopiasia mkpuru ha. **29** Ihe ndi a niile na-esite n'aka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-abia, onye nzube ya dij itunanya, onye amamihe ya dij ebube.

29 Ahuhu ga-adiri gi, gi bu Ariel, Ariel, gi obodo ebe Devid bi. Gbakonyenu otu afọ n'afọ ozo nke unu ga-eji rie oriri, mee mmemme. **2** Ma aga m akpagbu Ariel, ọ ga-eru uju, ma bee akwa, ọ ga-adi ka ala ebe ichu aja. **3** Aga m ama ulo ikwu m n'akuku gi niile gburugburu, aga m eji otutu ulo elu gba gi gburugburu dokwaa ihe mnochibido m niile megide gi. **4** N'onodu mweda n'ala, i ga-ekwu okwu site n'ala, okwu onu gi ga-esikwa n'uzuzu puta. Olu gi ga-ada ka nke onye mmu site n'ala, ọ bu site n'uzuzu ka okwu onu gi na-ada ntakiri ntakiri ga-esi puta. **5** Ma igwe ndi iro gi ga-agho ntu, igwe ndi na-adighi eme obi ebere ga-adikwa ka igbugbo oka nke ifufe na-ebufu. Mgbe ahu, na mberede, **6** mu onwe m, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-eji egbe eluigwe na ala oma jijiji na oke ifufe na oke uzu, na oku na-erepia erepia, bjakwute ha. **7** Mba niile ahu, ndi na-ebuso Ariel agha,

bu ndi na-ebuso ya na ebe ya e wusiri ike agha, ga-efu dika nro, onye na-arahu ura n'abalị roro. **8** Dika mgbe onye aguu na-agu, nke na-arọ nro ebe o na-eri nri, ma aguu nokwa na-agu ya mgbe o si n'ura teta. Dika onye aguu mmiri na-agu, nke nọ na nro hu mmiri o na-ani, ma teta n'ura choputa na akpiri na-akposi ya nku ike, na-adakwa mba. E, otu a ka ọ ga-adi mgbe igwe ndi agha mba ahụ niile ga-ebuso ugwu Zayon agha. **9** Ka ọ gbagojwo unu anya. Ka o jukwa unu anya. Kpuonu onwe unu isi ka unu ghara ihu uzu. Nagherianu ma ọ bughị site na mmanya unu nuru, soonu ngongu ma ọ bughị site na mmanya na-aba n'anya. **10** N'ihu na Onyenwe anyi awukwasila unu mmu nke oke ura. O mechiela anyi ndi amuna unu niile, kpuchie isi ndi niile na-ahu ohu. **11** Ihe ndi a niile na-aga ime n'oge dij n'ihu dika akwukwo a kara akara. Mgbe e weere ya nye onye ma akwukwo ka ọ guo, ọ ga-asi, "Enweghị m ike, n'ihu na a kaala ya akara." **12** Mgbe e weere ya nye onye na-amaghị akwukwo, ọ ga-asi, "Ewela iwe, amaghị m agu." **13** Onyenwe anyi siri, "Ndi a ji onu ha na-abia m nso, ha ji egbugbere onu ha na-asopuru m, ma obi ha dij anya n'ebe m nọ. Ofufe ha na-e-eme m, bu nke gbadoro ukwu n'ihe mmadu nyere n'iwu, bukwa nke a kuziiri ha. **14** Ya mere, otu ugboro ozo, aga m eme ndi a ihe oke iju anyi jiri ihe itunanya tukwasi n'elu ihe itunanya, amamihe nke ndi maara ihe ga-ala n'iyi, nghota nke ndi nwere nghota ga-agba barij." **15** Ahuhu ga-adiri ndi na-eche na ha na-ezonari Onyenwe anyi nzube ha, ndi na-agbalisi ike ime ihe ha zubere na nzuzo, ma na-asiri onwe ha, "Chineke agaghị ahụ anyi. Ọ maghị ihe anyi na-eme!" **16** Lee ka unu si ekpu ihe ihu n'ala, ka a ga-asi na okpu ite di ka uru e ji akpu ite. Ihe mmadu kpuru o nwere ike itughari gwa onye kpuru ya, si, "I kpughị m?" Ka ite o nwere ike i si okpu ite, "I ghotaghị ihe ọbula?" **17** Mgbe na-adighi anyi ọ bu na Lebanon agaghị agho ala ubi na-emeputa ihe, ala ubi ahụ na-emeputa ihe ga-adikwa ka oke oha? **18** N'ubochi ahụ, ndi ntị chiri ga-anu ihe a na-aguputa site n'akwukwo ahụ, ndi isi, ndi ahụ naara ejeghari n'ochichiri ga-emeghe anyi ha, hukwa ụzọ ozo. **19** Ndi dij umeala n'obi, na ndi ogbenye n'etiti ndi mmadu ga-achota onu na obi utu nke Onyenwe anyi Onye dij nso nke Izrel na-enye. **20** Ndi na-adighi enwe obi ebere agaghị adikwa; ndi niile na-akwa emo agaghị adikwa, ndi niile echiche ha bu ime ajo ihe ka a ga-ebipụ ndu ha, **21** bu ndi ahụ na-eme ka e site n'okwu onu ha mee onye ozo onye ikpe mara, ndi na-eme ka onye na-ekpechite onu onye a na-emegbu emegbu maa n'onya, ndi na-eji igba akaebe ugha mee ka ikpe ziri ezi hapu irute ndi ezi omume aka. **22** Ya mere, nke a bu ihe Onyenwe anyi onye gbaputara Ibrahim na-aga ulo Jekob, "Ndi m, a gaghị emekwa ka ihere mee unu ozo. Ihu unu agaghị agbarukwa ozo. **23** Mgbe ha huru umu ha, bu oru aka m abuo, n'etiti ha, ha ga-edo aha m nso, ha ga-ekwuputa, nabatakwa idj nso nke Onye nso Jekob, ha ga-eguzokwa n'ihu Chineke Izrel n'egwu na n'ima jijiji. **24** Ndi na-akpafu n'ime mmu

ha ga-enweta nghota, ndi ntamu ga-achokwa ka ha mta ihe.”

30 “Ahuhu ga-adiri umu ndi nupu isi,” otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, “bu ndi na-agbaso nzube nke na-esiteghi n’aka m, ndi ha na ndi ozo na-agba ndu nke Mmuo m na-anabataghi, si otu a na-eme ka mmehie na-aba uba n’elu mmehie. **2** Ndi na-aga Ijpt icho enyemaka ma ha ajutaghi ase site n’aka m. Ndi were obi ha tukwasj na Fero maka nchebe, chosiekwa ike ime Ijpt ebe mgbaba. **3** Ma nchekwa Fero ga-aghoru unu ihe ihere, ndo ndi Ijpt ga-etinye unu n’onodu mweda n’ala. **4** O bu ezie na ha nwere ndi ozi na Zoan ndi nnochite anya ha erutekwala Hans, **5** ihere ga-eme onye obula n’ihi ndi na-abaghi uru nye ha, ndi na-abughi ihe inyeaka maobu ihe iba uru, kama naani ihe ihere na ita uta.” **6** Amuma banyere umu anumanu bi na Negev. N’ala ahuhu na mkpagbu, nke odum na nne odum, nke ajuala na agwo ojoo naefe ka oku, ndi nnochite anya obodo na-ebu aku ha niile n’elu inyinya ibu, na-ebukwa akunuba ha di oke onuhia n’elu inyinya kamel, na-agakwuru mba ahu na-abaghi uru, **7** bu Ijpt, ndi inyeaka ha na-enye enweghi isi. N’ihi nke a, ana m agu ya Rehab, onye na-enweghi ihe o na-aru. **8** Gaa ugbu a, dekwasiri ha ya n’elu mbadamba nkume, detuokwa ha n’ime akwukwo, ka o diri maka ubochi na-abja dika ihe akaebe ruo mgbe ebighi ebi. **9** N’ihi na ndi a bu ndi na-enupu isi, umu aghughu ndi kpachaara anya ju inabata ozizi Onyenwe anyi na-ezi. **10** Ha na-agwa ndi ohu uzo, “Unu ahukwala ohu, o zuola,” ma sikwa ndi amuma, “Mechienu onu! Unu ahutakarwala anyi ihe ziri ezi n’ohu unu. Gwanu anyi ihe na-atu utu na ntj, buonu amuma nduhie. **11** Unu na-anochiri anyi uzo, nyenu anyi ohere. Anyi achokwaghi inu ihe obula banyere onye ahu unu na-akpo Onye di nsu nke Izrel.” **12** Ya mere, ihe a ka Onye di nsu nke Izrel na-ekwu, “N’ihi na unu kporo okwu m na-agwa unu asi, ma dabere na mmegbu na-atukwasikwa obi unu n’aghughu, **13** mmehie a ga-aghoru unu ihe dika mgbidi di elu, nke gbawara agbawa, nke ga-ada na mberede, n’otu ntabi anya. **14** O ga-etipiasj dika ite aja, nke etipjara na-enweghi obi ebere, nke a na-enweghi ike ichota mpekele ejuju obula n’etiti ya, iji guta oku site na-ekwu, maobu kuputa mmiri site n’ite.” **15** N’ihi na otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi bu Onye nsu nke Izrel siri, “O bu na ncheghari na izuika ka a ga-azoputa unu, na ino juu na ntukwasj obi ka idi ike unu ga-adi, ma unu ekweghi na nke obula. **16** Kama unu na-asi, ‘Anyi ga-arikwasj n’elu inyinya gbapu.’ E, unu ga-agba oso n’ezie. Unu siri, ‘Anyi ga-arikwasj n’inyinya ndi na-efe oso.’ Ya mere, ndi ga-achu unu ga-adi ngwa. **17** Otu onye n’ime ndi iro unu ga-achu puku mmadu n’ime unu oso. Mmadu ise si n’ime ha ezuala ichusasi unu, ruo mgbe unu ga-adi ka osisi a manere okoloto debe n’elu ugwu, e, ka okoloto a hapuru n’elu ugwu nta.” **18** Ma Onyenwe anyi nokwa na-echere ka unu bjakwute ya, ka o gosi unu ihunanya

ya. O jikeere imere unu ebere, n’ihi na Onyenwe anyi bu Chineke na-ekpe ikpe ziri ezi. Ngozi na-adikwara ndi niile na-ele anya inyeaka ya. **19** Unu ndi Zayon ndi bi na Jerusalem, ndi nke m, unu agaghj ebekwa akwa ozo, n’ihi na Onyenwe anyi bu onye obi ebere. O ga-enyere unu aka mgbe obula unu kpokuru ya. **20** N’agbanyeghi na Onyenwe anyi na-enye unu achicha nke nhuju anya na mmiri nke ahuhu, ndi ozizi unu agaghj abukwa ndi zoro onwe ha ozo, kama unu ga-eji anya unu hu ha. **21** Ma unu tughariri n’aka nri ma o bukwanu n’aka ekpe, ntj unu ga-anu otu olu n’azu unu, nke na-asi, “Nke a bu uzo, Jeenu ije n’ime ya.” **22** Mgbe ahj kwa, unu ga-emebi arusi unu niile, nke e ji olaocha na olaedo kpuo. Unu ga-atufukwa ha dika ihe ruru unyi, nke na-aso oyi. Unu ga-asi ha, “Pupu n’ebe al!” **23** O ga-eziteka mmiri ozuzo maka mkpuru unu kuru n’ala ubi unu, ihe omume nke ga-esite n’ala ahj puta ga-ama abuba baakwa uba. N’ubochi ahj anu ulo unu ga-ata nri n’ebe ita nri sara mbara. **24** Ehi na inyinya ibu ndi na-arj oru ubi ga-ata nri a gwara nke oma nke nnu di, nke eji ngwa oru ifucha oka na shovel kpasaa nke oma. **25** N’elu ugwu obula di elu na n’elu ugwu nta obula di elu, ka iyi na mmiri niile ga-eru, n’ubochi oke ogbugbu, mgbe ulo elu niile ga-ada. **26** Onwa ga-amuke dika anwu, ihè anyanwu ga-adikwa okpuku asaa dika ihè ubochi asaa e mere ka o muo n’otu ubochi! Ihe ndi a ga-emezu n’ubochi ahj Onyenwe anyi malitere ikochi na igwo onya o mere ka o rute ndi ya aka. **27** Lee, Aha Onyenwe anyi ka o si n’ebe di anya na-abja! O na-abja n’oke iwe, anwuru oku gbakwara ya gburugburu. Iwe juputara n’egbugbere onu ya, okwu ya na-erechapu dika oku. **28** Iku ume ya dikwa ka iyi rubigara oke, nke na-achi oku, nke na-etoru onye no n’ime ya n’olu. O na-ayocha mba niile n’ime nyo ila n’iyi, o na-etinye n’agba ndi mmadu eriri igwe nke na-edufu ha. **29** Ma unu ga-abu abj dika unu na-abu n’abal mmemme di nsu, obi unu ga-anuri onu dika mgbe ndi na-egbu opi na-arigo elu na-aga n’ugwu nsu Onyenwe anyi, na-agakwuru Oke Nkume Izrel. **30** Onyenwe anyi ga-eme ka ndi mmadu nu olu ya di ebube, o ga-emekwa ka ha hu aka ya na-aridata ala jiri onuma nke iwe ya na oku na-erepia erepia, jirikwa oke mmiri ozuzo, na egbe eluigwe, na akummiri igwe. **31** Olu Onyenwe anyi ga-emenye ndi Asirja egwu; o ga-eji mkpara igwe ya kudaa ha n’ala. **32** Ihe otiti obula nke Onyenwe anyi na-eji mkpo ya, tie ha n’ahu ga-adi ka egwu ubo akwara na une di iche iche na-enye, mgbe o na-eweli aka ya na-eti ha oke ihe otiti dika o na-aluso ha ogu. **33** Edoolari ihe niile n’usoro site n’oge gara aga. A kwadoola ebe a ga-akwanye oku nke ga-erechapu eze ahj. O bu ebe sara mbara, nke di omimi, na nke a kwajuru nku. O bu iku ume Onyenwe anyi nke dika mwuputa nke nkume na-enwu oku ka a ga-eji munye ya oku.

31 Ahuhu diri ndi na-aga Ijpt icho enyemaka, ndi nchekwube ha di n’ike ndi ha na-agba inyinya, ndi na-atukwasj obi ha n’ugboala ha, nke di otutu, ndi na-atukwasikwa obi ha n’idi ike nke ndi Ijpt na-agba

inyinyanya. Ma ha adighi ele anya inyeaka site n'aka Onye Nso Izrel; ha adighi arikwa ya ka Onyenwe anyi nyere ha aka. **2** Ma ya onwe ya maara ihe, o puru iweta jla n'iyi. O dikwaghị agbanwe okwu ya. O ga-ebili megide ndi mba na-eme ihe ojoo; ha na ndi niile na-enyere ndi na-eme ajo ihe aka. **3** N'ih na ndi Ijpt bu naani mmadu, ha abughị Chineke! Inyinyanya ha nwekwara anyi ahụ, ha abughị mmuo. Mgb e Onyenwe anyi setipuru aka ya imegide ha, ha ga-aso ngongo; ndi ha na-enyere aka ga-adakwa. Ha niile ga-alakokwa n'iyi. **4** Ma ihe ndi a ka Onyenwe anyi gwara m, "Dika odum na-agbo uja, na-ebigbo n'elu anyi o dogburu, n'agbanyeghi na-akpokotara igwe ndi ozuzu aturu imegide ya, o naghi atu egwu mkpu ha, mkpotu uzu ha adighi enyekwa ya nsogbu, Otu a kwa, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-aridata ibu agha n'ugwu Zayon, na n'ugwu nta ya niile. **5** Dika nnuhu si efegharị n'elu akwu ya ichebe umu ya, otu a ka mu bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-esi chebe Jerusalem, o ga-ekpuchi ya naputa ya, o ghaghị igabiga ya, gbaputakwa ya." **6** Loghachitenu azu, unu bu Izrel, laghachikwurunu onye ahụ nke unu nupuru isi n'ebe odi ukwu megide. **7** Amaara m nke oma na ubochi ahụ na-abia, mgb e onye obula n'ime unu ga-atufu arusi olaedo na olocha niile nke aka mmehie unu kpuru. **8** "Mgb e ahụ, Asirja ga-ada, kama o bughị site na mma agha mmadu, mma agha na-abughị nke mmadu efu ga-erichapu ha. Ha ga-esi n'ihu mma agha gbaa oso, ma umu okorobia ha ka a ga-akpuru tinya n'oru mmanye. **9** Obodo ha niile e wusiri ike ga-ada n'ih oke egwu, ndi ochiagha ha ga-atukwa ujo mgb e ha huru okoloto agha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. Onye oku ya di na Zayon, onye ekwu igwe oku ya di na Jerusalem.

32 Lee, eze ga-achi n'ez omume na-abia, ya na ndiji kwesiri ntukwasị obi, ndi ga-ekpe ikpe ziri ezi. **2** Onye obula n'ime ha ga-aghoru ndi mmadu ebe a na-ezere ndu n'oge oke ifufe, na ebe mgbaba n'oge oke mmiri ozuo. Ha ga-adj ka mmiri na-aso n'ozara, maobu dika ndo nke nkume di elu na-enye n'ebe okpomoku na-eweta ike ogwugwu di. **3** Mgb e ahụ, agaghị emechikwa anya ndi niile na-ahụ uzọ, agakwaghị eme ka ntị na-anu ihe kwusi jnu ihe. **4** O buladi obi ndi nzuzu n'etiti ha ga-ejuputa n'akonuche na nghota, ndi ahụ na-asu nsu ga-ekwukwa okwu nke oma. **5** N'ubochi ahụ, a gaghị ahukwa onye nzuzu si na o bu onye maara ihe. A gaghị enyekwa onye aghughu nsopuru ozo. **6** N'ih na ndi nzuzu na-ekwu okwu na-echeghi echiche, obi ha niile di na-ime ajo ihe. **7** O na-ebi ndu asopurughị Chineke, na-ekwusakwa okwu njehie megide Onyenwe anyi; ndi agwu na-agu ka ha na-agbaba aka ndi akpiri na-akpo nku, ha adighi enye ha mmiri onuhu. **7** Ndi ojoj na-eji uzọ aghughu niile eme ihe ojoj, ha na-echeputa nzube ajo ihe niile, iji okwu ugha laa onye ogbenye n'iyi, o buladi mgb e ariri nke onye ahụ nọ na mkpa bu nke ziri ezi. **8** Ma onye a na-asopuru na-atuputa atumatu di ezi mma, o na-eguzokwa chim nye ezi ihe. **9** Unu ndi inyom

na-ebi ndu ndi afo juru, bilie oto, gee m nti; unu ndi ada ndi nwere ntukwasị obi, nurunu ihe m nwere ikwu. **10** N'oge na-adighi anya, mgb e otu afo na abali ole na ole gasiri, unu bu ndi nwere ntukwasị obi ga-ama jijiji; n'ih na mkpuru ubi vaini unu ga-emebi, owuwe mkpuru ihe ubi agaghị abia. **11** Maanu jijiji, unu ndi inyom afo juru, tuo egwu unu ndi ada ndi nwere ntukwasị obi. Yipunu uwe oma unu, kekwasinu onwe unu akwa mkpe. **12** Tienu aka n'obi n'ih ubi unu na-enye afo ojuru, n'ih osisi vaini na-amj mkpuru. **13** N'ih na ogwu na uke ga-epuputa n'ala unu. Ruonu uju, n'ih na ulo niile unu na-anu n'ime ya enwe obi ufo, na obodo niile unu na-anu n'ime ya na-eri, na-ahu agakwaghị adi. **14** N'ih na a ga-ahapu ebe niile e wusiri ike, gbahapukwa obodo ahụ uzu na-adi n'ime ya; ulo elu nche niile na ebe niile ewusiri ike ga-abu ebe ga-atogboru n'efu ruo mgb e ebighi ebi, ha ga-agho ebe inyinyanya ibu ohia ga na-enwe obi ufo, na ebe igwe anu ulo ga na-akpa nri ha. **15** Ha niile ga-adigide otu a tutu ruo mgb e a ga-esite n'eluigwe wukwasị anyi Mmuo Nso. Mgb e ahụ ozara ga-agho ala ubi mara mma, ala ubi oma ahụ ga-adikwa ka ohia. **16** A ga-emekwa ka ikpe ziri ezi ga-ebi n'ozara, ezi omume ga-adikwa n'ubi oma ahụ. **17** Mkpuru nke ezi omume ahụ ga-abu udo; ihe ga-esikwa na ya puta ga-abu i no juu na ntukwasị obi mgb e niile ebighi ebi. **18** Ndi m ga-ebi n'ebe obibi nke udo, n'ulo nwere ezi nchekwa, n'ebe izuike nke nsogbu na-adighi. **19** A mgb e na mkpuru mmiri ezoo n'oke ohia niile, a sikwa na e bibie obodo niile, **20** ndi a goziri agozi ka unu ga-abu, mgb e unu na-agma mkpuru unu n'akuku iyi, mgb e ehi unu na inyinyanya ibu unu na-akpagharị na-aga ebe obula ha choru.

33 Ahuhu diri gi, onye mbibi, onye bibiri ihe niile di gi gburugburu, ma o dibeghi mbibi rutere gi aka. Ahuhu diri gi, onye nrafu, onye na-enwebeghi ndi rafuru gi. Mgb e i kwusiri ibi ihe ka a ga-ebibi gi, mgb e i kwusikwara nrafu ka a ga-arafu gi. **2** Biko, Onyenwe anyi, nwee obi ebere n'ebe anyi no, n'ih na o bu gi ka anyi na-ele anya. Bupu anyi ike n'ututu ubochi niile, burukwara anyi onye nzoputa mgb e niile anyi no na mkpa. **3** Ndi iro na-agma oso mgb e na nuru olu gi. Mgb e i guzoro oto, mba niile na-agbalaga. **4** Dika igurube si atachapụ ihe di n'ubi, otu a ka a ga-esi kwakoro ihe niile unu nwere n'agma, unu mba di iche iche. **5** Onyenwe anyi di elu, n'ih na o bi n'ebe di elu. O ga-eji ikpe ya ziri ezi, na ezi omume mejuputa Zayon. **6** O ga-abu ntala guzosiri ike nke oge unu niile, uloku di ukwu nke nzoputa, na amamihe na ihe omuma; egwu Onyenwe anyi bu igodo nke akụ a. **7** Lee ndi ha di ike ka ha na-eti mkpu akwa n'okporozo niile; ndi na-anochite anya ha, ndi bjara ikwu otu udo ga-esi diri na-akwa akwa. **8** O dikwaghị onye a na-ahụ anya n'okporozo obula. E meela ka ogbugba ndu niile ghara idikwa ire. A na-eleli ndi e sitere n'akaebe ha mee ka ogbugba ndu ahụ guzodie ike. O dikwaghị onye a na-asopuru. **9** Ala ahụ niile na-eru uju. O

togbòkwara n'efu. Oke òhija Lebanon akponwùola buru ihe ihere. Sharon aghòkwaaala ózara; osisi dj na Bashan na n'elu ugwu Kamel na-agbùchakwa akwùkwò ha. **10** Ma Onyenwe anyi na-asì, "Ugbu a, m ga-ebili." "Ugbu a, ka a ga-eme ka m dj elu; ugbu a, ka a ga-ebuli m elu. **11** Unu na-atù ime ahìhija kporò nkù, unu na-amupùta ahìhija, nkuume unu na-ekupùta bù òkù ga-erepja unu. **12** Ndì gi ga-ere òkù, djika osisi ogwu e gbaturu egbutu tnye n'òkù; ha ga-ere òkù djika avùvù nkùwù." **13** Geenu ntì nùrù ihe m mere, unu mba niile dj n'ebe dj anya! Unu ndj nò nso, kwerenu n'ezie na m siri ike! **14** Ndì mmehie na ndì ajò omume nò na Zayon na-ama jijiji n'egwu, ha na-akwa akwa na-asì, "Onye n'ime anyi purù ibi n'ebe a, n'etiti onye a bù òkù na-erepja erepja, òkù nke na-ere ruo mgbe ebighi ebi?" **15** Ndì na-egharì n'ezì omume na-ekwu ihe ziri ezi, ndì na-aju uru sitere n'ùzò n'ezighi ezi, ndì na-ewezuga aka ha site na ìnata ngarì dj ìche ìche, ndì na-emechi ntì megide izu ìkwafu òbara, na-amùchi anya ha abùò ka ha ghara ìtùgharì uche n'ìhe òjòò. **16** Ha bù ndì ahù ga-ebi n'ebe dj elu, ndì ebe mgbaba ha ga-abu ebe e wusiri ike nke ugwu. A ga-enye ha nri, mmiri a gaghi akòkwa ha. **17** Anya unu ga-ahù eze n'ebube ya; unu ga-ahùkwa alaeze ya nke nsòtù oke ya dj n'ebe dj anya. **18** N'ime echiche obi unu, unu ga na-atule ihe oke egwu nke oge ndì ahù gara aga. "Olee ebe onyeisi òchìchì ahù nò ugbu a? Ebee ka onye na-anakòta utù ahù nò? Ebeekwa ka onyeisi ahù nke ulò elu nche niile dj n'aka ya nò?" **19** N'oge ahù, unu agaghì ahùkwa ndì nganga ahù òzò, bù ndì ahù na-asù asùsù nke unu na-amaghì, nke unu na-adìghì aghòtakwa. **20** Lekwasinù Zayon anya, obodo anyi na-anò eme memme anyi niile; anya unu ga-ahùkwa Jerusalem, ulò obibi dj jùu, ulò ikwu nke a na-apughì ibupù ebupù; apughìkwa iholite òtu jidere ya, maòbù dòbie nke òbùla n'ime udò ji ya. **21** Ebe ahù ka Onyenwe anyi ga-aburù anyi Onye dj ike. Ò ga-adìkwara anyi ka osimiri na iyi dj obosara. Ò dighì ugbo amara maòbù ugbo ukwu ga-abia na mmiri ahù. **22** N'ìhi na Onyenwe anyi bù onye ikpe anyi. Onyenwe anyi bù onye na-enye anyi iwu. Onyenwe anyi bù eze anyi, ò bù ya na-azòpùta anyi. **23** A tòsaala udò niile: Ha adìghì ejidesikwa òkòlòtò gi ike, a gbasaghìkwa akwa igbochi ifufe. Mgbe ahù, a gaekeka uba ihe a kwatara n'agha ò búladi ndì ngwùrò ga-ebute ihe nkwa n'agha. **24** Ò dikhaghì onye bi na Zayon ga-asì, "Ahù esighì m ike," n'ìhi na a ga-agbaghara ndì bi n'ime ya mmehie ha niile.

34 Bjanù nso, unu ndì mba niile, ñaa ntì. Geenu ntì, unu mba niile nke ùwa. Ka ùwa na ihe niile dj n'ime ya, na ihe niile na-esi n'ime ya apùta nùrù. **2** N'ìhi na Onyenwe anyi na-eweso mba niile nke ùwa iwe, iwe ya dj òkù megide ndì agha ha niile. Ò ga-ala ha n'iyi kpamkpam, nyefee ha n'aka ndì ga-egbu ha. **3** Ndì ha e gburu egbu ka a ga-atupù. Ozu ha gae-sikwa isi. Ugwu niile ga-epupùta n'òbara ha. **4** N'oge ahù, kpakpando niile nke eluigwe ga-agbaze, a ga-apiakòtakwa mbara eluigwe djika akwùkwò, kpakpando

niile ga-ada djika ahìhija osisi vainj kporò nkù, djika mkpurù osisi fiig chakporò achakporò. **5** N'ìhi na mma agha m arùchaaala òrù ya n'eluigwe, lezie anya ihe gaje ime, ò ga-adakwasì Edòm, ndì m mara ikpe mbibi. **6** Mma agha Onyenwe anyi jupùtara n'òbara, abùba kpuchikwara ya, òbara umù aturù na mkpi na abùba sitere n'akurù ebule n'ìhi na Onyenwe anyi nwere ìchù aja na Bozra. O nwekwara oke ogbugbu ga-adi n'ala Edòm. **7** Oke ehi òhija ga-esokwa ha daa, ha na oke ehi ukwu na oke ehi nta. Ala ga-epupùta n'òbara ha. Uzuzu nke obodo ahù ga-amìkòrò òbara ha. **8** N'ìhi na Onyenwe anyi nwere ùbòchì ahù bù ùbòchì ìbò òbò. Ò bù afò ìkwughachi Edòm ihe ha mere Zayon. **9** Isi iyi ndì Edòm niile ga-agbanwe gbajie ojii, uzuzu dj n'ala ga-na-ere òkù djika solfò (ntù òkù), ala ahù niile ga-enwuru òkù dj ka unyì ojii. **10** Ò gaghi anyi anyi n'abalì maòbù n'ehihie; anwùrù òkù ya ga-na-ala n'elu ruo ebighi ebi. Ala ahù ga-atogborò n'efu site n'ogbo ruo n'ogbo; ò dighì onye ga-esitekwa n'ebe ahù gafee òzò. **11** Ikwichìkwighì nke ózara na okwolo ga-enweta ya, ikwichìkwighì ukwu na ugoìoma ga-akpa akwù ha birikwa n'ebe ahù. Chineke ga-eseti n'elu Edòm, eriri òtùtù nke ogbaaghara, na ihe ìtù mgbidi nke e tikporò etikporò, togborò n'efu. **12** Ndì ya a na-asòpurù agaghì ahùkwa ihe òbùla n'ebe ahù nke ha ga-akporò alaeze. Otu a kwa, umù ndì eze ya niile agaghì adìkwa. **13** Ogwu ga-etochi ulò ukwu ya niile; ebe ya niile e wusiri ike ga-aghò ahìhija ogwu, ò ga-abùkwa ulò nkjita òhija na nke ikwichìkwighì. **14** Anù òhija niile nke ózara ga-ezute nkjita òhija n'ebe ahù. Umù mkpi òhija ga-awaghari n'ebe ahù na-ebeku ibe ha akwa. N'ebe ahù ka umù anyi òhija na-akpaghari n'abalì ga-ezo onwe ha, chòtakwara onwe ha onòdù ebe izuikwe. **15** Ikwichìkwighì ga-akpa akwù ya n'ebe ahù. Ò ga-anòkwa n'ebe ahù yie akwa, zùò umù ya, lekòtaa ha site n'iji nku ya kpuchie ha. Ebe ahù kwa ka ndagbù ga-èzukòkwa, nke òbùla na ibe ya. **16** Nyochaa akwùkwò nsò ka ì guò ihe Onyenwe anyi gaje ime: Ò dighì anù òhija òbùla ga-efu. Ò dighì nke òbùla ga-anò n'ebe ahù hapù ìkpò ibe ya, n'ìhi na onù ya enyela iwu a. Mmùò ya ga-achìkòtakwa ha. **17** Ò bù ya onwe ya ga-ekewa ala ahù, jiri ihe òtùtù n'aka keere ha oke ahù. Ha ga-enweta ya ruo mgbe ebighi ebi, nwekwa ebe obibi n'ebe ahù site n'ogbo ruo n'ogbo.

35 N'ùbòchì ahù, ózara na ala kporò nkù ga-enwe obi utò; okoko osisi mara mma ga-awapùtakwa n'òzara. Djika rozu, **2** ò ga-agbawa ifuru jupùta; ò ga-anùrì òhù nke ukwuu, tiekwa mkpu òhù. A ga-enye ya nsòpurù nke ugwu Lebanon, nyekwa ya jma mma nke ala ubi Sharon na Kamel. Ha ga-ahù ebube Onyenwe anyi n'ebe ahù, ha ga-ahùkwa ìdì ukwuu nke Chineke anyi. **3** Meenu ka aka ndì ahù kùdara akùda djikwa ike, gbaakwanù ùkwù ndì ahù na-asò ngongò ume. **4** Gwanù ndì ahù na-atù egwu sí ha, "Dìrìnjù ike, unu atula egwu, n'ìhi na Chineke unu na-abja. Ò ga-abja ìbòtara unu òbò, ìkwughachi ndì iro unu ihe ruuru ha. Ò ga-abja ìzòpùta unu." **5** Mgbe ò bjara, ò ga-emegehe

anyā ndị kpuru isi, meekwa ka ndi ntị chiri nū ihe. **6** Ọ ga-eme ka onye ngwuro wulie elu dika ele, meekwa ka ndi na-adighi ekwu okwu tie mkpu onu. Mmiri ga-agbawaputa soo n'ozara, mmiri iyi ga-epuputakwa n'ala kporo nkū. **7** Elu ala ahū na-ere oku n'ukwu ga-aghō odo mmiri. Ala ahū nke mmiri koro ga-aghō isi iyi nke mmiri ga-epuputa. Ebe ahū nkita ohia naara ebi ga-aghō ala mmiri mmiri; ahijia, na ahijia riidi, na ahijia papiros, ga-epuputa n'ime ya. **8** Okporoozo ga-adikwa n'ebe ahū, nke a ga-akpo, Okporoozo Idi Nso, Ọ ga-adiri naanị ndi ahū na-agbaso Ọzo ahū. Ndi na-adighi ocha agaghị eje ije n'elu ya, ndi nzuzu ajo omume agaghị ejeghari n'elu ya. **9** Odum agaghị anō nso ọzo ahū. Ọ dikwaghị anū ohia na-egbu mmadu ga-aga n'elu ya. E, agaghị ahū anū di otu a n'ebe ahū. Kama, ọ bu naanị ndi a gbaputara ga-eje ije na ya. **10** Ma ndi ahū Onyenwe anyi gbaputara ga-alotakwa. Ha ga-eji abụ bata na Zayon; onū na-adigide ga-adikwasị n'isi ha. Oke onū na obi uto ga-epuputa n'obi ha. Iru ujū na isū ude ga-efelaga.

36 N'afọ nke iri na anō nke ochichi eze Hezekaya, Senakerib, bu eze Asirja, busoro obodo Juda niile e wusiri ike agha, meriekwa ha. **2** Mgbe ahū, eze Asirja sitere na Lakish zipu ochiagha ya, ya na usuu ndi agha ijekwuru Hezekaya na Jerusalem. Mgbe ochiagha ahū kwusiri n'uzo mmiri nke odo mmiri di Elu, n'uzo jere n'ebe ohia Osu akwa. **3** Eliakim, nwa Hilkaya, onye nlekota uloaze, na Shebna, bu ode akwukwo eze, na Joa nwa Asaf, onye ndeko akuko ihe mere, puru jekwuru ya. **4** Ochiagha ahū siri ha, "Gwanu Hezekaya: "Otu a ka eze ukwu ahū, bu eze Asirja, na-ekwu, Ọ bu na ginji ka ntukwasị obi gi dabere? **5** I na-ekwu na i nwere ndumodu na ike ibu agha, maobu naanị egbe onū ka i na-agba. Ọ bu onye ka i na-atukwasị obi, mere i ji enupu isi n'okpuru m? **6** Lee, amatara m na i na-atukwasị obi n'Ijpt, mkpanaka achara ahū gbajiri agbaji, nke na-aduwa aka onye obula na-adabere na ya. Otu a ka Fero, eze Ijpt di nye ndi niile na-atukwasị ya obi. **7** Ma o buru na unu asi m, "Anyi na-atukwasị Onyenwe anyi bu Chineke anyi obi." Ọ bughị ya ka Hezekaya wezugara ebe ya niile di elu na ebe ichu aja ya niile, na-asi Juda na Jerusalem, "Unu aghaghị ikpo isiala n'ebe ichu aja a?" **8** "Ma ugbo a, bja kwee nna m ukwu, bu eze Asirja nkwa. Aga m enye gi puku inyinja abuo ma o buru na i nwere ike ichota ndi ga-agba ha. **9** I ga-esi kwa ana ju otu onyeisi nke dikarisiri nta n'ime ndisi oru onyenwe m, na-agbanyeghikwa na i na-atukwasị obi n'Ijpt maka inweta ugbo agha na ndi na-agba inyinja? **10** Tinyere nke a, abjara m ibuso ala a agha na ibibi ya ma o bughị nkwado Onyenwe anyi? Onyenwe anyi ya onwe ya gwara m ka m bilie megide obodo a, lakwaa ya n'iyi." **11** Mgbe ahū Eliakim, Shebna na Joa siri ochiagha ahū, "Biko, gwa ndi ohu gi okwu n'asusu Aramaik, ebe o bu na anyi na-aghota ya. Agwala anyi okwu n'asusu Hibru, ebe ndi no n'elu mgbidi ga-anu." **12** Ma ochiagha ahū zaghachiri, "Ọ bu n'ihī naanị nna unu ukwu na nye unu onwe unu ka

nna m ukwu ji zite m, ka m kwuo ihe ndi a? Ọ bughị n'ihī ndi mmadu ahū na-anodu n'elu mgbidi, ndi, dika unu, ha ga-eso rie nsị ha nyuru, nūokwa mamiri ha nyuru?" **13** Mgbe ahū, ochiagha ahū guzoro were oke olu kwuo n'asusu Hibru, si, "Nuru onwu niile nke eze ukwu ahū, bu eze Asirja. **14** Nke a bu ihe eze siri, Unu ekwela ka Hezekaya duhie unu. Ọ pughi izoputa unu. **15** Unu ekwela ka Hezekaya mee ka unu tukwasị Onyenwe anyi obi, mgbe o na-asi, 'N'ezie, Onyenwe anyi aghaghị inaputa anyi. A gaghị enyefe obodo a n'aka eze Asirja.' **16** "Unu anakwala Hezekaya ntị. Ihe a ka eze Asirja kwuru: Pukwutenu m, bjanu ka mu na unu mee udo. Mgbe ahū, onye obula n'ime unu gari mkpuru si n'ubi vaini ya na nke si n'osisi figi ya, nūokwa mmiri nke si n'ihē icheta mmiri ya: **17** ruo mgbe m ga-abia duru unu gaa n'ala dika nke unu, bu ala mkpuru oka na nke mmanya ohuru, ala achicha na ubi vaini juputara n'ime ya. **18** "Unu ekwela ka Hezekaya rafuo unu mgbe o na-asi, 'Onyenwe anyi ganaputa anyi.' O nweela chi niile nke ndi mba ozo, nke naputarala ala ha site n'aka eze Asirja. **19** Olee ebe ka chi ndi Hamat na Apad no? Olee ebe ka chi ndi Sefavaim nokwa? Ha anaputala Sameria site n'aka m? **20** Olee chi n'ime chi mba ndi a niile, bu ndi zoputarala ala ha site n'aka m? Unu si ana chee na Onyenwe anyi puru izoputa Jerusalem site n'aka m?" **21** Ma ndi ahū niile gbara nkiti, ha ekwughị ihe obula, n'ihī na eze nyere ha iwu si, "Unu azaghachila ya." **22** Mgbe Eliakim nwa Hilkaya, onyeisi ochichi, na Shebna ode akwukwo eze, na Joa nwa Asaf, ode akwukwo akuko eze laghachikwuuru Hezekaya, ha dowara uwe ha mgbe ha na-aga igosi ya ida mba nke obi ha. Ha gwakwara ya ihe niile onyeisi agha ndi Asirja kwuru.

37 Mgbe eze Hezekaya nuru nke a, o dowara uwe ya, yikwasị akwa mkpe, baa n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi. **2** O zipuru Eliakim, onye nlekota uloaze, Shebna ode akwukwo na ndi okenye n'etiti ndi nchaja, bu ndi yikwa akwa mkpe, ka ha jekwuru Aizaya onye amuma, nwa Emoz. **3** Ha siri ya, "Otu a ka Hezekaya siri, Ubochi taa bu ubochi ahuhu, iba mba na nke ihe ihere. Ubochi jogburu onwe ya dika ubochi nwanyni no n'oke ihe mgbu nke imu nwa ma ike adikwaghị o ji amuputa nwa ya. **4** Ma eleghi anya Onyenwe anyi Chineke gi, ga-anu okwu ahū nke Rabashaka, bu ochiagha, onye nna ya ukwu bu eze Asirja, zitere ikwa Chineke di ndu emo. Eleghi anya Onyenwe anyi Chineke gi ga-abara ya mba n'ihī okwu ndi a niile o kwuru, bu ndi o nuru. Ya mere, kpeere anyi ekpere, anyi bu ndi foduru ndu." **5** Mgbe ndi oru eze Hezekaya bjakwutere Aizaya, **6** o siri ha, "Otu a ka unu ga-asi nna unu ukwu, 'Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru: Atula egwu n'ihī okwu niile nke i nuru, bu nke ndi na-ejere eze Asirja ozi ji kwuluo m. **7** Gee ntị, mgbe o nuru akuko di ana, aga m eme ka o choo ilaghachi n'obodo nke aka ya. N'ebe ahū ka m ga-emekwa ka e jiri mma agha gbuo ya." **8** Mgbe ochiagha ahū nuru na eze Asirja e sitela n'obodo Lakish pua, o laghachiri hu

na eze Asirja na-ebuso obodo Libna agha. **9** N'oge ahụ, Senakerib natara ozi na Tiahaka, eze Kush, na-apụta ịbịa ibuso ya agha. Mgbe ọ nūrụ nke a, o zipurū ndị ozi ka ha ga zie Hezekaya ozi, sị, **10** "Gwanū Hezekaya, eze Juda: Ekwela ka Chineke onye i na-atụkwasi obi duhie gi, mgbe ọ na-asị, 'Agaghị enyefe Jerusalem n'aka eze Asirja.' **11** N'ezie a, ị nūla ihe ndị eze Asirja mere obodo niile ha busoro agha, otu ha si bibie ha kpamkpam. Ma a ga-anaputakwa gi onwe gi? **12** Chi niile nke mba niile, ndị ahụ nna nna m ha lara n'iyi, ha naputara ha, bụ chi ndị Gozan, Haran, Rezef na nke ndị Eden ndị nọ na Tel Asa? **13** Olee ebe eze ndị Hamat maobu eze ndị Apad nọ? Olee ebe eze obodo Lair, Sefavaim, Hena na Iva nọkwa?" **14** Mgbe Hezekaya natara akwukwo ozi a site n'aka ndị ozi ahụ, guo ya, o weere ya gaa n'ime ụlọnsọ Onyenwe anyi, gbasaa ya n'ihu Onyenwe anyi. **15** Hezekaya kpere ekpere nye Onyenwe anyi, sị: **16** "O, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Chineke nke Izrel, onye ocheeze ya dī n'etiti ndị cherubim, naanị gi bụ Chineke na-achị alaeze niile nke ụwa. Ọ bụkwa naanị gi kere eluigwe na ụwa. **17** Tọọ ntị gi n'ala, o Onyenwe anyi ma nūrū; meghee anya gi abụọ Onyenwe anyi, ka ịhū; gee ntị nūkwa okwu niile ndị ahụ Senakerib zitere, nke o ji ekwulu Chineke dī ndū. **18** "N'ezikwu, Onyenwe anyi, ndị eze Asirja alala ndị a niile na ala ha n'iyi, mee ka ha togboro n'efu, **19** ha atụnyekwala chi ha niile n'ime ọkụ, repiakwa ha, n'ihu na ọ bughị chi ka ha bụ, kama ha bụ naanị ihe a kpurū akpū, nke mmadū ji osisi na nkume pja. **20** Ma ugbo a, Onyenwe anyi Chineke anyi, biko, zoputa anyi site n'aka ya, ka alaeze niile nke ụwa mata na naanị gi Onyenwe anyi bụ Chineke, na ọ dīkwaghị chi ọzọ ma ọ bughị gi." **21** Mgbe ahụ, Aizaya nwa Emoz, zigaara Hezekaya ozi, sị, "Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel, siri, N'ihu ekpere gi niile nye m banyere Senakerib, eze Asirja, **22** nke a bụ okwu Onyenwe anyi kwuru megide ya. "Nwaagboghō na-amaghị nwoke, bụ ada Zayon, na-elelī gi anya, jirikwa gi na-eme ihe ọchī, Nwaada Jerusalem na-efufekwa isi ya mgbe ị na-agbapụ ọsọ. **23** Onye ka ị kpariri ma kwulukwaa? Ọ bụ onye ka ị sitere na nganga gi welie olu okwu gi na anya gi elu megide? Ọ bụ megide onye Nsọ nke Izrel? **24** I sitere n'aka ndị ozi gi kparja Onyenwe anyi, kwuluo ya, ị sīkwara, 'Eji m ọtutū ụgbọala m rigoruo ebe dī elu nke n'elu ugwu niile, n'ebe kachasi elu nke ugwu Lebanon. Egbudasjala m osisi sida ya niile toro ogologo, na osisi junipa ya niile kachasi mma. Ejeruola m na nsotū ya kachasi n'idi elu, bụ ebe kachasi maa mma n'oke ọhja ya niile. **25** Eguwoala m ọtutū olulu mmiri n'ala ndi mba ọzọ, nūkwa mmiri dī n'ebe ahū. Ọ bụ ọbụ ụkwū m ka m ji mee ka isi iyi niile dī n'lijipt takpọ.' **26** "Ọ bụ na ị nūbeghi? Na mgbe ochie ka m kpebiri ya. N'ubochi ndi ahū gara aga ka nọ pja opipja ya, ugbo a, emeela m ka ọ bja na mmezu, na ị meela ka obodo nke mgbidi gbara gburugburu, ghọọ mkpokota nkume. **27** Ndī bi n'ime ha, ndi a napurū ike ha nwere, bū ndi dara mba, ndi e tinyekwara n'onodu ihere. Ha dika ahijia ndu puru n'ala ubi, na ome na-

epuputa epuputa, nakwa ahijia na-etoputa n'elu ulu nke anwu na-achakpo tupu o tolite. **28** "Ma amaara m ebe ị nọ onodu, marakwa opupu gi na mbata gi, marakwa oke iwe gi megide m. **29** N'ihu onuma di gi n'obi megide m, n'ihu na mkpari gi eruola m nti, aga m etinye nko m n'imi gi, werekwa mkpumkpū igwe m kpachie egbugbere onu gi, mee ka ị laghachi site n'uzo ahū nke ị siri bja. **30** "Ma nke a ga-abu ihe iribama nye gi, Hezekaya. "N'afu a, unu ga-eri ihe naepu n'onwe ya, n'afu nke abuo unu ga-eri ihe si na nke ahū puputa. Ma n'afu nke ato ghaanū mkpurū ubi, weenu ihe ubi, kuọ vaini n'ubi vaini, riekwanū mkpurū ha. **31** Ozokwa, ndi foduru n'alaeze Juda ga-aga mgborogwu n'okpuru ala, mikwaa mkpurū n'elu. **32** N'ihu na ọ bụ site na Jerusalem ka ndi foduru ga-esi putā, otu ndi foduru ndu ga-esitekwa n'ugwu Zayon putā. Ọ bụ site n'inu oku n'obi nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-emezu nke a. **33** "Ya mere, nke a bụ ihe Onyenwe anyi kwuru banyere eze Asirja. "Ọ gaghị azobata ukwu ya n'ime obodo a maobu gbaa ọ buladi otu akū n'ebe a. Ọ gaghị eji otu jegharja n'onu uzo ama ya, maobu wuo mgbidi nnochibido megide ya. **34** Uzọ o si bja ka ọ ga-esi laghachi; ọ gaghị abanye n'obodo a." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **35** "Aga m echebe obodo a, zoputakwa ya n'ihu aha m, na n'ihu Devid, bụ ohu m." **36** Mmuo ozi Onyenwe anyi puru gaa tigbuo otu puku nari na puku iri asato na ise n'ulo ikwu ndi Asirja. Mgbe ndi mmadu tetara n'isi ututu, lee, ozu ka ha juputara ebe niile. **37** Ya mere, Senakerib, eze Asirja, biliri ije, laghachi n'ala ya. Ọ laghachiri biri n'obodo Ninive. **38** Otu ubochi, mgbe ọ nọ na-akpo isiala n'ulo chi ya a na-akpo Nisrok, umu ya ndi ikom aha ha bụ Adramelek na Shareza were mma agha gbuo ya. Ha gbapuru oso gbaga n'ala Ararat. Isahadon, bụ nwa ya nwoke ghoru eze n'onodu ya.

38 N'oge ahū, Hezekaya rjara orja ruo na ọ gaara anwu. Aizaya onye amuma, nwa Emoz, bjakwutere ya, sị ya, "Otu a ka Onyenwe anyi siri: Dozie ezinaulo gi, n'ihu na ị ga-anwu. Ị gaghị esite n'ute orja a bilie." **2** Hezekaya tughariri chee ihu ya n'aja ulu kpee ekpere nye Onyenwe anyi sị, **3** "Chetakwa, Onyenwe anyi, otu m si jegharja n'ihu gi n'ikwesi ntukwasị obi, jiri obi m niile fee gi ofufe, ma meekwa ihe di mma n'anya gi." Hezekaya bekwara akwa nke ukwu. **4** Mgbe ahū, okwu nke Onyenwe anyi rutere Aizaya, **5** "Gaa, gwa Hezekaya, sị 'Otu a ka Onyenwe anyi, bụ Chineke nna gi Devid kwuru, anula m ekpere gi, ahukwala m anya mmiri akwa gi. Aga m atukwasị afu iri na ise n'ubochi ndu gi. **6** Aga m anaputakwa gi na obodo a site n'aka eze Asirja. Aga m echebe obodo a. **7** "Nke a bụ ihe iribama site n'aka Onyenwe anyi nye gi, na Onyenwe anyi ga-emezu ihe a nke o kwere na nkwa. **8** Aga m eme ka anyanwu laa azu nzo ukwu iri n'ihe nrigo ulu elu Ehaz." Ya mere, anyanwu laghachiri azu nzo ukwu iri. **9** Ederede Hezekaya eze Juda, mgbe orjachara orja, nwee ahū ike: **10** Asiri m, "Ọ bụ n'oge m bụ okorobia ka m ga-

agabiga n'onyi ụzọ nke onwu, buru onye anapuru oge ndu m nke foduru afodu?" (Sheol h7585) **11** Asiri m, "O dikwaghi mgbe m ga-ahu Onyenwe anyi ozo n'ala ndi di ndu, m gaghi elegidekwa mmadu ibe m anya ozo, maobu bie n'etiti ndi bi n'ime uwa a. **12** Esila n'onodu ya bupu ulo m dika ulo ikwu nke onye ozuzu aturu. Apiakotala m ndu m dika okpa akwa si apiakota akwa o bipula ndu site nkwe-akwa, ehizie na n'abalj, i mere ka ndu m gwsja. **13** Enwere m ntachiobi chere chi obubo. Ma dika odum ka o na-agbaji okpukpu m niile. Ehizie na n'abalj ka i na-eme ka ndu m gwsja. **14** Dika eleke maobu ugbala ka m na-ebe akwa. Ana m asu ude dika nduru na-eru uju. Ike gwuru anya m n'ihu ile anya n'eluigwe. Anọ m n'onodu mkpagbu, Onyenwe anyi, bja nyere m aka." **15** Ma ginj ka m ga-ekwu? Ya onwe ya gwara m si na o bu ya mere nke a. M ga-eji obi umeala gagharja ubochi ndu m niile n'ihu ihe mwute nke obi m. **16** Onyenwe anyi, o bu n'ihu ihe ndi a ka mmadu ji adi ndu. Mmuo m na-adikwa ndu n'ime ha. I nyeghachila m ahụ ike, mee ka m di ndu. **17** N'ezie, o bu n'ihu odimma m, ka m ji taa ahuhu nke ihe mgbu di otu a. N'ihunanya gi ka i zoputara m site n'olulu nke ila n'iyi. I werela mmehie m niile wefee n'azu gi. **18** N'ihu n'ala mmuo agaghi eto gi, onwu agakwaghi abuku gi abu otuto. Ndi narida n'olulu agaghi ele anya ikwesi ntukwasị obi gi. (Sheol h7585) **19** O bu ndi di ndu, e, naani ndi di ndu ga-eto gi otuto, di ka m na-eme taa. O bu otu ogbo na-eme ka ogbo na-eso ha mata ihe banyere ikwesi ntukwasị obi gi. **20** Onyenwe anyi ga-azoputa m, anyi ga-abu abu kpoq ubo akwara n'ubochi niile nke ndu anyi, n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi. **21** Aizaya ekwuolarị si, "Kwadoonu mmanu fiig di oku tee ya n'elu etuto ahụ, ahụ ga-adikwa ya mma." **22** Hezekaya juru si, "Ginj ga-abu ihe iribama na m ga-aga n'ulonso ukwu Onyenwe anyi?"

39 N'oge ahụ, Merodak-Baladan, nwa Baladan, bu eze Babilon zigaara Hezekaya akwukwo ozi ekele na onyinye, n'ihu na o nuru na Hezekaya rjara orja ma nwe ahụ ike. **2** Hezekaya nabatara ndi ozi ahụ nke oma gosi ha ihe ndi di n'uloaku ya, oloacha, na olaedo, uda di iche iche na-esi isi uto, ezigbo mmanu oliv, ulo niile ebe ngwa agha ya niile di, na ihe niile bu aku o nwere. O dighi ihe di n'uloeze ya maobu n'alaee ya niile nke o na-egosighi ha. **3** Mgbe ahụ, Aizaya onye amuma jekwuru eze Hezekaya juo ya si, "Ginj ka ndi ikom ndi ahụ kwuru? Ebeekwa ka ha si biakwute gi?" Hezekaya zara si, "O bu n'ala di anya ka ha si biakwute m, ha si Babilon." **4** Onye amuma juru, "Ginj ka ha huru n'ulo gi?" Hezekaya zara si, "Ihe niile nke di n'ulo m ka ha huru. O dighi ihe niile di n'uloaku m nke m na-egosighi ha." **5** Mgbe ahụ, Aizaya siri Hezekaya, "Gee nti nuru okwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **6** Lee, oge na-abia mgbe a ga-eburu ihe niile di n'uloeze, na ihe niile nke nna nna gi ha debere n'uloaku ruo taa, buru ha bulaa Babilon. O dikwaghi ihe ga-afodu, otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **7** A ga-ebupu ufodu n'ime umu gi, ndi

bu ahụ na obara gi, ndi a ga-amutara gi, buru ha puo n'ebe di anya, ha ga-abu ndi onozu n'uloeze nke eze Babilon." **8** Hezekaya zaghachiri, "Okwu Onyenwe anyi nke i kwuru di mma." N'ihu na o chere n'obi ya si, "Udo na nchekwa ga-adi n'oge ndu m."

40 Kasienu ndi m obi, kasienu ha obi, ka Chineke gi kwuru. **2** Were nwayoo gwa Jerusalem okwu, gwa ya; na ubochi ojo ya niile agwula, na a kwuzuola ugwo mmehie ya niile, na o sitela n'aka Onyenwe anyi nata ugwo oru kariri okpukpu abuo nke mmehie ya niile. **3** Otu onye na-eti mkpu si, "Dozienu uzọ nye Onyenwe anyi n'ime ozara, meenu ka uzọ atuliri atuli guzozie kwem n'ime ozara nye Chineke anyi. **4** A ga-eme ka ndagwurugwu obula di elu, ugwu obula na ugwu nta obula ka a ga-emekwa ka o di ala, ebe niile di mkputamkpu ka a ga-eme ka o guzo kwem, meekwa ka ebe niile di ndakoro ndakoro diri larij. **5** N'ihu na a ga-ekpughepu ebube Onyenwe anyi, mmadu niile ga-ahukokwa ya n'otu. N'ihu na onu Onyenwe anyi ekwuola ya." **6** Olu ahụ siri, "Tie mkpu!" Ma ajuru m si, "Ginj ka m ga-eti?" "Mmadu niile di ka ahijia, ikwesi ntukwasị obi ha niile dikwa ka okoko osisi ohja. **7** Ahijia na-akponwu, okoko osisi na-achanwu, n'ihu n'okuku ume nke Onyenwe anyi na-ekukwasị ya. N'ezie, ahijia ka ndi mmadu bu. **8** E, ahijia na-akponwu, okoko na-achanukwa, ma okwu Chineke anyi na-eguzogide ruo mgbe ebighi ebi." **9** Gi onye na-eweta ozioma nye Zayon, rigoro n'elu ugwu; gi onye na-eweta ozioma nye Jerusalem, welie olu gi ilu tisie mkpu ike; e, tisie mkpu ike, atula egwu. Gwa obodo niile nke Juda okwu si ha: "Chineke unu na-abja." **10** Lee, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-abja n'ike, ike aka ya ka o ji achi. Lee, ugwo oru ya di ya n'aka, o na-abja ikwughachi ugwo. **11** O ga-azu igwe aturu ya dika onye ozuzu aturu. O na-achikota umu aturu. N'aka ya abuo ka o ga-ekuru umu aturu n'obi ya. O ga-eji nwayoo duo ndi na-enye umu ara. **12** Onye jirila obu aka ya tuo mmiri di n'oke osimiri? Maobu onye jiri ntu-aka ya tuo mbara eluigwe? Onye ka o bu jirila nkata kute uzuzu? Maobu jiri ihe otutu tuo ugwu ukwu? Onye kwa ji ihe otutu tuo ugwu nta? **13** Onye nwere ike ighota Mmuo nke Onyenwe anyi, maobu dika onye ndumodu Onyenwe anyi na-ezi ya ihe? **14** O bu onye ka Onyenwe anyi gkwuru gbaa izu ka o kowaara ya ihe, o bu onye ziri ya uzọ bu nke di mma? Onye bu onye ahụ kuziri ya ihe omuma, maobu gosi ya uzọ nke nghota? **15** N'ezie, mba niile di iche iche dika otu ntuputa mmiri tanyere n'ime efere; a na-agunyere ha dika uzuzu di n'elu ihe otutu e ji atụ ihe; o na-atu ala ndi ahụ mmiri gbara gburugburu dika a gasi na ha bu uzuzu oma na-adighi arọ. **16** Osisi niile di na Lebanon ezughi iji kwanye oku e ji a churu Chineke anyi aja. Otu a kwa, anumanu niile di n'ohja Lebanon niile erughi iji churo Chineke anyi aja. **17** O nweghi ihe obula mba niile di n'awa bu n'ihu ya; o na-agu ha ka ihe na-abaghi uru, dika ihe na-erughi ihe efu. **18** Onye kwanu ka unu ga-eji tanyere Chineke? Olee udi yiyi unu ga-eji kowaa ihe o yiri? **19** Ma gbasara

arushi apiri api, nke onye na-akwa nka oia turu, nke onye okpu uzu olaedo na-eji olaedo techie ya, o bukwa ya ka o na-akpuru olaocha. **20** Ma onye ogbenye na-enweghi ichu aja di otu a na-ahoro osisi nke na-agaghi ere ure. O na-akpotara onwe ya onye maara akwa nka osisi nke oma, onye ga-apitara ya oiyi arusi nke na-agaghi ada ada. **21** O bu na unu amaghi? O ga-abu na unu anubeghi ya? O putara na a kobereghi unu ya site na mmalite? O bu na unu aghotabeghi site na mgbe a toro n'otala uwa? **22** Na Chineke no n'elu ocheeze ya nke gbara uwa gburugburu. Ndi no n'ua dikwa ka umu ukpana. O bu ya tusara eluigwe dika akwa, were ya mere ebe obibi ya. **23** O na-eweda ndi ukwu niile nke uwa, mee ha ka ha ghoo ihe efu. **24** Mgbe a na-ele ha anya, ha na-adi ka ihe a kuru n'ubi nke na-epute epute. Mgbe a kuru ha, mgbe ha na-epute, mgbe ha na-amanye mgborogwu n'ala, mgbe ahụ kwa ka Onyenwe anyi na-ezite ifufe nke na-akponwu ha, bufuo ha dika ahijia kporo nku. **25** "Olee onye unu ga-eji tunyere m? Onye kwa ka mu na ya ha?" Nke a bu ihe Onye Nso Izrel na-aju. **26** Lee anya n'eluigwe; onye kere kpakpando ndi a niile? Onye na-edu ha dika onye ozuzu aturu? Onye na-akpo nke obula aha ya? O bu site n'amamihe na ike ya di ukwu, ka o ji eme ka ha ghara ikpafu. **27** O bu n'ihu ginji ka i ji na-asi, gi Jekob? O bukwa ginji mere gi Izrel, i ji na-atamu ntamu na-asi, "Uzo m bu ihe ezonariji Onyenwe anyi, Chineke adighi etinyekwa anya ya n'ihe metutara m?" **28** O bu na i matabeghi? O ga-abu na i nubeghi ya? Onyenwe anyi bu Chineke nke mgbe niile ebighi ebi, Onye kere nsotu niile nke uwa. O naghị ada mba; ike adighikwa agwu ya. O nwekwaghi onye puru imata idi omimi nke nghota ya. **29** O na-enye ndi na-ada mba ike, na-emekwa ka ndi na-enweghi ume nwee ume. **30** O buladi umu okorobia na-ada mba, ike na-agwukwa ha. E, umu okorobia na-aso ngongo daa, **31** ma ndi niile olileanya ha di na Onyenwe anyi, ga-agbanwe ike ha, nweta ike oheru. Ha ga-eji nku felie elu dika ugo. Ha ga-agba oso, ma ike agaghi agwu ha; ha ga-ga ije ma ha agaghi ada mba.

41 Noronu juu n'ihu m, unu mba niile mmiri gbara gburugburu! Ka mba niile gbanwee ike ha. Ka ha puta kwuo okwu. Ka anyi zukotaa n'ebe ikpe ikpe. **2** "Onye kpotere onye a sitere n'owuwa anyanwu na-abia, onye e sitere n'ezie omume kpozo ya ije ozi? O weere mba niile nyefee ya n'aka, meriekwa ndi eze n'ihu ya. O ji mma agha ya tie ha mee ka ha ghoo uzuzu, jiri uta ya mee ka ha ghokwa igbugbo oka nke ifufe na-ebughari. **3** O na-achu ha oso, ma na-agakwa n'ihu na-enweghi mmeru ahụ obula. E, o na-agbasokwa uzo nke o na-agabeghi mbu. **4** O bu onye ruru ru ru di otu a mezukwa ya, na-akpo ogbo niile site na mmalite? O bu mu onwe m, bu Onyenwe anyi, onye di siteri na mbido ihe niile, onye ga-adigidekwa ruo ogwugwu ihe niile. O bu mu onwe m bu onye ahụ." **5** Mba niile bi n'ala mmiri gbara gburugburu ahula oru m ruru. Ha huru ya tuo egwu; ndi niile bi na nsotu uwa

na-amakwa jijiji. Ha zukotara bja nso. **6** Onye obula n'ime ha na-agba ibe ya ume na-asi, "Nwee obi ike." **7** Onye okpu uzu oia na-agba onye okpu uzu olaedo ume. Onye ji mkpirisi igwe eme ka ihe di murumuru, na-agba onye na-aku osiama ume. Otu onye na-ekwu banyere nkpukota ya, na-asi, "A kpuziri ya akpuzi." Onye nke ozo, na-eji itu kpogidesie ihe ahụ apiri api ike ka o ghara ida. **8** "Ma gi onwe gi, Izrel, ohu m, Jekob, onye m hoputara, gi mkpuru Ibrahim, bu enyi m. **9** Esitere m na nsotu niile nke uwa kporogwu, gwa unu na ohu m ka unu bu, n'ihu na ahoputala m unu, agakwaghi m ahapu unu. **10** Ya mere, unu atula egwu n'ihu na anonyeere m unu. Ka obi ghara ilo unu mmiri n'ihu na abụ m Chineke unu. Aga m eme ka unu diri ike; aga m enyere unu aka; aga m ejikwa aka nri nke ezi omume m kwagide unu. **11** "Lee! A ga-etinye ndi niile iwe ha di oku megide unu n'onodu ihe ihere, ihere ga-emekwa ha. Ndi niile na-eguzogide unu ga-aghọ ihe efu, buru ndi lara n'iyi. **12** Unu ga-ele anya ha, choo ha, ma o dighi onye obula n'ime ha ga-afodu ndu. Ndi a na-ebuso unu agha ga-abu naani ihe efu. **13** N'ihu na mu onwe m, bu Onyenwe anyi Chineke gi, onye na-ejidesi aka nri gi ike bu onye na-asi gi, 'Atula egwu; aga m enyere gi aka.' **14** Atula egwu, gi idide, bu Jekob, unu Izrel di nta, atula egwu, n'ihu na mu onwe m ga-enyere gi aka," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, Onye mgbaputa gi, bu Onye nso nke Izrel. **15** "Lee, aga m eme ka unu ghoo igwe oheru eji azocha mkpuru oka nke di nku, nwekwa otutu eze. Unu ga-azocha ugwu niile zopia ha, meekwa ka ugwu nta niile dika igbugbo oka. **16** Unu ga-ayoghari, fuchaa ha; ikuku ga-eburu ha bufuo, oke ikuku ga-ekposasi ha. Ma unu ga-ahuru onu n'ime Onyenwe anyi, nyaakwa isi n'ime Onye di nso nke Izrel. **17** "Mgbe mmiri onu bu koru ndi ogbenye na ndi mkpa na-akpa, mgbe ha na-enweghi ike ichota mmiri onu bu mgbe akpiri na-akpo ha nku n'ihu agwu mmiri, mu onwe m bu Onyenwe anyi ga-aza ha. Mu onwe m, bu Chineke nke Izrel, agaghi agbakuta ha azu. **18** Aga m eme ka mmiri site n'ala kporo nku nke ugwu niile na-erudataro ha. Aga m eme ka isi iyi na-asoputa na ndagwurugwu niile. Aga m eme ka mmiri juputa n'ozara, meekwa ka isi iyi mmiri site n'ala kporo nku na-asoputa. **19** Aga m aku n'ozara, osisi sida, na osisi akashia, na osisi mietul, na osisi oliv. M ga-eji osisi junipa, na osisi saipres na osisi ffa, kukota ha onu n'ala ahụ togboro n'efu, **20** ka ndi mmadu hu, matakwa, tuleekwa uche ma ghota, na o bu aka Onyenwe anyi mere nke a, na o bu Onye nso nke Izrel kere ya. **21** "Weputanu mkpesa unu," ka Onyenwe anyi siri, "Doo okwu unu n'usoro," ka Eze nke Jekob na-asikwa. **22** "Ka ha bubata arusi ndi a, ma gwa anyi, ihe gaje ime. Ka ha gwa anyi ihe mere n'oge gara aga, ihe ha putara, ka anyi nwee ike tulee ha matakwa ihe ga-abu ikpeazu ha. Maobu kwuputara anyi ihe ndi ahụ na-abia, **23** gwa anyi ihe odinihu ji, ka anyi mara na unu bu chi. Meenu ezi ihe, maobu ihe ojoo, nke ga-eme ka anya gbawojuo anyi, ka anyi juputakwa n'egwu. **24** Ma unu di nta karia ihe efu.

Oru unu niile bukwa ihe na-abaghị uru. Onye hōrōr onye emeela onwe ya ihe aru. **25** “Akpoliela m otu onye site n’akukū ugwu, ọ na-abiakwa. Otu onye na-asopuru aha m sikwa n’owuwa anyanwu. Ọ na-azopja ndi ochichij niile dika ha bu uru, ọ ga-azopja ha dika onye na-akpu ite si azopja aja uru. **26** O kwuru maka nke a site na mmalite, ka anyi nwee ike mara, maobu mgbe na o mebeghi, ka anyi nwee ike si, ‘Ihe o kwuru ziri ezi?’ O nweghi onye kwuru ihe banyere nke a, o nweghikwa onye mere ka amata ya, o nwekwaghi onye si n’onu gi nu okwu obula. **27** Abu m onye mbu gwara Zayon, ‘Lee, n’ebe a ka ha di!’ O bu m ziteere Jerusalem onyeozizi ozio. **28** Eleghariri m anya ma o nweghi onye m huru. O nweghi onye no n’etiti chi ha nke nwere ike inye ndumodu; o nweghi onye inye osisa ajuju mgbe m juru ha. **29** Lee, ha niile bu ughal Oru ha niile putara ihe efu, arusi ha niile awuru awu bu naani ifufe na ogbaagbara.

42 “Lee ohu m, onye m na-agba ume, onye m hoputara, onye ihe ya na-atu mkpuruobi m utu. Aga m eme ka Mmuo m diri n’ime ya. Ọ ga-emekwa ka ikpe ziri ezi rute mba niile aka. **2** Ọ gaghị eti mkpu maobu welie olu ya kwaa akwa, maobu welie olu ya elu, ọ gaghị eme ka a nu olu ya n’ezi. **3** Ọ gaghị agbaji ahijia riidi azopjara azopja, maobu menyuu ogho oriona na-enwu ntakiri ntakiri. Ọ ga-esite n’ikwesị ntukwasị obi weputa ikpe ziri ezi. **4** Ọ gaghị aso ngongo maobu daa mba, ruo mgbe o hiwere ikpe ziri ezi n’elu uwa. Ọ bukwa n’ozizi ya ka agwa etiti niile ga-atukwasị olileanya ha.” **5** Nke a bu ihe Chineke bu Onyenwe anyi kwuru, onye ahụ kere eluigwe niile, onye gbasapukwara ha, onye gbasapukwara uwa n’ihe niile nke si n’ime ya aputa, onye na-enye ndi niile bi n’ime ya ume, na-enyekwa ndi na-agaghari n’ime ya ndu. **6** “Mu onwe m, bu Onyenwe anyi, akpola gi ka i gosi ezi omume m. Aga m echebe gi, gbaa gi ume, n’ihi na eweere m gi nye ndi m ka i buru ihe imesi ogbugba ndu m ike. I ga-abukwa ihè nye mba niile. **7** I ga-emeghe anya ndi kpuru isi, gbaputakwa ndi no n’ulo mkporo, meekwa ka ndi no n’ulo mkporo gbara ochichiri nwere onwe ha. **8** “Mu onwe m bu Onyenwe anyi! Nke a bukwa aha m. Agaghị m enye onye ozo ugwu na nsopuru m. Mu na arusi a piru api agakwaghi azo otuto m. **9** Lee ihe ochie emezuola ma nke ohuru ka m na-ekwuputa. Tupu ha puta ihè ana m akpasa ha nye unu.” **10** Bukunon Onyenwe anyi ahụ ohuru; tookwanu ya, unu ndi niile bi na nsotu niile nke uwa, unu ndi na-arida n’osimiri, na ihe niile bi n’ime ya. Toonu ya unu ndi bi n’ala ebe mmiri gbara gburugburu. **11** Ka ozara na obodo niile di n’ime ya welie olu ha elu, ka ndi bi na Keda nuri onu. Ka ndi bi na Sela tie mkpu onu, ka ha si n’elu ugwu niile tisie mkpu onu ike. **12** Ka ha nye Onyenwe anyi ebube, kpasaakwa otuto ya n’ala niile mmiri gbara gburugburu. **13** Onyenwe anyi ga-aputa buo agha dika dike. Ọ bu site n’inu oku n’obi nke onye agha ka ọ ga-eji buo agha. Ọ ga-eti mkpu agha megide ndi iro ya, ma merie ha. **14** “O dila anya kemge m gbara nkiti;

ejidesiri m onwe m aka ike. Ma ugbu a, aga m egosi iwe m; aga m asu ude, kwaa akwa di ka nwanji ime n-eme. **15** Aga m eme ka ugwu ukwu na ugwu nta niile di larji, meekwa ka ihe okuku ha niile kpownu. Aga m eme ka osimiri ghozo ozara, meekwa ka odo mmiri niile takpo. **16** Aga m edu ndi kpuru isi, site n’uzo nke ha na-amaghi, n’okporozo ha agatubeghi ka m ga-edu ha; Aga m eme ka ochichiri ghozo ihè n’ihu ha, meekwa ka ebe niile gbagozo agbagozuzo. Ihe ndi a niile ka m ga-eme. Agaghị m agbakuha ha azu. **17** Ma ndi niile na-atukwasị arusi obi, ndi na-asj ihe ndi ahụ a piru api, ‘Unu bu chi anyi,’ a ga-achughachi ha azu n’onodu ihere. **18** “Gee nu nti, unu ndi nti chiri, leenu anya unu ndi isi kpuru, ma hu uzo. **19** Olee onye kpuru isi dika ohu m? Onye kwa ka nti chiri dika onyeozizi nke eziokwu m? Ọ di onye ozo kpuru isi dika onye a m hoputara ka ọ buru ohu Onyenwe anyi? **20** I hula otutu ihe, ma i dighi atukwasị uche gi na ha. Nti gi ghere oghè, ma i dighi eji ya anu ihe.” **21** Onyenwe anyi emeela ka iwu ya di ukwu, meekwa ka ọ di ebube, n’ihi na ọ toro ya utu isite na ya mee ka ezi omume ya puta ihè. **22** Ma e meela ka ndi ya buru ndi e zukporo ihe ha nwere n’oge agha. A kpochikwara ha n’olulu e gwuru n’ala, zoo ha n’ime ulo mkporo di iche iche. Ha aghoala ihe a kwatara n’agha, ma ọ dighi onye na-anaputa ha. Ha aghokwala ihe e si n’aka mmadu punara ya n’ike, ma ọ dighi onye na-asj ndi iro ha, “Nyeghachikwa m ihe m i ji aka ike were.” **23** Onye ka ọ bu n’etiti unu nke ga-ege nti n’ihe ndi a? Onye ga-ana nti si otu a mata ihe na-aga ime n’oge di n’ihu? **24** Onye weere Jekob nyefee n’aka ndi na-ebibi ihe, onye were Izrel nyefee ndi ohi? Ọ bu na ọ bughị Onyenwe anyi onye ha mehie megide? N’ihi na ha ekweghi eso uzo ya niile, ha erubeghi isi nye iwu ya. **25** Ọ bu ya mere o ji wukwasị ndi ya iwe oku ya, ihe ike nke agha. Ọ bu ezie na iwe ya biakwasiri ha dika oku na-erepia erepia, ma ha aghogaghị ihe kpatara ya; o repiara ha, ma ha atugharia uche ha banyere ya.

43 Ma ugbu a, nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, bu onye kere gi, Jekob, na onye kpuru gi Izrel, “Atula egwu, n’ihi na agbaputala m gi. Akpola m gi aha, i bukwa nke m. **2** Mgbe i si na mmiri di omimi na-agafe, aga m anonyere gi. Mgbe i si na mmiri nke na-ekwo oke okwukwo, agaghị m ekwe ka o bufuo gi. Mgbe i na-eje ije n’ime oku, ọ gaghị eregbu gi. Ire oku ahụ agakwaghị erepia gi. **3** N’ihi na mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke gi, Onye nzoputa gi, na Onye nsọ nke Izrel. Ewerela m Ijiti na Kush na Seba nye ka ha buru ihe i ji gbara onwe gi. **4** Ebe i bu ihe di oke onuahia n’anya m, ebe ọ bukwa na m huru gi n’anya, aga m ewere ndi mmadu nye n’ihi igbaputa gi. Aga m ebibi ndu ndi mmadu n’ihi ichebe gi ndu. **5** Atula egwu n’ihi na anonyeere m gi. Aga m esite n’owuwa anyanwu na n’odida anyanwu chikotaa umu gi. **6** Aga m enyekwa ugwu na ndida iwu si ha, ‘Hapunu ha ka ha laa, unu egbochikwala ha.’ Hapunu ndi m ka ha site n’ala niile di anya nke nsotu uwa loghachi, **7** onye

òbùlã nke a na-akpò aha m, onye m kere n'ìhì otuto m, onye m kpurù, ma meekwa." 8 Kpòputànù ha, bù ndì ahù nwere anya ma ha adìghì ahù ọzò, ndì nwere ntì ma ha adìghìkwa anù ìhe. 9 Mba niile dì ìche ìche ezukòtala, mmadù niile agbakòtakwala. Onye n'ime chí ha kwuru na ìhe dì otu a ga-eme, onye kwa kwuru ìhe ndì a mere n'òge gara aga? Ka ha kpòbata ndì akaebe ha ìzipùta na ìhe ha kwuru ziri ezi, ka ndì ọzò nù ya ma sị na, "Ọ bù eziokwu." 10 "Unu bù ndì akaebe m," ka Onyenwe anyì kwupùtara, "bùrùkwa ndì ohu m hòpùtara, ka unu mara m, ma kwerekwa na m, ghòtakwa na Mù onwe m bù onye ahù. Ọ dighì chí a kpurù tupu m òrì, ọ dìkwaghì nke ga-eso m n'azù. 11 Mù, ọ bù na naanì m, bù Onyenwe anyì, ọ dìkwaghì onye nzòpùta ọzò dì ma ewezuga m. 12 Mù onwe m egosila, zòpùta ma kwupùtakwa ya, mee ka unu nùrù ya, mù onwe m, ọ bùghì chí ndì mba ọzò nò n'etiti unu. Unu bùkwa ndì akaebe m, na mù onwe bù Chineke," otu a ka Onyenwe anyì kwubiri ya. 13 "E, site n'ebìghì ebi ruo n'ebìghì ebi, mù onwe m bù Chineke. Ọ dighì onye purù ìnapùta m ìhe m jì n'aka. Mgbe m rùrù ọrù, onye purù ìgbánwe ya?" 14 Nke a bù ìhe Onyenwe anyì kwuru, Onye mgbapùta unu na Onye nsò nke Izrel. "N'ìhì unu, aga m eziga ozi na Babilòn budata ndì Kaldja niile dika ndì gbapùrù agbapù, n'ime ùgbò mmiri ahù niile ha jì anya isi. 15 Mù onwe m bù Onyenwe anyì, Onye nsò gì, onye kere Izrel, Eze unu." 16 Otu a ka Onyenwe anyì kwuru, bù onye ahù kwara ùzò n'ime osimiri, nke mere ka okporoúzò òrì n'ime oke osimiri. 17 Nke na-eme ka ùgbò ndì agha dì ukwu, na ìnyìnya pùta, ndì agha na ùshù ha achìkòtara ọzò, mee ha ka ha dinaa n'ebe ahù, ghara ìbilitèkwa ọzò, dika ha bù ọkù ogho orìona e menyurù emenyù. 18 "Chefuonu ìhe ndì ahù niile mere n'òge gara aga; unu atùgharìkwalã uche unu na ha. 19 Kama leenù anya ìhe ọhùrù nke m na-aga ìme. Leenù ya n'ìhì na o bidolarì ìpùta ìhe. Ọ ga-abù na unu adìghì ahù ya? N'ìhì na ana m akwa okporoúzò n'òzara, na-emekwa ka mmiri jupùta n'ala togbòrò n'efu. 20 Anù ọhja niile na-asòpurù m, nkìta ọhja, na enyi nnùnù niile na-ekele m, n'ìhì na emeela m ka mmiri jupùta n'òzara, meekwa ka isi iyi na-asò n'ala ebe togbòrò n'efu, nye ndì nke m ìhe ọhùrù, bù ndì m hòpùtara. 21 Ndì m kpurù nye onwe m, ka ha kòsaa akùkò otuto m. 22 "Ma unu akpòkughì m, Jekòb, kama ìhe banyere m agwùla gì ìke, Izrel. 23 I kpurùghì aturù wetara m maka aja nsure ọkù, maòbù jiri aja niile sòpurù m. O nwèghì mgbe m kwagidere gì ka i wetara m onyinye mkpurù ọka, maòbù mee ka ìke gwù gì site n'ìna gì ùda na-esi isi ùtò. 24 Unu ewetabereghì m ùda kalamus na-esi isi ùtò, maòbù were abùba anù nke aja unu niile mee ka obi tòò m ùtò. Kama ọ bù naanì mmehie unu ka unu na-ebokwasì m, unu ejirila ajò omume unu mee ka ìke gwùsja m. 25 "Mù onwe m, ọ bù naanì mù onwe m, bù onye na-ehichapù mmehie unu. Ana m emekwa ya n'ìhì na ọ dì m mma n'òbi ìme ya. Agakwaghì m echeta mmehie unu ọzò. 26 Chetara m ìhe gara aga, ka anyì rùrìta ùka n'etiti

onwe anyì, doo okwu gì n'usoro igosi na j bù onye ìkpe na-amaghì. 27 Site na mmalite, nna nna unu ha mehìere megide m. Ndì m dunyere ka ha kuziere unu ìhe nupukwara isi megide m. 28 Ya mere, m jì menyere ndì a maara aha ha n'ùlònsò ìhere. Enyefere m Jekòb ka ọ bùrù onye ewezugara nye mbibi, nyekwa Izrel ka ọ bùrù ìhe mkparì.

44 "Ma ugbu a, gee ntị gì Jekòb, bù ohu m, geekwanù ntì, unu ndì Izrel m hòpùtara. 2 Nke a bù ìhe Onyenwe anyì na-ekwu, bù onye kere unu, onye kpurù unu n'ime n'afò, na onye ga-enyere unu aka: Atùlã egwu, gì Jekòb, ohu m, atùkwala egwu gì Jeshurun, onye nke m hòpùtara. 3 N'ìhì na aga m eme ka ala ahù kpòrò nkù nweta mmiri, mee ka mmiri na-asògharì n'ala ahù akpìrì na-akpò nkù. Aga m awùkwasi ùmù ùmù unu Mmùò m, meekwa ka ngòzì m òrì ha. 4 Ha ga-etopùta etopùta dika ahìhja a gbara mmiri, e, dika osisi pòplã n'akùkù iyi jupùtara na mmiri. 5 Ha ga-eji nganga sị, 'Abù m nke Onyenwe anyì,' maòbù 'Abù m nwa nwa Jekòb,' ebe ndì ọzò ga-edepùta n'aka ha, 'Nke Onyenwe anyì ka m bù,' ha ga-agukwa onwe ha Izrel. 6 "Nke a bù ìhe Onyenwe anyì na-ekwu, onye bù Eze Izrel na Onye mgbapùta ya, Onyenwe anyì, Onye purù ìme ìhe niile: Mù onwe bù Mmalite na Ọgwugwù; ọ dìkwaghì Chineke ọzò dì ma ewezuga m. 7 Ọ bùkwa onye dì ka m? Ya kwupùta ya. Ya kwupùta ya, doo ya n'usoro ka ntì nùrù! Ya kwupùta ìhe niile mere kemgbe m mere ka ndì m guzosie ìke. Ya kwupùtakwa, ma dokwaa ha n'usoro, ìhe niile na-aga ìme n'òge dì n'ìhu. 8 Unu atùlã egwu. Unu amakwala jìjìjì. Ọ bù na m akòpùtaghì ìhe ndì a ma kwupùta ha n'òge gara aga. Unu onwe unu bù ndì akaebe m. Ọ dì chí ọzò dì ma e wezuga m? Mba! O nwèghì Oke nkume ọzò dì, nke m maara ìhe banyere ya." 9 Ndì a niile na-apì arùsì bù ndì nzuzu. Chi ndì ahù niile ha na-agu dì ka ìhe ukwu bùkwa ìhe na-enwèghì isi. Ndì niile na-akpò isialã nye chí ndì a ndì kpuru ìsì, na ndì amamihe kòrò, ndì ìhere ga-emekwa. 10 Ọ baghì uru mmadù ìkpurù onwe ya arùsì maòbù chí a pìrì apì, nke na-apughì inyere ya aka n'ùzò ọbùlã? 11 Lee ìhere ga-eme ndì niile na-akpò isialã nye ya. Ndì kpurù ha bù naanì ndì mmadù. Ka ha niile chíkòta onwe ha, guzo, nwee mkpèbi ha, ha ga-anò n'òndù n'ìhere, na n'òke egwu. 12 Ọkpù ùzù na-ewere ngwa ọrù ya na-ahù ya n'ime ìcheku ọkù, ọ na-eji mkpìrisi igwe onye ọka tipia ya n'ùdìdì arùsì, ọ bù ìke nke ogwe aka ya ka o jì akpu ùzù. Agù na-agù ya, ìke na-agwùsìkwa ya; ọ ùghì mmiri ọbùlã, ọ na-adakwa mba. 13 Onye ọka osisi na-esite n'erìrì ọtùtù tùpùta osisi were pensùlù kaa ya; ọ na-ewere ngwa ọrù ya kpùchaa osisi ahù, were ngwa ọrù ìka akara, kaa ya akara. Ọ na-arù ya dika oyiyi mmadù, oyiyi mmadù n'ìma mma ya niile, maka ìbì n'ime ùlò arùsì. 14 Ọ na-egbutu osisi sida dì ìche ìche, maòbù osisi saipres ma ọ bùkwa osisi ook. Ọ na-ahapù ya ka o too n'etiti osisi dì ìche ìche nke oke ọhja, maòbù kùò osisi fja, nke mmiri ozuzo na-eme ka o too nke ọma. 15 Ọ bùkwa nkù ka eji ya e mere;

ufodụ ka ọ na-ewere nya ọkụ, ọ na-eji ya afunwu ọkụ ghee achicha. Sitekwa na ya pịa chi, kpoo ihu n'ala nye ya; ọ na-emekwa arụsị apirị api, kpoo isiala nye ya. **16** Ọkara n'ime osisi ndị a ka o ji emenwu ọkụ; n'elu ya kwa ka ọ na-esi nri ya, ọ na-ahụnye anụ, were tajuo afo ya. Nkụ ahụ ka o ji anya ọkụ na-asị, "Ahaa, ahụ ekpola m ọkụ; ahụla m ọkụ." **17** Ihe fọdurụ n'ime osisi ahụ ka ọ na-ewere kwaara onwe ya arusi a pirị api; Ọ na-ada n'ala n'ihu ya, fee ya ofufe. Ọ na-ekpekpara ya ekpere na-asị, "Biko, Zọputa m, n'ih na chi m ka i bu!" **18** Ha amaghị ihe ọbụla; ha adighi aghotakwa, n'ih na-emechiela anya ha ka ha ghara ihu uzo, mechiekwa uche ha, ka ha ghara ighota. **19** Ọ dighi onye na-anodu chee echiche, ọ dighikwa onye nwere ihe omuma maobu nghota i si, "Ufodu n'ime osisi a ka m ji kwanye ọkụ, Ọ buladi ghee achicha n'elu icheku ọkụ ya, ejikwa m ufodu n'ime ya huọ anụ m tara. M ga-esite na nke fodoru meputa ihe ruru aru? Ọ bu ogwe osisi ka m ga-akpo isiala nye?" **20** Onye na-adighi eche udi echiche a bu onye nzuzu, nke na-eji ntu si n'ebe a kwanyere ọkụ na-azu onwe ya. Ọ pughi inaputa onwe ya, maobu juo onwe ya ajuju si, "Ihe a m ji n'aka m, nke m na-akpo chi, ọ bughị okwu ugha ka ọ bu?" **21** "Cheta ihe ndi a, gi Jekob, n'ih na gi bu Izrel, i bu ohu m. Ọ bu m kpuru gi, i bu ohu m; gi bu Izrel, agaghị m echezo gi. **22** Echichapula m njehie gi niile; dika igwe ojii, hichapukwa mmehie gi dika igirigi ututu. Loghachikwute m, n'ih na akwuola m ugwog igbaputa gi." **23** Bụonu abụ oke onu, unu eluigwe, n'ih na Onyenwe anyi emeela ya; tienu oke mkpu, unu uwa di n'ala. Tienu mkpu onu, unu ugwu niile, unu bu oke ohia niile na osisi obula nke di n'ime gi, n'ih na Onyenwe anyi agbaputala Jekob, na-egosikwa ebube ya n'Izrel. **24** "Otu a, Onyenwe anyi na-ekwu, Onye mgbaputa unu, onye ahụ kpuru unu n'ime afo: Mu onwe bu Onyenwe anyi, Onye kere ihe niile, onye gbatipuru eluigwe, onye gbasara uwa naani mu onwe m, **25** onye na-emebi ihe iribama niile nke ndi amuma ugha na-emekwa ka ndi na-ajuta ase ghoo ndi nzuzu, onye na-ekpu ihe omumu ndi maara ihe ihu n'ala tugharja ya, ha ghoo ihe nzuzu, **26** onye na-eme ka okwu ndi ohu ya mezu meekwa ka amuma ndi ozi ya buru mezu, onye na-asị banyere Jerusalem, 'A ga-ebikwa n'ime ya ozo,' na-asikwa banyere obodo niile nke Juda, 'A ga-ewughachi ha,' banyere mkpomkpo ebe ha niile, 'Aga m ewulikwa ha.' **27** Onye ahụ na-asị, ogbu mmiri, 'Takoro, aga m emekwa ka iyi ya niile takoroja,' **28** Onye na-asị banyere Sairo, 'O bu onye ozuzu aturu m, ọ ga-emezukwa ihe niile na-adi m mma; Ọ ga-asikwa banyere Jerusalem, "Ka ewugharja ya," ma banyere ulonso, "Ka ehiwe ntala ya.""

45 "Nke a ka Onyenwe anyi na-ekwu nye ohu ya nke o tere mmanu, bu Sairo, onye m ga-eji aka nri ya megide mba niile, mee ka ha noro n'okpuru ya, napukwa ndi eze ngwa agha ha niile, megheere ya onu uzo niile nke na ọ dikwaghị onu uzo ama a gae-emechibido ya. **2** Mu onwe m ga-ebu uzo gaa n'ihu gi

kwazee ugwu ukwu niile, tiwasja ibo onu uzo bronza niile gbuwakwa mkporo igwe di iche iche. **3** Aga m enye gi aku niile e zoro n'ebe ochichiri gbara, akunba niile e zoro n'ebe nzuzo di iche iche. Ka i mata na ọ bu mu onwe m bu Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel, onye ahụ kporo gi aha, na-eme ihe ndi a niile. **4** N'ih Jekob bu ohu m, n'ih Izrel onye m hoputara nye onwe m, ka m ji kporo gi aha gi nyekwa gi aha nke nsopuru, maobu ezie na i maghi onye m bu. **5** Ọ bu m bu Onyenwe anyi, ọ dighikwa onye ozo di; ewezuga m, ọ dikwaghị Chineke ozo di. Ọ bu ezie na i maghi m, ma aga m eme ka i diri ike. **6** Mgbe ahụ, uwa niile, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu, ga-amata n'ezie na Chineke ozo adighi, karja m. Abụ m Onyenwe anyi, ọ dighikwa onye ozo di. **7** Ọ bu m kpuru ih, keekwa ochichiri. Ọ bu m na-ezite oganihu, na-ekekwa ila n'iyi. Mu onwe m, bu Onyenwe anyi, na-eme ihe ndi a niile. **8** "Gi, eluigwe, zodata ezi omume m ka mbara eluigwe na-ezodakwa ya dika mmiri. Ka ala meghee onwe ya, ka nzoputa puputa, ka ezi omume soro ya puokwa dika ahijia. Ọ bu mu onwe m, bu Onyenwe anyi kere ha niile. **9** "Ahuhu na-adiri mmadu ahụ nke na-aluso onye kere ya ogu, mmadu ahụ bu otu mpekele ejuju n'etiti mpekele ejuju niile di n'ala. Uro ọ na-aju onye ji ya akpu ihe ajuju si, 'Gini ka i ji m akpu?' Ka oru gi ọ ga-asị, 'Lee, ọ dighi aka abuo o nwere?' **10** Ahuhu na-adiri nwantakiri ahụ gwara nna ya okwu si, 'Gini ka i mutara na nwa?' maobu sikwa nne ya, 'Gini bu ihe i muputara?' **11** "Otu a ka Onyenwe anyi, Onye nso nke Izrel, Onye kere Izrel na-aju ajuju si; banyere ihe ndi gaje ime i na-aju m ajuju banyere umu m, maobu nye m iwu banyere oru aka m? **12** Ọ bu mu onwe m kere uwa, keekwa mmadu ka o biri n'ime ya. Aka m abuo ka m ji gbasaa mbara igwe, nyekwa kpakpando niile iwu. **13** M ga-akpolite Sairo n'ezie omume m: M ga-eme ka uzo ya niile zie ezi. Ọ ga-ewughachi obodo m, mee ka ndi m a dotara n'agha nwere onwe ha, ma ọ bughị n'ih onuahja maobu ihe nrite, ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru." **14** Otu a ka Onyenwe anyi sir, "Ihe ndi Ijiti ruputara na ngwa ahia ndi Kush na ndi Saba ahụ toro ogologo, ha ga-abjakwute gi, ha ga-abu nke gi; ha ga-esokwa gi n'azu dika ndi mkporo e kere agbu. Ha ga-akpo isiala n'ihu gi rjo gi arirjo, na-asị, 'N'ezie, ọ bu naani otu Chineke di, onye nonyere gi, ọ dikwaghị chi ozo di.'" **15** N'ezie, gi onwe gi bu Chineke, Onye nzoputa Izrel. I bukwa Chineke, onye na-ezonari mmadu onwe ya. **16** A ga-eme ndi niile na-akpu arusi ihe ihere, e, ihere ga-eme ha n'ih na a ga-etinye ha n'onodu oke ihere. **17** Ma Onyenwe anyi ga-eji nzoputa nke ga-adi ruo mgbe ebighi ebi zoputa Izrel. Ihere agaghị eme ha. A ghagh etinyekwa ha n'onodu ihe ihere ruo mgbe ebighi ebi. **18** N'ih na otu a ka Onyenwe anyi onye kere eluigwe sir, ọ bu ya dobekwara ihe niile n'onodu ha. Ọ bu ya, bu Chineke, onye zubere ma kee uwa, tokwaa ntala ya. Ọ keghi uwa ka ọ togboro n'efu, kama ọ bu ka e biri n'ime ya ka o ji kee ya. Ọ sir, "Mu onwe m bu

Onyenwe anyi; ọ dikhwaghị Chineke ọzọ dị. **19** Ọ bughị na nzuzo ka m kwuru okwu, site n'otu ebe n'ala nke ọchịchiri. Agwaghị m mkpuru Jekọb 'Chọọm m n'efu.' Mụ onwe m, bụ Onyenwe anyi na-ekwu eziokwu, Ana m ekwuputa ihe ziri ezi. **20** "Chikọtananu onwe unu, gbaọtananu, bjanu nso, unu ndi si na mba niile gbaputa ọsọ ndu. Ha amaghị ihe bụ ndi a na-ebugharị chi osisi e ji aka mee, ndi na-ekpekwaro chi ndi ahụ na-enweghị ike izoputa ekpere. **21** Kwuputanu ihe kwesiri idi, gosinu ya, ka ha gbaakokwa izu. Onye buru uzo kwuo ihe ndi a n'oge gara aga, onye kwuputara ya site na mgbe ochie? Ọ bughị mụ onwe m, bụ Onyenwe anyi? Ọ dikhwaghị Chineke ọzọ dị ma ọ bughị mụ onwe m, Chineke onye ezi omume na Onye nzoputa; ọ dighi onye ọzọ di ma ewezuga m. **22** "Laghachikwutenu m, ka m zoputa unu. Laghachikwutenu m, unu ndi bi na nsotu niile nke uwa. N'ihu na ọ bụ naani m bụ Chineke, ọ dikhwaghị chi ọzọ di. **23** Ejirila m onwe m nso iyi, onu m ekwuputa okwu n'ezie omume, bụ okwu nke na-enweghị mgbanwe: N'ihu m ka ikpere niile obula ga-egbu n'ala; mụ ka ire niile obula ga-anuru iyi. **24** E, ha ga-ekwuputa si, 'Ọ bụ n'ime Onyenwe anyi naani ka ezi omume na ike di.'" Ndi niile na-akpo ya asi ga-abjakwute ya. Ihere ga-emekwa ha. **25** Ma agburu niile nke Izrel ga-achota nnaputa ha n'ime Onyenwe anyi, ọ bukwa na ya ka ha ga-anyi isi.

46 Bel na Nebo, arusi ndi Babilon makpu amakpu. Lee, arusi niile ha ka ebukwasiri ha n'azu inyinya ibu. Arusi niile apiri api bu nke a na-ebugharị bu ibu di aro, ibu aru nye umu anumanu na-ada mba! **2** Ha makpuuru, rudakokwa ala n'otu; ha enweghị ike iwezuga ibu ndi a n'onwe ha, ha onwe ha kwa, a dotala ha n'agha. **3** "Geenu m nti, unu umu umu Jekob, unu ndi foduru n'ulo Izrel, unu bu ndi m na-elekota siteri na mgbe a muru unu na-akpogharikwa unu siteri na mgbe amuputara unu. **4** Mụ onwe m, bụ onye ahụ, ọ bụ m ga-elekotakwa unu anya, ọ buladi ruo mgbe isi awo juputara unu n'isi, n'agadi unu. N'ihu na ọ bụ m kere unu, aga m elekotakwa unu. Aga m agba unu ume, burukwa onye nzoputa unu. **5** "Onye ka unu ga-asi na o yiri m? Onye kwa ka mụ na ya ha? Onye ka unu ga-eji tunyere m? **6** Foduru mmadu na-emeghe akpa ego ha wuputa olaedo di n'ime ya, natuputakwa olaocha n'ihe otutu, were ya goo onye okpu uzu olaedo ka o jiri ya kpuro ha chi, emesia, ha na-akpo isiala na-efe arusi ahụ ofufe. **7** Ha nabuli arusi ahụ buru ya n'ubu ha, buru ya debe ya n'onodu ya, n'ebe ahụ ka ọ na-akwuru. Ọ dighi apu site n'ebe ahụ jehghara. Ọ buru na mmadu e tikuo ya mkpu, ọ gaghị aza, ọ pughị izoputakwa ha puo na nsogbu ha niile. **8** "Chetanu nke a, ma tuleekwa ya, ka ọ digidekwa unu n'obi, unu ndi na-enupu isi. **9** Chetakwanu ihe ndi ahụ niile mere n'oge gara aga, n'ihu na ahụ m Chineke, chi ọzọ adighikwa. Naani m bụ Chineke, ọ dikhwaghị onye ọzọ di ka m. **10** Ọ bụ m na-egosi ikpeazu site na mmalite, ọ bụ m na-ekwu site na mgbe ochie ihe ga-eme n'odinihu. Ana m asi, 'nzube m

ga-eguzogide. Ọ bukwa ihe di m mma n'obi ka m ga-eme.' **11** Aga m esite n'owuwa anyanwu kpo anu ufe, e, sitekwa n'ala ebe di anya kpo nwoke ahụ ga-abia mee nzube m. N'ihu na ihe m kwuru ya ka m ga-eme ka o mezu; ọ bukwa atumatu m ka m ga-emekwa. **12** Geenu m nti, unu ndi isi ike, unu ndi nopusu ezi omume m n'ebe di anya. **13** Ana m eweta ezi omume nso, ọ dighi n'ebe di anya, nzoputa m agaghị anokwa odu. Aga m enye Zayon nzoputa, nyekwa Izrel ima mma m.

47 "Rida n'ala, nodu na uzuzu, gi nwaagbogho na-amaghị nwoke, bu ada Babilon, nodu n'ala na-ejighi ocheeze, gi eze nwanji obodo ndi Babilon. Agaghị akpokwa gi onye di nro, maobu onye di pekepeke. **2** Were nkume igwe nri gwee oka, wepu akwa ahụ i ji kpuchie ihu gi. Chilite uwe mwuda gi, kpughepu ogwe ukwu gi, mgbe i na-agabiga iyi di iche iche. **3** A ga-ekpughe otu gi, tinyekwa gi n'onodu ihere. N'ihu na aga m abotara ndi m obo, agaghị m elekwa anya n'azu." **4** Otu a ka Onye mgbaputa anyi kwuru, Onye ga-azoputa Izrel. Aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Onye nso Izrel. **5** "Nodu duu, baa n'ime ọchichiri, gi eze obodo nke ndi Kaldia; Ọ dikhwaghị mgbe ọzọ a ga-akpo gi nwanji nwe alaeze di iche iche. **6** Ewesoro m ndi m iwe, mee ndi ahụ bu ihe nketa m ka ha ghoro ihe na-adighi nso. Eweere m ha tinye gi n'aka, ma i gosighi ha obi ebere. Ọ buladi ndi bu agadi n'etiti ha ka i bokwasiri ibu aro. **7** I kwuru si, 'Abu m eze nwanji ruo mgbe ebighi ebi!' Ma i cheghị echiche banyere ihe ndi a, i tugharighi uche banyere ihe puru ime. **8** "Ugbu a gee nti, gi onye na-eme dika o si toọ gi uto. Gee nti, gi onye na-anọ n'udo, na-asi onwe gi, 'Ọ bụ naani m di, o nweghị onye ọzọ ka m n'ụwa. O nweghị mgbe m ga-adị ka nwanji di ya nwuru, maobu dika nwanji umu ya nwuru.' **9** Ma lee anya! Ihe abuo ndi a na-aga ibjakwasị gi na mberede. N'otu ubochi di gi ga-anwu, umu gi ga-anwuchakwa. Mgbaasi gi niile, na idi ike nke ogwu okike gi niile, agaghị egbochi ihe ndi a ibjakwasị gi n'uju. **10** N'ihu na i werela obi gi tukwasị n'ajo omume gi i na-asi, 'O nweghị onye na-ahụ m.' Ma amamihe gi na ihe omuma gi na-eduhie gi, mgbe i na-asi onwe gi, 'Ọ bụ naani m onwe m, ọ dighikwa onye ọzọ ma ewezuga m.' **11** Ihe ojoo ga-abjakwasị gi, i gaghị ama otu i gae-esi gbaa afa iwezuga ya. Oke mbibi ga-adakwasị gi nke i na-agaghị enwe ike iji ego gbara onwe gi; Ila n'iyi nke i na-atughị anya ya ga-abjakwasị gi na mberede. **12** "Dokotazie ogwu okike gi niile, na ihe mgbaasi gi niile. Ihe ndi ahụ niile i jirila na-eche onwe gi siteri na mgbe i bu nwantakiri. Ma eleghị anya ha puru inyere gi aka n'oge di n'ihu. I puru iji ha menye ndi iro gi ujo, maobu mee ka ha maa jijiji. **13** Ndumodu niile a na-enye gi adighi enyere gi aka. Mee ka ndi ahụ ihe banyere ngaghari onwa na kpakpando doro anya bja nso. Kpopta ndi ahụ na-esite n'ihe ha huru na kpakpando akwa ihe ga-eme site n'otu onwa ruo n'onwa nke ọzọ. Kpokuo ha ka ha zoputa gi site na

nsogbu nke na-aga ibjakwasị gi. **14** Lee, ha bu ihe efu dika ahijha kporo nku. Oku ga-erechapukwa ha. Ha apughikwa izoputa onwe ha site n'oku ahụ na-enwusi ike. N'ihu na oku ahụ adighi ka oku a nakwanye, nke a na-anya n'oge oyi. **15** Lee ihe ndi a na-enyocha kpakpando ga-emere gi, bu ndi i na-ana nti na ndumodu ha site na mgbe i bu nwantakiri. Ha ga-ahapu gi gaa n'uzo nke aka ha; i gaghị enwekwa onye ga-azoputa gi.

48 “Geenu nti na nke a, unu agburu Jekob, unu ndi a na-akpo n'aha Izrel, ndi si n'agburu Juda puta. Unu ndi na-eji aha Onyenwe anyi na-ahu iyi, ndi na-akpoku aha Chineke nke Izrel, ma o bughị n'ezikwu maobu n'ezị omume. **2** Unu ndi na-akpa nganga na unu bu ndi bi n'obodo di nso, ndi na-anyakwa isi na unu na-adabere na Chineke Izrel. Onye aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **3** N'oge gara aga ka m kwuru ihe na-aga ime n'oge di n'ihu. Mgbe m kwupuru ya, emekwara m ka ihe ahụ m kwuru mezu. **4** N'ihu na amaara m na unu bu ndi isiike, matakwa na akwara di unu n'olu bu igwe a na-apughị iroji aroji. Amakwaara m na egedege ihu unu bu bronzi. **5** O bu ya mere m ji buru uzo gwa unu n'oge gara aga ihe m gaje ime, ka unu ghara i si, 'O bu arusi anyi mere ya. O bu arusi anyi a pirị api na chi ola m nyere iwu ka ha meel' **6** Unu anula ama m na-agba, hukwa ka ha na-emezu, ma unu ajula ikwere na o bu ezikwu. “Site ugbo a gawa, aga m agwa unu ihe oheru nke m na-agwabeghi unu na mbu. **7** O bu ugbo a ka e kere ya, o bughị na mgbe ochie. Unu anutubeghi ihe banyere ya mbu, ya mere, unu agaghị asi, 'O bu ihe maara ihe banyere ya.' **8** E, i nubeghi, i maghikwa, site na mgbe ochie nti gi egheghị oghe. N'ihu na amaara m na i bu onye aghugho na-ekwesighi ntukwasị obi, onye a na-akpo onye nnpuru isi site n'afọ nne ya. **9** Ma n'ihu aha m, ka m na-eme ka onuma m juru n'ihu otutu m, a na m egbochi ya n'ebe i no, ka a ghara ikpochapu unu kpmakpm. **10** Lee, anuchalam unu, ma o bughị dika e si anucha olocha n'oku. E, anwaleela m unu n'oke oku nke ahuhu. **11** N'ihu mu onwe m, e, n'ihu mu onwe m, ka m na-eme nke a. Aga m esi ana hapu ka m buru onye emere ka aha m ghara idi nso? Agaghị m enye onye ozo otutu m. **12** “Geenu m nti, gi Jekob, na gi Izrel onye m kporo. Mu onwe m bu onye ahụ; Abụ m onye mbu, burukwa onye ikpeazu. **13** O bu aka m toro ntala uwa. O bukwa aka nri m gbasara eluigwe. Mgbe m kporo ha oku ha na-abia guzo n'ihu m. **14** “Chikotaanu onwe unu, unu niile, geenu nti. Onye n'etiti arusi ndi a gosiri ihe ndi a na-aga ime? Onye ahụ Onyenwe anyi hooro ka ya na ya di na mma ga-emezu nzube ya megide Babilon, aka ya ga-emege ndi Kaldia. **15** Mu onwe m, o buladi mu onwe m ekwuola ya; e, akpola m ya. Aga m eme ka obia n'ije ya, o ga-agakwa nke oma. **16** “Biakwutenu m nso, geenu nti na nke a: “Site na mkpasa mbu o bughị na nzuzo ka m kwuru okwu; mgbe o mere anọ m n'ebe ahụ.” Ma ugbo a, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ezitela m, na mejuputala m na Mmuo

ya. **17** Otu a ka Onyenwe anyi sirị, Onye mgbaputa unu, bu Onye nso Izrel, “Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke gi, onye na-ezi unu ihe n'ihu odimma unu, na-eduzikwa unu n'uzo unu kwesiri iso. **18** A sikiwari na unu nara nti n'iwu m niile, udo unu gaara na-eru dika osimiri, odimma unu adikwa ka mmali nke ebili oke osimiri. **19** Mkpuru gi gaara amuba dika aja, umu unu gaara a di ka mkpuru okuku a na-enweghi ike iguta onu, a gaghị ehichapukwa aha ha, maobu bibie n'ihu ha.” **20** Sitenu na Babilon puo, gbanarinu ndi Kaldia! Werenu olu iti mkpu onu kwusaa inwere unu a. Meenu ka ndi bi na nsotu niile nke uwa nuru ya sinu, “Onyenwe anyi agbaputala ohu ya Jekob.” **21** Mgbe O duuru ndi ya jee ije n'ozara, ala kporo nku, akpiri akpoghi ha nku. O mere ka mmiri si n'oke nkume soputara ha, e, o kpowara oke nkume mee ka mmiri soputa. **22** Onyenwe anyi sirị, “O dighi udo diri ndi na-emebi iwu.”

49 Geenu m nti, unu niile ndi bi n'ala mmiri gbara gburugburu, nurukwanu nke a, unu ndi no na mba di anya. Onyenwe anyi kporo m tupu amuo m. O kporo m aha m mgbe m ka no n'ime afọ nne m. **2** O mere ka okwu si m n'onu diri nko dika mma agha. O zobera m n'aka ya kpuchie m. O mere m ka m diri ka aku di nko nke o zoro n'ime akpa aku ya. **3** O sirị m, “I bu ohu m, Izrel. O bukwa site na gi ka m ga-eji gosi ima mma na ike m.” **4** Ma mu onwe m sirị, “O bu n'efu ka m dogburu onwe m n'oru. Etufuola m ike m niile n'ihu ihe na-abughị ihe. Ma ihe ruru m di n'aka Onyenwe anyi, ugwo oru m dikwa n'aka Chineke m.” **5** Ma ugbo a Onyenwe anyi na-asi, Onye ahụ kpuru m n'afọ nne m ka m buru onye na-ejere ya ozi; ka o kpoghachite Jekob nye ya ka achikotakwa ndi Izrel nyekwa ya onwe ya, n'ihu na-abu m onye nsopuru diri n'anya Onyenwe anyi, Chineke m aghokwaraala m ike m. **6** O sirị, “O bu ihe di nta kariya, gi i buru m ohu, ikpoghachita ebo niile nke Jekob na ikpoghachita ndi Izrel ndi m chebere. Aga m emekwa ka i buru ihè nye ndi mba ozo, ka nzoputa m site n'aka gi ruo ndi bi na nsotu uwa niile.” **7** Nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, Onye mgbaputa na Onye nso Izrel na-agwa onye ahụ a na-eleli anya, onye ahụ mba kporo nye aha m, e, onye ahụ ndi na-achị achị mere ka o ghoro ohu ha, “Ndi eze ga-eguzo oto mgbe i na-agafe. Ndiji na-achị achị ga-akpo isiala nye gi, n'ihu na Onyenwe anyi, Onye kwesiri ntukwasị obi, Onye nso Izrel, ahoputala gi.” **8** Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: “N'oge amara m, aga m aza unu, n'ubochi nzoputa aga m enyere unu aka. Aga m echebe unu, mee ka unu buru ogbugba ndu nye ndi mmadu, iweghachite ala ahụ na ikegharikwa ihe nketa ya nke togboro n'efu; **9** na-asi ndi mkporo, 'Putanu,' na-asikwa ndi no n'ochichiri, 'Putanu n'ihe.' “Ha ga-adikwa ka aturu m, noo n'akuku uzo, ndi na-ata ahijha n'ebe ita nri nke ahijha ndu, n'akuku ugwu nta niile. **10** Agu agaghị agu ha, akpiri agaghị akpokwa ha nku. Oke anwu otiti nke ozara agaghị acha ha ozo. N'ihu na Onyenwe anyi ga-esite n'obi ebere ya duo ha n'akuku isi iyi juputara na mmiri. **11**

Aga m emekwa ka ugwu ukwu niile ghọọ okporoṣo, meekwa ka okporoṣo niile guzozie. **12** Lee, ndị m ga-aloghachi, ha ga-esitakwa n'ebe dị anya, ụfọdu ga-esite n'ugwu, ụfọdu n'ọdịda anyanwụ, ndị ọzọ ga-esite na mpaghara Aswan." **13** Tienụ mkpu ọhụ, eluigwe niile; ka ụwa nūrja ọhụ. Ugwu ukwu niile, buṅu abụ, n'ihì na Onyenwe anyị akasiela ndị ya obi. Ọ ga-enwekwa obi ebere n'ihì iru ụjọ ha. **14** Ma Zayon siri, "Onyenwe anyị agbakwala m azu; Onyenwe m echeftuola m." **15** "Nwanyị ọ puru ichezo nwa ya na-anụ ara, hapụ inwe obi ebere n'ahụ nwa si n'afọ ya? Eleghị anya ọ puru ichezo, ma agaghị m echezo unu. **16** Lee, edeela m aha gị n'ọbụaka m, n'ihu m kwa ka m debere foto mgbidi gị nke ga-adigide. **17** Ụmụ gị emeela ngwangwa loghachite, ndị ahụ mere ka ị togboro n'efu ga-esi n'ime gị puo. **18** Welie anya gị abụọ lee gburugburu, legharia anya, ụmụ gị niile na-ezuko na-aloghachikwute gị. Dịka m na-adi ndu," ka Onyenwe anyị kwubiri. "I ga-eyi ha niile dika oia icho mma, ị ga-ekekwa ha dika nwananyị a na-alu ọhuru si eme. **19** "Ọ bu ezie na e bibiri gị, mee ka ị togboro n'efu, ala gị aburu nkponkpo ebe, ma ugbu a, ị gaghi ezuru ndị gị, otu a kwa, ndị ahụ riparia gị ga-anọ gị n'ebe dị anya. **20** Ụmụ niile a muru n'oge onwu gbabara gị aka, ga-asikwa na ntị gị, 'Ebe a dirị anyị oke ntakiri, nye anyị ebe sara mbara karja nke anyị ga-ebi n'ime ya.' **21** Mgbe aha, ị ga-eche n'ime onwe gị si, 'Onye mtaara m otutu ụmụ ndị a niile? A dirị m ka nwananyị na-amughị nwa maobu onye ụmụ ya nwuchara. Onye ajuru aju na nke e mere ka ọ gaa biri n'ala ọzọ. Mụ onwe m foduru, naanị m. Onye kwa mufuru m ụmụ ndị a? Onye zultere ha?" **22** Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyị kwuru, "Lee, aga m akpokwu ndi mba ọzọ, welieha ha okoloto m, ha ga-ekulata gị ụmụ gị ndi ikom n'aka ha. Ụmụ ndi inyom ka ha ga-ekukwasị n'ubu ha kulatakwa ha. **23** Ndi eze ga-abukwa ndi nna na-azu ụmụ gị, ndi eze nwananyị ha ga-abukwa ndi inyom na-enye ụmụ gị ara. Ha ga-akpo isiala nye gị, rachakwaa aja di n'ukwu gị abuo. Mgbe ahụ, ị ga-amata na mụ onwe m Onyenwe anyị, matakwa na ihere agaghị eme ndi niile na-ele anya inyeaka m." **24** A ga-anara dike n'agha ihe ọ lutara n'agha, maobu zoputa ndi a doro n'agha site n'aka onye afọ tara mmiri? **25** Ma otu a ka Onyenwe anyị siri, "N'ezie, a ga-esi n'aka ndi bu dike n'agha punara ha ndi ha dotara n'agha. A ga-esitekwa n'aka onye na-akpa ike naputa ya ihe ọ dotara n'agha. N'ihì na aga m ebuso ha agha bu ndi niile na-ebuso gi agha. Aga m anaputakwa ụmụ gi. **26** Aga m eme ka ndi na-akpagbu gi rie anu ahụ onwe ha; ha ga-anu obara onwe ha nubiiga ya oke, dika mmanya. Mgbe ahụ, ihe niile bu mmadu n'ụwa ga-amata, mgbu onwe m Onyenwe anyị, bu Onye na-azoputa gi, Onye mgbaputa gi, na Onye di ike nke Jekob."

50 Otu a ka Onyenwe anyị siri, "Olee ebe akwukwo m ji gbaa nne unu alukwaghị m di bu nke m ji chupu ya? Ma ọ bu onye n'ime ndi m ji ugwo ka m resiri unu? Ọ bu n'ihì mmehie unu ka e ji ree unu; n'ihì

mmehi iwu unu ka e jiri chọ nne unu. **2** Gini mere o ji buru na o nweghi onye no ya mgbe m bjara? Gini mere o nweghi onye zara m mgbe m kporo oku? Ọ putara na aka m di mkpumpku izoputa unu? Ọ ga-abu na m enwekwaghị ike izoputa? N'ihì na enwere m ike ibara osimiri mba mee ya ka ọ ghoo ala akoro. Enwere m ike ime ka osimiri ghorọ ọzara, ka azu niile di n'ime ya nwuo n'ihì enweghi mmiri. **3** Ọ bu mụ bu onye ahụ na-eme ka ochichiri kpuchie ihu eluigwe, ka ihu eluigwe dirị ka ihu onye na-eru ụjọ." **4** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyị enyela m amamihe ya ka m nwee ike imata ihe m ga-agwa ndi a ike gwuru. Ututu niile ka ọ na-akpote mmuo m, meghee akpa uche m, ime ka m ghota uche ya. **5** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyị emeghela nti m abuo, ma enupughi m isi, a tugharikwaghị m azu. **6** Azu m ka m megheere ndi tiri m ihe; agba nti m abuo ka m hapuru ndi hopusiri m afonu m. Ezopughi m ihu m n'ebe ndi na-akwa emo, na ndi na-agbu onu mmiri no. **7** Ebe ọ bu na Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyị na-enyere m aka, ihere agaghị eme m. N'ihì ya, ejikerela m onwe m ime uche ya; agaghị m elekwa anya n'azu, a maara m na ihere agaghị eme m. **8** N'ihì na onye na-agu m n'onye ezi omume no nso. Onye ga-aputa ibo m ebubo? Ya puta ka anyi guzo ihu na ihul Onye nwere ebubo megide m? Ya bja ka anyi kwuo ya. **9** Lee, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi bu onye na-enyere m aka. Onye puru ima m ikpe? Lee, ha niile ga-aka nka dirị ka uwe, nla ga-erichapukwa ha. **10** Onye n'etiti unu bu onye ahụ na-atu egwu Onyenwe anyi, na-egakwa nti n'okwu odibo ya? Ka onye ahụ na-eje ije n'ochichiri, nke na-enweghi ihè obula, tukwasị obi n'aha Onyenwe anyi dabereka na Chineka ha. **11** Ma lee, unu niile ndi na-amanye oku, ndi meere onwe ha owaoku, nke unu ji na-ejegharị n'ochichiri, gaanu n'ihu na-ejegharị n'ihè oku ahụ unu mnyeere onwe unu. Ihe unu ga-anata site n'aka Onyenwe anyi bu ihe mwute nke ga-abiakwasị unu.

51 Geenu m nti, unu ndi niile na-agbaso ezi omume, ndi na-achọ Onyenwe anyi! Legideni oke nkume ahụ e sitere na ya waputa unu anya. E, legideni ogba nkume ahụ e si n'ime ya gwuputa unu anya! **2** Legideni Ebrahim bu nna unu na Sera anya, bu ndi muru unu. Ebrahim no naanị ya mgbe m kporo ya, ma a goziri m ya, mee ka ọ ghoo oke mba. **3** Onyenwe anyi aghaghị ikasi Zayon obi, werekwa obi ebere leta ebe ya niile e tikporo etikpo, ọ ga-eme ala ọzara ya niile ka ọ dika Iden, ala ya nke niile ihe na-adighi ga-adikwa ka ubi a gbara ogige nke Onyenwe anyi. Onu na obi utọ ga-eputa n'ime ya, inye ekele na uda abu utọ di che iche ga-adikwa. **4** Ndi m, geenu m nti; naa nti, gi Izrel mba nkem, n'ihì na iwu m ga-esi n'onu m puo; ikpe ikpe ziri ezi m ga-aghokwara mba niile ihè. **5** Ezi omume m na-abiaru unu nso osijiso, nzoputa m na-adikwa nso. Aga m achikwa mba niile. Mba di anya ga na-ele anya ojbija m; ha ga na-ele anya nzoputa nke m ga-azoputa ha. **6** Welienụ anya unu lee anya n'elu,

leekwanụ anya n'ụwa, n'ihì na mbara eluigwe ga-agba barịj fuo, dika anwuru oku; ụwa ga-aka nka dika akwa, ndi bi n'ime ya ga-anwukwa dika ijiji. Ma nzoputa m ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi, ezi omume m ga-adigidekwa, o gaghi agwu agwu. 7 Geenụ m nti, unu niile ndi maara ihe oma, unu ndi na-anabata iwu m n'obi unu. Unu atula egwu ihe ndi mmadu ga-asị unu, unu atukwala egwu nkwofo ha ga-ekwuto unu. 8 N'ihì na nla ga-eri ha dika o si eri akwa. Ikpuru ga-erichapu ha dika o si eri aji anu. Ma ezi omume m, na obi ebere, ga-adị ruo mgbe ebighi ebi. Nzoputa m ga-adikwa site n'ogbo ruo n'ogbo. 9 Teta, teta, yikwasị onwe gi ike, gi aka Onyenwe anyi, bilie, dika ubochi ndi gara aga, dika ogbo nke mgbe ochie. O bughị gi gbubisiri Rehab ma dugbukwaa anu ojojo ahụ? 10 O bughị gi mere ka osimiri taa? Mmiri ahụ di omimi. O bughị gi mekwaru ka okporofozo diri n'etiti ya, ebe ndi ahụ i gbaputara si gafee? 11 Ndi ahụ Onyenwe anyi gbaputara ga-alotakwa. Ha ga-eji abụ bata na Zayon; onu na-adigide ga-adikwasị n'isi ha, oke onu na obi ufo ga-epuputa n'obi ha, iru uju na isu ude ga-efelaga. 12 "Mụ, o buladi mụ onwe m, bu Onye ahụ na-akasi unu obi. Onye ka i bu, na i na-atu egwu nwa mmadu nke ga-anwu anwu, i na-atu egwu nwa mmadu nke bu naani ahijia, 13 na i na-echefu Onyenwe anyi bu onye kere unu, onye na-esetipu eluigwe, onye tokwara ntala niile nke ụwa; na-ebi ndu itu oke egwu ubochi niile n'ihì oke iwe nke onye mkpagbu ahụ, onye nke kpebiri ibibi unu? Ma olee ebe oke iwe nke onye mkpagbu ahụ di? 14 N'oge na-adighi anya, a ga-agbaputa ndi mkporofozo egwu mere ka ha rudata ala. Ha agaghị anwu n'ime olulu, nri agakwaghị akọ ha. 15 N'ihì na abụ m Onyenwe anyi Chineke unu, onye na-akpali oke osimiri mee ka ebili mmiri ya bigbofo, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu aha ya. 16 Etinyela m okwu m n'onu gi, chebekwa gi n'obuaka m. O bu m tinyere eluigwe n'onodu ya, dokwaa ntala nke ụwa. O bukwa m na-asị Zayon, 'Ndi m ka unu bu.'" 17 Teta, teta, bilie gi Jerusalem, gi onye nuru site n'aka Onyenwe anyi, bu iko nke oke iwe ya. Gi onye nuru ihe niile di n'ime iko ahụ nke na-eme ka umu mmadu dagbugharja. 18 O dighi otu nwa ya nke foduru, nke ga-agwa ya ihe o ga-eme, maobu nke ga-edu ya n'uzo o kwesiri igbaso. 19 Ihe abuo ndi a adakwasila gi. Onye ga-akasi gi obi? Mbibi na jla n'iyi, unwu na mma agha, onye ga-akasi gi obi? 20 N'ihì na umu gi ndi ikom adaala mba. Ha na-atogbokwa n'akuku okporofozo niile, dika mgbada onya mara. Ha bu ndi juputara n'onuma Onyenwe anyi na jba mba nke Chineke gi. 21 Ya mere, nuru nke a, unu ndi a na-akpagbu, ndi ihe na-egbu ma o bughị mmanya. 22 Lee ihe Onyenwe anyi kwuru, bu Chineke unu, onye ihe banyere ndi ya na-emetu n'obi. "Lee, aga m esite n'aka gi wezuga iko ahụ mere ka i dagbugharja, i gaghi anukwa site n'iko onuma ahụ ozo. 23 Ma m ga-etinye ya n'aka ndi ahụ na-akpagbu gi, bu ndi siri gi, 'makpuru n'ala ka anyi gaa ije n'elu ahụ gi.' I mere azu gi ka o di ka ala, dika okporofozo ebe ndi mmadu si aga ije."

52 Teta, teta gi Zayon, yikwasị onwe gi ike dika uwe! Yikwasị onwe gi uwe mara mma, gi Jerusalem, obodo di nsọ. Ndi a na-ebighi ugwu na ndi ruru aru agaghị abata n'ime gi ozo. 2 Kuchapu aja di n'ahụ gi, bilie ofo, gi Jerusalem, nodu ala n'ocheeze gi. Topu onwe gi site n'agbu igwe e kere gi n'olu, gi ada Zayon, a dotara n'agha. 3 N'ihì na otu a ka Onyenwe anyi siri, "N'efu ka erere unu, anaghị ndi zuru unu ego obula, o bughikwa ego ka a ga-eji gbaputa unu." 4 N'ihì na otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, "Na mbu, o bu n'ala Ijpt ka ndi m gara biri, ugbu a, o bu ndi Asiria na-akpagbu ha. 5 "Ma ugbu a, ginj ka m nwere n'ebe a?" bu ihe Onyenwe anyi kwuputara. "Ebe o bu na e durula ndi m puo n'efu, ndi na-achi ha na-akwakwa ha emo na-achi ha ochi nleli," ka Onyenwe anyi kwuputara. "Ha na-ekwulukwa aha m ogologo ubochi niile. 6 N'ihì ya, ndi m ga-ama aha m; n'ihì nke a, ha ga-amarakwa n'ubochi ahụ na o bu Mụ onwe m kwuru na o ga-eme. E, o bu mụ onwe m." 7 Lee ka ha si maa mma n'elu ugwu bu ukwu ndi na-eweta ozioma, onye na-ekwusa okwu udo, e, onye na-eweta akuko oma, onye na-agbasa akuko banyere nzoputa, onye na-asị Zayon, "Lee, Chineke gi bu eze!" 8 Geenụ nti! Nuru unu ndi nche unu, ndi na-eweli olu ha elu na-eti mkpu onu. N'ihì na mgbe Onyenwe anyi ga-aloghachi Zayon, ha ga-ahu ya anya. 9 Tienu mkpu onu unu mkpomkpo ebe niile e tikporofo etikpo na Jerusalem, n'ihì na Onyenwe anyi akasiela ndi ya obi. O gbaputala Jerusalem. 10 Onyenwe anyi ga-eme ka mba niile huru ike ya di nsọ; ebe niile ụwa soturu ga-ahukwa nzoputa Chineke anyi. 11 Wezaganu onwe unu, wezaganu onwe unu, sinu n'ebe ahụ puo. Unu emetukwala ihe obula ruru aru aka. Sitenu n'etiti ya puta, dirinu ocha, unu ndi na-ebu ihe di iche iche nke ulo Onyenwe anyi. 12 Ma unu agaghị eji oku oku puo, unu agakwaghị agbapu oso, n'ihì na Onyenwe anyi ga-ebutere unu uzo, o bukwa ya, Chineke Izrel, ga-echebe unu n'azu. 13 Lee, ohu m ga-enwe uche, a ga-ebulikwa ya elu, o ga-abukwa onye a na-asopuru. 14 Dika ibubo si nwuo otutu ndi mmadu n'ahu; otu a ka ihu ya bu ihe e bibiri ebibi nke ukwu, nke mere na o dikwaghị ka ihu mmadu ozo, anu ahụ ya ka ebibikwara n'uzo o na-agaghị eyikwa anu ahụ mmadu. 15 Otu a ka o gae-esi fesaa otutu mba di iche iche, ndi eze ga-emechikwa onu ha n'ihì ya, o bu ihe a na-agwaghị ha ka ha ga-ahu, ihe ha a ka anubeghi, ka ha ga-aghotakwa.

53 Onye kweere ozi anyi, o bukwa n'ahu onye ka e kpugheere ogwe aka Onyenwe anyi? 2 N'ihì na o tolitere n'ihu Onyenwe anyi dika ome, dika mgborogwu nke puputara n'ala kporo nku. O nweghi udidi oma maobu ima mma nke ga-eme ka anyi lee ya anya. O nweghi ihe obula di n'udidi ya nke ga-eme ka ihe banyere ya masi anyi, maobu mee ka anyi chosie ya ike. 3 Ndi mmadu ledara ya anya, jukwa ya. O bu onye nwere otutu ihe mgbu, burukwa onye huru otutu ahulu. Ma anyi gbakutara ya azu, ju onye anya n'ebe o no. E, anyi ledara ya anya, ju igu ya dika o bu

ihe ọbụla. **4** N'ezie, ihe mgbu niile anyị ka o buuru, burukwa ahụhụ nke ọrịa anyị niile, ma anyị gurụ ya ka onye Chineke tara ahụhụ, onye o tiri ihe otiti, na onye o mekpara ahụ. **5** Ma e tipurụ ya onya n'ihị mmehie anyị: ọ bụkwa n'ihị ajọ omume anyị ka e ji merụchaa ya ahụ. E mere ka anyị nwee udo n'ihị ahụhụ ọ huru; ọ bụkwa ubiri ụtari di ya n'ahụ mere anyị ji buru ndị ahụ di ike. **6** Anyị niile akpafuola dika igwe aturu; onye ọbụla n'ime anyị etinyela isi ya n'uzo nke aka ya. Ma Onyenwe anyị ebokwasịla ya aja omume anyị niile. **7** A kpagburu ya, mesie ya ihe ike, ma otu mkpuru okwu esighi ya n'onuputa. E duuru ya puo dika aturu a na-aga igbu egbu, dika aturu a na-akpachapụ aji ya si anọ nwayoọ n'ihu ndi na-akpacha ya aji, otu a ka o si nodu na-asagheghi onu ya. **8** Site na mmegbu na ikpe ka e ji wepu ya. Ma, onye n'etiti ndi ogbo ya weliri olu kwuo okwu? N'ihị na e bipuru ya site n'ala ndi di ndu; maka njehie ndi m ka e ji tie ya ihe. **9** E nyefere ya ka e lie ya dika onye na-emebi iwu, ọ bụkwa n'etiti ndi ogaranya ka e liri ya, ọ bu ezie na o nweghi ihe ojoo ọbula o mere, ọ dikwaghi okwu aghugho si n'onu ya puta. **10** Ma ọ bu ochicho Onyenwe anyi izopia ya, na ime ka ọ taa ahuhu. N'ihị na onwu ya bu aja a churu n'ihị ikpe omuma nke mmehie. O ga-ahu otutu umu na umu umu ya; ọ ga-adikwa ndu ogologo oge. Nzube Chineke niile ga-emezukwa site na ya. **11** Mgbe ọ husiri ahuhu, ọ ga-emesia hu ihè nke ndu, afo ga-ejukwa ya, site n'ihè omuma ya, ka onye ezi omume ahụ, bu ohu m ga-eme ka a guo otutu mmadu dika ndi ezi omume, ọ ga-ebukwa mmehie ha niile. **12** N'ihị ya, aga m enye ya oke n'etiti ndi bara uba, ọ ga-esokwa ndi bu dike keta ihe nkwa n'agha, n'ihị na ọ wupuru ndu ya nye onwu, a gukotara na na ndi na-emebi iwu. Ma ya onwe ya buuru mmehie otutu mmadu, riookwara ndi na-emebi iwu ariri.

54 “Buọ abụ, gi nwan yi aga, gi onye na-amutaghi nwa; tie mkpu onu, tiwakwaa olu abụ, gi onye ime nwa na-emetubeghi; n'ihị na umu nwan yi ahụ a hapuru naan yi ya ga-adi otutu karja umu nke nwan yi nwere di,” Otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **2** “Mee ka ebe ulo ikwu gi saa mbara, gbasapu akwa mgbochi ulo ikwu gi, egbochila gbasapu aka; mee ka udo gi di ogologo, meekwa ka o sie ike nke oma. **3** N'ihị na n'aka nri na n'aka ekpe ka i ga-agbasa gaa; umu gi ga-achupu mba di iche iche site n'ala ha, bichikwaa n'obodo ha niile dakposiri adakposi, nke togboro n'efu. **4** “Atula egwu, n'ihị na ihere agaghi emekwa gi ozo. I gaghi abukwa onye e wedara n'ala. I gkwaghi echeta ihere mere gi mgbe i bu nwantakiri, na ita uta diri gi n'ihị onwu di gi. **5** N'ihị na onye kere gi ga-aburu gi di. Aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile; Onye nso Izrel bu Onye mgbaputa gi, Chineke nke uwa niile ka a na-akpo ya. **6** N'ihị na Onyenwe anyi ga-akpoghachi gi dika a ga-asị na i bu nwunye a hapuru ahapu, nke o na-ewutakwa n'ime mmuo ya bu nwunye alutara na nwantakiri, naan i ka o buru onye ajuru aju,” ka Chineke gi na-ekwu.

7 “Naan i nwa mgbe nta ka m hapuru gi. Ma aga m eji obi ebere ukwu kpo ghachikwa gi **8** Na nwa oge, esitere m n'oke iwe na-ewe m zonari gi ihu m, ma site n'ihunanya m nke na-adigide ruo mgbe ebighi ebi, aga m enwe omijiko n'ahu gi.” Otu a ka Onyenwe anyi, onye mgbaputa gi kwuru. **9** “Dika m si nuo iyi n'oge Noa si na m agaghi ekwekwa ka mmiri kpuchie uwa ozo, bibie ndu ndi di n'ime ya, ana m ahukwa iyi ugwu a na m agaghi ekwe ka iwe m bjakwasị gi ozo. Agakwaghi m abasiri gi mba ike. **10** N'ihị na a puru iwezuga ugwu ukwu niile, wezugakwa ugwu nta niile site n'onodu ha, ma obi ebere m agaghi esi n'ebe i no puo, agaghi ewezugakwa ogbugba ndu nke udo m,” ka Onyenwe anyi, onye nwere omijiko n'ahu gi, kwuru. **11** “Gi, onye a na-emekpa ahụ, onye oke ikuru uwa a nabebughari, nke onye ọbula na-adighi akasi obi, lee, aga m e ji nkume tokwosi wugharia gi, jirikwa nkume oma safaia di oke onuahia to n'otala gi niile. **12** Aga m eji nkume rubi wugharia akuku ulo gi niile, jiri nkume na-egbu nweghenweghe wuo onu uzo ama gi niile. Aga m ejikwa nkume di oke onuahia wuo mgbidi obodo gi. **13** Umu gi niile ga-abu ndi Onyenwe anyi akuziri ihe. Udo ha ga-adikwa ukwu. **14** N'ezie omume ka a ga-eme ka i guzosie ike. Mmegbu ga-adikwa anya site n'ebe i no, n'ihị ya, i gaghi atu egwu ihe ojoo ọbula. O dighi ihe egwu ga-abiaru gi nso, n'ihị na a gaezewuga ha site n'ebe i no. **15** O buru na onye ọbula abia iluso gi ogo, ọ siteghi n'aka m; onye ọbula nke na-aluso gi ogo ga-abu onye e meriri emeri. **16** “Lee, ọ bu mu onwe m kere okpu uzu nke na-eji icheku afu oku o ji akpu ihe agha nke mbibi. O bụkwa m kere ndi agha ahụ mbibi bu oru ha. **17** N'ubochi ahụ, ọ dighi ihe agha a kpuru megide gi nke ga-adi ire. Ozo, i gae-meri ndi niile kporo gi ikpe mmegide. N'ihị na nke a bu ihe nketa diri ndi ohu Onyenwe anyi. Mkpeputa ha na-esite na m.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya.

55 Gee nti, bja onye ọbula akpiri na-akpo nku, bianu na mmiri, unu ndi na-enweghi ego bianu zuo, riekwa. Bianu, zuru mmanya na mmiri ara ehi na-ejighi ego na-arughi onuahia ọbula. **2** N'ihị gini ka i ji na-atufu ego gi izu ihe na-abughị ezi nri? Gini mere i ji na-adogbu onwe gi n'oru n'ihè na-apughị iju gi afo? Gee nti, geenu m nti nke oma, rie ezigbo nri mkpuruobi gi ga-enwe afo ojuju na nri di ezi mma! **3** “Totonu nti unu n'ala, bjakwute m! Gee nti, ka inwe ike di ndu. Mu na unu ga-aba n'ogbugba ndu ebighi ebi, bu ihunanya m kwesiri ntukwasị obi nke m kwere Devid na nkwa. **4** Lee, emere m ya ka o ghoro ndi niile di iche iche onyeama, ka o buru onyendu na onyeisi ochichi nye ndi niile di iche iche. **5** N'ezie, gi onwe gi ga-akpoku mba di iche iche na i maghi, mba ndi ahụ na-amaghi gi ga-ejikwa oso gbakwute gi, n'ihị Onyenwe anyi Chineke gi, Onye nso nke Izrel, n'ihị na o meela ka i buru ihe di oke mma.” **6** Chonuo Onyenwe anyi mgbe a ga-achota ya. Kpokuonu ya mgbe o no nso. **7** Ka onye na-eme ihe ojoo hapu uzo ya, ka onye ajo omume hapu echiche ojoo ya niile. Ka ha tugharia bjakwute Onyenwe anyi, ọ ga-emere ha ebere, ha

bjakwute Chineke anyị, n'ihì na ọ ga-agbaghara ha mmehie ha niile. **8** “N'ihì na echiche m ha abughị echiche unu, ụzọ unu niile, ha abụkwaghị ụzọ m,” ka Onyenwe anyị kwuputara. **9** “N'ihì na djika eluigwe si dij elu karịa ụwa, otu a ka ụzọ m niile si dij elu karịa ụzọ unu niile, otu a kwa ka echiche m niile si dij elu karịa echiche unu niile. **10** Djika mmiri na mkpuru mmiri si esi n'eluigwe ada n'ụwa na-alaghachighị n'eluigwe ma ọ buru na ọ meghị ka mmiri dee ala, mee ka ihe ubi pụputa, too eto, meekwa ka ọ mja mkpuru nye onye na-akụ ihe okukụ, burukwa ihe oriri nye onye na-eri nri. **11** Otu a ka okwu si m n'onu pụọ si adi. Ana m ezipu ya, ọ gaghị aloghachikwute m n'efu. Ọ ga-emezu ihe niile m choro ka ọ mee, baakwa ụba ebe oḅula m zigara ya. **12** N'ihì na unu ga-eji onu pụọ, a ga-esikwa n'ebe ahụ duputa unu n'udo. Ugwu ukwu niile, na ugwu nta niile na osisi niile nke ubi, ga-eti mkpu onu, kuokwa aka n'obi uto. **13** Ebe ogwu na-eto na mbu, osisi junipa ga-eto na ya; ebe uke toro, osisi mietul ga-eto na ya. Ihe ndi a ga-aghorọ Onyenwe anyi aha di ukwu, nke ga-abukwa ihe iribama ga-adi ruo mgbe ebighi ebi.”

56 Nke a bu ihe Onyenwe anyi siri, “Debenu ikpe ziri ezi, meekwanu ihe ziri ezi. N'ihì na nzoputa m di nso, ezi omume m ga-aputa ihe mgbe na-adighi anya. **2** Ngozi na-adiri onye na-eme nke a, bu onye ahụ nke na-ejidesi ya aka ike, onye ahụ nke na-edebe ubochi izuike m na-emerughi ya, nke na-edebekwa aka ya ka ọ ghara ime ihe ojoo.” **3** Ka onye ala ozo bu onye jikoro onwe ya na Onyenwe anyi si, “Onyenwe anyi aghaghị i site na ndi ya kewapu m.” Ka onye onozu oḅula gharakwa i si “Mu onwe m bu naani osi kponwuru akponwu.” **4** N'ihì na otu a ka Onyenwe anyi kwuru: “Nye ndi onozu ahụ na-edebe ubochi izuike m niile, ndi na-ahoro ihe na-atọ m uto, na ndi na-ejidesikwa ogbugba ndu m ike. **5** Aga m enye ha n'ime ulo m na n'etiti mgbidi ya, ihe ncheta na aha di mma karja umu ndi ikom na umu ndi inyom. Aga m enye ha aha ga-adi ruo ebighi ebi nke a na-agaghị echezọ ruo ebighi ebi. **6** Ma ndi mba ozo ndi gbakwuuru Onyenwe anyi ijere ya ozi, na ihu aha Onyenwe anyi n'anya, nakwa i bu ndi ohu ya, ndi niile na-edebe ubochi izuike nso na-emerughi ya, na ndi jidesiri ogbugba ndu m ike, **7** ndi a ka m ga-akpoṭa n'ugwu nso m, meekwa ka ha nuri onu n'ime ulo ekpere m. Aga m anabata aja nsure oku ha na onyinye niile ha nyere n'ebe ichu aja m. N'ihì na a ga-akpo ulo m ulo Ekpere nye mba niile di iche iche.” **8** Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara, bu onye ahụ na-eme ka Izrel si n'ebe ha gbapuru oso lota, “Aga m achikotakwa ndi ozo tinyere ha tinyekotara na ndi ya achikotarala.” **9** Bianu, unu anumanu niile nke oke ohia. Bianu dogbuo, unu umu anumanu nke oke ohia. **10** N'ihì na ndi na-eche ndi m nche kpuru isi. Ha niile bu ndi amamihe koro. Ha di ka nkita dara ogbi, nke na-adighi agbo uja. Ha huru irahu ura na iro nro, na idina ndina n'anya. **11** Ha bu nkita

na-eribiga nri oke; ha adighi enwe afọ ojuju. Ha bu ndi ozuzu aturu na-enweghi nghota, ha niile echela ihu n'uzo nke aka ha, onye oḅula na-agbalisi ike ichota uru nke ya. **12** Onye oḅula na-asi, “Bia ka m weta mmanya, ka anyi nujuokwa mmanya n'aba n'anya afọ anyi. Echi ga-adikwa ka taa, ma ọ bukwani di mma karja.”

57 Ndi ezi omume na-ala n'iyi, ma ọ dighi onye oḅula na-etinye ya n'obi; a na-ewezuga ndi ji obi ha niile na-efe Chineke, ma ọ dighi onye na-aghota, na-ewezugara onye ezi omume puo n'ihu ihe ojoo. **2** Ndi na-agazi agazi n'uzo ha na-abanye n'udo. Ha na-enwekwa izuike mgbe ha dinara n'onwu. **3** “Ma unu onwe unu, bianu n'ebe a, unu umu ndi mgbaasi, unu umu ndi na-akwa iko, na umu ndi akwana. **4** Onye ka unu na-akwa emo? Onye ka unu na-akocha, na-araputakwara ire unu? Unu ọ bughị umu ndi nnu pu isi, mkpuru ndi na-ekwu okwu ugha? **5** Unu na-emejuputa ihe ojoo niile na-agu obi unu agu mgbe unu zukoro na-efe arusi unu n'okpuru osisi ook oḅula. Unu na-ewerekwa umu unu chuo aja na ndagwurugwu niile, na n'okpuru nkume niile di elu. **6** Chi unu na-efe bu nkume niile na-akwo murumuru, nke di na ndagwurugwu niile, ha bu ihe nketa nza unu fere. E, ọ bu ha ka unu na-awupuru onyinye mmanya unu niile na onyinye mkpuru oka unu niile. N'ihì ihe ndi a niile, m ga-esi ahaa dere duu? **7** Ọ bu n'elu ugwu di elu ka unu doziiri onwe unu ihe ndina, n'ebe ahụ kwa ka unu gara chuo aja unu. **8** Ọ bukwa n'azu onu ụzọ niile, na ibo ụzọ niile, ka i kwubara oyiyi arusi gi. I gbakutara m azu, yipu uwe gi ribanye n'ime ihe ndina gi, ebe gi na ndi ahụ i huru n'anya dinakoro, imejuputa ihe ojoo ahụ na-agu obi gi aguu. **9** I were manụ jekwuru Molek meekwa ka mmanu otite gi na-esi isi uto baa ụba. I zipuru ndi nnochite anya gi gaa na mba di anya; i gbadaara ruo n'ime ime ala mmuo. (Sheol h7585) **10** Oke mwaghari ndi a niile emeela ike gwusia gi, ma i dighi asi, 'Olileanya adighi.' I chotara ntute nye ndu gi, ya mere, na i daghi mba. **11** “Onye na-emenye gi ujo na egwu di otu a? Nke mere na i dighi agwa m eziokwu? I naghi echetakwa m, i naghi atugharikwa ihe banyere m n'obi gi? Ọ bu n'ihì na m gbara nkiti oge ndi a niile ka i ji hapu itu m egwu? **12** Lee, aga m ekpughe ezi omume gi na oru oma gi, igosi gi na ihe ndi a i guru di ka ezi ihe agaghị enyere gi aka. **13** Mgbe i ga-eti mkpu akwa maka enyemaka, ka arusi niile ndi ichikobara zoputa gi. Ikuku ga-eburu ha niile bufuo, naani otu nkuume ga-ekutu ha. Ma onye oḅula gbabara n'ime m izere ndu ga-eketa ala ahụ; ha gawetakwa ugwu nso m.” **14** A ga-asikwa, “Dozienụ ụzọ! Dozienụ ụzọ, mee ya ka ọ maa mma. Bupujanu ihe iso ngongo niile n'uzo ndi m.” **15** N'ihì ihe a ka onye di elu, onye e mere ka ọ di ukwu, onye di mgbe ebighi ebi, onye aha ya di nsọ kwuru: “Ebi m n'ebe di elu nke dikwa nso, ibinyere onye di umeala n'obi, na onye wedara mmuo ya n'ala, itute mmuo nke onye e wedara n'ala, na ikpolite mmuo nke onye di umeala n'obi. **16** N'ihì na ọ bughị ruo ebighi ebi ka m ga na-

emegide gi, maḡbụ na-egosi iwe m. Ọ buru na m emee otu a, mmḡo ndi mmadu uwa niile ga-ada mba, ya na mkpuruobi niile ahụ m ji aka m kpoo. 17 Ewesoro m ha iwe n'ihu mmehie ha na oke ochiḡho ha. Ọ bukwaa n'ihu ya ka m ji taa ha ahuhu, gbakutakwa ha azu. Ma lee, ha nogidesikwara ike na-eme mmehie, na-eme ihe obula nke na-atọ obi ha uto. 18 Ahula m ihe niile ha mere ma aga m agwo ha. Aga m edu ha, kasjekwa ndi na-eru uju n'izrel obi. 19 Aga m eme ka abu otuto di n'egbugbere onu ha. Udo, udo, diri ndi no nso na ndi no n'ebe di anya," ka Onyenwe anyi kwuru. "Aga m agwokwa ha." 20 Ma ndi niile na-emebi iwu di ka oke osimiri na-amaghari amaghari, nke na-adighi ezu ike mgbe obula. Ọ na-amaputakwa uru na apiti. 21 "O dikwaghi udo diri onye na-emebi iwu," ka Chineke kwuru.

58 "Welie olu gi tie mkpu, egbochikwala iti mkpu. Welie olu gi dika opi ike. Gwa ndi m nnupu isi ha, gwakwa ulo Jekob mmehie ha. 2 Kwa ubochi ka ha na-achọ m ha na-eme dika o na-agu ha agu imara uzo m niile, dika a ga-asị na ha bu mba na-eme ihe ziri ezi, ndi na-agbakutaghi iwu Chineke ha azu. Ha na-aju m maka ikpe ziri ezi, na-eme dika o na-agu ha agu ka Chineke bjaruo ha nso. 3 Ha na-asị, 'N'ihu ginj ka anyi ji ebu onu, ma i dighi ahuta ya? N'ihu ginj ka anyi ji weda onwe anyi n'ala, ma i dighi ahuta nke a?' "Ma n'ubochi unu na-ebu onu, unu na-eme ihe masiri unu, unu na-eji anya ike nara ndi na-aruru unu oru ihe ha rupu tara. 4 N'oge ahụ, o bu ise okwu na ilu ugu, ya na iti ibe unu okpo n'ihu ajoo obi ka unu ji emechi ubochi ibu onu unu. Unu apughị ibu onu otu unu si eme taa na-ele anya ka anu olu unu n'elu. 5 Nke a o bu udi obubu onu nke m hoputara, naanị ubochi nke ndi mmadu ji eweda onwe ha n'ala? Ọ bu naanị nke mmadu ji ehulata isi ya n'ala dika osisi achara, nke i dina n'akwa mkpe na ntụ? Ọ bu nke a ka unu na-akpo obubu onu, ubochi nke Onyenwe anyi nabatara? 6 "Nke a o bughị udi obubu onu m hoputara: Itopu agbu niile nke ikpe na-ezighi ezi, na itopu udo niile nke mmegbu, na ime ka ndi a na-emegbu nwere onwe ha na itiji yoku obula? 7 Ka i kenye ndi agu na-agu ihe oriri gi, ka i kpobata n'ime ulo gi ndi na-enweghi onye inyeaka, ma ndi ogbenye. Ka i nye ndi na-agba oto uwe, ka i hapu izo onwe gi n'ebe ndi ikwu gi choro inyeaka gi no. 8 O buru na i mee ihe ndi a, aga m eme ka ihuoma m chakwasị gi dika ihè isi ututu. A ga-agwokwa orja gi niile. Mgbe ahụ, ezi omume gi ga-edu gi, ebube Onyenwe anyi ga-echekwa gi n'azu. 9 Mgbe ahụ, i ga-akpo, Onyenwe anyi ga-azakwa, i ga-eti mkpu akwa maka enyemaka, o ga-asị gi, Lekwa m n'ebe a. "O buru na i wezuga yoku mmegbu, o burukwa na ikwusi itu mkpisiaka, na igbasa okwu ikpo asi, 10 o buru na inye ndi agu na-agu nri, nyere ndi no na mkpa aka, mgbe ahụ, ihè gi ga-achawaputa, ochichiri niile gbara gi gburugburu ga-agho ihè, na-achakwa ka ehilie. 11 Onyenwe anyi ga na-edu gi mgbe niile. Ọ ga-eme ka afo ju gi n'ala kporo nku, meekwa ka i

noru n'ahu isiike. I ga-adikwa ka ubi a gbara ogige nke a na-agba mmiri nke oma, dika isi iyi na-adighi ata ata. 12 Ndi gi ga-edozi mkpomkpo ebe ochie niile. Ha ga-ebulikwa ntola nke mgbe ochie. A ga-akpo unu ndi na-edozi mgbidi dara ada, ndi na-aruzikwa okporozo nke ebe obibi. 13 "O buru na i debe ukwu gi site na-edebeghi ubochi izuikwe nso, sitekwa na-ime ihe ndi na-atọ gi uto n'ubochi nso m, o buru na ikpo ubochi izuikwe m ihe mmasi na ubochi nso Onyenwe anyi ihe a na-akwanyere uguwu, o buru na i soruru ya site na-emeghi ihe n'uzo nke gi, na-emeghi ochicho nke obi gi, maobu ikwugheri onu, 14 mgbe ahụ, i ga-achota onu gi n'ime Onyenwe anyi, m ga-emekwa ka inokwasị n'ebe di elu niile nke ala ahụ, meekwa ka irie oriri na ihe nketa nke nna gi Jekob." N'ihu na onu Onyenwe anyi ekwuola ya.

59 N'ezie, aka Onyenwe anyi adighi mkpumkpu nke na o nweghi ike izoputa, nti ya adighikwa aru nke na o nweghi ike inu ihe. 2 Kama mmehie unu ekewapula unu site n'ebe Chineke unu no; mmehie niile unu ezokwala ihu ya site n'ebe unu no, nke mere na o chokwaghi ige nti ozo. 3 N'ihu na aka unu juputara na ntuppo obara, mkpisiaka unu bukwaa nke mmehie meruru. Egbugbere onu unu ekwuola okwu ugha, ire unu na-atamukwa ihe ojoo. 4 O dighi onye na-ekpe ikpe ziri ezi, o dikwaghi onye na-eji ikwesi ntukwasị obi kpee ikpe. Ha na-adabere n'iru uka n'enweghi isi, ha na-ekwu okwu ugha, ha nataturu ime okwu na uka mukwa ajo ihe. 5 Ha na-avu akwa ajuala, na-akpakwa akwu udide. Onye obula riri akwa ha ga-anwu, mgbe obula otu kwara, o bu agwo ajuala na-esi n'ime ya aputa. 6 Akwu udide ha abaghi uru iji mee uwe, ha enweghi ike iji ihe ha meputara kpuchie onwe ha. Oru ha niile bu ajo oru, omume ihe ike juputara ha n'aka. 7 Ukwu ha na-eme ngwangwa igbaba n'ime mmehie, ha na-emekwa ngwa ikwafu obara ndi o nweghi ihe ojoo ha mere. Ha na-achuso echiche ajo ihe, oru mbibi na ntipia bu ejiri mara nke uzo ha niile. 8 Ha amaghị ihe uzo udo bu, ikpe ziri ezi adighi n'uzo ha na-eso. Ha e mela uzo ha ka ha gbago agbago. Ndi niile na-eso ya anaghi enweta udo. 9 Ya mere ikpe ziri ezi di anya n'ebe anyi no, ezi omume adighi erute anyi nso. Anyi na-ele anya ihè, ma lee, ochichiri ka anyi na-ahu. Anyi na-ele anya mmuke ihè ma anyi na-ejehari n'ime oke ochichiri. 10 Anyi na-asoghari isi na mgbidi dika ndi na-enweghi anya, na-asoghari isi dika ndi na-enweghi anya; anyi na-ada na-akpobi ukwu n'etiti ehilie dika a ga-asị na o bu oge chi ojiji, n'etiti ndi nwere ezi ndu, anyi no ka ndi nwuru anwu. 11 Anyi na-agbo uja dika bja; anyi na-akwasị akwa ike dika nduru n'eru uju. Anyi na-ele anya ikpe ziri ezi, ma o dighi eru anyi aka; anyi na-ele anya nzoputa, ma o di anya n'ebe anyi no. 12 N'ihu na mmehie anyi amubaala n'ihu Onyenwe anyi; o ga-agbakwa ama megide anyi. E, anyi makwara udi ndi mmehie anyi bu, n'ihu na mmehie anyi dikwa n'ihu anyi mgbe niile. 13 Anyi maara nnupu isi anyi

na ngonarị anyị gonarịrị Onyenwe anyị; anyị esitela n'iso Onyenwe anyị Chineke anyị wezuga onwe anyị, n'ogide na-akpali mmegbu na nnupu isi. Okwu onụ anyị bụ okwu ugha, nke anyị si n'obi anyị tụtuta. **14** Ụlọ ikpe anyị niile adighị achọ onye ezi omume; anyị amaghị ihe a na-akpọ ikpe ziri ezi. Eziokwu asọọla ngongọ n'ama niile, ihe ziri ezi apughị ibata. **15** E, eziokwu alaala; onye ọbụla kwa nke na-achọ ibi ndụ oma na-etinye onwe ya na nsogbu. Onyenwe anyị lere anya hụ ihe ojoo ndị a niile, nke na-enyeghị ya obi uto; ọ hukwara na ikpe ziri ezi adighị. **16** Ọ huru na anyị enweghị onye inyeaka ọbụla; o wutere ya na ọ dighị onye na-arịrọ anyị arịrọ. Ọ bụ ya mere o ji bata site n'ike aka ya na n'ezị omume ya, bịa izọputa anyị. **17** Ọ na-eyikwasị ezi omume dika ngwa agha ikpuchi obi ya. Okpu nke nzọputa ka ọ na-eyikwasikwa n'isi ya. Ọ bukwa uwe ibo ọbọ na nke ekworo na inu ọkụ na obi ka o ji kpuchie onwe ya. **18** Ọ ga-akwughachi ndị iro ya dika ajo omume ha niile si di. Iwe ọkụ ya ka ọ ga-eji megide ndị iro ya niile bi na mba di anya. **19** Site n'odida anyanwụ, ndị mmadu ga-asopuru aha Onyenwe anyị, sitekwa n'owuwa anyanwụ, ha ga-atụ egwu ebube ya. N'ihu na ọ ga-abia dika idee mmiri nke nkume, Onyenwe anyị na-agba na-aga. **20** "Onye mgbaputa ga-abia na Zayon; ọ ga-abiakwute umu Jekob ndi na-esite na mmehie ha chegharja." Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **21** "Ma mu onwe m, nke a bu ogbugba ndu m nke di n'etiti mu na ha," ka Onyenwe anyị na-ekwu. "Mmuo m, nke di n'ahu gi, na okwu m niile nke m tinyere n'onu gi, agaghị apu n'egbugbere onu gi, maobu n'egbugbere onu umu gi, maobu n'egbugbere onu agburu gi. Ha ga-adigide site ugbu a ruo mgbe niile ebighi ebi," ka Onyenwe anyị kwuru.

60 "Bilie, mukée, n'ihu na ihè gi abjala, ebube Onyenwe anyị awaakwala n'ahu gi dika anyanwụ. **2** Lee, ọchichiri na-ekpuchi uwa niile, oke ọchichiri na-ekpuchi ndi niile bi n'uhu, ma Onyenwe anyị ga-awa dika anyanwụ n'ahu gi ebube ya ga-achakwa ka ihe n'ebe i no. **3** Mba niile di iche iche ga-abiakwute ihè gi, ndi eze niile ga-abiaru mmuke nke owuwa gi. **4** "Welieni anya unu abuo elu legharja gburugburu unu, ha niile na-ezukota na-abiakwute gi; umu gi ndi ikom na-esi n'ebe di anya bja, umu gi ndi inyom ka a ga-ekukwa n'ukwu. **5** Mgbe ahụ, i ga-elepu anya ma chakee, obi gi ga-atọ gi uto, saa mbara n'ihu onu, n'ihu na akụ niile nke osimiri ka a ga-ewebatarata gi, akunuba nke otutu mba ga-abijara gi. **6** Otutu igwe inyinya kamel nke si Midia na Efaa ga-ejuputa n'ala gi, ma ndi sikwa n'obodo Sheba ga-ebutere gi olaedo na uda n-esi isi uto. Ha ga-ekwusakwa otuto Onyenwe anyi. **7** A ga-enye gi igwe ewu na aturu niile nke ndi Keda. Ebule niile nke Nebaiot ga-abu nke gi. A ga-anabata ha dika onyinye n'elu ebe ichu aja m. Aga m edozi ulonso m di ebube, mee ya ka o ma mma karja. **8** "Olee ndi bu ndi a na-efeghari dika igwe ojii, ndi na-efeghari dika umu nduru na-efeba n'akwu ha? **9** N'ezie, mu ka ala ndi

ahụ mmiri gbara gburugburu na-echere; ugbo niile nke Tashish ga-ebukwa uto, na-ebughachi umu gi site n'ebe di anya, ha na olaocha na olaedo ha niile. Inye Onyenwe anyi bu Chineke gi nsopuru, Onye nso nke Izrel, n'ihu na o jirila ima mma gozie gi. **10** "Ndi mba ozo ga-abia wuziere unu mgbidi unu niile. Ndi na-achi achij na ndi eze ha niile ga-ejere unu ozi. O bu ezie na m tikporo gi n'iwe m, ma site n'amara m, aga m emere gi ebere. **11** Onu uto ama gi ga-eghe oghe oge niile site n'ututu ruo n'ututu, inabata aku niile si na mba di iche iche. A ga-edurukwa ndi eze di iche iche bata n'ime ya n'onodu ndi a dotara n'agha. **12** Mba obula juru ijere gi ozi ga-ala n'iyi; a ga-ekpochapu ha. **13** "Otuto niile na ima mma niile nke Lebanon ga-abu nke gi. Osisi junipa, na osisi fja, na osisi junipa, na osisi saipres, ka a ga-eji choo ulonso m mma. Aga m emekwa ka ebube juputa n'ebe ahụ ukwu m na-adi mgbe niile. **14** Umu ndi na-emegbu gi ga-abia kporo isiala nye gi. Ndi ahụ niile na-eleli gi ga-abia daa n'ala n'ihu gi sutu ukwu gi onu. Ha ga-akpo Jerusalem, Obodo Onyenwe anyi, Zayon nke Onye nso Izrel. **15** "O bu ezie na o di mgbe i bu onye a kporo asi, onye a na-emegbu, onye mmadu niile na-eweda n'ala, ma ugbu a, i ga-ama mma ruo ebighi ebi; i ga-abu ihe na-ewetara ogbo niile nke uwa onu, n'ihu na otu a ka m ga-eme gi. **16** I ga-anu mmiri ara nke mba di iche iche, o bukwa ara ndi eze ka a ga-eji zuo gi. Mgbe ahụ, i ga-amata n'ezie na mu onwe m, bu Onyenwe anyi bu Onye nzoputa gi na Onye mgbaputa gi, Onye di ike nke Jekob. **17** N'onodu bronz, aga m eweta olaedo, n'onodu igwe aga m eweta olaocha. N'onodu osisi, o ga-abu ola, n'onodu nkume, o ga-abu igwe. M ga-eme ka udo buru ndi nlekota gi ezi omume ga-abu onye na-achi gi. **18** Ihe iche agaghị adikwa n'ala gi ozo. Agha niile ga-akwusi, mbibi na ila n'iyi agaghị adikwa. Mgbidi gi ga-agho Nzoputa, i ga-akpokwa onu uto ama gi niile Otuto. **19** Anyanwu agaghị abukwara gi ihè n'ehihie ozo, maobu maramara nke onwa amukwasị gi ihe, n'ihu na Onyenwe anyi Chineke gi ga-aburu gi ihè ruo ebighi ebi, Chineke gi ga-abukwa ebube gi. **20** Anwu gi agaghị ada ada, onwa gi agaghị akwusikwa icha; n'ihu na Onyenwe anyi ga-aburu gi ihè ubochi gi niile, iru uju gi niile ga-agabigakwa. **21** Mgbe ahụ, ndi gi niile ga-abu ndi ezi omume, ha ga-enwetakwa ala ahụ ruo ebighi ebi. Ha bu ome nke m kuru, bu oru aka m, ime ka ima mma m puta ihè. **22** Ezinaulo di nta ga-aba uba ghoo obodo, mba nta ga-agho obodo buru ibu. Mu onwe m bu Onyenwe anyi, ga-eme ka ha niile mezu o siji so n'oge ya."

61 Mmuo nke Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi di n'ahu m, n'ihu na Onyenwe anyi eteela m mmanu ka m kwusaa ozioma nye ndi ogbenye. O zitela m ikasi ndi obi ha tiwara etiwa obi, ikwuputa inwere onwe nye ndi a dotara n'agha, na ntoghapu site n'ochichiri nye ndi mkporo. **2** O zitere m ikwuputa afo mgbe Onyenwe anyi ga-eji ihuoma leta ndi mmadu, na ubochi ibo obo nke Chineke anyi. O zitekwara m ikasi ndi niile na-eru uju obi, **3** na

igboro ndi niile na-eru uju na Zayon ihe na-akpa ha. O zitere m inye ha okpueze mara mma n'onodu ntu, inye ha onu, n'onodu ikwa akwa, na iyikwasị ha mmuọ otuto n'onodu mmuọ ida mba. N'ih na Chineke akpola ezi omume n'ime ha, dika osisi ook siri ike, igosi ima mma Onyenwe anyi. **4** Ha ga-ewugharịkwa ebe niile e tikporo etikpo n'oge ochie, doziekwa ebe niile togboro n'efu site n'oge di anya; ha ga-eme ka obodo e tikporo etikpo di oheru, bu ebe togborori n'efu nke otutu ogbo gara aga. **5** Ndi obia ga-azuru gi igwe ewu na aturu unu; ndi mba ozo ga-akoro unu ala ubi unu, lekotakwa ubi vaini unu niile. **6** A ga-akpo unu ndi nchujaja Onyenwe anyi, kpokwa unu ndi ozi Chineke anyi. A ga-aji akụ niile si na mba di iche iche zuo unu. O bukwa akunuba ha ka unu ga-aji nyaa isi. **7** N'onodu ihere dijiri ha ugbu a, ndi m ga-enweta ngozi okpuku abuo, n'onodu nkocha dijiri ha ha ga-anuri onu n'ih ihe nketa ha nwetara. Ha ga-enweta okpuku ihe nketa ala abuo, ketakwa onu nke ga-adigidere ha ruo mgbe ebighi ebi. **8** "N'ih na mu onwe m, Onyenwe anyi, na-ahu ikpe ziri ezi n'anya. Ma ana m akpo izu ohi na ajo omume niile asi. Aga m esite n'ikwesi ntukwasị obi m kwughachi ndi m n'ih ahuru ha tara, mu na ha ga-agbakwa ndu ebighi ebi. **9** Mkpuru ha ga-abu ndi a ma ama, a ga-asopukwara ha n'etiti mba niile. Ndi niile huru ha ga-amata, kwuputakwa na ha bu ndi Onyenwe anyi goziri." **10** Obi na-atọ m uto nke ukwu n'ime Onyenwe anyi, mkpuruobi m ga-etegharikwa egwu onu n'ime Chineke m. N'ih na o werela uwe nzoputa kpuchie m, werekwa uwe oke onu nke ezi omume ya yikwasị m n'ahu. Adi m ka nwoke na-alu nwanji oheru, onye na-emezi isi ya ka o diri ka nke onye nchujaja. E, adi m ka nwaagboghọ na-alu di, nke ji ola oma di iche iche choo onwe ya mma. **11** Dika aja di n'ubi si eme ka ihe a kuru n'ubi puputa, dika ubi a gbara ogige si eme ka mkpuru ubi too, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ga-esi mee ka ezi omume na otuto puputa n'ihu mba niile.

62 N'ih Zayon agaghị m emechi onu, n'ih Jerusalem agaghị m anọ jii, ruo mgbe ezi omume ya ga-enwuwa dika ihe ututu; mgbe nzoputa ya kwa ga-enwukwa dika owaoku na-enwu enwu. **2** Mba niile ga-ahu ezi omume gi. Ndi eze niile ga-ahuku ebube gi. A ga-akpokwa gi aha oheru ahụ nke onu Onyenwe anyi ga-agu gi. **3** I ga-agho okpueze nke ima mma n'aka Onyenwe anyi, ihe iyi n'isi nke ndi uloeze n'aka Chineke gi. **4** A gakwaghị akpo gi onye ahapuru ahapu, maobu kpo ala gi ala togboro n'efu. Ma a ga-akpo gi Hefziba, kpokwa ala gi Beula, n'ih na ihe gi ga-atọ Onyenwe anyi uto, a ga-alukwa ala gi dika nwunye. **5** Dika nwokorobia si aluru nwaagboghọ na-amaghị nwoke, otu a ka Onye na-ewu gi ga-alu gi, dika onye luru nwunye oheru si anuri onu n'ebe nwunye oheru ya no, otu a ka Chineke gi ga-anuri onu n'ih gi. **6** Enyela m ndi nche onodu oru n'elu mgbidi gi niile, Jerusalem. Ha agaghị edebe onu ha duu mgbe obula, ma ehilie ma abali. Unu ndi na-akpokwu Onyenwe anyi,

unu enyela onwe unu izuikwe. **7** Unu enyekwala ya izuikwe tutu ruo mgbe o ga-eme ka Jerusalem guzosie ike, meekwa ya otuto nke uwa niile. **8** Onyenwe anyi ewerela aka nri ya werekwa ogwe aka ya nuọ iyi si, "O dighikwa mgbe m ga-enye mkpuru ubi gi ka o buru nri nye ndi iro gi ozo, o dighikwa mgbe ndi obia ga-anukwa mmany a oheru ahụ bu nke i dogburu onwe gi n'oru n'ih ya. **9** Ma ndi were ya ka ihe ubi gari ya, tookwa Onyenwe anyi, ndi kpokwara oroma grepu ga-anu ya n'ime ogige ebe nso m." **10** Gabiganu! Gabiganu sitemu n'onu uzo ama niile. Dozienu uzo maka ndi m. Wuzienu uzo niile, wuzienu okporo uzo niile. Bupusanu nkume niile, weliekwanu okoloto maka mba niile. **11** Onyenwe anyi ekwusaala okwu nye nsotu niile nke uwa si, "Gwanu Ada Zayon, 'Lee Onye Nzoputa gi na-abia! Lee, ugwo oru ya di ya n'aka, nkweghachi nke o ga-akwughachi sokwa ya na-abia.'" **12** A ga-akpo ha Ndi Nso, ndi Onyenwe anyi gbatara; a ga-akpokwa unu ndi a na-achosi ike, Obodo a na-agbakutaghị azu.

63 Onye bu onye a si n'Edom na-abia, onye si Bozra, nke uwe ya di obara obara? Onye bu onye a, yi uwe mara oke mma, onye na-azo ije dika iba uba nke ike ya si di? "O bu mu onwe m, onye na-ekwu okwu n'ez omume, onye di ike izoputa!" **2** Gini mere uwe gi ji na-acha obara obara, dika uwe onye na-azocha mkpuru vaini? **3** "Azochaala m ebe izocha mkpuru vaini, naani m zochara ya; o nweghi onye si na mba niile di iche iche bja nyere m aka. Azochara m ha n'ime m, zopiasiakwa m n'ime oke onuma m; obara ha gbasasiri n'uwe m, ma metosia uwe m niile. **4** N'ih na o bu ubochi m ji abo obo; afọ mgbaputa m kwadoro eruola. **5** Elere m anya ma o nweghi onye bbara inyere m aka. O juru m anya, jukwa m onu, na o nweghi onye putara inyere m aka. N'ih ya, aka m wetara m mmeri. O bukwa onuma juru m obi gbara m uwe imezu ya. **6** N'ime m, azopara mba niile di iche iche; esitere m n'onuma juru m obi zopiasia ha. Emekwara ka obara ndu ha buru ihe a wusiri n'ala." **7** Aga m ekwuputa ihe banyere ihunanya Onyenwe anyi. Aga m eto ya n'ih ihe niile o mere. Aga m anuri onu n'ih idi mma ya n'ebe Izrel nro, e, n'ih otutu ihe oma o mere n'ih mmeso oma niile o mesoro ulo Izrel, nke o na-emeso ha dika obi ebere ya na omijiko ya si di. **8** N'ih na Onyenwe anyi siri, "Ndi a bu nke m; e, ha agakwaghị agonari m ozo." Ya mere, o ghooro ha Onye nzoputa. **9** N'ime mkpagbu ha niile, a kpagbukwara ya onwe ya, o bukwa mmuọ ozi nke ihu ya zoputara ha. N'ime ihunanya ya na obi ebere ya, o gbatutara ha, bulie ha elu, kuru ha ogologo ubochi ndi a niile ndi gara aga. **10** Ma ha nupuru isi megide ya, meekwa ka obi joo Mmuo Nso ya njo. O bu ya mere o ji gho o onye iro ha, lusokwa ha ogu n'onwe ya. **11** Mgbe ahụ, ndi ya chetara ubochi ndi ahụ gara aga, ubochi Mosis na ndi nke ya. Olee ebe onye ahụ nọ nke mere ka ha si n'oke osimiri rigoputa, ya na onye ozuzu aturu nke igwe aturu ya? Olee ebe onye ahụ tinyere Mmuo Nso ya

n'etiti ha nọ. **12** Olee onye ahụ ike ya mere ka osimiri kewaa abụọ n'ihu ha, mgbe Mosis weliri aka ya elu, meekwa ka aha ya digide ruo ebighị ebi? **13** Onye duuru ha gafe mmiri dị oke omimi? Dịka inyinyana na-agba ọsọ n'ọzara, ike agwughị ha. **14** Dịka ehi na-ata ahịhịa na ndagwurugwu, Mmụọ Onyenwe anyị nyere ha izuikwe. Otu a ka i si duo ndị gị, ime ka aha gị buru ihe a na-asọpuru asọpuru. **15** Onyenwe anyị, biko site n'eluigwe, ebe obibi nso gị, lee anyị anya. Olee ebe n'jnu oku n'obi na ike gị dī? Olee ebe obi ebere gị na omijiko gị dikwa? **16** Ma gị onwe gị, bụ Nna anyị, a sịkwari na Ebraham amaghị anyị maobu Izrel agonari anyị, gị onwe gị, Onyenwe anyị, bụ Nna anyị, onye Mgbaputa anyị ka i na-azakwa siteri na mgbe ochie. **17** Onyenwe anyị, gini mere i ji na-eme ka anyi si n'uzo gị kpafuo na-eme ka obi anyi sie ike otu a, na anyi adighi atụ egwu gị? Loghachi n'ihu ndi ohu gị, n'ihu ebo ndi ahụ bu ihe nketa gị. **18** O bụ naani nwa oge nta ka ndi gị nwetara ebe nso gị, ma ugbu a, ndi iro anyi azodala ebe nso gị. **19** Anyi bu nke gị site na mgbe ochie, ma i naghị achị n'ebe ha nọ, ha bu ndi a na-akpokwasighikwa aha gị.

64 O gaara adị mma ma asị na i ga-adọwa eluigwe rịdata n'ala, ma asị n'ugwu ukwu niile ga-ama jijiji n'ihu gị! **2** Dịka mgbe oku na-agba umu osisi, na-eme ka mmiri e sikwasiri n'oku gbọọ. Si n'elu rịdata bịa mee ka ndi iro gị niile maara aha gị, meekwa ka mba niile di iche iche maa jijiji n'ihu gị. **3** N'ihu na o bu mgbe i mere otutu ihe egwu di iche iche nke anyi na-atughị anya ya ka i rịdata na mee ka ugwu ukwu niile maa jijiji n'ihu gị. **4** N'ihu na site na mgbe ochie, o dibeghi onye nuru, o dibeghi ntị ghotara, o nwebeghi anya huru Chineke ozọ kariya gi, onye na-emejuputara ndi na-echere ya ihe na-akpa ha. **5** I na-enyere ndi na-eme ezi ihe aka, bu ndi ji onu na-echeta uzọ gi n'echiche uche ha. Ma mgbe anyi nogidere na-emezie megide ha, iwe were gi. A ga-esikwanu anaaz zoputa anyi? **6** Anyi niile dikwa onye ruru aru, ezi omume anyi niile kwa dikwa nkiriinka akwa ruru unyi. Anyi akponwola dikwa akwukwo osisi, mmehie anyi na-ebufukwa anyi dikwa ifufe. **7** O dighi onye n'ime anyi na-arịo gi ariri; o dikwaghị onye na-akpoku aha gị. N'ihu ya, i zoola ihu gị site n'ebe anyi nọ, meekwa ka anyi buru ndi gbazere agbaze n'ihu mmehie anyi. **8** Ma otu obula o si di, gi Onyenwe anyi bu Nna anyi. Anyi bu uru, ma i bu okpu ite. O bu aka gi kpuru anyi niile. **9** Biko, Onyenwe anyi, anogidela na-eweso anyi iwe; echetakwala mmehie anyi ozọ ruo mgbe ebighi ebi. Biko, lekwasị anyi anya n'ihu na ndi gi ka anyi bu. **10** Obodo nso gi niile aghoala ozara; o buladi Zayon aghoala ozara, Jerusalem, ebe togboro n'efu. **11** Ulonso ukwu anyi ahụ mara mma, nke dikwa nso, ebe nna anyi ha nọ too gi, ma feekwa gi ofufe, aburu ihe a gbara oku. Ihe niile mara mma n'ime ya alaala n'iyi. **12** Mgbe ihe niile gasiri, Onyenwe anyi, i ga-ejisi onwe gi ike? I ga-agba nkiti, taa anyi ahuhu ebe o gafere oke?

65 "Ana m egosiputa onwe m nye ndi ahụ na-adighi ahụ ase m. O bukwa ndi ahụ na-adighi achosi m ike na-achota m. Ana m agwa mba ahụ nke na-adighi akpoku aha m, asiri m, 'Lee m, anu m n'ebe a.' **2** Ogologo ubochi niile ka m gbasapuru aka m abuo nye ndi na-enupu isi, bu ndi na-agbaso uzọ na-ezighi ezi ndi a na-agbaso ihe obula ha tuputara n'uche ha, **3** ndi na-anogide na-akpasu m iwe n'ihu m mgbe niile, ndi na-achu aja n'ubi ha a gbara ogige, n'ebe ichu aja eji brik wuo, **4** ndi na-anodu n'etiti ili, ma na-anodukwa onodu abali n'ebe nzuzo di iche iche; ndi na-eri anu ezi, ndi ite ofe ha juputara n'anu na-adighi ochi; **5** ndi na-asirita onwe ha, 'Nodu iche, Abiala m nso, n'ihu na i ga-emeru m, adi m nso kariya gi!' Ma ndi di otu a dikwa anwuru oku n'imi m. Ha bu oku na-enwu ehie na n'abali. **6** "Lee, edeela ya rii n'ihu m si; Agaghị m agba nkiti, aga m akwughachi n'uju. E, aga m akwughachi ha. **7** O bughị naani maka mmehie ha, kama maka mmehie nna nna ha niile," Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "N'ihu na ha surere aja nsure oku n'elu ugwu di iche iche, kpariakwa m n'elu ugwu nta niile. Aga m akwughachi ha n'uju, n'ihu ihe ndi a niile ha mere n'oge gara aga." **8** Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "Dika a na-achota mmanya site n'uyoko mkpuru vainj ndi mmaadi asi, 'Ebibila ya, n'ihu na ngozi ka di n'ime ha,' otu a ka m ga-eme n'ihu ndi ohu m; Agaghị m ebibicha ha niile. **9** Aga m eme ka mkpuru site na Jekob puta, sitekwa na Juda nweta ndi ga-enweta ugwu m niile. Ndi m hoputara ga-eketa ha, ndi ohu m ga-ebikwa n'ebe ahụ. **10** Sharon ga-aghokwa ebe ita nri nke igwe anu ulo; Ndagwurugwu Ako ga-abukwa ebe izuikwe nye igwe ehi, na ndi m na-achosi m ike. **11** "Ma unu ndi wezugara onwe unu site n'ebe Onyenwe anyi nọ, ndi chezoro ugwu nso m, ndi na-edozi tebul maka lhuoma, ndi na-agbaju mmanya agwara ogwa n'iko maka Akara aka. **12** Aga m eme ka unu zute mma agha; unu niile ga-adakwa mgbe a na-egbu unu. N'ihu na akporo m unu ma unu azaghị; mgbe m gwara unu okwu, unu anaghị ntị. Unu kpachapuru anya mehie megide m n'ihu, horokwa ime ihe ndi ahụ unu maara nke oma na m kporo asi." **13** Ya mere, nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, "Ndi ohu m ga-eriju afọ, ma unu ga-anọ aguu, akpiri ga-akpokwa unu nku, ma ha ga-anu mmiri. Unu ga-anọ n'onuma na ihere, ma ha ga-anọ n'onu. **14** Ndi ohu m ga-abu abụ n'ihu onu nke juputara n'obi ha, ma unu ga-akwa akwa, n'ihu ihe mgbu nke obi unu, tiekwa mkpu akwa n'ihu obi ntiwa nke mmuo unu. **15** Unu ga-ahapu aha unu nye ndi m hoputara nye onwe m ka o buru ihe ha ji abụ onu; n'ihu na Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ga-etigbu unu, ma o ga-akpo ndi ohu ya aha ozọ. **16** Onye obula na-ekpe ekpere n'ala ahụ, ga-eme otu a n'aha Chineke nke eziokwu, onye obula na-anukwa iyi n'ime ala ahụ ga-anu iyi n'aha Chineke nke eziokwu. N'ihu na-echezolam nsogbu niile ndi gara aga, zokwa ha site n'anya m. **17** "N'ihu na lee, ana m eke eluigwe ohuru na uwa ohuru. O dighi onye ga-echetakwa ndi

ochie ahụ ozo; ọ gaghị abatakwa n'echiche onye ọbụla. **18** Ma nriarjanu ọnu, tegharjakwa mgbe niile n'obi uto n'ih ihe nke mụ onwe m na-eke, n'ih na-aga eke Jerusalem ka ọ buru ihe ọnu ndi ya ga-abukwa ihe obi uto. **19** Aga m anirj ọnu n'ih Jerusalem, nweekwa obi uto n'ih ndi m; a gaghị anukwa olu ikwa akwa n'ime ya ozo, maobu olu iti mkpu akwa. **20** "O dighikwa nwa ọhururu nwuchuru anwuchu ga-adi n'ebe ahụ ozo, a gaghị ahukwa agadi nwoke nke na-anozughị ubochi ndi ya; n'ih na a ga-agunye onye nwuru mgbe ọ gbara narị afọ tupu ọ nwuọ di ka nwantakiri; a ga-agukwa onye na-anorughị narị afọ dika onye a buru ọnu. **21** Ha ga-ewu ulo, biekwa n'ime ya; ha ga-akukwa ubi vaini, riekwa mkpuru ha. **22** Ndi m agaghị ewukwa ulo hapuru ya ndi ozo, maobu ghaa mkpuru n'ubi nke ndi ozo ga-aghoru rie. N'ih na dika osisi si adi ndu ogologo oge otu a ka ndi m ga-esi dikwa ndu ogologo oge. Ha ga-anurikwa ọnu n'ih ahụ ha ji aka ha rupu. **23** Ha agaghị adogbu onwe ha n'oru n'efu. Ha agaghị amutakwa umu ndi ga-emesia nwuchuo onwu. N'ih na ha ga-abu ndi Onyenwe anyi goziri, ha na umu umu ha. **24** Tupu ha akpokuo m, aga m aza ha. Mgbe ha ka no na-agwa m banyere mkpa ha, aga m anu, zakwa ekpere ha. **25** Nkita ohia na nwa aturu ga-atakọ nri n'otu ebe, odum ga-ata ahijia dika ehi, ma agwo ojoo niile ga-ata aja! Ha agaghị emeru ihe obula ahụ, maobu bibie ihe obula n'ugwu nsọ m." Ka Onyenwe anyi kwuru.

66 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "Eluigwe bu ocheeze m, uwa bukwa ebe mgbakwasị ukwu m. O bu udi ulo ginị ka i ga-ewuru m? Ebee ka ebe izuike m ga-adi?" **2** O bughị aka m mere ihe ndi a niile, mee ka ha ji dirj? Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. "Ma ole ndi ihe ha na-atọ m uto, ọ bu ndi ahụ nwere obi umeala, ndi na-adighi ebuli onwe ha elu, ndi na-amakwa jijiji n'okwu m. **3** Ma onye obula nke na-achụ aja ehi dika nwoke na-egbu mmadu, onye obula jikwa nwa aturu achu aja dika ka onye na-agbaji nkita olu, onye obula na-achụ aja mkpuru oka di ka onye na-eche ọbara ezi, otu a kwa, onye obula na-esure ıda na-esi isi uto nke ncheta di ka onye na-efe arusi. Ha ahoputarala onwe ha uto nke ha, ha na-enwekwa mmasi n'ih aru ha niile. **4** Ya mere, aga m ezitere ha ahulu di egwu, mee ka ihe ahụ ha na-atu egwu ya bjakwasị ha. N'ih na mgbe m kporo ha oku, ha azaghi, mgbe m gwara ha okwu, ha egeghi ntị. Kama ha mere ihe ojoo n'ihu m, horkwa ime ihe ndi ahụ ha maara na m kporo asi." **5** Nuruonu okwu Onyenwe anyi, unu ndi na-ama jijiji n'okwu ya, "Umunna unu, ndi kporo unu asi, ndi chupukwara unu n'ih aha m, ekwuola si, 'Ka a sopuru Onyenwe anyi! Ka anyi lee udi ọnu ga-abu nke unu!' Ma a ga-etinye ha n'onodu ihere. **6** O bu ginị bu mkpotu di n'ime obodo? Ginị bu oke uzu na-ada n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi? O bu uzu Onyenwe anyi na-eme. Onye ahụ na-akwughachi ndi iro ya ugwo ruuru ha. **7** "Tupu ime amalite ime ya, ọ muputalarị nwa ya. Tupu ihe mgbu ya ebido, ọ

muputala nwa nwoke. **8** Onye jiri ntị ya nutu ihe di otu a mbu? Onye kwa ji anya ya hu ihe di otu a? A puru imputa otu mba n'otu ubochi? Ka e nwere ike ime ka otu obodo malite idi n'otu ntabi anya? Lee na tupu ihe mgbu nke omumu nwa ya ebido Zayon amuputala umu ya. **9** Mụ onwe m, m ga-eme ka nwa rute n'oge omumu gharakwa ime ka a muo ya?" ka Onyenwe anyi na-ekwu. "M ga-emechi akpanwa mgbe m na-eme ka a muputa ya?" ka Chineke gi juru. **10** "Soronu Jerusalem nrija ọnu, soronu ya nwee obi uto, unu ndi niile huru ya n'anya; soronu ya nrija ọnu nke ukwu, unu ndi ruru uju n'ih ya. **11** N'ih na ihe banyere Jerusalem ga-atu unu uto. Unu ga-anujukwa ara nkasiobi ya afọ, ọ buladi dika nwantakiri si enwe obi uto mgbe ọ na-anu ara nne ya nke na-agba nke oma." **12** N'ih na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Aga m eme ka udo bara ya uba dika osimiri, mee ka akunuba niile nke ndi mba ozo dirj ka mmiri na-asobiga oke. O ga-eleko ga gi, kurukwa gi, makukwa gi n'aka ya, wugharjakwa gi n'ikpere ya. **13** Dika nne si akasi nwa ya obi, otu a ka m ga-esi kasie unu obi. O bu n'ime Jerusalem ka a gakaasi unu obi." **14** Mgbe i huru ihe ndi a, obi gi ga-anurj ọnu, iga awasa dika ahijia ọhururu; a ga-emeke ka aka Onyenwe anyi puta ihē n'ebe ndi ohu ya no, ma a ga-egosi ndi iro ya oke iwe ya. **15** N'ih na lee, Onyenwe anyi ga-eji oku bia. Ugboala ya ga-adikwa ka oke ifufe. O ga-eji onuma gosi iwe ya, werakwa oku na-enwu enwu baa mba. **16** N'ih na Onyenwe anyi ga-eji oku na mma agha ya kpee ndi mmadu niile ikpe. O ga-egbukwa otutu mmadu. **17** "Ndi ahụ niile na-edo onwe ha nsọ, ndi na-eme onwe ha ka ha di ocha n'ih ibanye n'ubi a gbara ogige, ndi ahụ na-eso onye ahu ndi n'etiti ndi ahụ na-eri anyi ezi, na oke, na ihe ndi ozo ahụ niile ruru aru, ga-ezute onwu nke no na-eche ha niile." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **18** "Ma mụ onwe m, amaara m nke oma ihe ha zubere ma meekwa, ana m abia ichikota mba niile na-asu asusu di iche iche. Ha niile ga-abiakwa hu ebube m. **19** "Aga m edokwa ihe iribama n'etiti ha, zipukwa ndi foduru ndu n'etiti ha ka ha gaa n'obodo Tashish, na Libiya, na Lidiya (ndi na-agba aku n'uta nke oma) na Tubal, na Griis. E, ha ga-eje na mba niile nke di anya, n'ofe osimiri, ebe ndi bi n'ime ya na-anubeghi ihe banyere idi ukwu nke m, maobu hu ebube m. Ha ga-ekwusakwa ihe banyere ebube m n'etiti mba niile di iche iche. **20** Ha ga-akpoghachi umunne unu niile site na mba niile, bia n'ugwu nsọ m di na Jerusalem, dika onyinye a na-ewetara Onyenwe anyi. Ha ga-ebute ha n'elu inyinya, n'ugbo agha, n'elu ugboala a na-adokpu adokpu, n'elu inyinya muul na n'elu inyinya kamel," ka Onyenwe anyi na-ekwu. "Ha ga-ebubata ha dika mgbe ndi Izrel na-ewebata onyinye mkpuru ha n'ulonso Onyenwe anyi n'efere mmemme di ocha. **21** Aga m ahorkwa ufodu ka ha buru ndi nchujaja na ndi Livayi," ka Onyenwe anyi kwuru. **22** "Dika eluigwe ọhururu na uwa ọhururu ahụ nke m ga-eke ga-esi digide n'ihu m, otu a ka aha unu na agburu unu ga-adigide, ka Onyenwe anyi kwubiri. **23** O ga-abukwa

na site n'otu Ọnwa ọhụrụ ruo nke ọzọ, sitekwa n'otu ụbọchị izuike ruo na nke ọzọ ya, anụ ahụ niile bụ mmadụ ga-abịa, daa, kpọọ isiala n'ihu m," ka Onyenwe anyị kwuru. **24** "Ha ga-apụ, jee, lekwasị ozu ndị ahụ niile nwurụ anwụ anya, bụ ndị ahụ niile nupuru isi megide m. N'ihị na ikpuru ha agaghị anwụ anwụ, ọkụ a kwanyere agakwaghị anyụ anyụ. Ha ga-abụkwara mmadụ niile the na-asọ oyi."

Jeremaya

1 Ndi a bu okwu Jeremaya nwa Hilkaya, bu otu onye n'ime ndi nchujaja, no n'Anatot nke di n'ala Benjamin. **2** Onye okwu nke Onyenwe anyi bjakwutere n'afu nke iri na ato n'oge ochichi Amon, eze Juda bu nwa Josaya. **3** Ozi ndi ozo rukwara ya nti n'oge Jehoiakim nwa Josaya, bu eze Juda, ruokwa n'onwa nke ise n'afu nke iri na otu nke Zedekaya nwa Josaya, bu eze Juda kwusiri, mgbe a dokpuru ndi Jerusalem n'agha buru ha ka ha gaa biri na mba ozo. **4** Okwu Onyenwe anyi bjakwutere m, na-asi, **5** "Amaara m gi tupu a turu ime gi, tupu a muo gi, edoro m gi nso, ahoputakwara m gi dika onye amuma nye mba niile." **6** Asiri m, "Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. Lee, amaghi m ekwu okwu. Abu m naani nwantakiri." **7** Ma Onyenwe anyi siri m, "Asikwala 'Abu m naani nwantakiri,' n'ih na i ga-agakwuru onye obula m zigara gi, i ga-ekwukwa ihe niile m nyere gi n'iwu. **8** Atukwala egwu n'ih na, n'ih na mu onwe nonyere gi inaputa gi," o bu ihe Onyenwe anyi kwuputara. **9** Mgbe ah, Onyenwe anyi setipuru aka ya metu m n'onu, si m, "Lee, ewerela m okwu m tnye gi n'onu. **10** Lee, taa, ana m eme gi onye nlekota mba di iche iche na alaeze niile, ihopu na ikwada, ila n'iyi na itikpokwa ha, i wulite ma kpokwa." **11** Mgbe ah, okwu nke Onyenwe anyi bjakwutere m, na-asi, "Jeremaya, ginj ka i na-ahu?" Azara m si, "Ana m ah otu alaka osisi alumonnd." **12** Mgbe ah, Onyenwe anyi siri m, "I huru nke oma, n'ih na m na-eche okwu onu ihu m na m mezuru ha." **13** Okwu Onyenwe anyi bjakwutere m nke ugboro abuo na-asi, "Ginj ka i na-ahu?" A siri m, "Ana m ah ite mmiri oku, nke na-agbo agbo, nke e mere ka o hulata chee onu ya na ndida." **14** Onyenwe anyi siri m, "Ihe egwu ga-esite n'ugwu bjakwasj ndi niile bi n'ala a. **15** Ma ugbu a, ana m akpoku ndi niile bi n'alaeze di n'ugwu," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. "Ndi eze ha ga-abja doo ocheeze ha n'onu uzo ama e si abata Jerusalem, imegide ogologo mgbidi nke obodo ah gburugburu, na imegidekwa obodo niile nke Juda. **16** Aga m ekwuputa ikpe niile m megide ha, n'ih ajo omume ha niile n'igbakuta m azu, na isure ihe nsure oku na-esi isi utu nye chi ndi ozo, nakwa ikpo isiala nye ihe ndi ah niile ha ji aka ha kpuo. **17** "Bilie oto, jikere onwe gi, ka i puo gaa gwa ha ihe obula m nyere gi n'iwu. Atukwala ujo ha, ma o bughj ya, aga m emenye gi egwu n'ihu ha. **18** N'ih na lee, site taa gaa n'ihu emeela m gi ka i diri ka obodo e wusiri ike. I dikwa m mgbidi e ji igwe kpuo, na dika ibo e ji ola di aru kpuo, iguzogide ala ah niile. Iguzogide ndi eze Juda niile, ndisi ala Juda niile, na ndi nchujaja niile, na ndi mmadu ozo. **19** Ha ga-agbalj ka ha megide gi, ma ha agaghj emerj gi. N'ih na mu onwe m nonyeeere gi, aga m anaputakwa gi." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya.

2 Okwu nke Onyenwe anyi bjakwutere m na-asi, **2** "Gaa, kwuputa na nti Jerusalem, "Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "Echetara m inu oku n'obi nke okorobia gi n'oge gara aga ime ihe ga-atu m utu, ihunanya gi dikwa onye a luru ohuru, echetakwara m otu unu si soro m n'ime ozara, ga n'ala togboro n'efu nke a nakughj mkpuru. **3** Izrel bu ihe di nso nye Onyenwe anyi, mkpuru mbu nke owuwe ihe ubi ya. Ndi niile ripiara ya ka a guru di ka ndi ikpe mara. Ihe ojojo dakwasikwara ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **4** Nuru okwu nke Onyenwe anyi unu ulo Jekob, na unu ndi bu agburu niile sitere n'Izrel. **5** Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru, "Ginj bu ihe ojojo nna unu ha choputara n'ime m, mere ha ji si n'ebe m no kpafuo, noro m ebe di anya? Nke mere na ha ghoro ndi nzuzu site n'igbaso arusi? **6** Ha ajughj 'Olee ebe Onyenwe anyi ahu no, bu onye sitere n'ala Ijpt kpopta anyi, duuru anyi gafee ozara togboro n'efu, n'ala ozara na ala olulu juputara, ala nke akpirj ikpo nku na nke oke ochichiri, ala ebe o dighi onye na-esi na ya agafee na nke mmadu na-ebigh na ya?" **7** O bu m kpobata unu n'ala na-ami otutu mkpuru, ka unu rie ihe di ukwu na ihe di mma si n'ime ya. Ma unu bara meru ala m unu mere ihe nketa m ka o ghoo ihe aru. **8** Ndi nchujaja ajughj si, 'Olee ebe Onyenwe anyi no?' Ndi ikpe ha amaghj m, ndi na-achi ha mehiera megide m, ndi amuma ha bukwa ala Baal ka ha ji ebu amuma, ha gbasooro ihe na-enweghi isi. **9** "N'ih ya, aga m ebulite ebubo megide unu," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. "M ga-ebulikwa ebubo megide umu umu unu. **10** Gafee n'onu mmiri Saipros lee anya, zie ozi gaa Keda ma leroo anya nke oma, ma i ga-ahu ihe obula yiri nke a. **11** O nwerela mba gbanwere chi ndi ha na-efe? (O bu ezie na ha abughj chi.) Ma ndi m ewerela arusi na-enweghi isi gbanwere ebube ha. **12** Ka ibubo nwuo gi, gi eluigwe n'ih nke a, maa jijiji, tukwa oke ujo." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **13** "N'ih na ndi m emeela ihe ojojo abuo. Ha agbakutala m azu, bu Isi iyi mmiri ndu, gwuoro onwe ha ebe ichebe mmiri nke tipuru etipu na-enweghi ike inagide mmiri obula. **14** Izrel o bu ohu, ka o bu ohu a muru n'ulo? Ginj mere o ji ghoo ihe nluta n'agha? **15** Odum agboola uja, ha ebigoola meekwa ka o nu olu ha. Ha ebibiela obodo ya laa ya n'iyi, suo ya oku, nke mere na o nweghi onye bi na ha. **16** Ozokwa, ndi ikom Memfis na Tapanhis a kupuola gi isi. **17** O bughj unu onwe unu wetaara onwe unu ihe ojojo di otu a site na ihapu Onyenwe anyi bu Chineke unu, mgbe o na-edu unu na-aga n'uzo? **18** Ugbu a, ginj bu uru unu nwetara site n'iga Ijpt sitekwa n'inu mmiri nke osimiri Naij? Ginj bu uru unu nwetara site n'iga Asirja, sitekwa n'inu mmiri si na Yufretis? **19** O bu ajo omume unu ga-ewetara unu ahuhu; ahuhu soo ndaghachi azu unu bu ihe gadu unu aka na nti. Tulee ma matanu n'onwe unu otu o si buru ihe ojojo na ihe ilu nye unu bu inupu isi na igbakuta Onyenwe anyi bu Chineke unu azu na-enweghi egwu obula n'ime unu banyere m," nke a bu ihe Chineke, Onye puru ime ihe niile, kwuputara. **20**

“N’oge gara aga, unu gbajiri yoku unu dokapu agbu jikotara mu na unu, unu siri, ‘Agaghi m ejere gi ozi.’ N’ezie, o bu n’elu ugwu obula nakwa n’okpuru osisi na-agbasa agbasa, ka i na-edina dikwa onye akwuna. **21** Ma mu onwe m kuru gi dika osisi vaini kachasi mma nke mkpuru ya di ndu dikwa mma. Olee otu i siri tughari megide m, gho o ihe ruru aru, osisi vaini ohia? **22** N’agbanyeghi na iji ncha sachaa onwe gi, maobu jirikwa otutu ntụ ncha, ntupọ nke mmehie gi ka di n’ihu m,” Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. **23** “I ga-esi ana na-asi, ‘A bughị m onye e meruru emeru; o nwebeghi oge obula m ji gbasa Baal?’ Leruo uzọ gi anya na ndagwurugwu, tlee ihe ndi i mere. I bu nne inyinya ibu di nko, na-agbaghari ebe a n’ebe nke ozo. **24** Nne inyinya ibu ohia nke mara uzo ya nke oma n’ozara, na-esi imi ma o ga-esichaputa oke inyinya ibu, onye puru igbochi ya n’oge mmeko ya na oke inyinya zuru? Oke inyinya obula choro ya agaghi atufu oge n’ichughari ya, n’ihi n’oge ha choro mmeko, ha ga-achota ya. **25** Agbala oso ruo mgbe i ga-agbara ukwu efu, mgbe akpiri ga-akpo gi nku. Ma i na-asi, ‘O nweghi uru o bara. N’ihi na ahuru m chi ndi mba ozo n’anya, aghaghị m igbaso ha.’ **26** “Dika a na-eme onye ohi ihe ihere mgbe e jidere ya, otu a ka a ga-eme ulo Izrel ihere, ha onwe ha, ma ndi eze ha, ma ndisi ha, ndi nchaja ha na ndi amuma ha. **27** Ha na-asi osisi, ‘Nna m ka i bu,’ na-asikwa nkume, ‘O bu gi muru m.’ Ha agbakatala m azu, ju iche m ihu. Ma mgbe obula nsogbu bjakwasiri ha, ha na-asi, ‘Bja, zoputa anyi.’ **28** Olee ebe chi ndi ahụ i meere nye onwe gi no? Ka ha bja, ma o buru na ha nwere ike izoputa gi, mgbe nsogbu bjakwasiri unu. N’ihi na gi, bu Juda, nwere otutu chi dika i si nwee otutu obodo. **29** “Gini mere unu ji ekwu okwu ebubo megide m? Unu niile enupula isi megide m,” ka Onyenwe anyi kwuputara. **30** “N’efu ka m tiri umu unu ihe; ma nke a emeghi ka ha nabata ido aka na nti. Dika odum na-adogbu anu, mma agha unu eripala ndi amuma unu. **31** “Unu ndi ogbo a, tureenụ okwu nke Onyenwe anyi: “O nweela mgbe m bu ozara nye ndi Izrel ma o bukwanu ala gbara oke ochichiri? Gini mekwaranu ndi m ji na-asi, ‘Anyi enwerela onwe anyi iwaghari, anyi agaghi abjakwutekwa gi ozo?’ **32** Nwaagbogho o na-echefu ala icho mma ya, nwanya a na-alu ohuru o na-echefu ngwa icho mma ya? Ma n’ime otutu ubochi nke a na-apughi iguta onu, ndi m echefuola m. **33** Lee ka unu si buru ndi oka n’igbaso ihunanya. O buladi umu nwanji di njo karisia nwere ike imuta ihe site n’uzo unu. **34** N’uwe unu ka achotara obara ndi ogbenye na-enweghi ihe ozo ha mere, n’agbanyeghi na unu ejideghị ha ka ha n’agbaka uzo. Ma unu gara n’ihu **35** na-asikwa, ‘Emeghi m ihe ozo, o dighi eweso m iwe.’ Ma aga m ekpe unu ikpe, n’ihi na unu na-asi, ‘Emeghi m mmehie.’ **36** Gini mere unu ji na-akpaghari na-agbanwe uzo unu otutu mgbe? Ijiti ga-etinye unu n’onodu ihere dika ndi Asiria mere unu. **37** Unu ga-ebu aka unu n’isi mgbe unu si ebe ahụ na-apu, n’ihi

na Onyenwe anyi ajula ndi ahụ unu tukwasiri obi. Ha agaghi nyere unu aka.

3 “O buru na nwoke agbaara nwunye ya alukwaghi m, nwanji ahụ ahapụ ya puo ga luru nwoke ozo, di mbu ya ahụ, o kwesiri ilaghachi ka o luokwa ya ozo? O bu na agaghi emeru ala ahụ nke ukwu? Ma unu ebiela ndu dika ndi akwuna nwere otutu ndi iko, o bu ugbu a ka unu ga-alaghachikwute m?” otu ka Onyenwe anyi kwuputara. **2** “Welie anya gi abuo ma lee ebe niile nke di elu nke ohia na-adighi n’ala a, olee ebe gi na ndi ikom na-edinakobeghi n’ikwa iko? I na-anọ n’akuku uzo niile na-eche ndi iko, na-anokwa dika onye Arebia n’ozara. I werela ikwa iko gi niile na ihe ozo gi meruo ala a. **3** O bu nke a mere mmiri ji kwusi izokwara unu, obula di mmiri nke na-ezo n’oge okochi. N’ihi na unu bu ndi akwuna, ndi ihere na-adighi eme. **4** O dibeghi anya mgbe unu kporo m, si m, ‘Nna m, i bu enyi m kemgbe m di na nwantakiri. **5** Iwe gi o ga-adigide mgbe niile? Iwe gi di oku o ga-adigide ebighi ebi?’ Otu a ka unu si ekwu okwu, ma unu nogidesiri ike na-eme ihe ozo niile unu nwere ike ime.” **6** Ozi a, nke si n’onu Onyenwe anyi puta, rutere m aka n’oge eze Josaya na-achi. Lee ihe o gwara m. “I hula ihe Izrel na-ekwesighi ntukwasị obi n-eme? O gaala n’elu ugwu obula di elu nakwa n’okpuru osisi ndu obula, na-akwa iko n’ebe ahụ. **7** Ehere m na mgbe o mesiri ihe ndi a niile na o ga-aloghachikwute m, ma o lotaghi. Nwanne ya nwanji bu Juda, onye na-ekwesighi ntukwasị obi akwukwo alukwaghi m, chupu ya n’ihi ndu ikwa iko ya, ma lee na nwanne ya nwanji onye na-ekwesighi ntukwasị obi bu Juda atughi egwu. O gwara n’ihu ikwa iko. **9** Ma nke a emeghi ka ihere mee ya. O meruola ala, o na-akwakwa iko site n’ife nkume na osisi. **10** N’agbanyeghi nke a, nwanne ya nwanji nke na-ekwesighi ntukwasị obi, bu Juda ejighi obi ya loghachikwute m, maobu naanị nloghachi aghughu,” otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **11** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri m, “Izrel na-adaghachi azu na-egosi onwe ya n’onye ezi omume karja Juda onye na-agho aghughu. **12** Gaa, kwusaa ozi a n’uzo ugwu, na-asi, “Lota, gi Izrel nke na-ekwesighi ntukwasị obi,” otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, ‘Agaghi m ewesokwa gi iwe ozo, n’ihi na abụ m onye obi ebere,’ otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, ‘Agaghi m ewe iwe ruo mgbe ebighi ebi. **13** Naanị nabata na i bu onye ikpe mara, na i nupula isi megide Onyenwe anyi, bu Chineke gi. Kwuputa na i werela onwe gi kesara ndi mba ozo di iche iche n’okpuru osisi ndu niile, na i jukwara irubere m isi.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **14** “Loghachinu unu ndi na-ekwesighi ntukwasị obi,” ka Onyenwe anyi kwuputara, si, “n’ihi abụ m di unu. M ga-ahoro unu, otu onye site n’otu obodo na mmadu abuo site n’otu agburu. M ga-akpoghachi unu Zayon. **15** Mgbe ahụ, aga m enye unu ndi ozuzu aturu masiri m, ndi ga-eji amamihe na nghota duo unu. **16** N’ubochi ahụ,

mgbe ọ̀nọ̀ọ̀gụ̀gụ̀ unu m̀bara dı ukwu n'ala ahụ," otu ka Onyenwe anyị kwubiri ya, "ndi mmadu agaghị asikwa ozo, 'igbe ogbugba ndu nke Onyenwe anyi.' O gaghi abakwa ha n'obi maobu ha echeta ya; o gaghi adikwa ha mkpa maobu emeputakwa ozo. 17 Mgbe oge ahụ ruru, aha a ga-akpo Jerusalem bu Ocheeze Onyenwe anyi. Mba niile kwa ga-ezukota n'ebe ahụ ife m ofufe. Ha agakwaghị agbaso echiche obi ojoo ha. 18 N'ubochi ahụ ndi Juda ga-adinyere ndi Izrel, ha abuo ga-ejikota aka site n'ala ahụ dı n'ugwu bja n'ala nke m nyere nna nna unu dika ihe nketa." 19 "Mu onwe m kwuru si, "Lee ka o ga-esi masi m imeso unu mmeso dika unu bu umu m ndi ikom, nye unu ala dı mma nke ga-ewetara unu onu, nke bu ihe nketa kachasi mma na mba niile.' Ana m eche na unu ga-akpo m 'Nna' ma hapu iwезuga onwe unu site n'igbaso m. 20 Ma dika nwunye na-ekwesighi ntukwası obi, i gosila onwe gi, O Izrel na i bu onye a na-ekwesighi itukwası obi" Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 21 A na-anu uzı mkpu akwa n'elu ugwu. O bu uzı akwa umu Izrel ndi na-arıo arıro n'ihu na ha ebiela ndu mmehie; ha echefuokwala Onyenwe anyi bu Chineke ha. 22 "Loghachinu, unu bu ndi na-adaghachi azu. Mu onwe m ga-agwo unu ndaghachi azu unu." Ma unu na-aza si, "E, anyi na-aloghachikwute gi n'ihu na gi onwe gi bu Onyenwe anyi Chineke anyi. 23 N'ezie, aghughu, ka mkpotu ofufe nke arusi niile, n'elu ugwu nta dı iche iche na n'elu ugwu niile bu, n'ezie, n'ime Onyenwe anyi, bu Chineke anyi ka nzoputa Izrel dı. 24 Ma site mgbe anyi dı na nwantakiri, ihe ihere ahü eripiala mkpuru sitere na ndogbu n'oru nke nna nna anyi ha igwe anu ulo na ehi ha, umu ha ndi ikom na umu ha ndi inyam. 25 Ka anyi dinara ala n'ihere anyi, ka onodu oke ihere dirı anyi kpuchikwa anyi. Anyi na nna nna anyi ha emehiela megide Onyenwe anyi Chineke anyi; site mgbe anyi dı na nwantakiri ruo taa o nwebeghi mgbe anyi ji rube isi ime ihe Onyenwe anyi Chineke anyi nyere n'iwu."

4 "O buru na unu bu Izrel, ga-alota, ka Onyenwe anyi kwubiri, mu ka i ga-aloghachikwute," "O buru na unu ewezuga arusi ndi ahü ruru aru site n'ihu m, hapu isi ebe m no kpafuzo, 2 o burukwa na unu ga-eji eziokwu, ikpe ziri ezi na uzı ezi omume nuo iyi si, 'Dika Onyenwe anyi na-adi ndu,' mgbe ahü mba niile ga-agozi onwe ha site na ya nyakwaa isi n'ime ya." 3 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi na-agwa ndi Juda na Jerusalem si, "Kozeenu ala ubi unu nke unu na-akobeghi; unu akunyela mkpuru ubi unu n'etiti ogwu. 4 Bienu onwe unu ugwu nye Onyenwe anyi, biekwanu mkpuruobi unu ugwu, unu ndi Juda na ndi bi na Jerusalem ma o bughi otu a, iwe m ga-abjakwası unu dika oku, n'ihu ihe ojoo niile unu mere, o ga-ere ma o dikwaghı onye ga-emenyu ya. 5 "Kwuputa ya na Juda, kwusaa ya na Jerusalem si, 'Fupu opi n'ala ahü niile.' Tienu mkpu n'uzo mmadu ga-aghota ya. Gwanu ndi Juda na Jerusalem ka ha zukotaa gbaga n'obodo ndi ahü niile e wusiri ike. 6 Bulie ihe i gosi

uzo i ga Zayon! Gbaganu zoo onwe unu. Unu atufula oge! Lee na mu onwe m na-ewebata mbibi na ila n'iyi site n'akuku ugwu." 7 Dika odum si n'ebe o zoro onwe ya amaputa, ka onye a na-ebibi mba niile si abia. O hapula ebe obibi ya, na-abia ila Juda n'iyi. O ga-etidasi obodo niile nke Juda, o dikwaghı onye ga-ebi n'ime ha. 8 Ya mere, yikwasinu onwe unu uwe mkpe; kwaanu akwa, tiekwanu mkpu akwa, n'ihu na onuma Onyenwe anyi esitebeghi n'ebe Juda no wezuga onwe ya. 9 "N'ubochi ahü," ka Onyenwe anyi kwuputara, "Obi ndi eze na ndisi ochichi ga-ada mba; ahü ga-akponwu ndi nchujaa, otu a kwa, ihe ga-eme ga-eju ndi amuma anya." 10 Mgbe ahü ekwuru m si; "Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi lee na i ghogbuola ndi na Jerusalem site na i si, 'Unu ga-enwe udo,' mgbe mma agha dı anyi n'olu." 11 N'oge ahü, a ga-agwa ndi a na Jerusalem, "Ifufe dı oku, nke sitere n'ebe dı elu ihe na-adighi si n'ozara na-efebata irute ndi m. Ma o bughi ifufe maka ifucha, maobu ime ka adi ocha, 12 o bu ifufe nke dı oke ike karja nke na-esite na mu. Ugbu a, ana m ekwuputa okwu ikpe m megide ha." 13 Lee anya, ha na-abia dika igwe ojii. Ugboala agha ya na-abia dika oke ifufe, inyinya ha niile na-agbasikwa oso ike karja ugo. Ahuhu dirı anyi, anyi aburu ndi e bibiri ebibi! Anyi aburu ndi na-aga ila n'iyi! 14 Jerusalem, sachapu mmehie dı gi n'obi, a ka zoputa gi. Ruo ole mgbe ka echiche mmehie ga-ajuputa gi obi? 15 Otu olu na-akpasa site na Dan, o na-akpasa ila n'iyi site n'ugwu niile nke Ifrem. 16 "Gwa mba niile otu a, ha abjala, kpasaa banyere Jerusalem: 'Ndi agha ga-agba gi gburugburu na-abia site n'ala dı anya, na-eti mkpu agha megide obodo niile nke Juda. 17 Ha ga-agbakwa Jerusalem gburugburu dika ndi agha na-eche ubi a gbara ogige nche, n'ihu na ndi bi n'ime ya enupula isi megide m,'" Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. 18 "Uzo gi na omume gi niile buteere gi ihe ndi a. Nke a bu ntaramahu gi. Lee ka o si dı ilul Lee ka o si emibanye n'ime obi." 19 Ihe mgbu a dı ukwu. Lee na apughi m inagide ya. Obi m o, obi m ol Lee ka obi m si ada m gbim gbim gbim. Apughikwa m ino juu. Ana m anu uda opi ike, na-anukwa uzı agha. 20 Mbibi na-arı mbibi ibe ya elu, lee na a laala ala a niile n'iyi. Na mberede, e bibiela ulo ikwu anyi niile; a dokasikwala akwa mgbochi ha niile. 21 Ruo ole mgbe ka m ga-anogide na-ahu okoloto agha ndi a na-alu? Ruo ole mgbe kwa ka m ga-anogide na-anu uda opi ike? 22 "Ndi m bu ndi nzuzu, ha amaghı m. Ha bu umuntakiri ndi na-enweghi uche, ha enweghi nghota obula. Ha bu okachamara n'ihe gbasara ajo omume, ma ha amaghı otu esi eme ezi ihe obula." 23 Elere m anya n'yuwa hu na o bu ihe togboro n'efu, leekwa anya na mbara eluigwe, ma o nweghi ihu dı ya. 24 Elere m anya n'ugwu ukwu, hu na ha na-ama jijiji, leekwa anya n'ugwu nta, hu na ha na-anagharı anagharı. 25 Elere m anya ma ahughı mmadu obula, umu nnumu niile dı na mbara eluigwe efesusjala. 26 Ala oma ahü aghoala ozara, obodo niile aghoala mkputamkpu ebe n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu oke iwe ya. 27 Ihe a ka

Onyenwe anyị kwuru, “A ga-ebibi ala ahụ niile, ma agaghị m ebibicha ya kpamkpam. **28** Uwa ga-eru ụjọ, mbara eluigwe ga-agbakwa ọchịchiri. N’ihi na ekwuola ya, agaghị m agbanwe obi m. Ekpebiela m ya, agaghị m alakwa azụ n’ihe m zubere ime.” **29** Ndị mmadụ niile ga-agbapụ ọsọ site n’obodo ha mgbe ha nūrụ ụzụ ndị agha na-agba ụta nọ n’elu inyinnya na-abịa nso nso. Ha ga-ezo onwe ha n’ohịa; ndị ọzọkwa ga-agbalaga zoo onwe ha n’ugwu ukwu. Obodo ha niile ga-atọgbọrọkwa n’efu, mgbe ndị mmadụ si n’ime ya gbapụ ọsọ n’ihi oke ihe egwu. **30** Gịnị bụ nke a, gị onye na-enweghị olileanya? Gịnị mere unu ji yiri uwe uhie, were ọlaolu ọlaedo dị oke ọnu yiri n’olu? Gịnị mere unu ji were ihe ichọ mma tee n’anya unu? N’efu ka unu na-eme onwe unu ka unu di mma. Ndị iko unu na-elelị unu; ndụ unu ka ha na-achọkwa. **31** Ana m anụ olu iti mkpu akwa nke yiri olu akwa nwanị ime na-eme, ọ dị ka ude nwanị na-agbalị jupụtara nwa mbụ ya. Ma olu akwa m nūrụ bụ nke ada Zayon, ebe ọ nọ na-eku ume ike ike. Ọ dara n’ala gbasapụ aka ya, ma na-akwa akwa na-asi, “Onye nwurụ anwu ka m bụ Lee, ndụ m ka e nyere ndị ogbu mmadụ.”

5 “Jegharĩa n’okporo ụzọ niile dị na Jerusalem, Jegharĩa anya, ma mara, chọkwanyị gburugburu n’ama ya niile. Ma unu ọ ga-achoputa otu onye, bụ onye na-eme ihe ziri ezi, na onye na-achọ eziokwu. M ga-agbagharakwa obodo a **2** Ọ bụ ezie, na ha na-asi, ‘Dịka Onyenwe anyị na-adị ndụ,’ ma ha ka na-anụ iyi n’okwu ugha.” **3** Onyenwe anyị, anya gị abụo ọ bughị eziokwu ka ọ na-achọ? I tiela ha ihe, ma o metughị ha n’ahụ. I gwepjara ha, ma ha ekweghị a nabata idọ aka na ntị. Ha emeela ka ihu ha sie ike karịa nkume, ha ajula ichighari. **4** Mgbe ahụ, a siri, “Ndị a bụ naanị ndị ogbenye na ndị na-enweghị uche, ha amaghị ihe ọbụla gbasara ụzọ Onyenwe anyị, na iwu nke Chineke ha. **5** Aga m ejekwuru ndị ndu, gwa ha okwu si, ‘N’ezie ha maara ihe gbasara ụzọ Onyenwe anyị, marakwa iwu niile nke Chineke ha.’” Ma ha onwe ha n’otu obi agbajiala iyagba ahụ, tijiekwa agbụ niile. **6** Ya mere, aga m eme ka ọdum si n’oke ọhịa bịa luso ha ogụ; nkita ọhịa bi n’ọzara ga-ebibi ha. Otu a kwa, agu gabajia makpuru nso nso obodo ha idọkasi onye ọbụla si n’ime obodo ahụ na-aputa. Ihe ndị a ga-emezu n’ihi na nnupu isi ha adịla ukwu, na n’ihi na ndaghachi azụ ha site na iso ụzọ m adịla ukwu. **7** “N’ihi gini ka m ga-eji gbaghara unu? Lee na umu unu ahapula m, na-agbaso, ma na-eji chi ndị na-abughị chi na-anụ iyi. Ọ bụ m gbooro ha mkpa ha, ma ha nogidere na-akwa iko. Ha jikwa ụlọ ndị akwuna mere ebe ha na-ezuko. **8** Ha rijuru afo, gbaa abụba dị ka oke inyinnya. Onye ọbụla n’ime ha kwa na-esighari imi na-akpoku nwunye na-abughị nke ya. **9** Ma Onyenwe anyị na-ajụ ajụju si, m ga-ahapụ ita ha ahụhụ n’ihi ihe ndị a niile? M ga-ahapụ ibotara mkpuruobi m ọbọ megide mba di otu a?” **10** “Baanụ n’ime ubi vainji ha a gbara ogige kposaa ihe di n’ime ya, ma unu emebila ya kpamkpam. Gbajisienụ alaka ya n’ihi na o nweghị oge

ndị a ji buru ndị nke Onyenwe anyị. **11** Onyenwe anyị ekwuola ya si, Lee, ụlọ Izrel na ụlọ Juda egosila na ha abughị ndị e kwesiri itukwasị obi.” Otu a ka Onyenwe anyị kwuputara. **12** Ha ekwuola okwu ugha megide Onyenwe anyị. E, ha ekwuola si, “O nweghị ihe Ọ ga-eme! Ihe ọjọọ ọbụla agaghị adakwasị anyị; mbibi nke unwu na mma agha na-eweta agaghị erute anyị nso. **13** Ndị amuma ndị a niile dika ikuku, nke okwu nwere isi na-adighi n’ime ha. Ya mere, ka ihe ahụ niile ha buru n’amuma biakwasị ha.” **14** N’ihi ihe ndị a niile, ihe ndị a ka Onyenwe anyị Chineke Onye puru ime ihe niile kwuru, “N’ihi na okwu ndị a esitela n’onu ndị a puta, aga m eme ka okwu m, nke si gị n’onu na-aputa, ghoo oku. Aga m emekwa ka ndị a ghoo nku oku ahụ ga-erepja. **15** Unu bụ ndị Izrel,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri, “Aga m eme ka otu mba si n’ebe di anya bịa megide unu. Ọ bụ mba na-adị site na mgbe ochie, mba di ike, nke unu na-adighi anụ asusu ha, ndi unu na-adighi aghota okwu ha. **16** Akpa akụ ha dika ili ghere ogha; ha niile bukwa ndi dike n’agha. **17** Ha ga-eripja ihe niile unu wetara n’ubi, ya na nri niile unu nwere. Ha ga-ebibi umu unu ndi nwoke na ndi nwanji. Ha ga-ebibi igwe ewu na aturu unu, na igwe ehi unu. Ha ga-ebibikwa osisi vainji na osisi fiig unu. Ọ bụ mma agha ha ka ha ga-eji bibie obodo unu niile e wusiri ike, bụ obodo ndi ahụ niile unu na-atukwasị uche. **18** “Ma ọ buladị na n’ubochi ndi ahụ,” otu a ka Onyenwe anyị kwuputara, “Agaghị m ebibicha unu kpamkpam. **19** Ọ ga-erukwa, mgbe ndi mmadụ ga-ajụ ajuju si, ‘Gini mere Onyenwe anyi Chineke anyi ji mee anyi ihe di otu a?’ Unu ga-agwa ha si, ‘Dika unu si gbakuta ya azu malite ife chi ndi mba ozo n’ala nke aka unu, otu a ka unu ga-esi kpoọ isiala nye ndi mba ozo n’ala na-abughị nke unu.’” **20** “Kwuputa ihe a ka ụlọ Jekob nūrụ ya, kwusaa ya na Juda. **21** Nūrūnụ ihe ndi a, unu ndi nzuzu na ndi na-enweghị uche, unu ndi nwere anya nke na-adighi ahụ ụzọ, na unu ndi nwere ntị nke na-adighi anụ ihe. **22** Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, na-ajụ si, ọ kwesighi ka unu tuo m egwu?” “O kwesighi ka unu maa jijiji n’ihu m? Eemeela m ka uzuzu buru oke osimiri nwere. Ọ bukwa ukpuru ebighi ebi nke ọ na-enweghị ike igafe. Ebili mmiri nwere ike magharja, ma nke a apughị ime ka osimiri si n’onodu ya wezuga onwe ya. Osimiri nwere ike bigbo, ma ọ pughi igafe oke ahụ. **23** Ma ndi a nwere obi nke na-enupu isi, na obi nke na-adighi ekwe ekwe. Ha atugharjala wezuga onwe ha. **24** Ha adighi asi onwe ha, ‘Ka anyi tuo egwu Onyenwe anyi Chineke anyi, onye na-enye anyi mmiri ozuzo n’oge ya, ọ bukwa ya na-eme ka anyi na-ewebata ihe ubi anyi n’oge ya.’” **25** Ajo omume unu emeela ka ihe ndi a hapu irute unu aka. Mmehie unu anapula unu ihe oma gaara abụ nke unu. **26** “E nwere ndi ajo mmadụ n’etiti ndi m, ndi na-edo onwe ha dika ndi mmadụ na-esiri nnunu onya, dika ndi na-esi onya ka ha nwude mmadụ. **27** Dika nkata a kpara nke nnunu juputara n’ime ya, ụlọ ndi di otu a juputara n’aghugho. N’ihi nke a, ha ghorọ ndi ogaranya na ndi di ike, **28** ha amaala abuba, anụ ahụ

ha na-akwókwa m̀r̀m̀m̀r̀. Ajo ọ̀r̀u ha enweghị nsotu; ha adighi achokwa ikpe ziri ezi. Ha adighi ekwuchite onu onye na-enweghi nna; ha adighi ekwuchitekwa onu ndi ogbenye ime ka ha nweta ihe ruuru ha. **29** M ga-ahapu ita ha ahuhu n'ihu ihe ndi a niile?" ka Onyenwe anyi kwuputara, na-aju. "M ga-ahapu iboro onwe m obo megide mba di otu a? **30** "Ihe ozo nke jobigara njo oke emeela n'ala a. **31** Lee, ndi amuma na-ebu naani amuma ugha, ndi nchujaja na-achikwa ndi m site n'ochichi nke n'aka ike, ma lee, ndi m huru ndu di otu a n'anya. Gijikwa ka unu ga-eme n'oge ikpeazu."

6 "Gbalaganu unu umu Benjamin! Sitenu na Jerusalem gbapu! Gbuonu opi ike na Tekoa! Bilienu ihe ngosi elu na Bet-Hakerem! N'ihu na lee, ihe ozo si n'akuku ugu na-abia, e, mbibi di ukwu na-abia. **2** Aga m ebibi ada Zayon, onye mara ezi mma, na onye dikwa pekepeke. **3** Ndi na-azu aturu ga-eduru igwe aturu bia megide ya. Ha ga-ama ulo ikwu ha gburugburu ya. Onye obula n'ime ha ga-elekotazi akuku ala nke o ketara anya nke oma. **4** "Jikerenu ibu agha megide ya! Bilienu, ka anyi buso ha agha n'ehihie. Ma lee, anyanwu ebidola ida, onyinyo anyasi na-esetipukwa onwe ya. **5** Ya mere, bilienu ka anyi buso ha agha, o buladi n'abali! Ka anyi bibie ebe ha niile e wusiri ike!" **6** Ihe ndi a bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, kwuru, "Gbutusienu osisi niile, wuonu nkwaso ogo gburugburu Jerusalem. A ghaghị ita obodo a ahuhu, n'ihu na mmegbu juputara n'ime ya. **7** Dika mmiri si esite n'olulu mmiri nasoputa otu a ka ajo omume na-esite n'ime ya nasoputa. Ihe ike na mbibi ka a na-anu n'ime ya; orja ya niile na onya ya niile ka a na-eche n'ihu m oge niile. **8** Nabata ido aka na nti m, gi Jerusalem, ka m ghara igbakuta gi azu, mee ka ala gi togboro n'efu, ka mmadu obula hapukwa inwe ike ibi n'ime ya." **9** Nke a bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Ka ha tutukotasia ndi niile foduru n'ala Izrel nke oma, dika e si atutukota mkpuru niile di n'osisi vainji; werenu aka chogharja n'alaka niile, dika onye ogho mkpuru vainji si eme." **10** Ma onye kwanu ka m nwere ike igwa okwu ma doo aka na nti? Onye ga-ege nti inuru ihe m na-ekwu? Nti ha emechiela ruo na ha enweghi ike inu ihe obula. Okwu Onyenwe anyi aghoala ihe ha na-achoghi inu ozo; nke na-adighi ewetara ha obi uto. **11** Ma onuma Onyenwe anyi juru m obi, apughu m inagide ya n'ime m. "Wukwasu ya n'ahu umuntakiri ndi no n'okporozo; wukwasikwa ya umu okorobia ebe ha zukoro. O buladi di na nwunye ga-anuru ufu onuma ahụ, ndi agadi na ndi ahụ merela nnoo ezigo agadi. **12** A ga-ewere ulo ha nyefee n'aka ndi ozo. A ga-ewerekwa ala ubi ha na ndi nwunye ha nye ndi ozo, mgbe m setipuru aka m megide ndi ahụ bi n'ala ahụ." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **13** "N'ihu na site n'onye ukwu ruo n'onye dikarisiri nta, o bu naani akpiri uru na-ezighi ezi ka e ji mara ha. O buladi ndi amuma na ndi nchujaja na-etinyekwa aka n'oru

aghugo. **14** Ha na-ekechi onya ndi m, dika a ga-asi na o dighi ihe o bu. Ha na-asi, "Udo di, udo di," mgbe udo na-adighi. **15** O nwere uzo omume ha ndi a ruru aru si eme ha ihere? Mba! Ihere adighi eme ha ma oji. N'ezie, ha amakwaghị ihe a na-akpo inwe ihere! N'ihu ya, ha ga-ada n'etiti ndi dara ada. Ha ga-aso ngongo mgbe m tara ha ahuhu." Otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **16** Ihe ndi a kwa bu ihe Onyenwe anyi kwuru, "Guzonu n'ebe niile uzo gbara abuo. Lee anya. Juponu ajuru banyere okporozo ochie ahụ. Juputanu ebe uzo oma ahụ di, jenu ije n'ime ya. Unu gbaso ya, unu ga-achotara mkpuruobi unu ebe izuikwe. Ma gini ka unu kwuru? Unu siri. 'Anyi agaghị agbaso uzo oma ahụ.' **17** Ahoputara m ndi nche doo ha ichebe unu. Agwakwara m unu okwu si, 'Naanu nti n'uda opi ike ha.' Ma unu kwuru si, 'Anyi agaghị ege nti!' **18** Ya mere, nurunu, unu mba niile; lezienyanya, unu ndi akaebe niile, ka unu huru ihe na-aga ibiakwasu ha. **19** Nuru, gi uwa, lee, ana m aga iwetara ndi a ila n'iyi, nke bu mkpuru atumatu ojo ha niile, n'ihu na ha juru ihe nti n'okwu m. Ha jukwara inabatara onwe ha iwu m. **20** Gini ka m ji ihe nsure oku na-esi isi uto nke unu si n'obodo Sheba bubata, eme? Gini ka m ji uda kalamus oma unu si mba di anya bubata eme? Ajula m inabata aja nsure oku unu niile. Aja niile unu n'achụ adighi ato m uto." **21** Ya mere, ihe ndi a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, "Aga m etinye ihe iso ngongo n'uzo ndi a si agafe. Nna na nwa ya ga-aso ngongo n'elu ya; otu a kwa, ndi agbataobi na enyi ha ga-ala n'iyi." **22** Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "Lee, ndi agha si n'ala di n'ebe ugu na-abia; mba di ukwu ka a na-akpolitekwa site na nsotu niile nke uwa. **23** Ha ji uta na ube, ha bu ndi afo tara mmiri, ndi na-adighi eme obi ebere. Ha na-ebigbo dika mbigbo nke osimiri, dika ha na-anokwasu n'elu inyinyanya ha. Ha na-abia dika ndi ikom e doro n'usoro ibu agha, ibuso gi agha, Ada Zayon." **24** Anyi anula akuko banyere ude ha, ike agwala aka anyi abuo kpamkpam. Oke ihe mgbu na-ejide anyi di ka nke nwanu ime na-eme. **25** Ka onye obula gharakwa iga n'ubi, maobu ijeghari n'okporozo, n'ihu na ndi iro ji mma agha na-agahari, egwu dikwa n'ebe niile. **26** Unu ndi m, yikwasinu onwe unu uwe mkpe. Turunu onwe unu na ntu, ruonu uju, ma kwanu akwa, dika nwanu na-eru uju n'ihu onwu otu nwa nwoke o mutara. N'ihu na onye mbibi ahụ ga-abiakwasu anyi na mberede. **27** "Emeela m gi ka i buru onye na-anwaputa oia, ma oia ahụ bukwa ndi m. Achoro m ka i nyochaa ma nwaputakwa uzo ha niile. **28** Ha bu ndi nnupu isi, ndi nwere obi n'azu, ndi na-ejeghari na-ekwuto ibe ha. Ha bu bronzu na igwe; o bukwa ndu ruru aru ka ha na-ebi. **29** Ngwa oru okpu uzu na-afunwu oku ike ike, ime ka oku rechapu akuku igwe ahụ na-enweghi isi, ma nnucha ahụ na-aga n'ihu abaghị uru, n'ihu na anuchapughu ndi ajo omume. **30** Olaocha a juru aju ka akporo ha, n'ihu na Onyenwe anyi ajula ha."

7 Ndi a bu okwu nke si n'ebe Onyenwe anyi no bjakwute Jeremaya. **2** "Guzo n'onu uzo ama nke ulo Onyenwe anyi kwusaa ozi a n'ebe ahụ, "Nurumu okwu Onyenwe anyi, unu ndi Juda niile, ndi na-esi n'onu uzo a niile na-abata ife Onyenwe anyi ofufe. **3** Ihe ndi a bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel na-ekwu. Mezienu uzo unu na omume unu niile, m ga-ekwe ka unu biri n'ebe a. **4** Unu atukwasila uche unu n'okwu aghugho niile a na-agwa unu na-asi, "Nke a bu ulonso ukwu Onyenwe anyi, ulonso ukwu Onyenwe anyi, ulonso ukwu Onyenwe anyi!" **5** O buru na unu emee ka uzo unu na omume unu guzozie, o buru na unu emesoo ibe unu mmeso n'uzo ikpe ziri ezi, **6** o buru na unu ahapu imegbu ndi obia, na ndi na-enweghi nna, maobu nwanyi di ya nwuru; o buru na unuaju iwulu obara onye aka ya di ochi n'ebe a, o burukwa na unuaju igbaso chi ndi ozo nke na-ewetara unu nsogbu, **7** mgbe ahu, aga m ekwere ka unu biri n'ebe a, n'ala a m nyere nna nna unu ha, ruo mgbe ebighi ebi. **8** Ma lee, ihe unu na-eme ugba a bu itukwasiji uche unu n'okwu aghugho nke na-enweghi isi. **9** "Unu ga-aga n'ihu na-ezu ohi, na-egbu mmadu ibe unu, na-akwa iko, ma na-eji chi ndi ozo na-ahu iyi? Unu ga-anogide na-achu aja ihe nsure oku na-esi isi utu nye Baal, ma na-agbaso chi ndi ozo unu na-amaghi? **10** Unu ga-emecha bja guzo n'ihu m n'ulonso a, nke a kpokwasiri aha m, na-asi, "Anyi no na nchekwa," o bu ino na nchekwa maka ime ihe aru niile ndi a? **11** O putara na ulo a, nke a kpokwasiri aha m aghoala ogige nye ndi ohi? Ma anokwa m ya na-ele unu anya, ka Onyenwe anyi kwuputara. **12** "Otu o di, biko, Jeruonu ebe ahu di na Shajlo, ebe ahu m buru uzo mee ka o buru ebe a kpokwasiri aha m, ka unu choptuta ihe m mere ya n'ihu ajo omume ndi m, umu Izrel. **13** Mgbe unu no na-eme ihe ndi a niile, ka Onyenwe anyi kwuputara, agwara m unu okwu mgbe mgbe, ma unu juru ige nti. Akporo m unu oku, ma unu juru ija. **14** N'ihu ya, ihe ahu m mere na Shajlo ka ga-emekwa ozo megide ulo ahu a kpokwasiri aha m. E, aga m eme ya megide ulonso ukwu ahu unu na-atukwasiji obi unu n'ime ya, ulonso ukwu ahu m nyere unu na nna nna unu ha. **15** A ga-esite n'ihu m wezuga unu, tufuo unu, djika m wezugara ma tufukwaa umunna unu, bu ndi Ifrem.' **16** "Ya mere, unu ekperela m ekpere n'ihu ndi a; unu atufula oge unu irio m aririo n'ihu ha. Agaghi m ege nti n'ekpere na aririo unu. **17** O bu na unu adighi ahu ihe na-eme n'obodo niile nke Juda, na ihe ha na-eme n'okporozo niile nke Jerusalem? **18** Umu na-achikota nku nke nna ha ji emenye oku, ebe nne ha na-eghe achicha ha na-eche n'ihu Eze nwanyi mbara Eluigwe. Ha na-awupuru chi ndi ozo mmanya n'ihu ikpasu m iwe. **19** O bu m ka ha na-akpasu iwe? Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. O bughu onwe ha ka ha na-emesi ike, ka ihe ihere mee ha? **20** "Ya mere, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siru; iwe m na onuma m ka a ga-awukwasiji n'ebe a, n'elu ndi mmadu, na anumanu, na osisi di n'ohia, na mkpuru

nke ala ubi. O ga-ere oku ma agaghi emenyu ya. **21** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, Gaanu n'ihu, tukwasinu aja nsure oku unu n'elu aja unu ndi ozo niile. Riekwanu anu ndi a n'onwe unu. **22** N'ihu na mgbe m si n'ala Ijipt kpoputa nna nna unu ha, gwa ha okwu, e nyeghi ha naani iwu maobu gwa ha okwu banyere ichu aja nsure oku na aja ndi ozo. **23** Ma iwu m nyere ha bu nke a, ruberenu m isi, aga m abu Chineke unu, unu ga-abukwa ndi nke m. Bienu ndu n'ihu niile m nyere unu, ka ihe gaara unu nke oma. **24** Ma ha juru ige nti, jukwa ilezi anya ime ihe ndi ahu m nyere n'ihu. Kama ha gbasoro ochicho ojojo nke obi ruru aru ha. Kama iga n'ihu, ha daghachiri azu. **25** Site na mgbe nna nna unu ha hapuru ala Ijipt, esepubeghi m aka izitere unu ndi amuma bu ndi oho m. **26** Ma ha juru ige nti, jukwa ilezi anya ime ihe m nyere n'ihu. Ha bu ndi nti ike, ndi nogidere na-eme ihe ojojo kariji nke nna nna ha mere.' **27** "Mgbe i gwara ha ihe ndi a niile, ha agaghi ege nti. O burukwa na i kpo ha oku ha agaghi aza. **28** Ya mere, ihe ndi a ka i ga-agwa ha, 'Nke a bu mba na-enweghi oge ha ji rubere Onyenwe anyi Chineke ha isi. O nwebekwaghi oge obula ha ji nabata ido aka na nti ya. Eziokwu obula adighikwa; okwu onu ha bu naani ugha ugha. **29** "Kpuchaanu agiri isi unu, tufuo ya, noonu n'ebe di elu nke togboro n'efu bulie abu akwa, n'ihu na Onyenwe anyi esitela n'oke onuma ya ju ogbo a. O gbakutala ha azu bu ogbo nke a iwe ya na-adakwasiji. **30** "Onyenwe anyi kwuputara si, ndi Juda emeela ihe ojojo di iche iche n'ihu m. Ha akpuola arusi ruru aru nke ha tinyere n'ime ulonso ukwu ahu a kpokwasiri aha m. Ha emerula ya. **31** Ha ewuolara onwe ha ebe ichu aja di elu na Tofet, nke di na Ndagwurugwu nke Ben Hinom. Ebe ahu ka ha na-anu na-esure umu ha ndi ikom na ndi inyom oku. Ihe di otu a abukwaghi udi ihe m nyere ha n'ihu ka ha mee. O nwekwaghi oge ihe di otu a batara m n'obi. **32** Ya mere, kpacharanu anya, n'ihu na otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, ubochi ndi ahu na-abia, mgbe ndi mmadu na-agaghi akpokwa ebe ahu Tofet maobu Ndagwurugwu nke Ben Hinom. Kama ha ga-akpo ya ndagwurugwu ogbugbu mmadu, n'ihu na ha ga-eli otutu ndi ha na Tofet ruo mgbe ha na-agaghi ahukwa ebe ha ga-eli ndi foduru. **33** Mgbe ahu, ozu ndi mmadu ndi a ga-aghoru umu anu ufe na anu ohia ihe oriri. O nwekwaghi onye ga-anu menye ha egwu chupu ha. **34** Mgbe ahu, aga m eme ka uzu onu na obi utu, na olu ndi ikom na ndi inyom na-alu di na nwunye n'obodo niile nke Juda, na n'okporozo Jerusalem kwusi. Ala ahu ga-aghokwa ebe togboro n'efu.

8 "Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, n'oge ahu a ga-esi n'ili ha wezuga okpuku ndi eze, na okpuku ndiisi ochichi Juda, na okpuku ndi nchaja na ndi amuma, na okpuku ndi niile bi na Jerusalem. **2** A ga-agbasapu ha nye anyanwu, na onwa, na kpakpando niile nke mbara eluigwe, bu ihe ndi ahu niile ha huru n'anya na ihe ha na-akpo isiala nye. Bukwa ihe ndi ahu ha na-agbaso, nke ha na-ajuta ase site n'aka ha,

na-efekwa. A gaghi ekpokota okpukpu ndi a niile, maobu lie ha n'ala. Kama ha ga-aghassara n'ala dika unyi. **3** N'ebe niile nke m chusara ha, bu ndi foduru ndu site na mba ojoo a, ha ga-ahoro onwu karja idi ndu. Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. **4** "I ga-asikwa ha, 'Otu a ka Onyenwe anyi kwuru: "'Mgbe mmadu dara ada, o dighi ebili oto? Mgbe mmadu daghachiri azu, ha o dighi alaghachi azu? **5** Gijika mere ndi a ji tugharija site n'igbaso uzo ojoo ha? Gini mere Jerusalem ji nogide na-agbaso uzo ojoo? Lee, ha na-ejidesi aghugho aka ike; ha juru itughari. **6** Anaala m nti, ma anubeghi m ka ihe oma obula si ha n'onu na-aputa. O nweghi onye n'ime ha cheghariri tie aka n'obi si, "Gini bu ihe a m mere?" Kama onye obula na-agbaso uzo nke aka ya, dika inyinya nke na-agbaba n'ogbo agha. **7** O buladi ugbala na-efeghari na mbara eluigwe maara oge ya a kara aka. Nduru, na eleke, na okwolo makwaara mgbe ha kwesiri isite n'otu ebe obibi ha gafee n'ebe obibi ozo. Ma ndi m amaghi ihe Onyenwe anyi choro site n'aka ha. **8** "Unu si ana kwuo, "Ndi maara ihe ka anyi bu, n'ihu na iwu Onyenwe anyi di n'aka anyi," ebe o bu na mkpisi akwukwo aghugho ndi ode akwukwo unu adighi akwa iwu ya otu o kwesiri? **9** A ga-eme ka ihere mee ndi maara ihe; a ga-eme ka ujo juputa ha obi, meekwa ka ha maa n'onya. Ebe o bu na ha ajala okwu Onyenwe anyi, o bu udi amamihe di ana ka ha nwere? **10** Ya mere, aga m akponye ndi ikom ozo nwunye ha, werekwa ubi ha nyefee n'aka ndi oru ubi ozo. N'ihu na site n'onye ukwu ruo n'onye dikarisiri nta, o bu naani akpiri uru na-ezighi ezi ka e ji mara ha. O buladi ndi amuna na ndi nchujaja na-etinyekwa aka n'oru aghugho. **11** Ha na-ekечи onya ndi m dika a ga-asj na o dighi ihe o bu. Ha na-asi, "Udo di, udo di," mgbe udo na-adighi. **12** Ihere o mere ha n'ihu omume aru ha niile? Mba! Ihere adighi eme ha ma oli; n'ezie, ha anakwaghi ihe a na-akpo inwe ihere. N'ihu ya, ha ga-ada n'etiti ndi dara ada; ha ga-aso ngongo mgbe e nyere ha ntaramahugu. Otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **13** "Aga m anapu ha ihe owuwe ubi niile ha nwetara, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. Ha agaghi enwekwa mkpuru vajini, maobu mkpuru osisi fiig n'elu osisi fiig ha. Akwukwo osisi ndi a niile ga-akponwu. A ga-anapukwa ha ihe niile m nyere ha." **14** Gini ka unu na-eme n'ebe a unu noduru ala? Kwakotaanu ihe unu niile. Ngwa, ka anyi gbaunu oso gaa n'obodo ndi ahu niile e wusiri ike nodu n'ebe ahu nwuo! N'ihu na Onyenwe anyi Chineke anyi amaala anyi ikpe onwu. O nyela anyi mmiri e tinyere nsi ka anyi nuo, n'ihu na anyi emehiela megide ya. **15** Anyi lere anye udo, ma o nweghi ihe oma obula anyi huru. Anyi lere anye ogwugwo orja anyi, maobu naani ihe egwu ka anyi huru. **16** E sitere na Dan nu uda ima imi inyinya ndi iro. Ala a niile mara jijiji mgbe ha nuru akwa nke inyinya ndi ahu di ike. Ha na-abja ila ala a na ihe niile di n'ime ya n'iyi. O bukwa otu ihe ahu ka ha na-abja ime obodo a na ndi bi n'ime ya. **17** "Lee, ana m ezibata agwo ojoo, ndi na-atagbu atagbu, n'etiti

unu. Ajuala nke o dikwaghi ura ga-arata ha. Ana m ezibata ha ka ha ta unu." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **18** O ga-adi mma ma o buru na m huru onye ga-akasi m obi n'ime onodu iru ujji m, n'ihu na obi m na-ada mba n'ime m. **19** Gee nti nuru akwa ndi m ka o na-ada site n'ebe di anya. "Onyenwe anyi, o sitela na Zayon puo? O putara na Eze ha anokwaghi n'ebe ahu?" "Gini mere ha ji site n'oyiyi a turu atu, na arusi ndi mba ozo ha na-eke kpasu m iwe?" **20** "Oge owuwe ihe ubi agafeela, leekwa na okochi agabigakwala, ma a zoputabeghi anyi." **21** Ebe o bu na a zopjara ndi m, o bukwa m ka azopjara. Anam eru uju, oke egwu jisikwara m aka ike. **22** O putara na o nweghi mmanu otite na-eme ka onya laa di na Gilead? O bu na e nwekwaghi dibja no n'ebe ahu? Gini mere o nweghi ogwugwo diri ndi m n'ihu mmeru ahu ha niile?

9 O gaara adi m mma ma a si na isi m bu isi iyi, ebe mmiri si asoputa; o gaara adi m mma ma a si na anyi mmiri akwa juputara m n'anya. Agaara m akwagide akwa ehie na abali n'ihu ndi m niile e gburu egbu. **2** O gaara adi m mma ma a si na m nwere ulo ndi ije e wuru n'ime ozara. Ka m nwee ike hapu ndi m site n'ebe ha no puo. N'ihu na ha niile bu ndi na-akwa iko, igwe ndi na-ekwesighi ntukwasj obi. **3** "Ha na-ekwe ire ha dika uta, igba pu okwu ugha dika aku; O bughj site n'eziokwu ka ihe ji agara ha nke oma n'ala ahu. Ha na-esite n'otu mmehie gaa n'ozo; o dikwaghi mgbe ha ji mara m," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **4** "Lezie anya, gbaara enyi gi oso. Atukwasjkwala nwanne gi obi. N'ihu na nwanne obula na-agho aghugho. Ndi enyi niile bukwa ndi nkwtuo. **5** Enyi na-aghogbu enyi ya, o dikwaghi onye na-agwa ibe ya eziokwu. Ha azuola ire ha ikwu naani okwu ugha; ha emekwala ka ike gwu anu ahu ha ime mmehie. **6** I bi n'etiti aghugho. Ha jukwara jmar m n'ime aghugho ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **7** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Lee, aga m anucha ha, nwa ha onwunwa. Gini ozo ka m kwesiri ime n'ihu mmehie ndi m? **8** Ire ha na-egbu dika aku. O bu naani okwu aghugho si na ya aputa. Ha ji onu ha na-agwarita ibe ha okwu udo, ma n'ime obi ha, ha na-esiritara onwe ha onya igbudu." **9** Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara si, "M ga-aghara ita ha ahuhu n'ihu ihe ndi a niile? M ga-ahapu iboro onwe m obo megide mba di otu a?" **10** Aga m anu n'elu ugwu ukwu kwa akwa. N'ebe ahu ka m ga-anu kwaa uwa m n'ihu ebe ita nri nke anumanu ndi ahu di n'ozara. Ha togboro n'efu. O dighi onye na-ejeghari n'ime ya. A naghi anukwa olu anu ulo n'ebe ahu. Umu nnuun efesusjala. Otu a kwa, umu anumanu alaala. **11** "Aga m eme ka Jerusalem ghoo ebe a na-awufu unyi. O ga-agho ebe nkita ohia na-awaghari na-achu nri. Aga m ekposa obodo niile nke Juda. O dikwaghi onye ga-ebi na ya." **12** Olee onye ahu maara ihe, nke nwere ike igkota ihe ndi a niile? Onye ka Onyenwe anyi ziri ihe ndi a, nke ga-akwa ya? Gini mere e ji bibie ala a, kposaa ya, mee ka o togboro

n'efu dika ozara mmadu na-enweghi ike igafe? 13 Onyenwe anyi kwuru si, "O bu n'ih na ha agbakutala iwu ahụ m nyere ha idebe azị. Ha juru irubere m isi, jukwa igbaso iwu m. 14 Kama, ha na-agbaso isiike nke obi ha, ha gbasoro chi Baal dika nna nna ha si kuziere ha." 15 N'ih ya, nke a bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Chineke nke Izrel kwuru, "Lee, aga m eme ka ndi a rie nri na-aku ilu. Ha ga-anukwa mmiri e tinyere nsi. 16 Aga m ekposa ha na mba niile nke uwa. Ha ga-ebi na mba nke ha na nna ha na-amagh. Aga m eji mma agha chuo ha oso tutu ruo mgbe m bibiri ha niile." 17 Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Tugharianu uche unu ugbu a. Kpoonu umu nwanji ndi oru ha bu ibu abu akwa. E, zienu ozi ka ndi okachamara n'etiti ha bja. 18 Ha bja ngwangwa kwa akwa n'ih anyi, tutu anya mmiri akwa ejuputa ha n'anya, tutu anya mmiri akwa esite anyi n'anya na-asoda ruo na ntj anyi. 19 Olu uzu ikwa akwa ka a nuru site na Zayon 'Lee ka anyi si laa n'iyi! Lee ka ihe ihere anyi si di ukwu! N'ih na anyi hapuru ala anyi, n'ih na ha etikposjala ebe obibi anyi niile." 20 Ugbu a, nurunu okwu Onyenwe anyi, unu umu nwanji, megheenu ntj unu nuru okwu si ya n'onu. Kuzierenu umu unu ndi inyom otu e si eti mkpu akwa, kuziekwaranu ibe unu abu akwa. 21 N'ih na onwu abatala n'etiti anyi, o si na oghereikuku niile nke ulo anyi bata n'ebe niile e wusiri ike nke ala anyi. O gbuala umuntakiri ndi na-eghari n'okporozo, gbukwaa umu okorobia ndi na-anu n'ama. 22 Gwa ha, si, "Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "Ozu ndi nwuru anwu ga-atogboro dika unyi e kpofuru n'ohia, dika ukwu oka nke e gbaturu n'azu onye na-agho mkpuru ubi, nke o dighi onye ga-achikota ha." 23 Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "Ka onye maara ihe hapu inya isi n'ih amamihe ya, ka onye di ike ghara inya isi n'ih idi ike ya, ka ogaranya hapukwa inya isi n'ih iba uba nke aku ya, 24 kama, onye obula na-anya isi, ya nyaa isi n'ih nke a: na o nwere uche igkota na mu onwe m bu, Onyenwe anyi nke na-eme obi ebere, na-ekpe ikpe ziri ezi na ezi omume n'wu. N'ih n'ih ndi a ka m na-enwe obi utu," ka Onyenwe anyi kwubiri. 25 "Lee, ubochi ahụ na-abia," ka Onyenwe anyi kwuputara, "mgbe m ga-ata ndi ahụ niile nke e biri ugwu naani n'anụ ahụ ha ahụ. 26 Ya bu ndi Ijpt, Juda, Edom, Amon, na Moab, na ndi ahụ niile bi n'ozara n'ebe di anya. N'ih na, n'ezie, mba ndi a niile bu ndi a na-ebighi ugwu. O buladi ulo Izrel niile bu ndi a na-ebighi ugwu n'ime obi ha."

10 Nurunu ihe Onyenwe anyi na-agwa unu, umu Izrel. 2 N'ih na otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "Unu amutala uzu ndi mba ozo, unu atukwala ujo ihe iribama niile nke na-aputa ihe na mbara eluigwe, o bu ezie na ndi mba di iche iche na-atu ha ujo. 3 N'ih na omenaala ndi mmadu ahụ abaghi uru. Ha na-aba n'ohia gbute osisi, nke onye nka osisi na-eji anyuikwe ppara ha ihe. 4 Ha na-eji olaocha na olaedo choo ihe ahụ a piru api mma, jiri mkpirisi igwe na itu

kuo ya ka o sie ike, ka o ghara jda. 5 Arusi ha yiri osisi eguzobere n'ubi kukumba maka iji chuo anu ufe oso, ha adighi ekwu okwu. A na-ebughari ha n'aka n'ih na ha adighi eje ije. Unu atula ha egwu, n'ih na ha apughi imeru unu ahụ, ha enwekwagh ike imere unu ihe oma obula." 6 O nweghi onye dika gi, Onyenwe anyi. I di ukwu. Aha gi di ukwu, na-aruputakwa ihe di ike. 7 Onye ka o bu nke na-ekwesighi itu gi egwu? O bu gi bu eze mba niile. O bukwa gi ka e kwesiri itu egwu. N'etiti ndi niile maara ihe na mba niile, na n'alaeze niile, o dighi onye dika gi. 8 Ha niile bu ndi na-enweghi uche na ndi nzuzu. O bukwa arusi osisi na-abagh i uru na-ezi ha ihe. 9 A na-esite na Tashish bubata olaocha e tipiaziri nke oma, site na Ufaz bubata olaedo. Ihe ahụ nke oka osisi piru, nke ndi okpu uzu olaedo choo mma ka a na-eyikwas i uwe na-acha anunu anunu, na uwe na-acha odo odo. O bukwa ndi nka di iche iche na-eme ha niile. 10 Ma naani Onyenwe anyi bu Chineke n'ezie. O bu Chineke di ndu, na Eze nke ebighi ebi. Mgbe iwe were ya, uwa na-ama jijiji. Mba niile apughikwa inagide iwe ya di oku. 11 "Ihe ndi a ka unu ga-agwa ha, 'Chi ndi ahụ niile a na-esitegh i n'aka ha mee eluigwe na uwa niile ga-ala n'iyi. A ga-ewezuga ha site n'wu na n'okpuru eluigwe niile.'" 12 Ma Chineke sitere n'ike ya mee uwa. O toro ntola uwa mee ka o guzosie ike site n'amamihe ya, o jikwa nghota ya setipu eluigwe niile. 13 Mgbe o bigboro, mmiri niile nke di n'eluigwe na-ebigbokwa. O na-eme ka igwe ojii site na nsotu niile nke uwa kwulie. O na-ezipu amuma mgbe mmiri na-ezo, na-esitekwa n'ulo nkwaoba ihe ya niile na-eweputa ifufe. 14 Onye obula bu onye na-enweghi uche nke ihe omuma koru. Emeela ka ihere mee onye okpu uzu olaedo obula site n'arusi o kpuru. N'ih na oyiyi niile o na-aku bu aghughu; ha enweghi nkuume obula n'ime ha. 15 Ha bu ihe efu, na ihe ikwa emo, mgbe ikpe omuma ha bjakwasiri ha, ha ga-ala n'iyi. 16 Ma Onye ahụ bu Oke Jekob adighi ka ihe ndi a, n'ih na O bu ya na-eke ihe niile, tinyere Izrel bu ebo nke ihe nketa ya. Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu aha ya. 17 Chikotaanu ngwongwu unu niile; nonu na njikere ihapu ala a, n'ih na lee, ndi iro gbara unu gburugburu. 18 N'ih na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "N'oge a, aga m amafu ndi niile bi n'ala a. M ga-eme ka oke mkpagbu bjakwas i ha, meekwa ka ndi iro ha jide ha." 19 Ahuhu dijiri m n'ih mmeru ahụ m meruru. Onya di m n'ahu enweghi ogwugwu. Ma ana m akasi onwe m obi na-as i, "N'ezie, orja a dakwasiri m bu orja m, aga m edikwa ya." 20 Ebibiela ulo ikwu m, e tibisiala udo ya niile. Umu m ndi ikom esitela n'ebe m no puo, ha anokwagh i ya. O dikwagh i onye foduru nke ga-enyere m aka isetipu ulo ikwu m, maobu onye ga-edoziri m ebe m ga-anu zuo ike. 21 N'ih na ndi ozuzu aturu a enweghi uche. Ha adighi ajuta ase site n'aka Onyenwe anyi, ya mere, na ihe adighi agara ha nke oma, igwe aturu ha niile agbasasiakwala. 22 Gee ntj, nuru! Lee ozi na-abia, oke uzu nke ogbaaghara site n'ala di n'ugwu, ime ka obodo niile nke Juda togboro n'efu, ghokwa ebe obibi nye nkita ohia. 23 O

Onyenwe anyi, amaara m na ụzọ mmadụ adighi n'aka ya, na o bughị mmadụ ka o dijiri ituziri onwe ya ụzọ nke o ga-agbaso. **24** Ya mere, Onyenwe anyi, site n'ụzọ nke ikpe ziri ezi dọọ m aka na ntị, ma o bughị site n'uwe gi, ma o bughị ya, i ga-eme ka m ghọọ ihe efu. **25** Wụkwasi ọnụma gi n'elu mba niile di iche iche bu ndi na-amaghị gi, wụkwasi kwa ya ndi ahụ niile na-adighi akpọku aha gi. N'ihu na ha eripiala Jekob, ha eripiala ya kpankpan, bibiekwa ebe obibi ya.

11 Nke a bu okwu nke si n'ebe Onyenwe anyi no bjakwute Jeremaya, **2** "Gee ntị n'ihu niile metutara ogbugba ndu a, gwakwa ndi Juda, na ndi bi na Jerusalem. **3** Gwa ha na nke a bu ihe Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, 'Onye a buru ọnu ka mmadụ ahụ bu nke na-adighi edebe ihe niile banyere ogbugba ndu a, **4** bu nke m nyere nna nna unu ha, mgbe m si n'Ijpt, site n'oke oku e ji agbaze igwe, kpọputa ha.' Asiri m, Ruberenụ m isi, meekwa ihe niile m nyere unu n'iwu, unu ga-abu ndi m, mu onwe m kwa ga-abukwa Chineke unu. **5** 'Mgbe ahụ, aga m emezu iyi ahụ m n'uru nna nna unu ha, inye ha ala mmiri ara ehi na mmanu ahụ na-eru na ya,' ya bu, ala ahụ unu bi n'ime ya taa.'" Azara m si, "Amen, Onyenwe anyi." **6** Onyenwe anyi siri m, "Kposaa okwu ndi a n'obodo Juda niile, na n'okporo ụzọ Jerusalem niile, 'Gee n'iwu nke ogbugba ndu ahụ, ma mezu ihe o kwuru. **7** Site n'oge ahụ m si n'ala Ijpt kpọputa nna nna unu ha ruo taa, adọpola m unu aka na ntị mgbe mgbe si, "Ruberenụ m isi." **8** Ma ha juru ige ntị. Ha akpọkwaghị okwu m mkpa diri ha. Kama ha jehariri n'isi nke obi o ọjọ ha. O bu nke a mere m ji mee ka o ọbubu ọnu niile nke ya na ogbugba ndu ahụ so bjakwasị ha, dika m buru ụzọ nye n'iwu, ma ihe ndi a emeghi ka ha jezie ije.'" **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara m si, "Achoputala na-enwere njikota na igba izu mmegide n'etiti ndi Juda na ndi bi na Jerusalem. **10** Ha alaghachila azu n'udi mmehie ahụ nna nna ha mehiere, bu ndi ahụ juru ige ntị n'okwu m. Ha agbasoola chi ndi ozo na-efe ha. Ulo Izrel na ulo Juda adighi edebekwa ogbugba ndu ahụ mu na nna nna ha gbara. **11** N'ihu ya, nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, 'Aga m eme ka mbibi, nke ha na-enweghi ike igbanari, bjakwasị ha. O burukwa na ha akpọkuo m agaghị m aña ntị. **12** Ndi obodo Juda na ndi bi na Jerusalem ga-apu kpọkuo chi ndi ahụ niile ha na-achuru aja ihe nsure oku na-esi isi uto, ma chi ndi a agaghị enyere ha aka mgbe mbibi a bjakwasiri ha. **13** Gi, bu Juda, nwere otutu chi di iche iche dika obodo di n'ime gi si di otutu. Ebe ichu aja i wukwara n'ihu ichuru chi ahụ na-eweta ihere bu Baal aja ihe nsure oku na-esi isi uto, dikwa otutu dika okporo ụzọ di na Jerusalem.' **14** "Ekperela ndi a ekpere, arikwala ariri o ọbula n'ihu ha. N'ihu na agaghị m ege ntị mgbe ha ga-akpọku m n'oge ihe mgbu ha. **15** "Gini ka onye m huru n'anya na-eme n'ime ulonso ukwu m, mgbe ya na otutu ndi ozo na-ejikota onwe ha n'otu itu atumatu ihe o ọjọ? Anu e doro nsọ apughị ime ka ahuhu unu kwesiri jnata hapu ibjakwasị unu. A si na o si otu a diri, mgbe

ahụ, unu puru injiri onu mgbe unu na-eme ihe o ọjọ unu." **16** Aha Onyenwe anyi nyere gi bu Osisi oliv di ndu, nke na-amị mkpuru mara mma. Ma o bu olu mkpọtụ nke oke mmiri ozozo ka o ga-eji mukwasị gi oku; alaka gi ga-agbajisikwa. **17** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu onye ahụ kunyere gi n'ala, e nyela iwu na mbibi ga-abjakwasị gi, n'ihu na ndi Izrel na Juda emeela ihe o ọjọ, kpasuo m iwe site n'ichu aja ihe nsure oku na-esi isi uto nye Baal. **18** O bu Onyenwe anyi kpughere izuzu o ọjọ ha nye m; amatakwaro m ihe ha na-ezube, n'ihu na o gosiri m ya n'oge ahụ. **19** Mu onwe m di ka nwa aturu di nwayo nke e du na-aga ebe a ga-egbu ya. Ma aghotaghị m na o bu m ka ha zubereri nzube o ọjọ megide. Ha kwuru si, "Bianu ka anyi bibie osisi a na mkpuru ya. Ka anyi site n'ala ndi di ndu wezuga ya, ka a hapu ichetakwa aha ya ozo." **20** Ma gi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, i bu onye na-ekpe ikpe ziri ezi, na-anwaputakwa obi mmadụ na mmuo ya. Mee ka m hu mgbe i ga-abo obo megide ha, n'ihu na o bu n'aka gi ka m na-etinye okwu a metutara m. **21** Ya mere, nke a ka Onyenwe anyi na-ekwu banyere ndi Anatot ahụ na-achọ inapu gi ndu gi, ndi ahụ na-asị gi, "Ebukwala amuma site n'aha Onyenwe anyi ka i ghara inwu n'aka anyi." **22** N'ihu nke a Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, si, "Aga m ata ha ahuhu. Umụ okorobia ha ga-anwu site na mma aha, unwu ga-egbukwa umu ha ndi ikom na ndi inyom. **23** O nweghi ndi ga-afodu ndu n'ime ha n'ihu na a ga-eme ka oke mbibi bjakwasị ndi Anatot n'afu ahụ m ga-ata ha ahuhu."

12 Onye ezi omume ka i bu mgbe niile, gi Onyenwe anyi, mgbe o ọbula m butere ikpe bia n'ihu gi. Ma achoro m igwa gi okwu banyere ikpe ziri ezi gi: Gini mere ihe ji agara ndi ajo omume nke oma? Gini mere ndi na-aghọ aghugho ji ebi ndu enweghi nsogbu o ọbula? **2** I ọbula ha ka osisi, ha agbaala mgborogwu; ha na-etokwa na-amị mkpuru. I no nso mgbe niile n'onu ha, ma i no n'ebe di anya n'obi ha. **3** Ma gi onwe gi maara m Onyenwe anyi; i na-ahụ m, na-anwaputakwa echiche niile m na-eche banyere gi. Dokpuru ha dika aturu a ga-egbu egbu. Doo ha iche nye ubochi ahụ a ga-egbu ha. **4** Ruo ole mgbe ka ala ga-eru uju? Ruo ole mgbe ka ahijia di n'ubi ga-anogide na-akponwu? Umụ anumanu na nnonu na-anwuchasi n'ihu na ndi bi n'ala ahụ bu ndi na-emebi iwu. Ma ndi mmadụ ahụ na-ekwu si, "O gaghị ahụ ihe ga-adakwasị anyi." **5** "O buru na ndi ji ukwu ha agba oso emerie gi n'oso nke gi na ha gbara, i si aña chee na gi na ndi ji inyinya agba oso nwere ike igbakota oso iso mpi? O buru na i so ọ ngongo n'ala ebe udo di, i ga-esi aña ghara iso ngongo n'ohia di n'akuku osimiri Jodan? **6** Lee, o buladi umunne gi, ndi ezinalo nke aka gi, ararala gi nye. Lee, ha eweliela oke olu iti mkpu megide gi. Atukwasịla ha obi, o buladi mgbe ha na-ekwu okwu oma banyere gi. **7** "Aga m agbakuta ulo m na ihe nketa m hoputara nye onwe m azu. Aga m ewere onye ahụ m huru n'anya nyefee ya n'aka onye iro ya. **8** Ihe

nketa m aghorọla m, ihe dika odum nọ n'ohia, Ọ na- agbo ụja megide m; ya mere, m ji kporo ya asi. **9** Ọ bụ na ihe nketa m aghobeghi nnunu ugo turu agwa nye m nke otutu ugo gbara gburugburu na-emevide ya? Gaanu, kporokta umu anu ohia niile, mee ka ha zukoo bja dorie nri. **10** Otutu ndi ozuzu aturu ebibiela ubi vainj m. Ha azotọla ubi m n'okpuru ukwu, ha emeela ka ubi m mara mma ghoo ozara togboro n'efu. **11** Ha emeela ya ka o ghoo ebe togboro n'efu; e, o ghoola ebe kporo nku n'ebe togboro n'efu n'ihu m. Ala ahụ niile ga-atogborokwa n'efu, n'ihu na o nweghi onye obula ihe banyere ya na-emetu n'obi. **12** Ndi mbibi ga-eputa n'elu ebe niile di elu nke ozara, n'ihu na mma agha Onyenwe anyi ga-esite n'otu nsotu ala ahụ ruo na nsotu nke ozo, ripja ndi niile di na ya. O nweghi onye obula udo ga-adiri n'ala ahụ. **13** Ha ga- agha mkpuru oka wiiti, maobu ogwu ga-epuru ha. Ha ga-adogbu onwe ha n'oru ma ha agaghi enweta ihe obula. Ya mere, ka ihe ihere unu ghotara dika ihe ubi diri unu, n'ihu na ahuru ndi a sitere n'we di oku nke Onyenwe anyi." **14** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Ma banyere ndi agbataobi ojoo m ahụ niile, bu ndi na-apunara ndi m Izrel ihe nketa ahụ m nyere ha. Aga m esite n'ala ha hopu ha. Aga m esitekwa n'etiti ha hopu ulo Juda. **15** Ma mgbe m hopuchara ha, aga m emesja meere ha ebere, meekwa ka onye obula n'ime ha laghachikwa n'obodo nke aka ya. Ha ga-enwetakwa ihe nketa ha niile. **16** O burukwa na ha ameta uzo niile nke ndi m nke oma, na iji aha m nuo iyi, na-asi, 'Dika Onyenwe anyi na-adi ndu,' dika ha si kuziere ndi m iji aha Baal na-ahu iyi, aga m eme ka ha guzosie ike n'etiti ndi m. **17** Ma o buru na mba obula aju ige nti, aga m ehopu ha kpmkpm, laa ha n'iyi." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri.

13 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi gwara m, "Gaa, zuta mgbado ukwu akwa ocha nke a na-eke n'ukwu. I zutachaa ya, kekwasị ya n'ukwu gi. Ma ekwekwala ka o metu na mmiri." **2** Ejere m zuta aji ahụ dika Onyenwe anyi kwuru, kee ya n'ukwu m. **3** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi bjakwutere m nke ugboro abuo, sj m, **4** "Were aji ahụ i zutara, nke i kekwasiri n'ukwu gi, bilie, jee n'osimiri Yufretis. I ruo, zoo ihe okike ukwu ahụ na mgbawa nkume di n'ebe ahụ." **5** Ya mere, apuru m, jee, zoo ya na Yufretis dika Onyenwe anyi gwara m. **6** Mgbe otutu ubochi gasiri, Onyenwe anyi gwara m okwu sj m, "Bilie, jeghachi Yufretis. I jeruo, weputa aji ahụ m sj gi zoo n'ebe ahụ." **7** Ya mere, agara m Yufretis, gwuputa aji ahụ site n'ebe m zoro ya, ma mgbe m weputara ya, ahuru m na o mebiela, na o bakwaghị uru obula. **8** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru m nti, sj, **9** "Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, 'N'otu aka ahụ, mu onwe m ga-ebibi mpako Juda na oke mpako Jerusalem. **10** Ndi ajo omume ahụ, bu ndi juru ige nti n'okwu m, ndi ahụ na-ejeghari n'isike nke obi ha na-agbaso chi ndi ozo na-efe ma na-akpokwa isiala nye ha. Ha ga-adika belit a, nke na-abakwaghị uru obula. **11** N'ihu na dika belit mmadu

kere n'ukwu ya si arapara ya n'ukwu, otu a ka m si mee ka ulo Izrel niile, na ulo Juda niile rapara m n'ahu,' ime ka ha ghoo ndi m, ndi a ga-esite na ha bulie aha m elu, nye m otu na nsopuru. Ma ha ajula ige nti." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **12** Si ha, "Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru: A ga-agbaju karama akpukpo obula mmanya. O buru na ha sj gi, 'O bu na anyi amaghi na a na-agbaju karama akpukpo obula mmanya?' **13** Mgbe ahụ gwa ha, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi na-ekwu, Aga m eme ka ndi bi n'ala a nubiga mmanya oke, ma onye eze na-anokwasị n'ocheeze Devid, ma ndi nchujaja, na ndi amuma niile bi na Jerusalem. **14** Aga m atupiakwa ha, otu onye n'elu ibe ya, nna na umu ya n'elu ibe ha kwa. Agaghi m ekwe ka obi omikio, maobu obi ebere gbochie m ibibi ha.'" Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **15** Nuru unu, geekwanu nti, unu ebulila onwe unu elu, n'ihu na Onyenwe anyi ekwuola ya. **16** Nyenu Onyenwe anyi Chineke unu nsopuru. Tupu o mee ka ochichiri dakwasị unu; tupu unu akpobie ukwu unu n'elu ugwu gbara ochichiri. Unu na-ele anya ihe ma o ga-eme ka ihe ahụ ghororo unu oke ochichiri. O ga-agbanwe ihe ahụ, mee ka o ghoo onyinyo onwu. **17** Ma o buru na unu aju ige nti. O bu na nzuzo ka m ga-anọ kwaa akwa n'ihu mpako unu. Anya mmiri ga-esi m n'anya puta; anya mmiri ga-esi na ya na-eruda nke ukwu n'ihu na igwe aturu Onyenwe anyi ka a ga-adota n'agha. **18** Gwanu eze na nne eze okwu sj ha, "Sitenu n'ocheeze unu rjmeta, n'ihu na okpueze oma unu ga-esi n'isi unu dapu." **19** A ga-emechi obodo niile nke Negeb. O dikwaghị onye ga-emege ha. A ga-adotakwa Juda niile n'agha buru ha kpmkpm buga ha n'ala ozo. **20** Welienu anya unu ka unu huru ndi ahụ si n'ugwu na-abia. Ebee ka igwe ewu na aturu ndi ahụ e tinyere unu n'aka nọ, igwe ewu na aturu ahụ unu ji na-anya isi? **21** Gini ka i ga-asi mgbe Onyenwe anyi mere ka ndi ahụ i guru dika ndi enyi gi bja buso gi agha? Ihe mgbu nke ga-abiakwasị gi o gaghị adi ka ihe mgbu na-abiakwasị nwanji ime na-eme? **22** Mgbe ahụ, i ga-ajukwa obi gi ajuju si, "Gini mere ihe ndi a ji dakwasị m?" O bu n'ihu iba uba nke mmehie gi ka e ji dowaa uwe mwuda gi, meruo gi ahụ n'akuku ahụ gi niile. **23** Onye Kush o puru igbanwe akpukpo ahụ ya? Agu o puru igbanwe akpukpo ahụ ya turu agwa agwa? N'uzo di otu a kwa, unu ndi ihe ojoo riri ahụ apughi ime ezi ihe. **24** "Aga m efesasi unu dika ahijia oka kporo nku, nke oke ifufe si n'ozara na-ebughari. **25** Nke a bu ihe unu fetara na nza, oke nke m kwadoro si n'aka m inye unu." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. "N'ihu na unu echefuola m, tukwasị obi unu na chi okwu ugha di iche iche. **26** Ya mere, aga m ekpughepu uwe i yi n'ahu, jiri ya kpuchie gi ihu, si otu a gbaa gi oto. Ihere ga-emekwa gi. **27** Mgbe ahụ, ikwa iko gi niile ga-aputa ihe ya na aguu ihe ojoo niile na- agụ gi, na onodu enweghi ihere nke igba akwuna gi niile! N'ihu na ahula m omume ruru aru gi niile, nke i na-eme n'elu ugwu, na n'ime ohia. Ahuru diri gi,

Jerusalem! Ruo ole mgbe ka i ga-anogide n'ime adighi ocha gi?"

14 Nke a bu okwu Onyenwe anyi, nke rutere Jeremaya banyere ukọ mmiri. **2** "Juda na-eru uju, ndi bi n'obodo ya niile na-ahujukwa anya. Ha na-akwa akwa n'ihia ala ahụ, ụda ikwa akwa ha eruokwala Jerusalem. **3** Ndi a na-asopuru na-ezipu ndi ohu ha iga chota mmiri. Ha na-aga n'olulu mmiri ma o nweghi mmiri ha na-achota. Ha bu ite nke mmiri obula na-adighi n'ime ya na-alota. Ha ji aka ha kpuchie isi ha n'ihia jda mba nke obi na n'ihia onodu obi ojoo nke ha no n'ime ya. **4** Ala na-agbawa n'ihia enweghi mmiri ozuo. Ndi oru ubi na-ekpuchikwa isi ha n'ihia obi ojoo ha. **5** O buladi mne ele, nke no n'ohia, na-ahapu nwa ohuru ya, n'ihia na ahijia ndu adighi. **6** Inyinya ibu ohia na-eguzokwa n'elu ebe di elu nke ahijia na-adighi. Ha na-eku ume na-ekupu ngwangwa, ngwangwa, dika nkita ohia; anya ha adabamiela ha n'isi n'ihia ahughi ahijia ndu ha ga-ata." **7** O bu ezie na mmehie anyi na-agbagide anyi ama, Onyenwe anyi, biko ruo oru gi n'ihia aha gi. Anyi emehiela megide gi. Ndaghachi azu anyi site n'ebe i no dikwa ukwu. **8** Gi, onye bu olileanya Izrel. Onye Nzoputa ya n'oge ahuhu, gini mere i ji nodu dika onye obia n'ala a, dika onye ije nke na-anoo naani onodu otu abali? **9** Gini mere i ji nodu dika onye ihe mere na mberede, dika dike nke na-enweghi ike izoputa? Onyenwe anyi, i no n'etiti anyi; o bukwa aha gi ka a kpokwasiri anyi. Ahapukwala anyi! **10** Ihe ndi a bu okwu Onyenwe anyi kwuru banyere ndi a, "Ha huru mwaghari n'anya nke ukwu. Ukwu ha adighi anokwa n'otu ebe. N'ihia nke a, ihe banyere ha adighi atokwa Onyenwe anyi uto. Ugbu a kwa ka o na-echeta ajo omume ha, o ga-atakwa ha ahuhu n'ihia mmehie ha." **11** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri m, "Ekpela ekpere n'ihia odimma ndi a. **12** O bu ezie na ha na-ebu onu, agaghi m ege nti n'akwa ha; o burukwa na ha achuoro m aja nsure oku, maobu aja mkpuru onyinye, agaghi m anabata ha. Kama, aga m eji mma agha na unwu, na orja di iche iche bibie ha." **13** Ma asiri m, "Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi! Lee na ndi amuma nasasi ha, 'Unu agaghi ahụ mma agha anya, maobu hu ahuhu nke unwu na-eweta, n'ezioakwa, aga m enye unu udo nke na-adigide adigide n'ebe a.'" **14** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara m okwu si, "Ndi amuma ahụ na-ebu amuma ugha n'aha m. O bughị m hoputara ha, o bughị m gwara ha okwu, o bukwaghị m ziri ha. O bu amuma ugha ka ha na-eburu unu, amuma ugha nke ohu ugha, na nke igba afa, na nke na-enweghi isi, na nke si n'obi ha nke aghugho juputara. **15** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere ndi amuma ahụ na-ebu amuma n'aha m. O bughị m ziteere ha, ma ha nogidere na-asi, 'Mma agha na unwu enweghi ike ibiaru ala a nso.' Ndi amuma a niile ka a ga-ebibi site na mma agha na unwu. **16** A ga-esitekwa n'ulo tupu ndi ahụ niile ha na-eburu amuma n'okporozo Jerusalem n'ihia unwu na mma agha. O nweghi onye

ga-eli ha, maobu ndi nwunye ha, maobu umu ha ndi ikom na ndi inyom. N'ihia na aga m awukwasị ha ihe ojoo ahụ niile ruuru ha. **17** "Gwa ha okwu ndi a, "Ka anya mmiri si n'anya m na-eruda ehieha na abali, na-akwusighi akwusi, n'ihia ndi m, n'ihia ada ndi m, nke na-amaghi nwoke, ndi hurula ahuhu di ukwu, ndi e tiputara onya joro njo. **18** O buru na m apuo jee n'ime ime obodo ana m ahụ ndi e ji mma agha gbuo; O buru na m abata n'obodo ukwu, ana m ahụ mbibi nke unwu wetara. Ma onye amuma ma onye nchujaja agaalala n'ala nke ha amaghi." **19** I julala Juda kpampam? O putara na ihe banyere Zayon adighi atokwa gi uto? Gini mere i ji tigbuo anyi ruo na ogwugwo adighikwa nye anyi? Anyi lere anya udo, ma o dighi ezi ihe bjara; anyi lere anya ogwugwo, ma lee, ihe anyi huru bu oke egwu. **20** Onyenwe anyi, anyi nabatara ajo omume anyi, na ikpe mara nna nna anyi ha; n'ezie, anyi onwe anyi emehiekwala megide gi. **21** Elejila anyi anya, n'ihia aha gi. Ekwela ka ocheeze gi di ebube buru ihe a na-adighi asopuru. Cheta ogbugba ndu nke anyi na gi gbara; emebikwala ya. **22** O di chi ihe efu nke ndi mba ozo nwere ike ime ka mmiri zoo? Mbara eluigwe o puru ime ka mmiri zoo site n'ike aka ya naani? Mba! O bu gi, Onyenwe anyi Chineke anyi puru ime ihe ndi a. N'ihia nke a, olileanya anyi di n'ime gi, n'ihia na o bu gi na-eme ihe ndi a niile.

15 Mgbe ahụ Onyenwe anyi gwara m okwu si m, "O buru na Mosis na Samuel aputa bja guzo n'ihu m, udidi obi m agaghi agbanwe n'ebe ndi a no. Chupu ha n'ihu m. Mee ka ha si n'ebe a puo. **2** O buru na ha ajoo gi si, 'Ebee ka anyi ga-aga?' Gwa ha na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Ndi e debere n'ihia onwu ganwu, ndi e debere n'ihia mma agha ka mma agha ga-egbu; ndi e debere n'ihia unwu ka unwu ga-egbu, otu a kwa, ndi e debere n'ihia idota n'agha, ka a ga-adota n'agha buru ha gaa mba ozo." **3** "Aga m ezite udi mbibi ano megide ha: mma agha nke ga-egbu ha, nkita ga-adokpuru ozu ha puo, umu anu ufe na umu anu ohia di iche iche ga-eripia ha, ma bibiekwa ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **4** Aga m eme ka ha ghoo ihe a na-aso oyi n'alaeze niile nke uwa, n'ihia ihe Manase nwa eze Hezekaya nke Juda mere na Jerusalem. **5** "Onye ga-enwe ebere n'ahu gi, gi Jerusalem? Onye ga-eru uju n'ihia ihe ga-adakwasị gi? Onye ga-aputa guzo iju ajuju banyere otu ihe si agara gi? **6** Gi onwe gi ajula m," ka Onyenwe anyi kwuputara. "I nogidela na-adaghachi azu. Ya mere, aga m ebikwasị gi aka, bibie gi. Ike m ji akwusi gi ka i ghara idaghachi azu agwula m. **7** Aga m eji ihe e ji afucha oka fuchaa ha n'onu uzo ama nke ala ahụ. Aga m eme ka mbibi bjakwasị ndi m, nke ga-eme ka ha gbara aka umu, n'ihia na ha esitebeghi n'uzo ojoo ha chigharia. **8** Aga m eme ka onuogugu umu nwanji di ha nwuru baa uba. Ha ga-ehi nne karja aja di n'onu oke osimiri. N'etiti ehieha ka m ga-eme ka onye mbibi bjakwasị ndi bu nne umu okorobia ha; na mberede ka m ga-eme ka nhuju anya na ihe oke egwu bjakwasị ha. **9** Nwanji muru umu

asaa ga-ada mba, kubie ume. O ga-anwu mgbe oge ya na-erubeghi, ihere ga-eme ya; o ga-abukwa onye e wedara n'ala. Ma ndi nduru ndu ka m ga-eme ka ha nwuo site na mma agha ndi iro ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **10** Ahuhu diji m, nne m, na i muru m, onye ya na ndi niile bi n'ala a na-alu ogu, ma na-ese okwu. O nwebeghi onye m binyere ego, o dikwaghi onye binyere m ego, ma mmadu niile na-akocha m. **11** Onyenwe anyi kwuru si, "N'ezie, aga m anaputa gi n'ih i ezi ihe, aga m eme ka onye iro gi rijo gi aririo n'oge ihe ojoo na n'oge mkpagbu. **12** "Mmadu o nwere ike igbaji igwe, ya bu igwe e si n'akuku ugwu bubata, maobu bronzi? **13** "Aga m ewere ihe niile i nwere, ya na akunba gi, nye ya onye ga-akwata ha n'agha. O gagh i akwu gi ihe obula. N'ih i na mmehie gi niile ejuputala n'ala a niile. **14** Aga m ewere gi nye ka i buru ohu ndi iro gi. I ga-ebi n'ala i na-amaghi. N'ih i na a ga-esite n'we m mune oku nke ga-eregbu gi." **15** I maara O Onyenwe anyi, ya mere cheta m, lekotaakwa m. Boro o obo megide ndi na-akpagbu m. Ewezugala m, biko, n'ih i na i bu onye ogologo ntachiobi. Lee ka m si na-anata nkocha n'ih i na m na-asopuru gi. **16** Mgbe m choputara okwu gi, ewere m ya rie dika nri. Ha toro obi m uo, burukwa ihe na-enye m onu, n'ih i na-akpokwasiri m aha gi, Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile. **17** O nwebeghi oge mu na ndi na-achi ochi nke ukwu i nokoro. Esokwaghi m ha nriko onu. A noduru m onwe m n'ih i na aka gi dikwasiri m. I mekwa ka iwe juputa m n'obi n'ih i ajo omume ha. **18** Gini mere ihe mgbu m adighi akwusi akwusi? Gini mekwa onya m ji di njo na-apughi igwota ya? I diri m dika mmiri iyi na-arafu mmadu, dika isi iyi nke na-ekwesighi ntukwas i obi. **19** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "O buru na i cheghara, aga m etinyeghachi gi nonodu gi, ime ka i guzkwa n'ihu m. O buru na okwu si gi nonu aburu okwu kwesiri ntukwas i obi, okwu na-abughi okwu nzuzu i ga-abu onye na-ekwuchitere m onu m. Ndi a ga-alaghachikwute gi ma i gagh i alaghachikwuru ha. **20** Aga m eme ka i diri ka mgbidi n'ebe ha no. I ga-abu mgbidi e wusiri ike, nke e ji bronzi wuo. Ha ga-ebuso gi agha, ma ha agagh i emer i gi n'ih i na m nonyeere gi inaputa gi, nakwa izoputa gi," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **21** "Aga m anaputa gi site n'aka ndi ojoo. Gbaputakwa gi site n'aka ndi na-enweghi obi ebere."

16 Mgbe ah u, okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** "I gagh i alutara onwe gi nwunye, i gagh i amutakwa umu ndi ikom na ndi inyam n'ebe a." **3** N'ih i na otu a ka Onyenwe anyi kwuru banyere umu ndi ikom niile na umu ndi inyam niile a muru n'ala a. Otu a ka o kwukwara banyere nne na nna umuntakiri ndi a. **4** "Ha ga-anwu site n'ajo orja nke ga-egbu ha niile. O nweghi onye ga-eru uju n'ih i ha, a gagh i elikwa ha. Kama ha ga-adi ka unyi e kposara n'ala. Mma agha na unwu ga-ala ha n'iyi, ozu ha ga-abukwa ihe oriri nye umu anu ufe na umu anu ohia nke uwa." **5** N'ih i na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Abanyela n'ulo obula a na-akwa ozu; abanyela maka iso ha ruo uju,

maobu maka igosi ha ebere, n'ih i na ewepula m ngozi m n'ihunanya m, na omjiko m site n'ebe ha no," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **6** "Ma ndi ukwu na ndi nta n'ime ha ga-anwu n'ala a. O nweghi onye ga-eli ha, maobu ruo uju n'ih i ha. O nweghi onye ga-akpucha isi ya, maobu gbuo onwe ya mma n'ih i ha. **7** O nweghi onye ga-eweta ihe oriri nye ndi zukoro maka ikasi ndi na-eru uju obi. Nri agagh i adi o buladi nye ndi na-eru uju, n'ih i onwu nna ha maobu onwu nne ha. O dikwaghi onye ga-enye ha ihe onu n'ih i ikasi ha obi. **8** "Abanyekwala n'ulo ebe e nwere oriri soro ndi no n'ebe ah u nodu ala iri ihe na iju ihe onu. **9** N'ih i na otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye bukwa Chineke Izrel kwuru, "N'ihu gi, na n'oge ndi a niile i di ndu, ka m ga-eme ka uzu onu na obi uo, na olu ndi ikom na nke ndi inyam na-alu di na nwunye kwusi." **10** "Mgbe i gwara ndi a ihe ndi a, ha ga-aju gi ajuju si, 'Gini mere Onyenwe anyi ji kpebie izitere anyi udi oke ila n'iyi di otu a? Gini bu ihe ojoo anyi mere? Gini bu mmehie anyi mere megide Onyenwe anyi Chineke anyi?' **11** Mgbe ah u, i ga-asa ha si ha, 'Ihe ndi a na-adakwas i unu n'ih i na nna nna unu ha gbakutara m azu,' otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, 'gbasoro, fee ma kpokwa isiala nye chi ndi ozo. Ha juru iso m, jukwa idebe ihe m nyere ha n'iwu. **12** Ma unu emesoola m mmeso ojoo karja udi mmeso nna unu ha mesoro m. Lee ka unu niile n'otu n'otu si agbaso uzu isiike nke obi ojoo unu cheputara, kama irubere m isi. **13** Ya mere, aga m esite n'ala a tufuo unu. Aga m atubanye unu n'ala ah u unu na nna unu ha na-amaghi. Ebe ah u ka unu ga-anokwa fee chi ndi ozo ehieha na abali. N'ih i na agagh i m emere unu amara." **14** "Otu o di, ubochi ndi ah u na-abia," ka Onyenwe anyi kwuputara, "mgbe ndi mmadu na-agagh i asikwa ozo, 'Dika Onyenwe anyi na adi ndu, bu onye ah u sitere n'ala Ijpt kpoputa umu Izrel.' **15** Ma a ga-asi, 'Dika Onyenwe anyi na-adi ndu, bu onye ah u kpoputara Izrel site n'ala di n'ugwu, na mba ah u niile o chusara ha.' N'ih i na aga m akpolata ha n'ala ah u m nyere nna nna ha. **16** "Ma uga a, aga m ezipu otutu ndi oku azu ka ha gaa jide ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. "Mgbe nke ah u gasiri, aga m ezipukwa otutu ndi na-achu nta, ndi ga-esite n'elu ugwu ukwu niile na n'elu ugwu nta niile, na n'onu mgbawara di na nkume niile, chuo nta ha. **17** Ana m ahuzu uzo ha niile. O nweghi ihe zoro ezo n'ebe m no. Anya m na-ahuzukwa mmehie ha niile. **18** Aga m akwughachi ha okpuku abuo n'ih i ajo omume ha, na mmehie ha, n'ih i na ha ejirila oiyi ihe aru a piri api ha, nke na-enweghi ndu n'ime ya, meruo ala m. Ha emekwala ka arusi bu ihe aru juputa n'ih e nketa m." **19** Onyenwe anyi, i bu ike m na ebe m e wusiri ike, ebe mgbaba m n'oge nsogbu. Mba niile nke uwa ga-esite na nsotu uwa niile bjakwute gi. Ha ga-abjakwute gi si gi, "Nna anyi ha enweghi ihe obula karjakwa chi ndi na-abughi chi n'ezie. Ha bukwa chi na-abagh i uru, nke na-adighi ewetara ha ihe oma obula." **20** Mmadu o puru imere onwe ya chi? E, ma chi ndi ah u abughi chi. **21** "Ya

mere, aga m eme ka ha mata. N'oge a ka m ga-eme ka ha mata ike m, na ịdị ike m. Mgbe ahụ, ha ga-amata na aha m bụ Onyenwe anyị.

17 “E ji mkpisi igwe gbunye mmehie Juda, jikwa onụ nkume siri ike a pirị onụ ya apị, depụta n’elu mbadamba nkume, bụ obi ha, nakwa n’elu mpi niile nke ebe ịchụ aja ha. **2** Q bụladị ụmụ ha na-echeta ebe ịchụ aja ha, na ogidi a manyere n’ala n’ihi arụsị Ashera, nke dị n’ebe ọtụtụ osisi ndụ na-etokọ onụ, ma n’elu ugwu nta niile. **3** Ugwu m, nke dị n’ala ahụ, na ihe niile ha nwere, na akunụba ha ka m ga-eweta nye ndị ga-adọta ha n’agha. Aga m enyekwa ha ihe niile ahụ dị n’elu ugwu, n’ihi mmehie gi, nke jupụtara n’ala gi niile. **4** The nketa ahụ m nyere gi ga-efunari gi, n’ihi ihe i ji aka gi wetara onwe gi. Aga m emekwa ka ị burụ ohu ndị iro gi n’ala nke ị na-amaghi, n’ihi na ị kpasuola iwe m, ọ ga-adigidekwa ruo mgbe niile ebighi ebi.” **5** Ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru, “Onye a burụ onụ ka mmadụ ahụ bụ nke na-atụkwasi mmadụ ibe ya obi, onye olileanya ya dị n’inyeaka ga-esi n’aka mmadụ rute ya aka, onye wezugara obi ya site n’ebe Onyenwe anyị nọ. **6** Onye ahụ ga-adi ka osisi na-eto n’ala togboro n’efu. Ọ gaghi ahụkwa mgbe ọ dįmma na-abjara ya. Ọ ga-ebi n’ebe niile kporo nkụ nke ozara, n’ala nnu nnu, ebe ndị mmadụ na-ebighi. **7** “Ma ngozi na-adiri onye ahụ na-atụkwasi Onyenwe anyị obi ya. Onye ịnya isi ya bụ n’ime Onyenwe anyị. **8** Onye dị otu a ga-adi ka osisi a kuru n’akụkụ iyi, nke mgboro gwu ya na-awasa banye n’iyi ahụ. Ujọ adighi atụ ya n’oge okpomokụ, akwukwo ndu na-adigidekwa n’elu ya. Ọ dighi echegbu onwe ya n’afọ unwu dị. Ọ dikwaghị mgbe ọ na-akwusi ịmị mkpuru.” **9** Obi mmadụ dị aghugho karịa ihe niile, o newkwaghị ngwota. Onye puru ighota ya? **10** “Mụ onwe m bụ Onyenwe anyị na-enyocha obi, na-anwuputa ihe dị n’ime mmuo, n’ihi ikwu mmadụ ugwo dika ọrụ ya si dị, na dika ihe ruuru ya si dị n’ihi ọrụ ya.” **11** Dika ọkwa si ekpokoba akwa ọ na-eyighi, otu a ka ndị na-akpakoba akụ n’uzo na-ezighi ezi dị. N’etiti ubochi ndu ha, akụ ndị a ga-efunari ha. N’ikpeazu ha ga-agho ndi nzuzu. **12** Ocheeze dị ebube, nke e mere ka ọ dị elu site na mmalite, ka ebe nso anyi bu. **13** Onyenwe anyi, olileanya Izrel ka ị bu. A ga-emekwa ka ihere mee ndi na-agbakuta gi azu. A ga-edekwa aha ndi ahụ niile si n’ebe ị nọ wezuga onwe ha n’ala, n’ihi na ha ewezugala onwe ha site n’ebe Onyenwe anyi, isi iyi nke mmiri na-enye ndu, nọ. **14** Onyenwe anyi, ọ buru na ị mee ka ahụ sie m ike aga m adi ndu. Ọ buru na ị zoputa m aga m abụ onye azoputara, n’ihi na ọ bu naanị gi ka m na-eto. **15** Ha nọ na-aju m onu, na-asị m, “Olee ebe okwu Onyenwe anyi dị? Ya mezuonu ugbu a!” **16** Ma esitebeghi m na ị bu onye ozuzu aturu gi wezuga onwe m. Ị maara na ọ bughị ọchịcho obi m ihu ubochi ahụ na-eweta ida mba. Ị maara ụdị okwu niile na-esite n’onu m na-apu. **17** A ghorola m ihe na-eyi egwu, n’ihi na ị bu ebe mgbaba m n’ubochi mbibi. **18** Mee ka ihere mee ndi

na-akpagbu m. Ekwekwala ka ihere mee m. Mee ka ha tuo ujọ, ma chebe m site n’ihe egwu. Mee ka ubochi mbibi bjakwasi ha, werekwa okpuku ihe mbibi abuo tipja ha. **19** Ihe a ka Onyenwe anyi gwara m, “Gaa, guzo n’onu uzo ama obodo, ebe ndi eze Juda na-esi apu, ma na-abatakwa. Guzokwa n’onu uzo ama ndi ozo niile di na Jerusalem. **20** Gwa ha si, ‘Nuruonu okwu Onyenwe anyi, unu ndi eze Juda na ndi Juda niile, na ndi niile bi na Jerusalem, ndi na-esi n’onu uzo a apu, na-abatakwa.’ **21** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, ‘Lezienu onwe unu anya ihu na unu ebughi ibu obula n’ubochi izuike; lezienu onwe unu anya ihu na unu esiteghi n’onu uzo ama Jerusalem bufee ya. **22** Unu esitela n’ulo unu buputa ihe obula, unu arukwala oru obula n’ubochi izuike. Doonu ubochi izuike nso dika m nyere nna unu ha n’iwu. **23** Ma ha egeghi nti, maobu kporo ya mkpa ha. Ha bu ndi nti ike, ndi na-adighi ana nti n’ido aka na nti, maobu nabata ya. **24** Ma otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, ọ buru na unu ga-elezi anya rubere m isi, hapu isi n’onu uzo ama obodo a bufee maobu bubata ibu n’ubochi izuike, kama debe ubochi izuike nso, site na-arughi oru obula n’ime ya, **25** mgbe ahụ, ndi eze ndi ga-anokwasi n’ocheeze Devid ga-edu ndi na-ejere ya ozi na-agafe na-abatakwa site n’onu uzo ama a. Ha na ndi na-ejere ha ozi ga-anokwasi n’inyinya ha, na n’ugbo agha ha, mgbe ha si n’onu uzo ama a na-abata, ma na-apu. Ndi Juda, na ndi bi na Jerusalem ga-esokwa ha n’azu. Aga m emekwa ka ndi mmadu biri n’obodo a ruo mgbe ebighi ebi. **26** Ndi mmadu ga-esite n’obodo niile nke Juda, na n’obodo nta gbara Jerusalem gburugburu; ha ga-esitekwa n’ala ndi Benjamin, na n’ala ndagwurugwu nke ugwu ndi ahụ dị n’odida anyanwu, sitekwa n’ala Negev, na-ewebata onyinye aja nsure oku, na aja dị iche iche, na onyinye oka, na onyinye ihe nsure oku na-esi isi uto, na onyinye ekele, n’ime ulo Onyenwe anyi. **27** Ma ọ buru na unu enupu isi ju idebe ubochi izuike nso, ọ buru na unu anogide na-ebubata ihe site n’onu uzo ama Jerusalem n’ubochi izuike, aga m amunye onu uzo ama niile di na Jerusalem oku, nke a na-apughi imenyu emenyu. Ọ ga-erepjakwa ebe niile e wusiri ike na Jerusalem.”

18 Nke a bu okwu nke si n’ebe Onyenwe anyi no bjakwute Jeremaya. **2** “Bilie, jee n’ulo okpu ite, ebe ahụ ka m ga-anọ zie gi ozi.” **3** Ya mere, ebiliri m jee n’ulo okpu ite, bjakwute ya mgbe ọ nọ na-arụ ọrụ na nkume ikpu ihe. **4** Ma ite ahụ ọ choro ikpu aputaghi dika okpu ite si choro ya, n’ihi ya, ọ kpukotara uru ahụ ozo, malitekwa ikpughari ya. **5** Mgbe ahụ okwu Onyenwe anyi ruru m nti, **6** ọ siri, “Ọ bụ na m apughi ime unu dika okpu ite a mere, unu umu Izrel?” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, “Dika uru si dị n’aka okpu ite ahụ, otu a ka unu onwe unu si diri n’aka m, gi Izrel. **7** Mgbe obula m kposara na a ga-akwada maobu bibie, maobu m n’onu dika ya hopu mba maobu alaeze obula, **8** ọ buru na mba ahụ m doru aka na nti esite na mmehie ha chegharia, a gaghi ebibi ya dika m

si zube. **9** Ozo, o buru na m akposaa na a ga-ewuli mba obula maobu alaeze obula elu, kuokwa ya, **10** o buru na o mee ihe joro njo n'anya m, ju irubere m isi, agaghị m emere ya ihe oma ahụ m zubere imere ya. **11** "Ugbu a, gwa ndi juda na ndi ahụ bi na Jerusalem, si, 'Otu a ka Onyenwe anyi siri: Lee, ana m akwado mbibi nke ga-abiakwasị unu; ana m echekwa echiche ojoo megide unu. Ya mere, ka onye obula n'ime unu site n'uzo ojoo ya chegharịa, ya meekwa ka uzo ya na omume ya zie ezi.' **12** Ma ha ga-aza si, 'O nweghi isi! Anyi ga-anogide na-eme ihe obula anyi cheputara n'echiche anyi, na-emekwa atumatu isiike nke obi ojoo anyi tuputara.'" **13** N'ihu ya ka Onyenwe anyi ji kwuo si, "Jutanu ajuju n'etiti mba niile, onye nuruha ihe di otu a? Ndi m, Izrel, bu nwaagboghoh na-amaghi nwoke emeela ihe jogburu onwe ya. **14** O nweela mgbe mmiri oyi m mere ka o kpukotaa koroo n'elu ugwu Lebanon? O nweela mgbe mmiri ya juru oyi, nke si n'ebe di anya na-asodata ji akwasi iso aso? **15** Ma ndi m echezoala m. Ha na-achu aja nsure oku na-esi isi uto nye arusi na-enweghi isi, bu arusi ndi ahụ mere ka ha soq ngongo n'uzo ha niile. Ha sugu ngongo hapu igbasokwa uzo oma ahụ di site na mgbe ochie. Kama ha na-eje ije n'uzo ohia, nke na-enweghi ukpuru, nke a na-ewuzighi ewuzi. **16** Ala ha ga-atogboroo n'efu. O ga-agho ihe iju anya ruo ebighi ebi. Ndi si n'akuku ya na-agafe ga-efufe isi ha, n'ihu na ihe ha-ahụ ga-eju ha anya. **17** Aga m achusa ha n'ihu ndi iro ha dika ifufe na-efe site n'owuwa anyanwu. Aga m agbakuta haazu. Ha agaghị ahukwa ihu m anya n'ubochi ahụ mbibi ga-abiakwasị ha." **18** Ha siri, "Bianu ka anyi gbaa izu megide Jeremaya, n'ihu na izi iwu agaghị esite n'ebe ndi nchujaja no kwasi, maobu ndumodum n'ebe ndi maara ihe, o o bukwanu okwu site n'ebe ndi amuma no. Ya mere, bianu ka anyi were ire anyi buso ya agha, gharakwa ina nti n'okwu obula nke o na-ekwu." **19** Gee m nti, Onyenwe anyi. Nuru ihe ndi na-ebo m ebubo na-ekwu megide m. **20** O kwesiri iji ajo omume kwughachi ihe oma? Ma lee na ha egwuolara m olulu. Chetakwa na m guzoro n'ihu gi ma rijo gi arirjo n'ihu ha. Arirjo m bu ka i hapu iweso ha oke iwe. **21** Ya mere, were umu ha nyefee n'aka unwu. Werekwa ha onwe ha nyefee n'aka mma agha. Mee ka ndi nwunye ha ghoo ndi gba aka umu na di. Meekwa ka e gbuo ndi ikom ha, ka mma agha gbukwaa umu okorobia n'ogbo agha. **22** Mee ka e site n'ulo ha nu mkpu akwa, mgbe i mere ka ndi iro ha buso ha agha na mberede. N'ihu na ha egwuola olulu ijide m, ha esiekwarala m onya nzuzo ijide m n'ukwu. **23** Ma gi onwe gi, Onyenwe anyi, maara nzube ojoo ha niile igbu m. Agbagharala ha ajo omume ha; maobu hichapu mmehie ha site n'ihu gi. Mee ka ukwu ha bichapu ka ha daa n'ihu gi; mesie ha ike mgbe i na-ewe iwe.

19 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Jee, zuta otu ihe aja site n'aka okpu ite. Duru ufodu n'ime ndi okenye na ndi nchujaja, **2** jee na Ndagwurugwu nke Ben Hinom, nke di nso n'onu uzo ama Ejuju di

n'owuwa anyanwu. Nodu n'ebe ahụ kwuputara ha okwu ndi m gwara gi. **3** Si ha, 'Nuru okwu Onyenwe anyi, unu ndi eze juda, na ndi Jerusalem. Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye bu Chineke Izrel kwuru. Geenu nti! Aga m eme ka ihe ojoo biakwasị ala a, udi ihe ojoo ga-eme ka nti obula nuru ya zuo wuruwuru. **4** N'ihu na ha ahapula m, mee ka ebe a ghoo nke chi ndi mba ozo. Ha achuola aja nsure oku n'ime ya nye chi ndi ahụ ha na nna nna ha, maobu ndi eze juda, na-amaghi. Ha ejirila obara ndi aka ha di ochia mejuputa ebe a. **5** Ha ewuola ebe ichu aja di elu nye chi Baal. N'elu ya kwa ka ha na-esure umu ha dika aja nye Baal, bu nke m na-enyeghi n'iwu, ekwughikwa m ya, o nwekwaghị mgbe o ji bata m n'obi. **6** Ya mere, kpacharanu anya, n'ihu na ubochi ahụ na-abia, ka Onyenwe anyi kwubiri, mgbe ndi mmadu agaghị akpokwa ebe a Tofet ma o bukwanu Ndagwurugwu nke Ben Hinom, kama a ga-akpo ya Ndagwurugwu Ogbugbu. **7** "N'ebe a ka m ga-anoo laa nzube niile nke juda na Jerusalem n'iyi. Aga m eme ka ha daa site na mma agha n'ihu ndi iro ha, n'aka ndi ahụ na-achosi ndu ha ike. Aga m enye umu anu ufe na anu ohia ozu ha dika nri. **8** Aga m ebibi obodo a mee ka o ghoo ihe iju anya na ihe ima osu. Ndi niile na-esi n'akuku ya agafe ga-anoo n'onodu iju anya, ha ga-eledakwa ya anya n'ihu onya ya niile. **9** Aga m emekwa ka ha rie anu ahụ nke umu ha ndi ikom na ndi inyom. Ha ga-erikwa anu ahụ ibe ha, n'ihu na ndi iro ha ga-agba ha gburugburu nochibido ha n'ime oke mkpagbu ka ha bibie ndu ha.' **10** "Kuwaa ite ahụ mgbe ndi gi na ha so no na-ele gi anya. **11** Gwa ha si, 'Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile siri: Aga m etipia mba a na obodo a, dika ite aja nke okpu ite a si daa tipiasia n'uzo a na-apughị imezikwa ya ozo. Ha ga-eli ndi nwuru anwu na Tofet tutu ruo mgbe ohere na-agaghị adikwa ili ozu ozo. **12** Ihe di otu a ka m ga-eme n'ebe a, meekwa ndi bi na ya. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. Aga m eme obodo a ka o diri ka Tofet. **13** Ulo niile di na Jerusalem na ulo niile nke ndi eze juda ka a ga-emeru dika ebe a, bu Tofet, otu a ka a ga-esi merukwa ulo niile a suree ihe nsure oku na-esi isi uto n'elu ha nye usuu niile nke eluigwe, wusakwara chi ndi ozo ihe onuhu dika onyinye.'" **14** Mgbe Jeremaya si na Tofet, ebe ahụ Onyenwe anyi zigara ya ibu amuma lota, o guzoro n'ogige ulonso ukwu Chineke agha, gwa ndi mmadu niile okwu si ha, **15** "Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye bu Chineke nke Izrel siri, 'Geenu nti! Ana m aga ime ka ihe ojoo ahụ m kwuru okwu ya biakwasị obodo a, na obodo nta niile gbara ya gburugburu, n'ihu na ha bu ndi isiike, ndi juru ige nti n'okwu m."

20 Mgbe Pashua nwa Imea, bu onye nchujaja, ma burukwa onyeisi na-elekota ulonso ukwu Onyenwe anyi, nuru amuma ndi a Jeremaya na-ebu, **2** o nyere iwu ka e tie Jeremaya, bu onye amuma ihe, kee ya agbu, tinya ya n'onu uzo ama Di Elu nke Benjamin, nke di ulonso ukwu Onyenwe anyi. **3** N'echi ya, mgbe

Pashua ƙoƙoƙo ya site n'agbu ahu, Jeremaya siri ya, "Onyenwe anyi akpoghị gi Pashua, kama aha gi bu Mago-Misabib, nke putara, Nwoke ihe egwu gbara gburugburu. 4 N'ih i na nke a ka Onyenwe anyi na-ekwuru, 'Aga m eme ka i ghooƙo onwe gi, ghooƙwara ndi enyi gi niile ihe egwu. Anya gi aboo ka i ga-eji hu ha mgbe mma agha ndi iro ha ga-egbuda ha. Aga m ararakwa ala Juda niile nyefee ha n'aka eze Babilon, onye ga-egbuda ha. Aga m ararakwa ala Juda niile nyefee ha n'aka eze Babilon, onye ga-eburu ndi niile bi n'ime ya gaa Babilon. O ga-egbu ndi fodu ru. 5 Aga m enyefe ndi iro ha aku niile di n'obodo, na ihe niile ha ruputara, na ihe niile di oke onuaha, na ngwongwo na aku niile nke ndi eze Juda. Ha ga-eburu ya dika ihe a kwatara n'agha laa Babilon. 6 Ma gi onwe gi bu Pashua, na ndi niile bi n'ulo gi, ka a ga-adota n'agha buru gaa Babilon. N'ebe ahu ka i ga-anwu. Ebe ahu kwa ka a ga-eli gi, gi na ndi enyi gi ndi a niile i na-eburu amuma ugha.'" 7 Onyenwe anyi, i ghoola m aghughu, meekwa m ka m ghoo onye a ghogburu n'aghuho. I jidesiela m aka ike, mee ka uche gi mezuo m n'ahu. Lee na mmadu niile na-akpari m ubochi niile. Onye obula jikwa m na-eme ihe ochi. 8 N'ih i na mgbe obula m mehere onu kwuo okwu, aghaghi m iti mkpu. Aga m akpo mkpu banyere ihe ike na jla n'yi. N'ih i na okwu Onyenwe anyi ewetara m mkpari na ika emo ubochi niile. 9 O burukwa na m ekwuo n'obi m si, "Agaghi m ekwute ihe obula metutara okwu ya maobu aha ya ozo." O dighi ekwe m. N'ih i na okwu ya na-enwu m oku n'obi. O dikwa ka oku na-enwu enwu emechibidoro uzo n'ime okpukpu m. Ike agwula m inagide okpomoku nke okwu ya. N'ezie, apughikwa m inagide ya. 10 Ana m anu otutu akuko nzuzo, "Oke egwu n'akuku niile! Juunu ya! Ka anyi juunu ya!" Ndi enyi m niile no na-eche mgbe m ga-azohie ukwu daa, na-asi, "Ma eleghi anya o ga-abu onye eduhiere, mgbe ahu, anyi ga-emegide ya, booro onwe anyi obo n'ahu ya." 11 Ma Onyenwe anyi nonyee m dika dike n'agha; n'ih i ya, ndi na-esogbu m ga-aso ngongo, ha agaghi emerikwa m. Ihe ha zubere agaghi emezuru ha, n'ih i ya, ihere ga-eme ha nke ukwu; a gagh i echezokwa onodu ihere ha ruo ebighi ebi. 12 Ma gi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, gi, onye na-enyocha onye ezi omume, onye anya ya na-eru n'ih e di mmadu n'obi na n'ime echiche uche ya, biko, kwere ka m di ndu hu mgbe i ga-aboro onwe gi obo megide ha, n'ih i na o bu n'aka gi ka m tinyere ihe niile gbasara m. 13 Bukuonu Onyenwe anyi abu! Nyenu Onyenwe anyi otuto! N'ih i na o na-anaputa ndu ndi mkpa na-akpa, site n'aka ndi ajo omume. 14 Ihe a buru onu ka ubochi ahu a muru m bu. Ka ubochi nne m muru m ghara inwe ngozi. 15 Onye a na-abu onu ka nwoke ahu bu nke wetara nna m akuko omumu m, nke mere ka o nura onu, na-asi ya, "A muqlara gi nwa, o bu nwa nwoke!" 16 Ka e meekwa nwoke ahu ihe Onyenwe anyi mere obodo ndi ahu o bibiri na-enweghi omijiko. Ka nwoke ahu nogidekwa na-anu iti mkpu akwa n'utu, na akwa ibu agha n'ehihie. 17 N'ih i na o hapuru igbu

m mgbe m no n'afu nne m, hapu ime ka afu nne m buru ili m, ka afu ya burukwa ihe buru ibu ruo mgbe ebighi ebi. 18 N'ih i gi gi ka m ji site n'afu nne m puta ihu onodu ojoo ndi a, na inogide n'obi mwute, na ino onodu ihere ogologo ubochi niile nke ndu m?

21 Ndi a bu okwu Onyenwe anyi, nke ruru Jeremaya nti mgbe eze Zedekaya zigara Pashua nwa Malkija, na onye nchaja bu Zefanaya nwa Maaseia, 2 si, "Jutara anyi ase site n'aka Onyenwe anyi, n'ih i na Nebukadneza eze Babilon na-ebuso anyi agha. Eleghi anya Onyenwe anyi ga-emere anyi ihe itunanya dika oge gara aga, nke ga-eme ka o si n'ebe anyi no wezuga onwe ya." 3 Ma Jeremaya zara si ha, "Gwanu Zedekaya si ya, 4 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru: Lee ejikerela m ugbu a ichighari ihe agha niile di unu n'aka, nke unu ji na-ebuso eze Babilon na ndi Kaldja gbara obodo unu gburugburu agha, e, ejikerela m ichighari ha megide unu. Aga m akpobata ha n'ime obodo a. 5 Mu onwe m ga-eji aka e setipuru nke oma, na aka di ike, nke iwe na onuma di ukwu, buo agha megide unu. 6 Aga m etida ndi niile bi n'obodo a, ma mmadu ma anu oha. Ha ga-anwukwa site n'oke ihe otiti, nke m ga-eme ka o biakwas i ha. 7 Mgbe nke a mesiri, Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, aga m ewere Zedekaya eze Juda, na ndisi ochichi ya, na ndi niile bi n'obodo a, ndi mma agha na unu na ihe otiti ndi a na-egbughi, nyefee ha n'aka Nebukadneza eze Babilon, na n'aka ndi iro ha, ndi na-achosi ndu ha ike. O ga-eji mma agha gbuo ha. O gagh i emere ha ebere, o gagh i egosikwa ha omijiko.' 8 "Tinyere nke a, gwanu ndi mmadu niile, 'na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru: Lee, ana m eche n'ihu unu uzo abuo, uzo na-eduba na ndu, na uzo na-eduba n'onwu. 9 Onye obula n'ime unu nogidere n'obodo a ka mma agha, maobu unwu, maobu ihe otiti ga-egbu. Ma onye obula n'ime unu pukwuru ndi Kaldja gbara obodo unu gburugburu, were onwe ya nyefee ha n'aka, ga-adi ndu; o ga-echebekwa ndu ya. 10 Ekpebiela m imesi obodo a ike; o nweghi ihe oma obula ga-esi n'aka m rute ha, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. A ga-enyefe obodo a n'aka eze Babilon, onye ga-eji oku laa ya n'yi. 11 "Karichasia, gwa ndi ezinau eze Juda si, 'Nuruonu okwu Onyenwe anyi. 12 Unu ulo Devid, otu a ka Onyenwe anyi siri, "'Kpeenu ikpe ziri ezi kwa ututu niile; naputanu ndi a na-emegbu emegbu site n'aka ndi na-emegbu ha. Naputakwanu ndi a na-apunara ihe ha nwere site n'aka ndi na-apunara ha ihe ndi a. O buru na unu emeghi otu a, iwe m ga-abjakwas i unu, dika oku n'ih i ajo omume unu, o dikwagh i onye puru ime ka o kwasi. 13 Edoola m onwe m megide gi, Jerusalem, gi onye bi n'ebe di elu karja ndagwurugwu a, onye bi n'ebe di elu nke di larji. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. Gi onye na-asi "Onye puru ibuso anyi agha? Onye kwa puru ibata n'ebe anyi e wusiri ike?" 14 Aga m enye gi ahuhu nke ruuru gi n'ih i ajo omume gi, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. Aga m amunye oku n'oke oha gi niile, nke ga-erechapu ihe niile di gi gburugburu."

22 Ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru, “Jee n’ụlọeze Juda nọdụ n’ebe ahụ kwusaa ozi ndị a. **2** ‘Nurụ okwu Onyenwe anyị, nye gi, gi eze Juda, gi onye na-anọkwasi n’ocheeze Deid. Nurụ ya, gi na ndịsi ọchịchị gi, na unu ndi niile na-esite n’onyu ụzọ ama ndi a na-apu na-abatakwa. **3** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, Meenu ihe di mma na ihe ziri ezi. Naputanu onye eji aka ike napu ihe o nwere site n’aka onye ahụ na-emegbu ya. Unu emejokwala onye obia, maobu mee ya ihe ike. Unu emekwala ndi na-enweghi nna, maobu ndi inyom di ha nwuru ihe ojoo. Unu awusikwala obara ndi aka ha di ocha n’ebe a. **4** N’ihi na o buru na unu elezie anya mee iwu ndi a niile, mgbe ahụ, ndi eze na-anokwasị n’elu ocheeze Devid ga-anogide na-esite n’onyu ụzọ ama ndi a na-aputa, na-abata n’elu ugbo agha ha, ma n’elu inyinya ha, ha na ndisi ọchịchi ha, na ndi ha na-achi. **5** Ma o buru na unu aju irube isi nye iwu ndi a, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, eji m onwe m na-anu iyi na uloze a ga-agho mkpomkpo ebe.” **6** N’ihi na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere uloze Juda, “O bu ezie na idi dika Gilead nye m, dika elu igwu ukwu Lebanon, aghaghi m ime gi ka i diri ka ebe ikpofu ahijia, dika obodo ndi mmadu na-ebighi n’ime ya. **7** Aga m ezite ndi mbibi ndi ga-abia megide gi. Onye obula n’ime ha ga-eji ngwa agha ya. Ha ga-egbutusika osisi sida oma gi niile, tnyne ha niile n’ime oku. **8** “Otutu ndi si mba ozo bu ga-agafe obodo a. Ha ga-ajurita ibe ha ajuji si, ‘Gina mere Onyenwe anyi ji mee obodo ukwu a ihe ojoo di otu a?’ **9** Osisa ha ga-enweta ga-abu, ‘O bu n’ihi na ha gbakutara ogbugba ndu Onyenwe anyi Chineke haazu, malite ikpo isiala na ife chi ndi ozo.” **10** Unu akwala akwa n’ihi eze ahụ nwuru anwu, maobu ruo uju n’ihi na o gaghị abukwa eze unu, kama kwaanu akwa n’ihi onye ahụ a dotara n’agha buru gaa mba ozo. N’ihi na o gaghị aloghachi ozo; o gaghị ahukwa ala ebe a muru ya anya ozo. **11** N’ihi na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere Shalum nwa Josaya, onye nochiri anya nna ya dika eze Juda, bu onye ahụ e si n’ebe a buru gaa mba ozo, “O gaghị alotakwa ozo. **12** Ebe ahụ e buuru ya gaa ka o ga-anọ nwuo. O gaghị ahukwa ala nke aka ya anya ozo.” **13** “Ahuhu na-adiri onye ahụ na-ewu uloze ya site n’uzo ajo omume, nke jikwa ikpe na-ezighi ezi na-ewu ime ulo elu ya niile, onye ahụ nke na-eme ndi mmadu ruo oru n’efu, nke na-adighi akwu ha ugwo obula n’ihi oru ha. **14** Onye na-asi, ‘Aga m ewuru onwe m uloze buru ibu, nke onuulo di n’ulo elu ya sara ezi mbara.’ Ya mere, o tinyere oghereikuku sara mbara n’ulo ahụ, jirikwa osisi sida machie elu ya, werewa penti na-acha uhie uhie choo ya mma. **15** “I ga-abu eze n’ihi na i nwere otutu osisi sida karja ndi ozo? Nna gi o nweghi ihe oriri na ihe onunu? O mere ihe di mma na ihe ziri ezi n’ihi ya ihe niile gaara ya nke oma. **16** O kwuchitere onu ndi ogbenye na ndi no na mkpa, nke a mere na ihe niile gara nke oma. O bughị nke a bu ihe o putara bu imara m? Ka Onyenwe anyi kwuputara **17** Ma anya unu na obi unu adighi n’ihe ozo ma o bughị naani

n’uru n’ezighi ezi n’iwufu obara ndi aka ha di ocha, na imegbu ndi mmadu, na iji aka ike punara ha ihe ha nwere.” **18** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere Jehoiakin nwa Josaya eze Juda: “Ha agaghị eruru ya uju si, ‘Ewoo nwanne m nwoke! Ewoo nwanne m nwanyi!’ Ha agaghị eruru ya uju si, ‘Ewoo nna anyi ukwu! Ewoo ima mma ya!’ **19** A ga-eli ya dika e si eli inyinya ibu. A ga-adokpuru ozu ya n’ala tufuo ya n’azu onu uzo ama Jerusalem.” **20** “Gbagoruo na Lebanon tie mkpu akwa, meenu ka a nu olu unu na Bashan, sitekwanu na Abarim tie mkpu akwa n’ihi na e gweriela ndi niile unu na ha di na mma. **21** Adoro m gi aka na nti n’oge ahụ i no na-eche na i guzo chim, ma i juru ige nti. Nke a bukwa omume gi site na mgbe i bu nwantakiri. I jukwara irubere m isi. **22** Oke ifufe ga-ebufu ndi ozuzu aturu gi niile, a ga-emekwa ka ndi gi na ha di na mma gaa biri na mba ozo. Mgbe ahụ, ihere ga-eme gi, i ga-aghokwa onye e wedara n’ala n’ihi ajo omume gi niile. **23** Gi onye na-ebi na Lebanon, onye ebe obibi ya di n’ulo e ji osisi sida wuo, lee ka i si nasu ude mgbe ihe mgbu bjakwasiri gi, ihe mgbu yiri nke nwanyn ime na-eme. **24** “Ma dika m na-adi ndu, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya, “a sikwari na gi, bu Jehoiakin, nwa Jehoiakin eze Juda, bu mgbaaka akara m gbanyere na mkpisiaka di n’aka nri m, aga m agbapukwa gi. **25** were gi nyefee n’aka ndi ahụ na-achosi ndu gi ike, bu ndi ahụ i na-atu ujo ha. Aga m enyefe gi n’aka Nebukadneza eze Babilon na ndi Kaldia. **26** Aga m atufu gi na nne muru gi, tuga unu na mba ozo di iche site n’obodo a no muo unu. Ebe ahụ ka unu ga-anọ nwuo. **27** Unu agaghị aloghachikwa n’ala ahụ na-agu unu agu iloghachi n’ime ya.” **28** Nwoke a bu Jehoiakin, o bu ihe tiwara etihw, nke e lejiri eleji, ihe onye obula na-achoghi? N’ihi ginj ka a ga-eji tufuo ya na umu ya, tuga ha na mba ha na-amaghi? **29** Ala, ala, ala, nuru okwu Onyenwe anyi. **30** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru: “Detuo ya n’akwukwo na nwoke a bu onye gba aka nwa, nwoke nke ihe na-agaghị agara nke oma n’oge ndu ya niile, n’ihi na o nweghi onye n’ime umu o muru nke ihe ga-agara nke oma, o nwekwaghị onye n’ime ha ga-anokwasị n’ocheeze Devid, maobu chjakwa ozo na Juda.”

23 “Ahuhu diri ndi ozuzu aturu ahụ na-achusasi, ma na-ebibi igwe aturu m ha kwesiri ilekotazi anya.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **2** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel na-agwa ndi ozuzu aturu ahụ na-elekota ndi m, “Ebe o bu na unu akpasasjala igwe ewu na aturu m, chusaa ha, kama ilekotazi ha anya nke oma, aga m ata unu ahuhu n’ihi ihe ojoo ndi a unu mere.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **3** “Mu onwe m ga-eji aka m chikota ndi foduru n’igwe ewu na aturu m site na mba ahụ niile m chugara ha, kpoghachikwa ha n’ebe jta nri ha, ebe ha ga-anọ mbaa, di ukwu n’onyogugu. **4** Aga m ahoputakwa ndi ozuzu aturu, ndi ga-elekotazi ha anya. Egwu agaghị atụ ha, o dikwaghị onye ga-emenye ha ujo. O nwekwaghị onye ga-akpafu akpafu n’ime

ha.” Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **5** “Uḅochị ndị ahụ na-abja,” ka Onyenwe anyị kwuputara, “mgbe m ga-eme ka Ngalaba na-eme ezi omume bilie n’ezinaulo David. Ọ ga-abụ Eze ga-aji amamihe chja ndị ya. Ọ ga-eme ezi ihe, kpeekwa ikpe ziri ezi n’ala ahụ. **6** N’ḅochị, ya ka a ga-azoputa Juda, Izrel ga-ebikwa n’udo. Nke a bụ aha a ga-akpo ya: Onyenwe anyị Onye Nzoputa, bụ Ezi omume Anyị. **7** “N’ihi nke a, ḅochị ahụ na-abja,” ka Onyenwe anyị kwuputara, “mgbe ndị mmadụ na-agaghị asikwa ozo, ‘Dika Onyenwe anyị na-adị ndụ, bụ onye sitere n’ala Ijpti duputa ndị Izrel,’ **8** ma ha ga-asi, ‘Dika Onyenwe anyị na-adị ndụ, bụ onye ahụ kpolatara agburu Izrel site n’ala di n’ugwu, na mba di iche iche ebe ọ chugara ha.’ Mgbe ahụ, ha ga-ebi n’ala nke aka ha.” **9** Ma banyere ndị amuma, obi m na-agbawa n’ime m, okpukpu m na-amakwa jijiji n’ihi ha. Adị m dika nwoke mmanya na-egbu, dika onye nḅigara mmanya oke, n’ihi ihe na-eche ha site n’aka Onyenwe anyị, na site n’okwu nso ya. **10** Ndi juputara n’ala a bụ ndi na-akwa iko. N’ihi iḅu onu ndi a niile ala a togboro n’efu, ahijia niile di n’ozara akponwuola. Ndi amuma na-agbasokwa ihe ojoo. Ha na-egosikwa ike ha n’uzo na-ezighi ezi. **11** “N’ihi na ndi amuma na ndi nchujaja aghoola ndi na-amaghi Chineke. Ọ buladi n’ime ulonso ukwu m ka m na-ahu ajo omume ha.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **12** “N’ihi ya, uzo ha na-agbaso ga-adi ka ebe na-amj amj; a ga-achubanye ha n’ochichiri ebe ahụ ka ha ga-anokwa daa. Aga m eme ka ihe mbibi bjakwasị ha n’afu ahụ, a ga-ata ha ahuhu.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **13** “Aharu m ihe aru n’etiti ndi amuma Sameria: Ha buru amuma site n’ike chi Baal, si otu a duba ndi m, bu Izrel na mmehie. **14** Ahukwara m ihe jogburu onwe ya n’etiti ndi amuma no na Jerusalem. Ha na-ebi ndu ikwa iko, na ikwu okwu ugha. Ha na-agba ndi ajo omume ume, si otu a na-egbochi ha isi n’ihe ojoo ha tugharja. Ha niile dika ndi Sodom n’ebe m no; ndi Jerusalem dikwa ka ndi Gomora n’ihu m.” **15** N’ihi nke a, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru banyere ndi amuma a, “Aga m eme ka ha rie nri na-aku ilu, meekwa ka ha nuḅ mmiri e tinaryere nsi, n’ihi na mmuo nke amaghi Chineke esitela n’aka ndi amuma no na Jerusalem gbasaa ruo ndi niile bi n’ala ahụ.” **16** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, “Unu aḅala nti n’ihe ndi amuma ahụ na-eburu unu n’amuma, n’ihi na olileanya ha na-ewetara unu abughị ezi olileanya. Oḅu ha na-agwa unu na ha huru bụ ihe ha cheputara n’obi ha, o sighi n’onu Onyenwe anyi rute ha **17** Ha na-anogide na-agwa ndi ahụ na-eleli m anya na-asị ha, ‘Onyenwe anyi kwuru si, unu ga-enwe udo.’ Ndi ahụ niile na-agbasokwa uzo isiike nke obi ha tuputara, ka ha na-agwakwa okwu si, ‘O nweghi ihe ojoo ga-abjakwasị gi.’ **18** Ma olee onye ọ bụ n’etiti ndi amuma a nke na-abjaru Onyenwe anyi nso, hu ya anya maobu inu ihe ọ na-ekwu? Onye kwa n’etiti ha nwerela ike naa nti nuru okwu ya? **19** Lee, Onyenwe anyi na-ezite oke ifufe na-efesi ike, ọ bụ oke ifufe nke iwe ya, nke ga-abja bufuo ndi ajo omume a.

20 Onyenwe anyi agaghị akwasị iwe iwe ya tutu ruo mgbe o mezuru ihe niile di ya n’obi. N’ḅochi ndi ahụ na-abja n’ihu, unu ga-aghota ihe ndi a niile nke oma. **21** Ọ bughị m zitere ndi amuma a, ma ha na-ekwu na ọ bụ okwu si m n’onu ka ha na-ekwu. O nwebeghi oge m ji gwa ha okwu, ma ha nokwa na-ebu amuma. **22** A si na ha abjala nso guzo n’ebe igba izu nzuzo m, ha gaara ekwusara ndi m okwu m, nke gaara eme ka ha site n’ajo omume ha tugharja, sitakwa n’uzo ojoo ha chigharja. **23** “Abu m naanị Chineke na-anọ ha nso, ma adighi m anọ n’ebe di anya?” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **24** “O nwere onye puru izo onwe ya n’ebe nzuzo nke m na-enweghi ike ihu anya?” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. “Ọ bụ na m anoghi n’ebe niile n’elugwe nakwa n’uwa?” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **25** “Anula m ka ndi amuma a, bụ ndi na-ebu amuma ugha n’aha m na-ekwu na-asị, ‘Aroro m nro! Aroro m nro!’ **26** Ruo ole mgbe ka ihe di otu a ga-adigide n’obi ndi amuma ndi a, ndi na-ebu amuma aghugho di ha n’obi? **27** Ha na-eche na nro ha na-akorita ihe ha ga-eme ka ndi mmadu chezo aha m, dika ndi nna nna ha si chezo aha m site n’iko isiala nye Baal. **28** Ka onye amuma ahụ roro nro kogharja nro ọ roro. Otu a kwa, ka onye ahụ okwu m di n’onu ya nogidekwa na-ekwusa ya n’ezikwu. N’ihi na gini ka okporo oka na mkpuru oka nwekoro?” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **29** “Okwu m di dighi ka oku? Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, Okwu m ọ dikwaghị ka okporo igwe nke na-etiwasi nkume?” **30** N’ihi ya, Onyenwe anyi kwubiri si, “Ana m edo onwe m megide ndi amuma na-esite n’onu ihe ha na-ezute okwu ha na-ekwu, ma na-asị na ọ bụ n’onu m ka ha si nata ya. **31** E, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, Ana m edo onwe m megide ndi amuma ahụ ire ha na-ekwu otutu okwu, ndi ahụ na-asikwa, ‘Ọ bụ ihe si n’onu Onyenwe anyi puta.’ **32** N’ezie, ana m edo onwe m megide ndi ahụ niile na-ebu amuma nro ugha.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. “Ha ji okwu ugha ha na-agwa ndi m okwu, na-eduhie ha, ma ọ bughị m hoputara ha. Ọ bukweghi m zitere ha. Okwu ha adighikwa abara ndi m uru obula.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **33** “Mgbe ndi a, maobu ndi amuma ha, maobu ndi nchujaja ha, juru gi ajuju si gi, ‘Gini bụ ozi i si n’onu Onyenwe anyi nata?’ I ga-asa ha si, ‘Ozi nke ole? Aga m agbakuta unu azu, ya bụ ihe Onyenwe anyi kwubiri.’ **34** Ọ buru na onye amuma maobu onye nchujaja maobu onye obula ozo ekwuo si, ‘Ihe di otu a bụ ozi si n’onu Onyenwe anyi,’ aga m ata onye ahụ kwuru okwu ahụ na ndi ezinaulo ya ahuhu. **35** Ihe ndi a bụ ihe unu na-agwarita onwe unu n’wana n’otu. Ọ bụ ihe enyi na-agwa enyi ya, na ihe nwanna na-agwa nwanna Izrel ihe ya. Unu na-asị, ‘Gini bụ osisa Onyenwe anyi nyere?’ maobu, ‘Gini bụ okwu e si n’onu Onyenwe anyi nata?’ **36** Kwusinu jughari ajuju banyere ihe Onyenwe anyi kwuru, n’ihi na okwu onye obula n’ime unu kwuru na-aghoru onye ahụ ihe si n’onu Onyenwe anyi puta. Site n’uzo di otu a unu na-agbanwe ma na-asugharika okwu Chineke

dị ndụ isi, bụ okwu Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihe niile, onye bụ Chineke anyị. **37** Ihe ndị a niile bụ ihe unu na-ajụkarị onye amụma, 'Gịnị bụ ọsịsa Onyenwe anyị nyere gị? Maọbụ, gịnị ka Onyenwe anyị kwuru?' **38** Ọ bụ ezie na unu na-ekwu sị, 'Ihe ndị a bụ ozi si n'aka Onyenwe anyị,' ma lee ihe Onyenwe anyị na-ekwu: Unu na-ekwu okwu ndị a, 'Ihe a bụ ozi si n'aka Onyenwe anyị,' ọ bụladị mgbe m gwarala unu si unu asịkwala 'Ihe ndị a bụ ozi n'aka Onyenwe anyị.' **39** Ya mere, mụ onwe m ga-echezo unu kpmkpam ma sitekwa n'ihu m chụpụ unu na obodo a nke m nyere unu na nna nna unu ha. **40** Aga m eme ka ịta ụta ebighị ebi bjakwasị unu. Aga m etinyekwa unu n'ọnọdụ ihere nke ga-adigide ruo ebighị ebi, e, ọnọdụ ihere nke a na-agaghị echefu echefu."

24 Emeşia, Onyenwe anyị gosiri m nkata fiig abụọ, nke a dōbara n'ihu ụlōnsọ Onyenwe anyị. N'oge a, Nebukadneza eze Babilōn esitelarị na Jerusalem dōkpurū Jehoiakin nwa Jehoiakim, eze Juda, na ndịsi Juda, na ndị ọka, na ndị ụzu, mee ka ha gaa biri na Babilōn, nke dī na mba ọzọ. **2** Otu nkata nwere mkpūrū fiig mara mma, dīka ndī ahụ na-ebu ụzọ acha, nkata nke ọzọ nwere mkpūrū fiig nke jorọ njo, ha jorọ njo na mmadū enweghī ike ịracha ha. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị jurū m ajūjū sī m, "Jeremaya, gīnị ka ị hūrū?" Azara m sī ya, "Ahūrū m mkpūrū fiig. Ụfōdū dī nnoo ezi mma, ma ndī ọzọ jorọ njo. Ha adīghīkwa mma nracha." **4** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyị ruru m ntī, sī, **5** "Ihe ndī a ka Onyenwe anyị, bụ Chineke Izrel kwuru: Ndī ahū m mere ka e si na Juda dōta n'agha, ndī e buuru gaa n'ala Kaldīa dī m dīka mkpūrū osisi fiig ndī a mara mma. **6** Anya m ga-adīkwasi ha n'ahū ịhū na ihe gaara ha nke ọma. Aga m akpōghachitekwa ha n'ala a. Aga m ewulikwa ha elu ghara ikwada ha; Aga m akū ha dīka osisi ghara ihopu ha. **7** Aga m enye ha ụdī obi ha ga-eji mata m, na m bụ Onyenwe anyị. Ha ga-abū ndī m, mụ onwe m ga-abūkwa Chineke ha. N'ihī na obi ha niile ka ha ga-eji loghachikwute m. **8** "Ma dīka fiig ọjōo ndī a, bụ ndī dī njo nke ukwu n'aweghī ike iri ha eri,' Onyenwe anyị sīrī, 'otu a ka m gaa emeso Zedekaya, eze Juda, na ndīsi ọchīchī ya, na ndī ahū niile fōdūrū ndū na Jerusalem, ma ha bi n'ime ya, maọbū biri n'İjīpt. **9** Aga m eme ka ha ghōrō alaeze niile nke ụwa ihe isō oyi, na ihe na-eweta obi ọjōo. Ha ga-aghō ihe ịta ụta, na ihe e ji akō akūko, na ihe nkōcha na ihe ịbū ọnū n'ebe ọbūla m mere ka ha gaa biri. **10** Aga m ezīgakwa mma agha na ụnwū na ọrīa na-efe efe n'etiti ha, tutu ruo mgbe e mere ka ha gwūşā n'elu ala ahū nke m nyere ha, nyekwa ndī bụ nna nna ha."

25 Okwu ruru Jeremaya ntī banyere ndī Juda niile, n'afō nke anō nke ọchīchī eze Jehoiakim, nwa Josaya na Juda. Ọ būkwa n'afō nke mbū nke ọchīchī eze Nebukadneza na Babilōn. **2** Ya mere, ihe ndī a ka Jeremaya, bụ onye amūma gwara ndī Juda na ndī niile bi na Jerusalem: **3** Kemgbe afō iri abūo na atō, sitekwa n'afō iri na atō nke ọchīchī eze Josaya nwa Amōn, bụ

eze Juda ruo taa, ka okwu Onyenwe anyị ruru m ntī, a gwara m unu okwu, mgbe na mgbe, ma unu jurū ige ntī n'ihē m gwara unu. **4** Ọ būkwa ezie na Onyenwe anyị eziterela unu ndī ohu ya bụ ndī amūma site n'oge ruo n'oge ma unu ajūla ige ntī. Unu jūkwarā ịna ntī n'ihē ha na-ekwu. **5** Ozi ha ziri unu bụ nke a, "Unu niile n'otu n'otu sitenū n'uzō ọjōo unu na ndū ọjōo unu tugharī, ka unu nwee ike ibigide n'ala a Onyenwe anyị nyere unu na nna nna unu ha ruo mgbe ebighī ebi. **6** Unu agbasola maọbū fee, maọbū kpōo isiala nye chi ndī ọzọ; unu ejila arūşī unu jī aka unu mee kpasuo m iwe, ka m ghara imerū unu ahū. **7** "Ma unu jurū ige m ntī," otu a ka Onyenwe anyị kwupūtara. "Unu ejirila arūşī unu jī aka unu mee kpasuo m iwe, si otu a wetara onwe unu mmerū ahū." **8** Ya mere, Onyenwe anyị, Onye pūrū ime ihe niile na-asī, "Ebe ọ bụ na unu ajūla ige ntī n'okwu m. **9** Aga m akpōku ndī ahū sī n'ugwu, ha na ohu m bụ Nebukadneza, eze Babilōn." Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri, "Aga m eme ka ha bīa megide ala a, na ndī bi n'ime ya. Ha g'emegidekwa mba niile gbara ala a gburugburu. Aga m ebibi ha niile kpmkpam, mee ha ka ha ghōo ihe iju anya, na ihe a na-elelī. Ha ga-aghōkwa mkpōmkpō ebe ruo mgbe ebighī ebi. **10** Aga m emekwa ka olu obi ụtō na ọhū, na olu ndī ikom na ndī inyom na-alū dī na n'wunye, na olu ndī na-akwō ọka, na ihē nke orīona na-enye, hapūkwa ịdī n'ime ya. **11** Ala a niile ga-aghō mkpōmkpō ebe tōgbōrō n'efu, mba ndī a niile ga-ejere eze Babilōn ozi iri afō asaa. **12** "Ma mgbe iri afō asaa zuru, aga m ata eze Babilōn na mba ya, bụ ala ndī Babilōn, ahūhū n'ihī ajō omume ha," otu a ka Onyenwe anyị kwubiri, "Aga m emekwa ka ala ahū ghōo mkpōmkpō ebe ruo mgbe ebighī ebi. **13** Aga m emekwa ka ihe niile m buru ụzọ kwuo megide ala ahū bjakwasī ya, bụ ihe niile e dere n'akwūkwo a, na ihe niile Jeremaya buru n'amūma megide mba niile dī iche iche. **14** A ga-eme ka ha ghōo ndī ohu nye mba dī iche iche na nke ndī eze dī ukwu. Aga m akwūghachikwa na dīka omume ha si dī, na dīka akaorū ha si dīkwa." **15** Ihe ndī a ka Onyenwe anyị, Chineke Izrel gwara m, "Nara m iko a dī m n'aka, nke a gbajuru mmanya ọnūma m, gaa mee ka mba niile m zigara gī ijekwuru nūrū site na mmanya ọnūma m dī n'ime ya. **16** Mgbe ha nūrū ya, ha ga-adaghari, malitekwa ịyī ara n'ihī mma agha, nke m ga-ezite n'etiti ha." **17** Ya mere, esi m n'aka Onyenwe anyị nara iko ahū, meekwa ka mba ndī ahū niile o ziri m ka m jekwuru nūrū ihe dī n'ime ya. **18** Jerusalem na obodo Juda niile, na ndī eze ha, na ndīsi ọchīchī ha, si n'iko ahū nūrū ihe dī n'ime ya, n'ihī ime ka e bibie ha, ka ha ghōo ihe iju anya, na ihe nkōcha, na ihe a burū ọnū, dīka ha dī taa. **19** Fero, eze İjīpt, na ndī na-ejere ya ozi, na ndīsi ọchīchī ya, na ndī ya niile, **20** na ndī mba ọzọ niile bi n'ebe ahū; na ndī eze Uz; na ndī eze ndī Filistia niile, bụ nke ndī Ashkelōn, na Gaza, na Ekrōn, na ndī fōdūrū n'ime Ashdōd. **21** Ndī eze Edōm, na Moab, na ndī Amōn; **22** na ndī eze Tajā na Saldōn, na ndī eze obodo ha dī n'akūko osimiri, nke dī n'ofe nke ọzọ; **23**

na ala Dedan, na Tema, na Buz, na ndi niile bi n'ebe ndi anya. **24** Na ndi eze Arebja, na ndi eze mba niile ndi ahụ bi n'ozara; **25** na ndi eze Zimri, na Elam, na Midia; **26** na ndi eze ala di n'ugwu, na mba di nso, na mba di anya, ha niile n'otu n'otu, na alaeze niile di n'ụwa. Mgbe eze ndi a niile n'uturu site n'ihe di n'iko ahụ, eze Sheshak ga-esitekwa na ya nuru. **27** "Mgbe ahụ, gwakwa ha si, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru: N'onu, n'ubiganu oke; gbokwanu agbo, daanu n'ala ebe unu na-agaghị esi bilitekwa ozo, n'ih i mma agha m ga-ezite n'etiti unu.' **28** O buru na ha aju inara gi iko a site na ya n'utu ihe di ya n'ime, gwa ha si, 'Unu ga-anuriri ya, n'ih i na otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **29** Lee, ana m amalite ime ka mbibi bjakwasị obodo ahụ a kpokwasiri aha m. Ma unu ga-esi ana gbanari ahuhu? Unu agaghị agbanari ahuhu, n'ih i na ana m enye iwu ka e webata mma agha n'etiti ndi niile bi n'ụwa. Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri.' **30** "Ugbu a buo amuma ndi a niile megide ha, si ha, "Onyenwe anyi ga-esi n'elu bigbo; o ga-esitekwa n'ebe obibi ya di nso mee ka olu ya daa ụda. O ga-ebigbo si ike megide ala ya O ga-eti mkpu di ka ndi ahụ na-azocha mkpuru vaji; o ga-eti mkpu megide ndi niile bi n'ụwa. **31** Ụda mkpotu ahụ ga-eru na nsotu niile nke ụwa, n'ih i na Onyenwe anyi ga-ebo mba niile nke ụwa ebubo. O ga-eme ka ikpe omuma rute mmadu niile, meekwa ka e jiri mma agha bibie ndi ajo omume." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **32** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Lee, mbibi na-agbasa site n'otu mba na-eru na mba ozo; oke ifufe na-abjakwa site na nsotu niile nke ụwa." **33** N'oge ahụ, ndi ahụ Onyenwe anyi ga-egbu ga-atogboro n'ebe niile, site n'otu nsotu nke ụwa ruo na nke ozo. A gaghị eli ha, o nwekwaghị onye ga-akwa ha. Kama ha ga-atogboro n'ala di ka unyi. **34** Kwasienu akwa ike, unu ndi ozuzu aturu, tiekwanu mkpu akwa; turunu onwe unu n'ala, unu ndi ndu nke igwe ewu na aturu. N'ih i na oge a ga-egbu unu eruola, unu ga-adakwa tiwasia di ka ite aja. **35** Ndi ozuzu aturu agaghị enwe ebe ha ga-agbaga ozo; ndi ndu igwe ewu na aturu agaghị enwekwa ebe ha ga-ezo onwe ha. **36** Geenụ ntị ka unu nuru ika akwa ndi ozuzu aturu, geenụ ntị nuru mkpu akwa ndi ndu igwe ewu na aturu, n'ih i na Onyenwe anyi na-ebibi ebe ita nri ha. **37** Ebe mmakpu oma niile nke anu ulo ga-aghokwa mkpomkpo ebe, n'ih i oke iwe nke Onyenwe anyi. **38** O ga-apukwute ha, di ka odum si esi n'ebe ndina ya na-aputa ichu anu ohia. O ga-eme ka ala ha ghoo mkpomkpo ebe, n'ih i mma agha nke onye mmegbu, na n'ih i oke iwe Onyenwe anyi.

26 Na mmalite oge ahụ, Jehoiakim nwa Josaya eze Juda bidoro ichi ndi Juda, Onyenwe anyi mere ka okwu ya rute Jeremaya ntị. **2** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Guzo n'ogige ulonso Onyenwe anyi. Nodu n'ebe ahụ gwa ndi niile si n'obodo Juda bja ikpo isiala n'ulonso Onyenwe anyi okwu. Gwa ha ihe ahụ

niile m nyere gi n'iwu. Mee ka ihe ndi ahụ niile m nyere gi n'iwu rute ha ntị, na-afodughị otu. **3** Ma eleghị anya ha ga-anu, si na mmehie ha chegharia. Mgbe ahụ, mu onwe m ga-eme ka ihe ojo ahụ m na-ezube na o ga-abjakwasị ha ghara ibjakwasị ha. **4** Gwa ha si, 'Otu a ka Onyenwe anyi kwuru: O buru na unu aju ige m ntị, jukwa igbaso iwu m, nke m nyere unu. **5** O burukwa na unu aju ige ntị n'okwu ndi ohu m bu ndi amuma ahụ m ziteere unu site n'oge ruo n'oge (ndi unu nogidekwaru ju ige ntị), **6** mgbe ahụ, aga m eme ka ulonso a diri ka Shailo. Aga m emekwa ka obodo a buru obodo a buru onu n'etiti mba niile di n'ụwa." **7** Ndi nchujaja, na ndi amuma, na ndi mmadu ndi ozo n'ulonso Onyenwe anyi nuru mgbe Jeremaya kwuru okwu ndi a niile. **8** Mgbe Jeremaya kwusiri okwu ndi ahụ Onyenwe anyi si ya kwuo, ndi nchujaja ahụ, na ndi mmadu ndi ozo, na ndi amuma ahụ niile, jidere ya si ya, "I ghaghị inwu! **9** Gini mere i ji buo amuma na ulonso a ga-adi ka Shailo? Gini kwa mere i ji akwado na obodo a ga-agho mkpomkpo ebe, nke onye obula na-agaghị ebikwa n'ime ya?" N'oge ahụ, ndi mmadu ahụ niile gbara Jeremaya gburugburu n'ulonso Onyenwe anyi. **10** Mgbe ndisi ochichi Juda nuru ihe ndi a na-eme, ha sitere n'uloeze bilie puo, jee n'ulonso Onyenwe anyi. Mgbe ha ruru n'ebe ahụ, ha weere onodu n'onu uzo ama ohuru nke di n'ulonso Onyenwe anyi. **11** Mgbe ahụ, ndi nchujaja na ndi amuma gwara ndisi ochichi ahụ okwu si ha: "O kwesiri ka a maa nwoke a ikpe onwu, n'ih i na o buru amuma megide obodo a. Unu onwe unu ji ntị unu nuru ihe o kwuru." **12** Mgbe ahụ, Jeremaya gwara ndisi ochichi ahụ na mmadu niile n'oge ahụ okwu si ha, "O bu Onyenwe anyi zitere m ibu amuma megide ulonso a na obodo a. Okwu niile m kwuru, nke unu nuru, bu ihe Onyenwe anyi ziri m ikwu. **13** Ma o buru na unu emee ka uzo unu na omume unu zie ezi, o buru na unu erube isi nye Onyenwe anyi Chineke unu, mgbe ahụ, Onyenwe anyi ga-eme ka ihe ojo ahụ o zubere na o ga-abjakwasị unu ghara ibjakwasị unu. **14** Ma n'ebe mu onwe m no, lee adi m unu n'aka, jirinụ m mee ihe obula ziri unu ezi n'anya nke dikwa mma n'anya unu. **15** Ma ghotakwanu nke oma, na o buru na unu emee ka m nwuo, unu ga-eweta ikpe omuma nke igbu onye aka ya di ocha n'isi unu. Ikpe omuma ga-adikwara obodo a na ndi bi n'ime ya, n'ih i na ezikwu, Onyenwe anyi zitere m ikwuputa na ntị unu okwu ndi a niile." **16** Mgbe ahụ, ndisi ochichi na ndi mmadu ahụ niile gwara ndi nchujaja na ndi amuma okwu si ha, "O kwesighi ka a maa nwoke a ikpe onwu n'ih i na o gwara anyi okwu site n'aha Onyenwe anyi Chineke anyi." **17** Ufodu n'ime ndi okenye no n'ebe ahụ putara n'ihu oha mmadu ahụ gwa ha okwu si, **18** "Maika onye Moreshet buru amuma n'oge Hezekaya, bu eze Juda. O gwara ndi Juda niile, si ha, 'Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru: "A ga-akogharị Zayon di ka ala ubi. Jerusalem ga-agho ebe e kpokotara nkume na ngwongwo ulo dakporo adakpo, ugwu nke ulonso

ukwu ahụ ga-aghọ ebe dị elu nke oke ohịa tochiri.’ 19 “Hezekaya bụ eze Juda, na ndị Juda niile, ha mere ya ka ọ nwụọ? Hezekaya ọ tughị egwu Onyenwe anyị, rịọọ amara na ihuoma ya? Ọ bụ na Onyenwe anyị atugharighị uche, mee ka ihe ojọọ o kwuru megide ya gharakwa imezu? Ma anyị na-achọ iwetara onwe anyị ihe ojọọ nke oke mbibi.” 20 (Ụraya nwa Shemaya, onye si Kiriat Jearim pụta, bụkwa onye ọzọ buru amụma site n’aha Onyenwe anyị. Amụma o buru megide obodo a na ala a bụkwa ọdị amụma nke Jeremaya na-ebo. 21 Mgbe Jehoiakim bụ eze na ndịsi ọchịchị nūrụ amụma Ụraya na-ebu, ha gbalirị ijide ya gbuo ya, ma Ụraya nūrụ ihe ha zubere ime. Ya mere, Ụraya nūrụ ya gbapụ ọsọ gbalaa Ijpt n’ihi egwu. 22 Ma eze bụ Jehoiakim, zipurū Elmatan nwa Akboa na ufọdụ ndị ikom ọzọ ka ha gaa Ijpt jide Ụraya. 23 Ha si n’Ijpt kpolata Ụraya, duru ya gaa n’ihu Jehoiakim bụ eze, onye nyere iwu ka e jiri mma agha gbuo ya. A tūnyere ozu ya n’ebe a na-eli ndị mmadụ efu n’ala ahụ.) 24 Ma otu ọ di, Ahikam nwa Shefan, dīnyeeere Jeremaya, n’ihi ya a raraghị Jeremaya nye n’aka ndị mmadụ ka ha gbuo ya.

27 Na mmalite ọchịchị Zedekaya, nwa Josaya eze Juda, okwu ndị a si n’onụ Onyenwe anyị rute Jeremaya ntị. 2 Ihe ndị a ka Onyenwe anyị gwara m, “Jiri akpụkpọ anụ dī warawara na ufọdụ okporo igwe, meere onwe gị ọdị agbụ ahụ a na-amanye umu ehi n’olu, nyakwasị ya n’olu gị. 3 Mgbe ahụ, zigara ndị eze Edom, na Moab, na Amon, na Taja, na Sajdon ozi site n’onụ ndị ozi ha bjara Jerusalem iwetara Zedekaya eze Juda ozi. 4 Zie ha ozi ha ga-ezi ndị nwe ha, sị, ‘Ihe ndị a ka Onyenwe anyị, Onye pūrū ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, sị, “Zienụ ndị nna unu ukwu ozi a, sị, 5 Ọ bụ site n’ike aka m, na site n’ogwe aka m, nke e setirị eseti, ka m ji mee ụwa, na mmadụ, na anụmanụ dī n’ime ya. Mụ onwe m ka ọ dīkwara ikpebi itinye ha niile n’aka onye ọbụla m hoptara dika o si dī m mma. 6 Ugbu a, ana m ewere alaeze unu niile nyefee ya n’aka onye na-ajere m ozi bụ Nebukadneza eze Babilon; aga m emekwa ka ọ bụladi umu ajọ anụ ohia mee ihe o nyere n’iwu. 7 Mba niile ga-akpọ isiala nye ya; ha ga-akpọkwa isiala nye nwa ya na nwa nwa ya, tutu ruo mgbe m kpebiri na oge ha ezuola. Mgbe ahụ, aga m eme ka ọtụtụ mba na ọtụtụ ndị eze merie ya. 8 “Ma ọ bụrụkwa na mba maobu alaeze ọbụla ajụ ife Nebukadneza, bụ eze Babilon, maobu jū ijere ya ozi dika ohu, aga m eji mma agha na unwu na ọria na-efe efe, taa mba ahụ ahụhụ, tutu ruo mgbe m bibiri ya site n’aka ya. Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. 9 Ya mere, unu ahalala ndị amụma unu, na ndị na-ajụ mmuọ ase, na ndị na-akwara unu nro, na ndị mmuọ ojọọ si n’onụ ha ekwu okwu, na ndị mgbaasị ntị. Unu ahalala ntị mgbe ha na-asị unu, ‘Unu agaghị abụ ndị ohu eze Babilon.’ 10 N’ihi na ọ bụ naanị amụma ụgha ka ha na-eburu unu, okwu ụgha nke ga-eme ka e site n’ala unu wezuga unu, bulaa unu ala dī anya. Aga m ezi n’ala unu chūsaa unu. Unu ga-alakwa n’iyi. 11 Ma ọ bụrụ na mba ọbụla ekwere ibụ ohu eze Babilon, kwenyekwa ife

ya ofufe, mba ahụ ka m ga-eme ka ọ nọgide n’ala nke aka ya. Ọ ga-akọ ala ahụ, birikwa n’ime ya. Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri.”” 12 Otu otu ahụ ka m ziri Zedekaya, bụ eze Juda. Asirj m, “Were olu gị nyefee eze Babilon n’aka dika ohu, feekwa ya na ndị ya, i ga-adikwa ndu. 13 N’ihi gini ka gị na ndị gị ga-eji nwuọ site na mma agha, na site n’unwu na ọria na-efe efe, dika nke Onyenwe anyị kwurula banyere mba ọbụla nke na-agaghị efe eze Babilon? 14 Egela ntị n’okwu ndị amụma na-agwa gị sị, ‘Unu agaghị efe eze Babilon,’ n’ihi na ọ bụ okwu ụgha ka ha na-agwa unu. 15 ‘Ọ bughị m zitere ha,’ otu a ka Onyenwe anyị kwuputara. ‘Ha ji aha m na-ebu amụma ụgha. N’ihi ya, aga m achupụ unu, unu ga-alakwa n’iyi, unu na ndị amụma ahụ na-eburu unu amụma.”” 16 Mgbe ahụ, agwara m ndị nchụaja na ndị mmadụ niile okwu sị ha, “Ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru: Unu egela ndị amụma ahụ ntị, bụ ndị na-asị unu, ‘Na mgbe na-adighi anya a ga-ebughachi ngwongwo ahụ e si n’ulonsọ Onyenwe anyi bulaa Babilon.’ Ọ bụ amụma ụgha ka ha na-eburu unu. 17 Unu egela ha ntị. Feenụ eze Babilon, n’ihi na ọ bụ naanị site n’uzọ ahụ ka unu ga-esi dirj ndu. N’ihi gini ka unu ga-eji kwenye ka obodo a ghọọ mkpomkpo ebe? 18 Ọ bụrụ n’ezie na ọ bụ okwu Onyenwe anyi si n’onụ ndị amụma a na-aputa, ha rịọonụ Onyenwe anyi, Onye pūrū ime ihe niile aririọ ka ọ hapu ikwe ka e bukorọ ngwongwo fọdurū n’ime ulonsọ nakwa ndị fọdurū n’ulọeze Juda, na n’ime Jerusalem bulaa Babilon. 19 N’ihi na ihe ndị a ka Onyenwe anyi, Onye pūrū ime ihe niile kwuru banyere ogidi niile ndị ahụ, na Oke osimiri bronz ahụ, na ihe ndokwasị niile, na ihe niile fọdurū n’obodo a, 20 nke Nebukadneza, bụ eze Babilon na-eburughị mgbe o sitere na Juda na Jerusalem, dokpurū Jehoiakim nwa Jehoiakim, bụ eze Juda, na ndị niile a na-asopurū bulaa Babilon. 21 E, ihe ndị a ka Onyenwe anyi, Onye pūrū ime ihe niile bụ Chineke Izrel kwuru banyere ihe niile fọdurū n’ulonsọ Onyenwe anyi, na ndị fọdurū n’ulọeze Juda na n’ime Jerusalem. 22 ‘A ga-eburu ha niile bulaa ha Babilon. Ebe ahụ ka ha ga-anọkwa tutu ruo mgbe m ga-abia leta ha,’ ka Onyenwe anyi kwubiri. ‘Mgbe ahụ, aga m ebulatakwa ha, kpoghachitekwa ha n’ebe a.”

28 O ruo, n’onwa nke ise nke otu afọ ahụ, nke bụ afọ nke anọ, na mmalite ọchịchị Zedekaya eze Juda, Hananaya, nwa Azoa, onye amụma si Gibion, gwara m okwu n’ulonsọ Onyenwe anyi n’ihu ndị nchụaja na ndị mmadụ si m. 2 “Ihe ndị a ka Onyenwe anyi, Onye pūrū ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, ‘Aga m agbaji agbụ nke eze Babilon. 3 Tupu afọ abụọ agabiga, aga m esi Babilon bulata ihe ndị ahụ niile Nebukadneza eze Babilon si n’ulonsọ Onyenwe anyi bupụ bulaa Babilon. 4 Aga m akpọtatakwa Jehoiakin nwa Jehoiakim, na ndị niile ọzọ e si na Juda dọta n’agha bulaa Babilon, n’ihi na aga m agbaji agbụ ahụ eze Babilon nyanyere ha n’olu.”” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. 5 Mgbe ahụ, Jeremaya onye amụma zara Hananaya onye amụma n’ihu ndị nchụaja na ndị

mmadụ niile guzo n'ụlọnsọ Onyenwe anyị 6 Jeremaya onye amụma sịrị, "Amen! Ka Onyenwe anyị mezuo okwu amụma a i buru site na ibughachite ngwongwo ụlọ Onyenwe anyị na ikpoghachite ndị niile e mere ka ha si n'ebe a gaa biri na Babilon. 7 Ma gee ntị n'uru ihe m ga-ekwu n'ihu gị na n'ihu ndị a niile guzo n'ebe a. 8 Site na mgbe ochie, ndị amụma ahụ bu mu na gị ụzọ ebuola amụma banyere agha na mbibi na orjia na-efe efe megide otutu obodo di iche iche, na otutu alaeze di iche iche. 9 Ma ihe e ji amata na o bu Onyenwe anyị n'ezie, zitere onye amụma buru amụma kwuo na udo ga-adi, bu naanị ma o buru na amụma ya emezuo." 10 Mgbe ahụ, Hananaya bu onye amụma yipuru Jeremaya agbu ahụ o yikwasiri onwe ya n'olu gbajie ya. 11 O siri n'ihu oha mmadu ahụ niile, "Nke a ka Onyenwe anyị kwuru: 'O bu n'otu aka ahụ ka m ga-agbajipukwa agbu iyagba Nebukadneza, eze Babilon nyanyere n'olu mba niile tupu afo abuo agabiga.'" Mgbe o kwuru otu a, Jeremaya onye amụma hapuru ebe ahụ laa. 12 Mgbe Hananaya bu onye amụma gbajisiri iyagba ahụ Jeremaya, onye amụma nyanyere onwe ya n'olu, okwu Onyenwe anyị ruru Jeremaya ntị si ya, 13 "Gaa gwa Hananaya okwu si ya, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru: I gbajielala agbu e ji osisi mee, ma n'onodu ya ihe i ga-enweta bu agbu igwe. 14 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru. Aga m anyanye mba ndi a niile agbu igwe, i mee ka ha fee Nebukadneza eze Babilon. Ha ga-efekwa ya. Aga m enyekwa ya ike o buladi n'ebe umu anu oha di.'" 15 Mgbe ahụ, Jeremaya onye amụma siri Hananaya onye amụma, "Gee ntị, Hananaya! O bughị Onyenwe anyi zitere gi, ma i ghogbuola mba a mee ka ha tukwasị uche n'okwu ugha. 16 N'ih i nke a, otu a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Ekpebiela m isite n'ụwa wepu gi. I ga-anwu n'afọ a, n'ih na i kwusaala nnupu isi megide Onyenwe anyi.'" 17 N'onwa asaa nke afo ahụ Hananaya onye amụma nwuru.

29 Ihe ndi a bu ihe di n'akwukwo ozi Jeremaya onye amụma si Jerusalem degaara ndi foduru ndi n'etiti ndi okenye, na ndi nchujaja, na ndi amuma, na ndi Izrel Nebukadneza dotara n'agha si na Jerusalem bulaa ha Babilon. 2 Nke a bu mgbe eze Jehoiakin, nne eze, ndi ozi n'uloeze, ndi ndu Juda na Jerusalem, ndi oka, na ndi uzu sitere na Jerusalem dota ha n'agha buru ha gaa mba ozọ. 3 Onye Jeremaya nyere akwukwo ozi a ka o nyeruo ndi e deere ya bu Eleasa nwa Shefan, na Gemaraya nwa Hilkaya, ndi Zedekaya eze Juda zigara Babilon izi Nebukadneza bu eze ozi. 4 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel na-agwa ndi niile m mere ka e si na Jerusalem dota n'agha buru laa Babilon, 5 "Wuoronu onwe unu ulo, birikwanu n'ime ya; kponu ihe n'ubi a gbara ogige, riekwa mkpuru si na ya; 6 luponu nwunye, mukwanu umu ndi ikom na umu ndi inyom; lukwanu umu unu ndi ikom nwunye, kwenyekwanu ka umu unu ndi inyom luo di, ka ha mukwa umu ndi ikom na umu ndi inyom. Mubaanu n'ebe ahụ, unu ebilatakwala.

7 Chonu udo nke obodo ahụ m mere ka unu gaa biri n'ime ya. Kpekwanu ekpere nye Onyenwe anyi banyere ya. N'ih na o buru na ihe agara obodo ahụ nke oma, o ga-agakwara unu nke oma." 8 N'ih na ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu Chineke Izrel kwuru, "Unu ekwela ka ndi amuma ahụ no n'etiti unu, na ndi na-aju arusi ase rafuo unu; unu egela ntị n'akuko ha na-ako banyere nro ndi ahụ unu na-akwagide ha ka ha roo. 9 N'ih na amuma ha na-ebu n'aha m bu amuma ugha. O bukwaghị m zitere ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 10 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Mgbe iri afo asaa m kwadoro maka Babilon zuru, aga m abia mezuo nkwa ahụ m kwere. Aga m eme ka unu lotakwa n'ebe a. 11 N'ih na mu onwe m maara echiche niile m na-eche banyere unu," ka Onyenwe anyi kwubiri, "echiche ime ka ihe gaara unu nke oma, o bukwaghị echiche ime unu ihe ojojo, echiche ime ka unu nwee ezi odinihu, na oileanya kwesiri ntukwasị obi. 12 Mgbe ahụ, unu ga-abjakwute m, unu ga-abia kpoquokwa m n'ekpere, aga m egekwa unu ntị. 13 Unu ga-achosikwa m ike, chota m ma o buru na unu ejiri obi unu niile choo m. 14 Aga m emekwa ka unu chota m," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "meekwa ka unu bu ndi a dotara n'agha lota. Aga m esitekwa na mba ahụ niile m chugara unu chikotaa unu, kpongachitekwa unu n'ebe ahụ m si chupu unu." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. 15 Unu puru i si, "Onyenwe anyi akpolite ndi amuma nye anyi na Babilon." 16 Ma ihe ndi a ka Onyenwe anyi na-ekwu banyere eze ahụ na-anokwasị n'ocheeze Devid, na banyere ndi mmadu niile foduru n'obodo a, bu umunne unu ndi ahụ na-esoghi unu gaa ebe e mere ka ha ga biri na mba ozọ. 17 E, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Aga m eziga mma agha n'etiti ha, zigakwa unwu na orjia na-efe efe. Aga m eme ha ka ha di ka mkpuru fiig jogburu onwe ya, nke mmadu na-agaghị ata ata. 18 Aga m eji mma agha, na unwu, na orjia na-efe efe, choo ha oso. Aga m eme ha ka ha buru ihe alaeze niile nke ụwa ga nasoo oyi. Ha ga-abu ihe ibu onu, na ihe iju anya, na ihe nkocha, na ihe ita uta n'etiti mba niile ebe m gachula ha oso. 19 N'ih na ha egeghị ntị n'okwu m, bu okwu si n'onu ndi ohu m bu ndi amuma, ndi m zigara ha mgbe mgbe. Ma unu onwe unu, ndi bi na mba ozọ egekwaghị ntị n'okwu m." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. 20 Ya mere, nuruonu okwu Onyenwe anyi, unu niile bu ndi m mere ka e si na Jerusalem dota n'agha gaa Babilon. 21 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel na-ekwu banyere Ehab nwa Kolaya, na Zedekaya nwa Maaseia, ndi na-ebu amuma ugha n'aha m, "Aga m ewere ha nyefee n'aka Nebukadneza bu eze Babilon. O ga-etigbukwa ha n'ihu unu. 22 N'ih ha, ndi niile e si Juda dota n'agha buru gaa Babilon ga na-ekwu okwu nkocha si, 'Ka Onyenwe anyi mesokwa gi udi mmeso o mesoro Zedekaya na Ehab, ndi eze Babilon tunyere n'oku nke regburu ha.' 23 N'ih na ha emeala ihe ndi jogburu onwe ya na njo n'Izrel; ha na nwunye ndi

agbataobi ha akwaala iko; ha esitekwala n'aha m buo amuma ugha, amuma nke m na-enyeghi ha iwu ibu. Amaara m na ihe ndi a bu ezikwu, n'ihu na ahuru m ya." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **24** Gwa Shemaya onye Nehelam okwu si ya, **25** Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, "I dere akwukwo zigara ndi niile bi na Jerusalem, ha na Zefanaya nwa Maaseia onye nchujaja, na ndi nchujaja ndi ozo. I gwara Zefanaya okwu n'akwukwo ahụ si ya, **26** 'Onyenwe anyi ahoputala gi mee gi onye nchujaja ga-anochi anya Jehoiada. N'ihu ya, i burula onyeisi ulonso ukwu Onyenwe anyi. Ya mere, o kwesiri ka i jide onye ara obula na-akpo onwe ya onye amuma, manye ya agbu igwe n'ukwu, na n'olu ya. **27** Gini mere i ji hapu ibasiri Jeremaya, onye Anatot mba ike, onye na-eme onwe ya onye amuma n'etiti unu? **28** O ziterela anyi ozi di otu a na Babilon si anyi, Unu ga-anọ n'ebe ahụ tee anya. Ya mere, wuoronu onwe unu ulo, birikwanu n'ime ya. Kuonu ihe n'ubi, riekwanu ihe si n'ubi unu." **29** Zefanaya bu onye nchujaja, guru akwukwo ozi ahụ n'ihu Jeremaya, bu onye amuma. **30** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi biakwutere Jeremaya, si, **31** "Zigara ndi ahụ niile e mere ka ha gaa biri na mba ozo ozi si ha, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere Shemaya onye Nehelam, Ebe o bu na Shemaya ebuorola unu amuma mee ka unu tukwasi obi unu n'okwu ugha ya, ma o bughị m ziri ya, **32** ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, Mụ onwe m aghaghị jita Shemaya onye Nehelam na mkpuru ya ahuhu n'ihu mmehie ya. O gaghị enwe nwoke obula ga-afodu ndu n'etiti ndi ya niile. O gaghị esokwa unu lekwasị anya n'ihe oma ahụ niile m na-akwado imere ndi m, n'ihu na o kwusara nnupu isi megide Onyenwe anyi. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri."

30 Ndi a bu okwu nke si n'ebe Onyenwe anyi no biakwute Jeremaya. **2** "Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, 'Dee ihe niile m gwara gi n'ime akwukwo. **3** N'ihu na ubochi ndi ahụ na-abia,' ka Onyenwe anyi kwuputara, 'mgbe m ga-akpoghachite ndi m bu Izrel na Juda si n'ebe e mere ka ha jee biri na mba ozo lota. Aga m eme ka ha laghachi n'ala ahụ m nyere nna nna ha, ka ha nwetakwa ya.' Otu a ka Onyenwe anyi kwuru." **4** Ma ndi a bu okwu Onyenwe anyi kwuru banyere Izrel na Juda. **5** "N'ihu na otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "A na-anu mkpu akwa sitere n'egwu, nke oke egwu, o bughị udo. **6** Juonu ajuju, ma hu, nwoke o puru imu umu? Gini kwa mere m ji na-ahụ ndi ikom di ike ka ha tukwasiri aka ha n'ukwu ha dika nwananyi ime na-eme, ihu onye obula gbanwekwa dika nke onye na-anwu anwu? **7** Ubochi di oke egwu ka ubochi ahụ ga-abu. O nwekwaghị ubochi ga-adi ka ya. O ga-abu oge oke nsogbu nye Jekob, ma a ga-anaputa ya site na ya. **8** "N'ubochi ahụ,' aga m agbaji ihe inya n'olu a nyakwasiri ha n'olu, tibisikwaa agbu niile e kere ha. Ha agaghị abukwa ndi ihe nye ndi mba ozo, ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. **9** Kama ha ga-efe Onyenwe anyi bu Chineke

ha, na Devid eze ha, onye m ga-esi n'etiti ha mee ka o biliere ha. **10** "Ya mere, atula egwu, gi Jekob, ohu m. Atukwala ujo gi Izrel,' Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. Aghaghị m izoputa gi site na mba ahụ di anya, zoputakwa umu umu gi site na mba ahụ e mere ka ha gaa biri n'ime ya. Jekob ga-emesiakwa biri n'udo na nchebe. O dikwaghị onye ga-eme ka ujo tuo ya ozo. **11** N'ihu na mụ onwe m nnyeere gi, aga m azoputakwa gi,' otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. 'A sikhari na m alaa mba ndi ahụ niile n'ihu, bu mba ndi ahụ m chubanyere gi n'ime ha, agaghị m ebibi gi onwe gi kpamkpam. Aga m adọ gi aka na ntị maobu dika o kwesiri, i gaghị agbanari jita ahuhu.' **12** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwukwara, "Onya di gi n'ahụ enweghi ngwota, mmeru ahụ i meruru di ukwu, o pughi ila ala. **13** O nweghi onye na-ekpachitere gi onu gi, o nweghi ogwu di nke e ji eme ka onya gi laa. Olileanya adighi na a ga-agwo gi. **14** Ndi niile gi na ha di na mma e chezoala gi; ha adighi echetakwa gi n'echiche uche ha. E tieela m gi ihe dika onye iro gi gae- esi tie gi ihe; atala m gi ahuhu dika onye na-enweghi obi ebere ga-esi taa gi ahuhu, n'ihu na ajo omume gi bara uba nke ukwu, mmehie gi dikwa otutu. **15** Gini mere i ji na-akwa akwa n'ihu onya di gi n'ahụ? Gini mere i ji na-akwa akwa n'ihu ihe mgbu nke na-enweghi ogwugwo? Emerem ka ihe ndi a biakwasị gi n'ihu iba uba nke ajo omume gi, na n'ihu otutu mmehie gi. **16** "Ma a ga-erejia ndi niile na-eripia gi; ndi iro gi niile, ha niile n'otu n'otu, ka a ga-adota n'agha buru gaa mba ozo. Ndi na-apunara gi ihe i nwere n'ike ka a ga-apunarakwa ha ihe ha nwere n'ike. Ndi niile na-alutakwa ihe inwera n'agha ka a ga-enye ka ha ghoo ihe nluta n'agha. **17** Ma aga m eme ka ahụ sie gi ike; aga m agwo kwa onya gi niile,' otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. 'N'ihu na a na-akpo gi onye a juru aju. Gi Zayon, nke o nweghi onye na-eleko ya.' **18** "Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "Lee, ana m aga ime ka Jekob nwetaghachi ulo ikwu ya; aga m enwekwa obi ebere n'ebe obibi ya. A ga-ewughari obodo ahụ n'elu mkpomkpo ebe ya; uloze ga-eguzosikwa ike n'ihu m. Aga m atakwa ndi ahụ na-emegbu ha ahuhu. **21** Onyendu ha ga-abu otu onye n'ime ndi ha; onye gachị ha ga-esi n'etiti ha puta. Aga m akpobata ya nso ebe m no, o ga-abaru m nso, n'ihu na olee mma du ahụ nke puru inyefe onwe ya kpamkpam, maka ibaru m nso?' Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **22** 'N'uzo di otu a unu ga-abu ndi m, mụ onwe m kwa ga-abu Chineke unu." **23** Lee, Onyenwe anyi ga-esite n'onuma ya mee ka oke ifufe ya fee. O ga-efekwasị ndi na-emebi iwu dika ifufe na-efesi ike. **24** Iwe oku Onyenwe anyi agaghị akwasị tutu ruo mgbe o mezuru ihe ndi o bu

n'obi. N'ubochi ndi ahụ na-abia unu ga-aghota ihe ndi a.

31 “N’oge ahụ,” otu a ka Onyenwe anyi kwuputara ya, si, “Aga m abụ Chineke nke agburu Izrel niile. Ha ga-abukwa ndi m.” **2** Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, “Ndi ahụ gbanariri mma agha ga-ahuta ihuoma n’ozara. Aga m abia iwetara Izrel izuike.” **3** Onyenwe anyi mere ka anyi hu ya anya site n’ebe di anya, na-asi, “O bu ihunanya nke na-adigide ruo mgbe ebighi ebi ka m ji hu gi n’anya; O bu ebere nke na-adighi agbanwe ka m ji dota unu nso. **4** Aga m ewulikwa gi elu ozo, e, aga m eme ka i buru ihe e wugariri ozo, gi Izrel bu nwaagboghona-amaghi nwoke. Mgbe ahụ, i ga-eji ihe iti egwu gi puo soro ndi onu juru obi tee egwu. **5** Mgbe ahụ, i ga-akukwa ubi vainji a gbara ogige n’elu ugwu Sameria. Ndi oru ubi kuru ya ga-erikwa mkpuru si na ya. **6** Ubochi ahụ ga-adi mgbe ndi nche ga-anu n’elu ugwu nta niile nke Ifrem tikuo ndi niile si ha, ‘Bianu ka anyi jeruo Zayon, ka anyi jee n’ihu Onyenwe anyi Chineke anyi.’” **7** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, “Tienu mkpu onu n’ihi Jekob, tienu mkpu onu n’ihi onye ahụ kachasi mba niile n’idi ukwu. Meenu ka a nuru ya, toonu ma na-asikwanu, ‘Onyenwe anyi, biko, zoputa ndi gi, bu ndi Izrel foduru.’” **8** Lee, aga m esite n’ala ahụ di n’ugwu kpota ha; aga m eme ka e si na nsotu niile nke uwa chikotaa ha. N’etiti ha ka a ga-ahụ ndi kpuru isi na ndi ngwuro, na ndi inyom di ime, na ndi inyom ime na-eme. Ndi ga-alota ga-adi nnoo ukwu! **9** Ha ga na-akwa akwa mgbe ha na-alota, ha ga-anokwa n’ekpere mgbe m ga-edulata ha. Aga m edu ha site n’akuku iyi, n’ala di larji, ebe ha na-agaghị akpobi ukwu ha, n’ihi na aghoolara m Izrel nna, Ifrem bukwa okpara m. **10** “Nuru unu okwu Onyenwe anyi, unu mba niile; kwusaanu ya n’ebe di anya nke ala ahụ di n’akuku osimiri niile. Onye ahụ chusara Izrel ga-achikotakwa ha. O ga-eleketakwa igwe ewu na aturu ya dika onye ozuzu aturu. **11** N’ihi na Onyenwe anyi ga-agbaputa Jekob, o ga-anaputakwa ha site n’aka ndi ka ha ike. **12** Ha ga-abia nnoo n’ugwu Zayon tie mkpu onu, ha ga-anuri onu n’ihi idi ukwu nke ezi ihe Onyenwe anyi nyere ha, dika oka, na mmanya ohuru, na mmanu, na umu igwe ewu na aturu, na otutu ehi. Ha ga-adi ka ubi a na-agba mmiri mgbe niile; ha agaghị erukwa uju ozo. **13** Mgbe ahụ, obi ga-atu umu agboghona utu, ha ga-etekwa egwu onu, umu okorobia na ndi agadi ga-anurikwa onu. Aga m eme ka iru uju ha ghoro ha obi utu, aga m enyekwa ha nkasiobi na onu n’onodu mwute. **14** Aga m emekwa ka afo jubiga ndi nchajaa oke n’ihi idi ukwu nke onyinye ha ga-enweta, afo ezi ihe m ga-ejukwa ndi m,” otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **15** Ihe ndi a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, “A nuru otu olu na Rema, iru uju na oke ikwa akwa. Rachel na-akwa akwa n’ihi umu ya, o kwekwaghị inabata nkasiobi a na-akasi ya, n’ihi na umu ya adighikwa.” **16** Ma otu a ka Onyenwe anyi kwuru, “Jide olu gi aka, ka o ghara ikwa akwa, jidekwa anya gi abuo, ka ha ghara igba anya mmiri,

n’ihi na a ga-akwu gi ugwo oru n’ihi oru gi.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. “Ha ga-esite n’ala ndi iro ha lotakwa. **17** N’ihi ya, olileanya dikwara odin’ihu gi.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. “Umu gi galotakwa n’ala nke aka ha. **18** “Anula m nnoo isu ude Ifrem, na okwu o kwuru si, ‘I doola m aka na nti dika nwa ehi nke na-eme isiike. Lee, amutala m ihe i choru ka m muta site n’ido aka na nti gi. Ya mere, kpolata m, ka m nwee ike lotakwa, n’ihi na i bu Onyenwe anyi na Chineke m. **19** Mgbe m kpafuru, echegariri m. Mgbe m ghotakwara, e tiri m aka n’obi m, ihere mere m, o wutekwara m n’ihi n’onodu ihe ihere n’ihi udi ndu m biri n’okorobia m.’” **20** Ifrem, o bughu nwa m nwoke, onye ihe ya na-atu m utu? O bu ezie na m na-ekwu okwu megide ya, ma anokwa m na-echeta ya. N’ihi ya, ihe banyere ya na-agusi obi m aguu ike. Ana m enwekwa obi ebere n’ebe o no.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **21** “Manyenu ogidi ihuba uzọ ama, manyekwanu osisi ihuba uzọ ama. Lezienu anya muta aha okporozu niile, bu okporozu unu ga-eso. Lota, gi Izrel, bu nwaagboghona-amaghi nwoke, laghachi n’obodo gi ndi a. **22** Ruo ole mgbe ka i ga-anu na-awaghari, gi nwaagboghona-ekwesighi ntukwasu obi Izrel? N’ihi na Onyenwe anyi na-aga ime ihe ohuru n’uwa; nwanu ga-anu nwoke gburugburu.” **23** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel, kwuru, “Mgbe m si na mba ozo kpoghachi ha, ndi ga-ebi n’ala Juda na n’ime obodo ya niile ga-ekwu okwu ndi a ozo si: ‘Onyenwe anyi gozie gi, gi ebe obibi di nso, gi ugwu di nso.’” **24** Ndi mmadu ga-ebikota onu na Juda na n’obodo niile di n’ime ya, ma ndi na-aru oru ubi, ma ndi na-elekota igwe ewu na aturu ha. **25** Aga m enwaghakwa ike ndi na-ada mba, meekwa ka afo ju ndi ike gwuru.” **26** N’oge a, esi m n’ura teta, lee anya gburugburu m. Ura m rahuru toro m utu nke ukwu. **27** Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, “Lee, ubochi ndi ahụ na-abia, mgbe m ga-aku umu mmadu na umu anumanu n’ulo Izrel na n’ulo Juda. **28** O ga-erukwa na dika m legidere ha anya maka ihopu ha, ikwada ha, itikpo ha, laa ha n’iyi, ma mee ka ihe ojoo bjakwasiri ha, otu a ka m ga-esikwa lezie ha anya iwuzi ha na iku ha di ka mkpuru.” O bu otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **29** “N’ubochi ndi ahụ, ndi mmadu agaghị asikwa, “Nna anyi ha arachaala mkpuru osisi na-achaghị acha, ma lee, eze umu ha na-ejiji ejiji.” **30** Kama onye obula ganwu n’ihi mmehie nke aka ya; onye rachara mkpuru osisi na-achaghị acha ka eze ya ga-ejiji. **31** “Lee, oge na-abia,” ka Onyenwe anyi kwuputara, “mgbe m ga-eme ka ogbugba ndu ohuru diri n’etiti mu na ulu Izrel, nakwa ulu Juda. **32** O bughu udi ogbugba ndu ahụ mu na nna nna ha gbara, mgbe ahụ m jidere ha n’aka site n’ala Ijpti duputa ha, n’ihi na ha mebie ogbugba ndu m, o bu ezie na mu onwe m bu di nye ha,” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **33** “Ma nke a bu ogbugba ndu mu na ulu Izrel ga-agba mgbe oge ndi ahụ gasiri,” ka Onyenwe anyi kwuputara. “Aga m etinye iwu m n’ime obi ha, aga m edekwasikwa ha n’uche ha. Aga m

abụ Chineke ha, ha onwe ha ga-abụkwa ndị m. **34** Ọ dighị onye obùla n'etiti ha ga-akuziri onye agbataobi ya ihe, maobu otu onye asị ibe ya, 'Mara Onyenwe anyi,' n'ihu na ha niile ga-ama onye m bu, site n'onye dikarisiri nta ruo n'onye dikarisiri ukwu n'etiti ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. "N'ihu na aga m agbaghara ajọ omume ha, agaghị m echetakwa mmehie ha niile ozo." **35** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, bu onye ahụ ọputara anyanwu mee ka o na-enye ihe n'ehihie, onye ahụ nyere onwa na kpakpando iwu ka ha na-enye ihe n'anyasi, onye na-akpali oke osimiri, na-eme ka ebiliri mmiri na-ebigbo. Aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **36** Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, "O bu naani ma ukpuru ndi a o puru n'ihu m, ghara idikwa, ka a ga-eme ka umu umu Izrel ghara idi, ka ha ghara ibukwa mba n'ihu m ozo." **37** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "O bu naani mgbe e nwere ike itu ma choputa isa mbara nke mbara eluigwe, na idi omimi nke ntala uwa, ka m ga-aju umu umu niile nke Izrel, n'ihu ihe niile ha mere." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **38** "Ubochi ndi ahụ na-abia, Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, mgbe a ga-ewughari obodo a nye m, site n'ulo elu Hananel ruo n'onu uzo ama Akuku. **39** Idi ogologo nke eriri otutu a ga-eji tuo ya ga-adi ka site n'ihu onu uzo ama ahụ ruo n'ugwu Gareb, gaakwa ruo Goa. **40** Ndagwurugwu ahụ niile ebe a tunyere ozu ndi mmadu, na ebe e kporuru ntu, na mgbada ugwu ahụ niile ebe e doziri edozi maka iku ihe, ruo na ndagwurugwu iyi Kidron nke di n'akuku onu uzo ama inyinya, ga-aghokwa ebe di nso nye Onyenwe anyi. A gaghị ehopukwa obodo ahụ ozo, maobu tikpo ya."

32 Ihe ndi a bu okwu Onyenwe anyi nke rutere Jeremaya n'afọ nke iri nke ochichi Zedekaya eze Juda, nke bukwa afọ nke iri na asato nke ochichi Nebukadnezah. **2** N'oge a, ndi agha Babilon gbara Jerusalem gburugburu. E tinyekwara Jeremaya, bu onye amuma n'ogige ulo ndi nche nke di n'uloze Juda. **3** Zedekaya eze Juda turya ya mkporo n'ebe ahụ, si ya, "Gini mere i ji na-ebu amuma di otu a. N'ihu na i na-asị, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, ejikerela m inyefe gi na obodo a n'aka eze Babilon. O ga-alutakwa ya n'agha. **4** Zedekaya eze Juda agaghị agbapu site n'aka ndi Babilon, n'ihu na a ga-enyefe ya n'aka eze Babilon, onye ya na ya ga-ekwurikwa okwu ihu na ihu. Zedekaya ga-ejikwa anya ya abuo hu eze Babilon, **5** onye ga-eduru ya, bu Zedekaya, gaa Babilon, ebe o ga-anọ tutu ruo mgbe mu, bu Onyenwe anyi, mesiri ya ike. O buru na ibuso ndi Babilon agha, i gaghị emerim." **6** Jeremaya siri, "Okwu Onyenwe anyi rutere m nti, si, **7** Lee, Hanamel nwa Shalum, nwanne nna gi, ga-abajakwute gi, si gi, 'Zuru ala m di n'Anatot, n'ihu na ebe i bu onye ikwu m o bu gi ka o ruuru izu ya.' **8** "Mgbe ahụ, dika Onyenwe anyi si kwuo ya, Hanamel nwa nwanne nna m bjakwutere m n'ogige ndi nche si m, 'Zuru ala m di n'Anatot, n'ime ala ndi Benjamin. Ebe o bu ihe ruuru gi igbaputa ya ime ka o buru nke gi, o bu gi kwesiri izu ya.'" Amaara m na

nke a bu okwu Onyenwe anyi. **9** Ya mere, azuru m ala ahụ di n'Anatot site n'aka nwanne m Hanamel. Atuputara m olocha shekel iri na asaa onuahia ala ahụ, jiri ya kwuo ya ugwu. **10** Emesia, etinyere m aka m n'akwukwo ire ala ahụ, kaa ya akara, nyachie ya, n'ihu ndi akaebe. Atukwara m olocha ahụ n'ihe otutu. **11** Eweere m akwukwo izuta ala ahụ a kara akara, nke a nyachikwara anyachi, ebe e dere ihe banyere ozuzu na orire nke ala ahụ, werekwa di akwukwo ahụ nke a na-anyachighi anyachi, **12** nyefe ha n'aka Baruk nwa Neraya, nwa Mahseia, n'ihu Hanamel nwanne m, na n'ihu ndi akaebe ndi ozo, ndi aka ha di n'akwukwo ahụ, na n'ihu ndi Juu ndi ozo, ndi no n'ogige ulo ndi agha ahụ. **13** "N'ihu ha, enyere m Baruk iwu ndi a si ya, **14** 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru. Were akwukwo ndi a, ma nke a nyachiri anyachi, ma nke a na-anyachighi anyachi, tinye ha n'ime ite e ji uru kpuo, ebe ha ga-adi ogologo oge. **15** N'ihu na ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, a ga-emesiakwa zuo ulo, ala ubi nakwa ubi vaini n'ala a.' **16** "Mgbe m nyechasiri Baruk nwa Neraya akwukwo ndi ahụ, ekpere m ekpere nye Onyenwe anyi si, **17** "Gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi o bu gi sitere n'ike gi di ukwu, na aka gi e setiri eseti mee eluigwe na uwa. O nweghi ihe obula i na-enweghi ike ime. **18** I na-egosi ihunanya nye otutu puku ndi mmadu ma na-eweta ita ahuhu nye umu site n'ihu mmehie nna ha. O Chineke di ukwu dikwa ike, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu aha gi. **19** Nzube gi di ukwu, otu a kwa akoru gi dikwa ukwu. Anya gi ghere oghe nye uzo mmadu niile. I na-akwughachikwa onye obula dika ndu ya na akoru ya si di. **20** O bu gi mere ihe iribama na ihe ebube di iche iche n'Ijpt. I nogidekwara na-aru ha ruo taa, ma n'ala Izrel ma n'etiti ndi niile no n'uwa. N'ihu ya, i meere onwe gi aha nke ka bukwa nke gi n'ebe niile. **21** O bu ihe iribama na oru ebube di iche iche, n'aka di ike, na ogwe aka e setipuru esetipu, n'ihe oke egwu, ka i ji kporuta ndi gi Izrel site n'Ijpt. **22** I nyere ha ala a, nke i nuru n'iyi inye nna nna ha, ala mmiri ara ehi na mmanu anu na-eru na ya. **23** Ha batara n'ala a, nweta ya, ma ha juru irubere gi isi, maobu jeharia n'iwu gi; ha emeghi ihe ndi i nyere ha n'iwu mee. N'ihu ya, i mere ka ihe ojoo ndi a bjakwasị ha. **24** "Lee ka ndi iro si wuo ihe agha ha gburugburu mgbidi obodo a, ihe agha nke ha ga-eji luta ya n'agha. I werela obodo a nyefe ndi Babilon na-ebuso ya agha n'aka, n'ihu mma agha na unwu, na oke orja di n'ime ya. Ihe i kwuru na o ga-eme emezuola, dika i si ahụ ya ugbu a. **25** Ma o bu ezie na a ga-enyefe obodo a n'aka ndi Babilon, ma gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi gwara m si, 'Were olocha zuta ala ahụ. Zukwaa ya n'ihu ndi akaebe.'" **26** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruu Jeremaya nti si ya, **27** "Abu m Onyenwe anyi, Chineke nke anu ahụ niile bu mmadu. O di ihe obula kariji m ime? **28** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru: Ejikerela m ugbu a inyefe obodo a n'aka ndi

Babilon, na n'aka Nebukadneza eze Babilon, onye galuta ya n'agha. **29** Ndị Babilon ahụ na-ebuso obodo a agha, ga-abata n'ime ya, kpọọ ya oḳu. Ha ga-akpọ ya oḳu, ya na ụlọ niile dī n'ime ya, bụ ụlọ niile ahụ ndī bi n'ime ya nọ kpasuo m iwe, site n'isure ihe nsure oḳu na-esi isi uto nye chi Baal n'elu ụlọ ha niile, na site n'iwusara chi ndī ozo onyinye ihe onūnu. **30** "O bụ naanī ihe ojoo ka ndī Izrel na ndī Juda mere n'ihu m site na mgbe ha bụ nwantakiri. N'ezie, ha esitela n'ihe ha ji aka mee kpasuo m iwe, ka Onyenwe anyi kwuru. **31** Site n'oge e wuru ya ruo ugbu a, ndī bi n'obodo a akpaliela iwe m na onuma m. Ya mere, aga m esite n'ihu m wezuga ha. **32** Ndī Izrel na Juda, na ndī eze ha, na ndīisi oḳichī ha, na ndī nchūaja ha, na ndī amuma ha, na ndī ikom Juda, ma ndī bi na Jerusalem, akpasuola m iwe site n'ihe ojoo niile ha mere. **33** Ha gbakutara m azu, jū ilenye anya n'ebe m nọ. O bụ ezie na m ziri ha ihe mgbe mgbe, ma ha juru ige ntī, jukwa inabata idọ aka na ntī m. **34** Ha doru oyiyi ihe aru n'ulonso ahụ a kpokwasiri aha m, si otu a meru ya. **35** Ha wuru ebe dī elu dī iche iche na Ndagwurugwu nke Ben Hinom nye Baal, ebe ha nọ jiri umu ha ndī ikom na ndī inyom chuo aja nye Molek. O nweghi mgbe m nyere ha iwu ime ihe dī otu a, o nweghi mgbe ajo ihe dī otu a batara m n'obi, nke i nye ha iwu ime ihe aru dī otu a, nke ime ka Juda mehie. **36** "Ihe i kwuru banyere obodo a bụ, 'A ga-esite na mma agha, na n'unwu, na n'oke orja, nyefee ha n'aka eze Babilon,' ma ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, **37** Lee, aghaghī m ichikota ha site na mba ndi ahū niile m sitere n'ime m, na n'oke onuma m chuga ha. Aga m akpoghachite m n'ebe a, mee ka ha biri n'udo. **38** Ha ga-abu ndi m, mụ onwe m ga-abukwa Chineke ha. **39** Aga m enye ha otu obi na otu uzo, ime ka ha na-atu egwu m, n'ihī odimma nke ha, na odimma nke umu ha ndi ga-eso ha. **40** Aga m eme ka ogbugba ndi ebighi ebi diri n'etiti mu na ha. Agaghī m akwasi imere ha ihe oma, aga m akwalikwa obi ha itu egwu m. N'uzo dī otu a, ha agaghī esitekwa n'iso m wezuga onwe ha. **41** Obi ga-atokwa m uto ime ha mma; m ga-ejikwa obi m niile, na mkpuruobi m niile kuo ha n'ala a. **42** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, Dika m mere ka ihe ojoo ukwu a niile bjakwasī ndi a, otu a ka m ga-esikwa mee ka ezi ihe ahū niile m kwere ha na nkwa bjakwasī ha. **43** A ga-azukwa ohia n'ala a unu na-asī na o bụ ala togboro n'efu, nke mmadu na anumanu na-adighi n'ime ya, ala nke e nyefere n'aka ndi Babilon. **44** A ga-ejikwa olaocha zuo ala ubi, deekwa ihe banyere orire na ozuzu ya n'akwukwo. A ga-aka akwukwo ndi ahū akara n'ihu ndi akaebe, n'ala Benjamin, na n'obodo nta niile dī gburugburu Jerusalem, ma n'ala Juda, na n'obodo dī n'ala ugwu ugwu, na nke dī na mgbada ugwu niile dī n'odida anyanwu, na nke dī na Negev, n'ihī na aga m esite n'obodo ndi ahū dotara ha n'agha buuru ha gaa kpolata ha. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri."

33 Mgbe Jeremaya ka nọ dika onye mkporo n'ogige ụlọ ndi nche, okwu Onyenwe anyi ruru ya nti nke ugboro abuo, si ya, **2** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, onye ahū kere uwa kwuru, Onyenwe anyi, onye kpuru ya mee ya ka o guzosie ike, Onye aha ya bu Onyenwe anyi: **3** 'Kpoko m, aga m aza gi, gosi gi ihe dī ukwu dī iche iche, na ihe siri ike na nghota nke i na-amaghi.' **4** N'ihī na nke a bụ ihe Onyenwe anyi, bụ Chineke Izrel, kwuru banyere ụlọ ndi ahū niile dī n'obodo, na uloze niile nke ndi eze Juda, bụ nke akwadara maka iji megide nnochibido niile na mma agha **5** n'agha a na-alusọ ndi Babilon. 'Aga eji ozu ndi mmadu ahū niile m ga-etigbu site n'iwe m na n'onuma m kpojuo ha. Aga m ezo ihu m site n'ebe obodo a nọ, n'ihī ajo omume ya niile. **6** "Ma otu o di, aga m agwo ya, mee ka ahū sie ya ike. Aga m agwo ndi m, meekwa ka ha nwe udo n'ebe o bara uba. Ha ga-ebikwa n'udo na-enweghi egwu obula. **7** Aga m emekwa ka ndi Izrel na ndi Juda a dotara n'agha lota. Aga m ewugarikwa ha dika ulo, mee ka ha diri ka ha di na mbu. **8** Aga m eme ka ha di ocha site na mmehie ha niile, nke ha mere megide m. Aga m agbaghara ha mmehie ha na nnupu isi ha niile megide m. **9** Mgbe ahū, obodo a ga-aghokwa ihe ga-eme ka mba niile nke uwa mara m, ka ha nuriya onu n'ime m, tookwa m, ma wetara m nsopuru, mgbe ha ga-anu ihe oma niile m meere obodo a. Ha ga-atukwa oke egwu, maakwa jijiji, n'ihī ezi ihe ahū niile na n'ihī udo ahū niile nke mu onwe m mere ka o rute ha aka.' **10** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Unu na-asī banyere ebe a, "O bụ mkporokpo ebe, ebe umu mmadu na umu anumanu na-ebighi n'ime ya." Ma n'obodo Juda, ya na okporozo niile dī na Jerusalem, nke togboro n'efu ugbu a, nke mmadu maobu anumanu na-ebighi n'ime ya, a ga-emesia nukwa **11** olu onu na obi uto, na olu ndi ikom na ndi inyom na-alu dī na nwunye, na olu ndi ahū niile na-eweta onyinye ekele n'ulo Onyenwe anyi, ndi ahū gasi, "Nyenū Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ekele n'ihī na Onyenwe anyi dī mma. Ihunanya ya na-adigidekwa ruo mgbe ebighi ebi." N'ihī na aga m eme ka ndi ala a, nke a dotara n'agha lota, dikwa ka ha di na mbu, otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **12** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, 'N'ebe a, nke bụ mkporokpo ebe ugbu a, nke mmadu maobu anumanu na-ebighi n'ime ya, ka a ga-emesia nweekwa ebe ita nri nke igwe ewu na aturu, n'ime obodo niile, ebe ndi ozuzu aturu ga-eduru igwe ewu na aturu ha gaa izuikwe. **13** N'ime obodo niile nke dī n'ala ugwu ugwu, na n'obodo niile nke dī na mgbada ugwu niile nke Negev, n'oke ala Benjamin, n'ime obodo nta niile nke gbara Jerusalem gburugburu, na n'ime obodo niile nke Juda. Igwe ewu na aturu ga-agabigakwa ozo n'okpuru aka abuo nke onye na-agu ha onu.' Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu. **14** "Ubochi ndi ahū na-abia,' ka Onyenwe anyi kwuputara, 'mgbe m ga-emezu ezi nkwa ahū m kwere ulo Izrel na ulo Juda. **15** "N'ubochi ndi ahū, na n'oge ahū, aga m eme ka Alaka ezi omume puputa site n'ezinaulo Devid. O ga-eme ihe ziri ezi,

kpeekwa ikpe ziri ezi n'ala ahụ. **16** N'ubochi ndi ahụ, ka a ga-azoputa Juda, Jerusalem ga-ebikwa n'udo. Nke a bu aha a ga-akpo ya, Onyenwe anyi Onye Nzoputa, bu ezi omume anyi.' **17** N'ihu na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'O nweghi oge a ga-ahapu inweta otu onye site n'ezinaulo Devid onye ga-anọ n'ocheeze ulo Izrel. **18** O dikwaghi mgbe a ga-ahapu inweta onye gagesite n'etiti ndi nchujaja na ndi Livayi, nke ga-eguzo n'ihu m ubochi niile ichu aja nsure oku, na i wetara m onyinye inata ihuoma, na ichuru m aja di iche iche.'" **19** Emesja, okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti si ya, **20** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'O buru na unu nwere ike ime ka ogbugba ndu m na ehizie, na ogbugba ndu mu na abali ghara idikwa, ime ka ehizie na abali gharakwa iputa n'oge ha, **21** mgbe ahụ ogbugba ndu nke mu na Devid ohu m gbara, na ogbugba ndu nke m mere ka o diri n'etiti mu na ndi Livayi, bu ndi nchujaja na-eje ozi ha n'ihu m, agaghi adikwa. A gaghị enwekwa onye ga-esi n'ezinaulo Devid nke ga-anokwasị n'ocheeze ya. **22** Aga m eme ka umu umu Devid ohu m, na ndi Livayi, bu ndi na-eje ozi ha n'ihu m, di ukwu n'onuogugu dika kpakpando di na mbara eluigwe; ha ga-adikwa ukwu dika uzuzu di n'onu mmiri osimiri nke a na-apughi iguta onu.'" **23** Okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti si ya, **24** "I huja ajuju ndi a na-aju? Ha na-aju na-asi, 'Onyenwe anyi o jula agburu abuo ndi a o hoputara?' N'ihu ya, ha na-eleli ndi m, ha adighi agukwa ha dika mba. **25** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'O buru na m emeghi ka ogbugba ndu diri n'etiti mu na ehizie na abali, meekwa ka iwu na-achi eluigwe na uwa guzosie ike, **26** mgbe ahụ, agaara maju umu umu Jekob, na umu umu Devid ohu m. Agaraghi m ahoputa otu n'ime umu ya ka o chja umu umu Ebrahim na Ajizik na Jekob. Ma aga m eme ka ndi ha a dotara n'agha lota; aga m enwekwa obi ebere n'ahu ha.'"

34 Mgbe Nebukadneza eze Babilon na ndi agha ya niile, na mba niile di n'alaeze nke o na-achi nabuso Jerusalem na obodo niile gbara ya gburugburu agha, okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti si, **2** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, Jekwuru Zedekaya bu eze Juda, gwa ya si, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, ejikerela m ugbu a inyefe eze Babilon obodo a n'aka. O ga-esurekwa ya oku. **3** I gaghi agbanari ya, n'ihu na o ga-ejide gi. A ga-arara gi nyefekwa ya n'aka. Anya gi abuo ka i ga-eji hu eze Babilon. Gi na ya ga-ekwuritakwa okwu. I ga-agakwa Babilon. **4** "Ma nurukwa nkwa Onyenwe anyi na-ekwe gi, gi Zedekaya eze Juda. Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere gi, I gaghi anwu site na mma agha; **5** i ga-anwu n'udo. Dika ndi mmadu si mune oku kwaa ozu nna gi ha, bu ndi buru gi uzọ chja ka eze, otu a ka ha ga-esi mune oku kwaa gi. Ha ga-eti aka n'obi kwa akwa si, "Ewoo, onyenwe anyi!" O bu mu onwe m na-ekwe nkwa a, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya.'" **6** Mgbe ahụ, Jeremaya onye amuma gara gwa Zedekaya eze Juda ihe ndi a niile na Jerusalem. **7** N'oge a, ndi agha eze Babilon nabuso Jerusalem

agha. Ha nabuso obodo ndi ozọ nke ngidere nabuso ha agha, nke bu obodo Lakish na Azeka. Obodo ndi a bu naani obodo foduru n'ala Juda nke ndi agha Babilon nabuso. **8** Okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti mgbe Zedekaya bu eze, na ndi Izrel niile gbachara ndu na Jerusalem ikposara ndi ohu niile nwere onwe ha. **9** Onye obula ga-ahapu ohu ya bu onye Hibru ka o nwere onwe ya, ma ohu ahụ o bu nwoke maobu nwanly. A gaghị agukwa onye Juu obula dika ohu ozọ. **10** Ya mere, ndisi ochichi niile, na ndi niile bu ndi kwekoritara gbaa ndu a, na ha ga-ahapu ohu ha ndi nwoke na ndi nwanly ka ha nwere onwe ha. Ha mekwa dika ha si kwuo. **11** Ma mgbe oge nta gasiri, ndi a niile gbanwere obi ha. Ha gara jide ohu ndi ahụ ha hapuru, mee ka ha ghokwa ndi ohu ha ozọ. **12** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti si ya, **13** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel, kwuru, Mu na nna nna unu ha gbara ndu mgbe m si n'ala Ijpt, bu ala ebe ha bu ohu kpoputa ha. Mgbe ahụ agwara m ha si, **14** 'N'ogwugwu afo asaa obula, onye obula n'ime unu aghaghị ihapu onye Hibru ibe unu resiri unu onwe ya dika ohu, ka o nwerekwa onwe ya. Mgbe onye ahụ jeere unu ozi afo isii, unu kwesiri ihapu ya ka o nwere onwe ya.' Ma nna nna unu ha egeghi m nti, ha etinyeghikwa uche ha n'iwu m nyere ha. **15** Na nwa oge nta gara aga unu cheghariri mee ihe ziri ezi n'anya m. Onye obula n'ime unu kposara inwere onwe nye ndi unu. Unu gara n'ihu gbaa ndu n'ihu m n'ime ulonso ahụ a kpokwasiri aha m. **16** Ma ugbu a, unu echigharjala, meruo aha m; onye obula n'ime unu akpoghachikwala nye onwe ya ndi ohu ndi ikom na ndi inyom ahụ unu hapuru ka ha nwere onwe ha, gaa dika o si masi mkpuruobi ha. Unu akwagidekwala ha ka ha burukwa ndi ohu unu ozọ. **17** "N'ihu nke a, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, Unu erubeghi isi nye m, unu ekwasighi nwere onwe nye ndi unu. Ya mere, ugbu a mu onwe m na-akposi 'Inwere onwe' nye unu, ka Onyenwe anyi kwubiri, 'inwere onwe' nke ida n'ihu mma agha, na ajo orja na-efe efe, na oke unwu. Aga m emekwa unu ka unu ghoo ihe iso oyi nye alaeze niile nke uwa. **18** Ma ndi ikom ahụ niile meruru ogbugba ndu m, ndi ahụ na-edebuzughi ogbugba ndu ha gbara n'ihu m, ka m ga-eme ka ha diri ka nwa ehi ogbugba ndu ahụ ha kpwara abuo, nke ha si n'etiti okara abuo ya gafee, maka imesi ogbugba ndu ha ike. **19** Ndi ndu Juda na Jerusalem na ndi ozi eze na ndi nchujaja na ndi niile bi n'ala a ndi si n'etiti okara nwa ehi ahụ gabiga **20** ka m ga-enyefe n'aka ndi iro ha ndi na-achio iwepu ndu ha. Ozu ha ga-abu ihe oriri nye anu ufe nke eluigwe na anu ohia nke uwa. **21** "Aga m enyefe Zedekaya eze Juda na ndisi ochichi ya n'aka ndi iro ha, ndi na-achio ndu ha. Aga m enyefe ha n'aka ndi agha eze Babilon, ndi siterela n'ibuso unu agha wezuga onwe ha. **22** Aga m enye iwu, ka Onyenwe anyi kwubiri, mee ka a kpopghachi ha azu n'obodo a. Ha ga-abuso ya agha, merie ya, surekwaa ya oku. Aga m emekwa ka obodo

Juda niile togborọ n'efu. Ọ dīkwaghị onye ga-ebi n'ime ya."

35 Ndi a bu okwu Onyenwe anyi nke ruru Jeremaya nti n'oge ochichi Jehoiakim nwa Josaya eze Juda si ya, **2** "Jee n'ulo umu Rekab kpoo ha oku ka ha bja n'ulonso Onyenwe anyi, n'otu n'ime onuulo ya, nodu n'ebe ahụ nye ha mmanya ka ha nuo." **3** Ya mere, ejekwuuru m Jaazanaya nwa Jeremaya, nwa Habazinaya na umunne ya, na umu ya ndi ikom, ya bu, ndi ezinaulo Rekab niile. **4** Akpobatara m ha n'ulonso Onyenwe anyi, n'ime onuulo umu Hanan nwa Igdalaya, onye nke Chineke. Onuulo a di nso n'onuulo ndiisi ulonso, nke di n'elu onuulo Maaseia nwa Shalum, onye nche onu uzo ulonso. **5** Mgbe ahụ, e doziri m okwa ufođu juputara na mmanya na iko ufođu n'ihu umu Rekab, si ha, "Ngwanu, nuanu mmanya." **6** Ma ha zara si, "Anyi adighi anu mmanya, n'ihu na nna nna anyi Jehonadab nwa Rekab nyere anyi iwu si anyi, 'Unu anukwala mmanya, unu na umu umu unu. **7** Ozokwa, unu ewurula onwe unu ulo, unu akula mkpuru ubi, maobu kuo ubi vaini. Unu adotarala onwe unu ihe ndi a niile, kama na-ebinu n'ulo ikwu. O bu n'uzo di otu a ka unu ga-esi bie ogologo ndu n'ala ahụ unu bu ndi obia n'ime ya.' **8** Anyi erubela isi n'ihe niile nna nna anyi Jehonadab nwa Rekab gwara anyi. Anyi na ndi nwunye anyi na umu anyi ndi ikom na ndi inyom adighi anu mmanya, **9** maobu wuo ulo, maobu nwee ubi vaini, ala ubi maobu mkpuru okuku. **10** O bukwa n'ulo ikwu ka anyi na-ebi di ka nna nna anyi Jehonadab nyere anyi n'iwu. **11** Ma mgbe Nebukadneza eze Babilon busoro ala anyi agha, anyi kpebiri si, 'Bjanu ka anyi gbaba Jerusalem si otu a gbanari ndi agha Babilon, na ndi agha ndi Aram.' O bu nke a mere anyi ji biri na Jerusalem." **12** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti si ya **13** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, "Gaa gwa ndi Juda na ndi bi na Jerusalem, 'O bu na unu agaghị esite n'ido aka na nti mta irubere okwu m isi?' ka Onyenwe anyi kwuputara. **14** 'Jehonadab nwa Rekab nyere umu umu ya iwu si ha anula mmanya, ha na-edebe iwu ahụ. Ruo taa, ha adighi anu mmanya, n'ihu na ha na-edebe iwu nna nna ha nyere ha. Ma mu onwe m agwala unu okwu mgbe na mgbe, ma unu juru irubere m isi. **15** Mgbe mgbe ka m ziteere unu umu ohu m bu ndi amuma, ndi biana gwa unu okwu si, 'Dozienu uzo unu, sitekwanu n'ajo omume unu tugharia. Unu niile n'otu n'otu, unu agbasola chi ndi ozo ife ha. O buru na unu emee otu a, unu ga-ebi n'ala a m nyere unu na nna nna unu ha.' Ma unu juru ina nti, jukwa ige m nti. **16** Umu umu Jehonadab, nwa Rekab, emeela ihe nna nna ha nyere ha n'iwu, ma ndi a juru irubere m isi.' **17** "N'ihu ya, ihe ndi a ka Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile, Chineke Izrel kwuru: 'Geenu nti! Lee, ana m aga ime ka ihe ojo obiakwasị Juda na ndi niile bi na Jerusalem, dika m kwuru na o ga-adị. N'ihu na agwala m ha okwu, ma ha juru ige m nti.

Akpoo m ha oku, ma ha juru iza.'" **18** Mgbe ahụ, Jeremaya gwara ndi ezinaulo Rekab, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, 'Unu erubeela isi mee ihe niile nna nna unu bu Jehonadab nyere unu n'iwu.' **19** N'ihu ya, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel, kwuru si, 'O nweghi mgbe obula nwoke ga-egere m ozi ga-ako n'ezinaulo Jehonadab nwa Rekab.'" **36** N'afọ anọ nke ochichi Jehoiakim nwa Josaya bu eze Juda, okwu Onyenwe anyi ndi a ruru Jeremaya nti, **2** "Were akwukwo detuo okwu ahụ niile m gwarala gi banyere Izrel, na Juda, na banyere ndi mba ozo di iche iche, bu okwu ndi ahụ m bidoro igwa gi site n'oge ochichi Josaya ruo ugbu a. **3** Ma eleghi anya mgbe ndi Juda nuru ka e kwuputara ihe banyere ihe ojo ndi ahụ m zubere, nke na-aga ibiakwasị ha, onye obula n'ime ha n'otu n'otu ga-esite n'uzo ojo ya tugharia. Mgbe ahụ, aga m agbaghara ha ajo omume ha na mmehie ha." **4** Ya mere, Jeremaya kpoo Baruk nwa Neraya ka o biakwute ya. Mgbe Jeremaya no nakpoota okwu ahụ niile Onyenwe anyi gwara ya, Baruk nokwa na-edeputa ha n'akwukwo. **5** Emesia, Jeremaya gwara Baruk okwu si ya, "Onodu nke m no n'ime ya ugbo a agaghị ekwe ka m site n'ebe a puo jeruo n'ulonso Onyenwe anyi. **6** N'ihu ya, gaa n'ulonso Onyenwe anyi n'ubochi ibu onu, nodu n'ebe ahụ guputara ndi mmadu okwu Onyenwe anyi ndi a i dere n'akwukwo dika m kpoputara ha. Guputara ya ndi Juda si obodo niile bja n'ulonso ahụ. **7** Ma eleghi anya, ha ga-ario Onyenwe anyi aririo. Ma eleghi anya onye obula n'ime ha ga-esite n'uzo ojo ya tugharia, ka iwe na onuma di ukwu nke Onyenwe anyi gae-ekpughe megide ndi a ghara ibiakwasị ha." **8** Baruk nwa Neraya mere dika Jeremaya onye amuma si gwa ya. O guputara okwu Onyenwe anyi, nke di n'akwukwo ahụ, n'ulonso Onyenwe anyi. **9** N'onwa itoolu nke afọ ise nke ochichi Jehoiakim nwa Josaya eze Juda, e doro oge di iche nye maka ibu onu n'ihu Onyenwe anyi. E kwusara ibu onu a nye ndi niile no na Jerusalem, na ndi si n'obodo Juda niile bja na Jerusalem. **10** Baruk no n'onuulo Gemaraya nwa Shefan, bu ode akwukwo, guputara ndi niile no n'ulonso Onyenwe anyi okwu Jeremaya, nke di n'akwukwo a di nso n'onu uzo ama ohuru nke ulonso ahụ. **11** Mgbe Mikaya nwa Gemaraya nwa Shefan nuru okwu Onyenwe anyi nke e si n'akwukwo ahụ guputa, **12** o si n'ebe ahụ puo, gaa n'ulo ode akwukwo di n'uloze, ebe ndiisi niile zukofo. Ndi a bu ndi zukofo n'ebe ahụ; Elishama, ode akwukwo, na Delaya nwa Shemaya, na Elnatan nwa Akboa, na Gemaraya nwa Shefan, na Zedekaya nwa Hananaya, na ndiisi ochichi ndi ozo. **13** Mgbe Mikaya gwara ha ihe o nuru Baruk si n'akwukwo ahụ guputara ndi mmadu, **14** ndiisi ahụ niile zipuru Jehudi nwa Netanaya, nwa Shelemaya, nwa Kushi, ka o jekwuru Baruk si ya "Were akwukwo ahụ i si na ya guputara ndi mmadu ihe, bja." Ya mere, Baruk, nwa Neraya, ji akwukwo a n'aka ya jekwuru ha. **15**

Mgbe o ruru n'ebe ahụ, ha gwara ya si ya, "Biko, **37** nwa Josaya eze Juda, n'ọnọdụ Konaya nwa Jehoiakim. 2 Ma Zedekaya na ndị ozi ya, na ndị Juda niile egegħi ntị n'okwu Onyenwe anyị nke o si n'ọnu Jeremaya onye amụma gwa ha. 3 Zedekaya bụ eze, ziri Jehukal nwa Shelemaya, na Zefanaya onye nchụaja, bụ nwa Maaseia ozi si ha, jekwuru Jeremaya onye amụma gwa ya okwu si, "Biko, kpeere anyị ekpere, rịrọrọ anyị Onyenwe anyị Chineke anyị arịrịo." 4 N'oge a, Jeremaya nweere onye ya ijegharị n'etiti ndị Izrel, n'ihị na ha etinyebegħi ya n'ụlọ mkpọrọ. 5 N'ihị na mgbe ndị agha Babilon gbara Jerusalem gburugburu na-ebuso ya agha, ndị agha Fero sitere Ijipt na-apụkwute ha ibuso ha agha. Mgbe ndị agha Babilon nụrụ na ndị agha Ijipt na-abia, ha mere ngwangwa si n'ibuso Jerusalem agha wezuga onwe ha. 6 Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyị ruru Jeremaya onye amụma ntị si ya, 7 "Ihe ndị a ka Onyenwe anyị bụ Chineke Izrel kwuru, Ihe ndị a ka i ga-agwa eze Juda onye zitere ozi si gị rịrọ m arịrịo, 'Ndị agha Fero ahụ si n'Ijipt pụta bịa inyeru unu aka ga-emesija lagħachi n'ala ha bụ Ijipt. 8 Mgbe ahụ, ndị agha Babilon galogħachikwa ibuso obodo a agha. Ha ga-emeri ya, dọta ya n'agha, kpọkwa ya oku.' 9 "Ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru, Unu arafula onwe unu site n'iche echiche si, 'Ndị Babilon agaghị abjakwa ibuso anyị agha.' E, ha agaghị abjakwa ozo. 10 A sịkwa na ndị agha unu unwee ike merie ndị agha Babilon ahụ ga-abia ibuso unu agha, a sịkwa na o bụ naanị ndị e merurụ ahụ bụ ndị fọdurụ n'etiti ha, ndị a gagesi n'ogige ndị agha Babilon pụta bịa kpọ obodo a oku." 11 Mgbe ndị agha Babilon si na gburugburu Jerusalem wezuga onwe ha n'ihị ọbịna ndị agha Fero na-abia, 12 Jeremaya sitekwara na Jerusalem pụo malite igawa n'ala ndị Benjamin, n'ihị iketa oke ruuru ya site n'aka ndị bi n'ebe ahụ. 13 Ma mgbe o ruru n'ọnu ụzọ ama Benjamin, onyeisi ndị agha aha ya bụ Irija nwa Shelemaya, nwa Hananaya jidere ya, boo ya ebubo si ya, "O bụ ọsọ ka i na-agba! I na-achọ igbakwuru ndị Babilon!" 14 Ma Jeremaya zara si ya, "O bụ okwu ụgha ka i na-ekwu. Anaghị m agba ọsọ igbakwuru ndị Babilon." Ma Irija egegħi ya ntị, kama o jidere Jeremaya kpụta ya n'ihu ndịisi ọchịchị. 15 Ha were iwe megide Jeremaya, nye iwu ka e tie ya ihe, kpọchiekwa ya n'ụlọ Jonatan, ode akwụkwọ. N'ihị na ha ji ụlọ ahụ mere ụlọ mkpọrọ n'oge a. 16 E tinyere Jeremaya n'ime ụlọ mkpọrọ olulu, ebe o nọrọ ogologo oge. 17 Emesija, Zedekaya bụ eze nyere iwu ka a kpọta ya n'ụlọeze. Mgbe a kpọta ya, Zedekaya juru ya ajuju na nzuzo si ya, "I nwere okwu site n'aka Onyenwe anyị?" Jeremaya zara si ya, "E, lee, a ga-arara gi nyefee gi n'aka eze Babilon." 18 Mgbe ahụ, Jeremaya gwara Zedekaya, bụ eze okwu ozo si ya, "Ihe ọjọọ di aña ka m mere megide gi, maobu megide ndi oru gi, maobu megide ndi a, unu ji tinye m n'ulo mkporo? 19 Ebee ka ndi amuma unu no, bu ndi ahụ na-eburu unu amuma na-asị unu, 'Eze Babilon agaghị ebuso unu agha, o gagħi ebusokwa ala a agha?" 20 Ugbo a, biko, onyenwe

m eze, biko gee m ntị. Biko, nūrū arịrjō m: Ezighachila m n'ụlō Jonatan, ode akwūkwo, n'ihī na ọ burū na i mee otu a, aga m anwū n'ebe ahū." **21** Zedekaya bụ eze, nyere iwu ka e debe Jeremaya n'ogige ndị nche. O nyekwara iwu ka a na-ene ya achicha e si n'ụlō ndị na-eme achicha na-ewebata ụbōchị niile, tutu ruo mgbe achicha e nwere n'obodo ahū gwūsirī. Ya mere, o mere ka Jeremaya nōgide n'ogige ndị nche.

38 Shefataya nwa Matan, na Gedaliya nwa Pashua, na Jehukal nwa Shelemaya, na Pashua, nwa Malkija, nūrū mgbe Jeremaya nō na-agwa ndị mmadū okwu ndị a sị ha, **2** "Ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru, 'Onye obūla nōgidere n'ime obodo a ga-anwū site na mma agha, maobū site n'ụnwū, maobū site n'orja na-efe efe. Ma onye obūla pūkuru ndị Babilōn ga-adị ndū. Ọ ga-adị ndū, n'ihī na ọ ga-echebe ndū ya.' **3** Ihe ndị a kwa ka Onyenwe anyị kwuru, 'A ga-arara obodo a nyefee ya n'aka ndị agha eze Babilōn, onye ga-adōta ya n'agha.'" **4** Mgbe ahū, ndịisi ọchịchị sịrī eze, "O kwesiri ka e gbuo nwoke a, n'ihī na ọ na-eme ka obi ndị agha na obi ndị mmadū fōdurū n'ime obodo a na-ada mba site n'udị okwu ọ na-agwa ha. Ọ bughị ọdimmā ndị a ka ọ na-eche echiche ya, kama ọ bụ otu ha ga-esi laa n'iyi." **5** Zedekaya bụ eze zara sị ha, "Ọ dī unu n'aka. Unu maara na o nweghī ihe obūla eze nwere ike ime igbochi unu ime ihe unu chōrō." **6** Ya mere, ha jidere Jeremaya, tinye ya n'ime olulu mmiri Malkija, nwa eze. Olulu mmiri a dī n'ogige ụlō ndị nche. Ọ bụ ụdō ka ha ji wetuo Jeremaya n'ime olulu mmiri ahū. Ma mmiri adighī n'ime ya, naanī apitī. Ya mere, Jeremaya danwere n'ime apitī ahū, mibanye n'ime ya. **7** Ma Ebed-Melek, onye Kush, otu n'ime ndịisi ozi n'ụlōeze nūrū na etinyela Jeremaya n'ime olulu mmiri. Mgbe eze nōdurū n'ōnū ụzō ama Benjamin, **8** Ebed-Melek si n'ụlōeze pūọ jekwuuru ya n'ebe ahū sị ya, **9** "Onyenwe m eze, lee na mmeso ndị a mesoro Jeremaya onye amūma jōgburu onwe ya. Ha atūbala ya n'ime olulu mmiri hapū ya ka ọ nōdū n'ebe ahū nwūọ n'ihī agūū mgbe achicha kōrō n'obodo." **10** Mgbe ahū, eze nyere Ebed-Melek onye Kush iwu sị ya, "Sī n'ebe a kpōrō iri mmadū atō ka gī na ha soro gaa dōputa Jeremaya onye amūma site n'olulu ahū tupu ọ nwūọ." **11** Ya mere, Ebed-Melek duuru ndị ahū pūọ. O buru ụzō jee n'ōnūlō dī n'okpuru ụlōakū nke ụlōeze. N'ebe ahū, ọ chiputara ụfōdū nkīrīnka akwa, na ụfōdū uwe kara nka. O kenyere ha n'udō, wetuore ya Jeremaya n'ime olulu mmiri ahū. **12** Ebed-Melek onye Kush ahū gwara Jeremaya okwu sị ya, "Were nkīrīnka akwa ndī a, na uwe ndī a kara aka fanye ha na mkpa ahū gī, ime ka ụdō a ghara imerū gī ahū." Jeremaya mere dī ka a gwara ya. **13** Emesia, ha dōlītere ya elu, dōputa ya site n'olulu mmiri ahū. Site n'oge ahū, Jeremaya nōgidere n'ogige ụlō ndị nche. **14** Mgbe ahū, Zedekaya bụ eze, ziri ozi ka a kpota Jeremaya onye amūma, ka ọ biakwute ya n'ōnū ụzō nke atō, nke ụlōnso Onyenwe anyị. Mgbe ọ bjara, eze gwara ya okwu sị ya, "Achorō m jū gī ajūjū. Ezonarīla m ihe

obūla." **15** Ma Jeremaya zara Zedekaya sị ya, "Ọ burū na m enye gī ọsisa, i gaghī egbu m? A sīkwa na m adūọ gī ọdū, i gaghī ege m ntī." **16** Ma Zedekaya bụ eze nūrū iyi na nzuzo nye Jeremaya sị ya, "Dīka Onyenwe anyị onye nyere anyị ume anyị na-eku si adī ndū, agaghī m egbu gī, maobū nyefee gī n'aka ndī na-achōsi ndū gī ike." **17** Mgbe ahū, Jeremaya zara Zedekaya sị ya, "Ihe ndī a ka Onyenwe anyị Chineke Onye pūrū ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, 'Ọ burū na i pūkuru ndịisi eze Babilōn nyefee onwe gī n'aka ha, ha ga-echebe gī ndū, ha agakwaghī akpō obodo a ọkū. Gī na ezinaulō gī ga-adīkwa ndū. **18** Ma ọ burū na i jū iwere onwe gī nyefee n'aka ndịisi eze Babilōn, a ga-enyefee obodo a n'aka ndī Babilōn. Ha ga-akpōkwa ya ọkū, ma gī onwe gī agakwaghī agbapū site n'aka ha.'" **19** Eze Zedekaya sīrī Jeremaya, "Mū onwe m na-atū egwu ndī Juu ahū bụ ndī gbakwuru ndī Babilōn, n'ihī na ndī Babilōn nwere ike nyefee m n'aka ha, ha ga-emesikwa m ike." **20** "Ha agaghī enyefee gī n'aka ha," ka Jeremaya zara ya. "Rubere Onyenwe anyị isi, site n'ime ihe m gwara gī. Mgbe ahū, ihe niile ga-agara gī nke ọma. A ga-echebekwa ndū gī. **21** Ma ọ burū na i jū iwere onwe gī nye, lee ihe Onyenwe anyị mere ka m hū: **22** A ga-akputa ndī inyom niile fōdurū n'ụlōeze Juda mee ka ha pūkuru ndịisi eze Babilōn. Ndī inyom ndī a ga-asī gī, "Ndī enyi gī ahū niile i na-atūkwasi obi arafuola gī, mee ka i burū onye e meriri emerī. Ụkwū gī abūọ emikpuola n'ime apitī, ugbu a, ndī enyi gī niile ahū agbanarīla gī." **23** "A ga-akpuputara ndī Babilōn ndī nwunye gī niile na ụmū gī niile. Gī onwe gī agaghī agbanarī ha, ma eze Babilōn ga-ejidekwa gī, a ga-esurekwa obodo a ọkū." **24** Mgbe ahū, Zedekaya gwara Jeremaya, "Ekwela ka ntī ọzō nū ihe ndī a niile mū na gī kwuru, ma ọ bughī ya, i ga-anwū. **25** Ọ burū na ndịisi ọchịchī anū na mū na gī kparītara ụka, ha bjakwute gī, sī gī, 'Gwa anyī ihe i gwara eze na ihe eze gwara gī, ezola ihe obūla n'ebe anyī nō, ma ọ bughī ya anyī ga-egbu gī,' **26** mgbe ahū i ga-agwa ha, 'Anō m na-arīọ eze arīrjō ka ọ hapū izighachi m n'ụlō Jonatan, ka m nwūọ n'ebe ahū.'" **27** Ndịisi ọchịchī ahū niile bjakwutere Jeremaya jūọ ya ajūjū. Ọ gwakwara ha ihe ahū niile eze nyere ya n'iwu. Ha hapūrū jū ya ihe ọzō, n'ihī o nwekwaghī onye ọzō nūrū okwu niile ya na eze kwuru. **28** Jeremaya nōgidekwara n'ogige ndī nche tutu ruo ụbōchī ahū a dōtara Jerusalem n'agha. Otu a ka esi were Jerusalem.

39 Otu a ka e si dōta Jerusalem n'agha. N'afō nke itoolu, nke ọchịchī Zedekaya eze Juda, n'ōnwa nke iri ya, Nebukadneza eze Babilōn duuru ndī agha ya niile bja ibuso Jerusalem agha, Ha gbara ya gburugburu, nōchibido ya. **2** N'ụbōchī nke itoolu, n'ōnwa nke anō, n'afō nke iri na otu nke ọchịchī Zedekaya, ha gwupuru mgbidi obodo ahū. **3** Mgbe ahū, ndịisi niile nke eze Babilōn batara were ọnōdū ha n'ōnū ụzō ama nke Etiti. Ndī a bụ ndī batara: Negal-Shareza onye Samga, na Nebo-Sasekim, onyeisi n'etiti ndịisi, na Negal-Shareza onyeisi nke ọkwa ya dī elu,

na ndjisi niile ọzọ nke eze Babilon ndị fọdurụ. **4** Mgbe Zedekaya eze Juda na ndị agha ya niile hụrụ ha, ha gbaapurụ ọsọ. Ha ji abalị gbaụ n'obodo ahụ site n'ọhụ ọzọ ama nke di n'etiti mgbidi abụọ n'akụkụ ubi eze a gbara ogige, chee ihu n'ụzọ Araba. **5** Ma ndị agha ndị Babilon chụsoro ha n'azụ, chụkwute Zedekaya na mbara ala Jeriko. Ha jidere ya, kpugara ya Nebukadneza eze Babilon, n'obodo Ribla, nke di n'ala Hamat, ebe ọ nọ maa ya ikpe. **6** Ọ bụ na Ribla, ka eze Babilon nọ gbuo umụ ndị ikom Zedekaya niile n'ihu ya. Ebe ahụ ka a nọkwa gbuo ndị Juda niile a nasopurụ. **7** Emesịa, ọ ghupurụ Zedekaya anya ya abụọ, jiri ụdọ bronz kee ya agbụ kporọ ya gaa Babilon. **8** Ndi Babilon sunyere ụlọeze na ụlọ ndi mmadu niile oku, kwatukwa mgbidi niile nke Jerusalem. **9** Nebuzaradan bụ ọchiagha ndi nche eze, buuru ndi niile fọdurụ n'obodo, ha na ndi ahụ buuru ụzọ jekwuru ya, na ndi ọzọ fọdurụ, bulaa ha Babilon, dika ndi a dọtara n'agha. **10** Ma Nebuzaradan bụ ọchiagha ndi nche eze, hapurū ufodụ ndi ogbenye, ndi na-enweghị ihe ọbụla n'ala Juda. N'oge ahụ, ọ nyere ha ubi vainị a gbara ogige na ala ubi niile. **11** Ugbu a, Nebukadneza eze Babilon enyelari Nebuzaradan ọchiagha ndi nche eze iwu banyere Jeremaya, si, **12** "Kporo ya, lekotazie ya anya nke oma; emekwala ya ihe ojo ọbụla, kama meere ya ihe ọbụla ọ rjoro gi." **13** Ya mere, Nebuzaradan, ọchiagha ndi nche eze, na Nebushazban, onyeisi n'etiti ndjisi, na Negal-Shareza, bụ onyeisi okwa ya di elu, na ndjisi ndi ọzọ niile nke eze Babilon, **14** ziri ndi jere kporuta Jeremaya site n'ogige ndi nche. Ha nyefere ya n'aka Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan, ka o dulaa ya n'ulo ya. Ya mere, Jeremaya nogidere n'etiti ndi nke ya. **15** Ma n'oge ahụ, Jeremaya nọ di ka onye mkporo n'ogige ulo ndi nche, okwu Onyenwe anyi ruru ya nti si ya, **16** "Jekwuru Ebed-Melek onye Kush, gwa ya si ya, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, Lee, ana m aga ime ka okwu ahụ m kwuru megide obodo a mezu. Ihe ga-abjakwasị obodo a bu ila n'iyi, ọ bughị oganihu. N'oge ahụ, ihe ndi a ga-emezukwa n'ihu gi. **17** Ma aga m anaputa gi n'ubochi ahụ, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. A gaghị enyefe gi n'aka ndi ahụ i na-atụ egwu ha. **18** Aga m azoputa gi. I gakwaghị ada site na mma agha kama i ga-agbapukwa na ndu, n'ihu na i tukwasiri m obi.'" Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya.

40 Mgbe oge nta gasiri site n'oge Nebuzaradan ọchiagha ndi nche nọ na Rema mere ka Jeremaya nwere onwe ya, okwu Onyenwe anyi ruru ya nti. Nebuzaradan huri Jeremaya mgbe e kekotara ya na ndi e si na Jerusalem na Juda dota n'agha agbu, bu ndi ahụ a na-ebula Babilon. **2** Mgbe ọchiagha ndi nche eze a huri Jeremaya, ọ siri ya, "Ọ bụ Onyenwe anyi Chineke gi nyere iwu na ihe ojo ndi a ga-abjakwasị ala a. **3** Ugbu a kwa Onyenwe anyi emeela ka ihe o kwuru mezu. O wetarala ala a mbibi ahụ. Ma ihe ndi a niile mezuru n'ihu na ndi gi mehiere megide Onyenwe anyi, ju irubere ya isi. **4** Ma taata, ana m eme ka i nwere onwe gi site n'agbu nke e

kere gi na nkwoji aka. Ọ buri na i choo, soro m gaa Babilon. N'ebe ahụ, aga m elezi gi anya nke oma. Ọ burukwa na i kpeebi na i gaghị eso m gaa Babilon, abjala. Ma, lee, ala a niile di gi n'ihu. Jee ka i biri n'akuku ya obula di gi mma; jeghariakwa n'ebe obula i choo." **5** Ma tupu Jeremaya atugharia ihapu ya puo, Nebuzaradan gwakwara ya ọzọ si, "Laghachikwuru Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan, onye eze Babilon hoputara ka o na-elekota obodo Juda niile. Gaa soro ya biri n'etiti ndi gi, maobu i nwere ike gaa ebe obula ọzọ di gi mma." Mgbe ahụ, ọchiagha ahụ nyere ya ihe oriri hiri nne. O nyekwara ya onyinye, hapu ya ka ọ laa. **6** Ya mere, Jeremaya jekwuuru Gedaliya nwa Ahikam na Mizpa, soro ya na ndi fọdurū n'ala ahụ biri. **7** Mgbe ndjisi agha ahụ niile na ndi ikom ha, bu ndi gbalagara n'ohia, nuru na eze Babilon emeela Gedaliya nwa Ahikam, onye na-achi ala ahụ, na onye nlekota ndi ikom na ndi inyom, na umuntakiri, bu ndi ogbenye onu ntu, ndi a na-eburughi gaa Babilon, ka ha gaa biri n'ala ọzọ, **8** ha bjakwutere Gedaliya na Mizpa. Ndi bjakwutere ya bu ndi a; Ishmel nwa Netanaya, Johanan na Jonatan umu Kariya, na Seraya nwa Tanhumet, na umu Efaif ume Netofa, na Jaazanaya nwa Maaka, na ndi ikom ha. **9** Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan, nuro ha iyi, nukwaara ndi ikom ha iyi, si, "Unu atula egwu ife ndi Babilon: birinu n'ala a, feekwa eze Babilon, ihe ga-agara unu nke oma. **10** Mu onwe m ga-ebi na Mizpa inochite anya unu n'ihu ndi Babilon ga-abjakwute anyi, ma gaanu chikotaa mkporu vaini niile, na mkporu niile e kwesiri ighokota n'oge okpomoku, na mmanu niile. Chikotanu ha tnye ha n'ime ite ichebe nri unu. Birikwanu n'obodo ahụ niile unu nwetara." **11** Mgbe ndi Juu niile nọ na Moab, na Amon, na Edom, na n'obodo ndi ọzọ niile nuru na eze Babilon hapuru ufodu ka ha biri na Juda, na ọ hoputara Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan, mee ya onye na-achi ndi ahụ niile, **12** ha niile si n'ebe ahụ ha nọ loghachikwa n'ala Juda. Ha lokwutere Gedaliya na Mizpa, site na mba ndi ahụ niile a chugara ha. Ha chikotakwara mmanya vaini, na mkporu di ukwu, bu mkporu nke na-acha n'oge okpomoku. **13** Johanan nwa Kariya, na ndjisi agha niile nọ n'ohia bjakwutere Gedaliya na Mizpa **14** si ya, "Ọ bụ na i maghi na Baalis eze ndi Amon ezitela Ishmel nwa Netanaya ka ọ bia gbuo gi?" Ma Gedaliya nwa Ahikam ekwetaghị na ọ bu eziokwu ka ha na-ekwu. **15** Mgbe ahụ, Johanan nwa Kariya puru na nzuzo jekwuru Gedaliya na Mizpa si ya, "Biko, kwere ka m gaa gbuo Ishmel nwa Netanaya. O nweghi onye ga-amata otu o si nwuo. N'ihu ginj ka ọ ga-eji gbuo gi, ime ka ndi Juu niile na-aloghachikwute gi gbasasiakwa ọzọ, na imekwa ka ndi Juda foduru laa n'iyi?" **16** Ma Gedaliya nwa Ahikam zara Johanan nwa Kariya si ya, "Biko, emela ihe di otu ahụ! N'ihu na ihe i na-ekwu banyere Ishmel abughi eziokwu."

41 N'onwa nke asaa, Ishmel nwa Netanaya, nwa Elishama, onye si n'agburu eze, na onye naara abụ otu n'ime ndjisi ozi eze, duuru ndi ikom iri bia n'ulo Gedaliya nwa Ahikam na Mizpa. Mgbe Gedaliya

soo ha niile na-eri nri, **2** Ishmel nwa Netanaya na mmadu iri ndi ahụ ya na ha so, biliri jiri mma agha tigbuo Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan, bu onye eze Babilon hoputara dika onye na-achi ala ahụ niile. **3** Ishmel gbukwara ndi ikom Juda niile ha na Gedaliya no na Mizpa, gbukwaa ndi agha Babilon nokwa n'ebe ahụ. **4** N'ubochi na-eso ubochi ahụ ha gbusiri Gedaliya, tupu mmadu obula anu ihe banyere ya, **5** o nwere iri mmadu asato, bu ndi kpuchara afuonu ha, dwasia uwe ha, gbukasakwa onwe ha ahụ, sitere n'obodo Shekem, na Shajlo na Sameria buuru onyinye inata ihuoma, na ihe nsure oku na-esi isi uto na-abia n'ulonso Onyenwe anyi. **6** Ishmel nwa Netanaya sitere na Mizpa puo izute ha, na-akwa akwa mgbe o na-aga. Mgbe o zutere ha, o siri ha, "Bjakwutenu Gedaliya nwa Ahikam." **7** Mgbe ha batara n'obodo, Ishmel nwa Netanaya na ndi ikom ahụ bu ndi so ya, gburu ndi ahụ tunye ozu ha n'ime olulu. **8** Ma mmadu iri n'ime ndi ahụ gwara Ishmel okwu si ya, "Biko, egbula anyi, n'ih na anyi nwere oka wiiti na oka bali, na mmanu anu anyi zoro n'ime ohia." N'ih ya, o gbughi ha, kama o hapuru ha ndu. **9** Olulu ahụ Ishmel tunyere ozu Gedaliya na ozu ndi ozo ahụ niile bu olulu nke Asa bu eze gwuru maka ichebe Jerusalem mgbe Baasha eze Izrel na-ebuso ya agha. O bukwa ozu ndi mmadu ka Ishmel, nwa Netanaya kpojuru n'ime olulu ahụ. **10** Ishmel dotakwara ndi niile foduru n'ime Mizpa n'agha. O dotara umu ndi inyom eze n'agha, dotakwa ndi ahụ niile a hapuru n'ebe ahụ, bu ndi ahụ Nebuzaradan, ochiagha ndi nche eze mere ka Gedaliya nwa Ahikam buru onye na-achi ha. Ishmel nwa Netanaya dotara ha niile n'agha duru ha na-achọ igbapu gaa n'ala ndi Amon. **11** Mgbe Johanan nwa Kariya, na ndisi agha ahụ niile ya na ha no nuru ihe ojo Ishmel nwa Netanaya mere, **12** ha duuru ndi agha ha niile puo ibuso Ishmel nwa Netanaya agha. Ha chukwutere ya n'ebe di nso n'iyi ukwu Gibion. **13** Mgbe ndi ahụ niile Ishmel dotara n'agha huru Johanan nwa Kariya na ndisi agha so ya, ha nuriri onu. **14** Ndi ahụ niile Ishmel dotara n'agha na Mizpa, chighariri gafee n'ebe Johanan nwa Kariya no. **15** Ma Ishmel nwa Netanaya, na mmadu asato n'ime ndi agha ya, gbapuru oso gbanari Johanan. Ha gbalagara n'ala ndi Amon. **16** Mgbe ahụ, Johanan nwa Kariya na ndisi agha niile ya na ha so duuru ndi ahụ niile ha naputara site n'aka Ishmel puo, bu ndi ahụ Ishmel nwa Netanaya dotara n'agha na Mizpa, mgbe o buuru uzo gbuo Gedaliya nwa Ahikam. Ndi ozo Johanan si na Gibion durukwa bu ndi a, ndi agha, na ndi inyom, na umuntakiri, na ndisi ulo ikpe. **17** Ha duuru ha na-aga, ma kwusi n'obodo Gerut Kimham, nke di nso na Betlehem, ebe ha bu n'obi iga Ijpt, **18** n'ih igbanari ndi Babilon. Ha turu egwu ihe ndi Babilon ga-eme ha n'ih ogbugbu Ishmel nwa Netanaya gburu Gedaliya nwa Ahikam, onye eze Babilon hoputara ka o buru onye na-achi ala ahụ.

42 Mgbe ahụ, Johanan nwa Kariya, na ndisi agha ahụ niile, na Jezenaya nwa Hoshaya, na ndi Izrel

niile, site n'onye dikarisiri nta ruo n'onye dikarisiri ukwu, bjakwutere **2** Jeremaya onye amuma si ya, "Biko, anyi bjara irio gi aririo. Kpokuo Onyenwe anyi Chineke gi n'ekpere n'ih anyi bu ndi foduru n'ala a. I maara na o nwere oge anyi di otutu n'ala a, ma ugbu a anyi di naani ole na ole. **3** Kpee ekpere ka Onyenwe anyi Chineke gi gosi anyi ihe anyi ga-eme, maobu ebe anyi ga-eje." **4** Jeremaya onye amuma zara si ha, "Anula m ihe unu kwuru. Aga m ekpere Onyenwe anyi Chineke unu ekpere dika unu rioro. Mgbe m natara osisa ya, aga m agwakwa unu ihe niile Onyenwe anyi kwuru. O nwekwaghi ihe m gazeonari unu." **5** Ha siri Jeremaya, "Ka Onyenwe anyi buru onyeama eziokwu na nke kwesiri ntukwasii obi megide anyi, ma o buru na anyi emeghi dika ihe niile Onyenwe anyi bu Chineke gi gwara gi ka i gwa anyi. **6** O bu ihe Chineke, onye anyi na-eziga gi ka i juta ase, kwuru ka anyi ga-eme. Ma o di mma, ma o di njo. Anyi ga-erubere Onyenwe anyi Chineke gi isi, ka ihe gaara anyi nke oma." **7** Mgbe ubochi iri gasiri okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti. **8** N'ih ya o kporo Johanan nwa Kariya, ndisi agha ya na ha so na ndi Izrel niile, site n'onye dikarisiri nta ruo n'onye dikarisiri ukwu. **9** Mgbe ha bjara, o gwara ha okwu si ha, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel, onye unu zigara m ka m wegara aririo unu, siri: **10** 'O buru na unu anogide n'ala a, aga m ewuli unu elu; agaghi m akwada unu. Aga m akukwa unu dika osisi, gharakwa ihopu unu. N'ih na ihe ojo ahụ m mere ka o bjakwasii unu na-ewute m nke ukwu. **11** Unu atula eze Babilon egwu, bu onye unu na-atu egwu ya ugbu a. Unu atula ya egwu, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, n'ih na anonyeere m unu, aga m azoputa unu, naputakwa unu site n'aka ya. **12** Aga m enwe obi ebere n'ebe unu no, si otu a mee ka ya onwe ya nweekwa obi ebere n'ebe unu no. O ga-emekwa ka unu nwetaghachikwa ala unu." **13** "Ma o buru na unu onwe unu asi, 'Anyi agaghi anogide n'ala a,' si otu a nupu isi n'ebe Onyenwe anyi Chineke unu no; **14** o burukwa na unu asi, 'Mba, anyi ga-aga biri n'ala Ijpt ebe anyi na-agaghi ahụ agha, maobu nu uda opi ike, maobu noo aguụ n'ih enweghi ihe oriri,' **15** mgbe ahụ, nurunu okwu Onyenwe anyi, unu ndi foduru na Juda. Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, 'O buru na unu anogidesie ike na mkpebi unu iga Ijpt ibiri n'ebe ahụ, o burukwa na unu agaa biri n'Ijpt n'ezio kwu, **16** mgbe ahụ, mma agha ahụ unu na-atu egwu ga-eru unu n'ahụ, unwu ahụ unu na-atu oke egwu ya ga-esoro unu baa n'Ijpt. Unu ga-anwukwa n'ebe ahụ. **17** N'ezie, ndi ahụ niile kpebiri iga biri n'Ijpt ga-anwu site na mma agha, na site n'unwu, na site n'orja na-efe efe. O nweghi onye obula n'ime ha ga-afodu ndu, o nweghi onye obula n'ime ha ga-agbanari ihe ojo ahụ m ga-eme ka o bjakwasii ha.' **18** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, 'Dika iwe m na onuma m bu ihe awukwasiri n'elu ndi bi na Jerusalem, otu a ka m ga-esi wukwasikwa unu onuma m, mgbe unu ga-aga

Ijpt. Unu ga-aghò ihe òbùbù ọ̀nụ̀ na ihe iju anya, ihe nkọ́cha na ihe ị́ta ụ́ta. Unu agakwaghị ahụ ebe a anya ọ̀zọ́.’ **19** “Unu bụ̀ ndị̀ fọ́dụ̀rụ̀ na Juda, lee na Onyenwe anyị̀ agwala unu si, ‘Unu agala Ijpt.’ Matanụ̀ nke ọ̀ma na m adọ́la unu aka na ntị̀, **20** na unu mehiere n’obi unu mgbe unu ziri m si m jụ́ta Onyenwe anyị̀ Chineke unu ase. Mgbe ahụ̀, unu rjọ̀rọ̀ m si m, ‘Rjọ̀rọ̀ anyị̀ Onyenwe anyị̀ Chineke anyị̀ aririọ̀, gwa anyị̀ ihe niile o kwuru, anyị̀ ga-emekwa ya.’ **21** Agwala m unu taa ihe o kwuru, ma unu ajula ime ihe ahụ̀ niile Onyenwe anyị̀ Chineke unu, bụ̀ onye unu zigara m ka m jekwuru, kwuru. **22** Ya mere, matanụ̀ ya nke ọ̀ma taa na unu ga-anwụ̀ site na mma agha, na site n’unwụ̀, na site n’orjạ́ na-efe efe, n’ebe ahụ̀ unu chọ̀rọ̀ ị̀ga biri.”

43 Mgbe Jeremaya gwasị̀rị̀ ndị̀ ahụ̀ niile okwu ahụ̀ Onyenwe anyị̀ Chineke ha ziri ya ka o zie ha, **2** Azaraya nwa Hoshaya, Johanan nwa Kariya na ndị̀ nganga niile nọ́ n’ebe ahụ̀, gwara Jeremaya okwu sị̀ ya, “Ọ́ bụ̀ okwu ụ́gha ka i kwuru! Onyenwe anyị̀ Chineke anyị̀ ezighị̀ gị̀ ka i kwuo na anyị̀ ekwesighị̀ ị̀ga biri n’Ijpt, **3** Kama ọ́ bụ̀ Baruk nwa Neraya na-akwalị̀ gị̀ megide anyị̀, n’ihi na ọ́ chọ̀rọ̀ inyefe anyị̀ n’aka ndị̀ Babilọ̀n ka ha gbuo anyị̀, maọ̀bụ̀ buru anyị̀ gaa Babilọ̀n dị̀ka ndị̀ a dọ́tara n’agha.” **4** Ya mere, Johanan nwa Kariya na ndị̀isi agha ahụ̀ niile, nakwa ndị̀ mmadụ̀ ahụ̀ niile nupuru isi n’iwu Onyenwe anyị̀, jụ̀ ị̀nọ̀gide n’ala Juda. **5** Kama Johanan nwa Kariya, na ndị̀isi agha ahụ̀, duuru ndị̀ ahụ̀ fọ́dụ̀rụ̀ na Juda pụ̀ọ, ha na ndị̀ ahụ̀ si na mba ndị̀ ọ̀zọ̀ dị̀ iche iche, ebe ha gbagara lọ́ta. **6** Ha duuru ndị̀ ikom niile na ndị̀ inyom niile na ụ̀mụ̀ntakị̀rị̀ niile, na ụ̀mụ̀ ndị̀ inyom eze niile, bụ̀ ndị̀ ahụ̀ Nebuzaradan ọ́chị́agha ndị̀ nche eze Babilọ̀n tinyere na nlekọ́ta Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan na Jeremaya onye amụ́ma na Baruk nwa Neraya. **7** Ya mere, ha nupuru isi n’ebe Onyenwe anyị̀ nọ́ site n’ibanye ala Ijpt. Ha jigidere ije ruo n’obodo Tapanhis. **8** Mgbe ha nọ́ na Tapanhis, okwu Onyenwe anyị̀ ruru Jeremaya ntị̀ sị̀ ya, **9** “Mgbe ndị̀ Juu nọ́ na-ele gị̀ anya, chírị̀ ụ́fọ́dụ̀ nkume buru ibu n’aka gị̀, gaa zoo ha n’ime ụ́rọ̀ dị̀ na mputa ihu ụ́lọ̀ e ji aja ụ́rọ̀ wuo, nke dị̀ n’ọ̀nụ̀ ụ́zọ̀ e si abata n’ụ́lọ̀ Fero dị̀ na Tapanhis. **10** Mgbe ahụ̀ sị̀ ha, ‘Ihe ndị̀ a ka Onyenwe anyị̀, Onye pụ̀rụ̀ ime ihe niile, bụ̀ Chineke Izrel sị̀rị̀, Aga m ezi ozi kpọ́ta ohu m bụ̀ Nebukadneza, eze Babilọ̀n. Aga m edokwasị̀kwa ocheeze ya n’elu nkume ndị̀ a m zoro n’ebe a, ọ́ ga-agbasa ụ́lọ̀ ndo nke ị̀bụ̀ eze ya n’elu ha. **11** Ọ́ ga-abjạ́ buso Ijpt agha, si otu a mee ka ha nwụ̀ọ, bụ̀ ndị̀ ahụ̀ a kwadobere maka ọ̀nwụ̀, mee ka a dọ́ta ha n’agha, bụ̀ ndị̀ ahụ̀ a kwadobere na-aga adọ́ta n’agha; mekwaa ka ha nwụ̀ọ site na mma agha bụ̀ ndị̀ ahụ̀ a kwadobere na ha ga-anwụ̀ site na mma agha. **12** Ọ́ ga-esunyekwa ọ́kụ̀ n’ụ́lọ̀ ebe a nọ́ na-efe chi niile nke ndị̀ Ijpt. Ọ́ ga-esure ulọ̀ ndị̀ a ọ́kụ̀, dọ́takwa chi ha niile n’agha. Dịka onye ọ̀zụ̀zụ̀ atụ̀rụ̀ si ewepụ́cha igwu site na uwe ya, ọ́ ga-esikwa otu a wezuga onwe ya n’udo site n’Ijpt pụ̀ọ. **13** N’ime ụ́lọ̀nsọ́ anyanwụ̀ dị̀ n’Ijpt, ka ọ́ ga-akwatu ogidi nsọ́ niile, surekwaa ụ́lọ̀nsọ́ niile nke chi dị̀ iche iche n’Ijpt ọ́kụ̀.”

44 Ndị̀ a bụ̀ okwu ruru Jeremaya ntị̀ banyere ndị̀ Juu ahụ̀ niile bi n’ala Ijpt, bụ̀ ndị̀ bi na Migdol, na n’ime Tapanhis, na n’ime Memfis, na n’ime Patros, **2** “Ihe ndị̀ a ka Onyenwe anyị̀, Onye pụ̀rụ̀ ime ihe niile, bụ̀ Chineke Izrel kwuru, Unu ji anya unu hụ̀ ihe ọ́jọ̀ ahụ̀ niile m mere ka ha bjakwasị̀ Jerusalem, na obodo niile nke Juda. Lee, obodo ndị̀ ahụ̀ aghọ́la mkpompkọ́ ebe taa, o nwekwaghị̀ onye bi n’ime ha. **3** Ihe ndị̀ a bjakwasị̀rị̀ ha n’ihi ihe ọ́jọ̀ ha mere. Ha kpasuru m iwe site n’ichụ̀ aja ihe nsure ọ́kụ̀ na-esi isi ụ́tọ̀, na site n’ife chi ndị̀ ọ̀zọ̀, ndị̀ ha onwe ha maọ̀bụ̀ nna nna ha na-amaghị̀. **4** Site n’oge ruo n’oge, mgbe mgbe, eziteere m ha ndị̀ ohu m, bụ̀ ndị̀ amụ́ma, ndị̀ gwara ha okwu sị̀ ha, ‘Unu emela ihe arụ̀ dị̀ otu a nke m kpọ̀rọ̀ asi!’ **5** Ma ha egegghị̀ ntị̀, ha atọkwaghị̀ ntị̀ ha n’ala. Ha esiteghị̀ n’ihe ọ́jọ̀ ha na-eme chegharia, maọ̀bụ̀ kwụsị̀ ichụ̀ aja ihe nsure ọ́kụ̀ na-esi isi ụ́tọ̀ nye chi ndị̀ ọ̀zọ̀. **6** N’ihi ya, awụkwasị̀rị̀ m ha ọ̀nụ́ma m na iwe m, nke rere dịka ọ́kụ̀ megide obodo niile nke Juda, na okporoụ́zọ̀ nke Jerusalem. Ya mere, ha ghọ̀rọ̀ mkpompkọ́ ebe na ebe tọ́gbọ̀rọ̀ n’efu taa. **7** “Ma ugbu a, ihe ndị̀ a ka Onyenwe anyị̀ Chineke Onye pụ̀rụ̀ ime ihe niile, bụ̀ Chineke Izrel kwuru, N’ihi gị̀nị̀ ka unu ji chọ̀rọ̀ ị̀ji aka unu wetara onwe unu ihe ọ́jọ̀ ndị̀ a? Lee ka unu si duru ndị̀ ikom na ndị̀ inyom niile, na ụ̀mụ̀ntakị̀rị̀ niile, na ụ̀mụ̀ a mụ̀rụ̀ ọ́hụ̀rụ̀ niile na-agbala n’ala Ijpt, si otu a mee ka, ọ́ buladị̀, otu mkpụ̀rụ̀ mmadụ̀ hapụ̀ ị̀fọ́dụ́kwa n’ala Juda. **8** Gị̀nị̀ mere unu na-eji ọ́rụ̀ aka unu na-akpasu m iwe, na-esurere chi ndị̀ ọ̀zọ̀ ihe nsure ọ́kụ̀ na-esi isi ụ́tọ̀ n’ala Ijpt, ebe unu bjara ibi? Unu onwe unu ga-ala onwe unu n’iyi, mekwaa onwe unu ihe ị̀bụ̀ ọ̀nụ̀ nakwa ihe nkọ́cha n’etiti mba niile dị̀ n’ụ́wa. **9** Unu echefuola ihe ọ́jọ̀ nna unu ha mere na ihe ọ́jọ̀ niile ndị̀ eze Juda na ndị̀ eze nwanjyị̀ Juda mere na ihe ọ́jọ̀ niile nke unu onwe unu na ndị̀ nwunye unu mekwara n’ala Juda, na n’okporoụ́zọ̀ Jerusalem? **10** Ruu ụ́bọ́chị̀ taa, o nwebeghị̀ onye ọ́bụ́la n’ime ha wedarala onwe ya ala, maọ̀bụ̀ tųọ̀ egwu m; ha adighị̀ ejeghari n’iwu m, maọ̀bụ̀ jidesie ụ́kpụ̀rụ̀ ndị̀ ahụ̀ niile m debere n’ihu ha na n’ihu nna nna ha aka ike, igbaso ya. **11** “N’ihi ihe ndị̀ a niile, otu a ka Onyenwe anyị̀, Onye pụ̀rụ̀ ime ihe niile, bụ̀ Chineke Izrel kwuru: Ekpebiela m ime ka ihe ọ́jọ̀ bjakwasị̀ unu; ekpebiela m ibibi Juda. **12** Aga m eme ka ndị̀ ahụ̀ niile fọ́dụ̀rụ̀ n’ala Juda, bụ̀ ndị̀ ahụ̀ kpebiri n’obi ha ị̀ga biri n’ala Ijpt gharị̀ idị́kwa. A ga-ala ha n’iyi n’ala Ijpt; ha ga-ada site na mma agha, maọ̀bụ̀ site n’unwụ̀. Ndị̀ niile dīkarisị̀rị̀ ukwu n’etiti ha na ndị̀ niile dīkarisị̀rị̀ nta ga-anwụ̀. Ha ga-aghokwa ihe ị̀bụ̀ ọ̀nụ̀ na ihe iju anya, ihe ọ̀mụ́ma ikpe na ihe nkọ́cha. **13** Dịka m si taa Jerusalem ahụ́hụ̀, otu a ka m ga-esi jiri mma agha, na unwụ̀, na orjạ́ na-efe efe, taa ndị̀ ahụ̀ bi n’Ijpt ahụ́hụ̀. **14** O nweghị̀ onye ọ́bụ́la n’ime ndị̀ Juda ahụ̀ fọ́dụ̀rụ̀, ndị̀ gara biri n’Ijpt nke ga-agbanarị̀ ọ̀nwụ̀. Ọ́ bụ̀ ezie na ọ́ na-agụ̀sị̀ ha agụ̀ ị̀ke ị̀lọghachi n’ala Juda, ma o nweghị̀ onye ọ́bụ́la n’ime ha ga-alọghachi, karị́akwa mmadụ̀ ole na ole ndị̀ ga-agbapụ̀ agbapụ̀.” **15** Ndị̀ nọ́ n’ebe ahụ̀ mgbe ahụ̀ Jeremaya kwuru okwu ndị̀ a bụ̀ ndị̀ ikom

ahụ niile maara na ndị nwunye ha na-achụ aja ihe nsure oku na-esi isi uto nye chi ndị ozo, na ndị niile bi n'Ijpt n'akuku Patros. Ndi a zara Jeremaya si ya, **16** "Anyi agaghị anabata okwu ahụ i si n'aha Onyenwe anyi gwa anyi **17** N'ihu na anyi aghaghị ime ihe ndi ahụ anyi kpebiri ime. Anyi ga-achuru Eze nwanyi mbara Eluigwe aja ihe nsure oku na-esi isi uto. Anyi ga-awusakwara ya aja ihe onunụ dika anyi na nna anyi ha, ndi eze anyi na ndjisi ochichij anyi mere n'obodo Juda niile na n'okporozo Jerusalem. N'oge ahụ, anyi na-eriju afo, ihe na-agakwara anyi nke oma, o nweghi ihe ojoo bjakwasiri anyi. **18** Ma site n'oge anyi kwusiri ichuru Eze nwanyi mbara Eluigwe aja, ihe nsure oku na-esi isi uto na iwusara ya aja ihe onunụ, ihe niile akola anyi, o bukwa site na mma agha na oke unwu ka anyi na-ala n'iyi." **19** Ndi inyom ahụ niile kwukwara si, "Mgbe ahụ anyi na-eji ihe nsure oku na-esi isi uto na-achuru Eze nwanyi mbara Eluigwe aja na mgbe ahụ anyi na-awusakwara ya aja ihe onunụ, o bu na ndi di na-alu anyi amaghị na anyi na-eme achicha n'oyiyi ya, na-awusakwara ya aja ihe onunụ?" **20** Mgbe ahụ, Jeremaya gwara mmadu ahụ niile okwu, ma ndi ikom ma ndi inyom ahụ niile zara ya okwu si ha, **21** "Onyenwe anyi chetara ihe nsure oku na-esi isi uto niile unu na nna unu ha, na ndi eze unu, na ndjisi ochichij unu, na ndi Izrel niile ji chuo aja n'obodo Juda niile na n'okporozo Jerusalem niile. **22** N'ihu ya, mgbe Onyenwe anyi na-enweghikwa ike inagide ihe ojoo niile ndi a unu mere, na ihe aru niile unu mere, o mere ka ala unu gho mkpokpo ebe, na ihe iju anya, na ihe nkocha, nke mmadu na-ebighi n'ime ya, dika o di taa. **23** N'ihu na unu surere ihe nsure oku na-esi isi uto na n'ihu na unu mehieere megide Onyenwe anyi, ghara irubere ya isi, maobu igbaso iwu ya, maobu idebe ukpuru ya, maobu imezu ihe niile o sirj ka unu mee, n'ihu ya ka ihe ojoo ndi a ji dakwasị unu dika unu na-ahu ugbo a." **24** Mgbe ahụ, Jeremaya gwara ndi inyom ahụ, na ndi Izrel niile okwu si ha, "Nuru okwu Onyenwe anyi unu ndi Juda niile no n'Ijpt. **25** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, Unu na ndi nwunye unu esitela n'omume unu gosi na unu na-emezu ihe ndi ahụ unu ji onu kwuo si, 'Anyi aghaghị imezu nkwa niile anyi kwere banyere ichu aja ihe nsure oku na-esi isi uto na nke ihe onunụ nye Eze nwanyi mbara Eluigwe.' "Gaanu n'ihu mezu nkwa unu kwere! Mezuokwanu iyi unu nuru. **26** Ma nuruokwanu okwu Onyenwe anyi, unu ndi Juu niile bi n'Ijpt, 'Eji m aha m di ukwu na-ahu iyi, 'ka Onyenwe anyi na-ekwu, 'na o nweghi onye juda obula bi n'akuku obula nke Ijpt, nke ga-akpokukwa aha m ozo, maobu jiri ya nuo iyi si, "Dika Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-adi ndu." **27** N'ihu na anya m na-ele ha abughi maka ime ha mma, kama o bu maka ime ha ihe ojoo. Ndi Juu niile bi n'Ijpt ga-anwu site na mma agha, maobu site n'oke unwu, tutu ruo mgbe e bibichara ha dum. **28** Naani mmadu ole na ole ga-esi Ijpt gbalata Juda igbanari mma agha. Mgbe ahụ ndi Juda niile foduru, bu ndi

bjara biri n'Ijpt, ga-amata onye okwu ya na-eguzosi ike, maobu nke m, maobu nke ha. **29** "Nke a ga-aburu unu ihe ama nke ga-egosi unu na m ga-ata unu ahulu n'ebe a, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 'Ka unu si otu a mara na mba m na-aba na m ga-emesi unu ike aghaghị iguzosi ike.' **30** Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Aga m arara Fero Hofra, eze Ijpt nyefee n'aka ndi iro ya, bu ndi na-achọ ndu ya, dika m si rara Zedekaya eze juda, nyefee n'aka Nebukadneza eze Babilon, bu onye iro ahụ choro ndu ya."

45 Okwu ndi Jeremaya onye amuma gwara Baruk nwa Neraya, mgbe o dere okwu ndi a n'akwuko dika Jeremaya na-akpoputa ha, n'afọ nke anọ nke ochichi Jehoiakim nwa Josaya eze juda. Jeremaya gwara Baruk si, **2** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi bu Chineke Izrel na-agwa gi, gi Baruk, **3** I sirj, 'Ahulu dji m! Lee na Onyenwe anyi atukwasiri m mwute n'elu ihe mgbu nke m nwere. Ike isu ude agwula m, ma ruo ugbo a, achotabeghi m izuike.' **4** Ma ihe ndi a ka i ga-agwa ya, 'Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, Aga m akwada ihe ndi ahụ niile m wuru, hopukwa ihe ndi ahụ niile m kuru n'ala a niile. **5** Ma gi onwe gi, i na-achoro onwe gi ihe ukwu? Achokwala ha. N'ihu na, lee, aga m eme ka ihe ojoo bjakwasị mmadu niile, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, ma aga m eme ka i jiri ndu gi gbapu jee ebe obula i ga-eje."

46 Ndi a bu okwu Onyenwe anyi, nke ruru Jeremaya onye amuma nti, banyere mba di iche iche. **2** Nke diri Ijpt: Ndi a bu okwu di megide usuu ndi agha Fero Neko, bu eze Ijpt, ndi Nebukadneza eze Babilon meriri n'agha na Kakemish, n'akuku osimiri Yufretis, n'afọ nke anọ nke ochichi Jehoiakim nwa Josaya, bu eze juda. **3** "Kwadoonu ota agha unu, ndi ukwu na ndi nta, zopunu ije maka ibu agha. **4** Kegidezieni inyinya unu, rikwasikwanu n'elu ha. Guzokwanu n'onodu ibu agha unu, ma kpukwasikwanu onwe unu okpu agha unu. Mfonu ube unu ka o di nko, yikwasikwanu uwe agha unu. **5** Gini ka anya m abuo huru? Ujo na-atu ha, ha na-agbaghachikwa azu; lee, a na-etipia ndi ha bu dike n'agha. Ha na-agbasi oso ike, na-eleghi anya n'azu. Eguw dikwa n'akuku niile," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **6** "Ndi nwere ukwu oso enweghi ike igbalaga, ndi di ike enweghi ike isi n'ebe ahụ wezuga onwe ha. Ha na-aso ngongo daa, n'akuku ugwu di nso n'osimiri Yufretis. **7** "Onye bu onye a, nke na-ebili oto dika osimiri Naij, na dika osimiri nke mmiri ya na-amaghari? **8** Ijpt na-ebili elu dika osimiri Naij, dika osimiri nke mmiri ya na-amaghari. O na-asj, 'Aga m ebili kpuchie uwa niile. Aga m ebibi obodo ukwu di iche iche, na ndi mmadu bi n'ime ha.' **9** Gbanyenyu n'ogbo agha, unu inyinya niile. Gbanu oku oku, unu ndi na-agba ugbo agha. Zoonu ike ike, unu ndi bu dike n'agha, unu ndi ikom Kush na Put, ndi na-ebu ota, na unu ndi ikom Lidiya ndi na-agba uta. **10** Ma ubochi ahụ diri Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. O bu ubochi ibo obo ya, ubochi o ga-aboro obo n'ahu ndi iro ya. Mma agha ga-eripia

ha tutu afo eju ya, e, tutu ruo mgbe o nujuru obara afo. N'ih na Onyenwe anyi bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-achu aja n'ala ahụ di n'ugwu, nke di nso osimiri Yufretis. 11 "Rigoro Gilead ka i weta mmanu a na-ete n'onya, gi Ada Ijpt na-amaghi nwoke. Ma o bu n'efu ka i na-ewebata ogwu ndi a niile, n'ih na ogwugwo obula agaghi adiri gi. 12 Mba niile ga-anu akuku ihe ihere bjakwasiri gi. O akuku niile nke uwa ka a ga-anukwa ikwa akwa gi. Otu dike n'agha na-aso ngongo na-adakwasị dike ibe ya; ha abuo na-adakwa n'ala." 13 Okwu ndi a ka Onyenwe anyi gwara Jeremaya onye amuma, banyere obija nke Nebukadneza, bu eze Babilon, onye na-abia ibuso Ijpt agha. 14 "Kwuputanu ihe ndi a n'Ijpt. Kwusaa ya na Migdol. Kwusaakwa ya na Memfis, na n'obodo Tapanhis. Guozienu onwe unu n'usoro, nqokwanu na njikere, n'ih na mma agha na-eripia ndi gbara unu gburugburu. 15 Gini mere a ga-eji gbudasia ndi gi niile bu dike n'agha? Ha agaghi enwe ike guzokwa, n'ih na Onyenwe anyi ga-akwada ha. 16 Ha ga-aso ngongo mgbe mgbe, ha ga-adakwasikwa n'elu ibe ha. Ha gasikwa, 'Bilienu oto, bjanu ka anyi laghachikwuru ndi anyi, ka anyi laghachikwa n'ala ebe a muru anyi, ka anyi wezugakwa onwe anyi site na mma agha nke ndi mmegbu.' 17 N'ebe ahụ ka ha ga-anọ tie mkpu si, 'Fero eze Ijpt bu naani onye oke okwu. Lee, oge a kara aka nye ya efunarila ya.' 18 "Dika mu onwe m na-adi ndu," ka Eze ahụ kwuputara, onye aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, "otu onye ga-abia, onye di ukwu dika ugwu Taboa si di ukwu n'ebe ugwu ndi ozo di, na dika Kamel si diri n'akuku osimiri. 19 Kwakotaanu ngwongwo unu, jikerenu maka ije biri n'ala ozo, unu ndi bi n'Ijpt, n'ih na a g-eme ka Memfis gho ebe togboro n'efu. O ga-aghokwa mkpomkpo ebe, nke mmadu na-agaghi ebi n'ime ya. 20 "Ijpt mara mma dika nne ehi, ma ijiji nke si n'akuku ugwu, na-abia imegide ya. 21 Ndị agha e goro ego nọ n'etiti ha dika umu ehi gbara abuba. Ha onwe ha kwa ga-atugharia gbaa oso, ha agaghi eguzo, n'ih na ubochi nhuju anya na-abjakwasị ha, bu ubochi a gata ha ahuhu. 22 Ijpt ga-eme mkpotu, dika mkpotu nke agwo na-agba oso na-eme, mgbe ndi iro ya ji ike na-abjakwasị ya. Ha ga-eji anyuike bjakwasị ya, dika ndi na-egbutu osisi. 23 Ha ga-egbutu oke ohia ya," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "n'agbanyeghi na o bu oke ohia rubigara oke. Ha di otutu karja igurube, a pughikwa iguta ole ha di. 24 A ga-eme ka ihere mee Ada Ijpt, mgbe e nyefere ya n'aka ndi si n'akuku ugwu bja." 25 Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel, sir, "Ana m aga ime ka ahuhu bjakwasị Amon, bu chi ndi Tibs, na Fero, na ala Ijpt na chi niile di n'ime ya, ndi eze ya niile nakwa ndi ahụ na-atukwasị Fero obi. 26 Aga m enyefe ha n'aka ndi ahụ na-achosi ndu ha ike, bu Nebukadneza eze Babilon, na ndisi ochichi ya. Ma n'ikeazu, aga m emekwa ka ndi mmadu birikwa n'ime ya ozo, dika e si biri n'ime ya na mgbe ochie." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. 27 "Atula egwu, gi Jekob, ohu m. Adakwala mba,

gi Izrel. N'ih na lee, aghaghị m izoputa gi site n'ebe di anya nke e mere ka i gaa biri. Aga m azoputakwa umu umu gi site n'ala ebe e mere ka ha gbapu oso gaa biri. Jekob ga-emesjakwa biri n'udo, na-atughị egwu obula. O dikwaghị onye ga-eme ka o tuo ujo. 28 Atula egwu, gi Jekob, ohu m, n'ih na anonyeere m gi," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. "A sikwarị na m ebibie mba ndi ahụ niile nke m mere ka i gaa biri n'etiti ha kpmkpm, agaghi m ebibi gi kpmkpm. Aga m adọ gi aka na ntị, ma o ga-abu site n'uzo ikpe ziri ezi. Agakwaghị m ahapu inye gi ahuhu i kwesiri inata."

47 Okwu Onyenwe anyi nke ruru Jeremaya onye amuma nti banyere ndi Filistia. Okwu ndi a bira tupu Fero ebuso obodo Gaza agha. 2 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Lee ka mmiri si ala elu n'akuku ugwu; ha ga-aghokwa mmiri nke na-erubiga oke. Ha ga-erukwasị ala ahụ, kpuchiekwa ihe niile di n'ime ya, o ga-ekpuchikwa obodo niile di n'ala ahụ, na ndi bi n'ime ya. Ndị niile bi n'ala ahụ ga-eti mkpu akwa, mmadu niile ga-akwasikwa akwa ike. 3 Mgbe ha ga-anu uzụ ikiri ukwu nke otutu inyinya, nke na-agbata oso na-abia n'ebe ha nọ, mgbe ha ga-anukwa uzụ ugbo agha ndi iro, na uzụ nzo ukwu igwe ha. N'oge ahụ, ndi bu nna agaghi enwe ike nyere umu ha aka, n'ih na aka ha ga-akuda n'akuku ha. 4 N'ih na ubochi ahụ abia mgbe a ga-ebibi ndi Filistia niile, mgbe a ga-ebipu ndi niile foduru, ndi nwere ike inyere obodo Taja na Saidon aka. N'ih na Onyenwe anyi akwadoola ibibi ndi Filistia, o kwadoola ibibi ndi ahụ foduru n'onu mmiri Kafto. 5 Gaza ga-akpucha isi ya n'onodu iru uju. A ga-eme ka Ashkelon dere duu. Ruo ole mgbe ka unu ga-anogide na-egbukasi onwe unu ahụ, unu bu ndi foduru afodu bi n'ala di lariji? 6 "Ewo, gi mma agha Onyenwe anyi, ole mgbe i ga-ezu ike? Mnye onwe gi n'obo gi, kwusi ikpa ike gi ma dere duu." 7 Ma o gasikwanu ana zuru ike, ebe o bu Onyenwe anyi nyere ya iwu ibu agha megide Ashkelon, na ndi bi n'onu mmiri oke osimiri?"

48 Nke a diri Moab: Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, "Ahuhu diri Nebo! N'ih na a ga-emebi ya. A ga-emekwa ka ihere mee Kiriatham, e, a ga-adota ya n'agha. A g-etipia Misgab, mee ka ihere mee ya. 2 O dikwaghị ndi ga-eto Moab ozo, kama a ga-anọ na Heshbon pia opipia odida ya. Ha ga-asi, 'Bjanu ka anyi bibie mba a, ka o ghara idikwa.' O buladi gi bu Madmen, ka a ga-eme ka i dere duu. A ga-ejikwa mma agha chuo gi oso. 3 Gee nti nuru akwa na-ada na Horonaim, o bu mkpu akwa oke mbibi na jla n'iyi. 4 A ga-etikpo Moab, umuntakiri ya ga-etikwa mkpu akwa. 5 Ha ga-eji oke ikwa akwa na-agbago uzo Luhit; a ga-anukwa mkpu akwa nke ndi e bibiri ihe ha n'uzo na-agbada Horonaim. A ganu akwa mwute n'ih mbibi nke bjakwasiri ha. 6 Gbalaganu! Gbapunu oso ndu! Dikwanu ka osisi nta nke di n'ozara. 7 Ebe o bu na unu na-atukwasị obi n'aka oru unu, na n'akunba unu, a ga-adotakwa unu n'agha. Ndị Kemosh ka a ga-eburu gaa mba ozo, ha na

ndj nchujaja na ndjisi ochijichi ya. **8** Onye mbibi ahụ ga-abia megide obodo niile. O nwekwaghị obodo nke pụrụ ịgbanarị mbibi ya. A ga-alanadagwurugwu niile n'iyi, bibiekwa ebe di elu nke di larịi, n'ih na o bu okwu si n'onu Onyenwe anyi puta. **9** Wukwasị ala Moab nnu, n'ih na a ga-eme ka o ghoq ebe toghoro n'efu. Obodo niile di n'ime ya ga-agho mkpomkpo ebe, nke mmadu obula na-agahị ebikwa n'ime ya. **10** "Obubu onu dirị onye ahụ jị aghugho na-arụ oru Onyenwe anyi. Ahuhu dirị onye na-ewezuga mma agha n'ebe iwusi obara di. **11** "Onye na-anu juu ka Moab bu site na mgbe o bu nwantakiri, o dika mmanya doro edo, nke a na-adighi esi n'otu udu wugharja ya n'ime udu ozo, o nwebeghi oge obula e ji mee ka o ga biri n'ala ozo. O bu ya mere utu ya adighi agbanwe agbanwe, isisi ya agbanwekwaghi. **12** Ma ubochi ndi ahụ na-abia," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, "mgbe m ga-eziga ndi ikom oru ha bu iwupu ihe site n'ite, ha ga-awupukwa ya. Ha ga-agbapu ihe niile di n'ite ya niile, tuwakwaa ite ya niile. **13** Mgbe ahụ, ihere Kemosh ga-eme Moab, dika ihere si mee Izrel mgbe ha tukwasiri Betel obi ha. **14** "Unu si ahaa ekwu si, 'Ndi di ike n'agha ka anyi bu; anyi bukwa dimkpa n'agha?' **15** A ga-ebibi ala Moab, busokwa obodo ya niile agha. Umụ okorobia ya niile ndi ahoro ahoro ga-ada n'ogbugbu ahụ." Otu a ka Eze ahụ kwubiri, onye aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **16** "Odida Moab di nso; oke nhuju anya ya ga-abiakwa osiso. **17** Kasenu ya obi, unu ndi niile gbara ya gburugburu, unu ndi niile maara na o bu mba di ukwu. Kwuputanu si, 'Esi aha gbajie mkpanaka eze a, nke di ike, lee ka e si gbajiekwa mkpanaka a nke di ebu!' **18** "Sitenu n'ebe nso puru unu di elu rdada, bja nodunu n'ala kporo nku, unu ndi bi n'obodo bu Ada Dibon. N'ih na onye ahu bibiri Moab ga-abia ibu agha megide unu, o ga-alakwa obodo unu niile e wusiri ike n'iyi. **19** Guzonu n'akuku uzo, huru ihe na-eme, unu ndi bi n'ime Aroea. Juonu nwoke unu huru na-agba oso, na nwanyi nke na-ewezuga onwe ya ajuju si ha, 'Gini mere?' **20** E meela ka ihere mee Moab, n'ih na a tupjala ya. Kwasienu akwa ike, tiekwanu mkpu akwa. Kwuputa ya n'Anon na e bibiela Moab. **21** Oge a ga-ekpe ndi bi n'ala di larịi ikpe abjala, bu ndi bi na Holon, Jahaz na Mefaat, **22** Dibon, Nebo na Bet-Diblataim, **23** Kiriatem, Bet-Gamul na Bet-Meon, **24** Keriot na Bozra, na obodo niile di n'ala Moab, ndi di nso, na ndi nke di anya. **25** E bipula mpi Moab, a gbajiekwala ogwe aka ya," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **26** "Meenu ya ka o nubiga mmanya oke, n'ih na o nupuru isi megide Onyenwe anyi. Moab ga-aturu onwe ya n'ih o gboro. O ga-aghokwa ihe ochi. **27** Izrel o bughị ihe ochi nye gi? O bu n'etiti ndi na-ezu ohi ka e jidere ya, mere i ji na-efufere ya isi mgbe obula i na-ekwu okwu banyere ya? **28** Sitenu n'obodo unu niile gbapu oso; jeenu biri n'etiti nkume, unu ndi bi n'ala Moab. Dirinu ka nduru nke na-ewu akwu ya n'akuku onu ogba nkume. **29** "Anyi anula ihe banyere mpako Moab. Anyi anula na mpako ahụ di ukwu, nukwa ihe banyere oke mbuli elu nke o na-

ebuli onwe ya, na oke nganga nke obi ya. **30** Amaara m ihe banyere mmuq nke akpoghi onye ozo ihe obula, nke di n'ime ya, ma o gaghị abara ya uru obula. Inya isi ya agaghị aruputakwa ihe obula, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **31** N'ih ya, aga m akwasi akwa ike n'ih Moab, aga m eti mkpu akwa n'ih ala Moab niile. Aga m asu ude akwa n'ih ndi Kia Hareset. **32** Akwa nke kariri akwa Jeza ka m ga-akwa n'ih gi, gi osisi vaini di na Sibma. Alaka gi gbasara ruo n'akuku osimiri, e, ha gbasara ruo n'osimiri Jeza. Ma onye mbibi abjakwasila mkpuru gi niile chara acha, e, o bjakwasila mkpuru vaini gi niile. **33** Onu na obi utu ka e wepuru site n'ubi vaini niile, na n'ala ubi niile nke Moab. E meela ka mmanya vaini kwusi igbaputakwa site n'ebe izocha mmanya. O dikwaghị onye na-eji mkpu onu na-azocha ha, O bu ezie na a na-anu otu iti mkpu, ma o bughị otu iti mkpu onu. **34** "A na-anu uda iti mkpu akwa ha site n'obodo Heshbon ruo Eleale, na Jehaz. A na-anukwa ya site na Zoa ruo, o buladi obodo ndi di anya, dika Horonaim, na Eglat Shelishiya. N'ih na mmiri niile nke Nimrim atala. **35** Aga m eme ka ndi ahụ niile na-achụ aja n'ebe niile di elu, na ndi ahụ niile na-achuru chi ha di iche iche aja ihe nsure oku na-esi isi utu, hapu idikwa n'ala Moab," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **36** "Uda akwa nke na-ada n'ime obi m n'ih Moab dika uda oja. Uda akwa nke dikwa ka uda oja na-adakwa n'ime obi m n'ih ndi Kia Hareset. Aku niile ha kpakotara alaala n'iyi. **37** A kpuchapula agiri isi niile, kpachakwa afonu ha niile. E bipukwala aka ha niile. O bukwa akwa mkpe ka e ji kpuchie ukwu niile. **38** N'elu ulu niile nke di na Moab, nakwa n'ama egwuregwu niile, o dighi ihe ozo karja naani iru utu ka a na-ahu. N'ih na e tiwaala m Moab dika e si etawa ite aja nke o dighi onye buala choro ya," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **39** "Lee ka e si tipia ya! Lee ka ha si akwasi akwa ike! Leekwa ka Moab si gbakuta azu ya n'ih onodu ihere ya! Moab aghola ihe ochi, o ghola ihe iju anya nye ndi niile gbara ya, gburugburu." **40** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Lee, o di otu ugo na-efedata, nke gbasapuru nku ya kpuchie ala Moab niile. **41** A ga-adota Keriot n'agha, meriekwa ebe ya niile e wusiri ike. N'ubochi ahụ, obi ndi bu dike n'agha n'ala Moab ga-adj ka obi nwanyi ime na-eme. **42** A ga-ebibi obodo Moab, mee ya ka o ghara idikwa, n'ih na o kadigere Onyenwe anyi anya. **43** Oke egwu na olulu, na igbudu nke onye na-esi onya no na-eche unu, unu ndi Moab," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **44** "N'oge ahụ, onye obula gbapuru oso site n'ih oke egwu ga-adaba n'olulu. Onye obula ga-esikwa n'olulu riputa ka igbudu ga-ajide. N'ih na aga m eme ka afu ahụ a kara aka maka ita Moab ahuhu bjakwasị ya," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **45** "N'okpuru ndo Heshbon ka ndi ahụ gbapuru oso ndu guzoro, na-enweghi onye inyeaka. N'ih na oku esitela na Heshbon rere na-aga; ire oku di ukwu esitela n'etiti Saihon na-apu, na-erepia egedege ihu ndi Moab, na okpokoro isi ndi ahụ ji oke uzu na-anya isi. **46** Ahuhu dirị gi, gi Moab! Ebiela ndi Kemosh niile. A dotakwala umu gi ndi

ikom na ụmụ gi ndị inyom n'agha, buru ha gaa mba ozo. 47 "Ma emesija, n'ubochi ndi ahụ na-abia, aga m eme ka ndi Moab a dotara n'agha loghachi." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. Nke a bu ogwugwu ikpe omuma diri Moab.

49 Nke a diri ndi Amon: Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "O bu na Izrel enweghi umu ndi ikom? Izrel o nweghi onye nnweta ihe o nwere? Gini mere Molek ji nweta obodo Gad? Gini mere ndi ya ji bichie obodo ya niile? 2 Ma ubochi ahụ na-abia," ka Onyenwe anyi kwuputara, "mgbe m ga-eme ka a nu uda iti mkpu agha, nke a ga-eti megide Raba, obodo ndi Amon. A ga-eme ya ka o ghoo mkputamkpu ebe. A ga-esurekwa ya oku, ya na obodo nta niile gbara ya gburugburu. Mgbe ahụ Izrel ga-achupukwa ndi ahụ niile chupuru ya." Otu a ka Onyenwe anyi kwuru. 3 "Kpo mkpu akwa, gi Heshbon, n'ihu na ebibiela Ai! Tisienụ mkpu akwa ike unu ndi bi na Rabal Yirinụ uwe mkpe unu, tiekwanu aka n'obi n'ihu iru uju; gbagharianu n'ogige mgbidi obodo unu, n'ihu na a ga-adota Molek n'agha, buru ya na ndi nchujaya ya na ndisi ochichi ya gaa mba ozo. 4 Gini mere unu ji anya isi n'ihu ndagwurugwu nke na-amj mkpuru hiri nne, gi ada nwanji na-ekwesighi ntukwasị obi, onye ntukwasị obi ya di n'akunuba ya, gi onye na-asi, 'Onye ga-ebuso m agha?' 5 Aga m esite n'aka ndi niile gbara gi gburugburu mee ka oke egwu biakwasị gi," otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara ya, "A ga-achupu onye obula n'ime unu. O dikwaghi onye ga-achikota ndi ahụ niile gbapuru agbapu. 6 "Ma mgbe e mesiri, aga m emekwa ka ndi Amon laghachikwa n'ala ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. 7 Nke diri Edom: Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "O putara na onye amamihe adighikwa na Teman? Okwu ndumodu o gwula n'onu ndi nwere nghota? Amamihe ha o reela ure? 8 Chigharianu gbalaga, unu ndi bi na Dedan. Gaa zoonu onwe unu n'ogba nkume miri emi, n'ihu na aga m eme ka ihe ojoo biakwasị iso, n'oge ahụ m ga-ata ya ahuhu. 9 O buru na ndi naghoro mkpuru vaini abiakwute gi, o bu na ha agaghi ahapuru gi mkpuru ole na ole? O burukwa na ndi ohi abia n'abalj, o bughi naanji ihe ha choro ka ha ga-akwakoro? 10 Ma aga m agba iso oto. Aga m ekpughe ebe nzuzo ya niile ka o ghara izobe onwe ya. Umu ya na ndi ikwu ya, tinyere ndi ya na ha di na mma na ndi agbataobi ya, ga-ala n'iyi. Ya mere, o dighikwa onye ga-asi, 11 'Hapunu umu mgbei unu niile, n'ihu na mu onwe m ga-ebebe ha ndu. Ndi inyom unu niile ndi di ha nwuru nwere ike itukwasị m obi.'" 12 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "O buru na e mere ka ndi ahụ na-ekwesighi inu ihe di n'iko ahụ nyo ya, a gae-asi ana gbara ita gi ahuhu? A ghaghi ita gi ahuhu; i ghakwaghi inu site n'iko ahụ." 13 "Eji m onwe m nuuoyi, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, si, na Bozra ga-aghoo mkpomkpo ebe, na ihe iju anya, na ihe ita uta, na ihe ibu onu. Obodo ya niile ga-aghokwa mkpomkpo ebe ruo mgbe ebighi ebi." 14 Anula m ozi si n'onu

Onyenwe anyi. E zipula onyeozu ka o ga mba niile di iche iche zie ha ozi, si, "Chikotaanu onwe, megide ya. Bilikwanu maka ibu agha!" 15 Ugbu a, aga m eme ka i di nta n'etiti mba di iche iche, ihe nleli na-ebe mmadu no. 16 Idu egwu gi nke na-eyinye ndi mmadu egwu, na nganga nke obi gi eduhiegi gi, gi onye na-ebe na mgbawa niile nke nkume di elu, gi onye ji ebe niile di elu nke ugwu n'aka ya. A sikwarj na i wuo akwu gi n'ebe di elu, dika ebe ugo ga-ewu akwu ya, aga m esite n'ebe ahụ kpudata gi n'ala, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. 17 "Edom ga-aghoo ihe iju anya. Ndi niile na-esi n'akuku ya agafe ga-anoo n'onodu iju anya, ha ga-eledakwa ya anya n'ihu onya ya niile. 18 Dika a kwaturu Sodom na Gomora, ya na obodo niile gbara ya gburugburu. Otu a kwa, o dighi onye obula ga-ebi n'ebe ahụ; nwa mmadu obula agakwaghi ebi n'ime ya," otu a ka Onyenwe anyi kwuru. 19 "Aga m esi n'ala ya chupu Edom n'otu ntabi anya, dika mgbe odum n'esi n'oke ohia Jordan na-arigoputa n'ebe ita nri nke umu anumanu juputara n'ahijia ndu. Ma onye bu onye ahụ a hoputara, onye m ga-enyefe oru a n'aka ya? Onye dika m? Onye kwa puru iputa tuo m aka n'ihu? Onye bukwa onye ozuzu aturu ahụ nke puru ido onwe ya megide m?" 20 N'ihu nke a, nuru ihe Onyenwe anyi kwadobere megide Edom, nrukwa ihe o zubere megide ndi bi na Teman. A ga-adokpuru ndi di nta n'etiti igwe ewu na aturu ahụ, ebe ita nri ha ga-anoo n'onodu mgbagwoju anya n'ihu nke a. 21 Uwa ga-ama jijiji mgbe ha nuru mkpotu odida ha; iti mkpu akwa ha ga-adakwa uda ruo n'Osimiri Uhie. 22 Lee, otu ugo ga-efeli elu, fedatakwa. O ga-agbasapu nku ya kpuchie ala Bozra niile. N'ubochi ahụ, obi ndi bu dike n'agha n'Edom ga-adi ka obi nwanji ime na-eme. 23 Nke diri Damaskos: "Ujo ejula Hamat na Apad obi, n'ihu na ha anula akuko ojoo. Ha adaala mba, nookwa n'oke echiche dika osimiri nke ebili namaghari n'elu ya. 24 Damaskos aghoola onye ike gwuru. O tugharjala igbapu oso, ma oma jijiji ejidela ya. Oke obi ufu na ihe mgbu ejidesiela ya aka ike, dika obi ufu na ihe mgbu nke na-eyide nwanji ime na-eme. 25 Gini mere na-agbahapubeghi obodo ahụ a maara aha ya, bu obodo ahụ nke ihe ya na-atoo obi m ufo? 26 N'ezie, umu okorobia no n'ime ya ga-ada n'okporozo niile, a ga-emekwa ka ndi agha ya niile dere duu n'ubochi ahụ." Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. 27 "Aga m esunye mgbidi Damaskos oku. Oku ahụ ga-eripakwa ebe e wusiri ike nke Ben-Hadad." 28 Banyere Keda na alaeze Hazo, nke Nebukadneza eze Babilon busoro agha: Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Bilienu gaa buso Keda agha. Bibiekwanu ndi ahụ niile bi n'akuku owuwa anyanwu. 29 A ga-adota ulo ikwu ha, na igwe ewu na aturu ha n'agha. A ga-ebukoro kwa ulo mgbochi ha niile, ya na ngwongwo na inyinya kamel ha niile. Ndi mmadu ga-etikwa mkpu si ha, 'Oke egwu di n'akuku niile!'" 30 "Gbalaganu osijiso. Jeenu nodu n'ime ogba nkume niile miri emi, unu ndi niile bi na Hazo," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. Nebukadneza eze Babilon

atụọla atụmatụ megide unu, o cheputakwala ụzọ ọ ga-esi megide unu. **31** “Bilienu, gaa buso mba ahụ agha, bụ mba ahụ na-ebi na ntụkwasi obi,” otu a ka Onyenwe anyị kwuputara, “mba nke na-enweghị ịbo onụ ụzọ, maọbụ mkpọrọ e ji akpochi ya, mba ahụ nke ndị ya na-ebiri naanị onwe ha. **32** Inyinyina kamel ha ga-abụ ihe a ga-akwata n’agha, ọtụtụ igwe ehi ha ga-abụkwa ihe a ga-aluta n’agha. Aga m efesa ha nye ifufe, bụ ndị niile nọ ebe dị anya, bụ ndị ahụ niile na-akpuchapụ agiri isi egedege ihu ha. Aga m emekwa ka ihe ọjọọ si n’akụkụ niile bjakwasị ha,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **33** “Mgbe ahụ, Hazọ ga-aghọ ebe obibi nke nkita ohia. Ọ ga-aghọ ebe togboro n’efu ruo mgbe ebighị ebi. O nweghị onye ọbụla ga-ebi n’ebe ahụ, nwa mmadụ ọbụla agakwaghị ebi n’ime ya.” **34** Nke a bụ okwu Onyenwe anyị ndị ruru Jeremaya onye amụma ntị banyere Elam, mgbe Zedekaya eze Juda bidoro ọchịchị ya. **35** Ihe ndị a ka Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihe niile kwuru, “Lee, aga m agbaji ụta nke Elam, bụ ụta ahụ ha ji anya isi na ọ bụ ebe ike ha dị. **36** Aga m esite n’akụkụ anọ nke mbara eluigwe zite oke ifufe anọ, nke ga-abia megide Elam. Aga m efesa ha nye oke ifufe anọ ndi a, ndi ga-ebufu ha buga ha na mba niile di iche iche, ọ dighi obodo a na-agaghị ahụ ndi ilam a dotara n’agha. **37** Aga m etipia Elam n’ihu ndi iro ha, e, n’ihu ndi ahụ na-achosi ndu ya ike. Aga m eme ka ihe ọjọọ bjakwasị ha, meekwa ka oke iwe m di oku bjakwasị ha,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. “Aga m eji mma agha chọọ ha ọsọ tutu ruo mgbe m mere ka ha niile gwusịa. **38** Aga m edo ocheeze m n’Elam, bibiekwa eze ya na ndisi ọchịchị ya,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **39** “Ma n’ikpeazu, n’ubochi ndi ahụ na-abia, aga m eweghachite akunuba niile nke Elam.” Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya.

50 Okwu Onyenwe anyị nke ruru Jeremaya onye amụma ntị banyere Babilon na banyere ala ndi Babilon. **2** “Kwusaa ya na mba niile, mee ka a nuru ya; bulie okoloto mgbe a na-ekwusa ya. Kwuputa ihe niile, ezokwala ihe ọbụla, kama kwusaa ya si, ‘A ga-adota Babilon n’agha. Ihere ga-emesia mee Bel; otu a kwa, egwu ga-ajuputa Maduk obi. A ga-eme ka ihere mee oyiya ya niile a kpuru akpu; oke egwu ga-ejidekwa arusi ya niile.’ **3** Otu mba, nke si n’akukụ ugwu, ga-ebuso ya agha, mee ala ya ka ọ togboro n’efu. Ọ dikwaghị onye ga-ebi n’ime ya, n’ihi na mmadụ na anumanu ga-esi n’ime ya gbalaga. **4** “N’ubochi ndi ahụ, ma na mgbe ahụ,” otu a ka Onyenwe anyị kwuputara, ndi Izrel na ndi Juda ga-ejikota onwe ha n’otu. Ha niile ga-eji anya mmiri puo icho Onyenwe anyi Chineke ha. **5** Ha ga-aju ajuju, banyere ụzọ e si eje Zayon. Mgbe ahụ, ha ga-eche ihu ha ijeru n’ebe ahụ. Ha niile ga-abiakwa were onwe ha nyefee n’aka Onyenwe anyi, n’ime ogbugba ndu ebighi ebi, nke a na-agaghị echefu echefu. **6** “Ndi m akpafuola dika aturu furu efu. Ndi ozuzu aturu ha eduhela ha, mee ka ha na-awaghari n’ugwu ukwu niile. Ha na-akpaghari n’elu ugwu ukwu, ma n’elu ugwu nta. Ha echefuokwala ebe izuike nke ha. **7** N’ihi

ya, ndi niile chotara ha na-eripia ha. Ndi iro ha na-ekwukwa si, ‘Ikpe amaghị anyi n’ihi na ha emehiela megide Onyenwe anyi, onye bu ezi ebe ita nri ha, na onye bukwa olileanya nke nna nna ha.’ **8** “Sinu na Babilon gbalaga; sitekwanu n’ala Babilon puo, dirinu ka mkpi na-edu igwe ewu na aturu. **9** N’ihi na aga m akpali otutu mba di ike site n’ala di n’ugwu, ndi ga-ejikota onwe ha ibuso Babilon agha. Ha ga-edo onwe ha n’usoro imegide ya; ọ bukwa n’akukụ ugwu ka ha ga-esi dota ya n’agha. Akụ ha ga-agba ga-adi ka akụ nke onye bụ dike n’agha na onye oka igba uta na-agba. Ha agaghị agba aka lota. **10** N’ihi nke a, Babilon ga-aghọ ihe nkwa n’agha. Afo ga-ujukwa ndi niile bu ndi ga-akwata ya.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **11** “N’ihi na i nuri onu nwee obi uto, gi onye bibiri ihe nketa m, i wughariri dika nwa ehi nke na-azocha oka, bee akwa dika oke inyinyina. **12** Ihere ga-eme nne unu, e, a ga-eme ka oke ihere mee nne muru unu. Ọ ga-abukwa mba dikarisi ala n’etiti mba niile, burukwa ozara, ala kporo nku na ala uzuzu. **13** N’ihi iwe di ukwu nke Onyenwe anyi, ọ dighi onye ga-ebikwa n’ala Babilon ozo, n’ihi na a ga-ebibi ya kpamkpam. Ndi niile si n’akukụ ya na-agafe ka ọ ga-eju anya. Ha ga-akpari ya n’ihi onya niile di ya n’ahu. **14** “Doonu onwe unu n’usoro gburugburu obodo Babilon, unu ndi niile na-agba uta. Gbaanu ya uta. Unu echela banyere akụ ole unu ga-gbapu n’ihi na o mehila megide Onyenwe anyi. **15** Kporonu mkpu agha megide ya, site n’akukụ niile! Ọ chiliela aka ya elu. Lee, ulo elu ya e wusiri ike adaala, a kwatuokwala mgbidi ya niile. Ebe ọ bụ na Onyenwe anyi na-aboro onwe ya ọbọ n’ahu Babilon, boonu ya ọbọ. Meenu ya dika o si mee ndi ozo. **16** Site na Babilon wezuga onye na-agha mkpuru na onye ji mma owuwe ihe ubi na-ewe ihe ubi. Ka onye ọbula laghachikwuru ndi nke ya, ka onye ọbula gbalaakwa n’ala nke aka ya, n’ihi mma agha nke onye na-emegbu emegbu. **17** “Izrel di ka ewu na aturu a chusasiri achusasi, nke odum chusasiri. Onye bu uzo ripia ya bu eze Asiria. Onye ikpezu gwepiara okpukpu ya bu Nebukadnez, eze Babilon.” **18** N’ihi ya, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, “Aga m ata eze Babilon, na ndi ala ya ahuhu, dika m si taa eze Asiria ahuhu. **19** Ma aga m akpoghachitekwa Izrel n’ebe ita nri nke ha. Ha ga-atakwa nri na Kamel na Bashan. Ọ bukwa n’ugwu Ifrem na Gilead ka afo ga-ujukwa ha. **20** N’ubochi ndi ahụ, ma na mgbe ahụ,” otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, “a ga-acho ajoo omume nke Izrel, ma ọ dighi nke a ga-achota. A ga-achokwa mmehie niile nke Juda, ma o nweghị nke a ga-achota, n’ihi na aga m agbaghara ndi ahụ m mere ka ha fodu mmehie ha. **21** “Busonu ala Merataim agha, busokwanu ndi bi na Pekod agha. Chuo ha oso, gbuchapu ma bibiekwa ha niile kpamkpam.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. “Mezonu ihe niile m nyere unu n’iwu. **22** A na-anu uzu agha n’ala ahụ, a na-anu uzu oke mbibi. **23** Lee ka e si gbajie, ma tipia mkpirisi igwe ahụ na-esupia uwa niile. Lee ka Babilon si togboro n’efu n’etiti mba niile

nke ụwa. **24** Esiiri m gi ọnya, gi Babilon; i makwara n'onye ahụ tupu i mata na ọnya ahụ di. A chọtala gi, jidekwa gi, n'ih na i doola onwe gi ibuso Onyenwe anyi agha. **25** Onyenwe anyi emegheela ụlọakụ ngwa agha ya, site n'ime ya weputa ngwa agha nke ọnuma ya. N'ih na Onyenwe anyi bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile nwere oru o ga-aru n'ala Babilon. **26** Sitenu n'ebe di anya bia buso ya agha. Kụkapunụ oba ya niile, tukọtanụ ha onu dika akpa oka di ukwu, nke atukotara n'elu ibe ha. Bibienụ ya kpmakpam, ka ihe obula ghakwara ifoduru ya. **27** Gbuonu umu oke ehi ya niile, ka ha niile gaa n'ebe ulo igbu anu Ahuhu na-adiri ha, n'ih na ubochi ahụ a kara aka banyere ha abjala, bu oge a ga-eji taa ha ahuhu. **28** Geenu nti n'ih ndi na-agbalaga na-ekwu, bu ndi si na Babilon na-agbapu oso. Ha na-ekwusa na Zayon otu Onyenwe anyi Chineke anyi si boq obo, otu o si abo obo n'ih ulonso ukwu ya. **29** "Kpokotanu ndi na-agba uta maka imegide Babilon, bu ndi niile na-agba uta. Maanu ulo ikwu, gbaa ya gburugburu; unu ekwela ka onye obula si n'ime ya gbapu. Kwughachi ya uguwo dika oru ya si di, dika ihe niile ahụ o mere si di meenu ya otu ahụ. N'ih na o buliela onwe ya elu megide Onyenwe anyi, bu Onye nsọ nke Izrel. **30** N'ih ya, umu okorobia ya ga-ada n'okporouzo ama niile. A ga-emekwa ka ndi agha ya niile dere duu n'ubochi ahụ." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **31** "Lee, edoola m onwe m imegide gi, gi onye nganga." Otu a ka Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya. "N'ih na ubochi gi abjala, bu oge ahụ a ga-ata gi ahuhu. **32** Onye nganga ahụ ga-aso ngongo daa, ma o nweghi onye ga-enyere ya aka ka o bilitekwa. Aga m esunye obodo ya niile oku, nke ga-erechapu ndi niile gbara ya gburugburu." **33** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru: "A na-emegbu nno ndi Izrel, n'otu aka ahukwa, ndi Juda. Ndi dotara ha n'agha jidesiri ha aka ike. Ha adighi ahapu ha ka ha laa. **34** Ma Onye mgbaputa ha di ike. Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bukwa aha ya. O ga-eji ike ya niile kpeputa onu ha, ime ka ala ha nweekwa izuike, ma meekwa ka ndi bi na Babilon ghara inwe izuike. **35** "Mma agha ga-ebili megide ndi Babilon niile," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, "na ndi ahụ niile bi na Babilon ma megidekwa ndiji ochichi niile na ndi ahụ niile maara ihe. **36** Mma agha ga-ebili megide ndi amuma ugha ha niile. Ha ga-aghọ ndi nzuzu. Mma agha ga-ebili megide ndi bu dike n'agha. Obi ha ga-ejuputakwa n'oke egwu. **37** Mma agha ga-ebili megide inyinye ha, na uguo agha ha, na ndi mba ozọ niile n'etiti ha. Ha ga-aghokwa ndi inyom. Mma agha ga-ebilikwa megide akụ ha niile. A ga-aluta ha niile n'agha. **38** Okpomoğu ga-abjakwasị mmiri ha niile mee ka ha taa. N'ih na ala ha bu ala arusi: arusi ha niile ga-ayikwa ara n'ih oke egwu nke ga-abjakwasị ha. **39** "N'ih ya, o bu umu anumanu nke ozara, na nkita ohia ga-ebi n'ebe ahụ. Ikwighikwighi ga-ebikwa n'ebe ahụ. Mmadu obula agaghị ebikwa n'ime ya ozọ. O nweghi onye ga-ebikwa n'ime ya site n'ogbo ruo

n'ogbo. **40** Dika m si kwatuo Sodom na Gomora, ya na obodo niile gbara ya gburugburu," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. "Otu a kwa, o dighi onye obula ga-ebi n'ebe ahụ; nwa mmadu obula agakwaghị ebi n'ime ya." **41** "Lee, ndi agha si n'ala di n'ebe uguwu na-abia; mba di ukwu na otutu ndi eze ka a na-akpolitekwa site na nsotu niile nke ụwa. **42** Ha ji otutu uta na ube; ha bu ndi afo tara mmiri, ndi na-enweghi obi ebere. Ha na-ebigbo dika mbigbo nke osimiri, dika ha na-anokwasị n'elu inyinye ha. Ha na-abia dika ndi ikom e doro n'usoro ibu agha, ibuso gi agha, Ada Babilon. **43** Eze Babilon nuru akuko banyere ude ha, akuko mere ka ike gwuru aka ya abuo kpmakpam. Oke ihe mgbu ejidela ya, ihe mgbu dika nke nwanyị ime na-eme. **44** Lee, dika mgbe odum na-esi n'oke ohia Jordan narigoputa n'ebe ita nri nke umu anumanu juputara n'ahijia ndu, n'otu ntabi anya ka m ga-esi n'ala ya chupu Babilon. Ma onye bu onye ahụ a hoputara, onye m ga-enyefe oru a n'aka? Onye dika m? Onye kwa puru iputa tuo m aka n'ihu? Onye bukwa onye ozuzu aturu ahụ nke puru ido onwe ya megide m?" **45** N'ih ya, nuru ihe Onyenwe anyi kwadobere megide Babilon, nrukwa ihe o zubere megide ala ndi Babilon. A ga-adokpuru ndi di nta n'etiti igwe ewu na aturu ahụ. Ebe ita nri ha ga-anọ n'onodu mgbagwoju anya n'ih nke a. **46** Uwa ga-ama jijiji mgbe ha nuru mkpotu odida Babilon, iti mkpu akwa ya ga-adakwa uda n'etiti mba niile di iche iche.

51 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Lee, aga m akpali mmuo onye mbibi, ka o bia megide Babilon na ndi bi na Kaldia. **2** Aga m eziga ndi mba ozọ n'obodo Babilon, ka ha gaa fuchaa ya, bibiekwa ala ya. Ha ga-emegide ya n'akuku niile, n'ubochi ahụ ihe ojoo ga-abjakwasị ya. **3** Ekwela ka onye na-agba uta kwee uta ya, ekwekwa ka o yikwasị uwe agha ya. Enwekwala omijiko n'ebe umu okorobia ya no, kama bibie usuu ndi agha ya kpmakpam. **4** Ha ga-ada, buru ndi e gburu egbu n'ime Babilon, ha ga-abu ndi e meruru oke ahụ n'okporozo niile. **5** O bu ezie n'ala ha juputara n'ike omuma, n'ihu Onye nsọ nke Izrel, ma Chineke bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile agbakutabeghi ndi Izrel na Juda azu. **6** "Sinu na Babilon gbapu oso. Gbasienu oso ihe n'ih ndu unu. Unu ekwela ka e bibie unu n'ih mmehie ya. Oge ibo obo Onyenwe anyi eruola, o ga-akwughachi ya ihe ruuru ya. **7** Babilon di ka iko olaedo n'aka Onyenwe anyi. O mere ka ụwa niile si n'iko ahụ nubiha ihe ohihu oke. Mba niile nke ụwa nuru mmanya ya. Ugbu a ha niile na-ayi ara. **8** Na mberede, Babilon ga-ada, a ga-etipiakwa ya. Kwasiere n'ihu ya aka ike. Wetanu ogwu tee ya, ma eleghi anya onya ahụ ga-adị ya mma. **9** "Anyi gaara agwo Babilon, ma orja ji ya enweghi ngwota. Ka anyi hapunu ya; ka anyi niile n'otu n'otu laghachi n'obodo nke aka anyi, n'ih na ikpe omuma diri ya eruola mbara eluigwe. O na-arigokwa ruo n'igwe ojii. **10** "Onyenwe anyi meela ka ezi omume anyi puta ihè. Ka anyi kwuputa ihe Onyenwe anyi

Chineke anyị mere na Zayōn.’ **11** “Mụonụ ọnụ àkụ unu; bulienụ ọta unu! Onyenwe anyị akwaliela ndị eze ndị Midia, n’ihi na nzube ya bụ ịla Babilōn n’iyi. Onyenwe anyị ga-aborọ onwe ya ọbọ, ọ ga-abọtara ụlōnsọ ukwu ya ọbọ. **12** Bulienụ ọkọlọtọ n’ihi imegide mgbidi Babilōn. Tinyekwanụ ndị agha ọzọ n’etiti ndị nche, ka ọnụogugu ha hie nne Kwadoonụ ndị ga na-elepụ anya. Kwadoonụ ndị agha ga-ezo onwe ha, n’ihi na Onyenwe anyị ga-eme ka ihe o zubere mezuo, bụ ihe ahụ o kpebiri megide ndị Babilōn. **13** Unu bụ ndị bi n’akụkụ ọtụtụ mmiri, ndị nwere akunụba dị ukwu, ogwugwu unu abiaruola. Oge ahụ eruola mgbe e ji wezugaga unu. **14** Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile ji onwe ya nūọ iyi, sị, N’ezie, aga m eme ka ndị mmadụ ọnụogugu ha ga-aha ka igurube juputa n’ime gi. Ha ga-etikwa mkpu ọhụ megide gi. **15** “O sitere n’ike ya mee ụwa; ọ tōrọ ntọala ụwa mee ka o guzosie ike site n’amamihe ya, ọ jikwa nghọta ya setipụ eluigwe niile. **16** Mgbe o bigbọrọ, mmiri niile nke dī n’eluigwe na-ebigbọkwa. Ọ na-eme ka igwe ojii site na nsọtụ niile nke ụwa kwulie. Ọ na-ezipụ amụma mgbe mmiri na-ezo, na-esitekwa n’ụlọ nkwakoba ihe ya na-eweputa ifufe. **17** “Onye ọbụla bụ onye na-enweghị uche nke ihe ọmụma korọ. Emeela ka ihere mee onye ọkpụ ụzụ ọlaedo ọbụla site n’arụsị ọ kpuru. N’ihi na oyiyi niile ọ na-akpụ bụ aghughọ; ha enweghị nkuume ọbụla n’ime ha. **18** Ha bụ ihe efu, na ihe ịkwa emo, mgbe ikpe ọmụma ha bjakwasiri ha, ha ga-ala n’iyi. **19** Ma onye ahụ bụ Oke Jekob adighi ka ihe ndị a, n’ihi na Ọ bụ ya na-eke ihe niile, tinyere Izrel bụ ebo nke ihe nketa ya. Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile bụ aha ya. **20** “I bụ mkporọ osisi m ji ebu agha, na ngwa agha m ga-eji gaa n’ihu agha. Gi ka m ga-eji tipia mba niile di iche iche, gi ka m ga-eji laa alaeze niile n’iyi; **21** gi ka m ga-eji tipia inyinyina na onye na-agba ya, gi ka m ga-eji tipia ugbo agha na onye na-anya ya; **22** gi ka m ga-eji tipia nwoke na nwanyi, gi ka m ga-eji tipia agadi nwoke na okorobia, gi ka m ga-eji tipia okorobia na nwaagboghọ, **23** gi ka m ga-eji tipia onye ozuзу aturu na igwe ewu na aturu ya, gi ka m ga-eji tipia onye oru ubi na ehi ya; gi ka m ga-ejikwa tipia ndi na-achị achị na ndiisi ọchichị eze. **24** “N’ihu gi ka m ga-anọ kwughachi Babilōn na ndi niile bi na Babilōn ihe ojoo niile ha mere na Zayōn,” ọ bụ ihe Onyenwe anyị kwubiri. **25** “Eoola m onwe m imegide gi, gi ugwu ukwu na-emebisie ihe, gi onye na-ala ụwa niile n’iyi.” Otu a ka Onyenwe anyị kwuputara. “Aga m esetipụ aka m megide gi, kwapu gi site na nkume di elu. Aga m emekwa gi ka i buru ugwu ukwu e suru oku. **26** A gaghị esite n’ime gi weta nkume e ji ewu isi nkuku ụlọ, maobu nke e ji ewu ntọala ụlọ ọbụla, n’ihi na i ga-abu ebe togbọrọ n’efu ruo mgbe ebighi ebi,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya. **27** “Bulienụ ọkọlọtọ elu n’ala ahụ. Fụonụ opi ike n’etiti mba niile. Kwadoonụ mba niile maka ibu agha megide ya; kpokuonụ alaeze ndi a niile imegide ya: Ararat, na Mini, na Ashkenaz. Hoputanụ ọchigaha ga-edu usuu ndi agha megide ya; ziganụ inyinyina ga-adị ukwuu

n’ọnụogugu, dika igurube. **28** Kwadoonụ mba niile maka ibu agha megide ha, kwadoonụ ndi eze Midia, na ndi ha na-achị achị, na ndiisi ọchichị, na mba niile nke ha na-achị. **29** Ala ahụ na-ama jijiji, na-atakwa ikikere eze nke ihe mgbu, n’ihi na nzube Onyenwe anyị zubere megide Babilōn ga-emezu. Ọ ga-eme ka ala Babilōn ghọọ ebe togbọrọ n’efu, ka mmadụ ọbụla gharakwa ibi n’ime ya. **30** Ndi bụ dike n’agha na Babilōn akwusila ilu ogu; ha anogidela n’ebe ha e wusiri ike. Ike agwula ha; ha adila ka ndi inyom. E sunyela ebe obibi ya niile oku, tijiekwa mkporo e ji akpochi onu uzọ ama ya niile. **31** Otu onye na-agba ọsọ na-agbaso ọgba ọsọ ibe ya, otu onyeozu na-esochikwa onyeozu ọzọ n’azu; ha niile na-abia izi eze Babilōn ozi si ya na a dọtala obodo ya n’agha, **32** na ndi iro anochiela uzọ e si agafe iyi, na e sunyela ala mmiri mmiri niile oku, na ndi agha niile na-amakwa jijiji.” **33** Ihe ndi a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, “Ada Babilōn dika ebe izochacha oka, n’oge a na-azochacha ya. Mgbe a ga-ewe ya dika e si ewe ihe ubi na-abia nso.” **34** “Nebukadneza eze Babilōn eripjala anyi, o tinyela anyi n’onodu mgbagwoju anya. O meela ka anyi dirị ka ite ihe na-adighi n’ime ya. O lodara anyi dika o bụ agwo ojoo, jiri ihe uto anyi niile mejuo afọ ya. Emesia, o gboputara anyi. **35** Ka ihe ike ahụ niile o mere anyi na umu anyi dikwasikwa Babilōn n’isi.” Ọ bụ ihe ndi bi na Zayōn kwuru. Jerusalem na-ekwukwa sị, “Ka obara anyi dikwa n’isi ndi bi na Babilōn.” **36** N’ihi ya, ihe ndi a ka Onyenwe anyi na-ekwu, “Lee, aga m ekwuchitere gi onu gi, botakwara gi obo. Aga m emekwa ka osimiri taa, meekwa ka isi iyi mmiri niile taakwa. **37** Babilōn ga-agho mkpomkpo ebe, ọ ga-agho ebe obibi nke nkita ohia, burukwa ihe iju anya, na ihe nkocha, na ebe mmadụ ọbụla na-agaghị ebikwa. **38** Ndi ya niile na-agbo uja dika umu odum, ha na-emekwa uzu dika umu odum na-ahụ ara. **39** Ma n’oge ahụ a kpaliri ha, aga m edo oriri n’ihu ha. Aga m eme ka ha nūbiga mmanya oke, si otu a mee ka ha jiri oke ichi ọchi tie mkpu onu. N’ikpeazu, ha ga-arahu ura ebighi ebi, nke ha na-agaghị esite na ya bilie.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **40** “Aga m akpudata ha, dika umu aturu a na-aga igbu egbu, dika ebule na mkpi. **41** “Lee ka a ga-esi dota Sheshak n’agha, jichie ihe ụwa niile ji anya isi n’agha. Lee ka Babilōn ga-esi ghoo ihe togboro n’efu n’etiti mba niile! **42** Osimiri ga-eri Babilōn, mmali elu nke mmiri ya ga-ekpuchi ya. **43** Obodo ya niile ga-atogboro n’efu, ọ ga-abu ebe kporo nku, na ala ozara, ọ ga-agho ala onye ọbụla na-agaghị ebi n’ime ya, nke mmadụ ọbụla na-agaghị esi n’etiti ya gafee. **44** Aga m ata Bel di na Babilōn ahuhụ, mee ya ka ọ gboputa ihe ndi ahụ o lora. Mba di iche iche agakwaghị agakwurukwa ya ozo. Mgbidi Babilōn ga-adakwa. **45** “Sinu n’ime ya puta, unu ndi m! Gbapunu ọsọ n’ihi ndu unu. Gbapunu ọsọ site n’iwe di oku nke Onyenwe anyi. **46** Unu adala mba, unu atukwala ujo, mgbe unu nuru akuko di iche iche n’ala ahụ. N’ihi na otu udi akuko ka a ga-anu n’afọ a, akuko ozo di iche ka a ga-anukwa n’afọ nke ozo. A ga-

anụ akụkọ iwusi ọbara n'ala ahụ, n'ụkwa akụkọ onye ọchịchị nke na-ebuso onye ọchịchị ọzọ agha. **47** N'ihị na oge ahụ aghaghị ịbịa mgbe m ga-ata arụsị niile dị na Babilon ahụhụ. A ga-eme ka ihere mee ala ahụ niile. Ndị ya niile e gburu egbu ga-ada, togboro kwana n'ime ya, **48** mgbe ahụ, eluigwe na ụwa, na ihe niile dị n'ime ha ga-eti mkpu ọhụ n'ihị ihe dakwasịrị Babilon. Ndị ga-ebuso ya agha ga-esitekwa n'ugwu bja." Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **49** "Babilon ga-ada n'ihị ndị Izrel e gburu, dika ndị niile e gburu n'ụwa si daa site n'aka ndị Babilon. **50** Unu ndị siterela n'ihu mma agha gbapụ ọsọ, wezuganụ onwe umu, unu eguzokwala. Chetanụ Onyenwe anyị n'ala ahụ dị anya, na-echetakwa Jerusalem." **51** "There emeela anyị, n'ihị na a kparịala anyị. Ihere ekpuchiekwala ihu anyị, n'ihị na ndị mba ọzọ abatala n'ebe nso nke ụlonsọ Onyenwe anyị." **52** "Ma ụbọchị ndị ahụ na-abịa," ka Onyenwe anyị kwupụtara, "mgbe m ga-ata arụsị ya niile ahụhụ. Ndị e merurū ahụ ga-asụkwa ude n'ala ahụ niile. **53** A sịkwarị na Babilon a arigoro n'eluigwe, ma a sịkwa na o wusie ebe dī elu nke ike ya mee ka o siwanyekwuwo ike karịa, aga m ezite ndị mbibi ga-abịa megide ya." Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya. **54** "Ụzụ ikwa akwa si na Babilon na-apụta, ụzụ oke ịla n'iyi sịkwa n'ala ndị Babilon na-apụta. **55** Onyenwe anyị ga-ala Babilon n'iyi. Ọ ga-emekwa ka oke ụzụ ha kwusị. Mbigho nke ndị iro ga-adịkwa ka mbigho nke ọtụtụ mmiri, mkpọtụ nke olu ha ga-ada ụda dī ukwuu. **56** Onye mbibi ga-ebuso Babilon agha. A ga-adota ndị bụ dike ya n'agha, gbajisiekwa ụta ha niile. N'ihị na Onyenwe anyị bụ Chineke onye na-akwughachi; ọ ga-akwughachikwa n'uju ya. **57** Aga m eme ka ndịsị ọchịchị ya niile, na ndị maara ihe ha n'ubiga ndanya oke; aga m emekwa ndị ha na-achị achị, na ndịsị ha, na ndị ha bụ dike n'agha otu ihe ahụ. Ha ga-arahụ ụra ruo mgbe ebighị ebi. Ha agaghị esitekwa n'ura ahụ bilie ọzọ." Ọ bụ ihe Eze ahụ kwubiri, bụ onye ahụ aha ya bụ Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile. **58** Ihe ndị a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwuru, "A ga-akwada mgbidi Babilon nke sara mbara, mee ka ọ daruo ala, a ga-eji oku sunye n'ọhụ ụzọ ama ya niile dī elu. Ndị dī iche iche na-adogbu onwe ha n'orū n'efu. Ndogbu n'orū nke mba niile dī iche iche ga-abụ nkụ a na-akwanye n'okū." **59** Ndị a bụ ozi Jeremaya, bụ onye amuma ziri onyeisi ozi aha ya bụ Seraya nwa Neraya, nwa Mahseia, mgbe o so Zedekaya eze Juda gaa Babilon. E ziri ya ozi a n'afọ nke anọ nke ọchịchị Zedekaya. **60** Jeremaya depụtara n'akwukwọ ihe banyere ihe ọjọọ ndị ahụ niile ga-abiakwasị Babilon, ya bụ ihe niile e dere banyere Babilon. **61** Ọ sịrị Seraya, "Mgbe i ruru Babilon, lezie anya hụ na ị gupụtara okwu ndị a niile ebe ndị mmadụ ga-anụ ya. **62** Emesịa, ị ga-ekwukwa sị, 'Onyenwe anyị, gị onwe gị ekwuola na ị ga-ebibi ebe a, ma mmadụ maobụ anumanu agaghị ebikwa n'ime ya. I kwuokwala na ọ ga-aghọ mkpompko ebe ruo mgbe ebighị ebi.' **63** Mgbe ị gusịrị ihe dī n'akwukwọ a, kegide ya nkume, tūnye ya n'etiti iyi ukwu Yufretis. **64** Ị ga-asịkwa, 'Otu a ka Babilon ga-esi mikpuo. Ọ

gaghị ebilikwa ọzọ, n'ihị ihe ọjọọ ahụ m ga-eme ka ọ bjakwasị ya. Ndị ya ga-adakwa.'" Ebe a ka okwu Jeremaya niile gwurū.

52 Zedekaya gbara iri afọ abụọ na otu mgbe ọ malitere ịbụ eze. Ọ chirị dī ka eze na Jerusalem afọ iri na otu. Aha nne ya bụ Hamutal nwa Jeremaya, onye Libna. **20** mere ihe jorọ njo n'anya Onyenwe anyị dika Jehoiakim mere. **30** Ọ bụ n'ihị iwe Onyenwe anyị ka ihe ndị a niile ji bjakwasị Jerusalem na Juda. N'ikpeazu, o sitere n'ihu ya chụpụ ha. N'oge a, Zedekaya nupuru isi n'okpuru eze Babilon. **40** N'ihị ya, n'afọ nke itoolu, nke ọchịchị Zedekaya, n'ubochi nke iri n'onwa nke iri, nke afọ ahụ, Nebukadneza, eze Babilon, duuru usuu ndị agha ya niile bja ibuso Jerusalem agha. Ha mara ụlọ ikwu ndị agha n'azụ obodo ahụ, wuokwa mgbidi n'ọchibido gburugburu obodo ahụ. **5** Anọchibidoro obodo a n'agha ruo n'afọ nke iri na otu nke ọchịchị eze Zedekaya. **6** N'abalị nke itoolu, nke onwa anọ n'afọ ahụ, oke unwụ siri ike dī n'obodo ahụ ruo na ọ dīkwaghị nri dī nke ndị mmadụ ga-eri. **7** Mgbe ahụ, e tipuru oghere n'aja mgbidi obodo ahụ, ndị agha niile ji abali gbapụ site n'ọhụ ụzọ ama nke dī n'etiti mgbidi abụọ n'akụkụ ubi eze a gbara ogige, n'agbanyeghị na ndị Babilon nọ obodo ahụ gburugburu. Ha gbapuru chee ihu n'uzọ Araba. **8** Ma usuu ndị agha Babilon chūsoro Zedekaya bụ eze n'azụ, chụkwute ya na mbara ala Jeriko. Ndị agha ya niile sitere n'ebe ọ nọ gasasịa, hapụ ya, **9** e jide ya. Ha kpugara ya eze Babilon, n'obodo Ribla, nke dī n'ala Hamat, ebe a nọ maa ya ya ikpe. **10** Na Ribla ka eze Babilon nọ gbuo umu ndị ikom Zedekaya niile, n'ihu ya, o gbukwara ndịsị ọchịchị Juda niile. **11** Ọ ghupuru anya Zedekaya abụọ, jiri ụdọ bronz kee ya agbụ, kpuru ya gaa Babilon, ebe o tinyere ya n'ụlọ mkpofọ tutu ruo ụbọchị onwụ ya. **12** N'ubochi nke iri, n'onwa nke ise, nke afọ iri na itoolu, nke ọchịchị Nebukadneza eze Babilon, Nebuzaradan ọchiagha ndị nche eze, onye na-ejere eze Babilon ozi, bjarutere Jerusalem. **13** O sunyere ụlonsọ Onyenwe anyị oku, ụlọeze na ụlọ niile dī na Jerusalem, ụlọ ọbụla bụ nke dī mkpa ka o surere oku. **14** Usuu ndị agha Kaldia niile bụ ndị nọ n'okpuru onyeisi ndị nche eze ahụ, kwaturu mgbidi ahụ niile gbara Jerusalem gburugburu. **15** Nebuzaradan, ọchiagha ndị nche eze, buru ụfọdụ n'ime ndị dakarisiri n'ogbenye na ndị fọdurū n'ime obodo ahụ, ha na ndị nka niile fọdurū, na ndị ahụ ji aka ha gbakwuru eze Babilon, bulaa ha Babilon, ka ha ga biri n'ala ọzọ. **16** Ma Nebuzaradan, hapuru ndị ahụ bụ n'ọhụ ndị ogbenye onu ntu, ka ha na-elekota ubi vainj niile a gbara ogige na ala ubi niile. **17** Ma ndị Babilon tipjara ogidi bronz niile, ha na ihe ndokwasị niile na Oke osimiri bronz ndị ahụ dī n'ụlonsọ Onyenwe anyị, buru bronz ahụ niile bulaa Babilon. **18** Ha chikpọrọ ite niile, na shovel niile na ihe ikpakepụ oku niile, na efere ikwosa mmiri niile, na ngaji ukwu niile, na ihe bronz niile, bụ nke e ji eje ozi n'ime ụlonsọ ahụ. **19** Ọchiagha ndị nche eze ahụ sịkwa n'ụlonsọ ahụ chirị ihe ndị a: efere ukwu niile, ihe

igitinye oku niile, efere ikwosa mmiri niile, ite niile, ihe idokwasị oriṅa niile, ngaji ukwu niile na iko e ji enye onyinye ihe onunū, ya bụ ihe ndi ahụ niile e ji olaedo a nuchara anucha maobu olaocha kpuo. **20** O burukwara bronz sitere n'ogidi abuo ahụ, oke Osimiri ahụ na ehi iri na abuo e ji bronz kpuo, bụ nke di n'okpuru ya, na ihe ndokwasị ya niile, nke eze bụ Solomōn mere n'ihu ulonso Onyenwe anyi. Ha kariri ihe a ga-eji ihe otutu tuo. **21** I di elu nke otu n'ime ogidi abuo ndi a bụ mita asato na uma n'otutu. I di gburugburu ya bukwa mita ise na uma ano, nke obula n'ime ha bụ mkpisiaka ano. Oghere dikwa n'ime ha. **22** Isi bronz nke e kpukwasiri n'otu ogidi di mita abuo na uma ato n'idi elu. O bukwa ihe yiri mkpuru pomegranet e ji bronz kpaa, ka e ji choo ya mma gburugburu ya niile. Ogidi nke abuo nwekwara pomegranet, yiri ibe ya. **23** Pomegranet ndi ahụ di iri itoolu na isii, o bukwa n'akuku obula ka o di. Onuogugu pomegranet niile di n'elu ihe ahụ a kpuru akpu di otu narị. **24** Ochjagha ndi nche eze ahụ, kpuru Seraya, onyeisi nchaja, na Zefanaya, bụ onye nchaja na-esote ya n'okwa, na ndi nche ato na-eche onu uzo mbata dika ndi mkporo. **25** O sitere n'etiti ndi ahụ foduru n'obodo kpuru otu onyeisi na-ahụ maka ndi agha, na ndi ikom asaa na-enye eze ndumodu. O kpukwaara ode akwukwo, onye isi oru na-ahụ maka imanye ndi ga-aga agha, jidekwa iri ndi ikom isii bụ ndi a huru n'ime obodo ahụ. **26** Nebuzaradan, bụ ochjagha kpuru ha niile, dute ha n'ihu eze Babilon na Ribla. **27** N'ebe ahụ na Ribla, di n'obodo Hamat, ka eze no nye iwu ka e gbuo ha niile. Ya mere, a doro Juda n'agha, mee ka o ga biri n'ala ozo. **28** Nke a bụ onuogugu ndi ahụ Nebukadneza mere ka ha gaa biri n'ala ozo. N'afọ nke asaa nke ochjchi ya, puku ato ndi Juu na iri abuo na ato, 3,023. **29** N'afọ nke iri na asato nke ochjchi Nebukadneza, ka o mere ka narị mmadu asato na iri ato na abuo, 832 si na Jerusalem gaa biri n'ala ozo. **30** N'afọ nke iri abuo na ato, Nebuzaradan, onyeisi ndi nche alaeze Babilon bulara ndi di narị ndi Juu asaa na iri ano na ise, 745 ka ha ga biri n'ala ozo. Onuogugu ha niile di puku ano na narị isii, 4,600. **31** N'afọ nke iri ato na asaa, site na mgbe e mere ka Jehoiakin eze Juda gaa biri n'ala ozo, n'afọ Awel-Maduk ghorọ eze Babilon. Mgbe ahụ, o mere ka Jehoiakin eze Juda, si n'ulo mkporo puta, nwere onwe ya. O mere nke a n'ubochi iri abuo na ise nke onwa iri na abuo. **32** O gwara ya okwu oma, nyekwa ya onodu ugwu di elu karja onodu ndi eze ndi ozo niile ha na ya no na Babilon. **33** N'ihu nke a, Jehoiakin gbanwere uwe mkporo ya, wezuga ya. Sitekwa n'oge ahụ tutu ruo mgbe o nwuru, ya na eze na-eriko nri. **34** Site n'ubochi ruo n'ubochi, eze Babilon na-enye Jehoiakin oke ihe ruru ya kwa ubochi niile nke o di ndu, ruokwa n'ubochi onwu ya.

Abụ Akwa

1 Lee ka obodo ahụ nke ndị ya dị otutu si buru ebe togboro n'efu! Lee ka o si ghoọ nwanị di ya nwuru, bu obodo ahụ a maara aha ya n'etiti mba niile. Lee ka onye naara ahụ eze nwanị n'etiti ala niile a na-achi achị si ghoọ ohu. **2** O na-akwasị akwa ike n'abali, anya mmiri na-asodakwa na nti ya, n'etiti ndị ahụ niile huru ya n'anya, o dighi onye na-akasi ya obi. Ndị enyi ya niile aghogbuola ya; ha niile aghoala ndị iro ya. **3** Juda ejeela biri n'ala ozo, mgbe o siri n'onodu mweda n'ala na ndogbu n'oru putu. O na-ebi n'etiti mba di iche iche, ma o chotaghi ebe izuike obula. N'etiti nhuju anya ya ndi niile na-achụ ya oso achukwutela ya. **4** Okporouzo niile e si eje Zayon na-eru uju, n'ih na o dighi onye na-abiakwa na mmemme ndi ahụ a kara aka. Onu uzo ama ya niile atogborola n'efu, ndi nchaja ya na-asu ude, umu agboghọ n' onodu mwute, ya onwe ya nokwa n'onodu di ilu. **5** Ndi iro ya aghoala ndi na-achi ya; ndi iro ya no n'ahu udo. N'ih na Onyenwe anyi emekpaala ya ahụ, n'ih i ba uba nke njehie ya niile. E burula umuntakiri ya bulaa mba ozo, dika ndi a dotara n'agha. **6** Ima mma niile esitela n'ahu ada Zayon puo. Umu eze ya di ka ele nke na-enweghi ike ichota ebe ita nri. N'ih adighi ike ha, ha esitela n'ihu ndi na-achụ ha oso gbalaga. **7** N'ubochi ndi ahụ niile e wedara ya n'ala, Jerusalem echetala akụ ndi ahụ niile bu nke ya na mgbe ochie. Jerusalem echetala ha n'ubochi ndi ahụ niile o na-awaghari. Mgbe ndi ya dabara n'aka ndi iro ya, o nweghi onye inyeaka ha huru. N'oge ahụ, ndi iro ya huru onodu ya, chia ya ochi. **8** Jerusalem emehiela nke ukwu, n'ezie, o ghoala ihe ruru aru. Ndi ahụ niile na-asopuru ya na mbu elelala ya anya, n'ih na ha ahula oto ya. Ya onwe ya kwa na-asu ude, ma chigharjakwa azu. **9** Iru aru ya putara ihe, o buladi n'uwe ya. O dikwaghi mgbe o chere echiche banyere ihe di na-eche ya n'oge di n'ihu. Lee ka o si daa, dasie ike, ma o dighi onye bjara kasie ya obi. "Onyenwe anyi, lee nsogbu m niile. Lee ka ndi iro si merie m." **10** Onye iro agbasaala aka ya chikotaa akụ ya niile. O ji anya ya hu ka mba ndi ozo di iche iche si bata ebe nso ya. Ndi ahụ na-ekwesighi ibata bu ndi batara n'ebe nzuko gi. **11** Ndi ya niile na-asu ude mgbe ha na-achọ ihe ha ga-eri. Ha na-ewere ihe ha nwere nye n'ih oriri, ime ka ha nwee ike diri ndu. "Onyenwe anyi, lee, ma tulekwa ihe ndi a niile, n'ih na aburula m onye a na-eleli." **12** "O bu na o dighi emetu unu n'obi, unu ndi niile na-esi ebe a na-agafe? Legharjanu anya unu ka unu huru. O nwere ahuhu dika ahuhu m, nke e mere ka o biakwasị m, bu nke Onyenwe anyi mere ka o biakwasị m, n'ubochi o na-ewe iwe ya di oku?" **13** "O si n'elu zite oku, e, o zitere oku nke na-ere n'ime okpukpu m. O gbasaaru ugbu n'ebe ukwu m ga-esi gafee, meekwa ka m laghachi azu. O mere ka m buru ihe togboro n'efu, onye na-ada mba ogologo ubochi niile. **14** "O na-eleru anya na mmehie m niile; jiri aka ya na-akpa ha dika

udu. A nyakwasila ya n'olu m. Onyenwe anyi emeela ka ike gwusia m. O werela m nyefee n'aka ndi ahụ m na-apughị iguzogide. **15** "Onyenwe anyi ajula ndi niile bu dika n'agha no n'etiti m. O kpokwola usuu ndi agha ka ha bja buo agha megide m, ka ha bja gwepia umu okorobia m niile. N'ebe izocha mkpuru vaini ya ka Onyenwe anyi zochara ada Juda na-amaghi nwoke. **16** "O bu nke a mere m ji akwa akwa. O bu ya mekwara anya mmiri ji ju m anya. O nweghi onye nkasiobi obula no m nso; o nwekwaghi onye ga-akpoghachi mkpuruobi m. Umu m atogbola n'efu, n'ih na onye iro emeruela." **17** Lee ka Zayon si gbasapu aka ya ma o nweghi onye nkasiobi o nwere. Onyenwe anyi enyela iwu banyere Jekob na ndi agbataobi ya ga-agho ndi iro ya. Jerusalem aghokwala ihe ruru aru n'etiti ha. **18** "Ma Onyenwe anyi bu onye ezi omume. O bu mu onwe m nupuru isi n'iwu ya. Geenu ntị unu ndi niile, leenu anya n'udi ahuhu dakwasiri m. A dotala umu okorobia na umu agboghobia m niile n'agha buru ha jee mba ozo. **19** "Akpokuru m ndi mu na ha di na mma, ma ha ghogburu m. Ndi nchaja m na ndi okenyen m nwuru n'ime obodo mgbe ha no na-achota nri ha ga-eji debe onwe ha ndu. **20** "Lee, Onyenwe anyi, ka m si buru onye ahuhu di ukwu dakwasiri. Ime anu ahụ m na-anu oku, obi m kwa enweghi izuike n'ime m n'ih na onye nupu isi di ukwu ka m bu. N'ezie, o bu mma agha ka a ga-eji mee ka mmadu gbara aka nwa. Ma n'ime ulo, o bu naani onwu di ya. **21** "Ndi mmadu anula olu isu ude m, ma o nweghi onye bjara ikasi m obi. Ndi iro m niile anula akuko ihe ojojo dakwasiri m, ma ha na-anurikwa onu n'ih ihe i mere ka o biakwasi m. Mee ka ubochi ahụ i kara aka bja, nke ga-eme ka ha diri ka m di. **22** "Kwere ka ihe ojojo niile ha na-eme bja n'ihu gi. Mesokwa ha mmeso dika i si mesoo m n'ih mmehie niile nke m. N'ih na isu ude m di otutu, ana m adakwa mba n'obi m."

2 Lee ka Onyenwe anyi si jiri igwe ojii nke iwe ya kpuchie ada Zayon! O sitela n'eluigwe tuda ima mma Izrel n'ala, o chetakwaghi ebe mgbakwasị ukwu ya, n'ubochi iwe ya. **2** Onyenwe anyi elodala ebe obibi niile nke Jekob; na-enweghikwa omijiko n'ebe o no. O sitela n'oke iwe ya dodasia ebe niile e wusiri ike nke ada Juda. O wedala alaeze ya na ndi umu eze ya n'ala, mee ka ha gharakwa i nwee nsopuru. **3** O sitela n'oke iwe ya bipu ike niile Izrel nwere. O seghachiri aka nri ya, mgbe ndi iro ha na-abia nso. O nwukwara dika oku na-enwusi ike n'etiti Jekob; si otu a rechapu ihe niile di gburugburu ya. **4** O kweela uta ya, jide ya n'aka nri ya, dika onye iro. Dika onye iro kwa o gbuola ndi ahụ niile mara mma ile anya; o wupula iwe ya, dika o bu oku, n'elu ulo ada Zayon. **5** Onyenwe anyi di ka onye iro, o lomichaala Izrel. O lomichaala uloze ya niile, bibiekwa ebe ya niile e wusiri ike. O meela ka iru uju na ikwa akwa mubaara ada Juda. **6** O meela ka ebe obibi ya togboro n'efu, dika ubi a gbara ogige; o bibiela ebe nzuko ya niile. Onyenwe anyi emeela ka Zayon chezo ime mmemme ya a kara aka, na idebe ubochi izuike obula nso. Site n'oke

iwe ya, o jula eze na onye nchujaja. 7 Onyenwe anyi ajula ebe ichu aja ya gbaka ebe nso ya azu. O werela mgbidi niile nke uloeze ya nyefee n'aka onye iro; ha emeela ka olu ha daa uda n'ime ulo Onyenwe anyi dika n'ubochi mmemme a kara aka. 8 Onyenwe anyi ekpebiela ibibi mgbidi gbara ada Zayon gburugburu. O setipuru ihe otutu; o sepukwaghi aka ya na ibibi ya. O mere ka mkputamkpu aja na mgbidi ruo ugu, meekwa ka ha richapusa. 9 Onu uzo ama ya niile emikpuola n'ala; o gbajielala mkporo niile e ji akpochi ha, laakwa ha n'iyi. A dotala eze ya na umu eze ya n'agha, buru ha jee mba ozo. Iwu adighikwa, otu a, ndi amuma ya enwekwaghi ike ihu ohu site n'ebe Onyenwe anyi no. 10 Ndi okenye ada Zayon no odu n'ala, dere duu. Ha ekpokwasila aja n'isi ha; ha eyikwasikwala onwe ha uwe mkpe. Umu agbogho Jerusalem na-amaghi nwoke ehulatala isi ha n'ala. 11 Ike agwula anya m n'ihu ikwa akwa, ime ime ahụ m na-anu oku. Obi m di ka ihe a wupuru n'ala, n'ihu na e bibiela ndi m, n'ihu na umuntakiri na umu a muru oheru na-ada mba n'okporozo nke obodo. 12 Ha na-ebere nne ha akwa na-asi, "Olee ebe dda na mmanya di?" Mgbe ha na-ada mba dika ndi e meruru ahụ n'okporozo obodo, mgbe onwu ji nwayo na-eripasi ndu ha n'aka nne ha ku ha. 13 Gini ka m nwere ike ikwu banyere gi? Gini ka m ga-eji tunyere gi, gi ada Jerusalem? Gini ka m gasi na i yiri, nke ga-enyere m aka imata otu m ga-esi kasie gi obi, gi ada Zayon na-amaghi nwoke? Onya di gi n'ahu miri emi, dika idi omimi nke osimiri. Onye puru igwo gi? 14 Ohu niile ndi amuma gi huru bu ohu ugha na ohu na-enweghi isi. Ha ekpugheghi mmehie gi, igbochi ndota n'agha nke a dotara gi. Kama ihe ha hutara gi bu ihe ugha na nduhie. 15 Ndi niile si n'ebe i no na-agafe na-akuru gi aka ha; ha na-efufe isi ha, jirikwa ada Jerusalem na-eme ihe ochi. Ha na-aju ajuju na-asi, "Nke a o bu obodo ahụ a na-akpo ebe mabigara mma oke, onu nke uwa niile?" 16 Ndi iro gi niile na-emeghepu onu ha megide gi; ha na-achi gi ochi, na-atara gi ikekere eze. Ha na-ekwu na-asi, "Anyi eolola ya. Nke a bu ubochi ahụ anyi na-ele anya ya. Anyi adirila ndu hu ya." 17 Onyenwe anyi emeela ihe o zubere ime. O mezuola ihe o kwuru na o ghaghi ime site n'oge gara aga. O kwatuola gi, na-enweghi omiko obula. O meela ka ndi iro gi nura onu n'ahu gi; o meekwala e bulie ike nke ndi iro gi. 18 Obi ndi mmadu na-etiku Onyenwe anyi. Gi, mgbidi niile nke ada Zayon, ka anya mmiri gi na-asoputa dika osimiri ehieha na abali niile, enyekwala onwe gi izuikwe, enyekwala anya gi izuikwe. 19 Bilie, kwaa akwa n'abalị, n'oge mmalite nche abali. Wuputa ihe di gi n'obi n'ihu Onyenwe anyi dika o bu mmiri. Welie aka unu elu nye Onyenwe anyi n'ihu umuntakiri ndi a, ndi na-ada n'ihu agwu n'isi okporozo niile. 20 "Lee anya, Onyenwe anyi, ma tugharja uche gi. Onye ka i sirila otu a meso mmeso? O kwesiri ka ndi bu nne rie umu ha, bu umu nke ha muru? O kwesiri ka e gbuo onye nchujaja na onye amuma n'ime ebe di nso nke Onyenwe anyi? 21 "Umu okorobia na ndi okenye

dinako n'otu ebe, n'uzuzu nke okporozo. E jirila mma agha gbuo umu okorobia m na umu agbogho m. I gbuola ha n'ubochi iwe gi; i gburu ha ju inwe omiko n'ahu ha. 22 "Dika i si akpo oku ka a bia n'ubochi oriri, otu a ka i si kpokota ihe egwu niile ka ha bjakwasị m n'akuku niile. N'ubochi nke iwe Onyenwe anyi o dighi onye gburu ozo, o dikwaghi onye foduru ndu; ndi m lekotara, zulitekwa ka ndi iro m lara n'iyi."

3 Abụ m onye huru ahuh site na mkpara igwe nke nrubiga oke nke iwe Onyenwe anyi. 2 O sitela n'ihu ya chupu m, mee ka m jeharja n'ochichiri kama n'he. 3 N'ezie, o tugharjala aka ya megide m, mgbe mgbe, ogologo ubochi niile. 4 O meela ka akpuko ahụ na anu ahụ m fikpo, o nyajisiela okpuku di m n'ahu. 5 O busola m agha, jiri ihe ilu na oke mkpagbu gbaa m gburugburu. 6 O meela ka m biri n'ochichiri dika ndi nwuru anwu kemgbe oge gara aga. 7 O gbachibidola m ogige, ime ka m ghara igbapu; o jirila udo igwe di aro mee ka m ghara ijeharj. 8 O na-eme ka ekpere m hapu irute ya, o buladi mgbe m kpokuru ya ka o nyere m aka. 9 O jirila nkume a wara awa gbachie uzo m niile, o meela ka okporozo m gbago agbago. 10 Dika anu oha bia nke makpu na-eche nche, na dika odum nke na-ezo onwe ya, 11 o sitela n'okporozo dokpuru m dobisie m ahụ, hapu m na-enweghi onye inyeaka. 12 O doola uta ya mee m ka m buru onye aku ya ga-agbata. 13 O ji aku nke si n'akpa aku ya gbapuo m obi. 14 Aghoro m ihe ochi nye ndi m niile; ha ji abụ na-akwa m emo ogologo ubochi niile. 15 O meela ka ihe niile na-elu ilu ju m afo, meekwa ka m njuo oluilo afo. 16 O meela ka m jiri okwute tajsie eze m, o kponyekwala m ntu n'onu m. 17 Enweghi m udo, echezokwala m ihe oganihu bu. 18 N'ihu ya, ana m ekwu, "Ima mma m obula adighikwa. Agaghi m enwetakwa ihe ndi ahụ m lere anya na m ga-esi n'aka Onyenwe anyi nweta." 19 Ana m echeta ahuhu m, na mwaghari m, ya na ihe ilu na oluilo. 20 Mgbe m na-echeta ya, obi m na-ada mba n'ime m. 21 Ma o di ihe m na-echeta n'obi m nke na-eme ka m nwee olileanya. 22 O bu n'ihu ihunanya di ukwu nke Onyenwe anyi na-emeghi ka anyi gwusia, n'ihu na obi ebere ya adighi agwu agwu. 23 Ha na-adi oheru ututu niile; ikwesi ntukwasị obi gi bu ihe kwadosiri ike. 24 Mkporuobi m na-ekwu, "Onyenwe anyi bu oke m, n'ihu ya, aga m enwe nchekwube na ya." 25 Onyenwe anyi di mma n'ebe ndi olileanya ha di n'ime ya, e, n'ebe obi ahụ di, nke na-achosi ya ike. 26 O bu ihe di mma iji nwayo chere nzoputa nke Onyenwe anyi. 27 O bu ihe di mma ka mmadu buru ibu arọ diri ya mgbe o bu okorobia. 28 Ya norokwa duu naani ya, n'ihu na o bu Onyenwe anyi bokwasiri ya ibu ahụ. 29 Ya tinye ihu ya n'aja, n'ihu na olileanya nwere ike diri. 30 Ya cheziere onye ahụ choro iti ya ihe nti ya, ya kwerekwa ka ihe ihere ju ya afo. 31 N'ihu na Onyenwe anyi adighi aju onye obula ruo mgbe ebighi ebi. 32 O bu ezie na o na-eme ka mmekpa ahụ bia, ma o na-emesiakwa gosi obi ebere ya, n'ihu na ihunanya ya, nke na-adighi agwu

agwu, di ukwu. **33** N'ihia na o naghị elezi anya eweta ahụhụ, maọb mee ka ụmụ mmadụ nọ na mmekpa ahụ. **34** Iji ụkwụ zọgbuo ndị mkporo nọ n'ala ahụ **35** ime ka ihe ruru mmadụ hapụ iru ya aka n'ihu Onye kachasị ihe niile elu, **36** ime ka ikpe ziri ezi ghara irute mmadụ. O bụ na Onyenwe anyị agaghị ahụ ihe ndị a? **37** Onye puru ikwu okwu mekwa ka o di ire ma o buru na Onyenwe anyị enyeghị iwu ka o di otu ahụ? **38** O bughị site n'onye Onye kachasị ihe niile elu ka ihe oma na ihe ojoo si abja? **39** Gini mere mmadụ di ndu ga-eji tamuo ntamu mgbe o na-ahụ ahụhụ n'ihia mmehie ya? **40** Ka anyị nyochaanụ uzo anyị nwaputa ya. Ka anyị loghachikwutenụ Onyenwe anyị. **41** Ka anyị welie aka anyị abuo na obi anyị elu nye Chineke nọ n'eluigwe, si: **42** "Anyị emehiela, nupu isi, ma i gbagharabeghị. **43** "I jirila iwe kpuchie onwe gi, si otu a chuo anyị oso. I gbuola anyị, ju imere anyị ebere. **44** I jiri igwe ojii kpuchie onwe gi ka ekpere anyị ghara irute gi. **45** I meela ka anyị ghoọ unyi na ihe a zachapurụ azachapu n'etiti mba niile. **46** "Ndi iro anyị niile asaghepula onu ha megide anyị. **47** Anyị ahụola ahụhụ site n'oke ihe egwu na ihe ndaba di iche iche, na mbibi na ila n'iyi." **48** Anya mmiri nke dika iyi na-asọ asọ si n'anya m na-asoputa n'ihia ndi m a lara n'iyi. **49** Anya mmiri si m n'anya ga-anogide na-asoputa na-akwusighi akwusi, **50** tutu ruo mgbe Onyenwe anyị ga-esite n'eluigwe ledata anya ma hu. **51** Ihe anya m na-ahụ na-ewetara mkpuruobi m ihe mgbu, n'ihia onodu nke ndi inyom niile nọ n'ime obodo m. **52** Ndi ahụ mere onwe ha ndi iro m, ndi m na-emeghi ihe ojoo obula, na-achụ m oso dika m bu nnu. **53** Ha gbaliri ime ka m nwuo n'ime olulu site n'itu m nkume. **54** Mmiri kpuchiri m isi, eche m na-efuola m. **55** Esitere m na nsotu olulu ahụ kpokuo aha gi, gi Onyenwe anyi. **56** I nruru aririo m rioro gi, "Biko, emechila ntị gi. Nuru aririo inyeaka nke m na-arjo gi." **57** I bira nso mgbe m kpokuru gi. I siri, "Atula egwu." **58** Gi onwe gi, Onyenwe anyi, kpachitere onu m, gi gbaputara ndu m. **59** Onyenwe anyi, i hula ihe ojoo ha mere m. Kpachitere m onu m. **60** I hula ibo obo ha niile na nzube niile ha na-ezube megide m. **61** Onyenwe anyi, i nula nkocha niile ha na-akocha m na nzube niile ha na-ezube megide m. **62** I na-anu izu na ntamu nke ndi iro m megide m ogologo ubochi niile. **63** Lee ha! Ha na-akocha m mgbe ha guzoro oto, na-akocha m mgbe ha noduru ala. Ha ji abu na-akocha m. **64** Onyenwe anyi, biko, kwughachi ha ihe ruuru ha, n'ihia ihe niile aka ha rputara. **65** Jiri ihe mkpudo kpuchie obi ha. Meekwa ka ibu onu gi dikwasị ha. **66** Site n'we gi chuo ha oso. Laakwa ha n'iyi n'we gi, ka ha ghara idikwa n'okpuru eluigwe nke Onyenwe anyi oso.

4 Lee ka olaedo si chuo echu. Lee ka olaedo makarisiri mma si gbanwee ghoọ ihe na-amakwaghị mma. Nkume niile di oke onuahia nke ebe nso bu ndi a ghasara n'isi okporozo niile. **2** Lee ka umu ndi ikom Zayon di oke onuahia, ndi di oke onuahia na mbu dika olaedo a nuchara anucha, si diri ugbu a dika

ite aja nke okpu ite kpuru. **3** O buladi umu nkita ohia na-eji ara ha azu umu ha, ma ndi a aghoola ndi na-enweghi obi ebere; ha aghoola anyi nnu nu nke na-ebi nozara. **4** Lee na ire nwa ohuru na-arapara n'akpo onu ya n'ihia akpiri ikpo nku. Umuntakiri narikwa ka e nye ha nri, ma o nweghi onye na-enye ha nri ahụ. **5** Ndi ahụ naara eri ihe utu di iche iche togboro n'efu ugbu a n'okporozo. Ndi ahụ a zuru iyi uwe uhie nọ ugbu a na-edina n'ebe a na-ekpofu ahijia. **6** Ahuhu diri ndi m di ukwu karia ahuhu nke bjakwasiri Sodom. N'ihia na o bu n'otu ntabi anya ka a kwaturu ya. O dikwaghị onye bira nyere ya aka. **7** Umụ ndi eze ha na-egbuke karia akummiri igwe, ha na-acha ocha chakaria mmiri ara ehi. Anu ahụ ha na-akwo murumuru dika nkume rubi di oke onuahia; ha makwara mma ile anya dika nkume safaia, bu nkume di oke onuahia. **8** Ma ugbu a, ha na-eji nji karia unyi. A naghị amatakwa ha ma a hu ha n'ez. Anu ahụ ha araparala n'okpuku ha; o kponwola dika a ga-asị na o bu osisi kporo nku. **9** Onodu ndi e ji mma agha gbuo ka mma karia onodu ndi nwuru site n'unwu, ndi agwu gugburu, ndi ji nwayo nwayo nwe n'ihia nri nke nadighi n'ubi. **10** Aka ha ka ndi inyom ndi ahụ nwere obi ebere ji gbuo umu ha, sie ha. Umụ ha ghooro ha nri n'oge ahụ a lara ndi m n'iyi. **11** Onyenwe anyi emeela ka nrubiga oke nke iwe ya puta ihè; o wupula iwe ya di oku. O sunyela oku na Zayon, nke rechapuru ntola ya niile. **12** Ndi eze nke uwa ekwetaghị; otu a kwa, ndi uwa niile ekwetaghị na ndi iro nwere ike si n'onye uzo ama banye n'ime Jerusalem. **13** Ma ihe ndi a mere n'ihia mmehie ndi amuma ya, na n'ihia ajo omume nke ndi nchaja ya, ndi wusiri obara ndi ezi omume nọ n'etiti ya. **14** Ugbu a, ha na-aso isi n'okporozo niile, dika ndi kpuru isi. Ha ejirila obara meruo onwe ha. O nwekwaghị onye na-agbali ibjuru ha nso imetu uwe ha aka. **15** Ndi mmadụ na-eti mkpu na-asị ha, "Sitenu n'ebe anyi nọ wezuga onwe unu! Unu ruru aru! Weziganu onwe unu, unu emetukwala anyi aka!" Mgbe ha gbapuru oso bido na-awaghari, ndi nọ na mba di iche iche na-asị ha, "O kwesighi ka ha norokwa n'ebe a." **16** Onyenwe anyi n'onwe ya achusaala ha. O gaghị agunyekwa ha. O dikwaghị ndi na-asopuru onye nchaja, o dikwaghị ndi na-emere ndi okenye amara. **17** Nke ka nke, anya agbaala anyi ochichiri, ebe anyi nọ na-elepu anya n'efu maka enyemaka. O bu site n'ulu elu nche ka anyi nọ na-elepu anya, na-ele anya maka obibia mba ahụ na-enweghi ike bia zoputa anyi. **18** Ndi mmadụ na-esogharị anyi ebe niile anyi jere, n'ihia ya anyi enweghi ike jeharjakwa n'okporozo anyi. Ogwugwu anyi adila nso, a pukwara iguta ubochi ole foduru anyi, tupu ogwugwu anyi eruo. **19** Ndi na-achụ anyi oso na-agbasi oso ike karia ugo na-efe na mbara eluigwe. Ha chughariri anyi n'elu ugwu niile, norokwa nozara zoo onwe ha na-eche anyi. **20** Ume ndi anyi, nke Onyenwe anyi tere mmanu, ka ha jidere n'onya ha. Anyi naara eche na anyi ga-ebi n'okpuru ndo ya, n'etiti mba di iche iche. **21** Nuri onu, ka obi tokwaa gi utu, gi ada Edom, onye nke bi n'ala Uz. Ma a

ga-emesiakwa nye gi iko ahụ. I ga-esitekwa na ya n'ụọ
ihe ọ̀n'ụ̀n'ụ̀ n'ụ̀j'ụ̀b'ig'a afọ oke. A ga-agbakwa gi ọ̀t'ọ̀. **22**
Gi ada Zayon, ahụhụ gi agwụsịala; Ọ gaghị emekwa ka
i jee biri ogologo oge na mba ọzọ. Kama, ọ ga-ata gi
ahụhụ n'ihị mmehie gi, gi, ada Edom, kpugheekwa ajo
omume gi niile.

5 Onyenwe anyi, biko, cheta ihe niile dakwasiri anyi;
leekwa anya ka i huru onodu ihere anyi. **2 E** werela
ihe nketa anyi nyefee ndi obia n'aka, werekwa ebe
obibi anyi nyefee n'aka ndi mba ọzọ. **3** Anyi aghoala
umu mgbei, na ndi na-enweghi nna. Nne anyi ha di
ka ndi inyom di ha nwuru. **4** Anyi na-akwu ugwo
n'ihị mmiri anyi na-ahu. Ọ bukwa ego ka anyi ji azu
nku. **5** Agbanyeghi na anyi nya yoku n'olu, anyi bu
ndi a na-adogbu n'oru, ike agwala anyi, enyeghi anyi
izuike. **6** Anyi weere onwe anyi nyefee ndi Ijpt na ndi
Asiria n'aka n'ihị inweta nri ga-ezuru anyi. **7** Nna anyi
ha mehiere, ma ha anwala. Ma ọ bu anyi na-anata
ntaramahu kwesiri ibu nke ha. **8** Ndi bu ohu na-
achị anyi. Ọ dighi onye anyi nwere nke ga-anaputa
anyi site n'aka ha. **9** Anyi ji ndu anyi n'aka mgbe anyi
na-achọ inweta ihe anyi ga-eri, n'ihị mma agha nke
di n'ozara. **10** Anu ahụ anyi di oku dika ite oku, na-
amakwa jijiji n'ihị agwu. **11** Emeruola ndi inyom di na
Zayon, ha na umu agboghọ na-amaghi nwoke niile di
n'obodo di iche iche nke Juda. **12** Akwugbuola umu eze
site n'ikegide aka ha n'elu; a dighi enyekwa ndi okenye
nsopuru. **13** Umu okorobia na-adogbu onwe ha n'oru
na nkume ikwo nri, umuntakiri ndi nwoke na-asukwa
ngongo n'okpuru otutu nku. **14** Ndi okenye adighikwa
ano n'onu uzọ ama, umu okorobia akwusikwala ikpo
ubu akwara ha. **15** Onu adighikwa n'obi anyi; ite egwu
anyi aghoalara anyi ino onodu iru uju. **16** Okpueze
esitela n'isi anyi dapu. Ahuhu diri anyi n'ihị na anyi
emehiela. **17** N'ihị nke a, obi anyi na-ada mba, n'ihị ihe
ndi a ka anya anyi na-agba ochichiri. **18** N'ihị ugwu
Zayon nke togboro n'efu, nke ghorọ ebe nkita ohia
na-akpaghari. **19** Gi, Onyenwe anyi, na-abu eze ruo
mgbe ebighi ebi. Ocheeze gi na-adigide site n'ogbo ruo
n'ogbo. **20** Gini mere i ji na-echezọ anyi kpmkpm?
Gini mere i ji gbakuta anyi azu ogologo ubochi ndi
a niile? **21** Mee ka anyi loghachikwute gi, Onyenwe
anyi, ka anyi si otu a lotakwa; gbanwee ubochi anyi ka
ọ di ohuru dika na mgbe ochie, **22** ma ọ bughị na i jula
anyi kpmkpm na-eweso anyi iwe nke ukwu.

Izikiel

1 O ruo n'afọ nke iri atọ, n'onwa nke anọ, n'ubochi nke ise ya, mgbe mụ onwe m na ndị ahụ e mere ka ha gaa biri na mba ozo nọ n'akuku iyi ukwu Keba, na e megheere eluigwe mee ka m hụ oghị dị iche iche site n'aka Chineke. **2** N'ubochi nke ise n'onwa ahụ, o bụ n'afọ nke ise mgbe a dokpuru eze Jehoiakin jee mba ozo, **3** okwu Onyenwe anyị ruu Izikiel onye nchụaja nwa Buzi ntị, mgbe o nọ n'akuku iyi ukwu Keba, nke dị n'ala ndị Kaldia. N'ebe ahụ kwa ka aka Onyenwe anyị nọ djkwasị ya n'ahụ. **4** Elere m anya hụ oke ifufe nke si n'ugwu na-abia, ahụkwara m oke igwe ojii na amụma nke na-egbuke egbuke; ihè nke na-enwu nnoo vaa gbara ya gburugburu. Etiti oku ahụ nwere ihe dika olaoku na-amuke amuke. **5** Ihe e kere eke anọ dị ndụ, nke yiri mmadụ n'udidi ha, nọkwa n'etiti oke ihe ahụ. **6** Nke obula n'ime ha nwere ihu anọ, na nku anọ. **7** Ukwu ha guzoro kwem; o bụ ukwu ha dika nke nwa ehi, na-amukekwa dika bronz e hichara nke oma. **8** N'okpuru nku ha, ha nwere aka yiri aka mmadụ n'akuku anọ ha niile. Otu a ka ihu ha na nku anọ. **9** Nku ha na-emetu na nke ibe ha. Mgbe ha na-efe, ha na-eche ihu ha n'otu uzo, ha adighi agha anya ha n'azu mgbe ha na-aga. **10** Maka oyiyi ihu ha: Ha anọ nwere ihu mmadụ, n'akuku aka nri ha nwere ihu odum, n'akuku aka ekpe ha bụ ihu ehi, onye obula nwekwara ihu ugo. **11** Otu ahụ ka ihu ha niile. Ha gbasara nku ha n'elu, nke obula nwere nku abuo, otu n'ime nku ndi a na-emetu nku nke ibe ya, ebe abuo kpuchiri ahụ ha. **12** Ha niile gwara n'ihu. Ebe obula mmuo ahụ gara ka ha na-aga, na-eleghị anya n'azu. **13** N'etiti ihe ndi a di ndu, e nwere ihe dika icheku oku na-enwu enwu, dikwa ka owa na-enwu oku. Oku na-esi n'etiti ihe ndi ahụ di ndu na-aga ihu na azu, oku ahụ nwupuru enwupu, amuma eluigwe sikwa na ya egbuputa. **14** Ihe ndi ahụ di ndu na-efeghari n'ebe a, na-efeghari n'ebe nke ozo, dika mgbe amuma na-egbu. **15** Mgbe m na-ele ihe e kere eke di ndu ndi a anya, ahuru m ukwu ugbo agha anọ nke di n'ala n'okpuru ha. Onye obula nwere nke ya. **16** Ukwu ugboala ahụ niile di ka ihe e ji nkume na-egbu maramara a na-akpo beril kpoo. Nke obula n'ime ha anọ yikwara ibe ya. Ha niile dikwa ka wijulu a kpuru tinye n'etiti ukwu ugboala buru ibu. **17** Mgbe ha puru, ha na-aga n'akuku anọ nke ha chere ihu ha, ma ukwu ugbo agha ahụ adighi echighari echighari mgbe ha na-aga. **18** Azu ukwu ugbo agha ha di elu, dikwa egwu. Anya juputakwara n'azu ukwu ugbo agha ndi ahụ. **19** Mgbe ihe ndi a di ndu fepuru gaa n'ihu, ukwu ugboala ndi ahụ di n'akuku ha na-eso ha. Mgbe ha feliri elu, ukwu ndi ahụ na-esokwa. **20** Ebe obula mmuo ha jere, ebe ahụ ka ha na-aga, ukwu ugbo agha ahụ na-esokwa ha, n'ihu na mmuo nke anu ndi ahụ di ndu di n'ukwu ugbo agha ndi ahụ. **21** Mgbe ha biliri, ndi ozo na-ebilikwa. Mgbe ha guzoro otu ebe, ndi ozo na-eguzokwa. Mgbe ha feliri elu, ukwu ugboala ahụ

na-eso ha. N'ihu na mmuo anu ndi ahụ di ndu di n'ime ukwu ugbo agha ndi ahụ. **22** A tusara ihe sara mbara dika mbara eluigwe n'elu isi ihe ndi ahụ di ndu. O na-eyi egwu, ma na-egbukwa nweghenweghe dika kristal. **23** N'okpuru ihe ahụ ka ha gbasapuru nku ha, ka o na-emetu nke ibe ya. Ha niile n'otu n'otu nwere nku abuo nke na-ekpuchi ahụ ya. **24** Mgbe ha na-aga, nku ha na-eme mkpotu di ka mkpotu ebili mmiri na-amaghari amaghari. Mkpoti ahụ dikwa ka ida uda nke olu Onye puru ime ihe niile, ka olu iti mkpu nke usu ndi agha. Mgbe obula ha guzoro, ha na-achitu nku ha. **25** Mgbe ahụ ha kwusiri mechie nku ha olu sitere n'ime ihe ahụ dika mbara eluigwe nke di n'elu isi ha na-abia. **26** N'elu mbara eluigwe ahụ, o nwere ihe dika ocheeze e ji nkume di oke onuhia a na-akpo safaiwu. Otu onye, nke udidi ya di ka nwoke, nokwasikwara n'elu oche ahụ. **27** Site n'ukwu ya ruo n'isi ya, ahụ onye ahụ na-egbu maramara dika oku. Site n'ukwu ya ruo n'ukwu ya, o di ka oku na-enwu enwu, ihè nke na-enwukwa ka oku gbara ya gburugburu. **28** Ihè ahụ gbara ya gburugburu, nke a na-ahụ anya, dikwa ka ihè eke na egwurugwu, nke a na-ahụ anya n'oge mmiri na-ezo. Otu a ka ebube Onyenwe anyi si gosi m onwe ya. Mgbe m huru ya, adara m n'ala kpoo ihu m n'ala. Mgbe ahụ, anuru m olu onye na-ekwu okwu.

2 O siri m, "Nwa nke mmadụ, bilie oto, guzo n'ukwu gi abuo, n'ihu na ana m aga igwa gi okwu." **2** Mmuo ahụ banyere n'ime m mgbe ahụ o na-ekwu okwu, mee ka m guzo oto n'ukwu m abuo. Anuru m ka o gwara m okwu. **3** O siri m, "Nwa nke mmadụ, ana m eziga gi ka i jekwuru ndi Izrel, ndi bu mba na-enupu isi, ndi nupuru isi megide m. Ha na nna nna ha enupula isi megide m, ruo o buladi n'ubochi taa. **4** Ndi ahụ m na-eziga gi ka i jekwuru bu ndi isike na ndi nupu isi. Si ha, 'Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu.' **5** Ma ha gere gi ntị, ma ha egeghi gi ntị (ha bu ndi na-enupu isi), ihe di mkpa bu na ha ga-amata na onye amuma anoola n'etiti ha. **6** Ma gi nwa nke mmadụ, atula ha egwu. Ka ujo okwu si ha n'onu ghara itukwa gi. Atula egwu, o buladi ma a si na ogwu na uke gbara gi gburugburu, o buladi ma a si na i bi n'etiti umu akpi. Ka ujo ghara itu gi n'ihu okwu onu ha, ekwekwa ka ha menye gi egwu, n'ihu na ha bu ndi na-enupu isi. **7** Ighaghị izi ha ozi m ziri gi zie ha, ma ha gere ntị ma ha egeghi ntị, n'ihu na ha bu ndi na-enupu isi. **8** Ma gi, nwa nke mmadụ, gee ntị n'ime m na-agwa gi. Enupula isi dika ha si nupu isi. Meghee onu gi taa ihe m ga-etinye gi n'onu." **9** Otu mgbe ahụ, elere m anya hụ aka e setipuru, nke ji akwukwo a fukoro afuko, **10** nke e dekwara ihe n'ime ya, ihu na azu ya. Aka ahụ ji ya gbasapuru ya mee ka m hụ ihe e dere n'ime ya. O bụ okwu ikwa akwa na iru uju na ahuhụ.

3 O siri m, "Nwa nke mmadụ, rie ihe a m gaje inye gi. Taa akwukwo a a fukoro afuko; puo gaa gwa umu Izrel okwu." **2** Ya mere, a saghere m onu m, o nyere m akwukwo ahụ a fukoro afuko ka m rie. **3** O

sirj m, “Nwa nke mmadu, taa akwukwo a niile m nyere gi, tajuo ya afo gi.” Atara m ya. Ma mgbe m na-ata ya, o toro m utu n'onu dika a ga-asj na o bu mmanu anu. 4 O sirj m, “Nwa nke mmadu, bilie jekwuru umu Izrel gwa ha okwu m niile. 5 N'ih na-ezighi m gi ka i jekwuru mba ndi okwu ha edoghj anya na ndi a naghj aghota asusu ha, kama o bu ijekwuru ulo Izrel. 6 Ezikwaghj m gi ka i jekwuru mba nwere asusu na-edoghj anya, nke i na-adighj aghota okwu ha. N'ih na a sj na o bu ndi di otu a ka m zigara gi ka i jekwuru, ha gaara ege gi ntj. 7 Ma ulo Izrel agaghj ekwe gee gi ntj, n'ih na ha juru ige m ntj. N'ih na ulo Izrel bu ndi obi ha siri ike, na ndi isiike. 8 Lee, emeela m ka ihu gi sie ike karja nke ha, ka egedege ihu gi siekwa ike karja nke ha. 9 Aga m emekwa ka egedege ihu gi di ka nkume siri ike, sie ike karja nkume. N'ih na, atula ha egwu; o bu ezie na ha bu ndi na-enupu isi, ma atula ihu ha egwu.” 10 O sirj m, “Nwa nke mmadu, gee ntj nke oma n'okwu ndi a niile m na-agwa gi, tinyekwa ha n'uche gi. 11 Jekwuru ndi gi a dotara n'agha no na mba ozo, sj ha, 'The ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyj na-ekwu,' Gwa ha ya, ma ha gere gi ntj ma ha egeghj gi ntj.” 12 Mgbe ahj, Mmuo ahj buliri m elu. Anuru m olu mere oke uzu n'azu m, mgbe ebube nke Onyenwe anyj sj n'onodu ya bilie. 13 O bu uzu nke nku ihe ndi ahj di ndu na-eme mgbe ha na-emeturita nku ibe ha; o bukwa uzu ukwu wiju ha nke di n'akuku ha. 14 Mmuo ahj buliri m, bupu m. Ejegharirj m n'obi ilu na iwe nke mmuoz m, ebe aka Onyenwe anyj dikwa ike n'ahu m. 15 A bjakwutere m ndi ahj a dooro n'agha, ha aga biri na Tel Abib n'akuku osimiri Keba. N'ebe ahj, bu ebe ha na-ebi, anoduru m n'etiti ha abalj asaa, n'onodu obi ilu na onuma. 16 Mgbe abalj asaa gasirj, okwu Onyenwe anyj bjakwutere m, 17 “Nwa nke mmadu, emeela m gi ka i buru onye nche nye ulo Izrel. N'ih ya, gee ntj n'ih m na-ekwu, ka i dooro m ha aka na ntj. 18 Mgbe m na-asj onye ajo omume, 'I ghaghj inwu,' ma o buru na i doghj ya aka na ntj, maobu i kwughj okwu ime ka ha chigharja site n'uzo ojoo ha niile puta n'ih izoputa ndu ha, onye ahj na-emebi iwu ga-anwu n'ih mmehie ya niile, ma n'aka gi ka m ga-ajuta obara ha. 19 Ma o buru na i doo onye ajo omume aka na ntj, ma ha esighj n'ajo omume maobu n'uzo ojoo ha niile chigharja, ha ga-anwu n'ih mmehie, ma ndu gi ka i zoputara. 20 “Ma o buru na onye ezi omume esite n'uzo ezi omume ya wezuga onwe ya bido ime ihe ojoo, m siere ha onya, ha ga-anwu n'ih na i doghj ha aka na ntj, ha ga-anwu n'ih mmehie ha. Agaghj kwa echeta ihe oma niile ndi ha mere, ma i ga-aza ajuju maka onwu ha. 21 Ma o buru na i doo onye ezi omume aka na ntj ka o ghara ime mmehie, ha gharakwa ime mmehie, ha ga-adj ndu n'ih na ha nabatara ido aka na ntj ahj. Gi onwe gi azoputakwala ndu gi, n'uzo di otu a.” 22 Aka Onyenwe anyj digidesirj ike n'ahu m n'ebe ahj. Ma o sirj m, “Bilie gaa n'ebe ahj obosara ala di ka m gwa gi okwu n'ebe ahj,” 23 Ebiliri m gaa n'ebe ahj ala di larj. Ebube Onyenwe anyj guzo n'ebe

ahu dika ebube nke m huru n'akuku iyi Keba. Adara m kpoo ihu m n'ala. 24 Mgbe ahj, Mmuo ahj banyere n'ime m mee ka m guzo oto n'ukwu m abuo. O gwara m okwu sj m, “Gaa, baa n'ulo, mechibido onwe gi uzo. 25 Ma gi, nwa nke mmadu, a ga-eji udo kee gi ka i ghara inwe ike ipu gaa n'etiti ndi mmadu. 26 Aga m eme ka ire gi rapara n'akpo onu gi, ka i ghoo onye ogbi, gharakwa ibu onye na-adu ha aka na ntj, n'ih na ha bu ndi na-enupu isi. 27 Ma mgbe obula m ziri gi ozi, aga m atoghepu ire gi. I ga-asikwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyj kwuru.' Ka onye nwere ntj nuru, ka onye nke na-achoghj inu ghara inu, n'ih na ha bu ndi na-enupu isi.

4 “Ugu a, gi nwa nke mmadu, were otu okpurukpu aja, togbo ya n'ihu gi. Seputakwa obodo Jerusalem n'elu ya. 2 Seekwa ihe nnochigide n'agha megide ya, wuokwa ulo ndi agha gburugburu ya, wukota ulo ikwu di iche megide ya na ihe e ji akudasi mgbidi ya niile. 3 Werekwa efere igwe debe n'etiti gi na obodo ahj dika mgbidi e ji igwe wuo. Chee obodo ahj ihu gi, ka i chegide ya nke oma n'ih na ndi iro gbara ya gburugburu. Nke a ga-abu ihe ama nye ndi Izrel. 4 “Ugu a, dinara ala n'akuku aka ekpe gi, aga m enye gi ntaramahuhu mmehie ndi Izrel, i ga-ata ahuhu mmehie ha ubochi niile nke i ga-edina n'akuku gi. 5 N'ih na ana m enye gi narj ubochi ato na iri ubochi itoolu, onuogugu nke a na onuogugu nke afo ntaramahuhu ha ga-abu otu, o bu oge ha. Otu a ka i ga-esi buru mmehie Izrel. 6 “Mgbe i mesirj nke a, i ga-edina ala nke ugboro abuo, ma o ga-abu n'akuku aka nri gi, i ga-eburu ntaramahuhu mmehie ndi Juda. O bu iri abalj ano, otu ubochi ga-anochi anya otu afo. 7 Chee ihu gi n'ebe nnochibido Jerusalem, gbara aka nkiti buo amuma megide ya. 8 Aga m eke gi eriri ahj gi niile, ka i ghara inwe ike tugharja site n'otu akuku gaa n'akuku nke ozo tutu ubochi nnochigide gi ahj niile ezuo. 9 “Ma gi were oka wiiti na oka balj, werekwa akidi na lentil, na oka millet na spelti. Tinyekota ha n'otu ite were ha meere onwe gi achicha. N'ubochi ole ahj niile nke i ga-edina n'akuku gi, narj ubochi ato na iri ubochi itoolu, o bu ya ka i ga-eri. 10 A ga-atu ihe oriri gi atu, nri nke i ga-eri otu mgbe ga-abu narj gram abuo na iri gram ato; naanj otu mgbe ka i ga-eri nri n'ubochi. 11 A ga-ekuputakwa mmiri i ga-anu, i ga-anu mmiri naanj otu ugboro n'ubochi, otu udu mmiri e kere uzo isi. 12 I ga-eri ya dika ogbe achicha oka balj, i ga-eghe ya n'elu nsj mmadu kporo nku mgbe ndi mmadu no na-ele gi anya.” 13 Onyenwe anyj kwuru, “Otu a ka ndi Izrel ga-esi ire nri ruru aru, n'etiti mba di iche iche ebe m ga-achuga ha.” 14 Mgbe ahj, asirj m, “E e, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyj lee, emerubeghi m onwe m site na nwantakiri m ruo ugu a, eribeghi ihe obula nwuru n'onwe ya, maobu nke anu ohia dogburu, anu na-adighj ocha abatubeghi m n'onu.” 15 O sirj, “O di mma, aga m enye gi nsj ehi n'onodu nke mmadu, n'elu ya ka i ga-akwado achicha gi.” 16 Mgbe ahj, o

gwara m, “Nwa nke mmadu, lee, aga m eme ka nri ko na Jerusalem; ha ga-eji nchegbu rie nri a tuputara atuputa, jirikwa egwu nwo mmiri e kuputara ekuputa. 17 Aga m eme ka ihe oriri na mmiri onwunwo ko ha. Ha ga na-elerita onwe ha anya n’oke egwu, ha ganwukwa n’ihi mmehie ha.”

5 “Ma gi, nwa nke mmadu, were mma agha di nko di ka aguba onye okpuisi, kpuchaa isi gi na afunon gi; werekwa ihe e ji atu ihe otutu tuo agiri isi gi, ka uzo obula hara n’otu. 2 I ga-ewere otu uzo n’uzo ato, kpo ya oku n’etiti obodo ahụ mgbe ubochi nke nnochigide ahụ zuru; i ga-ewere otu uzo, jiri mma agha chabichaa ya gburugburu obodo ahụ, otu uzo nke ozo ka i ga-efesacha n’ikuku. N’ihi na aga m eji mma agha chusachaa ha. 3 Ma i ga-esite n’ime ya weputa agiri isi di ole na ole, kedo ha n’onu onu uwe gi. 4 Ozokwa, site na ndi a, i ga-ewere ufodu tnye ha n’ime oku ka ha ree oku, site na ha ka oku ga-esi banye n’ulo Izrel niile. 5 “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, Nke a bu Jerusalem, obodo m mere ka o diri n’etiti mba di n’uwa, nke mba di iche iche gbara gburugburu. 6 Ma o sitela n’ajo omume ya, nupu isi n’iwu na ukpuru m nyere, karja mba na obodo ndi ozo ahụ niile gbara ya gburugburu. 7 Okwara idebe iwu m, jukwa igbaso ukpuru m. 7 “N’ihi ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: I burula onye nupu isi karja mba niile ndi gbara gi gburugburu. I jukwara idebe iwu m na igbaso ukpuru m, o bughikwa di ka iwu na atumatu nke mba di iche iche no gi gburugburu ka i mere. 8 “Ya mere, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, Mu onwe m, o buladi mu onwe m, ga-emegide gi bu Jerusalem, kpee gi ikpe n’ihu mba niile. 9 N’ihi ihe aru gi niile, aga m eme gi ihe m na-emebeghi mbu, nke m agaghị emekwa ozo. 10 N’ihi nke a, ndi bu nna ga-eri umu ha n’etiti gi, umu ga-erikwa ndi nna ha. Aga m ekpe gi ikpe mee ka ndi foduru ndu gbasasia n’uwa niile. 11 Ya mere, di ka mu onwe m na-adi ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara, ebe o bu na i jirila oiyi ihe aru na omume ruru aru meru ulo m, aga m esite n’ebe i no wezuga ihunanya m. Agaghị m emekwara gi ebere maobu hapu ita gi ahuhu. 12 Otu uzo n’ime uzo ato nke ndi bi n’ime gi ga-anwu site n’agu maobu na orja; otu uzo ga-anwu site na mma agha nke ndi iro no n’azu mgbidi gi, otu uzo foduru ka a ga-achusa n’ifufe, a ga-eji mma agha ndi iro chusasia ha. 13 “Mgbe ahụ, iwe m ga-akwusi, onuma m megide ha ga-adajukwa, na nke a ka a ga-aboro m obo. Ha gamata na mu onwe m bu Onyenwe anyi kwuru onwe site n’ekworo mgbe m mezuru onuma m n’ahu ha. 14 “N’ihi ya, aga m eme ka i buru ihe e bibiri ebibi, na ihe e ji eme ihe ochi nye mba niile gbara gi gburugburu, na n’ihu ndi na-agafe n’uzo ahụ. 15 I ga-abu ihe e ji eme ihe ochi na ihe nkocha nye mba di iche iche gbara gi gburugburu, mgbe m ga-eji iwe na obi oku na ntaramahuhu di egwu kpee gi ikpe, mu onwe m bu

Onyenwe anyi ekwuola. 16 Mgbe m gbara gi aku ojojo ahụ na-eweta onwu na ila n’iyi, bu aku nke oke unwu, aga m agba gi ya, gbajaa gi. Aga m anogide na-ezite unwu tutu ruo mgbe e mere ka ihe oriri ko gi. 17 Aga m ezitere gi oke unwu na ajo anu ohia, ha ga-agbawa gi aka nwa, orja ojojo na obara ga-esi n’etiti gi gafee; aga m eji mma agha megide gi. Mu onwe m bu Onyenwe anyi ekwuola.”

6 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, 2 “Nwa nke mmadu, chee iru gi n’ugwu niile nke n’Izrel, bu amuma megide ha, 3 si, “Unu ugwu niile nke Izrel, nurunu okwu nke Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri nye ugwu ukwu na ugwu nta niile, na iyi mmiri niile, na ndagwurugwu niile. Mu, o buladi mu onwe m, ga-eme ka agha bjakwasu unu, aga m ebibikwa ebe di iche iche unu na-achu aja. 4 A ga-etikpo ebe ichu aja unu, tipja ebe unu na-anog esure ihe nsure oku na-esi isi utu. Aga m atusa ndi unu e gburu egbu n’ihu arusi ha. 5 Aga m atogbo ozu ndi Izrel n’ihu arusi ha. Aga m aghasakwa okpukpu unu gburugburu ebe ichu aja unu. 6 Ebe obula unu bi, a ga-etikpo obodo ndi ahụ, tipjakwa ebe ichu aja niile, si otu a mee ka ebe ichu aja unu gho okpompoko ebe nke togboro n’efe. A ga-etipjakwa arusi unu, kujiekwa ebe unu na-anog esure ihe nsure oku na-esi isi utu. Ihe niile unu ji aka unu meputa ka a ga-ekpochapukwa. 7 Ndi e gburu egbu ga-ada n’etiti unu, unu ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi. 8 “Ma aga m eme ka afodu n’ime ndi m fodu. Ndi ahụ foduru ga-esi n’ihu mma agha gbapu, gbasasia n’ala niile, na mba niile nke uwa. 9 Mgbe ha no di ka ndi a dotara n’agha na mba ozo, ndi ahụ gbapuru oso ga-echeta m. Ha ga-echeta otu ha si jiri obi nke ikwa iko juputara n’ime ya, nke si n’ebe m no wezuga onwe ya, na anya nke na-agbaso arusi ha, mee ka obi joo m njo. Ha ga-akpo onwe ha asi n’ihi ihe ojojo ndi ahụ ha mere, ya na ochuchu aja ruru aru ha churu. 10 Ha ga-amata na m bu Onyenwe anyi, matakwa na mgbe m gwara ha na ihe ndi a niile gaje ibjakwasu ha, na o bughu okwu efu ka m kwuru. 11 “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, kuko obo aka gi abuo onu, zokwaa ukwu gi n’ala, ma tsikwaa mkpu akwa ike site n’obi mwute, n’ihi ihe ojojo niile na omume ruru aru ndi Izrel mere. N’ihi na ha ga ila n’iyi site n’oke unwu, na site n’agha, na site n’orja na-efe efe. 12 Ndi no n’ebe di anya ganwu site n’orja na-efe efe, ndi no nso ganwu site na mma agha, ndi foduru ndu ganwu site n’agu. Aga m eme ka ha nuru ufu oke iwe m. 13 Unu ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe ozu ndi e gburu egbu ga-atogbosu n’etiti arusi niile, na n’ebe ichu aja niile, na n’ugwu nta niile, na n’ugwu ukwu niile, na n’okpuru osisi obula, na n’okpuru osisi ook niile, ebe ha na-anog na-esure uda na-esi isi utu nye arusi ha. 14 E, aga m esetipu aka m megide ha, mee ka ala ha laa n’iyi, n’ebe niile ha bi, site n’ozara ruo na Ribla. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi.”

7 Okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, sị, **2** “Ma gị onwe gị, Nwa nke mmadu, nke a bụ ihe Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị siri ala Izrel: “Ogwugwu! Ogwugwu abiakwasịla akukọ anọ nke ala ahụ. **3** Ugbu a ka ogwugwu bjakwasiri unu. Lee, aga m eme ka iwe m bjakwasị unu; aga m ekpe unu ikpe dika omume unu si di, aga m ata unu ahuhu maka aru unu niile. **4** Agaghị m enwekwa omijiko n’ebe i nọ, agaghị m emekwara gị ebere, kama aga m ata unu ahuhu maka omume unu na aru niile di n’etiti unu. “Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị.” **5** “Nke a bụ ihe Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị siri. “Oke mbibi, oke mbibi nke a na-anubeghi udi ya mbu. Lee, ka o na-abja. **6** Ogwugwu abjala! Ogwugwu abjala! O kpalitela onwe ya imegide unu. Lee, ka o na-abja! **7** Oke nsogbu abiakwasila gi, gi onwe gi bi n’ala ahụ. Oge ahụ abjala! Ubochi ahụ dikwa nso! Ogbaaghara di ebe niile, o bughi onu di n’elu ugwu niile. **8** Ejikerela m iwukwasị gi onuma m n’ahụ mee ka oke iwe m zuo gi ahụ niile. Aga m ekpe gi ikpe dika omume gi si di, kwughachikwa gi n’ihi ibi ndu ruru aru gi niile. **9** Agaghị m emere gi ebere, agakwaghi m ahapu ita gi ahuhu. Aga m akwughachi gi dika omume gi si di, kwughachikwa gi n’ihi ibi ndu ruru aru niile nke di n’etiti unu. “Mgbe ahụ, i ga-amata na o bu mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, na-eti unu ihe ndi a. **10** “Lee, ubochi ahụ! Lee, ka o na-abja! Oke nsogbu enuputala, mkpanaka agbala okoko nganga amaala ifuru! **11** Ihe ike ebilitala, mkporo eji ata ndi ajo omume ahuhu. O nweghi onye obula n’ime ha nke ga-afodu, maobu igwe mmadu maobu uba ha, o nweghikwa nke bara unu. **12** Mgbe ahụ abjala! Ubochi ahụ abjalkwala nso. Ka onye na-azu ahia ghara ihuru onu ka onye na-ere ere ghara iru uju, n’ihi na onuma ahụ dirigwe mmadu niile. **13** Onye rere ahia agaghị enwetaghachi ngwa ahia nke erere ere o buladi dika onye rere na onye zuru na-adi ndu. N’ihi na ohu nke a gbasara igwe mmadu niile bu nke a na-apughi igbanwe. N’ihi mmehie ha niile, o nweghi onye n’ime ha nke puru ichebe ndu ya. **14** “Ha afuola opi ike, ha edoziela ihe niile ma o nweghi onye ga-aga ibu agha n’ihi na onuma m dikwasiri igwe mmadu ahụ niile. **15** Mma agha di n’ezi; ajo orja na-efe efe na unwu dikwa n’ime. Onye nọ n’ohia ga-anwu site na mma agha, ndi nọ n’ime obodo ukwu ka unwu na orja na-efe efe ga-eripia. **16** Ma ndi gbapuru agbapu ga-agbaga noro n’ugwu. O bu dika nduru nke ndagwurugwu, ha niile ga-asu ude akwa, onye obula n’ihi mmehie ha. **17** Aka niile ga-akuda, ikpere niile ka a ga-eji amiri nyudee. **18** Ha ga-eyikwasị akwa mkpe, oke ihe egwu ga-ekpuchi ha. O bukwa ihu niile ka ihere ga-ekpuchi, a ga-akpuchakwa isi niile. **19** “Ha ga-etufu olaocha ha niile n’okporozo niile, olaedo ha ga-aghokwa ihe na-adighi ocha. Olaocha na olaedo ha agaghị enwe ike naputa ha n’ubochi nrubiga oke nke oke iwe Onyenwe anyi. Ha agaghị eme ka agu gharakwa igu ha, maobu mee ka afo ju ha, n’ihi na o buuru ha ihe iso ngongo nke idaba na mmehie. **20** Ihe icho mma ha ghooro ha

ihe ikpa nganga, ha jikwa ya meputa arusi ruru aru ha di iche iche. Ha ji ya metakwa oyiyi ihe aru niile jogburu onwe ya; ya mere, aga m eme ka o buuru ha ihe ruru aru. **21** Aga m ewere akunuba ha nye ndi mba ozo dika ihe apunata n’agha, nyekwa ya ndi ajo omume nke uwa dika ihe nkata ndi ga-emeru ya. **22** Aga m esite n’ebe ha no wezuga ihu m ndi ohi ga-emerukwa ebe ahụ m kporo ihe di oke onuahia. Ha ga-abata n’ime ya meruokwa ya. **23** “Kwadoonu uzo igwe. N’ihi na ala ha juputara n’igbu ochu na iwusa obara, obodo ahụ juputara n’ihe ike. **24** Aga m akpota mba ndi ahụ jogburu onwe ha ka ha bja nwetara onwe ha ulo ha niile. Aga m eme ka mpako nke ndi bu dike kwusi, meekwa ka ebe nso ha niile buru ebe e meruru emeru. **25** Mgbe ihe mmekpa ahụ bjara, ha ga-achọ udo ma o nweghi nke ga-adi. **26** Mbibi ga-esochi mbibi, akuko na-enweghi isi ga-esochikwa akuko na-enweghi isi. Ha ga-agahari na-achọ ohu site n’aka onye amuma, ntuziaka onye nchujaja ga-akwusi, ndumodu nke ndi okenye agaghị adikwa. **27** Eze ga-eru uju, nwa eze ga-eyikwasị ida mba nke obi dika uwe, aka ga-ama ndi ala ahụ niile jijiji n’ihi egwu. Aga m emeso ha dika omume ha si di, aga m ekpekwa ha ikpe dika ihe ha kwenyeere si di. “Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi.”

8 N’afọ nke isii, n’onwa nke isii, n’ubochi nke ise nke onwa ahụ, mgbe mụ onwe m nodu ala n’ulo m, ndi okenye Juda na-anodukwa ala n’ihu m, aka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi dikwasiri m n’ahụ n’ebe ahụ. **2** Ahuru m oyiyi yiri mmadu. Akuku oyiyi a nke di site n’ukwu ya ruo n’ala ya na-acha dika oku, sitekwanu n’ukwu ya rigoo, o na-egbu nnoo amuma dika nkume amba di oke onuahia. **3** Oyiyi a setipuru ihe dika aka mmadu, jiri ya jide m n’agiri isi m. Mgbe ahụ, Mmuo nke Chineke buliri m elu n’etiti ala na mbara eluigwe. N’ime ohu nke Chineke, o buuru m jee Jerusalem, n’onu uzo ama nke di n’ugwu, n’ime ogige ya, ebe arusi ahụ na-akpasu ekworo guzo. **4** Ma, lee, ebube Chineke Izrel juputara n’ebe ahụ, di ka m si hu ya na mbu na ndagwurugwu. **5** O siri m, “Nwa nke mmadu, welie anya gi lee n’uzo nke ugwu.” Eweliri m anya m lee n’uzo ugwu, ma lee, n’onu uzo e si abata n’ime ebe ichu aja, ahuru m oyiyi arusi ekworo ka o guzo n’akuku ugwu ya. **6** O siri m, “Nwa nke mmadu, i na-ahụ ihe ha na-eme, aru di egwu nke ulo Izrel na-eme n’ebe a, ihe ndi ga-achupu m n’ebe di anya site n’ebe nso m? Ma i ga-ahukwa ihe aru ndi di ukwu karja ndi a.” **7** O mere ka m guzo n’onu uzo ogige ahụ, mgbe m lere anya, ahuru m oghere di n’aja ulo ahụ. **8** O siri m, “Nwa nke mmadu, ugbu a gwupuo aja ulo a.” Mgbe m gwupuru ya, ahuru m onu uzo e si aba n’ebe ahụ. **9** O siri m, “Banye n’ime ka i hu ihe aru ojo niile nke ha na-eme n’ebe a.” **10** Abanyere m hu na ihe juputara n’ahụ ulo ahụ bu naani oyiyi e sere ese, nke ihe na-akpu akpu dika agwo di iche iche, ngwere na anumanu ruru aru di iche iche, tinyekwara arusi niile nke ulo Izrel na-efe. **11** N’ihu ihe ndi a, ka iri

ndi okenye asaa nke ulo Izrel, ha na Jaazanaya nwa Shefan guzo n'ebe ahụ. Onye obula n'ime ha ji ihe nsure oku na-esi isi uto n'aka ya, anwurọ oku si n'ihe nsure oku ndi a na-agbagokwa elu. **12** O sirj m, "Nwa nke mmadu, i hula ihe ndi okenye ulo Izrel na-eme n'ochichiri, onye obula n'ime ulo ya n'ihu arusi ya? Ma ha na-asi, 'Onyenwe anyi adighi ahụ anyi, O sitela n'ala anyi wezuga onwe ya.'" **13** Ozọ, o sirj m, "I ga-ahukwa oke ihe aru kariri ndi a ha na-eme!" **14** O mere ka m bjakwa n'onu zọ ahụ di n'akuku ugwu nke ulonso nke Onyenwe anyi. N'ebe ahụ, ahuru m ndi inyom no na-akwa akwa n'ihu Tamuz, chi ha. **15** Mgbe ahụ, o sirj m, "I hula ihe ndi a, nwa nke mmadu? I ga-ahukwa ihe aru ndi di ukwu karja ndi a." **16** O mere ka m baa n'ime ogige di n'ime ulo ukwu nke Onyenwe anyi, n'ebe ahụ, n'onu zọ ulonso ukwu nke Onyenwe anyi, n'agbata ebe ichu aja na mputa onu ulo ahụ, ka ihe ruru iri mmadu abuo na ise guzo, chee ihu ha n'akuku owuwa anyanwu na-efe anyanwu. Ha gbakwata ulonso ukwu nke Onyenwe anyi azu mgbe ha na-eche ihu n'owuwa anyanwu na-akpo isiala nye anyanwu. **17** O sirj m, "I hula nke a, nwa nke mmadu? O bu ihe di nta nye ulo Juda, bu ime ihe aru niile ndi a ha na-eme n'ebe a? Ha ga-ejikwa ihe ike mejuputa ala, siri otu a na-akpasu m iwe mgbe niile? Lee ka ha si nogide na-akpari m, na-etinye alaka n'imi ha. **18** N'ihu ya, aga m eme ka ha nuru ufu iwe m, o dikwaghị onye m ga-ahapu. O burukwa na ha anogide na-ebe akwa n'oke olu, agaghị m ana ha nti."

9 Mgbe ahụ, a nuru m ka o ji oke olu kpo oku si, "Bianu nso, unu bu ndi ahoputara ilekota obodo a, onye obula jidekwa ngwa agha n'aka ya." **2** A huru m ndi ikom isii si n'onu zọ ama nke di n'akuku ebe di elu na-aputa, nke chere ihu n'ugwu, onye obula jikwa mma agha n'aka ya. Otu onye n'ime ha yi uwe akwa ocha, nyarakwa nwa akpa nke ihe e ji ede akwukwo di n'ime ya. Ha niile batara n'ime ulonso, guzokwa n'akuku ebe ichu aja e ji bronz wuo. **3** Ma ebube nke Chineke Izrel sitere n'elu cherubim ndi ahụ, ebe o no na mbu, bilie bja guzokwa n'onu zọ ulonso ahụ. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi kporo nwoke ahụ yi uwe akwa ocha bu onye nwa akpa ahụ nke ihe e ji ede ihe di n'ime ya, **4** o sirj ya, "Bilie, jeharja n'okporozu niile nke obodo Jerusalem, kakwasị akara n'egedege ihu ndi niile na-akwa akwa na ndi niile na-asu ude n'ihu ihe aru niile nke a na-eme n'ime ya." **5** Anukwara m ka o gwara ndi ozọ, "Soronu ya baa n'ime obodo, gbukwaanu, unu emekwarala onye obula ebere maobu omjiko. **6** Gbuonu ha niile, ndi okenye, na umu okorobia, na umu agboghobia, na ndi inyom, na umuntakiri. Ma unu emetukwala onye obula nwere akara ahụ n'ihu ya. Malitenu n'ebe a, n'ime ulonso ukwu m." Ya mere, ha malitere igbu ndi okenye ndi no n'ihu ulonso. **7** O sikhara ha, "Meruonu ulonso al Werekwanu ozu ndi unu gburu egbu tujuo n'ime ogige ya! Gaanul!" Ha puru baa n'ime obodo, bido igbu ndi mmadu. **8** Mgbe ha no na-egbu ndi mmadu maobu naani m foduru, adara

m'ala kpuchie ihu m, tie mkpu akwa, si, "Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi! I ga-esite n'oke iwe i na-eweso Jerusalem bie ihe niile foduru n'Izrel?" **9** O sirj m, "Mmehie niile nke ulo Izrel na Juda di ukwu rie nne. Ala niile juputakwara n'obara ndi egburu, obodo juputakwara n'ikpe ikpe na-ezighi ezi. N'ihu na ha na-asi, 'Onyenwe anyi esitela n'ala anyi wezuga onwe ya. O dighi ihe Onyenwe anyi na-ahu.'" **10** N'ihu ya, agaghị m ahapu ha, agakwaghị m enwe omjiko n'ahu ha. Aga m akwughachi ha n'ihu ihe ojoo niile ha mere." **11** Mgbe ahụ, nwoke ahụ yi uwe akwa ocha, nke nwa akpa nke ihe e ji ede akwukwo di n'ime ya, loghachiri si, "Aruchaaala m oru i nyere m iru."

10 Mgbe ahụ, elere m anya hu ocheeze oma e ji nkume safaia wuo ka o putara ihe na mbara eluigwe, n'elu ebe ahụ isi cherubim ndi ahụ di. **2** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirj nwoke ahụ yi uwe akwa ocha, "Baa n'etiti ukwu ugboala ahụ di n'okpuru cherubim ndi ahụ. Site n'etiti cherubim ndi ahụ kpojuo icheku oku nke na-ere ere n'aka gi, fesachaa ha n'ime obodo ahụ niile." O bara n'ime ka m'ele ya anya. **3** Cherubim ndi ahụ na-eguzo n'akuku ndida nke ulonso ahụ mgbe nwoke ahụ banyere. Igwe ojii juputakwara n'ogige ime ulonso ahụ. **4** Mgbe ahụ, ebube Onyenwe anyi sitere n'elu cherubim bilie, bja guzo n'onu zọ ulonso ahụ. Ulonso ahụ juputakwara n'igwe ojii, ihe nke ebube Onyenwe anyi juputakwara n'ogige ulonso ahụ. **5** Uzọ nke nku cherubim ndi ahụ na-eme dikwa ka olu Chineke Onye puru ime ihe niile. A na-anukwa uzọ nku ndi ahụ n'ogige ulonso ahụ di n'ezị. **6** Mgbe Onyenwe anyi nyere nwoke ahụ yi uwe ezi akwa ocha iwu, si, "Gaa n'etiti cherubim ahụ guta ufodu icheku oku di n'etiti wijilu ugboala ahụ," nwoke ahụ banyere guzo n'akuku otu wijilu ahụ. **7** Mgbe ahụ, otu n'ime ndi cherubim ahụ setipuru aka ya n'ebe oku ahụ di n'etiti ha. O gutara ufodu icheku oku tinye n'aka nwoke ahụ yi uwe akwa ocha onye weere ya puo. **8** N'okpuru nku ndi cherubim ahụ ka a na-ahuta ihe yiri aka mmadu. **9** Elere m anya hu wijilu anọ, nke di n'akuku cherubim ndi ahụ. Cherubim obula nwere otu wijilu n'akuku ya. Wijilu ndi a niile na-egbu maramara dika nkume beril. **10** Wijilu anọ ndi ahụ yiri onwe ha. Nke obula n'ime ha dika wijilu a runyere n'etiti wijilu ozọ. **11** Mgbe ha na-aga, ha niile na-eche ihu n'akuku obula nke cherubim ndi ahụ chere ihu. Wijilu ndi a adighi echighari echighari mgbe cherubim ndi a na-agaghari. Kama ebe isi cherubim ndi ahụ chere ihu ka wijilu ndi ahụ na-aga. Ha adighi elekwa anya n'azu dika ha na-aga. **12** Gburugburu ha, n'anụ ahụ ha niile, ma n'azu ha, ma n'aka ha, ma na nku ha, ma na wijilu ndi ahụ, ihe juputara ha bu anya. Anya di n'akuku ha niile. **13** Aha m nuru a na-akpo wijilu ndi ahụ bu, Ogba gburugburu. **14** Nke obula n'ime cherubim ndi a nwere ihu anọ. Ihu nke mbu dika ihu cherubim. Nke abuo dika ihu mmadu; nke ato dika ihu odum, ma nke anọ dika ihu ugo. **15** Mgbe ahụ, Cherubim ndi ahụ buliri onwe ha elu. Ndi a bu ihe ndi ahụ di ndu

nke m hụrụ na mbụ n'akụkụ osimiri Keba. **16** Mgbe cherubim ndị ahụ na-aga, wịlụ ndị ahụ dī n'akụkụ ha na-eso ha na-aga. Mgbe ha na-achili nku ha i si n'ala bulie onwe ha elu, wịlụ ha na-anogidekwa n'akụkụ ha. **17** Mgbe cherubim ndị ahụ guzoro n'otu ebe, wịlụ ahụ na-eguzokwa. Mgbe ha na-ebuli onwe ha elu, wịlụ ndị ahụ na-ebulikwa onwe ha elu, n'ihu na mmụọ nke ihe ahụ dī ndụ dī n'ime ha. **18** Emesija, ebube nke Onyenwe anyị sitere na mbata ọny ụzọ ụlọnsọ ahụ puo, gaa guzo n'elu cherubim ndị ahụ. **19** Mgbe m nọ na-ele anya, cherubim ahụ gbasapuru nku ha felie, wịlụ ha niile dikwa n'akụkụ ha. Ha guzoro na mbata ọny ụzọ nke dī n'akụkụ ọwụwa anyanwụ nke ụlọ Onyenwe anyị, na ebube nke Chineke nke Izrel dikwa n'elu ha. **20** Ndị a bụ ihe ndị ahụ dī ndụ, nke m hụrụ n'okpuru Chineke Izrel n'akụkụ osimiri Keba, amatara m na ha bụ cherubim. **21** Nke ọbụla n'ime ha nwere ihu anọ na nku anọ, na ihe yiri aka mmadu n'okpuru nku ha. **22** Ihu ha yikwara ihu ihe ndị ahụ m hụrụ n'akụkụ osimiri Keba. Nke ọbụla na-agakwa ije n'ihu ihu na-eleghị anya n'azu.

11 Mgbe ahụ, Mmụọ nke Chineke buliri m mee ka m bjaruo n'ony ụzọ ama ụlọ Onyenwe anyị, nke dī n'akụkụ ọwụwa anyanwụ. N'ebe ahụ, n'oghere nke ony ụzọ ama ahụ, ahuru m iri mmadu abuo na ise. Ahukwara m n'etiti ha, Jaazanaya nwa Azoa na Pelataya nwa Benaya, bụ ndiji ndi Izrel. **2** O siri m, "Nwa nke mmadu, ndi a bụ ndi ikom na-agba izu ajo ihe, na-enyekwa ndumodu ojo niile a na-enye n'obodo a. **3** Ha na-asi, 'Oge a ga-ewuzi ulo ndi ahụ o dighi nso? Obodo a bụ ite igwe, anyi onwe anyi bukwa anu dī n'ime ya.' **4** N'ihu ya, nwa nke mmadu, bu amuma megide ha." **5** Mgbe ahụ, Mmụọ nke Onyenwe anyi bjakwasiri m si m kwuo, "Otu a ka Onyenwe anyi siri: otu a ka unu na-ekwukwa, unu ndi ndu ulo Izrel, ma amara m ihe unu bu n'uche. **6** Unu egbuola otutu mmadu n'ime obodo a, meekwa ka okporozo ya juputa n'ozu ndi nwuru anwu. **7** "N'ihu ya ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ji si, ozu ndi ahụ niile togbo n'okporozo obodo unu bu anu ndi ahụ unu gburu egbu, obodo a bukwa ite. Ma aga m eme ka unu site n'ime ya puta. **8** Mma agha ahụ unu natu egwu ya ka m ga-eme ka o bjakwasị unu. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. **9** Aga m esitekwa n'etiti ya kpoputa unu, were unu nyefee n'aka ndi mba ozo, ma kpekwa unu ikpe. **10** Unu ga-ada site na mma agha. O bu n'oke ala Izrel niile ka m ga-anọ kpee unu ikpe. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi. **11** E, obodo a agaghị aburu unu ite. Unu agaghị anokwa n'ime ya dika anu. Aga m ekpe unu ikpe n'oke ala Izrel niile. **12** Mgbe ahụ, unu ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi. N'ihu na unu bu ndi na-enupu isi site n'iwu m na ukpuru m. Ma unu na-agbaso nzo ukwu nke mba ndi ahụ niile gbara unu gburugburu." **13** Mgbe m ka nọ na-ebu amuma, Pelataya nwa Benaya nwuru. Mu onwe m kpoo ihu m n'ala kwaa akwa si, "Ewoo,

Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi i ga-ebibi ndi niile foduru n'ala Izrel?" **14** Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **15** "Nwa nke mmadu, umu nke nna gi, o buladi umunna gi, na ndi mgbaputa gi na ezinaulo Izrel niile, o bu ha ka ndi bi na Jerusalem siri, 'Ha esitela n'ebe Onyenwe anyi no gaa ebe di anya, o bukwa anyi ka enyere ala nke a ka o buru ihe nweta anyi,' **16** "N'ihu nke a, kwuo, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-asi, 'N'agbanyeghi na m zipuru ha gaa ebe di anya n'etiti mba di iche iche, chusakwaa ha n'etiti ala di iche iche, ma nwa mgbe nta, a buru m ha ebe di nso n'ala niile ahụ bu ebe ha gara.' **17** "Ya mere kwuo, 'Nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: Aga m achikotakwa unu onu ozo, site n'obodo niile bu ebe unu gbasara, nyeghachikwa unu ala Izrel.' **18** "Ha galoghachi n'ebe ahụ, sitekwa n'etiti ya wezuga oyiyi ihe aru niile, na arusi niile bukwa ihe aru. **19** Aga m enyekwa ha otu obi, tinyekwa mmu oghuru n'ime ha. Aga m ewepu site n'ime ha obi kporo nku ma nye ha obi nke anu ahụ. **20** Nke a ga-eme ka ha soro ukpuru m na iwu m niile, leziekwa anya idebe ha. Ha ga-abu ndi nke m, mu onwe m ga-abukwa Chineke ha. **21** Ma banyere ndi ahụ obi ha na-agbaso ihe ojo na ihe niile ruru aru, mmehie ha ka m ga-atukwasị n'isi ha; otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya." **22** Mgbe ahụ, cherubim ndi ahụ weliri nku ha elu, wili ndi ahụ dikwa n'akukụ ha ma ebube nke Chineke nke Izrel guzokwa n'elu ha. **23** Ebube Onyenwe anyi sitere n'etiti obodo ahụ rigoo, guzo n'elu ugwu, n'akukụ ọwụwa anyanwụ. **24** N'ime ohu, Mmụọ nke Chineke buliri m elu bubata m na Kaldia, ebe ndi a dokpuruu gaa mba ozo no. Otu a ka ohu m huri si hapu m. **25** Agwakwara m ndi niile ahụ e mere ka ha jee biri na mba ozo ihe niile nke Onyenwe anyi gosiri m.

12 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** "Nwa nke mmadu, i bi n'etiti ndi na-enupu isi, ndi nwere anya ihu uzo ma ha adighi ahụ; ndi nwere nti ihu ihe ma ha adighi anu ihe, n'ihu na ha bu ndi nnupu isi. **3** "Ya mere, nwa nke mmadu, kwakotaa ngwongwo ulo gi maka i ga biri n'ala ozo, mee nke a n'ehihie dika ha na-ele gi anya, hapu ulo gi gaa n'ebe ozo. Ma eleghị anya ha ga-aghota, o bu ezie na ha bu ndi nnupu isi. **4** Kwaputa ngwongwo gi n'ezie n'ehihie ka ha hu ya. Ma hapu ulo gi n'abali dika ndi na-agba oso ndu si eme, mgbe ha na-amalite ije ha, nke iga ibi n'ala ozo. **5** Mgbe ha na-ele gi anya, gwupuo mgbidi, site na ya kwara ngwongwo gi puo. **6** Mgbe ha no na-ele gi anya, bulie ihu gi, tukwasị ya n'ubu gi, puo gawa n'ime ochichiri, kpuchie ihu gi, ka i ghara ihu ala ahụ anya. N'ihu na emela m gi ihe iribama nye ulo Izrel niile." **7** Emera m ihe e nyere m n'iwu. Ebuputara m ngwongwo m n'ehihie, jikota ha maka igba oso ndu. N'anyasi, eji m aka m gwuo onu na mgbidi ahụ. Ebukwasiri m ngwongwo m n'ubu, bulie ije n'ime ochichiri mgbe ha no na-ele m anya. **8** N'ututu echi ya, okwu Onyenwe anyi bjakwutere m, **9** "Nwa nke mmadu, o bu na ulo

Izrel ndi nnuwu isi ahụ ajuḅeghi gi, 'o lee ihe j na-eme?' 10 "Gwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Amuma a bu maka onyeisi no na Jerusalem, n'ulo Izrel niile nokwa ebe ahụ.' 11 Si ha, 'Mu onwe m bu ihe ama nye unu.' "Dika m mere, otu a kwa ka a ga-eme nye ha. Ha ga-aga na mba ozo biri ka ndi a dotara n'agha. 12 "Nwa eze nke no n'etiti ha ga-amaburu ibu ya n'ubu puo n'ochichiri, o ga-egwupu mgbidi aja nke obodo site n'ebe ahụ puo. O ga-ekpuchikwa ihu ya ka o ghara iyi anya ya hu obodo ahụ. 13 Ma aga m eji ugbu m jide ya, meekwa ka o bjaruo Babilon bu ala ndi Kaldia. Ebe ahụ ka o ga-anọ nwuo, ma o gaghi ahụ ya anya. 14 Ndi niile gbara ya gburugburu na ndi agha ya niile ka m ga-achusa n'ala niile, o bukwa mma agha ka m ga-amiputa jiri chuo ha oso. 15 "Ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe m chusachara ha n'etiti mba niile di iche iche, fesaakwa ha n'ala niile. 16 Ma o bu mmadu ole na ole n'ime ha ka m ga-edebe ndu site na mma agha, na unwu na orja na-efe efe. Ka ha nwee ike kojo akoko ihe aru niile ha n'etiti mba di iche iche ebe ha gbagara oso. Ha ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi." 17 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, 18 "Nwa nke mmadu, tujo egwu mgbe j na-eri nri gi. Jirikwa ihe otutu tuputa mmiri onunu gi, dika a ga-asj na o bu ihe ikpeazu i nwere. 19 I ga-asikwa ndi bi n'ala ahụ, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu banyere ndi bi na Jerusalem, n'ala nke Izrel, si, Ha ga-eji ujo rie achicha ha, jirikwa obi ilo mmiri nujo mmiri ha, n'ih na a ga-ekpochapu ihe niile di n'ala ha, n'ih ihe ike nke ndi bi n'ime ya. 20 Obodo niile nke ndi mmadu bi n'ime ya ga-ala n'iyi, otu aka ahụ, ala unu niile ga-abu ebe togboro na nkiti. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mu onwe bu Onyenwe anyi.'" 21 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, 22 "Nwa nke mmadu, kedụ ihe ilu a na-atu n'Izrel putara, nke na-asi 'Ubochi adila oke anya, ohu niile aburukwala ihe na-enweghi isi?' 23 Gwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, Aga m eme ka ilu a kwusi, ha agaghi atukwa ya dika ilu n'Izrel ozo.' Kama gwa ha, 'N'ubochi ahụ adila nso mgbe ohu niile ga-emezu. 24 N'ih na agaghi enwekwa ohu ugha ozo, maobu iju ase ire utu n'etiti ulo Izrel. 25 Ma mu onwe m bu Onyenwe anyi ga-ekwu ihe m zubere. Ihe obula m kwuru ga-emezu na-atufughi oge. N'ih na o bu n'oge unu di ndu, unu ndi nnuwu isi, ka m ga-emezu ihe obula bu nke m kwuru. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya.'" 26 Okwu nke Onyenwe anyi bjakwutere m, 27 "Nwa nke mmadu, lee, ulo nke Izrel na-asi, 'Ohu niile o na-ahu bu maka otutu afo di n'ihu, amuma ya bukwa maka oge na-abia n'ihu.' 28 "N'ih ya, gwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, o dighikwa okwu m nke a ga-atufu oge ozo n'ime ya, ihe obula m kwuru ka a ga-emezu. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya."

13 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, 2 "Nwa nke mmadu, buo amuma megide ndi amuma nke Izrel ndi na-ebu amuma ugbu a, gwa ndi amuma ahụ na-ekwu ihe sitere ha n'uche: 'Nuru okwu nke Onyenwe anyi. 3 Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, Ahuhu ga-adiri ndi amuma nzuzu ndi na-agbaso mmuo nke onwe ha, ndi o dighi ihe ha na-ahu. 4 Gi Izrel, lee, ndi amuma gi niile di ka nkita ohia bi na mkpomkpo ebe. 5 Unu arigobeghi na oghere juputara na mgbidi maobu ruzie mgbidi aja ndi ahụ maka nchekwa ndi Izrel ka o nwee ike kwudosie ike n'ubochi agha nke Onyenwe anyi. 6 Ohu ha bu ugha, otu a, iju ase ha bukwa ugha, ha na-asi, "Onyenwe anyi kwuputara," ebe Onyenwe anyi ezipughi ha, ha na-agakwa n'ihu na-atu anya ka o mezu okwu ha. 7 O bugho ohu ugha ka unu huru, o bughikwa okwu iju ase ugha ka unu kwuru, mgbe unu na-asi, "Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara," n'agbanyeghi na mu onwe m ekwughi okwu? 8 "N'ih ya, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, aga m ebibi unu n'ih okwu ugha na ohu ugha unu niile. Edoola m onwe m imegide unu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. 9 Aka m ga-emege ndi amuma niile ahụ bu ndi na-ahu ohu ugha, na-agbakwa afa ugha. Ha a gaghi esonye na otu ogbakodi ndi m maobu buru ndi agunyekoro n'akwukwo ndekota aha ulo nke Izrel, ha agaghi abakwa n'ala ndi Izrel. Mgbe ahụ unu ga-amata na mu onwe m bu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. 10 "N'ih na ha eduhiela ndi m, mgbe ha na-asi, "Udo," ebe udo na-adighi, n'ih na mgbe e wuru mgbidi na-esighi ike, ndi amuma ndi a jara ha mma, werekwa nzu techie ya. 11 Ya mere, gwa ndi ahụ jiri nzu techie mgbidi ahụ na o ga-ada. Oke mmiri ozuzo nke ga-ezobiga oke ga-ezo, aga m ezitekwa mkpuru mmiri di ukwu nke ga-ada, na oke ifufe nke ga-akwada ya. 12 Mgbe mgbidi ahụ dara, ndi mmadu o gaghi ahụ, "Olee ebe mgba ocha ahụ i ji techie ya di?" 13 "Ya mere, Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, aga m eji oke ifufe nke onuma m, na oke mmiri ozuzo nke iwe m, ma oke akummiri nke oke iwe m mebie ya. 14 Aga m akwada mgbidi ahụ unu tere nzu, aga m emekwa ka o daruo ala nke ga-eme ka ahụ ntola ya anya; o ga-adakwasikwa unu, gwepia unu. Mgbe o dara o ga-egbuchapu unu niile; unu ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi. 15 Otu a ka m ga-esi gosiputa iwe m n'ebe mgbidi ahụ no, na n'ahu ndi ahụ ji nzu techie ya. Aga m asi unu, "Mgbidi ahụ adighikwa, otu a ka o dikwa ndi ahụ ji nzu techie ya, 16 bu ndi amuma Izrel ndi ahụ buru amuma nye Jerusalem, ndi hukwara ya ohu udo mgbe udo na-adighi, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.'" 17 "Ma ugbu a, gi nwa nke mmadu, chee ihu n'ebe umuada ndi unu no, ndi nke na-ebu amuma di ka o si si ha n'obi puta. Buo amuma megide ha 18 si, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, Ahuhu diri ndi inyom na-adunye ogwu mgbaasi na nkwoji aka ha na-emekwa

akwa mgbokwasị nke ikpuchi isi maka ndị mmadụ dij iche iche, jji raata ha. Unu si aña chee na unu ga-eeche ndụ unu mgbe unu buru ụzọ mee ka ndị m maa n'onyia? **19** Unu emeela ka m ghara idị nsọ n'etiti ndị m, n'ihị mkpoju aka ọka balị na iberibe achịcha ole na ole. N'ihị ya, unu emeela ka ha nwụọ bụ ndị na-ekwesighị jnwu anwu. Unu edebekwala ha ndụ bụ ndị na-ekwesighị idị ndụ, site n'okwu ụgha unu na-agwa ndị m, bụ ndị na-ana ntị n'okwu ụgha. **20** "N'ihị nke a, Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-ekwu, ana m emegide ọgwụ mgbaasi niile nke unu ji achụ nta mkpuruobi ndị m dika nnunụ. Aga m adowapu ha site n'aka unu, naputakwa ndị m, bụ ndị unu ji n'onyia dij ka nnunụ e tinyere n'ulo akpara akpa. **21** Aga m adowa akwa mgbokwasị ọgwụ unu, naputa ndị m site n'aka unu. Ha agaghị amakwa n'onyia nke ike unu ozo. N'uzo dij otu a unu ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị. **22** N'ihị na ụgha unu emeela ka obi ndị ezi omume daa mba, mgbe ọ na-abughị uche m na ihe dij otu a ga-eme. Ma unu emeela ka obi ndị ajọ omume sie ike site na nkwa ogologo ndụ unu kwere ha, mee ka ha ghara isite n'uzo ojọ ha chegharja ma zoputa ndụ ha. **23** N'ihị nke a, unu agaghị ahụkwa ọhụ ụgha ozo, maobu gbaa afa. M ga-anaputa ndị nke m site n'aka unu. Mgbe ahụ unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị."

14 Ufodụ n'ime ndị okenye Izrel bjakwutere m, nọdu ala n'ihu m. **2** Mgbe ahụ okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, **3** "Nwa nke mmadụ, ndị ikom ndị a na-eke arụsị n'ime obi ha, ma tinyekwa ihe isụ ngongo nke ajọ omume ya n'ihu ha. Aga m ekwenye ka ha juta m ase obula? **4** Ya mere, gwa ha okwu si ha 'Nke a bụ ihe Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru: Mgbe onye Izrel obula na-agbaso arụsị n'obi ya, nke na-ekwekwa ka arụsị ndị a na-eduba ya na mmehie, bjakwutere onye amuma ijuta ya ase, mụ onwe m bụ Onyenwe anyị ga-aza onye ahụ dika o si dij, ya bụ dika jba uba nke arụsị ya niile si dij. **5** N'uzo dij otu a ka m ga-esi nwetaghachikwa obi ndị Izrel niile bụ ndị si n'ebe m nọ wezuga onwe ha, ma malite ife arụsị.' **6** "N'ihị ya, gwa ulọ Izrel, 'Ihe ndị a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-ekwu, Chegharjanu! Sitenụ n'ife arụsị unu niile chigharja, jukwanu omume unu niile ruru aru. **7** "N'ihị na onye obula n'ulo Izrel maobu onye obula n'ime ndị obia bi n'ala Izrel, nke kewapuru onwe ya site n'iso m, si otu a mee ka arụsị ọ na-eke baa ya n'obi, nke na-etinye ihe isụ ngongo ajọ omume n'ihu ha, mechaa, gawkuru onye amuma maka isite n'aka ya ijuta m ase, mụ onwe m bụ Onyenwe anyị ga-azaghachi ha. **8** Aga m edokwa onwe m imegide ha, mee ka ha buru ihe jmaatu na ilu nye ndị ozo. Aga m esitekwa n'etiti ndị m wezuga ha. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị. **9** "Ọ buru na arafuo onye amuma ahụ ka o buo amuma, ọ bụ mụ onwe m bụ Onyenwe anyị rafuru onye amuma ahụ. Aga m esetipu aka m megide ya, bipukwa ya site n'etiti ndị m, bụ

Izrel. **10** Ha ga-ata ahuhu n'ihị mmehie ikpe omuma ha, dika ikpe omuma dirị onye na-aju ase, otu a ka ọ ga-adikwa nye onye amuma ughahụ. **11** Mgbe ahụ, umu Izrel agaghị esitekwa n'iso m kpafuo ozo. Ha agakwaghị eji mmehie meruo onwe ha, kama ha ga-abu ndị m, mụ onwe m ga-abukwa Chineke ha. Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuputara ya." **12** Okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, si, **13** "Nwa nke mmadụ, ọ buru na ndị bi n'ala emehie megide m, site n'ekwesighị ntukwasị obi ha, ọ buru na m esetipu aka m mee ka oke unwu bjakwasị ha, ọ burukwa na m emee ka mmadụ na anumanu niile dij n'ala a nwuchasị, **14** a sika na Noa, Daniel na Job bi n'etiti ya, ha ga-azoputa naani onwe ha n'ezị omume ha. Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya. **15** "Asị na m eziga anụ ohia ojoo ka ha bja bibie ala ahụ, mee ka ọ ghoo ebe togboro n'efu meekwa ka mmadụ obula ghara i site n'ime ya gafee n'ihị anụ ohia ndị ahụ, **16** dika m na-adị ndụ ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-ekwu, ọ burukwarị na ndị ikom atọ ndị a nọ n'ebe a, ha agaghị anaputa ọ buladi umu ha ndị nwoke maobu umu ha ndị nwanyi site n'ila n'iyi. Naani ha ka a ga-azoputa, ma ala ahụ ga-abu ihe togboro n'efu. **17** "Ọ buru na a si na m mere ka mma agha bjakwasị ala ahụ, m si, 'Ka mma agha gabiga site n'ala ahụ niile gburugburu,' ma gbuo mmadụ na anumanu niile dij n'ime ya, **18** dika m na-adị ndụ, otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri, a sika warị na ndị ikom atọ ndị a nọ n'ala ahụ, ha agaghị anaputa umu ndị ikom na umu ha ndị inyom site n'ila n'iyi. Kama, ọ bụ naani ha onwe ha ka a ga-anaputa. **19** "Ozokwa, ọ buru na m eziga oke iwe m site n'ajo orja na-eke efe, ọ buru na orja ahụ egbuo mmadụ na anumanu ha niile, **20** dika m na-adị ndụ, otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri, a sika warị na Noa, Daniel na Job bi n'ime ya, ha agaghị anaputa umu ha ndị ikom maobu ndị inyom site n'ila n'iyi. Ha ga-azoputa naani onwe ha n'ezị omume ha. **21** "N'ihị na otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru, a ga-esi aña naputa ya, mgbe m zipuru ụzọ ikpe m anọ dij oke egwu nke na-eche Jerusalem. Ikpe ndị a bụ: mma agha na unwu, anụ ohia ojoo na-adogbu adogbu na orja na-eke efe, ka ha gbuchapu mmadụ na anumanu niile dij n'ime ya. **22** Ma a ga-enweta ufodụ ndị gafodụ ndu, bụ umu unu ndị nwoke na ndị nwanyi, ndị a ga-anaputa site n'ahuhu ndị a. Ha ga-abjakwute unu. Mgbe unu huru omume ha, na obibi ndu ha, ha ga-aburu unu ihe nkasiobi n'ihị na unu ga-esite na ha mata udi mbibi nke m mere ka ọ bjakwasị Jerusalem. **23** A ga-akasika unu obi mgbe unu huru omume ha na obibi ndu ha, unu ga-amatakwa na ọ bughị n'efu ka m mere ka ihe ndị a niile dakwasị ha." Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya.

15 Okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, si, **2** "Nwa nke mmadụ, olee, ụzọ osisi vaini si puo iche site n'alaka osisi ndị ozo dij n'ime oke ohia? **3** A na-esi n'ime osisi ya were meputa ihe obula bara uru? Ọ bụ

site na ya ka a na-esi emeputa osisi nke e ji ekonye ihe? **4** Uru ha bara bu iji ha menye oku. Ma mgbe isi ya abuo repjara, mgbe etiti ya rekwaro aka, o nwere ihe ozoo mmadu nwere ike iji ya mee? **5** O buru na o baghi uru mgbe o zuruoke, a ga-esi ana were ya meputa ihe bara uru mgbe oku repjasirila ya, o ghoo unyi? **6** “N’ihi ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, dika m sitere n’etiti ohia niile weputa osisi vainji nye ka o buru nku e ji emenye oku, otu a ka m ga-esi mesoo ndi bi na Jerusalem. **7** Aga m eche ihu m imegide ha. O bu ezie na ha esitela n’oku puta, ma oku ga-erepia ha. Unu ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe m guzoro onwe m megide ha. **8** Aga m emekwa ka ala ha togboro n’efu, n’ihi na ha bu ndi na-ekwesighi ntukwasii obi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.”

16 Okwu nke Onyenwe anyi bjakwutere m, **2** “Nwa nke mmadu, gwa Jerusalem okwu mee ka o mara banyere ndu ya niile ruru aru. **3** Si ya, ‘Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-agwa Jerusalem: Iputa uwa gi na omumu gi bu n’ala ndi Kenan; nna gi bu onye Amori, nne gi bu onye Het. **4** N’ubochi ahụ a muru gi, ebeghi otubo gi, o dighi onye lekotara gi maobu jiri mmiri saa gi ahụ i sachapu gi unyi, maobu tee gi nnu, maobu jiri akwa kechie gi. **5** O dighi onye nwere obi ebere n’ebe i no. O dighi onye ihe banyere gi meturu n’obi, o dikwaghị onye lekotara gi. Kama n’ubochi ahụ a muru gi a tufuru gi n’ohia, n’ihi na-eledara gi anya. **6** “Ma mgbe m si n’ebe ahụ i togbo na-agafe, ahuru m gi ka i chiliru ukwu gi, obara jukwara gi ahụ, dika i dina n’ime obara gi. N’oge ahụ, ihe puru m n’onu bu, “Di ndu.” **7** Emere m ka i too dika osisi na-eto eto n’ime ohia. I tolitere, too ogologo ma tozuo oke na nwanyi, i kpuru ara, agiri isi gi pukwara, ma gi onwe gi gba oto. **8** “Emesia, a gafero m n’akuku gi, mgbe m lere gi anya ahuru m na i tozuola onye mmadu ga-ahu n’anya. A gbasapuru m akuku akwa m n’ahu gi, jiri ya kpuchie oto gi. Anuru m gi iyi, mu na gi gbara ndu, i ghokwara nke m. Ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. **9** “Eji m mmiri saa gi ahụ, sachapu obara di gi n’ahu, teekwa gi mmanu. **10** Enyere m gi akwa ocha na uwe a kpara nke oma, nke i ji kpuchie ahụ gi. Nyekwa gi akpukpokuwu e ji ezi akpukpo kwaa, jirikwa ezi akwa ocha na uwe ndi di oke onu kpuchie gi. **11** Eyi nyere m gi ihe icho mma, tinye olaaka n’aka gi, nakwa olaolu n’olu gi. **12** Etinyekwara m gi ola n’imi, tinye gi planti abuo na nti gi, na okpuzo mara mma n’isi gi. **13** E ji ihe icho mma olaocha na olaedo choo gi mma. Uwe gi bukwa uwe ezi akwa ocha, uwe di oke onu, na uwe a kpara nke oma. Nri i na-eri bu utu oka a yochaziri nke oma, na mmanu ahụ, na mmanu oliv. Mma gi putaziri ihe nke oma, i ruo ogo ibu eze nwanyi. **14** Aha gi dara uda nke ukwu n’etiti mba di iche iche n’ihi mma gi, nke zuruoke site n’ebube ahụ bu nke m tukwasiri gi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. **15** “Ma i tukwasiri mma gi obi, jiri n’ihi

na a mara aha gi ghoo onye akwuna. I wekwaara onwe gi nye nwoke obula gabigara mee ka mma gi buru nke ya. **16** I were uwe gi ufodu, meere onwe gi ebe di iche iche di elu nke turu agwa, ebe doziri ihe ndina ikwa iko gi. Ihe di otu a emetubeghi mbu, ha ekwesikwaghị ime mgbe obula. **17** I chiru olaocha na olaedo ndi ahụ mara mma, bu nke m nyere gi, were ha kpuro onwe gi oyiyi nwoke di iche iche, ndi i na-akpo isiala nye. N’uzo di otu a ka gi na ha si na-akwako iko. **18** Uwe oma ahụ a kpara akpa ka i ji kpuchie ha. Mmanu m na uda m na-esi isi utu ka i chere n’ihu ha dika onyinye. **19** Ozokwa, utu oka oma, mmanu oliv na mmanu ahụ, nri ndi m nyere gi ka i rie, ka i ji choo aja na-esi isi utu n’ihu ha. Otu a ka o si di, ka Onyenwe anyi Onyenwe anyi kwuputara. **20** “Umụ niile i mputara m, nwoke na nwanyi, ka i ji choo arusi gi aja ka ha rie. O bu na igba akwuna gi ezughiri gi? **21** Ma i gburu umu m, jiri ha choo aja nye arusi! **22** N’oge ndi a niile i na-akwa iko, na-eme ihe aru ndi a niile, o metubeghi gi n’obi ka i cheta ubochi niile ndi ahụ i bu nwantakiri, mgbe i no na-agba oto, mgbe obara juputara gi n’ahu. **23** “Ahuhu, ahuhu, ga-adiri gi, ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. Tinyekwara ajo omume gi niile, **24** i wuuru arusi gi ulo ebe ikwa iko, wuokwa ulo arusi ndi ozo n’akuku okporozo niile. **25** I wuuru onwe gi ebe ichu aja e wuliri elu di iche iche n’isi uzo niile, si otu a meruo mma gi. N’ebe ahụ ka i na-anọ na-emeghere onye obula gafetara ukwu gi abuo, mee ka ikwa iko gi na-amubanye. **26** I kwasoro ndi Ijpt bu ndi agbataobi gi iko, ndi anuhu ha di ukwu. I si otu a mee ka iwe di ukwu wee m megide ikwa iko gi nke na-aba uba. **27** N’ihi ya, esetipuru m aka megide gi, e webilatara m oke ala gi ka o di ntakiri; ewere m gi nyefee oke ochicho nke ndi iro gi, bu ndi inyom Filistia, ndi ihere mere n’ihi omume gi niile ruru unyi. **28** Gi na ndi Asiria akwala iko, n’ihi na afo adighi eju gi. O buladi mgbe nke a gasiri, i bukwa onwe na-enweghi afo ojuju. **29** I mere ka ikwa iko gi mubaa ruo ala ndi Kaldia, mba ahụ izu ahia dororo anya. Ma obuladi na nke a afo ejughikwa gi. **30** “Iwe m di oku megide gi, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. Mgbe i na-eme ihe ndi a, i na-eme ha nnoo di ka onye akwuna nke ihere adighi eme. **31** Mgbe i ruru ulo arusi n’isi uzo niile, wuokwa ulo ikwa iko gi na mbara uzo niile, i meghe ya dika akwuna, n’ihi na i juru inara ndi gi na ha kwara iko ego obula. **32** “N’ezie, i bu nwanyi na-akwa iko ma i no na di, onye na-anabata ndi ikom ozo karja di ya! **33** Ndi akwuna niile na-anata onyinye, ma gi onwe gi na-enye ndi ikom niile huru gi n’anya onyinye, inye ha ngari ka ha bjakwute gi site n’ebe niile bjakwute gi n’ihi igba akwuna gi. **34** N’ihi ya, i di iche n’etiti ndi inyom ndi ozo n’udi igba akwuna gi, o nweghi onye na-agbaso gi na-arjo gi maka ikwaso gi iko. I kwuru ugwo ma o nweghi ugwo a kwuru gi, n’uzo di otu a i di iche. **35** “N’ihi nke a, gi nwanyi akwuna, nuru okwu Onyenwe anyi! **36** Nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru,

N'ihì na ì wupurù aguu nke anù ahù gí, kpugheekwa otò gí n'íkwa iko gí nke gí na ndí ì hurù n'anya na-akwa, na n'ihì arùsì gí niile rurù arù, nakwa n'ihì na ì nyere ha obara umù gí, **37** n'ihì ya, aga m achikòta ndí niile bù ndí ahù niile ì hurù n'anya, ndí gí na ha na-enwe obi uto, ndí ì hurù n'anya, ma ndí ì kporò asì. Aga m achikòta ha site gburugburu gí imegide gí, gbaa gí otò n'ihu ha, ka ha hù otò gí niile. **38** Aga m ata gí ahùhù a na-ata ndí inyom na-akwa iko, na ndí inyom na-egbu mmadù. Aga m eme ka ìbò obo obara nke onuma m, ya na ekworo m, bjakwasì gí. **39** Aga m enyefe gí n'aka ndí ahù ì hurù n'anya, bù otùtù mba ahù dì iche iche. Ha ga-ebibi gí, kwada ulò ìkwa iko gí, na ulò arùsì gí niile dì elu, gbaa gí otò, narakwa gí uwe gí niile, na ihe ìchò mma gí niile, hapù gí ka ihere mee gí. **40** Ha ga-akpòta igwe mmadù ga-emevide gí, ndí ga-atù gí nkume, jirikwa mma agha ha bokasìja gí. **41** Ha ga-agba ulò gí okù ma takwaa gí ahùhù n'ihu otùtù ndí inyom. Aga m ahùkwa na ì kwùsìrì ìkwa iko ì na-akwa, ì ga-akwùsìkwa ìkwù ugwo ahù ì na-akwu ndí iko gí. **42** Mgbe ahù, oke iwe m megide gí ga-adajù, ekworo m ga-esite n'ebe ì nò gabiga. Aga m anò nwayògò gharakwa iwe iwe ozo. **43** “Ebe o bù na ì chetaghì ubòchì ndí ahù niile, mgbe ì dì n'agboghòbia, ma ì jì ihe ojògò ndí ì niile ì na-eme kpasuo m iwe. Ya mere, aghaghì m ìkwughachi gí dika mmehie gí si dì. O bù na ì megì omume ndí a rurù arù, tinyekwara mmehie aguu ìkwa iko? O bù ihe Onye kachasì ihe niile elu, bù Onyenwe anyì kwubiri. **44** “Lee, onye obulà na-atù ilu, ga-atù ilu a banyere gí sì, “Otu o dì nne ka o dì nwa ya nwanyì.” **45** N'ezie, ì dì ka nne gí, n'ihì na nne gí kporò dì ya na umù ya asì. ì dìkwa ka umù nne gí ndí inyom. Ha na-akpò dì ha na umù ha asì. N'ezie, nne gí bù onye Hekt, nna gí bukwa onye Amòrì. **46** Ada nne gí bù Sameria, ya na umù ya bi n'ugwu. Nwanne gí nwanyì nke nta bù Sòdom, ya na umù ya bi n'ala ndíja. **47** O bùghì naanì na ì soro uzo ha niile, ì òmiri omume ibi ndù arù ha niile, kama dika a ga-asì na nke a bù ihe nta, n'uzò gí niile, ì ghorò onye rurù arù karja ha. **48** Ebe m na-adì ndù, ka Onye kachasì ihe niile elu, bù Onyenwe anyì kwuru, Sòdom na umù ya ndí inyom emetùbeghì ihe ndí a gí na umù gí ndí inyom mere. **49** “Mmehie nwanne gí nwanyì Sòdom bù nganga, na umengwu, na oke oriri. Ha jurù inyere ndí nò na mkpa, na ndí aguu na-agu nò n'onù uzo ha aka. **50** Ha dì elu n'obi ha, mee ihe arù n'ihu m. N'ihì ya, esitere m n'ihu m wezuga ha dika ì hurù. **51** O buladì Sameria emerughì okara mmehie niile ì mere. Ì meela ihe arù bara ùba karja nke ha mere, si otu a guò umù nne gí ndí inyom ka ndí ezi omume site n'ihè ndí ì niile nke ì mere. **52** Gì onwe gí buru ihe ihè gí, n'ihì na omume gí ekpeputala umù nne gí ndí inyom. N'ihì na mmehie gí dì njo, dìkwa ukwu karja nke ha, ha bù ndí a gurù na ndí ezi omume karja gí. Ya mere, ka ihere mee gí, burukwa onòdu ihè gí, n'ihì na ì meela ka a guò umù nne gí ndí inyom dika ndí ezi omume. **53** “Ma otu o dì, aga m eme ka oghanihu nke Sòdom na umù ya ndí inyom, na oghanihu nke Sameria

na umù ya ndí inyom, na oghanihu nke gí dighachikwa n'etiti ha: **54** Ka ì nwee ike burù onòdu ihè gí, ka ihè mekwa gí n'ihì ihe niile ì mere, n'ikasì ha obi. **55** Ozo ndí umù nne gí nwanyì bù Sòdom na Sameria na umù ha ndí inyom ga-alòta n'onòdu mbù ha; gí na umù gí ndí inyom ga-alòtakwa n'onòdu mbù unu. **56** Ma ì pughì emeghe onù gí kporò aha nwanne gí nwanyì bù Sòdom n'ubòchì nganga gí, **57** tupu e kpughe ajo omume gí. O buladì otu ahù, ugba a ì bù ihe ìkwa emo nye ndí ada Edòm na ndí agbataobi ya niile, na ndí ada ndí Filistia. Ndí niile nò gí gburugburu na-elelìkwa gí anya. **58** Ì ga-anata ugwo orù nke ìkwa iko gí, na ihe arù ndí ozo ì na-eme. Otu a ka Onyenwe anyì kwubiri ya. **59** “Nke a bù ihe Onye kachasì ihe niile elu, bù Onyenwe anyì sirì, Aga m akwughachi gí dika omume gí si dì, n'ihì na ì ledara iyì ahù ì hurù anya site n'imebi ogbugba ndù ahù. **60** Ma otu obulà o si dì, aga m edebezu nkwa ahù niile m kwere gí mgbe ì dì na nwantakìrì. Aga m eme ka ogbugba ndù ahù dì n'etiti mụ na gí uzosie ike ruo ebighì ebi. **61** Mgbe ahù, ì ga-echeta uzo gí niile, ma nwee ihè, mgbe m ga-ewere umùnne gí ndí inyom ndí ahù torò gí na ndí nke ì torò nye gí ha dika umù, ma o bùghì n'ihì ogbugba ndù m. **62** Aga m eme ka ogbugba ndù mụ na gí uzosie ike, ì ga-amatakwa na mụ onwe m bù Onyenwe anyì. **63** Mgbe ahù, aga m ekpuchiri gí ajo omume niile bù nke ì mere. Ihè ga-eme gí mgbe ì chetara ndí ojògò gí, ì gaghì emeghekwa onù gí kwuo okwu n'ihì oke mweda n'ala gí. Otu a ka Onye kachasì ihe niile elu, bù Onyenwe anyì kwubiri.”

17 Okwu Onyenwe anyì ruru m ntì, sì, **2** “Nwa nke mmadù, tųò ilu kowaara ulò Izrel akùkò ihe omuma atù. **3** Sì ha, ‘Otu a ka Onye kachasì ihe niile elu, bù Onyenwe anyì kwuru, otu ugo nke nwere nku abùò buru ibu, nke abùba ya tųrù agwa agwa ma dika ogologo, feere bja na Lebanon, tujiri onù onù osisi sida kachasì ihe ya ogologo. **4** O kubipurù onù onù alaka osisi a, buru ya gaa n'ala ebe otùtù ndí na-azù ahija juru, kųò ya n'obodo ahù. **5** “O sitekwara n'ala ahù were otu mkpurù kųò ya n'ala mara nnò ezi mma. O kųrù ya dika e si akų osisi wilo n'akųkų ebe enwere ùba mmiri. **6** O dighì anya, mkpurù osisi ahù gbara mgborogwu, too, ghòò osisi vainjì dì mkpųmkpų, nke na-awasa awasa, nke alaka ya niile chere ihu n'ebe ugo ahù nò. O nwekwara alaka siri ike, na akwųkų mara mma. **7** “Ma e nwekwara ugo ozo, nke nwere nku sara mbara, nke juputara n'abùba. Mgbe ugo a bjara, osisi vainjì a gbasakwara mgborogwu ya na alaka ya, chee ugo ahù ihu, ka o gbakwasì ya mmiri. **8** A kųrù ya n'ebe ala dì mma, n'akųkų otùtù mmiri, ka o nwee ike waputa ngalaba, mja mkpurù, ghòkwa ezigbo vainjì mara mma.’ **9** “Sì ha, ‘Otu a ka Onye kachasì ihe niile elu, bù Onyenwe anyì kwuru: O ga-adìhùkwa? O bù na agaghì ehopu mgborogwu ya niile, bipųkwa mkpurù ya niile mee ka o kponwùò? Ka akwųkų ndù niile nke na-epute ohurù kponwùò. O gaghì ewekwa ogwe aka dì ike maobù otùtù ndí mmadù ihoputa

ya site na mgborogwu ya. **10** A kùọla ya ma ọ ga-etokwa? Ọ gaghị akpọnwụ kpmakpam mgbe oke ifufe si n'ọwụwa anyanwụ feturu ya, kponwuchakwaa n'ala ebe ahụ ọ nọ puo?" **11** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, sị, **12** "Ugbu a, gwa ndị nnuwu isi ahụ, 'unu maara ihe ilu a pụtara?' Sị ha, 'Lee, Babilon bjara na Jerusalem dokpuru eze ya na ndị ọchịchị ya laa Babilon. **13** O were otu onye site n'ezinaulo eze, ya na ya gbara ndụ, bụ onye o mere ka ọ nūọ iyi. O sitekara n'ala ahụ bupu ndị ndu obodo ahụ niile. **14** N'uzọ dī otu a, alaeze ahụ ghorọ alaeze e wedara n'ala nke ukwu, nke na-enweghikwa ike ibili ọzọ. Oganihu nke alaeze ahụ dabeere naanị na ndebe ha debere ọgbugba ndụ ahụ. **15** Ma o nupuru isi n'okpuru ya site n'iziga ndị ozi n'Ijpt ka ha nye ya otutu inyinyina na ndị agha. Ọ ga-enwetakwa ihe ọ choro? Onye na-eme ihe dī otu a, ọ puru igbanarị ntaramahụhu? Ọ puru imebi ọgbugba ndụ ma gbalaga? **16** "N'ezie, dika mụ onwe m na-adị ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri, ọ ga-anwụ na Babilon, n'ala nke eze ahụ mere ka ọ nọkwasi n'ocheeze, bụ onye o ledara jñu iyi ya anya mebi kwaa ọgbugba ndu ya. **17** N'agbanyeghi igwe ndi agha ya siri ike, Fero agaghị enwe ike zoputa ya n'agha, mgbe ha ga-ewulite mgbidi agha, gwokwa olulu nnochibido jji gbuo otutu mmadu. **18** O lelrj jñu iyi ahụ site n'imebi ọgbugba ndu ahụ. N'ihī na o nyere aka ya n'ihē ibe ma gaa n'ihu mee ihe ndi a niile, mgbapu agaghī adiri ya. **19** "Ya mere, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi siri, Dika mụ onwe m na-adị ndu, aga m akwughachi ya n'ihī nleda anya o ledara jñu iyi m nakwa n'ihī ọgbugba ndu nke o mebiri. **20** Aga m agbasa ugbu m n'uzo o si aga; onya m ga-amakwa ya. Aga m ewetakwa ya na Babilon, ndokwa n'ebe ahụ taa ya ahuhu n'ihī na ọ kwesighi ntukwasị obi nye m. **21** Mma agha ka a ga-eji gbuo ndi agha ya niile na-agbapu ọsọ, ndi niile foduru ka a ga-achusasi n'akuku niile. Mgbe ahụ, i ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi ekwuola ya. **22** "Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru, Mụ onwe m ga-esi n'onu onu osisi kachasi mma nke osisi sida kachasi elu kuru ihe m ga-aku. Aga m esi n'onu onu osisi sida di elu kuru alaka di nro, nke m ga-aku n'ugwu di ezigbo elu. **23** Ọ bụ n'elu ugwu niile nke Izrel ka m ga-akunyere ya. Ọ ga-awaputakwa alaka ya, mja mkpuru, burukwa sida mara oke mma. Umụ nnuwu di iche iche ga-ewu akwu ha na ya, ha gachotakwa ebe obibi na ndo nke alaka ya niile. **24** N'oge ahụ, osisi ohia niile ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi, bụ onye na-egbuda osisi niile di elu, ma na-ewelikwa ndi di nta elu. Na ọ bụ m na-eme ka osisi di ndu kponwuo, ma na-emekwa ka nke nwuru anwu diri ndu. "Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi ekwuola ya. Aghakwaghị m ime ya."

18 Okwu Onyenwe anyi ruru m ntị, sị, sị, **2** "Gini ka unu bụ mmadu na-ekwu mgbe unu na-atu ilu a banyere ala Izrel? "Ndi bụ nna erielā mkpuru vajini na-achaghī aha, eze umuntakiri a na-eru ha izizi." **3**

"Dika m na-adị ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri, unu agaghī atukwa ilu a ọzọ n'ala Izrel. **4** N'ihī na mkpuruobi niile bụ nke m, ma nke nna ma nke nwa, ha niile bụ nke m. Mkpuruobi obula mehere bụ nke ga-anwu. **5** "Ọ buru na-enwere otu onye ezi omume nke na-eme naanị ihe ziri ezi na ihe di mma, **6** onye na-adighi eje n'ugwu iri oriri maobu welie anya ya n'ebe arusi niile nke Izrel di, onye na-adighi emeru nwunye onye agbataobi ya, maobu dinakwuru nwanyn n'oge nsọ ya. **7** Onye na-adighi emegbu ndi mmadu, kama ọ na-akwughachi ugwo o ji, maobu na-enyeghachi ihe ọ naara dika ihe mbe, ọ dighi apunara mmadu ihe o nwere n'ike, kama ọ na-enye ndi agwu na-agu nri, na-enyekwa ndi gbaa oto akwa mkpuchi. **8** Ọ dighi agbazinye mmadu ego nara muru nwa, ọ dighi ana uma site n'aka ha. Ọ na-esite n'ihē ojojo sepu aka ya, na-ekpekwa ikpe ziri ezi n'etiti mmadu na ibe ya. **9** Ọ na-edebezu iwu m niile, na-agbaso ukpuru m niile n'ikwesị ntukwasị obi. Onye ezi omume ka nwoke ahụ bụ; ọ gaghị idikwa ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri. **10** "Ọ buru na o nwere nwa nwoke na-akpa ike, na-akwafu obara, na-emekwa ihe ndi ọzọ di iche iche, **11** ọ bụ ezie na nna ya emeghi ihe ndi a: "Ma ọ na-eri nri n'ulo arusi di n'ugwu, na-emeru nwunye onye agbataobi ya; **12** Ọ na-emegbu ndi ogbenye na ndi no na mkpa. Ọ na-apunara mmadu ihe n'ike. Ọ dighi eweghachi ihe o naara na mbe. Ọ na-eferu arusi, na-emekwa ihe aru ndi ọzọ di iche iche. **13** Ọ na-anara ndi ọ gbazinyere ego omuru nwa na uma. O kwesiri ka onye di otu a di ndu? Ọ gaghị adị ndu. N'ihī na o meela ihe ndi a niile ruru aru. A ga-egbu ya. Obara ya ga-adikwa n'isi ya. **14** "Ọ burukwa na nwoke a nwere nwa nwoke nke huru ihe ojojo ndi a niile nna ya na-eme, ma kpebie na ọ gakwaghị ebi udi ndu ahụ. **15** "Ọ dighi eri nri n'ulo arusi di n'elu ugwu maobu welie anya lee arusi niile nke Izrel. Ọ dighi emeru nwunye onye agbataobi ya. **16** Ọ dighi emegbu onye obula, maobu anara ihe mbe n'ihē ego ọ gbazinyere mmadu. Ọ dighi apunara mmadu ihe o nwere n'ike, kama na ọ na-enye ndi agwu na-agu ihe oriri ya, na-enyekwa ndi gbaa oto akwa mkpuchi; **17** ọ buru na ọ dighi etinye aka na mmehie obula, na ọ naghị anara omuru nwa na uma n'aka ndi o binyere ego, na ọ na-erubekwara iwu m niile isi, na-agbaso ukpuru m niile. Onye di otu a agaghị anwu n'ihī mmehie nke nna ya mere. Ọ ga-adị ndu. **18** Ma nna ya ga-anwu n'ihī mmehie niile o mere, n'ihī na ọ bụ onye na-ewe ihe na-abughị nke ya, onye na-apunara ndi ọzọ ihe ha nwere n'ike. Ọ bukwa onye na-eme ihe ojojo di iche iche n'etiti ndi ya. **19** "Ma unu na-aju, 'Gini mere nwa adighi eketa oke n'ahulu nke ajo omume nna ya?' Ihe di otu ahụ apughị ime, ebe ọ bụ na nwa ya emeela ihe ziri ezi ma leziakwa anya debezuo ukpuru m niile, ọ gaghị idi ndu. **20** Onye ahụ mere mmehie bụ onye ga-anwu. Nwa agaghị ata ahuhu n'ihī ihe nna ya metara, nna agakwaghị ata ahuhu n'ihī ihe nwa ya metara. Onye ezi omume ga-anata ugwo ezi omume o mere, ma

onye ajoy omume ga-anata ugwo n'ihu ajoy ihe o mere. **21** "Ma o buru na onye ajoy omume esite na mmehie niile o mere chigharia, malite idebe ukpuru m niile, ma na-emekwa ihe ziri ezi na nke di mma, onye ahụ aghaghị jidi ndu, o gaghi anwu. **22** O dighi ajoy omume niile bu nke ha mere a ga-echeta megide ha. Ha ga-adi ndu n'ihu ihe ezi omume ha mere. **23** O na-atọ m uto bu onwu nke ndi ajoy omume? Ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. Kama, o bughi mgbe ha si n'uzo ha chigharia, diri ndu, ka obi na-atọ m uto? **24** "Ma o buru na onye ezi omume esite n'ezim omume ya chigharia, mee mmehie na-emekwa ihe aru nke ndi ajoy mma du na-eme, ha o ga-adi ndu? Mba! O dighi ihe ezi omume nke onye di otu a mere nke a ga-echetakwa. N'ihu ekwesighi ntukwasị obi ha, ha bu ndi ikpe mara, n'ihu mmehie ndi ha mere, ha ga-anwu. **25** "Ma unu na-asị, 'Uzo Onyenwe anyi ezighi ezi!' Geenu nti, unu ulo Izrel. O bu n'uzo m ezighi ezi? O bughi uzo unu niile bu nke na-ezighi ezi? **26** O buru na onye ezi omume esite n'ezim omume ya chigharia malite ime mmehie, o ga-anwu maka ya; n'ihu mmehie ahụ o mere ka o ga-anwu. **27** O buru na onye ajoy omume esite n'ajoy omume niile nke o mere chigharia malite ime ihe ziri ezi na nke di mma, o ga-azoputa ndu ya. **28** N'ihu na o tuleela n'obi ya, kpebiekwa ihapu mmehie ya niile, ma malite ibi ndu ziri ezi. Ndu ga-abu nke ya. O gaghi anwu. **29** Ma ulo Izrel na-asị, 'Uzo Onyenwe anyi ezighi ezi!' O bu n'uzo m niile ezighi ezi, unu ulo Izrel? O bughi uzo unu niile bu nke na-ezighi ezi? **30** "Ya mere, unu ulo Izrel, aga m ekpe onye obula n'ime unu ikpe dika uzo ya si di, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. Chegharianu, sitenu na njehie unu niile unu chigharia, mgbe ahụ, mmehie agaghị a buru unu ihe isho ngongo. **31** Wezuganu njehie niile unu jehiere n'ime ya, ka unu nweta obi oheru na mmuo oheru. Ulo Izrel, ginị mere unu ga-eji nwuo? **32** N'ihu na o dighi ato obi m uto ihu na onye obula na-anwu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. Cheghariakwanu, ka unu diri ndu!

19 "Ma gi onwe gi, buoronu ndisi Izrel abu akwa a, 2 ma kwuo, "Udi nne Odum ginị ka nne gi bu n'etiti umu odum. O dinara n'etiti ha, na-azu umu ya. **3** O zulitere otu n'ime umu ya nke ghoru nwa odum siri ike. O mutakwara ka e si adosisi anu ohia, gho odum na-eri mma du. **4** Mba niile nuru maka ihe banyere ya, mee ka o danye n'olulu ha gwuru. Ha ji nko koro ya, duru ya gaa n'ala Ijpt. **5** "Mgbe o huru na o dikwaghị ihe ozo o nwere ike ime banyere onodu ahụ, matakwa na oilleanya ya aburula ihe efu, o hoputara nwa ya ozo kuziere ya otu o ga-esi buru odum di ike. **6** O ghoru onyeisi umu odum niile, n'ihu na o bu odum siri ike, o mutakwara ka e si ejide anu ohia, ya onwe ya ghokwara odum na-eri mma du. **7** O tikporo ebe ha niile e wusiri ike meekwa obodo ha niile mkpomkpo ebe. Ala ahụ na ndi niile no n'ime ya, mara jijji site n'oke egwu n'ihu olu igbo uja ya. **8**

Mgbe ahụ, ndi agha nke mba niile di iche iche putara gbaa ya gburugburu. Ha sitere n'akuku niile nwude ya n'onya olulu ha siiri ya. **9** Ha tinyere ya nko n'imi, were dokpuo ya n'ulo igwe a kpara akpa, bute ya n'ihu eze Babilon. E mere ka o biri na mba ozo dika ohu, ka a ghara inu uda olu ya ozo n'ugwu niile nke Izrel. **10** "Nne gi dika osisi vainj n'ogige vainj a kuru n'akuku mmiri, nke nwere otutu alaka, nke na-amikwa mkpuru n'ihu mmiri o na-enweta. **11** Alaka ya niile siri ike, ha toputara gho mkpara eze. O topuru etopu, tokaria alaka ndi ozo elu. Nke a mere e ji na-ahu ya anya site n'ebe di anya. **12** Ma e ji oke iwe hopu ya tupu ya n'ala. Oke ifufe si n'owuwa anyanwu mere ka akwukwo ya kponwusia, meekwa ka mkpuru ya daa. Alaka ya ndi ahụ di ike kponwusiri, oke rechapukwara ha niile. **13** Ugbo a, akwola ya n'ime ozara ebe kporo nku nke mmiri na-adighi. **14** Oku esitela n'ogwe ya rechapu alaka ya na mkpuru ya niile. O dikwaghị alaka siri ike foduru nke dikwa mma ibu mkpara eze. Abụ a bu abụ akwa, nke e kwesiri ibu mgbe ikwa akwa."

20 O ruo, n'ogwugwu onwa ise, n'afọ nke asaa, ufodu n'ime ndi okenye Izrel bira ijuta Onyenwe anyi ase. Ha noduru ala n'ihu m. **2** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **3** "Nwa nke mma du, gwa ndi okenye Izrel okwu si ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-aju, O bu ijuputa ase n'aka m ka unu bira? Dika mu onwe m na-adi ndu, agaghị m ekwe ka unu juo m ase obula, o bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.' **4** "I ga-ekpe ha ikpe? I ga-ekpe ha ikpe, nwa nke mma du? Mee ka ha mara banyere ihe aru niile nna nna ha mere. **5** Gwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, n'ubochi m hoputara Izrel, eweliri m aka m nuro ya na umu ya bu ulo Jekob iyi ma kpugheekwa onwe m gosi ha n'ala Ijpt. Site n'iweli aka m, agwara m ha okwu si, "Mu onwe m bu Onyenwe anyi bu Chineke unu." **6** N'ubochi ahụ, anuru m ha iyi na m ga-esi n'ala Ijpt duputa ha baa n'ala nke m choputara ha, ala mmiri ara ehi na mmanu anu na-eru na ya, bu ala nke kachasi ibe ya mma. **7** Mgbe ahụ, agwara m ha, "Onye obula n'ime unu, wezuganu oyiyi ihe aru niile ndi ahụ bu nke unu legidere anya, unu ejikwala arusi niile nke Ijpt meruo onwe unu. Mu onwe m bu Onyenwe anyi bu Chineke unu." **8** "Ma ha nupuru isi megide m. Ha anaghị m nti. Ha ewezugawaghị oyiyi ihe aru ndi a, bu nke ha lekwasiri anya, maobu hapukwanu arusi niile nke ndi Ijpt. N'ihu ya, aga m awukwasị ha oke iwe m, meekwa ka iwe m zuo oke n'ahu ha n'Ijpt. **9** Ma n'ihu aha m, e si m Ijpt kpoputa ha. E mere m nke a ka a ghara imeru aha m bu nke di nso, n'anya ndi mba di iche iche n'etiti ndi ha banyere, bu ndi mkpughere onwe m nye Izrel n'ihu ha. **10** N'ihu ya, esitere m n'Ijpt duputa ha, dubata ha n'ozara. **11** N'ebe ahụ ka m no nye ha iwu m niile, gosikwa ha ukpuru m, gwa ha na onye obula debere ha ga-adi ndu. **12** Ozo, e nyekwara m ha ubochi izuikwe, ka o buru ihe iribama di n'etiti

mụ na ha, ka ha maara na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, na-edo ha nso. **13** “Ma ụlọ nke Izrel nupuru isi megide m. N’ime ọzara ahụ, ha juru idebe iwu m. Ha agbasoghị usoro m, ọ bụ ezie na igbaso ya putara idị ndụ. Ha edebeghị ụbọchị izuike m nso. N’ihi ya, ekpibikwara m na m ga-awụkwasi ha iwe oku m, ka m kpochapu ha n’ime ọzara. **14** Ma n’ihi aha m, e mere m ihe ga-eme ka a ghara ime ya ka ọ hapu idị nso n’anya ndị mba niile, bụ ndị huru mgbe m si Ijpt kpọputa ha. **15** Ma n’ime ọzara ahụ, eweliri m aka n’ọrọ ha iyi na m agaghị eduba ha n’ala ahụ m nyere ha, ala mmiri ara ehi na mmanu ahụ na-eru na ya, ala ahụ kachasi ala niile ozo dị n’uwa mma. **16** N’ihi na ha juru iwu m, ha jukwara igbaso ukpuru m niile. Ha meruru ụbọchị izuike m, n’ihi na obi ha niile dị n’ebe arụsị ha dị. **17** Ma eji m obi ebere lee ha anya ma ghara ịla ha n’iyi. Ekpochapughị m ha n’ọzara. **18** Mgbe ahụ, agwara m umu ha okwu n’ọzara, “Unu agbasola nzo ukwu nna unu ha maobu debe iwu ha maobu jiri arusi ha meruo onwe unu. **19** Mụ onwe m bụ Onyenwe na Chineke gi. Gbasoonu iwu m niile, lezie anya ka i sorokwa uzọ m niile. **20** Doonu ụbọchị izuike m nso, ka ha ghookwa ihe iribama n’etiti mụ na unu. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe na Chineke unu.” **21** “Ma umu ahụ nupuru isi megide m. Ha ejegharighi n’ukpuru m, ha elezighi anya ka ha debe iwu nke m kwuru banyere ha, “Na onye obula na-erubere ha isi ga-adị ndu site na ha,” ha meruru ụbọchị izuike m. N’ihi ya, asiri m, Aga m awukwasị ha onuma m, mezuokwa iwe m megide ha n’ọzara. **22** Ozokwa, eseghachiri m aka m, n’ihi aha m, e mere m ihe ga-eme ka a ghara ime ya ka ọ hapu idị nso n’anya ndị mba niile, bụ ndị huru mgbe m si Ijpt kpọputa ha. **23** E jikwa m iweli aka elu n’ọrọ ha iyi n’ime ọzara, na m ga-achusasi ha n’etiti mba niile, mee ka ha gbasaa n’akuku niile nke uwa, **24** n’ihi na ha edebeghị iwu m, kama ha juru ukpuru niile, lelja ma meruokwa ụbọchị izuike m. Naani ihe na-agu ha bụ arusi niile nke nna ha. **25** Ahapuru m ha ka ha nabatara onwe ha iwu na omenaala diche ihe nke na-abaghị uru. N’ihi na site n’idebe omenaala ndi a, ha apughị inweta ndu. **26** E meruru ha site n’onyinye ha, bụ, jji nwa mbu obula chuo aja, ka m si otu a menye ha egwu ka ha mara na mụ onwe m bụ Onyenwe.’ **27** “Ya mere, nwa nke mmadu, gwa ulo Izrel okwu, si ha, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-ekwu, Nna unu ha kwuluru m na nke a, site na-ekwesighi ntukwasị obi nye m. **28** Mgbe m dubatara ha n’ala ahụ nke m nuru n’iyi inye ha, ha huru uguwu dī elu maobu osisi nwere otutu akwukwo, ebe ahụ ha churu aja ha, nyekwa onyinye ha, si otu a kpasuo m iwe. Ha doro ha ihe ndi ahụ niile na-esi isi utu, wusakwara ha aja ihe onuru. **29** Ya mere a juru m ha, Gini ka a na-akpo ebe ichu aja a unu na-aga?” (A na-akpo ya Baama ruo taa.) **30** “N’ihi nke a, gwa ulo Izrel, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Unu o ga-emeru onwe unu dika nna nna unu ha mere site n’ichuso oyiwi ihe aru ha dī ihe ihe?”

31 Mgbe unu na-enye onyinye unu, na-eme ka umu unu site n’okụ gafee, unu na-aga n’ihu jiri arusi unu niile na-emeru onwe unu ruo taa. Mụ onwe m, m gaeke ka unu juta m ase, O ulo Izrel? Dika mụ onwe m na-adị ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri, agaghị m ekwe ka unu juo m ase. **32** “Unu na-ekwu n’obi unu si, “Anyi choro idī ka mba ndi ozo, dika agburu ndi ozo no n’uwa, ndi na-akpo isiala nye osisi na nkume.” Ma ihe unu bu n’obi agaghị emezu. **33** Dika m na-adị ndu, aga m eji aka ike na ogwe aka e setiri eseti nakwa wupu nke oke iwe m chja unu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri ya. **34** Aga m akpopta unu site na mba dī ihe ihe, chikotaa unu site na mba ndi ahụ a chusasi unu. O bụ aka m dī ike, aka m setipuru na onuma a wupuru ka m ga-eji mee ya. **35** Aga m akpobata unu n’ozara nke mba niile, nodu n’ebe ahụ kpee unu ikpe n’ihu n’ihu. **36** Dika m kpere nna nna unu ha ikpe n’ozara nke dī n’ala Ijpt, otu a ka m gae-esi kpee unu ikpe, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri. **37** Aga m eme ka unu si n’okpuru mkpanaka m gafee, aga m akpobata unu na njiko nke ogbugba ndu ahụ. **38** Aga m esi n’etiti unu wezuga ndi na-ekwe nti ike ma na-enupu isi megide m. O bụ ezie na m ga-akpopta ha site n’ala ahụ ha bi, ma ha agaghị abata n’ala Izrel. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi. **39** “Ma banyere unu, bụ ulo Izrel, nke a bụ ihe Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-ekwu: Gaanu fee arusi unu niile dī ihe ihe, onye obula n’ime unu. Ma emesia, unu aghaghị jia m nti, o dighikwa mgbe unu ga-eji onyinye na arusi unu niile meruo aha nso m. **40** N’ihi na o bụ n’elu uguwu m dī nso, nke bụ elu uguwu ukwu nke Izrel, ka Izrel niile ga-anọ fee m. N’ebe ahụ ka m ga-anokwa nabata onyinye unu na onyinye puru ihe unu, na aja nso unu dī ihe ihe. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri. **41** Aga m anabatakwa unu dika onyinye ihe nsure oku na-esi isi utu, mgbe m si na mba dī ihe ihe kpolata unu, mgbe m ga-achikota unu site n’obodo ahụ niile a chugara unu. Mgbe ahụ, mba niile ga-amata na m dī nso. **42** Mgbe m mere ka unu lota n’ala Izrel, bụ ala ahụ m weliri aka elu n’ozi iyi inye nna nna unu ha, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi. **43** N’ebe ahụ, unu ga-echeta obibi ndu na omume mmehie niile unu ji meruo onwe unu. Unu ga-asokwa onwe unu oyi, n’ihi ihe ojoo niile unu mere. **44** Unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi, mgbe m mesochara unu mmeso n’ihi aha m, na-agughị ajo omume unu maobu otu uzọ ojoo niile unu si dī, unu bụ ulo Izrel. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuputara.” **45** Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **46** “Nwa nke mmadu, chee ihu gi n’uzo ndida. Kwuokwa okwu megide ala ahụ dī na ndida, na oke ohia niile dī na ndida. **47** Si oke ohia ndida ahụ, ‘Nuru okwu nke Onyenwe anyi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Ana m akwado isunye gi oku, nke ga-erechapu osisi niile dī n’ime gi, ma ndi dī

ndu ma ndi kpõnwurũ akpõnwũ. A pughi imenyũ oke oku ahũ, o ga-erechapũka ihu niile site na ndiãa ruo n'ugwu niile. **48** Ihe niile bu mmadũ, ga-ahũ na mũ onwe m bu Onyenwe anyi, sunyere oku ahũ. A gaghĩ emenyũka ya.” **49** Mgbe ahũ, ekwuru m si, “Ewoo, Onye kachasĩ ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ha na-ekwu banyere m, si, ‘O bughĩ naani ilu ka o na-atu?’”

21 Mgbe ahũ, okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** “Nwa nke mmadũ, chee ihu gi n'uzo Jerusalem, bu amũma megide ulõnsokwu ahũ. Bukwaa amũma megide ala Izrel **3** si ala Izrel otu a, 'Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, Mũ onwe m na-emegide gi. Aga m esite n'obõ mijũta mma agha m, site na gi gbuchapũ ma onye ezi omume na onye ajõ omume. **4** N'ihĩ na m na-aga igbuchapũ ndi ezi omume na ndi ajõ omume, mma agha m ga-esite n'obõ ya putã megide onye obũla site n'ugwu ruo na ndiãa. **5** Mgbe ahũ, mmadũ niile gamata na mũ onwe m bu Onyenwe anyi amipũtala mma agha m site n'obõ ya, o gaghĩ amighachi baa n'obõ ozo.’” **6** “N'ihĩ ya, sũo ude, nwa nke mmadũ, sũo ude n'ihu ha n'onõdu oke mwute na obi mgbawa. **7** Mgbe ha jurũ gi, 'Ginĩ kpatara i ji asũ ude?' I gasi, 'N'ihĩ ozi nke na-abia. Obi niile ga-agbaze site n'egwu, aka niile ga-akũdakwa; mmũõ niile ga-ada mba, ikpere niile ga-edemmiri site n'amĩri.' O na-abia, o gaghĩ imezu, otu a ka Onye kachasĩ ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya.” **8** Ozõkwa, okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **9** “Nwa nke mmadũ buo amũma si, 'Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru: “Lee, mma agha, lee, mma agha, a mũõla ya, hichakwaa ya. **10** Amũõla ya n'ihĩ oke ogbugbu nke gaje idi, hichakwaa ya nke õma ka o na-egbu dika amũma. “Anyi o ga-anũri õhũ na mkpara eze nwa m nwoke Juda? Mma agha naleleĩ mkpara niile di otu a anya. **11** “E nyere iwu ka e hichazie mma agha ahũ, ka e jidekwa ya n'aka. A mũõla ya, hichazie ya. E doziela ya maka onye ahũ ga-eji ya laa ndũ n'iyi. **12** Nwa nke mmadũ, tie mkpu akwa ma kwasie akwa ike, n'ihĩ na o bu megide ndi m o bukwa megide ndiisi Izrel niile. A na-atũnyere ha mma agha ga-egbu ha, ha na ndi m. N'ihĩ ya, tie aka gi n'obi gi. **13** “Onwũnwa aghaghĩ jibã. Ma ginĩ g-eme, ma o burũ na mkpara eze nke mma agha na-elelĩ anya, agaghĩ n'ihu na-adigide? Otu a ka Onye kachasĩ ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.” **14** “N'ihĩ ya, buo amũma, nwa nke mmadũ. Kũkõõ obũ aka gi abũõ, ka mma agha gbuo ugboro abũõ e, o buladĩ ugboro atõ. O bu mma agha e debere maka ogbugbu, nke e debere maka oke ogbugbu nke ga-abjachibido ha gburugburu. **15** Ka obi ha gbazee site n'egwu, ka ndi na-ada ada hie nne, n'ihĩ na edoziela m mma agha ahũ n'onũ uzo ama ha niile maka oke ogbugbu. Lee, mma agha ahũ na-egbu amũma, etinyela ya n'aka onye ga-egbu oke ogbugbu. **16** Gi mma agha, ebe obũla i chorõ, ebe obũla i nwere ike, gbuo onye obũla, ma o no gi n'aka nri ma o no gi n'aka ekpe. **17** Mũ onwe m ga-akũkõtakwa obũ aka m, ime ka iwe m jurũ. Mũ onwe m bu Onyenwe anyi ekwuola.” **18** Okwu nke Onyenwe

anyi ruru m nti, si, **19** “Nwa nke mmadũ mee uzo abũõ nke mma agha eze Babilõn ga-eso. Ka uzo abũõ ndi a malite n'otu obodo. Dee ihe ngosi manye ha n'ebe ahũ uzo wara abũõ. **20** Mee ka otu n'ime uzo ndi ahũ burũ ebe mma agha ga-esi bja megide Raba nke Amõn, ka nke ozo megide Juda na Jerusalem, bu ebe e wusiri ike. **21** N'ihĩ na eze Babilõn ga-abia guzo n'ebe ahũ uzo wara abũõ, n'isi uzo abũõ ahũ ichorõ ihe ama. O ga-esite n'igba akũ nke ife nza, juõ ase site n'aka arũsi ya niile, nyochakwaa umeju ahũ. **22** N'uzõ di n'aka nri, ka ihe iju ase banyere Jerusalem ga-esi bja. N'ebe ahũ ka o ga-ewu ihe niile ha ji etida mgbidi obodo ahũ. N'ebe ahũ ka o ga-anõ nye iwu maka igbuchapũ ndi niile, na iwu ido ihe e ji etipu mgbidi n'onũ uzo ama niile, na iwu a ga-eji wuo nkwasia agha na mgbidi e ji ebuso ya agha. **23** O ga-adi ha dika ojũju ase nke na-abaghĩ uru, nye ndi ahũ nũrũ ha iyi, ma o ga-echetara ha ihe ojõõ ha mere, dokpurũ ha n'ike. **24** “N'ihĩ ya, ihe ndi a ka Onye kachasĩ ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru. 'Ebe o bu na unu esitela na nnupu isi unu mee ka e cheta ajõ omume unu, si otu a na-ekpughe mmehie unu n'ihĩ niile unu na-eme. Ebe o bu na unu emeela ihe di otu a, a gaghĩ idota unu n'agha. **25** “Gĩ onye rurũ arũ, onye na-emebi iwu, gi nwa eze n'Izrel, gi onye ubõchĩ ahũhũ ya rurula, **26** ihe ndi a ka Onye kachasĩ ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, yipũ okpueze gi, ya na akwa jĩ na-atũghĩ n'isi. Ihe agaghĩ adikwa dika o si adi na mbũ. A ga-ebuli ndi di ala, wedata ndi di elu. **27** Mbibi, mbibi. Aga m eme ka o ghõõ ihe e bibiri ebibi. A gaghĩ eweghachikwa ya ozo tutu ruo mgbe onye ahũ o ruuru n'izi ezi biana. Ya ka m ga-enyefe ya n'aka.’” **28** “Ma gi onwe gi, Nwa nke mmadũ, buo amũma kwuo, 'Ihe ndi a ka Onye kachasĩ ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru megide ndi Amõn n'ihĩ jkwa emo ha: “Lee mma agha, lee mma agha, nke a mijũtara maka oke ogbugbu. E hichaziela ya mee ka o di nkõ iripia, ka o na-egbu amũma dika amũma egbe eluigwe. **29** N'agbanyeghĩ õhũ ugha nke a na-ahũ banyere unu, na a jutakwaa ase ugha banyere unu, a ga-etinye ya n'olu ndi mmebi iwu ahũ a gaje igbu egbu, bu ndi ubõchĩ ha rurula, ndi oge jita ahũhũ ha zukwara. **30** “Mighachinũ ya n'obõ ya. N'ebe ahũ e kere unu n'ala nna nna unu ha, Aga m ekpe unu ikpe. **31** Aga m awũkwasi unu õnũma m, kukwasikwa unu ikuru nke oke iwe m. Aga m ewere unu nyefee n'aka ndi na-eme ihe ike, ndi bu õka na jla mmadũ n'iyi. **32** Unu ga-aghõkwa mmanũ a na-awũnye n'õkũ. A ga-awũsikwa õbara unu n'ala unu. O dikwaghĩ onye ga-echeta unu ozo, n'ihĩ na mũ onwe m bu Onyenwe anyi ekwuola.”

22 Okwu nke Onyenwe anyi ruru m nti, si: **2** “Ma gi onwe gi, Nwa nke mmadũ, i ga-ekpe ya ikpe? I ga-ekpe obodo õbara a ikpe? Mgbe ahũ, i ga-eguzõgide ya ihu n'ihu mee ka o mara ihe arũ niile o mere. **3** I ga-asĩ, Otu a ka Onye kachasĩ ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: Gi obodo nke na-ewetara onwe gi mbibi n'ihĩ õbara niile a na-awũsi n'etiti gi, na arũsi niile i ji na-emeru onwe gi. **4** Lee ka i si burũ onye ikpe

mara n'ihì ọ̀bàrà jì wùsiri. Leekwa ka i si buru onye e meruru emeru site n'arusi niile jì kpuru. I jirila aka gi mee ka ogwugwu gi di nso, leekwa na ogwugwu gi di nso, leekwa na ogwugwu gi abjala n'ezie. N'ihì ya, aga m eme gi ka jì buru ihe nkocha nye mba niile, na ihe ikwa emo nye mba di iche iche. **5** Ndi no gi nso na ndi no gi ebe di anya ga-achi gi ochi, gi obodo ruru aru, na nke juputara n'ogbaaghara. **6** "Lee ka ndisi Izrel no n'ime gi si e ji ike ka nwere na-awusi ọ̀bàrà. **7** A na-eleji nne na nna n'ime gi. Ndi mbjarambia ka e ji anya ike na-emegbu. Ndi na-enweghi nna na ndi inyom di ha nwuru ka a na-akpagbu, na-emejokwa. **8** I leliala ihe nso m niile, merukwa ubochi izuike m niile. **9** Ndi nkwtu, ndi na-awusi ọ̀bàrà no n'ime gi. Ndi nari nri n'ihu arusi niile di n'elu ugwu, na ndi na-eme omume ruru aru nokwa n'ime gi. **10** N'ime gi ka ndi na-akwaso nwunye nna ha iko di, n'ime gi ka ndi na-awakpo umu nwanyi mgbe ha no na nso ha, bu mgbe ha no n'onodu adighi ocha. **11** N'ime gi ka otu nwoke na-eme ihe aru ya na nwunye onye agbataobi ya, onye ozo na-enweghi ihere emerula nwunye nwa ya, onye ozokwa, emerukwala wanne ya nwanyi, bu ada nke nna ya muru. **12** E nwekwa ndi na-anara ego gbuo mmadu ibe ha n'ime gi. Gi onwe gi na-anarakwa ndi i binyere ego uma buru ibu, na-esitekwa n'aka ike na-anara ndi mmadu ihe ha. I chefuokwala m. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **13** "Lee, aghaghj m ikuota obu aka m abuo n'ihu uru nke na-ezighi ezi jì na-eri, na ọ̀bàrà niile nke jì wùsiri n'etiti gi. **14** Obi gi o ga-esikwa ike? I ga-eguzokwa n'ubochi m ga-ekpe gi ikpe? N'ihì na mu onwe m bu Onyenwe anyi ekwuola. Aga m emezukwa ya. **15** Aga m achusa unu n'etiti mba niile, fesaa unu n'etiti mba niile. Aga m emekwa ka adighi ocha unu kwusi. **16** Mgbe e mere ka jì ghara idi nso n'anya ndi mba di iche iche, jì ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi." **17** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru m ntj, sj, **18** "Nwa nke mmadu, ulo Izrel aghoqlara m ihe efu. Ha niile aghoqla ola, na gbamgam, na igwe, na ola opu a hapuru n'oku. Ha bu mnoo ihe efu nke oiaocha. **19** N'ihì ya, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: 'N'ihì na unu niile aghoqla ihe efu, aga m achikota unu n'ime Jerusalem. **20** Dika a na-achikota oiaocha, na oia, na igwe, na opu, na gbamgam, tnye ha n'oke oku ka ha gbazee, otu a ka m ga-esite n'ime m na onuma m chikotaa unu n'ime obodo ahụ gbazee unu. **21** Aga m achikota unu, fukwasj unu oku nke onuma m, mee ka unu gbazee n'ime ya. **22** Dika oiaocha si agbaze n'oku, otu a ka unu ga-esi gbazee n'ime ya. Unu ga-amatakwa n'ezie na mu onwe m bu Onyenwe anyi awukwasila unu iwe m." **23** Ozokwa, okwu Onyenwe anyi ruru m ntj, sj, **24** "Nwa nke mmadu, gwa ala ahụ okwu, 'I bu ala nke a na-emebeghi ka o di ocha, maobu mmiri izokwasj ya n'ubochi onuma.' **25** E nwere izuzu ojojo nke ndi umu eze no n'ime ya, dika odum nke na-agbo uja na-adogbu anu o na-eri eri, ha na-eripia ndi mmadu. Ha ewerela aku ha na ihe ha niile di ke onuahia, mekwa

ka umu nwanyi na-enweghi di baa uba n'etiti ya. **26** Ndi nchaja ya na-enupu isi n'iwu m niile, mee ka ihe nso m niile gharakwa idi nso, n'ebe nso m. Ha adighi akpakwa oke n'etiti ihe di nso na ihe na-adighi nso. Ha na-ezi ndi m na ihe di iche obula adighi n'etiti ihe di ocha na ihe na-adighi ocha. Ha adighi akpokwa ubochi izuike m ihe obula. N'ihì ya, e mere ka m ghara idikwa nso n'etiti ha. **27** Ndisi no n'ime gi dika nkita ohia na-adogbu anu o gbutara. Ha na-awusi ọ̀bàrà, ime ka mkpuruobi mmadu laa n'iyi n'ihu uru aka ha. **28** Ndi amuma ha eteela nzu n'oru ha niile site n'ohu ugha n'igba afa ugha mgbe ha na-ahughj ohu obula. Ha nasasi, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri,' mgbe Onyenwe anyi na-ekwughj ihe obula. **29** Ndi ala a na-eji aka ike na-apunara ndi ozo ihe ha nwere na-ezukwa ohi. Ha na-emegbu ndi ogbenye na ndi no na mkpa, na-emegbukwa ndi obia site n'uzo ekpeghj ikpe ziri ezi. **30** "Achoro m otu onye n'etiti ha bu onye nke ga-ewuzi mgbidi ogige, guzokwa n'ihu m ikwuchite onu ala a, ka m ghara ila ala a n'iyi, ma o dighi onye m huru. **31** N'ihì ya, aga m awukwasj ha onuma m, jirikwa iwe m di oku rechapu ha. Aga m ebokwasikwa ahuhu niile nke mmehie ha, n'isi ha, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri."

23 Okwu nke Onyenwe anyi ruru m ntj, sj m, **2** "Nwa nke mmadu, o di ndi inyom abuo nke otu nne muru. **3** Ha ghoro ndi akwuna n'ala ljipt site na mgbe ha bu agbogho. N'ala ahụ, a biagidere ara ha aka, piakwa onu ara agbogho ha aka n'onodu igwuri egwu. **4** Aha nke okenye bu Ohola. Aha wanne ya nwanyi bu Oholiba. Ha burij nkem, ha mutakwara m umu ndi nwoke na ndi nwanyi. Ohola bu Sameria, Oholiba bukwa Jerusalem. **5** "Ohola na-agba akwuna mgbe o ka bu nkem. O nwere aguu ika iko n'ebe ndi niile o huru n'anya no, bu ndi dike n'agha nke ndi Asirja, **6** ndi yi uwe anunu, ndisi ochichi na ndi ochiagha, ha niile bu umu okorobia mara mma n'ile anya, na ndisi agha, ndi ikom na-amakwasj n'elu inyinya. **7** O weere onwe ya nyefee n'aka ndi ikom Asirja ogugo ha kachasi elu dika onye akwuna, merukwa onwe ya site n'ife arusi di iche iche nke onye obula aguu ya gururu obi ya. **8** Ma o hapughj mmuo akwuna ahụ di n'ime ya, bu nke o bidoro n'lipt, nke bu na mgbe o bu agbogho ya na ndi ikom dinakoro, ha na-apikwa onu ara agbogho ya aka, na-awukwasikwa aguu nke ochicho ojojo ha n'ahu ya. **9** "N'ihì nke a enyefere m ya n'aka ndi ahụ huru ya n'anya, bu ndi Asirja, ndi aguu ha na-agu ya. **10** Ha ghara ya oto, ha kporo umu ya ndi ikom na ndi inyom, ma ya onwe ya ka ha were mma agha gbuo. N'uzo di otu a, o ghoro ihe akuko ilu n'etiti ndi inyom niile, a takwara ya ahuhu. **11** "Oholiba bu wanne ya nwanyi huru ihe ndi a, ma n'ime aguu ihe ojojo nke gururu ya nakwa igba akwuna, o kpara agwa joro njo karja nke wanne ya nwanyi. **12** Ya onwe ya kwa, aguu umu Asirja gururu ya, bu ndisi ochichi, na ndi ochiagha, ndi dike n'agha yi uwe agha

dịka o kwesiri, ndị ikom na-amakwasị n'elu inyinnya, ha niile bụ ụmụ okorobia dị mma n'ile anya. **13** Ahuru m na ya onwe ya merukwara onwe ya; ha abụo si otu ụzọ aga. **14** "O gara n'ihu tukwasị ihe n'igba akwuna ya karịa. O huru onyinyo ndị ikom atunyere n'ahu aja, bụ onyinyo nke ndị Kaldia e ji ihe chara uhie uhie seputa, **15** ha kere ihe okike n'ukwu ha nakwa akwa okike n'isi ha; n'ile anya ha niile dịka ndiisi ụgbọ agha ndị Babilon, Kaldia bụ ala amuru ha. **16** Ngwangwa o na-ele ha anya, agu ha guru ya, o zipuru ha ndi ozi na Kaldia. **17** Mgbe ahụ ndị Babilon bjakwutere ya, n'elu ihe ndina ihunanya, n'ime aguu nke anu ahụ ha, ha meruru ya. Mgbe ha mesiri ka o buru ihe ruru aru site n'ikwa iko, o si n'ebe ha no wezuga onwe ya n'onodu iso ha oyi. **18** Mgbe o gara n'ihu na-akwa iko n'ezoghi ezo na-ekpughekwa oto ya, elepuru m ya anya n'ihu iso oyi, dika m mere lepukwara anya site n'ebe nwanne ya nwanyị no. **19** Ma o gara n'ihu na-akwa iko karịa, dika o na-echeta ndu akwuna o biri n'Ijpt mgbe o bu agboghọ. **20** N'ebe ahụ, aguu ndi ikom ya na ha na-akwa iko guru ya, bụ ndi anahụ ha dika nke inyinnya ibu, ndi ihe ha na-anyputa di kwa ka nke inyinnya. **21** Ya bu, na-aguu ndu ojojo nke i biri mgbe i bu agboghọ na-agusi gi ike, mgbe i no n'Ijpt ebe a na-abigide gi aka n'ara, ebe apikwara onu ara nta gi aka. **22** "N'ihu nke a, gi Oholiba, nke a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Aga m akpali ndi ahụ huru gi n'anya megide gi, bu ndi ahụ ihe ha na-amasi kwaghị gi ozo. Aga m esi n'akuku niile kpota ha, megide gi. **23** Ndi Babilon, ndi Kaldia niile, ndi ikom Pekod, ndi Shoa, na ndi Koa, na ndi Asiria niile ha na ha soo. Umu okorobia niile di mma ile anya, ha niile bu ndi na-achig achị na ndi ochiagha, ndi isi na-agba inyinnya, na ndi ikom okwa ha di elu, ha niile ga-anokwasị n'elu inyinnya. **24** Ha ga-eji ngwa agha di iche iche, ugboala nke agha na otutu igwe ndi mmadu di iche iche; ha ji ota ukwu na ota nta, kpurukwa okpu agha igwe, were onodu gburugburu gi n'akuku obula, imegide gi. Aga m enyefe gi n'aka ha, ka ha taa gi ahuhu, ha ga-atakwa gi ahuhu di ka usoro ikpe ha si di. **25** Aga m edo ekworo nke iwe m megide gi, ha ga-eji iwe na onuma mesie gi ike. Ha ga-ebipu imi unu na nti unu, ndi fodukwara n'ime unu ga-anwu site na mma agha. Ha ga-achikoro umu unu ndi ikom na ndi inyom puo, unu ndi nke foduru ka oku ga-erepia. **26** Ha ga-eyipu gi uwe oma gi niile, chikoro ihe icho mma gi niile. **27** N'uzo di otu a, a ga-eme ka agu ochicho ojojo nke anahu na ikwa iko, bu nke i bidoro n'ala Ijpt kwusi. I gaghị enekwa aguu ile ihe ndi a niile anya maobu chetakwa Ijpt n'uche gi. **28** "N'ihu na otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Lee, ana m aga iwere gi nyefee n'aka ndi ahụ kporo gi asi, bu ndi ahụ i wezugara onwe gi site n'ebe ha no n'ihu iso oyi. **29** Ha ga-esite n'ikpo asi mesie gi ike, punara gi ihe niile i nwere nke i dogburu onwe gi n'oru n'ihu ha. Ha ga-ahapu gi ka igbara oto ihu na azu, mgbe ahụ ihere nke igba akwuna gi ga-aputa ihe. Aguu nke ochicho ojojo na ikwa iko gi **30** emeela ka

ihe ndi a bjakwasị gi, n'ihu na aguu mmekorita n'ebe mba ndi ozo guru gi, i jikwa arusi ha meruo onwe gi. **31** I gbasoro nzo ukwu nwanne gi nwanyị, n'ihu ya, aga m ewere iko ya tinye gi n'aka. **32** "Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: "Iko nwanne gi nwanyị ka i ga-anu bu iko sara mbara ma di kwa omimi; nke ga-eme ka i ghoo onye a na-achi ochi na onye a na-akwa emo, n'ihu na o na-anagide ihe di ukwu. **33** I ga-eputa n'inubiga mmanya oke na iru uju, n'ihu iko mbibi na ntikposi, bu iko nke nwanne gi nwanyị bu Sameria. **34** I ga-anu ya, nuchaa ihe di n'iko ahụ. I ga-atapjakwa iberibe ya niile, dokasjakwa ara gi abuo. Ekwuola m. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **35** "N'ihu ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Ebe o bu na i chefuola m, gbakuta m azu gi, i ga-ata ahuhu niile ruuru gi n'ihu mmehie, aguu ochicho ojojo na igba akwuna gi." **36** Onyenwe anyi siru m, "Nwa nke mmadu, i ga-ekpe Ohola na Oholiba ikpe? Mgbe ahụ, guzogide ha mee ka ha mara ihe aru niile ha na-eme. **37** N'ihu na ha akwaala iko, obara juputakwara n'aka ha, ha na arusi ha kwakwara iko. Ha jikwa o buladi umu nke ha mutaara m chuo aja nsure oku nye ha. **38** Ihe ozo ha mere m bu nke a: Ha meruru ebe nso m n'otu ubochi ahụ ha mere ka ubochi izuiki m gharakwa idi nso. **39** N'ihu na n'otu ubochi ahụ ha ji umu ha chuo aja nye arusi ha, bu kwa ubochi ha batara n'ulonso m meru ya. Ihe di otu a ka ha mere n'ulonso m. **40** "O bughi naani nke a, ha zigara ndi ozi ikpo ndi ikom na-esi ebe di anya bia, mgbe ha bjara, n'ihu ha, i sachara ahụ gi nke oma, tee ihe n'anya gi, yirikwa ezigbo ihe icho mma gi. **41** I noduru n'elu ihe ndina e doziri nke oma, na tebul e doro n'usoro di kwa n'ihu ya nke i dobara ihe nsure oku na-esi isi oto na mmanu oliv bu nke m n'elu ya. **42** "Olu igwe mmadu ndi obi di oto na-ada gburugburu ya n'ime ulo, e sitekwara n'ozara bubata ndi nubigara mmanya oke, ha na otutu ndi ozo, Ha gbanyekwara nwanyị a na nwanne ya nwanyị mgbaaka na nkwoji aka ha, yinekwa ha okpuzee mara mma n'isi. **43** Mgbe ahụ, ihe m kwuru banyere nwanyị ahụ ikwa iko riri ahụ bu nke a, 'Ugbu a, ka ha mesoo ya mmeso di ka onye na-agba akwuna, n'ihu na nke ahụ ka o bu.' **44** Ha bara dinakwuru ya. Di ka ndi ikom si abakwuru nwanyị akwuna, otu a ka ha si bakwuru umu nwanyị ndu ojojo a bu Ohola na Oholiba. **45** Ma ndi ikpe ezi omume ga-ama ha udi ikpe a na-ama ndi inyom na-akwa iko na ndi na-awusikwa obara. N'ihu na ha bu ndi na-akwa iko, na ndi obara di n'aka ha. **46** "Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siru, aga m akpokota igwe ndi mmadu ga-emeigide ha, nyefee ha n'aka oke ihe egwu, nakwa ihe nluata n'agha. **47** Mkpokota mmadu ahụ ga-atu ha nkume, werekwa mma agha gbudasia ha. Ha ga-egbu umu ha ndi ikom na umu ha ndi inyom, kpokwaa ulo ha niile oku. **48** "Otu a, aga m eme ka ibi ndu ojojo kwusi n'ala ahụ, ka esi otu a adu ndi inyom niile aka na nti, ka ha hapu igbaso nzo ukwu gi. **49** I ghaghị ita ahuhu

n'ihl ndu ojoo nke jkwa iko gi, hukwaa ahuhu n'ihl mmehie niile nke ikpo isiala nye arusi. Mgbe ahul i gamata na mu onwe m bu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi."

24 O ruo n'afu nke itoolu, n'onwa nke iri, n'ubochi nke iri, okwu nke Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** "Nwa nke mmadu, detuo ubochi taa n'akwukwo, n'ihl na o bu taa ka eze Babilon gbara Jerusalem gburugburu. **3** Ugbu a, tuoro ndi a na-enupu isi ilu a, gwa ha: 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: "'Sikwasinu ite ahul n'oku; sikwasu ya kunyekwanu mmiri n'ime ya. **4** Tinyinu anu a boru abo n'ime ya. Tine anu di mma, apata ya na aka ya. Tinyekwa okpuku ndi ahul di mma n'ime ya. **5** Werenu naani ndi kachasi mma na ndi ahoputara site n'igwe ewu na aturu, kwajuokwa nku n'okpuru ya maka okpuku ndi ahul, mee ya ka o gboo nke oma, sie okpuku ndi ahul n'ime ya. **6** "'N'ihl na Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siru, "'Ahulu diru obodo ahul a na-awusi obara n'ime ya. E, ahulu diru ite ahul nchara di n'ime ya, nke a na-apughi isachapu nchara ya. Weputasianu ha n'otu n'otu. Ka a hapu ifekwa nza mgbe a na-eme nke a. **7** "'N'ihl na obara o wusiri di n'etiti ya. O bukwa n'elu nkume ka a wusiri ya. O bughi n'elu ala efu, ebe e nwere ike jiri aja kpochie ya. **8** O bu n'ihl ikpali onuma na ibo obo ka m ji hapu obara ahul n'elu nkume, ebe a na-apughi iji aja kpochie ya. **9** "'Ya mere, ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, "'Ahulu diru gi obodo ahul na-awusi obara. Mu onwe m ga-akwanyekwa nku di ukwu n'oku. **10** Chikotaa nu di ukwu, mnyekwanu oku. Jirinu uda di iche iche sie anu ahul nke oma; surekwanu okpuku ya oku. **11** Sinyekwanu ite ahul ihe na-adighi n'ime ya n'oku, tutu ruo mgbe o nuru oku, chagharja, gbazee ihe niile na-abughi ola di n'ime ya ga-asoputasi, nchara ya ga-agwusikwa. **12** Ndogu bu n'oru niile a emeghi ka nchara ahul puo. **13** Adadi oku di ukwu ahul a kwanyere n'okpuru ya emeghi ka o gbazee. **13** "'Ugbu a, adighi ocha gi sitere na ndu ojoo nke jkwa iko gi. N'ihl na m agbaljala ime ka i di ocha, ma i kweghi adi ocha site na mmeru gi, i gaghi adikwa ocha ozo tutu ruo mgbe onuma m megide gi zuruoke. **14** "'Mu onwe m bu Onyenwe anyi ekwuola ya. Oge m ji emezu ihe m kwuru eruola. Agaghi m ahapu imezu ya. Agaghi m eme ebere maobu weghachi aka m azu. A ga-ekpe gi ikpe dika omume na obibi ndu gi si di. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya.'" **15** Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **16** "'Nwa nke mmadu, ana m aga iwere ihe otiti naru gi onye ahul ihe ya na-atu gi utu. Ma mgbe o mere, i gaghi eti aka n'obi maobu kwaa akwa. Anya mmiri agakwaghi esi gi n'anya putu. **17** I nwere ike sugu ude, ma asusila ya ike. I gaghi eru uju n'ihl onye nwuru anwu. Kechie isi gi, yirikwa akpukpuku gi, ekpuchila egbugbere onu gi, maobu rie nri ndi naru uju na-eri." **18** Agwara m ndi mmadu okwu a n'ututu, ma n'anyasi nwunye m nwuru. N'ututu echi

ya, emere m ihe niile dika e siri nye m ya n'iwu. **19** Mgbe ahul, ndi mmadu siru m, "I gaghi agwa anyi ihe ihe ndi a putara? Gini mere iji eme omume di otu a?" **20** Ya mere a siru m ha, "Okwu nke Onyenwe anyi biakwutere m, **21** Gwa ulu Izrel, 'Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: Ana m aga ime ka ebe nso m ghara i di nso, bu ebe e wusiri ike nke unu ji na-anya isi, ihe na-amasi anyu unu, nke ihe banyere ya na-atu obi unu utu. Umu unu ndi ikom na ndi inyom, ndi unu hapuru ga-ada site na mma agha. **22** Mgbe ahul, unu ga-eme dika m mere. Unu agaghi ekpuchi egbugbere onu unu, maobu rie nri ndi na-eru uju kwesiri iri. **23** Ihe ikechi isi unu ga-adigide n'isi unu, akpukpuku unu ga-adikwa n'uku unu. Unu agaghi akwa akwa maobu tie aka n'obi, kama unu ga-ata ahul n'ihl mmehie unu, sukwa ude n'etiti onwe unu. **24** Izikiel ga-aburu unu ihe imaatu. Unu gamekwa dika o mere mgbe ihe ndi a mezuru. Unu gamata n'ezie na mu onwe m bu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi.'" **25** "Ma gi, nwa nke mmadu, n'ubochi ahul m naruru ha ebe ha siri ike, nke bu onu ha na ebube ha, na ihe anya ha na-achosi ike; na ihe na-atu obi ha utu, na umu ha ndi ikom na umu ha ndi inyom, **26** n'ubochi ahul, o bu onye na-agba oso ndu ga-agbakwute gi ikoro gi ihe mere. **27** N'oge ahul, i gasaghe onu gi. Gi na onye ahul na-agba oso ndu ga-ekwuru okwu. I gaghi anokwa juu ozo. N'ihl ya, i gaghoro ha ihe iribama. Ha ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi."

25 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** "Nwa nke mmadu, chee ihu gi n'ala umu Amon buo amuma megide ha. **3** Gwa ndi Amon, 'Nuru okwu nke Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N'ihl na i siru "Ahal!" megide ebe nso m mgbe e meruru ya na megide ala Izrel, mgbe e mere ka o togboro n'efu, na dika a dotara ndi Juda n'agha duru ha gaa mba ozo dika ohu, **4** n'ihl ya, aga m ewere gi nyefee n'aka ndi si n'onwuna anyanwu putu, ka i buru ihe nketa ha. Ha ga-ewu ebe obibi n'etiti gi, rie mkpuru ubi gi, nukwa mmiri ara ehi gi. **5** Aga m eme ka obodo Raba ghoo ebe ita nri nye inyinya kamel, meekwa ka ala Amon ghoo ebe igwe ewu na aturu na-amakpu. Mgbe ahul, i ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi. **6** N'ihl na otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: N'ihl na i kuru aka gi, zoo ukwu gi n'ala gidim, ma sitekwa n'ikpo asi nke obi gi nuru onu megide ala Izrel, **7** n'ihl ya, lee, aga m esetipu aka m megide gi, were gi nyefee n'aka otutu mba, ndi ga-aluta gi n'agha. Aga m eme ka i gwusia, mee ka i hapu idikwa ozo. Aga m ala gi n'iyi. I ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi.'" **8** "Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, 'N'ihl na Moab na Sia siru, "Lee, Juda adirila ka mba ndi ozo niile," **9** n'ihl nke a, aga m emeghe akuku Moab, site n'obodo nke nso tu oke ala ya niile, bu Bet-Jeshimot, Baal-Meon na Kiriath, nke

bū ebube nke ala ahụ. **10** Aga m ewere Moab na Amōn nyefee ha n'aka ndị ga-esi n'owūwa anyanwū pūta, ka o burū nke ha. N'uzo dī otu a, a gaghī agukwa maobu cheta Amōn n'etiti mba niile. **11** Aga m ata Moab ahūhū. Mgbe ahū, ha ga-amatakwa na mū onwe m bū Onyenwe anyi." **12** "Ihe ndī a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi na-ekwu, 'N'ihī na Edōm bōṛṛo onwe ha oḅo megide ulō Juda sitekwa n'īḅo oḅo ha burū ndī ikpe mara, **13** n'ihī nke a, otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi kwuru: Aga m esetipū aka m megide Edōm, gbuo ndī bi n'ime ya, ma mmadū ma anūmanū. Aga m eme ka o togḅorō n'efu. Ndī niile bi n'ala ahū site na Teman ruo na Dedan ka a ga-eji mma agha gbuo. **14** O bū site n'aka ndī nke m Izrel ka m ga-esi bōṛ oḅo megide Edōm, ha g-emeso ndī Edōm dīka jba ūba nke iwe m na onūma m sī dī, ha ga-amata ihe īḅo oḅo bū, otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi kwubiri." **15** "Ihe ndī a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi kwuru: 'N'ihī na ndī Filistia esitela na mmūṛo nke īḅo oḅo, na mmūṛo ikpō asī nke dī ha n'obi bōṛṛo onwe ha oḅo, chōṛ jīla ha n'iyi. **16** Ya mere, ihe a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi kwuru, ana m aga isetipū aka m megide ndī Filistia. Aga m ebipū ndī Keret, bibie ndī ahū niile bi n'onū mmiri osimiri. **17** Aga m esite n'oke onūma bōṛ ha oḅo site na īta ha ahūhū. Mgbe ahū ha ga-amata na mū onwe m bū Onyenwe anyi, mgbe m ga-abogwata ha oḅo."

26 N'ubochi nke mbū n'onwa, n'afō nke iri na otu, okwu nke Onyenwe anyi rutere m ntī sī, **2** "Nwa nke mmadū, Taja anūrijala onū n'ihī oḅīda Jerusalem. O na-ekwukwa na-asi, 'Ahaa, agbajielā obodo ahū bū onū uzō e sī eje mba dī iche iche. Onū uzō ama ya niile egherekwala oghe nye m. Ugbu a, e mebirila ya, ihe ga-agara m nke oma karīa.' **3** N'ihī ya, ihe ndī a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi na-ekwu: Lee, ana m eguzo imegide gi Taja. Aga m emekwa ka otūtū mba bilie bīakwasī gi dīka ebili mmiri nke oke osimiri. **4** Ha ga-etida mgbidi Taja niile, kwadakwa ulō elu ya niile. Aga m akōchapū aja mgbidi ya dakporo adakpo mee ka ala ahū ghōṛ ala nkume nkume. **5** O ga-aghōkwa ebe ndī okū azū na-agbasa ugḅu ha n'etiti oke osimiri. N'ihī na mū onwe m ekwuola ya. Otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi kwuputara. O ga-aghōkwara mba niile dī iche iche ihe a kwatara n'agha. **6** Ma a ga-eji mma agha laa umūada ya bi n'elu ala n'iyi. Mgbe ahū, ha ga-amata na mū onwe m bū Onyenwe anyi." **7** "N'ihī na otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi kwuru: Aga m esite na mgbago ugwu kpōta Nebukadneza eze Babilōn, onye bū eze ndī eze, o ga-achī otūtū ndī agha na ugḅala, na ndī na-agba jinyinya bilie imegide Taja. **8** O ga-ebu uzō jiri mma agha bibie ndī gi bi n'elu ala. O ga-agbakwa obodo gi gburugburu, wulie mgbidi agha ya elu, imegide mgbidi obodo gi. O ga-ewelikwa ota agha ya elu. **9** O ga-echezikwa ihe agha e ji akwatu mgbidi n'ebe mgbidi gi dī, jiri ngwa agha ya kwada

ulō elu gi niile. **10** Jinyinya ya ga-adi otūtū nke ga-eme ka ha jiri uzuzu kpuchie gi. Mgbi dī gi ga-ama jijiji n'ihī oke uzū nke jinyinya agha ndī a, na ugḅo agha, na wagon jinyinya na-adokpū ga-eme, mgbe ha na-abata n'onū uzō ama gi, dī ka mgbe otūtū mmadū na-abanye n'ime obodo e tidara mgbidi ya. **11** O ga-eji ukwū jinyinya ya niile zōṛṛo okporoṛṛo gi niile, jirikwa mma agha gbuchapū ndī gi niile. Ogidī niile nke ike gi ga-adaru ala. **12** Ha ga-akwara akū gi niile, na ihe ahjā gi niile dīka ihe ha dōtara n'agha. Ha ga-akwatu mgbidi gi niile, na ulō oma gi niile, kpokōtaa osisi gi niile, na nkume niile, na ngwongwo niile n'abaghī uru wūnye ha n'ime osimiri. **13** Aga m emekwa ka uzū nke abū gi niile kwēsī. A gaghī anūkwa ūda ūḅo akwara gi ozo. **14** Aga m emekwa ka ala gi ghōṛ ala nkume nkume, nke ihe na-adighī n'ime ya. I ga-abūkwa ebe ndī okū azū ga-na-agbasa ugḅu ha. O dighī onye ga-ewuzi gi ozo. Mū onwe m bū Onyenwe anyi ekwuola ya. Otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi kwubiri. **15** "Otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi na-agwa Taja, O bū na agaghī anū mkpōtū oḅīda gi na mba ndī ahū niile dī n'onū mmiri osimiri, mgbe ndī e merurū ahū ga-na-asū ude n'oge a na-egbu ndī bi n'ime gi? **16** Mgbe ahū, ndī ndu n'obodo ndī ahū niile dī n'onū mmiri osimiri ga-esi n'ocheeze ha rīdata. Ha ga-eyipū uwe mwūda ha, yipūsīakwa uwe ha niile a kpara nke oma. Ha ga-anōḅu oḅu n'ala na-ama jijiji site n'oke egwu n'ihī ihe ha hūrē dakwasīrī gi. **17** Ha ga-ebulikwa abū akwa banyere gi, sī gi, "Lee ka i si laa n'iyi, gi obodo a maara aha ya, nke ndī na-ejeharī n'osimiri bi n'ime ya. Na mbū, i bū obodo nke jīdī ike ya pūtara ihe n'osimiri niile, gi na ndī bi n'ime gi. I na-emenyekwa ndī bi n'ime ya egwu. **18** Ugbu a, lee na ala niile dī n'onū mmiri nke osimiri na-ama jijiji n'ihī oḅīda gi. O būladī agwa etiti niile ka ūjō juru obi n'ihī nkwaṛu a kwaturū gi." **19** "Ihe a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi kwuru: Mgbe m mere ka i ghōṛ obodo togḅorō n'efu, dīka obodo niile nke mmadū na-ebighī, mgbe m mekwara ka ogbu mmiri nke oke osimiri bīakwasī gi, mgbe otūtū mmiri ya kpuchiri gi. **20** mgbe ahū ka m ga-eme ka i rīdaruo n'ala mmūṛo, gi na ndī na-arīda n'olulu, ka i jekwuru ndī mgbe ochie. Aga m eme ka ebe obibi gi burū n'okpuru ime ime ala, ka i dīrī ka obodo ndī ochie ahū e tikporo etikpo. Gē na ndī ahū na-arīdaruo n'olulu. I gaghī esitekwa n'ibe ahū loghachi jība isoro ndī dī ndū birikwa. **21** Aga m eme ka ogwugwū gi burū ihe a ga-atū egwu. I gaghī adīkwa. A ga-achō gi, ma agaghī achōta gi. Otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi kwubiri ya."

27 Okwu Onyenwe anyi ruru m ntī, sī, **2** "Nwa nke mmadū, bulie abū akwa banyere Taja, **3** sī ya, gi oke obodo dī n'onū oke osimiri, onye bū onye ahjā nke mba niile dī n'onū osimiri. 'Ihe ndī a ka Onye kachasī ihe niile elu, bū Onyenwe anyi kwuru: "Gī onwe gi, bū Taja, na-asi, "Ezuru m oke n'ima mma." **4** I meela ka oke ala gi dīrī n'etiti oke osimiri. Ndī wuru gi meekwala ka jima mma gi zuo oke. **5** Osisi e ji wuo

ahụ ụgbọ gi sitere n'osisi junipa nke si Senia; ọ bụkwa osisi sida nke si Lebanon ka e ji jidesie ihu ụgbọ ahụ ike. **6** Osisí ook nke si Bashan ka e ji mee ụmara gi niile. Osisí e si Sairpós bubata ka e ji wuo ala ụgbọ gi, jirikwa ọdụ machie ya n'ọnọdụ ịchọ ya mma. **7** Ezi akwa ọcha a kpara nke oma, nke e si Ijipt bubata, ka e ji mee ọkọlọtọ gi. Akwa ndo gi bụkwa akwa na-acha anụnụ anụnụ, na odo odo, nke e si n'obodo ọny mmiri Elisha bubata. **8** Ndị ikom si Sajdon na Avad bụ ndị na-akwọgi gi ụgbọ mmiri gi. Ndị nka ndị ikom gi, gi Taja, nọ n'ụgbọ dika ndị ọka n'ikwọ ụgbọ mmiri. **9** Ndị okenye na ndị nka Gebal a maara aha ha nọ n'ime ụgbọ mmiri gi. Ọrụ ha bụ imechisi oghere ọbula dī n'ụgbọ ahụ. Ụgbọ mmiri niile na ndị na-anya ha na-abata n'ọny mmiri gi n'ihī jzụ ihē ahia gi. **10** "Ndī ikom Peshia na Lidiya, na Put, jere gi ozi dika ndī agha n'usuu ndī agha gi. Ha kokwasirī ọta ha na okpu agha igwe ha n'aja ụlọ gi, na-ewetara gi ebube. **11** Ndī ikom Avad, na Helek bụ ndī na-eche mgbidi gi n'akukū niile. Ndī ikom Gamad na-eche nche n'ụlọ elu gi niile e wusiri ike. Ha konyekwara ọta ha n'usoro na mgbidi gi, ime ka jma mma gi zuo oke. **12** "Tashish bụ onye ahia gi, n'ihī jba ụba nke akū gi. Ọ bụ ọlọcha na igwe, na gbamgbam, na opu, ka ha ji akwū gi ụgwō ihē ha si n'aka gi zurū. **13** "Ndī Griis, Tubal na Meshek, bụkwa ndī ahia gi. Ha na-ebutere gi ndī ohu, na ihē e ji bronz kpū, iji kwūgi gi ụgwō ihē ha si n'aka gi zurū. **14** "Otu a kwa ndī ikom Bet Togama jikwa jinyinya ụgbō, na jinyinya agha, na jinyinya ibu na-agbanwere ihē ha zurū. **15** "Ndī ahia si na Dedan bụkwa ndī ahia gi. Otu a kwa ọtūtū ndī bi n'ony mmiri bụkwa ndī ahia gi. Ha ji ọdū, na osisi eboni kwūgi gi ụgwō ihē ha zurū gi. **16** "Ndī Aram ka gi na ha zurū ahia n'ihī ọtūtū ngwa ahia gi. Ha na-ejikwa nkume dī oke ọny tókwoisi na akwa e sijiri esiji odo odo, na akwa a kpara nke oma, na ezi akwa ọcha, na koral, na nkume oke ọnyahia rubi na-akwū gi ụgwō ihē ha zurū gi. **17** "Ndī Juda na ndī Izrel niile bụkwa ndī ahia gi. Ha na-eji ọka wiiti nke si n'obodo Minit, ya na shuga, na mmanū aṅu, na mmanū, na mmanū otite na-akwū gi ụgwō ihē ha zurū gi. **18** "Damaskos bụkwa ndī ahia gi, n'ihī ọtūtū ngwa ahia na ụba ihē ndī j nwere ire ere. Ọ bụkwa mmanya si Helbon, na aji anū dī ọcha nke esi Zaha weta, **19** na mmanya a gbara n'udu n'udu nke si Uzal, na igwe nwupurū enwupū, na kashia, na kalamus, ka ha ji akwū gi ụgwō ihē ha zurū gi. **20** "Dedan bụ onye ahia gi n'akwa a na-agbasa n'elu jinyinya anokwasī ọdū. **21** "Arebja na umū eze niile nke Keda bụkwa ndī ahia gi. Ọ bụ umū aturū, na ebule, na mkpi, ka gi na ha n'azurita na-erekwa. **22** "Ndī ahia Sheba, na Raama, bụkwa ndī ahia gi. Ha ji ụda dī iche iche na nkume dī oke ọnyahia, na ọlaedo akwū gi ụgwō ihē ha zurū. **23** "Ndī Haran, Kanne na Eden, na ndī ahia Sheba, Asho na Kilmad, bụ ndī gi na ha zurū ọdū ahia. **24** Ha na-eweta uwe mara mma dī iche iche, na akwa e tejiri anūnū anūnū, na akwa a kpara nke oma, na kapeeti mara mma dī iche iche, nke e ji ụdọ kpazie nke oma, nke e tejiri n'udī dīkwa iche iche n'oma ahia gi. **25**

"Ụgbō mmiri niile nke Tashish bụ ndī na-ebu ihē ahia gi. I juputara n'ihē ahia, gi obodo dī n'etiti mmiri. **26** Ndī na-anyaghari ụgbō mmiri gi na-ebuba gi n'osimiri. Ma ifufe siri ike nke si n'owuwa anyanwan gba-etiwasi gi n'etiti osimiri. **27** Akū gi niile, na ngwa ahia gi niile, na ihē jzū ahia gi niile, na ndī niile na-arū ọrū n'ụgbō mmiri gi, na ndī na-anya ụgbō mmiri, ma ndī na-edozi ụgbō mmiri gi, ma ndī na-azu ahia gi, ma ndī agha gi niile, ha na ndī niile nọ n'ime ụgbō gi ka mmiri ga-eri n'etiti mmiri, n'ubochi ahū ụgbō gi ga-emikpu. **28** Ala niile dī n'ony mmiri ga-ama jijiji mgbe ndī ọka ụgbō mmiri gi ga-eti mkpu akwa. **29** Ndī niile na-anya ụgbō mmiri, na ndī ọka ụgbō niile nke oke osimiri, ga-esitekwa n'ụgbō ha rīdara guzo n'elu ala. **30** Ha ga-eti mkpu akwa, ha ga-akwa akwa nke ukwu, werekwa aja wukwasī onwe ha n'isi, na-aturukwa onwe ha na ntū. **31** Ha ga-akpuchapu agirī isi ha, yirikwa akwa mkpe, kwaa akwa n'ihī jdi ilu nke mkpurūobi ha. Ha ga-etikwa aka ha n'obi. **32** Mgbe ha ga na-eti mkpu akwa na-erikwa uju n'ihī gi, nke a bụ abū akwa a ga-abū banyere gi, "Onye ka e mere ka o dere duu ka e si mee obodo Taja, nke osimiri gbara gburugburu?" **33** Mgbe e si n'ime gi na-ebupusī ihē ahia gi, e ji ha na-enyeju mba dī iche iche afo. E sitekwara n'akū gi dī ukwu na ngwa ahia gi mee ka ọtūtū ndī eze nke ụwa burū ọgaranya. **34** Ugbu a, mmiri e riela gi, ọ bụ n'okpuru osimiri ka j togbo. Akū gi niile na ihē ahia gi niile, na ndī niile nọ n'ime gi esorola gi laa n'iyi. **35** Ihē ndī a niile ga-eju ndī bi n'ala ọny mmiri osimiri niile anya. Ndī eze ha niile tukwara egwu nke ukwu; ihu ha gbarukwara agbaru site n'egwu. **36** Ndī ahia nke mba dī iche iche na-efufe isi ha, n'ihī na ihē mere gi dī egwu. I laala n'iyi ruo ebighi ebi."

28 Okwu Onyenwe anyi ruru m ntị, si, **2** "Nwa nke mmadu, gwa eze Taja, 'Ihe ndi a ka Onye kachasi ihē niile elu, bụ Onyenwe anyi sirī: "N'ihī nganga nke juru gi obi, j na-ekwu si, "Mụ onwe m bụ chi, mụ onwe m na-anokwasī n'ochēeze nke otu chi, nke dī n'etiti oke osimiri niile." Ma gi onwe gi bụ mmadu efu, j bughī chi, ọ bụ ezie na j na-eche na j mara ihē dika chi. **3** I maara ihē karjā Daniel? Ọ bụ na o nweghī ihē e zoro ezo n'ebe j nọ? **4** I werela amamihe gi na nghota gi nwetara onwe gi akū, tūkōba ọlaedo na ọlọcha, n'ime ụlọakū gi dī iche iche. **5** E, mmuta n'jzū ahia gi emeela ka j ghō ọgaranya, n'ihī akunūba inwere j burūla onye na-akpa nganga. **6** "Ya mere, nke a bụ ihē Onye kachasi ihē niile elu, bụ Onyenwe anyi na-ekwu; "ebe ọ bụ na j gurū onwe gi dika onye maara ihē onye maara ihē dika chi, **7** ana m aga ikpobata ndī mba ọzō megide gi, bụ mba kachasi mba niile dī iche iche njo na-enweghī obi ebere. Ha ga-amiputa mma agha ha megide jma mma gi na amamihe gi, ha ga-aduwakwa ebube nke mma gi. **8** Ha ga-eme ka j rīdaruo n'olulu nke ala mmū. I ga-anwū ọnwū ike n'etiti oke osimiri niile. **9** Mgbe nke a mere, j gasi, "Mụ onwe m bụ chi," n'ihu ndī ahū na-egbu gi? Ma gi onwe gi bụ mmadu efu, j bughī chi, n'aka ndī

ahụ na-egbu gi. **10** I ga-anwụ ọnwụ dika ndị a na-ebighi ugwu, site n'aka ndị ọjia. Mụ onwe m ekwuola, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.” **11** Okwu nke Onyenwe anyi rutere m nti, si, **12** “Nwa nke mmadu, bulie abụ akwa banyere eze Taja ma gwa ya, ‘Ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru,’ “Gi onwe gi bu akara izuoke, i juputara na amamihe na ima mma. **13** I no n’Iden, n’ubi Chineke a gbara ogige. N’ebe ahụ ka e ji nkume di oke onahia ndi a choo gi mma, rubi, na topaazi, na emeraludu, na krisolait, na oniks, na jasper, na safai, na tokwoisi, na beril. A rnyere nkume ndi a niile n’ime olaedo. O bukwa n’ubochi ahụ e kere gi ka e doziri ha. **14** Ahoputara m gi mee gi ka i buru cherub, oru ahụ e doro gi iche iru. O bu n’ugwu nso Chineke ka i na-anọ, na-ejegharikwa n’etiti nkume ndi ahụ na-acha oku. **15** I bu onye na-enweghi ita uta n’uzo gi niile site n’ubochi e kere gi, tutu ruo mgbe a huru ajo omume n’ime gi. **16** Site n’iba uba nke ozuzu ahia gi i ghoru onye na-eme ihe ike, si otu a mehiekwa. N’ihi ya, esi m n’ugwu Chineke chupu gi, n’ihi adighi nso gi. Esitekwaro m n’etiti nkume oku ndi ahụ chupu gi, gi cherub na-ekpuchi ekpuchi. **17** Obi gi juputara na nganga n’ihi ima mma gi, i mere ka amamihe gi buru ihe ruru aru n’ihi ebube nke ima mma gi. N’ihi ya, achudara m gi, tuo gi n’ala, mee ka i buru ihe nlere anya nye ndi eze niile. **18** N’ihi otutu mmehie gi, na izu ahia aghughu gi, i meela ka ulonso gi niile ghoo ihe ruru aru. N’ihi ya, emere m ka oku si n’etiti gi puta, repia gi. Ka i ghoo ntu n’elu ala, n’ihu ndi ahụ niile na-ele gi anya. **19** Ndi niile maara gi ka ihe ndi a juru anya, n’ihi na i ghoola ihe oke egwu. I laala n’iyi ruo ebighi ebi.” **20** Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **21** “Nwa nke mmadu, chee ihu n’ebe Sajon di buo amuma megide ya, **22** ma kwuo, ‘Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru,’ “Mụ onwe m na-emegide gi, gi Sajon, n’etiti unu ka m gagesiputa otuto m. Unu ga-amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi mgbe m mere ka ahuhụ dakwasị unu, n’ime unu, a ga-anwaputa na m bu onye di nso. **23** Aga m ezite ajo orja na-efe efe, nke ga-emegide ya, meekwa ka obara juputa n’okporozo ya niile. Ndi e gburu egbu ga-ada n’ime ya, site na mma agha nke ga-abjakwasị ya n’akuku niile. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi. **24** “Ulo Izrel agaghị enwekwa mba kporo ha asi gbara ha gburugburu ndi dika uke, nke na-adu adu, na ogwu nke na-egbu mgbu. Ha ga-amatakwa na mụ onwe m bu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. **25** “Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Ndi Izrel ga-aloghachi biri n’ala nke aka ha ozo, ala nke m nyere nna ha Jekob ohu m. N’ihi na aga m esite na mba niile ha gbasasiri chikotaa ha, si otu a gosi mba niile nke uwa idi nso m. **26** Ha ga-ebi n’ala a na ntukwasị obi. Ha ga-ewu ulo, kuọ ubi vaini, birikwa na-atughị egwu obula. Mgbe m pjachara mba niile di ha gburugburu utari, bu mba ndi ahụ mekpara ha

ahụ, mgbe ahụ, ha ga-amata n’ezie na mụ onwe m bu Onyenwe anyi Chineke ha.”

29 N’afọ nke iri, n’onwa nke iri, n’ubochi nke iri na abuo, okwu nke Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** “Nwa nke mmadu, chee ihu gi n’Ijpt buo amuma megide Fero bu eze Ijpt, na ala Ijpt niile. **3** Gwa ya okwu, si, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi sirj: “Lee, mụ onwe m na-emegide gi, Fero eze Ijpt, gi onye bu ogologo anu ojojo ahụ na-amakpu n’etiti mmiri iyi. N’ihi na i sirj, “O bu m nwe Najl, o bukwa mụ onwe m mere ya nye onwe m.” **4** Ma aga m etinye nko n’agba gi, mee ka azu niile nke iyi gi niile rapara n’akpirika gi. Aga m adoputa gi site n’etiti iyi gi niile, mee ka azu niile rapara n’akpirika gi. **5** Aga m ahapu gi na azu niile nke osimiri iyi gi n’ozara, ebe ahụ ka unu ga-anọ nwuo n’ala ubi, a gaghi eli unu eli maobu tutu unu, n’ihi na emeela m ka unu buru nri nye anu ohia niile, na nnuhu niile. **6** Mgbe ahụ, ndi niile bi n’Ijpt ga-amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi. “I dirila ka mkpanaka achara n’ebe ulo Izrel no. **7** Mgbe ha jidere gi n’aka, i nyajiri dowaa ha ubu ha. Mgbe ha dabeere na gi, i gbajiri mee ka ha ghara inwekwa ike iguzosi ike n’ukwu ha. **8** “N’ihi ya, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Lee, aga m eme ka mma agha bjakwasị gi, aga m ebipuka mmadu na anumanu niile di n’ime gi. **9** Ala Ijpt ga-agho ebe togboro n’efu; ha ga-amatakwa na mụ onwe m bu Onyenwe anyi. “N’ihi na i sirj, “Osimiri Najl bu nke m. O bu m kere ya.” **10** N’ihi ya, aga m edo onwe m megide gi, megidekwa osimiri gi. Aga m ala Ijpt niile n’iyi site na Migdol ruo Aswan, ruokwa n’oke ala ha na ndi Kush. **11** O dighi ukwu anumanu maobu mmadu ga-agafe n’ime ya, agaghị ebikwa n’ime ya ruo mgbe iri afọ anọ gasiri. **12** Aga m emekwa ka ala Ijpt buru ebe togboro n’efu n’etiti mkpomkpo ala niile, obodo ya niile ga-atogboro n’efu iri afọ anọ n’etiti obodo ndi e mere ka ha laa n’iyi. Aga m achusasị ndi Ijpt n’etiti mba niile, fesaa ha n’ala niile. **13** “Ozokwa, Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi sirj, n’ogwugwu iri afọ anọ ahụ, aga m achikotakwa ndi Ijpt site n’ebe niile ha gbasara. **14** Aga m emekwa ka ndi ya niile laghachi n’ala Patros, ala ebe a muru ha. Ma Ijpt agaghị abukwa alaeze a maara nke oma ozo. **15** O ga-abu alaeze di nnoo ala karja alaeze niile. O dikwaghị mgbe ozo o ga-eweli onwe ya elu karja mba ozo niile. Aga m emekwa ka ha di nta, nke ha agaghị inwe ike achikwa mba niile ozo. **16** Ijpt agaghị abukwara ulo Izrel ihe ntukwasị obi, kama o ga-aburu ha ihe iyi cheta mmehie ha mere mgbe ha lere anya enyemaka site n’aka ya. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi.” **17** O ruo, n’iri afọ abuo na asaa, n’onwa mbu, n’ubochi nke mbu, ka okwu nke Onyenwe anyi ruru m nti, si, **18** “Nwa nke mmadu, Nebukadneza bu eze Babilon mere ka ndi agha ya luso Taja ogu n’ebe o di ukwu. Isi niile obula ka e mere ka o kwochasia, ubu niile kwa echihara echihja.

Ma ya na ndi agha ya anatahgi ugwo oru obula, n'agha ahụ o buru megide Taja. **19** N'ih i nke a, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu si: Lee, ana m aga inye Nebukadneza eze Babilon ala Ijpt. O ga-akwakorok akunuba ya, o ga-azacha ma bukorokwa ihe niile nke di n'ala ahụ. Ha ga-abukwa ugwo oru nke ndi agha ya. **20** Enyefeela m ala Ijpt n'aka ya, ka o buru ugwo oru n'ih i oru ya, n'ih i na ya na ndi agha ya ruru m ya. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **21** "N'ubochi ahụ, aga m eme ka otu mpi puputara ulo Izrel. Aga m asaghekwa onu gi n'etiti ha. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi."

30 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** "Nwa nke mmadu, buo amuma sikwa, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, "Kwasienu akwa ike ma si, "Ewoo, n'ih i ubochi ahụ!" **3** N'ih i n'ubochi ahụ adila nso, Ubochi nke Onyenwe anyi abjala nso, ubochi igwe ojii, ubochi ga-ewetara mba di iche iche mbibi. **4** Mma agha ga-abjakwasị Ijpt, ihe mgbu ga-adakwasị Kush. Mgbe ndi e gburu egbu ga-abu aja di n'ala, a ga-ekpokorokwa akunuba ya, mebiakwa ntola ya. Ala ya ga-abukwa ihe e bibiri ebibi. **5** Kush na Libiya, Lidiya na ndi Arebia niile gwara ogwa, Kub na ndi mba ogbugba ndu ahụ, na Ijpt ga-eso daa site na mma agha. **6** "O bu ihe a ka Onyenwe anyi kwuru: "Ndi niile na-akwagide Ijpt ga-ada, nganga niile nke ike ya ga-agwusikwa. Site na Migdol ruo n'Aswan, o bu site na mma agha ka ha ga-ada n'ime ya. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **7** Ha ga-atogboro n'efu, n'etiti ala niile togboro n'efu. Obodo ha niile ga-abu mkpomkpo ebe, n'etiti otutu obodo e bibiri ebibi. **8** Mgbe ahụ, ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe m tinyesiri oku n'Ijpt, mgbe m gwepjara ndi niile na-enyere ya aka. **9** "N'ubochi ahụ, aga m ezipu ndi ozi ndi ga-eji ugbo di iche iche, ka ha gaa menye ndi Kush egwu, bu ndi onwe ha juru afọ. Oke egwu ga-ejidekwa ha n'oge ahụ n'ih i ihe dakwasiri Ijpt, n'ih i ihe ndi a aghaghị imezu. **10** "Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, "Aga m esite n'aka Nebukadneza eze Babilon bibie igwe ndi agha Ijpt niile. **11** Ya onwe ya na ndi agha ya, bu mba kachasi mba niile njo na-enweghi obi ebere, ka a ga-akpobata ka ha bja bibie ala ahụ. Ha ga-amiputa mma agha ha megide Ijpt, werekwa ozu ndi e gburu egbu tusasja n'ala ahụ. **12** Aga m eme ka osimiri Naij taa. O ga-aghokwa ala kporo nku. Aga m ewerekwa ala ahụ resi mba ndi ojoo. Aga m ala ala ahụ na ihe niile di n'ime ya n'iyi. O bukwa ndi mba ozo ka m ga-eji mee ya. Mu onwe m bu Onyenwe anyi ekwuola ya. **13** "Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, "M ga-ala arusi niile n'iyi, mekwaa ka ihe niile a kpuru akpu di na Memfis kwasi. Onye eze agakwaghị adi ozo n'Ijpt, aga m emekwa ka egwu juputa n'ala ahụ niile. **14** Aga m emekwa ka Patros togboro n'efu. Aga m etinye oku na Zoan, ma taa Tibs

ahụ. **15** M ga-awukwasị Pelusium onuma m, bu ebe siri ike nke Ijpt, m ga-ebipukwa igwe ndi Tibs niile. **16** Aga m amune oku n'Ijpt, Pelusium ga-anu n'oke ihe mgbu. A ga-eji ike tipia Tibs. Memfis ga-anogidekwa n'onodu ojoo ubochi niile. **17** Umu okorobja Heliopolis na Bubasti ga-anwu site na mma agha. Obodo ndi a niile ga-abukwa ndi a dotara n'agha. **18** Ubochi ahụ ga-agba ochichiri na Tapanhis mgbe m ga-agbaji yoku Ijpt, n'ebe ahụ ka mpako nke ike ya ga-agwusi. Igwe ojii ga-ekpuchi ya, a ga-adotakwa obodo nta ya niile n'agha. **19** Aga m eme ka Ijpt taa ahụ di ukwu, ka ha mata n'ezie na mu onwe m bu Onyenwe anyi." **20** O ruo, n'afọ nke iri na otu ya, n'ubochi nke asaa, n'onwa nke mbu, okwu nke Onyenwe anyi ruru m nti, si, **21** "Nwa nke mmadu, agbajela m ogwe aka Fero, eze Ijpt. Lee, o nwebeghi onye gbara ya okpukpu, ma o bukwanu kee ya ihe, ka o sie ike ozo ijide mma agha. **22** N'ih i ya, nke a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri: Lee, mu onwe m na-emegide Fero bu eze Ijpt. Aga m agbaji ogwe aka ya abuo, ma nke siri ike ma nke gbajiri agbaji na mbu. Aga m emekwa ka mma agha ya si n'aka ya dapu. **23** Aga m achusa ndi Ijpt n'etiti mba niile tusaakwa ha n'obodo niile, **24** meekwa ka ogwe aka abuo nke eze Babilon sie ike. Aga m etinye mma agha m n'aka ya, ma ogwe aka abuo nke Fero ka m ga-agbajisi. Mgbe ahụ, Fero gasu ude n'ihu eze Babilon dika onye e meruru ahụ. **25** Aga m eme ka ogwe aka abuo nke eze Babilon sie ike; ma ogwe aka Fero ga-akonwu. Mgbe ahụ, ha gamatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe m tinyere mma agha n'aka eze Babilon, na mgbe o setipuru ya imegide Ijpt. **26** Aga m achusa ndi Ijpt n'etiti mba niile, fesaa ha n'ala niile. Mgbe ahụ, ha gamata na mu onwe m bu Onyenwe anyi."

31 O ruo, n'afọ nke iri na otu, n'onwa nke ato, n'ubochi nke mbu ya, okwu nke Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** "Nwa nke mmadu, gwa Fero eze Ijpt na ndi agha ya niile okwu si ha, "Olee onye ahụ yiri gi n'idi ukwu? **3** Tulee n'obi gi ihe gbasara Asirja, nke bu oke obodo burukwa mba a maara aha ya. O di ka osisi sida nke Lebanon, nke juputara n'ala mara mma, nke otutu alaka ya na-enye ndo, nke di ezi ogologo, nke alaka onu ya topuru tokaria osisi ohia niile. **4** O nwetara mmiri mere ka o buo ibu, na isi iyi mmiri miri emi nke mere ka o too ogologo. Iyi ha niile na-aso n'okpuru ya. Ebe ahụ ka ha si ezipu uzo mmiri ndi na-enye osisi ndi ozo di n'ohia mmiri. **5** N'ih i ya, o toro tokaria osisi niile n'ogologo. Ngalaba ya bara uba, alaka ya topukwara ogologo n'ih i di ukwu nke mmiri ha na-enweta. **6** N'ala ya niile ka anu ufe niile nke eluigwe na-akpa akwu, n'okpuru ndo nke alaka ya niile ka umu anu ohia niile muru umu, oke mba niile di iche iche bikwara n'okpuru ndo ya. **7** O mara mma n'idi ukwu ya, n'ogologo nke alaka ya n'awasa, n'ih i na mgborogwu ya mibara emiba n'ebe mmiri di ukwu. **8** Osisi sida niile di n'ubi Chineke a gbara ogige erughi ya n'otutu. O dighi osisi junipa

niile nwere ngalaba a ga-eji tũnyere nke ya, osisi plenu niile adighikwa ka alaka ya, o dighikwa osisi di n'ubi Chineke a gbara ogige, nke yiri ya n'jma mma ya 9 Emere m ya ka o maa mma site n'iba uba nke alaka o nwere, o bu ihe ekworo nye osisi niile no n'Iden n'ubi Chineke a gbara ogige. 10 "N'ih i ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N'ih i na o toro ogologo tokarja osisi ohia niile, n'ih i na o nyara isi banyere onodu idi ogologo ya karja ndi ozo, 11 Eweere m ya nyefee n'aka onye ahụ na a-achi mba niile, ka o mesie ya ike, dika iba uba nke ajo omume ya si di. Ewezugakwara m ya n'akuku. 12 Mba ahụ kachasi mba niile njo na-enweghi obi ebere gbuturu ya, hapu ya ka o togboro n'ala. Ngalaba ya dara n'elu ugwu ukwu niile nakwa n'ime ndagwurugwu niile. Alaka ya kwa dajisiri danyesia n'ime ebe niile gbwara agbawa nke ala mmiri si eru. Mba niile nke uwa sitere n'okpuru ndo ya puta wezuga onwe ha. 13 Umụ nnunụ niile bere n'elu ukwu osisi ahụ dara ada, n'etiti alaka ya niile ka umụ anụ ohia bjaara biri. 14 Ya mere, ka osisi niile nke di n'akuku mmiri gharakwa eto ogologo, maobu ka onu onu ya ghakwara idi elu karja alaka ndi ahụ bara uba. Nyekwa na o dikwaghị osisi obula na-enwetazu mmiri nke ga-etoru osisi ndi ahụ n'ogologo. N'ih i na edebela ha nye onwu, nye iridaru n'okpuru uwa, n'etiti ndi mmadu ndi na-arida n'olulu omimi ahụ. 15 "Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N'ubochi ahụ e mere ka o ridaru n'ala mmu, a kwusiri m ogbu mmiri niile were ha kpuchie ya. A kwusiri nsogharị nke mmiri, meekwa ka iba uba nke mmiri ya niile kwusi. N'ih i ya, eyinyere m Lebanon uwe mkpe, osisi niile nke ohia kpownukwara n'ih i ya. (Sheol h7585) 16 Emere m ka mba niile maa jijiji n'egwu n'ih i odida ya, mgbe m tũnyere ya na ndi ahụ na-aga n'olulu n'ime ala mmu. Mgbe ahụ, a kasiri osisi niile mara mma obi, bu osisi ndi ahụ di n'ogige Iden, na osisi oma niile nke Lebanon, ndi nke mgborogwu ha na-enweta mmiri nke oma. (Sheol h7585) 17 Ha onwe ha kwa, dika sida ukwu ahụ, sokwaara gbadaruo n'ala mmu, gakwuru ndi niile eji mma agha gbuo, ha na ndi ikom ji mma agha bu ndi biri n'okpuru ndo ya n'etiti mba di iche iche. (Sheol h7585) 18 "Olee osisi di n'Iden a ga-eji tũnyere gi n'jma mma, na n'idi ebube? Ma gi onwe gi kwa, na osisi ndi a niile di n'Iden ka a ga-eme ka unu ridaru n'okpuru uwa. I ga-edina n'etiti ndi a na-ebighi ugwu, gi na ndi eji mma agha gbuo. "Nke a bu Fero na usuu ndi agha ya niile, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri."

32 N'afọ nke iri na abuo, n'onwa nke iri na abuo, n'ubochi nke mbu ya, okwu nke Onyenwe anyi rutere m nti, si, 2 "Nwa nke mmadu, buliere Fero bu eze Ijpt, abu akwa si ya, "I di ka odum n'etiti mba niile. I dikwa ka ogologo anu ojo na-anu n'osimiri. I na-akpughari onwe gi n'ime mmiri. I ji ukwu abuo na-agbaru mmiri, na-emekwa ka mmiri iyi niile gbaru. 3 "Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, "Aga m eji otutu ndi di ukwu n'onuogugu

gbasaa ugbu m n'elu gi. Ha ga-adokpukwara gi n'ime ugbu m. 4 Aga m atusa gi n'ala, n'ohia ka m ga-atufukwa gi, meekwa ka umu nnunụ niile nke eluigwe bekwasi gi. Aga m emekwa ka anu ohia nke uwa niile rijuo afọ n'anụ ahụ gi. 5 Aga m tusa si kwa anu ahụ gi n'ugwu niile, werekwa ihe obula foduru n'ime gi mejuo ndagwurugwu niile. 6 M ga-eji obara gi na-aso aso dee ala niile dika mmiri o buladi ruo n'ugwu niile, ebe niile mmiri si erufe ga-eputakwa n'anụ ahụ gi. 7 Mgbe m ga-emenyu gi dika oku, aga m ekpuchi ihu eluigwe, meekwa ka kpakpando niile jie nji. Aga m eji igwe ojii mechie ihu anyanwu, onwa agakwaghị enye ihè ya. 8 Ihe niile nke na-enye ihè n'eluigwe ka m ga-eme ka ha jie nji n'elu gi, mee ka ochichiri gbachie n'ala gi niile, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. 9 Aga m eweta nke mgbawa n'etiti ndi mmadu di iche iche mgbe m ga-eme ka mbibi gi bja n'etiti mba niile n'ime ala di iche iche nke i na-amaghi. 10 Aga m eme ka i ju otutu ndi mmadu anya, ndi eze ha ga-ama jijiji n'uju maka gi mgbe m ga-efeghari mma agha m n'ihu ha. Onye obula n'ime ha ga-ama jijiji na ntabi anya obula n'ih i ndu ya n'ubochi ahụ, i ga-ada. 11 "N'ih i na nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, "Mma agha nke eze Babilon ga-abjakwasị gi. 12 Usuu ndi agha gi ga-adakwa n'ihu mma agha nke ndi di ike, bu ndi mba ahụ kachasi mba niile njo. Nganga niile nke Ijpt na ndi ya, ka ha ga-egwepia. Ha gakwatu usuu ndi agha ha niile. 13 Aga m emekwa ka anumanu ya niile, nke na-ata ahijia n'akuku mmiri laa n'iyi. Ukwu mmadu, na ukwu anumanu agakwaghị agbaru mmiri ahụ ozo. 14 N'ih i ya, mmiri niile nke ya ga-adi ocha, na-asokwa dika mmanu. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru. 15 Mgbe m bibiri Ijpt, kpochapukwa ihe niile di n'ime ya, mgbe m tidara ndi niile bi n'ime ya, ha ga-amata n'ezie na mu onwe m bu Onyenwe anyi. 16 "Nke a bu abụ akwa ha ga-aburu ya. Ndi inyom mba di iche iche ga-abu ya. Ha ga-abu ya n'ih i Ijpt na usuu ndi agha ya, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri." 17 N'afọ nke iri na abuo ahụ, n'ubochi nke iri na ise nke onwa ahụ, okwu nke Onyenwe anyi rutere m nti si, 18 "Nwa nke mmadu, tie mkpu akwa n'ih i usuu ndi agha Ijpt niile, wezuga ba haa n'okpuru uwa ma ndi inyom mba di iche iche di ukwu, ha na ndi ahụ na-aridaru n'olulu. 19 Gwa ha okwu si ha, 'Unu o nwere ihuoma karja ndi ozo? Lee, ihe na-eche gi bu olulu. O bukwa ndi a na-ebighi ugwu ka i ga-edinakwuru.' 20 N'etiti ndi e ji mma agha gbuo ka ha ga-ada. Amiputala mma agha maka ya, ka a dokpuru ya na igwe ndi ya niile puo. 21 Ndi dike nke ndi ndu dike ga-esite n'ala mmu kwuo banyere Ijpt na ndi niile ha na ya di na mma, 'Ha aridatala, ha na-edina ala ha na ndi a na-ebighi ugwu, nakwa ndi niile ahụ e ji mma agha gbuo.' (Sheol h7585) 22 "N'ebe ahụ ka Asirja na ndi agha ya niile no; ili ndi niile o gburu egbu gbara ya gburugburu, bu ndi niile nwuru site na mma agha. 23 Ili ha di na nsotu niile nke olulu, ndi

agha ya niile gbakwara ili ya gburugburu. E gbudala ndi niile mere ka oke egwu di n'ala ndi di ndu. Ndi na nwuru site na mma agha. **24** "N'ebe ahụ ka Elam na usuu ndi agha ya nọ gbaa ili ya gburugburu. Ha niile bu ndi e gburu egbu, ndi nwuru site na mma agha. Ndi niile mere ka oke egwu di n'ala ndi di ndu aridaruola n'olulu ahụ dika ndi a na-ebighi ugwu. Ha esorola ndi ahụ rjarduru n'ala mmuo keta oke n'ihere diri ha. **25** E meere ya ebe ndina n'etiti ndi nwuru anwu. Igwe mmadu ya nwuru anwu gbakwara ili ya gburugburu. Ha niile bu ndi a na-ebighi ugwu, ndi e ji mma agha gbuo, n'ih i na-emere ka oke egwu ha di n'ala ndi di ndu, ma ha na-eburu ihere ha, ha na ndi ahụ na-arjarduru n'olulu. Ha bu ndi e debere n'etiti ndi nwuru anwu. **26** "Meshak na Tubal n'okwa n'ebe ahụ, ha na usuu ndi agha ha niile, gburugburu ili ha. Ha niile bukwa ndi a na-ebighi ugwu, ndi e ji mma agha gbuo, n'ih i na ha mere ka oke egwu ha di n'ala ndi di ndu. **27** Ugbu a, e likoola ha na ndi a na-ebighi ugwu, bu ndi dike n'agha, ndi nwuru anwu, ndi ji ngwa agha ha gbadaa n'ime ili ha, ndi e hinyere ngwa agha ha n'okuru isi ha, ebe ota ha dikwasiri n'okpukpu mgbe e tinyere ha n'ili. Ma n'ezie, ndi a bu dike n'agha mere ka oke egwu di n'ala ndi di ndu. (Sheol h7585) **28** "Ma gi onwe gi, bu Fero, otu a ka a ga-esi gbajie gi, i ga-edinakwa n'etiti ndi a na-ebighi ugwu, gi na ndi e ji mma agha gbuo. **29** "N'ebe ahụ ka Edom na ndi eze ya, na ndisi ya niile nọ. N'agbanyeghi idi ike ha, ha na ndi e ji mma agha gbuo togboro n'ebe ahụ. Ha na ndi a na-ebighi ugwu so dinaa, bu ndi na-arjarduru n'olulu. **30** "Ndisi nke mba ndi ugwu, na ndi Saidon niile nọ n'ebe ahụ. Ujo niile nke ha sitere n'isiike ha menye ndi mmadu egbochighi ha iketa oke n'ihere nke iso ndi e gburu egbu nwuo. Ha soro ndi eji mma agha gbuo dinaa na-ebighi ugwu, buru ihere ha, ha na-arjarduru n'olulu. **31** "Fero na ndi agha ya niile ga-ahụ ndi a, o ga-enwe nkasiobi maka ndi ya niile, na usuu ndi agha ya niile ndi eji mma agha gbuo. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. **32** N'agbanyeghi na emeela m ka o gbasaa ujo n'ala ndi di ndu, Fero na igwe mmadu a niile ka a ga-eli n'etiti ndi a na-ebighi ugwu, ya na ndi ejiri mma agha gbuo. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri."

33 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** "Nwa nke mmadu, gwa ndi gi okwu si ha, 'Mgbe m wetara mma agha imegide mba obula, ma ndi ala ahụ ahoputa otu onye n'etiti ha mee ya ka o ghorọ ha onye nche, **3** onye ga-ahụ mma agha ka o na-abiakwasị ala ahụ, o buru na o gbuo opi ike, ido ndi bi na mba ahụ aka na nti banyere mma agha nke na-abia, **4** o burukwa na onye obula anu opi ike ahụ ma ju inabatara onwe ya ido aka na nti ahụ, mma agha ahụ gbuo ya, obara ya ga-adikwasị ya n'isi. **5** N'ih i na ha nuru ıda opi nke ido aka na nti ahụ ma ha geghi nti. O bu ha wetaara onwe ha ila n'iyi. A si na ha gere nti ha gaara azoputa ndu ha. **6** Ma o buru na onye nche elepu anya hu ndi

agha ka ha na-abia hapu igbu opi ido ndi mmadu aka na nti, onwu ha di n'isi ya. Ha ga-anwu n'ime mmehie ha, ma aga m ajuta obara ha site n'aka onye nche ahụ.' **7** "Nwa nke mmadu, emeela m gi ka i buru onye nche nye ulo Izrel. N'ih i ya, gee nti n'ih e m na-ekwu, ka i dooro m ha aka na nti. **8** Mgbe m na-asị onye ajo omume, gi onye na-emebi iwu, i ghaghị inwu! O buru na i kwughị okwu, ime ka o chigharia site n'uzo ya puta, onye ahụ na-emebi iwu ga-anwu n'ih i mmehie ya niile, ma n'aka gi ka m ga-ajuta obara ha. **9** Ma o buru na i doo onye ajo omume aka na nti ka o chigharia site n'uzo ya puta, ma o meghe nke a, ha ga-anwu n'ih i mmehie ha, ma ndu gi onwe gi ka i zoputara. **10** "Nwa nke mmadu, gwa ulo Izrel, 'Otu a ka unu na-ekwu, "Njehie niile anyi na mmehie niile anyi adila aro n'ahụ anyi. O bukwa n'ime ya ka anyi na-ata ahụ. Olee otu anyi ga-esi di ndu?" **11** Gwa ha, 'Dika m na-adi ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara, onwu onye na-emebi iwu adighi ato m utu, kama o na-atu m utu mgbe onye na-emebi iwu sitere n'uzo ya chegharia diri ndu. Chigharianu, sitenu n'uzo ojo onye niile chigharia. N'ih i ginj ka unu ga-eji nwuo, unu bu ulo Izrel?' **12** "N'ih i ya, nwa nke mmadu, gwa ndi ala gi, 'Ezi omume nke onye na-eme ezi ihe agaghị azoputa ya ma o buru na o tugharia, mee ihe ojo. Otu a kwa, mmehie niile nke onye na-emebi iwu agaghị eme ka o laa n'iyi ma o buru na o chegharia puo site na mmehie.' **13** O buru na m asị onye ezi omume, na o ghaghị idi ndu, ma onye di otu a atukwasị obi n'ezie omume ya mee ajo ihe, o dighi ihe ezi omume nke onye di otu a mere nke a ga-echetakwa. Ha ga-anwu n'ih i ajo ihe ha mere. **14** Ma o buru na m asị onye ajo omume, 'I ghaghị inwu,' ma onye ahụ esite na mmehie ya chigharia, mee ihe ziri ezi na nke di mma, **15** o buru na o nyeghachi ihe ebe o naara n'aka ndi o gbazinyere ego, kwughachi ihe niile o zuuru n'ohi, gbasoo ukpuru ahụ niile bu nke na-enye ndu, gharakwa ime ajo omume; onye di otu a aghaghị idi ndu, o gaghị anwu. **16** O dighi mmehie niile nke onye ahụ mere nke a ga-echeta megide ya. N'ih i na o meela ihe ziri ezi na nke dikwa mma, o gaghị idi ndu. **17** "Ma ndi gi na-asị, 'Uzo Onyenwe anyi ezighi ezi.' Ma o bu uzo ha bu nke na-ezighi ezi. **18** O buru na onye ezi omume esite n'ezie omume ya chigharia malite ime ihe ojo, o ga-anwu maka ya. **19** Ma o buru na onye ajo omume esite n'ajo omume ya chigharia malite ime ihe ziri ezi na nke di mma, o ga-adi ndu site n'ime nke a. **20** Ma unu bu ulo Izrel na-asị, 'Uzo Onyenwe anyi ezighi ezi.' Ma aga m ekpe onye obula n'ime unu ikpe dika uzo ya si di." **21** O ruo n'afọ nke iri na abuo nke e mere ka anyi jee biri na mba ozo, n'onwa nke iri, n'ubochi nke ise nke onwa ahụ, otu onye n'ime ndi sitere na Jerusalem gbapu biakwutere m gwa m si, "Obodo ahụ adaala." **22** Ma n'anyasi, tupu onye ahụ gbapuru agbapu abia, aka Onyenwe anyi ruru m ahụ, mee ka m nweekwa ike ikwu okwu ozo. **23** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **24** "Nwa nke mmadu, ndi ahụ bi n'ebe

dakposiri adakposi n'ala Izrel na-asị, 'Ebrahim bu otu nwoke, ma o nwetachara ala a niile! Ma anyi di ukwu, n'ihu enyela anyi ala dika ihe nweta anyi.' 25 Ya mere, gwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Ebe o bu na unu na-eri anu nke obara di n'ime ya, na-elekwasikwa arusi unu anya, na-awusikwa obara, o kwesiri ka unu nweta ala a? 26 Unu na-atukwasị obi unu na mma agha unu, unu na-eme ihe aru di iche iche, onye obula n'ime unu na-emeru nwunye onye agbataobi ya. O bukwa ala nke a ka unu ga-enweta?' 27 "Gwa ha nke a, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, dika m na-adi ndu, ndi niile foduru n'obodo ahụ e tikporo etikpo ga-anwucha site na mma agha. Ndi bi n'ohia ka anu ohia ga-atagbu. Ndi niile bi n'ogba na n'ebe niile e wusiri ike ga-anwu site n'oria. 28 Aga m eme ka ala unu ghoo ebe togboro n'efu. Nganga ya, na ike ya ga-agwusi. Obodo niile di n'ugwu Izrel ga-agho ebe e tikporo etikpo, mmadu agakwaghi esite n'ebe ahụ gafee ozo. 29 Ha ga-amakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe m mesiri ka ala ahụ ghoo mkpomko ebe togboro n'efu, n'ihu ihe aru niile nke ha mere.' 30 "Ma gi onwe gi, nwa nke mmadu, ndi ala gi na-ekwu banyere gi n'akuku mgbidi ha na n'onu uzo ulo ha. Ha na-asirita onwe ha, 'Bianu ka anyi gaa nuru ozi sitere n'onu Onyenwe anyi.' 31 Ha na-abiakwute gi dika ndi mmadu si abia, ha na-anoro ala n'ihu gi na-anu ihe i na-ekwu ma ha anaghi emeputa ya n'omume: n'ihu na ha na-eji egbugbere onu ha na-egosi ihunanya, ma obi ha no naani na uru ojo ha ga-enweta. 32 N'anya ha, i dika onye ji ezigbo olu na-ekwe ukwe ihunanya, dika onye nwere olu uzo, nke na-abu ahụ di uzo, na onye maara ka e si eti igba. Ha na-anu ihe i na-ekwu ma ha ejighi ya kporo ihe obula. 33 "Ma mgbe nke a bjara na mmezu, n'ihu o ghaghị ibia, ha ga-amata na onye amuma anotula n'etiti ha."

34 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, 2 "Nwa nke mmadu, buo amuma megide ndi ozuzu aturu Izrel niile, buo amuma si ha, 'Ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Ahuhu na-adiri unu ndi ozuzu aturu Izrel, ndi na-enyeju naani onwe ha afo. O kwesighi ka onye ozuzu aturu lekotazie igwe aturu e tnyere n'aka ya anya? 3 Unu na-eri abuba ha niile, unu na-eyi uwe aji anu, na-egbu anu ndi mara abuba n'agbanyeghi na unu adighi elekota igwe ewu na aturu m ndi a. 4 Unu anaghi eme ka ndi na-adighi ike di ike, maobu gwoo ndi na-arja orja, maobu kechie onya ndi meruru ahụ. Unu adighi akpoghachite ndi kpafuru akpafu, maobu puo icho ndi furu efu. Kama naani aka ike ka unu ji na-achi ha. 5 N'ihu ya, ha agbasajala n'ihu na onye ozuzu aturu anoghi ya. Ha aghokwaarala anu ohia niile ihe oriri. 6 Igwe ewu na aturu nke m na-awagharị n'ugwu niile, na n'elu ugwu nta niile. O bukwa n'elu uwa niile ka ha gbasara. O dikwaghi onye na-aju ajuju banyere ha. O dikwaghi onye na-elenye anya n'ebe ha no. 7 "N'ihu nke a, unu ndi ozuzu aturu, nuru okwu nke Onyenwe anyi: 8 Dika mu onwe m na-adi ndu, ka Onye kachasi

ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara, ebe unu hapuru igwe aturu m na-enweghi onye ozuzu aturu, mee ka ha ghoro anu ohia ihe oriri, ebe unu na-achogharighi ha, kama unu no na-enyeju onwe unu afo, ma hapu igwe aturu m ka aguu gbuo ha, 9 n'ihu ya, unu ndi ozuzu aturu, nuru okwu nke Onyenwe anyi: 10 Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, Ana m edo onwe m megide ndi ozuzu aturu niile. O bukwa n'aka ha ka m ga-ajuta ihe banyere igwe ewu na aturu m. Aga m eme ka ha kwusi i bu ndi na-azu igwe ewu na aturu m, ka ndi ozuzu aturu ndi a ghara jzu onwe ha nri ozo. Aga m esite n'onu ha naputa igwe ewu na aturu m, ha agaghi abukwara ha nri ozo. 11 "N'ihu na Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, mu onwe m ga-eji aka m puo gaa chogharja igwe aturu m. Mu onwe m kwa ga-elekota ha. 12 Dika onye ozuzu aturu si elekota igwe ewu na aturu ya anya, mgbe ha na ya no, otu a ka m ga-esi lekota igwe aturu m. Aga m anaputa ha site n'ebe niile ha gbasasiri gaa, n'ubochi igwe ojii na ochichiri ahụ. 13 Aga m esite n'obodo niile, na mba niile ha no kpoghachi ha n'ala nke ha. Aga m azu ha nri n'elu ugwu niile nke Izrel, na n'akuku mmiri niile, ebe ala na-eweputa nri nke oma. 14 Aga m azu ha n'ebe ita ahijia mara mma, na n'elu ugwu niile nke Izrel. N'ebe ahụ ka ha ga-amakpukwa n'udo. Ha ga-ata nri n'ebe ita ahijia mara mma nke elu ugwu Izrel. 15 O bu mu onwe m ga-abu onye ozuzu aturu nke aturu m niile. Aga m eme ka ha makpuru n'udo, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. 16 Aga m achọ ndi furu efu n'ime ha, ndi kpafuru akpafu, kpoghachite ha n'ulo. Aga m ekechi onya ndi meruru ahụ, meekwa ka o di ike. Ma ndi mara abuba na nke ndi ahụ di ike ka m ga-ala n'iyi. Aga m eji ikpe ziri ezi zuo ha. 17 "Ma unu onwe unu, umu igwe anu ulo m, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, aga m ekpe ikpe n'etiti aturu na aturu, ebule na mkpi. 18 O bu unu ihe nta n'anya na unu na-ata nri kachasi mma? Unu ga-ejikwa ukwu zotofia nke foduru? O bu unu ihe nta n'anya na unu na-ani mmiri nke kachasi mma? Unu ga-ejikwa ukwu unu na-agbaru nke foduru? 19 O bu ihe kwesiri ekwesị na igwe aturu m ga-ata nri unu zotoro azoto, ma niokwa mmiri unu gbaruru agbaru? 20 "N'ihu ya, nke a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri ha, n'ezie, mu onwe m ga-ekpe ikpe n'etiti aturu ndi gbara abuba, na aturu ndi a tara ahụ. 21 N'ihu na unu ji akuku ahụ unu, na ubu aka unu na-enupu ha. Unu jikwa mpi unu na-enupu ndi na-adighi ike, tutu ruo mgbe unu chusachara ha. 22 Lee, aga m azoputa igwe ewu na aturu m. Aga m ekpe ikpe n'etiti otu aturu na ibe ya. Ha agaghi aghokwa ihe oriri ozo. Aga m ekpe ikpe n'etiti otu aturu na ibe ya. 23 Aga m edobe otu onye ozuzu aturu nke ga-elekota ndi m, o buladi ohu m Devid. Ya onwe ya ga-elekota ha, burukwa onye ozuzu aturu nye ha. 24 Ma mu onwe m bu Onyenwe anyi, ga-abu Chineke ha, ma ohu m Devid ga-abu onyeisi n'etiti ndi m. Mu onwe m bu Onyenwe

anyị ekwuola ya. **25** “Mụ na ha ga-agba ndụ udo. Aga m achụpụkwa anụ ojọọ niile n’ala ha, ka ndị m nwee ike ibi n’udo n’ozara, ma rahụkwa ụra ọ buladị n’etiti oke ohia n’enweghị nsogbu. **26** Aga m agozị ndị m, goziakwa ebe obibi ha na ihe niile gbara ugwu nta m gburugburu. Aga m ezite mmiri ozuzo n’oge ya, n’ezie, ngozị ga-ezoro ha dịka mmiri. **27** Osisi ohia ga-amị mkpuru ya, ala ga-eme ihe omume ya. Ndi m ga-anokwa n’udo n’ala ha na-atughị ujo. Ha ga-amatakwa na mụ onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe m tijasiri mkporo yoku niile ha, naputa ha site n’aka ndi na-akpagbu ha. **28** Ha agaghị abukwa mba ndi ozo na-apunara ihe ha nwere, maobu ndi anu ohia ga-adogbu. Ha ga-ebi na-atughị ujo, ọ dikwaghị onye ga-eme ka ha tụo egwu. **29** Aga m enye ha ala nke amara nke oma n’ihi ihe na-epuputa n’ime ya, ha agaghị abukwa ndi unwu mekpara ahụ n’ala ahụ ozo, maobu ihe a na-akwa emo nke mba di iche iche. **30** Ha ga-amata na mụ onwe m, bu Onyenwe anyi Chineke ha, na m na-anonyere ha, na ha onwe ha kwa, bu ulo Izrel, bu ndi m, otu a ka Onyenwe anyi Chineke kwuputara. **31** Unu bu igwe ewa na aturu m, aturu nke ebe ita nri m, mụ onwe m bukwa Chineke unu. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya.”

35 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** “Nwa nke mmadu, chee ihu imegide n’ugwu Sia, buo amuma megide ya, **3** si ya, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri: Mụ onwe m na-emegide gi, gi ugwu Sia. Aga m esetikwa aka m imegide gi, mee gi ka i ghoo ebe togboro n’efu. **4** Obodo gi niile ka m ga-eme ka ha ghoo mkpomkpo ebe, gi onwe gi ga-abukwa ebe togboro n’efu. Mgbe ahụ, i ga-amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi. **5** “N’ihi na i sitere n’iro ahụ di gi n’obi siteriji na mgbe ochie rara umu Izrel nye n’aka mma agha, n’oge ha no na-ahuju anya, n’oge ahụ ita ahuhu nke ajo omume ruru n’ogo di ukwu. **6** N’ihi nke a, ebe m na-adi ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri, aga m enyefe gi n’aka ndi na-awusi obara. Obara ga-achukwa gi oso. Ebe o bu na i kpo ghi iwusi obara asi, obara a ga-awusi n’ime gi ga-achukwa gi oso. **7** Aga m eme ka ugwu Sia ghoo ebe togboro n’efu. Aga m esitekwa n’ime ya bipu ndi na-abata abata, na ndi na-apu apu. **8** Ugwu ukwu gi niile ga-epuputa n’ozu ndi nwuru anwu, ugwu nta niile, na ndagwurugwu niile na mgbawara niile di n’ala ga-epuputa n’ozu ndi e ji mma agha gbuo. **9** I gaghị ebullitekwa isi gi ozo. Ebe togboro n’efu ka i ga-abu ruo ebighi ebi. A gaghị ewuzikwa obodo gi ozo. I ga-amatakwa na mụ onwe m bu Onyenwe anyi. **10** “N’ihi na i siri, “Mba abuo ndi a, na ala abuo ndi a ga-abu nke anyi, anyi ga-enweta ha,” n’agbanyeghi na mụ onwe m bu Onyenwe anyi no n’ebe ahụ. **11** N’ihi ya, ebe m na-adi ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri, aga m emeso gi mmeso dika iba uba nke iwe gi na ekworo gi si di, bu nke i gosiri mgbe i kporo ha asi. Aga m emekwa ka ha mata onye m bu, mgbe m kpesiri gi ikpe. **12** Mgbe ahụ, i ga-

amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi nuru okwu ojoo ndi ahụ niile i kwuru megide ugwu Izrel niile, n-asi, “E meela ha ebe togboro n’efu, ewerela ha nyefe anyi n’aka ka anyi dogbuo ha.” **13** Unu nyakwara isi megide m, kwuo okwu kwugide m dika o si di unu mma. Anukwara m ihe niile unu kwuru. **14** Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, Mgbe uba niile na-anuri onu ka m ga-eme ka i ghoo mkpomkpo ebe. **15** Dika i nuri onu mgbe ihe nketa Izrel ghoro mkpomkpo ebe, otu a ka m ga-esi mesoo gi mmeso. I ga-aghokwa ebe togboro n’efu, gi ugwu Sia, gi na ndi Edom niile. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi.”

36 “Nwa nke mmadu, buo amuma nye ugwu niile di n’Izrel, na-asi ha, ‘Ugwu niile nke Izrel, nuru unu okwu nke Onyenwe anyi. **2** Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Ndi iro unu ekwuola megide unu si, “Aha! Ebe niile di elu nke mgbe ochie aghoola ihe nnweta anyi.” **3** N’ihi ya, buo amuma si, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N’ihi na ha emeela ka unu togboro n’efu, chugharja unu oso n’akuku niile, mekwaa ka unu ghoro mba niile ihe nnweta, ma meekwa ka unu buru ndi a na-ekwujo, na ndi a na-akocha. **4** N’ihi ya, unu ugwu niile nke Izrel, nuru unu okwu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-agwa ugwu ukwu na ugwu nta niile, na mgbawara niile di n’ala, na ndagwurugwu niile, na ebe niile togboro n’efu, na obodo ndi ahụ niile ndi mmadu na-ebighi n’ime ya, nke ndi mba ozo kwakoro ihe di ha n’ime, ma jirikwa ha na-eme ihe ochi. **5** Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, O bu site n’inu oku nke obi m ka m ji kwuo okwu megide mba ndi ozo, ma megidekwa Edom, n’ihi na o bu site n’ikpo asi nke obi ha ka ha ji mee ka ala m buru ihe nnweta ha, ka ha si otu a kposaa, ma chikoro kwa ihe niile di n’ebe ita nri nke anu ulo ala ahụ.’ **6** N’ihi nke a, buo amuma banyere Izrel, gwa ugwu ukwu ya na ugwu nta ya niile, na mgbawara ala ya, na ndagwurugwu ya niile, si, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, o bu site n’onuma nke ekworo ka m ji ekwu okwu ndi a, n’ihi na unu ahoola ahuhu site na nleli ndi mba ozo na-eleli unu. **7** N’ihi ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, eweliri m aka m elu nuu iyi na mba ndi a gbara unu gburugburu ga-anokwa n’onodu ihere. **8** “Ma unu, ugwu niile nke Izrel gawa-awaputa ngalaba, mjakwa mkpuru nke ndi m ga-eri, n’ihi na oge ha ga-aloghachi adighikwa anya. **9** Lee, mụ onwe m dinyeere unu; aga m abia inyere unu aka, n’ihi na a ga-akoghari kwa unu, kuokwa mkpuru n’ime unu. **10** Aga m emekwa ka onuogugu ndi ga-ebi n’ime unu baa uba, o buladi ulo Izrel niile. Ha ga-ebikwa n’obodo niile, wugharjakwa ebe niile e tikporo etikpo. **11** Aga m eme ka onuogugu ndi mmadu, na anu ulo di n’ime gi baa uba. Ha ga-amubakwa, juputakwa ebe

niile. Ndị mmadụ ga-ebikwa n'elu gi dika ha si biri n'oge gara aga. Aga m emekwa ka ihe gaara ha nke oma karja ka o di na mbu. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị. **12** Aga m eme ka ndi m, ndi m bu Izrel, biri n'ime unu. Unu ga-abu ihe nweta ha, unu ga-aghokwara ha ihe nketa. Unu agakwaghị agbaba ha aka umu ozo. **13** "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, n'ihu na ufodu mba na-ekwuto gi na-asi, "I bu ala na-eri umu ya, ala na-agbaba ndi ya aka umu." **14** N'ihu nke a, i gaghi erikwa mmadu ozo. I gaghi agbawakwa mba gi aka umu ozo. O bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **15** Agaghị m emekwa ka i nuru mkpari nke ndi mba ozo na-akpari gi. I gaghi anokwa onodu nke ga-eme ka ndi mba ozo lelia gi, maobu no onodu nke ga-eme ka i so onogogo. O bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri." **16** Ozokwa, okwu nke Onyenwe anyi rutere m nti, si, **17** "Nwa nke mmadu, mgbe umu Izrel bi n'ala nke aka ha, ha meruru ya, site na ndu ojojo ha, na omume ha. Ndu ojojo ha n'ihu m, di ka adighi ocha nke nwanyi n'oge o no na nsọ ya, n'onwa niile. **18** N'ihu ya, awukwasiri m ha onuma m, n'ihu na ha na-awusi obara n'ala ahụ, jirikwa arusi ha na-emeru ya. **19** Achusasiri m ha na mba di iche iche. Otu a ka m si kpee ha ikpe n'ihu uto ojojo ha, na omume ojojo ha. **20** Ma ebe niile ha gara n'etiti mba niile, ha mere ka aha nsọ m gharakwa idi nsọ, n'ihu na a na-ekwu banyere ha, si, 'Ndi a bu ndi nke Onyenwe anyi, ma agbanyeghi nke a, ha sitere n'ala ya puo.' **21** Ihe na-ewutekwa m bu aha nsọ m, nke ulo Izrel mere ka o ghara idi nsọ n'etiti mba niile bu ebe ha gara. **22** "Ya mere, gwa ulo Izrel, Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: O bughi n'ihu na unu, ulo Izrel, ka m ji na-eme ihe ndi a, kama o bu n'ihu aha nsọ m, nke unu mere ka o ghara idi nsọ n'etiti mba niile di iche iche ebe ndi unu gara. **23** Aga m eme ka idi nsọ nke aha ukwu m, nke unu mere ka o ghara idi nsọ n'etiti mba niile, puta ihe. Mgbe ahụ, mba niile ga-amakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara, mgbe a ga-edo m nsọ site n'ime unu n'anya ha. **24** "N'ihu na aga m esi na mba niile di iche iche kpopta unu. Aga m achikota unu site n'ala niile, mee ka unu bata n'ala unu. **25** Aga m efekwasị unu mmiri di ocha, unu ga-adikwa ocha. Aga m eme ka unu di ocha site na-adighi ocha unu niile, na site n'ikpere arusi unu niile. **26** Aga m enye unu obi ohuru, kenyekwa unu mmuo ohuru. Aga m ewepu obi nkume nke mmehie di n'ime unu, nye unu mkpurubi nke anu ahụ. **27** Aga m etinyekwa mmuo m n'ime unu, mee ka unu gbaso ukpuru m niile ma lezie anya mekwaa ihe niile m nyere n'iwu. **28** Unu ga-ebikwa n'ala ahụ nke m nyere nna unu ha. Unu ga-abu ndi m, aga m abukwa Chineke unu. **29** Aga m azoputa unu site na-adighi ocha unu niile. M ga-akpo mkpuru ubi, mee ka o rie nne nke ukwu, agaghị m emekwa ka unu dakwasị unu ozo. **30** Aga m emekwa ka mkpuru osisi na ihe owute ubi baa uba nke ukwu, ka unu

gharakwa inata ihere ozo n'ihu unu, n'etiti mba niile di iche iche. **31** Mgbe ahụ, unu ga-echeta uto ojojo unu niile na omume ojojo unu niile, unu ga-asokwa onwe unu oyi n'ihu mmehie unu na ihe aru niile unu mere. **32** Ma achoro m ka unu mata na o bughi n'ihu mma unu ka m ji na-eme ihe ndi a. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. Unu ulo Izrel, ihere kwesiri ime unu n'ihu omume ojojo unu mere. **33** "Nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N'ubochi ahụ m ga-eme ka i di ocha site na mmehie gi niile, aga m eme ka unu loghachi n'obodo unu biri, a ga-ewugharikwa ebe niile togboro n'efu. **34** Ala ubi ndi ahụ nke togboro n'efu agaghị atogbokwa n'efu n'ihu anya ndi na-agafe agafe. A ga-akokwa ha niile. **35** Mgbe ahụ, ha ga-asi, "Ala a, nke naara atogbo n'efu, aghoala ubi a gbara ogige, nke yiri ogige Iden. Leekwa na obodo niile ndi ahụ e tikporo etikpo, ka e wuzikwara, werekwa mgbidi gbaa ha ogige. Ugwu a, ndi mmadu juputakwara n'ime ha." **36** Mgbe ahụ, mba niile gbara unu gburugburu, bu ndi foduru, ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi wuziri ebe niile e tikporo etikpo, kuokwa mkpuru n'ebe niile togboro n'efu. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi, ekwuola, aga m emekwa ya. **37** "Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, ozokwa, aga m ege nti, zaa ekpere ulo Izrel, mezuoro ha aririha ha. Aga m eme ka ha baa uba dika igwe anu ulo, **38** dika igwe anu ulo, nke na-ajuputa na Jerusalem n'oge mmemme ya niile a kara aka. N'uto di otu a, obodo niile e tikporo etikpo ga-ajuputakwa na mmadu ozo. Mgbe ahụ ha ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi."

37 Aka nke Onyenwe anyi dikwasiri m, o sitekwara n'ike Mmuo nke Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi bulie m, debe m n'etiti ndagwurugwu nke juputara n'okpuku. **2** O mere ka m jegharja n'etiti ha. Ahuru m okpuku kporo nku, nke di ukwu n'onuogugu, ka ha ghasa na ndagwurugwu ahụ. **3** O siri m, "Nwa nke mmadu, okpuku ndi a ha puru idi ndi ozo?" Asiri m, "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi o bu naani gi onwe gi maara." **4** Mgbe ahụ, o siri m, "Buo amuma nye okpuku ndi ahụ, gwa ha, 'Unu okpuku niile kporo nku, geenu nti n'okwu nke Onyenwe anyi. **5** Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-agwa okpuku ndi a. Lee, aga m eme ka ume baa n'ime unu, unu ga-adikwa ndu. **6** Aga m etinyekwasị unu akwara, na anu ahụ, werekwa akpuku ahụ kpuchie unu. Aga m etinye ume n'ime unu, unu ga-adikwa ndu. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi." **7** Ya mere, eburu m amuma dika e si nye m n'iwu. Mgbe m no na-ebu amuma ahụ, anuru m uzu, uzu mkpotu. Ma lee, okpuku ndi ahụ niile bjara ibe ha nso; okpuku malitekwa ijikota onwe ha onu. **8** Mgbe m nokwa na-ele anya, lee, ahuru m ka akwara na anu ahụ malitere ibiakwasị n'elu okpuku ndi ahụ, akpuku ahụ kpuchikwara elu ha. Ma n'oge a ume obula adighi n'ime ha. **9** Mgbe ahụ, o siri m, "Buo

amụma nye ifufe; buo amụma, nwa nke mmadu, si ifufe, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: site n'akuku anọ nke ụwa bja, gi ume na-enye ndu, kukwasị ndi a e gburu egbu ka ha dikwa ndu ozo.'" **10** Ya mere, eburu m amuma dika o si nye m n'iwu. Ume ndu banyekwara n'ime ha. Ha niile diiri ndu, bilie oto, guzo n'ukwu ha, ghozo usuu ndi agha di ukwu n'onuogugu. **11** Mgbe ahụ, o gwara m, "Nwa nke mmadu, okpukpu ndi a nochiri anya ulo Izrel niile. Ha na-asị, 'Anyi aghoala okpukpu kporo nku, olileanya niile agwukwala, anyi aburula ndi e bipuru.' **12** N'ihu ya, buo amuma gwa ha, 'otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, Ndi m, aga m emeghe ili unu, si n'ebe ahụ weputa unu. Aga m eme ka unu loghachitakwa n'ala Izrel. **13** N'ikepeazu, mgbe m meghe ili unu mee ka unu si n'ime ya puta, unu bu ndi m ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi. **14** Aga m etinye Mmuo m n'ime unu, unu ga-adị ndu, loghachikwa n'ala unu ozo. Unu ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi, ekwuola ya, meekwa ya, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri.'" **15** Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **16** "Nwa nke mmadu, were osisi dee ihe ndi a n'elu ya, 'Osisi a nochiri anya Juda na ndi Izrel e kekotara ya na ha onu.' Werekwa osisi ozo deekwa okwu ndi a n'elu ya. 'Osisi a nochiri anya Ifrem, na Josef, na ndi Izrel niile e jikotara ha na ndi a onu.' **17** Jidekotaa osisi abuo ndi a onu, mee ka ha buru otu osisi n'aka gi. **18** "Mgbe ndi gi juru gi, 'I gaghi egosi anyi ihe nke a putara?' **19** gwa ha, si, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: Lee, agaje m iwere osisi Josef, nke di Ifrem n'aka, nke bukwa ihe nochiri anya ebo ufodu ndi Izrel, jidekotaa ya na osisi nochiri anya Juda, mee ha ka ha ghozo otu osisi, burukwa otu n'aka m.' **20** Were mkpirisi osisi ndi ahụ i dere ihe nke di n'aka gi, gosi ha, **21** ma gwakwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: Aga m esite na mba niile ndi Izrel jere biri kpoputa ha. Aga m achikotakwa ha site n'akuku niile, kpobata ha n'ala nke aka ha. **22** Aga m eme ha ka ha buru otu mba n'ala ahụ, n'ugwu niile nke Izrel. Ha ga-enwe naanị otu eze nke ga-achị ha niile. Ha agaghị abukwa mba abuo maobu alaeze abuo ozo. **23** Ha agaghị ejikwa arusi ha niile, maobu ihe a piri api ruru aru, maobu jiri ihe ojojo ndi ozo di iche iche meruo onwe ha ozo. N'ihu na aga m azoputa ha site na ilaghachi azu n'uzo mmehie ha niile, meekwa ka ha di ocha. Ha ga-abu ndi m, mu onwe m ga-abukwa Chineke ha. **24** "Otu m, Devid, ga-abu eze ga-achị ha, ha ga-enwekwa otu onye ozuzu aturu. Ha ga-edebezu iwu m niile, na ukpuru m niile. **25** Ha ga-ebi n'ala ahụ m nyere ohu m Jekob, ala ebe nna nna ha biri. Ha na umu ha ga-ebi n'ime ya. Umu umu ha ruo ogbo niile ga-ebikwa n'ime ya. Ohu m Devid ga-abu eze ha ruo ebighi ebi. **26** Mu na ha ga-agba ndu udo, ogbugba ndu nke ga-adị ruo mgbe ebighi ebi. Aga m agozi ha, mee ka ha baa uba. N'etiti ha kwa ka ulonso m ga-adị ruo mgbe ebighi ebi. **27** Ebe obibi m ga-abukwa n'etiti ha. E, aga m abụ Chineke ha, ha ga-abukwa ndi m. **28**

Mgbe ulonso m ga-adị n'etiti ha ruo ebighi ebi, mba niile ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi na-edo Izrel nso."

38 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** "Nwa nke mmadu, chee ihu n'ala Magog, bukwa amuma megide Gog, bu onyeisi nke Meshek na Tubal. Buo amuma megide ya, **3** si, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Ana m edo onwe m imegide gi, Gog, eze ukwu ndi Meshek na Tubal. **4** Aga m echighari gi, tinye gi nko n'agba gi abuo, jiri ya kpututa gi na usuu ndi agha gi niile, na inyinya gi, na ndi na-agba inyinya gi na ihe agha ha, na usuu ndi agha gi niile, ndi ji ota ukwu na ota nta, ndi niile na-ejide mma agha ha. **5** Peshia na Itiopia, na Put, gasonyere ha, ha niile ga-ejikwa ota ha na okpu agha ha. **6** Goma na usuu ndi agha ya niile, na ndi agha Bet Togama ndi si n'akuku ugwu, di ebe di anya na otutu ndi mba ozo ga-eso gi. **7** "Jikere! Jikere onwe gi, gi onwe gi na usuu ndi agha ahụ no gi gburugburu, gi Gog, burukwa onyendu ha. **8** Mgbe otutu ubochi gasiri, a ga-akpolite gi ibu agha. N'ogologo oge di n'ihu, i ga-ebuso ala ahụ agha bu ala ahụ na-enwetaghachi onwe ya site na mbibi nke ibu agha; ala ahụ e si na mba di iche iche chikotaa ndi bi n'ime ya, mee ka ha birikwa n'ugwu niile nke Izrel ahụ naara atogbo n'efu. E bulatara ha site na mba di iche iche, na ugbu a, ha anoro n'udo. **9** Gi onwe gi, na ndi agha gi niile, na otutu ndi mba ahụ di iche iche ndi na-eso gi, jiri oso, dika ikuku siri ike, rigoo, kpuchie ala ahụ dika igwe ojii. **10** "Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N'ubochi ahụ, echiche ojojo ga-abata n'obi gi, mgbe i na-atule otutu ihe di iche iche n'obi gi. **11** I ga-asị, "Aga m ebuli megide n'ala na-enweghi mgbidi, aga m awakpo ndi no n'udo na-adighi atụ anya nsogbu obula, ha niile bu ndi bi n'ebe na-enweghi mgbidi, ha enweghikwa ibo onu uzo na mkporo e ji akpochi ha. **12** Aga m akwata ihe nkata, lutakwa ihe nluta n'agha. Aga m eweli aka m megide obodo ndi a niile e wughariri ewughari, megidekwa ndi a niile e si na mba di iche iche chikotaa, bu ndi bara ogaranya n'anụ ulo na ngwongwo di iche iche, ndi bikwa n'etiti ala a." **13** Ndi Sheba na Dedan, na ndi ahia Tashish niile, na umu odum ya niile ga-aju gi, "I bbara ikwata ihe nkata? I chikotara usuu ndi agha gi n'ihu ikwara ihe nluta, na iburu olaocha na olaedo, na ichiri igwe anu ulo ha, na ngwongwo ha, na ikwakoro ihe ha nwere n'ike?" **14** "N'ihu ya, nwa nke mmadu, buo amuma si Gog, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N'ubochi ahụ mgbe ndi m bu Izrel na-ebi n'udo n'ala ha, o bu na i gaghi ahuta ya? **15** I ga-esi n'ebe obibi gi di n'ugwu bja, gi na otutu mba di iche iche, ndi na-anokwasị n'inyinya. Ha ga-adị ukwu, buru ndi agha di ike. **16** Unu ga-abia ibuso ndi m Izrel agha, kpuchie ala ha dika igwe ojii. N'ubochi ndi ahụ di n'ihu, aga m eme ka gi, bu Gog, bja buso ala m agha, ka mba niile si otu a mata m, mgbe m mere ka idi nso m puta ihè n'anya ha site n'ime m ga-

eme.’ 17 “Ihe ndị a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: O bu gi, bu onye ahụ m kwuru okwu banyere ya n’oge gara aga, site n’onyi ndi ohu m, bu ndi amuma Izrel, ndi buru amuma otutu afọ na mgbe ahụ, si, na m ga-eme ka i megide ndi m. 18 Lee ihe ga-eme n’ubochi ahụ. Mgbe Gog busoro ala Izrel agha, o ga-esi otu a kpaliwe m di oku. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. 19 N’ihi na esitere m n’inyi oku nke obi m, na oke iwe m kwuputa si, na ala oma jijiji di ukwu ga-adi n’Izrel n’ubochi ahụ. 20 Azu niile di n’oke osimiri, na anu ufe nke eluigwe, na anu ohia, na ihe niile na-akpu akpu, na mmadu niile no n’elu uwa ga-ama jijiji n’ihu m. A ga-akwatu ugwu niile, ebe niile di mkputamkpu ga-adarukwa ala. 21 Aga m akpolite mma agha ka o megide Gog n’ugwu m niile. Onye obula ga-ejikwa mma agha ya megide nwanne ya nwoke. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. 22 Aga m eji orja na-efe efe na iwusi obara kpee ya ikpe. Aga m awukwasi ya na ndi agha ya na otutu mba di iche iche ndi ahụ so ya, oke mmiri ozuo na akummiri, na nkume oku. 23 Otu a ka m ga-esi gosi idi ukwu m, na idi nsọ nke aha m. Aga m emekwa ka a mara m n’anya mba niile di iche iche. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi.’

39 “Ma gi, nwa nke mmadu buo amuma megide Gog, si, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: Ana m emegide gi, Gog, onyeisi nke Meshek na Tubal. 2 Aga m echighari gi, kpuru gi na-aga. Aga m esi n’ebe dikarisiri anyi n’akuku ugwu kpota gi, ziga gi ka i buso ugwu niile nke Izrel agha. 3 Mgbe ahụ, aga m etichapu uta di gi n’aka ekpe, meekwa ka aku niile nke di n’aka nri gi dachapu. 4 N’elu ugwu niile nke Izrel ka i ga-ada. gi onwe gi, na usuu ndi agha gi niile, na mba niile di iche iche ndi na-eso gi. Udele niile di iche iche na anu ohia niile ka m ga-enyefe anu ahụ unu ka ha were unu mere ihe oriri. 5 I ga-ada n’ohia na-enweghi ebe nzobe, n’ihi na m ekwuola ya. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. 6 Aga m awukwasi oku n’ahu Magog, na n’ahu ndi ahụ niile bi n’udo, n’onyi mmiri niile. Ha ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi. 7 “Aga m eme ka amara aha nsọ m n’etiti ndi m bu Izrel. Agaghi m ekwekwa ka e lelja aha nsọ m anya ozo. Mba niile di iche iche ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi, bu Onye nsọ no n’Izrel. 8 Lee, o na-abia, n’ezie, o ga-emekwa, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. Nke a bu ubochi ahụ nke m kwuru ihe banyere ya. 9 “N’oge ahụ, ndi bi n’obodo niile nke Izrel ga-apu tutukotaa ngwa agha ndi ahụ, were funwue oku, surekwaa ha oku, ma ota ukwu ma ota nta niile, uta na aku niile, ma mkpo agha na ube niile. O bu afọ asaa ka ha ga-eji ha mere nku. 10 Ha agaghi akpatakwa nku site n’ohia ozo, maobu gbuda ha site n’oke ohia, n’ihi na ha ga-eji ngwa agha ndi a mere ihe ifunwu oku. Mgbe ahụ, ha ga-akwata ihe onwunwe nke ndi ahụ kwakoro ihe

onwunwe ha n’agha, lutakwa ihe onwunwe nke ndi ahụ lunara ha ihe onwunwe ha n’ike. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. 11 “N’ubochi ahụ, aga m enye Gog ebe olili ya n’Izrel, n’ime ndagwurugwu si owuwa anyanwu gawa n’uzo oke osimiri. O ga-anochi uzo ndi ije n’ihi na ebe ahụ ka a ga-eli Gog na usuu ndi agha ya. Ya mere, a ga-akpo ya Ndagwurugwu Hamon Gog. 12 “Onwa asaa ka o ga-ewe ndi Izrel ili ozu ahụ niile, ime ka ala ahụ di ocha. 13 Ndi niile nke ala ahụ ga-eli ha, ubochi ahụ m ga-eme ka ebube m putu ihe ga-abu ubochi ihe ncheta nye ha. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. 14 A ga-ekewaputakwa ndi oru ha ga-abu naanji ime ka ala ahụ di ocha. Ha ga-ejeghari n’ala ahụ niile, ha na ndi ozo, na-eli ozu obula bu ndi togboro n’ala. “Mgbe onwa asaa zuru, ha ga-edo anya chogharja n’ala ahụ ma o nwere ebe ozu ozo di. 15 Mgbe ahụ, ha na-ejeghari, o buru na onye obula achota okpukpu mmadu o ga-amanye ihe iribama n’akuku ya, ka ndi na-eli ozu ihu ha, kporokwa ha gaa na Ndagwurugwu Gog na ndi agha ya lie ha. 16 Ozokwa, otu obodo aha ya bu Hamona, nke putara otutu, ga-adi n’ebe ahụ. Otu a ka ha ga-esi mee ka ala ahụ di ocha.’ 17 “Nwa nke mmadu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, kpo umu nnunu niile oku, na anu ohia niile di iche iche, si ha, ‘Chikotaa unu unu, site n’akuku niile bianu n’ochuchi aja m, nke mu onwe m na-achụ n’ihi unu, bu aja di ukwu nke m na-achụ n’elu ugwu niile di n’Izrel. N’ebe ahụ ka unu ga-anọ taa anu, nuokwa obara. 18 Anu ahụ ndi di ike ka unu ga-eri, o bukwa obara ndisi niile nke uwa ka unu ga-ani, dika a ga-asi na ha bu ebube na umu aturu. na mkpi, na oke ehi, anu mara abuba nke si na Bashan. 19 Unu ga-erijukwa abuba afọ, nuibigakwa obara oke ruo mgbe o ga-ebu unu, site n’aja memme nke m na-achụ n’ihi unu. 20 Afọ anu inyinya, na ugboala, na nke ndi dike, na nke ndi agha niile ga-egu unu na tebul m.’ Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. 21 “Mgbe ahụ, aga m egosi ebube m na nsopuru m n’etiti mba niile di iche iche. Mba niile ga-ahukwa ahuhu nke m tara ha, na aka m nke m tukwasiri ha. 22 Site n’ubochi ahụ gaa n’ihu, ulo Izrel ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke ha. 23 Mba niile ga-amatakwa na o bu n’ihi mmehie ka e ji dota Izrel n’agha, buru ha jee mba di iche iche. Ha ga-amata na ihe di otu a dakwasiri ha n’ihi ekwesighi ntukwasiri obi ha. O bu n’ihi ya ka m ji zoo ihu m site n’ebe ha no, were ha nyefee n’aka ndi iro ha. Ha niile dakwara site na mma agha. 24 Atara m ha ahuhu dika adighi ocha ha na ajo omume ha si di. Ezokwara m ihu m site n’ebe ha no. 25 “N’ihi ya, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, Aga m eme ka Jekob a dotara n’agha lota. Aga m enwekwa obi ebere n’ahu ndi Izrel niile. Aga m esitekwa n’ekworo mee ka aha m digide nsọ. 26 Ha ga-echezokwa ihe ihere ha, na-ekwesighi ntukwasiri obi ha niile, nke ha gosiri m, mgbe ha biri n’udo n’ala ha, na-enweghi onye na-eme ka ha tu

egwu. 27 Mgbe m mere ka ha site na mba di iche iche puta, mgbe m sitere n'ala niile nke ndi iro ha kpopta ha, aga m esite na ha gosi idi nso m nye mba di iche iche. 28 Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị Chineke ha. Ha ga-amata na o bụ ezie na o bụ m mere ka a dọta ha n'agha buru ha jee mba di iche iche, na m ga-achikọta ha mee ka ha loghachi n'ala nke aka ha. O dikwaghị onye a ga-ahapụ na mba ozo. 29 Agaghị m ezokwa ihu m ozo n'ebe ha nọ, n'ihu na aga m awụkwasi ụlọ Izrel Mmụọ m. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya."

40 N'afọ nke iri abuo na ise nke e mere ka anyị biri na mba ozo, na mbido afọ ahụ, n'ubochi nke iri, nke onwa ahụ n'afọ nke iri na anọ site na mgbe obodo ahụ dara, n'otu ubochi ahụ ka aka Onyenwe anyị dikwasiri m n'ahụ. O mere ka m bịa n'ebe ahụ. 2 N'ohu di iche iche Chineke mere ka m hụ, o buuru m gaa n'ala Izrel, debe m n'elu ugwu di elu nke ukwu, ebe m nọ hụ ihe dika obodo a na-ewu oghuru, nke di n'akuku ndida ugwu ahụ. 3 O mere ka m bjaruo n'ebe ahụ, ma lee, ahuru m otu nwoke nke udiri ya na-enwu dika bronz ka o guzo n'akuku onu uzo ama. O na- ejide eriri akwa ocha, na osisi e ji atu ihe n'aka ya. 4 Nwoke ahụ siri m, "Nwa nke mmadu, lezie anya nke oma, gekwaa nti tinyekwa ihe niile m gaje igosi gi n'obi, n'ihu na-akpotara m gi n'ebe a n'ihu ka ihu ihe ndi a. Gwakwa umu Izrel ihe niile i huru." 5 Mgbe ahụ, ahuru m mgbidi gbara ulonso ahụ gburugburu. Idi ogologo nke osisi ihe otutu nke di n'aka nwoke ahụ, ruru mita ato na uma abuo, nke obula n'ime ha ruru iri sentimita ise na ato. O turu mgbidi ahụ, choputa na ila elu ya di mita ato na okara. Isa mbara ya dikwa mita ato na okara. 6 Emesja, o gara n'onu uzo ahụ chere ihu n'owuwa anyanwu, rigoro n'ihe nrigo elu, tuo ala ala uzo mbata nke onu uzo ahụ. Obosara ya di mita ato na okara. 7 Oghere di n'ulo ahụ nke bu ebe ndi nche na-anọ di mita ato n'okara n'obosara. Mgbi di n'etiti ha di mita abuo na uma asaa n'igbidi. Ebe e si abata na mputa onu uzo ama nke chere ulonso ukwu ahụ ihu, di mita ato n'okara n'omimi. 8 O jikwa ihe otutu tuo ebe mputa onu ulo nke onu uzo ama, 9 o di mita anọ na uma abuo n'omimi. Ogid di n'akuku ya di otu mita n'igbidi. Ebe mputa onu ulo nke uzo ama ya chere ihu n'ulonso ukwu. 10 N'ime onu uzo ama nke owuwa anyanwu, e nwere oghere ato di n'akuku obula, oghere ato ndi ahụ ha n'otu. Ihu akuku aja ya niile nke chere ha ihu bukwa otu n'otutu. 11 Mgbe ahụ, o turu obosara nke mbata onu uzo ama ahụ, o di mita ise na uma ato n'obosara, na mita isii na uma itoolu n'ogologo. 12 N'ihu oghere niile nke ulo ahụ e nwere mgbidi di otu okara mita n'idi elu ya. Akuku anọ nke oghere ndi a ha otu. Ha ruru mita ato mita ato. 13 Mgbe ahụ, o turu obosara onu uzo ama ahụ, site n'elu ulo nke otu ime ulo ruo n'elu ulo nke ime ulo chere ya ihu; obosara ya di mita iri na ato, site n'otu oghere ruo n'oghere nke chere ya ihu. 14 O turu ogologo ogidi niile di n'akuku n'ime mgbidi onu uzo

ama ulo ahụ, choputa na o di iri mita ato na abuo, o buladi ruo n'akuku mgbidi nke chere ihu n'onu uzo ama ogige ahụ. 15 Site n'ihu onu uzo ama mbata ahụ, ruo n'ebe ngwucha nke onu uzo di na mputa onu ulo ya di iri mita abuo na asaa. 16 Onu ulo ndi ahụ niile nwere oghereikuku di warawara n'akuku aja ulo ha, dika mputa onu ulo ahụ nwekwara; oghereikuku ndi a di gburugburu di n'ime, n'etiti onu ulo ndi a. N'aja ulo ndi a niile, e nwere oyiyi nkwi di iche iche e sere n'elu ha. 17 O kpobata m n'ogige di n'ez. N'ebe ahụ, ahuru m ufodu onuulo di na povementi e wunyere gburugburu ogige ahụ niile. Ha di iri onuulo ato di n'ogologo povementi ahụ. 18 Ebe nzokwasi ukwu a gara ogologo ruo n'akuku onu uzo ama, ogologo ya na onu uzo ama ahụ ha, nke a bu povementi nke dikariri ala. 19 Mgbe ahụ, o turu idi ogologo ya, site n'ime onu uzo ama nke dikariri ala ruo n'onu uzo nke ime ogige, o ruru iri mita ise na ato n'akuku ihu anyanwu nakwa n'akuku ugwu. 20 O turu ogologo na obosara onu uzo nke di n'ugwu, nke e si abanye n'ogige di n'ez. 21 Ime ulo ya di onu ulo ato n'akuku ya obula. Akuku aja na mputa onu uzo ya, bu otu otutu dika otutu nke onu uzo ama mbu. Idi ogologo ya di iri mita abuo na asaa, ebe obosara ya di mita iri na ato. 22 Oghereikuku ya, mputa onu uzo ya na osisi nkwi e sere n'ahụ aja ulo ahụ niile, dika e mere n'akuku onu uzo ama nke na-eche ihu n'owuwa anyanwu, bu otu otutu. Ihe nrigo nwere nzo ukwu asaa di nke e si aga na mputa onu ulo ahụ na ncherita ihu ogige ezi. 23 Otu onu uzo di nke gara n'ogige di n'ime, nke chere ihu onu uzo mbata di n'ugwu, dika o dikwa n'akuku nke owuwa anyanwu. O turu site n'otu onu uzo ama ruo na nke chere ya ihu, o di iri mita ise na anọ. 24 Mgbe ahụ, o duuru m gaa n'akuku ndida, a huru m onu uzo mbata ndida. O turu tuo akuku ogidi onu uzo ahụ na mputa onu ulo ya, choputa na ya na ndi ozo bu otu otutu. 25 Onu uzo ama ya na mputa onu ulo ya nwere oghereikuku di warawara gbaa gburugburu, dika e nwere na ndi ozo niile. Idi ogologo ya di iri mita abuo na asaa, ebe obosara ya di mita iri na ato. 26 Ihe nrigo nwere nzo ukwu asaa dikwa iji rigoo ya, mputa onu ulo ya dikwa na ncherita ihu ha, o nwekwara ihe icho mma osisi nkwi e sere n'ahụ akuku aja ahụ, otu n'otu akuku, nke ozo n'akuku nke ozo. 27 Ogige nke di n'ime, nwekwara onu uzo ama nke na-eche ihu na ndida. O turu site n'otu onu uzo ama ruo na nke chere ya ihu, o di iri mita ise na anọ. 28 O duuru m site n'onu uzo di na ndida banye n'ogige di n'ime. O turu onu uzo mbata a hu na ya na onu uzo nke di ozo bu otu otutu. 29 N'onu ulo ya niile, n'akuku aja ya niile, na mputa onu ulo ya bukwa otu otutu dika ndi ozo niile. Onu uzo ama ya na mputa onu ulo ya nwere oghere gbaa gburugburu. Idi ogologo ya di iri mita abuo na asaa, ebe obosara ya di mita iri na ato. 30 Mputa onu ulo nke ndi di gburugburu ogige nke ime, di iri mita na ato n'obosara, na mita abuo na uma ato n'idi omimi. 31 Mputa onu ulo ya chere ihu n'ogige di n'ez, oyiyi osisi nkwi ka eji choo ogidi onu ulo ahụ

mma, ihe nrigo nwere nzo ukwu asato ka eji arigo ya. **32** O kpobatakwaru m n'ogige di n'ime site n'onu uzo mbata nke owuwa anyanwu. O tukwara onu uzo ama ahụ, choputa na ya na ndi ozo bukwa otu otutu. **33** N'onu ulo ya niile, n'akuku aja ya niile, na mputa onu ulo ya niile bukwa otu otutu dika ndi ozo niile. Onu uzo ama ya na mputa onu ulo ya nwere oghere gbaa gburugburu. Idi ogologo ya di iri mita abuo na asaa, ebe obosara ya di mita iri na ato. **34** Mputa onu ulo ya chere ihu n'ogige di n'ez. Oyiyi nkwi e sere ese ka eji choo akuku ogidi onu uzo ya mma, n'akuku nke a, nakwa n'akuku nke ozo. Ihe nrigo nwere nzo ukwu asato ka eji arigo ya. **35** O mere ka m bjaruo n'onu uzo ama mbata nke ugwu. O turu ya, choputa na otutu ya dikwa ka nke ndi ozo, **36** dika onu ulo ya niile, n'akuku aja ya niile, na mputa onu ulo ya, ha niile nwere oghere gbaa gburugburu. Idi ogologo ya di iri mita abuo na asaa, ebe obosara ya di mita iri na ato. **37** Mputa onu ulo ya chere ihu n'ogige di n'ez. Oyiyi nkwi e sere ese ka eji choo akuku ogidi onu uzo ya mma, n'akuku nke a, nakwa n'akuku nke ozo. Ihe nrigo nwere nzo ukwu asato ka eji arigo ya. **38** Otu onuulo nke nwere onu uzo dikwa n'akuku mputa onu ulo nke ime ime onu uzo ama obula, ebe a na ano asacha anu aja nsure oku niile. **39** N'ime mputa onu ulo nke onu uzo ama, ka tebul abuo di n'otu akuku, abuo nke ozo dikwa n'akuku nke ozo nke onu ulo ahu. N'elu ha ka a na-egbu anu e ji achu aja nsure oku, maobu aja mmehie, maobu onyinye n'ihu aja ikpe omuma. **40** N'akuku mgbidi ezi nke mputa onu ulo nke onu uzo ama, n'akuku ihe nrigo nke di na mbata onu uzo ugwu, e nwere tebul abuo, n'akuku nke ozokwa nke ihe nrigo ahu, e nwekwa tebul abuo n'ebe ahu. **41** Ya mere, e nwere tebul anu n'otu akuku ihe nrigo ahu, nwekwa anu n'akuku nke ozo ya, ya bu, tebul asato ma agukota ya onu, ebe a na-anu egbu anu e ji achu aja. **42** E nwekwara tebul anu ndi ozo n'ime onu ulo ahu e ji nkume a wara awa wuo. N'elu ya ka a na-anu akwado anu a ga-eji choo aja nsure oku. Idi elu tebul ndi a bu iri sentimita asato. Obosara elu ha n'akuku niile di iri sentimita ise na ato. Ngwongwo niile e ji egbu anu e ji achu aja na-adi n'elu tebul ndi a. **43** E ji nko nke idi ogologo ya di sentimita itoolu ejigidesi tebul ndi ahu ike n'ahu aja ulo. Nko ndi a di gburugburu tebul ndi ahu. O bukwa n'elu tebul ndi a ka a na-ebe anu niile e ji enye onyinye. **44** N'ime ogige di n'ime, e nwere onuulo abuo nke nwere uzo e si abanye n'ogige di n'ime. Otu di n'akuku onu uzo ama di n'ugwu, chee ihu n'odida anyanwu, nke ozo di n'akuku onu uzo ama di n'odida anyanwu, chee ihu n'ugwu. **45** O gwara m, "Onuulo ahu di n'akuku onu uzo ama di n'ugwu bu nke ndi nchujaja, ndi na-eje ozi n'ulonso ukwu. **46** Onuulo nke di n'akuku onu uzo ama chere ihu n'ugwu, bu nke ndi nchujaja ndi na-eche ebe ichu aja nche. Ndi a bu umu umu Zadok. O bu naani ha ka e kwere ka ha nwee ike jbaru Onyenwe anyi nso, ijere ya ozi site n'etiti ebo Livayi niile." **47** Mgbe ahu, o turu ogige ime ahu, choputa na ogologo

ya di iri mita ise na asato. Obosara ya bukwa otu ihe ahu. Ebe ichu aja dikwa n'ihu ulonso ukwu ahu. **48** O mere ka m bjaruo na mputa onu ulo nke ulonso ukwu ahu, o turu akuku ogidi onu uzo nke mputa onu ulo ahu, o ruru mita abuo na uma ato n'obosara, n'akuku ya abuo. Ebe mbata ya ruru mita asaa na uma anu n'obosara, ebe akuku aja ulo ahu ruru otu mita na uma isii n'obosara, n'otu akuku nakwa n'akuku nke ozo ya. **49** Ebe mputa onu ulo ahu di ihe ruru mita iri na otu n'obosara, sitekwa n'azu ruo n'ihu ya ruru mita isii na uma anu. O bu ihe nrigo iri ka eji arigo ya. Ogidi dikwa n'akuku onu uzo abuo ahu otu n'akuku nke a ozo n'akuku nke ozo ya.

41 Mgbe ahu, nwoke ahu kpobataru m n'onu ulo ezumezu ahu, o turu akuku onu uzo ya. Akuku ya obula di mita ato na uma abuo, nke a bu obosara ulo ikwu ahu. **2** Obosara onu uzo mbata ya di mita ise na uma ato. Akuku aja abuo nke onu uzo ahu dikwa mita abuo na uma asaa. O tukwara ogologo ulo ezumezu ahu; ya diri iri mita abuo na otu n'ogologo, obosara ya di mita iri na otu. **3** Mgbe ahu, o banyere n'ime ime ebe nso ahu, tuo ogidi di n'onu uzo e si abanye n'ime ya, choputa na obosara nke obula bu otu mita na otu uma, obosara onu uzo ahu n'onwe ya di mita ato na uma abuo. Akuku aja nke onu uzo obula di mita ato na uma asaa n'obosara. **4** O turu ogologo ime ebe nso ahu, ya di mita iri na okara, obosara ya dikwa mita iri na okara, n'ogologo ulo ezumezu ahu. Ma o siri m, "Ebe a bu Ebe Kachasi Nso." **5** O tukwara mgbidi ulonso ukwu ahu choputa na idi igbidi ya bu mita ato na uma abuo. E nwekwara onuulo ndi di gburugburu ulonso ukwu ahu, nke obula di mita abuo na otu uma n'igbidi. **6** Onuulo nta ndi a di n'okpukpu ato, nke obula n'elu ibe ya, okpukpu obula nwere iri onuulo ato. E nwere mgbidi gara aja ulonso ahu gburugburu n'akuku niile, ka ha buru ihe nkwado nye onuulo nta ndi a, ka ihe nkwado ndi a ghara ibu ihe a runyere n'aja ulonso ukwu ahu. **7** E wuru onuulo nta ndi a ka obosara onuulo ndi ahu niile di n'elu ibe ha di ukwu karja obosara ndi nke di n'okpuru ha. N'uzo di otu a, obosara onuulo niile di n'okpukpu nke abuo di ukwu karja nke di n'ala; nke ato dikwa ukwu karja nke abuo. E wukwara ebe e si arigo site n'okpukpu nke dikarisiri ala rigoruo n'onuulo ndi kachasi elu, site n'okpukpu nke di n'etiti. **8** Ahuru m na ulonso ukwu ahu nwere ebe e wuliri elu n'akuku ya niile. O bukwa ebe a di elu ka e ji mee ntuala onuulo nta ndi ahu niile. Idi ogologo nke ebe ahu e wuliri elu bu mita ato na uma abuo. **9** Idi aru nke mgbidi onuulo nta ndi a n'akuku ezi bu mita abuo na uma ato. Ala togboro n'efu n'etiti onuulo nta ulonso ukwu ahu, **10** na onuulo ndi nchujaja di mita iri na okara n'obosara, gbaa gburugburu ulonso ukwu ahu. **11** E nwere onu uzo ndi a na-esi abanye n'onuulo nta ndi ahu, site n'ala ahu na-enweghi ihe aruru na ya, otu onu uzo n'akuku ugwu, nke ozo n'akuku ndi. Obosara ala nke foduru di mita abuo na uma ato n'akuku niile gbaa

gburugburu. **12** Ma ụlọ nke na-eche ihu n'ogige ụlonsọ ukwu ahụ, n'akụkụ ọdịda anyanwụ, ịjị iri mita atọ na asaa n'obosara, ịjị igbidi nke aja ụlọ ahụ ịjị mita abụọ na ụma atọ, gbaa gburugburu, ogologo ya dịkwa iri mita anọ na asatọ. **13** Mgbe ahụ, ọ tūrụ ụlonsọ ukwu ahụ, ya ịjị iri mita ise na atọ, ogige ụlonsọ, na ụlọ ahụ nakwa mgbidi ya, ịjị mita ise na atọ n'ogologo. **14** Obosara nke ogige ụlonsọ n'akụkụ ọwụwa anyanwụ, tinyere ebe ihu ụlonsọ ukwu ahụ, ịjị iri mita ise na atọ. **15** Ọ tūrụ ịjị ogologo nke ụlọ ahụ chere ihu n'ogige ịjị n'azụ ụlonsọ ukwu ahụ, tinyere ebe njegharị ya nke ịjị n'akụkụ abụọ ya. Ọ ịjị iri mita ise na atọ. Ụlọ ezumezu ahụ, n'ime ebe nsọ ahụ, na mpụta nke ọnụ ụlọ, bụ nke chere ihu n'ogige ahụ, **16** ya na ọnụ ụzọ ndị ahụ, na oghereikuku niile ịjị warawara, na ebe njegharị gbara ha atọ gburugburu, ihe niile, elu ma ala, tinyere ọnụ ụzọ bụ nke eji osisi mmachite. Ala ya, na mgbidi ya ruo na oghereikuku, ma oghereikuku niile bụkwa ihe ekpuchi iri ekpuchi. **17** N'elu oghere ịjị n'ebe ọnụ ụzọ ezi, nke gara n'ime ebe nsọ, nakwa n'ahụ aja niile, na nkebi na nkebi, gbaa gburugburu n'ime na n'ezị ebe nsọ ahụ, **18** ka a tūrụ oyiyi cherubim na osisi nkwy. Cherubim na-esota osisi nkwy. Osisi nkwy ọbụla na-esotakwa cherubim. Cherub ọbụla nwere ihu abụọ: **19** otu akụkụ cherub nke bụ ihu mmadụ chere ihu n'otu nkwy. Ihu ya nke ọzọ, nke bụ ihu ọdum, chere ihu na nkwy nke ịjị akụkụ nke ọzọ. A tūrụ ha gburugburu ụlonsọ ukwu ahụ. **20** Site n'ala ụlọ ruo n'elu ọnụ ụzọ ya, a tūrụ oyiyi cherubim na osisi nkwy n'ahụ aja ụlọ ezumezu ahụ. **21** Ọnụ ụlọ ezumezu ahụ nwere mbudo ibo nke akụkụ anọ ya ha otu n'ọtụtụ. Nke ịjị n'ihu Ebe ahụ Kachasị Nsọ, yiri ndị ọzọ. **22** Ebe ịchụ aja ya bụ nke eji osisi wuo. Akụkụ niile nke ebe ịchụ aja a ha n'otu. Ọ ịjị otu mita na ọkara n'ogologo, ịjịkwa iri sentimita itoolu n'akụkụ ya ọbụla. Osisi ka e ji wuo nkuku anọ ya, akụkụ ya niile, na ntọala ya. Mgbe ahụ, nwoke ahụ gwara m, "Nke a bụ tebul na-adị n'ihu Onyenwe anyi." **23** Ma ụlọ ezumezu, ma Ebe ahụ Kachasị Nsọ, nwere ọnụ ụzọ abụọ, n'otu n'otu. **24** Ọnụ ụzọ ọbụla nwere ibo abụọ, ibo abụọ nke a na-akwagharị gburugburu. **25** A tinyere onyinyo cherubim na osisi nkwy n'elu ibo na-edubanye n'ụlọ ezumezu ahụ, ịjị ndị ahụ a tūrụ n'ahụ mgbidi niile. E jikwa osisi rụchie elu ihu mpụta nke ọnụ ụlọ ahụ. **26** Windo ịjị warawara ịjị n'aja mpụta ọnụ ụlọ ahụ, nke e sekwasịrị oyiyi osisi nkwy; ọnụ ụlọ nta niile nke ụlonsọ ukwu ahụ newkara ihe a rụnyere n'elu ụzọ ya, nke a machiri amachi.

42 Nwoke ahụ duuru m gaa n'akụkụ ugwu, banye n'ime ogige ahụ ịjị n'ezị, kpobata m n'ime ọnụ ụlọ ndị ahụ ịjị na ncherita ihu n'akụkụ ugwu nke ụlonsọ ukwu ahụ. **2** Ụlọ ahụ nke ọnụ ụzọ ya chere ihu n'ebe ugwu ịjị iri mita ise na atọ n'ogologo, ebe obosara ya ịjị iri mita abụọ na asaa. **3** Ma n'akụkụ nke ịjị iri mita na otu, site n'ime ogige nakwa n'akụkụ nke ịjị na ncherita ihu pevumeti nke ogige ịjị n'ezị, ebe njegharị chere ebe njegharị ọzọ ihu, n'okpukpu atọ ahụ. **4** N'ihu ọnụ ụlọ ndị a, e nwere ka ụzọ njegharị nke

ịjị mita ise na ụma atọ n'obosara, ịjị mita ise na atọ n'ogologo. Ọnụ ụzọ ha niile chere ihu n'ugwu. **5** Okpukpu ụlọ nke ịjị n'elu asaghị mbara ịjị nke ịjị n'ala, n'ihu na ebe njegharị ndị ahụ weere ọtụtụ oghere karja ka ọ ịjị n'ọnụ ụlọ ndị ịjị okpukpu nke ịjị n'ala na nke etiti ụlọ ahụ. **6** Ebe a na-ejighi ogidi wuo ụlọ a, ịjị nke e si wuo ndị ịjị n'ogige, nke a mere ka ụlọ ndị ịjị n'elu na-akpa nkpa karja ndị nke ịjị n'ala, na ndị ịjị n'etiti. **7** E nwere mgbidi aja nke ịjị n'ezị n'akụkụ ọnụ ụlọ niile, n'ụzọ ogige nke ịjị n'ezị. Ọ maputara n'ihu ọnụ ụlọ ndị ahụ, ogologo ihe ịjị iri mita abụọ na asaa. **8** N'ọtụtụ ogologo ọnụ ụlọ ndị a, ndị ịjị nso n'ogige mpụta, ruru mita iri abụọ na itoolu, ebe ogologo ndị nke ịjịkarịrị nso ebe nsọ ahụ, ruru mita iri ise na asatọ. **9** N'okpuru ọnụ ụlọ ndị a, e nwere ụzọ mbata n'akụkụ ọwụwa anyanwụ, ịjị mmadụ na-abata ha site n'ogige ịjị na mpụta. **10** N'akụkụ ndịda, n'ogologo aja ụlọ ịjị n'ogige mpụta, nke ịjị n'akụkụ ogige ụlonsọ ukwu, nke chere aja ụlọ mpụta ihu, ọtụtụ ọnụ ụlọ ịjị ya. **11** Ụzọ njegharị ịjị n'etiti akụkụ abụọ ụlọ ahụ, ha ịjịkwa ka ọnụ ụlọ ndị ahụ nke ịjị n'uzo ugwu. Ogologo ha na obosara ha bụ otu; ha niile yiri onwe ha. Ọnụ ụzọ ya ịjịkwa ka ọnụ ụzọ ịjị n'ugwu. **12** Otu a ka ọnụ ụzọ e si abanye n'ime ọnụ ụlọ ndị a ịjị na ndịda si ịjị. E nwere ọnụ ụzọ na mpụta, nke ịjị na mgbidi ahụ chere ihu n'ọwụwa anyanwụ. Ebe a ka e si abanye n'ime ọnụ ụlọ ndị ahụ. **13** Mgbe ahụ, ọ sịrị m, "Ime ọnụ ụlọ niile ịjị n'ugwu, na ime ọnụ ụlọ ndị ịjị na ndịda, bụ ndị a chere ogige ụlonsọ ahụ ihu, bụ ime ụlọ ịjị nsọ, nke ndị nchụaja. Ebe ndị nchụaja ndị na-abia nsọ Onyenwe anyi ịchụ aja ga-anọ rie nri niile nke kachasị nsọ, n'ebe ahụ ka ha ga-edebekwa aja ịnata ihuoma, aja mmehie na aja ikpe ọmụma, n'ihu na ụlọ ndị a ịjị nsọ. **14** Mgbe ndị nchụaja bara n'ime ebe nsọ ahụ nke e kewapuru iche, ha aghaghị esikwa n'ebe ahụ pụta n'ogige mpụta ezi, tupu ruo mgbe ha yisara uwe ha yii jee ozi, n'ihu na uwe ndị a ịjị nsọ. Ha ga-eyiri uwe ọzọ, tupu ha abanye n'akụkụ ụlọ ndị ahụ ịjịrị ndị ọzọ." **15** Mgbe ọ tūchara ihe ndị ịjị n'ime ebe ụlonsọ ahụ, ọ duuru m site n'ọnụ ụzọ ịjị n'ọwụwa anyanwụ pụta, tūkwaa n'akụkụ niile gburugburu. **16** O ji ihe ọtụtụ ịjị ogologo tūọ akụkụ ọwụwa anyanwụ, ọ ịjị ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise. **17** O ji mkpirisi osisi ahụ e ji atụ ihe tūọ akụkụ nke ugwu ma chọpụta na ọ ịjị ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise. **18** Ọ tūkwara akụkụ nke ndịda, chọpụtakwa na ọ ịjị ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise. **19** Mgbe ahụ, ọ tūgharịrị jirikwa ihe ọtụtụ ahụ tūọkwa akụkụ nke ọdịda anyanwụ. Ọ ịjị ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise. **20** Ya mere, ọ tūrụ akụkụ anọ niile nke ebe ahụ. Mgbi ịjị gbara ya gburugburu. Ọtụtụ ọ ịjị ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise, n'ogologo, obosara ya ịjịkwa ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise, ịjị kewaputa ebe ịjị nsọ site n'ebe ndị ọzọ.

43 Emesia, ọ kpobatakara m n'ọnụ ụzọ mbata nke chere ihu n'ọwụwa anyanwụ. **2** Ma lee, ahuru m ebube Chineke nke Izrel ka o si n'akụkụ ọwụwa anyanwụ na-aputa. Olu ya ịjị ka mbigbo nke ebili

mmiri, ebube ya nwukwara n'ala ahụ niile. **3** Ọ djkwa ka ọhụ mbụ m hụrụ, nke m buru ụzọ hụ n'akụkụ ọnu mmiri Keba, ya na nke m hụrụ na Jerusalem mgbe ọ bjara ibibi obodo ahụ. Adara m n'ala kpugide ihu m n'aja. **4** Ebube Onyenwe anyị sitere n'ọnu ụzọ chere ihu n'ọwụwa anyanwụ bata n'ime ụlonsọ ahụ. **5** Mgbe ahụ, Mmụọ nke Chineke buliri m bubata m n'ime ogige nke ime, ma ebube nke Onyenwe anyị juputara n'ụlonsọ ukwu ahụ. **6** Mgbe ahụ, anurụ m olu ka o si n'ụlonsọ ahụ na-agwa m okwu, djka nwoke ahụ na-eguzokwa n'akụkụ m. **7** Ọ sịrị m, "Nwa nke mmadu, ebe a bụ ebe nke ocheeze, na ebe nke ọbụ ụkwụ m abụọ ga-anogide, ebe a ka m ga-ebi n'etiti umụ Izrel ruo mgbe ebighị ebi. Ụlọ Izrel agaghị emerukwa aha nsọ m ọzọ, ha onwe ha maọbụ ndị eze ha, site n'ikpere arụsị niile ha na ibubata onyinye olili ozu ndị eze ha, mgbe ha nwurụ anwụ. **8** Mgbe ha wuru mbata ọnu ụzọ ha n'akụkụ mbata ọnu ụzọ m, tinye ọnu ụzọ ha n'akụkụ ọnu ụzọ m, ọ bụkwa naanị mgbidi bụ ihe dị n'etiti mụ na ha. Ha merurụ aha nsọ m site n'ihe arụ niile ha mere. Ya mere m ji bibie ha n'ime m. **9** Ugwu a, ka ha wezuga adighi ọcha na ife chi ndị ọzọ ha n'ihu m, bupụkwa onyinye olili ozu ndị eze ha n'ebe m nọ, mgbe ahụ, aga m ebi n'etiti ha ruo mgbe ebighị ebi. **10** "Nwa nke mmadu, kọwaara umụ Izrel ụlonsọ ahụ m ziri gi. Gwa ha ụdịdị ya, na ipu iche ya, ka ihere mee ha n'ihu mmehie ha. **11** Ọ burụ n'ezie na ihere emee ha n'ihu ihe ha mere, mgbe ahụ, kọwaara ha ihe niile metụtara otu a ga-esi wuo ụlonsọ a, na ihe gbasara nkwardo ya, na ihe gbasara ọnu ụzọ ọpụpụ na mbata ya niile, ihe metụtara ebumnobi nke owuwu ya niile na usoro na iwu niile banyere ya. Deputa ihe ndị a n'ihu ha, nye ha ka ha lezie anya mezuo ihe niile metụtara usoro a ga-agbaso wuo ya. **12** "Nke a bụ iwu ụlọ banyere nsọ ukwu ahụ. Ebe niile gbara elu ugwu a gburugburu ga-abụ ebe dikarisiri nsọ! Nke a bụ iwu ụlonsọ ahụ. **13** "Nke a bụ ọtụtụ niile gbasara ebe ichu aja ya: Iđi elu nke ala ya bụ iri sentimita ise na atọ; igba gburugburu nke ọnu ya bụ iri sentimita abụọ na atọ; obosara ya dij iri sentimita ise na atọ. Otu a ka ebe ichu aja ahụ ga-aha n'ogologo. **14** Site n'ụkwụ ya nke dij n'ala ruo n'okere ya nke etiti, ọ ga-adị otu mita n'ogologo nakwa n'uhie; site n'okere nke nta ruo na nke ukwu ga-adị mita abụọ n'ogologo na ọkara n'uhie. **15** Ebe nsure ọkụ nke ebe ichu aja ahụ ga-adị mita abụọ, mpi anọ sikwa n'akụkụ ya gbagoo elu, nke ọbụla n'ime ha ga-adị ọkara mita n'ogologo. **16** Ebe nsure ọkụ nke ebe ichu aja ahụ ga-adị mita isii n'ogologo na mita isii n'uhie, nwee akụkụ anọ nke ha n'otu. **17** Nke dij n'okpuru ga-adị mita asatọ n'akụkụ ọbụla; a ga-arulite otu ọnu ya gburugburu, ka idị elu nke ọnu ọnu ya buru iri sentimita abụọ na asaa. Akụkụ ya niile gbasapurụ site n'elu ya ruo n'ala. Ọtụtụ mgbasapụ a dij iri sentimita ise na atọ. N'akụkụ ọwụwa anyanwụ ka ihe e ji arigo ya dij." **18** Mgbe ahụ, ọ gwara m, "Nwa nke mmadu, ihe ndị a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru: Ndị a bụ usoro metụtara iwu ichu aja nke aja nsure ọkụ, na ifesa ọbara n'elu ebe

ichu aja mgbe e wusiri ya. **19** I ga-enye ndị nchujaja bụ ndị Livayi si n'ezinaulo Zadok, bụ ndị na-abja m nso ife ofufe n'ihu m, otu oke ehi maka aja mmehie, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri. **20** Unu ga-ewere ụfodụ n'ọbara ya tee na mpi anọ nke ebe ichu aja, na n'akụkụ anọ nke ebe ichu aja, na n'akụkụ anọ nke mbadamba nkume dij n'elu, na gburugburu ọnu ọnu ya, si otu a sachaa ebe ichu aja ahụ, kpuchikwaara ya mmehie. **21** Mgbe ahụ, a ga-ewere nwa oke ehi e ji chụọ aja mmehie ahụ, kpọọ ya ọkụ n'ebe a kwadoro n'ezie ụlonsọ ukwu ahụ. **22** "N'ubochi nke abụọ, i ga-eji nwa mkpi na-enweghi ntupọ chụọ aja mmehie. A ga-eme ka ebe ichu aja dij ọcha, djka e ji oke ehi ahụ mee ka ọ dij ọcha. **23** Mgbe i mechara mmemme nsacha ndị a, werewa nwa oke ehi ọzọ nke na-enweghi ntupọ, na nwa ebule site n'igwe anụ nke na-enweghi ntupọ chụọ aja. **24** Were ha jee chee n'ihu Onyenwe anyị, ka ndị nchujaja were nnu fesa ha djka aja nsure ọkụ a churụ nye Onyenwe anyị. **25** "Ubochi asaa, kwa ubochi ka i ga-eweputa otu mkpi, na nwa oke ehi, na nwa ebule site n'igwe anụ ndị ahụ, chụọ aja mmehie. Ha niile ga-abụ umụ anumanu ndi na-enweghi ntupọ. **26** Ubochi asaa ka ha ga-na-achụ aja ikpuchi mmehie n'ihu ebe ichu aja, mee ka ọ dij ọcha, site otu a doo ya nsọ. **27** Ubochi nke asatọ, na n'ubochi ọbụla so ya, ndi nchujaja ga-achụ aja nsure ọkụ n'ebe ichu aja, chụọkwa aja udo. Mgbe ahụ, aga m anabatakwa unu. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya."

44 Mgbe ahụ, o mere ka m laghachi n'uzo, n'onu uzo ama nke ebe nsọ ahụ, nke dij n'ezie, nke na-eche ihu n'owuwa anyanwụ, ma a gbachiri ya agbachi. **2** Ma Onyenwe anyi siri m, "Onu uzo ama nke a ga-abu ihe e mechiri emechi. A gaghị emeghe ya ozo, o dighi onye obuła ga-esi na ya bata. N'ihu na Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel esitela na ya bata. Ya mere, o bu ihe emechiri emechi. **3** Naani nwa eze, naani ya onwe ya, bu onye ga-anodu ala n'ime ya, iri nri n'ihu Onyenwe anyi. O ga-esite na mputa onu ulo nke onu uzo bata, o bukwa ebe ahụ ka o ga-esi puo." **4** Mgbe ahụ, o mere ka m bjaruo n'onu uzo ama dij n'ugwu, n'ihu ụlonsọ ukwu ahụ. Elere m anya hụ na ebube nke Onyenwe anyi juputara n'ụlonsọ nke Onyenwe anyi. N'ihu ya, adara m n'ala kpugide ihu m n'aja. **5** Onyenwe anyi siri m, "Nwa nke mmadu, leruo anya nke oma, gee nti nke oma n'ihu niile m na-agwa gi banyere iwu m niile na usoro niile nke ụlonsọ ukwu nke Onyenwe anyi. Leruo anya nke oma banyere onu uzo ibata n'ụlonsọ ukwu a, na nke opupu niile nke ebe nsọ a. **6** I ga-agwa ndi Izrel bu ndi ulo nnu pu isi, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, o zuola bu ibi ndu aru unu niile ahụ, unu ndi Izrel! **7** N'ihu na o bughị naanị na ihe aru unu mere dij ukwu, kama unu mekwara ihe aru kachasi site n'ikpobata ndi ala ozo a na-ebighi anu ahụ ha na obi ha ugwu n'ime ụlonsọ, si otu a meru ụlonsọ mgbe unu na-ewetara m nri nsọ, nke bu abuba na ọbara. N'uzo dij otu a, unu emebiela

ogbugba ndu m. **8** Unu edebeghi iwu m nyere unu banyere ihe m ndi di nso, kama unu goro ndi ozo ka ha buru ndi na-elekota ebe nso m. **9** Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, o nweghi onye ala ozo obula a na-ebighi anu ahụ ya na obi ya ugwu kwesiri ibata n'ulonso m. O buladi ndi obia ndi bi n'etiti umu Izrel. **10** "Ndi ikom agburu Livayi niile, ndi sitere n'ijere m ozi wezuga onwe ha mgbe Izrel bidoro igbaso arusi niile ha, ga-ata ahuhu n'ih i ekwesighi ntukwas i obi ha. **11** Ha ga-abu ndi na-eje ozi n'ime ebe nso m, ndi nlekota nke onu uzo ama nke ulonso ukwu, na-ejekwa ozi n'ime ya; ha ga-egburu ndi m anu e wetara maka ichu aja nsure oku na nke aja ndi ozo, ha ga-eguzokwa n'ihu ha jeere ha ozi. **12** Ma n'ihu na ha guzoro n'ihu arusi jeere ha ozi, mee ka ulo Izrel daba na mmehie ikpere arusi, n'ihu nke a, eweliela m aka elu na-anu iyi na ha aghaghi ita ahuhu mmehie ha. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **13** Ha agagh i abiakwute m nso ije ozi dika ndi nchujaja, maobu bjaruo nso ihe nso m niile obula maobu onyine m di nso karichasia onyine nso niile, ha aghaghi ibu onyid ihere nke ihe aru niile ha mere. **14** Ma aga m ahoputa ha ka ha buru ndi ilekota ulonso m di n'aka, n'ihu iru oru niile na ije ozi niile di n'ime ya. **15** "Ma ndi nchujaja, bu umu Zadok, ndi Livayi, ndi chegidere ebe nso m nche, mgbe Izrel niile sitere n'ebe m no kpafuo, ga-abia nso ijere m ozi, ha ga-eguzo n'ihu m chuo aja abuba na obara. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **16** O bu naani ha ga-abanye n'ime ebe nso m, naani ha ga-abiakwa na tebul m ije ozi n'ihu m, na ife m dika ndi nche. **17** "Mgbe ha na-abata n'onu uzo ama nke ogige di n'ime, ha ga-eyi naani akwa ocha. Ha agagh eyi uwe obula e ji aji anu kpa mgbe ha na-eje ozi n'ogige ime nke ulonso ukwu m. **18** Ha ga-eyi akwa ocha kee n'isi ha, yirikwa uwe ocha n'ukwu ha. Ha agagh eyi ihe obula ga-eme ka osiso gbaa ha. **19** Mgbe ha na-apu n'ogige di n'ez i ebe ndi mmadu no, ha ga-eyipu uwe ha yi mgbe ha na-eje ozi, hapukwa ha n'ime onuulo nso ndi a, yiri uwe ozo, ka ha ghara ime ka ndi mmadu buru ndi e dor o nso site n'imetu uwe ha ah u. **20** "Ha agagh ekwe ka agir i isi ha too ogologo, ha agakwagh i akpuchapu ya. Naani mkpacha ka ha ga-na-akpacha isi ha. **21** Onye nchujaja obula agagh i anu mmanya vain i mgbe o na-abata n'ogige di n'ime. **22** Ha agagh i alu nwan y nke di ya nwuru anwu, maobu nwan y gbaara di ya alukwagh i m. Kama o bu naani umu agboh o ndi sitere n'agburu Izrel ndi na-amagh i nwoke, maobu nwunye ndi nchujaja nwuru anwu. **23** Ha ga-akuziri ndi m ihe di otu n'etiti ihe di nso na ihe na-adigh i nso; gosi ha ichu esi amata ihe di ihe n'etiti ihe na-adigh i ocha na nke di ocha. **24** "Ha ga-abu ndi ikpe, idozi esemokwu daputara n'etiti ndi m. Usoro iwu m niile ka ha ga-eyi kpee ikpe. Ndi nchujaja n'onwe ha kwa gerube isi n'iwu m niile n'oge mmemme obula di nso. Ha ga-ahukwa na e dor o uboch i izuik e nso. **25** "Onye nchujaja agagh i emer u onwe ya site n'ije n'ebe ozu di,

karjakwa maobu ozu nna ya maobu nne ya, ma o bu nwa ya, maobu nwanne ya nwoke, maobu nwanne ya nwan y na-enweghi di. **26** Mgbe e mechara ka o di ocha ozo, o ga-echere ruo uboch i asaa. **27** Ma n'uboch i ah u, o ga-aloghachi n'ulo ukwu ah u ibanye n'ime ebe nso, o ga-ebu uzo chuo aja mmehie n'ihu onwe ya. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **28** "O bu naani mu onwe m bu ihe nketa nke ndi nchujaja ga-enweta. Unu agagh i enye ha ihe nweta obula n'Izrel. Mu onwe m bu ihe nketa ha. **29** Ha ga-eri onyine inata ihuoma, ihe aja mmehie, ihe aja ikpe omuma, ihe niile di n'Izrel e dor o nso nye Onyenwe anyi ga-abu nke ha. **30** Mkpuru mbu kachasi mma site na mkpuru ubi obula na onyine niile puru iche ga-abu nke ndi nchujaja. Oka mbu a kworo akwo, nke a na-enweta n'ihu ubi ga-abukwa nke ndi nchujaja, ime ka ngozi dikwas i n'ulo unu. **31** Ndi nchujaja agagh i ata nnu nu obula, maobu anu nke nwuru onwu chi ya, maobu nke anu ozo dogburu.

45 "Mgbe unu ga-eke ala ah u dika ihe nketa, unu ga-ebu uzo nye Onyenwe anyi otu oke n'ime ya ka o buru oke di nso nke ala ah u. Ogologo ya ga-ad i kilomita iri na ato, obosara ya ga-abu kilomita iri na otu. Ihe di nso ka ala ah u niile ga-abu gbaa gburugburu. **2** Site n'ala, otu akuku di nar i mita abuo na iri itoolu na otu, na iri sentimita asaa na ise, ga-abu maka ebe nso. A ga-ahapu ala di iri mita abuo na itoolu gburugburu ya. **3** Site n'oke ebe ah u di nso, tuputa oke ogologo ya di kilomita iri na ato, obosara ya kilomita ise na okara. O bu n'ime ya ka ebe nso, ya bu Ebe ah u Kachasi Nso ga-ad i. **4** O ga-abu oke ala ndi nchujaja, ndi na-eje ozi n'ebe nso, na ndi na-abia nso ije ozi n'ihu Onyenwe anyi. O ga-abukwa ebe ulo obibi ha ga-ad i, burukwa ebe di nso maka ebe nso ah u. **5** Ala ozo di ya n'akuku, nke ga-ad i kilomita iri na ato n'ogologo, kilomita ise na okara n'obosara ya, ga-abu ebe obibi ndi Livayi, ndi na-ar u or u n'ulonso ukwu ah u. **6** "N'akuku obodo nso ka a ga-ekewaputa ala nke ogologo ya di kilomita iri na ato, nke obosara ya dikwa kilomita abuo na okara, nke a ga-abu nke ndi Izrel. **7** "A ga-eweputa ala puru iche maka nwa eze. Ala a ga-ad i n'akuku abuo nke ala nso ah u, na obodo ah u. Ala a ga-agbatiri site n'akuku odida anyanwu ebe oke ya di ruo n'osimiri Mediterenja. O ga-esitekwa n'oke ala ya n'owuwa anyanwu gbatiri ruo n'ebe ebo Izrel nwere ala ha. N'uzo di otu a, ala a ga-aha ka ala ebo Izrel ketara. **8** Ala a ga-aburu ya ihe nketa n'Izrel. Ndiisi m agagh i emegbu ndi m ozo, ma ha ga-ahapu ndi Izrel ka ha keta ala ndi a dika ebo niile ha si di. **9** "Nke a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: O zuolara unu, unu umu ndi eze Izrel. Kwusinu ipunara ndi m ihe ha nwere n'ike, kpenu ikpe ziri ezi na-emekwa ihe kwesiri ekwes i. Kwusinu ichupu ndi m site n'ime ha, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. **10** Ka ihe otutu unu ji ere ahia unu buru ezigbo efa na ezigbo baf nke a na-ejigh i aghugh o kpuo. **11** Ka ihe otutu

homa b̄ur̄u ihe unu ga-eji na-at̄u ihe niile, ma mman̄u, ma ̄oka. Ihe ̄ot̄ut̄u nd̄i ̄oz̄o unu ga-enwe ga-ab̄u efa, nke b̄u otu ̄uz̄o n'̄uz̄o iri nke homa, maka it̄u ihe d̄ika ̄oka. Nke ̄oz̄o b̄u baf, nke bukwa otu ̄uz̄o n'̄uz̄o iri nke homa, maka it̄u ihe d̄ika mman̄u. **12** Ihe ̄ot̄ut̄u a ga-eji mata id̄i ar̄o nke ihe ̄ob̄ula ga-ab̄u shekel. Ihe a ga-eji gbanwere shekel a b̄u iri gera ab̄u naan̄i. Iri shekel isii ka a ga-ejikwa gbanwere otu mina. **13** "Nke a b̄u onyinye pur̄u iche unu ga-enye: otu ̄uz̄o n'̄uz̄o isii nke efa, site n'otu homa nke ̄oka wiiti unu. Unu ga-enyekwa otu ̄uz̄o n'̄uz̄o isii nke efa site n'otu homa ̄oka bal̄i unu. **14** D̄ika e nyere ya n'iwu, unu ga-eji ihe ̄ot̄ut̄u baf, weta mman̄u oliv b̄u otu ̄uz̄o n'ime ̄uz̄o iri site n'otu k̄o ̄ob̄ula (k̄o na-erita baf iri, n'ih̄i na baf iri, b̄u ̄ot̄ut̄u otu homa). **15** ̄Oz̄okwa, otu at̄ur̄u nke sitere n'igwe at̄ur̄u d̄i nar̄i at̄ur̄u ab̄u, nke si n'ebe it̄a nri nke Izrel a gbara mmiri nke ̄oma ka unu ga-eweta. A ga-eji nd̄i a ch̄o aja mkpur̄u ̄oka, na aja nsure ̄ok̄u, na aja udo, maka ikpuchiri nd̄i wetara ha mmehie ha. Otu a ka Onye kachas̄i ihe niile elu, b̄u Onyenwe anyi kwubiri ya. **16** Nd̄i niile nke n'ala ah̄u ga-eso nwa eze Izrel bute onyinye nd̄i a. **17** Nwa eze ah̄u ka ̄o dir̄i iweta ihe eji ach̄u aja nsure ̄ok̄u niile, aja mkpur̄u ̄oka, aja ihe ̄on̄un̄u niile, na nke ̄Onwa ̄oḥur̄u nakwa nke ̄ub̄och̄i izuike niile, n'oge mmemme niile nke nd̄i Izrel. ̄O ga-ewetakwa ihe eji ach̄u aja mmehie, aja mkpur̄u ̄oka, aja nsure ̄ok̄u, aja udo maka ikpuchiri ̄um̄u Izrel mmehie ha. **18** "Otu a ka Onye kachas̄i ihe niile elu, b̄u Onyenwe anyi kwuru: N'̄ub̄och̄i mb̄u nke ̄onwa mb̄u ̄ob̄ula, unu ga-ewere nwa oke ehi nke na-enwegh̄i nt̄up̄o, ch̄o aja ido ul̄on̄so m ns̄o. **19** Onye nch̄uaja ga-ewere if̄od̄o ̄obara nke aja mmehie ah̄u tee ya n'ak̄uk̄u ̄on̄u ̄uz̄o ul̄on̄so n, na n'ak̄uk̄u an̄o nke ̄on̄u ebe ich̄u aja, na n'ah̄u ibo nke ̄on̄u ̄uz̄o ogige ime. **20** Unu ga-emekwa otu ihe ah̄u n'abal̄i asaa nke ̄onwa ah̄u n'ih̄i onye ̄ob̄ula mehiera na-amagh̄i ama, maka ikpuchi mmehie metutara ul̄on̄so m. **21** "N'̄ub̄och̄i nke iri na an̄o nke ̄onwa mb̄u, ka unu ga-edebe Mmemme Ngabiga. ̄O ga-ab̄u mmemme abal̄i asaa. N'̄ub̄och̄i nd̄i a, naan̄i ach̄icha nke a na-ejigh̄i ihe na-eko ach̄icha mee ka unu ga-eri. **22** N'̄ub̄och̄i ah̄u, onyeisi ga-eweta otu nwa oke ehi maka aja mmehie nke onwe ya, na maka mmehie mmad̄u niile nke ala ah̄u. **23** N'̄ub̄och̄i asaa nke mmemme ah̄u, kwa ̄ub̄och̄i, ̄o ga-eweta oke ehi asaa na ebule asaa, nd̄i na-enwegh̄i nt̄up̄o ̄ob̄ula, d̄ika ihe ich̄u aja nsure ̄ok̄u nye Onyenwe anyi. ̄O ga-enyekwa nwa mkpi kwa ̄ub̄och̄i maka aja mmehie. **24** ̄O ga-ewetakwa n'ih̄i onyinye inata ihuoma, nar̄i lita ̄oka an̄o na iri itoolu, nke b̄u otu ̄ot̄ut̄u otu oke ehi, otu ̄ot̄ut̄u otu ebule. Tinyere lita mman̄u oliv at̄o na ̄uma asat̄o. Lita mman̄u at̄o na ̄uma asat̄o d̄ikwara otu efa ̄oka. **25** "N'oge mmemme ̄ub̄och̄i asaa ah̄u, nke ga-ebido n'̄ub̄och̄i iri na ise nke ̄onwa asaa, ̄o ga-ewetakwa ihe a ga-eji ch̄o aja mmehie na aja nsure ̄ok̄u, na aja mkpur̄u ̄oka, na mman̄u.

46 "Otu a ka Onye kachas̄i ihe niile elu, b̄u Onyenwe anyi kwuru, ̄On̄u ̄uz̄o ama nke ogige ime, nke

na-eche ihu n'ow̄wa anyanw̄u ga-ab̄u ihe e mechiri emechi n'̄ub̄och̄i isii niile unu na-ar̄u ̄or̄u. Ma a ga-emege ya n'̄ub̄och̄i izuike, na n'̄ub̄och̄i mmemme ̄onwa ̄oḥur̄u. **2** Nwa eze ga-esitekwa na mp̄uta ̄on̄u ul̄o nke ̄on̄u ̄uz̄o ama bata, guzoro n'ak̄uk̄u ̄on̄u ̄uz̄o ama. Nd̄i nch̄uaja ga-edozikwa aja nsure ̄ok̄u ya, na aja udo ya. ̄O ga-an̄okwa n'ul̄o mbata kp̄o isiala nke ofufe ya, sitekwa n'ebe ah̄u p̄u. Ma a gagh̄i emechi ̄on̄u ̄uz̄o ah̄u tutu ruo anyasi. **3** N'ihu ̄on̄u ̄uz̄o ama ka nd̄i ala a ga-an̄o fee Onyenwe anyi ofufe n'̄ub̄och̄i izuike na n'̄ub̄och̄i mmemme ̄onwa ̄oḥur̄u. **4** Ihe nwa eze ah̄u ga-eji ch̄oḥo Onyenwe anyi aja nsure ̄ok̄u n'̄ub̄och̄i izuike na n'oge mmemme ̄onwa ̄oḥur̄u ga-ab̄u ̄um̄u ebule isii, na otu ebule, nd̄i na-enwegh̄i nt̄up̄o. **5** ̄O ga-eweta ihe e ji ach̄u aja mkpur̄u ̄oka, nke b̄u iri lita ut̄u ̄oka ab̄u na ab̄u, na otu ebule. ̄O ga-ewetakwa lita mman̄u oliv asaa maka iri lita ut̄u ̄oka ab̄u na ab̄u ah̄u, tinyere onyinye ̄um̄u at̄ur̄u d̄ika o si mas̄i ya. **6** N'̄ub̄och̄i mmemme ̄onwa ̄oḥur̄u, ̄o ga-eweta otu nwa oke ehi, ̄um̄u at̄ur̄u isii na otu ebule, ha niile ̄o digh̄i nke ga-enwe nt̄up̄o ̄ob̄ula. **7** ̄O ga-ewetakwa otu oke ehi na iri lita ut̄u ̄oka iri ab̄u na ab̄u, maka aja mkpur̄u ̄oka. ̄O ga-enye ebule ah̄u na iri lita ut̄u ̄oka iri ab̄u na ab̄u. ̄O ga-enyekwa ̄um̄u at̄ur̄u nd̄i ah̄u na ut̄u ̄oka d̄ika o si mas̄i ya inye ha, tinyere iri lita ̄oka ab̄u na ab̄u, nke ̄o ga-eweta maka lita mman̄u oliv asaa. **8** Mgbe nwa eze ga-abata n'ul̄o ah̄u, ̄o gae-site na mp̄uta ̄on̄u ul̄o nke ̄on̄u ̄uz̄o ama, ebe ah̄u kwa ka ̄o ga-esikwa p̄u. **9** "Ma mgbe nd̄i ala ah̄u ga-abata n'ihu Onyenwe anyi n'oge mmemme d̄i ns̄o, onye ̄ob̄ula sitere n'̄on̄u ̄uz̄o d̄i n'ugwu bata aghagh̄i ip̄u site n'̄on̄u ̄uz̄o nke d̄i na nd̄ida. Nd̄i si na nd̄ida bata ga-esitekwa n'uz̄o nke ugwu p̄u. ̄O digh̄i onye ga-esi n'uz̄o o si bata laghachi, kama ha ga-esi ̄uz̄o nke chere ebe ha si bata ihu p̄u. **10** Nwa eze ga-an̄o n'etiti ha, ̄o b̄ur̄u na ha abanye, ̄o ga-eso ha banye, ̄o b̄ur̄ukwa na ha ap̄uwa, ̄o ga-esokwa ha p̄u. **11** N'oge mmemme nd̄i ah̄u pur̄u iche, na mmemme nd̄i akara aka, ihe a ga-eji nye onyinye mkpur̄u ̄oka ga-ab̄u iri lita ut̄u ̄oka ab̄u na ab̄u, na otu oke ehi, na iri lita ut̄u ̄oka ab̄u na ab̄u na otu ebule, tinyere ̄um̄u at̄ur̄u nke ̄on̄uoguḡu ya ga-ab̄u d̄ika o si mas̄i ya, tinyere lita mman̄u asaa maka iri lita ut̄u ̄oka ab̄u na ab̄u ̄ob̄ula. **12** "Mgbe ̄ob̄ula onyeisi ch̄oḥo inye onyinye af̄o ofufu, maka ich̄ur̄u Onyenwe anyi aja nsure ̄ok̄u maob̄u aja udo, a ga-emegeher ya ̄on̄u ̄uz̄o ime nke d̄i n'ow̄wa anyanw̄u ka o si n'ebe ah̄u bata. ̄O ga-enye onyinye ya d̄ika e si enye ya n'̄ub̄och̄i izuike. Emes̄a, ̄o ga-at̄ughar̄ia p̄u. A ga-emechikwa ̄uz̄o ah̄u mgbe ̄o p̄uchara. **13** "̄O b̄u nwa at̄ur̄u gbara otu af̄o nke na-enwegh̄i nt̄up̄o ka j̄ ga-eweta ̄ub̄och̄i niile maka ich̄u aja nsure ̄ok̄u nye Onyenwe anyi, ̄o b̄u kwa ut̄ut̄u, kwa ut̄ut̄u ka j̄ ga-eweta ya. **14** I ga-ewetakwa onyinye mkpur̄u ̄oka kwa ut̄ut̄u kwa ut̄ut̄u tinyere ya, ihe niile ga-emejup̄uta ya b̄u lita ut̄u ̄oka isii, na lita mman̄u ab̄u e ji agwak̄ota ya. Iche onyinye mkpur̄u ̄oka a n'ihu Onyenwe anyi b̄u ukpur̄u ga-adigide ruo mgbe ebigh̄i ebi. **15** Ya mere, ha ga-edozi nwa at̄ur̄u na ut̄u

oka na mmanụ oliv ahụ, kwa ụtụtụ kwa ụtụtụ, maka aja nsure oku a na-achụ kwa mgbe niile. **16** “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, o buru na onyeisi enye onye buala n’ime umu ya ndi ikom onyinye site n’ihe nketa ya, ihe ahụ ga-abu nke ya, burukwa nke mkpuru ya, o ga-abu oke ha site n’ihe nketa ruo ebighi ebi. **17** O burukwanu na o kenye otu n’ime ndi ohu ya ala site n’ihe nketa ya, ala ahụ ga-abu nke ohu ahụ tutu ruo n’afọ inwere onwe, nke bu afọ asaa obula. Mgbe ahụ, onu ahụ ga-enwere onwe ya, ma ala ahụ ga-aghokwa nke nwa eze ahụ. Ihe nketa ya bu nke dijiri naani umu ya, nke ha ka o bu. **18** Nwa eze ahụ agaghị ewere ala obula site n’ihe nketa ndi mmadu n’aka ike, si otu a chupu ha site n’ala ha. Ala obula o na-enye umu ya ga-aburiri ihe nketa site n’ala nke aka ya. Ka a ghara ime ka o buladi otu n’ime ndi m buru onye e kewapuru site n’ihe nketa ha.” **19** Mgbe nke a gasiri, o duuru m site n’onu uzọ di n’akuku onu uzọ ama kpobata m n’onuulo ndi ahụ di nso, nke chere ihu n’ugwu, nke bu ihe nketa ndi nchujaja. O gosiri m otu ebe di na nsotu akuku odida anyanwu. **20** O siri m, “Ebe a ka ndi nchujaja ga-anọ sie anu aja ikpe omuma na aja mmehie. Ebe a ka ha ga-anokwa ghee onyinye mkpuru oka, ka a ghara iwabata ha na mputa ogige a nakwa ido ndi mmadu nso.” **21** Mgbe ahụ, o mere ka m puta ozo n’ogige ezi. O duuru m gaa n’akuku anọ nke ogige ahụ. Ahuru m na e nwere ogige nke di n’akuku obula. **22** N’akuku anọ nke ogige ndi a, ogige ndi ozo di n’ime ha. Ha ruru mita iri abuo na ato n’ogologo, ebe obosara ha rukwara mita iri na asaa n’okara. Ogige anọ ndi a ha n’otu. **23** N’ime ulọ ahụ, gburugburu ya, e nwere ahiri e ji nkume doo, nke nwere ekwu di n’okpuru ahiri nke ahụ. **24** O siri m, “Ndi a bu ulọ ebe ndi niile na-eme ozi n’ulunso ukwu ahụ ga-anọ na-esi ihe aja niile ndi mmadu webatara.”

47 Mgbe ahụ, nwoke ahụ mere ka m loghachikwa n’onu uzọ ulonso ukwu ahụ. Ahuru m iyi nke na-aso na-aga n’akuku owuwa anyanwu (n’ihi na ihu ulonso ahụ chere ihu n’owuwa anyanwu). Mmiri ahụ si n’okpuru ulonso ukwu ahụ n’akuku aka nri nke ebe ichu aja, n’akuku ndida ya na-asoputa. **2** O mere ka m si n’onu uzọ di n’ugwu puta, ma gaa n’onu uzọ nke owuwa anyanwu, ebe m huru mmiri ahụ ka o si na ndida na-asoputa. **3** Mgbe anyi na-aga, o ji ihe otutu di ya n’aka tuputa ihe ruru narị mita ise na iri mita ato. O duuru m na-agafe mmiri ahụ. N’oge a, mmiri ahụ erutela na nkwonko ukwu. **4** O jikwa ihe otutu ya tuputakwa ihe ruru narị mita ise na iri mita ato ozo, durukwa m na-aga. N’oge a, mmiri ahụ erutela m n’ikpere. Mgbe o tuputara ihe ruru narị mita ise na iri mita ato ozo, o duuru m gafee mmiri ruru m n’ukwu. **5** O tuputakwara ihe ruru narị mita ise na iri mita ato ozo, mmiri ahụ ghorọ osimiri nke m na-apughị igafe, n’ihi na mmiri ahụ toro eto buru mmiri ogwugwu, osimiri nke mmadu na-apughị jiji ije ukwu gafee. **6** O siri m, “Nwa nke mmadu, i huru ihe ndi a?” O duuru m laghachi n’onu mmiri. **7** Mgbe

m rutere n’onu mmiri, lee, ahuru m otutu osisi nke toro n’akuku abuo nke iyi ahụ. **8** O siri, “Iyi a na-aso na-aga akuku owuwa anyanwu, sobanye n’ime Araba, tutu bja sobanye n’osimiri nnu ahụ. Mgbe o sobanyere n’osimiri nnu ahụ, mmiri ya na-agho mmiri di mma onunu. **9** Otutu ihe e kere eke di ndu ga-ebi n’ebe obula mmiri a na-aso aga. Azu di ukwu ga-ajuputa n’ebe ahụ, n’ihi na mmiri a na-asobanye n’ebe ahụ, na-eme ka mmiri osimiri ghoru mmiri di mma inu ahụ. Ya mere, ihe niile di n’ebe obula mmiri a sojere ga-adi ndu. **10** Ndi oku azu ga-eguzo n’onu mmiri, site n’En-Gedi ruo n’En-Eglaim a gaghị enweta ebe a na-agbasa ugbu e ji egbu azu. Azu di iche iche ga-adikwa, dika azu osimiri Mediterenja. **11** Ma ebe apiti ya niile, n’ebe niile mmiri na-ado, agaghị adi ohuru, o bu nnu ga-aga ka a ga-ahapuru ebe ndi ahụ. **12** Mkpuru osisi di iche iche ga-eto n’akuku abuo nke iyi ahụ. Akwukwo ha agaghị akponwu akponwu, mkpuru ga-adi n’elu ha mgbe niile. Mkpuru ohuru ga-adi n’onwa obula, n’ihi na o bu mmiri si n’ebe nso ahụ na-agba ha mmiri. Mkpuru ha ga-abu nri, akwukwo ha ga-abukwa maka igwo oria.” **13** Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, “Nke a ga-abu oke ala nke unu ga-eke n’etiti ebo iri na abuo nke Izrel dika ihe nketa ha, Josef ga-enweta oke ala abuo. **14** Ebo obula ga-eketa dika ibe ya ketara, n’ihi na-eweliri m aka inu iyi na m ga-enye ndi mma unu ala ahụ, na ala a ga-aghokwa ihe nketa unu. **15** “Nke a ga-abukwa oke ala nke ala unu ahụ. “N’akuku ugwu, o ga-esite n’osimiri Mediterenja n’akuku uzọ Hetlon, gafee Lebo gawa Zedad, **16** site ya ruo Berota na Sibraim (nke di n’oke ala di n’agbata Damaskos na Hamat), rukwaa na Haza Hatikon, nke di n’oke ala Hauran. **17** Oke ala ahụ ga-esite n’oke osimiri gbasoro oke ala nke ugwu Damaskos ruo Haza Enan. Oke ala ndi Hamat ga-adikwa n’akuku ugwu. Nke a ga-abu oke ala nke akuku ugwu unu. **18** Oke ala n’akuku owuwa anyanwu ga-esite n’agbata Hauran na Damaskos soro akuku osimiri Jordan, n’agbata ndi Gilead na ala ndi Izrel ruo n’osimiri di n’owuwa anyanwu, ruokwa Tama. Nke a ga-abukwa oke ala unu n’akuku owuwa anyanwu. **19** Oke ala na ndida, o ga-esite na Tama ruo obuladi mmiri Meriba Kadesh, soro uzọ odo mmiri iyi Ijpt ruo osimiri Mediterenja. Nke a bu oke ala ahụ na ndida. **20** N’odida anyanwu, osimiri Mediterenja ga-abu oke ala, ruo na ncherita ihu uzọ e si abata Hamat. Nke a bu oke ala unu n’akuku odida anyanwu. **21** “Ala niile di n’ime oke ala ndi a, ka unu ga-eke n’etiti onwe unu dika ebo Izrel si di. **22** Keenu ha ka ha buru ihe nketa nye onwe unu, ma nyekwa ndi obja bi n’etiti unu, bu ndi obja niile mutara umu. Unu ga-agu ha dika ndi amuru n’ala Izrel. Ha ga-esokwa unu keta oke n’ihe nketa a na-ekenye ndi ebo niile nke Izrel. **23** A ga-ekenye ndi obja ihe nketa n’ebe obula ha bi n’etiti ha.” Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.

48 “Nke a bu aha ebo niile, na ala ha ga-eketa: “Dan otu oke. Site na nsotu ugwu, n’akuku uzọ

Hetlon ruo mbata Hamat. Haza Enan na oke ala ugwu Damaskos, nke di n'akuku Hamat ga-abu akuku oke ala ha site n'akuku owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **2** Asha ga-enwe otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Dan, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **3** Naftali ga-enwe otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Asha, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **4** Manase nwere otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Naftali, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **5** Ifrem ga-enwe otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Manase, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **6** Ruben ga-enwe otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Ifrem, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **7** Juda ga-enwe otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Ruben, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **8** "Ala nke ya na oke ala ndi Juda ga-agbatu site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu, ka i ga-enye dika onyinye puru iche. Obosara ya ga-abu ihe di kilomita iri na ato. Ogologo ya site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu ga-aha ka ala otu ebo ketara. Ulonso ukwu ahụ ga-adikwa n'etiti ya. **9** "Ogologo ebe a eweputara iche nye Onyenwe anyi ga-adu kilomita iri na ato, obosara ya ga-abu kilomita ise na okara. **10** Nke a ga-abu ala di nso e debere iche nye ndi nchujaja. N'akuku ugwu, idi ogologo ala ahụ ga-abu kilomita iri na ato. N'akuku odida anyanwu, ogologo ya bu kilomita ise na okara. Ogologo nke akuku ndida na nke ugwu bu otu. Otu a kwa, ogologo nke akuku owuwa anyanwu na odida anyanwu bu otu. Ebe nso Onyenwe anyi ga-adu n'etiti ya. **11** O ga-adiri ndi nchujaja, bu umu Zadok ndi e doro nso, ndi sitere n'ikwesị ntukwasị obi jeere m ozi, ndi na-esiteghi n'iso uzo m kpafuo dika ndi Izrel na agburu Livayi mere mgbe ha mehiere. **12** O bu onyinye puru iche a na-enye ha site n'ala ahụ di nso, bu ala ahụ kachasi nso, nke ya na ala ndi Livayi nwekoru oke ala. **13** "N'akuku ala ndi nchujaja, a ga-ekenye ndi Livayi ala nke ha. Ha ga-eketa ala nke ogologo ya bu kilomita iri na ato, nke obosara ya bu kilomita ise na okara. **14** O nweghi akuku ala nso a a ga-ere ere, maobu nye ya ndi ozo, n'ihu na ihe di nso ka o bu nye Onyenwe anyi. **15** "Ala nke foduru, nke ogologo ya di kilomita iri na ato, nke obosara ya di kilomita ise na okara ga-abu ala oha. A ga-ewu ebe obibi n'elu ya, wukwaa ebe izu anu ulo. Obodo ga-adu n'etiti ya, **16** nke ogologo akuku ugwu ruru kilomita abuo na uma ano, akuku ndida ruru kilomita abuo na uma ano, akuku owuwa anyanwu ruru kilomita abuo na uma ano, na akuku odida anyanwu rukwara kilomita abuo na uma. **17** Ogologo nke ala ebe ita nri nke ga-agba obodo ahụ gburugburu ga-aha n'otu. O ga-adu nari mita na iri mita ato na ise n'ugwu, na ndida nari mita na iri mita ato na ise, n'owuwa anyanwu nari mita na iri mita ato na ise, n'akuku n'odida anyanwu nari mita na iri mita ato na ise. **18** Ma nke ga-afodu na ya, n'akuku oke ala ahụ di nso nke gara ogologo ya niile, ga-abu n'akuku owuwa anyanwu kilomita ise na okara n'akuku odida anyanwu ga-abukwa kilomita ise na okara. Ihe omume

ya ga-abu nri nye ndi oru nke obodo ahụ. **19** Ndi oru si n'obodo, bu ndi na-ako ya ga-abukwa ndi si n'ebo niile nke Izrel. **20** Ala ahụ niile, ma ala ahụ e doro nso, ma ala ndi obodo, ga-adu kilomita iri na ato n'akuku ya obula. **21** "Ala niile foduru n'akuku abuo nke ala ahụ di nso, na ala ndi obodo ga-abu nke nwa eze. O ga-agbatu ruo owuwa anyanwu site n'otutu kilomita iri na ato nke oke ahụ do nso ruo n'oke ala owuwa anyanwu, sitekwa na kilomita iri na ato n'akuku odida anyanwu ruo oke ala odida anyanwu. Akuku abuo ndi a nke gbatiri ruo n'oke ala ndi obodo ga-abu nke onye ochichi, ebe nso ahụ na ulo ukwu ahụ ga-adu n'etiti ha. **22** Ya mere, oke ala nke ndi Livayi na ala ndi obodo ga-adu n'etiti ala nke nwa eze nwee. Oke ala nke nwa eze ahụ ga-adu n'etiti oke ala Juda na oke ala Benjamin. **23** "Ala e nyere ebo foduru di otu a: "Benjamin ga-enwe otu oke, nke sitere n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **24** Simion ga-enwe otu oke; ha na ndi Benjamin ga-enwekoru otu oke ala n'akuku owuwa anyanwu na n'akuku odida anyanwu. **25** Isaka ga-enwe otu oke; ha na ndi Simion ga-enwekoru oke ala n'akuku owuwa anyanwu, na n'akuku odida anyanwu. **26** Zebulun ga-enwe otu oke; ha na ndi Isaka ga-enwekoru oke ala n'akuku owuwa anyanwu, na n'akuku odida anyanwu. **27** Gad ga-enwe otu oke; ha na ndi Zebulun ga-enwekoru oke ala n'akuku owuwa anyanwu na n'akuku odida anyanwu. **28** Ma oke ala Gad nke chere ihu n'akuku ndida ga-esi na Tama ruo n'iyi Meriba Kadesh, sorokwa odo mmiri Ijpt ruo n'osimiri Mediterenja. **29** "Nke a bu ala unu gakenye ebo Izrel niile dika oke ha. Ha ga-abukwara ha ihe nketa." Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. **30** "Ndi a ga-abu onu uzo ama e si apu n'obodo ahụ. "N'akuku nke ugwu, nke idi ogologo mgbidi ya bu kilomita abuo, **31** onu uzo ama obodo ahụ ga-abu aha ebo niile nke Izrel. Onu uzo ama ato n'akuku ugwu ga-abu onu uzo ama Ruben, onu uzo ama Juda, na onu uzo ama Livayi. **32** N'akuku owuwa anyanwu, nke mgbidi ya di kilomita abuo n'ogologo, onu uzo ama ato ga-adu ya. Ha ga-aza onu uzo ama Josef, onu uzo ama Benjamin, na onu uzo ama Dan. **33** N'akuku ndida, nke ogologo ya bukwa kilomita abuo, onu uzo ama ato ga-adu ya: onu uzo ama Simion, onu uzo ama Isaka, na onu uzo ama Zebulun. **34** N'akuku odida anyanwu nke idi ogologo mgbidi ya bu kilomita abuo, onu uzo ama ato ga-adu ya: onu uzo ama Gad, onu uzo ama Asha, na onu uzo ama Naftali. **35** "Gburugburu obodo ahụ bu kilomita iri. "Aha a ga-akpo obodo ahụ site n'oge ahụ gawa, ga-abu, 'Onyenwe anyi no n'ebe ahụ.'"

Daniel

1 Mgbe afọ atọ gafere site na mgbe Jehoiakim bidoro buru eze na-achi Juda, Nebukadneza eze na-achi Babilon bjara buso Jerusalem agha. **2** Onyenwe anyi nyefere Jehoiakim, eze Juda n'aka ya, na ihe ufodu e jiri choq ulonso Chineke mma. O buuru ha niile gawa Shajna n'ulo chi ya, dobe ha n'ime n'ulokwu chi ya. **3** Eze nyere Ashipenaz, onyeisi ndi ozi ya iwu ka o kpobata umu okorobia sitere n'ezinaulo eze na nke ndi ochichij n'ala Izrel n'ije ozi eze. **4** Umu okorobia ndi a ga-abu ndi n'enweghi nkwari obula n'ahu ha, ndi mara mma ile anya na ndi nwere nghota banyere ihe omuma di iche iche. Ha kwesikwara ibu ndi maara ihe, ndi na-amuta ihe osiso na ndi tozuru oke ije ozi n'uloeze. O ga-akuziri ha asusu na akwukwo ogugu di iche iche nke ndi Kaldia. **5** Onye eze si n'ochere nri ya na-eweputa nri na mmanya a ga-enye ha kwa ubochi. Ha ga-anọ n'ozuzu a afọ atọ, nke o ga-abu e mechaa, ha ga-abu ndi kwesiri ino n'ije ozi n'obi onye eze. **6** Ndi so n'ime ha bu Daniel, na Hananaya, na Mishael, na Azaraya, ha bu ndi Juda. **7** Ma onyeisi ndi na-ejere eze ozi nyere ha aha oheru ozo Daniel ka o kporo Belteshaza; Hananaya ka o kporo Shedrak; o kporo Mishael, Mishak; kpokwa Azaraya, Abednego. **8** Ma Daniel kpebiri n'obi ya na o gaghị emeru onwe ya site n'iri nri maobu ihu mmanya eze. Ya mere o rioro onyeisi ndi ozi ka o hapu ya ka o ghara imeru onwe ya. **9** Ma Chineke mere ka Daniel nweta ihuoma na obi ebere n'aka onyeisi ndi na-ejere eze ozi. O nwekwara omiiko n'ebe Daniel no n'ihu onodu ha. **10** Ma onyezi a gwara Daniel, "Ana m atụ egwu n'ihu onyenwe m eze, onye kwuru ihe unu ga-eri na ihe unu ga-ahu. O buru na o hu na unu tara ahụ karịa ndi ogo unu ndi ozo, ndu m ga-anọ na nsogbu n'aka onye eze." **11** Daniel sirị onyeisi ahụ e tinyere oru ilekota Daniel, na Hananaya, na Mishael, na Azaraya n'aka, **12** "Biko, nye anyi naanị ahijhia nri, na mmiri onunụ, ka o buru ihe oriri anyi na ihe onunụ anyi. Jiri ya lee anyi ule ubochi iri. **13** Jirizie anya gi choputa ma o nwere ihe di iche n'etiti anyi na ndi ozo, ndi na-eri nri oma nke eze nyere, site n'ihe j huru, mee umuodibo gi otu o kwesiri." **14** O kwanyere ime ihe ha kwuru, o nwalere ha abali iri. **15** Mgbe ubochi iri ahụ zuru, a choputara na ahụ di ha mma, choputakwa na ha di mma ile anya karịa umu okorobia ndi ozo e ji nri oma niile eze nyere zupọ. **16** Ya mere onyeisi ozi ahụ wepuru nri na mmanya oma ahụ ha kwesiri iri ma nye ha naanị akwukwo nri. **17** Chineke mere ka umu okorobia anọ ndi a nwee oguguisi puru iche na nghota n'ihe obula gbasara edemede na amamihe niile. Daniel nwekwara nghota ikowa udi ohu niile na nro niile. **18** Mgbe oge eze nyere a ga-eji kpobata ha n'ije ozi ya zuru, onyeisi ndi na-eje ozi chere ha n'ihu Nebukadneza. **19** Ha na eze kparitakwara uka. Ma n'ime umu okorobia ahụ niile a zuru, o nweghi nke amamihe ya juru eze afọ dika amamihe Daniel,

na Hananaya, na Mishael, na Azaraya. N'ihu nke a, o mere ka ha soro buru ndi na-adu ya odu. **20** Mgbe o bulakwa eze choq ndumodu banyere amamihe na nghota, o na-achoputa na ndumodu ha na-enye ya na-adu mma okpuku iri karịa ndumodu nke ndi majiki ya na ndi maara ihe banyere kpakpando no n'alaeze ya na-enye ya. **21** Daniel nogidere buru onye na-adu eze odu tutu ruo afọ mbu nke Sairos bidoro ichi dika eze.

2 N'ime afọ nke abuo nke ochichij ya, eze Nebukadneza roro nro di iche iche. Nro ndi a mere ka obi ya gbasasia, ura pukwara ya n'anya. **2** Mgbe ahụ, eze kporo ndi majiki, ndi ha na mmuo ojo na-ekwu okwu, ndi mgbaasi na ndi ihe banyere ngaghari nke kpakpando doro anya ka ha bia gwa ya ihe ahụ o roro na nro. Mgbe ha bjara, guzo n'ihu eze, **3** o sirị ha, "Aroro m nro nke na-enye m nsogbu n'obi. Achoro m jma ihe o putara." **4** Mgbe ahụ, ndi ahụ na-enyocha kpakpando gwara eze ahụ okwu n'asusu ndi Siria si, "Ka gi eze diri ndu ruo mgbe ebighi ebi, i ga-agwa umuodibo gi nro a j roro, anyi ga-akowara gi ihe o putara." **5** Ma eze zara ndi Kaldia, "Nke a bu ihe m kpebirila: O buru na unu agwaghị m ihe nro a na nkowa ya bu, aga m eme ka abokasia unu, tikpokwa ulo unu, mee ka ha gho mkpomkpo ebe. **6** Ma o buru na unu gwa m ihe ahụ m roro na nro ma kowakwa ya, aga m enye unu onyine di iche iche na ugwo oru nsopuru di ukwu. Ya mere, gwanu m nro ahụ na nkowa ya." **7** Ozokwa, ha zaghachiri, "Ka eze gwa ndi ohu ya ihe o roro na nro, anyi ga-akowakwa ya." **8** Eze zaghachiri, "Ama m na o bu oge ka unu na-achọ inweta n'ihu na unu amatala na ihe a ka m kpebiri ime. **9** O buru na unu agwaghị m nro ahụ naanị otu ntaramahuhu dijiri unu. Unu agbaala izu igwa m okwu ugha na okwu nduhie na-ele anya na onodu ga-agbanwe. Ya mere, gwanu m nro ahụ, m ga-amatakwa na unu puru ikowara m ya." **10** Ndi Kaldia zara eze, "O dighi mmadu obula n'elu uwa a nke nwere ike ime ihe a eze na-achọ. O dighikwa eze, n'agbanyeghi idi ukwu ya na idi ike ya, nke juturu udi ihe di otu a eze na-aju n'aka ndi mgbaasi, ndi na-agba aja ya, ndi ha na mmuo ojo na-ekwu okwu, na ndi Kaldia. **11** Ihe a j choro ka anyi mee bu ihe na-agaghị ekwe omume. O bu naanị ndi mmuo nwere ike ikoro gi ihe j roro na nro. Ndi mmuo anokwaghị n'etiti ndi mmadu." **12** Nke a mere ka eze juputa n'oke iwe na onuma, o nyere iwu ka e gbuchaa ndi amamihe niile nke Babilon. **13** Mgbe e kwuputara iwu onye eze ka e gbuo ndi oke amamihe niile, ndi agha chokwara ebe Daniel na ndi otu ya no ka ha gbuo ha. **14** Mgbe Ariok, onye bu onyeisi ndi nche eze puru igbu ndi ikom maara ihe na Babilon, Daniel ji amamihe na ezi uche gwa ya okwu. **15** O juru onyezi eze, bu Ariok, "Gin mere eze ji nye iwu di ike di otu a?" Mgbe ahụ, Ariok kowara ihe niile nye Daniel. **16** Mgbe ahụ, Daniel banyere n'uloeze, ihu ya. O rioro eze ka o nyetu ya nwa oge iji kowakwara ya ihe nro ahụ putara. **17** Emezia, Daniel lara n'ulo nke ya gaa koro Hananaya, na Mishael, na Azaraya, ndi enyi

ya ihe merenụ. **18** Ọ gwara ha ka ha rịọọ maka ebere site n'aka Chineke nke eluigwe banyere ihe nzuzo a, ka a hapu igbu ya na ndị enyi ya na ndị amamihe ọduru na Babilon. **19** N'abalị, e mere ka Daniel mata ihe omimi ahụ site n'ọhụ. Mgbe ahụ, Daniel toro Chineke nke eluigwe, **20** Daniel sirị, "Otuto dirị aha Chineke ruo mgbe ebighị ebi; amamihe na ike dị n'aka ya. **21** Ọ na-agbanwe oge na mgbe dị iche iche; Ọ na-ebuli ndị eze na-akwatụkwa ha. Ọ na-enye onye maara ihe amamihe, ma na-enyekwa onye nwere mmụọ nghọta ihe omioma. **22** Ọ na-ekpughe ihe dị omimi na ihe zoro ezo; Ọ maara ihe dị n'ochịchiri, ma ihè binyekwara ya. **23** Ana m ekele gi, na-etokwa gi, Chineke nke nna m ha, n'ihì na ì nyela m amamihe na ike. I meela ka m mata ihe anyị rịọrọ gi, ì mekwa ka anyị mata nrọ ahụ eze roro." **24** N'ihì ya, Daniel jekwuru Ariok, onye ahụ eze nyere iwu igbu ndị ndumọdụ niile dị na Babilon, sị ya, "Egbukwala onye ọbụla n'ime ndị amamihe Babilon. Kama duru m gaa n'ihu eze n'ihì na ejikeere m igwa ya ihe ahụ ọ chorọ imata." **25** Mgbe ahụ, Ariok mere ngwangwa duru Daniel gaa n'ihu eze, sị ya, "Achoptala m otu onye n'ime ndị Juda a ọtara n'agha nwere ike igwa eze ihe nrọ ya putara." **26** Eze juru Daniel (onye a na-akpokwa Belteshaza), "I nwere ike igwa m ihe ahụ m roro na nrọ, na ikwara m ihe ọ putara?" **27** Daniel gwara eze, "O nweghị onye amamihe ọbụla, onye ọbụla ya na mmụọ na-ekwu okwu, onye mgbaasị ọbụla maọbụ onye na-enyocho kpakpando ọbụla puru igwa eze ihe omimi a j chorọ. **28** Ma o nwere Chineke nọ n'eluigwe, onye na-ekpughe ihe omimi niile. O gosila Nebukadneza ihe ga-eme n'ụbọchị ndị dị n'ihu. Nrọ gi na ọhụ niile nke gara n'uche gi mgbe ì dinara n'ihè ndina gi bu ndị a: **29** "Ihe ì roro na nrọ, gi bu eze, bu ihe banyere ihe na-aga imezu n'oge dị n'ihu. Onye ahụ na-ekpughe ihe nzuzo niile egosikwala gi ihe nke ga-eme. **30** Ma mụ onwe m, ekpughegi ihe omimi a nye m n'ihì na m kariri mmadụ ọbụla dị ndụ n'amamihe, kama ọ bu ka gi bu eze mata nkwa ya na ghotakwa ihe gabigara n'uche gi. **31** "Eze, ihe ì huru n'ọhụ bu nke a. Ì huru mmadụ a kpuru akpu. Mmadụ a a kpuru akpu buru nnoo ibu. Ọ na-egbukwa nweghenweghe, burukwa ihe na-eyi onye ọbụla lekwasiri ya anya egwu. **32** E ji ọlaedo a nuchara anucha kpuo isi mmadụ ahụ, jiri ọlaocha kpuo aka ya na obi ya. E jikwa bronzi kpuo afọ ya na apata ukwu ya. **33** Ọ bukwa igwe ka e ji kpuo ogwe ukwu ya abuo. Ma akuku ukwu ya, nke a na-azo n'ala ka e ji igwe a gwara ya na uru kpuo. **34** Mgbe ì na-ele anya, a waputara nkume, ma ọ bughị aka mmadụ ka e ji waputa ya. Nkume a kuru mmadụ ahụ a kpuru akpu n'ukwu nkume na uru ya, kupiasia ha. **35** Mgbe ahụ, e tjiisiri igwe ahụ na uru ahụ, bronzi ahụ na ọlaocha ahụ nakwa ọlaedo ahụ niile. Ha dika igbugbo oka nke na-adi n'ebe a na-azocha oka n'oge okpomoku. Ifufe fechapusiri ha na-ahapughi ihe ngosi ọbụla. Ma nkume ahụ dakwasiri ihe ahụ awuru awu mechara ghoogwu dı ukwu, nke juputara uwa niile. **36** "Eze, nke a bu nrọ ahụ. Ugbo a ka anyi kwaraa gi

ihe nrọ ahụ putara. **37** Gi onwe gi, eze, bu eze nke otutu ndi eze ozo no n'okpuru ya, onye Chineke nke eluigwe nyere ike ochichi, n'ocheeze niile, na ike na otuto; **38** nyefeekwa n'aka gi umu mmadu niile na umu anumanu bi n'ime oha, na umu nnonu nke igwe, e mere ka ì buru eze ihe niile ndi a, gi bu isi ahụ e ji ọlaedo kpuo. **39** "Mgbe ì chichara alaeze ozo gabebili, ma ọ gaghị adı ukwu dika nke gi, mgbe nke a gasiri, alaeze ozo bu nke ato, nke ga-adi ka bronzi gabelikwa, ọ ga-achi uwa niile. **40** A ga-enwekwa alaeze nke ano, nke ga-esi ike dika igwe. Dika igwe nke nakuri ihe niile, ọ ga-egwepja ma kurikwaa ndi a niile. **41** Ma ebe ì huru na obu ukwu ahụ na mkpisiukwu ya niile na ufodu n'ime ha bu uru okpu ite na ufodu bukwa igwe, alaeze nke ekwara ekwa ka ọ ga-abu, ma ọ ga-esitu ike dika igwe nke di n'ime ya, n'ihì na ì huru igwe ahụ na agwakotara ya na uru apiti. **42** Dika mkpisiukwu ya, nke ufodu n'ime ya bu igwe, ufodu bukwa uru, na-egosi na akuku ufodu nke alaeze ahụ ga-esi ike ma akuku ufodu agaghı esi ike ntiwa. **43** Dika otu ahụ ì huru e siri gwakota igwe na uru onu, otu a ka ochichi alaeze ndi a ga-acho njikota alaeze na ibe ya, ma nke a agaghı ekwe mee, dika ọ gaghı ekwe omume bu igwakota igwe na uru. **44** "N'oge ahụ, ndi eze ndi a ga-ano n'ochichi, Chineke nke eluigwe ga-eme ka alaeze ozo bido. Ọ bukwa alaeze nke a na-apughi imebi emebi. O nwewaghı onye ọbula puru imeri alaeze ahụ. Ọ ga-ala alaeze ndi ozo n'iyi, mee ka ha buru ihe efu, ma ọ ga-adiji na-aga n'ihu ruo ebighi ebi. **45** Dika ì siri hu nkume ahụ di ukwu e sitere n'ugwu waputa, nke a na-ejighi aka waputa were kurichaa igwe ahụ, bronzi ahụ, uru ahụ, ọlaocha ahụ na ọlaedo ahụ. "Chineke di ukwu emeela ka eze mara ihe na-aga ime n'oge di n'ihu. Nrọ a bu ezikwu, nkwa ya kwesikwara ntukwası obi." **46** Mgbe ahụ, eze Nebukadneza dara n'ala n'ihu Daniel nye ya nsopuru. O nyekwara iwu ka eweta onyinye na uda na-esi isi utu were chunyerere ya aja. **47** Onye eze gwakwara Daniel, "N'ezie, Chineke gi bu Chineke kachasi chi niile. Ọ bu ya na-achi eze niile bi n'üwa, burukwa Onye na-ekpughepu ihe omimi niile, n'ihì na lee, ì nwere ike ikwa ihe omimi nke a." **48** Emesja eze nyere Daniel okwa di ukwu, nyekwa ya otutu onyinye di iche iche. O mere ya onyeisi na-achi ala Babilon niile, meekwa ya onyeisi ndi ndumodu eze niile. **49** Ma dika Daniel siri rıo eze, o mekwara ka Shadrak, Mishak na Abednego buru ndi na-elekota ihe niile a na-eme eme n'ala Babilon, Daniel n'onwe ya noduru n'ogige eze.

3 Eze Nebukadneza kpuru oyiyi ọlaedo nke idi elu ya ga-adi iri mita ato, obosara ya ga-adi ka mita ato. Emesja, o debe ya n'obosara ala Dura, nke di n'otu mpaghara Babilon. **2** Eze Nebukadneza ziri ozi ka e zie ndi nnochite anya eze niile, ndiisi, ndi na-achi achi, ndi ndumodu ya niile, ndi na-elekota uloku ya niile, ndi okaike, ndi maji na-edozi okwu na otutu ndi ozo nokwa n'isi ochichi akuku niile nke ala ahụ, ka ha bia n'ubochi a ga-edo oyiyi ahụ nso

bụ nke eze Nebukadneza guzobere. **3** Ya mere, ndi nnochite anya eze niile, ndjisi, ndi na-achị achị, ndi ndumọdụ ya niile na ndi na-elekọta ụlọakụ ya niile, ndi ọkaikpe, ndi maji na-edozi okwu na otụtụ ndi ọzọ nọkwa n'isi ọchịchị akụkụ niile nke ala ahụ, zụkọtara maka ido oyiyi ahụ nke eze, bụ Nebukadneza guzobere nso. Ha niile guzooro ọtọ n'ihu oyiyi ahụ bụ nke eze Nebukadneza guzobere. **4** Onye nkwsa kwuru okwu n'olu ike, "Mmadu niile si na mba niile na asụsụ niile di iche iche bja, ka a na-enye iwu nke a, **5** mgbe ọbula unu nuru ụda oja, une, ụbọ akwara, maobu ụda ihe egwu ọbula, unu ga-ada n'ala kpoo isiala nye ihe a Nebukadneza eze ji olaedo kpoo. **6** Onye ọbula juru ikpo isiala ka a ga-atuba ngwangwa n'ime oku nke na-enwu ajo onwunwu." **7** Ya mere, ngwangwa ha nuru ụda opi ike, nke oja, une ụbọ akwara, nke une na nke egwu di iche iche, ndi niile si mba di iche iche, ndi na-asu asusu di iche iche, dara n'ala kpoo isiala nye oyiyi olaedo ahụ, nke eze bụ Nebukadneza guzobere. **8** N'oge a, ufodu n'ime ndi Kaldia putara n'ihu boo ndi juu ebubo. **9** Ha gwara eze, bụ Nebukadneza, "Ka eze di ndu ruo mgbe ebighi ebi. **10** Gi, onwe gi nyere iwu, na onye ọbula nuru ụda opi ike, oja, une, ụbọ akwara maobu ihe egwu ozo ga-akpo isiala sekpuoro ihe ahụ e ji olaedo kpoo. **11** na onye ọbula juru ikpo isiala ka a ga-atuba n'ime oku na-enwu ajo onwunwu. **12** Ugbu a, e nwere ufodu ndi juu, ndi aha ha bu Shedrak, na Mishak na Abednego, ndi i mere ka ha buru ndi na-elekota ihe niile na-eme eme n'ala Babilon; ha anaghi nti n'iwu eze nyere, jukwa ikpo isiala nye oyiyi a i ji olaedo kpoo." **13** Nebukadneza n'onodu oke iwe nyere iwu ka a kpota Shedrak, na Mishak, na Abednego. Ya mere, a kpobata ndi ikom a n'ihu eze, **14** Nebukadneza sirj ha, "O bu eziokwu, Shedrak, na Mishak, na Abednego, na unu adighi efe chi m maobu kpoo isiala nye oyiyi olaedo ahụ m guzobere? **15** Mgbe unu nuru ụda opi, oja, une na ụbọ akwara maobu ihe egwu ozo, o buru na unu adaa n'ala kpoo isiala nye oyiyi ahụ a kpuru akpu, ihe niile ga-adi mma. Kama o buru na unu aju ikpo isiala, a ga-atunye unu ngwangwa n'ime oku na-enwu ajo onwunwu. Kedu chi ahụ nke puru inaputa unu site n'aka m?" **16** Shedrak, na Mishak, na Abednego, gwara eze, "O Nebukadneza, o dighi mkpa na anyi ga-azara onu anyi n'ihu gi banyere okwu a. **17** O buru Chineke anyi na-efe nwere ike izoputa anyi site n'oku na-enwusi ike n'aka gi, ya zoputa anyi. **18** Ma o burukwa na o zoputaghị anyi, mata nke oma, o eze, na anyi agaghị efe chi gi ndi a maobu kpoo isiala nye oyiyi a i kpuru akpu nke i guzobere." **19** Mgbe ahụ, Nebukadneza jutputara n'oke iwe megide Shedrak, na Mishak, na Abednego, nke bu n'ihu ya gbaruru n'ebe ha no. O nyere iwu si ka e mee ulo oku ahụ ka o di oku ugboro asaa karja ka o kwesiri. **20** O nyere ufodu ndi kacha sie ike n'etiti ndi agha ya iwu ka e kee Shedrak, na Mishak, na Abednego eriri n'ukwu na aka, tubakwa ha n'oku ahụ na-enwu enwu. **21** Ya mere, ha kere ndi ikom ahụ agbu ebe ha ka yi uwe ukwu ha, na

akwa nkuku isi ha, na uwe mwuda ha, na uwe ha niile, tuba ha n'etiti oku ahụ na-enwu ajo onwunwu. **22** Ebe o bu n'okwu eze di oku oku, tynere na oku ahụ na-enwusi ike, o mere ka ire nke regbuo ndi agha ahụ tubara Shedrak, na Mishak, na Abednego. **23** Ya mere, Shedrak, na Mishak, na Abednego ndi e kesiri agbu ike, dabara n'ime oku ahụ na-enwusi ike. **24** N'onodu iju anya, Eze Nebukadneza wuliri n'ukwu ya, juo ndi ndumodu si, "O bughị ndi ikom ato anyi kere agbu ka anyi tubara n'ime oku?" Ha zara eze, "O bu ezie, eze." **25** O sirj, "Ma ana m ahụ mmadu ano ndi a na-ekeghị agbu, ka ha na-agaghari n'ime oku ahụ. Leekwa na oku ahụ anaghị ere ha. Onye ahụ mere ha mmadu ano yiri nwa nke ndi bu chi." **26** Mgbe ahụ Nebukadneza, bjara nso n'onu uzo oke oku ahụ si, "Shedrak, Mishak na Abednego, ndi ohu Chineke Onye kachasi ihe niile elu, putanu! Bjanu n'ebe al!" Ya mere, Shedrak, Mishak na Abednego, sitere n'oke oku ahụ puta. **27** Umụ ndi eze niile, ndjisi niile, ndi ahụ niile na-achị achị na ndi ndumodu eze niile, zukotara gburugburu ndi ikom ato ahụ, ha hukwara na oku emerughị ha ahụ, na o rechapughikwa agiri isi di ha n'isi, uwe ha ereghikwa oku, isisi anwuru oku adighikwa n'ahụ ha. **28** Mgbe ahụ, Nebukadneza sirj, "Otuto dirj Chineke nke Shedrak, Mishak na Abednego n'ih na o zitere mmuo ozi ya izoputa ndi ohu ya tukwasiri ya obi, mgbe ha juru ime ihe eze nyere n'iwu, kama ha jiri aka ha horo inwu, kama ife chi ozo nke na-abughị Chineke nke ha. **29** Ya mere, ana m enye iwu a taa, na-asj na onye ọbula, maobu mba ọbula, maobu asusu ọbula, onye kwuru okwu ozo megide Chineke Shedrak, Mishak na Abednego, a ga-etikpokwa ulo onye ahụ, mee ka o ghoo mkpomkpo ebe. N'ih na o nweghi chi ozo nke puru izoputa n'uzo di otu a." **30** Mgbe ahụ, eze nyere Shedrak, Mishak na Abednego okwa ozo di elu karja nke ha nwere na mbu n'ala Babilon.

4 Mu bu Nebukadneza, Na e zigara mmadu niile, mba niile, na ndi na-asu asusu di iche iche n'awa ozi: Ka o dirj unu na mma! **2** E ji m obi uto, na-eme ka unu mata ihe iribama niile na ihe iju anya niile, nke Chineke Onye kachasi ihe niile elu meere m. **3** Lee ka ihe iribama ya, **4** Mu onwe m, bu Nebukadneza no n'afu ojuju na ihe iga nke oma n'uljeze m. **5** Aroro m nro, nke mere ka ujo tuo m. Ihe niile m huru na nro mgbe m dina ala n'elu akwa mere ka oke ujo tuo m. **6** N'ih ya, enyere m iwu ka a kpoo ndi amamihe niile m nwere na Babilon ka ha bja n'ihu m, bja kowaara m isi nro ahụ. **7** Ma mgbe ndi mgbaasi, ndi dibja, ndi Kaldia na ndi na-agma afa bjara, a kororo m ha nro ahụ m roro, ma ha enweghi ike igwa m nkowa ya. **8** N'ikpeazu, Daniel batara n'ihu m, onye aha ya bu Belteshaza dika aha chi m si di, onye mmuo nke chi niile di nso bi n'ime ya. Akororo m ya ihe ahụ m roro na nro. **9** Asiri m, "Belteshaza, onyeisi ndi nkowa ihe niile. Amaara m na mmuo nke chi niile di nso bi n'ime gi. Amakwara m na o nweghi ihe omimi ọbula ga-

esiri gi ike jhọpụta ọsisa ya. Ugbu a, nke a bụ nrọ m, kọwaara m ihe ọ pụtara. **10** Mgbe m dina n'elu akwa, nke a bụ ihe m hụrụ. E nwere otu osisi nke toro n'etiti uwa, ogologo ya dị ukwu. **11** Osisi a toro sie ike, idị elu ya rukwara n'eluigwe, a na-ahụkwa ya anya site na nsọtụ nke uwa niile. **12** Akwụkwọ ya di mma ile anya, alaka ya juputakwara na mkpuru hiri nne, o gbokwara mkpa nri nye mmadụ niile. Ụmụ anụmanụ niile nke ọhịa na-abjakwa n'okpuru ndo ya izuikwe. Ụmụ nnụnụ niile nke eluigwe na-ebikwa n'alaka ya. Ọ bụkwa site na ya ka a na-azụ ihe niile di ndụ nri. **13** "Mgbe m nọkwa na-arọ nrọ ahụ, ahuru m otu n'ime ndi mmuo ozi Chineke ka o si n'eluigwe na-aridata. **14** O tiri mkpu n'olu di ike si, 'Gbudanụ osisi ukwu ahụ, gbukasijakwa alaka ya niile. Kpụsjanu akwụkwọ ndu niile di n'elu ya. Ghasaakwanu mkpuru ya niile, ka umu anumanu si n'okpuru ndo ya gbapu, ka umu nnunu site n'alaka ya fepu. **15** Kama hapunu ogwe osisi ahụ na mgborogwu ya ka ha diru n'ime ala, ebe e ji udo igwe na udo bronz kee ya gburugburu, ebe ahijia ndu gbakwara ya gburugburu. "Ka igirigi nke eluigwe zoo ya n'ahu, ka ahijia burukwa nri ọ gae-ri, ya na umu anumanu. **16** Ka uche ya gbanwee ghoọ nke anu ohia, ghara ibu nke mmadu, afo asaa. **17** "Nke a bu mkpebi nke mmuo ozi ahu no na nche. Ọ bụkwa mkpebi e nyere site n'okwu nke di nsọ, ka uwa niile mata na Onye kachasi ihe niile elu, na-achikwa n'alaeze niile di n'uju. Ọ bu ya na-ewerekwa alaeze ndi a nye onye obula o choro, ọ buladi ndi mmadu a na-ahuta dika ndi di ala karisja.' **18** "Nke a bu nrọ ahụ, mu bu eze Nebukadneza roro, ugbu a, Belteshaza, gwa m ihe bu nkwa ya. N'ihu na ndi amamihe niile no n'alaeze m enweghi ike ikwara m ya. Ma amaara m na i nwere ike ikwara m ya, n'ihu na mmuo nke chi ndi ahụ di nsọ di n'ime gi." **19** Mgbe ahụ Daniel (onye a na-akpokwa Belteshaza), no n'oke ihe iju anya n'ihu na echiche ya mere ka oma jijiji. Ya mere, eze siri, "Belteshaza, atukwala egwu n'ihu nrọ a maobu ihe ọ putara." Belteshaza zara si, "Onyenwe m, ka nrọ a diru ndi kporo gi asi, ka nkwa ya dikwara ndi iro gi. **20** Osisi ahụ i huru nke buru ibu, tokwa ogologo ma dikwa ike, nke elu ya na-emetu mbara eluigwe, nke ndi niile bi n'uju huru. **21** nke nwekwara akwukwo ndu di mma, na nke juputara na mkpuru, nke na-egboro mmadu niile mkpa nri, nke umu anumanu ohia niile na-ebi n'okpuru ndo ya, nke umu nnunu niile nke eluigwe nwere akwu ebe obibi ha, **22** osisi ahụ bu gi onwe gi, eze. N'ihu na i toola buru onye di ike na onye di ukwu. Idi ukwu gi eruola n'eluigwe. Ochichi gi eruokwala n'akuku niile nke uwa. **23** "Mgbe ahụ, i hukwara onye di nsọ na-enyocha omume ndi mmadu nke si n'eluigwe ridata na-asi, 'Gbutuonu osisi a, laa ya n'iyi, ma unu hapu ogwe ya ka ahijia ndu gbaa ya gburugburu, ka e jirikwa udo igwe na bronz kee ya gburugburu; hapu ya ka igirigi nke eluigwe zokwasu ya. Hapukwa ya ka o soro anu ohia taa ahijia dika nri ya tutu afo asaa a gafee.' **24** "Eze, nke a bu nkwa nrọ i roro, Onye kachasi ihe niile elu enyela

iwu nke na-aghaghị imezu megide onyenwe m eze. **25** A ga-achupu gi site n'ebe ndi mmadu no. A ga-achugakwa gi n'ebe gi na umu anumanu ga-ebi n'ohia, Ebe ahụ ka i ga-anọ taa ahijia dika oke ehi, igirigi nke eluigwe ga-ezokwasikwa gi. Onuogugu afo asaa ga-agabiga tutu ruo mgbe i nabatara na Onye kachasi ihe niile elu na-achị achị n'alaeze niile nke mmadu, na ọ bukwa n'aka onye obula o choro ka ọ na-enyefe ha. **26** Dika e siri nye n'iwu ka a hapu ogwe osisi ahụ na mgborogwu ya n'ime ala. Nke a na-egosi na i gae-mecha nwetaghachi alaeze gi mgbe i nabatara na Eluigwe na-achị achị. **27** Ya mere, biko eze, kweere nabata ndumodu m, kwusi ime mmehie, mee ihe ziri ezi, werekwa omume ileta ndi ogbenye dochie n'onodu ajo omume gi. Eleghi anya, ihe ga na-agara gi nke oma." **28** Ma ihe ndi a niile bjakwasiri nze Nebukadneza. **29** Mgbe onwa iri na abuo gafesiri ọ no na-agahari n'elu ulo di n'uloze n'obodo Babilon. **30** Ma eze siri, "Ebe a, ọ bughị Babilon di ukwu, nke m wuru onwe m dika ebe obibi m, site n'ike m di ukwu na maka ebube ochichi m?" **31** Mgbe ọ ka kpuru okwu ahụ n'onu, otu olu si n'eluigwe kwuo okwu, "Ihe a ka e kpere megide gi, eze Nebukadneza. Site taa gaa n'ihu i gaghi abukwa eze na-achị alaeze a. **32** A ga-esi n'etiti ndi mmadu chupu gi, ka i gaa soro umu anumanu biri n'ohia. I ga-atakwa ahijia dika oke ehi, afo asaa ga-agasi tutu ruo mgbe i ghọtara na ọ bu Onye kachasi ihe niile elu na-achị achị n'alaeze di niile nke uwa. Ọ na-enyefekwa ha n'aka onye obula o choro ka ọ chia." **33** N'otu oge ahụ kwa, okwu ndi a e kwuru banyere Nebukadneza mezuru. E sitere n'etiti umu mmadu chupu ya, ọ gwara n'ohia taa ahijia dika oke ehi, igirigi nke eluigwe dekwara ahụ ya ruo mgbe aji di ya n'ahu toro ogologo dika nku ugo, mbo ukwu na aka ya dikwa ka mbo umu nnunu. **34** Mgbe oge a gafesiri, mu bu Nebukadneza leliri anya m elu. Mgbe ahụ kwa ka m ghoru mmadu nwere uche ozo. Etokwara m, ma kporokwa isiala nye Onye ahụ kachasi ihe niile elu, sopurukwa Onye ahụ na-adi ndi ruo mgbe niile ebighi ebi. **35** Mmadu niile bi n'uju **36** Mgbe uche m laghachiri dika mmadu, enwetaghachikwara m ugwu na nsopuru na alaeze m. Ndi na-adu m odu laghachikwara bjakwute m, ha na ndi na-ejere m ozi. E mekwara ka m burukwa eze ozo n'alaeze m. Ugwu na nsopuru m nwere ugbu a kariri ugwu na nsopuru m nwere n'oge gara aga. **37** Ugbu a, mu bu Nebukadneza na-eto, na-asopuru Eze nke eluigwe, n'ihu na oru ya niile di mma, uzo ya niile kwu oto. N'ihu na o nwere ike ijide ndi nganga kwanye ha onu n'ime ntụ.

5 Eze Belshaza, kporo puku ndiji no n'alaeze ya oriri, ebe ha no nuo nnoo mmanya di ukwu. **2** Mgbe Belshaza na-anu mmanya ya, ọ nyere iwu ka a chitara ya iko olaedo na oiaocha nke nna ya bu Nebukadneza si n'ulonso ukwu di na Jerusalem chikota, ka eze na ndi a mara aha ha n'alaeze ya, na ndi nwunye ya, na ndi iko ya jiri ha nuo mmanya. **3** Ya mere, a chitara iko olaedo ndi e si n'ulonso ukwu Chineke di na Jerusalem

chikōta. Eze na ndị a mara aha ha n'alaeze ya na ndi nwunye ya na ndi iko ya jiri ha n'ụọ mmanya. **4** Ha n'urū mmanya tookwa chi nke ọlaedo na ọlaocha na bronzi, na igwe na osisi na nkume. **5** Na mberede, ha hūrū mkpīsiaka mmadū ka ọ na-ede ihe n'aja ụlọ nke ụlọeze ahū ha n'ime ya, na ncherita ihu ebe a dōbara iheokū. Eze n'onwe ya hūrū aka ahū mgbe ọ na-ede ihe ahū. **6** Mgbe ahū, ihu eze ahū tūhikōtara, gbarū n'ihī egwu. Oke ụjō tūrū ya. Ụkwū ya makwara jijiji. Ikpere ya abūọ kūkōtara onwe ha. **7** Eze kpōrō mkpu ka a kpōbata ndi dibia niile na ndi Kaldia, na ndi na-akōwa maka njegharī nke kpakpando. Mgbe ahū eze siri ndi ikom amamihe nke Babilon, "Onye ọbūla nwere ike guo ihe ahū e dere, nke nwekwara ike ikōwara m ihe ọ pūta, ka a ga-eyikwasī uwe odo odo nke ndi eze. A ga-anyakwasī ya ihe olu ọlaedo. A ga-emekwa ya ka ọ burū onye ọchichī nke atō n'alaeze a." **8** Mgbe ahū, ndi amamihe eze batara, ma o nweghi onye ọbūla n'ime ha purū iguta, maobū ikōwara eze ihe ọ pūta. **9** Nke a mere, ka eze Belshaza maa jijiji karja, ihu ya gburu maramara ma gbarukwaa. Ọ gbakwara ndi ozi ya ghari. **10** Mgbe eze nwanyi, n'urū olu eze na olu ndi a mara aha ha n'ala ya, ọ batara n'ulo oriri ahū. Eze nwanyi siri, "Eze, di ndu ruo mgbe ebighi ebi; ka ihe a mere ghara iwetara gi ihu mgbaru, atula ujo." **11** N'ihī na o nwere otu nwoke n'alaeze gi, onye mmuo nke chi ndi ahū di nso bi n'ime ya. N'oge ahū nna gi bu eze, a choputara na nwoke a juputara n'amamihe na nghota, dika a gasi na ya onwe ya bu chi. Nna gi eze Nebukadneza mere ya onyeisi ndi amamihe niile, ndi dibia, ndi na-enyocha kpakpando, ndi Kaldia na ndi mgba afa niile. **12** Ebe ọ bu na ezigo mmuo, mmuta na nghota nke e ji akowa nro na ihe mgbagwoju anya, na igbo mkpa di iche iche, di n'ime nwoke a na akpo Daniel, nke eze kpōrō Belteshaza. Ugbu a, zie ozi ka a kpō Daniel ka ọ kōwara gi ihe a." **13** Ya mere, a kpōbatara Daniel n'ihu eze, eze siri Daniel, "Ọ bu gi bu Daniel, otu n'ime ndi Juda, ndi nna m dotara n'agha site na Juda? **14** Anula m na i nwere mmuo nke chi niile n'ime gi, na i bukwa onye juputara na nghota na amamihe. **15** Ndi amamihe m, na ndi na-enyocha kpakpando abiala n'ihu m igu ihe ahū e dere n'aja ulo ma ha enweghi ike iguta ya maobū ikowa ihe ọ bu. **16** Agwara m na i nwere ike ikowa ihe obula gbagwoju ruo ya. Ọ buru na i nwee ike igu ihe e dere n'aja ma kowakwara m ihe ọ putara, aga m eyikwasī gi uwe odo odo ndi eze, yinyekwa gi ihe olu ọlaedo n'olu, meekwa ka i buru onye ọchichī nke atō n'alaeze m." **17** Daniel zara n'ihu eze, "Debere onwe gi onyinye gi, ma ọ bukwanu were ya nye onye ozo. Ma aga m aguru gi eze ihe ahū e dere ma kowakwara gi ihe ọ putara. **18** "Gi eze, Chineke nke kachasi ihe niile elu nyere nna gi, Nebukadneza ike ọchichī a, na idi ukwu, na ebube, na ima mma. **19** N'ihī okwa di ukwu nke o nyere ya, ndi niile, na mba niile di iche iche, na asu asusu niile di iche iche n'elu uwa na-ama jijiji na-atukwa ya egwu. Ndi eze choro igbu ka o gburu, ọ hapukwara onye obula ọ choro

ihapu; o buliri onye obula ọ choro ibuli elu, ma ndi ọ choro iweda n'ala, ka ya onwe ya wedakwara n'ala. **20** Ma mgbe nganga na inya isi juputara ya obi, Chineke sitere n'ocheeze ya wezuga ya, napukwa ya ebube o nwere dika eze. **21** A chupuru ya site n'etiti umu mmadu, nyekwa ya echiche uche dika nke anumanu. Ọ bukwa n'etiti umu jinyinya ibu ohia ka ebe obibi ya di, o soro ha taa ahijia dika oke ehi. Igirigi nke eluigwe deekwara ahū ya, tutu ruo mgbe ọ matara na Chineke Onye kachasi ihe niile elu na-achi achī n'alaeze niile nke uwa. Ọ bukwa onye obula ọ choro ka ọ na-eguzobe ka ọ chja. **22** "Ma gi nwa ya, O Belshaza, ewedaghi onwe gi ala, n'agbanweghi na i ma ihe ndi a niile. **23** N'ihī na i leliala Chineke nke eluigwe. I weputara iko ndi a e si n'ulonso ukwu ya chiputa, ka gi na ndisi alaeze gi, ndi nwunye ha na ndi iko unu, jiri n'urū mmanya, mgbe unu no na-eto chi niile nke e jiri ọlaocha na ọlaedo, bronzi na igwe, osisi na nkume kpoo; chi nke na-adighi ahū uzo, maobū nu ihe; chi nke na-amaghi ihe obula. Ma unu enyeghi Chineke onye na-enye unu ume ndu na onye ndu gi na oganihu gi di n'aka ya nsopuru. **24** Ọ bu nke a mere o ji zite aka ahū i huru, nke deputara ozi a. **25** "Nke a bu ozi ahū e dere: mene, mene, tekell, parsin **26** "Ihe okwu ndi a putara bu nke a: "Mene, Chineke agukoola ubochi ọchichī gi, mee ka ha bia na njedebe. **27** "Tekel, atula gi n'ime ihe otutu choputa na o nweghi ihe obula i bu. **28** "Parsin, ekewala alaeze gi nyefee ya n'aka ndi Midia na Peshja." **29** Mgbe ahū Belshaza nyere iwu ka e yikwasī Daniel uwe odo odo ndi eze ahū, ka e yinye ya ihe olu ọlaedo. O nyekwara iwu ka e kwusaa n'alaeze ya niile, na o meela ya onye ọchichī nke atō n'alaeze ahū. **30** N'abalj ubochi ahū kwa ka e gburu Belshaza eze ndi Kaldia. **31** N'abalj ahū kwa ka Daraios onye Midia, bidoro ichi dika eze. Ọ gbara iri afọ isii na abuo n'oge o bidoro ichi.

6 Ọ di Daraios mma ihoputa ndisi di otu narj na iri abuo, ndi ga-anọ n'alaeze ahū niile dika ndi nnochite anya eze. **2** O hoputakwara ndisi atō ozo dika ndisi ha, nke otu onye n'ime ha bu Daniel. Ndi a bu ndi ga-na-agukoro ha otu ihe si aga, ka ihe obula ghara ifunari eze. **3** Ọ dighi anya, ọ putara ihe nye eze na Daniel kwesiri ntukwasī obi karja ndisi na ndi nlekota ahū niile. N'ihī na amamihe ya, na ike oru ya di ukwu. Nke a mere ka eze chee echiche kpebie ime ya onyeisi n'alaeze niile. **4** N'ihī nke a, ndisi okwa ha di elu na ndisi ndi ozo bidoro chowa mkpesa ha ganyee jji megide Daniel n'ihē gbasara ọchichī. Ma ọ dighi ihe ebubo obula maobū omume oozo obula ha choputara, n'ihī na ọ kwesiri ntukwasī obi. Ọ dighi kwa omume oozo maobū nke aghugho obula a choputara n'oru ya. **5** N'ikepeazu, ndi ikom a siri, "O nweghi otu anyi ga-esi chota ihe a ga-eji boo nwoke a bu Daniel ebubo, kariakwa n'ihē metutara iwe ofufe Chineke ya." **6** Ya mere, ndisi ndi a na ndi ozi ndi ahū kpebiri jekwuru eze ahū si ya, "Eze Daraios, dirikwa ndu ruo mgbe niile! **7** Ndisi alaeze gi niile, ndi ukwu na ndi nta, ndi na-anochi anya eze na ndi ndumodu na ndi i

tinyere ka ha na-achị zukọtara kpebie na eze kwesiri inye iwu nke ga-ekwu na a chọghị ka onye ọbụla rịọọ ihe ọbụla n'aka chi maọbụ n'aka mmadụ ọbụla karịa gi eze, site n'oge i nyere iwu a tutu iri ụbọchị atọ agafee. Onye ọbụla nupuru isi n'iwu a ka a ga-atụba n'olulu ọdum. **8** Anyị chọkwara ka gi bụ eze kwagide iwu a ma jirikwa aka gi dee aha gi n'akwukwọ iwu ahụ. N'ihị na anyị choro ka ọ buru iwu nke na-agaghị enwe mgbanwe, nke a na-apughị jikagbukwa akagbu, dika iwu ndị Midia na Peshja si di." **9** Ya mere, Daraios jiri aka ya dee aha ya n'akwukwọ iwu ahụ. **10** Ma mgbe Daniel maara na iwu a adila ire, ọ banyere n'ulo ya, n'elu ulọ elu nke ebe obibi ya, o meghere oghereikuku ya chere ihu na Jerusalem. N'ebe ahụ ka ọ na-anọ ekpe ekpere na ekele Chineke ya, ugboro atọ n'ụbọchị dika ọ na-eme na mbu. **11** Ndị iro ya gbakọtara hụ na Daniel na-ekpe ekpere na-arịọkwa Chineke arirịọ. **12** Ha jekwuru eze sị ya, "I chetakwara iwu ahụ i nyere, nke sị na onye ọbụla ekwesighị iriọ chi ozo maobu mmadu aririo obula karja gi, tutu iri ubochi ato agafee, na onye obula nupuru isi n'iwu a ka a ga-atuba n'olulu odum?" Eze sirị, "Ya bu iwu ka dikwa, dika iwu ndi Midia na Peshja nke e nweghi ike jikagbu akagbu." **13** Mgbe ahụ, ha gwara eze, "Daniel, onye bu otu n'ime ndi si juda a dotara n'agha adighi aha gi nti, gi onye a na-asopuru, maobu nye iwu ahụ i nyere bu nke e dere n'akwukwọ. O nokwa na-ekpe ekpere ya ugboto n'ubochi." **14** Obi joro eze njo nke ukwu mgbe o nuru ihe ndi a. O kpebiri n'obi ya ime ihe niile ihu na Daniel ataghị ahuhu. Ya mere, ubochi ahụ niile, site n'ututu ruo n'anyasi, ọ nọ na-eche otu ọ ga-esi mee nke a. **15** Mgbe ahụ, ndi ikom ndi a bjakwutere eze sị ya, "Chetakwa, gi eze, na dika iwu ndi Midia na Peshja si di, ọ dighi iwu obula eze nyere maobu ukpuru nke e mere ka o guzosie ike ga-agbanwe." **16** N'ikpeazu, eze nyere iwu, ha kpuputara Daniel tuba ya n'olulu odum. Eze gwara Daniel, "Ka Chineke gi, onye ahụ i na-eke mgbe niile, zoputa gi." **17** E wetara nkume di ukwu jiri mechie onu olulu odum ahụ. Eze jikwa mgbaaka akara ya na mgbaaka ndisi ozo ka akara e ji nyachie onu olulu ahụ. E mere nke a ka onodu Daniel hapu igbanwe. **18** Mgbe eze lobatara n'uloze ya, o dinara n'ihe ndina ya buo onu, onweghikwa nri ebute ya. N'abalị ahụ, o nweghi ike rahụ ụra. **19** N'ihē mbu nke ututu, mgbe chi na-abo, eze biliri mee ngwangwa, gaa n'olulu odum ahụ. **20** Mgbe ọ biaruru nso olulu ahụ, ọ kporo Daniel oku n'olu obi ntiwa sị, "Daniel, ohu Chineke di ndu, Chineke gi ahụ i na-eke mgbe niile, o nwekwara ike izoputa gi n'aka odum?" **21** Ya mere, Daniel sirị eze, "Eze, dirị ndu ruo mgbe niile! **22** Chineke m zitere mmuo ozi ọ na mechie onu odum ndi a, ka ha si otu a hapu inwe ike imetu m aka, n'ihị na Chineke maara na aka m di ocha. O makwaara na o nweghi ihe obula m mere mejo gi." **23** Onu juru eze ahụ obi! O nyere iwu ka e si n'ime olulu ahụ doputa Daniel. Mgbe a kpoputara Daniel, o nweghi ihe obula a huru mere ya n'ahu, n'ihị na ọ tukwasiri Chineke ya obi. **24** Mgbe ahụ, eze nyere iwu ka e jide

ndi ahụ boro Daniel ebubo. O nyere iwu ka a tunye ha n'olulu odum ahụ, ha na ndi nwunye ha na umu ha. Odum ndi ahụ di n'ime olulu ahụ jidere ndi ahụ dorie ma okpukpu ha tupu ha adaruo ala. **25** Emesia, eze Daraios deputara ozi a n'akwukwo nye iwu ka a guora ya mmadu niile, mba niile na asusu niile di iche iche n'elu ywa. "Ka ọ dirị unu na mma. **26** "Ana m enye iwu na mmadu niile nọ n'alaeze m kwesiri itu egwu na ima jijiji n'ihu Chineke nke Daniel. **27** O na-agbaputa ndi ya, na-azoputakwa. **28** Ya mere, ihe gaara Daniel nke oma n'oge niile Daraios bu eze, na n'oge Sairos onye Peshja chikwara dika eze.

7 N'afọ mbu, mgbe Belshaza bidoro ichi ala Babilon, Daniel roro nro, hukwa onu di iche iche, o dere ihe ndi ahụ n'akwukwo. **2** "Mu bu Daniel huru n'ime onu m n'abalị, elere m anya, hu n'ihu m oke ifufe anọ nke eluigwe ka ha na-atughari oke osimiri. **3** Anu ohia anu buru ibu si n'ime osimiri ahụ rputa. O nweghi nke yiri ihe ya. **4** "Nke mbu di ka odum, kama o nwere nku dika iyo. Mgbe m no na-ele ya anya, a nyakapuru nku ya, welie ya, hapu ya ka o guzo n'elu ala n'ukwu ya abuo dika mmadu. E nyekwara ya udi obi nke mmadu nwere. **5** "Anu ohia nke abuo yiri anu ohia buru ibu a na-akpo bja (n'asusu bekee). E weliri ya n'otu akuku, ọ kpukwa ogiriga ato n'onu ya, n'etiti eze ya. A gwara ya, "Bilie, rie anu ka o si di gi mma." **6** "Mgbe nke a gasiri, ka m no na-ele anya, anu ndogbu ozo putara, anu ohia ahụ yiri agu, ma o nwere n'azu ya nku anọ dika nke nnu. O nwekwara isi anọ. E nyekwara ya ike ochichi. **7** "Mgbe nke a gasiri, n'ime onu nke abali, ahuru m anu ohia nke anọ. Anu ohia a na-eyi oke egwu, onu apughị ikowa ihe o yiri. O bukwa anu ohia di nnoo ike, nke na-eji eze igwe ya di ukwu na-adowasi ma na-etipiasikwa ihe obula, nke na-ejikwa ukwu ya azogbu ihe obula foduru. O bu anu ohia gbara iche site n'anu ohia ndi ozo, burukwa anu nwere mpi iri. **8** "Mgbe m no na-eke banyere mpi ndi a, na mberede mpi ntakiri ozo sikwa n'etiti ha puputa. E si n'ukwu hopu mpi ato n'ime mpi iri mbu ahụ n'ihu ya. Mpi ntakiri a nwere anya dika mmadu, na onu na-ekwu okwu juputara n'inya isi. **9** "Anokwa m na-ele anya "hu ka e doziri ocheeze, ebe Onye ahụ na-adị site na mbu noduru. Uwe o yi na-acha nnoo ezi ocha dika snoo, agiri isi di ya n'isi na-acha ocha di ka ezi ogho ocha. Ocheeze ya na-enwu ka ire oku, ukwu igwe ya niile na-acha oku. **10** Iyi na-aso ka oku si n'ihu ya na-asoputa. Puku kwuru puku na-agara ya ozi. Otu a kwa, nde kwuru nde ndi mmadu guzo n'ihu ya. Ndi ikpe noduru ala, asaghekwa akwukwo di iche iche. **11** "Mgbe m no na-ele anya, n'ihị okwu inya isi nke mpi ahụ na-ekwu, elegidere m anya tutu ruo mgbe e gburu anu ohia ahụ, laa anu ahụ ya n'iyi, were ya nye ka a kpo ya oku. **12** (Gbasara umu anu ohia ndi ozo, a napuru ha ochichi ha, ma a hapuru ha ka ha dirị ndu gaa n'ihu nwantakiri oge). **13** "N'ime onu m n'abalị, a huru onye yiri nwa nke mmadu, ka ọ nọ na-abia n'igwe ojii nke eluigwe. Onye a bjara nso n'ebe onye ahụ na-adị site

na mbụ nọ. E dubatakwarā ya n'ihu ya. **14** E nyere ya ike ọchịchị, ebube na ike ịbụ eze; mba niile dị iche iche na ndị niile na-asụ asụsụ dị iche iche kpọrọ isiala nye ya. Ọchịchị ya bụ ọchịchị na-adị ruo mgbe ebighị ebi, nke na-agaghị agabiga. O nwekwaghị onye nwere ike ịkwatu alaeze ya. **15** “Mụ onwe m, bụ Daniel, ọhụ a m hụrụ tūrū mmụọ m ụjọ nke ukwu, mekwa ka obi m ma jijiji. **16** Ejekwuuru m otu n'ime ndị guzo n'ebe ahụ nso jụọ ya ihe ihe ndị a niile putara. “O gwara m ma kọwakwara m ihe ihe ndị a putara. **17** “Anụ ọhịa anọ ndị a bụ alaeze anọ nke ga-ebili n'ụwa. **18** Ma ọ bụ ndị nsọ nke Onye kachasi ihe niile elu, ga-anara alaeze. O ga-abukwa nke ha ruo mgbe ebighị ebi.” **19** “Mgbe ahụ, achọrọ m ịmata ihe banyere anụ ọhịa nke anọ ahụ, nke ahụ gbara iche site n'anụ ọhịa ndị ọzọ, na-eyikwa oke egwu, nke nwere eze dika igwe, na mbọ yiri nke e ji bronz kpụọ. Nke ahụ na-adọwasị ndị mmadụ, na nke na-azọgbukwa ndị fọdurụ. **20** Asịkwa m ya kọwaara m ihe mpi iri ahụ dị ya n'isi putara, na ihe banyere mpi nke ọzọ puputara, na ihe mere e ji nyakapụ mpi atọ ahụ n'ihu ya. Asị m ya kọwakwara m ihe banyere mpi ahụ, nke nwere anya, na onụ na-ekwu okwu juputara n'inya isi, ma dika ka ọ dị ike karịa ndị ọzọ. **21** Mgbe m na-ele anya, ahurū m ka mpi a na-aluso ndị nsọ ọgụ na-amerikwa. **22** Tutu ruo mgbe onye ahụ na-adị site na mbụ bjara kpee ikpe nke gaara ndị nsọ nke Onye kachasi ihe niile elu, ma oge bjakwara mgbe ha natara alaeze ahụ. **23** “Nke a bụ ihe o kwuru: ‘Anụ ọhịa nke anọ a bụ alaeze nke ga-aputa n'ụwa. O ga-adị iche site n'alaeze ndị ọzọ. O ga-azopja, kpurie, ma bibiekwa ụwa niile. **24** Mpi iri ahụ nọchiri anya ndị eze iri ga-esi n'alaeze ya putara. Mgbe ndị eze a ga-na-achị, eze ọzọ, nke dị iche site na ndị burū ya ụzọ ga-ebilikwa, ma merie ndị eze atọ ndị ọzọ ahụ ma laa ha n'iyi. **25** O ga-ekwu okwu kwugide Onye kachasi ihe niile elu. O ga-emekpa ndị nsọ ahụ. O ga-agbalikwa ịgbanwe iwu niile na omenaala niile. A ga-enyefe ndị nsọ n'aka ya afọ atọ na okara. **26** “Ma a ga-eme ghe ụlọ ikpe, napukwa ya ike niile, kpochapụ ya ma laakwa ya n'iyi kpamkpam. **27** Mgbe ahụ, ike ọchịchị, ike na ịdị ukwu nke alaeze niile dị n'okpuru eluigwe ka a ga-enyefe n'aka ndị nsọ, bụ ndị nke Onye ahụ kachasi ihe niile elu. Alaeze ya ga-adigidekwa ruo mgbe ebighị ebi. Ndị niile na-achị achị ga-erubere ya isi, kpọkwa isiala nye ya.” **28** “Nke a bụ ọgwụgwụ okwu ahụ. Mụ onwe m, bụ Daniel, echiche m mere ka m tųọ egwu nke ukwu, ihu m gbanwere dika onye ahụ na-adighi, ma o nweghị onye ọbula m gwara ihe m hūrū.”

8 N'afọ nke atọ site na mgbe eze Belshaza bidoro ịbụ eze, mụ bụ Daniel hūrū ọhụ ọzọ. **2** N'ime ọhụ, ahurū m onwe m n'obodo Susa, nke bụ obodo ukwu ebe eze nwere isi ọchịchị ya, n'obodo dị na mpaghara Elam. Eguzokwara m n'akụkụ osimiri Ulai. **3** Eweliri m anya elu, hụ otu ebule nwere mpi ogologo abụọ ka o guzo n'akụkụ iyi, otu n'ime mpi abụọ ya ahụ bidoro ito ogologo karịa nke ọzọ. **4** Mgbe m na-ele anya, ebule ahụ malitere iji mpi ya na-asọ ihe o bula dị n'odịda

anyanwụ na n'ugwu nakwa na ndịda. O nweghị anụ ọbula nwere ike iguzogide ya, o nwekwaghị onye ọbula purū inyere ndị ọ lusero ọgụ aka. O mere ihe ọbula masiri ya si otu a dị ukwu. **5** Mgbe m nọ na-atule nke a, na mberede ahurū m otu mkpi si n'odịda anyanwụ putara, na-agafe ụwa niile ma ukwū erughị ya ala. Mkpi a, nwere otu mpi n'etiti anya abụọ ya. **6** O bjaruru nso ebule ahụ nwere mpi abụọ nke m hūrū guzo n'akụkụ mmiri, were oke iwe na-agbata ọsọ n'ebe ọ nọ. **7** Ahurū m ka o ji oke iwe luso ebule ahụ ọgụ kujipụ mpi abụọ ya. Ebule ahụ enweghị ike iguzogide ya. O tudara ya n'ala, were ukwū ya zoda ya, ma na o nweghị onye ọbula nwere ike ịnaputa ebule ahụ site n'ike ya. **8** Mkpi ahụ, djiiri ike nke ukwu, ma n'uju ike ya a gbajipurū mpi ukwu ya. N'onodu mpi ahụ mpi anọ puputara chee ihu n'akụkụ anọ nke eluigwe, **9** Otu ntakiri mpi sitere n'ime otu n'ime mpi ndị ahụ putara, tokwaa ma buo ibu nke ukwu ruo na ndịda, na ọwụwa anyanwū, ruokwa n'ala oma ahụ **10** O toro tutu o ruo usuu nke eluigwe. O kwatukwara ufodu n'ime usuu nke eluigwe na ufodu n'ime kpakpando n'ala, zotoo ha. **11** O mere onwe ya ka ọ dị ukwu megide onyeisi nke usuu eluigwe, ọ napurū ya aja niile a na-achū kwa ụbọchị ma tūdakwa ebe nsọ ya n'ala. **12** N'ihu nupu isi, e nyefere usuu ndị nsọ na aja nsure ọkụ a na-esure kwa ụbọchị n'aka ya. O gara n'ihu n'ihe niile o mere. E mekwa ka eziokwu daa n'ala. **13** Mgbe ahụ, anurū m ka otu mmụọ ozi na-ajụ ihe ya si, “Olee mgbe ọ ga-akwusị bụ ọhụ maka aja nsure ọkụ a na-achū kwa ụbọchị, njehie nke na-eweta itogbo n'efu, inyefe ebe nsọ na maka ndị nsọ a na-azoto ukwū?” **14** O gwara m, “A ga-echere tutu puku ụbọchị abụọ na narị ụbọchị atọ agafee, mgbe ahụ a ga-eme ka ebe nsọ ahụ dighachikwa otu ọ dị na mbụ.” **15** Mgbe mụ bụ Daniel nọ na-ele ọhụ ahụ na-achikwa ighota ya, o nwere otu onye dika nwoke bjara guzo n'ihu m. **16** Ma anurū m olu otu onye na-akpo oku site na mmiri Ulai si, “Gebrel, kọwaara nwoke a ihe ọhụ a putara.” **17** Mgbe ọ bjara m nso n'ebe m guzo, egwu tūrū m nke ukwu. Adara m, kpuo ihu m n'ala. Ma ọ gwara m, “Nwa nke mmadụ, ghotā na ọhụ a bụ maka ọgwugwu oge.” **18** Mgbe ahụ ọ na-agwa m okwu, adara m n'oke ura, kpuo ihu n'ala. Ma o meturū m aka, nyere m aka iguzo ọtọ n'ukwū m. **19** O siri, “Lee, aga m agwa gi ihe na-aga ime n'oge oke iwe. N'ihu na ọhụ a bụ maka oge ọgwugwu ihe niile nke a kara aka. **20** Ma banyere ebule ahụ ị hūrū nke nwere mpi abụọ, na-egosi eze Midia na Peshja. **21** Mkpi ahụ ị hūrū na-egosi eze ndị Griis, mmkwu mpi nke dị n'etiti anya ya abụọ bụ eze nke mbụ. **22** Dika mpi ahụ siri gbajie, mpi anọ ọzọ puputa n'onodu ya, otu a ka alaeze anọ ga-esi putara na mba ya, ma ike ha agaghị eru ka nke mbụ ahụ. **23** “Ma na mgbe ọgwugwu alaeze ahụ, mgbe iko ndị nupu isi juru, otu eze nke nwere ihu dị ike, na akonuche na obi aghugho ga-ebili. **24** O ga-adị ike nke ukwu, ma ọ bughị n'ike onwe ya, ọ ga-eweta mbibi ga-eju anya. Ihe niile o meturū aka ga-agara ya nke oma. O ga-alakwa ndị dị ike na ndị nsọ n'iyi. **25** O ga-eme ka

aghughọ baa ụba, ọ ga-ahụta onwe ya dịka onye dị elu karịa, mgbe ndị mmadụ na-eche na udo dị, ọ ga-ebibi otụtụ ndị. Ọ ga-eguzo megide Onyeisi nke ndịisi, a ga-ebibi ya ma ọ bughị n'ike nke mmadụ. **26** “Ọhụ a ị huru, maka ụtụtụ na anyasị nke ekpughere gi bụ eziokwu, ma zobe ọhụ a, n'ihị na ọ dirị otụtụ oge ka di n'ihu.” **27** Mụ bụ Daniel, noro n'ọnọdụ ike ogwugwu na ahụ esighị ike. Mgbe ụbọchị ole na ole gafekwara, ebiliri m bidokwa na-agaharị, na-arukwa ọrụ eze, ma obi joro m njo nke ukwu n'ihị nro ahụ, n'ihị na ọ kariri m nghota.

9 N'afọ mbụ, nke Daraios nwa Ahasueros (onye agburu Midia), onye e mere eze nke alaeze ndị Kaldia, **2** n'afọ mbụ nke ọchịchị ya, ka mụ onwe m, bụ Daniel ghotara site n'akwukwo, dịka okwu Onyenwe anyị nyere Jeremaya onye amuma, nke ga-emezu mgbe Jerusalem ga-anọ na mbibi iri afọ asaa. **3** N'ihị nke a, echere m Onyenwe anyị Chineke ihu, rjọ ya ariri, site n'ekpere na ariri amara, n'ibu onu, na iyikwa akwa mkpe na ntu. **4** Ekpere m ekpere nye Onyenwe anyị bụ Chineke m, ma kwuputa si, “Onyenwe anyị, onye di ukwu, di oke egwu. Onye na-edebe ogbugba ndu nke ihunanya nke ndi huru ya n'anya na-edebekwa iwu ya niile. **5** Ma anyi emehiela meekwa ihe n'adighi mma megide gi. Anyi emeela ajo omume, anyi enupula isi megide gi, gbakutakwa iwu gi niile azu. **6** Anyi e geghikwa ndi ozi gi bu ndi amuma nti, bu ndi gwara ndi eze anyi, na ndi ochichij anyi, na nna anyi ha, ma mmadu niile bi n'ala anyi okwu n'aha gi. **7** “Onyenwe anyi, i bu onye ezi omume, ma n'ubochi taa anyi bu ndi ihere diri, ndi juda, ndi Jerusalem na ndi Izrel niile, ndi no nso ma ndi no n'ebe di anya ebe i chugara ha n'ihikwesighi ntukwasij obi anyi nye gi. **8** Onyenwe anyi, ihere emegbuola anyi. Ihere diri ndi eze anyi, dikwara ndijisi anyi na ndi nna anyi, n'ihikwa anyi emeela mmehie megide gi. **9** Ma Onyenwe anyi Chineke anyi ka obi ebere na mgbaghara niile diri, n'ihikwa anyi enupurula gi isi. **10** Anyi erubeghi isi nye Onyenwe anyi Chineke anyi, maobu debe iwu ahu o nyere anyi site n'aka ndi ohu ha bu ndi amuma. **11** Ndi Izrel niile enupula isi n'iwu gi, wezuga onwe ha, ju ige gi nti. “Ya mere, obubu onu ahu niile e dere n'iwu Mosis, odibo nke Chineke adakwasija anyi, n'ihikwa anyi emehiela megide gi. **12** O meela ka okwu ya guzosie ike, bu nke o kwuru megide anyi na ndi ndu anyi site n'iwetara anyi oke mbibi a. Nke bu na o nwebeghi mgbe obula e merela udi ihe emere na Jerusalem n'okpuru eluigwe. **13** O bu dika e si dee ya n'iwu Mosis, ka mbibi a niile bjakwasiji anyi, ma anyi achobeghi ihuoma Onyenwe anyi Chineke anyi, na icheghari site na mmehie anyi chee uche banyere eziokwu gi. **14** Onyenwe anyi kpachara anya mee ka nsogbu a bjakwasij anyi. N'ihikwa na Onyenwe anyi, Chineke anyi, bu onye ezi omume n'ihikwa niile o na-eme, ma anyi juru irubere ya isi. **15** “Ma ugbu a, Onyenwe anyi Chineke, onye ji aka di ike kpoputa ndi nke ya n'ala Ijpt, i meere onwe gi aha nke na-adigide ruo

taa. Anyi mere mmehie, ma mejookwa. **16** Onyenwe anyi, dika ezi omume gi si di, wezuga iwe gi na oke iwe gi n'ebe Jerusalem no, bu obodo gi, na ugwu nsọ gi. Mmehie anyi na njehie nna anyi ha emeela ka Jerusalem na ndi gi buru ihe ikwa emo nye ndi gbara anyi gburugburu. **17** “Ma ugbu a, Chineke anyi, biko nuru ekpere na ariri ohu gi. N'ihikwa anyi, Onyenwe anyi jiri amara mee ka ihe si n'ihu gi mukwasij ulonso gi nke togboro n'efu. **18** Chineke m, toon ti gi n'ala nuru ariri o. Meghee anya gi abuo ka i huru onodu mbibi nke obodo a na-akpo aha gi no. Anyi anaghi arjo ka i nyere anyi aka n'ihikwa anyi bu ndi ezi omume, kama anyi na-arjo n'ihikwa anyi ebere gi di ukwu. **19** Onyenwe anyi nuru! Onyenwe anyi, gbaghara anyi! Onyenwe anyi biko, gee nti ma zaa anyi. N'ihikwa anyi, O Chineke m, anokwala odu, n'ihikwa obodo gi, na ndi nke gi bu aha gi ka a na-akpo ha.” **20** Mgbe m no na-ekwu okwu na-ekpe ekpere, na-ekwuputa mmehie m na mmehie ndi m Izrel, na-arjokwa amara n'ihu Onyenwe anyi bu Chineke m maka ugwu di nsọ nke Chineke m, **21** ebe m ka no na-ekpere, Gebrel, nwoke ahu m huru n'ohu na mbu, feere osijio bjakwute m n'oge a na-achụ aja nke u huruchi. **22** O bjara si m, “Daniel, a bjara m ugbu a inye gi uche na nghota. **23** Na mbido oge i malitere iri ariri, ka okwu osisa putara. Abjara m igwa gi ya, n'ihikwa anyi bu onye a na-akwanyere ugwu nke ukwu. Ya mere, tugharja uche n'okwu a, ghotakwa odu a. **24** “Iri izu uka asaa, ka e dere n'iwu nye ndi gi na obodo nsọ gi jiji kwusij njehie, ime ka mmehie kwusij, na ichu aja maka ikpuchi ajo omume na iweta ezi omume nke ga-adi ruo mgbe ebighi ebi, na ikachi odu na amuma ahụ akara, nakwa ite Ebe ahụ Kachasi Nso mmanu. **25** “Ma mara, werewa uche ghotata nke a: Site n'oge e nyere iwu ka e wugharja Jerusalem tutu ruo mgbe Onye ahụ e tere mmanu, onyendu ahụ ga-abja, ga-abu izu uka asaa, na izu uka iri isii na abuo, a ga-ewughachi ya, na okporozo ya, na olulu mmiri ya, maobu n'ime oge nsogbu. **26** Mgbe izu uka iri isii na abuo gasiri, Onye ahụ e tere mmanu ka a ga-egbu, ma o nweghi ihe o ga-enwe. Usuu agha nke onye ochichij ga-abja bibie obodo na ulonso. Oge ikpezu ga-abja dika idee mmiri; agha ga-adigide ruo n'oge ogwugwu, e kpebiela na ila n'iyi ga-adi. **27** Ya na otutu ndi mmadu ga-enwe ogbugba ndu n'otu 'izu uka,' o bukwa n'okara izu uka ahụ, ka o ga-eme ka ichu aja na inye onyinye kwusij. O ga-emekwa ihe aru di egwu n'ime ulonso ahụ, ruo mgbe a ga-awukwasij ya ogwugwu ahụ bu nke akara aka n'ahu onye ojo ahụ.”

10 N'afọ ato nke ochichij Sairis eze Peshia, e nyere Daniel (onye aha ya bukwa Belteshaza mkpughe). Ozi ahụ bụ eziokwu, ọ gbasakwara oke ogbaaghara. Ọ ghotara ozi ahụ, nwetakwa nkowa banyere odu ahụ. **2** N'oge ahụ, mụ onwe m, bụ Daniel, ruru uju izu uka ato. **3** Erighi m nri oma obula, erikwaghij m anu, anukwaghij m mmanya, eteghi m mmanu otite obula n'ahu m n'ime izu uka ato a niile. **4** N'ubochi nke iri abuo na ano nke onwa mbu n'afọ, eguzo m

n'akukụ osimiri ukwu ahụ, bụ Taigris, 5 eleliri m anya m elu, hụ n'ihu m otu nwoke yi uwe akwa ọcha, onye e kekwasịrị belit e ji ọlaedo sitere Ufaz mee n'ukwu ya. 6 Ahụ ya na-egbukwa maramara dika nkume beril, ihè si n'ihu ya dị ka ihè nke amụma eluigwe. Mkpurụ anyị ya na-enwukwa dika ire ọkụ. Ukwu ya na aka ya na-acha dika bronz e hichara nke oma. Okwu si ya n'ọnu na-ada ụda dika ụzụ nke ọtụtụ mmadu. 7 Ọ bụ naanị m Daniel hụrụ ọhụ a. Ndị mụ na na họ ahughị ya, kama na mberede, e mere ka oke egwu tọ ha, nke mere ka ha gbara ọsọ gaa zoo onwe ha. 8 Ọ bụkwana naanị m nọ, mgbe m hụrụ oke ọhụ a. Mgbe m hụkwara ya, ike niile dị m n'ahụ si m n'ahụ puo. Ihu m gbanwere nke ukwu, ike afọdụkwaghị m n'ahụ. 9 Mgbe ahụ, anurụ m ụda olu ya, ma mgbe m nuru ụda olu ya, adara m n'ala kpudo ihu n'ala n'ọndu ida n'oke ụra. 10 Ma otu aka meturū m, welite m mee ka m maa jijiji n'elu ikpere m na aka m abuo. 11 Ọ siri m, "Daniel, gị onye a hūrū n'anya nke ukwu. Gee ntị tuleekwa nke oma okwu niile m na-agwa gị ugbu a. Guzo n'ukwụ gị abuo, n'ihu na e zitere m ibiakwute gi." Mgbe ọ na-agwa m okwu a, eguzooro m oto, nama jijiji. 12 Ọ siri m, "Egwu atula gi, Daniel. N'ihu na site n'ubochi mbu i kpebiri inwe nghota na iweda onwe gi ala n'ihu Chineke gi, ka a nuru okwu gi niile, a biakwara m n'ihu osisa ha. 13 Ma onyeisi ndi na-achi alaeze Peshja gbochiri m, kemgbe iri ubochi abuo na otu. Ya mere, Maikel, otu n'ime adighikwa n'ime njara nyere m aka, n'ihu na mu onwe m foduru n'ebe ahụ mu na eze Peshja. 14 Ugbu a, abjala m ime ka i ghota ihe ga-adakwasị ndi gi n'oge ikpeazu n'ubochi di n'ihu. N'ihu na ohu ndi a diri oge ndi na-abia n'ihu." 15 Mgbe ọ na-agwa m okwu ndi a, ekpunyere m ihu m n'ala enwekwaghị m ike ikwu okwu obula. 16 Mgbe ahụ, otu onye, nke yiri mmadu, bjara metu egbugbere onu m aka, mee ka m nwee ike ikwukwa okwu ozo. Mgbe ahụ agwara m onye ahụ nke guzo m n'ihu, "Ano m n'oke ihe mgbu; Onyenwe m, enwekwaghị m ike obula, n'ihu ohu m huru. 17 Olee otu mu bu ohu gi ga-esi gwa gi okwu, Onyenwe m? N'ihu na ime adighikwa n'ime m, enwekwaghị m ike iku ume." 18 Mgbe ahụ, otu onye yiri mmadu bjara metukwa m aka ozo nye m ike. 19 Ọ siri, "Onye a hūrū n'anya nke ukwu, atukwala ujo, udo diri gi, ya mere diri ike, obi sie gi ike." Mgbe ọ gwara m okwu a, ike m lughachitere, asiri m, "Ka onyenwe m kwuo okwu, ebe i nyeghachila m ike." 20 Mgbe ahụ, ọ siri, "I maara ihe mere m ji biakwute gi? Aga m alaghachi azu iluso onyeisi na-achi alaeze Peshja ogu, mgbe mu ga-apu, eze na-achi Griis ga-abja; 21 ma otu ọ di, aga m agwa gi ihe e dere n'akwukwo nke eziokwu. (O dighi onye na-enyere m aka imegide ha ma ọ bughị naanị Maikel onyeisi unu.

11 N'afọ mbu nke ochichi Daraios onye Midia, ọ bu m guzoro inyere ya aka na ichekwa ya.) 2 "Ugbu a, aga m agwa gi eziokwu. A ga-enwe ndi eze Peshja ato ozo ndi ga-achikwa. A ga-enwe eze nke ano onye ga-aba uba karja ndi ozo niile. Mgbe ọ ga-adi

ike site akunuba ya, ọ ga-akpalị onye obula imegide eze Griis. 3 Ma mgbe ahụ, a ga-enwe eze di ike nke ga-eji oke ike chja. Ọ ga na-eme ihe masiri ya. 4 Ma mgbe ọ rigotachara n'ochichi, a ga-ekposo alaeze ya kesaa ya n'akukụ ano nke uwa ma ọ bughị umu ya ga na-achi. Ọ bughikwa n'usoro dika ike ochichi ya si di, n'ihu na a ga-ehopu alaeze ya, nyefee ya n'aka ndi ozo na-abughị ndi agburu ya. 5 "Eze nke ndida ga-adi ike, ma otu onye n'ime ndiisi agha ya ga-adi ike karja ya, chjakwa alaeze di ukwu karja nke ya. 6 Mgbe afọ ole na ole gasiri, ha ga-ekekota onwe ha. Ada eze ndida ga-agakwuru eze ugwu ka ha gbaa ndu, ma ada eze agaghị ejigide ike ya, eze na ike ya agaghị adigidekwa. N'ubochi ndi ahụ, a ga-arara ada eze ahụ nye, ya na ndi na-eche ya nche, na nna ya na onye ahụ dinyeere ya. 7 "N'oge ahụ, otu onye ga-esi n'agburu ulo nwanji ahụ kulite i were onodu ya ichi dika eze, ọ ga-ebuso ndi agha eze mpaghara ugwu agha, bata n'ebe ya e wusiri ike, ọ ga-aluso ha agha ghoo onye mmeri. 8 Ọ ga-ebukoro chi ha niile na arusi ha niile awuru awu ma ndi aturu atu, na ihe ndi ozo dikarisiri ha mkpa dika efere, ọlacha na nke ọlaedo laa Ijpt. O mechaa nke a, ọ ga-akwusi iluso eze ugwu ogu afọ ole na ole. 9 Otu a kwa, eze mpaghara ugwu ga-ebuso eze ndida agha, ma ọ gaghi ano odu loghachikwa n'ala nke ya. 10 Ma umu ya ndi ikom ga-achikota otutu ndi agha siri ike, ndi ga-enupu dika oke idee mmiri, buru agha ruo n'ebe ya e wusiri ike. 11 "Mgbe ahụ, eze ndida, onye iwe ga-eju obi, ga-achikotakwa ndi agha nke ya buso eze ugwu agha, onye nke ga-achikota otutu ndi agha, ma ndi a ka ndi iro ya ga-alugbu. 12 Ma mgbe o merichara ndi agha ahụ, ọ ga-enwe onu di ukwu, ọ ga-egbukwa imerime puku ndi mmadu, ma ọ gaghi emeri na-aga n'ihu. 13 Mgbe afọ ole na ole gafere, eze ndi mpaghara ugwu ga-eduru ndi agha ji ezi ngwa agha, na ndi bara uba n'onuogugu karja ndi nke e meriri n'agha na mbu puo ibu agha. 14 "N'oge ahụ, otutu ndi ga-ebili imegide eze ndida, Ufodu ndi okpa aghara n'etiti unu ga-enupukwa isi, ha ga-esi otu a mezuo ihe a j huru n'ohu, ma a ga-emeru ha. 15 Mgbe ahụ, eze ndi mpaghara ugwu ga-abja buo agha megide obodo ndi ndida e wusiri ike, lugbukwaa ya. Ndi agha agaghị enwe ike iguzogide ha ọ buladi ndi ha bu oka ibe n'agha. 16 Ma onye nke na-ebuso ya agha ga-eme ihe masiri ya, ma o nweghi onye ga-egbochi ha. Ọ ga-abatakwa n'Ala Oma ahụ, ebe ihe niile ga-ano n'okpuru ya. 17 Ọ ga-ekpebi ibja n'ike nke alaeze ya niile, jji mee nke a, ya na eze nke ndida ga-agba ndu. Ọ ga-enyekwa ya nwaagbogho jji kwatuo alaeze ya, ma ebumnobi ya agaghị eguzo maobu baara ya uru. 18 Mgbe ọ mesiri nke a, ọ ga-eche ihu ya n'obodo ndi ahụ niile di n'onu osimiri. Ọ ga-emerikwa otutu n'ime ha. Ma otu ochiagha ga-aluso ya ogu, mee ka o jiri oso gbaghachi n'ihere. 19 Ọ ga-echighari azu chee ihu ya ebe niile e wusiri ike nke ala nke ya, ọ ga-aso ngongo daa, a gaghi ahukwa ya ozo. 20 "Otu onye ga-abja nochie onodu ya, ọ ga-ezipu onye ga-ekegbu ndi mmadu n'utu jji mee ka otuto nke alaeze ahụ daa, ma

n'ime ụbọchị ole na ole, a ga-egbu ya, ma ọ gaghị ahụ n'agha maọbụ n'ihu mmadụ. **21** "N'ọnọdụ ya, otu onye ojoo e ledara anya ga-ebilitte, onye na-ekwesighi iwere nsopurụ nke ya bụ ọchịchị. Ọ ga-abata n'ike n'alaeze ahụ mgbe ndị ya nọ n'udo, ọ ga-eji nwayo ma were ire uto na aghugho nweta alaeze ahụ. **22** Mgbe ahụ, ọ ga-achusasi igwe ndị agha niile, bibiekwa ha na onye ọchịchị nke ogbugba ndụ. **23** Mgbe ọ banyesiri n'ogbugba ndụ, ọ ga-eji aghugho na-eme mpu, ọ ga-na-esiwanye ike n'agbanyeghi n'onuogugu ndị mmadụ di ole na ole. **24** Ọ ga-abanye n'akuku ala ahụ niile a maara ndị bara ụba bi, mee n'ebe ahụ ihe ndị buru ya uto na-emebeghi. Ọ ga-ekesara ndị mmadụ akunuba na ihe nkwa ndi ozo ọ lutura n'agha. Ọ ga-atuputa aro jji luso obodo siri ike ogu, ma nke ahụ ga-adị nwa mgbe nta. **25** "Mgbe ahụ, ọ ga-emesi onwe ya obi ike, chikotaa otutu ndi agha ibuso eze ndida agha. Eze ndida ga-achikotakwa ndi agha di otutu dikwa ike luso ya ogo ma ọ gaghị enwe ike guzogide ya n'hi izuzu nzuzo a gbara megide ya. **26** N'hi na ndi n-eri ihe oma eze ga-etipia ya. A ga-achusa ndi agha ya, ma gbukwaa otutu n'ogbo agha. **27** Ndị eze abuo a, ndi obi ha juputara n'ihe ojoo ga-anokota n'otu tebul na-agwarita ibe ha okwu ugha, ma nzuko ha agaghị enwe isi, n'hi ogwugwu ahụ ga-adị mgbe a kara aka ruru. **28** Ọ ga-eji akunuba di ukwu laghachi n'obodo nke ya ma obi ya ga-adị imegide ogbugba ndu nsọ ahụ. Ọ ga-ebili imegide ya ma mesia laghachi n'obodo nke aka ya. **29** "Ma mgbe oge ahụ a kara aka ruru, ọ ga-achirikwa ndi agha ya laghachi na ndida, ma ihe agaghị adi otu ọ di na mbu. **30** Ugbo mmiri ndi si obodo Kitim ga-abia imegide ya, ọ ga-ada mba n'hi egwu, ọ ga-alaghachi azu were oke iwe megide ogbugba ndu ahụ di nsọ. Ọ ga-aloghachi gosi ndi hapuru ogbugba ndu ahụ di nsọ nkwa. **31** "Ndị agha ya ga-ebili imeru ebe ahụ e wusiri ike nke ulonso ukwu ahụ, kwusikwa aja nsure oku nke a na-achu kwa ubochi. Ha ga-ewuli ihe aru nke na-eweta mbibi. **32** Ọ ga-eji ire uto meru ndi ahụ mebiru iwu nke ogbugba ndu. Ma ndi ahụ maara Chineke ha ga-adị ike guzogide ya. **33** "Ndị niile nwere uche ga-ezi otutu mmadu ihe, ma na nwa oge nta, ufodu ga-anwu site na mma agha, ufodu ka a ga-akpo oku, ufodu ka a ga-adota n'agha, ufodu kwa ka a ga-apunara ihe ha nwere. **34** Mgbe ha ga-ada, inyeaka ntakiri ga-abjara ha, otutu ndi mmadu ga-ejikwa uto aghugho bia dinyere ha. **35** N'oge ahụ, ufodu n'ime ndi maara ihe ga-aso ngongo, ka ha nwe ike buru ndi a nuchara anucha, na ndi a sachapuru ocha na ndi emere ka ha di ocha na-enweghi ntupo tutu ruo n'ogwugwu ihe ndi a, n'hi n'oge ahụ ga-abia mgbe akara aka. **36** "Eze ahụ ga-eme ihe obula o chorọ. Ọ ga-agukwa onwe ya dika onye di ukwu karja chi niile. N'ezie, ọ ga-ekwu okwu nkwalu megide Chineke kachasi chi niile. Ma ihe ga-agakwara ya nke oma tutu mgbe oge ya zuru. N'hi na ihe niile ekwuru ga-emezucha. **37** Ọ gaghị akpo chi nke nna ha maobu nke ahụ umu nwanj na-achosi ike ihe obula, o nweghi chi obula ọ ga-akpo ihe n'hi na ọ ga-ebuli onwe ya elu

karja ha niile. **38** Kama chi nke ọ ga-asopuru bu chi nke ebe e wusiri ike, chi nke nna ya ha na-amaghị. Ọ ga-eji olaedo na olaocha, na nkume di oke onuahia na onyine dara oke onuahia fee chi a. **39** Ọ ga-emege ebe niile e wusiri ike, nke siri ike site n'inyeaka chi nke mba ozo. Ndị niile nabatara ya ka ọ ga-eme ka nsopuru bara uba. Ọ ga-eme ha ndi ochichi otutu mmadu, nyekwara ha ala dika ugwo oru ha. **40** "Ma n'oge ikpeazu, eze ndida ga-ebuso ya agha, ma eze nke ugwu ga-eji iwe chikota ndi agha na-agba ugbo agha, ndi na-agba inyina na ndi agha ji ugbo mmiri megide ya. Ọ ga-ebuso otutu mba agha, kpochapu ha dika idee mmiri si ekpochapu ihe. **41** Ọ ga-abata na Ala Oma ahụ, gbukwaa iri puku mmadu kwuru iri puku mmadu, ma obodo Edom, obodo Moab na ndi ndu nke Amon ga-agbapu site n'ike ya. **42** Ọ ga-aga ibuso otutu obodo agha, Ijpt agaghị agbanari ya. **43** Ọ ga-enwe ikike n'ebe akụ nke olaocha na olaedo na uba niile nke ala Ijpt. Ndị Libia na ndi Kush ga-edokwa onwe ha n'okpuru ya. **44** Ma n'oge a kwa, ozi ga-esi n'owuwa anyanwu na n'ugwu bia, nke ga-emenye ya egwu. N'hi ya, ọ ga-eji oke iwe puo ibibi otutu ndi ma laakwa ha n'iyi. **45** Ọ ga-akwaa uloeze ya n'etiti ugwu oma ahụ di nsọ na n'oke osimiri, n'agbanyeghi ihe ndi a niile, ọ ga-abjara ogwugwu ya, ọ dighikwa onye ga-enyere ya aka.

12 "N'oge ahụ, Maikel, onyeisi ochichi ukwu ahụ, nke na-eche ndi unu, ga-ebili. Ọ ga-abu oge nhuju anya, a na-ahutubeghi udi ya site na mgbe mba obula malitere ruo ugbo a. Ma mgbe ahụ, ndi gi niile, ndi e dere aha ha n'akwukwo ahụ, ka a ga-anaputa. **2** Igwe ndi niile nwuru anwu, ndi e likwara, ha ga-ebilite. Ufodu ha ga-ebili baa na ndu ebighi ebi, ma ufodu ga-ebili keta ihere na ibu onu nke ebighi ebi. **3** Ndị ahụ bu ndi maara ihe, ka a ga-eme ka ha nwuo ocha dika ihe mbara eluigwe. Ndị ahụ niile na-emekwa ka otutu si n'ihe ojoo mee ezi omume ga-enwukwa dika kpakpando ruo mgbe ebighi ebi. **4** Ma gi bu Daniel, zoo okwu e dere n'akwukwo a, mechiekwa na kachiekwa ha akara tutu ruo ogwugwu oge. Otutu ga-agbaghari ebe na ebe ozo, ma ihe omuma ga-aba uba." **5** Mgbe ahụ, mụ bu Daniel weliri anya hu mmadu abuo ndi ozo ka ha no n'akuku osimiri ahụ, otu n'akuku nke a, otu n'akuku nke ozo. **6** Otu n'ime ha juru nwoke ahụ yi uwe akwa ocha, nke guzo n'akuku elu elu nke osimiri ahụ ajuji, si, "Olee mgbe ihe ndi a na-eyi egwu ga-emezu?" **7** Nwoke ahụ yi uwe akwa ocha, nke no n'akuku elu elu mmiri nke osimiri ahụ chijiri aka nri na aka ekpe ya elu. Anukwara m mgbe o ji Onye ahụ na-adi ndu ruo mgbe niile ebighi ebi nuo iyi, "N'ihe ndi a ga-emezu naani mgbe afọ atọ na okara gafere, tupu onye ahụ na-emebi ike nke ndi di nsọ ga-abia n'isi ngwucha ndu ya, ihe ndi a niile ga-emezucha." **8** Anuru m ma aghotaghi m, n'hi nke a, a sirị m, "Biko, Onyenwe m, ginj ka ihe ndi a ga-aputa?" **9** Ọ sirị, "Daniel, gawara onwe gi. N'hi na-apjachiela okwu ndi a, kachiekwa ya akara tutu ruo n'ogwugwu oge. **10**

Ọtụtụ ka a ga-eme ka ha dị ọcha, sachaa ha mee ka ha dị ọcha na-enweghị ntụpọ, a ga-anụchakwa ha. Ma ndị ajọ omume ga-aga n'ihu n'ajọ omume ha. O nweghị onye ajọ omume nke ga-aghotakwa ihe, ma ndị ahụ maara ihe ga-aghota ihe ihe a putara. **11** “Site n’oge e mechiri ichu aja nsure oku nke a na-achụ kwa ụbọchị niile ruo n’oge a ga-ewuli ihe arụ ahụ nke na-eweta mbibi, ga-abụ otu puku ụbọchị, na nari ụbọchị abụọ na iri ụbọchị itoolu. **12** Ngọzi ga-adiri onye ahụ nke na-echere, ma nọgidesịkwa ike ruo mgbe otu puku ụbọchị, na nari ụbọchị atọ, na iri ụbọchị atọ na ise ahụ gafere. **13** “Ma gi onwe, gawara onwe gi ruo ogwugwu ihe ndị a. I ga-ezukwa ike, i ga-ebilitakwa n’oge ikpeazu inara ihe nketa nke ruuru gi.”

Hosiya

1 Okwu Onyenwe anyị nke bjakwutere Hosiya nwa Beiri n'oge Uzaya, na Jotam, na Ehaz, na Hezekaya, bụ ndị eze Juda, na n'oge Jeroboam nwa Jehoash bụ eze n'Izrel. **2** Na mmalite okwu Onyenwe anyị site n'ọnụ Hosiya, Onyenwe anyị gwara Hosiya si, "Gaa lụ tara onwe gi nwanị na-akwa iko na ụmụ amụtara n'ikwa iko, n'ihị na dika nwanị alurū alū n'akwa iko, ala a na-akwa iko nke ukwu site n'igbahapụ Onyenwe anyị." **3** Ya mere, ọ gara lụọ Goma nwa Diblain, onye tūrū ime mụọra ya nwa nwoke. **4** Onyenwe anyị gwara ya, "Aha i ga-agụ nwantakiri ahụ bụ Jezril. N'ihị na tupu nwa oge nta agafee, aga m ata ezinaulọ Jehu ahūhū n'ihị ọbara ọ wūsiri na Jezril. Aga m eme ka alaeze nke ulọ Izrel kwūsi. **5** N'ubochi ahū, aga m agbaji ụta Izrel na Ndagwurugwu Jezril." **6** Emesia, Goma tūrū ime ọzọ, mụta nwa nwanị. Ọ gwara ya, "Aha i ga-agụ ya bụ Lo-Ruhama, n'ihị na agaghị m enwekwa obi ebere ọzọ n'ahū ulọ Izrel, igbahara ha mmehie ha. **7** Ma aga m enwe obi ebere n'ahū ulọ Juda. Mụ onwe m ga-azoputa ha site na Onyenwe anyị bụ Chineke ha. Agaghị m eji ngwa agha ọbula, dika ụta maobu mma agha maobu ike ibu agha maobu inyinya maobu ndi na-agma inyinya zoputa ha." **8** Mgbe ọ juru Lo-Ruhama ara, ọ tūrū ime ọzọ, mụọ nwa nwoke. **9** Onyenwe anyị sirī, "Kpoo aha ya Lo-ammi, nke putara unu abughị ndi m, n'ihị na unu abughị ndi nke m, mụ onwe m abukwaghị Chineke unu. **10** "Ma onuogugū umū Izrel ga-adī ka aja dī n'ọnū oke osimiri nke a na-apughī iguta onū maobu tū n'ihē ọtūtū. N'ebe ahū a nọ si ha, 'Unu abughī ndi m,' n'ebe ahū ka a ga-anō sīkwa ha, 'Umū Chineke dī ndū ka unu bū.' **11** A ga-achikotakwa ndi Juda na ndi Izrel onū. Ha ga-ahoputakwara onwe ha otu onyeisi, si n'ala ahū rigoputa, n'ihī ihē ukwu ka ubochi Jezril ga-abū.

2 "Gwa umunne gi ndi nwoke Ami, 'nke putara ndi m,' gwakwa umunne gi nwanī Ruhama, nke putara, 'Unu ndi m hūrū n'anya.' **2** "Unu guzogidenū nne unu, rīonū ya, n'ihī na ọ bughī nwunye m, mū onwe m abukwaghī dī ya. Gwanū ya ka o wezuga ikwa iko site n'ihu ya, ya wezugakwa igba akwūna nke dī n'etiti ara ya abū. **3** Ma ọ bughī otu a, aga m eyipū ya uwe ya mee ka ọ gbara ọto, aga m eme ka ọ gbara ọto dī ka n'ubochi ahū a mūrū ya. Aga m eme ya ka ọ dī ka ọzara, ka ọ ghoo n'ala kporo nkū, were akpiri ikpo nkū mee ka ọ nwū. **4** Agaghī m egosi umū ya ebere m, n'ihī na ha bū umū a kwatara n'iko. **5** N'ihī na nne ha bū onye na-akwa iko, ọ tūrū ime ha n'ọnōdū ihere. Site n'ikwu si, 'Aghaghī m igbakwuru ndi enyi nwoke hūrū m n'anya, ndi na-enye m nri na mmiri, aji anū m na akwa ọcha m, mmanū oliv m na ihē ọnūm.' **6** N'ihī nke a, aga m eji ogwu na uke gbachie ya gburugburu; aga m agbachi ụzọ ya, mee ya ka ọ ghara ima ebe ọ na-eje. **7** Ọ ga-agbaso ndi ahū hūrū ya n'anya ma ọ gaghī achukwute ha. Ọ ga-achọ ha ma ọ gaghī ahū ha. Mgbe ahū, ọ ga-asī, 'Ka m gaa laghachikwuru di mbū

m, n'ihī na ọ dirī m mma mgbe ahū karīa ugba a.' **8** Ma ọ kwetaghī na ihē ndi a si n'aka m, na ọ bū mū nyere ya ọka, na mmanya ọhūrū, na mmanū oliv, na ọlaocha, na ọlaedo ndi ahū niile nke o ji na-efe Baal. **9** "Ya mere, aga m ewerekwa ọka m mgbe ọ chara, na mmanya ọhūrū m mgbe oge ya ruru. Aga m anapukwa ya akwa aji anū m na akwa ọcha m, nke ekwesiri iji kpuchie ọto ya. **10** Ugba a, aga m ekpughe ọto ya n'ihu ndi ahū na-ahū ya n'anya, ọ dikwaghī onye nwere ike inaputa ya site n'aka m. **11** Aga m eme ka obi uto ya kwūsi; ọ bұлadi mmemme nke afọ niile, mmemme onwa ọhūrū, nke ubochi izuike na mmemme ndi ọzọ ahū niile a kara aka. **12** Aga m ala ubi vaini ya na osisi fiig ya niile n'iyi, nke ọ sirī bū ugwo ọrū ya site n'aka ndi hūrū ya n'anya; aga m emekwa ka ha ghoo oke ohia, anū ohia ga-eripia ha. **13** Aga m enye ya ahūhū maka ubochi niile bụ nke o surere ihē na-esi isi uto nye chi Baal niile, ọ chirī mgbaaka mkpisiaka na ihē icho mma niile, jikere onwe ya, puo chuso ndi ahū hūrū ya n'anya, ma chezo m," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **14** "N'ihī nke a, aga m arara ya, duba ya n'ime ọzara, jiri olu dī nro gwa ya okwu n'ebe ahū. **15** Ebe ahū ka m ga-enyeghachi ya ubi vaini ya, gbanweekwa Ndagwurugwu Ako, mee ka ọ ghoo onū ụzọ olileanya. Mgbe ahū, ọ ga-azakwa m dika o mere mgbe ọ bū agboghobia, n'oge ahū o si n'ala Ijpt pta. **16** "N'ubochi ahū," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "I ga-akpo m 'Di m,' i gaghī akpokwa m 'nna m ukwu,' ọzọ. **17** N'ihī na aga m ewepukwa aha niile nke arusi Baal n'egbugbere onū ya, ha gaghī akpokwa ha aha ọzọ. **18** N'ubochi ahū, aga m eme ka gi na umū anū ohia gbaa ndū, meekwa ka gi na umū nnunū, na ihē niile e kere eke n'akpughari n'ala gbaa ndū. Aga m emebi ngwa agha niile, agha niile ga-akwūsiaka. Mgbe ahū, a ga-eme ka i dīnaa ala n'udo na-enweghī nsogbu, na ujo. **19** Aga m ekwerekwa ilū gi dika nwunye ruo ebighi ebi; aga m ekwerekwa ilū gi n'ezī omume na ikpe ziri ezi, n'ihunanya nke na-adigide, nakwa obi ebere. **20** Aga m eji ikwesi ntukwasī obi kwere ilū gi. I ga-amatakwa Onyenwe anyi. **21** "N'ubochi ahū m ga-azaghachi," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. "M ga-azaghachi eluigwe, ha ga-azaghachi ala. **22** Ala ga-azaghachi ọka na mmanya ọhūrū na mmanū oliv, mgbe ahū ha ga-azaghachi Jezril. **23** Aga m akukwa ya nye onwe m n'ala ahū dika mkpurū. Aga m egosi ihunanya m n'ahū onye ahū m kporo, 'Onye m na-ahughī n'anya.' M ga-asikwa ndi ahū a kporo, 'Ndi na-abughī ndi m,' 'Unu bū ndi nke m,' Ha ga-azakwa, 'Chineke m ka i bū.'"

3 Onyenwe anyi gwara m ọzọ, "Gakwuru nwanī a na-akwa iko, nke na-emekwa enyi na-ezighi ezi, gosi ya ihunanya gi dika Onyenwe anyi si hū ndi Izrel n'anya, n'agbanyeghi na ha na-eso chi ndi ọzọ na-enwekwa mmasi di ukwu n'achicha nso e ji mkpurū osisi a mikporo amikpo mee." **2** N'ihī ya, ewere m ego ọlaocha dī iri na ise, na otu ntuju ọka homa, na ọka balī zuta ya. **3** Mgbe ahū agwara m ya, "Mū na gi ga-ebi ọtūtū ubochi, i gaghī agbakwa akwūna, maobu

nwee nwoke ọbụla gị na ya ga-enwe mmeke, otu a ka m ga-anekwa n'ebe ị nọ." 4 Nke a na-egosi na Izrel ga-anọ ogologo mgbe na-enweghị eze maọbụ onye ọchịchị. Ọ gaghị enwe ịchụ aja maọbụ nkume nsọ maọbụ efođọ maọbụ arụsị ezinaụlọ. 5 Mgbe nke a gasịrị, Izrel ga-aloghachi, chọọ Onyenwe anyị bụ Chineke ha, na Devid bụ eze ha. Ha ga-ewere ịma jijiji biakwute Onyenwe anyị, bįghachitekwa ngozi ya n'oge ikpeazu a.

4 Nūrūnū okwu Onyenwe anyị unu ndị Izrel, n'ihị na Onyenwe anyị nwere ebubo megide unu ndị bi n'ala a. "N'ihị na ọ dighị ikwesị ntụkwasi obi, ọ dighị ihunanya, ọ dighịkwa ihe ọmuma banyere Chineke n'ala a niile. 2 Ọ bụ naani ịbụ onụ, igha ugha na igbu mmadu, izu ohi na ikwa iko. Ọgbaaghara ị n'ebe niile, ya na ogbugbu mmadu na-esepughị aka. 3 Nke a mere ala jiri noro n'iru uju, ndi niile no na ya na-atakwa ahụ, ma anụ ọhịa, ma nnuñ nke igwe, ọ buladi azu ị n'osimiri ka a na-ekpochapu. 4 "Ma otu ọ ị, ka onye ọbụla ghara ise okwu, ka onye ọbụla ghara ibo ibe ya ebubo. N'ihị na ndi gi dika ndi na-eseso onye nchujaja okwu. 5 Ị na-aso ngongo ehie na abali, ndi amuma na-esokwa gi suọ ngongo. N'ihị ya aga m ala nne gi n'iyi 6 ndi m ka a na-ala n'iyi n'ihị na ha amaghị ihe. "Ebe ọ bụ na ị juru ihe ọmuma, aga m ajukwa gi ị ka onye nchujaja m; ebe ọ bụ na ị gbakutara iwu Chineke gi azu mu onwe m ga-agbakutakwa umu gi azu. 7 Ka ha na-abawanye n'onuogugu, otu a ka ha si na-aga n'ihu na-emehie megide m, ha gbawere Chineke ha ị ebube n'ihị ihe na-eweta ihere. 8 Ha na-eriju afọ site na mmehie ndi m. Ha ji anya ukwu na-achọ ka ha na-emehie na-aga n'ihu. 9 Ọ ga-abukwa ka ndi nchujaja ị, otu a ka ndi obodo dikwa. N'ihị ya, aga m enye ha ntaramahulu ma kwughachi ha ugwo n'ihị omume ha niile. 10 "Ha ga na-eri ihe ma afọ agaghị eju ha. Ha ga-ebi ndu akwuna ma ha agaghị amuba, n'ihị na ha ajula Onyenwe anyi, were onwe ha nyefee 11 n'aka igba akwuna, na mmanyanya ochie na mmanyanya ọhuru, nke na-ewepu mmuọ nghota. 12 Ndi nke m na-aju osisi apiri api ase ihe ha ga-eme, na-anata osisa site na mkpara osisi onye ọ na-aju ase. Mmuọ nke igba akwuna na-eme ka ha kpafuo; ha gbara akwuna ma hapu Chineke ha. 13 Ha na-achụ aja n'elu ugwu niile, na-esure onyinye nsure oku n'elu ugwu nta niile, na n'okpuru osisi ook, osisi popla na osisi terebint, ebe ndo ya ị ezi mma. N'ihị nke a ka umu unu ndi inyom na-aga akwuna, ndi nwunye umu unu na-akwa iko. 14 "Agaghị m ata umu unu ndi inyom ahulu, mgbe ha na-aga akwuna, maobu taa ndi nwunye umu nwoke unu ahulu mgbe ha na-akwa iko, n'ihị na ndi ikom unu n'onwe ha na-ejekwuru ndi akwuna, ha na ndi akwuna ulo arusi na-achukokwa aja, ma ndi a na-enweghi nghota ga-ala n'iyi. 15 "O bu ezie na unu bu ndi na-akwa iko unu bu Izrel, ma ka ikpe gharakwa ịma Juda. "Unu agakwala Gilgal, unu agakwala ruo Bet-Aven, unu anukwala iyi si, 'Dika Onyenwe anyi na-adi ndu.' 16 Ndi Izrel ị isiike dika nwaagboghọ ehi ị isiike. Onyenwe anyi ọ ga-esi anaazu ọ ha dika

umu aturu n'ebe ịta nri sara mbara? 17 Ifrem na arusi agbaala ndu hapu ya ka ọ noro onwe ya. 18 Ọ buladi mgbe mmanyanya ha gwuru, ha na-aga n'ihu na-aga akwuna; ha huru ihere n'anya nke ukwu karja otuto ha. 19 Ifufe ga-ebupu ha, aja ha na-achụ ga-ewetara ha ihere.

5 "Nūrūnū nke a, unu ndi nchujaja! Geenū ntị, unu ulo Izrel! Geenū ntị, unu ndi ezinaulo eze. N'ihị na ọ bụ unu ka ikpe ahụ gbasara. N'ihị na unu aburu ihe ị maa n'onya na Mizpa, na ugbu agbasara n'elu Taboa. 2 Ndi nnuu isi ahụ abamiela ime n'igbu mmadu, aga m ata ha niile ahulu. 3 Amaara m ihe niile gbasara Ifrem, ọ dikwaghị ihe zoro ezọ banyere Izrel n'ebe m nọ. Gị Ifrem, ugbu a ị gbawala akwuna; gị Izrel, emerukwala gi. 4 "Omume ha agaghị ekwe ka ha laghachikwute Chineke ha, n'ihị na mmuọ nke ikwa iko ewerela ute biri n'ime ha, ha amaghikwa Onyenwe anyi. 5 Mpako niile nke Izrel na-aga ama megide ha, Ọ buladi Izrel na Ifrem na-aso ngongo n'ime mmehie ha, Juda, n'onwe ya, soo ha na-aso ngongo. 6 Mgbe ha ga-eji igwe ewu na aturu ha na igwe ehi ha, gaa icho Onyenwe anyi, ha agaghị achota ya. N'ihị na ọ sitela n'ebe ha nọ wezuga onwe ya. 7 Ha bu ndi na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi. Ha muru umu a kwatara n'iko. Ugbu a, mmemme onwa ọhuru ha ga-eripia ha na ala ubi ha. 8 "Fuo opi ike na Gibe, fukwaa mpi anu na Rema. Tie mkpu agha na Bet-Aven. Lee anya n'azu gi, Benjamin. 9 A ga-ebibi Ifrem kpmkpam n'ubochi ahụ m ga-ata ha ahulu. N'etiti ebo nke Izrel niile, ka m na-ekwusa ka amara na ọ bụ okwu kwesiri ntukwasị obi. 10 Ndi ndu Juda adila ka ndi ahụ na-ewezuga oke ala, aga m awukwasị ha iwe m dika uju mmiri ozuzo. 11 Ifrem bu onye a na-emegbu emegbu, onye e ji ike na-azopia, n'ihị na ọ kpacha anya na-achuso ihe efu. 12 Adi m ka nla nye Ifrem, dikwa ka ihe na-eweta ire ure diiri ndi Juda. 13 "Mgbe Ifrem huru udi orja ọ na-aria, Juda ahukwa onya ị ya n'ahu, mgbe ahụ Ifrem gakwuru ndi Asirja, ma zigakwara eze ukwu ahụ ozi. Ma ọ pughi igwo gi, maobu gwọ onya gi niile. 14 N'ihị na-aga m adi ka odum nye Ifrem dikwa ka nwa odum nye Juda. Aga m adokasi anu ahụ ha ma hapu ha puo. Aga m ebupu ha puo, na-enweghi onye ga-abia izoputa ha. 15 Aga m alaghachi azu n'onodu m, ruo mgbe ha kweere na ikpe mara ha, ma choo ihu m; n'onodu mmekepa ahụ ha, ha ga-achosi m ike."

6 "Bianu ka anyi laghachikwuru Onyenwe anyi. Ya onwe ya adokaala anyi, ọ ga-agwokwa anyi; ọ tipula anyi onya, ma ọ ga ekechikwa onya anyi. 2 Ọ ga-eme ka anyi dikwa ndu ozo mgbe ubochi abuo gasiri. N'ubochi nke ato, ọ ga-eme ka anyi bilie guzokwa n'ukwu anyi, meekwa ka anyi diri ndu n'ihu ya. 3 Ka anyi mara Onyenwe anyi; ka anyi gbalisie ike imata ya. Ọ buladi dika anyanwu na-awalite, n'ezie, ọ ga-aputa ihè dika chi obubo, ọ ga-abiakwute anyi dika mmiri ozuzo, dika mmiri na-ezosa ala n'oge udu mmiri." 4 "Gini ka m ga-eji gi mee, O Ifrem? Gini ka m ga-eji gi

mee, O Juda? Iḥunanya gi dika igwe ojii nke ụtutu, dika igirigi na-anọ naanị nwa mgbe nta. **5** Nke mere m ji si n'ọny ndị amụma gbukasija ha. Ejirila m okwu ọny m gbua ha, ikpe ọmụma m na-achawaputa dika ihè. **6** N'ih na ana m achọ ebere, ọ bughị aja, imata Chineke kama aja nsure ọkụ niile. **7** Ma dika Adam, ha emebiela ọgbugba ndụ m; n'ebe ahụ ka ha nọ gosi ekwesighị ntukwasị obi ha. **8** Gilead bụ obodo nke ndị na-eme ajo ihe, nke eji nzo ụkwụ ọbara zọtọsja. **9** Dika ndị na-apụnara mmadụ ihe na-ezo na-eche onye ga-agafe, otu a ka ndị nchụaja si egbu ndị mmadụ n'uzo Shekem, leenụ oke ajo omume ihere di otu a. **10** N'ezie, ahụla m ihe jọgburu onwe ya n'ime Izrel. N'ebe ahụ ka Ifrem nọ na-agba akwuna, emerụkwala Izrel. **11** "Ma nye gi onwe gi, Juda, owuwe ihe ubi nọ na-eche gi. "Mgbe ọbula m ga-eweghachi akunuba ndi m,

7 mgbe m choro igwo Izrel, mmehie Ifrem na-aputa ihe, a na-ekpughekwa aru a na-eme na Sameria. Ha na-agho aghugho, ndi ohi na-akwakwa ulo ndi mmadu, ndi na-apunara mmadu ihe no 'okporouzo. **2** O dighi onye bi n'ime ha maara na m na-echeta mmehie ha niile. Ugbu a, mmehie ha agbaala ha gburugburu. Ana m ahukwa ha niile. **3** "Eze ha na-anuri onu n'ihe ojo ha; umu eze na-achi ochi n'ih igha ha. **4** Ha niile bu ndi na-akwa iko; ha di ka ite oku ighe achicha e mere ka o di oku, nke onye na-eghe achicha na-adighi akwanye nku, site na mgbe e bidoro igwakwo utu oka ahụ tutu ruo mgbe o koliri. **5** N'ubochi mmemme nke eze anyi, umu eze bu ndi akpaliri site na-inubiga mmaya oke, ya na ndi na-akwa emo jikotara aka. **6** Obi ha na-enwu dika ihe ighe achicha, ha ji izu nzuzo na-abjakwute ya. N'abali niile iwe ha na-ere nwayo ka oku na-anyu anyu, n'ututu ihe ha gbata n'izu na-enwu dika oku. **7** Ha niile di oku dika ite ighe achicha di oku. Ha na-eripia ndi eze ha. Ndi eze ha niile na-ada, ma o nweghi onye n'ime ha na-akpoku m. **8** "Ifrem na-agwakota onwe ya n'etiti ndi mba ozo. Ifrem dikwa ka mbadamba achicha a na-atugharighi atughari. **9** Ndi mba ozo na-eripia ike ha, ma ha adighi aghota ya. Isi awo aputala ha n'isi, ma ya onwe ya amaghi na o si otu a diri. **10** Inya isi Izrel na-agba akaebe megide ya ma n'agbanyeghi ihe ndi a o naghị aloghachikwute Onyenwe anyi bu Chineke ya, maobu cho ya. **11** "Ifrem dika nduru nke na-enweghi uche, nke onye obula na-eduhie, ugbu a, o na-akpoku Ijpt, ma na-agbakwurukwa Asirja. **12** Ma mgbe ha na-agbaghari, aga m ewere ugbu m jide ha, doda ha n'ala dika nnunụ e jidere na mbara eluigwe. Aga m enye ha ahuhu n'ih njehie ha niile. **13** Ahuhu na-adiri ha, n'ih na ha ajula m. Ha na-ala n'yi n'ih na ha enupula isi ha megide m. Achoro m ka m gbaputa ha, ma ha na-agma ugha megide m. **14** Ha ejighikwa obi ha akpoku m, kama ha na-aturu onwe ha n'elu ihe ndina ha, na-eti mkpu akwa. Mgbe ha na-arjo arirjo maka mkpuru ubi na mmanya, ha na-egbukasi onwe ha ahụ, na-ewezugakwa onwe ha site n'ebe m no. **15** Enyerela m ha aka, mee ka ha di ike,

ma ha atugharjala gbaa izu imegide m. **16** Ha adighi ele anya enyemaka n'aka Onye kachasi ihe niile elu. Ha dika uta rogoro arogo, nke aku ya na-adighi agbata ihe obula. Ndi ndu ha ga-ada site na mma agha, n'ih okwu ojo si ha n'ony na-aputa. N'ih nke a, a ga-eji ha mee ihe ochi n'ala Ijpt.

8 "Tinye opi ike n'ony gi! N'ih na ugo n'efefe n'elu ulo Onyenwe anyi, n'ih na ha emebiela ọgbugba ndu m, nupu isi megide iwu m. **2** Ugbu a ndi Izrel na-etiku m mkpu akwa, 'Chineke anyi, anyi bu Izrel maara gi.' **3** Ma Izrel ajula ihe di mma. Ugbu a, ndi iro ga-achu ya oso. **4** Ha meere onwe ha ndi eze, ma ha ajutaghi m ase; ha na-achorokwa ndi ochichi, ma ghara ijuta ase n'aka m. Oloacha na oloedo ha ka ha ji na-akpuru onwe ha arusi, nke ha ji ebibi onwe ha. **5** Ajula m arusi nwa ehi a i kpuru, O Sameria. N'ih na onuma m na-ere oku megide ha. Ruo olee mgbe ka ha ga-anọ buru ndi na-enweghi ike idi ocha? **6** O bu n'Izrel ka ha si. O bu onye na-akpu uzu kpuru ya; o bughị Chineke. A ga-akurikwa nwa ehi Sameria ahụ. **7** "Ha akwala ifufe, ha ga-aghatakwa oke ifufe. Osi oka ha na-eguzo na-enweghi okpo oka obula. A sikhwarị na o miri mkpuru, ndi mba ozo ga-atapja ya. **8** Elodala Izrel! Lee, ha no ugbu a n'etiti ndi mba ozo dika mkpokoro ite. **9** N'ih na ha jeela Asirja dika injinya ibu ohia na-awagharị naanị ya. Ifrem ewerela onwe ya resi ndi enyi ya. **10** O bu ezie na ha ewerela onwe ya resi otutu mba di iche iche, aga m achikota ha. Ha ga-atakwa ahụ n'ih onodu mmegbu nke eze na ndisi ga-achi ha. **11** "N'ih na Ifrem ewuola otutu ebe nchujaja maka ichu aja mmehie, ebe nchujaja ndi a aburu ebe a na-eme mmehie. **12** E deputaara m ha otutu ihe banyere iwu m, ma ha were ya dika ihe e si na mba ozo webata. **13** Ha na-achu aja dika onyinye nye m, ha na-erikwa anu ndi ahụ ha jiri choo aja, ma na Onyenwe anyi enweghi mmasi n'ebe aja ha di. Ugbu a, o ga-echeta ajo omume ha, nye ha ntaramahulu n'ih mmehie niile ha, ha ga-alaghachi n'Ijpt. **14** Izrel echezoala Onye kere ha ma wukwaa obi ndi eze di iche iche. Juda ewukwala obodo di iche iche e wusiri ike. N'ih ya, aga m ezite oku n'obodo ha niile, oku ga-eripia obodo ha niile e wusiri ike."

9 Anurila onu, gi Izrel, ka obi ghara itokwa gi utu dika o na-atu ndi mba ozo, n'ih na i julala Chineke gi, bido igba akwuna i huru ugwo oru ikwa iko n'anya n'elu ebe izocha oka niile. **2** Ebe izocha mkpuru oka na ebe izocha mkpuru vaini agaghi azu ha nri, mmanya ohuru ga-agharipu ha. **3** Ha agaghi anogidekwa n'ala Onyenwe anyi, ma Ifrem ga-alaghachi n'ala Ijpt nodu n'Asirja rie nri ruru aru. **4** Ha agaghi awusa ihe onuhu dika aja nye Onyenwe anyi, n'ih na odighi aja ha ga-achu ga-atu ya utu. Aja ndi a ga-adi ha ka nri nke ndi na-eru uju si di. Onye obula riri nri ndi a ga-abu onye na-adighi ocha. Nri ndi a ga-adiri naanị ha onwe ha, ha agaghi ewebata ya n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **5** Gini ozo ka unu ga-eme n'ubochi mmemme unu ndi ahụ a kara aka, ma n'ubochi mmemme nke

Onyenwe anyi? 6 A sịkwa na ha agbanarị mbibi, ndị Ijpt ga-achịkọta ha. Ndị Memfis ga-elikwa ha. Akunuba nke ọlaocha ha ka uke ga-ewekoro, ogwu na uke ga-etokwa n'ime ebe obibi ha niile, 7 Ubochị niile nke ntaramahụhụ na-abia, Ubochị ngukọta ihe abjala nso. Ka Izrel mara nke a. N'ih na ịba ụba nke mmehie unu adịla ukwu, n'ih na ikpo asi unu akarijala, unu na-agu onye amuma dika onye nzuzu, na-agukwa onye nwee Mmuo nke Chineke dika onye na-ayi ara. 8 Ma onye amuma bu onye nche Chineke, na-eche Ifrem nche, ma igbuda nke onya juputara n'uzo ya niile, ikpo asi dikwa n'ime n'ulonso Chineke ya. 9 Ha emerula onwe ha ebe o di ukwu, dika o di n'ubochi Gibea. O ga-echeta njehie ha. O ga-enye ha ntaramahuhu n'ih mmehie ha niile. 10 "Mgbe m chotara Izrel, o di ka m chotara mkporu grepu n'ozara; mgbe m huru nna nna unu ha, o di ka ihu mkporu bu uzo chaa n'elu osisi fiig. Ma mgbe ha bjaruru na Baal-Peoa, ha doro onwe ha nsọ nyefee n'aka arusi ahụ na-eweta ihere, si otu a ghoo ndi ruru aru, dika ihe ndi ahụ ha huru n'anya si buru ihe ruru aru. 11 Nso puru Ifrem nwere ga-efefu di ka nnuu, n'ih na omumu nwa agaghị adi, a gaghị atukwa ime, agaghị adikwa ime. 12 A sika na ha azulite umu ha, aghaghị m ime ka ha nwuo. Ahuhu ga-adiri ha, mgbe m si n'ebe ha no wezuga onwe m. 13 Ahula m na Ifrem yiri Taja, bu ihe akunyere n'ala mara mma. Ma Ifrem ga-eki aja ya kpoputa umu ya nye ndi ga-egbu ha." 14 Biko, Onyenwe anyi nye ha. Gini ka i kwesiri inye ha? Nye ha akpanwa nke nwa na-adighi anogide n'ime ya, na ara nke mmiri ara na-adighi. 15 "Ihe ojoo ha niile bidoro na Gilgal, akporo m ha asi n'ebe ahụ. N'ih omume mmehie ha niile, aghaghị m isite n'ulo m chupu ha. Agaghị m ahukwa ha n'anya ozo, ndi ndu ha niile bu ndi nnuu si. 16 Etigbuola Ifrem, mgborogwu ha akponwulo, ha agaghị amikwa mkporu. A sikiari na ha amuo umu, aga m egbu umu ha niile, ndi ha huru n'anya." 17 Chineke m ga-aju ha, n'ih na ha adighi ege ya nti maobu rube isi. Ha ga-aghoo ndi na-awaghari awaghari na-enweghi ulo, n'etiti mba niile.

10 Izrel bu osisi vainj di mma, nke na-amita mkporu nke ukwu. Dika mkporu ya na-aba uba, otu a ka o si amuba ebe ichu aja ya. Dika ala ya na-abawanyekwa uba otu a ka o si edoziri onwe ya nkume di nsọ. 2 Obi ha di aghugho, ma ugbu a, ha ga-ata ahuhu maka ikpe omuma ha. Onyenwe anyi ga-akwatu ebe nchujaja ha, ma mebikwaa ogidi nkume nsọ ha niile. 3 Ma ugbu a, ha ga-asi, "Anyi enweghi eze, n'ih na anyi anaghị atụ Onyenwe anyi egwu, ma olee ihe eze nwere ike i mere anyi?" 4 Ha na-ekwu okwu na-abaghị uru, were ihu iyi na-agbakwa ndu, ya mere ikpe ikpe jiri juputa n'ebe niile, dika ahijia ojoo n'ubi. 5 Ndi bi na Sameria ga-atu ujo n'ih chi nke nwa ehi a kporu akpu di na Bet-Aven. Ndi ya ga-eruru ya uju, otu a kwa ka ndi nchujaja ya ruru aru ga-esi ruoru ya uju, maka ebube nke a napuru ya. 6 Ha ga-eburu ha gaa Asirja, dika onyinye inata ihuoma a ga-enye eze

ukwu ahụ. A ga-emenye Ifrem ihere n'ihu, Izrel ga-ekpudokwa ihu n'ala maka mmekorita ya na ndi mba ozo. 7 A ga-ala eze Sameria n'iyi dika irighiri osisi n'elu mmiri niile, 8 a ga-ebibicha ebe niile di elu nke ihe ojoo, bu Aven, o bu ya bu mmehie ndi Izrel, ogwu na uke ga-etolitekwa, n'ebe nchujaja ha. Mgbe ahụ ha ga-asi, ugwu ukwu niile, "Kpuchite anyi!" Sikiari ugwu nta niile, "Dakwasị anyi!" 9 "Site n'ubochi nke Gibea, gi Izrel no na mmehie, i nwebeghi ike site na mmehie ndi a wezuga onwe gi. O bu na agha agaghị eri ha bu ndi na-eme ajoo omume na Gibea? 10 Aga m abia buso ndi mmehie a agha, nye ya ahuhu; mba ndi ozo ga-ebilite megide ha, taa ha ahuhu n'ih ajo omume abuo ha. 11 Ifrem bu nne ehi a zuru azu nke huru izocha oka n'anya, n'ih ya, M ga-ekonye iyagba n'olu n'olu oma ya ahụ. Aga m agba Ifrem dika inyinya, Juda aghaghị iko ala ubi Jekob ga-akozu ala nye onwe ya. 12 Ya mere, ghaanụ mkporu ezi omume maka onwe unu, unu ga-aghokwa mkporu ihunanya. Kogharjakwanu obi unu siri ike, n'ih na ugbu a bu oge icho Onyenwe anyi, tutu ruo mgbe o bjara wukwasị unu mmiri ozuzu dika ezi omume. 13 Ma unu akwola mkporu ajo omume; unu aghotakwala ihe ojoo dika ihe ubi. Unu erielu mkporu osisi ugha. N'ih na unu atukwasila obi unu n'idi ike nke onwe unu, na n'idi otutu nke ndi bu dika n'agha unu. 14 N'ih ya, uzu nke ibu agha aghaghị ibili n'etiti unu, ebe unu niile e wusiri ike ga-ada. O ga-ada dika Shalman si bibie Bet Abel n'ubochi agha, mgbe a tupjara ndi bu nne na umu ha. 15 O bu ihe di otu a ga-adakwasị gi, Betel, n'ih na ajo omume gi di ukwu. Mgbe chi ubochi ahụ boru, a ga-ala eze Izrel n'iyi kpmkpm.

11 "Mgbe Izrel bu nwantakiri, ahuru m ya n'anya, o bukwa site n'Ijpt ka m kpoputara nwa m. 2 Ma dika m na-akpo ha, otu a ka ha na-aga n'ebe di anya site n'ebe m no. Ha churu Baal aja, surekwa aja ihe nsure oku na-esi isi utu nye arusi di iche iche. 3 O bu mu onwe m kuziiri Ifrem otu e si aga ije, ejidere m ha n'aka m abuo, ma ha amaghị na o bu mu onwe m gworo ya. 4 Eji m udo nke mmadu bu ebere, na ihunanya duo ya. Adiri m ha dika onye n'ebuli ibu aru site n'olu ha, ehulatakwara m ala, were aka m tinye ha nri n'onu. 5 "O bu na ha agaghị alaghachi azu n'Ijpt, Asirja o gaghị abu eze ha, n'ih na ha ajula iloghachikwute m? 6 Mma agha ga-efeghari n'obodo ha niile, o ga-eripia ndi nchujaja na-agba afa, o ga-eripiakwa nzube ojoo ha niile. 7 Ndi m ekpebiela n'obi ha ihapu m. N'agbanyeghi na ha na-akpo m Chineke nke kachasi ihe niile elu, ma unu onwe m agaghị ebuli ha elu n'uzo obula. 8 "M ga-esi anaa rara gi nye, gi Ifrem? M ga-esi anaa rara gi nye, gi Izrel? M ga-esi anaa mee gi ka idi ka Adma? M ga-esi anaa meso gi dika Zeboim? Obi m na-akwasị akwa ike n'ime m; o na-agusi m aguu ike inyere unu aka. 9 Agaghị m emezu iwe oku m maobu bibiekwa Ifrem ozo. N'ih na abu m Chineke, abughi m mmadu. Abu m Onye Nso na-ebi n'etiti unu. Agaghị m emegidekwa obodo ha. 10 N'ih na ha ga-agbaso Onyenwe anyi. O ga-

agbọkwa ụja dika ọdum. Mgbe ọ gbọrọ ụja, ụmụ ya ga-aji ima jijiji site n'akụkọ ọdida anyanwụ bjakwute ya. **11** Dika igwe nnonu ka ha ga-ama jijiji bja site n'Ijpt, dika nduru ka ha ga-efelata site n'Asirja. Aga m eme ka ha biri n'ulo ha ozo," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **12** Ifrem e jirila okwu ugha gbaa m gburugburu, ezinaulo Izrel e jirila aghugho na-emeso m omume, ma Juda nosiri ike n'ekweghi nchikota n'ebe Chineke no, obuladi megide Onye Nso ahụ nke kwesiri ntukwasị obi.

12 Akaqr Ifrem bu naan ichuso ikuku, o na-achuso ikuku si n'owuwa anyanwu bido n'ututu ruo n'abali. Otu a ka ha si eme ka igba ugha, na ime ihe ike na-abawanye uba. Ha na Asirja na-agbakwa ndu, ha na-ebugakwa mmanu n'Ijpt. **2** Onyenwe anyi na-akpo Juda ikpe. O ga-ata Jekob ahuhu dika uzo ya si di, kwughachikwa ya dika omume ya si di. **3** Mgbe o no n'afu nne ya ka o jidere nwanne ya nwoke n'ikiri ukwu. Mgbe o ghoro dimkpa, ya na Chineke gbara mgba. **4** E, ya na mmuo ozi gbara mgba. N'oge ahụ, o jidesiri ya aka ike, kwaa akwa, ripo ngozi site n'aka ya. O huru ya na Betel, gwaakwa ya okwu, **5** Onyenwe anyi Chineke onye puru ime ihe niile, Onyenwe anyi bu aha ya. **6** Ighaghi iloghachikwute Chineke gi, guzosie ike n'ihunanya na ikpe ziri ezi, na-elekwa anya Chineke gi mgbe niile. **7** Onye ahia na-eji ihe otutu aghugho na-erenye ndi mmadu ahia, o huru imegbu imegbu n'anya. **8** Ifrem kwuru, "Abaala m ogaranya! Aburu m onye nwere akunba di ukwu! O bu ezie na m bu onye nwere akụ di ukwu, ma agaghị achota njehie maobu mmehie obula n'ime m." **9** "Abu m Onyenwe anyi na Chineke gi, onye si n'Ijpt kpopta unu. Aga m emekwa ka i biri n'ulo ikwu ozo, dika o di n'oge mmemme ndi ahụ niile a kara aka. **10** A gwara m ndi amuma, o bu m mere ka ha hu ohu di iche iche, sitekwa n'onu ndi amuma tuo ilu di iche iche." **11** Gilead o na-eme aho ihe? Ndi ya bu ndi efulefu. Ha na-achu aja oke ehi di iche iche na Gilgal? Ebe ichu aja ha niile ga a dika ebe a chikotara ukwu nkume, nke di n'ubi a koru akọ. **12** Jekob gbalagara n'ala Aram; Izrel fere ofufe n'ih inweta nwunye, n'ih ikwu ugwo ya, o lekotara aturu. **13** O bukwa onye amuma ka Onyenwe anyi ji site n'Ijpt kpopta Izrel, o sitekwara n'aka onye amuma lekotazie ya anya. **14** Ma Ifrem akpasuola iwe ilu nke ukwu. Onyenwe ya ga-awukwasikwa ya ikpe omuma. O ga-akwughachi ya dika nleli ya si di.

13 Na mbu, mgbe obula Ifrem kwuru okwu, a na-enwe oma jijiji, n'ih na o bu onye e buliri elu n'Izrel. Ma ikpe maara ya n'ih ofufe o fere Baal, o nwukwara. **2** Ugbu a, ha na-aga n'ihu n'ime mmehie, ha na-eji olocha na-akpuru onwe ha arusi di iche iche, nke ha ji uche kpachara anya kpuzie nke oma, ha niile bu akaoru ndi nka. Ha onwe ha na-ekwu, "Ha na-achu aja umu mmadu. Ha na-esusukwa nwa ehi a kpuru akpu onu" **3** N'ih ya, ha ga-adi ka igirigi nke ututu, maobu igirigi nke na-agbachapu ngwangwa, dika igbugbo nke a fuchapuru n'ebe izocha oka, dika

anwuru oku nke si na oghereikuku na-ekupu. **4** "Ma mu onwe m bu Onyenwe anyi na Chineke gi, siteri n'ala Ijpt. Unu agaghị anabata onwe unu Chineke ozo karja m. O dighi Onye nzopta ozo di karja m. **5** Elekotara m unu n'ime ozara, n'ala ahụ kporo nku, nke mmiri na-adighi. **6** Mgbe m nyere ha nri, ha rijukwara afo. Mgbe afo juru ha, ha bidoro ikpa nganga, chefu m. **7** N'ih ya, aghaghi m ibiakwasị ha dika odum; maobu dika agụ nke na-ezo onwe ya n'akuku uzo. **8** Aga m adakwasị ha dika anu ohia bja nke a gbara aka umu ya, dwasia anu ahụ kpuchiri obi ha aga m eripja ha dika odum, anu ohia ga-adokasikwa ha. **9** "Aga m ala gi n'iyi, gi Izrel, onye puru inyere gi aka? **10** Ebee ka ndi eze gi no, ka ha bja zopta gi? Ebee ka ndisi ochichi nke obodo gi niile no, bu ndi ahụ i ji n'ih ha na-asi, 'Nye m eze na ndi ochichi'? **11** Esitere m n'ime m nye gi eze, sitekwa n'onuma m, napu gi ya. **12** Njehie nke Ifrem ka e kechikotara debe; a na-edetukwa mmehie ya niile n'akwukwo. **13** Ihe mgbu nke dika ihe mgbu nwanyị ime na-eme na-abiakwasị ya; maobu nwantakiri na-enweghi uche. Mgbe oge ya zuru, o juru iputa site n'onu akpanwa ka a mputa ya. **14** "Aga m anaputa ha site n'ike nke Ala mmuo. Aga m agbaputa ha site n'onwu. Gi onwu, olee ebe ajo ori gi niile na-efe efe di? Gi ala mmuo, olee ebe ike ila n'iyi gi di? "Agaghị m enwe omiiko obula, (Sheol h7585) **15** o bu ezie na ya onwe ya bu onye na-amị mkpuru n'etiti umunne ya niile. Ma oke ifufe si n'owuwa anyanwu, nke Onyenwe anyi zitere, ga-esi n'ozara fekwasi ya. Isi iyi niile ga-ata, olulu mmiri ya ga-atakorokwa. A ga-apunara ya ihe di n'ulokwu ya niile, na akụ niile o nwere. **16** Sameria aghaghi ita ahuhu ikpe omuma ya, n'ih na o nupuru isi megide Chineke ha. A ga-eji mma agha gbuo ndi ya niile, tupia umuntakiri ya niile n'ala, jirikwa mma agha bowaa ndi inyam niile di ime."

14 Loghachikwutenu Onyenwe anyi Chineke unu, unu ndi Izrel; n'ih na o bu mmehie unu wetaara unu iso ngongo. **2** Chirinu okwu n'onu unu loghachikwute Onyenwe anyi. Gwanu ya si, "Gbaghara mmehie anyi niile, jirikwa ihuoma nabata anyi, ka anyi si otu a jiri egbugbere onu anyi choro gi aja. **3** Ndi Asirja enweghi ike izopta anyi, o bughu n'elu inyinya agha ka anyi ga-anokwasi. Anyi agaghị asikwa 'Chi anyi ka unu bu' nye ihe ndi ahụ anyi jiri aka anyi pia, n'ih na n'ime gi, ka ndi na-enweghi nne na nna na-achota obi ebere." **4** "Aga m agwo ndaghachi azu ha, jiri obi m niile hu ha n'anya, n'ih na iwe m esitela n'ebe ha no chigharja. **5** Aga m adiri Izrel dika igirigi. O ga-amakwa ifuru dika okoko lili. Dika osisi sida nke Lebanon, mgborogwu ya ga-abami n'ime ala; **6** ome ya ga-awasa, ima mma ya ga-adikwa ka osisi oliv, isisi oma o na-esi ga-adi ka isi osisi sida nke Lebanon. **7** Ha ga-ebi n'okpuru ndo m. Ha ga-etolite dika osisi oka di ndu. Ha ga-ama ifuru dika osisi ubi vaini, a ga-amatakwa ha n'ebe niile dika e si mara mmanya e mere na Lebanon. **8** Gi Ifrem, ginj ka mu na arusi nwekoru? Mu onwe m ga-aza ya, ma

lekotakwa ya. Mụ onwe m dịkwa ka osisi junipa dị ndụ. Ịmị mkpụrụ gị na-esitekwa n'ebe m nọ abịa.”

9 Onye bụ onye amamihe? Ha ga-aghota ihe ndị a. Onye bụ onye nwere uche nghota? Ha ga-aghota ihe ọ pụtara. N'ihia na ụzọ Onyenwe anyị bụ ezi ụzọ. Ndị ezi omume na-ejekwa ije na ha, ma ndị na-enupu isi na-asọ ngongọ n'ime ha.

Juel

1 Okwu Onyenwe anyị nke bjakwutere Juel nwa Petuel. **2** Nwunụ nke a, unu ndị okenye; geenụ ntị, unu ndị niile bi n'ala a. Ihe dị otu a o meela na ndụ unu, ka o mere na ndụ nna nna unu ha? **3** Gwanụ ya umụ unu, ka umụ unu gwakwa umụ ha, ka umụ ha gwakwa umụ umụ ha, ka umụ umụ ha gwakwa ogbo nke na-eso ha. **4** Ihe igurube riforo ka igurube ukwu richara, ihe igurube ukwu riforo, ka umụ igurube richara, ihe umụ igurube riforo ka igurube ndị ozo richapuru. **5** Tetanụ, unu ndị na-anubiga mmnya oke. Kwaanụ akwa. Kwaanụ akwa unu ndị na-anụ mmnya; kwaanụ akwa n'ihī mmnya oheru, n'ihī na e sitela n'onụ unu napu unu mmnya unu na-anụ. **6** O nwere mba bjakwasiri ala m, usuu ndị agha nke na-enweghi iguta onu; nke nwere eze dika odum, nweekwa ikiri eze dika ka nne odum. **7** O laala mkpuru vaini m n'iyi mee ka osisi fiig m niile mebie kpmkpam. O kpechapusiala agbugbo osisi fiig m, kpofuo ha, hapu alaka osisi ya ka o na-acha ocha. **8** Kwaa akwa mwute dika nwaagbogho na-amaghi nwoke, nke di na-aga ilu ya nwuru. **9** Akwusila iwebata onyinye oka na onyinye mmnya n'ulo Onyenwe anyi. Ndi nchujaja na-eru uju, bu ndi ahụ na-eje ozi n'ihu Onyenwe anyi. **10** Emebiela ala ubi niile, ala no na-eru uju. Ebiela oka niile, mmnya adighikwa, otu a kwa, mmanu oliv adighikwa. **11** Daanụ mba n'obi unu, unu ndi oru ubi, tienu mkpu akwa, unu ndi oru ubi vaini. Tienu aka n'obi n'ihī oka wiiti na oka balj, n'ihī na a laala owute ihe ubi n'iyi. **12** Osisi vaini anwuola. Osisi fiig akponwuola. Osisi pomegranet na osisi nkwu, na osisi apul akponwuola. N'ezie, osisi niile akponwuola. N'ebe ndi mmadu no, onu alala. **13** Yikwasinu onwe unu akwa mkpe, unu ndi nchujaja; ruonu uju, kwaanụ akwa, unu ndi na-eje ozi n'ebe ichu aja. Bjanu, yiri akwa mkpe no onodu abali unu ndi na-ejere Chineke m ozi n'ihī na egbochiela onyinye oka na onyinye ihe onunu ibata n'ulo Chineke unu. **14** Kposaanu obubu onu di nsu. Kponu nzukota di nsu. Chikotaanu ndi okenye na ndi niile bi n'ala a, ka ha bja n'ulonso Onyenwe anyi Chineke unu; ka ha tikuo Onyenwe anyi mkpu akwa. **15** Ubuchi di oke egwu ka ubochi ahụ bu! N'ihī na ubochi Onyenwe anyi abjala nso. O ga-ewetakwa mbibi site n'aka Onye puru ime ihe niile. **16** O bu na e sitebeghi n'ihu anyi wezuga ihe oriri niile, O bu na onu na obi utu e sitebeghi n'ulonso Chineke anyi puo? **17** Mkpuru ubi akponwuola n'okpuruku aja ala. Ulo a na-ejede ihe oriri atogboro n'efu, a kwatuola oha niile, n'ihī na mkpuru oka niile akpola nku. **18** Lee otu anu ulo niile si eze ume! Igwe ehi na-awaghari n'ihī na ha enweghi ebe ita nri; o buladi igwe aturu nokwa n'onodu ita ahuhu. **19** Gi Onyenwe anyi, ka m na-akpoku, n'ihī na oku erepiala ebe ita nri nke umu anu ulo. Oku erechapukwala osisi niile di n'ohija. **20** O buladi umu anu ohija na-ebeku gi akwa, n'ihī na

iyi niile ataala, oku erechapukwala ebe ita nri nke anumanu niile nke di n'ozara.

2 Fuo opi ido aka na nti na Zayon. Ka a nu uda opi ido aka na nti site n'elu ugwu nsu m. Ka ndi niile bi n'ala ahụ maa jijiji, n'ihī na ubochi ikpe nke Onyenwe anyi na-abja, o na-abjuru nso. **2** O bu ubochi ochichiri na nke mgbaru ihu. O bu ubochi itiri ojii nke oke ochichiri. Usuu ndi agha di ike nke ga-ekpuke elu ugwu niile dika chi obubo. Ha hiri nne, nweekwa ike di ukwu. Ahubeghi udi dika ha na mbu, a gaghị ahukwa udi ha ozo ruo ogbo niile nke na-abja. **3** Oku na-ere na-aga ha n'ihu, ire oku na-enwu oke onwunwu di ha n'azu. Tupu ha abjaru ihu, ala ahụ na-ama mma dika ogige nke Iden, ma n'azu ha, ala ubi niile dika ozara nke togboro n'efu, o nweghi ihe ga-agbanari ila n'iyi ha. **4** N'ile anya, ha dika inyinya, ha na-ekwoghari dika inyinya agha. **5** Ha ji uzu dika uzu ugboala na-arigo elu ugwu. Uzu ha dikwa ka uzu oku nke na-erepia ahijia kporo nku. Ha dikwa ka uzu nke usuu ndi agha di ike, ndi na-aga ilu agha. **6** Egwu na-ejede ndi niile ha chere ihu. Ihu ha na-agbarukwa. **7** Ha na-ekwoghari dika ndi agha; ha na-arigo mgbidi dika ezi ndi agha. Ha na-aga n'ahiri n'ahiri, na-ahapughi onye obula n'ije ha. **8** O dighi onye na-anochiri ibe ya uzu. Onye obula na-aga n'ihu n'ahiri n'ahiri. O dighi ngwa agha obula puru ikwusi ha, ka ha na-aga n'ahiri n'ahiri. **9** Ha na-enukwaso obodo, na-agbaghari n'elu mgbidi, na-arigo, na-abakwa n'ime ulu; na-abanye dika ndi ohi site na ogherekuku niile. **10** Ala na-ama jijiji n'ihu ha, eluigwe na-emekwa mkpotu. Ihu anyanwu na ihu onwa na-agakwa ochichiri, kpakpando adighikwa enye ihu. **11** Olu Onyenwe anyi dara n'ihu ndi agha, ndi agha ya di agutaghi onu, ha dikwa otutu bu ndi na-ejede iwu ya. Ubochi ikpe nke Onyenwe anyi di ukwu burukwa ihe di egwu. Onye puru inagide ya? **12** "O buladi ugbu a," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya, "Jirinụ obi unu niile loghachikwute m. Werekwanu obubu unu, na ikwa akwa, na iru uju, loghachikwutenu m." **13** Dwakwaanu obi unu, o bughi uwe unu. Loghachikwutenu Onyenwe anyi bu Chineke unu, n'ihī na o bu onye na-eme amara, na onye obi ebere. O bu onye na-adighi ewe iwe osiso. O juputara n'ihunanya. O naghị eme osiso n'inye ntaramahuhu. **14** Onye maara? Ma eleghi anya o galoghachite azu tugharja obi ya, hapuru anyi ngozi ya, kwe ka eweta onyinye mkpuru ubi na onyinye ihe onunu maka Onyenwe anyi bu, Chineke unu. **15** Fuo opi ike n'ime Zayon. Kposaa obubu onu di nsu. Kpokota nzuko di nsu. **16** Chikotaa onye obula, doo nzuko ahụ nsu, ma ndi okenye, ma umuntakiri, ma umu na-anu ara. Kpopta nwoke luru nwunye oheru site n'ulo ya, ya na mwaagbogho luru di oheru site n'ebe nzuzo ya. **17** Ka ndi nchujaja, bu ndi na-ejere Onyenwe anyi ozi, noo n'etiti ebe ichu aja, na mputa onu ulo kwa akwa. Ha kpekwa ekpere si, "Zoputa ndi gi, Onyenwe anyi. Ekwela ka ihe nketa gi buru ihe ita uta, n'etiti mba di iche iche. Ekwela ka ha si,

“Olee ebe Chineke ha nọ?” **18** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị kworo ekworo n’ihi ala ya, nwee ọmịiko n’ebe ndị ya nọ. **19** Onyenwe anyị zaghachiri ha si, “Ana m ezitere unu ọka na mmanya ọhuru, na mmanu, nke ga-ezuru unu, jukwa unu afo. Agaghị m emekwa ka unu buru ihe ikwa emo n’etiti ndị mba ozo. **20** “Aga m ewezuga ndị agha ahụ si n’ugwu, zipu ha n’ebe tere anya, m ga-achuba ha n’ala kporo nku, na ebe togboro n’efu. Ndi nọ n’ihu ga-erugbu n’osimiri Nnu di n’owuwa anyanwu; ndi nọ n’azu ka m ga-erugbu n’osimiri Mediterenja di n’odida anyanwu. Isisi ojobo ya ga-esiputa, isisi nke ure ya ga-arigokwa.” N’ezie, o meela ihe ndi di ukwu di iche iche. **21** Atukwala egwu, gi ala Juda, kama arujia onu, nweekwa obi utu, n’ezie, Onyenwe anyi aruola oru di itunanya. **22** Atula egwu, unu anu ohia niile, n’ihi na ebe ita nri unu ga-ejuputakwa n’ahija ndu. Osis na-amj mkpuru ha, osisi fiig, na osisi vainj na-amikwa mkpuru n’uju. **23** Umu Zayon, ka obi togo unu utu, nrijanu onu n’ime jdi mma Onyenwe anyi, bu Chineke unu. N’ihi na o nyela unu mmiri ozuzo mbu nke okochi, n’ihi jdi mma ya. O na-ezite otutu mmiri ozuzo, nke okochi, na nke udu mmiri, dika o di na mbu. **24** Ebe izocha oka gi niile ga-ejuputakwa na mkpuru oka, ebe inara mmanya gi niile ga-ejubiga oke na mmanya na mmanu oheru. **25** “Aga m enyeghachi afo niile nke igurube riri, ndi ahụ nke igurube ukwu na igurube nta, na ukpana, na ndi mbibi ozo riri, bu usuu ndi agha ahụ m zitere n’etiti unu. **26** Unu ga-eri ka unu siri choo, rijuchaa afo, unu ga-etokwa Onyenwe anyi bu Chineke unu, onye ruru oru ebube ndi a n’ihi unu. O dikwaghị mgbe ozo ihere ga-eme ndi m. **27** Mgbe ahụ unu ga-amata na m n’ebe a n’etiti ndi m Izrel. Unu ga-amatakwa na naani m bu Onyenwe anyi bu Chineke unu, na o dikwaghị onye ozo. Ihere agaghị emekwa ndi m ozo. **28** “Ma emesja, aga m awukwasj mmadu niile Mmuo m. Umu unu ndi ikom, na umu unu ndi inyom ga-ebu amuma. Ndi okenye nwoke unu ga-aru nro. Umu okorobia unu ga-ahukwa onu. **29** N’ubochi ahụ, aga m awusa mmuo m obuladi n’ahu ndi ohu m ndi nwoke na ndi nwanji. **30** Aga m egosi ihe ebube di iche iche na mbara eluigwe, na n’elu uwa; a ga-ahu obara, na ire oku, na ogidi anwuru oku. **31** Anyanwu ga-agbanwe ghozo ochichiri, onwa ga-aghokwa obara, tupu ubochi Onyenwe anyi abia, bu ubochi ahụ di ukwu dikwa oke egwu. **32** O ga-erukwa na onye obula nke na-akporu aha Onyenwe anyi ka a ga-azoputa. N’ihi na o bu n’elu ugwu Zayon, na n’ime Jerusalem ka mgbaputa ga-adi, dika Onyenwe anyi kwuru ya. Mgbaputa a ga-adikwara ndi foduru ndu, bu ndi ahụ Onyenwe anyi na-akpo.

3 “N’ihi na, lee, n’ubochi ahụ, n’oge ahụ, mgbe m ga-eweghachi akunuba nke Juda na Jerusalem, **2** na m ga-achikota mba niile nke uwa, mee ka ha zuko na Ndagwurugwu Jehoshafat. N’ebe ahụ, ka mụ onwe m ga-ama ha ikpe, n’ihi ihe ha mere ihe nketa m, na ndi nke m Izrel. N’ihi na ha chusasiri ndi m n’etiti mba niile, kee ala m n’etiti onwe ha. **3** Ha fere nza n’ihi ndi m, were umu m ndi nwoke gbanwere umu

akwuna. Ha rere umu m ndi nwanji n’ihi mmanya, n’ihi inweta mmanya ha ga-anu. **4** “O bu ginj ka unu nwere megide m, unu Taja na Saidon, na unu obodo ahụ niile di gburugburu ala ndi Filistia? O nwere ihe m mere nke unu na-akwughachi m ugwo ya? O buru n’ezie na unu na-akwughachi m ugwo, mu onwe m ga-eji oso kwughachi unu ihe ojoo niile unu mere. **5** N’ihi na unu weere oloocha m na oloedo m, burukwa ihe di oke onuahia niile m nwere, bulaa ha n’ulonso chi unu. **6** Unu refuru ndi Juda na ndi Jerusalem, resi ha ndi Griik, si otu a wega ha n’ebe di anya site n’ala ha. **7** “Lee, aga m esi n’ebe ahụ unu refuru ha kpolite ha. Aga m emekwa ka ihe ndi ahụ niile unu mere biaghachi unu n’isi. **8** Aga m ewere umu unu ndi nwoke na ndi nwanji resi ha ndi Juda, ndi ga-eresi ha ndi Sheba, bu mba tere anya.” Onyenwe anyi ekwuola ya. **9** Kwuputanu nke a n’etiti mba niile: Jikerenu agha! Kpoteenu ndi dike n’agha. Ka ndi agha niile a zuziri azuzi bjaruo nso ibu agha. **10** Kpugharjanu mma oge unu ka ha burukwa mma agha, kpugharjawanu mma ikwa osisi unu ka ha ghoo ube. Ka onye na-adighi ike kwuo si, “Adi m ike!” **11** Chikota onwe unu osijiso, bia, unu mba niile, nọ n’ebe niile. Zukootaanu n’ebe ahụ. Kpodata ndi agha gi di ike Onyenwe anyi! **12** “Ka akpolitekwa mba niile, mee ka ha niile bjaruo na Ndagwurugwu Jehoshafat, n’ihi na o bu n’ebe ahụ ka m ga-anu kpee mba nọ n’akuku niile ikpe. **13** Tineye mma iwe ihe ubi, n’ihi na mkpuru ubi aachaala. Bia zochaa mkpuru vainji, n’ihi n’ebe izocha mmanya ejula, ebe inara mmanya gi niile ejubigakwala oke, n’ihi na ajo omume ha di ukwu. **14** Otutu igwe mmadu, otutu igwe mmadu! Ha juputara na ndagwurugwu mkpebi ikpe ahụ! N’ihi na ubochi Onyenwe anyi di nso, na ndagwurugwu mkpebi nhoru ahụ. **15** Anyanwu na onwa ga-agbaji oji, kpakpando agakwaghị enye ihè. **16** Onyenwe anyi ga-ebigbo na Zayon, olu ya ga-ada n’ime Jerusalem. Elu uwa na mbara eluigwe ga-amakwa jijiji. Onyenwe anyi ga-aburu ndi ya ebe mgbaba. O ga-aburu ndi Izrel ebe e wusiri ike. **17** “Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu bi na Zayon, n’ugwu m di nso. Jerusalem ga-abu ebe di nso. Ndi mba ozo agakwaghị esite n’ime ya gabiga ozo. **18** “N’ubochi ahụ, mmanya oheru ga-esi n’ugwu ukwu niile na-ataputasi, mmiri ara ehi ga neruputakwa site n’ugwu nta niile; mmiri ga na-asokwa na ndagwurugwu niile nke Juda ebe mmiri si eru. Isi iyi ga-esitekwa n’ulonso ukwu Onyenwe anyi soputa dee Ndagwurugwu Shitim. **19** Ma Ijpt ga-atogboro n’efu, Edom ga-aghokwa mkpomkpo ebe, n’ihi ihe ike ha mere ndi Juda, bu ndi ha kwafuru obara ndi aka ha di ocha n’ala ha. **20** Ma Juda ga-abu ebe mmadu ga-ebi ruo mgbe ebighi ebi. A ga-ebikwa na Jerusalem n’ogbo niile. **21** Aga m ahapu ibo obo obara ha? Mba, agaghị m agunye onye ikpe maara dika onye ikpe na-amaghị.

Emos

1 Okwu ndi Emos kwuru, onye bu otu n'ime ndi ozuzu aturu nke obodo Tekoa. Ndi a bu onu o huru banwere Izrel. O huru onu a mgbe Uzaya bu eze ndi Juda. N'oge ahu kwa ka Jeroboam nwa Joash na-achi Izrel. O huru onu a afu abuo tupu oke ala oma jijiji ahu adiri. **2** O siri, Onyenwe anyi si n'ugwu Zayon na-ebigbo, o si na Jerusalem na-eme ka olu ya daa udu. Ebe ita nri nke ndi ozuzu aturu ga-eru uju. Elu uguw Kamel ga-akponwukwa. **3** Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "N'ih ngehie ato nke Damaskos, na n'ih ngehie ha nke ugboro ano, agagh m ahapu inye ya ntaramahu. N'ih na ha azopiala ndi m n'ime Gilead, ha ji igwe izocha mkpuru oka nwere eze. **4** N'ih ya, aga m esunye oku n'uloze Hazael; oku a ga-erepiakwa ebe niile e wusiri ike nke Ben-Hadad. **5** Aga m etiji ibo onu uzo ama Damaskos, aga m ekpochapukwa ndi niile bi na Ndagwuruguw Aven, na onye ahu mkpara eze di n'aka ya, nke no na Bet-Eden. Ndi Aram ga-abukwa ndi a dotara n'agha, ndi a ga-adokpuru gaa Kia." Ka Onyenwe anyi kwuru. **6** Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "N'ih ngehie ato nke Gaza, e, n'ih ngehie nke ano, agagh m ahapu inye ya ntaramahu, n'ih na ha dotara mmadu niile n'agha, ranye n'aka ndi Edom. **7** N'ih ya, aga m esunye oku na mgbidi niile nke Gaza, ebe ya niile e wusiri ike ga-agba oku. **8** Aga m egbu ndi Ashdod, ma bibiekwa onye ahu na-achi Ashkelon. Aga eweli aka m megide ndi Ekron, ruo mgbe ndi Filistia foduru ga-ala n'iyi." Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri. **9** Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "N'ih ngehie ato nke Taja, e, n'ih nke ano, agagh m ahapu inye ya ntaramahu. N'ih na ha dokpuru ogbako ndi mmadu renye n'aka Edom dika ohu, ma chefuu ogbugba ndu nwanne na nwanne di n'etiti ha. **10** N'ih nke a, aga m esunye oku na mgbidi niile nke Taja; o ga-eredakwa ebe ha niile e wusiri ike." **11** Onyenwe anyi na-ekwu, "N'ih ngehie ato nke Edom, e, n'ih nke ano, agagh m ahapu inye ya ntaramahu. N'ih na o ji mma agha chuo nwanne ya oso, o meghe ebere, kama, o mere ka iwe ya digidesie ike; nrubiga oke nke onuma ya akwusikwagh ike. **12** N'ih ya, aga m esunye oku na Teman; o ga-erekwa n'ebe niile e wusiri ike nke Bozra." **13** Ma otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "N'ih ngehie ato nke Amon, e, n'ih nke ano, agagh m ahapu inye ya ntaramahu, n'ih na ha were mma agha ha bowaa afu umu nwan y Gilead di ime, n'ih ime ka oke ala ha saa mbara. **14** N'ih nke a, aga m esunye oku na mgbidi niile nke Raba. O ga-erepiakwa ebe ya niile e wusiri ike. Oke uzu agha nke ga-ada dika uzu oke ifufe, na uzu egbe eluigwe ga na-ada n'ubochi ahu. **15** Eze ha na ndisi ochichi ya ga-abu ndi a dotara n'agha, ndi ga-aga biri n'ala ozo." Ka Onyenwe anyi siri.

2 Otu a ka Onyenwe anyi siri, "N'ih ngehie ato nke Moab, e, n'ih nke ano, agagh m ahapu inye ya ntaramahu. N'ih na ha surere okpuku eze ndi

Edom oku, mee ha ka ha ghoo ntu. **2** Ya mere, aga m ezite oku na Moab, nke ga-erepia ebe niile e wusiri ike nke Keriot. Moab ga-anwu n'ime ogbaaghara, n'etiti mkpu agha, na uda opi ike. **3** Aga m ala onyeisi ochichi ya n'iyi, gbukwaa ndi ozi niile no n'okpuru ya." O bu Onyenwe anyi na-ekwu. **4** Otu a ka Onyenwe anyi siri, "N'ih ngehie ato nke Juda, e, n'ih nke ano, agagh m ahapu inye ya ntaramahu. N'ih na ha ajula iwu Onyenwe anyi. Ha ajukwala irube isi ha n'ukpuru ya. Ha aburu ala ndi e ji okwu ugha duhie, bu okwu ugha ndi ahu nna nna ha gbasoro. **5** N'ih nke a, aga m esunye oku na Juda, o ga-erepia ebe niile e wusiri ike nke Jerusalem." **6** Otu a ka Onyenwe anyi siri, "N'ih ngehie ato nke Izrel, e, n'ih nke ano, agagh m ahapu inye ya ntaramahu. Ha na-ere ndi ezi omume n'ih olaocha, reekwa umu ogbenye n'onu ahia e ji azu akpukpukwu abuo. **7** Ha na-azopia isi ndi ike na-adighi, na-echi ha onu n'aja, na-ewezuga ndi di umeala n'uzo ezi ihe. Nwoke na nna ya na-edinakwuru otu nwaagbogh, si otu a meruo aha nso m. **8** Ha na-edina n'akuku ebe ichu aja obula, n'elu uwe ndi anata na mbe. N'ime ulonso chi ha, ha na-anu mmanya ha natara dika ihe nra. **9** "Ma a lara m ndi Amorait n'iyi n'ihu ha, ndi ahu di ogologo dika osisi sida, ndi sikwara ike dika osisi ook. Alara m mkpuru ha di n'elu, na mgborogwu ha niile di n'okpuru n'iyi. **10** Esitere m n'ala Ijiti kpopta unu, duru unu gafee n'ozara iri afu ano, ime ka unu nweta ala ndi Amorait. **11** "Ahoputara m umu unu ufodu ka ha buru ndi amuma, hoputakwa ufodu ndi okorobia unu ka ha buru Nazirait. Unu ndi Izrel, unu ga-ago na nke a abughi eziokwu?" Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara ya. **12** "Ma unu mere ka ndi Nazirait ahu nuu mmanya. Unu nyekwara ndi amuma iwu ka ha kwasi ibu amuma. **13** "N'ih ya, aga m abjada unu n'ala n'onodu unu, dika ugboala nke e bujuru ukwu oka si abjada. **14** Igba oso agagh azoputa o buladi ndi di nwe ukwu oso, ndi di ike agagh agba onwe ha ume, ndi bu dike n'agha agagh azoputa onwe ha. **15** Ndi na-agba uta agagh agbata ihe obula, ndi nwere ukwu oso agagh enwekwa ike igba oso. O buladi onye igba inyinya doro anya agakwagh enwe ike igbanari ihe mberede nke ga-abiakwas ya. **16** Ndi obi siri ike n'etiti ndi dike unu, ga-agbara oto gbapu oso n'ubochi ahu." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri.

3 Nuru okwu ndi a nke Onyenwe anyi kwuru megide unu, unu ndi Izrel, megidekwa ezinaulo ahu niile nke m kpoptara site n'ala Ijiti. **2** "Naani unu ka m hoozo n'ime ezinaulo niile nke no n'elu uwa; o bu n'ih nke a ka m ga-eji nye unu ahuhu n'ih mmehie unu niile." **3** Mmadu abuo ga-esi anaa jekoo ije ma o buru na ha enweghi nkwekorita? **4** Odum o na-agbo uja n'ohia ma o buru na o nweghi anu o huru? Nwa odum o na-ebigbo n'ime olulu ya, mgbe o dighi anu o dogburu? **5** Nnunu o na-ama n'onya di n'ala ma o buru na o nweghi onya e siri ijide ya? Onya e siiri anu o na-akuchi ma o buru na o nweghi ihe o matara? **6** Mgbe a furu opi n'obodo, o bu na ndi bi n'ime ya

adighi ama jijiji? Mgbe mbibi na ila n'iyi dakwasiri obodo obula o bughị Onyenwe anyi mere ka o di? 7 N'ezie Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi adighi eme ihe obula tutu ruo mgbe o buru uzọ gosi ya ndi na-ejere ya ozi bu ndi amuma. 8 Odum agboola uja, o nwere onye na-agaghị atụ egwu? Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ekwuola okwu, onye ga-ahapụ ibu amuma? 9 Kwusaanụ ya n'obodo niile e wusiri ike nke Ashdod na ebe niile e wusiri ike nke Ijpt, si, "Zukotanụ n'elu ugwu niile nke Sameria ka unu hu oke ogbaaghara nke di n'etiti ya na mmegbu niile nke di n'etiti ndi ya." 10 "Ha echezọla ime ezi ihe." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, "bu ndi ahụ na-akpakoba ihe e zutere n'ohi na ihe e sitere n'aka ike punara ndi mmadu n'ime n'ulo ha niile e wusiri ike." 11 N'ihia ya nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, "Onye iro na-abja! O ga-agba ala gi gburugburu; o ga-akwatu ebe niile gi bu nke e wusiri ike, ma kwakorokwa ihe niile di n'ulo gi ndi ahụ e wusiri ike." 12 Otu a ka Onyenwe anyi siri, "Dika onye ozuru aturu si anaputa naani okpukpu ukwu abuo maobu iberibe nti site nonu odum, otu a ka a ga-esi zoputa umu Izrel bi na Sameria, na nkuku isi ihe ndina na n'iberibe akwa oma site n'elu ihe ndina." 13 "Nuru nke a, ma gbaanụ ama megide umu Jekob," o bu otu a ka Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile, kwubiri. 14 "N'ubochi ahụ, m ga-enye Izrel ahuhu n'ihia mmehie ha, aghaghị m imebikwa ebe ichu aja nke di na Betel. Mpi di n'ebe ichu aja ka a ga-ebipukwa, mee ka ha daa n'ala. 15 Aga m etida ulo ndi niile ha wuru maka oge oyi, na nke ha wuru maka oge okpomoku; aga m ebibikwa ulo ndi ahụ niile ha ji odu enyi wuo. Otutu ebe obibi ha niile ka a ga-etitukwa." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya.

4 Nuru okwu a, unu nne ehi nke Bashan, ndi na-ebi n'elu ugwu Sameria, unu ndi inyam na-emegbu ndi ogbenye, ma zopiakwa ndi mkpa na-akpa, ndi na-asi di ha, "welarara anyi ihe onunu" 2 Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ewerela idi nso ya nso iyi, si, "Ubochi ahụ aghaghị ibia mgbe a ga-eji nko dokpuru unu puo; jiri nko azu dokpuru o buladi onye ikpeazu n'ime unu. 3 O bu site n'oghre di iche iche e mere na mgbidi obodo, ka onye obula ga-esi n'ahiri n'ahiri puo, a ga-atuga unu n'uzo Hamon." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 4 "Gaanu na Betel, ma Jehie. Jeenu Gilgal mee ka mmehie baa uba. Butenu ihe aja unu ututu niile. Webatakwanu onyinye otu uzọ n'uzo iri unu n'ubochi ato obula. 5 Chuponu aja nsure oku dika aja ekele, site n'achicha koro eko; kposaa kwanu banyere onyinye afo ofufu niile unu nanye, nyaanụ isi banyere ha, unu bu ndi Izrel, n'ihia na nke a bu ihe unu huru n'anya ime." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 6 "E mere m ka unu nwee eze di ocha n'obodo unu niile, mekwa ka ukọ nri di n'onumara unu niile ma unu aloghachikwuteghi m." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 7 "Ozokwa, Mu onwe m gbochikwara mmiri izoro unu, mgbe o foduru onwa ato tupu owuwe

ihe ubi ebido. Enyere m otu obodo mmiri ozuzo, ma gbochie ya izoro obodo nke ozo. Mmiri zoro n'otu ubi, ma nke mmiri ezoghị na ya kpomwuru. 8 Ndi si obodo abuo maobu ato choro mmiri onunu jee n'obodo ozo, ma ha enwetaghị nke ha ji anuju afo, ma n'ime ihe ndi a niile unu aloghachikwuteghi m." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 9 "Ezitere m orja nchakpo n'ubi unu niile a gbara ogige, ya na ubi vaini unu niile, otutu oge, werekwa orja na-eripia ihe ubi na omuma ebu bibie ha, zitekwa igurube nke richapuru osisi fiig na osisi oliv unu niile, ma nke a emeghi ka unu loghachikwute m." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 10 "Ezitere m n'etiti unu ajo orja na-efe efe dika ndi ahụ m zitere ndi Ijpt. Ejiri m mma agha gbuo umu okorobia unu, mee ka a dota inyinya agha unu n'agha. Emere m ka isisi ojoo ndi niile nwuru n'onuma ulo ikwu unu juputa imi unu, ma nke a emeghi ka unu loghachikwute m." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 11 "Akwaturu m fudu n'ime unu dika mgbe Chineke kwaturu Sodom na Gomora. Unu dika oloko nku oku aloputara site n'oku, ma unu aloghachikwuteghi m," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. 12 "N'ihia ya, ihe ndi a ka m na-aga ime gi, gi bu Izrel. Ebe o bukwa na ejikerela m ime gi ihe ndi a, jikere, O Izrel, izute Chineke gi." 13 Ma lee, onye na-akpu ugwu niile, onye na-ekekwa ifufe, nke na-ekpughekwa echiche uche ya nye mmadu, onye na-emekwa ka chi obubo ghoo ochichiri, na-azochakwa ugwu niile n'obuukwu ya, Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile bu aha ya.

5 Nuru okwu ndi a, nke a ka m na-ekwu megide unu, o bu mkpu akwa maka gi ezinaulo nke Izrel: 2 "Izrel, nwaagboghọ na-amaghị nwoke, a daala, o gaghị ebilite ozo, onye a gbahapuru n'ala nke aka ya, o dikwaghị onye ga-ekulite ya." 3 Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-asị Izrel, "Obodo unu nke na-ezipu puku ndi ike, ka naani nari ga-afodu, obodo unu na-ezipu nari ndi ike ka naani iri ga-afoduru." 4 Ihe ndi a bu okwu Onyenwe anyi na-agwa ulo Izrel, "Chonun m, ka unu diri ndu. 5 Unu achola Betel, unu abanyekwala na Gilgal, maobu ga ije ruo Biasheba. N'ihia na Gilgal aghaghị ije biri n'ala ozo, ebe Betel ga-agho ebe togboro n'efu." 6 Chonun Onyenwe anyi, ka unu diri ndu, ka o gharakwa iji ike bjakwasị ulo Josef, dika ire oku, o ga-eripia ha. Betel agaghị enwe onye ga-emenyu. 7 Unu ndi na-eme ikpe ziri ezi ka o ghoo ihe ilu, na-ekpukwa ezi eme ihu n'ala. 8 Onye mere kpakpando pleiades na orion, onye na-emekwa ka oke ochichiri ghoo ututu, na-emekwa ka ubochi ghoo abali, onye na-akpo mmiri nke osimiri oku, wusa ha n'elu ala akoro, Onyenwe anyi bu aha ya. 9 Onye na-eme ka ila n'iyi bjakwasị ndi di ike n'otu ntabi anya, na-emekwa ka ila n'iyi bjakwasị ebe ahụ niile e wusiri ike. 10 O di ndi na-akpo onye na-edebe ikpe ziri ezi n'ulokpe asi, na-elelikwa na n-ekwu eziokwu anya. 11 Unu na-azopia ndi ogbenye, na-anapu ha ukwu oka wiiti ha. Unu ewuolara onwe unu

ụlọ nkume a wara awa, ma unu agaghị ebi n'ime ha. Unu akụọla ubi vaijiri mara mma, ma unu agaghị ahu ihe oñuñu obula sitere n'ime ha. **12** N'ihu na amaara m njehie unu niile, ka ha si baa ụba, matakwa otutu mmehie unu niile. Unu na-emegbu ndi ezi omume, na-erikwa ngari. Ma na-achupukwa ndi o dighi nke ha nwere n'onu uzo ama. **13** N'ihu ya, onye nwere uche na-ekpuchi onu ya n'oge ahu, n'ihu na oge ndi ahu di njo. **14** Chosienyi ezi ihe ike, o bughi ihe ojoo; ka unu diri ndu. Mgbe ahu ka Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile ga-anonyere unu, dika unu si kwuo. **15** Kpooñu ihe ojoo asi, ma hunu ezi ihe n'anya. Meenu ka ikpe ziri ezi guzosie ike n'uloikpe unu. O nwere ike buru na Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile ga-enwe amara n'ahu ndi foduru Josef. **16** N'ihu ya, nke a ka Onyenwe anyi, Chineke Onye puru ime ihe niile, bu Onyenwe anyi na-asi, "Oke iti mkpu akwa aghaghi idi n'okporouzo niile; o bukwa n'ama niile ka ha ga-asi, azigbakwa, azigbakwa. A ga-akpo ndi oru ubi ka ha bia kwaa akwa, kpokwa ndi n-eru uju ka ha bia tie mkpu akwa. **17** A ga-enwe iti mkpu akwa n'ime ubi vaijiri niile, n'ihu na aga m esi n'etiti unu gafee," ka Onyenwe anyi kwuru. **18** Ahuhu diri unu, ndi ahu na-achosi ubochi Onyenwe anyi ike. Gini mere unu ji achu ubochi nke Onyenwe anyi ahu? Ubochi ahu ga-abu ochichiri, o bughi ihe. **19** O ga-adj ka onye si n'ihu odum na-agbapu ma zute anu ohja bia, maobu onye gbabara n'ulo ya izuika ma tukwasi aka ya n'aja ulu, agwo ataa ya. **20** Ubochi Onyenwe anyi o gaghi abu ubochi ochichiri, na-abughi ihe, nke oke ochichiri, a na-agaghi enwe ihe obula na ya? **21** "Akporo m mmemme oriri na onuñu unu asi, ajula m ya. Nnoko nke oke nzuko unu adighi atokwa m utu. **22** A sikwari na unu bunyere m aja nsure oku unu na aja mkpuru oka unu, agaghi m anabata ha. Aja udo nke anu unu gbara abuba aburughi m ihe obula. **23** Sitenu n'ebe m no wezuga uzu ibu abu unu. Agaghi m ege nti n'abu ubo akwara unu. **24** Kama meenu ka ikpe ziri ezi na-asoghari dika mmiri, ka ezi omume na-asogharibiga oke dika iyi nke na-adighi ata ata. **25** "Tri afu ano ndi ahu unu no n'ozara, unu churu m aja, unu o wetara m onyinye, unu ulu Izrel? **26** Unu ga-ebuli eze unu Sakut elu, na arusi Kayiwan, chi kpakpando unu, bu onyinyo unu, na chi niile a kpuru akpu, nke unu kpuru nye onwe unu. **27** Ya mere, aghaghi m ime ka e buru unu gaa n'ala ndi ozo, n'ofe Damaskos," ka Onyenwe anyi, Onye ahu aha ya bu Chineke, Onye puru ime ihe niile kwuru.

6 Ahuhu diri ndi ahu na-enweghi nsogbu n'ime Zayon, na ndi ahu na-ebi n'izuoke n'ugwu Sameria, bu ndi maara aha ha na isi mba nke mba niile, ndi agburu Izrel niile na-abiakwute. **2** Gaanu Kalne, ka unu lee ya anya, site n'ebe ahu unu jeruo Hamat, obodo ukwu ahu, mgbe ahu unu gbada jeruokwa Gat nke di na Filistia Ha o kacha alaeze abuo unu mma? Ka ala ha o kariri ndi nke unu? **3** Unu na-ewezuga ubochi ojoo ahu ma na-eme ka ubochi ihe ike bia

ngwangwa. **4** Azigba unu ndi na-edina n'elu akwa odu enyi, na-agbatu onwe ha n'elu ihe ndina ha, na-erikwa anu umu aturu di mma na umu ehi e mere ka ha gbaa abuba. **5** Ndi na-abu abu nke na-abaghi n'uda ubo akwara, ma were aka ha ruora onwe ha ngwa egwu dika Devid mere. **6** Unu na-ahu mmanya site n'oba; na-ete mmanu makarisiri mma, ma ila n'iyi nke Josef adighi ewute ha. **7** N'ihu ya, unu ga-abu ndi a ga-ebu uzo mee ka ha jee biri n'ala ndi ozo. Na mberede, oke oriri unu na idina ala setia onwe unu ga-akwasu. **8** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ewerela onwe ya nuu iyi, Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile ekwupatala si, "Ihe aru ka mfuli elu nke Jakob buru m; ana m akpokwa ebe ya niile e wasiri ike asi. N'ihu ya, aghaghi m iwere obodo a na ihe niile di ya n'ime nyefee n'aka ndi ozo." **9** Ma o buru na mmadu iri afodu n'ime otu ulu, ha niile aghaghi inwu. **10** Ma o buru na nwanna, bu onye nke na-aga ikpo anu ahu ndi a oku, abata ibupu ha n'ezi, o juo otu onye no n'ime ime ulu ahu si, "O nwere onye ozo gi na ya no?" Onye ahu zaa, "O dighi," mgbe ahu nwanna ahu gaa-asi, "Noo juu. Anyi agaghi akpo aha Onyenwe anyi." **11** N'ihu na lee, Onyenwe anyi e nyela iwu. O ghaghi itikposi ulu ukwu ndi ahu, tiriekwa ulu nta ndi ahu niile. **12** Inyina o na-agba oso n'elu nkume? Mmadu o na-eji ehi abuo e jikotara onu ako elu osimiri? Ma unu atugharjala ikpe ziri ezi mee ya ka o ghoo nsi, mkpuru nke ezi omume ka unu mekwa ka o ghoo ihe ilu. **13** Unu ndi na-anuru onu n'ihu na unu meriri obodo Lo Deba, ndi na-asi, "O bughi site n'ike aka anyi ka anyi nwetakwara Kanaim?" **14** "Ma lee, aghaghi m ime ka otu mba bilie imegide unu, ulu Izrel," otu a ka Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile kwubiri ya. "Ha ga-emekpa unu ahu site n'uzo niile site na Lebo Hamat ruo ndagwurugwu Araba."

7 Ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi mere ka m hu. Lee, o na-akwado igwe igurube nke ga-abia bibie ihe ubi niile ga-etoputa mgbe e burula uzo wee ihe ubi nke mbu nke a na-enye eze, dika ihe ruuru ya. **2** Mgbe ha tachara ahijia niile di n'ala ahu, etiri m mkpu: "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi biko arifo m gi, gbaghara. Jakob o ga-esi ana guzosie ike? Lee, o dikariri nta." **3** Onyenwe anyi cheghariri banyere ihe ndi a. Onyenwe anyi kwuru si, "Ihe di otu a agaghi emekwa." **4** Ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi gosiri m: Lee, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-akpoku oku iji ya kpee ikpe. Oku ahu repiara ogbu mmiri, repiakwa ala ahu niile. **5** Mgbe ahu, asiri m. "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi biko, arifo m gi kwusi! Olee otu Jakob ga-esi guzosie ike? Lee na o dikariri nta!" **6** Onyenwe anyi cheghariri banyere ihe ndi a. Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, "Ihe di otu a agaghi emekwa." **7** Nke a ka o gosiri m, lee, Onyenwe anyi na-eguzo n'akuku mgbidi nke e ji ihe itu mgbidi tuu nke oma, o jikwa ihe itu mgbidi n'aka ya. **8** Onyenwe anyi siri m, "Emos, gini ka i na-ahu?" Asiri

m, “The ịtụ mgbidi.” Mgbe ahụ, Onyenwe anyị kwuru, “Lee, mụ onwe m na-edo ihe ịtụ mgbidi n’etiti ndị m bụ Izrel, agaghịkwa m esi ebe ha nọ gafee. 9 “Ebe niile e wuliri elu nke Ajzik aghaghị ịbụ ebe e mebirị emebi, ebe nsọ niile nke Izrel aghaghị ịbụ ebe togboro n’efu, aghakwaghị m iweli mma agha m elu iji megide ụlọ Jeroboam.” 10 Mgbe ahụ, Amazaya onye nchụaja nọ na Betel zigaara Jeroboam bụ eze Izrel ozi na-asi, “Emos na-akwalị ịzu nzuzo ka o megide gi n’etiti ụlọ Izrel, ala apughị ibu okwu niile si ya n’onyị aputa. 11 Nke bụ ihe Emos nọ na-asi, “Jeroboam aghaghị ịnwụ site na mma agha, Izrel aghakwaghị isite n’ala amurū ha jee biri n’ala ozo, dika ndị a dotara n’agha.” 12 Mgbe ahụ, Amazaya gwara Emos, “Gị onye oḅu ụzo, gbara oḅo gbalaa ala Juda. Jee n’ebe ahụ, rie achicha nke sitere n’ibu amuma gi, nọrọkwa n’ebe ahụ buo amuma gi. 13 Ebula amuma ozo na Betel, n’ihi na o bụ ebe nsọ nke eze, o bụkwa ụlonsọ ukwu nke alaeze ya.” 14 Mgbe ahụ, Emos zagbachiri Amazaya, “O dighị mgbe m bụ onye amuma, abụkwaghị m nwa onye amuma, kama ahụ m onye na-elekota igwe ewu na aturū, na onye orū na-azū osisi sikamo. 15 Ma Onyenwe anyị sitere n’ebe ịzū igwe ewu na aturū kpopta m, Onyenwe anyị sịrị m: ‘Gaa buoro ndị m Izrel amuma.’ 16 N’ihi ya, ugbu a nurū okwu Onyenwe anyị, ma unu na-asi, “Ebula amuma megide Izrel, ekwukwala okwu megide ụlọ Ajzik.” 17 “Ya mere, otu a ka Onyenwe anyị kwuru, “Nwunye gi ga-aghọ nwanyi na-agba akwuna n’ime obodo. Ụmụ gi ndị nwoke na ndị nwanyi ka a ga-eji mma agha gbuo. A ga-atū ala gi n’ihe otutū, kewasịa ya nye ndị ozo, ma gi onwe gi ga-anwū n’ala rurū arū. A ghakwaghị ịdota Izrel n’agha mee ka ha gaa biri n’ala ndị mba ozo.”

8 Ihe a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị gosiri m. Otu nkata nke mkpurū osisi okochi chara acha juputara. 2 O sịrị m, “Emos, ginị ka i na-ahụ?” A sịrị m: “Otu nkata nke mkpurū osisi chara acha juputara n’ime ya.” Mgbe ahụ, Onyenwe anyị sịrị m, “Oge ogwugwū abiakwasịla ndị m, Izrel. Agaghị m ewezugakwa ntaramahụhụ ịrị ha.” 3 Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuputara, “N’ubochi ahụ, ahụ niile nke a na-abụ n’ime ụlonsọ ukwu ga-aghọ iti mkpu akwa. Otutū, otutū otu ndi nwurū anwū, n’ebe niile obula ka atupusiri ha! Mkpotū obula adighikwa!” 4 Nurunū nke a, unu ndi na-azopia ndi mkpa na-akpa, na-emekwa ka umu ogbenye di n’ala a gwusịa, 5 na-asi, “Olee mgbe onwa oḅurū ga-agafe ka anyi ree mkpurū ubi, na mgbe ubochi izuikwe ga-agwū ka anyi ree oka wiiti?” Ka anyi jiri ihe otutū di nta, na ibuli onu ngwa ahia elu, na aghugho site n’iji ihe otutū na-ezughị ezu. 6 Jiri olaocha zuta umu ogbenye, jirikwa akpukpoukwū abuo anyi zuta ndi mkpa na-akpa, ma reekota oka wiiti anyi zachatara n’ala ya na ezi oka wiiti. 7 Onyenwe anyi ewerela nganga Jekob nuo ịy, “N’ezie, agaghị m echefu, o bɩladị otu n’ime oru niile ha rurū.” 8 O bụ na ala agaghị ama jijiji n’ihi nke a, ndi niile bi n’ime ya ha

agaghị eru uju? Ala a niile ga-etoju dika osimiri Nail, a ga-eme ka o magharja malie elu, ma tachaa dika iyi Ijipt. 9 “Ma n’ubochi ahụ,” otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri ya, “Aga m eme ka anyanwū daa n’etiti ehiehie, ime ka oḅichiri ịrị n’etiti oke ehiehie nke ubochi. 10 Aghaghị m ime ka ubochi oke oriri unu ghoo ubochi iru uju; gbanwee ahụ unu niile ka ha ghoo ahụ akwa. Aga m eme ka onye obula n’ime unu yiri akwa mkpe, meekwa ka unu kpuchaa isi unu. Aga m eme ka ubochi ahụ ịrị ka ubochi a na-eru uju, n’ihi otu mkpurū nwa nwoke nwurū anwū. Ogwugwū ya ga-adika ubochi na-elu ilu ilu. 11 “Lee, ubochi ndi ahụ na-abia,” otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri ya, “mgbe m ga-eziga oke unwū n’elu ala, o bughị unwū nke nri maobu nke akpiri ikpo nkū nke mmiri, kama o bụ oke unwū nke ịnū okwu niile nke Onyenwe anyi. 12 Ha ga-awagharị site n’otu osimiri ruo n’osimiri ozo, sitekwa n’ugwu ruo n’owuwa anyanwū; ha ga-agbagharị n’elu na ala icho okwu Onyenwe anyi, ma ha agaghị achota ya. 13 “N’ubochi ahụ, “umu agbogho ndi mara mma ile anya, na umu okorobia ndi di ike ga-ada mba n’ihi akpiri ikpo nkū. 14 Ndi ahụ na-eji mmehie Sameria na-anū iyi, ndi na-asi, ‘Dika chi gi na-adị ndi, gi Dan,’ nakwa, ‘Ebe o bụ na chi ndi Biasheba na-adị ndi,’ ha ga-ada, ha agakwaghị ebilite ozo.”

9 Ahurū m Onyenwe anyi ka o guzo n’akuku ebe ichu aja, o siri, “Tie onu ogidi ndi a ihe, ruo mgbe mbata onu ụzo ha niile mara jijiji. Tipiasia ha n’isi mmadu niile; aga m ejikwa mma agha gbuo ndi niile foduru. O dighi onye ga-agbapu, o dikwaghị onye ga-ewezuga onwe ya. 2 O buru na ha egwu ala ruo n’ala mmuo, site n’ebe ahụ ka aka m ga-esi dolie ha, o burukwa na ha arigoro ime eluigwe, site n’ebe ahụ ka m ga-esi wedata ha n’ala. (Sheol h7585) 3 O burukwa na ha ezoo onwe ha n’elu Kamel n’ebe ahụ ka m ga-esi choputa ha, kpuru ha, a sika na ha ezoo onwe ha n’ala oke osimiri, n’ebe ahụ ka m ga-enye ajuala nke mmiri iwu ka o taa ha. 4 O buru na a dota ha n’agha mee ka ha gaa biri n’ala ndi mba ozo, n’ebe ahụ aga m enye mma agha iwu ka o gbuo ha. “Aga m elekwasị ha anya m abuo n’ihi ime ha ihe ojo, o bughị ihe oma.” 5 Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye na-emetu ala aka mee ka o gbazee, ime ka ndi niile bi n’ala ruo uju; ala ya niile bilie na-ebilidika mmiri nke osimiri Nail, nke na-emesiakwa dajuo dika mmiri Ijipt. 6 Onye na-ewu ụlọ elu ya n’eluigwe niile, na-eme ka ntala ya di n’uwa. Onye na-akpo mmiri nke osimiri oku, ma na-awusa ha n’ala, aha ya bụ Onyenwe anyi. 7 “O bụ na unu ndi Izrel adighi ka ndi Kush n’ebe m no?” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. “O bụ na-esighi m n’ala Ijipt kpopta Izrel, site na Kafto kpopta ndi Filistia, ma kpoptakwa ndi Aram site na Kia? 8 “N’ezie, anya Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi dikwasiri n’ahụ alaeze ahụ nke na-emehie. Aghaghị m ịla ya n’iyi, kpochapu ya site n’elu uwa, naanị na m agaghị

ebibicha ụlọ Jekọb kpamkpam.” Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **9** “Ma lee, mụ onwe m gaje inye iwu, aga m ayogharị ụlọ Izrel n’etiti mba niile dika e si ayogharị ọka n’ime nyọ, ma ọ dighị otu mkpụrụ ọka n’ime ya nke ga-ada n’ala. **10** Ma ndị mmehie ahụ niile nọ n’etiti ndị m, ndị ahụ na-asị, ‘Mbibi agaghị erute anyị, anyị agaghị ezute ya, aghaghị inwụ site na mma agha.’ **11** “N’ụbọchị ahụ, “aga m emekwa ka ụlọ ikwu Devid dara ada guzoziekwa. Aga m emezi akụkụ ya niile gbajiri agbaji, mee ka akụkụ ya niile dakpọsiri adakpọsi guzozie dika ọ di na mbụ. Aga m ewugharịkwa ya, mee ka ọ dirị ka ọ di na mbụ. **12** Ka ha nwee ike inweta ndị fọduru n’Edom tinyere mba niile di iche iche bụ nke a kpọkwasiri aha m.” Otu a ka Onyenwe anyị onye ga-emezu ihe ndị a niile kwubiri ya. **13** “Ụbọchị ndị ahụ na-abja, otu a ka Onyenwe anyị kwubiri, “Mgbe onye na-akọ ubi ga-agafe onye na-ewe ihe ubi, onye na-agma mkpụrụ ka onye na-azọcha mkpụrụ vaini ga-agafekwa. Mmánya ọhụrụ ga-esitekwa n’elu ugwu na-ataputa, ọ ga-esitekwa n’ugwu nta niile na-asoputa. **14** Aga m emekwa ka ndị m bụ Izrel site n’obodo a dotara ha n’agha lota. “Ha ga-ewugharị obodo niile togboro n’efu, birikwa n’ime ha. Ha ga-akụ ubi vaini a gbara ogige, nupokwa mmánya si na ya. Ha ga-arukwa ubi a gbara ogige, riekwa mkpụrụ si na ya. **15** Aga m akụ Izrel n’ala ha. A gaghị ehopukwa ha ọzọ site n’ala ahụ bụ nke m nyere ha.” Ọ bụ ihe Onyenwe anyị Chineke unu kwuru.

Ọbadaya

1 Ọhụ nke Ọbadaya hụrụ. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-ekwu banyere Edòm. Anyị anula ozi si n'ọhụ Onyenwe anyị, e zipụla onyeozu ka ọ gaa mba niile dị iche iche zie ha ozi, si, "Bilikwanụ ka anyị gaa buo agha megide ya." **2** "Lee, aga m eme ka i dị nta n'etiti mba dị iche iche; i ga-abụ ihe a na-elelị anya nke ukwu. **3** Nganga nke obi gi eduhiela gi, gi onye bi na mgbawa niile nke nkume di elu, onye ebe obibi ya di n'ebe di oke elu. Gi onye na-ekwu n'ime obi ya, 'Onye ga-akpudata m n'ala?' **4** A sịkwarị na i felie elu dika ugo, ọ burukwa na i kpaa akwụ gi n'etiti kpakpando, aga m esite n'ebe ahụ kpudata gi n'ala." Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **5** "Ọ buru na ndi ohi abiakwute gi, e, ọ buru na ndi na-apunara mmadu ihe abiakwute gi n'etiti abali, lee, udi mbibi na-echere idakwasị gi! Ọ bughị naanị ihe ha chorọ ka ha gaezuru? Ọ buru na ndi na-aghọ mkpuru vajị abiakwute gi, ọ bu na ha agaghị ahapuru gi mkpuru ole na ole? **6** Ma lee ka e si nyochaputachaa ebe niile Iso debere akụ ya, lekwa ka e si chikoro akụ ya niile bu nke zoro ezo! **7** Ndi enyi gi niile aghogbuola gi, nwee ike imegide gi, ndi gi na ha na-adi na mma achurula gi ruo n'oke ala; ndi gi na ha na-eriko nri gi ga-esiri gi onya igbudu, ma i gaghi achoputa ya. **8** "N'ubochi ahụ," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya, "o bu na mu agaghị ala ndi oke amamihe niile no n'Edom n'iyi, bu ndi nwere mmuo nghota no n'ugwu Iso? **9** Ndi gi bu dike n'agha, o Teman, ka ujo ga-eri. Onye obulakwa no n'ugwu Iso niile, ka a ga-egbuda n'agha. **10** N'ih na i gbuola ma mesokwa nwanne gi bu Jekob ihe ike. Ihere ga-ekpuchi gi; a ga-alakwa gi n'iyi ruo mgbe ebighi ebi. **11** N'ubochi ahụ, i nooro onwe gi, na-ele ndi obia ka ha na-akwakorocha akumuba ya, sitekwa n'onu uzo ama ya gafee fee nza jji kerie Jerusalem. I dikwa ka otu onye n'ime ha. **12** Ma i garaghị eleda nwanne gi anya n'ubochi nsogbu ya, i garaghị ahụ ndi Juda n'ubochi ahụ e bibiri ha. I garaghị anyara ha isi n'ubochi ahụ ha no na nsogbu. **13** I kwesighi isite n'onu uzo ama ndi m zoọ ije n'ubochi ha no na nsogbu, o zighi ezi na i ga-enwe obi anuri n'oge ihe ojoọ bjakwasiri ha, n'ubochi ha no na nsogbu, maobu jiri aka ike punara ha akụ ha n'ubochi nsogbu ha. **14** I kwesighi inochi na ngalaba uzo igbu ndi na-agbapu oso ndu, maobu were ndi ha foduru ndu nyefee ha n'aka ndi iro ha, n'ubochi nsogbu ha. **15** "Ubochi nke Onyenwe anyi di nso nye mba niile. Dika i si mee ndi ozo, otu ahụ ka a ga-eme gi; ihe i metara ga-adi gi n'isi. **16** Dika i si site n'ugwu nsọ m nuo ihe onunụ otu a ka mba niile gbara gi gburugburu ga-esi nuo ma na-adagharị. Ha ga-anu, nuo, ma o gaghi adi ha ka o nwere ihe ha na-anu. **17** Ma n'ugwu Zayon ndi gbara oso ndu ga-afodu, o ga-adi nsọ, ulo Jekob ga-enwetakwa ihe nketa ha ozo. **18** Ulo Jekob ga-abu oku, ulo Josef ga-abukwa ire oku: ma ulo Iso ga-aghokwa ukwu oka. Ha ga-esunyekwa ha oku ma rechapu ya. O dikwaghị ndi ga-afodu ndu site

n'ulo Iso." Onyenwe anyi ekwuola ya. **19** Mgbe ahụ, ndi bi na Negev ga-ebichi n'ugwu ugwu Iso, ndi si na Shefela ga-enwekota ala ndi Filistia. Ha ga-anochi ala ubi niile nke ndi Ifrem na nke Sameria. Ndi Benjamin ga-enwetakwa Gilead. **20** Umu Izrel gbara oso ndu gaa na Hala, ga-enweta, bido n'ala Fonisia ruo Zarefat. Ndi ahụ e mere ka ha si Jerusalem gaa biri na Sefarad, ga-enwetakwa obodo niile nke Negeb. **21** Ndi nnaputa ga-agbago n'ugwu Zayon maka ichi ugwu Iso niile. Mgbe ahụ alaeze niile ga-abukwa nke Onyenwe anyi.

Jona

1 Okwu Onyenwe anyị bjakwutere Jona nwa Amitai, na-asị, **2** “Bilie, gaa Ninive, bụ obodo ukwu ahụ, kwusaa okwu megide ya, n’ihi na ajo omume ha abjarutela n’ihu m.” **3** Ma Jona gbapuru oşo site n’ihu Onyenwe anyị chee ihu ya ije Tashish. O biliri jee Jopa, n’ebe o huru ugbo mmiri nke na-aga Tashish. O kwuru ugwo ije ugbo, banye isoro gaa Tashish ka o nwee ike gbapu site n’ihu Onyenwe anyị. **4** Ma Onyenwe anyị mere ka ifufe di egwu malite ife n’elu osimiri ahụ, ebili mmiri bidokwara na-amaghari, choo itiwasi ugbo mmiri ahụ. **5** Mgbe ahụ, ndi niile na-arụ oru n’ugbo ahụ turu oke egwu, malite itiku chi ha. Ha malitekware itufu ihe niile di n’ugbo mmiri ahụ, ime ka ugbo ahụ di mfe. Ma n’oge ihe ndi a na-eme, Jona nori n’ala ala ugbo mmiri ahụ ebe o dinara ala na-arahu ura. **6** Onyeisi ugbo jekwuru Jona si ya, “Gini ka i no n’ebe a na-eme, i na-arahu ura? Bilie, kpokuo chi gi, ma eleghi anya o nwere ike ileta anyi anya, meere anyi ebere, zoputa anyi.” **7** Mgbe ahụ, ndi no n’ugbo sirirata ibe ha, “Bianu ka anyi fee nza mata onye ihe ojoo di otu a si n’aka ya bjakwasị anyi.” Ya mere, ha fere nza, nza ahụ a maa Jona. **8** N’ihi ya, ha sirị ya, “Gwa anyi, onye mere ka ihe di otu a bjakwasị anyi. Gini bu oru gi? Ebee ka i si bja? I bu onye obodo ebee? Ole agburu i si na ya puta?” **9** O sirị, “Abu m onye Hibru, na onye na-akpo isiala nye Onyenwe anyi, bu Chineke nke elugwe, onye kere osimiri na ala akoro.” **10** Egwu di ukwuuru turu umu nwoke ahụ, ha sirị ya, “Gini ka i mere?” N’ihi na ha matara na o si n’ihu Onyenwe anyi na-agbapu oşo, n’ihi na o gwala ha rii na o bu otu o si di. **11** Ma ebili mmiri ahụ gara n’ihu na-amali n’ike n’ike. N’ihi ya, ha sirị, “Gini ka anyi ga-eme gi, nke ga-eme ka osimiri daju?” **12** O gwara ha, “Bulienu m tunye n’ime osimiri. Nke a ga-emekwa ka o daju. N’ihi na amaara m na o bu n’ihi m ka ebili mmiri ojoo a ji na-abjakwasị unu.” **13** Kama, ndi ikom ahụ ji ike nyasie ugbo ahụ ichighari ya laghachi n’elu ala, ma ha enweghi ike. N’ihi na oke osimiri ahụ na-amali elu karja ka o di na mbu. **14** Mgbe ahụ, ha tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa si, “Onyenwe anyi, biko ekwela ka anyi nwuo n’ihi onwu nwoke a. Biko, atukwasikwala obara nwoke a na-emeghi ihe ojoo n’isi anyi, n’ihi na gi Onyenwe anyi emeela dika i si choo.” **15** Ya mere, ha buliri Jona elu tunye ya n’ime osimiri ahụ, ebili mmiri ahụ dajukwara. **16** Mgbe nke a mere ndi ikom ahụ turu egwu Onyenwe anyi nke ukwu. Ha churu Onyenwe anyi aja, kwekwa ya nkwa di iche iche. **17** Ma Onyenwe anyi akwadolarị otu azu buru ibu ka o loo Jona. Ya mere, Jona noro n’afọ azu ahụ ubochi ato, ehizie na abali.

2 Mgbe ahụ, Jona sitere n’afọ azu ahụ kpeere Onyenwe anyi Chineke ekpere. **2** O sirị, “Esitere m n’ahuhu m kpokuo Onyenwe anyi, o zakwara m. N’afọ ala mmuo ka m si tikuo gi, i nukwara olu akwa m. (Sheol h7585) **3** I tunyere m n’ime mmiri di omimi,

n’etiti oke osimiri. Osimiri dikwa m gburugburu, ebili mmiri gi na mmali mmiri gi gabigakwara m n’isi. **4** Mgbe ahụ, asiri m, ‘E sitela n’ihu gi chupu m; ma otu o di, aga m elegidekwa anya m ozo n’ebe ulonso ukwu gi di.’ **5** Mmiri gbara m gburugburu, ruo n’olu m, ogbu mmiri na-erikpu m. Achara mmiri kekukwara m n’isi. **6** Aridaruola m n’ala ugwu ugwu nke osimiri, ala ahụ ihe ntuchi ya niile kpachitara m ruo mgbe ebighi ebi. Ma i meela ka m si n’olulu puta na ndu, Onyenwe anyi, bu Chineke m. **7** “Mgbe mmuo m na-ada mba n’ike n’ike, e chetara m gi Onyenwe anyi, ma ekpere m bjakwutere gi, n’ime ulonso ukwu gi di nso. **8** “Ndi na-arapara n’arusi di iche iche na-enweghi uru ha bara, na-agbakuta ebere Chineke azu. **9** Ma o bu olu abu ekele ka mu onwe m ga-eji churo gi aja. Aga m akwughachi nkwa niile m kwere. N’ihi na ‘Nzoputa bu nke Onyenwe anyi.’” **10** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi nyere azu ahụ iwu, nke mere ka o gboputa Jona n’ala akoro.

3 Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru Jona nti nke ugboro abuo na-asị, **2** “Bilie, jee n’obodo ukwu ahụ bu Ninive, kwusaara ya ozi ahụ m ziri gi.” **3** Jona biliri gaa Ninive dika okwu nke Onyenwe anyi si di. Ninive bu nnoo obodo di ukwu, nke ga-ewe ubochi ato iga ya gburugburu. **4** Jona malitere iba n’obodo ahụ, ma mgbe o gara ije otu ubochi, o kwusara si, “Iri ubochi ango ka o foduru tupu alaa Ninive n’iyi.” **5** Ndi Ninive kwenyeere na Chineke, kposaa obubu onu, ha niile site n’onye ukwu ruo n’onye nta, onye obula yikwasiri uwe mkpe. **6** Mgbe akuko a rutere eze Ninive nti, o sitere n’ocheeze ya rituo, wezuga uwe eze ya, yikwasị uwe mkpe, nokwasikwa na ntụ. **7** Nke a bu nkwsa ya n’ime Ninive: Nke a bu iwu sitere n’aka eze na ndi a maara aha ha: “Ka mmadu obula, maobu anumanu, igwe ehi maobu anu ulo obula, ghara idetu ihe obula n’onu, ka ha ghara iri ihe maobu nuu mmiri. **8** Kama ka onye obula yiri akwa mkpe, ma mmadu ma anumanu, ka ha kpokusikwaa Chineke ike, ka ha sikwa n’uzo ojoo ha chegharia, sikwa n’oru ojoo ha na ime ihe ike ha niile chegharia. **9** Onye maara? Ma eleghi anya, Chineke ga-ejide oke iwe ya, ma site n’omijiko ya wezuga iwe oku ya si otu a mee ka anyi ghara ila n’iyi.” **10** Mgbe Chineke huru ihe niile ha mere, na otu ha siri site n’uzo ojoo ha niile chegharia, Chineke cheghariri uche banyere ila ha n’iyi. O mekwaghi ka nzube ya ibibi obodo ahụ mezuo.

4 Ma ihe a joro Jona njo n’obi nke ukwu, iwe ya dikwa oku. **2** N’ihi ya, o kpeere Onyenwe anyi ekpere si, “O, Onyenwe anyi, nke a o bughị ihe m kwuru, mgbe m no n’ala m? O bu ya mere m ji choo igbalaga na Tashish na mbu n’ihi na amaara m na i bu Chineke onye na-eme amara, na onye juputara n’obi ebere, na onye na-adighi ewe iwe osiso, nke bara uba n’ihunanya, onye na-anaghi ata mmadu ahuhu dika mmehie ya siri di. **3** Ugbu a, O, Onyenwe anyi napu m ndu m. O ga-adị m mma inwu anwu karja idu ndu.” **4** Ma Onyenwe anyi sirị, “O ziri ezi na i ga-esi otu a

wee oke iwe dị ọkụ?” **5** Mgbe ahụ, Jona si n’ebe ahụ pụọ jee nọdụ ala n’akụkụ ọwụwa anyanwụ nke obodo ahụ. O weere ahijia meere onwe ya ụlọ ndo, nọdụ n’ime ya, chere ka ọ hụ ihe gaje ime obodo ahụ. **6** Ma Onyenwe anyị Chineke rọputara otu osisi nwere akwụkwọ sara mbara, nke tolitere n’elu isi Jona, ka o ghọọrọ ya ndo inaputa ya n’ọnọdụ ahụ mgbakasi. Jona nūriri ọhụ maka osisi ahụ. **7** Ma n’isi ụtụtụ echi ya, Chineke mere ka otu ikpuru pụta nke riri osisi ahụ site n’ogwe ya, si otu a mee ka ọ kpọnwụọ. **8** O ruo, mgbe anyanwụ wara, Chineke mere ka ifufe na-ekpo ọkụ site n’ọwụwa anyanwụ, anyanwụ a chara Jona n’isi nke ukwu nke mere n’ike gwusiri ya. Ọ rịrọ ka ọnwụ gbuo ya, na-asị, “ọ ga a kaara m mma na m nwurụ anwụ, karịa na m dị ndụ.” **9** Ma Chineke siri Jona, “Ọ bụ ihe ziri ezi ka i wee iwe maka osisi a?” Ọ siri, “E, ana m ewe oke iwe, ọ bụladị na m chọrọ inwụ.” **10** Mgbe ahụ Onyenwe anyị kwuru, “I nwere obi ebere n’ebe osisi a dị, nke ị na-akughị na nke i mekwaghị ka o too, bụ nke toro n’anyasi, nwụọkwa n’anyasi. **11** Mụ onwe m, m ga-aghara inwe obi ebere n’ahụ obodo ukwu a dika Ninive, nke nwere ihe kariri narị puku ndị mmadụ na iri puku mmadụ abụọ, bụ ndị na-amaghị nke bụ aka nri ha maobụ aka ekpe ha, na nke ọtụtụ anumanụ djkwa n’ime ya?”

Maika

1 Nke a bụ okwu Onyenwe anyị nke bjaara Maịka, onye Moreshet, n'oge eze Jotam, Ehaz na Hezekaya, bụ ndị eze Juda. Ọhụ nke ọ hụrụ banyere Sameria na Jerusalem. **2** Geenụ nti, unu ndị mmadụ, unu niile, gee nti, gi ụwa na ndị niile bi n'ime ya ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị gbaa akaebe megide unu, bụ Onyenwe anyị site n'ụlonsọ okwu ya. **3** Lee! Onyenwe anyị na-abia! O si n'ebe obibi ya na-abia. Ọ na-abia ma na-azọda ebe niile dī elu nke ụwa. **4** Ugwu okwu niile na-agbaze n'okpuru ụkwụ ya, ndagwurugwu niile na-agbawa, dīka abuba dī nso n'okū, dīka mmiri si n'ebe dī elu na-asodata. **5** Ihe ndi a bụ n'ihī n'ehie Jekob, n'ihī mmehie niile nke ndi Izrel. Gini bụ n'ehie Jekob? Ọ bughī Sameria? Gini kwā bụ ebe dī elu nke Juda? Ọ bughī Jerusalem? **6** "N'ihī ya, aga m eme ka Sameria ghoo mkpompko ebe, ebe a na-akū osisi vaini. Aga m awunye nkume ya n'ime ndagwurugwu, mekwaa ka ntọala ya pūta ihe. **7** Arusi ha niile a pirī api ka a ga-akujisi; onyinye niile a na-ewebata n'ulo arusi ha ka a ga-akpo oku. Aga m ala arusi niile ya a kpuru akpu n'iyi. Ebe ọ bụ na e si n'aka ndi na-agba akwūna na-ewebata onyinye ndi a, a ga-eji ha kwuo ụgwọ igba akwūna." **8** N'ihī nke a, aga m akwa akwa, tikwaa mkpu akwa. Aga m agbara oto gbarakwa ụkwū efu jegharja. Aga m akpo mkpu dīka nkita ohja, tipukwa ube akwa dīka ikwighikwighi. **9** N'ihī na onya ya enweghi ngwota, o rutela na Juda. O rutelarj ma n'onu ụzo ama nke ndi m, rukwaari Jerusalem. **10** Unu ekwutela okwu ya na Gat; unu akwakwala akwa obula. Turuonu onwe unu n'uzuzu, unu ndi Bet-Ofra. **11** Gabiganu n'uzo unu, unu ndi bi na Shafia. N'onodu igba oto na ihere unu, unu ndi bi na Zaanan abiakwala nso. Ndi Bet-Ezel na-eru uju n'ihī na e wezugala ndi na-eche unu nche. **12** Ndi bi na Marot no n'oke ahụ mgbu na-eche ka ihe oma bja, n'ihī na mbibi esitela n'aka Onyenwe anyi bja, ruo n'onu ụzo ama Jerusalem. **13** Unu ndi bi na Lakish kegideni inyinya unu na-agba oso n'ugbo agha. Ọ bụ n'ebe ahụ ka mmehie nwaada Zayon malitere, n'ihī na mmehie Izrel na-eme ka a huru n'etiti unu. **14** Ya mere, unu ga-ene Moreshet dī na Gat onyinye mgbe unu na-agbapu oso. Ulo Akzib ga-emesia ghoo ulo aghughu nye ndi eze Izrel. **15** Aga m akpobata onye ga-emeru unu ndi bi na Maresha n'agha. Ndi a na-asopuru nke Izrel ga-agbabanye n'Adulam. **16** Kpachaanu isi unu n'onodu iru uju n'ihī umuntakiri ndi ahụ ihe ha masiri unu, meenu ka isi unu kwochaa dika isi udele, n'ihī na a ga-achupu ha site n'ebe unu no gaa mba oso.

2 Ahuhu na-adiri ndi na-eche ihe ojoo n'obi ha, na ndi niile na-edina n'akwa ha na-eche ajo echiche. Mgbe chi boro, ha na-aruzu ihe ha cheputara, n'ihī na ikike imezu ya di n'aka ha. **2** Ha na-enwe anya ukwu n'ebe ubi ndi ozo di, were ha n'aka ike, na ulo di iche iche, ha ewere ha n'ike. Ha na-ejikwa aka ike nara ndi

mmadu ulo ha, ha na-ezunara ha ihe nketa ha. **3** N'ihī nke a, Onyenwe anyi na-asi, "Lee, ana m akwado ihe ojoo megide agburu a, nke unu na-enweghi ike isite na ya wezuga onwe unu. Unu agaghī eji nganga na-ejegharikwa, n'ihī na o ga-abu oge ojoo. **4** N'ubochi ahū ha ga-akocha unu, ha ga-aburu unu abū iru uju iji ya kochaa unu na-asi, 'Anyi aburula ndi lara n'iyi, e kesaala ihe nnweta nke ndi m, o napula m ha. O werela ubi anyi nyefee ha n'aka ndi ahū meriri anyi n'agha." **5** N'ihī ya, o dikwaghī onye ga-afodu n'etiti ogbako nke Onyenwe anyi, onye ga-eji ihe otutu kee ala ahū site n'ife nza. **6** Ndi amuma ha na-asi, "Unu ebukwala amuma." "Unu ebukwala amuma banyere ihe ndi a, ihere agaghī eme anyi." **7** Udi ihe a o kwesiri okwukwu, gi ulo Jekob? "Ntachiobi Onyenwe anyi ogwala? Ihe ndi a o bu otu o si eme?" "O bu na okwu m adighi eme onye uzo ya ziri ezi mma? **8** Ma o bu unu na-ebili megide ndi m dika ndi iro. Unu na-eyipu ndi na-agafe agafe uwe oma ha yi n'ahu ha na-enweghi mmetuta, dika a ga-asi na unu bu ndi si n'agha nalota. **9** Unu na-achupu ndi inyam ndi m site n'ulo afu ojuru ha. Umū ha ka unu na-anapu ngozi m ruo mgbe ebighi ebi. **10** Bilienu, pūonu, n'ihī na ebe a abukwaghī ebe izuike, n'ihī na-emeruola ya, e bibiela ya, o bibikwaala, ruo na-iruzi ya agaghī adi ire. **11** Ọ buru na otu onye abia buoro unu amuma ugha na-asi, 'Aga m eburu unu amuma banyere mmanya na ihe onunu siri ike,' o bu onye amuma di otu a ka ndi a choro. **12** "Aga m achikota unu niile, gi Jekob, aga m akpokota ndi niile foduru n'Izrel n'otu ebe. Aga m akpokota ha dika aturu n'ime ogba anu, dika igwe ewu na aturu n'ebe ita nri ya, ndi mmadu ga-ekpuputakwa n'ebe ahū. **13** Onye ahū na-egbuwa uzo ga-anu ihu na-edu ha. Ha ga-etipukwa onu uzo ama ahū, ma site na ya gafee. Eze ha ga-agabigakwa n'ihu ha, Onyenwe anyi ga-anu n'isi."

3 Mgbe ahū ekwuru m si, "Geenu nti unu ndisi ulo Jekob, na unu ndi na-achi ezinaulo Izrel. Ọ bụ na unu ekwesighi imata ikpe ziri ezi. **2** unu bụ ndi kporo ezi ihe asi ma na-ahu ajo oru n'anya. Unu na-agba ndi m akpukpo na ndu na-agbapukwa anu ahū kpuchiri okpukpu ha. **3** Unu na-erida anu ahū ndi nke m, na-agba ha akpukpo, na-etijisi okpukpu ha, na-egburi anu ahū ha, dika anu a na-esinye n'ite." **4** Mgbe ahū ha ga-akpoku Onyenwe anyi, ma o gaghi aza ha! Mgbe oge ahū biaruru, o ga-ezo ihu ha site n'ebe ha no n'ihī ihe ojoo nke ha mere. **5** Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru: "Banyere ndi amuma bu ndi na-eduhie ndi m, mgbe ha nwere ihe ha ga-eri, ha na-ekwusa 'Udo' ma o buru na mmadu enyeghi ha nri, ha na-ebili buo agha megide onye di otu a. **6** Ya mere n'abali ga-abiakwasị ha, napu ha ike ihu ohu; ochichiri ga-ekpuchi ha, ka ha ghara ijuta ase obula. Anwu ga-ada n'ebe ndi amuma ahū no, ubochi ga-agbakwa ochichiri nye ha. **7** Ndi ohu uzo ka ihere ga-eme, ndi na-aju ase ka a ga-emebo. Ha ga-ekpuchi ihu ha, n'ihī na osisa obula agaghī esite n'ebe Chineke no bbara ha." **8** Ma mu onwe m, ekpuputara m n'ike, ekpuputara m na Mmuo nke Onyenwe anyi,

juputakwa na mmụọ nke ikpe ziri ezi, na nke ịdị ike ikwuputa nye Jekọb n'ehie ya, na nye Izrel mmehie ya. **9** Geenụ ntị unu ndị na-achi ezinaulo Jekọb, na unu ndịisi ezinaulo Izrel. Ndi kpọrọ ikpe ziri ezi asi, ma na-ewere ihe niile na-ezighi ezi n'ọnọdụ ihe ziri ezi. **10** Ndi ji ọbara wuo Zayon, werekwa ajo omume wuo Jerusalem. **11** Ndijsi ya na-ekpe ikpe n'ihị ngari, ndi nchujaja ya na-akuzi ihe n'ihị ugwo, ebe ndi amuma ya na-ajuta ase n'ihị ego. Ma ha dabere na Onyenwe anyi na-asi, "Onyenwe anyi o nonyeereghi anyi? O nweghi ihe ojoo ga-abiakwasị anyi." **12** O bu n'ihị gi ka a ga-akogharị Zayon dika ala ubi, Jerusalem ga-agho ebe e kpokotara nkume na ngwongwo ulo dakporo adakpo, ugwu nke ulonso ukwu ahụ ga-agho ebe di elu nke oke ohia tochiri.

4 N'ubochi ikpeazu, ugwu nke ulonso ukwu Onyenwe anyi, ga-abu nke eguzobere dika ugwu di elu karja ugwu niile, a ga-ebuli ya elu karja ugwu nta niile, ndi di iche iche ga-eruba n'ime ya dika iyi. **2** Otutu mba ga-abja ma sikwa, "Bianu, ka anyi rigoruo ugwu Onyenwe anyi, ka anyi gaa n'ulonso ukwu Chineke nke Jekob. O ga-akuziri anyi uzo ya niile, ka anyi nwe ike jee ije n'okporozo ya niile." Iwu ga-esi na Zayon puta, okwu Onyenwe anyi ga-esitekwa na Jerusalem puta. **3** O ga-ekpe ikpe di n'etiti ndi di iche iche, doziewka esemokwu di n'etiti mba na mba ibe ya ruo ebe di anya. Ha ga-akpugharikwa mma agha ha niile, mee ka ha buru mma oge, kpugharikwa ube ha ka ha ghoọ mma ikwacha osisi. Mba obula agakwaghi ebuli mma agha megide mba ozo, maobu zuo onwe ha n'ilu agha ozo. **4** Onye obula ga-anoduru onwe ya n'okpuru vaji na n'okpuru osisi fiig ya, n'ihị na o nweghi onye ga-eme ka ha tuo egwu ozo. Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ekwuola ya. **5** Mba di iche iche ga-agagharị nke obula n'aha chi ya, ma anyi onwe anyi ga-na-aga n'aha Onyenwe anyi, bu Chineke anyi ruo mgbe niile ebighi ebi. **6** "N'ubochi ahụ," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, "aga m achikota ndi ngwuro, chikotaa ndi ahụ niile e mere ka ha biri na mba ozo, na ndi ahụ niile m mere ka ha ruo uju. **7** Aga m eme ka ndi ngwuro ahụ ghoọ ndi foduru ndu, meekwaa ka ndi ahụ a chupuru achupu ghoọ mba di ike. Onyenwe anyi ga-esi n'ugwu Zayon chia ha site n'oge ahụ ruo mgbe ebighi ebi. **8** Ma gi, ebe nche e wuliri elu maka igwe aturu, ugwu nke nwaada Zayon, ochichi a na-achi na mbu ga-adighachikwara gi; bu ochichi nke diri nwaada Jerusalem." **9** Gini mere i ji na-akwasị akwa ike? O bu na i nweghi eze? Onye ndumodu gi o nwuola nke mere na ihe ufu jidere gi dika nwanji ime na-eme? **10** Susie ude ike, gi nwaada Zayon, dika isu ude nke nwanji ime na-eme, n'ihị na unu aghaghi ihapu obodo a jee biri n'ohia. Unu aghaghi iga Babilon, n'ihị na o bu n'ebe ahụ ka a ga-esi naputa unu. Ebe ahụ ka Onyenwe anyi ga-agbaputa unu site n'aka ndi iro unu. **11** Ugwu a, otutu mba ezukoala imegide gi; na-asi, "Ka e meruo ya ka anya anyi nuo Zayon." **12** Ma ha amaghi ihe

bu uche Onyenwe anyi, ha aghotakwaghi nzube ya, na o chikotala ha dika ukwu oka, na-ebuga ha n'ebe izocha oka. **13** "Bilie, zochaa, gi nwaada Zayon, n'ihị na aga m enye gi mpi igwe. Aga m enyekwa gi ukwu ola bronz, i ga-etijisikwa otutu mba. Uru ha niile, nke ha nwetara n'uzo na-ezighi ezi, ka i ga-enye Onyenwe anyi. Akunuba ha ka i ga-enyekwa Chineke nwe uwa niile."

5 Ugwu a doo ndi agha gi n'usoro, gi obodo nke usuu ndi agha, n'ihị na e jirila mgbidi gbaa gi gburugburu ibuso gi agha. Ha ga-eji mkpara tie onyendu Izrel na nti. **2** "Ma gi onwe gi, Bethlehem Efrata, o bu ezie na i bu obodo di nta n'etiti ndi ikwu Juda niile, ma onye ahụ ga-achi Izrel ga-esi na gi puta, bu onye ahụ mmalite ya sitere na mgbe ochie, sitekwa na mgbe ebighi ebi gara aga." **3** Ya mere, a ga-arara ha nye tutu ruo mgbe onye ahụ ime na-eme muputara nwa ya. Mgbe ahụ, umunna ya niile ahụ foduru galoghachikwuru ndi Izrel. **4** O ga-eguzo zuo igwe ewu na aturu ya, site n'ike nke Onyenwe anyi, na site n'idi ukwu nke aha Onyenwe anyi Chineke ya. Ndi ya ga-anokwa na-enweghi nsogbu, n'ihị na idi ukwu ya ga-eru na nsotu niile nke uwa. **5** O ga-abukwa udo anyi. Mgbe ndi Asirja ga-abata n'ala anyi n'ike, sikwa n'ebe niile e wusiri ike nke anyi na-agafe, anyi ga-ahoputa ndi ozuzu aturu asaa, o buladi ndiji asato. **6** Onye ga-eji mma agha chia ala Asirja, jirikwa mma agha a miputara amiputa chia ala Nimrod. O ga-anaputa anyi site n'aka ndi Asirja ahụ, mgbe ha ga-eji ike bata n'ala anyi, ma zorokwa ije gafee oke ala anyi. **7** Mgbe ahụ, ndi foduru afodu nke Jekob ga-adi n'etiti otutu ndi mmadu, dika igirigi si n'ebe Onyenwe anyi no abia, maobu dika mmiri ozuzo ntakiri na-ezokwasị ahijia, nke na-adighi ele anya mmadu maobu chere umu mmadu. **8** Ndi foduru afodu nke Jekob ga-adikwa n'etiti otutu ndi mmadu di ka odum n'etiti unu ohia niile di iche iche, e, dika nwa odum n'etiti igwe aturu, nke na-azoda na-adokasi mgbe o na-agabiga, ma o nweghi onye ga-anaputa ya. **9** Aka gi ga-adi elu na mmeri nke ndi iro ya, a ghakwaghi ila ndi iro gi niile n'iyi. **10** "N'ubochi ahụ kwa," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "Aga m ala inyinya unu n'iyi site n'etiti unu, kujisiekwa ugboala unu niile. **11** Aga m ala obodo niile di n'ala unu n'iyi, dodasjakwa ebe unu niile e wusiri ike. **12** Aga m ala mgbaasi unu n'iyi, unu agaghi enwekwa ndi na-aju mmuo ojoo ase. **13** Aga m ala arusi a piru api unu niile n'iyi, ya na nkume nsu ahụ niile di n'etiti unu. Unu agakwaghi akpo isiala nye ihe unu ji aka unu kpo. **14** Aga m ehopu ogidi arusi niile nke di n'etiti unu, mgbe m ga-akudasi obodo unu niile. **15** Aga m esite n'oke iwe m na onuma m booro onwe m obo n'ahụ mba niile ndi ahụ juru irubere m isi."

6 Geenụ ntị n'ihie Onyenwe anyi na-ekwu, "Bilienụ oto, ma kwuonu n'ihu ugwu niile uzo m siri mejoọ unu. Ka ugwu nta niile nukwa ihe i nwere ikwu. **2** "Ma ugwu a geenụ ntị, unu ugwu niile, geenụ ntị, unu ntala ebighi ebi niile nke uwa, n'ihị na Onyenwe anyi

nwere ikpe megide ndị nke ya. Ọ bụkwa Izrel ka ọ ga-arụso ụka. **3** “Unu bụ ndị m, gịni ka m mere unu? Gwanụ m ụzọ m si boo unu ibu arọ? Zaanụ m. **4** N’ihi na e si m n’ala Ijpt kpọputa unu. Agbaputara m unu site na ibu ohu, nye unu Mosis na Eron na Miriam ka ha nyere unu aka. **5** Ndi m, chetanụ ihe Balak eze Moab zubere na ihe Belam nwa Beoa zara ya. Chetanụ njem unu site n’obodo Shitim ruo obodo Gilgal, ka unu hu nzọputa nke Onyenwe anyi.” **6** Gịni ka m ga-eji bja n’ihu Onyenwe anyi, ikpo isiala n’ihu Chineke onye dị oke elu? M ga-eji onyinye aja nsure oku bja n’ihu ya nke e ji umu ehi gbara otu afọ chọ? **7** Ọ ga-atọ Onyenwe anyi uto, bụ otutu puku ebule, ya na iri puku mmanụ na-asọ dika iyi? Aga m eji nwa mbu m chọ aja njehie m, maobu mkpuru nke ahụ m chọ aja maka mmehie nke mkpuruobi m? **8** N’ihi na o gosila gi, gi mmadu, ihe di mma. Gini nka bu ihe ahụ Onyenwe anyi na-achọ n’aka gi, Ọ bu na o bughị ikpe ziri ezi, na ihu ime ebere n’anya, na iji obi di umeala soro Chineke gi na-eje ije? **9** Gee nti! Olu Onyenwe anyi na-ada na-akpoku ndi obodo ahụ, n’ezie, itu egwu gi bu inwe amamihe. “Nurumu olu mkpanaka na Onye hiwere ya. **10** Ọ ga-abu na m ga-echezọ akụ i kpara n’uzo na-ezighi ezi, gi ulo ajo omume, ya na ihe otutu nke na-erughi eru unu ji ere ahia, bu nke aburu onu? **11** M gasi onye na-eji ihe otutu aghugho azu ahia, na onye bu akpa nke ihe otutu aghugho di iche iche juru n’ime ya na aka ya di ocha? **12** Ndi ogaranya unu bu ndi na-eme ihe ike, ndi mmadu no n’ime gi na-agma ugha, ire ha na-ekwu naani okwu aghugho. **13** N’ihi ya, ebidola m ila unu n’iyi, na ime ka unu buru ndi e bibiri n’ihi mmehie unu. **14** Unu ga-eri nri ma afọ agaghị eju unu; afọ agaghị ejukwa unu eju. Unu ga-ewezuga ihe, ma unu agaghị ecekwa ha, n’ihi na ihe obula unu nwere ike chekwaa, ka m ga-ewere nyefee n’aka mma agha. **15** Unu ga-akụ mkpuru, ma unu agaghị ewe ihe ubi, unu ga-azochaputa mmanu oliv, ma unu agaghị ete ya n’ahu unu; unu ga-azochaputakwa mmanya site na mkpuru vaini, ma unu agaghị anu mmanya ya. **16** Unu edebela ukpuru niile bu nke Omri, na omenaala niile nke ulo Ehab, unu gbasokwara ndumodu ha niile. N’ihi ya, aga m enyefe unu n’aka mbibi mee ka ndi gi ghokwa ihe ochi, unu ga-aghokwara mba niile ihe nkocha.”

7 Ahuhu diri m! Adi m ka onye na-achikota mkpuru osisi vaini n’okochi, mgbe a ghokotachara mkpuru di n’ubi vaini. O nweghi uyoko mkpuru vaini obula foduru nke e nwere ike ita, o nwekwaghị mkpuru fiig buru uzo chaa nke agu ya na-agusi m ike **2** Ndi ezi omume agwula n’uwa, o dikwaghị otu onye na-eme ihe ziri ezi foduru. Ha niile na-echere oghere ikwafu obara, ha ji ugbu na-achuta nta, onye obula na-achụ umunne ya. **3** Oru nke aka ha abuo na-aruputa nke oma bu ajo omume. Onyeisi na-ana onyinye, onye okaikpe na-eri ngari, ndi di ike na-atuputa ihe masiri ha, si otu a na-akpagbu eziokwu. **4** Onye nke kachasi ibe ya idi mma n’ime ha dika uke. Onye nke na-eme

ihe ziri ezi n’ime ha joro njo karja ogige ogwu. Ma ugbu a, ubochi Chineke na-eleta gi abiala, ubochi ahụ ndi nche gi na-aku ekwe ido aka na nti. Ugbu a bu oge ihe igba ghari nye ha. **5** Ekwenyerela onye agbataobi gi, atukwasila onye bu ezi enyi gi obi. Kpachara anya gi, n’ihe gbasara okwu onu gi, obula di n’ebe nwunye gi no. **6** N’ihi na nwa na-eleli nna ya anya. Nwa nwanyi na-ebili megide nne ya. Nwunye nwa megidekwa nne di ya, ndi iro mmadu bu ndi ezinaulo ya. **7** Ma mu onwe m, ana m ele Onyenwe anyi anya n’ihi inyeaka ya. Eji m olileanya na-echere Chineke Onye nzoputa m. Chineke m ga-anu olu m. **8** Achikwala m ochi gi onye iro m. Mgbe m dara, aga m ebilitekwa. Mgbe m no n’ime ochichiri, Onyenwe anyi n’onwe ya ga-abu ihe m. **9** N’ihi na m emehiela megide ya, aga m anabatarara onwe m ahulu nke onuuma Onyenwe anyi, tutu ruo mgbe o ga-ekpe ikpe m, mee ka m guzosie ike. Ọ ga-akpọtuta m n’ihè; aga m elekwasikwa ezi omume ya anya. **10** Mgbe ahụ, ndi iro m ga-ahu, ihere ga-ekpuchi onye ahụ siri m, “Olee ebe Onyenwe anyi Chineke gi ahụ no.” Aga m eji anya m hu mgbe o ga-ada, o buladi dika e si na-azo ya ukwu, dika apiti di n’okporozo. **11** Ubochi a ga-ewughari mgbidi gi niile na-abia; ubochi a ga-eme ka oke ala gi saa mbara. **12** N’ubochi ahụ, ha ga-abiakwute gi, site na Asiria ruo na obodo niile nke Ijpt, sitekwa n’Ijpt ruo Yufretis, site n’osimiri ruo osimiri, sitekwa n’ugwu ruo n’ugwu. **13** Ma uwa ga-ago ebe togboro n’efu n’ihi ndi bi n’ime ya, iji kwuo ha ugwu ihe ojoo niile ha mere. **14** Were mkpanaka gi zuo ndi gi, bu igwe ewu na aturu nke ihe nketa gi, ndi bi naani ha n’oke ohia, n’ebe ita nri nke ahijia ndu juputara. Kwere ka ha taa ahijia ndu nke Bashan, na nke Gilead, dika na mgbe ochie. **15** “Dika n’ubochi ahụ unu sitere n’Ijpt puta, aga m egosi ha oru itunanya m niile.” **16** Mba di iche iche ga-ahu ya, ihere ga-emekwa ha, n’ime idi ike ha niile. Ha ga-ekpuchi aka n’onu ha, nti ga-echikwa ha. **17** Ha garaacha aja dika agwo, na dika anu di iche iche, nke na-akpu akpu n’ala. Ha ga-eji ima jijiji si n’ebe ha e wusiri ike puta. N’ihi egwu ha, ha ga-abiakwute Onyenwe anyi bu Chineke anyi. Ha ga-atukwa egwu gi. **18** Onye bu chi ahụ dika gi, nke na-agbaghara ma na-ehichapu mmehie na njehie nke ndi foduru afodu n’etiti ihe nketa gi? I naghị anogide na-ewe iwe ruo mgbe ebighi ebi, kama i bu onye o na-atu uto inwe obi ebere. **19** Ọ ga-emekwara anyi ebere ozo. Ọ ga-azodakwa mmehie anyi n’okpuru ukwu ya, I ga-atubakwa mmehie anyi niile n’ebe dikarisiri omimi nke oke osimiri. **20** I ga-egosi Jekob ntukwasị obi, gosikwa Ebrahim ihunanya gi, dika i nuro nna nna anyi ha n’iyi, site na mgbe ochie.

Nehum

1 Amūma banyere obodo Ninive. Akwukwọ ọhụ Nehum, onye obodo Elkosh. **2** Onyenwe anyị bụ onye ekworo, burukwa Chineke na-abọ ọbọ. Onyenwe anyị na-aga ịbọ ọbọ, onūma jukwara ya obi. Onyenwe anyị na-abọ ọbọ n'ahụ ndị iro ya, oke onūma ya na-adigidekwa megide ndị iro ya. **3** Onyenwe anyị adighị ewe iwe ọsịsị; ma ọ bụ onye ike ya dị ukwu, Onyenwe anyị agaghị ahapụ onye ikpe mara ka ọ laa na-enweghị ntaramahụhụ. Uzọ ya dị n'oke ikuku, na n'oke ifufe, igwe ojii bụ uzuzu nke ukwụ ya. **4** Ọ na-abasiri oke osimiri mba ike, mee ka ọ taa, o mekwaala ka osimiri niile takoro. Bashan na Kamel na-akpọnwụ, otu a kwa, n'osisi ndụ juputara Lebanon na-achanwụsị. **5** N'ihu ya, ugwu niile na-eme mkpọtụ, ugwu nta niile na-agbazekwa, elu uwa niile na-amakwa jijiji n'ihu ya, ọ bụladị uwa dum, na ndị niile bi n'ime ya. **6** Onye ga-eguzogide oke iwe ya? Ọ bukwa onye ga-eguzosi ike n'iwere ya dị ọkụ? A wupụla onūma ya dika ọkụ, e tipiasjala nkume niile ndị ahụ n'ihu ya. **7** Onyenwe anyị dị mma. Ọ bụ ebe mgbaba n'ubochi nsogbu. Ọ na-elekota ndị niile na-atukwasị ya obi, **8** ma ọ ga-eji idee mmiri dị ukwu gbuo ndị iro ya niile, ọ ga-achuba ndị iro ya n'ochichiri. **9** Kedụ izu ojọ unu na-agba megide Onyenwe anyị ọ ga-eweta ihe niile n'isi njedebe; nsogbu agaghị abiakwa nke ugboro abuo. **10** Ha ga-abụ ndị a tūhikotara n'etiti ogwu, ndị mmanya ha nūbigara oke na-egbu, ha ga-ala n'iyi dika ahijia kporo nkụ. **11** Ọ bụ n'ime gi, Ninive, ka otu onye si pụta, bụ onye ahụ gbara izu ojọ megide Onyenwe anyị, na-echeputakwa ajo atumatu. **12** Ihe a ka Onyenwe anyị kwuru, “Ọ bụ ezie na ha siri ike, ma bakwaa uba n'onuogugu, ha ga-abụ ndị a ga-egbutu na ndị ga-agabiga. Ọ bụ ezie na m ataala gi bụ Juda ahuhụ, ma agaghị m atakwa gi ahuhụ ozo. **13** Ugbu a, aga m agbajipu agbu yoku ọ nyanyere unu n'olu, tibikwaa udọ igwe e jiri kegide unu.” **14** Onyenwe anyị enyela iwu ya banyere gi, Ninive: “I gaghị enwekwa umu umu ndị ga-aza aha gi. Aga m ala arụsị unu niile a pirị apị na ndị a kpurụ akpụ n'iyi, bụ arụsị ndị ahụ dī n'ulonso nke chi unu niile. Aga m akwadokwa ili gi, n'ihu na i burula onye jogburu onwe ya na njo.” **15** Lee, n'elu ugwu niile ka ukwụ onye ahụ na-eweta ozioma di, bụ onye ahụ na-ekwusa na udo ga-adị! Mee mmemme gi niile gi Juda, mezkwaa nkwa niile i kwere. N'ihu na ndị ajo omume agakwaghị ebuso gi agha, n'ihu na a ga-ala ha n'iyi kpankpam.

2 Onye na-ebuso gi agha na-abiakwasị gi. Chee ebe gi niile e wusiri ike nche. Chee uzọ niile nche, mee ka ukwụ gi sie ike n'ala. Chikotakwa ike gi niile. **2** Onyenwe anyị ga-eme ka ima mma Jekob laghachi, dika ima mma nke Izrel ọ bụ ezie na ndị mbibi ebibiela ha, lakwaa alaka osisi vajin ha niile n'iyi. **3** Ota ndi agha ya na-acha ọbara ọbara, ndi bụ dike n'agha yikwa uwe na-acha uhie uhie. Igwe e ji wuo ugbo agha na-egbu amuma n'ubochi ahụ ha na-ejikere agha, otu a

kwa, ha na-efegharikwa ube ha eji osisi fja mee. **4** Ugbo agha na-eme mkpotu di ukwu n'ezī, ha na-agbagharī ihu na azu n'ama niile. Ha na-enwu dika ire oku, na-agbagharikwa dika amuma. **5** Ọ na-akpokota ndi agha ya a zuziri azuzi, ma ha na-aso ngongo n'ije ha. Ha ji oso gbaga ruo n'elu mgbidi ha, dozie ota nche ha niile n'usoro. **6** Ma e megheela onu uzọ ama nke osimiri, uloze na-amakwa jijiji. **7** E nyela ya ka ọ buru iwu na obodo a aghaghị ịbọ obodo a dotara n'agha. Ndi ohu ha ndi inyom so ha n'azu na-akwa akwa dika nduru, na-etikwa aka n'obi. **8** Ninive dika odo mmiri nke mmiri ya na-ehifusi. “Kwusi! Kwusi!” ka ha na-ebe, ma ọ dighi onye ga-ele anya n'azu. **9** Kwakoronu olaocha, kwakoronu olaedo dika ihe a kwatara n'agha. Akunuba di n'uloka ya na ihe ndi ozo bara uru n'obodo ahụ, enweghi ogwugwu. **10** E bibiela ya. A gbahapula ya, hapu ya ka ọ togboro n'efu. Obi ndi no n'ime ya na-alọ mmiri, ikpere ha niile na-ama jijiji, anu ahụ ha niile na-amakwa jijiji, ihu niile achaghariakwala. **11** Ebeekwa ka ogba odum ahụ di ugbu a, bụ ebe ahụ ha na-anọ enye umu ha nri, ebe oke odum na nne odum na-ejeghari, na ebe umu odum na-anọ na-atughị egwu ihe obula? **12** Odum ahụ na-adogbu anu na-ezuru umu ya, nke na-anyagburu nne odum anu, na-ekpoju anu ọ dogbutara n'ulo ya niile. Ebe ibi ya juputara n'anụ ọ dogburu. **13** “Edoola m onwe m imegide gi,” otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri, “Aga m esure ugboala gi niile n'anwuru oku, mma agha ga-ala umu odum gi niile n'iyi. Agaghị m ahapukwara gi anu obula i ga-adogbu n'ūwa. A gaghị anukwa olu ndi ozi gi ozo.”

3 Ahuhụ diri obodo ọbara, nke juputara n'ugha, na ihe e zutere n'ohi. Ọ dighi mgbe i na-adighi adogbu. **2** Uda utari, uda ukwu ugbo inyinya, ikiri ukwu inyinya na-agba oso, na mkpotu nke ugbo inyinya agha! **3** Ndi agha inyinya, na-agbagharī na-efeghari mma agha na-egbu amuma, na ube ha na-egbuke egbuke. Ndi e gburu egbu di otutu, ntukota ozu togboro ebe niile, ozu a na-enweghi ike iguta onu, ndi mmadu na-aso ngongo mgbe ha na-azokwasị ozu ukwu na-agafe. **4** Ihe ndi a mere n'ihu enweghi afo ojuru nke aguu nke onye na-akwa iko, onye ji mma ile anya, nwanyi nwe mgbaasi di iche iche, onye ji mba di iche iche n'agbu site n'igba akwuna ya, na otutu mmadu di iche iche site na mgbaasi ya. **5** “Edoola m onwe m imegide gi,” otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. “Aga m ekpughepu uwe gi, jiri ya kpuchie gi ihu, si otu a gosi mba niile nke uwa oto gi. Ihere ga-emekwa n'ihu alaeze niile. **6** Aga m awukwasị gi ihe aru di iche iche, meso gi mmeso onye e ledara anya, mekwaa ka i buru ihe ilere anya nye mmadu niile. **7** Ndi niile huru gi ga-agbara gi oso na-asi, ‘Ninive aghola ihe lara n'iyi, onye ga-eru uju n'ihu ya?’ Ebee ka m ga-achota onye ga-akasi gi obi?” **8** I di mma karja Tibs, bu obodo di n'onu mmiri Naij, nke mmiri gbara gburugburu? Osimiri ahụ bụ ihe o ji echebe onwe ya, mmiri ahụ bukwa mgbidi gbara

ya gburugburu. **9** Kush na Ijipt bụ agbamume ya nke na-enweghị ọgwụgwụ, Put na Libja sokwa bụrụ ndị enyemaka ya. **10** Ma otu ọ dị, ebugara ya n'ala ndị ọzọ dịka ohu a ọtara n'agha. A tụpiasiri umụ ya a mụrụ ọhụrụ n'elu nkume, nke dị n'isi okporoụzọ ya niile. E fekwara nza iji kesaa ndị ya niile a na-asọpuru, e kekwaro ndị ukwu ya niile mkpọrọ igwe. **11** Gị onwe gị ga-anụbigakwa mmanya oke, i ga-abụ onye zoro onwe ya ezo, ma chọkwa ebe mgbaba n'ihị igbanarị ndị iro gị. **12** Ebe gị niile e wusiri ike dịka osisi fiig nke mkpuru mbụ ya chara n'elu ya. Ma mgbe a kwaghariri ya mkpuru ndị ahụ na-adaba n'ọnu onye na-eri ya. **13** Lee ndị agha gị, ha niile bụ umụ nwanjị n'etiti gị. E megheela ọnu ụzọ ama nke ala gị niile nye ndị iro gị. Oku erepiakwala na mkpọrọ e ji akpochi ọnu ụzọ unu niile. **14** Seta mmiri maka oge nnochibido, mee ka ebe gị niile nke ewusiri ike siekwa ike karịa. Gwuputa ụrọ, zota aja, jiri ụrọ ndị ahụ kpụtakwa aja, ruzikwaa ụlọ ahụ. **15** N'ebe ahụ ka oku ga-erechapu gị, mma agha ga-egbutu gị. O ga-eripia gị dịka igurube si erichapu ihe niile dị ya n'ihu. O bụladị ma i mee onwe gị ka i hie nne dịka ụkpana, maobu mụbaa dịka igurube. **16** I meela ka ndị ahia gị mụbaa n'ọnuogugu, baa ụba karịa kpakpando dị n'eluigwe, dịka igurube ha na-eripia ala ahụ, gbasaa nku ha efelaga. **17** Ndi nche gị bara ụba igurube, ndi ode akwukwo gị dikwa ukwu n'ọnuogugu dịka igwe igurube na-ebekwasị n'elu mgbidi n'ubochi oyi. Ma mgbe anyanwu wara, ha na-efelaga; o dikwaghi onye maara ebe ha feere gaa. **18** Eze ndi Asirja, ndi ozuzu aturu gi na-ero ura, ndi unu a na-asopuru adaala n'ura onwu. Ndi gi niile agbasajala n'elu ugwu niile, o dikwaghi onye ha nwere nke ga-achikota ha. **19** O dighi ihe nwere ike ime ka i si n'onodu i no ugbo a biliekwa. N'ihia na onya di gi n'ahu ga-egbu gi. Ndi niile nuru ihe dakwasiri gi ga-eji onu kuo aka ha, n'ihia na onye ka mmadu ahụ bu nke na-anuruhi ufu nke enweghi obi ebere gi?

Habakuk

1 Nke a bụ ozi Habakuk onye amụma natara. **2** Onyenwe anyị, ruo ole mgbe ka m ga-anogide na-eti mkpu ma ị dighị ege ntị? Ruo ole mgbe ka m ga-na-etiku gị na-asi, “Ihe ike, ihe ikel!” ma ị dighị azọpụta? **3** N’ihi ginị ka ị ji eme m ka m na-ahụ ihe ojọ? Ginị mere ị ji anagide mmegbu? Mbibi na ihe ike dị n’ihu m, na ịlụ ọgụ, na esemokwu jupụtakwara ebe niile. **4** N’ihi ya, iwu na-ada mba, ikpe ziri ezi adighị agakwa n’ihu. Ndị ajoy mmadụ na-agba ndị ezi omume gburugburu, nke mere ka ikpe ziri ezi ghoọ ihe gbagoro agbagọ. **5** “Legide mba niile anya, ka ị hụ. Lee, ka o ju gị anya nke ukwu. N’ihi na agaje m ime ihe n’ubochi ndụ unu, nke unu na-agaghị ekwenye, ọ buladị ma akọrọ unu ya. **6** N’ihi na lee, agaje m ime ka ndị Kaldia bilie, bụ mba ahụ na-adighị eme ebere, na ndị na-eme ngwangwa. Ha bụ ndị na-ebu agha na-ejegharị na mba niile, ndị na-esite n’aka ike na-enweta ebe obibi nke na-abughị nke ha. **7** Ha bụ mba a na-atụ ụjọ, na ndị djkwa egwu. Ha bụ iwu nye onwe ha, ihe ha tụtputara ka ha na-eme. Ọ bụ onwe ha ka ha na-ebuli elu. **8** Ịnyinya ha nwere ukwụ nkọ karja agụ. Ha na-akpa ike karja nkita ohia nke na-ejegharị n’anyasi. Ndị ịnyinya agha ha na-awụ ọsọ, ndị ha na-agba ịnyinya na-esitekwa ebe dị anya na-abia. Dika ugo nke na-efedata ị buru nri ọ ga-eri. **9** Ha niile na-abia ime ihe ike. Ha ji ọsọ na-abia dika oke ifufe nke ozara. Ha na-abia ichikota ndị a dotara n’agha dika ha bụ uzuzu. **10** Ha na-akwa ndị eze emo, jirikwa ndịisi ochichị na-eme ihe ochi. Ha na-achị ebe niile e wusiri ike ochi, na-ekpokotakwa aja n’azụ mgbidi niile ịluta ha n’agha. **11** Mgbe ahụ, ha na-esi n’ebe ahụ gabiga dika ifufe, na-agabigakwa ndị mehierenụ, burukwa ndị ikpe mara, ndị ike ha bụ chi ha.” **12** Onyenwe anyị, Ọ bụ na ị dighị site mgbe niile ebighị ebi? Chineke m, na Onye Nso m, Ị gaghị anwu. Gị, Onyenwe anyị, họtputara ha maka ikpe ikpe. Gị, oke nkume m, emeela ka ha buru ndị ga-enweta ahụhụ. **13** Ma anya gị dī ọcha nke ukwu, na ọ dighị elekwasi ajoy ihe anya; ị naghị anabatakwa mmegbu. Ma ginị mere ị ji gba ndị aghugho nkiti? Ginị mere ị ji gba nkiti mgbe ndị ajoy omume na-eloda ndị bụ ndị ezi omume karja ha? **14** Ị meela ndị mmadụ ka ha dirị ka azụ nke osimiri, e, dika anụ na-akpu akpu nke oke osimiri, nke na-enweghị onye na-achị ha. **15** Onye iro nke ajoy omume juru obi, na-eji nko ya na-egbu ha. Ọ na-ejikwa nko ugbu ya na-ejide ha. Ọ na-achikota ha n’ugbu ya, si otu a na-anhịrị ọhụ, ma na-etegharikwa egwu ọhụ. **16** N’ihi nke a, ọ na-achụ aja na-esurekwa ihe nsure oku na-esi isi uto nye ugbu ya, n’ihi na ọ bụ ugbu ya na-eme ka ọ na-ebi ezi ndụ, na-erikwa nri kachasi mma **17** Ọ ga-aga n’ihu mgbe niile na-awupụ ihe o ji ugbu ya gbute na-ala mba niile n’iyi, dika o si masị ya, na-egosighi obi ebere ọbula?

2 Aga m arigoro n’elu ebe nche m, guzo onwe m n’ebe nchekwa ahụ. Aga m echerekwa ihu ihe ọ ga-

agwa m, na ihe m ga-asa, banyere mkpesa ndị a. **2** Mgbe ahụ Onyenwe anyị zara m si, “Dee ọhụ ahụ n’elu mbadamba nkume e ji ede ihe. Deputa ya nke oma, ka onye na-agba ọsọ nwee ike ịgu ya. **3** N’ihi na e nwere ọhụ nke ga-adị ruo oge a kara aka, ọ na-ekwu banyere oge ogwugwu, Ọ gaghị abukwa ugha. Ọ buru na ọ dika mmezu ya adighị abiaru ọsịsị, chere mmezu ya, n’ihi na ọ ga-emesia mezu, ọ gaghị anọ tee aka. **4** “Lee, onye iro na-afuli onwe ya elu; ọchichọ ya ezikwaghị ezi ma onye ezi omume ga-esite n’okwukwe ya dī ndụ. **5** N’ezie, mmanya na-eduhie ya uto, onye juputara na nganga, na-adighị enwe ezumike. Ebe ọ bụ na o nwere anya ukwu dika ala mmụ, ọ gaghị enwekwa afọ ojuju dika onwu. N’ihi na ọ na-achikota mba niile nye onwe ya, ọ na-adotakwa otutu ndị mmadụ n’agha. (Sheol h7585) **6** “Ndị a niile ha agaghị eji ikwa emo na nkocha si ya, “Ahuhụ dirị onye ahụ na-atukota ihe e zutere n’ohi, ruo ole mgbe ka ị ga-anọ na-eme onwe gị ogaranya site n’inaru ndị mmadụ ugwo n’ike?” **7** Ọ bụ na ndị ị ji ugwo agaghị abiakwasị gị na mberede? Ọ bụ na ha agaghị eteta n’uru, mee gị ka ị maa jijiji? Mgbe ahụ ka ha ga-eji gị mee ihe ha choro. **8** N’ihi na ị kwakotala akụ nke otutu mba dī iche iche, ndị ahụ foduru ga-abiakwa kwakoro ihe niile ị nwere. N’ihi na ị wusiala ọbara ndị mmadụ, ị bibiela otutu ala na obodo na ndị niile bi n’ime ha. **9** “Ahuhụ na-adiri onye ahụ na-ewu ulọ ya site n’uru ojoo, nke na-ewukwasị akwụ ya n’ebe dī elu, n’ihi igbanarị mbibi nke ga-abia. **10** Ị sitela n’izuzu ojoo gị mee ka mbibi biakwasị otutu mmadụ, si otu a tufuo ndụ gị, ma wetakwara ezinaulo gị ihere. **11** Ọ buladị nkume ahụ e ji wuo mgbidi ga-eti mkpu megide gị. Osisi e ji doo elu ulọ ga-etikwa mkpu akwā za nkume ndị ahụ. **12** “Ahuhụ dirị onye ahụ na-eji ọbara ewu obodo, nke na-ejikwa ajoy omume eme ka obodo ahụ guzosie ike. **13** Ọ bụ na ọ bughị uche Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, na ndogbu n’oru niile nke mmadụ bụ na nkiti, ihe e ji afunwu oku, na oke oru niile nke mba dī iche iche bụ ihe lara n’iyi? **14** N’ihi na ụwa niile ga-ejuputa na ihe omuma nke ebube Onyenwe anyị, dika mmiri si ekpuchi oke osimiri. **15** “Ahuhụ dirị onye ahụ na-enye onye agbataobi ya mmanya, nke na-anogide na-agbanyere ya mmanya tutu ruo mgbe mmanya bidoro igbu ya, ka o si otu a hụ oto ya anya. **16** Ịhere ga-anochi otuto na nsopuru ị nwere. Nụọ ka ị buru onye mmanya na-egbu. N’ihi na iko dī n’aka nri Onyenwe anyị na-abiakwute gị. Ịhere ga-anochikwa anya otuto gị. **17** Ịhe ike ahụ ị mere Lebanon ga-abiakwasikwa gị. Mbibi ị bibiri anumanu dī iche iche ga-emekwa ka egwu ju gị obi. N’ihi na ị wusiala ọbara otutu mmadụ, bibie ala na obodo dī iche iche, bibiekwa ndị niile bi n’ime ha. **18** “Ginị bụ uru arusi bara ebe ọ bụ aka mmadụ kpuru ya? Kedụ uru igwe a kpuru akpu bara, bụ nke na-ekwu okwu ugha? N’ihi na onye na-atukwasị ha obi na-atukwasị obi ya n’ihe ahụ aka ya ruputara, n’ihi na ọ bụ arusi na-enweghị ike ikwu okwu ka o mere. **19** Ahuhụ dirị onye ahụ na-agwa osisi okwu si, ‘Diri ndu.’ Ma ọ bụ nkume

nke na-apughị ikwu okwu, "Teta n'ura." O nwere ike izi mmadu ihe? Lee, o bu ihe eji olaocha na olaedo machie, ma o dighi nkuume obula di n'ime ya." 20 Ma Onyenwe anyi no n'ime ulonso okwu ya. Ya mere, ka uwa niile dere duu n'ihu ya.

3 Nke a bu ekpere Habakuk onye amuma kpere. O di n'usoro Shiginot. Nke a bu ihe o kwuru. **2** Onyenwe anyi anula m ihe niile e kwuru banyere ude gi. Idi ukwu nke oru gi niile na-emekwa ka m dere duu n'egwu n'ihu gi, Onyenwe anyi. Mekwaa ya ozọ n'oge nke anyi, mekwaa ka anu akuko ya n'ogbo anyi. N'oke iwe gi chetakwa ebere. **3** Chineke si na Teman bia, Onye Nso ahụ sikwa n'ugwu Paran. (Sela) Ebube ya na-ekpuchi eluigwe, otuto ya juputakwara n'uwa. **4** Ima mma ya na-achaputa dika ihe anyanwu ututu, ihe na-enwuputa site n'aka ya, o bukwa n'ebe ahụ ka e zoro ike ya. **5** N'ihu ya ka ajo orja na-efe efe na-aga, oke mbibi na-esokwa ya n'azu. **6** O guzoro oto yogharja uwa; o lere anya, mee ka mba niile maa jijiji. Ugwu ukwu ochie ahụ niile dara, ugwu nta ochie ndi ahụ dakwara. N'ihu na uzọ ya ga-adigide ruo mgbe niile ebighi ebi. **7** Ahuru m ulo ikwu nke Kushan ka ha no onodu ubochi ojo, na ebe obibi ndi Midia ka ha no na oke ahụ ufu. **8** O bu osimiri, ka gi bu Onyenwe anyi were iwe megide? Onuma gi, o di ukwu megide iyi niile? Oke iwe gi o bu megide oke osimiri mgbe i nokwasiri n'elu inyinya gi, nakwa n'elu ugbo inyinya i wetara ndi nke gi mmeri? **9** I kpughepuru uta gi, kpo oku ka a chitara gi otutu aku. (Sela) I ji osimiri di iche iche kewaa uwa. **10** Mgbe ugwu niile huru gi ha nyaghariri onwe ha n'ihu ihe mgbu bjakwasiri ha. Oke mmiri ozuzo gabigakwara. Ogbu mmiri mere ka olu ya daa uda, buliekwa ebili mmiri elu. **11** Anyanwu na onwa guzokwara duu na mbara eluigwe, mgbe ha huru ihe nke aku gi, mgbe ha huru amuma nke ube gi gburu. **12** I sitere n'onuma gi zogharja ije n'uwa, sitekwa n'uwe gi zochaa mba di iche iche dika oka. **13** I putara izoputa ndi gi, izoputa onye ahụ i tere mmanu. I zopjara isi onyendu nke ala ajo omume ahụ, gbawa ya oto site n'isi ruo n'ukwu. **14** O bu ube ya ka i ji mawaa ya isi, mgbe ndi dike n'agha ya bjara dika oke ifufe ichusa anyi, mgbe ha si n'obi oto ha chee na ha na-aga iripia ndi ogbenye e wedara n'ala, bu ndi na-ezo onwe ha. **15** I chirila inyinya gi zo o ije n'oke osimiri, kpagharja mmiri ukwu ndi ahụ. **16** Amara m jijiji n'obi m mgbe m nuru ihe ndi a niile, egbugbere onu m abuo kuktara n'egwu, okpukpu di m n'ahu malitere ire ure, mee ka ukwu m maa jijiji. Ma aga m eji ndidi chere ubochi ojo ahụ nke ga-abjakwasiri ndi ahụ na-abia ibuso anyi agha. **17** A sikwari na osisi fiig amaghi ifuru, na o dighi mkpuru di n'osisi vajini, a sikwa na mkpuru osisi oliv ebilata na ala ubi niile emeputaghi ihe oriri, a sikwa na o dighi aturu di n'ogba anu, na o dikwaghi ehi no n'ulo anumanu, **18** mu onwe m ga-anogide na-anuru onu n'ime Onyenwe anyi. Aga m etegharikwa egwu onu n'ime Chineke Onye nzoputa m. **19** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi bu

ike m, o na-eme ukwu m abuo ka ha dika nke ele. O na-emekwa ka m zo o ije n'ebe niile di elu.

Zefanaya

1 Nke a dirị onyeisi abụ, n'ụbọ akwara m dị iche iche. Okwu Onyenwe anyị nke rutere Zefanaya, nwa Kushi, nwa nwa Gedaliya, bụ nwa Amaraya. Amaraya bụ nwa Hezekaya. Ozi a b́ara n'oge Josaya nwa Amōn, b́ eze Juda. **2** "Aga m azachapụ ihe niile site n'elu uwa," Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **3** "Aga m azachapụ mmadụ na anụmanụ. Aga m azachapụ umụ anụ ufe niile nke dị n'eluiuwe, zachapụkwaa azụ niile nke dị n'osimiri, na arụsị niile dị iche iche nke na-eme ka ndị ajọ mmadụ sọo ngongo." "Mgbe m kpochapụrụ mmadụ niile site n'elu uwa," otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **4** "Aga m esetipụ aka m megide Juda, megidekwa ndị niile bi na Jerusalem. Aga m ebipụkwaa ndị niile na-efe Baal fọdurụ n'ebe a, na aha ndị nchajaja arụsị niile, ma ndị nchajaja niile na-ekpere arụsị, **5** bụ ndị ahụ niile na-anọ n'elu ụlọ ha na-akpọ isiala nye onwa na kpakpando, ha na ndị ahụ niile na-akporo Onyenwe anyị isiala, na-eji aha ya n'anụ iyi, ma na-ejikwa Milkom na-anụ iyi, **6** na ndị ahụ niile na-alaghachi azụ site n'iso Onyenwe anyị, na ndị ahụ na-adighị achọ Onyenwe anyị, maobụ juta ase site n'aka ya." **7** Dere duu n'ihu Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị n'ihu na ụbọchị ikpe ya ahụ dị egwu na-abia nso. Onyenwe anyị ejikerela ichụ aja; o doola ndị ọ kpọrọ oriri nso. **8** "N'ụbọchị ichụ aja nke Onyenwe anyị ahụ, aga m ata ndịisi niile na umụ eze niile, na ndị niile na-eyi uwe e si na mba ozo bubata ahụhụ. **9** N'ụbọchị ahụ, aga m ata ha ahụhụ bụ ndị niile na-adighị azọ ụkwụ n'onụ uzo mbata, ndị ji ihe ike na aghugho na-emejuputa ụlọ arusi ha. **10** "N'ụbọchị ahụ," otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya, "olu iti mkpu akwa ga-esite n'Onụ Uzo Ama Azụ daa, mkpu nke ikwasi akwa ike ga-ada site n'ebe obibi oheru ahụ, na uzụ oke ntiwa site n'ugwu nta niile. **11** Kwasienu akwa ike unu ndị niile bi n'akukụ ebe ahia dị; n'ihu na a ga-egbuchapụ ndị ahia unu niile. Ndị niile na-eji ọlaocha azụ ahia ka a ga-ebibi. **12** N'oge ahụ, aga m eji oriona nyobanyechaa anya n'akukụ niile nke Jerusalem. Aga m ata ndị ahụ niile na-anọ n'ahụ dị juu ahụhụ, bụ ndị ahụ doro dika ike mmanya a nufoduru anufo, ndị na-eche n'obi ha si, 'O nweghi ihe Onyenwe anyị ga-eme anyị, maobụ ihe oma, maobụ ihe ojo.' **13** Akụ ha ga-abụ ihe a kwakoro n'ike, a ga-akwatukwa ụlọ ha niile. Ọ bụ ezie na ha ga-ewu ụlọ, ma ha agaghị ebi n'ime ha; ọ bụ ezie na ha ga-akọ ubi vajini, ma ha agaghị anụ mmanya si na ha." **14** Oke ụbọchị Onyenwe anyị na-abia nso, ọ na-abiakwa ojiiso. Gee nti! Iti mkpu akwa nke ụbọchị Onyenwe anyị ga-adị ilu nke ukwu. A ga-anukwa uzụ ndị bụ dike n'agha n'ebe ahụ. **15** Ụbọchị ahụ ga-abụ ụbọchị onuma, ụbọchị ahụhụ na mkpagbu, ụbọchị nsogbu na mbibi, ụbọchị oghichiri na oke obi ojo, ụbọchị igwe ojii, na oke oghichiri, **16** ụbọchị opi ike na iti mkpu agha imegide obodo niile e wusiri ike, na imegide akukụ ụlọ elu niile. **17** "Aga m eme ka oke nhuju anya

biakwasị ndị mmadụ, mee ka ha jegharja dika ndị kpuru isi, n'ihu na ha emehiela megide Onyenwe anyị. A ga-awusikwa obara ha dika uzuzu, tufukwaa anụ ahụ ha dika nsj anụ. **18** Ọlaocha na ọlaocha ha agaghị azoputa ha n'ụbọchị onuma nke Onyenwe anyị ahụ." A ga-erechapụ uwa niile site n'okụ ekworo ya, n'ihu na ọ bụ na mberede ka ọ ga-eme ka ndị niile bi n'ụwa gwusia.

2 Chikọtananu onwe unu, e, chikọtananu onwe unu, unu ndị mba ihe ihere dirị. **2** Tupu ukpuru ahụ ewere onodu, a chipụ ụbọchị ahụ dika igbugbo oka nke ikuku na-ebufu, tupu iwe oku Onyenwe anyị abiakwasị gi, tupu ụbọchị onuma nke Onyenwe anyị abiakwasị gi. **3** Chononu Onyenwe anyị, unu ndị niile dij umeala n'obi no n'ala ahụ, unu bụ ndị na-eme ihe o nyere n'iwu. Gbasoonu ezi omume, gbasoonu idi umeala n'obi, ma eleghi anya, a ga-echebe unu n'ụbọchị iwe Onyenwe anyị. **4** N'ihu na o nwekwaghị ndị ga-ebi n'obodo Gaza, obodo Ashkelon ga-atogboro n'efu. N'etiti ehiehie ka a ga-ekpochapụ ndị niile bi n'Ashdod; a ga-ehopukwa Ekron. **5** Ahuhu dirị unu ndị bi n'akukụ oke osimiri, unu bụ ndị Keret; okwu Onyenwe anyị na-emegide unu, Kenan, ala ndị Filistia. Ọ sirị, "Aga m ala gi n'iyi, ruo na ọ dighi onye gafodu ndu n'ime gi." **6** Ala nke dij n'akukụ oke osimiri ahụ, ga-agho ebe ahijia juputara nye ndi ozuzu aturu na ogba igwe ewu na aturu. **7** Ala nke dij n'akukụ oke osimiri ga-agho ala nke ndi ahụ foderu na Juda, ebe ha ga-achotara anu ulo ha ahijia. Ha ga-anokwa n'ulo ndi Ashkelon nke togboro n'efu, dinaa ala zuru ike n'oge uhuruchi. Onyenwe anyi Chineke ha gaelekota ha, mekwaa ka ha nwetaghachi ihe nketa ha niile. **8** "Anula m okwu ojo niile, nke ndi Moab, na ikwa emo niile nke ndi Amon, nukwa ibasi mba ike ha megide ndi nke m na-anya isi na ha ga-ewere ala ha. **9** N'ihu ya, dika m na-adı ndu," otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel, kwubiri ya, "aghaghị m ime ka Moab dirị ka Sodom, mekwaa ka Amon dika Gomora. Ha ga-agho ala ebe ahijia na-adı ogwu ogwu na-eru, ebe olulu nnu juputara, na ebe togboro n'efu ruo mgbe ebighi ebi. Ndị m, ndi foderu ga-akwakoro akunuba ha, ndi foderu ndu na mba m ga-eketa ala ha." **10** Ihe ndi a bu ugwo oru ha ga-anata n'ihu inya isi ha, na n'ihu nkocha na ikwa emo ha megide ndi nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **11** Onye di egwu ka Onyenwe anyi ga-abu n'ebe ha no, mgbe o lara chi niile nke uwa n'iyi. Mba niile di n'ebe di anya ga-akpo isiala nye ya, onye obula n'ala nke aka ya n'ua niile. **12** "Unu ndi Itiopia, a ghaghị iji mma agha gbuo unu." **13** Ọ ga-esetipụ aka ya megide ndi bi n'akukụ ugwu, laa Asiria n'iyi. Ninive ga-agho ebe togboro n'efu, ọ ga-aghokwa ala kporo nkụ, dika ozara. **14** Igwe anumanu di iche iche na igwe ehi ga-amakpu n'ebe ahụ, ha na ihe e kere eke di iche iche. Ikwichikwichi nke ozara na okwolo ga-anọ onodu abalı n'isi ogidi ya niile ahụ. Uda olu ha ka a ga-anu site na mpio-ikuku, mkpomkpo aja ga-

adji na mbata nke onu uzọ niile, ibo onu uzọ niile e ji osisi sida mee ga-egherekwa oghe. **15** Nke a bu obodo ukwu ahụ, nke na-anuri onu oriri, nke na-ebikwa na-enweghi ihe egwu obula; nke na-asị onwe ya, "O bu mu onwe m! O dighi onye ozo ma ewezuga m." Ma ugu bu, lee otu o si buru ebe togboro n'efu; lee ka o si buru ebe umu anu ohia bi. Onye obula si n'akuku ya na-agafe aghaghị ima osu, ma fufekwaa isi ya.

3 Ahuhu diri obodo ahụ ndi mmegbu, na ndi n-enupi isi, na ndi ruru aru juputara n'ime ya. **2** O naghị ege onye obula nti, o dighi anabata ido aka na nti. O dighi atukwasị Onyenwe anyi obi, o dikwaghị abiakwute Chineke ya nso. **3** Ndisi no n'etiti ya dika odum na-agbo uja, ndi okaikpe ya dika nkita ohia na-achụ nta anyasi, nke ihe o chutara na nta adighi anọ tutu chi aboo. **4** Ndi amuma ya bu ndi ndu ruru aru, ha bukwa ndi aghugho. Ndi nchujaja ya na-emeru ebe nsọ na-ejikwa ike emebi iwu. **5** Ma Onyenwe anyi, onye no n'etiti ya bu onye ezi omume. O nakwaghị eme ihe ozo. Ututu niile ka o na-eme ka ikpe ziri ezi ya puta ihè; ubochi obula o naghị ahapu igosi ya, ma ndi ajo omume enweghi ihere. **6** "Egbuchapula m mba niile di iche iche, kwatukwaa ebe ha niile e wusiri ike. Ahapula m okporouzo ha ka o buru ihe a gbahapuru agbahapu, o dikwaghị onye na-esi na ha agabiga. A laala obodo ha niile n'iyi, o dikwaghị onye foduru, o buladi otu onye. **7** Asiri m, banyere Jerusalem, 'N'ezie, i ga-atu egwu m, ma nabatakwa ntuziaka.' Mgbe ahụ, agaghị ebibi ebe mgbaba ya, ma o bukwanu ntaramahuhu m niile agaghị abiakwasikwa ya. Ma otu o di, o nuru ha oku n'obi iga n'ihu mee omume ruru aru n'ihe niile bu nke ha mere. **8** N'ih nke a, cherenu m," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "n'ubochi ahụ m ga-ebili igba akaebe. Mkpebi m bu ichikota mba niile di iche iche, na ikpokota alaeze niile, iwukwasị ha oke iwe m, o buladi onuma niile nke iwe m. Oku, nke iwe si n'ekworo m, ka a ga-eji rechapu uwa niile. **9** "Mgbe ahụ, aga m anucha egbugbere onu ndi niile di iche iche mee ka o buru ihe di ocha, ka ha niile nwee ike ikpoku aha Onyenwe anyi, ma jikota aka fekwaa ya ofufe. **10** Site n'ofe osimiri niile nke Kush, bu ndi m a chusasiri achusasi, ndi na-akpo isiala nye m, ga-ewetara m onyinye di iche iche. **11** N'ubochi ahụ, gi bu Jerusalem, agaghị eme ka ihere mee gi, n'ih omume njehie niile i jere megide m, n'ih na aga m esite n'etiti gi wezuga ndi gi niile na-anuri onu na mpako ha. A gaghị ahukwa ndi na-afuli onwe ha elu n'ugwu nsọ m. **12** Ma aga m eme ka ndi di nwayoo n'obi, na ndi di imeala n'obi fodu n'etiti ndi Izrel, ha ga-agbabakwa n'aha Onyenwe anyi. **13** Ha agaghị emekwa ihe ozo, ha agaghị ekwu okwu ugha. Ire na-ekwu okwu aghugho agaghị adikwa n'onu ha. Ha ga-akpa nri ma dinakwa ala, o dikwaghị onye ga-eme ka ha tuo egwu." **14** Bu o bu, gi nwaada Zayon; tie mkpu, gi Izrel. Nuri ahụ, e, jiri obi gi niile nuri ahụ, gi nwaada Jerusalem. **15** N'ih na Onyenwe anyi ewezugala ahuhu diri gi, chughachikwa ndi iro gi azu.

Onyenwe anyi, onye bu Eze Izrel, no n'etiti gi. I gaghị atukwa egwu ihe ozo. **16** N'ubochi ahụ, ihe a ga-agwa Jerusalem ga-abu, "Atula egwu, gi Zayon, ekwela ka aka gi daa mba. **17** Onyenwe anyi bu Chineke gi no n'etiti gi, o bu Dike n'agha nke na-enye mmeri. O ga-eji onu nwee mmasi na ahụ gi; n'ih ihunanya ya, o gaghị abakwara gi mba, kama o ga-eji oke iti mkpu bu nuri ahụ n'ebe i no." **18** "N'ubochi mmemme a kara aka, aga m ewepuru gi odachi iru uju, nke bu ibu aru na ihe ita uta diri gi. **19** N'oge ahụ, aga m emesi ndi ahụ niile na-emegbu gi ike. Aga m azoputa ndi ukwu ruru, chikotakwa ndi niile e mere ka ha gaa biri n'ala ndi ozo. Aga m agbanwe ihere ha ka o buru ihe otuto n'ihe na-ewu ewu n'uja ebe ha natara ihere. **20** N'oge ahụ, aga m akpolata unu n'ulo; mgbe m ga-akpokota unu onu. Aga m eme ka unu na-ewu ewu ka unu nwekwaa otuto n'etiti mmadu niile bi n'uja, mgbe m ga-eweghachi ihe oma unu n'ihu anya unu." Ka Onyenwe anyi kwuru.

Hegai

1 Ozi Onyenwe anyi, nke rutere Hegai onye amụma, nke o ziri Zerubabel nwa Shealtiel, onye na-achi Juda, na Joshua nwa Jehozadak, onyeisi nchụaja. Ozi a rutere ya n'afọ nke abụọ nke ọchịchị eze Daraios, n'ụbọchị nke mbụ n'ọnwa nke isii. **2** Ihe ndị a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, "Ndi a na-asị, 'N'oge ahụ erubeghị mgbe anyi ga-ewu ụlonso ukwu Onyenwe anyi.'" **3** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi bjara site n'ọnu Hegai, onye amụma na-asị, **4** "Nke a ọ bụ oge unu onwe unu ji ebi n'ụlo unu e ji osisi machie, mgbe ụlonso ukwu a nọgidere na-adakposi?" **5** Ugwu a, ihe a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, "Lezienụ ụzọ unu anya. **6** Unu na-agma mkpuru, ma na-enweta naanị ihe ntakiri. Unu na-eri nri, ma ihe unu na-eri adighi ezuru unu. Unu na-ahụ ihe ọhụhụ ma unu adighi ahụju afọ ka o si mmasi unu. Unu na-eyikwasị onwe unu uwe, ma ọ dighi achu unu oyi. Unu na-anata ụgwọ ọrụ, maobu n'akpa puru epu ka unu na-etinye ya." **7** Ihe a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, "Chezienụ echiche banyere ndu unu. **8** Jeeñ n'elu ugwu, wedata osisi, jiri ya wuo ụlonso ukwu ahụ. Mgbe ahụ, obi ga-atọ m uto na ya, a ga-asopukwara m n'ebe ahụ." Ọ bụ ihe Onyenwe anyi kwuru. **9** "Unu na-ele anya ihe ukwu, ma lee, ọ bụ naanị ihe ntakiri ka ọ pụtara. Mgbe unu welatarā ha n'ụlo, a fufusiri m ha niile. Nke a ọ bụ n'ihị gini?" Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara. "Ọ bụ n'ihị na ụlonso ukwu m, nke nọgidere na-abụ mkpomkpọ ebe, ma onye ọbụla n'ime unu na-agma mbọ iru naanị ihe gbasara ụlo nke aka ya. **10** Ya mere, n'ihị unu ka eluigwe ji jide igirigi ha, ala ejidekwala ihe omume nke ubi. **11** Akpọla m ka okpomoku bjakwasị n'ala ubi niile nakwa n'elu ugwu niile, n'elu ọka na mmanya ọhuru, mmanji oliv na ihe niile nke ala na-emeputa. Ka ọ bjakwasị mmadu na anumanu niile, nakwa ihe niile unu dogburu onwe unu n'oru inweta." **12** Mgbe ahụ, Zerubabel nwa Shealtiel, na Joshua nwa Jehozadak, onyeisi nchụaja, na ndi niile foduru, nara nti n'olu Onyenwe anyi Chineke ha, na n'ozī Hegai onye amụma, dika Onyenwe anyi Chineke ha zitere ya. Ndi Izrel niile tukwara egwu Onyenwe anyi. **13** Mgbe ahụ Hegai, onyezi Onyenwe anyi, ziri ndi mmadu ahụ niile ozi Onyenwe anyi, si: "Mu onwe m nyonyere unu," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **14** Ya mere, Onyenwe anyi kwaliri mmuo Zerubabel nwa Shealtiel, onye na-achi Juda, na mmuo Joshua nwa Jehozadak, onyeisi nchụaja na mmuo ndi niile ahụ foduru n'ala ahụ. Ha niile bjara bido ọrụ n'ụlonso ukwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke ha, **15** n'ubochi nke iri abuo na ano, n'onwa nke isii. Ọ bụ n'afọ nke abuo, nke ọchichị eze Daraios,

2 n'ubochi nke iri abuo na otu, n'onwa nke asaa, okwu Onyenwe anyi si n'onu onye amuma Hegai bjakwa na-asị: **2** "Gwa Zerubabel nwa Shealtiel, onye na-achi Juda, na Joshua nwa Jehozadak, onyeisi nchujaja, na ndi

Izrel ahụ foduru n'ala ahụ si: **3** "Onye n'ime unu nwere ike icheta otu ulonso ukwu nke mbu si di ebube? Ọ di ana n'anya unu ugbu a? Ọ bu na ọ dighi unu ka ihe efu ugbu a. **4** Ma ugbu a nwee obi ike Zerubabel,' ka Onyenwe anyi kwuru. 'Nwekwaa obi ike gi Joshua onyeisi nchujaja, nwa Jehozadak. Nwekwaanu obi ike unu ndi niile bi n'ala a.' Ka Onyenwe anyi kwuru. "Rufonu oru n'ihị na anonyeere m unu," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **5** "Nke a bu ihe merenu mgbe mu na unu gbara ndu n'oge ahụ unu si n'ljipt puta. Mmuo m na-anogidekwa n'etiti unu. Unu atula egwu." **6** "N'ihị na ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, 'O foduru otu ugbo, nwa oge nta gasia, aga m ayoghari eluigwe na uwa, na osimiri na ala akoro. **7** Aga m ayogharikwa mba niile; ihe mba niile na-achosi ike ga-abia. Aga m eme ka ulo a juputa n'ebube,' ọ bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **8** "Olaocha niile na olaedo niile, bu nke m." Ọ bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara. **9** "Ebube nke ulo a gaadi ukwu karja ebube nke mbu,' ọ bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **10** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, 'Ju ndi nchujaja ihe iwu na-ekwu. **12** Ọ buru na mmadu etinye anu e doro nsọ n'akpa uwe ya, ọ burukwa na uwe ahụ anu nsọ ahụ di n'ime ya emetu achicha, maobu ofe, maobu nri ozọ di iche, mmetu uwe ahụ meturu ha ọ ga-eme ka ha diri nsọ?" Ndi nchujaja zara si: "Mbal!" **13** Mgbe ahụ Hegai kwukwara, "Ọ buru na mmadu emeruo onwe ya site n'imetu onye nwuru anwu aka, mesja metu otu n'ime ihe ndi a aka, ọ ga-abu ihe ruru aru?" Ndi nchujaja zara si, "E, ọ ga-abu ihe ruru aru." **14** Mgbe ahụ Hegai kwuru si, "Otu a ka mba a na ndi bi n'ime ya di n'ihu m. Ihe obula aka ha ruputara na onyinye obula ha nyere bu ihe ruru aru." Ọ bu ihe Onyenwe anyi kwuru. **15** "Ma ugbu a, chezienu echiche banyere ihe ndi ga-emenu site taa gaa n'ihu. Tuleenu otu ihe si di tupu adonye otu nkume n'elu ibe ya n'ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. **16** Kedu onodu unu? Mgbe mmadu bjara n'ebe o debere otutu iri efere oka abuo, ihe ọ na-abu bu naanị otutu efere oka iri. Ọ burukwa na ọ bja n'ebe inara mmanya ka o were iri ite mmanya ise, ọ bu naanị iri ite mmanya abuo ka ọ ga-enweta. **17** Eji m orja na-eripja ihe ubi, na omuma ebu, na mkpuru mmiri igwe bibie oru aka unu niile; ma unu aloghachikwuteghi m,' ọ bu ihe Onyenwe anyi kwuputara. **18** "Ma site n'ubochi taa gaa n'ihu, site n'ubochi taa bu iri ubochi ano nke onwa itoolu, chenu echiche banyere ubochi a bu ubochi a toro ntala ulonso ukwu Onyenwe anyi. Chezienu echiche banyere ya. **19** Ọ ka nwere mkpuru oghigha unu nwere n'oba unu? Ozokwa, osisi vaini, osisi fiig, osisi pomegranet na osisi oliv amighi mkpuru, ruo ugbu a.

“Ma site n’ụbọchị taa gaa n’ihu aga m agozi unu.” **20** Okwu Onyenwe anyị bjakwutere Hegai nke ugboro abụọ, n’ụbọchị nke iri abụọ na anọ nke onwa ahụ, si, **21** “Gwa Zerubabel, onye na-achị Juda si ana m aga iyoğharị eluigwe na ụwa. **22** Aga m akwatu ocheeze alaeze di iche iche, ana m agakwa imebi ike alaeze nke mba di iche iche. Aga m akwatu ụgbọ inyinina n’ala na ndi na-anya ha; inyinina na ndi na-agba ha ga-adakwa. Onye obula ga-adakwa site na mma agha nke onye otu ya. **23** “N’ụbọchị ahụ, ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, ‘Aga m ewere gi bu onyeozu m Zerubabel nwa Shealtiel,’ o bu ihe Onyenwe anyi kwuru, ‘mee gi ka i di ka mgbaaka akara m, n’ihi na ahorola m gi,’ O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu.”

Zekaraya

1 N'ónwa nke asatò, n'afò nke abụọ nke ọchịchị eze Daraioş, okwu Onyenwe anyị ruru Zekaraya nwa Berekaya, nwa Ido, bụ onye amụma ntị, na-asị, **2** "Onyenwe anyị were oke iwe megide nna unu ha. **3** N'ihì ya, gwa ha, ihè ndị a ka Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihè niile, na-ekwu. 'Loghachikwutenụ m,' otu a ka Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihè niile kwupụtara, 'Mụ onwe m kwa ga-aloghachikwute unu.' Ọ bụ ihè Onyenwe anyị Onye pụrụ ime ihè niile, na-ekwu. **4** Unu adịla ka ndị nna unu ha, ndị amụma mbụ kpọrọ oku si, Otu a ka Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihè niile kwupụtara: 'Sitenụ n'uzò ojò unu na ajò omume unu chigharja' ma ha achoghị jnụ maọbụ gee m ntị, otu a ka Onyenwe anyị kwupụtara. **5** Olee ebe ka nna nna unu ha nọ ugbo a? Ndị amụma ahụ, ha na-adị ndụ nke mgbe ebighị ebi? **6** Ọ bụ na okwu m na iwu bụ nke m nyere umụ ohu m ndị amụma, ọ bụ na ha emezughị n'ebe ndị nna nna unu ha nọ? "Mgbe ahụ, ha chegharịrị ma kwuo, 'Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihè niile, emesola anyị mmeso dika ụzọ anyị na omume anyị si dị. O mekwara ya dika o si zube na ọ ga-eme ya.'" **7** N'ubochi nke iri abụọ na anọ, nke onwa iri na otu, bụ onwa Shebat, n'afò abụọ nke ọchịchị eze Daraioş, okwu Onyenwe anyị ruru Zekaraya onye amụma, bụ nwa Berekaya, nwa Ido ntị, na-asị: **8** N'abalị ahụ, ahurū m n'ohu, otu nwoke na-agba jnyinyina na-acha obara obara. O guzokwa n'etiti osisi mietul, nke dị n'ebe miri emi nke mgbawa dij n'ala. N'azụ ya, otụtụ jnyinyina na-acha obara obara, ndị na-acha ka ahijia kpọrọ nkụ, na ndị na-acha ọcha djkwa. **9** Ajurū m, "Nna m ukwu, ginj bụ ihè ndị a?" Mmụọ ozi ahụ nke na-agwa m okwu siri m, "Aga m egosi gi ihè ha bụ." **10** Mgbe ahụ onye ahụ guzo n'etiti osisi mietul ndị ahụ siri, "Ndị a bụ ndị Onyenwe anyị zitere ka ha jegharja n'ụwa niile." **11** Ha siri mmụọ ozi nke Onyenwe anyị nke na-eguzo n'etiti osisi mietul ahụ, "Anyị ejegharjala n'ụwa niile, ma lee anyị chopụtara na ụwa niile nọ n'udo, djkwa jju." **12** Mgbe ahụ, mmụọ ozi nke Onyenwe anyị siri, "Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihè niile, ọ bụ ruo ole mgbe ka i ga-anogide hapu imere Jerusalem na obodo niile nke Juda ebere, bụ obodo i na-eweso iwe iri afọ asaa ndị a gara aga?" **13** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara mmụọ ozi ahụ guzo na-agwa m okwu, okwu nkasiobi na okwu oma dij iche iche. **14** Mgbe ahụ, mmụọ ozi ahụ nọ na-agwa m okwu gwara m si, "Kwusaa ozi a, otu a ka Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihè niile kwuru si, 'Ekworo m dij ukwu n'ebe Jerusalem na Zayon nọ, **15** ma iwe m dij ukwu megide ndị mba niile ahụ onwe ha juru afọ. N'ihì na mgbe iwe m dij nta, ha nyere aka ime ka ahuhụ ahụ karja njo.' **16** "N'ihì ya, ihè ndị a ka Onyenwe anyị kwuru, 'Aga m eji obi ebere loghachi na Jerusalem. N'ebe ahụ kwa ka a ga-ewugharị ụlonsọ ukwu m. A gasetikwa eriri e ji atụ ihè n'elu Jerusalem.' Otu a ka

Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihè niile kwubiri. **17** "Kwusaakwa ọzọ, otu a ka Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihè niile kwuru. 'Oganihu ga-adikwa n'obodo m niile ọzọ. Onyenwe anyị ga-akasi Zayon obi ọzọ, ma hoputakwa Jerusalem.'" **18** Mgbe ahụ, eweliri m anya m abụọ elu hụ mpi anọ. **19** Ajurū m mmụọ ozi ahụ na-agwa m okwu si, "Ginj ka ihè ndị a bụ?" Ọ siri m, "Ndị a bụ mpi ndị ahụ chusasiri Juda, na Izrel, na Jerusalem." **20** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gosiri m ndị okpụ ụzọ anọ. **21** Asiri m, "Ginj ka ndị na-abia ime?" Ọ zaghachiri m, "Ndị a bụ mpi anọ ndị ahụ chusasiri Juda, ime ka onye obula ghara inwe ike iwelite isi ya. Ma ndị a abjala imenye ha ụjọ, na ituda mpi mba niile, bụ ndị ahụ buliri mpi ha imegide ala Juda, na ichusa ndị ya."

2 Mgbe m weliri anya m, ahurū m otu nwoke ji eriri ihè otụtụ n'aka ya. **2** Ajurū m, "Ebee ka i na-aga?" Ọ siri m, "Ana m aga itụ Jerusalem, ichota idi ogologo ya, na idi obosara ya." **3** Mgbe mmụọ ozi na-ekwuru m okwu na-apu, mmụọ ozi ọzọ bjara izute ya. **4** Ọ siri ya, "Gbaa ọsọ, gwa nwa okorobia ahụ, si, 'Obodo na-enweghi mgbidi ka Jerusalem ga-abu, n'ihì otụtụ igwe mmađu na anumanu ga-ajuputa n'ime ya. **5** Ma mụ onwe m ga-aburū ya mgbidi oku nke ga-agba ya gburugburu.' Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. 'Aga m aghọ ebube n'etiti ya.' **6** "Bja, lee anya! Sitenụ n'ala dij n'ugwu gbapu," otu a ka Onyenwe anyị kwupụtara, "n'ihì na achusasiri m unu nye ikuku anọ nke eluigwe," otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **7** "Bianu, unu ndi bi na Zayon. Gbalaganu, unu ndi bi n'ala nke ada Babilon." **8** N'ihì na otu a ka Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihè niile kwuru, "Mgbe Onye ahụ dij ebube zipurū m iga megide mba ndi ahụ niile kwakoro ihè unu. N'ihì na onye obula meturu unu aka bụ mkpuru anya m ka ọ na-emetu aka. **9** Aghaghị m iweli aka m imegide ha, meekwa ka ndi ohu ha kwakoro ihè niile ha nwere. Mgbe ahụ, unu ga-amata na ọ bụ Onyenwe anyị, Onye pụrụ ime ihè niile zitere m. **10** "Tie mkpu onu, ka obi tokwaa gi uto, gi Ada Zayon. N'ihì na ana m abia ibi n'etiti gi," otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **11** "N'ubochi ahụ, otutu mba dij iche iche ga-adinyere Onyenwe anyị, burukwa ndi nke m. Aga m ebi n'etiti gi, i ga-amatakwa na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihè niile zitere m ka m bjakwute gi. **12** Onyenwe anyi ga-eketa Juda dika oke ya n'ime ala ahụ dij nsọ. Ọ ga-ahorokwa Jerusalem ọzọ. **13** Derenu duu n'ihu Onyenwe anyi, unu mmađu niile, n'ihì na o sitela n'ebe obibi ya dij nsọ kpalie onwe ya."

3 Mgbe ahụ, o gosiri m Joshua onyeisi nchujaja ka ọ na-eguzo n'ihu mmụọ ozi nke Onyenwe anyị, na ekwensu ka ọ na-eguzo n'aka nri ya ibo ya ebubo. **2** Onyenwe anyi siri ekwensu, "Onyenwe anyi basiere gi mba ike, gi ekwensu. Onyenwe anyi, onye hoputara Jerusalem, basiere gi mba ike. Nwoke a, ọ bughị oloko oku na-ere ere, nke e si n'ime oku guputa?" **3** Mgbe Joshua guzo n'ihu mmụọ ozi ahụ, uwe ya ruru unyi. **4** Mmụọ ozi ahụ gwara ndi ahụ guzo ya n'ihu, "Yipunu

ya uwe a ruru unyi.” Mgbe ahụ, ọ gwara ya okwu sị, “Lee, ewepụla m mmehie gị, ma ugbo a, aga m eyikwasị gị uwe mmemme ndị a.” 5 Ekwuru m, “Ka ha were ezi akwa okike dị ọcha kee ya n’isi.” Ya mere ha weere akwa okike dị ọcha kee ya n’isi, yikwasịkwa ya uwe ọhuru. Mmụọ ozi Onyenwe anyị guzokwa n’ebe ahụ. 6 Mgbe ahụ, mmụọ ozi nke Onyenwe anyị nyere Joshua ndumọdụ sị, 7 “The ndị a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwuru, ‘Ọ buru na i jee ije n’uzo m niile, ọ burukwa na i debe ihe niile m nyere gị n’iwu, i ga-abu onyeisi ezinaulo m, i ga-elekota ulonso m anya, aga m enyekwa gị onodu n’etiti ndị a niile guzo n’ebe a. 8 “Gee m nti, gị Joshua, onyeisi nchujaja na unu ndi nchujaja ndi ozo no n’ihu gi, ndi bu ihe ngosi banyere ihe oma niile nke gaje ibia. Agaje m ikpota nwaodibo m, onye bu Ngalaba ahụ. 9 Lee, nkume nke m guzobere n’ihu Joshua. Nkume ahụ nwere akukụ asaa n’ahụ ya, aga m egbunye akara dee ihe n’elu ya. Aga m ewezugakwa mmehie nke ala a n’otu ubochi.’ Ọ bu ihe Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwuru. 10 “N’ubochi ahụ, onye obula n’ime unu ga-akpobata mmadu ibe ya, ka ọ bja soro ya nodu n’okpuru osisi vaini ya, na n’okpuru osisi fiig ya.’ Otu a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya.”

4 Mgbe ahụ, mmụọ ozi ahụ nke na-agwa m okwu loghachiri kpotee m, dika e si akpote onye no n’ura. 2 Ọ siri m, “Gini ka i na-ahụ?” Asiri m, “Ana m ahụ ihe idoba oriona e ji olaedo mee. O nwere okwa n’isi ya, nweekwa oriona asaa, nke na-enwu n’elu ya. Oriana asaa ndi a nweekwara okporo asaa e si agbanye mmanu n’ime ha. 3 Ahukwara m osisi oliv abuo nke di n’akuku ihe idoba oriona ahụ. Otu di n’otu akuku ya, nke ozo, n’akuku nke ozo.” 4 A siri m mmuọ ozi ahụ na-ekwuru m okwu, “Nna m ukwu, gini ka nke a putara?” 5 Mmuọ ozi ahụ na-agwa m okwu siri m, “I na-ekwu na i maghi ihe ha bu?” Azara m si, “Ee, nna m ukwu, amaghi m.” 6 Ọ siri m, “Nke a bu okwu nke Onyenwe anyi nye Zerubabel. ‘O bughị site n’ike, maobu site n’ume, kama o bu site na Mmuọ m,’ ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. 7 “Gini ka i bu, gi ugwu di ukwu? I ga-agho ala di larji n’ihu Zerubabel. Mgbe ahụ, ọ ga-awaputa isi nkume ahụ site n’iti oke mkpu onu, ‘Amara! Amara dirj ya!’” 8 Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru m nti sị, 9 “Zerubabel wara ntala ulonso ukwu a, o bu ya ga-ewuchakwa ya. Mgbe ahụ, i ga-amata na o bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile zitere m ibiakwute unu. 10 “Onye na-eleda ubochi ihe nta anya ebe o bu n’anya asaa nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-efeghari na-elezu uwa dum, ga-anu onu mgbe ha huru nkume eji atu mgbidi n’aka Zerubabel?” 11 Mgbe ahụ, a siri m ya, “Gini bu osisi oliv abuo ahụ di n’aka nri na n’aka ekpe ihe idoba oriona ahụ?” 12 A sikwara m ya nke ugboro abuo, “Gini bu alaka osisi oliv abuo ndi a di n’akuku okporo olaedo abuo ahụ, nke e si na ha na-awuputa mmanu olaedo?” 13 Ọ siri m, “O putara na i

maghi ihe ha bu?” Asiri m, “Mba, nna m ukwu.” 14 Mgbe ahụ, ọ siri m, “Ndi a bu mmadu abuo a hoputara tee mmanu, ife ya ofufe bu Onyenwe uwa niile.”

5 Ozokwa, eleliri m anya elu, ma hu akwukwo a fukoro afuko nke na-efeghari efeghari. 2 Ọ siri m, “Gini ka i na-ahụ?” Azara m, “Ahuru m akwukwo a fukoro afuko nke na-efeghari efeghari. Ogologo ya di mita iri, obosara ya dikwa mita ise.” 3 Ọ gwara m, “Nke a bu obubu onu nke na-apu na-ejezu n’ala ahụ niile. N’ihi na dika e si detuo ya, n’otu akuku ya, a ga-esi n’ala a chupu ndi na-ezu ohi. Dika e si deekwa ya n’akuku nke ozo ya, onye o bu na-anu iyi ugha ka a ga-esitakwa n’ala ahụ chupu. 4 Ezipula m ya, otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri, ‘O ga-abanye n’ulo onye o bu na-ezu ohi, na n’ulo ndi ji aha m na-anu iyi ugha. O ga-anogide n’ulo ahụ mebie ya kpamkpa. O ga-emebi osisi na nkume niile e ji wu ulo ahụ.’” 5 Mgbe ahụ, mmuọ ozi ahụ na-agwa m okwu biakwutere m si, “Lelie anya gi elu huru ihe na-aga iputa ihè.” 6 Asiri m, “Gini ka o bu?” Ọ siri, “O bu nkata.” O kwukwara, “Nke a bu mmehie nke ndi niile bi n’ala a.” 7 Ngwangwa, e kpughepuru okwuchi nkata ahụ, ma lee, ahuru m otu nwanji noduru odu n’ime ya. 8 Ọ siri, “Nke a bu ajo omume.” O nughachiri ya azu n’ime nkata ahụ werekwa okwuchi nkata ahụ kpuchie ya. 9 Mgbe ahụ, eleliri m anya hu umu nwanji abuo ozo, ndi ikuku na-efe nku ha. Ha nwere nku dika nku ugala. Ha buliri nkata ahụ elu n’etiti eluigwe na ala. 10 Ajuru m mmuọ ozi ahụ na-agwa m okwu, “Ebee ka ha bu nkata ahụ na-aga?” 11 Ọ gwara m, “Ha bu ya na-aga Babilon ebe ha ga-ewuru ya ulo. Mgbe ha wuchara ulo ahụ, ha ga-adoba nkata ahụ n’elu ihe ndokwasị.”

6 Elelikwara m anya elu ozo hu ugbo inyinya anọ nke si n’etiti ugwu abuo na-aputa. Ugwu ndi a bu ugwu e ji bronz mee. 2 Ugbo inyinya nke mbu ka inyinya na-acha obara obara na-adokpu. Nke abuo ka inyinya na-eji nji na-adokpu. 3 Nke ato ka inyinya di ocha na-adokpu, ma nke anọ ka inyinya turu agwa siekwa ike na-adokpu. 4 Ajuru m mmuọ ozi ahụ na-agwa m okwu, “Gini ka ihe ndi a bu, nna m ukwu?” 5 Mmuọ ozi ahụ zara m, si, “Ndi a bu mmuọ anọ nke eluigwe, ka ha na-apu mgbe ha guzochara n’ihu Onyenwe elu uwa niile. 6 Ugboala nke inyinya ndi di oji na-adokpu na-aga n’akuku ugwu. Nke inyinya ndi di ocha na-adokpu na-aga n’odida anyanwu. Nke ahụ ndi inyinya na-adighi ezi ocha na-adokpu na-aga n’akuku ndida.” 7 Mgbe inyinya ndi ahụ di ike putara, choo ka e nye ha ike ijeghari n’uwa niile, o gwara ha si, “Gaanu jegharja n’uwa niile.” N’ihi ya, ha puru jegharja n’uwa niile. 8 Mgbe ahụ, o gwara m, “Ndi ahụ jere n’akuku ugwu emeela ka Mmuọ m daju n’ala di n’akuku ugwu.” 9 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, 10 “Gaa nata Heldai, Tobaija na Jedaya, ndi a dotara n’agha si Babilon lota olocha na olaedo. N’otu ubochi ahụ, gakwaa n’ulo Josaya nwa Zefanaya. 11 Jiri olocha na olaedo ahụ kpuo otu okpueze, were ya kpukwasị

Joshua nwa Jehozadak bu onyeisi nchujaja n'isi. **12** Gwa ya na ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, 'Nke a bu nwoke ahụ aha ya bu Ngalaba. O ga-esi n'ebe nke ya waputa wuo ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. **13** O bu ya ga-aru ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. A ga-eyikwasikwa ya ima mma dika uwe, o ga-anodu n'ocheeze ya na-achi. O ga-abu onye nchujaja ga-anu n'ocheeze ya, mee ka idi n'otu diri n'etiti ha abuo.' **14** Okpueze ahụ ka a ga-enye Heldaya, Tobaia, Jedaya na Hen, nwa Zefanaya, ka o buru ihe ncheta n'ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. **15** Ndi no n'ebe di anya ga-esi ebe ahụ bja nye aka n'oru iwu ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. Unu ga-amatakwa na o bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile zitere m ibiakwute unu. Ihe ndi a niile ga-eme ma o buru na unu akpachapu anya rubere Onyenwe anyi Chineke unu isi."

7 N'afu nke anu nke ochichi eze Daraios, okwu nke Onyenwe anyi ruru Zekaraya nti n'ubochi nke anu, n'onwa nke itoolu, nke bu onwa Kislev. **2** N'oge a, ndi bi n'obodo Betel ezitela Shareza, na Regem Melek, ha na ndi ozo ka ha bja rjoro Onyenwe anyi aririo, **3** ka o jukwaa ndi nchujaja no n'ulonso ukwu nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na ndi amuma, si, "O bu m ruo uju, bukwaa onu n'onwa nke ise, dika m si eme kemgbe otutu afu ndi a gara aga?" **4** Mgbe ahu, okwu nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ruru m nti, **5** "Gwanu ndi nchujaja na ndi niile bi n'ala a, 'Mgbe unu na-ebu onu n'onwa nke ise obula, na n'onwa nke asaa obula, iri afu asaa ndi a niile gara aga, o bu mu ka unu na-eburu onu? **6** Mgbe unu na-eri na-anukwa, o bu na unu anaghi eme ya maka n'ihu onwe unu? **7** Ihe ndi a ha o bughu okwu niile Onyenwe anyi kposara site n'onu ndi amuma mbu, mgbe Jerusalem na obodo niile di ya gburugburu no n'udo nwekwa oganihu, n'oge ndi mmadu bi na Negev, ya na ala ndida ugwu niile?" **8** Mgbe ahu, okwu nke Onyenwe anyi ruru Zekaraya nti na-asi, **9** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, 'Kpeenu ikpe ziri ezi, meere nu ibe unu ebere, ma gosikwa ibe unu omjiko. **10** Unu emegbula umu nwanji di ha nwuru maobu nwa na-enweghi nne na nna maobu ndi obia maobu ndi ogbenye. Unu echela echiche ojoo n'obi unu megide ibe unu.' **11** "Ma ha juru ige nti; ha sitere n'obiike ha gbaquta m azu ha, were mkpisiaka ruchi nti ha, ka ha ghara ige m nti. **12** Ha mere ka obi ha sie ike dika nkume, ju ige nti n'iwu, na n'okwu nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile sitere na Mmuo ya zie ndi amuma mbu ahu. N'ihu ya, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile were oke iwe. **13** "Ebe o bu na mgbe m kporo ha, ha egeghi nti, agaghi m ege nti mgbe ha ga-akpo m, O bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **14** 'Eji m oke ifufe gbasasia ha n'etiti mba niile, ndi ha na-amaghi. Emerem ka ala ha togboro n'efu, ka mmadu obula hapu inwe ike ipu maobu ibata n'ime ya. Otu a ka ha si mee ka ala oma ahu ghoo ala togboro n'efu."

8 Okwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ruru m nti na-asi, **2** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru: "Ana m ekwo ekworo di ukwu n'ihu Zayon. N'ezie, ekworo ahụ na-anu m oku di ukwu n'ahu." **3** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Aga m aloghachi na Zayon, bja biri na Jerusalem. Mgbe ahu, a ga-akpo Jerusalem, obodo Eziokwu. A ga-akpokwa ugwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile Ugwu Nso." **4** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Agadi ndi ikom na agadi ndi inyom ga-anodukwa ala ozo na mbara uzu niile nke Jerusalem, onye obula ga-ejidekwa mkpara n'aka ya n'ihu onogogu afu ha ghara. **5** Okporozo nke obodo ahu niile ga-eputakwa n'umuntakiri ndi nwoke na ndi nwanji na-egwuhari egwu na ama ebe ahu." **6** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "O nwere ike buru na ihe ndi a ga-adi ka ihe dikariri ike imezu n'anya ndi ahu ga-afodu n'oge ahu, ma o ga-abu ihe dikariri ike ime n'anya m?" Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. **7** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Aga m azoputa ndi m site na mba niile di n'owuwa anyanwu na n'odida anyanwu. **8** Aga m akpoghachitekwa ha, mee ka ha biri na Jerusalem. Ha ga-abukwa ndi m, mu onwe m ga-abu Chineke ha, onye ezi omume na onye kwesiri ntukwasu obi." **9** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru: "Ka aka unu sie ike, ka enwe ike wuo ulonso a, unu ndi na-anu ugwu a otu okwu ahu, nke ndi amuma kwuru mgbe a toro ntala iwuhari ulonso m, bu ulu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **10** Tupu ubochi ahu, akwubeghi ma ndi mmadu ma umu anumanu uguo ru ha. O dighikwa udo diri onye obula na-abu apu maobu onye na-abata abata n'ihu ndi iro ya, ebe m mere ka onye obula buru onye na-emegide ibe ya. **11** Ma ugwu a, agaghi m emeso ndi foduru n'ala a, dika m si meso ha n'oge gara aga." Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara. **12** "N'ihu na mkpuru ga-eto nke oma, osisi vainji ga-ami mkpuru ya, ala ubi ga-eweputakwa ihe omume, igirigi eluigwe ga-ekwasikwa ala. Ihe ndi a niile ka m ga-enye ndi foduru n'ala a ka o buru ha ihe nketa. **13** Dika unu bu Juda na Izrel si buru ihe a na-abu onu n'etiti mba di iche iche, otu a ka m ga-esi zoputa unu, unu ga-abukwa ngozi. Unu atula ujo, kama meenu ka aka unu sie ike n'oru unu." **14** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Dika m si kpebie ime ka ihe ojoo bjakwasu unu, na dika m na-egosighi ebere n'ahu nna nna unu ha mgbe ha kpasuru m iwe," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, **15** "otu a ka m kpebiwara ozo n'ubochi ndi a imere Jerusalem na Juda ihe oma. Unu atula ujo. **16** Ihe ndi a ka unu ga-eme: Kwonu eziokwu nye ibe unu, kpeenu ikpe eziokwu n'ulokpe unu, nke a na-eweta udo. **17** Unu echela echiche ojoo megide ibe unu; unu ahula inju iyi ugha n'anya. Ihe ndi a niile ka m kporo asi," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **18** Okwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ruru m nti na-asi, **19** Ihe

ndj a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu: "Ibu onu unu na-ebu n'onwa nke ano, onwa nke ise, onwa nke asaa na n'onwa nke iri ga-aghoru unu oge injuru onu na oge obi utu. Ha ga-aburu Juda mmemme obi utu. N'hi ya, hunu eziokwu na udo n'anya." **20** Ihe ndj a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwukwa: "Ndi di iche iche na ndj bi n'otutu obodo di iche iche ka ga-abja. **21** Ndi bi n'otu obodo ga-ejekwa n'obodo ozo, si, 'Ka anyi jee na-atufughi oge gaa rijo Onyenwe anyi arirjo, ka anyi chonu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. Mu onwe m na-ejekwa.' **22** Otutu ndj mmadu na otutu mba di ike ga-abja Jerusalem icho Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na irjo ya arirjo." **23** Ihe ndj a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "N'ubochi ndj ahụ, mmadu iri, ndj ga-esi na mba di iche iche, ndj na-asukwa asusu di iche iche, ga-ejide otu onye Juda aka n'onu onu uwe ya na-asi, 'Kwere ka anyi soro gi jee, n'hi na anyi anla na Chineke nonyeere unu.'"

9 Okwu Amuma. Nke a bu okwu Onyenwe anyi megide ala Hadrak, na obodo Damaskos ka o ga-ezukwa ike, n'hi n'ebe Onyenwe anyi no ka anya mmadu niile na ebo niile nke Izrel di. **2** Otu ahukwa ka o di Hamat, nke di ya nso; tinyekwara Taja na Sajdon, o bu ezie na ha bu ndj maara ihe nke ukwu. **3** Taja ewuolara onwe ya ebe e wusiri ike, tukoba olaocha dika aja, na olaedo dika uzuzu nke okporozo. **4** Ma Onyenwe anyi ga-anapu ya ihe niile o nwere o gatunye ike ya n'oke osimiri, o ga-ejikwa oku repja ya. **5** Ashkelon ga-ejuputa n'ujo mgbe o ga-ahu ihe ndj a ka ha na-eme. Gaza kwa, ga-aahagharj onwe ya n'ime oke ihe mgbu. O buladi Ekron ga-ama jijiji n'ujo mgbe ha huru na olileanya ha agwula. A ga-anapu Gaza eze ya ma gbukwaa ya. O dighi onye obula ga-ebikwa n'Ashkelon. **6** Umu amutara n'ikwa iko ga-ebichi obodo Ashdod, aga m emekwa ka mpako ndj Filistia ndj a kwasi. **7** Aga m wezuga obara niile site n'onu ha, wezugakwa ihe ruru aru niile site n'etiti eze ya. Ndi niile foduru ga-abu ndj nke Chineke anyi, ha ga-adi ka otu agburu na Juda. Ekron ga-adikwa ka ndj Jebus. **8** Aga m echebe ulo m dika onye nche, ka ndj iro ghara ibata na ya. Ndi mkpagbu agaghj emerikwa ndj m ozo n'agha, n'hi na ano m na nche ugbu a. **9** Nurja onu nke ukwu, gi Ada Zayon! Tie mkpu onu, gi Ada Jerusalem! N'hi na lee, eze gi na-abjakwute gi, onye ezi omume na onye nwere mmeri, onye ewedara n'ala, nke na-anokwasj n'elu inyinya ibu, o buladi n'elu nwa inyinya ibu, nwa inyinya na-ebu ibu. **10** O ga-ewezuga ugbo inyinya niile nke Ifrem, na inyinya agha niile nke Jerusalem; a ga-agbajikwa uta agha. O ga-ewetara mba niile udo, ochichi ya g-esite n'otu oke osimiri ruo n'osimiri nke ozo, sitekwa n'osimiri Yufretis ruo na nsotu niile nke uwa. **11** Ma gi onwe gi kwa, aga m eme ka ndj a turu mkporo n'olulu nke mmiri na-adighj nwere onwe ha, n'hi obara nke ogbugba ndu ahụ mu na unu gbara. **12** Loghachinu

n'ebe unu niile e wusiri ike, unu bu ndj mkporo nwere olileanya. O buladi taa, ana m ekwuputa ya na m g-eme ka unu lota, goziekwa unu okpuku abuo. **13** Aga m agbago Juda dika m si ekwe uta m, tnye Ifrem dika aku. Aga m akwali umu gi ndj ikom, gi Zayon, ka ha megide umu ndj ikom ndj Griis. Aga m eme gi ka j dirj ka mma agha di n'aka dike n'agha. **14** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi ga-egosi onwe ya n'ebe di elu karja ha, aku ya ga-efekwa dika amuma. Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ga-afu opi ike, o ga-azokwa ije n'oke ifufe nke si na ndjda. **15** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-echebe ha. Ha ga-ebibi, zodakwa nkume jtu iche n'ebe niile. Ha ga-ahu ihe onunu mekwa mkpotu site na mmanya; ha ga-ejuputa dika efere, dika efere eji efesa ihe n'akuku niile ebe a na-achu aja na-ejuputa. **16** Mgbe ubochi ahụ bjara, Onyenwe anyi bu Chineke ha ga-azoputa ndj ya, dika onye ozuzu aturu si azoputa igwe ewu na aturu ya. Ha ga-acha, na-egbuke n'ala ya, dika nkume di oke onuahja e tinyere n'okpueze si na-egbuke. **17** N'ezie, lee ka idi mma nke ala ahụ si di ukwu! Leekwa ka ima mma ya si di ukwu! Mkpuru ubi ga-eme ka umu okorobia tozuo oke nke oma, mmanya vajni ohuru ga-emekwa ka umu agbogho doo ahụ.

10 Rionu Onyenwe anyi mmiri ozuzo n'oge mmiri ozuzo nke ikpeazu, n'hi na o bu Onyenwe anyi na-ezite oke amuma mmiri. O bu ya na-enye umu mmadu mmiri ozuzo, na-enyekwa mmadu niile ihe okuku nke ubi. **2** Arusi niile na-ekwu okwu aghughu, ndj na-agba aja n'ahu onu bu ugha, ndj ha na-aru nro, na-akowakwa nro ugha, okwu nkasiobi nke ihe na-adighj n'ime ya ka ha na-enye. Ya mere, ndj mmadu na-akpagharj dika aturu a na-akpagbu ha n'hi enweghi onye ozuzu aturu. **3** "Iwe m na-ere oku megide ndj ozuzu aturu, aga m atakwa ndj ndu niile ahuhu; n'hi na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-elekota igwe anu ulu ya, ya bu ndj Juda, o ga-eme ka ha diri ka inyinya di ebube n'agha. **4** A ga-esi na Juda nweta nkume bu ide ji ulo, a ga-esi na ha nweta itu ulo ikwu, a ga-esi na ha nweta uta a kwadoro maka agha, sitekwa na ha nweta ndj ndu di iche iche. **5** Ha niile ga-ejikota onwe ha onu, dika ndj bu dike n'agha, ha ga-azoda ndj iro ha n'apiti nke okporozo niile. N'hi na Onyenwe anyi nonyeere ha, ha ga-alugbukwa ndj iro niile na-agba inyinya. **6** "Aga m eme ka ulo Juda di ike, zoputakwa ulo Josef. Aga m eme ka ha loghachita, n'hi na aga m egosi ha obi ebere. Ha ga-adi ka ndj m na-ajughi mgbe obula, n'hi na mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke ha, aga m azakwa arirjo ha. **7** Ndi Ifrem ga-agho ndj di ike n'agha, ha ga-enwe onu dika ndj na-anu mmanya. Umu ha ga-ahu ya nurjakwa onu, ha ga-ejikwa obi ha niile nurja onu n'ime Onyenwe anyi. **8** Mgbe ahụ, aga m akpo ha oku, chikotaa ha. N'ezie, aga m agbaputa ha, ha ga-adikwa ukwu dika ha di na mbu. **9** A sikwari na m chusara ha n'etiti ndj di iche iche, ma ha ga-echeta m site n'ala niile ahụ di anya. Ha na umu ha ga-adikwa ndu; ha ga-

alotakwa. **10** Aga m esi n'ala Ijipt kpólata ha, sitekwa n'Asirja chikótata ha. Aga m akpóta ha na Gilead na Lebanon. Ha agaghí enwekwa ebe ga-ezuru ha niile. **11** Ha ga-esi n'osimiri nsogbu gafee. A ga-emekwa ka mmali elu nke osimiri daju. Ebe obibi niile nke osimiri Naíl ga-atakórkwá. A ga-egbuda mpako niile nke Asirja, wezugakwa mkpara óchichí nke ndi Ijipt. **12** Aga m eme ka ha dí ike n'ime Onyenwe anyí, ó búkwa n'aha ya ka ha ga-na-ejegharí n'udo." Otu a ka Onyenwe anyí kwubiri.

11 Meghee óny ụzọ gí niile, gí Lebanon. Ka ókụ repia osisi sida gí niile. **2** Kwasié akwa ike, gí osisi junipa, n'íhi na osisi sida adaala, n'íhi na e mebiela osisi ukwu ndí niile ahụ mabigara mma oke. Kwasiény akwa ike, unu osisi ook nke Bashan, n'íhi na e gbudachala oke óhja ahụ! **3** Gee ntí n'uzú akwa nke ndí ózuzú aturú, e mebiela ebe jita nri mara mma nke anụ ụlọ ha. Gee ntí ka unu nnyú olu mbigbo nke umú odum, n'íhi na e bibiela oke óhja nke Jodan. **4** Ihe ndí a ka Onyenwe anyí Chineke m kwuru, "Zúonyú igwe ewu na aturú ndí a ga-egbu egbu nri. **5** Ndi na-azurú ha na-egbu ha ma ó díghí ahụhụ na-abjakwasí ha. Ndi na-erekwa ha na-así, 'Toonu Onyenwe anyí, n'íhi na abụ m ógaranya.' Ndi ózuzú ha adighí enwe ómjiiko n'ahụ ha. **6** N'íhi na mụ onwe m agakwaghí egosi ndí ala a obi ebere." Otu a ka Onyenwe anyí kwubiri. "Aga m ewere onye óbula n'ime ha nyefee n'aka onye agbataobi ya, na n'aka eze ha. Ha ga-ebibi ala a kpankpan, ma mụ onwe m agaghí anaputa onye óbula site n'aka ha." **7** N'íhi ya, azurú m igwe ewu na aturú ndí ahụ a ga-egbu egbu, nke ka nke, ndí ahụ a na-emegbu emegbu. Eweere m mkpanaka abụ, kpoo otu n'ime ha Amara, kpoo nke ozo Idí n'otu. Azukwara m igwe aturú ndí ahụ. **8** N'ime otu onwa, ewezugara m ndí ózuzú aturú ató. Igwe ewu na aturú ndí ahụ kpokwazirí m asi, enwezighí m ike nweere ha ndidi. **9** N'íhi ya, ekwuru m si, "Agaghí m abúkwa onye ózuzú aturú unu ózo. Nke óbula na-anwú, ya nwuó, ozo, nke na-ala n'iyi, ya laa n'iyi. Ka ndí fódurú rie anụ ahụ ibe ha." **10** Mgbe ahụ, eweere m mkpanaka m, nke a kporo Amara gbajie ya abụ, igosi na emebiela m ógbugba ndú nke mụ na ndí mmadu gbara. **11** N'ubochi ahụ ka e mere ka ógbugba ndú ahụ gharakwa jdi. Mgbe ahụ, ndí ahụ a na-akpagbu n'etiti igwe ewu na aturú ahụ, bú ndí na-ele m anya matara na ó bú okwu Onyenwe anyí. **12** Mgbe ahụ, agwara m ha, "Ó burú na ó masirí unu, unu kwúó m úgwó orú m, ó burúkwa na ó masighí unu, debereny onwe unu ego unu." N'íhi nke a, ha guputara mkpurú ego ólaocha iri ató, jiri ya kwúó m úgwó. **13** Onyenwe anyí gwara m, "Tupurú ya ókpú ite," bú ónyahja magburu onwe ya bú nke ha rurú n'isi m. Ya mere, eweere m iri ólaocha ató ahụ tupurú ya ókpú ite n'úlónso ukwu nke Onyenwe anyí. **14** Mgbe ahụ, agbajiri m mkpanaka m nke abụ a na-akpó Idí n'otu, iziputa na njikóta maobu jdi n'otu di n'etiti Juda na Izrel adighikwa. **15** Mgbe ahụ, Onyenwe anyí gwara m, "Chirikwa ngwa orú nke onye ózuzú

aturú nzuzu ahụ, **16** n'íhi na ana m aga ikpólite otu onye ózuzú aturú nke na-agaghí elekóta umú aturú furu efu, maobu choó ndí na-etolite, maobu gwóó ndí merurú ahụ, maobu nye ndí ahụ di ike nri. Kama ó gae-ri anụ aturú ndí ahụ ahụ ha dí mma, nyakapúkwa úkwú ha niile. **17** "Ahuhú dirí onye ózuzú aturú ahụ na-abaghí uru, nke na-adighí elezi igwe ewu na aturú ya anya. Ka mma agha gbupú ya otu aka, ghupúkwa ya anya aka nri ya. Ka ogwe aka ya kponwúkwa kpankpan. Otu a, anya aka nri ya ga-akpókwa."

12 Nke a bú okwu nke Onyenwe anyí banyere Izrel. Ó bú amuma. Onyenwe anyí, onye gbasapurú eluigwe niile, onye toró ntóala úwa, na onye kpurú mmúó nke di n'ime mmadu, ekwupútala, sí, **2** "Agaje m ime Jerusalem ka ó burú iko mmanya nke ga-añaghari ndí niile gbara ya gburugburu. Ha ga-agba Juda na Jerusalem gburugburu, nobichie ụzọ ya niile. **3** N'ubochi ahụ, mgbe mba niile nke úwa chikótara onwe ha óny imegide ya, aga m eme Jerusalem ka ó ghóoró mba ndí ahụ niile nkume di ukwu nke a na-apughí inughari enughari. Ndi niile ga-agbalí inughari ya ga-emerú onwe ha ahụ. **4** N'ubochi ahụ, aga m etinye ujo n'obi jnyinya niile, mee ka ndí na-agba ha ghóó ndí ara," otu a ka Onyenwe anyí kwubiri. "Aga m asaghe anya m lekwasí uló Juda nke óma, ma aga m eme ka jnyinya niile nke mba niile kpoo isi. **5** Mgbe ahụ, ndí ndu Juda ga-ekwu n'obi ha sí, 'Ndi Jerusalem achótala ike n'íhi na Onyenwe anyí, Onye purú ime ihe niile, bú Chineke ha.' **6** "N'ubochi ahụ, aga m eme ka ndí ndu Juda niile dirí ka ite ókú, nke a donyere n'ebe a chikótara nkú. Ha ga-adikwa ka ókú na-enwu enwu, nke di n'etiti ukwu óka. Ha gae-ere ókú n'aka nri na n'aka ekpe, rechapú ndí niile bi gburugburu ha. Ma mmadu ga-epupúkwa n'ime Jerusalem. **7** "Onyenwe anyí ga-ebu ụzọ zoputa ebe obibi niile nke Juda, ime ka ugwu na nsopurú nke uló Devid, na nke ndí niile bi na Jerusalem ghara jdi ukwu karia nke Juda. **8** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyí ga-echebe ndí bi na Jerusalem, mee ka ó búladí ndí na-asó ngóngó n'etiti ha dirí ike díka Devid. Ulo Devid ga-adikwa ka Chineke, díka Mmúó ozi Onyenwe anyí, onye na-eje n'ihu ha. **9** N'ubochi ahụ, aga m ebido ibibi mba ndí ahụ niile na-ebuso Jerusalem agha. **10** "Mgbe ahụ, aga m awúkwasí n'ulo Devid na ndí niile bi na Jerusalem, mmúó nke amara na nke arirjo amara. Ha ga-elegidekwa m anya, bú onye ahụ ha mapuru ahụ. Ha ga-eru uju n'íhi ya, díka mmadu si eru uju n'íhi onwu nke nwa a murú naani sí. Ha ga-ebekwa akwa ilu nke ukwu díka mmadu sí ebe akwa maka nwa mbu ya. **11** N'ubochi ahụ, akwa a ga-akwa na Jerusalem ga-adí ukwu, díka akwa nke Hadad Rimón n'obosara ala Megido. **12** Ndi ala ahụ niile ga-eru uju. Ikwu óbula ga-eru uju nke ha, ha na ndí nwunye ha. Ikwu Devid na ndí nwunye ha, na ikwu Netan na ndí nwunye ha, **13** na ikwu Livayi, na ndí nwunye ha, na ikwu Shimei na ndí nwunye ha, **14** na ikwu ndí ózo niile na ndí nwunye ha.

13 “N’ubochi ahụ, a ga-emeghe isi iyi mmiri nye ụlọ Devid na ndi niile bi na Jerusalem. O ga-abu isi iyi a ga-eji sachapụ mmehie na adighi ocha ha niile. **2** “N’ubochi ahụ, otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, kwubiri, aga m ebipu aha arusi niile di n’ala ahụ, a gaghị echetakwa ha ozo. Aga m esitekwa n’ala a wezuga ma ndi amuma ma mmuo nke adighi ocha niile. **3** O burukwa na onye obula a ga n’ihu na-ebu amuma, nne na nna ndi muru ya gasasi ya, ‘I ghaghị inwu n’ihi na i kwuola okwu ugha n’aha Onyenwe anyi.’ Mgbe onye di otu a bukwara amuma, o bu nne na nna ya ga-eji ube magbuo ya. **4** “N’ubochi ahụ, there ga-emekwa ndi amuma n’ihi ibu amuma banyere ohu nke ha huru. Ha agaghị eyikwa nye aji anu nke ndi amuma na-eyi n’ihi iduhie ndi mmadu, **5** Onye obula n’ime ha gasikwa, ‘Abughi m onye amuma, onye oru ubi ka m bu, o bu ihe si n’ala ka m ji azu onwe m site na mgbe m bu okorobia.’ **6** O buru na onye obula ajuo, ‘Gini bu onya ndi a niile di gi n’ahu?’ Ha ga-azaghachi, ‘Onya ndi etiputara m’ulo ndi enyi m.’ **7** “Teta n’ura, gi mma agha, imegide onye ozuzu aturu m, na imegide nwoke ibe m, nke no m nso,” otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. “Tigbuo onye ozuzu aturu, igwe aturu ga-agbasajikwa. Aga m eweli aka m megide ndi di nta. **8** N’ala ahụ niile,” otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya, “Uzo mmadu abuo n’ime uzo ato ka a ga-etida, ma otu uzo n’ime uzo ato ga-afodu n’ime ya. **9** Otu uzo n’ime uzo ato a foduru ka m ga-ewebata n’ime oku. Aga m eji oku nuchaa ha dika e si anucha olocha, jiri oku nwa ha dika e si anwa oloado. Ha ga-akpoku aha m, aga m azakwa ha. Aga m asikwa, ‘Ndi a bu ndi m,’ Ha onwe ha ga-asikwa, ‘Onyenwe anyi bu Chineke anyi.’”

14 Lee, ubochi Onyenwe anyi na-abia, mgbe a gakesa ihe nkwa gi niile n’etiti mgbidi gi. **2** Aga m achikota mba niile ka ha bja Jerusalem ibuso ya agha. Ha ga-adota obodo ahụ n’agha, tutukoo ihe di n’ulo niile, dinaa ndi inyom n’ike. A ga-adota okara ndi bi n’obodo ahụ n’agha, duru ha gaa mba ozo. Ma okara nke ozo ka ha ga-ahapu. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi ga-apu ibuso ndi mba ozo ahụ agha, dika o si ibu agha n’ubochi agha. **4** N’ubochi ahụ, ukwu ya ga-eguzo n’elu Ugwu Oliv, nke di n’owuwa anyanwu Jerusalem. Mgbe ahụ, Ugwu Oliv ga-ekwa abuo, mee ka ndagwurugwu buru ibu diri site n’owuwa anyanwu ruo n’odida anyanwu. N’ihi ya, ugwu ahụ ga-eke onwe ya abuo. Otu akuku ga-adi n’ugwu, nke ozo ga-adi n’uzo ndida. **5** Unu ga-esi na ndagwurugwu nke ugwu m ahụ gbalaga, n’ihi na ndagwurugwu ahụ ga-eru Azel. Unu ga-agbapu dika unu si gbapu n’oge gara aga, mgbe ala oma jijiji ahụ, n’oge Uzaya bu eze Juda. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi Chineke m ga-abia, ya na ndi nso ya. **6** N’ubochi ahụ, ihè anyanwu agaghị adi, oyi agaghị adi, mkpuru mmiri agaghị adikwa. **7** O ga-abu ubochi puru iche, ubochi ehilie na abali na-agaghị adikwa. O bu ubochi nke naanị Onyenwe anyi maara. Ma ihè ga-adikwa n’oge anyasi. **8** N’ubochi ahụ, mmiri na-enye

ndu ga-esi na Jerusalem na-asoputa. O ga-ekwa abuo, okara ya ga-asobanye n’osimiri Nnu di n’ihu anyanwu ebe okara nke ozo ga-asobanye n’osimiri Mediterenja di n’odida anyanwu. Ha ga-na-aso n’okochi na n’udu mmiri. **9** Ma Onyenwe anyi ga-abu eze n’elu uwa niile. N’ubochi ahụ, naanị otu Onyenwe anyi ga-adi, naanị aha ya kwa ka a ga na-efe ofufe. **10** Ala niile, site na Geba ruo Rimon, nke di na ndida Jerusalem ga-adi ka ozara. Ma o bu naanị Jerusalem ga-adi n’ebe lara elu. O ga-adikwa n’onodu ya site n’onu uzo ama nke Benjamin ruo n’ebe onu uzo ama nke Mbu, ruo n’onu uzo ama nke di n’Akuku, sitekwa n’Ulo elu Hananel ruo n’ebe a na-azochaputa mmanya eze. **11** A ga-ebiju na ya na-enweghi nsogbu. A gaghị emebikwa ya ozo. Jerusalem ga-ebikwa n’udo na-atughi egwu. **12** Nke a bu orja ojo nke Onyenwe anyi ga-eji kudu mba niile buru agha megide Jerusalem. Anu ahụ ha ga-ere ure mgbe ha ka guzo oto. Anya ha ga-erekwa ure, ire ha ga-erekwa ure n’onu ha. **13** N’ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-etinye ndi mmadu oke ujo n’obi. Oke ogbaaghara ga-adi n’etiti ha, ha ga-alusokwa ibe ha ogo. **14** O buladi Juda ga-ebu agha na Jerusalem. A ga-akwakoro aku ndi mba ozo di ha nso, bu otutu oloado na olocha, na uwe mara mma. **15** Orja ojo di otu a ga-adakwasị inyinya niile, na inyinya muul, na inyinya kamel niile, na inyinya ibu niile, na anu niile di n’ogige ndi agha ha. **16** Mgbe ahụ, ndi foduru na mba niile ndi ahụ busoro Jerusalem agha, ga-abia kwa afọ kpoo isiala nye eze, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ka ha soro mee mmemme ulo lkwu. **17** O buru na ndi obula si na mba di iche iche esoghi jee Jerusalem ife Eze ahụ, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ha agaghị enwetakwa mmiri ozuzo. **18** O buru na ndi Ijpt aju iga soro ndi ozo ife ofufe ahụ, ha agaghị enweta mmiri ozuzo. Onyenwe anyi g-eme ka orja ojo ahụ bjakwasị ha, dika o siri bjakwasị mba ndi ahụ niile juru iso mee mmemme ulo lkwu. **19** Nke a ga-abu ahuhu diri ndi Ijpt, na ndi mba di iche iche, ndi na-agaghị eso na mmemme ulo lkwu ahụ. **20** N’ubochi ahụ, ihe a ga-edè n’ahu atahu nke inyinya niile na-anya n’olu ha bu nke a: “Ihe di Nso nye Onyenwe anyi.” Ite niile e ji esi nri di n’ulo nke Onyenwe anyi ga-adi ka efere nso ndi ahụ di n’ihu ebe ichu aja. **21** Ite niile di na Juda, na n’ime Jerusalem ga-adi nso nye Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. Ndi niile bjara ichu aja ga-ewere ufodu n’ime ite ndi a sie nri ichu aja ha. N’ubochi ahụ kwa, a gaghị ahụ kwa ndi na-atu mgbereahia n’ulonso ukwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile.

Malakai

1 Okwu amụma: Nke a bụ okwu Onyenwe anyị gwara Izrel site n'ọnu Malakai onye amụma. **2** "Ahụla m unu n'anya," ka Onyenwe anyị na-ekwu. "Ma unu na-asị, 'Olee ụzọ i si hụ anyị n'anya?' 'Isọ, ọ bughị nwanne Jekọb?" ka Onyenwe anyị kwupụtara. "Ma otu ọ dị, ahurū m Jekọb n'anya, **3** ma Isọ ka m kpọrọ asị, mee ugwu ya niile ka ha ghọọ ebe togboro n'efu, werakwa ihe nketa ya nye nkita oha niile nke ozara." **4** Ndi Edom nwere ike si, "O bụ ezie na e tikpoola anyi, ma anyi ga-ewughari nkponkpo ebe niile." Ma otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na-ekwu, "Ha nwere ike wugharia ya, ma aga m akwadakwa ha ozo. N'ihu na a ga-akpo ha Obodo ihe ojoo, ndi Onyenwe anyi na-eweso iwe ruo mgbe ebighi ebi. **5** Anya unu ga-ahu nke a ma unu ga-ekwukwa, 'Onyenwe anyi di ukwu, o buladi ruo n'ofe oke ala Izrel!'" **6** "Nwa na-asopuru nna ya, ohu na asopurukwa onyenwe ya. A si na m bu nna, ebee ka egwu m di. A si na m bu onyenwe mmadu, ebee ka nsopuru m di?" Ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. "O bu unu ndi nchujaja na-eleda aha m anya. "Ma unu na-aju, 'Olee uzọ anyi si eleda aha gi anya?' **7** "Unu na-eji anu ruru aru na-achuru m aja n'elu ebe ichu aja m. "Ma unu na-aju, 'Olee uzọ anyi si meru ya?' "O bu mgbe unu na-asị na tebul Onyenwe anyi bu ihe e kwesiri ileda anya. **8** Mgbe unu ji anu ndi kpuru isi achuru m aja, o bughị ihe na-ezighi ezi ka unu na-eme? Mgbe unu na-ejikwa ndi dara ngwuro, na anu na-arja orja, o bughị ihe ojoo ka unu na-eme? Werenu anu ndi a bugara onye n-achị obodo unu dika onyinye. O ga-atọ ya uto inabata onyinye di otu a? O ga-anabata unu?" Ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **9** "Ma ugbu a, rjochu Chineke ka o gosi anyi amara ya. O buru na unu ji onyinye ndi di otu a n'aka unu, o ga-egosi unu afọ oma ya?" Ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **10** "O gaara adi m nnoo mma ma a si na otu onye n'ime unu ga-emechi onu uzọ ulonso ukwu ahụ, ka unu gharakwa ikwanye oku na-enweghi isi n'elu ebe ichu aja m. Ihe banyere unu adighi atọ m uto. O bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. Agaghị m anabatakwa onyinye obula si unu n'aka. **11** N'ihu na site n'owuwa anyanwu ruo odida ya, aha m ga-adi ukwu n'etiti mba niile. A ga-ewebata m ihe nsure oku na-esi isi uto na onyinye di ochu n'aha m, n'ebe niile, n'ihu na aha m ga-adi ukwu n'etiti mba niile." O bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **12** "Ma unu na-eme ka o ghara idi nso mgbe unu na-asị na, Tebul Onyenwe anyi bu ihe e meruru emeru, ebe ihe oriri ya bukwa ihe nleli. **13** Unu na-ekwukwa, 'Nke a bu ihe ike ogwugwu,' si otu a na-eduli imi unu elu n'ebe m no n'onodu oke nleli." O bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. "Mgbe unu na-ewebata ihe a natara n'ike, na nke dara ngwuro, na nke na-arja orja, jiri ha churo m aja, o kwesiri ka m nabata ya?" Ka Onyenwe anyi na-ekwu.

14 "Onye a na-abu onu ka onye aghughu ahụ bu nke nwere oke n'igwe ewu na aturu ya, kwee nkwa inye ya, ma mesia were anyi nwere ntupu churo Onyenwe anyi aja. N'ihu na mu onwe m bu Eze ukwu ahụ," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "aha m bukwa ihe a ga-atu egwu n'etiti mba di iche iche.

2 "Ma ugbu a, unu ndi nchujaja, ido aka na nti a dirj unu. **2** O buru na unuaju ige nti, o burukwa na unu ekpebighi n'obi unu inye aha m otuto," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na-ekwu, "Aga m ezite obubu onu n'ahu unu, aga m abukwa ngozi unu niile onu. E, abulari unu onu, n'ihu na unu ekpebighi n'obi unu isopuru m. **3** "N'ihu unu, aga m abara umu unu mba. Agaghị m anabata onyinye unu, aga m efesakwa nsi anu n'ihu unu, bu nsi nke ihe onyinye unu, aga m ewezugakwa unu site n'ihu m. **4** Otu a ka unu ga-esi mara na o bu mu zitere unu ido aka na nti a, ka ogbugba ndu mu na Livayi gbara digide," O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na-ekwu. **5** "Ogbugba ndu mu na ya bu nke ndu na udo, o bu m nyere ha ya, nke a bu n'ihu nsopuru. O nyere m nsopuru n'ezie, tukwaa aha m egwu. **6** Iwu nke ezio kwu di ya n'onu, o dikwaghị okwu ugha obula a choputara n'egbugbere onu ya. O soro m jee ije n'udo, na n'ikwaba aka oto. O mekwaru ka otutu si n'ajo omume ha chigharia. **7** "N'ihu na egbugbere onu onye nchujaja kwesiri ijuputa n'ihe omuma; e kwesikwara isi n'onu ya muta ihe, n'ihu na o bu onyeozu nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **8** Ma unu esitela n'uzo ahụ wezuga onwe unu, sitekwa n'ozizi unu mee ka otutu mmadu suo ngongo. Unu emerula ogbugba ndu nke Livayi." O bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **9** "N'ihu nke a, emeela m ka unu buru ndi a na-eleli anya, na ndi e wedara n'ala n'ihu ndi mmadu niile, n'ihu na unu agbasoghị uzọ m, kama unu na-ele mmadu anya n'ihu, n'ihu metutara iwu." **10** O bughị otu Nna ka anyi niile nwere? O bughị otu Chineke ahụ kere anyi? Ginj mere anyi ji na-emeru ogbugba ndu nna anyi ha site na-enweghi ntukwasị obi na mmekorita anyi na ibe anyi? **11** Juda ekwesighi ntukwasị obi. E meela ihe aru n'Izrel na n'ime Jerusalem: Juda emerula ulonso ukwu Onyenwe anyi huru n'anya, lukwa ada chi ndi mba ozo. **12** Ka Onyenwe anyi kewapu onye mere ihe di otu a n'ulo ikwu Jekob, ka o ghara inwe onye akaebe, ka o ghara inwe onye ga-aza ya mgbe o kporo oku maobu butere Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile onyinye. **13** Ihe ozo unu na-eme kwa bu ndi a: unu na-eme ka anya mmiri unu juputa n'ebe ichu aja Onyenwe anyi. Unu na-akwa akwa, na-etị mkpu akwa n'ihu na o naghị elenye anya n'onyinye unu, maobu jiri obi uto nabata ha. **14** Unu na-asị "Nke a o bu n'ihu ginj?" O bu n'ihu na Onyenwe anyi bu onyeama n'etiti gi na nwunye i luru n'okorobia gi, n'ihu na i kwesighi ntukwasị obi, o bu ezie na o bu nwanyi e jikotara gi na ya, burukwa nwunye ogbugba ndu gi. **15** O bu na o bughị otu Chineke ahụ kere gi? N'anụ ahụ na n'ime

mmụọ, unu bụ nke ya. Ma ginị ka otu Chineke a chọrọ? Ka unu buru umu na-atụ ya egwu. Ya mere, jie mmụọ gi aka, ka i gharakwa ibu onye na-ekwesighi ntụkwasi obi n'ebe nwanne i lụlara n'okorobia nọ. **16** "Akporo m igba alukwaghị m asi," ka Onyenwe anyi Chineke nke Izrel siri, "a kpokwara nwoke na-emeso nwanne ya mmeso n'uzo ihe ike asi." O bu Onyenwe Onye puru ime ihe niile na-ekwu. Ya mere, kpachapurunu onwe unu anya, unu abukwala ndi na-ekwesighi ntụkwasi obi. **17** Unu esitela n'oke okwu unu mee ka ike gwu Onyenwe anyi. Ma unu na-aju, "Olee uzo anyi si mee ka ike gwu ya?" Mgbe unu na-asi, "Ndi niile na-eme ihe ojoo di mma n'anya Onyenwe anyi. Ihe ha na-atokwa ya uzo," maobu na-asikwa, "Ebee ka Chineke ahụ na-ekpe ikpe ziri ezi no?"

3 "Lee, aga m ezipu onyeozu m, onye ga-edozi uzo n'ihu m. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi ahụ unu na-ele anya ya ga-abia na mberede n'ulonso okwu ya. Onyeozu nke ogbugba ndu ahụ, onye ihe ya na-agusi unu agu ike, ga-abia," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **2** "Ma onye ga-anagide ubochi obibia ya ma guzokwa mgbe o putara ihe? N'ihu na o ga-adị ka oku na-anucha anucha, dikwa ka ncha e ji asu akwa. **3** O na-anodu ala dika ndi na-anucha olaocha ime ka o di ocha. O ga-anucha ndi Livayi, ime ka ha di ocha, dika olaedo na olaocha a nuchara anucha tutu ruo mgbe ha ga-ewetara Onyenwe anyi onyinye n'ezu omume. **4** Mgbe ahụ, onyinye Juda na Jerusalem ga-abu onyinye Onyenwe anyi ga-anabata, dika o si anabata ha n'ubochi ndi ahụ gara aga, na mgbe ochie gara aga. **5** "Mgbe ahụ, aga m abia unu nso ikpe unu ikpe. Aga m abiakwa ngwangwa igbagide ha ama bu ndi mgbaasi, na ndi na-akwa iko, na ndi na-anu iyi ugha, na ndi na-emegebu ndi inyom di ha nwuru, na ndi na-emegebu ndi na-enweghi nna, na ndi na-anapu ndi obia ikpe ziri ezi, ndi ahụ niile na-adighi atụ egwu m." O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **6** "N'ihu na mụ onwe m bu Onyenwe anyi adighi agbanwe agbanwe. Ya mere, unu bu umu Jekob ji digide. **7** Site n'oge nna nna unu ha, unu esitela n'idebe iwu na ukpuru m wezuga onwe unu. Unu adighikwa edebe ha. Ya mere, loghachikwutenu m, mu onwe m ga-aloghachikwute unu." O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. "Ma unu na-asi, 'Anyi ga-esi ana loghachi?' **8** "Mmadu o na-ezu ihe bu nke Chineke n'ohi? Ma unu apunarila m ihe bu nke m. "Ma unu na-aju: 'Anyi si ana na-ezu gi oh?' "O bu site n'otu uzo n'ime uzo jiri unu, onyinye na aja niile. **9** N'ihu ya, obubu onu diri unu, ka mba niile unu ha, n'ihu na o bu mu onwe m ka unu na-ezu ohi. **10** Webatanu otu uzo n'uzo iri nke ihe niile unu n'ime uloku m, ka nri juruta n'ime ulu m. Jirinu nke a nwalee m," ka unu hu ma mu onwe m agaghị emeghe onu uzo eluigwe, site na ya wudatara unu ngozi di kwuu, nke ga-egubiga oke na onodu agaghị adị ichebe ha. O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **11** "Aga m egbochi ihe nripia ndi

ahụ niile ka ha ghara iripia mkpuru ubi unu. Osisi vaini unu agakwaghị atupusi mkpuru ya n'ala tutu ruo mgbe ha chara." O bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **12** "Mgbe ahụ, mba niile di iche iche ga-akpo unu ndi a goziri agozi, n'ihu na ala unu ga-abu nke na-enye ndi nwe ya obi uzo." O bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **13** Onyenwe anyi na-ekwu, si, "Unu ekwuola otutu okwu di ike megide m." "Ma unu na-aju, 'Gini ka anyi kwuru megide gi?' **14** "Unu ekwuola si, 'O bu ihe nzuzu ihe Chineke ofufe, na itu ya egwu. Gini bu uru anyi na-erite site n'idebe iwu ya, na ijeghari dika ndi na-eru uju n'ihu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile? **15** Ma site ugbo a gaa n'ihu, ndi nganga ka anyi ga-akpo ndi ihe na-agara nke oma. N'ezie, ndi na-eme ihe ojoo ka ihe na-agara nke oma. Ndi ahụ jikwa ihe ojoo ha na-anwa Chineke na-agbanari ntaramahuhu ya." **16** Mgbe ahụ, ndi niile na-atu egwu Onyenwe anyi gwaritara ibe ha okwu, Onyenwe anyi nara nti, nukwa ihe ha na-ekwu. N'ihu ya, e nwere akwukwo ncheta di ya, ebe e dere aha ndi niile na-atu egwu Onyenwe anyi, ma na-ehekwa echiche banyere aha ya. **17** "N'ubochi ahụ m ga-eme ihe," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, "ha ga-abu ihe oke onuhajia nke aka m. Aga m echebe ha, dika nna na-enwe omijiko ma chebekwa nwa ya nwoke na-efe ya. **18** Unu ga-ahu ihe di iche n'etiti ndi ezi omume na ndi ajo omume, hukwa ihe di iche n'etiti ndi na-efe Chineke na ndi na-adighi efe ya.

4 "N'ezie, ubochi ahụ na-abia, o ga-erekwa oku dika ebe a funyere oku buru ibu. Mgbe ndi nganga, ndi na-eme ihe ojoo, ga-abu igbugbo oka, ubochi ahụ na-abia ga-erechapu ha," otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. "O dikwaghị mgborogwu maobu alaka obula ga-afoduru ha. **2** Ma unu bu ndi na-atu egwu aha m ka anyanwu nke ezi omume ga-achawaputa wetakwara unu ogwugwu nke si n'ime nku ya. Unu ga-apukwa, na-awughari dika umu ehi eji nri zujuo afo. **3** Mgbe ahụ, unu ga-azopjakwa ndi ajo omume. Ha ga-aghokwa ntu n'okpuru obu ukwu unu, n'ubochi ahụ m ga-eme ihe ndi a," otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **4** "Chetanu iwu Mosis, bu odibo m, ya bu iwu na ukpuru ndi ahụ di iche iche m nyere ya na Horeb, maka Izrel niile. **5** "Lee, aga m ezitere unu Ilajia onye amuma, tupu ubochi ukwu ahụ di oke egwu bu ubochi Onyenwe anyi abia. **6** O ga-eme ka obi ndi bu nna chigharikwute umu ha, meekwa ka obi ndi bu umu chigharikwutekwa nna ha; ka m ghara ibia ma jiri ibu onu laa ala ahụ n'iyi."

NEW TESTAMENT

Jisọs siri, "Nna gbaghara ha n'ih na ha amataghi ihe ha na-eme."

Ha ji ife nza kee uwe ya n'etiti onwe ha.

Luk 23:34

Matuu

1 Nke a bu ndeko usoro omumụ Jisọs onye bu Kraịst, nwa Devid, nwa Ebrahim. **2** Ebrahim muru Aizik, Aizik amuo Jekob, Jekob amuo Juda na umunne ya. **3** Juda mutara Perez na Zera site na Tama, Perez muru Hezron, Hezron amuo Aram. **4** Aram muru Aminadab, Aminadab muru Nashon, Nashon amuo Salmon. **5** Salmon bu nna Boaz, site na nwunye ya Rehab, Boaz muru Obed, site na nwunye ya Rut, Obed amuo Jesi. **6** Jesi amuo Devid, bu eze. Devid muru Solomon site na nwunye ya Uraya. **7** Solomon muru Rehoboam, Rehoboam amuo Abija, Abija amuo Esa. **8** Esa muru Jehoshafat, Jehoshafat amuo Joram, Joram amuo Uzaja. **9** Uzaja muru Jotam, Jotam amuo Ehaz, Ehaz amuo Hezekaya. **10** Hezekaya muru Manase, Manase amuo Emon, Emon amuo Josaya. **11** Mgbe e mere ka ha gaa biri n'ala Babilon ka Josaya muru Jekonaya na umunne ya. **12** Mgbe ha si Babilon lota Jekonaya muru Shealtiel, Shealtiel amuo Zerubabel. **13** Zerubabel muru Abiud, Abiud amuo Eliakim, Eliakim amuo Azoa. **14** Azoa muru Zadok, Zadok amuo Akim, Akim amuo Eliud. **15** Eliud muru Elieza, Elieza amuo Matan, Matan amuo Jekob. **16** Jekob muru Josef onye bu di Meri nne Jisọs, onye a na-akpo Kraịst. **17** Ya mere, site n'Ebrahim ruo na Devid, e nwere ogbo iri na anọ. Ma site n'oge Devid ruo mgbe a dooro ha n'agha gaa Babilon, e nwere ogbo iri na anọ. Sitekwanu n'oge ahụ ruo mgbe a muru Kraịst bukwa ogbo iri na anọ. **18** Otu a ka omumu Jisọs, onye a na-akpo Kraịst siri di: Nne ya Meri bu onye e kwenyere na o ga-alu Josef, ma tupu ha ebiko onu a choputara na Meri di ime site na Mmuo Nso. **19** Ma Josef di ya bu onye ezi omume, o choghi imenye ya ihere, n'ihia ya, o zubere ichu ya na nzuzo. **20** Mgbe Josef nwechara mkpebi a, mmuo ozi Onyenwe anyi bjakwutere ya na nro si ya, "Josef nwa Devid, atula egwu ikporo Meri ka o buru nwunye gi, n'ihia na nwa ahụ o di ime ya sitere n'ike Mmuo Nso. **21** O ga-amukwa nwa nwoke, onye i ga-akpo aha ya Jisọs, n'ihia na o ga-azoputa ndi nke ya site na mmehie ha." **22** Ihe ndi a mere iji mezuo ihe ahụ Onyenwe anyi kwuru site n'onu onye amuma ya si, **23** "Lee, nwaagbogo ahụ na-amaghi nwoke ga-aturu ime, muo nwa nwoke. Ha ga-akpo aha ya Imanuel" (nke bu ma asugharia ya, "Chineke nonyeere anyi"). **24** Mgbe Josef si n'ura teta, o mere dika mmuo ozi Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. O kporo Meri ka o buru nwunye ya. **25** Ma ha abuo edinakoghi tutu ruo mgbe o musiri nwa nwoke, onye o kporo aha ya Jisọs.

2 Mgbe a mụchara Jisọs na Betlehem nke Judia n'oge Herod bu eze, ndi amamihe si owuwa anyanwu bjaruru Jerusalem, **2** na-aju ajuju si, "Olee ebe o no, bu onye a muru ibu eze ndi Juu? Anyi huru kpakpando na n'owuwa anyanwu, ma bja ikpo isiala nye ya." **3** Mgbe eze Herod nuru nke a, obi loro ya mmiri nke ukwu, ya na ndi niile bi na Jerusalem. **4** Mgbe o kpokotara ndisi nchujaja na ndi ozizi iwu niile, o juru

ha, olee ebe e kwuru na a ga-amu Kraịst ahụ. **5** Ha zara ya si, "Na Betlehem nke Judia. N'ihia na otu a ka onye amuma ahụ dere n'akwukwo si, **6** "Ma gi onwe gi, Betlehem, di n'ala Juda, i dighi nta karichasia n'etiti ndi ochichi Juda, n'ihia na o bu site na gi ka onye ochichi ga-esi puta, onye ga-achi ndi nke m Izrel." **7** Mgbe ahụ Herod kporo ndi amamihe ahụ na nzuzo juputa ha banyere oge kpakpando ahụ ji puta ihè. **8** O zipuru ha ije Betlehem si ha, "Gaanu lee anya nke oma choputa ebe nwantakiri ahụ no. Mgbe unu chotara ya, bianu mee ka m mara, ka m gaakwa kporo isiala nye ya." **9** Mgbe ha nuru okwu eze, ha puru gawa, ma kpakpando ahụ ha huru n'owuwa anyanwu putakwara ozo, na-aga n'ihu ha ruo mgbe o biara guzo n'elu ebe nwantakiri ahụ no. **10** Ha nuri onu nke ukwu mgbe ha huru kpakpando ahụ. **11** Ka ha banyere n'ulo ahụ, ha huru nwantakiri ahụ na nne ya Meri, ha gburu ikpere n'ala ma kporo ya isiala. Ha meghere akpa akụ ha nye ya onyinye olaedo na okpurukpu eso osisi na-esi isi utọ a na-akpo frankisens, ya na maa. **12** N'ihia na a dorọ ha aka na nti na nro ka ha ghara ilaghachikwuru Herod, ha sitere n'uzo ozo laghachi obodo ha. **13** Mgbe ndi amamihe ahụ lasiri, mmuo ozi Onyenwe anyi mere ka Josef hu ya na nro, o siri ya, "Bilie osijo kporo nwantakiri a na nne ya gbalaa Ijpt. Alaghachikwala tutu ruo mgbe m ga-agwa gi, n'ihia na Herod na-acho nwantakiri a ka o gbuo ya." **14** N'oge abali, Josef biliri kporo Meri na nwantakiri ahụ gbalaa Ijpt. **15** Ebe ahụ ka ha nogidere tutu ruo mgbe Herod nwuru. Nke a mere ka okwu ahụ Onyenwe anyi kwuru site n'onu onye amuma mezuo. "O bukwa site n'Ijpt ka m kpoputara nwa m." **16** Iwe were Herod nke ukwu mgbe o choputara na ndi amamihe ahụ aghoala ya aghughu. N'ihia ya, o nyere iwu banyere Betlehem na obodo nta ndi ozo gbara ya gburugburu, ka ha gbuo umuntakiri niile no n'obodo ndi a, bu ndi gbara site n'afu abuo gbadaa, di ka ihe o nutara site n'onu ndi amamihe si di. **17** E sitekwara otu a mezuo amuma ahụ Jeremaya buru si, **18** "A nuru otu olu na Rema, ikwa akwa na oke iru uju di, Rechel na-akwa akwa n'ihia umu ya; o dighi nkasiobi obula diri ya, n'ihia na ha adighikwa." **19** Mgbe Herod nwuru, mmuo ozi Onyenwe anyi bjakwutere Josef na nro n'Ijpt **20** si ya, "Bilie, kporo nwantakiri ahụ na nne ya laghachi n'ala Izrel n'ihia na ndi na-achọ igbu ya anwuola." **21** Ya mere, o biliri, kporo nwantakiri ahụ na nne ya, laghachi n'ala Izrel. **22** Mgbe o nuru na eze ohuru gbanwere Herod na Judia bu nwa ya a na-akpo Akelus, egwu turu Josef ilaghachi ebe ahụ. Ma n'ihia na adowo ya aka na nti na nro, o wezugara onwe ya gaa n'akuku Galili. **23** O gara biri n'obodo a na-akpo Nazaret. E sitekwara otu a mezuo okwu onu ndi amuma si na, "A ga-akpo ya onye Nazaret."

3 N'oge ahụ, Jon omee baptizim biara na-ezisa ozi n'ozara Judia. Isi okwu ya bu, **2** "Chegharianu, n'ihia na alaeze eluigwe di nso." **3** N'ihia na nwoke a bu onye e kwuru okwu banyere ya site n'onu onye

amụma Ajzaya sị, “Otu onye na-eti mkpu n’ozara, na-asị, ‘Dozienụ ụzọ maka Onyenwe anyị, meenụ ka okporoụzọ ya guzozie.’” **4** Jọn yi uwe e ji aji inyinnya kamel mee. O kekwarā ihe okike ukwu nke akpukpo anụ n’ukwu ya. Nri ya bụ igurube na mmanụ ahi. **5** N’oge ahụ, ndị mmadụ sitere Jerusalem, na Judia niile, n’ala niile di Jodan gburugburu, na-apukwuru ya. **6** Mgbe ha na-ekwuputa mmehie ha, o mere ha baptizim n’osimiri Jodan. **7** Ma mgbe o hụrụ otutu ndi Farisii na ndi Sadusii ka ha na-abia ka e mee ha baptizim, o siri ha, “Unu umu ajuala, onye doru unu aka na nti si unu gbanari onuma nke na-abia? **8** Mjanu mkpuru na-egosiputa ncheghari unu. **9** Unu echekwala na unu puru i si n’ime onwe unu, ‘Anyi nwere Ebrahim dika nna,’ n’ihi na Chineke puru isite na nkume ndi a meputara Ebrahim umu. **10** Ma ugbu a atukwasila anyuiki na mgborogwu osisi niile. Osisi obula nke na-adighi ami ezi mkpuru ka a ga-egbutu, tuba ya n’ime oku. **11** ‘Mu onwe m ji mmiri eme unu baptizim n’ihi ncheghari, ma onye di ike kari a na-abia. Onye m na-erughi ichita akpukpokwu ya. O ga-eji Mmuo Nso na oku were mee unu baptizim. **12** Ihe ifucha oka ya di ya n’aka, o ga-azacha ebe izocha oka ya nke oma, chikota mkpuru oka wiiti tinye ha n’oba, ma jiri oku a na-apughi imenyu emenyu rechapu igbugbo oka.’” **13** Mgbe ahụ, Jisọs sitere na Galili bja n’osimiri Jodan ka Jon mee ya baptizim. **14** Ma Jon chorọ igbochi ya, sị, “O bu m kwesiri jbiakwute gi ka i mee m baptizim. Gini mere i ji abiakwute m?” **15** Ma Jisọs zara ya sị, “Kwere ka o diri otu a ugbu a, o kwesiri ka anyi mezuo ezi omume niile.” Mgbe ahụ Jon kwenyere. **16** Ngwangwa e mechara Jisọs baptizim, o sitere na mmiri ahụ riputa. N’otu oge ahụ, eluigwe meghere, Jon huru Mmuo nke Chineke ka o si n’elu fedata di ka nduru na-ebekwasị Jisọs n’isi. **17** Otu olu sitere n’eluigwe kwuo okwu sị, “Onye a bu Okpara m, onye m huru n’anya. Ihe ya di m ezi mma.”

4 Emesja, Mmuo Nso duuru Jisọs baa n’ozara ka ekwensu nwaa ya onwunwa. **2** Mgbe o busiri onu iri ubochi anọ ehilie na abali, aguu guru ya nke ukwu. **3** Mgbe ahụ onye onwunwa ahụ bjakwutere ya sị, “O buru na i bu Okpara Chineke, gwa nkume ndi a ka ha ghoọ achicha.” **4** Ma Jisọs zara, “E dere ya n’akwukwo nso sị, ‘O bughi naanị site na achichaka mmadu si adi ndu, kama site n’okwu niile si n’onu Chineke puta.’” **5** Mgbe ahụ, ekwensu duuru ya baa n’obodo nso ahụ, mee ka o guzo n’ebe dikarisiri elu nke ulonso ukwu, **6** sị ya, “O buru na i bu Okpara Chineke, site n’ebe a tuda onwe gi n’ala. N’ihi na e dere ya n’akwukwo nso sị, ‘O ga-enye ndi mmuo ozi ya iwu banyere gi, ha ga-ebuli gi elu n’aka ha ka i ghara ikpobi ukwu gi na nkume.’” **7** Ma Jisọs zara sị ya, “E deela ya n’akwukwo nso sị, ‘I gaghi anwa Onyenwe gi na Chineke gi onwunwa.’” **8** Ozokwa, ekwensu kpoozo ya gaa n’elu ugwu di elu, gosi ya alaeze niile nke uwa na ebube ha. **9** O siri ya, “Aga m enye gi ha niile ma o buru na i daa n’ala kpoo isiala nye m.” **10** Ma Jisọs siri ya, “Si n’ebe m no

puo, ekwensu. N’ihi na akwukwo nso kwuru sị, ‘O bu naanị Onyenwe anyi Chineke gi ka i ga-akpo isiala nye, naani ya ka i ga-efekwa.’” **11** Mgbe ahụ ekwensu hapuru ya laa. Ndi mmuo ozi bjakwutere ya, nonyere ya, na-ejere ya ozi. **12** Mgbe Jisọs nuru na e tinyela Jon n’ulo mkporo, o puru gaa Galili. **13** Emesja, o hapuru Nazaret gaa biri na Kapanom, bu obodo di n’akuku osimiri Galili. O di nso n’oke ala Zebulon na Naftali. **14** N’uzo di otu a, amuma ahụ Ajzaya buru mezuru. Amuma nke siri, **15** “Ala Zebulon na ala Naftali, nke di n’akuku osimiri, n’ofe Jodan, Galili nke ndi mba ozo, **16** ndi no n’ochichiri ahula ihè di ukwu. Ndi bi n’ala onyinyo onwu ka ihè nwukwasiri.” **17** Site n’oge ahụ gaa n’ihu Jisọs bidoro na-ekwusa na-asị, “Chegharianu, n’ihi na alaeze eluigwe di nso.” **18** Ma mgbe Jisọs na-agafe n’akuku osimiri Galili, o huru umunne abuo, Saimon onye a na-akpo Pita, na Andru nwanne ya, ndi oru ha bu iku azu, ebe ha no n’ugbo mmiri na-aku azu. **19** O siri ha, “Bianu soro m. Aga m eme unu ndi oku na-akuta mmadu.” **20** Ha hapuru ugbo azu ha otu mgbe ahụ soro ya. **21** Mgbe o gara n’ihu nke nta, o huru umunne abuo ozo, Jemis nwa Zebedi na Jon nwanne ya, ebe ha na nna ha Zebedi no n’ime ugbo mmiri na-ekezi ugbo azu ha. O kpokwara ha, **22** ngwangwa ha hapuru ugbo ha na nna ha soro ya. **23** Jisọs jehhariri n’obodo niile nke Galili, na-akuzi ihe n’ulo nzuko niile ha, na-ekwusakwa ozioma nke alaeze ahụ. O na-agwokwa orja na nrja nrja niile di iche iche n’etiti ndi ahụ. **24** Akuko banyere ya gbasara jезuo akuku Siria niile. Mgbe ahụ otutu ndi mmadu kpotaara ya ndi niile ahụ na-esighi ike, ndi na-aria udi orja di iche iche, ndi nwere ahụ mgbu, na ndi mmuo ojojo na-esogbu, na ndi akwukwu, na ndi akuku ahụ ha kponwuru akponwu. O gwokwara ha niile. **25** Otutu mmadu sitere na Galili, Dekapolis, Jerusalem, Judia na n’ofe osimiri Jodan, soro ya.

5 Mgbe Jisọs huru igwe mmadu ahụ, o rigooro n’elu ugwu. Mgbe o noduru ala, ndi na-eso uzo ya bjakwutere ya, **2** o bido ikuziri ha ihe. O siri: **3** “Ngozi na-adiri ndi bu ogbenye n’ime mmuo, n’ihi na alaeze eluigwe bu nke ha. **4** Ngozi na-adiri ndi na-eru uju, n’ihi na a ga-akasi ha obi. **5** Ngozi na-adiri ndi di nwayozo n’obi, n’ihi na ha ga-eketa uwa. **6** Ngozi na-adiri ndi aguu ezi omume na-agu, n’ihi na ndi ahụ ka afo ga-eju. **7** Ngozi na-adiri ndi na-eme obi ebere, n’ihi na ha ka a ga-emere ebere. **8** Ngozi na-adiri ndi di ocha n’obi, n’ihi na ha ga-ahụ Chineke anya. **9** Ngozi na-adiri ndi na-eme ka udo di n’etiti mmadu na ibe ya, n’ihi na a ga-akpo ha umu Chineke. **10** Ngozi na-adiri ndi a na-emegbu n’ihi ezi omume, n’ihi na alaeze eluigwe bu nke ha. **11** “Ngozi na-adiri unu mgbe ndi mmadu na-akocha unu, na-emegbu unu, ma na-ekwukwa okwu ojojo na ugha niile di iche iche megide unu n’ihi m. **12** Nuriaru onu, nwekwanu obi utu, n’ihi na ugwu oru unu di ukwu n’eluigwe. N’ihi na n’uzo di otu a ka ha sogburu ndi amuma ndi buru unu uzo. **13** “Unu bu nnu nke uwa, ma o buru na nnu adighi atokwa utu, a ga-eji gini

mee ka o uto uto ozo? O bakwaghị uru obula, ma o bughị naanị itufu ya, ka ndi mmadu zoo ya ukwu. **14** “Unu bu ihe nke uwa. Unu di ka obodo e wuru n’elu ugwu nke a na-apughị izo ezo. **15** Ndi mmadu adighi amunye oriṅna donye ya n’okpuru igbe, kama a na-adokwasị ya n’elu ihe idoba oriṅna, ka o nye ndi niile nọ n’ulo ahụ ihè. **16** Ya mere, kwerenụ ka ihè unu nwuo nye mmadu niile, ka ndi mmadu hụ orụ oma unu, tookwa Nna unu nke bi n’eluigwe. **17** “Unu echela na m bjara ikagbu iwu Mosis, maobu ozizi ndi amuma. Abjaghị m ikagbu akagbu, kama abjara m imezu ha. **18** N’ezie, agwa m unu, na tutu eluigwe na uwa agabiga, o dighi otu mkpuru edemede obula di nta, o buladi nke dikarisiri nta, nke a ga-esi n’Iwu a wepu ruo mgbe ha niile ga emezu. **19** N’ihi ya, onye obula nke ga-emebi otu n’ime iwu ndi a, o buladi nke dikarisiri nta, ma kuziekwara ndi ozo ime otu ahụ, a ga-agu onye ahụ n’onye dikarisiri nta n’alaeze eluigwe. Ma onye na-ezi umu mmadu ka ha debe iwu ahụ, ma na-emekwa okwu ndi ahụ n’onwe ya, a ga-akpo ya onye di ukwu n’alaeze eluigwe. **20** Ka m dọo unu aka na ntị. O buru na ezi omume unu akarighi ezi omume ndi Farisii na ndi ozizi iwu, unu apughị iba n’alaeze eluigwe ma oji. **21** “Unu nuru na-agwara ndi mmadu n’oge gara aga, si, ‘Onye egbula mmadu, onye obula gburu mmadu a ga-ekpe ya ikpe.’ **22** Ma asị m unu, na onye obula nke na-ewe iwe megide nwanne ya, na-enyefe onwe ya n’aka ikpe. Onye obula nke na-akpo nwanne ya ‘Raka,’ ya bu onye ibertiibe, ga-aza ajuju n’uloikpe. Ozokwa, onye obula nke kporo nwanne ya, ‘Onye nzuzu,’ na-edo onwe ya iba n’okpu ala mmuo. (Geenna g1067) **23** “Ya mere, o buru na i gaa inye onyinye gi n’ebe ichu aja, ma cheta n’ebe ahụ na gi na nwanne gi adighi n’udo, **24** hapu onyinye gi n’ebe ichu aja, laa ka gi na nwanne gi kpezie. Mgbe unu mere udo, laghachi bja nye onyinye gi. **25** “Mee osiso ka gi na onye kpo gi eje ulo ikpe kpezie, mgbe o na-eburubeghi ikpe gi na ya jee n’aka okaike, onye ga-enyefe gi n’aka ndi nche, ma eleghi anya etinye gi n’ulo mkporo. **26** N’ezie, agwa m gi, i gaghị e si n’ebe ahụ puta ruo mgbe i kwughachiri kobo niile i ji. **27** “Unu nuru na e kwuru si, ‘Akwa iko.’ **28** Ma asị m unu, onye obula lere nwanj anyi site na-agu i kwa iko emeelarị mmehie i kwa iko n’ime obi ya megide nwanj ahụ. **29** N’ihi nke a, o buru na anya aka nri gi na-eme ka i jehie, ghu pu ya tufuo. O kaara gi mma na i tufuru otu akuku ahụ gi baa n’alaeze karija na i ji ahụ zuruoke baa n’okpu ala mmuo. (Geenna g1067) **30** O buru na aka nri gi na-eme ka i jehie, ghu pu ya tufuo. O kaara gi mma na i tufuru otu akuku ahụ gi ma baa n’alaeze eluigwe, karija na i ji ahụ zuruoke ma baa n’okpu ala mmuo. (Geenna g1067) **31** “E kwukwara si, ‘Onye obula choro igbara nwunye ya alukwaghị m, ga-ebu uzo dee akwukwo alukwaghị m nye nwunye ya.’ **32** Ma asị m unu, onye obula gbara nwunye ya alukwaghị m, ma o bughị n’ihi i kwa iko, o na-etinye nwanj ahụ n’onodu ga-eme ka o kwaa iko. O buru na nwanj ahụ aluo di ozo, nwoke ahụ luru nwanj ahụ na-emekwa mmehie i kwa iko. **33**

“Ozokwa, unu nuru na a gwara ndi mmadu n’oge gara aga si, ‘Anula iyi ugha, kama mezuo ihe niile unu nuru n’ihi nye Onyenwe anyi.’ **34** Ma asị m unu anula iyi obula. Ejikwala eluigwe ahụ iyi n’ihi na eluigwe bu ebe ocheeze Chineke di. **35** Ejikwala uwa ahụ iyi n’ihi na uwa bu ebe mgbakwasị ukwu ya. Ejikwala Jerusalem ahụ iyi n’ihi na o bu obodo Eze ukwu ahụ. **36** Ejikwala isi gi ahụ iyi n’ihi na i pughị ime ka otu agirị isi gi di ocha maobu di oji. **37** Anula iyi obula. Kama ka okwu unu buru ‘E’ maobu ‘Ee’; ihe obula gafere nke a sitere n’aka ajo onye ahụ. **38** “Unu anula na e kwuru si, ‘O bu anya ka a kukuoro, anya n’onodu anya. O burukwa otu eze ka e tipuru, eze n’onodu eze.’ **39** Ma ana m asị unu eguzogidela onye bu ajo onye. Kama o buru na mmadu amaa gi ura na ntị aka nri, tugharjara ya ntị nke ozo. **40** O buru na mmadu agbawa gi akwukwo n’uloikpe, ka o nara gi uwe ime gi, nyekwa ya uwe nke elu gi. **41** O buru na mmadu esite n’ike choro ka i soro ya gaa puku nzo ukwu ato, soro ya gaa puku nzo ukwu isii. **42** Nye onye obula roro gi ihe. Achughachikwala ndi na-abja ka i binye ha ego. **43** “Unu nuru na e kwuru si, ‘Hunu ndi agbataobi unu n’anya, ma kpo kwawu ndi iro unu asị.’ **44** Ma asị m unu, hunu ndi iro unu n’anya, kpekwaanu ndi na-esogbu unu ekpere. **45** Nke a ga-eme ka unu buru umu nke Nna unu bi n’eluigwe, onye na-eme ka anwu mporo ndi oma na ndi ojo, na-emekwa ka mmiri zoro ndi ezi omume na ndi ajo omume. **46** O buru naanị ndi huru unu n’anya ka unu na-ahu n’anya, ginị ga-abu ugwo oru unu? O buladi ndi ona utu na-emekwa otu a. **47** O burukwa na unu na-ekele naanị ndi enyi unu ekele, o dighi ihe obula di iche n’ebe unu na ndi ozo no. N’ihi na ndi na-amaghị Chineke na-emekwa otu ahụ. **48** Ya mere, unu kwesiri izuoke n’iru oru oma, di ka Nna unu bi n’eluigwe si zukwaa oke.

6 “Kpacharanu anya ka unu ghara ime ezi omume unu naanị ka ndi mmadu hu unu. N’ihi na unu mee nke a, unu agaghị enweta ugwo oru obula site n’aka Nna unu bi n’eluigwe. **2** “Unu afula opi mgbe unu na-enye ndi no na mkpa onyinye, n’ihi na otu a ka ndi ihu abuo na-eme n’ulo nzuko na n’okporozo, ka ndi mmadu too ha. N’ezie, ana m agwa unu, ha anatala ugwo oru ha n’izuoke. **3** Mgbe unu choro iru oru ebere, meenu ya na nzuzo. Ekwela ka aka ekpe gi mata ihe aka nri gi na-achọ ime. **4** Ka onyinye gi buru na nzuzo. Mgbe ahụ, Nna gi, onye na-ahu ihe di na nzuzo ga-akwughachi gi. **5** “Mgbe obula unu choro ikpe ekpere, unu emela di ka ndi ihu abuo, n’ihi na ha huru iguzo n’ime ulo ekpere, nakwa n’akuku uzo n’anya na-ekpe ekpere, ebe ndi mmadu ga-ahu ha. N’ezie, agwa m unu, ha anatala ugwo oru ha n’ebe o zuruoke. **6** Kama, mgbe unu choro ikpe ekpere, baanu n’ime ime ulo unu. Mechiekwanu uzo unu, kpo kuonu Nna unu n’ekpere na nzuzo. Mgbe ahụ Nna unu, onye na-ahu ihe e mere na nzuzo, ga-enye unu ugwo oru unu. **7** Mgbe unu na-ekpe ekpere, unu ekwala okwu nkukwasị efu di ka ndi na-amaghị Chineke na-eme.

Ha chere na a ga-anụ ekpere ha n'ihì ọtụtụ okwu ha na-ekwu. **8** Unu adịla ka ha. Chetanụ na tupu unu arịọ arịrjọ ọbụla, Nna unu bi n'eluigwe maara ihe na-akpa unu. **9** "Sinu otu a na-ekpe ekpere: "Nna anyị nke bi n'eluigwe, ka e doo aha gị nsọ. **10** Ka alaeze gị bja, ka e mee uche gị n'ụwa, dika e si eme ya n'eluigwe. **11** Nye anyị nri nke ụbọchị taa. **12** Gbaghara anyị mmehie anyị, dika anyị si agbaghara ndị na-emehie megide anyị. **13** Ekwela ka anyị daba n'ime onwunwa, kama, zoputa anyị n'aka ajọ onye ahụ." **14** Ọ buru na unu agbaghara ndị mmadụ mgbe ha mehiere megide unu, Nna unu nke bi n'eluigwe ga-agbagharakwa unu mmehie unu. **15** Ọ burukwanụ na unu agbagharaghị ndị ọzọ mmehie niile ha, Nna unu nke bi n'eluigwe agaghị agbaghara unu mmehie unu. **16** "Ọzọ, mgbe ọbụla unu na-ebu ọnu, unu agbarula ihu unu dika ndị ihu abụọ na-eme. N'ihì na ha na-agbaru ihu ha ka ndị ọzọ hụ na ha na-ebu ọnu. N'ezie agwa m unu, ha anatala ụgwọ ọrụ ha. **17** Mgbe j na-ebu ọnu, tee isi gị mmanụ, ma saakwa ihu gị mmiri, **18** ka ndị ọzọ ghara ihuta na j na-ebu ọnu kama ka ọ buru naanị nye Nna gị, onye anya na-adighi ahụ. Nna gị, onye na-ahụ ihe niile na-eme na nzuzo, ga-akwu gị ụgwọ. **19** "Unu akpadola akụ n'ụwa nye onwe unu, ebe ọ ga-agba nchara, akjika atakwa ya, ebe ndị ohi ga-etịwa ma zukwaa ha. **20** Kama kwadoonụ akụ n'eluigwe nye onwe unu, ebe ha na-agaghị agba nchara, ebe akjika na-agaghị eri ha, ebe ndị ohi na-adighi etịwa maọbụ zuo ihe. **21** N'ihì na ebe ọbụla akụ unu dī ka obi unu ga-adikwa. **22** "Anyị bụ oriona nke anụ ahụ. Ọ burukwa na anyị gi adiri ọcha, ahụ gi niile ga-epuputa n'ihè. **23** Ọ buru na anyị gi ajọọ njo, akukụ ahụ gi niile ga-epuputa n'ochichiri. Ọ burukwa na ihè ahụ dī n'ime gi aghọọ ochichiri, ochichiri ahụ ga-adj ukwu. **24** "Ọ dighi onye ọbụla puru ife nna ukwu abụọ, n'ihì na ọ ga-achọ ihu otu n'ime ha n'anya, kpokwa nke ọzọ asị, maọbụ sọpuru otu ma lejia nke ọzọ anyị. Otu a kwa i nweghị ike ife Chineke na akụ otu mgbe ahụ. **25** "N'ihì nke a ka m ji na-asị unu, unu echegbula onwe unu banyere ndụ unu, ihe unu ga-eri, maọbụ ihe unu ga-anụ, maọbụ banyere ahụ unu, ihe unu ga-eyi n'ahụ. Ọ bụ ndụ akarighi nri eji azụ ya, ka ọ bụ ahụ akarighi ihe e ji ekpuchi ya? **26** Werenụ umu nnunụ dī ka ihe jmaatu. Ha adighi akụ mkpuru n'ubi maọbụ ewe ihe ubi. Ha adighi achikotakwa ihe debe n'oba. Ma Nna unu nke bi n'eluigwe na-azụ ha. Ọ bụ na unu adighi oke onuahia karjia ha? **27** Onye n'etiti unu puru itinye otu nkeji n'ogologo ụbọchị nke ndụya site n'ichegbu onwe ya? **28** "Ginjị mekwaranu unu ji na-anọ n'echiche oge niile maka uwe? Leenụ okoko osisi nke ohia. Ha adighi arụ ọrụ maọbụ dogbu onwe ha n'oru. **29** Ma asị m unu, ọ buladị Solomon n'ebube nke jbu eze ya niile, eyighi uwe ọbụla mara mma dī ka otu n'ime okoko osisi nke ohia ndi a. **30** Ma ọ buru na Chineke si otu a chọọ ahijia efu nke ubi mma, nke puru idị ndu taa ma echi atuba ha n'ite oku, ọ bụ na ọ gaghị a chọọ unu mma karjia. Unu ndi okwukwe nta? **31** N'ihì nke a, unu echegbukwala onwe unu na-asị,

'Ginjị ka anyị ga-eri?' maobu, 'Ginjị ka anyị ga-anu?' maobu, 'Ginjikwa ka anyị ga-eyi?' **32** Ọ bụ ihe ndi a ka ndi na-amaghị Chineke na-achosi ike. Ma Nna unu bi n'eluigwe maara na ọ dī unu mkpa. **33** Ma burunu ọzọ chọọ alaeze ya na ezi omume ya, a ga-atukwasikwara unu ihe ndi a niile. **34** Ya mere, unu echegbula onwe unu banyere echi, n'ihì na echi ga-echere onwe ya. Nsogbu nke ụbọchị taa ezuruola ụbọchị taa.

7 "Unu ekpela ndi ọzọ ikpe, ka a ghara ikpekwa unu ikpe. **2** N'ihì na a ga-ekpe unu ikpe dika unu si kpee ndi ọzọ. Ọ bukwa ihe unu ji tuoro ndi ọzọ ka a ga-eji tuoro unu. **3** "Ginjị mere i ji elee ntakiri ahijia dī nwanna gin'anya ma j dighi ahuta obodobo osisi dī gi onwe gi n'anya? **4** Olee otu j ga-esi gwa ya si, 'Nwanna m, kwere ka m tupu gi ntakiri ahijia danyere gi n'anya,' mgbe obodobo osisi dī gi n'anya, nke na-adighi ekwe gi huzie ọzọ. **5** Onye ihu abụọ! Buru ọzọ wepu obodobo osisi dī gi n'anya ka i nwee ike ihuzi ọzọ tupu ntakiri ahijia nke dī nwanna gi n'anya. **6** "Enyela nkita ihe dī nsọ. Enyekwala ezi ihe dī oke onuahia. Ha ga-azoto ha ma tughariakwa dorie gi. **7** "Na-arjona, unu ga-arjota, na-achonu, unu ga-achota, kujukwanu aka n'uzo, a ga-emeghekwa unu ọzọ. **8** N'ihì na onye na-arjona, na-arjota. Onye na-achota, na-achota. Onye na-akụ aka n'uzo ka a ga-emeghekwa ọzọ. **9** "Ọ dī onye n'ime unu, ma ọ buru na nwa ya arjona ya achicha, ga-enye ya okwute? **10** Maobu, nwata ahụ arjona azu, o nye ya agwo? **11** Ya mere, ebe unu ndi ojoo maara otu e si enye umu unu ezi onyinye, Nna unu bi n'eluigwe ọ gaghị enye unu karjia, ma ọ buru na unu arjona ya! **12** Ya mere, n'ime ihe niile, na-emeso ndi mmadu dī ka i si chọọ ka ha mesoo gi. Nke a bụ nchikota ihe iwu na ndi amuma ziri. **13** "Sitenu n'onu ọzọ dī warawara banye. N'ihì na onu ọzọ ahụ dī obosara. Mbara ka ọzọ ahụ dikwa na-eduba n'ila n'iyi. Otutu na-esoro ya. **14** Ole na ole na-achota ọzọ ahụ na-eduba na ndu, n'ihì na ọ dī warawara, dikwa nkpagide. **15** "Kpachapunu anyi! N'ihì na ndi amuma ugha dī. Ha na-abiakwute unu n'udidi aturu, ma ha bụ agu. **16** A ga-esite na mkpuruha mata ndi ha bụ. Ndi mmadu ọ na-esite n'osisi ogwu dī n'ohia ghota mkpuru osisi grepu, ka ha na-esite n'osisi uke gbara n'ohia ghota mkpuru figi? **17** N'uzo dī otu a, osisi ọbula dī mma na-amiputa mkpuru oma, ma osisi dī njo na-amiputa mkpuru dī njo. **18** Osis na-amī mkpuru oma adighi amī mkpuru ojoo. Nke na-amī mkpuru ojoo adighikwa amī mkpuru oma. **19** Ma osisi ọbula na-amighi mkpuru oma ka a ga-egbutu tunye ya n'oku. **20** Uzo e si amata osisi oma bụ site na mkpuru ya. **21** "Ọ bughị ndi niile na-asị m 'Onyenwe anyi, Onyenwe anyi,' ga-abanye n'alaeze eluigwe, kama ọ bụ naanị ndi ahụ na-eme ihe Nna m nọ n'eluigwe na-achọ ka ha mee. **22** N'ubochi ahụ, otutu ndi mmadu ga-asị m, 'Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, ọ bụ na anyi ejighi aha gi buo amuma, jiri aha gi chupu mmuo ojoo, ma jirikwa aha gi ruo otutu ọrụ ebube?' **23** Mgbe ahụ aga m agwa ha hooaha si ha, 'Amaghị m unu,

sitenụ n'ihu m puo, unu ndi ajo omume!' **24** "Onye obula nara nti n'okwu ndi a m kwuru, ma meekwa ha, di ka nwoke ahụ maara ihe, onye wuru ulo ya n'elu oke nkume. **25** Mmiri zosikwara ike n'elu ulo ahụ, idee mmiri sokwara, tie n'ulo ahụ. Ifufe siri ike fekwara, ma ulo ahụ adaghị. N'ihia na e wuru ntola ya n'elu oke nkume. **26** Ma ndi niile nuru okwu ndi a, ma lefuru ha anya, bu ndi nzuzu. Ha di ka nwoke wuru ulo ya n'elu aja. **27** Ngwangwa mmiri zoro, idee mmiri sokwara, ifufe fesikwara ike tie n'ulo ahụ, ulo ahụ dara daruo ala. Odida ya di ukwu." **28** Mgbe Jisosh kwuchara okwu ndi a, ozizi ya juru igwe mmadu ahụ niile anya. **29** N'ihia na o ziri ihe dika onye nwere ikike. O bughi di ka ndi ozizi iwu ha.

8 Otutu mmadu sooro Jisosh mgbe o si n'ugwu ahụ rịdata. **2** Mgbe ha na-aga n'uzo, otu onye ekpenta bjakwutere ya kpoo isiala nye ya, rjo ya si, "Onyenwe m, o buru na i chorọ, i puru ime ka m di ocha." **3** O setipuru aka ya, metu ya si, "Achoro m ka i di ocha, dirikwa ocha!" Ngwangwa, ekpenta ahụ lara. **4** Jisosh nyere nwoke ahụ iwu si ya, "Hu na igwaghị onye obula, kama gaa gosi onye nchaja onwe gi, chupokwa aja onyine dika Mosis, nyere n'iwu, ka o buru ihe ama nye ya." **5** Mgbe o banyere na Kapanom, otu onye ochiagha bjakwutere ya rjoo ka o nyere ya aka. **6** O siri, "Onyenwe m, onye na-ejere m ozi dina n'ulo n'oke ihe mgbu, akuku ahụ ya kpomukwara akpomwu." **7** Jisosh siri ya, "O bu m bja gwoo ya?" **8** Ma onye ochiagha ahụ zara ya si, "Onyenwe m, ekwesighi m ka i bata n'okpuru ulo m. Naani nodu n'ebe a, kwuo okwu, ahụ ga-adikwa onye na-ejere m ozi ike. **9** N'ihia na mu onwe m bukwa onye no n'okpuru ikike ochichi, nwee ndi agha no n'okpuru m. Ana m asị onye nke a, 'gaa.' O gaa, sikwa onye nke ozo, 'bja.' O bja. Ana m asị ohi m, 'mee nke a.' O na-emekwa ya." **10** Mgbe Jisosh nuru okwu a, o juru ya anya nke ukwu. O gwara igwe mmadu ahụ so ya okwu si, "N'ezie, ahubeghi m okwukwe di otu a ebe obula; o buladi n'izrel niile. **11** N'ezie kwa, otutu ndi mmadu ga-esite n'owuwa anyanwu nakwa odida anyanwu bja soro Ebrahim na Ajzik na Jekob nokoo n'oriri n'alaeze eluigwe. **12** Ma umu alaeze ahụ, ka a ga-atupu n'ezie, n'ime ochichiri, ebe ikwa akwa na ita ikikere eze ga-adi." **13** Jisosh gwara ochiagha ahụ okwu si ya, "Laa! E meerela gi di ka okwukwe gi siri di." Ahu diri onye ahụ na-ejere ya ozi mma n'otu awa ahụ. **14** Mgbe Jisosh ruru n'ulo Pita, o choptara na nne nwunye ya nwere ahụ oku. **15** O meturu ya aka, ahụ oku ahụ hapuru ya, o biliri malite ijere ya ozi. **16** N'oge uhuruchi, ha kpotaara ya otutu ndi mmuo ojoo na-esogbu. O ji okwu onu chupu mmuo ojoo ahụ niile, gwokwa ndi niile ahụ na-adighi ike. **17** Nke a bu imezu amuma ahụ Ajzaya buru si, "O bupuru nrja nrja anyi niile, burukwa orja anyi niile." **18** Mgbe Jisosh huru igwe mmadu di ukwu ndi gbara ya gburugburu, o nyere ndi na-eso uzo ya iwu ka ha gafee n'ofe nke ozo. **19** N'oge ahụ, otu onye n'etiti ndi na-ezi iwu bjakwutere ya si ya, "Onye nkuzi, aga m eso gi gaa ebe obula i na-aga." **20** Jisosh zara, si, "Nkita

ohia nwere onu ebe ha na-edina. Umu nmanu nke igwe nwekwa akwu; ma Nwa nke Mmadu enweghi ebe obibi." **21** Otu onye ozo n'ime ndi na-eso uzo ya siri ya, "Onyenwe m, aga m eso gi, kama kwere ka m buru uzo gaa lie nna m." **22** Ma Jisosh zara si ya, "Soro m ugu a. Hapu ndi nwuru anwu ka ha lie ndi nwuru anwu ibe ha." **23** Mgbe o banyere n'ugbo, ndi na-eso uzo ya sooro ya. **24** N'otu ntabi anya, oke ifufe bidoro ife n'odo mmiri ahụ, nke mere na ebili mmiri na-ekpuchi ugbo ahụ. Ma o no na-arahu ura mgbe ihe ndi a na-eme. **25** Ndi na-eso uzo ya jekwuuru ya, kpotee ya, si ya, "Onyenwe anyi, zoputa anyi! Lee, na anyi n'ala n'iyi." **26** Ma o zaghachiri, "Unu ndi okwukwe nta, ginji mere ujo ji na-atu unu?" Mgbe ahụ o biliri baara ifufe ahụ na ebili mmiri ahụ mba. Ha niile dajuru, deere jii. **27** O juru ndi na-eso uzo ya anya, mee ka ha juo ajuju si, "O bu udi mmadu di ana ka nwoke a bu? O buladi ifufe na ebili mmiri na-eme ihe o kwuru." **28** Mgbe o rutere n'ofe nke ozo nke obodo Gadarin, mmadu abuo ndi mmuo ojoo si n'ebe a na-eli ozu zutere ya. Ha na-akpa ike nke ukwu, na o dikwaghị onye na-esite n'uzo ahụ agafe n'ihia ha. **29** Ngwangwa, ha tiri mkpu bido na-aju ajuju si, "Gini ka anyi na gi nwekoro, gi Okpara Chineke? I gaghi ehekwa eche ka oge ruo tupu ibido ita anyi ahuhu?" **30** Igwe ezi no n'akuku ebe ahụ na-akpa nri. **31** Mmuo ojoo ndi a rjoro ya arjoro si, "O buru na i chupu anyi, biko, hapu anyi ka anyi banye n'ime ezi ndi a." **32** O nyere ha iwu si ha, "Ngwa, gaanu!" Ha sitere n'ime mmadu abuo ahụ puta banye n'ime igwe ezi ahụ. Otu mgbe ahụ kwa, ezi ndi ahụ niile gbaara oso site na mkputamkpu ala onu mmiri ahụ dabanyechaa n'ime mmiri ahụ. Ha nwukwara n'ime ya. **33** Ndi na-elekota igwe ezi ndi ahụ gburu gbaa n'ime obodo koro ha ihe niile mere; tinwere ihe mere ndi ahụ mmuo ojoo na-esogbu. **34** Ya mere ndi niile no n'obodo ahụ putara ihu Jisosh. Mgbe ha huru ya ha rjoro ya si ya puora ha n'akuku obodo ha.

9 Jisosh banyekwara n'ugbo mmiri nke kworo ya bjaruo n'obodo nke ya. **2** Ndi ikom ufodu butere ya otu nwoke akuku ahụ ya kpomwu akpomwu, bu onye dina n'ute. Mgbe Jisosh huru okwukwe ndi ahụ, o gwara onye orja ahụ okwu si ya, "Nwee obi ike nwa m nwoke n'ihia na a gbagharala gi mmehie gi niile." **3** N'oge a, ufodu ndi ozizi iwu nke ndi Juu no n'ebe ahụ siritara onwe ha, "Nwoke a na-ekwulu Chineke." **4** Ma ebe Jisosh matara ihe ha na-eche n'obi ha, o siri, "Gini mere unu ji na-eche ajo echiche n'obi unu?" **5** Olee nke ka mfe ikwu? O bu i si, 'A gbagharala gi mmehie gi niile,' ka o bu i si, 'Bilie jee ije?' **6** Ma ka unu mata na Nwa nke Mmadu nwere ikike n'uwu igbaghara mmehie." O siri onye ahụ akuku ahụ ya kpomwu akpomwu, "Bilie, chirj ute gi laa!" **7** Nwoke ahụ biliri, chirj ute ya laa n'ulo ya. **8** Mgbe igwe mmadu a huru ihe ahụ mere, akpata onye juru ha n'ahu n'ihia egwu. Ha tokwara Chineke na-enye umu mmadu ikike di otu a. **9** Mgbe Jisosh si n'ebe ahụ na-aga, o huru otu nwoke a

na-akpo Matiu ka o n'oduru ala n'ulo inakota utu. O siri ya, "Soro m." Na-atufughị oge, o hapuru ihe niile soro ya. **10** Di ka o noduru ala iri nri uruchurichu n'ulo Matiu, otutu ndi ona utu na ndi mmehie sooro ya na ndi na-eso uzo ya nodu na-eri nri. **11** Mgbe ndi Farisii huru nke a, ha juru ndi na-eso uzo ya ajuju si ha, "Gini mere onye ozizi unu ji eso ndi ona utu na ndi mmehie na-eri nri?" **12** Mgbe o nuru nke a, Jisoshiri, "Mkpa dibia adighi akpa ndi ahụ di ike, kama o bu ndi ahụ na-esighi ike ka mkpa dibia na-akpa. **13** Ma gaanụ mta ihe okwu a putara, 'Ana m achọ ebere, o bughị aja.' N'ihu na abighi m ikpo ndi ezi omume, kama abjara m ikpo ndi mmehie." **14** Emesija, ndi na-eso uzo Jon bjara juo ya ajuju si, "Gini mere ndi na-eso uzo gi adighi ebu onu di ka anyi onwe anyi na ndi Farisii na-eme?" **15** Jisoshiri juru ha si, "O kwesiri ka ndi enyi onye na-alu nwunye oheru noro na mwute na-erighi nri, mgbe ha na di nwanyi oheru no? Oge na-abia mgbe a ga-ewepu di nwanyi oheru n'etiti ha, mgbe ahụ ka ha ga-ebu onu. **16** "O dighi onye na-eji akwa oheru kwachie ebe akwa ochie siri dokaa, n'ihu na akwa ahụ ga-esi n'ebe a kwachiri ya dowa; mee ka o di njo karja ka o di na mbu. **17** O dikwaghị onye ga-etinye mmanya oheru n'ime karama akpuko ochie, n'ihu na karama ochie ahụ ga-agbawa mee ka mmanya oheru ahụ wufuo. Kama o di mma itinye mmanya oheru n'ime karama akpuko oheru, nke ga-echekwa ha abuo nke oma." **18** Mgbe o no na-ekwu okwu, otu onyeisi ulo ekpere bjara kpo isiala nye ya, si, "O dighegi anya nwa m nwanyi nwuru. Otu o di, bja ka i bikwasị ya aka gi. O ga-ebili dikwa ndu ozo." **19** N'ihu nke a, Jisoshiri soro ya gawa. Ndi na-eso uzo ya sokwara ha. **20** Ma o nwere otu nwanyi onye ahụ na-esighi ike. Nwanyi a anoola n'oria a afọ iri na abuo. O bukwa orja oruru obara nke na-adighi akwasi akwasi ka o na-arja. Nwanyi a sitere n'azu bjaruo ya nso, metu onu uwe ya aka. **21** N'ihu na o kwuolarị n'ime obi ya si, "O buru nnoo na m ga-enwe ike metu onu uwe ya aka, a ga-agwo m." **22** Jisoshiri chighariri lee ya anya si ya, "Ada m, nwee obi ike, n'ihu na e sitela n'okwukwe gi mee ka ahụ di gi mma." Ahụ dikwara nwanyi ahụ mma site n'oge ahụ. **23** Mgbe Jisoshiri batara n'ulo onyendu ulo ekpere ndi Juu ahụ, hụ igwe mmadu ka ha natu uzo na ndi na-egbu oja. **24** O siri ha, "Sinu ebe a puo, nwata nwanyi a anwughị anwu, kama o no n'ura." Ma ha chirị ya ochi. **25** Ma mgbe achupusiri igwe mmadu ahụ, o banyere n'ime ulo, jide nwata nwanyi ahụ n'aka, o bilie oto. **26** Akuko oru ebube a gbasara n'ebe niile n'ala ahụ. **27** Mgbe Jisoshiri si n'ebe ahụ na-apu, umu nwoke abuo ndi kpuru isi sooro ya. Ha tikuru ya mkpu na-asi, "Nwa Devid, meere anyi ebere!" **28** Ha sooro ya bata n'ulo ebe o no. O juru ha ajuju si, "Unu kwere na m nwere ike ime ka unu hụ uzo?" Ha zara si ya, "E, Onyenwe anyi, anyi kweere." **29** O metu ru ha aka n'anya si ha, "Ya dirị unu di ka okwukwe unu si di." **30** Ngwangwa ndi isi ahụ bidoro ihu uzo. Jisoshiri maara ha okwa si ha "Unu agwakwala onye obula." **31** Ma ha puru gbasaa akuko a ebe niile

n'ala ahụ. **32** Mgbe ndi a sitere n'ebe ahụ puo, ndi ozo buteere ya nwoke dara ogbi, onye mmuo ojojo bikwa n'ime ya. **33** Mgbe o chupuru mmuo ojojo ahụ, onye ogbi ahụ bidoro ikwu okwu. Ibuo nwuru igwe mmadu no n'ebe ahụ. Ha siri, "Anyi ahutubeghi ihe di otu a n'ala Izrel." **34** Ma ndi Farisii siri, "O bu ekwensu, eze ndi mmuo ojojo, na-enye ya ike ichupu mmuo ojojo." **35** Jisoshiri jehariri n'obodo niile na ogbe niile di n'ebe ahụ, ma ndi ukwu na ndi nta, na-ezi ihe n'ulo ekpere ndi Juu, na-ekwusakwa ozioma nke alaeze ahụ. O na-agwo kwa orja na nrja nrja niile di iche iche. **36** Mgbe o huru igwe mmadu niile na-abiakwute ya, omijiko ha mere ya, n'ihu na ha bu ndi a na-esogbu. Ndi na-enweghi onye inyeaka. Ndi di ka aturu na-enweghi onye na-azu ha. **37** Mgbe ahụ, o siri ndi na-eso uzo ya, "Owuwe ihe ubi hiri nme n'ezie. Ma ndi oru di ole na ole. **38** Ya mere, rionu Onyenwe owuwe ihe ubi ka o zite ndi oru n'owuwe ihe ubi ya."

10 Jisoshiri kporo ndi na-eso uzo ya iri na abuo nye ha ikike ichupu mmuo na-adighi ocha, na igwo nrja nrja na orja niile di iche iche. **2** Nke a bu aha ndi ozi iri na abuo ahụ: Saimon (onye a na-akpokwa Pita) na Andru nwanne Saimon; Jemis nwa Zebedi, na Jon nwanne ya. **3** Filip na Batalomi; Tomos na Matiu onye ona utu; Jemis nwa Alfios, na Tadios. **4** Saimon onye a na-akpo Zilot na Judas Iskariot, onye raara ya nye n'aka ndi gburu ya. **5** Ndi ikom iri na abuo ndi a ka Jisoshiri nyere ikike zipu. Maara ha okwa si ha: "Unu agala n'ebe ndi mba ozo, maobu n'ebe ndi Sameria no. **6** Kama jekwurunu umu Izrel, ndi bu aturu furu efu. **7** Mgbe unu na-aga, na-ekwusaaranu ha si, 'alaeze eluigwe a dila nso.' **8** Gwoonu ndi orja, kpoetenụ ndi nwuru anwu, meenu ka ahụ ndi ekpenta di ocha, chupukwanu mmuo ojojo. N'efu ka unu natara. Ya mere, nyenu n'efu. **9** "Mgbe unu na-aga, unu anatala olaocha maobu olaedo, maobu ola obula tinya n'ime belit unu. **10** Unu ejikwala akpa maka njem unu, maobu uwe abuo, maobu akpukpokuwu, maobu mkpanaka. N'ihu na onye oru kwesiri ihe e ji azu ya. **11** Ma obodo obula maobu ogbe obula unu bara n'ime ya, choonu ufodu ndi kwesiri nsopuru bi n'obodo ahụ. Nogidekwanu n'ulo ha ruo mgbe unu ga-ahapu obodo ahụ. **12** Mgbe unu na-abanye n'ulo ahụ, keleenu ndi bi na ya si, udo dirị unu. **13** O buru na ndi no n'ulo ahụ anabata unu, meenu ka udo unu bjakwasị n'ulo ahụ. O burukwanu na ha anabataghị unu, ka udo unu loghachikwute unu. **14** O buru na onye obula anabataghị unu, maobu ju inuru okwu unu, mgbe unu na-ahapu ulo ahụ maobu obodo ahụ kchapunu aja di n'ukwu unu. **15** N'ezikwu, o ga-adiri obodo ahụ njo n'ubochi ikpe karja obodo Sodom na Gomora. **16** "Ana m ezipu unu di ka aturu n'etiti agu. Ya mere, nweenu uche dika agwo. Burunu ndi a na-apughị ita uta dika nduru. **17** Kchapunu anya. N'ihu na a ga-enyefe unu n'aka nzuko ndi ulo ikpe, piaakwa unu ihe n'ulo ekpere ha. **18** A ga-ekpe unu ikpe n'ihu ndi nachị achị na n'ihu ndi eze n'ihu m. Ma nke a ga-enye unu ohere igwa ha ihe banyere m. E, nke a ga-enye

unu ohere igba ama banyere m nye ndi mba ozo. **19** Mgbe ha jidere unu na-ekpe unu ikpe, unu echegbula onwe unu banyere ihe unu ga-ekwu, maobu otu unu ga-esi kwuo ya. N'ih na a ga-eme ka unu mata ihe unu ga-ekwu n'oge ah. **20** N'ih na o bughu unu ga-ekwu n'onwe unu. Kama Mmuo nke Nna unu bi n'eluigwe ga-esite n'onu unu kwuo okwu. **21** "Nwanne ga-arara nwanne ya nye ka e gbuo ya, nna ga-ararakwa nwa ya nye. Umu ga-ebili megide ndi muru ha mee ka e gbuo ha. **22** Mmadu niile ga-akpo unu asi n'ih m. Ma onye ga-eguzosi ike ruo ogwugu ka a ga-azoputa. **23** Mgbe obula ndi mmadu sogburu unu n'otu obodo gbalaganu n'obodo ozo. N'ezie, asi m unu, unu agagh i agazucha obodo niile nke Izrel tupu Nwa nke Mmadu aloghachi. **24** "Nwata akwuko adighi akari onye nkuzi ya. Ohu adighi akari kwa nna ya ukwu. **25** O zuorela onye na-eso uzo onye nkuzi ka o di ka onye nkuzi ya, na ohu ah ka o di ka onyenwe ya. O buru na a kporo nna nwe ulo Belzebut, a ga-esi ahaa ghara ikpo ndi ezinaulo ya ihe kariri nke a? **26** "Ya mere unu atula ha egwu. O nweghi ihe obula e kpuchiri ekpuchi nke a na-agagh ekpughe, maobu ihe e zoro ezo nke a na-agagh ime ka o puta ihe. **27** Ihe m na-agwa unu ugbu a na nzuzo, kosaanu ya mgbe chi boru. Ihe m ji nwayo mee ka o baa unu na nti, nodunu n'elu ulo kwusaa ya. **28** Unu atula egwu ndi puru igbu naani anu ah unu, ma ha enweghi ike imetu mkpurubi unu aka. Kama onye unu ga-atu egwu bu Onye ah nwere ike imebi anu ah unu na mkpurubi, tubakwa ha n'oku ala mmuo. (Geenna g1067) **29** O bughu otu kobo ka a na-ere umu nza abu? Ma otu n'ime ha agagh ada n'ala ma o buru na Nna unu bi n'eluigwe amagh. **30** O buladi agiri isi di n'isi unu ka a maara onuogugu ha. **31** Ya mere, unu atula egwu. Unu di oke onu karja otutu umu nza. **32** "Ya mere, onye obula kwuputara m n'ihu umu mmadu, ka mu onwe m ga-ekwuputa n'ihu Nna m bi n'eluigwe. **33** Ma onye obula na-agonari m n'ihu ndi mmadu, mu onwe m ga-agonari kwa ya n'ihu Nna m bi n'eluigwe. **34** "Unu echekwala na m bjara iweta udo n'wa. Abjagh m iweta udo, kama o bu iwabata mma agha. **35** Abjara m ime, "Ka nwoke megide nna ya, ka nwa nwanu megide nne ya, ka nwunye nwa megide nne di ya, **36** ndi iro mmadu ga-abu ndi ezinaulo ya." **37** "O buru na i huru nne gi maobu nna gi n'anya karja m, i kwesigh ibu onye nke m. O buru na i huru nwa gi nwoke, maobu nwa gi nwanu n'anya karja m, i kwesigh ibu onye nke m. **38** Onye obula na-eburughi obe ya soro m, ekwesigh i bu onye nke m. **39** Onye obula chotara ndu ya ga-etufu ya, ma onye obula tufuru ndu ya maka m, ga-achotakwa ya. **40** "Ndi niile nabatara unu na-anabata m. Mgbe ha nabatara m, o bukwa Onye ah zitere m ka ha na-anabata. **41** O buru na unu anabata onye amuma n'ih na o bu onye amuma, unu na onye amuma ah ga-enweko otu ugwo oru. O buru kwa na unu anabata onye ezi omume n'ih ezi omume ya, unu ga-esorokwa ya nata ugwo oru nke onye ezi omume. **42** O buru na onye obula ekunye otu n'ime ndi a na-eso uzo m

mmiri oyi ka o nuu, n'ih na o bu onye na-eso uzo m, n'ezie, asi m unu, o ghagh inata ugwo oru ya."

11 Mgbe Jisos nyesiri ndi na-eso uzo ya ndumodu ndi a, o hapuru ebe ah puo. Bido na-ejehari n'obodo di iche iche na-ezisa ozioma. **2** Jon ome baptizim nokwa n'ulo mkporo n'oge ah. Mgbe o nuru akuko oru ebube niile nke Kraist na-aru, o zipuru ndi na-eso uzo ya. **3** O gwara ha ka ha juo ya ajuju si, "O bu gi bu onye ah anyi na-ele anya obija ya, ka o bu onye ozo?" **4** Jisos zara ha si, "Laghachinu azu gwa Jon banyere ihe unu nuru na ihe anya unu huru. **5** Gwanu ya na a na-eme ka ndi isi hu zoko, ka ndi ngwuro gaa ije. A na-anekwa ka ah ndi di ekpenta di ocha. Ndi ogbi na-enukwa na-ekwu okwu. Ndi nwuru anwu ka a na-akpote. Gwakwanu ya ihe banyere ozioma a na-ezisara ndi ogbenye. **6** Ziekwanu ya ozi a, na ngozi na-adiri onye ah na-enweghi ihe mkpasu iwe n'ih m." **7** Mgbe ndi ah Jon zitere lara, Jisos bidoro igwa igwe mmadu no n'ebe ah okwu banyere Jon. O juru ha ajuju si, "Mgbe unu gara n'ozara ihu Jon, ginu ka unu lere anya na unu ga-ahu? O bu ahijia achara nke ikuku na-ebuhari? **8** Ma o bughu otu a, ginu ka unu puru igu ihu? O bu nwoke yi uwe mara mma? Ma lee ndi na-eyi uwe di oke onuhia na-anu n'ulo eze. **9** Ma ginu ka unu lere anya na unu ga-ahu? O bu onye amuma? E, asi m unu, o bu onye kariri onye amuma. **10** Onye bu onye ah e dere ihe banyere ya n'akwuko nsu si, "Lee, aga m ezipu onyezi m n'ihu gi, onye ga-edozi uzo gi n'ihu gi." **11** N'ezie, o dighi nwoke obula n'etiti ndi nwanu muru di ukwu karja Jon ome baptizim. Ma onye dikarisiri nta n'alaeze eluigwe di ukwu karja ya. **12** Site n'ubochi ndi ah Jon ome baptizim malitere oru ya ruo ugbu a, ihe banyere alaeze eluigwe na-agabiga ihe ike. Otu a kwa ndi di ike na-abagidekwa ya. **13** N'ih na tupu Jon abia, iwu na ndi amuma niile buru amuma banyere alaeze a. **14** O buru kwa na unu jikeere inabata ya, o bu ya bu Ilaia ah, nke na a ga ibia. **15** Onye obula nwere nti ihu ihe, ya nuru. **16** "Ginu ka m ga-eji tunyere ndi bi n'ogbo a? Ginu ka ha yiri? Ha di ka umuntakiri na-egwuri egwu n'ama, ndi na-asi ibe ha, **17** "Anyi gburu unu oja, ma unu ekweghi ete egwu. Anyi buuru unu abu ikwa ozu, ma unu akwagh akwa." **18** Jon bjara n'erighi achicha maobu ihe onunu. Ha siri, "Mmuo ojoo bi n'ime ya." **19** Ma Nwa nke Mmadu bjara na-eri ihe oriri, na-anukwa ihe onunu. Ha si, 'Lee, onye oke oriri na onye oke anumanu abiala, enyi ndi ona utu na ndi mmehie.' Ma amamih na-esite n'oru ya gosiri na ihe o mere di mma." **20** Mgbe ah o bidoro ihu obodo niile ebe o ruru otutu oru ebube onu, n'ih na obodo ndi a echegharighi. **21** "Ahuhu ga-adiri gi Korazin. Ahuhu ga-adikwara gi Betsaida. N'ih na a si na o bu n'ime Taja na Sajdon ka a ruru oru ebube niile a ruru n'ime unu, ha gaara echeghari ma gosikwa ncheghari ha site n'iyi uwe mke na ikpokwasu onwe ha ntu n'isi. **22** N'ezie asi m unu na o ga-adiri unu njo n'ubochi ikpe ah karja obodo Taja na Sajdon. **23** Ma gi Kapanom bu

obodo a na-asọpuru, a ga-ebuli gi elu ruo eluigwe? Mba, i ga-aridaru oku ala mmuo. N'ih na a si na a ruru oru ebube m ruru n'ime gi n'obodo Sodom, a garaghi ala ya n'iyi. O gaara adiri ruo taa. (Hadēs 986)

24 N'ezie asi m unu, o ga-adiri unu njo n'ubochi ikpe ahụ karja obodo Sodom." **25** N'oge ahụ, Jisosh kwuru si, "Nna, Onyenwe eluigwe na uwa, ana m ekele gi, n'ih na i zonariri ndi okachamara eziokwu ahụ, ma kpughee ya nye umuntakiri. **26** E, Nna m, o toro gi utọ ime ya n'uzo di otu a. **27** "Nna m enyefeela m ihe niile n'aka. O dighi onye maara Okpara ahụ ma o bughị Nna ya. O dikwaghị onye maara Nna karja Okpara ahụ na ndi Okpara ahụ kwadoro igosi Nna ya. **28** "Bjawkuteni m unu ihu ndi na-adogbu onwe unu n'oru, ndi e bokwasiri ibu di arọ. Aga m enyekwa unu izuike. **29** Nyaranu yokunke m n'olu unu, mutakwanu ihe site n'aka m. N'ih na adi m nwayo, burukwa onye di umeala n'obi. Unu ga-achotakwara mkpuruobi unu izuike. **30** N'ih na yoku m di mfe, ibu m adighikwa arọ."

12 N'oge ahụ, Jisosh sitere n'ubi a kuru oka na-agafe n'ubochi izuike. Ma ebe aguu na-agu ndi na-eso uzo ya, ha malitere igho ogbe oka, na ita mkpuru ya. **2** Mgbe ndi Farisii huru nke a, ha sirị ya, "Lee, ndi na-eso uzo gi na-eme ihe na-ezighi ezi ime n'ubochi izuike!" **3** Ma o zara ha si, "O bu na unu agutaghi ihe Devid na ndi ya na ha soo mere mgbe aguu na-agu ha? **4** Otu o si banye n'ulo Chineke, ya na ndi so ya, rie achicha a na-eche n'ihu Chineke, nke na-ezighi ezi n'ihu ka ha rie, kama o diiri naani ndi nchujaja iri ya. **5** Ka o bu na unu agutabeghi ebe e dere ya n'ime akwukwo iwu Mosis na ndi nchujaja na-emeru ubochi izuike n'ulonso ukwu ahụ, ma o dighi onye na-ata ha uta? **6** Ma ana m agwa unu na onye di ukwu karja ulonso ukwu no n'ebe a. **7** O buru na unu ghotara ihe akwukwo nso na-ekwu mgbe o na-asi, 'Ana m achọ ebere, o bughị aja.'Unu अगरगहि ama ndi ikpe na-amaghị ikpe. **8** N'ih na Nwa nke Mmadu bu Onyenwe ubochi izuike." **9** O sitere n'ebe ahụ puo banye n'ulo nzuko ha. **10** N'ebe a ka o huru otu nwoke aka ya kponwuru akponwu. Ndi no n'ebe ahụ juru ya ajuju si, "O ziri ezi n'ihu igwo mmadu n'ubochi izuike?" **11** Ma o zara ha si, "O buru na otu onye n'ime unu nwere otu aturu danyere n'ime olulu n'ubochi izuike ginj ka o ga-eme? O ga-ahapu ya n'ebe ahụ? O gaghị ejide ya doputa ya? **12** Mmadu o dighi mkpa karja aturu? Ya mere, o ziri ezi n'ihu bu iru oru oma n'ubochi izuike." **13** Mgbe ahụ o sirị nwoke ahụ, "Setipu aka gi." Nwoke ahụ setipuru aka ya. Aka ahụ dikwara ya mma di ka aka nke ozo. **14** N'ih nke a ndi Farisii sitere n'ebe ahụ puo, ga gbaa izu otu ha ga-esi gbuo ya. **15** Ma ebe Jisosh maara ihe ha na-ezube ime, o sitere n'ebe ahụ puo. Ma otutu ndi mmadu sooro ya. O gwokwara ha nrja nrja ha niile. **16** Ma o nyere ha iwu ka ha hapu igwa ndi ozo onye o bu. **17** Nke a bu ka emezuo ukwu ahụ Aizaya onye amama kwara, **18** "Onye a bu onye na-ejere m ozi, onye m hoputara. Onye m

hukwara n'anya. O bukwa onye ihe ya na-atọ m utọ. Aga m etinye Mmuo m n'ime ya. O ga-eme ka ikpe ziri ezi rute mba niile aka. **19** O gaghị ese okwu, o gaghị etisikwa mkpu ike. O nweghi onye ga-anu olu okwu ya n'ezie. **20** O gaghị agbaji ahijia riidi azopjara n'ala, maobu menyuo ogbo oriona na-enwu ntakiri ntakiri, tutu ruo mgbe o ga-eme ka ikpe ziri ezi merie. **21** O bukwa n'aha ya ka mba niile di n'awa ga-atukwasị olileanya ha." **22** Emesja, ha kpotaara ya otu nwoke kpuru isi ma daakwa ogbi. O bukwa onye mmuo ojo na-esogbu. O gworo ya, mee ka nwoke ahụ hu uzo, bidokwa ikwu okwu. **23** Ihe a juru igwe mmadu no n'ebe ahụ anya. N'ih ya, ha kwuru si, "Nwoke a, o ga-abu Nwa Devid?" **24** Mgbe ndi Farisii nuru nke a, ha sirị, "Nwoke a chupuru mmuo ojo a n'ih na Belzebug, eze ndi mmuo ojo, nyere ya ike ichupu ya." **25** Ma ebe o matara ihe ha na-eche n'obi ha. O gwara ha okwu si, "Alaeze obula kewara megide onwe ya ga-ada. Obodo o bu maobu ezinaulo obula kewara megide onwe ya agaghị eguzo. **26** O buru na ekwensu achupu ekwensu, o kewala megide onwe ya. Oleekwanu otu alaeze ya ga-esi guzo. **27** Di ka unu kwuru, o buru na m na-achupu mmuo ojo site n'ike Belzebug, o bu n'ike onye ka umu unu ndi ikom na-achupu ha? Ya mere, o bu umu unu ga-ekpe unu ikpe n'ih okwu a unu kwuru. **28** Ma o buru na m na-esite n'ike Mmuo nke Chineke na-achupu mmuo ojo, matakwanu na alaeze Chineke abjala n'etiti unu. **29** "O dighi mmadu obula puru ibanye n'ulo nwoke di ike kwakorog ngwongwo niile di n'ulo ahụ. Ma o nwere ike ime nke a ma o buru na o ga-eburu uzo kee nwoke ahụ agbu? Mgbe o kesiri ya agbu, o nwere ike ibanye kwakotaa ngwongwo niile di n'ulo nwoke ahụ. **30** "Onye obula na-adinyeghiri m na-emegide m. Onye o bulakwa na-adighi eso m ekpokota, na-ekposa ekposa. **31** Ya mere, ana m agwa unu si, na a ga-agbaghara mmehie na nkwalu niile. Ma agaghị agbaghara nkwalu ekwuluru Mmuo Nso. **32** Onye obula nke ga-ekwu okwu megide Nwa nke Mmadu, a ga-agbaghara ya, ma onye obula na-ekwu megide Mmuo Nso, agaghị agbaghara ya, n'ogbo a maobu n'ogbo nke na-abja. (aiōn 165) **33** "O buru na e mee ka osisi too nke oma, o ga-amita mkpuru oma, ma o buru na o toghi nke oma, o ga-amita mkpuru ojo. N'ih na a na-amata osisi obula site na mkpuru ya. **34** Umu ajuala, ole otu unu ga-esi kwuo okwu di mma, ebe obi unu di njo? N'ih na ihe mmadu kwuru bu ihe si ya n'obi puo. **35** Ezi mmadu na-esi n'ezie aku ya weputa ihe di mma, ma ajo mmadu na-esitekwa n'ajo aku ya weputa ajo ihe. **36** Ma ana m agwa unu si, n'ubochi ikpe ahụ, onye obula ga-aza ajuju, banyere okwu niile na-enweghi isi o kwuru. **37** N'ih na o bu site n'okwu onu gi ka i ga-abu onye ikpe mara, sitekwa n'okwu onu gi ka i ga-abu onye ikpe na-amaghị." **38** Mgbe ahụ, ufodu ndi ozizi iwu na ndi Farisii gwara Jisosh si ya, "Onye nkuzi, anyi chorog ka i gosi anyi ihe iribama." **39** Ma o zara si ha, "O bu naani ajo ogbo nke na-enweghi okwukwe ga-achokwa ka e gosi ha ihe iribama. Ma o dikwaghị ihe iribama ozo a

ga-egosi unu karja ihe jribama Jona onye amuma. **40** N'ih i na di ka Jona noro ubochi ato, ehiihe na abali n'afu azu di ukwuu, otu a ka Nwa nke Mmadu ga-esi nookwa ubochi ato, ehiihe na abali n'obi nke ala. **41** Ndi ikom Ninive ga-eso ogbo a bilie n'ubochi ikpe maa ya ikpe. N'ih i na ha cheghariri mgbe ha nuru nkwsa Jona. Ma lee onye kariji Jona ukwuu no n'ebe a. **42** N'ubochi ikpe ah u kwa, eze nwanji nke Ndidaga-eso ogbo a bilie boo ya ebubo. O ga-amakwa unu ikpe. N'ih i na o siri n'ebe di uwa soturu bja nuru okwu amamihe Solomon. Ma ugbu a onye ah u di ukwuu karija Solomon no n'ebe a, ma unu juru i kwere na ya. **43** "Mgbe mmuo na-adighi ocha si n'ime mmadu puo, o na-agabiga n'ozara ebe mmiri na-adighi icho ebe izuike, ma o nagh i achota ya. **44** Mgbe ah u, o nas i, 'Aga m alaghachi n'ulo m, ebe m si puta.' Mgbe o loghachiri, o na-achoputa na a zachara ulo ah u dozie ya, o dikwagh i onye bichiri n'ime ya. **45** Mgbe ah u, o na-apu gaa chota mmuo asaa ozo, ndi di njo karija ya onwe ya. Ha niile na-abata bja biri n'ime onye ah u. Mee ka onodu ya di njo karija ka o di na mbu. Otu a ka o ga-adiri ndi bi n'ogbo a joro njo." **46** Mgbe o no na-agwa igwe mmadu ah u okwu, nne ya na umunne ya bjara guzoro n'ez i na-eche ka ha gwa ya okwu. **47** Otu onye n'ime igwe mmadu ah u gwara ya okwu si, "Lee, nne gi na umunne gi ndi nwoke na-ach o ih u gi n'ez i. Ha choro igwa gi okwu." **48** Ma o zara onye ah u gwara ya okwu si, "Onye bu nne m? Olee ndi bu umunne m ndi nwoke?" **49** O turu ndi na-eso uzo ya aka, si, "Lee, ndi a bu nne m na umunne m ndi nwoke. **50** N'ih i na onye obula na-eme ihe Nna m bi n'elugwe choro, bu nwanne m nwoke, na nwanne m nwanji, nakwa nne m."

13 N'otu ubochi ah u, Jisos hapuru ulo ah u gaa n'onu mmiri ebe o noduru ala. **2** Igwe mmadu di ukwuu bjakwutere ya, nke mere ka o baa n'ime ugbo mmiri. N'ime ya ka o no na-ezi ndi mmadu no n'onu mmiri ah u na-ege ya nt i ihe. **3** O ji ilu gwa ha otutu ihe. O gwara ha si, "O nwere otu onye oru ubi gara iku mkpuru n'ubi ya. **4** Mgbe o na-agma mkpuru ndi a, ufodu n'ime ha dara n'akuku uzo ebe umu nnuju bjara turja ha loo. **5** Ma ufodu n'ime ha dara n'ala di nkume nkume. O dighi anya ha puputara, too, n'ih i na aja di n'ebe ah u emighi emi. **6** Ma mgbe anwu mukwasiri ha, ha chanwuru, kponwuo, n'ih i na mgborogwu ha emikpughi emikpu n'ime ala. **7** Mkpuru ufodu danyere n'etiti ogwu, ogwu ah u toputara kpagbuo ha. **8** Ma ufodu mkpuru dara n'ez i ala, mjakwa otutu mkpuru. Ufodu miri mkpuru iri ato, ufodu iri isii, ufodu kwa otu nari. **9** Onye obula nwere nt i inu ihe, ya nuru." **10** Emesia, ndi na-eso uzo ya bjakwutere ya juo ya si, "Gini mere i ji na-agwa ndi a okwu n'ihu?" **11** O zaghachiri, "N'ih i na o bu unu ka e nyere imata ihe omimi niile nke alaeze eluigwe. Emeghi ka ndi ozo ghota ya. **12** Onye ah u nwere ihe ka a ga-enyekwa ozo, ka o nwee karija. Ma onye na-enweghi ihe obula ka a ga-anapu o buladi ihe o nwere. **13** Nke a bu ihe mere

m ji agwa ha okwu n'ihu: "N'ih i na ha na-ele anya, ma ha adighi ah u uzo, ha na-ege nt i, ma ha adighi anu ihe maobu aghota ya. **14** Nke a bukwa imezu amuma ah u Ajzaya buru si, "Unu ga na-anu, nukwa, ma unu agagh i aghota ihe obula. Unu ga na-ele anya, hukwa, ma unu agagh i ah u ihe obula. **15** N'ih i na obi ndi nke a a maala abuba, dikwa aro, ha adighi ejikwa nt i ha anu ihe, ha mechikwara anya ha ka ha ghara ih u uzo. Ma o bughi otu a ha nwere ike iji anya ha ih u uzo, jirikwa nt i ha nu ihe, sitekwa n'obi ha nwe nghota ma chigharja bjakwute m, ka m gwoo ha." **16** Ma ngozi na-adiri anya unu, n'ih i na ha na-ahu uzo, na nt i unu n'ih i na ha na-anukwa ihe. **17** N'ezie agwa m unu, otutu ndi amuma na ndi ezi omume ka o guru aguu ih u ihe unu na-ahu, ma ha ahughi ya, na ih u ihe unu na-anu, ma ha anughi ya. **18** "Ugbu nuru nkwa ilu ogha mkpuru ah u. **19** Mgbe onye obula nuru ozioma nke alaeze ah u, ma o ghogtaghi ya, ajo onye ah u na-abia napu ya ihe ah u akuru n'obi ya. Nke a bu mkpuru ah u nke dara n'okporouzo. **20** Mkpuru nke dara n'ala nkume nochiri anya obi mmadu onye nuru ozioma ah u, jirikwa oke onu nabata ya. **21** Ma ebe ha na-enweghi mgborogwu n'ime ha. Ha na-anu nwa oge nta. Mgbe nsogbu maobu mkpagbu bjara n'ih i okwu ah u, ngwangwa ha na-adachapu. **22** Mkpuru nke dara n'ala ah u ogwu ogwu di nochiri anya obi mmadu onye nuru ozioma ah u, ma ochicho nke uwa a, ya na itinye obi n'aku nke uwa a, kpagidere okwu di n'ime ya, mee ka o ghara imi mkpuru. (aiOn g165) **23** Ma mkpuru dara n'ala oma ah u nochiri anya obi mmadu onye gere nt i n'oziooma ah u, ghogtakwa ya. O na-amita mkpuru di nari, maobu iri isii, maobu iri ato karija ihe akunyere n'ime ya." **24** O turu ya ih u uzo si, "Alaeze eluigwe di ka mmadu obula nke kuru ezi mkpuru n'ubi ya. **25** Ma n'otu abali, mgbe onye obula no n'ura, onye iro gara n'ubi ah u ku mkpuru na-epu ahijia n'etiti ezi mkpuru oka wiiti ah u o kuru ma laa. **26** Mgbe mkpuru oka wiiti ndi ah u puputara, meputa isi oka, ahijia ah u bidokwara ito. **27** "Ndi oru onye nwe ubi ah u bjara si ya, "Nna anyi ukwu, o bughi ezi mkpuru oka ka i kuru n'ubi gi? Ebeekwanu ka ahijia ndi a si bja?" **28** "Onye oru ubi ah u zara ha si, 'O bu onye iro m kuru ahijia ndi a.' "Ndi oru ya juru ya si, 'I choro ka anyi ga foputasia ha?' **29** "Ma onye oru ubi ah u siri ha, 'O dighi, n'ih i na mgbe unu na-ach o ihopu ahijia ndi ah u, unu nwere ike site na-amagh i ama hopu ezi mkpuru oka wiiti. **30** Hapuru oka ah u ka ha na ahijia ndi ah u na-etokota, tutu ruo mgbe a ga-ewe ihe ubi. N'oge ah u aga m enye ndi owuwe ihe ubi ih u si, burunu uzo chikotasia ahijia ndi a niile, kee ha n'ukwu n'ukwu, kpo ha oku. Ma kpokotanu oka wiiti ndi a tinye ha n'oba m." **31** O tukwara ih u ozo si ha, "Alaeze eluigwe di ka mkpuru mostaadi nke onye oru ubi kuru n'ubi ya. **32** O bu ezie na o bu mkpuru dikarisiri nta karija mkpuru ubi niile, ma mgbe mkpuru a toro, o na-adi ukwuu karija ihe niile na kuru n'ubi. O na-agho osisi buru ih u, nke umu nnuju na-ezukwa ike n'alaka ya." **33** O turu ha ih u

ozo si, "Alaeze eluigwe di ka ihe na-eko achicha, nke nwanayi na-ewere gwakota n'utu oka e ji eme achicha, tutu ruo mgbe ihe iko achicha ahụ mere ka utu oka ahụ niile koo." 34 Oge niile ka Jisọs na-eji ilu na-agwa ndi mmadu ndi a okwu. O nweghi oge obula o gwara ha okwu hapu jji ilu. 35 O mere nke a ka okwu onye amuma kwuru mezu, si, "Aga m eji ilu kwuo okwu mgbe m na-agwa ha okwu. Aga m agwakwa ha ihe mmadu obula na-amaghi site n'oge e kere uwa." 36 Emesja, o hapuru igwe mmadu ahụ baa n'ulo. Ndi na-eso uzo ya biakwutere ya si ya, "Kowaara anyi ihe ilu ahụ i turu putara, ilu banyere ahijia puru n'ubi a kuru oka." 37 Jisọs zara ha si, "Nwoke ahụ kuru mkpuru ahụ bu Nwa nke Mmadu. 38 Ubi ahụ a ghanyere mkpuru ndi ahụ bu uwa. Mkpuru nke a kuru n'ubi ahụ nochiri anya umu nke alaeze ahụ. Ahijia ahụ puru n'ubi ahụ nochikwara anya umu ajo onye ahụ. 39 Onye iro ahụ gara kuo mkpuru puru ahijia bu ekwensu. Owuwe ihe ubi nochiri anya ogwugwu oge. Ndi owuwe ihe ubi bukwa ndi mmuo ozi. (aiōn g165) 40 "Di ka e siri foputasja ahijia ahụ kpo ha oku, otu a ka o ga-adi mgbe uwa ga-agwu. (aiōn g165) 41 Nwa nke Mmadu ga-ezipu ndi mmuo ozi ya ka ha gaa site n'alaeze ya foputasja ihe niile na-eme ka e mee mmehie, na ndi niile na-eme ajo ihe. 42 Ha ga-atubakwa ha n'ime oke oku ahụ, ebe ha ga-anọ na-akwa akwa, na-atakwa ikikere eze. 43 Ma ndi niile bu ndi ezi omume gae-nwu di ka anyanwu n'ime alaeze Nna ha. Onye obula nwere nti inu ihe, ya nuru. 44 "Alaeze eluigwe di ka aku e zoro n'ubi, nke otu nwoke choputara zookwa ya ozo. Nwoke a jiri onu ree ihe niile o nwere, ma gaa zuta ubi ahụ. 45 "Ozo, alaeze eluigwe yiri nkume di oke onuhajia nke onye na-azu ahia chotara. 46 Mgbe o huru nkume a, o ree ihe niile o nwere, were ego ya gaa zuru nkume a di oke onuhajia. 47 "Ozokwa, alaeze eluigwe di ka ugu e ji egbu azu, nke a wunyere n'ime osimiri, jiri ya jide azu di iche iche. 48 Mgbe ugu a juru, ndi oku azu ahụ na-adoputa ya. Nodu ala hoputasja ndi di mma tnye ha n'ime nkata, ma tufuo ndi na-adighi mma. 49 Otu a ka o ga-adi ogwugwu oge. Ndi mmuo ozi ga-abia kewapu ndi ojo site n'etiti ndi ezi omume, (aiōn g165) 50 ma tubakwa ha n'ime oke oku ahụ. Ebe ha ga-anọ na-akwa akwa na-atakwa ikikere eze." 51 O juru ha si, "Unu ghotara ihe ndi a m na-ekwu?" Ha zara si ya, "E." 52 O siri ha, "N'ih i nke a, onye nkuzi nke iwu obula nke e mere ka o buru onye na-eso uzo alaeze eluigwe, di ka onyenwe ulo nke na-esite n'uloaku ya na-eweputa ihe ohuru na ihe ochie." 53 Mgbe Jisọs tushiri ilu ndi a, o si ebe ahụ puo. 54 O rutere n'obodo ya, malite izi ha ihe n'ulo ekpere ha, nke a jukwara ha anya. Ha juritara onwe ha ajuju nasasi, "Ebee ka o si nweta amamihe a? Ebee ka o si nweta ike iru oru ebube ndi a niile? 55 Nwoke a, o bughi nwa onye kapinta? O bu na-adighi akpo nne ya Meri? Jemis, Josef, Saimon na Judas, ha abughi umunne ya ndi ikom? 56 Umunne ya ndi inyom niile, ha anoghi n'etiti anyi? Olee ebekwa ka nwoke a si nweta ihe ndi a?" 57 Iwe were ha n'ebe o no. Ma Jisọs gwara ha okwu

si ha, "A na-asopuru onye amuma n'ebe niile, ma a dighi asopuru ya n'obodo a muru ya, nakwa n'ezinaulo nke ya." 58 Ya mere, o rughi otutu oru ebube n'ebe ahụ, n'ih na ha enweghi okwukwe n'ime ha.

14 N'oge a Herod eze na-achi Galili nuru ihe banyere Jisọs. 2 O gwara ndi na-ejere ya ozi okwu si ha, "Onye a bukwanu Jon omeo baptizim. O sitela na ndi nwuru anwu bilie dikwa ndu ozo. O bu ya mere ike iru oru ebube ndi a ji di n'ime ya." 3 N'ih na, Herod jidere Jon kee ya agbu tnye ya n'ulo mkporo, n'ih Herodias nwunye Filip nwanne ya nwoke. 4 N'ih na Jon gwara ya, "O bughi ihe ziri ezi n'iwu ka i kporo ya." 5 Herod chorori igbu ya, ma o turu egwu ndi mmadu, n'ih na ha weere Jon di ka onye amuma. 6 Ma mgbe a na-eme mmemme icheta omumu Herod, ada Herodias tere egwu n'ihu Herod, na n'ihu ndi obia biana n'ubochi ahụ. Obi toro Herod utu nke ukwu. 7 Nke a mere o ji nuo iyi kwee nkwa inye ya ihe obula o rioro. 8 Ma di ka nne ya si haziere ya, o rioro eze Herod si, "Nye m isi Jon omeo baptizim n'efere ugu a." 9 Aririo a wutere eze Herod, ma n'ih iyi o nuru na n'ih ndi obia ya niile, o choghi ila azu n'okwu ya. O nyere iwu ka e meere ya ihe o chororo. 10 O ziri ozi ka e bipu isi Jon n'ulo mkporo. 11 E tinere isi ya n'efere bunye nwaagboghohu ahụ. O naara ya bulaara nne ya. 12 Ndi na-eso uzo ya biana buru ozu ya gaa lie. Ha gara kororo Jisọs ihe mere. 13 Mgbe Jisọs nuru akuko a, o banyere n'ugbo mmiri gaa n'ozara, ebe o ga-anoduru onwe ya. Ma mgbe igwe mmadu nuru ya, ha si obodo di iche iche sooro ya n'ukwu ala. 14 Mgbe o sitere n'ugbo mmiri ahụ rjdata, o huru oke igwe mmadu. O nwere omijiko n'ebe ha no, gwo ndi orja n'etiti ha. 15 N'oge anyasi ubochi ahụ, ndi na-eso uzo ya biakwutere ya si ya, "Chi na-achio jji. Ebe a abukwaghi ebe ndi mmadu bi. O nweghi nri a ga-azuta n'ozara a. Zilaga igwe mmadu ndi a ka ha gaa n'ime obodo zurora onwe ha nri." 16 Ma Jisọs gwara ha si, "O dighi mkpa na ha ga-ala. Nyenu ha nri ka ha rie." 17 Ha zara ya si, "O bu naani ogbe achicha ise na azu abuo ka anyi nwere." 18 O siri ha, "Wetaranu m ha n'ebe a." 19 O gwara igwe mmadu ahụ ka ha nodu ala n'ahijia. O weere ogbe achicha ise na azu abuo ahụ welie anye ya elu nye Chineke ekele. O nyawara achicha ahụ, nye ha ndi na-eso uzo ya, ndi na-eso uzo ya nyere ha igwe mmadu ahụ. 20 Onye obula riri rijuo afo. Emesja, ndi na-eso uzo Jisọs tutukotara iberibe achicha dara n'ala tutujuo ha nkata iri na abuo. 21 Ma ndi riri nri ahụ di puku umu nwoke ise, n'agunyeghi umu nwanayi, na umuntakiri. 22 Mgbe nke a gasiri, o gwara ndi na-eso uzo ya ka ha banye n'ugbo malite igafe ofe ozo nke osimiri ahụ. Ma ya onwe ya noduru maka izilaga ndi mmadu ahụ. 23 Mgbe o zilagasiri igwe mmadu ahụ, o rigooro n'elu ugu ikpe ekpere, naani ya. Mgbe oge anyasi ruru, naani ya nokwa na-ebe ahụ. 24 Ma n'oge a uguo mmiri ahụ esitela n'ebe ala di nso gamie n'elu osimiri, ebili mmiri na-ebugharikwa ya, n'ih na ifufe ahụ na-emege ya. 25 Ma ihe di ka site n'elekere ato

ruo elekere isii nke utututu, Jisosh bjakwutere ha, na-aga ije n'elu osimiri. **26** Mgbe ndi na-eso uzọ ya huru ya ka o na-aga ije n'elu osimiri ahụ, obi ọrọ ha mmiri, ha si, "O bukwana mmu o!" Ha tiri mkpu n'ihu egwu. **27** Ma ngwangwa Jisosh siri ha, "Nweenye obi ike! O bu m; unu atula egwu." **28** Pita zara ya, "Onyenwe anyi, o buru na o bu gi, si m bjakwute gi n'elu mmiri." **29** O siri ya, "Bial!" Pita sitere n'ugbo ahụ puta, bido iga ije n'elu mmiri ijekwuru Jisosh. **30** Ma mgbe o huru oke ebili mmiri ahụ ka o na-amaghari; egwu turu ya. Ma mgbe o malitere imikpu n'ime mmiri ahụ, o tiri mkpu si, "Onyenwe m! Zoputa m!" **31** Na-atufughị oge, Jisosh setipuru aka ya doputa Pita. O siri ya, "Gi onye okwukwe nta, n'ihu ginji ka i ji nwee obi abuo!" **32** Ma mgbe ha ribanyere n'ime ugbo ahụ ifufe ahụ kwusikwara. **33** Ndi ahụ nọ n'ugbo ahụ kporo isiala nye ya si, "N'ezie, i bu Okpara Chineke." **34** Mgbe ha gafere n'ofe nke ozo, ha bjarutere n'ala Genesaret. **35** Mgbe ndi obodo ahụ matara na o bu ya, ha zisara ozi gburugburu obodo niile ahụ, ma dutere ya ndi niile ahụ na-adighi ike. **36** Ha rioro ya ka o kwenye ka ha metu o buladi onu uwe ya aka. Ndi niile meturu ya aka ka a gworo.

15 Mgbe ahụ, ufodu ndi Farisii na ndi ozizi iwu si Jerusalem bjakwute Jisosh juru ya ajuju si, **2** "Gini mere ndi na-eso uzọ gi adighi erube isi n'omenaala ndi okenye? Ha anaghị akwọ aka ha tupu ha erie nri." **3** O zara ha si, "Gini mere unu ji na-ada iwu Chineke n'ihu omenaala unu? **4** N'ihu na Chineke siri, 'Sopuru nne gi na nna gi, na, 'onye obula kwujoro nna maobu nne ya ka e gbuo ya.' **5** Ma unu na-asi, o buru na onye obula ga-asi nna maobu nne ya, ihe obula bu nke i gara erite n'aka m bu 'onyinye diri Chineke.' **6** N'ihu ya, ha agaghị eji ya asopuru nna ha maobu nne ha. N'uzo di otu a, unu na-eme ka okwu Chineke buru ihe efu n'ihu omenaala unu. **7** Ndi ihu abuo! Amuma ahụ Ajzaya buru banyere unu bu eziokwu. Mgbe o kwuru si, **8** "Ndi a ji egbugbere onu ha na-asopuru m, ma obi ha di anya n'ebe m no. **9** Ofufe ha na-efe m bu ihe efu, ozizi ha bukwa ihe mmadu nyere n'iwu." **10** Mgbe ahụ, o kporo igwe mmadu ahụ, si ha, "Geeny nti, ghotakwanu. **11** O bughị ihe banyere mmadu n'onu na-emeru ya, kama o bu ihe si n'onu onye ahụ puta na-emeru ya." **12** Ndi na-eso uzọ ya bjakwutere ya si, "I makwa na obi adighi ndi Farisii mma n'ihu okwu ahụ i kwuru?" **13** Ma o zara si ha, "Osisi obula Nna m nke eluigwe na-ejighi aka ya kuọ ka a ga-ehopu. **14** Ya mere, unu echegbula onwe unu, n'ihu na ha bu ndi ndu kpuru isi. Ma o buru na onye isi eduo onye isi ibe ya ha abuo adaba n'ime olulu." **15** Pita siri ya, "Kowaara anyi ihe ilu a putara." **16** O juru ha si, "Unu o ka di ka ndi na-enweghi nghota? **17** O bu na unu aghotaghị na ihe obula nke na-aba n'onu na-aga n'ime afo, sikwa n'ebe ahụ a nyupu ya n'ulo nsi? **18** Ma ihe si mmadu n'onu puta na-esi ya n'obi aputa. O bu ihe di otu a na-emeru mmadu. **19** N'ihu na o bu n'ime obi mmadu ka echiche ime ihe ojoo ndi a si aputa: igbu mmadu, ikwa iko niile, ikwa iko nke ndi

ikom nwere nwunye na ndi inyom nwere di, na izu ohi, na ama ugha, na nkwalu. **20** Ihe ndi a bu ihe na-emeru mmadu, o bughị ma mmadu kworo aka tupu o rie nri, maobu na o kwoghị." **21** Jisosh hapuru obodo ahụ gaa n'akuku obodo Taia na Saidon. **22** N'ebe ahụ, otu nwanji onye Kenan bi n'obodo ahụ bjakwutere ya rioro ya si, "Onyenwe m, nwa Devid, biko meere m ebere. Ada m nwanji nwere ajo mmuo n'ime ya nke na-esogbu ya oge niile." **23** Ma o gbara ya nkiti. Emejia ndi na-eso uzọ ya a bu bjakwutere ya rioro ya si ya, "Chulaa nwanji a! Lee ka o si eti mkpu na-esoghari anyi!" **24** O zara si, "Ezitere m naani ijekwuru aturu furu efu nke ulo Izrel." **25** Ma o bjara daa n'ukwu ya rioro ya si, "Onyenwe m, nyere m aka!" **26** O zara si, "O zighi ezi na a ga-ewere nri umuntakiri tupuru nkita." **27** O zara si, "O bu eziokwu Onyenwe m. Ma a na-ekwekwa ka umu nkita no n'okpuru tebul rie iberibe nri nke na-esi n'elu tebul ha daa n'ala." **28** Jisosh zara si ya, "Nwanji, okwukwe gi di ukwu! Laa, e meelara gi ihe i na-ario." N'otu oge ahụ a gworo ada ya. **29** Jisosh hapuru ebe ahụ loghachi n'akuku osimiri Galili. O rigooro n'elu ugwu ndu ala. **30** Igwe mmadu di ukwu bjakwutere ya. Ha duteere ya ndi ngwuro, na ndi isi, na ndi aka ha na ndi ukwu ha kpownuru akponwu, na ndi ogbi, na otutu ndi ozo. Ha togboro ha n'ukwu ya, o gwokwara ha niile. **31** O turu mmadu niile n'anya mgbe ha huru ndi ogbi ka ha bidoro ikwu okwu. Mgbe ha hukwara na a gworo ndi aka ha, na ndi ukwu ha nwuru anwu, o jukwara ha anya ihu na ndi ngwuro gara ije, na ndi isi hukwara uzọ. Ha toro Chineke nke Izrel. **32** Jisosh kporo ndi na-eso uzọ ya si ha, "Ana m emere igwe mmadu ndi a obi ebere, n'ihu na mu na ha anoola ubochi ato n'ebe a, ma ha eribeghi nri obula. Agaghị m ezilaga ha na-erighi nri, n'ihu na ha nwere ike ida n'uzo." **33** Ndi na-eso uzọ ya siri, "Ebee ka anyi ga-enweta nri ga-ezuru igwe mmadu ndi a n'ozara a?" **34** Jisosh juru ha si, "Ogbe achicha ole ka unu nwere?" Ha siri ya, "Ogbe achicha asaa na azu ole na ole." **35** O gwara igwe mmadu ahụ ka ha nodu ala. **36** O weere ogbe achicha asaa na azu ole na ole ahụ kelee Chineke ekele. O nyawasiri ha, nye ndi na-eso uzọ ya. Ndi na-eso uzọ ya nyekwara igwe mmadu ahụ. **37** Onye obula n'ime ha riri, rijuo afo. Ndi na-eso uzọ ya tutukotara iberibe ndi foduru nke juru nkata asaa. **38** Ndi riri nri ahụ di puku umu nwoke ano, n'agunyeghi ndi nwanji na umuntakiri. **39** Mgbe o zilagara igwe mmadu ahụ, o banyere n'ugbo mmiri gafee osimiri, bjaruo n'obodo Magadan.

16 Ndi Farisii na ndi Sadusii bjakwutere Jisosh inwa ya onwunwa. Ha gwara ya si, "Gosi anyi ihe iribama si n'eluigwe." **2** O zara ha, "Mgbe o ruru anyasi unu na-asi, 'Ihu eluigwe ga-adị mma n'ihu na o na-acha uhie uhie.' **3** N'ututu unu na-asi, 'Anyi ga-enwe mmiri ozuo taa n'ihu na ihu eluigwe na-acha uhie uhie ma na-eji oji.' Lee na unu puru ikwa ihu eluigwe, ma unu apughị isite n'ihu iribama ndi a unu na-ahu anya kwaa ihe oge a anyi no n'ime ya putara.

4 Ajo ogbo nke juputara n'ikwa iko, nke na-arikwa ihe iribama. O nweghi ihe iribama ozo a ga-egosi ya kariya ihe iribama Jona." Mgbe ahụ o sitere n'ebe ahụ ha nọ puo. 5 Mgbe ha gafesiri n'ofe ozo, ndi na-eso uzo ya chetara na ha ejighi achicha obula. 6 N'oge ahụ kwa, Jisosh duru ha odu si ha, "Lezienụ anya, ma na-ezekwa ihe ndi na-eko achicha ndi Farisii na ndi Sadusii." 7 Ha malitere na-ekwurita n'etiti onwe ha, na-asị, o bu n'ihu na anyi ewetaghị ogbe achicha obula. 8 Ebe o bu na Jisosh matara ihe ha na-eche, o siri, "Unu ndi okwukwe nta! Gini mere unu ji na-esogbu onwe unu n'ihu na unu enweghi achicha? 9 Olee mgbe unu ga-amata ihe? O bu na unu echetaghị puku mmadu ise ahụ m jiri ogbe achicha ise mee ka ha rijuo afọ? O bu nkata ole ka unu tutujuru? 10 Unu echetakwaghị na m ji ogbe achicha asaa zuo puku mmadu ano? Iberibe achicha juru nkata ole ka unu tutukotara? 11 Gini mere unu aghotaghị na o bughị ihe banyere achicha ka m na-ekwu? Cheenụ onwe unu nche n'ebe ihe na-eko achicha ndi Farisii na ndi Sadusii nọ." 12 Mgbe ahụ ka ha ghotara na ihe o na-akwara ha abughị ihe banyere ihe na-eko achicha nke a na-ata ata, kama o bu ihe banyere ozizi ndi Farisii na ndi Sadusii. 13 Mgbe Jisosh bjaruru obodo a na-akpo Sizaria Filipai, o juru ndi na-eso uzo ya ajuju si ha, "Onye ka ndi mmadu na-asị na Nwa nke Mmadu bu?" 14 Ha zara ya si, "Ufodu na-asị na i bu Jon omee baptizim, ufodu na-asị na i bu Ilaija, ndi ozo na-asikwa na i bu Jeremaya, maobu otu n'ime ndi amuma." 15 O juru ha si, "Ma unu onwe unu, o bu onye ka unu na-asị na m bu?" 16 Saimon Pita zara si ya, "I bu Kraist ahụ, Okpara Chineke di ndu." 17 Jisosh gwara ya si, "Saimon Pita nwa Jona, i bu onye a goziri agozi, n'ihu na anu ahụ na obara ekpughighi ya nye gi. Kama, o bu Nna m bi n'eluigwe mere ka i mata ya. 18 Ma mu onwe m na-agwa gi, na gi onwe gi bu Pita. O bukwa n'elu nkume a ka m ga-ewu ulo chochi m. Ike niile nke oku ala mmuo apughikwa iguzo megide ya. (Hadēs 986) 19 Aga m enye gi mkpisi igodo alaeze eluigwe. Ihe obula i ga-eke agbu n'elu uwa, ka a ga-ekekwa agbu n'eluigwe. Ihe obula i ga-atopu n'agbu n'uwa, a ga-atopukwa ya n'eluigwe." 20 Mgbe ahụ, o nyere ndi na-eso uzo ya iwu ka ha ghara ime ka onye obula mata na ya bu Kraist ahụ. 21 Site n'oge ahụ Jisosh malitere ikwara ndi na-eso uzo ya, na ya aghaghị iga Jerusalem, ebe o ga-ahụ otutu ahuhu di iche iche site n'aka ndi okenye, na ndiisi nchujaja, na ndi ozizi iwu. O mere ka ha mata na aghaghị igbu ya, ma n'ubochi nke ato, a ga-eme ka o site n'onwu bilie. 22 Pita duuru ya puo n'otu akuku, nodu n'ebe ahụ baara ya mba si ya, "Onyenwe m, Chineke ekwela. Ihe ndi a agaghị adakwasị gi!" 23 Ma o chighariri si Pita, "Si n'ebe m nọ puo, ekwensu! I bu ihe mgbochi nye m. N'ihu na ihe i na-eche echiche ya bu naanị echiche mmadu, o bughị uche Chineke." 24 Mgbe ahụ Jisosh gwara ndi na-eso uzo ya si, "O buru na onye obula achioo ibu onye na-eso uzo m, ya buru uzo ju onwe ya, buru obe ya, soro m n'azu. 25 N'ihu na onye obula na-eche ndu ya nche ka o hapu ifunari ya

ga-atufu ya. Ma onye obula tufuru ndu ya n'ihu m, ga-achotakwa ya. 26 N'ihu na uru gini ka mmadu nwetara ma o buru na o ritechaa uwa niile n'uru ma tufuo ndu ya? Maobu gini bu ihe ahụ di n'uwe nke mmadu ga-eji gbanwee ndu ya? 27 N'ihu na Nwa nke Mmadu ga-abia n'ebube nke Nna ya, ya na ndi mmuo ozi ya. Mgbe ahụ ka o ga-ekpe onye obula ikpe di ka oru ya si di. 28 "N'ezie asị m unu, ufodu n'ime ndi guzo n'ebe, agaghị edetu onwu ire, tupu ha ahụ Nwa nke Mmadu ka o na-abia n'alaeze ya."

17 Mgbe ubochi isii gasiri, Jisosh kpoozo Pita, na Jemis na Jon nwanne ya, rigoro n'ugwu di elu ebe naanị ha noduru. 2 N'ebe ahụ a gbanwere odidi ya n'ihu ha, ihu ya na-enwupu di ka anyanwu, uwe ya chapukwara di ka ihè. 3 N'otu ntabi anya ahụ, ha huru Mosis na Ilaija ka ha na ya na-ekwurita okwu. 4 Mgbe ahụ Pita siri Jisosh, "Onyenwe anyi. O di mma ka anyi niile nodu n'ebe a. O buru na i ga-enye m ike, aga m ewu ulo ikwu ato n'ebe a. Otu n'ime ulo ndi a ga-abu nke gi, otu nke Mosis, nke ozo nke Ilaija." 5 Mgbe o ka kpu okwu n'onu, igwe ojii nke na-enwu enwu kpuchiri ha, olu sitere n'igwe ojii ahụ daa si, "Onye a bu Okpara m, onye m huru n'anya, onye ihe ya di m ezi mma. Geenụ ya nti." 6 Mgbe ndi na-eso uzo ya huru olu a, ha dara n'ala n'ihu egwu. 7 Ma Jisosh jekwuuru ha metu ha aka si ha, "Bilienu, unu atula egwu." 8 Mgbe ha lelitere anya ha, o nwekwaghị onye ozo ha huru ma o bughị naanị Jisosh. 9 Ma mgbe ha si n'elu ugwu ahụ na-aridata, Jisosh nyere ha iwu, si, "Unu agwala onye obula ihe unu huru tutu ruo mgbe Nwa nke Mmadu ga-esi n'onwu bilie." 10 Ndi na-eso uzo ya juru ya si, "Gini mere ndi ozizi iwu ji na-ekwu na Ilaija aghaghị ibu uzo bia?" 11 O zara si, "O bu ezie, Ilaija na-abia, o ga-emekwa ka ihe niile di ka o di na mbu. 12 Ma Ilaija abialari, ma ndi mmadu amataghị ya. Kama ndi mmadu eemeela ya ihe ojojo di iche iche. Otu a kwa ka mu onwe m bu Nwa nke Mmadu ga-esi ahụ ahuhu site n'aka ha." 13 Mgbe ahụ ndi na-eso uzo ya ghotara na o bu Jon omee baptizim ka o na-ekwu banyere ya. 14 Mgbe ha bjarutere n'ebe igwe mmadu ahụ nọ, otu nwoke bjakwutere ya gbuo ikpere n'ihu ya, 15 rijo ya si, "Onyenwe m, biko, meere nwa m nwoke ebere, n'ihu na akwukwu na-ado ya. O na-ata oke ahuhu, otutu mgbe o na-adaba n'ime oku maobu n'ime mmiri. 16 Ma ekuteere m ya ndi na-eso uzo gi ka ha gwoo ya, ma ha enweghi ike ime ka ahụ di ya mma." 17 Jisosh zara si, "Unu ogbo a na-enweghi okwukwe, ndi na-adighi erubekwa isi. Ruo ole mgbe ka mu na unu ga-anọ? Ruo ole mgbe ka m ga-anọ na-anagide ekweghi ekwe unu? Kpotaranu m nwata ahụ n'ebe a." 18 Jisosh baara mmuo ojojo ahụ mba, mee ka o si n'ime nwata ahụ puta. Otu mgbe ahụ, mmuo ojojo ahụ putara, nwata ahụ bu onye agwokwara n'otu oge ahụ. 19 Mgbe e mesiri, ndi na-eso uzo Jisosh bjakwutere ya na nzuzo juo ya si, "Gini mere o ji siere anyi ike ichupu mmuo ojojo ahụ?" 20 O siri ha, "O bu n'ihu na okwukwe unu nwere esighi ike. N'ezie, agwa m

unu, ọ bụrụ na unu e nwee okwukwe nke dị nta ka mkpuru mọstaadi, unu nwere ike i sị ugwu a, 'Site n'ebe a wezuga onwe gi,' ọ ga-aputakwa. Ọ dighi ihe unu na-agaghị enwe ike ime. **21** Ma mmụọ ojọọ dị otu a agaghị apu, ma ọ bughị naanị site n'ikpe ekpere na ibu onu." **22** Mgbe ha gbakoro na Galili, Jisọs gwara ha si, "A ga-arara Nwa nke Mmadu nye n'aka ndi mmadu. **23** Ha ga-egbukwa ya, ma n'ubochi nke ato a ga-eme ka o si n'onwu bilie." Nke a wutere ha nke ukwu. **24** Mgbe ha bjaruru na Kapanom, ndi na-ana utu n'ihu ulonso bjakwutere Pita juo ya si, "Onye ozizi unu o dighi atu utu ulonso?" **25** Pita zara ha si, "E, o na-atu utu." Mgbe o batara n'ulo, Jisọs buru uzo juo ya si, "Gini ka i chere banyere nke a Saimon? O bu n'aka ndi ole ka ndi eze uwa si anakota utu taks? O bu n'aka umu ha, ka o bu n'aka ndi obia?" **26** Ma mgbe Pita zara ya si, "O bu site n'aka ndi obia." Jisọs siri ya, "O di mma. Iwu ejighi ndi bu umu. **27** Ma otu o di, achoghi m ka anyi mee ka iwe wee ha. Gaa n'osimiri ahụ tunye nko azu gi n'ime ya. Meghe onu azu mbu i ga-egbuta. I ga-ahu otu mkpuru ego n'ime onu ya. Were ya nye ha, ka o buru utu nke mu na gi."

18 N'oge ahụ kwa, ndi na-eso uzo Jisọs bjakwutere ya juo ajuju si, "Olee onye di ukwu karịa ibe ya n'alaeze eluigwe?" **2** O kporo otu nwantakiri, onye o mere ka o guzoro n'etiti ha, **3** o siri, "N'ezie, agwa m unu, o buru na unu agbanweghi ma diri ka umuntakiri, unu agaghị aba n'alaeze eluigwe. **4** Onye obula wedara onwe ya ala di ka nwantakiri a bu onye dikarisiri ukwu n'alaeze eluigwe. **5** Onye obula nabatara nwantakiri di otu a n'ihu m, bu onye nabatara m. **6** "Ma o buru na onye obula n'ime unu emee ka otu n'ime ndi a di nta, bu ndi tukwasiri m obi, jehie n'okwukwe ya, o kaara onye ahụ mma na e kedoro ya nkume igwe nri n'olu, tunye ya n'oke osimiri ka mmiri rie ya. **7** Ahuhu ga-adiri uwa n'ihu ihe ndi na-eme ka mmadu jehie. Ihe ndi na-eme ka mmadu daba n'onwunwa aghaghị ibia, ma ahuhu ga-adiri onye ahụ nke o ga-esite n'aka ya bia. **8** N'ihu nke a, o buru na aka gi maobu ukwu gi na-eme ka i jehie, gbupu ya tufukwaa ya. O kaara gi mma inwe orusi maobu daa ngwuro baa na ndu, karịa na i ga-enwe aka abuo maobu ukwu abuo, a tunye gi n'oku ebighi ebi. (aiōnios g166) **9** Ozo, o buru na anya gi na-eme ka i jehie, ghupu ya tufuo. O ga-akara gi mma na i nwere otu anya baa na ndu, karịa inwe anya abuo, a tunye gi n'oku ala mmuo. (Geenna g1067) **10** "Lezieny anya ka unu ghara ileda otu n'ime umuntakiri ndi a anya. N'ihu na n'eluigwe, ndi mmuo ozi ha na-anu n'ihu Nna m mgbe niile. **11** N'ihu na Nwa nke mmadu bira izoputa ndi furu efu. **12** "Gini ka unu chere? O buru na o di onye nwere narị aturu, ma otu n'ime ha akpafuo, gini ka o ga-eme? O gaghị ahapu iri aturu itoolu na itoolu foduru puo jeharia n'ugwu na ndida niile, icho aturu ahụ kpafuru akpafu? **13** O burukwa na o chota ya, gini ka o ga-eme? N'ezie, agwa m unu, o ga-anuri oke onu n'ihu otu aturu a karịa iri aturu itoolu na itoolu ndi

ozo ahụ na-agahieghi uzo. **14** Ya mere, o bughị nzube Nna m nke bi n'eluigwe ka otu n'ime umunta ndi a ala n'iyi. **15** "O buru na nwanna gi emehie megide gi, jekwuru ya ebe naanị gi na ya no, tuo ya mmehie n'anya. O buru na o gee gi nti, i ritela nwanna gi n'uru. **16** Ma o buru na o geghi gi nti, kporo otu onye maobu mmadu abuo ozo laghachi azu n'ebe o no, 'ka okwu obula ekwuru buru nke mmadu abuo maobu ato ga-agba akaebe banyere ya.' **17** O buru na o geghi ha nti, gwa ndi choochi, ma o buru na o geghikwa o buladi ndi choochi nti, were ya di ka onye mba ozo maobu onye ona utu. **18** "N'ezie, asi m unu, na ihe obula unu kere agbu n'uwa a, e keela ya ri agbu n'eluigwe. Ihe obula kwa unu topuru n'uwa, a topukwala ya ri n'eluigwe. **19** "Ozo, ana m agwa unu n'ezie a si, o buru na mmadu abuo n'etiti unu ekwekorita n'uwa banyere ihe obula unu na-ario n'ekpere Nna m bi n'eluigwe ga-emezuru unu ihe ahụ. **20** N'ihu na ebe obula mmadu abuo maobu ato zukotara n'aha m, mu onwe m no n'etiti ha." **21** Mgbe ahụ Pita bjakwutere ya juo ya ajuju si, "Onyenwe anyi, o bu ugboro ole ka m ga-agbaghara nwanne m nke behiere megide m? O bu ugboro asaa?" **22** Jisọs zara si ya, "O bughị ugboro asaa. Kama i ga-agbaghara ya ruo iri ugboro asaa uzo asaa. **23** "A ga-eji alaeze eluigwe tunyere eze ahụ kpebiri ka ya na ndi oru ya guzie ego ya ha ji. **24** Mgbe ha malitere na-apjazi, a kpotaara eze ahụ otu onye nke ji ya ugwo ruru puku talenti iri. **25** Nwoke ahụ enweghi ihe o ga-eji kwuo ugwo o ji. Nna ya ukwu nyere iwu ka e refuo ya na nwunye ya na umu ya, na ihe niile o nwere, ka akwughachi ugwo o ji. **26** "Ma ohu ahụ dara n'ala, gbukwaa ikpere ya n'ala, rjo ya arirjo si, 'Onyenwe m, biko, nwee ntachiobi n'ebe m no. Aga m akwughachikwa gi ugwo niile m ji gi.' **27** Nna ukwu onye oru ahụ nwere omijiko n'ebe o no, meere ya ebere. O siri ya akwughachila ugwo o ji ozo. **28** "Ma mgbe ohu ahụ sitere n'ebe ahụ puo, o huru otu ohu ibe ya ji ya ugwo otu narị denari. O jidere ya n'aka ike, machie ya aka n'akpiri, si ya, 'Kwughachi m ugwo i ji m ugbu a.' **29** "Ya mere, ohu ibe ya ahụ dara n'ala n'ihu ya rijo ya ka o nye ya nwantinti oge. O rjokwara ya si, 'Enyi m, biko nwee ntachiobi, aga m akwughachi gi ugwo m ji gi.' **30** "Ma o kwenyeghi, kama o gara tuba ya n'ulo mkporo, ebe o ga-anu ruo mgbe o kwusiri ugwo niile o ji ya. **31** Mgbe ndi ohu ibe ya huru ihe mere, o wutere ha nke ukwu. Ha jekwuru Nna ha ukwu koro ya ihe niile ndi a. **32** "N'ihu nke a Nna ya ukwu koro ohu ahụ si ya, 'Ohu obi ojoo! Agbaghara m gi ugwo ahụ niile i ji, n'ihu na i rirjo m arirjo. **33** O bu na i kwesighi inwe obi ebere n'ebe ohu ibe gi no, di ka m si mere gi ebere?' **34** N'ihu iwe, Nna ya ukwu nyefere ya n'aka ndi nche na-eche ndi no n'ulo mkporo ka ha taa ya ahuhu, ruo mgbe o kwuchara ugwo niile o ji. **35** "Otu a ka Nna m bi n'eluigwe ga-emekwa unu, ma o buru na unu ejighi obi unu niile gbaghara umunna unu."

19 Mgbe Jisọs kwusiri okwu ndị a, o hapuru Galili gaa na mpaghara Judja, nke di n'ofe osimiri Jordan. **2** Igwe mmadu di ukwu sooro ya. **3** Ufodu ndi Farisii bjakwutere ya i nwalee ya, si, "O ziri ezi n'iwu na nwoke ga-agbara nwunye ya alukwaghi m n'ihi ihe obula?" **4** Q zara ha si, "Q bu na unu agutabeghi na akwukwo nsọ, na Onye kere ha na mbu kere ha nwoke na nwanyi. **5** N'ih i nke a ka nwoke ga-eji hapu nne ya na nna ya e jikota ya na nwunye ya. Ha abuo ga-abukwa otu anu ahụ. **6** Ya mere, ha abukwaghi mmadu abuo ozo, kama otu anu ahụ. Ya mere, ihe Chineke jikotara, ka mmadu obula atosala ya." **7** Ha juru ya si, "Gini mekwaranu Mosis ji nye iwu si na nwoke obula nwere ohere ide akwukwo alukwaghi m nye nwunye ya?" **8** Q zara ha si ha, "Q bu n'ih i na unu bu ndi mkporochi obi, ya mere Mosis jiri hapu unu ka unu gbaa nwunye unu alukwaghi m; ma o dighi otu a site na mbu. **9** Ma ana m asi unu, onye obula ga-hapu nwunye ya luru onye ozo, ma o bughi n'ih i na o jidere nwunye ya na mmehie ikwa iko, onye ahụ emeela mmehie ikwa iko ma o luo nwanji ozo." **10** Ndi na-eso uzo ya sir i ya, "Q buru na o si otu a diri, o ka mma na mmadu alughi nwunye ma oli." **11** Ma o zara si ha, "Q bughi mmadu niile ga-anagide okwu a. Naani ndi e nyere ike ime ya ga-anagide ya. **12** Ma ufodu ndi mmadu ka a muru ka ha buru onoz i, ndi ozo bukwa ndi mmadu ibe ha mere otu a. Ndi ozo dikwa ndi jiri aka ha horo ibu onozin'ih i alaeze eluigwe. Onye puru inara nke a, ya nara ya." **13** Mgbe ah u e kuteere ya umuntakiri ka o bikwas i ha aka, kpeekwara ha ekpere. Ma ndi na-eso uzo ya baara ndi kutere ha mba. **14** Ma Jisọs sir i ya, "Kweenu ka umuntakiri bjakwute m, unu egbochikwala ha. N'ih i na alaeze eluigwe bu nke ndi di otu a." **15** O bikwasiri ha aka n'isi gozie ha niile tupu o hapu ha puo. **16** Otu onye bjakwutere ya, juo ya ajuju si, "Ezi onye oz i, olee ezi ihe m ga-eme ka m keta ndu ebighi ebi?" (aiōnios g166) **17** Jisọs sir i ya, "Gini mere i ji aju m ajuju banyere ihe bu ezi ihe? O di naani otu onye nke bu ezi mmadu. O buru na i chorọ jba n'ime ndu ah u, debe iwu niile e nyere." **18** O juru ya ajuju si, "Olee iwu ndi m ga-edebe?" Jisọs zara ya, "Egbula mmadu, akwala iko, ezula ohi, ekwula okwu ugha. **19** Sopuru nne gi na nna gi." Ozo, hukwa onye agbataobi gi n'anya di ka onwe gi." **20** Nwkorobia ah u sir i ya, "Edebezuchaala m iwu ndi a siteri i na mgbe m di na nwata. Gini ozo foduru m ime?" **21** Jisọs zara si ya, "Q buru na i chorọ jbu onye zuruoke n'ezie, laa n'ulo gi ree ihe niile i nwere, nyekwa ndi ogbenye ego i retara. I ga-enwe ak u n'eluigwe, mgbe ah u, bjakwa soro m." **22** Mgbe nwkorobia ah u nuru okwu a, o lara na mwute, n'ih i na o bu ogaranya. **23** Mgbe ah u Jisọs gwara ndi na-eso uzo ya si, "N'ezie agwa m unu, o bu nnoo ihe siri ike na onye ogaranya ga-abanye n'alaeze eluigwe. **24** Ozokwa, asi m unu, o diri inyinya kamel mfe igafe n'anya agiga, karja ogaranya jbanye n'alaeze Chineke." **25** Okwu a o kwuru turu ndi na-eso uzo ya n'anya. Ha sir i, "Q buru na o si otu a diri, onye

kwanu ka a ga-azoputa?" **26** Jisọs legidere ha anya si ha, "N'ebe mmadu no nke a bu ihe a na-apughi ime, ma o dighi ihe rara ah u ime n'ebe Chineke no." **27** Mgbe ah u Pita juru ya si, "Lee, anyi ahapula ihe niile soro gi, gini ga-abu ugwo oru anyi?" **28** Jisọs zara si ya, "N'ezie agwa m unu, mgbe a ga-agbanwe ihe niile, mgbe Nwa nke Mmadu ga-anokwas i n'elu cheeze ebube ya, n'alaeze ah u, n'ezie, unu bu ndi na-eso uzo m ga-anokwas i n'cheeze iri na abuo ah u, na-ekpe ebo iri na abuo nke Izrel ikpe. **29** Onye obula hapuru ulo ya, na umunne ya nwoke, na umunne ya nwanyi, na nne ya na nna ya, na umuntakiri ya, maobu ala o nwere, soro m, ga-anata di ka ugwo oru okpuku narj ihe o hapuru, natakwa alaeze. O ga-eketakwa ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **30** Ma otutu ndi bu uzo ga-abu ndi ikpezu, ma ndi ikpezu ga-abukwa ndi bu uzo."

20 "The ozo a ga-eji tunyere alaeze eluigwe bu nwoke nwere ala ubi, onye puru n'isi ututu ikpota ndi oru ga-aru oru n'ubi vainj i ya. **2** Ya na ndi oru ah u kwekotara na o ga-akwu ha otu denari, n'ih i oru ubochi ah u. Emesia o zigara ha n'ubi vainj i ya. **3** "Mgbe o puru n'ih e di ka elekere itoolu nke ututu, o sitere n'ebe a na-akpota ndi oru na-agafe hu ndi ozo ka ha guzoro n'oma ahja na-enweghi oru ha na-ar u. **4** O sir i ha, "Unu onwe unu gaakwanu ruo oru n'ubi vainj i m, ihe obula ziri ezi ka m ga-akwu unu. **5** Ya mere ha gara. "O pukwara n'elekere iri na abuo na elekere ato nke ehizie, ma meekwa otu ihe ah u. **6** Mgbe o ruru elekere ise nke anyasi, o puru hu ndi ozo ka ha guzoro. O juru ha ajuju si, "Gini mere unu ji guzoro n'ebe a taa niile na-arughi oru?" **7** "Ha zara si ya, 'N'ih i na o dighi onye kporo anyi oru.' "O gwara ha si, 'Unu onwe unu gaakwanu ruo oru n'ubi vainj i m. Aga m akwukwa unu ihe di mma.' **8** "Mgbe o ruru oge anyasi, onye nwe ubi vainj i ah u gwara onye na-ekotara ya ndi ah u anya si, 'Kpokota ndi oru ah u kwuo ha ugwo, site na ndi ikpezu bjara oru ruo na ndi bu uzo.' **9** "Mgbe ndi a kporo oru n'elekere ise anyasi naara ego ha, a kwuru ha otu denari, otu denari. **10** Ma mgbe ndi a kporo oru n'isi ututu bjara inara ego ha, ha lere anya na a ga-akwu ha karja. Ma a kwukwara ha niile otu denari. **11** Mgbe ha naara ego ah u, ha tamuru ntamu megide nna nwe ulo, **12** na-asi, 'Ndi a bjara n'ikpezu ruru oru naani otu awa, ma i meela ka anyi na ha hara. Anyi bu ndi buru ihe mgbu nke oru ma okpomoku nke anwu niile chara n'ubochi taa.' **13** "Ma o zara otu n'ime ha si, 'Enyi m, emeghi m gi ihe ojoo obula. O bu na mu na gi ekwughi na m ga-akwu gi otu denari n'ubochi? **14** Nara nke ruru gi laa. A chorọ m ikwu ndi a bjara n'ikpezu ugwo di ka m si kwuo gi. **15** O bu na m enweghi ike iji ihe m nwere mee otu o masiri m? O bu anya ukwu ka i na-enwe n'ih i afu ofufu m?" **16** "Ya mere, onye ikpezu ga-abu onye bu uzo, ma onye bu uzo ga-abukwa onye ikpezu." **17** Mgbe Jisọs na-aga Jerusalem, o kporuru mmadu iri na abuo ah u na-eso uzo ya n'akuku si ha, **18** "Lee, anyi na-aga Jerusalem ebe a ga-arara Nwa nke Mmadu nyefee n'aka ndiji

nchujaja na ndị ozizi iwu. Ha ga-ama ya ikpe onwu, **19** nyefekwa ya n'aka ndị mba ozo, ndị ga-eji ya mee ihe ochi, pja ya ihe, ma kpogide ya n'obe. Ma n'ubochi nke ato, a ga-eme ka o site n'onwu bilie." **20** Mgbe ahụ, nne umu Zebedi, duuru umu ya ndi ikom abuo bjakwute ya, o gburu ikpere n'ala n'ihu ya, rjo ya ihe o choro ka o meere ha. **21** O siri ya, "Gini ka i choro ka m meere gi?" O zara ya si, "Kwee m nkwa na umu abuo ndi a ga-anodu otu n'aka nri gi, nke ozo n'aka ekpe gi n'alaeze gi." **22** Ma Jisosh zara si, "Unu amaghị ihe unu na-arjo. Unu puru jnu iko ahụ nke mu onwe m ga-anu?" Ha zara ya si, "Ee, anyi nwere ike jnu ya." **23** Jisosh siri ha, "N'ezie unu ga-anu iko m ga-anu, ma inodu n'aka nri maogu n'aka ekpe m, abughi ihe diri m inye, kama o diri ndi ahụ Nna m kwadooro ya." **24** Mgbe mmadu iri ndi ozo n'ime ndi na-eso uzo ya nuru nke a, iwe were ha nke ukwu megide umunne abuo a. **25** Ma Jisosh kpo kotara ha niile, si ha, "N'etiti ndi na-ekweghi ekwe, ndiji ha na-emeso ndi ha na-achi mmeso di ka o si di ha mma n'uche. Ndi ukwu n'etiti ha na-ejikwa aka ike na-achi ndi no n'okpuru ha. **26** Ma n'etiti unu o gaghi adi otu a. Kama, onye obula n'etiti unu choro jbu onyeisi, ga-ebu uzo buru onye na-ejere unu niile ozi. **27** Ma onye obula nke choro jbu onye mbu n'etiti unu ga-abu ohu unu niile. **28** O buladi di ka Nwa nke Mmadu na-abighi ka e jeere ya ozi, kama ka o jee ozi, ma nyekwa ndu ya ka o buru ihe mgbaputa nke otutu mmadu." **29** Mgbe ha na-ahapu Jeriko, otutu igwe mmadu sooro ya n'azu. **30** Ndi isi abuo no n'akuku uzo ahu. Mgbe ha nuru na o bu Jisosh na-abia, ha malitere iti mkpu n'oke olu na-asi, "Onyenwe anyi, Nwa Devid, meere anyi eberel!" **31** Igwe mmadu ahụ baara ha mba ka ha mechie onu ha. Ma ndiji ahụ nogidesiri ike na-eti mkpu n'oke olu na-asi, "Onyenwe anyi, Nwa Devid, meere anyi eberel!" **32** Mgbe Jisosh bjaruru n'ebe ha no, o guzoro kpo ha, juo ha si, "Gini ka unu choro ka m meere unu?" **33** Ha zara si ya, "Onyenwe anyi, biko, anyi choro ka i mee ka anyi hu uzo." **34** Jisosh nwere omiiko n'ahu ha. O meturu ha aka n'anya. Ngwangwa ha bidoro ihu uzo, ma sorokwa ya.

21 Mgbe ha na-abjuru Jerusalem nso, ha rutere Betfeji di n'Ugwu Oliv. Jisosh zipuru mmadu abuo n'ime ndi na-eso uzo ya. **2** O gwara ha si, "Baanu n'ime obodo nta ahụ di unu n'ihu, ngwangwa unu ga-ahu otu inyinya ibu elibere n'osisi n'ebe ahụ, nke ya na nwa ya no n'otu ebe. Toputa ha ma kputaranu m ha. **3** O burukwa na onye obula asi unu ihe obula, unu ga-asi ha, o di Onyenwe anyi mkpa, o ga-akpughachitekwa ha ngwangwa." **4** E mere nke a ka okwu e kwuru site n'onu onye amuma mezuo. **5** "Gwanu ada Zayon si, 'lee, eze gi ka o na-abjakwute gi. O bu onye di nwayo. O na-anokwasikwa n'elu inyinya ibu, ee, n'elu nwa inyinya, nwa inyinya na-ebu ibu.'" **6** Ndi na-eso uzo ya gara mee ihe Jisosh siri ha mee. **7** Ha kputara inyinya ibu ahụ na nwa inyinya ahụ, wukwasikwa uwe ha n'elu ha ka Jisosh nokwasi n'elu ha. **8** Otutu n'ime igwe mmadu ahụ túsara uwe ha n'okporouzo.

Ndi ozo gbuturu alaka osisi, túsaa ha n'uzo n'ihu ya. **9** Ufodu n'ime igwe mmadu ahụ no n'ihu, na ndi na-esokwa n'azu, no na-eti mkpu n'oke olu na-asi: "Hozanna diri Nwa Devid!" "Onye a goziri agozi ka onye ahụ bu, nke na-abia n'aha Onyenwe anyi!" "Hozanna n'ebe kachasi ihe niile elu!" **10** Mgbe o batara n'ime Jerusalem, uzu turu, obodo ahụ niile mere mkpotu. Ndi mmadu bidoro na-aju ajuju na-asi, "Onye kwa bu onye a?" **11** Igwe mmadu ahụ no na-asi, "Nwoke a bu Jisosh, onye amuma ahụ si Nazaret, obodo di n'ime Galili." **12** Jisosh banyere n'ulonso ukwu di Jerusalem, malite ichupu ndi niile na-ere ahia na ndi na-azu ahia n'ime ulonso ahụ. O kpuru tebul ndi na-agbanwe ego ihu n'ala, kwatuokwa ochi ndi na-ere nduru. **13** O siri ha, "E dere ya n'akwukwo nso, 'Ulo m ka a ga-akpo ulo ekpere, ma unu emeela ya 'ogba ndi na-apunari mmadu ihe n'ike.'" **14** Ndi isi na ndi ngwuro bjakwute ya n'ulonso ahụ. O gwokwara ha. **15** Ma mgbe ndiji nchujaja na ndi ozizi iwu huru ihe iribama ndi a, hukwa ka umunta na-eti mkpu n'oke olu n'ogige ulonso ahụ, na-asi, "Hozanna diri Nwa Devid." Iwe were ha nke ukwu. **16** Ha siri ya, "I na-anukwa ihe umunta ndi a na-ekwu?" Jisosh zara si ha, "E, ana m anu ya. O bu na unu agutabeghi ihe akwukwo nso kwuru si, "I sitere n'onu umuntakiri na umu na-anu ara gi, Onyenwe anyi, kwadooro otuto gi?" **17** O hapuru ha, si n'obodo ahụ puo gaa Betani, ebe o nro n'abali ahụ niile. **18** N'ututu, mgbe o laghachiri n'obodo ahụ, aguu guru ya nke ukwu. **19** O huru otu osisi fiig nke di n'akuku uzo. Mgbe o rutere n'ukwu ya, o hughị ihe obula n'elu ya karja naanị akwukwo ndu. Ya mere, o siri ya, "Malite taa gaa n'ihu, i gaghi amikwa mkpuru ozo!" Otu mgbe ahụ kwa, osisi ahụ kponwuru. **(aiōn gl65)** **20** Mgbe ndi na-eso uzo ya huru nke a, o juru ha anya, ha juo si, "Gini mere osisi fiig a ji kponwuo ngwangwa otu a?" **21** Jisosh zara si ha, "N'ezie agwa m unu, o buru na unu e nwee okwukwe, gharakwa inwe obi abuo, o bughi naanị na unu game ihe e mere osisi fiig ahụ. Unu puru inye ugwu a iwu si ya, 'Si n'ebe a wezuga onwe gi, gaa danye n'oke osimiri.' O ga-emezukwa. **22** Ihe obula unu ga-arjo n'ekpere, o buru na unu ekwere unu ga-anatakwa ya." **23** Mgbe Jisosh batara n'ogige ulonso ukwu ahụ, ndiji nchujaja na ndi ozizi iwu bjakwute ya ka o no n'akuzi ihe juo ya si, "Olee ikike i ji na-eme ihe ndi a niile? O bu onye nyekwara gi ikike a?" **24** Jisosh zara si ha, "Aga m ajukwa unu otu ajuju. O buru na unu azaa ya, aga m agwakwa unu onye nyere m ikike m ji eme ihe ndi a niile. **25** Baptizim nke Jon o sitere n'elugwe, ka o si n'aka mmadu?" Ha kparitara uka n'etiti onwe ha na-asi, "O buru na anyi asi, 'Na o si n'elugwe,' o ga-asi anyi, 'O bu gini mere unu na-ejighi kwenye na ya?' **26** Ma o buru na anyi asi, 'Na o sitere n'aka mmadu,' anyi na-atu igwe mmadu ndi a egwu, n'ihu na mmadu niile kwenyere na Jon bu onye amuma." **27** Ya mere ha zara Jisosh si ya: "Anyi amaghị." Jisosh zakwara ha si, "Mu onwe m agaghị agwakwa unu ikike m ji na-eme ihe ndi a. **28** "Gini ka unu chere banyere ihe

a? Otu nwoke nwere ụmụ nwoke abụọ gwara nwa ya nke okenye sị ya, 'Nwa m nwoke, gaa rụọ ọrụ n'ubi vajị m taa.' 29 "Ọ zara ya sị, 'Agaghị m aga.' Ma o mesiri gbanwee obi ya gaakwa rụọ ọrụ ahụ. 30 "Nna ha bjakwutere nwa ya nke nta gwakwa ya otu ihe ahụ. Nwa ahụ zakwara sị, 'Aga m aga, onyenwe anyi.' Ma n'ikpeazụ ọ gaghi. 31 "Onye n'ime ha abụọ mere ihe nna ya chọrọ?" Ha zara sị ya, "Onye nke mbụ." Jisọs kọwaara ha sị, 'N'ezie agwa m unu, ndị ọna ụtụ na ụmụ nwanị akwuna ga-ebu unu ụzọ nwanne n'alaeze Chineke. 32 N'ihia na Jọn bjakwutere unu igosi unu ụzọ ezi omume, ma unu ekweghị. Ndị ọna ụtụ, na ụmụ nwanị akwuna chegharịrị. Ọ buladi mgbe unu huru nke a, o mekwaghị ka unu chegharịa kwere na ya. 33 "Ugbu a geekwanu nti n'ihu ọzọ. Otu onye di nke nwere ala ubi. Ọ kuru osisi vajị n'ubi a. Ọ gbakwara ubi ya ogige, gwuokwa ebe izocha mkpuru vajị n'ime ya. O wukwara ụlọ elu n'ime ya. Mgbe o mesiri ihe ndi a, o weere ubi ahụ tinye n'aka ndi ga-elekotara ya ubi ahụ, puo gaa n'ala ọzọ. 34 Mgbe oge iwe ihe ubi ruru, o zipuru ndi odibo ya ka ha jekwuru ndi na-elekota ubi ahụ, nata mkpuru nke ruuru ya site n'ubi ahụ. 35 "Ma ndi na-elekota ubi ahụ jidere ndi odibo ya ahụ tie otu onye n'ime ha ihe, gbukwaa onye ọzọ n'ime ha. Ha tukwara otu n'ime ha nkume. 36 Emesia, o zigakwara otutu ndi odibo kariri ndi nke mbu n'onuogugu. Ma ndi na-elekota ubi ahụ mekwara ndi a ihe ha mere ndi nke mbu. 37 N'ikpeazu o zigara okpara ya, sị, 'Ha ga-asopuru nwa m.' 38 "Ma mgbe ndi na-elekota ubi ahụ huru okpara ya, ha gbara izu n'etiti onwe ha sị, 'Lee! Onye a bu onye nketa ihe niile. Bjanu ka anyi gbuo ya, ma nwetakwa ihe nketa ya.' 39 Ya mere, ha jidere ya n'ike, kpuru ya gafee n'azu ubi vajini ahụ, gbuo ya n'ebe ahụ. 40 "Mgbe onye nwe ubi vajini ahụ lotara, ginji ka unu chere na ọ ga-eme ndi ahụ o tinyere ilekotara ya ubi ya?" 41 Ha zara ya sị, "Ọ ga-egbu ndi ajo omume ahụ, laa ha n'iji n'uzo di njo. Ọ ga-ewerekwa ubi vajini ya tinye n'aka ndi nlekota ọzọ, ndi ga-enyekwa ya mkpuru ubi ruuru ya n'oge ya." 42 Jisos sirj ha, "Ọ ga-abu na unu agutabeghi ihe e dere n'akwukwo nso sị, "Nkume ahụ ndi na-ewu ụlọ juru, aburu nkume isi ntala ụlọ. Nke a bu ọrụ nke Onyenwe anyi ruru, ọ bukwa ọrụ itunanya n'anya anyi." 43 "Ya mere, ana m eme ka unu ghota, na a ga-anapu unu alaeze Chineke, were ya nye ndi mba ọzọ, ndi ga-amiputa ezi mkpuru. 44 Onye obula nke dakwasiri n'elu nkume a ga-etiwasi, ma ọ ga-egwepia onye obula nke ọ dakwasiri." 45 Mgbe ndisi nchujaja na ndi Farisii nuru ilu ya ndi a, ha ghotara na ọ na-ekwu banyere ha. 46 Ha choro uzo ha ga-esi jide ya, ma oke egwu igwe mmadu ahụ turu ha, n'ihia na ha gurụ ya n'onye amuma.

22 Jisos gwara ha okwu ọzọ n'ihu sị, 2 "Alaeze eluigwe di ka otu eze, nke kwadoro oke oriri olulu di na nwunye, n'ihia nwa ya nwanne. 3 O zipuru ndi ohu ya ka ha gaa chetara ndi ahụ a kporo ka ha bia. Ma ha niile achoghi ibia. 4 "O zipukwara ndi ohu ya

ozo na-ejere ya ozi ka ha gaa gwa ndi ahụ a kporo oriri sị, 'E doziachaala ihe oriri ugbu a, egburu m oke ehi, na anu ozo gbara abuba. Edoziela ihe niile. Bjanu n'oriri olulu di na nwunye.' 5 "Ma ndi ahụ niile a kporo oriri gawaara mkpa ha n'ihia na ha akpoghi ya ihe obula. Otu onye gara n'ala ubi ya, nke ozo n'ulo ahia ya. 6 Ndi foduru jidere ndi ohu ya, mee ha ihe ihere ma gbukwaa ha. 7 Onye eze ahụ were iwe nke ukwu, zipu ndi agha ya ka ha gaa laa ndi ogbu mmadu ahụ n'iji, rechapukwa obodo ha n'oku. 8 "Mgbe ahụ ọ gwara ndi ohu ya sị, 'E doziela m oriri olulu di na nwunye, ma ndi a kporo oku ekwesighi ekwesị. 9 Ugbu a, ganu n'akuku uzo niile, kpobatanu ndi niile unu huru, ka ha bia n'oriri olulu di na nwunye a.' 10 Ndi ohu ahụ puru gaa n'okporouzo niile kpobata mmadu niile ha huru. Ha kpobata ndi bu ezi mmadu na ndi bu ajo mmadu. Ulo oriri ahụ juputakwara na ndi a kporo. 11 "Ma mgbe eze ahụ batara ileta ndi niile no na nri, ọ huru otu nwoke nke na-eyighi uwe olulu nwunye. 12 Ọ juru ya ajuju sị, 'Enyi m, i si ana bata n'ebe a mgbe i na-eyighi uwe olulu di na nwunye?' O mechiri onu ya n'ihia na o nweghi ihe ọ ga-asaa. 13 "Eze ahụ nyere ndi ozi ya iwu sị ha, 'Keenu ya eriri, aka na ukwu, tupukwanu ya n'ezie, n'ime ochichiri, ebe ikwa akwa na ita ikikere eze ga-adi.' 14 "N'ihia na akporo otutu mmadu oku, maobu mmadu ole na ole ka a horo." 15 Mgbe ahụ ndi Farisii zukotara na-achọ uzo ha ga-esi mee ka o kwuhie onu ka ha site na ya jide ya. 16 Ha zigara ndi na-eso uzo ha na ndi n'otu Herod ka ha juo ya sị, "Onye ozizi, anyi maara nke oma na i bu onye eziokwu, na i na-ezikwa uzo Chineke n'eziokwu. I dighi asokwa onye obula anya, n'ihia na i dighi ele mmadu anya n'ihu n'agbanyeghi ndi na bu. 17 Ugbu a gwa anyi, ginji bu uche gi? O ziri ezi n'ihu ita utu nye Siza, ka ọ bu na o zighi ezi?" 18 Ebe Jisos maara ihe ojuo ha bu n'obi, ọ zara sị ha, "Ndi ihu abuo! Gini mere unu ji anwa m onwunwa? 19 Gosinu m ego e ji akwu ugwo utu." Ha wetaara ya otu mkpuru ego. 20 Ọ juru ha ajuju sị, "Onye ka e sekwasiri onyinyo ya n'elu ego a? Aha onye zara di n'okpuru onyinyo a?" 21 Ha zara sị ya, "Ọ bu nke Siza." Mgbe ahụ ọ gwara ha sị, "Ọ di mma. Nyenu Siza ihe ruuru Siza, ma nyekwanu Chineke ihe niile bu nke ruuru Chineke." 22 Mgbe ha nuru nke a, ọ gbagwojuru ha anya, n'ihia ya, ha hapuru ya puo. 23 N'ubochi ahụ kwa, ufodu ndi Sadiusi, ndi na-asị na mbilite n'onwu adighi, bjakwutere ya igbu ya onu. 24 Onye ozizi, "Mosis kwuru sị, ọ buru n'iwu nwoke obula anwu na-amutaghi nwa, nwanne ya nwoke ga-aluru nwanị ahụ di ya nwuru, ka ọ mutara nwanne ya nwoke ahụ nwuru anwu nwa. 25 Ugbu a, e nwere umunne nwoke asaa n'etiti anyi. Onye nke mbu luru nwunye, nwuo, ma ebe ọ dighi umu ọ mutara, ọ hapuru nwanne ya nwunye ya. 26 Otu a ka nke abuo mekwara, ma nke ato, ruo na nke asaa. 27 N'ikpeazu, nwanị ahụ n'onwe ya nwukwara. 28 Ugbu a, n'oge mbilite n'onwu, nwunye onye ka nwanị a ga-abu, ebe ọ bu na umunne nwoke asaa ndi a lutuchara ya mgbe ọ nọ n'ụwa?" 29 Jisos zara di sị, "Unu na-ejehie uzo

n'ihì na unu aghòtaghì ihè akwùkwò nsò na-ekwu. Unu aghòtakwaghì ùdì ike Chineke nwere. **30** N'ihì na mbilite n'ònwù, ìlù dì na nwunye agaghì adìkwa, kama ha ga-adì ka ndì mmùò ozi n'eluwgwe. **31** Ma n'ihè banyere mbilite n'ònwù nke ndì nwurù anwù, ò bụ na unu agùtabeghì ihè Chineke gwara unu sị, **32** Mù onwe m bụ Chineke nke Ebrahim, Chineke nke Ajìk na Chineke nke Jekòb. Ò bughì Chineke nke ndì nwurù anwù, kama ò bụ nke ndì òndù." **33** Mgbe igwe mmadù ahù n'urù nke a, ozizi ya juru ha anya. **34** Ma mgbe ndì Farisii n'urù na ò emeela ka ndì Sadiusii mechie ònù ha, ha gbakòtara otu ebe. **35** Otu onye n'ime ha, bụ onye ozizi iwu biara jù ya ajuju ò jì nwaa ya: **36** "Onye ozizi, olee iwu nke kachasị mkpa n'ime iwu niile?" **37** Ò zara sị ya, "Hù Onyenwe gị bụ Chineke gị n'anya site n'obi gị niile na site na mkpúrùobi gị niile, na site n'uche gị niile." **38** Nke a bụ iwu nke mbù, búrùkwa iwu kachasị iwu niile. **39** Iwu òzò na-eso nke a n'ìdì mkpa bụ nke a, 'Hù onye agbataobi gị n'anya dì ka i si hù onwe gị n'anya.' **40** Iwu ndì òzò niile na ihè niile ndì amùma kwuru dabeere n'ebe iwu abù ndì a nò." **41** Mgbe ndì Farisii gbakòrò n'otu ebe, Jisòs jurù ha, **42** "Gìniì ka unu na-eche banyere Kraìst? Nwa onye ka ò bụ?" Ha zara sị ya, "Ò bụ nwa Devid." **43** Ò sịrì ha, "Gìniì mekwaranù Devid site na ntùziaka nke Mmùò Nsò jiri kpò ya 'Onyenwe m'? N'ihì na ò sịrì, **44** "'Onyenwe anyi gwara Onyenwe m sị ya, "Nòdù ala n'aka nri m ruo mgbe m ga-ebebe ndì iro gị n'òkpuru ùkwù gị abù." **45** Ò búrù na Devid kpòrò ya 'Onyenwe anyi,' oleekwanù otu ò si búrùkwa nwa ya?" **46** Ò dighì onye púrù ìsa ya okwu. Sitekwa n'ùbòchì ahù, ò dighì onye òbùla nwere anya ike ò jù ya ajuju òzò.

23 Mgbe ahù Jisòs gwara igwe mmadù ahù niile na ndì na-eso ùzò ya sị, **2** "Ndì ozizi iwu na ndì Farisii na-anò n'òche Mosis. **3** Ya mere, meenù ma na-ebebekwanù ihè niile ha na-agwa unu. Ma unu esokwala omume ha. N'ihì na ha adìghì eme ihè ha na-ekwusa. Ha na-ekwu otu ihè ma na-eme ihè òzò. **4** Ha na-eke ibu dì arò dìkwa ike obubu bokwasì ndì òzò n'ubu, ma ha onwe ha agaghì ewelì ò búlàdì otu mkpìsìjaka i buli ha. **5** "Ihè niile ha na-eme bụ ka ndì mmadù hù ha. Ha na-eme ka igbe ntae tinyere iwu ndì dì mkpa e deputara nke ha na-ekekwasì n'egedege ihu na n'aka dì obosara na-emekwa ka ònùnù uwe ha buo ibu. **6** Ha húrù ìnò n'ìsì oche n'oge mmemme oriri òbùla na ìnòkwasi n'òche kachasì elu n'ùlò ekpere n'anya. **7** Ò na-amasì ha mgbe a na-ekele ha ekele púrù ìche n'òma ahija, ndì òzò a na-akpòkwa ha, 'Onye ozizi.' **8** "Unu ekwela ka onye òbùla kpò unu 'Onye ozizi,' n'ihì na unu nwere naanì otu Onye ozizi. Unu niile bükwa ùmùnne. Ò dighì onye ka ìbe ya ukwu. **9** Unu akpòkwa onye òbùla n'ùwa a 'Nna,' n'ihì na unu nwere otu Nna nke bi n'eluwgwe. **10** Unu ekwela ka a kpò unu ndì ndu, n'ihì na ò bụ naanì otu onyendu ka unu nwere, ya bụ Kraìst. **11** Onye dì ukwu n'etiti unu ga-abù onye na-èjere unu ozi. **12** N'ihì na onye

òbùla ga-ebuli onwe ya elu ka a ga-eweda n'ala. Ma onye òbùla wedara onwe ya ala, ka a ga-ebuli elu." **13** "Ahùhù ga-adìrì unu ndì Farisii na ndì ozizi iwu, ndì ihu abù! N'ihì na unu na-emechibido ndì òzò ùzò ha ga-esi bata n'alaeze eluwgwe, ma unu onwe unu adìghì abata. Unu adìghìkwa enye ndì òzò ohere ìbata. **14** "Ahùhù ga-adìrì unu ndì ozizi iwu na ndì Farisii, ndì ihu abù! N'ihì na unu na-eripia ùlò ndì inyom dì ha nwurù, ò búlàdì mgbe unu na-ekpe ologolo ekpere ka mmadù hù unu. Unu ga-anata ikpe òmuma dì ukwu. **15** "Ahùhù ga-adakwasì unu ndì ozizi iwu na ndì Farisii, ndì ihu abù! N'ihì na unu na-agafe oke osimiri na mba dì ìche ìche, ime ka otu onye chegharja, búrù onye na-eso ùzò unu. Ma mgbe unu mesirì nke a, unu na-alaghachi mee ya okpuku abù ka ò búrù nwa òkù ala mmùò karja onwe unu. (Geenna g1067) **16** "Ahùhù ga-adìrì unu ndì ndu kpuru ìsì! N'ihì na unu na-asì, Onye òbùla jiri ùlònsò òbù òyì, òyì ò òbùrù bụ ihè efu. Ma onye òbùla jiri òlaedo dì n'ime ùlònsò òbù òyì kwesiri imezu òyì ahù ò òbùrù. **17** Ndì nzuzu kpuru ìsì! Olee nke karìrì ukwu? Ò bù òlaedo ahù, ka ò bù ùlònsò nke doro òlaedo ahù nsò? **18** Unu na-èzikwa ndì mmadù sị, 'Ò búrù na mmadù ejiri ebe ìchù aja òbù òyì, òyì ahù ò òbùrù bụ ihè efu. Ma onye òbùla ga-èjì onyinye dì n'èlù ebe ìchù aja òbù òyì ga-emezu òyì ahù ò òbùrù.' **19** Leenù ka unu si búrù ndì ìsì! Olee nke karìrì ukwu? Ò bù onyinye dì n'èlù ebe ìchù aja ka ò bù ebe ìchù aja na-èdo onyinye ahù nsò? **20** Ya mere, mgbe onye òbùla jì ebe ìchù aja òbù òyì, ò bù ebe ìchù aja ahù na onyinye dì n'èlù ya ka ò jì òbù òyì ahù. **21** Otu a kwa, onye jì ùlònsò ahù òbù òyì jikwa ùlònsò ahù na onye bi n'ime ya na-anù òyì. **22** Mgbe mmadù jikwa eluwgwe òbù òyì, ò bù ocheeze Chineke na onye òdùrù n'èlù ocheeze ahù ka ò jì òbù òyì. **23** "E, ahùhù ga-adakwasì unu ndì Farisii na ndì ozizi iwu. Ndì ihu abù! N'ihì na unu na-asa anya unu mmiri nye, ò búlàdì onyinye otu ùzò n'ime ùzò ìrì unu ruo n'akwùkwò nri dìkarìsìrì nta dì n'ubi unu, dìka mint, diil na kumin, ma unu akpòghì ikpe ziri ezi na ebere, na okwukwe ihè dì mkpa. Ihè ndì a ka unu kwesiri ibu ùzò mee ma gharakwa ileghara iwu ndì òzò anya. **24** Ndì ndu kpuru ìsì! Unu na-azapù òjì site na mmanyà unu na-anù, ma unu na-eloda òjìnyina kamel. **25** "Ahùhù ga-adakwasì unu, ndì Farisii na ndì ozizi iwu, ndì ihu abù! N'ihì na unu na-elezi anya nke òma mee ka azù òkò mmiri unu, na azù efere unu dì òcha, ma ime ha jupùtara na òpùnarì mmadù ihè n'ike na òchìchò òjò òyì. **26** Gì onye Farisii kpuru ìsì! Buru ùzò mee ka ime òkò dì òcha, mgbe ahù azù ya ga-adìkwa òcha. **27** "Ahùhù ga-adìrì unu ndì Farisii na ndì ozizi iwu, ndì ihu abù! N'ihì na unu yiri òyì ò tere nzu, nke na-egosi onwe ya dì ka ìhe mara mma, ma ime ya jupùtara n'òkpùkpù ndì nwurù anwù, na ihè niile na-adìghì òcha. **28** N'ùzò dì otu a, unu na-egosi onwe unu dì ka ndì ezi omume, ma n'ime unu, unu jupùtara n'ihu abù na ndì ajò omume. **29** "E, ahùhù ga-adìrì unu ndì Farisii na ndì ozizi iwu, ndì ihu abù! N'ihì na unu na-ewu òyì ndì amùma na-ewerekwa ihè

ichō mma na-edozi nkume ncheta ndi ezi omume. **30** Unu na-asikwa, o buru na anyi no n'oge nna anyi ha, anyi agaraghi eso ha wufuo obara ndi amuma. **31** Site n'uzo di otu a, unu na-agba akaebe megide onwe unu na unu bu umu ndi gburu ndi amuma. **32** Gaanu sorokwa nzo ukwu nna unu ha, ka unu ruzuo oru ahu ha malitere. **33** "Umū agwo! Umū ajuala! Unu si aña chee na unu ga-agbanarj ikpe nke iba n'oku ala mmuo? (Geenna g1067) **34** Ya mere, aga m zitere unu ndi amuma, ndi amamihe na ndi nkuzi. Ufodu n'ime ha ka unu ga-egbu, ufodu ka unu ga-akpogide n'obe, ndi ozokwa ka unu ga-apja ihe n'ulo nzuko unu. Unu ga-achukwa ha oso site n'otu obodo gaa n'obodo ozo. **35** Ka ogbo a buru ndi ikpe mara n'ih i obara nke ndi ezi omume niile e gburu n'awa, site n'obara Ebel ruo na nke Zekaraya nwa Berekeya, onye unu gburu n'etiti ulonso n'ebe ichu aja unu. **36** N'ezie agwa m unu, ihe ndi a niile, ga-abiakwasj ogbo a. **37** "O Jerusalem, Jerusalem! Gi obodo na-egbu ndi amuma, na nke natu ndi niile e ziteere gi nkume. Ugboro ole ka m choro ichikota umu gi di ka nne okuku si achikota umu ya n'okpuru nku ya ichebe ha? Ma j choghji ka m mee otu a! **38** Lee, a hapuru na unu ulu unu ka o togboro n'efu. **39** N'ih na asj m unu, unu agaghj ahj m anya ozo tutu ruo mgbe unu ga-asj, Onye a goziri agozi ka onye ahj bu nke na-abja n'aha Onyenwe anyi."

24 Mgbe Jiso si n'ulonso ahj na-apu, ndi na-eso uzo ya bjakwutere ya na-acho igosi ya akuku di iche iche nke ulonso ukwu ahj. **2** Ma o zara ha sj, "Unu huru ihe ndi a niile? N'ezie agwa m unu, oge na-abja mgbe o buladi otu nkume na-agaghj adigidekwa n'elu ibe ya, nke a na-agaghj akwatu n'ala." **3** Mgbe o noduru ala n'elu Ugwu Oliv, ndi na-eso uzo ya bjakwutere ya iche, sj, "Gwa anyi, olebe mgbe ihe ndi a ga-emezu? Ginj ga-abukwa ihe iribama nke oge j i aloghachi na nke ogwugwu uwa a?" (aiōn g165) **4** Jiso zara ha sj, "Lezieny anya ka onye obula ghara iduhie unu uzo. **5** N'ih na otutu ga-abja n'aha m, na-ekwu sj, 'Abu m Kraist ahj.' Ha ga-eduhiekwa otutu ndi uzo. **6** Mgbe unu nuru uzu agha, na akuko agha di iche iche, unu atula egwu, n'ih na ihe ndi a aghaghj ime. Ma ha anaghj egosi na ogwugwu oge eruola. **7** Mba ga-ebili megide mba ibe ya, alaeze ga-ebilikwa megide alaeze ozo; oke unwu, na ala oma jijiji ga-adikwa n'otutu ebe di iche iche. **8** Ma ihe ndi a niile bu naan mmalite ita ahuhj nke ga-abja. **9** "Mgbe ahj ha ga-arara unu nyefee n'aka ndi ga-ata unu ahuhj. Ha ga-egbukwa unu. Mba niile ga-akpo unu asj n'ih m. **10** Otutu ga-ada site n'okwukwe ha n'oge ahj. Ha ga-emekwa ka ibe ha ma n'onya, kpookwa ibe ha asj. **11** Mgbe ahj otutu ndi amuma ugha ga-aputa. Ha ga-eduhiekwa otutu mmadu. **12** N'ih na ajo omume bara uba n'ebe niile, ihunanya otutu ndi mmadu n'ebe ihe ha no ga-aju oyi. **13** Ma onye ga-eguzosi ike ruo ogwugwu ka a ga-azoputa. **14** A ga-ekwusa ozioma nke alaeze ahj nye uwa niile ka o buru ihe ama nye mba niile. Emesja ogwugwu oge ahj ga-abja. **15** "Ya mere, mgbe unu

huru ihe aru nke na-eweta mbibi, nke e kwuru okwu ya site n'onu Daniel onye amuma, ka o na-eguzo n'ebe nso (onye na-aju ya nwee nghota ihe o putara). **16** Mgbe ahj, ka ndi no na Judia were oso gbalaga n'elu ugwu. **17** Ka onye no n'elu ulu ghara iridata ka o banye n'ime ulu ya, ikwaputa ngwongwo di n'ime ulu ya. **18** Ka onye no n'ubi ghara iloghachi n'ulo ya ichiri uwe ya. **19** Ma ita ahuhj ga-adiri ndi nwanji di ime, na ndi na-enye umaka ara n'ubochi ahj. **20** Kpesieny ekpere ike ka unu ghara igba oso a n'oge oke oyi, maobu n'ubochi izuike. **21** N'ih na oke mkpagbu ga-adi, udi nke uwa na-ahubeghi mbu, na nke anya na-agaghj ahukwa ozo site na mmalite uwa ruo mgbe ahj. **22** "O buru na-emeghi ka ubochi ndi ahj di mkpumkpu, o nweghi onye a ga-azoputa, ma n'ih ndi ya o hoputara, ubochi ndi ahj ga-adi mkpumkpu. **23** Mgbe ahj, o buru na onye obula asj unu, 'Lee, Kraist no n'ebe a,' maobu, 'Lee ya n'ebe ahj,' unu ekwela. **24** N'ih na ndi nzoputa ugha na ndi amuma ugha ga-aputa. Ha ga-eme ihe oke iribama na oru ebube di iche iche. O buru na o ga-ekwe mee, ha ga-esite n'oru ebube ha ga-aru duhie, o buladi ndi ahj a hoputara. **25** Lee, agwala m unu ihe ndi a, mgbe ha na-emebeghi. **26** "Ya mere, o buru na ha asj unu, 'Lee, o no n'ime ozara,' unu agakwala. O burukwa na ha asj unu, 'Lee, o no n'ime ime ulu,' unu ekwela. **27** N'ih na obibia Nwa nke Mmadu ga-adi ka amuma na-egbu n'owuwa anyanwu nke a na-ahu anya n'odida anyanwu. **28** Matakwanu na ebe obula ozu di, n'ebe ahj ka udele na-ezukota. **29** "Ngwangwa mgbe mkpagbu nke ubochi ndi ahj niile gabigasiri, "anyanwu ga-agba ochichiri. Onwa agaghj enyekwa ih, kpakpando ga-esi na mbara eluigwe daa, ike niile nke eluigwe ga-ama jijiji.' **30** "N'oge ahj akara ngosi nke Nwa nke Mmadu ga-aputa ihe na mbara eluigwe. Agburu niile nke uwa ga-anokwa na-eru ujju. Ha ga-ahu Nwa nke Mmadu ka o na-abja n'igwe ojii, n'ike nakwa oke ebube. **31** O ga-ewerekwa olu opi ike zipu ndi mmuo ozi ka ha gaa kpokotaa ndi niile a hoputara site n'akuku ano niile nke eluigwe na uwa. **32** "Ugbu a mutanu ihe site n'osisi fiig. Mgbe obula alaka ya malitere iweputa ome di nro, na-epuputaka akwukwo ndu maranu na okochi na-abja nso. **33** Otu a kwa, mgbe unu na-ahu ihe ndi a niile ka ha na-eme marakwanu na o no nso, o buladi n'onu uzo unu. **34** N'ezie agwa m unu, ihe ndi a niile aghaghj imezu tupu ogbo a agabiga. **35** Eluigwe na uwa ga-agabiga, ma okwu m enweghi ike igabiga. **36** "Ma o nweghi onye obula maara ubochi ahj, maobu oge awa ahj ga-abu. O buladi ndi mmuo ozi no n'eluigwe amaghj ya. Okpara ahj amakwaghj. O bu naan Nna maara ya. **37** Obibia Nwa nke Mmadu ga-adi ka o di n'ubochi Noa. **38** N'oge ahj tupu iju mmiri ahj abja, ndi mmadu no na-eri na ahj, na-emekwa mmemme olulu di na nwanye, ruo ubochi Noa banyere n'ime ugbo mmiri ya. **39** Ha amataghj ihe ga-eme tutu oke mmiri ahj abja kpochapu ha niile. Otu ahj ka obibia Nwa nke Mmadu ga-adi. **40** Mmadu abuo ga na-aruko oru n'ubi ha, a ga-ewepu otu hapukwa onye nke ozo. **41** Umū

nwanyị abụọ ga na-akwọ nri na nkume igwe nri, a ga-ewere otu, ma hapụkwa nke ọzọ. **42** “N’ihi nke a, na-echenu nche, n’ihi na unu amaghị ụbọchị Onyenwe unu ga-abia. **43** Ma ghoṭanụ nke a: Ọ buru na nna nwe ụlọ mara oge onye ohi ga-abia n’ụlọ ya n’abalị, ọ ga-anọ na nche n’oge ahụ. Ọ gaghi ekwe ka onye ohi kụwaa ụlọ ya. **44** Otu a ka unu onwe unu puru isi nọgide na nche oge niile, n’ihi na Nwa nke Mmadu ga-abia n’oge awa unu na-atughị anya ya. **45** “Onye bu ohu ahụ nke kwesiri ntụkwasị obi ma nwekwa uche, nke onyenwe ya mere onyeisi ndị ohu nọ n’ezinaụlọ ya, ka ọ na-enye ha nri n’oge ya? **46** Ngozi na-adiri ohu ahụ, onye, mgbe onyenwe ya ga-aloghachi hụ na ọ na-eme otu a. **47** N’ezie asị m unu, ọ ga-eme ya onyeisi nke ihe niile o nwere. **48** Ma ọ buru na ohu ahụ bu onye ajọ omume na-asị onwe ya, ‘Nna m ukwu anọla ogologo oge,’ **49** ọ buru na o bido iti ndi ohu ibe ya ihe, sorokwa ndi onu oke mmanya nari, na-ani. **50** Nna ukwu ohu ahụ ga-alota n’ubochi ọ na-atughị anya, n’oge awa ọ na-amakwaghị. **51** Ọ ga-egburisikwa ya, nye ya onodu n’etiti ebe ndi ihu abuo no. Ebe e nwere ikwa akwa na ita ikikere eze.

25 “A ga-eji alaeze eluigwe tunyere akuko umu agboghọ iri ndi weere oriona ha puta izute onye na-alu nwunye oheru. **2** Ise n’ime ha maara ihe, ma ise ndi ozo bu ndi nzuzu. **3** Ise ndi nzuzu ahụ weere oriona ha, ma ha ejighi mmanu oku. **4** Ise ndi maara ihe, wujuru mmanu oku na karama, tinyekwa oriona ha. **5** Mgbe onye na-alu nwunye oheru ahụ noro odu n’obibia ya, ura tuwara ha, ha dinara ala rahụ ura. **6** “N’etiti abali e tiri mkpu n’oke olu si, ‘Onye na-alu nwunye oheru na-abia, putanu gaa zute ya!’ **7** “Mgbe ahụ umu agboghọ niile ahubiliri mune oriona ha. **8** Ise ndi nzuzu ahụ rioro ise ndi maara ihe si, ‘Biko, wunyeturu anyi ufodu n’ime mmanu oku unu, lee na oriona anyi na-anyu anyu.’ **9** “Ndi maara ihe zara ha si, ‘Mba! Ọ gaghi ezuru anyi na unu. Kama gaanu zuru nke unu n’aka ndi na-ere ya.’ **10** “Ma mgbe ha puru izuta mmanu oku ahụ, onye na-alu nwunye oheru biarutere. Ndi jikeere ejikere soro ya banye n’oriri olulu di na nwunye ahụ. E mechikwara onu uzo. **11** “Emesia, ise ndi nzuzu ahuloghachiri na-ekwu si, ‘Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, meghere anyi uzo!’ **12** “Ma ọ zaghachiri ha si, ‘N’ezie, n’ezie, agwa m unu, amaghị m ndi unu bu.’ **13** “Ya mere, na-anogidenụ na nche, n’ihi na unu amaghị ubochi ahụ, maobu oge awa ahụ. **14** “Ozo, ọ ga-adị ka otu nwoke chorọ iga njem. Ọ kpokotara ndi ohu ya niile nyefee ha akunuba ya n’aka. **15** O nyere onye nke mbu talenti ise, nke abuo ka o nyere talenti abuo. O nyere onye nke ikpeazu otu talenti. O nyere ha n’otu n’otu di ka ike ha ha. Mgbe ahụ ọ hapuru ha gaa ije ya. **16** Onye ahụ natara talenti ise weere ego ahụ malite izu ahia. Ngwangwa o retara talenti ise ozo n’uru. **17** Otu a kwa, onye nke e nyere talenti abuo zuputakwara talenti abuo ozo n’uru. **18** Ma onye ahụ natara otu talenti gara gwuo ala lie ego nna ya ukwu, n’ihi ichezi

ya nke oma. **19** “Mgbe ogologo oge gasiri, nna ukwu ndi ohu ahụ lotara site n’ije ya. Ọ kpokotara ha niile ka ha guzie akụ ya. **20** Onye ahụ natara talenti ise batara wetakwa ise ozo. Ọ gwara nna ya ukwu si, ‘I nyere m talenti ise, ma ugu a azuputala m talenti ise ozo!’ **21** “Nna ya ukwu sirị ya, ‘I mere nke oma ezi ohu kwesiri ntukwasị obi. I ziputala na i kwesiri ntukwasị obi n’ihe di ntakiri. N’ihi ya aga m etinye gi n’ebe i ga-elekota otutu ihe. Bata n’onu nke nna gi ukwu.’ **22** “Onye nke e nyere talenti abuo bbara si, ‘Nna anyi ukwu, i nyere m talenti abuo, ma lee, eritala m talenti abuo ozo n’uru.’ **23** “Nna ya ukwu sirị ya, ‘I mere nke oma. I bu ezi ohu kwesiri ntukwasị obi. I ziputala na i kwesiri ntukwasị obi n’ihe di ntakiri. N’ihi ya aga m etinye gi n’ebe i ga-elekota otutu ihe. Bata n’onu nke nna gi ukwu.’ **24** “Onye e nyere otu talenti abuo bbara si, ‘Nna anyi ukwu, amaara m onye i bu. I bu onye aka ntagide. I na-ewe ihe ubi n’ebe i na-akughi mkpuru. I na-achikotakwa n’ebe i na-agbasaghi. **25** N’ihi nke a, aturu m egwu, a gara m liere gi ego talenti gi n’ala. Lee ihe gi werekwa.’ **26** “Nna ya ukwu zara ya si, ‘Ohu ojoo na onye umengwu. I maara na m na-ewe ihe ubi n’ebe m na-akughi mkpuru, na-achikotakwa n’ebe m na-agbasaghi. **27** I gaara etinye ego m n’aka ndi na-ekhekwa ego, ndi gaara akwughachi ya na omurunwa ya, nke m gaara anata mgbe m loghachiri. **28** “‘Napanu ya talenti ahụ o ji, were ya nye onye ji talenti iri. **29** N’ihi na onye obugu nwere ka a ga e tinyekwuru ka o nwebigakwa oke. Ma onye ahụ ọ na-adighi nke o nwere, a ga-anapu ya ọ buladi nke nta o nwere. **30** Tupunu ohu a na-abaghị uru n’ezi, n’ime ochichiri, ebe ikwa akwa na ita ikikere eze ga-adị.’ **31** “Mgbe Nwa nke Mmadu ga-abia n’ebube ya na ndi mmuo ozi niile, mgbe ahụ ka ọ ga-anọ n’elu ocheeze ebube ya. **32** Mba niile nke uwa ga-ekwotakwa n’ihu ya. Ọ ga-ekewaputa ha, otu obodo site n’ibe ya, di ka onye ozuzu aturu si ekewaputa umu aturu site n’umu ewu. **33** Ọ ga-eedebe umu aturu ahụ n’akuku aka nri ya, ma umu ewu ga-anọ n’aka ekpe ya. **34** “Mgbe ahụ, eze ga-asị ndi nọ n’aka nri ya, ‘Batanu n’ime alaeze, unu ndi Nna m goziri agozi, batanu n’ime alaeze nke e doziiri unu site na mgbe e kere uwa. **35** N’ihi na mgbe agwu guru m unu nyere m nri. Mgbe akpiri kporo m nku unu nyere m ihe onunu. Mgbe m bu obia unu kpobata m. **36** Mgbe m gba oto, unu zutara uwe nye m. Mgbe m dara oria unu lekotara m. Anokwara m n’ulo mkporo unu bbara leta m.’ **37** “Mgbe ahụ ndi ezi omume ahụ ga-aju ya si, ‘Onyenwe anyi, olee mgbe anyi huru gi ka agwu na-agu gi anyi enye gi nri? Olee mgbe anyi huru gi ka akpiri na-akpo gi nku, anyi ekuru mmiri onunu nye gi? **38** Olee mgbe kwa ka anyi huru gi di ka onye obia anyi akpobata gi? Olee mgbe kwa ka anyi huru gi ka i gba oto anyi enye gi uwe? **39** Olee mgbe kwa ka anyi huru gi n’orja, maobu n’ulo mkporo anyi abia leta gi?’ **40** “Eze ahụ ga-azaghachi ha si, ‘N’ezie asị m unu, mgbe unu mesoro otu n’ime ndi a di nta n’ime umunne m omume oma, ọ bu m ka unu mesoro omume ahụ.’ **41** “Mgbe ahụ ọ ga-

asikwa ndi n'aka ekpe ya, 'Puonụ n'ihu m unu ndi a buru onu. Baanu n'ime odo oku ebighi ebi ahụ a kwadobeere ekwensu na ndi mmuo ozi ya. (aiōnios g166) 42 N'ihu na mgbe agwu na-agu m, unu enyeghi m ihe obula ka m rie. Mgbe akpiri na-akpo m nku, unu ekunyeghi m mmiri ka m nuo. 43 Mgbe m no di ka obia, unu akpobataghi m n'ulo unu. Mgbe m gba oto, unu enyeghi m uwe. Mgbe ahụ na-esighi m ike, unu elekotaghi m. Mgbe m no n'ulo mkporo, unu abjaghi leta m.' 44 "Mgbe ahụ ha ga-azakwa si, 'Onyenwe anyi, olee mgbe anyi huru gi ka agwu na-agu gi, maobu ka akpiri na-akpo gi nku, maobu oge i bu onye obia, maobu oge i gba oto, maobu oge i no n'oria, maobu i no n'ulo mkporo, ma anyi elekotaghi gi?' 45 "O gaza ha si, 'Eziokwu ahụ bu nke a, mgbe ahụ unu juru inyere otu n'ime ndi a di nta aka, o bu m ka unu juru i nyere aka.' 46 "Ndi a ga-aba n'ita ahuru ebighi ebi. Ma ndi ezi omume ga-aba na ndu ebighi ebi." (aiōnios g166)

26 Mgbe Jisosh kwusiri okwu ndi a, o gwara ndi na-eso uzo ya si, 2 "Di ka unu maara nke oma, Mmemme Ngabiga ga-amalite mgbe ubochi abuo gasiri. N'oge ahụ, a ga-ararakwa Nwa nke Mmadu nye ka a kpogide ya n'obe." 3 N'oge ahụ, ndiisi nchujaja, na ndi okenye zukotara n'uloeze otu onyeisi nchujaja a na-akpo Kajfas. 4 Ha gbara izu ichoputa uzo ha gaeji jide Jisosh na nzuzo gbua ya. 5 Ha kwekorita si, "O gaghi abu n'oge mmemme ka ogbaaghara hapu idi n'etiti ndi mmadu." 6 Mgbe Jisosh no na Betani, n'ulo Saimon onye ekpenta, 7 otu nwanyi bu karama alabasta nke mmanu otite isi uto di oke onuahia di n'ime ya, bjakwutere ya, nke o wusara ya n'isi di ka o na-anodu ala n'eri nri. 8 Ma mgbe ndi na-eso uzo ya huru nke a, iwe were ha nke ukwu. Ha siri, "Olee udi ila n'iyi di nke a! 9 A gaara ereputa mmanu a ego di ukwu were ego e retara ya nyere ndi ogbenye aka." 10 Ebe Jisosh matara ihe ha na-atamu n'obi ha, o siri ha, "Gini mere unu ji esogbu nwanyi a? O merela m ihe di mma. 11 Unu na ndi ogbenye ga-anu oge niile, ma o bughu mu na unu ga-anu mgbe niile. 12 N'ihu na site n'iwu m mmanu otite a n'ahu, o doziela m maka olili. 13 N'ezie, ana m agwa unu, n'ebe obula ezisara ozoma a n'wua niile, a ga na-echeta nwanyi a n'ihu ihe oma a o meere m." 14 Mgbe ahụ otu n'ime mmadu iri na abuo na-eso uzo ya, onye aha ya bu Judas Iskariot, jekwuuru ndiisi nchujaja. 15 O juru ha si, "Gini ka unu ga-enye m ma m rara ya nye n'aka unu?" Ha kwuru ya iri mkpuru olaocha ato. 16 Site n'oge ahụ na-aga, o choro ohere irara ya nye n'aka ha. 17 N'ubochi mbu nke mmemme achicha na-ekoghi eko, ndi na-eso uzo Jisosh bjakwutere ya juo ya si, "Ebee ka i choro ka anyi gaa kwadoro gi ihe gi maka oriri Ngabiga?" 18 O zara ha si, "Jekwuru otu nwoke n'ime obodo si ya, Onye ozisi si, 'Oge m abjala nso. Mu na ndi na-eso uzo m ga-eri oriri Ngabiga n'ulo gi.'" 19 Ndi na-eso uzo ya mere di ka Jisosh gwara ha, doziekwa oriri Ngabiga ahụ n'ebe ahụ. 20 N'uhuruchi ubochi ahụ, ya na ndi na-eso uzo ya iri na abuo ahụ noduru ala n'uche nri ahụ. 21 Mgbe ha na-eri nri, o kwuru si, "N'ezie ana m agwa unu, na

otu onye n'ime unu ga-arara m nye." 22 Ha nwere oke mwute, ma malite iju ya n'otu n'otu si, "Onyenwe anyi, o bu m?" 23 Ma o zara ha si, "O bu onye ahụ mu na ya na-amanyekota aka n'otu efere ga-arara m nye. 24 Lee Nwa nke Mmadu ga-ala di ka e si buo ya n'amuma. Ma ahuru ga-adiri nwoke ahụ onye a gae site n'aka ya rara Nwa nke Mmadu nye. O gaara akara onye ahụ mma ma a si na a mughu ya amu." 25 Judas, onye ahụ raara ya nye juru ya si, "Onye ozisi o bu m?" O zara si, "Gi onwe gi ekwuola ya." 26 Mgbe o nokwa na-eri nri, Jisosh were ogbe achicha ahụ, mgbe o nyechara ekele, o nyawara ya nye ndi na-eso uzo ya si ha, "Naranu nke a rie, n'ihu na nke a bu anu ahụ m." 27 Mgbe ahụ kwa, o burukwara iko mmanya, ma mgbe o nyechara ekele, o bunyere ya ndi na-eso uzo ya si ha, "Unu niile nuonu site n'iko a. 28 N'ihu na nke a bu obara m nke bu akara ogbugba ndu ohuru ahụ. A na-awusa ya maka otutu mgbaghara mmehie. 29 Ana m agwa unu, na-agaghi m anu mmanya sitere na mkpuru vaini ozo, tutu ruo ubochi ahụ mu na unu ga-anu ya n'uzo di iche n'alaeze Nna m." 30 Mgbe ha busiri ahụ, ha puru gaa n'Ugwu Oliv. 31 Mgbe ahụ Jisosh gwara ha si, "N'abal' taa, unu niile ga-agbahapu naani m. N'ihu na e dere ya, si: "Aga m etigbu onye ozuzu aturu, aturu nke igwe aturu ahụ ga-agbasasikwa." 32 Ma mgbe e mere ka m si n'onwu bilite, aga m ebu unu uzo gaa Galili." 33 Pita siri, "O buru na mmadu niile agbahapu gi gbalaga, agaghi m ahapu gi." 34 Jisosh siri, "N'ezie agwa m gi, n'abal' taa, tupu oke okuku akwa akwa, i ga-agonari m ugboro ato." 35 Ma Pita kwuru si, "O buru na o di mkpa ka m soro gi nwuo, agaghi m agonari gi." O bukwa otu ihe ahụ ka ndi ahụ niile na-eso uzo ya kwuru. 36 Mgbe Jisosh bjara n'ogige ahụ a na-akpo Getsameni, o gwara ndi na-eso uzo ya si ha, "Nodunu n'ebe a ka m gaa n'ihu nke nta kpee ekpere." 37 O kporo Pita tinyere onwe ya, na umu Zebedi abuo, O malitere inwe obi mwute n'ime onwe ya. Obi malitekwaro ilo ya mmiri. 38 Mgbe ahụ o gwara ha si, "O na-ewute mkpuruobi m nke ukwu ruo n'onu onwu. Nogidenu n'ebe a soro m na-eche nche." 39 O gara n'ihu nke nta daa, kpoo ihu ya n'ala, kpee ekpere si, "Nna m, o buru na o ga-ekwe mee, napu m iko a. Ma o bughu ka e mee uche m, kama ka e mee uche gi." 40 Ya mere, o bjakwutere ndi na-eso uzo ya, hu ha ka ha na-arahu ura. O siri Pita, "O bu na unu enweghi ike i soro m chee nche, o buladi otu awa? 41 Na-echenu nche, na-ekpekwa ekpere, ka unu ghara iba n'onwunwa. N'ihu na mmuo di na njikere ma anu ahụ adighi ike." 42 O laghachiri azu nke ugboro abuo kpekwa ekpere si, "Nna m, o buru na iko a agaghi agabiga ma o bughu na m huru ya, ka e mee uche gi." 43 O loghachikwara ozo hukwa ka ha na-arahu ura, n'ihu na anya ha di aru. 44 O hapuru ha ozo gaa kpee ekpere nke ugboro ato, na-ekwukwa otu okwu ahụ. 45 Mgbe o loghachikwutere ndi na-eso uzo ya, o siri ha, "Unu ka no na-arahu ura, na-ekwukwa ike? Lee, oge awa ahụ abjala, a rarala Nwa nke Mmadu nye n'aka ndi mmehie. 46 Bilienu ka anyi gawa. Lee, onye ahụ

na-arara m nye na-abia!” 47 Mgbe ọ nọ na-ekwu okwu a, Judas, otu n’ime ndị ozi iri na abụọ ahụ bjaruru, ya na otutu igwe mmadu so. Ufodu ji mma agha ha, ndi ozo ji osisi. O bu ndiisi nchujaja na ndi okenye ndi juu zitere ha. 48 Ma onye ahụ na-arara ya nye, nyere ha ihe iribama, si, “Onye ahụ m ga-esutu onu bu nwoke ahụ, jidesienụ ya aka ike!” 49 Ngwangwa o jekwuuru Jisọs si ya, “Ekele, Onye ozizi!” ma sutukwa ya onu. 50 Jisọs gwara ya si, “Enyi m, mee ihe i bbara ime ngwangwa.” Mgbe ahụ, ndi ikom ahụ bbara nso jide jisọs, sekpuru ya n’ike. 51 Otu onye n’ime ndi ha na jisọs nọ, setiri aka ya, miputa mma agha ya, gbuo ohu onyeisi nchujaja, gbupu nti ya. 52 Ma jisọs siriri ya, “Mighachi mma agha gi n’obo ya, n’ihi na mmadu obula na-eji mma egbu mmadu ibe ya ga-anwu site na mma. 53 I cheghi na m puru iri Nna m ka o zitere m ihe kariri usuu ndi mmuo ozi iri na abuo n’otu ntabi anya? 54 Ma olee otu ihe e dere n’akwukwo nso ga-esi mezuo, nke kwuru na o ghaghị idi otu a?” 55 N’oge awa ahụ, jisọs gwara igwe mmadu ahụ si, “Unu putara chiriri mma agha na mkpo bja ijide m di ka a ga-asị na m bu onye ohi? Anọrọla m ziekwa ihe n’ulonso kwa ubochi, ma unu ejideghi m. 56 Ma ihe ndi a na-eme ka ihe ndi amuma dere n’akwukwo nso mezuo.” N’oge ihe ndi a niile na-eme, ndi na-eso uzo ya niile hapuru ya gbalaga. 57 Ndi jidere jisọs duuru ya gaa n’ulo Kaifas, onyeisi nchujaja. Ndi ozizi iwu na ndi okenye ndi juu zokotara n’ebe ahụ. 58 Pita sogidere jisọs n’azu site n’ebe di anya. O rutere n’obi onyeisi nchujaja, baa n’ime ulo, sorokwa ndi na-eje ozi nodu ala, ka o nwe ike ihu otu ihe a ga-esi bie. 59 Ndiisi nchujaja, na ndiisi ikpe n’uloikpe ahụ nọ na-achọ ama ugha megide jisọs, ka ha hu zo na ga-esi gbuo ya. 60 Ma o dighi nke ha chotara, n’agbanweghi n’otutu ndi akaebe ugha putara. N’ikpeazu, mmadu abuo putara 61 kwuo si, “Nwoke a siriri, Enwere m ike ikwatu ulonso ukwu nke Chineke, wughachikwa ya n’ubochi ato.” 62 Onyeisi nchujaja biliri oto kwuo si, “O bu na i nweghi ihe obula i ga-aza? Gini bu ama ndi a na-agba megide gi?” 63 Ma jisọs ekwughị ihe obula. Onyeisi nchujaja gwara ya si, Eji m aha Chineke di ndu nye gi iwu, si gi, “gwa anyi, i bu Kraist, Okpara Chineke?” 64 Jisọs gwara ya si, “Gi onwe gi kwuru ya. Ma ana m agwa unu, site ugbo a na-aga n’ihu, unu ga-ahụ Nwa nke Mmadu ka o na-anodu n’aka nri nke Onye di ike, na-abiakwa n’igwe ojii nke eluigwe.” 65 Mgbe ahụ onyeisi nchujaja dowara uwe ya, kwuo si, “O kwuola aru! Olee mkpa o di ichokwa ndi akaebe? Unu nukwara nkwalu ya? 66 Gini bu mkpebi unu?” Ha zara si ya, “O kwesiri ka o nwuo!” 67 Mgbe ahụ, ha gbusara ya onu mmiri aso n’ihu, tiekwa ya aka. Ndi ozo maara ya ura, 68 si ya, “Buoro anyi amuma, gi, Kraist. Onye tiri gi ihe?” 69 Mgbe ahụ Pita noduru ala na mbara ezi nke obi ahụ. Otu n’ime umu agboghọ na-eje ozi bjakwutere ya, si, “I bukwanu otu n’ime ndi na-eso uzo jisọs onye Galili.” 70 Ma o goru n’ihu ha niile si, “Amaghị m ihe i na-ekwu.” 71 Mgbe o puru gaa nodu n’onu uzo mbata, nwaagboghọ ozo huru ya, gwa ndi nọ n’ebe ahụ si,

“Nwoke a na Jisọs onye Nazaret nokoro.” 72 Ozokwa, o weere ihu iyi goo, “Amaghị m onye nwoke ahụ bu.” 73 Mgbe oge nta gasiri, ndi guzo n’ebe ahụ bjakwutere Pita si ya, “N’ezie, ihu otu n’ime ha, n’ihi na asusu gi agbaala gi ama.” 74 O malitere ihu onwe ya onu, na ihu iyi si, “Amaghị m nwoke a.” Mgbe ahukwa oke okpa kwara akwa. 75 Pita chetara okwu ahụ jisọs kwuru si, “Tupu oke okpa akwaa akwa, i ga-agonari m ugbo ato.” O si n’ebe ahụ puo, gaa kwaa akwa nke ukwu.

27 Mgbe chi boro, ndiisi nchujaja niile na ndi okenye gbara izu megide jisọs otu ha ga-esi gbuo ya. 2 Ya mere, ha kere ya agbu, duru ya puo, nyefee ya n’aka Paillet onye bu govano. 3 Mgbe Judas, onye ahụ rara jisọs nye, huru na a maala jisọs ikpe onu, o cheghariri weghachikwara ndiisi nchujaja na ndi okenye iri ego olaocha ato ahụ. 4 O kwuru si, “Emehiela m, site na irara onye aka ya di ocha nye onu.” Ma ha siriri, “Nke ahụ agbasaghi anyi, o bu mkpa diri gi.” 5 O wusara ego olaocha ahụ n’ala ulonso, puo gaa kwuo udo. 6 Ndiisi nchujaja tutukotara ego ahụ kwuo si, “O megidere iwu itinye ego a n’ime uloku, n’ihi na o bu ego obara.” 7 Mgbe ha gbasiri izu, ha kwekotara ma were ego ahụ zuta ala n’aka otu okpu ite. Ha mere ala ahụ ka o buru ebe a na-eli ndi obia. 8 Nke a mere e ji na-akpo ala ahụ, “Ala Obara,” ruo taa. 9 N’uzo di otu a, okwu e kwuru site n’onu Jeremaya onye amuma mezuru. “Ha tutukotara mkpuru ego olaocha iri ato, bu onuhia onye ahụ, nke ufodu n’ime umu Izrel kpebiri na a ga-akwu n’isi ya. 10 Ha ji ego ahụ zuo ubi onye okpu ite, di ka Onyenwe anyi nyere m iwu.” 11 N’oge a jisọs guzo n’ihu govano. Govano juru ya si, “I bu eze ndi juu?” Jisọs siriri ya, “Gi onwe gi kwuru ya.” 12 Mgbe ndiisi nchujaja na ndi okenye boro ya ebubo ugha, o kwughị ihe obula. 13 Ya mere, Paillet siriri ya, “I naghi anyi ihe ndi a niile ha na-ebo gi?” 14 Ma o zaghi o buladi otu mkpuru okwu n’ebubo ndi ahụ. Ihe a gbagwojuru govano anyi nke ukwu. 15 Ugbo a, o bu omenaala govano n’oge mmemme na o ga-ahapu otu onye mkporo, bu onye igwe mmadu horo. 16 Ma n’oge a e nwere otu onye mkporo nke otutu mmadu maara nke oma. A na-akpo jisọs Barabas. 17 Mgbe igwe mmadu niile zuko, Paillet siriri ha, “Onye ka unu choro ka m hapuru unu, o bu jisọs Barabas ka o bu jisọs onye a na-akpo Kraist?” 18 N’ihi na o maara nke oma na o bu site n’ekworo ka ha ji rara jisọs nye n’aka ya. 19 Mgbe o nokwasiri n’elu oche ikpe ya, nwunye ya zitere ozi si ya, “Wepukwa aka gi n’ihe gbasara nwoke onye ezi omume ahụ. N’ihi na ahujuru m anya na nro n’abalị gara aga n’ihi ya.” 20 Ma ndiisi nchujaja na ndi okenye kwagidere igwe mmadu ahụ ka ha riu ya, ka o hapuru ha Barabas, ma nye ha jisọs ka ha gbuo ya. 21 Ozokwa, govano siriri ha, “N’ime mmadu abuo ndi a onye ka unu choro ka m hapuru unu?” Ha siriri, “Barabas!” 22 Paillet siriri ha, “Gini ka m ga-eme jisọs onye a na-akpo Kraist?” Ha niile siriri, “Kpogide ya n’obe!” 23 O juru ha si, “O bu n’ihi gini? Olee ihe ojo o mere?” Ma ha tiri mkpu karị ka ha si eti na mbu, na-asị, “Kpogide ya n’obe! Kpogide ya n’obe!” 24 Mgbe

Paillet huru na o nweghi ihe o puru ime, kama na uzu na ogbaaghara na-amalite. O weere mmiri kwoo aka ya n'ihu igwe mmadu ahụ si ha, "Aka m di ocha n'ebe obara nwoke a di. Jirinu aka unu hu maka ya." 25 Igwe mmadu ahụ zaghachiri ya n'otu olu si, "Ka obara ya di n'isi anyi na n'isi umu anyi!" 26 Mgbe ahụ o hapuru ha Barabas. Mgbe o piachara Jisosh ihe, o raara ya nye ka ha kpogide ya n'obe. 27 Mgbe ahụ ndi agha govano duuru Jisosh baa n'ogige ulo ndi agha, mee ka otu ndi agha niile gbaa ya gburugburu. 28 Ha yipuru ya uwe ya, yinye ya uwe mwuda na-acha uhie uhie. 29 Ha kpara okpueze nke e ji ogwu mee, kpukwasị ya n'isi. Ha tinyekwara ya mkpara achara n'aka nri, gbuo ikpere n'ala n'ihu ya, na-akwa ya emo na-asị, "Ekele, Eze ndi Juu!" 30 Ha gburu ya onu mmiri aso, werekwa osisi ahụ kuo ya n'isi otutu mgbe. 31 Mgbe ha ji ya mecha ihe ochi, ha yipuru ya uwe ahụ, yinyekwa ya uwe nke ya, duuru ya puo, iga kpogide ya n'obe. 32 Mgbe ha na-apu, ha zutere otu nwoke onye obodo Sirini a na-akpo Saimon. Ha manyere ya ka o buru obe ya. 33 Mgbe ha bjarutere n'ebe a na-akpo Golgotha (nke putara, "ebe okpokoro isi"). 34 Ha nyere ya mmanya a gwara ogwu ilu ka o nio. Mgbe o deturu ya ire, o kweghi ya onunu. 35 Mgbe ha kpogidechara ya n'elu obe. Ha fere nza nke ha jiri kee uwe ya n'etiti onwe ha. 36 Ha nodukwara ala n'ebe ahụ na-eche ya nche. 37 N'elu ebe isi ya di, ka ha debere ihe ha dekwasiri ebubo ha boro ya. Nke a bu ihe ha dere: Onye a bu Jisosh, Eze ndi Juu. 38 Ha kpogidekwara ya na ndi ohi abuo n'obe. Otu onye n'aka nri, onye nke ozo n'aka ekpe ya. 39 Ndi na-agafe n'uzo na-ekwuto ya, na-efufekwa isi ha, 40 na-asikwa, "Leenu onye nwere ike ikwatu ulonso Chineke wughachi ya na mkpuru ubochi ato! Zoputanu onwe gi! O buru na i bu Okpara Chineke si n'elu obe ahụ rjdata!" 41 Ndiisi nchujaja, ndi ozizi iwu na ndi okenye sokwa na-eme ya ihe ochi, na-asị, 42 "O zoputara ndi ozo, ma o nweghi ike izoputa onwe ya. O bu eze ndi Izrel; ya si n'elu obe rjdata ugbo a, anyi ga-ekwerekwa na ya. 43 O tukwasiri Chineke obi, o buru na o masiri Chineke, ya naputa ya ugbo, n'ihu na o kwuru si, 'Abu m Okpara Chineke.'" 44 O buladi ndi ohi ahụ a kpogidekoro ha na ya n'obe nokwa na-akpari ya. 45 Ma site n'elekere iri na abuo nke ehie ruo n'elekere ato nke ehie, ochichiri gbachikotara n'ala ahụ niile. 46 N'oge di ka elekere ato nke ehie, Jisosh tiri mkpu n'oke olu si, "Elai, Elai, lama sabaktani?" (nke putara, "Chineke m, Chineke m, ginj mere i jiri hapu m?"). 47 Mgbe ufodu ndi guzo n'ebe ahụ nuru nke a, ha siri, "O na-akpo Ilaia." 48 N'otu oge ahụ kwa otu onye n'ime ha gbaara oso were ogbo denye ya na mmanya gbara uka, fanye ya n'osisi, welie ya elu, chee ya ka o nio. 49 Ma ndi ozo siri, "Hapunu, ka anyi lee ma Ilaia o ga-abia izoputa ya." 50 Ozokwa, Jisosh jiri oke olu tie mkpu, kubie ume. 51 N'otu tabi anya ahụ kwa, akwa mgbochi nke ulonso ahụ gbawara site n'elu ruo n'ala. Ala makwara jijiji. Nkume tiwasikwara. 52 Ala ili meghere. A huru otutu ndi nso, ndi nwuru anwu, ka e

mere ka ha si n'onwu bilie. 53 Mgbe ha sitere n'onwu bilie, ha hapuru ili ha banye n'ime obodo nso, gosikwa otutu mmadu onwe ha. 54 Mgbe ochiagha, na ndi ya ha no n'ebe ahụ na-eche Jisosh nche huru ala oma jijiji a, na ihe niile mere, ha turu oke egwu. Ha kwuru si, "N'ezie, nwoke a bu Okpara Chineke!" 55 Otutu umu nwanyi no n'ebe ahụ, ndi guzo n'ebe di anya na-ele ihe na-eme. Ha si Galili soro Jisosh, na-ejere ya ozi. 56 N'ime ha bu Meri Magdalin, na Meri nne Jemis na Josef, na nne umu Zebedi. 57 Mgbe o ruru anyasi, otu onye ogaranya si Arimatia aha ya bu Josef. Onye ya onwe ya bukwa onye na-eso uzo Jisosh, 58 jekwuuru Paillet rjoo ya ka e bunye ya ozu Jisosh. Paillet nyere iwu ka e bunye ya ozu ahụ. 59 Josef buuru ozu ya, were ezi akwa ocha linin na-enwu enwu fuchia ya, 60 ma gaa lie ya n'ili oheru nke o gwuuru onwe ya, n'etiti nkume. O jikwa otu nkume buru ibu kpuchie onu uzo ili ahụ, hapu ya laa. 61 Meri Magdalin na Meri nke ozo no na-ebe ahụ, ha noduru ala na ncherita ihu ili ahụ. 62 N'echi ya, nke bu ubochi na-eso ubochi Nkwadebe, ndiisi nchujaja na ndi Farisii zukoro jekwuuru Paillet. 63 Ha kwuru si, "Nna anyi ukwu, anyi na-eche na mgbe onye ugha ahụ di ndu, o siri na ya ga-esi n'onwu bilie mgbe ubochi ato gasiri. 64 Ya mere, nye iwu ka ndi agha gi na-eche ili ya nche, ruo mgbe ubochi ato gasiri. Nke a ga-egbochi ndi na-eso uzo ya iga zuru ozu ya. Ka ha ghara i sika ndi mmadu na o sitela n'onwu bilie. O buru na ha agha ugha di otu a, o ga-ajoro anyi njo mgbe ahụ karja na bu." 65 Paillet gwara ha si, "Unu nwere otu ndi agha na-eche nche, kporonu ha gaa mechisie ili ahụ ike di ka unu si maara eme." 66 Ya mere, ha kporo ndi agha gaa mechizie onu ili ahụ. Ha kakwara akara n'elu nkume ahụ.

28 Mgbe ubochi izuike gasiri, n'isi ututu ubochi mbu n'ime izu uka, Meri Magdalin na Meri nke ozo, gara ka ha lee ili ahụ. 2 Na mberede, oke ala oma jijiji malitere. N'ihu na mmuo ozi Onyenwe anyi sitere n'eluigwe rjdata, kpugharia nkume ahụ e ji mechie onu ili ahụ, nokwasikwa n'elu ya. 3 Ihu ya na-enwu di ka amuma. Uwe ya na-achakwa ocha di ka akummiri igwe. 4 N'ihu egwu ya, ndi nche makwara jijiji. Daa n'ala noro di ka ndi nwuru anwu. 5 Ma mmuo ozi ahụ gwara umu nwanyi ahụ si ha, "Unu atula egwu, n'ihu na naaara m na o bu Jisosh onye a kpogburu n'elu obe ka unu na-achio. 6 O nokwaghị n'ebe a. O sitela n'onwu bilie, di ka o si kwuo. Bjanu lee ebe o togoburu. 7 Gaanu ngwangwa gwa ndi na-eso uzo ya na e meela ka o si n'onwu bilie. Lee, o burula unu uzo gawa Galili. Ebe ahụ ka unu ga-ahụ ya. Chetakwanu ihe m gwara unu." 8 Ha ji oke egwu na onu puo osiso site n'ili ahụ, gbara oso gawa ikoro ndi na-eso uzo ya. 9 Na mberede, Jisosh zutere ha si ha, "Ndeewonu!" Ha biakwutere ya, jide ukwu ya abuo aka, kpookwa isiala nye ya. 10 Ya mere Jisosh gwara ha si, "Unu atula egwu. Gaanu, gwanu umunne m ka ha gaa Galili. Ha ga-ahụ m n'ebe ahụ." 11 Mgbe ha na-aga, ufodu ndi agha chere ili ahụ nche batara n'ime obodo. Ha gara

kp̄p̄r̄o nd̄iisi nch̄aja ihe niile mere. **12** Emes̄ia, nd̄i nch̄aja na nd̄i okenye zuk̄otara kwek̄or̄j̄taa inye nd̄i agha ah̄u ̄okp̄ur̄uk̄p̄u ego, **13** s̄i ha, “Ihe a ka unu ga-ekwu, ‘Nd̄i na-eso ̄uz̄o ya b̄jara n’abal̄i zuru ya n’ohi mgbe anyi n̄o na-arah̄u ̄ura.’ **14** ̄O b̄ur̄u na nke a eruo govan̄o nt̄i, anyi ga-emeta ya mma, ma mee ka unu p̄ūo na nsogbu.” **15** Ha naara ego ah̄u, meekwa d̄i ka e ziri ha. Ak̄uk̄o a ka a gbasara n’etiti nd̄i Juu ruo taa. **16** Ma nd̄i ikom iri na otu ah̄u b̄u nd̄i na-eso ̄uz̄o ya gara Galili, n’elu ugwu ebe Jis̄os gwara ha gaa. **17** Mgbe ha h̄ur̄u ya, ha kp̄p̄r̄o isiala nye ya. Ma ̄uf̄od̄u n’ime ha nwere obi ab̄ūo. **18** Jis̄os b̄jara ha nso, gwa ha s̄i, “E werela ikike niile d̄i n’eluigwe na nke d̄i n’elu ̄uwa nye m. **19** Ya mere, gaan̄u mee ka mba niile b̄ur̄u nd̄i na-eso ̄uz̄o m, na-emen̄u ha baptizim n’aha nke Nna, na nke ̄Okpara, na nke Mm̄ūo Nso. **20** Ziekwan̄u ha ka ha na-eme ihe niile m nyere unu n’iwu. Ma chetan̄u na m na-an̄onyere unu mgbe niile, ruo ̄ogw̄ugw̄u oge.” (aīn g165)

Mak

1 Mmalite ozioma maka Jisosh Krajist, Okpara Chineke. **2** Dika e dere ya riji n'akwukwo Aizaya onye amuma si, "Aga m ezipu onyeozim m'ihu gi, onye ga-edozi uzọ gi." **3** "Otu onye na-eti mkpu n'ozara, na-asi, 'Dozieny uzọ maka Onyenwe anyi, meeny ka okporouzo ya guzozie.'" **4** Jon omee baptizim putara na-eme baptizim n'ozara, ma na-ekwusa baptizim nke nchegharj maka mgbaghara mmehie. **5** Ndi mmadu si n'akuku Judia niile na ndi niile bi na Jerusalem puru jekwuru ya. Ka ha na-ekwuputa mmehie ha, o mere ha baptizim n'osimiri Jodan. **6** Uwe Jon yi n'ahu ya bu nke e ji aji inyinya kamel mee. O kekwaro ihe okike e ji akpukpo anu mee n'ukwu ya. Nri ya bu igurube na mmanu anu. **7** O kwusara si: "Onye di ike karja m na-abia n'azu m. Onye m na-erughj ihudata ala topu eriri akpukpokwu ya. **8** Eji m mmiri na-eme unu baptizim, ma o ga-eji Mmuo Nso mee unu baptizim." **9** N'oge ahu, Jisosh sitere na Nazaret nke Galili bja n'osimiri Jodan, ebe Jon mere ya baptizim. **10** Ma mgbe o si n'ime mmiri ahu na-aputa, o huru ka eluigwe meghere. Hukwa Mmuo Nso di ka nduru ka o rdataro bekwasj ya n'isi ya. **11** Otu olu si n'eluigwe daa, "I bu Okpara m huru n'anya, ihe gi di m ezi mma." **12** Ngwangwa, Mmuo Nso duuru ya baa n'ime ozara. **13** O nokwara n'ime ozara ahu iri ubochi ano, ebe ekwensu nwaro ya onwunwa. Ya na umu anu ohja nokwa. Ma ndi mmuo ozi jeere ya ozi. **14** Mgbe e tinyesiri Jon n'ulo mkporo, Jisosh gara na Galili, na-ekwusa ozioma Chineke. **15** O sirj, "Oge ahu eruola, alaeze Chineke di nso. Chegharianza m kwerekwanu n'oziooma." **16** Mgbe Jisosh na-aga n'akuku osimiri Galili, o huru Saimon na Andru nwanne ya, ka ha na-awunye ugbo ha n'ime mmiri n'ihu na ha bu ndi oku azu. **17** Jisosh sirj ha, "Bjanu soro m, m gamakwa unu ndi oku na-akuta mmadu." **18** Ngwangwa ha hapuru ugbo azu ha ma soro ya. **19** Mgbe o gaturu n'ihu nke nta, o huru Jemis nwa Zebedi na nwanne ya bu Jon ndi no n'ime ugbo mmiri, na-ekezi ugbo azu ha. **20** Ngwangwa, o kporo ha, ha hapuru mna ha Zebedi na ndi o goro oru n'ime ugbo soro ya. **21** Ha gara Kapanom, mgbe ubochi izuike ruru, o bara n'ime ulo ekpere ma malite izi ha ihe. **22** Ozizi ya juru ha anya nke ukwu, n'ihu na o ziri ha ihe dika onye nwere ikike, o bughj di ka nke ndi ozizi iwu. **23** Ma n'otu oge ahu, otu nwoke no n'ime ulo ekpere ahu nke mmuo na-adighi ocha bi n'ime ya, tiri mkpu n'oke olu, **24** si, "Gini ka anyi na gi nwekoro, gi Jisosh onye Nazaret? I biala ila anyi n'iyi? Amaara m onye i bu. Onye Nso nke Chineke." **25** Ma Jisosh baara ya mba si ya, "Mechie onu sikwa n'ime ya putal!" **26** Mmuo ahu na-adighi ocha seere ya, mee ka ahu ya maa jijiji, o tiri mkpu n'oke olu, ma sikwa n'ime ya puta. **27** Ha niile bu ndi no n'onodu ihe iju anya ma na-ajurjita onwe ha ajuju si, "Gini bu nke a? Ozizi ohuru ya na ikike! O na-enye o buladi mmuo na-adighi ocha iwu. Ha na-erubekwara ya isi." **28** Akuko banyere

ya gbasara ngwangwa ruo akuku niile nke Galili. **29** Ngwangwa ha hapuru ulo ekpere ahu, ha na Jemis na Jon soro banye n'ulo Saimon na Andru. **30** N'oge a, nne nwunye Saimon dina n'akwa ndina. Ahu oku jikwa ya. Ha mere ka o mata banyere ya. **31** O gakwuru ya, jide ya n'aka selite ya elu. Ahu oku ahu hapuru ya. O malitekwaro ile ha obja. **32** N'oge uhuruchi, mgbe anwu dara, ha kpotaara ya ndi niile ahu na-esighi ike na ndi mmuo ojoo bi n'ime ha. **33** Obodo ahu niile gbakoro n'onu uzọ. **34** O gworo otutu ndi bu orja di iche iche, o chupukwara otutu mmuo ojoo ma o kweghi ka mmuo ojoo ndi ahu kwuo okwu n'ihu na ha matara onye o bu. **35** N'isi ututu, mgbe ochichiri ka gbachiri, o biliri, ga ebe o ga-anoro onwe ya, naani ya. N'ebe ahu kwa ka o no kpee ekpere. **36** Saimon na ndi ya na ha no puru na-achoghari ya. **37** Ma mgbe ha huru ya, ha sirj ya, "Mmadu niile na-achoghari gi!" **38** O zaghachiri ha si, "Ka anyi gaanu ebe ozọ, n'obodo ndi ozọ di anyi gburugburu, ka m zisakwaara ha ozioma. O bu n'ihu nke a ka m ji bja." **39** Ya mere, o puru jeharja na Galili niile na-ekwusa ozioma n'ulo ekpere ha niile, na-achupukwa mmuo ojoo. **40** Otu onye ekpenta bjakwutere ya gbuo ikpere n'ala rjoo ya si, "O buru na i choro, i puru ime ka m di ocha." **41** Ebe o juputara n'omijiko, Jisosh setipuru aka ya metu ya si, "Achoro m, di ocha!" **42** Ngwangwa ekpenta ya hapuru ya, e mekwaro ka o di ocha. **43** Mgbe ahu, Jisosh ji idọ aka na ntj zilaga ya, **44** o gwara ya si, "Hukwa na o dighi onye obula i ga-agwa ihe a. Kama gaa gosi onye nchaja onwe gi. Chupukwa aja di ka Mosis nyere n'iwu, maka ime ka i di ocha gi, ka o buru ihe ama nye ha." **45** Ma o puru malite ikosa akuko banyere ogwugwo ya ebe niile. N'ihu ya Jisosh enwekwaghi ike ibanye n'obodo, kama o gara nora n'ebe zoro ezo. Ma ndi mmadu na-abjawkutekwa ya site n'ebe niile di iche iche.

2 Mgbe ubochi ole na ole gafesiri, o bataghachiri na Kapanom. Ndi mmadu nuru na o loghachila. **2** Igwe mmadu zukotara n'ime ulo ahu nke mere na ohere afodughj o buladi n'onu uzọ. O kwusakwaara ha ozioma. **3** Ndi ikom ufodu buteere ya otu nwoke ahu ya kponwuru akponwu. O bu mmadu ano bu ya. **4** Ebe ha na-enweghi ike ibutere ya Jisosh n'ihu igwe mmadu, ha gwupuru oghere n'elu ulo ebe ahu o no. Mgbe ha gwupusiri ya, ha budataro onye ahu ahu ya kponwuru akponwu n'ute o jiri dina. **5** Mgbe Jisosh huru okwukwe ha, o sirj onye ahu ahu ya kponwuru akponwu, "Nwa m nwoke, agbagharala gi mmehie gi." **6** Ma ufodu ndi ozizi iwu noduru ala n'ebe ahu na-eche n'ime obi ha si, **7** "Gini mere onye a ji na-ekwulu Chineke? Onye puru igbaghara mmehie ma o bughj naani Chineke?" **8** Ngwangwa Jisosh matara n'ime mmuo ya na ha natule okwu a n'ime obi ha. O sirj ha, "Gini mere unu ji na-eche ihe di otu a n'obi unu? **9** Olee nke ka mfe: o bu igwa onye a akuku ahu ya kponwuru akponwu, 'A gbagharala gi mmehie gi niile,' ka o bu i si, 'Bilie chirj ute gi jeharja?' **10** Ma igosi unu na Nwa nke Mmadu nwere ikike n'awa igbaghara mmehie." O sirj

onye ahụ akụkụ ahụ ya kpṅwūrū akpṅwū, **11** “Ana m asị gi, bilie, chírị ute gi laa n’ụlọ gi.” **12** O biliri, chírị ute ya pụọ n’ihu mmadụ niile. Nke a juru ndị niile n’ebe ahụ anya. Ha toro Chineke na-asị, “Anyị ahụbeghị ihe dị otu a mbu!” **13** Emesịa, Jisọs pūrū gaa n’akụkụ osimiri ahụ. Igwe mmadụ bjakwutere ya. O malitere izi ha ihe. **14** Mgbe ọ na-aga n’ihu, ọ hūrū Livayị nwa Alfiọs ka ọ nṅūrū ala n’ụlọ ịnakọta ụtụ. O sịrị ya, “Soro m,” o biliri sooro ya. **15** Mgbe ọ na-eri nri uhuruchi n’ụlọ Livayị, ọtụtụ ndị ọna ụtụ na ndị mmehie soro ya na ndị na-eso ụzọ ya nṅoro ebe ahụ, n’ihi na ndị na-esogharị ya di ọtụtụ. **16** Mgbe ndị ozizi iwu nke ndị Farisii hūrū ya ka o so ndị mmehie na ndị ọna ụtụ na-eri nri, ha jurū ndị na-eso ụzọ ya sị, “Ginị mere o ji eso ndị mmehie na ndị ọna ụtụ na-eri nri?” **17** Mgbe ọ nūrū nke a, Jisọs sịrị ha, “Mkpá dibia adighị akpa ndị ahụ di ike, kama ọ bụ ndị ahụ na-esighi ike. Abjaghị m ikpọ ndị ezi omume kama ndị mmehie.” **18** N’oge a, ndị na-eso ụzọ Jón na ndị Farisii na-ebu ọṅụ. Ndị mmadụ bjara jụọ ya sị, “Ginị mere ndị na-eso ụzọ Jón na ndị na-eso ụzọ ndị Farisii ji ebu ọṅụ, ma ndị nke gi adighi ebu ọṅụ?” **19** Jisọs sịrị ha, “O kwesiri na ndị a kpọrọ oriri olulū di na nwunye ga-ebu ọṅụ mgbe onye na-alū nwunye ọhūrū nọ n’etiti ha? Ha apughị ibu ọṅụ ogologo oge ya na ha nọ. **20** Ma oge na-abia mgbe a ga-ewepu onye na-alū nwunye ọhūrū. N’ubochi ahụ ka ha ga-ebu ọṅụ. **21** “O dighi onye na-eji akwa ọhūrū kwachie ebe akwa ochie siri dọkaa. O burū na o mee nke a, akwa ọhūrū ahụ ga-adọkapu site na nke ochie mee ka ndọka ya di njo karịa. **22** O dighi onye na-agbanye mmanya ọhūrū na karama akpukpọ ochie. O mee nke a, mmanya ahụ ga-agbawa karama akpukpọ ochie ahụ, mee ka karama na mmanya laa n’iyi. Ee, a na-agbanye mmanya ọhūrū n’ime karama akpukpọ ọhūrū.” **23** Otu ubochi izuike, ya na ndị na-eso ụzọ ya na-agafe n’ubi a kūrū ọka. Di ka ha na-agafe, ndị na-eso ụzọ ya malitere igho ụfọdu ogbe ọka n’ime ọka ndi ahụ. **24** Ndị Farisii siri ya, “Lee, ginị mere ha ji na-eme ihe megidere iwu n’ubochi izuike.” **25** Ma ọ sịrị ha, “Unu agutaghị ihe Devid na ndị so ya mere mgbe agụu gurū ha? **26** N’oge Abjata bụ onyeisi nchujaja, ọ banyere n’ụlọ Chineke taa achicha e chere n’ihu ya, nke ziri ezi na ọ bụ naanị ndị nchujaja kwesiri ita ya. O nyetkwara ndi ya na ha so.” **27** Mgbe ahụ, ọ gwakwara ha sị, “E mere ubochi izuike maka mmadụ, emeghi mmadụ maka ubochi izuike.” **28** Ya mere, Nwa nke Mmadu bụ Onyenwe ọ bụladị ubochi izuike.

3 N’oge ọzọ, ọ banyere n’ụlọ ekpere, otu nwoke aka ya kpṅwūrū akpṅwū nọkwa n’ebe ahụ. **2** Ufọdu ha nọ na-achọ ụzọ ha ga-esi boo ya ebubo, ya mere ha lekwasiri ya anya ihu ma ọ ga-agwọ ya orja n’ubochi izuike. **3** Ma ọ gwara nwoke ahụ aka ya kpṅwūrū akpṅwū sị, “Bilie guzoro n’etiti ebe a.” **4** Mgbe ahụ ọ jurū ha sị, “Olee nke ziri ezi n’iwu ime n’ubochi izuike: ọ bụ ime ezi ihe ka ọ bụ ime ihe ọjọ, izoputa ndu ka ọ bụ ịla ndu n’iyi?” Ma ha gbachiri nkịtị. **5** O lere ha anya n’iwe, o wutere ya n’ihi na obi ha kpọrọ nkụ. O

siri nwoke ahụ, “Setipụ aka gi.” O setipurū aka ya, aka ya dizikwara nke ọma. **6** Ngwangwa, ndi Farisii sitere n’ebe ahụ pụọ n’iwe. Gaa soro ndi otu Herod gbaa izu otu ha ga-esi laa ya n’iyi. **7** Ma Jisọs na ndi na-eso ụzọ ya sitere n’ebe ahụ pụọ gaa nṅodu n’akụkụ osimiri. Igwe mmadụ ndi sitere na Galili sooro ya. **8** Mgbe ha nūrū ihe niile ọ na-eme, ọtụtụ mmadụ bjakwutere ya site na Judia, na Jerusalem, na Idumia na obodo ndi di n’ofe Jodan, na gburugburu Taja na Sajdon. **9** N’ihi idi ukwu nke igwe mmadụ ahụ, ọ gwara ndi na-eso ụzọ ya ka ha debere ya ụgbọ mmiri nta nso ka ọ banye, iji gbochie igwe mmadụ ahụ ikpagbu ya. **10** N’ihi na ọ gwọọla ọtụtụ ndi orja, nke mere na ndi bu orja di iche iche na-agbalisi ike imetu ya aka. **11** Mgbe ọbula kwa ndi mmuọ na-adighi ọcha bi n’ime ha hūrū ya, ha na-ada n’ala n’ihu ya na-eti mkpu na-asị, “I bụ Ọkpara Chineke!” **12** Ma ọ na-enyese ha iwu ike ka ha hapu ikwọ onye ọ bụ. **13** O rigooro n’elu igwu ma kpọrọ ndi ọ chọrọ nye onwe ya. Ha bjakwutekwara ya. **14** O hoputara mmadụ iri na abụọ ndi ya na ha ga-ano, mee ha ndi ezi. Ndị ọ ga-ezipụ ikwusa ozioma, **15** nakwa ndi ga-enwe ikike ichupu mmuọ ọjọ. **16** Ndị a bụ mmadụ iri na abụọ ndi ọ hoputara. Saimon (onye ọ kpọrọ Pita). **17** Jemis nwa Zebedi na Jón nwanne ya (ndi ọ gughariri aha Boanajis, nke putara “umu egbe eluigwe”), **18** Andru, Filip, Batalomi, Matiu, Tọmọs, Jemis nwa Alfiọs, Tadios, Saimon onye a na-akpọ Zilot, **19** na Judas Iskariot, onye raara ya nye. **20** Emesịa, ọ lotara n’ụlọ, ma igwe mmadụ gbakotakwara ọzọ nke mere na ha enweghi ohere iri nri. **21** Mgbe ndi ikwu ya nūrū nke a, ha bjara gbalia idulata ya n’ụlọ ha, n’ihi na ndi mmadụ na-asị, “Isi adighi ya mma.” **22** Ma ndi ozizi iwu si Jerusalem bja siri, “Mmuọ Belzebug bi n’ime ya! O bukwa n’ike onyeisi ndi mmuọ ọjọ ka o ji achupu mmuọ ọjọ.” **23** Ma ọ kpọrọ ha jiri ilu gwa ha okwu sị, “Ekwensu ọ pūrū ichupu ekwensu? **24** O burū na alaeze ekewa megide onwe ya alaeze ahụ apughị iguzo. **25** O burū na ezinaulo ekewa megide onwe ya, ezinaulo ahụ apughị iguzo. **26** O burukwa na ekwensu ebilie megide onwe ya si otu a nwee nkewa, o nweghi ike iguzo; kama ogwugwu oge ya abjala nso. **27** N’ezie, ọ dighi onye nwere ike ibanye n’ụlọ nwoke di ike kwakorọ ngwongwo ya niile, ma o bughị ụzọ kee nwoke ahụ siri ike agbu. Mgbe ahụ ọ ga-enwe ike ibanye n’ụlọ ya, zukoro ngwongwo ya niile. **28** N’ezie agwa m unu, na a ga-agbaghara umu mmadụ mmehie na nkwalu niile nke ha kwuru. **29** Ma onye ọbula ga-ekwulu Mmuọ Nso, enweghi ike igbaghara ya. O bụ onye ikpe mmehie ebighi ebi mara.” (aiōn g165, aiōnios g166) **30** O kwuru nke a n’ihi na ha na-asị, “Mmuọ na-adighi ọcha bi n’ime ya.” **31** Mgbe ahụ, nne ya na umunne ya ndi nwoke bjara, guzoro n’ezi. Ha ziri ozi ka a kpọ ya. **32** Igwe mmadụ gbara ya gburugburu mgbe ahụ gwara ya sị, “Lee, nne gi na umunne gi ndi nwoke na ndi nwanji guzo n’ezi. Ha chọrọ ihu gi.” **33** O zara sị, “Onye bụ nne m, ndi ole bukwa umunne m ndi nwoke?” **34** Mgbe ahụ, o lere ndi nọ ya gburugburu anya ma sị, “Ndi a bụ nne m, na umunne

m ndi nwoke! **35** Onye obula na-eme uche Chineke bu nwanne m nwoke, na nwanne m nwanyi, na nne m.”

4 N’oge ozo, o malitere izi ihe n’akuku osimiri. Igwe mmadu di ukwu gbara ya gburugburu, nke mere na o banyere n’ime ugbo nodu ala n’ime ya n’elu mmiri ahụ, ma igwe mmadu ahụ n’okwa n’akuku osimiri ahụ. **2** O bidoro i kuziri ha otutu ihe n’ilu, ma n’ozizi ya, o sirj ha, **3** “Geeen nti! Otu onye oru ubi puru gaa iku mkpuru ya. **4** Mgbe o na-agma mkpuru, ufodu mkpuru dara n’akuku uzo, umu nnunu bjara tuturja ha. **5** Ufodu mkpuru dara n’ala nkume, ebe aja ntakiri di. Ha putara ngwangwa n’ihi na ala di n’ebe ahụ emighi emi. **6** Ma mgbe anwu wara, o chagburu ha, ha kpomwu n’ihi na ha enweghi mgborogwu. **7** Mkpuru ndi ozo dara n’etiti ogwu; ogwu ahụ tolitere kpagbuo ha. Ha amikwaghị mkpuru. **8** Mkpuru ndi ozo nke dara n’ezi ala, puru, tolite, ma mja mkpuru na mmuba iri ato, iri isii, o buladi otu narj.” **9** O sirj ha, “Onye obula nwere nti inu ihe, ya nuru.” **10** Ma mgbe o no naanji ya, ndi ozi iri na abuo ahụ na ndi ozo no ya gburugburu juru ya ajuju banyere ilu ahụ. **11** O gwara ha si, “Enyela unu ihe omimi nke alaeze Chineke. Ma ndi no n’ezi, a na-agwa ha ihe niile n’ilu, **12** nke mere na, “Ha ga na-ele anya, hukwa, ma ha agaghị ahụ ihe obula, ha ga na-anu, nukwa, ma ha agaghị aghota ihe obula, ma o bughị ya, ha nwere ike chigharja buru ndi a gbaghara.” **13** Mgbe ahụ, o juru ha si, “O bu na unu aghotaghị ilu a? Unu ga-esikwa aña ghotu ilu ndi ozo? **14** Ogha mkpuru ahụ na-agma okwu Chineke. **15** Mmadu ufodu di ka mkpuru ndi ahụ dara n’akuku uzo, ebe a kuru okwu ahụ. Ngwangwa ha nuru ya, ekwensu na-abia napu ha na okwu ahụ nke a kuru n’ime ha. **16** Ndi ozo di ka mkpuru a kuru n’ala nkume. Ha nuru okwu ahụ, were onu nabata ya n’otu mgbe ahụ. **17** Ma ebe ha na-enweghi mgborogwu n’ime ha, ha na-anu nwa oge nta. Mgbe nsogbu maobu mkpagbu bjara n’ihi okwu ahụ, ngwangwa ha na-adachapu. **18** Ndi nke ozokwa, di ka mkpuru dara n’etiti ogwu, nuru okwu ahụ; **19** ma nchekasi nke ndu a, na nghogbu nke akunuba, na oke ochicho, nakwa ihe ndi ozo na-abata, kpagbuo okwu ahụ, mee ka o ghara imi mkpuru. (aiōn g165) **20** Ndi ozo, di ka mkpuru a kuru n’ezi ala, nuru okwu ahụ, nabata ya ma mja mkpuru di iri ato, iri isii, maobu otu narj.” **21** O sirj ha, “A na-ebute oriona ka e jiri efere kpuchie ya maobu donye ya n’okpuru akwa ndina? O bughị ka a doba ya n’elu ihe idoba iheoku? **22** N’ihi na ihe niile e zoro ezo ga-aputa ihe ma ihe niile e kpuchiri ekpuchi ka a ga-emesja kpughee. **23** Onye obula nwere nti inu ihe, ya nuru.” **24** O sirj ha, “Kpacharanu anya ihe unu na-anu. O bukwa ihe unu ji tuoro ndi ozo ka a ga-eji tuoro unu, maobu karja. **25** Onye nwere ihe ka a ga-enye karja; onye na-enweghi, o buladi nke o nwere ka a ga-anapu ya.” **26** O sikwara, “Alaeze Chineke yiri ihe di otu a. O dika mgbe otu onye ghara mkpuru n’ala ubi. **27** Ehihie na abali, ma o no n’ura ma o tetara, mkpuru ahụ na-epupute na-etokwa, ma o maghi ka o si na-eme. **28** Ala ahụ n’onwe ya na-

eme ka mkpuru ahụ puo. O na-epupute na mbu, too oko, emesja isi oka, n’ikpeazu o mkwara mkpuru kara aka n’oko ya. **29** Mgbe oka ahụ chara igbo ya, o na-eji mma iwe ihe ubi ya bja gbutoo oka ahụ, ghoro kwa ogbe oka laa, n’ihi na oge iwe ihe n’ubi eruola.” **30** Ozokwa, o sirj, “Gini ozo ka anyi puru isi na alaeze Chineke yiri? Udi ilu di aña ka anyi ga-eji kowaa ya? **31** O di ka mkpuru mstaadi, nke bu mkpuru dikarisiri nta nke a na-aku n’ala. **32** Ma mgbe a kuru ya, o na-eto bukarja ihe niile a kuru n’ubi, o na-enwe alaka di ukwu nke bu na umu anu ufe nke eluigwe na-ezukwa ike n’okpuru ya.” **33** O jiri otutu ilu yiri ndi a gwa ha okwu di ka ha puru ighotu. **34** O nweghi oge obula o gwara ha okwu hapu iji ilu. Ma ya na ndi na-eso uzo ya naani nodu, o na-akowara ha ihe niile. **35** N’ubochi ahụ n’oge uhuruichi, o gwara ndi na-eso uzo ya si, “Ka anyi gafee n’ofe nke ozo.” **36** Ha hapuru igwe mmadu ahụ ma kporo ya, otu o di, ya na ha banyere n’ime ugbo. Ugbo ndi ozo dikwa na-eso ya. **37** Oke ifufe di ike bidoro ife, ebili mmiri na-awubakwa n’ugbo ahụ ruo na ugbo ha foduru ntakiri ka mmiri mie ya. **38** Ma Jisos no n’azu abu ugbo ahụ na-arahu ura n’elu ohiri isi. Ndi na-eso uzo ya kpote ya si ya, “Onye ozizi, o metughi gi n’obi na anyi n’ala n’iyi?” **39** O biliri oto, baara ifufe ahụ mba sikwa osimiri ahụ, “Kwusi! Dere jii!” Ifufe ahụ kwusiri, ebe niile dajuru deere jii. **40** O sirj ndi na-eso uzo ya, “Gini mere unu ji atu oke egwu? O bu na unu enwebeghi okwukwe?” **41** Ha niile turu egwu, jurita onwe ha si, “Onye bu onye a? O buladi ifufe na ebili mmiri na-erubere ya isi!”

5 Ha gafere n’ofe ozo nke osimiri ahụ n’akuku obodo Gerazin. **2** Mgbe Jisos sitere n’ugbo ahụ puta, otu nwoke mmuo na-adighi ocha si n’ebe a na-eli ozu bja zute ya. **3** Nwoke a bi n’etiti ili ndi ahụ. O dikwaghị onye obula puru ike ya agbu, o buladi iji eriri igwe kee ya. **4** N’ihi na e keela ya agbu ukwu n’aka otutu oge ma o dobisiri eriri igwe ndi ahụ, gbajisiekwa mporo igwe di ya n’ukwu. O dikwaghị onye nwere ike ijideli ya. **5** O na-agaharj n’etiti ili ahụ ehilie na abali na n’ugwu di ya gburugburu, na-eti mkpu, na-eji nkume di nko na-egbukasi onwe ya ahụ. **6** Mgbe o sitere n’ebe di anya hu Jisos, o gbaara oso gaa gbuo ikpere n’ihu ya. **7** O tiri mkpu n’oke olu si, “Gini ka mu na e jiwere, Jisos, Okpara Chineke Onye kachasi ihe niile elu? Eji m aha Chineke na-arjo gi, biko, atala m ahuhu.” **8** N’ihi na o nyela ya iwu si, “Si n’ime nwoke a puta, gi mmuo na-adighi ocha!” **9** Mgbe ahụ Jisos juru ya si, “Gini bu aha gi?” Mmuo ojoo ahụ zaghachiri ya si, “Aha m bu Lijon, n’ihi na anyi di otutu.” **10** Ma o rjosiri ya arirjo ike ka o ghara ichupu ha site n’obodo ahụ. **11** Igwe ezi no nso n’ebe ahụ na-akpa nri, na ndida ugwu di n’ebe ahụ. **12** Mmuo ojoo ndi a rjoro ya si, “Biko ziga anyi n’etiti igwe ezi ndi a, ma hapu anyi ka anyi banye n’ime ha.” **13** O hapuru ha; mmuo ndi ahụ na-adighi ocha putara baa n’ime igwe ezi ndi ahụ. Igwe ezi ahụ niile, onuogughi ha ruru puku abuo, gbaara oso site na mkputamkpu ala onu mmiri

dakpuo n'ime osimiri ebe mmiri riri ha niile. **14** Ndị na-elekọta igwe ezi ahụ gbaara oşo laa, kọsaa ihe mere n'ime obodo nakwa n'ala ahụ niile. N'ih i nke a, otutu mmadu putara ilere ihe mere. **15** Ha bjakwutere Jisọs, hụ nwoke ahụ nke igwe mmuọ ojoo bibu n'ime ya. O yi uwe, nođu ala, burukwa onye uche ya zuruoke; egwu jidere ha. **16** Ndị huru ihe mere koooro ihe niile mere nwoke ahụ mmuọ ojoo bibu n'ime ya. Ha kọkwaara ihe mere igwe ezi ndi ahụ. **17** Mgbe ahụ, ha bidoro iri Jisọs ka ọ puora ha n'akukụ ala ha. **18** Di ka ọ na-achọ ibanye n'ime ugbo, nwoke ahụ mmuọ ojoo ndi ahụ bibu n'ime ya rioro ya ka o soro ha. **19** Ma Jisọs ekweghi, kama ọ sir i, "Laa n'ulo, lakwuru ndi enyi gi, koooro ha ihe oma Onyenwe anyi meere gi, na otu o si meere gi ebere." **20** Ya mere, o si n'ebe ahụ puo, malitekwa ikosa n'ime mpaghara Dekapolis ihe oma Jisọs meere ya. Ihe a juru mmadu niile anya. **21** Mgbe Jisọs jiri ugbo mmiri gafee n'akukụ nke ozo, otutu igwe mmadu zukoro gbaa ya gburugburu mgbe o no n'akukụ osimiri. **22** Ma otu n'ime ndisi ulo ekpere nke aha ya bu Jairoş bjara, mgbe ọ huru ya, ọ dara n'ala n'ukwu ya, **23** riosie ya aririo ike si, "Ada m nwanyi nke nta no n'onu onwu ugbo a. Biko, bja ka i bikwasị ya aka gi ka agwo ya, ka ọ dikwa ndu." **24** Ya mere, Jisọs soro ya gawa. Oke igwe mmadu sokwa ya na-akpagbu ya. **25** Ma otu nwanyi nokwa n'ebe ahụ, onye nori na-arja orja oruru obara afọ iri na abuo. **26** O taala ahuhu di ukwu n'aka ndi dibja, mefukwaa ihe niile o nwere. Ma kama orja ya idi mma, ọ na-aga n'ihu idi njo. **27** Ebe ọ nuru akuko banyere Jisọs, o sooro igwe mmadu ndi ahụ, sitere n'azu metu uwe ya aka. **28** N'ih i na o kwuar i n'ime obi ya si, "O buru nnoo na m enwe ike metu naani uwe ya aka, a ga-agwo kwa m." **29** Ngwangwa oruru obara ya kwusiri. O matakwa n'ime onwe ya na ya enwerela onwe ya site n'orja ya. **30** N'otu oge ahụ Jisọs matara na ike esitela ya n'ahụ puo. O tughariri gburugburu n'etiti igwe mmadu ahụ juo si, "Onye meturu uwe m aka?" **31** Ndị na-eso uzo ya sir i, "Lee otutu igwe mmadu gbara gi gburugburu, i sikwa aha na-aju, 'Onye meturu uwe m aka?'" **32** Ma Jisọs gara n'ihu na-ele anya gburugburu ihu onye mere ya. **33** Ma nwanyi ahụ, ebe ọ matara ihe mere n'ahụ ya, bjara n'egwu n'ima jijiji daa n'ukwu ya, gwa ya eziokwu niile. **34** O sir i, "Ada m nwanyi, okwukwe gi agwoola gi. Laa n'udo nwerekwa onwe gi site n'orja gi." **35** Mgbe ọ ka nọ na-ekwu okwu, ufodu ndi mmadu sitere n'ulo onyeisi ulo ekpere bjara si, "Ada gi nwanyi anwuola, olee ihe mere i ji esogbu onye ozizi a ozo?" **36** Ma ka ọ nuru ihe ha kwuru, Jisọs gwara onyeisi ulo ekpere ahụ si ya, "Atula egwu, naani kwere." **37** O kweghi ka onye obula ozo soro ya ma ọ bughi Pita, na Jemis na Jon nwanne Jemis. **38** Mgbe ha bjarutere n'ulo onyendu ulo ekpere ahụ, ọ nuru uzu hukwa otutu mmadu ka ha no na-akwa akwa na-etikwa mkpu akwa. **39** Mgbe ọ batara, ọ sir i ha, "Gini mere unu ji na-akwa akwa na-etikwa mkpu akwa? Nwatakiri a anwughi anwu, ọ na-arahu ural!" **40** Ma ha chir i ya ochi. Mgbe ọ chupusiri ha niile n'ez,

ọ kpooro nne na nna nwatakiri ahụ, na ndi ya na ha so, banye n'ime ulo ebe nwatakiri ahụ dina. **41** O jidere ya n'aka si ya, "Talita koumi!" (nke putara, "Nwa agbogho nta, asi m gi bilie!"). **42** Otu mgbe ahụ nwaagbogho nta ahụ biliri otu bido ijeghari (ọ gbara afọ iri na abuo). Nke a juru ha niile anya nke ukwu. **43** Ma ọ dosiri ha aka na nt ike, ka ha ghara igwa onye obula ihe mere. Ọ sir i ha, "Nyenụ ya nri ka o rie."

6 Ọ sitere n'ebe ahụ puo laghachi n'obodo nke a muru ya. Ndị na-eso uzo ya sooro ya gaa. **2** N'ubochi izuiki, ọ banyere n'ulo ekpere bido izi ihe. Ozizi ya juru otutu ndi gere ya nt i ya. Ha kwuru si, "Ebee ka nwoke si muta ihe ndi a niile? Gini kwa bu amamihe nke a e nyere ya? Lekwa oru ebube nke a ọ ruru?" **3** Onye a ọ bughi onye kapinta ahụ? Ọ bughi nwa Meri, burukwa nwanne Jemis, Josef, Judas na Saimon? Umunne ya ndi inyom ha esoghi anyi noro n'ebe a?" Iwe were ha n'ebe ọ no. **4** Ma Jisọs zara ha si, "Onye amuma adighi enwe nsopuru obula n'obodo a muru ya, na n'etiti ndi ikwu ya na n'ezinaulo o siri puta." **5** Ọ rugh i oru ebube obula n'ebe ahụ. Ihe o mere bu naani ibikwas i mmadu ole na ole ahụ na-esighi ike aka n'isi gwoo ha. **6** Enweghi okwukwe ha juru ya anya. O jegharikwara n'obodo nta niile gburugburu na-ezi ihe. **7** Ọ kpooro mmadu iri na abuo ahụ na-eso ya, nye ha ikike zipu ha, abuo abuo. O nyere ha ikike ichupu mmuọ na-adighi ocha. **8** Nd i a bu iwu o nyere: "Unu ewerekwala ihe obula maka njem a, kari kwa mkpanaka. Unu ewela achicha, maobu akpa, unu etinyela ego obula n'ime belit unu. **9** Yirinu akpukpokwu unu, unu eyikwala karja otu uwe. **10** Mgbe obula unu banyere n'ulo obula, nogidenu n'ebe ahụ ruo mgbe unu hapuru obodo ahụ. **11** Ma ọ buru na obodo obula anabatagh i unu maobu egeghi unu nt i, kuchapunu aja di n'ukwu unu mgbe unu na-apu, ka ọ buru ihe ama megide ha." **12** Ha puru kwusara ndi mmadu ka ha chegharia. **13** Ha chupuru otutu mmuọ ojoo, teekwa otutu ndi ahụ na-esighi ike mmanu, gwoo ha. **14** Eze Herod nuru akuko banyere ya, n'ih i na aha Jisọs aghoola okwu a kpu n'onu. Ufodu na-asi, na ọ bu "Jon omee baptizim; na e meela ka o site na ndi nwuru anwu bilie. Ọ bukwa nke a mere ka ike oru ebube ji di n'ime ya." **15** Nd i ozo na-asi, "Ọ bu Ilaia." Ma ndi ozokwa kwuru na ọ bu onye amuma di ka otu n'ime ndi amuma mgbe ochie. **16** Ma mgbe Herod nuru nke a, ọ sir i, "Jon onye ahụ m bipuru isi, emeela ka ọ site n'onwu bilie!" **17** N'ih i na Herod n'onwe ya nyerer i iwu ka e jide Jon kee ya agbu tuba ya n'ulo mkporo. O mere nke a n'ih i Herodias bur i nwunye Filip nwanne ya, onye ọ kpooro di ka nwunye ya. **18** N'ih i na Jon gwara Herod si, "Ọ bughi ihe ziri ezi n'iwu ka i kpooro nwunye nwanne gi nwoke." **19** N'ih i ya Herodias bu iro n'obi megide Jon na-achokwa uzo igbu ya, mana ọ pughi ime nke a, **20** n'ih i na Herod na-atu egwu ma na-echekwa Jon, ebe ọ maara na ọ bu onye ezi omume na onye di ns o. Mgbe ọ nuru okwu ya, o nweghi udo n'obi ma ige ya nt i na-amasi ya. **21** N'ikepeazu, ohere

bjara mgbe Herod kporo oriri n'ubochi ncheta omumu ndi nye ndi okwa ha di elu n'okpuru ochichi ya, ndisi ndi ochijagha na ndi bu ndi ndu n'obodo Galili. **22** Mgbe ada Herodias bjara tee egwu, obi toro Herod na ndi niile o kporo oriri uto. Eze gwara nwaagbogho ahụ si, "Riọ m ihe obula i choro aga m enyekwa gi ya." **23** O kwere ya nkwa n'okwa iyi si, "Ihe obula i rjoro m aga m enye gi, o buladi okara alaeze m." **24** O jekwuru nne ya juo ya si, "Gini ka m ga-arjo?" O zara ya si, "Isi Jon omee baptizim." **25** Ngwangwa, o bjakwutere eze rjo ya si, "Achoro m ka i nye m, ugbu a, n'ime efere, isi Jon omee baptizim." **26** O wutere eze nke ukwu, ma n'ih i yi o nuru, na n'ih i ndi o kporo oriri, o choghi iju inye ya ihe o rjoro ya. **27** Ngwangwa o zipuru onye agha na-eche nche nye ya iwu ka o gaa bute isi Jon. O gara, bipu isi Jon n'ulo mkporo, **28** tinye isi ahụ n'ime efere butere nwaagbogho ahụ onye nara ya bunye nne ya. **29** Mgbe ndi na-eso uzo ya nuru nke a, ha bjara buru ozu ya gaa lie. **30** Ndi ozi Jisos gbara ya gburugburu koro ya ihe niile ha mere, na ihe niile ha kuziri. **31** N'oge ahụ, n'ih i na otutu ndi mmadu na-abja na-apukwa nke mere na ha enweghi ohere iri nri, o siri ha, "Soronu m, unu niile, ka anyi ga ebe di juu, zuo ike nwa oge nta." **32** Ya mere ha puru baa n'ime ugbo mmiri gaa n'ebe ha ga-anoduru naanji onwe ha. **33** Ma otutu mmadu ndi huru ha mgbe ha na-apu matara ha, sitekwara n'obodo niile di ebe ahụ gburugburu gbara oso gbaruo ebe ahụ tupu ya na ndi na-eso uzo ya abiaru. **34** Mgbe o sitere n'ugbo mmiri ridata, o huru oke igwe mmadu a ka ha zukoro. O nwere omijiko n'ebe ha no, n'ih i na ha di ka aturu na-enweghi onye na-azu ha. O malitekwa izi ha otutu ihe. **35** N'oge a, ochichiri ebidola igba, n'ih i ya, ndi na-eso uzo ya bjara gwa ya, "Ebe a bu ozara, chi ejiekwala. **36** Zilaga ndi a, ka ha gaa n'obodo nta ndi di gburugburu ebe a, zutara onwe ha ihe ha ga-eri." **37** Ma o zara si ha, "Nyenụ ha ihe ha ga-eri." Ha siri ya, "Anyi ga-eje izuta ogbe achicha nke narị denari abuo, iji nye ha ka ha rie?" **38** Ma o juru ha si, "Ogbe achicha ole ka unu nwere? Gaanụ choputa." Mgbe ha choputasiri, ha siri, "Ogbe achicha ise na azu abuo." **39** Mgbe ahụ o nyere ha iwu ka ha mee igwe mmadu ahụ ka ha nodu ala n'otu n'otu n'elu ahijia ndu. **40** Ya mere, ha noduru ala, iri mmadu ise n'otu ebe, narị mmadu n'ebe ozo. **41** O naara ogbe achicha ise na azu abuo ndi ahụ, welie anya ya elu, nye ekele. O nyawara achicha ahụ nye ya ndi na-eso uzo ya ka ha kee ndi mmadu ahụ. Otu aka ahukwa o nyawakwara azu abuo ahụ nyekwa ha niile. **42** Ha niile riri rijuo afo. **43** Ha tutukotara iberibe achicha na azu tutujuo nkata iri na abuo. **44** Onuogugu ndi nwoke riri ogbe achicha ahụ di puku mmadu ise. **45** Ngwangwa, o mere ka ndi na-eso uzo ya banye n'ugbo mmiri buru ya uzo gafee n'ofe nke ozo nke osimiri Betsaida, ebe ya onwe ya noduru izilaga igwe mmadu ahụ. **46** Mgbe ndi a niile lachara, o rigooro n'elu ugwu ikpe ekpere. **47** Mgbe uhuruchi bjara, ugbo mmiri ahụ no n'etiti osimiri, ma naanji ya onwe ya no n'elu ala.

48 Mgbe o huru na ha no na nsogbu n'ih i na ikuku na-emegeide ha, n'ih e di ka elekere ato nke ututu, o bidoro iga ije n'elu mmiri ibiakwute ha, ma o mere di ka o choro igafe ha. **49** Ma mgbe ha huru ya ka o na-aga ije n'elu osimiri, ha chere na o bu mmuo, tie mkpu akwa. **50** N'ih i na ha niile huru ya, oke ujo tukwara ha. Na-atufughi oge, o gwara ha si, "Nweenu obi ike! O bu m. Unu atula egwu." **51** Emesja, o rigokwuru ha n'ime ugbo mmiri ahụ, otu mgbe ahụ ikuku ahụ dara juu. Ihe ndi a jukwara ha anya nke ukwu. **52** Obi ha mechiri emechi n'ih i na ha aghotaghi ihe banyere oru ebube ogbe achicha ndi ahụ. **53** Mgbe ha gafere n'ofe nke ozo, ha rutere n'ala Genesaret ebe ha kedoro ugbo ha. **54** Ma ngwangwa ha putara n'ugbo, ndi no n'ebe ahụ matara onye o bu. **55** Ha gbaara oso gaa n'obodo nta niile di ebe ahụ gburugburu butere ya ndi orja n'ute ebe obula ha nuru na o no. **56** Ebe obula o bara, n'obodo ukwu maobu na obodo nta, maobu n'ubi, ndi mmadu na-ebute ndi orja nibe ha n'ahia. Ha rjoro ya ka o kwere ka ha metu o buladi onunu uwe ya aka; ndi niile meturu ya aka nwetara ogwugwo.

7 Mgbe ndi Farisii na ufodu ndi ozizi iwu sitere Jerusalem bja gbara ya gburugburu, **2** ha huru na ufodu ndi na-eso uzo ya ji aka na-adighi ocha, ya bu aka a na-akwoghi akwo, na-eri nri. **3** Ndi Farisii na ndi Juu niile adighi eri nri ma o buru na ha akwoghi aka, n'ih i na ha na-ejigidesi aka ike n'ozizi na omenaala nke ndi okenye. **4** Mgbe obula ha si n'ahia lota, ha adighi eri nri ma o bughu ma ha sachara onwe ha. Ha na-edebekwa otutu omenaala ndi ozo di ka isachia iko, na ite mmiri na ketulu. **5** Ya mere ndi Farisii na ndi ozizi iwu juru ya si, "Gini mere ndi na-eso uzo gi adighi ebi n'usoro omenaala ndi okenye. Karja iji aka na-adighi ocha rie nri ha?" **6** O siri ha, "Amuma ahụ Aizaya buru banyere unu ndi ihu abuo bu ezikwu; di ka e dere ya si, "Ndi a ji egbugbere onu ha nasopuru m, ma obi ha di anya n'ebe m no. **7** Ofufe ha na-eke m bu ihe efu, ozizi ha bukwa ihe mmadu nyere n'iwu." **8** Unu atufuola iwu Chineke ma jidesiekwaka aka ike n'omenaala nke mmadu." **9** Ma o gwakwara ha si, "Unu nwere uzo di mma n'anya unu nke unu ji wezuga iwu Chineke ma were omenaala unu dochie n'onodu ya. **10** N'ih i na Mosis siri, 'Sopuru nne gi na nna gi, na, 'onye obula kwujoro nne maobu nna ya ka e gbuo ya.' **11** Ma unu na-asj, na o buru na mmadu asj nne ya maobu nna ya, 'Ihe obula bu nke i gara erite n'aka m bu koban,' (nke putara onyinye diri Chineke). **12** N'uzo di otu a, unu na-akwagide ndi mmadu di ha hapu inyere nne na nna ha aka. **13** N'uzo di otu a, unu na-eme okwu Chineke ka o buru ihe efu, site n'omenaala unu nke unu nyefere n'aka ndi ozo. O dikwa otutu ihe ndi ozo di ka nke a unu na-eme." **14** Ozokwa, o kporo igwe mmadu ahụ si ha, "Geenu m nti onye obula, ma ghotakwanu nke a. **15** O dighi ihe obula banyere n'ime mmadu puru imeru mmadu, kama ihe na-emeru mmadu bu ihe ahụ na-esite n'ime ya na-aputa." **16** Onye obula nwere nti inu ihe, ya nuru. **17** Mgbe o

hapuru igwe ndi mmadu ahụ banye n'ime ulò, ndi na-eso ụzọ ya juru ya maka ilu a. **18** O siri ha, "Unu o ka di ka ndi na-enweghi nghota? O bu unu aghotaghi na ihe obula banyere n'ime mmadu apughi imeru ya. **19** N'ihu na ihe di otu a anaghi abanye n'obi ha, kama o na-abanye n'ime afo ha, si n'ebe ahụ a nyupu ya n'ulo nsi." (Site n'ikwu otu a, o mere ka ihe oriri niile di ocha.) **20** O sikhara, "O bu ihe sitere n'ime mmadu puta na-emeru ya. **21** N'ihu na o bu n'ime obi mmadu ka echiche ojoo niile si aputa, ya na ikwa iko niile di iche iche, izu ohi, igbu mmadu, **22** ikwa iko nke ndi nwere di na nwunye, ochicho idotara onwe gi ihe ndi ozo nwere, ekworo, aghugho niile, adighi ocha niile, inwe anya ufu n'ebe ndi ozo no, nkwalu niile, nganga na enweghi uche obula. **23** Ihe ojoo ndi a niile na-esite n'ime mmadu a puta. Ha bukwa ihe na-emeru mmadu." **24** O hapuru ebe ahụ gaa n'akuku obodo Taja. N'ebe ahụ o banyere n'ime otu ulò. Ma o nwekwaghị ike izo onwe ya, n'agbanyeghi na o choghi ka a mata na o no ebe ahụ. **25** Ngwangwa, otu nwanyị nwere otu nwa nwanyị ntakiri nke mmuò na-adighi ocha bi n'ime ya nuru maka ya, o biara daa n'ukwu ya. **26** Nwanyị a bu onye Griik a muru n'akuku Sairo-Fonisia. O rioro ya ka o chupuru ya mmuò ojoo ahụ bi n'ime nwa ya nwanyị. **27** O siri ya, "Hapu ka umuntakiri buru ụzọ rie ihe, n'ihu na o zighi ezi na a ga-ewere nri umuntakiri tupuru nkita." **28** Ma o zagbachiri ya si, "Onyenwe m, ma umu nkita na-erikwa iberibe nri umuntakiri si na tebul tupu n'ala." **29** Mgbe ahụ, o siri ya, "Nwanyị, i zara nke oma, n'ihu osisa gi, laa, mmuò ojoo ahụ ahapula nwa gi nwanyị ugbo a." **30** O laghachiri n'ulo ya, hụ nwantakiri ahụ ka o dina n'elu ihe ndina, mmuò ojoo ahụ apukwala. **31** Emesja, o hapuru akuku Taja gabiga Sajdon bjaruo n'osimiri Galili ruo n'obodo ndi di na Dekapolis. **32** Ha duteere ya otu nwoke ntị chiri, nke na-asukwa oke nsu. Ha rioro ya ka o bikwasị ya aka. **33** O duuru ya puo n'ebe igwe mmadu ahụ no, runye ya mkpisiaka n'ime ntị ya abuo. Mgbe ahụ o gbupukwara onu mmiri metukwa ya aka n'ire. **34** O leliri anya n'eluigwe sọ ude si ya, "Ef fata," nke putara "Meghee!" **35** Ngwangwa, ntị ya meghere, a topukwara ire ya, o malite ikwu okwu nke oma. **36** Jisos nyere ha iwu ka ha ghara igwa onye obula, ma mgbe o na-eme nke a ha gara n'ihu na-akosa ya ebe niile. **37** O turya ha n'anya nke ukwu, ha kwuo si, "O meela ihe niile nke oma. O na-eme ka o buladi ndi ntị chiri n'ihu, ma mee ka ndi ogbi kwuo okwu."

8 N'oge ahụ, igwe mmadu ozo zukoro. Ebe ha na-enweghi ihe ha ga-eri, o kporo ndi na-eso ụzọ ya si ha, **2** "Enwere m omijiko n'ebe igwe mmadu ndi a no. Nke a na-eme ya ubochi ato anyi na ha no. Ugbo a, ha enweghi ihe ha ga-eri. **3** O buru n' m ezilaga ha n'ulo ha, ufodu n'ime ha ga-ada n'uzo n'ihu aguu. N'ihu na ufodu ha si n'ebe di anya bia." **4** Ndi na-eso ụzọ ya zara ya, "Ebee ka mmadu ga-achota achicha ga-ezuru ndi a n'ime ozara a?" **5** Jisos juru ha si, "Ogbe achicha

ole ka unu nwere?" Ha zara si, "Asaa." **6** O gwara igwe mmadu ahụ ka ha nodu ala. O weere ogbe achicha asaa ahụ kpee ekpere. O nyawasiri ha, nye ha ndi na-eso ụzọ ya ka ha kee igwe mmadu ahụ niile. Ha kekwaro ya nye igwe mmadu ahụ. **7** Ha nwekwara azu ole na ole. O weere ya kpee ekpere, o gwara ha ka ha kesaakwa ya. **8** Ha riri, rijuo afo. Ha tutukotara iberibe achicha dafuru n'ebe ndi a no rie nri. Ha tutujuru nkata asaa. **9** Ndi riri nri a ruru ihe dika puku mmadu ano. Mgbe ahụ o zilagara ha. **10** Ngwangwa, ya na ndi na-eso ụzọ ya banyere n'ugbo mmiri gaa n'akuku obodo Dalmanuta. **11** Ndi Farisii bjakwutere ya malite nrurita uka, na-achọ ihe iribama si n'eluigwe, jii nwalee ya. **12** O siri ude nke ukwu n'ime onwe ya si, "Gini mere ogbo a ji achọ ihe iribama? N'ezie, n'ezie, agwa m unu, o nweghi ihe iribama a ga-egosi ogbo a." **13** O hapuru ha n'ebe ahụ banyekwa n'ugbo mmiri ozo, igafe n'ofe ozo nke osimiri ahụ. **14** Ndi na-eso ụzọ ya chefuru iwere achicha. O bu naanị otu ogbe achicha foduru ha n'ime ugbo. **15** O doro ha aka na ntị si, "Kpacharanu anya. Lepunu anya maka ihe na-eko achicha ndi Farisii na nke Herod." **16** Ha kparitara uka n'etiti onwe ha na-asị, "O bu n'ihu na anyi enweghi achicha." **17** Mgbe Jisos ghota isi mkparita uka ha, o juru ha si, "Gini mere unu ji na-ekwu okwu maka enweghi achicha? O putara na unu adighi ahụ maobu aghota? Obi unu o siri ike? **18** Unu nwere anya nke na-adighi ahụ ụzọ? Unu nwere ntị ma unu adighi anu ihe? O ga-abu na unu adighi echeta? **19** Mgbe m ji ogbe achicha ise zuo puku mmadu ise, iberibe achicha juru nkata ole ka unu tutukotara?" Ha zara si ya, "Nkata asaa." **20** "Mgbe m ji ogbe achicha asaa zuo puku mmadu ano, iberibe achicha juru nkata ole ka unu tutukotara?" Ha zara si ya, "Nkata asaa." **21** O siri ha, "Unu ka no na-enweghi nghota?" **22** Mgbe ha ruru Betsaida, ufodu mmadu kpotara ya otu onye isi rioro ya ka o metu ya aka, **23** O duuru onye isi ahụ n'aka puo n'azu obodo. Mgbe ahụ, o gbusara onu mmiri n'anya ya metukwa ya aka n'anya. O juru ya si, "I na-ahụ ihe obula?" **24** Nwoke ahụ leliri anya elu ma si, "Ana m ahụ ndi mmadu ma ha di ka osisi na-agaghari agaghari." **25** Nke ugboro abuo Jisos metukwara ya aka n'anya, mgbe ahụ anya ya meghere. O bidoro ihu ihe niile nke oma. **26** O zilagara ya ulò ya si ya, "Abanyekwala n'ime obodo." **27** Mgbe ahụ Jisos na ndi na-eso ụzọ ya gara n'obodo nta ndi ozo di gburugburu Sizaria Filipai. Mgbe ha na-aga n'uzo, o juru ndi na-eso ụzọ ya si, "Onye ka ndi mmadu na-asị na m bu?" **28** Ha zara ya si, "Ufodu na-asị na i bu Jon omee baptizim, ndi ozokwa si na i bu Ilaija maobu otu n'ime ndi amuma." **29** Ma o juru ha si, "Ma unu onwe unu, o bu onye ka unu na-asị na m bu?" Pita zara si, "I bu Kraist ahụ." **30** O doro ha aka na ntị si ha agwakwala onye obula ihe banyere ya. **31** Emesja, o bidoro izi ha ihe na Nwa nke Mmadu aghaghị ihu otutu ahuhu di iche iche, ndi okenye, na ndisi nchaja na ndi ozizi iwu ga-aju ya, na aghaghị igbu ya, ma o ga-ebili n'onwu mgbe ubochi nke ato gasiri. **32** O

gwaghere ha ihe ndi a onu. Ma Pita kpoofo ya puo n'otu akuku, bido ibara ya mba. **33** Ma o tughariji lee ndi na-eso uzo ya anya, baara Pita mba si ya, "Si n'ebe m no puo ekwensu! Ihe i na-eche echiche ya abughi uche Chineke, ha bu echiche mmadu." **34** Mgbe ahụ, o kpoofo ndi na-eso uzo ya na igwe mmadu ahụ. O gwara ha si, "O buru na onye obula achoo iso m, ya guo ndu ya di ka ihe furu efu. Mgbe ahụ, ya buru obe ya soro m n'azu." **35** N'ih i na onye na-azo ndu ya ka o ga-efunari, ma onye obula gurū ndu ya di ka ihe furu efu n'ih i m, na n'ih i ozioma m, ga-azoputa ya. **36** Uru ginji ka o ga-abara mmadu, iritecha uwa niile n'uru ma tufuo ndu ha? **37** O di ihe ozo di n'üwa mmadu nwere ike iji gbanwere ndu ya? **38** O buru na ihere na-eme onye obula n'ih i m na n'ih i okwu m n'üwa ojojo a, na n'üwa mmehie a, ihere onye ahụ ga-emekwa Nwa nke Mmadu, mgbe o ga-abjaghachi n'ebube nke Nna ya, ya na ndi mmuo ozi di nso."

9 Ma o gwara ha si, "N'ezie asi m unu, ufodu n'ime ndi guzo n'ebe a, agaghi edetu onwu ire tupu ha ahụ alaeze Chineke mgbe o ga-abia n'ike." **2** Mgbe ubochi isii gasiri, Jisosh kpoofo Pita na Jemisi na Jon, duru ha rigoro n'elu ugwu di elu. N'ebe ahụ ka ha noduru naani ha. N'ebe ahụ, a gbanwere odidi ya n'ihu ha. **3** Uwe ya na-enwu ocha karja udi ocha obula anya hurula. O dikwa ocha karja nke onye obula n'üwa nwere ike ime ka ihe di ocha. **4** Ha huru ilaija na Mosis ka ha putara soro Jisosh na-ekwu okwu. **5** Pita gwara Jisosh si, "Onye ozizi, o di mma ka anyi nodu n'ebe a. Ka anyi wuo ulo ikwu ato. Otu ga-abu nke gi, otu a buru nke Mosis, nke ozokwa a buru nke ilaija." **6** (O makwaghi ihe o ga-ekwu n'ih i na oke egwu turu ha.) **7** Mgbe ahụ, igwe ojii putara kpuchie ha. Olu sitere n'igwe ojii ahụ daa si, "Onye a bu Okpara m, onye m huru n'anya. Geenu ya nti." **8** Na mberede, mgbe ha lere anya gburugburu, o dikwaghi onye ozo ha huru, karja naani Jisosh. **9** Mgbe ha si n'elu ugwu ahụ naridata, Jisosh nyere ha iwu ka ha ghara igwa onye obula ihe ha huru, tutu ruo mgbe Nwa nke Mmadu ga-esi n'onwu bilie. **10** Ha zobere ihe a n'etiti onwe ha, na-ekwuritara okwu na-atule ihe isi n'onwu bilie putara. **11** Ma ha juru ya si, "Gini mere ndi ozizi iwu jiri si na ilaija aghaghi ibu uzo bia?" **12** O gwara ha si, "O bu ezie, ilaija ga-ebu uzo bia, na-emekwa ka ihe di ka o di na mbu. Ma ginji mere e jiri dee na Nwa nke Mmadu ga-ahụ otutu ahuhu, burukwa onye a juru ahü? **13** Ka m gwa unu, ilaija abjalari. Ma ha mesokwara ya mmeso otu ha choro di ka e dere banyere ya." **14** Mgbe ha bjarutere n'ebe ndi na-eso uzo ya no, ha huru oke igwe mmadu ka ha gbara ha gburugburu, hukwa ufodu ndi ozizi iwu ka ha na ha na-arurita uka. **15** Ngwangwa, mmadu ahü niile huru ya, udi di juru ha anya. Ha gbaara oso gaa kelee ya. **16** O juru ha si, "Unu na ha o na-arurita uka banyere ginji?" **17** Otu onye n'ime igwe mmadu ahü zara ya si, "Onye ozizi akpotaara m gi nwa m nwoke, nke mmuo ojojo bi n'ime ya, nke mekwara ka o daa ogbi. **18** Mgbe obula mmuo ojojo ahü malitere isogbu ya, o na-atüda ya n'ala. Mgbe

ahü, o na-agbo ufufu n'onu ya, na-ata ikikere eze, anu ahü ya na-esikwa ike. Ariforo m ndi na-eso uzo gi ka ha chupu mmuo ojojo a, ma ha enweghi ike." **19** O zaghachiri ha si, "Unu ogbo na-enweghi okwukwe. Ruo ole mgbe ka mü na unu ga-anoo? Ruo ole mgbe ka m ga-anagide unu? Kpotaranu m ya!" **20** Ya mere, ha kpotaara ya nwata ahü. Mgbe mmuo ojojo ahü huru ya, ngwangwa, o nughariji nwata ahü nke ukwu, o daa n'ala na-aturu onwe ya n'ala, na-agbokwa ufufu n'onu ya. **21** Jisosh juru nna nwata ahü si, "Olee mgbe ihe a bidoro?" O zara si, "Site na mgbe o bu nwata nta. **22** O na-eme ya ka o daba n'oku, maobu na mmiri, ka o laa ya n'iyi. O buru na o di ihe i nwere ike ime, biko meere anyi ebere, nyere anyi aka." **23** Jisosh siri ya, "O buru na i nwere ike? Ihe niile puru ime n'ebe onye kwere ekwe no." **24** Ngwangwa, nna nwata ahü tiri mkpu si, "Ekweere m, biko nyere ekweghi ekwe m aka!" **25** Mgbe Jisosh huru na igwe mmadu na-agba oso na-abia n'ebe ahü, o baara mmuo ahü na-adighi ocha mba si, "Gi mmuo ojojo nti ike na ida ogbi, ana m enye gi iwu, site n'ime nwata a puta! Abanyekwala n'ime ya ozo!" **26** O tiri mkpu n'oke olu, nugharia nwata ahü nke ukwu ma site n'ime ya puta. Nwata ahü togboro n'ala di ka onye nwuru anwu nke mere na ndi niile no n'ebe ahü siri, "O nwuola!" **27** Ma Jisosh jidere ya n'aka selite ya elu, mee ka o guzo n'ukwu ya. O guzokwara. **28** Ma mgbe o banyere n'ime ulo ndi na-eso uzo ya juru ya na nuzoo si, "Gini mere o jiri siere anyi ike ichupu ya?" **29** O siri ha, "O bu naani site n'ike ekpere ka a puru ichupu udi a." **30** Ha siri n'ebe ahü puo gafee Galili. O choghi ka onye obula mata maka ya, **31** n'ih i na o na-ezi ndi na-eso uzo ya ihe. O siri ha, "A ga-arara Nwa nke Mmadu nye n'aka umu mmadu, ha ga-egbukwa ya ma o ga-ebili n'onwu mgbe mkpuru ubochi ato gasiri." **32** Ma ha aghotaghi ihe o na-agwa ha. Egwu tukwara ha i ju banyere ya. **33** Emesja, ha bjaruru Kapanom. Mgbe o banyere n'ulo, o juru ha si, "Gini ka unu na-arurita uka banyere ya n'okporozo?" **34** Ma ha gbara nkiti, n'ih i na ha ruritara uka n'okporozo banyere onye di ukwu karja ibe ya. **35** O noduru ala kpoofo mmadu iri na abuo ahü, si ha, "O buru na onye obula choro ibu onye mbu, o ghaghi ibu onye ikpeazu, burukwa onye na-ejere mmadu niile ozi." **36** Mgbe ahü o kuuru otu nwantakiri mee ka o guzoro n'etiti ha. O kuuru nwata ahü n'aka ya si ha, **37** "Onye obula nabatara otu n'ime umuntakiri ndi a n'aha m, na-anabata m. Ma onye obula nabatara m, o bughu m ka o nabatara, kama o na-anabata onye zitere m." **38** Jon siri ya, "Onye ozizi, anyi huru otu onye na-achupu mmuo ojojo n'aha gi, ma anyi gbaliri igbochi ya n'ih i na o bughu otu onye n'ime anyi." **39** Ma Jisosh gwara ha si, "Unu egbochila ya, n'ih i na onye obula ji aha m na-aruru ebube agaghi ekwu okwu ojojo megide m. **40** N'ih i na onye obula na-adighi emegide anyi dnyere anyi. **41** N'ezikwu asi m unu, onye obula ga-ekunye unu otu iko mmiri n'aha m, n'ih i na unu bu ndi nke Kraist, ga-anatakwu ugwo oru ya. **42** "O burukwa na onye obula

eme e ka otu n'ime ndi a di nta kweere na m jehie, o ga-akara onye ahụ mma ma o buru na e kenyere nkume igwe nri buru ibu n'olu ya, tūnye ya n'ime oke osimiri. **43** O buru na aka gi na-eme ka i jehie, gburu ya. O ga-akara gi mma inwe orusi baa na ndu karja inwe aka abuo banye n'oku ala mmuo, ebe oku ya na-adighi anyu anyu; **(Geenna g1067)** **44** ebe "ikpuru ya na-adighi anwu anwu, oku ya adighi anyukwa anyu." **45** O buru na ukwu gi na-eme ka i jehie, gburu ya, tufukwaa ya, n'ihu na o ga-akara gi mma iba na ndu na ngwuro karja inwe ukwu abuo a tūnye gi n'oku ala mmuo; **(Geenna g1067)** **46** ebe "ikpuru ya na-adighi anwu anwu, oku ya adighi anyukwa anyu." **47** O buru na anya gi na-eme ka i jehie, gburu ya. O ga-akara gi mma na i nwere otu anya baa n'alaeze Chineke, karja inwe anya abuo a tūnye gi n'oku ala mmuo, **(Geenna g1067)** **48** ebe "ikpuru ya na-adighi anwu anwu, oku ya adighi anyukwa anyu." **49** A ga-eji oku nuchaa onye obula di ka nnu. **50** "Nnu di mma, ma o buru na o dighi atokwa utu, olee ka i ga-esi mee ka o toto utu ozo? Ya mere, nweenu nnu n'ime onwe unu. Unu na ibe unu biri n'udo."

10 O hapuru ebe ahụ gaa n'obodo ndi di na mpaghara Judja ma gafeekwa n'ofe Jordan. Igwe mmadu bjakwutekwaraya ya, ozo, di ka o si emekwa, o ziri ha ihe. **2** Ufodu ndi Farisii bjara, ma n'ihu i nwalee ya, ha juru ya si, "O ziri ezi n'iwu ka nwoke gbaa nwunye ya alukwaghi m?" **3** Ma o zara ha si, "Gini ka Mosis nyere unu n'iwu?" **4** Ha siri, "Mosis kwenyere ka nwoke dee asambodo alukwaghi m, nye nwunye ya ma zilaga ya." **5** Jisos siri ha, "O bu n'ihu na obi unu siri ike nke ukwu ka o ji deere unu iwu a. **6** Ma na mmalite nke okike uwa, Chineke 'kere ha nwoke na nwanyi." **7** N'ihu nke a ka nwoke ga-eji hapu nne ya na nna ya e jikota ya na nwunye ya. **8** Ha abuo ga-abu otu anu ahu. Ya mere, ha abukwaghi mmadu abuo ozo, kama otu anu ahu. **9** Ya mere, ihe Chineke jikotara, ka mmadu obula atosala ya." **10** Mgbe ha banyere n'ulo, ndi na-eso uzo ya juru ya ozo ihe banyere okwu a. **11** O siri ha, "Onye obula gbara nwunye ya alukwaghi m ma luru nwanyi ozo na-eme mmehie jkwa iko megide ya. **12** Ma o buru na nwanyi obula agbaa di ya alukwaghi m ma luru nwoke ozo, o na-emekwa mmehie jkwa iko." **13** Ndi mmadu na-ekutere ya umuntakiri ka o metu ha aka, ma ndi na-eso uzo ya baara ha mba. **14** Ma mgbe Jisos huru nke a, iwe were ya nke ukwu, o siri ha, "Hapunu umuntakiri ka ha bjakwute m. Unu egbochikwala ha. N'ihu na alaeze Chineke bu nke ndi di otu a. **15** N'eziokwu asi m unu, onye obula nke na-agaghi anabata alaeze Chineke di ka nwantakiri agaghi aba n'ime ya." **16** Mgbe ahụ, o kuuru ha n'aka ya, bikwasị ha aka ya abuo ma gozie ha. **17** Mgbe o na-ebili njem, otu nwoke gbaara oso bja gbuo ikpere n'ihu ya. O juru ya si, "Ezi onye ozizi oma, gini ka m ga-eme ka m keta ndu ebighi ebi?" **(aiōnios g166)** **18** Jisos siri ya, "Gini mere i ji akpo m ezi mmadu? O dighi onye obula bu ezi mmadu ma o bughị naanị Chineke.

19 I maara ihe niile enyere n'iwu: 'Egbula mmadu, a kwala iko, e zula ohi, a gbalala ama ugha, a ghogbula mmadu ibe gi, sopuru nne na nna gi.'" **20** O siri ya, "E, onye ozizi, Edebezuchaala ma ha niile siteri na mgbe m bu nwata." **21** Jisos lere ya anya, hu ya n'anya. Mgbe ahụ, o gwara ya si, "O foduru naanị otu ihe i ga-eme. Laa, ugbu a, ree ihe niile i nwere, nyekwa ndi ogbenye ego i retara. I mesia nke a, i ga-enwe akụ n'eluigwe. Mgbe ahụ bighachi soro m." **22** Mgbe o nuru okwu a, ihu ya gbaruru. O siteri n'ebe ahụ puo na mwute, n'ihu na o bu ogaranya nke nwere otutu akunuba. **23** Jisos leghariri anya gwa ndi na-eso uzo ya si, "Lee ka o si buru ihe rara ahụ na onye ogaranya ga-abanye n'alaeze Chineke." **24** Okwu ya turu ndi na-eso uzo ya n'anya, ma Jisos gwakwara ha ozo si, "Umuntakiri, o bu nnoo ihe rara ahụ ibanye n'alaeze Chineke. **25** O diri inyinya kamel mfe isite n'anya agiga gafee, karja onye ogaranya ibanye n'alaeze Chineke." **26** Okwu a jubigara ha anya oke. Ha juritara ihe ha si, "Onye kwanu ka a ga-azoputa?" **27** Ma Jisos lere ha anya si ha, "N'ebe mmadu no, o bu ihe rara ahụ. Ma n'ebe Chineke no, ihe niile di mfe. O dighi ihe rara Chineke ahụ ime." **28** Pita malitere igwa ya si, "Anyi ahapula ihe niile soro gi!" **29** Jisos siri, "N'ezie, n'ezie, agwa m unu, o dighi onye obula hapuru ulo ya, maobu umunne ya ndi nwoke, maobu umunne ya ndi nwanyi, maobu nne ya, maobu nna ya, maobu umuntakiri ya, maobu ala ubi ya n'ihu m, na n'ihu ozio ma a, **30** nke na-agaghi anataghachikwa n'awa a, ulo, umunne ndi nwoke, umunne ndi nwanyi, nne, umuka na ala ubi, tinyere mkpagbu, ihe ruru okpuku nari karja ihe niile nke o hapuru. O ga-anatka ndu ebighi ebi n'awa ozo. **(aiōnios g165, aiōnios g166)** **31** Ma otutu ndi bu uzo ga-abu ndi ikpeazu, ma otutu ndi ikpeazu ga-abukwa ndi bu uzo." **32** Ha no n'uzo na-aga Jerusalem, ma Jisos no n'ihu ha, nke a juru ndi na-eso uzo ya n'anya. Otu a kwa, ndi mmadu niile na-abia ha n'azu tukwara egwu. Ozokwa, o kpuru mmadu iri na abuo ahụ n'akuku, malite igwa ha ihe gaje idakwasị ya. **33** O siri, "Leenu, anyi na-aga Jerusalem, ebe a ga-arara Nwa nke Mmadu nyefee n'aka ndisi nchaja na ndi ozizi iwu. Ha gama ya ikpe onwu, nyefekwa ya n'aka ndi mba ozo. **34** Ha ga-akwa ya emo, gbusakwa ya onu mmiri asu, pia ya ihe ma gbukwaa ya. Ma mgbe ubochi ato gasiri, o ga-esite n'onwu bilie." **35** Jemis na Jon umu Zebedi bjakwutere ya. Ha siri ya, "Onye ozizi, anyi choro ka i meere anyi ihe obula anyi roro." **36** O siri ha, "Gini ka unu choro ka m meere unu?" **37** Ha siri ya, "Kwere ka otu onye n'ime anyi noro n'aka nri gi, onye nke ozo n'aka ekpe gi n'ime ebube gi." **38** Ma Jisos siri ha, "Unu amataghi ihe unu na-ario. Unu puru ihu iko ahụ mu onwe m ga-anu maobu buru ndi a ga-eme udi baptizim a ga-eme m?" **39** Ha zaghachiri ya, "Anyi puru." Jisos siri ha, "Unu ga-anu iko m ga-anu, a ga-emekwa unu baptizim nke a ga-eme m. **40** Ma inodu n'aka nri m maobu n'aka ekpe m abughi ihe diri m inye, kama onodu ndi a diri ndi a kwadooro ha." **41** Mgbe mmadu iri ndi ozo nuru nke a, iwe jututara ha

obi n'ihu Jemis na Jón. **42** Ma Jisòs kpòkòtara ha niile sị ha, "Dị ka unu onwe unu maara, ndị eze nke ndị mba ọzọ, na ndị a maara aha ha, na-eji aka ihe na-achi ndị n'òkpuru ha. **43** Ma n'etiti unu ọ gaighị adi otu a. Kama onye ọbụla chọrọ ịdị ukwu n'etiti unu ga-abụ onye na-ejere unu ozi. **44** Onye ọbụla nke chọrọ ịbụ onye mbụ n'etiti unu, ga-abụ ohu mmadụ niile. **45** N'ihu na Nwa nke Mmadụ abiaighị ka e jeere ya ozi. Kama ka o jee ozi ma nyekwa ndụ ya ka ọ bụrụ ihe mgbaputa nke ọtụtụ mmadụ." **46** Mgbe ha ruru Jeriko, dị ka Jisòs na ndị na-eso ụzọ ya na ọtụtụ igwe mmadụ sitere n'obodo Jeriko na-apụ, otu nwoke kpuru isi aha ya bụ Batimiòs (aha ya pụtara "nwa nwoke Timiòs"), onye arịrịọ n'òduru ala n'akụkụ ụzọ. **47** Mgbe o n'uru na ọ bụ Jisòs onye Nazaret na-agafe, o bidoro iti mkpu na-asị, "Jisòs, nwa Devid, meere m eberel!" **48** Ọtụtụ mmadụ bara ya mba ka o mechie ọnụ. Ma ọ n'ogidesiri ike na-eti mkpu na-asị, "Nwa Devid, meere m eberel!" **49** Jisòs kwesiri kwuo sị, "Kpòọnụ ya." Ya mere ha kpòrọ onye isi ahụ, sị ya, "Mesaa ihu gị bilie n'ụkwụ gị, ọ na-akpò gị." **50** Ọ tufuru uwe mwuđa ya, wulie n'ụkwụ ya, biakwute Jisòs. **51** Jisòs siri ya, "Gịnị ka ị chọrọ ka m meere gị?" Onye isi ahụ siri ya, "Onye ozizi m, achọrọ m ka m hụ ụzọ." **52** Jisòs siri ya, "Laa, okwukwe gị azọputala gị." N'otu oge ahụ, o bidoro ihu ụzọ, sorokwa ya gawa n'ụzọ ahụ.

11 Mgbe ha na-abiaru Jerusalem nso, ha rutere Betfeji na Betani n'Ugwu Oliv. Jisòs zipurụ mmadụ abụọ n'ime ndị na-eso ụzọ ya. **2** Ọ gwara ha sị, "Gaanụ n'ime obodo nta dị n'ihu unu. Mgbe unu na-abanye n'ime ya, unu ga-ahụ nwa ịnyinya e kedoro n'ebe ahụ nke onye ọbụla na-arịkwasi beghi n'elu ya. Tòpụnụ ya n'agbụ, kputaranụ m ya. **3** Ọ bụrụ na onye ọbụla asị unu, 'Gịnị mere unu ji na-atòpụ ya n'agbụ?' sị unu onye ahụ, 'Ọ dị Onyenwe anyị mkpa, ọ ga-akpughachitekwa ya ngwangwa.'" **4** Ha ruru ma hụ otu nwa ịnyinya e kedoro n'akụkụ ụzọ, n'ihu otu ụlọ nke dị n'ama. Dị ka ha na-atòpụ ya, **5** ụfòdụ mmadụ guzo n'ebe ahụ siri ha, "Gịnị ka unu na-eme, unu na-atòpụ nwa ịnyinya a?" **6** Ha gwara ha ihe Jisòs kwuru, ha hapụkwara ha ka ha tórọ ịnyinya ibu ahụ. **7** Ha kpútaara Jisòs nwa ịnyinya ahụ, ma wụkwasi uwe ha n'elu ya, ọ n'òkwasiri n'elu ya. **8** Ọtụtụ mmadụ túsara uwe ha n'òkporo ụzọ, ma ndị ọzọ túsara alaka osisi ha gbutere n'òhja. **9** Ndị na-aga n'ihu na ndị na-esokwa n'azu, tiri mkpu na-asị, "Hozanna!" "Onye a gòziri agòzi ka onye ahụ bụ nke na-abia n'aha Onyenwe anyị!" **10** "N'ogozị ịrị alaeze ahụ na-abia nke nna anyị Devid!" "Hozanna n'ebe kachasị ihe niile elu!" **11** Mgbe ọ batara na Jerusalem, ọ gara n'ime n'ụlònsọ ukwu ahụ. Mgbe o legharichara anya n'ihe niile dị n'ebe ahụ, ma ebe ọ bụ na chi ejieja, ya na ndị na-eso ụzọ ya puru gaa Betani. **12** N'echi ya, mgbe ha si Betani na-aputa, agụụ gurụ ya. **13** Site n'ebe dị anya, ọ hụrụ otu osisi fiig nke nwere akwụkwò ndụ. Mgbe ọ bjaruru osisi ahụ nso, ọ gagharijiri n'ukwu ya niile ma ọ ga-achọta mkpuru

n'elu ya, ma ọ hụghị mkpuru ọbụla, naanị akwụkwò ndụ, n'ihu na oge a abughị oge osisi a ji amị mkpuru. **14** Mgbe ahụ, ọ gwara osisi ahụ sị, "Ka mmadụ ọbụla ghara iri mkpuru sitere na gị ruo ebighi ebi." Ndị na-eso ụzọ ya n'uru mgbe o kwuru okwu a. (**aiòn g165**) **15** Mgbe ha ruru Jerusalem, ọ banyere n'ime ụlònsọ ukwu, bido ịchupu ndị na-azụ ahịa na ndị na-ere ahịa n'ebe ahụ. O kpugharijiri tebul ndị na-agbanwe ego, kwatuokwa oche niile n'òdụ ahịa ndị na-ere nduru. **16** O gbòchikwara onye ọbụla iwebata ngwongwo ahịa orire n'ime ụlònsọ ukwu ahụ. **17** Ma dị ka ọ na-ezi ha ihe, ọ siri, "Ọ bụ na-edeghi ya sị, Ụlò m ka a ga-akpò ụlò ekpere nye mba niile? Ma unu emeela ya ogba ndị na-apunara mmadụ ihe n'ike." **18** Mgbe ndịisi nchụaja na ndị ozizi iwu n'uru nke a, ha malitere na-achọ ụzọ igbu ya ma ha tūrụ egwu ya n'ihu na ozizi ya juru igwe mmadụ niile ahụ anya. **19** Mgbe uhuruchi bjara, Jisòs na ndị na-eso ụzọ ya siri n'obodo ahụ pụọ. **20** N'isi ụtụtụ echi ya, mgbe ha na-agafe, ha hūrụ na osisi fiig a esitela na mgborogwu ya kpònwu. **21** Pita chetara ihe merenụ ma sị ya, "Onye ozizi, lee! Osisi fiig ahụ ị bụrụ ọnụ akpònwu!" **22** Jisòs zara ha sị, "Nweenụ okwukwe n'ime Chineke. **23** N'ezie agwa m unu, ọ bụrụ na onye ọbụla asị ugwu a, 'Si n'ebe a wezuga onwe gị, gaa dabanye n'òke osimiri,' nke na-enweghi obi abụọ n'ime ya, kama o kweere na ihe o kwuru ga-emezu, ihe ahụ ọ kwuru ga-emezu. **24** Ya mere, ka m gwa unu, ihe ọbụla unu rjorọ n'ekpere, kwerenụ na unu anatala ya, ọ ga-abụkwa nke unu. **25** Ma mgbe ọbụla unu guzoro na-ekpe ekpere, gbaghananụ, ma ọ bụrụ na unu nwere ihe ọbụla megide onye ọbụla, ka Nna unu nke bi n'eluigwe gbagnarakwa unu mmehie unu. **26** Ma ọ bụrụ na unu agbagharaghị, Nna unu nke bi n'eluigwe agaghị agbagharakwa unu mmehie unu." **27** Mgbe ha rutere Jerusalem ọzọ, ọ n'ò na-ejeghari n'ime ogige ụlònsọ ukwu ahụ, ndịisi nchụaja, na ndị ozizi iwu na ndị okenye ndị Juu bjakwutere ya. **28** Ha siri ya, "Olee ikike ị ji eme ihe ndị ị na-eme? Onye nyere gị ikike ime ha?" **29** Jisòs siri ha, "Aga m ajụ unu otu ajụju, unu zaa m ya, aga m agwakwa unu onye nyere m ikike m ji eme ihe ndị a. **30** Baptistim nke Jón, o sitere n'eluigwe ka ọ bụ n'aka mmadụ? Gwanụ m." **31** Ha kparitara ụka n'etiti onwe ha ma sị, "Ọ bụrụ na anyị asị, 'O sitere n'eluigwe,' ọ ga-asị anyị, 'Gịnị mere unu na-ejighi kwenye na ya?' **32** Ma ọ bụrụ na anyị asị, 'O sitere n'aka mmadụ.'" (Ha na-atụ egwu ndị mmadụ, n'ihu na ha niile kwenyere na Jón bụ onye amụma n'ezie.) **33** Ya mere ha zara Jisòs sị, "Anyị amaghị." Jisòs zaghachikwara ha sị, "Agakwaghị m agwa unu ụdị ikike m ji na-eme ihe ndị a."

12 Mgbe ahụ, ọ bidoro igwa ndị ahụ okwu n'ihu sị, "Otu nwoke kurụ mkpuru vainị n'ubi ya, jiri mgbidi gbaa ubi ahụ gburugburu. O gwuru ebe ịnara mmanya si na mkpuru vainị, wuokwa ụlò elu. Mgbe o mesiri, o nyefere ubi vainị ahụ n'aka ndị ọrụ ubi ilekọta ya ma gaa obodo ọzọ. **2** Mgbe oge ighò mkpuru ruru, o zipurụ otu onye ohu ya ka o jekwuru ndị na-ilekọta ubi ahụ, nata ha ụfòdụ n'ime mkpuru vainị

ahụ. **3** Ma ha jidere ya tie ya ihe, zilaga ya n'aka efu. **4** Emesikwa, o zigakwara onye ohu ozo. Ma ha tiwara ya isi, mee ya ihe ihere. **5** O zigakwara onye ozo, ma ha gburu ya. O zigakwara otutu ndi ozi, ma ha gburu ufodu, tie ndi ozo ihe. **6** "O nwere naani otu onye ozo foduru nke o ga-eziga, nke bu okpara ya o huru n'anya. N'ikpeazu o zigara ya, buru n'uche na ha ga-asopuru okpara ya. **7** "Ma ndi na-elekota ubi ahụ siritara onwe ha, 'Onye a bu onye nketa ihe niile a. Bjanu ka anyi gbuo ya, ka ihe nketa a buruzia nke anyi.' **8** Ha jidere ya gbuo ya, tufee ozu ya n'azu mgbidi ubi vainj ahụ. **9** "Ginj ka unu chere onyenwe ubi vainj ahụ ga-eme? O ga-abia laa ndi ajo mmadu ahụ n'iyi. O ga-enyefekwa ubi vainj ahụ n'aka ndi ozo. **10** O bu na unu agubeghi akwukwo nso a n'asị, "Nkume ndi na-ewu ulo juru aburula nkume isi ntola ulo. **11** O bu Onyenwe anyi rururu nke a, o dikwa itunanya n'anya anyi?" **12** Mgbe ahụ ndisi nchujaja, ndi nkuzi iwu na ndi okenye chorọ uzọ ha ga-esi jide ya n'ihu na ha matara na ilu ahụ o turu megidere ha. Ma ha turu egwu igwe ndi mmadu ahụ, ya mere ha hapuru ya puo. **13** Emesija, ha zigara ufodu mmadu site n'otu ndi Farisii na ndi otu Herod, ile ma ha ga-esite n'okwu onu ya jide ya. **14** Ha bjakwutere ya, si ya, "Onye ozizi, anyi maara na i bu onye eziokwu, i dighi asokwa onye obula anya, n'ihu na i dighi ele mmadu anya n'ihu n'agbanyeghi ndi ha bu, kama i na-ezi uzọ Chineke n'uzọ eziokwu. O ziri ezi n'iwu itu utu nye Siza ka o bu na o zighi ezi? **15** Anyi kwesiri ikwu ya ka o bu anyi ekwesighi?" Ma ebe o maara ihu abuo ha, ya mere o siri ha, "Ginj mere unu ji anwa m onwunwa? Wetaranu m otu mkpuru ego ka m lee ya anya." **16** Ha weputara otu mkpuru ego, o siri, "Onye nwe oninyo a? Aha onye ka e bikwasiri n'ego a?" Ha zara si, "O bu nke Siza." **17** Mgbe ahụ Jisos gwara ha si, "Nyenu Siza ihe bu nke ya, nyekwanu Chineke ihe bu nke ya." Osisja ya jukwara ha anya. **18** Ufodu ndi Sadiusii bu ndi siri na mbilite n'onwu adighi bjakwutere ya juo ya si, **19** "Onye ozizi, Mosis nyere anyi iwu na o buru na nwoke obula anwu na-amutaghi nwa, na nwanne ya nwoke ga-aluru nwunye nwoke ahụ, muta umu n'aha nwanne ya nwoke ahụ nwuru anwu. **20** Ugbu a, e nwere umunne nwoke asaa, nke mbu luru nwunye ma o nwuru na-amutaghi umu obula. **21** Nke abuo luru nwanj ahụ di ya nwuru, ma ya onwe ya nwukwara na-amutaghi nwa. **22** O dighi onye obula n'etiti ha asaa mutara nwa obula, n'ikpeazu nwanj ahụ nwukwara. **23** N'oge mbilite n'onwu, nwunye onye ka o ga-abu, ebe umunne asaa ndi a lutuchara ya?" **24** Jisos zara ha si, "O bu na unu adighi ejehie uzọ n'ihu na unu aghotaghi ihe e dere n'akwukwo nso, maobu ike Chineke? **25** Mgbe ha ga-esite n'onwu bilie, olulu di na nwunye agaghi a di; kama ha ga-adi ka ndi mmuo ozi n'eluigwe. **26** Ma n'okwu banyere ndi nwuru anwu isite n'onwu bilie, o bu na unu agutabeghi n'akwukwo Mosis ebe e dere maka ohia ahụ na-ere oku, na otu Chineke si gwa ya, Abu m Chineke Ibrahim, Chineke nke Ajzik

na Chineke nke Jekob. **27** O bughu Chineke nke ndi nwuru anwu kama nke ndi ndu. N'ebe ahụ ka unu dahiere nke ukwu." **28** Otu n'ime ndi ozizi iwu bjara n'oge ahụ ha na-arurita uka. Mgbe o huru na o nyere ha ezi osisa, o juru ya si, "N'ime iwu niile olee nke kachasi mkpa?" **29** Jisos zara ya si, "Nke kachasi mkpa bu nke a, 'Nuru gi Izrel, Onyenwe anyi bu Chineke anyi, Onyenwe anyi bu otu. **30** Were obi gi niile na mkpuruobi gi niile na uche gi niile na ike gi niile hu Onyenwe anyi bu Chineke gi n'anya.' **31** Nke abuo ya bu nke a, 'Hu onye agbataobi gi n'anya di ka onwe gi. O dighi iwu ozo di nke kariji ndi a." **32** Onye ode akwukwo ahụ siri ya, "Onye ozizi, n'ezie, i zara nke oma na Chineke bu otu, na enweghikwa chi ozo di kariya ya. **33** Ihu ya n'anya site n'iji obi gi niile, na nghota gi niile, nakwa jji ike gi niile, n'ihukwa onye agbataobi gi n'anya di ka onwe gi, kachasi onyinye aja nsure oku na ichu aja niile." **34** Mgbe Jisos huru na o zara nke oma, o gwara ya si, "I no alaeze Chineke nso." Site na mgbe ahụ o dikwaghi onye obula nwere obi ike iju ya ajuju ozo. **35** Mgbe Jisos no na-ezi ihe n'ulonso, o kwuru si, "Ginj mere ndi ozizi iwu ji si na Kraist bu nwa Devid? **36** Devid n'onwe ya sitere n'ike Mmuo Nso kwuo si, "Onyenwe anyi gwara Onyenwe m okwu si, "Nodu ala n'aka nri m ruo mgbe m ga-edebe ndi iro gi n'okpuru ukwu gi abuo." **37** Devid n'onwe ya kporo ya Onyenwe anyi. Oleekwanu uzọ o si buru nwa ya?" Igwe mmadu ahụ jiri obi utu na-ega ya nji. **38** Dika o na-ezi ihe, o siri, "Lezienu anya n'ebe ndi ozizi iwu no. Ndi iyi uwe mwuda na-ejegharị ebe niile na-amasi, na inara ekele puru iche bu nke a na-ekele ha n'oma ahia. **39** Ndi o na-amasi kwa inokwasi n'uche kachasi elu n'ulo ekpere nakwa n'uche puru iche na mmemme oriri obula. **40** Ha na-eripia ihe niile di n'ulo ndi inyom ndi di ha nwuru anwu, n'ekpe ogologo ekpere ka a huta ha. Ndi di otu a ka a ga-ata ahuhu di ukwu." **41** O noduru ala na ncherita ihu ebe igbe onyinye di, si ebe ahụ na-ahụ otu igwe mmadu ahụ si etinye ego ha n'ime igbe onyinye. Otutu ndi ogaranya tunyere ego buru ibu. **42** Otu nwanj bu ogbenye, nke di ya nwuru anwu, bjara tinye mkpuru ego ola abuo nke putara otu peni. **43** O kporo ndi na-eso uzọ ya si ha, "N'ezie agwa m unu, nwanj a di ya nwuru anwu, bukwa ogbenye, etinyela ego n'ime igbe onyinye a kariya ndi ozo. **44** N'ihu na ndi ozo sitere n'iba uba nke ego ha nwere tinye, ma nwanj a sitere n'ogbenye ya tinye ihe niile o nwere, o buladi ihe niile o ji biri."

13 Mgbe o sitere n'ulonso ukwu ahụ na-apu, otu n'ime ndi na-eso uzọ ya siri ya, "Onye ozizi, i hukwara otu ulo a si maa mma. Lee udi nkume buru ibu e ji wuo ha." **2** Jisos zara ha, "I huru ulo ukwu ndi a? Oge na-abia mgbe o na-adighi nkume ga-atukwasi n'elu ibe ya, n'ihu na a ga-ala ha niile n'iyi." **3** Mgbe o noduru ala n'elu Ugwu Oliv, na ncherita ihu ulonso ukwu, Pita na Jemis, na Jon na Andru bjakwutere ya na nzuzo juo ya si, **4** "Gwa anyi, olee mgbe ihe ndi a ga-emezu? Ginj ga-abukwa ihe iribama izi na o ruola

mgbe ha niile ga-emezu?" 5 Jisosh malitere igwa ha si, "Lezieny anya ka onye obula ghara iduhie unu. 6 N'ihu na otutu ga-abia n'aha m si, 'Abu m ya.' Ha ga-eduhiekwa otutu ndi uzo. 7 Mgbe unu nuru maka agha na akuku agha di iche iche, unu atula egwu. Ihe ndi a aghaghi ime ma oge ogwugwu ihe niile erubeghi. 8 Mba ga-ebili megide mba ibe ya. Alaeze ga-ebilikwa megide alaeze ibe ya. Ala oma jijiji na unwu ga-adi n'ebe di iche iche. Ihe ndi a bu mmalite nke oke ihe mgbu. 9 "Unu aghaghi ibu ndi no na nche. A ga-enyefe unu n'aka ndi na-achi ach, piakwa unu ihe n'ulo ekpere. N'ihu m, unu ga-eguzo n'ihu ndiji ochichi na ndi eze di ka ndi ama nye ha. 10 Aghaghi ibu uzo kwusaa ozioma a nye mba niile. 11 Ma mgbe ha jidere unu kputa unu n'ulokpe, unu echebula onwe unu banyere ihe unu ga-ekwu, kwonun naani ihe batara unu n'onu unu ikwu n'oge ah. N'ihu na o bughu unu ga-ekwu okwu, kama o bu Mmuo Nso ga-esite n'onu unu kwuo okwu. 12 "Nwanne ga-arara nwanne ya nye ka e gbuo ya. Nna ga-ararkwa nwa ya nye. Umu ga-ebili megide ndi muru ha mee ka e gbuo ha. 13 Mmadu niile ga-akpo unu asi n'ihu m, ma onye ga-eguzosi ike ruo ogwugwu ka a ga-azoputa. 14 "Mgbe unu huru ihe aru nke na-eweta mbibi ka o na-eguzo n'ebe o na-ekwesighi (onye na-agu ya nwee nghota), mgbe ah, ka ndi no na Judja were oso gbalaga n'elu ugwu. 15 Onye obula no n'elu ulo ya ghara iridata maobu baa n'ime ulo ya iweputa ihe obula. 16 Ka onye obula no n'ubi ghara iloghachi ichiri uwe ya. 17 Ma ahuru ga-adiri ndi di ime, na ndi na-enye umaka ara, n'ubochi ah. 18 Kpeenu ekpere ka ihe ndi a hapu ime n'oge oke oyi. 19 N'ihu na oke mkpagbu nke ubochi ah ga-abu nke na-adibeghi na mbu site na mgbe Chineke kere uwa ruo ugbu a. O dikwaghi ihe ga-adikwa ka ya oso ruo mgbe ebighi ebi. 20 "O buru na Onyenwe anyi emeghi ka ubochi ndi ah di mkpumkpu, o dighi onye a ga-azoputa. Ma n'ihu ndi ya, ndi o hoputara, o meela ka ubochi ndi ah di mkpumkpu. 21 N'oge ah, o buru na onye obula asi unu, 'Lee, Kraist n'ebe a, maobu, 'Lee, o no n'ebe ah, unu ekwela. 22 N'ihu na ndi nzoputa ugha na ndi amuma ugha, ga-aputa ma ruokwa oru ebube na oru iribama di iche iche jii duhie ndi a hoputara ma o buru na o ga-ekwe mee. 23 Ya mere, unu noro na nche; n'ihu na agwala m unu ihe niile mgbe ha na-emebeghi. 24 "N'ubochi ndi ah, nke na-esote oge mkpagbu ah. "Anyanwu ga-agba ochichiri, onwa agaghi enyekwa ihu ya; 25 kpakpando ga-esi na mbara eluigwe na-ada, ike niile di na mbara eluigwe ga-amakwa jijiji.' 26 "N'oge ah, ha ga-ahu Nwa nke Mmadu, ka o na-abia n'igwe ojii n'oke ike na ebube. 27 Mgbe ah, o ga-ezipu ndi mmuo ozi ya ka ha kpokota ndi a hoputara site n'akuku anu niile nke uwa. Site na nsotu niile nke uwa ruo na nsotu niile nke eluigwe. 28 "Ugbu a, matanu ihe site n'osisi fiig. Mgbe obula alaka ya di nro malite iweputa akwukwo ndu, unu maara na okochi di nso. 29 N'uzo di otu a, mgbe unu huru ihe ndi a niile ka ha bidoro ime, matanu na o no nso, o nokwa n'onu uzo. 30 Ana m agwa unu

eziokwu na ogbo a agaghi agabiga tupu ihe ndi a niile emezuo. 31 Eluigwe na uwa ga-agabiga ma okwu m ga-adigide. 32 "Ma banyere ubochi ah, maobu oge awa ah, o nweghi onye obula maara, o buladi ndi mmuo ozi nke eluigwe, maobu Okpara ah, kama naani Nna ah maara ya. 33 Ebe o bu na unu amaghi mgbe ha ga-emezu, noronu na nche! Murukwanu anya! 34 O di ka nwoke hapuru ulo ya na-aga njem, tinye n'aka ndi ohu ya ilekota ihe, onye obula n'ime ha ka o nyere oru o ga-aru ma nyekwa onye nche onu uzo iwu ka o no na nche. 35 "Ya mere noronu na nche, n'ihu na unu amaghi mgbe Onyenwe ulo ga-alota. Ma o bu n'uhuruchi maobu n'etiti abali. Maobu mgbe okuku kwara akwa, maobu n'isi ututu. 36 O buru na o lota na mberede, unu ekwela ka o lokwute unu mgbe unu no n'ura. 37 Ihe m gwara unu ka m na-agwakwa mmadu niile. 'Noronu na nche.'"

14 Abali abuo tupu e mee Mmemme Ngabiga na mmemme achicha na-ekoghi eko, ndiji nchujaja na ndi ozizi iwu nokwa na-acho uzo aghughu ha gae-esi jide Jisosh gbuo ya. 2 Ma ha kwuru si, "O gaghi abu n'oge mmemme a, ka ogbaaghara ghara idi." 3 Ka o noduru n'оче nri na Betani n'ulo Saimon onye ekpenta, otu nwanbu bu karama alabata mmanu otite di oke onuhaja, nke e jiri ezigo naad mee, batara. O kwara karama ah, wusa ya mmanu otite ah n'isi. 4 Ufodu ndi no n'ebe ah were iwe nke ukwu. Ha siritara onwe ha, "Gini mere e jiri laa mmanu otite nke a n'iyi otu a? 5 A gaara ere mmanu otite a ihe kariri nari denari ato, were ego e retara ya nye ndi ogbenye." Ha baara ya mba n'olu ike. 6 Ma Jisosh si, "Hapunu ya aka. Gini mere unu ji esogbu ya? O bu ezi oru ka o ruru n'ebe m no. 7 Unu na ndi ogbenye na-anu oge niile, unu nwekwa ohere inyere ha aka mgbe obula unu choru. Ma mu na unu agaghi anu tee anya. 8 O mere ihe o nwere ike, o na-ete m mmanu otite a ugbu a jii kwado ah m maka olili a ga-eli ya. 9 N'ezie, ana m agwa unu, n'ebe obula a ga-ekwusa ozioma a n'uwa niile, oru a o ruru ka a ga-akokwa akuku ya, jii cheta ihe oma a o mere." 10 Mgbe ah Judas Iskarjot, otu n'ime ndi ozi iri na abuo ah jekwuuru ndiji nchujaja igba izu otu o ga-esi rara ya nye ha n'aka. 11 Mgbe ha nuru nke a, ha nuri onu kwee ya nkwa inye ya ego. Site n'ubochi ah, o bidoro ichoghari uzo o ga-esi rara ya nye ha. 12 N'ubochi mbu nke Mmemme achicha na-ekoghi eko, mgbe ha na-achui aja aturu ngabiga, ndi na-eso uzo ya bjakwutere ya si ya, "Ebee ka i choru ka anyi gaa kwadoro gi ihe, maka oriri ngabiga?" 13 O zipuru mmadu abuo n'ime ndi na-eso uzo ya, si ha, "Gaanu n'ime obodo, otu nwoke bu ite mmiri ga-ezute unu. Soronu ya. 14 Ebe obula o banyere, sinu onyenwe ulo ah, Onye ozizi siri, Olee ulo obia a kwadoro m, ebe mu na ndi na-eso uzo o ga-anu rie oriri ngabiga? 15 O ga-egosi unu otu onupulo buru ibu n'elu ulo ah, ebe e dozichara ihe niile. Kwadoonu ihe anyi n'ebe ah." 16 Ndi na-eso uzo ya puru baa n'ime obodo, ha huru ihe niile di ka o gwara ha. Ma kwadokwa nri ngabiga

ahụ. 17 Mgbe o ruru uhuruchi, ya na ndị ozi ya iri na abụọ ahụ so bịa. 18 Mgbe ha nọ na-eri nri, Jisọs gwara ha sị, “N’ezie agwa m unu, otu onye n’ime unu ga-arara m nye. E, otu onye so m ugbo na na-eri nri!” 19 Ha bidoro inwe obi mwute, na-asị ya n’otu n’otu, “Ọ bụ m? Ọ bụ m?” 20 Ọ sịrị ha, “Ọ bụ otu onye n’ime mmadụ iri na abụọ a. Onye mụ na ya na-amanyekọta aka n’ime otu efere. 21 Nwa nke Mmadụ ga-ala dị ka e dere banyere ya. Ma ahụhụ ga-adịrị nwoke ahụ onye a ga-esite n’aka ya rara Nwa nke Mmadụ nye. Ọ gaara akara onye ahụ mma ma a sị na a mughị ya amụ.” 22 Dị ka ha na-eri nri, o weere achịcha, nye ekele, nyawa ya, nye ha sị, “Rienụ ya, nke a bụ ahụ m.” 23 Mgbe ahụ, o buuru iko, nye ekele bunyekwa ha. Ha niile nṅurụ site n’otu iko ahụ. 24 Ọ sịrị ha, “Nke a bụ ọbara m nke ogbugba ndụ ọhụrụ, nke a na-awufu n’ihi ọtụtụ mmadụ. 25 N’ezie, n’ezie, agwa m unu, agaghị m ahụ mmanya vajị ọzọ tutu ruo ụbọchị ahụ, mgbe m ga-añụ ya ọhụrụ n’alaeze Chineke.” 26 Mgbe ha bụsịrị abụ, ha puru gaa n’Ugwu Oliv. 27 Jisọs sịrị ha, “Unu niile ga-agbahapụ m, n’ihi na e dere ya otu a sị, ‘‘Aga m etigbu onye ozzuzụ atūrū, igwe atūrū ga-agbasasikwa.’’ 28 Ma mgbe e mesịrị ka m si n’onwụ bilie, aga m ebu unu ụzọ gaa Galili.” 29 Pita kwuru, “Ọ bụrū na mmadụ niile agbahapụ gi, agaghị m eme otu a.” 30 Jisọs sịrị ya, “Igwa gi eziokwu, n’ụbọchị taa, n’abalị taa, tupu oke ọkụkụ akwaa akwa ugboro abụọ, i ga-agonari m ugboro atọ.” 31 Ọ kwesiri ike sị, “Ọ bụrūkwa na ihe onwụ adaputa, aga m eso gi nwụọ. Agaghị m agonari gi!” Ọ bụkwa otu ihe ahụ ka ha niile kwuru. 32 Ha puru garuo ebe a na-akpọ Getsameni. N’ebe ahụ, ọ sịrị ndị na-eso ọzọ, “Nodunụ n’ebe a ka m ga kpee ekpere.” 33 Ọ kpọrọ Pita, na Jemis na Jon tynere onwe ya. 34 Malitere inwe ihe mwute dị ukwu nakwa obi ilọ mmiri. 34 Ọ sịrị ha, “Ọ na-ewute mkpuruobi m nke ukwu ruo n’onwụ onwụ. Nodunụ n’ebe a na-eche nche.” 35 Ọ gatūrū n’ihu daa n’ala kpee ekpere, sị, ọ būrū na ọ ga-ekwe mee ka oge awa ahụ gabiga ya. 36 Ọ kwuru sị, “Abba, Nna, i puru ime ihe niile. Napu m iko a, ma otu ọ dị, ọ bughị ka e mee uche m, kama ka e mee uche gi.” 37 Ọ bjara hụ ha ka ha na-arahụ ụra. Ọ sịrị Pita, “Saimon, i na-arahụ ụra? Ọ bụ na i nweghị ike iche nche otu awa? 38 Nṅonụ na nche, na-ekpekwanụ ekpere ka unu ghara idaba n’onwunwa. Mmụọ dị ike ma ahụ ahụ adighi ike.” 39 Ọ pụkwara ọzọ, gaa kpee ekpere, na-ekwukwa otu okwu ahụ. 40 Mgbe ọ loghachiri azụ ọ hūrū na ha na-arahụ ụra, n’ihi na anya ha dị arọ nke ukwu. Ha amakwaghị ihe ha ga-agwa ya. 41 Mgbe ọ loghachiri nke ugboro atọ, ọ sịrị ha, “Unu ka nọ na-arahụ ụra na-ezukwa ike? Ọ zuola! Oge awa ahụ abjala. Lee, a rarala Nwa nke Mmadụ nye n’aka ndị mmehie. 42 Bilienụ! Ka anyị gawa! Lee, onye na-arara m nye nọ nso.” 43 Mgbe ọ ka kpụ okwu n’onwụ, Judas, otu n’ime ndị ozi iri na abụọ ahụ batara, ya na igwe mmadu, ndị ji mma agha na mkpọ. Ọ bụ ndịisi nchụaja, na ndị ozizi iwu, na ndị ode akwukwọ, na ndị okenye ndị Juu zitere ha. 44 Ma onye na-arara ya nye, nyere

ha riji ihe irjibama sị, “Onye ahụ nke m ga-esutu onụ bụ ya; jidenụ ya, kpurunụ ya gawa, ma jidesiekwanụ ya ike.” 45 Ngwangwa o jekwuuru Jisọs, sị ya, “Onye ozizi!” ma sutukwa ya onụ. 46 Ndị ikom ahụ jidere Jisọs ma sekpurū ya n’ike. 47 Ma otu onye n’ime ndị guzo n’ebe ahụ, miputara mma agha ya, gbuo ohu onyeisi nchụaja, gbupụ ntị ya. 48 Jisọs sịrị ha, “Abụ m onyendu nke ndị na-enupu isi nke mere unu ji were mma agha na mkpọ bịa ijide m? 49 Ụbọchị niile ka mụ na unu nọ mgbe m na-ezi ihe n’ulonsọ ukwu, ma unu ejideghị m. Ma ihe akwukwọ nso kwuru aghaghị imezu.” 50 Mgbe ahụ, ha niile hapurū ya gbalaga. 51 Ọ dị otu nwokorobia na-eso ya, ọ ji naanị akwa ọcha linin kpuchie onwe ya. Mgbe ha jidere ya, 52 ọ hapurū ha akwa ọcha linin ya, gbara otọ gbalaga. 53 Ha duuru Jisọs gakwuru onyeisi nchụaja, ha niile bụ ndịisi nchụaja, na ndị okenye na ndị ozizi iwu zukorọ n’ebe ahụ. 54 Pita sooro ha, ma ọ nọ n’ebe dị anya. O sooro ha bata n’obi onyeisi nchụaja. N’ebe ahụ, o sooro ndị nche nodụ ọdụ na-anya ọkụ. 55 Ndịisi nchụaja na ndịisi ikpe n’ulọikpe ukwu nọ na-achọ ama megide Jisọs, ka ha nwee ike gbuo ya. Ma ọ dighị nke ha chọtara. 56 Ọtutụ bjara gbaa ama ụgha megide ya, ma ama ha abughị otu. 57 Mgbe ahụ ufodụ biliri gbaa ama ụgha megide ya, sị, 58 “Anyị nūrū mgbe o kwuru sị, ‘‘Aga m akwatu ulonsọ ukwu a nke e ji aka wuo, n’ụbọchị atọ aga m ewukwa ulọ ọzọ, nke a na-ejighi aka wuo.’’ 59 Ọ buladị na nke a, ama ha niile adakotakwaghị n’otu. 60 Mgbe ahụ, onyeisi nchụaja biliri otọ n’ihu ha, juo Jisọs ajuju sị, “Ọ bụ na i nweghị ihe ọbụla i ga-aza? Gịnị ka i nwere ikwu banyere ama ndị a na-agba megide gi?” 61 Ma ọ gbakwara nkịtị, ọ zaghi ihe ọbụla. Ọzokwa, onyeisi nchụaja juru ya sị, “I bụ Kraist, Ọkpara Onye a gosiri agozị?” 62 Jisọs sịrị, “Abụ m ya, unu ga-ahukwa Nwa nke Mmadụ ka ọ na-anodụ ala n’aka nri nke Onye ji ike niile, na-abjakwa n’igwe ojii nke eluigwe.” 63 Onyeisi nchụaja dowara uwe ya kwuo sị, “Gịnị mere anyị ji achọ ndị akaebe ọzọ? 64 Unu anụla okwu nkulu si ya n’onụ pụt! Gịnị bụ mkpebi unu?” Ha niile mara ya ike sị, “Ọ kwesiri ka ọ nwụọ!” 65 Mgbe ahụ ufodụ bidoro igbụ ya onụ mmiri asọ, jiri akwa kechie ya anya, tiekwa ya aka na-asị, “Buo amụma!” Ndị nche kpuputara ya tiekwa ya ihe. 66 Dịka Pita nọ n’obi ahụ, otu n’ime umụ agboghọ na-ejere onyeisi nchụaja ozi bjtara nso ebe ọ nọ. 67 Mgbe ọ hūrū Pita ka ọ na-anya ọkụ, o leziri ya anya nke oma, sị, “I bụ otu n’ime ndị na-eso Jisọs onye Nazaret ahụ.” 68 Ma ọ gorọ agọ sị, “Amaghị m, maobụ ghotakwa ihe i na-ekwu.” Ma ọ puru gaa n’uzọ e si abata. Mgbe ahụ oke ọkụkụ kwara akwa. 69 Mgbe nwaagboghọ ahụ hūrū Pita ọzọ, o gosiri ya ndị ọzọ nọ n’ebe ahụ sị ha, “Nwoke a bụkwanụ otu n’ime ha.” 70 Ma ọ gokwara agọ ọzọ. Mgbe oge nta gasiri, ndị guzo Pita nso sịrị ya, “N’ezie, i bụ otu n’ime ha, n’ihi na i bụ onye Galili.” 71 Mgbe ahụ o bidoro ibụ onwe ya onụ, na iñu iyi na-asị, “Amaghị m onye nwoke a unu na-ekwu okwu ya bụ.” 72 N’otu oge ahụ, oke ọkụkụ kwara akwa nke ugboro abụọ. Mgbe ahụ

Pita chetara okwu Jisosh gwara ya si, "Tupu oke okukwu akwaa akwa ugboro abuo, i ga-agonari m ugboro ato." Obi tiwara ya mee ka o kwaa akwa.

15 N'ezigbo isi ututu, ndiisi nchujaja na ndi okenye na ndi ozizi iwu, na ndi nzuko ndi okenye niile, nwere mkpebi. Ha kere Jisosh agbu, duru ya nyefee n'aka Paillet. **2** Paillet juru ya si, "I bu eze ndi Juu?" O zara si ya, "Gi onwe gi kwuru ya." **3** Mgbe ahụ ndiisi nchujaja boro ya ebubo banyere otutu ihe. **4** Paillet juru ya ajuru ozo si, "O bu na i nweghi osisa obula? Lee otutu ebubo ha na-ebo gi." **5** Ma Jisosh azaghi ihe ozo. Nke a juru Paillet anya. **6** Ugbo a, o bu omenaala n'oge mmemme, na a ga-ahapu otu onye mkporo, bu onye ha rioro ka a hapu. **7** N'oge ahụ kwa, otu nwoke a na-akpo Barabas no n'ulo mkporo, ya na ufodu ndi biliri megide isi ochichi, ndi gbukwara mmadu n'oge ogbaaghara ahụ. **8** Igwe mmadu gbakoro na-arjo Paillet ka o mezuoro ha omenaala ha. **9** Mgbe ahụ o juru ha si, "Unu chorok ka m hapuru unu eze ndi Juu?" **10** Ebe o maara na o bu n'ihu ekworo ka ndiisi nchujaja ji nyefee Jisosh n'aka ya. **11** Ma ndiisi nchujaja kpaliri igwe mmadu ahụ ka ha kwagide ya ka o hapuru ha Barabas. **12** Paillet juru ha ozo si, "Gini ka m ga-eme nwoke a unu kporo eze ndi Juu?" **13** Ma ha tiri mkpu ozo si, "Kpogide ya n'obe!" **14** Ma Paillet juru ha si, "O bu n'ihu gini? Olee ihe ozo o mere?" Ma ha tiri mkpu karja ka ha si eti na mbu, na-asi, "Kpogide ya n'obe!" **15** Ma ebe Paillet chorok ime ihe ga-atu igwe mmadu ahụ uto, o hapuru ha Barabas, nyefee ha Jisosh n'aka ha pia ya ihe ma kpogidekwa ya n'obe. **16** Ndi agha ahụ duuru ya puo baa n'ime uloze a na-akpo Pritoriom. Ha kpokotakwara ndi agha ndi otu ha ndi ozo. **17** Ha yinyere ya uwe mwuda na-acha odo odo, kpukwasikwa ya okpueze nke e ji ogwu kpa n'isi. **18** Emesja, ha malitere na-ekele ya si, "Ekele, eze ndi Juu." **19** Ha ji osisi kuo ya n'isi otutu mgbe, na-agbu ya onu mmiri aso. Ha gbukwara ikpere n'ihu ya, na-akpo isiala na-enye ya. **20** Mgbe ha ji ya mechaa ihe ochi, ha yipuru ya uwe odo odo ahụ, yinyekwa ya uwe nke ya. Emesja, ha duuru ya puo gawa ikpogide ya n'obe. **21** Ha zutere otu onye na-agata n'uzo, aha ya bu Saimon, onye Sirini, bu nna Alegzanda na Rufos. Ha manyere ya ka o buru obe ya. **22** N'ikpeazu, ha duuru Jisosh ruo ebe a na-akpo Golgota (nke putara "ebe okpokoro isi"). **23** Ha nyere ya mmanya a gwara maá, ma o juru inu ya. **24** Emesja, ha kpogidere ya n'obe, ma kee uwe ya n'etiti onwe ha site n'ife nza onye ga-enwe nke o ga-ewe. **25** Ha kpogidere ya n'obe n'elekere itoolu nke ututu. **26** Ha deputara ebubo ha boro ya kwuba ya n'elu obe ahụ, nke bu: Eze ndi Juu. **27** Ha kpogidekwa ya na ndi ohi abuo n'obe, otu n'aka nri ya, nke ozo n'aka ekpe ya. **28** A gukotara ya na ndi na-emebi iwu. **29** Ndi mmadu si n'ebe ahụ gafee fufere isi ha na-ekwuto ya, na-asi, "Leenu gi! Onye ga-akwada ulonso ma wuharia ya n'abalj ato. **30** Zopotanu onwe gi! Si n'elu obe ahụ ridata." **31** O buladi ndiisi nchujaja, na ndi ozizi iwu na ndi ode

akwukwo no na-akwa ya emo n'etiti onwe ha na-asi, "O zopotara ndi ozo, ma o puhgi izoputa onwe ya! **32** Ka Kraist a, bu Eze Izrel, si n'elu obe a ridata ka anyi hu ma kwerekwa." Ndi ahụ a kpogidekoro ha na ya n'obe nokwa na-akpari ya. **33** Mgbe o kuru elekere iri na abuo nke ehilie, ochichiri gbachikota n'ala ahụ niile. Ochichiri a digidere ruo n'elekere ato nke ehilie. **34** N'elekere ato nke ehilie, Jisosh tiri mkpu akwa n'oke olu si, "Eloj, loma sabaktani!" (nke putara, "Chineke m, Chineke m, ginj mere i jiri hapu m?"). **35** Ma ufodu ndi guzo nso n'ebe ahụ, mgbe ha nuru nke a, sirj, "Lee, o na-akpo Ilaia!" **36** Ya mere, otu onye gbaara oso gaa weta ogbo, denye ya n'ime mmanya gbara uka, fanye ya na okporo osisi, nye ya ka o hu, ma na-asi, "Hapumu ya, ka anyi lee ma Ilaia o ga-abia totu ya." **37** Ma Jisosh tiri mkpu n'olu ike, kubie ume. **38** Akwa mgbochi nke ulonso ukwu sitere n'elu gbawaa abuo ruo n'onu ala ala ya. **39** Mgbe ochiagha guzo n'ihu ya, huru otu o si kubie ume, o kwuru si, "N'ezie, nwoke a bu Okpara Chineke." **40** O nwere ufodu umu nwanji guzo n'ebe di anya na-ele ihe na-eme, n'etiti ha bu Meri Magdalin, Meri nne Jemis nke nta, na Josef, na Salomi. **41** Ndi a bu ndi naara eso ya na-ejekwara ya ozi, mgbe o no na Galili. O dikwa ndi inyom ozo nokwa n'ebe ahụ, bu ndi sooro ya bu na Jerusalem. **42** N'oge uhuruchi (ya bu ubochi na-abota ubochi izuike), ebe o bu Ubochi Nkwadebe, **43** Josef onye Arimatia, otu n'ime ndi otu n'ulo nzuko, onye a na-asopuru, onye na-echere obibia nke alaeze Chineke, ji obi ike jekwuru Paillet rjo ya ka o bunye ya ahụ Jisosh. **44** O juru Paillet anya inu na o nwuola. O kporo ochiagha ahụ juo ya ma o nwuola. **45** Mgbe ochiagha ahụ gwara ya na o nwuola, o kwere ka Josef buru ahụ ya. **46** Josef zutara akwa ocha linin, wedata ahụ ya jiri akwa ahụ fuchie ya. O buuru ya buba ya n'ime ili nke o gwuru n'ime nkume. Emesja o nuketara otu nkume buru ibu, jiri ya mechie onu uzo ili ahụ. **47** Meri Magdalin na Meri nne Josef hukwara ebe e bubara ahụ ya.

16 Mgbe ubochi izuike gafere, Meri Magdalin na Meri nne Jemis na Salomi zutara uda di iche iche ha ga-eji tee ahụ ya mmanu. **2** N'isi ututu ubochi mbu nke izu, mgbe anyanwu wara, ha biliri gawa n'ili ahụ. **3** Ha juritara onwe ha na-asi, "Onye ga-enupuru anyi nkume ahụ di n'onu uzo ili ahụ?" **4** Ma mgbe ha leliri anya, ha huru na e nupula nkume ukwu ahụ. **5** Mgbe ha banyere n'ime ili ahụ, ha huru otu nwokorobia yi uwe ocha ka o noduru ala n'akuku aka nri nke ili ahụ. Ha turu oke egwu. **6** Ma o sirj ha, "Unu atula egwu. Unu na-achọ Jisosh onye Nazaret a kpogidere n'obe. E meela ka o site n'onwu bilie! O nokwaghi n'ebe a. Lee ebe e nibere ya. **7** Ma gaanu gwa ndi na-eso uzo ya nakwa Pita, 'O burula unu uzo gawa Galili. Ebe ahụ ka unu ga-ahụ ya di ka o gwararj unu.'" **8** Ha gbatutara site n'ili ahụ, n'onodu mgbagwoju anya na ahụ ima jijiji. Ha akoroghi onye obula ihe obula, n'ihu na egwu juputara ha obi. **9** (note: The most reliable and

earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) Mgbe Jisọs biliri n'ọnwụ n'isi ụtụtụ n'ụbọchị mbụ nke izu, onye mbụ o gosiri onwe ya bụ Meri Magdalin, onye ahụ o siri n'ahụ ya chụpụ mmụọ ojọọ asaa. **10** Ọ lara gaa kọrọ ndị ya na ha na-anọ na mbụ, bụ ndị nọrịi na-ebe akwa ma na-erukwa ụjụ. **11** Mgbe ha nūrụ na ọ dī ndụ, na ọ hụkwala ya, ha ekweghị. **12** Mgbe ihe ndị a gasịrị, o gosiri mmadụ abụọ n'ime ha onwe ya n'ụdị ọzọ, mgbe ha na-abanye n'ime obodo. **13** Ndị a laghachiri bịa kọrọ ndị nke ọzọ ma ha ekwetakwaghị. **14** Emesịa, Jisọs gosiri ndị na-eso ụzọ ya iri na otu ahụ onwe ya, mgbe ha nọkọrọ na-eri nri. Ọ baara ha mba n'ihị enweghị okwukwe ha nakwa mkpọchi obi ha, n'ihị na ha juru ikwenye n'ihe ndị ọzọ huru ya gwara ha mgbe e mesiri ka ọ si n'ọnwụ bilite. **15** Ọ gwara ha si, "Gaanu n'ime ụwa niile kwusaara ihe niile e kere eke ozioma. **16** Onye ọbụla kweerenụ na onye e mekwara baptizim ka a ga-azọpụta. Ma a ga-ama onye ọbụla na-ekwereghị ikpe. **17** Ihe iribama ndị a ga-esokwa ndị kweerenụ. Site n'aha m, ha ga-achụpụ mmụọ ojọọ; kwuokwa okwu n'asụsụ ọhuru dī iche iche. **18** Ha ga-eji aka ha abụọ atụtụlie agwọ, nūọkwa nsi ma ọ gaghị emeru ha ahụ ma otu. Ha ga-ebikwasị ndị ọrịa aka, ahụ ga-adikwa ha mma." **19** Mgbe Onyenwe anyị Jisọs gwasiri ha okwu ndị a, e weliri ya elu, baa n'eluigwe, ebe ọ nọdụ ala n'akụkụ aka nri Chineke. **20** Ha puru kwusaa ozioma n'ebe niile. Onyenwe anyị nonyekwaara ha, mee ka okwu ya guzosie ike site n'ihe iribama dī iche iche nke na-eso ya.

Luk

1 Ebe ọ bụ n'ọtụtụ mmadụ agbaljala otu ha nwere ike i detu n'usoro ihe niile mezuru n'etiti anyị. **2** Dị ka e nyefere ha n'aka anyị idebe bụ ndị ahụ sitere na malite jiri anya ha hụ ihe niile, ndị jikwa okwu a eje ozi. **3** Ekpebikwara m, ebe mụ onwe m nyocharala ihe niile nke ọma site na mmalite, ka m dere gi ihe niile n'usoro, Tiofilos, gi onye di elu a na-asọpuru. **4** Nke a ga-eme ka i mata nke bụ eziokwu banyere ihe ndị ahụ e ziri gi. **5** N'oge Herod bụ eze Judia, ọ di otu onyeisi nchụaja aha ya bụ Zekaraya, onye si n'otu ndị nchụaja nke Abija. Elizabet bụ nwunye ya, site n'agburu Eron. **6** Ha abụọ bụ ndị ezi omume n'ihu Chineke. Ha debere iwu na ụkpuru niile Onyenwe anyị nyere na-enweghị ntupo obula. **7** Mana ha amutaghị nwa, n'ihu na Elizabet bụ nwanịy agaa, ha abụọ emeela nnoo agadi. **8** O ruru mgbe ọ bụ ndị otu Zekaraya ga-eje ozi, ọ nọ dika onye nchụaja na-eje ozi n'ihu Chineke. **9** A họtara ya site n'ife nza di ka omenaala ndị nchụaja si di ka ọ buru ya ga-abanye n'ime ime ulonso Onyenwe anyị ichu aja nsure oku nke e ji uda na-esi isi uto achu. **10** Mgbe oge ichu aja uda na-esi isi uto ruru, igwe ndi mmadu bjara nọ n'ezị na-ekpe ekpere. **11** Mgbe ahụ, mmuọ ozi Onyenwe anyị, onye guzo n'aka nri nke ebe ichu aja nke ihe na-esi isi uto mere ka ọ hụ ya anya. **12** Mgbe Zekaraya huru ya, obi fepuru ya, ọ tukwara oke egwu. **13** Ma mmuọ ozi ahụ gwara ya si, "Zekaraya atula egwu, Chineke anula ekpere gi. Elizabet nwunye gi ga-aturu ime mutara gi nwa nwoke. I ga-akpokwa aha ya Jon. **14** O ga-aburu gi ihe oke onu na obi uto, otutu mmadu ga-anurikwa onu n'ihu omumu ya. **15** N'ihu na o ga-abu onye di ukwu n'anya Onyenwe anyi. O gaghị anukwa mmanya obula, maobu ihe onunu obula na-egbu egbu n'ihu na site n'afọ nne ya o ga-abu onye emejuputara na Mmuo Nso. **16** O ga-akpoghachite otutu umu Izrel nye Onyenwe ha bu Chineke ha. **17** Ma o ga-aga n'ihu Onyenwe anyi n'ike mmuọ na ike nke Ilaija, tugharja obi ndi bu nna n'ebe umu ha no. Meekwa ka ndi isiike tugharja obi, lekwasị anya n'amamihe nke ndi ezi omume, na ijikere umu mmadu n'ihu Onyenwe anyi." **18** Zekaraya sirị mmuọ ozi ahụ, "Olee otu m ga-esi mata na nke a ga-adị otu a? Aburu la m agadi. Nwunye m akakwala nka." **19** Mmuo ozi zara ya si, "Abu m Gebrel. Ana m eguzo n'ihu Chineke. Ezitere m ka m bja gwa gi okwu ma wetara gi ozioma a. **20** Ma lee, i ga-ada ogbi, i gaghị ekwukwa okwu obula, tutu ruo mgbe ihe ndi a ga-emezu n'ihu na i kwenyeghi n'okwu m, nke ga-emezu mgbe oge ya ruru." **21** Mgbe ihe ndi a niile na-eme, mmadu ndi ahụ nokwa na-eche Zekaraya ka o puta. O juru ha anya na o noola odu n'ime ime ulonso ukwu ahụ. **22** Mgbe o mesiri puta, o nwekwaghị ike ikwuru ha okwu. Ha ghotara na o huru onu n'ime ulonso ahụ n'ihu na o bu aka ka o ji gwa ha okwu. **23** Mgbe oge iru oru ya gwusiri, o laghachiri n'ulo ya. **24** Mgbe ubochi ndi ahụ gasiri,

Elizabet bu nwunye ya turu ime. O zoro onwe ya n'ime ulo onwa ise. **25** O sirị, "Onyenwe anyi emeerela m nke a. O gosila m ihuoma ya n'ubochi ndi a, ma wepukwara m ihere n'etiti ndi nke m." **26** Ma n'onwa isii ya, Chineke zigara mmuọ ozi ya, bu Gebrel, ka o gaa n'obodo Nazaret nke di n'ime Galili. **27** Ka o jekwuru otu nwaagboghọ na-amaghị nwoke bu onye otu nwoke aha ya bu Josef, onye sitere n'agburu David, kwere nkwa ilu. Aha nwaagboghọ a bu Meri. **28** O jekwuru ya si ya, "Ekele! Gi onye ihuoma dikwasiri. Onyenwe anyi nonyekwara gi." **29** Ma obi loro ya mmiri nke ukwu n'ihu okwu ya. O bidokwara itughari n'uche ya ihe ekele a putara. **30** Ma mmuọ ozi ahụ sirị ya, "Atula egwu Meri, n'ihu na i chotala ihuoma n'ebe Chineke nọ. **31** Ma lee i ga-aturu ime, muo nwa nwoke. I ga-akpokwa aha ya Jisos. **32** O ga-abu mmukwu mmadu onye a ga-akpo Okpara Onye kachasi ihe niile elu. Onyenwe anyi Chineke ga-enye ya ocheeze nna ya David. **33** O ga-achi ulo Jekob ruo ebighi ebi, alaeze ya agaghị enwekwa ogwugu." (aiōn g165) **34** Meri sirị mmuọ ozi ahụ, "Olee otu nke a ga-esi mee ebe m bu nwaagboghọ na-amaghị nwoke?" **35** Mmuo ozi ahụ sirị ya, "Mmuo Nso ga-abiakwasị gi, ike nke Onye kachasi ihe niile elu ga-ekpuchikwa gi. Ya mere onye nsọ ahụ a ga-amu, a ga-akpo ya Okpara Chineke. **36** Lekwa Elizabet onye ikwu gi aturu la ime nwa nwoke n'agadi ya. Nke a bu onwa isii ya, bu onye ahụ ha na-akpo nwanịy aga. **37** N'ihu na o dighi okwu sitere na Chineke nke na-agaghị ere." **38** Meri zagharja si, "Abu m ohu Onyenwe anyi, ka o diri m di ka i kwuru." Mgbe ahụ mmuọ ozi ahụ hapuru ya laa. **39** N'oge ahụ, Meri biliri gaa osiso n'otu obodo di n'ugwu Juda. **40** N'ebe ahụ, o banyere n'ulo Zekaraya, kelee Elizabet. **41** Mgbe Elizabet nuru ekele Meri, nwa nọ ya n'afọ meghariri ahụ. E mere ka Elizabet juputa na Mmuo nso. **42** O tiri mkpu n'oke olu si, "Onye a goziri agozi ka i bu n'etiti umu nwanịy niile. Onye a goziri agozi ka nwa ahụ i bu n'afọ bukwa. **43** Onye kwanu ka m bu na ihuoma di otu a kporo m na nne Onyenwe m ga-abia ileta m? **44** Ngwangwa m nuru olu ekele gi, nwa nọ m n'afọ wuliri elu n'onu. **45** Ngozi ga-adiri onye ahụ kwere na Onyenwe anyi ga-emezu ihe o kweere ya na nkwa ime." **46** Ma Meri sirị, "Mkpuruobi m na-ebuli Onyenwe anyi elu **47** mmuọ m na-anuri onu n'ime Chineke bu Onye nzoputa m, **48** n'ihu na o ledatala anya, lekwasị m, bu odiba ya di ala. Site ugu a gaa n'ihu, ogbo niile ga-akpo m onye a goziri agozi. **49** N'ihu na Onye di ike emeelara m ihe di ukwu. Aha ya dikwa nso. **50** Ebere ya na-erute ndi niile na-atu egwu ya site n'ogbo ruo n'ogbo. **51** O gosila ike aka ya; o chusajala ndi di mpako n'ime echiche obi ha. **52** O sitela n'ocheeze ndi eze di ike kwatuo ha, buliekwa ndi di umeala n'obi elu. **53** O jirila ihe di mma nyejuo ndi aguu na-agu afọ ma ndi ogaranya ka o zipuru n'aka efu. **54** O nyerela odibo ya bu Izrel aka, o na-echetakwa imere ya ebere. **55** Di ka o gwara nna nna anyi ha, nye Ibrahim na umu umu ya ruo mgbe ebighi ebi." (aiōn g165) **56** Meri nonyeere ya ihe dika onwa ato ma

mesie laghachi n'ulo ya. **57** Mgbe oge zuru ka Elizabet mụọ nwa, ọ muru nwa nwoke. **58** Ndi agbataobi ya na ndi ikwu ya, ndi nuru otu Chineke si gosi ya ebere di ukwu, bjara soro ya nura onu. **59** N'abali nke asato ha bjara ibi nwata ahụ ugwu na igu ya aha. Ha na-achọ igu ya Zekaraya bu aha nna ya, **60** ma Nne ya sirị, "Mba, a ga-agu ya Jon." **61** Ha sirị ya, "Ọ dighi onye obula n'etiti ndi ikwu gi na-aza aha ahụ." **62** Ya mere, ha jiri ife aka juo nna ya, ihe o choro ka akpo nwata ahụ. **63** O rjoro ka e nye ya mbadamba ihe e ji ede ihe, o deere "Aha ya bu Jon." Nke a jukwara mmadu niile anya. **64** Ngwangwa, onu ya meghere, atopukwara ire ya. Ya ebido ikwu okwu ma na-etokwa Chineke. **65** Ibubo wuru ndi agbataobi ha niile n'ahu, ndi mmadu kokwara akuko banyere ihe ndi a niile ruo obodo niile di n'akuku ugwu Judia. **66** Ndi niile nuru akuko a chere n'obi ha na-aju si, "Ginika ka nwa nke a gaje ibu?" N'ihu na aka Onyenwe anyi dinyeere ya. **67** E mere ka Zekaraya bu nna ya juputa na Mmuo Nso. O buru amuma si, **68** "Ngogzi diri Onyenwe anyi bu Chineke nke Izrel, n'ihu na o bjala leta ma gbaputakwa ndi nke ya. **69** O welielara anyi Onye nzoputa site n'ulo odibo ya bu Devid. **70** (Di ka o kwuru na mgbe ochie, site n'onu ndi amuma ya di nso). (aiōn g165) **71** Na o ga-azoputa anyi site n'aka ndi iro anyi na sitekwa n'aka ndi niile kporo anyi asi. **72** O meere ndi nna nna anyi ha ebere site n'icheta ogbugba ndu ya di nso. **73** Iyi nke o hupuru nna anyi bu Ebrahim, kwekwa nkwa: **74** Na o ga-anaputa anyi site n'aka ndi iro anyi, nyekwa anyi ike ife ya ofufe na-atughị egwu. **75** N'idi nso na ezi omume n'ihu ya ubochi niile nke ndu anyi. **76** "Ma gi nwa m, a ga-akpo gi onye amuma nke Onye kachasi ihe niile elu; n'ihu na i ga-aga n'ihu Onyenwe anyi kwadoro ya uzo. **77** Ime ka ndi nke ya nwee amamihe nke nzoputa site na igbaghara mmehie ha. **78** N'ihu oke obi ebere Chineke anyi, nke owuwa anyanwu gawetara anyi site n'igwe. **79** Ka o chakwasị ndi bi n'ochichiri na n'oniyino nke onwu, na iduzi ukwu anyi n'uzo nke udo." **80** Nwata ahụ toro, buru onye di ike n'ime mmuo. O biri n'ime ozara tutu ruo mgbe oge zuru igosi umu Izrel onwe ya.

2 N'oge ahụ, Siza Ogostos nyere iwu ka a guo onu, detuo aha mmadu niile bi n'awa dum. **2** (Nke a bu igu onu na ide aha nke mbu e mere mgbe Kwirinus bu onye na-achi Siria.) **3** Onye obula gara n'obodo ya, ka e denye aha ya n'akwukwo. **4** Ya mere Josef hapuru Nazaret nke di na Galili, gaa Betlehem nke di na Judia, nke bukwa obodo Devid, n'ihu na o si n'ulo na agburu Devid puta. **5** Ya na Meri, nwaagboghọ o kwere nkwa ilu, nke dikwa ime, soro gaa ka o denye aha ha. **6** Mgbe ha no ebe ahụ, oge o ga-eji muo nwa ya zuru. **7** O muru nwa nwoke mbu ya. O ji akwa kee ya, nibe ya n'ime ebe a na-enye anu ulo nri, n'ihu na ha enwetaghị ebe ndina n'ulo ndi ije. **8** Ma e nwere ndi ozuzu aturu bi n'ohia n'akuku ebe ahụ, ndi na-eche igwe aturu ha nche n'abali. **9** Mmuo ozi nke Onyenwe anyi putara ihe nye ha. Ebube Onyenwe anyi mwarara gburugburu ha, oke egwu turu ha. **10** Ma mmuo ozi

ahụ sirị ha, "Unu atula egwu. Ana m ewetara unu ozioma nke oke onu nke ga-adiri mmadu niile. **11** N'ihu na taa, n'obodo Devid ka a muru Onye nzoputa nye unu; o bu Kraist, Onyenwe anyi. **12** Nke a ga-aburu unu ihe iribama, unu ga-ahu nwata ohuru e kechiri n'akwa, dina n'ime ebe a na-enye anu ulo nri." **13** Na mberede, igwe ndi mmuo ozi nke eluigwe putara soro mmuo ozi a, bido na-eto Chineke na-asi, **14** "Otuto diri Chineke n'ebe kachasi elu nke eluigwe. Udo n'elu uwa nye ndi niile ihe ha di Chineke ezi mma." **15** Mgbe ndi mmuo ozi ahụ hapuru ha, laghachi n'eluigwe, ndi ozuzu aturu ahụ siritara onwe ha, "Bianu ka anyi jeru Betlehem, ka anyi jiri anyi anyi hu ihe ndi a merenu, nke Onyenwe anyi mere ka anyi mara." **16** Ha gara osiso hu Meri na Josef, na nwata ahụ ka o dina n'ime ebe a na-enye anu ulo nri. **17** Mgbe ha huru nke a, ha mere ka a mata ihe niile a gwara ha banyere nwantakiri a. **18** Ihe ndi ozuzu aturu a kwuru juru ndi niile nuru ya anya. **19** Ma Meri debere ihe ndi a niile n'obi ya, na-atughari ihe banyere ha n'obi ya. **20** Ndi ozuzu aturu ahụ laghachiri, na-eto Chineke na-ebulikwa aha ya elu n'ihu ihe niile ha nuru ma hukwa, nke dikwa ka a gwara ha. **21** Mgbe ubochi asato gasiri, mgbe oge ruru ibi nwata ahụ ugwu, ha gukwara ya aha. Aha ha nyere ya bu Jisos, aha ahụ mmuo ozi nyere tupu a di ime ya. **22** Mgbe oge zuru maka mmemme nke idi ocha di ka iwu Mosis siri di, ha kutere ya na Jerusalem iche ya n'ihu Onyenwe anyi **23** (dika e dere ya n'iwu nke Onyenwe anyi, "Nwa mbu obula nke bu nwoke ka a ga-edo nso nye Onyenwe anyi"), **24** ha churu aja di ka e nyere n'iwu Onyenwe anyi: "Umụ kpalakwukwu abuo maobu umu nduru abuo." **25** Ma lee, e nwere otu nwoke bi na Jerusalem aha ya bu Simion, onye juputara na Mmuo Nso. O bu onye ezi omume burukwa onye ji obi ya niile na-efe Chineke. O bukwa onye na-ele anya maka nkasiobi nke ndi Izrel. **26** Ma Mmuo Nso Chineke mere ka o mata na o gaghị nweta ruo mgbe o huru Kraist nke Onyenwe anyi. **27** Site n'odudu nke Mmuo Nso, o batara n'ulonso ukwu, ma mgbe nne na nna nwata ahụ bu Jisos kubatara ya di ka omenaala iwu si di, **28** Simion kuuru ya n'aka, kelee Chineke si, **29** "Gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe di ka i kwere na nkwa, ugba a zilaga nwaodibo gi n'udo. **30** N'ihu na anya m ahula nzoputa gi. **31** nke i kwadoro n'ihu mba niile. **32** Ihe nke ga-egosi ndi mba ozo uzo, na ebube nke ndi gi Izrel." **33** O juru nne na nna nwantakiri ahụ anya inu ihe ndi a e kwuru banyere ya. **34** Mgbe ahụ, Simion goziri ha, sikwa Meri nne ya, Lee, "Nwatakiri a bu onye e zitere ka o buru odida na mbili nye otutu mmadu n'Izrel, o ga-abukwa ihe ama nke otutu ga-ekwujo. **35** O bukwa site n'uzo di otu a ka a ga-ekpughe echiche nke di otutu n'obi. Mma agha ga-aduwakwa mkpuruobi nke gi onwe gi." **36** O nwekwara onye amuma nwanyi, aha ya bu Ana, ada Fanuel nke si n'ebo Asha. O bu ezigbo agadi nwanyi na-enweghi di, n'ihu na di ya nwuru mgbe ha biri naani afo asaa. **37** O nola di ka nwanyi na-enweghi di iri afo asato na

anọ. Ọ hapughị ụlọnsọ, kama ọ ngidere n'efe ofufe ehihie na abali, na-ibu ọnu na-ekpe ekpere. **38** N'oge ahụ ọ bjarutere n'ebe ha nọ, nye Chineke ekele, kwuo okwu banyere nwantakiri ahụ nye ndị niile na-ele anya maka mgbaputa Jerusalem. **39** Mgbe ha mesiri ihe niile otu ọ dị n'ihu Onyenwe anyị, ha laghachiri obodo ha bu Nazaret nke di n'ime Galili. **40** Ma nwata ahụ toro buru onye di ike; o juputara n'amamihe, amara Chineke Ọnyekwaara ya. **41** N'afọ niile, ndi muru ya na-aga Jerusalema n'ihu Mmemme Ngabiga. **42** Mgbe o ruru afọ iri na abuo, ha gara maka mmemme di ka omenaala si di. **43** Mgbe e mesiri mmemme ahụ, ka ndi muru ya na-alaghachi, nwata ahụ bu Jisosh nọduru na Jerusalem. Ndi ha amataghi na o soghi ha na-alota. **44** Ha chere na o sonyere n'etiti njem. Ha gara ije otu ubochi tupu ha a malite icho ya n'etiti ndi ikwu na ibe, na ndi enyi ha. **45** Ma mgbe ha nahughị ya, ha laghachiri Jerusalem na-achokwa ya. **46** Ka ubochi ato gasiri, ha huru ya n'ulonsọ ukwu ebe o nọduru n'etiti ndi ode akwukwo, na-ege ha nti najukwa ha ajuju. **47** Nghota na osisa ya juru ndi niile nuru okwu ya anya. **48** Mgbe ndi muru ya huru ya, o turu ha n'anya, ma nne ya siru ya, "Nwa m, gini mere i ji mesoo anyi mmeso di otu a? Mu na nna gi no na-achoghari gi?" **49** O juru ha si, "Gini mere unu ji na-achom? Unu amaghi na aghaghi m ino n'ulo Nna m?" **50** Ma ha aghotaghi ihe o gwara ha. **51** Mgbe ahụ, o sooro ha laghachi Nazaret ma na-erubekwara ha isi. Ma nne ya dobere ihe ndi a niile n'obi ya. **52** Jisosh na-aga n'ihu n'amamihe na ogologo, ya na ihuoma n'ebe Chineke na nke mmadu no.

3 N'afọ nke iri na ise nke ochichi Tiberios Siza, mgbe Pontios Paillet bu onye na-achi Judia, ebe Herod bukwa onye na-achi akuku Galili, ma wanne ya nwoke bu Filip na-achi akuku Iturja na Trakona, Laisania bukwa onye na-achi akuku Abilin, 2 mgbe ahụ Anas na Kafas bu ndisi nchuaja, okwu Chineke bjakwutere Jon nwa Zekaraya n'ime ozara. **3** O gara n'ime obodo niile gbara Jordan gburugburu na-ekwusa banyere baptizim nke ncheghari maka mgbaghara mmehie. **4** Dika e dere ya n'akwukwo Ajzaya onye amuma si, "Otu onye na-eti mkpu n'ozara na-asi, 'Dozienu uzo maka Onyenwe anyi, meenu ka okporouzo ya guzozie. **5** A ga-ekpoju ndagwurugwu obula, ugwu obula na ugwu nta obula ka a ga-emekwa ka o di ala. Uzo gbagoro agbago ka a ga-eme ka o guzozie nke oma, meekwa ka uzo ojoo niile di larji. **6** Mmadu niile ga-ahukwa nzoputa Chineke.'" **7** Jon siru igwe mmadu ndi naputa ka o mee ha baptizim si, "Unu umu ajualal! Onye doro unu aka na nti si unu gbanari onuma nke na-abia? **8** Mjanu mkpuru na-egosiputa ncheghari unu. Unu amalitekwa na-asi onwe unu, 'Anyi nwere Ebrahim dika nna.' N'ihu na agwa m unu na Chineke puru isite na nkume ndi a meputara Ebrahim unu. **9** O buladi ugwu a, atukwasila anyuika na mgborogwu osisi, osisi obula nke na-adighi amị ezi mkpuru ka a ga-egbutu tuba ya n'ime oku." **10** Ma igwe mmadu ahụ

uru ya si, "Gini ka anyi kwesiri ime?" **11** O zara ha si, "Onye obula nwere uwe abuo, ya nye onye o na-adighi nke o nwere otu. Onye nwere nri ya meekwa otu ahụ." **12** O buladi ndi ona utu bjakwara ka e mee ha baptizim. Ha siru ya, "Onye ozizi, gini ka anyi kwesiri ime?" **13** O siru ha, "Unu anatala karja otu unu kwesiri inata." **14** Ndi agha bjakwara juo ya si, "Ginikwa ka anyi kwesiri ime?" O siru ha, "Unu ejikwala ike apunara ndi mmadu ego ha; unu ebokwala ndi mmadu ebubo ugha, ka afọ ju unu n'ugwo a na-akwu unu." **15** Ndi mmadu ji olileanya na-eche na-atulekwa n'obi ha ma Jon o bu Kraist ahụ. **16** Ma Jon zara si ha, "Eji m mmiri na-eme unu baptizim, ma otu onye di ike karja m ga-abia, onye m na-erughi itopu eriri akpukpukwu ya. O ga-eji Mmuo Nso na oku mee unu baptizim. **17** Ihe ifucha oka ya di n'aka ya, iji zachaa ebe izocha oka ya nke oma, ka e kponye ezi mkpuru oka wiiti n'ime oha, ma kpoba igbugbo oka n'ime oku nke a nahughị imenyu emenyu." **18** O ji otutu okwu ozo di iche iche duo ha odu ma kwusaakwara ha ozioma. **19** Ma Eze Herod, onye o tara utu maka Herodias nwunye nwanne ya nwoke, nakwa maka ihe ojoo di iche iche ndi o mere, **20** tukwasikwara ihe n'elu ihe ndi a niile, site na itunye Jon n'ulo mkporo. **21** Mgbe e mechara ndi niile baptizim, ma mechakwa Jisosh baptizim, mgbe o na-ekpe ekpere, eluigwe meghere. **22** Mmuo Nso sikwa n'elu ridata di ka nduru, bekwasi ya, mgbe ahụ, otu olu sitere n'eluigwe daa si, "I bu Okpara m, onye m huru n'anya, ihe gi di m ezi mma." **23** Jisosh agbaala ihe di ka iri afọ ato mgbe o bidoro oru ya. O bu nwa (dika ndi mmadu chere) Josef, onye bu nwa Heli; **24** Heli aburu nwa Matat, nwa Livayi, nwa Meliki, nwa Janayi, nwa Josef; **25** nwa Matatias, nwa Emos, nwa Nehum, nwa Esili, nwa Nagayi; **26** nwa Maat, nwa Matatias, nwa Semein, nwa Josek, nwa Joda; **27** nwa Joanan, nwa Resa, nwa Zerubabel, nwa Shealtiel, nwa Neri; **28** nwa Meliki, nwa Adi, nwa Kosam, nwa Elmadam, nwa Er, **29** nwa Joshua, nwa Elieza, nwa Jorim, nwa Matat, nwa Livayi; **30** nwa Simion, nwa Juda, nwa Josef, nwa Jonam, nwa Eliakim; **31** nwa Melea, nwa Mena, nwa Matata, nwa Netan, nwa Devid; **32** nwa Jesi, nwa Obed, nwa Boaz, nwa Salmon, nwa Nashon; **33** nwa Aminadab, nwa Ram, nwa Hezron, nwa Perez, nwa Juda; **34** nwa Jekob, nwa Ajzik, nwa Ebrahim, nwa Tera, nwa Naho; **35** nwa Serug, nwa Reu, nwa Peleg, nwa Eba, nwa Shela; **36** nwa Kenan, nwa Aafaksad, nwa Shem, nwa Noa, nwa Lamek; **37** nwa Metusela, nwa Enok, nwa Jared, nwa Mahalalel, nwa Kenan; **38** nwa Enosh, nwa Set, nwa Adam, nwa Chineke.

4 Jisosh, onye juputara na Mmuo Nso, sitere na Jordan lota. Mmuo nso duuru ya baa n'ozara. **2** Ebe ahụ ka ekwensu nwara ya onwunwa iri ubochi anọ. N'ubochi ndi ahụ niile o righi nri obula. N'ikpeazu aguu guru ya. **3** Ekwensu siru ya, "O buru na i bu Okpara Chineke, gwa nkume a ka o ghoo achicha." **4** Jisosh zara ya si, "E dere ya, 'O bughị naanị site na achicha ka mmadu ga-eji di ndu.'" **5** Ekwensu duuru ya rigoo n'ebe di elu, gosi ya alaeze niile nke uwa, n'otu ntabi anya.

6 O gwara ya si, “M ga-enye gi ikike niile ndi a na ebube ha. O bu m ka e nyere ha, e nwere m ike inye ha onye obula m choro inye ha. 7 Ya mere, o buru na i kpoo isiala nye m, ha ga-abu nke gi.” 8 Jisos zara ya si, “E deela ya: ‘I ga-akpo isiala nye Onyenwe anyi Chineke gi, naani ya ka i ga-efekwa.’” 9 Ekwensu duuru ya gaa Jerusalem, mee ka o guzo n’ebe dikarisiri elu nke ulonso ukwu ahụ. O sirị ya, “O buru na i bu Okpara Chineke, si n’ebe a tuda onwe gi n’ala. 10 N’ihi na e dere ya, “‘O ga-enye ndi mmuo ozi ya iwu banyere gi, ichekwa gi nke oma; 11 ha ga-ebuli gi elu n’aka ha, ka i ghara ikpobi ukwu gi na nkume.’” 12 Jisos zara ya si, “E kwuola ya, Anwala Onyenwe anyi Chineke gi onwunwa.” 13 Mgbe ekwensu nwasiri ya onwunwa ndi a niile, o hapuru ya ruo mgbe ohere ozo daputara. 14 Jisos loghachiri na Galili n’ike nke Mmuo Nso. Akuko banyere ya gbasara ruo akuku obodo niile. 15 O ziri ihe n’otutu ulo ekpere ha, mmadu niile na-etokwa ya. 16 Mgbe o rutere Nazaret ebe o noro too, n’ubochi izuike, o gara n’ulo ekpere di ka o di mbu eme. O guzoro oto igu akwukwo nso. 17 E nyere ya akwukwo nke onye amuma Aizaya dere. O meghere ya chota ebe e dere si, 18 “Mmuo nke Onyenwe anyi di n’ahu m, n’ihi na o teela m mmanu ka m kwusaa ozioma nye ndi ogbenye. O zitela m ikwuputa inwere onwe nye ndi mkporo, ya na ihu uzo nye ndi kpuru isi, ime ka ndi a na-emegbu emegbu nwere onwe ha. 19 Ikwuputa afo Onyenwe anyi ga-eme amara.” 20 O mechiri akwukwo ahụ nyeghachi ya onye ahụ na-eje ozi, nodu ala. Ndi mmadu niile no n’ulo nzuko ahụ legidere ya nnoo anya. 21 Ma o bidoro igwa ha si, “Taa ka ihe ndi a e dere n’akwukwo nso a mezuru na nti unu.” 22 Mmadu niile kwuru okwu oma banyere ya n’ihu okwu amara niile si ya n’onu putu nke mere na ha juritara onwe ha si, “Onye a, o bughị nwa nwoke Josef?” 23 O sirị ha, “N’ezie, amaara m na unu ga-aturu m ilu a: ‘Dibia, gwoo onwe gi!’ Sikwa m, ‘Ihe ndi ahụ niile anyi nuru i na-eme na Kapanom mee ha n’ebe a bu obodo gi.’” 24 O gara n’ihu si, “Ma i gwa unu eziokwu, o nweghi onye amuma obula a na-anabata nke oma n’obodo a muru ya. 25 N’ezie, chetakwanu na e nwere otutu umu nwanji di ha nwuru anwu n’oge Ilaija onye amuma. N’oge oke unwu dara n’ala ahụ dum, mgbe e mechiri eluigwe na mmiri ezoghị n’ala Izrel afo ato na onwa isii. 26 Ma e zigaghị Ilaija ka o jekwuru onye obula n’ime ha karjakwa nwanji di ya nwuru anwu n’obodo Zarefat n’akuku Saidon. 27 N’oge Ilaiha onye amuma, e nwere otutu ndi ekpenta n’ala Izrel, ma o nweghi onye e mere ka o di ocha n’etiti ha karjakwa Neeman onye Siria.” 28 Mgbe ndi no n’ulo ekpere ahụ nuru nke a, iwe were ha nke ukwu. 29 Ha biliri, kwapu ya site n’obodo ahụ, dokpuru ya gaa n’elu ugwu nke e wukwasiri obodo ahụ ka ha nwee ike tupu ya site n’ugwu ahụ. 30 Ma o sitere n’etiti igwe mmadu ahụ puo, gawara onwe ya. 31 O sitere n’ebe ahụ gaa Kapanom, obodo dikwa na Galili. N’ubochi izuike, o bidoro izi ha ihe. 32 Ozizi ya juru ha anya, n’ihi na okwu ya nwere ikike. 33 Otu nwoke no n’ime

ulo ekpere ahụ, onye mmuo na-adighi ocha bi n’ime ya. O tiri mkpu n’oke olu, 34 “Hapu anyi! Gini ka i na-acho n’ebe anyi no, gi, Jisos onye Nazaret? I bjara ka i laa anyi n’iji? Ama m onye i bu, Onye Nso nke Chineke!” 35 Jisos baara ya mba si, “Noro jii! Si n’ime ya putu.” Mgbe ahụ mmuo ojoo ahụ tudara ya n’ala n’ihu ha niile, o sikwa n’ime ya puo ma o merughị ya ahụ. 36 Ihe ndi a juru ha niile anya, ha juritara ibe ha si, “Gini bu ozizi nke a? O ji ichi isi na ike na-enye mmuo na-adighi ocha ndi a iwu, ha na-aputakwa!” 37 Akuko banyere ya gbasara jeruo obodo niile di ebe ahụ gburugburu. 38 Mgbe o hapuru ulo ekpere ahụ gaa n’ulo Saimon. Nne nwunye Saimon nwere ahụ oku, ha roro ya ka o nyere ya aka. 39 O guzoro n’ihu ya, ma baara ahụ oku ahụ mba, o hapuru ya n’otu ntabi anya ahụ. O bilikwara lee ha obia. 40 Mgbe anyanwu na-ada, otutu ndi nwere ndi na-arja orja di iche iche kpoooro ha bjakwute Jisos. O bikwasiri ha niile aka n’otu n’otu, gwoo ha. 41 Mmuo ojoo di iche iche si n’ime otutu mmadu putu na-eti mkpu na-asị, “I bu Okpara Chineke.” Ma o baara ha mba, o kweghi ka ha kwuo okwu, n’ihi na ha matara na o bu Kraist. 42 Mgbe chi boro, o puru gaa ebe naani ya no. Ndi mmadu no na-achoghari ya; mgbe ha bjaruru ebe o no, ha gbalisiri ike ime ka o ghara ihapu ha. 43 Ma o sirị ha, “Aghaghị m ikwusa ozioma alaeze Chineke n’obodo ndi ozo, n’ihi na o bu n’ihi ya ka e zitere m.” 44 O gara n’ihu na-ekwusa ozioma n’ulo ekpere niile di na Judia.

5 Otu oge, ka Jisos guzo n’akuku odo mmiri Genesaret. Igwe mmadu gbara ya gburugburu ka ha nuru okwu Chineke. 2 O huru n’onu mmiri ahụ, ugbu mmiri abuo nke ndi oku azu nwe ha hapuru gaa isa ugbu ha ji egbu azu. 3 O banyere n’ime otu ugbu mmiri ndi ahụ, nke bu nke Saimon, o roro ya ka o kworo ya banyetu ntakiri n’ime mmiri. O noduru ala n’ime ya bido na-ezi igwe mmadu ihe. 4 Mgbe o kwusiri okwu, o gwara Saimon si, “Banyetukwu n’ime mmiri, tunye ugbu gi ka i gbute azu.” 5 Saimon zara si, “Nna anyi ukwu, anyi rusiri oru ike abali niile na-egbutaghi ihe obula, ma otu i sirị kwuo, aga m awunye ugbu azu niile.” 6 Mgbe ha mere nke a, ha gbute otutu azu nke mere na ugbu azu ha malitere idokasi. 7 Ha kpoo ndi oku azu ibe ha no n’ugbu mmiri ozo ka ha bja nyere ha aka. Ha bjara kpojuo azu n’ugbu mmiri abuo ahụ nke malitere imikpu. 8 Ma mgbe Saimon Pita huru nke a, o dara n’ukwu Jisos si, “Si n’ebe m no puo, Onyenwe m, n’ihi na abụ m onye mmehie.” 9 N’ihi na o juru ya na ndi ya na ha so anyi ihu otutu azu ndi a ha gbute. 10 O buladi Jemis na Jon umu Zebedi, ndi ha na Saimon na-aruko oru, ka ihe a jukwara anya. Mgbe ahụ Jisos gwara Saimon si, “Atula egwu, n’ihi na site ugbu a gaa n’ihu, i ga na-akuta mmadu.” 11 Mgbe ha kwoputara ugbu mmiri ha n’elu ala, ha hapuru ihe niile soro ya. 12 Mgbe Jisos no n’otu obodo, otu nwoke onye ekpenta juru ahụ, bjara daa, kpudo ihu ya n’ala mgbe o huru ya, roro ya si, “Onyenwe m, o buru na

i choro, i puru ime ka m di ocha.” **13** Jisosh setipuru aka ya metu ya si, “Achoro m, buru onye di ochal!” Ngwangwa ekpenta ahụ hapuru ya. **14** O nyere ya iwu, “A gwakwala onye ofula, kama gaa gosi onye nchujaja onwe gi, chuo kwa aja di ka Mosis nyere n’iwu maka ime ka i di ocha, ka o buru ihe ama nye ha.” **15** Ma akuko banyere ya gbasara karija, nke mere na igwe mmadu bjara inuru ihe o na-ekwu, na ka a gwokwaha ha nrja nrja. **16** Ma site n’oge ruo n’oge, Jisosh na-ewezuga onwe ya gaa n’ebe o ga-anu naanji ya ikpe ekpere. **17** Otu ubochi, mgbe o no na-ezi ndi mmadu ihe, ndi Farisii na ndi ozizi iwu (sitere n’obodo nta niile di na Galili na Judja na Jerusalem bja nodukwa ebe) ahụ. Ike Chineke dinyekwaara ya igwo ndi orja. **18** N’oge ahụ ndi ikom ufođu bu otu nwoke akuku ahụ ya kponwuru akponwu n’ihe ndina ya, bjara gbalja isite n’onu uto ulo ahụ bubata ya togbo ya n’ukwu ya. **19** Mgbe ha na-enweghi ike ime nke a n’ihi igwe mmadu, ha rigooro n’elu ulo, site n’oghere wetuo nwoke ahụ n’ute ya n’etiti igwe mmadu n’ihu Jisosh. **20** Mgbe Jisosh huru okwukwe ha, o sirj, “Enyi m, a gbagharala gi mmehie gi.” **21** Ndi Farisii na ndi ozizi iwu malitere iche n’ime obi ha si, “Onye bu onye a na-ekwulu Chineke? Onye puru igbaghara mmadu mmehie, ma o bughj naanji Chineke?” **22** Mgbe Jisosh matara ihe ha na-aju, o zara ha si, “Gini mere unu ji na-eche ihe ndi a n’obi unu? **23** Olee nke ka mfe ikwu: O bu a gbagharala gi mmehie gi niile, ka o bu i si, Bilie jee ije? **24** Ma ka unu mata na Nwa nke Mmadu nwere ikike n’uwa igbaghara mmehie.” O sirj onye ahụ akuku ahụ ya kponwuru akponwu, “Asi m gi, bilie, chirj ute gi laa n’ulo gi!” **25** Ngwangwa, o biliri oto n’ihu mmadu niile, chirj ihe ndina ya bido na-eto Chineke na-ala n’ulo ya. **26** Ihe ndi a juru onye ofula anya, ha tokwara Chineke. Oke egwu juputakwara ha n’ahu, ha sirj, “Anyi ahula ihe ebube taa.” **27** Mgbe nke a gasiri, o puru hu otu onye ona utu aha ya bu Livayi, ka o noduru ala n’ulo inakota utu ya. O sirj ya, “Soro m.” **28** Ngwangwa, o biliri, hapu ihe niile soro ya. **29** Emesja, Livayi kwadooro Jisosh oke oriri n’ulo ya, otutu igwe ndi ona utu na ndi ozo soo ha n’oriri ahụ. **30** Ma ndi Farisii na ndi ozizi iwu tamuru ntamu na-aju ndi na-eso uto ya si, “Gini mere unu ji soro ndi ona utu na ndi mmehie na-eriko nri na-anukwaha ihe onuru?” **31** Jisosh zara si, “Mkpa dibja adighi akpa ndi ahụ di ike, kama o bu ndi ahụ na-esighi ike. **32** Abjaghj m ikpo ndi ezi omume, kama abjara m ikpo ndi mmehie ka ha chegharia.” **33** Ha sirj, “Ndi na-eso uto Jon na ndi na-eso uto ndi Farisii na-ebu onu, na-ekpe ekpere oge niile, ma ndi na-eso uto gi na-eri, na-anukwa.” **34** Jisosh sirj ha, “Ndi a kporo oriri n’oluđu di na nwunye, ha ga-ebu onu mgbe ha na onye na-alu nwunye oheru no? **35** Ma oge na-abja mgbe a ga-ewepu onye na-alu nwunye n’etiti ha, mgbe ahụ ka ha ga-ebu onu.” **36** O tularu ha ilu a, “O nweghi onye na-adokara akwa oheru were ya kwachie akwa ochie. O buru na e mee nke a, o putara na a dowala akwa oheru ahụ n’ihi na nke ahụ eji kwachie ya agaghj adaba. **37** N’uto di

otu a kwa, mmadu adighi agbanye mmanya oheru di ike n’ime karama akpukpo ochie. N’ihi na ike si na mmanya oheru ahụ ga-eme ka karama ahụ gbawaa. Mmánya ahụ ga-awufukwa, karama ahụ a laa n’yi. **38** Ma o di mma igbanye mmanya oheru n’ime karama akpukpo oheru. **39** O nweghi onye nusiri mmanya ochie ga-achọ inu mmanya oheru, n’ihi na o ga-asi, ‘Nke ochie ahụ ka mma.’”

6 N’otu ubochi izuike, mgbe Jisosh na-agafe n’ubi a kuru oka. Ndi na-eso uto ya malitere igboro ufođu n’ime ogbe oka ndi ahụ, na-amazu ha n’aka, ma na-ata ha. **2** Ufođu ndi Farisii sirj, “Gini mere unu ji na-eme ihe megidere iwu n’ubochi izuike?” **3** Jisosh zara ha si, “O bu na unu agutaghj ihe Devid mere mgbe aguu guru ya na ndi so ya? **4** Otu o si banye n’ulo Chineke, were achicha a na-eche n’ihu ya, nyetukwa ndi ya na ha so, achicha nke onye ofula na-ekwesighj ita ma o bughj naanji ndi nchujaja.” **5** Mgbe ahụ o gwara ha si, “Nwa nke Mmadu bu Onyenwe Ubochi Izuike.” **6** N’ubochi izuike ozo, o banyere n’ulo ekpere na-ezi ihe. Otu nwoke nokwa n’ebe ahụ onye aka nri ya kponwuru akponwu. **7** Ndi Farisii na ndi ode akwukwo na-achọ uto ha ga-esi boo ya ebubo, ya mere ha lekwasiri ya anya ihu ma o ga-agwo orja n’ubochi izuike. **8** Ma ebe o maara ihe ha na-ezube n’obi ha, o kporo nwoke ahụ nke aka ya kponwuru akponwu si ya, “Bilie bja guzoro n’etiti ebe a.” Nwoke ahụ putara bja guzoro ebe ahụ. **9** Mgbe ahụ Jisosh sirj ha, “Ka m juo unu, gini ziri ezi n’iwu ime n’ubochi izuike; o bu ime ihe oma ka o bu ime ihe ojoo; izoputa ndu ka o bu ila ndu n’yi?” **10** Mgbe o lesiri ha niile anya gburugburu, o sirj ya, “Setipu aka gi.” O mere nke a, aka ya dikwara mma ozo. **11** Ha were iwe nke ukwu ma malite na-ekwurjara n’etiti onwe ha ihe ha nwere ike ime Jisosh. **12** N’ubochi ndi ahụ, o gara rigoro n’elu igwu ikpe ekpere. O noro abali ahụ niile na-ekpe ekpere nye Chineke. **13** Mgbe chi boro, o kporo ndi niile na-eso uto ya, site n’ime ha horo mmadu iri na abuo ndi o kporo ndi ozi ya. **14** Saimon (onye o kporo Pita) na Andru nwanne ya, Jemis Jon, Filip Batalomi. **15** Matiu Tomos, Jemis nwa Alfios, Saimon onye a na-akpo Zilot. **16** Judas nwa Jemis na Judas Iskariot onye raara ya nye. **17** Ya na ha rjatarara ga n’ebe ala di larji. Igwe ndi na-eso uto ya na oke igwe mmadu sitere na Judja, na Jerusalem nakwa obodo di na nsotu mmiri nke Taja na Saidon. **18** Ndi bjara inuru okwu ya na ka a gwoo ha orja ha. A gwokwara otutu ndi mmuo na-adighi ocha na-esogbu. **19** Igwe mmadu ahụ gbaliri imetu ya aka, n’ihi na ike di ukwu si ya n’ahu napu na-agwo ha niile. **20** O weliri anya lee ndi na-eso uto ya, si ha, “Ngozj na-adiri unu bu ndi ogbenye, n’ihi na alaeze Chineke bu nke unu. **21** Ngozi na-adiri unu ndi aguu na-agu ugbu a, n’ihi na afọ ga-eju unu. Ngozi na-adiri unu ndi na-ebe akwa ugbu a, n’ihi na unu ga-achj ochi. **22** Ngozi na-adiri unu mgbe ndi mmadu na-akpo unu asi, mgbe ha na-achupu unu, na-akparj unu, na-aju aha unu, n’ihi Nwa nke Mmadu. **23**

“Njurjanu onu ma wuliekwanu elu n’ihi onu n’ubochi ahụ, n’ihi na ugwo oru unu di ukwu n’eluwigwe. N’ihi na otu a ka ndi nna nna ha mesoro ndi amuma. 24 “Ma ahuhu na-adiri unu ndi ogaranya, n’ihi na unu eketala nkasiobi unu. 25 Ahuhu na-adiri ndi afo juru ugbu a, n’ihi na agu ga-agukwa unu. Ahuhu na-adiri ndi na-achi ochi ugbu a, n’ihi na unu ga-eru uju, bee akwa. 26 Ahuhu na-adiri unu mgbe ndi mmadu niile na-ekwu okwu oma gbasara unu, n’ihi na otu a ka ndi bu nna ha mesoro ndi amuma ugha.” 27 “Ma a na magwa unu ndi na-ege m nti; hunu ndi iro unu n’anya, mekwaaranu ndi kporo unu asi ihe oma. 28 Gozienu ndi na-abu unu onu, ma kpekwaaranu ndi na-akpari unu ekpere. 29 O buru na onye obula a maa gi ura n’otu nti, tugharjara ya nti gi nke ozo. O burukwa na onye obula anara gi uwe ahụ gi, nyekwa ya uwe ime ahụ gi. 30 Nye onye obula rjoro gi ihe. O burukwa na mmadu ewere ihe bu nke gi, agala inaputa ya. 31 Dika unu si choo ka ndi mmadu mesoo unu, sitekwanu otu a na-emeso ha. 32 “O buru naani ndi huru unu n’anya ka unu na-ahu n’anya, ginj ga-abu uru unu? N’ihi na obuladi ndi mmehie, o bu ndi huru ha n’anya ka ha na-ahukwa n’anya. 33 O burukwa naani ndi na-emere unu ihe oma ka unu na-emere ihe oma, ginj ga-abu uru unu? N’ihi na ndi mmehie na-enyekwara ndi na-enyere ha aka aka. 34 O burukwa na unu agbazinye naani ndi nwere ike ikwughachi unu ihe, ginj ga-abu uru unu? N’ihi na ndi mmehie na-agbazinyekwa ndi mmehie ibe ha na-atu anya ka a kwughachikwa ha n’ozuzu oke. 35 Hunu ndi iro unu n’anya, na-emekwa ezi ihe nye ha, gbazinyenu ndi no na mkpa ihe ha choro, na-eleghi anya na ha ga-akwughachi unu. Mgbe ahụ, ugwo oru unu ga-adi ukwu, unu ga-egosikwa na unu bu umu nke Onye kachasi ihe niile elu, n’ihi na ebere ya na-adiri ndi ajo omume na ndi na-enweghi mmuo ekele n’ime ha. 36 Nweenu obi ebere di ka Nna unu si nwee obi ebere. 37 “Unu ekpela ndi ozo ikpe, ka a ghara ikpekwa unu ikpe. Unu amala ndi ozo ikpe ka a ghara ima unu ikpe. Gbagharanu ndi ozo, a ga-agbagharakwa unu. 38 Nyenu, n’ihi na a ga-enyekwa unu. Onyinye unu ga-anata ga-abu nke juru eju, nke a bjadara nke oma, yokotakwa ayokota nke na-ebubiga oke ka a ga-adokwasj gi n’ahu; n’ihi na o bu ihe i na-eji atu ihe ka a ga-eji tuoro gi.” 39 O tukwara ha ilu a, “Onye isi o puru idu onye isi ibe ya? Ha abuo o gaghi adaba n’ime olutu? 40 Onye na-eso uzo onye ozizi anaghi akari onye nkuzi ya, kama mgbe o mutasiri o ga-amata ihe di ka onye nkuzi ya. 41 “Ginj mere i ji elee ntakiri ahijia di nwanna gi n’anya, ma i dighi ahuta obodobo osisi di gi onwe gi n’anya? 42 I ga-esi ahaa si nwanna gi, ‘Nwanna a, ka m wepu gi ntakiri ahijia di gi n’anya,’ mgbe gi onwe gi na-ahughi obodobo osisi di gi n’anya? Gi onye ihu abuo, buru uzo wepu obodobo osisi di gi n’anya ka i nwee ike ihuzi uzo nke oma wepu ntakiri ahijia di nwanna gi n’anya. 43 “Ezi osisi adighi ami mkpuru ojo. O dikwaghi osisi ojo na-ami mkpuru oma. 44 O bu mkpuru osisi miri ka e ji ama udi osisi o bu. Ndi mmadu adighi aghota

fiig site n’osisi ogwu, otu a kwa o nweghi onye na-aghota mkpuru grepu n’obi ogwu. 45 Ezi mmadu na-esite n’aku oma juru ya obi na-aruputa ezi oru, otu a kwa, ajo mmadu na-esite n’obi ojo ya na-aruputa ajo oru. N’ihi na ihe obula di mmadu n’obi bu ihe na-aputa n’onu ya. 46 “Ginj mere unu ji na-akpo m, ‘Onyenwe anyi, Onyenwe anyi,’ ma unu adighi eme ihe m kwuru? 47 Achoro m igosi unu ihe onye obula na-abjakwute m nke na-anu okwu m, ma na-ejikwa ihe o na-anu akporo ihe, yiri. 48 Onye ahụ yiri nwoke wuru ulo, onye gwumiri ala, doo ntola ulo ahụ n’elu oke nkume. Mgbe idee mmiri bjara were ike ya tie n’ulo ahụ, o nweghi ike ime ka o maa jijiji n’ihi na e wusiri ya ike. 49 Ma onye ahụ nuru okwu m, nke na-ejighi ihe o nuru mee ihe, di ka nwoke wukwasiri ulo ya n’elu ala, nke na-enweghi ntola obula. Mgbe idee mmiri bjara were ike ya tie n’ulo ahụ, ulo ahụ dara daruo ala, odida ya di ukwu.”

7 Mgbe o kwusiri okwu ndi a nye ndi na-ege ya nti, o banyere na Kapanom. 2 Ma e nwere otu ochiagha nke nwere otu ohu nwoke o huru n’anya. Onye no n’orja na n’onu onwu. 3 Mgbe o nuru ihe banyere Jisos, o zipuru ufodu ndi okenye ndi Juu ka ha gaa rjoro ya ka o bja gwoo ohu ya. 4 Mgbe ha bjakwutere Jisos, ha rjosiri ya arirjo ike si, “O kwesiri ka i mere ya ihe a. 5 N’ihi na o huru obodo anyi n’anya. O wukwara anyi ulo ekpere.” 6 Jisos sooro ha gawa. Ma mgbe o no nso n’ulo ya, onye ochiagha ahụ zipuru ndi enyi ya ka ha ga si ya, “Onyenwe anyi, esogbukwala onwe gi, n’ihi na etorughj m ka i bata n’okpuru ulo m. 7 O bu ya mere na-echeghi m na m toruru iputa bja zute gi. Ma kwuo okwu, o ga-agwo kwa odibo m. 8 N’ihi na mu onwe m bukwa onye no n’okpuru ikike ochichi, nwee ndi agha no n’okpuru m. Ana m asi onye nke a ‘gaa,’ o gaa, sikwa onye nke ozo ‘bja,’ O bja. Ana m asi ohu m, ‘mee nke a,’ o na-emekwa ya.” 9 Mgbe Jisos nuru okwu niile a, o juru ya anya nke ukwu. O tughariri gwa igwe mmadu ndi na-eso ya si, “Asi m unu, ahubeghi m okwukwe di otu a o buladi n’izrel.” 10 Mgbe ndi ozi ahụ laghachiri n’ulo, ha choputara na ahụ adila ohu ahụ mma. 11 O ruo mgbe nwa oge gasiri, o gara n’obodo a na-akpo Nain. Ndi na-eso uzo ya na otutu igwe mmadu ndi ozo sooro ya gaa. 12 Mgbe o na-abjara nso n’onu uzo e si abata n’obodo ahụ, o nwere otu nwoke nwuru anwu nke a na-ebupu, otu nwa nke nne ya muru. Nne ya ahụ bu nwanji di ya nwuru, oke igwe mmadu si n’obodo ahụ sonyekwara ya. 13 Mgbe Onyenwe anyi huru ya, o meere ya obi ebere ma si ya, “Ebela akwa.” 14 Mgbe ahụ o gara nso metu igbe ozu ahụ aka, ndi bu ya kwusiri. O siri, “Nwkorobia, asi m gi bilie!” 15 Nwoke ahụ nwuru anwu biliri, nodu ala, bido ikwu okwu, o kpoyere ya nne ya. 16 Egwu tu ru ha niile, ha tokwara Chineke si, “Onye amuma di ukwu aputala n’etiti anyi, Chineke abjala inyere ndi ya akal!” 17 Akuko a banyere ya ruru Judia niile na obodo nta niile gbara ya gburugburu. 18 Ndi na-eso uzo Jon koro ya maka ihe ndi a niile. Jon koro mmadu abuo n’ime ndi na-eso uzo ya, 19 zie ha

ka ha jekwuru Onyenwe anyi juo ya ajuju si, "O bu gi bu onye ahụ ga-abia. Ka anyi ga-ele anya obibia onye ozo?" **20** Mgbe umu nwoke ahụ bjakwutere ya, ha siri, "Jon omee baptizim ziri anyi ka anyi juo gi si, 'O bu gi bu onye ahụ ga-abia ka anyi ga-ele anya obibia onye ozo?'" **21** Mgbe ahụ o gworo otutu ndi nwere oria, na nrija nrija di iche iche, na mmuo ojoo. O mekwara ka otutu ndi kpuru isi hu uzo ozo. **22** O zaghachiri ndi ozi ahụ si, "Laghachinu azu gaa koru Jon ihe unu huru na nke unu nuru; ndi kpuru isi na-ahu uzo, ndi ngwuror na-aga ije, ndi ekpenta ka a na-eme ka ha di ocha, ndi nti chiri na-anu ihe, a na-eme ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie, a na-ezisara ndi ogbenye ozioma. **23** Ngozi na-adiri onye ahụ na-enweghi ihe mkpasu iwe n'ihu m." **24** Mgbe ndi na-eso uzo Jon puru, Jiso bidoro igwa igwe mmadu ahụ okwu banyere Jon si, "Gini ka unu gara n'ozara ihu? O bu ahijia achara nke ikuku na-ebughari? **25** Ma gini ka unu puru iga ihu? O bu nwoke yi uwe mara mma? E e, ndi na-eyi uwe di oke onuhajia, ndi na-ebikwa n'oke oriri na oke onuhu bi n'uloze. **26** Ma gini ka unu puru ka unu ga-ahu? O bu onye amuma? E, ana m a gwa unu, unu huru onye kariri onye amuma. **27** O bu onye a bu onye ahụ e dere ihe banyere ya si, "Aga m ezipu onyeozu m n'ihu gi, onye ga-edozi uzo gi n'ihu gi." **28** Agwa m unu, n'etiti ndi nwanyi muru, o dighi onye di ukwu karja Jon, ma onye dikarisiri nta n'alaeze Chineke di ukwu karja ya." **29** (Ndi mmadu niile nuru nke a, tinyekwara ndi ona utu, nabatara n'uzo Chineke bu nke ziri ezi, n'ihu na Jon emela ha baptizim. **30** Ma ndi Farisii na ndi ozizi iwu juru imezu ebumnobi Chineke nye ha onwe ha, n'ihu na ha anabataghi ka Jon mee ha baptizim.) **31** O gara n'ihu si ha, "Ma gini ka m ga-eji tnyere ndi bi n'ogbo a? Gini ka ha yiri? **32** Ha di a umuntakiri no n'oma ahia na-akpo ibe ha oku na-asi, "Anyi gburu unu oja, ma unu adighi ete egwu. Anyi buru abụ ikwa ozu, ma unu ebeghi akwa." **33** N'ihu na Jon omee baptizim bjara na-erighi achicha maobu nyo ihe onuhu ma unu siri, 'Mmuo ojoo bi n'ime ya.' **34** Nwa nke Mmadu bjara na-eri ihe oriri na-ahukwa ihe onuhu, ma unu siri, 'Lee, onye oke oriri na onye oke anuma, enyi ndi ona utu na ndi mmehie.' **35** Ma e sitela n'umu ya niile nwaputa amamihe n'onye ziri ezi." **36** Otu onye n'ime ndi Farisii kporo ya oriri. O gara n'ulo onye Farisii ahụ, ma ndu ala n'ochi nri. **37** Ma otu nwanyi nke bi n'obodo ahụ, onye birila ndu mmehie, mgbe o matara na o no n'ulo onye Farisii ahụ na-eri nri, o jiri otu karama alabasta mmanu otite bata n'ulo ahụ. **38** Ka o guzoro n'azu ukwu ya na-ebe akwa, o malitere iji anya mmiri ya na-awusa n'ukwu ya. O jiri agiri isi ya hichaa anya mmiri ahụ, sutu ukwu ya onu, ma wusa mmanu otite isi utu ahụ na ha. **39** Mgbe onye Farisii ahụ kporo ya oriri huru ihe nke a, o kwuru n'obi ya si, "A si na nwoke a bu onye amuma, o gaara amata udi mmadu nwanyi a na-emetu ya aka bu, na o bu onye mmehie." **40** Jiso zara ya si, "Saimon, e nwere m ihe m choro igwa gi." O siri ya, "Onye ozizi gwa m ya." **41** "Ndi ikom abuo gi

onye na-ebinye ndi mmadu ego n'omurunwa ugwo. Otu onye ji ya narị ego ise, onye nke ozo ji ya iri ego ise. **42** Mgbe ha na-enweghi ike ikwughachi ugwo ha ji ya, o gbaghara ha ugwo ahụ. Ugwu a, onye n'ime ha ga-ahu ya n'anya karja?" **43** Saimon zara si, "O di m ka o bu onye nke o gbaghara ugwo di ukwu." O siri ya, "I kpeziri." **44** Mgbe ahụ o tughariri n'ebe nwanyi ahụ no gwa Saimon si, "I huru nwanyi a? A batara n'ulo gi, i kunyeghi m mmiri ka m saa ukwu m, ma nwanyi a ejirila anya mmiri ya sachaa ukwu m, jirikwa agiri isi ya hichaa ha. **45** I sutughi m onu, ma kengbe m batara n'ulo a, o zubeghi ike isutu ukwu m onu. **46** I teghi m mmanu obula n'isi, ma lee, o werela mmanu otite isi utu wukwasị m n'ukwu. **47** Ya mere, ana m agwa gi si, a gbagharala ya mmehie ya niile o mehiere, n'ihu na o nwere ihunanya di ukwu. Ma onye nwetara mgbaghara di nta, na-enwe ihunanya di nta." **48** Mgbe ahụ o gwara ya si, "A gbagharala gi mmehie gi." **49** Ma ndi ozo soro ya nodu na-eri nri bidoro ikwu n'etiti onwe ha na-asi, "Onye bu onye a nwere ike o buladi igbaghara mmehie?" **50** O siri nwanyi ahụ, "Okwukwe gi azoputala gi, laa n'udo."

8 Mgbe ihe ndi a gasiri, o gara n'obodo ukwu niile na n'obodo nta niile na-ekwusa ma na-ewetakwara ndi mmadu ozioma nke alaeze Chineke. Ndi ozi iri na abuo ahụ sokwa ya, **2** na umu nwanyi ufodu ndi a chupuru mmuo ojoo site n'ime ha, gwokwa ha nrija nrija: Meri Magdalin onye e sitere n'ime ya chupu mmuo ojoo asaa, **3** na Joana nwunye Chuzi onye na-elekota uloze Herod na aku ya niile, na Suzana, na otutu ndi ozo ndi ji aku ha na-enyere ha aka. **4** Mgbe oke igwe mmadu gbagoro ha na ndi mmadu si n'obodo di iche iche bjakwute ya. O turu ha ilu a si, **5** "Ogha mkpuru puru iku mkpuru ya, mgbe o no na-agma mkpuru ndi a, ufodu n'ime mkpuru ahụ dara n'akuku uzo ebe ndi mmadu zoro ha ukwu, umu nmanu bjakwara turia ha loo. **6** Ufodu n'ime ha dakwasiri n'elu nkume. Mgbe ha puputara choo ito, ha kponwuru n'ihu na mgborogwu ha enweghi ike imta mmiri mkpuru ahụ ga-eji di ndu. **7** Ufodu dara n'etiti ogwu, ogwu ndi a sooro ha puo ma kpagbuo ha. **8** Ufodu n'ime mkpuru dara n'eziala. Ha puputara, too, mja mkpuru di otu narị n'onuogugu." Mgbe o kwusiri nke a, o siri ha, "Onye obula nwere nti ihu ihe, ya nuru." **9** Ndi na-eso uzo ya juru ya ihe ilu a putara. **10** O siri, "O bu unu ka e nyere imata ihe omimi niile nke alaeze Chineke, ma ndi ozo ga-anu ya naani n'ihu. Site n'uzo di otu a, "ha ga na-ele anya, ma ha agaghi ahụ ihe obula. Ha ga na-anu nti ma ha agaghi aghota ihe obula." **11** "Nke a bu nkowa ilu ahụ. Mkpuru ahụ bu okwu Chineke. **12** Mkpuru dara n'akuku uzo nochiri anya ndi nuru okwu Chineke, ma ekwensu bjara napu ha okwu ahụ n'obi ha, ka ha ghara ikwere ma nwetakwa nzoputa. **13** Mkpuru ndi ahụ dara n'elu nkume nochiri anya ndi nuru okwu Chineke jiri onu nabata ya, ma ha enweghi mgborogwu n'ime ha. Ha na-ekwere naani nwa oge nta, ma mgbe onwunwa

bjara ha na-adachapụ. **14** Mkpurụ nke dara n'etiti ogwu n'ochiri anya ndị n'urụ okwu Chineke, ma mgbe ha na-aga n'uzọ ha, echiche banyere akụ na ihe uto nke uwa na-akpagbu okwu ahụ, mee ka ha ghara ịmị mkpurụ. **15** Ma mkpurụ ndị ahụ dara n'ezị ala n'ochiri anya ndị jiri obi ghere oghe na mmụọ ziri ezi nabata okwu ahụ ma werekwa ndidi m'iputa mkpurụ. **16** "Ọ dighị onye ọbụla, nke na-amụnye oriọna zoo ya n'ime igbe maọbụ donye ya n'okpuru ihe ndina. Kama, ọ na-adokwasị ya n'elu ihe ịdọba ọkụ ka ndị ọbụla na-abata n'ụlọ ahụ jiri ya hụ ụzọ. **17** Ọ dighị ihe ọbụla zoro ezo nke na-agaghị emesịa pụta ihè, ọ dīkwaghị ihe ọbụla dī n'uzo nke a na-aghaghị eme ka ọ pụta ihè. **18** Ya mere, kpacharanụ anya otu unu si ege ntị. N'ihị na ọ bụ onye ahụ nwere ihe ka a ga-enye karịa, ma onye ahụ na-enweghị, ọ bụladị nke o nwere, ka a ga-anapụ ya." **19** N'oge a, nne ya na ụmụnne ya nwoke b'jakwutere ya. Ma ha enweghị ike ịb'jara ya nso n'ihị igwe mmadụ. **20** Otu onye gwara ya sị, "Nne gị na ụmụnne gị ndị nwoke guzo n'ezị, ha chọrọ ịhụ gị." **21** Ọ zara sị, "Nne m na ụmụnne m ndị nwoke bụ ndị ahụ na-anụ okwu Chineke ma jiri ya mere ihe." **22** Otu ụbọchi, ya na ndị na-eso ụzọ ya banyere n'ugbo mmiri, ọ sịrị ha, "Ka anyị gafee n'ofe nke ozo nke osimiri." Nke a mere ha ji n'ụpụ ụgbọ, **23** ma mgbe ha na-aga, ọ rahurū ụra. Oke ifufe malitere ife n'elu ọdọ mmiri ahụ, nke mere na mmiri na-awubanye n'ime ụgbọ ha, mee ka ha n'oro n'oke nsogbu. **24** Ha gara kpotee ya na-eti mkpu, "Nna anyị ukwu! Nna anyị ukwu! Lee na anyị n'ala n'iyi!" O biliri, baara ifufe na ebili mmiri ahụ mba. Ha dara juu, ebe niile dekwara jii. **25** Ọ sịrị ha, "Ebee ka okwukwe unu dī?" Ha ji oke egwu na oke iju anya jurita onwe ha sị, "Onye bụ onye a? Ọ na-enye ọ b'ladị ifufe na ebili mmiri iwu, ha na-añakwa ya ntị." **26** Ha kworọ ụgbọ mmiri rute n'ala Gerazin, nke dī n'ofe mmiri Galili. **27** Mgbe o si n'ugbo mmiri riputa n'elu ala, otu nwoke obodo ahụ onye mmụọ ojoo bi n'ime ya zutere ya. Nwoke a ebighi n'ụlọ maobụ yie uwe ogologo oge, ma ebe obibi ya bụ ebe a na-eli ozu. **28** Mgbe ọ hurū Jisọs, ọ bjara daa n'ihu ya, tie mkpu n'oke olu sị, "G'ịnjị ka mụ na gị nwekorọ Jisọs, Ọkpara Chineke Onye kachasị ihe niile elu? Biko arịo m gị, atala m ahụhụ." **29** N'ihị na o nyela mmụọ ahụ na-adighi ọcha iwu ka o site n'ime ya pụta. Ọtụtụ oge, mmụọ ojoo a na-ejidesi ya ike, n'agbanyeghi na eji ụdọ igwe kee ya aka na ukwu, debe ebe a na-eche ya nche, ọ na-adobisi ụdọ igwe e ji kee ya, mmụọ ojoo a na-eduru ya gaa n'ime ozara. **30** Jisọs jurū ya sị, "G'ịnjị bụ aha gị?" Ọ zara sị, "Lijion," n'ihị na igwe mmụọ ojoo bi n'ime ya. **31** Ha rịsiri ya arịrịo ike ka ọ ghara inyeha iwu ka ha banye n'Abis. **(Abysos g12)** **32** Igwe ezi nọ n'akukū ugwu dī ebe ahụ nso na-akpa nri. Mmụọ ojoo ndị a rịrọ Jisọs ka o nye ha ike ka ha banye n'ime ha. Jisọs nyere ha ike. **33** Mmụọ ojoo ndị ahụ sitere n'ime nwoke a puo banye n'ime ezi ndị ahụ, igwe ezi ahụ niile sitere na mkputamkpu ala onụ mmiri ahụ gbara ọsọ dabanyechaa n'ime mmiri ebe osimiri riri ha. **34** Mgbe ndị na-elekota ezi ahụ hurū ihe mere, ha

gbara ọsọ gaa n'ime obodo na n'obodo nta niile dī gburugburu ebe ahụ kọsaa ihe mere. **35** Ndi mmadu putara ihu ihe mere. Mgbe ha rutere ebe Jisos no, ha huru nwoke ahụ e si n'ime ya chupu mmuọ ojoo ndi ahụ, ebe o noduru ala yiri uwe ma norokwa n'ezị uche ya. Egwu turu ha. **36** Ndi huru ka ihe a si mee kororo ha ka e siri gworo onye ahụ mmuọ ojoo na-esogbu. **37** Mgbe ahụ, ndi niile bi na Gerazin na n'obodo gbara ebe ahụ gburugburu rioro Jisos ka o hapuru ha obodo ha, n'ihị na egwu dī ukwu turu ha. Ọ banyekwara n'ime ugbo mmiri ahụ laghachi. **38** Nwoke a e sitere n'ime ya chupu mmuọ ojoo rioro ya ka o soro ya ma o zilagara ya, sị ya, **39** "Laghachi n'ezinaulo gi kororo ha ihe niile Chineke meere gi." Nwoke ahụ lara, gbasaa akuko ihe Jisos meere ya n'obodo ahụ niile. **40** Mgbe Jisos loghachiri, igwe mmadu nabatara ya n'ihị na ha niile na-eche ya. **41** Mgbe ahụ otu nwoke nke aha ya bụ Jairoş, onye bụ onyeisi n'ulo ekpere, bjara daa n'ala n'ukwu Jisos na-arịo ya ka ọ bja n'ulo ya. **42** N'ihị na otu nwata nwanyị ọ m'atara naani ya, nke gbara afọ iri na abuo n'ọnu onwu. Mgbe ọ na-aga, igwe mmadu ahụ na-akpagbu ya. **43** Ọ dī otu nwanyị n'etiti ha nke norij na-arja orja oruru obara afọ iri na abuo, onye mefuru ihe niile o ji n'aka ndi dibja, ma ọ dighi onye nwere ike igwo ya. **44** O sitere n'azu ya metu onu uwe ya aka. Ngwangwa, orja oruru obara ahụ kwasi kwara. **45** Jisos siri, "Onye meturu m aka?" Mgbe ọ na-enweghi onye putara kwuo si na ọ bụ ya. Pita gwara ya sị, "Nna anyi ukwu, igwe mmadu gbara gi gburugburu na-adakwasikwa gi." **46** Ma Jisos siri, "Otu onye meturu m aka; amatara m na ike esitela n'ime m puo." **47** Mgbe nwanyị ahụ huru na ọ dīkwaghị ihe o nwere ike ime iji zoo onwe ya, o ji ima jijiji bja daa n'ukwu ya. N'ihu mmadu niile, ọ kororo ihe mere o ji metu ya aka na otu e sị gworo ya n'otu ntabi anya. **48** Ọ gwara ya sị, "Ada m nwanyị, okwukwe gi agwoola gi. Laa n'udo." **49** Mgbe ọ ka nọ na-ekwu okwu, otu onye si n'ulo Jairoş bụ onyeisi ulo ekpere, bjara sị, "Ada gi nwanyị anwuola, enyekwala onye ozizi nsogbu ozo." **50** Ma mgbe Jisos nuru ọzi a, ọ zara ya sị, "Atula egwu, naanị kwere, a ga-agwo kwawa ya." **51** Mgbe o rutere n'ulo Jairoş, o kweghi ka onye obula soro ya baa n'ime ulo ahụ ma ọ bughị naanị Pita, Jon, Jemis, nne na nna nwata ahụ. **52** N'oge ahụ, ha niile nọ na-ebe akwa na-eru uju maka nwata ahụ. Ọ siri ha, "Unu ebezila akwa, n'ihị na ọ nwughị anwu kama ọ nọ n'ura." **53** Ha chirị ya ochi, n'ihị na ha matara na ọ nwuru anwu. **54** Ma o jidere ya n'aka, sị, "Nwa m, bilie!" **55** Mmụọ ya loghachiri, o bilitekwa mgbe ahụ. Ọ gwakwara ha ka ha choro ya nri ka o rie. **56** Ihe a gbara ndi muru ya ghari ma ọ bụ ebe ha iwu ka ha ghara ikoro onye obula ihe mere.

9 Mgbe ọ kpokotara ndi ozi iri na abuo ahụ, o nyere ha ike na ichi isi n'ebe mmuọ ojoo niile nọ na igwo orja dī ichi ichi. **2** O nyere ha ikike, zipu ha ikwusa alaeze Chineke na igwo ndi nrja nrja. **3** Ọ gwara ha sị, "Unu ewerekwala ihe obula maka njem a, maobu

mkpanaka maobu akpa, maobu achicha maobu ego maobu uwe abuo. **4** Ulo obula unu banyere, ngideni n'ebe ahụ ruo mgbe unu hapuru obodo ahụ. **5** Ma ebe obula a na-anabataghị unu, kuchiapuru aja di n'ukwu unu mgbe unu na-apu n'obodo ahụ, ka o buru ihe ama megide ha." **6** Ha gara n'obodo nta niile na-ekwusa ozioma na-agwokwa ndi orja n'ebe niile. **7** Mgbe Herod onye ochichi nuru akuko banyere ihe niile merenu, o gbagwojuru ya anya n'ihu na ufodu mmadu na-asị, na Jon omeeb baptizim esitela na ndi nwuru anwu bilie. **8** Ndi ozu na-asị na Ilaia aputala, ebe ndi ozu na-asị na otu n'ime ndi amuma ochie aputakwala ndu ozu. **9** Ma Herod sirị, "Mu onwe bipuru isi Jon. Onye bukwa onye a nke m na-anu ihe banyere ya?" **Q** gurụ ya agwu ihu ya. **10** Mgbe ndi ozi a lotara, ha kororo ya ihe niile ha mere. **Q** kororo ha gaa n'obodo a na-akpo Betsaida ebe ha ga-anu naani ha. **11** Ma mgbe igwe mmadu matara nke a, ha sooro ya. **Q** nabatara ha ma gwakwa ha okwu maka alaeze Chineke. **Q** gwokwara ndi niile o di mkpa na-emere ka ahụ di ha mma. **12** Mgbe anwu bidoro ida, ndi na-eso uzu ya iri na abuo bjakwutere ya si ya, "Zilaga igwe mmadu a ka ha gaa n'ime obodo na n'obodo nta ndi gbara ebe a gburugburu, ka ha chotara onwe ha nri na ebe ndina n'ihu na ebe a anyi no bu zara." **13** **Q** zara ha si, "Unu nye ha nri ka ha rie." Ha zaghachiri ya si, "Anyi nwere naani ogbe achicha ise na azu abuo. Ma o bughị na anyi ga aga zuru mmadu ndi a niile nri." **14** Ndi no n'ebe ahụ ruru puku ndi nwoke ise. **Q** gwara ndi na-eso uzu ya si, "Meenu ka ha nodu ala n'igwe n'igwe, iri mmadu ise, iri mmadu ise." **15** Ha mere otu ahụ, mee ka ha niile nodu ala. **16** **Q** weere ogbe achicha ise na azu abuo ndi ahụ, lelie anyi n'eluwigwe, gozie ma nyawaa ha, nye ndi na-eso uzu ya ka ha keere igwe mmadu ahụ. **17** Ha niile riri rijuokwa afo, a tutukotara ihe foduru, tutujuo nkata iri na abuo n'iberibe achicha foduru. **18** Otu ubochi mgbe o no naani ya na-ekpe ekpere, ndi na-eso uzu ya bjakwutere ya. **Q** juru ha si, "Onye ka igwe mmadu na-asị na m bu?" **19** Ha zara si, "Ufodu na-asị na i bu Jon omeeb baptizim, ndi ozu si na i bu Ilaia, ndi ozokwa, si na i bu otu n'ime ndi amuma ochie ahụ si n'onwu bilie." **20** **Ma** o juru ha, "Unu onwe unu, o bu onye ka unu na-asị na m bu?" Pita zara si, "I bu Kraist nke Chineke." **21** **Ma** o doru ha aka na nti, nyiesikwa ha iwu ike ka ha ghara igwa onye obula nke a, **22** na-asị, "Nwa nke Mmadu aghaghị ihu otutu ahuhu di iche iche. Ndi okenye na ndisi nchujaja, na ndi ozizi iwu ga-aju ya. Aghaghị igbu ya, ma n'ubochi nke ato, a ga-eme ka o site n'onwu bilie." **23** Mgbe ahụ o sikhwara ha, "O buru na onye obula achoo iso m n'azu, o ghaghị iju onwe ya ma buru obe ya kwa ubochi na-eso m. **24** N'ihu na onye obula chorọ izoputa ndu ya ga-atufu ya. Ma onye obula nke tufuru ndu ya n'ihu m, ga-azoputa ya. **25** Uru ginị ka mmadu nwere ma o buru na o ritechaa uwa niile n'uru ma tufuo ndu ya, maobu buru onye a napuru ndu ya? **26** Onye obula ihere m na ihere okwu m na-eme, ka ihere ya ga-emekwa Nwa nke Mmadu mgbe o ga-abia

n'ebube ya, na n'ebube nke Nna ya, ya na ndi mmuo ozi di nso. **27** "N'ezie asi m unu, ufodu n'ime ndi guzo n'ebe a agaghị edetu onwu ire tupu ha ahụ alaeze Chineke." **28** Mgbe ubochi asato gasiri, o kororo Pita na Jon na Jemis gaa n'elu ugwu ikpe ekpere. **29** Mgbe o no na-ekpe ekpere, udidi ihu ya gbanwere. Uwe ya bidoro ichaa ocha nke ukwu. **30** N'otu ntabi anya, ha huru ndi ikom abuo ka ha na ya na-ekwu okwu. Ha bu Mosis na Ilaia. **31** Ha putara n'ebube eluwigwe di ukwu na-ekwu banyere nlaghachi ya, nke o na-aga imezu na Jerusalem. **32** Pita na ndi ya na ha no na-arahu ura. Mgbe ha tetara, ha huru ebube ya na ndi ikom abuo ya na ha no na-ekwuriita okwu. **33** Mgbe ha na-ahapu ya, Pita sirị Jisos, "Nna anyi ukwu, o ga-adi mma ka anyi noro ebe a ka anyi wuo ulo ikwu ato, otu ga-abu nke gi, otu ga-abu nke Mosis, otu ga-abukwa nke Ilaia." **Q** mataghị ihe o na-ekwu. **34** Mgbe o ka kpụ okwu n'onu, igwe ojii putara kpuchie ha. Egwu tukwara ha di ka ha na-aba n'igwe ojii ahụ. **35** Olu sitere n'igwe ojii ahụ daa si, "Onye a bu Okpara m, onye m hoputara; geenu ya nti." **36** Mgbe olu ahụ kwusiri okwu, ha choputara na Jisos no naani ya. Ndi na-eso uzu ya kpuchiri onu ha, debe ihe niile n'obi ha, o dikwaghị onye obula ha gwara ihe ha huru. **37** N'echi ya, mgbe ha si n'ugwu ahụ rjdata, oke igwe mmadu bjara zute ya. **38** Otu nwoke si n'etiti igwe mmadu ahụ jiri oke olu tie mkpu si, "Onye ozizi, aru m gi ka i lee nwa m nwoke anya, n'ihu na naani ya bu nwa m were. **39** Mmuo ojo na- ejide ya mee ka o na-eti mkpu. **Q** na-atu ya n'ala, na-ese ya ese, na-adokwa ya adọ mee ka o na-agbo ufufu n'onu. **Q** dighi mgbe o na-ahapu ya kama o na- echihiasị ya ahụ. **40** Arigor m ndi na-eso uzu gi ka ha chupu ya, ma ha enweghị ike." **41** Jisos zara si, "Leenu ogbo ruru aru, nke na-enweghị okwukwe! Ruo olee mgbe ka mu na unu ga-anu, ruokwa olee mgbe ka m ga-anagide ekweghị ekwe unu? Kpotara m nwa gi nwoke ahụ n'ebe al!" **42** Mgbe o na-abia, mmuo ojo ahụ kwadara ya n'ala sesie ya ike, ma Jisos baara mmuo ojo ahụ mba. **Q** gworo nwata ahụ kponyekwa ya nna ya. **43** Ebube ukwu nke Chineke turu ha n'anya. Ma mgbe onye obula no na mgbagwoju anya n'ihu oru o ruru, o sirị ndi na-eso uzu ya, **44** "Geenu nti nke oma banyere ihe m chorọ igwa unu. A ga-arara Nwa nke Mmadu nye n'aka uru mmadu." **45** **Ma** ha aghotaghị okwu a. **E** zonariri ya n'ebe ha no ka ha ghara ighota ya. Egwu tukwara ha iju ya ihe o putara. **46** Iru uka daputara n'etiti ha banyere onye kariri ibe ya ukwu. **47** Ebe Jisos ma ihe ha na-eche, o kpotara otu nwantakiri mee ka o guzo n'akuku ya. **48** **Q** gwara ha si, "Onye obula nabatara nwata a n'aha m, nabatara m. Onye o bulakwa nabatara m, nabatara onye zitere m. **Q** bukwa onye dikarisiiri nta n'etiti unu bu onye kachasi ukwu." **49** Jon a zaa si, "Nna anyi ukwu, anyi huru otu onye ka o ji aha gi na-achupu mmuo ojo. Ebe o na-esoghị anyi, anyi gbochiri ya." **50** Jisos sirị ya, "Unu egbochila ya. N'ihu na onye obula na-adighi emegide unu dinyeere unu." **51** Mgbe oge o ji alaghachi na-abiaru nso, o chere ihu ya iga Jerusalem.

52 O zipurū ndi ozi, ka ha buru ya ẓọ gawa. Ka ha na-aga ha batara n'otu obodo nta nke ndi Sameria ikwado ihe niile tupu o bja; 53 ma ha juru inabata ya n'ihu na o chere ihu iga Jerusalem. 54 Mgbe Jemis na Jon ndi na-eso ẓọ ya huru nke a, ha sirj ya, "Onyenwe anyi, i chorọ ka anyi nye iwu ka oku site n'eluwigwe bja laa ha n'iyi?" 55 O tughariri bara ha mba. 56 Ma ha puru banye n'obodo nta ozo. 57 Mgbe ha no na-aga ije a, otu nwoke sirj ya, "Aga m eso gi gaa ebe obula i na-aga." 58 Jisosh zara, si, "Nkita ohia nwere onu ebe ha na-edina, umu nnunu nke igwe nwekwara akwu, ma Nwa nke Mmadu enweghi ebe o na-atukwasi isi." 59 O gwara onye ozo si, "Soro m." Ma o sirj ya. Onyenwe anyi, "Biko, nye m ohere ka m gaa buru ẓọ lie nna m." 60 Ma o sirj ya, "Hapu ndi nwuru anwu ka ha lie ndi nwuru anwu ihe ha. Ma gi gaa kwusaa alaeze nke Chineke." 61 Ma onye ozokwa, sirj ya, "Aga m eso gi, Onyenwe m, ma kwere ka m buru ẓọ gaa si ndi ezinaulo m nodunu nke oma." 62 Jisosh sirj ya, "Onye obula jidere aka n'ogu anu ulo na-adokpu ma na-ele anya n'azu ekwesighi alaeze Chineke."

10 Mgbe nke a gasiri, Onyenwe anyi hoputara iri mmadu asaa na abuo ndi ozo, zipu ha mmadu abuo abuo ka ha buru ya ẓọ gaa n'obodo niile nakwa ebe niile o na-acho iga. 2 O sirj ha, "Ouwu ihe ubi di ukwu ma ndi oru di naani ole na ole. Ya mere, rionu Onyenwe owu ihe ubi ka o zite ndi oru n'owu ihe ubi ya. 3 Gaanu! Ma lee, ana m ezipu unu di ka umu aturu n'etiti agu. 4 Unu ewerekwala ego maobu akpa maobu akpukpukwu. Unu ekelekwala onye obula n'uzo. 5 "Mgbe unu banyere n'ulo obula, burunu ẓọ si, 'Udo diri n'ulo a.' 6 O buru na mmadu udo bi n'ulo ahụ, udo unu ga-adinyekwara ya. O burukwanu na onye bi n'ulo ahụ abughị onye udo, udo unu ji bja galoghachitekwaru unu. 7 Nogidenụ n'ebe ahụ, n-erinu ma na-anukwanu ihe obula ha nyere unu, n'ihu na onye oru kwesiri inata ugwu oru ya. Unu esitela n'otu ulo gaa n'ulo ozo. 8 "O buru na ndi bi n'obodo unu batara anabata unu, rienu ihe obula ha nyere unu. 9 Gwoonu ndi orja no n'ebe ahụ, gwakwanu ha si, 'Alaeze Chineke adila unu nso.' 10 Ma mgbe unu banyere n'obodo obula ha ju inabata unu, puonu gaa n'okporozo ya kwuo si, 11 'O buladi aja si n'obodo a nke nyapagidere n'ukwu anyi, anyi na-ehichapu ya ka o buru ihe ido aka nti nye gi. Otu o di, matakwanu nke a, na alaeze Chineke di nso.' 12 Ana m agwa unu na n'ubochi ahụ, ga-akara Sodom mma karja obodo ahụ. 13 "Ahuhu ga-adiri gi Korazin. Ahuhu ga-adiri gi Betsaida. N'ihu na o buru na oru ebube a ruru n'ime unu ka a ruru na Taja na Sajdon ha gaara echeghari ogologo oge, nodu n'akwa mkpe na ntu. 14 O ga-akara Taja na Sajdon mma n'ubochi ikpe karja unu. 15 Ma gi Kapanom! I na-eche na a ga-ebuli gi elu ruo eluwigwe? Mba! I ga-arida n'ala mmuo! (Hadēs 986) 16 "Onye obula gere unu nti, o bu mu ka o gere nti. Onye obula juru inabata unu, o bu mu ka o juru inabata. Onye obula juru inabata m juru inabata onye zitere m." 17 Iri

mmadu asaa na abuo ahụ jiri onu lota si, "Onyenwe anyi, n'aha gi, o buladi ndi mmuo ojoo rubeere anyi isi." 18 O sirj ha, "Ahuru m ekwenu ka o si n'eluwigwe daa di ka amuma. 19 Lee! Enyela m unu ikike izokwasi agwo na akpi ukwu, na imegide ike niile nke onye iro; o dighi ihe obula ga-emeru unu ahụ. 20 Otu o di, unu anurila onu n'ihu na mmuo ojoo rubeere unu isi, kama nuriaru onu n'ihu na e deela aha unu n'eluwigwe." 21 N'otu oge ahụ, o juputara n'onu nke Mmuo Nso kwuo si, "Nna, Onyenwe eluwigwe na uwa, ana m ekele gi n'ihu na i zonariri ihe ndi a n'ebe ndi okachamara na ndi nwere amamihe no, ma i kpughere ihe ndi a niile nye umuntakiri. E, Nna, otu a ka o si masi uche gi ime ya. 22 "Nna m enyefeela m ihe niile n'aka. O dighi onye maara onye Okpara ahụ bu, karja Nna ahụ. O dikwaghi onye maara Nna ahụ karja Okpara na ndi ahụ Okpara chorọ igosi onye Nna ya bu." 23 Mgbe ahụ o tughariri gwa ndi na-eso ẓọ ya na nzuzo si, "Ngozi na-adiri anya nke na-ahụ ihe unu na-ahụ ugbo a. 24 Ana m asi unu, na otutu ndi amuma na ndi eze ka o guru aguu ihu ihe unu na-ahụ ma ha ahughi ya, na ihu ihe unu na-ahụ, ma ha anughi ya." 25 Otu ubochi, otu onye ozizi iwu biliri inwale ya. O juru ya, "Onye ozizi, ginj ka m kwesiri ime ka m keta ndu ebighi ebi?" (aiōnios 9166) 26 O sirj ya, "Ginj ka e dere n'iwu? Ginj ka i gutara n'ime ya?" 27 O zara si, "'I ga-eji obi gi niile, na mkpurubi gi niile, na ike gi niile, na uche gi niile, hu Onyenwe anyi bu Chineke gi n'anya'; ma 'hukwa onye agbataobi gi n'anya di ka onwe gi.'" 28 O sirj ya, "I zara nke oma. Gaa mee nke a i ga-adi ndu." 29 Ma jji gosi na ya bu onye na-eme ihe ziri ezi, o sirj Jisosh, "Onye kwanu bu onye agbataobi m?" 30 Jisosh sirj ya, "Otu nwoke sitere Jerusalem na-aga Jeriko, o dabara n'aka ndi ohi, ndi gbara ya oto, tiekwa ya ihe, hapu ya n'onodu odindu-onwukamma laa. 31 Ma di ka ihe si eme, otu onye nchajaja sitere ẓọ ahụ na-agafe. Mgbe o huru ya, o sitere n'akuku ẓọ nke ozo gafee. 32 Otu a kwa, otu onye Livayi bjarutekwara n'ebe ahụ, hu ya, ma o sitere n'akuku ẓọ nke ozo gafeekwa. 33 Ma otu onye Sameria na-aga njem, mgbe o bjarutere nso n'ebe ahụ; hu ya, o nwere omjiko n'ahụ ya. 34 O gara nso n'ebe o no, jiri mmanya na mmanu wusa n'onya ya, were akwa kechie ya. O tukwasiri ya n'elu inyinya ibu ya, buba ya n'ulo ndi ije ebe o lekotara ya anya nke oma. 35 N'echi ya, o weputara mkpuru ego olocha abuo nye onye na-elekota ulo ndi ije ahụ si ya, 'Lezie ya anya nke oma. M lota aga m akwughachi gi ihe obula ozo i mefuru.' 36 "Onye n'ime mmadu ato ndi a ka i chere bu onye gosiri onwe ya di ka onye agbataobi nye nwoke ahụ nke dabara n'aka ndi ohi?" 37 O sirj, "O bu onye ahụ meere ya ebere." Jisosh sirj ya, "Laa, gaa mee otu ahụ." 38 Mgbe ha na-aga n'uzo, o banyere n'otu obodo nta ebe nwanji a na-akpo Mata nabatara ya n'ulo ya. 39 O nwere nwanne nwanji a na-akpo Meri nke noduru ala n'ukwu Onyenwe anyi na-ege nti n'ihu o na-ekwu. 40 Ma uche Mata gbasasiri agbasa ebe o na-akwado maka ile obja. O bjakwutere ya si ya, "Onyenwe anyi, o bu na o metughi gi n'obi na nwanne

m nwanjị hapurū naanị m ije ozi niile? Gwa ya ka o bja nyere m aka.” **41** Ma Onyenwe anyị zara ya sị, “Mata, Mata, j na-echegbu onwe gi ma na-adọgbukwa onwe gi banyere ọtụtu ihe, **42** maobu naanị otu ihe dị mkpa, Meri ahọrọla nke ka mma, nke a na-agaghị anapụkwa ya.”

11 Ọ nọ n’otu ebe na-ekpe ekpere, mgbe o kpesiri ekpere, otu n’ime ndị na-eso ụzọ ya siri ya, “Onyenwe anyị, kuziere anyị ikpe ekpere, dị ka Jón kuziri ndị na-eso ụzọ ya.” **2** Ọ siri ha, “Mgbe unu na-ekpe ekpere, sịnu: “Nna, ka e doo aha gi nsọ ka alaeze gi bja. **3** Nye anyị taa nri nke ụbọchị anyị. **4** Gbaghara anyị mmehie anyị, n’ihi na anyị na-agbaghara onye ọbụla mehiere megide anyị. Ekwela ka anyị daba n’ime ọnwụnwụ.” **5** Ọ siri ha, “Onye n’ime unu nwere enyi, ga-agakwuru ya n’etiti abalị sị ya, ‘Enyi m, biko gbazinye m ogbe achicha ato, **6** n’ihi na otu enyi m bjara n’ụlọ m, ma enweghị m nri ọbụla n’ụlọ m nke m ga-enye ya.’ **7** Ma o ga-esi n’ime ụlọ zaghachi sị, ‘Enyela m nsogbu, emechiela m ụzọ, mụ na umu m alakpuola, enweghị m ike ibili ugbu a inye gi ihe ọbụla.’ **8** Agwa m unu, ọ bu ezie na ọ gaghị ebili nye ya ihe ọbụla n’ihi na ọ bu enyi ya, kama n’ihi nsogbu ya, ọ ga-ebili nye ya ihe ọbụla dị ya mkpa. **9** “Ya mere, agwa m unu, rịọnu, unu ga-arịta, chọnu, unu ga-achota, kụọkwanu aka, a ga-emeghekwaru unu ụzọ. **10** N’ihi na onye na-arịo na-arịta, onye na-achọ na-achota, onye na-akụ aka n’ụzọ ka a ga-emeghekwaru ụzọ. **11** “Onye n’ime unu bu nna, ka nwa ya ga-arịo ya azụ, o nye ya agwọ? **12** Maobu rịọ ya akwa, ọ ga-enye ya akpị? **13** Ọ buru na unu bu ndị ojọ, maara otu esi enye umu unu onyinye di mma, karịa nke a, Nna unu nke bi n’eluigwe aghaghị inye ha Mmụo Nsọ bu ndị niile na-arịo ya.” **14** Otu mgbe, ọ na-achụpụ mmụo ojọ nke dara ogbi, mgbe mmụo ojọ ahụ pụrụ, onye ogbi ahụ kwuru okwu. Nke a juru igwe mmadụ ahụ anya. **15** Ma ụfọdu n’ime ha siri, “Ọ bu site n’ike Belzebub eze ndị mmụo ojọ ka o ji achụpụ mmụo ojọ.” **16** Ndi ọzọ, iji nwalee ya, sị ya gosi ha ihe iribama nke si n’eluigwe. **17** Ma ebe ọ bu na ọ maara ihe ha na-eche, ọ siri ha, “Alaeze ọbụla kewaranu megide ibe ya, ga-atogboro n’efu, ezinaulo ọbụla nke kewakwara megide ibe ya ga-adakpo. **18** Ọ buru na ekwensu ekewa megide onwe ya, alaeze ya ọ ga-esi anaa guzosie ike? Unu na-asị na m na-achụpụ mmụo ojọ site n’ike Belzebub. **19** Ugbu a, ọ buru na m sitere n’ike Belzebub na-achụpụ mmụo ojọ, ọ bu site n’ike onye ka umu unu ji na-achụpụ ha? Ya mere, ha ga-abu ndị ikpe unu. **20** Ma ọ buru na m ji ike mkpisiaka Chineke na-achụpụ mmụo ojọ, mgbe ahụ alaeze Chineke abjarutela n’ebe unu nọ. **21** “Mgbe nwoke siri ike ji ngwa agha chekwa obi ya, ihe o nwere ga-adigidere ya n’udo. **22** Ma ọ buru na onye ọzọ ka ya ike aluso ya oḡu merie ya, ọ ga-anara ya ngwa agha niile bu ihe ntukwasị obi ya, kesakwaa ihe ọ kwatara n’ụlọ dike ahụ. **23** “Onye ọbụla na-adinyeghị m na-emegide m. Onye ọ bụlakwa na-adighị eso m

ekpokota, na-ekpota ekpota. **24** “Mgbe ọbụla mmụo na-adighi ọcha sị n’ime mmadụ pụọ, ọ na-ejeghari n’ala kporo nku na-achoghari ebe izuike. Ọ buru na ọ chotaghị ya, mgbe ahụ, ọ ga-asị, ‘Aga m alaghachi n’ụlọ m hapuru.’ **25** Mgbe ọ loghachiri, ọ ga-achoputa na a zachaala ya dozie ya nke oma. **26** Mgbe ahụ, ọ ga-apụ ga chota mmụo ojọ asaa ọzọ ndi di njo karja ya. Ha niile na-abata biri n’ime onye ahụ, mee ka onodu ya di njo karja ka o di na mbu.” **27** Mgbe o kpụ okwu a n’onu, otu nwanjị sitere n’ime igwe mmadụ ahụ tie mkpu sị, “Ngozi na-adiri afọ muru gi na ara nke e jiri zuo gi.” **28** Ma o siri, kama, “Ngozi na-adiri ndi na-anu okwu Chineke, na-emekwa ha.” **29** Di ka igwe mmadụ ahụ na-amuba, o bidoro na-ekwu sị, “Ogbo a bu ogbo ojọ. Ọ na-achọ ihe iribama ma o dighi ihe iribama a ga-ezi ya karja ihe iribama Jona. **30** N’ihi na di ka Jona si buru ihe iribama nye ndi Ninive, otu a ka Nwa nke Mmadu ga-esi burukwa ihe ama nye ogbo a. **31** N’ubochi ahụ, eze nwanjị ndi ndida ga-ebili soro ndi ogbo a guzo n’ikpe, maa ha ikpe, n’ihi na o sitere na nsotu nke uwa bja nuru okwu amamihe Solomon, ma lee, onye kariji Solomon n’ebe a. **32** Ndi ikom Ninive ga-eso ogbo a bilie n’ubochi ikpe maa ya ikpe, n’ihi na ha cheghariri mgbe ha nuru nkwsa Jona, ma lee, onye kariji Jona ukwu nọ n’ebe a.” **33** “Ọ dighi onye na-amune oriona donye ya n’ebe zoro ezo maobu n’okpuru efere, kama, ọ na-adokwasị ya n’elu ihe idoba oku ka ndi na-abata n’ulo ahụ jiri ya hu ụzọ. **34** Anya bu oriona nke anu ahụ. Ọ buru na anya gi di mma, ahụ gi niile ga-epuputa n’ihe. Ọ burukwanu na anya gi di njo, i ga-anọ n’ochichiri. **35** Ya mere, lezie anya ka i mara ka ihe di n’ime gi, ọ bughị ochichiri. **36** N’ihi nke a, ọ buru na ahụ gi niile ejuputa n’ihe, ọ burukwa na akuku ọbula agbaghi ochichiri, mgbe ahụ, ahụ gi niile ga-epuputa n’ihe di ka mgbe ihe oriona na-achakwasị gi n’ahu.” **37** Mgbe ọ na-ekwu okwu, otu onye Farisii kporo ya ka ọ bja soro ya rie nri. Ọ banyere noro n’oche nri. **38** O juru onye Farisii ahụ anya na mgbe o bidoro iri nri ọ kwoghị aka ya tupu ya ebido. **39** Ma Onyenwe anyi siri ya, “Unu ndi Farisii na-asacha azu iko mmiri na efere, mee ka o di ọcha, ma ime unu juputara n’anya ukwu na n’ihe ojọ di iche iche. **40** Ndi nzuzu! Ọ bu na ọ bughị onye ahụ mere azu iko mekwara ime ya? **41** Kama werenu ihe ndi ahụ di n’ime ruo oru ebere, ihe niile ga-adikwara unu ọcha. **42** “Ahuhu ga-adiri unu ndi Farisii, n’ihi na unu na-enye otu uzo n’uzo iri n’ihi mint, na mkpa akwukwo na-esi isi utona mkpa akwukwo niile di iche iche nke ubi, ma leghara ikpe ziri ezi na ihunanya nke Chineke anya. Ihe niile ndi a ka unu kwesiri ime n’elegharaghị ihe ndi ọzọ anya. **43** “Ahuhu ga-adiri unu ndi Farisii! N’ihi na unu na-ahu ino n’isi oche niile n’ulo ekpere na ekele puru iche a na-ekele unu n’oma ahja n’anya. **44** “Ahuhu ga-adiri unu, n’ihi na unu di ka ili na-aputaghị ihe, nke ndi mmadu na-agafe n’elu ha n’ihi na ha amaghị na ọ bu ili.” **45** N’otu oge, otu onye ozizi iwu siri ya, “Onye ozizi, mgbe i na-ekwu ihe ndi a, anyi sokwa na ndi j na-akocha.”

46 Ma ọ siri, “Ahụhụ ga-adiri unu bu ndi ozizi iwu. N’ihi na unu na-ebo ndi mmadu ibu ha na-enweghi ike ibuli, ma unu onwe unu adighi eweli ọ buladi otu mkpisiaka unu, imetu ibu ahụ aka. 47 “Ahụhụ ga-adiri unu n’ihi na unu na-ewu ili ndi amuma bu ndi nna nna unu ha gburu. 48 Ya mere, unu bu ndi akaebe ma kwenyekwa n’ihe ndi nna nna unu ha mere, n’ihi ha gburu ha, ma unu e wuo ili ha. 49 Ọ bu n’ihi nke a ka Chineke n’amamihe ya ji kwuo si, Aga m ezigara ha ndi amuma na ndi ozi, ụfọdụ ka ha ga-egbu ma ndi ozokwa ka ha ga-akpagbu. 50 N’ihi nke a, ọgbọ a ga-aza ajuju banyere ọbara ndi amuma niile a wufuru, site na mmalite nke ụwa, 51 site n’obara Ebel ruo na nke Zekaraya, onye e gburu n’etiti ebe ichu aja na ebe nso. E, agwa m unu, a ga-aju ihe banyere ha n’aka ọgbọ a. 52 “Ahụhụ ga-adiri unu bu ndi ozizi iwu, n’ihi na unu wepuru otughe igodo nke amamihe. Unu onwe unu abanyeghi, ma unu gbochikwara ndi nabata ibata.” 53 Mgbe o si n’ebe ahụ puo, ndi ode akwukwo na ndi Farisii bidoro isogbu ya, na ikpasu ya ikwu otutu okwu, 54 na-esiri ya onya, ka ha mara ma ọ ga-ekwuhie onu, ka ha hu ihe ha ga-eji jide ya.

12 N’oge ahụ, mgbe otutu puku ndi mmadu gbakotara, nke mere ka ha na-azo ihe ha ukwu. O buuru uzọ bido igwa ndi na-eso ụzọ ya si, “Kpacharanu anya unu banyere ihe na-eko achicha ndi Farisii, nke bu ihu abuo ha. 2 N’ihi na ọ dighi ihe obula zoro ezo nke na-agaghị aputa ihe, ọ dikwaghị ihe e kpuchiri ekpuchi nke a na-agaghị ekpughe. 3 Ihe obula unu kwuru n’ochichiri, a ga-anu ya n’ihe, ihe obula unu gbara n’izu n’ime ulo ka a ga-ekwusa n’elu ulo. 4 “Ana m agwa unu, ndi enyi m, unu atula egwu maka ndi na-egbu anu ahụ ma e mesia, ha apughị ime ihe ozo. 5 Ma aga m ezi unu onye unu ga-atu egwu. Tụonu egwu Onye ahụ nwere ikike igbu anu ahụ ma tubakwa ya n’oku ala mmuo. E, asị m unu tūonu ya egwu. (Geenna 10:67) 6 Ọ bughị mkpuru ego abuo ka a na-ere umu nza ise? Ma o nweghi nke obula n’ime ha Chineke chefuru. 7 N’ezie a guru ọ buladi agirisi isi di n’isi unu onu. Unu atula egwu, n’ihi na unu di oke onu karja otutu umu nza. 8 “Ma asị m unu, na onye obula kwuputara m n’ihu umu mmadu, onye ahụ ka Nwa nke Mmadu ga-ekwuputa n’ihu ndi mmuo ozi nke Chineke. 9 Onye obula na-agonari m n’ihu ndi mmadu, a ga-agonari kwa ya n’ihu ndi mmuo ozi nke Chineke. 10 Onye obula nke ga-ekwu okwu megide Nwa nke Mmadu, a ga-agbaghara ya, ma onye obula na-ekwulu Mmuo Nso, agaghị agbaghara ya. 11 “Mgbe ha ga-akpobata unu n’ihu ulo nzuko, ndi ochichi na ndisi, unu echegbula onwe unu otu unu ga-esi zaghachi, maobu ihe unu ga-aza, maobu ihe unu ga-ekwu. 12 N’ihi na Mmuo Nso ga-ezi unu n’oge awa ahụ, ihe unu kwesiri ikwu.” 13 Otu onye n’ime igwe mmadu ahụ siri ya, “Onye ozizi, gwa nwanne m nwoke ka o kenye m oke n’ihe nketa anyi.” 14 Ọ siri ya, “Nwoke, onye mere m onye ikpe maobu onye ndozi okwu n’etiti unu?” 15 Ma ọ siri ha, “Kpachapunu anya! Nnonu na

nche banyere oke ochicho niile, n’ihi na ndu mmadu adabereghi n’otutu ihe o nwere.” 16 Ọ tūuru ha ilu a si, “Otu ọgaranya nwere ala miri nnoo mkpuru di ukwu. 17 O chere n’ime onwe ya si, ‘Gini ka m ga-eme n’ihi na enweghi m ebe m ga-echekwa mkpuru m?’ 18 “Ya mere ọ siri, ‘Ihe m ga-eme bu nke a, aga m akwatu oba m, wuo nke ka ya ukwu, bu ebe m ga-echekwa mkpuru m na ihe ndi ozo. 19 Ya mere aga m agwa mkpuruobi m, ‘I nwere otutu ezi ihe ga-azuru gi otutu afo, n’ihi ya zuru ike, rie, nuo na nweekwa obi utu.’” 20 “Ma Chineke gwara ya si, ‘Onye nzuzu, n’abalj a ka a ga-achọ mkpuruobi gi n’aka gi. Ihe niile i kpakotara nke onye ka ha ga-abu?’ 21 “Otu a ka ọ ga-adiri onye obula na-akpadoro naani onwe ya aku, ma ọ baghi uba n’ebe Chineke no.” 22 Ọ gwara ndi na-eso ụzọ ya, “Ya mere, asị m unu, unu echegbula onwe unu banyere ndu unu, ihe unu ga-eri, maobu banyere ahụ unu, ihe unu ga-eyi. 23 N’ihi na ndu di mkpa karja ihe oriri, anu ahụ dikwa mkpa karja uwe. 24 Tuleenu ugooma. Ha adighi aku maobu ghoru mkpuru obula. Ha enweghi uloaku maobu oba, ma Chineke na-azu ha nri. Unu ọ dighi oke onahia karja anu ufe ndi a. 25 Onye n’ime unu puru itinye otu nkeji n’ogologo ubochi nke ndu ya site n’ichegbu onwe ya? 26 Ebe unu na-apughị ime ihe nta di otu a, gini mere unu ji echegbu onwe unu banyere ihe ndi ozo? 27 “Tuleenu otu okoko ohia lili si eto. Ha adighi aru ọru obula maobu tuo ogho. Ma asị m unu, ọ buladi Solomon n’ebube nke ibu eze ya niile, eyighi uwe obula mara mma di ka otu n’ime okoko osisi nke ohia ndi a. 28 Ma ọ buru na Chineke si otu a chọo ahijia efu nke ubi mma, nke puru idi ndu taa ma echi atuba ha n’ite oku, ọ bu na ọ pughi i si otu a chọo unu mma karja? Unu ndi okwue nta. 29 Ya mere, unu adogbula onwe unu maka ihe unu ga-eri maobu ihe unu ga-anu. Unu echegbukwala onwe unu. 30 N’ihi na ọ bu ihe ndi a ka ndi mba nke ụwa na-achuso, ma Nna unu makwara na ha di unu mkpa. 31 Kama chonu alaeze ya, a ga-atukwasikwara unu ihe ndi a niile. 32 “Unu atula egwu, igwe aturu nta, n’ihi na ọ toro Nna unu utu inye unu alaeze ahụ. 33 Reenu ihe unu nwere nyekwanu ndi ogbenye. Meerenu onwe unu akpa na-agaghị aka nka, n’oba aku n’eluigwe, ebe onye ohi na-adighi abia nso, nla adighi erichapukwa ya. 34 N’ihi na ebe obula aku unu di ka obi unu ga-adikwa.” 35 “Keenu abj n’ume, meenu ka oriọna unu na-enwu enwu. 36 Dinu ka ndi ohu na-echere nloghachi nke nna ha ukwu, onye gara oriri agbamakwukwo, bu onye ha ga-emeghere ụzọ ngwangwa mgbe ọ lotara kuo aka. 37 Ndi ohu ahụ ga-abu ndi a goziri agozi, bu ndi onyenwe ha ga-anu na ha no na nche mgbe ọ ga-aloghachi. N’ezie asị m unu na ọ ga-eke belji ya n’ukwu ya, mekwa ka ha nodu ala na tebul iri ihe, ọ ga-abiakwa jere ha ozi. 38 Ngozi ga-adiri ndi ohu ahụ onye nwe ha ga-anu ka ha no na njikere, ọ buladi ma ọ loghachiri n’etiti abali, maobu n’ezigbo isi ututu. 39 Maranu nke a: ọ buru na onyenwe ulo maara oge awa onye ohi ga-eji abia n’ulo ya, ọ gaghi ekwe ka onye

ohi ahụ tiwaa ụlọ ya. **40** Unu kwesiri inọ na njikere n'ihì na Nwa nke Mmadụ ga-abịa n'oge awa unu na-atughị anya ya." **41** Pita sirị ya, "Onyenwe anyị, i tūrū ilu a n'ihì anyị, ka ọ bụ maka onye ọbụla?" **42** Ma Onyenwe anyị sirị, "Onye bụ ohu ahụ nke kwesiri ntụkwasị obi ma nwekwa uche, nke onyenwe ya mere onyeisi ụmụodibo ya niile, ka ọ na-enye ha nri mgbe o kwesiri?" **43** Ngozị na-adirị ohu ahụ nke onyenwe ya ga-ahụ ka ọ na-arụ ọrụ ahụ mgbe ọ ga-aloghachi. **44** N'ezie asị m unu, ọ ga-eme onye nke ahụ onyeisi nke ihe niile o nwere. **45** Ma ọ bụrụ na ohu ahụ asị n'obi ya, 'Onyenwe m na-anọ ọdụ ilọta,' ọ burụkwa na ọ malite itigbu ụmụodibo ndị ọzọ, bụ ndị ikom na ndị inyom na-eje ozi, na iri ihe oriri, na inụkwa ihe ọhụrụ na inụbiga mmanya oke. **46** Nna ukwu ohu ahụ ga-alọta n'ụbọchị ọ na-atughị anya, n'oge awa ọ na-amakwaghị. Ọ ga-egburisikwa ya, nye ya onọdụ n'etiti ndị na-ekweghị ekwe. **47** "Ohu ahụ maara ihe nna ya ukwu chọrọ ma hapụ inọ na njikere, maọbụ ime ya, ka a ga-apiasị ụtari ike. **48** Ma onye na-amaghị ama ma mee ihe kwesiri ka a pja ya ụtari, a ga-apia ya ụtari ole na ole. N'ihì na ọ bụ onye e nyere ihe hiri nne ka a ga-ele anya inata ihe hiri nne n'aka. Onye e nyekwara ihe ukwu n'aka idebe, n'aka ya ka a ga-achọ ihe nke kachasị. **49** "A b́ara m iwebata oku n'elu ụwa, ọ gaara adirị m nọ mma ma ọ bụrụ na ọ malitelarị inwul. **50** Enwere m baptizim nke m na-aghaghị ime, ma aga m anogide n'oke ihe mgbu tutu e mezuo ya. **51** Unu chere na m b́ara iweta udo n'ụwa? Asị m unu mbaa, kama nkewa. **52** Site ugbu a gawa, mmadụ ise si n'otu ezinaụlọ ga-ekewa megide onwe ha, atọ megide abụọ, abụọ megide atọ. **53** Ha ga-ekewa; nna megide nwa ya nwoke, nwa nwoke ga-emevidekwa nna ya, nne megide nwa ya nwanyi, nwa nwanyi megidekwa nne ya, nne di megide nwunye nwa ya, nwunye nwa megide nne di ya." **54** Ọ gwakwara igwe mmadụ ahụ si, "Mgbe unu hūrū urukpu ojii ka ọ na-ebili n'ọdịda anyanwụ, unu na-eme ngwangwa si, 'Mmiri ga-ezo,' ọ na-ezokwa. **55** Mgbe unu hūrū na ifufe na-esite na ndịda na-eke, unu na-asị, Oke okpomọkụ ga-adị, ọ na-emekwa otu ahụ. **56** Ndị ihu abụọ! Unu matara ikwara ihu ala na mbara eluigwe. Gini mere unu apughị ikwara oge di ugbu a? **57** "Gini mere unu adighi ekpebiri onwe unu ihe ziri ezi? **58** Ọ bụrụ na gi na onye na-ebo gi ebubo esoro na-aga n'ihu ọkaikpe, gbalisie ike ka gi na ya kpezie n'uzo, ma ọ bughị otu a, ọ ga-akpopụ gi n'ihu onye ọkaikpe, ma eleghị anya ọkaikpe ahụ ga-arara gi nye n'aka ọkaikpe ukwu, ọkaikpe ukwu ga-ararakwa gi nye n'aka onye na-eje ozi n'uloikpe, bụ onye ga-etinye gi n'ulo mkporo. **59** Asị m gi, i gaghi e si n'ebe ahụ pta ruo mgbe i kwughachiri ọ buladi otu kobo nke ikpezu."

13 Mgbe ahụ, ụfọdụ ndị nọ n'ebe ahụ gwara ya banyere ndị Galili ahụ Parail jiri ọbara ha gwakota n'aja ha churu. **2** Ọ zara si ha, "Unu chere na ndị Galili a tara ụdị ahụhụ a bụ ndị mmehie karịa ndị Galili niile? **3** Mba! Asị m unu, ọ bụrụ na unu

echegharighi, unu niile ga-esi otu ahụ laa n'iyi. **4** Ka unu chere na mmadụ iri na asatọ ahụ, ndi mgbidi aja ụlọ elu Sailom dagburu bụ ndi ikpe mmehie mara karịa ndi niile bi na Jerusalem? **5** Mba! Asị m unu, ọ bụrụ na unu echegharighi, unu niile ga-ala n'iyi di ka ha." **6** Ya mere, ọ tūrū ha ilu a si, "Otu nwoke kurū osisi fiig n'ubi vaini ya, ma mgbe ọ b́ara chọọ n'elu ya, ma ọ hughị mkpurū ọbụla. **7** Ya mere, ọ gwara onye ọrụ ubi ya si, 'N'ime afọ atọ ndi a ka m b́ara ka m ghoro mkpurū site n'osisi fiig a, ma ahughị m mkpurū ọbụla. Gbutuo ya! Gini mere ọ ga-eji na-eriko nri di n'ala ubi a?' **8** "Ọ zara si ya, 'Nna m ukwu, hapukwa ya n'afọ a, ka m gwuo ala gburugburu, hinye ya aja nri ala n'ukwu. **9** Ọ bụrụ na ọ mja mkpurū n'afọ ọzọ, ọ di mma, ọ burukwa na ọ mighi, i nwere ike gbutuo ya.'" **10** N'ubochi izuikwe ndi Juu, ọ banyere n'ime otu ulọ ekpere na-ezi ihe. **11** Otu nwanyi nokwa n'ebe ahụ, onye mmuo nrija nrija mere ka ahụ ghara i di ya ike afọ iri na asatọ. Ọ na-ehu ehụ, o nwekwaghị ike iguzo ọtọ kwem. **12** Mgbe Jisọs hūrū ya, ọ kporo ya si ya, "Nwanyi emeela ka i nwere onwe gi site n'orja gi." **13** Mgbe o bikwasiri ya aka, ngwangwa, o guzoro kwem malite na-eto Chineke. **14** Ma onyendu ulọ ekpere ahụ were iwe nke ukwu n'ihì na Jisọs gworo orja n'ubochi izuikwe. Ọ gwara igwe mmadụ ahụ okwu si, "E nwere ubochi isii n'ime izu ụka mgbe mmadụ kwesiri iri ọrụ. Ya mere, b́anụ ka a gwoo unu n'ubochi ndi a, ọ bughị n'ubochi izuikwe." **15** Ma Onyenwe anyi zara ya si, "Unu ndi ihu abuo! Ọ di onye n'ime unu na-adighi atopu oke ehi ya maobu inyinya ibu ya, site n'ulo anumanu, kpupu ya ebe ọ ga-anu mmiri n'ubochi izuikwe? **16** O kwesighi ka a topu nwanyi a bu ada Ebrahim n'agbu ekwensu kere ya ogologo afọ iri na asatọ, n'ubochi izuikwe, mee ka o nwere onwe ya?" **17** Mgbe o kwuru nke a, ihere mere ndi iro ya niile, ma ndi mmadụ no n'ebe ahụ nuriri onu n'ihì ọrụ ebube niile ọ na-arū. **18** Ya mere, ọ na-ekwu si, "Gini ka alaeze Chineke yiri? Gini kama ka m ga-eji tunyere ya? **19** O yiri mkpuru mostaadi nke mmadụ kurū n'ubi ya a gbara ogige. O toro ghoọ osisi, nke umu mnumu na-ezukwa ike n'alaka ya." **20** Ọzọ, ọ sirị, "Gini ka m ga-eji tunyere alaeze Chineke? **21** Ọ di ka ihe na-eko achichanke nwanyi gwakotara na otutu atọ nke utu oka, tutu ruo mgbe o koro utu oka ahụ niile." **22** O jehhariri n'obodo ukwu na n'obodo nta niile na-ezi ihe, ka ọ na-aga Jerusalem. **23** Otu onye sirị ya, "Onyenwe m, ndi a ga-azoputa ha ga-adị ole na ole?" Ọ sirị ha, **24** "Gbalisieni ike banye site nonu uto di warawara, n'ihì na ana m a gwa unu na otutu ga-achọ ibanye ma ha agaghị enwe ike. **25** Ọ bụrụ na nna nwe ulọ ebilie mechie onu uto, unu ga-eguzo na-ezi na-aku aka n'uto na-asị, 'Onyenwe anyi meghere anyi uto.' "Na nzaghachi, ọ ga-asị, 'Amaghị m ebe unu si b́a.' **26** "N'oge ahụ, unu ga-asị, 'Anyi na gi rikoro, nukokwaa, i kuzikwara nkuzi n'ogbe anyi.' **27** "Ma ọ ga-asị, 'Amaghị m ebe unu siri b́a. Pupu n'ihu m, unu ndi ajo omume.' **28** "Ikwa akwa na ita ikikere eze ga-adikwa mgbe unu ga-ahụ Ebrahim, na Aizik na Jekob na ndi amuma niile ka ha no n'alaeze

Chineke; ma unu onwe unu aburū ndi a chupurū n'ezī. **29** Ndi mmadu ga-esite n'owuwa anyanwu, nakwa odida anyanwu, na n'ugwu na ndida nke uwa bja nodu n'oriri n'ime alaeze Chineke. **30** Ma lee, ndi bu uto ga-agho ndi ikpeazu, ma ndi ikpeazu ga-agho ndi bu uto." **31** N'oge awa ahū, ufodu ndi Farisii bjakwutere ya si ya, "Si n'ebe a puo, n'ihu na Herod na-acho igbu gi." **32** O siri ha, "Gaa gwaranu m nkita ohia ahū, lee, ana m achupu mmu o joo, gwokwa ndi orja taa na echi, ma n'ubochi nke ato ka m ga-arucha oru m. **33** Ma otu o di, aga m aga n'ihu n'uzo m taa, na echi na nwanne echi, n'ihu na n'ezie, o dighi onye amuma ga-anwu n'ebe ozo na-abughi na Jerusalem. **34** "O Jerusalem! Jerusalem! Gi onye na-egbu ndi amuma ma na-ejikwa nkume atugbu ndi e ziteere gi. Otutu mgbe ka m gbaliri ichikota umu gi di ka nne okuku si achikota umu ya n'okpuru nku ya, ma unu ekweghi. **35** Lee, a hapuru unu ulo unu. Ma agwa m unu, unu agaghi ahū m anya ozo ruo mgbe oge ahū ga-abia, mgbe unu ga-asj, 'Onye a goziri agozi ka onye ahū bu nke na-abia n'aha Onyenwe anyi.'"

14 Otu ubochi izuike, mgbe o gara iri ihe n'ulo otu onyendu ndi Farisii, ha no na-ele ya anya nke oma. **2** Ma lee, otu nwoke ahū ya zara aza nokwa n'ihu ya ebe ahū. **3** Jisus juru ndi Farisii na ndi ozizi iwu si, "O ziri ezi n'iwu igwo orja n'ubochi izuike ka o bu na o zighi?" **4** Ma ha e kwughi okwu obula. Ya mere o kporo ya, gwoo ya ma si ya laa. **5** O siri ha, "O buru na otu n'ime unu nwere nwa nwoke maobu oke ehi nke dabara n'ime olulu mmiri n'ubochi izuike, o bu na o gaghi eme ngwangwa doputa ya?" **6** Ma ha enweghi ike ja ajuju a. **7** Mgbe o huru otu ndi a kporo oriri si horo naani oche ndi a na-asopuru, oche ndi a na-asopuru, o turu ha ilu si, **8** "Mgbe mmadu obula kporo gi oriri n'olulu di na nwunye, abatala nodu n'оче ndi a na-asopuru, n'ihu na eleghi anya, onye kporo gi oriri kpokwara onye ka gi nwe nsopuru. **9** N'ihu na onye ahū kporo unu oriri nwere ike bjakwute gi si gi, nye nwoke a onodu gi. Mgbe ahū, i ga-ebili n'anya ihere gaa nodu n'оче dikarisiri. **10** Ma mgbe a kporo gi, nodu n'оче di ala, ka o ga-abu na onye kporo gi oriri bja, o ga-asj gi. 'Enyi m, rigota n'ebe a ka elu.' Mgbe ahū, i ga-enwekwa ugwu n'anya ndi niile a kporo gi na ha oriri. **11** N'ihu na onye obula ga-ebuli onwe ya elu ka a ga-eweda n'ala, ma onye obula na-eweda onwe ya ala ka a ga-ebuli elu." **12** O gwara onye ahū kporo ya oriri si, "Mgbe i na-akpo oriri nke nri ehie maobu nke nri anyasi, akpola naani ndi enyi gi maobu umunne gi ndi nwoke maobu ndi ikwu na ibe gi, maobu ndi agbataobi gi bara ogaranya, n'ihu ma eleghi anya, ha puru ikpokwa gi na mgbe nke ha, si otu a kwughachi gi ugwo. **13** Kama mgbe i na-akpo oriri, kpo ndi ogbenye na ndi olusi na ndi ngwuro na ndi isi. **14** A ga-agozikwa gi, n'ihu na ha enweghi ike ikwughachi gi, a ga-akwughachikwa gi mgbe ndi ezi omume ga-ebili n'onwu." **15** Mgbe otu n'ime ndi a kporo oriri nuru nke a, o siri ya, "Ngozi ga-adiri onye

ga-eso rie oriri n'alaeze Chineke." **16** Ma o siri ya, "Otu onye na-akwado oke oriri kpokwa otutu mmadu oku. **17** Mgbe oge oriri ahū ruru, o zipuru ohu ya ka o ga gwa ndi ahū o kporo si, 'Bianu, n'ihu na e dozichaala ihe niile.' **18** "Ma ha niile n'otu n'otu malitere inye osisa. Onye nke mbu siri, 'Azuru m iberibe ala ohuru, o dikwa mkpa na m ga-eje hu ya, biko gbaghara m, agaghi m abia.' **19** "Onye nke ozo siri, 'Azuru m ehi e ji aru oru ubi, iri e jikoro abuo abuo. Ana m aga ugbu a ka m nwalee ha, biko gbaghara m, agaghi m abia.' **20** "Ma onye ozo sikwara, 'Aluru m nwunye ohuru, n'ihu nke a agaghi m abia.' **21** "Otu ahū lotara, koro nna ya ukwu ihe ndi ahū a koro oriri kwuru. Mgbe ahū, iwe di ukwu were nna ya ukwu, nke a mere ka o zipu ohu ya si ya, 'Gaa ngwangwa n'okporozo ukwu na n'okporozo nta di n'obodo a, kpobata ndi ogbenye, na ndi ukwu ruru, na ndi isi na ndi ngwuro.' **22** "Otu ahū siri, 'Nna m ukwu, emeela m ihe i kwuru, ma ohere ka foduru.' **23** "Nna ukwu ahū siri ohu ahū, 'Gaakwa n'okporozo ukwu na okporozo nta, mee ka ndi mmadu bata n'ulo m, ka ulo m juputa na mmadu. **24** N'ihu na agwa m unu, o dighi otu onye n'ime ndi ahū a koro oriri ga-edetu nri m onu.'" **25** Ugbu a, oke igwe mmadu na-eso ya ma o tughariri si ha: **26** "Onye obula choro iso m, ma o bughu uzo kpo nne na nna ya, na nwunye ya, na umu ya, na umunne ya ndi nwoke na ndi nwananyi tinyekwara ndu nke ya onwe ya asj, apughi ibu onye na-eso uzo m. **27** Onye obula na-eburughi obe ya soro m, enweghi ike ibu onye na-eso uzo m. **28** "O di onye obula n'ime unu choro iwu ulo elu, na-agaghi ebu uzo nodu ala, gbaoko ihe o ga-efu ya, iji choputa ma o nwekwa ego ga-ezu iwucha ya? **29** N'ihu na o buru na o to o n'ala ma o nwekwa ike wuchaa ya, onye obula huru ya ga-achi ya ochi, **30** na-asj, 'Nwoke a malitere iwu ulo, ma o nweghi ike wuchaa ya.' **31** "Maobu ole eze choro iluso eze ibe ya ogu, o gaghi ebu uzo nodu ala tulle ma puku ndi agha iri ya o ga-ezuru ya iji luso onye ji iri puku ndi agha abuo abjakwute ya ogu? **32** O buru na o nweghi ike, o ga-ebizu ozi rjo ka e kpee udo mgbe onye nke ozo ka no n'ebe di anya. **33** N'uzo di otu a, onye obula na-ajughi ihe niile o nwere, apughi ibu onye na-eso uzo m. **34** "Nnu di mma, ma o buru na o dighi atokwa uto, a ga-eji gin mee ka o to uto ozo? **35** O bakwaghi uru nye ala maobu iji mee nri ala. Kama o bu itufu ya. "Onye obula nwere nti inu ihe, ya nuru."

15 Ugbu a, ndi ona utu na ndi mmehie na-abia ya nso inuta ihe o na-ekwu. **2** Ndi Farisii na ndi ozizi iwu tamuru nta na-asj, "Nwoke a na-anabata ndi mmehie sorokwa ha na-eri nri." **3** Ya mere, o turu ha ilu a si, **4** "O buru na otu onye n'ime unu enwee nari aturu ma otu n'ime ha akpafuo. O bu na o gaghi ahapu iri aturu itoolu na itoolu ahū foduru n'ozara, puo ichoghari otu ahū kpafuru ruo mgbe o chotara ya? **5** Mgbe o chotara ya, o ga-eji onu tukwasj ya n'ubu ya. **6** Mgbe o lotara n'ulo ya, o ga-akpokota ndi enyi ya na ndi agbataobi ya si ha, 'Soronu m nura onu

n'ih na achotala m aturu m furu efu.' 7 Asj m unu, n'uzo di otu a, onu di ukwu ga-adi n'elugwe n'ihu otu onye mmehie nke cheghariri, karja iri itoolu na itoolu ndi ezi omume bu ndi ncheharj na-adighi mkpa. 8 "Maobu olele nwanji nke nwere mkpuru olaocha iri, o buru n'otu n'ime ha adafuo. O gaghi amunye oriona, zaa ime ulo ya icho otu mkpuru ego ahụ tutu o chota ya? 9 Mgbe o chotara otu mkpuru ego ahụ, o ga-akpo ndi enyi ya na ndi agbataobi ya si ha, 'Soronu m nuriya onu n'ihu na achotala m ego m furu efu.' 10 N'uzo di otu a, asj m unu, onu ga-adi n'ihu ndi mmuo ozi Chineke n'ihu otu onye mmehie nke cheghariri." 11 O kwukwaara si, "Otu nwoke mutara umu nwoke abuo. 12 Nwa ya nke nta sirj nna ya, 'Nna, kenye m oke ruuru m n'ihe niile i nwere.' Ya mere, o kenyeri ya oke nke ya site n'ihe o nwere. 13 "Mgbe ubochi ole na ole gasiri, nwokorobia ahụ kwakotara ihe niile o nwere gaa biri n'otu obodo di anya. N'ebe ahụ, o mefuchara ihe niile o nwere n'ibi ndu ojo. 14 Mgbe o mefuchara ihe niile o nwere, oke unwu dara n'ala ahụ. O malitere ino n'uko. 15 N'ihu nke a, o gara binyere otu onye obodo ahụ nyere ya oru ilekota ezi ya na inye ha nri. 16 Ma o na-agu ya ka o site na nri o na-enye ezi rijuo afo, ma o dighi onye nyere ya udi nri ahụ. 17 "Mgbe o ghotara onwe ya, o sirj, 'Mmadu ole bu ndi oru e goro ego nna m nwere, ndi nri na-azuru ma maputakwa, ma agu na-egbu m n'ebe a. 18 Aga m ebili lakwuru nna m, si ya, Nna, emehiela m megide eluigwe na gi onwe gi. 19 Ekwesikwaghj m ka a kpo m nwa gi ozo, were m di ka otu n'ime ndi i goro oru.' 20 Ya mere, o biliri laghachikwuru nna ya. "Ma mgbe o norji n'ebe di anya, nna ya huru ya, nwee omiiko n'ahu ya, gbaara oso ga makuo ya, sutukwa ya onu. 21 "Nwa ya nwoke ahụ sirj ya, 'Nna, emehiela m megide eluigwe na gi onwe gi. Ekwesighi m ka a kpo m nwa gi ozo.' 22 "Ma nna ya gwara ndi ohu ya si, 'Meenu ngwangwa weta uwe kachasi mma yikwasi ya. Gbanye ya olaaka n'aka, yinyekwanu ya akpukpokwu n'ukwu. 23 Gaanu kpuputa nwa ehi gbara abuba, gbuo ya, ka anyi rie ma nriakwa. 24 N'ihu na nwa m a, nwuru anwu ma o dila ndu ozo. O fukwara efu ma a chotala ya.' Ha bidoro na-eri, na-anu na-anurikwa onu. 25 "O dighi anya, nwa ya nke okenye, onye jere iru oru n'ubi, mgbe o na-abiaru ulo nso, o nuru uda egwu na igba egwu. 26 O kporo otu n'ime ndi ohu juo ya ihe na-eme. 27 O sirj ya, 'Nwanne gi nwoke alatala. Nna gi egbuola nwa ehi gbara abuba n'ihu na o lotara n'udo na ahu ike.' 28 "Iwe were ya, o juru ibata n'ime ulo. Nna ya putara n'eziri rjo ya arirjo. 29 Ma o zara nna ya si, 'Lee otutu afo niile ndi a ka m noo na-egere gi ozi, enupukwaghj m isi n'iwu gi n'uzo obula. Ma o nweghi oge i nyere m o buladi nwa ewu si mu na ndi enyi m jiri ya mee oriri. 30 Ma ugbu a, nwa gi a, onye ya na ndi akwuma mefuru akụ gi alotala, ya ka i gburu nwa ehi gbara abuba.' 31 "Ma o sirj ya, 'Nwa m, mu na gi no mgbe niile, ihe niile m nwere bukwa nke gi. 32 Ma anyi kwesiri inuri onu, kpookwa oriri, n'ihu na

nwanne gi nwoke a nwuru anwu ma o dila ndu ozo. O fukwara efu ma a chotala ya."

16 O gwara ndi na-eso uzo ya si, "Otu ogaranya nwere otu onyeisi oru nke e boro ebubo na o na-ala akụ ya n'iyi. 2 Ya mere o kporo ya si ya, 'Gini bu ihe a m na-anu banyere gi? Gbakoro m otu i si na-elekota akụ m, n'ihu na achokwaghj m ka i buru onyeisi oru ozo.' 3 "Onyeisi oru ahụ sirj onwe ya, 'Gini ka m ga-eme ugbu a nna m ukwu na-achokwaghj m oru? Ike igwu ala adighi m, ihere agakwaghj ekwe m irjo arirjo. 4 Amatala m ihe m ga-eme, nke a ganyere m aka ma o buru na a chupu m n'oru n'ebe a, aga m enweta ndi ga-anabata m n'ulo ha.' 5 "Ya mere o kporo ndi niile ji nna ya ukwu ugwo n'otu n'otu. O juru onye nke mbu si, 'Ego ole bu ugwo i ji nna m ukwu?' 6 "O sirj ya, 'O bu puku karama mmanu oliv ka m ji ugwo ya.' "Onyeisi oru ahụ gwara ya si, 'Ngwangwa, were akwukwo degharja ya narj karama ise.' 7 "Mgbe ahụ, o juru onye nke abuo si, 'Ego ole bu ugwo i ji?' "O sirj ya, 'O bu narj akpa oka wiiti.' "O sirj ya, 'Ngwangwa degharja ya iri akpa oka wiiti asato.' 8 "Nna ya ukwu toro onyeisi oru ahụ na-ekwesighi ntukwasj obi n'ihu na o kpara agwa di ka onye nwere uche. N'ihu na umu, nke ogbo a, ji akonuche na-eso ndi ogbo ha karja umu nke ihe. (aiōn g165) 9 Agwa m unu, jirinū akunba nke ajo omume metara onwe unu ndi enyi, ka o ga-abu na mgbe o na-adighikwa akụ unu nwere, ha ga-anabata unu n'ulo obibi ha ebighi ebi. (aiōnios g166) 10 "Onye obula kwesiri ntukwasj obi n'ihe di ntakiri, ga-ekwesikwa ntukwasj obi n'ihe di ukwu. Onye na-ekwesikwaghj ntukwasj obi n'ihe di ntakiri, agaghikwa ekwesi ntukwasj obi n'ihe di ukwu. 11 O buru na unu abughj ndi kwesiri ntukwasj obi n'aku mmehie nke uwa, onye ga-enyekwa ezi akụ n'aka unu na ntukwasj obi idebe? 12 O burukwa na unu abughj ndi kwesiri ntukwasj obi n'aku onye ozo, onye ga-enye unu ihe nke bu nke unu? 13 "O dighi onye obula puru ihe nna ukwu abuo, n'ihu na o ga-achokwaghj otu n'ime ha n'anya, kpokwa nke ozo asi, maobu, sopuru otu ma lejia nke ozo anya. Otu a kwa i nweghi ike ihe Chineke na akụ otu mgbe ahụ." 14 Mgbe ndi Farisii, bu ndi huru ego n'anya nuru ihe ndi a, ha jiri ya mee ihe ochi. 15 O sirj ha, "Unu na-egosi onwe unu di ka ndi ezi omume n'ihu ndi mmadu ma Chineke maara obi unu. N'ihu na ihe ndi mmadu na-akpo ihe di oke mkpa bu ihe ruru aru n'anya Chineke. 16 "Iwu na ndi amuma no na-achi ruo oge Jon bjara. Site n'oge ahụ, a na-ekwusa ozioma nke alaeze Chineke, onye obula na-ejikwa ike na-abanye n'ime ya. 17 O di mfe ka eluigwe na uwa gabiga karja na a ga-ewepu otu kpom, site n'ihe niile di n'iwu. 18 "Onye obula gbara nwunye ya alukwaghj m ma luru nwanji ozo na-eme mmehie ikwa iko. Onye o bulakwa luru nwanji di ya juru na-eme mmehie ikwa iko. 19 "O di otu ogaranya na-eyi uwe odo odo na ezi akwa ocha, na-erikwa nri di mma ubochi niile. 20 N'onu uzo ulo ya, otu nwoke onye ogbenye nke onya juru ahụ ya na-edina n'ebe

ahụ. Aha ya bụ Lazaros. **21** Ọ na-agụsị ya agụụ ike iri iberibe nri si na tebul ọgaranya ahụ daa n'ala. Ọ bụladị umu nkita na-abia na-aracha onya dị ya n'ahụ. **22** "Mgbe onye ogbenye ahụ nwurụ, ndị mmụọ ozi bbara buru ya gaa n'ebe Ebrahim nọ. Onye ọgaranya ahụ nwụkwara, e lie ya. **23** N'ọkụ ala mmụọ ebe onye ọgaranya ahụ nọ n'oke ihe mgbu, ọ hụrụ Ebrahim ka ọ nọ n'ebe dị anya, hụkwa Lazaros n'akụkụ ya. (Hadēs 986) **24** Ọ kpokuru Ebrahim sị ya, 'Nna m Ebrahim, meere m ebere n'ihì na anọ m n'oke ihe mgbu n'ime ọkụ a. Biko zienụ Lazaros ka ọ denye mkpjsjaka ntakirị ya na mmiri bja mejuo ire m.' **25** "Ma Ebrahim siri ya, 'Nwa m, chetakwa na i nara ezi ihe gi mgbe i di ndu, ebe Lazaros nara ihe ojoo. Ma ugbu a, a na-akasi ya obi n'ebe a ma gi onwe gi n'okwa n'ahuhu.' **26** A sijkwari na anyi achoo inyere gi aka, ọ gaghị ekwe mee n'ihì na e nwere olulu di ukwu kewara anyi na unu. Mmadu obula enwekwaghị ike isite n'ebe a bja n'ebe unu no, ọ di kwaghị onye nwere ike isite n'ebe ahụ unu no bja n'ebe a.' **27** "Ọ siri, 'Ya mere, ariọ m gi nna, ziganu ya n'ulo nna m, **28** n'ihì na enwere m umunne nwoke ise. Ka ọ dọọ ha aka na ntị ka ha ghara ibja n'ebe a mmekpa ahụ di.' **29** "Ebrahim siri, 'Ha nwere Mosis na ndi amuma, ha gee ha ntị.' **30** "Ma o kwuru, 'Nna Ebrahim, nke ahụ agaghị ezu! A si na otu onye ga-esi n'ala ndi nwuru anwu gakwuru ha, ha gaechehari.' **31** "Ọ siri ya, 'Ọ buru na ha egeghi Mosis na ndi amuma nti, ha agaghị ekwenye ma a sijkwari na mmadu esi n'onwu bilie.'"

17 Ọ siri ndi na-eso uzo ya, "Ihe ndi nke na-eme ka mmadu jehie aghaghị idi, ma ahuhu ga-adiri onye obula onodu ndi a ga-esi n'aka ya bja. **2** Ọ ga-akara gi mma ka e kenye gi nkume igwe nri n'olu, tunye gi n'ime oke osimiri, kariya na i ga-eduhie otu n'ime umuntakiri ndi a uzo. **3** Kpachapurunu onwe unu anya! "Ọ buru na nwanna gi e mejuo gi, baara ya mba. **4** Ọ buru na o chegharia, gbaghara ya. **4** Ọ burukwa na o mejuo gi ugboro asaa n'otu ubochi, rijokwa gi ugboro asaa si, 'E chegharjala m,' i ghaghị jgbaghara ya." **5** Ndi ozi ya siri ya, "Onyenwe anyi, mee ka okwukwe anyi di ukwu!" **6** Onyenwe anyi zara, "Ọ buru na unu nwere okwukwe nke ha ka mkpuru mostaadi, unu nwere ike i si osisi ukwu a, Ka e site na mgboro gwu hopu gi ma kuokwa gi n'ime oke osimiri, ọ ga-erubere unu isi. **7** "Ọ bu onye n'ime unu nke nwere ohu onye si ebe ọ gara ruo oru maobu jzu aturu lobata, ga-asị ya, 'Mee ngwangwa nodu ala rie nri?' **8** Ọ gaghị asi ya, 'Siere m nri osiiso, kwadoo onwe gi jere m ozi ka m na-eri na anukwa ihe onunu; emesja i ga-eri nri ma nuo ihe onunu nke gi?' **9** Ọ ga-ekele ohu ahụ n'ihì na ọ ruo oru o kwesiri iru? **10** N'otu aka ahụ, mgbe unu rucharara oru niile unu kwesiri iru, ihe unu ga-ekwu bu, 'Anyi bu umu ohu na-ekwesighi ekwesi, anyi emeela ihe anyi kwesiri ime.'" **11** Ka ọ na-aga Jerusalem, o sitere n'uzo di n'agbata Sameria na Galili. **12** Mgbe ọ banyere n'otu obodo nta, ndi ekpenta iri sitere n'ebe di anya zute ya. **13** Ha tiri

mkpu n'oke olu si, "Jisosh nna anyi ukwu, mere anyi ebere." **14** Mgbe ọ huru ha, ọ siri ha, "Gaanu gosi ndi nchujaja onwe unu." Di ka ha na-aga, e mere ka ha di ocha. **15** Mgbe otu n'ime ha choputara na a gwola ya, ọ laghachiri azu, jiri oke olu na-eto Chineke. **16** Ọ dara n'ala n'ukwu ya, kelee ya. Ọ bu onye Sameria. **17** Jisosh juru si, "Ọ bughị mmadu iri ka e mere ka ha di ocha, ebeekwanu ka itoolu ndi ozo no? **18** Ọ bu naani onye mba ozo a loghachiri inye Chineke otuto?" **19** Mgbe ahụ, ọ siri ya, "Billie, laa, okwukwe gi agwola gi." **20** Ma mgbe ndi Farisii juru ya si, Olee mgbe alaeze Chineke ga-abia? O kwuru, "Obibia alaeze Chineke agaghị a bu n'uzo a ga-eji anya efu hu ya. **21** Ha agaghikwa asi, 'Lee, ọ no n'ebe a,' maobu, 'n'ebe ahụ,' n'ihì n'ezie, alaeze Chineke no n'etiti unu." **22** Mgbe ahụ, ọ gwara ndi na-eso uzo ya, "Oge na-abia mgbe ọ ga-agusi unu aguu ike ihu otu n'ime ubochi nke Nwa nke Mmadu, ma unu agaghị ahụ ya. **23** Ha ga-asị unu, 'Lee, n'ebe ahụ,' maobu, 'Lee, n'ebe a,' unu agala, unu esokwala ha. **24** N'ihì na Nwa nke Mmadu n'ubochi ya ga-adi ka amuma nke eluigwe nke nanye ihè na mbara eluigwe site n'otu ebe ruo n'ebe nke ozo. **25** Ma ọ ghaghị ibi uzo hu o otutu ahuhu, ogbo a ga-ajukwa ya. **26** "Di ka ọ di n'ubochi Noa, otu a ka ọ ga-adikwa n'ubochi Nwa nke Mmadu. **27** Ha no na-eri na-anu, na-alu nwunye na-ekewa umu ha di, ruo mgbe Noa banyere n'ugbo mmiri. Oke iju mmiri ahụ bjakwara laa ha n'iyi. **28** "Otu a ka ọ dikwa n'oge Lot. Ha no na-eri, na-anu, na-azuritakwa ahia, na-aku mkpuru, na-arukwa ulo. **29** Ma n'ubochi ahụ Lot si n'obodo Sodom puta, oku na nkume di oku sitere n'eluigwe zoo ka mmiri, laa ha niile n'iyi. **30** "Otu a ka ọ ga-adikwa n'ubochi a ga-eme ka Nwa nke Mmadu puta ihè. **31** N'ubochi ahụ, onye obula no n'elu ulo, ma ihe ya di n'ime ulo, aritukwala iba n'ime ulo iburu ngwongwo ndi ahụ. N'otu aka ahụ, onye obula no n'ubi, ya ghara jloghachita. **32** Chetakwanu nwunye Lot. **33** Onye obula choro iche ndu ya nche ka ọ ga-efunari, ma onye obula na-atufu ndu ya ga-echebe ya. **34** Asị m unu, n'anyasi ahụ mmadu abuo ga-edina n'otu akwa, a ga-ewepu otu n'ime ha hapu onye nke ozo. **35** Umu nwanyi abuo ga na-akwo oka n'otu ebe, a ga-ewere otu ma hapu nke ozo." **36** Umu nwoke abuo ga-anu n'ubi, a ga-ewere otu onye hapu nke ozo. **37** Ha juru ya si, "Olee ebe, Onyenwe anyi?" Ọ siri ha, "Ebe obula ozu di, ka udele na-ezukota."

18 Mgbe ahụ ọ turu ha ilu a iji gosi ha mkpa ọ di ikpe ekpere na-esepughị aka, **2** ọ siri, "O nwere otu okaike bi n'otu obodo ma ọ naghị atụ egwu Chineke. Ọ naghị asopukwara mmadu. **3** N'obodo ahukwa, e nwere otu nwanyi di ya nwuru anwu nke na-abiakwute ya, na-asị ya, 'Kpeputa m n'aka ndi na-emegide m.' **4** "Na mmalite, ọ choghi, ma n'ikpeazu, ọ gwara onwe ya si, 'Ọ bu ezikwu na anaghị m atụ egwu Chineke maobu sopuru mmadu. **5** Ma n'ihì na nwanyi a di ya nwuru anwu ngidere na-enye m nsogbu, aga m ahụ na o nwetara ikpe ziri ezi, ka ọ kwusi inye m

nsogbu site na objibia o na-abia.” **6** Ya mere Onyenwe anyi sirị, “Gerenụ ihe okaike nke na-eme ajo omume na-ekwu. **7** O bu na Chineke agaghị ekpeputa ndi ahụ o hoputara, bu ndi na-akpokwu ya ehilie na abali? O ga-anọ tee anya n’inyere ha aka? **8** Asị m unu, o ga-eme ngwangwa hu na ha nwetara ikpe ziri ezi. Ma otu o di, mgbe Nwa nke Mmadu ga-abia, o ga-ahukwa ndi nwere okwukwe n’ime uwa?” **9** O tukwara ilu a n’ihi ndi tukwasiri obi n’onwe ha na ha bu ndi ezi omume ma na-eleada ndi ozo anya. **10** “Umụ nwoke abụo rigoro n’ulonso ukwu ikpe ekpere, otu onye n’ime ha bu onye Farisii, onye nke ozo bu onye ona utu. **11** Onye Farisii ahụ guzoro oto kpee ekpere banyere onwe ya si, ‘Chineke nna m, ana m ekele gi n’ihi na adighi m ka mmadu ndi ozo ndi na-apunara mmadu ihe ya n’ike, maobu ndi ajo omume, maobu ndi na-akwa iko, ma o bukwanu di ka onye ona utu a. **12** Ana m ebu onu ugboro abuo n’izu uka obula. Ana m akwukwa otu uzo n’uzo iri nke ihe niile m nwetara.’ **13** “Ma onye ona utu ahụ guzo n’ebe di anya, o nwekwaghị ike iweli ihu ya elu lee anya n’eluigwe. Kama, o na-eti aka n’obi ya na mwute nna-asị, ‘Chineke, biko mere m ebere n’ihi na abụ m onye mmehie.’ **14** “Asị m unu, na nwoke a lara n’ulo ya buru onye a gurụ n’onye ezi omume n’ihu Chineke karịa onye nke ozo. N’ihi na onye obula ga-ebuli onwe ya elu ka a ga-eweda, ma onye obula na-eweda onwe ya ala ka a ga-ebuli elu.” **15** Ndi mmadu na-ekutere ya umuntakiri ka o bikwasị ha aka. Mgbe ndi na-eso uzo ya huru nke a, ha baara ha mba. **16** Ma Jisos kporo ha ka ha bjakwute ya, si, “Kweenu ka ha bjakwute m, unu egbochikwala ha, n’ihi na alaeze Chineke bu nke ndi di ka ha. **17** N’ezie, agwa m unu, onye obula na-agaghị anara alaeze Chineke di ka nwantakiri agaghị aba n’ime ya.” **18** Otu onye ochichi juru ya si, “Ezi onye ozizi, o bu gini ka m ga-eme keta ndu ebighi ebi.” (aiōnios g166) **19** Jisos sirị ya, “Gini mere i ji akpo m ezi mmadu? O dighi onye obula bu ezi mmadu ma o bughị naanị Chineke. **20** I maara ihe niile enyere n’iwu, akwala iko, egbula mmadu, ezula ohi, agbala ama ugha, sopuru nne na nna gi.” **21** O sirị, “Edebezuchaala m iwu ndi a niile site na mgbe m bu nwata.” **22** Mgbe Jisos nuru nke a, o sirị ya, “Otu ihe foduru ka ime: ree ihe niile i nwere, kesara umu ogbenye ego ya. I ga-enwe akụ n’eluigwe, biazie soro m.” **23** Mgbe o nuru nke a, o wutere ya nke ukwu, n’ihi na o bu onye nwere otutu akụ. **24** Jisos lere ya anya si, “Lee ka o si buru ihe siri ike bu ndi ogaranya iba n’alaeze Chineke. **25** N’ezie, o diri inyinya kamel mfe isite n’anya agiga gafee karịa ogaranya ibanye n’alaeze Chineke.” **26** Ndi nuru ya sirị, “Onye kwanu ka a ga-azoputa?” **27** O sirị, “Ihe mmadu na-apughị ime, bu ihe Chineke puru ime.” **28** Mgbe ahụ Pita sirị, “Lee, anyi ahapula ihe niile anyi nwere soro gi!” **29** O sirị ha, “N’ezie, agwa m unu, o nweghi onye obula hapuru ulo ya, maobu nwunye, maobu umunne, maobu ndi muru ya, maobu umuntakiri ya, n’ihi alaeze Chineke **30** nke na-agaghị anata ihe ndi a n’ogbo a, nwekwa ndu ebighi ebi n’ogbo nke na-abia.” (aiōn g165, aiōnios

g166) **31** Jisos kporuru mmadu iri na abuo ahụ na-eso uzo ya n’akuku, gwa ha si, “Anyi na-aga Jerusalem, ihe niile ndi amuma dere banyere Nwa nke Mmadu ga-emezu. **32** A ga-arara ya nyefee ya n’aka ndi mba ozo. Ha ga-akwa ya emo, mee ya ihe ihere, bukwa ya onu mmiri asu. **33** Ha ga-apia ya ihe, gbukwa ya; ma n’ubochi nke ato, o ga-esite n’onwu bilie ozo.” **34** Ma ha aghotaghị ihe obula n’okwu ndi a. E mere ka nkowa okwu ndi a buru ihe e zoro ezo n’ebe ha no, ha aghotakwaghị ihe o kwuru. **35** O ruo ka o bjaruru Jeriko nso, otu nwoke kpuru isi no n’akuku uzo narijo arirjo. **36** Mgbe o nuru uzu igwe mmadu ka ha na-agafe, o juru ihe na-eme. **37** Ha gwara ya, “Jisos onye Nazaret na-agafe.” **38** O tiri mkpu si, “Jisos nwa Devid, meere m ebere!” **39** Ndi bu uzo baara ya mba ka o mechie onu. Ma o tisiri mkpu ike si, “Nwa Devid, meere m ebere!” **40** Jisos kwusiri, nye iwu ka a kpotara ya nwoke ahụ. Mgbe o rutere nso, o juru ya, **41** “Gini ka i chorọ ka m meere gi?” O sirị, “Onyenwe anyi, ka e mee ka m hu uzo ozo.” **42** Jisos sirị ya, “Hu uzo, okwukwe gi agwoola gi.” **43** Ngwangwa, o bidoro ihu uzo ma soro Jisos, na-etokwa Chineke. Ndi mmadu niile, mgbe ha huru ya tokwara Chineke.

19 O banyere Jeriko mgbe o na-agafe. **2** Otu nwoke no ebe ahụ, aha ya bu Zakios; o bu onyeisi ndi ona utu burukwa ogaranya. **3** O chorọ ihu onye Jisos bu ma ebe o bu onye mkpumkpu, o dirighi ya mfe n’ihi igwe mmadu. **4** Ya mere, o gbaara oso gaa n’ihu rigoro n’otu osisi sikamo, ka o nwee ike ihu ya di ka o na-agafe n’uzo ahụ. **5** Mgbe Jisos rutere n’ebe ahụ, o lere anya n’elu si ya, “Zakios, rịdata ngwangwa. Aga m abu obja n’ulo gi taa.” **6** O rịdata n’otu mgbe ahụ jirikwa obi utọ nabata ya. **7** Mmadu niile huru nke a, ma bido na-atamu si, “O gaala ibu obja onye mmehie.” **8** Ma Zakios biliri oto gwa Onyenwe anyi, “Lee, Onyenwe anyi, aga m enye ndi ogbenye okara ihe niile m nwere. O burukwa na o nwere onye m ghogburu nara ya ihe obula, aga m akwughachi ya okpukpu ano.” **9** Jisos gwara ya, “Taa nzoputa abiala n’ulo a, n’ihi na onye a bukwa nwa Ebrahim. **10** N’ihi na Nwa nke Mmadu bjara icho na izoputa ndi furu efu.” **11** Di ka ha na-ege ya ntị n’okwu a, o gara n’ihu turoh ha ilu, n’ihi na o no Jerusalem nso, ha chekwara na o ruola mgbe alaeze Chineke ga-aputa ihe. **12** O sirị, “Otu nwoke a muru n’onodu di elu gara obodo di anya ka echie ya eze, ka o lotakwa ma e mesia. **13** Ya mere, o kporo ndi ohu ya iri nye ha mkpuru ego iri si ha, ‘Werenu ego ndi a zuo ahia ruo mgbe m ga-alota.’ **14** “Ma ndi o n-achị kporo ya asi, ha zipukwara ndi ukwu ozi n’azu ya na-asi, ‘Anyi achokwaghị ka onye a chia anyi.’ **15** “Mgbe o natachara ikike ibu eze, o loghachiri, kporo ndi ohu ya ahụ o nyere ego mgbe o na-apu, ka ha bia piazere ya ego ole ha ritere n’uru. **16** “Onye nke mbu bjara si, ‘Onyenwe m e jiri m mkpuru ego i nyere m rite uru mkpuru ego iri ozo.’ **17** “Nna ya ukwu sirị ya, ‘I mere nke oma, ezi odibo. N’ihi na i gosiri onwe gi onye kwesiri ntukwasị obi n’ihe dikarisi nta, i ga-achị mba iri.’ **18** “Onye nke abuo bjara sika,

'Onyenwe m, otu mkpuru ego gi amatala mkpuru ego ise ozo.' 19 "O siri ya, 'I ga-achi obodo ise.' 20 "Onye nke ozo bjakwara si, 'Onyenwe m, lee mkpuru ego gi. Ekechiri m ya n'akwa, zoo ya. 21 Aturu m egwu gi, n'ihu na i bu onye afo tara mmiri, burukwa onye n-ewe ihe na-abughị nke gi, na-aghorokwa mkpuru i na-akughị.' 22 "O siri ya, 'O bu okwu si gi n'onu ka m ga-eji kpee gi ikpe, gi bu ohu ojoo! I maara na afo tara m mmiri, matakwa na m na-ewe ihe na-abughị nke m, na-aghorokwa mkpuru m na-akughị? 23 Gini mere na i wereghị ego m tinye n'uloaku? Nke o ga-abu mgbe m lotara, m ga-anara ya na omurunwa ya.' 24 "Mgbe ahụ, o gwara ndi guzo n'ebe ahụ, 'Naputanu ya mkpuru ego ahụ, were ya nye onye ji mkpuru ego iri.' 25 "Ha siri ya, 'Nna anyi ukwu, o nwelari mkpuru ego iri.' 26 "O zara, 'Asi m unu, onye obula nwere ihe ka a ga-enyekwa ihe ozo, ma onye na-enweghi ihe ka a ga-anapu o buladi ihe ahụ o nwere. 27 Ma ndi iro m ahụ, ndi na-achoghi ka m buru eze ha, kpuputanu ha n'ebe a, gbukwaanu ha n'ihu m.'" 28 Mgbe o kwusiri nke a, o gwara n'ihu n'ije ya iga Jerusalem. 29 Mgbe o na-abjara Betfeji na Betani nso, n'Ugwu a na-akpo Oliv, Jisosh zipuru mmadu abuo n'ime ndi na-eso uzo ya, 30 si, "Gaanu n'ime obodo nta ahụ di n'ihu unu. Mgbe unu na-abanye n'ime ya, unu ga-ahụ nwa inyinya e kenyerere n'ebe ahụ nke onye obula na-anokwasibeghi n'elu ya, toponu ya, kputura m ya. 31 O buru na onye obula ajou unu, 'Gini mere unu ji atopu ya?' Gwanu onye ahụ si, 'O di Onyenwe anyi mkpa.'" 32 Ndi ahụ o zipuru gara hu ya di ka o gwara ha. 33 Mgbe ha bidoro itopu ya, ndi nwe ya juru ha si, "Gini mere unu ji atopu nwa inyinya ahụ?" 34 Ha siri, "O di Onyenwe anyi mkpa." 35 Ha kputaara Jisosh nwa inyinya ahụ, wukwasikwa uwe ha n'elu ya, nyere Jisosh aka ka o rigoro n'elu ya. 36 Di ka o na-aga, ndi mmadu tusara uwe ha n'okporouzo. 37 Mgbe o rutere n'uzo e si arigo Ugwu Oliv, igwe mmadu ndi ahụ na-eso uzo ya malite ji onu na-eto Chineke n'oke olu n'ihu oru ebube niile ha huru, 38 na-asi, "Onye a goziri agozi ka eze ahụ bu nke na-abia n'aha Onyenwe anyi." "Udo n'eluigwe, ebube dikwa n'ebe kachasi elu." 39 Ufodu n'ime ndi Farisii so igwe mmadu ahụ gwara ya, "Onye ozizi, gwa ndi na-eso uzo gi ka ha mechie onu!" 40 O zara si, "Ka m gwa unu, o buru na ha agbaa nkiti, nkume ndi a gae-eti mkpu." 41 Mgbe o rutere Jerusalem nso, ebe o no huzie obodo ahụ anya nke oma. O bere akwa n'ihu ya, 42 si, "O buru na i maara taa, o buladi gi onwe gi, ihe ndi na-eweta udo! Ma ugbu a, ezofuola ha n'anya gi. 43 Oge na-abia mgbe ndi iro gi ga-agba gi gburugburu, mechie uzo mgbanu niile, sitekwa n'uzo niile di iche iche bjakwasị gi. 44 Ha ga-egwepia gi n'ala, gi na umu gi no n'ime mgbidi a, o dikwaghi nkume obula ha ga-ahapu n'elu ibe ya, n'ihu na i mataghi oge nleta Chineke nye gi." 45 Mgbe ahụ, o banyere n'ime ulonso ukwu bido ichupu ndi no ebe ahụ na-ere ahia. 46 O si ha, "E dere ya n'akwukwo nso 'na a ga-akpo ulo m ulo ekpere'; ma unu emeela ya 'ogba ndi na-apunara mmadu ihe n'ike.'" 47 Ubochi niile, o na-anu na-akuzi

ihe n'ulonso ukwu ahụ. Ma ndisi nchujaja na ndi ozizi iwu na ndi ndu n'etiti ndi mmadu, no na-achio uzo ha ga-esi gbuo ya. 48 Ma ha achotaghi uzo obula ime ya, n'ihu na mmadu niile sogidere ya kwenyekwara n'okwu ya.

20 Otu ubochi, ka o no n'ulonso ukwu na-ezi ndi mmadu ihe na-ekwusakwa ozioma. Ndisi nchujaja, na ndi ozizi iwu na ndi okenye bjakwutere ya. 2 Ha siri ya, "Gwa anyi, olee ikike i ji na-eme ihe ndi a niile? Onye nyekwara gi ikike a?" 3 O zara ha si, "Aga m ajukwa unu otu ajuju. Gwanu m, 4 baptizim nke Jon, o si n'eluigwe ka o si n'aka mmadu?" 5 Ha kparitara uka n'etiti onwe ha ma si, "O buru na anyi asi na o sitere n'eluigwe, o ga-asi, 'Gini mere unu na-eghighi kwenye na ya?' 6 O burukwanu na anyi asi na, 'o sitere n'aka mmadu,' ndi mmadu ga-atu anyi nkume, n'ihu na ha niile kweere na Jon bu onye amuma." 7 Ya mere, ha zara, "Anyi amaghi ebe o si bja." 8 Jisosh siri ha, "Enwekwaghi m ike igwa unu ikike m ji na-eme ihe ndi a." 9 O gara n'ihu tuoro ndi mmadu ilu a si, "Otu nwoke nwere ubi vaini, nke o nyefere n'aka ndi ga-elekota ya anya ma puo gaa njem n'ala ozo ebe o noro ogologo oge. 10 Mgbe oge iwe ihe ubi ruru, o zigara otu n'ime ndi ohu ya ka o bjakwute ndi ahụ na-elekotara ya ubi, ka ha nyekwa ya ufodu n'ime mkpuru ubi vaini ahụ. Ma ndi na-elekotara ya ubi jidere ya, tie ya ihe, zilaga ya n'aka efu. 11 O zigakwara ohu ya ozo. Ma ha tikwara ya ihe mee ya ihe ihere, zilakwaa ya n'aka efu. 12 O zigakwara onye nke ato, ma ha meruru ya ahụ, chulaa ya. 13 "Mgbe ahụ, onyenwe ubi vaini ahụ siri, 'Gini ka m ga-eme? Aga m ezigara ha okpara m, nke m huru n'anya, ma eleghị anya ha ga-asopuru ya.' 14 "Ma mgbe ndi na-elekota ubi ahụ huru ya, ha kwuritara n'etiti onwe ha, si, 'Onye a bu onye nketa ihe niile a, ka anyi gbuo ya, ka ihe nketa a buruzia nke anyi.' 15 Ya mere, ha kpufere ya n'azu ubi vaini ahụ, gbuo ya. "Gini ka onye nwe ubi ahụ ga-eme ha? 16 O ga-abia, laa ndi ahụ na-elekota ubi ahụ n'iyi, were ubi vaini ahụ nye ndi ozo." Mgbe ndi ahụ nuru nke a, ha siri, "Chineke ekwela." 17 O legidere ha anya si, "Ginikwa ka unu chere na ihe e dere n'akwukwo nso putara, "Nkume ahụ ndi na-ewu ulo juru aghoola nkume nke isi ntola ulo? 18 Onye obula nke dakwasiri n'elu nkume ahụ, ka a gae-etiwasi, ma onye obula o dakwasiri, ka o ga-egwepia." 19 Ndi ozizi iwu na ndisi nchujaja choro uzo ha gae-esi jide ya n'otu oge ahụ n'ihu na ha matara na o bu ha ka o bu n'obi tuo ilu ahụ, ma ha turu egwu ndi mmadu. 20 Ya mere, ha chere ya nche nke oma, ma zipu ndi nnyoputa, ndi mere onwe ha dikwa ndi ezi omume, ka ha choputa ma o nwere uzo ha ga-esi jide ya site n'ihe o ga-ekwu, ka ha site na nke a nyefee ya n'aka ochichi na ike onyeisi ala. 21 Ya mere ndi nnyoputa ahụ juru ya si, "Onye ozizi, anyi mara na i na-ekwu ma na-ezikwa ihe ziri ezi, matakwa na i dighi ele mmadu anya n'ihu, kama i na-ezi uzo Chineke di ka eziokwu si di. 22 O ziri ezi n'iwu ka anyi tuo utu isi nye Siza, ka o bu na o zighi ezi?" 23 Ma o

matarana nke a bu ajuju aghugho, ya mere o sirj ha, **24** "Gosinu m otu mkpuru ego denari. Isi onye ka e sere n'elu ya, aha onye ka e dekwasiakwa ya?" Ha sirj, "O bu nke Siza." **25** O sirj ha, "Ya mere, nyenu Siza ihe bu nke Siza, nyekwanu Chineke ihe bu nke Chineke." **26** Ha enweghi ike ijide ya n'ihu ihe o kwuru n'ebe ahụ, n'ihu oha mmadu. Osiisa ya juru ha anya, ha mechikwara onu. **27** Ufodu ndi Sadusii, ndi si na mbilite n'onwu adighi, biakwutere ya **28** ma juo ya si, "Onye ozizi, Mosis deere anyi na o buru na nwanne nwoke mmadu anwuo hapu nwunye ya na-amutaghi nwa, na nwoke di otu a ga-aluru nwunye nwanne ya nwoke ahụ, si otu a, mutara nwanne ya umu. **29** Ugbu a, e nwere umunne nwoke asaa, onye nke mbu luru nwanji, nwuo na-amutaghi nwa. **30** Nke abuo kwa **31** na onye nke ato lurukwara ya. N'otu aka ahụ ha asaa luchara ya ma nwuo na-amutaghi nwa. **32** N'ikepezu nwanji ahụ n'onwe ya nwukwara. **33** Ya mere, n'oge mbilite n'onwu nwunye onye ka o ga-abu? N'ihu na ha asaa luchara ya?" **34** Jisos gwara ha, "Ndi nke ogbo a na-alu nwunye, ma na-enyekwa umu ha ka a luru ha. (aiōn g165) **35** Ma ndi ahụ a guru di ka ndi kwesiri isoro keta oke n'ogbo ahụ, nakwa na mbilite n'onwu agaghị alu di na nwunye. (aiōn g165) **36** N'ezie, ha apughikwa inwu ozo, n'ihu na ha di ka ndi mmuo ozi. Ha bu umu Chineke, n'ihu na ha bu umu nke mbilite n'onwu. **37** O buladi Mosis n'onwe ya ziputara na mbilite n'onwu di, n'akuko banyere ohia ahụ na-ere oku, mgbe o na-akpo Onyenwe anyi 'Chineke nke Ibrahim, Chineke nke Aizik na Chineke nke Jekob.' **38** O bughị Chineke nke ndi nwuru anwu, kama o bu nke ndi ndu, n'ihu n'ebe o no mmadu niile di ndu." **39** Ufodu ndi ozizi iwu zara ya si, "Onye ozizi, i kwuru nke oma." **40** O nwekwaghị onye obula juru ya ajuju ozo. **41** Ma o sirj ha, "Olee otu ha si kwuo na Kraist ahụ bu nwa Devid? **42** Devid n'onwe ya kwuputara n'akwukwo Abụ Oma, si: "Onyenwe anyi gwara Onyenwe m, "Nodu ala n'aka nri m **43** ruo mgbe m ga-eme ndi iro gi ihe mgbakwasị ukwu nye ukwu gi." **44** Devid n'onwe ya kporo ya 'Onyenwe anyi.' Oleekwanu otu o si buru nwa ya?" **45** Mgbe ndi mmadu na-ege nti, o sirj ndi na-eso uzo ya, **46** "Kpacharanu anya n'ebe ndi ozizi iwu no. Ndi iyi uwe mwuda na-ejeghari ebe niile na-amasi, ndi huru ekele puru ihe bu nke a na-ekele ha n'oma ahia n'anya. Ndi o na-amasiakwa inokwasị n'ochekachasi elu n'ulo ekpere nakwa n'ochepuru ihe na memme oriri obula. **47** Ha na-eripia ihe niile di n'ulo ndi inyom ndi di ha nwuru anwu, n'ekpe ogologo ekpere ka a huta ha. Ndi di otu a ka a ga-ata ahuhu di ukwu."

21 O leliri anya elu hu ka ndi ogaranya si etinye onyinye ha n'ime igbe onyinye. **2** O hukwara otu nwanji di ya nwuru anwu ka o biara tinye naani mkpuru ego kopa abuo. **3** O sirj, "N'ezie, agwa m unu, nwanji ogbenye a di ya nwuru etinyela ego karja ndi ozo niile. **4** N'ihu na ndi ozo niile nyere onyinye ha site n'ego maputaara ha n'akunuba ha, ma ya onwe ya sitere n'ogbenye ya tinye ihe niile o ji biri." **5** Mgbe ufodu na-ekwu Okwe banyere otu e si were nkume

mara mma na onyinye e chere n'ihu Chineke, choo ulonso ukwu ahụ mma, o sirj, **6** "Ma banyere ihe ndi a, oge na-abja mgbe ihe ndi a niile unu na-ahu na-agaghi adikwa. O dighi otu nkume a ga-ahapu n'elu ibe ya, a ga-akwatusi ha niile." **7** Ha juru ya si, "Onye ozizi, olee mgbe ihe ndi a ga-emezu? Gini ga-abukwa ihe iribama ga-egosi na ha na-aga imezu?" **8** O sirj, "Lezienyanya ka a ghara iduhie unu n'ihu na otutu ga-abia n'aha m si, 'Abu m ya,' na-asikwa na 'Oge ahụ di nso.' Unu esokwala ha. **9** Mgbe obula unu nuru akuko agha di ihe ihe na ogbaaghara, ka ujo ghara itu unu, ihe ndi a aghaghị ibe uzo mezuo, ma ogwugwu oge erubeghi." **10** Mgbe ahụ, o sirj ha, "Mba ga-ebili megide mba, alaeze ga-ebilikwa megide alaeze. **11** A ga-enwe ala oma jijiji di ukwu. Unwu na orja ojo di ihe ihe ga-adikwa n'ebe di ihe ihe. A ga-ahu ihe di egwu na ihe iribama di ukwu site na mbara eluigwe. **12** "Ma tupu ihe ndi a niile emezuo, ha ga-ajide unu, kpagbukwaa unu. Ha ga-enyefe unu n'aka otutu ulo ekpere. Ha gatukwa unu mkporo. Ha ga-akporukwa unu n'ihu ndi eze na ndi ochichi n'ihu aha m. **13** Nke a ga-aburu unu ohere jji gbaa akaebe. **14** Ma burumu uzo kpebie n'obi unu na unu agaghị echegbu onwe unu maka ihe unu ga-aza. **15** N'ihu na aga m enye unu udi okwu na amamihe nke ndi na-ebo unu ebubo na-enweghi ike iguzogide maobu kwuo okwu megide. **16** O buladi ndi muru unu, umunne unu ndi nwoke na ndi nwanji, ndi ikwu unu na ndi enyi unu, ha ga-arara unu nye n'aka ndi ochichi, ndi ga-egbukwa ufodu n'ime unu. **17** Mmadu niile ga-akpo unu asi n'ihu m. **18** Ma otu agiri isi di n'isi unu agaghị ala n'iyi. **19** Unu ga-azoputa ndi unu site na ntachiobi unu. **20** "Mgbe unu huru ka ndi agha gbara Jerusalem gburugburu, matanu na oge e ji ala ya n'iyi eruola. **21** Mgbe ahụ ka ndi no na Judia gbalaga n'ugwu, ka ndi no n'ime obodo si na ya puta, ka ndi na-anoghi n'obodo gharakwa iba n'ime ya. **22** N'ihu na oge a ga-abu oge ibo obo ka e mezuo ihe niile akwukwo nso kwuru. **23** Ma ahuhu ga-adiri ndi di ime, na ndi na-enye umuaka ara, n'ubochi ahu! A ga-enwe oke ihe mgbu n'ala a, iwe ga-adakwasikwa umu mmadu. **24** Mma agha ga-egbu ha, mba niile ga-adorokwa ha n'agha. Ndi mba ozo ga na-azotosi Jerusalem n'ukwu ruo mgbe oge nke ndi mba ozo ahụ zuru. **25** "A ga-enwe ihe iribama n'anyanwu, n'onwa, na kpakpando. N'elu uwa, mba niile ga-anu n'oke ahuhu na mgbagwoju anya di ka oke osimiri na-eme mkpotu, ebili mmiri ga na-ebilikwa. **26** Ndi mmadu ga-adakwa mba n'obi n'ihu ujo mgbe ha ghotara ihe gaje ibakwasị uwa, n'ihu na a ga-eme ka ike niile nke di n'eluigwe maa jijiji. **27** N'oge ahụ, a ga-ahu Nwa nke Mmadu ka o na-abia n'ike na ebube n'igwe ojii. **28** Mgbe ihe ndi a malitere ime, guzoronu oto welie isi unu elu, n'ihu na oge mgbaputa unu di nso." **29** O turu ha ilu a, "Leenu osisi fiig na osisi ndi ozo niile anya. **30** Mgbe ha bidoro ipuputa ahijia ohuru, unu na-amata na okochi adila nso. **31** N'uzo di otu a kwa, mgbe unu huru ihe ndi a niile ka ha na-eme, matanu na alaeze Chineke adila nso. **32** "N'ezie agwa m unu,

ogbo a agaghị agabiga tupu ihe ndị a niile emezuo. **33** Eluigwe na uwa ga-agabiga, ma okwu m enweghị ike igabiga. **34** “Kpachapụkwanụ anyị, unu ekwela ka e bogbuo obi unu site n’oke oriri na oñuñu na nchekasị nke ndụ a, site otu a mee ka ụbọchị ahụ bjakwasị unu na mberede, dị ka ọnya. **35** N’ihi na ọ ga-abjakwasị ndị niile bi n’elu uwa. **36** N’ogonụ na nche oge niile ma na-ekpekwanụ ekpere ka unu nwee ike igbanarị ihe niile gaje ịbja, ka unu nweekwa ike iguzo n’ihu Nwa nke Mmadụ.” **37** Kwa ụbọchị, ọ na-ezi ihe n’ụlonsọ ukwu ahụ, ma n’uhuruchi, ọ na-arigoro n’elu Ugwu Oliv i ga nọọ ọnọdụ abalị. **38** Ndi mmadụ niile na-abjakwute ya n’isi ụtutu niile n’ụlonsọ ukwu ịnrụ okwu ya.

22 N’oge a, Mmemme Achicha na-ekoghị eko nke a na-akpọ Ngabiga na-eru nso. **2** Ndịisi nchụaja na ndị ozizi iwu nkwana na-achọ ụzọ ha ga-esi gbuo ya, n’ihi na ha na-atụ egwu ndị mmadụ. **3** Mgbe ahụ, ekwensu banyere n’ime Judas, onye a na-akpọ Iskarjot, otu n’ime mmadụ iri na abụọ na-eso ụzọ ya. **4** Ọ gakwuru ndịisi nchụaja, na ndịisi ndị nlekota nke ụlonsọ ukwu ahụ, ya na ha akparịta ụka otu ọ ga-esi rara ya nyefee ya n’aka ha. **5** Ha ńuriri ọñụ ma kwekwa nkwa inye ya ego. **6** O kweryere, na-achokwa ohere ga-adị mma ọ ga-eji nyefee ya n’aka ha mgbe igwe mmadụ na-agaghị anọ. **7** O ruo n’ụbọchị Mmemme Achicha na-ekoghị eko ahụ bụ ụbọchị a na-eji aturụ Ngabiga achụ aja. **8** O zipurụ Pita na Jon sị, “Gaanụ kwadoo maka oriri Ngabiga nke anyị ga-eri.” **9** Ha siri ya, “Ebee ka ị choro ka anyị gaa kwadoo maka ya?” **10** Ọ siri ha, “Lee, ka unu na-abata n’obodo, otu nwoke bu ite mmiri ga-ezute unu, soronụ ya baa n’ulo ọbula ọ banyere. **11** Sịnụ onyenwe ụlọ ahụ, ‘Onye ozizi siri, Olee ụlọ ndị ọbịa ebe mụ na ndị na-eso ụzọ m ga-anọ rie oriri Ngabiga?’ **12** Ọ ga-egosi unu otu ọñụlọ buru ibu di n’elu ụlọ nke e dozicharala ihe niile, kwadoonụ nri anyị n’ebe ahụ.” **13** Ha gara chọputa ihe niile di ka ọ gwara ha. Ha kwadokwara nri Ngabiga ahụ. **14** Mgbe oge awa ahụ ruru, ya na ndị na-eso ụzọ ya gara ebe ahụ nọdụ ala iri ihe. **15** Ọ siri ha, “Ọ gurụ m nnọọ agụụ ka mụ na unu rie nri Ngabiga a tupu mụ ataa ahụhụ. **16** N’ihi na asị m unu, agaghị m erikwa ya ọzọ tutu ruo mgbe a ga-emezu ya n’alaeze Chineke.” **17** O buru iko, mgbe o nyechara ekele ọ siri, “Buru nke a kesaa n’etiti unu. **18** N’ihi na asị m unu, site ugbo a ga n’ihu, agaghị m anụ mmanya sitere na mkpuru vajin ọzọ, ruo mgbe alaeze Chineke ga-abja.” **19** O werekwara otu ogbe achicha, mgbe o nyechara ekele, ọ nyawaa ya nye ha sị, “Nke a bụ ahụ m nke e nyere n’ihu unu. Na-emenụ nke a iji na-echeta m.” **20** N’otu ụzọ ahụ, mgbe ha risiri nri anyasị o buuru iko sị, “Iko a bụ iko nke ọgbugba ndụ ọhuru n’ọbara m, nke a na-awupụ n’ihi unu. **21** Ma lee, onye ahụ nke ga-arara m nye nonyeere m, o sokwa m na-eri nri. **22** Nwa nke Mmadụ na-aga ịnwụ di ka e kpebiri ya, ma ahụhụ ga-adiri nwoke ahụ a ga-esi n’aka ya rara ya nye.” **23** Ha bidoro ijurita onwe ha onye ọ bụ n’etiti ha ga-eme nke a. **24** Iru ụka malitere n’etiti ha banyere onye n’ime

ha ka a na-agu na ọ di ukwu karja ibe ya. **25** Ma ọ siri ha, “Ndi eze ndi mba ọzọ na-eji aka ike na-achị ndi nọ n’okuru ha. Otu aka ahukwa, a na-akpo ndi na-achi achị enyi ndi mmadu. **26** Ma unu onwe unu agaghị adi otu a. Kama onye kachasi ibe ya idi elu diri ka onye dikarisiri nta. Ka onyeisi diri ka onye na-eje ozi. **27** Onye di elu karja ibe ya? Ọ bu onye noduru ala rie nri na tebul ka ọ bu onye siri nri dozie ya na tebul? Ọ bughị onye noduru ala rie nri na tebul? Ma adi m ka onye na-eje ozi n’etiti unu. **28** Ọ bu unu onwe unu bu ndi nonyere m n’oge onwunwa m niile. **29** Ana m enye unu alaeze di ka Nna m nyere m ya. **30** Ka unu nwe ike isoro m rie ma nupkwa n’alaeze m. Sorokwa m nodu n’ocheeze na-ekpe ebo iri na abuo nke Izrel ikpe. **31** “Saimon, Saimon, lee ekwensu arjola ike iyocha unu di ka oka wiiti. **32** Ma ekpeelara m gi ekpere ka okuwke gi ghara ida. Mgbe i kwudosiri ike, gbaakwa umunna gi ume.” **33** Ma ọ siri ya, “Onyenwe anyi, ejikeere m isoro gi gaa mkporo, ma sorokwa gi nwuo.” **34** Jisos zara, “Agwa m gi Pita, tupu oke okuku akwaa akwa taa, i ga-agonari m ugboro ato, si na i maghi onye m bu.” **35** Ọ gwara ha, “Mgbe m zipuru unu na mbu si unu ewerekwala ego, maobu akpa maobu akpukpukwu, o nwere ihe koru unu?” Ha siri, “O nweghi ihe koru anyi.” **36** Ọ siri ha, “Ugbo a, ọ buru na i nwere akpa ego, were ya, ma werekwaa akpa ije. Ọ burukwa na i nweghi mma agha ree uwe mgbokwasị gi zutara onwe gi otu. **37** N’ihi na agwa m unu, na a ga-emejuputa ihe ndi a e dere n’akwukwo nso n’ime m, A gukotara ya na ndi na-emebi iwu. N’ezie, ihe e dere banyere m eruwela mgbe ọ ga-emezu.” **38** Ha siri, “Onyenwe anyi, lee mma agha abuo di ebe a.” Ọ siri ha, “Nke ahụ ezuala.” **39** Jisos puru gaa n’Ugwu Oliv di ka ọ na-eme mgbe dum, ndi na-eso ụzọ ya sokwa ya gaa. **40** Mgbe o ruru n’ebe ahụ, ọ siri ha, “Kpeenu ekpere ka unu ghara idaba n’onwunwa.” **41** Ọ hapuru ha gaa ihe ha ka nzọ ukwu ole na ole noro n’ebe ahụ gbuo ikpere n’ala kpee ekpere, sị, **42** “Nna o buru na i choro, nara m iko a, ma otu ọ di, ọ bughị ka e mee uche m, kama ka e mezu uche gi.” **43** Otu mmuo ozi si n’eluigwe bjakwutere ya, gbaakwa ya ume. **44** Site n’oke ihe mgbu, o kpere ekpere kpesie ike, nke mere na osuso si ya n’ahụ na-adapụ n’ala di ka ọkpurukpu ọbara. **45** Mgbe o kpechara ekpere bilie, ọ bjakwutere ndi na-eso ụzọ ya hụ ha ka ha na-arahu ụra n’ihi ihe mwute nke obi. **46** Ọ siri ha, “Gini mere unu ji na-arahu ura? Bilienu kpee ekpere ka unu ghara idaba n’onwunwa.” **47** Mgbe ọ ka kpụ okwu n’onu, igwe mmadụ bjara, onye du ha bụ onye a na-akpọ Judas, bụ otu n’ime mmadụ iri na abụọ ahụ na-eso ụzọ ya. Ọ bjaruru Jisos nso, isutu ya onu. **48** Ma Jisos siri ya, “Judas, ọ bụ site n’isutu onu ka i ji arara Nwa nke Mmadụ nye?” **49** Mgbe ndi nọ ya gburugburu huru ihe gaje ime, ha siri, “Onyenwe anyi, ọ bụ anyi were mma agha gbuo?” **50** Otu n’ime ha ji mma gbuo ohu onyeisi nchujaja, gbupu ntị aka nri ya. **51** Ma Jisos siri, “O zuola!” O metukwara ntị nwoke ahụ aka gwoo ya. **52** Mgbe ahụ, Jisos siri ndiisi nchujaja, na ndi nlekota nke ulonsọ ukwu na ndi

okenye, “Ginị mere unu ji chiri mma agha na mkpo bja ijide m, di ka a ga-asị na m bu onye ohi o ji egbe ezuz? **53** Mgbe mụ na unu na-anọ kwa ubochi n’ime ulonso ukwu ahụ, ma unu emetughị m aka. Ma ugbu a bu oge awa unu burukwa mgbe ike ochichiri na-achị achị.” **54** Mgbe ahụ ha jidere ya duru ya puo, gaa n’ulo onyeisi nchujaja. Pita sokwara ha n’azu kama o no n’ebe di anya. **55** Mgbe ha kwanyere oku n’etiti mbara ezi obi ahụ, ma nodu ala gba oku ahụ gburugburu, Pita sokwara ha nodu ala. **56** Ka o na-anya oku ahụ, otu nwaagbogho na-eje ozi huru ya, o leruru ya anya nke oma, si, “Onye a na Jisosh nokoro.” **57** Ma o goror ago si, “Nwanyị, amaghị m onye o bu.” **58** Mgbe oge nta gasiri, onye ozor hukwara ya kwukwaa si, “Gi onwe gi buka otu onye n’ime ha.” Ma Pita kwuru si, “Nwoke m, abughị m.” **59** Mgbe ihe di ka otu awa gafere, onye ozor bjakwara kwusie okwu ike, “N’ezie, nwoke a so ya n’ihi na o bu onye Galili.” **60** Pita sirị, “Nwoke m, amaghị m ihe i na-ekwu maka ya?” Di ka o kpu okwu ahụ n’onu, oke okpa kwara akwa. **61** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi tughariri lee Pita anya. Pita chetakwara okwu Onyenwe anyi gwara ya nke bu, “Tupu oke okpa akwa akwa taa, i ga-agonari m ugboro ato.” **62** Ma o puru n’ezi gaa bee akwa na mwute. **63** Ndi ahụ na-eche ya nche bidoro na-akwa ya emo na-etikwa ya ihe. **64** Ha jiri akwa kechie ya anya, si ya, “Buo amuma, onye tiri gi ihe?” **65** Ha kwukwara otutu okwu ojoo na nke mkpari megide ya. **66** Mgbe chi boror, nzuko ndi okenye na ndisi nchujaja, na ndi ozizi iwu zukotara, a kotakwara Jisosh n’ihu ha. **67** Ha na-ekwu, “O buru na i bu Kraist, gwa anyi.” O sirị ha, “O buru na m agwa unu, unu agaghị ekwe. **68** O burukwa na m ajuu unu ajuju, unu agaghị aza m. **69** Ma site ugbu a gawa, Nwa nke Mmadu ga-anodu ala n’aka nri nke ike Chineke.” **70** Ha niile sirị, “Gi onwe gi, i bu Okpara Chineke?” O sirị ha, “Unu kwuru na Abụ m.” **71** Mgbe ahụ ha sirị, “Ginị mere anyi ji na-achor onye akaebe ozor? Anyi ejirila nti anyi nuru ya site n’onu ya.”

23 Mgbe ahụ, oha mmadu ahụ niile biliri duru ya gawkuru Paillet. **2** Ha malitere ibo ya ebubo na-asị, “Anyi choputara na nwoke a na-eduhie ndi obodo anyi niile, na-egbochikwa ha itu itu isi nye Siza, ma na-ekwukwa na ya bu Kraist, Eze.” **3** Ya mere Paillet juru ya si, “I bu eze ndi Juu?” O zara ya si, “Gi onwe gi kwuru otu a.” **4** Mgbe ahụ Paillet gwara ndisi nchujaja na igwe mmadu ahụ, “O nweghi ihe ojoo obula m choputara nwoke a mere.” **5** Ma ha gara n’ihu na-asị, “O na-akpasu ogbaaghara n’ala ndi Judia niile site n’ozizi ya. O malitere na Galili, o bjakwala ebe a ugbu a.” **6** Mgbe Paillet nuru nke a, o juru ma nwoke a o bu onye Galili? **7** Mgbe o matara na o si n’ebe Herod na-achị, o nyere iwu ka e dugara ya Herod, onye nokwa na Jerusalem mgbe ahụ. **8** Obi toro Herod utu nke ukwu, mgbe o huru Jisosh n’ihi na o no na-achor ihu ya anya n’oge di anya gara aga. Sitekwa n’akuko o nuru banyere ya, o lere anya na o ga-aru oru ebube ufodu. **9** Ya mere o juru ya otutu ajuju, ma o zaghi ya ihe obula.

10 Ndisi nchujaja na ndi ozizi iwu guzo n’ebe ahụ gara n’ihu bosie ya ebubo ike. **11** Emesja, Herod na ndi agha ya jiri ya mee ihe ochi, ma kwaakwa ya emo. Ha yikwasiri ya uwe mwedda mara mma kama zighachikwara ya Paillet. **12** N’ubochi ahụ ka Herod na Paillet ghoro enyi, maka n’oge gara aga ha bu ndi iro. **13** Paillet kpokotara ndisi nchujaja, na ndi ndu, na ndi mmadu ndi ozor. **14** Si ha, “Unu kpotaara m nwoke a di ka otu onye n’ime ndi na-akpali ndi mmadu inupu isi. Ajuba m ya ajuju n’ihu unu ma achoputaghi m ihe obula nke unu kwesiri iji boo ya ebubo. **15** O buladi Herod achoputaghi ihe ojoo obula n’aka ya, nke a mere o jiri kpuhachitere anyi ya. Leenu, o nweghi ihe obula o mere e kwesiri iji maa ya ikpe onwu. **16** Ya mere aga m apia ya ihe hapu ya ka o laa.” **17** Ma o di mkpa na a ga-ahapu otu onye mkporo n’oge mmemme. **18** Ma igwe mmadu ahụ tiri mkpu n’otu olu si, “Gbuo nwoke a, hapuru anyi Barabas.” **19** (Onye a tbara n’ulo mkporo n’ihi ogbaaghara daputara n’obodo ahụ, nakwa n’ihi igbu mmadu.) **20** Di ka o gbalisiri ike ihapu Jisosh, Paillet gwakwara ha okwu ozor. **21** Ma ha niile tiri mkpu si, “Kpogide ya n’obe! Kpogide ya n’obe!” **22** O sirị ha na nke ugboro ato, “O bu n’ihi ginị? Olee ihe ojoo nwoke a mere? O nweghi ihe obula m choputara n’aka ya kwesiri iwetara ya onwu. Ya mere aga m ata ya ahuhu, hapu ya.” **23** Ma ha nogidere na-eti mkpu n’oke olu ka a kpogide ya n’obe, n’ikpeazu olu iti mkpu ha kariri. **24** Ya mere Paillet kpebiri imere ha ihe ha choror. **25** O hapuru nwoke ahụ ha choror nke a tbara n’ulo mkporo n’ihi ogbaaghara na igbu mmadu, ma nyefee ha Jisosh n’aka. **26** Di ka ha duu ya na-aga, ha jidere Saimon onye Sirini bu onye si n’ime otu obodo nta na-alobata; ha boro ya obe ahụ, manye ya ka o buru ya na-eso Jisosh na-azu. **27** Igwe mmadu di ukwu soro ya tinyekwara umu nwanji bu ndi tiri mkpu akwa ma ruokwara ya uju. **28** Ma Jisosh tughariri si ha, “Umuda Jerusalem, unu eberela m akwa, kama beerenu onwe unu na umu unu. **29** N’ihi na oge na-abia mgbe unu ga-asị, ‘Ngozi na-adiri umu nwanji aga, akpanwa ndi na-amughị nwa, na ara ndi na-enweghi onye nuru ha.’ **30** Mgbe ahụ, “ha ga-asị, ugwu ukwu niile, ‘Dakwasị anyi!’ Sika, ugwu nta, ‘Kpuchite anyi!’” **31** Ya mere, o buru na ha mee oha otu a mgbe ahija di ndu di na ya, ginị ga-emekwanu mgbe o kporo nku?” **32** Ha dukwara mmadu abuo bu ndi ohi gaa igbu ha na ya. **33** Mgbe ha biarutere n’ebe a na-akpo Okpokoro Isi, ebe ahụ ka ha kpogidere ya n’obe ya na ndi ohi abuo ahụ. Otu n’aka nri ya nke ozor n’aka ekpe ya. **34** Jisosh sirị, “Nna gbaghara ha n’ihi na ha amataghi ihe ha na-eme.” Ha ji ife nza kee uwe ya n’etiti onwe ha. **35** Ndi mmadu guzoro ebe ahụ na-ele anya, ka ndi ochichi ji ya na-eme ihe ochi, na-asị, “O zoputara ndi ozor, ya zoputanu onwe ya, ma o buru na o bu Kraist nke Chineke, bu Onye a hoputara.” **36** Ndi agha bjakwara chia ya ochi. Ha nyere ya mmanya gbara uka, **37** ma na-asị, “O buru na i bu eze ndi Juu, zoputanu onwe gi.” **38** Ihe e dere n’elu isi obe ahụ bu: Onye a bu Eze ndi Juu. **39** Otu onye n’ime ndi

ohi ahụ a kpogidekwara n'obe n'ebe ahụ kparikwara ya sị, "Ọ bughị gi bụ Kraist? Zoputanụ onwe gi ma zoputakwa anyị." **40** Ma onye nke ọzọ a makwara ikpe ọnwụ baara ya mba sị, "Ị naghị atụ Chineke egwu, ị hughị na a mara gi ikpe dị ka e si maa ya. **41** Anyị na-ata ahụhụ kwesiri anyị, n'ihị na a na-ata anyị ahụhụ n'ihị ihe anyị mere, ma nwoke a emeghị ihe ọjọọ ọbula." **42** Mgbe ahụ ọ sịrị, "Jisọs, chetakwa m mgbe ị bara n'alaeze gi." **43** Ọ sịrị ya, "N'ezie a agwa m gi, taa, ị ga-anonyere m na paradaịs." **44** Mgbe ọ na-eru ihe dị ka elekere iri na abụọ nke ehie, ọchịchiri gbachikotara n'ala ahụ niile ruo elekere atọ nke ehie. **45** N'ihị na anyanwụ kwusiri inye ihe ya. Akwa mgbochi dị n'ụlọnsọ ukwu sitere n'elu gbawaa abụọ. **46** Jisọs tiri mkpu n'oke olu sị, "Nna, n'aka gi ka m na-enyefe mmụọ m." Mgbe o kwusiri nke a, o kubiri ume. **47** Mgbe ọchịagha na-achị otu narị ndị agha hụrụ ihe merenụ, o nyere Chineke otuto ma kwuokwa sị, "N'ezie nwoke a bụ onye ezi omume." **48** Mgbe igwe mmadụ niile gbakotara ilere anyị hụrụ ihe mere, ha laghachiri n'ụlọ ha na-eti aka n'obi. **49** Ma ndị niile maara onye ọ bụ, tinyekwara umụ nwanị ndị soro ya si Galili bịa, guzokwara n'ebe dị anya na-ele ihe ndị a. **50** O nwere otu nwoke aha ya bụ Josef, onye so n'otu ndịsi ụlọ nzuko. Ọ bụ ezigbo mmadụ na onye aka ya kwụ ọfọ. **51** Ọ kwadoghị mkpebi ha na omume ha. Onye sitere Arimatia, n'otu obodo ndị Juu, onye na-echere ọbịbịa nke alaeze Chineke. **52** Nwoke a gakwuru Paillet rịọọ ka e bunye ya ahụ Jisọs. **53** Ya mere, o budatara ya fuchie ya n'akwa ọcha linin, tinye ya n'ili e gwuru n'ogba nkume, nke a na-etinyebeghị mmadụ na mbụ. **54** Ọ bụ Ụbọchị Nkwadebe maka ụbọchị izuike nke na-abịa nso. **55** Ndị nwanị ahụ sitere Galili soro ya hūrụ ili ahụ, hūkwara otu e si nibe ahụ ya n'ime ya. **56** Emesịa ha laghachiri ga kwadoo mmanụ otite nke e tinyere ọtụtụ ụda. N'ụbọchị izuike ha zukwara ike dika ọ dị n'iwu.

24 N'ụbọchị mbụ nke izu ụka, n'ezigbo isi ụtụtụ, ha weere mmanụ otite ahụ ha tinyere ọtụtụ ụda nke ha kwadoro gawa n'ili ahụ. **2** Ha chọputara na e nupula nkume e ji dochie n'ọnụ ili ahụ. **3** Ma mgbe ha banyere n'ime ya, ha ahughị ahụ Onyenwe anyị Jisọs. **4** Dị ka ha nọ na mgbagwoju anya banyere nke a, n'otu ntabi anyị, ha hūrụ mmadụ abụọ yi uwe na-egbu ka amụma guzo ha nso. **5** Ha kpudoro ihu ha n'ala n'ihị oke egwu, ma mmadụ abụọ ahụ gwara ha, "Gini mere unu ji na-achọ onye dị ndu n'etiti ndị nwurụ anwụ? **6** Ọ nọkwaghị n'ebe a, o biliela n'ọnwụ, chetakwanụ ihe ọ gwara unu mgbe unu na ya nọ na Galili sị, **7** 'A ghaghị nyefe Nwa nke Mmadụ n'aka ndị mmehie, a ga-akpogidekwa ya n'obe ma n'ụbọchị nke atọ ọ ga-esi n'ọnwụ bilie.'" **8** Mgbe ahụ ha chetara okwu ya. **9** Mgbe ha sitere n'ili ahụ loghachi, ha kọrọ mmadụ iri na otu ahụ na ndị ọzọ niile ihe ndị a. **10** Ọ bụ Meri Magdalin, na Joana, na Meri nne Jemis na umụ nwanị ndị ọzọ na kọrọ ndị na-eso ụzọ ya ihe a. **11** Ma ha ekweghị ihe ha gwara ha, n'ihị na okwu ha dị ha

ka ọ bụ ihe efu. **12** Ma otu ọ di, Pita gbaara ọsọ ruo n'ili ahụ, hulata ala hụ ka akwa ozu ndị ahụ togbooro onwe ha; ọ lara na-atughari uche n'ime onwe ya ihe ihe ndị a putara. **13** N'otu ụbọchị ahụ, mmadụ abụọ n'ime ha gaje n'obodo nta a-na-akpọ Emaus, nke di ihe ruru kilomita iri na abụọ site na Jerusalem. **14** Ha na-ekwurita n'etiti onwe ha banyere ihe niile mere. **15** Dị ka ha na-ekwu na-akparita ụka banyere ihe ndị a, Jisọs n'onwe ya bbara soro ha na-aga ije. **16** Ma e mechiri anya ha imata na ọ bụ ya. **17** Ọ sịrị ha, "Gini ka unu na-ekwurita n'etiti onwe unu di ka unu na-aga n'uzọ." Ha kwusiri ebe ahụ, gbarụọ ihu ha. **18** Otu onye n'ime ha a na-akpọ Kleopas, sịrị ya, "Ị bụ onye ọbịa na Jerusalem nke mere na ị maghị ihe mere n'ime ya n'ụbọchị ndị a?" **19** Ọ sịrị ha, "Gini bụ ihe mere?" Ha sịrị ya, "Banyere Jisọs onye Nazaret! Ọ bụ onye amụma burukwa onye di ike, ma n'okwu ma n'omume n'ihu Chineke na mmadụ niile. **20** Na otu ndịsi nchụaja na ndị ọchịchị anyị nyefere ya ka a maa ya ikpe ọnwụ, ma kpogbukwaa ya n'obe. **21** Anyị nwererị olileanya na ọ bụ ya ga-agbaputa Izrel. Nke ka nke, taa mere ya abali atọ kemgbe ihe ndị a mere. **22** Tụkwasi ihe ndị a, ụfọdụ umụ nwanị anyị mere ka anyị nwee ihe itụnanya. Ha gara n'ili ahụ n'isi ụtụtụ a. **23** Ma ha ahughị ahụ ya. Ha bbara koro anyị na ha hūrụ ọhụ nke ndị mmụọ ozi, bụ ndị gwara ha na ọ di ndu. **24** Ya mere ụfọdụ n'ime ndị otu anyị gara n'ili ahụ chọputa na ihe niile umụ nwanị a kwuru mere otu ahụ ha siri kwuo ya. Ma ha ahukwaghị ya." **25** Ọ sịrị ha, "Unu bụ nnoọ ndị nzuzu! Leenụ ka o si siere unu ike ikwere ihe niile ndị amụma kwuru. **26** Ọ bụ na o kwesighi ka Kraist taa ahughị ndị a tupu ị banye n'ebube ya?" **27** Ya mere, ọ kowaara ha ihe e dere n'akwukwọ nso banyere ya onwe ya malite na nke Mosis ruo na ndị amụma niile. **28** Mgbe ha na-eru obodo nta ahụ ha na-aga, o mere di ka ọ na-aga n'ihu na njem ya. **29** Ma ha rịọ ya n'ebe ọ di ukwu sị, "Nonyerenụ anyị n'ihị na chi ebidola iji, ụbọchị agamiekwala ugbu a." N'ihị ya ọ banyere iga nonyere ha. **30** Mgbe ya na ha nọdurị na tebul iri nri, o were achicha, kelee Chineke ekele, nyawaa ya were ya nye ha. **31** Mgbe ahụ, e meghere anya ha, ha amata onye ọ bụ, ha ahukwaghị ya anya ọzọ. **32** Mgbe ahụ, ha gwara onwe ha sị, "Ọ bụ na ọ dighi ka ọkụ ọ na-enwu n'obi anyị mgbe anyị na ya nọ n'uzọ, ya na-ekpughere anyị akwukwọ nso?" **33** Ha biliri ngwangwa laghachi Jerusalem. Ebe ahụ, ha hūrụ mmadụ iri na otu ahụ na ndị so ha ka ha nọkọtara n'otu ebe. **34** Na-asị, "Ọ bụ eziokwu, Onyenwe anyị ebiliele, o gosila Saimon onwe ya." **35** Mgbe ahụ, ha kọrọ ha ihe mere n'uzọ, ya na otu ha siri mata ya mgbe ọ nyawara achicha. **36** Mgbe ha ka na-ekwu banyere nke a, ya onwe ya guzooro n'etiti ha sị ha, "Udo dirị unu." **37** Oke egwu tūrū ha, obi lōkwara ha mmiri n'ihị na ha chere na ha ahula mmụọ. **38** Ma ọ sịrị ha, "Gini mere ụjọ ji atụ unu, gini mere unu ji nwee obi abụọ? **39** Leenụ m anya n'aka na n'ụkwụ. Ọ bụ mụ onwe m! Metunụ m aka ka unu hūrū, n'ihị na mmụọ adighi enwe anụ ahụ na ọkpukpụ di ka

unu hụrụ m nwere.” 40 Mgbe o kwuchara nke a, o gosiri ha aka ya na ụkwụ ya. 41 Ma dị ka o siiri ha ike ikwere n’ihi ọ̀nụ na oke mgbagwoju anya, ọ sịrị ha, “Ọ̀ dị ihe oriri unu nwere ebe a?” 42 Ha nyere ya otu ntakịrị azụ a mịkpọ̀ọ amịkpọ̀. 43 Ma ọ naara ya rie ya n’ihu ha. 44 Mgbe ahụ, ọ sịrị ha, “Okwu ndị a ka m gwara unu mgbe mụ na unu nọ, na ihe niile e dere n’iwu Mosis na ndị Amụma na n’Abụ Ọma banyere m ga-emezucha.” 45 Mgbe ahụ, o meghere akọnuche ha ka ha ghọta akwụkwọ nsọ. 46 Ọ sịrị ha, “Nke a bụ ihe e dere na, Kraịst ahụ ga-ahụ ahụhụ ma sitekwa n’ọnwụ bilien’ụbọchị nke atọ. 47 Na a ga-ekwusa nchegharị na mgbaghara mmehie site n’aha ya nye mba niile, malite na Jerusalem. 48 Unu bụ ndị akaebe nke ihe ndị a. 49 Ma lee, agaje m izitere unu ihe ahụ Nna m kwere na nkwa. Ya mere, nọrọnụ n’ime obodo ruo mgbe a ga-eyikwasị unu ike nke si n’elu.” 50 O duuru ha garuo na Betani, chilie aka ya abụọ elu gozie ha. 51 Dị ka ọ na-agozi ha, ọ sitere n’ebe ha nọ pụọ, e weliri ya elu, baa n’eluigwe. 52 Mgbe ahụ, ha fere ya ofufe jiri oke ọ̀nụ laghachi na Jerusalem. 53 Ha nọgidere n’ụlọnsọ ukwu ahụ na-eto Chineke oge niile.

Jon

1 Na mbụ okwu ahụ diriji, okwu ahụ na Chineke nọ, okwu ahụ bụkwa Chineke. **2** Ya na Chineke nọ site na mbụ. **3** E sitere na ya kee ihe niile, ọ dighikwa ihe ọbụla e kere eke nke a na-ekeghi site na ya. **4** N'ime ya ka ndụ diriji, ndụ ahụ bụkwa ihè nye mmadu niile, **5** ihè ahụ na-enwu n'ime ọchichiri, ma ọchichiri ahụ emenyughị ya. **6** Ọ dị otu nwoke Chineke zitere, aha ya bụ Jon. **7** Ọ bjara di ka onye akaebe igba ama banyere ihè ahụ, ka mmadu niile site n'aka ya kwere. **8** Ya onwe ya abughị ihè ahụ, ọ bjara naani igba akaebe banyere ihè ahụ. **9** Ezi ihè ahụ nke na-enye mmadu ọbụla ihè na-abia n'ime ụwa. **10** Ọ bjara n'ụwa, ma ụwa bụ ihe e kere site n'aka ya, ma ụwa amataghị onye ọ bụ. **11** Ọ bjakwutere ihe ndi ahụ bụ ndi nke ya, ma ndi ahụ bụ ndi nke ya anabataghị ya. **12** Ma ndi ahụ niile nabatara ya, ndi ahụ niile kweere n'aha ya ka o nyere ike igbo umu Chineke. **13** Umụ a na-amughị site n'obara, maobu site na mkpebi nke anu ahụ, ma ọ bụkwanu mkpebi nke mmadu, kama site na Chineke. **14** Okwu ahụ ghoru anu ahụ birikwa n'etiti anyi. Anyi ahula ebube ya, ebube nke onye naani ya bụ Okpara Nna muru, onye si n'ebe Nna nọ bja, onye juputara n'amara na eziokwu. **15** Jon gbara ama banyere ya mgbe ọ na-eti mkpu na-asi, "Onye a bụ onye ahụ m kwuru banyere ya, 'Onye na-abia m n'azu di ukwu karịa m, n'ihì na o bukwa m ụzọ diri.'" **16** Site n'iba ụba nke amara ya, anyi niile anatala amara a tükwasiri n'amara. **17** N'ihì na e nyere iwu site n'aka Mosis, ma amara na eziokwu bjara site n'aka Jisọs Kraist. **18** Ọ djbeghi onye ọbụla hurula Chineke, ma Chineke, onye naani ya bụ Okpara Nna muru. Onye ya na Nna di na mma, emeela ka anyi mata ya. **19** Nke a bụ igba ama Jon mgbe ndi ndu ndi Juu nọ na Jerusalem zipuru ndi nchujaja na ndi Livayi ka ha bja juo ya onye ọ bụ? **20** O mechighi onu ya, kama o kwuputara si, "Abughị m Kraist ahụ." **21** Mgbe ahụ ha juru ya si, "I bükwanu onye? I bụ Ilaija?" Ọ zara si ha, "Abughị m ya." "I bụ Onye amuma ahụ?" "Mba." **22** Ha sirị ya, "I bụ onye? Nye anyi osisa anyi ga-eweghachiri ndi zitere anyi. Gini ka i kwuru banyere onwe gi?" **23** Ọ sirị, dika Aizaya onye amuma kwuru, "Abu m onye na-eti mkpu n'ime ozara, 'Meenu ka ụzọ Onyenwe anyi guzozie.'" **24** Ma ndi Farisii ahụ ezitere **25** juru ya, si, "Gini mere i ji na-eme baptizim ọ buru na i bughi Kraist maobu Ilaija, maobu onye amuma ahụ?" **26** Jon zara ha si, "Eji m mmiri na-eme baptizim, ma ọ di otu onye nọ n'etiti unu nke unu na-amaghi. **27** Onye ahụ nke na-abia n'azu m, onye m na-erughị itopu eriri akpukpokwu ya." **28** Ihe a mere na Betani n'ofe osimiri Jodan bụ ebe Jon nọ na-eme baptizim. **29** N'echi ya, ọ huru ka Jisọs na-abjakwute ya si, "Leekwa, Nwa Aturu Chineke, onye na-ebupu mmehie ụwa. **30** Ọ bụ onye a ka m kwuru okwu ya mgbe ahụ m sirị, 'otu nwoke na-abia n'azu m, onye di ukwu karịa m, n'ihì na o bukwa m ụzọ diri.'" **31** Mụ onwe m amataghị ya, ma a bjara m were mmiri

na-eme baptizim n'ihì nke a, ka e kpughee ya nye ndi Izrel." **32** Mgbe ahụ Jon gbara ama a si, "Ahuru m ka Mmuo Nso sitere n'eluigwe ridata di ka nduru, nọkwasi ya. **33** Mụ onwe m amabughị ya, ma onye ahụ zitere m ka m jiri mmiri mee baptizim kwuru, 'Onye ahụ i ga-ahụ, onye Mmuo Nso ga-ebekwasị, ma nọgidekwa, ọ bụ ya ga-eji Mmuo Nso mee baptizim.'" **34** Mụ onwe m ahula ya, na-agbakwa ama na onye a bụ Okpara Chineke." **35** N'echi ya, Jon na mmadu abuo ndi na-eso ụzọ ya guzoro n'ebe ahụ ozo. **36** Mgbe ọ huru Jisọs ka ọ na-agafe, ọ sirị, "Leenu, Nwa Aturu Chineke." **37** Mgbe mmadu abuo ahụ na-eso ụzọ ya nuru nke a, ha tughariri soro Jisọs. **38** Mgbe Jisọs tughariri hụ ka ha na-eso ya, ọ sirị ha, "Gini ka unu chorọ?" Ha sirị ya, "Rabbi" (nke putara "Onye ozizi"), "olee ebe i bi?" **39** Ọ sirị ha, "Bianu, unu ga-ahụ." Ha sooro ya ga hụ ebe ọ na-anọ. Ha nonyekwara ya ubochi ahụ niile. Ọ bụ n'ihè di ka elekere anọ nke mgbede. **40** Otu n'ime mmadu abuo ahụ nuru ihe Jon kwuru, nke sooro ya bụ Andru nwanne Saimon Pita. **41** Ihe mbu o mere bu ichota Saimon nwanne ya si ya, "Anyi achotala Mezaya ahụ" (onye a na-akpokwa Kraist). **42** Ọ kpọtara ya Jisọs. O lere ya anya si, "I bụ Saimon nwa Jon. A ga-akpo gi Sefas" (nke nsughari ya, putara Pita). **43** N'echi ya, o kpebiri iga Galili. Mgbe ọ huru Filip, ọ sirị ya, "Soro m." **44** Filip bụ onye obodo Betsaida di ka Andru na Pita. **45** Filip chotara Nataniel si ya, "Anyi achotala onye ahụ Mosis dere banyere ya n'iwu, onye ndi amuma dekwara banyere ya, Jisọs onye Nazaret, nwa Josef." **46** Nataniel sirị ya, "Ihe oma ọbula ọ puru i si na Nazaret puta?" Ma Filip sirị ya, "Bja ka i huru." **47** Mgbe Jisọs huru ka Nataniel nabjara ya nso, o kwuru si, "Leenu ezi nwa afọ Izrel onye aghugho na-adighi n'ime ya." **48** Nataniel sirị ya, "Olee otu i si mata onye m bụ?" Jisọs sirị ya, "Tupu Filip akpo gi, ahulari m gi ka i nọ n'okpuru osisi fiig." **49** Mgbe ahụ, Nataniel zaghachiri, "Onye ozizi, i bụ Okpara Chineke; i bụ eze Izrel." **50** Jisọs zara si ya, "I kwere n'ihì na agwara m gi na ahuru m gi n'okpuru osisi fiig? I ga-ahụ ihe di ukwu karịa nke a." **51** Ọ sijkwara ya, "N'ezie, n'ezie agwa m unu, unu ga-ahụ eluigwe ka o meghere hukwa ndi mmuo ozi Chineke ka ha na-arigokwuru, ma na-aridakwuru Nwa nke Mmadu."

2 N'ubochi nke ato, o nwere mmemme agbamakwukwo na Kena nke Galili, nne Jisọs bjakwara ebe ahụ. **2** A kpokwara Jisọs na ndi na-eso ụzọ ya oku na mmemme agbamakwukwo a. **3** Mgbe mmanya ha gwuru, nne Jisọs sirị ya, "Ha enweghi mmanya." **4** Jisọs sirị ya, "Nwanyi, gini gbasara m na gi na nke a? Oge awa m erubeghi." **5** Nne ya gwara ndi na-eje ozi, "Ihe ọbula ọ gwara unu, meenu ya." **6** A dobara ite mmiri nkume isii buru ibu n'akuku ebe ahụ, nke a na-eji agbanye mmiri ndi Juu na-eji asachasi onwe ha ma ha choọ ikpe ekpere. Otu n'ime ha na-eri ihe di ga-gaonni iri abuo ma ihe ruru iri ato. **7** Jisọs gwara ha, "Gbauonu ite ndi a mmiri." Ya

mere, ha gbajuputara ha mmiri. **8** Mgbe ahụ, ọ gwara ha, “Ugbu a, gbaputanu ụfọdụ bugara onyeisi oche.” Ha mekwar nke a. **9** Mgbe ahụ onyeisi oche ahụ deturu mmiri ole e mere ka ọ ghoọ mmanya onu. Ọ mataghị ebe o siri pụta (ma ndị na-eje ozi, ndị kutere mmiri ahụ matara), onyeisi oche ahụ kpọputara onye ahụ na-alụ nwunye ọhuru iche **10** si ya, “N’oge mmemme ọbụla, a na-ebu ụzọ buputa mmanya dị uto, ma buputakwa nke na-adighi uto n’ikpeazu, mgbe ndị mmadụ nujuchara afo, ma i chebere mmanya dị uto buputa ya ugbu a.” **11** Nke a bu mmalite ihe ama Jisosh mere na Kena nke Galili, o sitere na nke a kpughee ebube ya, ndi na-eso ụzọ ya kwenyekwara na ya. **12** Mgbe nke a gasiri, ọ gara Kapanom, ya na nne ya na ụmunnne ya, nakwa ndi na-eso ụzọ ya. Ha nọrọ ụbọchi ole na ole n’ebe ahụ. **13** Mgbe mmemme oriri Ngabiga nke ndi Juu na-abjara nso, Jisosh gara Jerusalem. **14** N’ime ụlonsọ ukwu, ọ huru ndi na-ere ehi, na aturu na nduru. Hukwa ndi noduru na tebul na-agbanwe ego. **15** Ya mere, o jiri eriri mere utari chupusja ndi niile no na-ere ahja n’ulonsọ ukwu ahụ, tinyekwara ehi na aturu ha. Ọ kwafusiri mkpuru ego ndi ahụ na-agbanwe ego, kpugharjakwa tebul ha ihu. **16** Ọ siru ndi ahụ na-ere nduru, “Wepunu ihe ndi a n’ebe a. Kwajinu ime ulo Nna m ka ọ buru ebe a na-azu ahja.” **17** Ndi na-eso ụzọ ya chetara na e dere ya rii n’akwukwo nso, “Ihe banyere ulo gi na-anu m oku n’obi.” **18** Ma ndi Juu siru ya, “Olee ihe iribama i puru igosi anyi na ikike i ji eme ihe ndi a.” **19** Jisosh zara si, “Kwatuonu ulonsọ ukwu a, aga m ewughachikwa ya n’abal ato.” **20** Ndi Juu kwuru, “Ulonso ukwu a were anyi iri afo ano na isii iru ya, i ga-ewughachi ya n’abal ato?” **21** Ma ulonsọ o kwuru maka ya bu ahụ ya. **22** Ndi na-eso ụzọ ya chetara okwu ya a mgbe o siri n’onu bilie. Mgbe ahukwa, ha kweere akwukwo nso ya na okwu niile Jisosh kwuru. **23** Mgbe ọ no na Jerusalem n’oge Mmemme Ngabiga, otutu mmadu huru ihe iribama o mere kweere na ya. **24** Ma Jisosh atukwasighi ha obi n’ihi na ọ matara mmadu niile nke oma. **25** Ọ dighi ya mkpa ka onye obula gbaa akaebe banyere umu mmadu, n’ihi na ya onwe ya maara ihe di n’ime mmadu.

3 O nwere otu nwoke onyeisi ndi Juu nke so n’otu ndi Farisii aha ya bu Nikodimos. **2** Ọ bjakwutere ya n’abal si ya, “Onye ozizi, anyi maara na i bu onye ozizi sitere na Chineke, n’ihi na o nweghi onye obula puru iru oru ebube di otu a ma ọ buru na Chineke anonyereghị ya.” **3** Jisosh zara si ya, “N’ezie, n’ezie agwa m unu, ọ buru na amughị mmadu ozo, ọ pughi ihu alaeze Chineke anya.” **4** Nikodimos siru ya, “Olee otu a ga-esi mugharja mmadu mgbe o mere okenye? Ọ ga-aba n’afọ nne ya nke ugoro abuo?” **5** Ma Jisosh siru, “N’ezie, n’ezie agwa m unu, ọ buru na amughị mmadu site na mmiri na Mmuo Nso, o nweghi ike iba n’alaeze Chineke. **6** Ihe e si n’anu ahụ muo bu anyi ahụ, ma ihe a muru site na Mmuo bu mmuo. **7** Ya ejula gi anya na m siru gi, ‘Agaghị imu unu ozo.’ **8** Ifufe na-efe n’ebe

obula masiri ya. I nwere ike nu uzu ya ma imataghị ebe o si abia maobu ebe ọ na-aga. Otu a ka ọ dikwara onye obula a muru site na Mmuo.” **9** Nikodimos zara si ya, “Olee otu ihe ndi a ga-esi mee?” **10** Jisosh zara si ya, “I bu onye ozizi ndi Izrel, ma i ghotaghị ihe ndi a? **11** N’ezie, n’ezie agwa m unu. Anyi na-ekwu banyere ihe anyi maara, na-akowaputakwa ihe anyi huru, ma unu onwe unu adighi anabata akaebe anyi. **12** Ekwuola m banyere ihe di n’uwa ma unu ekweghi ya, oleekwanu otu unu ga-esi kwere, ma ọ buru na mu agwa unu banyere ihe ndi di n’eluigwe? **13** O nwebeghi onye obula rigooro n’eluigwe ewezuga Nwa nke Mmadu bu onye siri n’eluigwe rịdata. **14** Di ka Mosis weliri agwo elu n’ime ozara, otu a ka a ga-ewelikwa Nwa nke Mmadu elu. **15** Ka onye obula kwere na ya nwee ndu ebighi ebi.” (aiōnios g166) **16** N’ihi na Chineke huru ụwa n’anya, nke a mere o jiri nye Okpara ọ muru naani ya, ka onye obula kweere na ya ghara jla n’iyi, kama ka o nwee ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **17** N’ihi na Chineke eziteghị Okpara ya n’uwa ka o maa ụwa ikpe, kama ka e site n’aka ya zoputa ụwa. **18** Ikpe amaghị onye obula kwere na ya, ma onye obula na-ekweghi aghoolari onye ikpe mara, n’ihi na o kweghi n’aha Okpara Chineke muru naani ya. **19** Nke a bu mkpebi ikpe ahụ; na ihè abjala n’uwa, ma umu mmadu huru ochichiri n’anya kama ihè ahụ, n’ihi na oru ha joro njo. **20** N’ihi na onye obula na-eme ihe ojo kporo ihè ahụ asi, ọ dighi abjakwute ihè ahụ, ka a ghara ime ka oru ya puta ihè. **21** Ma ndi na-ebi ndu n’ezikwu na-abjakwute ihè ahụ, ka e nwee ike huta ya nke oma, na ihe niile ha na-eme sitere na ike Chineke. **22** Emesja, Jisosh na ndi na-eso ụzọ ya banyere n’ime obodo Judu, ebe ọ noturu nwa oge, meekwa baptizim. **23** N’otu aka ahụ, Jon nokwa n’onu mmiri Enon di nso na Salim na-eme baptizim n’ihi na mmiri buru ibu n’ebe ahụ, ndi mmadu gwakwara n’ihu na-abjakwute ya, ọ na-emekwa ha baptizim. **24** E tinyebeghi Jon n’ulo mkporo mgbe ahụ. **25** N’oge a, irurita uka malitere n’etiti ndi na-eso ụzọ Jon na otu onye Juu banyere mmemme idi ocha. **26** Ha bjakwutere Jon si ya, “Onye ozizi, onye ahụ i gbara ama banyere ya no n’ofe Jordan na-eme baptizim, mmadu niile na-agakwukwara ya.” **27** Jon zaghachiri si, “Ihe mmadu nwere ike inata bu naani ihe ahụ e nyere ya site n’eluigwe. **28** Unu onwe unu ga-agbara m akaebe na m siru, na abughị m Kraist ahụ, kama e zitere m ka m buru ụzọ bia. **29** Nwanyị a na-alu ọhuru bu nke di ya. Enyi onye na-alu nwunye ọhuru na-eche ma na-egekwa ntị inu olu ya, onu na-ajuputakwa ya obi mgbe ọ nuru olu onye ahụ na-alu nwunye ọhuru. Ya mere, onu m e zuola oke ugbu a. **30** Ọ ghaghị idi elu, ma mụ onwe m aghaghị idikwa ala. **31** “Onye ahụ si n’elu bia di elu karja ihe niile, onye ahụ si n’uwa bukwa nke uwa ma na-ekwukwa okwu di ka onye si n’uwa. Onye ahụ si n’eluigwe di elu karja ihe niile. **32** Ọ na-agba ama banyere ihe ọ huru nakwa nke ọ nuru, ma o nweghi onye na-anabata ama ya. **33** Onye obula nabatara akaebe ya ji nke a mere akara, na Chineke bu ezikwu. **34** N’ihi na onye Chineke zitere

na-ekwu okwu Chineke. N'ih na o na-enye Mmụọ ya n'uju. **35** Nna huru Okpara ya n'anya, o tinyekwala ihe niile n'aka ya. **36** Onye obula kwere n'Okpara ahụ nwere ndu ebighi ebi, ma onye obula juru Okpara ahụ agaghị ahụ ndu n'ih na iwe Chineke ga-adiri ya.” (aiōnios g166)

4 Ugbu a, Jisosh matara na ndi Farisii anula na o name ka otutu mmadu buru ndi na-eso uzo ya na-emekwa baptizim karja Jon. **2** Ma o bukwaghị Jisosh na onwe ya na-eme baptizim kama o bu ndi na-eso uzo ya mere ha baptizim. **3** O hapuru Judia laghachi azu na Galili. **4** Ma o ga-esite n'etiti Sameria gafee. **5** Ya mere, o batara n'otu obodo nta di na Sameria a na-akpo Saika, n'akuku ala ahụ Jekob nyere Josef nwa ya nwoke. **6** Olulu mmiri Jekob di n'ebe ahụ, ma ebe o bu na ike gwuru Jisosh n'ije ya, o noduru ala n'akuku olulu mmiri ahụ. O bu ihe di ka oge ehie. **7** Otu nwanyi onye Sameria bjara idoro mmiri, Jisosh siri ya, “Nyetu m mmiri ka m nuo.” **8** (Ndi na-eso uzo ya abala n'ime obodo iga zuta nri.) **9** Nwanyi ahụ siri ya, “Olee otu gi bu onye Juu si ario m bu nwanyi Sameria mmiri ka i nuo?” (N'ih na ndi Juu na ndi Sameria anaghị emekwara ihe obula.) **10** Jisosh zara si, “O buru na i matara onyinye Chineke, na onye ahụ na-ario gi mmiri, i gaara ario ya, o gakwara enye gi mmiri nke ndu.” **11** Nwanyi ahụ siri ya, “Nna anyi ukwu, o nweghi ihe obula i ji i ga-eji doro mmiri, olulu a dikwa omimi. Oleekwanu ebe i ga-eweta mmiri ndu a. **12** O bu na i ka nna nna anyi Jekob ukwu, onye gwuru anyi olulu mmiri a? Ya onwe ya na umu ya na igwe ehi na aturu ya nukwara mmiri sitere na ya?” **13** Jisosh zara si, “Onye obula nuru mmiri a, akpiri ga-akpo ya nku ozo. **14** Ma onye obula ga-anu mmiri ahụ m nyere ya, akpiri agaghị akpokwa ya nku ozo. N'ezikwu, mmiri ahụ m nyere ya ga-aghoro ya isi iyi nke na-asoputara ya ndu ebighi ebi.” (aiōn g165, aiōnios g166) **15** Mgbe ahụ nwanyi ahụ siri ya, “Onyenwe anyi nye m mmiri a, ka akpiri ghara ikpo m nku ozo, ka m gharakwa idi na-abja ebe a idoro mmiri.” **16** O gwara ya si, “Gaa kpota di gi ma loghachi.” **17** Nwanyi ahụ zaghachiri ya si, “Enweghi m di.” Jisosh siri ya, “I kwuru ezikwu mgbe i siri na i nweghi di. **18** I nweela di ise, ma nwoke gi na ya bi ugbu a abughi di gi. Ihe kwuru bu nno ezikwu.” **19** Nwanyi ahụ siri ya “Nna anyi ukwu, ahuru m na i bu onye amuma. **20** Nna nna anyi ha fere ofufe n'ugwu a, ma unu na-ekwu n'ebe ndi mmadu ga-eferi ofufe bu naani na Jerusalem.” **21** Jisosh siri ya, “Nwanyi kwere okwu m, oge na-abja mgbe i na-agaghị akpo isiala nye Nna, maobu n'ugwu a ma o bukwanu na Jerusalem. **22** Unu na-efe ihe unu na-amaghị ma anyi na-efe ihe anyi matara, n'ih na nzoputa sitere n'aka ndi Juu. **23** Ma oge na-abja, ugbu a o bjala, mgbe ndi na-efe Nna ahụ n'ezikwu ga-efe ya n'ime mmu o na n'ezikwu. N'ih na o bu ndi di otu a ka Nna choro ka ha na-efe ya. **24** Chineke bu mmu ndi niile na-efe ya ga-eferi ya n'ime mmu o na ezikwu.” **25** Nwanyi ahụ siri ya, “Amaara m na

Mezaya” (onye a na-akpo Kraist) “na-abja. Mgbe o bjara, o ga-akwaziri anyi ihe niile.” **26** Jisosh siri ya, “Mu, onye na-agwa gi okwu, abu m ya.” **27** N'oge ahụ ndi na-eso uzo ya loghachitara. O gbagwojukwara ha anya nke ukwu ihu na ya na nwanyi na-ekwuru okwu. Ma o nweghi onye n'ime ha juru nwanyi ahụ si, “Gini ka i choro?” ma o bukwanu, “Gini kpata gi na ya ji na-ekwuru okwu?” **28** Mgbe ahụ, nwanyi ahụ hapuru ite mmiri ya laghachi n'ime obodo ga gwa ndi mmadu, **29** “Bianu lee otu nwoke onye gwara m ihe niile m merela. O ga-abu na o bu ya bu Kraist ahụ?” **30** Ha sitere n'obodo ahụ gbaputasi soro uzo ahụ, ka ha gakwuru ya. **31** Ma otu o di, ndi na-eso uzo ya rioro ya si, “Onye ozizi rienu nri.” **32** Ma o siri ha, “Enwere m nri m na-eri nke unu na-amaghị maka ya.” **33** Mgbe ahụ ndi na-eso uzo ya siritara onwe ha, “O ga-abu na o nwere onye butere ya nri?” **34** Jisosh siri ha, “Nri m bu ime uche onye ahụ zitere m nakwa irucha oru ya. **35** Unu na-asi, 'o fodughi onwa ano ka igbo mkpuru n'ubi ruo?' Ma ana m agwa unu, megheenu anyi unu lee ubi ahụ, ha achala maka oghugo. **36** O buladi ugbu a, onye na-agho mkpuru na-anata ugwo oru, o na-achikota mkpuru ahụ maka ndu ebighi ebi, ka onye ghara mkpuru na onye ghoro ya nwee ike iurikota onu. (aiōnios g166) **37** Ya mere okwu ahụ nke na-asi, 'Otu onye na-agma mkpuru, onye ozo na-aghokwa ya bu ezikwu.' **38** E zigara m unu ka unu gaa ghota ihe unu na-arughi oru maka ya. Ndi ozo ruu oru a, ma unu ewe uru di n'oru ha.” **39** Otutu ndi obodo Sameria kweere na ya n'ih ama ahụ nwanyi ahụ gbara, “O gwara m ihe niile m mere.” **40** Ya mere mgbe ndi Sameria bjakwutere ya, ha rioro ya ka o nonyeturu ha, o nonyekaara ha ubochi abuo. **41** Otutu ndi ozo kwerekwara na ya n'ih okwu ya. **42** Ha gwara nwanyi ahụ, “Ihe anyi jiri kwere ugbu a abughi ihe i kwuru, kama o bu n'ih na anyi onwe anyi anula olu ya, matakwa na onye a bu Onye nzoputa nke uwa n'ezikwu.” **43** Mgbe ubochi abuo ahụ gasiri, o hapuru ebe ahụ gawa Galili. **44** (Jisosh n'onwe ya ekwuola na onye amuma anaghị enwe ugwu n'obodo ya.) **45** Mgbe o bjaruru Galili, ndi Galili nabatara ya ebe ha onwe ha gara mmemme na Jerusalem, ma hukwa otutu oru ebube o ruru n'oge mmemme ahụ. **46** Ozokwa, o bjaruru Kena nke Galili bu ebe ahụ o mere mmiri ka o ghoo mmanya. E nwekwa otu onye na-aruru n'uloeze n'ebe ahụ, nke ahụ na-adighi nwa ya nwoke ike na Kapanom. **47** Mgbe o nuru na Jisosh esitela na Judia bjarute na Galili, o jekwuuru ya ruo ya ka o bja gwoo nwa ya, n'ih na o no n'onu onwu. **48** Jisosh siri ya, “O buru na unu ahughi oru ebube na ihe iribama, unu agaghị ekwe ma oli.” **49** Onye a na-aruru oru n'uloeze siri ya, “Nna m ukwu, biko bja tupu nwa m a nwuo.” **50** Jisosh siri ya, “Laa, nwa gi nwoke ga-adi ndu.” Nwoke ahụ kweere n'ih Jisosh kwuru laa. **51** Mgbe o ka no n'uzo, ndi ohu ya zutere ya kororo ya na ahụ adila nwa ya nwoke mma. **52** Mgbe o juru ha oge nwa ya jiri gbakee, ha siri ya, “Oke ahụ oku ahụ kwusiri ya unyaahu n'elekere mbu nke ehie.” **53**

Nwoke ahụ ghọtara na o bụ kpomkwem n'oge awa ahụ ndụ ebighị ebi, a gaghị amakwa ya ikpe, ọ gafeela site n'ọnwu banye na ndụ. (aiōnios g166) 25 N'ezie, n'ezie agwa m unu, oge na-abia, ọ bjakwala ugbu a mgbe ndị nwurụ anwu ga-anụ olu Okpara Chineke, ndị ahụ nuru ya ga-adikwa ndụ. 26 Dị ka Nna ahụ nwere ndụ n'ime onwe ya, otu a ka o nyekwara Okpara ahụ ike inwe ndụ n'ime onwe ya. 27 O nyekwala ya ikike ikpe ikpe n'ihu na o bụ Nwa nke Mmadụ. 28 "Ka nke a hapu iju unu anya, n'ihu na oge na-abia, mgbe ndị niile nọ n'ihu ha ga-anụ olu ya 29 ma pụta, ndị mere ihe di mma ga-ebili dirị ndụ. Ma ndị mere ihe ojoo ga-ebili buru ndi a ga-ama ikpe. 30 Enweghị m ike ime ihe obula n'onwe m, ikpe m na-ekpe bu naanị di ka m nuru, ikpe m bukwa nke ziri ezi, n'ihu na anaghị m eme ihe g-amasị m, kama o bu ihe ga-amasị onye ahụ zitere m. 31 "O buru na m na-agba ama banyere onwe m, ama m abughị eziokwu. 32 Enwere m onye ozo na-agbara m ama, amatakware m na ama ya banyere m bu eziokwu. 33 "Unu zigaara Jon ndi ozi, o gbakwaala ama maka eziokwu ahụ. 34 O bughị na m na-anabata ama nke mmadu, kama a na m ekwu ya ka enwe ike izoputa unu. 35 O bu oriṅa nke na-enwu na-amukewa, unu horokwara inuri onu n'nye ya n'oge nta. 36 "Ma e nwere m ama di ukwu karja nke Jon, n'ihu na oru ahụ ya bu Nna nyere m ka m ruchapu, bukwa nke m na-arụ, na-agbara m ama na o bu Nna ahụ zitere m. 37 Ya bu Nna ahụ zitere m na-agbakwa ama n'onwe ya banyere m. Unu anubeghi olu maobu hu udidi ya. 38 Okwu ya anokwaghi n'ime unu n'ihu na unu ekweghi n'onye o zitere. 39 Unu na-enyocha akwukwo nso n'ihu na unu chere na unu ga-esite na ha nwee ndu ebighi ebi maobu ha na-agba ama banyere m. (aiōnios g166) 40 Ma unu juru ibiakwute m ka unu nwee ndu. 41 "Anaghị m anabata otuto nke umu mmadu. 42 Ma amatara m na unu enweghi ihunanya Chineke n'obi unu. 43 Abjala m n'aha Nna m ma unu anabataghị m. Ma o buru na onye ozo abia n'aha nke onwe ya, unu ga-anabata ya. 44 Olee otu unu ga-esi kwere ebe unu na-anara otuto site n'aka ibe unu, ma unu adighi achọ otuto nke si n'aka onye naanị ya bu Chineke? 45 "Unu echela na m ga-ebo unu ebubo n'ihu Nna ahụ. Onye ga-ebo unu ebubo bu Mosis, bu onye unu tukwasiri obi na ya. 46 O buru na unu kwenyeere Mosis, unu gakwara ekwere na m, n'ihu na o dere banyere m. 47 Ma ebe unu na-ekweghi n'ihe o dere, olee otu unu ga-esi kwere n'ime m kwuru?"

5 Mgbe nke a gasiri, otu mmemme ndi Juu ruru, Jisosh agaa Jerusalem. 2 Ma otu odo mmiri nta di n'ime Jerusalem n'akuku Onu uzọ ama Aturu. Aha odo mmiri ahụ n'asusụ Hibru bu Betsaida, nke nwere mgbe onu uzo ise. 3 N'ime ya ka igwe ndi ahụ na-esighi ike na-edina; ndi isi, ndi ngwuro, na ndi akuku ahụ ha kpownuru akponwu, ha na-eche mgbe mmiri ahụ ga-enughari. 4 N'ihu na mmuo ozi Onyenwe anyi na-agbadata site na mgbe ruo na mgbe gbaruo mmiri ahụ. Onye orja obula buru uzo daba n'ime mmiri ahụ ma a gbaruo ya, ka a na-agwo ihe obula bu orja ya. 5 Otu nwoke no n'ebe ahụ bu onye norola n'orja iri afọ ato na asato. 6 Mgbe Jisosh huru ya, matakwa na o noola n'onodu a ogologo oge, o juru ya si, "I chorọ ka a gwọ gi orja?" 7 Onye orja ahụ zara, "Nna m ukwu, enweghi m onye obula ga-enyere m aka kuba m n'ime odo mmiri a ma a gbaruo ya, mgbe o bu la m chorọ ka m danye, onye ozo na-eburu m uzo danye." 8 Jisosh gwara ya, "Bilie, chilie ute gi jegharja." 9 N'otu oge ahụ, ahụ diri nwoke ahụ mma, o chiliri ute ya, malite ijeharj. Ihe a mere n'ubochi izuike. 10 Ma ndi Juu gwara nwoke ahụ a gworo orja, "Taa bu ubochi izuike, o megidere iwu na i ga-ebu ute gi." 11 Ma o zaghachiri ha, "Nwoke ahụ mere ka ahụ di m mma sirj m, 'Chilie ute gi laa.'" 12 Ha juru ya, "Onye bu onye ahụ gwara gi ka i chilie ya laa?" 13 Ma nwoke ahụ a gworo amataghị onye o bu n'ihu na Jisosh zoro onwe ya banye n'etiti igwe mmadu. 14 Emesja, Jisosh huru ya n'ime ulonso ukwu si ya, "Lee, e mela ka ahụ di gi mma, emehiekwala ozo ka nke di njo karja nke a hapu ibjakwasj gi." 15 Nwoke a sirj n'ebe ahụ puo gaa gwa ndi Juu na o bu Jisosh gworo ya. 16 Ya mere, n'ihu na Jisosh na-eme ihe ndi a n'ubochi izuike, ndi Juu malitere isogbu ya. 17 Jisosh sirj ha, "Nna m na-arụ oru mgbe niile ruo ugbu a, mu onwe m kwa, ana m aru oru." 18 N'ihu nke a, ndi Juu chosiri ike igbu ya. O bughị naanị na o mebiri ubochi izuike, kama o na-akpokwa Chineke Nna ya, sitekwa otu a na-eme ka ya na Chineke hara. 19 Jisosh zara ha si, "N'ezie, n'ezie agwa m unu, o nweghi ihe obula Okpara puru ime n'onwe ya; naanị ihe o nwere ike ime bu ihe o huru Nna ya na-eme, n'ihu na ihe obula Nna ahụ na-eme ka Okpara ya na-emekwa. 20 N'ihu na Nna ahụ huru Okpara ya n'anya ma na-egosikwa ya ihe niile o na-eme. N'ezie o ga-agbagwoju unu anya n'ihu na o ga-egosi ya ihe kariri ndi a. 21 N'ihu na di ka nna ahụ si akpote ndi nwuru anwu na-enyeka ha ndu, otu ahụ ka Okpara ya si enye onye obula o masiri ya ndu. 22 Nna anaghị ekpe onye obula ikpe, kama o nyefere ikpe niile n'aka Okpara. 23 Ka mmadu niile nye Okpara ahụ nsopuru di ka ha na-asopuru Nna ahụ. Onye obula nke na-adighi asopuru Okpara ahụ adighi asopuru Nna nke zitere ya. 24 "N'ezie, n'ezie agwa m unu, onye obula

na-anu okwu m ma kwerekwa n'onye zitere m nwere ndu ebighi ebi, a gaghi amakwa ya ikpe, o gafeela site n'onwu banye na ndu. (aiōnios g166) 25 N'ezie, n'ezie agwa m unu, oge na-abia, o bjakwala ugbu a mgbe ndi nwuru anwu ga-anu olu Okpara Chineke, ndi ahụ nuru ya ga-adikwa ndu. 26 Di ka Nna ahụ nwere ndu n'ime onwe ya, otu a ka o nyekwara Okpara ahụ ike inwe ndu n'ime onwe ya. 27 O nyekwala ya ikike ikpe ikpe n'ihu na o bu Nwa nke Mmadu. 28 "Ka nke a hapu iju unu anya, n'ihu na oge na-abia, mgbe ndi niile nọ n'ihu ha ga-anu olu ya 29 ma puta, ndi mere ihe di mma ga-ebili dirj ndu. Ma ndi mere ihe ojoo ga-ebili buru ndi a ga-ama ikpe. 30 Enweghi m ike ime ihe obula n'onwe m, ikpe m na-ekpe bu naanị di ka m nuru, ikpe m bukwa nke ziri ezi, n'ihu na anaghị m eme ihe g-amasị m, kama o bu ihe ga-amasị onye ahụ zitere m. 31 "O buru na m na-agba ama banyere onwe m, ama m abughị eziokwu. 32 Enwere m onye ozo na-agbara m ama, amatakware m na ama ya banyere m bu eziokwu. 33 "Unu zigaara Jon ndi ozi, o gbakwaala ama maka eziokwu ahụ. 34 O bughị na m na-anabata ama nke mmadu, kama a na m ekwu ya ka enwe ike izoputa unu. 35 O bu oriṅa nke na-enwu na-amukewa, unu horokwara inuri onu n'nye ya n'oge nta. 36 "Ma e nwere m ama di ukwu karja nke Jon, n'ihu na oru ahụ ya bu Nna nyere m ka m ruchapu, bukwa nke m na-arụ, na-agbara m ama na o bu Nna ahụ zitere m. 37 Ya bu Nna ahụ zitere m na-agbakwa ama n'onwe ya banyere m. Unu anubeghi olu maobu hu udidi ya. 38 Okwu ya anokwaghi n'ime unu n'ihu na unu ekweghi n'onye o zitere. 39 Unu na-enyocha akwukwo nso n'ihu na unu chere na unu ga-esite na ha nwee ndu ebighi ebi maobu ha na-agba ama banyere m. (aiōnios g166) 40 Ma unu juru ibiakwute m ka unu nwee ndu. 41 "Anaghị m anabata otuto nke umu mmadu. 42 Ma amatara m na unu enweghi ihunanya Chineke n'obi unu. 43 Abjala m n'aha Nna m ma unu anabataghị m. Ma o buru na onye ozo abia n'aha nke onwe ya, unu ga-anabata ya. 44 Olee otu unu ga-esi kwere ebe unu na-anara otuto site n'aka ibe unu, ma unu adighi achọ otuto nke si n'aka onye naanị ya bu Chineke? 45 "Unu echela na m ga-ebo unu ebubo n'ihu Nna ahụ. Onye ga-ebo unu ebubo bu Mosis, bu onye unu tukwasiri obi na ya. 46 O buru na unu kwenyeere Mosis, unu gakwara ekwere na m, n'ihu na o dere banyere m. 47 Ma ebe unu na-ekweghi n'ihe o dere, olee otu unu ga-esi kwere n'ime m kwuru?"

6 Mgbe nke a gasiri, Jisosh gafere n'ofe nke ozo nke osimiri Galili (nke a na-akpokwa osimiri Tiberias). 2 Oke igwe mmadu sooro ya, n'ihu na ha huru oru ebube o na-aru n'ahu ndi orja. 3 Jisosh rigooro n'elu ugwu nodu ala ya na ndi na-eso uzo ya. 4 N'oge a, mmemme oriri Ngabiga ndi Juu na-abja nso. 5 Mgbe Jisosh leliri anya elu hu oke igwe mmadu na-abjakwute ya, o sirj Filip, "Olee ebe anyi ga-azuta achicha ndi a ga-ata?" 6 O juru nke a naanị iji nwalee ya, ya onwe ya marari ihe o ga-eme. 7 Filip zara ya, "Ugwu oru

onwa isii agaghị ezu jzuta achicha nke onye obula n'ime ha ga-atatu naanị ihe ntakiri." **8** Onye ozo n'ime ndị na-eso uzo ya bu Andru, nwanne Saimon Pita, kwuputara, **9** "Otu nwantakiri nwoke no n'ebe a nwere ogbe achicha balị ise, na azu abuo, ma gini ka ha bu n'etiti igwe mmadu ha otu a?" **10** Jisos siri, "Meenu ka ndi mmadu ndi a nodu ala." E nwere otutu ahijia n'ebe ahụ, umu nwoke noduru ala, ha di ihe ruru puku mmadu ise. **11** Ya mere, Jisos weere achicha ahụ nye ekele, kee ha ndi niile noduru ala di ka ha siri cho. O jikwa azu ahụ mee otu ihe ahụ. **12** Mgbe ha niile rijuchara afo, o siri ndi na-eso uzo ya, "Tutukotanu iberibe niile foduru, ka ihe obula hapu ila n'iyi." **13** Ya mere, ha tutukotara ha, kpojuo nkata iri na abuo, bu iberibe si n'ogbe achicha balị ise nke ndi ahụ rifofo. **14** Mgbe ndi mmadu ahụ huru ihe iribama ahụ, o mere ha bidoro na-asị, "N'ezikwu, onye a bu onye amuma ahụ nke ga-abia n'ime uwa." **15** Mgbe Jisos matara na ha chofo ibia dokpuru ya n'ike chie ya eze, o hapuru ha ga n'ugwu naanị ya, n'onwe ya. **16** Mgbe o ruru n'uhuruchi, ndi na-eso uzo ya rdara gaa n'onu mmiri, **17** ebe ha banyere n'otu ugbo mmiri, malite igabiga osimiri gawa n'ofe Kapanom. N'oge a ochichiri agbaala ma Jisos aloghachikwutebeghi ha. **18** Ebili mmiri maliri elu n'ihu n'oke ifufe bidoro na-eefe. **19** Ha akwoala ugbo ihe dika kilomita ise maobu isii, mgbe ha huru Jisos ka o na-aga ije n'elu mmiri ahụ na-abia nso n'ugbo mmiri ha. Oke egwu tukwara ha. **20** Ma o siri ha, "Unu atula egwu. O bu m." **21** Mgbe ahụ, ha nabatara ya n'ime ugbo ahụ, o dikwaghị anya ugbo ha bjaruru n'elu ala ebe ha na-aga. **22** N'echi ya, igwe mmadu ahụ noduru n'ofe ozo nke onu mmiri ahụ choputara na o bu naanị otu ugbo mmiri nta bjaru n'ebe ahụ, na Jisos esoghi ndi na-eso uzo ya banye n'ime ya, kama na o bu naanị ndi na-eso uzo ya ka ugbo mmiri ahụ buuru puo. **23** Mgbe ahụ ufofu ugbo mmiri si Tiberias bjaru kwusi nso nso ebe ahụ ndi mmadu no rie achicha mgbe Onyenwe anyi nyechara ekele maka ya. **24** Ma mgbe igwe mmadu ahụ ghọtara na Jisos na ndi na-eso uzo ya anoghi n'ebe ahụ, ha banyere n'ugbo mmiri nta ndi ahụ kwofee gawa Kapanom icho Jisos. **25** Mgbe ha huru ya n'ofe ozo nke osimiri ahụ, ha siri ya, "Onye ozizi, olee mgbe i jiri bja n'ebe a?" **26** Jisos siri ha, "N'ezie, n'ezie agwa m unu, ihe unu ji na-achọ m abughi n'ihu na unu huru ihe iribama m mere, kama na unu riri achicha rijuokwa afo. **27** Unu adogbula onwe unu maka nri nke na-emebi emebi, kama maka nri nke na-adigide ruo ndu ebighi ebi, bu nke Nwa nke Mmadu ga-enye unu. N'ihu na Chineke Nna akakwasila ya akara nkwado ya." (aiōnios g166) **28** Mgbe ahụ, ha siri, "Gini ka anyi ga-eme iji ruo oru Chineke?" **29** Jisos zara si ha, "Oru Chineke bu nke a, ikwere n'onye ahụ o zitere." **30** Ya mere ha siri ya, "Olee ihe iribama i ga-egosi anyi nke anyi ga-ahụ ma kwere na gi? Kedu oru i ga-arụ? **31** Nna nna anyi ha riri manà n'ozara; di ka e dere ya n'akwukwo nso si, 'O sitere n'eluigwe nye ha achicha ka ha rie.'" **32** Jisos siri ha, "N'ezie, n'ezie agwa m unu,

o bughi Mosis nyere unu achicha ahụ site n'eluigwe, kama o bu Nna m na-enye unu ezi achicha ahụ site n'eluigwe. **33** N'ihu na achicha Chineke bu nke ahụ si n'eluigwe rjdata, na-enyekwa uwa ndu." **34** Ha siri ya, "Nna anyi ukwu, nye anyi udi achicha a site ugbo a gawa." **35** Jisos siri ha, "Abu m achicha ahụ na-enye ndu. Onye obula na-abjakwute m, aguu agaghị agụ ya. Onye obula kwa kweere na m, akpiri agaghị akpo ya nku. **36** Ma agwa m unu, unu ahula m ma unu ekweghikwa. **37** Onye obula Nna ahụ nyere m ga-abjakwute m, onye obula na-abjakwute m, agaghị m achupu ya. **38** N'ihu na esi m n'eluigwe rjdata n'uwa ime uche onye ahụ zitere m, o bughi ime uche nke m. **39** Nke a bukwa uche onye ahụ zitere m, na o nweghi onye obula o nyere m ga-efunari m, kama m ga-eme ka ha site n'onwu bilie n'ubochi ikpeazu. **40** Nke a bu uche nke Nna m, na onye obula lere Okpara ahụ anya, kwerekwa na ya ga-enweta ndu ebighi ebi, m ga-emekwa ka o bilie n'ubochi ikpeazu." (aiōnios g166) **41** N'ihu nke a, ndi Juu bidoro itamu ntamu megide ya n'ihu na o siri, "Abu m achicha ahụ siri n'eluigwe rjdata." **42** Ha siri, "Onye a o bughi Jisos, nwa Josef, bu onye anyi matara nne na nna ya? Oleekwanu otu o si ekwu ugbo a si, 'Esi m n'eluigwe rjdata?'" **43** Jisos zara si ha, "Unu atamula n'etiti onwe unu. **44** O nweghi onye nwere ike ibjakwute m ma o bughi na Nna ahụ zitere m kpọtara ya, aga m akpolitekwa na n'ubochi ikpeazu. **45** E dere ya n'akwukwo ndi amuma, 'Ha niile ga-abu ndi Chineke ga-akuziri ihe.' Onye obula nke gere Nna ahụ ntị ma mutakwa ihe site na ya na-abjakwute m. **46** O nweghi onye obula hurula Nna ahụ karjagwa onye ahụ sitere na Chineke, naanị ya hurula Nna ahụ. **47** N'ezie, n'ezie agwa m unu, onye obula kwere nu nwere ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **48** Abu m achicha nke ndu. **49** Nna nna unu ha riri manà ahụ n'ime ozara ma mecha nwuo. **50** Ma nke a bu achicha ahụ nke si n'eluigwe bja, nke mmadu puru iri ma ghara inwu anwu. **51** Abu m achicha di ndu nke siri n'eluigwe bja. O buru na onye obula erie achicha a, o ga-adị ndu ruo ebighi ebi. Nri a bu anu ahụ m, nke m ga-enye maka ndu nke uwa." (aiōn g165) **52** Mgbe ahụ, ndi Juu bidoro na-arurita uka ike n'etiti onwe ha si, "Olee otu nwoke a ga-esi nye anyi anu ahụ ya ka anyi rie?" **53** Jisos siri ha, "N'ezie, n'ezie agwa m unu, naanị ma unu riri anu ahụ Nwa nke Mmadu ma nuokwa obara ya, unu agaghị enwe ndu n'ime onwe unu. **54** Onye obula riri anu ahụ m, nuokwa obara m nwere ndu ebighi ebi. A ga m akpolitekwa ya n'ubochi ikpeazu ahụ. (aiōnios g166) **55** N'ihu na anu ahụ m bu ezigo nri, obara m bukwa ezigo ihe onu. **56** Onye obula na-eri anu ahụ m na-anukwa obara m na-anogide n'ime m mu onwe m kwa n'ime ya. **57** Di ka Nna ahụ di ndu zitere m, ana m adikwa ndu n'ihu Nna ahụ, otu a ka onye na-eri m ga-adikwa ndu site na m. **58** Nke a bu achicha ahụ si n'eluigwe bja. Nna nna unu ha riri manà ma nwukwaa, ma onye obula na-eri achicha a ga-adị ndu ruo mgbe ebighi ebi." (aiōn g165) **59** O kwuru ihe ndi a mgbe o na-akuzi ihe n'ulo ekpere

dị na Kapanom. **60** Mgbe otutu n'ime ndi na-eso uzo ya ha nuru nke a, ha siri, "Nke a bu ozizi siri ike, onye nwere ike inabata ya?" **61** Ebe Jisosh matara na ndi na-eso uzo ya na-atamu ntamu maka nke a o siri ha, "Nke a o na-ewute unu?" **62** Gini ka unu ga-ekwu ma o buru na unu ahụ Nwa nke Mmadu ka o na-arigo ebe o nori na mbu. **63** O bu Mmuo ahụ na-enye ndu; anu ahụ abaghi uru obula, okwu ndi m gwara unu bu mmuo burukwa ndu. **64** Ma n'etiti unu, o di ufodu na-ekwenyeghi. "N'ihu na Jisosh maara site na mmalite ndi ahụ n'ime ha na-ekwenyeghi, matakwa onye ahụ nke ga-arara ya nye. **65** O siri, "O bu nke a mere m jiri gwa unu na o nweghi onye obula nwere ike ibiakwute m ma o buru na Nna m enyeghi ya ike." **66** N'ihu nke a, otutu ndi na-eso uzo ya laghachiri azu, kwusi iso ya. **67** Jisosh siri mmadu iri na abuo ahụ, "Unu chokwara iso ha puo?" **68** Saimon Pita zara ya si, "Onyenwe anyi, onye ka anyi ga-agakwuru? O bu gi ji okwu nke ndu ebighi ebi. (aiōnios 1:166) **69** Anyi kweere marakwa na i bu Onye Nso nke Chineke." **70** Jisosh zara ha, "O bughi m hoputara unu mmadu iri na abuo? Ma otu onye n'ime unu bu ekwensul!" **71** O na-ekwu banyere Judas nwa Saimon Iskariot, onye n'agbanyeghi na o bu otu n'ime mmadu iri na abuo ahụ, bu onye ga-arara ya nye.

7 Mgbe nke a gasiri, Jisosh gaghariri na Galili, ma o kpachapuru anya hapu iga Judia n'ihu na ndi Juu na-achọ uzo igbu ya. **2** Mmemme Ulo ikwu ndi Juu di nso, **3** ya mere, umunne ya ndi nwoke siri ya, "Si n'ebe a puo, gaa Judia, ka ndi na-eso uzo gi nwe ike ihu oru i na-aru. **4** N'ihu na o nweghi onye obula choro ibu onye oha mmadu ma, nke na-eme ihe na nzuzo. Ebe o bukwana na i na-eme ihe ndi a, gosi uwa onwe gi." **5** N'ihu na o buladi umunne ya ekwenyeghi na ya. **6** Jisosh siri ha, "Oge nke m erubeghi, ma oge nke unu no n'ebe a mgbe niile. **7** Uwa enweghi ike ikpo unu asi, ma o kporo m asi n'ihu na ana m agba ama megide ya n'oru ya joro njo. **8** Unu onwe unu gaanu na mmemme ahụ, agaghi m aga mmemme a n'ihu na oge m erubeghi." **9** Mgbe o kwusiri nke a, o nogidere na Galili. **10** Ma otu o di, mgbe umunne ya gwara mmemme ahụ ya onwe ya gwara. O gaghi ebe mmadu niile ga-ahụ ya kama o gara na nzuzo. **11** Na mmemme ahụ ndi Juu no na-ele anya ma na-ajugharị si, "Olee ebe o no?" **12** E nwere oke ntamu n'etiti igwe mmadu ahụ banyere ya. Ndi ufodu na-asi, "O bu ezigbo mmadu." Ndi ozo na-asi, "Mba, o na-eduhie igwe mmadu." **13** Ma o nweghi onye obula kwulitere okwu maka ya n'ihu oha n'ihu egwu ndi Juu. **14** Mgbe o ruru n'etiti mmemme ahụ, Jisosh banyere n'ime ulonso ukwu ma bido ikuzi ihe. **15** Site n'oke mgbagwoju anya, ndi Juu juritara onwe ha si, "Olee otu nwoke a siri nweta amamihe di otu a ebe o bu na o nwebeghi onye kuziri ya ihe obula?" **16** Jisosh zara ha, "Ozizi m abughi nke m, kama o bu nke onye ahụ zitere m. **17** Onye obula na-achọ ime uche Chineke, o ga-achoputa ma ozizi m o bu nke m ma o sikwanu na Chineke. **18** Ndi ahụ na-ekwu nke onwe ha

na-eme nke a iji wetara onwe ha ugwu, ma onye ahụ na-achọ ugwu nke onye zitere ya bu onye eziokwu; o nwekwaghi ihe obula bu ugha banyere ya. **19** Mosis o nyeghi unu iwu? Ma o nweghi onye obula n'ime unu na-edebe iwu ahụ. Gini mere unu ji achọ igbu m?" **20** Igwe mmadu ahụ zara, "Mmuo ojoo bi n'ime gi, onye choro igbu gi?" **21** Jisosh zara si ha, "Aruru m otu oru, ma unu niile no na mgbagwoju anya. **22** Mosis nyere unu iwu ibi ugwu (n'agbanyeghi na o siteghe na Mosis, kama na nna nna anyi ha), n'ubochi izuike unu na-ebikwa mmadu ugwu. **23** O buru na e nwere ike bie mmadu ugwu n'ubochi izuike ka a ghara imebi iwu Mosis, gini mere o ji na-ewute unu na m mere ka ahụ mmadu zuo oke n'ubochi izuike? **24** Kwusinu ikpe ikpe site n'ihe anya na-ahụ, kama na-ekpen ikpe ziri ezi." **25** N'oge ahụ, ufodu n'ime ndi Jerusalem bidoro na-asi, "Onye a o bughi nwoke ahụ ha choro igbu? **26** Lee ka o no na-ekwu okwu n'ihu mmadu niile ma o nwekwaghi onye na-agwa ya ihe obula. O putara na ndisi amatala n'eziokwu na o bu Kraist? **27** Ma anyi matara ebe nwoke a siri puta, mgbe Kraist ahụ ga-abia, o nweghi onye ga-amata ebe o siri puta." **28** Ma di ka Jisosh na-ezi ihe n'ime ulonso ukwu ahụ, o tiri mkpu si, "N'ezie, unu maara m, matakwa ebe m siri puta. Anoghi m n'ebe a na nke onwe m, ma onye ahụ zitere m bu eziokwu. Unu amaghi ya. **29** Ma amara m ya, n'ihu na esitere m na ya bia. O buka ya zitere m." **30** Mgbe ahụ ha choro ijide ya, ma o nweghi onye obula meturu ya aka n'ihu na oge ya erubeghi. **31** Ma otu o di, otutu n'ime igwe mmadu ahụ kweere na ya. Ha siri, "Mgbe Kraist ahụ ga-abia, o ga-aru oru ebube ozo kari ndi a nwoke a ruru?" **32** Ndi Farisi nuru ka igwe mmadu ahụ na-atamu ntamu n'olu nta banyere ya. Mgbe ahụ ndisi nchujaja na ndi Farisi zigara ndi na-eche nche n'ulonso ukwu ahụ ka ha gaa jide ya. **33** Jisosh siri, "Naani nwa oge ka mu na unu ga-ano, aga m alakwurukwa onye zitere m. **34** Unu ga-achọ m ma unu agaghi achota m. Ebe m na-agakwa unu enweghi ike ibiaru?" **35** Ndi Juu siritara onwe ha, "Olee ebe nwoke a choro iga anyi na-agaghi achota ya? O ga-eje ebe ndi nke anyi a chusaghi achusasi bi n'etiti ndi Griik, ka o ga kuziere ndi Griik ihe? **36** Kedu udi okwu bu nke a o na-ekwu si, 'Unu ga-achọ m ma unu agaghi achota m,' na 'Ebe m na-agakwa unu enweghi ike ibiaru?'" **37** N'ubochi ikpeazu bukwa ubochi kacha ibe ya nke mmemme ahụ, Jisosh guzooro oto jiri oke olu tie mkpu si, "O buru na akpiri na-akpo onye obula nku, ya biakwute m bia nuru mmiri. **38** Onye obula kweere na m, di ka akwukwo nso kwurur, isi iyi mmiri nke ndu ga na-asoputa site n'ime afọ ya." **39** O kwuru nke a banyere Mmuo ahụ ndi kwere na ya ga-anata. Tutu ruo oge ahụ, e nyebeghi Mmuo ahụ, n'ihu na e nyebeghi Jisosh otuto. **40** Mgbe ha nuru nke a, ufodu n'ime igwe mmadu ahụ siri, "N'eziokwu onye a bu onye amuma ahụ." **41** Ndi ozo siri, "O bu Kraist ahụ." Ma ndi nke ozo sikwara, "N'ezie Kraist ahụ, o gae si na Galili puta? **42** O bu na akwukwo nso ekwughi na Kraist ga-esi n'agburu Devid puta, na Bethlehem

bụ obodo Devid?” **43** Ya mere nkewa daputara n’etiti igwe mmadu ahụ n’ihi ya. **44** Ufodu choro ijide ya ma o dighi onye obula meturu ya aka. **45** Mgbe ahụ, ndi nche ulonso ukwu loghachiri n’ebe ndiisi nchajaja na ndi Farisii no, ndi sirji ha, “Gini mere unu akputaghi ya?” **46** Ha zara, “Anyi ahubeghi onye kwuru okwu di ka nwoke a.” **47** Ndi Farisii zara ha, “Unu esorola buru ndi a ghogburu?” **48** O di onye obula n’ime ndiisi maobu n’ime ndi Farisii tukwasiri ya obi? **49** E! Kama igwe mmadu ndi a na-amaghi iwu bu ndi a buru onu.” **50** Nikodimos, otu n’ime ha bu onye biakwutere ya na mbu sirji ha, **51** “Iwu anyi o na-ama mmadu ikpe, ma o buru na o bughi uzọ nta okwu n’onu ya, ichoputa ihe onye ahụ na-eme?” **52** Ha zagbachiri ya si, “Gi onwe gi, i sokwa na ndi si Galili putu? Nyochaa nke oma, i ga-achoputa na onye amuma obula agaghi esi na Galili putu.” **53** Mgbe ahụ, onye obula n’ime ha lara n’ulo ya.

8 Ma Jisosh rigooro n’Ugwu Oliv. **2** N’isi ututu echi ya, o biara ozọ n’ulonso ukwu ebe otutu mmadu biakwutere ya. O noduru ala malite ikuziri ha ihe. **3** Ndi ozizi iwu na ndi Farisii dokputara otu nwanyi ha jidere n’ikwa iko. Ha mere ka o guzo n’ihu igwe mmadu ahụ niile. **4** Ha sirji ya, “Onye ozizi, anyi jidere nwanyi a ka o na-akwa iko. **5** N’iwu, Mosis nyere anyi ikike ka e jiri okwute tugbuo onye mere ihe di otu a. Gini ka i nwere ikwu banyere nke a?” **6** Ha kwuru nke a iji nwalee ya, iji nweta ihe ha ga-eji ebo ya ebubo. Ma Jisosh hulatarala ala were mkpisiaka ya dee ihe n’ala. **7** Mgbe ha nogidere na-aju ya ajuju, o biliri si ha, “Onye obula n’ime unu na-emebeghi mmehie obula, ya buru uzọ tuo ya nkume.” **8** Ozọ, o hulatakwarala ala malite ide ihe o na-edo n’ala. **9** Mgbe ha nuru nke a, ha niile n’otu n’otu, malite n’onye okenye ha, sitere n’ebe ahụ puo. N’ikpeazu, o foduru naani Jisosh na nwanyi ahụ, ebe o guzoro n’ihu ya. **10** Jisosh guzoro otu juo ya si, “Nwanyi, oleekwanu ha? O dighi onye mara gi ikpe?” **11** O sirji, “O nweghi onye obula Onyenwe anyi.” Jisosh sirji ya, “Mu onwe m amakwaghi gi ikpe: Gawa, kama emehiekwala ozọ.” **12** Ozọ, Jisosh gwara ha si, “Abu m ihe nke uwa. Onye obula na-eso m agaghi ejeghari n’ochichiri, kama o ga-enwe ihè nke ndu.” **13** Ndi Farisii sirji, “I na-agbara onwe gi ama! Ya mere ama i na-agbara onwe gi abughi ezie.” **14** Ma Jisosh zara si, “A sikwari na mu na-agbara onwe m ama, ama m na-agba bu eziokwu. N’ihi na-amara m ebe m si bia, marakwa m ebe m na-aga. Ma unu aghotaghi ebe m si bia, maobu ebe m na-aga. **15** Unu na-ekpe ikpe di ka mmadu; ma ekpeghi m onye obula ikpe. **16** Ma o buru na m ekpe ikpe, ikpe m bu eziokwu n’ihi na o bughi naani m no, kama o bu mu na Nna m, onye zitere m. **17** E dere n’iwu unu si, ‘ama mmadu abuo gbara bu eziokwu.’ **18** Ana m agba ama banyere onwe m. Nna m, onye zitere m, na-agbakwa ama banyere m.” **19** Mgbe ahụ ha juru ya, “Olee ebe Nna gi no?” Jisosh zara, “Unu amaghi m, unu amakwaghi Nna m. O buru na unu matara m unu ga-amatakwa onye Nna m bu.” **20** Okwu ndi a niile ka o kwuru n’ulonso ukwu ha, mgbe

o na-akuzi ihe na mpaghara ulo ahụ ebe a na-adoba onyinye. Ma o dighi onye obula jidere ya n’ihi na oge ya erubeghi. **21** Ozọ o gwara ha, “Aga m ahapu unu, unu ga-achọ m, ma unu ga-anwu n’ime mmehie unu. Ma unu apughi ibia n’ebe m na-aga.” **22** Nke a mere ka ndi Juu na-asi, “O ga-egbu onwe ya? O bu ya mere o ji si, ‘Ebe m na-aga unu apughi i bia?’” **23** Ma o sirji ha, “Unu si n’ala ma esi m n’elu bia. Unu bukwa ndi uwa, ma abukwaghi m nke uwa a. **24** A sirji m unu na unu ga-anwu n’ime mmehie unu, naani na unu kwenyere na mu onwe m, bu onye ahụ.” **25** Ha juru ya, “Onye ka i bu?” Jisosh zara si ha, “Abu m onye ahụ m gwara unu na m bu na mbu. **26** E nwere m otutu ihe m ga-ekwu n’ikpe unu ikpe. Ma matanu na onye ahụ zitere m bu onye eziokwu. N’ihi nke a, ihe niile m nuru site n’onu ya ka m gwara uwa.” **27** O bu ihe banyere Nna ya ka o na-agwa ha, ma ha aghotaghi ya. **28** Ya mere Jisosh sirji, “Mgbe unu weliri Nwa nke Mmadu elu, mgbe ahụ ka unu ga-ama na mu onwe m bu ya. Unu ga-amatakwa na o dighi ihe m na-eme n’onwe m, kama, di ka Nna m ziri m ka m na-ekwu ihe ndi a. **29** Onye ahụ nke zitere m na-anonyekwara m. O hapughiakwa m mgbe obula, n’ihi na o bu ihe na-amasi ya ka m na-eme mgbe niile.” **30** Mgbe o na-ekwu ihe ndi a, otutu kwenyere na ya. **31** Jisosh gwara ndi Juu ndi kwere na ya, “O buru na unu anogide n’okwu m n’ezie unu ga-abu ndi na-eso uzọ m. **32** Unu ga-amatakwa eziokwu ahụ, eziokwu ahụ ga-emekwa ka unu nwere onwe unu.” **33** Ha zara ya, “Anyi bu umu Ibrahim, o nwebeghi oge anyi ji buru ohu onye obula. Olee otu i si na-asj na a ga-eme ka anyi nwere onwe anyi?” **34** Jisosh zara ha, “N’ezie, n’ezie asi m unu, onye obula na-eme mmehie bu ohu mmehie. **35** Ohu enwekwaghi onodu mgbe obula n’ezinaulo, ma okpara nwere onodu ruo ebighi ebi. (aiōn g165) **36** Ya mere, o buru na Okpara ahụ emee ka unu nwere onwe unu n’ezie, unu ga-abu ndi nwere onwe unu. **37** Ama m na unu bu umu umu Ibrahim, ma unu na-achọ igbu m n’ihi na okwu m enweghi onodu n’ime unu. **38** Ana m ekwu ihe m nuru n’ebe Nna m no, ma unu na-eme ihe unu nuru site n’aka nna unu.” **39** Ha zara ya, “Ebrahim bu nna anyi.” Jisosh sirji ha, “O buru na unu bu umu Ibrahim, unu gara na-arụ oru Ibrahim ruru. **40** Ma unu na-achọ igbu m, bu onye gwara unu eziokwu ahụ m nuru n’ebe Chineke no. Ebrahim emeghi otu a. **41** Unu na-arụ oru nna unu ruru.” Ha sirji ya, “Anyi abughi umu a muru site n’ikwa iko; naani Chineke ya onwe ya bu otu Nna anyi nwere.” **42** Jisosh gwara ha, “O buru n’ezie na Chineke bu Nna unu, unu ga-ahụ m n’anya, n’ihi na o bu Chineke zitere m. Abaghi m site n’ike aka m. **43** Gini mere unu adighi aghota ihe m na-ekwu? O bu na unu enweghi ike inabata okwu m. **44** Unu bu umu nke nna unu ekwensu. Uche unu bu imezu ihe nke nna unu na-achọ. O bu ogbu ochu site na mbu. O dighi ejigide eziokwu n’ihi na eziokwu adighi n’ime ya. Mgbe o na-ekwu okwu ugha, o na-ekwu di ka odidi ya sirji di, n’ihi na o bu onye ugha burukwa nna nke ugha. **45** Ma n’ihi na m na-

ekwu eziokwu, ọ bụ ya mere unu ekwenyeghị na m. **46** O nwere onye n'ime unu puru ịtu m mmehie m n'ihu? Ọ buru na m na-ekwu eziokwu, ginị mere unu ekwenyeghị na m? **47** Onye ọbụla sitere na Chineke na-anụ ihe Chineke na-ekwu. Ihe kpatara unu adighi anụ bụ maka unu abughị ndị nke Chineke." **48** Ndị Juu zara si, "Anyị e kwughị eziokwu mgbe anyị sirị na i bụ onye Sameria, na mmuọ ojoo bikwa n'ime gi?" **49** Jisọs zagbachiri, "Mmuọ ojoo ọbụla adighi n'ime m, kama ana m asopuru Nna m, ma unu adighi asopuru m. **50** Anaghị m achọ otuto nke onwe m, kama ọ di onye nke na-achọ ya. Ọ bukwa ya bụ onye ikpe. **51** N'ezie, n'ezie, agwa unu, onye ọbụla na-edebe okwu m agaghị anwu ozo." (aiōn g165) **52** Mgbe ahụ ndi Juu sirị ya, "Anyị maara ugbu a na mmuọ ojoo bi n'ime gi. Ebrahim nwuru anwu ya na ndi amuma, ma gi onwe gi na-asị na onye ọbụla kwere na gi agaghị anwu ruo mgbe ebighi ebi. (aiōn g165) **53** ! di kwuu karịa nna anyi Ebrahim? Ọ nwuru, ma ndi amuma nwukwara. Onye ka i na-eche na i bụ?" **54** Jisọs zara, "Ọ buru na m etoo onwe m, otuto m bụ ihe efu, Nna m, onye unu na-asị na ọ bụ Chineke unu, bụ onye na-eto m. **55** Amaara m onye ọ bụ n'agbanyeghị na unu amaghị ya. Aga m abụ onye ugha ma ọ buru na m ga-asị na-amaghị m onye ọ bụ. Amaara m ya na-edebekwa okwu ya. **56** Nna unu Ebrahim n'uriri onu mgbe o chetara na ọ ga-ahụ ụbọchi m, ọ huru ya ma n'urjakwa onu." **57** Ndị Juu sirị ya, "I gbaghegi iri afọ ise ma i hula Ebrahim?" **58** Jisọs sirị ha, "N'ezie, n'ezie agwa m unu, tupu amuo Ebrahim, mu onwe m no ya." **59** Ya mere, ha tụtulitere nkume itu ya, ma Jisọs zoro onwe ya, sitekwa n'ulonsu kwuu ahụ puo.

9 Mgbe ọ na-agafe, ọ huru otu nwoke kpuru isi site n'afọ nne ya. **2** Ndị na-eso ụzọ ya juru ya si, "Onye ozizi, onye mehiere? Nwoke a ka ọ bụ ndi muru ya, nke mere e ji muo ya n'isi?" **3** Jisọs sirị, "Nwoke a emehieghi, ndi muru ya emehiekwaghi, kama o kpuru isi ka oru Chineke puta ihè na ndu ya. **4** Anyi aghaghi iru oru onye ahụ zitere m, mgbe chi ka di, anyasi na-abja mgbe o nweghi onye puru iru oru. **5** Di ka m no n'ụwa, Abụ m ihè nke ụwa." **6** Mgbe o kwusiri nke a, ọ busara onu mmiri asu n'ala gwakota ya na aja, werekwa aja ahụ tee nwoke ahụ n'anya. **7** Ọ gwara ya, "Gaa n'odo mmiri Sailom saa ihu gi" (nke a putara "Zitere"). Ọ gara saa ihu ya, loghachita na-ahụ ụzọ. **8** Ndị agbataobi na ndi n'ahụ ya n'oge gara aga ka ọ na-arịo aririọ sirị, "Nke a, ọ bughị nwoke ahụ na-anodu ala na-arịo aririọ?" **9** Ufodu na-asị, "Ọ bụ ya." Ma ndi ozo na-asikwa, "Ọ bughị ya. Ọ bụ onye yiri ya." Ma ọ na-asị, "Abụ m nwoke ahụ." **10** Ha na-asị ya, "Olee otu anyi gi sirị meghee?" **11** Ọ zara, "Nwoke a na-akpo Jisọs gwakotara uru tee m n'anya. Ọ gwara m si, 'Gaa saa ihu gi n'odo mmiri Sailom.' A gara m saa onwe m, malitekwa ihu ụzọ." **12** Ha sirị ya, "Olee ebe nwoke ahụ no?" Ọ sirị, "Amaghị m." **13** Ha dutere nwoke ahụ kpuru isi na mbu n'ihu ndi Farisii. **14** Ma ọ bụ n'ubochi izuike ka Jisọs gwakotara aja, jiri ya meghe anya ya. **15** Ya mere, ndi Farisii juru

ya otu o si bido ihu ụzọ. Ọ sirị ha, "Ọ gwakotara aja tee m n'anya, a sakwara m ihu ma ugbu a ana m ahụ ụzọ." **16** Ufodu ndi Farisii sirị, "Nwoke a esiteghi n'ebe Chineke no bja, n'ihu na ọ dighi edebe ubochi izuike." Ma ndi ozo na-asị, "Olee otu onye mmehie ga-esi ruo oru iribama ndi di otu a?" Nkewa diri n'etiti ha. **17** Ya mere, ha sirị nwoke ahụ kpuru isi, "Ginị ka i nwere ikwu banyere ya? Ọ bụ anyi gi ka o meghe." Ọ sirị, "Ọ bụ onye amuma." **18** Ma ndi Juu ahụ ekweghi na nwoke a bụ onye kpuru isi na mbu, nke e mere ka ọ hu ụzọ, tutu ruo mgbe ha kporo ndi muru ya. **19** Ha juru ha si, "Onye a ọ bụ nwa unu, onye unu na-asị na o kpuru isi site n'oge a muru ya? O si ana ahụ ụzọ ugbu a?" **20** Ndị muru ya zara, "nke a bụ nwa anyi. Anyi matakara na o kpuru isi site n'oge anyi muru ya. **21** Ma otu o si ahụ ụzọ ugbu a maobu onye meghe anya ya, anyi amaghị. Juonu ya. Ọ bụ dimkpa, ya zara onu ya." **22** Ihe a ka ndi muru ya kwuru n'ihu na ha na-atu egwu ndi Juu. Ndị kpebirila na ọ buru na onye ọbụla ekwu na Jisọs bụ Kraist ahụ, ha ga-achupu onye ahụ site n'ulo ekpere ha. **23** Nke a mere ndi muru ya jiri si, "Ọ bụ dimkpa, unu juo ya." **24** Ha kporo nwoke a nke ugboro abuo, bụ onye ahụ kpuburu isi, si ya, "Nye Chineke otuto. Anyi maara na nwoke a bụ onye mmehie." **25** Ọ zara, "Amaghị m maobu onye mmehie ma ọ bughị. Ma otu ihe ka m maara, ekpuru m isi na mbu ma ugbu a ana m ahụ ụzọ." **26** Ha sirị ya, "Ginị ka o mere gi? Olee otu o si meghe anya gi?" **27** Ọ zara ha, "Agwala m unu ihe niile, ma unu achoghị ikwere. Ginị mere unu ji choo ihu ya ozo? Unu chokwara igbo ndi na-eso ụzọ ya?" **28** Ha bigboro ya si, "Gi onwe gi burukwa onye na-eso ụzọ ya! Anyi bu ndi na-eso ụzọ Mosis. **29** Anyi mara na Chineke gwara Mosis okwu, ma gbasara nwoke a, anyi amaghị ebe o siri bja." **30** Nwoke ahụ zagbachiri si ha, "Ma otu ọ di, nke a bụ ihe itunanya! Unu amaghị ebe o sirị bja ma o meghe anya m. **31** Anyi mara na Chineke adighi ege ndi mmehie ntị, ma ọ na-ege ntị onye na-atu egwu ya na onye na-eme uche ya. **32** Site na mgbe e kere ụwa, ọ dibeghi onye a nuru na o meghe anya onye kpuru isi. (aiōn g165) **33** Ọ buru na nwoke a esiteghi n'ebe Chineke no, ọ gaghị enwe ike ime ihe ọbụla." **34** Ha zara si ya, "Gi onye a muru n'ime mmehie, i na-achọ ikuziri anyi ihe?" Ha chupuru ya n'ezie. **35** Jisọs nuru na ha achupula ya n'ezie, ma mgbe ọ chotara ya, ọ sirị ya, "I kwere na Nwa nke Mmadu?" **36** Ọ zara si, "Onyenwe m, ọ bụ onye? Gwa m ka m nwe ike ikwere na ya." **37** Jisọs sirị ya, "I hula ya ugbu a; onye gi na ya na-ekwurita okwu bụ onye ahụ." **38** Ọ sirị, "Onyenwe m, ekwela m." Ọ kporo isiala nye ya. **39** Jisọs sirị, "Ọ bụ n'ihu ikpe ka m ji bja n'ụwa, ka ndi na-adighi ahụ ụzọ bido ihu ụzọ, na ka ndi na-ahụ ụzọ ghoo ndi kpuru isi." **40** Mgbe ufodu ndi Farisii no nso n'ebe ahụ nuru nke a, ha sirị ya, "Anyi onwe anyi, anyi bukwa ndi kpuru isi?" **41** Jisọs sirị ha, "Ọ buru na unu kpuru isi, ikpe omuma mmehie agaghị ama unu, ma ugbu a ebe unu si na unu na-ahụ ụzọ ikpe omuma unu na-adigide."

10 “N’ezie, n’ezie, agwa m unu, onye oḅula na-adighi esite n’onu utoz aba n’ogba aturu kama o na-ari elu ka o site n’elu ulo ahụ wufee, bu onye ohi burukwa onye na-apunara mmadu ihe. **2** Onye na-esite n’onu utoz abanye bu onye ozuzu aturu. **3** Onye nche onu utoz na-emeghere ya utoz, aturu ya na-anukwa olu ya. O na-akpo aturu nke ya aha, ma duru ha puo. **4** Mgbe o kpoptasiri ndi niile bu nke ya, o na-aga n’ihu ha. Aturu ya na-esokwa ya n’azu n’ihi na ha maara olu ya. **5** Ha agaghị eso onye obia, kama ha gbaara ya oso. N’ihi na ha amaghị olu onye obia.” **6** Jisọs ji ihe yiri ihe gwa ha okwu. Ma ha aghotaghị ihe o nọ na-agwa ha. **7** Ozọ, Jisọs sirị, “N’ezie, n’ezie, ana m agwa unu, mu onwe m bu onu utoz ogba aturu ahụ. **8** Ndi niile bjara tupu mu onwe m abia bu ndi ohi na ndi na-apunara mmadu ihe n’ike. Umu aturu anakwaghị ha nti. **9** Mu onwe m bu utoz. Onye oḅula sitere na m banye, a ga-azoputa ya. O ga na-apu nabata na-achotakwa nri. **10** Onye ohi na-abia naani ka o zuo ohi, gbuo ma bibiekwa; abjara m ka ha nwe ndu ma nwebigakwa ya oke. **11** “Mu onwe m bu onye ozuzu aturu oma. Ezi onye ozuzu aturu na-atogbo ndu ya n’ihi aturu ya. **12** Onye e goro oru, nke na-abughị onye nche aturu, onye aturu na-abughị nke ya, o na-ahapu ha gbaa oso mgbe o huru agu ka o na-abia; mgbe ahụ agu na-achuso aturu ahụ chusasja ha. **13** Onye e goro oru na-agbapu, n’ihi na o bu onye e goro oru, o naghị echegbu onwe ya banyere aturu ndi ahụ. **14** “Abu m onye ozuzu aturu oma; amaara m aturu m, aturu nke m makwara m. **15** Di ka Nna ahụ maara m, mu onwe m makwa Nna ahụ. Ana m atogbo ndu m n’ihi aturu ahụ. **16** Enwere m umu aturu ozo ndi na-anoghi n’ogba aturu a. Aghaghị m ikpobatakwa ha. Ha onwe ha ga-anu olu m, a ga-enwekwa otu igwe aturu na otu onye ozuzu aturu. **17** Maka nke a ka Nna jiri hu m n’anya, n’ihi na ana m atogbo ndu m, ka m wereghachikwa ya ozo. **18** O nweghi onye oḅula puru inara m ya, kama ana m atogbo ya n’ike nke onwe m. Enwere m ikike itogbo ya, nweekwa ikike iwereghachi ya ozo. Anataru m iwu a site n’aka Nna m.” **19** Ozokwa, nkewa batara n’etiti ndi Juu n’ihi okwu ndi a. **20** Otutu n’ime ha na-ekwu, “O bu onye mmuo ojoo na-achi ya, onye isi mebiru. O bara uru ige ya nti?” **21** Ma ndi ozo na-ekwu, “Okwu ndi a adighi ka nke onye mmuo ojoo bi n’ime ya. Mmuo ojoo o nwere ike ime ka anya onye kpuru isi meghee?” **22** N’oge ahụ, mmeme icheta mgbe e doru ulonso ukwu ahụ nso ruru na Jerusalem. O bu oge oke oyi, **23** ma Jisọs nọ na-ejehari n’ulonso ukwu, n’iba Solomon. **24** Ndi Juu gbara ya gburugburu si ya, “Ruo ole mgbe ka i ga-edebe anyi n’onodu olileanya? O buru na i bu Kraist ahụ, gwaghee anyi onu.” **25** Jisọs zara ha, “Agwara m unu, ma unu ekweghi. Oru m na-arụ n’aha Nna m na-agba ama banyere m. **26** Ma unu ekwenyeghi, n’ihi na unu esoghi n’igwe aturu m. **27** Aturu m na-anu olu m. Amaara m ha, ha na-esokwa m. **28** Ana m enye ha ndu ebighi ebi. Ha agaghị ala n’iyi. Mmadu oḅula enwekwaghị ike ipunari ha n’aka m. (aiōn g165,

aiōnis g166) **29** Nna m onye nyere m ha di ukwu karja ihe niile. O nweghi onye nwere ike inapu ha site n’aka Nna m. **30** Mu na nna m bu otu.” **31** Ndi Juu tūtlitekwaru nkume ozo itu ya. **32** Ma Jisọs zara ha, “E zila m unu otutu oru oma nke sitere n’aka Nna m, ole nke unu na-achọ itu m nkume n’ihi ya?” **33** Ndi Juu zara ya, “Anyi achoghị itu gi nkume n’ihi oru oma ndi a, kama n’ihi nkulu na n’ihi na gi bu mmadu efu, ma i na-eme onwe gi Chineke.” **34** Jisọs zara ha, “Edeghi ya n’iwu unu, si, ‘Mu onwe m siru na unu bu chi?’ **35** O buru na a kporo ndi ahụ nabatara okwu Chineke ‘chi,’ apughikwa imebi ihe e dere n’akwkwoso. **36** Unu na-ekwu na onye ahụ Chineke doru nso ma zitekwa ya n’ime uwa na-ekwulu Chineke n’ihi na m siru, ‘Abu m Okpara Chineke?’ **37** Unu ekwenyela na m, ma o buru na o bughi oru Nna m ka m na-arụ. **38** Ma o buru na m na-arụ ya, a sikwari na unu ekweghi na m, kwerenu n’oru ndi a, ka unu nwee ike mata ma ghotakwa na Nna ahụ nọ n’ime m, mu onwe m nokwa n’ime Nna ahụ.” **39** Ozokwa, ha gbaliri ijide ya ma o siri n’aka ha puo. **40** Mgbe ahụ o laghachiri azu n’ofe osimiri Jordan, bu ebe Jon nro na mbu mee baptizim, ebe ahụ ka o noduru. **41** Otutu ndi mmadu bjakwutere ya. Ha na-asi, “Jon arughi oru ihe iribama oḅula, ma ihe niile Jon kwuru banyere nwoke a bu ezio kwu.” **42** Otutu mmadu kwenyekwara na ya n’ebe ahụ.

11 N’oge ahụ, ahụ adighi otu nwoke a na-akpo Lazaros onye Betani, nke bu obodo nta nke Meri na Mata nwanne ya nwanyi. **2** Nke a bu Meri ahụ weere mmanu otite di oke onuahia tee Onyenwe anyi, ma jirikwa agiri isi ya hichaa ukwu ya. O bu nwanne ya nwoke Lazaros bu onye nọ n’oria. **3** Nke a mere umunne ya nwanyi zigara Jisọs ozi si, “Onyenwe anyi, onye ahụ nke i huru n’anya nọ n’oria.” **4** Mgbe Jisọs nuru ya, o siru, “Orja a abughị nke onwu kama o bu iji nye Chineke otuto nakwa ka e site na ya nye Okpara Chineke otuto.” **5** Jisọs huru Mata, na nwanne ya nwanyi na Lazaros n’anya. **6** Mgbe o nuru na Lazaros nọ n’oria, o nokwuru mkpuru ubochi abuo n’ebe ahụ o nọ. **7** Ya mere, o gwara ndi na-eso utoz ya, “Ngwanu ka anyi laghachi azu na Judia.” **8** Ma ndi na-eso utoz ya siru ya, “Onye ozi, n’oge nta gara aga ka ndi Juu chorọ itu gi nkume. I na-agakwa ebe ahụ ozo?” **9** Jisọs zara, “O bughi awa iri na abuo di n’otu ehilie nke ubochi? Onye na-ejehari n’ehilie anaghi asu ngongo, n’ihi na o na-eji ihè nke uwa a ahụ utoz. **10** Ma ndi na-ejehari n’abal na-azohie ukwu, n’ihi na ihè adighi n’ime ha.” **11** Mgbe o kwusiri nke a, o gwakwara ha, “Enyi anyi lagari na-arahu ura, ma ana m aga ikpote ya n’ura.” **12** Ndi na-eso utoz ya siru ya, “Onyenwe anyi, o buru na o na-arahu ura, o ga-adi mma.” **13** Ihe Jisọs na-ekwu bu banyere onwu ya ma ha chere na o na-ekwu banyere irahu ura efu. **14** Mgbe ahụ, Jisọs gwaghere ha onu, “Lazaros anwuola. **15** Ma n’ihi unu, obi di m utu na onoghi m n’ebe ahụ, ka unu nwe ike kwere. Ma bianu ka anyi gakwuru ya.” **16** Tomos, onye a na-akpo Didimos, gwara ndi na-eso utoz

ibe ya, “Ka anyị gakanụ ka anyị soro ya nwụọ.” 17 Mgbe Jisọs rutere, ọ chọpụtara na Lazaros anọchị n’ili ụbọchị a. 18 Betani di Jerusalem nso, ihe dị ka kilomita atọ. 19 Ma ọtụtụ ndi Juu bjakwutere Mata na Meri ikasị ha obi n’ihi ọnwụ nwanne ha nwoke. 20 Mgbe ozi ọbịbịa Jisọs ruru Mata ntị, ọ gara izute ya, ma Meri nọdurụ n’ụlọ. 21 Mata siri Jisọs, “Onyenwe m, a si na i nọ n’ebe a, nwanne m nwoke agara agha anwụ. 22 Ma ugbu a, amara m na Chineke ga-enye gi ihe ọbụla i rjoro.” 23 Jisọs siri ya, “Nwanne gi nwoke ga-ebili ozo.” 24 Mata siri ya, “Amara m na ọ ga-ebili ozo n’ubochi mbilite n’onwu n’oge ikpeazu.” 25 Jisọs gwara ya, “Mụ onwe m bụ mbilite n’onwu na ndu. Onye ọbụla kwere na m, a sịkarị na ọ nwuru anwụ, ọ ga-adi ndu ozo. 26 Ma onye ọbụla di ndu nke na-ekwere na m agaghị anwụ. I kwere nke a?” (aiōn 1165)

27 Ọ siri ya, “E, Onyenwe m, ekwere m na i bụ Kraist ahụ, Ọkpara Chineke, onye ga-abia n’uwa.” 28 Mgbe o kwuchara nke a, ọ gara kpọọ nwanne ya nwanị bụ Meri, jiri nwayọọ si ya, “Onye ozizi abjala, ọ na-akpọ gi.” 29 Mgbe ọ nuri nke a, ọ biliri oisii ọ ga zute ya. 30 Ruo mgbe a, Jisọs abiarutebeghi n’obodo nta ahụ, ma ọ ka nọ n’ebe ahụ Mata zutere ya. 31 Ndi Juu nọ n’ụlọ na-akasị Meri obi huru ya ka ọ puru ngwangwa. Ha sochiri ya n’azu n’ihi na ha chere na ọ na-aga n’ili ibe akwa n’ebe ahụ. 32 Mgbe Meri rutere n’ebe Jisọs nọ, ọ dara n’ukwu ya si, “Onyenwe m, ọ buru na i nọ n’ebe a, nwanne m nwoke agara agha anwụ.” 33 Mgbe Jisọs huru ya ka ọ na-ebe akwa ya na ndi Juu ahụ so ya ka ha na-ebekwa akwa, o meturu ya n’ime mmuọ ya. O nwere omijiko di ukwu. 34 Ọ siri, “Olee ebe unu liri ya?” Ha siri ya, “Onyenwe anyi bja ka i hu.” 35 Jisọs ebee akwa. 36 Mgbe ahụ ndi Juu na-asị, “Lee ka o si hu ya n’anya.” 37 Ma ụfọdụ n’ime ha siri, “Nwoke a meghere anya onye kpuru isi, ọ garaghị enwe ike mee ka nwoke a hapu inwu?” 38 Ozokwa, Jisọs suru ude n’ime onwe ya nke ukwu, bjarute n’ili ahụ nso. Ili ahụ bụ ogba e jiri nkume di ukwu mechie onu ya. 39 Jisọs siri, “Bupunu nkume ahụ!” Ma Mata, nwanne nwanị onye ahụ nwuru anwụ, siri ya, “Onyenwe anyi, ọ ga na-esi isi ugbu a, n’ihi na nke a bụ abali anọ ọ nwuru.” 40 Ma Jisọs siri ya, “Ọ bụ na m agwahị gi si na ọ buru na i kwere i ga-ahụ ọrụ ebube Chineke?” 41 Ya mere, ha bupuru nkume ahụ. Jisọs lere anya n’elu si, “Nna, ana m ekele gi n’ihi na i nula olu m. 42 Amaara m na i na-anu olu m mgbe niile. Ana m ekwu nke a n’ihi ndi a gbara m gburugburu n’ebe a, ka ha kwere na ọ bụ gi zitere m.” 43 Mgbe o kwesiri nke a, o jiri oke olu tie mkpu, “Lazaros, pata!” 44 Onye ahụ nwuru anwụ putara, e jikwa akwa ozu kekota aka ya na ukwu ya, werewa akwa ichafu kechie ihu ya. Jisọs siri ha, “Tọpunu ya, hapu ya ka ọ laa.” 45 Ọtutu ndi Juu bjakwutere Meri bụ ndi huru ihe a o mere, kwere na ya. 46 Ma ụfọdụ n’ime ha lara gaa koro ndi Farisii ihe o mere. 47 Mgbe ahụ, ndiisi nchujaja na ndi Farisii kpọọ nzuko ndi Sanhedrin. Ha na-asị, “Gini ka anyi ga-eme? N’ihi na nwoke a na-eme otutu ihe iribama. 48 Ọ buru na anyi ahapu ya ka ọ gaa n’ihu, mmadu

niile ga-ekwere na ya. Ndi Rom ga-abiakwa, kwatuo ụlonsọ ukwu ma napu anyi obodo anyi.” 49 Ma otu onye n’ime ha bụ Kaifas, onyeisi nchujaja n’afọ ahụ siri ha, “Unu amaghi ihe ọbula. 50 Ọ bụ na unu amaghi na ọ ka mma ka otu onye nwuọ n’ihi mmadu niile, karja n’obodo anyi niile ga-ala n’iyi.” 51 Di ka onyeisi nchujaja nke afọ ahụ, o kwughị nke a site n’echiche ya, kama o buru amuma na Jisọs ga-anwu n’ihi mba ndi Juu. 52 Ọ bughị n’ihi mba ahụ naani, kama, ka ọ kpọkọta umu Chineke ndi gbasara n’ebe niile. 53 Ya mere, site n’ubochi ahụ, ha malitere igba izu otu ha ga-esi gbuo ya. 54 Ya mere, Jisọs kwesiri igaghari ebe ndi Juu ga-ahụ ya. O siri n’ebe ahụ puo gaa n’akuku ozara n’otu obodo nta a na-akpo Ifrem. Ya na ndi na-eso ụzo ya nọdurụ n’ebe ahụ. 55 Mmemme Ngabiga ndi Juu dikwa nso. Otutu ndi mmadu si n’akuku ala ndi Juu niile bja Jerusalem. Ha bjara tutu memme ahụ ebido ka ha mee onwe ha ka ha di ọcha. 56 Ha na-achọ Jisọs na-ajurita onwe ha n’ime ụlonsọ ukwu ahụ, “Gini ka unu chere? Ọ bụ na ọ gaghị abia na memme a?” 57 Ma n’oge ahụ, ndiisi nchujaja na ndi Farisii enyela iwu ka onye ọbula huru ya bja gwa ha ka ha gaa jide ya.

12 Ụbọchị isii tupu e mee Mmemme Ngabiga, Jisọs gara Betani bụ obodo Lazaros, onye ahụ ọ mere ka o site n’onwu bilie. 2 N’ebe ahụ, ha siiri Jisọs nri, ọ bukwa Mata na-eje ozi isi nri ahụ, Lazaros bụ otu onye n’ime ndi sooro ya nọdu na nri ahụ. 3 Mgbe ahụ, Meri weere mmanu otite di okara lita nke ezigbo naad, mmanu isi uto di oke onuhja, ọ wukwasara ya Jisọs n’ukwu, jirikwa agiri isi ya hichaa ukwu ya. Nke a mere ka ụlọ ahụ juputa n’isi uto nke mmanu otite ahụ. 4 Ma Judas Iskariot, otu n’ime ndi na-eso ụzo ya, onye ahụ ga-arara ya nye, kwuru, 5 “Gini mere na-ereghị mmanu otite a narị denari ato, were ego ya nye ndi ogbenye?” 6 O kwughị nke a n’ihi na ihe banyere ndi ogbenye na-emetu ya n’obi kama n’ihi na ọ bụ onye ohi; di ka onye na-ejide akpa ego ha, mgbe ụfọdụ, ọ na-amanye aka n’ego ahụ zubiri ego. 7 Jisọs siri, “Hapu ya aka, ọ zutara ya ka ọ na-akwado maka ụbọchị olili m. 8 Unu nwere ndi ogbenye n’etiti unu mgbe niile, ma mụ na unu agaghị anọ mgbe niile.” 9 Ma mgbe igwe ndi Juu nuru na ọ nọ n’ebe ahụ, ha bjara, ọ bughị naani ka ha hu ya, kama ka ha hukwa Lazaros onye o mere ka o si na ndi nwuru anwu bilie. 10 Ya mere, ndiisi nchujaja gbakwara izu igbukwa Lazaros. 11 N’ihi na ọ bụ n’ihi ya ka otutu ndi Juu ji na-ahapu ha ma na-ekwerekwa na Jisọs. 12 N’echi ya oke igwe mmadu ahụ ndi bjara memme nuru, na Jisọs na-abia Jerusalem. 13 Ha weere igu nkwi puo izute ya na-eti mkpu, “Hozanna!” “Onye a goziri agozi ka onye ahụ bụ nke na-abia n’aha Onyenwe anyi!” “Ngozi diri eze Izrel!” 14 Jisọs huru nwa inyinwa ibu, nokwasị n’elu ya, di ka e dere ya, 15 “Atula egwu, gi ada Zayon! Lee, eze gi ka ọ na-abia. Ọ nokwasiri n’elu nwa inyinwa ibu.” 16 Na mbu ndi na-eso ụzo ya aghotaghị ihe ndi a niile. Ma mgbe e nyesiri Jisọs otuto, ka ha chetara na-edereri ihe ndi a banyere ya, na e mekwara ya rii

ihe ndị a. **17** Igwe mmadu ahụ bu ndị ya na ha nọ mgbe o si n'ili kpọpụta Lazaros, mee ka o si n'ọnwu bilie, gara n'ihu na-agba ama ya. **18** Otutu mmadu puru izute ya n'ihu na ha nuru akuko oru ihe iribama niile o ruru. **19** Ya mere, ndi Farisii sirjtara onwe ha, "Unu ahula na o nweghi ihe unu puru ime, leenu ka uwa niile na-eso ya." **20** Ma ufodu ndi Griik so n'ime ndi ahụ bjara ife ofufe n'oge mmemme ahụ. **21** Ha bjakwutere Filip onye si Betsaida di na Galili, gwa ya si, "Nna anyi ukwu, anyi choro ihu Jisos." **22** Filip puru gaa gwa Andru, ya na Andru sooro gaa gwa Jisos. **23** Jisos zara si, "Oge awa ahụ eruola mgbe a ga-enye Nwa nke Mmadu otuto. **24** N'ezie, n'ezie, agwa m unu, o buru na mkpuru oka wiiti adaghi n'ala nwuo, o ga-anọ naani ya. Ma o buru na o nwuo, o ga-ami otutu mkpuru. **25** Ndi obula huru ndu ha n'anya ga-atufu ya, ebe ndi obula kporo ndu ha asi n'awa a, ga-ebebe ya ruo mgbe ebighi ebi. (aiōnios g166) **26** Onye obula na-ejere m ozi aghaghi iso m; ebe m nọ ka onye na-ejere m ozi ga-anokwa. Onye obula na-ejere m ozi ka Nna m ga-asopuru. **27** "Ugbu a, mkpuruobi m juputara n'ihe mgbu. Ginjka ka m ga-ekwu, Nna, zoputa m n'awa nke a? Mba! O bu n'ihu nke a ka m ji bja n'oge awa a. **28** Nna, nye aha gi otuto." Mgbe ahụ, otu olu siri n'elugwe bja, "Enyela m ya otuto, m ga-enyekwa ya otuto ozo." **29** Igwe ndi mmadu guzo n'ebe ahụ, ndi nuru ya na-ekwu, "O bu egbe eluigwe gbara." Ndi ozo na-asi, "O bu mmuo ozi na-agwa ya okwu." **30** Jisos zara ma si, "Olu a abjaghi n'ihu m kama o bjara n'ihu unu. **31** Ugbu a bu oge a ga-ekpe uwa a ikpe. Ugbu a ka a ga-achupu onye ahụ na-achi uwa a. **32** Ma mu onwe m, mgbe e si n'awa welie m elu, aga m adota mmadu niile nye onwe m." **33** O kwuru nke a jji gosi udi onwu nke o gaje inwu. **34** Igwe mmadu ahụ zara ya, "Anyi anula site n'akwukwo iwu na Kraist ahụ ga-adi ndu ruo mgbe ebighi ebi. Ma ginj mere i ji asi na, 'A ghaghi iweli Nwa nke Mmadu elu'? Onye bu 'Nwa nke mmadu a'?" (aiōn g165) **35** Jisos sirj ha, "Ihe ga-enwuru unu naani nwa oge nta. Jegharianu n'ibe a, ugbu a unu nwere ya, tupu ochichiri abjakwasi unu. Onye na-ejehari n'ochichiri aghaghi ebe o na-aga. **36** Kwerenu n'ibe ahụ ugbu a unu nwere ya ka unu ghoo umu nke ihe." Mgbe Jisos kwusiri nke a o hapuru ha puo ga zoo onwe ya. **37** N'agbanyeghi oru iribama niile o ruru n'etiti ha, ha ekwereghị na ya. **38** Nke a bu imezu ihe Ajzaya onye amuma kwuru, "Onyenwe anyi, onye kweere ozi anyi o bukwa n'ahu onye ka e kpugheere ogwe aka Onyenwe anyi?" **39** Ma ha enweghi ike kwere, n'ihu na Ajzaya kwukwara n'ebe ozo, si, **40** "O meela ka ha kpuo isi, mekwa ka obi ha kpochie Ka ha ghara jji anya ha hu uto maobu jiri obi ha ghota ihe obula Ka ha gharakwa ichighari, ka m gwoo ha." **41** Ajzaya kwuru ihe ndi a n'ihu na o huru ebube ya, ma kwuo banyere ya. **42** Otu o di, otutu n'ime ndisi kweere na ya, ma ha ekwuputaghi nke a. N'ihu na ha turu egwu na ndi Farisii ga-achupu ha site n'ulo ekpere. **43** N'ihu na ha huru otuto mmadu n'anya karja otuto Chineke. **44** Jisos tiri mkpu si, "Onye obula

kwere na m, o bughị na m ka o kwere, kama o bu na onye nke zitere m. **45** N'ihu na onye obula huru m ahula onye nke zitere m. **46** Abjara m n'ime uwa di ka ihe ka onye obula nke kwere na m ghara ino n'ochichiri. **47** "Ma o buru na onye obula anu okwu m ma ju ime ya, o bughị m na-ekpe ya ikpe. N'ihu na abjara m izoputa uwa, o bughị ikpe uwa ikpe. **48** Onye obula juru m ma jukwa okwu m, nwere onye ga-ekpe ya ikpe. Okwu niile m kwuru ga-ama ya ikpe n'ubochi ikpeazu. **49** Okwu ndi a esiteghị n'aka m. Ha sitere n'aka Nna ahụ onye zitere m ma nyekwa m iwu ihe m ga-ekwu na otu m ga esi kwuo ya. **50** Ama m na iwu ya bu ndu ebighi ebi, n'ihu ya, ihe obula Nna gwara m ka m na-ekwu." (aiōnios g166)

13 Tupu oge Mmemme Ngabiga eruo, Jisos amatala na oge o ga-ahapu uwa lakwuru Nna ya eruola. O huru ndi nke ya nọ n'awa n'anya, hukwa ha n'anya ruo ogwugwu. **2** Mgbe a na-eri nri anyasi, ekwensu etinyelarị ya n'ime obi Judas Iskariot, nwa Saimon ka o rara ya nye. **3** Jisos matara na Nna enyefeela ya ihe niile n'aka. O maara na ya si n'ebe Chineke nọ bja, matakwa na ya ga-alaghachikwuru Chineke. **4** Ya mere, o sitere n'ochie o nokwasiri bilie oto, yipu uwe nke elu ya, chiri akwa mmiri e ji ehicha ahụ kee n'ukwu ya. **5** O wunyere mmiri n'ime efere isa aka, bido isa ndi na-eso uto ya ukwu, jirikwa akwa mmiri ahụ o kere n'ukwu ya na-ehicha ukwu ha. **6** O bjakwutere Saimon Pita, onye sirj ya, "Onyenwe m, i ga-asa m ukwu?" **7** Ma Jisos zara si ya, "I ghotaghi ihe m na-eme ugbu a, ma emesia i ga-aghota ya." **8** Pita sirj ya, "I gaghị asaa m ukwu ma oli." Jisos zara ya, "O buru na m asachaghi gi ukwu, mu na gi enweghi oke obula." (aiōn g165) **9** Saimon Pita sirj ya, "Onyenwe m, o bughị naani ukwu m ka i ga-asa, kama saakwa aka m na isi m." **10** Jisos sirj ya, "Onye obula sara ahụ agaghị asakwa ya ozo, o bu naani isa ukwu ya diri ya n'ihu na ahụ ya niile di ocha. Unu di ocha, kama o bughị unu niile." **11** N'ihu na o maarari onye ahụ ga-arara ya nye. Ya mere o ji si, "O bughị unu niile di ocha." **12** Mgbe o sachasiri ha ukwu, o yiiri uwe ya, nodukwa ala ozo, o sirj ha, "Unu ghota ihe m meere unu? **13** Unu nakpo m Onyenwe unu na Nna unu ukwu, unu mere nke oma n'ihu na nke a ka m bu. **14** Ebe o bu na mu onwe m, bu Nna unu ukwu na Onyenwe unu sachara unu ukwu, unu kwesikwara isachakwa ukwu ibe unu. **15** Nke a bu ihe niomi m nyere unu, meenu di ka mu onwe m mere unu. **16** N'ezie, n'ezie, ohu adighi adi ukwu karja nna ya ukwu, maobu onye e ziri ozi a karja onye ziri ya ozi. **17** O buru na unu a mara ihe ndi a, ngozi ga-adiri unu ma unu mee ha. **18** "Anaghi m ekwu maka unu niile, amaara m ndi m hoputara. Ma nke a bu imezu ihe e dere n'akwukwo nso, 'Onye mu na ya na-eriko nri ebiliela megide m.' **19** "Ana m agwa unu ugbu a tupu ihe ndi a emee, ka unu kwere na mu bu ya mgbe o ga-emezu. **20** N'ezie, n'ezie, agwa m unu, onye obula nabatara onye m zitere nabatara m. Onye obula nabatara m nabatakwa onye zitere m." **21** Mgbe Jisos kwusiri ihe ndi a, o nweghi udo n'ime

mmuò ya. Ọ gbara ama si, “N’ezie, n’ezie, a si m unu, na otu onye n’ime unu ga-arara m nye.” 22 Ndị na-eso ụzọ ya lerịtara onwe ha anya na-eche n’ime obi ha onye ọ na-ekwu maka ya. 23 Otu n’ime ndi na-eso ụzọ ya nke Jisọs hụrụ n’anya dabere ya nso. 24 Saimon Pita fufeere ya isi, ka ọ, Juo ya onye ọ na-ekwu maka ya. 25 Ebe ọ dabere Jisọs nso, ọ siri ya, “Onyenwe anyi, onye ka ọ bu?” 26 Jisọs zara, “Ọ bu onye ahụ m ga-enye iberibe achicha a mgbe m sunyere ya n’ime efere nri.” Mgbe ọ sunyesiri achicha ahụ n’ime efere ahụ, ọ nyere ya Judas nwa Saimon Iskarjot. 27 Mgbe ọ narasiri iberibe achicha ahụ, ekwensu bara n’ime ya. Jisọs siri ya, “Ihe ọbụla i choro ime, mee ya ngwangwa.” 28 Ma ọ dighi onye ọbụla so noro n’oche nri ghotara ihe mere ọ ji gwa ya otu a. 29 N’ihi na ufodu na-eche, ebe Judas ji akpa ego ha, Jisọs na-asi ya ka ọ gaa zuta ihe ndi di mkpa maka mmemme, maobu ka ọ gaa nye ndi ogbenye ihe. 30 Mgbe ọ natachara iberibe achicha ahụ, ọ puru na-atufughi oge, ochichiri agbaala. 31 Mgbe ọ puru, Jisọs siri, “Ugbu a ka a na-enye Nwa nke Mmadu otuto, a na-enyeka Chineke otuto n’ime ya. 32 Ọ buru na e nye Chineke otuto n’ime ya, Chineke ga-enyeka Okpara ya otuto n’ime onwe ya, ọ ga-enyeka ya otuto ahụ ngwangwa. 33 “Umuntakiri m, enwere m oge ntakiri nke mu na unu ga-anọ. Unu ga-achọ m, ma di ka m gwara ndi Juu ka m na-agwa unu ugbu a. Ebe m na-aga unu enweghi ike ibia ya. 34 “Ana m enye unu iwu oharu: Huritanu onwe unu n’anya. Di ka m huru unu n’anya, otu a ka unu ga-esi hurita onwe unu n’anya. 35 Ọ buru na unu ahurita onwe unu n’anya, otu a ka mmadu niile ga-esi mata na unu bu ndi na-eso ụzọ m.” 36 Saimon Pita siri ya, “Onyenwe anyi ebee ka i na-aga?” Jisọs zagbachiri ya, “Ebe m na-aga, i nweghi ike iso m gaa ya ugbu a. Ma i ga-abia ma emesia.” 37 Pita siri ya, “Onyenwe anyi, ginji mere na m apughi isoro gi ugbu a? Aga m atogbo ndu m n’ihi gi.” 38 Jisọs zagbachiri, “I jeere itogbo ndu gi n’ihi m? N’ezie, n’ezie, asi m gi, tupu oke okuku akwa akwa, i ga-agonari m ugboro ato.”

14 “Ka obi ghara ilo unu mmiri. Kwerenu na Chineke; kwerekwanu na m. 2 N’ulo Nna m, e nwere otutu ebe obibi. Ọ buru na ọ sighi otu a diri, agaara m agwa unu na m na-aga kwadoro unu ebe obibi? 3 Ọ buru na m agaa dozichara unu ebe obibi, aga m aloghachi bia kporo unu, ka ebe m no burukwa ebe unu ga-anọ. 4 Unu maara ụzọ ebe m na-aga.” 5 Tomos siri ya, “Onyenwe anyi, anyi amaghi ebe i na-aga, olee otu anyi ga-esi mata ụzọ ya?” 6 Jisọs siri ya, “Mu onwe m bu ụzọ, na eziokwu, na ndu. Ọ nweghi onye na-abjakwute Nna m ma ọ bughị site na m. 7 Ọ buru na unu maara onye m bu, unu gaara amatakwa Nna m. Site ugbu a, unu amatala ya. Ma hukwa ya.” 8 Filip siri ya, “Onyenwe anyi, zi anyi Nna ahụ, afo ga-ejukwa anyi.” 9 Jisọs siri ya, “Otutu oge ndi a mu na unu noro ọ bu na i matabeghi onye m bu, Filip? Onye ọbụla huru m ahula Nna. Olee otu i si asi, ‘zi anyi Nna ahụ?’ 10 Ọ bu na i kweghi na m no n’ime Nna,

na Nna nokwa n’ime m? Okwu niile m na-agwa unu esitekweghi n’ebe m no puta, kama ọ bu Nna bi n’ime m na-arụ ọrụ ya. 11 Kwere ihe m kwuru na anọ m n’ime Nna, na Nna nokwa n’ime m. Ma ọ bughị otu a, kwerenu n’ihi ọrụ ebube ndi a. 12 N’ezie, n’ezie, agwa m unu, onye ọbụla kwere na m ga-arụ ọrụ ndi m ruru, ruokwa ọrụ kariri ndi a, n’ihi na m na-alakwuru Nna m. 13 Ihe ọbụla unu ga-arị site n’aha m, aga m enye unu ya, ka e nwe ike nye Nna ahụ otuto site n’Okpara ya. 14 Ihe ọbụla unu rioro n’aha m, aga m eme ya. 15 “Ọ buru na unu huru m n’anya unu ga-edebe iwu m niile. 16 Aga m ario Nna m, ọ ga-enye unu Onye Nkasiobi ozo, onye ga-enyere unu aka ma nyekwara unu ruo mgbe niile ebighi ebi. (aiōn g165) 17 Onye bu Mmuo nke eziokwu. Ndi bi n’uwa agaghi anabata ya, n’ihi na ha adighi ahụ ya anya, ha amakwaghi ya. Ma unu maara ya n’ihi na unu na ya no, ọ bikwa n’ime unu. 18 Agaghi m ahapu unu di ka ndi na-enweghi nne na nna. Aga m abjakwute unu. 19 Mgbe na-adighi anya, uwa agaghi ahukwa m anya. Ma unu ga-ahu m anya. N’ihi na m di ndu, unu ga-adikwa ndu. 20 N’ubochi ahụ, unu ga-amata na m no n’ime Nna m na unu no n’ime m, na mu onwe m nokwa n’ime unu. 21 Onye ọbụla nabatara iwu m ma na-edebekwa ha bu onye huru m n’anya. Onye huru m n’anya ka Nna m ga-ahu n’anya. Aga m ahukwa ya n’anya gosikwa ya onwe m.” 22 Judas (ọ bughị Iskarjot) siri ya, “Onyenwe anyi, olee otu i ga-esi gosi anyi onwe gi ma hapu igosi uwa onwe gi?” 23 Jisọs zara si ya, “Onye ọbụla huru m n’anya, ga-edebe okwu m. Nna m ga-ahukwa ya n’anya. Mu na Nna m ga-abiakwa n’ebe onye ahụ no soro ya biri. 24 Onye na-ahughi m n’anya agaghi edebe okwu m. Okwu ndi a niile unu nuru abughi nke m. Ha bu nke Nna ahụ, onye zitere m. 25 “Agwala m unu ihe ndi a niile ugbu a mu na unu no. 26 Ma Onye Nkasiobi ahụ bu Mmuo Nso, onye Nna m ga-ezite n’aha m, ga-akuziri unu ihe niile, ọ ga-echetakwara unu ihe niile m gwara unu. 27 Udo ka m na-ahapuru unu. Udo m ka m na-enyeka unu. Ọ bughị di ka uwa si enye ka m na-enye unu. Unu ekwela ka obi loo unu mmiri, ka ujo hapukwa itu unu. 28 “Unu anula na m gwara unu, ‘Ana m ala, ma loghachikwutekwa unu.’ Ọ buru na unu huru m n’anya, unu gaara ahuri onu na m na-alakwuru Nna, n’ihi na Nna di ukwu karja m. 29 Ugbu a, agwala m unu ihe a tupu ọ mezuo, ka ọ ga-abu mgbe ọ mezuru, unu enwee ike kwere. 30 Agaghi m agwa unu otutu okwu ozo n’ihi na eze na-achi uwa a na-abia. Ọ nwegwaghi ike ọbụla n’ebe m no. 31 Ana m eme dika Nna m nyere m n’iwu, ka uwa mara na m huru Nna m n’anya. “Bilienu ugbu a ka anyi si ebe a puo.

15 “Mu onwe m bu ezigbo osisi vaini ahụ. Nna m bukwa onye ọrụ ubi. 2 Ọ na-egbuda alaka ọbụla di n’ime m nke na-adighi amị mkpuru. Ma alaka ọbụla na-amị mkpuru ka ọ na-egbucha, ka ọ nwee ike mja mkpuru di otutu. 3 Ugbu a, e meela ka unu diri ocha n’ihi okwu m gwara unu. 4 Nogidenu n’ime

m, ka mụ onwe m nọgidekwa n'ime unu. Dịka alaka ọbụla apughị jimi mkpuru n'onwe ya ma ọ buru na o nọgideghị n'osisi vainji. Otu a, unu apughikwa jimi mkpuru ma ọ buru na unu anogideghị n'ime m. **5** "Mụ onwe m bụ osisi vainji ahụ; unu bụkwa alaka ya. Onye ọbụla na-anogide n'ime m, nke mụ onwe m na-anogidekwa n'ime ya, na-amị ọtụtụ mkpuru. N'ihina ewezuga m, unu enweghị ike ime ihe ọbụla. **6** Onye ọbụla na-adighi anogide n'ime m dị ka alaka e gbuturu, tụtụ ya, ọ kpọnwụ. A ga-achikọta ya, chinye ya n'ọkụ, o repja. **7** Ọ buru na unu anogide n'ime m, okwu m anogidekwa n'ime unu, rịọonụ ihe ọbụla unu chọrọ, a ga-emere unu ya. **8** Nke a ga-aburu Nna m otuto na unu miri ọtụtụ mkpuru hie nne, ọ na-egosikwa na unu bụ ndị na-eso ụzọ m. **9** "Dị ka Nna sị hụ m n'anya, otu a ka m sị hụkwa unu n'anya. Ya mere, nọgidenụ n'ime ihunanya m. **10** Unu ga-anogide n'ihunanya m ma ọ buru na unu edebe iwu m. Dị ka m debere iwu Nna m ma nọgidekwa n'ihunanya ya. **11** Agwala m unu ihe ndị a ka ọ nụ m diri n'ime unu ka ọ nụ unu zukwaa oke. **12** Nke a bụkwa iwu m, ka unu hūrta onwe unu n'anya dị ka m siri hụ unu n'anya. **13** Ọ dighi onye ọbụla nwere ihunanya kariri nke a na mmadu togboro ndu ya n'ihina ndi enyi ya. **14** Unu onwe unu bụkwa ndi enyi m ma ọ buru na unu edebe ihe m nyere n'iwu. **15** Anaghi m akpokwa unu ndi ohu ozo. N'ihina ohu adighi amatazu ihe niile onyenwe ya na-eme. Ma ana m akpo unu ndi enyi m n'ihina agwala m unu ihe niile m nuru n'onu Nna m. **16** Ọ bụkwaghị unu onwe unu horo m. Ọ bụ m horo unu, weputakwa unu iche ka unu gaa mja otutu mkpuru, mkpuru nke ga-adigidekwa. Ya mere, Nna m ga-enye unu ihe ọbụla unu ga-arịo n'aha m. **17** Ihe ndi a ka m na-enye unu n'iwu, hūritanu onwe unu n'anya. **18** "Ọ buru na ụwa akpo unu asi, chetanu na o buru ụzọ kpoo m asi. **19** A sị na unu bụ nke ụwa, ụwa ga-ahụ unu n'anya dika ndi nke ya. Ma otu ọ di unu abughi nke ụwa. Kama, esi m n'ime ụwa horo unu. Ọ bụkwa n'ihina ya ka ụwa ji akpo unu asi. **20** Chetakwanu ihe m gwara unu, 'Ohu adighi adi ukwu karia Onyenwe ya.' Ya mere, ebe ha kpagburu m, ha ga-akpagbukwa unu. Ọ buru na ha debere okwu m, ha ga-edebekwa nke unu. **21** Ee, ha ga-eme unu ihe niile ndi a n'ihina aha m, na n'ihina ha amaghị onye ahụ zitere m. **22** Ọ buru na abjaghị m, gwa ha okwu, ikpe mmehie agaraghị ama ha. Ma ugbu a, ha enweghị ngopu ọbụla banyere mmehie ha. **23** Onye ọbụla kpoo m asi kpokwara Nna m asi. **24** A sị na oru niile m ruru n'etiti ha akarighi oru nke onye ọbụla ozo ruru, ha agaraghị abu ndi ikpe mmehie mara. Ma ugbu a ha ahizuola oru ebube ndi a niile, ma ha nọgidekwa na-akpo mụ na Nna m asi. **25** Nke a bụ imezu ihe e dere n'akwukwu iwu ha. 'Ha kpoo m asi na-enweghị ihe m mere.' **26** "Mgbe Onye Ndumodu ahụ ga-abia, onye m ga-ezitere unu site n'aka Nna, bụ Mmụọ eziokwu ahụ sitere na Nna pụta, ọ ga-agba ama banyere m. **27** Ma unu onwe unu aghaghị jga ama, n'ihina mụ na unu anọla site na mmalite.

16 "Ihe ndi a niile ka m gwara unu ka unu ghara ida. **2** Ha ga-esite n'ulo ekpere ha chupu unu. N'ezie, oge na-abia mgbe onye ọbụla ga-egbu unu ga-ehekwa na ọ na-efe Chineke mgbe ha na-eme nke a. **3** Ha ga-eme ihe ndi a n'ihina ha amaghị Nna maobu m. **4** Ana m agwa unu ihe ndi a ka ọ ga-abu na mgbe oge ga-eru, unu echeta na m gwara unu. Agwaghị m unu ihe ndi a na mbu n'ihina m unu no mgbe ahụ. **5** Ma ugbu a, ana m alaghachikwuru onye ahụ zitere m. Ma ọ dighi onye ọbụla n'etiti unu juru m, 'Olee ebe j na-aga?' **6** Ma n'ihina m gwara unu ihe ndi a, obi unu ejuputala na mwute. **7** N'agbanyeghi nke a, aga m agwa unu eziokwu, ọ bụ maka odjmma unu ka m ji ala. Ọ buru na m alaghi, Onye Ndumodu ahụ agaghị abia. Ọ buru na m laa, aga m ezitere unu ya. **8** Mgbe ọ bjara, ọ ga-eme ka ụwa mata ezughị oke nke nghota ya banyere mmehie, na ezi omume na ikpe, **9** maka mmehie n'ihina ha ekwenyeghi na m; **10** ma gbasara ezi omume, n'ihina na ana m alakwuru Nna, ebe unu na-apughị ihu m ozo, **11** maka ikpe, n'ihina e kpeela onyeisi ụwa a ikpe. **12** "Enwere m otutu ihe ozo m ga-agwa unu. Ma ugbu a, unu agaghị anabatali ha. **13** Ma mgbe Mmụọ eziokwu ahụ bjara, ọ ga-eduba unu n'eziokwu niile. Ọ gaghị ekwu ihe banyere onwe ya, kama ọ bụ ihe niile ọ nuru ka ọ ga-ekwu. Ọ ga-ezikwa unu ihe niile gaje ibia. **14** Ọ ga-enye m otuto, n'ihina na ọ ga-esite n'aka m n'aha ihe ọ ga-akoro unu. **15** Ihe niile Nna nwere bụ nke m. Ọ bụ ya mere m ji sị, na ọ ga-ewere site n'ihina bụ nkem, kowara ya unu. **16** "Ọ fodoru nwantakiri oge unu agaghị ahukwa m. Ma mgbe nwantinti oge gasikwara, unu ga-ahukwa m anya ozo." **17** Ufodu ndi na-eso ụzọ ya siritara onwe ha, "Gini ka o bu n'uche mgbe ọ na-asi, 'Nwa oge nta unu agaghị ahukwa m ozo, ma mgbe nwa oge gasikwara unu ga-ahukwa m,' na 'N'ihina na ana m alakwuru Nna?'" **18** Ha na-asi, "Gini ka okwu a putara bụ 'nwa oge nta'? Anyi aghotaghị ihe ọ na-ekwu." **19** Jisos matara na ha choro iju ya ihe banyere nke a, n'ihina ya ọ siri ha, "Unu na-ajurita onwe unu ihe okwu m putara mgbe m siri, 'Na nwa oge nta unu agaghị ahukwa m ozo, ma nwa mgbe nta unu ga-ahukwa m?'" **20** N'ezie, n'ezie, agwa m unu, unu ga-akwa akwa ma nwekwa obi mwute, ma ụwa ga-ahuri ọnu. Ma iru uju unu ga-aghoro unu ọnu. **21** Mgbe ime na-eme nwanyni, ọ na-anọ n'onodu ihe mgbu. Mgbe ọ musiri nwa ya, ọ dighi echetakwa ihe mgbu ya ozo. N'ihina ọnu na a muputala nwa n'elu ụwa. **22** Unu n' onodu iru uju ugbu a, ma aga m ahụ unu anya ozo, obi unu ga-ejuputa n'onu. Mmadu ọbụla apughikwa inapu unu ọnu unu. **23** Ma n'ubochi ahụ, unu agakwaghị ario m ihe ọbụla. N'ezie, n'ezie, agwa m unu, ihe ọbụla unu ga-ario Nna m n'aha m, ọ ga-enye unu. **24** Ruo ugbu a, ọ dibeghi ihe unu rioro n'aha m. Rioronu, unu ga-arjota, ka onu unu zukwaa oke. **25** "Eji m ilu na-agwa unu okwu ugbu a, ma oge na-abia mgbe m na-agaghị ejikwa ilu gwa unu okwu. Mgbe ahụ ka m ga-akwara unu niile ihe banyere Nna m n'uzo unu ga-aghota ya. **26** N'ubochi ahụ, unu ga-ario ihe n'aha m. Asighi m

unu na m ga-arịọ Nna ihe n'ihị unu. **27** N'ihị na Nna m n'onwe ya hụrụ unu n'anya, n'ihị na unu hụrụ m n'anya kwerekwana na m si n'ebe Chineke nọ bja. **28** Esi m n'ebe Nna nọ pụta, bja n'ime ụwa. Ana m ahapụkwa ụwa ilaghachikwuru Nna." **29** Ndi na-eso ụzọ ya siri, "Lee, ugbo a ka okwu gi dororo anya. O bukwaghị ilu ka i na-atụ. **30** Ugbo a ka o dororo anyị anya na i maara ihe niile. O bukwaghị uru ka onye obula juo gi ihe obula. N'ihị nke a, anyị kwere na i si n'ebe Chineke nọ bja." **31** Jisọs zara ha, "Unu ekwerela ugbo a? **32** Leel Oge na-abja, oge ahụ eruola, mgbe unu ga-agbasacha. Onye obula n'ụlọ nke ya. Mgbe ahụ, unu ga-ahapụ naanị m, ma o bughị naanị m nọ n'ihị na mụ na Nna m nọ. **33** "Agwala m unu ihe ndị a niile ka unu nwee udo n'ime m. N'ime ụwa, unu ga-enwe nsogbu. Ma ka obi sie unu ike, n'ihị na emerielam ụwa."

17 Mgbe Jisọs kwusiri okwu ndị a, o leiri anya n'eluigwe sị, "Nna, oge ahụ a kara aka eruola, nye Okpara gi otuto, ka Okpara gi nyekwa gi otuto. **2** I nyela ya ikike n'ebe mmadụ niile nọ, na ike inye ndi niile i nyere ya ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **3** Nke a bukwana ndu ebighi ebi ahụ. Ka ha mata na naanị gi bu Chineke n'ezie, matakwa Jisọs Kraist onye ahụ i zitere n'ụwa. (aiōnios g166) **4** Enyere m gi otuto n'ụwa site n'iruzu oru niile i nyere m ka m ruo. **5** Ma ugbo a, Nna, nye m otuto n'ihu gi, ụdi otuto ahụ m nwere n'ihu gi tupu e kee ụwa. **6** "Emere m ka ndi ahụ i siri n'ụwa kponye m mara aha gi. Ha bu ndi nke gi, i nyere m ha, ha debekwara okwu gi. **7** Ugbo a, ha amarala na ihe niile i nyere m si n'aka gi bja. **8** Ma ugbo a, enyela m ha okwu ahụ i nyere m, ha nabatakwara ya, marakwa n'ezikwu na-esi m n'ebe i nọ bja. Ha kwanyekwara na o bu gi zitere m. **9** Ana m ekpere ha ekpere, o bughị n'ihị ụwa ka m na-ekpe ekpere. Kama ana m ekpe ekpere banyere ndi ahụ i nyere m, n'ihị na ha bukwana ndi nke gi. **10** Ihe niile m nwere bu nke gi, ihe niile i nwere bukwana nke m. E sitere na ha mee ka otuto m pụta ihè. **11** Ugbo a, anoghikwa n'ime ụwa, ma ha ka nọ n'ime ụwa, ana m alaghachikwute gi. Ya mere, Nna di nsọ, chebe ha nke oma site n'ike nke aha gi, bu aha nke ahụ i nyere m, ka ha buru otu dija anyi onwe anyi si buru otu. **12** Mgbe mụ na ha nọ n'ụwa, echebere m ha site n'aha gi nke i nyere m. Echebekwara m ha, o newkwaghị onye obula n'ime ha lara n'iyi, kariakwa onye ahụ bu nwa nke ila n'iyi, ka e mezuo ihe akwukwo nsọ kwuru. **13** "Ma ugbo a, ana m aloghachikwute gi, ma ana m ekwu ihe ndi a n'ụwa ugbo a ka ha nwee n'onu m, n'ebe o zuruoke n'ime ha. **14** Enyela m ha okwu gi. Ma n'ihị ya, ụwa akpọla ha asi. N'ihị na ha abughị ndi nke ụwa di ka mụ onwe m na-abughị onye nke ụwa. **15** Ekpeghe m ekpere ka iwepu ha n'ụwa, kama ka inaputa ha site n'aka ajo onye ahụ. **16** Ha onwe ha abughị ndi nke ụwa di ka mụ onwe m na-abukwaghị onye nke ụwa. **17** Were ezikwu doo ha nsọ, okwu gi bu ezikwu. **18** Di ka i siri zite m n'ụwa, otu a ka m na-ezipukwa ha n'ụwa. **19** O bukwana n'ihị ha ka m jiri debe onwe m nsọ, ka ha onwe

ha burukwa ndi e dororo nsọ n'ezikwu. **20** "Ekpeghe m ekpere a n'ihị ndi a naani. Kama ana m ekpekwa ekpere a n'ihị ndi niile ga-ekwere na mụ, site n'okwu ha. **21** Ka ha niile buru otu, Nna, di ka i nọ n'ime m mụ a nọrọ n'ime gi. Ka ha nọrọkwa n'ime anyi ka ụwa kwere na o bu gi zitere m. **22** Enyere m ha otuto nke i nyere m, ka ha buru otu di ka anyi onwe anyi si buru otu; **23** Mụ onwe m n'ime ha, gi onwe gi n'ime m. Ka e mee ka ha buru otu n'uzo zuruoke, ka ụwa matakwa na o bu gi zitere m, na i hukwara na n'anya di ka i si hu m n'anya. **24** "Nna, achoro m ka ndi niile i nyere m soro m noro ebe m no. Ka ha hu otuto m nke i nyere m n'ihị na i huru m n'anya tupu atoqo nqala nke ụwa. **25** "Nna onye ezi omume, ụwa amaghị gi. Ma amaara m gi. Ndi a matakwa na o bu gi zitere m. **26** Emekwara m ka ha mara aha gi. Aga m agakwa n'ihu ime ka ha mara ya. Ka ihunanya ahụ i nwere n'ebe m nọ digide n'ime ha, ka mụ onwe m nogidekwa n'ime ha."

18 Mgbe Jisọs kwusiri okwu ndi a, ya na ndi na-eso ụzọ ya ridara ndagwurugwu iyi Kidron rigorokwa n'ofe nke ozo, ebe e nwere otu ogige, ya na ndi na-eso ụzọ ya banyere n'ime ya. **2** Judas, onye rara ya nye matakwa ebe ahụ. N'ihị na Jisọs na ndi na-eso ụzọ ya na-anọ n'ebe ahụ ọtụtụ oge. **3** Ya mere, Judas duuru otu ndi agha, na ọfodụ ndi ozi sitere n'etiti ndiisi nchujaja na ndi Farisii bja n'ebe ahụ. Ha chikwa owaokwu, oriona na ngwa agha. **4** Ebe Jisọs maara ihe niile na-akwado ibjakwasị ya, o putara sị ha, "Onye ka unu na-achọ?" **5** Ha zaghachiri ya, "O bu Jisọs onye Nazaret." O siri ha, "O bu m" (Judas onye ahụ rara ya nye so ha guzo n'ebe ahụ.) **6** Mgbe Jisọs gwara ha, "O bu m," ha laghachiri azu, daa n'ala. **7** Ozo o jukwara ha, "Onye ka unu na-achọ?" Ha siri, "O bu Jisọs onye Nazaret." **8** Jisọs zara, "Agwara m unu na O bu m. O buru na unu na-achọ m, hapunụ ndi a ka ha laa." **9** Nke a bu iji mezuu okwu ahụ o kwuru na mbu, "Etufughị m onye obula n'ime ndi ahụ i nyere m." **10** Ya mere Saimon Pita, onye ji mma agha, mijputara ya, gbuo ohu onyeisi nchujaja, gbupu nti aka nri ya. Aha ohu ahụ bu Malkus. **11** Ma Jisọs gwara Pita, "Mighachi mma agha gi n'obo ya! O bu na mụ agaghị ahụ site n'iko ahụ Nna m nyere m ka m n'ụ?" **12** Ya mere ndi agha ahụ na ochiaghaha, na ndi na-ejere ndi Juu ozi, jidere Jisọs kee ya agbu. **13** Ha buru ụzọ duru ya jekwuru Anas, onye bu nna nwunye Kaifas. Onye bu onyeisi nchujaja n'afọ ahụ. **14** Kaifas bukwana onye ahụ duru ndi ndu ndi Juu odu, si na o ka mma ka otu onye nwuo n'ihị mmadụ niile. **15** Saimon Pita na otu onye ozo na-eso ụzọ ya sooro Jisọs. N'ihị na onye nke ahụ na-eso ụzọ ya bu onye onyeisi nchujaja maara nke oma, o sooro Jisọs banye n'obi onyeisi nchujaja. **16** Ma Pita na-eguzo n'ezie n'onu ụzọ. Onye ozo ahụ na-eso ụzọ ya, nke onyeisi nchujaja maara nke oma, puru n'ezie gwa nwaagboghọ ahụ na-eche onu ụzọ okwu, ma kpobata Pita. **17** Nwaagboghọ ahụ siri Pita, "O bu na i bughị otu n'ime ndi na-eso ụzọ nwoke a?" Pita siri, "Mba! Abughị m." **18** Ndi ohu na ndi nche kwanyere oku n'ihị na oyi na-atu. Ha guzoro n'ebe ahụ na-anya

okụ. Pita soro ha guzo na-anyakwa okụ. **19** N'oge ahụ onyeisi nchụaja ahụ juru Jisọs banyere ndị na-eso ụzọ ya, na ozizi ya. **20** Jisọs zara ya, "N'ihu ọha mmadu ka m kwuru okwu niile m kwuru. A kuziri m ihe n'ime ụlọ ekpere na n'ime ụlonsọ ukwu ebe ndi Juu na-ezuko. Ekwukwaghị m ihe ọbụla na nzuzo. **21** Gini mere i ji aju m? Juo ndi niile gere m nti! Ha makwaara ihe niile m kwuru." **22** Mgbe o kwuru nke a, otu onye n'ime ndi na-eje ozi guzo n'akuku ya, mara Jisọs ura n'ihu, si, "O bu otu a ka i si aza onyeisi nchujaja ajuju?" **23** Jisọs zara ya, "O buru na o di ihe ojoo m kwuru, gbaa ama megide okwu ojoo di otu a, ma o buru na m kwuru ezikwu, gini mere i ji ama m ura." **24** Ya mere, Anas kere ya agbu zigara ya Kaifas onyeisi nchujaja. **25** Ma dika Saimon Pita ka guzo n'ebe ahụ na-anya oku, ha siri ya, "O bu na i bughị otu onye n'ime ndi na-eso ụzọ ya?" Ma o gorọ ago si, "Abughị m ya." **26** Otu n'ime ndi ohu onyeisi nchujaja, bu onye ikwu nwoke ahụ Pita bipuru nti, siri, "O bu na m ahughị gi na ya n'ime ogige ahụ?" **27** Ma Pita gokwara ago ozo. N'otu mgbe ahụ oke okuku kwara akwa. **28** Mgbe ahụ, ha sitere n'ulo Kaifas duru Jisọs gaa n'uloeze Paillet. O bukwa n'isi ututu, ma ha onwe ha abanyeghi n'ime uloeze ahụ n'ihu na ha achoghị imeru onwe ha, ka ha nwee ike isoro rie nri na Mmemme Ngabiga. **29** Paillet gakwuru ha n'ezisi, "Gini bu ebubo unu na-ebonwoko a?" **30** Ha zara ma si ya, "O buru na onye a abughị onye aruruala, anyi agaraghị akpotara gi ya." **31** Paillet siri, "Durunu ya puo kpee ya ikpe n'onwe unu di ka iwu unu si di." Ndi Juu siri ya, "Ma anyi enweghi ikike igbu onye o bu." **32** Nke a mere iji mezuo okwu ahụ Jisọs kwuru banyere udi onwu o gaje inwu. **33** Mgbe ahụ Paillet baghachiri n'ime uloeze ahụ, zie ozi ka a kpoo ya. O juru ya, "I bu eze ndi Juu?" **34** Jisọs zara, "I na-aju nke a n'onwe gi ka o bu ihe ndi ozo gwara gi banyere m?" **35** Paillet zara, "Abu m onye Juu? O bu ndi ala gi na ndiisi nchujaja unu kpotaara m gi. Gini ka i mere?" **36** Jisọs zara, "Alaeze m abughị nke uwa a. A si na alaeze m bu nke uwa a, ndi na-ejere m ozi gaara jiru m oju iji gbochie m idaba n'aka ndi Juu. Ma ugbu a, alaeze m abughị nke uwa a." **37** Paillet siri ya, "Ya bu na i bu eze?" Jisọs zara, "Gi onwe gi kwuru na m bu eze. Amuru m n'ihu nke a, o bukwa n'ihu nke a ka m ji bi a n'uju igba ama banyere ezikwu. Onye obula huru ezikwu n'anya na-ege m nti." **38** Paillet siri ya, "Gini bu ezikwu?" Mgbe o kwuchara nke a, o puru jekwuuru ndi Juu ozo si ha, "O dighi ihe obula m choputara megidere ya. **39** Ma o bu omenaala unu, na m ga-ahapuru unu otu onye mkporo n'oge Mmemme Ngabiga. Unu choro ka m hapuru unu 'eze ndi Juu'?" **40** Ha tiri mkpu ozo si, "O bughị nwoke a, ma hapuru anyi Barabas." Barabas bu onye abali di egwu.

19 Mgbe ahụ, Paillet kpuru Jisọs, a pia ya ihe. **2** Ndi agha kpara okpuzie nke e ji ogwu mee, kpukwasị ya n'isi, yinyekwa ya uwe mwuda na-acha odo odo. **3** Ha bjakwutere ya otutu mgbe na-asị, "Ekele, gi Eze ndi

Juu!" Ha na-amakwa ya ura n'ihu. **4** Paillet pukwara n'ezisi ozo si ha, "Lee, ana m akpootara unu ya, ka unu mara na achoputaghị m ihe ojoo obula o mere." **5** Mgbe Jisọs yi okwu ogwu na uwe odo odo puta, Paillet siri ha, "Lekwanu nwoke ahụ!" **6** Ngwangwa, ndiisi nchujaja na ndi nche huru ya, ha tiri mkpu si, "Kpogide ya n'obe! Kpogide ya n'obe!" Paillet siri ha, "Kporonu ya kpogbuo ya n'onwe unu. Achoputaghị m ihe ojoo obula o mere." **7** Ndi Juu zara ya, "Anyi nwere iwu, di ka iwu ahụ siri di, ihe kwesiri ya bu onwu, n'ihu na o kpoo onwe ya Okpara Chineke." **8** Mgbe Paillet nuru nke a, oke egwu turu ya karja. **9** O laghachiri azu n'ime uloeze ahụ, juo Jisọs, "Olee ebe i siri bja?" Ma Jisọs azaghị ya ihe obula. **10** Paillet siri ya, "I na-agba m nkiti? O bu na i maghi na m nwere ike ikpogide gi n'obe, nweekwa ike ihapu gi ka i laa?" **11** Jisọs zara ya, "I garaghị enwe ike obula n'ebe m no, ma o buru na o siteghị n'elu rute gi aka. Nke a mere mmehie onye duru m nye n'aka gi ji karja." **12** Site na mgbe ahụ Paillet chosiri ike ihapu ya. Ma ndi Juu tisiri mkpu ike si, "I hapu nwoke a ka o laa, i bukaghị enyi Siza. N'ihu na onye obula na-eme onwe ya eze na-eleli Siza." **13** Mgbe Paillet nuru okwu ndi a, o kpootara Jisọs n'ezisi, nodukwa ala n'uche ikpe ya di n'ebe a na-akpo Pevumentị (mao bu Gabata n'asusu Hibru). **14** O bu n'ihu dika n'oge ehilie nke ubochi nkwaadebe maka oriri Ngabiga. O siri ndi Juu, "Leenu eze unu!" **15** Ma ha tiri mkpu, "Kpoo ya, Kpoo ya, Kpoo ya! Kpogide ya n'obe." Paillet juru ha, "Unu choro ka m kpogide eze unu n'obe?" Ma ndiisi nchujaja zara, "Anyi enweghi eze ozo karja Siza." **16** Mgbe ahụ, o nyefere ya n'aka ha, ka ha kpogide ya n'obe. Ha kpoo Jisọs puo. **17** O buuru obe ya gaa n'ebe a na-akpo Okpokoro Isi (nke putara Golgota n'asusu Hibru). **18** N'ebe ahụ ka ha kpogidere ya n'obe, ya na mmadu abuo ndi ozo. Otu onye n'aka nri ya, onye nke ozo n'aka ekpe ya. **19** O nwere ihe Paillet dere kupanye n'elu obe ahụ. Ihe o dere bu nke a: Jisọs onye Nazaret, Eze ndi Juu. **20** Otutu ndi Juu guru ihe a o dere, n'ihu na ebe a kpogbuuru Jisọs di nso n'obodo ahụ. E dekwarara ya n'asusu Hibru, Griik na Latin. **21** Ndiisi nchujaja nke ndi Juu gwara Paillet si, "Edela na o bu Eze ndi Juu, kama dee na nwoke a siri, abu m eze ndi Juu." **22** Ma Paillet zara, "Ihe m dere, edeela m ya." **23** Mgbe ndi agha kpogidechara Jisọs n'obe, ha kere uwe ya ụzọ anọ. Onye obula n'ime ha nwetara otu ụzọ. Ha chiru uwe mwuda ya nke a na-adughị adu, kama a kpara ya akpa site n'elu ya ruo n'ala ya. **24** Ha gwaritara onwe ha, "Ka anyi hapunu idoka ya, kama ka anyi fee nza lee onye o ga-adanyere i were ya." Nke a bu iji mezuo ihe e dere n'akwukwo nso, "Ha kere uwe m n'etiti onwe ha, feekwa nza banyere uwe mwuda m." Nke a bu ihe ndi agha ahụ mere. **25** Nne ya, nwanne ya nwanyi, bu Meri nwunye Klopas, na Meri Magdalin guzo nso n'akuku obe Jisọs. **26** Mgbe Jisọs huru nne ya na onye na-eso ụzọ ya o huru n'anya ka o guzo n'akuku ya, o siri nne ya, "Nwanyị lee nwa gi nwoke." **27** O siri onye ahụ nke na-eso ụzọ ya, "Lee nne gi." Site n'oge ahụ, onye ahụ na-

eso ụzọ ya kpọrọ ya laa n'ụlọ nke ya. **28** N'ikpeazu, mgbe Jisọs matara na ihe niile emezuola. Ma jji mezuo ihe e dere n'akwụkwọ nso, ọ sirị, "Akpiri na-akpo m nku." **29** Otu ite mmanya ọra doro nso n'ebe aha. Ha were ogbo denye n'ime mmanya ahu, kenye ogbo ahu n'osisi hisop welie ya elu chee ya n'onu. **30** Mgbe Jisọs deturu mmanya ahu onu, ọ sirị, "O gwuchaa." O hulatarara isi ya, kubie ume. **31** Ma ndi Juu achoghị ka ahu ndi ahu a kpogidere n'obe nogide n'ebe ahu ka chi bo, n'ihu na o bu Uboghị Nkwadebe. Echi ya bu ga-abu uboghị izuike puru iche. Ha rioro Paillet ka a gbajisie ha ukwu ma bupukwa ahu ha. **32** Ndi agha ahu bjara gbajie ukwu onye nke mbu na onye nke ozo a kpogburu ha na ya. **33** Ma mgbe ha bjaruru n'ebe Jisọs n'ihu, ha huru na o nwolari. N'ihu nke a, ha agbajighi ukwu ya. **34** Kama otu onye n'ime ndi agha ahu weere ube mapuo ya akuku ya. Ngwangwa obara na mmiri gbaputara. **35** Onye huru ihe ndi a gbara ama ka unu kwere, ama ya bu eziokwu, o matakara na ihe o na-ekwu bu eziokwu. **36** Ihe ndi a niile mere ka e mezuo ihe e dere n'akwukwo nso, "O dighi okpuku ya obula nke a ga-agbaji." **37** E dekara n'ebe ozo n'akwukwo si, "Ha ga-elegide onye ahu ha mapuru ahu anya." **38** Mgbe ihe ndi a gasiri, otu nwoke aha ya bu Josef, onye sitere Arimatia, onye na-eso uto Jisos na nzuzo, n'ihu egwu ndi Juu, jekwuuru Paillet rioro ka o nye ya ikike iburu ahu Jisos, Paillet kwere, ya mere o bjara buru ahu ya. **39** Nikodimos, onye ahu bjakwutere Jisos n'abali na mbu, bjakwara. O wetara maá na aloos a gwakotara agwakota, nke otutu ya ruru ihe dika kilogram iri ato na ano. **40** Ha buuru ahu Jisos, tee ya uda ndi ahu, fuchikwaa ya n'akwa ocha linin dika omenaala olili ozu nke ndi Juu si di. **41** Ebe ahu a kpogidere ya n'obe di n'otu ubi a gbara ogige. N'ime ogige a, otu ili oharu di na ya nke e jibeghi lie onye obula. **42** N'ihu na o bu uboghị Nkwadebe nke ndi Juu, nakwa n'ihu na ili ahu di nso, ha donyere ahu Jisos n'ime ya.

20 N'isi ututu uboghị mbu nke izu uka, mgbe chi na-abozibeghi nke oma, Meri Magdalin bjara n'ili ahu, ma hu na e wepula nkume ahu e jiri mechie onu ili ahu. **2** O ji oso bjakwute Saimon Pita na onye ozo ahu nke na-eso uto ya, bu onye Jisos huru n'anya si, "Ha esitela n'ili ahu bupu Onyenwe anyi. Anyi amaghi ebe ha dobere ya!" **3** Ya mere Pita na onye nke ozo ahu na-eso uto ya puru gawa n'ili ahu. **4** Ha abuo jiri oso na-aga, ma onye ozo ahu na-eso uto ya gbakariri Pita n'oso buru ya uto ruo n'ili ahu. **5** O hulatarara ala, nyoo anya n'ime ili, hu akwa ocha ahu ebe ha wusara n'ala, ma o baghi n'ime. **6** Ya mere Saimon Pita, onye na-eso ya n'azu bjarutere banye n'ime ili ahu. O huru akwa ozu ahu ka o wusara n'ala, **7** ya na akwa nke e ji kechie ya isi. Ichafo a na akwa ocha ahu adikotaghi n'otu ebe, kama a piara ya apia dobe ya iche n'ebe ozo. **8** Onye ozo ahu nke na-eso uto ya, onye nke buru uto bjaro n'ili banyekwara n'ime ili ahu. O huru ma kwereka. **9** (Ruo n'oge a, ha aghotabeghi site n'akwukwo nso na o ghaghi i si

n'onwu bilie.) **10** Emesja ndi na-eso uto ya laghachiri n'ulo ha. **11** Ma Meri guzo n'akuku ili ahu na-ebe akwa. Mgbe o no na-ebe akwa, o hulatarara ala nyoo akwa. Mgbe n'ime ili ahu **12** hu ndi mmuo ozi abuo yi uwe ocha, ka ha noduru ala otu n'isi, nke ozo n'ukwu, n'ebe ahu atogboro ahu Jisos. **13** Ha siru ya, "Nwanyi, ginu mere i ji ebe akwa?" O siru ha, "Ha ebupula Onyenwe m, amaghi m ebe ha bujere ya." **14** N'oge a, o tughariri hu ka Jisos guzo n'ebe ahu. Ma o mataghi na o bu Jisos. **15** Jisos siru ya, "Nwanyi, ginu mere iji ebe akwa? Onye ka i na-achoghi?" Ebe o chere na o bu onye na-elekota ogige ahu, o siru ya, "Nna anyi ukwu, o buru na o bu gi bupuru ya, gwa m ebe i debere ya ka m gaa buru ya." **16** Jisos siru ya, "Meri." O tughariri tie mkpu n'olu Hibru si ya, "Raboni!" (nke putara "Onye nkuzi.") **17** Jisos siru ya, "Emetukwala m aka n'ihu na alakwurbeghi m Nna m. Kama gakwuru umunna m gwa ha, 'Ana m alakwuru Nna m na Nna unu. Chineke m na Chineke unu.'" **18** Meri Magdalin gara gwa ndi na-eso uto ya, "Ahula m Onyenwe anyi." O koro ha na o bu ya gwara ya ihe ndi a niile. **19** N'uhuruchi nke uboghia ahu, bu uboghia mbu nke izu uka, mgbe ndi na-eso uto ya zukotara n'ime otu ulo. Ha mechiri uto niile n'ihu egwu ndi Juu. Jisos batara guzo n'etiti ha si ha, "Udo diri unu!" **20** Mgbe o kwusiri nke a, o gosiri ha aka ya na akuku ya. Onu juru ndi na-eso uto ya obi n'ihu na ha ahula Onyenwe anyi. **21** Ozoko, Jisos siru ha, "Udo diri unu! Di ka Nna m si zite m, otu a ka m na-eziga unu." **22** Mgbe o kwuchara nke a, o kusara ha ume si ha, "Naranu Mmuo Nso. **23** O buru na unu agbaghara onye obula mmehie ya, a ga-agbaghara ya, o burukwa na unuaju igbaghara ha, agaghi agbaghara ha." **24** Ma Tomos (onye a na-akpo Didimos), otu n'ime ndi ozi iri na abuo ahu, anoghi ya mgbe Jisos bjara. **25** Ya mere, ndi ozo na-eso uto ya gwara ya, "Anyi ahula Onyenwe anyi!" Ma o siru ha, "O bu naani mgbe m jiri anya m hu ebe ahu ntu kopuru ya aka, tinye mkpisiaka m n'apa ntu ndi ahu, ma tinyekwa aka m n'akuku ya ebe ahu a mara ya ube, ka m ga-ekwere." **26** Mgbe abali asato gasiri, ndi na-eso uto ya zukotara ozo. Ugbu a Tomos nokwa n'etiti ha. N'agbanyeghi na e mechisiri uto niile, Jisos batara guzo n'etiti ha si ha, "Udo diri unu." **27** Mgbe ahu o siru Tomos, "Runye mkpisiaka gi n'ebe a, leekwa aka m abuo. Weputa aka gi tinyekwa n'akuku m. Abula onye na-enweghi okwukwe, kama kwere." **28** Tomos zara si ya, "Onyenwe m na Chineke m!" **29** Ma Jisos siru ya, "I kweere n'ihu na i hula m? Ma ngozi diri ndi nahughi ma kwere." **30** O di otutu ihe iribama ndi ozo Jisos ruru n'ihu ndi na-eso uto ya. Ma edeghi ha n'ime akwukwo a. **31** Ma e dere ihe ndi a niile ka unu kwere na Jisos bu Kraist, Okpara Chineke. N'ihu na o bu site n'ikwere ka unu ga-eji nweta ndu oharu site n'aha ya.

21 Mgbe ihe ndi a gasiri, Jisos gosiri ndi na-eso uto ya onwe ya ozo. O mere nke a n'akuku osimiri nke Tiberias, lee otu o si mee. **2** Ufodu n'ime ndi na-eso uto ya nokoro otu ebe. Ndi a bu Saimon Pita na

Tòmòs (onye a na-akpò Didimòs), na Nataniel, onye Kena nke Galili na umụ Zebedi, na mmadụ abụọ ndị ọzọ bụkwa ndị ozi ya. **3** Saimon Pita sịrị ha, “Ana m aga igbu azụ.” Ha sịrị, “Anyị ga-eso gị.” Ha biliri gaa, banye n’ime ugbo mmiri. Ma n’abalị ahụ niile ha egbuteghị ihe ọbụla. **4** Mgbe chi na-abọ Jisọs guzoro n’akụkụ mmiri. Ma ndị na-eso ụzọ ya amataghị na ọ bụ Jisọs. **5** Jisọs sịrị ha, “Umuntakiri, unu gbutere azụ ọbụla?” Ha zara ya, “Mba.” **6** Ọ gwara ha, “Wụnyenụ ugbo unu n’akụkụ aka nri nke ugbo. Unu ga-egbutekwa azụ.” Mgbe ha mere nke a, ha enwekwaghị ike idoputa ugbo ha, n’ihi otutu azụ nke di n’ime ya. **7** Mgbe ahụ onye ahụ na-eso ụzọ ya Jisọs hụrụ n’anya gwara Pita, “Ọ bụ Onyenwe anyị!” Ngwangwa Saimon Pita nuru na “ọ bụ Onyenwe anyị,” ọ yiiri uwe ya (n’ihi na ọ gba otọ), wụba n’ime mmiri ahụ. **8** Ndị ọzọ ndị na-eso ụzọ ya bjara n’ugbo mmiri nta ahụ, na-adoputa ugbo ha nke azụ juru n’ime ya, n’ihi na ha nọ nso n’ala ihe di ka narị nzo ukwu na ise. **9** Mgbe ha putara n’elu ala, ha hụrụ oku a kwanyere, nke a hụkwasiрі azụ n’elu ya na ogbe achicha. **10** Jisọs gwara ha, “Wetanụ ufodu n’ime azụ ndị ahụ unu gbutere ugbo a.” **11** Saimon Pita puru gaa dogota ugbo azụ ahụ n’elu ala. Ihe juru ya bụ azụ ndị ukwu nke onuogugu ya di narị na iri ise na atọ. Ma ugbo ahụ adowaghị n’agbanyeghị na azụ juru n’ime ya. **12** Jisọs sịrị ha, “Bianu rie nri ututu.” Ọ dighi onye ọbụla n’ime ndị ahụ na-eso ụzọ ya juru ya, “Ị bụ onye?” N’ihi na ha maara na ọ bụ Onyenwe anyị. **13** Jisọs bjara were achicha ahụ nye ha. Otu ahụ ka o mekwara azụ ahụ. **14** Nke a bụ ugboro atọ Jisọs gosiri ndị na-eso ụzọ ya onwe ya mgbe e mere ka o si n’onwu bilie. **15** Mgbe ha risiri nri ututu, Jisọs sịrị Saimon Pita, “Saimon nwa Jón, ị hụrụ m n’anya karịa ndị a niile?” Ọ sịrị ya, “E, Onyenwe anyị, ị maara na m hụrụ gị n’anya.” Jisọs sịrị ya, “Na-azụ umu aturu m.” **16** Jisọs sịrị ya nke ugboro abụọ, “Saimon nwa Jón, ị hụrụ m n’anya?” Ọ sịrị, “E, Onyenwe anyị, ị maara na m hụrụ gị n’anya.” Ọ sịrị ya, “Na-elekota aturu m.” **17** Ọ sịrị ya nke ugboro atọ, “Saimon nwa Jón, ị hụrụ m n’anya?” O wutere Pita na ọ sịrị ya nke ugboro atọ, “Ị hụrụ m n’anya?” Ọ sịrị ya, “Onyenwe anyị, ị mazuru ihe niile, ị makwaara na m hụrụ gị n’anya.” Jisọs sịrị ya, “Na-azụ aturu m. **18** N’ezie, n’ezie asị m gị, mgbe ị bụ okorobia ị na-eke aji n’ukwu, gaa ebe ị choro iga. Ma mgbe ị ghorọ agadi, ị ga-esetipu aka gị, onye ọzọ ga-ekere gị ihe okike n’ukwu ma duru gị gaa ebe ị na-achoghị iga.” **19** O kwuru nke a jji gosi udi onwu ọ ga-anwu jji nye Chineke otuto. Mgbe nke a mesiri, ọ sịrị ya, “Soro m.” **20** Pita chighariri hụ onye ahụ na-eso ụzọ ya nke Jisọs hụrụ n’anya ka ọ na-esokwa ha n’azụ. (Ọ bụ onyeozị ahụ dabeere ya n’obi na nri anyasi, nke siri, “Onyenwe anyị, onye ga-arara gị nye?”) **21** Mgbe Pita hụrụ ya, ọ sịrị Jisọs, “Onyenwe anyị kedu maka onye a?” **22** Jisọs sịrị ya, “Ọ buru na m achọ ka ọ nọgide ruo mgbe m ga-aloghachi ginị ka nke a bụ nye gị? Soro m.” **23** Ya mere, akuko a gbasara n’etiti umunna na onye a na-eso ụzọ ya agaghị anwu. Ma Jisọs asighi ya na ọ gaghị anwu anwu, kama, “Ọ buru

Oru Ndi Ozi

1 Ezigbo enyi m Tiofilos, n'akwukwo m nke mbu m dere gi banyere ihe niile Jisosh malitere ime nakwa ikuzi, **2** ruo n'ubochi e mere ka o laghachi n'eluigwe mgbe o sitere n'ike Mmuo nso nyesya ndi na-eso uzo ya iwu, bu ndi o hoputara. **3** Mgbe o husiri ahulu nke onwu, o gosiri ha onwe ya n'uzo di iche iche n'ebe o doro anya na ya di ndu. O mere ka ha hu ya anya n'ime iri ubochi ano, na-akuziri ha banyere alaeze Chineke. **4** N'otu oge, o nonyeeere ha na nri, o nyere ha iwu a, "Unu esila na Jerusalem puo, kama cherenu nka nke Nna m, nke unu nuru site n'onu m. **5** N'ihu na Jon jiri mmiri mee unu baptizim, ma n'oge na-adighi anya, a ga-eji Mmuo Nso mee unu baptizim." **6** Mgbe ha gbaqoro, ha juru ya, "Onyenwe anyi, o bu ugbo a ka i ga-enyeghachi Izrel alaeze ahu?" **7** Ma o siri ha, "O bughi oru unu jmeta oge na mgbe Nna m na-akwado ihe o zubere ime n'ikike nke onwe ya. **8** Ma mgbe Mmuo Nso bjakwasiri unu, unu ga-anata ike. Mgbe ahu, unu ga-agbara m ama na Jerusalem, na Judia niile ya na Sameria ruokwa ebe niile uwa soturu." **9** Mgbe o kwusiri nke a, e weliri ya elu mgbe ha na-ele anya, igwe ojii kpuchikwara ya, zopu ya n'anya ha. **10** Mgbe ha na-elegidesi anya ike n'eluigwe dika o na-ala, na mberede, umu nwoke abuo yi uwe ocha guzooro ha nso. **11** Ha siri, "Ndi ikom Galili, ginji mere unu jiri guzoro ebe a na-ele anya n'eluigwe? Jisosh a onye e sitere n'etiti unu kporo laa n'eluigwe ga-aloghachikwa otu ahu unu si hu ya o siri laa n'eluigwe." **12** Ha sitere n'Ugwu a na-akpo Oliv nke di Jerusalem nso, njem nke otu ubochi izuikwe, laghachi na Jerusalem. **13** Mgbe ha batara n'obodo, ha rigoro n'ime ulo ahu di n'ulo elu, ebe ha na-anu. Ndi a bu ndi no n'ulo ahu: Pita, Jon, Jemis na Andru, Filip na Tomos, Batalomi na Matiu, Jemis nwa Alfios, Saimon onye a na-akpo Zilot na Judas nwa Jemis. **14** Ndi a niile ji otu obi nogidesie ike n'ekpere. Ndi sonyere ha bu ufodu ndi inyam na Meri nne Jisosh, na umunna ya. **15** N'oge ahu, Pita bilitere n'etiti ndi kwere ekwe onuogugu ha di ihe di ka nari na iri abuo, si, **16** "Umunna m, o di mkpa ka ihe e dere n'akwukwo nso mezuo banyere Judas onye duuru ndi jidere Jisosh bja. Mmuo Nso kwuru na nke a gae mgbe o sitere n'onu Devid kwuo okwu n'oge gara aga. **17** O bu otu n'ime anyi. O nwere oke n'ime oru a." **18** Ego o natara n'ihu oru ojoo ya ka o jiri zuo ala. N'ala ahu ka o dara suo isi n'ala, afo ya etipuo, eriri afo ya awusjakwa. **19** Ndi niile bi na Jerusalem nuru akuko banyere ya. N'ihu ya, ha kporo ala ahu n'asusu ha Akeldama, nke putara Ala Obara. **20** Pita siri, "N'ihu na e dere ya n'akwukwo Abu Oma: "Ka ebe obibi ya togboro n'efu, ka mmadu obula gharakwa ibi n'ime ya," na, "Ka onye ozo nochiekwa onodu ya ka onyeisi." **21** Ya mere, otu onye n'ime ndi anyi na ha no n'oge niile Onyenwe anyi Jisosh no n'etiti anyi, **22** bido n'oge Jon na-eme baptizim ruo n'ubochi Jisosh si n'etiti anyi rigoro n'eluigwe. Otu onye n'ime ndi a ga-eso

anyi buru onye akaebe nke mbilite n'onwu ya." **23** Ya mere, ha hoputara mmadu abuo, Josef onye a na-akpo Basabas (aha ya ozo bukwa Jostus) na Mataias. **24** Ha kpere ekpere si, "Onyenwe anyi, i maara obi mmadu niile. Gosi anyi onye i hoputara n'ime mmadu abuo ndi a. **25** Ka o buru onyeozu na onyendu nke ga-anochi anya Judas onye nke hapuru ma gawa ebe o kwesiri ka o gaa." **26** Ha fere ha nza. Nza ahu makwara Mataias, ha gunyere ya di ka otu n'ime ndi ozi iri na otu ahu.

2 Mgbe ubochi Pentikooosu ruru, ha niile zukotara n'otu ebe. **2** Na mberede, uzu yiri nke oke ifufe di ike sitere n'eluigwe bja juputa n'ulo ahu na no. **3** Ha huru ihe dika ire oku ka o kewara nokwasj n'isi ha n'otu n'otu. **4** Ha niile juputara na Mmuo Nso, malite isu asusu di iche iche dika Mmuo Nso nyere ha ike. **5** N'oge ahu, otutu ndi juu ji obi ocha na-eke Chineke no na Jerusalem. Ndi si na mba di iche iche n'okpuru eluigwe. **6** Igwe mmadu gbaqotara n'onodu mgbagwoju anya mgbe ha nuru uzu ahu, n'ihu na ha nuru ka ha na-asu asusu nke onye obula n'ime ha na-aghota, n'asusu obodo ha di iche iche. **7** N'oke iju anya, ha kwuritara n'onwe ha, "Ndi a niile na-ekwu okwu ha abughi ndi Galili? **8** Ginji mere onye obula n'ime anyi ji na-anu okwu ha na-ekwu n'asusu ala anyi di iche iche? **9** Ndi Patia, na ndi Midia, na ndi Elam, ndi bikwa n'ime Mesopotamia, ndi Judia, na ndi Kapadosia, ndi Pontos, na ndi Eshia, **10** ndi Frigia, na ndi Pamfilia, na ndi Ijiti, na ndi akuku Libiya nke di Sirini nso, na ndi obia si na Rom bja **11** (ndi juu na ndi kwere n'okupke ndi juu). Ndi Kriit na ndi Arab; anyi na-anu okwu ha na-ekwu n'asusu anyi di iche iche banyere oru ebube Chineke." **12** O juru ha anya, gbaakwa ha ghari. Ha siritara onwe ha, "Ginji ka nke a bu?" **13** Ma ufodu ndi ozo na-akwa ha emo na-asj, "Ndi a bu ndi mmanya na-egbu." **14** Pita guzoro, ya na ndi ozi iri na otu ahu welie olu gwa ogbako ahu okwu, "Ndi juu na unu ndi bi na Jerusalem, matanu nke a, geekwanu ntj na ihe m na-ekwu. **15** O bughi mmanya na-egbu ndi a di ka unu chere. Lee, o bu naani elekere itoolu nke ututu na-aku. **16** Mba, nke a bu mmezu ihe Juel onye amuma kwuru, **17** "Chineke siri, n'oge ikpeazu, aga m awukwasj mmadu niile Mmuo m. Umụ unu ndi ikom na umu unu ndi inyam ga-ebu amuma, umu okorobia unu ga-ahukwa ohu, ndi okenye nwoke unu ga-arọ nro. **18** O buladi ndi ohu m, nwoke ha na nwanyi n'ime ha, ka m ga-awukwasj Mmuo m. Ha ga-ebukwa amuma. **19** Aga m egosi ihe itunanya na mbara eluigwe, gosikwa ihe iribama n'uju na n'okpuru uwa, obara na oku na alulu anwuru oku. **20** Anyanwu ga-agbanwe ghoo ochichiri, onwa ga-aghokwa obara, tupu ubochi Onyenwe anyi abia, bu ubochi ahu di ukwu dikwa ebube. **21** O ga-erukwa, na onye obula nke na-akpo aha Onyenwe anyi, ka a ga-azoputa." **22** "Ndi Izrel, geenu ntj n'okwu a, Jisosh onye Nazaret bu nwoke Chineke gosiri unu, site n'oru di ike, n'oru ebube nakwa ihe iribama niile nke Chineke ruru n'etiti unu site n'aka ya, dika unu ji anya unu hu. **23** Onye a ka e weere nyefee unu n'aka site na nzube nke

Chineke buru ụzọ tọọ atụmatụ ya, na dika o siri mara na mbụ, ọ bụ ya ka unu gburu ma kpogidekwa n'obe site n'aka ndị na-amaghị iwu. **24** Ma Chineke emela ka o site n'ọnwu bilie mgbe ọ topuchara ihe mgbu nke ọnwu, n'ihu na ọnwu enweghị ike ijide ya. **25** Devid kwuru banyere ya, “Ana m ahụ Onyenwe anyị ka ọ na-anogide n'ihu m mgbe niile. N'ihu na ọ nọ n'aka nri m. Agaghị m ama jijiji. **26** Ya mere, ọhụ Juputara m obi, ire m na-anūrịkwa ọhụ; anụ ahụ m ga-ezukwa ike n'olileanya, **27** n'ihu na i gaghị ahapụ mkpūrụobi m n'ala mmụọ, i gakwaghị ahapụ anụ ahụ nke Onye gị dī nsọ ka ọ hụ ire ure. (Hadēs g86) **28** I mere ka m mara ụzọ nke ndụ; i ga-emekwa ka m juputa n'ọhụ n'ihu gị.” **29** “Umūnna m, eji m nkwuwa okwu na-agwa unu banyere nna nna anyi Devid, bụ onye nwurū anwū e lie ya. Ili ya dīkwa n'etiti anyi taa. **30** Ma ọ bụ onye amūma marakwa na Chineke jiri jīnū iyi kwee ya nkwa na otu n'ime umū ya ga-anokwasī n'ocheeze ya. **31** Ebe o buuru ụzọ hū ihe ga-eme n'oge dī n'ihu, o kwuru banyere mbilite n'ọnwu nke Kraist, mgbe ọ sirī, a hapughī ya n'ala mmūọ; anū ahū ya ahughīkwa ire ure. (Hadēs g86) **32** Ọ bụ Jisōs a ka Chineke mere ka ọ dī ndū ozo. Anyi niile bukwa ndi akaebe banyere ya. **33** Ebe ọ bụ na e buliela ya elu n'aka nri Chineke. Ọ natala Mmūọ Nsō dika Nna ya kwere na nkwa. Ihe a unu na-ahū na nke unu na-anū bụ onyinye ya ọ wukwasirī anyi. **34** Ọ dighi oge Devid jiri rigoro n'elugwe, ma ya onwe ya sirī, “Onyenwe anyi gwara Onyenwe m si, “Nodū ala n'aka nri m, **35** ruo mgbe m ga-eme ndi iro gī ihe mgbakwasī ukwū nye ukwū gī.” **36** “Ya mere, ana m eme ka ezinaulō Izrel niile mara nke ọma, na Chineke emeela Jisōs a onye unu kpogidere n'obe ka ọ burū Onyenwe anyi na Kraist.” **37** Mgbe ha nrū ihe ndi a, akonuche ha mara ha ikpe. Ha sirī Pita na ndi ozi ndi ozo, “Umūnna, ginj ka anyi ga-eme?” **38** Ma Pita sirī ha, “Chegharjanū unu niile. Ka e mekwa unu baptizim n'aha Jisōs Kraist, maka mgbaghara mmehie unu. Unu ga-anatakwa onyinye nke Mmūọ Nsō. **39** Nkwa a dirī unu na umū umū unu na mmadū niile nọ n'ebe dī anya, dīkwara ndi niile Onyenwe anyi Chineke ga-akpo ka ha bjakwute ya.” **40** Ọ jiri otūtū okwu ndi ozo gbaa ama, ma duokwa ha ọdu si, “Sitenū n'etiti ogbo a joro njō zoputa onwe unu.” **41** E mere ndi nabatara okwu ya baptizim, ha dī ihe ruru puku mmadū ato, a gunyere n'onuogugu ha. **42** Ha nyefere onwe ha n'ozisi nke ndi ozi, ya na ife ofufe na inyawa achicha nakwa ikpe ekpere. **43** Onye obula n'ime ha juputara na egwu, n'ihu na ndi ozi na-arū otūtū orū ebube, na ihe jribama dī iche iche. **44** Ndi niile kwere ekwe nokotara ọhū, nwekōkwaa ihe niile ọhū. **45** Ha rere ihe ha nwere na nke ha kpataara, kenye onye obula dika mkpa ya siri dī. **46** Ha gara n'ihu na-ezukota n'ulonso ukwu ikpe ekpere kwa ubochi. Ha na-erikokwa nri n'ulo ha, n'obi ọhū na ekele. **47** Dika ha gara n'ihu na-eto Chineke, ha nwetara ihuoma n'aka ndi mmadū. Onyenwe anyi na-atukwasikwara ha ndi a na-azoputa kwa ubochi.

3 Otu ubochi Pita na Jon na-aga n'ulonso ukwu ikpe ekpere n'oge ekpere n'elekere ato nke ehie. **2** Ma otu nwoke dara ngwuro site n'afọ nne ya ka a na-ebute n'onu ụzọ ama nke ulonso ukwu ahū ubochi niile ka ọ na-arjō ndi na-aba n'ime ulonso ukwu ahū arirjō. Aha ọhū ụzọ ama ahū bụ ọhū ụzọ ama ọma. **3** Mgbe ọ hūrū Pita na Jon ka ha na-achō iba n'ulonso ukwu ahū, o bidoro irjō ha arirjō. **4** Ma Pita na Jon legidere ha anya, Pita sirī, “Lee anyi anya.” **5** Ọ legidere ha anya chee na ha ga-enye ya onyinye. **6** Ma Pita sirī, “Enweghī m ọlacha maobū ọlaido ma ihe m nwere ka m na-enye gī. N'aha Jisōs Kraist onye Nazaret bilie ọto gawa ije.” **7** Ọ jidere ya aka n'aka nri ya, nyere ya aka selite ya elu, ngwangwa, ukwū ya na nkwonkwo nke akwara ukwū ya nwetara ike. **8** Ọ wuliri elu n'ukwū ya, bido iga ije. O soro ha baa n'ulonso ukwu ahū, ya na-aga, ya ana-awulī elu, na-etokwa Chineke. **9** Mmadū niile hūrū ya ka ọ na-agaharj na-eto Chineke, **10** ha ghotara na ọ bụ ya bụ onye ahū na-anō n'onu ụzọ ama ulonso ukwu ahū, nke a na-akpo ọhū ụzọ ama ọma na-arjō arirjō. Ọ gbagwojuru ha anya nke ukwuu, gbagkwa ha gharij ihe mere ya. **11** Ma dī ka ọ jidere Pita na Jon aka, ndi mmadū niile jiri mgbagwoju anya gbara ọsọ bjakwute ha n'akukū ulonso ahū ebe a na-akpo mgbe ulō Solomon. **12** Mgbe Pita hūrū nke a, ọ gwara igwe mmadū ahū, “Ndi Izrel, ginj mere ihe a ji eju unu anya? Ginj mere unu ji ele anyi anya dika a ga-asī na ọ bụ site n'ibe nke anyi maobū n'idi nsō anyi ka anyi jiri mee ka nwoke a gawa ije? **13** Chineke nke Ibrahim, nke Ajizik na nke Jekob, Chineke nke nna anyi ha, ebuliela onye na-ejere ya ozi, bụ Jisōs elu, onye unu nyefere ka e gbuo, ma gonarjka ya n'ihu Paillet, n'agbanyeghi na o kpebiri ihapū ya ka ọ laa. **14** Unu gonarjri onye ahū dī nsō burukwa onye ezi omume, ma rjō ka a hapurū unu ogbu mmadū. **15** Unu gburu onye ahū na-enye ndū, ma Chineke akpolitela ya site n'onwū. Anyi bụ ndi akaebe ihe ndi a. **16** Ọ bụ site n'okwukwe n'aha ya, ọ bụ aha ya naanī mere nwoke a ka ọ dī ike onye nke unu na-ahū ma marakwa. Okwukwe n'ime Jisōs mere ka ahū ya zuo oke n'ihu unu niile. **17** “Ugbu a umūnna m, amaara m na unu kpara agwa na-amaghī ama, dika ndi ndu unu sikwara kpa. **18** Ma Chineke siri otu a mezuo ihe o kwuru site n'onu ndi amūma niile na Kraist ya aghaghī ihū ahūhū. **19** Ya mere, chegharjanū ugbu a ma loghachikwutekwanū Chineke, ka e nwee ike ihichapū mmehie unu, **20** ka enyekwa unu ntute nke ime mmūọ nke sitere n'ihu Onyenwe anyi, ma zitekwa unu Kraist ahū, bụ onye ahopotara nye unu, nke bụ Jisōs. **21** Onye elugwe na-aghaghī inabata tutu ruo oge ahū Chineke ga-eweghachi ihe niile n'onodu ha, dika o kwere na nkwa n'ogologo oge gara aga site n'onu ndi amūma ya dī nsō. (aiōn g165) **22** Mosis sirī, ‘Onyenwe anyi bụ Chineke ga-eme ka onye amūma ga-adj ka m biliere unu site n'etiti umū nne unu, unu aghaghī ige nti n'ihe niile ọ ga-agwa unu. **23** Onye obula jurū ige onye amūma ahū nti, ka a ga-ekewapū kpamkpam site n'etiti ndi ya ma bibiekwa ya.’ **24**

"N'ezie ndi amuma niile site na Samuel na ndi ozo so ya n'azu, bukwaru amuma banyere ubochi ndi a. 25 Ma unu bu ndi nketa nke ndi amuma, nakwa nke ogbugba ndu ahụ Chineke na nna nna unu gbara, mgbe o gwara Ebrahim, 'Site na mkpuru gi ka a ga-agozi mba niile nke uwa.' 26 Mgbe Chineke kpolitere onyeozu ya, o buuru uto zitere unu ya, ka o gozie unu site n'ime ka onye obula n'ime unu chegharja site n'uzo ozo ya."

4 Mgbe ha no na-agwa ndi mmadu ahụ okwu, ndi nchujaja na onyeisi ndi agha na-eche ulonso okwu ahụ na ndi Sadiusi bjakwutere ha. 2 Ha were oke iwe n'ihu na ha na-ezi ndi mmadu ihe, na-ekwusakwa na n'ime Jisosh ka mbilite n'onwu nke ndi nwuru anwu di. 3 Ha jidere ha tinye ha n'ulo mkporo, ruo n'echi ya. N'ihu na oge e jidere ha bu n'oge uhuruchi. 4 Ma otutu ndi nuru okwu ahụ kwenyere. Onyogugu ha ruru ihe di ka puku mmadu ise. 5 N'echi ya, ndi n'achị achị, na ndi okenyen na ndi ozizi iwu zukofo na Jerusalem. 6 Onyeisi nchujaja bu Anas no n'ebe ahụ, na Kaifas na Jon na Alegzanda, na ndi ozo bu ndi ikwu onyeisi nchujaja. 7 Mgbe ha kpoputara ha n'etiti ha, ha juru ha, "O bu site n'ike onye, na site n'aha onye, ka unu ji mee ihe a?" 8 N'oge ahụ, Pita juputara na Mmuo Nso. O gwara ha, "Unu ndi na-achị ala anyi, na ndi okenyen. 9 O buru na unu kpoputara anyi ichoputa otu nwoke ngwuro a si buru onye ahụ di mma maobu otu e si gwoo ya, 10 ya mere maranu nke a, unu na ndi Izrel niile, a gworo nwoke a guzo n'etiti unu site n'aha Jisosh Kraist onye Nazaret, onye unu kpojidere n'obe, ma Chineke kpolitere ya site n'onwu. 11 Jisosh a bu "nkume ahụ unu ndi na-ewu ulo juru, nke ghoro nkume isi ntoala ulo." 12 Nzoputa adighi n'ime onye obula ozo, n'ihu na o nweghi aha ozo e nyere n'etiti mmadu n'okpuru eluigwe nke e nwere ike isite na ya zoputa anyi." 13 Mgbe ha huru nkwa okwu Pita na Jon, na-atughi ujo, ma choputakwa na ha bu ndi mmadu nkiti, na ndi a na-azughi n'ulo akwukwo, o juru ha anya. Ma ha ghotara na ha bu ndi ha na Jisosh nokoro. 14 Ma mgbe ha huru nwoke ahụ a gworo, ka o guzo n'akuku ha, ha enweghi okwu obula ha nwere ikwu megide nke a. 15 Ha nyere iwu ka ha si n'uloike ahụ puo, ma bido igba izu n'etiti onwe ha banyere nke a. 16 Ha na-asi, "Gini ka anyi ga-eme ndi a? Anyi apughi igo ago na ha ruru oru iribama puru iche. Ndi niile bi na Jerusalem maara ihe banyere nke a. 17 Ma jji mee ka akuko oru ebube a hapu igbasa ruo otutu mmadu nti, ka anyi doo ha aka na nti ka ha ghara igwa onye obula okwu banyere aha nwoke a." 18 Ha kporo ha nye ha iwu ka ha kwusi ikwu okwu maobu izi ihe n'aha Jisosh. 19 Ma Pita na Jon zara si ha, "Kpeenụ ikpe a n'onwe unu, maobu ihe ziri ezi n'anya Chineke ige unu nti karja ige Chineke nti? 20 N'ihu na o bu ihe rara ahụ na anyi ga-akwusi ikwu okwu banyere ihe ahụ anyi huru na nke anyi nuru." 21 Mgbe ha batuchara ha mba, ha hapuru ha ka ha laa. O nweghi uzo obula ha ga-esi taa ha ahuhu n'ihu na mmadu niile no na-eto Chineke n'ihu ihe a mere.

22 N'ihu na nwoke a gworo n'uzo di ebube agafeela iri afo ano. 23 Mgbe ha hapuru ha, ha lara koro ndi ibe ha ihe ndisi nchujaja na ndi okenyen gwara ha. 24 Mgbe ha nuru nke a, ha niile ji otu obi welie olu ha kpoquo Chineke, si, "Gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, gi onwe gi kere eluigwe na uwa, na oke osimiri, na ihe niile di n'ime ha. 25 O bu gi sitere n'aka Mmuo Nso site n'onu nna anyi Devid, onye na-ejere gi ozi, si: "Gini mere mba niile ji eme oke mkpotu? Gini mere ndi mmadu ji na-apia pipia nke na-abaghj uru? 26 Ndi eze nke uwa na-eguzokwa onwe ha, ndi n'achị achị na-agbakotakwa, imegide Onyenwe anyi na imegide Onye ya e tere mmanu." 27 N'ezie n'obodo a, Herod na Pontios Paillet, na ndi mba ozo, nakwa ndi Izrel ezukotala imegide onye nso ahụ na-ejere gi ozi, bu Jisosh, onye i tere mmanu, 28 ha mere ihe i jiri ike gi na uche gi kwuo na ha aghaghj imezu. 29 Ugbo a, Onyenwe anyi, lee jba mba ha ma nye ndi ohu gi ike jji gbasaa ozi gi na-atughi egwu obula. 30 Setipu aka gi gwoo ndi orja ma ruo otutu oru ebube na oru iribama site n'aha onye nso ahụ na-ejere gi ozi bu Jisosh." 31 Mgbe ha kpesiri ekpere, ulo ahụ ha zukofo n'ime ya mara jijiji. Ha juputara na Mmuo Nso, ma jiri nkwa okwu kwusaakwa okwu Chineke. 32 Ndi niile kwere ekwe nwere otu obi n'otu mkpuruobi. O nweghi onye obula guru ihe obula o nwere dika nke aka ya, kama ha mere ka onye obula n'ime ha keta oke n'ihu ibe ya nwere. 33 Ndi ozi sitere n'ike gaa n'ihu na-agba ama banyere mbilite n'onwu Onyenwe anyi Jisosh, oke amara bakwaara ha niile uba. 34 O nweghi onye mkpa kpara n'ime ha, n'ihu na site n'oge ruo n'oge, ndi nwere ala maobu ulo na-ere ha, ma wetakwa ego ha retara na ha, 35 nye ndi ozi, a na-ekekwa ya nye onye obula di ka mkpa ya si di. 36 Josef onye ikwu Livayi, onye sitere na Saipros, onye ndi ozi na-akpo Banabas (nke putara "nwa nke nkasiobi"). 37 O rere ala o nwere, weta ego ya, ma togbo ya n'ukwu ndi ozi.

5 Ma otu nwoke a na-akpo Ananayas na nwunye ya bu Safajra rekwara ala nke ha. 2 Na nkwekorita ya na nwunye ya, o zoro ufodu ego site n'ego ha retara n'ala ha ahụ, weta nke foduru bja togbo n'ukwu ndi ozi. 3 Pita sirj, "Ananayas, gini mere ekwensu jiri juputa obi gi mee ka i ghaara mmuo nso ugha mgbe i zopuru onwe gi ego site n'ime ego i retara n'ala gi? 4 O bughi gi nwe ala ahụ tupu e ree ya? Mgbe e rechara ya, ego e retara ya o bughi nke gi, jji mee ka i choro? Gini mere i ji chee echiche ime ihe di otu a? O bughi mmadu ka i ghaara ugha kama o bu Chineke." 5 Mgbe Ananayas nuru okwu ndi a, o dara n'ala nwuo, egwu jidekwara ndi niile nuru ihe mere. 6 Umu okorobia ndi no ebe ahụ batara jiri akwa kee ozu ya bupu ya ga lie. 7 Mgbe ihe dika awa ato gasiri, nwunye ya batakwara, ma o matabeghi ihe mere di ya. 8 Pita juru ya, gwa m, "o bu ego ole a ka gi na di gi retara ala ahụ?" O sirj, "E, o bu ego ole ahụ ka anyi retara ya." 9 Pita sirj ya, "Gini mere unu jiri kpebie inwa Mmuo Nso Onyenwe anyi onwunwa? Gee nti, nzo ukwu ndi buuru di gi

gaa lie nọ n'ọnu ụzọ. Ha ga-ebupụkwa gi.” **10** N'otu oge ahụ ọ dara n'ala n'ụkwụ ya, nwụọ, umụ okorobja ahụ liri di ya batakwara chọputa na ọ nwụọla, buru ya pụọ gaa lie ya n'akụkọ di ya. **11** Oke egwu turu nzukọ ahụ niile, tụtọkwa ndi niile nuru akukọ banyere ihe ndi a. **12** Ndi ozi ahụ rụkwara oru ebube na oru iribama di ukwu n'etiti ndi mmadu. Ha niile na- ezuko na mgbe ulo Solomon. **13** O nweghi onye obula kwere iso ha ozo, n'agbanyeghi na otutu mmadu na- asopuru ha. **14** Ma otu o di, otutu ndi nwoke na ndi nwanyi kwere n'Onyenwe anyi sonyere ha. **15** N'ih i nke a, ndi mmadu buputara ndi oria n'okporozo nibe ha n'ute na ihe ndina, ka o ga-abu mgbe Pita na-agafe onyinyo ya ga-adakwasị ufodu n'ime ha. **16** Igwe mmadu zukotara site n'obodo ndi di Jerusalem gburugburu. Ha butekwara ndi nri nri, na ndi mmuọ na-adighi ocha na-enye nsogbu, a gwokwara ha niile. **17** Mgbe ahụ onyeisi nchujaja na ndi otu ya so n'otu ndi Sadiusi ka ekworo juputara obi. **18** Ha jidere ndi ozi a tuba ha n'ulo mkporo nke oha mmadu. **19** Ma n'oge abali mmuọ ozi Onyenwe anyi meghere onu ụzọ ulo mkporo ahụ kpoputa ha si. **20** “Gaanu, guzoronu n'ulonso ukwu ahụ gwa ndi mmadu ozi niile nke ndu ohuru a.” **21** Mgbe ha nuru nke a, n'isi ututu, ha banyere n'ulonso ukwu malite izi ihe. Ma mgbe onyeisi nchujaja na ndi soo ya bjarutere, ha kporo nzuko ndi Sanhedrin nke bu ogbako jikotara ndi okenye Izrel niile. Ha zipuru ozi ka e site n'ulo mkporo kpata ha. **22** Ma mgbe ndi ahụ ha zipuru ruru n'ulo mkporo, ha ahughi ndi ozi ahụ. Ha loghachiri azu kooro ndi ogbako ahụ ihe ha huru. **23** “Anyi huru ka a kpochiziri ulo mkporo ahụ nke oma, ndi nche guzokwa n'onu ụzọ ya. Ma mgbe anyi meghere ulo mkporo ahụ, anyi ahughi onye obula n'ime ya.” **24** Mgbe onyeisi ndi agha na-eche ulonso ukwu na ndisi nchujaja nuru ukwu ndi a, o gbara ha ghari, ha na-eche ihe nke a ga-aputa. **25** N'otu oge ahụ, otu onye gbatata gwa ha, “Leenu! Ndi ahụ unu tubara n'ulo mkporo guzo ugbu a n'ime ulonso ukwu na-ezi ndi mmadu ihe.” **26** Ngwangwa, onyeisi agha na ndi agha ya gara n'ulonso ahụ jide ndi ozi ahụ ma kpata ha, ma ha ejighi ike mee nke a n'ih na ha turu egwu na ndi mmadu gatụ ha nkume. **27** Mgbe a kputara ha, e mere ka ha guzoro n'ihu ogbako ndi Sanhedrin, onyeisi nchujaja juru ha ajuju. **28** si, “O bu anyi adoghị unu aka na ntị ka unu kwesị ikuzi ihe n'aha a; ma unu emeela ka ozizi unu juputa Jerusalem niile kpebiekwa ime ka obara nwoke a diri anyi n'isi.” **29** Pita na ndi ozi ndi ozo zara si, “Anyi ga-erubere Chineke isi o bughi mmadu. **30** Chineke nna nna anyi a kpolitela Jisos site n'onwu bu onye ahụ unu gburu site n'ikpogide ya n'elu osisi. **31** Chineke ebuliela ya elu n'aka nri nke ya onwe ya di ka Okpara eze na Onye nzoputa, ka o nwee ike inye ndi Izrel niile ncheghari na mgbaghara mmehie. **32** Anyi bu ndi ama nke ihe ndi a, Mmuo Nso onye Chineke nyere ndi na-erubere ya isi bukwa onyeama.” **33** Mgbe ha nuru nke a, o gbawara ha obi, ha choo igbu ha. **34** Ma otu onye n'ime ha bu onye

Farisii, burukwa onye ozizi iwu a na-asopuru, aha ya bu Gamaliel, biliri otu n'etiti ogbako ahụ, nye iwu ka a kporu ndi ozi ahụ n'ezi nwa oge nta. **35** O siri ha, “Ndi Izrel, leziekwany anyi nke ama ihe unu na- achọ ime ndi a. **36** N'oge gara aga Teodas putara na- egosi na ya bu onye puru iche, ihe dika nari mmadu anọ sokwara ya, mgbe e gburu ya, ndi niile sooro ya gbasasiri ihe niile a kwesikwa. **37** Mgbe nke ya gasiri, Judas onye Galili putakwara gosi onwe ya n'oge a na- agụ onuogugu mmadu, o nwetakwara ndi sooro ya. Mgbe e gbukwara ya, ndi niile na-eso ya gbasasiri. **38** Ya mere, agwa m unu, hapunu ndi a ka ha laara onwe ha. N'ih na o buru na oru ha bu oru mmadu, o ga-akwusi mgbe na-adighi anyi. **39** Ma o buru na o sitere n'aka Chineke, unu agaghi enwe ike ikwusi ndi ikom ndi a, unu ga-achoputa naanị na unu na-ulo Chineke odu.” **40** Ogbako ahụ nabatara ndumodu ya. Ha kporo ndi ozi ahụ pia ha ihe, nyekwa ha iwu ka ha kwusi ikwu okwu n'aha Jisos, hapukwa ha ka ha laa. **41** Mgbe ha hapuru ogbako ahụ, ha na-anuru onu n'ih na-agunyere ha na ndi kwesiri inara mkpari n'ih aha ya. **42** Ubochi niile, n'ime ulonso ukwu ma n'ulo ndi mmadu ha na-akuzi ma na-ekwusa ozioma na Jisos bu Kraist ahụ.

6 N'oge ahụ mgbe onuogugu ndi na-eso ụzọ ya bidoro imuba, ndi Juu na-asu asusu Griik mere mkpesa megide ndi Juu na-asu asusu Hibru n'ih na a na- elefuru ndi inyom ha, ndi di ha nwuru anwu anyi na nri a na-eke kwa ubochi. **2** N'ih nke a, ndi ozi iri na abuo ahụ kporo ogbako ndi niile na-eso ụzọ ya si, “O zighi ezi na anyi ga-ahapu ikwusa ozioma Chineke bido na-eke nri. **3** Umunna anyi, sitenu n'etiti unu hoputa ndi ikom asaa ndi a na-agbara ezi ama na ha juputara na Mmuo Nso na amamihe. Anyi ga-enyefe ha oru a n'aka. **4** Ebe anyi onwe anyi, ga-enyefe onwe anyi n'oru ikpe ekpere, na oru niile metutara izisa ozioma.” **5** Mmadu niile nabatara atumatu a nke oma. Ha hoputara Stivin, nwoke juputara n'okwukwe na Mmuo Nso. Ha hoputakwara Filip, Prokoros, Nikano, Timon, Pamenas na Nikolas, onye Antiok na-eso ụzọ ofufe ndi Juu. **6** Ha chere mmadu ndi a n'ihu ndi ozi, ndi kpeere ha ekpere, bikwasikwa ha aka n'isi. **7** Okwu Chineke gbasara nnoo. Onuogugu ndi na-eso ụzọ ya na Jerusalem bakwara uba. N'oge a, otutu ndi nchujaja nabatara na-erubekwa isi n'okwukwe. **8** Ugbu a, Stivin, nwoke juputara n'amara na n'ike Chineke ruru otutu oru ebube na oru iribama di ukwu n'etiti ndi mmadu. **9** Mgbe ahụ ufodu ndi Juu si n'ulo nzuko nke ndi nweere onwe ha (di ka e si akpo ya), na nke ndi Sirini na Alegzandria nakwa ndi ozo sitere na mpaghara Silisia na Eshja. Ha na Stivin malitere irughari uka. **10** Ma ha enweghi ike iguzogide amamihe na ike nke Mmuo Nso nke o ji ekwu okwu. **11** Mgbe ahụ, ha ji ụzọ nzuzo kpalie ufodu ndi ikom ka ha si, “Anyi nuru ka o na-ekwujọ Mosis na Chineke.” **12** Ha kpasuru ndi mmadu, ma ndi okenye ma ndi ozizi iwu. Ha biakwutere ya jide ya, kpuru ya gaa na nnoko ulo ikpe.

13 Ha kpọtakwara ndị bbara gbaa ama ugha megide ya sị, “Oge niile ka nwoke a na-ekwu okwu ojoo banyere ebe a di nso na iwu anyi. 14 Anyi nuru ka o kwuru, na Jisọs onye Nazaret a ga-akwatu ulo a, gbanwekwa omenaala Mosis nyere anyi.” 15 Ndi niile no n’uloikpe ahụ legidere ya anya. Ha huru ihu ya ka o na-enwu di ka ihu mmuo ozi.

7 Onyeisi nchujaja sirị ya, “I nuru ihe ndi a, o bu eziokwu?” 2 O sirị, “Umunna m na ndi nna, geenu m nti. Chineke onye di ebube gosiri nna nna anyi Ebrahim onwe ya mgbe o no na Mesopotamja, tupu o gaa biri na Haran. 3 O gwara ya, ‘Site n’obodo gi na n’etiti ndi ikwu gi puo, gaa n’ala m ga-egosi gi.’ 4 “Ya mere, o sitere n’obodo ndi Kaldia puo, gaa biri na Haran. Mgbe nna ya nwuru, Chineke zitere ya n’ala a ebe unu bi ugbo a. 5 O nyeghi ya ihe nketa n’ebe a, o buladi ihe ruru otu nzo ukwu. Ma o kwere ya nkwa na o ga-ene ya na umu umu ya ala ahụ ka o buru nke ha, n’agbanyeghi na o mutaghi nwa. 6 Ma Chineke gwara ya otu a, na, ‘Umu umu ya ga-ebi dika ndi obia n’ala na-abughị nke ha, ndi ga-eji ha mere ohu, ma mejokwa ha nari afo ano. 7 Mana aga m ata mba ahụ ha na-efe dika ohu ahụ.’ Chineke kwukwara sị, ‘Mgbe nke a gasiri, ha ga-esi na mba ahụ puta, bja fee m ofufe n’ebe a.’ 8 O nyere ya ogbugba ndu nke obibi ugwu. Ebrahim muru Ajizik bie ya ugwu n’ubochi nke asato. Ajizik amuta Jekob, Jekob amuta ndisi ebo iri na abuo nke Izrel. 9 “N’ihi na ndi nna ochie ahụ nwere ekworo n’ebe Josef no. Ha resi ya ndi Ijpt dika ohu. Ma Chineke nonyeere ya, 10 zoputa ya na mkpagbu ya niile, mee ka o nwee ihuoma na amamihe n’ihu Fero eze Ijpt. Onye mere ya onye ochichi n’ala Ijpt na onye nlekota nke ezinaulo ya niile. 11 “N’oge ahụ, unwu dara n’ala Ijpt na n’ala Kenan. Unwu a wetara ahuhu di ukwu. Nna nna anyi ha enwekwaghị ike ichota nri. 12 Ma mgbe Jekob nuru na nri oka di n’ala Ijpt, o zipuru nna nna anyi ha ka ha gaa njem mbu ha n’Ijpt. Nke a bu oge nke mbu ha na-aga Ijpt. 13 Mgbe ha gara Ijpt nke ugboro abuo, Josef mere ka umunne ya mata ya, Fero matakara umunne Josef. 14 Mgbe ahụ, Josef ziri ozi ka a kpota nna ya bu Jekob na ndi ikwu ya, ndi di iri mmadu asaa na ise ka ha bjakwute ya. 15 Jekob gara Ijpt. Ebe ahụ ka ya na nna nna anyi ha nokwa nwuo. 16 E budataru ozu ha na Shekem, ebe e liri ha n’ili nke Ebrahim jiri ego olocha zuta n’aka umu Hamo n’ala Shekem. 17 “Ma mgbe oge ahụ Chineke kwere Ebrahim na nkwa na-abjaro nso, ndi Izrel no n’Ijpt mubara nke ukwu, 18 ruo mgbe eze ozo nke na-amaghị Josef, bidoro ichi ochichi n’ala Ijpt. 19 O megburu ndi agburu anyi, kpagbukwaa ha. Manye ndi nna nna anyi ha ka ha tufuo umu ohuru ha, ka ha ghara idi ndu. 20 “O bu n’oge a ka a muru Mosis, o mara mma nke ukwu n’anya Chineke. A zuru ya naani onwa ato n’ulo nna ya. 21 Mgbe e tufuru ya, ada Fero kporo ya, zuo ya di ka nwa nwoke nke aka ya. 22 A zuru Mosis n’amamihe niile nke ndi Ijpt, o buru dike n’okwu na n’oru itunanya. 23 “Mgbe o gbara iri

afo ano, o batara ya n’uche iga ileta umunna ya ndi Izrel. 24 Mgbe o huru otu onye n’ime ha nke onye Ijpt na-emegeide ya, o lulara ya ogu, botakwara ya obo site n’igbu onye Ijpt ahụ. 25 Mosis chere na umunna ya ga-aghotata na Chineke akpolitela ya isite n’aka ya naputa ha. Ma ha aghotaghi. 26 N’ubochi ozo sonu, Mosis huru umunna ya ndi Izrel abuo ka ha na-ahu ogu. O gbaliri ime ka udo diri n’etiti ha, sị, ‘Unu bu umunna, gini mere unu ji emejorita onwe unu?’ 27 “Ma nwoke ahụ nke na-emegebu nwanna ya nupuru ya sị, ‘Onye mere gi onyeisi na onye ikpe n’etiti anyi?’ 28 I na-achio igbu m di ka i si gbuo onye Ijpt unyaahu?’ 29 Mgbe o nuru nke a, Mosis gbara oso, gaa biri di ka obia n’ala Midia. N’ebe ahụ ka o no mta umu nwoke abuo. 30 “Mgbe iri afo ano gafere, e mere ka Mosis hu mmuo ozi n’oku na-ere ohia di n’ozara, n’akuku Ugwu Sajnai. 31 Ma mgbe o huru nke a, o juru ya anya. Di ka o na-agaru nso ka o leruo ya anya, o nuru olu Onyenwe anyi ka o dara, sị, 32 ‘Abu m Chineke nna nna gi ha. Chineke nke Ebrahim, nke Ajizik na nke Jekob.’ Ujo mere ka Mosis maa jijiji, na o nweghi ike ilegide ya anya. 33 “Ma Onyenwe anyi gwara ya, ‘Yipu akpukpoku gi. N’ihi na ebe ahụ i guzo bu ala di nso. 34 Ahu m otu e si akpagbu ndi m no n’ala Ijpt. Anu m isu ude ha bjakwa izoputa ha. Ugbo a bia, aga m ezighachi gi n’Ijpt.’ 35 “O bu otu Mosis ahụ ha juru aju, mgbe ha sirị, ‘Onye mere gi onyeisi na onye ikpe?’ O bukwa ya ka Chineke zigara i bu onyeisi na onye nnaputa ha, site n’inyeaka mmuo ozi ahụ mere ka o hu ya n’ohia ahụ. 36 O duuru ha puta mgbe o rusiri oru ebube na ihe iribama di iche iche n’ala Ijpt, na n’Osimiri Uhie na n’ozara iri afo ano. 37 “Onye a bu Mosis ahụ gwara umu Izrel, sị, ‘Chineke ga-eme ka onye amuma nke di ka m, biliere unu site n’etiti umunne unu.’ 38 Ya onwe ya no n’ogbakọ n’ozara, ya na mmuo ozi ahụ gwara ya okwu n’Ugwu Sajnai, na nna nna anyi ha; ebe o natakwara okwu di ndu inye anyi. 39 “Ma nna nna anyi ha juru irubere ya isi. Kama ha nupuru ya n’akuku, ma tugharịa laghachi azu n’Ijpt n’obi ha, 40 na-asị Erọ, ‘Meere anyi chi, ndi nke ga-edu anyi, n’ihi na anyi amaghị ihe mere nwoke a bu Mosis, onye sitere n’ala Ijpt duputa anyi.’ 41 Ha kpuru onwe ha arusi nke oyiyi nwa ehi, ha butere ihe ichu aja nye ya. Ha nuriri onye n’oru nke aka ha. 42 Ma Chineke chepuru ihu ya site n’ebe ha no. O rara ha nye ikpere usuu ihe di n’eluigwe. Nke a dabara n’ihe e dere n’akwukwo ndi amuma, “Unu ulo Izrel, unu o wetara m onyinye anu e gburu egbu ka o di aja unu churu m iri afo ano unu noro n’ozara? 43 Unu buliri ulo ikwu nke Molo k na kpakpando nke chi unu bu Refan, bu arusi ndi ahụ unu mere ikpo isiala nye ha. Ya mere, aga m ewezuga unu, burukwa unu gaa n’ofe obodo Babilon.’ 44 “Ndi nna nna anyi ha nwere ulo ikwu nke iwu ogbugba ndu n’ozara. E mere ya site na ntuziaka na usoro ihe atu Chineke gosiri Mosis. 45 Mgbe Joshua duuru nna nna anyi ha nweta ala ndi mba ozo ndi Chineke chupuru. E butekwara igbe ogbugba ndu a n’ala ahụ. O nogidekwara n’ala

ahụ tutu ruo n'oge Devid. **46** Onye chọtara ihuoma n'ebe Chineke nọ, ma rjọ ka o wuore Chineke nke Jekọb ebe obibi. **47** Ma ọ bụ Solomọn wuru ya ụlọ ahụ. **48** "Otu ọ dị, Onye kachasi ihe niile elu adighi ebi n'ụlọ e ji aka wuo, dika onye amuma kwuru, **49** "Eluigwe bụ ocheeze m. Uwa bukwa ebe mgbakwasị ukwụ m. Udi ụlọ di ahaa ka unu ga-ewuru m? Maobu ebee ka ebe izuike m ga-adị? Ka Onyenwe anyi kwuru. **50** O bughi aka m mere ihe ndi a niile?" **51** "Unu ndi isikel! Ndi obi ha, na nti ha kpochiri akpochi inu ihe. Ndi na-aju inabata Mmuo Nso dika nna nna unu ha mere. **52** O di onye amuma ndi nna unu ha na-akpogbughi? Ha gburu o buladi ndi buru amuma banyere obibia nke onye ezi omume aha, ma ugbu a unu bu ndi raara ya nye ma gbukwa ya. **53** Unu bu ndi natara iwu Chineke dika e nyere ya site n'aka ndi mmuo ozi, ma unu edebeghi ya." **54** Mgbe ha nuru ihe ndi a, iwe were ha nke ukwu. Ha tara ikikere eze n'uwe na n'onuma n'ebe o no. **55** Ma ebe o juputara na Mmuo Nso, o lere anya n'eluigwe hu ebube Chineke. O hukwara Jisos ka o guzoro n'aka nri Chineke. **56** O siri, "Lee, ana m ahụ ka eluigwe meghe, hukwa Nwa nke Mmadu ka o na-eguzo n'aka nri Chineke." **57** Ha mere uzu di ukwu, were mkpisiaka ha ruchi ntị ha. Ha niile gbara oso gaa nukwasị ya, **58** dokpuru ya puo n'azu obodo malite itu ya nkume. N'oge a, ndi akaebe wusara uwe ha n'ukwu otu nwokorobia a na-akpo Sol. **59** Mgbe ha natu Stivin nkume ahụ, o kpere ekpere, "Onyenwe anyi Jisos, nara mmuo m." **60** O gburu ikpere n'ala werakwa oke olu tie mkpu, "Onyenwe anyi, biko agunyekwarala ha mmehie nke a!" Mgbe o kwusiri nke a, o dara n'ala nwuo.

8 Sol kwenyere ka e gbuo ya. N'ubochi ahụ, oke mmpagbu bidoro megide nzuko di na Jerusalem. Ndi niile kwere ekwe, ma ewezuga ndi ozi n'onwe ha gbasasiri n'ala Judia na Sameria. **2** Ndi ikom, ndi na-atu egwu Chineke, bjara buru ozu Stivin gaa lie ya. Ha ruru uju nke ukwu n'ihu ya. **3** Ma Sol bidoro ila nzuko n'iyi. O na-abanye site n'ulo ga n'ulo ndi kwere ekwe na-adoputa ha, nwoke na nwanji, tinye ha n'ulo mkporo. **4** Ndi ahụ a chusasiri zisara ozioma n'ebe niile ha gbagara. **5** Filip gara n'otu obodo di na Sameria kwusaara ndi no n'ebe ahụ ihe banyere Kraist. **6** Igwe mmadu gere nti n'ihu Filip na-ekwu n'ihu na ha huru oru iribama o ruru. **7** Mmuo ndi ahụ na-adighi ocha ji iti mkpu site n'ime otutu mmadu puta. O gwokwara otutu ndi ahụ ha kponwuru akponwu na ndi ngwuro. **8** N'ihu ya, onu di ukwu juputara n'obodo ahụ. **9** Ugbu a, kemgbe otutu oge gara aga, otu nwoke aha ya bu Saimon bu onye mgbaasi. O jirila mgbaasi ya mee otutu ihe turu ndi niile bi n'obodo Sameria n'anya. O na-anyakwa isi na ya bu onye di ukwu. **10** Na-ogbula, ma onye ukwu ma onye nta, na-ee ya nti onye-asikwa "Nwoke a bu ike Chineke ahụ a na-akpo ike di ukwu." **11** Ha na-ee ya nti oge niile n'ihu na o na-eji ike mgbaasi ya na-eme ihe juru ha anya. **12** Ma mgbe ha kwenyere n'ozio ma Filip dika o na-ekwusa ihe banyere ozioma alaeze Chineke na

aha Jisos Kraist, e mere ha baptizim, ma nwoke ma nwanji ha. **13** Saimon kwerekwara otu aka ahụ. Mgbe e mechara ya baptizim, o bidoro isile Filip na-agaghari n'ihu ihe iribama na oru ebube niile Filip ruru, turu ya n'anya nke ukwu. **14** Mgbe ndi ozi no na Jerusalem nuru na ndi Sameria anabatala okwu nke Chineke, ha zigaara ha Pita na Jon. **15** Mgbe ha bjaruru, ha kpere ekpere ka ha nata Mmuo Nso. **16** N'ihu na Mmuo Nso abjkwasibeghi onye obula n'ime ha, kama ihe e mere ha bu baptizim n'aha Onyenwe anyi Jisos. **17** Mgbe Pita na Jon bikwasiri ha aka n'isi, ha natara Mmuo Nso. **18** Mgbe Saimon huru na a na-enye Mmuo Nso naanji site n'aka ndi ozi bikwasiri ha n'isi, o chere ha ego n'ihu, **19** si, "nyekwanu m ike a. Ka onye obula m bikwasiri aka n'isi nata Mmuo Nso." **20** Ma Pita siri, "Gi na ego gi laakwa n'iyi. N'ihu na i chere na i ga-eji ego zuta onyinye Chineke. **21** I nweghi oke maobu ihe nketa n'oru a, n'ihu na obi gi ezighi ezi n'ihu Chineke. **22** Si n'ajo omume gi chegharia, rjo Onyenwe anyi arirjo ma eleghi anya o ga-agbaghara gi echiche ojoo niile nke obi gi. **23** N'ihu na ahuru m na i juputara n'obi ilu na i nokwa n'agbu nke ajo omume." **24** Saimon zara Pita si, "Biko, kpee ekpere rjoro m Chineke, ka ihe ndi a niile i kwuru, hapu ibjkwasi m." **25** Mgbe ha gbachara akaebe, ma kwusaakwa okwu nke Onyenwe anyi, ha loghachiri Jerusalem. Ma mgbe ha na-ala ha zisara ozioma n'otutu obodo ndi Sameria. **26** Mgbe ahụ mmuo ozi Onyenwe anyi gwara Filip si, "Gaa na ndida, n'uzo ozara nke siri Jerusalem gawa Gaza, uzu ahụ bu uzu ozara." **27** O biliri gawa. Mgbe ahụ, otu onye Itiopia bu onye onozu, burukwa onyeisi ozi di mkpa, onye na-eche akụ nke Kandis, eze nwanji ndi Itiopia, gara Jerusalem ihe Chineke. **28** Mgbe o na-ala, o noduru ala n'ugbala ya, nke inyinya na-adokpughari, na-agu akwukwo Ajzaya onye amuma. **29** Mmuo Nso gwara Filip, "Gaa ugbu ahụ nso, sonyekwara ya." **30** Filip gara nso, nukwa ka o na-agu akwukwo Ajzaya onye amuma. O siri, "I na-aghota ihe i na-agu?" **31** O siri, "M ga-esi ahaa ghota, ma mmadu ezighi m?" O rjoro Filip ka o rigota n'ugbala ahụ, soro ya nodu n'ime ya. **32** Mpaghara akwukwo nso o na-agu bu nke a, "E duuru ya di ka aturu gaa n'ebe a ga-egbu ya. Dika nwa aturu na-anu nwayo n'ihu onye na-akpacha ya aji, otu a ka o na-emegeghegi onu ya. **33** N'onodu idi ala ya, e meghi ka ikpe ziri ezi ruo ya aka. Onye ga-ako akuko banyere agburu ya? N'ihu na e sitere n'ua wepu ndu ya." **34** Onozu ahụ juru Filip, "Biko, gwa m, onye ka onye amuma a na-ekwu okwu ya? O bu ihe banyere onwe ya ka o na-ekwu, ka o bu banyere onye ozo?" **35** Mgbe ahụ, Filip malitere ikwu okwu, site n'akuko akwukwo nso o na-agu kooro ya akuko ozioma banyere Jisos. **36** Mgbe ha na-aga n'uzo, ha bjaruru ebe odo mmiri nta di. Onozu ahụ siri, "Lee, nke a bu mmiri. O di ihe ga-egbochi ime m baptizim?" **37** Filip siri, "O buru na i ji obi gi niile kwere, e nwere ike ime gi baptizim." Onozu ahụ siri, "Ekwere m na Jisos Kraist bu Okpara Chineke." **38** O kwuru ka a kwusi ugboala ahụ. Mgbe ahụ, onozu ahụ na Filip wudatara

banye n'ime mmiri ebe Filip nọ mee ya baptizim. **39** Mgbe ha sitere n'ime mmiri ahụ pụta, ngwangwa Mmụọ Onyenwe anyị sitere n'ebe ahụ wepụ Filip, onye onozị ahụ ahụkwaghị ya anya ozo; kama o gara n'ihu n'ije ya na-anūrīkwa oñu. **40** Ebe ozo a huru Filip bụ n'Azotus. O jeharīkwara n'obodo niile dī n'ala ahụ, na-ekwusa ozioma ruo mgbe o bjaruru Sizaria.

9 Ma ugbu a, Sọl, onye ume niile o na-ekuputa bụ naani jba mba na igbu ndi na-eso uzo Onyenwe anyi, gakuuru onyeisi nchajaja, **2** rifo ya ka o nye ya akwukwo ozi nke o ga-aji jekwuru ndi ulo nzuko ndi juu di na Damaskos, nke o ga-abu o hu onye obula na-eso Uzo ahụ ma ha bu nwoke ma ha bu nwanji, ka odokpuru ha n'agbu, kpugaa Jerusalem. **3** Mgbe o na-aga n'uzo, o bjaruru ebe di Damaskos nso. Na mberede, ihe ihè nke sitere n'elugwe chara ya gburugburu. **4** O dara n'ala, nu olu na-akpo ya oku, "Sọl, Sọl, ginj mere i ji na-akpagbu m?" **5** O siri, "I bu onye, Onyenwe anyi?" Olu ahụ zaghachiri, "Abu m Jisọs onye i na-akpagbu. **6** Ugbu a, bilie, baa n'ime obodo, a ga-agwa gi ihe i na-aghaghị imezu." **7** Ndị ikom ha na ya so aga guzoro n'ebe ahụ, ma ha enweghị ike ikwu okwu. Ha nuru olu ahụ, ma ha ahughị onye obula. **8** Sọl si n'ala bilie, ma n'agbanyeghi n'anya ya meghere emeghe, o dighi ihe o nwere ike ihu. Nke a mere na ha sekpuru ya n'aka dubata ya na Damaskos. **9** O hughị uzo ubochi ato, o nweghi ike iri nri maobu nup ihe onunū. **10** Otu onye nke na-eso uzo ya nọ na Damaskos, a na-akpo Ananayas. Onyenwe anyi gwara ya n'ohu, "Ananayas!" O siri, "Lee m, Onyenwe anyi." **11** Onyenwe anyi gwara ya, "Gaa n'ulo Judas nke di n'okporozo Guzoziri Eguzo, juo ajuju banyere onye a na-akpo Sọl, onye si Tasos, o no ugbu a na-ekpe ekpere. **12** O hula ohu na otu nwoke a na-akpo Ananayas na-abiakwute ya, ibikwasi ya aka n'isi ka o hu uzo." **13** Ma Ananayas zara, "Onyenwe anyi, anula m akuko ihe ojoo niile nwoke a mere ndi nso gi bi na Jerusalem. **14** Ugbu a, o natara ikike n'aka ndisi nchajaja bja n'ebe a ka o jide ndi niile na-akpoku aha gi." **15** Ma Onyenwe anyi gwara ya, "Gaa, n'ih i na ahoputala m nwoke a ka o buru ngwa oru m, onye gawegara mba ndi ozo, ndi eze na umu Izrel aha m. **16** Mu onwe m ga-egosi ya udi ahuhu o na-aghagh i ta n'ih i aha m." **17** Ya mere, Ananayas garuru n'ulo ahu, banyekwa n'ime ya. O bikwasiri aka ya n'isi Sọl, si, "Nwana Sọl, Onyenwe anyi Jisọs, onye gosiri gi onwe ya n'uzo, zitere m ka i hukwa uzo ozo, ka i juputakwa na Mmụọ Nso." **18** Otu mgbe ahụ, ihe dika akpirikpa sitere n'anya ya daputa, o bidokwara ihu uzo ozo. O biliri oto, e mee ya baptizim. **19** Mgbe o richara nri, o nwetakwara ike ya. Ya na ndi na-eso uzo Jisọs noro na Damaskos otutu ubochi. **20** Ngwangwa, o bidoro ikwusa Jisọs n'ulo nzuko na-asi, O bu Okpara Chineke. **21** O juru ndi niile nuru ya anya, ha na asi, "O bughi nwoke a bu onye ahụ na-emekpa ndi niile na-akpoku aha ahụ na Jerusalem? O bu na o bughi maka nke a ka o ji bja ebe a ikpurukwa ha kpugara ndisi nchajaja?"

22 Ma Sọl gara n'ihu baa uba n'ike karja na ikwu okwu nke gbara ndi juu bi n'obodo Damaskos gharji site n'uzo o siri gosi na Jisọs bu Kraist ahụ. **23** Mgbe otutu ubochi gasiri ndi juu gbara izu igbu ya. **24** Ma Sọl chuputara ihe ha zubere ime. Ehihie na abali, ndi a nọ na-eche uzo niile e si apu n'obodo ahụ nche, ka ha nwe ike gbuo ya. **25** Ma umuazu ya kunyere ya na nkata amanyere udo bufee ya n'ofe mgbidi nke obodo. **26** Mgbe o rutere Jerusalem, o gbaliri idinyere ndi na-eso uzo Jisọs n'ebe ahụ, ma ha huru egwu. Ha ekwenyeghi na o ghoala ezi onye na-eso uzo Jisọs dika ha. **27** Ma Banabas duuru ya gaa n'ebe ndi ozi nọ. O koro ha akuko otu o siri hu Onyenwe anyi na otu o siri gwakwa ya okwu. Na otu o siri kwusaa ozioma n'aha Jisọs na Damaskos na-atughị egwu. **28** O soro ha na-agahari na Jerusalem. O na-ekwusakwa okwu n'aha Onyenwe anyi na-atughị egwu. **29** Ya na ndi juu na-asu asusu Griik ruratkwara uka. N'ih i ya ndi a gbara izu igbu ya. **30** Mgbe ndi kwere ekwe nuru banyere nzube ha, ha duuru ya gaa Sizaria site n'ebe ahụ zipu ya ka o laa obodo Tasos. **31** Mgbe ahụ, nzuko niile ndi nọ na Judia, Galili na Sameria, noro n'udo, guzosiekwa ike. Ha na-amuba n'onuogugu site n'itu egwu nke Onyenwe anyi na igbaume nke Mmụọ Nso. **32** Pita na-ejeghari n'etiti ndi kwere ekwe, o gwara leta ndi nso n'obodo Lida. **33** N'ebe ahụ, o huru otu nwoke aha ya bu Ainias. Nwoke a anola n'ute orja afo asato. O bu onye ahụ ya kponuru akponwu. **34** Pita siri ya, "Ainias, Jisọs Kraist agwoala gi. Bilie mezie ute gi." Ngwangwa, Ainias biliri oto. **35** Ndị niile bi na Lida na Sharon huru ya. N'ih i ya, ha nabatara Onyenwe anyi. **36** N'obodo Jopa, e nwere otu onye nwanji na-eso uzo ya, nke aha ya bu Tabita nke putakwa Dōkas na asusu Griik. O juputara n'oru oma, na oru obi ebere n'ebe umu ogbenye nọ. **37** N'oge a, o rjara orja, nwuo. Mgbe ha sachara ya ahụ, ha nibere ya n'otu ime ulo di n'ulo elu. **38** Jopa dikwa nso na Lida. Mgbe ndi na-eso uzo ya nuru na Pita nọ n'ebe ahụ, ha ziri umu nwoke abuo ozi ka a rjoo ya, si, "Biko, ahapula ibiakwute anyi ngwangwa." **39** Pita biliri soro ha gawa, mgbe o ruru, ha duuru ya gbago n'ulo elu n'ime ulo ahụ. Umụ nwanji niile di ha nwuru anwu nọ n'ebe ahụ na-ebe akwa, na-egosi uwe Dōkas duru ha mgbe o di ndu. **40** Pita chupuru ha niile n'ez i, gbuo ikpere n'ala, kpee ekpere. O tughariri chee ozu ahụ ihu si, "Tabita, bilie." O meghere anya ya, ma mgbe o huru Pita, o biliri, nodu ala. **41** O nyere ya aka ka o kwuru oto. O koro ndi nso niile nọ n'ebe ahụ, ha na umu nwanji ahụ di ha nwuru gosi ha na o di ndu. **42** A nuru akuko ihe a mere n'ebe niile na Jopa, nke mere ka otutu kwere n'Onyenwe anyi. **43** O nogidere na Jopa otutu ubochi. O noduru n'ulo Saimon, onye oru ya bu idozi akpuko anu.

10 N'oge ahụ, o nwere otu nwoke bi na Sizaria, aha ya bu Kōneljos. O bu ochiagha na-elekota nari ndi agha si na mpaghara Itali. **2** Nwoke a na ezinaulo ya bu ndi na-asopuru ma na-atukwa egwu Chineke. O

na-enyere ndị ogbenye aka na-ekpekwarị Chineke mgbe niile. **3** Otu ụbọchị, n'ìhe dịka elekere atọ nke ehilhie, ọ hụrụ ọhụ ebe otu mmụọ ozi nke Chineke bjakwutere ya sị ya, "Kọneliọs!" **4** Kọneliọs lekwasịrị ya anya n'egwu jụọ ya sị, "Onyenwe m, ọ bụ gini?" **5** O sịrị ya, "Ekpere gi na onyinye gi nye ndị ogbenye e rutela dịka ihe ncheta n'ihu Chineke. **6** Ugbu a, zie ndị ikom ka ha gaa n'obodo Jopa kpọta otu onye aha ya bụ Saimon, onye a na-akpọkwa Pita. **7** Ọ bụ ọbịa n'ụlọ otu nwoke a na-akpọ Saimon, onye na-edozi akpukpọ anụ. Onye ụlọ ya dị n'akukụ osimiri." **8** Mgbe mmụọ ozi ahụ gwara ya okwu puru, ọ kpọrọ ndị ohu ya abụọ na otu n'ime ndị agha na-eche ya nche nke na-atukwa egwu Chineke. **9** N'echi ya, mgbe ha nọ nso n'ebe ahụ, n'ìhe dịka elekere iri na abụọ nke ehilhie, Pita rigooro n'elu ụlọ ahụ ikpe ekpere. **10** Aguu bidoro igu ya, ọ chọọ ihe ọ ga-eri. Ma mgbe a na-akwado nri, ọ hụrụ ọhụ. **11** Ọ hụrụ ka eluigwe meghe, hụkwa ihe dịka akwa ọcha dị obosara nke e sitere n'akukụ anọ ya na-ewedata n'ala. **12** Ihe dị n'ime ya: bụ ụmụ anumanu dijiche, ndị nwere ụkwụ anọ, ma anụ ndị na-akpụ akpụ n'ala na ụmụ nwanụ nke igwe. **13** Mgbe ahụ, ọ nuru olu na-asị, "Pita bilie, gbuo ma riekwa." **14** Ma Pita sịrị, "Mba, Onyenwe m. Ọ djebeghi mgbe m riri ihe ọbụla ruru aru maobu nke na-adighi ọcha." **15** Olu ahụ gwara ya nke ugboro abụọ, "Akpolā ihe ọbụla ihe ruru aru bụ nke Chineke mere ka ọ dij ọcha." **16** Ihe a mere ugboro atọ, ngwangwa, e weghachikwara ya n'eluigwe. **17** Mgbe Pita nọ na-atule ihe ọhụ ahụ putara bụ nke gbakwara ya ghari, lee, ndị ikom ahụ Kọneliọs zipuru abjarutela kwusị n'onu ụzọ, na-aju ebe ụlọ Saimon dij. **18** Ha kpọrọ oku iju ma Saimon onye a na-akpọ Pita ọ nọ n'ụlọ ahụ. **19** Ka Pita nori na-atughari uche n'ìhe ọhụ ahụ putara, Mmụọ Nso gwara ya, "Lee, mmadu atọ guzo n'onu ụzọ ugbu a. Ha chokwara ihu gi. **20** Bilie, rida jekwuru ha ngwangwa, enwela obi abụọ i soro ha gawa, n'ìhi na ọ bụ m zitere ha." **21** Pita jekwuru ndị ikom ahụ, sị, "Ọ bụ m bụ onye unu na-achọ, gini ka unu na-achoro m?" **22** Ha sịrị, "Ọ bụ Kọneliọs onyeisi agha na-elekota nari ndị agha zitere anyi. Ọ bụ onye ezi omume nke na-atu egwu Chineke, burukwa onye ndi Juu niile nasopuru. Mmụọ ozi dij nso gwara ya ka ọ kpota gi n'ulo ya, inu ihe i nwere ikwu." **23** Ya mere, ọ kpobatarā ha n'ulo dijka ndi ọbija. Echi ya, ọ biliri soro ha gawa, ufodu ndi kwere ekwe na Jopa sokwara ya gaa. **24** N'ubochi na-esota ya, ha bjaruru Sizaria. Kọneliọs nori na-eche ha, ya na ndi ezinaulo ya, na ndi ikwu na ibe ya, na ndi enyi ya ọ kporo. **25** Mgbe Pita batara, Kọneliọs zutere ya, daa n'ala n'ukwu ya, kporo ya isi n'ala. **26** Ma Pita selitara ya elu sị, "Bilie oto, mụ onwe m bukwa mmadu." **27** Mgbe ha na-ekwuri okwu, ọ banyere n'ime ulo ma hu igwe mmadu ka ha zukotara. **28** Ọ siri ha, "Unu maara nke oma na ọ bụ ihe megidere iwu na onye Juu na onye mba ozo gaeenwe mmekorita maobu gaa leta onye mba ozo. Ma Chineke ezila na m ekwesighi ikpo mmadu obula

onye ruru aru maobu onye na-adighi ọcha. **29** N'ìhi nke a, ọ bụ ya mere m jiri bja mgbe ekporo m na-ajughi ajuju. Ma ka m juo ugbu a ihe mere unu ji kpoo m?" **30** Kọneliọs siri, "N'ubochi anọ gara aga, mgbe m nọ na-ekpe ekpere n'oge ehilhie n'ulo m, n'ìhe dijka elekere atọ, na mberede, ahuru m nwoke yi uwe na-enwu ọcha ka o guzoro n'ihu m. **31** Ọ siri, Kọneliọs, 'Chineke anula ekpere gi ma chetakwa onyine i na-enye ndi ogbenye. **32** Ziga n'obodo Jopa n'ulo otu nwoke a na-akpọ Saimon, onye na-edozi akpukpọ anu. O bi n'akukụ osimiri.' N'ebe ahụ ha ga-ahukwa otu onye ọbija aha ya bụ Saimon a na-akpọ Pita. **33** Ọ bụ n'ìhi nke a ka m ji mee ngwangwa zie ka a kpoo gi. Ọ dij mma na i bja. Ugbu a, anyi niile ezukotala n'ebe a n'ihu Chineke inuru ihe niile Onyenwe anyi choro ka i gwa anyi." **34** Mgbe ahụ Pita meghele onu ya sị, "Ugbu a, aghotala m n'ezie na Chineke abughi onye na-ele mmadu anyi n'ihu. **35** Kama n'ime mba obula, onye obula na-atu egwu ya na onye na-aruru ezi omume ka ọ na-anabata. **36** Unu maara ihe banyere ozioma ahụ o zigara ndi Izrel niile, nke na-ako akuko ozioma nke udo site na Jisọs Kraist onye bụ Onyenwe anyi n'ìhe niile. **37** Okwu ahụ gbasara n'ala Judja niile, malite na Galili mgbe Jon kwusachara baptizim nke ya. **38** Otu Chineke si were Mmụọ Nso na ike wukwasị Jisọs onye Nazaret dijka mmanu, na otu o si jegharịja na-eme mma na-agwokwa ndi niile ekwensu na-emejpa ahụ, n'ìhi na Chineke onyeere ya. **39** "Anyi bụ ndi akaebe ihe niile o mere n'ala ndi Juu na n'ime Jerusalem. Ha gburu ya site n'ikpogide ya n'elu obe. **40** Ma Chineke mere ka o si n'onwu bilite mgbe ubochi atọ gasiri. E mekwara ka ndi mmadu hu ya anya. **41** Ọ bughị mmadu niile kama ọ bụ naani anyi ndi Chineke hoputara, dijka ndi akaebe, ndi soro ya rie ma nuokwa mgbe o si n'onwu bilie. **42** O nyere anyi iwu ka anyi gaa zisaa ozioma n'ebe niile, ikowa na ọ bụ ya ka Chineke hoputara ibu onye ikpe nke ndi dij ndu na ndi nwuru anwu. **43** Ndi amuma niile gbara ama ihe banyere ya na onye obula nke kweere na ya ga-enweta mgbaghara mgbaghara site n'aha ya." **44** Mgbe Pita nọ na-ekwu okwu, Mmụọ Nso bjakwasiri ndi niile nuru okwu a. **45** Nke a juru ndi e biri ugwu n'etiti ndi kwere ekwe soro Pita bja anya otu e siri mee ka ndi mba ozo nata onyine Mmụọ Nso ahụ. **46** N'ìhi na ha nuru ka ha na-ekwu okwu n'asusu dijiche ihe na-etokwa Chineke. Mgbe ahụ Pita juru, **47** "Ọ dij onye puru igbochi anyi ime ndi a baptizim. Ndi natara Mmụọ Nso dij ka anyi onwe anyi?" **48** N'ìhi nke a, o nyere iwu ka e mee ha baptizim n'aha Jisọs Kraist. Ha rioro ya ka ọ nonyere ha ubochi ole na ole.

11 Ndi ozi na umunna ndi bi na Judja niile nuru na ndi mba ozo anabatala okwu Chineke. **2** Mgbe Pita ruru Jerusalem, ndi kwere ekwe e biri ugwu tara ya uta, **3** na-asị, "Gini mere i ji gawkuru ndi a na-ebighi ugwu soro ha rie ihe?" **4** Pita kowaara ha ihe niile mere na otu o si mee, na-asị. **5** "Otu ubochi, mgbe m nọ n'obodo Jopa, ahuru m ohu n'oge m na-ekpe ekpere. N'ime ohu a, ahuru m ihe yiri akwa ọcha

dị obosara nke e sitere n'akụkụ anọ ya na-ewedata site n'eluigwe. E budatara ya n'ihu m. **6** N'ime ya, ahuru m anumanu ndi nwere ukwu anọ, na anu ohia, na anu ndi na-akpu akpu n'ala na umu mmun nke eluigwe. **7** Mgbe ahụ, anuru m olu gwara m si, 'Pita, bilie, gbuo ma riekwā.' **8** "Ma asiri m, 'Mba, Onyenwe m, o dibeghi mgbe ihe na-adighi ocha maobu ihe ruru aru bara m n'onu.'" **9** "Olu ahụ siri n'eluigwe zaghachi nke ugboro abuo, 'Akpola ihe obula ihe ruru aru bu nke Chineke mere ka o di ocha.'" **10** Nke a mere ugboro ato, ma emesia dolie ha niile laa n'eluigwe. **11** "N'otu oge ahụ, ndi ikom ato ndi e zipuru site Sizaria ikpo m bjarutere kwusi n'onu uzo n'ulo ebe m no. **12** Mmuo Nso gwara m ka m ghara inwe obi abuo isoro ha na-akpaghi oke obula. Mmadu isii ndi a n'etiti umunna anyi sokwa m, bjarute n'ulo nwoke ahụ. **13** O gwara anyi otu o si hu mmuo ozi n'ulo ya, onye siru, 'Ziga ndi ozi jee Jopa ka ha kpota Saimon onye a na-akpo Pita. **14** O ga-ewetara gi ozi nke a ga-esite na ya zoputa gi n'ezinaulo gi niile.'" **15** "Mgbe m ka kpu okwu ahụ n'onu, Mmuo Nso bjakwasiri ha dika o siri bjakwasiri anyi na mbu. **16** Mgbe ahụ, echetara m okwu ahụ Onyenwe anyi kwuru si, 'Jon ji mmiri mee unu baptizim, ma a ga-eji Mmuo Nso mee unu baptizim.'" **17** Ya mere, o buru na Chineke nyere ha otu onyinye ahụ o nyere anyi mgbe anyi kweere n'Onyenwe anyi Jisos Kraist, onye ka m bu iguzogide Chineke?" **18** Mgbe ha nuru nke a, ha agaghị n'ihu n'iru uka kama ha toro Chineke, na-asị, "N'ezie, Chineke enyela ohere ka o buladi ndi mba ozo chegharja baa na ndu.'" **19** Ugbu a, ndi ahụ niile gbasasiri n'ihu mkpagbu ahụ bidoro mgbe a tugburu Stivin na nkume, jeruru akuku Fonisia na Saipros na Antiok na-ekwusa ozioma ahụ naanị n'etiti ndi juu. **20** Ma otu o di, ufodu n'ime ndi ikom ndi ahụ sitere n'akuku Saipros na Sirini gara Antiok, malite ikwusara ndi Griik ozioma banyere Onyenwe anyi Jisos. **21** Onyenwe anyi goziri mgbalị ha niile. N'ihu na otutu mmadu cheghariri kwere n'Onyenwe anyi. **22** Mgbe nzuko di na Jerusalem nuru ihe ndi a, ha zipuru Banabas ka o gaa Antiok. **23** Mgbe o rutere, hu ihe amara Chineke ruru n'etiti ha. O nuri ri odu, mgbakwaa ha niile ume, gwa ha ka ha were obi ha niile nogide n'ime Onyenwe anyi. **24** O bu ezigbo mmadu, onye juputa na Mmuo Nso na okwukwe. O nwekwara okwukwe di ebube, n'ihu ya otutu mmadu chegharikwara bjakwute Onyenwe anyi. **25** Emesia, o gara Antiok obodo Tasos icho sqa. **26** Mgbe o choputara ya, o duuru ya bja n'Antiok. Ihe ha ka otu afo, ka ha na-ezuko n'ulo choochi na-akuziri otutu igwe mmadu ihe. O bu n'ime Antiok ka e buru uzo kpo ndi na-eso uzo ya ndi Kraist. **27** N'oge ahụ, ndi amuma sitere na Jerusalem bjaruru Antiok. **28** Otu onye n'ime ha a na-akpo Agabos biliri oto buo amuma site n'ike Mmuo Nso banyere oke unwu ga-abjakwasu uwa niile. Amuma a mezkwara n'oge Klodios n'achị. **29** Ndi na-eso uzo ya kwekoritara itukota na iziga onyinye di iche iche nye ndi kwere ekwe no na Judia. Onye obula nyekwara ihe dika o nwere ike. **30**

Ha mere nke a, ha zigara ndi okenye ihe ha tukotara, site n'aka Banabas na Sol.

12 N'oge ahụ, eze Herod jidere ufodu ndi so na choochi buru n'obi ikpagbu ha. **2** O jiri mma agha gbuo Jemis nwanne Jon. **3** Mgbe o choputara na omume ya toro ndi juu uzo, o gara n'ihu jidekwa Pita. Nke a mere n'oge mmemme Achicha Ekoghi eko. **4** Mgbe o jidere ya, o tinyere ya n'ulo mkporo ebe o mere ka ndi agha chee ya nche, ndi agha anọ n'otu oge, ndi agha anọ ozo n'oge nke ozo. Ebumnobi ya bu ikpopta ya n'ihu oha mmadu kpee ya ikpe mgbe Mmemme Ngabiga gasiri. **5** Mgbe e debere Pita n'ulo mkporo, nzuko esepughị aka n'ikpe ekpere n'ihu ya nye Chineke. **6** Ma n'abalị na-esota ubochi ahụ Herod ga-akpuputa ya, Pita no n'ura n'etiti ndi agha abuo, e jiri eriri igwe kee ya n'ukwu n'aka, ma ndi nche ozo nokwa n'onu uzo na-eche ya nche. **7** Na mberede mmuo ozi Onyenwe anyi bjara guzoro n'ebe ahụ, ihe nwukwara n'ime ulo mkporo ahụ. O kuturu Pita aka n'akuku si, "Ngwangwa, bilie otol!" Eriri igwe ahụ dapuru n'aka ya. **8** Mmuo ozi ahụ siru ya, "Yiri uwe gi na akpukpukwu gi." O mere otu ahụ, Mmuo ozi ahụ gwakwara ya, "Yirikwa akwa mgbokwasu gi soro m." **9** Pita sooro ya n'azu, o chere na o na-ahụ ohi, ma o mataghi na ihe mmuo ozi ahụ na-eme bu ezie. **10** Ha gafere ndi nche nke mbu na nke abuo rute n'onu uzo e si abanye n'ime obodo, nke bu onu uzo igwe. Onu uzo igwe ahụ meghekwaro n'onwe ya, ha esite na ya gafee. Mgbe ha gara ije ruo ebe tere anya n'ama nke ozo, ngwangwa mmuo ozi ahụ hapuru ya. **11** Mgbe ahụ kwa ka Pita ghotara ihe niile mere. O kwuru, "Ugbu a, amatala m'ezie, na Onyenwe anyi ezitela mmuo ozi ya, ka o bja zoputa m site n'aka eze Herod na ihe niile ndi juu na-atu anya ya. Ugbu a o naputakwala m site n'ochicho ojo niile nke ndi juu." **12** Mgbe o ghotara ihe merenu, o gwara n'ulo Meri nne Jon onye a na-akpokwa Mak, ebe otutu mmadu zukotarari na-ekpe ekpere. **13** Mgbe o kuru aka n'onu uzo ama, otu odibo nwanyị aha ya bu Roda bjara ka o zaa ya. **14** Mgbe o nuru olu Pita, onu juru ya obi nke mere na o gbaara oso laghachi azu n'emeghegi uzo. O gara tisaa, "O bu Pita no n'onu uzo!" **15** Ha siru ya na o na-ekwu okwu dika onye uche ya na-ezughị oke. Mgbe o nogidesiri ike na-ekwu otu ihe ahụ, ha siru, "O ghaghị i bu mmuo ozi ya." **16** Ma Pita nogidere na-aku aka n'uzo. Mgbe ha meghere uzo hu ya, o gbagwojuru ha anya. **17** O feere ha aka ka ha mechie onu. O kporo ha otu Onyenwe anyi si duputa ya site n'ulo mkporo. O gwara ha, "Meenu ka Jemis na umunna anyi niile mata ihe ndi a." O puru gwa ebe ozo. **18** N'isi ututu echi ya, oke ogbaaghara di n'etiti ndi agha, ebe ha na-eche ihe mere Pita. **19** Mgbe Herod chogharichara ya ma o chotaghi ya, o juru ndi nche ahụ ajuju di iche iche. N'ikpeazu o nyere iwu ka e gbuo ha. Emesia o hapuru Judia gaa Sizaria nodu n'ebe ahụ. **20** N'oge ahụ Herod na-eweso ndi Taja na Saidon iwe, ha zipuru ndi ozi ha izute ya. Ha buru uzo mee ka ha na Blastos

buru enyi, onye eze tukwasiriji obi nke na-elekotakwa ime ulo ndina eze anya. Ha rioro ya ka udo diriji, n'ihu na a na-esi n'obodo eze na-enwetara ha ihe oriri. **21** N'ubochi nzuko ahụ, Herod gbokwasiriji uwe ndi eze ya nokwasiji n'ocheeze ya. O weere oke olu di iche gwa nzuko ahụ niile okwu. **22** Igwe mmadu ahụ nọ na-eti mkpu, "Nke a abughị olu mmadu, o bu olu chil!" **23** N'otu oge ahụ, mmuho ozi Onyenwe anyi tiri ya ihe otiti di egwu n'ihu na o nyeghi Chineke otuto ma otu. Ikpuru ripjara ya ahụ, nke mere ka o nwuho. **24** Ma okwu Chineke gara n'ihu na-aba uba na-agbasakwa. **25** Mgbe ha rucharara oru ha, Banabas na Sol si Jerusalem loghachi. Ha kporo Jon onye a na-akpokwa Mak n'ije ha.

13 Ndi amuma na ndi nkuzi ufodu nokwa na nzuko di n'Antiok. Ufodu n'ime ha bu Banabas na Simion onye a na-akpo nwoke ojii, na Lusios onye Sirini, na Manaen (onye azulitekoru ya na eze Herod), na Sol. **2** Mgbe ha no na-efe Onyenwe anyi ofufe na-ebukwa onu, Mmuho Nso siriji, "Kewaputaranu m Banabas na Sol, n'ihu oru ahụ nke m kporo ha." **3** Ya mere, mgbe ha busiri onu kpekwa ekpere, ha bikwasiriji ha aka n'isi zipu ha. **4** Ebe Mmuho Nso zipuru ha, ha gbadara Selusia, sitekwa ebe ahụ gbadara Saipros. **5** Mgbe ha bjaruru Salamis, ha banyere n'ulo nzuko ndi Juu kwusaa okwu Chineke. Jon sokwa ha dika onye na-ejere ha ozi. **6** Mgbe ha gazucharara obodo niile ndi ahụ mmiri gbara gburugburu ruo Pafos, ha zutere otu onye mgbaasi, onye Juu bu onye amuma ugha a na-akpo Ba-Jisos. **7** Ya na otu onye ochichi obodo, aha ya bu Saijos Polos no. O bu nwoke nwere oguguisi n'ebe o di ukwu, o kporo Banabas na Sol ka ha gwa ya okwu nke Chineke. **8** Ma onye mgbaasi ahụ, onye aha ya bukwa Elimas (n'ihu nke a bu aha ya ma asugharja ya) malitere igbochi ha site n'imegharj onyeisi ahụ anya ka o ghara inabata okwukwe ahụ. **9** Ma Sol, onye aha ya bukwa Pol, onye juputara na Mmuho Nso, legidere ya anya **10** si, "Gi nwa ekwensu, juputara n'aghugho na n'ihe ojoo di iche iche. Gi onye iro nke ezi omume niile. O bu na i gaghi akwasiji imeru uzo niile ziri ezi nke Onyenwe anyi? **11** N'ihu ya lee, iwe nke Onyenwe anyi ga-adakwasiji gi. I ga-ekpu isi nwa oge, i gaghi enwe ike hu ihè nke anyanwu." N'otu oge ahụ, o hukwaghiji uzo ozo. O malitere na-ebigharj aka, na-achokwa onye ga na-edugharj ya. **12** Mgbe onyeisi ahụ huru ihe mere, o kweere, n'ihu na o juru ya anya bu ozizi nke okwu Onyenwe anyi. **13** Pol na ndi otu ya ji ugbo mmiri site na Pafos garuo Pega nke di n'ala Pamfilia. N'ebe a ka Jon hapuru ha laghachi Jerusalem. **14** Site na Pega ha gara ruo Antiok obodo nke di na Pisidia. N'ubochi izuikwe, ha banyere n'ulo nzuko ndi Juu nodu ala. **15** Mgbe a guputasiriji site n'akwukwo iwu na nke ndi amuma, ndiisi ulo ekpere ahụ zigara ya ozi, si, "Umunna anyi, o buru na unu nwere okwu igbaume nye anyi, biko kwonu ya." **16** Pol guzoro oto n'etiti ha feere ha aka ya, si, "Unu ndi Izrel na unu umunna m ndi mba ozo na-atu egwu Chineke. Geenụ m nti. **17** Chineke nke Izrel hoputara nna nna anyi ha

mee ha mba di ukwu n'oge ha no n'obodo Ijpt. O ji ike aka ya duputa ha site n'ala ahụ. **18** O nagidere ha iri afọ ano n'ime ozara. **19** O bibiri mba asaa di ukwu n'ime ala Kenan n'ihu ha, nyekwa ndi ya obodo a ka o buru nke ha. **20** Nke a bu ihe di ka narj afọ ano na iri afọ ise. "Mgbe nke a gasirj, o nyere ha ndi ikpe di iche iche ruo oge Samuel onye amuma. **21** Mgbe ahụ ha rioro ka enye ha eze, Chineke nyekwara ha Sol, nwa Kish, onye si n'agburu Benjamin putu, onye chirj iri afọ ano. **22** Mgbe o wepusirj ya, o mere Devid ka o buru eze ha. O gbara ama banyere ya si, 'Achotala m Devid nwa Jesi, nwoke nke di ka ochicho obi m nke si di. O bukwa onye ga-eme ihe niile m choro ka o mee.' **23** "Jisos onye si n'ezinaulo Devid putu ka Chineke wetaara Izrel Onye nzoputa ahụ bu Jisos, dika o kwere nkwa izite. **24** Ma tupu obija ya, Jon ekwusala nye ndi Izrel banyere baptizim nke ncheghari. **25** N'oge Jon na-arusi oru ya, o na-asij, 'Onye ka unu chere na m bu? Abukwaghiji m onye ahụ. Mba! Abughiji m ya. Ma otu onye ahụ na-abia n'azu m, onye m na-erughiji itopu eriri akpukpokwu ya.' **26** "Ya mere, umunna m, ndi si n'agburu Ibrahim na ndi niile na-atu egwu Chineke, ozi nke nzoputa a dirj anyi niile. **27** Ndi bi na Jerusalem na ndi na-achj ha amataghiji ya, nke ha ji aghota okwu ndi amuma nke a na-aguputara ha kwa izu, bu n'ubochi izuikwe. Ma ha mere ka okwu ahụ mezuu, mgbe ha mara ya ikpe onwu. **28** O bu ezie na ha achotaghiji ihe kwesiri onwu n'aka ya. Ma ha rioro Paillet ka o nye ike ka e gbuo ya. **29** Mgbe ha mezuru ihe niile e dere banyere ya, ha budatarara ya site n'elu obe, lie ya. **30** Ma Chineke mere ka o si n'onwu bilie. **31** Ndi niile soro ya jegharja site na Galili ruo Jerusalem hukwara ya anya otutu ubochi. Ndi a bukwa ndi na-agba ama n'ihu ndi mmadu banyere ya. **32** "Anyi na-ezikwa unu ozioma a, nke nkwa ahụ Chineke kwere ndi nna nna anyi ha. **33** O mezuola ha nye anyi bu umu ha, site na-ime ka Jisos site n'onwu bilie, dika e dere ya n'akwukwo Abu oma, "I bu okpara m, taa aburu m nna gi." **34** Ma banyere ime ka o site n'onwu bilie, ka o ghara ilaghachi n'ire ure ozo. Nke a bu ihe o kwuru, "Aga m emezuru gi nkwa nso ahụ niile m kwere Devid." **35** E dekwarara ya n'ebe ozo n'abu oma, "I gakwaghiji ahapu anu ahụ nke Onye gi di nso ka o hu ire ure." **36** "Mgbe Devid ruzuru oru Chineke choro ka o ruo n'ogbo ha, o nwuru, e likoo ya na ndi nna nna ya ha o rekwarara ure. **37** Ma onye ahụ Chineke mere ka o site n'onwu bilite erekwaghiji ure. **38** "Ya mere, umunna m, achoro m ka o doo unu anya na mgbaghara mmehie dikwa n'ime nwoke a, bu Jisos, anyi na-ekwusa nye unu. **39** A na-esite na ya guo onye obula kwere n'onye ezi omume o buladi site n'ihu ndi ahụ niile nke iwu Mosis na-apughiji igu unu di ka ndi ezi omume. **40** Lezieny anyi ka ihe niile ndi amuma kwuru ghara idakwasiji unu. **41** "Lee, unu ndi na-akwa emo, noronu na mgbagwoju anyi ma lakwanu n'iyi. N'ihu na agaje m ime otu ihe n'ubochi unu nke unu na-agaghiji ekwe na o mere, o buladi na mmadu koro unu maka ya." **42** Mgbe Pol na Banabas

na-apu, ndi mmadu rjoro ha ka ha bjakwa n'izu aka ozo gwa ha okwu gbasara ihe ndi a. **43** Mgbe a gbasara nzuko ahụ, otutu ndi Juu na ndi mba ozo na-atu egwu Chineke sooro Pol na Banabas, ndi gwara ha okwu, rjosiekwa ha ike ka ha nogide n'amara Chineke. **44** N'ubochi izuike ozo ahụ, otutu ndi bi n'obodo ahụ putara injuru okwu Onyenwe anyi. **45** Mgbe ndi Juu huru igwe mmadu ndi a, obi ha juputara n'ekworo, ha bidokwara ikwu okwu ojoo megide okwu niile Pol na-ekwu. **46** Ma Pol na Banabas kwuru okwu na-asoghi anya si, "O di mkpa na anyi buuru uzo gwa unu okwu nke Chineke, ma ebe o bu na unu juru inabata ya, na-ehekwa na unu ekwesighi inweta ndu ebighi ebi, lee, anyi ga-agakwuru ndi mba ozo. (aiōnios g166) **47** N'ihia na nke a bu ihe Onyenwe anyi nyere anyi n'iwu, "Emeela ma ka unu buru ihè nye ndi mba ozo, ka i nwee ike weruo nzoputa n'ebe niile uwa soturu." **48** Mgbe ndi mba ozo nuru ihe ndi a, obi toro ha uzo, ha sopukwara okwu nke Onyenwe anyi. Ya mere ndi niile a hoputara inweta ndu ebighi ebi bu ndi kwenyerenu. (aiōnios g166) **49** Ya mere okwu Onyenwe anyi gbasara ruo ebe niile n'obodo ahụ. **50** Mgbe ahụ, ndi Juu kpaliri obi otutu umu nwanji na-atu egwu Chineke ndi onodu ha di elu, na ndi ikom ndi nke ndu obodo ahụ. Ha kpasuru mkpagbu megide Pol na Banabas si otu a, chupu ha site n'obodo ahụ. **51** Ha tichapuru aja di n'ukwu ha ka o buru ihe ido aka na ntj mmegide ha. Ha hapuru obodo ahụ gaa Aikoniom. **52** Ma ndi na-eso uzo ya juputakwara n'orin na n'ike nke Mmuo Nso.

14 N'obodo Aikoniom, Pol na Banabas banyekwara n'ulo nzuko ndi Juu, kwuo okwu n'uzo puru iche nke mere n'otutu mmadu, ndi Juu na ndi mba ozo kwenyekwara. **2** Ndi Juu, ndi na-anabataghị okwu ahụ, kpaliri ndi mba ozo mee ka mkpurubi ha joo njo megide umunna. **3** Otu o di, ha nogidere n'ebe ahụ ogologo oge, na-ekwusakwa okwu nke Onyenwe anyi na-atughị egwu obula. Onye nke gosikwara na o bu okwu amara ya ka ha na-ekwu site n'inye ha ike iru oru iribama na oru ebube di iche iche. **4** Ma ndi obodo ahụ kewara abuo, ufodu n'ime ha dinyere ndi Juu. Ufodu dinyekwara ndi ozi. **5** Mgbe ndi mba ozo, na ndi Juu, ha na ndi ndu ha, gbara izu ime ha ihe ihere, tuokwa ha nkume. **6** Ndi ozi ahụ matara nzube ha site n'ebe ahụ gbapu oso gbaruo n'akuku Laikonia, gbaba n'ime obodo Listra na Debi na obodo nta ndi ozo ndi di n'akuku ebe ahụ. **7** N'ebe ahụ, ha gara n'ihu na-ekwusakwa ozioma ahụ. **8** N'obodo Listra, o nwere otu nwoke dara ngwuro site n'oge a muru ya. Nwoke a ejibeghi ukwu ya abuo gaa ije mgbe obula. **9** O gere ntj mgbe Pol na-ekwu okwu. Onye legidere ya anya hu na o nwere okwukwe nke a ga-eji mee ka a gwoo ya, **10** were oke olu si, "Guzoro n'ukwu gi abuo." Nwoke ahụ wuliri elu malite iga ije. **11** Mgbe igwe mmadu ahụ huru ihe Pol mere, ha tiri mkpu n'asusu Laikonia si, "Ndi a bu chi bjakwutere anyi n'udidi mmadu." **12** Banabas ka ha kporo Zeus ma kpokwa Pol Hamis n'ihia na o bu ya bu onye oka okwu. **13** Onye nchujaja

Zeus, nke ulo arusi ya di nso n'ihu obodo, kputara oke ehi wetakwa okoko osisi di iche iche. Ya na igwe mmadu ahụ choro ichu aja nye ha n'onu uzo ama ha. **14** Mgbe ndi ozi ahụ, Banabas na Pol nuru ihe ndi a, ha dowara uwe ha, gbara oso jekwuru igwe mmadu ahụ na-eti mkpu, **15** na-asi, "Ndi ikom, gini ka unu na-acho ime? Lee, anyi bukwa mmadu di ka unu. O bu ozioma ka anyi wetaara unu. Anyi choro ka unu site n'isopuru ihe ndi a na-abaghi uru, bjakwute Chineke di ndu. Onye kere eluigwe na uwa, na oke osimiri na ihe niile di n'ime ha. **16** N'oge gara aga, o hapuru mba niile ka ha na-eme ihe masiri ha. **17** N'agbanyeghi nke a o hapughi i debere onwe ya ihe ndi ga-agbara ya akaebe, site n'oru oma ya niile. Di ka inye unu mmiri ozuo site n'eluigwe, na mkpuru nke ala n'oge ha. O na-enyekwa unu nri na-emekwa ka obi na-atu unu uzo." **18** N'agbanyeghi okwu ndi a, o rara ha ahụ igbochi igwe mmadu ahụ ichuru ha aja. **19** Ma ndi Juu sitere n'Antiok na Aikoniom bjara kpalie obi igwe mmadu ahụ. N'ihia ya, ha turu Pol nkume, dokpuru ya puo n'obodo, chee na o nwuola. **20** Ma mgbe ndi na-eso uzo bjara gbaa ya gburugburu, o bilitere, laghachikwa n'ime obodo ahụ. Ma n'echi ya, ya na Banabas sooro gaa Debi. **21** Ha zisasi ozioma n'ime obodo ahụ, nke mere ka otutu mmadu buru ndi na-eso uzo ya. Ha loghachiri n'obodo Listra site ya gaa Aikoniom na Antiok. **22** N'ebe ahụ ha gbara ndi na-eso uzo ume kasjekwa ha obi si ha jidesie okwukwe ahụ ike. Ha siri, "Anyi ga-agabiga otutu mkpagbu di iche iche tupu anyi abaa n'alaeze Chineke." **23** Mgbe ha hoputachara ndi okenye n'ime nzuko niile. Ha sitere n'obubu onu na ekpere tinye ha n'aka Onyenwe anyi, bu onye ha kwenyerere na ya. **24** Ha sitere n'akuku Pisidia garuo Pamfilia. **25** Mgbe ha zisachara ozioma n'obodo Pega, ha gbadara gaa Atalia. **26** Site n'ebe ahụ, ha sooro ugbo mmiri jeruo Antiok bu ebe a no nyefee ha n'amara Chineke n'ihia oru ndi a ha ruzuru. **27** Mgbe ha bjaruru, ha kpokotara nzuko kwara ha ihe niile Chineke sitere n'aka ha mee, na otu o siri meghe onu uzo nke okwukwe nye ndi mba ozo. **28** Ha na ndi na-eso uzo nogidere n'ebe ahụ ruo oge di anya.

15 Ufodu ndi ikom sitere Judia bja malitere izi umunna ozi, "O buru na e bighi unu ugwu dika Mosis nyere n'iwu, a pughi izoputa unu." **2** Ha na Pol na Banabas rurtara uka nke ukwu. N'ihia nke a, ha kpebiri ka Pol na Banabas, na ufodu ndisi ndi ozo soro gaa Jerusalem hu ndi ozi na ndi okenye nke nzuko maka okwu a. **3** Nzuko ahụ zipuru ha n'uzo ha, mgbe ha sitere Fonia na Sameria na-agafe, ha koro otu ndi mba ozo siri chegharia. Nke a wetara ndi niile kwere ekwe oke oru di ukwu. **4** Mgbe ha bjaruru Jerusalem, nzuko, ndi ozi na ndi okenye nabatara ha, ha kokwara ha ihe niile Chineke sitere n'aka ha mee. **5** Ma ufodu ndi kwere ekwe si n'otu ndi Fariisi biliri na-ekwu si, "Na o di mkpa ka e bie ha ugwu ma gwakwa ha ka ha dobe iwu Mosis." **6** Mgbe ahụ, ndi ozi na ndi okenye zokotara itule okwu a. **7** Mgbe ha no tulegide okwu ahụ ruo oge di anya, Pita guzoro oto si ha, "Umunna

m, unu niile maara na site na mbụ Chineke họtara m site n'etiti unu, ka m zisaa ozioma ahụ nye ndị mba ozo ka ha nuru, ma kwereka. **8** Chineke a, onye maara obi mmadu niile gbaara ha akaebe site n'inye ha onyinye Mmuo Nso dika anyi si nata ya na mbu. **9** O gosighi na o nwere ihe di iche n'etiti anyi na ha. N'ihu na o mere ka obi ha di ocha site n'okwukwe. **10** Ugbu a, gini mere unu ji anwa Chineke onwunwa site natitinye n'olu ndi na-eso uzo ya ibu arọ nke anyi maobu nna nna anyi ha na-enweghi ike idokpu? **11** Mba, anyi kwenyere na o bu site n'amara nke Onyenwe anyi Jisosh ka a ga-eji zoputa anyi, dika a ga-esi zoputakwa ha." **12** Mmadu niile noduru nwayo, ha bidoro ige nti n'akuko Banabas na Pol na-akoro ha banyere ihe iribama niile na oru ebube niile Chineke jiri ha ruo n'etiti ndi mba ozo. **13** Mgbe ha kwusiri okwu ndi a, Jemis siri, "Umunna m geenu nti. **14** Saimon akoolara anyi otu Chineke si buru uzo lekota ndi mba ozo site na isite n'etiti ha hoptara onwe ya ndi ga-ekwere na aha ya. **15** Nke a na okwu ndi amuma dakotara, dika e dere ya, **16** "Mgbe nke a gasiri, aga m aloghachi, aga m ewughachikwa ulo ikwu Devid nke dara ada. Ebe ya niile dakposiri adakposi ka m ga-ewugharika, aga m emekwa ka o guzozie, **17** ka ndi foduru n'etiti mmadu nwe ike choo Onyenwe anyi, o buladi ndi mba ozo niile ndi a kpokwasiri aha m, ka Onyenwe anyi kwuru, onye na-emekwa ihe ndi a." **18** Nke a amaara site na mgbe ochie. (aion g165) **19** "N'ihu nke a, mkpebi ikpe m bu nke a, ka anyi ghara isogbu ndi mba ozo loghachikwutere Chineke, **20** kama o kwesiri ka anyi degara ha akwukwo gwa ha si ha hapu iri nri obula e ji choro arusi aja. Ka ha wezugakwa onwe ha site na mmehie ikwa iko, ya na iri anu a nyagburu anyagbu, maobu obara. **21** Site na mbu, Mosis nwere ndi na-ekwusa iwu n'obodo niile. A nagukwa ya n'ulo nzuko n'ubochi izuike niile." **22** Mgbe ahụ, ndi ozi na ndi okenye, ha na nzuko niile, kpebiri ka a hopta ndi ikom a ga-eziga Antiok ha na Pol na Banabas. Ha hoptara Judas onye a na-akpokwa Basabas, na Sailas, ndi ndu so n'etiti umunna. **23** Ha nyekwara ha n'akwukwo ozi di otu a, Akwukwo a sitere n'aka ndi ozi, na ndi okenye ndi bu umunna unu. A na-edetara ya unu ndi sitere na mba ozo kwere bu ndi no n'Antiok, Siria na Silisia. Ekele. **24** E mere ka anyi mata na ufodu ndi otu anyi ebuterela unu nsogbu na ogbaaghara, mee ka obi loo unu mmiri, na-emebi mkpurubi unu. Ma n'ezie, ha anataghi ike n'aka anyi ime nke a. **25** N'ihu nke a, anyi zukoro, sitekwa n'otu obi kpebie ihopta ufodu ndi ikom na izitere unu ha, ha na ndi anyi huru n'anya, bu Pol na Banabas, **26** ndi ikom werela ndu ha tunye n'aha Onyenwe anyi Jisosh Krajst. **27** Ya mere, anyi na-ezite Judas na Sailas ndi ga-akowara unu n'ihu n'ihu, ihe anyi dere n'akwukwo a. **28** N'ihu na o bu ihe ziri ezi n'anya Mmuo Nso na n'anya anyi kwa, na o kwesighi ka anyi bokwasu unu ibu arọ karja ihe ndi a di mkpa. **29** Ma o kwesiri ka unu hapu iri ihe obula e jiri choo aja nye arusi, ya na iri anu obula a nyagburu anyagbu, maobu obara.

Kewapukwanu onwe unu site n'ikwa iko. O buru na unu eme ihe ndi a, unu mere nke oma. Nonu nke oma. **30** Ya mere, e zipuru ha, ha jeruokwa Antiok. Mgbe ha kpokoro nzuko ahụ, ha nyere ha akwukwo ozi ahụ. **31** Mgbe ndi otu ogbako ahụ gusiri ya, ha nuriri onu nke ukwu n'ihu agbamume ha natara. **32** Judas na Sailas, ndi ha onwe ha bu ndi amuma, kwuru otutu okwu, iji gbaa ha ume na ime ka okwukwe ndi kwere ekwe guzozie ike. **33** Mgbe ha nonyesiri ha nwa oge nta, ndi kwere ekwe ji ngozi nke udo zilaga ha ka ha laghachikwuru ndi zitere ha. **34** Ma o masiri Sailas inotukwu n'ebe ahụ. **35** Pol na Banabas nogidere n'Antiok, ebe ha na ndi ozo kuziri ihe ma kwusakwa okwu Onyenwe anyi. **36** Mgbe ubochi ole na ole gasiri, Pol gbara Banabas, "Ka anyi gaghachi n'obodo niile anyi kwusara okwu Onyenwe anyi n'otu n'otu, mata ka ndi kwere ekwe si agbali n'ebe ahụ." **37** Banabas choro ka ha na Jon onye a na-akpo Mak soro gaa. **38** Ma Pol echeghi na o ziri ezi iduru ya n'ihu na o hapuru ha na Pamfilia. O sokwaghi ha jezuo ozi ha. **39** Iru uka daputara n'etiti ha siri ike nke mere na ha kewara. Banabas kporo Jon Mak banye n'ugbo gawa Saipros. **40** Ma Pol horo Sailas, kporo ya gawa njem, mgbe umunna kpesiri ha ekpere raara ha nye n'amara Onyenwe anyi. **41** O jehariri n'ime obodo Siria na Silisia na-agba nzuko no n'ebe ahụ ume.

16 Pol bjaruru Debi na Listra, ebe otu onye na-eso uzo Jisosh a na-akpo Timoti bi. Nne ya bu onye juu burukwa onye kwere ekwe, ma nna ya bu onye Griik. **2** Umunna ndi bi na Listra na Aikonim gbara ezi ama banyere ya. **3** Pol choro ka Timoti soro ya n'ije ya. Ma n'ihu ndi juu bi n'akuku ebe ahụ, o biri ya ugwu n'ihu na mmadu niile maara na nna ya bu onye Griik. **4** Dika ha na-eme njem site n'obodo ruo n'obodo, ha na-akowara ha ihe banyere mkpebi ndi ozi na ndi okenye kpebiri na Jerusalem ka ha nwe ike idebe ha. **5** Ihe ndi a niile mere ka nzuko sie ike n'okwukwe ma baakwa uba n'onuogugu kwa ubochi. **6** Ha gara mpaghara Frigia na Galeshia. Ma Mmuo Nso ekweghi ka ha kwusaa ozioma n'akuku Eshja n'oge ahụ. **7** Mgbe ha ruru n'akuku obodo Misia, ha chere ihu ibanye n'akuku obodo Bitinia. Ma Mmuo Nso nke Jisosh akwagideghị ka ha gaa. **8** Ka ha si n'akuku Misia gafee, ha batara Troas. **9** N'abal ahụ, Pol huru onu ebe o huru otu nwoke onye Masidonia ka o guzo nariso ya si, "Bja na Masidonia nyere anyi aka." **10** Mgbe o huchara nke a, anyi jikeere ngwangwa iga Masidonia ebe anyi mara na Chineke akpola anyi igbasara ha ozioma. **11** Anyi banyere ugbo mmiri na Troas si ya gafee Samotres. N'echi ya, anyi bjaruru Niapolis. **12** Site n'ebe ahụ anyi jeruru Filipai nke bu isi obodo di n'akuku mpaghara Masidonia burukwa otu akuku n'ebe ndi Rom na-achi. Anyi noduru n'ime obodo a otutu ubochi. **13** N'ubochi izuike, anyi sitere n'obodo ahụ gaa n'akuku osimiri ebe anyi choputara na ulo ekpere di. N'ebe a ka anyi no gwa umu nwananyi ndi gbakoronu okwu. **14** Aha otu n'ime ndi inyom nuru

okwu anyị bụ Lidia, onye obodo Tiatira, onye na-azụ ahịa akwa e sijiri odo odo. Ọ bụkwa nwanịy na-asopurū Chineke. Onyenwe anyị meghe obi ya, ige ntị n'ìhe Pòl na-ekwu. **15** Ka e mesịrị ya na ezinaulọ ya baptizim, ọ rịrọrọ anyị na-asị, "Ọ burū n'ezie na unu gurū m dika onye kwesiri ntụkwasị obi nye Onyenwe anyị, batanū n'ụlọ m nọrọ." Mgbe ọ kwagidesịrị anyị ike, anyị sooro ya. **16** Otu ụbọchị, mgbe anyị na-aga n'ụlọ ekpere, anyị zutere otu nwaagboghọ bụ ohu, onye nwere mmụọ igba afa. Ọ na-ewetara ndị nwe ya ezigbo ego site n'igba afa. **17** Ma o sogidere anyị na Pòl ebe ọbụla anyị na-aga, na-eti mkpu na-asị, "Ndị a bụ ndị ohu Chineke Onye kachasị ìhe niile elu. Ha bịara ikwuputara unu ìhe banyere ụzọ nzoputa." **18** O mere nke a otụtụ ụbọchị. Ma site n'oke iwe, Pòl baara mmụọ ojọọ ahụ bi n'ime ya mba sị, "Eji m aha Jisọs Kraist na-enye gị iwu sị gị site n'ime ya pụtala!" Otu mgbe ahụ o siri n'ime ya pụtala. **19** Mgbe ndị nwe ya hurū n'olileanya ha jiri inweta ego akwusila, ha jidere Pòl na Saịlas dọkpurū ha jekwuru ndịisi obodo n'oma ahia. **20** Mgbe ha dutara ha n'ihu ndị na-ekpe ikpe ha siri, "Ndị ikom a bụ ndị Juu ma ha etinyela ogbaaghara n'obodo anyị, **21** site n'ikuzi omenaala megidere iwu anyị, nke anyị bụ ndị Rom na-enweghị ike inabata maọbụ mee." **22** Igwe mmadụ sonyere imegide ha. Ndị ikpe nyere iwu ka a dọwaa uwe, pjakwa ha ìhe. **23** Mgbe ha pjachara ha ìhe nke oma, a tũnyere ha n'ime ụlọ mkporo, nyekwa onye nche iwu ka o chee ha nke oma. **24** N'ìhi nke a, o tinyere ha n'ime ime ụlọ mkporo, ebe o jiri otosị kegide ha n'ukwū. **25** N'etiti abali, mgbe Pòl na Saịlas na-ekpe ekpere na-abukwa abụ ito Chineke, ndị niile nọ n'ụlọ mkporo ahụ na-ege ha ntị. **26** Na mberede, oke ala oma jijiji bidoro, nke mere ka ntọala ụlọ mkporo ahụ maa jijiji. Ngwangwa, onụ ụzọ ya niile meghe, ụdọ igwe niile e jiri kee ndị mkporo topukwara. **27** Mgbe onyeisi nche ụlọ mkporo tetara n'ura ma hụ na onụ ụzọ niile ghere oghe. N'ìhi ya, o chere na ndị mkporo niile agbapula. Ya mere, ọ mịputara mma agha ya chọọ igbu onwe ya. **28** Ma Pòl tiri mkpu n'oke olu, sị, "Emerula onwe gị ahụ. Anyị niile nọ n'ebe a!" **29** Onyeisi nche ahụ kpọrọ ka eweta oku, ọ gbabara n'ime, daa n'ukwū Pòl na Saịlas na-ama jijiji. **30** Ọ kpọtutara ha n'ezì sị, "Ndị nwe m, gini ka m ga-eme ka a zoputa m?" **31** Ha siri, "Kwere n'Onyenwe anyị Jisọs, a ga-azoputa gị na ezinaulọ gị niile." **32** Mgbe ahụ, ha gwara ya na ndị niile nọ n'ezinaulọ ya okwu nke Onyenwe anyị. **33** N'otu elekere ahụ, n'abali ahụ, ọ sachara onya ha. N'atufughị oge, ha mere ya na ezinaulọ ya baptizim. **34** Ọ kpọbatara ha n'ụlọ ya, nye ha ìhe oriri. Ya onwe ya na ezinaulọ ya ñurirị onụ n'ìhi na o kwerela na Chineke. **35** N'echi ya, ndị ikpe ahụ zitere ndị uweojii sị, "Hapunū ụmụ nwoke ahụ ka ha laa." **36** Onyeisi ụlọ mkporo ahụ gwara Pòl, sị, "na ndị ikpe zitere ozi sị ha laa. Ugbu a pụtana. Unu laanū n'udo." **37** Ma Pòl siri ha, "Ha tiri anyị ìhe n'ihu mmadụ niile na-ebughị ụzọ kpee anyị ikpe. Emesja ha tinyere anyị n'ụlọ mkporo. Anyị bụ diala n'obodo Rom! Olele otu ha ga-esi zipu anyị na nzuzo. Ọ kwesiri

ka ha bịa n'onwe ha kpọputa anyị." **38** Ndị uweojii ahụ gara gwa ndị ikpe ahụ ìhe ha kwuru. Mgbe ha nūrū na ha bụ diala na Rom, ha tūrū egwu nke ukwuu. **39** Ha bjakwutere ha rịsịe ha arirịo ike. Ha kpọtutakwara ha, rịo ha ka ha hapu obodo ahụ. **40** Mgbe ha sitere n'ụlọ mkporo pụtala, ha gara n'ụlọ Lidia. N'ebe ahụ ka ha zutere ụmụnna, gwa ha okwu mgbamume, emesja ha si n'obodo ahụ puo.

17 Mgbe ha gafechara obodo Amfipolis na Apolonia, ha bjaruru obodo Tesalonaika, ebe ụlọ nzukọ ndị Juu di. **2** Pòl bakwuuru ha, dika ọ na-eme oge niile. Ọ nonyere ha izu ụka ato, ya na ha na-atugharị uche n'Akwukwọ Nso, **3** na-akwara ha na-edokwa ha anya na ọ di mkpa na Kraist ga-ahụ ahụhụ, ma sitekwa n'onwū bilie. Ọ siri, "Jisọs a, nke m na-ekwusara unu bụ Kraist ahụ." **4** Ufodū n'ime ndị Juu ahụ ka e mere ka ha kwere ma sonyere Pòl na Saịlas, otu aka ahụ, igwe mmadū ndi na-atū egwu Chineke n'etiti ndi Griik na ụmụ nwanịy ufodū a maara aha ha. **5** Ma ndi Juu juputara n'ekworo, n'ìhi ya, ha kpaliri obi ufodū mmadū efu n'etiti ha n'oma ahia. Ndị a malitekwaro ogbaaghara n'uzo di ìche n'ime obodo. Ha tikasiri ụlọ Jesin, n'ìhi na ha choro idoputa ha nyefee ha n'aka oha mmadū. **6** Ma mgbe ha na-achotaghi ha n'ebe ahụ, ha doputara Jesin na ụmụnna anyi ufodū, duru ha jekwuru ndi ikpe nke obodo ahụ, na-eti mkpu, "Ndị a kpuru ụwa ihu n'ala abiala inye obodo ukwu anyi nsogbu. **7** Ma Jesin nabatara ha n'ulo ya. Ha na-emebi iwu Siza n'ìhi na ha na-asikwa na ọ di eze ozo di nke a na-akpo Jisos." **8** Okwu di otu a wetara obi ilo mmiri n'etiti ndi ikpe na mmadu niile. **9** Ha hapuru Jesin na ndi ozo, naani mgbe ndi akaebe biala kwuo ugwo e jiri gbaputa ha. **10** Ma n'abali ahụ, ndi kwere ekwe mere ngwangwa zipu Pòl na Saịlas ka ha gaa obodo Beria. Ma mgbe ha ruru n'ebe ahụ, ha banyere n'ulo nzuko ndi Juu. **11** Ma ndi bi na Beria jiri obi ghere oghe nabata okwu a karia ndi bi na Tesalonaika. N'ìhi na ha ji inu oku n'obi nara okwu ahụ, na-enyocha Akwukwo Nso kwa ubochi, ka ha mara ma ìhe ha na-ekwu o bu eziokwu. Ha mere nke a ubochi niile. **12** Otutu n'ime ha kweere, ufodu umu nwaniy na umu nwoke ndi Griik a maara aha ha chegharikwara. **13** Ma mgbe ndi Juu bi na Tesalonaika nuru na Pòl na-ekwusa ozioma Chineke na obodo Beria, ufodu ha gara n'ebe ahụ na-akpali igwe ndi mmadu n'ìhi iwabata ogbaaghara. **14** Ndị kwere ekwe mere ngwangwa zipu Pòl ka ọ gaa n'akuku oke osimiri di n'ebe ahụ. Ma ha hapuru Saịlas na Timoti ka ha na ha nodu. **15** Ma ndi dupuru Pòl sooro ya ruo obodo Athens. Ha lawara, hapuru Saịlas na Timoti ozi ka ha bjakwute ya na-atufughị oge. **16** Mgbe Pòl nọ na-echere ha n'Atens, o wutere mmụọ ya nke ukwuu n'ìhi aruşi niile ọ huru, nke juputara n'obodo ahụ. **17** N'ìhi nke a, ya na ndi Juu na ndi na-atu egwu Chineke, na-anogide n'ulo nzuko na-arurita uka. Kwa ubochi, ọ na-apukwa n'oma ahia na-agwa ndi niile o zutere okwu. **18** Ya na ufodu ndi Epikuri na ndi Stoik bu ndi okachamara na-arurita uka. Ndị ufodu

na-asị, “gini ka onye ekwurekwu a ga-ekwu?” Ndi ọzọ siri, “ọ dika onye na-ekwusa umu mmuo ndi ala ozo.” Ha kwuru nke a n’ihi na ọ na-ekwusa ozioma banyere Jisọs na mbilite n’onwu ya. **19** Ha kpobatarara ya n’ebe ha zukoro, ebe a na-akpo Areopagos, ebe ha no si ya, “Anyi enwere ike imata ihe banyere ozizi oheru gi a? **20** I na-ekwu ihe ndi na-agbagwoju anyi anya. Anyi chorọ imata ihe ndi a nke oma.” **21** (Ndi Atens niile na ndi ala ozo bi n’obodo ahụ, enweghi ohere ime ihe obula, ọ gwuchaala oru ikwu na inu banyere ihe di oheru.) **22** Mgbe ahụ Pol guzoro na nzuko Areopagos si, “Unu ndi Atens, ahula m na ọ na-anu unu oku n’obi isopuru mmuo nke unu na-efe ofufe. **23** N’ihi na mgbe m na-ejeghari n’obodo unu, ahuru m ulo chi di iche iche, ahuru m otu ebe ichu aja nke e dekwasi n’elu ya: Ihe e nyere chi nke amaghi ama. Ya mere, ihe ahụ unu na-efe ofufe n’amaghi ama nke a ka m na-ekwusara unu. **24** “Chineke onye kere uwa na ihe niile di n’ime ya. Ebe ọ bu onye nwe eluigwe na uwa, ọ dighi ebikwa n’ulonso e jiri aka wuo. **25** Otu aka ahụ, ọ dighi anara ije ozi site n’aka mmadu, dika a ga-asị na o nwere ihe koro ya. Ya onwe ya na-enye ndu na ume na ihe niile. Ọ na-egbokwa mkpa niile. **26** O sitere n’aka otu onye, bu mmadu mbu ahụ, kee agburu niile nke mmadu n’otu n’otu, ka ha biri n’elu uwa dum. O jiri aka ya kewachaa oge ogbo obula ga-anọ na oke niile nke ebe obibi ha. **27** Ma nzube ya banyere ihe niile bu ka onye obula chosi Chineke ike. Elaghi anya, mmadu nwere ike lezie uzo ya anya, si otu a chota ya. Ọ nokwaghi mmadu obula n’ebe di anya. **28** ‘N’ihi n’ime ya ka anyi na-ebi, anyi na-ejegharikwa n’ime ya na-adikwa ndu.’ Dika ufodu n’ime unu ndi ode abu na-ekwu si, ‘Anyi onwe anyi bu umu ya.’ **29** “Ebe anyi bu ndi Chineke muru, o kwesighi ka anyi na-eche na ihe akporo Chineke yiri olocha maobu oloaedo, maobu nkume, ihe apiri api site na nka na ihe di n’obi mmadu. **30** Ma Chineke lefuru enweghi nghota nke mmadu anya banyere ihe ndi a niile n’oge gara aga. Ma ugbo a, ọ chorọ ka mmadu niile chegharia. **31** N’ihi na o debela otu ubochi mgbe ọ ga-ekpe uwa niile ikpe n’uzo ezi omume, site n’aka otu nwoke ọ hoputara. O mekwara ka nke a guzosie ike, mgbe o mere ka onye ahụ si n’onwu bilie.” **32** Mgbe ha nuru ihe banyere mbilite n’onwu nke ndi nwuru anwu, ha chiru ya ochi. Ma ufodu n’ime ha siri, “N’oge ozo anyi ga-acho inu okwu ndi a.” **33** N’oge a, Pol hapuru ha. **34** Mmadu ole na ole sooro ya, burukwa ndi kwere ekwe. Otu onye n’ime ha bu Dionisios onye Areopagos. Onye ozo bu nwanyi a na-akpo Damaris na ndi ozokwa.

18 Ka nke a mechara, Pol hapuru Atens gaa Korint. **2** N’ebe ahụ o zutere otu onye Juu a muru n’obodo Pontos, onye a na-akpo Akwila. Ya na nwunye ya Prisila sitere Itali Klodios nyere iwu ka a chupu ndi Juu site n’obodo Rom. Pol gara hu ha, **3** n’ihi na ha na-arụ otu oru, o binyere ha, sokwara ha ruko oru n’ihi na ha bu ndi na-akpa akwa e ji ama ulo ikwu. **4** Ubochi izuike niile, ọ na-arụ uka n’ulo nzuko ha na-agbalị ime ka ndi Juu na ndi Griik kwere. **5** Mgbe

Sajlas na Timoti sitere na Masidonia bja, Pol tinyere oge ya niile ikwusa okwu na ikowara ndi Juu na Jisos bu Kraist ahụ. **6** Mgbe obula ha megidere ya ma kparia ya, ọ na-ejecha uwe ya, si ha, “Obara unu di unu n’isi, aka m di ocha. Malite ugbo a, aga m agakwuru ndi mba ozo.” **7** O siri n’ebe ahụ puo, gaa n’ulo otu nwoke a na-akpo Taitos Jostus, onye na-asopuru na-efekwa Chineke ofufe. Ulo ya di nso n’ulo nzuko ndi Juu. **8** Krispos onyeisi n’ulo nzuko ahụ na ezinaulo ya niile kweere n’Onyenwe anyi. Otutu ndi ozo bi na Korint nuru okwu ahụ, kwere, e mee ha baptizim. **9** Onyenwe anyi gwara Pol n’ohu n’otu abali si, “Atula egwu, kwusie okwu ike, emechikwala onu gi. **10** N’ihi na anonyeere m gi. Ọ dikwaghi onye obula puru imeru gi ahụ. Enkwara m otutu mmadu n’ime obodo a.” **11** Ọ nogidere ebe ahụ otu afọ na okara. Ọ na-ezikwa ndi mmadu okwu Chineke. **12** Mgbe Galio malitere ichi achị n’obodo Akaja, ndi Juu bidoro omume ojo megide Pol. N’ikpeazu, ha duputara ya, gaa n’ulo ikpe. **13** Ha siri, “Nwoke a na-amanye ndi mmadu ka ha na-ekpere Chineke n’uzo megidere iwu.” **14** Ma mgbe Pol chorọ ikwu okwu, Galio siri ndi Juu ahụ, “Agaara m enwe ndidi gee unu nti ma ọ buru na okwu a gbasara mmejo mmadu mejoro ibe ya, maobu aru mmadu mere megide obodo. **15** Ma ebe unu na-ekwu ihe banyere okwu na aha di iche iche nakwa iwu unu, gaanụ dozie ya n’onwe unu. Agaghi m abu onye ikpe okwu ihe ndi di otu a.” **16** O sitere n’ime ulo ikpe ya chupu ha. **17** Ha jidere Sostenis, onye bu onyeisi ulo nzuko ahụ tie ya ihe nke ukwu n’onu uzo ulo ikpe ahụ. Ma Galio emeghi dika ọ maara ihe na-eme n’ebe ahụ. **18** Mgbe ọ nosiri n’ebe ahụ otutu ubochi, Pol siri ndi kwere ekwe no n’ebe ahụ ka ha nodunu nke oma, ma si n’ebe ahụ banye n’ugbo mmiri ruo Siria. Prisila na Akwila sokwara ya gaa. N’obodo a na-akpo Senkria, ọ kpuchara agiri isi ya, n’ihi nkwa o kwere. **19** Mgbe ha rutere Efesos, ọ hapuru ha n’ebe ahụ, ma o bu uzo banye n’ulo nzuko ebe ya na ndi Juu nwere mkparita uka. **20** Ma mgbe ha rioro ya ka ọ nonyetukwuoro ha ogologo oge, ọ kweghi. **21** Mgbe ọ na-ahapu, ọ siri ha, “O buru na Chineke kwe, aga m aloghachikwute unu ozo.” Emesja ọ banyere n’ugbo hapu Efesos. **22** Mgbe ọ kwusiri na Sizaria, ọ gara leta choochi di n’ebe ahụ kelee ha. Emesja, ọ gara n’ihu ruo Antiok. **23** Mgbe ọ nosiri nwa oge nta n’ebe ahụ, ọ sitere n’ebe ahụ puo jegharị n’akuku obodo Galeshja na Frigia na-agba ndi na-eso uzo ahụ ume. **24** Ma otu nwoke onye Juu, aha ya bu Apolos, onye Aleggandria bjara na Efesos. Ọ bu onye oka okwu, burukwa onye maara ihe edere n’Akukwo Nso nke oma. **25** Nwoke a natara ozizi banyere uzo Onyenwe anyi. O sitewara n’inu oku nke obi kuzie nnoo ihe ziri ezi banyere Jisos. Ma ihe ọ maara bu naani ihe gbasara baptizim jon mere. **26** Ma ọ nogidesiri ike na-ekwuwa okwu n’ulo nzuko. Mgbe Prisila na Akwila nuru okwu ya, ha jekwuru ya, duru ya gaa n’ulo, were nwayo kowaara ya ihe niile banyere uzo Chineke. **27** Mgbe o zubere iga obodo Akaja, ndi umuna gbara ya ume. Ha

degaara ndi na-eso ụzọ Onyenwe anyị nọ n'ebe ahụ akwụkwọ ka ha nabata ya. Mgbe ọ bjaruru, Onyenwe anyị sitere n'aka ya mee ka amara ya baa ụba n'ebe ndi kwere ekwe nọ. **28** N'ihị na n'ihu ndi mmadu niile, o guzoro kwuo okwu megide ozizi ojoo na iru ụka niile nke ndi Juu. O gosiri ha site n'akwụkwọ nso na Jisọs bu Kraist ahụ.

19 Mgbe Apolọs nọ na Korint, Pọl sitere ụzọ nke n'ime elu ala bjarute Efesọs. N'ebe ahụ, ọ hụrụ ụfọdu ndi na-eso ụzọ ahụ, **2** si ha, "Unu natakware Mmuo Nso mgbe unu kweere?" Ha siri ya, "Mba, anyi anubeghi na ọ nwere ihe dika Mmuo Nso." **3** Ya mere, ọ siri, "Gini ka unu kwenyere n'ime ya mgbe e mere unu baptizim?" Ha siri, "Baptizim nke Jon." **4** Mgbe ahụ, Pọl siri, "Baptizim Jon bu nke gbasara ncheghari site na mmehie, na-agwa ndi mmadu ka ha kwere n'onye ahụ na-eso ya na-abja, nke bu, ikwere n'ime Jisọs." **5** Mgbe ha nuru nke a, e mere ha baptizim n'aha Onyenwe anyi Jisọs. **6** Mgbe Pọl bikwasiri ha aka ya abuo n'isi, ha natara Mmuo Nso. Ha kwukwara okwu n'asusu di iche iche, bukwaa amuma. **7** Ha niile ruru ndi ikom iri na abuo. **8** O banyere n'ulo nzuko ahụ ma were nkwuwa okwu, na iru ụka n'ebe o doro anya gwasi ha okwu ike banyere alaeze Chineke. O bu onwa ato ka o were ya ime nke a. **9** Ma ụfodu n'ime ha mechiri obi ha; ha juru ikwenye, kama ha kwuru okwu ojoo megide Ụzọ ahụ n'ihu ogbako ahụ niile. Ya mere, o sitere n'ebe ha nọ puo, kpokwara ndi na-eso ụzọ ahụ, ha na-akparita ụka kwa ubochi n'ulo ogbako Tiranos. **10** Ihe ndi a gakwara n'ihu afo abuo. Ndi niile bi na Eshia nukwara ozimo Onyenwe anyi. Otutu n'ime ha bu ndi Juu, ma ndi ozo bu ndi Griik. **11** Chineke sitere n'aka Pọl ruo otutu oru ebube puru iche. **12** Nke bu na-ewere ụfodu n'ime akisi maobu ichafu na akwa mgbochi nke meturu ya n'ahu na-atukwasị n'ahu ndi orja, ahụ a dikwa ha ike. E sitekwara na ya chupu mmuo ojoo. **13** Ufodu ndi Juu dikwa ndi na-egghari n'obodo di iche iche n'achupu mmuo ojoo n'ime mmadu. Ha chokwara ime nke a n'aha Onyenwe anyi Jisọs na-asi, "E ji m aha Jisọs, onye Pọl na-ekwusa na-enye unu iwu ka unu site n'ime ya puta." **14** Ndi na-eme ihe di otu a bu umu asaa nke Skiva, onyeisi nchujaja, bu onye Juu. **15** Mmuo ojoo ahụ zara ha si, "Amaara m onye Jisọs bu, amakwaara m onye Pọl bu, ma unu onwe unu, unu bu ndi ole?" **16** Nwoke ahụ mmuo ojoo na-achị makwasiri ha, tie ha ihe nke ukwu, mee ka ha gbaa oso. Ha gbara oto gbaụ n'ulo ahụ. Ha merukwara ahụ. **17** Akuko banyere ihe ndi a jezuru obodo Efesos niile. Mgbe ahụ, ndi Juu na ndi Griik ụfodu nukwara ihe ndi a. Oke egwu jidekwara ha. N'ihị nke a, e mekwara ka aha Onyenwe anyi Jisọs daa ụda n'ebe niile. **18** Otutu ndi kwenyerenụ bjara na-ekwuputa omume ojoo ha niile, n'ihu mmadu niile. **19** Otutu n'ime ndi na-agwo ogwu mgbaasi buputara akwukwo niile ha ji na-eme mgbaasi, kpoo ha oku n'ihu mmadu niile. Akwukwo niile a kpoo oku n'ubochi ahụ ga-eru ego ruru puku

olaocha iri ise. **20** Ya mere, okwu Onyenwe anyi toro, na-agbasa n'ike n'ike na-adikwa ire. **21** Mgbe ihe ndi a gasiri, Pọl kpabiri n'ime mmuo ya na ya ga-eje ruo Masidonia na Akaja tupu ọ bjaruo Jerusalem. O sikwara "na ya aghaghị ijeru Rom n'ogwugwu ije ya niile." **22** O zipuru ndi na-enyere ya aka, bu Timoti na Erastos ka ha buru ụzọ jeruo Masidonia. Ma ya onwe ya ngidere n'ime Eshia nwa oge. **23** Ma ọ bu n'oge a ka oke nsogbu malitere megide Ụzọ ahụ. **24** Otu onye ụzọ na-agbaze olaocha, aha ya bu Dimitrios, onye ji olaocha na-akpu ulo arusi ala ahụ a na-akpo Artemis. O na-ewetara ya na ndi uzu ibe ya ego n'ebe o hiri nne. **25** Nwoke a kpokotara ndi oru ya niile, na ndi ya na ha na-aruko otu oru, si, "Ndi ibe m, unu ma na o bu site n'oru nke a ka anyi si enweta akunuba anyi. **26** Unu niile ahula ma nukwa, otu nwoke a na-akpo Pọl si rafuo otutu ndi mmadu site n'ime ka ha kwenye na chi obula e ji aka mee abughi chi. O bukwaghị naani n'Efesos kama o foduru ihe nta ka o buru n'Eshia niile. **27** O bukwaghị naani na ihe ize ndu di banyere oru aka anyi nke a ga eleli kama tynere nke a, ulo nke oke chi nwanji bu Artemis agaghị enwewa nsopuru. Ya bu, chi nwanji n'onwe ya bu onye a na-eke n'obodo Eshia niile nakwa n'elu ụwa niile ka a ga-anapu nkwanye ugwu diri ya dika chi." **28** Ma mgbe ha nuru ihe ndi a, ha were oke iwe tie mkpu na-asi, "Artemis ndi Efesos di ukwu!" **29** Ogbaghara ahụ gbasara, uto obodo ahụ niile. Ha banyere n'ebe a na-eme ihe ileleanya, kpopta Gaios na Aristakos ndi Masidonia, bu ndi ha na Pọl na-aruko oru. **30** Pọl choro ibakwuru igwe mmadu ahụ, ma ndi na-eso ụzọ ahụ ekweghi ya. **31** Otu aka ahụ kwa, ụfodu ndi enyi ya n'etiti ndi n'achị Eshia zigakwara ya ozi na-arjo ya ka o hapu ibanye n'ebe ahụ a na-eme ihe ileleanya. **32** Ugwu a, nzuko ahụ na-agba aghara, ụfodu mmadu na-eti mkpu otu ihe, ndi ozo na-eti ihe ozo. N'ezie, otutu n'ime ha amatakwaghị ihe ha jiri nodu n'ebe ahụ. **33** Ufodu ndi Juu n'ime ogbako ahụ nupuru Alegzanda, seputa ya, mee ka o buru ụzọ. Alegzanda feere ha aka ka ha dere duu mgbe o choro igoro onwe ya n'ihu oha mmadu ahụ. **34** Ma n'otu ntabi anya ahụ, mgbe ha matara na o bu onye Juu, ha bidoro iti mkpu ihe dika ogologo awa abuo na-asi, "Artemis ndi Efesos di ukwu!" **35** N'ikpeazu, ode akwukwo nke obodo ahụ kwusiri igwe mmadu ahụ ime uzu. O kwuru, "Ndi ikom Efesos, o nwere onye na-amaghị na obodo Efesos bu obodo na-echekwa ulo ofufe Artemis, na oiyi ya nke si n'eluigwe daa? **36** Ebe ihe ndi a adighi na ngopu, o di mkpa ka unu nodu nwayoo, ghara imebi ihe obula n'echeghi echiche. **37** Lee ugu a, ndi a unu kpotara n'ebe a abughi ndi ohi, ndi na-ezuru ihe n'ogige chi anyi, maobu na-ekwuto eze nwanji arusi anyi. **38** O buru na Dimitrios na ndi okpu uzu ibe ya nwere ihe obula megide ha, ha gaa n'uloike. Ndi na-ekpe ikpe ga-eleba okwu ha anya. Kama ha mee ya n'usoro iwu kwadoro. **39** Ma o buru na o nwere ihe ozo di iche unu choro ka e mee, a ga-edozi ya na nzuko nke ndi obodo na-eme n'uzo ziri ezi. **40** N'ihị na egwu di, na-

eleghi anya a ga-eji ihe nke mere taa boo anyi ebubo na anyi na-ebute ogbaaghara. Anyi enweghi osisa ziri ezi banyere ogbaaghara nke a.” **41** Mgbe o kwachara nke a, o gbasara ha.

20 Mgbe ogbaaghara ndi a kwusiri, Pol kpokwara ndi na-eso uzọ ahụ, gbaa ha ume, gwa ha ka ha nọdu nke oma, o puru gawa Masidonia. **2** Mgbe o gagharichara n'akuku ala ahụ niile, werekwa okwu nkasiobi gbaa ndi umunna ume, o bjaruru ala Griis. **3** O noro onwa ato n'ebe ahụ. Mgbe o chopotara na ndi Juu agbaala ajo izu megide ya dika o na-ejikere iso ugbo mmiri gaa Siria, o kpebiri ka ya si uzọ Masidonia laghachi. **4** Sopata onye Boria bu okpara Piros, na Aristakos, na Sekundus ndi si na Tesalonia, na Gaios onye Debi na Timoti, na Tajikios na Trofimios, ndi Eshia sokwa ya na-aga ije a. **5** Ndi a bu uzọ gawa, na-eche anyi na Troas. **6** Mgbe Mmemme Ngabiga ahụ gwusiri, anyi banyere ugbo mmiri rute Filipai bjakwute ha na Troas n'ubochi nke ise. Anyi noro n'ebe ahụ ubochi asaa. **7** N'ubochi mbu n'izu aka, mgbe anyi zukoro inyawa achicha, Pol gwara ha okwu, ebe o na-akwado ila ma chi bo, o kwugidere okwu ruo n'etiti abali. **8** Otutu oriona dikwa n'ime onuulo ahụ di n'ulo elu ebe anyi zukoro. **9** Otu nwokorobia a na-akpo Yutikos noduru ala n'oghereikuku, o bu onye oke ura bidoro itu dika Pol na-ekwu okwu ruo oge di anya. Mgbe o dara n'oke ura a, o sitere na n'ulo elu nke ato dapu, daa n'ala. Mgbe e buliri ya, o bu onye nwuru anwu. **10** Pol rituru n'ala selite ya elu jikwo ya. O siri ndi gbakoro n'ebe ahụ si, “Ka obi hapu ilo unu mmiri o di ndu.” **11** O laghachikwara n'ulo elu ahụ, mgbe o nyawachara achicha ma riekwa, o kwugidere okwu tutu chi aboo, o hapuru ha bilie ije ya. **12** Ha kulitere nwokorobia ahụ na ndu nke mere ka onu juputa ha n'obi. O gbakwara ha ume nke ukwu. **13** Anyi onwe anyi gara n'ihu banye n'ugbo mmiri chee ihu iga Asos. Ebe anyi zubere iburu Pol n'ugbo anyi. O soghi anyi n'ihu na o zubere iji ukwu ruo ebe ahụ. **14** Mgbe o zutere anyi n'Asos, anyi buru ya n'ugbo gaa Mitilen. **15** N'ubochi nke ozo ya, anyi rutere Kios, n'ubochi nke so ya, anyi gafere rute Samos. Ma mgbe otu ubochi ozo gasiri, anyi rutere Melitos. **16** N'oge a, Pol kpebiri na o gaghi akwusi n'Efesos ka o ghara itufu oge n'Eshia, n'ihu na o na-eme ngwangwa irute Jerusalem n'ubochi mmemme Pentikiosu, ma o buru ihe o puru ime. **17** Site na Melitos, o zipuru ozi ka a kporo ya ndi okenye choochi nke Efesos ka ha bja zute ya. **18** Oge ha bjakwutere ya, o gwara ha, “Unu maara nke oma otu m si no n'etiti unu mgbe niile mu na unu noro, site n'ubochi mbu ukwu m zokwasiri n'ala Eshia tutu ruo ugbu a. **19** Aruru m oru Onyenwe anyi site n'obi umeala na anya mmiri n'etiti ntaramahulu di ukwu, site n'izu ojoo ndi Juu gbara maka m. **20** Unu huru na m ahapughi ime ka unu mara ihe obula ga-abara unu uru, mgbe obula m na-akuziri unu ihe n'ulo maobu n'ihu oha. **21** E kwusaala m nye ma ndi Juu ma ndi Griik okwu ncheghari n'ebe

Chineke no, na okwukwe n'ebe Onyenwe anyi Jisos no. **22** “Ma otu o di, ana m aga Jerusalem dika inwu Mmuo Nso nyere m si di, ma amaghi m ihe onodu m ga-abu n'ebe ahụ. **23** Kariakwa na Mmuo Nso na-agbara m ama n'ebe obula na mkporo na ntaramahulu na-eche m n'ebe ahụ. **24** Ma akpoghi m ndu m ihe obula. Karia naani ka m gbazuo oso m ma jezuokwa ozi ahụ m natara n'aka Onyenwe anyi Jisos, nke bu ikwa banyere ozioma nke amara Chineke. **25** “Ma ugbu a, amaara m na o nweghi onye obula n'ime unu, bu ndi jeghariri n'etiti ha na-ezisara ihe banyere alaaze a ga-ahụ m anya ozo. **26** Ya mere, ana m agwasị unu ike, taa, na abụ m onye aka ya di ocha n'ebe obara onye obula n'ime unu di. **27** N'ihu na-esepughi m aka ikwuputa nzoputa Chineke nye unu. **28** Ma ugbu a, kpacharanu anya! Leziokwanu onwe unu na igwe aturu nke Mmuo Nso mere unu ndi nlekota anya ya. Ka unu buru ndi ozuzu aturu nke choochi Chineke, bu nke o ji obara ya zutara onwe ya. **29** N'ihu na amaara m na mgbe m lachara, agu jogburu onwe ya ga-abata n'etiti unu nke na-agaghi emere igwe aturu ebere. **30** Ufodu n'ime unu ga-ebili tugharia eziokwu ahụ ihu ka ha si otu a doro ufodu ndi na-eso uzọ ahụ nye onwe ha. **31** Ya mere, na-echenu nche! Chetakwanu na n'ime afo ato m noro n'etiti unu, ehieha na abali, eji m ikwa akwa na anya mmiri na-adi unu odi. **32** “Ugbu a ana m etife unu n'aka Chineke na nlekota ya. Ana m etifekwa unu n'aka okwu amara ya nke puru igba okwukwe unu ume na inyekwa unu akunuba o kwadobeere ndi ahụ e doro nso. **33** O dighi mgbe obula aguu idotara onwe m olocha maobu oloedo maobu uwe nke onye obula ji guo m. **34** O bakwaghi uru igwa unu na o bu aka m रुपutara oru gbooro m mkpa niile, na nke gbakwara mkpa ndi ahụ mu na ha so. **35** N'ihu niile, abukwa m ihe ilere anya nye unu banyere inyere ndi ogbenye aka, site n'iru oru n'uzo di otu a, na-echetara m okwu nke Onyenwe anyi Jisos kwuru si, “Ngozi kariji di n'inye enye karija inara anara.”” **36** Mgbe o kwusiri okwu ndi a, o soro ha niile gbuo ikpere n'ala kpekwa ekpere. **37** Ha bere akwa nke ukwu, makwo Pol, sutukwa ya onu. **38** O wutere ha karija na o kwuru na ha agaghi ahụ ya anya ozo. Emeja, ha duru ya ruo ebe o banyere ugbo mmiri.

21 Mgbe anyi hapusiri ha, anyi nyapuru ugbo anyi bjaruo Kos. N'echi ya, anyi rutere Rods. Anyi sitere n'ebe ahụ jeruo Patara. **2** Mgbe anyi huru ugbo mmiri na-aga Fonia, anyi banyere n'ime ya kwopu. **3** Mgbe anyi kworuru ugbo anyi ebe anyi nwere ike ihu Saipros, anyi siri n'aka ekpe ya gafee, ruo Siria. Anyi rutere n'onu mmiri Taja, ebe ugbo mmiri ga-akwapu ibu di n'ime ya. **4** Mgbe anyi chotara ndi na-eso uzọ ahụ, anyi nonyere ha abali asaa. Ha gwara Pol site n'ike nke Mmuo Nso, ka o ghara iga Jerusalem. **5** Mgbe anyi nozuru ubochi anyi, anyi hapuru ha, bilie ije. Ha na nwunye ha na umu ha so dupu ruo mgbe anyi si n'obodo ahụ puo. Anyi na ha gburu ikpere n'ala n'onu mmiri kpee ekpere. **6** Mgbe ahụ, anyi

kelere onwe anyi ekele ikpeazu. Emesia, anyi banyere n'ime ugbo, ma ha laghachiri azu n'ulo ha. 7 Mgbe anyi hapuru Tajia, anyi kwusiri na Tolomas. N'ebe a anyi kelekwara ndi kwere ekwe no n'ime obodo a, nonyere ha naani otu ubochi. 8 N'ubochi nke ozo ya, anyi gara n'ihu n'ije anyi rute Sizaria. N'ebe ahụ, anyi nonyere otu nwanna anyi a na-akpo Filip onye na-agbasa ozioma. O bu otu n'ime mmadu asaa ahụ. 9 O nwere umu agboghon anyi ndi na-alubeghi di. Ha nwekwara onyine ibu amuma. 10 Mgbe anyi noro otutu ubochi n'ebe ahụ, ka otu onye amuma a na-akpo Agabos, si Judia bata. 11 O bjakwutere anyi, chilite belit Pol na-eke n'ukwu, kee onwe ya n'ukwu na aka si, "Dika Mmuo Nso kwuru, 'otu a ka ndi ndu ndi Juu ga-eke onye nwe ihe a agbu na Jerusalem. Ha gararakwa ya nye n'aka ndi mba ozo.'" 12 Mgbe anyi nuru nke a, anyi na ndi niile no n'ebe ahụ rjoro Pol ka o ghara iga Jerusalem. 13 Ma Pol zaghachiri, "Gini ka unu na-eme, o bu akwa ka unu na-ebe, na-eme ka obi gbawaa m? N'ihu na o bughị naani na m di njikere ka e kee m agbu, kama ejikekwara m iwere ndu m nye na Jerusalem n'ihu aha Onyenwe anyi Jisos." 14 Ebe o na-ekweghi ege anyi nti, anyi kwusiri ma si, "Ka e mee uche Onyenwe anyi." 15 Mgbe ubochi ndi a gasiri, anyi jikere bilie iga Jerusalem. 16 Ufodu ndi na-eso uzo ahụ ndi no na Sizaria, duuru anyi gaa, ha kporuru anyi n'ulo Mnasin, onye Saipros ebe anyi ga-anọ dika obia, onye sitere na mbu buru onye na-eso uzo ahụ. 17 Mgbe anyi rutere Jerusalem, ndi umunna jiri obi utọ nabata anyi. 18 N'ubochi nke so ya, anyi na Pol gara ileta Jemis, ndi okenye niile nokwa n'ebe ahụ. 19 Mgbe o kelechara ha, o kporo ha n'otu n'otu, ihe niile Chineke ruru n'etiti ndi mba ozo site n'ije ozi ya. 20 Mgbe ha nuchara nke a, ha nyere Chineke otuto. Emesia, ha siri Pol, "Leenu nwanna, otu otutu puku ndi Juu si buru ndi kwere ekwe, ha niile ka ihe banyere iwu a na-anu oku n'obi. 21 A kporola ha ihe banyere gi, na i na-ezi ndi Juu bi n'etiti ndi mba ozo ka ha hapu igbasokwa iwu Mosis, na ka ha kwusikwa ibi umu ha ugwu maobu bie ndu n'usoro omenaala anyi. 22 Gini ka anyi ga-eme ugbu a? O doro anya na ha ga-amata na i bjara n'ebe a. 23 Ya bu, jisie ike mee ihe anyi ga-agwa gi ugbu a. Anyi nwere mmadu anọ n'ebe a, ndi no na nkwa ha kwere Chineke. 24 Soro ha mee omenaala ahụ nke ndi no na nkwa ji edo onwe ha ocha. Kwuro ha ugwu maka ikpucha isi ha. I mee otu a, mmadu niile ga-amata na eziokwu adighi n'ihe ndi a niile e kwuru maka gi, kama na gi onwe gi na-agazi ma na-edebekwa iwu. 25 Ma n'ebe ndi mba ozo kwere ekwe no, anyi edegarala ha akwukwo gwa ha kwusi iri ihe obula a churu n'aja nye arusi, na iri obara, maobu anu a nyagburu anyagbu, ya na ikwa iko." 26 Pol kporo ndi ikom anọ ndi ahụ tinyere onwe ya, n'ubochi so ya mee ka ya na ha di ocha. Mgbe ahụ, o banyere n'ulonso ukwu ahụ, maka ikwuputa ubochi ole mmemme di ocha ahụ ga-anọ tupu e mechaa ya, nakwa mgbe ichu aja n'ihu ha n'otu n'otu ga-abu. 27 Ma mgbe o foduru nwa oge nta ka ubochi asaa ahụ

gwuchaa, ufodu ndi Juu si Eshia bja huru ya n'ulonso ukwu ahụ. Ha tikuru igwe mmadu ma kpaliakwa ha. Ha jidere ya, 28 na-eti mkpu, "Ndi ikom Izrel, nyere nu anyi aka! Onye a bu nwoke ahụ na-ejeghari n'ebe niile na-ezi ozizi megidere ndi nke anyi, iwu anyi nakwa ebe a. Ma nke kachasi nke, o meruokwala ulonso a site n'ikpobata ndi Griik n'ime ya." 29 (N'ihu na ha ebula uzo hụ ya na Trofimos onye Efesos n'ime obodo, ha chere na Pol kpobataru ya n'ulonso ukwu ahụ.) 30 Ogbaaghara juputara n'obodo ahụ niile. Ndi mmadu gbakotara dokpuputa Pol site n'ulonso ukwu ahụ. N'otu mgbe ahụ, e mechiri onu uzo niile. 31 Mgbe ha na-achọ igbu ya, ozi ruru ochiaghā nti na Jerusalem niile no n'ogbaaghara. 32 Otu mgbe ahụ o duuru ufodu ndiji agha ya na ndi agha ya mee ngwangwa bjaruo n'ebe ha gaa no. Mgbe ha huru ndi agha ka ha na-abja, ha kwusiri iti Pol ihe. 33 Ochigha ahụ bjara jide ya, nye iwu ka e were udo igwe abuo kee ya agbu, o jukwara onye o bu na ihe o mere. 34 Ufodu n'ime igwe mmadu ahụ na-eti mkpu na-ekwu otu ihe, ebe ufodu na-eti na-ekwu ihe ozo. Mgbe o na-apughi ichoputa ihe bu isi mkpotu na ogbaaghara ahụ, o nyere iwu ka e duru ya gaa n'ogige ndi agha. 35 Mgbe o rutere na mgbagolite onu uzo ulo ahụ, ndi agha bulitere ya elu n'ihu ogbaaghara igwe ndi mmadu di ukwu. 36 Igwe mmadu ahụ so ha no na-eti mkpu, "Wepunu ya! Wepunu ya!" 37 Mgbe ha choro iduba Pol n'ime ogige ahụ, o siri ochiaghā ahụ, "I ga-ekwe ka m gwa gi okwu?" O siri, "I maara asu asusu ndi Griik? 38 O putara na i bughị onye Ijipt ahụ malitere ogbaaghara ma duuru puku ndi ogbu mmadu anọ gbalaa n'ozara?" 39 Pol siri, "Abu m onye Juu si Tasos, obodo di na Silisia, nwa afo oke obodo amara aha ya. Biko, kwee ka m gwa ndi mmadu okwu." 40 Mgbe o nyere ya ikike, Pol guzooro n'ihe nrigo nke onu uzo ahụ fee aka ya ime ka ha noo duu. Mgbe ha noduru nwayo, o gwara ha okwu n'asusu Hibru si,

22 "Umunna m na ndi nna anyi, geenu m nti mgbe m na-agoro onwe m n'ihu unu." 2 Mgbe ha nuru na o na-agwa ha okwu n'asusu Hibru, ha deere duu karja. Mgbe o siri, 3 "Abu m onye Juu. Amuru m na Tasos n'ime Silisia. Azuru m na obodo a n'ukwu Gamaliel onye nkuzi m. Anata m ozuzu di ike na isopuru iwu nke nna nna anyi ha ejikwa m inu oku n'obi na-efe Chineke dika unu niile si eme taa. 4 Akpagburu m ndi niile na-eso uzo ohuru a, na-etinye ha n'aka onwu. Ejidere m ndi ikom na ndi inyom ha tubakwa ha n'ulo mkporo. 5 Ma dika onyeisi nchujaja na nzuko ndi okenye niile puru igbara m akaebe. Anatakware m n'aka ha akwukwo ozi e deere umunna anyi no na Damaskos. Agara m ebe ahụ ikputa ha n'agbu bja Jerusalem maka ita ha ahuhu. 6 "N'etiti ehizie, mgbe m na-aga n'uzo, n'ebe di Damaskos nso, oke ihè nke si n'eluigwe, chara gburugburu m. 7 Adara m n'ala ma nukwa olu gwara m okwu si m, 'Sol, Sol, gini mere i ji na-akpagbu m?' 8 "Onye ka i bu Onyenwe m?" Ka m juru. "O siri m, 'Abu m Jisos

onye Nazaret onye i na-akpagbu.’ 9 Ndi mu na ha so hukwara ihe ahụ, ma ha anughị olu onye ahụ na-agwa m okwu. 10 “Asiri m, ‘Gini ka m ga-eme Onyenwe anyi?’ “Onyenwe anyi siri m, ‘Bilie banye Damaskos; n’ebe ahụ a ga-agwa gi ihe niile a kwadobere na i ga-eme.’ 11 N’ihi na-enweghi m ike ihu uzo n’ihi ebube ihe ahụ chachiri m anya. Ya mere ndi mu na ha so sekpuuru m n’aka bata na Damaskos. 12 “N’ebe ahụ ka Ananias bi, bu onye anyi puru igu n’onye ezi omume n’ihi idebe iwu. O nwekwara ogbugba ama di mma site n’onu ndi Juu bi n’ebe ahụ. 13 O bjakwutere m, guzoro n’akuku m si, ‘Nwana anyi Sol, ka emee ka i hu uzo!’ Otu mgbe ahụ, e nwetara m ike ihu uzo, m hukwara ya. 14 “Mgbe ahụ, o siri, ‘Chineke nke nna nna anyi ha ahoputala gi imara uche ya na ihu Onye Ezi Omume ahụ na inuta okwu site n’onu ya. 15 I ga-abu onyeama ya nye ndi niile banyere ihe i huru na ihe i nuru. 16 Ma ugbu a, gini ka i na-eche? Bilie oto, ka e mee gi baptizim, ka a sachakwa gi site na mmehie, na-akpokukwa aha ya.’ 17 “Mgbe m loghachikwara na Jerusalem, nora na-ekpe ekpere n’ulonso ukwu ahụ, ahuru m ohu, 18 ebe o na-agwa m, ‘Mee ngwa! Hapu Jerusalem, n’ihi na ndi bi n’ala a agaghị anara ogbugba ama gi banyere m.’ 19 “Ma asiri m, ‘Onyenwe anyi, ndi a maara nke oma na m na-aga n’ulo nzuko n’otu n’otu, na-atuba ndi kwere na gi n’ulo mkporo, na-etikwa ha ihe. 20 N’oge a na-awufu obara onyeama gi bu Stivin, eguzo m nso na-akwado n’ihe emere di mma, ma na-elekotakwa uwe ndi ahụ tugburu ya anya.’ 21 “Mgbe ahụ, o siri m, ‘Gawa; n’ihi na aga m ezipu gi ebe di anya ijekwuru ndi mba ozo.’” 22 Ha nara ya nti ruo ugbu a. Mgbe ahụ, ha niile tiri mkpu n’otu olu si, “Wepuu onye di otu a n’uwa! O kwesighi ka onye di otu a dirị ndi!” 23 Ha tiri mkpu na-atuli uwe mgbokwasị ha elu, na-achilikwa aja n’ala na-efesasi ya ebe niile, 24 ochiagha ahụ nyere iwu ka a kpugaa ya n’ogige ndi agha, pia ya utari, ka eziokwu puta ya n’onu. O chorọ imata ihe mere ha ji eti mkpu otu a megide ya. 25 Ma mgbe ha chiri udo akpukpo kechaa ya, Pol siri onye agha guzo ya nso, “O bu ihe ziri ezi n’iwu na unu ga-eti nwa afọ Rom ihe, onye na-enweghi ikpe a mara ya?” 26 Mgbe onye agha a nuru okwu a, o jekwuuru ochiagha ahụ si, “Gini ka i na-aga ime? Nwoke a bukwa onye Rom.” 27 Ochiagha ahụ bjakwutere si ya, “Gwa m, i bu onye Rom?” O siri, “E.” 28 Ochiagha ahụ zara, “ma o furu m ego di ukwu iji buru onye Rom.” Ma Pol siri, “Amuru m dika nwa afọ ala a.” 29 Ndi ahụ chorọ igba ya ajuju onu mere ngwangwa wezuga onwe ha. Egwu tukwara ochiagha n’onwe ya mgbe o matara na o bu nwa afọ Rom, n’ihi na o keela ya riji agbu na mbu. 30 N’echi ya, ebe o chorọ imata ihe bu isi okwu na ihe mere ndi Juu ji ebo ya ebubo, o nyere iwu ka ndiisi nchujaja na ndi ulo ikpe ha zukoo. Mgbe ahụ, o duputara Pol, mee ka o guzo n’ihu ha.

23 Mgbe Pol legidere ndi nzuko a anya, o siri, “Umunna m, mu onwe m ejirila ezi akonuche

bie ndu m niile n’ihu Chineke ruokwa ubochi taa.” 2 Nke a mere, Ananias onyeisi nchujaja nyere iwu ka ndi no ya nso tie ya aka n’onu. 3 Ma Pol, siri ya, “Otu a ka Chineke ga-esi tie gi, gi mgbidi e tere nzu. Udi onye ikpe di anaa ka i bu i ji na-emebi iwu n’onwe gi site n’inye iwu ka e si otu a tie m ihe?” 4 Ndi guzo ya nso siri, “I na-ekwuto onyeisi nchujaja Chineke?” 5 Ma Pol siri, “Aghotaghi m, umunna m na o bu onyeisi nchujaja. N’ihi na akwukwo nso kwuru si, ‘Ekwula okwu ojo obula megide onye na-achi ndi nke gi.’” 6 Mgbe Pol choputara na otu uzo n’ime nzuko ahụ bu ndi otu Sadiusi, ebe ndi ozo bukwa ndi Farisii, o tiri mkpu n’ime nnoko ahụ si, “Umunna m, abu m onye Farisii na nwa ndi Farisii. A na-ekpe m ikpe taa n’ihi olileanya m nwere na mbilite n’onwu nke ndi nwuru anwu.” 7 Mgbe o kwusiri nke a esemokwu daputara n’etiti ndi Farisii na ndi Sadiusi. Ogbako ahụ kewara. 8 N’ihi na ndi Sadiusi na-asj na mbilite n’onwu maobu mmuo ozi maobu mmuo obula adighi. Ma ndi Farisii kweere n’ihe ndi a niile. 9 Mkpotu malitere na-ada ike ike. Ufodu ndi ozizi iwu so n’otu ndi Farisii biliri oto malite iru uka n’oke olu si, “Anyi ahughi ihe ojo n’ebe nwoke a no, ma ginikwa ma o buru na o bu mmuo, maobu mmuo ozi gwara ya okwu?” 10 Esemokwu a bjara karija, nke mere na onyeisi ochiagha turu egwu na ha ga-adokasi Pol. O gwara ndi agha ya ka ha banye were ike kpoputa ya, ziga ya n’ogige ndi agha. 11 N’abalj ya, Onyenwe anyi bjakwutere ya si, “Nwee obi ike, dika i si gbaa ama banyere m na Jerusalem, i ghaghị igbakwara m ama na Rom.” 12 N’ututu echi ya ufodu ndi Juu zukotara gbaa izu, nukwa iyi na ha agaghị eri nri maobu nuu ihe obula tutu ruo mgbe ha gburu Pol. 13 Ndi zukotara gbaa izu ojo a kariji iri mmadu anọ. 14 Ha jekwuuru ndisi nchujaja ha na ndi okenye, si ha, “Anyi kwekotara ihapu iri maobu iju ihe obula tutu ruo mgbe anyi gburu Pol. 15 Ugbu a, unu na nzuko zienu onyeisi ochiagha ka o kpoputara unu ya. Meenu ka unu na-achọ ijuputasị eziokwu n’onu ya nakwa itule ikpe ya nke oma. Anyi di njikere igbu ya n’uzu tupu o bjaruo unu nso.” 16 Ma nwa nwanne nwanji Pol nuru maka izuzu ojo a. O banyere n’ogige ndi agha kororo Pol. 17 Pol kporo otu n’ime ndisi agha ahụ gwa ya, “Biko kporo nwokorobia a gaa n’ebe ochiagha no, o nwere okwu di mkpa o chorọ igwa ya.” 18 O kporo ya jekwuuru onyeisi agha, si, “Pol, onye mkporo, kporo m riu m ka m kpotara gi nwokorobia a n’ihi na o nwere ihe o chorọ igwa gi.” 19 Onyeisi agha ahụ duuru ya n’aka ya gaa n’akuku ozo juo ya, “Gini bu ihe i chorọ ikoro m?” 20 O siri, “Ndi Juu ufodu ekwekoritala iri gi ka i kpoputa Pol echi na nzuko ulo ikpe. Ha ga-eme dika ha nwere ihe di mkpa ha chorọ jutu ya. 21 Ma anala ha nti. N’ihi na ihe kariji iri mmadu anọ na-ezo onwe ha na-eche inwude ya. Ndi a gbara ndu na ha agaghị eri maobu nuu ihe obula tutu ruo mgbe ha gburu ya. Ha adila njikere, ihe a na-eche bu mkpebi gi nye ariri ha.” 22 Ochiagha ahụ zilagara nwokorobia ahụ site n’inye ya iwu, “Emekwala ka onye obula mata na i bjara gwa m ihe di otu a.” 23 Mgbe e

mesiri, o kporo mmadu abuo n'ime ndjisi agha nye ha iwu si, "Gaanu jikere nari ndi agha abuo, na iri mmadu asaa ndi na-agba inyinya, tyniere nari ndi ikom abuo ndi na-ama ube, ndi ga-aga Sizaria n'elekere itoolu nke abali a. 24 Nyekwa Pol inyinya nke o ga-agba, ka e nwee ike duru ya gakwuru Feliks bu govano n'udo." 25 O dere akwukwo n'olu di otu a: 26 Klodios Lisias, Na-edegara Feliks onye nsopuru na-adiri, onye na-achi akuku a. Ana m ekele gi. 27 Ndi Juu jidere nwoke a choo igbu ya, ma mgbe m nuru na o bu onye Rom, mu na ndi agha m bjara naputa ya n'aka ha. 28 Achoro m imata ihe mere ha ji ebo ya ebubo, n'ihu ya eduuru m ya gaa n'ogbakodi ndi okenye ha. 29 Ma achoputara m na o bu ihe banyere iwu ha. N'ezioakwa, o nweghi ihe obula kwesiri iji tuo ya m kporo maobu onwu n'ime ebubo ahu. 30 Mgbe a gwara m banyere izuzu a na-agba megide nwoke a, ezitere m gi ya n'egbughi oge. Enyekwara m ndi niile na-ebo ya ebubo iwu, ka ha bja n'ihu gi kpee onu ha. 31 Ya mere, n'abali ahu, ndi agha dubatara Pol na Antipatris dika e nyere ha n'iwu. 32 N'echi ya, ha hapuru ya na ndi na-agba n'elu inyinya ka ha duru ya gawa, ebe ha laghachiri n'ogige ndi agha. 33 Mgbe ha bjarutere Sizaria, ha nyere onyeisi obodo ahu akwukwo ozi, ma kponyekwa ya Pol. 34 Govano ahu guru akwukwo ozi ahu, juo ya akuku ala o si puta. Mgbe o matara na o bu onye Silisia, 35 o siri ya, "Aga m enye okwu gi ezigbo ohere mgbe ndi na-ebo gi ebubo bjara." O nyekwara iwu ka e debe ya n'obi Herod n'aka ndi nche.

24 Mgbe ubochi ise gasiri, onyeisi nchujaja bu Ananayas na ufodu ndi okenye ndi Juu na loya ha aha ya bu Tatulos bjara. Ha dum putara igbagide Pol ama n'ihu onye na-achi obodo. 2 Mgbe a kpo batara ya, Tatulos putara guzo boo ya ebubo si, "Onye a na-asopuru ka i bu. N'ihu gi, mmadu niile enwela udo ogologo mgbe. Idi nko nke uche gi emeela ka mgbanwe di n'obodo a. 3 Anyi ji ekele nke juputara n'onu na-anabata ihe ndi a nke oma, n'ebe niile na n'uzo niile, gi Feliks, onye a na-asopuru. 4 Achoghi m itufu oge gi. Ana m ario ka i were ndidi na obioma nuru nkenke okwu anyi ji bja. 5 "Anyi choputara nwoke a bu onye na-akpalikari ogbaaghara, onye oru ya bu ikwagide ndi Juu no n'ebe niile n'uwa a ka ha nupu isi. O bukwa onyeisi nke ajo otu ahu a na-akpo Otu ndi Nazaret. 6 O chokwara imeru ulonso anyi, ya mere anyi ji jide ya. Ma anyi choro ikpe ya ikpe dika omenaala anyi siri di, 7 ochiagha Lisias, bjara jiri ike napu ya n'aka anyi. 8 O buru na inyochaa ya, i ga-enwe ike ighota ihe niile banyere ebubo anyi na-ebo ya." 9 Ndi Juu kwadokwara okwu ya, na ihe niile e boro ya, bu ihe mere eme. 10 Mgbe govano feere ya aka ka o kwuo okwu, Pol zara, "amaara m na i bu onye okaikpe nke mba a ogologo mgbe. Nke a na-enye m obi ufo igogu onwe m n'ihu gi. 11 I puru ichoputa na o rubeghi ubochi iri na abuo kemgbe m rigooro n'ulonso ukwu na Jerusalem ife ofufo. 12 Ha ahughi m ka mu na onye obula na-arurita uka n'ulonso, maobu na o

nwere ebe m kpatara ogbaaghara n'ime ulo nzuko, maobu ebe obula n'ime obodo. 13 Ha enwekwaghi ihe obula ha ga-eji kwagide ama ha na-agba megide m. 14 Agaghi m ago ago n'ihu gi na m na-ekpere Chineke nke nna anyi ha, dika onye na-eso Uzo ahu ha na-akpo otu. Ekwenyere m ihe niile dika usoro nke iwu si di, na nke e dere n'akwukwo ndi amuma. 15 Ma enwere m olileanya n'ebe Chineke no dika ha onwe ha nwekwara, na mbilite n'onwu nke ndi ezi omume na nke ndi ajo omume ga-adi. 16 N'ihu nke a, a na m agbali inwe akonuche di ochi n'ihu Chineke na n'ihu mmadu niile. 17 "Ugbu a, mgbe otutu afo gasiri, abjara m Jerusalem iwetara ndi nke m onyinye, nakwa ichuru Chineke aja. 18 Emezuola m omenaala idi ochi mgbe ha huru m n'ulonso ukwu ahu mgbe m na-eme nke a. O dikwaghi igwe mmadu so m maobu na m sonyere ogbaaghara obula. 19 Ma enwere ufodu ndi Juu si Eshia bja, bu ndi kwesiri ino n'ebe a ma o buru na ha nwere ihe obula megide m. 20 Maobu ndi nke no n'ebe a ugbu a, ka ha kwuo ajo omume obula ha huru n'ime m mgbe m guzoro n'ihu ndi nzuko ndi okenye. 21 Karja na m kwuru naani otu ihe mgbe m guzoro n'ihu ha tie mkpu, 'A na-ekpe m ikpe taa n'ihu okwukwe m na mbilite n'onwu nke ndi nwuru anwu.'" 22 Mgbe ahu, Feliks onye maara ihe banyere Uzo ahu nke oma yighariri ikpe a. O gwara ha, "Aga m eleba anyi n'ikpe gi a, mgbe Lisias onyeisi agha bjara." 23 O nyere ochiagha ahu iwu ka e debe ya n'okpuru nlekota ha. Ma ka ha nye ya ohere inwere onwe ya ime ufodu ihe, ka ha kwekwa ka ndi enyi ya bja nyere ya aka gboo mkpa ya. 24 Mgbe ubochi ole na ole gasiri, Feliks na nwunye ya Drusila, bu onye Juu bjara, o kporo Pol ka o gwa ha okwu banyere inwe okwukwe n'ime Jisos Krajist. 25 Ma mgbe o gara n'ihu na-ekwu ihe banyere ezi omume na mkpa o di mmadu ijide onwe ya aka, ya na ihe banyere ubochi ikpe nke na-abia n'oge ikpeazu, egwu jidere Feliks. O siri, "I nwere ike ipu ugbu a. Aga m akpokwa gi n'oge ozo mgbe m nwetara ohere." 26 O na-atukwa anyi na Pol ga-enye ya ego. Ya mere o jiri na-eziga ka a na-akpo ya site n'oge ruo n'oge ka ya na ya na-akparita uka. 27 Mgbe afo abuo gasiri, onye a na-akpo Poshios Festos nochiri anyi Feliks. Ma ebe o choro inweta ihuoma n'aka ndi Juu, Feliks hapuru Pol n'ulo mkporo.

25 Mgbe ubochi ato gasiri site n'oge Festos bjara na mpaghara ochichi ya, o sitere Sizaria garuo Jerusalem. 2 N'ebe ahu ka ndjisi nchujaja na ndjisi ndi Juu kwara ya ihe banyere Pol. 3 Ha rikwara ya n'amara o ga-emere ha bu ime ka Pol bja na Jerusalem. N'ihu na ha agbaala izu igbu ya n'uzo. 4 Ma Festos zara, "Pol no dika onye mkporo na Sizaria. Ebe ahu ka mu onwe m ga-alaghachi na mgbe na-adighi anyi. 5 Ya mere, ka ndjisi unu ji ikike soro m gaa, boo nwoke ahu ebubo ma o buru na o nwere ihe ojoo o mere." 6 O nonyeere ha ihe dika ubochi asato maobu ubochi iri, tupu o laghachi na Sizaria. N'ubochi so ya, o noduru n'ochi ikpe, nye ikike ka a kpoputa Pol. 7

Mgbe ọ bjaruru, ndi Juu sitere Jerusalem bja gbara ya gburugburu na-ekwu otutu ihe megide ya nke ha na-eweghi ike ikwa. **8** Ma Pol gooro onwe ya, na-asi, “O dighi ihe ojojo obula m mere megide iwu ndi Juu maobu ulonso, maobu Siza.” **9** Ma ebe Festos na-achọ inwe ihuoma n’ebe ndi Juu no, ọ sirị Pol, “I chorọ iga Jerusalem ka m kpee gi ikpe n’ebe ahụ?” **10** Ma Pol sirị, “Eguzo m n’uloikpe Siza n’onwe ya, ebe e kwesiri ka a nodu kpee m ikpe. O dighi ihe ojojo obula m mere ndi Juu, dika i maara nke oma. **11** O buru na o di ihe m mere kwesiri onwu, anaghi m arjo ka m gbanari onwu. Ma o buru na o dighi ezikwu di n’ebubo ndi Juu a na-ebo m, mmadu obula agaghi e were m nyefee n’aka ha. Ya mere, o bu Siza ka m na-akpokwu.” **12** Ya mere, mgbe Festos na ndi na-adu ya odu gbara izu, o zara, “I kpokwala Siza, o bukwa Siza ka i ga-agakwuru.” **13** Mgbe ubochi ole na ole gasiri, eze Agripa na Benaisi bjara Sizaria inabata Festos. **14** Mgbe ha noro otutu ubochi n’ebe ahụ, Festos kwara eze a onodu Pol si, “O di nwoke Feliks hapuru n’ulo mkporo n’ebe a. **15** Mgbe m gara Jerusalem, ndiji nchajaja na ndi okenye ndi Juu gwara m banyere ya. Ha rjokwara ka m maa ya ikpe. **16** “Ma emere m ka ha ghota na o megidere iwu ndi Rom irara mmadu obula nye tupu ekpee ya ikpe nyekwa ya ohere igoro onwe ya n’ihu ndi na-ebo ya ebubo. **17** N’ihi nke a, mgbe ha bjara n’ebe a, atufughi m oge obula, kama n’ubochi nke ozo ya, anoduru m n’oche ikpe, nye ikike ka a kpobata nwoke ahụ. **18** Mgbe ndi na-ebo ya ebubo biliri, o dighi otu n’ime uru ala ndi m chere ha ga-akpo aha nke ha guputara na o mere. **19** Okwu ha niile bu iru aka banyere okpukpe ha, na banyere otu onye ozo a na-akpo Jisos onye nwuru, onye Pol na-ekwusikwa ike na o di ndu. **20** O rara m ahụ imedo okwu di otu a. N’ihi ya, a juru m ya ma o ga-amasi ya i ga n’uloikpe di na Jerusalem ka o noro n’ebe ahụ goro onwe ya. **21** Ma Pol rjoro ka e debe ya n’ulo mkporo ruo mgbe Siza n’onwe ya ga-ekpebi ikpe ya. Ya mere, ezighachiri m ya n’ulo mkporo tutu ruo mgbe m jikeere izigara ya Siza.” **22** Agripa gwara Festos, “Achoro m inu okwu site n’onu nwoke a n’onwe ya.” O sirị, “I ga-anu ya echi.” **23** Ya mere, n’echi ya, Agripa na Benaisi rutere n’ulo oha na-anu anu ikpe n’oke nganga. Otutu ndiji agha na ndi a maara aha ha n’obodo a sooro ha. Festos nyere iwu ka a kpobata Pol. **24** Festos sirị, “Eze Agripa na ndi niile soro anyi noro n’ebe a, unu ahula nwoke a onye oha ndi Juu niile, ma ndi no n’ebe a ma ndi no na Jerusalem, wetara ikpe ya n’aka m na-eti mkpu na o kwesighi jdi ndu ozo. **25** Ma achoputaghi m ihe ojojo o mere nke kwesiri ka o nwuo. Ma ebe o rjoro ka Siza lenye ikpe ya anya, ekpebiri m iziga ya. **26** Ma eweghi m ihe obula dororo anya m ga-edegara Siza banyere ya. Ya mere m jiri kpoputa ya n’ihu unu niile, ma karisia n’ihu gi onwe gi eze Agripa, ka o ga-abu anyi tulesia ihe banyere ya, ka m nwee ihe m ga-ede. **27** N’ihi na o bu ihe na-ezighi ezi na m ga-ezipu onye mkporo na-egosighi n’ebubo e boro ya.”

26 Agripa gwara Pol, “I nwere ike i kwuru onu gi.” Mgbe ahụ, Pol gbasara aka ya abuo bido ikwu okwu igoro onwe ya, **2** “Ana m agu onwe m dika onye nwere ihuoma, eze Agripa, inwe ohere oma di otu a, izara onu m n’ihu gi n’ihe niile metutara ebubo ndi Juu na-ebo m. **3** Nke ka nke, amatara m na omenaala ndi Juu na iru aka metutara iwu ha dororo gi anya. Biko ana m arjo gi ka i jiri ndidi gee m nti. **4** “Ndi Juu niile maara ibi ndu m site na nwata m. Ha makwa site na mbu, otu m si bie ndu m niile n’obodo nke m, nakwa n’ime Jerusalem. **5** Ha matara kemgbe ogologo oge, ha ga-agbakwa ama, ma o buru na ha chorọ ikwu ezikwu, na site na mbu e biri m ndu dika otu onye so n’ime otu ahụ nke iwu ya di ike karichasia n’ime okpukpe ndi Juu, nke bu otu ndi Farisi. **6** Ma ugbo a, a na-ekpe m ikpe n’ihi na enwere m olileanya na nkwa ahụ Chineke kwere nna nna anyi ochie ha. **7** Nkwa nke ebo iri na abuo niile na-ele anya inata mgbe ha na-eefe ofufe ehilhie na abali. Eze Agripa, o bu n’ihi olileanya a, gi onye a na-asopuru, ka ndi Juu ji na-ebo m ebubo. **8** Gini mere unu jiri na-eche na o rara Chineke ahụ ime ka ndi nwuru anwu site n’onwu bilie? **9** “Na mbu, anara m eche na apuru m imeso aha Jisos onye Nazaret mmeso ojojo niile. **10** Otu a ka m mere na Jerusalem. O bughị naan na m natara ikike n’aka ndiji nchajaja jiri ya kpochie otutu ndi nso n’ulo mkporo, ewelikwara m aka elu n’oge a na-ama ha ikpe onwu. **11** Otutu mgbe ka m huru na a tara ha ahuhu n’ulo nzuko niile. Agbaliri m ikwagide ha ka kwuo aru ma kwutokwa okwukwe ha. N’ihi na iwe m di oku megide ha, esogburu m ha n’obodo di iche iche nke na-abughị obodo ndi Juu. **12** “N’ihi nke a, a gara m Damaskos site n’ikike na nkwenye nke ndiji nchajaja. Anatakwara m ike n’aka ndiji nchajaja. **13** N’oge ehilhie, eze Agripa, mgbe mu na ndi otu m na-aga n’uzo, gi onye a na-asopuru, ka m huru ihè nke na-acha karja anyanwu ka o si n’eluigwe chaa m na ndi mu na ha so gburugburu. **14** Anyi niile dara n’ala. Ma anuru m olu gwara m okwu n’asusu Hibru, ‘Sol! Sol! Gini mere i ji na-akpagbu m? I na-emeru onwe gi ahụ site n’ikpo ukwu na ndudu e ji achị ehi.’ **15** “Asiri m, ‘I bu onye, Onyenwe anyi?’ “Onyenwe anyi kwuru, ‘Abu m Jisos onye i na-akpagbu. **16** Ugbo a, bilie, kwuru otu! N’ihi na-emere m ka i hu m anya, ka m hoputa gi ka i buru onyeozo m na onye akaebe m. I ga-emekwa ka uwa niile mara ihe banyere nzute a i zutere m taa, na otutu mgbe ozo m ga-ezute gi. **17** Aga m azoputa gi site n’aka ndi nke gi na sitekwa n’aka ndi mba ozo, ndi m na-eziga gi ka i jekwuru. **18** Imeghe anya ha mee ka ha si n’ochichiri loghachi banye n’ihè, sikwa n’ike nke ekwensu loghachikwute Chineke. Ka ha site n’okwukwe ha nwere n’ebe m no nata mgbaghara mmehie ha, ketakwa oke ahụ di ngozi n’etiti ndi dororo nso.’ **19** “Ya mere, eze Agripa, enupughị m isi n’ohu nke eluigwe ahụ. **20** Ebidoro m izisa ozioma a na Damaskos. Emekwara m otu a na Jerusalem na n’ime Judia niile na n’etiti ndi mba ozo. Ana m ekwusa mkpa o di ka mmadu niile nwee ncheghari loghachikwute

Chineke. Ka ha gosikwa nchegharị ha site n'ezị ọrụ nke ha na-arụ. **21** Ọ bụ n'ihị nke a ka ndị Juu jiri nwuchie m n'ụlọnsọ ukwu ahụ ma chosiekwa ụzọ ịke inapụ m ndụ m. **22** Ma Chineke chebere m mee ka m buru onye dị ndụ taa, ịkọrọ mmadụ niile akụkọ a, ndị ukwu na ndị nta. Ihe m na-ekwu bụkwa ihe ndị amụma na Mosis kwuru na ọ ga-emezu, **23** na Kraist ahụ ga-ahụ ahụhụ, burukwa onye mbụ ga-esi n'onyw bilie, iwetara ndị Juu na ndị mba ọzọ ihè." **24** Mgbe ọ na-agopu onwe ya, Festos tiri mkpu, "Pọl, j bụ onye isi mebiril! Oke mmụta gị emebiela gị isi." **25** Ma Pọl siri, "Isi emebighị m, ezigbo nna anyị Festos. Ihe m na-ekwu n'anya udo bụ naanị eziokwu. **26** Eze n'onwe ya makwaara ihe ndị a niile, n'ihị ya ejighị m egwu obula agwa ya okwu a. Ekwenyere m na ọ dighị ihe obula n'ime ihe ndị a merenụ nke ezonariji ya, n'ihị na o nweghị nke mere na nuzo. **27** Gị eze Agripa, i kwenyeghị na ndị amụma? Amaara m na i kweere." **28** Mgbe ahụ Agripa siri, "Pọl, j na-achọ n'ime ntakiri oge a jkwagide m ka m buru onye kwere na Kraist?" **29** Ma Pọl siri, "Ọ gaara atọ m uto ma ọ buru na Chineke ga-ekwe, mee ka gị na ndị niile nọ n'ebe a buru ihe mụ onwe m bụ n'ime Kraist ma ewezuga agbụ ndị a." **30** Mgbe ahụ eze biliri ọtọ, ya na Festos na Benaisi nwunye ya na ndị ọzọ niile ya na ha nọ n'ọche. **31** Mgbe ha na-apụ, ha kwurịtara n'onwe ha, "Nwoke a emeghị ihe obula kwesiri ọnwụ maobu ịga mkporo." **32** Agripa gwara Festos, "A gaara a hapu nwoke a ma ọ buru na o nyefeghị Siza ikpe ya."

27 Mgbe e kpebiri na anyị ga-eso ụgbọ mmiri gaa Itali, e nyefere Pọl na ndị mkporo ọzọ n'aka onyeisi na-elekota ndị mkporo aha ya bụ Julios. Ọ bụ ọchigahga nke igwe ndị agha Ogotos. **2** Anyị banyere n'ụgbọ sitere Adramitiom nke na-ejikere ịga n'ony mmiri nke dij n'akuku obodo Eshia. Anyị nupuru n'oke osimiri, Arijstakos, onye Masidonia sitere na Tesalonaika sokwa anyị n'ije a. **3** N'echi ya, anyị rutere Sajdon. Julios nwere obioma n'ebe Pọl nọ. Ọ hapukwara ya ka o jegharịara onwe ya izute ndị enyi ya. Ndị a lekwaara anyị obia nke oma. **4** N'igakwa n'ihu na mmiri ahụ, anyị zutere ifufe mmiri nke mere na anyị gara n'azu ala Saipros. **5** Anyị gafere onụ mmiri obodo Silisia na Pamfilia. Anyị bjaruru Mira n'ime obodo Lisia. **6** N'ebe ahụ ka onye ọchigahga huru ụgbọ onye Alegzandria nke na-aga Itali. O mere ka anyị banye n'ime ya. **7** Ụgbọ anyị ji, gara nwayo ọtutu ụbọchị na o siiri anyị ike irute Snidos. Ebe ọ bụ n'oke ifufe ekweghị ka anyị gaa n'ihu, anyị enwekwaghị ike ịga n'uzo anyị, kama anyị si n'azu Kriit na ncherita ihu Salmone gafee. **8** Anyị jikwa nwayo na-agba n'akuku onụ mmiri ahụ tutu ruo mgbe anyị sitere n'oke nsogbu rute ebe a na-akpo onụ mmiri oma, nke dij nso n'obodo Lasia. **9** Anyị tufuru oge n'ebe ahụ. Ije ụgbọ mmiri aburukwala nke juputakwara n'ihie ize ndụ ugbo a, n'ihie na mmemme Obubu onụ nke ndị Juu agafeela. N'ihie nke a, Pọl duru mmadụ niile ọdụ, **10** na-asi, "Ndị nwe m, a na m ahuta na

njem a ga-abụ nke ihe egwu nke ga-eweta oke ịla n'iyi. Ọ bughị naanị nke ụgbọ mmiri na ibu o bu, ma metutakwa ndụ anyị." **11** Ma ọchigahga ahụ kwenyere n'ihie onyeisi ụgbọ na onye nwe ụgbọ kwuru karịa nke Pọl kwuru. **12** Ma ebe onụ mmiri a abughị ebe dij mma ino n'oge oyi, ndị ka n'onuogugu hooro ka ụgbọ ahụ gaa n'ihu, n'olileanya na a ga-eru Fonikisi ebe ha ga-anodu n'oge oyi. Nke a bụ onụ mmiri dij na Kriit, nke chere ihu n'owuwa anyanwụ n'akuku ugwu na akuku ndida. **13** Mgbe ikuku dij nwayo bidoro ifegharị site na ndida, ha chere na nke a bụ ohere diri ha. N'ihie ya, ha kwopuru ụgbọ nyara ya na-aga nso nso onụ mmiri Kriit. **14** Ma mgbe na-adighi anyi, oke ifufe dij egwu nke si n'agbata ugwu na owuwa anyanwụ kuru site n'agwa etiti ahụ rdida. **15** Ndị na-anya ụgbọ ahụ gbalisiri ike na mbu ichighari ihu ụgbọ ahụ ka ọ gaa n'ony mmiri, ma ọ pughi ime. Anyi hapuru ya ka o soro ikuku. **16** N'ikpeazu, anyi kworo ụgbọ anyi gaa n'azu agwa etiti nta a na-akpo Kloda. N'ebe ahụ anyi jisiri ike kekwasị ụgbọ nta nke ụgbọ mmiri anyi na-adokpu n'azu n'elu ụgbọ mmiri ahụ. **17** Emesja, anyi jiri udo kee ụgbọ mmiri ahụ ime ka o sie ike karia. Ndị na-anya ụgbọ ahụ turu egwu na ikuku ga-eburu ụgbọ anyi gaa n'ony mmiri na-achi oku nke dij na Satis. Ha wedatara akwa e kobere n'elu, nke na-enyere ikuku aka ibu ụgbọ mmiri. Emesja, ha sooro ikuku mmiri ahụ na-aga. **18** Mgbe chi boro, dika osimiri ahụ na-etonye etonye, ndi na-eso ụgbọ bidoro itubasi ngwongwo ndi dij n'ugbo ahụ n'ime osimiri. **19** N'ubochi nke ato ha tubakwara ngwongwo e ji edozi ụgbọ mmiri na otutu ihe obula nke aka ha ghotara n'ime osimiri. **20** Mgbe otutu ubochi gara ma ọ dighi anyanwụ maobu kpakpando waputaranu, ma oke ifufe ojoo ahụ gara n'ihu na-amaghari, n'ikpeazu olileanya anyi na a ga-azoputa anyi gwasiri. **21** N'oge a niile, o nweghi onye obula nri obula bara onu. Ma n'ikpeazu. Pọl kwuru ọtọ n'etiti ha si, "Ndị ikom ibe m, ọ buru na unu gere nti n'okwu m na mbu, anyi agaraghi ahapu Kriit. Anyi ga agbanari mbibi na ịla n'iyi nke a. **22** Ma otu ọ dij, ana m ario unu, nweenu obi ike! N'ihie na o nweghi onye obula n'ime unu a ga-atufu ndu ya. Ọ bụ ezie na ụgbọ a ga-emikpu. **23** N'ihie na n'abalị gara aga, mmuo ozi Chineke Onyenwe m, na onye m na-efekwa biakwutere m, **24** ọ siri. 'Atula egwu Pọl, n'ihie na ị ghaghi iguzo n'ihu Siza. Nke ozokwa, Chineke emeela amara nye gị ndu ndi a niile gi na ha so n'ugbo eme njem.' **25** Ya mere, ndi ikom nweenu obi ike! N'ihie na enwere m ntukwasị obi na Chineke ga-eme dij ka o siri gwa m. **26** Ma otu ọ dij, a ga-eburu ụgbọ mmiri anyi buba ya n'otu agwa etiti." **27** Ihe dika n'etiti abali n'ubochi nke iri na ano ebili mmiri a, mgbe anyi na-erughari n'osimiri a na-akpo Adratik, ndi na-anya ụgbọ chere na ala dij nso. **28** Ha tunyere udo e kenyere igwe n'onu ya n'ime osimiri choputa na omimi osimiri ahụ dij nari nzo ukwu na iri abuo n'ebe ahụ ha no. Ha gakwara n'ihu tuokwa udo ahụ ozo choputa na omimi osimiri ahụ dij iri nzo ukwu itoolu. **29** Ma egwu juru ha obi n'ihie na ha amaghi

ma ha ga-ezute nkume n'akukū ọ̀nụ mmiri ahụ. Ha tụtụtara arịlịka anọ e ji ejide ụgbọ site n'azụ ụgbọ ahụ ma na-arjọ chi ha maka chi ọbụba. **30** Mgbe ndị na-eso ụgbọ ahụ kpebiri ihapụ ya. Ha wedatarara ụgbọ epeepe e dobere maka ihe mberede, mee dika ha na-aga itinye arịlịka n'ọ̀nụ ụgbọ mmiri ahụ. **31** Ma Pọl gwara ndị agha na ọchịagha ha okwu, "Ọ buru na ndị a anogideghị n'ime ụgbọ a, agaghị azoputa unu." **32** N'ihie nke a, ndị agha ahụ gbubiri ụdọ e jiri kee ụgbọ epeepe ahụ hapụ ụgbọ epeepe ahụ ka ọ daba n'ime osimiri. **33** Mgbe chi bidoro jibọ, Pọl rịrọrọ mmadụ niile ka ha rie nri, na-asị, "Taa mere ya ụbọchị iri na anọ unu nọ na nche, nogidekwa n'ibu ọ̀nụ, n'erighị ihe ọbụla. **34** N'ihie ọdịmma nke ndụ unu, ana m arjọ unu ka unu rie ihe. N'ihie na o nweghị onye ọbụla n'ime unu otu agriji isi ya ga-ala n'iyi." **35** Mgbe o kwuchara nke a, o weere achicha nye Chineke ekele n'ihu ha niile, nyawaa ya, malitekwa iri ya. **36** Otu mgbe ahụ, obi ụtọ batara mmadụ niile n'obi, ha bidokwara iri nri. **37** Anyị niile nọ n'ụgbọ ahụ dị narị mmadụ abụọ na iri asaa na isii. **38** Mgbe anyị richara nri, ha buuru akpa ọka niile dị n'ụgbọ ahụ tuba ha n'ime osimiri ime ka ụgbọ ahụ gbaa mfe. **39** Mgbe chi boro, ha enwekwaghị ike ighota akukū mmiri nke ha nọ n'ime ya. Ma ha huru obosara ala nta nke nwere ọ̀nụ mmiri. Ha gbara izu ichoputa ma ọ ga-ekwe mee ka ụgbọ mmiri ahụ site n'ebe ahụ gafee. **40** Ha chabisiiri arịlịka niile ji ụgbọ ahụ, hapụ ha n'ime osimiri. Otu aka ahukwa, ha topuru ụdọ ji umara e ji anyaghari ụgbọ. Mgbe ahụ, ha weliri akwa ifufe nke ọ̀nụ ụgbọ nye ifufe, mekwa ka ụgbọ mmiri chee ihu n'elu ala. **41** Ma ụgbọ mmiri ahụ gara maa isi na mkpumpku aja mmiri, mikpuo n'aja. Ọ̀nụ ụgbọ ahụ mikpuru nke ukwuu mee ka isi ụgbọ ahụ laa elu, nke a nyere ebili mmiri a ohere jiji ike tiwasia azụ ụgbọ ahụ. **42** Ndị agha zubere igbu ndị mkporo niile, ka onye ọbụla ghara igwuru mmiri site ya gbafuo. **43** Ma onye ọchịagha ahụ na-ezube izoputa ndụ Pọl, n'ihie ya, o gbochiri ha n'izuzu ha. Mgbe ahụ o nyere iwu ka ndị niile maara igwu mmiri buru ụzọ si n'ụgbọ ahụ wuba n'ime mmiri, gwuru mmiri gaa n'elu ala. **44** Ma ndị foduru ga-eru n'elu ala site n'ighonye aka na obodobo osisi maobu n'ihie ndị ọzọ dị iche iche si n'ahụ ụgbọ ahụ daputa. N'uzọ dị otu ka mmadụ niile ji buru ndị rutere n'elu ala n'udo.

28 Mgbe a putara n'ọ̀nụ mmiri ahụ n'udo, anyị choputara na aha agwa etiti ahụ bu Malta. **2** Ndị obodo ahụ gosiri anyị obioma n'uzọ puru iche. Ha kwanyere anyị ọkụ ma nabatakwa anyị n'ihie na mmiri nọ na-ezo, oyi na-atukwa. **3** N'oge Pọl na-achikọtara nkụ itinye n'ọkụ a, otu agwo ajuala sitere n'ime nkụ na-enwu ọkụ maputa n'ihie okpomokū tujiko onwe ya n'aka ya. **4** Mgbe ndị obodo ahụ huru agwo ahụ ka ọ tujikotara onwe ya n'aka ya, ha gwaritara onwe ha, "n'ezie a, nwoke a bu ogbu mmadụ, a naghị eji ọkụ enyo ya. Ọ bu ezie na azoputara ya site oke mmiri, ma ikpe ziri ezi ekweghị ka ọ di ndu." **5** Ma Pọl fepuru agwo ahụ n'aka ya, mee ka ọ daba n'ọkụ, ọ dighikwa

ihe mere ya. **6** Ha na-ele anya ma aka ya ọ ga-aza, maobu na ọ ga-ada nwuo. Ma mgbe ha chegidere hu na o nweghị ihe mere ya, ha gbanwere obi ha bido na-ekwu, na ọ bu chi. **7** Na nso ọ̀nụ mmiri a ebe anyị kwusiri, otu ubi di ya. Ọ bu ubi Pobilos otu nwoke onyeisi na-achị agwa etiti ahụ. Ọ nabatara anyị nke oma, lee anyị ọbia ụbọchị atọ. **8** N'oge ahụ, nna Pobilos nwere ahụ ọkụ na afo ọsisa, Pọl banyere n'ime obodo gaa leta ya, kpeere ya ekpere, bikwasikwa ya aka. Ahụ dikwara ya mma. **9** Mgbe nke a mechara, ndị niile nwere nrija nrija n'agwa etiti ahụ bjakwara, a gwokwara ha. **10** Ha wetaara anyị otutu ihe onyinye. Mgbe oge jnyapu ụgbọ anyị ruru, ha nyere anyị otutu ihe di anyị mkpa nke puru idu anyị n'ije ahụ. **11** Anyị noro ihe dika onwa atọ n'oge oyi, n'agwa etiti ahụ tutu anyị anyalie ụgbọ. Ọ bu ụgbọ ndị Aegzandria nke bu ihe a turu atụ a na-akpo ejima, bu chi Kastọ na Polukus. **12** Anyị bjaruru obodo Sirakos ebe anyị noro ụbọchị atọ. **13** Site n'ebe ahụ, anyị gara gburugburu tutu rute Rejiom. Mgbe otu ụbọchị gafere, ikuku bidoro ife site na ndida. N'ubochi nke abuo ya, anyị rutere Poteoli. **14** N'ebe a anyị choputara ndị kwere ekwe ndị roro ka anyị nonyere ha ụbọchị asaa. Site n'ebe a, anyị rutere Rom. **15** Mgbe umunna anyị nọ n'ebe ahụ nuru na anyị na-abia. Ha putara zute anyị n'uzọ Apios na n'ulo ndi Ije atọ. Mgbe Pọl huru ha, o kelere Chineke ma buru onye a gbara ume. **16** Mgbe anyị bjaruru Rom, e nyere Pọl ohere ibiri onwe ya dika o si choo n'ebe masiri ya. Ma otu onye agha na-eche ya nche. **17** Mgbe ụbọchị atọ gasiri, ọ kporo ndiisi ndi Juu. Mgbe ha zukoro, ọ gwara ha, "Umunna m, ọ dighi ihe ojoo ọbula m mere megide ndi nke anyi, maobu megide omenaala nna nna anyi ha, ha jidere m na Jerusalem were m nyefee m n'aka ndi Rom. **18** Ndi ochichi Rom lenyere anya n'ikpe m choo ihapu m ka m laa n'ihie na ha achotaghi ihe kwesiri ima m ikpe onwu dika ndi anyi choo. **19** Ma mgbe ndi Juu juru, ahuru m na ọ di mkpa ibutere Siza ikpe m. Ma o nweghi ihe ojoo m bu n'uche megide ndi obodo m. **20** N'ihie nke a, ka m jiri roro ka mu na unu hu ma kwurikwa okwu. Ọ bu n'ihie oilleanya nke Izrel ka e ji kee m n'agbu igwe a." **21** Ha siri, "Anyi anataghi akwukwo ozi ọbula site na Judia banyere gi. Ọ dighikwa umunna anyi ọbula nke si ebe ahụ bja nke koro maobu kwuo okwu ojoo ọbula banyere gi. **22** Otu o di, anyi ga-acho inuta ihe i chere, n'ihie na unu maara na a-ekwujo otu a n'ebe niile." **23** Ha yiri agba mgbe ha na ya ga-ezukota n'ubochi ozo. Otutu mmadu kariji biana n'ulo ebe ọ na-anọ. Ọ gbara ama banyere alaeze Chineke site n'akwukwo iwu Mosis na nke ndi amuma, ọ gbaliri ime ka ha kwene n'ihie banyere Jisọs. O bidoro izi ha ihe site n'ututu ruo anyasi. **24** Ufodu ka e mere ka ha kweere, ma ufodu mechiri nti ha na obi ha. **25** Ha nwe nghotahie n'etiti onwe ha ma malite jla mgbe Pọl kwusiri okwu nke ikpeazu a, "Mmuo Nso Chineke kwuru eziokwu mgbe o sitere n'onu Aizaya onye amuma kwuo okwu nye nna nna anyi ha, **26** "Jekwuru ndi a gwa ha okwu, "Unu ga na-anu, nukwa,

ma unu agaghị aghọta ihe ọbụla, unu ga na-ele anya, hụkwa, ma unu agaghị ahụ ihe ọbụla.” **27** N’ihi na obi ndị a amaala abụba, djkwa arọ; ha adighi ejikwa ntị ha anụ ihe, ha mechikwara anya ha ka ha ghara ihụ ụzọ. Ma ọ bughị otu a, ha nwere ike jji anya ha hụ ụzọ, jirikwa ntị ha nụ ihe sitekwa n’obi ha nwe nghọta ma chigharja bjakwute m, ka m gwọọ ha.’ **28** “Ya mere, a choro m ka unu ghota na nzoputa a nke si n’aka Chineke bja, djkwa nye ndi mba ozo, ha gaegekwa ntị.” **29** Mgbe o kwusiri nke a, ndi Juu ahụ lara na-arurita aka nke ukwu n’etiti onwe ha. **30** O biri obi nke onwe ya afo abuo n’ulo o na-akwu ugwo ya. O na-anabatakwa ndi niile bjara ileta ya, **31** o ji mkwuwa okwu na-ekwusa ihe banyere alaeze Chineke na-akuzikwa ihe banyere Onyenwe anyi Jisos Kraist. O djkwaghị onye ọbụla gbaliri igbochi ya.

Ndi Rom

1 Pọl, odibo Kraịst Jisọs, onye Chineke kpọrọ ka ọ buru onyeozị ya na onye o kewaputara ka o zisaa ozioma ya. **2** Ozioma a bu nke ahụ Chineke kwere na nkwa n'oge gara aga site n'onu ndi amuma ya nke e dere ihe banyere ya n'akwukwo nsọ. **3** Ozioma a metutara Okpara ya, onye bu nwa David site n'omumu nke anu ahu. **4** Onye esitere na Mmuo nke idi nsọ hopta i bu Okpara Chineke, site n'ike nke mbilite n'onwu, bu Kraịst Jisọs, Onyenwe anyi. **5** Onye anyi sitere n'aka ya nata amara na oru i bu onyeozị, ime ka ndi mba ozo nwee nrube isi nke okwukwe n'etiti ha n'ihu aha ya. **6** Tinyere unu onwe unu ndi ahụ a kpọrọ ka ha buru ndi nke Jisọs Kraịst. **7** Ya bu, unu ndi Chineke huru n'anya bi na Rom, ndi o kpọrọ ka ha buru ndi nsọ: Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyi, na Onyenwe anyi Jisọs Kraịst diri unu. **8** Na mbu, ana m ekele Chineke ekele n'ihu unu niile, site n'aha Jisọs Kraịst. N'ihu na a na-ekwusa ihe banyere okwukwe unu n'ụwa niile. **9** Chineke, onye m na-ejere ozi, n'ime mmuo site na ikwusa ozioma nke Okpara ya, bu onye akaebe na m na-echeta unu mgbe niile n'ekpere m. **10** N'ekpere m oge niile, a na m ario ka o buru ihe ga-ekwe mee na site n'ike Chineke, aga m enwe ohere ibia leta unu. **11** O na-agu m aguu nke ukwu ibia hu unu anya, n'ihu na achoro m ka unu keta oke n'oniyine Mmuo Nso nke Chineke nyere m, nke ga-enyere unu aka iguzosi ike n'okwukwe. **12** O bukwaghị naanị nke a, kama achoro m ka anyi gbarịta onwe anyi ume site n'okwukwe anyi. **13** Umunna m, achoro m ime ka unu mata na atupola m atumatu ibia leta unu otutu mgbe (ma tutu ruo ugbo a e gbochiri m ibia), ka m nwee ike nweta mkpuru n'etiti unu, dika m nwere n'etiti ndi mba ozo. **14** N'ihu na abu m onye ji ugwo nye ndi Griik na ndi mba ozo, nyekwa ndi maara ihe na ndi nzuzu. **15** Ya mere m ji di njikere ikwusa ozioma nyekwa unu bu ndi bi na Rom. **16** N'ihu na ihere ozioma ahụ anaghị eme m, n'ihu na o bu ike Chineke na-ewetara onye obula kwere na ya nzoputa, nye onye Juu na mbu nakwa nye onye Griik. **17** N'ihu na o bu n'oziooma ka e kpughere ezi omume Chineke, ezi omume nke na-esite n'okwukwe ruo okwukwe. Dika e siri dee ya, "Onye ezi omume ga-esite n'okwukwe di ndu." **18** N'ihu na e sitela n'elugwe kpughe onuma Chineke megide mmehie na ajo omume niile nke ndi na-emebi iwu, ndi na-esite n'ajo omume ha na-eguzogide eziokwu ahu. **19** N'ihu na ndi a maara ihe ha kwesiri imata banyere Chineke. Ha maara ya n'ihu na Chineke n'onwe ya emeela ka o doo ha anya. **20** N'ihu na site n'oge Chineke kere ụwa na ihe niile di n'ime ya, udidi ya nke a na-apughị ihu anya na ike nke ebighi ebi ya na udidi idi nsọ ya ka e mere ka o puta ihè nye umu mmadu. Umụ mmadu na-aghota ihe ndi a site n'ihe ndi e kere eke. N'ihu nke a umu mmadu enwekwaghị ngopu. (aidios g126) **21** O bu eziokwu na ha maara

Chineke, ma ha anaghị asopuru ya, ha anakwaghị enye ya ekele dika Chineke. Echiche uche ha bu ihe efu, nzuzu ha mere ka obi ha gbaa ochichiri. **22** Mgbe ha na-eche na ha bu ndi maara ihe, ha amataghị na ha bu ndi nzuzu. **23** Kama ife Chineke na-adighi anwu anwu ofufe, ha weere otuto ha kwesiri inye ya nye ihe ndi ahụ ha jiri aka ha kpọ. Ihe ndi a yiri mmadu na-anwu anwu, na mmunu, na umu anumanu, na ihe na-akpu akpu n'ala. **24** N'ihu ya, Chineke hapuru ha ka ha mee ihe ojo ndi ahụ na-agu obi ha aguu nye adighi ocha nke ikwa iko, ha jikwa ahụ ha emerita mpu n'etiti onwe ha. **25** Ha were okwu ugha dochie n'onodu eziokwu banyere Chineke. Ha na-asopuru, na-efekwa ihe e kere eke, ma hapu Onye okike, onye a na-eto ruo ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **26** O bu nke a mere Chineke jiri nyefee ha n'aka aguu anu ahu nke na-eme ihere. N'ihu ya, o buladi ndi inyom na ndi inyom ibe ha nogidere na-enwe mmekorita n'uzo na-ezighi ezi. **27** Ozokwa, kama ha na ndi inyom inwe mmekorita; ndi ikom ha horo ka ha na ndi ikom ibe ha na-enwe udi mmekorita nke ha na ndi inyom kwesiri inwe. Nwoke na-edinakwuru nwoke ibe ya. N'uzo di otu a, ha natakara ntaramahuhu kwesiri ha n'ihu ihe ojo ndi a ha na-eme. **28** Ya mere, ebe ha kpachapuru anya ju imata onye Chineke bu, Chineke nyere ha akonuche ndi nzuzu, nke mere ka ha na-eme ihe ojo niile nke ajo echiche obi ha cheputara. **29** Ha juputara n'ajo omume na mmehie niile, anya ukwu na aghughu. Ha juputakwara n'ekworo, na igbu mmadu, na esemokwu, na uche gbagoro agbago na ikpo asi. Ha bu ndi na-ekwu okwu azu, **30** na ndi nkwo na ndi kpọrọ Chineke asi, na ndi na-akpari mmadu na ndi mpako na ndi na-anya isi. Ha na-atuputa uzo ohuru ime ihe ojo, ha adighi asopuru ndi muru ha. **31** Ha bukwana ndi na-enweghi nghota, ndi na-enweghi okwukwe, ndi obi ojo na ndi na-enweghi obi ebere. **32** Ha maa na Chineke nyere iwu di ike na ndi na-ebi ndu di otu a kwesiri onwu, ma ha gara n'ihu na-eme ihe ndi a, ma na-akwalikwa mmuo ndi ozo ka ha soro na-eme ha.

2 N'ihu ya, i nweghi ngopu, onye obula i bu, mgbe i na-ekpe ndi ozo ikpe. N'ihu na mgbe i mara onye ozo ikpe, o bu onwe gi ka i na-ama ikpe maka na gi onwe gi na-emekwa udi ihe ndi ahu. **2** Ma anyi maara na Chineke na-ekpe ndi na-eme ihe ojo di otu a ikpe n'uzo ziri ezi. **3** Gi bu mmadu, ginj mere i ji na-ama ndi na-eme ihe di otu a ikpe mgbe gi onwe gi na-eme otu ihe ahu. I chere na i ga-agbanari ikpe Chineke? **4** Ka i na-eleda obioma Chineke, na mmagide o na-anagide ndu ojo gi, na ogologo ntachiobi ya anya? I maghi na obioma Chineke nwere n'ebe i no kwesiri ime ka i site na mmehie gi chegharia? **5** Ma n'ihu isiike gi na obi gi kpọrọ nkụ nke enweghi ncheghari, i na-akpọtara onwe gi onuma nke Chineke n'ubochi oke iwe ya, mgbe a ga-ekpughe ikpe ya ziri ezi. **6** O ga-akwughachi onye obula dika oru ya siri di. **7** Chineke ga-enye ndi niile sitere na ntachiobi na ezi oru na-

achọ otuto na nsọpuru na ndụ ahụ na-adigide adigide bu ndụ ebighi ebi. (aiōnios g166) **8** Ma ndi niile na-akpa iche iche, ndi jukwara isoro eziokwu ahụ, ndi na-anogidekwa na-eme ihe ojoo, ka a ga-ata ahuhu, gosi ha iwe oku na onuma. **9** Nsogbu na iru uju ga-abjakwasị ndi niile na-eme ihe ojoo, mbu, o ga-adiri ndi juu, emechaa, o ga-adikwara ndi mba ozo. **10** Ma otuto na nsopuru na udo ga-abu nke onye obula na-eme ezi ihe, malite n'onye juu ruokwa na ndi mba ozo. **11** N'ihu na Chineke anaghị ele mmadu anya n'ihu. **12** Ndi niile mehiere n'onodu enweghi iwu ga-ala n'iyi n'onodu enweghi iwu. Ma ndi niile mehiere megide iwu ahụ ha mara ihe banyere ya ka a ga-ama ikpe dika iwu siri kwuo. **13** N'ihu na o bughị ndi ahụ na-anu mgbe a na-aguputa akwukwo iwu ka a na-agu dika ndi ezi omume n'ihu Chineke, kama o bu ndi ahụ niile na-eme ihe iwu kwuru ka a ga-agu ka ndi ezi omume. **14** N'ezie, mgbe ndi mba ozo bu ndi na-enweghi iwu sitere n'obi ha mee ihe iwu kwuru, o gosiri na ha bu iwu nye onwe ha, o bu ezie na ha enweghi iwu ahụ e dere ede. **15** Ha na-egosiputa na edeela ihe ndi ahụ iwu kwuru n'obi ha. Akonuche ha na-egosikwa na nke a bu eziokwu, ebe o bu na akonuche ha na-ama ha ikpe mgbe ufođu, ma na-agopuru ha mgbe ufođu. **16** Dika ozioma ahụ m na-ekwusa si kwuo, Chineke ga-ekpe ndu nzuzo niile umu mmadu na-ebi ikpe, site na Kraist Jisosh. **17** Ma ugbu a, gi onye na-akpo onwe gi onye juu, onye tukwasiri obi gi n'ihu ahụ, onye na-anyakwa isi na i maara Chineke, **18** o buru na i mara uche ya ma kwenyekwa n'ihe nke ka mma n'ihu na e ziri gi ihe site n'iwu; **19** o buru na o doro gi anya na i bu onyendu nye ndi isi, burukwa ihè nye ndi no n'ochichiri, **20** i na-agukwa onwe gi dika onye nkuzi nke ndi na-amaghi ihe, na onye nkuzi umuntakiri, n'ihu na i maara iwu nke oma, juputakwa n'amamihe na eziokwu. **21** Gi onye na-akuziri mmadu ibe gi ihe, i na-akuzikwara onwe gi? Gi onye na-ekwusa ka mmadu ezula ohi, i na-ezu ohi? **22** Gi onye na-asị mmadu akwala iko, i na-akwa iko? Gi onye na-akpo arusi ihe aru, i na-ezuru ihe di n'ulo arusi n'ohi? **23** Gi onye na-anya isi na i maara iwu, i na-emenye Chineke ihere site n'imebi iwu ahụ? **24** Dika esi dee ya, "Ndi mba ozo na-ekwulu aha Chineke n'ihu unu." **25** Obibi ugwu bara uru n'ezie ma o buru na i na-edebe iwu, ma o buru na i na-emebi iwu, obibi ugwu gi dika mgbe i bighi ugwu. **26** O buru na ndi e bighi ugwu na-edebe ihe iwu kwuru, o bu na a gaghị agụ ebighi ugwu ha dika obibi ugwu? **27** Ya bu, ndi ahụ a na-ebighi ugwu n'anụ ahụ ma na-edebe iwu ga-ama unu ikpe, bu ndi nwere iwu ahụ e dere n'akwukwo na ndi e bikwara ugwu ma na-emebi iwu. **28** I bu ezigbo onye juu abughị nke elu ahụ. Ezigbo ibi ugwu abukwaghị ihe a na-ahụ n'anụ ahụ. **29** Kama ezigbo onye juu bu onye obula nke bu ya n'ime mmuo. Ezigbo obibi ugwu bukwa nke ime obi, nke mmuo, o bughị nke e dere ede. Otuto ya esiteghị n'aka mmadu kama o sitere n'aka Chineke.

3 O di uru puru iche mmadu nwere n'ihu na o bu onye juu? Gini bukwa uru ahụ di ukwu nke di na-ebiri mmadu ugwu? **2** O bara uru n'uzo niile. Nke mbu, o bu ndi juu ka e weere okwu Chineke nyefee n'aka. **3** Gini ga-emezi ma o buru na ufođu n'ime ha ekwesighi ntukwasị obi? Chineke, o ga-eji n'ihu ekwesighi ntukwasị obi ha ghara ikwesi ntukwasị obi? **4** O pughi idi otu a! Kama ka o buru ihe putara ihe na Chineke bu onye eziokwu, ma mmadu niile bu ndi okwu ugha, dika e dere ya, "Ka e nwe ike gosiputa na i na-ekwu eziokwu mgbe obula i kwuru okwu, na ekpegbukwa mgbe i na-ekpe ikpe." **5** Ma o buru na ajo omume anyi na-eme ka ezi omume Chineke puta ihè, gini ka anyi ga-ekwu? Anyi ga-asị na Chineke adighi eme ihe ziri ezi ma o buru na o taa anyi ahuhu n'ihu ajo omume anyi? (Ana m ekwu okwu a di ka ndi mmadu.) **6** N'ezie, o bughị otu a, o buru na o bu otu a, oleekwanu otu Chineke ga-esi kpee uwa ikpe? **7** Otu onye nwere ike i si, "na o buru na a na-esite n'okwu ugha m, mee ka eziokwu nke Chineke puta ihè karja, na-ewetara Chineke otuto, gini mere e ji ama m ikpe dika onye mmehie?" **8** O putara na anyi ga-asị, "ka anyi na-eme ihe ojoo ka ezi ihe si na ya puta?" Ufođu ndi mmadu ji nkwo na-ebo m ebubo na m na-akuzi ihe di otu a, ikpe a mara ha kwesiri ekwesi. **9** Gini kwanu? Anyi o ka ha mma? Mba, ma e meela ya ri ka o puta ihè na mmadu niile no n'okuru mmehie, ma ndi juu ma ndi mba ozo. **10** Dika e dere ya, "O dighi onye obula bu onye ezi omume, o dighi o buladi otu onye. **11** O dighi onye obula na-aghota, o dikwaghị onye o na-agu icho Chineke. **12** Mmadu niile ewezugala onwe ha, ha niile, o dighi onye bara uru n'ime ha. O dighi onye na-eme ihe oma, a pughi ichota o buladi otu onye. **13** Akpiri ha bu ili ghere oghe, ha ji ire ha na-aghò aghughò. Elo ajuala di n'egbugbere onu ha. **14** Onu ha juputara n'okwu na-aku ilu na obubu onu. **15** Ukwu ha na-eme osiiso jikwafu obara. **16** Mbibi na nhuju anya di n'uzo ha niile. **17** Ha amaghị ihe bu uzo udo. **18** Ha amatabeghi ihe itu egwu Chineke putara." **19** Ugbu a, anyi maara na ihe obula iwu kwuru, o bu ndi no n'okpuru iwu ka o diiri, ka esite otu a kpuchite onu niile n'otu n'otu. Ma meekwa ka uwa niile mata na ha bu ndi ikpe mara n'ebe Chineke no. **20** N'ihu na o nweghi onye obula a puru igu n'onye ezi omume n'ihu Chineke maka na o na-edebe iwu. Kama, o bu site n'iwu ka anyi ji mata ihe banyere mmehie. **21** Ma ugbu a, emeela ka ezi omume Chineke puta ihè, site n'iguzo iche n'ebe iwu di, bu nke iwu na ndi amuma gbakwara ama ya. **22** Ezi omume a na-esite n'ebe Chineke no abia, site n'okwukwe n'ime Jisosh Kraist nye ndi niile kweere. O nweghi ihe idi iche obula di na ya. **23** N'ihu na mmadu niile emehiela ha ekwesikwaghị otuto Chineke. **24** Ma ugbu a, aguola ha na ndi ezi omume site n'amara ya, site na mgbaputa nke si n'aka Kraist Jisosh. **25** Onye Chineke hoputara ka o were ndu ya chuo aja ikpuchi mmehie, site n'iwufu obara ya maka mgbaghara mmehie, nke a ga-anata site n'okwukwe. N'uzo di otu a, o na-egosiputa ezi

omume ya, maka oge gara aga, n'ih i nnagide ya, o jiri ndidi leghara mmehie umu mmadu anya. **26** Ma n'oge taa, site n'igosi na ya onwe ya bu onye ezi omume, na onye a na-agunye dika onye ezi omume bu onye nke kweere na Jisqs. **27** Mgbe o si otu a dirj, oleee ebe inya isi anyi dikwa? Ajula inabata ya. O bu site iwu di ana? O bu nke oru? Mba, kama o bu site n'okwukwe anyi nwere n'ime Kraist. **28** Ya mere, anyi na-agunye mmadu n'onye ezi omume n'ih i okwukwe o nwere, o bughj n'ih i na o mere ihe iwu kwuru. **29** Chineke o bu naani nke ndi Juu? O bukwa ghj nke ndi mba ozo? N'ezie, o bukwa nke ndi mba ozo. **30** N'ih i na Chineke di naani otu, o bu site n'okwukwe ka o ga-anabata ndi ahj ebiri ugwu, sitekwa n'otu okwukwe ahj guo ndi a na-ebighj ugwu ka ndi ezi omume. **31** O buru na o di otu a, anyi na-esite n'okwukwe anyi mee ka iwu ghara idj ire? Mba! Kama anyi na-enye iwu onodu kwesiri ya.

4 Gini ka anyi nwere ikwu banyere Ebrahim, nna nna anyi na o nwetara ihe niile site n'anj ahj? **2** A si na a guru Ebrahim dika onye ezi omume site n'oru aka ya, o gaara enwe ihe o ga-eji anya isi, ma na o bughj n'ihu Chineke. **3** Ma gini ka akwukwo nsq kwuru? "Ebrahim kweere na Chineke, a guru nke a nye ya di ka ezi omume." **4** Mgbe mmadu ruru oru, ugwo oru a kwuru ya abughj onyinye, kama o bu ihe ruru ya n'ih i oru o ruru. **5** Ma nye onye na-enweghj oru ma tinye okwukwe ya na onye ahj na-agunye ndi ajo omume dika ndi ezi omume, a ga-eji okwukwe ya gunyere ya dika ezi omume. **6** Devid n'onwe ya kwukwara banyere onj dirj onye obula Chineke guru n'onye ezi omume n'agbanyeghj oru ya. **7** "Ngozj na-adirj ndi a gbaghaara ajo omume ha niile, ndi ekpuchikwara mmehie ha niile. **8** Ngozj na-adirj nwoke ahj, onye Onyenwe anyi na-adighj agunyere mmehie ya." **9** Ngozj a o dirj naani ndi e biri ugwu ka o bu nyekwa ndi a na-ebighj ugwu? Ihe anyi na-ekwu bu na a guru okwukwe Ebrahim di ka ezi omume nye ya. **10** Oleee mgbe a guru ya nye ya? O bu tupu e bie ya ugwu, ka o bu mgbe e bichara ya ugwu? O bughj mgbe e bichara ya ugwu kama o bu tupu e bie ya ugwu. **11** O natara ihe irjibama nke obibi ugwu dika akara nke ezi omume nke okwukwe o nwere mgbe o no na-ebighj ugwu. Nke a bu ime ya nna ndi niile kweerenj, ndi ahj o guru dika ndi ezi omume, o bu ezie na ha bu ndi a na-ebighj ugwu. **12** N'uzo di otu a kwa, o bu nna ndi niile e biri ugwu. Ndu ya na-egosikwa ha na o bughj obibi ugwu ha na-azoputa ha, kama o bu okwukwe ha. N'ih i na Chineke nabatara Ebrahim naani site n'okwukwe o nwere tupu e bie ya ugwu. **13** Nkwa o kwere Ebrahim na agburu ya na ha ga-eketa uwa abughj site n'idebe iwu, kama o bu site n'ez i omume nke okwukwe. **14** N'ih i na, o buru na ndi a ga-enye ihe e kwere na nkwa bu ndi na-edebe iwu, inwe okwukwe abakwaghj uru, nkwa ahj enwekwaghj isi obula. **15** N'ih i na iwu n'onwe ya na-eme ka onuma bja. Ma ebe iwu na-adighj, mmehie adighikwa. **16** Ya mere, nkwa ahj na-abja site n'okwukwe, ka o buru

naani site n'amara ka e ji mee ka umu ya niile nweta ya, o bughj naani nye ndi n'okpuru iwu, kama o bukwa nye ndi nwere udj okwukwe Ebrahim. N'ih i na o bu nna anyi niile. **17** Dika e dere ya, "Emeela m gi nna nke otutu mba." Ya mere, n'ihu Chineke ahj bu onye o kweenyere n'ime ya, bu onye ahj na-eme ka ndi nwuru anwu dikwa ndu ozo, onye na-akpokwa ihe ndi na-adibughj, mee ka ha dirj. **18** O buladi mgbe olileanya gasirj, o kwenyere na ya ga-abu nna nke otutu mba, dika ihe a gwara ya si di, "Otu a ka mkpuru gi ga-adi." **19** O daghj mba n'okwukwe o buladi mgbe o matara na ya akala nka n'ahj, n'ih i na o gbaruola otu narj afo, tinyekwara na akpanwa Sera bu ihe nwuru anwu. **20** O dighj mgbe obula o nwere obi abu na Chineke agaghj emezu ihe niile o kwere ya na nkwa. Kama, okwukwe ya mere ka o gbasie ike, ka o na-enye Chineke otuto. **21** O nwere otu obi na Chineke puru imezu ihe niile obula o kwere na nkwa. **22** O bu n'ih i ya ka e ji guo nke a nye ya di ka ezi omume. **23** Okwu ndi a, "A guru ya nye ya dika onye ezi omume," edeghi ya naani maka ya. **24** Kama e dere ya n'ih i anyi bu ndi kwere n'onye ahj mere ka Onyenwe anyi Jisqs si n'onwu bilie. **25** Onye a rara nye ka o nwuo n'ih i mmehie anyi niile, ma e mere ka o si n'onwu bilie ka anyi buru ndi a guru dika ndi ezi omume.

5 Ya mere, ebe e sitere n'okwukwe mee ka anyi buru ndi a guru dika ndi ezi omume, udo di ugbu a n'etiti anyi na Chineke site n'Onyenwe anyi Jisqs Kraist. **2** Onye anyi sitere n'aka ya nata amara nke anyi na-eguzo n'ime ya ugbu a. Anyi no n'onj nweekwa olileanya na a ga-eme ka anyi keta oke n'ebube Chineke. **3** O bukwa ghj naani nke a, ma anyi na-anurikwa onj n'ime nsogbu anyi niile, ebe anyi maara na nsogbu ndi a na-enyere anyi aka ibu ndi nwere ntachiobi. **4** Ntachiobi na-aruputa n'ime anyi ezi agwa; ezi agwa na-aruputakwa olileanya. **5** Olileanya na-eme ka anyi guzo chjm, n'ih i na Chineke awunyela ihunanya ya n'ime obi anyi site n'onnyinye Mmuo Nso. **6** Mgbe ahj anyi na-enweghj ike obula, mgbe oge ahj ruru nnoo, Kraist bjaara nwuo onwu n'ih i anyi bu ndi mmehie. **7** A sikwarj na anyi bu ndi ezi omume o gaara abu ihe siri ike mmadu ibja nwuo onwu n'ih i anyi. Ma eleghj anya, a ga-ahukwa onye nwere ike nwuo n'ih i ezi mmadu. **8** Ma lee ka ihunanya Chineke siri puta ihel Mgbe anyi ka norij na-eme mmehie, Kraist nwuru n'ih i anyi. **9** Ebe a guru anyi dika ndi ezi omume site n'obara ya, nke karirj nke a, a ga-esitekwa na ya zoputa anyi site n'onuma Chineke. **10** N'ih i na, o buru na mgbe anyi bu ndi iro Chineke, e mere ka anyi na ya di n'udo site n'onwu Okpara ya, nke karirj nke a bu, ebe o bu na anyi na ya dizi na mma, anyi ga-enweta nzoputa site na ndu ya. **11** O bukwa ghj naani nke a, kama anyi na-anurikwa onj n'ime Chineke site na Onyenwe anyi Jisqs Kraist, onye anyi sitere na ya nata idj na mma a ugbu a. **12** Dika o siri di, o bu site n'aka otu nwoke ka mmehie siri bata n'awa. O bukwa mmehie a wetara onwu. Ugbu a, onwu erutela

onye ọbụla aka n'ihia na mmadụ niile emehiela. **13** Ma tupu e nye iwu, mmehie dī n'ụwa. Ma a dighi agukọta mmehie mgbe iwu na-adighi. **14** Ma e mere ka onwu rute onye ọbụla site n'oge Adam ruo n'oge Mosis. O metụtara ọ bụladī ndi mmehie ha na-adighi ka nke Adam, onye bụ ihe atụ nke onye ahụ gaje ibia. **15** Ma onyinye a adighi ka njehie ya. N'ihia na ọ buru na ọtutu nwuru site na mmehie nke otu mmadụ, lee ka o siri buru ihe dī ukwu karịa na amara Chineke na onyinye amara sitere n'otu onye bụ Jisọs Kraist ga-ababiga ụba oke rute ọtutu mmadụ. **16** Ozo, onyinye a adighi ka ihe mmehie mmadụ muputara. N'ihia na ikpe ahụ sooro mmehie otu onye weta omuma ikpe, ma onyinye ahụ sooro ọtutu njehie weta igu mmadụ n'onye ikpe na-amaghī. **17** Ya mere, ọ buru na onwu chiri ọchichi site na njehie nke otu onye, ọ bughī ihe dī ukwu karịa na ndi nabatara onyinye amara Chineke bara ụba, ya na onyinye ezi omume, ga-achi achī na ndu site n'otu onye ahụ bụ Jisọs Kraist. **18** Ya mere, dika otu njehie si weta ikpe omuma nye mmadụ niile, otu ahụ kwa ka e si guo mmadụ niile dika ndi ezi omume na ndi nwere ndu site n'otu ọrụ ezi omume. **19** N'ihia na dika ọtutu mmadụ si buru ndi mmehie n'ihia nnupu isi nke otu nwoke, otu a kwa ka ọtutu mmadụ ga-abukwa ndi ezi omume n'ihia nrube isi nke otu nwoke. **20** Iwu b̄ara mee ka mmehie na-aba ụba, ma dika mmehie na-aba ụba, amara na-abakwa ụba karịa. **21** Ya mere, dika mmehie si buru eze n'onwu, otu a kwa ka amara gae-esi buru eze site n'ezī omume iweta ndu ebighi ebi site n'aka Jisọs Kraist, Onyenwe anyi. (aiōnios g166)

6 Gini ọzokwa ka anyi ga-ekwu? Anyi ga-anogide n'ime mmehie ka amara na-aba ụba? **2** E e! O kwesighi! Olee otu anyi ga-esi na-adi ndu n'ime mmehie, mgbe anyi bụ ndi nwuru anwu n'ebe mmehie dī? **3** Ọ bụ na unu amataghī na mgbe ahụ e jikọtara anyi na Kraist Jisọs na baptizim ka e jikotakwara anyi na ya n'onwu. **4** Ya mere, ezitere na baptizim liko anyi na ya n'onwu, dika e mere ka Kraist site n'onwu bilie n'ebube nke Nna, ka anyi sikwa otu a keta oke na ndu ọhuru. **5** Ọ burukwa na e jikotaala anyi na ya n'onwu, e jikotakwala anyi na ya na mbilite n'onwu. **6** N'ihia na anyi maara na a kpogidekotara ndu nke ochie anyi na Kraist n'elu obe, iji mee ka anyi ahụ nke mmehie ahụ buru ihe a lara n'iyi, ka anyi burukwa ndi nwere onwe ha site n'ibu ohu nke mmehie. **7** N'ihia na onye nwuru anwu agula ya dika onye nwere onwe ya site n'ebe mmehie dī. **8** Ọ burukwa n'ezikwu na anyi na Kraist nwukoro onwu, anyi makwara na anyi na ya ga-adikokwa ndu ozo. **9** N'ihia na anyi maara na ebe e mere ka Kraist site n'onwu bilie, ọ gaghī anwukwa ozo. Onwu enekwaghī ike ọbụla n'ebe ọ nọ ozo. **10** Ọ nwuru naanī otu mgbe n'ihia mmehie. Ma ndu ọ na-adi ugbu a bụ nke ọ na-adi nye Chineke. **11** Ya mere, guo onwe unu ugbu a dika ndi nwuru anwu n'ebe mmehie dī. Guokwa onwe gi dika ndi dī ndu n'ebe Chineke nọ n'ime Kraist, site na Kraist Jisọs Onyenwe anyi. **12** Unu ekwela ka mmehie na-achi eze n'ahụ unu ozo,

nke ga-eme ka unu na-erubere aguu nke anu ahụ isi. **13** Unu a nakwala eche akuku ahụ unu ọbụla ka ọ buru ngwa ọrụ ajo omume. Kama cheenu onwe unu n'ihu Chineke, dika ndi esi n'onwu kpopta nyefee na ndu. Cheenu akuku ahụ unu niile n'ihu Chineke dika ngwa ọrụ nke ezi omume. **14** N'ihia na unu ekwesighi i bụ ohu mmehie, ebe ọ bụ na unu anokwaghī n'okpuru iwu ozo, kama unu nọ n'okpuru amara. **15** Gini kwaga? Anyi ga-eme mmehie n'ihia na anyi anoghī n'okpuru iwu kama n'okpuru amara? Mba! O kwesighi. **16** Ọ bụ na unu amataghī na mgbe unu weere onwe unu nye mmadū irubere ya isi dika ohu, unu bụ ohu nye onye ahụ unu na-erubere isi, magbu ohu nye mmehie nke na-eduba n'onwu, ma ọ bukwanu irube isi nke na-eduba n'ezī omume? **17** Ma ekele diri Chineke n'ihia na ọ bụ njehie na unu buru ohu nye mmehie, ma ugbu a, unu ejirila obi unu niile kpebie inabatara onwe unu ozizi ahụ e nyefere n'aka unu. **18** Ugbu a, e meela ka unu nwere onwe unu site na mmehie, unu aburu ndi ohu ezi omume. **19** Ana m eji ihe imaatu site na ndu a na-ebi kwa ubochi, n'ihia adighi ike nke anu ahụ mmadū. Ya mere, dika unu si were ahụ unu dī iche iche nye ibu ohu adighi ocha na ajo omume nke na-abawanye ụba, sitekwanu otu a were ha nye ugbu a ka ha buru ohu ezi omume nke na-eduba n'idi nso. **20** Mgbe unu bụ ohu mmehie, o nweghi ihe megidere unu ime ezi omume. **21** Ma gini bụ uru unu nwetara n'oge ahụ site n'oru ahụ niile unu ruru, bụ ihe ndi ahụ na-eme ka ihere mee unu? Ihe ndi ahụ na-eduba n'onwu. **22** Ugbu a, e meela ka unu nwere onwe unu site na mmehie. Unu aghola ndi ohu Chineke. Uru unu na-erita bụ idi nso, ogwugwu ya bukwa ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **23** N'ihia na ugwo ọrụ mmehie bu onwu, ma onyinye amara Chineke na-enye n'efu, bụ ndu ebighi ebi, site na Jisọs Kraist Onyenwe anyi. (aiōnios g166)

7 Ọ bụ na unu amaghī umunna m, unu ndi maara iwu nke oma na ọ bụ oge mmadū dī ndu ka iwu na-ejide ya? **2** Dika ihe imaatu, iwu na-ejikota nwanji luru dī na di ya mgbe dī ya ka nọ ndu, ma ọ buru na di nwanji ahụ anwu, ọ nokwaghī n'okpuru iwu jikotara ha dika di na nwunye. **3** A ga-akpo ya nwanji na-akwa iko ma ọ buru na ọ lakwuru nwoke ozo mgbe dī ya ka dī ndu. Ma ọ buru na di ya anwu, ọ ga-abu onye nwere onwe ya site n'iwu ahụ. Ọ kwaghī iko ma ọ buru na ọ luo nwoke ozo. **4** Ya mere, umunna m, unu onwe unu kwa anwuola n'ebe iwu dī site n'ahụ Kraist, ka e nwe ike kenye unu onye ozo, bụ onye ahụ e mere ka o si n'onwu bilie. Ka anyi site na ya mia mkpuru nye Chineke. **5** Mgbe anu ahụ mmehie na-achi anyi, ochicho ojo nke iwu na-akpali juputara n'ime anyi, nke mere na anyi na-amī mkpuru nye onwu. **6** Ugbu a, a toghapula anyi puo n'aka iwu ebe anyi nwuru nye ihe ndi kere anyi agbu na mbu, anyi anaghi ebikwa ndu n'usoro iwu ochie nke e dere n'akwukwo, kama anyi na-eje ozi n'usoro ndu ọhuru nke mmuo. **7** Ugbu a, gini ka anyi ga-ekwu? Iwu ahụ ọ bụ mmehie? N'ezie, mbaa! Agaraghī m ama ihe mmehie bụ ma ọ bughī

site n'iwu. O buru na iwu asighi, "Enwela anya ukwu," agaraghi m ama na o bu mmehie. **8** Ma mmehie sitere n'iwu a megidere ochicho ojo, mee ka echiche m mgbe niile buru ihe gbasara ihe ojo, na otu m gasei mee ha. A si na iwu adighi, mmehie agaraghi adi. **9** Na mbu, abu m onye di ndu mgbe iwu na-adighi, ma mgbe iwu biara, e mere ka mmehie nwe ntute. **10** Anwuru m, ma choputa na iwu ahụ kwesiri iwetara m ndu ghaziri ihe wetara onwu. **11** N'ihu na mmehie jiri ohere ahụ iwu webatara ghogbuo m, sitekwa n'iwu ahụ gbuo m. **12** N'ezie, iwu ahụ di nsọ, ihe e nyere n'iwu di nsọ, burukwa ezi omume na ihe di mma. **13** Mgbe ahụ, o putara na ihe ahụ di mma wetara m onwu, ka e nwee ike gosiputa na mmehie bu ihe jogburu onwe ya site n'ihe e nyere n'iwu. **14** Anyi matara na iwu bu ihe nke mmuo ebe mu onwe m bu anu ahụ efu, onye e rere dika ohu nye mmehie. **15** O nweghi uzo ihe m na-eme si doo m anya. N'ihu na ihe m na-eme abughi ihe m chorọ ime, o bu ihe m kporo asi bu ihe na-agara m aka ime mgbe niile. **16** Ma o buru na m eme ihe m na-achoghi ime, ana m ekwenye na iwu di mma. **17** Ma dika o di, o bukwaghi mu onwe m na-eme ihe ndi a, kama o bu mmehie bi n'ime m. **18** O doro m anya na o nweghi ihe oma obula di n'ime m, ya bu n'ime anu ahụ m. N'ihu na o na-agu m aguu ime ezi ihe, ma ike ime ezi ihe adighi n'ime m. **19** Ihe m na-eme mgbe m chorọ ime ezi ihe abughi ezi ihe ahụ m chorọ ime kama o bu ajo ihe ahụ m na-achoghi ime ka m na-eme. **20** O buru na m na-eme ihe ahụ m na-achoghi ime, o putara na o bughị mu onwe m na-eme ihe ndi ahụ. Kama o bu mmehie bi n'ime m na-eme ha. **21** Achoputara m iwu nke naruru oru n'ime m. Mgbe m chorọ ime ihe oma, naani ihe ojo bu ihe na-agara m aka ime. **22** N'ime ime onwe m, o na-agu m aguu ime ihe iwu Chineke kwuru. **23** Ma ana m aluta iwu ozo di n'ime m nke na-agba mgba megide iwu nke di n'uche m, ime ka m buru ohu nye iwu nke mmehie na-aruru oru ya n'anyu ahụ m. **24** Lee udi onodu ojo nke m hutara onwe m n'ime ya! Onye puru inaputa m site n'anyu ahụ a nke na-eduba m n'onwu? **25** Ma ekele diri Chineke, onye na-anaputa m site na Kraist Jisosh Onyenwe anyi! Ya mere, n'ime mmuo m, abu m odibo nye iwu Chineke, ma n'ime anu ahụ mmehie m, abu m ohu nye iwu nke mmehie.

8 Ya mere, ikpe omuma obula adighikwa ugbu a nye ndi niile no n'ime Jisosh Kraist. **2** N'ihu na site na Kraist Jisosh iwu nke Mmuo na-enye ndu emeela ka m nwere onwe m site n'iwu nke mmehie na onwu. **3** N'ihu na ihe iwu na-enweghi ike ime, n'ihu adighi ike nke anu ahụ, ka Chineke mere, site n'izite Okpara ya, ka o bja n'udidi anu ahụ mmehie, buru aja mmehie, site otu a, maa mmehie ikpe na anu ahụ. **4** Ka izu ezu nke ihe niile iwu chorọ n'aka anyi buru ihe e mezuru n'ime anyi, bu ndi na-adighi ebi ndu dika ochicho anu ahụ si diri, kama dika ochicho Mmuo Nso si di. **5** Ndi niile na-ebi ndu ha dika anu ahụ siri cho, na-ebi ya naani imezu aguu niile na-agu anu ahụ ha.

Ma ndi niile na-agbaso uzo nke Mmuo na-achoputa na ha na-eme ihe Mmuo na-acho. **6** Itukwasị uche n'ihe nke anu ahụ na-eweta onwu. Ma itukwasị uche n'ihe nke Mmuo Nso na-eweta ndu na udo. **7** N'ihu na onye obula tukwasiri uche ya n'ihe nke anu ahụ na-ebuso Chineke agha, o naghị edebe iwu nke Chineke. N'ezio kwu, o gaghị enwe ike idebe ya. **8** Ya mere, ndi na-erubere anu ahụ ha isi apughi ime ihe ga-atọ Chineke uto. **9** Ma lee! Unu onwe unu anaghị ebizi ndu n'usoro nke anu ahụ, kama unu na-ebi n'usoro nke Mmuo Nso n'ihu na Mmuo nke Chineke bi n'ime unu. Onye obula na-enweghi Mmuo nke Kraist abughi nke ya. **10** O burukwa na Kraist bi n'ime unu, anu ahụ unu ga-abu ihe nwuru anwu n'ebe mmehie di, ma mmuo unu di ndu n'ihu na a guola unu na ndi ezi omume. **11** O buru na Mmuo onye mere ka Jisosh si n'onwu bilie, bi n'ime gi, onye ahụ nke mere ka Kraist si n'onwu bilie ga-emekwa ka anu ahụ gi di ndu site n'ike Mmuo Nso ahụ, onye bi n'ime gi. **12** Ya mere, umunna m, anyi ji ugwo ma o bughị anu ahụ ka anyi ji ugwo idi ndu dika ochicho ya si di. **13** O buru na unu na-ebi ndu dika anu ahụ si cho, unu ga-anwu. Ma o buru na unu ga-eji ike nke Mmuo Nso mee ka omume niile nke anu ahụ nwuo, unu ga-adi ndu. **14** N'ihu na ndi niile Mmuo nke Chineke na-achi bu umu Chineke. **15** N'ihu na unu anataghị mmuo nke na-eme unu ndi ohu ozo nye itu ujo, kama unu natara Mmuo nke mere unu umu Chineke. O bu site na Mmuo ahụ ka anyi ji na-akpo "Abba, Nna." **16** Mmuo Nso, n'onwe ya na-agbakwa ama n'ime mmuo anyi, na-agwa anyi na anyi bu umu Chineke. **17** Ugbu a, o buru na anyi bu umu, o putara na anyi bu ndi nketa oke, ndi ga-eketa ihe Chineke nwere, na ndi ha na Kraist ga-eketota ihe, ma o buru n'ezie na anyi ga-esoro ya keta oke ahulu ya, ka anyi si otu a sorokwa ya keta oke n'ebube ya. **18** N'ikwu ezio kwu, ahulu niile anyi na-ata ugbu a erughi ihe a ga-eji tunyere ebube niile a ga-ekpughe n'ime anyi. **19** Ihe niile e kere eke ji oke aguu na-eche mgbe a ga-gosiputa ndi bu umu Chineke. **20** N'ihu na e tinere ihe e kere eke n'onodu ihe na-abaghi uru, ma o bughị site n'ochicho nke onwe ya, kama n'ochicho nke onye ahụ tinere ya n'onodu ahụ n'ime olileanya, **21** na otu ubochi na ha ga-enwere onwe ha site n'agbu nke ire ure, sorokwa keta oke n'ebube ahụ ga-abu nke umu Chineke. **22** Anyi maara na ruo ugbu a, ihe niile e kere eke na-asu ude n'ihu ihe mgbu ha no n'ime ya, dika ihe mgbu nke omumu nwa. **23** O bughị naani nke a, ma anyi onwe anyi, ndi nwere mkpuru mbu nke Mmuo Nso, na-asukwa ude n'ime onwe anyi, na-echesi ike mgbe a ga-akpota anyi dika umu, mgbe a ga-agbaputa anu ahụ anyi. **24** N'ihu na a zoputara anyi site n'olileanya di otu a. Ma olileanya a na-ahụ anyi abughi olileanya. Onye na-enwe olileanya mgbe ihe o na-ele anyi ya di ya n'aka? **25** Ma o buru na olileanya anyi dabeere n'ihe ahụ anyi na-enwetabeghi, anyi ga-eji ndidi chere tutu ihe ahụ erute anyi aka. **26** Otu aka ahụ, Mmuo Nso na-enyere anyi aka n'ime adighi ike anyi. N'ihu na anyi amaghi ka esi ekpe ekpere dika o

kwesiri. Ma Mmụọ Nsọ n'onwe ya ji ịsụ ude nke ọny apughị ịkọ na-arịrọ anyị arịrọ. **27** Chineke, onye na-enyocha obi mmadu, amarala ihe Mmụọ Nsọ bu n'uche. N'ihi na Mmụọ Nsọ na-arịrọ ndị nsọ niile arịrọ dika Chineke si choọ. **28** Anyị maara na ihe niile na-arukọta ọrụ maka ọdịmma ndị hụrụ Chineke n'anya bu ndị a kpọrọ dika uche nsọ ya siri di. **29** N'hi na ndị ahụ ọ maara ị ka ọ kakwara akara ka ha nwe ụdidi nke Ọkpara ya, ka ọ buru nwa e buru ụzọ mụọ n'etiti ọtutu ụmụna. **30** Ma ndị ahụ ọ kara akara, ka ọ kpọkpara; ndị ọ kpọrọ, ka ọ gurụ na ndị ezi omume; ndị ọ gurụ na ndị ezi omume ka o nyekwara otuto. **31** Gini ọzọ ka anyị ga-ekwu banyere ihe ndị a. Ọ buru na Chineke nonyere anyị, onye puru imegide anyị? **32** Onye ahụ na-azoghi ndu Ọkpara ya, kama o weere ya ya nye n'hi mmehie anyi niile, ọ di ihe ọzọ anyi choro ọ na-agaghị enye anyi site na ya? **33** Onye puru ibo ndi ahụ Chineke hoputara ebubo? Ọ bu Chineke na-agu mmadu dika onye ezi omume. **34** Onye bu onye ahụ nke ga-ama ikpe? Ọ bu Kraist Jisọs onye nwuru, ma karija nke ahụ, onye e mere ka o si n'onwu bilie, nọ n'aka nri Chineke na-arịotakwara anyi ariri. **35** Onye nwere ike ikewapu anyi site n'ihunanya Kraist? Ọ bu nsogbu, ka ọ bu ihe isi ike, ka ọ bu mkpagbu. Ka ọ bu unwu, ka ọ bu igba ọto, ka ọ bu ihe egwu, ka ọ bu mma agha? **36** Dika e dere ya, "Ọ bu n'hi gi ka anyi na onwu ji na-agba mgba ubochi niile. A na-ele anyi anya dika aturu a gaje igbu egbu." **37** Mba, kama n'ime ihe ndi a niile, anyi kariri ndi mmeri site n'onye ahụ huru anyi n'anya. **38** N'hi na nke a bu ihe m maara nke ọma, na onwu, maobu ndu, maobu ndi mmuozu, maobu mmuozu di ichie ichie ndi na-achi n'elu na n'ụwa, maobu ike ochichiri di ichie ichie, maobu ihe di ugbu a, maobu ihe gaje ibia, **39** maobu idi elu, maobu idi omimi, ma ọ bukwanu ihe obula ozo e kere eke, agaghị enwe ike ikewapu anyi site n'ihunanya Chineke, nke di n'ime Kraist Jisọs Onyenwe anyi.

9 Ana m ekwu ezikwu n'ime Kraist. Anaghị m ekwu okwu ụgha. Akonuche m nke Mmụọ Nsọ na-achi na-agbakwara m ama. **2** A nọ m n'onodu oke ihe mwute na ihe mgbu di ukwu n'obi m. **3** A si na ọ bu ihe ga-ekwe mee, ejikeere m ibu onye a buru ọny na onye e wepuru site n'ebe Kraist nọ n'hi ụmuna m na ndi ikwu m, **4** bu ndi Izrel. Ndi Chineke horo ka ha buru umu ya, ndi o nyere ebube ya na ogbugba ndu ya. O nyekwara ha iwu na ife ofufe n'ulonso ukwu ahụ na otutu nkwa di ichie ichie. **5** Ha si n'agburu nna nna anyi ochie ha. Kraist n'onwe ya, n'udidi mmadu, sikwa n'agburu ha putu, onye bu Chineke nke ihe niile, onye a na-eto ruo ebighi ebi. Amen. (aiōn 165) **6** Ọ bughị di ka a ga-asị na okwu Chineke na-ala azu. N'hi na o bughị onye obula a muru n'ezinaulo ndi Izrel bu onye Izrel. **7** Na ha sitere n'agburu Ebrahim putu emeghi ka ha buru umu Ebrahim n'ezie. Ma n'akuku nke ozo, "Ọ bu site n'Aizik ka a ga-akpo mkpuru gi aha." **8** Nke a na-egosi na o bughị ndi niile a muru na-ahu ahụ bu umu Chineke, kama umu ndi ahụ e kwere na nkwa bu

ndi a na-aganye di ka umu Ebrahim site na nkwa ahụ. **9** Lee ka e si kwee nkwa ahụ, "Mgbe oge ahụ a kara aka ruru, aga m aloghachi, Sera ga-amukwa nwa nwoke." **10** Ọ bughị naanị nke a. Umụ Ribeka si n'otu nna, ya bu nna nna anyi Aizik. **11** Ma tupu a mụọ umu ejima ndi a, ma ọ bukwanu tupu ha emee ihe obula di mma maobu nke di njo, jii mee ka ochicho Chineke banyere nhoputa ha guzoro, **12** ọ bughị site n'oru kama ọ bu site n'onye ahụ nke na-akpo, n'hi na a gwara ya si, "Nke okenye ga-ejere nke nta ozi." **13** Dika e dere ya, "Jekob ka m huru n'anya ma Iso ka m kporo asi." **14** Gini nke ka anyi ga-ekwu? Chineke ọ bu onye ajo omume? Mba! **15** N'hi na o gwara Mosis, "Onye m choro imere ebere ka m ga-emere ebere, ọ bukwa onye m choro imere omijiko ka m ga-enwere omijiko." **16** Ya mere, ọ dabereghị n'ochicho nke mmadu maobu irusi oru ike ya kama ọ dabere n'ebere Chineke. **17** N'hi n'akwukwo nsọ gwara Fero, "Emere m ka i buru ihe i bu n'hi nke a, ka m were gi ziputa ike m, ka e nwe ike kwusaa aha m n'ụwa niile." **18** Ọ putara ihe na ọ bu naanị ndi Chineke choro ọ na-emere ebere, ndi ọ chokwara ka ọ na-eme ka ha buru ndi obi ha kpochiri akpochi. **19** Ma eleghị anya unu puru igwa m, "Gini kwanu mere o ji ata anyi uta? Onye kwanu puru iguzogide ihe o zubere ime?" **20** Onye ka i bu gi mmadu efu, jii aju Chineke ajuju? "Nkata mmadu na-akpa ọ ga-aju onye na-akpa ya ajuju, 'Onye si gi kpaa m otu a?'" **21** Otu a kwa, onye okpu ite o nweghi ike isite n'otu uru ahụ o nwere kpoo udi ite obula masiri ya, ufodu ite puru ichie na ufodu e ji eje ozi n'ulo? **22** Ọ burukwanu na Chineke ekpemie igosi iwe ya na ime ka a mara ike ya site n'inwe oke ndidi banyere ndi oke iwe ya ga-adakwasị bu ndi a kwadoro maka mbibi? **23** Ma ọ burukwanu na o mere nke a jii mee ka ndi ahụ ọ na-emere ebere mata iba uba nke ebube ya, bu ndi o bururị ụzọ kwadoo maka ebube a. **24** Ọ buladi anyi bu ndi ọ kpokwara, ọ bughị naanị site na ndi Juu kama site na ndi mba ozo? **25** Dika o kwuru n'akwukwo Hosiya, "Aga m akpo ha 'ndi m,' bu ndi na-abughị ndi m. Aga m akpokwa ya 'onye m huru n'anya' bu onye m na-abughị n'anya." **26** Ma, "N'otu ebe ahụ a nọ si ha, 'Unu abughị ndi m,' bukwa ebe a ga-anọ kpoo ha, 'Umụ nke Chineke di ndu.'" **27** Ajzaya bere akwa n'hi umu Izrel, "Ọ bu ezie na onuogugu umu Izrel dika uzuzu di n'akuku osimiri, maobu naanị mmadu ole na ole ka a ga-azoputa. **28** N'hi na Onyenwe anyi na-aga ikpe ụwa a ikpe. Ọ ga-eme osiiso n'ikpe ahụ ma kpebie ya." **29** Ọ bukwa dika Ajzaya kwuru na mbu, "Ọ buru na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ahapuruhi anyi umu umu, anyi gara adi ka Sodom, anyi gaara adikwa ka Gomora." **30** Gini nke ka anyi ga-ekwu? Anyi ga-asị na o enyela ndi mba ozo na-enweghi oge ha gbasoro ezi omume, ma ha natara ya, bu ezi omume nke sitere n'okwukwe, **31** ma ndi Izrel na-agbaso iwu nke ezi omume, enwebeghi ike ime onwe ha ndi a ga-anabata. **32** Gini gbochiri ha? Ọ bu n'hi na ha agbasoghi ya site n'okwukwe. Kama ha chere na o bu site n'oru. Ha zohiere ukwu n'oke

nkume işo ngongo ahụ. **33** Dịka e dere ya, “Lee, ana m atogbo na Zayon nkume nke na-eme ka ndi mmadu soşo ngongo, oke nkume nke na-eme ka ha daa. Ma onye nke kweere na ya, agaghị eme ka ihere mee ya.”

10 Umunna m, ihe na-agu nnoşobi m aguu nke ukwu na ekpere m na-ekpe nye Chineke bu ihu na a zoputara ha. **2** Ana m agba akaebe na ihe banyere Chineke na-anu ha oku n’obi nke ukwu. Kama ihu oku n’obi ha abughị site na mmazu Chineke. **3** Ebe ha na-amaghị ezi omume nke si na Chineke bja kama ha chorọ ihwe nke onwe ha, ha ewedaghị onwe ha n’okpuru ezi omume nke Chineke. **4** Kraist bu ogwugwu iwu. Ya mere, ezi omume ga-adiri onye obula nke kwere. **5** Mosis si otu a dee banyere ezi omume nke sitere n’iwu, “Onye obula na-eme ihe ndi a ga-adj ndu site na ha.” **6** Ma ezi omume ahụ nke sitere n’okwukwe na-asị, “Asila n’ime obi gi, ‘onye ga-arigo n’ime eluigwe?’” (nke bu, ikudata Kraist) **7** “maogu, ‘Onye ga-arida n’ime ili?’” (nke a bu, ikpolite Kraist site na ndi nwuru anwu). (Abyssos g12) **8** Ma ginj ka o na-ekwu? “Okwu ahụ no gi nso, o di n’onu gi dirikwa n’obi gi,” o bu ya, bu okwu okwukwe ahụ anyi na-ekwusa. **9** Ma o buru na i ga-eji onu gi kwuputa, na “Jisos bu Onyenwe anyi,” kwerekwa n’ime obi gi na Chineke kpolitere ya site n’onwu, a ga-azoputa gi. **10** N’ihi na o bu obi gi ka i ga-eji kwere; a guo gi n’onye ezi omume, o bukwa onu gi ka i ga-eji kwuputa, a zoputa gi. **11** Dika akwukwo nso kwuru, “Onye obula kweere na ya, agaghị eme ka ihere mee ya.” **12** N’ihi na o nweghi ihe di iche n’etiti onye Juu na onye mba ozo, otu Onyenwe anyi ahụ bu Onye nwe mmadu niile, o na-agozibigakwa ndi na-akpokwa ya oke. **13** N’ihi na, “Onye obula nke na-akpokwa aha Onyenwe anyi, ka a ga-azoputa.” **14** Ma olee otu ha ga-esi kpokwa aha ya ma o buru na ha ekwereghị na ya? Olee otu ha g-esikwa kwere n’onye ahụ ha anubeghi ihe gbasara ya? Olee otu ha ga-esi nukwa ma o buru na ndi nkwsa adighi? **15** Oleekwanu otu ha ga-esi puo gaa kwusaa, ma o buru na o nweghi ndi zipuru ha? Dika e dere ya n’akwukwo nso, si, “Lee, ka ha si maa mma bu ukwu ndi na-eweta ozioma.” **16** Ma o bughi mmadu niile nabatara ozioma ahụ. N’ihi na Aizaya kwuru, “Onyenwe anyi, onye kweere ozi anyi?” **17** Ma o bu ihe doro anya na o bu site n’ige nti n’oziooma a ka mmadu ji enweta okwukwe, ozioma ahụ a na-anu bu site n’okwu Kraist. **18** Ma ana m aju, O ga-abu na ha anughi? Ha nuru ya n’ezie. “N’uwa niile ka olu ha puru gazuo, okwu onu ha niile erukwaala n’ebe uwa soturu.” **19** Ozokwa, ana m aju, o bu na Izrel aghotaghị? Na mbu, Mosis siri, “Aga m esite na ndi na-abughị mba kpalie mmuo ekworo n’ime unu; aga m esitekwa n’obodo na-enweghi nghota kpasuo unu iwe.” **20** Ma Aizaya jiri nkwsa okwu si, “Ndi chotara m bu ndi na-adighi aju ase m, ekpugheere m onwe m nye ndi ahụ na-adighi aju ase m.” **21** O kwuru banyere ndi Izrel, “Agbasara m aka m ogologo ubochi niile nye ndi nnupu isi na ndi na-ekwesị olu ike.”

11 Mgbe ahụ a na m aju, o ga-abu na Chineke ajula ndi ya? Mba, nke a apughị ime, n’ihi na mu onwe m bukwa onye Izrel. Ahu m nwa nwa Ebrahim, onye si n’agburu Benjamin putu. **2** Chineke ajubeghi ndi ya bu ndi o hoputara site na mmalite ihe niile. O bu na unu amaghị ihe akwukwo nso na-ekwu banyere Ilaia, otu o siri rişo Chineke aririşo megide umu Izrel? **3** “Onyenwe m, ha egbuchala ndi amuma gi niile, mebisiekwa ebe ichu aja gi niile, maogu naani n’ofoduru. Ha na-achokwa uzọ igbu m.” **4** Ginj bu osisa Chineke nyere ya? “E nwere m puku mmadu asaa ozo ndi huru m n’anya, ndi na-egbubeghi ikpere ha n’ala nye Baal.” **5** Otu a ka o dikwa n’oge di ugbo a, a horola mmadu ole na ole site n’amara ya. **6** O buru na o sitere n’amara, o sighizikwa n’oru. N’ihi na o buru na o si n’oru, amara ya abughikwa amara n’ezikwu. **7** Ginikwa? Ihe ndi Izrel jiri ike ha niile na-achokwa nke ha na-achotaghị ka ndi a hoputara chotara. Ndi nke ozo mechiri obi ha. **8** Dika e dere ya, “Chineke nyere ha mmuo na-eme mmadu iberiibe. O nyela ha anya nke ha na-ejighi ahụ ozo, nyekwa ha nti nke ha na-ejighi anu ihe; o mere nke a ruo taa.” **9** Devid kwukwara, “Ka tebul ha ghororo ha igbudu na onya, ha burukwa ihe işo ngongo na ntaramahuhu nye ha. **10** Ka anya ha gbaa ochichiri, ka ha gharakwa ihu uzo. Mee ka azu ha buru ihe arojiri aroji ruo mgbe ebighi ebi.” **11** Ajuju ozo m na-aju bu nke a: O ga-abu na ha suru ngongo ka ha daa ma ghara ibilite ozo? O bughi otu al Kama n’ihi mmehie ha, nzoputa rutere ndi mba ozo ka e sitekwa na nke a kpalie ekworo n’ime umu Izrel. **12** Ma o buru na mmehie ha wetara akunuba nye uwa, o burukwa na ibu ogbenye ha wetara ngozi nye ndi mba ozo, o bu na ngozi babigara uba oke agaghị adi mgbe a ga-agukota onuogugu ha niile? **13** Ugbo a, unu ndi mba ozo, ka m na-agwa okwu. O bu ezie na mu onwe m bu onyeozu nye ndi mba ozo, ana m enwe afu ojuju n’ihi ije ozi m. **14** N’ihi na enwere m olileanya na, ma eleghi anya, apuru m isite n’uzo a kpasuo ekworo n’ime ufodu umunna m, ka e site n’ekworo ha zoputa ufodu n’ime ha. **15** O buru na o bu site n’ojuju a juru ha ka e siri mee ka uwa diri na mma, ginj ga-eme mgbe a nabatara ha? O ga-adi ka i si n’onwu bilie ozo, nwee ndu ozo. **16** Ebe o bukwa na iberibe achicha e jiri chuo aja bu ihe di nso, mgbe ahụ, achicha ahụ niile bu ihe di nso. N’ihi na o buru na mgborogwu osisi di nso, otu a kwa, alaka ya ga-adikwa nso. **17** Ma a nyakapuru ufodu alaka osisi a, werekwa unu bu alaka osisi oliv ohia nyapagide n’onodu ha. Ya mere, unu esorola keta oke na ngozi sitere na mgborogwu osisi oliv ahụ. **18** Ma unu ekwesighi inya isi na a dokapuru alaka ndi ozo were unu dochie n’onodu ha. Ihe unu na-aghaghị imata bu nke a: unu bu naani alaka di n’osisi. O bughi unu na-ebu mgborogwu osisi, kama o bu mgborogwu osisi na-ebu unu. **19** Ma eleghi anya unu nwere ike kwuo, “Ma a nyakapuru alaka ufodu e nwee ohere ebe a ga-anyapagide anyi.” **20** Nke ahụ bu ezikwu. Ma chetakwanu na a nyakapuru ha n’ihi ekweghi ekwe ha, ma unu no naani site n’okwukwe. Ya mere anyala

isi, kama na-atụ egwu. **21** N'ihina na ọ buru na Chineke emereghị alaka nke osisi ahụ waputara n'onwe ya ebere, ọ gaghị emekwara gi ebere. **22** Ya mere, tulee obioma na aka ike Chineke, aka ike n'ebe ndi dara ada no, ma obioma n'ebe unu no, naanị mgbe unu na-anogideghị n'obi ebere ya, ma ọ bughị ya, ọ ga-anyakapukwa unu. **23** Ma ọ buru na ha anogideghị na-ekweghị ekwe, a ga-anyapagidekwa ha n'ihina na Chineke puru inyapagide ha ozo. **24** N'ihina na asi na e gbuputara unu site n'alaka osisi oliv ohia, nyapagide unu n'osisi oliv oma ahụ n'uzo na-abughị usoro ndu, ginị kwanu ga-egbochi inabata alaka ndi ya, bu ndi si na ya, mee ka ha laghachi azu n'osisi oliv ahụ e si nyakapu ha. **25** Umunna m, achoro m ka unu mata ihe omimi a, ka unu ghara inya isi. Nnupu isi ufodu umu Izrel agaghị adigide kama ọ ga-adị ruo n'oge onuogugu ndi mba ozo a ga-anabata zuru. **26** Mgbe ahụ, a ga-azoputa Izrel niile. Dika e dere ya, "Onye nzoputa ga-esite na Zayon bja. Ọ ga-eme ka Jekob site na ndu asopurughị Chineke chigharja. **27** Nke a bu ogbugba ndu m nke di n'etiti mu na ha, mgbe m wepuru mmehie ha niile." **28** N'ihe banyere ozioma, ha bu ndi iro nke Chineke n'ihina unu. Ma a bja n'ihe gbasara nhoputa, ha bu ndi nke a huru n'anya n'ihina ndi nna nna ha. **29** N'ihina na enye anarakwa adighi n'oniyine nakwa okpukpo Chineke. **30** Unu onwe unu ndi na-enupuru Chineke isi na mbu, anatala ebere ya ugbu a, n'ihina nnupu isi ha. **31** Otu a ka ọ dikwa, ha bu ndi na-enupu isi ugbu a ka ha nwe ike soro unu keta oke site n'ebere Chineke meere unu. **32** N'ihina na Chineke enyefeela onye obula n'aka nnupu isi, ka o si otu a gosi mmadu niile obi ebere ya. (eleese g1653) **33** Leenu ka o si di omimi bu aku ahụ Chineke nwere! Lee ka jba uba nke amamihe ya na ihe omuma ya siri di ukwu! Apughị ichoputa ikpe ya niile, uzo ya niile bukwa ihe apughị ichoputa. **34** "Onye maara uche Onyenwe anyi? Ma ọ bu onye bu onye ahụ na-enye ya ndumodu?" **35** "Onye burula uzo nye Chineke ihe, nke ga-eme ka Chineke kwughachi ya?" **36** N'ihina na ihe niile sitere n'ime ya, sitakwa n'aka ya, dikwara ya. Ọ bu ya ka otutu diri ruo mgbe niile ebighi ebi! Amen. (aiōn g165)

12 Ya mere, umunna m, eji m obi ebere Chineke n'arịo ka unu chee anu ahụ unu dika aja di ndu, dikwa nsọ, ma burukwa nke na-atọ Chineke uto, nke bukwa ofufe nke ime mmuo unu. **2** Unu eyila uwa nke a, kama burunụ ndi enwoghara site n'igbanwe uche unu. Mgbe ahụ, unu ga-enwe ike nwaputa ihe bu uche Chineke na ihe ọ na-achọ, nke bu ezi ihe, nke na-atọ ya uto na nke zukwara oke. (aiōn g165) **3** Dika oniyine amara e nyere m siri di, ana m adọ onye obula n'ime unu aka na ntị si, Unu atukwasila uche n'echiche banyere onwe unu karja ka o si kwesi. Kama, jirinụ obi di umeala lee onwe unu anya dika okwukwe Chineke nyere unu ha. **4** Dika anyi niile n'otu n'otu si nwe anu ahụ nke nwere akuku di iche iche, bu akuku ndi na-arụ oru di iche iche, **5** n'otu aka ahụ, n'ime

Krajst anyi bu otu, n'agbanyeghi na anyi bu akuku di iche iche nke otu anu ahụ. E jikotara anyi niile n'otu n'otu nye ibe anyi. **6** Anyi nwere oniyine di iche iche nke e sitere n'amara nye anyi, ọ buru na onye obula nwere oniyine ibu amuma, ya buo ya dika okwukwe o nwere ha. **7** Ọ buru ije ozi, ya jee ozi, ya burukwanu izi ihe, ya zie ihe. **8** Ka onye nwere oniyine igbaume, gbaa ndi ozo ume, ya burukwanu inyeaka, ka onye nwere oniyine a site n'afọ ofutu mee ya, ọ buru ibu onyendu, ka onye ahụ duo site n'ikpachapu anya, ya burukwanu ime ebere, ka onye ahụ jiri obi uto na-eme ya. **9** Ka ihunanya buru nke ihu abuo n'adighi na ya, kpoo ihe ojoo asi, jidesie ihe di mma ike. **10** Huritanu onwe unu n'anya, dika umu nke otu nna. Ka ihe ibe unu na-eme na-atọ unu uto. Na-asopukwaranu ibe unu karja otu ha si asopuru unu. **11** Unu abula ndi umengwu n'oru unu. Kama werenu mmuo na obi na-anu oku na-ejere Onyenwe anyi ozi mgbe niile. **12** Nweenu obi anuri n'ime olileanya, nweenu ntachiobi n'ime nsogbu, na-ekpekwanu ekpere mgbe niile. **13** Na enyetunụ ufodu ndi nsọ ihe site n'ihina unu nwere iji gboo mkpa diri ha. Na-elekotakwanu ndi obia anya nke oma. **14** Gozienu ndi na-akpagbu unu, gozienu ha, unu abukwala ha onu. **15** Mgbe ndi ozo na-anuri onu, soronu ha nuri onu. Mgbe ha no n'iru uju, soronu ha ruo uju. **16** Na-ebinu n'udo. A bu la onye mpako, unu na ndi onodu ha di ala na-enwe mmekorita, echekwala na i maara ihe niile. **17** Ejikwala ihe ojoo akwughachi ihe ojoo e mere gi. Kama, na-echenu otu unu ga-esi mee ihe di mma n'anya mmadu niile. **18** Dika ike gi niile ha, mee ka gi na onye obula biri n'udo. **19** Ndi enyi m, unu abola obo, kama hapurunu Chineke oru jbotara unu obo. N'ihina na e dere ya, "Ibo obo diri m, aga m akwughachi," ka Onyenwe anyi kwuru. **20** Ma otu ọ di, "ọ buru na aguu na-agu onye iro gi, were nri zuo ya, ọ burukwa na akpiri na-akpo ya nku, nye ihe ohihu ka ọ nuo, mgbe i na-eme nke a, i na-agukwasị icheku oku na-ere ere n'isi ya." **21** Unu ekwela ka ihe ojoo merie unu, kama werenu ezi ihe merie ihe ojoo.

13 Ka onye obula doo onwe ya n'okpuru ndi na-achị achị, n'ihina na ikike ochichị obula agaghị adị ma ọ buru na Chineke akwadoghị ya. Ọ bukwa Chineke toro ntala ikike ochichị niile e nwere. **2** Ya mere, onye obula na-enupu isi n'okpuru ochichị, na-emegide ihe Chineke hiwere, ndi na-eme nke a gawetara onwe ha ikpe omuma. **3** Ndi na-eme ezi ihe anaghị atụ egwu ndi no n'ochichị, kama ndi na-atu ha egwu bu ndi na-eme ihe ojoo, ya mere ọ buru na i choghị itụ ndi na-achị achị egwu, mee ihe di mma, ha ga-etokwa gi. **4** N'ihina na ọ bu onyeozị Chineke maka odimma nke gi, ma ọ buru na unu mere ihe na-adighi mma, tūonu egwu, n'ihina na onye na-achị achị nwere ezi nkwapo ita onye mere ihe ojoo ahulu. Ọ bu onyeozị Chineke burukwa onye na-eji omuma na-ata ndi mmebi iwu ahulu. **5** Ya mere unu kwesiri irubere ndi na-achị achị isi, ọ bughị naanị maka ahulu diri ndi nnupu isi, kama n'ihina akonuche. **6** Ọ bukwa nke a

kpataa unu ji na-atụ ụtụ isi nke taks, n'ihu na ndị na-achị achị na-ejere Chineke ozi mgbe ha na-aga n'ihu n'ezị ọchịchị. **7** Kwughachinụ onye ọbụla ihe unu ji ha n'ugwo, ọ buru na unu ji ugwo utu taks, kwonụ ya, ọ burukwa ugwo utu isi nke akunuba unu, ka unu ji, kwonụ ya. Ọ buru na onye ọbụla kwesiri ka a sopuru ya, sopurunu onye di otu a, ọ burukwa na onye ọbụla kwesiri ka a kwanyere ya ugwu kwanyerenụ ya ugwu. **8** Kwonụ ugwo niile unu ji. Ka ugwo unu ga-ejede ndi mmadu buru ugwo ihu ha n'anya. N'ihu na mgbe i na-ahu ndi mmadu n'anya, i na-emezu ihe niile iwu chorọ. **9** Iwu niile e nyere, "Gị akwala iko," "Egbula mmadu," "Ezula ohi," "Enwela anya ukwu n'ihe mmadu ibe gi nwere," nakwa iwu ndi ozo niile e nyere ka a chikotara n'otu nke a siri: "Hu mmadu ibe gi n'anya dika onwe gi." **10** Ihunanya adighi echere onye agbataobi ya echiche ojoo, ya mere ihunanya bu idebezu iwu niile. **11** Ihe ozo mere o ji di mkpa ibi ezi ndu bu nke a. Unu maara na oge ahu anyi na-ele anya ya abjala nso. Ya mere, sitenu n'ura bilie, n'ihu na nzoputa anyi adila nso ugo a karja mgbe ahu anyi kweere na mbu. **12** Abali ekeela abuo, ọ foduru ntakiri ugbo a, ọ buru ututu. Ka anyi yipu uwe oru nke ochichiri, ma yikwasị ngwa agha nke ihè. **13** Burunu ndi di ocha, dika ndi na-akpaghari n'ehihie. Ọ bughị n'igba egwu ruru unyi, maobu n'inubiga mmanya oke, ọ bughị n'ikwa iko, na imefe ihe uwa oke. Ọ bughị n'egmokwu, na ekworo. **14** Kama yirinụ Onyenwe anyi Jisos Kraist dika uwe. Unu enyekwala ahụ unu ohere inweta ihe niile nke na-agu ya.

14 Nabatanu ndi okwukwe ha na-esighi ike n'etiti unu. Ma ọ bughị n'ihu ise okwu banyere ihe ntule nke obi. **2** Otu onye nwere okwukwe iri ihe niile, ma onye na-adighi ike n'okwukwe, na-eri naanị ahijia nri. **3** Onye ahụ na-eri ihe niile e kwesighi ileda onye juru iri ya onya. Otu a kwa, onye ahụ nke n'adighi eri ihe niile ekwesighi ima onye na-eri ihe ndi a ikpe. N'ihu na Chineke anabatala onye ahụ. **4** Onye ka i bu i ji na-ekpe odibo onye ozo ikpe? Onye ọ dirị ikpebi ma odibo ya ọ na-emezi emezi ma ọ dighi emezi bu nna ya ukwu. Ma odibo ahụ aghaghị iguzosi ike n'ihu na Onyenwe anyi puru ime ka o guzosie ike. **5** Otu onye nwere ike na-eche na otu ubochi kacha ndi ozo na idi nso, onye nke ozo nwekwara ike na-eche na ubochi niile bu otu ihe, ma o kwesiri ka onye ọbụla kpebiere onwe ya. **6** Onye ọbụla na-eche n'otu ubochi bu nke puru iche, na-eme nke a nye Onyenwe anyi. Onye ọbụla na-eri otu ihe na-eri ya n'ihu Onyenwe anyi. Ma onye na-adighi eri otu ihe ahụ na-eme kwa nke a nye Onyenwe anyi. Ma na-enyekwa Chineke ekele. **7** N'ihu na o nweghi onye n'ime anyi na-adiri naanị onwe ya ndu, o nwekwaghị onye n'ime anyi na-anwuru naanị onwe ya onwu. **8** Ọ buru na anyi adiri ndu, anyi di ndu nye Onyenwe anyi; ọ burukwa na anyi anwuo, anyi nwuru nye Onyenwe anyi; ya mere ma anyi di ndu ma anyi nwuru anwu, anyi bu nke Onyenwe anyi. **9** Ọ bu n'ihu nke a ka Kraist ji nwuo, ma biliekwa, ka

ọ buru Onyenwe nke ndi di ndu na nke ndi nwuru anwu. **10** Ma gi onwe gi, ginị mere i ji ekpe nwanna gi ikpe? Ginị mekwara i ji eleda ya anya? N'ihu na anyi niile ga-eguzo n'otu n'otu n'ihu oche ikpe Chineke. **11** E dere ya, "N'ezie, dika m na-adị ndu," ka Onyenwe anyi kwuru, "ikpere niile ga-egbu n'ihu m; ire niile ga-ekwuputakwa Chineke." **12** E, anyi niile n'otu n'otu ga-aza ajuru banyere ndu anyi n'ihu Chineke. **13** Ya mere, ka anyi kwusi ikperita onwe anyi ikpe, kama kpebie n'ime obi gi na i gaghị edochiri nwanna gi ihe ga-eme ka ọ sọo ngongo maobu ihe mgbochi n'uzo. **14** Dika onye no n'ime Onyenwe anyi Jisos, o doro m anya nke oma na o nweghi ihe ọbụla na-adighi ocha na nke onwe ya. Ma ọ buru na onye ọbụla na-ahuta ihe ọbụla dika ihe na-adighi ocha, nye onye di otu a, ihe ahụ adighi ocha. **15** Ọ burukwa na ihe i na-eri na-ewute nwanna gi, i naghị egosi na i huru ya n'anya. Ekwela ka nri i na-eri buru ihe ga-ewetara nwanna gi ila n'iyi, n'ihu na cheta na ọ bukwa n'ihu ya ka Kraist jiri bia nwuo. **16** Ekwela ka ihe oma gi buru nke a ga-akpo ajoo ihe. **17** N'ihu na alaeze Chineke abughị oriri na onwu kama ọ bu ezi omume, na udo na onu n'ime Mmuo Nso. **18** N'ihu na onye ọbụla na-eke Kraist n'uzo di otu a, na-eme ihe na-atọ Chineke uto, umu mmadu na-anabatakwa ya. **19** Ka ihe na-agusi gi aguu ike buru ime ihe ga-eweta udo, ya na ime ihe n'uzo a ga-esi mee ka e wulie ndi ozo elu. **20** Emebikwala oru Chineke n'ihu nri; nri niile di ocha, ma o kwesighi ka onye ọbụla rie ihe ga-eme ka onye ozo sọo ngongo. **21** Ọ ga-akara gi mma ka i hapu iri anu maobu inu mmanya ma ọ bukwanu ime ihe ọbụla ga-eme ka nwanna gi sọo ngongo. **22** Ya mere, ka okwukwe i nwere banyere ihe ndi a buru nke di n'etiti gi na Chineke. Ngosi na-adiri onye ọbụla nke na-adighi ama onwe ya ikpe site n'ihu ọ nabatara. **23** Ma onye ọbụla na-eri ihe ọbụla site n'obi abuo bu onye ikpe mara, n'ihu na ọ jighi okwukwe rie ya, n'ihu na ihe ọbụla a na-esitegi n'okwukwe mee bu mmehie.

15 Anyi onwe anyi bu ndi di ike kwesiri inagide mgbe ndi na-adighi ike mejoro anyi, ọ bughị ime ihe ga-atọ anyi uto. **2** Ka onye ọbụla n'ime anyi na-eme ihe ga-atọ onye agbataobi ya uto maka odimma ha, ka o wulie ha elu. **3** N'ihu na Kraist n'onwe ya emeghi ihe toro ya uto, kama dika e dere ya n'akwukwo nso, "Mkpari niile nke ndi na-akpari gi dakwasiri mi!" **4** N'ihu na ihe niile edere n'oge gara aga bu iji kuziere anyi ihe, ka anyi nwee ike isite na ntachiobi nakwa nkasiobi, nke di n'akwukwo nso nwee olileanya. **5** Ka Chineke ahụ na-enye agbamume na ntachiobi nye unu mmuo nke idi n'otu n'etiti onwe unu, dika Kraist Jisos nwere. **6** N'ihu na nke a ga-eme ka unu niile jikotaa obi unu, na olu unu n'otu, inye Chineke na Nna Onyenwe anyi Jisos Kraist otuto. **7** N'ihu ya, nabatanu onwe unu di ka Kraist nabatara unu, iji wetara Chineke otuto. **8** Ma ana m agwa unu na Kraist aghoola onye na-ejere ndi e biri ugwu ozi n'ihu eziokwu nke Chineke, iji mee ka nkwa e kwere ndi bu nna nna anyi ochie guzosie.

9 Ka ndi mba ozo nwe ike inye Chineke otuto maka ebere ya, dika e dere ya, "N'ih i nke a, aga m eto gi n'etiti ndi mba ozo, aga m abu abu nye aha gi." 10 O kwukwara ozo si, "Soronu ndi ya nuriya onu unu ndi mba ozo." 11 Ozokwa, "Toonu Onyenwe anyi unu ndi mba ozo niile, ka ndi niile di iche iche jaakwa ya mma." 12 Ozokwa, Ajaza na-asi, "Mgborogwu Jesi gapulite ozo, onye nke ga-ebili ichi mba niile, ndi mba ozo ga-enwekwa olileanya n'ime ya." 13 Ka Chineke onye bu isi olileanya mejuputa unu n'oke onu na udo dika unu na-atukwasj ya obi, ka unu si otu a buru ndi olileanya ha jubigara oke site n'ike nke Mmuo Nso. 14 Umunna m, o doro m anya na unu onwe unu juputara n'idi mma, burukwa ndi tozuru etozu n'ihe omuma ruo na unu nwere ike izirita onwe unu ihe. 15 Ma otu o di, edeputala m ufodu isi okwu n'ebe o doro anya nye unu, iji chetara unu ha ozo, n'ih amara Chineke nyere m, 16 abu m onyeozu Kraist Jisos, ana m arukwa oru onye nchujaja n'izisa ozioma Chineke, ka ofufe ndi mba ozo buru aja Chineke ga-anara nke oma, nke Mmuo Nso dokwara nso. 17 N'ih ya, ana m anya isi n'ime Kraist Jisos banyere oru m na-aruru Chineke. 18 Agagh i m anwa anwa kwuo okwu banyere ihe ozo kariakwa ihe ndi ahj Kraist ruputara site n'aka m, bu idubata ndi mba ozo, ime ka ha rube isi nye Chineke, site n'okwu onu m na ihe m ruru, 19 nke putara ihe n'oru ebube na ihe iribama site n'ike nke Mmuo nke Chineke. Ya mere, site na Jerusalem ruo Ilirikom, ekwusaala m n'uzo zuru ezu, ozioma Kraist. 20 Ochichio obi m mgbe niile bu ikwusa ozioma ahj n'ebe obula ndi mmadu na-anutubeghi ihe banyere Kraist, ka m ghara ibu onye na-ewukwasj ihe n'elu ntala nke onye ozo toro, 21 ma dika e dere ya, "Ndi a na-agwagh ihe banyere ya ga-ahu, ndi a ka anubeghi, ga-aghatakwa." 22 N'ezie, nke a bu ihe mere m na-ebibeghi nwee ohere ibiakwute unu. 23 N'ih na o dija otutu afu kemgbe m bidoro na-enwe mmasj m ga-abja hu unu anya, ma ugbu a, oru m nwere n'akuku a agwula, oge eruola mgbe m ji ahapu ebe a. 24 N'ih na nzube m bu ijeru obodo Spen. Mgbe obula m ga-agakwa, aga m akwusj ihu unu na elekwa anya na unu ga-edupu m n'ije m, mgbe mu na unu jiri onu norotu nwa mgbe nta. 25 Ma ugbu a, ana m aga Jerusalem ebe m na-ejere ndi nso ozi. 26 N'ih na o di ndi Masidonia na Akaja ezi mma iwere n'ufodu n'ih ha nwere nyere ndi ogbenye no n'etiti ndi nso na Jerusalem aka. 27 Ha ji onu mee nke a, n'ezie ha ji ha ugwo i mere ha otu a. N'ih na o buru na ndi mba ozo so ha keta oke na ngozi nke Mmuo Nso, ha ji ugwo isite n'akunuba ha nwere kenye ha. 28 Ya mere, mgbe m mezuru nke a, hukwa na ha anatala onyine ahj a tukotara ha, aga m abata ihu unu mgbe m na-aga Spen. 29 Amaara m na mgbe m ga-abjakwute unu, aga m abja n'ime ozuzu oke ngozi nke Kraist. 30 Esi m n'aka Onyenwe anyi Jisos Kraist na ihumanya anyi nwere n'ime Mmuo Nso na-arjo unu, umunna m, ka unu soro m na-ekpe ekpere, na-echetanu m n'ekpere unu ihu Chineke. 31 Ka a doputa m n'aka ndi na-ekweghi ekwe no na

Judja. Ka oru m maka Jerusalem buru ihe ndi nso no ebe ahj ga-anabata. 32 Ka o ga-abu site n'uche Chineke, aga m abjakwute unu n'onu kurukwa ume ndu na nnoko mu na unu. 33 Ka Chineke ahj na-enye udo, nonyere unu niile. Amen.

16 Ana m eme ka unu mata nwanna anyi nwanji, Fibi, onye na-ejere nzuko ozi na chochi di n'obodo Senkria. 2 Biko nabatanu ya n'ime Onyenwe anyi dika o kwesiri ndi ya. Nyekwaranu ya aka n'uzo niile unu nwere ike, n'ih na o nyerela mu na otutu ndi ozo aka. 3 Keleerenu m Prisila na Akwila ndi mu na ha na-aruko oru Kraist Jisos. 4 Ndi a atughi egwu onwu n'ih ndu m. O bughj naan mu onwe m na ekele ha, kama nzuko Kraist ndi di na mba ozo niile na-ekekwa ha. 5 Biko kelekwaanu m ndi niile na-ezuko n'ulo ha. Keleerenu m ezi enyi m Epinetus. Nwoke a bu onye buru uzo nabata Kraist n'obi ya, n'akuku Eshja niile. 6 Keleerenu m Meri, onye rusiri oru ike n'etiti unu. 7 Ana m ekekwa Andronaikos na Juniya, ndi ikwu m, ndi e tinyekotara mu na ha n'ulo mkporo. Ndi ozi niile na-asopuru ha. Ha bukwa m uzo kwere na Kraist. 8 Kelekwaanu m Ampliatos onye m huru n'anya n'ime Onyenwe anyi. 9 Keleenu Qbanos, onye anyi na ya na-aruko oru Kraist, na Stakis ezi enyi m. 10 Otu a kwa, keleenu Apelis onye anwaputara nguzosike ya n'ime Kraist. Keleenu ndi ezinaulo Aristobulos. 11 Keleerenu m Herodian onye ikwu m. Keleekwanu ndi bi n'ulo Nasisos. Ha bu ndi nke Chineke. 12 Keleekwanu Trajina na Traifosa ndi a na-arusi oru Onyenwe anyi ike. Keleekwanu Pesis, onye m huru n'anya na onye na-arusi oru Onyenwe anyi ike. 13 Keleere m Rufos onye Onyenwe anyi n'onwe ya hoputara, na nne ya, onye na-emekwara m ka nne. 14 Ana m ekele unu Asinkritos, Flegon, Hamis, Patrobas, Hamis na umunna anyi niile ndi ha na ha no. 15 Keleerenu m Filologos, Juliya, Nerus na nwanne ya nwanji. Keleekwanu Olimpas na ndi nso niile ha na ha no. 16 Werenu isurita onu di nso, kelerita onwe unu. Nzuko Kraist niile no n'ebe na-ekekwa unu. 17 Ugbu a, umunna m, ana m arjo ka unu wezuganu onwe unu site n'ebe ndi oru ha bu iweta nkewa, na-etinye ihe mgbochi n'uzo unu, n'eme ka okwukwe ndi ozo hapu iguzosi ike n'ih ozizi ha na-ezi nke megidere ihe ahj niile e ziri unu. 18 Ndi di otu a abughj ndi ozi nke Onyenwe anyi Jisos Kraist. Ha na-aru naan n'ih akpa ha. Ha maara otu e si eji ire utu edufu ndi obi ha na-esighi ike. 19 Mmadu niile anula maka nrube isi unu na-erubere ozioma ahj. Ana m anuri onu n'ih unu. Achoro m ka unu buru ndi maara ihe banyere ezi ihe, ka unu buru ndi na-amaghi ihe n'ih banyere ihe ojoo. 20 Mgbe na-adighi anya, Chineke nke udo ga-azopia ekwensu n'okpuru ukwu unu. Ka amara Onyenwe anyi Jisos dnyere unu. 21 Timoti onye so m na-aruko oru, na Lusios, na Jesin na Sosipata, ndi ikwu m na-ekele unu. 22 Mu onwe m bu Tatijs, onye dere akwukwo a, na-ekekwa unu n'aha Onyenwe anyi. 23 Gaios, onye na-ele mu na nzuko niile obja n'ebe a, na-ekekwa unu. Otu a kwa, ndi

niile na-ezukọ n'ụlọ ya na-ekelekwaa unu. Erastọs, onye na-elekọta ihe ndị obodo a na nwanna anyị nwoke Kwatoş, na-ekelekwaa unu. **24** Ka amara Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dīnyeere unu niile. Amen. **25** Ana m enyefe unu n'aka onye ahụ pụrụ ime ka unu guzosie ike site n'oziooma m kwusaara unu, nakwa nkwaputa nke Jisọs Kraịst, dika mkpughe nke ihe omimi ahụ e zoro ezo kengbe otutu ogbo ndi gara aga siri di. **(aiōnios g166)** **26** Ma ugbu a, e kpugheela ya, mee ka o puta ihè site n'ìhe ndi amuma dere n'akwukwo nsọ, ka ndi mba ozo niile maara ya dika ihe Chineke ebighi ebi nyere n'iwu ya si di, ka ha muta irube isi nke na-esite n'okwukwe. **(aiōnios g166)** **27** Ka otuto na nsopuru diri Chineke, onye naani ya bu onye amamihe, ruo mgbe ebighi ebi, site na Jisọs Kraịst. Amen. **(aiōn g165)**

1 Ndi Korint

1 Pól, onye a kpọrọ ịbụ onyeozị Jisọs Kraịst site n'ọchịchọ Chineke, na nwanna anyị nwoke Sostenis, **2** Ọ bụ unu nzukọ Chineke dị na Korint ka a na-edere akwụkwọ a, ndị e doro nsọ n'ime Kraịst Jisọs, na ndị a kpọrọ ịbị ndụ dī nsọ, tinyere ndị ahụ niile na-akpọku aha Onyenwe anyị Jisọs Kraịst, onye bụ Onyenwe ha na Onyenwe anyị: **3** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyị, na Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dīrj unu. **4** Ana m ekele Chineke ekele n'ihī onyinye amara niile o nyere unu site na Kraịst Jisọs. **5** N'ihī na e emeela ka unu baa ụba n'ụzọ niile, n'ime ya, ma n'okwu unu ma na nghọta unu. O meekwala ka unu nwee nghọta zuru ezu banyere eziokwu niile. Ọ na-emekwa ka unu nwee ike na-ekwuputa okwu banyere ozioma ya. **6** N'ihī na igba akaebe banyere Kraịst putara ihe, guzosiekwa ike na ndụ unu. **7** Otu ihe si dī, ọ dighị onyinye mmụọ fọdurụ unu nke unu na-enweghị, ka unu nọrọ na-eche mgbe Chineke g-agosiputa Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **8** Ọ ga-eme ka unu dī ike ruo na mgbe ikpeazu, meekwa ka unu buru ndị na-enweghị ịta ụta n'ụbọchị Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **9** Chineke, onye kpọbatara unu ka unu na Okpara ya bụ Onyenwe anyị Jisọs Kraịst, na-enwe mmekọrịta kwesiri ntụkwasị obi. **10** Ụmụnna m, eji m aha Onyenwe anyị Jisọs Kraịst na-arịo unu, ka unu niile na-ekwekọrịta n'ihē ọbụla unu kwuru, ka nkewa ọbụla gharakwa ịbata n'etiti unu. Ana m arịokwa unu ka unu dī n'otu, n'echiche obi unu na n'izu unu. **11** N'ihī na ụmụnna m, esi m n'ọnụ ndị si n'ezinaulọ Kloyi bjara n'ebe a nuta na esemokwu dī n'etiti unu. **12** Anurụ m na ikpa iche iche abatala n'etiti unu. Na ufọdụ n'ime unu na-asị, "Abụ m onye na-eso Pól"; ndị ọzọ na-asịkwa, "Abụ m onye na-eso Apọlos"; ndị ọzọkwa na-asị, "Ana m eso Sefas"; ma ndị ọzọ na-asịkwa, "Ọ bụ Kraịst ka m na-eso." **13** Kraịst, ọ dī abụọ? Ọ bụ Pól ka a kpogidere n'obe n'ihī unu? Ọ dī onye e mere baptizim n'aha Pól? **14** Ana m ekele Chineke ekele na ọ dighị onye ọbụla n'ime unu m mere baptizim, ewezugakwa Krispos na Gaios. **15** Ya mere, ọ dighị onye n'ime unu ga-asị na e mere ya baptizim n'aha m. **16** (Ahaa! Emekwara m Stefanas na ezinaulọ ya baptizim. Ewezuga ndị a, amaghị m ma m ga-echetakwa onye ọzọ m mere baptizim n'onwe m.) **17** N'ihī na Kraịst ezighị m ime ndị mmadụ baptizim. O zitere m iji okwu dī mfe kwusaa ozioma ya. Ọ bughị iji okwu oke mmụta na amamihe nke mmadụ ka ike nke obe Kraịst ghara ịbụ ihe efu. **18** N'ihī na okwu maka obe bụ ihe nzuzu nye ndị na-efu efu, ma nye anyị ndị a na-azọputa, ọ buru anyị ike nke Chineke. **19** E dere ya, "Aga m emebi amamihe ndị maara ihe. Aga m emekwa ka oke nghọta nke ndị maara ihe buru ihe efu." **20** Olee ebe ndị oke amamihe nọ? Olee ebe ndị ode akwụkọ nọ? Olee ebe ndị oke iru ụka nke oge a nọ? Chineke o mebeghị ka amamihe nke ụwa a buru ihe efu? (aiōn g165) **21** Ma ebe ọ bụ site n'amamihe

nke Chineke, ụwa enweghị ike ịmata Chineke site na amamihe nke ya, ọ dī Chineke ezi mma isite n'ozịoma nke a na-ekwusa nke ndị mmadụ na-akpọ ihe nzuzu zoputa ndị kweere. **22** Ndi Juu chorọ ihu ihe iribama, ndi Griik na-achokwa amamihe. **23** Ma anyi onwe anyi na-ekwusa Kraist, onye a kpogburu n'obe, onye bu ihe mgbochi n'ebe ndi Juu no, ma na nti ndi mba ozo, ọ dī ka okwu nzuzu. **24** Ma nye ndi niile a kpọrọ, ma ndi Juu ma ndi Griik, Kraist bu ike nke Chineke burukwa amamihe nke Chineke. **25** N'ihī na nzuzu Chineke dī mma karja amamihe niile nke mmadụ, adighi ike Chineke dikwa ukwu karja ike niile nke mmadụ. **26** Ụmụnna m, chetakwanu ihe unu bu mgbe a kpọrọ unu. Chetanu na ọ bu ole na ole n'ime unu bu ndi maara ihe n'usoro ogugo mmadụ, ndi di ike, na ndi a maara aha ha n'obodo. **27** Ma lee na ọ bu ihe ahụ ụwa gurụ dika ihe nzuzu, ka Chineke horo iji mee ka ihere mee ndi amamihe. Ọ bukwa ihe ha gurụ dika ihe na-adighi ike ka Chineke horo iji mee ka ihere mee ndi di ike. **28** N'ihī na Chineke horo ihe dikariri ala nke ụwa, na ihe a juru aju, jiri ha mee ka ihe ụwa chere na ọ baghi uru, buru ihe bara uru. **29** Ka mmadụ ọbula ghara inya isi n'ebe Chineke nọ. **30** Ma ọ bụ n'ihī ya ka unu ji noro n'ime Kraist Jisọs, onye goro isi amamihe nye anyi site na Chineke, nke bu ezi omume anyi na nke ido anyi nsọ, na onye mgbatuta anyi. **31** Ya mere, dika e dere ya n'akwukwo nsọ, "Onye ọbula na-anya isi, ya nyaa n'ime Onyenwe anyi."

2 Ụmụnna m, mgbe m biakwutere unu na mbu, ejighi m mmuta m na oke okwu megharja unu anya banyere ihe omimi niile nke okwu Chineke. **2** N'ihī na ekpebiri m na naanị ihe m ga-ama n'etiti unu bu naanị ihe banyere Jisọs Kraist na mkpogbu a kpogburu ya n'elu obe. **3** Abiakwutere m unu n'ọnọdụ adighi ike, oke ụjọ na ahụ ịma jijji. **4** Okwu m na ihe m kwusara abiakwaghị dika okwu ire uto na nke oke mmuta, ime ka ndi mmadụ kwere, kama ha bjara na njara igosi oru nke Mmụọ Nso na ike ya. **5** Ka okwukwe unu ghara idabere n'amamihe mmadụ, kama ka ọ dabere n'ike Chineke. **6** Ma otu ọ dī, anyi na-ekwu okwu amamihe n'ebe ndi tozuru oke nọ. Ma ọ bughị amamihe nke oge a, maobu nke ndi na-achi ụwa taa, bu ndi na-aghaghị ịla n'iyi. (aiōn g165) **7** Kama anyi na-ekwu okwu amamihe nke Chineke n'uzọ dī omimi, bu amamihe Chineke zonariri umu mmadụ site na mbu, nke Chineke kara aka tupu e kee ụwa na a ga-ekpughe ya n'oge a maka iwetara anyi otuto. (aiōn g165) **8** O nweghị onye ọbula n'ime ndi ochichị nke ogbo a ghotara ihe banyere nzube a. N'ihī na ọ buru na ha maara ya, ha agaraghị akpogbu Onyenwe otuto ahụ n'obe. (aiōn g165) **9** Ma dika e dere ya, "Ihe ahụ anya mmadụ na-ahubeghi, ihe ahụ nti mmadụ na-anubeghi, ihe ahụ mmadụ na-echebeghi n'obi ya, bu ihe Chineke kwadoro, debere ndi niile huru ya n'anya." **10** Ma Chineke e kpugherela anyi ihe omimi ndi a site na Mmụọ Nso ya. Mmụọ Nso bu onye na-enyochaputa ihe omimi na ihe nzuzu niile dī Chineke

n'obi. **11** Ọ dighị onye ọbụla pụrụ ịma ihe onye ọzọ na-eche n'obi ya. Ọ bụ naanị mmụọ nọ n'ime onye ahụ bụ onye mara ihe niile banyere ya. Ọ dīkwaghị onye pụrụ ịmata ihe Chineke na-eche n'obi ya, ma ọ bughị naanị Mmụọ nke Chineke. **12** Ma mmụọ nke anyị natara abughị mmụọ nke ụwa, kama ọ bụ Mmụọ nke sitere na Chineke, ka anyị nwee ike ighọta onyinye amara niile Chineke nyere anyị. **13** Nke a bụ ihe anyị na-ekwu, ọ bughị n'okwu a kuziiri anyị site n'amamihe mmadụ, kama site n'okwu nke Mmụọ kuziri anyị; anyị ji okwu nke Mmụọ na-akwọwa eziokwu nke mmụọ. **14** Ma mmadụ ahụ Mmụọ na-adighị n'ime ya adighị anabata ihe ndị ahụ sị na Mmụọ nke Chineke bja, n'ih na ha bụ nzuzu n'ebe onye ahụ nọ. Ọ naghị aghọta ha, n'ih na ha bụ ihe a na-aghọta naanị site n'ike nke Mmụọ. **15** Onye ahụ Mmụọ Nsọ na-achị achi na ndụ ya, nwere ike ighọta ihe ọbụla ma ya onwe ya bụ onye mmadụ ọbụla na-enweghị ike ighọta. **16** N'ih na, "Onye maara uche Onyenwe anyị ruo na ọ ga-ezi ya ụzọ?" Ma anyị onwe anyị nwere uche nke Kraist.

3 Ụmụnna m, o siiri m ike igwa unu okwu dika a ga-asị na unu bụ ndị tozuru etozu n'ime Mmụọ, kama agwara m unu okwu dika ndị anụ ahụ ha na-achị, ndị bụ ụmuntakirị n'ime Kraist. **2** Ejighị m nri siri ike na-azụ unu, kama eji m mmiri ara na-azụ unu, n'ih na unu apughị iri nri dī ike. **3** N'ih na unu na-adj ndū dika ndī bi n'ụwa, ebe ọ bụ na ekworo na esemokwu na-adj n'etiti unu, nke a o ziputaghị na unu na-eme dika ndī ụwa, dika ndī mmadū efu nọ n'ụwa. **4** N'ih na mgbe otu onye na-asị, "Abụ m nke Pol," onye ọzọ na-asịkwa, "Abụ m nke Apolōs," o gosighị na unu na-akpa agwa dika ndī bi n'ụwa? **5** Onye bụ Apolōs? Onye bụ Pol? Ọ bụ na anyị abughị ndī na-eje ozi, ndī wetaara unu ozizoma unu kweere n'ime ya. Ọrụ dī iche iche anyị ruru bụkwa nke anyị ruru dika Onyenwe anyị si kenye anyị ọrụ ahụ. **6** Ọ bụ m kuru mkpuru ahụ, Apolōs bụkwa onye gbara mkpuru ahụ mmiri, maobu Chineke mere ka o too. **7** Onye kuru mkpuru ahụ na onye gbara mkpuru ahụ mmiri adighị mkpa. Ọ bụ Chineke onye mere ka ha too dī mkpa. **8** O nweghị ihe dī iche n'etiti mụ bụ onye kuru mkpuru ahụ na Apolōs onye gbara mkpuru ahụ mmiri. Ọ bụ otu ihe ahụ ka anyị bu n'obi. Onye ọbụla ga-anata ụgwọ ọrụ ya. **9** Anyị so Chineke na-arụ ọrụ. Unu onwe unu bụkwanu ubi Chineke burukwa ụlọ ya a na-ewuli elu. **10** Eji m onyinye amara Chineke nyere m tọọ ntọala ọrụ a, dika ezi onye ọka n'iwu ụlọ, onye ọzọ amalitela iwukwasị ụlọ n'elu ntọala ahụ. Ma ka onye ọbụla kpachapu anya otu o si ewu. **11** O nweghị onye ọzọ pụrụ ịtọ ntọala kariri ntọala ahụ e bururị ụzọ tọọ. Jisọs Kraist bụkwa ntọala ahụ. **12** Ma ọ bụrụ na mmadū ọbụla na-eji ọlaedo maobu ọlaocha, ma ọ bụkwanu nkume dī oke onụahịa, osisi maobu okporo ọka, ma ọ bụkwanu ahijia na-ewukwasị n'elu ntọala ahụ, **13** ọrụ onye ọbụla ga-egosiputa ihe ọ bụ, n'ih na Ụbọchị ahụ ga-eme ka ọ pụta ihè. A ga-eji ọkụ kpughee ya n'ih na ọ

bụ ọkụ ka a ga-eji nwaputa ụdị ọrụ ọ bụ mmadū ọbụla ruru. **14** Ọ bụrụ na ọkụ eruchapughị ihe ọbụla mmadū ji wuo ụlọ ya n'elu ntọala ahụ, onye ahụ ga-anata ụgwọ ọrụ. **15** Ma ọ bụrụ na ọkụ erchapu ihe ọbụla mmadū ji ruo ọrụ ya, ọrụ ọ ruru ga-ala n'iyi, ma a ga-azoputa onye ahụ, ma ọ ga-adi ka a ga-asị na e si n'ụlọ na-ere ọkụ zoputa ya. **16** Ọ bụ na unu aghotaghị na unu bụ ụlonsọ na Mmụọ Nsọ Chineke bi n'ime unu? **17** Ọ bụrụ na onye ọbụla emebie ụlonsọ Chineke, Chineke ga-emebikwa onye ahụ. N'ih na ụlọ Chineke bụ ụlọ dī nsọ, unu bụkwa ụlọ ahụ. **18** Ka onye o bula ghara ighogbu onwe ya, ọ bụrụ na onye ọbụla n'ime unu na-eche n'obi ya na ya bụ onye maara ihe, dika ihe omuma nke ụwa si dī, ọ ga-akara onye ahụ mma ime onwe ya onwe nzuzu, ka o nwe ike buru onye maara ihe. (aion g165) **19** N'ih na ihe ahụ ụwa na-eche na ọ bụ ezi ịma ihe bụ nzuzu n'anya Chineke. N'ih na e dere ya, "Ọ na-ejide ndī oke amamihe n'aghughọ ha niile." **20** Ọzokwa, "Onyenwe anyị maara echiche obi mmadū, mara na amamihe ya bụ ihe efu." **21** N'ih nke a, ka onye ọbụla ghara ịnya isi banyere mmadū. Ihe niile bụ nke gi. **22** Ma ọ bụ Pol, maobu Apolōs, maobu Sefas, maobu ụwa a, maobu ndū, maobu onwu, maobu ihe dī taa na ihe niile ga-adi n'oge dī n'ihu, ha bụ nke unu. **23** Unu bụkwa nke Kraist, Kraist bụkwa nke Chineke.

4 Achoro m ka unu na-ele anyị anya dika ndī na-ejere Kraist ozi, ndī e nyefere ihe omimi Chineke n'aka. **2** Ma ihe dī mkpa bụ na o kwesiri ka ndī na-elekota ihe ọbụla buru ndī kwesiri ntukwasị obi. **3** Anaghị m echegbu onwe m banyere ihe unu na-eche gbasara m maobu ihe a na-ekpe n'uloikpe nke mmadū. N'ezie, anaghị m ekpekwa onwe m ikpe. **4** O doro m anya na akonuche m adighị ama m ikpe, ma nke a egosighi na m bụ onye ikpe na-amaghị. Ọ bụ Onyenwe anyị naanị ka ọ dirị ikpe m ikpe. **5** Ya mere, unu ekpela ikpe tupu oge ya eruo, chere n'iwu mgbe Onyenwe anyị n'onwe ya ga-abia. Ọ ga-eme ka ihe niile zoro ezo n'ochichiri puta ihè. Ọ ga-agbakwa ochichio nzuzo niile nke dī n'obi n'anwu. Mgbe ahụ, onye ọbụla n'otu n'otu ga-anatakwa otuto ruuru ya site n'aka Chineke. **6** Ugbu a ụmụnna m ejiri m onwe m na Apolōs mara unu atụ maka odimma nke unu, ka unu nwee ike isite n'aka anyị mụta ihe site n'ihe ahụ e dere bụ nke na-asị, "Unu agafekwala ihe e dere n'akwukwo nsọ." Ka onye ọbụla n'ime unu hapu iji otu onye nyaa isi ma leda ndī ọzọ anya. **7** Onye gwara gi na i puru iche n'etiti mmadū ndī ọzọ? Ọ dī ihe ọbụla i nwere nke abughị ihe i natara anata? Ọ bụ ginji ka i nwere nke i na-anataghị anata? Ma ọ bụrụ na i natara ya, ginji mere i ji anya isi dika a ga-asị na i nataghị ya anata? **8** Ma ugbu a, ihe niile zuru unu oke. Ugbu a, unu aburukwala ndī ogaranya. Unu aburula eze ma anyị esoghị unu. N'ezie, ọ gaara atọ m uto ma a sị na unu anorola n'ocheeze unu, ka anyị nwee ike soro unu buru eze. **9** Ọ na-adi m nnoo ka Chineke o weere anyi bu ndi ozi mee anyi ndi dikarisiri ala, ndi a na-echeta naanị mgbe ihe niile na-agwusi agwusi, dika ndi a mara ikpe onwu. N'ih na

na-akpọtara anyị n'ihu ọha mmadụ mee anyị ihe nlere anya nye ụmụ mmadụ na ndị mmụọ ozi. **10** Anyị aghọla ndị nzuzu n'ihu Kraịst, ma unu onwe unu bu ndị maara ihe n'ime Kraịst. Anyị bu ndị na-adighi ike ma unu di ike. Anyị bu ndị a juru aja na ndi a na-eleda anya, ma unu bu ndi a na-asopuru. **11** Tutu ruo ugbu a, anyi na-ebu onu norokwa n'akpiri ikpo nku. Anyi enweghi ezigbo uwe anyi ji achu oyi. Ndi mmadu na-emeso anyi mmeso ojojo, ma anyi enweghi ebe obibi nke aka anyi. **12** Aka anyi ka anyi ji aruputara onwe anyi ihe anyi na-eri. Mgbe ndi mmadu na-abu anyi onu, anyi na-agozu ha. Mgbe ha na-ata anyi ahuhu, anyi no na-enwe ndidi. **13** Anyi na-eji okwu di nro na-azaghachi ndi na-ekwuji anyi. Tutu ruo ugbu a, a na-emeso anyi mmeso dika anyi bu unyi ndi uwa na-azachapu, dika ihe a juru aja n'anya ndi uwa. **14** Anaghị m edere unu ihe ndi a ka ihere mee unu, kama ana m ede ya idu unu odu, na idu unu aka na nti, dika umu m huru n'anya. **15** O bu ezie na unu nwere otutu ndi nche, ma unu enweghi karja otu nna. N'ihu na o bu m bu nna unu n'ime Kraịst Jisọs, site n'ozoma ahụ m wetaara unu. **16** Ya mere, ana arị m unu, ka unu na-eñomi ndu m. **17** N'ihu nke a, ana m ezitere unu Timoti, bu ezi nwa m onye m huru n'anya, nke kwesiri ntukwasị obi n'ime Onyenwe anyi. O ga-echetara unu otu m si e bi ndu n'ime Onyenwe anyi Kraịst Jisọs, dika m na-akuzi ya n'ebe niile na nzuko niile. **18** Ufodu n'ime unu amalitela ifuli onwe ha elu, chee na mu enweghi ike ibiakwute unu ozo. **19** Ma site n'ike Onyenwe anyi, aga m abia ihu unu anya n'oge na-adighi anya. Mgbe m bjara, aga m achoputa ihe ndi ahụ na-akpa nganga puru ime, o bughị ihe ha nwere ike ikwu. **20** N'ihu na alaeze Chineke abughị ihe okwu onu kama o bu ngosiputa idi ike. **21** Ya mere, unu ka o diri ihoro nke unu choro. Unu choro ka m jiri utari bjakwute unu, ka o bu ka m jiri obi di umeala na mmuo nke ihunanya bia?

5 O bu akuko doru anya na-enwe ikwa iko n'etiti unu, udi nke ndi na-ekweghi ekwe na-apughị ime, ka unu na-eme. Otu onye n'ime ulo unu kporo nwunye nna ya, ha abuo e biri. **2** Ma unu na-akpa nganga? Ihe unu kwesiri ime o bughị ikwa akwa na iru uju, na ime ka onye mere ihe di otu a si n'ogbako unu puo? **3** O bu ezie na mu na unu anoghị ugbu a, ma mu na unu nokwa n'ime mmuo. Amaala m rii onye ahụ ikpe dika a ga-asị na mu na unu no. **4** Eji m aha Onyenwe anyi ma ya ikpe. Mgbe unu zuko, aga m anonyere unu na mmuo. N'oge ahụ, site n'ike Onyenwe anyi Jisọs, **5** werenu nwoke a nyefee n'aka ekwensu, ka o taa anu ahụ ya ahuhu, ka e nwee ike izoputa mmuo ya, mgbe Onyenwe anyi loghachiri. **6** Inya isi unu ezighi ezi. O bu unu amaghị na nwantakiri yiist a gwakoro n'utu oka na-eme ka o koo? **7** Wepunu ihe n'eko achicha a no n'etiti unu, ka unu buru ndi di ohuru, na ndi di ocha. N'ihu na a chulari Kraịst, bu aja nwa aturu, nke Ngabiga anyi. **8** N'ihu ya ka anyi mee mmemme a na-ejighi ihe na-eko achicha nke bu ihe ojojo na obi ojojo,

kama ka anyi jiri achicha na-ekoghị eko nke bu obi ocha na eziokwu. **9** E dere m unu n'ime akwukwo ozi m, ka unu na ndi na-akwa iko ghara inwe mmeko obula. **10** O bughị ihe gbasara ndi nke uwa ndi na-akwa iko, maobu ndi anya ukwu, na ndi na-apunara mmadu ihe, maobu ndi na-ekpere arusi. O buru otu a, o putara na unu ga-esi n'owa puo. **11** Ma ugbu a, a na m edere unu ka unu na onye obula nke na-akpo onwe ya nwanna nwoke maobu nwanna nwanji ghara imeko ihe, ma o buru na o na-ebi ndi ikwa ndi, maobu nwee anya ukwu, maobu na-ekpere arusi, onye na-ekwuto ibe ya, onye na-anubiga mmanya oke, maobu onye na-apunara mmadu ihe. Unu na ndi di otu a erikola nri. **12** Kedu nke gbasara m ikpe ndi na-esoghi na choochi ikpe? O bughị ndi no n'ime ka unu ga-ekpe ikpe. **13** Chineke ga-ekpe ndi no n'ez ike. "Chupunu onye ajoo mmadu ahụ site n'etiti unu."

6 Mgbe onye obula n'etiti unu nwere esemokwu megide ibe ya, unu o puru i buru okwu ahụ gaa n'uloikpe ka ndi ajo omume kpeere unu ikpe, karja iga ya n'ihu ndi nso? **2** O bu na unu amabeghi na o bu ndi nso ga-ekpe uwa ikpe? O burukwa na unu ga-ekpe uwa ikpe, o putara na unu etozughị oke idozi okwu ntakiri daputara n'etiti unu? **3** O bu na unu amataghi na o bu anyi ga-ekpe ndi mmuo ozi ikpe? Gini ga-emekwa ka anyi ghara idozi okwu uka dikarisi nta nke ndu a? **4** Ya mere, o buru na esemokwu di otu a adaputa n'etiti unu, unu ga-ewere okwu ahụ jekwuru ndi ibi ndu ha na-akpo nzuko ihe efu ka ha kpee ya? **5** Ana m ekwu nke a ime ka ihere mee unu. O ga-abu na e nweghi ike ichota o buladi otu onye maara ihe n'etiti unu, onye ga na-ekpe ikpe di n'etiti nwanna na ibe ya? **6** Ma lee, nwanna na-akporo nwanna ya aga ulo ikpe, ka ndi na-ekweghi ekwe kpee ha ikpe! **7** Ebe unu na-enwe esemokwu nke ikpe ikpe n'etiti unu, o putara na unu bu ndi emeriri kpmkpm. N'ihu gini ka unu na-adighi ekwe ka emejo unu? N'ihu gini ka unu na-adighi ekwe ka a ghogbuo unu? **8** Ma unu onwe unu na-emejo, ma na-aghogbu, o buladi umunna unu n'ime Kraịst. **9** O bu na unu amaghị na ndi na-eme ajo omume di otu a enweghi oke obula n'alaeze Chineke? Unu kwela ka eduhie unu. N'ihu na o dighi onye obula na-akwa iko, na ndi na-efer arusi, ndi ikom nwere nwunye na-akwa iko, na ndi ikom na-eji ndi ikom ibe ha akwa iko, **10** ndi niile na-ezu ohi, ndi anya ukwu, ndi na-anubiga mmanya oke, ndi nkwo, maobu ndi na-apunara mmadu ihe ha nwere, agaghị eketa oke n'alaeze Chineke. **11** Na mbu, ufodu n'ime unu na-ebi ndi di otu a. Ma ugbu a, a sachapula mmehie unu, doo unu nso nye Chineke. O bukwa site n'aha Onyenwe anyi Jisọs Kraịst na n'ime Mmuo nke Chineke anyi ka a guru unu ka ndi ezi omume. **12** I na-asị, "Enwere m ike ime ihe niile m maara na m kwesiri ime," ma o bughị ihe niile ga-abara m uru. "Enwere m ike ime ihe niile m maara ziri ezi," ma a gaghi ekwe ka ihe obula na-achi m. **13** Unu na-asị, "E mere ihe oriri maka afọ, meekwa afọ maka ihe oriri, ma Chineke ga-emebi ma

afọ ma ihe oriri.” Ekeghị ahụ anyị maka ikwa iko, kama o mere ya maka Onyenwe anyị, Onyenwe anyị dīkwa maka ahụ anyị. **14** Chineke mere ka Onyenwe anyị site n’onwụ bilie, ọ ga-ejikwa ike ya mee ka anyị si n’onwụ bilie. **15** Ọ bụ na unu amataghị na ahụ unu bụ akukū ahụ Kraist? Ọ di mma na m ga-eji ahụ Kraist mee ka e jikọtara ya na ahụ nwanị akwūna? Tufia! **16** Ọ bụ na unu amataghị na onye ya na nwanị akwūna na-enwe mmekọrịta, ya na nwanị ahụ bụ otu ahụ? N’ihi na e kwuru, “Ha abụọ ga-abụ otu ahụ.” **17** Ma onye ọbụla e jikọtara ya na Onyenwe anyị, ya na onye ahụ ga-abụ otu n’ime mmụọ. **18** Gbaaranū mmehie ikwa iko ọsọ. Ọ dighị mmehie ọzọ na-emetuta anụ ahụ mmadū dīka mmehie ikwa iko. Ọ bụ mmehie mmadū na-eme megide anụ ahụ ya. **19** Ọ bụ na unu amataghị na ahụ unu bụ ụlōnso nke Mmụọ Nso ahụ Chineke nyere unu, onye bi n’ime unu? Anụ ahụ unu abukwaghị nke unu onwe unu, kama unu bụ nke Chineke. **20** E jiri oke ọnụahịa zoputa unu. Ya mere jirinū anụ ahụ unu nye Chineke otuto.

7 Ugwu a, okwu banyere ihe unu dere n’akwūkwo: “Ọ di mma ka nwoke gbara imetū nwanị aka.” **2** Ma n’ihi ọtūtū ihe omume banyere ikwa iko, ka nwoke ọbụla nwee nwunye nke aka ya, nwanị ọbụla di nke aka ya. **3** Ka nwoke ọbụla jisie ike na-akwū nwunye ya ụgwō mmekọ ọ ji ya. Nwanị ọbụla ga-emekwara di ya otu aka ahụ. **4** N’ihi na nwanị ọbụla lūrū di adighikwa achī ahụ ya, kama ọ bụ di ya na-achī ya. Otu aka ahụ, di anakwaghī achī ahụ ya, kama ọ bụ nwunye ya na-achī ya. **5** Ka di na nwunye hapū igbochi ibe ha mmekọrīta nke anụ ahụ ruuru ha. Kariakwa maobū na mkpebi ha nwere n’etiti onwe ha inoro iche nwa oge nta n’ihi inyefe onwe ha ikpe ekpere. Mgbe oge a gasiri, ha ga-agakwa n’ihu na mmekọrīta ha, ka e site otu a hapū inye ekwensu ohere inwa ha onwunwa n’ihi enweghī ike ha ijide onwe ha aka. **6** Anaghī m enye nke a di ka iwu, kama ọ bụ alo ka m na-atūnyere unu. **7** Asī m kwuo, aga m asi na ọ ga-aka mma ka mmadū niile noro di ka m. Ma onye ọbụla nwere onyinye nke Chineke nyere ya. O nyere otu onye nke a, onye ọzọ nke ọzọ. **8** Ma ana m agwa ndi na-anoghī n’onodu di na nwunye na ndi di ha nwurū anwū, na ọ ka mma ka ha nodu na-alughī di maobū nwunye, dika m onwe m no. **9** Ma ọ burū na ha apughī ijide onwe ha, ha gaa choro di maobū nwunye luo. Ọ ka mma ilū di maobū nwunye, kariā mmadū igba ara site n’aguū nke anū ahū. **10** Ugwu a, unu ndi nwere di na ndi nwere nwunye niile, enwere m iwu m na-enye unu. (O sighi n’aka m, kama ọ si n’aka Onyenwe anyi): O kwesighi ka nwanị ọbụla hapū di ya. **11** A sika na ọ hapū di ya, ya noro onwe ya, maobū ya laghachikwuru di ya. Ka nwoke ọbụla gharakwa igba nwunye ya alukwaghī m. **12** Ma ana m agwa mmadū ndi ọzọ (nke a abughī iwu nke Onyenwe anyi nyere). Ọ burū na nwanna aluo nwanị nke na-ekweghī ekwe, ya achupula ya ma ọ burū na nwanị ahū achoo inogide dika nwunye ya. **13** Ọ burukwa na nwanị kwere ekwe aluo di nke na-

ekweghī ekwe, ya agbarala di ya alukwaghī m, ma ọ burū na di ya choro inogide dika di ya. **14** N’ihi na edoola di ahū na-ekweghī ekwe nso site na nwunye ya, otu a kwa a na-edokwa nwunye ahū na-ekweghī ekwe nso site na di ya, bụ onye kwere ekwe. Ọ burū na ọ dighi otu a, umu unu ga-abū ndi na-adighi ocha. Ma otu ọ di, ha di nso. **15** Ma ọ burū na onye ahū nke na-ekweghī ekwe ekewapu onwe ya, ya diri otu ahū, nke a emeghī ka nwanna anyi nwoke maobū nwanna anyi nwanị burū ohu n’onodu di otu a, n’ihi na Chineke kporo anyi ka anyi bie ndu udo. **16** Gi nwunye, i mara maobū gi ga-azoputa di gi? Ma, gi bụ di, si ana mara maobū gi ga-azoputa nwunye gi? **17** Ka onye ọbụla bie ndu ya dika amara Onyenwe anyi nyere ya si di, nakwa n’onodu nke Chineke kporo ya. Nke a bụ iwu m na-enye n’ulo choochi niile. **18** Akporo onye ọbụla mgbe e biri ya ugwu? Ya achola iwepu akara obibi ugwu ya. Ka onye a na-ebighi ugwu tupu okpukpo ya hapu inye onwe ya nsogbu icho uzo a ga-esi bie ya ugwu. **19** N’ihi na ọ dighi mkpa ma e biri gi ugwu ma e bighi gi ugwu. Ihe kachasi mkpa bu idebe iwu Chineke. **20** Ka onye ọbụla nogide dika ọ di mgbe a kporo ya. **21** I bụ ohu mgbe a kporo gi? Echegbula onwe gi n’ihi ya. Kama ọ burū na ọ di uzo i puru isi nwere onwe gi, were ohere ahū mee ihe ugwu a. **22** N’ihi na onye ọbụla Onyenwe anyi Chineke kporo mgbe o bụ ohu, aghoola onye nweere onwe ya n’ime Onyenwe anyi. Otu aka ahū, onye nwerela onwe ya mgbe Onyenwe anyi kporo ya aghoola ohu nke Kraist. **23** Akwūla ugwo isi unu, unu abukwala ohu mmadū ọzọ. **24** Umunna m, n’onodu ọbụla mmadū no mgbe a kporo ya, ya nogidesie ike n’ime Chineke. **25** Ihe banyere umu agboghō na-amaghī nwoke. Enweghī m iwu ọbụla site n’aka Onyenwe anyi banyere ajiuju a, ma aga m ekwu uche nke aka m dika onye sitere n’ebere nke Onyenwe anyi kwesiri ntukwasī obi. **26** Echerē m na ọ ka mma ugwu a, n’ihi nsogbu nke na-abjanū ka onye ọbụla noduru onwe ya dika o siri noro ugwu a. **27** I luola nwanị? Achola nkewa. Ọ bụ na i lūbeghī nwanị? Ejela icho onye i ga-alu. **28** Ma ọ burū na i kpebie n’obi gi ilū nwunye, i megghī mmehie ọbụla; ọ burukwa na nwaagboghō ekpebie na ọ ga-alū di, o megghī mmehie. Ndī lūrū di na nwunye ga-enwe ọtūtū nsogbu n’ime uwa. Ọ ga-amasi m igbochiri unu nsogbu ndi ahū. **29** Ihe uwekwesiri ima, umunna, bụ na oge anyi nwere foduru naani ntakiri, site ugwu a gaa n’ihu ndi nwere nwunye ga-adi ndu ha dika ndi na-enweghī. **30** Ka ndi na-akwa akwa bie ndu dika ndi ihe anaghī ewute, ka ndi na-achī ochi diri ka ndi obi na-adighi ato uto. Ka ndi na-azu ahia diri dika ndi na-enweghī ngwa ahia ọbụla. **31** Ka ndi na-etinye oge n’ihe uto nke uwa hapu ibi ndu icho iritecha ihe niile di n’uwa n’uru. N’ihi na uwa, otu ọ di ugwu a, bụ ihe na-agabiga agabiga. **32** Unu emela ihe ga-ewetara unu oke echiche. Nwoke na-alūbeghī nwanī nwere ohere jji oge ya niile ruora Onyenwe anyi ọrū. O nwekwara ohere igbalisi ike ime ihe ga-atō Onyenwe anyi uto. **33** Ma nwoke nwere nwunye na-echegbu

onwe ya banyere ihe igbo mkpa nke ụwa a, otu ọ ga-esi mee ihe ga-atọ nwunye ya uto. **34** Ọ na-enwekwa obi abụọ n'ìhe ọbụla ọ choro ime. Otu a ka ọ dịkwa nye nwaagboghọ na-alụbeghị di maobụ onye nke na-amabeghị nwoke, nchegbu ya bụ banyere ihe nke Onyenwe anyị. Ọchịchọ ya bụ ka ọ di nsọ n'anụ ahụ ya na n'ime mmụọ ya. Ma nwanyị nwere di na-echegbu onwe ya banyere ihe nke ụwa a, otu ọ ga-esi mee ihe ga-atọ di ya uto. **35** Ana m ekwu ihe ndị a maka ọ di mma nke unu onwe unu, ọ bughị igbalị igbochi unu, kama ọ bụ ka unu nwee ike bie ndụ unu n'uzọ kwesiri ekwesi, werekwa ihunanya zuruoke ruora Onyenwe anyị orụ. **36** Ọ bụrụ na nwoke ọbụla enweghị ike ijide onwe ya n'ìhi agụụ mmekọrịta nke nwoke na nwanyị na-agu ya n'ebe nwaagboghọ ya na ya kpebiri ilu nọ, ya mee ihe ọ na-achọ, o meghị mmehie ọbụla, ha lụọ di na nwunye. **37** Ma ọ bụrụ na onye ọbụla ekpebie n'obi ya, ma nwee ike ijide onwe ya, ka o si n'enweghị mmanye ọbụla idebe nwaagboghọ e kwuru na ọ ga-alụ na-enweghị mmekọ ọbụla, ọ bụ ihe di mma ka o mere. **38** Ya mere, onye ahụ luru nwaagboghọ o kwuru na ọ ga-alụ mere nke oma, ma onye kpebikwara na ọ gaghi alụ mekwara nke oma karịa. **39** Njikọta e jikọtara nwunye na di ya na-adị ire naanị mgbe di nwanyị di ndụ. Ọ bụrụ na di ya anwụọ o nwere ike ilu di ọzọ, ma ọ lụọ ya n'ime Onyenwe anyị. **40** N'uche m, ọ ga-enwe ọñ n'obi ya karịa ma ọ bụrụ na ọ lughị di ọzọ. Ana m echekwa na mụ onwe m nwekwarra Mmụọ nke Chineke.

8 Ugwu a, n'okwu banyere nri a churụ n'aja nye arụsị, anyị ma na onye ọbụla nwere amamihe. Amamihe na-afuli mmadụ elu mee ka ọ nyaa isi. Ma ihunanya na-ewuli elu. **2** Ọ bụrụ na ọ di onye sị na ya maara ihe niile, onye ahụ amatabeghị ihe o kwesiri imata. **3** Ma onye ahụ huru Chineke n'anya bụ onye ọ maara. **4** Ya mere, ihe banyere nri a churụ n'aja nye arụsị, anyị maara na "Arụsị abughị ihe ọbụla n'ụwa", matakwa na "Chi ọzọ adighi ma ọ bughị otu Chineke." **5** A sịkwa na arụsị a na-akpọ chi di, ma ha nọ n'eluigwe maobu n'ụwa (n'ezie otutu "chi" na "ndi nwe mmadụ" di otu a di). **6** Ma n'ebe anyi nọ, anyi maara na ọ bụ naani otu Chineke di, onye bụ Nna, onye kere ihe niile, na onye anyi na-adị ndu n'ìhi ya. Ọ bụkwa naani otu Onyenwe anyi ka anyi nwere, onye bụ Jisọs Kraist, onye e sitere n'aka ya kee ihe niile, onye na-enyekwa anyi ndu. **7** Ma otu ọ di, ọ bughị onye ọbụla nwere ihe omuma a. Ufodụ n'ime ndu ha niile, ha na-ele arụsị anyi dika chi di ndu. Ha na-echekwa na ihe ọbụla e ji churoọ arụsị aja, na ọ bụ chi di ndu ka e ji ya churoọ aja. N'ìhi nke a, mgbe ọbụla ha riri ihe e ji churo aja nye arụsị, ọ na-ewute mmụọ ha nke ukwu n'ìhi na akonuche ha esighi ike, ọ na-emekwa ya. **8** Ma ọ bughị nri ga-eme ka anyi na Chineke di na mma. Ma anyi riri ma anyi erighi, ọ dighi ihe ohuru anyi ga-enweta. Ọ dikwaghị ihe na-efunari anyi. **9** Ma lezienụ anyi, otu o si di, ka ike unu nwere ime ihe ọbụla di unu mma, ghara igbo ihe isọ ngongo dirị ndi na-

adighi ike n'okwukwe ha. **10** N'ìhi na ọ buri na ndi ọzọ ahụ gi, gi onye nwere akonuche, ka i nọ, na-eri nri n'ulo arusi, ọ bụ na ha agaghị eche na ha bụ ndi okwukwe ha na-esighi ike, ga-enwe obi ike soro gi rie nri a gorọ arusi? **11** N'uzọ di otu a, ndi kwere ekwe na-adighi ike, ndi Kraist nwuru n'ìhi ha, na-esite n'ìhe mmuta gi laa n'iyi. **12** Cheta na ọ bụ mmehie i mere megide Kraist, mgbe unu na-emegide mmụọ nwanne gi n'ime Kraist, n'ìhi n'akonuche ha esighi ike. **13** N'ìhi nke a, ọ buri na ihe okiri ga-eme ka nwanne m mee mmehie, agaghị m eri anụ ọzọ, ka m ghara ime ka nwanne m maa n'onya. (aiōn g165)

9 Abughị m onye nwe onwe ya? Abughị m onyeozì Kraist? Ọ bụ na m ahughị Jisọs Onyenwe anyi? Unu abughị ihe ngosiputa oru m ruru n'ime Onyenwe anyi? **2** Ọ buri na m abughị onyeozì n'ebe ndi ọzọ nọ, n'ebe unu nọ, abụ m onyeozì n'ezikwu n'ìhi na unu bụ akara nke oru onyeozì m n'ime Onyenwe anyi. **3** Ihe ngoru m nye ndi ahụ na-enyocha m bụ nke a. **4** Ọ bụ na anyi enweghị ike iri ihe oriri na ihu ihe onihuru? **5** Ọ bụ na anyi enweghị ike iduru nwunye onye bụ onye kwere ekwe gaa ebe ọbụla anyi na-aga dika ndi ozi ọzọ na-eme, na dika umunne Onyenwe anyi na Sefas na-emekwa? **6** Ọ ga-abu naanị mụ na Banabas bụ ndi na-enweghị ike ihapu ihu oru maka ihe anyi ga na-eri? **7** Olee onye agha unu maara nke na-esi n'akpa ya akwu onwe ya ugwọ onwa? Ka ọ di onye oru ubi vajni unu maara nke na-adighi eri mkpuru e si n'ubi ahụ weta? Olee onye ozuzu aturu unu maara nke na-adighi ihu mmiri ara e si n'igwe aturu ọ na-azu apiputa? **8** Anaghị m ekwu ihe a n'ìhi na ha bụ ihe na-eme ubochi niile n'etiti ndi mmadu? Akwukwo iwu, o kwukwaghị otu ihe ahụ? **9** N'ìhi na e dere ya n'iwu nke Mosis, "Ekechila onu ehi mgbe ọ na-azocha mkpuru oka." Unu chere na ọ bụ naanị ehi ka Chineke bu n'obi kwuo okwu a? **10** E, n'ìhi anyi ka eji dee ya n'akwukwo. N'ezie, e dere ihe ndi a n'ìhi anyi, n'ìhi na onye ruru oru n'ubi na onye na-azocha mkpuru di n'ubi ahụ, na-eme nke a n'olileanya na o kwesiri iketa oke site na mkpuru e si n'ubi ahụ weta. **11** Mkpuru anyi kuru n'ime obi unu bụ mkpuru nke mmu. Ọ ga-abu ihe ojoo ma anyi si unu nyetu anyi ufodu n'ime akumuba unu? **12** Ọ buri na ndi ọzọ kwesiri iketa uru di otu a n'ahụ unu, ọ bụ na anyi ekwesighi iketa karja? Ma ọ dibeghi mgbe anyi rioro unu ihe ọbula, kama anyi na-agbalisi ike ihu na ọ dighi ihe ga-egbochi unu iji ezi obi na-ege nti n'ozio Kraist nke anyi wetara. **13** Ọ bụ na unu amataghi na ndi na-aruru unu n'ulonso ukwu na-esi n'ulonso ahụ na-eweta ihe ha na-eri? Ndi na-agbakwa odibo n'ebe ichu aja na-eketakwa oke n'ìhe eji churo aja? **14** N'otu aka ahụ kwa, Onyenwe anyi ekwuola na ndi niile na-ekwusa ozio ma ya ga-esi n'ozio eweta nri ha ga-eri di ndu. **15** Ma o nweghi mgbe m jirila ike ndi a m nwere irite uru n'oru m nara ndi mmadu ihe. Anaghi m ede nke a n'akwukwo ka a na-ebutere m ihe onyinye. N'ìhi na ọ kaara m mma ka m nwu kama m ga-ekwe ka onye ọbula mee ka

inya isi m buru ihe efu n'hi ihe onyinye. **16** Anaghị anya isi n'hi na ana m ezisa ozioma, maka na nke ahụ bu oru e nyere m n'iwu ka m ruo. Ahuhu dijiri m ma o buru na m ezisaghị ozioma. **17** A si na m ji aka m hopta onwe m iru oru a, agaara m enwe ugwo oru, ma na o buru na o sighi n'uche aka m, unu mara nahanyere m ya n'aka. **18** Gini bu ugwo oru m? Ugwo oru m bu onu m na-enwe site n'izisa ozioma a, na-anaghị onye obula ugwo oru obula, maobu ihe ruru m dika onye na-ezisa ozioma ahu. **19** O bu ezie nabughị m ohu onye obula, ma emeela m onwe m ohu nye mmadu niile ka m nwee ike site n'uzo di otu a rite otutu mkpuruobi n'uru nye Kraist. **20** N'ebe ndi Juu no, ana m eme dika onye Juu, ka m nwee ike rite ndi Juu n'uru. N'etiti ndi no n'okpuru iwu, ana m emekwa dika otu n'ime ndi no n'okpuru iwu (n'agbanyeghi na mu onwe m anoghi n'okpuru iwu), ka m si otu a nwee ike rite ndi no n'okpuru iwu n'uru. **21** N'ebe ndi na-anoghi n'okpuru iwu no, emere m onwe m ka onye na-anoghi n'okpuru iwu (ma nke a aputaghi na m nakwusi ime ihe iwu Chineke na-achọ. Ana m emekwa dika onye no n'okpuru iwu Kraist), ka m nwee ike rite ndi na-anoghi n'okpuru iwu n'uru. **22** N'ebe ndi na-adighi ike no, ana m emekwa dika ha, ka m nwee ike rite ndi na-adighi ike n'uru. Otu obula mmadu si diri, ana m agbalị choo uzo m ga-esi mee ka o nabata m, ka m nwee ike site n'uzo niile obula zoputa ufodu. **23** Ana m eme ihe ndi a niile n'hi ozioma, ma ka m nwekwa ike keta oke na ngozi ya. **24** Unu amataghi na mgbe otutu mmadu na-agba oso iso mpi, o bu naani otu onye na-enwe ihe onyinye nke mbu? Ya mere, gbasienu oso ike, ka unu nweta onyinye ahu. **25** Ndi na-ejikere igba oso maobu egwuregwu ozo na-enwe ntachiobi n'otutu ahuhu nke ya na ozuzu so. Ha na-azu onwe ha naani ka ha nweta okpueze okoko osisi na-emebi emebi. Ma oso anyi na-agba bu ka anyi nweta okpueze nke na-apughi imebi emebi. **26** O bu nke a mere m ji na-agba oso a na-eleghi anya n'azu, maobu ku o kpo dika m na-aku ifufe. **27** Ma ana m azu ahu m, na-enye ya ahuhu mee ya ka o buru ohu, ka mu onwe m ghara i bu onye a juruaju mgbe m kwusaghị ozioma nye ndi ozo.

10 Umunna m, achoghi m ka unu chefu o ihe mere nna nna anyi ha mgbe ha jere ije n'ime ozara. O ji igwe ojii duo ha. O mekwa ka ha si n'etiti Osimiri Uhie gafee. **2** N'ime igwe ojii ahu, na n'ime osimiri ahu e tinyere ha niile na baptizim, dika ndi na-eso uzo Mosis. **3** Ha niile rikwara ihe oriri nke mmuo ahu. **4** Ha nukwara mmiri mmuo ahu, mmiri sitere n'oke nkume mmuo ahu, nke na-eso ha. Oke nkume ahu bu Kraist n'onwe ya. **5** N'ime ndi a niile, omume ha amasighi Chineke. N'hi nke a, o lara ha n'iyi n'ime ozara. **6** Ugbu a, ihe ndi a niile bukwa ihe ido aka na nti nye anyi, ka anyi hapu ibu ndi aguu ime ihe ojoo na-agu dika ha. **7** Unu abula ndi na-ekpere arusi dika ufodu ha mere. Dika e dere ya, "Ndi a noduru ala iri ihe na ihu ihe onunu, biliekwa oto gwurie egwu ime

onwe ha obi uzo." **8** Ka anyi ghara ika iko dika ufodu n'ime ha mere, iri puku mmadu abuo na ato n'ime ha nwuo n'otu ubochi. **9** Ka anyi hapu inwa Kraist onwunwa dika ufodu n'ime ha si nwaa Chineke. E mere ka agwo tagbusie ha. **10** Ka anyi hapukwa itamu ntamu dika ufodu ha mere ma buru ndi Mmuo ozi onwu tigburu. **11** Ihe ndi a niile dakwasiri ha ka o buru ihe ilere anyi nye anyi. E dekwara ha n'akwukwo ka ha buru anyi ihe ido aka na nti n'hi na anyi bi n'oge a mgbe ogwugwu ihe niile di nso. (aiōn g165) **12** Ya mere, o buru na i na-eche na i guzosiri ike, lezie anyi ka i ghara ida. **13** O nweghi onwunwa obula nwara unu nke abiakwutebeghi mmadu. Chineke kwesiri ntukwasi obi, o gaghi ekwe ka a nwaa unu karja ike unu. Kama mgbe a na-anwa unu, o ga-enye unu ike imeri onwunwa ma gosikwa unu uzo mgbaru n'ime ya. **14** Ya mere, ndi enyi m huru n'anya, gbaaranu ikpere arusi oso. **15** Ana m agwa ndi nwere uche okwu, unu onwe unu tulenu ihe m na-ekwu. **16** Iko ngozi ahu nke anyi na-agozi, o bughị iketa oke site n'obara Kraist? Achicha nke anyi na-anwaa, o bughị iketa oke n'ahu Kraist? **17** N'hi na otu achicha di, o bu ezie na anyi di otutu, anyi bu otu ahu, n'hi na anyi niile na-eketa oke n'otu ogbe achicha ahu. **18** Chetanu ka ndi Izrel siri mee: o bu na ndi na-eri ihe eji choo aja abughi ndi nnwoko n'ebe ichu aja? **19** Gini ka okwu ndi a m na-ekwu putara? Na arusi, maobu ihe a churu n'aja nye arusi bu ihe obula, maobu na o bughị ihe? **20** Mba! Ihe m na-ekwu bu na ndi niile na-achuru arusi aja jikotara onwe ha n'otu obi ichuru ekwensu aja ahu. O bughị Chineke. Achokwaghị m ka unu buru ndi e jikotara ha na ekwensu. **21** Unu apughi ihu site n'iko Onyenwe anyi ma nuokwa site n'iko ekwensu, unu apughiwa inwe oke site na tebul Onyenwe anyi na tebul ekwensu. **22** Anyi na-achọ ime ka iwe wee Onyenwe anyi? Anyi di ike karja ya? **23** I na-asi, "Enwere m ike ime ihe niile m maara na m kwesiri ime," ma o bughị ihe niile ga-abara m uru. "Enwere m ike ime ihe niile m maara ziri ezi," ma o bughị ihe niile nwere ike inyere anyi aka. **24** Ka onye obula hapu icho odimma nke onwe ya, kama odimma nke ndi ozo. **25** Rie ihe bu anu obula e rere n'ahia na-ajughi ajugu obula n'hi akonuche. **26** N'hi na, "Uwa na ihe niile di n'ime ya bu nke Onyenwe anyi." **27** O buru na onye na-ekweghi ekwe akpo unu oriri, unu kpebie ije, rikwanu nri obula e nyere unu na-ajughi ajugu n'hi akonuche. **28** Ma o buru na e nwee onye gwara gi, "A churu ihe a n'aja." Unu erila nri ahu, maka onye ahu mere ka unu mata, na n'hi akonuche. **29** Akonuche nke m na-ekwu maka ya abughi nke gi, kama o bu maka nke onye ahu. N'hi gini ka mnwere onwe m ga-eji buru ihe akonuche onye ozo ga-ekpe ikpe? **30** O buru na m nwere ike inye ekele, were nri m rie, oleo otu e si ekwuto m n'hi ihe ahu m nyere Chineke ekele banyere ya? **31** Ihe obula i na-eme, ma unu na-eri ihe maobu na-anu ihe, na-emenu ha niile maka otuto nke Chineke. **32** Unu emejola ndi Juu maobu ndi Griik, ma o bukwanyu nzuko Chineke.

33 Na-agbaljinsin ike ime dika m si eme. N'ihe obula m na-eme, ana m ejisi ike ime ihe ga-atọ onye obula uto. Anaghị m achọ odimma nke m naanị, kama ọ bụ odimma nke mmadụ ibe m, ime ka a zoputa ha.

11 Unu buru ndi na-enomi m, dika m si enomi Kraist. 2 Ana m aja unu n'ih na unu na-echeta m n'ih niile, nakwa n'ih na unu na-ejisikwa ozizi ahụ enyere unu n'aka ike, dika m nyere ha n'aka unu idebe. 3 Ma achoro m ka unu mata na dika Kraist bu isi nwoke obula, otu a ka nwoke obula si buru isi nwunye ya. Chineke bukwa isi Kraist. 4 Nwoke obula kpuchiri isi ya mgbe o na-ekpe ekpere maobu na-ebu amuma na-emenye isi ya ihere. 5 Ma nwanyi obula na-ekpe ekpere maobu na-ebu amuma, ma o kpuchighi isi ya, na-emenye isi ya ihe ihere, n'ih na o dika nwanyi kpuchara isi ya. 6 O buru na nwanyi obula achoghi ikechi isi ya, ya kpuchaa ya. A sikwa na o bukwani ihe ihere na nwanyi kpuchara isi ya, ka nwanyi kechie isi ya. 7 Ma nwoke ekwesighi ikpuchi isi ya, n'ih na nwoke bu onyinyo na otuto nke Chineke, ebe nwanyi bu otuto nke nwoke. 8 E si na nwoke kee nwanyi, ma e sighi na nwanyi kee nwoke. 9 E keghi nwoke maka nwanyi, ma e kere nwanyi maka nwoke. 10 N'ih nke a, nwanyi kwesiri ikpuchi isi ya igosi na o no n'okpuru di ya, maka ndi mmuo ozi. 11 Ma otu ihe si di n'ime ndu anyi na-adi n'ime Onyenwe anyi, nwoke adighi ma e wepu nwanyi, nwanyi adighikwa ma e wepu nwoke. 12 N'ih na dika nwanyi siri na nwoke puta na mbu, otu a ka a na-esitekwa n'ahu nwanyi muputa nwoke. Ma ha niile si n'aka Chineke puta. 13 Achoro m ka unu tule ihe a n'onwe unu, o di mma ka nwanyi ghebe isi ya oghe mgbe o na-ekpe ekpere nye Chineke? 14 Unu matakwa nke oma na o bu ihe ihere na nwoke ga-ebu agiri isi di ogologo. 15 Ma o buru na nwanyi enwee agiri isi di ogologo o bu ihe otuto nye ya n'ih na e nyere ya agiri isi di ogologo ka o buru ihe mkpuchi. 16 O buru na onye obula na-aru uka banyere omenaala nke a, anyi onwe anyi na nzuko Chineke niile enweghi omenaalaozo banyere nke a. 17 N'ime ntuziaka ndi a, enweghi m otuto nye unu n'ih na mgbe unu zukotara omume unu na-weta ihe ojoo karja ihe oma. 18 Na mmalite, ihe m na-anu bu na mgbe niile unu zukoro dika choochi, iru uka nke na-ebute nkewa na-adi n'etiti unu. E kwenyekwa m na ufodu ihe ndi a m nuru bu ezikwu. 19 N'ezie udi nkewa di otu a aghaghidi n'etiti unu ka e nwee ike mara ndi Chineke nabatara. 20 Mgbe unu zukotara, o bughidi nri anyasi nke Onyenwe anyi ka unu na-eri. 21 N'ih na mgbe unu na-eri nri, ufodu n'ime unu na-eri nri anyasi nke aka ha. Nke mere, n'otu onye na-anogbu ebe onye ozo na-anubigakwa mmanya oke. 22 A ga-akpo nke a gini? O bu na unu enweghi ulo ebe unu ga-anogbu rijuofa ma nujuokwa afu? Ka o bu na unu na-eleli nzuko Chineke na emenye ndi na-enweghi ihe ihere? Gini ka m ga-agwa unu? Aga m eto unu maka nke a? Agaghidi m eto unu maka nke a. 23 N'ih na ihe m ziri unu bu ihe Onyenwe anyi ziri

m. N'abalị ubochi ahụ a rara ya nye, Onyenwe anyi Jisosh weere otu ogbe achicha. 24 Mgbe o nyechara ekele, o nyawara ya si, "Nke a bu ahụ m nke a na-enye maka unu. Na-emenụ nke a iji cheta m." 25 N'uzo di otu a kwa, o bulitere otu iko mmanya mgbe ha risiri nri si, "Iko a bu ogbugba ndu ohuru n'obara m. Oge obula unu na-anu ya, na-emenụ nke a iji na-echeta m." 26 N'ih na mgbe obula unu na-eri achicha ahụ na-anukwa iko a, unu na-ekwusa onwu Onyenwe anyi ruo mgbe o ga-abia ozo. 27 Ya mere, o buru na onye obula erie achicha Onyenwe anyi maobu nuo iko Onyenwe anyi n'uzo na-ekwesighi ekwesi, onye ahụ na-emehie megide anu ahụ Onyenwe anyi na obara Onyenwe anyi. 28 O bu nke a mere o ji buru ihe di mkpa ka onye obula nyochaa onwe ya nke oma tupu o rie achicha ahụ maobu nuo iko ahụ. 29 N'ih na onye obula na-eri achicha ahụ maobu nuo site n'iko ahụ na-echeghi echiche, o na-eri, na-anutakwara onwe ya ikpe omuma, ma o buru na o tuleghi uche banyere ahụ Kraist. 30 O bu nke a mere otutu n'ime unu ji buru ndi ahụ na-esighi ike, ndi no n'oria na ndi dara n'ura onwu. 31 O buru na anyi enyochaa onwe anyi nke oma, anyi agaghidi adaba n'ikpe. 32 Ma otu o di, mgbe Onyenwe anyi na-ama anyi ikpe n'uzo di otu a, a na-ezi anyi otu e si ebi ezi ndu n'ih ka a ghara imako anyi na ndi uwa ikpe. 33 Ya mere, umunna m, mgbe unu bjakotara iri nri, cherebu ibe unu. 34 O buru na aguu aguu onye obula ya rie nri n'ulo ya, ka o hapu iwetara unu ikpe omuma. Aga m enye ntuziaka banyere ihe niile ndi ozo mgbe m bjara.

12 Ugbu a umunna m, achoro m ka unu mata ihe gbasara onyinye nke Mmuo Nso na-enye. 2 Unu matara na mgbe unu bu ndi na-amaghi Chineke, e duru unu n'otu uzo maobu nke ozo, duhie unu uzo iso arusi ndi ahụ dara ogbi. 3 Ya mere, achoro m ka unu ghota nke oma na o dighi onye obula na-ekwu okwu site n'odudu Mmuo nke Chineke, puru i si, "Ka Jisosh buru onye a buru onu." O dikwaghidi onye obula puru ikwu, na "Jisosh bu Onyenwe anyi," ma o bughidi site na Mmuo Nso. 4 Onyinye amara di iche iche di, ma otu Mmuo Nso ahụ na-enye ha niile. 5 E nwekwara udi ije ozi di iche iche, maobu otu Onyenwe anyi ahụ ka a na-ejere ozi. 6 Udi ike di iche iche nke eji aru oru dikwa, ma otu Chineke ahụ na-etinye ike ndi a n'ime onye obula iji jee ozi. 7 O na-enyekwa onye obula amara iziputa ike nke Mmuo Nso maka odimma mmadu niile. 8 Mmuo Nso na-enye otu onye onyinye ikwu okwu amamihe, na-enyekwa onye ozo onyinye ima ihe omuma, site n'otu Mmuo ahụ. 9 Otu Mmuo nso a na-enye onye ozo onyinye inwe okwukwe, na-enyekwa onye ozo onyinye inwe ike igwo orja. 10 Onye ozo ka o na-enye onyinye iru oru itunanya, onye ozo ike ibu amuma. Onye ozo ka o na-enye ike ikowa udi mmuo di iche iche, ma onye ozokwa ka o na-enye ike isu asusu di iche iche. Ma o na-enyekwa onye ozo ike ikowa ihe onye na-asu asusu ndi a na-ekwu. 11 O bu otu Mmuo ahụ na-enye onyinye ndi a niile. O

na-enye onye ọbụla onyinye di iche iche dika Mmụọ Nso si kpebie. **12** Dika ahụ anyị si nwe akukụ di iche iche, ma burukwa otu ahụ, n'agbanyeghi na o nwere otutu akukụ, otu a ka ahụ Krajist dikwa. **13** Site n'otu Mmụọ Nso ahụ ka e mere anyi niile baptizim n'otu n'otu, ma ndi Juu ma ndi Griik, ma ohu ma ndi nwe onwe ha. E meela ka anyi nup ọbara ya, n'ime njiko nke otu Mmụọ Nso ahụ. **14** Ahụ mmadu abughị naani otu akukụ, kama o nwere otutu akukụ ahụ. **15** O buru na ukwu asi, "N'ihu na-abughị m aka, esoghị n'ahụ," nke a agaghị egbochi ya ka o gharakwa ibu otu n'akukụ anụ ahụ. **16** Otu a kwa, o buru na ntị asi, "Ebe m na-abughị anya abughị m otu akukụ anụ ahụ." Okwu a kwa agaghị eme ka ntị ghara ibu akukụ anụ ahụ. **17** O buru na ahụ niile bu anya, olee ka ahụ gae-esi n'ihu? O burukwa na ahụ mmadu bu naani ntị o ga-esi aña n'isi iche ọbụla? **18** Ma otu ihe si di, Chineke debere n'otu n'otu akukụ niile di n'ahụ dika o si cho. **19** A si na akukụ niile di n'ahụ bu otu ihe, kedụ ebe ahụ ga-adi? **20** Otu o di, o bu ezie na ihe di n'ahụ di otutu, ma ha niile bu otu ahụ. **21** N'ihu nke a, anya enweghi ike igwa aka si, "Achoghị m gi, n'ihu na i dighi m mkpa." Isi agakwaghị agwa ukwu si, "Achoghị m inyeaka gi." **22** Kama o bu akukụ ahụ anyi ndi na-esighi ike bu ndi di anyi mkpa karja. **23** E e, akukụ ndi ahụ anyi na-eche na ha adighi mkpa ka anyi na-eji nsopuru na-elekota. Akukụ ndi ahụ na-ekwesighi ile anya ka anyi na-enye ugwu, ma na-ekpuchi ha. **24** Ma anyi adighi esi otu a elekota akukụ ahụ ndi ahụ anya na-ahụ n'uzo puru iche, n'ihu na Chineke kpachapuru anya mee ka akukụ ndi ahụ dikarisiriri nta buru nke anyi kwesiri inye nsopuru karja. **25** N'uzo di otu a, nkewa ọbụla adighi n'ahụ mmadu. Akukụ ọbụla maara mkpa ibe ya, ha na-egboritakwara onwe ha mkpa ha. **26** O buru na otu akukụ enwe nsogbu, akukụ ndi ozo ga-eketa oke na nsogbu ahụ. O burukwa na otu akukụ emee ihe ga-weta otuto o bu ahụ niile na-enwe otuto ahụ. **27** Ugbu a, unu niile n'otu n'otu bu otu anụ ahụ Krajist. Unu bukwa akukụ ahụ ya n'otu n'otu, burukwa ndi di mkpa n'ahụ ahụ. **28** Nke a bu ufodu n'ime akukụ di iche iche Chineke tinyere na choochi; nke mbu bu ndi ozi, ndi amuma, ndi nkuzi, ndi na-arụ oru itunanya, ndi na-agwo orja, ndi puru inyere mmadu ibe ha aka, ndi nwere onyinye ichikota ihe niile n'usoro, na ndi na-asu asusu di iche iche. **29** Ha niile, ha bu ndi ozi? Ha niile ha bu ndi amuma? Ha niile ha bu ndi nkuzi? Ha niile ha bu ndi oru ebube? **30** Ha niile ha nwere onyinye igwo orja? Ha niile ha na-asu n'olu di iche iche? Ha niile ha nwere onyinye nke ikwa asusu di iche iche? **31** Ugbu a, gbalisieni ike inweta onyinye kachasi di elu karja. Ma aga m ezi unu uzo nke kachasi ihe a niile mma.

13 A si na m na-asu asusu di iche iche nke ndi mmadu maobu nke ndi mmuo ozi, ma ahughi m mmadu ibe m n'anya, abu m naani ogene na-eme uzu maobu mbadamba efere na-ada uda. **2** A sikwa na m nwere onyinye ibu amuma, buru onye puru ikwu

ihe niile gaje ime n'oge di n'ihu, na onye maara ihe niile, a sikwa na m nwere okwukwe nke m puru isite na ya nye ugwu buru ibu iwu si ya site n'ebe o n'ogaa n'ebe ozo, ma ahughi m mmadu ibe m n'anya, abughi m ihe ọbụla. **3** A sikwa na m ewere ihe niile m nwere nye ndi ogbenye, werekwa anu ahụ m nye ka ere ya oku n'ihu ka m nyaa isi, ihe ndi a niile abaghi uru, ma m enweghi ihunanya. **4** Ihunanya na-enwe ogologo ntachiobi, na-enwewa obi ebere. O dighi ekwo ekworo, o naghi enwe anya ukwu, o naghi anya isi. O nakwaghị ebuli onwe ya elu. **5** O naghi eme ihe na-akpasu iwe, o naghi acho ihe nke naani ya, o naghi ewe iwe osijs. O nakwaghị aguko ihe ojoo niile e mere ya. **6** O dighi anuri onu n'ihu ojoo, kama o na-anuri n'ezikwu. **7** O na-edi ihe niile, o na-ekwerekwa ihe niile, o na-enwewa olileanya na-anagide ihe ọbụla daputara. **8** Ihunanya adighi agwu agwu. Ma ibu amuma niile ga-emesia kwasi, onyinye isu asusu di iche iche ga-akwasikwa. Otu a, ihe omuma niile ga-agabiga. **9** N'ihu na omuma anyi ezughi oke, ibu amuma anyi ezukwaghị oke. **10** Ma mgbe anyi ruru n'izuoke, ezughi oke agaghị adikwa. **11** Mgbe m bu nwata, ekwuru m okwu dika nwata, echiche m niile bu echiche nwata. Izuzu obi m niile bukwa nke nwata. Ma mgbe m toro ghoo dimkpa, adighikwa m akpa agwa dika nwata ozo. **12** Ugbu a, anyi na-ahụ inyogho inyogho dika anyi na-ele anya n'enyoma mgbe ahụ anyi ga-ahụ ihu na ihu. Ugbu a, ihe m mara ezughi oke, ma mgbe ahụ aga m amazu, dika m bu onye a mazuru. **13** O di ihe ato na-adigide adigide. Ha bu okwukwe, olileanya, na ihunanya. Ma n'ime ha niile, ihe kachasi ha niile bu ihunanya.

14 Ka ihunanya buru isi ihe unu na-achoo. Chosieny onyinye nke Mmụọ Nso ike, nke ka nke onyinye inwe ike ibu amuma. **2** Onye ọbụla na-asu asusu o na-amughị amu, bu Chineke ka o na-agwa okwu, o bughị mmadu. N'ezie, o dighi onye na-aghota ihe o na-ekwu; n'ihu na okwu o na-ekwu bu ihe omimi site n'ike Mmụọ Nso. **3** Ma onye ọbụla na-ebu amuma na-ezisa ozi na-enyere ndi mmadu aka ito eto. O na-agwakwa ha okwu nkasiobi na okwu na-ebuli mmuo ha elu. **4** Ya mere, onye ahụ na-ebu amuma na-enyere choochi aka, ma onye ahụ na-asu asusu ozo, na-enyere naani onwe ya aka. **5** O gaara ato m uto ma a si na unu niile nwere onyinye isu asusu di iche iche; ma o ga-ato m karja ma o buru na unu niile enwee onyinye ibu amuma. Nke a bu n'ihu na onye ahụ na-ebu amuma bara uru karja onye na-asu asusu di iche iche. Isu asusu ya gaba uru ma o buru na o di onye na-aghota ihe o na-asu, ka e nwee ike wulie choochi. **6** Umuma m o buru na m bjakwutere unu malite isu asusu unu na-adighi aghota, ole uru m baara unu, ma o bughị ma m na-ekwu okwu banyere ihe ekpughere gosi m, maobu ihe niile m maara, maobu ihe gaje ime, maobu ihe nkuzi? **7** O bukwa otu a ka o di n'etiti ihe niile na-enweghi ndu, nke na-ada uda, dika oja, maobu ubo akwara. O buru na ha enyeghi uda di iche site na nke ozo, olee uzo mmadu ga-eji mara maobu oja ka na-afu, maobu

ubo akwara ka a na-akpo. **8** O burukwa na opi ike e ji akpo ndi agha oku adaputaghi uda nke oma, onye ga-ejikere ije agha? **9** N'otu aka ahụ kwa, o buru na i na-agwa mmadu okwu n'asusu o na-adighi anu, olee otu o ga-esi ghota ihe i na-ekwu? N'oge ahụ, ifufe ka unu na-agwa okwu. **10** Asusu a na-asu n'üwa a di ukwu, ma ha niile bara uru nye ndi na-anu ha. **11** O buru na m aghotaghi ihe onye na-asu otu n'ime asusu ndi a na-ekwu, aga m abu obia n'ebe onye na-asu asusu ahü no, ya onwe ya ga-abukwa obia n'ebe m no. **12** Ebe o na-agu unu aguü inweta onyinye nke Mmüo Nso, choonu onyinye ndi ahü ga-enyere unu aka iwuli nzuko elu. **13** Onye obula na-asu asusu n'olu di iche iche, ga-ekpe ekpere ka e nye ya onyinye ikowa olu di iche iche. **14** O buru na m ji asusu di iche na-ekpe ekpere, mmüo m ga-eso m na-ekpe ekpere ahü, ma uche m agaghü aghota ekpere m na-ekpe. **15** O buru na o di otu a, olee ihe m ga-eme? Aga m eji mmüo m kpee ekpere, jirikwa uche kpee ekpere. Aga m ejikwa mmüo m buo abü, jirikwa uche m buo abü. **16** Ma o bughü otu a, mgbe i ji asusu ozo nke a na-amaghü na-eto Chineke n'ime mmüo, olee otu ndi niile no n'ulo nzuko ahü na-aghotaghi ihe i na-ekwu ga-esi zaa Amen? **17** O bu ezie na i na-enye ekele nke oma, ma o naghü ewuli onye obula elu. **18** Ana m ekele Chineke n'ihü na ana m asu asusu di iche iche karja unu niile. **19** Ma mgbe obula a gbakoro na nzuko ife ofufe, o na-akara m mma ikwu naanj mkpuru okwu ise nke mmadu niile ga-aghota na nke ga-abakwara ha uru, karja na m kwuru puku mkpuru okwu iri n'asusu di iche iche nke onye obula na-apughü ighota. **20** Umunna m, unu abula umuntakiri n'echiche unu. Burunu umuntakiri n'ihé gbasara ime ihe ojo, ma burunu ndi nwere uche n'ihé gbasara üdi okwu a. **21** E dere ya n'akwukwo iwu, "Site na egbugbere onu ndi mba ozo sitekwa n'ire ndi na-asu iche iche ka m ga-agwa ndi a okwu, ma obuladi otu a, ha agaghü ege m nti, ka Onyenwe anyi kwuru." **22** Isu asusu di iche iche abughü ihe nlere anya nye ndi kwere ekwe, kama o bu ihe ama nye ndi na-ekweghi ekwe. Ma ibu amuma bu maka ndi kwere ekwe, o bughü maka ndi na-ekweghi ekwe. **23** O buru na nzuko niile ezukoo n'ogbako ekpere, mmadu niile a na-asu n'olu di iche iche n'otu mgbe, o burukwa na ndi na-aghotaghi, maobu ndi na-ekweghi ekwe abata n'ebe ahü, ginj ka ha ga-ekwu? Ha o gaghi asj na isi emebiela ndi a? **24** Ma o buru na onye na-ekweghi ekwe maobu onye ohuru abata mgbe onye obula na-ebu amuma, ha ga-abu ndi mmadu niile gatü mmehie ha n'anya maakwa ha ikpe mmehie. **25** Mgbe a na-eme ka ihe nzuzo nke obi ha niile puta ihé, onye di otu a ga-egbu ikpere n'ala kpo isiala nye Chineke si, "N'ezie, Chineke no n'etiti unu." **26** Ugbu a, umunna m, kedü otu o kwesiri idi? Mgbe obula unu zukoro, ufodu kwesiri ibu abü, onye ozo ga-ezi unu ihe; maobu gwa unu ozi di mkpa e gosiri ya, maobu jiri asusu nke o na-amughü gwa unu okwu, ka onye ozo kowaa ihe onye ji asusu a di iche kwuo okwu kwuru. Ma ka ihe obula e mere n'ime ulo choochi buru ihe

ga-ewuli onye obula elu. **27** A sikwa na o di ndi chooro iji asusu di iche kwuo okwu, ka mmadu abuo maobu atö kwuo. Kama ka ha kwuo n'otu n'otu n'usoro. Ka onye ga-akowa ihe ha kwuru norokwa n'ebe ahü. **28** O buru na o dighi onye ga-akowa ihe ha na-asu, ka onye ahü na-asu asusu di iche na choochi mechie onu ya. Ya na Chineke surita ya. **29** Ka mmadu abuo maobu atö nwere onyinye ibu amuma kwuo okwu n'otu n'otu, ka ndi ozo tulee ihe ha kwuru. **30** O buru na-ekpughere onye ozo nodu n'akuku ya ihe, ka onye mbu mechie onu ya. **31** N'ihü na unu nwere ike ibu amuma n'otu n'otu, ka mmadu niile nwee ike imuta ihe ma burukwa ndi a gbara ume. **32** Mmüo niile nke ndi amuma ka a na-edokwa n'okpuru ndi amuma. **33** N'ihü na Chineke abughü Chineke nke aghara, kama o bu nke udo. Otu a ka o di n'ime ogbako niile nke ndi nso. **34** Umü nwanj ekwesighi ikwu okwu n'ime choochi. Ha ekwesighi itinye onu na ntügha üka obula, n'ihü na iwu kwuru ka ha debe onwe ha n'okpuru ndi ochichi. **35** O buru na o di ihe ha chooro imata, ha juo di ha mgbe ha lara n'ulo. N'ihü na o bu ihe ihere na nwanj ga-ekwu okwu n'ime ogbako choochi. **36** Unu chere na okwu Chineke malitere n'aka unu? Unu chekwa na o ga-akwusi n'aka unu? Ugha! **37** O buru na o di onye na-eche na ya bu onye amuma, maobu na ya nwere onyinye nke Mmüo Nso, naanj ihe m na-achö ka o ghota bu na ihe m na-edere unu bu iwu Onyenwe anyi n'onwe ya nyere m. **38** O buru na o di onye nogidere ju inabata ihe ndi a, unu anala ya nti. **39** Ya mere, umunna m, ka ibu amuma buru ihe na-agu unu aguü, unu egbochikwala onyinye nke isu n'ire di iche iche. **40** Ma meenu ihe niile n'uzo di mma, ka ha dikwa n'usoro.

15 Umunna m, ugbu a achoro m ime ka unu cheta ozioma ahü m ziri unu mgbe m buru üzo biakwute unu, nke unu kweere na ya, na nke unu guzosikwara ike n'elu ya. **2** E si n'ozoma a zoputa unu, ma o buru na unu ejiri obi unu niile jidesie ihe unu kweere na ya ike. Inwe okwukwe n'ihé ozo di iche agaghü enyere unu aka. **3** Ihe m nyefere unu n'aka na mbu bu ozi ahü m natara j debe, nke di oke mkpa, na Kraist nwuru onu n'ihü mmehie anyi, dika akwukwo nso kwuru na o ga-anwu. **4** Na e liri ya, ma e mere ka o si n'onwu bilie n'ubochi nke atö, dika akwukwo nso kwukwara na o ga-eme. **5** O gosiri Sefas onwe ya, emesia, ndi ozi iri na abuo ahü hukwara ya. **6** Emesjakwa, o gosiri ihe kariri narj mmadu ise n'ime umunna onwe ya, n'otu mgbe, otutu n'ime ndi ahü ka no ndu taa, o bu ezie na ufodu n'ime ha adaala n'ura onwu. **7** Emesia, Jemis huru ya; o mekwara ka ndi ozi niile hu ya. **8** N'ikpeazu, mü onwe m hukwara ya, dika a ga-asj na m bu nwa a na-amughü n'oge. **9** N'ihü na o bu m kachasi nta n'ime ndi ozi. O kwesikwaghü ka a akpo m onyeozu ya n'ihü na alusoro m nzuko Chineke ogu nke ukwu. **10** Ma site n'amara nke Chineke, abu m ihe m bu. O putakwara na amara ya n'ebe m no abughü ihe efu. Kama arusiri m oru ike karichasia ndi

ozi niile. Ma n'ezie, ọ bughị m na-arụ ọrụ a, kama ọ bụ
 Chineke n'onwe ya na-arụ ọrụ ya n'ime m. **11** Ma ọ bụ
 m, maọbụ ndị ọzọ, otu a ka anyị siri kwusaa, otu a ka
 unu sikwa kwere. **12** Ma ọ bụrụ na a na-ekwusa na
 Kraịst si n'ọnwu bilie, ginị mere ụfọdụ unu ji na-ekwu
 na ndị nwurụ anwu apughị isi n'ọnwu bilie ọzọ. **13** Ọ
 bụrụ na ndị nwurụ anwu a pughị i si n'ọnwu bilie, nke
 a putara na e megħi ka Kraịst site n'ọnwu bilie. **14** Ọ
 burukwa na e megħi ka Kraịst si n'ọnwu bilie, ihe anyị
 na-ezisa bụ ihe efu, okwukwe unu nwere bukwa ihe
 efu. **15** Ma karịa nke a, a na-ahụta anyị ka ndị ama
 ugha nke Chineke, n'ihị na anyị gbara ama banyere
 Chineke, na-asị na o mere ka Kraịst si n'ọnwu bilie, bụ
 onye ọ na-emegħi ka o si n'ọnwu bilie ma ọ bụrụ na-
 emegħi ka ndị nwurụ anwu dī ndū ọzọ. **16** N'ihị na, ọ
 bụrụ na a pughị ime ka ndị nwurụ anwu bilie dī ndū
 ọzọ, emekwaghị ka Kraịst si n'ọnwu bilie. **17** Ma ọ
 bụrụ na-emegħi ka Kraịst si n'ọnwu bilie, okwukwe
 unu bụ ihe efu, unu ka ga-anwu na mmehie unu. **18**
 Mgbe ahụ ndị nwurụ anwu n'ime Kraịst lara n'iyi.
19 Ọ burukwa na oilleanya anyị n'ime Kraịst gwurū
 naanị na ndū anyị n'ime ụwa a, anyị bụ ndị e kwesiri
 ka e mere ebere. **20** Ma e mere ka Kraịst si n'ọnwu
 bilie n'ezie, onye mbụ n'etiti ndị niile nwurū anwu.
21 N'ihị na dīka ọnwụ si site n'aka otu nwoke bja,
 otu a kwa ka mbilite n'ọnwu si site n'aka otu nwoke
 bja. **22** Dīka mmadū niile si anwu site n'aka Adam,
 otu a kwa ka mmadū niile ga-esi dīkwa ndū n'ime
 Kraịst. **23** Onye ọbula ga-ebili n'usoro nke ya, Kraịst
 mkpuru mbụ si n'ọnwu bilie. Mgbe ọ lughachiri, ndī
 niile bụ ndī nke Kraịst ga-esote. **24** Mgbe nke a gasiri,
 ọgwugwu ihe niile ga-abja, mgbe ọ ga-enyefe alaeze
 n'aka Chineke bụ Nna, n'ihị na o meriela ichi isi niile,
 na ikike niile na ike niile. **25** N'ihị na ọ ga-abu eze tutu
 ruo mgbe ọ lughuru ndī iro ya niile, doo ha n'okpuru
 ụkwu ya. **26** Onye iro ikpezū a ga-emerī bụ ọnwū. **27**
 N'ihị na "O doola ihe niile n'okpuru ụkwu ya." Ma
 mgbe ọbula asiri, "e doola ihe niile" n'okpuru ụkwu
 ya, o doro anya na Chineke agunyegħi onwe ya, n'ihị
 na ọ bụ ya tinyere ihe niile n'okpuru Kraịst. **28** Mgbe
 e merela ka ihe niile n'okpuru ya, mgbe ahụ,
 Ọkpara ya n'onwe ya, ga-edobe onwe ya n'okpuru
 onye ahụ dobere ihe niile n'okpuru ya, ka Chineke
 burū onye na-achī ihe niile. **29** Ma ọ bughī otu a, ginī
 mere ụfọdū jī eme ndū otu ha baptizim n'ọnọdū ndī
 nwurū anwu? Ọ bụrū na e megħi ka ndī nwurū anwu
 si n'ọnwu bilie ma ọlī, n'ihī ginī ka a na-eme mmadū
 ndī a baptizim n'ọnọdū ha? **30** Ginī mere anyī jī n'oro
 n'ize ndū n'oge awa ọbula? **31** N'igwa unu eziokwu,
 ụmunnā m, ana m ezute ọnwū kwa ụbọchī. Ihe m jī
 kwuputa nke a bụ n'ihī jnya isi nke m jī unu anya
 n'ime Jisọs Kraịst, Onyenwe anyī. **32** Ọ bụrū na ndū
 anyī na-agwū n'ụwa a, dīka ndī mmadū na-ekwu, ginī
 bukwanū uru m nwere n'ihī ọgū m na-aluso anū ọhja,
 bụ ndī ikom Efeso? Ọ bụrū na a gagħi eme ka ndī
 nwurū anwu bilie, "Ka anyī rienū, hūokwanū, n'ihī na
 echi anyī ga-anwu." **33** Unu ekwela ka e duhie unu.
 N'ihī na mkparīkōta agwa ọjọọ na-emebi ezi agwa. **34**

Sitenū na ndū enwegħi nghōta unu lughachita dīka
 unu kwesiri, unu emehiekwala ọzọ. N'ihī na-enwere
 ụfọdū bụ ndī na-amaghī Chineke. Ana m ekwu nke a
 ka ihere mee unu. **35** Ma ụfọdū ga-ajū, "Olee otu a ga-
 esi mee ka onye nwurū anwu bilie? Olee ụdī ahū ha ga-
 enwe mgbe ha ga-aputa?" **36** Onye nzuzu! Mkpuru ọka
 i tinyere n'ala agaghī epu ma ọ bụrū na o bughī ụzọ
 nwū. **37** Mgbe i na-agma mkpuru, ọ bughī anū ahū
 nke ga-aputa ka i na-agma, kama ọ bụ naanī mkpuru
 nkīti, eleghī anya mkpuru ọka wiiti, maọbū mkpuru
 ọzọ. **38** Ma Chineke na-enye ya ahū dīka o si chọ. Ọ
 na-enyekwa mkpuru ọbula n'ime mkpuru niile ahū
 nke kwesiri ya. **39** Anū ahū niile abughī otu, mmadū
 nwere anū ahū dī iche, anū ọhja nwere ụdī anū ahū
 nke ha. Anū ufe nwere anū ahū ha, azū nwekwara
 nke ha. **40** Ahū nke eluigwe na ahū nke ụwa dīkwa.
 Ma jma mma na ebube nke ahū nke eluigwe bụ otu,
 jma mma na ebube nke ahū nke ụwa dīkwa iche. **41**
 Anyanwū nwere ebube nke ya, ọnwā nwekwā nke ya,
 kpakpando nwekwara ebube nke ya. Kpakpando dīkwa
 iche site n'ibe ya n'jma mma na ebube. **42** Otu a ka ọ
 dī n'ebe mbilite n'ọnwu ndī nwurū anwu dī. Mgbe e
 liri anū ahū anyī, ihe nwurū anwu na nke purū ire ure
 ka ọ bụ, ma mgbe e mere ka o si n'ọnwu bilie, ọ gagħi
 anwukwa ọzọ. **43** A na-eli ahū onye nwurū anwu dīka
 ihe enwegħi ugwu, ma a na-eme ka o si n'ọnwu bilie
 n'ebube. A na-eli onye nwurū anwu n'adighī ike, ma
 a na-eme ka o si n'ọnwu bilie n'jdi ike. **44** A na-eli
 onye nwurū anwu dīka anū ahū nkīti, ma a na-eme ka
 o jiri ahū nke mmū ọkulite. Ọ bụrū na e nwere anū
 ahū nkīti, e nwekwara ahū nke mmū. **45** E dere ya,
 "Mmadū mbū, bụ Adam, ghoro mkpuruobi dī ndū,
 Adam nke ikpezū bụ mmū na-enye ndū." **46** Ma
 mmū ọ bughī ụzọ, kama ọ bụ ahū nkīti, ma mmū
 bjara n'ikepezu. **47** Mmadū nke nwoke sitere n'ala,
 ejikwa aja kpū ọ ya; mmadū nke abū ọ si n'eluigwe bja.
48 Dī ka mmadū nke mbū ahū e jiri aja kpū ọ dī, otu
 a ka ndī niile si n'aja pūta dīkwa. Ma dī ka mmadū
 nke eluigwe ahū dī, otu a ka ndī niile bụ ụmū eluigwe
 dīkwa. **49** Dīka anyī niile yikwasiri onyinyo nke nwoke
 e jiri aja kpū ọ, otu ahūkwā ka anyī ga-esi yikwasī
 onyinyo nke nwoke nke eluigwe. **50** Ihe m na-ekwu,
 ụmunnā m, bụ na anū ahū na ọbara enwegħi ike iketa
 alaeze Chineke. Ihe na-ere ure agaghīkwa eketa ereghī
 ure. **51** Ma geenū ntī ka m gwa unu ihe omimi a! Ọ
 bughī anyī niile na-aga jnwu, kama, a ga-enye anyī
 anū ahū ọhūrū nke purū iche. **52** N'otu mgbe, n'otu
 ntabi anya, mgbe a ga-afū opi ike ikpezū. N'ihī na opi
 ga-ada, a ga-eme ka ndī nwurū anwu si n'ọnwu bilite
 na-ereghī ure. A ga-agbanwekwā anyī. **53** N'ihī na a
 ghaghī igbanwe anū ahū anyī a nke na-anwu anwu,
 nyekwa anyī ahū nke na-aghaghī anwu ọzọ. **54** Mgbe
 ahū nke a purū ire ure ga-eyikwasī ereghī ure, nke a
 purū jnwū anwu ga-eyikwasī anwughī anwu. Mgbe
 ahū, okwu ahū e dere n'akwukwō nso ga-emezu, okwu
 ahū siri, "Elomiela ọnwū, meriekwa ike ya niile." **55**
 "Ọnwū, olee ebe mmeri gi dī? Ọnwū, olee ebe ihe
 ufū gi dī?" (Hadēs g86) **56** N'ihī na ihe ahū ọnwū jī

agbata mmadụ bụ mmehie, ma ihe na-enye mmehie ike bụ iwu. **57** Ka ekele dịrị Chineke onye na-enye anyị mmeri site n'Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **58** Ya mere, ụmụanna m ndị m hūrụ n'anya, kwụsienụ ike, būrụnụ akwaa akwūrụ. Nọgidennụ n'orụ Onyenwe anyị mgbe niile, ebe unu maara na orụ unu na-arụ n'ime Onyenwe anyị abughị ihe efu.

16 N'ihe niile banyere ụtụ ihe onyinye nke ndị nsọ, gbalianụ mee dika m nyere ndị choọchị dị n'akụkụ Galeshja n'iwu. **2** Ụbọchị ụka niile, ka onye ọbụla site n'ihe ọ kpatara n'izu ụka ahụ weputa ụtọdụ ihe nke ọ ga-eji nye onyinye a. Unu e cherekwala ịnakọta ihe onyinye ndị a ruo mgbe m ga-abia. Ka a hapụ iche tutu ruo mgbe m bjara. **3** Mgbe m bjara, aga m edenye ndị ahụ kwesiri ntụkwasi obi, bụ ndị unu hopụtara akwukwọ nkwa, ziga ha ibugara ndị nọ na Jerusalem onyinye obioma unu. **4** Ọ bụrụkwa na ọ dị mkpa na m ga-eso ha gaa, mụ na ha ga-esoro. **5** Aga m abia ileta unu mgbe m gasiri Masidonia. N'ih na ana m ezube isi n'uzọ Masidonia abia. **6** Mgbe m bjara, ọ na-adị m ka mụ na unu ga-anọ ogologo oge. Ma eleghị anya, anyị ga-anọ tutu oge oyi agwụ. Mgbe ahụ site, n'inyeaka unu, aga m ahapụ unu gaa ebe ọzọ. **7** N'ih na-achoghị m ileta unu ugbu a m nọ n'ije ngafere. Kama ana m ezube ịbia nnyere unu nwa oge, ma ọ būrụ na Onyenwe anyị e kwenye. **8** Ma aga m anọ n'Efesos tutu ruo oge Pentikōssu, **9** n'ih na-emegeela onụ ụzọ dī ukwu nke na-aruputa ezi orụ nye m, ma ha dī ọtụtụ bụ ndị na-eguzogide m. **10** Ọ būrụ na Timoti abia, lezienụ anya mee ka ọ ghara inwe ihe ọ ga-atụ egwu mgbe ọ nọ n'etiti unu, n'ih na ọ bụ onye na-arụ orụ Onyenwe anyị dika m si arụ ya. **11** Ka onye ọbụla ghara ileda ya anya. Kama, dupunụ ya n'ije ya n'udo ka o nwe ike loghachikwute m. Mụ na ụmụanna ndị ọzọ na-ele anya nloṭa ya. **12** Aririọ m nwanne anyị Apolōs ka o soro ụmụanna ndị ọzọ bia leta unu, ma ọ bughị uche ya ma ọlị ịbiakwute unu ugbu a. Ọ ga-abia mgbe ọbụla ohere putara. **13** Na-echenụ nche mgbe niile, guzosienụ ike n'ime okwukwe unu. Dịrinụ ka ndị tozuru dimkpa, ndị dī ike. **14** Werenụ ihunanya na-arụ orụ ọbụla unu na-arụ. **15** Ugbu a, ariọ m unu ụmụanna m, unu maara na ezinaulọ Stefanas bụ ndị mbụ kwere ekwe n'ala Akaja. Ha nyekwara onwe ha maka ijere ndị nsọ ozi. **16** Ana m ariọ unu ka unu na-asopurū ndị dī otu a, nakwa onye ọbụla bụ onye otu anyị na onye orụ anyị. **17** Obi tọrọ m ụtọ n'ọbịbia nke Stefanas na Fotunetus na Akaiqos. Ha emelara m ihe unu gaara emere m, ma a sị na unu nọ n'ebe a. **18** Ha kwalitere mmụọ m dika ha kwalitere nke unu. Nyenụ ndị dī otu a nsopurū. **19** Ụlọ choọchị niile dī n'okpuru Eshja na-ezitere unu ozi ekele. Akwila na Prisila, na nzukọ dī n'ụlọ ha na-enye unu ekele obioma n'ime Onyenwe anyị. **20** Ụmụanna niile nọ n'ebe a na-ekele unu. Werenụ isurita onụ dī nsọ kelerita onwe unu. **21** Ọ bụ mụ onwe m bụ Pọl ji aka m na-edede ekele nke a. **22** Ọ būrụ na onye ọbụla ahughị Onyenwe anyị n'anya, ka ọ būrụ onye a būrụ

onụ. Onyenwe anyị bia! **23** Ka amara Onyenwe anyị Jisọs dnyere unu. **24** Ka ihunanya m dnyere unu niile site n'Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. Amen.

2 Ndi Kōrint

1 Pọl, onyeozị nke Jisọs Kraịst dika ọchịchọ nke Chineke si dị, na Timoti nwanne anyị nwoke, Na-edegara chọchị Chineke nke dị na Kōrint, na ndị nsọ niile ndị nọ n'ala Akaja akwukwo: **2** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna Anyị, na Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dirị unu. **3** Otuto dirị Chineke na Nna nke Onyenwe anyị Jisọs Kraịst, bụ Nna nke obi ebere, nakwa Chineke nke nkasiobi niile. **4** Onye na-akasi anyị obi n'ime nsogbu anyị niile, ka anyị site n'uzo dị otu a nwee ike ikasi ndị ozo niile nọ na nsogbu dị iche iche obi. Inyere ha aka dika anyị onwe anyị si nata inyeaka site n'aka Chineke. **5** N'ihị na dika anyị si eketa oke n'ime otutu ahuhu nke Kraịst, otu a nkasiobi anyị na-ababiga uba site na Kraịst. **6** Ma o buru na anyị na-ahụ ahuhu, o bụ n'ihị na nkasiobi unu, nakwa nzoputa unu. O burukwa na a na-akasi anyị obi, o bukwa n'ihị nkasiobi unu, nke na-aruputa ike na ume iji ntachiobi die ụdị ahuhu nke anyị onwe anyị na-edikwa. **7** Olileanya anyị nwere n'ebe unu nọ sirị ike, ebe anyị maara na dika unu si eketa oke n'ita ahuhu anyị, otu ahukwa ka unu ga-esi keta oke na nkasiobi ahụ anyị na-anata. **8** Anyị choro ka unu mara umunna m, ihe banyere nsogbu e sogburu anyị n'Esija. N'ezie, nsogbu ahụ kariri anyị ike, mee ka anyị hapu inekwa olileanya na anyị ga-emesi dirị ndu. **9** N'ezie, o dị nnoo n'oge ahụ, dika a ga-asị na a mara anyị ikpe onwu. Ma anyị maara na o si otu a mee ka anyị nwee ike imuta na o kwesighi ka anyị tukwasị obi n'ike nke aka anyị, kama ka anyị nwee olileanya n'ime Chineke, onye puru ime ka ndị nwuru anwu si n'onwu bilie. **10** O bụ Chineke bụ onye zoputara anyị site n'ime oke onwu dị otu a. Anyị nwekwara ntukwasị obi na o ga-aga n'ihu na-azoputakwa anyị, **11** dika unu ga-enyekwara anyị aka site n'ekpere unu, ka otutu nwere ike nye ekele n'ihị anyị maka oninye amara anyị natara na nzaghachi ekpere otutu mmadu ndị a na-ekpere anyị. **12** Inya isi anyị bụ nke a, na akonuche anyị na-agbara anyị akaebe na anyị kpara agwa oma n'üwa, karichasja n'ebe unu nọ, n'idị nsọ na izi ezi nke si n'aka Chineke. Nke a bụ site n'amara o nyere anyị, o bughị site n'amamihe nke mmadu. **13** N'ihị na ihe anyị na-edere unu abughị ihe unu na agaghị aguta maobu ghota. Enwere m nchekwube na unu ga-aghotā ya nke oma. **14** Dika unu ghotarala anyị nwa nke nta ugbo a, unu ga-eji anyị anya isi n'ubochi nke Onyenwe anyị Jisọs. **15** Ihe m na-ekwu were m anya, nke mere m ji choro ibu uto bja leta unu ka unu nwee unu abuo. **16** Ebu m ya n'obi na m ga-akwusị hu unu mgbe m na-agafe iga Masidonia. Ebukwa m ya n'obi m na mgbe m si Masidonia na-alaghachi na m ga-akwusikwa ileta unu, ka unu nweekwa ike inyere anyị aka mgbe anyị bidoro ilaghachi Judia. **17** E nwere m obi abuo mgbe m choro ime nke a? Ana m ezube nzube m dika mmadu nkiti, onye di nkwadobe ikwu "E," na "E e," n'otu oge ahū? **18** Ma dika Chineke si

buru onye kwesiri ntukwasị obi, okwu anyị gwara unu abughị "E," na "E e." **19** N'ihị na Okpara Chineke, Jisọs Kraịst, onye e sitere n'onu Sailas na Timoti na mụ onwe m kwusaa abughị "E" na "E e," kama n'ime ya o bụ naanị "E." **20** N'ime Kraịst ka anyị huru "E" na nkwa niile nke Chineke kwere umu mmadu. Nke a mere anyị ji site na ya kwee "Amen" n'inye Chineke otuto. **21** O bụ Chineke n'onwe ya mere ka anyị na unu guzosie ike n'ime Kraịst. O meela ka anyị buru ndi e tere mmanu. **22** O kara anyị akara n'ihu, nyekwa anyị Mmụo Nso ya ka o biri n'obi anyị, dika onye ga-ahụ na anyị ga-emezu nkwa ahū niile. **23** Ana m akpoku Chineke dika onye akaebe m, o bụ n'ihị inaputa unu mere m ji hapu ibja Kōrint. **24** O bughị na anyị bụ ndi ọchichị nke okwukwe unu, kama anyị so unu na-aruko oru ka unu nwee onu n'ihị na o bụ site n'okwukwe ka unu ga-esi kwuru chijm.

2 Ekpebiri m n'ime obi m na-agaghị m abjakwute unu ozo, iwetara unu ihe mwute. **2** N'ihị na o buru na m eme ka obi jo o unu njo, onye kwanu ga-akasi m obi ma o bughị unu, unu onwe unu ndi m mere ka obi jo njo? **3** E deere unu akwukwo a dika m kwesiri ime ka m ghara inwe mwute mgbe m bjara, site n'aka ndi kwesiri ime ka obi di m mma, n'ihị na o doro m anya na onu m ga-abu onu nke unu niile. **4** Eji m anya mmiri di ukwu na oke obi mgbu na obi mgbawa deere unu akwukwo, o bughị ka m kpasuo unu iwe kama ka unu nwee ike imata oke ihunanya m nwere n'ebe unu nọ. **5** O buru na onye obula mere ihe butere obi mgbu, ka a hapu ikwu ya karja ka o kwesiri, o bughị naanị m ka o wetara obi mgbu, o wetakwara unu niile obi mgbu. **6** N'ihị na ntaramahuhu unu niile kpebiri nye ya ezuala. **7** Ugbo a, bikonu umunna m, o kwesiri ka unu gbaghara ya, ma kasie ya obi, ka o hapu inwe obi ilu maobu daa mba na mmuo ya, rubiga uju oke. **8** Ya mere ana m arjo unu, bikonu, gosinu ya na unu huru ya nnoo n'anya. **9** Ihe mere m ji dee ihe m dere n'akwukwo nke mbu bu ka m choputa ma unu jikekwara mgbe niile irube isi n'ihe niile. **10** O buru na unu agbaghara onye ahū mụ onwe m kwa agbagharala ya. Mgbaghara m, a sika na o nwere ihe m na-agbaghara, ana m eme ya n'ihu unu n'ihu Kraịst. **11** Anyị na-eme nke a ka Ekwensu ghara ighogbu anyị. Anyị maara ihe niile o na-ezube. **12** Mgbe m bjarutere Troas ikwusa ozioma Kraịst, e megheere m uto n'ime Onyenwe anyị. **13** Ma enweghi m izuike n'ime obi m, n'ihị na ahughị m Tajtos ezi nwanna m n'ebe ahū. Nke a mere m jiri kelee ha hapu ha gawa Masidonia. **14** Ma ekele dirị Chineke, onye na-edughari anyị na-enye anyị mmeri, n'ihị njiko e jikotara anyị na Kraịst, onye na-eji anyị aru oru, ime ka onye obula nuru isisi uto nke ozioma ya. **15** N'ihị na anyị bụ mmanu isi uto nke Kraịst nye Chineke, n'etiti ndi o na-azoputa na n'etiti ndi na-ala n'iyi. **16** N'etiti ndi ahū na-ala n'iyi, isisi uto a bụ ihe na-ewetara ha onwu, ma n'etiti ndi ahū a na-azoputa, o bụ isisi uto a na-ewetara ha ndu. Onye zuru ime ihe ndi a? **17** N'ihị na anyị adighi ka otutu mmadu

ndị na-eji okwu Chineke azụ ahịa. Kama, n'ime Kraịst anyị na-ekwu okwu anyị site n'obi dị ọcha, dika ndị ahụ Chineke zipurū irū ọrụ a.

3 Anyị na-ebido ito onwe anyị ọzọ? Ọ dị a mkpa anyị inye unu, maọbụ inata n'aka unu akwụkwọ nkọwa jji too onwe anyị dika ụfọdụ mmadụ ndị ọzọ si eme? **2** Unu onwe unu bụ akwụkwọ ozi anyị nke e dere n'obi anyị nke mmadụ niile maara ma guokwa. **3** Unu na-egosikwa na unu bụ akwụkwọ ozi si n'ebe Kraịst nọ, mputa ihe nke ozi anyị jere. Ọ bughị ihe e ji inki dee na mbadamba nkume, kama ọ bụ mmụọ Chineke na-adị ndụ ka e ji dee ya na mbadamba obi mmadụ. **4** Nke a bụ ntukwasị obi anyị nwere site na Kraịst n'ebe Chineke nọ. **5** Ọ dīkwaghị mgbe anyị ji chee n'ime onwe anyị, na anyị nwere ike ime ihe ọbụla bara uru site n'ike aka anyị, kama ihe ọbụla anyị nwere, ihe ọbụla anyị rụputara, sitere n'aka Chineke. **6** Onye mere ka anyị zuo oke ibụ ndị ozi ya nke ogbugba ndụ ọhuru, nke edeghị n'akwụkwọ iwu kama n'ime Mmụọ. Ihe e dere n'akwụkwọ iwu na-eweta ọnwụ, ma Mmụọ na-enye ha ndụ. **7** Ma ọ bụrụ n'ije ozi ahụ nke na-eweta ọnwụ bụ nke e gbunyerere n'elu nkume jji ebube dī ukwu bīa, nke mere na ụmụ Izrel apughị ilegide Mosis anyị n'ihu mgbe o si n'elu ugwu Sainai rjdata n'ihu ebube nke ihu ya, bụ ebube nke na-agabiga agabiga, **8** ọ bụ n'ije ozi nke Mmụọ nso agaghị adī ebube karịa? **9** Ọ bụrụ na-enwere ebube n'ime ije ozi nke amamikpe, ije ozi nke ezi omume ga-adī ebube karịa ya. **10** N'ezie, ihe juputara n'ebube mgbe ochie enkwaghị ebube ọbụla ugbo a, n'ihu na ebube nke ogbugba ndụ ọhuru ekpuchiela ya. **11** Ọ bụrụ na ihe na-agafe agafe nwere ebube dī otu a, ihe ga-anogide mgbe niile ga-enwe ebube karịa ya. **12** Ya mere, ebe ọ bụ na anyị nwere olileanya dī otu a, anyị enweghị egwu ọbụla. **13** Anyị agaghị adī ka Mosis onye weere akwa kpuchie ihu ya, n'ihu na ọ choghị ka ụmụ Izrel hụ ebube ahụ na-agbanwe agbanwe. **14** Kama e mechiri obi ha ruo taa. N'ihu na mgbe ọbụla ha gurū akwụkwọ ogbugba ndụ ochie ahụ, akwa mkpuchi ahụ na-anogidekwa apughị apụ n'obi ha, n'ihu na ọ bụ naanị site n'ime Kraịst ka ọ ga-eji puo. **15** Ee, tutu ruo taa, mgbe ọbụla ha na-agu akwụkwọ iwu ahụ Mosis dere, ihe mkpuchi na-adighi n'obi ha. **16** Ma mgbe onye ọbụla tughariri n'ebe Onyenwe anyị nọ, a na-ewepu akwa mkpuchi ahụ. **17** N'ihu na Onyenwe anyị bụ Mmụọ, ma ebe ọbụla kwa Mmụọ Onyenwe anyị nọ, n'ebe ahụ ka mmadụ puru inwere onwe ya. **18** Anyị niile bụ ndị e wepurula akwa mkpuchi site n'ihu, na-egosị ebube nke Onyenwe anyị. A na-agbanwe anyị ibanye n'oyiyi ya site n'ebube ruo n'ebube, nke si n'aka Onyenwe anyị, onye bụ Mmụọ.

4 Ya mere, ebe anyị natara ije ozi a site n'ebere Chineke, ike adighi agwu anyị n'obi. **2** Anyị ahapula omume nzuzo niile na-eweta ihere. Anyị ahapula ụzọ aghugho niile, maobu jji okwu Chineke na-atu asi. Kama site n'ikwuputa eziokwu ahụ ka ndi mmadu were ezi akonuche ha mata udi mmadu anyi bu n'ihu

Chineke. **3** Ma a sika na ozioma nke anyi na-ekwusa dika ihe e zoro ezo, ọ bụ ihe e zoro ezo nye ndi ahụ na-ala n'iyi. **4** N'ebe ha nọ, chi nke ụwa a ekpuchiela uche ndi na-ekweghi ekwe jji gbochie ha ihu ihè nke ozioma ahụ na-eziputa ebube Kraịst, onye dī n'udi Chineke n'onwe ya. (aiōn g165) **5** N'ihu na ọ bughị anyi onwe anyi ka anyi na-ekwusa, kama anyi na-ekwusa na Kraịst Jisos bụ Onyenwe anyi. Ma anyi onwe anyi bụ ụmudibo unu n'ihu Jisos. **6** N'ihu na ọ bụ Chineke ahụ siri, ka ihè si n'ochichiri chawaputa; bukwa onye mere ka ihè ya nwuwa n'ime obi anyi. Nke a ka o mere jji wetara anyi ihè amamihè nke ebube Chineke n'ihu Kraịst. **7** Anyi onwe anyi bụ ndi natara akụ nke dī oke onuahia dī n'ime ite uru, jji gosi na ike kacha elu si n'aka Chineke, ọ bughị n'aka anyi. **8** A na-akpagbu anyi n'akụkụ niile, ma adighi emerị anyi. Mgbe ụfọdụ, anyi nọ na mgbagwoju anyi ma anyi adighi ada mba. **9** A na-esogbu anyi, ma adighi ahapu naanị anyi; mgbe ụfọdụ, a na-akutu anyi n'ala ma adighi ala anyi n'iyi. **10** Otutu mgbe, anyi na-ebughari n'ahụ anyi onwu Jisos, ka ndu nke Jisos nwekwa ike puta ihè n'ahụ anyi. **11** Mgbe ọbula anyi dī ndi, anyi nọ n'onwu n'ihu Jisos, ka ndu Jisos nwee ike puta ihè n'ahụ anyi puru inwu anwu. **12** Nke a putara na onwu na-arusi ọrụ ike n'ime anyi, ma na ndu na-arụ ọrụ n'ime unu. **13** Ebe ọ bụ na anyi nwere otu mmụọ nke okwukwe ahụ, dika e si dee n'akwụkwọ nso, "Ekweere m, ya mere m ji kwuo." Anyi onwe anyi kwekwara, n'ihu nke a mere anyi ji na-ekwu, **14** ma anyi maara na onye mere ka Onyenwe anyi Jisos si n'onwu bilie, ga-emekwa ka anyi soro Jisos si n'onwu bilie, ma kpobatakwa anyi na unu n'ihu ya. **15** Ihe ndi a niile bụ maka n'ihu unu, ka ọ ga-abu amara na-abawanye irute otutu mmadu aka, ka o nwee ike na-abawanye inye ekele maka otuto nke Chineke. **16** Ọ bụ nke a mere ike adighi agwu anyi n'obi. Ọ bụ ezie na anu ahụ anyi na-anwu anwu, ma a na-agba mmụọ anyi ume kwa ubochi. **17** Nwantinti ahuhu nke anyi na-ata ugbo a, nke na-adi nwa oge, na-akwadoro anyi otuto ebighi ebi dī ukwu. (aiōnios g166) **18** N'ihu na anyi adighi ele ihe anya nwere ike ihu, kama anyi na-ele anya n'ihe ahụ anya na-adighi ahụ. N'ihu na ihe ahụ anya na-ahụ na-adi naanị nwa oge, ma ihe ahụ anya na-adighi ahụ na-adi ruo mgbe ebighi ebi. (aiōnios g166)

5 N'ihu na anyi ma nke oma na mgbe e mebiru ulo ikwu nke anyi bi n'ime ya, bu ulo nke ụwa a, anyi nwere ulo nke sitere na Chineke, ulo nke ejighi aka wuo, ga-adi ebighi ebi n'eluigwe. (aiōnios g166) **2** Ugbo a anyi nọ na-asu ude, na-enwe agụụ inweta ebe obibi anyi dī n'eluigwe. **3** Ka ọ ga-abu anyi yiri ya, ka anyi hapu idi ka ndi gba oto. **4** Mgbe ahụ niile anyi nọ n'ime ulo ikwu a, anyi na-anogide n'isu ude nke ibu aru. Ọ bughị n'ihu na anyi choro inwu anwu buru ndi na-enweghi anu ahụ, kama ọ bụ n'ihu na anyi choro ka e yikwasị anyi anu ahụ nke eluigwe ahụ, ka anu ahụ a puru inwu anwu yikwasị ndu ebighi ebi. **5** Chineke onye ya onwe ya, bụ onye kwadobere anyi

maka mgbanwo nke a, nyekwara anyị Mmụọ Nsọ ka ọ buru onye ga-ahụ na anyị ga-enwetazu nkwa ahụ niile. **6** N'ihị nke a, anyị nwere obi ike mgbe niile, n'ihị na anyị maara na mgbe anyị na-aga n'ihu na-adị ndu n'anụ ahụ a, anyị na Onyenwe anyị anọghị. **7** N'ihị ọ bụ okwukwe ka anyị ji adị ndu ọ bughị ihe anya huru. **8** Obi siri anyị ike. Ọ gaara amasị anyị ihapụ ụlọ nke a anyị bi na ya, bụ ahụ anyị ma lakwuru Onyenwe anyị n'ebe obibi ya. **9** Ya mere, ma anyị nọ n'ụlọ a maọbụ n'ozo, ihe anyị chọrọ bụ ka anyị mee ihe ga-atọ ya uto. **10** N'ihị na anyị niile ga-eguzo n'ihu oche ikpe Kraịst, mgbe ahụ onye ọbụla n'ime anyị, n'otu n'otu, ga-anata ugwo ọrụ dika ihe ọ ruru na-anụ ahụ ya mgbe ọ nọ n'ime ụwa si dị, maọbụ ezi ihe maọbụ ihe ojoo. **11** Ọ bụ n'ihị na anyị maara nnoo ihe itụ egwu Onyenwe anyị putara, ka anyị ji na-arusị ọrụ ike ka ndị mmadụ mata Chineke makwaara ụdị mmadụ anyị bụ. Enwekwara m olileanya na nke a putara ihe nye akonuche unu. **12** Anyị adighị agbalị igwa unu na anyị dị mma, kama anyị chọrọ inye unu ihe unu ga-eji nyaa isi mgbe unu na-ekwu ihe banyere anyị, ka unu nwee ike imata ihe unu ga-azaghachi ndị ahụ na-anya isi banyere ihe ha ji anyi ha hu, kama ihe di mmadụ n'obi. **13** Ọ buru na anyị amaghị onwe anyị, ọ bụ n'ihị Chineke, ọ buru na anyị nwere uche zuruoke, ọ bụ n'ihị unu. **14** Ọ bụ ihunanya Kraịst na-akwagide anyị, n'ihị na anyị kwere na otu onye nwuru maka mmadụ niile, nke putara na mmadụ niile anwuola. **15** Ọ nwuru n'ihị mmadụ niile, ka ndị di ndu gharakwa idiri onwe ha ndu ozo, kama maka onye ahụ nwuru n'ihị ha ma sikwa n'onwu kulie. **16** Bido ugbu a gawa, anyị adighi elekwa onye ọbụla anya dika mmadụ nkiti. N'ihị na anyị sitere n'uzo di otu a lee Kraịst anya, chee na ọ bụ mmadụ efu. Ma ugbu a, anyị amakwaghị ya n'uzo di otu a. **17** Ya mere, ọ buru na onye ọbụla amalite idi ndu n'ime Kraịst, ọ ghoola onye e kere quru, ihe ochie agaal, nke quru anochie. **18** Ma ọ bụ Chineke bụ onye na-eme ihe ndi a. Ọ bụ ya onwe ya sitere n'aka Kraịst mee ka anyi na ya diri n'udo. Ma ugbu a, o nyela anyi ọrụ ije ozi, ikpo ndi ozo ka ha bja ka ya na ha diri n'udo. **19** Ihe nke a putara bụ na Chineke sitere na Kraịst na-eme ka ya na ụwa di na mma. Ọ dighi agukoro umu mmadụ mmehie niile, kama o tinyela n'aka anyi ozi banyere uzo o si eme ka ya na umu mmadụ dikwa na mma ozo. **20** Ya mere, anyi bụ ndi na-anochi anya Kraịst ijere ya ozi n'ụwa. Chineke ji anyi na-agwa unu okwu. Anyi na-arjo unu dika ọ bụ Kraịst n'onwe ya na-arjo unu. Biko, bjanu ka unu na Chineke diri n'udo. **21** N'ihị na o mere ka onye ahụ na-amaghị mmehie buru mmehie n'onodu anyi, ka esi otu a mee ka anyi nwee oke n'ime ezi omume Chineke site na ya.

6 Dika ndi ha na ya na-aruko ọrụ n'otu, anyi na-arjo arirjo si unu ahapula inara amara a Chineke nanyene unu n'efu. **2** N'ihị na ọ na-ekwu, "N'oge m na-anara mmadụ nke oma anuru m olu unu. Ọ bukwa ubochi nzoputa ka m nyeere unu aka." Lee, ugbu a bụ

oge a na-anabata mmadụ nke oma, ugbu a bụ ubochi nzoputa. **3** Anyi etinyeghi ihe iso ngongo n'uzo onye ọbula ka ọ ghara iwetara ọrụ anyi ihe ita uta. **4** Kama n'ime ihe niile, anyi na-agbalisi ike ime ka ndi mmadụ mara na anyi bụ ndi na-ejere Chineke ozi. Anyi ji ndidi na ntachiobi na-edi nsogbu niile na mkpagbu niile na ahuhu niile na-adakwasị anyi. **5** A na-eti anyi ihe otiti otutu mgbe. E tinyekwala anyi n'ime ulo mkporo di iche iche. Otutu mgbe ka igwe mmadụ tikwara anyi ihe otiti. Anyi na-adogbu onwe anyi n'oru. Otutu abali anyi nokwara n'ime imu anya na-erighi nri, **6** n'ime idi ocha na ezi nghota na ntachiobi nke anyi nwere, n'inwe obioma na ezi ihunanya nke ihu abuo n'adighi na ya n'ime Mmụọ Nsọ, **7** sitekwa n'ikwu eziokwu na site n'ike Chineke. Anyi buru ezi omume dika ngwa agha n'aka nri na n'aka ekpe. **8** Ufodu na-asopuru anyi ma ndi ozo na-eme anyi ihe ihere. Ufodu na-ata anyi uta, ma ufodu na-eto anyi. Ufodu mmadụ na-agu anyi di ka ndi ugha, ma anyi nogidesiri ike na-ekwu eziokwu. **9** Uwa amaghị anyi, ma a maara anyi. Ọ bụ ezie na anyi na onwu na-anọ nso mgbe niile, ma lee anyi ka dikwa ndu. A na-ata anyi ahuhu, ma lee anyi anwughị. **10** Anyi na-anọ n'ime mwute mgbe niile, ma lee onu juru anyi obi. Anyi bụ ndi ogbenye, ma anyi na-eme ka otutu mmadụ buru ndi ogaranya. Anyi enweghi ihe ọbula, ma lee anyi nwere ihe niile. **11** Ndi enyi anyi nọ na Korint, anyi agwala unu ihe niile di anyi n'obi, anyi emeghepula obi anyi nye unu. **12** Anyi ji obi anyi niile hu unu n'anya, ma unu mechiri obi unu n'ebe anyi nọ. **13** Ugbu a, ana m ekwu dika ana m agwa umuntakiri. Na-emesonu anyi dika anyi si emeso unu, meenu ka obi unu saa mbara n'ebe anyi nọ. **14** Unu ekwela ka unu na ndi na-ekweghi ekwe nwee nkeota ọbula. N'ihị na ginị ka ezi omume na ajo omume nwekoru? Olee udi mmeko ihè na ochichiri ga-enweko? **15** Ọ bụ nweko di ana di na-agbata Kraịst na ekwensu? Gini kwere ka onye kwere ekwe na onye na-ekweghi ekwe nwekoru? **16** Gini bụ ihe jikotara ulonso Chineke na arusi? N'ihị na anyi onwe anyi bụ ulonso Chineke di ndu. Dika Chineke kwuru, "M ga-ebi n'ime ha. Jeghariakwa n'ime ha. M ga-abukwa Chineke ha, ma ha onwe ha ga-abukwa ndi nke m." **17** Ya mere, "Sinu n'etiti ha puta. Nopukwanu iche n'ebe ha nọ. Otu a ka Onyenwe anyi kwuru. Unu emetukwala ihe ọbula ruru aru aka. Mu onwe m ga-akpobatakwana unu." **18** Ma, "Aga m aburu unu Nna, unu onwe unu ga-abukwara m umu m ndi ikom na ndi inyom. Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru."

7 Ya mere, ndi enyi m, ebe anyi nwere nkwa ndi a niile, ka anyi debe onwe anyi ocha n'ime ihe niile ọbula nke na-emeru ahụ anyi na mmuo anyi. Ka anyi mezuo idi nso n'itu egwu Chineke. **2** Megheenu obi unu nabata anyi, n'ihị na o nweghi onye ọbula n'etiti unu anyi mere ihe ojoo. O nweghaghị onye anyi duhiere. Ọ dikwaghị onye ọbula anyi rigburu. **3** Anaghị m ekwu ihe ndi a ka m maa unu ikpe, dika m kwuburu na mbu, na anyi bu unu n'obi anyi, idiko

ndu, maobu inwukokwa onwu n'otu. **4** Nkwuwa okwu m ji gwa unu okwu di ukwu; inya isi m n'ihu unu dikwa ukwu. Abu m onye a gbara ume n'ebe o di ukwu, n'ime onodu ahuhu anyi niile, ana m ahuribiga onu oke. **5** N'ihu na mgbe anyi batara Masidonia, anyi enweghi izuike ma oli. Kama mkpagbu si n'aka nri na aka ekpe bjakwute anyi, ugu n'ezi, egwu n'ime. **6** Ma otu o di, Chineke, onye na-agba ndi ike gwuru ume, gbara anyi ume site n'obibia Taiotos. **7** O bukwagh naanji n'ihu na obibia o biara nyere anyi obi utu, kama akuko o ji bja, gbasara otu unu si gbaa ya ume, gwakwa anyi otu unu si na-ele anya ihu m, na otu unu si na-eru ugu n'ihu ihe niile mere, na otu unu si guzosie ike n'ukwu m, na udi ihunanya unu nwere n'ebe m no, obi toro m utu nke ukwu. **8** O nagh ewutekwa m ugba a na m deere unu akwukwo ahu, o bu ezie na o wutere m mgbe ahu m na-ele anya, n'ihu na amaara m na o ga-ewetara unu obi ojoo mgbe unu guru ya. Ma obi ojoo ahu aburu naanji nke nwa oge nta. **9** Ma ugba a ana m ahuru onu na m dere akwukwo ahu. O bughu n'ihu na ogugu ya wetara unu obi ojoo, kama o bu n'ihu na mwute o wutere unu emeela na unu chegharia. Udi mwute unu nwere bu udi mwute Chineke choru ka ndi nke ya nwee. Ya mere, o nweghi ihe ojoo bjakwasiri unu n'ihu akwukwo anyi deere unu. **10** N'ihu na iru ugu otu Chineke choru na-eweta nchehari nke na-eduba mmadu na nzoputa, bu nchehari nke a na-apughi ikwa uta banyere ya. Ma iru ugu dika uwa si eme na-eweta onwu. **11** Leenu ihe Chineke रुपतरा site n'ihu mwute dakwasiri unu. Ugba a, unu aburu ndi o na-anu oku n'obi na ndi jikeere izi anyi na aka unu abuo di ocha. Lee otu unu si zi iwe unu, otu unu si zika na ihe ahu wutere unu. Lee otu unu si ugu ugu ihe mmehie ahu nwere ike iwetara unu. Leekwanu otu unu si mee ihe niile igosi na unu kwagidere m. Leekwanu otu unu si nye onye ahu mere mmehie ahu ntaramahu ngwangwa. Unu egosila na aka unu di ocha n'okwu ndi a niile. **12** O bu ezie na m deere unu akwukwo ahu, ma edeghi m ya n'ihu onye ahu mehieri, maobu n'ihu onye ahu e mehieri megide. Kama edere m ya ime ka Chineke gosi unu otu ihe gbasara anyi si na-anu unu oku n'obi. **13** N'uzo niile ndi a, anyi bu ndi a gbara ume site n'ihunanya unu nwere n'ebe anyi no. A gbara anyi ume karja site na ihu onu Taiotos n'ihu nnabata unu nabatara, na otu unu si mee ka mmuo ya zuru ike mgbe o bjakwutere unu. **14** N'ihu na tupu o hapu anyi bjakwute unu, anyara m isi n'ihu ya banyere unu; ugba a, obi di m utu nke ukwu n'ihu na unu emeghi ka ihere mee m. Anyi ekwuola eziokwu nye unu. Ugba a, inya isi m n'ebe Taiotos no egosila na anyi bu ndi eziokwu. **15** Ugba a, ihunanya o nwere n'ebe unu no na-aba uba nke ukwu, n'ihu ncheta o na-echeta otu unu niile si jiri onu gee ya nti na otu unu si jiri itu egwu na ahu ima jijiji nabata ya. **16** Nke a na-enyekwa m obi utu n'ihu na enwere m ntukwasu obi n'ebe unu no n'ime ihe niile.

8 Anyi choru ime ka unu mara, umunna m, ihe banyere ihe nke amara Chineke ruru na nzuko niile di na Masidonia. **2** N'ime onodu oke mkpagbu na ihe mwute, ha nwere onu di nnoo ukwu ruo na ha gbasara aka ha nye ndi ozo ihe, wezugakwa na o bu ezie na ha bu ndi ogbenye onu ntu. **3** Ana m agba ama na ha nyere dika ike ha, ha nyekwara o buladi karja otu a turu anya. Onyinye ha si n'obi ha puta. **4** N'ezie, ha riosiri anyi aririo ike ka anyi nara onyinye amara ha nyere n'ihu iso keta oke inyere ndi nso ndi ozo no na mkpa aka. **5** Nke ka nke, ha nyere karja ihe anyi lere anya na ha ga-enye. N'ihu na ha buru ugu were onwe ha nye Onyenwe anyi. Ha sitekwara n'ochicho Chineke nyekwa anyi onwe ha. **6** Ya mere, anyi rioro Taiotos, onye malitere oru ka o ruozo oru amara ahu ruo n'isi. **7** Ma ebe unu babigara uba oke n'ihu niile unu nwere, n'okwukwe, na okwu, n'ihu omuma, na ihu oku n'obi, na ihunanya unu huru anyi, lezie unu anya hu na unu babigakwara uba oke n'amara nke inye ihe a. **8** Anaghi m enye unu iwu, kama site n'izi unu otu o si na-anu ndi ozo oku n'obi inyeaka, achoro m ichoputa ma ihunanya unu na ihu oku n'obi unu o ga-adakotakwa. **9** N'ihu na unu maara udi amara nke Onyenwe anyi Jisos Kraist nwere. O bu ezie na o bu ogaranya, ma o horo ibu ogbenye n'ihu unu, ka unu onwe unu site n'ogbenye ya buru ogaranya. **10** Nke a bu ndumodu m na-ene unu n'okwu a. O baara unu uru ka unu ruozo oru unu malitere iru n'afu gara aga. Unu bu ndi mbu buru ugu cheputa iru oru a, unu bukwu ndi mbu buru ugu malite ime ihe banyere ya. **11** Ma ugba a mezuonu ihe unu cheputara ime. Ka ihu oku n'obi unu nwere na mbu iru oru a burukwa ihe unu ga-eji mezuu ya dika ihe unu nwere si di. **12** N'ihu na o buru na ihu oku n'obi di ebe ahu, a na-anara ya dika ihe mmadu nwere ike inye, o bughu ihe o na-enweghi ike inye. **13** Nzube m abughu ka unu nye n'uzo ihe ga-esi siere unu ike n'ihu na unu nyere. Kama ka e nwe nhatanha. **14** Ugba a, o bu ihe di mma ka unu nyere ndi ozo no na mkpa aka. Mgbe unu ga-anokwa na mkpa, ha ga-enyere unu aka ma ha nwee hie nne. N'uzo di otu a, a ga-enwe nhatanha. **15** Nke a bukwu ihe akwukwo nso kwuru, "Onye ahu chikotara hie nne enweghi karja. Onye nke chikotara ihe di nta enweghi ihe foduru ya inweta ihe o choru." **16** Ekelere m Chineke onye tinere n'obi Taiotos otu ihu oku ahu banyere unu ekele, dika o si emetu m n'obi. **17** O bughu naanji na o kweere ime dika anyi si rioro ya, kama n'ihu ihunanya o nwere n'ebe unu no, o kpabiri n'ime obi ya ibjakwute unu na inyere unu aka. **18** Anyi na-ezitakwa ya na nwanna anyi onye ahu nzuko niile na-asopuru n'ihu oru ikwusa ozioma ahu. **19** Ma o bughu naanji nke a, kama nzuko hoputara ya iso anyi, na inyere anyi aka dika anyi na-ebu onyinye a, bu ije ozi anyi na-eje n'ihu iwetara Onyenwe anyi otuto, na iziputa njikere anyi inyere ibe anyi aka. **20** Anyi na-eze ka onye obula ghara ita anyi uta n'ihu obula, n'ihu ugu anyi si jee ozi gbasara onyinye mgbasapu aka a. **21** O bu ochicho anyi ime ihe oma, o bughu naanji n'ihu

Onyenwe anyị, kama n'ihu ndị mmadụ kwa. **22** Ugbu a anyị na-ezitekwaru unu nwanna anyị nwoke ọzọ ka o soro ha bjakwute unu, nwanna anyị a bu onye anyị nwapụtara, onye ọ na-anụ ọkụ n'obi inyeaka. Ugbu a, o nwekwara ntụkwasị obi dị ukwu n'ebe unu nọ. **23** Ma banyere Taiṭos, ọ bu onye otu m n'orụ a, burukwa onye mụ na ya na-arukọ orụ n'etiti unu. Ma banyere umunna anyị ndị ọzọ a, ha bu ndị na-anọchite anya nzuko, na ndị na-ewetara Kraịst otuto. **24** Ya mere, gosinụ ha ihe ga-eme ka ha mata na unu hụrụ ha n'anya. Meekwanụ ka ha mata ihe bu inya isi anyị banyere unu, ka chọchị niile hụkwa ya.

9 Ọ dighị mkpa idere unu akwụkwọ banyere ozi nke ndị nsọ. **2** Amaara m na unu jikeere inyere ha aka, dika m nyara isi nye ndị Masidonia banyere unu. N'ihu na agwara m ha na unu ndị bi na Akaja ejikerelarị inyere ha aka kemgbe afo gara aga. Ọ bukwa inụ ọkụ n'obi unu kwaliri obi ha, ime ihe ha mere. **3** Ugbu a, ana m ezitere unu umunna anyị ndị a ka e mee ka inya isi nke m nyara banyere unu ghara ibu okwu efu. Ma dika m gwara ha na unu ejikerela, achoro m ka unu jikere nye ha ihe unu choro inye. **4** N'ihu na ọ buru na ndị Masidonia esoro m bja hụ na unu ejikeghị ejike, ebe anyị na-anya isi na unu ejikerela, ọ ga-aburu m ihe ihere, bukwa unu ihe ihere, ebe anyị nwere ntụkwasị obi na unu ga-anọ na njikere. **5** Ọ bu nke a mere m ji hụ na ọ dī mkpa iriọ umunna anyị ka ha buru ụzọ bja, tupu m bja. Ka unu nwee ike ikwado onyinye ahụ unu kwere na nkwa inye, jide ya na njikere ruo mgbe m bja. Ka unu si otu a gosi ndị mụ na ha ga-eso na unu na-enye n'ihu na unu choro inye, ọ bukwa ghị n'ihu na a gwara unu ka unu nye. **6** Isi okwu bu nke a, Onye ọbula na-akụ mkpuru ntakiri, ga-aghotakwa nke nta, ma onye ahụ na-akụ mkpuru buru ibu ga-aghotakwa mkpuru hiri nne. **7** Ka onye ọbula nye dika o buru ụzọ kpee n'ime obi ya inye. **8** Ka ọ ghara inye n'ihu na mmadụ kwagidere ya, maobu inye n'ihu na ndị ọzọ na-enye, n'ihu na Chineke huru ndi ji obi uto nye onyinye ha n'anya. **8** Chineke nwere ike inye unu karịa ihe na-akpa unu, ka unu na-enwezukwa ihe unu choro mgbe niile n'oge niile. Mgbe ahụ, unu ga-enwezukwa ihe niile unu ji arụ oru oma. **9** Dika e dere ya, "Ọ gbasara onyinye ya ebe niile nye ndi ogbenye; ezi omume ya na-adigidekwa ruo mgbe ebighi ebi." (aiōn g165) **10** Ma onye ahụ na-enye onye oru ubi mkpuru nke ọ na-agma n'ubi ya, na-enyekwa mmadụ nri ọ ga-eri, ọ ga-enyekwa unu ihe niile dī unu mkpa, meekwa ka ulokwu unu juputa na mkpuru. Ọ ga-emekwa ka mkpuru ezi omume unu baa uba. **11** Ọ ga-emekwa ka unu buru ndi ogaranya n'uzo niile, ka unu nwee ihe ga-ezuru unu na nke unu ga-enye ndi ọzọ mgbe niile. Site n'aka anyi, afo ofufu unu ga-enye Chineke ekele n'ihu inyeaka unu nyere ha. **12** N'ihu na ije ozi nke ife ofufe a abughị naani nke igboro ndi nsọ mkpa ha, kama ọ bukwa nke na-eme ka ekele otutu ndi mmadụ na-enye Chineke babiga uba oke. **13** N'ihu ije ozi a, nke unu sitere na ya gosi onwe unu

dika ndi kwesiri, ndi ozo ga-eto Chineke n'ihu irube isi unu nke dakotara na nkwputa unu banyere ozioma nke Kraist, ya na onyinye afo ofufu nke unu na-eme ka ha na ndi ozo niile soro unu nweko. **14** Nke a ga-eme n'ekpere ha maka unu, ha ga-eji obi ha niile rioro aririo, n'ihu idj ukwu nke amara Chineke dī n'ime unu. **15** Ekele diri Chineke n'ihu onyinye ya dī ukwu nke onu na-apughị iko.

10 Ma mu onwe m bu Pol, ji idj nwayo ọ na obi umeala nke Kraist na-arjo unu. Mu, onye na-adj umeala mgbe mu na unu n'ihu n'ihu, ma na-enwe mkwuwa okwu n'ebe unu n'oge mgbe m na-anoghi n'etiti unu. **2** Arjo m unu, ka m ghara inwe obi ike mgbe m bjarutere dika o kwesiri n'ebe ufodu ndi no, site na iguzogide ndi ahụ na-eche na anyi na-eme ihe dī ka ndi uwa si eme ya. **3** Ọ bu ezie na anyi na-ebi dika mmadụ, ma anyi adighi ebu agha dika usoro anu ahụ si dī. **4** N'ihu na ngwa agha anyi ji ebu agha, abughị ngwa agha nke mmadụ nkiti nke uwa, kama ha nwere ike nke mmu ıla ebe niile e wusiri ike n'iyi. **5** Anyi na-ala iru uka niile na okwu ugha niile n'iyi, nke na-egbochiri umu mmadụ uzo e si amata Chineke, na-eme ka echiche niile hulata isi n'okpuru Kraist. **6** Anyi no na njikere ita erubeghi isi niile ahuhu, mgbe irube isi gi zuruoke. **7** Unu na-ele anya n'ihu ndi dī unu n'ihu. Ọ buru na ọ bu ihe doro anya nye onye ọbula na ha bu nke Kraist, ha matakwa na onwe ha, na otu ahụ ha bu nke Kraist na anyi onwe anyi bukwa nke ya. **8** Ugbu a, ọ buru na m anya isi banyere ikike ahụ Onyenwe anyi nyere m n'ebe unu n'oge, ike ahụ o nyere m iji wulie unu elu, ọ bughị iji wedaa unu ala, ihere agaghị eme m n'ihu nke a. **9** Achoghị ka ọ dika m a ga-asị na m sitere n'akwukwo ozi m na-emenye unu egwu. **10** N'ihu na ha na-asị, "Akwukwo ozi ya dī arọ dika ike, ma na mmadụ, m n'odidi ya na mmadụ adighi ike, okwu onu ya bukwa ihe na-abaghi uru." **11** Ma ana m eme ka ndi dī otu a ghota na ihe anyi na-ekwu site n'akwukwo ozi mgbe anyi na-anoghi n'etiti unu, ka anyi ga-eme ma anyi noro n'etiti unu. **12** Anyi enweghi anya ike ihazi onodu maobu were onwe anyi tunyere ndi ufodu na ndi ahụ n'eto onwe ha. Ma mgbe ha na-eji onwe ha na-atu onwe ha, werewa onwe ha na-atunyere onwe ha, ha adighi eziputa nghota. **13** Ma anyi onwe anyi, adighi anya isi banyere ihe ọbula anyi na-enweghi ike ime. Kama anyi ga-anya isi n'oke oru ahụ Chineke kenyere anyi, ka anyi rurute ọ buladi ruo n'ebe unu n'oge. **14** N'ihu na anyi adighi ekwu okwu kariri onu anyi mgbe anyi na-etinye anya n'ihu gbasara unu, n'ihu na ọ bu anyi buru uzo bjakwute unu, ikwusara unu ozioma gbasara Kraist. **15** Ọ bughị na anyi na-ekwu na ọ bu anyi ruru oru niile, ya na oru nke ndi ozo ruru n'etiti unu, kama olileanya anyi bu na okwukwe unu ga na-eto eto mgbe niile, ka oru ya n'etiti unu buru nke ga-eto eto. **16** Nke a ga-eme ka anyi nwee ike zisaa ozioma ahụ na mba ndi ozo ndi dī n'ofe ala unu, ghara iji oru aruru n'ebe ndi ozo na-aru oru na-etu onu. **17** Ma, "Onye ọbula na-anya isi, ya

nyaa n'ime Onyenwe anyi." 18 N'ih na o bughị onye jiri aka ya bulie onwe ya elu ka a na-anabata, kama o bu onye Onyenwe anyi jiri aka ya bulie.

11 O ga-adj m mma ma o buru na unu ga-anagide m ka m kwuo okwu ndi a di ka onye nzuzu. Biko nagidenu m. 2 Ekwo m nwere n'ebe unu no bu ekwo nke Chineke. Ekwere m nkwa iwere unu nye otu di, ya bu Kraist, ka m nwe ike chee unu n'ihu ya di ka nwaagboghọ di ocha nke na-amaghị nwoke. 3 Ma ana m atụ egwu, na di ka agwo jiri aghugho ghogbuo iiv, ndi nrafu ga-aji aghugho duhie unu, mee ka unu kwusi jji obi di ocha na uche ziri ezi jeere Kraist ozi. 4 N'ih na unu gaara anara onye ozo biakwutere unu na-ekwusa Jisos ozo nke na-abughị nke anyi kwusara, unu gaara anarakwa ike nke mmuo ozo di iche na-abughị ike nke Mmuo Nso ahụ unu natara, unu gaara ekwenyekwa na nkuzi ozo di iche, na-abughị ozoma ahụ nke unu natara. 5 Ma echeghi m na o di uzo obula ndi ozi a maara aha ha si kara m mma. 6 O buru na m abughị onye oka okwu, abụ m onye oka mmuta. Anyi akwarala unu nke a otutu mgbe n'uzo di iche iche n'ih niile. 7 O ga-abu na-emere m ihe ozo mgbe m wedara onwe m ala ka e welie unu elu, n'ih n' anaghi m unu ihe obula mgbe m na-ekwusara unu ozoma Chineke? 8 O bu nzuko no n'ebe ozo nyeere m aka mgbe m na-arụ oru n'etiti unu. O bu site n'aka ha ka m ji nata nkwardo, di ka ugwo oru m, ka m nwee ike inyere unu aka. 9 Ma mgbe m no n'etiti unu abughị m ibu arọ nye onye obula n'oge mkpa m. N'ih na umunna si Masidonia wetaara m ihe niile na-akpa m mkpa. Ebe o bu na m gbaliri debe onwe m, ka m ghara ibu arọ nye unu n'uzo obula n'oge gara aga, agaghị m abukwa ibu arọ nye unu n'oge di n'ihu. 10 Ebe ezikwu nke Kraist di n'ime m, inya isi m nke a agaghị akwusi na mpaghara Akaja niile. 11 N'ih gini? O bu n'ih na m ahughị unu n'anya? Chineke maara na m huru unu n'anya. 12 Ma aga m aga n'ihu na-arụ oru m na-achoghị ka unu nyere m aka n'uzo obula ka m si otu a mee ka ndi ahụ na-akpo onwe ha ndi ozi ghara inya isi kwuokwa na ha na-arụ oru di ka anyi si aru oru anyi n'etiti unu. 13 N'ih na ndi di otu a bu ndi ozi ugha, ndi oru aghugho, ndi na-eme onwe ha ka ha bu ndi ozi Kraist. 14 Ma omume ha adighi eju m anya, n'ih na ekwensu gbanwere onwe ya diri ka mmuo ozi na-enye ih. 15 Ya mere, o bughị ihe iju anya ma o buru na ndi na-ejere ya ozi emee onwe ha di ka ndi na-eje ozi uzo ezi omume. Ma n'ogwugwu oge, ha ga-anata ugwo di ka oru ha si di. 16 Di ka m kwuru na mbu, ka onye obula ghara iche na m bu onye na-enweghi uche. O burukwari na unu na-eche udi echiche a, biko naranu m di ka onye na-enweghi uche, ka m nwee ike inya isi nke nta di ka ndi ozo si eme. 17 Ma n'ih m dabere na-anya isi, adighi m ekwu okwu di ka Onyenwe anyi ga-ekwu, maobu di ka onye na-enweghi uche. 18 Ebe otutu mmadu na-anya isi banyere ihe ha bu n'uzo uwa si eme. Mu onwe m ga-anakwa isi. 19 Unu were obi utu na-anagide ndi

na-enweghi uche, ebe unu onwe unu nwere uche. 20 Unu na-anagide ya ma o buru na onye obula eme unu ndi ohu ha, maobu jiri anya ike nakoro unu ihe unu nwere, maobu ghogbuo unu, maobu bulie onwe ya elu di ka ha kariri unu, maobu maa unu uraa n'ihu. 21 N'ezie, o bu ihere m, inabata na anyi bu ndi na-adighi ike n'ezie nye nke a. O buru na onye obula anwaa anwaa nyaa isi n'ih obula (ana m ekwu di ka onye n'enweghi uche), mu onwe m ga-anakwa isi. 22 Ha bu ndi Hibru? Mu onwe m bukwa ya. Ha bu ndi Izrel? Mu onwe m bukwa ya. Ha bu ndi agburu Ebraham? Mu onwe m bukwa. 23 Ha bu ndi na-ejere Kraist ozi? (Ana m ekwu di ka onye anya na-adighi mma.) Ma mu onwe m ejela ozi karja. Adogbuola m onwe m n'oru karja ha niile. Etinyela m n'ulo mkporo otutu mgbe, tinyere otutu ihe otiti, mgbe mgbe anola m n'onu onwu. 24 Ugboro ise ka ndi Juu pjaara m onu utari iri ano e wepuru otu. 25 E jirila okporo igwe tie m ugboro ato. Aturu m nkume otu ugboro. Ugboro ato ka ugbu mmiri m no n'ime ya kpuru n'oke osimiri. Anola m otu abali na ubochi so ya n'elu oke osimiri ebe mmiri na-ebughari m. 26 Ejeela m otutu ogologo ije nke otutu ihe ize ndu di n'ime ya. N'ize ndu site n'osimiri, ize ndu site na ndi na-apunari mmadu ihe n'ike, ize ndu site n'aka ndi obodo nke aka m. Otutu mgbe ka m zere ndu site n'aka ndi mba ozo, n'ime obodo ukwu, n'ozara ma n'oke osimiri; na n'aka ndi kporo onwe ha umunna m, ma ha bu ndi ugha. 27 Adogbuola m onwe m n'oru, anola m n'onodu ihuju anya na imu anya otutu abali. Otutu mgbe ana m ano agu na-erighi ihe obula, maobu ihu ihe obula. Anola m otutu mgbe n'oge oyi na-ama jijiji n'ih enweghi uwe di mma m ji achu oyi. 28 Ma e wezuga ihe ndi a niile, ana m ano n'echiche mgbe niile banyere otu ihe niile si aga n'ime nzuko. 29 Onye bu onye ahu na-adighi ike nke m na-adighi eso ya kere oke na-adighi ike ya? Onye ka e dubara na mmehie nke onodu ya na-adighi emetu m n'obi? 30 Kama o buru na o kwesiri ka m nyaa isi aga m anya isi banyere ihe ndi ahu na-egosi adighi ike m. 31 Chineke, na Nna nke Onyenwe anyi Jisos, onye e kwesiri ito aha ya ruo mgbe ebighi ebi, maara na ihe ndi a niile m na-ekwu bu ezikwu. (aiōn g165) 32 N'obodo Damaskos, onye ochichi ala ahụ nke eze obodo ahụ a na-akpo Aretas hoputara, ndi na-eche obodo Damaskos nche ka ha jide m. 33 Ma e tinyere m n'ime nkata, site n'oghere di na mgbidi ghara obodo ahụ gburugburu wedata m, m gbanari ya.

12 Aghaghị m inya isi, o bu ezie na o baghi uru, ugbu a ka m gwa unu ihe banyere ohu m huru, na ihe niile Onyenwe anyi kpughere gosi m. 2 Amaara m otu nwoke no n'ime Kraist, onye e duuru gaa n'elugwe nke ato ihe di ka afo iri na ano gara aga, maobu n'anu ahụ, maobu n'ime mmuo amaghị m, ma Chineke ma. 3 Amatakara m nwoke di otu a, maobu n'anu ahụ, maobu n'ime mmuo amaghị m, ma Chineke maara 4 onye a, nke a kporo banyere na paradais, ebe o nuru ihe onu mmadu na-apughị ikowa, nke e

nyeghikwa mmadu obula ike ikwu ihe banyere ya. 5 Ekwesiri m inya isi n'ihu nwoke di otu a ma agaghị m anya isi maka mu onwe m, ma o bughị maka adighị ike m. 6 A si na m chorọ inya isi, agaghị m abụ onye nzuzu, n'ihu na aga m ekwu naanị eziokwu. Otu o di, agaghị m anya isi ka onye obula ghara igu onodu m karja ihe o huru n'ime m, maobu karja ihe o nuru n'onu m. 7 Ma n'ihu na otutu ihe ndi a m ji anya m hu bu ihe puru ime ka m bulie onwe m elu karja ka o si kwesi. E tinyere ihe mgbu n'anụ ahụ m ka o na-adu m dika ogwu. Ihe mgbu a di n'anụ ahụ m na-eti m aka dika onyeozu nke ekwensu, na-eme ka m ghara ifuli onwe m elu karja. 8 Ekpeela m ekpere ugboro ato riu Onyenwe anyi ka o wepuru m ahụ mgbu a. 9 Ma o siru m, "Amara m ezuruola gi. N'ihu na ike m na-ezu oke n'ime adighi ike." Ugbu a, obi di m utu inya isi banyere adighi ike m. N'ihu na o bu site n'onodu adighi ike m ka ike ebube Kraist ga-esi n'ogide n'ahu m. 10 O bu n'ihu Kraist ka m na-anogide n'adighi ike m niile, mkpari ndi mmadu, ihe isi ike niile, mkpagbu niile na ihe ndakwasị di iche iche. N'ihu na mgbe m na-adighi ike ka m na-enwe ike karja. 11 Emeela m onwe m onye nzuzu ma unu onwe unu rugidere m ime ya. O kwesiri ka unu buru ndi mbu ga-eto m. O bu ezie a na-abughị m ihe obula, ma o were m anya na o dighi uzọ obula m si di ala n'ebe ndi ahụ unu na-eche na ha kachasi elu n'etiti ndi ozu. 12 Ejiri m ndidi ruo unu n'etiti unu, ihe jji gosi na abụ m nwaazu n'ezio kwu. Egosiri m unu ihe iribama, oru ebube di iche iche, na otutu oke oru. 13 Olee uzọ unu si di ala n'ebe chorochi ndi ozu di, ma o bughị na m abughị ibu arọ nye unu? Gbagharanụ m mmejo a. 14 Nke a bu ugboro ato m na-ejike iribakwute unu. Agaghị m aburu unu ibu arọ, ihe di m mkpa abughị akụ unu nwere, kama unu onwe unu. O bughị umuntakiri ka o diri ikpadoro nne na nna ha ihe, kama o bu oru diri nne na nna ikpadoro umu ha ihe. 15 N'ezie, o na-atu m utu iwere onwe m na ihe niile m nwere nye unu, n'ihu na ahuru m unu n'anya. Ma o buru na m huru unu n'anya karja, o ga-adj mma ma unu hu m n'anya nke nta? 16 N'agbanyeghi na-aburu m unu ibu arọ, ufodu n'ime unu na-ekwu, o bu ezie na o dighi anara anyi ihe obula, maobu onye aghughu. Ma eleghi anya, o nwere uzọ aghughu di iche iche o si anara anyi ihe. 17 O di onye obula m ziteere unu, jji si n'aka ya rigbuo unu? 18 Arioro m Taitos ka o bjakwute unu, ya na nwanna anyi nwoke ozu. Taitos o rigburu unu? O nwere ihe di iche n'uche na omume mu na ya? 19 Unu chere na ihe anyi na-eme oge niile ndi a bu igopu onwe anyi n'ihu unu? O bu n'ihu Chineke ka anyi na-ekwu nke a n'ime Kraist. Ndi m huru n'anya, ihe ndi a anyi na-ekwu bu maka odjmma unu. 20 N'ihu na ihe na-atu m egwu bu na mgbe m bjara n'etiti unu, ihe m ga-ahu agaghị ato m utu. Mgbe ahụ mmeso m gemeso unu agakwaghị ato unu ato. N'ihu na ana m atu egwu na mgbe m bjakwutere unu ozu, aga m ahụ otutu n'ime unu ka unu na-ese okwu, aga m ahụ ka unu na-ekwosa ihe unu ekworo, aga m ahụ unu ka

unu na-akpasu ihe unu iwe. Aga m ahụ otutu ndi nafuli onwe ha elu, ndi na-ekwu otutu ihe ojuo di iche iche megide ndi ozu; aga m ahụ otutu ndi juputara n'aghuho na ikpa iche iche. 21 Ana m atu egwu na mgbe m ga-abjakwute unu ozu, Chineke m ga-eme ka m weda onwe m ala n'ihu unu, mee ka m kwa akwa n'ihu ufodu n'ime unu ndi mehiere na mbu, ma ha achoghị icheghari site n'ihe ojuo ha mere, na n'ihu otutu n'ime unu na-adi ndu rere ure, ndu na-adighi ocha, ndu ikwa iko, na ndu ojuo.

13 Nke a ga-eme ya ugboro ato m na-abja ileta unu. O bu site n'ama mmadu abuo maobu ato gbara ka a ga-eme ka okwu niile guzoro. 2 Mgbe m bjara leta unu nke ugboro abuo, abara m ndi niile dara iwu n'oge gara aga na mmadu ndi ozu mba, dookwa ha aka na nti, ihu na ihu. Ugbu a m na-anoghi ya, ana m adokwa ha aka na nti ozu, o buru na m bja ozu hu na ndi mehiere na mbu echegharighi, aga m emesi ha ike. 3 Ebe unu chorọ ka e gosi na Kraist na-ekwu okwu n'ime m, o dighi egosi adighi ike mgbe o na-emeso unu omume, kama o na-eme ka ike ya puta ihe n'ebe unu no. 4 O bu ezie na a kpogidere ya na-adighi ike, ma ugbu a, o na-adi ndu site n'ike di ukwu nke Chineke. Anyi bukwa ndi na-adighi ike n'ime ya, ma ozi anyi na-ejere unu na mmekorita anyi na unu, anyi ga-eso ya di ndu site n'ike nke Chineke. 5 Ya mere, ka onye obula n'ime unu nyochaa onwe ya, tulekwa omume ya, mara ma o ka kwudosiri ike n'okwukwe ya. O bu na unu aghotaghi na Jisos Kraist no n'ime unu? Ma o bughị na unu enyochaala onwe unu hu na unu emeghi nke oma. 6 Enwere m olileanya na unu niile ga-achoputa na anyi adaghi ulu ahụ. 7 Ma anyi na-ario Chineke ka unu ghara ime ihe ojuo obula. Anyi anaghi eme nke a iji gosi na anyi kwesiri ekwesi, kama ka unu nwee ike mee ihe di mma, n'agbanyeghi na o ga-adi ka a ga-asị na anyi emeghi nke oma n'oru anyi. 8 N'ihu na anyi apughi ime ihe obula megide ezio kwu, kama anyi na-eme ihe niile n'ihu ezio kwu. 9 Anyi na-anuru onu mgbe anyi na-adighi ike ma hu na unu di ike. Ihe anyi na-ario Chineke bu ka unu tozuo oke. 10 Ana m edere unu akwukwo a ugbu a, n'ihu na-achoghị m ibara unu mba na inye unu ntaramahuhu mgbe m bjara. Achokwaghị m iji ikike ahụ Onyenwe anyi nyere m nye unu ntaramahuhu, kama achoro m iji ya wulie unu elu dika ulu. 11 N'ikpeazu umunna m, na-anurinu onu. Gbaljanu n'imezi ndu unu ka o zuo oke, na-agbarita onwe ume, werenu otu obi na-eme ihe, na-ebikwanu n'udo. Chineke nke udo na ihunanya ga-anonyekwara unu. 12 Werenu isurita onu di nsu kelerita onwe unu. 13 Ndi nsu niile na-ekeleka unu. 14 Ka amara Onyenwe anyi Jisos Kraist na ihunanya Chineke, na mmeko nke Mmuo Nso dinyere unu niile.

Ndi Galeshja

1 Pọl, onyeozị, na-abughị site na nhoputa nke mmadu maobu site n'ike nke mmadu, kama o bu site n'aka Jisos Krajist na Chineke Nna, onye mere ka o site n'onwu bilie. **2** Ndi umunna niile ndi mu na ha no n'ebe a, Na-edegara nzuko niile di na Galeshja. **3** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyi, na Onyenwe anyi Jisos Krajist diri unu. **4** Onye nyere onwe ya n'ihu mmehie anyi niile di ka nzube Chineke bu Nna anyi si di, izoputa anyi site n'oge ojoo a nke anyi bi n'ime ya. (aiōn g165) **5** Onye otuto dijiri ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **6** O juru m anya, na unu esitela n'ebe onye ahụ kpoo unu site n'amara Krajist wezuga onwe unu, na-agbaso ozioma ozo, **7** nke na-abughị ozioma. O doro anya na ufodu mmadu na-etinye unu n'onodu mgbagwoju anya, mgbe ha na-agbalị igbanwe ozioma nke Krajist. **8** A sikwa na o bu onyi onwe anyi maobu mmozi ozi nke sitere n'eluigwe bjara kwusaara unu ozioma ozo, nke di iche na nke anyi buru uzo kwusaara unu, ka onye di otu a buru onye aburu onu. **9** Di ka anyi buru uzo kwuo ya na mbu, ka m kwukwa ya ozo: O buru na onye obula na-ekwusara unu ozioma di iche na nke ahụ unu nabatara, ka onye ahụ buru onye a buru onu. **10** Ugbu a, ana m agbalị ime ka m buru onye ndi mmadu maobu Chineke ga-anabata? Ka m na-agbalị ime ihe ga-atọ ndi mmadu uto? N'ihu na a si na m na-eme ihe na-atọ ndi mmadu uto, agaraghị m abụ ohu Krajist. **11** Umunna m, achoro m ime ka unu mata, na ozioma ahụ m kwusaara unu abughị ihe mmadu cheputara n'uche ya. **12** N'ihu na anataghị m ya site n'aka mmadu obula, o dikwaghị onye obula ziri m ya, kama o bu Jisos Krajist n'onwe ya bu onye kpughere ya nye m. **13** Amara m na unu anula ihe banyere ndu m n'oge gara aga, n'ofufe ndi Juu, na otu m si jiri ike kpagbuo nzuko Chineke n'ebe niile, ma gbalisiekwa ike ibi ya. **14** Abụ m otu n'ime ndi amaara aha ha n'etiti ndi ogbo m, n'ihe banyere ofufe ndi Juu. N'ihu oke inu oku n'obi nke m nwere igbaso na idebezu ukpuru omenaala na ofufe, nke nna nna m ha. **15** Ma mgbe o toro Chineke uto, bu onye kewapuru m iche tupu amuo m, kpoo m site n'amara ya, **16** ikpughe Okpara ya n'ime m, ka m nwe ike kwusaa ihe banyere ya n'etiti ndi mba ozo, e jekwurughị m anu ahụ obula inuta ihe obula n'aka ya. **17** Ejekwaghị m Jerusalem ihu ndi ahụ bu m uzo buru ndi ozi, kama a gara m Arebja, ma laghachikwa azu na Damaskos. **18** O bu mgbe afọ atọ gasiri, ka m gara Jerusalem ihu Sefas. Anonyekwara m ya ubochi iri na ise. **19** Ma o dikwaghị onyeozị ozo m huru, ma o bughị naani Jemis, nwanne Onyenwe anyi. **20** Ana m agwa unu okwu a n'ihu Chineke. Ihe ndi a m na-ekwu abughị okwu ugha. **21** Emesia, agara m Siria na Silisia. **22** Ma ndi Krajist no na choochi niile di n'ala Judia amaghị onye m bu. **23** Naani ihe ha na-ekwu bu, "Onye ahụ na-esogbu anyi na mbu na-ekwusazi ugbu

a okwukwe ahụ o gbalisiri ike ibi na mbu." **24** Ha nyere Chineke otuto n'ihu m.

2 Mgbe afọ iri na anọ gasiri, ejeghachiri m Jerusalem ozo. Mu na Banabas laghachiri Jerusalem, akpokwara m Taiotos jee. **2** Agara m n'ihu mkpughe m nwere. Na nzuko nzuzo nke m na ndi ndu nwere, akowaara m ha ihe banyere ozioma nke m na-ekwusa n'etiti ndi mba ozo. N'ihu na-achoghị m ka oru niile m ruru n'oge gara aga, na oru m na-arụ ugbu a, buru ihe efu. **3** O buladi Taiotos onye mu na ya so, o nweghi onye manyere ya ka e bie ya ugwu n'agbanyeghi na o bu onye Griik. **4** Ndi ahụ na-abughị ndi kwere ekwe n'ezie e zobatara na nzuko inyochaputa otu anyi si nwere onwe anyi n'ime Krajist Jisos, ka ha nwee ike mee anyi ndi ohu. **5** Ma o nweghi oge anyi ji gee nti n'ihe ha kwuru, n'ihu na anyi choro ichedo eziokwu ahụ di n'oziooma ka a ghara igwa ya ihe obula n'etiti unu. **6** Banyere ndi a na-ewe ka ndi di ndu di mkpa, ihe obula onodu ha bu ewetaghị mgbanwe obula n'ebe m no, n'ihu na Chineke adighi ele mmadu anya n'ihu. Ndi ahụ atukwasighi ihe obula n'oziooma m na-ezisa. **7** Ma n'aka nke ozo, mgbe ha huru na e nyere m oru izisa ozioma n'etiti ndi e bighi ugwu, dika e nyere Pita izisa ozioma n'etiti ndi e biri ugwu. **8** N'ihu na Chineke onye si n'aka Pita na-arụ oru onyeozị ozioma n'etiti ndi e biri ugwu, sikwa n'ime m na-arụ oru onyeozị izisara ndi mba ozo ozioma. **9** Mgbe Jemis, Sefas, Jon ndi a maara di ka ide ji ulo n'etiti ndi ndu ahụ niile nara m na Banabas aka nnweco, nabatakwa amara e nyere m. Ha gbara anyi ume, si anyi gaa n'ihu n'oru anyi, ikwusa ozioma n'etiti ndi mba ozo, ka ha onwe ha kwa gaa n'ihu iru oru nke ha n'etiti ndi e biri ugwu. **10** O bu naani otu ihe ka ha rioro anyi, nke bu ka anyi cheta ndi ogbenye. Nke a bukwa ihe m na-achosi ike ime. **11** Ma mgbe Sefas bjaruru Antiok, eguzogidere m ya n'ihu ya, n'ihu na ihe o mere mara ya ikpe. **12** Tupu ndi Jemis zitere abjaruru ebe ahụ, ya na ndi mba ozo na-eriko nri, ma mgbe ha rutere, o wepuru aka na nri laghachi azu n'ihu na egwu ndi e biri ugwu na-atu ya. **13** Ndi Juu ufodu sonyekwara ya inwe ihu abuo a, nke mere na e si otu a duhiekwara Banabas n'onwe ya. **14** Ma mgbe m huru na ha adighi ime ihe di ka eziokwu nke ozioma ahụ si di, agwara m Sefas okwu n'ihu ha niile, si, "O buru na gi nwa onye Juu na-ebi ndu dika onye mba ozo, na-abughị dika onye Juu, olee otu i ga-esi manye ndi mba ozo ka ha na-ebi ndu dika ndi Juu?" **15** Anyi onwe anyi bu ndi Juu site n'omumu a muru anyi, anyi abukwaghị ndi mba ozo ndi mmehie, **16** ma anyi maara na a dighi agu mmadu obula di ka onye ezi omume site n'oru nke ihu kama o bu naani site n'okwukwe na Jisos Krajist. O bu nke a mere anyi ji kwere na Jisos Krajist ka a guo anyi na ndi ezi omume, site n'okwukwe anyi kwere na Krajist, o bughị n'ihu na anyi ruru oru nke ihu. N'ihu na o nweghi onye obula a ga-agunye ka onye ezi omume n'ihu na o ruru oru nke ihu. **17** Ma o buru, na mgbe anyi na-acho ka a guo anyi di ka ndi ezi omume n'ime Krajist, anyi onwe anyi a

buru ndj achorputara dika ndj mmehie. Nke a, o putara na Krajist na-akwado mmehie? Mba! **18** Kama, o buru na m ewugharia ihe ndi ahụ m buru uzo mebie, ana m egosi na m bu onye na-emebi iwu. **19** N'ihu na-esitere m n'aka iwu nwuoye n'ebe iwu di, ka m nwee ike di ndu n'ebe Chineke no. Akpogidela mu na Krajist n'obe. **20** O bukwaighi mu onwe m na-adi ndu ugbo a, kama o bu Krajist na-adi ndu ya n'ime m. Ndu ahụ nke m na-adi ugbo a n'anyị ahụ m bu nke m na-adi n'ihu okwukwe m nwere n'ime Okpara Chineke, onye huru m n'anya, ma werekwa onwe ya nye n'ihu m. **21** Anaghị m akpo amara Chineke ihe na-enweghị isi. N'ihu na a sị na a puru igu mmadu di ka onye ezi omume site n'idebe iwu, mgbe ahụ onwu Krajist nwuru abaghị u.

3 Ndi nzuzu a kporo onwe ha ndi Galeshja! Onye napuru unu akonuche unu? N'ihu unu ka a no kowaa n'uzo doro anya mkpogide n'obe a kpojidere Jisosh Krajist. **2** O bu naanji otu ihe ka m chorọ imata n'aka unu. Unu natara Mmuo Nso site n'iru oru iwu chorọ, ka o bu site na nkuzi nke okwukwe? **3** O ga-abu na unu aghoala ndi na-enweghị uche? Unu malitere site n'ike Mmuo Nso, ma ugbo a unu na-akwuzi n'ike nke anyi ahụ? **4** Unu tara otutu ahuru di otu a n'efu, o buru n'ezie na o bu n'efu? **5** Mmuo nso ahụ Chineke nyere unu na oru ebube o ruru n'etiti unu, o mere ha n'ihu iwu unu debere, ka o bu n'ihu na unu nuru ma kwerekwa ozioma? **6** N'otu uzo ahụ, Ebrahim kweere na Chineke, a guru nke a nye ya di ka ezi omume. **7** Matanu nke a, na o bu ndi nwere okwukwe bu umu Ebrahim. **8** Di ka o di n'akwukwo nso, n'oge ahụ di n'ihu, nke bu ugbo a, Chineke ga-agu ndi mba ozo di ka ndi ezi omume, site n'okwukwe ha nwere n'ime ya. N'ihu nke a, o buru uzo zie Ebrahim ozioma ahụ n'oge gara aga si, "A ga-agozikwa agburu niile no n'uya site na gi." **9** Ya mere, ndi dabere n'okwukwe bukwa ndi na-eso Ebrahim, nwoke okwukwe ahụ eketa ngozi. **10** Ma ndi niile na-ele anya na a ga-azoputa ha n'ihu na ha debere iwu niile, ka obubu onu na-adakwasị. N'ihu na e deela ya n'akwukwo nso si, "Onye a buru onu ka o bu, bu onye obula na-edebeghi o buladi otu n'ime iwu niile e dere n'akwukwo iwu." **11** Ugbo a, o bu ihe putara ihe na o dighi onye obula a na-agu n'onye ezi omume n'ihu Chineke, n'ihu na o debere iwu. N'ihu na, "Onye ezi omume ga-esite n'okwukwe di ndu." **12** Ma iwu ahụ adabereghị n'okwukwe, kama, iwu kwuru si, "Mmadu ahụ na-eme ihe iwu kwuru bu onye ganewe ndu site na ha." **13** Ma Krajist agbaputala anyi site n'obubu onu ahụ nke idebe iwu gaara ewetara anyi. O ghoro obubu onu n'ihu anyi. N'ihu na e deela ya n'akwukwo nso, "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke a kwubara n'elu osisi." **14** O di otu a ka ngozi ahụ e nyere Ebrahim burukwa nke ndi mba ozo site na Krajist Jisosh. Ka anyi niile site n'okwukwe nata nkwa ahụ, bu Mmuo Nso. **15** Umunna m, ka m were ihe nlere anya site na ndu a na-adi kwa ubochi kowaa okwu a: Di ka mmadu na-enweghị ike iwepu maobu itukwasị ihe n'ogbugba ndu e mere ka o guzosie ike, otu a ka o dikwa n'onodu a. **16** O bu Ebrahim ka e

kwere nkwa ya na mkpuru ya. Akwukwo nso asighi, "n'otutu mkpuru," kama, o siri, "ma nye mkpuru gi," ya bu otu onye, onye bu Krajist. **17** Ihe m na-akwa bu nke a: Iwu ahụ e mere ka o malite idi nari afọ anọ na iri atọ site na mgbe e kwere nkwa ahụ, emeghi ka ogbugba ndu ahụ Chineke mere ka o diri hapu iguzokwa, o mekwaghị ka nkwa ahụ buru ihe e wezugara ewezuga. **18** O buru na inweta ihe nketa nke ya na nkwa ahụ so dabere n'iwu, mgbe ahụ, ihe nketa ahụ adabereghị na nkwa e kwere. Ma Chineke sitere n'amara nye Ebrahim ihe nketa ahụ site na nkwa o kwere ya. **19** Gini mere e ji nye iwu? E nyere iwu ndi a n'ihu njehie, mee ka iwu ndi a digide tutu ruo mgbe mkpuru ahụ bjara, bu onye e kwere na nkwa. E sitere n'aka onye ogbugbo mee ka ndi mmuo ozi mee ka iwu ahụ di ire. **20** Onye ogbugbo gosiri ihe kariri otu onye, ma Chineke bu otu. **21** Iwu ahụ o na-emegide nkwa nke Chineke? Mba. N'ezie o dighi. N'ihu na a sị na e nwere iwu di nke puru inye mmadu ndu, mgbe ahụ, ezi omume gaara abjara mmadu site n'iwu. **22** Ma akwukwo nso mechibidoro ihe niile n'okpuru mmehie ka e nwee ike nye ndi kwere ekwe nkwa ahụ e kwere ha site n'okwukwe n'ime Jisosh Krajist. **23** Ma tupu okwukwe abia, e ji iwu na-eche anyi nche. Iwu no onodu di ka ulo mkporo ebe e tinyere anyi tutu ruo mgbe a ga-eme ka okwukwe puta ihe. **24** Ya mere, iwu bu onye nlekota anyi, ruo mgbe Krajist bjara, ka a guo anyi na ndi ezi omume site n'okwukwe. **25** Ma ebe o bu na okwukwe abjala, anyi anokwaghị n'okpuru onye nlekota ozo. **26** Unu niile bu umu Chineke site n'okwukwe n'ime Krajist Jisosh. **27** N'ihu na ka unu niile ha, bu ndi e mere baptizim n'ime Krajist, aburu ndi yikwasiri onwe ha Krajist. **28** E nwekwaghị onye Juu, maobu onye Griik, maobu ohu maobu onye nwe onwe ya; nwoke maobu nwanji, n'ihu na unu niile bu otu n'ime Krajist Jisosh. **29** O buru na unu bu ndi nke Krajist, mgbe ahụ unu bukwa mkpuru Ebrahim, ndi nketa di ka nkwa ahụ si di.

4 Isiwu m bu nke a, mgbe nwa bu onye ga-eketa ihe nna ya ka di na nwata, onodu ya akaghị mma karja nke ohu, o bu ezie na akụ ahụ niile bu nke ya. **2** Ma ha ka no n'okpuru ndi nlekota na ndi e tinyere ya n'aka ruo oge nna ya kwuru. **3** Otu a ka onodu anyi di, mgbe anyi bu umuntakiri. Anyi no di ka ohu n'okpuru mmuo nke uwa. **4** Ma mgbe oge a kara aka ruru, Chineke zitere Okpara ya, bu onye amuru site na nwanji, onye amuru n'okpuru iwu, **5** ka o gbaputa ndi no n'okpuru iwu, ime anyi ndi a ga-agu di ka umu a hoputara. **6** Ebe unu bu umu, Chineke zitere Mmuo Okpara ya, ka o bja biri n'obi anyi, na-eti mkpu nasị, "Abba, Nna." **7** Ugbo a, i bukwaighi ohu, kama i bu nwa. Ebe i bu nwa, e meekwala ka i buru onye nketa site na Chineke. **8** N'oge gara aga, mgbe unu na-amaghị Chineke, unu bu ohu nye chi niile nke nabughị dika ha si puta uwa. **9** Ma ugbo a, unu matarala Chineke, ka m ga-asị na Chineke amatala ndi unu bu, gini mere unu ji choo itughari azu laghachi n'okpukpe

ndị ahụ na-enweghị isi, nke ike ọbụla na-adighị n'ime ha? Unu chọrọ ka ha mee unu ndị ohu ha ọzọkwa? **10** Unu na-edebe ụbọchị ụfọdụ, na ọnwa ụfọdụ, na oge ụfọdụ, na afọ ụfọdụ. **11** Egwu na-atụ m na ọrụ niile m ruru n'etiti unu aburula ihe efu. **12** Ezi ụmụnna m, arịọọ m unu, meenu onwe unu dị ka mụ onwe m, n'ihị na mụ onwe m emela onwe m ka m dị ka unu. O nweghị ihe ojọọ ọbụla unu mere m. **13** Unu maara na ọ bụ n'ime adighị ike nke anụ ahụ ka m ji kwusaara unu ozioma a. **14** Ọ bụ ezie, ọnọdụ m n'oge ahụ bụ ọnwunwa n'ebe unu nọ, unu eledaghị m anya, maọbụ jụ ige m ntị. Kama unu nabatara m, dij ka mmụọ ozi Chineke, maọbụ dij ka a ga-asị na m bụ Jisọs Kraịst n'onwe ya. **15** Ebee ka mmụọ nke obi ụtọ ahụ unu nwere nọ? N'ihị na m na-agba ama, na-asị na ọ buru ihe a puru ime, unu gaara aghuputa anya unu nye m. **16** Ugwu a, aghoola m onye iro unu, n'ihị na m na-agwa unu ezikwu? **17** Ha na-eziputa mmasị n'ebe unu nọ, ma ọ bughị maka ọdịmma unu. Ha choro ikewapu unu n'ebe m nọ, ka unu nwee mmasị n'ebe ha nọ. **18** Maka ebumnuche dij mma, ọ dij mma inwe mmasị mgbe niile. Ọ bughị naanị mgbe mụ na unu nọ. **19** Ụmuntakiri m, ndị m kwe maka ha nọdụ n'ọnọdụ ihe mgbu nke omumụ nwa ọzọ, na-eche ụbọchị ahụ a ga-eme ka ụdịdị Kraịst dij n'ime unu. **20** Ọ gaara adj m mma ma a sị na m nọ n'etiti unu ugwu a, nwee ike imata otu m ga-esi gbanwee olu okwu m, n'ihị na-amaghị m ihe m kwesiri ime n'ihị ọnọdụ unu. **21** Waganụ m, unu ndị na-eche na ọ dij mkpa idebe iwu, unu agaghị aña ntị na ihe iwu ahụ kwuru? **22** N'ihị na e dere ya n'akwukwo nsọ na Ebrahim nwere umu nwoke abuo. Otu n'ime ha bu nwa nke ohu ya nwanji muru, nke ozo bu nke nwunye ya na-abughị ohu mutara. **23** Nwa ahụ nke ohu nwanji ahụ muru bu onye amuru site na anu ahụ. Ma nwa ahụ nwunye ya na-abughị ohu mutara bu onye a muru site na nkwa. **24** Anyi ga-ewere ihe ndi a di ka ihe imaatu, n'ihị na umu nwanji abuo ndi a nochiri anya ogbugba ndu abuo. Otu ogbugba ndu sitere n'Ugwu Sajina ma mupokwa umu ndi bu ohu: nke a bu Hega. **25** Hega bu Ugwu Sajina nke di n'Arabja. O dabara n'onodu Jerusalem nke ugwu a, n'ihị na ya na umu ya no n'ohu. **26** Ma nwanji nke ozo no onodu Jerusalem nke di n'elu, nke nwe onwe ya. O bukwa ya bu nne anyi. **27** N'ihị na e dere ya, "Nurja onu, gi nwanji aga, onye na-amutaghi nwa. Tie mkpu onu, tisekwa mkpu akwa ike gi onye ime nwa na-emetubeghi, n'ihị na umu nwanji ahụ a hapuru naanị ya ga-adi otutu karja umu nke nwanji nwere di." **28** Ugwu a, umunna m, unu bu umu ahụ nke e kwere na nkwa, di ka Aizik. **29** N'oge ahụ, nwa ahụ a muru n'uzo ahụ ahụ kpagburu nwa ahụ a muru site n'ike nke Mmụọ Nso. Otu a ka ọ dikwa n'oge a. **30** Ma ginị ka akwukwo nsọ kwuru? "Chupu ohu nwanji a na nwa ya, n'ihị na nwa nwoke ohu nwanji a apughị isoro nwa nke nwanji na-abughị ohu kerikota oke." **31** Ya mere, umunna m, anyi abughị umu nke nwanji ohu, kama anyi bu umu nke nwanji nwere onwe ya.

5 Kraịst emeela ka anyi puo n'ohu, n'ihị anyi inwere onwe anyi. Ya mere, gbalanju ihu na unu e nyeghi onwe unu n'onodu ohu ozo. **2** Geenu m ntị, mụ onwe m bu Pol na-agwa unu nke a. O buru na unu anabata obibi ugwu, Kraịst agaghị abara unu uru ọbụla. **3** Ka m kwuokwa ya ozo, onye ọbụla kweere ka e bie ya ugwu ji ugwọ idebezu iwu niile ahụ. **4** E kewapula unu n'ebe Kraịst nọ, unu ndi a ga-agunye na ndi ezi omume site n'iwu. Unu adapula n'amara ya. **5** N'ihị na anyi onwe anyi nwere olileanya na site n'ike nke Mmụọ Nso, a ga-agu anyi na ndi ezi omume site n'okwukwe anyi. **6** N'ihị n'ime Kraịst Jisos, obibi ugwu maobu ebighi ugwu abaghi uru. Ihe di mkpa bu okwukwe nke na-egosi onwe ya site n'ihunanya. **7** Unu na-agbabu oso nke oma, onye gbochiri unu ikwenyere ezikwu ahu? **8** Udi nkwa gide ahụ esiteghị n'ebe Onye ahụ kporo unu bja. **9** Nwantinti ihe na-eko achicha n-eme ka ogbe utu oka a gworo agwo koo. **10** Enwere m ntukwasị obi n'ime Onyenwe anyi na unu agaghị eche echiche n'udi a ozo, ma ikpe omuma ga-adiri onye ọbụla na-eduhie unu ozo. **11** Umunna m, ọ buru n'ezie na m na-ekwusa mkpa obibi ugwu di, ginị mere e ji nogide na-akpagbu m? O buru na m mee otu ahụ, ewepula m ihe odachi ahụ di n'obe. **12** O gaara ato m utu ma o buru na ndi ahụ na-esogbu unu ga-eme onwe ha ndi onozu. **13** N'ihị na e meela ka unu nwere onwe unu, umunna m, ma unu ekwela ka mnwere onwe unu buru ohere nye anu ahụ unu, kama werenu ihunanya na-agbara ibe unu odibo. **14** N'ihị na o buru na a chikota iwu niile n'otu, ihe iwu niile na-ekwu bu nke a, "Na-ahumu ndi ozo n'anya dika unu si hu onwe unu n'anya." **15** O buru na unu na-akocha ibe unu, na-eji onu unu na-ekwuto ha, kpacharanu anya ka unu hapu ila onwe unu n'iyi. **16** Ana m agwa unu nke a: na-adinu ndu nke Mmụọ Nso na-achi, unu anokwala nochichio nke anu ahụ. **17** N'ihị na ihe anu ahụ choro di iche n'ihe Mmụọ Nso choro. Ihe Mmụọ Nso choro dikwa iche n'ihe anu ahụ choro. Igba mgba di n'etiti ha na-eme ka i hapu inwe ike mee ihe i choro ime. **18** Ma o buru na Mmụọ Nso na-edu unu, unu anokwaghị n'okpuru iwu. **19** Ugwu a, oru nke anu ahụ putara ihe: ikwa iko, adighi ocha na aguu ikwa iko. **20** Ikpere arusi, iri amusu, ibu iro n'obi, na ilu ugu, ekworo na iwe, ikpa iche iche, nkewa, ihu otu. **21** Ikpo asi, igbu ochu, inubiga mmanya oke, oke oriri na ihe ndi ozo yiri ha. Ana m adu unu aka na ntị dika m gwara unu n'oge gara aga, ndi na-eme ihe di otu a agaghị abanye n'alaeze Chineke. **22** Ma mkpuru nke Mmụọ Nso bu, ndi ihunanya, na onu, na udo, na ogologo ntachiobi, na obioma, na idi mma, na ikwesi ntukwasị obi, **23** idi nwayo, na ijide onwe. O dikwaghị iwu na-eme gide ihe ndi a. **24** Ma ndi niile bu ndi Kraịst Jisos akpogidela anu ahụ ha, ya na ochichio ha n'elu obe. **25** O buru na anyi na-ebi ndu mmuo, ka nzo ukwu anyi buru nke mmuo na-eduzi. **26** Ka anyi ghara ibu ndi mpako si otu a na-akpali iwe na ekworo n'etiti anyi.

6 Ụmụna m, ọ bụrụ na-anwude onye ọbụla dabara na mmehie, unu onwe unu bụ ndị Mmụọ na-achị kwesiri jiri mmụọ nke ịdị nwayọọ na obi dị umeala nyere onye ahụ aka, ime ka ọ gazie n'ezị ụzọ. Ma lezienụ onwe unu anya, onye ọbụla n'ime unu, n'ihina a puru ịnwakwa unu. **2** Na-eburitanu nsogbu dirị ibe unu, ma site n'otu a ka unu nwee ike debezuo iwu Kraịst. **3** Ọ bụrụ na onye ọbụla na-eche na o nwere ihe ya bụ mgbe o nweghị ihe ọ bụ, onye ahụ na-eduhie onwe ya ụzọ. **4** Ka onye ọbụla nyocha ọrụ ya, ma ọ bụrụ na ọrụ ya di mma, mgbe ahụ ka ọ ga-enwe ihe ịnya isi n'ime onwe ya na-abughị n'ebe ọrụ onye ọzọ di. **5** N'ihina onye ọbụla ga-ebu ibu nke dijiri ya. **6** Ka onye a na-akuziri okwu ahụ jisie ike ka ya na onye nkuzi ya na-ekeko ezi ihe niile. **7** Unu ekwela ka e duhie unu, n'ihina mmadụ ọbụla apughị ịkwa Chineke emo. Mkpuru ọbụla mmadụ kuru ka ọ na-aghorọ. **8** Ọ bụrụ na mmadụ akọọ mkpuru nke anụ ahụ, ọ ga-esikwa n'anụ ahụ ghotā mmebi, ma ọ bụrụ na mmadụ akọọ mkpuru nke Mmụọ, ọ ga-esitekwa na Mmụọ ghotā ndu ebighi ebi. **(aiōnios g166)** **9** Ya mere, ka ike ghara igwu anyi ime ihe oma. N'ihina mgbe e mesiri, mgbe oge ya ruru, anyi ga-eweta ngozi di ukwu di ka ihe ubi, ma ọ bụrụ na anyi adaghị mba. **10** N'ihina nke a, mgbe anyi nwere oghere ka anyi na-emere mmadụ niile ihe oma, okachasi n'ebe ndi ezinaulo nke okwukwe anyi no. **11** Leenu otu mkpuru akwukwo m ji aka m dee n'akwukwo ozi a si gbaa okpotokpo. **12** Ọ bụ ndi na-achọ ka a hu ha n'anụ ahụ, bụ ndi ga-amanye unu ka e bie unu ugwu, naani ihe ha ji eme otu a bụ ka a ghara ịkpagbu ha n'ihina obe Kraịst. **13** Ọ buladi ndi kwere ka e bie ha ugwu, anaghị edebe iwu, kama ha chorọ ka e bie unu ugwu ka ha nwee ike jiri ya nyaa isi n'anụ ahụ. **14** Ka m gharakwa ịnya isi n'ihe ọbụla kariakwa n'obe Onyenwe anyi Jisọs Kraịst. Nke e sitere na ya kpogbuo ụwa n'ebe m no, ma kpogbukwaa mụ onwe m n'ebe ụwa no. **15** Obibi ugwu abughị ihe, ebighi ugwu abughikwa ihe, kama i bụ onye e kere ọhuru bụ ihe di mkpa. **16** Ka udo na ebere dinyere ndi niile na-ebi ndu ha n'usoro a, dakwasikwa unu Izrel nke Chineke. **17** Site ugbu a gaa n'ihu, achoghị m ka onye ọbụla nye ndu m nsogbu, n'ihina na-ebu m apa nke Jisọs n'ahụ m. **18** Ụmụna m, ka amara Onyenwe anyi Jisọs Kraịst dinyere mmụọ unu. Amen.

Ndi Efesos

1 Akwukwo ozi a sitere n'aka mu onwe m bu Pol, onye Chineke hoputara ibu onyeozu Jisosh Krajist. O bu unu ndi nso bi n'Efesos, unu bu ndi kwesiri ntukwasji obi n'ime Krajist Jisosh, ka m na-edere ya: **2** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyi, na Onyenwe anyi Jisosh Krajist dirj unu. **3** Ka otuto dirj Chineke, na Nna Onyenwe anyi Jisosh Krajist, bu onye goziri anyi site n'inye anyi ngozi niile nke ime mmuo nke si n'ebe niile nke eluigwe n'ime Krajist. **4** Dika o si hoputa anyi n'ime Krajist tupu a togo ntqala uwa, ka anyi buru ndi di nso na ndi na-enweghi ita uta n'ihu ya n'ihunanya. **5** O kpebiri ime anyi umu ya site n'ihu Krajist Jisosh. Ma o mekwara ihe ndi a niile n'ihu na o toro ya ugo n'obi, burukwa ihe o zubere ime. **6** Ka e si otu a too idj ebube nke amara ya, nke o ji obi ya niile nye anyi n'ime Onye ahj o huru n'anya. **7** N'ime ya, anyi nwere mgbaputa site n'obara ya, bu mgbaghara nke njehie niile anyi; dj ka iba uba nke amara ya si dj, **8** nke o mere ka o babigara anyi uba oke site n'amamihe na nghota niile. **9** O meela ka anyi mata ihe omimi nzube ya, dj ka o si togo ya ugo, bu ihe omimi o zubere ime n'ime Krajist. **10** Nke o ga-eme ka o mezuu mgbe oge ya niile zuru, nke bu ichikota ihe niile n'ime ya, bu ihe ndi di n'eluigwe na n'awa n'okpuru Krajist. **11** N'ime Krajist ka e mere anyi ndi nketa, ndi e bururj uzo hoputa na mbu, dj ka atumatj onye ahj na-aruputa ihe niile n'izuoke nke nzube na ebumnuche ya. **12** Nke mere na anyi, ndi buuru uzo nwee olileanya na Krajist, ga-ebi ndu n'otuto nke ebube ya. **13** Unu bukwa ndi a gunyere n'ime Krajist mgbe unu nuru ozi nke eziokwu ahj bu ozoma nke nzoputa. Mgbe unu kwenyere, a kara unu akara n'ime ya bu akara nke nkwa ahj bu Mmuo Nso. **14** Nke a bu ihe nketa anyi tutu ruo mgbe a ruzuru oru mgbaputa nke ndi ahj niile bu ihe nweta Chineke. Ka e si otu a too ebube ya. **15** N'ihu nke a, ebe m nuru akuko banyere okwukwe unu n'ime Onyenwe anyi Jisosh, nukwa maka ihunanya unu nwere n'ebe ndi nso niile no, **16** esepughj m aka ikele ekele n'ihu unu, mgbe niile m na-echeta unu n'ekpere m niile. **17** Ana m arjo Chineke nke Onyenwe anyi Jisosh Krajist bu Nna Onyenwe ebube niile, ka o nye unu Mmuo amamihe na ezi nghota ka unu nwee ike matazie nke oma onye o bu, **18** ka o meghee anya nke ime mmuo unu ka unu matakwa udj olileanya unu nwere n'ihu okpukpo o kporo unu, na aku, na ihe nketa di ebube o nwere n'ime ndi nso. **19** Na idj ukwu nke ike ya nke na-enweghi atu dirj anyi, bu ndi kwere ekwe, dika irusi oru ike nke ike ya si dj. **20** Nke o ruru n'ime Krajist mgbe o si n'onwu kpolite ya mee ya ka o nodu n'aka nri ya n'ebe niile nke eluigwe. **21** Onodu ya di elu karja ochichj niile, na ikike ochichj niile, na ike niile na ichi isi niile, na aha okwa ochichj nke e nwere ike inye mmadu, o bughj naanj n'ogbo a, kama ma n'ogbo ozo na-abia. (aiōn g165) **22** O mere ka ihe niile di

n'okpuru ya, meekwa ya ka o buru onyeisi ihe niile nye nzuko ya bu choochj. **23** Nke bu ahj ya, ozuzu oke nke onye ahj na-emejuputa ihe niile n'uzo niile.

2 Ma unu onwe unu, unu nwuru anwu site na njehie uzo na mmehie unu. **2** Nke unu biri ndu n'ime ha mgbe unu na-agbaso uzo niile nke uwa a, na uzo onye ochichj nke alaeze ikuku, bu mmuo ahj na-aru oru ugbo a na ndu ndi ahj na-enupu isi. (aiōn g165) **3** Anyi niile bikwara ndu anyi n'etiti ha, n'oge gara aga, na-emejuputa aguu nke anyi ahj mmehie, ma na-agbaso ochichj ya na ebumnuche ya. N'ihu na site n'odidi anyi, anyi na ndi ozo n'omuma ikpe ya. **4** Chineke onye juputara n'obi ebere, maka oke ihunanya o nwere n'ebe anyi no, **5** mere ka anyi soro Krajist dirj ndu ozo; o buladi mgbe anyi bu ndi nwuru anwu n'ime ajo omume. O bu site n'amara ya ka e ji zoputa unu. **6** O kpolitere anyi na ya, mee ka anyi nodu odu n'ebe niile nke eluigwe n'ime Krajist Jisosh. **7** O mere nke a igosi ogbo nke na-abia, idj ukwu nke aku nkwa ya, nke o sitere n'obioma ya gosi anyi n'ime Krajist Jisosh. (aiōn g165) **8** N'ihu na o bu site n'amara ka e ji zoputa unu site n'okwukwe. Nke a abughj ihe unu ruputara n'onwe unu, o bu onyinye nke Chineke. **9** O siteghj n'oru, ka onye obula ghara inya isi. **10** N'ihu na anyi bu akaoru ya, nke o kere n'ime Krajist Jisosh n'ihu iru ezi oru. O bu otu a ka Chineke siri kwadoo na anyi kwesiri ibi ndu ubochj niile. **11** Ya mere, chetanu na n'oge gara aga, unu bu ndi mba ozo site n'omumu nke a muru unu. Chetakwanu na "ndi e biri ugwu" na-akpokwa unu "ndi a na-ebighj ugwu" (n'ihu obibi ugwu n'any ahj nke eji aka bie). **12** N'oge ahj, o dighi ihe jikotara unu na Krajist. E kewaputara unu site na mmekorita nke Izrel, burukwa ndi obia n'ogbugba ndu ahj, na-enweghi olileanya na-enweghikwa Chineke n'ime uwa. **13** Ma ugbo a n'ime Krajist Jisosh, unu bu ndi no n'ebe di anya n'oge gara aga, ka e mere ka unu biaruo nso site n'obara Krajist nke a wusiri. **14** N'ihu na ya onwe ya bu udo anyi, o mere ka uzo otu abuo buru otu ihe n'ime ahj ya, site na ikwatu mgbidi kewara ha na mgbe ochie, bu mgbidi nke ikpo asj di n'etiti anyi. **15** O bu n'ime anyi ahj ya ka o mere ka iwu ahj na ukpuru ya niile ghara idj ihe. Ebumnobi ya bu i kee n'ime onwe ya otu onye oheru site na mmadu abuo ahj, si otu a mee ka udo dirj. **16** N'uzo dj otu a ka o ga-esi kpezere anyi na Chineke site n'obe ya, wetakwa n'isi ngwucha, iro dj n'etiti ha abuo. **17** Ya mere, o bjara kwusaa udo nye unu ndi no ebe di anya na unu ndi no nso, **18** N'ihu na anyi abuo sitere n'aka ya nweta nnabata anyi ibja n'ihu Nna site n'otu Mmuo ahj. **19** Matakwanu ugbo a na unu abukwaghj ndi mba ozo na ndi obia. Unu esorola ndi nso buru diala na ndi so n'ezinaulo Chineke, **20** nke a rukwasara n'elu ntqala nke ndi ozi na ndi amuma, nke Krajist Jisosh n'onwe ya bu nkume isi ntqala ya. **21** O bukwa n'ime ya ka a na-ejikota ulo ahj niile nke oma, na-aba uba, too buru ulonso, n'ime Onyenwe anyi. **22** Onye a na-ewukokwa

unu onwe unu n'otu n'ime ya, ka unu niile buru ebe obibi Chineke n'ime Mmuo.

3 O bu n'ih i nke a ka mu onwe m bu Poi bu onye mkporo nke Jisosh Kraist maka unu ndi mba ozo. **2** N'ih i n'ezie, unu anula banyere nlekota nke amara Chineke ah u nke e nyere m maka odimma unu. **3** Otu e si kpughee nzube nzuzu ya niile nye m, di ka m gwara unu ihe banyere ya n'okwu di nta n'akwukwo ozi ah u m detara unu. **4** O burukwa na unu ago akwukwo ah u m deere, unu ga-aghota ihe m maara banyere ihe omimi Kraist. **5** Nke a e meghi ka umu mmadu mara n'ogbo gara aga di ka Mmuo Nso siri kpugheere ya ndi ozi na ndi amuma ya di nsu ugbu a. **6** Otu a ka ndi mba ozo si soro buru ndi nketa, ndi ga-abu otu anu ah u na ndi ga-eketa nkwa ah u n'ime Jisosh Kraist site n'ozio. **7** E mere m ka m buru onyeoz i nke ozio a, di ka onyinye amara nke Chineke si di, bu nke e nyere m site n'iru oru nke ike ya. **8** O bu ezie na mu bu onye dikarisiri nta n'etiti ndi nsu niile, e nyere m amara nke a, ikwusara ndi mba ozo ozio banyere ak u nke enweghi at u nke juru n'ime Kraist, **9** meekwa ka mmadu niile hu ihe bu atumat u nke ihe omimi e zoro n'ime Chineke onye kere ihe niile, otutu afo. (ai on g165) **10** Ka o ga-abu site na chochi, a gamee ka amamihe Chineke n'udi di ihe ihe buru ihe ochichi na ikike niile di n'eluigwe ga-amata. **11** Nke a bu n'usoro nke atumat u ya di ebighi ebi, nke e mezuru n'ime Jisosh Kraist Onyenwe anyi, (ai on g165) **12** bu onye anyi nwere ntukwas i obi na obi siri ike ibiakwute site n'okwukwe anyi nwere na ya. **13** N'ih i nke a, arjo m ka unu ghara ida mba maka mkpagbu m n'ih i unu, ha bu otuto nye unu. **14** O bu n'ih i nke a ka m na-egbu ikpere m n'ala n'ihu Nna anyi, **15** onye ezinaulo niile di n'ua a na nke di n'eluigwe na-esite n'aka ya enwe aha. **16** Ekpere m bu ka o site n'iba uba nke otuto ya, nye unu ike na-esite na Mmuo ya, mee ka unu di ike n'ime mmu o unu; **17** ka Kraist nwee ike biri n'obi unu site n'okwukwe, ka unu ndi gbanyere mgborogwu guzosiekwa ike n'ihunanya. **18** Ana m arjokwa, ka unu na ndi nsu niile nwee ike ighota ihe bu obosara, ogologo, idi elu na idi omimi, **19** na imatakwa ihunanya nke Kraist nke kariri amamihe, ka unu juputakwa n'izuoke niile nke Chineke. **20** Ugbu a, nye onye ah u puru imebiga ihe n'oke karja ihe niile nke anyi rjoro, maobu karja ka anyi puru icheputa n'uche anyi, site n'ike ya nke na-ar u oru n'ime anyi, **21** o bu ya ka otuto diri n'ime chochi na n'ime Kraist Jisosh ruo ogbo niile nke mgbe niile, ebighi ebi ruo ebighi ebi. Amen. (ai on g165)

4 Ya mere, mu onwe m bu onye mkporo nke Onyenwe anyi, na-arjo unu ka unu bie ndu kwesiri okpukpo nke a kporo unu. **2** Werekwanu obi di umeala niile na idi nwayoo, na ndidi na-anagide ihe unu n'ihunanya. **3** Noonu n'udo n'etiti onwe unu gbaljawanu ime ka idi n'otu unu digide n'ime Mmuo Nso. **4** E nwere otu ah u na otu Mmuo, di ka e siri kporo unu n'otu olileanya nke diiri okpukpo a kporo unu. **5** Otu Onyenwe anyi di,

otu okwukwe na otu baptizim. **6** O bukwa naani otu Chineke di onye bu Nna ihe niile na onye na-ach i ihe niile, na onye na-ar u oru ya n'ime ihe niile, na-ebikwa n'ime ihe niile. **7** Ma e nyere onye obula amara di ka oke onyinye nke Kraist siri di. **8** N'ih i nke a, e kwuru, "Mgbe o rigoro gaa n'elu, o duuru igwe ndi a dotara n'agha, nyekwa umu mmadu onyinye di iche iche." **9** (E kwuru, "O rigoro," ginj ka o putara ma o bughi na o buru uzo rdada n'ime ala mmuo.) **10** Onye ah u si n'elu rdada bukwa otu onye ah u rigoro n'eluigwe, ka o nwee ike mejuo ihe niile.) **11** O nyekwara ufodu onyinye i bu ndi ozi, ufodu ndi amuma, ufodu ndi nkwsa ozio, ufodu ndi ukochukwu na ndi nkuzi. **12** Nke a bu maka ikwadobe ndi nsu maka oru nke ije ozi, iji wulite ah u nke Kraist; **13** unu anyi niile abia na nkwekota banyere okwukwe anyi, na omuma ihe banyere okpara Chineke, buru onye tozuru oke, ruo otutu nke ogogo na ozuzu oke nke Kraist. **14** Mgbe ah u anyi agaghi abukwa umuntakiri, ndi ikuku ozizi ohuru di iche iche na-ebughari ihu na azu di ka ebili mmiri, na igha ugha nke mmadu, bu ozizi na-esite n'ime aghughu nke ha ji echeputa nduhie. **15** Kama n'ikwu eziokwu site na mmuo ihunanya, anyi ga-eto buru ndi tozuru oke n'akuku niile n'ime ya, bu onye ah u bu isi, nke bu Kraist. **16** Onye anu ah u niile, jikotara onu ma buru otu, site na nkwonko niile nke na-enyezu ya nkwapo, di ka akuku niile obula na-ar u oru ya nke oma, na-esite n'uzo ah u enyere akuku ndi ozo aka, ime ka ha too, nakwa iwuli ha elu site n'ihunanya. **17** Ya mere, ana m ekwu nke a, ma na-eguzokwa na ya n'ime Onyenwe, ka unu hapu ibi ndu di ka ndi mba ozo si ebi, na echiche ha na-abaghi ihu. **18** Ndi ochichiri gbachiri nghota ha. Ndi di otu a enweghi oke na ndu ah u Chineke na-enye, n'ih i na obi ha mechiri emechi, ha adighi aghotakwa. **19** Ha aburu ndi obi ha kporo nku, ndi were onwe ha nyefee ime ihe niile masiri ochicho ha, ka ha si otu a na-ebi ndu adighi ochi niile, ha bu ndi juputara n'anya ukwu. **20** Ma nke a abughi otu unu siri muta Kraist, **21** ma o buru na unu anula ihe banyere ya, o burukwa na unu amatala ihe site n'aka ya banyere eziokwu ah u di n'ime Jisosh. **22** Yipunu mmadu ochie unu, nke mere ka unu na-ebi ndu ojo na mbu, bu mmadu ochie ah u nke juputara n'aguu ime ihe ojo niile, **23** ka eme ka mmuo nke uche unu di ohuru. **24** Ma yikwasinu onwe unu mmadu ohuru, nke e kere n'udidi Chineke n'ez i omume n'ezie nakwa n'idi nsu. **25** Ya mere, wezaganu igha ugha, ka anyi niile kwuo eziokwu nye ndi agbataobi anyi, n'ih i na anyi niile bu ndi e jikotara n'otu anu ah u. **26** Mgbe i na-ewe iwe emehiekwala. Ekwela ka anyanwu daa mgbe i ka no na-ewe iwe. **27** Enyela ekwensu ohere. **28** Ka onye na-ezu ohi kwusi izu ohi. Kama ya jiri aka ya abuo ruo ezi oru, ka o nwee ike inyere ndi ozo no na mkpa aka. **29** Ka okwu rere ure obula hapu isite n'onu unu puta. Kama kwonu naani ezi ihe nke ga-aba uru iwuli ndi ozo elu di ka mkpa ha si di na iwetara ndi nuru ya ngoz i. **30** Unu akpasukwala Mmuo Nso nke Chineke

uwe, onye a kara unu akara n'ime ya maka ubochi nke mgbaputa. **31** Wepunụ obi ilu niile, na obi ojoo na iwe, ya na nkwalu na ibu iro niile n'etiti unu. **32** N'onodu ihe ndi a niile, nweenu obi ebere n'ebe ibe unu no. Gbagharanụ ibe unu dika Chineke sitere n'amara ya gbaghara unu n'ihu na unu bu nke Kraist.

5 Ya mere burunụ ndi na-enomi Chineke, di ka umu a huru n'anya. **2** Na-agakwanu n'ime ihunanya, dika Kraist siri hu anyi n'anya ma were ndu ya nye Chineke maka anyi dika aja na onyinye nke isi uto. **3** Ma n'etiti unu, ka a ghara ikpota mmehie ikwa iko, maobu nke adighi ocha, maobu nke inwe anya ukwu aha, n'ihu na ihe ndi a ekwesighi n'etiti ndi nso. **4** O dikwaghị mma ka unu na-ekwu okwu ruru aru maobu okwu nzuzu maobu njakiri, kama ka e nwee inye ekele. **5** Matanụ nke oma na onye na-akwa iko, maobu onye ruru aru, maobu onye anya ukwu, n'ihu na anya ukwu di ka ikpere arusi, enweghi ike ibata n'alaeze Kraist na Chineke. **6** Unu ekwela ka onye obula jiri okwu efu duhie unu. O bu n'ihu omume ojoo ndi a ka iwe Chineke ji abjakwasị ndi na-anaghị erubere ya isi. **7** Unu na ndi di otu a enwela mmeko. **8** N'ihu n'oge gara aga, unu bu ochichiri, ma ugbu a, unu bu ihè n'ime Onyenwe anyi. Na-ebinu ndu ka umu nke ihè **9** (n'ihu na a na-ahu mkpuru nke ihè n'ihu niile di mma, na ihe ziri ezi, na ezikwu). **10** Gbalianu ichoputa ihe na-amasi Onyenwe anyi. **11** Unu etinyela aka n'oru ochichiri nke na-adighi amị mkpuru obula, kama gbaanụ ha n'anwu. **12** O bu ihe ihere ikwu okwu banyere ihe ndi a na-eme na nzuzo. **13** Mgbe a gbara ihe obula n'anwu, o na-aputa ihè nke oma. N'ihu na ihe obula e mere ka o putu ihè nke oma bu ihè. **14** Nke a mere na e kwuru, "Bilie gi onye na-arahu ura. Site n'onwu bilie. Kraist ga-emekwa ka ihe ya mukwasị gi." **15** Kpachapunụ anya otu unu si ebi ndu unu. Unu ebila ndu di ka ndi nzuzu, kama bienu ndu di ka ndi maara ihe. **16** Jirinu ohere niile unu nwere ruo oru oma, n'ihu na ubochi ndi a di njo. **17** Unu emela di ka ndi na-enweghi uche, kama gbalianu ichoputa ihe Onyenwe anyi choro ka unu mee. **18** Unu anubigala mmanya oke n'ihu na o na-eduba na ndu jla n'yi. Kama juputanu na Mmuo Nso, **19** werenu abu oma, na abu nke ime mmuo na-ekwe ukwe n'etiti onwe unu. Werekwanu obi unu niile na-aburu Onyenwe anyi abu di uto. **20** Na-enyenu Chineke bu Nna ekele mgbe niile na n'ihu niile, n'aha Onyenwe anyi Jiso Kraist. **21** Na-edonu onwe unu n'okpuru ibe unu site n'egwu Kraist. **22** Unu ndi bu nwunye, doonu onwe unu n'okpuru di unu di ka unu si doo onwe unu n'okpuru Onyenwe anyi. **23** N'ihu na di bu isi nwunye ya, di ka Kraist siri buru isi nzuko ya bu choochi, na Onye nzoputa ya nke bu anu ahụ ya. **24** Ya mere, di ka nzuko si edo onwe ya n'okpuru Kraist, otu a ka ndi bu nwunye kwesiri ido onwe ha n'okpuru di ha n'ihu niile. **25** Ndi bu di, hunu nwunye unu n'anya di ka Kraist siri hu nzuko ya bu choochi n'anya nwuo n'ihu ya. **26** O mere nke a ka o nwee ike doo ya nso, jirikwa okwu na isa mmiri

nke baptizim mee ka o di ocha. **27** Ka o chee nzuko n'ihu ya onwe ya di ka ihe juputara n'ebube, nke na-enweghi ntupo, maobu ihu mgbaru ma o bukwani ihe obula di otu a. Kama nke di nso na-enweghi ita uta. **28** N'otu uzo ahụ kwa, ndi bu di kwesiri ihu nwunye ha n'anya di ka ha si hu anu ahụ ha n'anya. N'ihu na onye obula huru nwunye ya n'anya na-ahu onwe ya n'anya. **29** O dighi onye obula nke kporo anu ahụ ya asi. Kama, o na-azu ya na-edozikwa ya, di ka Kraist na-emere choochi. **30** N'ihu na anyi niile bu akuku anu ahụ ya. **31** "N'ihu nke a ka nwoke ga-eji hapu nne na nna ya e jikota ya na nwunye ya. Ha abuo ga-abu otu anu ahụ." **32** Nke a bu ihe omimi di ukwu ma eji m ya atunyere Kraist na choochi ya. **33** Ma otu o di, onye obula n'ime unu aghaghị ihu nwunye ya n'anya di ka o huru onwe ya, nwunye obula aghakwaghị isopuru di ya.

6 Umụ, ruberenu ndi muru unu isi n'ihu na nke a ziri ezi n'ime Onyenwe anyi. **2** "Sopuru nne gi na nna gi," n'ihu na nke a bu ihu mbu nke nwere nkwa so ya. **3** "Ka ihe nwe ike na-agara gi nke oma, ka i biekwa ogologo ndu n'elu uwa." **4** Ndi bu nna, unu akpasukwala umu unu iwe kama zulitenu ha n'ozuzu na n'ozizi nke Onyenwe anyi. **5** Ndi bu ohu ruberenu ndi nwee unu isi. Jirinu nsopuru na egwu na obi ocha jeere ha ozi di ka a ga-asi na o bu Kraist ka unu na-ejere ozi ahụ. **6** Ruberenu ha isi, o bughị naanị ka unu nata ihuoma ha mgbe ha no na-ele unu anya, kama di ka ndi ohu Kraist, ndi na-eme uche Chineke site n'obi ha. **7** Jirinu onu na ihuoma ruo oru unu di ka o bu Onyenwe anyi ka unu na-aruru ya, o bughị mma. **8** N'ihu na unu maara na Onyenwe anyi gakwughachi onye obula maka ihe oma obula ha mere, ma ha bu ohu maobu ndi nweere onwe ha. **9** Ndi a na-ejere ozi, mesonu ndi na-ejere unu ozi mmeso n'uzo di otu a. Abarala ha mba, n'ihu na i matara na unu nwere naanị otu Nna ukwu no n'eluigwe. Ile mma anyi n'ihu adighikwa n'ebe o no. **10** N'ikeazu, dinu ike n'ime Onyenwe anyi na n'ime ike ya di ukwu. **11** Yikwasinu ngwa agha niile Chineke ka unu nwee ike iguzosi ike megide nzube ojoo niile nke ekwensu. **12** N'ihu na ndi anyi na-aluso ogu abughị ndi mma efu nwere anu ahụ na obara, kama o bu megide ndisi ha niile, megide ichi isi niile, megide ike usu mmuo ojoo nke ike uwa ochichiri a, megideka mmuo ajo ihe niile no n'ebe di elu nke eluigwe. (aiōn q165) **13** Ya mere, yikwasinu ngwa agha niile nke Chineke ka unu nwee ike iguzosi ike mgbe onye iro ahụ ga-aluso unu ogu. Ka unu nweekwa ike iguzo o buladi mgbe unu chughachiri ha azu. **14** Meenu ka eziokwu diri unu di ka eriri akwa nke a na-eji ekesi akwa ike, ezi omume burukwa ihe di mkpa di ka ihe agha unu ji ekpuchi obi unu. **15** Werenu njikere nke ikwusa ozioma nke udo yikwasị di ka akpuko n'ukwu unu. **16** Mgbe niile, unu echefula ijide okwukwe unu di ka ota nke unu ga-eji kuchapu aku niile na-enwu oku nke ajo onye ahụ ga-agba n'ebe unu no. **17** Nabatanu nzoputa di ka okpu igwe, werekwanu okwu Chineke di ka mma agha nke

Mmụọ Nsọ na-enye unu. **18** Ma kpeenụ ekpere n'ime Mmụọ n'oge niile na ụdị ekpere na arịrịo niile. Nọọnụ na njikere mgbe niile ma nọgidokwanụ na-ekpere ndị nsọ niile ekpere oge niile. **19** Na-echetakwanụ m n'ekpere, ka e nye m ike nke mkwuwa okwu, m ga-eji na-ekwuputa ihe omimi nke ozioma na-atughị egwu obula, **20** nke m ji maka ya buru onye nnochite anya nọ na mkporo. Kperenụ m ekpere ka m kwuputa ya n'atughị egwu obula di ka m kwesiri ikwu. **21** Ugbu a, jji mee ka unu mara otu m di na ihe m na-eme, Tajikos, nwanna m huru n'anya na nwaodibo kwesiri ntukwasị obi n'ime Onyenwe anyi ga-akoro unu ihe niile. **22** Ana m ezitere ya unu n'ih nke a, ka o mee ka unu mata onodu anyi nakwa ka o gbaa unu ume. **23** Ka udo na ihunanya, tinyere okwukwe nke sitere na Chineke Nna na Onyenwe anyi Jisos Kraist dijiri unu umunna. **24** Ka amara dinyere ndi niile ji ihunanya na-adighi anwu anwu hu Onyenwe anyi Jisos Kraist n'anya.

Ndi Filipai

1 Pọl na Timoti, ndi bu ohu Kraist Jisọs, Na-edeğara unu ndi ukochukwu, ndi okenye na ndi nso niile no n'ulo nzuko Kraist Jisọs di n'obodo Filipai. **2** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyi, na Onyenwe anyi Jisọs Kraist diri unu. **3** Ana m ekele Chineke m ekele mgbe obula m chetara unu. **4** N'ime arirjo niile m na-arjo ya mgbe niile n'ekpere m n'ihu unu, obi m na-epuputa n'onu. **5** N'ihu inyeaka niile unu na-enye, ime ka izisa ozioma na-aga n'ihu o buladi ruo ugbu a. **6** Amaara m n'ezie, na onye ahụ malitere oru oma n'ime unu, ga-aga n'ihu iruzu ya ruo ubochi Kraist Jisọs. **7** O bu ihe ziri ezi n'ebe m no iche udi echiche di otu a banyere unu niile, n'ihu na unu di m n'obi. Ma m no n'agbu maobu na m na-echekwa ozioma, na mgbe m na-eme ka o guzosie ike, unu niile esorola m keta oke n'amara ahụ. **8** Chineke bu onye akaebe m, otu aguu unu niile si agusi m ike site n'ihunanya nke Kraist Jisọs. **9** Nke a bukwa ekpere m, ka ihunanya unu na-ahurita onwe unu na-ababiga uba oke. Ka unu nwee ike ito eto, ruo n'inwe mmazu na nghota ihe niile. **10** Ka unu nwee ike nwaputa ihe nke kachasi mma. Mgbe ahụ, unu ga-adi ocha n'enweghi ita uta obula maka ubochi nke Kraist. **11** Ebe e mejuputara unu na mkporo nke ezi omume nke sitere na Jisọs Kraist iji bulie Chineke elu ma nyekwa ya otuto. **12** Ugbu a umunna m, nke a bu ihe m chorọ ime ka unu ghota, na nsogbu niile dakwasiri m emeela ka oru ikwusa ozioma na-aga n'ihu. **13** N'ihu na o putala ihe nye ndi nche nke uloze ahụ na onye obula ozo, na o bu naani n'ihu na m bu onye na-eso Kraist ka e ji tu o m mkporo. **14** Site na mkporo a a tu ru m, e meela ka otutu umunna anyi buru ndi nwere ezi ntukwasị obi n'ime Onyenwe anyi, nwekwa oke nkwuwa okwu, izisa ozioma ahụ na-atughị egwu obula. **15** O bu eziokwu na ufodu ji ekworo na anya ufu na-ekwusa Kraist, ma ufodu kwa na-ezisa ya site n'ochicho obi ziri ezi. **16** Ndi ahụ ji ochicho obi ziri ezi na-eme nke a n'ihunanya ebe ha matara na e tinyere m ebe a n'ihu izisa ozioma. **17** Ndi mbu ahụ na-ekwusa Kraist site n'ochicho obi nke onwe ha, o bughị site n'ezie obi, ebe ha na-eche na ha ga-akpalị nsogbu nye m n'ime mkporo. **18** Gini kwa ka ogbochiri? Otu o di, maobu n'uzo aghughu maobu n'ezio kwu, ihe di mkpa bu n'uzo obula a na-ekwusa ozioma Kraist, n'ihu nke a ka m na-anuri onu. E, m ga-anurikwa onu mgbe niile. **19** N'ihu na-amaara m na site n'ekpere unu, ya na igbaume nke Mmuo Jisọs Kraist ihe ndi a niile dakwasiri m ga-emesi ghororo m nzoputa. **20** N'ihu na olileanya m na ntukwasị obi m bu na ihere agaghị eme m n'uzo obula, kama, aga m enwe ezi agbamume nke ga-eme ka e bulie Kraist elu n'ahu m, ma ugbu a ma mgbe niile, maobu na ndu, ma o bukwanu n'onwu. **21** N'ihu na n'ebe m no, idi ndu bu Kraist, inwu onwu bukwa uru. **22** Ma o buru na idi ndu n'ahu ahụ, nke a buuru m iruputa oru bara uru, enweghi m ike ikwu nke m ga-ahoro. **23** Uzo ihe abuo

a na-eche m ihu: Ma ochicho obi m bu ilakwuru Kraist, n'ihu na o bu nke kachasi mma. **24** Ma o putara ihe na o di mkpa nye unu ma o buru na m adiri ndu n'ahu ahụ. **25** Ebe nke a doro m anya, amara m na mu na unu niile ga-aga n'ihu ino maka oganihu na onu nke unu n'ime okwukwe. **26** Ka mgbe m ga-abajakwute unu ozo, unu ga-enwebiga onu oke n'ime Kraist Jisọs n'ihu m. **27** Ma n'onodu obula, na-ebinu ndu kwesiri ozioma nke Kraist, ma abjara m leta unu maobu na abjaghi m, ka a mata na unu guzosiri ike n'otu mmuo, werekwa otu obi na-aga mgba n'okwukwe nke ikwusa ozioma, **28** na-atughị ujo ihe ndi na-emegide unu ga-eme. Iguzosi ike unu ga-agbara ha ezi ama banyere ila n'iyi nke ga-abjakwasị ha. Ma n'ebe unu no, o ga-aburu unu nzoputa putara ihe nke sikwa n'ebe Chineke no bja. **29** N'ihu na ohere ahụ e nyere unu, abughị naani ikwere na Kraist, kama o bukwa ihu ahuhu n'ihu ya. **30** Unu no na-agabiga udi ibu agha ahụ unu huru na m gabigara, nke unu na-anukwa na m ka no n'ime ya ugbu a.

2 Ya mere, o buru na e nwere nkasiobi obula diri anyi n'ihu njikota e jikotara anyi na Kraist, o burukwa na e nwere inyeaka obula site n'ihunanya ya, o burukwa na o di mweko obula anyi na Mmuo na-enweko, o buru na unu nwere obi nro na omijiko, **2** meenu ka onu m zuo oke, site n'inwe nkwekota n'ihe obula, site n'ihurita onwe unu n'anya, sitekwa n'inweko otu mmuo, na otu uche. **3** Emela ihe obula n'ihu naani odimma nke gi, maobu bie ndu n'uzo idotara onwe gi otuto efu. Kama buru onye wedara onwe ya ala, onye na-ahu ndi ozo di ka ndi ka ya mma. **4** Echela echiche banyere naani ihe metutara gi, kama, na-eleba anya n'ihe banyere ndi ozo. **5** Na mmekorita unu na ibe unu, nweenu udi uche ahụ nke di n'ime Jisọs Kraist: **6** Onye o bu ezie na o nwere udidị Chineke site na mmalite ma o gughị udidị ya di ka Chineke di ka ihe o ga-ejidesi aka ike. **7** Kama, o guru onwe ya di ka ihe efu, site na inara udidị nke onye bu ohu, onye nke a muru di ka mmadu. **8** Ebe ahuru ya ka o di ka mmadu n'oyiyi, o wedakwara onwe ya ala, site n'irube isi ruo onwu, bu onwu nke obe. **9** O bu n'ihu nke a ka Chineke ji bulie ya elu n'ebe kachasi elu, nyekwa ya aha kachasi aha niile elu. **10** Ka o ga-abu mgbe obula a kporo aha Jisọs ka ikpere niile obula gbuo n'ala, ihe niile di n'eluigwe, ndi niile bi n'awa, na ndi bi n'okpuru awa. **11** Ka ire niile obula kwuputa na Jisọs Kraist bu Onyenwe anyi, maka inye Chineke bu Nna, otuto. **12** Ya mere, ezi ndi enyi m, di ka unu na-erube isi mgbe niile, o bughị naani mgbe m no, ma karisja ugbu a m na-anoghi unu nso, gaanu n'ihu iruputa nzoputa unu site n'itu egwu na ima jijiji. **13** N'ihu na o bu Chineke n'onwe ya na-aruru n'ime unu, inyere unu aka icho ime ihe o chorọ ka unu mee, na inyere unu aka ime ihe ahụ o chorọ. **14** N'ihe obula unu na-eme, wezuganu ntamu na iru uka n'etiti unu. **15** Bienu ndu unu di ka umu Chineke, ndi a na-apughị ita uta, ndi di ocha na ndi a na-apughị ibo ebubo n'ime uwa ojoo a, n'etiti ogbo gbagoro agbago, na n'etiti ndi nwere

obi n'azụ. Mgbe ahụ, unu ga-enwuputa n'etiti ha di ka kpakpando n'ime uwa! **16** Na-echekwanụ n'ihu ha okwu ahụ na-enye ndu. Ka o buru na mgbe Krajist bjara ozo, aga m anurị oñu, n'ihu na oru m ruru n'etiti unu abughị ihe efu. **17** N'ezie, o buru na-awupu m di ka aja ihe onunụ n'elu aja n'ife ofufe nke sitere na Chineke n'ihu okwukwe unu. E, a si na e gbuo m n'ihu unu, aga m anurị oñu na-esorokwa unu niile nwe obi uto **18** otu aka ahụ, unu onwe unu kwesiri inwe obi uto ma sorokwa m n'urja oñu. **19** Enwere m olileanya n'ime Onyenwe anyi Jisosh na m ga-ezitere unu Timoti n'oge na-adighi anya site ugbo a, ka m site n'ozu o ganata banyere unu nwee obi uto. **20** Enweghi m onye ozo di ka ya, onye ga-eche ezi echiche maka odimma unu. **21** N'ihu na ndi ozo na-echebu onwe ha maka odimma nke ha, ma o bughị maka odimma Jisosh Krajist. **22** Ma unu niile maara otu Timoti si di oke mkpa. O di nnoo di ka nwa m, site n'inyeaka o na-enyere m n'oru izisa ozioma. **23** Enwere m olileanya n'ezie izitere unu ya. M ga-emekwa nke a ma o buru na m choputa ihe onodu m n'ebe a ga-abu. **24** N'ezie, enwere m olileanya na site n'inyeaka Onyenwe anyi, mu onwe m ga-abiakwutekwa unu na mgbe na-adighi anya. **25** Otu o di, echere m na o di mkpa ugbo a izighachiri unu Epafroditos, nwanna m na onye mu na ya na-aruko oru, onye mu na ya na-ebuko agha, onyeozu nke unu zitere ka o bja nyere m aka n'onodu mkpa m. **26** Ugbo a, ana m eziteghachiri unu ya, n'ihu na o na-agusi ya aguu ike ihu unu anya. O wutekwara ya nke ukwu, na e mere ka unu mara na o dara orja n'oge gara aga. **27** N'ezie, o foduru nnoo ntakiri ka o site n'orja ahụ daa n'ura onwu. Ma Chineke meere ya ebere. O bughị naani ya, kama o mekwara m ebere, n'ihu na o kweghi ka a tukwasiri m ihe mwute n'elu ihe mwute. **28** N'ihu nke a, o na-anu m oku n'obi izite ya n'ebe unu no. N'ihu na amaara m na obibia o ga-abiakwute unu ga-eme ka unu n'urja oñu. O ga-emekwa ka onodu nchebu m di mfe. **29** Ya mere, ario m unu, werenu oñu nabata ya nke oma n'ime Onyenwe anyi, na-asopukwaranu ndi di ka ya. **30** N'ihu na o foduru nwantiji ka o nwuo, n'ihu oru nke Krajist, tinye ndu ya n'ihe egwu iji mezo oru unu n'ebe m no.

3 Na nchikota okwu ndi a niile, umunna m, na-anurinu oñu n'ime Onyenwe anyi. Ike adighi agwu m igwa unu ihe ndi a. O bakwaara unu uru inu udi okwu a mgbe niile. **2** Kpachapurunu onwe unu anya n'ebe ndi mma du ojoo ahụ yiri nkita no. Ndi ahụ na-eyiwasị ahụ ha. **3** N'ihu na o bu anyi bu ndi ezi obibi ugwu ahụ, o bughị ha, n'ihu na anyi bu ndi na-efe Chineke site na Mmuo ya. Anyi na-anurị oñu n'ime Krajist Jisosh. Anyi adighi atukwasị obi n'ihe e mere n'anụ ahụ. **4** Mu onwe m nwere ike nwee ntukwasị obi n'ihe ndi a. N'ihu na e nwee onye chere na o puru itukwasị obi ya n'anụ ahụ, mu onwe m nwere udi ntukwasị obi ahụ karịa onye ahụ. **5** e biri m ugwu n'abalị nke asato site na mgbe a muru m, abụ m onye Izrel, sitere n'agburu Benjamin; abụ m onye Hibru a

muru n'etiti ndi Hibru; di ka o si metuta iwu abụ m onye Farisii; **6** igosi inu oku n'obi m, akpagburu m choochi, n'uzo ezi omume n'okpuru iwu, abụ m onye zuruko. **7** Ma ihe ndi a niile m guru dika ihe bara uru n'oge gara aga, buuru m ugbo a, ihe na-abaghị uru n'ihu Krajist. **8** E, karịa nke a, akpooa m ihe ndi a niile ihe efu, n'ihu na a pughi iji ha tunyere idi oke onuahia nke imata Krajist Jisosh, Onyenwe m. N'ihu ya, etufula m ihe ndi a niile, guo ha di ka ihe na-abaghị uru, ka m nwee ike rite Krajist n'uru. **9** Ka e nwee ike hu m n'ime ya. Enweghi m ezi omume nke aka m, nke dabere n'iwu, kama o bu nke sitere n'okwukwe na Krajist, ezi omume si na Chineke nke dabere n'okwukwe. **10** Naani ihe m choro bu imara Krajist na ike di na mbilite n'onwu ya, na nnweco nke isoro ya keta oke n'ahulu ya, nakwa ka m yie ya n'onwu. **11** Ka m si otu a, ruo n'ogo nke inweta mbilite site n'onwu. **12** Anaghị m ekwu na m etozuola oke, maobu nwezo ihe niile. Ma a na m agbalisi ike ka m jide ihe ahụ nke Krajist Jisosh jidere m n'ihu ya. **13** Umunna m, n'ezie, abubeghi m ihe ahụ m kwesiri ibu. Ma ihe m ji ike m niile na-eme bu ichefu ihe niile ndi gara aga, na ilekwasi anya n'ihe ahụ m na-agbaso bu nke di m n'ihu. **14** Ana m agbasi oso ike iji gbaruo n'isi, maka irite ihe ahụ a na-agbata n'oso, bu okpukpo ibanye na ndu eluigwe ahụ nke Chineke kporo m site na Jisosh Krajist. **15** Ka anyi niile, bu ndi tozuru oke n'ime mmuo nwee uche di otu a. O burukwa na ufodu n'ime unu nwere uche ozo di ichi, Chineke ga-ekpughere unu nke a. **16** Ka anyi jidesienu aka ike naani n'ihe ahụ anyi nweterela. **17** Umunna m, na-agbasonu udi ndu m na-ebi, choputakwanu ndi ozo na-adi ndu di ka anyi si adi, mee ha ihe ilere anya unu. **18** N'ihu na agwala m unu nke a otutu mgbe, nachokwa igwa unu ya ozo ugbo a. Lee, anyi mmiri di m n'anya ugbo a m na-ekwu ya si na e nwere otutu ndi na-ebi ndu ha di ka ha bu ndi iro obe Krajist n'ezie. **19** Ogwugwu ndi di otu a ga-abu ila n'iyi. Afọ ha bu chi ha, ndi otuto ha dikwa n'ihere ha. Ha na-atukwasị uche naani n'ihe nke uwa. **20** Ma ebe obibi anyi di n'eluigwe, ebe anyi na-atusi anya ike na Onye nzoputa bu Onyenwe anyi Jisosh Krajist ga-esi bja. **21** Onye ga-agbanwe ahụ anyi di ala ka o di ka nke ya di ebube, site n'ike nke mere ka o debe ihe niile n'okpuru ya.

4 Ya mere, umunna m, ndi m huru n'anya, na ndi ihe ha na-agusi m aguu ike, unu ndi na-enye m oñu, na ndi bu okpueze m n'ihu oru m na-aru, bikonu, guzosienu ike n'ime Onyenwe anyi. **2** Ariri o m na-ario Yodia na Sintiki bu, ha biko, nwe otu uche n'ime Onyenwe anyi. **3** E, ana m arikwa gi, ezi onye mu na ya na-aruko oru, biko, nyere umu nwananyi ndi a aka n'ihu na ha abuo bu ndi so m ruo oru ikwusa ozioma nye ndi ozo. Ha sokwa Klement ruokwa oru, bu ndi ahụ e dere aha ha n'akwukwo nke ndu ahụ. **4** Na-anurinu oñu mgbe niile n'ime Onyenwe anyi. Ka m kwuokwa ya ozo, nuri anu oñu! **5** Meenu ka mma du niile jiri anya ha hu na unu bu ndi obioma n'ihe niile unu na-eme. Chetanu na obibia Onyenwe

anyị dị nso. **6** Unu echegbula onwe unu banyere ihe ọbụla. Kama n' ihe niile, sitenụ n' ekpere na arịrịọ, ya na ekele, chee ihe niile na-akpa unu n' ihu Chineke. **7** Udo Chineke, nke dị ukwu karịa ihe ọbụla mmadụ nwere ike ighọta, ga-eche echiche uche unu na obi unu nche n' ime Kraịst Jisọs. **8** N' ikpeazụ, ụmụnna m, na-echenụ echiche mgbe niile banyere ihe bụ eziokwu, na ihe dị mma, na ihe ziri ezi. Na-echekwanụ echiche banyere ihe dị ọcha, ihe ọbụla mabigara mma oke, ihe ọbụla dị mma na ndụ onye ọbụla nke e kwesiri in' omi, na nke e kwesiri inwe otuto n' ihi ya. **9** Na-emenụ ihe ọbụla unu si n' aka m mụta, maọbụ ihe unu n' uru, ma ọ bụkwanụ ihe unu h' uru m ka m na-eme. Chineke onye na-enye udo ga-anonyekwara unu. **10** Ana m a' n' urị ọhụ dị ukwu n' ime Onyenwe anyị n' ihi na unu mechara malite iche echiche ọzọ banyere m. Unu bu m n' obi n' eziokwu ma unu enwetaghị ohere iziputa ya. **11** Ọ bughị na m nọ n' on' odu oke mkpa na ụkọ. N' ihi na amụtala m otu m ga-esi jiri ọhụ n' orọ n' on' odu ọbụla. **12** Amụtala m otu m ga-esi n' orọ mgbe ihe siri ike na mgbe ihe bara ụba. Amụtakwa m otu m ga-esi nwee afọ ojuju n' on' odu ọbụla, maọbụ mgbe m na-anọ agụụ, maọbụ mgbe m rijuru afọ, maọbụ mgbe m nwere ihe dị ukwu maọbụ n' oge ụkọ. **13** N' ihi na apụrụ m ime ihe niile site n' inyeaka onye na-enye m ike. **14** Ma unu mere nnọọ nke ọma inyere m aka n' on' odu nsogbu nke m nọ n' ime ya. **15** Unu onwe unu ndị Filipai maara na mbido nke ozioma a, mgbe m hapụrụ Masidonia, na o nweghị nzukọ ọzọ nyere m aka n' inye maọbụ inabata onyinye, ma e wezuga unu. **16** Ọ b' uladi mgbe m nọ na Tesalonajika, unu ziteere m onyinye ihe kariri otu ugbo, inyere m aka na mkpa m. **17** Ọ b' ughikwa na m choro onyinye unu, kama ana m achọ ka mkpuru unu ga-amjita baa ụba, bara unu uru. **18** Ugbu a, enweela m ihe niile na-akpa m mkpa, n' ezie, enweela m karịa ihe na-akpa m. Onyinye unu nyere m, nke Epafroditos wetara, egboola mkpa m niile. Onyinye ndị a dị ka aja na-esi isi uto a chụpuru Chineke, nke ọ na-anabatakwa nke ọma. **19** Ọ bụ Chineke m ga-egboro unu mkpa unu niile, site n' ulọakụ ebube ya nke eluigwe, n' ihi Kraịst Jisọs. **20** Ka otuto dirị Chineke anyị, bụ Nna anyị, ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. **(aiōn g165)** **21** Keleere m ndị nsọ niile n' ime Kraịst Jisọs. Ụmụnna ndị mụ na ha nọ na-ekelekwara unu. **22** Ndị nsọ niile nọ n' ebe a na-ekele unu, karịsịa ndị nọ n' ulọ Siza. **23** Ka amara Onyenwe anyị Jisọs Kraịst d' inyere mmụọ unu. Amen.

Ndi Kọlọsi

1 Pọl, onye e mere onyeozị Kraịst Jisọs, site n'ọchịchịo Chineke, ya na nwanna anyị Timoti, **2** Na-edegara ndị Kraịst nọ na Kọlọsị, bụ ụmunna ndị dị nso na ndị kwesiri ntụkwasị obi. Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyị dirị unu. **3** Mgbe ọbụla anyị na-ekpere unu ekpere anyị na-ekele Chineke onye bụ Nna Onyenwe anyị Jisọs Kraịst ekele. **4** N'ihu na anyị anụla ihe banyere okwukwe unu n'ime Kraịst Jisọs, na otu unu si hụ ndị nso niile n'anya. **5** Okwukwe na ihunanya nke na-esite n'olileanya nke a kwadobere unu n'eluigwe, nke unu nūrula n'okwu nke eziokwu ahụ, bụ ozioma, **6** nke bjaruterela unu. N'ezie, dị ka o si dị n'ụwa niile, ọ na-amị mkpuru na-etokwa, dị ka o si eme n'etiti unu, site n'ubochi unu nūrụ ma ghotakwa amara nke Chineke n'ezikoku. **7** Dị ka unu siri mụta n'aka Epafras, onye anyị hūrụ n'anya na onye anyị na ya na-ejekọ ozi. Ọ bụ onye kwesiri ntụkwasị obi n'ijere Kraịst ozi n'aha unu. **8** O meela ka anyị mara ụdị ihunanya unu nwere n'ime Mmụọ. **9** N'ihu nke a, site n'ubochi anyị nūrụ ihe banyere ya, anyị esepughị aka ikpere unu ekpere. Anyị na-arịọ ka unu juputa n'amamihe nke uche ya, n'ime nghota ma amamihe nke mmụọ niile. **10** Ka unu si otu a bie ndụ dị ka Onyenwe anyị choro. Ka unu burukwa ndị na-eme ihe ọma mgbe niile, ndị na-eme ihe na-atọ ya uto n'uzo ọbụla, na ndị na-eto eto n'ihu banyere ima Chineke mgbe niile. **11** Ebe a na-eme ka unu dị ike n'ime ike niile, dị ka ike nke ebube ya si dị. Ka unu nwee ndidi na ogologo ntachiobi, **12** na-enyenu Nna ekele site n'ọnu, onye mere ka anyị kwesi iketa oke n'ihu nketa nke ndị nso n'ime alaeze nke ihè. **13** N'ihu na ọ naputara anyị site n'ike nke ọchịchiri, bja kpofee anyị n'alaeze nke Okpara ya ọ hūrụ n'anya. **14** Onye anyị si n'ime ya nwee nzọpata, nke bụ mgbaghara mmehie niile. **15** Ọ bụ nnoo onyinyo Chineke onye anyị na-apughị ihu anyị, burukwa onye mbụ a mūrū n'ihu niile e kere eke. **16** N'ihu na n'ime ya ka e ji kee ihe niile dị n'ụwa na nke dị n'eluigwe, na ndị anyị puru ihu anyị na ndị anyị na-apughị ihu anyị, ma ocheeze niile, ike niile, ichi isi niile na ike ọchịchị niile. E kere ihe niile site n'aka ya nakwa n'ihu ya. **17** Ya onwe ya nọ tupu ekee ihe niile, ọ bukwa n'ime ya ka ejikọtara ihe niile n'otu. **18** Ọ bụ ya bụ isi nke anụ ahụ ahụ bụ chọọchi. Ọ bụ ya bụ mmalite, onye mbụ a mūrū n'etiti ndị niile ga-esi n'ọnwu bilie. Nke a mere ka ọ buru onyeisi mbụ n'ime ihe niile. **19** N'ihu na ọ bụ n'ime ya ka ọ masiri ozuzu oke ya ibi. **20** Ọ bụ site na ya ka o ji mee ka ihe niile bjaghachikwute ya. E mere ka udo dirị n'etiti ya na ihe niile, maọbụ ihe dị n'ụwa, maọbụ nke dị na n'eluigwe site na ọbara ọ wusiri n'elu obe. **21** Unu onwe unu bụ ndị e mere ndị mba ozo site n'ebe Chineke nọ, na ndị iro n'uche unu n'ihu ajo omume niile unu. **22** Ma ugbu a, ọ kpezierela unu site na-anụ ahụ Kraịst, sitekwa n'ọnwu ya, iji chee unu n'ihu ya dika ndị dị nso, na ndị na-enweghị ita uta, na ihe ebubo ọbụla

megide ha. **23** Ma ọ buru na unu anogide n'okwukwe unu, buru ndị gbara mgborogwu, ndị gzosiri ike, ndị na-ewezugaghị onwe ha site n'olileanya ahụ dirị unu n'oziooma ahụ. Nke a bụ ozioma ahụ unu nūrū, nke ekwusakwara nye ihe niile e kere eke n'okpuru eluigwe, nke e mere mụ onwe m bụ Pọl, onyeozị ya. **24** Ugbu a, ana m anūrī ọnu n'ihu ahuhū ndị a nke m na-ahū n'ihu unu, ana m emezu ihe fodoru n'ahuhū ahụ Kraịst tara n'ihu anụ ahụ ya bụ chọochi. **25** Emeela ka m buru onyeozị chọochi ya site n'ikike Chineke nyere m, ikwusara unu okwu Chineke n'ozuzu oke ya. **26** Nke bụ ihe omimi ahụ, nke e zoro ezo site n'oge ahụ nakwa ọgbọ niile ndị a gara aga, ma ugbu a e mekwara ka ọ pụta ihè nye ndị nso Chineke. (aiōn g165) **27** Ọ bụ ha ka Chineke hoputara ime ka amata akụ nke ebube nke ihe omimi a n'etiti ndị mba ozo, nke bụ Kraịst n'ime unu, onye bụ olileanya nke ebube ahụ. **28** Ọ bụ ya ka anyị na-ekwusa, na-adu onye ọbụla ọdu, na-akuzikwara onye ọbụla ihe site n'amamihe niile. N'ihu na anyị choro iche mmadu niile ọbụla n'ihu ya dị ka ndị zuruoke n'ime Kraịst. **29** N'ihu nke a ka m na-adogbu onwe m n'oru, dị ka ike ya dị ukwu nke naru oru si dij m n'ime.

2 Ọ bụ ọchịchọ m ka unu ghotata otu m si na-agbasi mgba ike nke ukwu n'ihu unu, na n'ihu ndi nọ n'obodo Laodisia, na ndi niile na-enwebeghi ike ihu m ihu na ihu. **2** Ebumnobi m bu ka a gbaa ha ume, jikookwa ha n'otu n'ihunanya, ka ha nweta uba niile nke nghota zuruoke na amamihe nke ihe omimi Chineke ahụ bu Kraịst n'onwe ya. **3** Ọ bukwa n'ime ya ka uloaku ihe zoro ezo niile nke amamihe na ihe omuma di. **4** Ana m ekwu nke a ka onye ọbụla ghara iji ire uto duhie unu uto. **5** Ọ bụ ezie na anoghi m n'etiti unu n'anụ ahụ, ma anọ m n'etiti unu n'ime mmụọ. Ana m anūrī ọnu ihu mkpebi unu na iguzosi ike n'okwukwe unu n'ime Kraịst. **6** Ya mere, di ka unu si nabata Kraịst Jisọs Onyenwe anyi, na-ebinu ndu unu n'ime ya. **7** Burunu ndi mgborogwu ha mibanyere n'ime ya, ndi a na-ewuli elu n'ime ya, ndi di ike n'ime okwukwe, di ka e si kuziere unu, ndi juputara na-inye ekele. **8** Lezieni anya ka onye ọbụla ghara iji ozizi na amamihe efu niile nke na-achi ụwa, na aghugho duhie unu n'okwukwe. Okwu amamihe ahụ nke ihe ozizi ya na osisa ya niile dabeere na mmụọ nke ụwa na ntuputa mmadu kama idabere n'ihu Kraịst kwuru. **9** N'ihu na n'ime Kraịst ka izuoke niile nke Chineke bi n'udidi mmadu. **10** Ya mere, unu nwere ihe niile n'ime ya, onye bụ isi ndi niile na-achi achi, onye bukwa isi n'ebe ike na ichi isi niile di. **11** N'ime ya, e biri unu ugwu nke ejighi aka bie, site n'iwepu odidi anu ahụ n'obibi ugwu nke Kraịst biri. **12** Mgbe e likotara unu na ya na baptizim, e sitere n'ọnwu kpelite unu na ya site n'okwukwe ahụ di n'ike Chineke onye sitere n'ọnwu kpelite ya. **13** Mgbe unu bu ndi nwuru anwu n'ime mmehie unu, na n'ime ebighi ugwu nke anu ahụ mmehie unu, Chineke mere ka unu soro Kraịst diri ndu ozo. Ọ gbaghara anyi mmehie anyi niile, **14** kagbuo iwu niile e dere ede, ya na usoro ya niile

nke guzoro imegide anyị. O wezugara ha, kpogide ha n'obe. **15** Mgbe ọ napurụ ike niile, na ichị isi niile, ngwa agha ha niile, ọ gbara ha ọtọ n'ihu ọha, igosi mmeri o meriri ha n'obe. **16** N'ihị ya, unu ekwela ka onye ọbụla kpee unu ikpe banyere ihe ọbụla unu na-eri, maọbụ ihe unu na-añu, maọbụ ihe banyere ido ọbọchị nso, maọbụ ime mmemme onwa ọhụrụ maọbụ mmemme ọbọchị izuike. **17** Ihe ndị a niile bụ onyinyo nke ihe ga-abịa n'ọdịnihu ma nke putara ihe dị n'ime Kraịst. **18** Unu ekwela ka onye ọbụla nke ọ na-amasị ife ndị mmụọ ozī maọbụ ibi ndụ umeala nke aghugho dī n'ime ya, onye na-ekwu ọtụtụ okwu banyere ọhụ ọ hụrụ, si otu a na-afūli onwe ya elu n'efu n'ihī echiche nke onwe ya, maa unu ikpe ma napụ unu ihe nrite unu. **19** Onye na-adighi ejidesikwa onye bụ isi aka ike, onye a na-esite n'aka ya na-eme ka ahụ niile, nke nkwonkwo ha na akwara ha niile na-ejikọta n'otu, too eto dī ka Chineke si chọọ ka ha too. **20** Ebe ọ bụ na unu esorola Kraịst nwụọ n'ebe ozizi na amamihe niile nke na-achị ụwa nọ, gini mekwaranụ unu ji ka na-ebi ndū dī ka a ga-asī na unu bụ nke ụwa, gini mere unu ji na-edo onwe unu n'okpuru iwu ya dī iche? **21** "Ejidela nke a aka, edetula nke a ire, ebitukwala nke a aka?" **22** Iwu ndī a niile na-ekwu banyere ihe ndī ga-ala n'iyi mgbe a na-etinye ha n'orū, ha sitere n'iwu na ozizi nke mmadū. **23** N'ezie, iwu ndī a yiri ihe e ji amamihe guzobe, n'ihī ụzọ o si akwali mmụọ mmadū n'ife ofufe dī ka ọ chọrọ, na iweda onwe n'ala, na jta anụ ahụ ahụhụ. Ma ha abaghī uru o bula jji ha gbochie agụụ ojọo nke anụ ahụ.

3 Ya mere, ebe e mere ka unu burū ndī so Kraịst bilie n'onwū, tūkwasinū obi unu n'ihē dī n'elūigwe ebe Kraịst nọ n'akūkū aka nri Chineke. **2** Ka echiche gbasara elūigwe ju unu obi. Unu atūfukwala oge ichegbu onwe unu banyere ihe dī n'ụwa. **3** N'ihī na unu anwūla. E zokwara ndū unu n'ime Chineke site na Kraịst. **4** Mgbe Kraịst onye bụ ndū unu ga-aputa ihe, unu ga-esokwa ya pūta ihē n'ebube ya. **5** Meenū ka ọchichọ ojọo niile nke ụwa dī n'ime unu burū ihe nwurū anwū. Unu etinyekwala aka n'ikwa iko, adighi ọcha, ọchichọ ojọo, agūū ime ihe ojọo, na anya ukwu (nke bụkwa ikpere arūsi). **6** Ọ bụkwa n'ihī ihe ndī a ka onuma Chineke na-abjakwasī ndī ahū na-enupu isi. **7** Ihe ndī a bụ ihe unu na-eme n'oge gara aga mgbe unu na-adi ndū n'ime ha. **8** Ma ugbu a bụ oge iwezuga ihe ndī a niile na ndū unu: iwe, na onuma, na obi ojọo, na nkwalu niile, ya na okwu ihere niile na-esi unu n'onū na-aputa. **9** Unu agwala ibe unu okwu ughā, n'ihī na unu eyipula mmadū ochie ahū na-eme ụdī omume a. **10** Ugbu a, unu eyikwasila ndū ọhūrū ahū, nke e ji amamihe na-eme ka ọ dī ọhūrū n'oyiyi nke onye kere ya. **11** Nkewa ọbula adighi n'ime ndū a. Ọ dighi mkpa maọbụ onye Juu maọbụ onye mba ọzọ, maọbụ onye e biri ugwu, maọbụ onye a na-ebighi ugwu. Ọ dīkwaghī mkpa maọbụ onye na-asū asūso ọzọ, ma ọ bu onye ime ọhịa, maọbụ onye Sitia, maọbụ ohu, ma ọ bụkwanū onye nwe onwe ya. Ihe dī mkpa

bū na Kraịst bụ ihe niile, nọrọkwa n'ime ihe niile. **12** Ya mere, dī ka ndī Chineke hōputara, ndī dī nso na ndī ọ hūrū n'anya, yikwasinū onwe unu obi ọmīkko, na obi ebere, na obi dī umeala, na idī nwayọo, na ntachiobi. **13** Na-anagidenū ibe unu, gbagharakwa mmejọ ọbula ibe unu na-emejọ unu. Gbagharanū dī ka Onyenwe anyī sī gbaghara unu. **14** Nke kachasī nke, kwerenū ka ihunanya na-achī achī na ndū unu, n'ihī na ọ bụ nke a na-ejikọta ihe niile n'otu. **15** Ka udo Kraịst na-achī achī n'ime obi unu, ebe unu bụ akūkū nke otu anū ahū ahū, a kporo unu ka unu nọdū n'udo. Mgbe niile, nōonū na-ekele. **16** Ka okwu nke Kraịst biri n'ime unu n'uju ya. Werenū amamihe niile na-akūzirita ibe unu ihe, ma na-adurītakwa ibe unu ọdū. Werekwanū abū ọma na abū nke ime mmụọ būrọo Chineke abū ekele n'obi unu. **17** Ka ihe niile unu na-eme, n'okwu maọbū n'omume burū nke e mere na nke e kwuru site n'aha Onyenwe anyī Jisōs, na-enyekwanū Chineke Nna ekele site na ya. **18** Ndī bụ nwunye, doonū onwe unu n'okpuru dī unu, dī ka ọ kwesiri ime n'ime Onyenwe anyī. **19** Unu ndī bụ dī, hunū nwunye unu n'anya, unu ejikwala obi ilu na-emeso ha omume. **20** Umuntakiri, ruberenū nne na nna unu isi n'ihē niile, n'ihī na nke a na-amasī Onyenwe anyī. **21** Unu bụ nna, unu emela ihe ga-akpasu umū unu iwe, ka ha ghara ida mba n'obi. **22** Ndī bụ ohu, na-eruberenū ndī bụ nna unu ukwu n'anū ahū isi n'ihē niile, na-emenū nke a, ọ bughī naanī mgbe ha nọ na-ele unu anya, maọbū mgbe unu choro inata ihuoma, kama werenū obi unu niile, na itū egwu Onyenwe anyī rubere ha isi. **23** Ihe ọbula unu na-eme, werenū obi unu niile mee ya. Ka ọ dī ka ọ bụ Onyenwe anyī ka unu na-arurū ya, ọ bughī dī ka unu na-arurū ya mmadū. **24** Chetanū nke ọma na unu nwere ugwo ọrū nke Onyenwe anyī kwadobere inye unu, ndī ya. N'ihī na ọ bụ Onyenwe anyī Kraịst ka unu na-ejere ozī. **25** Onye ọbula na-eme ihe ojọo ga-anata ugwo ọrū n'ihī ihe ojọo niile o mere. N'ihī na ile mmadū anya n'ihu adighi ya.

4 Unu ndī nwe odibo, jirinū ikwuba aka ọtọ na ikpe ziri ezi na-emeso ndī ohu unu omume, ebe unu maara na unu onwe unu nwere onyenwe unu n'elūigwe. **2** Na-anogidenū n'ekpere, nōokwanū na nche na-enyekwanū ekele. **3** Na-echetakwanū anyī n'ekpere, ka Chineke meghere anyī ụzọ ikwusa ozioma, ka anyī nwee ike kwusaa ihe omimi Kraịst, nke m ji maka ya noro n'ulo mkporo, **4** ka m nwee ike kwuo ya ka o doo anya otu m kwesiri. **5** Unu were amamihe na-achikota onwe unu n'ebe ndī nọ n'ezī nọ, jizienū ohere ọbula unu nwere nke ọma. **6** Ka okwu unu na-ekwu burū nke juputara n'amara na-atọ uto, ka unu mutakwa otu e si enye mmadū osisa dī mma. **7** Taijikos, ezi nwanna anyī, onye kwesikwara ntukwasī obi, onye anyī na ya na-ejeko ozī n'orū Onyenwe anyī, ga-akoro unu ihe niile banyere m. **8** Ana m ezitere unu ya, ka unu mara ihe banyere onodu anyī nakwa ka ọ gbaa obi unu ume. **9** Ezi nwanna anyī nwoke bụ Onisimos, onye kwesiri ntukwasī obi, onye bükwa

otu n'ime unu, so ya na-abja. Ha ga-agwa unu ihe niile na-eme n'ebe a. **10** Arjstakos, onye mu na ya no n'ulo mkporo, na-ekele unu. Mak nwanne Banabas na-ekelekwaa unu. (Onye unu natara ihe ntuziaka banyere ya, o buru na o bjarute n'ebe unu no, unu nabata ya nke oma.) **11** Jisos, onye a na-akpokwa Jostus, na-ekelekwaa unu. O bu naanị ndi a bu ndi Juu mu na ha na-aruko oru alaeze Chineke n'ebe a. Ha na-eme nnoo nke oma, na-enye m obi utu. **12** Epafra, odibo Kraist Jisos na onye bukwaa otu onye n'ime ogbako unu na-ekele unu. Oge niile ka o na-ekpe ekpere n'ihu unu, na-ariko ka unu guzosie ike buru ndi tozuru etozu na ndi kwesiri ike n'ochicho niile nke Chineke. **13** Ana m agbara ya akaebe na o rusiri oru ike n'ihu unu na n'ihu ndi Laodisia na ndi Hierapolis. **14** Ezi enyi anyi Luk, onye dibia ukwu anyi na Dimas na-ekele unu. **15** Keleereni m umunna anyi bi na Laodisia na nwanna anyi Nifas na chochi na-ezuko n'ulo ya. **16** Mgbe unu guchara akwukwo a, hunu na a gukwara ya na nzuko di na Laodisia. Gukwanu n'otu mgbe ahụ akwukwo nke si na Laodisia bia. **17** Gwanu Akipos ka o kpachapu anya rucha oru Onyenwe anyi nyere ya iru. **18** Eji m aka m dee ekele nke a mu onwe m bu Pol. Unu echefula na m no n'agbu. Ka amara dnyere unu.

1 Ndi Tesalonaika

1 Akwukwo ozi a si n'aka Pol, Sailas na Timoti. Na-abjara nzuko di na Tesalonaika, ndi e jikotara ha na Chineke Nna, na Onyenwe anyi Jisos Krajist. Ka amara na udo diri unu. **2** Anyi na-ekele Chineke ekele mgbe niile, na-echetakwa unu n'ekpere anyi. **3** Mgbe niile ka anyi na-echeta n'ekpere nye Chineke bu Nna, ihe gbasara oru unu nke sitere n'okwukwe, ya na irusi oru ike unu nke sitere n'ihunanya, na iguzosi ike unu nke sitere n'olileanya unu nwere n'Onyenwe anyi Jisos Krajist. **4** Umunna anyi, anyi maara na Chineke huru unu n'anya nke ukwu, hopta unu. **5** N'ihu na obughị naanị nke okwu onu ka ozioma anyi rutere unu, kama o bukwa n'ike, na n'ime Mmuo Nso nakwa mmetuta nke di omimi. Unu maara udi ndu anyi biri n'etiti unu n'ihu unu. **6** Nke a mere unu ji buru ndi na-enomi anyi na Onyenwe anyi. N'ihu na unu jiri onu nke Mmuo Nso na-enye nabata ozioma ahụ, n'agbanyeghi otutu ahuhu di ukwu nke o wetara unu. **7** N'uzo di otu a, unu ghoru ihe ilere anya nye ndi niile kwere ekwe no na Masidonia na Akaja. **8** Ugbu a, e sitela na ndu unu mee ka ozioma Onyenwe anyi gbasaa gabiga Masidonia na Akaja. N'ihu na a na-anu ihe banyere okwukwe unu nwere na Chineke n'ebe niile. Ya mere, o dikwaghị mkpa ka anyi kwuo ihe banyere ya. **9** N'ihu na ha onwe ha na-ebu uzo gwa anyi ihe banyere nnabata unu nabatara anyi, na otu unu si site n'ikpere arusi tugharia, bido ife Chineke di ndu, onye bukwa ezi Chineke, **10** na i chere Okpara ya onye galesi n'eluiowe, onye o sitere na ndi nwuru anwu kulite, Jisos, onye na-anaputa anyi n'ibe nke na-abja.

2 Unu onwe unu maara, umunna, na obibia anyi bjakwutere unu abughi ihe lara n'iyi. **2** Anyi tara ahuhu na mbu e mekwara anyi ihe there na Filipai dika unu maara, ma site n'inyeaka Chineke anyi nwere obi ike igwa unu ozioma ya, o buladi mgbe a na-eguzogide anyi n'ebe o di ukwu. **3** N'ihu na ariri anyi na-ario unu esiteghi na njehie puta maobu n'ochicho nke na-adighi ocha ma o bukwanu n'aghughu. **4** N'aka nke ozo, anyi na-ekwu okwu di ka ndi ozi Chineke nwaputara, ndi o tinyere oru ozioma a n'aka na ntukwasị obi idebe. Anyi adighi agbali ime ihe ga-atu mmadu utu, kama anyi choru ime ihe ga-atu Chineke utu, bu onye na-enyocha echiche obi anyi. **5** O dighi mgbe obula, di ka unu maara, anyi kwuru okwu nrafu maobu were uzo aghughu zoo anya ukwu anyi nwere. Chineke bu onye akaebe anyi. **6** O dighi mgbe anyi choru ka ndi mmadu obula maobu unu, maobu ndi ozo, too anyi. **7** O bu ezie, di ka ndi ozi Krajist, anyi gara abu ibu aru nye unu. Kama, anyi biri n'etiti unu site n'idi nwayo di ka ndi bu nne na-azu umuntakiri ha, na-elekota ha. **8** N'ihu na anyi huru unu n'anya nke ukwu ruo na o bughi naanị na anyi kwusaara unu ozioma Chineke kama anyi nyekwara unu ndu anyi. N'ihu na unu di anyi n'obi nke ukwu. **9** N'ezie umunna m, amaara m na unu ga-echeta otu anyi si ruo oru hujukwa anya

n'etiti unu. Anyi na-aru oru ehie na abali ihu na anyi rutara ego ga-ezuru anyi, n'ihu na anyi achoghi ibu oke ibu nye onye obula mgbe anyi na-ezisa unu ozioma Chineke. **10** Unu onwe unu bukwa ndi akaebe di ka Chineke si buru onye akaebe, na mmekorita anyi na unu bu ndi kwere ekwe, bu nwekorita di ocha na nke ezi omume, na nke ita utu obula na-adighi na ya. **11** N'ihu na anyi mesoro onye obula n'ime unu di ka nna si emeso umu nke ya, **12** na-agba unu ume, nakasi unu obi, na-akwagidekwa unu na unu kwesiri ibi ndu kwesiri umu Chineke, onye kpoatara unu n'ime alaeze ya na ebube ya. **13** N'ihu nke a, anyi ga-aga n'ihu na-ekele Chineke na-esepughị aka, n'ihu na mgbe unu nabatara okwu Chineke, bu nke unu nuru n'onu anyi, unu anabataghị ya di ka okwu mmadu, kama otu o dikwa n'ezikwu, ya bu okwu Chineke, nke narusikwa oru ike n'ime unu bu ndi kweere ya. **14** Unu onwe unu, umunna m, ghoonu ndi na-enomi nzuko nke Chineke n'ime Krajist Jisos, ndi no na Judja. N'ihu na unu onwe unu hukwara otu udi ahuhu ahu n'aka ndi ala unu, di ka ha onwe ha huru n'aka ndi juu. **15** Ndi gburu ndi amuma, gbukwaa Onyenwe anyi Jisos. Ugbu a ha na-akpagbukwa anyi na-achupu anyi. Ha na-emegide Chineke na mmadu niile **16** site n'igbochi anyi zisara ndi mba ozo ozioma ka a ghara izoputa ha. Ha na-esite n'uzo di otu a na-eme ka iko mmehie ha na-eju. Ma ikpe Chineke adakwasilara ha. **17** Otu o di, umunna anyi, mgbe anyi si n'etiti unu puo, noo nwa oge nta, onodu a mere anyi ndi na-enweghi nne na nna (maobu na-anu ahu o bughi n'ime mmu), n'ihu otu unu si guo anyi aguu, anyi gbaliri ihu unu. **18** Anyi gbalisiri ike ibiakwute unu, karisja, mu onwe m bu Pol gbaliri, gbalia ibia, ma ekwensu gbochiri anyi. **19** N'ihu na olee ihe bu olileanya anyi, maobu onu anyi, maobu okpueze anyi, nke anyi ga-eji nyaa isi mgbe a ga-eme ka anyi niile guzo n'ihu Onyenwe anyi Jisos Krajist, mgbe o ga-abja? O bu na o bughi unu onwe unu? **20** N'ezie, unu onwe unu bu onu na otuto anyi.

3 Ya mere, mgbe anyi na-apughi inagide ya gaa n'ihu, anyi kpabiri ino naanị anyi n'Atens. **2** Anyi zipuru Timoti, onye bu nwanna anyi, onye anyi na ya so naruru Chineke oru site n'ikwusa ozioma Krajist, ka o bjakwute unu, kasie unu obi, meekwa ka unu guzosie ike n'okwukwe unu. **3** Ka unu hapu ida mba n'ihu mkpagbu ndi a na-akpagbu unu. Ma ana m eche na unu onwe unu maara na nke a ga-abu ihe nketa anyi. **4** N'ihu na mgbe anyi na unu no, anyi buru uzo gbaara unu ama na ihe ndi a aghaghị ibiakwasị unu. Ugbu a, ihe niile emezuola di ka unu matakwara. **5** N'ihu nke a, mgbe m huru na m apughi inagide ihe ndi ahụ, eziri m ozi, ka a choputa maka okwukwe unu. N'ihu na ujo m bu ma eleghi anya o nweela uzo onye onwunwa ojo ahu si n'waa unu onwunwa n'oge a, mee ka ndogbu niile anyi dogburu onwe anyi n'oru n'etiti unu buru ihe lara n'iyi. **6** Ma ugbu a, Timoti esitela n'ebe unu no loghachikwute anyi. O wetara ozioma banyere okwukwe unu na ihunanya unu. O

mekwara ka anyị mata na unu na-enwe ezi ncheta banyere anyị mgbe niile, na ọ na-agụsi unu agụụ ike ihu anyị anya, dị ka o si agukwa anyị ihu unu anya. **7** N'ihị nke a, ụmụnna anyị, anyị aburula ndị a gbara ume nke ukwu, ọ bụladị n'ime mkpagbu niile nke anyị nọ n'ime ya, n'ihị iguzosi ike nke unu guzoro n'okwukwe unu. **8** Ugbu a anyị ga-adị ndụ, ma ọ bụrụ na unu eguzosie ike n'ime Onyenwe anyị. **9** Olee ụdị ekele anyị puru ikele Chineke n'ihị akụkọ nyere anyị n'ihu Chineke anyị n'ihu unu. **10** Ehihie na abalị niile, anyị na-arịọ ka anyị ihu unu ihu na ihu, ka anyị nwee ike tinyezuo ihe fọdurụ n'okwukwe unu. **11** Ugbu a, ka Chineke Nna anyị na Onyenwe anyị Jisọs Kraịst megheere anyị ụzọ ibi akwute unu. **12** Ka Onyenwe anyị meekwa ka unu baa ụba, ka unu babiga ụba oke n'ihunanya unu nwere nye ibe unu, na ndị ọzokwa, dị ka ihunanya anyị si dị ukwu n'ebe unu nọ. **13** Ka ọ mee ka obi unu guzosie ike n'ịdị nsọ, na-enweghị ita ụta ọbụla, n'ihu Chineke na Nna anyị, n'ọbibiya nke Onyenwe anyị Jisọs ya na ndị nsọ ya niile.

4 N'ikpeazu, ụmụnna anyị, anyị na-arịọ ma na-akwagidekwa unu n'ime Onyenwe anyị Jisọs, dị ka unu mụtara site n'aka anyị otu unu kwesiri isi bie ndụ, nakwa ime ihe ga-atọ Chineke ụtọ. Unu na-eme nke a karịa. **2** N'ihị na unu maara ụdị ndumọdu ahụ si n'aka Onyenwe anyị Jisọs nke anyị nyere unu. **3** N'ihị na nke a bụ ọchịchọ Chineke, bụ ị dị nsọ unu. Ka unu wezuga onwe unu site na ikwa iko, **4** ka onye ọbụla n'ime unu mata ido ahụ nke onwe ya n'ugwu na n'ịdị nsọ. **5** Ọ bughị n'uzọ imejuputa ọchịchọ ojoo nke anụ ahụ dị ka ndị mba ozo na-amaghị Chineke. **6** Ka onye ọbụla ghara imegbu maobu ighogbu nwanna ya n'okwu a. N'ihị na Onyenwe anyị ga-ata onye na-eme ihe dị otu a ahụhụ, dị ka anyị gwara unu na mbu, na-adọsikwa unu aka na ntị ike. **7** N'ihị na ọkpukpo Chineke kpọrọ anyị abughị ka anyị na-ebi ndụ adighi ọcha kama ọ chorọ ka anyị dirị nsọ. **8** Ya mere, onye ọbụla nke juru inara ntuziaka a, ọ bughị mmadu ka ọ juru, kama ọ bụ Chineke onye na-enye unu Mmụọ Nso ya. **9** Ugbu a, ihe gbasara ihunanya nke kwesiri ịdị n'etiti ụmụnna, o kwesighi ka anyị gwa unu ihe ozo banyere ya. N'ihị na unu onwe unu bụ ndị Chineke kuziri ka unu nwee ihunanya n'ebe ibe unu nọ. **10** Ma n'ezie, unu na-ahụ ụmụnna anyị niile bi na Masidonia n'anya. Ma anyị na-arịọsịka unu aririọ ike si unu na-ahukwa ha n'anya karịa ka unu huru ha ugbu a. **11** Nweenu aguu ibi ndu nwayo, na-arukwanu oru diriri unu. Jirikwanu aka unu na-arụ oru dika anyị gwara unu, **12** nke a ga-eme ka ndu unu na-ebi kwa ubochi wetara unu nsopuru n'ebe ndi na-ekweghi ekwe nọ, meekwa ka unu ghara i dabere n'onye obula. **13** Umunna m, anyi chorọ ka unu mata ihe banyere ndi otu anyi ndi dara n'ura onwu, ya ewutela unu dika o si ewute ndi ozo ndi na-enweghi olileanya. **14** N'ihị na ebe ọ bụ na anyi kweere na Jisọs nwuru ma sitekwa n'onwu bilie, n'otu aka ahụ, anyi kwenyekwara na site na Jisọs, Chineke ga-akpọtite ndi niile nwuru anwu. **15** N'ihị na okwu

nke Onyenwe anyi nke anyi na-akuziri unu bu nke a, na anyi ndi di ndu ruo obibia Onyenwe anyi agaghị ebu ndi dara n'ura onwu uzo. **16** N'ihị na Onyenwe anyi n'onwe ya ga-esi n'eluigwe rdada, ọ ga-ewere olu ike kpoọ oku, werekwa olu nke onyeisi ndi mmuo ozi na uda opi ike nke Chineke. Mgbe ahụ ndi niile nwuru n'ime Kraist ga-ebu uzo bilie. **17** Mgbe ahụ, anyi onwe anyi, ndi di ndu, ndi fodoru n'uwu, ka a ga-eweli anyi na ha elu n'ime igwe ojii, iga izute Onyenwe anyi na mbara eluigwe, ebe anyi na Onyenwe anyi ga-anọ ruo mgbe ebighi ebi. **18** Ya mere, werenu okwu ndi a, na-agba onwe unu ume mgbe niile.

5 Ugbu a, umunna, banyere oge na mgbe ihe ndi a ga-emezu. Echeghi m na o di mkpa i degara unu akwukwo. **2** Di ka unu maara nke oma na ubochi Onyenwe anyi ga-abia di ka onye ohi si abia n'abalị. **3** Mgbe ha ga na-asị udo, na nchekwa di, mgbe ahụ, na mberede, mbibi ga-abiakwasị ha di ka ihe mgbu si adakwasị nwanji ime na-eme, nke ga-eme ka onye obula ghara inwe ike igbapu. **4** Ma unu onwe unu, umunna, anoghi n'ochichiri, nke ubochi ahụ ga-abiakwasị unu na mberede dika onye ohi. **5** Unu niile bu umu nke ihe na umu nke ehie, anyi abukwaghị nke ochichiri maobu nke abali. **6** N'ihị nke a, ka anyi ghara idị na-arahu ura di ka ndi ozo, kama ka anyi muru anyi ka anyi dokwaa anyi. **7** N'ihị na abali bu mgbe ndi na-arahu ura ji arahu ura. Ọ bukwa n'abalị ka ndi mmanya na-egbu na-ariubiga mmanya oke. **8** Ma ebe anyi niile bu ndi nke ihe, ka anyi buru ndi anya doro, ndi yi okwukwe na ihunanya dika ihe ikpuchi obi, yikwasikwa olileanya nke nzoputa di ka okpu igwe. **9** N'ihị na Chineke akwadebeghi ikpe omuma na egwu nye anyi. Kama ka anyi nweta nzoputa site n'okwukwe anyi nwere n'Onyenwe anyi Jisọs Kraist. **10** Ọ nwuru n'ihị anyi ka ọ buri, ma anyi di ndu ma anyi nwuru anwu, anyi ga-esoro ya diriri ndu. **11** Ya mere, na-akasiritanu onwe unu obi. Na-emekwanu ihe obula ga-ewuli ibe unu elu di ka unu si eme. **12** Anyi na-arịosị unu ike, umunna, ka unu na-asopuru ndi niile na-adogbu onwe ha n'oru n'ihị unu, ndi ahụ na-elekota unu n'ime oru Onyenwe anyi, na ndi ahụ na-adu unu odu. **13** Ka unu na-akwanyere ha ugwu site n'ihunanya n'ihị udi oru ha na-arụ. Ka unu na mmadu ibe unu birikwa n'udo. **14** Ma ugbu a, anyi na-arịo unu, umunna, na-adunu ndi na-anọ nkiti odu, na-agbanu ndi dara mba ume, nyerenu ndi na-adighi ike aka, nwekwanu ndidi n'ebe ha niile nọ. **15** Ka onye obula ghara inyeghachi mmadu ibe ya ihe ojoo n'onodu ihe ojoo. Kama gbalisieni ike ime ezi ihe n'ebe ibe unu nọ na n'ebe mmadu niile nọ. **16** Na-anurinu onu oge niile. **17** Na-ekpenu ekpere oge niile na-esepughị aka. **18** Na-enyenu ekele mgbe niile banyere ihe niile, n'ihị na nke a bu ochichọ Chineke banyere unu ndi bu nke Kraist Jisọs. **19** Unu emenyula oku Mmụọ Nso. **20** Ozo unu eledala okwu ndi amuma anya. **21** Kama na-anwalenu ihe niile ma na-ejidesikwanu ihe niile di mma aka ike. **22** Wezuganu onwe unu n'ihie ojoo niile. **23** Ka

Chineke ya onwe ya, bụ Chineke nke udo, doo unu nsọ n'uzọ niile. Ka e debezuo mmụọ unu na mkpuruobi unu na anụ ahụ unu nsọ, na-enweghị ntupọ obula ruo ubochi obibia Onyenwe anyi Jisọs Kraịst. **24** Onye ahụ kpọrọ unu ga-emezu ihe ndi a, n'ihu na o bụ onye kwesiri ntukwasị obi. **25** Biko umunna, na-ekperenu anyi ekpere. **26** Werenu isurita onu di nsọ na-ekele umunna anyi dum. **27** Iwu m na-enye unu site n'aha Onyenwe anyi bụ ka unu guputa akwukwo a n'ihu umunna niile. **28** Ka amara Onyenwe anyi Jisọs Kraịst dinyere unu niile.

2 Ndi Tesalonaika

1 Pọl, na Saịlas, na Timoti dere akwukwọ a, Na-edegara nzukọ dị n'obodo Tesalonaika n'ime Chineke Nna anyị, na n'ime Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **2** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyị, na Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dirị unu. **3** Ụmụnna, anyị aghaghị ikele Chineke ekele mgbe niile banyere unu. O kwesiri ka anyị mee otu a, n'ihị okwukwe unu na-abawanye. Ịhụnanya onye ọbụla n'ime unu nwere n'ebe ibe ya nọ na-abawanyekwa. **4** N'ihị nke a, anyị na-eji unu na-anya isi n'etiti nzukọ Chineke niile. Anyị na-akọrọ ha otu unu si jiri ntachiobi nọgidiesie ike n'ime nsogbu niile dakwasịrị unu, na otu unu si nwee okwukwe dī ukwu, ọ bụladị n'etiti oke mkpagbu a na-akpagbu unu. **5** Ihe ndị a niile na-egosi na ikpe Chineke bụ nke ziri ezi, nke e ji eme unu ndị kwesiri alaeze Chineke, nke unu na-ata ahụhụ n'ihị ya. **6** Chineke bụ onye ezi omume n'ezie. Ọ ga-eji mkpagbu kwughachi ndị na-akpagbu unu. **7** Ọ ga-enyekwa unu bụ ndị a na-akpagbu na anyị onwe anyị ezumike. Ọ ga-eme nke a mgbe a ga-eme ka Onyenwe anyị Jisọs ya na ndị mmụọ ozi si n'elugwe puta ihè. **8** Ọ ga-abia n'ụdị ire ọkụ taa ndị ahụ na-amaghị Chineke ahụhụ na ndị juru ịnabata ozioma nke Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **9** Ndị a ga-ata ahụhụ mbibi ruo ebighị ebi, ebe ha na-agaghị ahụ ihu Onyenwe anyị na ebube nke ike ya, (aiōnios g166) **10** n'ụbọchị ahụ ọ ga-abia ịnara ija mma na otuto, n'ime ndị nsọ ya, ya na ka ọ buru ihe ịtụnanya n'ebe ndị kweerenụ nọ, n'ihị na unu kwenyere ama nke ozioma ahụ anyị gbaara unu. **11** N'ihị nke a, anyị na-anogide n'ekpere n'ihị unu, na-arịọ ka Chineke guo unu dika ndị kwesiri ọkpụkpọ ọ kpọrọ unu, na-arịọkwa ka o site n'ike ya mee ka unu mezuo ebumnobi nke ihe dī mma, na ezi ọrụ niile nke okwukwe. **12** Ka e nye aha Onyenwe anyị Jisọs otuto n'ime unu, unu onwe unu n'ime ya kwa, dī ka amara nke Chineke anyị na nke Onyenwe anyị Jisọs Kraịst si dī.

2 Ma ihe banyere ọbịbịa Onyenwe anyị Jisọs Kraịst, na nzukọ anyị na ya ga-ezukọta, anyị na-adusị unu ọdụ ike ụmụnna. **2** Ka unu ghara jma jijiji maọbụ ịtụ egwu n'uche unu n'ihị amụma, maọbụ okwu maọbụ akwukwọ ozi e dere dī ka o sitere n'aka anyị, nke na-asị n'ụbọchị Onyenwe anyị eruola. **3** Unu ekwela ka onye ọbụla duhie unu n'uzọ ọbụla, n'ihị na ụbọchị ahụ agaghị abia tutu ruo mgbe oke inupu isi ga-adi, na mgbe a ga-ekpughe onye mmebi ihu ahụ nke a kara akara ịla n'iyi. **4** Onye mmebi ihu ahụ ga-ebuli onwe ya elu megide ihe niile a na-akpọ chi maọbụ nke a na-efe ofufe, nke ga-eme ka o dozie onwe ya n'ụlọnsọ Chineke, na-ekwuputa na ya bụ Chineke. **5** Unu echetaghị ihe m gwara unu n'oge mụ na unu nọ banyere ya? **6** Ma ugbu a, unu maara na o nwere onye na-egbochi ya ka ọ hapu ịputa ihe. N'ihị na mgbe ọ ga-aputa bụ mgbe oge ya ruru. **7** Ma ọrụ nzuzo nke

mmebi ihu ebidolarị ugbu a, ma onye ahụ na-egbochi ya ịbabiga ụba oke ga-anogide na-eme otu a tutu ruo mgbe oge e wezugara ya. **8** Mgbe ahụ, a ga-eme ka onye mmebi ihu ahụ puta ihè, bụ onye Onyenwe anyị Jisọs ga-eji ume ọ ga-esi n'ọnu ya kuputa laa n'iyi, ma mee ka ọ ghara ịdikwa ozo site n'ọbịbịa ya. **9** Ọbịbịa onye mmebi ihu ahụ ga-abụ dī ka ọrụ ekwensu si dī, site n'ike iru ọrụ ebube aghugho na ihe ịrịbama dī iche iche, na ọrụ ịtụnanya aghugho dī iche iche nke ughā. **10** Ya na ụdị ọrụ ọjọọ dī iche iche nke ọ ga-eji duhie ndị ahụ na-ala n'iyi. Ha ga-ala n'iyi n'ihị na ha juru ihu eziokwu n'anya ma nwee nzoputa. **11** N'ihị nke a, Chineke ga-ahapu ha ka e duhie ha, ka ha jiri obi ha niile nabata okwu ughā ndi a. **12** Ihe nke a putara bụ na ndi niile na-ekweghị n'ezikowu ahụ ma nwee mmasi n'ajo omume ka a ga-ama ikpe. **13** Anyi kwesiri inye Chineke ekele mgbe niile n'ihị unu ụmụnna ndi Onyenwe anyi huru n'anya. N'ihị na Chineke esitelari na mmalite hoputa unu ka unu buru ndi a zoputara site n'oru ido nsọ nke Mmuo Nso na site n'okwukwe unu n'ezikowu ahu. **14** N'ihị nke a, ọ kpọrọ unu site n'oziooma anyi ka unu nweta otuto nke Onyenwe anyi Jisọs Kraịst. **15** Ya mere, ụmụnna, nọgidenu n'ozizi ahụ anyi mere ka unu mta site n'ozizi anyi ziri unu, maobu na akwukwo anyi deere unu. **16** Ka Onyenwe anyi Jisọs Kraịst n'onwe ya, na Chineke Nna anyi, onye huru anyi n'anya, site n'amara ya nye anyi agbamume dī ebighi ebi na ezi olileanya, (aiōnios g166) **17** gbaa obi unu ume, ma mee ka unu guzosie ike n'iru ọrụ na ikwukwa ihe niile dī mma.

3 N'ikpeazu, ụmụnna, na-ekperenu anyi ekpere ka ozi Onyenwe anyi gaa n'ihu na-agbasa ruo ebe niile ma buru ihe a na-asopuru, dī ka ọ gbasara n'etiti unu. **2** Ka e nwee ike naputa anyi n'aka ndi ajo mmadu, n'ihị na ọ bughị mmadu niile nwere okwukwe. **3** Ma Onyenwe anyi kwesiri ntukwasị obi, ọ ga-echebe unu ma gbaakwa unu ume ka unu hapu ịdaba n'aka ajo onye ahụ. **4** Anyi nwere nchekwube n'ime Onyenwe anyi na unu na-eme ma ga-anogidekwa na-eme ihe niile anyi nyere unu n'iwu. **5** Ka Onyenwe anyi duzie obi unu ighota ihunanya Chineke ya na ụdị ntachiobi Kraịst nwere. **6** Ụmụnna, nke a bụ ihu anyi na-enye unu site n'aha Onyenwe anyi Jisọs Kraịst. Ka unu zere onye ọbụla kpọrọ onwe ya onye kwere ekwe n'ime unu na-ebi ndu umengwu na onye na-adighi eso ozizi nke unu natara n'aka anyi. **7** N'ihị na unu maara nke oma n'ime onwe unu na unu kwesiri igbaso omume anyi. O nweghị mgbe ọbụla unu huru anyi ka anyi na-agaghari hapu ọrụ anyi kwesiri iru. **8** O nweghị onye ọbụla anyi riri nri ya nke anyi na-ebughị ụzo kwuọ ya ugwo. Kama anyi rusiri ọrụ ike, dogbukwaa onwe anyi n'oru ehilie na abali, ka anyi ghara ibu ibu arọ nye onye ọbụla. **9** Ọ bughị na anyi enweghị ikike ịnara unu ihe oriri, kama ọ bụ ka anyi kuziere unu site n'omume anyi ihe unu ga na-eñomi. **10** Ọ bụladị mgbe anyi na unu nọ, anyi nyere unu ihu a sị, "Onye ọbụla na-agaghị ọrụ ya erila nri." **11** Ma anyi

anụla na ụfọdụ n'etiti unu na-anọ nkịtị na-arughị ọrụ
ọbụla, kama ndị dị otu a na-agaghari, na-etinye anya
n'ihe na-agbasaghị ha. Ha anaghị arụ ọrụ ọbụla. **12**
Anyị na-enye ndị a iwu, na-adụsịkwa ha ọdụ ike site
n'aha Onyenwe anyị Jisọs Kraịst, si ha wetuo obi ha
ala rụsịe ọrụ ha ike. Ka ha riekwa nri ha ji aka ha
rụpụta. **13** Otu ọ dị ụmụnna, unu ekwela ka ike iri
ọrụ ọma gwụ unu. **14** Ma ọ bụrụ na ndị ọbụla adighị
erube isi nye ihe anyị kwuru n'ime akwụkwọ ozi a,
hụbanụ ndị dị otu a ama ma kwụsịkwa iso ha nwekọ
ihe ọbụla, ka ihere mekwa ha. **15** N'agbanyeghị nke
a, unu agụkwala ha dị ka ndị iro unu, kama nyenụ
ha ndumọdụ dị ka ụmụnna. **16** Ugbu a, ka Onyenwe
anyị, onye udo na-esi n'aka ya abia tükwasiri unu udo
ya mgbe niile, n'ime ọdụ ọbụla unu nọ n'ime ya.
Onyenwe anyị nnyekwara unu. **17** Mụ onwe m bụ Pọl
ji aka m depụta ekele a, nke m na-ekele unu niile. Nke
a bụ ihe e ji arịba akwụkwọ niile m dere ama. Otu a ka
m si ede ihe. **18** Ka amara Onyenwe anyị Jisọs Kraịst
dịnyere unu niile.

1 Timoti

1 Pọl, onyeozị Kraịst Jisọs site n'iwu Chineke Onye nzoputa anyị, na nke Kraịst Jisọs, onye bụ olileanya anyị, **2** Na-edegara gị bụ Timoti ezi nwa m n'ime okwukwe akwukwo a. Ka amara, na ebere na udo nke sitere na Chineke bụ Nna, na Kraịst Jisọs Onyenwe anyị dirị gị. **3** Dị ka m gbara gị ume, mgbe m na-aga Masidonia, noḡide n'Efesos ka i nwee ike nye mmadu ụfọdụ iwu ka ha ghara ịga n'ihu n'izi ụkpuru di iche. **4** Mee ka ha kwusi ịko ogologo akuko, na inyocha ihe gbasara usoro omumu di iche iche nke na-adighi agwu agwu. N'ihu na ihe ndi a na-eweta ajuju na iru uka na-abaghị uru, kama inyere ndi mmadu aka inabata uzo ahụ Chineke kwadoro site n'okwukwe. **5** Ihe anyi bu n'obi nye iwu a, bu ka a kwalite ihunanya nke sitere n'obi ocha na ezi akonuche, na okwukwe nke aghugho na-adighi. **6** Ufodu e sikwala n'ihe ndi a dapu, jehie uzo, site n'oke iru uka na-abaghị uru. **7** Ha chorọ ịbu ndi ozizi iwu ma ha amaghị ihe ha na-ekwu maobu ihe ha na-akwadosi ike. **8** Ma anyi maara na iwu di mma, ma o buru na onye obula ewere ya mee ihe a chorọ ka e jiri ya mee. **9** Ma emeghi iwu n'ihu ndi ezi omume. Kama, e mere iwu n'ihu ndi ahụ na-emebi iwu na ndi na-enupu isi, ndi kporo Chineke asj na ndi mmehie, ndi ruru aru, ndi na-egbu nna ha na nne ha, na ndi na-egbu mmadu ibe ha, **10** na ndi na-akwa iko na ndi ikom na-emeru onwe ha n'ahu ndi ikom ibe ha, ndi na-azu ahia ndi ohu, na ndi ugha niile, na ndi na-agba ama ugha, tyniere ihe ndi ahụ niile megidere ezi ozizi ahụ, **11** nke dabara n'ozio ma ahụ di ebube, nke Chineke di ngozi, nke o nyefere m n'aka na ntukwasị obi ichebe. **12** Ana m ekele Kraịst Jisọs Onyenwe anyi ekele, onye na-enye m ike, n'ihu na o gurụ m di ka onye e kwesiri itukwasị obi mgbe o hoputara m ijere ya ozi. **13** O bu ezie na n'oge gara aga, ahụ m onye na-ekwujo Chineke na onye na-akpagbu ndi ya, burukwa onye na-emege emegide. Ma Chineke meere na ebere n'ihu na m mere ihe ndi ahụ n'onodu amaghị ihe, na enweghi okwukwe. **14** Ma Onyenwe anyi wukwasiri m amara ya, nke babigara uba oke, ya na okwukwe na ihunanya n'ime Kraịst Jisọs. **15** Okwu a kwesiri ntukwasị obi, kwesikwa ka anabata ya nke oma: Kraịst Jisọs bja n'awa izoputa ndi mmehie, nke mu onwe m bu onyeisi ha. **16** O bu n'ihu nke a ka e ji gosi m ebere, ka Kraịst Jisọs site n'ime m, bu onye kachasi di njo, gosi enweghi ogwugwu nke ntachiobi ya, ka m buru ihe nlere anya nye ndi ahụ niile ga-ekwere na ya, ma nata ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **17** Ugbo a, ka enye Eze ahụ na-adị ruo mgbe niile, Onye na-adighi anwu anwu, Onye a na-adighi ahụ anya, Onye naani ya bu Chineke, nsopuru na otuto ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **18** Ugbo a, Timoti nwa m, ana m enye gi ndumodu a di ka amuma ahụ e buru banyere gi n'oge gara aga si di. Ka i site n'igbaso ya nwe ike ịlụ ezi ogu ahụ. **19** Jidesie okwukwe i nwere ike, ya na ezi akonuche. N'ihu na ufodu ajula ezi akonuche ma si otu

a dapu n'okwukwe. **20** Haimeniōs na Alegzanda so na ndi a. Ewerela m ha nyefee Ekwensu n'aka, ka o taa ha ahuhu tutu ruo mgbe ha mutara na ha ekwesighi ikwu okwu nkwalu mgbe Chineke.

2 Na mbu, ana m arjo ka e kpee ekpere, kwuchite onu ndi ozo n'ekpere, ma nye ekele n'isi mmadu niile, **2** kpee ekpere maka ndi eze niile, na ndi niile no n'onodu ochichi, ka anyi nwee ike bie ndu udo na nke nsogbu na-adighi, n'ime isopuru Chineke di ka o chorọ. **3** Nke a bukwa ihe di mma na ihe na-atọ Chineke Onye nzoputa anyi ezi uto. **4** Onye chorọ ka a zoputa mmadu niile, ka ha niile bjaru na mmazu nke eziokwu. **5** N'ihu na o bu naani otu Chineke di. O bukwa naani otu onye ogbugbo di n'etiti Chineke na mmadu. Kraịst Jisọs, onye ya onwe ya bu mmadu. **6** Onye weere onwe ya ka o buru ihe mgbaputa n'ihu mmadu niile, nke bu igba ama a na-enye n'oge ya. **7** N'ihu nke a, a hoputara m ka m buru onu na-ekwuru oha nakwa onyeozị, na onye nkuzi nye ndi mba ozo banyere ezi okwukwe ahụ. Eziokwu ka m na-ekwu, anaghị m agha ugha. **8** N'ihu nke a, achoro m ka ndi ikom, n'ebe niile na-achili aka di nsọ elu n'ekpere, na-ebughị iwe n'obi, na-arukwaghị uka. **9** Achokwara m ka ndi inyam kwadoo onwe ha n'uzo kwesiri ekwesị, ka ha jiri nsopuru na uche zuruoke choo onwe ha mma. O bughị isi a kpara akpa, ma o bukwanu ngwa mma nke olaedo maobu pieal, maobu uwe di oke onuahia ha na-eyi. **10** Kama site n'ezị oru oma ha nke kwesiri ndi inyam na-ekwuputa na ha na-ekpere Chineke. **11** Nwanyị kwesikwara iji obi di umeala na obi di nwayo gee nti mutakwa ihe mgbe a na-ezi ihe. **12** Ekwenyeghi m ka nwanji zie ihe, maobu ka o buru onyeisi n'ebe ndi nwoke no. Ha kwesiri ino nwayo mgbe obula unu zuko. **13** O bu n'ihu na e buru uzo kee Adam tupu e kee liv. **14** O bukweghi Adam ka a ghogburu, kama o bu nwanji ka a ghogburu mee ka o buru onye mmebi iwu. **15** Ma a ga-zoputa ha site n'omumu nwa ma o buru na ha anogide na-ebi ndu okwukwe na ihunanya, na idi nsọ, na nke uche zuruoke.

3 Nke a bu okwu kwesiri ntukwasị obi ma burukwa eziokwu, bu nke na-asi, o buru na onye obula na-acho onodu ịbu ukochukwu, o na-acho ezi oru kacha mma. **2** Ya mere onye ukochukwu kwesiri ịbu onye a na-adighi ata uta, onye luru otu nwunye, onye obi umeala, onye na-achikota onwe ya nke oma, onye nwere nsopuru, onye na-anabata ndi obia n'ulo ya, nakwa onye nwere ike ikuzi ihe. **3** O gaghị ahụ onye na-anubiga mmanya oke, o gaghị ahụ onye nalukari ogu, kama o ga-abu onye di nwayo, onye nahughị okwu na uka n'anya, na onye na-adighi ahụ ego n'anya. **4** O ga-abu onye na-achizi ezinaulo ya nke oma, burukwa onye na-achikwa umu ya inwe nsopuru n'uzo obula. **5** (N'ihu na o buru na mmadu enweghi ike chikotazie ezinaulo ya, o ga-esi anaa chizie choochi Chineke?) **6** O gaghị ahụ onye cheghariri ohuru, ma o bughị ya, o ga-afuli onwe ya elu n'inya isi, ma si otu a daba n'omuma ikpe di ka ekwensu. **7** O ga-abukwa

onye nwere ezi ama n'ebe ndị nọ n'ezị nọ, ka ọ ghara idaba n'ọnọdụ ihere nakwa n'onyia ekwensu. **8** Otu ahụ kwa, ndị a hoptutara ijere choqochi ozi aghaghị ibụ ndị kwesiri nsopuru, ndị na-enweghị ire abụo, ndị kwesiri ntụkwasị obi. Ha agaghị abụ ndị na-ahūbiga mmanya oke na ndị akpiri ego na-agbaso uru n'ezighi ezi. **9** Ha ga-abụ ndị ji akonuche di ọcha na-ajidesi eziokwu nke okwukwe anyi ike. **10** Tupu a hoptuta ha iru ọru a, a ga-ebu ụzọ nwalee ha. Ọ buru na ha enweghị ebubo ọbụla megide ha, mgbe ahụ, a ga-eme ha ndị na-eje ozi na choqochi. **11** Otu aka ahụ kwa, ndị nwanyi kwesikwara ibu ndi nwere nsopuru n'uzo ọbula, ndi na-adighi ebu iro n'obi, ndi na-adighi agba asiri, kama ndi nwere obi umeala, na ndi kwesiri ntukwasị obi n'ihe niile. **12** Ndi niile a ga-ahoptuta ije ozi na choqochi aghaghị ibu ndi nwere naanj otu nwunye, ndi na-achizi umu ha na ezinaulo nke aka ha nke oma. **13** N'ih na ndi ahụ ruru ọru ije ozi ha nke oma nwere ugwo ọru. Ugwo ọru ha bukwa nsopuru ahụ ndi ozo ga-asopuru ha, na nkwa okwu ha nwere banyere okwukwe a n'ime Kraist Jisosh. **14** Enwere m oilleanya na m ga-abia ileta gi na mgbe na-adighi anya, ma ana m edere gi ihe ndi a. **15** Asị na m enweghi ike bia oshiso, i gamata otu ndi mmadu kwesiri isi bie obi n'ezinaulo Chineke, nke bu nzuko nke Chineke di ndu, ogidi na ntqala nke eziokwu ahụ. **16** Karichasia nke a, ọ bu ihe omimi di ukwu, bu ntqala ebe ezi idi nso si walite: Ọ putara ihe n'udidi mmadu, Mmuo Nso gosiri na ọ bu onye ezi omume, ndi mmuo ozi huru ya, e kwusara ihe banyere ya nye mba niile, uwa niile kwenyeere na ya, a nabatakwara ya n'ebube nke eluigwe.

4 Ma Mmuo Nso agwagheela anyi onu si, na n'oge ikpeazu ufodu mmadu n'ime choqochi ga-esite n'okwukwe wezuga onwe ha, buru ndi na-agbaso mmuo nduhie nakwa ozizi ihe banyere mmuo ojo. **2** Ozizi di otu a na-esite n'ihu abuo nke ndi ugha, bu ndi eji igwe oku da nwuo akonuche ha. **3** Ndi di otu a na-egbochi ilu di na nwunye na iri ihe oriri ufodu. Ma ọ bu Chineke kere ihe oriri ndi a ka ndi kwere ekwe, ndi maara eziokwu ahụ jiri ekpere na ekele nara ha. **4** Ihe niile Chineke kere di mma, ọ dikwaghị ihe ọbula a ga-aju ma ọ buru na e jiri ekele nara ya, nso n'ihu na-esitere n'okwu Chineke na ekpere doo ya. **5** Ọ buru na i mee ka umunna mara ihe ndi a, i ga-abu ezi onyeoz Kraist Jisosh, onye a zulitere nke oma site n'ezikwu nke okwukwe, na ezi ozizi nke i gbasoro. **7** Atufula oge gi n'iru uka ruru aru banyere akuko ifo nzuzu, na akuko na-abaghị uru nke ndi agadi nwanyi na-akọ. Kama zuo onwe gi ka i buru onye nke na-asopuru Chineke. **8** Igwuri egwu nke anu ahụ di mma kama ibu onye nke Chineke bara uru karja n'uzo ọbula, n'ih na nkwa di n'ime ya bu banyere ndu di ugbu a na ndu di n'ihu. **9** Okwu a kwesiri ntukwasị obi, kwesikwa ka a nara ya nke oma. **10** Anyi na-adogbu onwe anyi n'oru na-ahujukwa anya maka na anyi tukwasiri oilleanya anyi na Chineke di ndu, onye bu Onye nzoputa mmadu niile, karichasia, nke ndi niile

kwere ekwe. **11** Ndi a bu ihe ndi i ga-akuzi, kwudosie ike na-akuzi ha. **12** Ekwela ka onye ọbula lelja gi anya n'ih na ibu okorobia. Kama mee ka i buru ihe imaatu na ihe ilere anya oma nye ndi kwere ekwe, n'okwu, n'ibi obi, n'ihunanya, n'okwukwe nakwa n'idi ọcha n'uche. **13** Tutu ruo mgbe m ga-abia n'ebe ahụ, na-aguputa ma na-akowakwara ndi choqochi ihe e dere n'ime akwukwo nso. Na-ekwusakwa okwu Chineke. **14** Elelila onyinye ime mmuo nke i nwere anya, bu nke e nyere gi site n'ibu amuma putara ihe mgbe ndi okenye bikwasiri gi aka n'isi. **15** Jiri onyinye ndi a niile ruo ọru, nogidesie ike n'oru gi, ka onye ọbula mata, hukwa na i na-eme nke oma. **16** Na-elezi anya na ndu gi, na ozizi gi. Nogidesie ike n'ih ndi a n'ih na site na ha, i ga-azoputa onwe gi, zoputakwa ndi na-ege gi nti.

5 Abarala okenye mba n'olu di ike, kama jiri ariri na nsopuru gwa ya okwu di ka ọ bu nna gi. Na-agwa umu okorobia okwu di ka i ga-esi gwa umunne gi i huru n'anya okwu. **2** Na-emeso ndi inyam ndi bu okenye omume di ka ndi nne, ma na-emesokwa umu agbogho omume di ka i ga-esi mesoo umunne gi nwanyi omume. Na-echekwa uche n'idi ọcha n'ebe o zuruoke. **3** Sopuru umu nwanyi di ha nwuru, ndi na-ebi ndu di ka ndi di ha nwuru anwu n'ezikwu. **4** Kama ọ buru na nwanyi ọbula di ya nwuru nwere umu, maobu umu umu, ndi a bu ndi kwesiri ibu mkpa ha. N'ih na anyi kwesiri isite n'ulo anyi gosi obioma anyi inyere ndi muru anyi aka. N'ih na omume di otu a natọ Chineke uto. **5** Nwanyi di ya nwuru n'ezie, nke na-enweghi onye na-eleka ya anya, atukwasila obi ya na oilleanya na Chineke. Ọ na-anogidekwa n'ekpere na ariri ehihie na abali. **6** Ma nwanyi di ya nwuru nke weere onwe ya nyefee n'aka igbaso ihe na-eme ya obi uto buru onye nwuru anwu, ọ bu ezie na ọ ka di ndu. **7** Nye ha ihe ndi a dika iwu, ka ha ghara i bu ndi a na-ata uta. **8** Onye ọbula na-adighi egboro ndi ikwu ya, karichasia ndi ezinaulo nke aka ya ihe na-akpa ha mkpa, ajula okwukwe ahụ ma jokariakwa onye na-ekweghi ekwe na njo. **9** Nwanyi ọbula di ya nwuru ga-aba n'otu ndi di ha nwuru ga-abu onye gbara iri afọ isii maobu karja. Ọ ga-abukwa onye luru naanj otu di. **10** Ọ ga-abu onye mmadu niile na-agbara ezi ama, n'ih ezi ọru ọ ruu. Ọ ga-abu onye zulitere umu ya n'uzo ziri ezi, onye na-elezi ndi ọbia anya, onye na-enyere ndi ọria na ndi meruru ahụ aka, onye na-asa ukwu ndi nso na onye jikeere mgbe niile ime ihe oma. **11** Ma ọ kwesighi ka e debanye aha umu agbogho di ha nwuru n'otu umu nwanyi di ha nwuru anwu. N'ih na mgbe ochicho anu ahụ jidesiri ha ike, ha gae-nupuru Kraist isi, chowa ilu di ozo. **12** Udi omume a ga-ewetara ha ikpe omuma, n'ih na ha emezughị nkwa ha kwere na mbu. **13** Wezugawari nke a, na ha amuta omume idi umengwu, n'aga n'ulo di iche iche. Ọ buhi naanj na ha bu ndi na-adighi aru ọru, kama ha na-etinye anya n'ih na-agbasaghị ha, na-akpa asiri, na-ekwu okwu nzuzu, na-ekwu ihe ha ekwesighi ikwu. **14** N'ih nke a, ana m adu ndi umu agbogho

ndi a di ha nwurū ọdụ ka ha luru di ọzọ, mụkwa umu, ma na-elekotazikwa ezinaulo ha anya nke oma. O buru na ha mee nke a, o dighi onye iro obula ga-ekwu okwu ojoo megide anyi. **15** Ufodu ndi mmadu adahielari uzọ, soro ekwensu. **16** Ya mere, nwanyi obula kwere ekwe, nke nwere n'ezinaulo ya ndi inyom di ha nwuru anwu, ya jisie ike gboro ha mkpa. O dighi mma ibogbu chochi n'ibu, ka o nwee ike iletazu ndi no n'onodu umu nwanyi di ha nwuru n'ezie. **17** Nye ndi okenye, ndi na-achi nke oma nsopuru kwesiri ekwesi na ugwo oru okpuku abuo, okachasi ndi na-adogbu onwe ha n'oru izi oziona na n'ikuzi ihe. **18** N'ihu na akwukwo nsọ kwuru, "Ekechila onu ehi mgbe o na-azocha mkpuru oka," hapu ya ka o na-eri nri mgbe o na-arụ oru, ozokwa, "Onye na-arụ oru kwesiri inata ugwo oru ya." **19** Egela nti n'ebubo ojoo obula a na-ebo onye okenye kariakwa maobu na ndi akaebe abuo maobu ato gbara ama megide ya. **20** Ma ndi okenye ahụ nogidere na-eme mmehie, kpoputa ha baara ha mba n'ihu mmadu niile, ka ndi ozo tpo egwu gharakwa iso omume ha. **21** Ana m adọ unu aka na nti n'ihu Chineke na n'ihu Onyenwe anyi Jisọs Kraist na n'ihu ndi mmuo ozi a hoputara, ka unu debe ukpuru ndi a niile, nye onye obula ntaramahulu nke ruru ya, elekwala onye obula anya n'ihu. **22** Ebikwasikwala onye obula aka n'isi isijiso ime ya okenye maobu onye na-eje ozi. Ekwela ka i keta oke na mmehie ndi ozo. Debe onwe gi ocha. **23** Anukwala naanị mmiri ozo, na-anu ntakiri mmanya maka afọ gi na nri nri nke na-ari gi otutu mgbe. **24** Mmehie ufodu mmadu na-aputa ihe ma na-ebukwa ha uzọ ruo oche ikpe, ma ndi ozo ka a na-ahuta mmehie ha n'oge ikpeazu. **25** Otu a kwa, oru oma na-aputa ihe, ma o buladi ndi na-aputaghi ihe, apughi izo ha ezo.

6 Ndi niile bu ohu ga-ahu ndi nwe ha di ka ndi ekwesiri inye ugwu na nsopuru, ka a ghara ikwujo aha Chineke na ozizi anyi. **2** Ndi nke nwere ndi kwere ekwe di ka ndi nwe ha ekwesighi ileli ha anya n'ihu na ha bu umunna ha. Kama, ha kwesiri ijere ndi nwe ha ozi nke oma karija, n'ihu na ndi na-erite uru n'oru ha bu ndi kwere ekwe burukwa ndi anyi huru n'anya. Ihe ndi a ka i ga-akuziri ha, dukwaa ha odu banyere ime nke a. **3** Onye obula na-ezi ihe ozo nke na-adabaghi n'okwu ezi ntala na-enye ndu nke Onyenwe anyi Jisọs Kraist, ya na ozizi nke ibi ndu kwesiri onye nke Chineke, **4** bu onye nganga na-afuli elu, ma burukwa onye na-amaghi ihe. Ochi cho obi ya bu nke na-ezighi ezi ma juputakwa n'iru uka na ekworo nke na-eweta ikpo asj na esemokwu, na nkwulu nakwa ajo echiche, **5** na isi iru uka niile nke na-esite n'aka umu mmadu ndi echiche ha na-enweghikwa eziokwu. Ha na-eche na ife Chineke bu uzọ e si aba ogaranya. **6** Ma ikpere Chineke bara uru nke ukwu nye onye nwere afọ ojuju n'ihe obula o nwere. **7** N'ihu na o nweghi ihe anyi ji n'aka mgbe anyi bira n'owa, otu a kwa, o nweghi ihe anyi ga-ewerekwa mgbe anyi ga-esi n'owa puo. **8** Ya mere, o buru na anyi enwe ihe oriri na uwe anyi ji

ekpuchi oto anyi, afọ kwesiri iju anyi n'ihe anyi nwere. **9** Ma ndi na-acho iba ogaranya na-adaba n'onwunwa na n'ime onya na otutu ihe nzuzu na ochicho ojoo niile di ihe ihe nke na-enubanye ha n'ila n'iyi na mbibi. **10** N'ihu na ihu ego n'anya bu mgborogwu nke ime ihe ojoo niile di ihe ihe. Ufodu ndi huru ego n'anya, ndi na-achosi ya ike, adapula n'okwukwe ha, si otu a tinye onwe ha n'otutu onodu na-ewetara ha obi ojoo na iru uju. **11** Ma gi bu onye nke Chineke, gbara ihe ndi a niile oso. Ma chusoo ezi omume na iyi Chineke, na okwukwe, na ihunanya, na ntachiobi, na idi nwayo. **12** Na-agbasi mgba oma nke okwukwe gi ike, jidesikwa ndu ebighi ebi ahụ aka ike bu nke a kporo gi oku maka ya mgbe i mere ezi nkwputa gi n'ihu otutu ndi akaebe. (aiōnios g166) **13** N'ihu Chineke, onye na-enye ihe niile ndu, na n'ihu Kraist Jisọs onye gbara ama nkwputa oma n'ihu Pontios Paillet. Ana m enye gi iwu **14** ka i debezuo ihe niile e nyere n'iwu na-enweghi ntupo obula maobu ita ita ruo mgbe Onyenwe anyi Jisọs Kraist ga-aputa ihe. **15** Nke a gaezuo mgbe oge zuru site n'ike ya, Chineke, onye di ngozi na onye naanị ya na-achi, Eze kachasi eze niile, na Onyenwenụ kachasi ndi nwenụ niile. **16** Onye naanị ya na-adighi anwu anwu. Onye na-ebikwa n'ime ihè nke mmadu obula na-apughi ibiaru nso. Onye mmadu obula na-ahubeghi anya mgbe obula, onye a na-apughikwa ihu anya. O bu ya ka nsopuru na ike diri ruo mgbe ebighi ebi. Amen. (aiōnios g166) **17** Nye ndi bu ogaranya n'oge ugbu a iwu ka ha ghara inya isi, maobu tukwasị obi ha n'akunuba, nke a na-ejighi aka. Kama ka ntukwasị obi ha diri na Chineke onye na-enyezu anyi ihe niile site n'aku ya n'ihu ime anyi obi uzo. (aiōn g165) **18** Gwa ha ka ha na-eme ezi ihe, ka ha buru ogaranya n'oru oma niile, ka ha nwee obioma na inyeri ndi ozo aka, dikwa njikere ikenye ndi ozo ihe site n'ihe ha nwere. **19** N'uzo di otu a, ha na-akpadoro onwe ha aku nke ga-aburu ha ntola siri ike n'ogbo di n'ihu, nke a ga-eme ka ha rite ndu ahụ nke bu ezigbo ndu n'uru. **20** Timoti chebekwa ihe ndi ahụ e nyefere gi n'aka, wezuga onwe gi site n'okwu nzuzu nke ruru aru, na iru uka nzuzu nke ha na-akpo ihe omuma, **21** bu nke ufodu kwuputara, ma na ime nke a, ha esitela n'uzo okwukwe kpafuo. Ka amara dinyere gi. Amen.

2 Timoti

1 Pól, onyeozí Kraíst Jisós, dí ka uche Chineke sí dí, na dí ka nkwa ndú n'ime Kraíst Jisós sí dí, **2** Nye gí Timoti, ezi nwa m. Ka amara, na ebere na udo nke sitere na Chineke bú Nna, na Kraíst Jisós Onyenwe anyí díjír gí. **3** Ana m ekele Chineke, bú onye m na-èjere ozi ekele, dí ka nna nna m ha mere site n'akónuche dí ócha, ótútú mgbe ka m na-echeta gí n'ekpere m ehíhie na abalí. **4** Ka m na-echeta anya mmírí gí, ó na-agúsí m agúú ike ehíhie na abalí íhú gí, ka óhú m zuo oke. **5** Emere m ka m cheta okwukwe ihu abúú n'adíghí nke í nwere, bú okwukwe nke buríi úzó díjír n'ime nne nne gí Lóisí, bíá díkwa n'ime nne gí Yunáisi. Emere ka m kwenye na otu okwukwe ahú díkwa n'ime gí. **6** N'íhi nke a, achóró m íchetara gí ka í mee ka onyínye Chineke ahú í nwere na-enwu dí ka ókú, bú nke í natara mgbe m bikwasírí gí aka m abúú n'ísí. **7** N'íhi na Chineke enyeghí anyí mmúú ítú újó, kama ó nyere anyí mmúú na-emejúputa anyí n'íke, na íhúnanya, na uche zuruoke. **8** Ihere emela gí ikwupúta ama banyere Onyenwe anyí maóbú banyere m bú onye mkpóró ya. Kama, site n'íke Chineke, soro m húú ahúhú n'íhi ozióma ahú. **9** Ó zópúta anyí, kpóbata anyí na ndú dí nsó. Ó búghí n'íhi na anyí kwesírí ka a kpóó anyí, kama, ó bú n'íhi nzube ya na amara ya. E nyere anyí amara n'ime Kraíst Jisós tupu a tóó ntóala úwa a. (aíónios g166) **10** Ugbu a, o meela ka íhe níile ó zubere púta íhè site n'óbíbia Onye nzópúta anyí Jisós Kraíst, onye lara ike ónwú n'íyí, zí anyí úzó anyí ga-esí nwee ndú ebíghí ebi site n'ozíóma ahú. **11** N'íhi ozióma a, ahópúta m ka m búrú onye na-ekwusa ozióma a, na onyeozí, na onye nkuzí. **12** Ó búkwa n'íhi nke a ka m jí na-ahú ahúhú ndí a n'èbe a, ma n'ezíokwu, íhere adíghí eme m, n'íhi na amaara m onye m na-atúkwasí obi, amakwara m nke óma, na ó nwere íke íchebe íhe níile m nyere ya n'áka ídebe tutu ruo úbóchí ahú. **13** Jídesíe ezíokwu ahú aka íke, údí ezíokwu ahú mú onwe m zírí gí, ezíokwu ahú gbasara okwukwe ahú, na íhúnanya ahú dí n'ime Kraíst Jisós. **14** Chezie onyínye óma ahú e sitere n'áka Mmúú Nsó bí n'ime gí nye gí ídebe. **15** Dí ka í maara, ndí níile sí n'Eshíá bíá n'èbe a agbakúta la m azú. Ó búladí Faigelós na Hamogínísi ahapúla m laa. **16** Ka Onyenwe anyí mere ezinaúlo Onísíferós ebere, n'íhi ume ó gbara m ótútú mgbe. Ihere emeghí ya na-abú m onye mkpóró. **17** Mgbe ó bíaruru Rom, ó choghárírí m n'èbe níile, ma n'íkpeazú, ó chótara m. **18** Ka Onyenwe anyí kwe ka ó nata ebere n'áka Onyenwe anyí n'úbóchí ahú. Í mara nke óma údí aka ó nyere m n'Efesós.

2 Ya mere, nwa m, búrú onye dí íke site n'amara ahú Kraíst Jisós na-enye. **2** Íhe níile nke jí núrú n'ónú m n'íhu ótútú ndí ama ka jí ga-enyefe n'áka ndí kwesírí ntúkwasí obi, bú ndí nwekwara íke zí ndí ózó íhe ndí a. **3** Soro m kere oke n'ahúhú dí ka ezi onye agha Jisós Kraíst. **4** Ó díghí onye agha óbúla na-ekékóta onwe ya n'íhe nke úwa a, kama ó na-achó íme íhe ga-ató onye

hópúta ya dí ka onye agha útó. **5** Otu aka ahú, onye na-agba ósó agaghí enweta okpu mmerí, ma ó búrú na ó gbaghí ósó ya díka usoro íwu ígba ósó sí dí. **6** Onye órú ubí na-adógbu onwe ya n'órú kwesírí íbú onye ga-ebu úzó rie mkpúrú sitere n'ubí ya. **7** Na-atúgharí uche n'íhe m kwuru, n'íhi na Onyenwe anyí ga-enye gí nghóta n'ime ha níile. **8** Echefulá Jisós Kraíst, onye a kpólítire site n'ónwú, onye síkwa n'agbúrú Devid, nke a bú ozióma m. **9** Ó bú n'íhi na m na-ekwu ezíokwu ndí a ka m jí n'óó na-ahú ahúhú dí otu a dí ka onye ójóó, ma otu ó dí, ekeghí okwu Chineke agbú. **10** Ya mere, ana m anagide íhe níile n'íhi ndí a hópúta, ka ha búrukwa ndí ga-anata nzópúta dí n'ime Kraíst Jisós, na ebube ebíghí ebi. (aíónios g166) **11** Nke a bú okwu kwesírí ntúkwasí obi: Ó búrú na anyí esoro ya n'wúú, anyí ga-esokwa ya dí ndú. **12** Ó búrú na anyí anagide, anyí ga-esokwa ya chíá óchíchí. Ó búrú na anyí ajú ya, ó ga-ajúkwa anyí. **13** Ó búrú na anyí ekweghí ekwe, ó ga-anogide n'íkwasí ntúkwasí obi, n'íhi na ó nweghí íke íjú onwe ya. **14** Na-echetara ha nke a, na-agwasíkwa ha íke n'áha Chineke ka ha ghara írú úka banyere okwu efu. N'íhi na okwu ndí a abaghí uru, ha na-ewetara ndí na-anú ya íla n'íyí. **15** Gbalísíe íke ka íche onwe gí n'íhu Chineke dí ka onye a nabatara. Onye órú nke íhere na-apúghí íme, onye na-akówa ezíokwu ahú nke óma. **16** Zere onwe gí n'okwu nzuzu nke rúrú arú, n'íhi na ó na-aga n'íhu íduba ndí mmadú n'ónódu amaghí Chineke karíá. **17** Ozízí ha ga-agbasa dí ka nsí, Haimeníós na Filetus soo na ndí dí otu a. **18** Ha ahapúla ígbaso úzó ezíokwu ahú bído na-ekwusa okwu úgha, na-así na oge mbílíte n'ónwú agafeela. Site n'okwu ha, ha na-ekpu okwukwe mmadú úfódu ihu n'ala. **19** Ma ntóala Chineke híwere na-eguzosí íke. N'élú ya ka eji íhe e dere kaa akara: “Onyenwe anyí maara ndí bú ndí nke ya,” ya na, “Ka onye óbúla kpóró onwe ya onye nke Kraíst kwúsí íbí ndú ajó omume.” **20** N'ime úlú ukwu, ótútú ngwa órú dí ya, ndí e jí ólaedo maóbú ólaócha, maóbú osísí maóbú uró kpúú. Úfódu ka e jí eje zí n'óge nkwanye ugwu dí mkpa, ndí ózó ka e jí eje zí n'óge óbúla. **21** Ó búrú na onye óbúla edoo onwe ya ócha púú n'íhe ójóó níile, ó ga-abú ngwa órú e mere maka órú ndí kwesírí nkwanye ugwu, búrukwa onye dí nsó, onye na-abara Onyenwe ya uru, na onye dí njikere mgbe óbúla írú ezi órú. **22** Gbanarí íhe óbúla na-etínye údí echíche ójóó nke umú okoróbíá na-enwe n'ime gí, kama, na-agbaso ezi omume na okwukwe, na íhúnanya na udo, ka gí na ndí na-akpókukwa Onyenwe anyí site n'óbí dí ócha na-emekoríta. **23** Wezuga onwe gí n'írú úka nzuzu na nke amaghí íhe níile, n'íhi na jí maara na ha na-ewetara íse okwu. **24** Ó kwesíkweghí ka óhu Onyenwe anyí búrú onye na-ese okwu, kama, ó ga-abú onye óbímá nye mmadú níile, na onye ma otu e sí ezi íhe, onye dí njikere íngagide íhe ójóó e mere ya. **25** Ó ga-éjírí obi dí nwayó mgbe ó na-adú ndí íro ya ódu. Eleghí anya Chineke nwere íke mee ka ha chegharíá, bíá mata ezíokwu. **26** Mgbe ahú, ha nwere íke gbanahú onya ekwensu, ka ó jídechara ha ka ha mee uche ya.

3 Ma mara nke a, na n'oge di oke egwu ga-adji mgbe ikpeazu. **2** N'ihu na ndi mmadu ga-abu ndi na-ahu naani onwe ha n'anya, na ndi na-ahu ego n'anya. Ha ga-abu ndi mpako, na ndi na-anya isi, ndi na-ekwujo ibe ha, ndi na-adighi asopuru ndi muru ha, maobu ikele ha ekele, na ndi na-adighi ocha n'obi ha. **3** Ndi na-enweghi ihunanya n'obi ha, ndi na-enweghi obi mgbaghara, ndi na-agba asiri, ndi na-emebiga ihe ojo oke, ndi na-eme di ka anu ohia, na ndi ihe oma na-adighi ato utu. **4** Ndi na-arara ibe ha nye n'aka ndi iro ha, ndi isiike, ndi onwe ha juru afo; ndi na-ahu ihe utu nke uwa a n'anya, kama ihu Chineke n'anya. **5** Ha bu ndi na-ebi ndu ndi nke Chineke ma ha adighi egosiputa ike di na ndu ahụ. Zere onwe gi n'ebe ndi di otu a no. **6** Ufodu n'ime ha bu ndi na-abanye n'ime ulo ndi mmadu na-eduhiekwu umu nwanji na-enweghi uche, ndi ibu mmehie ha na-anyigbu, na ndi a puru iduhie n'ihu otutu ihe ojo na-agu mkpurubobi ha aguu. **7** Ndi a na-akuziri ihe oge niile, ma ha apughu inweta amamihe nke eziokwu. **8** Di ka Jenas na Jembaras si luso Mosis ugu, otu a ka ndi a na-alusokwa eziokwu ahụ ugu. Ha bu ndi nwere obi rurur aru, na ndi ndu ha mere ka ha buru ndi a juru aju n'ebe okwukwe anyi di. **9** Ma ha agaghị aga n'ihu n'ihu na nzuzu ha ga-aputa ihe n'ihu mmadu niile, dika nke mmadu abuo ahụ. **10** Ma ugu a, i maara ihe niile banyere ozizi m, na omume m, na ebumnuche m, na okwukwe m na ntachiobi m, na ihunanya m, na ndidi m, **11** na mkpagbu m na ahuhu niile nke dakwasiri m n'Antiok, na Aikoniom, na Listra. I maara udi mkpagbu di iche iche m gabigara. Ma Onyenwe anyi naputara m site n'ime ha niile. **12** N'ezie, ndi niile choru ibi ndu isopuru Chineke n'ime Kraist Jisos ga-agabiga mkpagbu. **13** Ma ndi mmadu ojo na ndi na-ebi ndu aghughu ga-ajo njo karja ka ha di. Ha ga-eduhie ndi ozo, ma burukwa ndi a ga-eduhie. **14** Ma gi onwe gi, nogidesie ike n'ihu imutara na ihe i kwenyesiri ike na ya, ebe i maara onye i si n'aka ya muta ha. **15** I maara na o bu site n'oge i bu nwantakiri ka ihe e dere n'akwukwo nsu jiri doo gi anya, nke nwere ike ikuziri gi maka nzoputa site n'okwukwe i nwere n'ime Kraist Jisos. **16** Ihe niile di n'akwukwo nsu bu ihe si n'uche Chineke puta. Ha bara uru maka izi anyi ihe, igosi erughu eru anyi, ituziri anyi aka n'uzo di mma, na izu anyi n'uzo ezi omume: **17** ka onye nke Chineke zuo oke, dikwa njikere maka iru ezi oru niile obula.

4 Ya mere, ana m adusi gi odu ike n'ihu Chineke na n'ihu Kraist Jisos, onye ga-ekpe ndi di ndu na ndi nwuru anwu ikpe. Ejikwa m obibia ya na alaeze ya nasaji gi, **2** kwusaa okwu ahụ mgbe niile; dikwa njikere, mgbe o kwesiri ekwesi na mgbe o na-ekwesighi, jiri ya nye ntuziaka, jiri ya baa mba, jirikwa ya gbaa ndi mmadu ume, site na ntachiobi na ilezi anya inye ezi ndumodu. **3** N'ihu na oge na-abia mgbe ufodu mmadu na-agaghị anagidekwa eziokwu ahụ, kama ha ga-agaghari icho ndi ozizi ha ga-eji gbaa onwe ha gburugburu, ndi ga-ezi ha ihe ha choru inu. **4** Ha

agaghị ege nti n'ezikwu ahụ, kama ha ga-ege nti n'akuko na-enweghi isi. **5** Ma guzosie ike, nso na nche mgbe niile, na-edi ahuhu, na-arukwa oru gi dika onye ozioma. Ruzukwaa ihe i kwesiri iru n'oru gi. **6** N'ihu na ugu a, aburula m rii onye a na-awupu di ka aja ihe onunu, oge ula m eruokwala. **7** Alusjala m ugu oma ahụ, agbasjala m oso ahụ, edebezuokwala m okwukwe ahụ. **8** Ugu a, e deberela m okpueze nke ezi omume, nke Onyenwe anyi, onye ikpe ezi omume ahụ, ga-enye m n'ubochi ahụ. Ma o bughu naani m ka o ga-enye ya, kama o ga-enyekwa ya ndi ahụ niile o na-agusi agu ike ihu ya anya. **9** Gbalisie ike ibiakwute m osiiso, **10** n'ihu na Dimas onye huru ihe ndu a n'anya ahapula m gaa Tesaloniaika. Kresens agaala Galeshia, Taitos agakwala Dalmetia. (aiōn g165) **11** O bu naani Luk nonyere m. Mgbe i na-abia, kpota Mak n'ihu na o ga-enyere m aka n'ije ozi m. **12** Ezipula m Tajkios ka o gaa Efesos. **13** Mgbe i na-abia, wetara m uwe m ji achu oyi, bu nke m hapuru n'aka Kapos na Troas, wetakwara m akwukwo m niile ahụ di n'ebe ahụ, okachasi akwukwo akpukpo anu niile ahụ. **14** Alegzanda onye na-akpu ola emeela m otutu ihe ojo. Onyenwe anyi ga-akwughachi ya di ka ihe o mere m si di. **15** Kpachara n'ebe o no, n'ihu na o guzosiri ike megide ihe niile anyi kwuru. **16** Na mbu, mgbe m putara ikpere onu m, o dighi onye kwunyeere m. Ha niile gbahapuru m. Ka a hapu igunyere ha omume a di ka mmehie. **17** Ma Onyenwe anyi nonyereere m, nyekwa m ike ikwusa ozioma ka ndi mba oso niile nuru ya. O zoputara m, site n'onu odum. **18** Onyenwe anyi ga-azoputakwa m site n'ihu ojo niile obula, kpobata m n'udo baa n'alaeze eluigwe ya. O bu ya ka otuto diri ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **19** Keleere m Prisila na Akwila na ndi niile bi n'ulo Onisiferos. **20** Erastos no na Korint, ma ahapuru m Trofimios na Melitos n'onodu ahụ esighi ike. **21** Jisie ike bjarute n'ebe a tupu oge oyi eruo. Yubulos na-ekele gi, ya na Pudins, na Lainos na Klodia na umunna anyi niile. **22** Ka Onyenwe anyi nonyere mmuo gi. Ka amara dinyere gi.

Taitos

1 Akwukwo ozi a si n'aka m, Pol, odibo Chineke, na onyeozii Jisosh Krajist, onye ahoputara ime ka okwukwe ndi Chineke, na nghota banyere imara eziokwu ahụ na-eduba na ndu isopuru Chineke gaa n'ihu, **2** nke a dabere n'olileanya maka ndu ebighi ebi, nke Chineke onye na-adighi agha ugha kwereleji na nkwa tupu mmalite nke oge. (aiōnios g166) **3** Mgbe oge imezu nkwa ahụ ruru, o mere ka okwu ya pūta ihè site na nkwsa ozioma, nke e nyefere m n'aka idebe, di ka Chineke Onye nzoputa anyi si nye ya n'iwu. **4** O bu gi Taitos, ezi nwa m nwoke n'ime okwukwe nke anyi nwekoru. Ka amara na udo nke sitere na Chineke bu Nna, na Krajist Jisosh Onye nzoputa anyi diri gi. **5** Ahapuru m gi na Kriit ka i dozie ihe ufofu a na-edozibeghi, ka i hoputakwa ndi okenye n'obodo niile, di ka m siri nye gi n'iwu. **6** O ga-abu onye a na-enweghi ihe ita uta, o ga-abu onye na-alu otu nwanji. Umu ya bu ndi kwere ekwe, ndi ama na ha anaghi ebi ndu ojo, maobu na-eme isiike. **7** Ebe o bu na onye nlekota n'ahu ihe banyere choochi Chineke, o ga-abu onye na-enweghi ihe ita uta. O gaghi abu onye nganga, onye na-ewe iwe oku, onye na-anubiga mmanya oke, onye na-alu oge mgbe niile, onye huru ego n'anya. **8** O ga-abu onye na-anabata ndi obia, na onye na-ahu ezi ihe n'anya. O ga-abu onye na-akwanyere onwe ya ugwu, ezi mmadu uzo ya kwu oto, onye di nsu, na onyeisi zuruoke. **9** O ga-abukwa onye jidesiri ozioma ahu nke kwesiri ntukwasj obi aka ike dika eziri ya. Nke ga-eme ka o nwe ike gbaa ndi ozo ume site na ozizi ahu nke zuruoke, nakwa itu ndi ahu na-eguzogide ya mmehie ha n'ihu. **10** N'ihu na e nwere otutu mmadu ndi na-ekweghi, ndi na-ekwu okwu efu, na ndi aghughu, nke ka nke, ndi si n'otu ndi obibi ugwu puta. **11** Aghaghi ikwusi ha maka na ha na-akuzi ihe ha ekwesighi ikuzi n'ihu ego, si otu ahu na-eme ka otutu ezinaulo gbasaa. **12** O bu otu onye n'ime ha, onye bukwa onye amuma ha kwuru okwu banyere ha sj, "Ndi Kriit niile bu ndi ugha. Ha kwara obi n'azu di ka anu ohia joro njo. Ha bu ndi umengwu nwere akpiri ogologo." **13** N'ezie, okwu a bu eziokwu. N'ihu nke a, baara ha mba n'olu ike banyere mmehie ha ka ha nwee ike zuo oke n'okwukwe, **14** ka ha kwusi ige nti n'akuko ifo ndi Juu na-ako, maobu iwu nke ndi juru inabata eziokwu nyere. **15** Ihe niile di ocha n'ebe ndi di ocha no, o nweghi ihe obula di ocha n'ebe ndi ruru aru na ndi na-ekweghi ekwe no. N'ihu na uche ha na akonuche ha ruru aru. **16** Ha na-ekwuputa na ha maara Chineke, ma ha ji omume ha na-agonari ya. Ha bukwa ndi na-akpo mmadu ibe ha asi, ndi isiike, na ndi na-adighi ike n'ezie oru obula.

2 N'akuku nke gi, na-akuzi ihe kwesiri eziokwu nke okwukwe. **2** Gwa ndi okenye nwoke ka ha nwee anya udo, ka ha nwee akonuche zuruoke, ka ha buru ndi kwesiri nsopuru, ndi okwukwe ha siri ike, ndi nahu ibe ha n'anya, na ndi nwekwara ntachiobi. **3** N'otu

aka ahụ, gwa ndi okenye nwanji ka ha na-eme omume di ka umu nwanji di nsu. Ka ha ghara ibu ndi na-agba asiri maobu ohu nke inubiga mmanya oke. Kama ha na-akuzi ihe di mma. **4** Ha ga-esi otu a kuziere umu agboghohu ka ha ga-esi hu di ha na umu ha n'anya. **5** Ka ha burukwa ndi akonuche ha zuruoke, ndi di ocha n'obi, ndi na-edozi ezinaulo di ha, ndi na-eme ebere, ndi na-edo onwe ha n'okpuru di ha, ka onye obula ghara ikwulu okwu Chineke. **6** N'otu uzo ahu kwa, gbaakwa umu okorobia ume ka ha jide onwe ha. **7** N'ihu niile i na-eme, mee onwe gi ihe ima atu ndi ozo ga na-enomi n'ime ezi omume. Na nkuzi gi niile, gosikwa izuoke na ikwesi ntukwasj obi. **8** Ka ozi gi buru nke kwu oto mmadu apughi ima ikpe, ka ihere mee onye na-agbagha gi okwu, ebe o bu na onweghi ihe ojo o ga-ekwu gbasara anyi. **9** Gwa ndi ohu ka ha na-erubere ndi nwe ha isi, ka ha na-eme ihe gatoto onyenwe ha uzo mgbe niile. Ka ha hapu isa ndi nwe ha okwu, **10** ka ha ghara izu ohi, kama ka ha gosi na ha bu ndi kwesiri ntukwasj obi. N'uzo di otu a, ha ga-ewetara ihe anyi na-akuzi maka Chineke Onye nzoputa anyi otuto n'ihu niile ma na-eme. **11** N'ihu na Chineke emela ka amara ya nke wetaara mmadu niile nzoputa puta ihè. **12** O bukwa amara a na-akuziri anyi ka anyi ju ndu asopurughi Chineke na nke igbaso ochichu ojo di n'awa, kama ka anyi bie ndu di ka ndisi zuruoke na ndu ezi omume, nakwa itu egwu Chineke n'ogbo nke oge a. (aiōnios g165) **13** Otu a ka anyi ga-esi na-eche olileanya anyi di ngozi bu obibia nke otuto nke Chineke anyi di ukwu, na Onye nzoputa anyi bu Jisosh Krajist. **14** O bu ya jiri onwe ya chuo aja n'ihu anyi, ka o gbaputa anyi site n'ajo omume anyi niile, na ido ndi ga-abu ndi nke ya ocha nye onwe ya, ndi o na-agu aguu ime ihe di mma mgbe niile. **15** Na-akuzi ihe ndi a, werekwa ha na-adu ndi gi odu site n'ikike niile i nwere. Werekwa ha na-atu ha mmehie ha n'ihu. Ka mmadu obula ghara ileli gi anya.

3 Chetara ndi nke gi ka ha doo onwe ha n'okpuru ndisi na ndi ochichu, ka ha rubere ha isi, dikwa njikere iru oru oma obula. **2** Gwa ha ka ha ghara ikwulu onye obula, ka ha gharakwa ilu odu, kama, ka ha buru enyi mmadu niile, na-egosikwa idi nwayoo ha n'ebe mmadu niile no. **3** N'ihu na mbu, anyi onwe anyi bu ndi nzuzu, ndi na-enupu isi, na ndi na-enweghi uche. Anyi bu ohu aguu ihe ojo, na ihe uzo di iche iche. Anyi biri ndu obi ojo na ekworo, na ikporita onwe anyi asi. **4** Ma mgbe obioma na ihunanya Chineke Onye nzoputa anyi putara ihe, **5** o zoputara anyi site o bughu n'ihu ezi ihe ndi anyi mere, kama o bu site n'ebere ya. O zoputara anyi site na nsacha nke imu ozo na nnwogharu nke Mmuo Nso, **6** onye o wusara anyi n'uju site n'Onye nzoputa anyi bu Jisosh Krajist, **7** ka o buru na ebe e sitere n'amara guo anyi dika ndi ezi omume, anyi ga-abu ndi nketa, ndi nwere olileanya ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **8** Okwu a kwesiri ntukwasj obi, o ga-amasi m ma i kwusie ihe ndi a ike, ka ndi kweere na Chineke, lezie anya n'iru ezi oru. Ihe ndi a

dị mma na-abakwara mmadụ uru. **9** Ma zere ịrụ ụka nzuzu na ịgụ agburụ omumu, esemokwu niile, na oḡu niile ndị mmadụ na-alụ banyere iwu. Ihe ndị a niile abaghị uru ọbụla, ha bụ ihe efu. **10** Gbasara onye na-akpa oke, ị dūchaa ya ọdụ ihe dịka otu ugboro maọbụ abụọ, leghara ya anya. **11** Ebe ị ma na onye dị otu a bụ onye ndahie na onye ajoyọ omume, o jirila aka ya maa onwe ya ikpe. **12** Ana m akwado izitere gị Atemas maọbụ Tajikōs. Gbalịa bjakwute m na Nikopolis, maka n'ebe ahụ ka m kpebiri ịnọ n'oge oyi. **13** Gbaa mbọ zipụ Zenas bụ onye ọkaikpe, na Apōlōs, ngwangwa n'ije ha. Hụkwa na ha ji ihe niile dị ha mkpa. **14** N'ihina ọ dị mkpa ka ndị anyị mụta inyere ndị niile chọrọ enyemaka ha aka. Ọ bụ nke a ga-eme ka ha buru ndị na-amị mkpuru. **15** Ndị niile mụ na ha nọ n'ebe a na-ekele gị. Kelekwara anyị ndị niile hụrụ anyị n'anya n'ime okwukwe. Ka amara dīnyere unu niile.

Filimōn

1 Pọl, onye e tinyere n'ụlọ mkpọrọ n'ihị Kraịst Jisọs na site n'aka nwanna anyị Timoti, Anyị na-edetara gi ya ezi enyi anyị na onye anyị na ya na-arukọ ọrụ, Filimōn. **2** Anyị na-edetakwara ya nzukọ Kraịst dī n'ụlọ gi, na nwanna anyị nwanyị Afia, na Akipos onye anyị na ya so na-alụ agha a. **3** Ka amara na udo nke sitere na Chineke bụ Nna, na Kraịst Jisọs Onyenwe anyị dīrị unu. **4** Ana m ekele Chineke ekele mgbe ọbụla m na-echeta gi n'ekpere niile m na-ekpe. **5** N'ihị na ana m anụ ihe banyere okwukwe i nwere n'ime Onyenwe anyị Jisọs, na ihunanya i na-egosi ndị nsọ niile. **6** Ekpere m na-ekpe banyere gi bụ ka mmekọrịta anyị na gi dika ndị kwere ekwe, mee ka i matazuo ihe ọma niile anyị nwere n'ime Kraịst. **7** Ihunanya gi na-enye m oke ọñụ na igbaume, ezi nwanna m, n'ihị na emeela ka ndị nsọ nwee ume ọhụrụ site n'inyeaka gi. **8** Ọ bụ ezie na-enwere m ike n'ime Kraịst inye gi iwu banyere ihe kwesiri ka i mee, ma agaghị m eme otu a. **9** Kama, ọ kaara m mma site na ndabere nke ihunanya, iriọ gi ya dī ka aririọ. Ee, ọ bụ mụ Pọl, agadi nwoke ahụ na onye mkpọrọ n'ihị Kraịst Jisọs na-arịọ gi aririọ a. **10** Biko, arịọ m gi n'isi Onisimọs, onye e mere ka ọ buru nwa m oge m nọ n'ụlọ mkpọrọ. **11** Na mbụ, o nweghị uru ọbụla ọ baara gi, ma ugbu a, ọ baara mụ na gi uru. **12** Ana m ezighachiri gi ya ugbu a, ya bụ, onye bụ obi m ka m na-ezitere gi. **13** Ọ gusiri m agụụ ike ime ka mụ na ya nọdụ n'ebe a, ka o were ọnọdụ gi na-ejere m ozi ọ bụladị dī ka m nọ na mkpọrọ n'ihị ozioma. **14** Ma, a chọghị m ime ihe ọbụla na-enwetaghị nkwenye gi, ka ọ ghara idị ka i mere obioma gi na mmanye. Kama, achọrọ m ka i mee ihe si gi n'obi pụta. **15** Ma eleghị anya, ọ bụ n'ihị nke a ka eji kewapụ ya nwa oge nta site n'ebe i nọ, bụ ka i mesija nweghachi ya ebighị ebi. **(aiōnios g166)** **16** Ọ bughikwa ohu ọzọ, kama ọ kariri ohu, maka ọ dika nwanna a hụrụ n'anya, ọkachasị n'ebe mụ onwe m nọ, ma ọ ga-abụkwara gi karichasia, ma n'anụ ahụ nakwa n'ime Onyenwe anyị. **17** N'ihị nke a, ọ buru na i gurụ m dī ka onye nnwekọ ihe, nabata ya dī ka i ga-esi nabata m. **18** Biko, ọ buru na o mejoro gi n'uzọ ọbụla, ọ burukwa na o ji ugwo ọbụla, guo ya dī ka ugwo m ji gi. **19** Mụ bụ Pọl ji aka m dee nke a; aga m akwughachi gi. Ọ bakwaghị uru ichetara gi ugwo i ji m. N'ihị na ugwo i ji m bụ gi onwe gi. **20** Nwanna m, mere m ihe a m na-arịọ gi n'ihị Onyenwe anyị. Mekwa ka obi m dī ọhụrụ n'ime Kraịst. **21** Olileanya m siri m ike na i ga-aña m ntị, ana m edere gi akwukwo a, na i ga-eme, ma karjakwa ka m rịoro. **22** Ihe ọzokwa, bụ na m choro ka i kwadoro m ọñụlọ ebe m ga-anọ dī ka ọbia ma m bia, maka enwere m olileanya na a ga-aza ekpere unu ime ka m si n'ebe a pụta bjakwute unu. **23** Epafras, onye mụ na ya nọ n'ụlọ mkpọrọ n'ihị Kraịst Jisọs na-ekele gi. **24** Mak, na Arịstakos, na Dimas, na Luk, ndi mụ na ha na-arukọ ọrụ na-ekelekwara unu. **25** Ka amara Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dinyere mmụọ unu.

Ndi Hibru

1 Na mgbe ochie, Chineke gwara nna nna anyị ha okwu n'oge dị iche iche site n'ọ̀nụ ndị amụma, na site n'uzọ ndị ọzọ dị iche iche. **2** Ma n'oge ikpeazu ndị a, ọ gwala anyị okwu site n'ọ̀nụ Ọkpara ya, onye o nyefere ihe niile n'aka. Ọ bụ site n'aka ya ka o siri kee uwa niile na ihe dị n'ime ya. (aiōn g165) **3** Ọ na-enwupụta ebube ya na-anọchitekwa anya ụdịdị ya, ebe o ji okwu ya dị ike na-ejikọta ihe niile. Mgbe ọ sachapụrụ ma hichapụkwa mmehie niile, ọ nọduru n'aka nri nke Onye dị ukwu, dij elu n'eluigwe. **4** Ya mere, ọ burụla onye dij ukwu karịa ndị mmụọ ozi dij ka aha e nyere ya si dij elu karịa nke ha. **5** Onye n'etiti ndị mmụọ ozi ka ọ gwarala si, "Ị bụ Ọkpara m. Taa aburula m Nna gi?" Maọbụ ọzọkwa, "Aga m aburụ ya Nna, ya onwe ya ga-abụkwara m Nwa?" **6** Ọzọkwa, mgbe o mere ka nwa mbụ ya bịa n'ụwa, o nyere iwu si, "Ka ndị mmụọ ozi Chineke niile fee ya ofufe." **7** Ọ kwukwara banyere ndị mmụọ ozi ya, ọ siri, "Ọ na-eme ndị mmụọ ozi ya ka ha burụ ikuku, na-emekwa ndị na-ejere ya ozi ka ha burụ ire ọkụ." **8** Ma banyere Ọkpara ahụ, ọ siri, "Ocheeze gi, O Chineke, ga-adigide ruo mgbe ebighị ebi. Mkpara omume ziri ezi ka mkpara alaeze gi ga-abụ. (aiōn g165) **9** Ị huru ezi omume n'anya ma kpọọ ihe ojọọ asi. N'ihị nke a, Chineke, nke bụ Chineke gi, emeela ka ịdị elu karịa ndị ibe gi niile site na ite gi mmanụ nke ọ̀nụ." **10** Ọ sịkwara, "Na mmalite, Onyenwe anyị, ọ bụ gi torọ ntọala ụwa, eluigwe bụkwa ọrụ aka gi. **11** Ha ga-ala n'iyi, ma gi onwe gi ga-anogide. Na niile ga-aka nka dika uwe. **12** Ị ga-apiakọta ha, gbanwee ha dij ka akwa. Ma gi onwe gi enweghị mgbanwe. Onụogugu afo gi agaghị enwe ọgwugwu ruo mgbe ebighị ebi." **13** O nweela mmụọ ozi ọbụla ọ siri, "Nọdụ ala n'aka nri m ruo mgbe m ga-eme ndị iro gi ihe mgbakwasị ụkwụ nye ụkwụ gi?" **14** Ndi mmụọ ozi niile, ha abughị mmụọ ndị na-ejere Chineke ozi, ndị a na-ezipụ ka ha jee ozi n'ihị ndị ahụ ga-eketa nzoputa?

2 Ya mere, anyị aghaghị ilezi anya nke ọma banyere ihe anyị nūrūla, ka anyị hapụ isi na ha wezuga onwe anyị. **2** N'ihị na ọ burū na ozi ahụ e ziri site na ndị mmụọ ozi dij ire, ọ burūkwa na njehie maobu nnupu isi ọbụla natara ahūhū kwesiri ya. **3** Anyị gae-esi aṅaa gbanarị ntaramahūhū ma ọ burū na anyị eleghara oke nzoputa ahū anya? Ọ bụ Onyenwe anyị kwuputara ya, bụkwa nke ndị nūrū ya gbaara anyị ama banyere ya. **4** Chineke n'onwe ya tūkwasi rị igba ama nke ya, site n'irū ọrū ebube na ọrū iribama, na ọrū itunanya dij iche iche, nakwa ikesa ọtūtū onyinye nke Mmụọ Nso, dij ka ọchichọ ya siri dij. **5** Ọ dighi mgbe Chineke nyere ndị mmụọ ozi ike ichi elu ụwa a. Anyị na-ekwu banyere ụwa gaje ibia abia. **6** Otu onye agbaala akaebe n'ebe ọzọ, "Ginji ka mmadụ bụ i ji na-eche banyere ha? Ginji ka nwa nke mmadụ bụ iji na-elekota ya? **7** N'ihị na i mere ka ha dij ala

nwantakiri n'ebe ndi mmuọ ozi no; i jikwa ebube na nsopuru kubee ya n'isi dika okpueze, **8** dokwaa ihe niile n'okpuru ukwu ya." Mgbe o mere ka ihe niile diri n'okpuru ya, o nwekwaghị ihe ọbụla ọ hapurū itinye n'okpuru ya. Ma otu ọ dij, anyi ahubeghi ka e doro ihe niile n'okpuru ya. **9** Ma anyi na-ahu Jisos bu onye e mere ka ọ dij ala nwantakiri oge karia ndi mmuọ ozi, ma ugbu a ejirila ebube na nsopuru kpukwasị ya n'isi, n'ihị ahuhū onwu nke ọ huru, ka o site n'amara Chineke detu onwu ire n'ihị mmadu niile. **10** Ebe e sitere na ya kpobata otutu umu n'ebube, o ziri ezi ka Chineke, onye ihe niile diri na onye kere ihe niile, mee ka onyeisi nzoputa ha buru onye zuruoke site n'ahuhū ọ huru. **11** Onye ahụ na-eme mmadu ka ọ dij nso, na ndi ahụ e mere ka ha dij nso si n'otu ezinaulo. N'ihị ya, ihere adighi eme ya ikpo ha umunna ya. **12** Ọ siri, "Aga m ekwuputa aha gi nye umunna m, n'etiti nzuko ka m ga-anọ buoro gi abụ otuto." **13** Ọzọkwa, "Aga m atukwasị obi m na ya." Ọzọkwa, ọ siri, "Lee mu onwe m, na umu ndi Chineke nyere m." **14** Ebe ọ bu na umu ndi ahụ ketara oke na anu ahụ na obara, ya onwe ya sooro ha keta oke n'udidi ahụ, ka o site n'onwu ya laa onye ahụ nwere ike onwu n'iyi, onye ahụ bụ ekwensu. **15** Ma toru ndi ahụ niile egwu nke onwu mere ka ha buru ohu na ndu ha niile. **16** N'ihị na n'ezie, ọ bughị ndi mmuọ ozi ka ọ na-enyere aka kama ọ bụ umu umu Ebrahim. **17** N'ihị nke a, e mere ka o yie umunna ya n'ihē niile, ka o nwe ike ghoọ onyeisi nchujaja kwesiri ntukwasị obi ma na nke nwere obi ebere n'ijere Chineke ozi, ka o nweekwa ike chuo aja ikpuchi mmehie mmadu niile. **18** Ebe ọ bu na ya onwe ya tara ahuhū mgbe a na-anwa ya onwunwa, o nwekwara ike inyere ndi a na-anwa onwunwa aka.

3 Ya mere, umunna m dij nso, ndi so keta oke n'okpukpo eluigwe ahū, ka echiche unu digide naani na Jisos. Onyeisi ozi na onyeisi nchujaja nke okwukwe anyi. **2** O kwesiri ntukwasị obi nye onye ahū hoputara ya dika Mosis si buru onye kwesiri ntukwasị obi n'ije ozi ya n'ulo Chineke. **3** Ma Jisos nwere ugwu na nsopuru karia Mosis, dika onye na-ewu ulo si enwe ugwu na nsopuru karia ulo o wuru. **4** N'ihị na ulo ọbụla nwere onye wuru ya, maobu Chineke na-ewu ihe niile. **5** Mosis kwesiri ntukwasị obi dika odibo n'ulo Chineke n'ihē niile, sika otu a gbaa ama banyere ihe ndi a ga-ekwu n'odinihu. **6** Ma otu ọ dij, Kraist kwesiri ntukwasị obi dika okpara nke na-elekota ulo ya. Anyi gabukwanu ulo ya ma ọ buru na anyi ejidesie okwukwe anyi ike ya na olieleanya nke anyi ji anya isi. **7** Ya mere, dij ka Mmụọ Nso na-asi, "Ọ buru na unu anu olu ya taa, **8** unu emela ka obi unu sie ike, dij ka unu mere n'oge nnupu isi mgbe oge onwunwa n'ime ozara, **9** ebe nna nna unu ha noro nwa m onwunwa. Ọ bụ ezie na ha huru akaoru m iri afo anọ ndi a. **10** N'ihị nke a, ewere m iwe megide ogbo ahū. Asiri m, 'Obi ha na-akpafu akpafu mgbe niile. Ha amatabeghi uzo m niile.' **11** Ya mere, anuru m iyi n'ime m, si, 'Ha agaghị abanye n'izuike m ma ọli.'" **12** Lezienụ anya, umunna

m, ka ajo omume niile na ekweghi ekwe niile nke obi ghararadi n'ime onye obula n'etiti unu, nke ga-eme ka unu site n'iso Chineke di ndu tugharja. **13** Kama, na-agbanu onwe unu ume kwa ubochi niile dika a kporo ubochi ahụ Taa. Ka a hapu inwekwa onye obula a ga-esite n'aghugho nke mmehie mee ka obi ya sie ike. **14** Anyi bu ndi anyi na Kraist ga-eso kekoriata oke ma o buru na anyi ga-ajidesi ya ike bu ntukwasị obi ahụ anyi nwere site na mmalite ruo ogwugwu. **15** Di ka e kwuru ya, "Taa, o buru na unu anyi olu ya. Unu emela ka obi unu sie ike, dika unu mere n'oge nnuvu isi." **16** Olee ndi bu ndi ahụ nuru ma nupu isi? O bu na o bughị ndi niile ahụ Mosis duputara site n'ala Ijipt? **17** O bukwa olee ndi ka o wesoro iwe iri afọ anọ? O bu na o bughị ndi ahụ mehiere. Ndi ahụ ahụ ha dara n'ozara? **18** Olee ndi ahụ o nuru iji na ha agaghị aba n'izuike ya? O bu na ha abughị ndi ahụ nupuuru ya isi? **19** Ugbu a, anyi maara na ha enweghi ike ibanye, n'ihu na ha bu ndi na-ekweghi ekwe.

4 Ya mere, ebe o bu na nkwa nke iba n'izuike ya ka ghere oghe, ka anyi kpachapu anya hu na o nweghi onye obula a ga-ahuta dika onye etozughị ya. **2** N'ihu na-eziela anyi ozioma ahụ, di ka ezikwara ha: ma ozioma ahụ ha nuru abaraghi ha uru n'ihu na ha ejighi okwukwe nara ya. **3** Ma anyi bu ndi kweere na-abanye n'ebe izuike ahụ, di ka Chineke si kwuo, "Anuru m iji n'ime m, 'Ha agaghị abanye n'izuike m ma oli.'" O kwuru nke a n'agbanyeghi na o ruchaala oru ya site na ntala uwa. **4** N'ihu n'otu ebe, o nweela ihe o kwuru banyere ubochi nke asaa site n'okwu ndi a: "Chineke zuru ike site n'oru ya niile, n'ubochi nke asaa." **5** Ma n'ebe a kwa, e kwuru, "Ha agaghị abanye n'ebe izuike m ma oli." **6** Ebe o bu na ohere diji ufodu mmadu ibanye n'ime ya, ma ndi ahụ buru uzọ nata ozioma ahụ abanyeghi n'ihu nnuvu isi. **7** O weputara ubochi ozo nke o kporo Taa, o sitere n'onu David kwuo okwu ahụ e kwurula ihe banyere n'oge gara aga si, "Taa, o buru na unu anyi olu ya, unu emela ka obi unu sie ike." **8** N'ihu na a si na Joshua nyere ha ezumike, o gaghị ekwu banyere ubochi ozo. **9** Otu ubochi izuike foduru nye ndi nke Chineke. **10** N'ihu na onye obula banyere n'ezumike ya esitela n'oru nke ya onwe ya nwee izuike di ka Chineke siri banye n'izuike nke ya. **11** Ya mere, ka anyi mee ka ike anyi ha, ka anyi banye n'ebe izuike ahụ, ka o hapu idikwa onye obula nke na-agaghị aba n'ihu inomi ekweghi ekwe ha. **12** N'ihu na okwu Chineke di ndu dikwa nko. O di nko karja mma ihu abuo obula. O na-aduba ruo na-ikewa mkpuruobi na mmuo, ma rukwaa na ebe nkwonkwo na umi kewakwara onwe ha. O na-enyocha ochicho na echiche obi ndi mmadu. **13** O dighi ihe obula n'ime ihe niile e kere eke puru izo onwe ya site n'ebe Chineke no. Ihe niile ghere oghe, ma gbarakwa oto n'ihu anya ya. O bu n'ihu ya ka anyi niile ga-aza ajuju banyere ndu anyi niile. **14** Ebe o bu na anyi nwere onyeisi nchujaja di ukwu, onye nke gafferla n'eluigwe, jisos Okpara Chineke, ka anyi jidesienu okwukwe anyi ike.

15 N'ihu na anyi nwere onyeisi nchujaja nke nwere ike ighota adighi ike anyi. A nwara ya onwunwa n'uzo niile di ka a na-anwa anyi taa. Ma, o meghi mmehie n'uzo obula mgbe a nwara ya. **16** Ya mere, ka anyi bjaruo ocheeze amara ahụ nso na-atughị egwu, ka anyi si otu a nata ebere, ma chotakwa amara nke ga-enyere anyi aka n'oge mkpa.

5 A na-esite n'etiti ndi mmadu horo onyeisi nchujaja obula, ka o nnochite anya ndi mmadu n'ihe banyere ihe Chineke, ka o na-eche onyinye na-achukwa aja maka mmehie di iche iche. **2** Ebe o bu na ya onwe ya bu onye na-adighi ike, o puru iji nwayo na-emeso ndi na-amaghị ihe na ndi na-ejehie uzo omume. **3** N'ihu nke a, o ghaghị ichu aja maka mmehie nke onwe ya na nke ndi mmadu. **4** O nweghi onye na-ewere ugwu a n'onwe ya, kama o bu Chineke na-akpo dika o si kporo Eron. **5** N'otu aka ahụ kwa, Kraist enyeghi onwe ya ebube nke ibu onyeisi nchujaja, kama Chineke siri ya, "I bu Okpara m. Taa aburula m Nna gi." **6** N'ebe ozo, o kwuru, "Di ka usoro Melkizedek si di, i bu onye nchujaja ruo mgbe ebighi ebi." (aiōn g165) **7** Mgbe o ka di ndu n'anụ ahụ, o ji oke olu na anya mmiri kpee ekpere rikwa aririo nye onye ahụ puru izoputa ya site n'onwu. A nukwara olu ya n'ihu ndu nrube isi na mweda n'ala ya. **8** O bu ezie na o bu Okpara ma o mutara irube isi site n'ahuhu o tara. **9** Ma mgbe e mere ka o zuo oke, o ghoro isi nke nzoputa ebighi ebi nye ndi niile na-erubere ya isi. (aiōnios g166) **10** Ebe Chineke mere ya onyeisi nchujaja n'usoro Melkizedek. **11** O di otutu ihe ozo anyi nwere ikwu banyere ya, ma o siri ike ikowa ya n'ihu na unu adighi amuta ihe osiiso. **12** N'ezie, ugbu a, unu kwesiri ibu ndi ozizi nye ndi ozo, ma unu ka no na-achọ onye ga-ezikwa unu ukpuru mbu nke okwu Chineke. Unu na-achọ mmiri ara kama nri siri ike. **13** Onye obula nke na-anu ara, ka bu nwantakiri, o matabeghi ozizi banyere ezi omume. **14** Nri di ike diri ndi tozuru oke, ndi siterela n'ihu ha na-eme zuo onwe ha ichoputa ihe di iche n'etiti ezi ihe na ajo ihe.

6 Ya bu ka anyi na-aga n'ihu n'ihe mmuta zuru ezu, ka anyi gharakwa inogide n'ihe mmuta mbu ahụ nke anyi nwere banyere Kraist. Anyi agaghị alaghachi azu jto ntala ncheghari ozo site n'oru ndi nwuru anwu n'okwukwe n'ebe Chineke no, **2** na-akuzi banyere ime baptizim na ibikwasị aka n'isi na onyinye nke Mmuo Nso, na mbilite n'onwu na ikpe ebighi ebi. (aiōnios g166) **3** Anyi ga-eme nke a ma Chineke kwe. **4** Ma o dighi mfe ikpoghachi ndi dara ada ozo, bu ndi natarala ihe ahụ na mbu, ndi detukwara onyinye amara di iche iche nke si n'eluigwe bja ire, ndi ketakwara oke Mmuo Nso, **5** ndi detukwara idi mma nke okwu Chineke ahụ ire na ike nke uwa na-abja, (aiōn g165) **6** ma mesia dahie n'onwe ha, o bu ihe siri ike ikpoghachite ha ruo ncheghari. Ha na akpogidekwa Okpara Chineke n'obe ozo, na emenyekwa ya ihere n'ihu oha mmadu. **7** N'ihu na ala ahụ nke na-amị mmiri na-ezokwasị n'elu ya mgbe niile, na-amiputa mkpuru bara uba nye ndi e ji

maka ha kọọ ya, na-enweta ngozi n'aka Chineke. **8** Ma ọ buru na o puo naanị ogwu na ahijia, ọ baghi uru obula. Kama, ọ ga-abu ihe a buru onu, nke ogwugwu ya ga-abu ikpo ya oku. **9** Ma ọ bu ezie na anyi na-ekwu otu a, ezi ndi enyi m, anyi nwere ntukwasị obi maka ihe di ezi mma banyere unu, bu ihe ndi ha na nzoputa so bja. **10** Chineke abughị onye na-ekpe ikpe n'ezighi ezi. Ọ gaghị echefu oru niile unu ruru ya. Ọ gaghị echefu ihunanya niile unu gosiri n'ihu ya site n'igara ndi nsọ ozi, dika unu na-aga n'ihu na-emekwa. **11** Anyi chorọ ka onye obula n'ime unu nogidesie ike n'otu inu oku n'obi ahụ ruo ogwugwu ihe niile, ka unu nwee olileanya inwezu ihe niile unu na-atu anyi ya mgbe oge ruru. **12** Anyi achoghị ka unu buru ndi umengwu, kama ka unu buru ndi na-enomi ndu ahụ jiri okuwkwe na ntachiobi nweta ihe ahụ e kwere na nkwa. **13** Mgbe Chineke kwere Ebrahim nkwa, o ji onwe ya nso iyi, n'ihu na ọ dighi onye ozo di ukwu karja ya, **14** na-asi, "N'ezie aga m agozi gi, nyekwa gi otutu umu umu." **15** Ebrahim nwere ndidi, natakwa ihe e kwere ya na nkwa. **16** Umụ mmadu na-eji ndi ka ha ukwu nso iyi, iyi anuru n'uzo di otu a na-eme ka ihe e kwuru guzosie ike ma wezugakwa iru aka niile n'etiti mmadu. **17** Ya mere, mgbe Chineke chorọ igosi ndi ahụ ga-eketa nkwa ahụ, ọdidi izuzu ya, o jiri inu iyi mee ka o doo ha anya na izuzu ya adighi agbanwe agbanwe. **18** Ka ọ ga-abu site n'ihe abuo na-enweghi mgbanwe, nke na-agaghị ekwe omume izi Chineke dika onye ugha, anyi bu ndi gbara oso ndu ga-enweta agbamume siri ike iji jide olileanya e doberee anyi. **19** Anyi nwere olileanya a di ka arilika nke mkporuobi nke guzosiri ike ma burukwa nke e chekwa. Ọ na-abanye n'ime ime ebe nchujaja ahụ n'azu kwa mgbochi **20** ebe Jisọs onye buru anyi uzo, abanyela n'ihu anyi; ọ gholaro anyi onyeisi nchujaja ruo mgbe ebighi ebi di ka usoro Melkizedek si di. (aiōn g165)

7 Melkizedek a bu eze Salem, burukwa onye nchujaja Chineke Onye kachasi ihe niile elu. Ọ zutere Ebrahim mgbe o si na mmeri o meriri otutu ndi eze ahụ na-aloghachi, goziekwa ya. **2** Ebrahim nyekwara ya otu uzo n'ime uzo iri nke ihe niile. Ihe mbu aha ya putara bu, "eze ezi omume," ozokwa bu "eze nke Salem," nke putara, "eze udo." **3** O nweghi nna, o nwekwaghị nne, nke ọ na-enwe agburu. O nweghi mmalite nke ubochi a muru ya, maobu ogwugwu ndu, e mere ya di ka Okpara Chineke. Ọ na-anogide buru onye nchujaja ruo mgbe ebighi ebi. **4** Leenu otu o siri buru onye di ukwu, ọ buladi Ebrahim bu nna nna anyi nyere ya otu uzo n'ime uzo iri site n'ihe ọ kwatara n'agha! **5** Ma otu ọ di, iwu kwadoro ka umu Livay bu ndi ghorọ ndi nchujaja na-anakota otu uzo n'ime uzo iri site n'aka ndi ozo, ya bu, site n'aka ndi umunna ha ndi Izrel, n'agbanyeghi na umunna ha ndi ahụ bukwa umu ubu Ebrahim. **6** Ma nwoke a bu onye na-esiteghị n'agburu naara otu uzo n'uzo iri site n'aka Ebrahim ma goziekwa ya bu onye ahụ nke natara nkwa ahụ. **7** O nweghi irurita uka obula di ya, na onye di ukwu na-agozi onye di nta. **8** N'otu aka

ahụ, ndi na-anata otu uzo n'uzo iri bu mmadu na-anwu anwu, ma n'aka nke ozo, onye na-anata ya bu onye ahụ e kwuputara na ọ na-adi ndu. **9** Mmadu puru isi na Livay onye natara otu uzo n'uzo iri kwuru otu uzo n'uzo iri nke ya site n'aka Ebrahim. **10** N'ihu na mgbe Melkizedek zutere ya, ọ ka no n'afọ nna nna ya. **11** Ọ buru na a puru ime ka mmadu zuo oke site n'onodu ndi nchujaja ndi Livay, n'ihu na ọ bu site n'iwu e nyere ndi mmadu ka e ji hiwee onodu ndi nchujaja. Olee uru ọ bara ka onye nchujaja ozo bja, di ka usoro Melkizedek si di, na-abughị di ka usoro nke Eron? **12** Ebe a gbanwere onodu ndi nchujaja, n'otu aka ahụ, a ghaghị igbanwekwa iwu. **13** N'ihu na onye ahụ e kwuru ihe ndi a banyere ya sitere n'agburu ozo, nke ọ dibeghi onye obula sitere na ya ruru oru di n'ebe ichu aja. **14** Ọ bu ihe a mara nke oma na Onyenwe anyi si n'agburu Juda puta, Mosis n'onwe ya akpotughị agburu ahụ aha mgbe ọ na-ekwu banyere ndi nchujaja. **15** E meela ka a ghotu okwu anyi na-ekwu nke oma, mgbe onye nchujaja ozo yiri Melkizedek putara. **16** Onye ghorọ onye nchujaja ma ọ bughị site n'usoro iwu nke omumu ndi nchujaja, kama site n'ike di na ndu nke na-apughị ila n'iyi. **17** N'ihu na-agbara akaebe banyere ya, si, "Gi onwe gi, bu onye nchujaja ruo mgbe ebighi ebi, di ka usoro Melkizedek si di." (aiōn g165) **18** N'otu aka ahụ, e wezugala usoro iwu ochie ahụ n'ihu adighi ike ya na n'ihu abaghị uru ya **19** (n'ihu na iwu ahu emeghi ka ihe obula zuo oke), ma n'aka nke ozo, e webatala olileanya ka mma, bu nke anyi na-esite na ya bjaruo Chineke nso. **20** Ma e ji inu iyi mee ka onodu onyeisi nchujaja a guzosie ike. O nweghi iyi a nuru mgbe ndi ozo ghorọ ndi nchujaja. **21** Ma onye nke a ghorọ onye nchujaja site n'inu iyi mgbe onye ahu gwara ya, "Onyenwe anyi anuola iyi, ọ gaghị agbanwe obi ya, 'I bu onye nchujaja ruo mgbe ebighi ebi.'" (aiōn g165) **22** N'ihu nke a, Jisọs aghoola onye na-akwagide ogbugba ndu ka mma. **23** Ihe ozo, ndi nchujaja nke ochie ahụ di otutu n'onuogugu n'ihu na onwu gbochiri ha iga n'ihu n'oru ha. **24** Ya mere, ebe ọ na-adi ndu ruo mgbe ebighi ebi, ọ na-abukwa onyeisi nchujaja mgbe niile. (aiōn g165) **25** Ya mere o nwere ike izoputa ruo mgbe niile ndi ahụ na-abjakwute Chineke site na ya, n'ihu na ọ na-adi ndu ruo mgbe niile iri ariri n'ihu ha. **26** Ya mere, ọ di mkpa na anyi ga-enwe onyeisi nchujaja di otu a, bu onye di nso, na onye na-enweghi ntupe, na onye di ocha, na onye e kewapuru site n'ebe ndi mmehie no, ma buliekwa ya elu karja n'eluigwe. **27** Ọ dighi ka ndiisi nchujaja ndi ozo, n'ihu na ọ dighi mkpa na ọ ga-achu aja kwa ubochi, n'ihu mmehie nke aka ya, na n'ihu mmehie nke ndi ozo. Naanị otu aja nke diri mgbe niile ka ọ churu maka mmehie mgbe o weere onwe ya nye di ka aja. **28** N'ihu na iwu na-ahoputa di ka ndiisi nchujaja ndi mmadu na-adighi ike. Ma okwu nke inu iyi ahụ, nke na-eso iwu n'azu, hoputara Okpara, onye e mere ka o zuo oke ruo mgbe ebighi ebi. (aiōn g165)

8 Isi okwu di n'ihu niile anyi na-ekwu bu nke a, na anyi nwere onyeisi nchujaja di otu a, bu onye na-

anọdụ ala n'aka nri nke ocheeze onye ahụ kachasi ihe niile elu n'eluigwe. **2** Onye na-eje ozi n'ebe nsọ ahụ, bụ ezi ụlọ ikwu ahụ Onyenwe anyi jị aka ya wuo, ọ bughị mmadụ wuru ya. **3** A họtputara onyeisi nchujaja obula ka ọ na-achụ aja na-enyekwa onyinye. N'ih i nke a, o kwesikwara ka ọ nwee ihe ọ ga-eji na-achụ aja. **4** A sịkwari na ọ nọ n'ụwa, o garaghị a bụ onye nchujaja n'ih i na e nwere ndị nchujaja na-achụ aja di ka usoro iwu si di. **5** Ha na-eje ozi n'ebe nsọ ahụ nke bụ oyiyi na onyinyo banyere ihe nke di n'eluigwe. Ọ bụ nke a mere e jị dọọ Mosis aka na ntị mgbe ọ na-akwado iwu ụlọ ikwu ahụ, "Lezie anya hụ na i mere ihe niile n'usoro di ka e si gosiri gi n'elu ugwu." **6** Ma otu ọ di, ọ natara ọrụ ije ozi kariri nke ha, di ka onye ogbugba nke ogbugba ndu di elu karia nke ochie, ebe ogbugba ndu nke oheru a o mere ka ọ diri n'etiti ya na mmadu dabeere na nkwa di mma karia. **7** Ọ buru na ogbugba ndu ochie ahụ zuruoke, ọ garaghị aba uru ka achọwa ogbugba ndu ọzọ. **8** Ma Chineke choputara ezughi oke ha mgbe ọ sirị, "Lee, oge na-abia, ka Onyenwe anyi kwuputara, mgbe m ga-eme ka ogbugba ndu oheru diri n'etiti mụ na ụlọ Izrel, nakwa ụlọ Juda. **9** Ọ bughị ụdi ogbugba ndu mụ na nna nna ha gbara, mgbe m jidere ha n'aka site n'ala Ijpt duputa ha, n'ih i na ha anogideghị buru ndi kwesiri ntukwasị obi idebe ogbugba ndu m. N'ih i ya, echepuru ihu m n'ebe ha nọ, ka Onyenwe anyi kwuputara. **10** Ma nke a bụ ogbugba ndu m ga-eme ka ọ diri n'etiti mụ onwe m na ụlọ Izrel, mgbe oge ndi ahụ gasiri, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. Aga m etinye iwu m n'ime uche ha, dekwasi ya n'obi ha. Aga m abụ Chineke ha, ha onwe ha ga-abukwa ndi m. **11** Ọ dighi oge obula n'etiti ha ga-akuziri onye agbataobi ya ihe, maobu otu onye asi ibe ya, 'Mara Onyenwe anyi,' n'ih i na ha niile ga-ama onye m bụ, site n'onye dikarisiri nta ruo n'onye dikarisiri ukwu. **12** N'ih i na aga m agbaghara ajo omume ha, agaghị m echetakwa mmehie ha niile ozo." **13** Mgbe o kwuru okwu banyere ogbugba ndu oheru, ọ putara na nke ochie ahụ aburula ihe gabigara agabia. Ihe di ochie nke gabigara ga-emesia ghara idikwa.

9 Ogbugba ndu nke mbu nwere usoro ofufe na ebe nsọ nke ụwa nke a e jiri aka wuo. **2** E guzobere ụlọ ikwu. N'onuulo nke mbu n'ulo ikwu ahụ, e nwere ihe idoba iheokụ, na tebul, na achicha e doro nsọ. Aha onuulo nke mbu a bụ Ebe Nso. **3** N'azu akwa mgbochi nke abuo ka e nwere onuulo a na-akpo Ebe Kachasi Nso, **4** nke nwere ebe ichu aja mgbaisioma e ji olaedo wuo, na igbe ogbugba ndu ahụ nke e jiri olaedo machie ahụ ya niile. Ihe di n'ime ite ahụ bụ manà na mkpanaka Eron nke ahụ puputara ahijia, ya na mbadamba nkume e dekwasi iwu ogbugba ndu. **5** Ihe di n'elu igbe a bụ cherubim nke ebube ya, na-ekpuchite oche amara ahụ. Ma anyi enweghi ike ikowacha ihe niile ndi a n'ozu oke ugbu a. **6** Mgbe e doro ihe niile ndi a n'usoro, onye nchujaja na-abata mgbe obula n'ime onuulo nke mbu nke ụlọ ikwu a. N'ebe a ka ọ na-arụ ọrụ o ketara iru. **7** Ma ọ bụ naani

onyeisi nchujaja na-abanye n'ime onuulo nsọ nke abuo, naani otu ugboro n'afọ. Ọ na-ejikwa obara na-aba n'ebe ahụ, jji chuo aja maka onwe ya na n'ih i mmehie ndi mmadu mere na-amaghi ama. **8** Site na nke a, Mmuo Nso na-egosi na uzo e si abanye n'Ebe Kachasi Nso ahụ bụ ihe na a ka aputabeghi ihe, ebe ọ bụ na ụlọ ikwu nke mbu ahụ ka na-eguzo. **9** Nke a bụ ihe ilu banyere oge ugbo a. Site na nhazi nke a, onyinye na aja niile a na-achụ enweghi ike ime ka akonuche onye na-eefe ofufe zuo oke. **10** Kama ha bụ naani usoro iwu metutara ihe oriri na ihe onuunu na udi baptizim di iche iche nke anu ahụ, bụ nke e nyere ka a na-eme ya ruo mgbe a ga-edozighari ihe niile. **11** Mgbe Kraist bjara di ka onyeisi nchujaja nke ezi ihe ahụ di ugbo a, site n'ulo ikwu di ukwu zuruoke nke a na-ejighi aka mee, nke na-esoghi n'ih e kere eke, **12** ọ jighi obara umu ewu na nke umu ehi banye n'ebe ahụ, kama ọ jị obara nke ya onwe ya banye n'Ebe ahụ Kachasi Nso naani otu mgbe, jiri ya wetara anyi niile mgbaputa ebighi ebi. (aiōnios g166) **13** Ma ọ buru na obara ewu na nke oke ehi di iche iche, ya na ntụ nwa agboghō ehi, nke e fekwasiiri ndi ruru aru, puru ido ha nso, meekwa ka ha di ocha n'elu ahụ. **14** Obara Kraist onye sitere na Mmuo di ebighi ebi were onwe ya choro Chineke aja n'enweghi ntupo obula, ọ ga-esi anaa ghara isachapu omume ruru unyi nke akonuche anyi, ka anyi nwee ike ife Chineke di ndu. (aiōnios g166) **15** N'ih i nke a, ọ bụ onye ogbugba nke ogbugba ndu oheru, ka ndi a kporo site na ya nata ihe nketa ebighi ebi ahụ bụ nke e kwere ha na nkwa. A puru ime nke a n'ih i ọ nwuola onwu gbaputa umu mmadu site n'ike omuma nke mmehie ha mere n'okpuru ogbugba ndu nke mbu ahụ. (aiōnios g166) **16** Ọ buru na mmadu ekee ekpe mgbe ọ nọ ndu, a na-ebu uzo achoputa ma onye kere ekpe ahụ ọ nwuola. **17** Ekpe na-amalite idi ire mgbe onye kere ekpe ahụ nwuru, n'ih i na ihe mmadu kere n'ekpe anaghị adi ire mgbe onye kere ya ka di ndu. **18** Ọ bụ nke a mere ọ buladi ogbugba ndu ochie ahụ jiri buru ihe na-adighi ire ruokwa mgbe obara batara na ya. **19** Mgbe Mosis kwuputachara ndi mmadu iwu ahụ, o weere obara umu ehi na ewu, ya na mmiri, ogbo uhie na hisop fesaa n'akwukwo iwu ahụ nakwa n'elu mmadu niile. **20** Na-ekwu, "Nke a bụ obara ogbugba ndu ahụ nke Chineke nyere unu iwu." **21** N'otu aka ahụ, o fesakwara obara ahụ n'elu ụlọ ikwu na n'elu ihe niile di n'ulo ikwu, bụ ihe niile e jife ofufe. **22** N'ikwu eziokwu, dika iwu si di, ọ dighi ihe obula nke a na-adighi eji obara edo ocha. Ọ buru na a wusighi obara, mgbaghara mmehie adighi. **23** O kwesiri ka e si otu a mee ka ihe ndi a yiri ihe ndi di n'eluigwe di ocha, ma ihe ndi di n'eluigwe n'onwe ha kwesiri ka e nye ha aja di mma karia. **24** N'ih i na ọ bughị n'ebe nsọ nke mmadu jiri aka wuo, nke yiri nke di n'eluigwe, ka Kraist banyere, kama ọ banyere n'ime eluigwe n'onwe ya, bụ ebe ọ na-anochite anya anyi ugbo a n'ihu Chineke. **25** Ọ banyeghi na ya ka o were onwe ya chuo aja otutu ugboro, di ka onyeisi nchujaja na-eji obara na-abughị nke ya na-abanye n'Ebe ahụ Kachasi

Nsọ kwa afọ. **26** Ọ buru na o si otu a dirị, ọ gaara abụ onye na-ahụ ahụhụ mgbe kemgbe e kere uwa. Ma, dị ka o si dị, ọ bjara naanị otu ugboro n'ogwugwu oge ndị a, iwezuga mmehie site n'iji onwe ya chọọ aja. (aiōn g165) **27** Dị ka ọ bụ ihe a kwadooro mmadụ ọbụla inwu naanị otu ugboro, ma e mesịa ikpe esochie, **28** otu a ka e si chọọ Kraịst dị ka aja naanị otu ugboro iwepu mmehie ọtụtụ mmadụ. Ọ ga-abaghachi nke ugboro abụọ, ma ọ bughị n'ihu ibu mmehie, kama ọ bụ n'ihu iweta nzọpụta nye ndị ahụ niile na-eche ọbịbia ya.

10 Iwu ahụ bụ naanị onyinyo na-egosi ihe ọma gaje ịbja. N'ihu ya, o zughị oke n'onwe ya isite n'aja ndị ahụ a na-achụ mgbe mgbe kwa afọ, mee ka ndị ahụ na-abjara nso ife ofufe zuo oke. **2** Ma ọ bughị otu a, ọ bụ na a gabeghị akwụsị ichu aja ndị a? Ọ buru na a sachapụla njo ndị na-efe ofufe na mbụ, akonuche ha agaghikwa ama ha ikpe mmehie ha. **3** Ma nke bụ eziokwu bụ na ihe aja ndị a na-eme bụ ichetara ha mmehie ha kwa afọ niile. **4** N'ihu na ọ bụ ihe na-apughị ime eme na ọbara oke ehi na nke umu ewu dị iche iche ga-asachapụ mmehie. **5** Ya mere mgbe Kraịst bjara n'ụwa, ọ sirị, "Aja na onyinye abughị ihe ị chọrọ kama ị kwadoro ahụ nye m. **6** Aja nsure oku na aja a churụ maka mmehie, ha abughị ihe dị ezi mma nye gi. **7** Mgbe ahụ ka m sirị, 'Lee, abjala m Chineke m, ime ihe ị na-achọ. Nke a bụkwa ihe e dere banyere m n'ime akwụkwọ mpjakọta.'" **8** O kwuru na mbụ, "Aja dị iche iche, na onyinye, na aja nsure oku na aja mmehie adighị atọ gi uto, ha adighikwa amasi gi!" (a churụ aja ndị a dika iwu si dij). **9** O kwukwara ozo, "Lee abjala m ime uche gi." Ọ kagburu aja nke mbụ ahụ ma were aja nke abụọ dochie n'ọnọdu ya. **10** Site n'ime uche Chineke, e mere ka anyị dij nsọ site n'aja Jisọs Kraịst ji onwe ya chọọ naanị otu ugboro. **11** Onye nchụaja ọbụla na-eguzo kwa ụbọchị na-efe ofufe, na-achukwa otu aja ahụ ugboro ugboro, bụ aja nke na-enweghị ike ịsachapụ mmehie. **12** Ma mgbe Kraịst chuchara naanị otu aja ahụ, otu ugboro n'ihu mmehie niile, ọ nọdurụ ala n'aka nri Chineke. **13** Ebe ahụ ka ọ nọ ugbo a na-eche ka ndị iro ya niile buru ihe mgbakwasị ukwụ ya. **14** N'ihu na o sitela n'otu aja mee ka ndị ahụ a na-eme ka ha dirị nsọ zuo oke mgbe niile. **15** Mmụọ nsọ na-agbakwara anyị ama banyere ihe ndị a mgbe o buru uzọ kwuo: **16** "Nke a bụ ogbugba ndụ ahụ mụ na ha ga-agba mgbe oge ndị ahụ gasiri, ka Onyenwe anyị kwuru. Aga m etinye iwu m n'obi ha. Aga m edekwasikwa ha n'uche ha." **17** O kwukwara si, "Agaghị m echetakwa mmehie ha na mmebi iwu ha niile ozo." **18** Ya mere, ebe ọ bụ na a gbagharala mmehie ndị a, ọ dīkwaghị mkpa ichu ajo ozo maka mgbaghara mmehie. **19** N'ihu nke a, umunna m, ebe anyị nwere nkwa okwu ịbanye n'Ebe Kachasi Nsọ site n'ọbara Jisọs, **20** bụ uzọ ọhuru nke o meghere nye anyị, nke dij ọhuru ma dīkwa ndụ site n'akwa mgbochi ahụ nke bụ ahụ ya, **21** ebe anyị nwekwara onye nchụaja dij ukwu, nke na-elekọta ụlọ Chineke, **22** ka anyị bjaruo nso site n'obi dij ọcha, na ntukwasị

obi zuru ezu nke okwukwe, ka anyị buru ndị a sachara obi ha site n'akonuche ruru aru, ka anyị burukwa ndị e ji mmiri dij ezigo ọcha sachaa ahụ anyi. **23** Ya mere, ka anyị jidesie nkwpụta nke oilleanya anyi ike, n'ihu na onye ahụ kwere nkwa kwesiri ntukwasị obi. **24** Ka anyị tugharịa uche otu anyi ga-esi kpalie ibe anyi n'ihunanya na ezi oru. **25** Ka anyi gharakwa ichefu nzuko anyi dij ka ufodu na-eme, kama ka anyi na-agbarịta onwe anyi ume, karijia, ugbo a ubochi ahụ na-abja nso. **26** Ọ buru na anyi akpachapu anya na-anogide na mmehie mgbe anyi matachara eziokwu ahụ, o nwekwaghị aja ozo foduru a ga-achụ banyere mmehie niile. **27** Kama naanị ikpe dij oke egwu, nke ga-adị ka oku na-ere ike ike, nke ga-erechapu ndi niile bụ ndi iro. **28** Onye ọbụla dara iwu Mosis, na-anwu na-enweghị ebere, site n'akaebe mmadu abuo maobu ato gbara megide ya. **29** Ọ buru na o dij otu a, olee udi ahuhu unu chere na a ga-enye onye lelijr Okpara Chineke, ginj ka a ga-eme onye meruru ọbara nke ogbugba ndu nke e ji doo ya nsọ, na onye kpasuru mmuọ nke amara ahụ iwe? **30** N'ihu na anyi maa onye ahụ kwuru, "Ibo ọbọ dirị m, aga m akwughachi," ozokwa, "Onyenwe anyi ga-ekpe ndi ya ikpe." **31** Ọ bụ ihe dij oke egwu idaba n'aka Chineke dij ndu. **32** Ma chetakwanu ubochi mbu ndi ahụ, mgbe unu natachara ihè, unu nogidesikwara ike n'agbanyeghi oke ahuhu niile unu tara. **33** Mgbe ufodu, a kpariri unu n'ihu oha, unu natakara mkpagbu. N'oge ozo, unu soro ndi e si otu a mesoo mmeso. **34** Unu were obi ebere soro ndi no n'ulo mkporo taa ahuhu, unu jikwa onu nabata ya mgbe a nakorochara unu ihe niile unu nwere, n'ihu na unu onwe unu matara na unu nwere ihe ka mma, nke na-anogide. **35** Ya mere, unu ahapukwala ntukwasị obi unu ahụ, n'ihu na ọ na-eweta ugwo oru dij ukwu. **36** N'ihu ya, unu kwesiri inwe ndidi ka ọ ga-abu na mgbe unu mere uche Chineke unu ga-anata ihe e kwere na nkwa. **37** N'ihu, "Na oge na-adighi anya, onye ahụ nke na-abia ga-abia ọ gaghị anokwa odu." **38** Ma, "Onye ezi omume nkem ga-esite n'okwukwe dij ndu. Mkpuruobi m agaghị e nwee mmasi n'ime onye ọbụla na-alaghachi azu." **39** Ma anyi abughị ndi na-alaghachi azu si otu a laa n'iyi. Kama anyi dinyere ndi nwere okwukwe, burukwa ndi a zoputara.

11 Ugbo a, okwukwe bụ inwe obi ike banyere ihe ndi a na-ele anya ha na inwe owuweanya banyere ihe a na-ahubeghi anya. **2** N'ihu na ọ bụ site n'okwukwe ka e ji gbaara ndi ochie ama. **3** Ọ bụ site n'okwukwe ka anyi ji ghotu na e mere uwa na ihe niile anyi na-ahụ anya site n'okwu Chineke. N'ihu nke a, ihe anyi na-ahụ anya ugbo a bụ ihe e mere site n'ihe anyi na-adighi ahụ anya. (aiōn g165) **4** Ebel sitere n'okwukwe chọọ aja dij mma nye Chineke karija aja nke Ken churu; nke e si na ya gunye ya n'onye ezi omume. Chineke kwuru okwu banyere onyinye ya. Ma ugbo a, ọ bụ ezie na ọ nwuolari ma ọ ka na-ekwu okwu site n'okwukwe. **5** E sitere n'okwukwe kupu Enok nke putara na ọ nwughị anwu, a hukwaghị ya ozo n'ihu na Chineke akporola ya.

Ma tupu e kuru ya, e mere ka anyị mara na ọ mere ihe masiri Chineke. **6** Ọ bụ ihe siri ike mmadụ ime ihe ga-to ya uto ma ọ buru na onye ahụ enweghi okwukwe. N'hi na onye na-abjakwute Chineke nso aghaghị ikwe na ọ di. Na ọ bukwa onye na-akwughachi onye obula na-achosi ya ike ugwo. **7** Site n'okwukwe, Noa, onye nke a doro aka na nti gbasara ihe ndi a na-ahubeghi anya, gere nti ma ruo ugbo mmiri maka nzoputa nke ezinaulo ya. Site na nke a, ọ mara uwa ikpe, ma buru onye nketa nke ezi omume sitere n'okwukwe. **8** Site n'okwukwe, Ebrahim rubere isi mgbe a kporo ya ka ọ hapu, gaa n'ala ahụ nke ọ ga-enweta dika ihe nketa. Ọ gawara n'amaghị ebe ọ na-aga. **9** Okwukwe ka o jiri biri dika obia n'ala ahụ e kwere ya na nkwa, n-ebi n'ulo ikwu, ya na Ajizk na Jekob, bụ ndi e kwere ya na ha otu nkwa ahụ. **10** N'hi na ọ na-ele anya ala ahụ nke nwere ntọala, nke onye turu atumatu ya ma wuokwa ya bu Chineke. **11** Site n'okwukwe ọ natara ike omumu. Ọ bụ ezie na ọ gafeela oge imuta nwa, ọ buladi Sera n'onwe ya bu nwanji aga, n'hi na ọ gurụ onye ahu kwere ya nkwa di ka onye kwesiri ntukwasị obi. **12** Ya mere site n'otu onye a, onye a gurụ di ka onye nwuru anwu ka e si nweta umu ndi onuogugu ha di ka kpakpando di na mbara eluigwe, di ka aja di n'akuku osimiri. **13** Ndi a niile nwere okwukwe nwuru na-anataghị nkwa ahụ, ma site n'ebe di anya ha huru ma nabatakwa nkwa ndi a. Ha kwuputakwara na ha bu ndi obia na ndi mba ozo n'ụwa. **14** Ndi na-ekwu otu a na-eziputa na ha na-ele anya obodo nke aka ha. **15** Ọ buru na ha na-eche echiche banyere obodo nke ha hapuru, ha gaara enwe ohere ilaghachi azu. **16** Ma otu ọ di, ha na-elesi anya ike maka obodo ahụ ka mma, bụ nke di n'eluigwe. Ya mere, ọ dighi eme Chineke ihere ka a kpo ya Chineke ha, n'hi na o dozielara ha ebe obibi. **17** Site n'okwukwe Ebrahim ji Ajizk chuo aja mgbe a nwalere ya. Onye ahụ natara ihe ndi ahụ e kwere nkwa, di njikere jji otu nwa ahụ o nwere chuo aja, **18** ọ bụ ezie na Chineke kwuru maka ya, "Ọ bụ site n' Ajizk ka a ga-akpo mkpuru gi aha." **19** Ebrahim chere na Chineke puru ime ka onye nwuru anwu site n'onwu bilie, dika ihe jma atụ otu ahụ ka o mekwara, n'hi na ọ nataghachikwara ya. **20** Ọ bụ okwukwe ka Ajizk jiri nye Jekob na isọ ngozi banyere ihe di n'ihu. **21** Ọ bụ okwukwe ka Jekob ji gozie umu Josef n'otu n'otu tupu ọ nwuo. Ọ kporo isiala dika ọ dabere n'elu mkpanaka ya. **22** N'ogwugwu ndu ya, Josef sitere n'okwukwe kwuo banyere opuru umu Izrel ma nyekwa ntuziaka banyere olili okpuku ya. **23** Okwukwe ka nne na mma Mosis ji zobe ya onwa ato mgbe a muru ya, n'hi na ha huru na ọ bu nwa mara mma. Ha atukwaghị egwu iwu eze ala Ijpt bu Fero nyere. **24** Site n'okwukwe, Mosis e kweghi aza nwa ada Fero mgbe o tolitere. **25** Ọ horo isoro umu Chineke keta oke na mmegbu ha karja inwe anuri nke mmehie. **26** O kpebiri na ọ bụ ihe karichara mma ihu ahuhu n'hi Kraist, kama inweju akụ niile nke Ijpt afo. N'hi na o nwere olileanya maka ugwo oru di n'ihu. **27** Okwukwe ka ọ ji hapu Ijpt. Ọ tughị egwu iwe eze,

ma ọ tachiri obi ya dika ọ huru onye ahụ a na-apughi ihu anya. **28** O sitekwara n'okwukwe debe Mmemme Ngabiga. O fesara obara ka onye mbibi nke umu nwoke mbu, hapu imetu umu nwoke mbu ndi Izrel aka. **29** Ha gafere Osimiri Uhie site n'okwukwe di ka a ga-asị na ọ bu ala efu. Ma mgbe ndi Ijpt nwara ime nke a, mmiri lomiri ha niile. **30** Mgbidi Jeriko dara mgbe ha jiri okwukwe gaa ya gburugburu ubochi asaa. **31** Site n'okwukwe, Rehab nwanji akwuna esoghi ndi nmuu isi laa n'iyi n'hi na ọ nabatara ndi bjara inyochaputa obodo ahụ n'udo. **32** Olee ihe ozo m ga-ekwu? Oge ga-agwunahu m ikwu gbasara Gidion, na Barak, na Samsin, na Jefeta, na Devid, na Samuel na ndi amuma, **33** ndi sitere n'okwukwe merie otutu alaeze, kpeekwa ikpe nkumoto, natakwa nkwa e kwere, ndi mechiri onu odum. **34** Ha menyuru oku di egwu, gbanari mma agha, nweta ike site n'adighi ike. Ha ghokwara ndi di ike n'agha, chulaa usuu ndi agha ndi mba ozo. **35** Umụ nwanji natara ndi ha nwuru anwu, site na mbilite n'onwu. Ndi ozo naara ntaramahulu, ha juru inata mgbaputa ka ha nwee ike nata mbilite n'onwu ka mma. **36** E ji ufodu mere ihe ochi, tiekwa ha ihe otiti, ọ buladi ike ha agbu na itu ha mkporo. **37** A turu ufodu nkume, kwobie ufodu abuo. E ji mma agha gbuo ufodu. Ufodu yi akpuku ewu na akpuku aturu jegharja. Ufodu bukwa ndi dara ukpa. A kpagburu ufodu, ma mejoakwa ndi ozo. **38** Ha waghariri n'ozara na n'ugwu, n'ogba nkume na n'onu ala. N'anya uwa, a guru ha n'ie efu. **39** A gbaara ezigbo ama n'isi ndi a niile n'hi okwukwe ha, ma ha anataghị ihe ahụ e kwere ha na nkwa. **40** Otu ọ di, Chineke akwadoberela anyi ihe kaara anyi mma, ka a ghara ime ka ha zuo oke ma e wepu anyi.

12 Ya mere, anyi nwere oke igwe ndi ama di otu a gbara anyi gburugburu, n'hi nke a, ka anyi wepu ihe obula nke na-adoghachi anyi azu dika ibu aro, ya na mmehie niile ndebere anyi nso karja. Ka anyi werekwa ntachiobi gbaa oso nke chere anyi n'ihu. **2** Ka anyi na-elegide Jisos anya, onye mbu na onye n-eme ka okwukwe anyi zuo oke, onye jiri n'hi onu e debere n'ihu ya, die ahuhu na ihe ihere nke obe, ọ nodu n'aka nri nke ocheeze Chineke. **3** Tuleenu n'obi unu gbasara onye ahụ tachiri obi na nkwegide sitere n'aka ndi mmehie, ka ike ghara igwu unu maobu obi unu adaa mba. **4** N'ime ogu nke unu na-aluso mmehie, unu eguzogideghị ruo n'onodu nke iwufu obara unu. **5** Unu echefuola okwu nkasiobi ahụ, nke e jiri gbaa unu ume dika umu, "Nwa m ewela ido aka na nti nke Onyenwe anyi dika ihe di mfe, mgbe ọ na-ata gi ahuhu maobu daa mba mgbe ọ na-abara gi mba. **6** N'hi na onye Onyenwe anyi huru n'anya ka ọ na-abara mba. Ọ bukwa onye ọ nabatara di ka nwa ya, ka ọ na-apja utari." **7** Tachie obi, muta ihe site n'ahuhu. N'hi na Chineke na-emeso unu mmeso di ka nna obula huru umu ya n'anya si emeso ha mmeso. Nwata obula adighi nke nna ya na-adighi abara mba. **8** Ya mere ọ buru na a dighi abara unu mba dika esi bara ndi ozo,

unu abughị ụmụ kama unu bụ ndị amụta n'ikwa iko. **9** Dịka ịma atụ, ndị bụ nna anyị site n'anụ ahụ na-apịa anyị ụtari mgbe oḅula anyị nupuru isi. Ma nke a adighị egbochi anyị isopurū ha. O kwesikwaghị ka anyị rubere Nna nke mmụọ isi karịa ma dīkwa ndū? Anyị mee nke a, anyị ga-adī ndū. **10** Ha na-azū anyị nwa oge nta dī ka ha si tupūta n'uche ha. Ma o na-azū anyị n'ihī ọdīmma anyị. O na-achō ka anyị keta oke n'īdī nso ya. **11** Mgbe oḅula a na-ezi anyị ihe site n'inye anyị ahūhū, o na-abūru anyị ihe mwute n'oge ahū, o bughīkwa ihe ọḅū. Ma e mesia, o na-eweta udo na ndū ezi omume nye ndū ahū azurū n'ime ya. **12** Ya mere, setipū aka gī ahū ike gwurū. Guzosie ike n'ukwū gī ahū na-ama jijiji. **13** Debenū ukwū unu n'uzō ziri ezi, ka ukwū na-adighī ike għara ịda ngwūrō, kama ka o nwe ọgwugwō. **14** Gbalīsie ike mee ka gī na mmadū niile biri n'udo ya na ndū dī nso, e wepū ya, o nweghī onye purū ihū Onyenwe anyị. **15** Hūkwānū na o nweghī onye ga-ahapū inweta amara Chineke, na o nweghī onye ga-epupūta dīka mgborogwū ilu weta nsogbu a ga-esi n'ime ya merūọ ọtūtū mmadū. **16** Hūnū na o nweghī onye na-ebi ndū ruru unyi maqbū onye nke na-enweghī nsopurū dīka Iso, onye nke rere ọḅodū ọmumū ya n'ihī otu efere nri. **17** Dīka unu maara, o mechara chōọ ka o keta ngozī ahū, ma a jurū ya n'ihī na o nweghī ohere ncheghari. O bụ ezie na o jiri anya mmiri chōsie ya ike. **18** Unu abjarughī n'ugwu nke a purū ịmetū aka, nke na-ere ọkū, na ọchīchīrī na itiri na oke ifufe, **19** na ụda opi ike, maqbū olu na-ekwu okwu, nke ndī nūrū ya rjōrō ka o kwusī ịgwa ha. **20** N'ihī na ha enweghī ike ịnagide ihe e nyere n'iwu, "A sīkwari na anụmanū oḅula emetū ugwu ahū ahū, a ga-eji nkume tugbuo ya." **21** N'ezie, ihe ahū anya hūrū dī oke egwu na Mosis sīrī, "Ana m ama jijiji n'ihī ujo." **22** Ma unu abjaruola n'ugwu Zayōn, bụ obodo Chineke dī ndū, Jerusalem nke eluigwe ahū. Unu abjakwutela puku kwurū puku ndī mmūọ ozi a na-apughī ịgūta ọḅū zukorō n'ọḅū. **23** Unu abjala n'ulō nzukō nke onye ahū ebū uzō mupūta bụ ndī e dere aha ha n'elugwe. Unu abjakwutela Chineke, onye ga-ekpe mmadū niile ikpe, unu abjakwutela mmūọ ndī ezi omume e mere ka ha burū ndī zuruoke. **24** Unu abjakwutela Jisōs onye ogbugbo nke ogbugba ndū ọhūrū, bjakwutekwa ọbara e fesara nke na-ekwu okwu dī mma karjā nke ọbara Ebel kwuru. **25** Gbalīsienū ike ihu na unu ajughī onye ahū na-ekwu okwu. N'ihī na o burū na ha agbanarighī ya, bụ onye ahū dōrō ha aka na ntī n'elū uwa, anyị agaghī agbanarī onye ahū sī n'elūigwe na-adō anyị aka na ntī. **26** N'oge ahū, olu ya mere ka ụwa ma jijiji, ma ugbu a, o kwela nkwa, sī, "Otu mgbe ọzō fōdurū, o bughī naanī ụwa ka m ga-eme ka o maa jijiji kama aga m emekwa ka eluigwe maa jijiji." **27** Okwu a bu, "Otu mgbe ọzō fōdurū," na-egosi mwepū nke ihe na-ama jijiji dīka ihe e kere eke, ịjī hū na nke na-anaghī ama jijiji ga-adī. **28** Ya mere, ebe anyị na-anata alaeze nke na-apughī ịgbanwe, ka anyị jiri obi ekele, egwu na nsopurū fee Chineke ofufe n'uzō o ga-anabata. **29** N'ihī na Chineke anyị bụ ọkū na-erepia erepia.

13 Ka ihunanya unu nwere n'etiti unu na-adigide. **2** Unu echefula ịnabata ndi oḅia, n'ihī na ụfōdū ndi mere nke a lekōtara ndi mmūọ ozi ma ha amataghī. **3** Chetanū ndi nō n'ulō mkpōrō dī ka a ga-asī na unu so ha nōdū n'ulō mkpōrō. Chetakwanū ndi a na-ata ahūhū, dīka a ga-asī na unu onwe unu so ha na-ahū ahūhū n'ahū unu. **4** Ka ọlulū dī na nwunye burū ihe onye oḅula na-akwanyere ugwu, ka ihe ndina unu burūkwa nke a na-emerughī emerū. N'ihī na Chineke ga-ekpe ndi na-akwa iko na ndi urū ikpe. **5** Debenū ndi unu puō n'ihunanya nke ego, ka afo ju unu n'ihē unu nwere, n'ihī na o kwuola, "Agaghī m ahapū gī. O nweghaghī mgbe m ga-eji gbakūta gī azu." **6** Ya mere anyi purū ịjī obi ike na-atughī egwu kwuo, "Onyenwe anyi bụ onye na-enyere m aka. Agaghī m atū egwu. Gīnī ka mmadū purū ime m?" **7** Chetanū ndisi unu, ndi gwara unu okwu Chineke. Tuleenū otu ndi siri dī, na-enomikwanū okwukwe ha. **8** Otu Jisōs Kraist dī unyaahū, ka o dī taa, otu a ka o ga-adigidekwa ruo mgbe ebighi ebi. (aiōn g165) **9** Unu ekwela ka e jiri ozizi ọhūrū nke dīkwa iche duhie unu. N'ihī na o bụ ihe dī mma ka e were amara mee ka obi sie ike, o bughī site n'idebe iwu banyere nri nke na-enweghī urū o bara ndi na-edebe ya. **10** Anyi nwere ebe ichū aja, ebe ndi niile na-eje ozi ha n'ulō ikwu a enweghī ike iri aja a chūrū n'elū ya. **11** Onyeisi nchūaja na-ewebata ọbara umu anyi ndi ahū n'Ebe Kachasi Nso dīka aja maka mmehie, ma a na-erepia anū ahū ha ọkū na mpuga ulō ikwu. **12** N'otu aka ahū, Jisōs n'onwe ya tara ahūhū na mpuga ọḅū uzō ama obodo ka o jiri ọbara ya mee ka ndi nke ya dī nso. **13** Ya mere, ka anyi gawkuru ya n'azū ulō ikwu soro ya die mkpari o diri. **14** N'ihī na ụwa abughī ulō anyi, ma anyi na-ele anya obodo nke gaje ịbja. **15** Site na ya, ka anyi na-achūrū Chineke aja otuto mgbe niile, nke bụ mkpurū egbugbere ọḅū nke na-ekwupūta aha ya. **16** Unu echefula ime ihe oma, meekwanū ka ndi ọzō soro unu kekōọ ihe unu nwere. Nke a bụ ụdi aja na-atō Chineke uto. **17** Ka unu na-ekwenyere ndi ndu unu, dokwaanū onwe unu n'okpuru ha. N'ihī na ọrū ha bụ ihū maka mkpurūobi unu dīka ndi ga-aza aziza. Meenū nke a ka ha were ọḅū na-eje ozi ha, ma o bughī site n'obi mwute n'ihī na nke a agaghī abara unu uru. **18** Na-ekperenū anyi ekpere, n'ihī na o doro anyi anyi na anyi nwere akonuche dī ọcha na-achōkwa ibi ndi nwere ugwu n'uzō niile. **19** Ana m arjōsi unu ya ike, ka unu mee nke a, ka m nwee ike ịlōghachikwute unu ọsịsō. **20** Ugbu a ka Chineke nke udo, onye ahū sitere n'ọbara ogbugba ndū ebighi ebi ahū kpōghachite Onyenwe anyi Jisōs, Onye ọzūzū atūrū ukwu ahū, site n'onwū, (aiōnios g166) **21** mee ka unu zuo oke n'ezie ihe oma niile oḅula, nke ga-enyere unu aka ime ihe o na-achō. Ka o rupūta n'etiti anyi ihe ndi ahū niile na-atō ya uto site na Jisōs Kraist, onye otuto niile dīrī ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **22** Ụmūnna m, arjōo m unu, ka unu were ntachiobi nūrū okwu agbamume m gwara unu n'ime akwūkwo a na-etoghī ogologo. **23** Ana m eme ka unu mata na nwanna anyi Timoti esitela n'ulō mkpōrō

pụta. Mụ na ya ga-esoro bja leta unu ma ọ bụrụ na ọ
bja n'ebe a na mgbe na-adighị anya. **24** Keleerenụ m
ndịisi unu niile na ndị nsọ niile. Ndị si Itali na-ezitere
unu ekele ha. **25** Ka amara dinyere unu niile.

Jemis

1 Jemis, nwaodibo Chineke na nke Onyenwe anyị Jisọs Kraịst, Na-edegara agburu iri na abuo ndi gbasara n'elu uwa niile akwukwo ozi a: Ndeewonu! **2** Umunna m, ka obi unu juputa n'onu mgbe obula onwunwa di iche iche gbara unu gburugburu. **3** N'ihu na mgbe a na-anwa okwukwe unu onwunwa, ntachiobi unu na-enwe ohere ito eto. **4** Ka nguzosike unu puta ihè, ka unu zuo oke ma nwezuokwa ihe niile, na-adighi ihe obula nke ga-akọ unu. **5** O buru na o di onye na-enweghi amamihe, ya rjọ Chineke, onye na-enye onye obula rjoro ya amamihe n'afọ ofulu na-ataghikwa na-onye obula uto, a ga-ewerekwa ya nye ya. **6** Ma rjoro n'okwukwe na-enweghi obi abuo, n'ihu na onye na-enwe obi abuo di ka ebili mmiri oke osimiri mgbe ikuku na-ebuhari ya. **7** Onye di otu ahụ ekwesighi ile anya na o ga-esite n'aka Onyenwe anyi nata ihe obula. **8** N'ihu na mmadu di otu a bu onye ihu abuo, onye na-adighi eguzo n'otu ebe n'ihu obula o na-eme. **9** Ka nwanna obula bu ogbenye nuri onu, mgbe obula e weliri ya elu. **10** Ka onye bu ogaranya mgbe a na-eme ka o nodu ya di ala, n'ihu na ndi bara uba ga-akponwu di ka okoko osisi. **11** N'ihu na mgbe obula anwu waliri chasie ike, weputa okpomoku, o na-eme ka ahijia kponwu, ka okoko osisi daa n'ala, mma ya agwusjakwa. N'otu aka ahụ, onye ahụ bara uba ga-akponwu o buladi mgbe o na-egharị n'ime ije ozi ya. **12** Ngozi na-adiri onye ahụ nke na-anogide na-adighi ada mba n'oge onwunwa. N'ihu na mgbe oge onwunwa ahụ gasiri, o ga-anata ugwo oru, nke bu okpueze ndu, nke Chineke kwere nkwa inye ndi niile huru ya n'anya. **13** Ka onye obula hapu i sj, mgbe a na-anwa ya, "O bu Chineke na-anwa m onwunwa a." N'ihu na o dighi mgbe a puru inwa Chineke ka o mee ihe ojoo, o dikwaghị anwa mmadu obula ka o mee ihe ojoo. **14** Kama onwunwa na-abjara mmadu site n'ochicho nke obi ya. O bukwa ochicho ojoo nke mmadu na-arafu ya, dokpufuo ya. **15** Ochicho ahụ, mgbe ha bara uba n'ime obi, na-eduba mmadu na mmehie. Mgbe mmehie bara uba, o na-eduba n'onwu. **16** Ekwela ka onye obula duhie unu umunna m. **17** Onyinye obula di mma, na nke zuruoke na-esite n'eluwgwe abia. O na-esite n'ebe Nna nke ihè niile onye na-adighi agbanwe agbanwe, o naghị ezonari umu mmadu ihu ya. **18** N'ihu imezu nzube ya, o sitere n'okwu ya bu ezikwu mpo anyi. O mekwara nke a ka anyi buru umu mbu nke ihe o kere eke. **19** Unu aghaghị icheta nke a umunna m ndi m huru n'anya. Ka onye obula nwee nti na-anu ihe osijso, na ire di arọ ikwu okwu, ma burukwa onye iwe na-adighi ewe osijso. **20** N'ihu na iwe nke mmadu anaghị aruputa ezi omume nke Chineke. **21** Ya mere, wezuganu uzọ ruru aru niile na ihe obula di njo nke foduru n'ime ndu unu. Ma jirinụ obi umeala nabataranụ onwe unu okwu ndu ahụ nke a kuru n'obi unu, nke nwere ike izoputa mkpuruobi unu. **22** Unu abula ndi na-eji nti ha na-anu okwu ndu ahụ naani,

na-arafu onwe ha, kama burunụ ndi na-eme ihe okwu ahụ kwuru. **23** N'ihu na onye obula na-ege nti n'okwu obula ma hapu iji ihe o nuru mee ihe, di ka nwoke na-ele ihu ya n'enyọ. **24** O lesia onwe ya puo, o chefuo ihe ihu ya yiri ma nwa oge nta gasia. **25** Ma nwoke ahụ nogidesiri ike na-ele anya n'ime ihu ahụ zuruoke, nke na-eme ka mmadu nwere onwe ya, ee, nwoke ahụ na-aga n'ihu ile na ime ihe ihu ahụ kwuru, hapukwa ichefu ya, ka a ga-agosi n'ihu niile o na-eme. **26** O buru na mmadu obula echee na ya bu onye na-ekpere Chineke ma hapu ijide ire ya aka maobu jkwa ire ya nga, onye di otu a na-arafu onwe ya, okpukpe Chineke ya bukwa ihe na-abaghị uru. **27** Ezi okpukpe Chineke, nke Chineke Nna anyi na-anabata dika okpukpe di ocha, na nke na-enweghi mmeru, bu nke a, ilekota ndi na-enweghi nne na nna, na ndi di ha nwuru n'ime nsogbu ha na idebe onwe anyi n'enweghi ntupo site n'aka ndi uwa.

2 Umunna m, dika ndi kweere n'Onyenwe anyi Jisọs Kraịst, onye di ebube, ka unu hapu ile mmadu anya n'ihu. **2** O buru na onye ogaranya yi uwe mara mma, yikwara mgbaaka olaedo na mkpjsjaka ya, abata n'ulo nzuko unu, o burukwa na nwa ogbenye abata nke yi uwe na-adighi ocha, **3** o buru na unu elee onye ogaranya ahụ yi uwe mara mma anya si ya, "Bia nodu n'otu oche a e debere iche n'ihu gi," ma unu asi onye ogbenye ahụ, "Di anyi, guzo n'ebe ahụ," maobu "Bia nodu ala n'akuku ebe a ukwu m di," **4** o bu na unu akpabeghi oke n'etiti onwe unu, burukwa ndi ji ile anya n'ihu na obi ojoo na-ekpe ikpe? **5** Geenu nti ka m gwa unu umunna m, o bu na unu amataghi na Chineke ahoputala ndi ahụ uwa guru dika ndi ogbenye, mee ka ha buru ogaranya site n'okwukwe ha, ka ha ketakwa alaeze ahụ o kwere nkwa inye ndi huru ya n'anya? **6** Ma ginj ka unu na-eme? Unu na-akpari ndi ogbenye! O bughi ndi ogaranya na-emegbu unu? O bukweghi ha bu ndi na-adokpughari unu aga n'uloikpe? **7** O bughi ha bu ndi na-ekwulu aha oma ahụ nke a guru unu? **8** O buru na unu na-edebuzuo ihu nke eze anyi dika e dere ya n'akwukwo Nso, "Hunu ndi agbataobi unu n'anya dika unu onwe unu," unu na-eme ihe ziri ezi. **9** Ma o buru na unu ele mmadu anya n'ihu, unu na-eme mmehie. N'ebe ihu dikwa, unu bu ndi na-emebi ihu. **10** N'ihu na onye obula nke na-edebe ihu ahụ niile ma suo ngongo n'otu, a burula onye ikpe ihu ahụ niile maara. **11** N'ihu na onye ahụ siri, "Akwalala iko," bukwa onye siri, "Egbula mmadu." Ya mere, o buru na i kwaghị iko ma i gburu mmadu, i bu onye na-emebi ihu. **12** Ya mere, na-ekwunu okwu, ma nabekwanu ndu di ka ndi a ga-ekpe ikpe site n'ihu ahụ na-eme ka mmadu nwere onwe ha. **13** N'ihu na agaghị emere onye obula ebere nke na-adighi emere onye ozo ebere. N'ihu na ebere na-adi ukwu kari ikpe onuma ya. **14** Olee uru o bara umunna m, na mmadu siri, enwere m okwukwe, ma okwukwe ahụ aputaghi ihe n'oru ya? Udi okwukwe ahụ o puru izoputa ya? **15** O buru na otu nwanne anyi nwoke maobu nwanne anyi nwanji yi nkjinka akwa, o burukwa na o nweghi

ihe oriri ga-ezuru ya n'ubochi, **16** ma otu onye n'ime unu asị ha, "Laa n'udo, kpuchiekwa onwe gi nke oma, rijuokwa afo," n'enweghi ya ihe di mkpa maka ahụ ya, uru ginji ka o bara? **17** N'uzo di otu a, okwukwe naanị ya bu ihe na-abaghị uru ma o buru na oru esoghi ya. **18** Otu onye ga-asị, "I nwere okwukwe; e nwere m oru." Gosi m okwukwe gi ma e wepu oru gi, aga m egosi oji okwukwe site n'oru. **19** I kweere na o bu naanị otu Chineke, i mere nke oma, o buladi ndi mmuo ojoo kweere ma kuja. **20** Gi onye nzuzu, i na-achọ ka e gosi gi na okwukwe bu ihe na-abaghị uru ma o buru na oru e soghi ya? **21** O bu na nna anyi Ebrahim abughị onye a guru n'onye ezi omume site n'oru ya, mgbe o jiri otu nwa ya bu Aizik chuo aja n'ebe ichu aja? **22** Unu ahughị na okwukwe ya na oru soro rukoo n'otu, e sitekwara n'oru ya mee ka okwukwe ya zuo oke. **23** O bu site na nke a ka ihe e dere n'akwukwo nso jiri mezuo, nke na asi, "Ebrahim kweere na Chineke, a guru nke a nye ya di ka ezi omume," kpookwa ya enyi Chineke. **24** Unu ahula na a na-esite n'ihe mmadu ruru guo ya n'onye ezi omume, o bukwa ghị naanị n'okwukwe. **25** N'otu uzo ahụ, agunyeghi Rehab, nwanyị akwuna ahụ n'onye ezi omume n'ihu oru o ruru, mgbe o kpobatarā ndi nnyoputa ahụ ma zipukwa ha site n'uzo di iche? **26** Dika anu ahụ na-enweghi mmuo si buru ihe nwuru anu, otu a ka o dikwa okwukwe na-enweghi oru.

3 Umunna m, ka otutu n'ime unu hapu igbalị ibu ndi ozizi, n'ihu na unu maara na anyi bu ndi ozizi ka a ga-ekpe ikpe n'onodu sikariri ike. **2** N'ihu na anyi niile na-aso ngongo site n'otutu uzo. Ma onye obula nke na-adighi emehie site n'ikwuhie onu bu onye tozuru oke na onye puru ijide anu ahụ ya niile aka. **3** O buru na anyi e tinye mkpumpku igwe e ji ekechi onu inyinya ibu n'onu ya, ka o rubere anyi isi, anyi na-eduru ya gaa ebe anyi choro. **4** Otu a kwa, o buladi ugbo mmiri buru ibu nke ikuku di ike na-ebughari n'osimiri, ka onye na-anya ugbo mmiri puru ime ka o gaa ebe o choro site n'itugharia umara ntakiri e ji anya ugbo. **5** Otu a ka o dikwa ire anyi. O bu akuku anu ahụ anyi di nta, ma o na-anya isi banyere otutu ihe. Tulee otu oke ohia si di ukwu, bu nke icheku oku dikarisiiri nta n-eme ka o nwuru oku. **6** Ire anyi bu oku. E debere ire n'etiti akuku anu ahụ ndi ozo dika uwa ajo omume. O na-emeru ahụ niile, na-amunye oku n'usoro ndu mmadu. Ya onwe ya bukwa ihe oku ala mmuo na-amunye oku. (Geenna g1067) **7** Mmadu enweela ike zuo, na-agbalikwa izu anumanu di iche iche, na nmanu, na anu na-akpu akpu, na anu bi na mmiri; **8** ma mmadu obula adighi nke nwere ike izu ire. O bu ihe di oke njo na-adighi ekwe nchikota, ma juputakwa na nsi na-ebute onwu. **9** O bu ya ka anyi ji eto Onyenwe anyi na Nna anyi. O bukwa ya ka anyi ji abu mmadu ibe anyi onu, bu ndi Chineke mere n'oyiyi nke ya. **10** Site n'otu onu anyi ka ija mma na ibu onu na-esi aputa. Umunna m, nke a abughị ihe ziri ezi. **11** O bu ihe puru ime na mmiri di mma ihu anu na mmiri nnu ga-esite n'otu isi iyi ahụ na-asoputa? **12** Umunna m,

osisi fiig o puru imi oliv, ka osisi grepu o puru imiputa fiig? N'uzo di otu a, anyi makwaara na mmiri nnu apughikwa isoputa mmiri di mma onunu. **13** O di onye obula n'ime unu na-agu onwe ya di ka onye maara ihe na onye nwere nghota? Ya gosi amamihe ya na nghota ya site n'ibi ezi ndu na iru oru oma site n'obi di umeala. **14** Ma o buru na obi unu ejuputa n'ihe ilu na ekworo na icho naanị ihe nke onwe unu, mgbe ahụ, unu ekwesighi inya isi si otu a na-agonari eziokwu. **15** Udi amamihe di otu ahụ esiteghị n'eluigwe bja. O bu amamihe nke uwa. O bughị nke mmuo nso. O bu nke mmuo ojoo. **16** N'ihu n'ebe obula obi ilu na ekworo di, ebe ahụ ka ogbaaghara na omume ojoo niile di. **17** Ma amamihe na-esite n'eluigwe abia buru uzo di ocha, emesia, o huru udo n'anya, o na-eme obioma, o juputara n'ebere, na-eweputakwa oru oma. Ihu abuo na obi abuo adighikwa n'ime ya. **18** Ma ndi ahụ bu ndi na-eme udo bu ndi na-agma mkpuru udo. Ha ga-aghota mkpuru ezi omume.

4 Gini bu ihe na-ebute ogu na esemokwu n'etiti unu. Ebee ka ha siri bja? O bughị ochicho ojoo unu nwere n'ime onwe unu? **2** O buru na unu choo ma unu achotaghị ya, unu egbuo mmadu. Unu na-enwe anya ukwu n'ihe onye ozo nwere ma o buru na unu enwetaghị ya, unu amalite ihu ogu na ibu agha. Unu enweghi maka unu choro arigghị ya n'ekpere. **3** Unu na-arjo ma unu adighi anata, n'ihu na unu na-arjo n'ebumnobi ojoo. Unu na-arjo ka unu mefu ya n'ihe utu nke uwa. **4** Ndi na-ekwesighi ntukwasị obi! O bu na unu amaghị na unu na uwa buru enyi, unu ga-esi otu a buru ndi iro Chineke? Onye obula nke choro ibu enyi nke uwa, na-eme onwe ya onye iro nke Chineke. **5** Unu chere na ihe e dere n'akwukwo nso na-ekwu n'efu mgbe o na-asị, "Chineke na-ekwosi ekworo ike n'ihu Mmuo Nso ya nke o mere ka o biri n'ime anyi." **6** Ma o na-enye anyi amara karja. Ya mere, Akwukwo nso ji si, "Chineke na-eguzo imegide ndi na-ebuli onwe ha elu, ma o na-enye ndi di umeala n'obi amara." **7** Ya mere, nyenu Chineke onwe unu. Guzonu megide ekwensu, o ga-esi n'ebe unu no gba pu. **8** Bjakwutenu Chineke nso, ya onwe ya ga-abjakwutekwa unu nso. Kwozonu aka unu, unu ndi mmehie, meekwanu ka obi unu di ocha, unu ndi obi abuo. **9** Ruonu uju, tienu aka n'obi n'onodu mwute, kwaakwanu akwa. Ka ochi unu ghoo ihu mgbaru, ka iru uju werekwa onodu ihuru onu. **10** Wedanu onwe unu ala n'ihu Onyenwe anyi o ga-ebulikwa unu elu. **11** Umunna m, unu ekwula okwu ojoo megide ibe unu. N'ihu na onye na-ekwu okwu ojoo megide nwanna ya, maobu onye na-ekpe nwanna ya ikpe, na-ekwu okwu megide iwu. O na-ekpekwa iwu ahụ ikpe. Mgbe unu na-ekpe iwu ahụ ikpe, unu adighi edebe ya kama unu bu ndi na-ekpe ya ikpe. **12** O bu naanị otu onye o nye iwu. O bukwa naanị otu onye ikpe di. O bu naanị ya nwere ike izoputa mmadu. O nwekwara ike ihu onye obula n'iyi. Ma gi, onye ka i na-eche na i bu jji na-ekpe nwanna gi ikpe? **13** Ugba a geenu nti unu bu ndi na-asị, "Taa maobu echi, anyi

ga-aga ebe dị otu a, maọbụ obodo dị otu a, jzụ ahịa na ire ahịa, anyị ga-anọkwa ebe ahụ otu afọ kpaa ego.”

14 Olee otu unu si mara ihe ga-eme echị? Gịnị ka unu na-eche na ndụ unu bụ? Mmadụ dị ka anwūrụ oku nke a na-ahụ anya nwa oge nta, nke ikuku na-emesija bufuo. **15** Kama ihe unu ga-ekwu bụ nke a, “Ọ bụrụ na Onyenwe anyị ekwe, anyị ga-adị ndụ, mee nke a maọbụ nke ọzọ.” **16** Ma ihe unu na-eme bụ ịnaya isi na ịkpa nganga. Ụdị ịnaya isi a bụ ihe ọjọọ. **17** Ya mere, mmadụ ọbụla maara ihe bụ ezi ihe ma jụ ime ya na-emehie.

17 Ịlaija bụ mmadụ dị ka anyị, ma o kpere ekpere rjọ ka mmiri hapụ izo, mmiri ezokwaghị n’ala ahụ ruo afọ atọ na ọnwá isii. **18** Emesija, o kpekwará ekpere ọzọ, eluigwe nyere mmiri ozuzo, meekwa ka ala pupụta ihe oriri. **19** Ụmụnna m, ọ bụrụ na onye ọbụla n’etiti unu esite n’eziokwu ahụ jehie, ma otu onye n’ime unu akpọghachị ya azụ, **20** chetanụ nke a na onye ọbụla kpọghachitere onye mmehie azụ site na njehie ya, ga-azọpụta ha n’aka ọnwụ ma kpuchiekwa ọtụtụ mmehie.

5 Ugbu a geenụ ntị unu ndị ọgaranya, oge eruola mgbe unu kwesiri ịkwa akwa na isụ ude n’ihi nsogbu na-akwado ịbjakwasị unu. **2** Akunuba unu ebidola ịta nchara, mkpu eripiakwala uwe unu. **3** Ọlaọcha na ọlaedo unu agbaala nchara. Nchara a ga-abụkwa ama megide unu, ọ ga-erepịa anụ ahụ unu dika oku. Unu akpakotala akụ n’ubochi ịkpeazụ ndị a. **4** Geenụ ntị! Ụzụ akwa ndị ọrụ unu, ndị unu juru ịkwụ ụgwọ ọrụ ha dị ka o kwesiri na-agbago imegide unu. Ụzụ akwa ndị ọrụ unu, ndị unu ghogburu, eruola ntị Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile. **5** Unu ebiela ndụ nke oke oriri na oke ọññụ n’elu ụwa, na ndụ inye anụ ahụ unu ihe ọbụla na-akpa ya mkpa. Ma ugbu a, anụ ahụ unu ahụ gbara abụba ejikerela na-eche ụbọchị mgburu ya. **6** Unu amala ndị aka ha dị ọcha ikpe, gbukwaa ha, ọ buladi mgbe ha na-egbochighi unu. **7** Nweenụ ntachiobi, ụmụnna m, cherenụ ọbija Onyenwe anyị. Lee otu onye ọrụ ubi si eji ndidi na-eche mkpuru ọ kuru n’ala ubi ka ọ mja. O ji ndidi na-eche ka mmiri ozuzo nke mbụ na nke ikpeazụ zokwasị ubi ya. **8** Unu onwe unu kwesikwara inwe ndidi guzosiekwa ike n’ihi na ọbija Onyenwe anyị dị nso. **9** Ụmụnna m, unu atamula ntamu megide ibe unu, ka a hapu ikpe unu ikpe! Lee, onye ikpe ahụ guzo n’onu ụzọ. **10** Ụmụnna m, di ka ihe ilere anya banyere inwe ndidi na ahuhu, mutanu ihe site n’aka ndi amuma bu ndi kwuru okwu n’aha Onyenwe anyi. **11** Anyi na-agu ha ugbu a dika ndi a goziri agozi n’ihi iguzosike ha. Unu anula maka ogologo ntachiobi nke Job nwere, unu ahukwala nzube Onyenwe anyi n’ihi na Onyenwe anyi juputara n’ebere na omijiko. **12** Karisja umunna m, unu anula iyi. Unu ahukwala iyi mgbe obula, o buladi jji eluigwe maobu ụwa, maobu ihe obula ozo nuo iyi. Kama ka “E” unu buru “E.” Ka “E e,” unu burukwa “E e.” Ka unu hapu isite n’uzo di otu a mehie ma wetakwara onwe unu ikpe omuma. **13** O di onye obula n’etiti unu no na nsogbu? Ka onye di otu ahụ kpee ekpere. O di onye na-anuri onu? Ya buo abu otuto. **14** O di onye no n’etiti unu ahụ na-esighi ike? Ya kpo ndi okenye choochi ka ha kpeere ya ekpere, ka ha wukwasikwa ya mmanu otite n’isi kpo kuokwa aha Onyenwe anyi. **15** Ekpere nke okwukwe ga-azoputa onye orja ahụ. Onyenwe anyi ga-ekulite ya, o burukwa na o mehiere, a ga-agbaghara ya. **16** Ya mere kwuputaranu ibe unu mmehie unu. Kpekwaranu ibe unu ekpere ka e nwe ike gwoo unu. Ekpere onye ezi omume di ike dikwa ire.

1 Pita

1 Pita, onyeozu Jisọs Kraịst, Na-edegara unu ndi niile ndi a hoputara, ndi gbara oso ndu gaa biri na Pontos, na Galeshia, na Kapadosia, Eshia na Bitinia, akwukwo a. **2** Unu ndi Chineke bu Nna hoputara di ka o bururu uzọ mata na o ga-eme, jirikwa Mmuo Nso ya doo unu nso, ka unu na-erubere Jisọs Kraịst isi, ka ewerekwa obara ya sachaa unu: Ka amara na udo baara unu uba. **3** Otuto dirị Chineke Nna Onyenwe anyi Jisọs Kraịst! Site n'iba uba nke ebere ya, o nyela anyi ndu oheru baa n'olileanya di ndu site na mbilite n'onwu Jisọs Kraịst. **4** Anyi nwekwaru ihe nkeka nke na-apughị imebi emebi, nke na-agaghị ere ure, maobu gbanwee udidi ya, nke e debeere anyi n'eluigwe. **5** Anyi bu ndi e sitere n'okwukwe na-echekwa n'ike Chineke, tutu ruo obibia nzoputa ahụ, nke a na-ejikere ime ka oputa ihè n'ogwugwu oge. **6** N'ime ihe ndi a ka unu nahurị oke onu, o bu ezie na n'oge ndi a di nta, unu agabigala otutu ihe mgbu n'ihu udi onwunwa di iche iche biakwasiri unu. **7** Onwunwa ndi a na-abia ime ka okwukwe unu, nke di oke onuahia karja olaedo na-ala n'iyi n'agbanyeghi na e ji oku nuchaa ya; buru nke ga-eweta otuto, na ebube, na nsopuru, mgbe e mere ka Jisọs Kraịst puta ihè. **8** O bu ezie na unu ejibeghi anya unu hu ya mgbe obula, ma unu huru ya n'anya, o bukwa ezie na unu adighi ahụ ya anya ugbu a, ma unu kwere na ya. Unu juputakwara n'onu ahụ di ebube nke onu na-apughị ikowa. **9** Ugwo oru ozo unu gaweta n'ihu okwukwe unu n'ime ya ga-abu nzoputa a ga-azoputa mkpuruobi unu. **10** Banyere nzoputa a, ndi amuma ahụ kwuru ihe banyere amara ahụ gaje ibjara unu jiri nnoo nwayoo nyochasia **11** ma gbalisie ike ichoputa oge na onodu ahụ bu nke Mmuo Kraịst di n'ime ha kwuru banyere ya, mgbe o gbara ama maka ahuhu Kraịst na ebube nke ga-eso ya. **12** E mere ka ha mata na oru ha na-arụ abughi maka odjmma nke ha onwe ha, kama o bu n'ihu odjmma nke unu, mgbe ha kwuru okwu banyere ihe ndi a ahụ bu ndi a gwarala unu ugbu a site n'onu ndi ziri unu ozioma n'ike Mmuo Nso nke e si n'eluigwe zite. O buladi ndi mmuo ozi ka o guru aguụ imata ihe ndi a. **13** N'ihu ya, werenu uche unu niile jikere iru oru, anya dokwaa unu. Nweenu olileanya zuruoke n'amara nke a ga-ewetara unu mgbe a ga-ekpughe Jisọs Kraịst. **14** Di ka umu na-erube isi, unu ekwela ka ihe ojoo ndi ahụ na-agu unu aguụ mgbe unu no n'ochichiri, na-achi ndu unu. **15** Kama burunu ndi di nso n'ihu niile unu na-eme, dika onye kporo unu si di nso. **16** N'ihu na e dere ya ede, "Dinu nso, n'ihu na adi m nso." **17** Ebe unu na-akpokwu Nna ahụ na-ekpe onye obula ikpe di ka oru ya siri di na-eleghi mmadu anya n'ihu, bienu ndu unu n'itu egwu Chineke, dika ndi mbjarambia n'uya a. **18** N'ihu na unu matara na-ejighi ihe puru imebi emebi, dika olaocha na olaedo gbatuta unu site n'ibi ndu ojoo ahụ nna nna unu ha nyefere unu n'aka **19** kama o bu obara di oke onuahia nke Kraịst bu nwa aturu na-enweghi ntupo

obula maobu orusi. **20** A hoputara ya tupu e kee uwa. Kama, o bu n'ogwugwu oge ndi a ka e mere ka oputa ihè n'ihu unu. **21** O bukwa site n'aka ya ka unu ji buru ndi kwere na Chineke, onye mere ka o si n'onwu bilie, na onye nyekwara ya ebube. Ya mere, okwukwe unu na olileanya unu di na Chineke. **22** Ugbu a, ebe unu sitere n'irubere ezikwu ahụ isi mee ka obi unu di ocha, nke mere na unu nwere ihunanya nke ihu abuo n'adighi n'ebe umunna unu no, sitenu n'obi unu nahuritanu onwe unu n'anya n'ebe o di ukwu. **23** N'ihu na amuola unu ozo ugbu a, o bughi site na mkpuru nke na-emebi emebi, kama site na nke na-apughị imebi emebi, site n'okwu Chineke nke di ndu ma na-adigidekwa. (aiou g165) **24** N'ihu na, "Mmadu niile di ka ahijia, ma ebube ha niile di ka okoko osisi nke ohia, ahijia na-akponwu, okoko osisi na-achanwu, **25** ma okwu Onyenwe anyi na-anogide ruo mgbe ebighi ebi." Okwu ahụ bukwa ozioma ahụ e zisaara unu. (aiou g165)

2 Ya mere, wezaganu n'ibu iro n'obi na aghughu niile unu, kwusinu igha ugha, ibu ndi ihu abuo, ndi na-ekwo ekworo, na ndi na-ekwuto mmadu ibe ha. **2** Dika umu a muru oheru, burunu ndi aguụ ihu mmiri ara nke Mmuo Nso a na-agwaghi ihe obula na-agu, ka unu nwee ike site na ya na-eto eto n'ime nzoputa unu. **3** Ugbu a, unu deturu ya ire matakwa na Onyenwe anyi di mma. **4** Biakwutenu ya, Nkume ahụ di ndu, onye umu mmadu juru, maobu onye Chineke hoputara, onye di oke onuahia nye ya. **5** Unu onwe unu kwa di ka nkume di ndu ka a na-ewu ime ka unu ghoo ulo ime mmuo, ka unu burukwa ndi nchajia di nso, ndi na-achu aja ime mmuo nke Chineke na-anabata site na Jisọs Kraịst. **6** N'ihu n'akwukwo nso kwuru, "Lee, ana m atogbo na Zayon otu nkume, nke a hoputara, bukwa nkume isi ntuala di oke onuahia. Onye obula kweere na ya, agaghị eme ka ihere mee ya." **7** Ma nye unu ndi kwere ekwe nkume a di oke onuahia, ma n'ebe ndi ahụ na-ekweghi ekwe no, "O bu nkume nke ndi na-ewu ulo juru nke ghoro nkume isi ntuala ulo." **8** O bu kwa, "Nkume nke na-eme ka ndi mmadu soo ngongo, oke nkume nke na-eme ka ha daa." Ha na-aso ngongo n'ihu na ha juru irube isi n'okwu ahụ. Nke a bukwa ihe a kara aka banyere ha. **9** Ma unu bu ndi a hoputara, otu ndi nchajia eze, mba di nso, ndi nke Chineke n'onwe ya, ka unu buru ndi na-ekwusa otuto ya, bu onye ahụ si n'ochichiri kpobata unu n'ihè ya di ebube. **10** N'oge gara aga, unu abughi ndi Chineke, ma ugbu a, unu bu ndi ya. Na mbu, unu amaghi ihe obula banyere obi ebere ya, ma ugbu a, obi ebere ya erutela unu aka. **11** N'ihu ya, ndi enyi m, ana m arjo unu, dika ndi bu obia na ndi na-agba oso ndu n'uya a, nke unu bu, na-asị unu, wezaganu onwe unu site n'agu mmehie nke na-ebuso mkpuruobi unu agha. **12** Bienu ezi ndu n'etiti ndi mba ozo, ka o ga-abu na a si na ha ebo unu ebubo ime ihe ojoo, ha ga-ahu oru oma unu, ma nye Chineke otuto n'ubochi ahụ o ga-abia. **13** Werenu onwe unu nyefee, n'ihu Onyenwe anyi, n'okpuru ochichi niile e guzobere n'etiti umu mmadu, ma ochichi ahụ o bu nke eze, dika onye ike ya

kacha nke ibe ya, **14** maobu nke ochichij govano, onye e guzobere n'ihu ita ndi na-eme ihe ojoo ahuhu, na ito ndi na-eme ezi ihe otuto. **15** N'ihu na o bu uche Chineke na unu ga-esite n'ezi oru unu kpuchie onu ndi ahụ na-esite na-amaghị ihe ha, na-ekwu okwu nzuzu. **16** Na-ebinu ndu di ka ndi nwere onwe ha, ma unu ejikwala mnwere onwe unu mere ihe mkpuchi nke ajo ihe. Bienen dika umuodibo Chineke. **17** Soporunu mmadu niile dika o si kwesi. Gosi ndi niile kwere ekwe ihunanya. Tup Chineke egwu, ma na-asopuru eze. **18** Ndi ohu, ruberenu ndi nwe unu isi, na-enyekwa ha nsopuru na ugwu ruuru ha. Unu emela nke a nye naani ndi bu ezi mmadu, na ndi nwere obioma n'ebe unu no, kama meekwanu ya o buladi nye ndi afo tara mmiri. **19** N'ihu na nke a bu ihe inye ekele ma o buru na unu ejiri ntachiobi na-edi ahuhu na-ezighi ezi na-adakwasị unu, n'ihu na unu na-eme ihe Chineke na-achọ. **20** Ma o nweghi otuto obula diri unu mgbe a tara unu ahuhu n'ihu na unu mejoro, unu na-edikwa ya? Ma o buru na unu enwee ntachiobi mgbe a nata unu ahuhu n'ihu ihe oma unu na-eme, nke a na-ewetara Chineke otuto. **21** O bu n'ihu ihe di otu a, ka e jiri kpoo unu, n'ihu na Kraist huru ahuhu n'ihu unu. O bukwa ihe imaatu nye unu. Na-esonu nzo ukwu ya. **22** "O nweghi mgbe obula o mehieri, o nwekwaghị mgbe onye obula nuru okwu aghugho n'onu ya." **23** O kwutoghi onye obula mgbe ha na-ekwuto ya. O baghi mba obula mgbe ha na-ata ya ahuhu, kama o were ya nyefee n'aka onye ahụ na-ekpe ikpe ziri ezi. **24** N'elu obe ahụ, o buuru mmehie anyi niile bokwasị onwe ya mgbe o nwuru, ime ka anyi nwee ike jbu ndi nwuru anwu n'ebe mmehie di; ma diri ndu n'ebe ezi omume di. O bukwa site n'apa onya di ya n'ahu ka o ji gwoo unu. **25** Na mba, unu di ka umu aturu na-awaghari na-achọ uto, ma ugbu a, e meela ka unu laghachikwute Onye ahụ na-azu unu di ka aturu, na Onye na-eleotakwa mkpuruobi unu anya.

3 Unu ndi bu nwunye na-eruberenu di unu isi, ka ufodu n'ime ha na-ekweghi n'okwu Chineke, nwee ike isi n'ezi ndu unu na-ebi chegharia n'ekwughị okwu obula, **2** mgbe ha na-ahu ibi ndu unu nke di ocha na nke inwe nsopuru. **3** Ichọ mma unu agaghị ahụ ichọ mma nke anu ahụ, nke bu ikpa isi, na iyikwasị ihe olaedo, maobu iyikwasị uwe mara mma. **4** Kama, ka ichọ mma unu buru mmadu nke ime mmuo, nke mma ya na-adighi anacha, nke bu mmuo idi nwayoo na idi juu. Nke di oke onuahia n'ihu Chineke. **5** Nke a bu uto ndi inyom mgbe ochie, bu ndi di nsọ, ndi olileanya ha di n'ime Chineke siri choro onwe ha mma. Ha debekwara onwe ha n'okpuru di nke aka ha. **6** Dika Sera rubere Ebrahim isi, na-akpokwa ya onyenwe m. Unu bu umu Sera ma o buru na unu e mee ihe ziri ezi, na-ekweghi ka egwu tup unu. **7** N'otu aka ahụ, ndi bu di na-echenu echiche di mma banyere nwunye unu, ma nyenu ha ugwu ruuru ha dika ndi na-adighi ike na dika ndi unu na ha ga-eso keta onyinye amara nke ndu ahụ. Nke a ga-eme ka ihe obula hapu igbochi

ekpere unu. **8** N'ikpeazu, nweenu otu mmuo, ka ihe na-ewute ibe unu na-ewute unu, na-ahuritanu onwe unu n'anya, nwekwanu obi omijko na obi di umeala. **9** Unu ejila ihe ojoo akwughachi ugwo ihe ojoo e mere unu, maobu nkwuto n'onodu nkwuto. Kama gozienu ha, n'ihu na o bu ngozi ka e kwere unu na nkwa iketa, mgbe a kporo unu. **10** N'ihu na, "Onye obula nke na-achọ ndu, nke choro ihu ubochi ndi ahụ di mma, ya mee ka ire ya ghara ikwu okwu ojoo meekwa ka egbugbere onu ya ghara ikwu okwu aghugho. **11** Ka ha tugharja site n'ajo ihe ma mee ezi ihe; ka ha choro udo, ma na-agbasokwa ya. **12** N'ihu na anya Onyenwe anyi di n'ahu ndi ezi omume, nti ya gheekwa oghe nye ekpere ha, ma ihu Onyenwe anyi na-emege ndi na-eme ihe ojoo." **13** Onye ga-emege unu ma o buru na unu na-anu oku n'obi ime ezi ihe? **14** Ma a sikwari na unu ahụ ahuhu n'ihu na unu mere ihe ziri ezi, ngozi diri unu. "Unu atula egwu ihe ha natu egwu, ka obi gharakwa ilo unu mmiri." **15** Na-edonu Kraist nsọ n'ime obi unu dika Onyenwe anyi. Nookwanu na njikere mgbe niile iguzo kowaara onye obula juru unu ajuju banyere olileanya ahụ unu nwere n'ime unu. Ma unu were obi di nwayoo na nsopuru na-eme nke a. **16** Ma na-enwenu akonuche di ocha, ka ndi ahụ na-ekwulu ibi obi oma unu n'ime Kraist, buru ndi ihere ga-eme banyere nkwuto ha na-ekwuto unu. **17** N'ihu na o ka mma ita ahuhu n'ihu ezi ihe ma o buru uche Chineke, karja ita ahuhu n'ihu ajo ihe. **18** N'ihu na Kraist n'onwe ya huru ahuhu nwuo n'ihu unu otu mgbe. Onye ezi omume nwuru n'ihu ndi ajo omume, ka o kporo unu bjakwute Chineke. N'ihu na e mere ka o nwuo n'anu ahụ ma e mekwara ka o di ndu na mmuo ya. **19** Mgbe emesiri ka o di ndu na mmuo ya, o gara kwusaa ozioma nye mmuo ndi ahụ a kpochiri n'ulo mkporo. **20** Nke a bu mmuo ndi ahụ juru ime ihe Chineke choro mgbe ahụ o ji ntachiobi chere ha n'oge ahụ Noa no na-ewu ugbo mmiri ya. O bu naani mmadu asato n'ime ndi bi n'oge ahụ ka a zoputara site na mmiri ahụ. **21** Mmiri a no onodu di ka baptizim nke na-azoputa unu ugbu a. O anaghi asapu anyi site n'ahu mmadu, kama o bu ihe na-egosi ezi akonuche n'ebe Chineke no. O na-azoputa unu site na mbilite n'onwu nke Jisus Kraist, **22** onye no n'eluigwe, n'aka nri Chineke, ebe ndi mmuo ozi niile, na ichi isi niile, na ike niile na-erube isi nye ya.

4 Ya mere, ebe o bu na Kraist huru ahuhu n'anu ahụ, unu onwe unu kwesiri inwe udi obi ahụ o nwere. N'ihu na onye tara ahuhu n'anu ahụ akwasila ime mmehie. **2** N'ihu nke a, onye di otu ahụ anaghi ebi ndu foduru ya n'awa n'ihu aguu ojoo nke ochicho mmadu, kama o na-ebi ya n'ihu imezu ochicho Chineke. **3** N'oge gara aga unu tufuru otutu oge ime ihe ndi ahụ natu ndi mba ozo uto. Ndu unu juputara n'aguu ikwa iko, na aguu ime ihe ojoo, na ihubiga mmanya oke, na ikpo oriri, na ikpere arusi niile, bu ihe jogburu onwe ya na njo. **4** Ma ndu unu na-ebi ugbu a na-eju ha anya ebe o bu na unu anaghi esokwa ha ebi ndu ojoo ndi ahụ ozo, n'ihu nke a ha na-ekwutokwa unu. **5** Ma ha

ga-eji onụ ha kwupụta ihe ha mere n'ihu onye ahụ ga-ekpe ndị dī ndụ na ndị nwurū anwụ ikpe. **6** Ọ bụ nke a mere e ji kwusaa ozioma ọ bụladị nye ndị ahụ nwurū onye bụ ndị e kperela ikpe mgbe ha dī ndụ, dika e si ekpe mmadū niile ikpe, ka ha site na nke a bie ndū dī ka Chineke si choọ site na mmụọ ahū. **7** Ọgwugwū ihe niile adīla nso. Burūnū ndī nwere akonuche zuruoke, ndī anya doro, ka unu nwee ike na-ekpekwa ekpere. **8** Nke kachasi nke, na-ahuritanū onwe unu n'anya nke ukwu n'ihu na ihunanya na-ekpuchi otutu mmehie. **9** Jirinū obioma na-elerita ibe unu obia na-enweghi ntamu obula. **10** Onye obula n'ime unu dika ndi ozi natara onyinye amara nke Chineke, jirinū onyinye obula unu natara na-ejeritara onwe unu ozi. **11** Onye na-ekwu okwu ya dika ka ọ bụ nnoo okwu Chineke ka ọ na-ekwu. Onye na-eje ozi ya jee ya site n'ike ahū Chineke na-enye. N'ime ihe niile ka otuto dirī Chineke site na Jisọs Krajist. Ọ bụ ya ka otuto niile na ike niile dirī ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. **(aiōn g165)** **12** Umunna m, ka ọ hapu iju unu anya mgbe onwunwa dī iche iche na-abjara unu n'ihu na ihe dī otu a abughī ihe oheru n'ebe unu n'ihu. **13** Kama hūrianū onū n'ihu na unu so Krajist na-eketa oke n'ahūhū ya, ka e sikwa otu a mee ka obi unu juputa n'onū, unu ga-etikwa mkpu onū mgbe a ga-eme ka ebube ya pūta ihè. **14** Ọ burū na a na-ekwuto unu n'ihu aha Krajist, unu bụ ndī a goziri agozi. Nke a na-eziputa na mmūọ nke ebube ahū bụ mmūọ Chineke na-ebi n'ime unu. **15** Ka onye obula n'ime unu ghara ita ahūhū n'ihu na o gburu mmadū maobū dī ka onye ohi, maobū dī ka onye na-eme ihe ojoo, maobū dī ka onye na-anara mmadū ihe n'aka ike. **16** Ma ihere ekwesighi ime unu mgbe unu na-ata ahūhū dī ka ndī Krajist. Kama nyenu Chineke otuto na unu bụ ndī a na-akpo aha ahū. **17** N'ihu na oge eruola, mgbe a ga-amalite ikpe n'ezinaulo Chineke. Ọ burū na a ga-ebu ụzọ kpee anyi ikpe, gini ga-abukwanū onodu ndi ahū na-ekwenyeghi n'ozoma Chineke? **18** Ma, "Ọ burukwa na o dī ike izoputa onye ezi omume, oleekwanū olileanya dirī onye na-amaghī Chineke na onye mmehie?" **19** Ya mere, ndi na-ata ahūhū dī ka nzube Chineke si dī, nyefeenu onwe unu n'aka onye okike, onye kwesiri ntukwasī obi, ma nogidenū na-eme ezi ihe.

5 Mụ onwe m, onye bụ okenye na onyeama banyere ahūhū Krajist, burukwa onye ga-eso keta oke n'ebube ya nke a gaje ikpughe, a na m ario ndi okenye n'etiti unu aririo a, **2** na-azunū igwe aturu ahū Chineke nyefere unu n'aka. Ka unu na-elekota ha, ọ bughī n'ihu na unu agaghī ime otu a, kama ọ bụ ihe sitere n'ochichio obi unu, dī ka Chineke choro ka unu mee. Ọ bukweghi n'ihu ego unu ga-enweta, kama ọ bụ inu oku unu n'ije ozi. **3** Unu abula okaaka n'ebe ndi e nyefere unu n'aka no. Kama burunū ihe ima atū nye igwe aturu ahū. **4** Ma mgbe Onyeisi ndi ozu aturu ahū ga-abia unu ga-anata okpueze ebube nke na-agaghī agbanwe agbanwe. **5** N'otu aka ahū, unu umu okorobia, doonu onwe unu n'okpuru ndi bụ okenye.

Unu niile wenu obi umeala na-ejeritara onwe unu ozi, n'ihu na, "Chineke na-eguzo imegide ndi na-ebuli onwe ha elu, ma ọ na-enye ndi dī umeala n'obi amara." **6** Ya mere, wedanu onwe unu n'okpuru aka dī ike nke Chineke, ka o bulie unu elu n'oge ya. **7** Hapurunū ya nsogbu unu na nchegbu unu, n'ihu na ihe banyere unu na-emetu ya n'obi. **8** Nnonu na njikere, na-echekwanu nche n'ihu na onye iro unu bụ ekwensu ji oke igbo uja na-awagharī dika odum, na-achọ onye ọ ga-ala n'iyi. **9** Guzosienu ike n'okwukwe unu. Unu ekwela ka o merie unu, kama tukwasinū Onyenwe anyi obi. Chetanū na e nwere otutu ndi kwere ekwe dī ka unu ndi nokwa n'udi ahuhū a unu na-ahū n'ūwa niile. **10** Chineke onye nwe amara niile, onye kpobataru unu na ebube ebighi ebi ya n'ime Krajist, mgbe unu huru ahuhū ndi a nwa oge, ya onwe ya ga-eweghachi unu n'onodu unu, mee ka unu dī nnoo ike, ndi guzo chijima kwesikwa ntukwasī obi. **(aiōnios g166)** **11** Ọ bụ ya nwe ike niile ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. **(aiōn g165)** **12** Ọ bụ site n'inyeaka Sailas onye m hutara dī ka nwanna kwesiri ntukwasī obi ka m ji deere unu mkpuru okwu ole na ole ndi a nke m ji agbaa unu ume na-ekwuputakwa na nke a bụ eziokwu dī n'amara Chineke. Guzosienu ike n'ime ya. **13** Nwanyi ahū no na Babilon, nke a hoputara unu na ya, na-ekele unu. Mak, ezi nwa m nwoke na-ekekewa unu. **14** Jirinū isurita onū ihunanya kelerita onwe unu. Ka udo dinyere unu niile no n'ime Krajist.

2 Pita

1 Ọ bụ Saimon Pita, odibo na onyeozii nke Jisọs Kraịst, Na-edegara ndị niile anyị na ha ketara otu ụdị okwukwe a dī oke ọṅuahịa, n'ime ezi omume nke Chineke na Onye nzọpụta anyị Jisọs Kraịst akwụkwọ ozi a: **2** Ka amara na udo bara unu ụba, site na mmazu nke Chineke na nke Jisọs Onyenwe anyị. **3** O sitela n'ike o ji buru Chi nye anyị ihe niile dī anyị mkpa ibi ndu na-asopuru ya, site n'omuma nke anyị mara ya, bu onye ahụ kpọrọ anyị site n'ebube ya na idị mma ya. **4** O site n'ihe ndi a nye anyi nkwa dī ukwu na nke dī oke ọṅuahịa, ka anyi site na ha keta oke n'udidi nso ya, si otu a gbanarị iru aru dī n'ua, nke ọchichọ ojoo na-ebute. **5** N'ihii nke a, gbalisienụ ike itukwasị idị mma n'elu okwukwe unu, ma na-atukwasikwanu ihe omuma n'elu idị mma, **6** tukwasikwanu imeru ihe n'oke n'elu ihe omuma, tukwasikwanu ntachiobi n'elu imeru ihe na oke, ma na-atukwasikwanu ibi ndu dī ka ndi Chineke n'elu ntachiobi. **7** Tukwasikwanu obioma nye umunna n'elu ibi ndu dī ka ndi Chineke, ma na-atukwasikwanu ihunanya n'elu obioma nye umunna. **8** Ọ buru na unu enwe ihe ndi a n'uzo ha jubigakwara oke n'ime unu, mgbe ahụ ha ga-eme ka unu ndi na-adighi anyi mkpuru, buru ndi na-amj mkpuru, na ndi bara uru n'ihe unu maara banyere Onyenwe anyi Jisọs Kraịst. **9** Ma onye obula na-atukwasighi ihe ndi a n'okwukwe ya nọ n'ochichiri. Ọ naghị ahụ ụzọ. Ọ bukwa onye na-echefu na a sachapula ya mmehie ya, ndi o mere n'oge gara aga. **10** N'ihii ya umunna m, gbalisienụ ike iguzosika n'okpuko na nhoputa unu. Nke a ga-eme ka unu hapu isọ ngongo maobu daa. **11** N'uzo dī otu a, a ga-enye unu ohere dī ukwu iji bata n'alaeze ebighi ebi nke Onyenwe anyi na Onye nzọpụta anyi Jisọs Kraịst. (aiōnios g166) **12** Aga m na-aga n'ihu na-echetara unu ihe ndi a site n'oge ruo n'oge. Ọ bu ezie na unu maara na ha na-eguzosikwa ike n'eziokwu ahụ unu natara. **13** Ana m agu ya n'ihe ziri ezi ikpote mmuo unu na uche unu site n'ichetara unu ihe ndi a ugbu a m dī ndu n'anụ ahụ a. **14** N'ihii na Onyenwe anyi Jisọs Kraịst agwala m hooaha, na m ga-eyipu ya n'oge na-adighi anyi. **15** Aga m agbalisi ike ihu na mgbe m hapuchara ụwa nke a, unu ga na-echeta ihe ndi a mgbe niile. **16** Ihe niile anyi na-akoro unu abughị akuko ifo mmadu korọ site n'amamihe ya. N'ihii na anyi kowaara unu ihe banyere ike Onyenwe anyi Jisọs Kraịst na obibia ọ ga-abia ozo. Ọ bu anyi anyi abuo ka anyi ji ihu ebube nke ibu eze ya. **17** N'ihii na ọ natara nsopuru na ebube site n'aka Chineke bu Nna mgbe olu ahụ si n'ebube ahụ dī ukwu daa si, "Onye a bu Okpara m, onye m huru n'anya, onye ihe ya dī m ezi mma." **18** Anyi onwe anyi nuru olu ahụ si n'elugwe daa mgbe anyi so ya nodu n'elu ugwu nso ahụ. **19** Anyi nwaputara na okwu ndi amuma ahụ bu ihe mezuru emezu. Unu onwe unu kwesikwara ilezi anyi n'okwu ndi ahụ, dika a ga-asj na ha bu ihē na-enwu n'ebe ochichiri gbara nke na-adj ruo mgbe chi

boro, mgbe e mere ka kpakpando otutu walie n'obi unu. **20** Nke ka nke, ghotanu na okwu amuma obula dī n'akwukwo nso abughị nke e dere dika akonuche mmadu si dī. **21** N'ihii na o nweghi okwu amuma obula nke e cheputara dī ka ochichọ obi mmadu si dī, kama mgbe ndi mmadu kwuru okwu n'aha Chineke, ọ bu Mmuo Nso duru ha.

2 Ma na mgbe ochie ahụ kwa, e nwere otutu ndi amuma ugha n'etiti ha, dika a ga-esi nwee ndi ozizi ugha n'etiti unu. Ndi a ga-esite na nzuzo na-ewebata ozizi ojoo nke na-eweta ila n'iyi, ha ga-agonarị ọ buladi onye kachasi ihe niile, bu Onyenwe, onye gbaputara ha. Ha na-eweta ila n'iyi na mberede, na-atukwasị onwe ha n'isi. **2** Ya mere, otutu mmadu ga-esoro ndu ruru aru ha na-ebi, n'ihii ha ga-ekwutokwa ụzọ nke eziokwu ahụ. **3** N'anya ukwu ha, ndi nkuzi ugha ndi a ga-eji okwu nrafu rigbuo unu n'uru. Site na mgbe ochie, onye ga-ekpe ha ikpe dī njikere. Onye ga-ala ha n'iyi anaghị arahu ura. **4** Ọ buru na Chineke ahapughi ndi mmuo ozi ahụ mgbe ha mehiere, kama o weere ha kpochie n'ime ala mmuo, ebe e kere ha agbu na-eche ubochi ikpe ahụ. (Tartaroō g5020) **5** Ọ burukwa na o mereghị ndi ụwa nke mbu ebere mgbe o mere ka uju mmiri bjakwasị ndi bi na ya na-amaghị Chineke, kama ọ zoputara naani Noa bu onye kwusara ezi omume na mmadu asaa ndi ozo. **6** Ọ buru na o mara obodo Sodom na Gomora ikpe site n'iwere oku rechapu ha, mee ha ihe imaatu banyere ihe gaje ibjakwasị ndi na-amaghị Chineke; **7** ọ burukwa na ọ naputara Lot bu onye ezi omume, onye ndu ojoo nke ndi na-emebi iwu wutere **8** (n'ihii na nwoke ezi omume ahụ nke na-ebi n'etiti ha ubochi niile, ehiihe na abali, bu onye eji oru mmebi iwu niile ọ na-anu, na nke o ji anyi ya na-ahụ, mekpa mkpuruobi ezi omume ya ahụ). **9** Ọ buru na ọ dī otu a, Onyenwe anyi maara otu o si anaputa ndi na-asopuru Chineke site n'onwunwa niile gbara ha gburugburu. Ọ makwara edebe ndi ajo omume n'ahuhu, tutu ruo ubochi ikpe ahụ. **10** Nke a bu eziokwu banyere ndi ahụ na-agbaso ochichọ emeruru emeru nke anu ahụ mmehie ha, na-eledakwa ike ochichị anyi. Ndi nwere anyi ike ma juputakwa na mpako. Ndi ahụ ujo na-adighi atu ikwuto ọ buladi mmuo ndi ahụ juputara n'ebube nke anyi na-adighi ahụ. **11** Lee, ọ bu ezie na ndi mmuo ozi kariri ha n'idi ike, nweekwa ume kari, ma ha anaghị e kpegide ha ikpe nkwoji n'ihu Onyenwe anyi. **12** Lee ka ha si na-ekwulu ihe ndi ha aghotaghị. Ha dī ka umu anu ohia, ndi nzuzo na-eme naani ihe obula ha kpabiri n'obi ha. Ndi a muru naani maka ijide ha ma bibiekwa ha. A ga-egbu ha otu e si egbu umu anu ohia ndi a. **13** A ga-eji ntaramahuhu kwughachi ha ugwo ihe ojoo ha mere. Ihe na-atọ ha utọ bu ikpo oriri na onunu n'etiti ehiihe. Ha bu ihe ihere, burukwa ndi na-ewetara unu ntupo ma ọ buru na ha na-eso unu na-erikota oriri. **14** Anyi ha juputara n'aguu ikwa iko, mmehie adighi ejukwa ha afo. Ha na-arafu ndi okwukwe ha na-esighi ike. Ha bukwa ndi a maara aha ha n'ihii oke ochichọ. N'ezie ha

bụ umụ a buru onu. **15** Ha esitela n'ezi uzọ ahụ jehie, soro omume Belam nwa Beoa, onye huru ugwo oru nke ajo omume n'anya. **16** Ma a baara ya mba maka ajo omume ya, mgbe e mere ka inyinya ibu ya jiri olu mmadu gwa ya okwu; gbochie oru onyeisi na-adighi mma nke onye amuma ahụ choro iru. **17** Ndi a dikwa ka iyi tara ata nke mmiri obula na-adighi n'ime ya. Ha dikwa ka igwe ojii nke oke ifufe na-efesasi, nke na-adighi ezo mmiri obula. Ndi a kwadobere ebe kachasi igba ochichiri. **18** Ha na-eji okwu efu na-enweghi isi, na agu ihe ojojo nke na-agu anu ahụ ha, na-arafu ndi sitere n'etiti ndi na-ebi ndu ojojo na-ekewapu onwe ha. **19** Ha na-ekwe ha nkwa inwere onwe ha, ma ha onwe ha bu ohu nye ihe rere ure, n'ihu na mmadu bu ohu nye ihe obula na-achi achị n'ime ya. **20** Mgbe ha sitere n'ihu niile emeruru emeru nke uwa gbapu, site na mmazu nke Onyenwe anyi, na Onye nzoputa anyi Jisosh Krajist, buru ndi atuhiri na mmehie ozo, burukwa ndi e meriri, ha ga-abu ndi onodu ha ga-ajo njo kari ka o di na mbu. **21** O gaara akara ha mma ma o buru na ha amataghi uzọ ezi omume, kari na ha matara ya, mesia gbakuta iwu ahụ di nso nyere ha azu. **22** Ilu ndi a bu eziokwu banyere ha si, "Nkita laghachiri ozo n'ihu o gboro," ya na, "Nne ezi a sachara ahụ laghachiri ozo ituru onwe ya n'apiti."

3 Ndi enyi m, nke a bu akwukwo nke abuo m na-edetara unu. N'ime ha abuo, ihe m mere bu ichetara unu ihe ndi ahụ niile unu maara na itute uche unu banyere echiche zuruoke. **2** Achoro m ka unu cheta okwu ndi amuma di nso kwuru mgbe ochie na iwu nke Onyenwe anyi na Onye nzoputa anyi nyere site na ndi ozi ya. **3** Na mbu, unu ga-amata nke a, na n'oge ikpeazu, ndi na-akwa emo ga-aputa, site n'ikwa emo gbaso agu ihe ojojo niile nke anu ahụ ha choro **4** na-asị, "O kwere unu nkwa na o ga-abia, ginị mere na o bjabeghi? Kemgbe nna nna anyi ha nwuru, ihe niile ka di otu ha di na mbu, site n'okike uwa." **5** Ha kpachaara anya chefu na site n'ogologo oge gara aga, e sitere n'okwu onu Chineke kee eluigwe ma meekwa ka uwa diri site na mmiri nke gbara uwa gburugburu. **6** O bukwa site na mmiri ndi a ka e ji bibie ma laa n'iyi uwa nke di n'oge ahụ. **7** O bukwa otu okwu ahụ ka e ji nye iwu ka e chebe eluigwe na uwa tutu ruo ubochi ahụ, mgbe a ga-eji oku laa ha n'iyi n'ubochi ahụ a ga-ekpe ndi niile na-amaghi Chineke ikpe, laakwa ha n'iyi. **8** Ndi enyi m, unu echefula otu okwu a, n'anya Chineke, otu ubochi dika puku afo, puku afo dikwa ka otu ubochi. **9** Onyenwe anyi anaghi anọ odu n'imezu nkwa ya, dika ndi ufodu n'ahuta ya na o bu ino odu. Kama o nwere ntachiobi n'ebe unu no, n'ihu na o choghi ka onye obula laa n'iyi, kama o choro ka onye obula bjaruo na nchehari. **10** Ma ubochi Onyenwe anyi ga-abia dika onye ohi. N'ubochi ahụ, eluigwe ga-eji oke uzu gafee. Ihe niile di n'eluigwe ga-agba oku, laa n'iyi. Uwa na oru niile a ruru n'ime ya ga-erepiakwa oku n'otu ntabi anya. **11** Ebe o bu na ihe niile gbara anyi gburugburu ga-esi otu

a laa n'iyi, udi ndi di ana ka unu kwesiri ibu? Unu kwesiri i na-ebi ndu di nso na nke isopuru Chineke, **12** dika unu na-ele anya obibia ubochi nke Chineke, na-echesikwa ya ike ka o bia ngwangwa. N'ihu na o bu ubochi a ga-amunye eluigwe niile oku, mee ka ihe niile di na ya gbaze buru ihe na-agaghi adikwa. **13** Ma anyi na-ele anya mmezu nkwa ahụ o kwere, nkwa inye anyi eluigwe ohuru na uwa ohuru ebe ezi omume naani ga-adi. **14** Bikonu ndi m huru n'anya, mgbe unu no na-ele anya ihe ndi a, jisienu ike hu na aka unu di ocha, ndi na-enweghi ita uta na ndi ha na ya di n'udo. **15** Chetakwanu na ntachiobi Onyenwe anyi putara nzoputa, dika ezi nwanna anyi Pol jiri amamihe Chineke nyere ya deere unu ihe banyere ya. **16** O na-edede otu ihe ahụ n'akwukwo ozi ya niile, na-ekwu ihe banyere ihe ndi a n'ime ha. E nwere ufodu ihe o kwuru nke siri ike iggota nke ndi nzuzu na ndi na-amaghi ihe na-akowa dika ha si cheputa n'obi ha. Ha asugharjala ihe o dere dika ha na-emekwa mpaghara akwukwo nso ufodu, si otu a wetara onwe ha ila n'iyi. **17** Ya mere, ezi ndi enyi m, ebe unu matara nke a, noronu na nche ka a ghara isite na njehie ndi a-emebi iwu duhie unu, ime ka unu si n'onodu unu daa. **18** Burunu ndi na-eto eto n'ime amara. Burukwanu ndi na-aga n'ihu imuta ihe banyere Onyenwe anyi na Onye nzoputa anyi Jisosh Krajist nke oma. Ka otuto diri ya ugbu a na mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165)

1 Jon

1 Ihe anyị na-edere unu banyere ya bụ ihe ahụ na-adịrị site na mmalite, nke anyị nūrū, nke anyị jikwa anyanya anyị hụ, nke anyị lekwasịrị anyanya, na nke aka anyị metūrū. Anyị na-ekwu ihe banyere Okwu nke ndụ ahụ. **2** Ndụ ahụ putara ihe. Anyị ahụla ya ma gbaakwa ama banyere ya. Ya mere, ihe anyị na-ekwu okwu ya, na ihe anyị na-akọrọ unu bụ banyere ndụ ebighị ebi ahụ nke ya na Nna nọ na mbụ; nke e mere ka ọ putara ihè nye anyị. (aiōnios g166) **3** Anyị na-ekwusara unu ihe anyị hūrū na nke anyị nūrū, ka unu soro anyị nwee nnweko. N'ezie nnweko anyị bụ nke anyị na Nna na nke Ọkpara ya bụ Jisọs Kraịst, na-enweco. **4** Anyị na-edere unu ihe ndị a n'ihì ime ka ọnụ anyị zuo oke. **5** Nke a bụ ozi ahụ anyị nūrū site n'aka ya, nke anyị na-ekwusakwara unu. Chineke bụ ihè, ọchịchirị ọbụla adighikwa n'ime ya. **6** Ya mere ọ burū na anyị asị na anyị na ya nọ n'ezì nnweco ma na-ebi n'ime ọchịchirị, ọ bụ okwu ugha ka anyị na-ekwu. Eziokwu ahụ adighikwa n'ime anyị. **7** Ma ọ burū na anyị na-ebi ndụ anyị n'ihè, dị ka ya onwe ya si nọ n'ihè, mgbe ahụ anyị na ibe anyị na-enwe ezi nnweco. Ọbara Jisọs bụ Ọkpara ya na-asachapụkwa anyị mmehie anyị niile. **8** Ma ọ burū na anyị asị na anyị adighị eme mmehie, anyị na-eduhie onwe anyị, na-ajụkwa ịnabata eziokwu ahụ n'ime anyị. **9** Ma ọ burū na anyị ekwuputa mmehie anyị, onye ahụ kwesiri ntụkwasị obi na onye ezi omume, ọ ga-agbaghara anyị mmehie anyị niile, sachapụkwa anyị site n'ajo omume anyị niile. **10** Ọ burū na anyị asị na anyị emeghị mmehie ọbụla, anyị na-akpọ ya onye na-ekwu okwu ugha, okwu ya enwekwaghị ọnọdụ n'ime anyị.

2 Ezi ụmụntakịrị m, ana m edere unu ihe ndị a ka unu ghara imehie. Ma ọ burū na onye ọbụla emehie, anyị nwere onye na-ekwuchite ọnụ anyị n'ihu Nna ahụ. Ọ bụ Jisọs Kraịst, Onye ezi omume ahụ. **2** Ọ bụ onye jiri onwe ya chọọ aja n'ihì ikpuchiri anyị mmehie anyị, ma ọ bughị naanị n'ihì mmehie anyị, ọ bụkwa n'ihì mmehie uwa niile. **3** Otu a ka anyị si amata na anyị maara onye ọ bụ, ma ọ burū na anyị erube isi nye iwu ya niile. **4** Onye ahụ na-ekwu sị, "Amaara m ya," ma ọ dighị eme ihe o nyere n'ihu bụ onye okwu ugha, eziokwu ahụ adighikwa n'ime ya. **5** Ma ọ burū na onye ọbụla na-erube isi n'okwu ya, n'ezie, ịhụnanya Chineke bụ ihe emere ka o zuo oke n'ime ya. Ọ bụ otu a ka anyị si amata na anyị nọ n'ime ya. **6** Onye ọbụla na-ekwu na ya bi n'ime ya kwesiri ibi ndụ dika ya. **7** Ndị enyi m hūrū n'anya, anaghị m edere unu ihe gbasara iwu ọhūrū, kama ọ bụ otu iwu ochie ahụ, nke na-adị site na mbụ. Iwu ochie a bụ nke e ziri unu ozi banyere ya. **8** Ma otu ọ dị, ana m edere unu iwu ọhūrū, nke bụ eziokwu n'ime ya na n'ime unu. N'ihì na ọchịchirị na-agafe, ezi ihè ebidola ịchawaputa. **9** Onye ọbụla na-asị na ya nọ n'ihè ma na-akpọ nwanna ya asị, na-anọ n'ọchịchirị ruo ugbo a. **10** Onye ọbụla na-ahụ nwanna ya n'anya na-ebi n'ime

ihe ahụ ọ dīkwaghị ihè dī n'ime onye dī otu a bụ nke ga-eme ya ka ọ sọ ọ ngongo. **11** Ma onye ọbụla na-akpọ nwanna ya asị nọ n'ọchịchirị, na-ejegharikwa n'ime ọchịchirị; ọ maghị ebe ọ na-aga n'ihì na ọchịchirị ahụ emeela ka o kpuo isi. **12** Ana m edere unu ihe ndị a ụmụntakịrị m n'ihì na a gbagharala unu mmehie niile site n'aha ya. **13** Ana m edere unu ndị bụ nna ihe ndị a, n'ihì na unu maara onye ahụ na-adị site na mbụ. Ana m edere unu ụmụ okorobia, n'ihì na unu emeriela ajo onye ahụ. **14** Ana m edere unu ụmụntakịrị, n'ihì na unu maara nna ahụ. Ana m edere unu ndị nna, n'ihì na unu maara onye ahụ na-adị site na mbụ. Ana m edere unu ụmụ okorobia, n'ihì na unu siri ike, okwu Chineke na-ebikwa n'ime unu, unu emerikwala ajo onye ahụ. **15** Kwusịnu ịhụ ụwa n'anya, ya na ihe niile dị n'ụwa. Ọ burū na onye ọbụla ahụ ụwa n'anya ịhụnanya nke Nna adighị n'ime ya. **16** N'ihì na ihe niile dī n'ụwa, ihe ndị ahụ niile anụ ahụ anyị, na anyanya anyị na-achọ, ya na ịnya isi mmadụ banyere ihe ọ bụ na ihe o nwere, esiteghị n'ebe Nna nọ, kama ha sitere n'ụwa. **17** Ụwa na ọchiche ojọọ ya niile na-agafe agafe, ma onye ahụ na-eme uche Chineke ga-adị ndụ ruo mgbe ebighị ebi. (aiōn g165) **18** Ụmụ m, nke a bụ oge awa nke ikpeazu. Dika unu nūrū na otu onye na-emegide Kraịst na-abia, ọ bụladị ugbo a, ọtụtụ ndị na-emegide Kraịst abjala. Otu a ka anyị si amata na ọ bụ oge awa nke ikpeazu. **19** Ha si n'etiti anyị pụọ, ma ha abughị ndị nke anyị n'ezie. N'ihì na a sị na anyị na ha bụ otu, ha gaara aga n'ihu soro anyị nọdụ. Ma ọpụpụ ha purū na-egosi na ọ dighị onye n'ime ha sonyere anyị. **20** Ma unu nwere otite mmanụ sitere n'Onye Nsọ ahụ, unu niile matakwarala ihe niile. **21** Ya mere, anaghị m edegara unu akwkwọ a dika ndị na-amaghị eziokwu kama n'ihì na unu maara ya na n'ihì na ọ dighị okwu ugha ọbụla na-esi n'eziokwu ahụ aputa. **22** Onye bụ onye okwu ugha? Ọ bụ onye ahụ na-asị na Jisọs abughị Kraịst ahụ. Onye dī otu a bụ onye na-emegide Kraịst, n'ihì na ọ nabataghị Nna ahụ na Ọkpara ya. **23** Onye ọbụla jurū Ọkpara ahụ enwekwaghị Nna ahụ; ma onye ọbụla nabatara Ọkpara ahụ nwekwara Nna ahụ. **24** Hụnụ na ihe unu nūrū site na mmalite na-anogide n'ime unu. Ọ burū na ihe unu nūrū na mbido ebiri n'ime unu, unu ga-anogide n'ime Ọkpara ahụ na n'ime Nna ahụ. **25** Ihe o kwere anyị na nkwa bụ nke a, ndụ ebighị ebi. (aiōnios g166) **26** Ana m edere unu ihe ndị a banyere ndị ahụ na-agbalị iduhie unu. **27** Ma unu onwe unu, otite mmanụ ahụ unu natara n'aka ya na-anogide n'ime unu, n'ihì nke a, onye ozizi ọzọ adighị unu mkpa. Dika otite mmanụ ya na-ezi unu ihe banyere ihe niile, burukwa eziokwu, ọ bughị okwu ugha. Ya mere, dika o zikwara unu, na-anogidenụ n'ime ya. **28** Ugbo a ụmụntakịrị m, nọgidiesienụ ike n'ime ya, ka ọ ga-abụ mgbe e mere ka ọ putara ihè, anyị ga-abụ ndị obi siri ike, ndị ihere na-agaghị eme, n'ihu ya mgbe ọ biara. **29** Ọ burū na unu matara na ọ bụ onye ezi omume, unu maara na onye ọbụla nke na-eme ihe ziri ezi bụ onye a mūrū site na ya.

3 Lee ụdị oke ihunanya nke Nna ahụ nwere n'ebe anyị nọ, na-aga akpọ anyị ụmụ Chineke. N'ezie, nke a bụ ihe anyị bụ. Ihe mere na ụwa amaghị anyị bụ n'ihu na ọ maghị ya. **2** Ndị hụrụ n'anya, ugbu a anyị aburula ụmụ Chineke. Ọ bụ ezie na anyị enweghị ike ighota ihe onodu anyị ga-abụ n'oge di n'ihu, ma anyị maara nke oma na mgbe a ga-eme ka ọ pụta ihè, a ga-emekwa ka anyị buru ndị yiri ya, n'ihu na anyị ga-ahụ ya dika ọ di. **3** Onye obula nwere olileanya di otu a kwesiri idebe onwe ya ocha, di ka ya onwe ya di ocha. **4** Onye obula na-eme mmehie na-emebi iwu. N'ezie mmehie bụ mmebi iwu. **5** Unu maara na e mere ka ọ pụta ihè iwepu mmehie. Ọ dikwaghị mmehie obula di n'ime ya. **6** Onye obula na-anogide n'ime ya adighi ebi ndu ime mmehie, onye obula nke na-ebi ndu mmehie ahubeghi ya anya mgbe obula, ọ matabekwaghị ya. **7** Ezigbo umu m, unu ekwela ka onye obula duhie unu, onye obula na-eme ezi ihe bụ onye ezi omume di ka ya onwe ya bụ onye ezi omume. **8** Onye obula na-eme mmehie bụ nwa ekwensu, n'ihu na ekwensu bụ onye mmehie site na mmalite. Ihe mere Okpara Chineke jiri pụta ihè bụ ka ọ laa oru niile nke ekwensu n'iyi. **9** Onye a muru site na Chineke adighi anogide na-eme mmehie, n'ihu na mkpuru Chineke na-anogide n'ime ya, ha enweghi ike inogide na-eme mmehie, n'ihu na a muru ha site na Chineke. **10** Otu a ka anyị si amata ndi bu umu Chineke, na ndi bu umu ekwensu: Onye obula na-adighi eme ihe ziri ezi abughị nwa Chineke, otu a ka ọ dikwa onye na-adighi ahụ umunna ha n'anya. **11** N'ihu na nke a bụ ozi ahụ unu nuru site na mmalite, ka anyị hurita onwe anyi n'anya. **12** Ka anyi hapu idi ka Ken, onye bu nke ajo onye ahụ, na onye gburu nwanne ya. Gini mere o ji gbuo ya? Ọ bụ n'ihu na oru ya joro njo, ma nke nwanne ya ziri ezi. **13** Ka ọ gharakwa iju unu anya umunna m, na ụwa kporo unu asi. **14** Anyi matara na anyi esitela nonwu baa na ndu n'ihu na anyi na-ahụ umunna anyi n'anya. Onye obula na-adighi ahụ ibe ya n'anya na-anogide nonwu. **15** Onye obula na-akpo nwanne ya asi bu ogbu mmadu, unu matakara na o nweghi onye obula bu ogbu mmadu nwere ndu ebighi ebi n'ime ya. **(aiōnios g166)** **16** Ọ bụ otu a ka anyi si mata ihe bụ ihunanya, na Jisọs togboro ndu ya n'ihu anyi. Anyi kwesikwara itogbo ndu anyi n'ihu umunna anyi. **17** Ọ buru na onye obula nwere akw nke ụwa, ahụ nwanne ya ka ọ nọ na mkpa ma o nweghi obi ebere n'ebe o nọ, ole otu ihunanya Chineke si diri n'ime ya? **18** Umuntakiri m, ka ihunanya anyi ghara ibu naani n'egbugbere onu maobu nke okwu efu, kama ka ọ buru nke sitere n'eziokwu nakwa n'omume anyi. **19** Anyi ga-esitekwa na nke a mata na anyi bu ndi nke eziokwu ahụ ma matakwa otu anyi ga-esi mee ka obi anyi kwenye n'ihu ya. **20** N'ihu na ọ buru na obi anyi amaa anyi ikpe, Chineke di ukwu karja obi anyi, ọ mazukwara ihe niile. **21** Ndị m huru n'anya, ọ buru na obi anyi amaghị anyi ikpe, anyi nwere nkwuwa okwu n'ihu Chineke **22** na-anatakwa ya ihe obula anyi roro n'ihu na anyi na-erube isi n'iwu ya, na-emekwa ihe

na-ato ya uto. **23** Nke a bukwa iwu ya: ka anyi kwere n'aha Okpara ya Jisos Kraist, ya na ihurita ibe anyi n'anya dika o nyere anyi n'iwu. **24** Ndị niile na-erube isi nye iwu ya na-anogidesikwa ike n'ime ya, ya onwe ya na-anogidesikwa ike n'ime ndi ahụ! Otu a ka anyi si mara na ọ na-anogidesike n'ime anyi: Ọ bụ site na Mmuo nke o nyere anyi.

4 Ndị enyi m huru n'anya, unu ekwenyela okwu mmuo niile, kama nwaleenu mmuo niile ahụ i mata ma ha si na Chineke, n'ihu na otutu ndi amuma ugha apula baa n'ime ụwa. **2** Otu a ka unu ga-esi mata Mmuo nke Chineke: Mmuo obula nke na-ekwuputa na Jisos Kraist abiala n'ahu sitere na Chineke. **3** Ma mmuo obula nke na-adighi ekwuputa Jisos esiteghị na Chineke, mmuo di otu a bụ nke onye ahụ na-emegide Kraist nke unu nuru na ọ ga-abia, ma ugbu a ọ biala n'ụwa. **4** Umuntakiri m, unu bụ ndi sitere na Chineke, unu emeriekwala ha n'ihu na onye ahụ nke bi n'ime unu di ukwu karja onye ahụ nọ n'ime ụwa. **5** N'ihu na ndi a si n'ime ụwa puta. Ya mere, ihe ha na-ekwu okwu ya bụ naani ihe banyere ụwa. Ụwa na-anakwa ha ntị. **6** Anyi sitere na Chineke, onye obula maara Chineke na-ege anyi ntị, ma onye obula na-esiteghi na Chineke anaghi ege anyi ntị. Ọ bụ otu a ka anyi si amata mmuo eziokwu na mmuo nke okwu ugha. **7** Ndị m huru n'anya, o kwesiri ka anyi huritaa onwe anyi n'anya, n'ihu na ihunanya na-esi n'ebe Chineke nọ abia. Onye obula nwere ihunanya bụ onye amuru site na Chineke, ọ makwara Chineke. **8** Onye na-enweghi ihunanya amaghị Chineke, n'ihu na Chineke bụ ihunanya. **9** E siri otu a mee ka ihunanya Chineke n'ebe anyi nọ puta ihè: Chineke zitere naani otu Okpara ya n'ụwa ka anyi nwee ndu site na ya. **10** Nke a bụ ihe a na-akpo ihunanya, ọ bughị na anyi huru Chineke n'anya kama na ọ huru anyi n'anya ma zite Okpara ya dika aja nke juru ya obi maka mmehie niile anyi. **11** Ndị m huru n'anya, ebe ọ bụ na Chineke si otu a hụ anyi n'anya, anyi kwesiri ihurita onwe anyi n'anya. **12** O nwebeghi mgbe obula anyi ji anya anyi hụ Chineke anya, ma ọ buru na anyi ahụ ibe anyi n'anya, Chineke na-ebi n'ime anyi. A na-emekwa ka ihunanya ya zuo oke n'ime anyi. **13** O tinyekwala Mmuo Nso ya n'ime anyi igosi anyi na o bi n'ime anyi, na anyi bikwa n'ime ya. **14** Ma anyi onwe anyi ahula ma na-agbakwa ama na Nna ahụ zitere Okpara ya ka ọ buru Onye nzoputa nke ụwa. **15** Chineke bi n'ime onye obula nke na-ekwuputa na Jisos bụ Okpara Chineke. Onye di otu a bikwa n'ime Chineke. **16** Anyi maara ma kwerekwa n'ihunanya Chineke nwere n'ebe anyi nọ. Chineke bụ ihunanya. Onye ọ bulakwa na-ebi ndu ihunanya na-anogide n'ime Chineke. Chineke n'onwe ya nabinyekwara onye di otu a. **17** N'uzo di otu a, a na-eme ka ihunanya zuo oke n'etiti anyi, ka anyi nwee ike inwe nkwuwa okwu n'ubochi ikpe ahụ, n'ihu na dika ya onwe ya di, otu a ka anyi onwe anyi dikwa n'ụwa nke a. **18** Itu egwu adighi n'ebe ihunanya di, kama ihunanya zuruoke na-achupu egwu n'ihu na egwu na

ntaramahụhụ na-arụkọ orụ, onye ọbụla nke na-atụ egwu bụ onye na-ezubeighi oke n'ihunanya. **19** Anyị hụrụ ya n'anya n'ihu na o buru uzo hụ anyị n'anya. **20** Onye ọbụla na-asị, "Ahurū m Chineke n'anya," ma nọgide na-akpọ nwanna ya asị, onye ahụ bụ onye ugha. N'ihu na ọ buru na ọ hughị nwanna ya n'anya, bụ onye ọ na-ahụ anya kwa ubochi, ọ pughi ihu Chineke n'anya bụ onye ọ na-ahubeghi anya. **21** Iwu o nyere anyị bụ, "Onye ọbụla hūrū Chineke n'anya aghakwaghị ihu nwanna ya n'anya."

5 Onye ọbụla kweere na Jisọs bụ Kraịst bụ onye amurū site na Chineke. Onye ọbụla nke hukwara Nna n'anya na-ahukwa Ọkpara ya n'anya. **2** Ọ bụ otu a ka anyị si amata na anyị hūrū umu Chineke n'anya, mgbe anyị na-ahụ Chineke n'anya, na-erubekwa isi n'iwu ya niile. **3** Nke a bụ ihunanya Chineke, na anyị ga-edebe iwu ya. Iwu ya adighikwa arọ. **4** N'ihu na onye ọbụla amurū site na Chineke na-emeru uwa. Nke a bukwa mmeri ahụ na-emeru uwa, ọ buladi okwukwe anyi. **5** Onye puru imeri uwa, ma ọ bughị naanị onye ahụ kweere na Jisọs bụ Ọkpara Chineke? **6** Ọ bụ onye ahụ b̄ara site na mmiri na ọbara, ya bụ Jisọs Kraịst. O siteghị naanị na mmiri b̄a, kama o sitere na mmiri na ọbara. Ọ bukwa Mmụọ Nsọ na-agba ama maka ya, n'ihu na Mmụọ Nsọ bụ eziokwu. **7** N'ihu na ha di atọ gbara akaebe: **8** Mmụọ Nsọ, na mmiri na ọbara, ha atọ kwekoritara. **9** Ọ buru na anyi nabata akaebe nke mmadu gbara, akaebe nke Chineke gbara di ukwu karja, n'ihu na ọ bụ akaebe Chineke gbara banyere Ọkpara ya. **10** Onye ọbụla kweere n'Ọkpara Chineke nwere ogbugba ama a n'obi ya. Ma onye ọbụla na-ekwereghị na Chineke emeela ya ka ọ buru onye ugha, n'ihu na o kwereghị n'ama ahụ Chineke gbara banyere Ọkpara ya. **11** Ama ahụ bukwa nke a, na Chineke enyela anyi ndu ebighi ebi, ndu a dikwa n'ime Ọkpara ya. **(aiōnios g166)** **12** Onye ọbụla nwere Ọkpara ahụ nwere ndu ma onye ọbụla na-enweghi Ọkpara Chineke enweghi ndu. **13** Ana m edere unu ihe ndi a unu ndi kweere n'aha Ọkpara Chineke, ime ka unu mata na unu nwere ndu ebighi ebi. **(aiōnios g166)** **14** Nkwuwa okwu anyi nwere na ya bụ, na ọ buru na anyi arjọ ihe ọbụla dika oghichọ obi ya siri di, ọ na-anu olu anyi. **15** Ọ burukwanu na anyi matara na ọ na-anu olu anyi mgbe ọbụla anyi rjoro ya ihe, anyi na-amatakwa na anyi anatala ihe ọbụla anyi rjoro ya. **16** Ọ buru na onye ọbụla ahụ ka nwanna ya na-eme mmehie nke na-adighi eduba n'onwu, ya kpee ekpere, Chineke ga-enyekwa onye ahụ ndu. Nke a bụ maka ndi ahụ mmehie ha na-abughị nke na-eduba n'onwu. E nwere mmehie na-eduba n'onwu. Asighi m unu kpee ekpere maka nke ahụ. **17** Ajo omume niile bụ mmehie, ma ọ di mmehie nke na-adighi eduba n'onwu. **18** Anyi matara na onye ọbụla amurū site na Chineke anaghị aga n'ihu na-eme mmehie, kama onye ahụ nke amurū site na Chineke na-ehekwa ha, ajo onye ahụ adighi emetukwa ha aka. **19** Anyi maara na anyi bụ umu Chineke, uwa niile nokwa n'okpuru ike ajo onye ahụ.

20 Anyi matakwara na Ọkpara Chineke abjala, nyekwa anyi nghota ka anyi mara ya, onye bụ eziokwu. Anyi nọ n'ime onye ahụ bụ eziokwu, ọ buladi n'ime Ọkpara ya, bụ Jisọs Kraịst. Ya onwe ya bụ ezi Chineke burukwanu ndu ebighi ebi. **(aiōnios g166)** **21** Umū m, wezuganū onwe unu site n'arushi niile.

2 Jọn

1 Ọ bụ okenye ahụ, Na-edegara nwanyị ahụ onye Chineke hoputara, na umụ ya akwukwo a, bụ ndị m huru n'anya n'ime eziokwu. Ọ bughị naanị m kama ndị niile maara eziokwu ahụ. **2** N'ihì eziokwu ahụ nke dī n'ime anyị, nke ga-adigidekwa n'ime anyị ruo mgbe ebighị ebi: (aion g165) **3** Amara, na ebere, na udo nke sitere na Chineke Nna na Jisọs Kraịst, bụ Okpara Nna ahụ dinyere anyị n'eziokwu n'ihunanya. **4** Apughị m ikọ ụdị anụrị m nwere mgbe m huru na ụfọdu umụ gi na-ebi ndụ igbaso eziokwu dika ihe Nna nyere anyị n'iwu. **5** Ma ugbu a, ezi nwanyị, ọ bughị iwu oheru ka m na-edere gi kama nke ahụ e nyere anyị site na mmalite. Ana m arịo ka anyị hurita ibe anyị n'anya. **6** Nke a bụ ihunanya ahụ: ka anyị na-ejeghari n'irube isi n'iwu ya niile. Dika unu si nū ya site na mmalite, unu ahapukwala ijeghari n'ime ya. **7** N'ihì na otutu ndi nduhie apuola baa n'ụwa, bụ ndi na-adighi ekwenye na Jisọs Kraịst bjara n'oyiyi mmadu. Onye obuła dī otu a bụ onye nduhie burukwa onye na-emegide Kraịst. **8** Lezienụ anya, ka unu ghara itufu ugwo ọrụ nke anyị dogburu onwe anyị n'oru maka ya, kama ka unu nata ugwo ọrụ unu n'uju. **9** Onye obuła na-adighi anogide n'ozizi Kraịst, nke na-esite na ya na ewezuga onwe ya, enweghi Chineke. Ma onye obuła na-anogide n'ozizi ahụ nwere Nna na Okpara ya. **10** Ọ buru na onye obuła abia izi unu ihe ozo dī iche site n'ozizi a, unu akpobatala ya n'ulo unu, maobu nabatakwa ya. **11** N'ihì na onye nabatarara ya ga-eso onye dī otu a keta oke n'ajo omume ya. **12** Ọ bụ ezie na enwere m otutu ihe m choro idere unu, ma achoghi m iji akwukwo na inki dee ha. Kama, ana m ele anya ibia leta unu ka mu na unu kwukorita okwu ihu n'ihu, ka e sikwa otu a mee ka onu anyi zuo oke. **13** Umụ nwanne gi nwanyị, bụ onye a hoputara, na-ekele unu.

3 Jón

1 Ọ bụ okenye ahụ, Na-edegara Gaios, onye ahurụ n'anya akwukwọ a, bụ onye m huru n'anya n'ezikwu. **2** Onye m huru n'anya, ekpere m bụ na ahụ ga-esi gi ike, ka ihe na-agara gi nke oma, dika o na-agara mkpuruobi gi nke oma. **3** Anuriri m onu nke ukwu, mgbe ufodu umunna biara gbaa ama banyere ikwesi ntukwasị obi gi nye ezikwu, na otu i si nogide na-agbaso ezikwu ahụ. **4** O nweghi ihe na-enye m onu karja inu na umu m na-agbaso ezikwu. **5** Onye m huru n'anya, i kwesiri ntukwasị obi n'ihe obula nke i na-emere umunna, o bu ezie na ha bu obia nye gi. **6** Ha akolara nzuko banyere ihunanya gi. Biko, mgbe ha na-apu, nyekwara ha aka n'ije ha n'uzo ga-enye Chineke otuto. **7** O bu n'ihu aha ahụ ka ha biliri ije, na-anaraghi enyemaka obula site n'aka ndi na-ekweghi ekwe. **8** Nke a mere o ji kwesi ikwesi na anyi ga-elekota ndi di otu a anya ka anyi buru ndi so ha na-ejikota aka n'otu n'oru ezikwu ahụ. **9** Edere m akwukwọ ozi zigara nzuko ahụ, ma Diotrefis onye o na-atọ uto ibu onye mbu, anabataghi anyi nke oma. **10** Ya mere, o buru na m abia, aga m eme ka ihe niile o na-eme na otutu ihe niile o na-ekwu megide anyi puta ihè. O bughị naani na afọ ejughị ya n'ihu ihe ndi a niile, o juru inabata ndi umunna, ma na-egbochi ndi ozọ choro inabata ha ka ha ghara ime otu ahụ. O na-achupukwa ha site n'ulo nzuko. **11** Onye m huru n'anya, enomila ihe di njo kama nomie ihe di mma. Onye obula na-eme ezi ihe na-egosi na o si na Chineke. Onye o bulakwa na-eme ajo ihe ahubeghi Chineke anya. **12** Onye obula na-agba ezi ama banyere Dimitrios o buladi ezikwu ahụ n'onwe ya. Anyi na-ekwukwa ezi ihe banyere ya. I makwaara na o bu ezi ama ka anyi na-agba. **13** Enwere m otutu ihe m choro idere gi n'akwukwọ, ma achoghị m iji mkpisi odee na inki dee ha. **14** O bu olileanya m ibia ihu gi n'oge na-adighi anya. Mgbe ahụ anyi ga-anodu ala kwuo ihe niile n'ihu n'ihu. Ka udo diri gi. Ndi enyi niile no n'ebe a na-ekele gi. Kelekwa ndi enyi niile no n'ebe ahụ n'aha n'aha.

Jud

1 Jud, odibo Jisọs Kraiṣt, na nwanne Jemis, Na-
edegara ndi niile a kporo, ndi ahuru n'anya n'ime
Chineke, bu Nna, na ndi nokwa n'okpuru nchebe Jisọs
Kraiṣt akwukwo ozi a: **2** Ka ebere na udo na ihunanya
bara unu uba. **3** Ndi m huru n'anya, ebe o na-anu m
oku n'obi idere unu akwukwo banyere nzoputa ahu
anyi nwekoru n'otu, ma ahuru m mkpa o di idere unu
akwukwo a, iri unu ka unu guzosie ike buo agha
ichebe okwukwe ahu, nke e nyefere ndi nsọ n'aka
idebe. **4** N'ihu na ufodu mmadu, bu ndi e dere ihe
banyere omuma ikpe diri ha, siteri n'oge gara aga,
ezobatala n'etiti unu. Ha bu ndi na-adighi asopuru
Chineke, ndi na-agbanwe amara Chineke anyi, mee ya
ka o buru ohere ha nwere ibi ndu ikwa iko, na nke
igonari Jisọs Kraiṣt, onye naani ya bu Onye kachasi ihe
niile elu na Onyenwe. **5** O bu ezie na unu maa ihe
ndi a niile, ma achoro m ichetara unu otu Onyenwe
anyi si zoputa ndi ya site n'ala Ijiti, ma mesia laa ndi
niile na-ekweghi ekwe n'iyi. **6** Ndi mmuo ozi nupuru
isi, ndi na-anogideghi n'onodu e nyere ha, kama ha
si n'ebe obibi ha gbapu. O jirila igwe kee ha agbu
ebighi ebi, debe ha n'ochichiri n'ime ala, ebe ha ga-
ano ruo ubochi ikpe ahu di egwu. (aiḍios g126) **7** Otu
a kwa, Sodom na Gomora na obodo niile gbara ha
gburugburu, bu ndi nyefere onwe ha na ndu ikwa iko
nakwa omume ibi ndu ojo di iche iche nke anu ahu,
bu ihe ido aka na nti nye ndi mmadu site n'ahuhu
ha tara n'ihu mmehie n'ime oku ebighi ebi. (aiḍnios
g166) **8** N'uzo di otu a kwa, ndi a na-emeru anu ahu
ha n'iru nro ha, na-ajukwa ike ochichi niile, ma na-
ekwulukwa ndi ahu juputara n'ebube nke anya na-
adighi ahu. **9** Ma Maikel onyeisi ndi mmuo ozi, mgbe
o guzogidere ekwensu na-arurita kwa uka banyere ozu
Mosis, ya onwe ya enweghi anya ike ima ya ikpe n'ihu
okwu nkwalu, kama o siri, "Ka Onyenwe anyi baara
gi mba." **10** Ma ndi a na-ekwulu ihe niile obula ha
na-aghota ghi. Dika umu anumanu a na-azughi azu,
ha na-eme ihe obula di ha mma n'anya si otu a na-
ala onwe ha n'iyi. **11** Ahuhu ga-adiri ha, n'ihu na ha
soro nzo ukwu Ken, nyefee onwe ha na ndahie Belam
n'ihu ihe nrite n'uru, ma laa n'iyi na nnupu isi Kora.
12 Ndi a bu ihe ntupo n'etiti unu n'oge mmemme oriri
ihunanya unu, ha na-eso unu na-eriko nri na-atughi
egwu obula. Ha bu ndi na-eleko ta naani onwe ha. Ha
di ka igwe ojii nke na-adighi ezo mmiri, nke ifufe na-
ebughari. Ha bu osisi a na-ahu n'oge okochi nke na-
adighi ani mkpuru, nke e si na mgborogwu ya hoputa,
nke nwuru anwu ugboro abuo. **13** Ha bu ebili mmiri
na-amaghari n'osimiri, nke na-asoputa ihere ha dika
ufufu, kpakpando na-awaghari awaghari, bu ndi nke a
kwadooro ebe kachasi igba ochichiri ruo ebighi ebi.
(aiḍn g165) **14** O bu n'ihu ihe ndi a ka Enok, onye bu
agburu nke asaa site n'Adam buru n'amuma banyere
ha si, "Lee! Onyenwe anyi na-abia, ya na puku kwuru
puku ndi nsọ ya. **15** O na-abia ikpe mmadu niile ikpe,

na itu ha niile mmehie ajo omume niile ha n'anya,
bu nke ha mere n'uzo na-ezighi ezi. Tinyere okwu
ojoo niile nke ndi mmehie ndi na-adighi asopuru
Chineke kwuru megide ya." **16** Ndi a bu ndi na-atamu
ntamu oge niile, ndi o nweghi ihe obula na-adi ha
mma. Ndi na-agbaso agu ihe ojo niile nke anu ahu
ha choro. Ha na-anya isi banyere onwe ha, na-aja
ndi ozo mma; ka ha nwee ike nweta ihe ha na-acho
n'aka ha. **17** Ma unu, ndi m huru n'anya, chetanu ihe
ndi ozi Onyenwe anyi Jisọs Kraiṣt kwuru na ha ga-
emezu. **18** N'ihu na ha siri unu, "N'ogwugwu oge ahu,
ndi na-eji ihe niile na-emere ihe ochi ga-adi. Ndi na-
agbaso agu ihe ojo niile nke anu ahu ha choro. **19** O
bu ndi anu ahu ha na-achi, ndi na-enweghi Mmuo
Nsọ n'ime ha, bu ndi na-eweta nkwa n'etiti unu."
20 Ma unu, ndi m huru n'anya, nogidenu na-ewuli
onwe unu elu na ntala okwukwe unu dikarisi nro.
Na-ekpekwanu ekpere n'ime Mmuo Nsọ. **21** Doonu
onwe unu n'okpuru ihunanya Chineke, dika unu na-
echere ebere Onyenwe anyi Jisọs Kraiṣt nke na-eduba
na ndu ebighi ebi. (aiḍnios g166) **22** Gosinu ufodu ndi
na-enwe obi abuo ebere. **23** Zoputanu ndi ozo site
n'iguputa ha n'oku. N'ebe ndi ozo no gosinu ha obi
ebere, kama jirinu itu egwu mee nke a, kporonu o
buladi uwe nke anu ahu mmehie meruru asi. **24** Ugbu
a, nye onye ahu puru ichebe unu, ka unu ghara ida,
onye puru ikpobata unu n'ihu ya di ebube n'onodu
enweghi ntupo obula n'oke onu **25** ka otuto, na idi
ukwu, na ike, na ikike ochichi; diri Onye naani ya
bu Chineke, Onye nzoputa anyi, site na Jisọs Kraiṣt
Onyenwe anyi, tupu n'ogbo niile ebido, ka o diri ya
ugbu a, na mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiḍn g165)

Mkpughe

1 Mkpughe banyere Jisọs Krajst, nke Chineke nyere ya igosi ndị ohu ya, ime ka ha mata ihe ndị ahụ na-aga ime n'oge na-adighi anya. O mere ka amata nke a site na izite mmụọ ozi ya ka ọ bjakwute ohu ya Jọn, **2** onye a gbara ama banyere ihe niile ọ hụrụ, okwu Chineke, na ọgbugba ama Jisọs Krajst. **3** Ngọzị na-adirị onye ahụ na-aguputa okwu ndị a dī n'amụma a. Ngọzị na-adikwara ndị na-anụ ya, ma nabata ihe e dere n'ime ya n'obi ha. N'ihī na oge mmezu ha dī nso. **4** Ọ bụ m Jọn na-ede akwụkwọ a, Na-edere ya nzukọ asaa dī na mpaghara Eshja: Ka amara na udo nke sitere na Onye ahụ na-adi, Onye ahụ dīkwaarị, na Onye ahụ na-aga ibja dīrī unu, sitekwa n'ebe Mmụọ asaa ahụ na-eguzo n'ihu ocheeze ya, **5** sitekwa n'aka Jisọs Krajst, onye bụ onyeama kwesiri ntụkwasi obi, na onye mbụ sitere na ndị nwurū anwū bilie, nakwa onye na-achī ndī eze niile nke ụwa. Nye onye ahụ hūrū anyī n'anya ma meekwa ka anyī site n'ọbara ya nwere onwe anyī pụọ na mmehie. **6** O mere ka anyī burū alaeze, ndī nchụaja nye Nna ya bụ Chineke. Ọ bụ ya ka otuto niile na ike niile dīrī ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **7** "Lee, ọ na-abia ya na igwe ojii. Anya niile ga-ahūkwa ya, ọ bụladī ndī ahū niile mapuru ya ahū, ha ga-ahū ya." Mmadū niile nọ n'ụwa "ga-erukwa ụjū n'ihī ya." **8** Otu a ka Onyenwe anyī Chineke kwuru, "Abū m Alfa na Omega, onye na-adi, onye ahū dīkwaarị, na onye ahū na-aga ibja, bụ onye purū ime ihe niile." **9** Mụ onwe m, Jọn, nwanne unu nwoke, onye unu na ya na-enwekọ ahūhū na n'alaeze, na ntachiobi nke bụ oke anyī n'ime Jisọs. Anọ m n'ogbe ala ntakirī mmiri gbara gburugburu a na-akpọ Patmọs n'ihī okwu Chineke na-agba ama banyere Krajst. **10** N'ubochi Onyenwe anyī, anọ m n'ime Mmụọ ma nū otu oke olu dara ụda dī ka opi ike n'azū m, **11** na-ekwu, "Dee ihe i na-ahū ugbu a n'akwūkwọ zigara ya nzuko asaa dī n'Efesos na Smyrna na Pegamom na Tiatira na Sardis, na Filadelfia na Laodisia." **12** Mgbe m chighariri, lee anya ihū onye na-agwa m okwu, ahurū m ihe idoba oriona asaa e ji ọlaedo kpū. **13** N'etiti ihe idoba oriona ndi a, ahurū m otu onye yiri nwa nke mmadu, ka o guzo. O yikwasiri onwe ya uwe mwuda. Ma o nwere ihe okike na-acha ọlaedo e ji kee gburugburu obi ya. **14** Isi ya na agirī isi ya na-acha vaa dika ogbo ocha, dika akummiri igwe. Anya ya abụọ yiri ire oku na-enwusi ike. **15** Ụkwū ya abụọ dī ka bronz a nuchasiri nnoo nke oma hichapukwa ya. Olu okwu ya na-ada dī ka ụzū mmiri na-achī achī. **16** O jidere kpakpando asaa n'aka nri ya, mma agha dī nkọ nwere ihu abụọ sikwa n'onụ ya na-aputa. Ihu ya na-egbu maramara dika anyanwū na-acha n'ike ya niile. **17** Mgbe m hūrū ya, adara m n'ala n'ukwū ya dika onye nwurū anwū. Ma o weere aka nri ya metū m n'ahū na-ekwu si, "Atula egwu. Abū m Mmalite na Ogwugwu." **18** Abū m onye ahū na-adi ndū. Anwūrū m anwū, ma lee, ana m adi ndū ruo mgbe niile ebighi

ebi. Ọ bụkwa m jī ọtughe igodo nke onwū na nke oku ala mmū. (aiōn g165, Hadēs g86) **19** "Ya mere, detuo ihe niile i hūrula, ihe dī ugbu a na ihe gaje ime na mgbe na adighi anya. **20** Nke a bụ ihe omimi nke kpakpando asaa ahū i hūrū n'aka nri m, na ihe idoba oriona asaa ndi ahū putara. Kpakpando asaa ahū bụ ndi mmū ozi ulo nzuko asaa ahū. Osiso oriona asaa ahū bụ ulo nzuko ndi ahū n'onwe ha.

2 "Dee akwūkwọ nye mmū ozi ulo nzuko dī n'Efesos, si ya: Ihe ndi a bụ okwu si n'onụ onye ahū na-egide kpakpando asaa n'aka ya, ma na-ejegharikwa n'etiti ihe idoba oriona ọlaedo asaa ndi ahū. **2** Amaara m ihe niile banyere oru gi niile. Ahukwala m irusi oru ike gi na ntachiobi gi. Amaara m na i dighi anagide ndi ajo omume, na i nwaleela ndi ahū niile na-akpo onwe ha ndi ozi, ma ha abughị ndi ozi n'ezie, chọputakwa na ha bụ ndi ugha. **3** I jirila ntachiobi nagide nhuju anya n'ihī aha m, ma ike agwughị gi. **4** Ma enwere m ihe ndi a megide gi. I hapula ihunanya mbu ahū i nwere. **5** Cheta onodu i si na ya daa. Chegharia, mekwa ihe ndi ahū i na-eme na mbu. O buru na i meghi otu a, aga m abia wepu ihe idoba oriona gi site n'onodu ya. **6** O bụladī otu a, o nwere ihe ifodu dī mma banyere gi. I kporo oru ojoo nke ndi Nikolaitan asi, dika mu onwe m si kpo ya asi. **7** Onye obula nwere nti, ya nuru ihe Mmū Nso na-agwa nzuko. Onye ahū na-emeri emeri ka m ga-enye ike iri mkpuru sitere n'osisi ndu ahū nke dī na paradai nke Chineke. **8** "Dee akwūkwọ nye mmū ozi ulo nzuko dī na Smyrna, si ya: Ihe ndi a bụ okwu ahū bụ Mmalite na Ogwugwu ihe niile. Onye nwurū anwū ma dika ndu ozo. **9** Amaara m mkpabgu gi niile na ida ogbenye gi. Ma n'ezie, i bụ ogaranya. Amaara m ihe banyere nkwo niile ndi ahū na-akpo onwe ha ndi Juu na-ekwuto gi, ma ha abughị ndi Juu, n'ezie ha bụ ulo nzuko ekwensu. **10** Atukwala egwu n'ihī ihe ahu gaje ibiakwasị gi. N'ihī na ekwensu n'onwe ya gaje ime ka a tūba ufodu n'ime ndi gi n'ulo mkporo, ka o jiri ya nwalee gi. A ga-akpabgu unu abali iri. Ma gosi onwe gi onye kwesiri ntukwasị obi, ọ bụladī ruo mgbe onwū ga-abjakwasị gi. Emesia, a ga m enye gi okpueze ahū, bụ ndū. **11** Onye obula nwere nti ya nuru ihe Mmū Nso na-agwa nzuko niile. Onye obula na-emeri emeri, onwū nke ugboro abụ agaghī emekpa ya ahū. **12** "Dee akwūkwọ nye mmū ozi ulo nzuko dī Pegamom, si ya: Ndi a bụ okwu si n'onụ onye ahū ji mma agha ahū dī nkọ nke nwere ihu abụọ n'aka ya. **13** Amaara m ebe i bi, bụ obodo ebe ekwensu nwere ocheeze ya. Ma i na-anogidesi ike n'aha m. I juru ignarī okwukwe gi n'ime m, ọ bụladī n'oge Antipas onyeama m kwesiri ntukwasị obi, bụ onye e gburu n'obodo unu, ebe ekwensu bi. **14** Ma enwere m ihe ole ma ole megide gi. I nwere ufodu mmadu ebe ahū, ndi jidesiri nkuzi Belam ike, bụ onye kuziiri Balak ka o raa umu Izrel ura nke mere ka ha mehie, rie ihe a churu n'aja nye arusi, kwaakwa iko. **15** N'otu aka ahū, i nwekwa ufodu mmadu ndi jidesiri nkuzi Nikolaitan ike. **16** Ya mere, chegharia

Ma o bughị otu a, aga m abjakwute gi ọsịjso jiri mma agha di m n'onu buso ha agha. **17** Onye obula nwere nti, ya nuru ihe Mmuo Nso na-agwa nzuko niile. O bu naani onye na-meri emeri ka m aga m enyefodu n'ime achicha mana ahụ e zoro ezo. Aga m enyekwa onye ahụ ezi nkume ocha ahụ, nke edekwasiri aha oheru n'elu ya, nke onye obula ozọ na-agaghị amata, karịa onye ahụ natara ya. **18** "Dee akwukwo nye mmuo ozi ulo nzuko di na Tiatira, si ya: Ndi a bu okwu sitere n'aka Okpara Chineke, onye anya ya na-enwuba n'ebe niile di ka ire oku. Ukwu ya kwa na-egbu maramara di ka bronz a nuchara nke oma. **19** Amaara m oru gi niile, na ihunanya gi, na okwukwe gi. Amakwaara m ije ozi gi na ntachiobi gi, na-ahukwa na i na-aru oru ugbo a karịa ka i mere na mbu. **20** Ma enwere m ihe ndi a megide gi. I na-anabata nwanji ahụ a na-akpo Jezebel, onye na-ekwuputa na ya bu onye amuma nwanjinye ya ohere ka o were nkuzi asi na-eduhie ndi ohu m uzo, ka ha kwaa iko, riekwa ihe e ji choro arusi aja. **21** Enyela m ya ohere ka o si na mmehie ya chegharja, ma o juru icheghari site na ndu ika iko. **22** Lee, aga m etinye ya n'ute ahuru, meekwa ka ndi ya na ha na-akwa iko taa ahuru di ukwu. O bu naani ma ha chegharji ka ihe ndi a na-agaghị abiakwasị ha. **23** Ma n'ebe umu ya no, aga m etigbu ha ka ha nwuo. Nzuko niile ga-amata na abụ m onye na-enyocha mmuo na mkpuruobi niile. Aga m akwughachikwa onye obula n'ime unu ugu oru kwesiri oru ya. **24** Ugbu a, ana m agwa unu ndi foduru na Tiatira, unu ndi na-agbasoghi ozizi ya, ndi na-amutabekwaghị ihe ndi ahụ ekwensu kporo ihe nzuko di omimi, 'O nweghi ibu arọ ozọ m ga-ebokwasị unu, **25** ma o bughị, unu jidesienu ihe unu nwere aka ike tutu ruo mgbe m ga-abia.' **26** Ma onye obula na-meri emeri, na-anogidekwa na-eme uche m ruo ogwugwu ihe niile, ka m ga-enye ikike n'ebe mba niile no. **27** Onye ahụ, 'ga-eji mkpara igwe chia ha, dika mgbe a kwachara ite aja na mpekele na mpekele.' O buladi ka Nna m si nye m ike, **28** a ga-enye onye nke meririnu kpakpando ututu. **29** Onye obula nwere nti, ya nuru ihe Mmuo Nso na-agwa nzuko niile.

3 "Dee akwukwo nye mmuo ozi ulo nzuko di na Sardis, si ya: Ndi a bu okwu onye ahụ nwere mmuo asaa nke Chineke na kpakpando asaa. Amaara m oru gi niile, i nwere aha dika onye di ndu ma i bu onye nwuru anwu. **2** Ugbu a, si n'ura bilite. Mee ka ihe ntakiri ahụ foduru na-achọ inwu anwu diri ike. N'ihu na o dighi oru gi m huru di ka ihe zuruoke n'anya Chineke m. **3** Ya mere, cheta ihe ndi ahụ i natara na nke i nuru; rube isi nye ya, chegharjakwa. Ma o buru na i tetaghi, aga m abjakwute gi di ka onye ohi, i gaghị amatakwa oge m ji bjakwute gi. **4** Otu o di, i nwere ufodu mmadu na Sardis ndi na-emerubeghi uwe ha. Ha ga-eyiri uwe ocha ma soro m jee ije n'ihu na ha bu ndi kwesiri ekwesị. **5** Onye obula na-meri emeri, ka a ga-eyikwasị uwe mwuda ocha dika ha. Agaghị m ehichapu aha ya site n'akwukwo nke ndu ahụ, kama aga m ekwuputakwa aha ahụ n'ihu Nna m

na'ihu ndi mmuo ozi niile. **6** Onye obula nwere nti, ya nuru ihe Mmuo nso na-agwa nzuko niile. **7** "Dee akwukwo nye mmuo ozi ulo nzuko di na Filadelfia, si ya: Ndi a bu okwu onye di nso na onye eziokwu, onye ahụ ji otughe igodo Devid, nke o ji emeghepu ihe onye obula na-apughị imechi, na nke o ji emechi ihe onye obula na-apughị imeghe. **8** Amaara m oru gi niile. Lee, edebela m n'ihu gi onu uzo nke e meghere emeghe, nke onye obula na-apughị imechi. Amaara m na i nwere ike di ntakiri, ma i debere okwu m, i gonarikwaghị aha m. **9** Aga m eme ka ndi ahụ so na nzuko ekwensu, bu ndi na-asi na ha bu ndi Juu ma ha abughị, kama ha bu ndi ugha, aga m eme ka ha bia kporo isiala nye gi, si otu a ghotu na ahuru m gi n'anya. **10** Ebe i sitere na ntachiobi soperu okwu m niile, aga m ekpuchi gi site n'oke mkpagbu ahụ, nke ga-abiakwasị uwa mgbe a ga-anwale ndi niile bi n'ime ya. **11** Ana m abia ọsịjso. Jidesienu ihe unu nwere aka ike, ka onye obula ghara inapu gi okpueze gi. **12** Ma onye obula na-meri emeri, ka m ga-eme ka o buru ogidi n'ime ulonso Chineke m. O gaghị esikwa n'ebe ahụ puo apu. Aga m edekwasikwa aha Chineke m n'ahu, na aha obodo nso Chineke, nke bu Jerusalem oheru ahụ si n'elugwe, ebe Chineke no na-aridata. Aha oheru m ka a ga-edekwasikwa n'ihu ya. **13** Onye obula nwere nti, ya nuru ihe Mmuo Nso na-agwa nzuko niile. **14** "Dee akwukwo nye mmuo ozi ulo nzuko di na Laodisia, si ya: Ndi a bu okwu Amen, onye kwesiri ntukwasị obi, na onye bu ezi onyema, burukwa isi mmalite ihe niile Chineke kere. **15** Amaara m oru gi niile, na i jughi oyi, i kpoghikwa oku. O gaara adi nnoo mma ma asi na i na-aju oyi ma o bukwanu na-ekpo oku. **16** N'ihu nke a, ebe i na-ajughi oyi, i kpoghikwa oku, ihe i di bu narañara. N'ihu ya, aga m esi n'onu m gbupu gi. **17** N'ihu na i na-asi, 'abu m ogaranya, nwewu ihe niile. Mkpa ihe obula akpakwaghị m.' Ma i ghotaghi na onye gba aka ka i bu. I bu onye e kwesiri imere ebere. I bukwa ogbenye na onye kpuru isi na onye gba oto. **18** Ana m adu gi odu ka izuta ezigbo olaedo n'aka m, bu olaedo a nuchara anucha n'ime oku. Mgbe ahụ, i ga-abukwa ogaranya n'ezie. I gaara esitekwa n'aka m zuta akwa ocha na-enweghi ntupo ka i ghara igba oto, ka ihere gharakwa ime gi. Ka i zurukwa ezigbo ogwu oria anye tee, ka ibido ihu uzo nke oma. **19** Ndi m huru n'anya ka m na-abara mba na-enyekwa ha ahuru. Ya mere, nwee inu oku n'obi, chegharjakwa. **20** Lee, ana m eguzo n'onu uzo na-aku aka. O buru na onye obula anu olu m ma meghee uzo, aga m abata soro ya rikpo ihe, ya onwe ya ga-esokwa m rie ihe. **21** Onye obula na-meri emeri, ka mu ga-enye ikike ka o soro m nodu n'ocheeze m. O buladi dika m meriri sorokwa Nna m ndu n'ocheeze ya. **22** Onye nwere nti, ya nuru ihe Mmuo Nso na-agwa nzuko niile."

4 Mgbe ihe ndi a gasiri, eliliri m anya m hu onu uzo di n'elugwe ka e meghere ya. Uda olu ahụ m nuru na mmalite dara ozọ, di ka uda opi ike si m, "Bia, gbagota n'ebe a, ka m gosi gi ihe ga-emezuriri

mgbe ihe ndị a gasiri.” 2 N’otu oge ahụ, e mere ka m nọọ n’ime mmụọ, ma lee, ahurū m onwe m n’eluigwe, hụkwa ka e debere otu ocheeze nke otu onye na-anọkwasi n’elu ya. 3 Ụdidi onye nọkwasi n’ocheeze ahụ na-egbu nweghenweghe dika nkume di oke onuahia a na-akpo jaspera na kanelian. Eke na egwurugwu dika nkume oke onuahia. Emeraldudu gbara ocheeze ahụ gburugburu. 4 Iri ocheeze abuo na anọ ozo, gbara ocheeze ukwu ahụ gburugburu. Ndi nokwasiri n’ocheeze ndi a bu iri ndi okenye abuo na anọ, ndi yi uwe ocha. Ha kpukwa okpueze e ji olaedo kpoo n’isi ha. 5 Mgbe ahụ, ụda dika ụda egbe eluigwe, ya na amuma na-egbuke sitere n’ocheeze ukwu ahụ na-ada na-achaputakwa. N’ihu ocheeze ukwu ahụ, e nwere oriṅa asaa na-enwu oku. Oriṅa ndi a bu mmuo asaa nke Chineke. 6 N’ihu ocheeze ahụ e nwere ihe dika oke osimiri e ji enyo mee, nke na-enwu dika kristal. N’etiti ihu ocheeze ahụ na gburugburu ya, e nwere anọ anọ di ndu nwere anya n’akuku ahụ ha niile, ihu na azu. 7 Nke mbu n’ime anu ndi ahụ di ndu nwere oyiyi dika odum. Nke abuo dika ehi. Nke ato nwere ihu yiri nke mmadu. Nke anọ dika ugo gbasapuru nku ya na-efe efe. 8 Nke obula n’ime ihe anọ ndi a di ndu nwere nku isii. Anya juputara n’ahu ha niile na n’ime ha, o buladi n’okpuru nku ha. Ehihie na abali niile, oru ha bu iti mkpu na-asj, 9 Mgbe obula anu ndi ahụ di ndu na-enye onye ahụ na-anokwasj n’elu ocheeze ahụ na-adi ndu mgbe niile ebighi ebi otuto na nsopuru na ekele, (aiōn g165) 10 iri ndi okenye abuo na anọ ahụ na-adakwa n’ala n’ihu onye ahụ nọ n’ocheeze na-efe ya ofufe, bu onye ahụ na-adi ndu ruo mgbe niile ebighi ebi. Ha niile n’otu n’otu na-atada okpueze ha n’ihu ya na-abu abụ na-asj, (aiōn g165) 11 “Gj, Onyenwe anyi na Chineke anyi, kwesiri inara otuto, na nsopuru, na ike. N’ihi na gi onwe gi kere ihe niile, o bukwa site n’ochichio gi ka e ji kee ha, ma meekwa ka ha diri ndu.”

5 Mgbe ahụ, ahuru m akwukwo e dere ihe ihu na azu, nke a fukoro afuko, kakwasikwa ya akara asaa, ka o di n’aka nri onye ahụ nokwasiri n’elu ocheeze ahụ. 2 Ahukwara m otu mmuo ozi di ukwu, ka o na-ekwusa okwu n’oke olu na-asj, “O bu onye kwesiri inyakapu akara ndi a ma saghee akwukwo ahụ a fukoro afuko?” 3 Ma o dighi onye obula puru isaghe akwukwo ahụ maobu ilenye ya anya a huru n’eluigwe, maobu n’uwa, maobu n’okpuru uwa. 4 Akwara m akwa n’obi ilu n’ihi na o dighi onye obula a huru tozuru oke isaghe akwukwo ahụ maobu ileba anya n’ime ya. 5 Mgbe ahụ, otu onye n’ime ndi okenye ahụ gwara m sj, “Akwala akwa. Lee, Odum ebo Juda, bu mgborogwu Devid, emeriel. O puru inyakapu akara asaa ahụ ma saghekwa akwukwo ahụ.” 6 Mgbe ahụ, ahuru m Nwa Aturu na-eguzo n’etiti ocheeze ahụ dika e gburu ya egbu. Anu anọ ahụ di ndu na ndi okenye ahụ gbara ya gburugburu. O nwekwara mpi asaa na anya asaa, nke bu mmuo asaa nke Chineke, ndi e zipuru n’ime uwa niile. 7 O gara n’ihu were akwukwo ahụ site n’aka

nri onye ahụ na-anokwasj n’elu ocheeze ahụ. 8 Mgbe o weere ya, anu anọ ahụ di ndu na iri ndi okenye abuo na anọ ndi ahụ dara n’ala n’ihu Nwa Aturu ahụ. Ha niile n’otu n’otu jikwa ubo akwara na efere e ji olaedo mee, nke ihe juputara n’ime ha bu ụda na-esi isi uto, bu ekpere ndi nsọ. 9 Ha na-abu abụ ohuru na-asj, “I kwesiri inara akwukwo ahụ na inyakapu akara ya, n’ihi na e gburu gi, ma site n’obara gi, i gbataara Chineke ndi mmadu, ndi si n’ebo niile, na asusu niile, na ndi niile, na mba niile. 10 I chikotaala ha, mee ha otu alaeze na ndi nchujaja na-efere Chineke anyi ozi. Ha ga-achikwa achj n’uwa.” 11 Mgbe ahụ, elere m anya, hu ma nukwa olu nke otutu ndi mmuo ozi, nke onuogugu ha ruru puku kwuru puku, na nde kwuru nde. Ha gbara ocheeze ahụ gburugburu, na anu anọ ahụ di ndu na ndi okenye ahụ. 12 Ha na-abu abụ n’oke olu na-asj, “O kwesiri bu Nwa Aturu ahụ e gburu egbu inara ike na akunuba na amamihe na ike na nsopuru na otuto na ngozi.” 13 Mgbe ahụ, anuru m ka ihe niile nọ n’eluigwe na ndi nọ n’uwa na ndi nọ n’okpuru uwa, na ndi nọ n’okpuru oke osimiri na-eti mkpu abụ na-asj, “Ka ngozi, na nsopuru niile, na otuto niile, na ike niile diri onye ahụ na-anokwasj n’ocheeze ahụ, na Nwa Aturu ahụ (aiōn g165) 14 Anu anọ ahụ di ndu zakwara sj, “Amen!” Ndi okenye ahụ dakwara n’ala n’ihu ya kpoo isiala nye ya.

6 Ahuru m mgbe Nwa aturu ahụ meghere otu n’ime akara asaa ahụ. Otu n’ime anu anọ ahụ di ndu tiri mkpu dika a ga-asj na o bu egbe eluigwe sj, “Bjal!” 2 Mgbe m lere anya, ahuru m inyinya di ocha. Onye na-anokwasj n’elu ya ji uta n’aka ya. A tukwasikwara okpueze n’isi ya dika onye agha na-emeri emeri mgbe niile. 3 Mgbe o meghere akara nke abuo, ngwangwa, anuru m ka anu nke abuo ahụ n’ime anu anọ ndi ahụ di ndu tiri mkpu sj, “Bjal!” 4 Mgbe ahụ, inyinya ozo na-acha obara obara putara. E nyere onye nokwasiri n’elu ya ike iwepu udo n’uwa nakwa ime ka umu mmadu na-egburita ibe ha. E nyekwara ya mma agha di ukwu. 5 Ma mgbe o meghere akara nke ato, anuru m ka anu nke ato ahụ di ndu kwuru, “Bjal!” Ahuru m inyinya di ojii. Onye na-anokwasj n’elu ya ji ihe otutu abuo n’aka ya. 6 Anukwara m ihe di ka olu nke sitere n’etiti anu anọ ahụ di ndu na-adaputa sj, “Otu ihe otutu kilo nke oka wiiti bu ugwo oru otu ubochi, ihe otutu kilo ato nke oka balj bukwa ugwo oru otu ubochi. Ya mere, unu emebikwala mmanu oliv na mmanya.” 7 Mgbe o meghere akara nke anọ, anuru m ka anu nke anọ di ndu siri, “Bjal!” 8 Elere m anya ma hu inyinya na-acha ntuntu n’ihu m. Aha onye nokwasiri n’elu ya bu Onwu na Oku ala mmuo na-esokwa ya n’azu. E nyere ha ike n’ebe otu uzo n’uzo anọ nke uwa di ka ha jiri mma agha na unwu, na oria ojo na anu ohia gbuchapu ndi bi n’ime ha. (Hadēs g86) 9 Ma mgbe o meghere akara nke ise, ahuru m n’okpuru ebe ichu aja mkpuruobi ndi niile e gburu egbu n’ihi okwu Chineke na n’ihi igba ama nke ha jidesiri ike. 10 Ha ji oke olu tie mkpu na-asj, “Gj, Onye kachasi ihe niile elu, bu

Onyenwe anyi, onye di nso na onye eziokwu, ruo olee mgbe ka i na-eche ikpe uwa na ndi bi n'ime ya ikpe ma bookwa obo n'isi ha maka obara anyi ha wufuru?" **11** E nyere ha n'otu n'otu uwe ocha, a gwakwara ha ka ha zuru ike nwa oge nta, tutu ruo mgbe onuogugu ndi ozi ibe ha na umunna ha a ga-egbu dika e gburu ha ga-ezu. **12** Anokwa m na-ele anya mgbe o meghere akara nke isii ahụ. Nke a mere ka oke ala oma jijiji diri. Anyanwu gbara ochichiri di ka akwa mkpe e jiri aji mee. E mekwaru ka onwa chaa uhie uhie dika obara. **13** Mgbe ahụ, kpakpando di na mbara eluigwe malitere idapu n'ala dika mkpuru osisi fiig na-achaghi acha si adapu mgbe oke ifufe na-efeghari ya. **14** Mbara eluigwe gabigara, dika akwukwo mgbe a na-apjakota ya. Ugwu niile na agwa etiti niile ka e wepukwara site n'onodu ha. **15** Ndi eze niile nke uwa na ndi no n'ochichi di iche iche, na ndi ogaranya, na ndi no n'onodu di elu, na ndi ochiagha, na ndi mmadu niile di iche iche, ndi ukwu ma ndi nta, ndi ohu na ndi nwe onwe ha, ha niile gara zoo onwe ha n'ime ogba nkume na n'okpuru ugwu, **16** ha na-eti mkpu na-arjo ugwu ndi ahụ na-asi, "Dakwasinu anyi zoo anyi ka onye ahụ nokwasiri n'elu ocheeze ahụ hapu ihu anyi, ka oke iwe nke Nwa Aturu ahụ hapu ibiakwasị anyi. **17** N'ih na, lee oke ubochi iwe ha abjala, onye puru igbanari ya?"

7 Mgbe ihe ndi a gasiri, ahuru m ndi mmuo ozi ano ka ha guzo n'akuku ano nke uwa. Ha na-egbochikwa ka ifufe obula ghara ife n'elu ala, na n'elu osimiri, na n'elu osisi. **2** Mgbe ahụ, ahukwara m mmuo ozi ozo ka o si n'owuwa anyanwu na-aputa, akara Chineke di ndi dikwa n'aka ya. O tikuru ndi mmuo ozi ano ahụ mkpu, bu ndi ahụ e nyere ike imekpa uwa ahụ, ya na oke osimiri, **3** na-asi, "Unu emebila uwa maobu oke osimiri maobu osisi obula tutu ruo mgbe anyi kachara ndi ohu niile nke Chineke anyi akara n'egedege ihu ha." **4** Mgbe ahụ anuru m onuogugu ndi a kara akara ahụ, ha di nari puku mmadu, na iri puku mmadu ano na ano, bu ndi sitere n'ebo niile nke Izrel. **5** Ndi a kara akara site n'ebo Juda di puku mmadu iri na abuo. Ndi si n'ebo Ruben dikwa puku mmadu iri na abuo. Ndi si n'ebo Gad di puku mmadu iri na abuo. **6** E sitere n'ebo Asha hoputa puku mmadu iri na abuo. Ndi sitekwa n'ebo Naftali di puku mmadu iri na abuo. E sitere n'ebo Manase hoputa puku mmadu iri na abuo. **7** Ndi si n'ebo Simion di puku mmadu iri na abuo. Ndi sitere n'ebo Livayi di puku mmadu iri na abuo. Ndi si n'ebo Isaka di puku mmadu iri na abuo. **8** E sitere n'ebo Zebulun hoputa puku mmadu iri na abuo. Ndi si n'ebo Josef di puku mmadu iri na abuo. Ndi sikwa n'ebo Benjamin di puku mmadu iri na abuo. **9** Mgbe ihe ndi a gasiri, ahuru m oke igwe mmadu, ndi di otutu n'onuogugu nke onye obula na-apughị iguta onu. Ha sitere na mba di iche iche na ebo di iche iche na ndi niile na asusu di iche iche, na-eguzo n'ihu ocheeze ahụ na n'ihu Nwa Aturu ahụ. Ha yikwasiri onwe ha uwe ocha, jirikwa igu nkwa n'aka ha. **10** Ma ha ji oke olu na-eti mkpu na-asi, "Nzoputa

diri Chineke anyi, onye na-anokwasị n'ocheeze ahụ, dikwara Nwa Aturu ahụ." **11** Ndi mmuo ozi niile ahụ guzoro ocheeze ahụ gburugburu, ha na ndi okenye ahụ na anu ano ahụ di ndu. Ha dara, kpwo ihu ha n'ala n'ihu ocheeze ahụ feekwa Chineke ofufe, **12** na-asi, "Amen! Ngozi niile na otuto niile, na amamihe niile na ekele niile na nsopuru niile na ike niile na ume niile, diri Chineke anyi ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen." (**aiōn g165**) **13** Mgbe ahụ, otu n'ime ndi okenye ahụ zara m si, "I maara ndi ahụ, ndi a e gbokwasiri uwe ocha ahụ, ebee ka ha siri puta?" **14** Asiri m, "Onyenwe m, o bu gi maara." O siri m, "Ndi a bu ndi sitere n'ime oke mkpagbu ahụ puta. Ha bu ndi sachara uwe ha, mee ha ka ha diri ocha site n'obara Nwa Aturu ahụ. **15** O bu nke a mere, "ha ji guzoro n'ihu ocheeze Chineke na-efe ya ofufe ehie na abali n'ime ulonso ya. Onye ahụ na-anokwasị n'elu ocheeze ahụ ga-ekpuchikwa ha. **16** 'Aguu agaghi agukwa ha ozo. Akpiri agaghi akpokwa ha nku mgbe obula. Anyanwu agaghi achakwa ha ozo,' okpomoku obula agaghi erute ebe ha no. **17** N'ih na Nwa Aturu ahụ nke no n'etiti ocheeze ahụ ga-abu onye ozuzu aturu ha; 'o ga-edurukwa ha jee n'isi mmiri nke ndu ahụ.' 'Chineke ga-ehichapukwa anyi mmiri obula site n'anya ha.'"

8 Mgbe o meghere akara nke asaa, akuku niile nke eluigwe dara juu ruo ihe di ka iri nkeji ato. **2** Ahuru m ndi mmuo ozi asaa, ndi na-eguzo n'ihu Chineke. E nyere ha opi ike n'otu n'otu. **3** Mmuo ozi ozo nke ji ite igwe ntakiri e ji laedo kpwo biara guzo n'ihu ebe ichu aja. E nyere ya otutu uda na-esi isi utu ka o jiri chuo aja, ya na ekpere ndi nso niile, n'ebe ichu aja e jiri laedo wuo, n'ihu ocheeze ahụ. **4** Anwuru oku nke ihe ahụ na-esi isi utu, ya na ekpere ndi nso sitere n'aka mmuo ozi ahụ rigoo elu n'ihu Chineke. **5** Mgbe ahụ kwa, mmuo ozi ahụ weere oku sitere n'ebe ichu aja ahụ tinye ya n'ime ite igwe ntakiri ahụ, tuda ya, ka o danye n'ime uwa. Mgbe o mere nke a, uzu egbe eluigwe dara, amuma gbukwara n'uzo di oke egwu. Ala oma jijiji dakwasikwara ebe niile n'uwa. **6** Mgbe ahụ, ndi mmuo ozi asaa ahụ ndi ji opi asaa ahụ jikeere onwe ha ifu opi ike ahụ. **7** Mgbe mmuo ozi nke mbu furu opi ike ya, a tudara mkpuru mmiri na oku a gwakotara ya na obara n'ime uwa. Nke a mere ka otu uzu n'ime uzu ato nke osisi rechapuru oku, e rechapukwara ahijia ndu niile oku. **8** Mgbe mmuo ozi nke abuo fukwara opi ike ya, a tudara ihe yiri ugwu di ukwu na-enwu oku n'ime osimiri. Nke a mere ka otu uzu n'ime uzu ato e kere osimiri niile chagharia ghoo obara. **9** Otu uzu n'ime uzu ato nke ihe niile di ndi di n'ime osimiri nwuru. Otu uzu n'ime uzu ato e kere ugbo mmiri niile di n'elu osimiri lara n'iyi. **10** Mgbe mmuo ozi nke ato furu opi ike ya, otu kpakpando dikarisi ukwu nke na-enwu di ka owaoku sitere na mbara eluigwe danye n'ime otu uzu n'ime uzu ato e kere iyi niile na isi iyi niile. **11** Aha kpakpando ahụ bu ilu ilu. Otu uzu n'ime uzu ato nke mmiri malitere ilu ilu, otutu mmadu nwuru n'ih mmiri a na-elu ilu.

12 Mgbe mmụọ ozi nke anọ furu opi ike ya, e mere ka otu akukụ n'ime akukụ atọ e kere anyanwụ gbaa ochichiri. Otu a kwa, otu akukụ n'ime akukụ atọ e kere onwa gbara ochichiri. Ya na otu akukụ n'ime atọ e kere kpakpando niile. Nke a mere ka anyanwụ hapu inyekwa ihè ya n'uju dika o si eme na mbụ. Otu uzo n'ime uzo atọ e kere ehilhie gho kwara oke ochichiri, o dika wotu a n'oge anyasi. 13 Elere m anya, hu ma nukwa otu ugo ka o na-efeghari n'etiti mbara eluigwe na-eti mkpu n'olu ike na-asi, "Ahuhu! Ahuhu! Ahuhu diri mmadu niile bi n'uya n'ihu uda opi ike nke ndi mmuo ozi atọ ndi a ga-afu."

9 Mgbe mmụọ ozi nke ise ahụ furu opi ike ya, ahuru m otu kpakpando si n'eluigwe daa n'ala. E nyere ya ihe otughe igodo nke e ji atughe olulu nke Abis ahụ. **(Abyssos g12)** 2 Mgbe o meghere olulu Abis ahụ, anwuru oku di ukwu sitere n'ime ya puta dika anwuru oku si n'oku icheku oku ya di ukwu, mee ka oke ochichiri kpuchie ihu anyanwu na mbara eluigwe. **(Abyssos g12)** 3 Igurube sitere n'anwuru oku ahụ puta fedakwasa uwa. E nyekwara ha ike ita mmadu obula dika akpi si agba mmadu. 4 E nyere ha iwu si ha emebila ahijia ndu obula, maobu osisi na ihe obula a kuru n'ala. Kama oru ha bu ibjakwasị mmadu obula na-enweghi akara Chineke n'egedege ihu ya. 5 Iwu e nyere ha abughi ka ha gbuo ndi a, kama o bu ka ha mekpaa ha ahụ onwa ise. Mmekpa ahụ ha dika ahụ ufu na nhuju anya nke akpi mgbe o gbara mmadu. 6 N'ime ubochi ndi ahụ, otutu mmadu ga-achọ iji aka ha gbuo onwe ha ma ha agaghi enwe ike mee ya. Aguu inwu onwu ga-agu ha, ma onwu ga-ese n'ebe ha no wezuga onwe ya. 7 Igurube ndi a nwere oyiyi di ka inyinya a kwadebere maka ibu agha. Ha nwere ihe yiri okpueze e ji olaedo kpuo n'isi ha. Ihu ha dika ka ihu mmadu. 8 Agiri isi ha dika agiri isi umu nwanji. Eze ha dika ka eze odum. 9 Ha yikwasiri onwe ha ihe ikpuchi obi dika nke e ji igwe kpuo. Nku ha na-eme mkpotu di ka uda nzo ukwu otutu inyinya nke ugbo agha na-esekpu na-abanye n'ogbo agha. 10 Ha nwere odudu dika akpi. Ma ike niile e nyere ha bu imeru ndi mmadu ahụ onwa ise site n'ike di n'odudu ha. 11 Ha nwere mmuo ozi nke Abis, onye na-achikota ha dika eze. Aha ya n'asusu Hibru bu Abadon, ma n'asusu Griik o bu Apolon. **(Abyssos g12)** 12 Ahuhu nke mbu agafeela, ebe ahuhu abuo ozo na-abia n'ihu. 13 Mgbe mmuo ozi nke isii furu opi ike ya, anuru m olu sitere na mpi anọ ahụ di n'ebe ichu aja ahụ e jiri olaedo wuo, nke di n'ihu ocheeze Chineke, 14 na-agwa mmuo ozi nke isii ahụ, nke ji opi ike okwu, "Tupu mmuo ozi anọ ndi ahụ e kere agbu n'ebe osimiri Yufretis di." 15 A tohapuru ndi mmuo ozi anọ ahụ, ndi e jibu eji na njikere maka oge awa ahụ, na ubochi ahụ, na onwa ahụ, na afọ ahụ, iji gbuo otu uzo n'ime uzo atọ nke mmadu. 16 Ndi agha ahụ, onuogugu ha bu nari nde abuo. Anuru m mgbe e kwuru ole ha di. 17 N'ime ohu m, ahuru m inyinya ha, hukwa ndi nokwasiri ha n'elu. Ndi no n'elu inyinya ndi a yi ihe ikpuchi obi nke ufodu n'ime ha

na-acha obara obara. Ufodu na-acha dika akpukpo eluigwe, ufodu na-acha odo odo. Ufodu na-acha dika anwuru oku. Isi inyinya ha dika isi odum, anwuru oku na oku na nkume oku si ha n'onu na-aputa. 18 E sitere n'ihe mmekpa ahụ ndi a, ire oku, anwuru oku na nkume oku na-adighi anyu anyu, ka ha ji gbuo otu uzo n'ime uzo atọ nke mmadu niile bi n'uya. 19 Ike inyinya ndi a di n'onu ha, na odudu ha. Odudu ha di ka agwo, nwee isi agwo nke ha ji emeru mmadu ahụ. 20 Ma ndi foduru n'etiti mmadu, bu ndi a na-egbughi site n'ihe ntaramahuhu orja ndi a, echegharighi site n'oru aka ha maobu ikwusi ife mmuo ojo ofufe. Ha jukwara ikwusi ife arusi ha niile nke ha ji olaedo na olaocha na bronzi na igwe na nkume na osisi kpuo. Chi ndi na-apughi ihu uzo, maobu ihu ihe, maobu ije ije. 21 Ha echegharighi site n'ibu mmadu ha, maobu uzo mgbaasi ha, maobu ndu ikwa iko ha, na izu ohi ha puta.

10 Ahuru m mmuo ozi ozo di oke egwu ka o si n'eluigwe na-aridata. Igwe ojii gbara ya gburugburu. Eke na egwurugwu dikwa ya n'isi. Ihu ya na-egbukwa maramara dika anyanwu. Ukwu ya na-acha dika ogidi na-enwu oku. 2 O ji akwukwo ntakiri a fukotara afukota n'aka ya. Otu ukwu ya, nke aka nri ya, ka o zonyere n'ime osimiri, ma ukwu nke aka ekpe ya ka o zokwasiri n'elu ala. 3 O ji oke olu, nke dara uda dika igbo uja odum, tie mkpu, egbe eluigwe asaa gbara otu mgbe ahụ. 4 Mgbe m chorọ idetu ihe egbe eluigwe ndi a kwuru, anuru m otu olu si n'eluigwe na-ekwu, "Edela ihe ahụ n'akwukwo, n'ihu na-achoghi ka ndi ozo mata okwu ahụ egbe eluigwe ndi ahụ kwuru." 5 Mgbe ahụ, mmuo ozi ahụ nke m huru zokwasiri ukwu ya n'elu osimiri, na n'ala akoro ahụ, chijiri aka ya abuo elu, 6 were onye ahụ na-adi ndu mgbe niile ebighi ebi nyo iyi. Ya bu onye ahụ kere eluigwe na uwa, na ihe niile di n'ime ha, na oke osimiri, na ndi niile bi n'ime ha, si na oge ezuola. Na o kwesikwaghi ka a tufuo oge obula. **(aiōn g165)** 7 N'ubochi ahụ, mgbe ndi mmuo ozi asaa ahụ ga-afu opi ike ha, ihe omimi niile nke Chineke ga-emezu, dika o gwara ndi ohu ya bu ndi amuma. 8 Olu nke ahụ m nuru mbu sitere n'eluigwe gwa m okwu ozo, na-asi, "Gaa nara mmuo ozi ahụ guzo n'elu oke osimiri na ala akoro, akwukwo ahụ aseghere aseghere nke o ji n'aka ya." 9 Ejekwuru m mmuo ozi ahụ gwa ya ka o nye m akwukwo nta ahụ. O siri m, "Nara ya, taa ya. O ga-eme ka afọ gi luu ilu, ma n'ongu gi, o ga-atọ gi uto dika mmanu ahụ." 10 Ya mere, anaara m ya akwukwo nta ahụ site n'aka mmuo ozi ahụ taa ya. O toro uto dika mmanu ahụ n'onu m, ma mgbe m lodara ya, afọ m bidoro ilu ilu. 11 Mgbe ahụ ha siri m, "I ghaghi ibu amuma ozo banyere otutu mmadu, na otutu mba, na otutu asusu na otutu ndi eze."

11 Enyere m ihe otutu osisi achara e ji atụ ihe. Agwara m si m, "Gaa tuo ulonso ukwu Chineke, ma tukwa ebe ichu aja di n'ulonso ahụ, guo onuogugu ndi niile na-akpo isiala n'ebe ahụ. 2 Ma atukwala

ogige nke dị na mputa ulonso ahụ, n'ihu na ewerela ya nye ndị mba ozo. Ha ga-azotokwa obodo nso ahụ ukwu iri onwa anọ na abuo. **3** A ga m enye mmadu abuo ndi ga-agbara m ama ike ka ha buo amuma otu puku ubochi na nari ubochi abuo na iri ubochi isii, ha ga-eyi akwa mkpe.” **4** Ndi a bu osisi oliv abuo ahụ na ihe idoba oriona abuo ahụ, ndi na-eguzo n'ihu Onye nwe uwa. **5** O buru na onye obula achoo imeru ha ahụ, oku ga-esi ha n'onu puta rechapu ndi iro ha. O buru na onye obula achoo imeru ha ahụ, a ga-egbu ya n'uzo di otu a. **6** A ga-enyekwa ha ike imechi eluigwe ime ka mmiri ozuo obula ghara izo n'üwa n'ime afọ atọ na okara ahụ ha ga-ebu amuma ha. A ga-enyekwa ha ike ime ka osimiri na mmiri nta niile ghoo obara. Ha ga-enyekwa ike ime ka udi orja di iche iche bjakwasi üwa niile n'oge obula ha cheputara n'obi ha. **7** Mgbe ha gbazuru ama ha, anu ohia ahü, nke na-esite n'ime olulu Abis ahü ga-ebuso ha agha merie ha, gbukwaa ha. **(Abyssos g12)** **8** Mgbe ha nwuchara, ozu ha gatogboro n'okporozo nke obodo ukwu ahü nke a na-akpo na mmuo Sodom na Ijpt, ebe a kpogburu Onyenwe ha n'obe. **9** A gaghj ekwenyekwa ka onye obula lie ozu ha. Ma ndi niile di iche iche n'üwa, n'eboniile, na asusu niile, na mba niile ga-agba ozu ha gburugburu ubochi atọ na okara n'ebe a togboro ha na-ele ha anya. **10** Ndi niile bi n'üwa ga-anuri onu, nyerita ibe ha onyinye di iche iche, kpo oriri di iche iche jji huria onu n'ihu ogbugu e gburu ndi amuma abuo ahü, ndi wetaara ha oke nhuru anya. **11** Ma mgbe ubochi atọ na okara gafesiri, Chineke ga-eme ka Mmuo ya na-enye ndu banyekwa n'ime ha, ha bilitere oto, oke egwu jidere ndi niile huru ha. **12** Ha nuru oke olu si n'eluigwe daa na-asi, “rigotanu n'elu.” Ha siri n'igwe ojii, rigor n'eluigwe ebe ndi iro ha ga-anu na-ele ha anya. **13** Ma n'otu oge ahü, n'otu awa ahü, ala oma jijiji dikarisiri oke egwu mara nke mere ka otu akuku n'ime akuku iri nke obodo ahü niile daa. Ndi nwuru n'oge ala oma jijiji a dikwa puku mmadu asaa. Ma ndi niile foduru sitere n'oke egwu nye Chineke nke eluigwe otuto. **14** Ugbu a ahuhu nke abuo ahü agafeela. Ma mgbe na-adighi anya, ahuhu nke atọ na-abja. **15** Ka mmuo ozi nke asaa furu opi ike ya, oke olu di iche iche dara ike ike n'eluigwe, na-asi, “Alaeze niile nke üwa aburu ala alaeze Onyenwe anyi, na nke Kraist ya. Ya onwe ya ga-achikwa ruo mgbe niile ebighi ebi.” **(aiön g165)** **16** Mgbe ahü, iri ndi okenye abuo na anu ahü no n'ocheeze ndi ahü di n'ihu ocheeze Chineke dara n'ala kpo isiala nye Chineke, **17** na-asi, “Anyi na-enye gi otuto, gi Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile. Onye na-adi, na onye dikwaarj, n'ihu na i werela oke ike gi niile n'aka gi malitekwa ichi ochichi. **18** Mba niile were oke iwe megide gi, ma ugbu a bu oge gi iweso ha iwe di oku. Ugbu a bu oge ikpe ndi nwuru anwu ikpe na ikwughachi ndi ohu gi bu ndi amuma ugwo oru ha, na ndi nso na ndi gi niile, bu ndi na-atu egwu aha gi, bu ndi di nta na ndi di ukwu. Oge eruokwala mgbe ila n'iyi ndi na-emebi üwa ga-adi.” **19** Mgbe ahü kwa, e meghere ulonso Chineke

nke di n'eluigwe. A hukwara igbe ogbugba ndu n'ime ya. N'otu oge ahü kwa, egbe eluigwe malitere igba, amuma gbukwara. Oke ifufe bidokwara ife. Oke ala oma jijiji na akummiri igwe mere mkpotu nke ukwu. **12** Oke ihe iribama putara ihe n'eluigwe, otu nwanji e yikwasiri anyanwu dika uwe. Onwa dikwa n'okpuru ukwu ya abuo. Okpueze nwee kpakpando iri na abuo dikwa ya n'isi. **2** O di ime, na-etikwa mkpu n'ihu ahuhu na ihe ufu nke omumu nwa. **3** Mgbe ahü, ihe ama ozo putara ihe n'eluigwe, agwo ochie nke di ukwu na-acha uhie uhie a na-akpo dragon, nke nwere isi asaa na mpi iri. O kpukwasikwara okpueze asaa n'isi ya. **4** O nwere odudu nke o j di dokpuru otu uzo n'ime uzo atọ nke kpakpando niile di n'eluigwe, tuda ha n'ala. O bjara guzo n'ihu nwanji ahü na-achoo imuputa nwa ahü o di ime ya, noo na njikere iri nwantakiri ahü ma a muputa ya. **5** O muputara nwantakiri nwoke, “onye ga-ejikwa mkpara ochichi chija mba niile ochichi.” N'otu oge ahü kwa, e si n'ebe ahü wepu nwata ahü were ya gaa n'ebe Chineke no n'eluigwe n'ocheeze ya. **6** Ma nwanji ahü si n'ebe ahü gbapu gbalaa n'ozara ebe Chineke kwadebere na o ganu. Ebe ahü ka a ga-elekota ya anya nke oma otu puku ubochi na nari ubochi abuo na iri ubochi isii. **7** Mgbe ahü, agha daputara n'eluigwe. Maikel na ndi mmuo ozi ya buru agha megide agwo ochie ahü (a na-akpo dragon). Dragon ahü na ndi mmuo ozi ya bukwara agha nke ha, **8** ma e meriri ha, ha enewwaghj onodu obula n'eluigwe. **9** Dragon ukwu ahü, bu agwo ochie ahü a na-akpo ekwensu maobu Setan, nke na-eduhie ndi niile bi n'üwa. A tudara ya n'üwa, ya na ndi mmuo ozi ya niile. **10** Mgbe ahü, anuru m oke olu si n'eluigwe na-ada si, “O mezuola n'ikpeazu, bu nzoputa Chineke na ike na alaeze Chineke anyi, na ikike ichi isi Kraist ya, ha aburu ala ihe di ire. N'ihu na e sitela n'eluigwe chutuo onye ahü na-ebo umunna anyi ebubo. O na-ebo ha ebubo ehieha na abali n'ihu Chineke. **11** Ha lugburu ya n'agha site n'obara Nwa aturu ahü na site n'ama nke okwu onu ha, n'ihu na ha ahughj ndu ha n'anya karja, kama ha jikere inye ndu ha obuladi ruo n'onwu. **12** Ya mere, hurjanu onu eluigwe ma unu ndi niile bi n'ime ya. Ma ahuhu diri unu ndi bi n'üwa na osimiri n'ihu na ekwensu abjakwutela unu. O jirila oke onuma bjakwute unu. O makwara na oge a o nwere ehighi nne.” **13** Mgbe agwo ochie ahü choputara na a chudala ya n'üwa, o chusoro nwanji ahü muru nwa nwoke ahü oso. **14** Ma e nyere nwanji ahü nku abuo, nke dika nku oke uzo, ka o jiri gbanari agwo ochie ahü feba n'ime ozara, ebe a kwadooro ya, na ebe a ganu lezie ya anya afu atọ na onwa isii. **15** Ma agwo ahü meghere onu ya mee ka mmiri si n'onu ya soputa dika iyi nke ga-ebufu nwanji ahü. **16** Ma ala nyeere nwanji ahü aka. O meghere onu ya loda idee mmiri a nke si n'onu agwo ahü soputa. **17** Mgbe ahü, agwo ochie ahü wesara nwanji ahü iwe, puo üga buo agha megide umu ya bu ndi niile foduru, bu ndi niile na-

edebe iwu Chineke na ndị na-ekwuputa na ha bu ndi ama nke Jisosh.

13 Agwo ochie ahụ guzoro n'akukū n'onye oke osimiri ahụ. Ma ahuru m otu anụ ohia ka o si n'ime oke osimiri na-ariputa. Anụ ohia a nwere isi asaa na mpi iri. Okpueze iri dikwa n'elu mpi ndi a. Aha e dekwasiri n'isi asaa ahụ n'otu n'otu bu ikwuto na ikwuhie Chineke. **2** Anụ ohia a m huru di ka agụ, ma ukwu ya dika ukwu anụ ohia bia. Ony ya dikwa ka nke odum. Agwo ochie ahụ nyere ya ike ya, na ocheeze ya na ikike di ukwu. **3** Otu n'ime isi ya nwere onya buru ibu, nke puru iwetara ya onwu, e mere ka onya ahụ laa. Uwa niile sobere anụ ohia ahụ n'azu n'itunanya. **4** Ha kporo isiala nye agwo ochie ahụ n'ihu na o nyere anụ ohia ahụ ikike di otu a. Ha bidokwara ikpo isiala nye anụ ohia ahụ, na-asi, "Ebee ka onye ahụ no, nke di ukwu karja ya, onye pukwara ibu agha megide ya?" **5** E nyekwara anụ ohia ahụ ony na ike ikwu okwu mpako na ikike ikwulu ekwulu onwa iri anọ na abuo. **6** O meghere ony ya malite ikwulu Chineke, na aha ya na ebe obibi ya, na ndu ahụ bu ndi bi n'eluigwe. **7** E nyere ya ike ibuso ndi nso agha na imeri ha. E nyekwara ya ikike ichi agburu niile, na ebo niile, na ndi niile, na mba niile na asusu niile. **8** Ndi niile bi n'elu uwa ga-akpokwa isiala nye ya, bu onye obula a na-edeghi aha ya n'ime akwukwo nke ndu nke Nwa aturu ahụ e gbururị, site n'oge e kere uwa. **9** Onye nwere nti ya nuru. **10** "O buru na o di onye obula a ga-adota n'agha, o bu ha ka a ga-adotakwa n'agha. O buru na o di onye obula ga-anwu site na mma agha, aghaghi iji mma agha gbuo ha." Ka nke a buru ihe igbaume na iguzosikwa ike n'okwukwe nke ndi Chineke. **11** Mgbe ahụ kwa, ahuru m anụ ohia ozo di iche ka o si n'ala na-ariputa. O nwere mpi nta abuo dika mpi Nwa aturu, kama o na-ekwu okwu dika agwo ochie ahụ. **12** O na-achi isi n'onodu anụ ohia nke nke. O bukwa ike a ka o ji kwagide uwa na ndi niile bi n'ime ya ka ha kporo isiala nye anụ ohia mbu ahụ nke a gworo onya ya na-eweta onwu. **13** O na-emekwa otutu oke ihe iribama di iche iche. O mere obuladi ka oku si na mbara eluigwe daa n'awa n'ihu mmadu niile. **14** O duhiekwara ndi mmadu bi n'awa site n'oru iribama ya niile nke e nyere ya ike iru n'onodu anụ ohia ahụ. O gwakwara ndi niile bi n'awa ka ha kporo ihe oyiyi nke anụ ohia ahụ nke e jiri mma agha meruchaa ahụ, ma mecha di ndu. **15** E nyere ya ike ikunye ume ndu n'ime oyiyi nke anụ ohia mbu ahụ, ime ka ihe a kporu akpu kwuo okwu mekwa ka e gbuo ndi niile na-akpoghi isiala nye ya. **16** O nyere iwu ka onye obula, onye ukwu na onye nta, ogaranya na ogbenye, ohu na onye nwe onwe ya, nata akara n'aka nri maobu n'egedege ihu ha. **17** Ya mere, o dighi onye obula nwere ike izu ahia maobu ree ahia ma o buru na onye ahụ enweghi akara a, nke bu aha anụ ohia ahụ, maobu ihe e ji mara ya, maobu onuogugu nochiri aha ya. **18** Nke a ka chorọ amamihe maka igkota ya. Ka onye obula nwere oguguisi, guo onuogugu nke anụ ohia

ahụ, n'ihu na o bu onuogugu mmadu. Onuogugu ahụ bukwa narị isi na iri isi na isii, ya bu 666.

14 Elere m anya hu Nwa Aturu ahụ ka o guzo n'ugwu Zayon. Ya na narị puku mmadu na iri puku mmadu anọ na anọ ahụ, bu ndi e dekwasiri aha ya na aha Nna ya n'egedege ihu ha. **2** Anukwara m olu si n'eluigwe na-ada dika uda mmiri si n'ime nkume na-asoputa, maobu dika uda nke oke egbe eluigwe. Olu m nuru dika olu ndi na-abu ahụ, ndi ji ubo akwara na-abu ahụ. **3** Narị puku mmadu na iri puku mmadu anọ na anọ ndi ahụ guzo, chee ocheeze ahụ, anụ anọ ahụ di ndu, na ndi okonye ahụ ihu, na-abu ahụ, ha na-abu ahụ ohuru. Nke naani ha bu ndi a gbaputara n'awa puru imuta. **4** Ndi a bukwa ndi na-emerughị onwe ha n'ebe umu nwanyị di, n'ihu na ha di ocha ka umu agboghō na-amaghi nwoke. Ha na-eso Nwa Aturu ahụ ebe obula o na-aga. Ha bu ndi a gbaputara n'etiti mmadu iburu Chineke na Nwa Aturu ahụ dika mkpuru mbu. **5** O dikwaghi okwu ugha obula a huru n'onye ha. Ha bukwa ndi na-enweghi ita uta. **6** Ahukwara m mmuo ozi ozo ka o na-efeghari n'etiti mbara eluigwe. O ji ozioma nke ebighi ebi ahụ n'aka, nke o na-aga ikwusara mba niile, na ebo niile, na asusu niile na mmadu niile no n'awa. (aiōn g166) **7** O jiri oke olu kwuo si, "Tūonye egwu Chineke, nyekwan ya otutu, n'ihu na oge ikpe ya eruola. Kporokwan isiala nye ya, bu onye kere eluigwe na ala, na oke osimiri na isi iyi mmiri niile." **8** Mgbe ahụ mmuo ozi nke abuo bjara soro ya, na-efeghari na-asi, "O daala! O daala, bu Babilon obodo ukwu ahụ," bu nke mere ka mba niile nuu mmanya onuma nke ikwa iko ya." **9** Mgbe ahụ, mmuo ozi nke ato bjarkwara soro ha na-eti mkpu na-asi, "Onye obula na-akpo isiala nye anụ ohia ahụ si n'ime mmiri riputa, na oyiyi ya ahụ a kporu akpu, na onye na-anarakwa akara ahụ n'egedege ihu maobu n'aka ya, **10** ha onwe ha, aghaghi isoro nuu mmanya nke oke iwe Chineke, bu nke a na-agwaghi agwa banye n'ime iko onuma ya. A ga-ejikwa oku na nkume oku mekpa ha ahụ n'ihu ndi mmuo ozi di nso na n'ihu Nwa Aturu ahụ. **11** Anwuru oku si n'ebe a na-emekpa ha ahụ aputa na-arigo elu ruo mgbe niile ebighi ebi. Izuike agaghi adiri ha ehiehie na abali bu ndi ahụ kporo isiala nye anụ ohia ahụ na oyiyi ya a kporu akpu, kwerekwa ka a kakwasị ha akara nke aha ya. (aiōn g165) **12** Ka nke a buru ihe igbaume nye ndi nso ya, bu ndi nke Chineke na-erubere iwu ya isi, na-eguzosikwa ike n'okwukwe ha n'ime Jisosh." **13** Anukwara m olu nke si n'eluigwe daa na-asi, dee ihe a n'akwukwo, "Ndi a goziri agozi ka ha bu, bu ndi nwuru n'ime Onyenwe anyi site ugbo a gaa n'ihu." "E, ha gaezu ike site na ndogbu niile nke ha dogburu onwe ha, n'ihu na oru ha ruru ga-eso ha," ka Mmuo Nso na-ekwu. **14** Elere m anya hu otu igwe ocha, nke onye noduru na ya dika nwa nke mmadu. O kpu okpueze e jiri naani olaedo mee, jirikwa mma iwe ihe ubi di nko, n'aka ya. **15** Mgbe ahụ, otu mmuo ozi sitere n'ulonso ukwu puta, tikuo onye ahụ nokwasiri n'igwe ocha si,

“Ngwa, bido jji mma iwe ihe ubi gi rụọ ọrụ, n’ihi na oge owuwe ihe ubi eruola. Ihe a ga-aghọ aghọ n’ụwa achaala nke oma.” **16** Ya mere, onye ahụ nọkwasi n’igwe ọcha ahụ rụnyere mma owuwe ihe ubi ya n’ime ụwa, ghọta ihe dị n’ụwa dịka ihe ubi. **17** Mmụọ ozi ọzọ sitekwara n’ụlonsọ ukwu dị n’eluigwe pụta. Ya onwe ya jikwa mma owuwe ihe ubi dị nkọ. **18** Mmụọ ozi ọzọ, nke na-elekọta ọkụ sitekwara n’ebe ichu aja ahụ pụta, were olu ike gwa mmụọ ozi ahụ ji mma dị nkọ si, “Were mma owuwe ihe ubi gi dị nkọ bipu osisi uyọkọ mkpuru grepu site na vainj niile dij n’ụwa, n’ihi na ha niile achaala.” **19** Ya mere, mmụọ ozi ahụ rụnyere mma owuwe ihe ubi ya n’ụwa, bipusja uyọkọ mkpuru vainj ahụ chikọta ha, kpójuputa ha ebe Chineke ga-eji iwe zochaa ha. **20** A zochakwara mkpuru vainj ahụ n’ebe a na-zochaa mkpuru vainj nke dij n’azu obodo. Ọbara si n’ebe ahụ gbaputa dij elu ruo ihe dịka eriri e ji ekegide jnyinyina n’isi ime ka ọ gaa ebe achoro, ọ bụ ihe ruru narị kilomita atọ n’ogologo.

15 Ahụkwara m ihe jribama ọzọ n’eluigwe. Ọ dij ebube dikwa oke egwu. Ndi mmụọ ozi asaa ji uzo ahuhu asaa. Ha bu ahuhu nke ikpeazu ndi gaweta iwe Chineke na ngwucha. **2** Ahuru m ihe dika oke osimiri enyo a gwakotara ya na oku, na ndi ahụ nweterala mmeri n’ebe anu ohia ahụ na oyiyi ya, na onuogugu aha ya. Ha guzo n’akuku oke osimiri enyo ahụ, jidekwa ubo akwara nke Chineke n’aka ha. **3** Ha na-abu abụ Mosis ohu Chineke, na abụ Nwa aturu ahụ. “Oru gi niile di ukwu dikwa ebube, Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile. Uzo gi niile ziri ezi, burukwa eziokwu, Gi, Eze nke mba niile. **4** Onye gaghara itu gi egwu, Onyenwe anyi, onye ga-aharakwa ito aha gi? N’ihi na o bu naanji gi di nsọ. Mba niile ga-abjakwa ikpo isiala n’ihu gi, n’ihi na emeela ka oru ezi omume gi puta ihè.” **5** Mgbe nke a gasiri, elere m anya hu, na e meghere, ulonso ukwu di n’eluigwe, ya bu, ulo ikwu nke iwu ogbugba ndu ahụ. **6** Mmụọ ozi asaa ndi ahụ ji ihe ntaramahuhu asaa si n’ulonso ahụ puta. Ha yi uwe ogbo ọcha, akwa ọcha na-enwu ezigbo ọcha. E kekwasiri ihe okike olaedo gburugburu obi ha. **7** Otu n’ime anu anu ndi ahụ di ndu bunyere mmu ozi asaa ndi ahụ efere olaedo asaa a gbajuru onuma Chineke, bu onye ahụ na-adi ndu mgbe niile ebighi ebi. (aiōn g165) **8** Mgbe ahụ ulonso ahụ juputara n’anwuru oku si n’ebube na ike Chineke na-aputa. Onweghi onye obula nwere ike iba n’ulonso ahụ tutu ruo mgbe ntaramahuhu asaa nke ndi mmu ozi asaa ahụ gwuchara.

16 Mgbe ahụ, anuru m oke olu si n’ulonso ahụ na-ada na-agwa ndi mmu ozi asaa ahụ okwu, “Ngwanu, gaanu wusa ihe di n’efere onuma asaa Chineke ahụ n’elu ụwa.” **2** Mmụọ ozi nke mbu puru gaa wusa ihe di n’efere nke ya n’elu ụwa, onya ojoo na-egbu oke mgbu bjakwasiri mmadu niile nwere akara anu ohia ahụ, na ndi na-akporo oyiyi ya isiala. **3** Mmụọ ozi nke abuo wusara ihe di n’ime efere nke ya n’elu osimiri niile. Otu mgbe ahụ, osimiri niile

chaghariri gho ọbara dika nke onye nwuru anwu. Nke a mere ka ihe niile di ndu n’ime osimiri ahụ nwuo. **4** Mmụọ ozi nke ato puru gaa wusa ihe di n’efere nke ya n’elu iyi na n’elu isi iyi niile. Nke a mere ka ha niile gho ọbara. **5** Anuru m ka mmu ozi ahụ mmiri niile di n’aka ya kwuru okwu si, “I kpere ikpe ziri ezi, Gi, Onye di Nso, na onye na-adi site na mmalite, na onye na-adikwa ugbu a. **6** N’ihi na ha wusara ọbara ndi nso gi na ndi amuma gi. Ma ugbu a, i nyela ha ọbara ka ha nuo. Nke a bukwa ezi ugwo oru ha kwesiri inata.” **7** Mgbe ahụ kwa, anuru m ka mmu ozi ahụ na-anu n’ebe ichu aja siri, “E, Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile, ikpe gi niile bu nke ziri ezi, burukwa eziokwu.” **8** Mmụọ ozi nke anu puru wusa ihe di n’efere nke ya n’elu anyanwu si otu a mee ka anwu were okpomoku ya chagbuo ndi mmadu. **9** Okpomoku ahụ si n’anyanwu bja rere onye obula oku n’ahụ. Nke a mere ka ndi mmadu bido ikocha aha Chineke, onye nwere ike ichi ihe otiti ndi a, ma ha juru icheghari nye ya otuto. **10** Mmụọ ozi nke ise puru wukwasị ihe di n’efere nke ya n’elu ocheeze anu ohia ahụ, mee ka alaeze ya juputa n’ochichiri. Ndi mmadu tabiri ire ha n’ihi oke ahụ ufu. **11** Ha kochara Chineke nke eluigwe n’ihi ihe ufu na onya bjakwasiri ha. Ma ha juru icheghari site n’ajo oru ha niile. **12** Mmụọ ozi nke isii pukwara wukwasị ihe di n’efere ya n’elu mmiri ukwu ahụ bu Yufretis si otu a mee ka mmiri di n’ime ya taa. Nke a mere ka ọ diri ndi eze ahụ si n’owuwa anyanwu mfe. **13** Ahuru mmu ato ruru aru ndi putara ihe n’udidi awo, ha si n’onu agwo ochie ahụ na n’onu anu ohia ahụ nwere ike iru oru itunanya puta, na n’onu onye amuma ugha ahụ. **14** Ha bu mmu oke ajo mmu ndi ahụ na-aru oru jribama. Ọ bu ha na-ejekwuru ndi eze uwa niile ichikota ha maka ibu agha n’ubochi ukwu ahụ bu ubochi Chineke Onye puru ime ihe niile. **15** “Lee! Ana m abia dika onye ohi. Ngozi na-adiri onye ahụ no na-eche nche, ndi yi uwe ha na njikere, ka ọ ghara ijeghari n’onodu igba otu, buru onye onodu ya na-eweta ihere.” **16** Ha kporo ndi eze ahụ n’otu ebe a na-akpo Amagidon n’asusu Hibu. **17** Mmụọ ozi nke asaa wupuru ihe di n’efere nke ya n’ikuku, otu olu sitere n’ocheeze di n’ulonso ukwu ahụ daa uda si, “Emezuola ya!” **18** Mgbe ahụ egbe eluigwe bidoro na-agba na-eme mkpotu, amuma bidokwara na-egbu, oke ala oma jijiji dikwara n’ụwa, udi nke na-adibeghi site na mgbe e kere ụwa. Ọ bu ala oma jijiji kachasi ala oma jijiji ndi ozo njo. **19** Obodo ukwu ahụ kewara uzo ato. Obodo niile di na mba niile dakwara. Chineke chetara obodo ukwu ahụ bu Babilon. O nyere ya iko juputara na mmanya nke n’oke iwe nke onuma ya. **20** Mgbe ahụ, agwa etiti niile mikpuru, ugwu niile ghoru ala di larji. **21** Mkpuru mmiri nke idi aru otu n’ime ha ruru kilogram iri anu na okara, sitere n’eluigwe na-adakwasị ndi mmadu. Nke a mekwara ka ha kochaa Chineke n’ihi ihe ntaramahuhu nke mkpuru mmiri ahụ, n’ihi na ihe ntaramahuhu ahụ di nnoo njo nke ukwu.

17 Otu n'ime ndi mmuṣo ozi asaa ndi ahụ ji efere b́jara sị m, “B́ja, aga m egosi gị ahụhụ ga-abj́akwasị onye ahụ ́wa niile maara d́ka akẃna, onye ahụ na-anṳkwasi n'elu ́t́t́t́ mmiri nke ́wa. **2** Ndi eze ́wa esorola ya kwaa iko n'otu ihe ndina, emeekwara ka ndi niile bi n'́wa buru ndi mmanya ikẃa iko ya na-egbu.” **3** O duuru m n'ime mmuṣo baa n'ṳzara. N'ebe ahụ ka m nṳ hu otu nwanýj nṳkwasi rí n'elu otu anụ ́hja na-acha ́bara ́bara. Anụ ́hja ahụ nwere isi asaa na mpi iri. Aha ndi e dere anụ ́hja ahụ n'ahụ b́ naanị kwu ikwulu Chineke. **4** Nwanýj ahụ yi akwa na-acha odo odo na nke na-achakwa ́bara ́bara, gbarakwa ihe iḳḳo mma e ji ́laedo, nkume di oke ́nṳahja na pieal kpṳo. O jikwa iko ́laedo n'aka ya nke juputara n'ihe aru na ihe ure niile o ji na-akwa iko ya. **5** Aha e dekwasirí ya n'egedege ihu b́ ihe omimi: Obodo ukwu ahụ b́ Babilṳn, nne ndi na-akwa iko na nke ihe aru niile nke ́wa. **6** Ejikwa m anya m h́ na nwanýj ahụ anujuola ́bara ndi nsṳ afṳ, ya na ́bara ndi ama Jisṳs. Mgbe m h́ru ya, ́ gbagwojuru m anya. **7** Ma mmuṣo ozi ahụ sirí m, “Giní mere ihe i h́ru ji ju gí anya? Aga m akṳwara gí ihe omimi banýere nwanýj a na anụ ́hja ahụ nke na-ebugharí ya, b́ nke nwere isi asaa na mpi iri. **8** Anụ ́hja ahụ i h́ru, nwere mgbe ́ di rí, ma ugbu a, ́ dikwaghí. Ma ́ ga-esi n'olulu Abis ahụ ṕta banýe na mbibi. Ma nloghachi ya ga-eju ndi ahụ a na-edeghí aha ha n'ime akwṳkwṳ ndu ahụ site n'oge e kere ́wa anya. N'ihí na e nwere mgbe ́ di rí, ma ugbu a, ́ dikwaghí, ma ́ ga-emesi b́ja. (Abysso g12) **9** “Nke a ́oro uche nke nwere amamihe. Isi asaa ahụ nṳchiri anya ugwu asaa ahụ nke nwanýj ahụ na-anṳdu n'elu ha. Ha na-anṳchikwa anya ndi eze asaa. **10** Ise n'ime ha adaala, otu ka nṳ, nke ́oro abj́abeghí. Mgbe ́ b́jara, ́ ga-anṳ nwantakirí oge. **11** Anụ ́hja ahụ nke diríj ma ́ dikwaghí, b́ onye nke asato, ́ b́ onye otu ndi eze asaa ahụ ma a lakwara ya n'iyi. **12** “Mpi iri ahụ i h́ru nṳchiri anya ndi eze iri na-anatabeghí alaeze. Ha na anụ ́hja ahụ ga-anata ike ́chíchí d́ka eze sṳṳo otu awa. **13** Ha ji otu obi na-énye anụ ́hja ahụ ike ha na iḳhí isi ha. **14** Ha ga-ebu agha megide Nwa Aturu ahụ, ma Nwa Aturu ahụ ga-emeri ha n'ihí na ́ b́ Onyenwe kachasí ndi nwenu niile nakwa Eze kachasí ndi eze niile. Ndi so ya bukwa ndi a kpṳo, na ndi a hṳpṳtara, ndi ya kwesikwara ntukwasí obi.” **15** Mgbe ahụ ́ sirí m, “Mmiri ndi ahụ i h́ru, ebe nwanýj akẃna ahụ nṳ, b́ ndi mmadu di iche iche, igwe mmadu, na mba di iche iche na n'asusú di iche iche. **16** Anụ ́hja ahụ na mpi iri ahụ i h́ru ga-akpṳ nwanýj akẃna ahụ así. Ha ga-agba ya ́to, laakwa ya n'iyi, ha ga-eri anụ ya, werekwa ́ku rechapụ ya. **17** Chineke etinyela ya n'obi ha imejuputa nzube ya site n'inwe otu obi nakwa inyefe anụ ́hja ahụ ikike ́chíchí alaeze ha, tutu ruo mgbe a ga-emezu kwu Chineke. **18** Ma nwanýj a i h́ru b́ obodo ukwu ahụ na-achí ndi eze niile nke ́wa.”

18 Mgbe ihe ndi a niile gasirí, ahuru m mmuṣo ozi ́zo ka o si n'eluigwe na-aridata. E nyere ya ikike

di ukwu, eube ya mekwara ka ihe juputa n'́wa. **2** O ji olu di ike tie mkpu, “O daala! O daala! Babilṳn Obodo Ukwu ahụ adaala! O ghṳṳkwala ́ga obibi ndi mmuṣo ́oro n'ebe nzuko mmuṣo ndi ahụ na-adighi ́cha, n'ebe nzuko umu nnunṳ ruru aru n'ebe nzuko umu anumanu niile na-adighi ́cha na ndi ruru aru. **3** N'ihí na mba niile anuṳla site na mmanya ́nṳma nke ikẃa iko ya. Ndi eze nke ́wa sokwara ya kwaa iko, ndi na-azu ahja n'́wa aghṳkwala ndi ́garanya site n'oke iba uba nke ya.” **4** Mgbe ahụ, anukwara m olu ́zo si n'eluigwe na-akpṳ oku na-así, “Ndi m, sinu n'ime ya ṕta, ka unu ghara iketa oke na mmehie ya, ka unu gharakwa iketa oke ahụhụ ya. **5** N'ihí na mmehie ya amubaala ruo eluigwe. Chineke echetakwala ajo omume ya niile. **6** Mesonu ya mmeso d́ka o si meso unu. Kwughachinu ya ugwo mmaji abuṳ maka ihe omere. Gwakṳronu ya mmaji abuṳ n'ime iko mmanya ahụ nke ́ gwakṳro ndi ́zo. **7** Nye ya ́t́t́t́ mmekpa ahụ na obi ilu d́ka ndu otuto, n'ime onwe ya obi ́to nke o nyere onwe ya. ́ na-ekwu n'obi ya na-así, 'Abu m eze nwanýj nṳ n'elu ocheeze m. Abughi m nwanýj di ya nwuru, iru uju ́bula adighi nye m.' **8** N'ihí nke a, ihe ntaramahuru ya ga-abj́akwasí ya n'otu ubṳchí, ́nwu na iru uju nke ́nwu na-eweta, na unwu. A ga-eji ́ku rechapu ya, n'ihí na Onyenwe anyi Chineke onye na-ekpe ya ikpe, di ike. **9** “Ndi eze nke ́wa, ndi soro ya kwaa iko, ma bie ndu ́chíchí ́oro ya, ga-akwa akwa, ruo uju n'ihí ya, mgbe ha ga-ahụ anwuru ́ku nke iḳṳo ́ku ya. **10** Ha ga-eji oke egwu guzo n'ebe di anya, kwaa akwa n'ihí ntaramahuru ya sí, “Ahuru, Ahuru dirí gí, Babilṳn, Obodo ukwu a maara aha ya gí Babilṳn, obodo e ji idí ike maara. N'otu ntabi anya, ikpe nke gí na-abja.' **11** “Ndi ahja nke ́wa ga-akwa akwa ruokwa uju n'ihí ya, n'ihí na ́ dikwaghí onye na-azu ihe ahja ha ́zo. **12** Ngwa ahja ́laedo gí, na ́laṳcha, na ́la e ji achṳ mma na nkume oke ́nṳahja, ezi akwa ́cha, na akwa uhie uhie, na akwa lorílorí, na akwa odo odo, osisi niile na-esi isi ́ma, ihe niile e ji ́du enyi mee, ngwa ahja niile e ji osisi niile di oke ́nṳahja mee, bron, igwe na nkume mabul. **13** Ha na ́da sinamon na mmanu otite nke ́kpuruṳkpuru eso osisi na-esi isi ́to, máa na frankisens, mmanya na mmanu oliv, ́to ́ka na wiiti, ehi na aturu, inyinya na ubṳala agha, na ndi na-ere mmadu ibe ha d́ka ohu, na ahụ mmadu na mkpuruṳbi mmadu. **14** “Ha ga-así, 'Mkpuruṳ ndi ahụ niile nke na-agu mkpuruṳbi agu e sitela n'ebe i nṳ gabiga. Ihe ́ma niile i ji ebi ndu, na ihe oke ́nṳahja niile i ji azu afṳ gí, efunarila gí. Apughí iḳṳotakwa ha ́zo mgbe ́bula.' **15** Ndi ahja ahụ bara ́garanya site n'aka ya, ga-anṳ n'ebe di anya, n'ihí oke egwu nke ntaramahuru ya, na-eru uju, na-ebesikwa akwa ike. **16** “Ahuru, Ahuru dirí gí, obodo ukwu ahụ, nke e yikwasirí ezi akwa ́cha, nke na-acha odo odo na ́bara ́bara nke nya ihe iḳṳo mma nke ́laedo, nkume di oke ́nṳahja di iche iche na nkume pieal di iche iche. **17** N'otu awa a ka a lara oke akụ niile ndi a n'iyi.' “Ndi niile nwee ugbo na-aga n'oke osimiri, na ndi na-akwo ugbo ndi ahja n'oke osimiri, na ndi

niile na-eso ụgbọ mmiri ga-anọ n'ebe tere anya, **18** na-eti mkpu mgbe ha ga na-ele anya na-ahụ anwurụ ọkụ na-ala elu site n'ire ọkụ ya na-asi, 'Olee obodo ọzọ dika obodo ukwu a?' **19** Ha ga-ekpokwasị aja n'isi igosi obi ọjọọ ha na-eti mkpu akwa na-asi, "Ahụhụ, Ahụhụ dirị gi, obodo ukwu a maara aha ya ebe ndi niile nwere ụgbọ mmiri na-aga n'osimiri ghorọ ndi ogaranya site n'akụ di n'ime ya. Ma ugbu a, n'otu ntabi anya, ihe niile di n'ime ya bu ihe a laara n'iyi." **20** "Ma gi eluigwe, nrija ọhụ n'ihie a dakwasiri ya, unu ndi nsọ, nrijakwanu ọnu, unu ndi amuma na ndi ozi, nrijakwanu ọnu. N'ihie na Chineke ekpeela ya ikpe n'ihie mmeso ya megide unu." **21** Mgbe ahụ, otu mmụọ ozi di ukwu tutulitere otu nkume nke dika nkume igwe nri, tupa ya n'ime oke osimiri, na-asi, "Otu a ka a ga-esi tufuo Babilon obodo ukwu ahụ, agaghị ahụkwa ya ọzọ. **22** O dihi mgbe ọzọ ụzọ egwu ga-adi n'ebe ahụ. Agaghị anukwa olu oja na une na ubo akwara na nke ndi na-afu opi ike n'ime gi ọzọ. Aghaghị ahụ onye ọrụ nka ọbula n'ime gi ọzọ. Agaghị anukwa ụzọ nkume igwe nri n'ime gi ọzọ. **23** Ihe nke sitere n'oriona agaghị acha n'ime gi ọzọ. Olu obi uto nke nwoke na nwanyi na-alu di na nwunye agaghị adikwa. Ndi mgbereahia gi bu ndi a ma ama n'elu uwa, o bukwa mgbaasi gi ka e ji duhie mba niile nke uwa. **24** N'ime ya ka a huru obara ndi amuma niile, na nke ndi nsọ niile, na nke ndi ọzọ ahụ niile e gburu n'ụwa."

19 Mgbe ihe ndi a gasiri, anuru m uzu nke otutu igwe mmadu n'eluigwe. Ha niile na-eti mkpu na-asi, "Haleluya! Nzoputa, na ebube na ike niile dirị Chineke anyi. **2** N'ihie na ikpe ikpe ya niile ziri ezi, burukwa eziokwu. O kpeela nwanyi ahụ na-akwa iko ikpe, onye ji ikwa iko ya meruo uwa. O bopara obo obara ndi ohu ya n'isi ya." **3** Ozokwa, ha tiri mkpu, "Haleluya! Anwuru ọkụ si n'ime ya na-arigo elu ruo mgbe ebighi ebi." (aiōn g165) **4** Mgbe ahụ, iri ndi okenye abuo na anọ ahụ, ha na anọ ahụ di ndu dara n'ala n'ihu Chineke onye nokwasiri n'elu ocheeze ukwu ahụ, fee ya ofufe na-asi, "Amen, Haleluya!" **5** Otu olu sitekwara n'ocheeze ahụ na-asi, "Toonu Chineke anyi, unu ndi ohu ya niile, ndi ukwu na ndi nta, unu ndi na-atu egwu ya." **6** Mgbe ahụ, anukwara m olu dara ka olu igwe mmadu dikwa ka uzu mmiri na-ekwo ekwo, dikwa ka uda egbe eluigwe dasiri ike na-asi, "Haleluya! N'ihie na Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile na-achi. **7** Ka anyi nrijanu ọnu, ka obi tokwaa anyi uto. Ka anyi nye ya otuto. N'ihie na olulu di na nwunye nke Nwa Aturu ahụ eruola, nwunye ya edoziekwala onwe ya. **8** E nyela ya ezi akwa ọcha nke na-enweghi ntupo obula, na nke di nnozi ezi ọcha ka o yikwasị onwe ya." (Ezi akwa ọcha ahụ nochiri anya ọrụ ezi omume nke ndi nsọ ruru.) **9** Mmụọ ozi ahụ gwara m si, "Dee nke a: Ngozị dirị ndi ahụ a kporo ka ha bja soro n'oriri olulu nwunye Nwa Aturu ahụ." O gwakwara m si, "N'eziokwu, ndi a bu okwu nke Chineke." **10** Adara m n'ala n'ukwu ya ikpo isiala nye ya, ma o gwara m si, "O kwesighi ka i kporo isiala nye m n'ihie na abụ m naani onyeozị ibe gi, na dika otutu

umunna gi ndi na-agba ama banyere Jisos. O bu naani Chineke ka i kwesiri ikpo isiala nye. N'ihie na o bu Mmụọ nke amuma na-agba ama ihe banyere Jisos." **11** Mgbe ahụ kwa, elere m anya hu ka eluigwe meghe. Ahukwara m otu inyinya di ọcha. Onye nokwasiri n'elu ya bu onye a na-akpo Onye kwesiri ntukwasị obi na Onye eziokwu. O bu onye na-ekpe ikpe n'uzo ziri ezi na-ebukwa agha. **12** Anya ya na-acha dika ire ọkụ. Otutu okpueze dikwa ya n'isi. Otu aha nke naani ya maara omimi ya ka e dakwasiri ya n'egedege ihu. **13** E gbokwasiri ya uwe mwuda e denyeri n'obara. Aha a na-akpo ya bu Okwu Chineke. **14** Usuu ndi agha nke eluigwe, ndi yi uwe ezi akwa ọcha, na-enweghi ntupo, no n'elu inyinya ọcha na-eso ya. **15** O kpụ mma agha di nko n'onu ya, nke o ji egbutu mba niile. "O ga-eji mkpara igwe achị ha." O na-azochakwa mkpuru vaji n'ebe inara mmanya nke iwe ọkụ nke Chineke Onye puru ime ihe niile. **16** Otu aha ka e dere n'elu uwe ya na n'elu apata ya: Eze kachasi ndi eze niile, na Onyenwe kachasi ndi nwenụ niile. **17** Mgbe ahụ, ahuru m otu mmụọ ozi ka o guzo n'ime anyanwu na-eti mkpu n'oke olu, na-akpoku umu nnuhu niile na-eke n'etiti mbara eluigwe, "Bianu! Zukoonu maka oke oriri nke Chineke. **18** Bianu soro rie anu ahụ ndi eze, na ndi ochiagha, na ndisi agha. Sorokwanu rie anu ahụ inyinya na anu ahụ ndi nokwasiri n'elu ha. Riekwanu anu ahụ ndi mmadu, ndi ukwu na ndi nta, ndi ohu na ndi nweere onwe ha." **19** Mgbe ahụ, ahuru m anu ohia ọjọọ ahụ ya na ndi eze niile di n'ụwa, na ndi agha ha, ka ha zokotara ibu agha megide onye ahụ nokwasiri n'elu inyinya ahụ na ndi agha ya. **20** Ma e jidere anu ohia ahụ, ya na onye amuma ugha ahụ onye nke nnozi n'ihu ya gosi ihe iribama nke o jiri duhie ndi niile natara akara nke anu ohia ahụ, ya na ndi kporo ihe oyiya ya isiala. A tunyere anu ohia ahụ na onye amuma ugha ya na ndu n'ime ọdọ ọkụ e ji nkume na-enwu ọkụ kwanye. (Limnē Pyr g3041 g4442) **21** Ndi agha ha fodurunu ka e jikwa mma agha di nko, nke di n'onu onye ahụ no n'elu inyinya ọcha ahụ gbuo. Umụ anu ufe niile nke eluigwe rikwara ozu ha.

20 Mgbe ahụ kwa, ahuru m otu mmụọ ozi ka o si n'eluigwe na-aridata, o ji mkpisi igodo e ji atughe olulu Abis ahụ. O jikwa eriri igwe di ukwu n'aka ya. (Abyssos g12) **2** O jidere agwo ochie ahụ, bu agwo ochie ahụ, onye bu Ekwensu na Setan, kee ya agbu otu puku afo. **3** Emesja, a tunyere ya n'ime olulu Abis ahụ, tuchie uto ya. O kakwara akara n'elu ya ka agwo ochie ahụ hapu inekwa ike iduhie mba niile di n'ụwa ọzọ tutu ruo mgbe puku afo gasiri. Mgbe afo ndi a zuru, a ga-atoghepu ya ka o gagharja nwantinti oge. (Abyssos g12) **4** Mgbe ahụ, ahukwara m ocheeze, hukwa ndi no n'elu ya. Ha bu ndi e nyere ike ikpe ikpe. Ahukwara m mkpuruobi ndi ahụ e bepuru isi n'ihie na ha gbaara Jisos akaebe, kwusakwa okwu Chineke. Ha akpobeghi isiala nye anu ohia ahụ maobu ihe oyiya ya. Ha enweghi akara anu ohia ahụ n'egedege ihu ha, maobu n'aka ha. Ha dikwa ndu ọzọ, sorokwa Krajst

chia otu puku afo. **5** Nke a bu mbilite n'onwu nke mbu. Ndi foduru n'etiti ndi nwuru anwu esoghi bilite n'onwu tutu ruo mgbe puku afo gafesiri. **6** Ndi a goziri agozi na ndi di nso bu ndi ahụ ketara oke na mbilite n'onwu nke mbu ahụ. Onwu nke abuo enweghi ike n'ebe ha no, n'ihu na ha ga-abu ndi nchujaja Chineke na nke Kraist, sorokwa ya chia ochichi puku afo. **7** Mgbe puku afo ahụ gafesiri, a ga-emekwa ka ekwensu si n'ulo mkporo ya puta. **8** O ga-apukwa jegharja iduhie mba niile no n'akuku ano nke uwa, ya bu Gog na Magog, o ga-akpokota ha maka agha. Onuogugu ha dika aja di n'ikpere osimiri. **9** Ha biliri agha guzo n'uya niile, gbaa ulo ikwu nke ndi nso Chineke huru n'anya gburugburu. Ma oku sitere n'eluigwe gbadata repia ha. **10** Mgbe ahụ, ekwensu ahụ dufuru ha ka a ga-atunye n'odo oku e ji nkume na-enwu oku kwanye. Ebe ahụ ka o ga-anọ, ya na anụ ohiya ojoo ahụ, na onye amuma ugha ya. Ha ga-anokwa n'onodu ahụ mgbu ehihie na abali ruo mgbe ebighi ebi. (aiōn g165, **Limnē Pyr g3041 g4442**) **11** Ahukwara m otu ocheeze ocha buru ibu, na onye nokwasiri n'elu ya. Uwa na mbara eluigwe si n'ihu ya gbapu, ahukwaghi ebe obula nye ha. **12** Ahuru m ndi niile nwuru anwu, ndi ukwu na ndi nta, ka ha guzo n'ihu ocheeze ahụ. E meghere akwukwo di iche iche, meghekwa akwukwo ozo, nke bu akwukwo nke ndu. E sitekwa n'ihe niile e dere n'akwukwo ahụ kpee ndi a niile nwuru anwu ikpe dika oru ha ruru si di. **13** Oke osimiri niile nyeghachiri ndi niile nwuru no n'ime ha. Otu a kwa, onwu na ala mmuo nyeghachikwara ndi nwuru anwu di n'ime ha. E kpekwa onye obula ikpe dika oru ya si di. (**Hadēs g86**) **14** Emesja, a tunyere onwu na oku ala mmuo n'ime odo oku ahụ. Nke a bu onwu nke ugboro abuo nke bu odo oku. (**Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442**) **15** Onye obula a na-achotaghi ebe e dere aha ya n'akwukwo nke ndu ahụ, ka a tunyere n'ime odo oku ahụ. (**Limnē Pyr g3041 g4442**)

21 Mgbe ahụ, ahuru m eluigwe ohuru na uwa ohuru. Eluigwe nke mbu na uwa nke mbu agabigala, osimiri adighikwa. **2** Ahukwara obodo nso ahụ bu Jerusalem ohuru ka o si n'eluigwe ebe Chineke no na-aridata. O mara mma dika nwaagbogho ejikwara nke oma maka igakwuru di ya. **3** Anukwara m oke olu si n'oocheeze ahụ kwuo okwu si, "Leenu! Ebe obibi Chineke adila ugbo a n'etiti umu mmadu. O ga-ebinyere ha. Ha ga-abukwa ndi ya, n'ezie, Chineke n'onwe ya ga-anokwa n'etiti ha burukwa Chineke ha. **4** O ga-ehichapu anya mmiri niile di n'anya ha. Onwu agaghi adikwa ozo. O buladi iru uju na ikwa akwa na ahuhu agaghi adikwa. Ihe ndi ochie niile agabigala." **5** Onye ahụ no n'oocheeze ahụ kwuru si, "Lee, ana m eme ka ihe niile di ohuru." Mgbe ahụ, o sikwara, "Detuo ihe ndi a, n'ihu na okwu ndi a bu ihe e kwesiri itukwasi obi, burukwa eziokwu." **6** O siri m, "E mezuola ihe niile. Abụ m Alfa na Omega, Mmalite na Ogwugwu. Aga m enye onye akpiri na-akpo nkụ mmiri nke si n'isi iyi mmiri nke ndu dika ihe onyinye. **7** Ndi obula

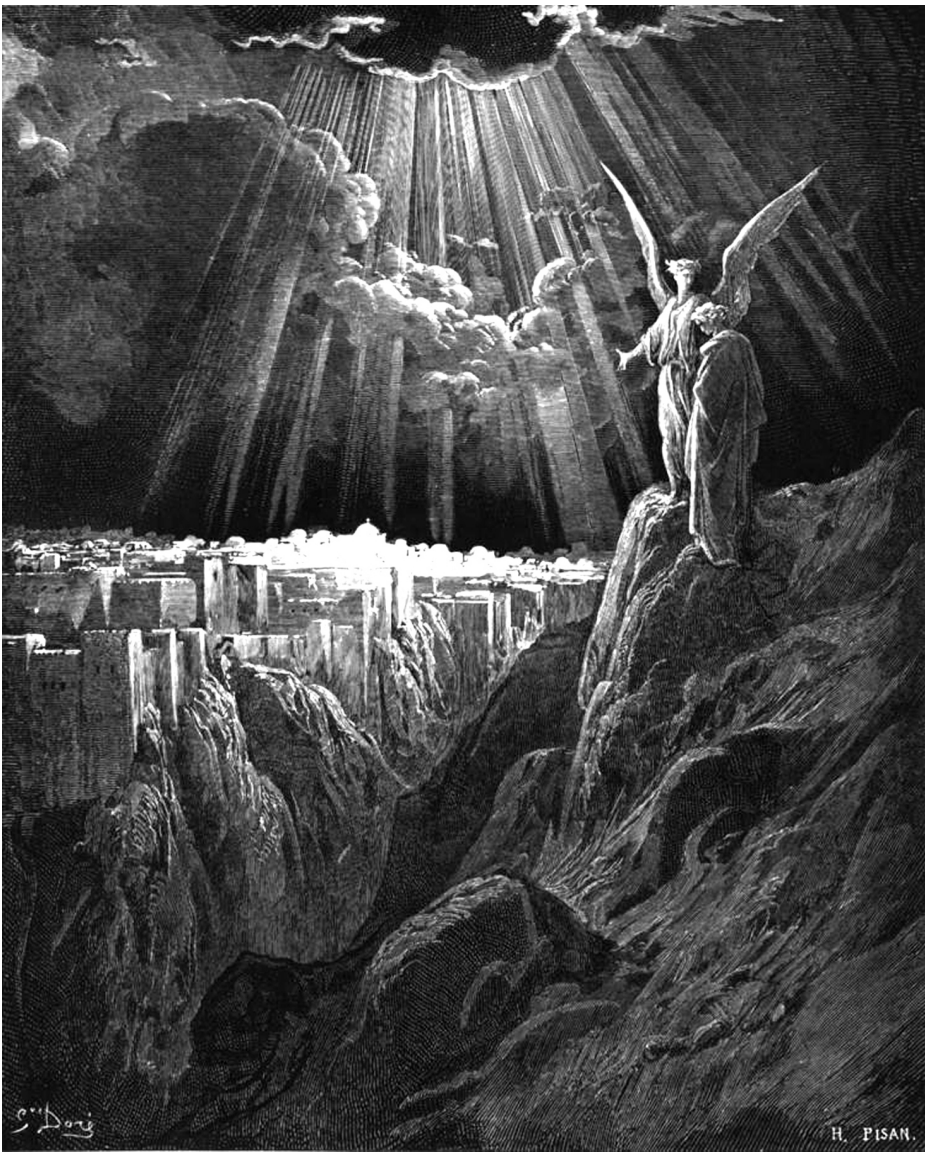
na-emeri emeri ga-enweta ihe nketa ndi a. Aga m abukwa Chineke ha, ha onwe ha ga-abu umu m. **8** Ma ndi na-atu ujo, ndi na-ekweghi ekwe, na ndi na-emeto onwe ha, na ndi ogbu mmadu, na ndi na-akwa iko, na ndi ha na mmuo ojoo na-akparita uka, na ndi na-ekpere arusi, na ndi ugha niile, ihe ha ga-eketa bu ikpe omuma nke ibanye n'ime olulu ahụ e ji nkume na-enwu oku kwanye oku. Nke bu onwu nke ugboro abuo." (**Limnē Pyr g3041 g4442**) **9** Otu n'ime ndi mmuo ozi asaa ahụ, nke ji efere asaa ahụ nke ihe ntaramahulu di n'ime ya bjakwutere m si m, "Soro m, ka m gosi gi nwaagbogho ahụ bu nwunye Nwa Aturu ahụ." **10** O buuru m n'ime Mmuo buga m n'otu ugwu buru ibu nke idi elu ya dikwa ukwu. O gosiri m obodo nso ahụ bu Jerusalem ka o si na mbara eluigwe ebe Chineke no na-aridata. **11** O juputara n'ebube Chineke, na-enwu ma na-achakwa dika nkume dikarisiri oke onuahia, dika nkume jasper, na-enwu dika kristal. **12** Mgbedi ya niile di obosara dikwa elu. O nwekwara onu uzo iri na abuo. O bukwa ndi mmuo ozi iri na abuo na-eche onu uzo ndi a nche. E dekwara aha ebo iri na abuo nke umu Izrel n'onu uzo ama ndi a n'otu n'otu. **13** Onu uzo ama ato di n'akuku owuwa anyanwu, ato di n'akuku ugwu, ato di n'akuku ndida, ebe ato di n'akuku odida anyanwu. **14** Mgbedi ahụ nwere nkume iri na abuo e ji togo ntala ya. N'elu nkume ndi a n'otu n'otu ka e dere aha ndi ozi iri na abuo nke Nwa Aturu ahụ. **15** Onye ahụ na-agwa m okwu ji osisi e ji ato ihe, nke e ji olaedo mee, n'aka ya. O ji ya tuo obodo ahụ na onu uzo ama ya, na mgbedi ya. **16** N'obodo ahụ, enweghi otu akuku n'ime akuku ano nke mgbedi ya kariri ibe ya. Ogologo ya na obodobo ya ha otu. O ji ihe otutu tuo ya, ogologo ya na obodobo nakwa idi elu ya ha, otutu ya di puku kilomita abuo na nari kilomita abuo. **17** O tukwara idi igbedi nke mgbedi ahụ choputa na o di nari nzo ukwu ato, dika ihe otutu nke mmuo ozi ahụ si guputa. **18** Ihe e ji ruo mgbedi ya bu nkume di oke onuahia a na-akpo jasper, jiri ezi olaedo a nuchara anucha, nke na-enwu dika enyo di ocha ruo obodo ahụ. **19** E ji nkume niile di oke onuahia choo ntala mgbedi obodo ahụ mma. Ntala nke mbu, bu nkume a na-akpo jasper, ntala nke abuo, nkume a na-akpo safaija, ntala nke ato, nkume a na-akpo kaldoni, nke ano, nkume a na-akpo emeraludu, **20** nke ise, nkume a na-akpo oniks, nke isii, nkume a na-akpo kanelian, nke asaa, nkume a na-akpo krisolait, nke asato, nkume a na-akpo beril, nke itoolu, nkume a na-akpo topaazi, nke iri, nkume a na-akpo krisoprez, nke iri na otu, nkume a na-akpo jasint, nke iri na abuo, nkume a na-akpo ametisiti. **21** Onu uzo ama iri na abuo ahụ bu pial iri na abuo, onu uzo ama obula ka e ji otu nkume pial ruo n'otu n'otu. Ihe e ji ruo okporozo di n'obodo ahụ bu naani olaedo a nuchara anucha obula, nke di ocha dika enyo e hichaziri nke oma. **22** O nweghi ulonso ukwu obula m huru n'ime obodo ahụ n'ihu na Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile na Nwa Aturu ahụ bu ulonso ukwu obodo ahụ nwere. **23** O dikwaghi mkpa o diri obodo ahụ ka

anwu maobu onwa mukwasị ya, n'ihị na ebube nke Chineke bụ ihè ya, oriṅna ya bukwa Nwa aturu ahụ. **24** Mba niile ga-eji ihè ya jegharị. Ndi eze uwa niile ga-abiakwa webata ebube ha n'ime ya. **25** A naghị emechi onu uzo ama obodo ahụ emechi. Ha na-eghe oghe ubochi niile n'ihị abali obula adighikwa n'ebe ahụ. **26** Ebube na nsopuru nke mba niile ka a ga-ewebata n'ime ya. **27** O dikwaghị ihe obula ruru aru ga-abata n'ime ya. Otu a kwa, o dikwaghị onye na-eme ihe aru, maobu onye ugha ga-abata n'ime ya, kama o bu naani ndi ahụ e dere aha ha n'akwukwo nke ndu Nwa Aturu ahụ.

22 Mmuo ozi ahụ gosiri m iyi ahụ e si ekute mmiri nke na-enye ndu nke na-enwu dika kristal. O sikwa n'okpuru ocheeze Chineke na Nwa aturu ahụ na-asoputa, **2** n'etiti okporozo ahụ di n'obodo ahụ. N'akuku aka nri na aka ekpe iyi ahụ, a ga-ahụ osisi ahụ na-enye ndu. Osisi ndi a na-amị uzo mkpuru iri na abuo di iche iche. Ha na-amiputa mkpuru ohuru kwa onwa obula. Akwukwo osisi ahụ waputara bu ogwu e ji agwo mba niile. **3** A gaghị ahụ ihe obula a buru onu n'ime obodo ahụ. Ocheeze Chineke na nke Nwa aturu ahụ ga-adi n'obodo ahụ. Ndi ohu ya ga-efekwa ya ofufe. **4** Ha ga-ahukwa ihu ya, a ga-edekwa aha ya n'egedege ihu ha. **5** Abali agaghị adikwa ozo, imunyere oriṅna agaghị adikwa mkpa. Mkpa ihè anwu na-enye agaghị adikwa n'ihị na Onyenwe anyi Chineke ga-abu ihè ha, ha ga-achikwa achị dika eze ruo mgbe ebighi ebi. **(aiṅn 165)** **6** Mmuo ozi ahụ gwara m, "Okwu ndi a bu ihe e kwesiri itukwasị obi, burukwa eziokwu. Onyenwe anyi, bu Chineke, onye na-enye ndi amuma Mmuo ya ezitela mmuo ozi ya igosi umudibo ya ihe ndi ahụ ga-emezu n'oge na-adighi anya. **7** "Lee, ana m abia osiso. Ngozi na-adiri onye ahụ na-edebe okwu amuma ndi a di n'akwukwo a." **8** Mu onwe m bu Jon, huru ihe ndi a niile, nukwa ha. Mgbe m huru ma nuchaa ihe ndi a niile, adara m nukwu mmuo ozi a gosiri m ha ikpo isiala nye ya. **9** Ma o siri m, "Emela ihe di otu ahụ! Mu onwe m bukwa odibo Jisos dika gi onwe gi, na dika umunna gi ndi amuma, na dika ndi ahụ niile na-edebe okwu niile e dere n'akwukwo a. Kporo Chineke isiala." **10** Ma o siri, "Akachila okwu amuma ndi a di n'akwukwo akara, n'ihị na oge adila nso. **11** Ka ndi niile na-eme ajo omume gaa n'ihu na-eme ajo omume, ka ndi na-adighi ocha gaa n'ihu buru ndi na-adighi ocha, ka ndi na-eme ezi ihe gaa n'ihu na-eme ezi ihe, ka ndi di nso gaa n'ihu buru ndi di nso." **12** "Lee, ana m abia osiso! Ugwu oru m ga-enye onye obula dika oru o ruru si di dikwa m n'aka. **13** Abu m Alfa na Omega. Onye mbu na Onye ikpeazu, Mmalite na Ogwugwu. **14** "Ngozi na-adiri ndi ahụ sara uwe ha mmiri, ka ha si otu a buru ndi na-enweta oke na mkpuru si n'osisi ahụ na-enye ndu, ndi ga-enwe ike isite n'onu uzo ama ahụ baa n'ime obodo ahụ. **15** N'azu obodo ka ndi ahụ bu nkita no, ha na ndi niile na-agba afa, na ndi niile na-akwa iko, na ndi niile na-egbu mmadu, na ndi niile na-ekpere arusi,

na ndi niile huru ugha n'anya ma na-emekwa ya. **16** "Mu onwe m, bu Jisos ezitela mmuo ozi m ka o gbara unu ama a nye nzuko m niile. O bu m bu Mgborogwu na Mkpuru David. Abukwa m Kpakpando ututu ahụ na-enwu enwu." **17** Mmuo Nso na nwanyị ahụ a na-ahụ ohuru na-asi, "Bia!" Ka onye obula nuru okwu a kwuo si, "Bia!" Onye akpiri na-akpo nku ya bia, onye obula choro ya bia nuru mmiri na-enye ndu na-akwughi ugwo obula. **18** Ana m ado onye obula nuru okwu amuma di n'akwukwo a aka na nti, si, o buru na onye obula atukwasị ihe obula n'elu ha, Chineke ga-atukwasiri onye ahụ ihe ntaramahuru ahụ niile e kwuru maka ha n'akwukwo a. **19** O burukwa na onye obula ewepu okwu obula n'akwukwo amuma a, Chineke ga-ewepu oke o nwere n'osisi ahụ na-enye ndu, na oke o nwere n'obodo nso ahụ, nke e kwuru okwu ha n'akwukwo a. **20** Onye ahụ gbara ama ihe ndi a niile na-asi, "N'ezie, ana m abia osiso." Amen. Bia, Onyenwe anyi Jisos. **21** Ka amara Onyenwe anyi Jisos dinyere ndi nso niile. Amen.

Ahụkwara obodo nsọ ahụ bụ Jerusalem ọhụrụ ka o si n'eluigwe ebe Chineke nọ na-arịdata. O mara mma dịka nwaagbogho ejikwara nke ọma maka igakwuru di ya. Anụkwara m oke olu si n'ocheeze ahụ kwuo okwu sị, "Leenu! Ebe obibi Chineke adịla ugbu a n'etiti ụmụ mmadụ.

Ọ ga-ebinyere ha. Ha ga-abụkwa ndi ya, n'ezie, Chineke n'onwe
ya ga-anọkwa n'etiti ha bụrụkwa Chineke ha.

Mkpughe 21:2-3

Reader's Guide

Igbo at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Igbo at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Igbo---Igbo-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luk 8:31
Ndj Rom 10:7
Mkpughe 9:1
Mkpughe 9:2
Mkpughe 9:11
Mkpughe 11:7
Mkpughe 17:8
Mkpughe 20:1
Mkpughe 20:3

aidios

Ndj Rom 1:20
Jud 1:6

aiōn

Matiu 12:32
Matiu 13:22
Matiu 13:39
Matiu 13:40
Matiu 13:49
Matiu 21:19
Matiu 24:3
Matiu 28:20
Mak 3:29
Mak 4:19
Mak 10:30
Mak 11:14
Luk 1:33
Luk 1:55
Luk 1:70
Luk 16:8
Luk 18:30
Luk 20:34
Luk 20:35
Jøn 4:14
Jøn 6:51
Jøn 6:58
Jøn 8:35
Jøn 8:51
Jøn 8:52
Jøn 9:32
Jøn 10:28
Jøn 11:26
Jøn 12:34
Jøn 13:8
Jøn 14:16

Oru Ndi Ozi 3:21
Oru Ndi Ozi 15:18
Ndj Rom 1:25
Ndj Rom 9:5
Ndj Rom 11:36
Ndj Rom 12:2
Ndj Rom 16:27
1 Ndj Korint 1:20
1 Ndj Korint 2:6
1 Ndj Korint 2:7
1 Ndj Korint 2:8
1 Ndj Korint 3:18
1 Ndj Korint 8:13
1 Ndj Korint 10:11
2 Ndj Korint 4:4
2 Ndj Korint 9:9
2 Ndj Korint 11:31
Ndj Galeshja 1:4
Ndj Galeshja 1:5
Ndj Efesqs 1:21
Ndj Efesqs 2:2
Ndj Efesqs 2:7
Ndj Efesqs 3:9
Ndj Efesqs 3:11
Ndj Efesqs 3:21
Ndj Efesqs 6:12
Ndj Filipai 4:20
Ndj Koloşi 1:26
1 Timoti 1:17
1 Timoti 6:17
2 Timoti 4:10
2 Timoti 4:18
Tajtos 2:12
Ndj Hibru 1:2
Ndj Hibru 1:8
Ndj Hibru 5:6
Ndj Hibru 6:5
Ndj Hibru 6:20
Ndj Hibru 7:17
Ndj Hibru 7:21
Ndj Hibru 7:24
Ndj Hibru 7:28
Ndj Hibru 9:26
Ndj Hibru 11:3
Ndj Hibru 13:8
Ndj Hibru 13:21
1 Pita 1:23

1 Pita 1:25
1 Pita 4:11
1 Pita 5:11
2 Pita 3:18
1 Jøn 2:17
2 Jøn 1:2
Jud 1:13
Jud 1:25
Mkpughe 1:6
Mkpughe 1:18
Mkpughe 4:9
Mkpughe 4:10
Mkpughe 5:13
Mkpughe 7:12
Mkpughe 10:6
Mkpughe 11:15
Mkpughe 14:11
Mkpughe 15:7
Mkpughe 19:3
Mkpughe 20:10
Mkpughe 22:5

aiōnios

Matiu 18:8
Matiu 19:16
Matiu 19:29
Matiu 25:41
Matiu 25:46
Mak 3:29
Mak 10:17
Mak 10:30
Luk 10:25
Luk 16:9
Luk 18:18
Luk 18:30
Jøn 3:15
Jøn 3:16
Jøn 3:36
Jøn 4:14
Jøn 4:36
Jøn 5:24
Jøn 5:39
Jøn 6:27
Jøn 6:40
Jøn 6:47
Jøn 6:54
Jøn 6:68

Jøn 10:28
Jøn 12:25
Jøn 12:50
Jøn 17:2
Jøn 17:3
Oru Ndj Ozi 13:46
Oru Ndj Ozi 13:48
Ndj Rom 2:7
Ndj Rom 5:21
Ndj Rom 6:22
Ndj Rom 6:23
Ndj Rom 16:25
Ndj Rom 16:26
2 Ndj Korint 4:17
2 Ndj Korint 4:18
2 Ndj Korint 5:1
Ndj Galeshja 6:8
2 Ndj Tesalonajka 1:9
2 Ndj Tesalonajka 2:16
1 Timoti 1:16
1 Timoti 6:12
1 Timoti 6:16
2 Timoti 1:9
2 Timoti 2:10
Tajtos 1:2
Tajtos 3:7
Fijimøn 1:15
Ndj Hibru 5:9
Ndj Hibru 6:2
Ndj Hibru 9:12
Ndj Hibru 9:14
Ndj Hibru 9:15
Ndj Hibru 13:20
1 Pita 5:10
2 Pita 1:11
1 Jøn 1:2
1 Jøn 2:25
1 Jøn 3:15
1 Jøn 5:11
1 Jøn 5:13
1 Jøn 5:20
Jud 1:7
Jud 1:21
Mkpughe 14:6

eleēse

Ndj Rom 11:32

Geenna

Matiu 5:22
Matiu 5:29
Matiu 5:30
Matiu 10:28
Matiu 18:9
Matiu 23:15
Matiu 23:33
Mak 9:43

Mak 9:45
Mak 9:47
Luk 12:5
Jemis 3:6

Hadēs

Matiu 11:23
Matiu 16:18
Luk 10:15
Luk 16:23
Oru Ndj Ozi 2:27
Oru Ndj Ozi 2:31
1 Ndj Korint 15:55
Mkpughe 1:18
Mkpughe 6:8
Mkpughe 20:13
Mkpughe 20:14

Limnē Pyr

Mkpughe 19:20
Mkpughe 20:10
Mkpughe 20:14
Mkpughe 20:15
Mkpughe 21:8

Sheol

Jenesis 37:35
Jenesis 42:38
Jenesis 44:29
Jenesis 44:31
Onuogugu 16:30
Onuogugu 16:33
Diuteronomi 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Ndj Eze 2:6
1 Ndj Eze 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6

Abu Oma 6:5
Abu Oma 9:17
Abu Oma 16:10
Abu Oma 18:5
Abu Oma 30:3
Abu Oma 31:17
Abu Oma 49:14
Abu Oma 49:15
Abu Oma 55:15
Abu Oma 86:13
Abu Oma 88:3
Abu Oma 89:48

Abu Oma 116:3
Abu Oma 139:8
Abu Oma 141:7
Ilu 1:12
Ilu 5:5
Ilu 7:27
Ilu 9:18
Ilu 15:11
Ilu 15:24
Ilu 23:14
Ilu 27:20
Ilu 30:16
Ekiliziasis 9:10
Abu nke Abu 8:6

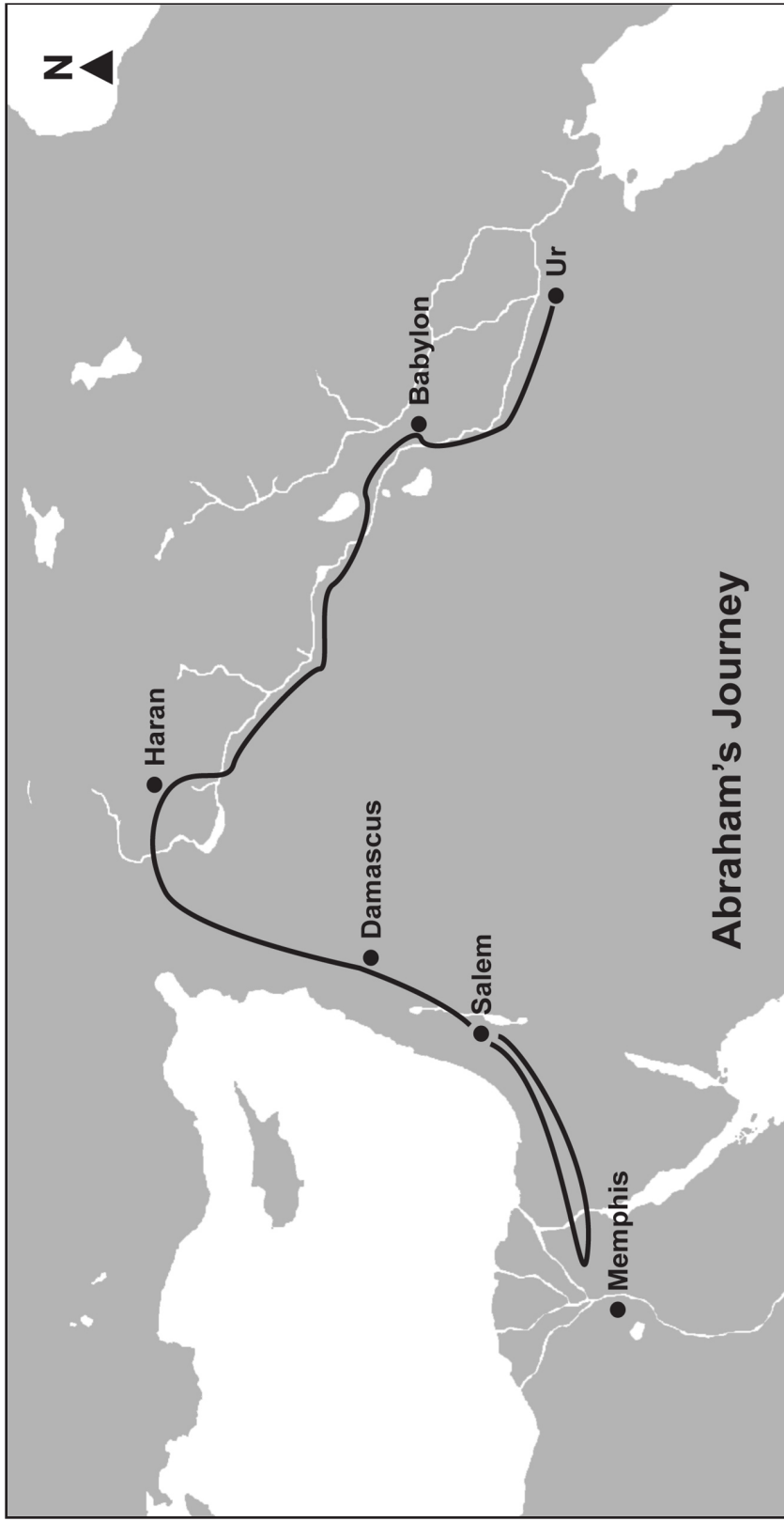
Ajzaya 5:14
Ajzaya 7:11
Ajzaya 14:9
Ajzaya 14:11
Ajzaya 14:15
Ajzaya 28:15
Ajzaya 28:18
Ajzaya 38:10
Ajzaya 38:18
Ajzaya 57:9
Izikiel 31:15
Izikiel 31:16
Izikiel 31:17
Izikiel 32:21
Izikiel 32:27
Hosiya 13:14
Emos 9:2
Jona 2:2
Habakuk 2:5

Tartaroō

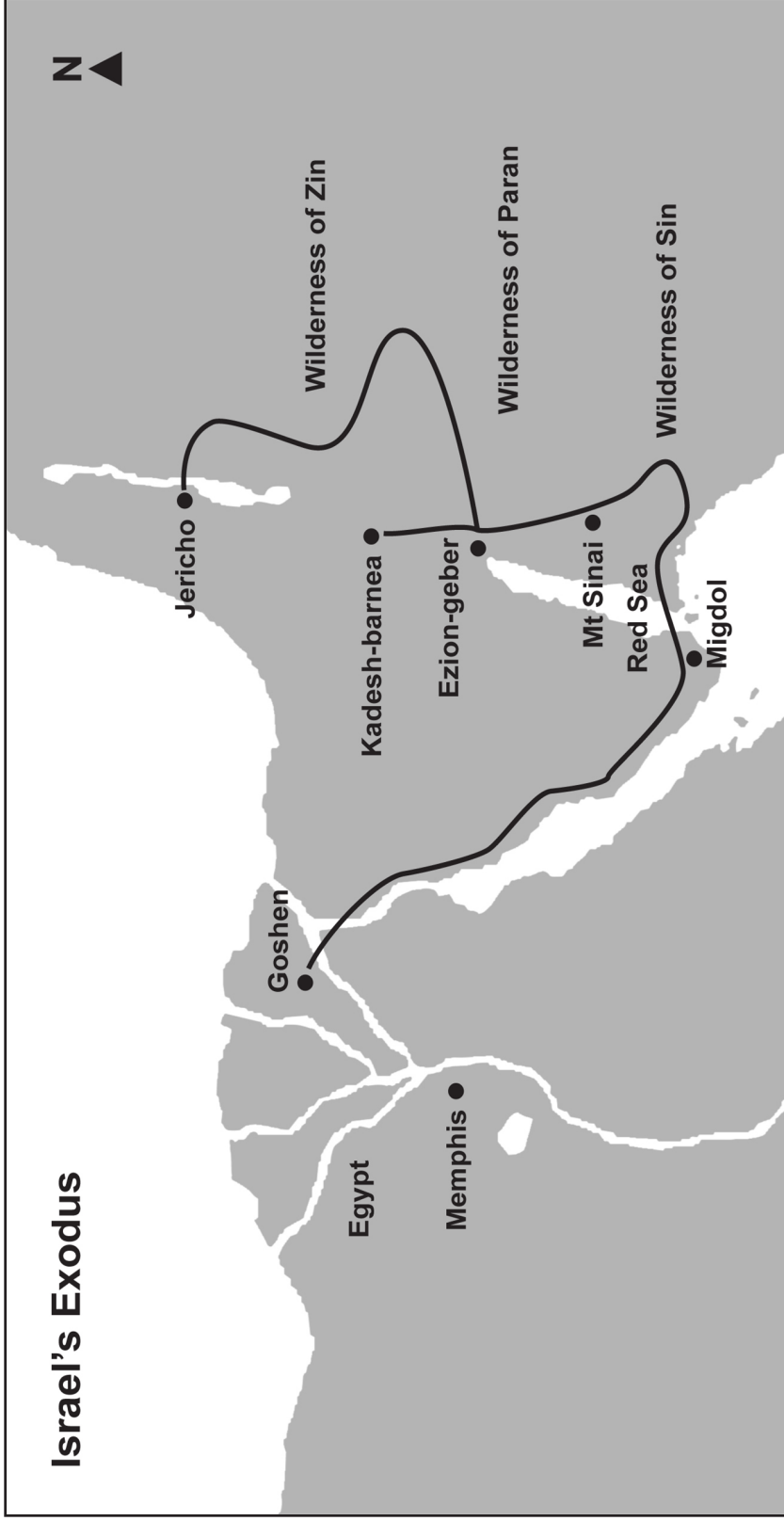
2 Pita 2:4

Questioned

Ilu 2:18

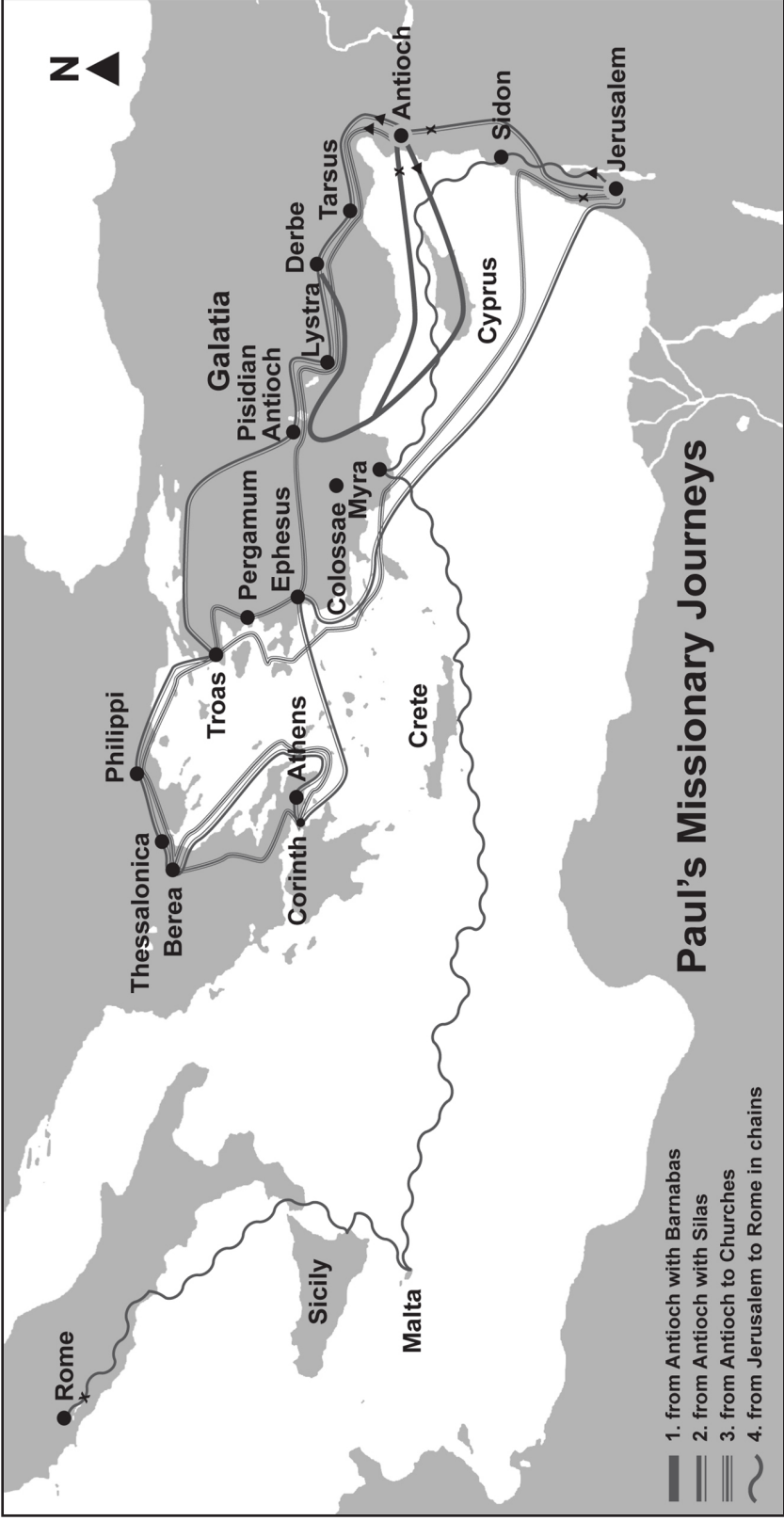
Site n'okwukwe, Ebraham rubere isi mgbe a kporo ya ka o hapi, gaa n'ala ahụ nke o ga-ennweta dika ihe nketa. O gawara n'amaghi ebe o na-aga. - Ndi Hibu 11:8

Mgbe Fero mesiri kwere ka umu Izrel laa, Chineke edughị ha site n'uzo ahụ gafere ala ndi Filistia. O bu ezie na uzo ahụ di nso karia. Chineke mere nke a n'ithi na o chere n'obi ya si, "O buri na ndi a ezute agha, ha nwere ike igbanwe obi ha tugharia ilaghachi azu n'ijipt." - Opupu 13:17

N'ihii na Nwa nke Mmadu abiaghi ka e jeere ya ozi. Kama ka o jee ozi ma nyekwa ndu ya ka o buru ihe mgbaputa nke otutu mmadu. - Mak 10:45

- 1. from Antioch with Barnabas
- 2. from Antioch with Silas
- 3. from Antioch to Churches
- 4. from Jerusalem to Rome in chains

Paul's Missionary Journeys

Pol, odibo Kraist Jisos, onye Chineke kporo ka o buyu onyeoziri ya na onye o kewaputara ka o zisaa ozioma ya. - Ndi Rom 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- 1956 Christ returns for his people
- 1956 Jim Elliot martyrdom in Ecuador
- 1830 John Williams reaches Polynesia
- 1731 Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614 Japanese kill 40,000 Christians
- 1572 Jesuits reach Mexico
- 1517 Martin Luther leads Reformation
- 1455 Gutenberg prints first Bible
- 1323 Franciscans reach Sumatra
- 1276 Ramon Llull trains missionaries
- 1100 Crusades tarnish the church
- 1054 The Great Schism
- 997 Adalbert martyrdom in Prussia
- 864 Bulgarian Prince Boris converts
- 716 Boniface reaches Germany
- 635 Alopen reaches China
- 569 Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432 Saint Patrick reaches Ireland
- 397 Carthage ratifies Bible Canon
- 341 Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325 Niceae proclaims God is Trinity
- 250 Denis reaches Paris, France
- 197 Tertullian writes Christian literature
- 70 Titus destroys the Jewish Temple
- 61 Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52 Thomas reaches Malabar, India
- 39 Peter reaches Gentile Cornelius
- 33 Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ▶			Genesis 1:26 - 2:3		
How are we sinful? ▶			Romans 5:12-19		
Where are we? ◀			Innocence		
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	
Who are we? ▶	God	Father	John 10:30	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	
		Son	God's perfect fellowship		
		Holy Spirit			
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Deceased believing			
		Deceased unbelieving			
	Angels	Holy			
		Imprisoned			
		Fugitive			
		First Beast			
		False Prophet			
	Satan				
Why are we? ▶			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

Fallen				Glory
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City
John 8:58 Pre-incarnate	John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise		
Psalm 139:7 Everywhere	John 14:17 Living in believers			
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth				
Luke 16:22 Blessed in Paradise				
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command				
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus				
			Revelation 20:13 Thalaasa	Matthew 25:41 Revelation 20:10
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			Revelation 19:20 Lake of Fire	Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels
			Revelation 20:2 Abyss	

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Igbo at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, *"You did not choose me, but I chose you,"* John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

World Nations

Ya mere, gashu mee ka mba niile buru ndi; na-eso uzọ m, na-emenụ ha baptizim i'aha nke Nwa, na nke Okpara, na nke Mmụọ Nso. - Matiu 28:19

